193
Вил
Экз. 1

С. Г. ВИЛИНСКІЙ.

ЖИТІЕ
св. Василія Новаго

въ русской литературѣ.

ЧАСТЬ II.

ТЕКСТЫ ЖИТІЯ.

ОДЕССА.
Типографія „Техникъ", Екатерининская, 58.
1911.

РУ
493
ЭЦ ит

С. Г. ВИЛИНСКІЙ.

ЖИТІЕ
св. Василія Новаго
въ русской литературѣ.

ЧАСТЬ II.

ТЕКСТЫ ЖИТІЯ.

ОДЕССА.
Типографія „Техникъ", Екатерининская, 58.
1911.

Отдѣльный оттискъ изъ Записокъ VII вып. Историко-Филологическаго Факультета Императорскаго Новороссійскаго Университета.

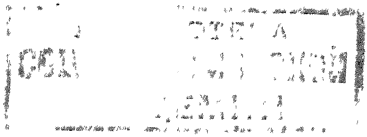

221685

Считаю долгомъ выразить глубокую благодарность: профессору Имп. Новороссійскаго Университета С. Д. Пападимитріу, любезно взявшему на себя нелегкій трудъ провѣрки корректуръ греческаго текста и тѣмъ оказавшему мнѣ неоцѣнимую помощь;—библіотекарю Русскаго Аѳонскаго Пантелеймоновскаго монастыря іеромонаху от Матѳею, благодаря содѣйствію котораго мнѣ удалось получить Иверскій и Пантелеймоновскій списки Житія;—библіотекарю Имп Публичной Библіотеки Вл Вл Майкову, который оказалъ мнѣ содѣйствіе въ полученіи копіи текста Житія, помѣщеннаго въ Макарьевскихъ Минеяхъ, и свѣрилъ эту копію съ оригиналомъ; настоятелю Русскаго Аѳонскаго Пантелеймоновскаго монастыря архимандриту от. Мисаилу—за тѣ удобства, какія были мнѣ предоставлены во время занятій въ монастырѣ;—библіотекарю Московской Синодальной Библіотеки Н. П Попову и библіотекарю Имп. Новороссійскаго Университета П. С. Шестерикову за облегченіе возможности заниматься рукописями Искренне признателенъ всѣмъ имъ и прошу ихъ принять мое сердечное спасибо за оказанное содѣйствіе и помощь въ моихъ занятіяхъ.

С. Виленскій.

Одесса, 17 іюня 1910 г.

Вторая греческая редакція.

Сп. Аѳонскаго Иверскаго монастыря № 478 (Ламбросъ, 4598), XIII вѣка, перг., in 8°.

Βίος καὶ πολιτεία [1]— καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις—[1] τοῦ ὁσίου[2] πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Νέου[3], [4]— συγγραφεὶς παρὰ Γρηγορίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ —[4].

Τῆς ἀκαταλήπτου Θεοῦ περὶ τὸ βρότειον γένος ὑπεραγάθου φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος σοφῶς καὶ βαθέως οἰκονομούσης καὶ φανερούσης πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς ὁδηγοῦντα καὶ εἰς καταφρόνησιν μὲν τῶν γηίνων καὶ ρεόντων, ἔφεσιν δὲ τῶν αἰωνίων καὶ μακαρίων ἀγαθῶν ἡμᾶς ἐνάγοντα, κατὰ διαφόρους καιρούς διὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ θεραπόντων, ἀνέδειξεν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς παρὰ τῇδε τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων καὶ νέᾳ Ρώμῃ, τῆς Κωνσταντίνου φημὶ, καὶ τὸν νῦν μὲν εἰς ὑπόθεσιν λόγου προτεθειμένον θεοφόρον πατέρα ἡμῶν καὶ μέγαν ἐν ἀσκηταῖς[5] καὶ περιβόητον ἐν θαύμασιν ὁσιώτατον Βασίλειον, ὅς ὅθεν τε ὥρμητο καὶ οἵων ἔφυ τῶν γεννητόρων, οὔτε αὐτὸς ἔτι τῷ βίῳ περιὼν δῆλον τινί πεποιήκεν. ὅτου χάριν μόνος οἶδεν ὁ τοῦτον γνωρίσας Κύριος, οὐδ' ἡμῖν ἄλλος τις τὰ πρὸ αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτὸν παρέδωκε. πλὴν ὅμως τὰ τοῖς καιροῖς τῆς βασιλείας τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου βασιλεώς κυροῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, Λέοντος φημὶ καὶ Ἀλεξάνδρου· τῷ δεκάτῳ[6] τῆς βασιλείας

Варіанты изъ Синодальнаго списка № 250 (XVI вѣка)

[1] 1—1 нѣтъ.

[2] доб. καὶ θεοφόρου.

[3] καὶ ὀπτασίας ὁ ἡγησις πανυοφέλιμος.

[4] 4—4 нѣтъ.

[5] ἀρεταῖς.

[6] доб. ἔτει.

αὐτῶν ἀπεστάλησαν μαγιστριανοί τινες εἰς τὴν Ἀσιάτιδα χώραν, προστάξει βασιλικῇ περί τινων ὑποθέσεων, οἳ καὶ κατέλαβον διερχόμενοι ἐν ὄρει τινὶ δυσβάτῳ τὸν αὐτὸν ὁσιώτατον Βασίλειον καὶ δηλάτωρα τοῦτον τυγχάνειν ὑποτοπεύοντες, κατέσχον τε αὐτὸν ὀξέως αὖτοὺς φεύγοντα καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν δεομώτην ἐκεῖθεν εἰσήγαγον. ἐμφανισθέντες τοίνυν τῷ βασιλεῖ Λέοντι καὶ περὶ ὧν ἀπεστάλησαν ἀπολογούμενοι, δῆλα τούτῳ τὰ κατὰ τὸν ὅσιον πεποιήκασι· καὶ ὃς παρευθὺς προσέταξε τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτοῦ Σαμωνᾷ τοὔνομα, καὶ ἐξ Ἀγαρηνῶν μὲν καταγομένῳ, τῷ των πατρικίων δὲ ἀξιώματι τῷ τότε τετιμημένῳ, καὶ τὰ μέγιστα παρ᾽ αὐτῷ δυναμένῳ, τὰ κατὰ τὸν ἅγιον ἐξετάσαι καὶ μαθεῖν, τίς τε ἐστί καὶ ὅθεν ὥρμηται καὶ οἷον ἔχει τὸ ἐπιτήδευμα. καὶ ὁ Σαμωνᾶς προκαθίσας ἐν τῷ λεγομένῳ νέῳ οἴκῳ καὶ τὸν ἅγιον μετ᾽ ἐκπλήξεως καὶ φαντασίας παραστησάμενος, προσεδόκα προσκυνηθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ, κσθώς ἐστιν ἔθος ποιεῖν πάντας τοὺς πρὸς ἄρχοντας καὶ δυνάστας εἰσαγομένους καὶ τὴν προσήκουσαν καὶ αὐτῷ ἀπονεμηθῆναι παρὰ τοῦ ὁσίου τιμήν ὡς δὲ εἶδεν τοῦτον ἀδεῶς τε εἰσεληλυθότα καὶ ἀκλινῶς ἱστάμενον καὶ μηδὲ κἂν ψιλῶς αὐτῷ προσαγορεύσαντα, δεινοπαθήσας ὁ Σαμωνᾶς ἐπὶ τούτῳ φησὶ [1]—μετ᾽ γερόντιον—[1], τίς εἶ καὶ ὅθεν ὥρμησαι κοὶ τί σοι τὸ ἐπιτήδευμα καὶ ὄνομα ὁ δὲ ἅγιος ἀπόκρισιν οὐ δέδωκεν αὐτῷ. πρὸς ὃν αὖθις ὁ Σαμωνᾶς βλοσσυροτέρῳ ὄμματι ἀπιδών ἀπηγριωμένος φησί· λέξον ἡμῖν τάχιον, τίς εἶ σύ οἱ γὰρ ἀγαγοντές δε ὧδε ὡς ἐπί βουλον καὶ κατάσκοπον ἤγαγον· καὶ ὁ ἅγιος ἀφελῶς, ὡς καὶ μετὰ τῆς μακαρίας καὶ ἁγίας αὐτοῦ ἁπλότητος, σύ γὰρ τίς εἶ καὶ πόθεν πέφυκας φησί. καὶ ὁ Σαμωνᾶς τὸ γε νῦν ἔχον σὲ ἐπερωτῶμεν εἰπεῖν τίς εἶ καὶ πόθεν γέγονας, ἐπεὶ περὶ ἐμοῦ ὅστις δ᾽ ἄν καὶ εἰμὶ οὐ χρεία σοι μαθεῖν· εἰ δὲ βούλει τοῦτο μαθεῖν, ἄκουσον· ἐγώ εἰμι Σαμωνᾶς πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος τοῦ σήμερον κατέχοντος τὰ σκῆπτρα Ῥωμαίων αὐτοκράτορος. διήγησαι οὖν καὶ σύ τίς εἶ· λέγει οὖν ὁ μακάριος πρὸς αὐτόν· κἀγὼ ξένος εἰμί καὶ εἷς τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ὁ Σαμωνᾶς,—οὐκ ἄρα καλῶς λέγουσιν ὡς ὁρᾶν ἔχω οἱ ἀγαγόντες σε, ὅτι κατάσκοπος εἶ καὶ ἦλθες κατασκοπῆσαι τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν καὶ πολιτείαν· ὁ δὲ ὅσιος οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς ταῦτα οὐδὲ ἕν ῥῆμα· θυμομαχήσας οὖν ὁ Σαμωνᾶς, προσέταξε τύπτεσθαι τοῦτον τοῖς βουνεύροις ἀνηλεῶς καὶ τοσοῦτον ταῖς ἀναριθμήτοις μάστιξι κατέκοψαν αὐτόν, ὡς ἡμίθνητον γενέσθαι καὶ φονώδη εἰς τὴν εἱρκτὴν ἀπαχθῆναι. ἔωθεν τοίνυν τοῦ Σαμωνᾶ πάλιν προκαθίσαντος καὶ τὸν

[1] μετὰ αὐστηρίας πρὸς αὐτόν· λέγε ἡμῖν ὦ δυστυχέστατον γερόντιον·

ἅγιον ἀχθῆναι τῆς φυλακῆς κελεύσαντος, τῶν θαυμασίων σοι Χριστὲ Βασιλεῦ, εὗρον αὐτὸν οἱ ἀπεσταλμένοι ἔξωθεν τῶν θυρῶν τῆς φυλακῆς ἀσφαλῶς οὐ τῶν κεκλεισμένων [1], ἱστάμενον καὶ ἀναμένοντα αὐτούς· παραλαβόντες τοιγαροῦν αὐτὸν σὺν θαύματι παρέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπαγγείλαντες ταῦτα πάντα τῷ Σαμωνᾷ. ὡς δὲ καὶ πάλιν ὁ ἅγιος παραστὰς καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐρωτώμενος τῆς αὐτῆς εἴχετο γνώμης καὶ τὸ παράπαν οὐδέν τι πλέον περὶ αὐτοῦ ἀπεφθέγγετο, εἰς ὀργὴν ἀκατάσχετον ἐκίνησε τὸν παράνομον· καὶ ὃς παραυτίκα ἐκέλευσεν ἐπὶ ὅλας ἑπτὰ ἡμέρας καθ' ἑκάστην χιλίας τοῦτον μάστιγας δέχεσθαι καθ' ὅλου τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ τῶν ὡρισμένων τούτων ἑπτὰ ἡμερῶν διαγενομένων, καὶ τοῦ ἁγίου ἀνενδότως ὡς τὸ πρὶν ἔχοντος καὶ καρτερικῶς καὶ εὐψύχως πάντα τὰ ἐπαγόμενα φέροντος ἀχθῆναι τοῦτον αὖθις προσέταξεν ὁ Σαμῶνας εἰς ἐρώτησιν, καὶ πρὸς τὸν ὅσιον [2] ὀργίσας ἀπιδὼν ἀνόσιε πάντων ἀνθρώπων, φησί, ἕως πότε κρύπτῃς τὸν δόλον ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ὁ μακάριος καὶ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν, τῇ συνήθει ἁγίᾳ ἁπλότητι αὐτοῦ χρώμενος [3], τὰ αὐτοῦ διήλεγχεν ἀνοσιουργήματα οὑτωσί πως εἰπών· οἱ τὰ τῶν Σοδόμων ἔργα ἐν τῷ λεληθότι πράσσοντες, ὥσπερ σὺ, οὗτοι ἀνόσιοι δικαίως καλεῖσθαι ὀφείλουσι καὶ ἐναγεῖς· καταισχυνθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις καὶ εἰς θυμὸν καὶ μανίαν ἀκατάσχετον ὁ Σαμωνᾶς ἐξαφθείς, προσέταξε περιαγκωνισθέντα τοῦτον καθόλου τοῦ σώματος στρεβλωθέντα ἐπὶ δοκοῦ ὑψόθεν ἀναρτηθῆναι ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις, εἶτα θηρίοις ἐκδοθῆναι βοράν. τούτων οὖν γενομένων κατὰ τὸ τοῦ μυσαροῦ πρόσταγμα Σαμωνᾶ καὶ τοῦ ἁγίου ἀβλαβῶς ἐκ πάντων Χριστοῦ χάριτι διαφυλαχθέντος, γοητείαν οὐ θεοσημείαν ὁ ἀφρονέστατος Σαμωνᾶς ἀπεκάλει ταῦτα καὶ δαιμόνων τεθρείαν, καὶ προσέταξεν ὁ τῆς Ἄγαρ ἀπόγονος τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης τὸν ἅγιον δεσμοῖς καὶ στρέβλαις πάντοθεν πεπεδημένον ἐναπορριφῆναι καὶ ποντοφόρητον γενέσθαι τὸ πανοσιώτατον καὶ ἅγιον σῶμα αὐτοῦ, ὡς ἂν μηδέ τῆς νενομισμένης ὁσίας ταφῆς τυχεῖν [4], παρά του τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλαρέτων ἀνδρῶν. ὃ δὴ καὶ γέγονε κατὰ τὸ τοῦ Σαμωνᾶ πρόσταγμα, καὶ τῷ τῆς Βαρβάρας λεγομένῳ ρεύματι ἐναπερρίφη. ἀλλ' ὁ τῶν φοβουμένων αὐτὸν Κύριος μήποτε ἀφιστάμενος οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ καὶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου συνόλως ἀπέστη, ἀλλὰ βοηθὸς καὶ ῥύστης αὐτοῦ ὢν καὶ ἀείποτε συμπαρὼν αὐτῷ, εὐδόκησε σῶον τοῦτον καὶ ἀβλαβῆ καὶ ἄνε-

1 κλειδομένων.
2 ἅγιον.
3 δοβ. ἐπὶ πάντων.
4 τύχο.

τον ἐκ τῶν δεσμῶν ὑπὸ δύο δελφίνων εἰς τὴν τοῦ Ἑβδόμου ἤπειρον ἐξενεχθῆναι. κἀκεῖθεν ἄχρι τῆς Χρυσῆς λεγομένης πόρτας τοῖς οἰκείοις ποσὶ χρώμενος ἐπανελθεῖν καὶ μικρόν τι πρὸς τῇ εἰσόδῳ καθίσας καὶ διαναπαύσασθαι· καὶ ὅς αὐτοῦ που καθήμενος, ὁρᾷ τινα ὀδίτην πλησίον αὐτοῦ ἀνακείμενον καὶ ὑπὸ ῥίγους χαλεπωτάτου σφοδρῶς κλονούμενον· καὶ σπλαγχνισθεὶς χεῖρά τε αὐτῷ ἐπέθηκε καὶ δι' εὐχῆς ὑγιῆ τοῦτον παραχρῆμα ἀπεκατέστησεν. ὁ δὲ ἰαθεὶς, ὄνομα δὲ τούτῳ Ἰωάννης, παρεκάλεσε τὸν ἅγιον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ σὺν αὐτῷ ἀφικέσθαι, καὶ εὐθὺς μηδέν μελήσας ἠκολούθησεν αὐτῷ. καταλαβόντες οὖν ἅμα εἰς τὴν τοῦ ἰασθέντος οἰκείαν καὶ τροφῆς μεταλαβόντες ηὐχαρίστησαν τῷ Θεῷ πανοικί. λόγων οὖν μεταξύ κινηθέντων, διηγήσατο αὐτοῖς ὁ ἅγιος πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ ὅσα τε ὑπέμεινε καὶ παρὰ τοῦ Σαμωνᾶ πάθη, καὶ ὅπως ὑπὸ θεοῦ τῆς θαλάσσης σέσωστο παραδόξως. καὶ πολλὰ δυσωπηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔμεινε τοῦ λοιποῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν συνδιάγων αὐτοῖς. ἐντὸς οὖν ὀλίγων ἡμερῶν τῆς περὶ τὸν ἅγιον φήμης πανταχόθεν διαθεούσης, ἤρξαντό τινες τῶν φιλαρέτων ἀνδρῶν πρὸς αὐτὸν φοιτᾶν καὶ [1] ψυχῆς ἐπαπολαύοντες δαψιλοῦς ὠφελείας· ἔφερον καὶ τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν πρὸς αὐτόν, καὶ τῇ ἐπιθέσει τῶν ὁσίων αὐτοῦ χειρῶν διὰ τῆς ἐνοικούσης αὐτῷ θείας χάριτος, ἰᾶτο πάντας τοὺς οἱωδήποτε νοσήματι κατεχομένους οὐ μόνον δὲ τῶν σωματικῶν αὐτοὺς νοσημάτων ἀπήλλαττεν εὐχῇ μόνῃ καὶ τῇ ἐπιθέσει τῶν οἰκείων χειρῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν ψυχικῶν δι' ἅπερ ὡς ἐπίπαν καὶ τὰ σωματικὰ ταῦτα εἰώθει παραγίνεσθαι· τοσοῦτον δὲ προσῆν αὐτῷ ἡ δαψίλεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς μὴ μόνον τοὺς οἱωδήποτε πάθει ψυχικῷ κατισχυμένους, ἢ κατορθώμασιν ἀρετῶν φαιδρυνομένους, καθαρῶς [2] διαγινώσκειν ταῖς ψυχικαῖς αὐτῶν καταστάσεσιν ἐνορῶντι τοῖς τῆς διανοίας αὐτοῦ καθαροῖς ὄμμασιν ἀπὸ μόνης τῆς πρὸς αὐτὸν προσελεύσεως καὶ ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ προλέγειν τὰ πόρρω καὶ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα καὶ τὰ ἑκάστου διαβούλια εἰδέναι καὶ παρρησίᾳ ἀπαγγέλειν τούτοις αὐτά.

Χρόνου οὖν ἱκανοῦ παρῳχηκότος καὶ πολλαῖς θαυμάτων καὶ σημείων ἐξαισίων ἐπιδείξεσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ τοιοῦδε θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἀναγνωρισθέντος ἐκάλουν μὲν αὐτὸν ἐπὶ τὰς οἰκείας καταπαύσεις καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλα τῷ τότε καιρῷ δυναμένων ἐπὶ τῷ διαναπαῦσαι, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ εὐλογίαν ἐκ γειτόνων ἔχειν. ὑπήκουσε δέ τούτων οὐδενί, οὐδαμῶς. ἀλλ' ἦν παρὰ τῇ οἰκίᾳ τοῖς πρῶτον ὑποδεξαμένοις αὐτὸν καὶ ἁλῶν καὶ ξενίας φι-

[1] ψυχικῆς.

[2] нѣтъ.

λοφρόνως καὶ εὐχαρίστως μεταδοῦσιν αὐτῷ, φημί δὴ τῷ ἀπὸ τοι ῥίγους ἰαθέντι Ἰωάννῃ καὶ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ τῶν χρεῶν λειτουργῆσαι καὶ ἀμφοτέροις τούτοις συμβέβηκε, Κωνσταντῖνός τις ὄνομα πριμμικύριος τῶν ἐθνικῶν τυγχάνων καὶ παῖς πνευματικὸς τοῦ ὁσίου γεγενημένος, πίστιν ἔχων ὑπερβάλλουσαν καὶ ἔρωτα διάπυρον πρὸς τὸν ἅγιον, πολλὰ μετὰ δακρύων ἐκλιπαρήσας ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀφορίσαι τῷ ὁσίῳ μέρος τῆς οἰκίας, αὐτοῦ τὸ ἐπιτηδειότατον προς ἡσυχίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερίκοπον ποιήσας ἀνελλιπῆ καὶ πᾶσαν τὴν σωματικὴν χρείαν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ εἰς ὑπηρεσίαν ἣν ἔσχε [1] πάνυ σεμνὴν καὶ φιλάρετον οὖσαν καὶ ἐπιτηδείαν εἰς διακονίαν τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν, ὄνομα αὐτῇ Θεοδώρα, ἥτις οὐ μόνον καθαρῶς καὶ θεαρέστως ὑπηρέτει αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸ αὐτὸν παρακαλοῦσιν ὠφελείας χάριν μεσῖτις ἀγαθὴ ἐδείκνυτο καὶ ὁδηγὸς τοῦ κρείττονος ἐγνωρίζετο καὶ πάντας ἀσμένως καὶ ἱλαρῶς ἀπεδέχετο, ἥτις καμέ ἡ ἀοίδιμος πρὸς τὸν Ὅσιον διεπρεσβεύσατο καὶ κατὰ μόνας εἰσήγαγε, καὶ γνώριμόν με τούτῳ ἡ ἀείμνηστος τέθεικε. τοῦ γὰρ προυπάρχοντός μου πνευματικοῦ πατρὸς τὸν βιόν ἀπολιπόντος καί μου ἕτερον ἀντ' ἐκείνου εὑρεῖν εὐθύμως καὶ δικαίως ἐπιζητοῦντος, ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ ἀγαθός δι' αὐτῆς τὸν θεοφόρον τοῦτόν μοι πατέρα ἐφανέρωσεν, ὃν σχεδὸν οἱ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν οἰκοῦντες διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ ὁσημέραι γινόμενα θαύματα καὶ ἐξαίσια καὶ τὰς ἀκραιφνεῖς καὶ θεοειδεῖς διομάσεις, ὡς ἕνα τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων ὑπερεσέβοντο καὶ μεγάλως ἐκθειάζοντες ἐτίμων αὐτόν. τινές δὲ τῶν πολλῶν οἱ θερμότεροι καὶ ἁπλοϊκότεροι τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν θεολόγον καὶ ἠγαπημένον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μαθητὴν [2]— εἶναι τοῦτον ὑπηγόρευον. καὶ φήμη ἐκράτει —[2] τοῦτον ἐκεῖνον ἀληθῶς εἶναι καὶ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπιδεδημηκέναι. οὐ τοῖς πᾶσι δέ ἐπίσης ὡμίλει καὶ οἷος ἦν ἑαυτὸν ἀπεδείκνυ, ἀλλὰ σπανίως καὶ ὀλίγοις τισὶ τῶν γνησίων καὶ ἐναρέτων τέκνων αὐτοῦ πνευματικὸν ἅμα ἐμοί, οἷς δηλόν ὅτι μάλιστα τῶν ἄλλων ἠγάπα καὶ δυνατοὺς πρὸς τοῦτο ἔκρινε. τὰ γὰρ πλεῖστα ἐν τοῖς ὄχλοις δι' αἰνιγμάτων καὶ λανθανόντως ἀπεφθέγγετο, ἄκρως σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν λόγων δεινότητι ὑπάρχων καὶ διακρίσεως πάσης ἀνάπλεως, ἀκριβῶς εὐδώς μέτρα καὶ καιροὺς λόγου καὶ σιωπῆς. πολλάκις δὲ ἐπί τισι καὶ μωροποιίαν διὰ λόγων μέντοι μόνον ὑπεκρίνετο καὶ ἀνοηταίνειν ἐδόκει, ὁ θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας τῷ ὄντι

---

[1] доб ἀπὸ τῶν δουλίδων αὐτοῦ γηραιάν τινα

[2] нѣтъ.

ἀνάπλεως. τοῦτο δὲ ὡς ἐπίπαν ἐποίει, ἐπὶ τῶν χλευαστικῶς πειρωμένων δοξάζειν καὶ μεγαλύνειν αὐτόν.

Ἐν τούτοις οὖν ὄντος τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν καὶ μεγάλοις τέρασι καὶ σημείοις ἐν τῇ τοῦ πριμμικυρίου τῶν ἐθνικῶν Κωνσταντίνου οἰκίᾳ διαλάμποντος, κἀμοῦ συχνοτέρως πρὸς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ πόδας ἐρχομένου [1]— καὶ αὐτοὺς προσπτυσσομένου —[1], καὶ τῆς διδαχῆς καὶ τῶν ἁγίων εὐχῶν αὐτοῦ εἰς κόρον καταπολαύοντος, γέγονέ μοί τις οἰκείωσις καὶ συνήθεια καὶ παρρησία πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ πάντας σχεδὸν τοὺς πνευματικοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον ὑπ᾽ αὐτοῦ χαριέντως προσεδεχόμην καὶ μεθ᾽ ἱλαροῦ μειδιάματος τοῦ ἐπιφαινομένου ἐν τῷ φωτοειδεῖ αὐτοῦ προσώπῳ ἐπὶ ταῖς τῶν πρὸς αὐτὸν παραβαλλόντων ἐντεύξεσι καὶ τοῖς ἐν ἁγίῳ φιλήματι ἀσπασμοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ὑπὸ τῆς ἐξυπηρετούσης αὐτῷ τιμίας γραός, φημὶ δὴ τῆς ἀπὸ δουλίδων Θεοδώρας μεγάλως ἠγαπώμην καὶ προσηνῶς προσεδεχόμην ὁρώσης τὸν ἅγιον, ὁποίαν διάθεσιν καὶ προσπάθειαν πρός με ἐκέκτητο.

Τῷ γοῦν καιρῷ τούτῳ συνέβη τὸν βίον καταλῦσαι τὴν ἀείμνηστον ταύτην, ἥτις πολλὰ τῷ ἁγίῳ ἡμῶν πατρὶ ἐξυπηρέτησεν, ἐτῶν πλήρης γεγονυῖα καὶ προβεβηκυῖα ἤδη ἐν ταῖς ἡμέραις αὐταῖς. πάνυ γὰρ ἐπὶ τῇ στερήσει αὐτῆς πάντες ἐστύγνασαν, ὅσοι πνευματικῆς ἀγάπης σχέσιν πρὸς τὸν ἅγιον ἐκέκτηντο. ἐπεὶ δὴ εἶχον αὐτὴν μεσίτην πρὸς τὸν ἅγιον ἑτοιμότατον καθ᾽ ὅτι καὶ ἱλαρῶς πάντας ἀπεδέχετο καὶ μετ᾽ εὐμενείας προτρεπομένη πάντας εἰς τὸ ἀγαθόν ἑκάστοτε (πραότατον γὰρ ἦν τὸ γύναιον καὶ εὐσυμπάθητον) ἀκεραιότητι γνώμης καὶ ἁπλάστοις ἤθεσι τοὺς πάντας θεραπεύουσα. ὡς οὖν ἔμαθον τὴν ταύτης τελευτὴν λογισμὸν ἔσχον πρὸς ἐμαυτὸν καὶ ἔστρεφον κατὰ διάνοιαν, ἆρα τίνων ἐπιτυχὴς αὕτη κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον ἐγένετο, ἆρα δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν, καὶ εἰ ἀπόνατό τι τῆς τοῦ δικαίου διακονίας καὶ καθαρᾶς λειτουργίας αὐτῆς. καὶ ταῦτα κατὰ διάνοιαν στρέφων, ἐπορεύθην πρὸς τὸν Ὅσιον καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ μάλα θερμῶς, ὥστε ἀκοῦσαί μέ τι περὶ αὐτῆς. ὁ δὲ, τὰ πρῶτα μέν, παντάπασιν ἀνεβάλλετο, ὡς δὲ ἐνεκείμην δεόμενος καὶ ἐνοχλῶν αὐτῷ περὶ τούτου, μιᾷ τῶν ἡμερῶν πρός με μειδιῶντι προσώπῳ, φησίν· βούλει ἐπ᾽ ἀληθείας θεάσασθαι τὴν Θεοδώραν, ἐμοῦ δὲ εἰρηκότος, ποῦ δὲ καὶ θεάσομαι αὐτήν, πάτερ ἅγιε, ἅπαξ ἤδη μεταναστευσάσης [2] ἀπὸ τῶν προσκαίρων ἐπὶ τὰ αἰώνια. καὶ φησί· ὄψει αὐτὴν ἤδη ὡς ἐκτήσω καὶ τὸν πολύσκυλτόν σου λογισμόν πληροφορήσεις· ἐμοῦ δὲ θαυμάζοντος καὶ διανοουμένου

[1] нѣтъ.

[2] доб. αὐτῆς.

τὸ πῶς ἢ καὶ ποῦ ἄρα θεάσομαι αὐτήν, πάνυ γὰρ ἐνόχλει μοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα[1]. τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὡς ἔθος ἐπὶ τῆς κλίνης μου καθευδήσας, ὁρῶ νεανίαν τινά λέγοντά μοι· ἀνάστα φησὶ δηλοῖ σοι ὁ Ὅσιος πατὴρ ἐλθὲ τὸ τάχος, ἐπεὶ πορευθῆναι μέλλει ἐν οἷς ἡ Θεοδώρα διατρίβει, εἴ πως δὴ ἐπιποθεῖς τὸ θεάσασθαι αὐτήν. ἐμοῦ δὲ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀγγελίαν ὀξέως ἀναπηδήσαντος, τεθέαταί μοι καθ' ὅτι παρεγενόμην πρὸς τὸν Ὅσιον ἔνθα κατῴκει καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. πυθομένου τέ μου περὶ αὐτοῦ, εἰρήκεισάν μοι τινὲς τῶν ἐκεῖ λέγοντες· ἀπῆλθε θεάσασθαι τὴν ποτὲ ὑπηρέτιν αὐτοῦ γενομένην Θεοδώραν. ἐμοῦ δέ πρὸς ταῦτα ἀθυμοῦντος ὅτι οὐ κατέλαβον αὐτόν, ἵνα σὺν αὐτῷ ἀπέλθω, τὶς τῶν ἐκεῖ ὑπέδειξέ μοι δῆθεν τὴν ὁδὸν δι' ἧς καὶ πορευθῶ καὶ καταντήσω τοῖς ἐκεῖ· πορεύμενος οὖν, ἐδόκουν ἐκείνην βαδίζειν τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐπὶ τὸν θεῖον ναὸν τῶν Βλαχερνῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ εὑρέθην αἴφνης εἴς τι ἀνωφερὲς διαβατήριον λίαν στενώτατον, καὶ τοῦτο σὺν φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ παρελθὼν προσήγγισα πυλῶνι ἀσφαλῶς κεκλεισμένῳ, καὶ διά τινος ὀπῆς ἀτενίσας τοῖς ἔνδον εἶπως ἴδοιμι τῶν γνωρίμων τινὰ καὶ ἀνοίξει μοι. καὶ ὁρῶ δύο γύναια λίαν ὡραῖα καὶ σεμνὰ καθεζόμενα ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν τῆς κλίμακος καὶ πρὸς ἀλλήλας διαλεγόμενα· φωνῶ οὖν διὰ τῆς ὀπῆς τῇ μιᾷ τούτων, καὶ ἠρώτησα αὐτήν κυρία μου ἀδελφή, τίνος ἄρα ὁ οἶκος οὗτος ἐστί καὶ ἀπεκρίθη μοι οὗτος ὁ οἶκος τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἐστί, καὶ ἦκε πρὸ μικροῦ διαστήματος[2], χάριν ἐπισκεψέως τῶν ἰδίων αὐτοῦ τέκνων· περιχαρὴς οὖν πρὸς τὴν ἀγγελίαν ταύτην γενόμενος, εἶπον πρὸς αὐτήν· κυρία μου, ἄνοιξόν μοι ἵνα εἰσέλθω, ἐπεὶ κἀγὼ παῖς αὐτοῦ εἰμί καὶ ἀνάξιος εἰμί. καὶ σὺν αὐτῷ ἠρχόμην ἐνταῦθα ἔφη μοι ἐκείνη. οὐδαμῶς σὺ ἐν ἄλλοτε ἐλήλυθας ὧδε, καὶ πῶς ὑπηνοίξω σοι τὰς θύρας ἀγνώστῳ ὑπάρχοντι. ἄπιθι γὰρ ἐντεῦθεν ἄνευ γοῦν προστάξεως εἴτε ὑπομνήσεως τῆς κυρᾶς Θεοδώρας, οὐδεὶς ἐνταῦθα εἰσέρχεται· ἐμοῦ δὲ πρὸς ταῦθα θαρσοποιηθέντος καὶ ἰσχυρῶς θυροκροτοῦντος καὶ μεγάλως κράζοντος ἡ Θεοδώρα τῆς ὀχλήσεως ἀκουσαμένη, προσήγγισε τῷ πυλῶνι ὥστε διὰ τῆς ὀπῆς κατασκοπῆσαι καὶ ἰδεῖν τὸν τῆς ὀχλήσεως αἴτιον καὶ ἰδοῦσα καὶ ἀναγνωρίσας με, ὀξυτέρᾳ φωνῇ ἐβόα ταῖς γυναιξίν· ἀνοίξατε, ἀνοίξατε τάχιον, ὁ γὰρ ἀγαπητὸς υἱός τοῦ κυρίου μου ὁ κύρης Γρηγόριος ἐστὶν οὗτος· καὶ παρευθὺς τῶν θυρῶν ἀνεῳχθεισῶν μοι, εἰσῆλθον ἔνδον καὶ περιπλακεῖσά με ἡ κυρία μου καὶ ἀμμᾶς Θεοδώρα, κατησπάζετο, περιεπτύσσετο, περιεπλέκετο, προσεδέχετο, γνησίως ἐπευ-

[1] доб. καὶ ἐπόθουν ἰδεῖν αὐτήν. ἄρχεται ἡ ὀπτασία.

[2] доб. ἐνθάδε.

φραίνετο, καὶ φησὶ πρός με. κύριέ μου Γρηγόριε, τίς σε τοῖς ὧδε ἀπεκατέστησε. μὴν ἀπέθανες καὶ ἀπὸ τοῦ ματαίου ἐκείνου κόσμου ἠλευθερώθης, καὶ πρὸς τὴν ἀνέσπερον ταύτην διαγωγὴν καὶ μακαρίαν μονὴν κατήντησας. ἐμοῦ δέ πρὸς ταῦτα ξενιζομένου καὶ ὅλως ἀγνοοῦντος τὰ λεγόμενα παρ᾽ αὐτῆς. οὐ γὰρ ἐδόκουν ἐν ἐκστάσει εἶναι καὶ νοερῶς ὁρᾶν τὰ γενόμενα, ἀλλ᾽ ὡς ὕπαρ καὶ ἐν ἀληθείᾳ. καὶ λέγω πρός αὐτήν· κυρία μου ἀμμᾶς, ἐγὼ ἀκμὴν οὐκ ἐτελεύτησα, ἀλλὰ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ἀντιλήψει τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ἔτι ἐν τῷ βίῳ παροδεύω, σοῦ τε χάριν ἐλήλυθα καὶ τοῖς ἐνθάδε παραγέγονα, ὅπως ἴδω σου τὸ τίμιον πρόσωπον, καὶ μάθω ἐν ποίῳ κλήρῳ καὶ τόπῳ κατήντησας. λέγε οὖν μοι κυρία μου φιλαλήθως· πῶς ἔχεις καὶ πῶς τὴν τοῦ θανάτου βίαν ὑπεξῆλθες πῶς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τῷ ἀέρι παρῆλθες, πῶς διέδρας τὴν ἐκείνων κακομήχανον κακουργίαν, ἐπίσταμαι γὰρ ἀκριβῶς τὰ αὐτῶν μέλλων πρὸ μικροῦ καταλύειν τὸν βίον.

Ἡδὲ ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι μοι καὶ φησίν ὦ τέκνον μου ἠγαπημένον κύρε Γρηγόριε, τί σοι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῶν τοιούτων, ἰλλιγγιᾷ μου ἡ ψυχὴ καὶ πρὸς μόνην τὴν ἐκείνων ἀνάμνησιν, περιδεής καὶ κατώδυνος, καὶ οἷον ἄφωνος καὶ νενεκρωμένη ἀποκαθίσταται καὶ οὐ τολμῶ κἂν ψιλῶς ταῦτα ἀναζωγραφῆσαι τῇ διανοίᾳ, ὅμως ἐπεὶ τὸν ἅπαξ ἀποθανόντα, καὶ πρὸς τὴν χώραν τῶν ζώντων καταντήσαντα, οὐδὲν τούτων τοῦ λοιποῦ καταπτήσσειν εἴωθεν, λέξω σοι κἀγώ τὰ πάντα ὅση δύναμις.

Τὸ μὲν κατ᾽ ἐμέ, τέκνον φίλτατον Γρηγόριε, καὶ τὰς ἐμὰς πράξεις, πάντα δεινά μοι καὶ χαλεπὰ συνηντήκασι. τῇ δὲ ἀντιλήψει τοῦ Ὁσίου ἡμῶν Πατρὸς καὶ τῇ τῶν ἁγίων αὐτοῦ εὐχῶν συνεργείᾳ, τὰ βαρέα μοι ἐλαφρά συνήντησαν καὶ τὰ δύσκολα εὔκολα καὶ τὰ σκολιὰ εὐθέα· καὶ ἁπλῶς ἐκείνου ἐπιστήσαντος τοῖς συμβεβηκόσι μοι, τὰ δυσχερῆ πάντα εἰς ἀγαθὸν ἔληξαν καὶ χάρις τῷ ἐλεήσαντι ἡμᾶς.

Ὅταν γὰρ ἦλθον εἰς τὸ χωρισθῆναι τοῦ σώματος καὶ τελευτῆσαι πῶς σοι ὑπαγορεύσω τέκνον τοῦ θανάτου τὸν πόνον, ποίαν ἀνάγκην κέκτηται, [1]— ποταπὴν βίαν, πηλίκην δριμύτητα —[1], ἐξ ἀπείρου ὀδύνης καὶ στενώσεως λυγρᾶς μέχρις ὅτου ἐξέλθοι ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ σκηνώματος, τηλικοῦτος πόνος πιέζει τὸν τελευτῶντα, οἷον ὁπόταν τις βάλῃ γυμνώσας, ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπ᾽ ἀνθράκων πυρὸς[2] ἐστρωμένων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν καθ᾽ ἕν τιτρώσκεται τῇ δριμείᾳ πυρκαιᾷ καὶ πικρῶς φέρει καὶ οὕτω λοιπὸν τηκόμενος διαλύεται καὶ ἀπολέγεται τὴν ψυχήν. τοιοῦτος ἐστὶν ὁ θάνατος πικρός, ὦ τέκνον, καὶ μᾶλλον τῶν

[1—1] нѣтъ.

[2] доб. εἰς πλῆθος.

ομοίων ἐμοὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ μάρτυς Κύριος. περὶ δὲ τῶν δικαίων ὁποῖος ἵνα χρηματίζει οὐκ ἐπίσταμαι. ἐγὼ γὰρ ἡ ἀθλία τῶν ἁμαρτιῶν πως ἐργαστήριον ἐχρημάτισα.

Ὅταν οὖν ἐψυχορράγουν ἑώρων καθαρῶς πλήθη αἰθιόπων περικύκλῳ τῆς κλίνης μου ὀχλοποιούντων, θορυβουμένων, δόλους καὶ ματαιότητας καὶ ἀθέους συμβιβασμοὺς εἰσπράττοντας, ὠρυομένους ὡς κύνας καὶ λύκους ἀπηγριωμένους ὡς θάλασσα πικρὰ βομβάζοντας, λυσσωδοῦντας, στριγγίζοντας ὡς χοίρους, ὑλακτοῦντας ἐρευνῶντας τὰ ἔργα μου χάριτας μεταχαρίζοντας, διαστρέφοντας χλευαστικῶς τὰ μελανὰ καὶ ζοφώδη καὶ σκοτεινὰ αὐτῶν καὶ ρυπαρὰ πρόσωπα, ὧν ἡ θεωρία καὶ μόνη ὡς ἓν βαρεῖα καὶ πικρά. κρεῖσσον ἦν ἵνα ζῶν τις καὶ κράζων εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ τὴν τοῦ πυρὸς γέενναν, ἢ ἵνα τοιαῦτα ἀκούῃ καὶ ὁρᾷ. τούτοις οὖν τοῖς χαλεποῖς ἀηδιζομένοις μου, οὐκ ἤρκει μοι ἡ τοῦ θανάτου ἀφόρητος πικρία καὶ ὀδύνη, ἀλλ᾽ εἶχον σὺν αὐτῇ καὶ τὴν τοιαύτην ἀηδίαν καὶ συμφορόν τί οὖν γίνεται; ἀποστρεφομένης μου ἔνθεν κἀκεῖθεν τὰς βδελυρὰς αὐτῶν θεωρίας καὶ ἀλλαχόσε τὸ νοερόν πεταζούσης ὄμμα, οὐχ ὑπέφερον γὰρ ὅλως βλέπειν ἢ ἀκούειν τῶν μιαρῶν ἐκείνων τὰ θρυλλήματα, ὁρῶ ὡς ἐκ τοῦ παραδόξου δύο τινὰς νεανίσκους ὡραίους ἄρτι εἰσεληλυθότας πρός με, χρυσαῖς θριξὶ γεγαννυμένοις τὰς κορυφάς, λευκοὺς ὡσεὶ χιών, γλυκυτάτους ἄγαν εἰς τὸ ὁρᾶσθαι περιβεβλημένους ἐσθῆτας ἀστραπτούσας, ἔστησαν οὖν εἰς τὰ δεξιὰ τῆς κλίνης ἐν ᾗ κατεκείμην πλησίον μου, μυστηριωδῶς τε πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι. λέγει οὖν θάτερος αὐτῶν τοῖς μεμελανυμένοις καὶ ἐζοφωμένοις ἐκείνοις αὐστηρὰ καὶ ἡδυτάτῃ φθογγῇ· ἀθέμιτοι καὶ ἀμαυροὶ καὶ σκοτεινοὶ καὶ ἐπάρατοι καὶ δυσμενέστατοι, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἔθος ἔχετε πονηρότατοι προτρέχειν ἐπὶ παντὸς ἀνθρώπου τὸν βίον ἐκλείποντος καὶ ἐκταράττειν αὐτὸν καὶ θορυβεῖν, φλυαροῦντες καὶ ἀλαλάζοντες καὶ δεινῶς θορυβούμενοι ὦ λοιμοὶ ἀπηγριωμένοι καὶ ἀναιδέστατοι μὴ πολλὰ εὐφραίνεσθε, ὧδε γὰρ τιποτοῦν οὐ λαγχάνει ὑμῖν. οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἐνταῦθα μερὶς οὐδὲ κλῆρος. μόνον γὰρ καὶ συνδεδραμήκατε καὶ ἀπελεύσεσθε διακενῆς. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τοῦ φωτοειδοῦς ἐκείνου καὶ ὡραιοτάτου νεανίου μελιρρύτως κελαδοῦντος, καὶ πρὸς τοὺς ἀμαυροὺς ἐκείνους καὶ σκοτεινοὺς λέγοντος, ἐκεῖνοι εἴτι δ᾽ ἄν καὶ ἔπραξα ἐκ νεότητός μου ἢ ἐν ἔργῳ ἢ λόγῳ πάντα εἰς μέσον ἔφερον καὶ φοὰς ἠφίουν ὡς παράφοροι τινὲς καὶ ἐξεστηκότες,—οὐδὲν κεκτήμεθα λέγοντες καὶ τάδε τὰ ἁμαρτήματα τίς εἰργάσατο ἀπὸ νεότητος. τούτων οὖν καὶ ἄλλων ὑπ᾽ αὐτῶν φληναφουμένων, περιέμενον τὸν θάνατον [1].

1 δοβ. οὗτος ἐστίν ὁ χάρος ὃν λέγουσι τινές

ηκεν οὖν αφνω κἀκεινος, καὶ ἦν τῇ ἰδέᾳ ποτὲ μὲν ὡς λέων ὠρυόμενος, ποτὲ δὲ ὡς νεανίσκος θρασὺς καὶ ἀνεσταλμένος βάρβαρος καὶ ξίφη παντοῖα βαστάζων, μαχαίρας καὶ δρεπάνας, πρίονας καὶ πελέκυς καὶ λαξευτήρια, ὀβελίσκους καὶ σκέπαρνα καὶ ἀξίνας καὶ ἔτερα πλεῖστα καὶ φοβερά, δι' ὧν μεθοδεύει τοὺς παμποικίλους τρόπους τοῦ ἑνὸς θανάτου ἐπὶ πάντας· θεασαμένη οὖν ἡ ταπεινή μου ψυχὴ τὸν τύραννον ἐκεῖνον φόβος καὶ τρόμος ἀκατάσχετος περιέλαβεν αὐτήν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ νεανίσκοι οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι, τί ἔστηκας; λῦσον τὰ δεσμὰ μέσως τε χρῆσαι. οὐ γὰρ ἔχει πολὺ βάρος ἁμαρτιῶν. πρόσελθε οὖν ἐν σμικροτάτῳ λαξευτηρίῳ ἐχρήσατό μοι τοῖς ποσίν, εἶτα καὶ ταῖς χερσὶν καὶ πᾶσάν μου ἁρμονίαν ἑλκύσας καὶ ἐξαρθρώσας τοὺς εἴκοσί μοι ὄνυχας, παραυτίκα ἐνεκρώθη ὅλον μου ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ σώματος καὶ τοῦ λοιποῦ οὔτε χεῖρας εἶχον, οὔτε πόδας, οὔτε ἠδυνάμην πρὸς μικρὸν κινῆσαι τι τούτων, ἀπὸ τοῦ πικροτάτου πόνου [1], τέκνον. μετὰ δὲ τοῦτο προσελθὼν σκεπάρνῳ ἀπέτεμέ μου τὸν αὐχένα καὶ οὐκέτι ἠδυνάμην κινῆσαι μου τὴν κεφαλήν, ἀλλοτρίᾳ γὰρ μου ἐτύγχανεν. λοιπὸν οὖν κεράσας ποτήριον τό τί δὲ ἦν ἠγνόουν, δίδωσί μοι πιεῖν ἀπὸ χειρός, καὶ ὡς ἐπὶ Κυρίον τοσοῦτον ἦν πικρόν, ὦ τέκνον, καθότι ὤθησεν ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ μου βίᾳ φρικιωδεστάτῃ καὶ ἀπέπτη τοῦ σώματος. οἵ τε νεανίσκοι ἐκεῖνοι οἱ ὡραῖοι ἐξελθούσης αὐτῆς τῷ ροίζῳ τοῦ φαινομένου μοι καταπετάσματος τῶν χλαινῶν αὐτῶν ὑπεδέξαντο αὐτήν. ἐν τῇ καρδίᾳ οὖν τοῦ ἀνθρώπου, ὦ τέκνον, τὸ πᾶν ἀνάκειται τῆς ψυχῆς, ἐν δὲ τῷ νοῒ τὸ πνεῦμα. ὡς δὲ ὑπεδέξαντό μοι ἐκεῖνοι, εὡρουν τὸ σκήνωμά μου ὅπου ἔκειτο ἄπνουν νενεκρωμένον, ἀκίνητον, ἀνενέργητον καὶ ἐξισταμένη ἐθαύμαζον ὡς ἂν εἴποις εἴ τις τὸ ἑαυτοῦ ἀποδυσάμενος ἱμάτιον ἵσταται καὶ κατανοεῖ αὐτό, καὶ θαμβουμένη ἔλεγον, βαβαὶ πόθεν ἠπιστάμην ἐγώ, ὅτι οὕτως τὰ κατὰ τὸν ἐλεεινὸν ἄνθρωπον ᾠκονόμηται. ὡς οὖν κατεῖχόν με οἱ ἄγγελοι, εὡρων καὶ ἰδού περιεκύκλωσαν αὐτοὺς ὅλοι οἱ ζοφώδεις ἐκεῖνοι, ἀπηγριωμένως καὶ ἐν ἀλαλαγμῷ φοβερῷ φάσκοντες πταίσματα ταύτης κεκτήμεθα πλεῖστα, ἀπολογήσασθε ἡμῖν περὶ αὐτῶν. καὶ δὴ ἠρεύνουν οἱ θεῖοι ἄγγελοι τὴν ἐργασίαν μου, καὶ εἴ τι ἀγαθὸν ἔπραξα, καὶ εἶπου εὗρον ἐν αὐτῇ ἔργον ἀγαθὸν καὶ γὰρ χάριτι Χριστοῦ εὕρισκον ἱκανά, τοῦτο ἐξελέγοντο, εἴποτε δέδωκα κλάσμα ἄρτου πεινῶντι ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ, εἴ ποτε ἐπότισα οἱονδήτινα διψῶντα ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος ἢ καὶ οἴνου, εἴποτε ἐβάδισα καὶ ἐπεσκεψάμην ἀσθενεῖς ἢ τοὺς ἐν φυλακῇ· εἴποτε ξένον ἐν τῇ κέλλῃ μου

[1] доб. μου.

απεδεξάμην καὶ ἐξένισα. εἴποτε ἔβαλον βήματα εἰς τὸ ἀπελθεῖν εἰς ἐκκλησίαν νύκτωρ καὶ προσεύξασθαι, εἴποτε ἔβαλον ἔλαιον εἰς κανδήλαν χάριν φωταψίας τῶν ἁγίων εἰκόνων, εἴποτε εἰρήνευσα μαχομένους, εἴποτε ἐξέχεον δάκρυον ἑστῶσα ἐν προσευχῇ, εἴποτε ὑβρίσθην καὶ ὑπέμεινα, εἴποτε ἔνιψα ἀδελφῶν πόδας τὴν πυρεύριζον ταπείνωσιν ἀσπαζομένη, εἴποτε λόγοις ἀγαθοῖς ἀστηρίκτοις ἐστήριξα καὶ ὀλιγοψύχου παρακλήσεως λόγον ἐδάνεισα, εἴποτε ἀπέστρεψα τινὰ ἀπὸ ἁμαρτίας τοῦ μὴ διαπράξασθαι ταύτην αὐτόν, εἴποτε ἐστέναξα ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ συμφορᾷ καὶ συνελυπήθην τῷ κακῶς παθόντι ἢ δυστυχήσαντι ἢ συνήργησα τινί εἰς ἔργον πνευματικὸν καὶ ὠφέλιμον, εἴποτε προσεκύνησα Κυρίῳ τῷ Θεῷ διὰ γονυκλυσιῶν καὶ χαμευνιῶν καὶ νηστειῶν κακοπαθοῦσα καὶ τρύχουσά μου τὸ σῶμα εἰς τὸ ὑποτάξαι καὶ κατευνάσαι τὰ σκιρτήματα αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, εἴποτε πιστεύουσα ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπον μου ἀπὸ πάσης ματαίας θεωρίας, καὶ ἔκλεισά μου τὸ στόμα ἀπὸ πάσης ἀργολογίας καὶ λοιδορίας καὶ καταλαλιᾶς καὶ ψεύδους καὶ ἐπιορκίας, εἴποτέ τι δίκαιον ἔπραξα ἐν τῷ κόσμῳ τῷ ματαίῳ ἐκείνῳ, ἐκλεγόμενοί τε ἐστάθμιζον αὐτὰ μετὰ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπλημμελημένων καὶ ἐκ τῶν καθ' ἕν ἐξωνοῦντο αὐτά. τούτων οὖν ἐν τούτοις ἀσχολουμένων, μεγάλως μοι οἱ αἰθίοπες ἐκεῖνοι κατεξαντίσταντο συμβάλλοντες τοῖς ἀγγέλοις τοῦ Θεοῦ καὶ πειρώμενοί με ἁφαρπάσαι ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀγκαλῶν αὐτῶν καὶ εἰς πυθμένα ᾅδου καταγαγεῖν. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο μεταξὺ αὐτῶν, προσέσχον καὶ ὁρῶ καὶ ἰδοὺ ἦκεν ὁ κύριός μου ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Βασίλειος, Πνεύματι Ἁγίῳ τοῖς ἐκεῖσε πεφοιτηκώς, καὶ φησὶ τοῖς ὡραίοις ἐκείνοις νεανίσκοις· κύριοί μου, αὕτη ἐμοί ἐπὶ πολὺ διηκόνησεν ἀναπαύσασά μου τὸ γῆρας, καὶ ἐδεήθην τοῦ Κυρίου περὶ αὐτῆς, καὶ ἐδωρήσατό μοι αὐτὴν ἡ ἀγαθότης Αὐτοῦ. δέξασθε δὲ ἐν τῷ τέως ταῦτα, ἅτινα ὡς ἐδόκει μοι ὑπῆρχον χρυσίου καθαροῦ ἀπόδεσμος ἱκανὸς ἐν βαλαντίῳ ἐναποκείμενος καὶ ὁπόταν τοῖς τελωνίοις τοῦ ἀέρος διέρχεσθαι ἐξωνεῖσθε δι' αὐτῶν τὰ μέλλοντα συναντᾶν αὐτῇ χρέη ἐκ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων. ἐγὼ γὰρ τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι κατὰ πάντα πλούσιος πάνυ τυγχάνω. ταῦτα δὲ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν ἀπὸ κόπου καὶ ἱδρῶτος συλλεγέντων μοι ἀποχαρίζομαι αὐτῇ. καὶ οὕτως εἰρηκὼς καὶ τὸ δόμα τοῖς ἀγγέλοις παρασχών, ἀπιὼν ᾤχετο. οἱ γοῦν ἀμαυροὶ ἐκεῖνοι δαίμονες θεασάμενοι τὸ γεγονὸς ἀφωνίᾳ καὶ ἐκστάσει συνεχέθησαν καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐννεοὶ καὶ τεθορυβημένοι ὑπάρχοντες ὕστερον τῶν ἐλπίδων ἀστοχήσαντες, σὺν βοῇ καὶ ὀλολυγμῷ ἀφ' ἡμῶν ᾤχοντο καὶ ἐξ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐγένοντο τούτων τοίνυν δραπετευσάντων, ἦκεν αὖθις

ο κύριός μου καὶ τοῦ Θεοῦ θεράπων Βασίλειος, ἐπικομιζόμενος μεθ ἑαυτοῦ κεράμια απειρα ἐλαίου πνευματικοῦ ἀνάπλεα ὑπάρχοντα βασταζόντων αὐτὰ νεανίσκων ὡραίων. ἐκέλευσεν οὖν ἀνοιχθῆναι ταῦτα καθ' ἕν καὶ ἐξέχεον πάντα οἱ ὡραῖοι ἐκεῖνοι ἐπάνω μου καὶ γεγένημαι πλήρης ἐλαίου καὶ εὐωδίας πνευματικῆς, καὶ ἐκαθαρίσθην ὅλη, καὶ γέγονε τὸ πρόσωπόν μου λίαν λαμπρὸν καὶ διειδές, καὶ κατενόουν ἐμαυτὴν ἀλλοιωθεῖσαν καὶ γενομένην λαμπρὰν σφόδρα καὶ φαιδράν καὶ εὐφροσύνης θείας ἐγενόμην ἀνάπλεως. ἔφη οὖν ὁ δηλωθεὶς κύριός μου καὶ μέγας Βασίλειος τοῖς ἐμέ ἀπάγειν βουλομένοις· Κύριοί μου, ὁπηνίκα πάντα τὰ κατήκοντα ἐπὶ τῇ ψυχῇ ταύτῃ τελέσητε, εἰς τὴν ἐμὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου προηυτρεπισμένην θείαν κατάπαυσιν ἀγαγόντες ἐκεῖσε αὐτὴν θησαυρίσατε. καὶ ταῦτα εἰρηκὼς διέστη ἀπὸ προσώπου τῶν ἐμοὶ ἐπιφερομένων.

ἄραντες τοιγαροῦν οἱ ὡραῖοι νεανίσκοι ἐκεῖνοι καὶ κουφίσαντες ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς πυροειδεῖς πόδας αὐτῶν ὥσπερ νεφέλαι ὑπὸ ἀνέμων ἐλαυνόμεναι, ἢ πλοῖα ἁρμενίζοντα ἐπὶ νώτου τῆς θαλάσσης, οὕτως ἐκεῖνοι ἐπὶ τὰ ἄνω τήν πρὸς ἀνατολὰς ὁδὸν ἐπὶ τοῦ αἰθέρος κούφως ἐμὲ κατέχοντες ἐστέλλοντο [1].

α'. ὡς οὖν ἀνηρχόμεθα ἐπὶ τά πρόσω συναντῶμεν τὸ τηνικάδε τελώνιον ὅσπερ ἔλεγον εἶναι τῆς καταλαλιᾶς. ἦν τε ἐκεῖσε συναγωγὴ καὶ ἄθροισίς τις αἰθιόπων, καὶ εἷς τις ἐξάρχων ἀπ' αὐτῶν πονηρίᾳ πολλῇ προκαθεζόμενος, καὶ εὐθύς ἔστημεν, καὶ γε μάρτυς Κύριος, ὧν τινῶν ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ ματαίῳ βίῳ ἐκείνῳ οὖσα κατελάλησα, τέκνον Γρηγόριε, καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὴν ὥραν εἰς πρόσωπόν μου ἤλεγχον οἱ πονηρευόμενοι, πόθεν ταῦτα μαθόντες, οὐ μέντοι συνιέμην. πολλὰ δὲ καὶ ψευδῶς καὶ ἀπὸ ὑπονοίας κατηγόρουν καὶ ἀλλοίῳ σκοπῷ παρ' ἐμοῦ λαληθέντων, ἢ ἐξ ἀγάπης πνευματικῆς, ἢ σκοπῷ τοῦ διορθωθῆναι τὸν σφαλλόμενον ἀδελφόν, ἐκεῖνοι ὡς ἐμπαθῶς λαληθέντα παρ' ἐμοῦ κατὰ τῶν ἀδελφῶν εἰς τὸ μέσον προέφερον καὶ ἀπελογήσασθαι ἡμῖν ὑπὲρ τούτων πρός τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους σφοδρῶς διετείνοντο· ἀπολογησαμένων οὖν αὐτῶν περὶ ὧν ἐπ' ἀληθείας μου κατηγόρουν, τὰ γὰρ ψεύδη ὡς ἀράχνη διελύοντο ἀπὸ τῆς παρασχεθείσης μοι δωρεᾶς δηλαδὴ τοῦ κυρίου μου, παρήλθομεν αὐτοὺς εὐθέως, καὶ ἔτι ἀνωτέρω προεβιβάσθημεν.

β'. Εἶτα συναντῶμεν ἕτερον τελώνιον ὅπερ ἐλέγετο τῆς λοιδορίας εἶναι. κἀκείνῳ ουν πάλιν τὰ παρόμοια τῷ προτέρῳ τελωνίῳ ἀπὸ τῶν τοῦ μακαρίου ἡμῶν Πατρὸς ἀπολογησάμενοι ἀνεύθυνοι καὶ ἀβλα-

[1] ΕΝΤΑΥΤΑ ΑΡΧΟΝΤΑΙ ΤΑ ΤΕΛΩΝΙΑ.

βεῖς εὐχαῖς ὁσίαις αὐτοῦ καὶ τούςδε διέβημεν. ἀνιόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρόσω ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐμὲ διακομιζόμενοι λέγοντες· ὄντως μεγάλα ἡ ταπεινὴ αὕτη εὐηργέτηται ὑπὸ τοῦ θεράποντος Κυρίου Βασιλείου, ἐπεὶ βίαν μεγάλην ὑπεμείναμεν ἄν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος τοῦδε διαπερῶντες.

γ΄. ὡς οὖν ταῦτα καθ' ἑαυτοὺς πορευόμενοι εἰσηγοῦντο, καταντῶμεν εἰς ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἦν τὸ τοῦ φθόνου. χάριτι δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μηδὲν κεκτημένων τῶν ματαίων ἐκείνων κατηγορῆσαί μου, οὐδὲ γὰρ ἐμεμνήμην ὅτι ἐφθόνησά ποτέ τινι, ἄσμενοι καὶ τούςδε διέπτημεν. ἔτριζον δὲ κατ' ἐμοῦ τοὺς ὀδόντας οἱ ἀπηγριωμένοι ἐκεῖνοι καὶ ρυπαροπρόσωποι αἰθίοπες, ὥστε εἰκάζειν με ταύτῃ τῇ ὥρα κἀμὲ καὶ τοὺς ἐπιφερομένους με ὡσεὶ ζῶντας ἐν ὀργῇ ἵνα καταπίωσιν

δ΄. ἔτι γοῦν ἀνωτέρω προβιβαζομένων ἡμῶν, εἰς ὕψος γὰρ πολύ ἀνηρχόμεθα, συναντῶμεν ἕτερον τελώνιον ὅπερ ὑπῆρχε τοῦ ψεύδους. ἦσαν δὲ ἐν τούτῳ αἰθιόπες ἠθροισμένοι πολλοί, ὧν τὰ πρόσωπα μάταια καὶ βδελυρὰ λίαν· ὁ δὲ τούτων ἀρχιτελώνης ἀπηγριωμένος σφόδρα ἐν πολλῇ δολιότητι προκαθεζόμενος. ἰδόντες οὖν ἡμᾶς, ὀξέως ἐξῆλθον εἰς συνάντησιν ἡμῶν, καίτοι ἡμῶν πρότερον πρὸς αὐτοὺς αὐτομολησάντων. ἐθορυβοῦντο οὖν οἱ κατηραμένοι φέροντες ἅπαν ψεῦδος κατ' ἐμοῦ μετὰ καί τινων ἀποδείξεων, τά τε ὀνόματα καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τόπους καὶ τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ πρόσωπα οἷς πολλάκις ὡς μία τῶν ἀφρόνων ἐλάλησα καὶ διαψευσαμένη οὐκ ἠλήθευσα· ποιήσαντες τοιγαροῦν τὸ ἱκανόν οἱ ἐμὲ καθοδηγοῦντες καὶ ἐνταῦθα παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἐξήλασάν με καὶ τούτοις τῇ πρεσβείᾳ καὶ δεήσει πάντως τοῦ τὴν ἐμὴν ἐλεεινότητα ἐλεήσαντος.

ε΄. ἔτι οὖν πορευομένων ἐπὶ τὰ ὕψη, καταντῶμεν εἰς ἕτερον τελώνιον πλειοτέραν ἄθροισιν αἰθιόπων κεκτημένον, ὅπερ ἐλέγετο εἶναι θυμοῦ καὶ ὀργῆς. ὁ δὲ ἐξάρχων τοῦ τοιούτου τελωνίου ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου καθάπερ εἴδωλον θυμοῦ ἀκατασχέτου καὶ πικρίας ἔμπλεων μετὰ θυμοῦ οὖν καὶ ἀσήμου κραυγῆς τοῖς περὶ αὐτὸν ἐπέταττεν, κἀκεῖνοι πλήρεις ὄντες ὀργῆς ἀλλήλους τοῖς ὀδοῦσι κατήσθιον, ὡς κύνες ὠρυόμενοι λυσσῶντες καὶ ἄσημά τινα καὶ ἐξεστηκότα φθεγγόμενοι. ὡς οὖν κατήχθημεν καὶ πρὸς τοὺς λοιμοὺς τούτους διεστραμμένα ἡμῖν μετὰ χολῆς καὶ πικρίας φονικῶς ἐνορῶντες ἐζήταζον, καὶ προσέφερον οὐ μόνον ἃ ἐπ' ἀληθείας μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ κατεπαιρομένη πρός τινα ἐλάλησα καὶ ἔπληξα, ἢ διὰ γλώττης ἢ διὰ χειρὸς συνείδησιν τινός, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ διὰ βλέμματος εἰργασμένα μοι, καὶ ὅσα χάριν παιδεύσεως τὰ τέκνα μου ἀγαπῶσα τούτοις ἐπ' γατον, πολλῶ

κις μετὰ θυμοῦ τυπτήσασα ἢ καὶ ὀργῇ ληφθεῖσα ἐπικράνθην προς αὐτά· καὶ ταῦτα πάντα καταλεπτῶς ἐπήγγελλον οἱ πονηρευόμενοι· πρὸς δὲ καὶ ἐν οἷς ὠργίσθην καὶ μετ᾽ ἔχθρας καὶ μνησικακίας πρὸς τινα πικρανθεῖσα ἀπεπήδησα καὶ ὕβρισα καὶ ἠπειλησάμην, ὡς θάλασσα πικρὰ κυμαινομένη τοιουτοτρόπως ὀργιζόμενοι καθ᾽ ἡμῶν ἐφέροντο καὶ εἰς μέσον παρήγαγον τά τε ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καιρούς, καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα ἃ ὀργίλως ἐφθεγξάμην πρὸς οὓς ἠχθραινόμην, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐκεῖσε τότε παρατυχόντας καθαρῶς παριστῶντες ἀπολογισάμενοι οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ τὰ ἐπάξια οἱ φίλτατοι ἐκεῖνοι νεανίαι οἱ ὑπεραγωνιζόμενοί μου, ἀνήχθημεν ἀπ᾽ αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ ἄνω [τὰ] ὕψη τοῦ αἰθέρος τὴν πορείαν ποιούμενοι.

ς΄. ἀνιόντων δὲ ἡμῶν καὶ προβαινόντων ἔτι καὶ ἔτι, συναντῶμεν ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἐλέγετο εἶναι τὸ τῆς ὑπερηφανίας· ζητούντων δὲ τῶν ἐν αὐτῷ φορολόγων κατηγορῆσαί μου καὶ χάριτι Θεοῦ μὴ εὑρισκόντων, τίνος γὰρ καὶ ὤφειλον ὑπερηφανεύσασθαι ἐν τῷ ματαίῳ ἐκείνῳ κόσμῳ δουλιδὶς πενιχρὰ χρηματίσασα, παρήλθομεν καὶ τούτους μηδὲν ζημιωθέντες ἐξ αὐτῶν.

ζ΄. ἔτι οὖν ἀνερχομένων ἡμῶν συνήντησεν ἡμῖν ἕτερον φορολόγιον, ὅπερ ἐλέγετο ὑπάρχειν τὸ τῆς μωρολογίας καὶ αἰσχρολογίας, καὶ προλαβόντες οἱ ἐν τούτῳ ἐξεταστὰι μήκοθεν κατέπειγον ἡμᾶς λίαν ἀναιδῶς, ὥστε δοῦναι δίκην αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν ἔλεγον ἔχειν καθ᾽ ἡμῶν. κατήχθημεν λοιπὸν καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ τῆς πορείας ἔστημεν. οἱ δὲ παρῆγον εἰς μέσον καὶ ἤλεγχόν μου τὰς ἐν νεότητι μωρολογίας καὶ ὅσα ἐτραγῴδησα δεινῶς προέτεινον οἱ ἀλάστορες τὰς ὕβρεις τὰ μιμολογήματα, τὰ γελωτοποιὰ καὶ ἀκοὴν θέλγοντα ῥήματα, ἃ πρός τινας χαριέντως ἐφθεγξάμην, ὀξέως ἐπεισῆγον κατὰ πεῖραν ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ ὥστε τὸ ἀληθὲς αὐτῶν καὶ ἠκριβωμένον ἐνωτιζομένην με φρίττειν καὶ τρέμειν καὶ τούτοις ὡς ἀληθεύουσι συγκατατίθεσθαι. πόθεν γὰρ ταῦτα ἐγίνωσκον οἱ ἐπάρατοι ἅπερ δὴ καὶ ἐγὼ αὐτὴ διὰ τὸν πολὺν καιρὸν διελθεῖν ἀφ᾽ οὗ ταὐτα εἰργασάμην λήθης βυθοῖς ἤμην παραδεδωκυῖα καὶ ὅλως μνήμην αὐτῶν οὐδαμῶς εἶχον· κατὰ ἀναλογίαν τοίνυν αὐτῶν τὸ ἱκανὸν καὶ πρὸς τούτους ποιήσαντες, ἐπορεύθημεν τὴν μακρὰν ἐκείνην καὶ ἄγνωστον καὶ σκοτεινὴν καὶ φοβερὰν ὁδὸν[1] ἡμῶν.

η΄. καὶ ἐφθάσαμεν εἰς ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἦν τόκου καὶ δόλου. οἱ οὖν ὑπηρέται τούτου ἀκριβῶς τὰ κατ᾽ ἐμὲ περὶ τούτων πλημμελημάτων διερευνήσαντες καὶ μηδὲν περὶ τούτων εὑρόντες κατηγό-

[1] нѣтъ.

ρουν μου περὶ δόλου μόνου· μὴ δυνάμενοι δὲ τοῦτο ἀποδεῖξαι ἔθηγον τοὺς ὀδόντας διαπριόμενοι.

θ΄. ἡμεῖς δὲ ἀπάραντες τῶν ἐκεῖ τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἠνύομεν καὶ καταντῶμεν εἰς ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἀκηδίας καὶ κενοδοξίας ἐλέγετο. ἐμοῦ δὲ πρὸς ταῦτα μηδὲν κεκτημένης, ὀχέως ἐκεῖθεν διέβημεν.

ι΄ καὶ ὑπήντησεν ἡμῖν ἄλλο τελώνιον τὸ τῆς φιλαργυρίας. ἀχλὺς τε πολλὴ ἦν περὶ τούτου ὑπὲρ τὰ ἄλλα. ὡς γὰρ οἶμαι, ἐκ τῆς ὑπογαίου ἀρούρας καὶ τῆς ἐκ αὐτῆς ἀναδιδομένης παχύτητος, αἴροντες οἱ μιαρώτατοι τὰς ἑαυτῶν αὐτουργοῦσι σκηνὰς ἐν αἷς κατοικίζονται ἐπὶ τοῦ αἰθέρος καὶ τὴν προσεδρείαν τοῦ φορολογίου αὐτοῦ ἐπὶ τῶν διερχομένων ψυχῶν κέκτηνται. ἐρευνήσαντες οὖν καὶ οὗτοι κατὰ τὸ εἰωθὸς καὶ μηδὲν εὑρηκότες ἐν ἐμοὶ ὧν ἐζήτουν, πόθεν γὰρ καὶ προσεγένετό μοι χρυσίον ἵνα καὶ τὴν φιλίαν περὶ αὐτὸ σχῶ, παρήκαμεν εὐθὺς καὶ τούτοις.

ια΄. καὶ φθάνομεν τῆς μέθης καὶ ἵσταντο οἱ ὑπηρέται τοῦ τελωνίου μήκοθεν ὡς λύκοι ἅρπαγες ζητοῦντες καταπιεῖν πάντα τὸν προστυχόντα αὐτῶν[1] οἱ οὖν ἀποφέροντές με ἐπειδὴ δεδομένον ἐστίν, ἵνα πᾶσαι αἱ παροδεύουσαι τὴν ὁδὸν ἐκείνην ψυχαὶ ἐρευνῶνται καὶ ἐξετάζωνται παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐκείνων τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος ἐν τοῖς ἐπουρανίοις εἰς αὐτὸ ὀχέως ἐχώρησαν· συνεπιστάντες οὖν ἡμῖν οἱ πικροὶ ἐκεῖνοι ἐτασταὶ καὶ φορολόγοι καὶ αὐτὰ δὴ τὰ βαυκάλια, ἅπερ διὰ πάσης μου τῆς ζωῆς ἤμην πιοῦσα, πάντα ἠριθμημένα εἶχον, λέγοντες πρός με· οὐ πέπωκας ἐν τῇ ἐπισήμῳ τῇ δείνῃ ἡμέρᾳ παρόντων καὶ συνευωχουμένων σοι τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος καὶ τῆς δεῖνα τόσα ποτήρια, οὐ μὴν οὐδὲ οἰνώθης, οὐκ ἐμεθύσθης ἔξω τῆς χρείας πιοῦσα τόσα καὶ τόσα; οὐ πέπωκας ὅτε πρὸς τὸν δεῖνα ἐγένου τόσα βαυκάλια οἴνου; καὶ ὅταν πρὸς τὴν δεῖνα ἐπορεύθης τόσα; παρόντων τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος; καὶ ἐπεφώνουν μου τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἁρπάσαι με ἀπὸ τῶν ἐπιφερομένων με πειρώμενοι, καὶ ὡς ἄγριοι θῆρες καταπιεῖν με γλιχόμενοι. ὅσα τε ἐφθέγγοντο ἀληθῆ πάντα ὑπῆρχον, καὶ πάντα ὑπ' ἐμοῦ πραχθῆναι ἐν τῷ ματαίῳ βίῳ ἐκείνῳ ἐγίνωσκον· πολλάκις γὰρ φίλοι μου ἐπιδημήσαντες ἐὰν περισσότερον πιοῦσα ἅμα αὐτῷ ἐμεθύσθην, καὶ τοῦτο μοι φανερῶς διήλεγχον. δόντες οὖν καὶ τούτοις οἱ καλοί μου ὁδηγοὶ τὰ ἱκανὰ ἐκ τῆς τοῦ κυρίου μου φιλοτίμου δωρεᾶς, ἐξωνήσαντό μου τὰ ἁμαρτήματα καὶ θᾶττον ἐκεῖθεν ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἡμᾶς τῶν μεταξὺ ὡμίλουν πρός με οἱ ἅγιοι ἄγγελοι λέγοντες· ὁρᾷς, ὁποίαν ἀνάγκην ἔχει τὸ διελθεῖν ψυχὴν τὰς λυγρὰς καὶ

[1] αὐτοῖς.

σκοτεινὰς καὶ ἐπαράτους ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος τούτου. ἐγὼ δὲ εἶπον· ναί, κύριοί μου, πολλὴ βία καὶ ἀνάγκη πέφυκεν ἵνα τις κατισχύσῃ ταύτας [1] διαπεράσαι ἀνεπάθως καὶ ἀταράχως καὶ οἶμαι, κύριοί μου, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ ὅθεν κἀγὼ ἐξῆλθον ἐπίσταται ὅλως ταῦτα [2], ἢ τὰ ἐνταῦθα γίνεται καὶ τί περιμένει ἑκάστου ἀνθρώπου ψυχὴν μετὰ θάνατον. λέγουσιν ἐκεῖνοι. ἐπιστάμεθα καὶ ἡμεῖς τοῦτο. ἡ γὰρ τρυφὴ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ ματαίου βίου οὐκ ἐᾷ [3] τούτων ἀναφανδὸν βοώσαις ἵνα τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι καὶ μᾶλλον τὴν ἐλεημοσύνην, αὕτη γὰρ πλεῖον τῶν ἄλλων δύναται, ἐνταῦθα δυνηθῶσι ταῦτα πάντα παρορᾶν καὶ μελετᾶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὅπως διαδράσωσιν ἐκ τῶν τοσούτων κακῶν καὶ τῶν αἰωνίων ὀδύνων. καὶ γὰρ ἐὰν προσεῖχον ταῖς θείαις γραφαῖς καὶ εἰργάζοντο τὰς ἀρετάς, ὡς καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ποιοῦσι καὶ ἐκφεύγουσιν ἀβλαβεῖς τῶν τοιούτων, πλὴν σπάνιοι καὶ τῶν χιλίων μυρίων εἷς, εἶχον ἂν πάντες ἐργάσασθαι καὶ καμεῖν πολλὰ ἀγαθὰ εἰς τὸ δι' αὐτῶν δύνασθαι ἐξωνῆσθαι τὰ πλημμελήματα αὐτῶν, ὁπηνίκα ἐνθάδε διέρχονται. ἐπεὶ δὲ ἀμελῶς καὶ ἀδιαφόρως ζῶσιν, ὥσπερ ἀθάνατοι, καὶ τῇ γαστρὶ καὶ τῇ ματαίᾳ οἰήσει καὶ ἀπάτῃ οἱ πολλοὶ δουλεύωσιν, αἰφνιδίως τοῦ θανάτου αὐτοὺς καταλαβόντος, παραγίνεται ταῦτα ἐπ' αὐτοὺς καὶ οὐαὶ τῷ μὴ κεκτημένῳ, ὁλκὴν ἔργων ἀγαθῶν καὶ πνευματικῶν καὶ μέλλοντι ἐνθάδε διέρχεσθαι, ὅτι ἐξ ἀπορίας αἴρουσι τὴν ψυχὴν οἱ ἄρχοντες τῶν τελωνίων τούτων καὶ τύπτοντες καὶ κολαφίζοντες κατάγουσιν αὐτὴν εἰς τὰ ταμεῖα τὰ ζοφερὰ τοῦ ἅδου ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου, κατέχοντες αὐτὴν ἐν δεσμοῖς ἄχρι τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κριτοῦ ζωντῶν καὶ νεκρῶν. ὅπερ ἔπαθες ἂν καὶ σὺ εἰ μὴ τὴν δωρεὰν τοῦ θεράποντος Κυρίου καὶ μεγάλου Βασιλείου τοῦ σὲ μεγάλα εὐεργετηκότος εὐδοκίᾳ τοῦ Κυρίου ἀπείληφας.

ιβ΄. τούτων οὕτω λεγομένων ἐν τῷ διοδεύειν ἡμᾶς, συνήντησεν ἡμῖν ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἐλέγετο εἶναι τὸ τῆς μνησικακίας. αὐτομολησάντων οὖν ἡμῶν καὶ πρὸς τοῦτο ἐπάρατον ἀναπηδήσαντες οἱ ἐν τούτῳ ὥσπερ λησταὶ πονηροὶ τὸ τάχος ἠρεύνουν ἐν τῇ πονηρίᾳ αὐτῶν μάστριγγι ἤγουν τῷ ματρικίῳ εἴ που δυνηθείη κατ' ἐμοῦ γεγραμμένον ζήτημα ἐφευρεῖν ἵνα δι' αὐτοῦ ἑλκύσωσί με, ἐπεὶ δὲ Χριστοῦ χάριτι καὶ εὐχαῖς ὁσίαις τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν μηδὲν εὑρέναι ἴσχυσαν, αὐτοὶ κατησχύνθησαν καὶ ἠλάλαξαν ἀστοχήσαντες· ἐγὼ γὰρ εἰ καὶ τὰ ἄλλα ἐλεεινὴ καὶ ἁμαρτωλὴ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ ἐχρη-

[1] доб. δ.ελθεῖν καί.

[2] τὰ τῆδε.

[3] αὐτοὺς προσέχειν ταῖς θεία ς γραφαῖς ταῖς περὶ.

μάτισα, πλὴν ἀγάπην πνευματικὴν πρὸς πάντας μικροὺς τε καὶ μεγάλους ὡς καὶ σὺ ἐπίστασαι ἀκριβῶς, τέκνον φίλτατον κύρη Γρηγόριε, ἤμην διηνεκῶς κεκτημένη καὶ οὐδένα ποτὲ τῶν θλιψάντων με εἰς οἱονδήποτε ἀνταπέδωκα, ἢ ὅλως τινί τούτων ἐμνησικάκησα. ἡμεῖς δὲ ἄσμενοι ἐξ αὐτῶν ἐξήλθομεν μὴ παρασχόντες αὐτοῖς τὸ οἱονδήποτε, καὶ τὴν ὁδὸν ἡμῶν ἐπορεύθημεν. ἐγὼ δὲ ἅπαξ λαβοῦσα παρρησίαν τοῦ ἐρωτᾶν τοὺς ὁδηγούς μου ἁγίους ἀγγέλους, καὶ αὖθις ἐπυθόμην παρ᾽ αὐτῶν μαθεῖν τὰ ἠγνοημένα μοι. καὶ φημί πρὸς αὐτούς· κύριοί μου, δέομαι ὑμῶν δηλώσατέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ἀγνοούμενον καὶ διαλύσατέ μου τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ ἀπορίαν. πόθεν οὕτως ἐπίστανται οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας οὗτοι μήκοθεν ὑπάρχοντες τὰ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων πλημμελήματα. ἔφη οὖν θάτερος αὐτῶν πρός με· οὐκ οἶσθα ὅτι πᾶς χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀγαθόν ἄγγελον προσλαμβάνει μεθ᾽ ἑαυτοῦ φρουροῦντα αὐτὸν ἀοράτως καὶ ὁδηγοῦντα εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ ἀπογραφόμενον τὰ καλὰ ἔργα αὐτου πάντα παρ᾽ ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωήν, παραπλησίως δὲ καὶ πονηρὸς ἄγγελος συμπαρομαρτεῖ αὐτῷ ὅς ἀπογράφεται πᾶσαν ἁμαρτίαν ἥν ἄν τελέσῃ κατὰ τὸν βίον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ καὶ ἐρχόμενος ἀφ᾽ ἑκάστης ἐναπογράφεται ἑκάστῳ τελωνίῳ τὴν πρόσφορον ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἄν ἐν τῷ ἀνέρχεσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, ὅθεν αὐτοὶ παρατραπέντες ἐξέπεσον, ἔχωσί τι παρ᾽ ἑαυτοῖς, δι᾽ οὗ δυνήσονται ταύτην τῆς ἀνόδου κωλῦσαι καὶ πρὸς τὴν ἄβυσσον καταγαγεῖν, πρὸς αὐτὴν οἰκοῦσα ἄχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς φοβερᾶς ἡμέρας τῆς ἀπαραιτήτου κρίσεως, εἴπερ δηλονότι μὴ κέκτηται καὶ αὐτὴ διὰ τοῦ φυλάσσοντος ἀγγέλου ἀγαθοῦ αὐτὴν ἔργα ἀγαθὰ καὶ πνευματικὰ πλεῖστα, δι᾽ ὧν δυνήσηται ἐξωνήσασθαι μετὰ ζυγοῦ ἰσοστάθμως τὰ πλημμελήματα αὐτῆς. καὶ οὕτως μὲν ἐπίστανται τὰ ἑκάστου ἀνθρώπου πλημμελήματα ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχοντος, πλὴν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ μόνων στοιχούντων τῇ ἀμωμήτῳ πίστει τῇ εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ τοῖς θείοις δόγμασι τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὧν δὴ καὶ ἡ εἰς οὐρανὸν πορεία ἐστίν. τῶν δὲ ἄλλων ἤτοι ἀπίστων ἢ χριστιανῶν κακοδόξων αἱρετικῶν οὐ λόγον τινὰ ποιοῦνται, ἢ τοιαύτην ἔχουσι τὴν σπουδὴν καὶ ἀκρίβειαν περὶ τὴν σημείωσιν τῶν εἰργασμένων αὐτοῖς. τούτων γὰρ ὡς ἤδη οἰκειωθέντων αὐτοῖς διὰ τῆς ἀπιστίας, ἢ καὶ κακοπιστίας καὶ αἱρέσεως, τέλεον ἀμελοῦσι καὶ καταφρονοῦσιν καὶ οὐδένα λόγον ποιοῦνται, διὸ καὶ εἰρηνεύοντες μετ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ τὰ σαρκικὰ πάθη ὀχλεῖν αὐτοὺς ὑποκνίζουσιν ὡς ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων εἰώθασι ποιεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον πανούργως καὶ τὰς ὀρέξεις αὐτοῖς ἀμβλύνουσι καὶ εἰρηνεύουσιν ἐξ αὐτῶν.

ιγ'. τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων παρ' ἡμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ καθομιλουμένων καὶ μου πρὸς ταῦτα ἐκπληττομένης, κατηντήσαμεν εἰς ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἦν ἐπαοιδῶν, φαρμακῶν, μάγων, μαγισσῶν καὶ κλυδωνιοτῶν. ἦσαν δὲ τὰ ἐνεδρεύοντα ἐν τούτῳ ἀκάθαρτα καὶ μιαρώτατα πνεύματα ὀφιόσχημα, δρακοντόσχημα ἔχεσι καὶ κεράσταις πονηρῶς ἐξομοιούμενα, ὧν καὶ μόνη ἡ ἰδέα σκότος καὶ ὀλίσθημα, πικρίας γὰρ πάσης ὑπῆρχον ἀνάμεστα. ἔνθεν τοι μηδὲν τούτων Χριστοῦ χάριτι ἐχόντων τι κατ' ἐμοῦ εἰς τό συζητῆσαι μεθ' ἡμῶν. παρήλθομεν τάχιον καὶ αὐτοὺς μηδόλως ἀξιώσαντες λόγου τοῦ οἰουδήτινος αὐτούς, καὶ τὴν ὁδόν ἡμῶν ἐκείνην τὴν ἀπλήρωτον ἠνύομεν. αὖθις οὖν ἠρωτώμην τοὺς ἐμοὺς ὁδηγούς καὶ φημὶ πρὸς αὐτούς· κύριοί μου, πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν τελέσει ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ, ἀναμφιβόλως εἰσπράττεται ἡ ψυχή αὐτοῦ διαπερῶσα τὰ ὧδε καὶ οὐ δύναται ἔτι ζῶν ἐξαλεῖψαι αὐτάς, ἀλλ' εἰσὶν ἀπογεγραμμέναι πᾶσαι εἰς ἕκαστον τελώνιον καθ' ὅν εἰρήκατέ μοι τρόπον, θεωρῶ γὰρ ὅπως καταλεπτὸν ἐξετάζουσί με εἰς πάντα καὶ φρίττουσα ἐξίσταμαι· λέγουσιν ἐκεῖνοι πρός με· τοὺς πάντας οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μόνους τοὺς κατὰ τάδε ἀνεξαγορεύτως ἀποθανόντας· εἰ γὰρ καὶ σὺ εἶχες ἐξαγορεῦσαι τῷ πνευματικῷ σου πατρί τὰ πλημμελήματα σου πάντα ἀνυποστόλως καὶ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ ἐκπληρῶσαι αὐτὰς καὶ λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ συγχώρησιν, ἢ διὰ ζώσης φωνῆς αὐτοῦ ἢ διὰ γραφῆς, διέβης ἂν ἀκωλύτως πάντα τὰ χαλεπὰ ταῦτα καὶ ὀλέθρια τελώνια, μὴ δυναμένου τινὸς ἐξ αὐτῶν ἀνοῖξαι καὶ διᾶραι τὸ στόμα ὅλως κατά σου, ἢ συζητῆσαι περί τινος σφάλματος ἐξαγορευθέντος μεθ' ἡμῶν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔφθασας ἐξαγορεῦσαι αὐτὰ τῷ πνευματικῷ σου πατρί, ἀλλ' ἠρκέσθης ἐπὶ μόνῃ τῇ χρονίᾳ αὐτῶν ἀποχῇ καὶ παντελεῖ σχολῇ, καὶ περὶ τῆς ἐξαγορεύσεως τῶν προγεγονότων οὐκ ἐφρόντισας, διὰ τοῦτο πάντα ἐρευνῶνται ὑπὸ τῶν τελωνίων τούτων καὶ ἐξετάζονται καταλεπτόν. καὶ γὰρ ὁπηνίκα τις ἐξαγορεύσει ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ σχολάσει τῇ μετανοίᾳ, ἀφίησιν αὐτῷ ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἥμαρτε, καὶ ὑπάρχει ἐλεύθερος ἐκ πάντων αὐτῶν, δεξάμενος ἀοράτως τὸ ἀφέσιμον αὐτοῦ. οἵ τε γὰρ πονηροὶ δαίμονες οἱ ἐν τοῖς τελωνίοις ἐναπογεγραμμένα ἔχοντες τὰ πλημμελήματα αὐτοῦ θᾶττον ἀνελίξαντες τὰ μιαρὰ κατάγραφα αὐτῶν, οὐδὲν ὧν ἐν τούτοις ἔγραφαν οὐδὲ ἴχνος εὑρεῖν δεδύνηνται. τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα ἀοράτως ἐξήλειψε καὶ ἔχεσεν αὐτὰ τῶν ἐκεῖσε. καὶ γνωρίζουσιν οἱ τῶν τελωνίων ἄρχοντες ὅτι δι' ἐξαγορεύσεως ἀπηλείφησαν πάντα καὶ στυγνάζουσιν ἀστοχήσαντες, σπεύδοντες, εἰ ἔτι ζῇ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὰ ἁμαρτήματα δι' ἐξαγορεύσεως ἀπηλείφησαν, ἕτερα πάλιν αὐτῷ ἀντι-

γράψαι, διὸ καὶ σφοδροτέρως μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν ἐπεγείρουσιν αὐτῷ τὰ σαρκικὰ πάθη καὶ πλειοτέρως ἐνοχλοῦσιν αὐτῷ. μέγα οὖν ὡς ἀληθῶς καὶ σωτήριον καὶ οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων χρησιμώτερον καὶ πρὸς σωτηρίαν ὀνησιμώτερον, ὡς ἡ ἐξαγόρευσις ἡ καθαρὰ δηλονότι καὶ ἀπροσποίητος καὶ ἀναπήλατος, ἥτις ἐκ τῶν τοιούτων ἀναγκῶν ῥύεται συντόμως καὶ εὐκόλως τὸν ἄνθρωπον καὶ διέρχεται ἀκωλύτως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ πάντα τὰ τελώνια ταῦτα καὶ ἀζημίως καὶ γίνεται πρὸς τὸν ἑαυτῆς Δεσπότην ἐπικομιζομένη τὴν ἐργασίαν τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς πράξεων ἀμείωτον· ἐὰν δέ τις σχολάσῃ μὲν τῇ μετανοίᾳ καὶ παύσηται δῆθεν ἐκ τῶν κακῶν τοῦ μὴ ἐνεργεῖν αὐτὰ, οὗτοι ἐξαγορεύσει δὲ τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρὶ τὰ προειργασμένα αὐτῷ πάντα ἀπαραλείπτως, ἀλλ᾽ ἀρκεῖν αὐτῷ πρὸς ἄφεσιν καὶ ἐξάλειψιν τῶν προγεγονότων αὐτῷ κακῶν δόξει ἡ παντελὴς αὐτῶν ἀποχὴ καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῶν χρονία ἄσκησις, οὐθὲν ἡ σχολὴ τούτων ὠφελήσει τὸν τοιοῦτον, εἰμὴ καὶ ἐξαγόρευσις ὡς δεῖ ἐπακολουθήσει, ἀλλὰ πάντων καθ᾽ ὃν ἑώρακας τρόπον ἐνταῦθα ἀναμφιβόλως ζητηθήσονται καὶ πολυπραγμονηθήσονται· ὡσαύτως καὶ οἱ πολλοῖς ἐξαγορεύοντές τι καὶ ἀμφοτέροις ζῶσι, καὶ ἄλλα μὲν τούτῳ ἕτερα δὲ ἐκείνῳ καὶ ἄλλα ἑτέρῳ χωρὶς ἐντολῆς τοῦ πρώτως ἀναδεξαμένου τοὺς λογισμοὺς αὐτοὺς ἀνακαλύπτοντες πταίσματα, οὐκ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ θριαμβεύειν τὰ πλημμελήματα αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσχυνόμενοι ἑνὶ μόνῳ ἅπαντα ἐξαγγέλλειν, ἵνα μὴ καταγινώσκονται καὶ ἐλέγχωνται ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλοὺς περιόντος δηλαδὴ τοῦ πρώτου ταῦτα καταμερίζοντες καὶ δοκοῦντες ἐξαγγέλλειν χωρὶς προτροπῆς καὶ γνώμης αὐτοῦ, καὶ τούτων τὰ πταίσματα ἐνταῦθα ζητηθήσονται καὶ πολυπραγμονηθήσονται, καὶ ὡς μοιχοὶ κολασθήσονται, καὶ τὴν ὁδὸν αὐτῶν εὐθεῖαν καὶ ὁμαλὴν οὐδαμῶς ἔχουσιν.

ιδ΄. τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῶν ἀδολεσχούντων ἡμῶν ἐν τῇ ὁδῷ, συνήντησεν ἡμῖν ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἦν τὸ τῆς γαστριμαργίας. οἱ οὖν ὑπηρέται καὶ φορολόγοι τοῦ τοιούτου ἐξωγκωμένοι τινὲς καὶ παχεῖς, πίονες καὶ ἀπηγριωμένοι χαλεπῶς ὑπῆρχον. μειζόνως οὗτοι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους καθήπτοντο καὶ καθυλάκτουν μοι, ἐπιφέροντες τὰς ἐν τῇ νεότητί μου λαθροφαγίας καὶ ἀκαιροφαγίας εἰς πλησμονήν, ὅπως ἤσθιον ἀπὸ πρωΐας ἀτάκτως ὥσπερ οἱ χοῖροι, ὅπως ἤσθιον ταῖς ἁγίαις τεσσαρακοσταῖς ἀπὸ πρώτης ὥρας εὐχὴν μὴ ποιοῦσα, ὅπως ἤσθιον τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἐν μεγάλῃ εὐρυχωρίᾳ, σπαταλῶσα ἐν τῷ προγεύματι, ἐν τῷ γεύματι ἐν τῷ ἀρίστῳ, ἐν τῷ δείπνῳ, πολλάκις καὶ ἐν τῷ ἐπιδείπνῳ, κορεννύουσά μου τὴν κοιλίαν ἄχρι τῶν ἀνωτάτω. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἤλεγχον, ὠνείδιζον, ἐπειρῶντο καταπιεῖν

με λέγοντες· οὐ συνέθου ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τῷ Θεῷ σου εἰποῦσα,—ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ. μετὰ τὰς τοιαύτας φοβερὰς συνθήκας πῶς διεπράξω ἀφοβίᾳ. δόντες οὖν κἀκείνοις τὰ ὀφειλόμενα καὶ ἐξωνησάμενοι τὰ πταίσματά μου περὶ ὧν ἐζήτουν, παρωδεύσαμεν κἀκεῖνο τὸ μιαρώτατον τελώνιον.

ιε'. καὶ ἑτέρῳ αὖθις προσεπελάσαμεν, ὅπερ ὠνομάζετο τὸ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ πάσης αἱρέσεως, μὴ ἀξιώσαντες οὖν λόγου τοῦ οἱουδήτινος, εὐθὺς παρήλθομεν αὐτούς, οὐδὲ γὰρ εἶχόν τι εἰπεῖν καθ' ἐμοῦ Χριστοῦ χάριτι.

ις'. ἀπιόντων τοιγαροῦν ἔτι ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρόσω, εὑρέθη ἔμπροσθεν ἡμῶν ἕτερον τελώνιον χαλεπὸν λίαν ὅπερ ἐλέγετο ἀνδρομανῶν καὶ παιδοφθόρων, ὁ οὖν ἐξάρχων τοῦ τοιούτου τελωνίου πικρὸς καὶ φοβερὸς καὶ δράκων προκαθεζόμενος χιλίαρχος πρῶτος τῶν τῆς πονηρίας χρηματίζων πνευμάτων, ποτὲ μὲν ὡς δράκων κεράστης ὡρᾶτο, ποτὲ δὲ εἰς μῦν καὶ χοῖρον ἀπηγριωμένον μετεμορφοῦτο, μήκιστος καὶ κῆτος θαλάσσης ὑπάρχων, ἦν τε περὶ κύκλῳ αὐτοῦ δυσωδία πολλὴ καὶ πικρὰ καὶ ἀνήδονος ἐν ᾗ ὡς κερβικαρίῳ μεγάλῳ ἐπανεκλίνετό τε καὶ ἀνεπαύετο. οἱ δὲ τούτου ὑπηρέται καὶ φορολόγοι καὶ συζητηταὶ πικροὶ ὑπῆρχον τῇ ἰδέᾳ, οἷα τὰ τοῦ θεάτρου εἴδωλα κατησβολωμένοι τε καὶ ἀπηγριωμένοι, καὶ γνόντες, ὅτι θηλείας εἰμὶ ψυχή, οὐδὲν εἶχον ἄλλο τι ἐρευνῆσαι κατ' ἐμοῦ, ἢ ἐὰν ποτε μεθ' ἑτέρας γυναικὸς συγκοιταζομένη φησὶ φιλικῶς ἔχουσα μετ' αὐτῆς τὸ τῆς γυναικοκοίτης ὡς μετὰ ἀνδρός εἰργάσθαι ἁμάρτημα ἐπ' ἀμφοτέραις. ἐπεὶ δὲ Θεοῦ χάριτι οὐδὲν ἐν ἐμοὶ τοιοῦτόν τι εὑρηκέναι ἴσχυσαν, ἄπρακτοι εὑρεθέντες κατησχύνθησαν, καὶ ἡμεῖς τῶν ἐκεῖσε θαρρούντως ἀπέπτημεν καὶ κατηντήσαμεν εἰς ἕτερον τελώνιον [1]. ἤδη γὰρ ἐπλησιάζομεν τῇ πύλῃ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τοῦτο ἐσημάναντό μοι οἱ καλοί μου προστάται καὶ ὁδηγοὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, εἰπόντες μοι περὶ τοῦ παρελθόντος παμμιάρου τελωνίου τῶν ἀνδρομανῶν καὶ παιδοφθόρων, ὅτι πολλὰς ψυχὰς ἕως αὐτοῦ ἀκωλύτως ἀνερχομένας καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῷ διελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, αὐτὸ καθέλκει καὶ κατασπᾷ κάτω διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς ἐκτόπως ἀγαπᾷν αὐτὸ καὶ πράττειν τὰ τούτῳ ἐράσμια.

ιζ'. [2]. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο συναντῆσαν ἡμῖν τελώνιον, ἦν τὸ τῆς μοιχείας ἑταστήριον, ὅπερ οἱ προσεδρεύοντες δαίμονες ὀξέως ἐπιστάν-

[1] Синод. 250 ошибочно вставляетъ тутъ обозначеніе слѣдующаго мытарства—ιζ'.

[2] ιη'.

τες ἡμῖν ἠρεύνουν σπουδῇ ἀσυγκρίτῳ τὰ πεπραγμένα μοι. καὶ ἐπεὶ πρὸ τοῦ ἐλθεῖν εἰς χεῖράς μου τὸν μακάριον, εἶχον σύντροφον παραδεδομένον μοι ὑπὸ τὴν κυρίαν μου ἔχοντος καὶ συνοικοῦσα μετ' αὐτοῦ παρέπεσον καὶ μετά τινων ἑτέρων νέων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἡμῶν ὑπαρχόντων ἐξαπατηθεῖσα ὑπ' αὐτῶν, διὰ ταῦτα μεγάλως μου οἱ τοῦ τελωνίου τούτου ἐτασταί καθήπτοντο καὶ ἔλεγον οἱ ὁδηγοῦντές με ἀντιπίπτοντες αὐτοῖς, ὅτι δούλη ὑπάρχουσα ἡ ψυχὴ αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ οὐχ ὑπὸ ἱερέως ηὐλόγηται, οὔτε μήν ἐν ναῷ Κυρίου στεφανωθεῖσα καὶ ἱερολογίας ἀξιωθεῖσα τὸν σύνευνον ἔλαβεν, ἵνα καὶ κυρίως μοιχείας ὦσι τὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ μᾶλλον πορνείας δέον ταῦτα κατονομάζεσθαι οἱ δὲ μεγάλως θρυλλούμενοι ἀντετίθουν λέγοντες· οὐχὶ δεύτερος θεὸς τῷ δούλῳ ὁ κτησάμενος αὐτὸν ἀργυρώνητον κύριος αὐτοῦ, καὶ αὕτη γνώμη τοῦ δεσπότου αὐτῆς συναφθεῖσα δέον τὰ παραπτώματα αὐτῆς μοιχείας καλεῖσθαι καὶ οὐ πορνείας. τούτων οὖν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητουμένων, ἐνίκησαν οἱ ἐμοί, καὶ μηδὲν αὐτοῖς παρασχόμενοι ἐπὶ τὰ πρόσω ἐχωρήσαμεν. ἐπηπείλουν δὲ ἡμῖν, σείοντες τὰς κεφαλὰς καὶ ἔλεγον, ὅτι κἂν ἡμᾶς παρεκρούσασθε πιθανολογίας, ἀλλὰ τὸ τῆς πορνείας ἐταστήριον ὑπὲρ τὰ λοιπὰ οὐδαμῶς διαδρᾶναι δυνήσεσθε.

ιη'. [1] ἔτι καὶ ἔτι ἐρχομένων ἡμῶν ἰδοὺ ἀνέφανε καὶ ἕτερον τελώνιον, ὅπερ ἦν τὸ τοῦ φόνου, ἐν ᾧ καὶ πᾶσα πυγμὴ μετ' ὀργῆς καὶ πᾶσα μάστιξ, ῥαβδισμός τε καὶ ῥαπισμός καὶ πᾶσα ἁρπαγὴ καὶ ἀδικία ὑπὲρ τῶν ἐν τούτῳ προσεδρευόντων δαιμόνων ἀνερχομένων τῶν ψυχῶν ἐτάζεται καὶ ζυγοστατεῖται καὶ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἀκριβολογεῖται καὶ κατὰ μέρος ἐλέγχεται. μικρὰ οὖν καὶ τούτῳ ζημιωθέντες παρήλθομεν αὐτό.

ιθ'. [2] καὶ ἰδοὺ ἕτερον τελώνιον συνήντησεν ἡμῖν ὅπερ ἦν τῆς κλοπῆς. αὐτομολησάντων οὖν ἡμῶν πρὸς τοῦτο ἠρεύνουν καταλεπτὸν οἱ ἐν τούτῳ ἀλάστορες καὶ πικροὶ συζητηταὶ τὴν ὅλην ζωήν μου, τοιγαροῦν ὀλίγα τινὰ καὶ τούτῳ ζημιωθέντες παρήλθομεν αὐτούς πορρωτέρω

κ'. [3] ἔτι καὶ ἔτι χωρήσαντες, ἐρχόμεθα εἰς ἕτερον τελώνιον. λοιπὸν τῇ πύλῃ τοῦ οὐρανοῦ προσεγγίσαντες καὶ αὐτὸ ἦν τὸ τῆς πορνείας. ὁ οὖν ἐν τούτῳ ἄρχων περιβέβληται χιτωνίσκον σηπώδει ἀφρῷ καὶ αἵματι ἐρραντισμένον, ἐφ' ᾧ καὶ ὡς πορφύρα βασιλικὴ τερπόμενος, ἐγαυρία καὶ ὡραΐζετο τοῦτο δὲ ὑπῆρχεν ὡς οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ

---

[1] ιθ'
[2] κ'.
[3] κα'

πρὸς ἀλλήλους διελέγοντο εἰργασμένον αὐτῷ ἀπὸ τῆς αἰσχρᾶς καὶ μιαρᾶς ἐργασίας τῶν δίκην χοίρων τῇ μίξει τῆς πορνείας ἀδεῶς ἐγκαλινδουμένων νοητῶς καὶ καταλλήλως κατασκευαζόμενον τῷ τῆς ἡδονῆς ταύτης ἐξάρχοντι. ἀναπηδήσαντες οὖν οἱ ἐν τούτῳ δεινοὶ φορολόγοι καὶ ξενισθέντες καὶ ἐννεοὶ οἱ μιαροὶ γενόμενοι, ὅτι μέχρις αὐτῶν ἐφθάσαμεν, ἐφ' ὥραν ἱκανὴν ἀμηχανίᾳ ληφθέντες ἔστησαν. καὶ πάλιν εἰς ἑαυτοὺς γενόμενοι οὕτως μετὰ πάσης ἀκριβολογίας διηρεύνουν τὰ ἐμοὶ ἐν τῷ βίῳ καταλεπτόν, ὡς μὴ μόνον τὰ ἀληθῆ ἔμπροσθέν μου τιθέναι καὶ διελέγχειν με σφοδραῖς περὶ ἑκάστου αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν ὑπονοίαις ἰδίαις πειθόμενοι ψευδῆ μου πάμπλειστα κατηγόρουν, καὶ εἰς μαρτυρίαν τῶν τοιούτων μου κατηγοριῶν ὀνόματα καὶ παρώνυμα καὶ σύσσημα καὶ τεχνῶν ἐπιτηδεύματα τῶν ἐραστῶν μου εἰς μέσον ἔφερον, λέγοντες ταῦτα καὶ κραταιούμενοι εἰς τὸ ἁρπάσαι με ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ βαλεῖν κάτω. ἔλεγον οὖν οἱ ὁδηγοῦντές με πρὸς αὐτοὺς· ἐπαύσατο χρόνον ἱκανὸν καὶ ἐσίγησεν ἀπὸ τῶν τοιούτων παντελῶς. ἀντέλεγον δὲ αὐτοῖς οἱ ἐπάρατοι, ὅτι μὲν ἐσχόλασεν ἀπὸ τῶν τοιούτων πρὸς καιρὸν καὶ ἡμεῖς ἐπιστάμεθα. τὰ δὲ μυστήρια ἡμῶν κεκρυμμένα εἶχε παρ' ἑαυτῇ, ἐπειδή ἠγάπα ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐθριάμβευε τὰ ἔργα ἡμῶν οὐδ' ἐξηγόρευσέ τινι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. εὑρίσκομεν γὰρ ὅτι οὐδὲ ὅλως ποτὲ τινὶ ἐξηγόρευσεν, οὐ δεδούλευκεν ἐπιτιμίοις, οὐκ ἐδέξατο ἀφέσιμον παρά τινος τοῦ τῶν μοναζόντων, εἴτε μὴν παρά τινος ἱερέως. οὐκοῦν τίς ὁ τὴν λαμπρότητα αὐτῇ δεδωκὼς τῶν ἐπ' αὐτῇ, ἢ τοίνυν ἀφέντες αὐτὴν ἡμῖν ἄπιτε, ἢ δι' ἔργων ἀγαθῶν τὰ παρ' ἡμῶν ἐμφανιζόμενα κατ' αὐτῆς ἐξωνήσασθε. οἱ οὖν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ παρασχόντες αὐτῶν τὰ ἰσόσταθμα ἀπὸ τῶν δικαιοπραγιῶν τοῦ κυρίου μου ἅραντες με ἐπὶ τὰ πρόσω ἐπορεύοντο. ἔτριζον κατ' ἐμοῦ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν οἱ πονηροὶ καὶ βερβορωμένοι καὶ σκοτεινοὶ ἐκεῖνοι δαίμονες, διότι διαδρᾶναι ἴσχυσα τὰς μιαρὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἐξίσταντο ἐπὶ τοῖς θαυμαστοῖς καὶ πολυτίμοις δώροις τοῦ κυρίου μου δι' ὧν ἐξωνούμην τὰ ἐμοὶ πεπλημμελημένα καὶ οὐκ ἐκυριευόμην ὑπ' αὐτῶν. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἡμᾶς, ἔφασκον πρός με οἱ ἄγγελοι Κυρίου· ἑώρακας τοῦτο λέγοντες τὸ τελώνιον; ὀλίγαι ψυχαὶ διέρχονται ἀζήμιοι διὰ τὸ εἶναι τὸν μάταιον κόσμον ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ τρυφῆς φιλόπορνον καὶ φιλήδονον καὶ μᾶλλον τοῖς ἔτι μὴ γευσαμένοις δι' ἀναγνώσεως τῶν θείων γραφῶν, τῶν διὰ ταῦτα κριμάτων Θεοῦ, ἀλλὰ αἱ πλείους αὐτῶν κάτω ὑπὸ τούτου κατασπῶνται καὶ εἰς τὸν ᾅδην κατακλείονται. σὺ δὲ διὰ τῶν δωρεῶν τοῦ τιμίου καὶ ἁγίου γέροντος, ἰδοὺ διέδρας αὐτὰ καὶ τὸν μεγάλα καυχώμενον καὶ λέγοντα· ἰδοὺ ἐγώ φη-

σιν μέλλω ἐμπλῆσαι τὴν τοῦ πυρὸς γέενναν ἀφ' ὧν κατασπῶ ψυχῶν διὰ τὰς λαγνείας καὶ πορνείας αὐτῶν, τὸν ἄρχοντα δηλαδὴ τοῦ ἀέρος τοῦ σκότους τῆς ἐξουσίας τοῦ τελωνίου τούτου ἤδη νενίκηκας καὶ ἐξουδένωσας αὐτὸν καὶ τοῦ λοιποῦ οὐκ ὄψει κακά, διότι, εὐδοκίᾳ Κυρίου ἠλεήθης διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ.

κα'. [1] ταῦτα ἐκείνων πρὸς με λεγόντων συνήντησεν ἡμῖν καὶ τὸ ἔσχατον πάντων [2], τελώνιον, τὸ τῆς ἀσπλαγχνίας καὶ σκληροκαρδίας, ἐν ᾧ πάντες οἱ ἀνελεήμονες καὶ σκνιφεῖς [3], οἱ ἀπηνεῖς καὶ μισάδελφοι πικρῶς ἐτάζονται ὅταν γὰρ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ κατορθώσῃ ἄνθρωπος, ὑπάρχει δὲ ἄσπλαγχνος καὶ ἀνελεήμων, ἐν τῷ ἀνέρχεσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὧδε, εὐθέως κρατοῦσιν αὐτὴν οἱ τοιοῦτοι φορολόγοι καὶ ἐξεταστάι, καὶ κατασπῶσιν αὐτὴν κάτω, τύπτοντες καὶ κολαφίζοντες αὐτὴν ὡς ἀνηλεῆ καὶ ἄσπλαγχνον καὶ ἐν τῷ ζοφερῷ τοῦ ἅδου ταμείῳ ἐναποκλείουσιν [4] ἄχρι τῆς κοινῆς τῶν πάντων ἀναστάσεως, τοῦ Θεοῦ μὴ ἐλεοῦντος αὐτὴν διὰ τὰς λοιπὰς αὐτῆς ἁρετάς, ἀλλὰ βδελυσσομένου καὶ μισοῦντος αὐτὴν ἀνθ' ὅτου οὐ δέδωκε πτωχοῦ κλάσμα ἄρτου, οὔτε ὀβολόν, διότι οὐκ ἐπεσκέψατο τοὺς ἐν ἀρρωστίᾳ κάμνοντας καὶ τοὺς ἐν ἀδυναμίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ταλαιπωροῦντας καὶ τῶν ἀναγκαίων στερουμένους καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ κατακεκλεισμένους, ἤ τι τῶν τούτοις παραπλησίων οὐδαμῶς εἰργάσατο δυνατῶς ἔχουσα εἰ μὴ δι' ἔργων, ἀλλά γε διὰ λόγων καὶ κρυφίων στεναγμῶν τὸ συμπαθές ἐπιδείκνυσθαι. ταῦτα δὲ μὴ ποιοῦσα, τὰ ἐναντία τούτοις ἐπετέλει, ὀκνίαν ἄπειρον νοσοῦσα, φιλαργυρίαν κεκτημένη, ἀσπλαγχνίαν καὶ ἀνελεημοσύνην ὑπερβάλλουσαν πρὸς τὸν πέλας ἐπιδεικνυμένη. ὡς οὖν πρὸς τὸ τοιοῦτον τελώνιον κατήχθημεν, θεωρῶ τὸν ἐξάρχοντα τούτου καὶ ἦν σφόδρα κατεσκληκὼς καὶ καταπεπονημένος, ὡς ἀπὸ μακροτάτης καὶ χαλεπῆς ἀρρωστίας ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ἐνοικούσης κακίας ἀποκλαιόμενος καὶ ὅ ἰδιωτικῶς καὶ ἐγχωρίως λέγεται τζιγγραίνων καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ὧν ἐξάρχει ὀλεθρίων παθῶν ἐν ἑαυτῷ σαφῶς περιφέρων. ἐκάθητο δὲ ἐκθηριωμένος ὅλως καὶ πῦρ πνέων τῆς ἀσπλαγχνίας. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτῳ προσεπελάσαμεν καὶ οἱ ἐν τούτῳ πονηροὶ καὶ φόνιοι ὑπηρέται προσεγγίσαντες καὶ μυρμηκηδὸν ἐπιχυθέντες ἡμῖν, ἠρεύνουν, ἐξήταζον, ἐπολυπραγμόνουν εἶπου εὕρισκον ἐν ἐμοί, ὅτι δέδωκα ἄρτον πένητι καὶ πτωχῷ ἢ ποτήριον οἴνου καὶ ὕδατος, εὐθὺς κατησχύνοντο, χαρμονῆς

[1] κβ'
[2] нѣтъ.
[3] σκιφοί.
[4] доб. αὐτήν.

οὖν ἀφάτου πλησθέντες διὰ τὸ μὴ ζημιωθῆναι ἐν αὐτοῖς τὸ ὁτιοῦν, εὐφραινόμενοι ἀπέπτημεν ἀπ' αὐτῶν.

καὶ κατηντήσαμεν εἰς τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ, εἷς ἦν καὶ εἰσεληλύθαμεν. ἦν δὲ ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ ὡς εἶδος κρυστάλλου φωταυγοῦς καὶ τὰ ἔργα τὰ ἐν αὐτῷ ἐξ ἀστέρων διαυγείας καὶ πυρσοῦ ὡς ἐν χλωρότητι χρυσίου διαφέροντα, κατηγλαισμένα καὶ ὡραΐζοντα. νεώτερός τε ὁ ἐπὶ τῆς πύλης ἱστάμενος χρυσοείμων ἀστραπὴν περιεζωσμένος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ βεβαμμένοι πυρὶ φαεινῷ καὶ γλυκυτάτῳ τῇ ἰδέᾳ σφόδρα εὐφραινόμενος καὶ χαίρων ὑπεδέξατο ἡμᾶς καὶ ὅτι διέδρασε ψυχὴ ἀκλυδωνίστως τὰ πικρὰ τελώνια τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος, μεγάλως ἐδόξαζε τὸν Θεόν

πορευομένων δὲ ἡμῶν ἔνδον τοῦ οὐρανοῦ, διεχωρίζετο καὶ ἔφευγεν ἀπὸ προσώπου ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπάνω τοῦ στερεώματος, καὶ πάλιν συνήγετο ἐπὶ τὸ αὐτό. μετὰ δὲ τὸ ὑπεξελθεῖν ἡμᾶς τὴν ὁλκὴν ἐκείνου τοῦ ὕδατος, κατηντήσαμεν εἰς ἀέρα τινά φρικτὸν καὶ ἀκατανόητον, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῷ δέρρις χρυσοϋφής, τὰ φοβερὰ πλάτη τοῦ αἰθέρος ἐκείνου ἐν τῷ ἁπλοῦσθαι σκέπουσα, ὑπῆρχον δὲ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ δέρρει νεανίσκοι τινὲς ὡραῖοι, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, πῦρ ἐνδεδυμένοι, πυρρακεῖς ὥσπερ ἀκτὶς ἡλίου βασιλεύοντος αἱματοειδεῖς καὶ θρίξ αὐτῶν ὥσπερ ἀστραπὴ καὶ οἱ πόδες αὐτῶν λευκοὶ ὡσεὶ γάλα καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡσεὶ χιών, καὶ ταύτης πολλαπλασίως φωτὶ ἀΰλῳ φωτοβολοῦντα, οἵτινες ὁρῶντές με ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων τῶν ὁδηγούντων με συνέτρεχον, συνέχαιρον, ἐσκίρτων καὶ ηὐφραίνοντο ἐπὶ τῇ ἐμῇ σωτηρίᾳ καὶ ὅτι ἐθησαυρίσθη ψυχὴ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ συνεπορεύοντό μοι ψάλλοντες μέλος γλυκὺ καὶ τερπνὸν εἰς τὸ ἀκοῦσαι οἷον ποτὲ ἐν τῷ ματαίῳ κόσμῳ οὐδαμῶς ἠνωτισάμην. ἐπεὶ δὲ ἐπορευόμεθα εἰς τὸ προσκυνῆσαι τὸν πυρίμορφον θρόνον τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων καὶ Κυρίου τῶν κυρίων καὶ Θεοῦ τῶν θεῶν, ἀπιόντων ἡμῶν ἰδοὺ νεφέλη κατέναντι τοῦ προσώπου ἡμῶν. καὶ ἡ νεφέλη αὕτη οὐχ ὡς αἱ νεφέλαι αἱ ὑπ' οὐρανόν, ἀλλά τῇ χροιᾷ ὑπῆρχεν ὥσπερ ἴον ἢ ῥόδον ἡδύπνοον, τηλαυγεστέρα καὶ ἡδυτέρα τούτων ἑκατονταπλασίως· ἤρθη οὖν αὕτη μερισθεῖσα ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ ἰδοὺ ἐσωτέρω ταύτης ἑτέρα νεφέλη ὡς εἶδος οὖσα καταπετάσματος λευκὴ τῇ ἰδέᾳ ὡς τὸ φῶς, καὶ αὕτη διεστάλη ὁμοίως τῇ πρώτῃ, καὶ ἰδοὺ μετ' αὐτὴν ἑτέρα νεφέλη ὥσπερ χρυσὸς τῇ ἰδέᾳ πῦρ ἐκπέμπουσα περιδέξιον, καὶ αὕτη ὁμοίως διεστάλη, καὶ ἰδοὺ πορρωτέρω ἑτέρα αὐλὴ χρυσά δάπεδα κεκτημένη καὶ αὐγὰς καὶ ἀπαυγάσματα μυριοβαφῆ, ἐν χροιαῖς δόξης ποικιλοτρόπως ἀνατέλλουσα, καὶ γλυκεῖα θυμηδία νοῦν ἐκστῶσα τῶν ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ

ἀνὴρ πυρίμορφος, καὶ ἰδοὺ εὐωδία Κυρίου πίων λίαν ἡδύτητι. καὶ προβάντες ἔτι μικρὸν ἐωρῶμεν καὶ ἰδοὺ εἰς ὕψος τοῦ αἰθέρος, εἰς ὕψος ἄπειρον σφόδρα θρόνος Θεοῦ, θρόνος λευκός, μυριοβαφής, αὐγὰς ἀστράπτων καὶ ἐν τῷ ἀστράπτειν αὐγάζων ὅρια, καὶ τρέφων τῇ θεωρίᾳ τοὺς ἐκεῖ παριστάναι ἠξιωμένους. κύκλῳ γὰρ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ παρίσταντο χρυσεύροιζοι νεανίσκοι, εὐμετέθεις ὡς ὑψίκομοι κυπάρισσοι ἀστραπὴν πέμποντες ὡραιοτάτην, καὶ ἐνδεδυμένοι βύσσον λαμπρὰν καὶ πορφύραν φρικτήν, οἵαν λόγος βρότειος ἀδυνατεῖ διηγήσασθαι. προσελθόντες οὖν κατέναντι τοῦ φρικωδεστάτου ἐκείνου θρόνου τρὶς ἤνεσαν ᾠδὴν οἱ ἐμὲ ὁδηγοῦντες τῷ θρόνῳ Κυρίου, καὶ τῷ ἐπὶ τοῦ θρόνου φρικτῶς καὶ ἀοράτως ἐπαναπαυομένῳ, αὖθίς τε τρὶς προσεκυνήσαμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ἐδόξασαν τὴν ἁγίαν Τριάδα οἱ παρεστῶτες ἄνω ἐπὶ τοῦ περιμόρφου αἰθέρος ἅμα ἡμῖν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ ἐμῇ ἐν δόξῃ κλειζόμενος. καὶ ἰδοὺ φωνὴ [1]—λυγρὰ ἐμὲ ἐπιφέρουσιν οὕτως· —[1] διαβιβάσαντες αὐτὴν φησὶν ὡς ἐπὶ πασῶν ψυχῶν εἰώθατε ποιεῖν εἰς πάσας τὰς μονὰς καὶ σκηνὰς τῶν ἁγίων καὶ ἐν τῷ περικύκλῳ τῆς Ἐδὲμ χωρίῳ καὶ πρὸς τὰ κατασχόντα, εἶθ' οὕτως καταπαύσατε αὐτὴν ἐν οἷς ὑμῖν ἐντέταλκε Βασίλειος ὁ θεράπων μου.

ἀπάραντες οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰς σκηνὰς τῶν ἁγίων ἐπορεύθημεν καὶ ἦσαν ἀναρίθμητοι, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, σφόδρα ἐξ ἡλιακῆς ἀκτῖνος καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ τόξου ἀκτῖνος καὶ ἀπὸ ἀστραπῆς ἀκτῖνος καὶ ἀπὸ βυσσαίας καὶ πορφύρας αἴγλης καὶ ἀκτῖνος καὶ ἐξ ἑτέρων μυριοβαφῶν ἄὐλῳ νοῒ τῶν πυρσευόντων ἐν πυραμίδι φρικτῶν ἀκτίνων αἱ τῶν ἁγίων σκηναὶ χειρὶ Θεοῦ ἀνερμηνεύτως ἀνεπετάσθησαν ἐν πεδίῳ τῆς Ἐδέμ, ἐν τόπῳ [2]—τῆς πνευματικῆς χλόης, ὅπου βλύζει ὕδωρ νοερόν, ὕδωρ ζωῆς, ἐν τόπῳ—[2] τῆς ἀναπαύσεως, ἐν τόποις ἁγίοις ἀναψύξεως. καθάπερ γὰρ παλάτια ἐξηλλαγμένα ἀλλοῖα καὶ ἀλλοῖα, οὕτως καὶ αἱ τῶν ἁγίων αἰώνιοι σκηναὶ ἐχρημάτιζον ἑκάστῳ τάγματι αὐτῶν, δεξιᾷ Κυρίου νεουργηθεῖσαι ἐκεῖ, καὶ ἕτερα τῶν ἁγίων ἕτεροι τὴν ὡραιότητα τῶν θαμαστῶν ἐκείνων καὶ ἁγίων σκηνῶν καταστοχαζόμενοι ἀπὸ τῆς φρικτῆς ὡραιότητος οὐ κορέννυται, ἰδίως γὰρ εἰσὶν αἱ τῶν ἀποστόλων, ἰδίως αἱ τῶν ἱεραρχῶν, ἰδίως αἱ τῶν προφητῶν, ἰδίως αἱ τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἰδίως αἱ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων, ἕκαστος δηλονότι τὴν ἑαυτῶν εὐπρεπισθεῖσαν δι' ἔργων ἀγαθῶν μονὴν τε καὶ κατοικίαν εἴτουν σκηνὴν ἀϊδίως κεκτημένος. αἵτινες ὑπάρχουσι κατά τε εὖρος καὶ πλάτος

[1]—[1] доб. πάνυ ἀνάπλεως λυγρὰ λίαν ἰσχυρῶς ἐκτῶν ἀνωτάτων φάσκουσα τὴν ἐμὲ ἀποφέρουσαν οὕτως

[2]—[2] нѣтъ.

ὡς ἐμὲ εὐκασαι, οἷα ἐστὶν ἡ βασιλεύουσα πόλις. πάντες τοίνυν οἱ ἅγιοι ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῶν ἁγίων σκηνῶν τῷ πνεύματι. νοητῶς κατασπάζονται [1] με γεγηθότες καὶ λίαν εὐφραινόμενοι ἐπὶ τῇ ἐμῇ σωτηρίᾳ. ἀπήλθομεν τοιγαροῦν πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραὰμ πατριάρχου, καὶ ἦν πλήρης δόξης ἀφράστου. οὐχ ὁ σωματικὸς κόλπος αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ὁ τόπος ἐν ᾧπερ αὐτὸς τεθησαύρισται, πλήρης ὑπάρχων ἡδυσμάτων πνευματικῶν καὶ μυριπνόων ἀνθέων καὶ ῥόδων, μύρων καὶ ἀρωμάτων πνευματικῶν οὐρανίου χλόης μετεώρου θυμητικῆς καὶ πολυεράστου πέλων ἀνάπλεως, οὗτινος τὴν [2]—εὐάερον θέσιν—[2] [3]—καὶ θέαν—[3] καὶ καλλονὴν καὶ ἐξηγήσασθαι [4], μηδαμῶς [5] ὡς ἔνι παραστῆσαί σοι δυνήσομαι λόγῳ πείρας χωρὶς [6] θέας τῶν ἐκεῖ. ὑπάρχουσι γὰρ ἐν τούτῳ τῷ παλατίῳ νοηταὶ ἐκ πυρσοφαοῦς ἀκτῖνος τοῖς ἄμφω πατριάρχαις Πνεύματι τεχνουργίας κατεσκευασμένα ὑπὸ Κυρίου Παντοκράτορος μυριοπλασίοις ἀκτῖσι χρυσῶν διαυγειῶν μεμουσουργημένα τε καὶ καθωραισμένα εἰς ἄκραν εὐπρέπειαν, ἐν οἷς πάντα τῶν χριστιανῶν πεφωτισμένα νήπια λυθέντα ἀρρύπως τῶν τοῦ σώματος δεσμῶν [7] κεκληρωμένα τυγχάνουσι δόξῃ ἀρρήτῳ καὶ χαρᾷ διηνεκεῖ περὶ κύκλῳ τούτων σκιρτοῦντα καὶ χορεύοντα, περικύκλῳ δηλονότι Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. καὶ γὰρ οὗτοι ἐκεῖσε ὑπῆρχον σὺν τοῖς ἐξ αὐτῶν δώδεκα πατριάρχαις, ἀφ᾽ ὧν αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραήλ, ἐπὶ θρόνων ἁγίων καὶ θαυμαστῶν ἐπαναπαυόμενοι. ὅν γὰρ τρόπον ὁρῶν μέν τις τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα φαίνουσαν, κατασχεῖν δὲ αὐτὴν οὐδαμῶς δύναται, οὕτως καὶ αἱ τῶν ἁγίων πάντων ψυχαὶ καθορῶνται μὲν παρὰ τῶν ὁμοίως αὐτῶν ἡγιασμένων ψυχῶν χρῶμα σώματος, ἀπὸ μεταφορᾶς κεκτημέναι, ἄυλοι μέντοι ὡς αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες καὶ κρατεῖσθαι μὲν παρὰ σωματικῶν χειρῶν οὐ δεδύνηνται, καὶ ἵνα τὰ πολλὰ ἐάσω, πάντα παροδεύσασα καὶ τὰ κύκλῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὰ ἐν τοῖς καταχθονίοις, τὰ ταμεῖα τοῦ ᾅδου, ἐν οἷς τὸν Σατανᾶν συνέτριψεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ἐπανήλθομεν αὖθις πρὸς δυσμάς, ἔνθα αἱ πικραὶ κολάσεις καὶ αἱ τιμωρίαι μένουσι τοῖς ὁμοίοις μου ἁμαρτωλοῖς, ἅπαντα γὰρ ὑπέδειξάν μοι οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι [8] φάσκοντες πρὸς με· θέασαι φασὶν πόσων ἀναγκῶν σε ἐρρύσατο ὁ

[1] κατασπάζοντο
[2—2] εὐαρέστησιν.
[3—3] нѣтъ.
[4] ἐπεξηγήσασθαι.
[5] οὐδαμῶς.
[6] доб. καὶ..
[7] доб. καὶ.
[8] доб. Κυρίου.

Κύριος· καὶ γὰρ τεθέαμαι καὶ τὰ ταμεῖα τὰ ζοφερὰ ἐκεῖνα ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου, ἔνθα πᾶσαι ψυχαὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος καταδεδικασμένων ἀποκλείονται, ὡς ἡ ἄμμος παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἡ ὑπὲρ αὐτῶν τὸν χοῦν τῆς γῆς, αἳ μὴ ἰσχύουσαι φῶς τὸ γλυκὺ θεάσασθαι εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸν ἐπικείμενον αὐτῆς λίθον τῆς πορώσεως. ἄλλοι μὲν διὰ παντὸς κράζουσι τὸ οὐαὶ καὶ διηνεκῶς μέλος ἀλαλάζουσι πικρόν. πεινῶσαι νοητῶς καὶ διψῶσαι τὸ πόμα τῆς σωτηρίας, καὶ γυμνητεύουσαι ἀπὸ παντὸς χιτῶνος πνευματικοῦ καὶ τῷ ῥύπῳ τῶν ἰδίων πλημμελημάτων κατεσθιόμεναι. φεῦ φεῦ [1] καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ διὰ παντός, ὦ τέκνον, καὶ προείρηται ψυχικῇ φθορᾷ καὶ οὐ σωματικῇ ἀνακράζουσαι, καὶ οὐ πέφυκεν ὁ ἐλεῶν. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐν τούτοις τὴν ψυχὴν φῶς χρηματίζοντες οἱ ἄγγελοι Κυρίου φωτίζουσι τὰ σκοτεινὰ ἐν οἷς οἱ ἁμαρτωλοὶ κολάζονται, καὶ βλέπει ἡ ψυχὴ πάντα τὰ ἐκεῖσε βασανιστήρια, ἵνα εἰδέναι ποταπῆς ἔχει σκοτομήνης, καὶ πικρίας ἐρρύσθη τῆς ἁμαρτίας ἀποστᾶσα, καὶ δεξιαῖς ὁδοῖς ἐν σεμνοτάτῃ προστάγματι Κυρίου ἀποπηδήσασα ἐπὶ τὴν ἀμείνω καὶ ἀθάνατον ζωὴν ποικιλοτρόπως ἐπώδευσε. ταῦτα πάντα περιελθοῦσα ἠρωτήθην παρ' ἑνὸς τῶν ἐμὲ φερόντων ἱλαρῶν καὶ ἁγίων ἀγγέλων· ἆρα οἶσθα, Θεοδώρα, ὡς τὴν σήμερον, ὡς ἔθος ἐν τῷ κόσμῳ τοῖς νεκροῖς ἐπιτελεῖσθαι τὰ τεσσαράκοντα, καὶ σοὶ ἐπιτελεῖ ὁ ὅσιος πατήρ σου καὶ ἐκ τούτων ἐπέγνων ἡ ἀθλία ὡς διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἐχωρίσθην τοῦ ταπεινοῦ σκηνώματος εἰς ἣν ὁρᾷς κατάπαυσιν κατήντησα, ἥτις οὐκ ἐμὴ πέφυκεν, ἀλλὰ τοῦ ὁσίου καὶ κοινοῦ ἡμῶν πατρὸς τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου, τοῦ γνησίου θεράποντος Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ὅς ἔτι ἐν τῷ κοσμῷ ἐκείνῳ ὑπάρχων, καλῶς μετέρχεται καὶ ὁδηγεῖ ψυχὰς πεπλανημένας πολλὰς καὶ προσάγει αὐτὰς Κυρίῳ τῷ Θεῷ διὰ μετανοίας καὶ ἐξαγορεύσεως εἰλικρινοῦς, εἰς καύχημα καὶ δόξαν αὐτοῦ, καὶ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς. καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι πολλαὶ ψυχαὶ σὺν ἐμοὶ ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἅςπερ πρὸ ἐμοῦ ὡδήγησε καὶ ἀντελάβετο ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν καὶ ἤγνισεν αὐτὰς καλῶς καὶ ἔσωσεν ἐν Κυρίῳ, γινώσκω γὰρ εἶναι ἐνταῦθα τὰς ψυχὰς τοῦ κυροῦ Ἰωάννου καὶ τῆς κυρᾶς Ἑλένης τῆς συμβίου αὐτοῦ, οἵτινες καλῶς καὶ θεαρέστως διηκόνησαν αὐτῷ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ, τῶν δὲ λοιπῶν ὧν αἱ ψυχαὶ εἰσὶν ἐνταῦθα τῶν παρ' αὐτοῦ διδαχθέντων καὶ ὁδηγηθέντων, πρὸς τὴν ἐνταῦθα ζωὴν ἐκ παλαιῶν καιρῶν καὶ χρόνων, οὐδαμῶς ἐπίσταμαι τὰ ὀνόματα.

ὅμως δεῦρο σὺν ἐμοὶ καὶ πρὸς τὰ ἔνδον χωρήσομεν, καὶ ὄψει ἐν οἷς αὐλιζόμεθα. καὶ γὰρ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ὁ ἐκλεκτὸς Κυρίου, ὁ ὅσι-

[1] НѢТЪ.

ος πατὴρ ἡμῶν πρὸ ὥρας ἐνταῦθα ἐλήλυθεν, εἰ καὶ ἐποκολουθήσας· εἰσήλθομεν εἰς τὰ ἐνδότερα, καὶ δὴ ὡς ἔνδον ἐχωρήσαμεν [1], ἐπεσκόπουν πρὸς τὴν ἀείμνηστον ταύτην καὶ ὁδηγόν μου τὴν κυρὰν Θεοδώραν, καὶ ἰδοὺ ὅλη καταυγαζομένη ὥσπερ ἀπὸ ἱδρῶτος θείῳ ἐλαίῳ καὶ περικεχρυσμένη μύρων ἄρδου πιστικῆς πολυτίμου, καὶ ἐξισταμένη τῷ θαύματι, προεπορεύετο δὲ μου λευκὸν λινοῦ ἠμφιεσμένη ὡσεὶ χιών, καὶ σουδάριν περὶ τὴν κεφαλὴν ἐκ βύσσου φοροῦσα εἰσήλθομεν οὖν εἰς περιαύλιον· τὸ δὲ δάπεδον ἐκείνου τοῦ περιαυλίου διαχρύσοις πλαξὶν ἐξαστράπτοντος καὶ περικεκοσμημένου λίαν ὑπερθαυμάστως, καὶ ῥύπος ἐν αὐτοῖς οὐχ ὑπῆρχε τὸ σύνολον. ἐν μέσῳ δὲ τῶν χρυσοφαῶν πλακῶν ὑπῆρχον φυτὰ ἐξηνθισμένα ὡραιοτάτως πεφυτουργημένα παντοῖα, καὶ ἵσταντο τὴν ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην κεκτημένα τοῖς εἰς αὐτὰ καθορᾶν προειρημένοις. μέγιστόν τε γὰρ ἦν τὸ προαύλιον, καὶ περιβλεψάμενος πρὸς ἀνατολὰς ὁρῶ παλάτια ἐκ φωτὸς φρικτῶς κατασκευασμένα εἰς ἄπειρον μέγεθος ὕψους τὴν ἔπαρσιν κεκτημένα. καὶ οὐκ εἰσήλθομεν ἐν αὐτοῖς, ἔγγιστα δὲ τῶν ἀνόδων τῶν ὁρωμένων παλατίων, ἱστήκει τράπεζα μεγίστη ὡσεὶ πήχεων τριάκοντα, καὶ αὕτη ἦν ἀπὸ λίθου σμαράγδου, ἀκτῖνας ἀποβάλουσα φωτοβόλους, πρὸς τῇ κεφαλῇ γοῦν αὐτῆς μυγδάλου φυτὸν ὡραῖον λίαν διηνθισμένον πεφύτευτο, καὶ ἐκυρτοῦτο τὸ φυτὸν ὑπεράνω τῆς τραπέζης, κατασκιάζον ἅπαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εὐπρέπειαν ἀσύγκριτον παρέχον ἐν τῷ ὁρᾶσθαι. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ τραπέζῃ μῆσσοι ὑπῆρχον προκείμενοι, διάχρυσοι ἀστραποειδεῖς, λιθοειδεῖς, σμαράγδιοι, σάφειροι, σαρδόνυχες, πράσινοι, λυχνίται, ἀπὸ πάντων τῶν τιμίων λίθων τῶν ἐκπορευομένων ἐκ τοῦ παραδείσου, σφόδρα πεποικιλμένοι καὶ συντελοῦντες εἰς παμποικίλην ὡραιοτάτην. τὰ γοῦν ἐδέσματα τὰ ἐν μέσῳ αὐτῶν προκείμενα, ὀπῶραι φρυκτοφαεῖς ὡραιότατοι, πορφυρᾶς ἐκ χροιᾶς καὶ γαλακτοειδεῖς, καὶ ὡσεί καλάμου κρίνου καὶ κοκκίνης εὐχροίας, ἑτέρας μυριομύκτου ἀνερμηνεύτου καὶ ἀνεκδιηγήτου κεκτημένα ἐχρημάτιζον, ἄνθη μὲν ποικίλα πρώτιστα ἐπέκειτο ἐπὶ τοῖς μήσσοις, καὶ εἶθ' οὕτως ἐπάνω τῆς τῶν ἀνθέων μορφῆς προὔκειντο ἐκεῖναι αἱ ὀπῶραι αἱ ἀνερμήνευτοι ἀφράστῳ λόγῳ, καὶ ἀκατανοητῳ ὀσφρήσει, καὶ διανοίᾳ ἀνθρωπίνῃ τὴν εὐοσμίαν προβάλλουσαι. μία ἑκάστη τιῶν ὀπωρῶν τὴν οἰκείαν ἡδύτητα, παρ' ἑαυτῇ κεκτημένη καὶ κιρναμένης τοῖς ἐξ ἀμφοτέρων εὐοσμίας, κόρος τῆς ἀλήκτου ταύτης εὐφροσύνης τοῖς ὁρῶσιν, οὐδαμῶς ὑπῆρχεν. ἦν τε ὁ ἡγιασμένος καὶ μέγας πατὴρ ἡμῶν ἐπὶ θρόνου ἐξαισίου ἱσταμένου πρὸς τῇ τῆς τραπέζης κεφαλῇ ἐφεζόμενος, καὶ τοῦτο οἷα κύριος πάντων τῶν ἐκεῖ

[1] ἐχωροῦμεν.

ἐπαναπαυόμενος ἐνδόξως. ὁ δὲ γε θρόνος ἦν πράσινος φρικωδέστατος, ἐξαίρετον καὶ φρικτὴν τὴν λαμπηδόνα τῆς οἰκείας αἴγλης κεκτημένος. οἱ δὲ συνευωχούμενοι αὐτῷ καὶ συνευφραινόμενοι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ὀπώραν, ὑπῆρχον οὐχὶ ἄνθρωποι σῶμα παχὺ ἠμφιεσμένοι, ἀλλ' ὥσπερ ἀκτὶς ἡλίου ἕκαστος αὐτῶν τῇ ἐλαφρότητι ἦσαν. ἰδέαν μέντοι ἀνθρώπου μετὰ καὶ τῆς ἀκριβοῦς συνθέσεως τῶν ἑκατέρων μερῶν καὶ μελῶν κεκτημένοι ἀειθαλῆ, πάντες ἄρρενες, θηλείας δὲ διαφορᾶς ἐν αὐτοῖς ὅλως οὐχ ὡρᾶτο, ὅσον τε ἦσθιον ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐκείνης τῆς θαυμαστῆς, ἐπὶ πλεῖον ἐπλεόναζεν ἡ βασιλικὴ ἐκείνη ὀπώρα καὶ θαυμάσιος, πνευματικὴ τε οὖσα καὶ νεύματι Κυρίου τοῖς ἐκεῖ τεθησαυρισμένη οἱ γοῦν ἐσθίοντες τὴν ἄϋλον ἐκείνην καρυκείαν, ἀφράστου χαρᾶς ἐνεπίμπλαντο καὶ θυμηδείας καὶ ἀγαλλιάσεως, πάντες ἐν μειλιχίῳ καὶ ἱλαρῷ μειδιάματι ἀλλήλοις συμπεριϊστάμενοι, καὶ οἱονεὶ γλυκείᾳ φωνῇ πανωραίως προσδιαλεγόμενοι. ἐκίρνων δὲ αὐτοῖς νεανίσκοι τινὲς εὔχροιάν τινα ροδινῷ πυρρακύσματι λίαν εὐπύρως ἀπαστράπτουσαν, ἐπὶ ἀΰλως χιονεφεγγέσι τοῖς ποτηρίοις ὁπόταν δέ τις αὐτῶν ἐπὶ χεῖρας ἐδέξατο τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην κύλικα ὡς [1] πιεῖν καὶ ἤδη ἐπέχεεν αὐτὴν τῷ ἰδίῳ στόματι ἐμπιπλασάμενος τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡδύτητος καὶ ἐνεργείας, ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν ὡς ἐννεὸς ἵστατο καὶ ὅλως ἐξεστηκὼς ἠΰγαζε δὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσπερεὶ ῥόδον ἄρτι τῶν καλύκων ὑπεξελθὸν [2] οἱ δὲ τούτοις παριστάμενοι καὶ διακονοῦντες ὑπῆρχον νεανίαι ὡραῖοι, λευκοί τὰς παρειὰς ὡσεὶ ἔριον οἱ βραχίονες αὐτῶν ὡσεὶ γάλα ἠμφιεσμένοι στολὴν κοκκίνην, ἄϋλως βεβαμμένην ὡραιοτάτως. οἱ πόδες αὐτῶν ὡσεὶ χιών, περιεζωμένοι τε ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανίου τόξου λώρους, εἴτουν ἱμάντας. καὶ ἐπὶ τὰς κορυφὰς αὐτῶν χρυσᾶ φέροντες διαδήματα, ἐν λίθοις πολυτίμοις καὶ μαργάρων εἰσφοραῖς λίαν πανευπρεπέστατα τυγχάνοντα.

προσελθοῦσα τοίνυν ἔμπροσθέν μου ἡ θαυμασιωτάτη Θεοδώρα, πλησίον τοῦ ἁγίου πατρὸς ἐγεγόναμεν, ᾧ δὴ προσελθοῦσα ἐνέτυχε περὶ ἐμοῦ. ὁ δὲ μειδιῶντι προσώπῳ ἀτενίσας πρός με χαριέντως πρός ἑαυτὸν ἐγγίσαι με προετρέψατο. ὡς δὲ πλησίον αὐτοῦ στὰς καὶ τὴν συνήθη μετάνοιαν βαλὼν ᾔτουν εὐχήν, ἤκουσα παρ' αὐτοῦ πραείᾳ καὶ ἡσύχῳ φθογγῇ· ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι καὶ εὐλογήσαι σε τέκνον. ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ καὶ ἐμπλήσαί σε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ ἀγαθῶν. ἐξαποστείλαι σοι βοήθειαν ἐξ ἁγίου καὶ ἐκ Σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. ἐμοῦ οὖν κειμένου ἐπὶ τοῖς χρυσέοις δαπέδοις ἐκείνοις, ἥψατό μου τῇ χειρὶ ὁ ἅγιος πατὴρ

[1] ὥστε.

[2] ὑπεξελθεῖν.

καὶ ἀνέστη καὶ φησί πρός με· ἰδού ἦν ἐζήτεις ἰδεῖν Θεοδώραν, ὑποδεικνύων μοι αὐτὴν τῷ οἰκείῳ δακτύλῳ περὶ ἧς πολλὰ παρεκάλει μαθεῖν, οἵου τετύχηκε κλήρου καὶ ἐν ποίοις ἐστίν. ἰδοὺ ὁρᾷς αὐτὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, τοιγαροῦν τοῦ λοιποῦ μηκέτι ἐνδελεχῶς ὄχλει δι' αὐτήν. ἡ δὲ τιμία ἐκείνη ἄνθρωπος, ἡ ἠλεημένη ὑπὸ Κυρίου, χαρωπὸς ἐνορῶσα πρός με, φησὶν· ἔλεος σοι γένοιτο Κυρίου, τέκνον κὺρ Γρηγόριε, ὅτι φροντίς σοι καὶ μέριμνα ἐστί περὶ ἐμοῦ τῆς ταπεινῆς. διό καὶ ὁ Κύριος ἐπλήρωσέ σου τὴν ἐπιθυμίαν διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ πατρὸς καὶ ποιμένος τοῦ μεγάλα ἐλέη μεθ' ἡμῶν τῶν ἀμφοτέρων ποιήσαντος. τούτων οὖν οὕτως γενομένων ἀναμεταξὺ ἡμῶν, οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης τραπέζης εὐωχουμένων πρός ἡμᾶς ἐν σιωπῇ πολλῇ ἐνητένιζον. εἶτα ἔφησεν ὁ ὅσιος πρός τὴν Θεοδώραν, πορεύθητι ἅμα αὐτῷ, καὶ ὑπόδειξον τούτῳ τήν ὡραιότητα τῶν ἐν τῷ παραδείσῳ ἡμῶν φυτῶν. παραλαβοῦσά με τοιγαροῦν ἐκείνη ὡς εἰς τά δεξιὰ τοῦ προαυλίου ἐπορευόμεθα, καὶ ἰδοὺ πύλη θαυμαστή, καὶ ἀπὸ διαχρύσων δόμων τεῖχος τῷ κήπῳ εἰς ὕψος ἐγηγερμένον· καὶ ἀνεῳχθείσης τῆς πύλης ἔνδον προσεχωρήσαμεν. ἐχρημάτιζε τοίνυν ἐν τῷ κήπῳ διάχρυσος βοτάνη, ῥόδοις ἀνεκλαλήτοις ὡραιζομένη· ἐκπληττομένου μου οὖν ἐπὶ τῇ τοιαύτης καλλονῇ, ἡδύτης ἐξ αὐτῆς ἀνεδίδοτο ἀσύγκριτος καὶ πᾶσι τοῖς εὐωδέσιν ἀπαράμιλλος. προσεῖχον οὖν τοῖς ὑποδεικνυομένοις με παρὰ τῆς ὁδηγούσης με, καὶ ἰδοὺ βλέπω πλήθη ἀναρίθμητα φυτῶν ἐν ἑβδομήκοντα παραλλάγμασιν αὐτῶν πεφυκότα, ἀριθμῷ μή ὑποβαλλόμενα, ἕκαστον αὐτῶν βρῖθον καρπῷ ἀσυγκρίτῳ, τῶν κλάδων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ πολλοῦ εἰς γῆς συγκεκηφότων, καὶ θραῦσιν ὑπομεῖναι βιαζομένων μέν, μὴ ὑπομενόντων δὲ βλάβην τινὰ ἢ ἀλλοίωσιν, διὰ τὸ ἀφθαρσίας ἠξιῶσθαι αὐτά. ὡς γὰρ ἐνενόουν ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν, οἱ καρποί οἱ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρατιθέμενοι, εἴτουν αἱ φανειαὶ καὶ πάντερπνοι ὁπῶραι ἀπὸ τῶν φρικωδεστάτων δένδρων ἐκείνων ὑπῆρχον. ἐξιστάμην οὖν ἐπὶ τε τῇ ὡραιοτάτῃ τῶν φυτῶν, ἐπὶ τε τῷ μήκει αὐτῷ τὸ λίαν ὑψικόμῳ, ἐπὶ τε τοῖς φρικτοῖς καὶ θαυμαστοῖς καρποῖς αὐτῶν· καὶ γὰρ οὐδέποτε τηλικούτοις θαυμασίοις ἐνέτυχον. καὶ ἔφησε πρός με ἡ κυρία μου Θεοδώρα ταῦτά σε ἐκπλήττει; ἐὰν λοιπὸν ἴδοις ἐκεῖνον τὸν παράδεισον, ὅν ὁ Κύριος κατὰ ἀνατολὰς ἐν τῇ Ἐδὲμ πεφυτούργηκε, μειζόνως ἔχεις φρίξαι καὶ ἰλιγγιᾶσαι καὶ ὑπερεκπλαγῆναι, ἐπεὶ οὑτοσὶ πρὸς ἐκεῖνον παραβαλλόμενος σκιὰ καὶ ἐνύπνιον πρὸς πραγμάτων ἐνυποστάτων ἀλήθεια ἐστίν. λέγω οὖν πρὸς αὐτήν· δεόμαί σου, κυρία μου, δίδαξόν με, τίς ἐστιν ὁ φυτεύσας τοῦτον τὸν παράδεισον; οὐδαμῶς γὰρ ἐγὼ πώποτε τοι-

οὗτον τεθέαμαι. καὶ φησὶν πρός με, ποῦ γὰρ ἂν καὶ κατιδεῖν ἐξίσχυσας ἔτι ἐν τῷ ματαίῳ κόσμῳ διάγων, τοιαύτην δικαιοσύνην ταῖς χερσὶ τοῦ Ὑψίστου κατασκευασθεῖσαν, πάντα γὰρ ἅπερ ὡς αἰσθητὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ψυχῆς σου καθορῶνται, νοητὰ πέλουσιν. καὶ ἡμεῖς ἐνταυθοῖ νοητῶς διοδεύομεν. οἱ κόποι δὲ καὶ οἱ ἱδρῶτες τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, οὕς ἀπὸ νεότητος καὶ μέχρι γήρος αὐτοῦ ἐκοπίασεν, νηστεύων, ἀγρυπνῶν, ξηροκοιτῶν, προσευχόμενος, τὸν καύσωνα καὶ τὸν παγετὸν ὑποφέρων ἐν ταῖς ἐρήμοις βοτάνας ἀγρίας καὶ μόνον σιτούμενος ἐπὶ πολλὰς ἐτῶν περιόδους, ἤγουν πρὸ τοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν αὐτὸν εἰσελθεῖν καὶ θείαν οἰκονομίαν ἐπὶ σωτηρίᾳ πολλῶν, τὸν παράδεισον τοῦτον ὃν ὁρᾷς, αὐτῷ προεξένησαν. οἱ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ πόνους καὶ θλίψεις διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἐντολῶν αὐτοῦ ἐργασίαν ὑπομένοντες, τοιαύτης ἐνταῦθα παρὰ Κυρίου τυγχάνουσιν τῆς μισθαποδοσίας καὶ παρακλήσεως εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἀδιόῖως ἀγαλλόμενοι καὶ ἀλήκτως εὐφραινόμενοι, ὥςπου φησὶν ἡ θεία γραφή, τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ἔτι οὖν θαυμάζων ἐξιστάμην ἐγώ ὅπως μοι εἴρηκεν, ὅτι νοητῶς ἡμεῖς ἦμεν τοῖς ἐκεῖ, καὶ ἐπειρώμην ψηλαφᾷν [1], εἰ ἄρα σάρξ ἐστιν τὸ φαινόμενόν ἐμοι σῶμα, καὶ χεῖρα χειρὶ κρατεῖν εἰ ὅλως ὀστᾶ κέκτημαι, ηὐτομόλουν καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπεχείρουν. καὶ κατενόουν ἐμαυτὸν ὥσπερ τις θέλων κρατῆσαι, ἢ πυρὸς φλόγα, ἢ ἀκτῖνα ἡλιακήν. καὶ ἐν τῇ χειρὶ μὲν κατέχει καὶ δράσσεται, οὐ κατέχει δέ οὐδὲ γὰρ δύναται διὰ τὸ παρά φύσιν βιάζεσθαι τοῦτο ποιεῖν, οὕτως δὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἦμην ποιῶν καὶ καθαρὰς τὰς αἰσθήσεις ἔχων τῆς διανοίας μου, ἐξιστάμην τοῖς ἐκεῖ θεάμασι τῷ πνεύματι. ἐπεὶ δὲ ἐδόξαμεν ὑποστρέψαι πρὸς τὸ αὔλιον καὶ τὴν πύλην δι' ἧς καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν τοῦ οἴκου παράδεισον, τὴν μὲν τράπεζαν κενὴν εὕρομεν τῶν παρακειμένων, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὁρώμενα εὐπρεπείας καὶ θεϊκῆς καταστάσεως.

ἐγὼ δὲ ἀσπασάμενος τὴν μακαρίαν Θεοδώραν, ἔδοξα τῶν ἐκεῖσε ἀναχωρεῖν, καὶ ὥσπερ εἰς ἐμαυτόν γενόμενος ἀνείθην τῆς φρικτῆς ἐκείνης θεωρίας καὶ τοῦ παραδόξου ὁράματος καὶ ἠρξάμην ἀναλογίζεσθαι, τίς τε εἰμί καὶ ποῦ διάγω, καὶ τίνα μοι τὰ ὁραθέντα καὶ εἰσηγηθέντα, καὶ ἀνεπόλουν κατὰ διάνοιαν μήποτέ τι τούτων διαλάθῃ. καὶ ἀνεμιμνησκόμην πάντων αὐτῶν.

ἀναστὰς οὖν, ἐπορεύθην πρὸς τὸν μακάριον, λογιζόμενος κατὰ νοῦν τὸ τί ἄρα περὶ τούτων ἔχει μοι διηγήσασθαι, — εἰ ἀπὸ Θεοῦ ἢ ἀπὸ δαιμόνων ταῦτα ἑώρακα. ἐν τῷ οὖν ἀπελθεῖν με πρὸς τὸν

[1] доб ἐμαυτόν.

μακάριον καὶ βαλεῖν αὐτῷ τὴν συνήθη μετάνοιαν, εὐλογίας τε ἀξιωθῆναι τῆς παρ' αὐτοῦ, προσέταξέ μοι πλησίον αὐτοῦ καθεσθῆναι, καὶ φησὶ πρός με· οὐ γινώσκεις, τέκνον Γρηγόριε, ὅπη τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀμφότεροι διετρίβομεν. ἐμοῦ δὲ τὸν ἀγνοοῦντα ὑποκριναμένου, καὶ ποῦ γὰρ ἀλλαχοῦ πάτερ πλὴν τῆς ἰδίας κλίνης ἐν ᾗ ἐκάθευδον καὶ ἡδέως εἰρηκότος κατὰ ἀπόπειραν φησὶν θαμινὰ πρός με. μόνοι γὰρ ἐγώ γε κἀκεῖνος κέλλης ἐντός τηνικαῦτα ὑπήρχομεν. οἶδα ἀληθῶς κἀγώ ὅτι τῷ μὲν σώματι ἐπὶ τῆς ἰδίας κλίνης ἐκάθευδες, τῷ δὲ πνεύματι ἑτέρωθί που περιεπόλεις. καὶ οὐκ οἶσθα ὅσα ἐγώ σοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἔδειξα, οὐχὶ τὴν Θεοδώραν ἑώρακας, οὐχὶ ἐπὶ τοῦ πυλῶνος τοῦ νοητοῦ καὶ πνευματικοῦ, ἐφ' ὅν σὺ ἀλώμενος ὅτε με καταλαβεῖν ἐδίωκες κατήντησας, ἐξελθοῦσα μετὰ περιχαρείας ὑπεδέξατό σε. καὶ ἔνδον εἰσαγαγοῦσα διηγήσατό σε τὰ περὶ τῆς ἐξόδου καὶ τοῦ θανάτου αὐτῆς, ὅπως τε βίᾳ πολλῇ παρῆλθε καί τοι ὑφ' ἡμῶν βοηθουμένη τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος τούτου καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν πικρῶν τελωνίων αὐτῶν; οὐχὶ ἔνδον τοῦ προαυλίου σὺ ἅμα αὐτῇ ἐμοῦ κελεύσαντος εἰσεληλύθεις; οὐχ ἑώρακας τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην τράπεζαν καὶ τὴν ἐξαισίαν ταύτης κατασκευήν; ὁποῖα τὰ ἔργα αὐτῆς; ποταπαὶ αἱ ὀπῶραι τῆς προθέσεως αὐτῆς; ὁποῖα τὰ θαυμαστὰ καὶ ἡδύπνοα ἄνθη καὶ ἡλίκοι οἱ νεανίσκοι οἱ τὴν διακονίαν τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀποπληροῦντες πνευματικῶς, οὐχ ἱστάμενος κατεσκόπεις τὴν ὡραιότητα τῶν θαυμαστῶν παλατίων καὶ ἐξαισίων ἐκείνων καίτοι μήκοθεν αὐτῶν ὤν; οὐχὶ πρός με ἦλθες καὶ ὑπέδειξά σοι τὴν Θεοδώραν περὶ ἧς πολλὰ παρεκάλεις ὥστε μαθεῖν οἵας μερίδος τετύχηκεν, οὐχὶ παραλαβοῦσά σε ἐκείνη κατ' ἐμὴν κέλευσιν ἄμφω ἐπὶ τὸν ἐκεῖσε παράδεισον τὸν ἐμοὶ κληρωθέντα ἐξωρμήσατε; οὐκ οἶσθα ὅτι τῇ χρυσοφυεῖ βοτάνῃ ἐκείνῃ κατὰ νοῦν δεδεγμένος ὡς ἐπὶ χειρὸς ἔφριττες ἰλιγγιῶν καὶ ἐκπληττόμενος τὴν τῶν ἀνθέων ὡραιότητα, οὐκ ἐθεάσω πρὸς τούτοις τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ τῶν ἐκεῖσε καὶ τὴν τῶν καρπῶν αὐτῶν φαιδρότητα καὶ ἀνεκλάλητον ὡραιότητα; οὐχὶ ταῦτα πάντα τῇ νυκτὶ ταυτῃ ἑώρακας; πῶς οὖν λέγεις μοι ἀλλαχοῦ ὑπάρχειν μηδὲ θεάσασθαι τὸ ὁτιοῦν, ἔγωγε γοῦν ταῦτα ἐκ στόματος τοῦ ἁγίου ἐκείνου ὡσεὶ πῦρ ἀφιέντος ἀκούων, καὶ κατανοῶν τὴν ἐν αὐτοῖς ἐναργεστάτην ἀλήθειαν, μικροῦ καὶ ἀπεπάγην ἀφ' ὧν καὶ ἐξεστηκὼς γεγονώς, ἠρξάμην οὖν δάκρυσι κρουνηδόν καταβρέχειν μου τὸ πρόσωπον, ἀναλογιζόμενος ὁποῖος ὁ πάμμεγας οὗτος φωστὴρ ἐν Θεῷ ἐστίν. καὶ ὅτι ἐπ' ἀληθείας οἷα παρὼν καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι τοῖς ἐκεῖ πάντα ἐπίσταται. καὶ ἀποκριθεὶς ἐν συνοχῇ καρδίας, φημί πρὸς αὐτόν· ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ· οὕτως τὰ

πάντα, οὕτως γεγόνασιν ὡς ἐκέλευσας, καὶ ψεῦδος ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν. εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ καὶ πάλιν ὑπερευχαριστῶ τῷ Τρισαγίῳ Θεῷ ἡμῶν τῷ καταξιώσαντί με τὸν ἐλεεινὸν καὶ ἀνάξιον πάσης ἀγαθωσύνης γνωρίσαι σε, καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων σου καὶ ἀπολαύειν τῶν τοιούτων ἐξαισίων καὶ φοβερῶν θαυμασίων· ὁ δὲ μακάριος ἔφη πρός με· ἐὰν καλῶς τὸν βίον σου διάξῃς καὶ κατὰ Θεόν, καὶ πάσης ἀγαθῆς ἐργασίας τῶν ἀρετῶν πορευθῇς, δέξομαί σε μετὰ θάνατόν σου ἐκεῖ τοῦ εἶναί σε ἅμα ἐμοί εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς ὑπὸ Κυρίου ἡτοιμασμένας μοι ἐγὼ γὰρ πρότερον σου, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὑπεξελεύσομαι, εἶθ' οὕτως καὶ αὐτὸς μεθ' ἱκανὸν ἐφέψῃ με χρόνον, ἐν ἔργοις τραφεὶς ἀγαθοῖς καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος. πρόσεχε δὲ ἕως ὅτου εἰμί ἐν τῷδε τῷ βίῳ μηδεὶς γνώτω περὶ τούτων ἁπάντων. μέλλεις δὲ καὶ τὸν εὐτελῆ μου βίον ἀνάγραπτον ποιῆσαι καὶ ταῖς ἐλευσομέναις τούτων καταλιπεῖν γενεαῖς, εἰς πολλῶν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν, καὶ συμπαραλήψει καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἔτι ὀφθησομένων σοι εἰς πάντα ἐμοῦ συναιρομένου καὶ συναντιλαμβανομένου σου. ταῦτα ὁ ὅσιος πατὴρ εἰρηκὼς πρός με, ἀπέλυσεν οἴκαδε ἀπελθεῖν, τῆς ἰδίας σωτηρίας ὅλως ἐπιμελούμενον·

αὐτὸς δὲ εἴωθε μὲν καί πρὸς διαφόρους τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ παίδων προσβάλλειν ψυχικῆς χάριν ὠφελείας αὐτῶν καὶ θεραπείας τῶν ἀρρώστων αὐτῶν ἐφρόντιζε δὲ καὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν πάντων καὶ τὰ αὐτοῖς παρά τινων ἐχθρωδῶς ἐπειγόμενα ἐν τῷ λεληθότι κακὰ προαπήγγειλε, καὶ τῶν συμφορῶν αὐτοὺς ἀπήλλαττε. καὶ ποτε ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν ὡς ἔθος φοιτήσαντος καὶ τῆς ψυχωφελοῦς αὐτοῦ καταπολαύοντος διδασκαλίας, αἴφνης ὥς τινος νύξαντος τοῦ σκίμποδος ἐν ᾧ ἐπανεκλίνετο ἐξαναστάς, καὶ τὴν βαΐνην αὐτοῦ ῥάβδον ᾗ ἐπεστηρίζετο διὰ τὸ βαθὺ γῆρας ἐπὶ χεῖρας λαβών, συμπαραλαβὼν κἀμὲ τῆς κέλλης αὐτοῦ, ἐξῆλθε καὶ πρός τινα οἰκίαν ἐν τῷ λιμένι τῶν σ̔ομφιῶν [1] διακειμένην, ἐπορεύθημεν, ἐν ᾗ κατῴκει ἐργαστηριακός τις, πλούσιος μὲν σφόδρα καὶ συγγενῶν τῶν καθ' αἷμα παντελῶς ἔρημος, πεπηρωμένος δὲ καὶ ἄμφω τοὺς σωματικοὺς καὶ ψυχικοὺς ὀφθαλμούς. τοὺς μὲν τῷ βαθεῖ βάρει καὶ τῇ τοῦ πλούτου μέθῃ. τοὺς δὲ τῷ ἀπὸ κεφαλῆς κατελθόντι παχεῖ ρεύματι καὶ τούτους ἀπολευκώσαντι. ᾧτινι διάφοροι μὲν δοῦλοι καὶ ἕτεροι προσπῆρχον, μεθ' ὧν καὶ Θεόδωρός τις ὄνομα βίου σώφρονος ἐργάτης ὢν καὶ ἀρετῆς ἐπιμελούμενος. ὅστις πρὸς τόν ἅγιον πίστιν πολλὴν ἐσχηκώς, συχνῶς τε παρέβαλλε τούτῳ καὶ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων εἷς γενέσθαι ἠξίωτο. τούτῳ δὲ τῷ Θεοδώρῳ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ πλέον

[1] σοφιῶν

τῶν ἄλλων προτεθείς, ὁ δηλωθεὶς κύριος αὐτοῦ καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ κοινωνὸν ποιησάμενος, πολὺν αὐτῷ φθόνον ἀπὸ τῶν συνδούλων αὐτοῦ ἐπήγειρε. καὶ τις αὐτῶν τῶν πάντων ὁ μοχθηρότατος καὶ πρὸς τὸ κακουργῆσαι προχειρότατος, προσελθὼν ἐπαοιδῷ τινὶ γυναικὶ καὶ ἥλους τινὰς σιδηροῦς κατ᾽ αὐτοῦ βαλὼν ἐν οἰκήματι σκοτεινῷ καὶ ζοφερῷ τούτους κατέπειξεν, ὡς αὐτῷ ἡ ἐπαοιδὸς διετάξατο, ὑφ᾽ ὧν ὁ Θεόδωρος νόσῳ βαρείᾳ κρατηθεὶς κλινήρης τε ἔκειτο καὶ παντελῶς ἀκίνητος ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς ἐγένετο καὶ τὰ τελευταῖα ἔπνει καὶ ἐξιτήρια. τοῦτο τὸ δράμα πόρρωθεν ὧν ὁ ἅγιος τοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ὑπὸ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ ἁγίου Πνεύματος καταυγασθείς, παρεγένετο κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὥραν καὶ τὴν κλεῖδα τῆς οἰκείας αἰτησάμενος καὶ λαβών, πρὸς δὲ καὶ φῶτα ἐντὸς τε ταύτης εἰσῆλθε σὺν ἡμῖν, καὶ τοὺς ἐμπαγέντας ἥλους κακούργως καὶ ἐπωλέθρως τοῦ Θεοδώρου ἕνα καθ᾽ ἕνα πάντας ἀνέσπασε. καὶ ὁ νοσῶν καὶ ὁ προσδοκώμενος ἤδη τεθνήξεσθαι παρευθὺς ῥᾴων τε ἦν καὶ παντελῶς ἄνοσος· καὶ τροφῆς μεταλαβὼν ἐνίσχυσε καὶ ἀναστὰς διηκόνει ἡμῖν. τούτῳ οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς οἰκείοις παραβαλόντας ἐξέπληξε καὶ εἰς φόβον μέγαν ἐνέβαλεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας εἰς πίστιν μεγάλην ἐνῆξε τοῦ μάκαρος καὶ τὸν Θεὸν πάντες εὐχαριστοῦντες ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον, τὸν διὰ τῶν Αὐτοῦ θεραπόντων μεγάλα καὶ ἐξαίσια ἐργαζόμενον. ὅθεν καὶ συχνοὶ πρὸς αὐτὸν ἐφοίτων καὶ τῶν δι᾽ αὐτοῦ γενομένων ὁσημέραι θαυμάτων ἐξαισίων κατετρύφων.

καὶ τις ἐργαστηριακός ἕτερος οἰκέτην ἔχων κατησχυμένον νόσῳ τῇ τοῦ ὑδέρου, καὶ ἤδη ἀποπνεῖν μέλλοντα προσέπεσε τοῖς τοῦ ὁσίου ποσί, λιπαρῶν αὐτὸν καὶ δεόμενος, ὥστε πρὸς τὴν αὐτοῦ σκυλῆσαι οἰκείαν, ἐφ᾽ ᾧ τὸν νοσοῦντα ἐπισκέψασθαι, καὶ εὐλογίας τους κατ᾽ οἶκον αὐτοῦ ἀξιῶσαι. εἶξας οὖν ὁ ὅσιος τῇ δεήσει αὐτοῦ, ἐπορεύθημεν ἅμα αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐπεί εὕρομεν τὸν νοσοῦντα ἤδη μέλλοντα ἀποπνεῖν, ἐκ τοῦ λακῆσαι τὸ δέρμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς βίας τοῦ ὑδέρου, καὶ ἐκρεῦσαι τὸ σεσημμένον ὕδωρ εὐχῇ μονῃ καὶ ἐπιθέσει τῶν ἁγίων αὐτοῦ χειρῶν, ὑγιᾶ τοῦτον ἀποδεικνύει παραδόξως καὶ ἐξαισίως.

ἄλλοτε οὖν πάλιν, ὄντος αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν λεγομένων Γογγυλίων, αὐτάδελφοι δὲ οὗτοι ἦσαν πρεπόσιτοι καὶ τὰ μέγιστα δυνάμενοι παρὰ τῷ τηνικαῦτα κρατοῦντι, πατέρα μὲν πνευματικὸν πεποιηκότες τὸν Ὅσιον καὶ πίστιν πολλὴν πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, ἀρετῆς δ᾽ ἐργάται καὶ τῶν ὄντως καλῶν ἐρασταὶ τυγχάνοντες εἷλκον μᾶλλον τῶν ἄλλων πρὸς ἑαυτοὺς τὸν ἅγιον καὶ χρονοτριβεῖν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν τοῦτον ἀνέπειθον καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ θείας διδασκαλίας εἰς κό-

ρον ἀπέλαυον. παρεγένετο δὲ τις πρὸς τὸν ὅσιον πανοικί, τῆς χώρας μὲν τῶν Παφλαγόνων ὁρμώμενος, πλούτου βρίθων καὶ τῷ τουρμαρχῶν ἀξιώματι σεμνυνόμενος, πνεύματι δὲ πονηρῷ κάτοχος ὤν, καὶ τὸν εἰς αὐτόν κρυπτόμενον πονηρὸν ἔνοικον ἀγνοῶν. τούτου οὖν τὴν παρουσίαν παρεδήλωσεν ὁ ὅσιος εἰπών οὑτωσί πως ἁπλοϊκῶς· ἰδού φησι πρὸς ἡμᾶς παραγίνεται τὴν σήμερον ὁ διάβολος. ὡς οὖν εἰσῆλθεν ὁ τὸν δαίμονα ἔχων μετὰ τῆς προσηκούσης αὐτῷ φαντασίας ἐπὶ τῷ ἀσπάσασθαι τοὺς δηλωθέντες πρεποσίτους συγκαθεζομένου αὐτοῖς τοῦ ὁσίου, μή φέρον τὸ ἐνοικοῦν τῷ πάσχοντι δαιμόνιον τὴν τοῦ ἁγίου παρουσίαν, ἤρξατο κράζειν ἀσήμῳ καὶ ἀπηγριωμένῃ φωνῇ, τί ἐμοί καὶ σοί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψηλοῦ. τί με καὶ εἰς τί με βασανίζεις, οἶδά σε τίς εἶ. ἔασόν με καὶ ἀπαγγελῶ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰς ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀρετάς σου ὅπως ἰλιγγιάσωσιν. εἰδέ μὴ κέλευσον μόνον καὶ ἐξέρχομαι, ἀναχωρῶ ἀναχωρῶ ἀπὸ τοῦ νῦν, ὧδε οὐ μένω οὐκ ἤρκεσάν σοι ὅσα μου δεινὰ εἰργάσω κατὰ τὴν ὁδὸν πειρωμένῳ ὑποστρέφειν καὶ σὲ μὴ θεάσασθαι, ἀλλ' οὖν καὶ ἐνταῦθα ἐλθόντα καίεις με, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις φλυαροῦντος τοῦ ἀκαθάρτου δαιμονίου διὰ τοῦ στόματος τοῦ πάσχοντος, ἐκτείνας ὁ ὅσιος τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα, ἔπαισε σφοδρῶς τὸν δαιμονῶντα τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς. εὐθέως οὖν ἐρρύη ἐξ αὐτῆς αἷμα κρουνηδὸν ἐφ' ὥραν ἱκανήν. οἱ γὰρ παρόντες οἰκεῖοι τοῦ πάσχοντος κατεβόων τοῦ ἁγίου, ὡς οὐ μόνον ἀδυνατοῦντος ἰάσασθαι τὸν πάσχοντα, ἀλλὰ καὶ πλεῖον αὐτῷ παραβλάψαντος. ὁ δὲ ὅσιος ἡμῶν πατήρ, μετὰ τὸ τεχθῆναι αἷμα ἱκανὸν ἐπὶ παντὸς τοῦ πλήθους, ἔφη· αἷμα προχέεις. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, στῆθι. καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ὅτε κρουνὸς τοῦ καταρρεόντος αἵματος ἔστη. καὶ ὁ ἄνθρωπος σωφρονῶν ἐδείκνυτο, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ ἁγίου προσπεσών, τῷ ἁγίῳ Θεῷ καὶ τῷ θεράποντι Αὐτοῦ Βασιλείῳ τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν σὺν ἅμα γυναικὶ καὶ τοῖς συνεπομένοις οἰκέταις ἀπεδίδου.

ἄλλοτε πάλιν αὐτόθι ἐν τοῖς Γογγυλίοις ὄντι τῷ ὁσίῳ, προσίασι τινὲς φέροντες γυναῖκα ἐλεεινὸν θέαμα τοῖς ὁρῶσιν οὖσαν καὶ θρήνων πολλῶν ἄξιον. ὀστοῦν γὰρ τὸν λαιμὸν αὐτῆς παγίως διατρῆσαν χαίνειν αὐτὴν καὶ τὰ ἔγκατα πειρᾶσθαι ὑπὸ τῆς βίας ἐξεμέσαι ἠνάγκαζεν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις δεινῶς οὕτως βασανιζομένην, ἣν ἰδὼν ὁ ὅσιος καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτήν, τῇ ἐνοικούσῃ αὐτῷ ἐμφύτῳ συμπαθείᾳ καὶ ἀγαθότητι, ἔφησεν ἀπὸ καρδίας στενάξας· Κύριέ μου, Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλούς· καὶ ἅμα τῷ λόγῳ τότε ὀστοῦν τοῦ λαιμοῦ τῆς γυναικὸς ἐξῆλθεν, καὶ αὕτη τῆς ἀφορήτου ὀδύνης ἀπηλλάγη· καὶ ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Θεὸς ὑπὸ πάντων μειζοτέρως ἐμεγαλύνετο.

τούτων ὡς ἐν παρόδῳ τῶν θαυμασίων τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἐπιμνησθεὶς ἔδειξα τοῖς ἐντυγχάνουσι τῷδε τῷ διηγήματι καὶ εὐτελεῖ ἡμῶν πονήματι, ὡς ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα, καὶ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα, οὕτω δὴ καὶ ἐκ τῶν τοιούτων οἵας ἦν χάριτος δαψιλῶς ἠξιωμένος τοῦ ἁγίου καὶ ζωαρχικοῦ Πνεύματος, ὁ αὐτὸς θεράπων τοῦ Θεοῦ Βασίλειος. τῷ γὰρ πειρωμένῳ τὰ καθ' ἕκαστων ῥᾶον ἔσται θάλατταν κοτύλῃ μετρᾶν καὶ ψάμμον ἐξαριθμεῖν καὶ ἀστέρων ἀριθμὸν ἐξευρεῖν, οὐδενὸς οὖν τῶν πώποτε μνημονευομένων ἁγίων καὶ ἐν ἐξαισίοις θαύμασι διαβόητον γεγενημένον καταδεέστερος ὤφθη, εἰμή καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἐν τῇ προγνώσει καὶ διοράσει, τοὺς πάντας ὑπερηκόντισε. καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ αὐτῆς ἐν τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς τῆς ἀληθείας ἡμεῖς δὲ τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου προσηκόντως ἐχόμεθα.

ποτὲ τῶν καιρῶν ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἡσυχάζοντί μοι ἐν τῷ κελλίῳ μου καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν ἐμαυτὸν ἀνακρίνοντι καὶ διερευνωμένῳ καὶ διενθυμουμένῳ, πῶς ἄν καὶ τίνι τρόπῳ δυνήσομαι τούτων ἀπαλλαγῆναι καὶ εὑρεῖν ἔλεος, καὶ παρρησίαν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἕτερός τις παρ' ἐλπίδα λογισμὸς ἐνέπεσε τῇ διανοίᾳ μου, ᾧτινι προσχὼν καὶ ἐμμελετήσας, ἐλήφθην ὑπ' αὐτοῦ, δέον ἐξ ἀρχῆς αὐτῆς ἀπώσασθαι καὶ μηδόλως προσχεῖν αὐτῷ. ὅμως δ' οὖν συνηρπάγην οὐκ οἶδ' ὅπως τῷ τοιούτῳ καὶ ἦγχε πνήγων καὶ πληροφορῶν με ὡς ὅτι εὐσεβῶς πιστεύουσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ καλῶς κρατοῦσι τὸν Θεὸν τὸν οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς εὐλαβούμενοι, καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἀβραὰμ τίμιος, καὶ ὁ Ἰσαὰκ δίκαιος, καὶ Ἰακὼβ ἅγιος, καὶ Μωσῆς ὁ θεράπων Κυρίου φοβερώτατος ἐφάνη καὶ τιμιώτατος, ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ σφόδρα, σημείοις καὶ τέρασι παραδόξοις μαστίξας τὴν Αἴγυπτον· πῶς γὰρ καὶ οὐ πιστεύουσι καλῶς τοῦ Θεοῦ δόντος αὐτοῖς τὸν νόμον ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, καὶ αὐτοῦ οἰκείῳ στόματι τὴν δεκάλογον αὐτοῖς ἐξηγησαμένου, ἣν δὴ καὶ καλῶς ἐδέξαντο καὶ κατέχουσι, οὐχὶ τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔβρεξεν αὐτοῖς, ὀπηνίκα καὶ τὴν θάλασσαν τῇ τοῦ Μωϋσέως ῥάβδῳ ἔσχισε, καὶ τὸ καινὸν ἐκεῖνο, καὶ νοῦν ἐξιστῶν θαῦμα εἰργάσατο; οὐ τὴν ὀρτυγομήτραν αὐτοῖς ἀπέστειλε; οὐ τὴν πέτραν αὐτοῖς διέρρηξε διψῶσι καὶ χείμαρροι ἐξ αὐτῆς ποτίμου ὕδατος κατεκλύσθησαν; καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ τῆς παλαιᾶς ἀναλογιζόμενος καὶ ἀπαριθμῶν, ἐβεβαίουν παρ' ἐμαυτὸν ἐπ' ἀληθείας καλῶς ἔχειν τὸν ἐνοχλοῦντά μοι λογισμὸν περὶ τῶν Ἰουδαίων, διὰ τὸ καὶ πρὸ ὀλίγου διεξελθεῖν με πᾶσαν τὴν παλαιὰν καὶ ἐκστῆναι ὑπὸ τῶν θαυμασίων αὐτῆς ὅμως πολλὰ διακωδωνήσας καὶ στήσας τὸν τοιοῦτον λογισμόν, τέλος τοῦτο ἐπῆγόν μου τῷ πολυσκύλτῳ καὶ πεπλανημένῳ μου νοΐ

εἰπών. ω λογισμὲ καὶ παλίμβουλε διάνοια, τί σοι οφελος ἀπὸ τῶν τοιούτων συλλογισμῶν [1], ἰδοὺ γὰρ ἔχομεν πατέρα θεοφορούμενον, ἀναφέρομεν οὖν αὐτῷ περὶ τούτων, καὶ ἂν αὐτὸς διακρίνῃ, τούτῳ δὴ καὶ στοιχήσωμεν. ἐγὼ γὰρ ἀκριβῶς ἐπίσταμαι, ὅτι πᾶς μοναχὸς καὶ πᾶσα μονάστρια ὑποτακτικῶς διάγοντες, οἳ οὐκ ἐξαγορεύουσι πάντα λογισμὸν αὐτῶν τοῖς προεστῶσι τῶν μοναστηρίων αὐτῶν, ἢ ἑτέροις οἷς ἂν οἱ προεστῶτες αὐτῶν ἐντέλλωνται, ἀλλὰ κρύψουσι τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἀπὸ τῶν πνευματικῶν πατέρων αὐτῶν, οὐ τοῦ Χριστοῦ μαθηταί, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου εἰσίν. ὄφεις γὰρ καὶ σκορπίους καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν τρέφουσιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι παρὰ Κυρίου οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σωτηρία, ἐὰν μὴ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑπακοὴν τοῖς προεστῶσιν αὐτῶν ἐπιδείξωνται. τοῦτον τὸν λόγον πρὸς ἐμαυτόν εἰρηκώς, ἐξανέστην εὐθέως καὶ ἐπορευόμην πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα μου. ὑπῆρχε δὲ τηνικαῦτα εἰς ἀρκαδιανὰς καὶ οὐκ εἰς τὰ Ἐλευθερίου. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐτελεῖτο καὶ τὸ ἱπποδρόμιον. ἐγὼ δὲ ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἐκκόψας ἤμην ἐμαυτὸν ἀπὸ τῆς θεωρίας τοῦ θεάτρου τούτου, τοῖς ὑπὲρ τούτου ἐλεγκτικοῖς καὶ στυπτικοῖς θείοις λόγοις εἶχας τοῦ ἁγίου καὶ τιμίου Χρυσοστόμου, οὕς διαφόρως ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἑρμηνείαις τῶν θείων γραφῶν ἀνετάξατο. ὡς οὖν διηρχόμην τὴν πρὸς τὸν ἅγιόν μου πατέρα φέρουσαν ὁδὸν ἐπὶ τῷ παρ' αὐτοῦ μαθεῖν τὰ ἠγνοημένα μοι, γέγονα εἰς τὸ πλησίον τοῦ ἱπποδρομίου λεγόμενον δίπτιν, καὶ εὐθέως ἀνέπτη με ἔρως ὥσπερ πῦρ φλέγον ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ ἠνάγκαζέ με εἰσελθεῖν καὶ θεάσασθαι κἂν τὸ λεγόμενον πρῶτον βαγὶν τῆς τῶν ἵππων ἀμίλλης· μὴ δυνηθείς οὖν ἐγκρατεύσασθαι ἀπὸ τοῦ τοιούτου πονηροῦ λογισμοῦ, σφόδρα γὰρ ἐπῆρε πτέρναν κατ' ἐμοῦ, ἡττηθεὶς τῇ ῥύμῃ τοῦ τοιούτου ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ ἀνῆλθον καὶ ἐθεασάμην τὸ πρῶτον βαῖν καὶ μετὰ τοῦτο εὐθέως ἀνεχώρησα καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν μακάριον καὶ εὗρον αὐτὸν ἀνωτάτω τοῦ δηλωθέντος οἴκου ἐπὶ τῆς εὐνῆς ἀναπαυόμενον διὰ τὸ βαθὺ γῆρας καὶ ἔπεσον κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τοὺς ἁγίους πόδας αὐτοῦ, βαλὼν μετάνοιαν ἐπὶ τὸ εὐλογηθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὡς εὐλόγησε μὲν καὶ συνήθως ἐπηύξατό μοι. μετὰ δὲ τὸ ἀναστῆναί με ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐνιτένισε πρός με οὐ πρᾶον καὶ ἥμερον κατὰ τὸ σύνηθες, ἀλλ' ὅλως ὀργίλον καὶ ἀπηγριωμένον καὶ λίαν δριμύ, καὶ φησὶ πρός με· ἦλθεν ἰδοὺ καὶ ὁ τὰ Ἰουδαϊκὰ φρονῶν πρὸς ἡμᾶς. ἰδοὺ παραγέγονεν ὁ πᾶσαν τὴν παλαιὰν γραφὴν μετελθὼν καὶ ἐκ ταύτης καταμαθὼν καλῶς νῦν πιστεύειν τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς ἐπαράτους καὶ σκοτεινοὺς περὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν.

[1] λογισμῶν

ἰδοὺ ὁ καλὸς τῶν γραφῶν σαφηνιστὴς καὶ τούτων ἐξηγητὴς ἀκριβέστατος, ὁ τοὺς προφήτας ἐκθειάζων καὶ τὰ δι' αὐτῶν θαύματα ἐκπληττόμενος καὶ καλῶς νῦν κρατεῖν τοὺς ἰουδαίους πιστεύειν διαβεβαιούμενος. τὸν Θεὸν γάρ φησι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς πιστεύοντες καὶ φυλάττοντες τὸν παρ' αὐτοῦ δοθέντα νόμον αὐτοῖς, πῶς οὐ καλῶς καὶ ὀρθῶς κρατοῦσι καὶ πιστεύουσιν ὁ τὰ οἰκεῖα κακὰ κλαίειν ἀφεὶς καὶ τὴν τούτων συγχώρησιν μετὰ θερμῶν δακρύων καὶ ἐμπόνως ἐπιζητεῖν καὶ περὶ τῶν μηδὲν αὐτῷ διαφερόντων ἀνοήτως κρίσεις ποιούμενος, καὶ ἱστῶν παρ' ἑαυτῷ, ὅτι ὄντως καλῶς ἔχει ἡ πιστις τῶν ἰουδαίων, καὶ ἔτι κρατοῦντες αὐτὴν οὐδαμῶς πλανῶνται. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἱπποδρομίας δαίμονι χωριζόμενος καὶ τὰ αὐτῷ φίλα διαπραττόμενος ὄντως ἅπαξ τῇ εἰσδοχῇ τοῦ τοιούτου λογισμοῦ πτερνίσας σε καὶ δισκατέβαλε. καὶ φημὶ κατὰ διάνοιαν πρὸς ἐμαυτὸν ταπεινὲ Γρηγόριε, ἤγγικεν ὥρα ἐν ᾗ ἔχεις ἀκοῦσαι τὰ σά. καὶ πάλιν ὁ ὅσιος λέγει μοι· φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὅτι οὐκ ἤρκεσεν ἡμῖν τοῦτο τὸ δεινόν, ἀλλ' ὅτι ἐπάλαισε καὶ τὸ πονηρὸν δαιμόνιον μεθ' ἡμῶν τὸ προεστὼς ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῆς ἱπποδρομίας καὶ πτερνίσαν κατέβαλεν ἡμᾶς. ἐγὼ δὲ ἀκούσας ἐκ στόματος τοῦ ἁγίου ὅτι ἴδιον δαίμονα προεστῶτα καὶ πάνυ πονηρὸν τὸ τῆς ἱπποδρομίας κέκτηται θεάτρον, ᾧτινι θεραπεύουσιν οἱ ἐν αὐτῷ ἀνερχόμενοι, κατεθεμάτισα ἐμαυτὸν ἐκ θερμῆς καὶ ζεούσης καρδίας ὥστε μηκέτι ἐν αὐτῷ ἀνελθεῖν καὶ φησὶν ὁ ὅσιος πρός με· δεῦρο δὴ πῶς αὐτὸς λέγεις ὅτι καλῶς οἱ ἰουδαῖοι πιστεύουσιν, ἐμοῦ δὲ μὴ τολμῶντος πρὸς ταῦτα ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ ἀνταποκριθῆναι διὰ τὸ πρὸ τοῦ εἰπεῖν μέτι περὶ τοῦ τοιούτου λογισμοῦ πρὸς αὐτὸν, αὐτὸν εἰδέναι μου πάντα τὰ διαβούλια. τί γὰρ ἄν καὶ εἶχον ἀντειπεῖν πρὸς τοιαύτην φανερὰν θείου Πνεύματος ἐνέργειαν, φησίν αὖθις ὁ μακάριος τίνα εἰσίν ἃ λέγει ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις αὐτοῦ, φάσκων· ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν ὁρᾷς πῶς ἀργοῦσι μηδὲν ὠφελούμενοι οἱ εἰς τὸν Πατέρα δοκοῦντες πιστεύειν, τὸν δὲ Υἱὸν παραχαράττοντες. καὶ αὖθις τοῖς ἰουδαίοις φησίν· οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου ἑωράκατε πώποτε. εἰ οὖν ὃν εἶδον ἐν ταῖς πλατείαις αὐτὸν διδάσκοντα, θαύματα μυρία ἐργαζόμενον, τούτοις αὐτοῖς διηνεκῶς ὁμιλοῦντα καὶ συναναστρεφόμενον κατὰ τόν λόγον αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος οὐκ εἶδον ὡς ἰδεῖν ἔδει, τὸν Πατέρα, ὃν οὐκ οἴδασι, πῶς γιγνώσκουσι; βαβαὶ τῆς ἀνοίας, ἓν καὶ μόνον εἶδωλον σχεδὸν οὐκ εἴασαν ᾧ οὐκ ἐπέθυσαν καὶ ἐλάτρευσαν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν Ἱεροβοὰμ τοῦ οἰκέτου Ροβοὰμ υἱοῦ Σολομῶντος, ὅς ἐβασίλευσε εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησε δύο δαμάλεις χρυσᾶς καὶ ἐξεπόρνευσεν

ὀπίσω αὐτων τὸν Ἰσραήλ. λέγων πρός αὐτόν,—οὗτοι οἱ θεοί σου, Ἰσραήλ, οἱ ἀναβιβάσαντές σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ μέχρι Ἰωσίου βασιλέως Ἰουδαίας, ὃς πρὸς ὀλίγον ἐπεστράφη πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ. καὶ καλῶς αὐτοὶ πιστεύουσιν, ἃ δὲ εἴρηκεν ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις, — ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι ἐκεῖνον λήψεσθε. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ,—ἰδού ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος βλέπεις ὅτι ἐξεδίωξεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁ Θεὸς καὶ διεσκόρπισεν αὐτοὺς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐβδελυγμένον τέθεικε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐναντίον πάντων τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐναντίον παντὸς ἔθνους τοῦ ὑπὸ τὸν οὐρανόν; καὶ πάλιν ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φησίν,—εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν, καθότι καὶ ἑωράκασι καὶ Ἐμὲ καὶ τὸν Πατέρα μου. μηδέν σοι πρὸς ταῦτα ἀγαπητὲ τῇ δὲ συκῇ ὁ Κύριος, τί εἴρηκεν ὁπηνίκα ἐπεθύμησε φαγεῖν ἐξ αὐτῆς καρπὸν καὶ οὐχ εὗρεν, πῶς αὐτῇ κατηράσατο εἰπών· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. τίς οὖν ἡ συκή; ἢ πάντως ὁ νόμος ὁ διὰ Μωυσέως. ἐλθὼν οὖν ὁ Κύριος, καὶ εὑρὼν τοὺς Ἰουδαίους κατέχοντας τὸν νόμον κενόν, οὐδεὶς γὰρ ἐξ αὐτῶν ἐποίει ἃ ὁ νόμος παρεκελεύετο καὶ καρπὸς οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς. ὅθεν καὶ κατηράσατο αὐτοῖς τὴν ἀκαρπίαν, ὥστε μὴ ἐν τῷ νόμῳ τοῦ λοιποῦ καρποφορεῖν, καὶ ἐὰν κατετέμνηται ὁ Ἰουδαῖος ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν ἀκριβείᾳ τελείᾳ ποιῶν τὰ νόμιμα αὐτοῦ, ὁ Θεὸς οὐκέτι ἐπιβλέπει ἐπ' αὐτόν, οὔτε μισθόν τινα ὑπέρ τούτου κέκτηται. ἡ γὰρ τοιαύτη ἐργασία παντελῶς ἄκαρπός ἐστι κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου γραφὴν καὶ ἀπόφασιν, τὴν λέγουσαν μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. πρὸ γὰρ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καλὴ ἦν ἡ πίστις αὐτῶν, καλὸς ὁ νόμος, καλαὶ αἱ θυσίαι, καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν τὰ νόμιμα. Χριστοῦ δὲ παραγενομένου, λοιπὸν οὐκέτι χρησιμεύει τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, κατηργήθησαν γὰρ καὶ κατηράθησαν ταῦτα πάντα ἀντεισῆλθε δὲ ἡ καινὴ διαθήκη καὶ θάλλει καὶ ἐνεργεῖ καὶ τὸν ἀντίχριστον αὐτοὶ ὀφείλουσι δέχασθαι καθά δὴ καὶ ἄνω τοῦ λόγου προείρηκεν αὐτοῖς. καὶ τοῦ προφήτου δὲ Μωυσέως μέλλοντος τελευτᾶν, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός,—ἰδού σὺ ὑπνοῖς μετὰ τῶν πατέρων σου. ὁ δὲ λαὸς οὗτος ἀναστὰς ἐκπορνεύσει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς εἰς ἣν οὗτος εἰσπορεύεται καὶ ἐγκαταλείψουσί με καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς. καὶ ὀργισήσθομαι θυμῷ αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ καταλείψω αὐτοὺς καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν καὶ ἔσται κατάβρωμα καὶ εὑρήσουσιν

αὐτὸν πολλὰ κακὰ καὶ θλίψεις ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. καὶ δι' Ἡσαΐου τοῦ προφήτου εἶπεν ὁ θεός, — ἀπορρίψω τὴν ῥάβδον μου τὴν μεγάλην καὶ διασκεδάσω τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα διασκεδασμῷ διασκεδάσω αὐτὴν καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἀπώσομαι αὐτοὺς εἰς τέλος καὶ οὐκέτι ἀποστραφήσομαι πρὸς αὐτούς. ὥστε, τέκνον Γρηγόριε, ἄνευ πάσης ἀντιλογίας ἐκβέβληνται ἀπὸ Θεοῦ καὶ αὐτοὶ ὁ νόμος αὐτῶν ἐπαύθη τέλεον σιγήσας. καὶ ἴδε καὶ ἐρεύνησον ἀπο Χριστοῦ ὅτι οὐκ ἐγέρθη ἐν μέσῳ αὐτῶν προφήτης ἢ δίκαιος οὐδὲ εἷς, καθότι ἠργησαν τὰ νόμιμα καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι. ὡς φησι περὶ αὐτῶν προφητεύων ὁ Δαυίδ. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν· ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. ἀνέστη γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκ νεκρῶν. καὶ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνελήφθη εἰς οὐρανούς, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐξελθόντων εἰς τὰ κλήματα τῆς οἰκουμένης εἰς τὸ κηρύσσειν τοῖς ἔθνεσι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, παρευθὺς ἀπέτειλεν αὐτοῖς ὀργὴ παρὰ Κυρίου ἀνέβη γὰρ Τίτος καὶ ἐλήλυθεν ὁ Ἐσπεσιανὸς καὶ ἐντεῦθεν διεσκορπίσθησαν εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς ὑπ' οὐρανόν καὶ τὸ λοιπὸν οὐκέτι χρείαν αὐτῶν ἔχει Κύριος ὁ Θεός. εἶπε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου περὶ αὐτῶν,—οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων. οὐδ' οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου καὶ Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς βροντῆς υἱός εἰς τὴν αὐτοῦ Ἀποκάλυψιν τάδε γράφει λέγων· Ἰουδαῖοι, φησίν, Ἰουδαῖοι, ἡ λεγομένη συναγωγὴ τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτῶν, ὅτι οὗτοι οὐκέτι [1—εἰσὶ συναγωγὴ τοῦ Ἰσραήλ· οὐκετι εἰσὶ συναγωγὴ—1] τοῦ Θεοῦ. οὐκέτι εἰς τὸ βασίλειον ἱεράτευμα ἢ ἔθνος ἅγιον, ἀλλ' εἰσὶν εἰς κατάραν, εἰς ἐξολόθρευσιν, εἰς ἀποβολήν· καὶ αὕτη ἡ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. ὅταν γὰρ αὐτοὶ συναθροισθῶσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν ἐν τοῖς σάββασιν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ποιῶνται, Κύριος ἐν μέσῳ αὐτῶν οὐκ ἔστι· καὶ ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν πάσῃ συναγωγῇ εὐφραινόμενος ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἠρνήσαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν ἀνεξιχνίαστον, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν τέθεικαν εἰς κατάραν ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ὁ Θεὸς ἠρνήσατο αὐτοὺς ἐξ ὅλης ἰσχύος αὐτοῦ καὶ ἀπώσατο αὐτοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, καθότι κεκληρονόμηκεν αὐτοὺς ὁ Σατᾶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἐβδελυγμένον ἐπιτέθεικεν αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ υἱοὶ διαβόλου, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ, μερὶς τοῦ ἀντιχρίστου, ὅτι υἱοὶ τῆς βασιλείας ὑπῆρχον, καὶ ἐξεβλήθησαν. καὶ ἀντ' αὐτῶν εἰσήχθησαν

[1—1] нѣтъ.

οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι πιστεύσαντες· ταῦτα εἰδώς, τέκνον, πόρρω ποίησον ἀπὸ σοῦ τὸν ἐφάμαρτον τοῦτον λογισμὸν καὶ κάτεχε ἀσφαλῶς καὶ πίστευε εἰλικρινῶς, ὅτι εἴ τις οὐ πιστεύει, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, ἐπικατάρατος· μὴ τι γε εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἵνα πιστεύει, ἀλλ' ἐὰν τεσσαράκοντα πατέρας πιστεύει καὶ οὐχ ὁμολογεῖ καὶ λέγει, ὅτι ἐκ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθεὶς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, αὐτὸς ἐστιν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ ἡ σωτηρία, οὗ ἕνεκεν ἡ ζωὴ καὶ ἡ φιλανθρωπία καὶ τὸ ἔλεος καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ καταλλαγὴ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἐγένετο, ὀργὴ τῷ τοιούτῳ. οὐαὶ τῷ παρανόμῳ· φεῦ τῷ ἀσεβεῖ ἀναθέματι ἀναθεματισθήσεται. σκότος περὶ αὐτόν. πικρία καὶ ὀδυρμὸς [1] περὶ κύκλῳ τοῦ τοιούτου. ἐλεεινόν αὐτῷ καὶ πικρὸν καὶ σφαλερὸν συνανθήσεται καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. ταῦτα τὰ ὅσια ῥήματα εἰρηκὼς πρός με ὁ μακάριος ἡσύχασεν.

ἐγὼ δὲ εἶπον αὐτῷ· δέομαί σου, πάτερ μου ἅγιε, μεγάλως μὲν καὶ ἐπὶ τοῖς ὁσίοις σου ῥήμασιν εὐηργέτησάς με τὸν παῖδά σου δειχθῆναι δὲ μοι ἐκλιπαρῶ ἐν ὁράματι τί πνευματικὸν περὶ τούτου εἰς περισοτέραν πληροφορίαν τῆς ἀσθενοῦς διανοίας μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη πρός με· ὁ Κύριος τέκνον ποιήσειεν ἐπὶ σε τὰ συμφέροντα καὶ καλά. ἄπιθι τοιγαροῦν καὶ ἴσθι ὡς καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον αὐτὸς κατασκευάσας ἀποτελέσειεν. ἐπεὶ δὲ τοῖς τιμίοις αὐτοῦ ἴχνεσι προσπεσὼν εὐχὴν ἔλαβον καὶ οἴκαδε ὑπέστρεψα.

τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ καθεύδοντί μοι, ὁρῶ ὄναρ τοιόνδε. μετὰ τὸ τὴν μικρὰν μοι τῶν μεσονυκτίων ἐπιτελέσαι σύναξιν, ἀνακλιθεὶς ἐπὶ τῆς εὐνῆς μου, ὁρῶ ἐμαυτὸν ἐν χλοηφορίζοντι τινί πεδίῳ πεπυκνωμένῳ κυπαρίσσοις εἰς ὕψος ἄπειρον ἀφικνουμέναις. καὶ ἦν διηνθισμένον τὸ πεδιόν ἐν ῥόδοις ὡραίοις καὶ κρίνοις εὐπρεπεστάτοις. ἐστῶτι μοι τοιγαροῦν ἐν τῷ τοιούτῳ πεδίῳ καὶ τῇ ἐν τούτῳ τερπομένῳ θεωρίᾳ καὶ ἐπιτηδειοτάτῃ τοποθεσίᾳ, ἰδού τις ἀνὴρ ἐπέστη μοι λίαν εὐμεγέθης καὶ θαυμαστὸς τῇ ἰδέᾳ· πυρρὰν μὲν στολὴν ἔνδοθεν περιβεβλημένος καὶ χιτῶνα καθαρὸν χιονώδη ἔξωθεν ἠμφιεσμένος. ῥάβδον δὲ σιδηρᾶν τῇ χειρὶ κατεῖχεν. καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ κραταιὸς σφόδρα. δονατὸς ὢν ἀμύνασθαι καὶ κατατροπώσασθαι ἀπείρους ἀνδρῶν χιλιάδας, καὶ πλησίον μου γενόμενος ἔφη μοι· τί ποιεῖς ἐνταῦθα. ἐγὼ δὲ εἶπον αὐτῷ· οὐκ οἶδα πῶς ἐξειλκύσθην ἐνταῦθα. κἀκεῖνος αὖθις πρός με,—αἱ εὐχαὶ τοῦ πνευματικοῦ σου πατρὸς εἰς τόνδε

[1] ὀδύνη.

τὸν τόπον σε ἤγαγον ὥστε ὑποδειχθῆναι σοι τὰ σὰ καταθύμια. ἔφην δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ τίνα εἰσὶ τὰ ἐμοὶ καταθύμια ὁ δὲ φησὶ πρός με· εἶπες ὅτι καλῶς πιστεύουσιν οἱ ἰουδαῖοι καὶ λελάληκέ σοι Βασίλειος ὁ θεράπων Κυρίου, ὅτι οὐ καλῶς· καὶ ἐδεήθης αὐτοῦ δειχθῆναί σοι καὶ ἐν ὁράματι τί πνευματικὸν περὶ τούτου. καὶ ὑπέσχετό σοι καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον ὑπὸ Κυρίου πληρωθῆναι. δεῦρο οὖν ἅμα ἐμοὶ καὶ ὑποδείξω σοι περὶ μιᾶς ἑκάστης πίστεως, πῶς ἔχουσι παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν. καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς πρὸς ἀνατολὰς ἀμφότεροι βαδιοῦντες ἐπορευόμεθα διερχόμενοι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πεδιάδα.

ὁδευόντων τοιγαροῦν ἡμῶν, ἰδοὺ νεφέλη ὑπόγειος ὑποκάτω τῶν ποδῶν ἡμῶν καὶ πρὸς ὕψος ἄπειρον ὡσανεὶ ἐπεραίου. καὶ πῶς ἀνηρχόμεθα οὐκ ἐγίνωσκον. σφόδρα γὰρ ἐξεπληττόμην ἐπὶ τῷ ξένῳ τῆς ἀνόδου καὶ ἔτρεμον γὰρ ὡς ὅτι ὕπαρ καὶ οὐκ ὄναρ ἐστὶ τὸ γινόμενον. καταντῶμεν οὖν διὰ τῆς ἀναγούσης ἡμᾶς νεφέλης ὡς ἐπὶ ἕτερόν τινα κόσμον ξένον τῆς φύσεως τοῦδε τοῦ ὁρατοῦ κόσμου. καὶ ἐν τῷ ἡμᾶς ἐκεῖ γενέσθαι, ἀπέστη ἡ νεφέλη ἐξ ἡμῶν καὶ εὑρέθημεν ἱστάμενοι ἐπὶ ὑελίνου δαπέδου. ἐν ᾧ περιπατούντων ἡμῶν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐθεωροῦντο ἡμῖν τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ἐκείνου. καὶ ἰδοὺ συναγωγαὶ πολλαὶ πυρίνῳ ἀγγέλῳ ἐν αὐτοῖς ἁπάντων ἀνοιγόντων ἐν αἰνέσει τὰ πύρινα στόματα αὐτῶν, εἰς ἀνεξιχνίαστον μελῳδίαν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον δοξολογίαν καὶ ἣν ἀκοῦσαι ἐκεῖ καινούς τινας αἴνους καὶ ὕμνους καὶ ξένα μέλη καὶ θαυμαστὰ ᾄσματα, ἅπερ ξενοτρόπως συντιθέμενοι τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ σὺν εὐχαριστίᾳ ἀνέπεμπον. ἡ δὲ ἐκπορευομένη ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀσμάτων τῶν παραδόξων καὶ ἐνηχοῦσα τὰς ἀκοὰς ἡδύτης καὶ σειρὴν ὑπῆρχε καινὴ καὶ παράδοξός τις. καὶ οἵαν βρότειος νοῦς λόγῳ παραστῆσαι καὶ ἐξηγήσασθαι οὐ δύναται οὐδαμῶς. ἐπεὶ δὲ καὶ ταύτην τὴν μυστικὴν θεωρίαν σὺν ἡδονῇ ἀφάτῳ καὶ ἐκστάσει ἀπείρῳ ἅμα θέοντες ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν διέβημεν, καταντῶμεν ἐπί τινα τόπον, ὃς ὑπῆρχεν ἐσπαργανωμένος θείῳ πυρὶ καὶ ὅλος κατακαιόμενος. τὸ δὲ ἐν αὐτῷ πῦρ οὐχ ὡς τὸ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλὰ γλυκὺ μὲν ὁρᾶσθαι σφόδρα, γαληνόμορφον δὲ τὰ φῶτα αὐτοῦ ὑφαπλοῦν οὐ κατακαίειν ἐν οἷς προβάλλει οἶδεν, ἀλλὰ φαιδρύνειν καὶ ἰδοὺ νεανίσκοι ἐν μέσῳ τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου πυρὸς [1]— ὁρῶντο, χρυσοφυῆ τινα σκεύη κατέχοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξαισίου ἐκείνου πυρὸς —[1] ἐνεπιπλῶντο πάντα καὶ κουφίζοντες ἑαυτοὺς ἐπέταντο ἐπὶ τὰ πλάτη τοῦ αἰθέρος ἐκείνου πρὸς τὸ ὕψος ἀφικνούμενοι, ποῦ δὲ ἀπήρχοντο, ἐγὼ οὐκ ἐγίνωσκον. τὸ δὲ

[1—1] нѣтъ.

ἄϋλον ἐκεῖνο πῦρ ἡδὺ λίαν ἦν κοκκίνῃ εὐχροίᾳ προσεοικώς. ὑπενοουν δὲ περὶ τῶν λευκοφόρων ἐκείνων νεανίσκων, λέγων ἐμαυτῷ· ἅγιος ὁ Θεός· ὄντως οὗτοι ἄγγελοί εἰσι Θεοῦ οἱ ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον νοητῶς θυμιῶντες κατὰ πρόσωπον Κυρίου, καὶ οὗτος ὁ χῶρος τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς τόπος ἐστίν. ὅθεν αἴροντες αὐτὸν νεαρὸν οἱ ἄγγελοι Κυρίου χρῶνται τῇ πρὸς Κύριον διακονίᾳ αὐτῶν.

ἀλλὰ καὶ τούτοις ἀσχολουμένου μου καὶ τοῖς φοβεροῖς τοῖςδε θαύμασιν ἐναβρυνομένου μου ἐν τῷ διὰ τούτων πορεύεσθαι, ἰδοὺ βουνὸς ὑψηλὸς λίαν κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡράτο, καὶ ὡσὰν εἰκότως πολλῷ καὶ μόχθῳ ἀνηρχόμεθα πρὸς αὐτόν· ὡς δὲ ἀνήχθημεν πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἐπ' αὐτῷ σκοπὸς ἦν καὶ εὐθέως ἀνήλθομεν πρὸς αὐτὸν καὶ περιβλεψάμενοι διὰ τοῦ τοιούτου σκοποῦ πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ, κατείδομεν πεδιάδα ἑτέραν φοβερωτάτην ὑποκάτωθεν οὖσαν ἡμῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς χρυσίῳ καθαρῷ ἐπταπλασίως κατεστρωμένον καὶ διαυγείᾳ ἀσυγκρίτῳ περικεκοσμημένον. ὥσπερ γὰρ σίδηρος ἐν καμίνῳ ἐκπυρωθεὶς σφοδρῶς σπινθηροβολεῖν καὶ πρὸς τὰ τυχόντα καταφωτίζει τῇ παρ' αὐτοῦ ἀνηνθρακωμένῃ διαυγείᾳ, οὕτω δὲ καὶ τὸ πρόσωπον τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πεδιάδος, σπινθῆρας ὡσανεὶ μελιρρύτους καὶ λίαν ἡδεῖς ἠφίει. τὸ γὰρ ὁρᾷν με τοιαῦτα γλυκασμὸν ἄπειρον ἐστάλαζε τῇ καρδίᾳ μου. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις ἀὴρ αἴγλης τινὸς ἀρρήτου καὶ θυμηδίας ἀνάπλεως ἦν πρὸς μὲν τοι τὰ ὕψη καθαρῶς οὐκέτι ὡς τοῖς ἔμπροσθεν ἐβλέπομεν.

Ἡ νέα Ἱερουσαλήμ. Μετὰ δὲ μικρὸν διασταλείσης τῆς θείας αἴγλης ἐκείνης, ἀπάραντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πρὸς ἀνατολάς, ὁρῶμεν πόλιν λίαν φοβερωτάτην κατέναντι τοῦ προσώπου ἡμῶν, περὶ ἧς κἂν πειραθῶ διηγήσασθαι φληναφεῖν ὡς ἀληθῶς δόξω καὶ παραπαίειν. πλὴν οὐ παρὰ τοῦτο καὶ παντελῶς σιγήσομαι ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, διὰ δὲ τὸν ἄπειρον πόθον καὶ τὸν τῆς καρδίας βρασμὸν τῶν ἐκκαιομένων καὶ περὶ ταύτης ἀκοῦσαι, εἴπω ὡς δυνατόν μοι, τῆς θείας χάριτος συνεργούσης, καὶ λόγον τῇ ἀγροικίᾳ μου παρεχούσης. ὡς γοῦν ἐθεασάμεθα τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην καὶ ἐξαισίαν πόλιν, ἀπὸ τοῦ δέους τοῦ φρικωδεστάτου θαύματος τῆς ὁράσεως αὐτῆς, ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐμαυτοῦ ἐξέστην καὶ ἐννεὸς καθωρώμην. τοιαύτην γὰρ ὡραιότητα καὶ εὐπρέπειαν ποία γλῶσσα ἀνθρώπου δυνήσεται σαφηνίσαι καὶ ἐξειπεῖν. ταύτην δὲ καθαρῶς πάνυ ἐβλέπομεν ἐπάνωθεν αὐτῆς. ἐπὶ τοῦ σκοποῦ ἐκείνου δυνάμει Κυρίου κραταιούμενοι καὶ ἱστάμενοι. ἀφ' ὅτου γὰρ τοῦ ὑψηλοτάτου ἐκείνου βουνοῦ καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῷ σκοποῦ ἐπέβημεν, οὐκέτι ὁδεύοντες ἦμεν, ἀλλὰ τῆς ὁδοιπορίας παυσάμενοι ἔστημεν καὶ τὰ ἐκεῖσε θαυμάσια καὶ φοβερὰ πράγ-

ματα καὶ θεάματα κατωπτεύομεν. ἡ δὲ φρικτὴ πόλις ἐκείνη ὑπῆρχεν εὐμεγέθης ὡς ὁ κύκλος τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ ἡ ταύτης κατασκευὴ οὐκ ἀπὸ τῆς ὕλης τῆς γῆς τῆς φθειρομένης καὶ πατουμένης, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἀκτῖνος χρυσίου εὐρίζου καὶ καθαρωτάτου, καὶ ὁράσεως αὐτοῦ ποικιλομόρφου, κλινομένης εἰς εὐχροίας ποικίλων διαυγειῶν, καὶ ἀπὸ ποικίλου ἀργυρίαις διαυγείας κλινομένης καὶ μεταβαλλομένης καὶ τῆς εἰς διαφορὰς εὐχροίας καθὰ συνέταξε Κύριος ἐπ᾽ αὐτοῖς. καὶ ἀπὸ εὐχροίας λίθου τοπαζίου ποικίλως καὶ τῆςδε διαθεούσης· καὶ ἀπὸ εὐχροίας σμαράγδου πολλαπλασίως καὶ ταύτης ἀκτινοβολούσης· καὶ ἀπὸ διαυγείας λίθου ὑακίνθου καὶ πρασίνου καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερτίμων λίθων· εἴτουν, λυχνίτου λάμποντος ὑπὲρ τὸν ἥλιον, βενέτου πορφυροβολοῦντος, πέλεκυς ἰασπίζοντος καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἑκάστου αὐτοῦ ἀλλασσομένου εἰς μεταφορὰς εὐχροιῶν ποικίλων ὡραιομόρφως καὶ ἀνεκδιηγήτως ἐκ τούτων πάντων ἡ συλλογὴ καὶ ἡ παρακομιδὴ τῆς ὕλης τῆς ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῆς τοιαύτης πόλεως, ἥτις ὑπὸ Κυρίου Θεοῦ θαυμασίως ἐτεχνουργήθη. τῆς δὲ ἰδέας αὐτῆς ὑπόδειγμα εἰ καὶ ἀμυδρόν πως καὶ λίαν τῆς ἀληθείας μακράν, ὅμως μέντοι μικρὰ τις εἰκὼν τῆς ἐν τοιαύτης πόλεως ἐκπεμπομένης μαρμαρυγῆς ἡ τοῦ ἐν οὐρανῷ τόξου εὔχροιά τε καὶ θεωρία, ἥτις ἐκ διαφόρων χροιῶν συντεθειμένη, ἡδεῖαν αὐγὴν τοῖς ὁρῶσιν ἐκπέμπει, ἄλλης ἐπ᾽ ἄλλῃ βαφῆς καὶ χροιᾶς συντεθειμένης καὶ κιρναμένης ὡραιομόρφως. οὕτως οὖν καὶ τὰ ἀπαυγάσματα τῆς φρικτῆς ἐκείνης πόλεως καὶ νοητῆς καθορῶντο· ἀκτὴν ἐπὶ ἀκτῖνος, διαυγείας ἐπὶ διαυγείας, εὔχροια ἐπὶ εὐχροίας, καὶ χρώματα ἐπὶ χρώμασι φρικωδεστάτοις. καὶ ἄμφω πλήρη θάμβους καὶ ἐκπλήξεως. τὸ δὲ γε κάλλος τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς τῶν λίθων ἁρμογῆς καὶ συνθέσεως, οἷον ὀφθαλμὸς οὐχ ἑώρακε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη τὸ τῆς θείας φάναι γραφῆς. καὶ τὸ ὕψος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως πηχῶν τριακοσίων. καὶ δώδεκα πύλαι φρικωδέσταται ταύτῃ πεφύκεσαν, κατὰ τὸν ἀριθμὸν δηλονότι τῶν ιβ΄ ἀποστόλων. καὶ αὗται πᾶσαι ἀσφαλῶς ἡρμοσμέναι καὶ κεκλεισμέναι. τῶν δὲ τοιούτων δώδεκα πυλῶν μιᾷ ἑκάστῃ ὑπῆρχε μονοβαφὴς κατὰ τὰς ἰδέας καὶ ποιότητος τῶν ιβ΄ λίθων. ὧν ἡ γένεσις ὑπῆρχε ἀπὸ τοῦ ἐντὸς τοῦ παραδείσου ποταμοῦ. ὑπῆρχον δὲ αὗται μεγάλαι καὶ φοβεραὶ καὶ γαληνομόρφως ἀπαυγάζουσαι καὶ δεικνύουσαι τὴν εὐμορφίαν τε καὶ θειότητα καὶ ὡραιότητα αὐτῶν. ὥσπερ ὁ ἥλιος ἐκπέμπει τὰς ἰδίας ἀκτῖνας τὸ πρωῒ ἀνατέλλων αἴθρια. καὶ τὰ μὲν ἔξωθεν τῆς πόλεως ἦσαν ἐν τούτοις, τὰ δὲ γε ταύτης ἐντός, ὁποῖα νοῦς φρίττει, καρδία ἰλιγγιᾷ καὶ ἡ διάνοια ἀπορεῖ, οἵ τε λογισμοὶ ἐπτηχότες σκεδάννυνται,

καὶ τὸ μὲν θεωρητικὸν μόνον γάνυται, τὰ δὲ χείλη ἀρνοῦνται τὸ λαλεῖν. διότι σάρξ καὶ αἷμα βασιλείαν οὐρανῶν ἐκδιηγήσασθαι οὐδαμῶς δεδύνηνται.

τούτων πάντων ὁραθέντων μοι καὶ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ θεωρίᾳ ἐκπληττομένῳ ἐκείνῃ, ἐπῆλθε λογισμὸς ἀποτολμῆσαι καὶ ἐρωτῆσαι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον τούτων τὸν φοβερὸν ἄγιον ἄγγελον ἐκεῖνον τὸν ὁδηγοῦντά με. καὶ φημὶ πρὸς αὐτόν· δέομαί σου, κύριε, τίς ἐστιν ἡ πόλις αὕτη ἡ φρικτὴ καὶ φοβερὰ καὶ μεγάλη, καὶ τίς ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὁ αὐλιζόμενος ἐν αὐτῇ; ποῖος δὲ ἐστιν ὁ βασιλεύων εἰς αὐτήν; τίς δὲ καὶ ὁ ποιήσας τὰ φρικωδέστατα ταύτης προπύργια καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ὁρώμενα καλλιπρεπῆ κτίσματά τε καὶ καλλωπίσματα; τί δὲ τὸ ταύτης ὄνομα; τίς δὲ ἡ γῆ αὕτη καὶ τίς ὁ ξένος κόσμος οὗτος; πῶς δὲ καὶ ἐληλύθαμεν ἐνθάδε καὶ δι' ἣν αἰτίαν σαφήνισόν μοι πάντα παρακαλῶ, ἔφη δὲ ἐκεῖνος· ἡ πόλις αὕτη τοῦ Βασιλέως ἐστί τοῦ μεγάλου. ὁ Θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται, περὶ ἧς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ ἐλαλήθη θαυμαστῶς. ἐδείματο δὲ ταύτην ὁ Κύριος καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὸ τελέσαι αὐτὸν τὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας μυστήριον, εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀναληφθῆναι αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, τοῖς ἁγιοῖς Αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις ἑτοιμάσας ταύτην αὐτοῖς καὶ πᾶσι διὰ τοῦ θείου κηρύγματος αὐτῶν πεπιστευκόσιν εἰς Αὐτόν καθώς που ἐκεῖνος αὐτὸς προφθάσας αὐτοῖς ἐπηγγείλατο οὐτωσίπως εἰπών· ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός Μου πολλαὶ μοναί εἰσιν, εἰ δὲ μήγε πορεύομαι ἂν ἑτοιμάσαι ὑμῖν. αὕτη οὖν ἐστιν ἡ πολυθαύμαστος σκηνὴ καὶ μονὴ καὶ κατοικεσία ἣν ἐπηγγείλατο αὐτοῖς καὶ ἣν ᾠκοδόμησεν αὐτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ. τὸ γοῦν ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης θαυμαστὸν καὶ ἐξαίρετον. πόλις αὕτη νέα Σιών, πόλις χριστιανῶν, πόλις ἡ ἄνω μητρόπολις, πόλις ἡ νέα Ἱερουσαλήμ. τοῦτο τὸ κύριον ὄνομα ταύτης τῆς μεγαλοπόλεως. τὸν δὲ γε ταύτης λαὸν ἀνάμεινον πρὸς μικρὸν καὶ ὄψει, οὐ μόνον δὲ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλέα τῆς αὐτῆς. τὸν δὲ γε τρόπον δι' ὃν τῆς ἐνταῦθα ἐπιδεδήμηκας, μετ' ὀλίγον γνώσῃ μάλα σαφῶς καὶ μαθήσῃ, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων εἰς τὸν ἐν Τριάδι ὑμνούμενον Θεὸν ζήσεται καὶ εἰς τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν διδαχὴν καὶ τὸ κήρυγμα τῶν ἁγίων ἀποστόλων αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ δόγματα καὶ θεσπίσματα τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν καὶ ἁπλῶς εἰς τὴν ἁγίαν καὶ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ

καὶ τοὺς ταύτης ἁγίους ὅρους καὶ κανόνας. ὁ δὲ γε ἔξωθεν ταύτης πιστεύων ἢ παραχαράττων ὅλως καὶ καινοτομῶν τι τῶν δεδομένων καὶ παραδεδομένων ἐν αὐτῇ οὐ μή ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' αἰωνίῳ φλογὶ παραδοθήσεται

τούτων οὕτως παρ' ἡμῖν λεγομένων, ἰδοὺ σκοπὸς ὑψηλὸς καὶ θαυμαστὸς οἱονεὶ λόφος ὑπερμεγέθης ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου ἱστάμενος καὶ λίαν ὑψηλότατος ὅλος ἐκφλογούμενος πυρί, οἷα σίδηρος πεπυρακτωμένος ἐν μέσῳ τῆς αὐτῆς πόλεως ἐφάνη ἡμῖν. καὶ ἐπάνω αὐτοῦ Σταυρὸς φοβερὸς ἐξαστράπτων καὶ φλέγων τὸν φρικώδη ἐκεῖνον αἰθέρα. καὶ περιστερὰ μεγάλη σφόδρα χιονοειδής, φῶς ἄπειρον ἡδύτατον, οἱονεὶ τῇ ὁράσει αὐτῆς ἐκπέμπουσα. καὶ φίλτρον ἔρωτος πνευματικοῦ καὶ θείας ἀγαλλιάσεως τοῖς εἰς αὐτὸν ὁρῶσιν ἐνιεῖσα ἐπάνω τοῦ θείου σημείου ἐκείνου τοῦ Σταυροῦ ὠπται. ἧς φρικτῶς στρεφομένης, οἱονεὶ ρόδα πυρρακῆ καὶ ἄνθη χιονοφεγγῆ ὡς ἀπὸ σιδήρου πεπυρακτωμένου σπινθῆρες λέοντες ἀπετινάσσοντο. καὶ ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ αἰθέρος ἐκείνου ἐξέπιπτον κατὰ πρόσωπον τῆς ἁγίας ἐκείνης πόλεως

ἔτι βλεπόντων ἡμῶν, ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ ἐκεῖνου ὕψους τοῦ αἰθέρος κάτεισιν ὡς ἀστραπὴ φοβερὰ νεανίας τις ἐπὶ τὴν πόλιν, πτέρυξι φλογώδεσι σπινθηροβολούσαις περιαστραπτόμενος, ἑτοιμασίας δὲ τινας ἐν τῇ πόλει ἐποίει, οἷα δὴ βασιλέως καὶ τινων στρατευμάτων μελλόντων ἐν ταύτῃ παραγίνεσθαι.

ἔτι ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ ἕτερος νεανίας ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὕψους σὺν τάχει πολλῷ παρεγένετο πρὸς αὐτήν, θρόνον φρικώδη κατέχων, καὶ ἡτοίμασεν αὐτὸν τῷ ἐρχομένῳ Βασιλεῖ. φωνὴ δέ τις ἤρχετο εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν λέγουσα· Βασιλεὺς μέγας καὶ φοβερὸς μέλλει παραγενέσθαι ἐπὶ τὴν καινὴν ταύτην πόλιν μετὰ δυνάμεως φοβερᾶς καὶ δόξης πολλῆς.

ἔτι ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ τέσσαρες νεανίαι ἀπὸ τοῦ ὕφους καὶ αὐτοὶ κατέχοντες ἀνὰ λαμπάδος, καὶ αὗται ἦσαν ξένῳ πυρὶ καιόμεναι, οἵτινες μιᾷ φωνῇ λυγρῶς ἀνεβόησαν· ἔλαμψεν ἡ χάρις Σου, Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. ἐλήλυθεν ἡ δόξα τῶν ἁγίων Σου, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ζῶντος.

μετὰ τούτους ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ ἕτερός τις νεανίας θαυμαστὸς κατέβη ἔναντι τῆς θαυμαστῆς πόλεως ἐκείνης καὶ ἀνέκραγεν· ἰδοὺ ἡ κρίσις καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν ἔργων καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις τῶν παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπεδήμησε. προσέσχομεν τοιγαροῦν καὶ ἰδοὺ στύλος πυρὸς κατερχόμενος ἐκ τῶν ἀνωτάτων καὶ ἐν τῷ κατέρχεσθαι αὐτὸν ἦχος φοβερὸς ἠκούετο, πῦρ ἄπειρον πέμπων ἐπὶ πρόσωπον παντὸς τοῦ

αἰθέρος καὶ αὐτὸς οὐκ ἔστη ἐπὶ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως, ἀλλ ἀνοιχθείσης αὐτῷ ὀπῆς τινος ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐν ᾧπερ ἡμεῖς ἱστάμεθα κατέβη ἐπὶ τὸν κόσμον, καὶ διεχύθη ὡς εἰς τέσσαρας ἀρχὰς ἀστράπτων. καὶ ἤψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς κτίσεως. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου λέγουσα· ἰδοὺ ἡ δημιουργικὴ δύναμις τοῦ 5
Ὑψίστου ἥψατο πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων καὶ ἀθροισθήσεται πᾶν ὀστέον [1—πρὸς ὀστέον —1] καὶ ἁρμονία πρὸς ἁρμονίαν καὶ τὸ ἐπιβάλλον ἔπειτα ἐλεύσεται.

ἔτι βλεπόντων ἡμῶν, ἰδοὺ ἕτερος φοβερὸς νεανίας, λευκὸν ἔνδυμα ὡς τὸ φῶς περιβεβλημένος καὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ περιεζωμένος 10
ἤλεκτρον καθαράν, φέρων μὲν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τόμον ὡσεὶ πῦρ, ἐπιστολὴν δηλαδὴ παρὰ Κυρίου πρός τινα σατᾶν πεμφθεῖσαν, οὗτινος ἔλεγε πληρωθῆναι τὴν βασιλείαν ἔτη τρία πρὸς τῷ ἡμίσει κατὰ προσωπον πάσης τῆς γῆς βεβασιλευκότος. καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπὶ τὴν πόλιν παραγέγονεν, ἀλλὰ κατόπιν ἀφίκετο τοῦ πυρίνου στύλου ὡς ἐπὶ τὸν 15
κόσμον. καὶ παραγενόμενος ἔνθα ὁ δηλωθεὶς σατᾶν ἐβασίλευε, καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὑπανέγνω τούτῳ τὸ σταλὲν αὐτῷ παρὰ Κυρίου ἐπιτρεπτικὸν ἐπιστόλιον, καὶ κατασχὼν αὐτὸν βίᾳ ἐξεῖλκεν ἔξω τῆς πολέως ἀπὸ τῶν βασιλειῶν ἐπὶ τῷ θεῖναι τὴν ὄσφρησιν αὐτοῦ
ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς γῆς, ὥστε ἀναμάξασθαι καὶ ἐμέσαι πᾶσαν κακίαν 20
καὶ διαφθορὰν καὶ πᾶσαν ὀργὴν καὶ μῆνιν καὶ θυμὸν καὶ ἅπαντα τὸν ἰὸν ἀπάσης ἀκαθαρσίας καὶ ἀνομίας καὶ πάσης αἱρέσεως, μαγείας τε, φαρμακείας καὶ εἰδωλολατρείας, ὅτι ἰδοὺ ἤγγικε τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ μέλλουσιν αὐτὸν κατακαίειν μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ. τὴν δὲ κακίαν αὐτοῦ προσέταξεν αὐτῷ Κύριος ἐμέσαι διὰ τὸ ταύτην ἐσχη- 25
κέναι ἀφ' ὅτου τῶν οὐρανῶν δι' οἰκείαν ἔπαρσιν ἀπορριφεὶς τὴν γῆν κατώλισθε καὶ διὰ τὸ μέλλειν αὐτὴν παντελῶς ἐξαλειφῆναι ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς.

ἔτι ἡμῶν σχολαζόντων τῇ τοῦ αὐτοῦ θεωρίᾳ, ἰδοὺ παρεμβολὴ δυνάμεων οἵτινες ἦσαν ἔφιπποι ἔνοπλοι, καὶ οἱ τούτων ἵπποι πύρινοι 30
πτερωτοί, φλόγα πυρὸς ἐκπέμποντες ἀπὸ τῶν μυκτήρων αὐτῶν, ἐπὶ τοῦ αἰθέρος βαδίζοντες καὶ οὐκ ἐπὶ τὴν πόλιν πορευόμενοι. καὶ κατερχομένων αὐτῶν ἠνωτιζόμεθα βοὴν πολλὴν καί κλαυθμὸν καὶ πάταγον καὶ ὀδυρμὸν ἰσχυρὸν σφόδρα. ἐπεὶ δὲ οἱ κατελθόντες οὗτοι εὐχερῶς εἰσήλαυνον ἐπὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν καὶ τόπον σκοτεινὸν 35
καὶ ἀμειδῆ, καὶ ἀφειδῶς κατέσφαττον πάντας τοὺς ἀποπλανηθέντας ὀπίσω αὐτοῦ, τοῦ ἀντιχρίστου φημὶ καὶ ἀποστάτου σατᾶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ.

1—1 нѣтъ

ἔτι ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ στρατεύματα στρατευμάτων ἐν εὐσχήμῳ τάξει καὶ εὐπρεπῇ ἐπὶ τὰ τῆς γῆς πληρώματα κατιέμενα, καὶ αὐτὰ ἑτοιμασίαν ἐποίουν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου καὶ τὸν θρόνον τῆς δόξης αὐτοῦ εὐπρεπῆ ἐτίθουν καὶ ἡτοίμαζον. τούτων κατιόντων, ἰδού τις τῶν ὑψηλῶν καὶ μεγάλων καὶ ἐνδόξων νεανίσκων, οὗ ἡ στολὴ ὁμοία τῇ τοῦ ἐπιγείου βασιλέως ἐνδοξοτάτῃ στολῇ, καὶ αὐτὸς σάλπιγγα χρυσὴν κραταιὰν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ κατέχων καὶ ἐνδόξως πορευόμενος τοῖς ἐπιγείοις ἀφίκετο, καὶ κατόπιν αὐτοῦ δύο καὶ δέκα ὡραιοπρόσωποι νεανίαι, καὶ αὐτοὶ ἐξαίσιοι σάλπιγγας χρυσᾶς ἐπικομιζόμενοι. καὶ ὡς ἐγένοντο ἅμα ἐπὶ τὸν αἰθέρα τῆς γῆς, καὶ ὁ φοβερὸς ὁ πρώην ἐδέξατο τούτους, πρῶτος τῶν ἄλλων ἐσάλπισεν αὐτὸς μόνος ἐν δυνάμει ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ ἀπὸ τῆς ἠχοῦς τῆς σάλπιγγος διεδονήθη πάντα τὰ πέρατα. καὶ μεθ' αὐτὸν ἐσάλπισαν καὶ ἕτεροι δώδεκα. καὶ ἰδοὺ ἀνέβη νεῦρα καὶ σάρξ ἐπὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἐν τάφοις κειμένων νεκρῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ πνεῦμα ζωῆς οὐκέτι ἦν ἐν αὐτοῖς. καὶ προσθεὶς ἐσάλπισε δεύτερον καὶ ἐτρόμαξεν ἅπασα ἡ οἰκουμένη. καὶ ἰδοὺ ἀνεῳχθη πάντα τὰ μνήματα τῶν κεκοιμημένων ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων αὐτομάτως, καὶ πάντα ὡς ὕελος ἀπὸ τῆς φρικτῆς βοῆς τῆς δευτέρας σάλπιγγος ἐθραύσθησαν. καὶ ὥσπερ αὕτη ὑπὸ λίθου ἰσχυρῶς κρουσθεῖσα συντρίβεται, οὕτως δὲ καὶ τὰ μνήματα ὡσεὶ κόνις λεπτυνθέντα τοὺς ἐν αὐτοῖς κειμένους νεκροὺς ἔξω ἀπέρριψαν. καὶ ἐθεασάμεθα ἔτι, καὶ ἰδοὺ ὡσεὶ ψάμμος τῆς γῆς στρατεύματα νεανίσκων ἄνωθεν κατερχόμενα καὶ ἐπὶ τὰς καταπαύσεις τῶν ψυχῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος πορευόμενα, εἰς τὸ ἐξαποστέλλειν καὶ ὁδηγεῖν ἑκάστου ἀνθρώπου ψυχὴν πρὸς τὸ ἴδιον σκήνωμα αὐτῆς. καὶ ἐσάλπισε τρισσεύσας ὁ ἀρχιστράτηγος Κυρίου, καὶ ἔφριξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἰσχυρᾶς ἠχοῦς τῆς φωνῆς τῆς τρίτης σάλπιγγος ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ πᾶσα συναγωγὴ ἀνθρώπων ἐρρίφη ἔξω ζῶσα ἀπὸ τοῦ χώματος τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ ἡ θάλασσα καὶ οἱ ποταμοὶ ἀνέβρασαν ἐπὶ τὴν ξηρὰν καὶ ἅπαν ἄλσος καὶ πᾶσα λίμνη φόβῳ καὶ τρόμῳ ἀπέδωκαν καὶ ἐξήμεσαν πλήθη ἀνθρώπων ἱκανά. καὶ ἰδοὺ μυριάδες μυριάδων ἄνθρωποι, καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν χοῦν τῆς γῆς ἐν πλεονασμῷ χρηματίζοντες, καὶ ὑπὲρ τὴν ψάμμον τὴν ὑπὸ τὸν ἥλιον εὑρεθεῖσαν αἴφνης εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἴσοι τῇ ἡλικίᾳ ἅπαντες, καὶ κήρας (sic) τῆς αὐτῆς, οἵτε ἄνδρες φημὶ καὶ αἱ γυναῖκες. εἰ γὰρ καὶ λίαν ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου τοῦ προσδηλωθέντος ἦμεν ὑπερκαθήμενοι, ἀλλ' οὖν ἐδόθη ἡμῖν ὑπὸ Κυρίου δύναμις ὁράσεως καὶ γνώσεως, δι' ἧς ὑπό τινος ὀπῆς ἀνεῳχθείσης ἡμῖν κατὰ πρόσωπον τῆς ὑπ' οὐρανόν, ἠδυνήθημεν πάντα καθαρῶς ἰδέσθαι καὶ καταστοχάσασθαι λίαν ἐπιφανῶς,

ὥσπερ αὐτὰ τὰ ἐν ποσὶν ἰσχύσαι τις ἰδεῖν καὶ κατανοῆσαι. ἐν γοῦν τῷ ἀναστῆναι τὸν Ἀδὰμ σὺν τῇ Εὔᾳ καὶ πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαν φυλήν, ἥτις ποτὲ ἔζησεν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτῶν μετ' αὐτούς, ἐν στενοχωρίᾳ ἵσταντο ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. οἱ οὖν μηδέποτε μυηθέντες τὸ μυστήριον τῆς ἀναστάσεως, ἔφριττον καὶ ἰλιγγίων κατανοοῦντες ὅπως τε διαλυθέντες εἰς χοῦν αὖθις σῶοι ἀνέστησαν καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς ἐξηγέρθησαν καὶ κατεπλήττοντο ἑαυτοὺς κατανοοῦντες καὶ ἀναλογιζόμενοι τὰ παρόντα θαυμάσια. ἔφριττον οὖν καὶ αὐτὸς ἐγὼ πρᾶγμα καθορῶν ξένον παντελῶς καὶ φρίκης γέμον τὴν ἐναλλαγὴν δηλονότι τῶν προσώπων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτως πάντων γεννηθέντος.

καὶ τηνικαῦτα ἀναστάντων ἐκ νεκρῶν ὅπως τινῶν μὲν ἐκ τούτων ὑπῆρχον τὰ πρόσωπα καθάπερ οἱ ἀστέρες φαιδρῶς ἐξαστράπτοντα καὶ περιφανῶς. τῶν δὲ λάμποντα μὲν καταδεέστερον δέ, ὥσπερ ἐν τῷ ἀποστόλῳ εἴρηται· τὸ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρων ἐν δόξῃ. καὶ τινων μὲν ἀπηύγαζον οἷα δὴ σελήνη ἐν τῷ ζόφῳ τῆς νυκτός. τινῶν δὲ ὥσπερ αὐτὸ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἔλαμπον καὶ ἐφαιδρύνοντο. καὶ τινων μὲν ἦπτον τὰ πρόσωπα οἷα δὴ σίδηρος πεπυρακτωμένος ἐκπέμπων σπινθῆρας. τινῶν δὲ λάμποντα ὡς ὁ ἥλιος. τινῶν λευκὰ ὡσεὶ χιών. ἄλλων διαφανῆ ὡσεὶ ἔριον. ἑτέρων ὡς τὰ λευκὰ καὶ ἐρυθρὰ ῥόδα. καὶ ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου τούτων γράμματα ἐξ ἀστραπῆς ὑπὲρ ἄνω τῆς ὀφρύος ἐνεγέγραπτο, δηλοῦντα τὴν ἑκάστου ἀρετήν. καὶ ἐν οἷς μὲν—προφήτης Κυρίου ἔγραφεν. ἐν ἄλλοις δὲ—ἀπόστολος Κυρίου. καὶ ἐπί τισιν ἐδήλου ἡ γραφὴ — μάρτυρες Κυρίου. καὶ ἐφ' ἑτέρας—κήρυκες Κυρίου. ἐν ἄλλοις—εὐαγγελισταὶ Κυρίου. καὶ ἐπί τινων—ὁμολογητὴς τοῦ Κυρίου. καὶ ἐν ἄλλοις—ἐγκρατευτὴς διὰ τοῦ Κυρίου. καὶ ἐφ' ἑτέρας—ἱεράρχης Κυρίου. καὶ ἐπὶ τισιν—ὅσιος Κυρίου. καὶ ἐφ' ἱκανοῖς—δίκαιος Κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ ἐν οἷς μὲν—ὁ ἀσκήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ πτωχὸς τῷ πνεύματι. καὶ ἐφ' ἑτέροις — ὁ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. ἐν ἄλλοις—πένθει καὶ δάκρυσι κεκαθαρμένος καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ ἐλεήμων καὶ εὐμετάδοτος, ὁ πρᾷος καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. ὁ εἰρηνοποιός, ὁ δεδιωγμένος ἕνεκεν δικαιοσύνης. καὶ ἐπί τινων ἐδήλου ἡ γραφὴ—ὁ ξενιτεύσας διὰ τὸν Κύριον. καὶ ἐφ' ὧν—ὁ ξενοδόχος Κυρίου. καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ φθόνῳ καὶ βασκανίᾳ τοῦ πέλας κακῶς παθὼν καὶ περιεργείᾳ ἐπιβουλευθείς. καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ τὴν ὑπακοὴν κατορθώσας. καὶ εἰς ἑτέρους—ὁ πενίαν καλῶς καὶ εὐχαρίστως ὑπομείνας καὶ πειρασμοὺς διὰ Κυρίου. καὶ ἐπὶ τισιν—ἱερεὺς Κυρίου δεδικαιωμένος. καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ καλῶς διακονήσας τὴν πνευματικὴν διακονίαν. καὶ ἑτέροις ἐνεγέγραπτο — παρθένος καὶ ἁγνὸς Κυρίῳ τῷ

Θεῷ. ἄλλοις—ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς ὑπὲρ τῆς τοῦ πλησίον ἀγαπης. ἄλλοις—ὁ καλῶς ποιῶν τὸ δίκαιον καὶ εὐθὲς καὶ ἄλλους τοῦτο διδάξας ἑτέροις—ὁ τὴν κοίτην τηρήσας ἀμόλυντον καὶ ἐν ἄλλοις—ὁ διὰ μετανοίας Κυρίῳ εὐαρεστήσας. καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, ἑνὸς ἑκάστου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ἐδηλοῦτο γράμμασιν ἀστράπτουσιν. τινῶν μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐγκεκολαμμένοις, τινῶν δὲ ὑπεράνω τῆς κορυφῆς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αἰθέρος φαινομένοις, ὡς ἐκ τούτου δήλους εἶναι τοὺς πάντας πᾶσι καὶ περὶ μὲν τῶν τα πρόσωπα δεδοξαμένων, οἵτινες καὶ ὀλίγοι παντελῶς ἦσαν τῶν μυρίων εἰς, τοιαύτη τις ἦν ἡ γνῶσις καὶ ἡ δήλωσις.

περὶ δὲ τῶν ἐν ἁμαρτίαις ζησάντων τοῦ ἀπείρου πλήθους ἐκείνου, ἦν ἰδεῖν ἀσχημοσύνας καὶ ἀηδίας πάνυ χαλεπὰς καὶ πονηρὰ καὶ πικρὰ σχήματα καὶ πρόσωπα καὶ τάραχον πολὺν καὶ συντριμμόν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός. τινῶν μὲν ἦσαν τὰ πρόσωπα οἷον ὁ χοῦς καὶ ὁ σποδὸς τῆς γῆς παραφυρόμενα. τινῶν μὲν ὡς ὁ ἐπὶ τῶν πλατειῶν κείμενος δυσώδης πηλός. καὶ ἄλλων κοπρώδη βορβορώδη καὶ ἀηδῆ λίαν. ἑτέρων δέ σηπώδη καὶ ὀζώδη ὡς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τεθνηκὼς κύων καί σεσηπὼς καὶ σκώληκας ἐκβράσας. καὶ ἄλλων ἦσαν κεχρησμένα ὡς τοῖχος πηλῷ καὶ κόπρῳ μεμιγμένους. ἄλλων ἐξωστρακωμένα ὡς χελώνης τὸ ἐπίλεπτον. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὡς ἐξ ἰχῶρος ἔμπυον πέμποντες καὶ τινῶν μὲν τὰ πρόσωπα οἷα τὰ τὴν ἱερὰν ἐχόντων ἐξωδηκότα κατεφαίνοντο. τινῶν δὲ μελανὰ ὡς αὐτῷ τῷ σατανᾶ. ἄλλων ἐξ ἡμίσειας ἠμαυρωμένα. ἑτέρων οἷον τὸ τῆς ἀσπίδος δέρμα καὶ χρῶμα. ἄλλων οἷον τὸ τῆς ἐχίδνης. ἄλλων οἷον τὸ τοῦ κεράστου. τινῶν δὲ ὅμοιον χλωροσαύρας. ἑτέρων δορᾷ ὄνου περιεχόμενα καὶ τινες ἦσαν αὐτῶν κοπρώδεις καὶ δυσωδέστατοι ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. ἄλλοι ἦσαν αἵματι δεινῷ ρεραντισμένοι καὶ πλήθη σποδοῦ καὶ ρύπου πολλοῦ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν ὁρῶντο καὶ ἦσαν σφόδρα δυσειδέστατοι. τινὲς αὐτῶν δορὰν χοιρίαν περιεβέβληντο, καὶ ἄλλοι ἀπηγριωμένοι, τινὲς μαινόμενοι πεπυρακτωμένοι, βδελυκτοὺς ὀφθαλμοὺς κεκτημένοι, καὶ αὐτοὶ ὀστρακώδεις καὶ ἐξουθενημένοι, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἦσαν ἀφρώδεις καὶ σηπώδεις καὶ αἱματώδεις. καὶ ἄλλοι πεπληρωμένοι πάσης ὠχρότητος. τινὲς γοῦν αὐτῶν ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς τοιούτους ἐπειρῶντο ἀπὸ αἰσχύνης φεύγειν καὶ κατακρύπτεσθαι. ἐπεῖχε δὲ αὐτοὺς τῆς ὁρμῆς ταύτης τὸ περιεστηκὸς πλῆθος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μηδὲ περιστραφῆναι δύνασθαι. ὡμίλουν δὲ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἄπειρα πλήθη ἐκεῖνα φόβῳ πολλῷ καὶ τρόμῳ ἔλεγον· οὐαὶ ἡμῖν ὅτι αὕτη ἡ ἐσχάτη ἡμέρα ἐστὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καθώσπερ ἠκούομεν πρὸ τοῦ τελευτῆσαι ἡμᾶς καὶ ἀρτίως ἀνέστησεν ἡμᾶς ὁ Θεός,

ὥστε ἀποδοῦναι ἡμῖν κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ οὐαὶ ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἁμαρτωλοῖς, ὅτι ἐπειδὴ ρυπώδεις καὶ ἀκάθαρτοι ἐσμὲν, ὄντως κατακαῦσαι ἡμᾶς μέλλει πυρὶ ἀσβέστῳ. ταῦτα τινῶν ἐκ τοῦ ἀμυθήτου πλήθους ἐκείνου ὁμιλούντων, ἵσταντο ἕτερα πλήθη ἀναρίθμητα καὶ ἀνεξιχνίαστα ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς, καθώσπερ τὰ ἄλογα κτήνη τὰ μὴ εἰδότα ποτὲ μηδὲ θείας γραφῆς ἀκούσαντα τὸ σύνολον. καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους τῶν ἄλλων ἐνωτιζόμενοι τὰ ῥήματα, τίς ἐστιν ὁ Θεὸς καὶ τίς ἐστιν ὁ Χριστὸς οὐ γινώσκομεν. ἡμεῖς γὰρ πολλοὺς ἔχομεν θεοὺς καὶ ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἐθεραπεύσαμεν. εἰ οὖν οἱ θεοὶ ἡμῶν ἐξήγειραν ἡμᾶς, οὐ φοβηθησόμεθα κακὰ διότι πλεῖστα καλὰ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν ζωῇ εἰς αὐτοὺς ἐποιήσαμεν. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα τινά ἔλεγον· ἐὰν ὁ Θεὸς τοῦ νόμου ἡμᾶς ἀνέστησεν, ἀγαθά ἡμῖν πολλὰ συναντήσει, ἐπεὶ εἰ καὶ διεσπάρημεν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ἀλλά πλὴν αὐτοῦ θεὸν ἕτερον οὐ γινώσκομεν. εἰ δὲ ὁ τῆς Μαρίας υἱὸς παραγίνεται κριτής, οὐαὶ ἡμῖν καταλήψεται. σφόδρα γὰρ αὐτὸν μεμισήκαμεν καὶ λίαν αὐτὸν ἐβλασφημήσαμεν. ἀλλ' ἄνθρωπος ὢν ἐκεῖνος, πῶς ἐλεύσεται ὡς θεὸς κρῖναι. τάχα γὰρ κἀκεῖνος μεθ' ἡμῶν κριθησόμενος, ἵνα ἵσταται διὰ τὰς αὐτοῦ βλασφημίας ἃς ἔλεγε, Θεοῦ Υἱὸν γνήσιον ἑαυτὸν ἀποκαλῶν καὶ ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, καὶ εἴθε ἐθεωροῦμεν αὐτὸν ἀρτίως καὶ ὡς ψεύστην ἠλέγχομεν καὶ ὠνειδίζομεν, ἐπειδὴ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν διδάσκων, κριτὴν ἑαυτὸν ἔλεγεν εἶναι φάσκων· ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδένα. ἀλλὰ τὴν πᾶσαν κρίσιν δέδωκε τῷ Υἱῷ, ἑαυτῷ δηλονότι. ἡμεῖς γὰρ ἀκριβεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ· οὗτος δέ οὐδέποτε οὐδαμοῦ εἶδε τὸν Θεόν. ὁ δὲ Θεὸς τοῦ νόμου, Θεὸς ἀψευδής ἐστι. καὶ οὗτοι μέντοι ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐφληνάφουν, τὸν Κριτὴν ἀπεκδεχόμενοι ἰδεῖν. ἕτεροι δὲ καὶ αὐτοὶ ἰσραηλῖται ὄντες οὑτωσὶ ἔλεγον· οὐαὶ ἡμῖν ὅτι ἡμεῖς οὔτε τὸν Θεὸν τοῦ νόμου ἐπιστεύσαμεν, οὔτε τὸν λεγόμενον Χριστὸν ἐφθάσαμεν, ἀλλ' ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν ζωῇ ἐπιστεύομεν τῷ τε Βάαλ καὶ Ἀστάρτῃ καὶ τῇ Ἀσταρώθ καὶ ταῖς χρυσαῖς δύο δαμάλεσι καὶ τοῖς λοιποῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ οὐκ ἐγνώκαμεν ὅλως περὶ τῆς ἐπελθούσης ἡμῖν ἀρτίως συμφορᾶς.

καὶ ἑκάστου ἔθνους καὶ ἑκάστης φυλῆς λαὸς ἐμμελετῶν καὶ συζητῶν ἐτύγχανε καθ' ἑαυτὸν περὶ τῶν συμβησομένων αὐτοῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὸ θαυμαστότατον καὶ φοβερὸν ὅτι ἐδηλοῦτο ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου ὡς προδιείληπται, γράμμασιν ἀληθινοῖς ἥτε ἀρετὴ καὶ ἡ κακιὰ αὐτῶν καὶ ἅπασα ἡ πρᾶξις τῆς ἐργασίας αὐτῶν. ἤτοι τῶν δύο γενέσεων τῆς τε ἄρρενος καὶ θηλείας. καὶ ἐπὶ

τισι μὲν ἐδήλου ἡ γραφὴ φονίσκοι φησὶν καὶ φονεύτριαι. ἐν ἄλλαις δὲ—αἱμομίκται καὶ αἱμομίκτριαι. ἐν ἄλλοις — μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, πόρνοι καὶ πόρναι, κλέπται καὶ κλέπτριαι. καὶ ἐπὶ τισι ψεῦσται καὶ ψεύστριαι. καὶ αὖθις εἰδωλολάτραι καὶ εἰδωλολάτριαι, καὶ καθ' ἑξης, —ἐπαοιδοί, φαρμακοί, μάγοι, μάγισσαι, φαρμακεύτριαι, μέθυσοι καὶ μεθύστριαι, τελῶναι, ἅρπαγες. καὶ ἐν ἄλλοις ἦν γεγραμμένα—ἀρσενοκοῖται, παιδοφθόροι καὶ ἐν ἑτέροις—κτηνοβάται, μηνιεῖς, ὀργίλοι, μνησίκακοι. καὶ ἐπὶ ἄλλοις—φθονεροί, φθονεραί, κιθαρωδοὶ καὶ αὐληταὶ καὶ λυρισταί. καὶ ἐπὶ τισιν—ὁρκωμόται καὶ ἐπίορκοι, νεκυομάνται, ἐγκαστρίμυθοι. ἐν ἑτέροις—φειδωλοί, σκνηφοί, ἄσπλαγχνοι, ἀνηλεεῖς καὶ φιλάργυροι. ἐν ἑτέροις—αἱρετικοί, ἀρειανοί, πνευματομάχοι, μανιχαῖοι, σαβελλιανοί, παυλικιανοί, ὠριγενιασταί, ἰακωβῖται, ἀρκιωνισταὶ καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάσης αἱρέσεως οἱ ἐργάται δῆλοι τοῖς πᾶσιν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς γραμμάτων ἐδείκνυντο, ὅσοι δηλονότι ἀμετανόητοι καὶ ἀνεξεμόλογητοι τὸν βίον κατέλυσαν καὶ ἠσχύνοντο μεγάλως καὶ ἠρυθρίων, ὁρῶντες ἑαυτοὺς ἐν τοιούτοις ὄντες σχήμασι καὶ ἐνενόουν ὅτι καρποὶ ταῦτα καὶ δράγματα τῶν οἰκείων πεφύκασιν ἁμαρτιῶν, ὧν ταῖς σειραῖς ἕκαστος εἰώθει σφίγγεσθαι καὶ ἔκλαιον πικρῶς ἑαυτοὺς εἰς μάτην συγκόπτεσθαι.

τούτων οὕτως πρεσβείαις τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου καθαρῶς ἀποφθέντων ἡμῖν, ἔπειτα καθορῶμεν καὶ ἰδοὺ τάξεις θαυμασταὶ τῶν ἄνω κατιέμεναι, καὶ αὗται λιγυρᾷ φωνῇ μέλος τι ὑπερφυὲς καὶ οὐράνιον ἐξαισίως ὑπέψαλλον καὶ ὡς κατήρχοντο καὶ πλησιέστερον ἡμῶν ἐγίνοντο, ὡρᾶτο μέσον αὐτῶν Σταυρὸς ξύλινος μέν, σπινθηροβολῶν δὲ καὶ αἴγλην πάνυ θαυμαστὴν καὶ πυρσὸν βάλλων ἐκ προσώπου αὐτοῦ γαληνομόρφως, οἷον ὁρᾷν ἡμῖν ἔξεστιν ἡλίου τὴν ἡμέραν ἐν αἰθρίᾳ μεσάσαντος. καὶ αὐτὸς κατέβη ἐν ᾧ τόπῳ ὁ θρόνος τοῦ Κριτοῦ ἡτοιμάζετο καὶ ἔστη ἐν ὑψηλοῖς δεδοξασμένος καὶ ἦν ἐμφανὴς πάσαις φυλαῖς καὶ γλώσσαις ταῖς ἀναβαινούσαις ἀπὸ τοῦ χώματος τῆς γῆς. καὶ ἐθαύμαζον τὰ ἀνεξιχνίαστα πλήθη ἐκεῖνα ἐπὶ τῇ τοῦ σημείου ἐκείνου ὡραιότητι.

Ἰουδαῖοι[1]. θεασάμενοι δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ μετὰ δόξης παραγενόμενον ἰλιγγίων καὶ ἔφριττον καὶ ἐπλήσθησαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν αἰσχύνης περισσοτέρας ὑπὲρ ὃ ἦσαν πρότερον καὶ ἔτυπτον ταῖς χερσὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ ὀδυρώμενοι ἔλεγον· οὐαὶ ἡμῖν, κακὸν σημεῖον ὁρῶμεν ἄρτι παραγενόμενον· οὐαὶ ἡμῖν τοῖς ἐλεεινοῖς, τοῦτο τὸ σημεῖον τοῦ ἐσταυρω-

[1] нѣтъ.

μένου ἐστίν ἐὰν οὖν αὐτὸς ἥξει κρῖναι, ποίῳ προσώπῳ αὐτῷ συναντήσωμεν καὶ τί γενοίμεθα ἐπειδὴ πολλὰ χαλεπὰ αὐτῷ ἐνδειξάμεθα; οὐ μόνον δὲ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύσασι ταῦτα τῶν ἑβραίων ἀποδυρωμένων, ἔφησε πρὸς ἐμέ ὁ σὺν ἐμοὶ ὁ τὰ πάντα σαφηνίζων καὶ ὑποδεικνύων μοι· ὁρᾷς ὅπως οὗτοι ἤρξαντο φρίττειν καὶ τρέμειν τὸν τίμιον Σταυρὸν θεασάμενοι, ὡς οὖν οὗτοι λιτυρῶς εἶχον ἕνεκα τῆς ἐπιδημίας τοῦ τιμίου Σταυροῦ. οἱ πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας καὶ μέχρι συντελείας ὑπάρξαντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπυνθάνοντο τούτους καὶ ἔλεγον· τίς ἡ αἰτία τῆς τοσαύτης ὑμῶν ἀγανακτήσεως, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς πολλῆς αἰσχύνης οὐδὲ ὅλως ἀποκριθῆναι αὐτοῖς ἠδύναντο, εἰ μὴ μόνον συχνάκις αὐτῷ προσαποσκοποῦντες ἰλιγγίων καὶ πάνυ ἐστύγναζον φρίττοντες.

τούτων τοιγαροῦν οὕτως ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν γινομένων ἤρχετο εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἦχος φοβερὸς λίαν ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων τῶν ὡραίνων ἐκείνων καὶ τῶν ὑψίστων. καὶ φησὶν ὁ σὺν ἐμοί· ἰδοὺ φόβος καὶ τρόμος πολύς, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐσαλεύθησαν, καὶ μέλλει ὁ Κριτὴς παραγίνεσθαι. ἔτι τούτου ὁμιλοῦντος πρός με, ἰδοὺ πλῆθος πολὺ σφόδρα φρικτῶν δυνάμεων ἐναλλαγὰς καὶ θεωρίας διαφόρους ἐχουσῶν καὶ τάγματα ταγμάτων καὶ στρατιαὶ στρατιῶν, καὶ αὗται βαίνοντες προέβαινον φόβῳ καὶ τρόμῳ ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κρίσεως. καὶ ἀπὸ τούτων ἰδοὺ ἕτερα τάγματα δεδοξασμένα κατήλθοσαν καθάπερ νεφέλαι ἐπὶ τῆς παρατάξεως γαληνομόρφως ἀφικόμεναι, κατίεσαν οὖν καὶ ταῦτα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ φθάσαντα τὸν τόπον τῆς κρίσεως, ἔστησαν εἰς αὐτόν. τούτων δὲ καταπαυσάντων, ἰδοὺ στρατεύματα στρατευμάτων ἐπιπορευόμενα πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ ὁρῶν ταῦτα ἠρξάμην φρίττειν καὶ τρέμειν. καὶ φησὶν πρός με ὁ συνεπόμενός μοι τολμηρῶς· μηδὲν ἀγωνιάσῃς, φίλοι γὰρ ἡμῶν εἰσὶν οὗτοι καὶ σύνδουλοι καὶ ἀδελφοὶ χρηματίζουσι, καὶ οὐ δεῖ σε φοβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. πρόσεχε οὖν μόνον καὶ ὅρα σὺν ἐπιμελείᾳ τὰ γινόμενα. ὠφεληθήσει γὰρ τὰ μέγιστα ἀπὸ τῶν τοιούτων θεαμάτων. οὐ μόνον γὰρ [1] σύ, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, ὅσοι δηλονότι ἀπεριέργῳ γνώμῃ [2] ψυχῆς ἁπλότητι ταῦτα δέξοιντο. καὶ τούτων τοίνυν τῶν φοβερῶν ταγμάτων τοῖς προκατελθοῦσιν ἐνωθέντων καὶ ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κρίσεως παραγεγονότων, ἔφριττον οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐδεδοίκεσαν φόβον μέγαν, κατακαλύπτοντες ἅπαν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τῷ ἀναστῆναι τὰς συναγωγὰς αὐτῶν καὶ εἶναι αὐτοὺς εἰς πλῆθος πολὺ σφό-

[1] нѣтъ.

[2] доб. καὶ.

δρα. καὶ μετὰ ταῦτα βοαὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἦχος ἰσχυρὸς λίαν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτω ἐξηκούετο. καὶ συνεστάλη πᾶσα ἡ γῆ φόβῳ ἀπείρῳ καὶ τρόμῳ. οἱ γοῦν τὰ φαιδρὰ κεκτημένοι πρόσωπα ἀπὸ τῶν ἀναστάντων νεκρῶν, οὐδαμῶς ἐδεδίεσαν τὰ φοβερὰ ταῦτα ἀλλ' ἵσταντο ἐν εὐμενείᾳ πολλῇ εὐφραινόμενοι.

μετὰ δὲ ταῦτα ἰδοὺ στρατεύματα μεγάλων ταγμάτων ὑπὲρ λίαν, οἷα τὰ τοῦ κόσμου ὄρη τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα, καὶ τὰ ὑπερμεγέθη δένδρα. καὶ ἦν σπινθηροβολοῦσα ἡ παράταξις αὐτῶν, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ πορεύεσθαι πῦρ ἔβαλε κατὰ πρόσωπον οὗ ἐπορεύετο καὶ τῆς ὡραιότητος αὐτῶν κόρος οὐκ ἦν. καὶ ὁ ἀὴρ ἥπτεν ἐν τῷ πορεύεσθαι ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς καλλονῆς θάμβος ἦν τοῖς υἱοῖς τῶν γηγενῶν, καὶ εἰκασίαν τῆς ὡραιότητος καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν οὐκ ἦν εὑρέσθαι δυνατόν. καταβάντα [1] οὖν καὶ ταῦτα τὰ τάγματα ἐν εὐλαβείᾳ καὶ σιωπῇ βαθείᾳ, ἔστησαν κατὰ τὸν τόπον τῆς κρίσεως καὶ ἐκάλυψαν κύκλωθεν κύκλῳ τὰ προγεγονότα στρατεύματα πάντα. καὶ ἦν ἡ ὅρασις αὐτῶν φωτοβολοῦσα σφόδρα καὶ ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ ἐξεπλήσσοντο αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων, διότι ἡ ὡραιότης καὶ ἡ εὐπρέπεια αὐτῶν εἰς περισσοτέραν ἔκστασιν ἐνῆγεν αὐτούς. οἱ γοῦν δῆμοι τῶν ἐν ἀπιστίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθείας τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζωὴν αὐτῶν διεξαγαγόντων καθάπερ τὰ ἄλογα κτήνη, οὕτως ἵσταντο ἀπείρῳ φόβῳ βαλλόμενοι οὐδέ πω γὰρ ᾔδεσαν τὰ νῦν ἐπ' αὐτοῖς δρώμενα, μόνον γὰρ ἵσταντο καὶ ἐξεπλήττοντο καὶ τῷ ἀπείρῳ φωτὶ ἐδεδίεσαν. οἵ τε γὰρ ἑβραῖοι πρότερον μὲν ἵσταντο ὡς εὐφραινόμενοι [2] δηλονότι τοῖς εἰδώλοις οὐκ ἐλάτρευσαν, οἱ ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. ἐδόκουν γὰρ ἐγὼ ὅτι συντέλεια ἐγεγόνει. οἱ δὲ τοῖς εἰδώλοις λατρεύσαντες ἐξ αὐτῶν, ἵσταντο μελανὰ τὰ πρόσωπα ὡς ἀσβόλην κεκτημένα [3] καὶ κατηισχύνοντο· ὁπόταν δὲ κατῆλθεν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου δεδοξασμένος εἰς τὸν τόπον τῆς κρίσεως, οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ μέχρι τοῦ Χριστοῦ πιστοὶ ἑβραῖοι ἐφ' οἷς ἑώρων οὐδὲν ἐδεδοίκεσαν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδόξου παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰουδαῖοι καὶ μέχρι τῆς συντελείας μὴ πιστεύσαντες τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ αὐτῶν ἐναπομείναντες καὶ αὐτὸν ἀρνησάμενοι, ὡς ἐθεάσαντο τὸ σημεῖον διεστραμμένα τὰ πρόσωπα ἔχοντες, συμπεπτώκεισαν στυγνοὶ καὶ βαρεῖς τῇ καρδίᾳ καὶ πικρῶς σκυθρωπάζοντες καθωρῶντο, καὶ βλοσσυρῶς ἐνορῶντες τῷ τιμίῳ Σταυρῷ, ἐλεεινὸν ἐξέχεον δάκρυον καὶ πικρῶς ἐκραύ-

[1] καταβάντων.
[2] δοβ. ὅσοι.
[3] κεκτημένοι.

γαζον, γινώσκοντες ἀπάρτι ἀπὸ τῆς τοῦ Σταυροῦ ἐπιφανείας ὅτι ὄντως ὁ ὑπ' αὐτῶν σταυρωθεὶς ἐκεῖνος μέλλει παραγενέσθαι καὶ κρῖναι τὰ σύμπαντα.

[1]--οἱ σαρακηνοί. —[1] οἵ τε ἰσμαηλῖται καὶ αὐτοὶ μέχρι τῆς ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ἐπιδημίας σκληρὸν τὸ τράχηλον ἐκέκτηντο καὶ παμμέγιστον γαυρίαμα ἔχοντες, μέγαν τινὰ θεὸν ὀνομάζοντες ἐφρυάττοντο κατεπαιρόμενοι τῶν ἄλλων ἁπάντων. ὁπόταν δὲ τὸ φοβερὸν σημεῖον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑωράκασιν ἐπάνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας παραγεγονὸς ὡς ὅπλον κραταιὸν καὶ ὡς σκῆπτρον βασιλικὸν ἐξαστράπτον ὑπὲρ τὰς χρυσαυγεῖς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἐμπυρίζον τὸν αἰθέρα καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ ἀνεκδιήγητον ἀγαλλίασιν ἐμποιοῦν πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς. γνωρίσαντες οὖν καὶ αὐτοὶ ὁποίας πίστεως τὸ σημεῖον τοῦτο ἐστί, τὸ οὐαὶ οὐαὶ ἐπειπόντες ἠλάλαξαν πικρῶς ὀδυρόμενοι, καὶ εἱστήκεισαν ὥσπερ ἐξεστηκότες τινές καὶ παράφοροι, τὴν ἰδίαν σαφῶς κατανοήσαντες ἀποπλάνησιν καὶ ὅτι ὁ τοῖς χριστιανοῖς ἐπιφημιζόμενος Θεὸς ὃν λέγουσιν Ἰησοῦν Χριστόν, αὐτὸς ὀφείλει κρῖναι, ἐξέχεον δάκρουν σὺν οἰμωγῇ ὡς ἐν τῷ ἐληλυθότι σφόδρα καὶ κατεπρίοντο οἱ δεινοὶ ταῖς καρδίαις ὅτι ἠστόχησαν ὑπῆρχον δὲ δυσειδεῖς τῇ ἰδέᾳ καὶ ἀντὶ ἱδρῶτος αἷμα ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτῶν καὶ ὡς ἀπὸ βαλάνου λιγδώδης δυσωδία ἐν τῷ ἀγωνιᾶν αὐτοὺς ἐξεπορεύετο. οἱ δὲ χριστιανοί, ὁρῶντες τὸν τίμιον Σταυρόν, ἔχαιρον χαρὰν ἀνεκλάλητον, γινώσκοντες ὅτι ἐν αὐτῷ ἑκουσίᾳ βουλῇ προσηλώθη ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, καὶ δι' αὐτοῦ κατέβαλε τοῦ πονηροῦ βελίαρ τὰ μηχανήματα.

τούτων οὕτως τελουμένων, ἰδοὺ ἦκεν ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων νεφέλη φωτεινή, μέσον δὲ ταύτης ὑπῆρχεν αὐγάζουσα ἀστραπή, φρικτὰς λαμπρότητας ἐν ἑαυτῇ κεκτημένη ἐκ μυρίων εὐχροιῶν. ἦκεν οὖν αὕτη καὶ ἔστη ἄνωθεν τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ ἁπλωθεῖσα κατεκάλυψεν αὐτὸν ἐφ' ὥραν ἱκανήν, εἶτα ἀνέβη ὅθεν ἐλήλυθεν, καὶ ἰδοὺ ἐφάνη περικύκλῳ τοῦ τιμίου Σταυροῦ στέφανος μυριοπρεπής, χιλιοβαφής, φρικτός, ἀνεξιχνίαστος οὐκ ἐν σοφίᾳ ἀνθρωπίνῃ, ἐκ πνευματικῶν, λίθων τιμίων ὑπερφυῶς χειρὶ Θεοῦ Παντοκράτορος συντεθειμένος, ὅς ἦν ὑπεράνω κορυφῆς τοῦ Σταυροῦ θαυμαστὸς ἐπὶ τοῦ ἀέρος, καθαπερεὶ στεφανῶν τὴν κάραν αὐτοῦ. εἶδον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐξέστησαν φρίττοντες καὶ τρέμοντες. ἐθεάσαντο εἰδωλολάτραι οἱ τοὺς ἁγίους μαρτυρίσαντες καὶ φρίξαντες ἰλιγγίασαν. εἶδον οὖν οἱ ἀγαρηνοὶ τὸν τοῦ Κυρίου Σταυρόν δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον καὶ

[1] нѣтъ.

φόβῳ πολλῷ συνεσχέθησαν. θεασάμενοι δὲ οἱ χριστιανοὶ ἀπείρῳ χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ συνεχόμενοι, ἀνυψοῦντες ἑαυτῶν τὰς χεῖρας κατέναντι τῆς ἐκείνου ἐλλάμψεώς τε καὶ ὡραιότητος, τὸν ἐν τούτῳ ἑκουσίως προπαγέντα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ὑπερεμεγάλυναν. ἐν τῷ γοῦν ταῦτα οὕτως γίνεσθαι, ἰδοὺ ἦχος φοβερὸς ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων ἠκούετο καὶ βρονταὶ μείζονες τῶν προτέρων καὶ ἀστραπαὶ ἐθεωροῦντο φρικταί, καὶ [1] ἰδοὺ ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι καὶ φόνος καί τρόμος καὶ κλόνος καὶ ἔκστασις καὶ συντριμμὸς καὶ φρίκη καὶ ἀγωνία μεγίστη ἀπὸ τῆς ὀξείας καταβάσεως τῶν φοβερωτάτων ἐκείνων ταγμάτων καὶ στρατευμάτων τῶν πολλῶν καὶ ἀναριθμήτων, καὶ αὐτοὶ ἀχράντῳ καὶ πανευλαβεστάτῳ καταστάσει ἐνσεμνυθέντες καὶ ἐμφαιδρυθέντες ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κρίσεως παραγενόμενοι μετ᾽ εὐμενείας κατέπαυσαν· οἱ δὲ τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ ἰδίου βλέποντες σώματος καὶ τὴν πικρίαν τῆς παναθλίας αὐτῶν ψυχῆς, τὴν ἔνδοθεν αὐτοὺς κατατιτρώσκουσαν, περισσοτέρως φόβῳ καὶ τρόμῳ καὶ πλείονι τῇ ἐκστάσει καὶ τῇ ἀγωνίᾳ συνείχοντο. ἤλεγχε γὰρ αὐτοὺς οὐ μικρῶς τὸ οἰκεῖον συνειδὸς καὶ χαλεπῶς λίαν εἶχον, ἀπολογίαν τινὰ μὴ κεκτημένοι.

ὁ θρόνος οὖν τοῦ Κριτοῦ οὐκ ἐν τῷ ἐδάφει τῆς γῆς ἡτοίμαστο, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ αἰθερος ὑπερανεστηκὼς τῆς γῆς, ὡσεὶ πήχεων τεσσαράκοντα, τά τε παραγενόμενα ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων τάγματα θεῖα τῷ ἀστέκτῳ θρόνῳ, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς κατερχόμενα ἵσταντο, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ ἀέρος θαυμαστικῶς καὶ ἐξαισίως παραδόξοις ῥήμασιν ἅπαντα ἵσταντο, ὥσπερ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐρηρεισμένως καὶ ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς εἰώθαμεν ἵστασθαι. ἐπὶ δὲ τῇ τοιαύτῃ θεωρίᾳ τῆς τοῦ φοβεροῦ θρόνου ἑτοιμασίας πάλαι τὸν νοῦν ἡμῶν ἦμεν ἀπησχοληκότες, ξένα γὰρ καὶ πάντα λόγον ὑπερβαίνοντα καθωρῶντο τὰ τῆδε τελούμενα, τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο τεχνούργημα τῆς ἄνω πόλεως Ἱερουσαλὴμ ὁρᾶν κατελίπομεν. ἔτι δέ τούτοις ἡμῶν τοῖς θεωρήμασιν ἐναβρυνομένων καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ὡς ἡμῖν ἐδόκει ἐξαναστάντος, καὶ ἁπάσης πνοῆς ἑστώσης κατὰ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτως πάντων γεννηθέντος, καὶ του φρικωδεστάτου καὶ πυριμόρφου θρόνου τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐξαισίως ὡς εἴρηται ἑτοιμασθέντος, καὶ τοῦ θειοτάτου τῶν ἁγίων ἀγγέλων στρατοῦ θεοπρεπῶς παρισταμένου τῷ πυριμόρφῳ· θρόνῳ τῆς φοβερωτάτης ἐκείνης ἑτοιμασίας φλόγα μυριοπλασίως ἐν χρωμάτων ἰδέαις ἰσχυρῶς, καὶ πῦρ ἄϋλον γαληνομόρφως τοῦ φοβεροῦ καὶ ἁγίου θρόνου τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

[1] нѣтъ.

θαυμασίως ἐκπέμποντος, ἀγῶνα καὶ κλόνον καὶ φρίκην οὐ τὴν τυχοῦσαν εἶχεν ὁ τούτους ἐπὶ πλεῖον ἐνατενίζειν τολμῶν. ἔτι ὁρώντων ἡμῶν, ἰδοὺ παρεμβολαὶ ἀγγέλων εἰς ἅπαξ κατήλθοσαν. παρῆλθε τοιγαροῦν μία παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ ἔστη κατὰ ἀνατολὰς φόβῳ καὶ τρόμῳ. κατῆλθεν οὖν καὶ μετ' αὐτὴν δευτέρα καὶ ἔστη καὶ αὕτη κατὰ μεσημβρίαν, ἐν ἰσχύι καὶ αὕτη ἐναγωνίως καὶ ὡς ἐν ἐκστάσει περιβεβλημένη ἀστραπήν, καὶ περιεζωμένη φρικωδεστάτην δύναμιν. κατῆλθεν οὖν καὶ μετ' αὐτὴν τρίτη, καὶ παρελθοῦσα ἔστη κατὰ ἄρκτον, καὶ γαυρίαμα δόξης ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ μεγάλη ἐξουσία καὶ φόβος καὶ τρόμος παρῆλθεν οὖν ἐν μεγάλῃ καὶ βαθείᾳ σιωπῇ καὶ ἡ τετάρτη παρεμβολή, καὶ παραγενομένη ἔστη κατὰ δυσμάς. καὶ σκῆπτρα βασιλικὰ καὶ φοβερὰ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀρχόντων τῶν τοιούτων παρεμβολῶν, καὶ κατάστασις καὶ τάξις θαυμασιωτάτη. καὶ στάσις φρικτὴ καὶ ὑπακοὴ καὶ ὑποταγὴ πολυθαύμαστος ἀπὸ τῶν καταδεεστέρων τοῖς βελτιωτέροις ἀπονενέμητο καὶ ἐπεστράφη ἡ παρεμβολὴ ὡς κατὰ ἀνατολὰς βλέπειν, καὶ ηὔγαζον τὰ πρόσωπα αὐτῶν δόξαν Θεοῦ, καὶ ἀγαθὸν ἦν καὶ μακάριον καὶ ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀγαλλιάσεως τὸ καὶ μόνον θεωρεῖν τὴν τερπνότητα αὐτῶν. μετὰ γοῦν ταύτας, κατέβη ἑτέρα συναγωγὴ ὀχεῖα σφόδρα ὡσεὶ τάχος ἀστραπῆς καὶ μετὰ ταύτην ἑτέρα καὶ κατόπιν αὐτῆς ἄλλη. οὐχ ὁμοίαν δὲ ἀλλήλαις αἱ παρεμβολαὶ τοῖς σχήμασιν, ἀλλ' ἡ μὲν ὑπῆρχε λευκὴ ὡς τὸ φῶς, ἡ δὲ πυρκαιὴ ὡς ροδῆς φύλλον ἐρυθρὸν καὶ λίαν ὡραιόμορφον. καὶ ἡ μὲν ὡς χρυσίον καθαρὸν τῇ διαυγείᾳ καὶ τῇ στιλπνότητι καὶ τερπνότητι. ἡ δὲ ὡς ρόδον λευκὸν περιβεβλημένη καὶ πεποικιλμένη τηλικαύτης εὐπρεπείας τὴν ὠχρότητα. ἐλθοῦσαι τοίνυν ἄμφω ἔστησαν ἐν μέσῳ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, καὶ εἰρηνεύσασαι ἐφ' ἑαυτὰς ἐχώρησαν μετὰ τοῦτο εἰς τέσσαρας ἀρχὰς καὶ ἐπορεύθη ἡ μία αὐτῶν καὶ κατεκράτησε τῆς μιᾶς γωνίας τῆς ὑπ' οὐρανόν. καὶ ἐπορεύθη ἡ ἑτέρα καὶ κατεκράτησε τῆς ἄλλης γωνίας τῆς ὑπ' οὐρανόν. καὶ αἱ ἄλλαι δύο παρεμβολαὶ πορευθεῖσαι ἐχόμεναι αὐτῶν κατέσχον τὰς ὑπολοίπους δύο γωνίας τῆς ὑπ' οὐρανόν καὶ παρέστησαν ἑτοιμάσαι ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν, καθὰ δὴ καὶ ἐκελεύσθη αὐταῖς. προσδεχόμεναι τοῦ Κριτοῦ τὴν ἐπέλευσιν. ἦν οὖν ἡ γῆ πεπλησμένη πλήθους ἀνθρώπων, ὁ ἀὴρ πλήθους ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ θείων στρατευμάτων τε καὶ δυνάμεων.

καὶ ἰδοὺ ἐξαίφνης ἐπάραντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἐν τούτοις θεωρίας ἐπὶ τὰ ἀνώτερα, ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ ἐπλήσθη ὁ οὐράνιος ἐκεῖνος ἀὴρ καθαπερεὶ ἀνθέων ἀφράστων νοητῶν δηλαδὴ πυρπνόων ῥόδων καὶ κρίνων πνευματικῶν ὅλων ἐπουρανίων καὶ ἰδοὺ ἅρματα πυρὸς προπορευόμενα καὶ ἐξαπτέρυγα καὶ πολυόμματα. καὶ ἐγέ-

νετο αὐτοῖς ῥῆμα Κυρίου, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁρῶντο φιάλαι πεπληρωμέναι ἀρωμάτων ἀνεκλαλήτων καὶ μύρων θεικῶν, καὶ ἐκέκραγον πορευόμενα βοῇ ἰσχυρᾷ καὶ κραταιᾷ σφόδρα· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ. ἀπὸ γοῦν τῆς κραυγῆς τούτων ἐτρόμαξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ ἐκέκραξαν οἱ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καταβεβηκότες πάντες ἅγιοι ἄγγελοι, ἐν σεμνοτάτῃ καὶ ἱερεμαίᾳ φωνῇ, ἐπίσης καὶ ἐναρμονίως οἱ πάντες,—εὐλόγησον Πάτερ Παντοκράτορ εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, Λόγος ὁ συναίδιος τῷ Πατρί, τὸ ἄναρχον γέννημα, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα, ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὁ Κυριος τῆς γῆς, ὁ λέων ὁ παμμέγιστος, ὁ Κριτὴς καὶ ἐξεταστὴς καὶ δικαστὴς ζώντων καὶ νεκρῶν, ἐπουρανίων, ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου ἔν τε τοῖς ἄνω καὶ τοῖς κάτω καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. τούτων οὕτως λεχθέντων ὑπὸ πάσης ἀγγελικῆς στρατιᾶς, συνεστάλη φόβῳ πολλῷ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἀπὸ τῆς φρικτῆς ταύτης κραυγῆς καὶ κατέβη εἰς πρόσωπον τῆς γῆς τὰ τε τοῦ πυρὸς ἅρματα, καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὰ πολυόμματα, καὶ ἐδόθη αὐτῶν τόπος καὶ παρελθόντες ἐκύκλωσαν αὐτὸν τὸν ἄστεκτον θρόνον τῆς θεότητος, ἤγουν τῆς φρικώδους ἑτοιμασίας τοῦ Κυρίου καὶ Βασιλέως καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐνωτισάμενα οὖν τὰ πλήθη τῶν ἑβραίων καὶ τῶν ἀγαρηνῶν τὴν θείαν τῶν ἀγγέλων αἴνεσιν, καὶ ὅτι σύν τῷ Πατρὶ καὶ τὸν Υἱὸν ἐμεγάλυναν καὶ ὅτι Κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν ἀπέφηναν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐλεεινὸν θρῆνον καὶ ὀδυνηρὸν ἀναδεξάμενοι λυγρῶς ἀπωδύροντο τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν τούτων ὀδυρομένων ἰδοὺ σάλπιγγος φωνὴ λυγρὰ ἄνωθεν, καὶ αὕτη ἤχησε μάλα σφοδρῶς, ὥστε ἐφάψασθαι τὴν ταύτης φωνὴν καὶ ἠχὴν πασῶν τῶν διανοιῶν ἀγγελικῶν φημὶ καὶ ἀνθρωπίνων. καὶ ἐπέπεσε φόβος καὶ τρόμος εἰς τάς τάξεις τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. ἔγνωσαν γὰρ ἀπὸ τῆς φωνῆς ταύτης ἤδη παραγίνεσθαι τὸν Κριτήν.

καὶ ἰδοὺ εὐθέως νεφέλη φωτεινὴ λευκὴ ὥσπερ χιών καὶ αὕτη δρόσον εὐωδίας σταλάζουσα, καὶ ἐπ' αὐτῆς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. καὶ ἀπῆρεν αὐτὸν ἡ νεφέλη ὡς κατὰ ἀνατολὰς ἐπάνω τοῦ στερώματος καὶ ἀπήστραψε Κύριος ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ εὐθέως ἐβρόντησεν ἠχὼ πνοῆς βιαιοτάτης, ὥστε προσχεῖν πάντας πρὸς ἀνατολὰς ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, καὶ εὐθέως αὐτὸς ἀνέτειλε πάσης πνοῆς ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων καθορώσης αὐτόν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθέζεσθαι ἐπὶ τοῖς φρικωδεστάτοις ἐκείνης νεφέλης πεπυρακτωμένον σφό-

δρα τῇ αἴγλῃ τῆς θεότητος, ἔρχεται ἡ νεφέλη φέρουσα αὐτὸν, ὡς ἐπὶ τὸν θεῖον θρόνον τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὀφθαλμὸς ἑώρα αὐτὸν, καὶ ἔφριττον οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων φόβῳ καὶ τρόμῳ, καὶ οἱ ἰσραηλῖται ἰλιγγίων. καὶ εὐθέως ἐβόησε πρὸς αὐτὸν πᾶσα πνοὴ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων οὑτωσὶ κραυγάζουσαι· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεὸς Κύριος. καὶ ἐληλύθει Κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. καὶ μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ προσεκύνησαν τῷ δικαίῳ Κριτῇ. καὶ τοῦτο θεασάμενοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἔπεσον καὶ αὐτοὶ πάντες ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν φόβῳ καὶ τρόμῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ φοβερῷ Θεῷ καὶ Κριτῇ καὶ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων. καὶ πρὸ τοῦ ἀναστῆναι αὐτούς, κουφίσας ὁ Κύριος ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς φωτεινῆς νεφέλης ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου δόξης ἁγίου αὐτοῦ φοβερὰν τὴν εἴσβλεψιν ἐπιδεικνύμενος. καὶ ὁ θυμὸς ὁ ἅγιος τῆς δικαιοσύνης θερμῶς καὶ ζέων ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς εἰς γῆν προσκυνήσεως. καὶ θεασάμενοι αὐτὸν ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ ἐπαναπαυόμενον, φρίκῃ φρικωδεστάτῃ καὶ ἀγωνίᾳ σὺν τρόμῳ συνεσχέθησαν. καὶ ἰδοὺ ἔτρεμεν ὁ οὐρανὸς ὡς δορὰ μεμβράνης ὑπὸ χειρὸς ἀνθρώπου σπαρασσομένη, καὶ ἰδοὺ ἐκλονεῖτο πᾶσα ἡ γῆ ὡς παιδίου γαλακτοτροφουμένου κούνα βιαίως ὑπὸ τινος σειομένη, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ πάντες οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων εὐδοκοῦντες τοῦ Κυρίου, καὶ νεύματι προτρεπομένου αὐτοὺς εἰς τοῦτο, ὥστε αἰσχυνθῆναι πάντας τοὺς αἱρετικοὺς καὶ ἀπίστους καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς βεβήλους ἰουδαίους καὶ ἀγαρηνοὺς καὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ μὴ δεξάμενα τὸ ἅγιον αὐτοῦ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων. καὶ εἶπον· σὺ εἶ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Ὑψίστου, ὃν γεγέννηκεν ὁ Πατὴρ πρὸ τῶν αἰώνων ἀπαθῶς ἀρρεύστως καὶ ἀμειώτως, ὁ διπλοῦς ταῖς φύσεσι καὶ ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς θελήμασι. μιᾷ δὲ τῇ ὑποστάσει γνωριζόμενος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, Λόγος Θεοῦ ἐνυπόστατος, ὁ εἰς σάρκα παγεὶς καὶ μὴ τραπεὶς τοῦ εἶναι Θεός. ὁ ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας σάρκα προσλαβόμενος ἄνευ θελήματος σαρκός, καὶ εἰς τὸν κόσμον προβάς, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα ποιήσας, καὶ κηρύξας τῷ κόσμῳ τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός. σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ Πνεύματι, ἐκτὸς σοῦ ἄλλον οὐκ οἴδαμεν θεόν. καὶ σεσιγήκασι ταῦτα εἰρηκότες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι.

καὶ ἔφριξεν Ἄννας καὶ Καϊάφας οἱ παράνομοι, καὶ πᾶς ὁ δῆμος αὐτῶν, καὶ ἐτρόμαξεν Ἄρειος ὁ ἄφρων, καὶ Μωάμεθ ὁ ἐπάρατος, καὶ

ἁπάσης αἱρέσεως οἱ πονηρότατοι ἔξαρχοι σὺν ταῖς κουστωδίαις αὐτῶν. εὐθέως οὖν ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ, ὅς καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἐκ τοῦ φόβου καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῷ καὶ μεμενήκαμεν ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ σκοποῦ, διότι πέφευγε τὰ ὑποκάτω ἡμῶν, καὶ αὐτὸς ἵστατο ἀκλόνητος ἐπὶ τοῦ ἀέρος, καὶ ἡ πόλις ἡ θαυμαστὴ μεμένηκε στερεὰ ἐπὶ τὸν τόπον ἐφ' ὃν ᾠκοδόμητο, ὅτι Πνεῦμα Κυρίου συνέσχεν αὐτήν.

καὶ εὐθέως ἐπεῖδε Κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ εἶδεν αὐτὸ καὶ ἦν μεμολυσμένον σφόδρα ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, αἷς ἐμόλυνεν αὐτὸ οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι οἱ τοῖς εἰδώλοις λατρεύσαντες καὶ ταῖς μαγείαις καί φαρμακείαις καὶ αἱμομιξίαις ἀκολουθοῦντες ἠσχολοῦντο. οἱ ταῖς ἀνδρομανίαις καὶ μοιχείαις καὶ μιαιφονίαις ἐλεεινῶς συμφυραθέντες. καὶ εἶδε Κύριος τὴν γῆν ἐν θυμῷ Αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῇ. καὶ ἰδού εἱστήκεσαν οἱ πάντες ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἀκλονήτως.

καὶ ἐξέτεινεν ὁ φοβερὸς Κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὰ ἄνω βάθη τῶν ὑψωμάτων, καὶ επὶ τὰ κάτω βάθη τῆς ἀβύσσου καὶ ἰδοὺ νέος οὐρανός καινὸς καὶ νέα καὶ καινὴ γῆ, τὸ πρόσωπον αὐτῆς δεδοξασμένον σφόδρα, ὥσπερ χιόνος ἄρτι πεσούσης, ἠλλοίωτο γὰρ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν ἐπελθοῦσα καὶ ἔστη καὶ ἰδοὺ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ ἅπαν ὡς ἡ ὅρασις τοῦ ἡλίου, ὁπόταν τῷ πρωῒ ἀνατέλλοντος αὐτοῦ καθορᾶται μὴ ἔχουσα ἀκτῖνας. τὰ δὲ ἄστρα ἀπώλοντο ἐξ αὐτοῦ. οἱ γὰρ ἅγιοι ἀναπληροῦσι τὸν τῶν ἀστέρων τόπον, καὶ ἥλιος οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ, ἐπειδή ἀνατολή ἀνέτειλε πᾶσι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων—ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Ἰησοῦς ὁ Κύριος.

καὶ ἐπέβλεψεν αὖθις ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τὸν τόπον τῆς θαλάσσης ἐν ᾧ ὑπῆρχον συνηγμένα τὰ ἁλμυρὰ ὕδατα πρὸ τῆς καινῆς ἀλλοιώσεως. καὶ ἰδοὺ ἐξανέτειλεν ἀντὶ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης ποταμὸς πυρός, οὗπερ ἡ φλόξ ἀνῆπτε καί ἀφικνεῖτο μέχρι τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξήρχετο βρέμων καὶ παφλάζων καὶ πελαγίζων ἕως οὗ ἐκάλυψε πάντα τὰ πληρώματα τὰ ἀφορισθέντα αὐτῷ.

μετὰ τοῦτο ὁρῶμεν, καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπί πάντα υἱὸν ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ πάντα εἰδωλολάτρην, οἵτινες ἐπορεύθησαν ἐν ματαιότητι καὶ δολιότητι ζωὴν πονηρὰν καὶ μοχθηρὰν ζήσαντες ὡς τὰ ἄλογα κτήνη. καὶ ἰδού τάγμα φοβερὸν πυρίνων ἀγγέλων ἀπὸ δυσμῶν παρεγένετο, καὶ ἐπέβαλλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ πάντας τοὺς ἀνόμους καὶ ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, καὶ κατενώπιον ἀγγέλων καὶ ἁγίων ἀνθρώ-

πων τῶν ἔτι κριθήσεσθαι μελλόντων κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἐνέβαλλον αὐτοὺς ἅπαντας ἕνα καθ' ἕνα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην τοῦ πυρὸς ἕως εἰς τέλος ἐξέλιπον. τὸ μέντοι τάγμα τὸ ὑπερετῆσαν τῷ τοῦ Κυρίου προστάγματι παρελθόν ἔστη σὺν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ ἐν τῇ τάξει αὐτοῦ καὶ κατελείφθησαν οἱ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐκλεκτοὶ Κυρίου. καὶ κατελείφθησαν πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ Αβραάμ, ἀπὸ Μωϋσέως καὶ μέχρι τῆς συντελείας. καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων χριστιανοὶ καὶ ἅπαν τὸ γένος αὐτῶν ἄχρι τῆς συντελείας. καὶ κατελείφθησαν οἱ ἀπὸ παντὸς γένους καὶ ἔθνους χριστιανοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τὴν ἄνω πρόνοιαν σεβασθέντες, οἵτινες οὐκ ἔκλιναν γόνυ τοῖς εἰδώλοις πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας γεννηθέντες.

ἐν δὲ τῷ εἰσάγεσθαι τοὺς ἀσεβεῖς ἐκείνους εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ πυρός, ἦν θρῆνος μέγας καὶ ὀδυρμὸς φοβερὸς ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν σχεδὸν καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ κατανυσσομένους καὶ ἀποδύρεσθαι ἐπὶ τῇ αἰωνίῳ ἀτελευτήτῳ κατακρίσει αὐτῶν. οἱ οὖν ἐναπομείναντες καθὼς εἴρηται βλέποντες τοὺς εἰδωλολάτρας βαλλομένους ἐν τῇ φοβερᾷ πυρκαϊᾷ ἐκείνῃ οὕτως ἀποτόμως, ἔφριττον ἱλιγγιῶντες καὶ ἔτρεμον συνορῶντες καὶ μᾶλλον οἱ πλείους ἐξ αὐτῶν σκοτιζομένους ἑαυτοὺς καὶ τὴν δυσείμονα μορφὴν τῶν ἔργων αὐτῶν αἰσχρῶς περιφέροντας καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν ἐνὶ ἑκάστῳ ἐγκειμένην καὶ δηλοῦσαν ἢ τὴν σωτηρίαν ἢ τὴν καταδίκην ἑκάστου.

ὡς οὖν ἀπέμειναν οἱ τὸν νόμον δεξάμενοι ἵνα τίσωσι δίκην ὅπως τὸν νόμον ἐτήρησαν, ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος κατὰ ἀνατολὰς τῷ περιστρατεύματι αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ τὰ κατὰ ἀνατολὰς στρατεύματα ἐσάλπισαν ἐν σάλπιγγι φρικωδεστάτῃ, καὶ ἐγένετο τόπος ἑτοιμασίας ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ Κριτοῦ φοβερὸς καὶ μέγας, καὶ διεσπάρη τὸ κατ' ἀνατολὰς στράτευμα τοῦ Θεοῦ τὸ σαλπίσαν, καὶ διεσκορπίσθη εἰς πᾶσαν τὴν τετραπέρατον ὡσεὶ τάχος ἀστραπῆς. σαλπίζοντες μὲν οἱ ἐν τούτῳ ἐξάρχοντες ἐν εὐήχοις σάλπιγξιν, οἱ δὲ λοιποὶ αὐτῶν ἐπετήρουν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἔνθα ἂν ηὕρισκον τοὺς τὰ φαιδρὰ πρόσωπα κεκτημένους, καὶ τοὺς τὴν ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην ἔχοντας ἐν ἑαυτοῖς, καὶ τοὺς τῇ καθαρᾷ αἴγλῃ τῆς δικαιοσύνης περιαστραπτομένους ἀσπαζόμενοι καὶ ἐντίμως λαμβάνοντες αὐτοὺς ροίζῳ τῶν πτερύγων αὐτῶν, ἐν μεγίστῃ καὶ ἀνεκλαλήτῳ εὐφροσύνῃ ἀπεκόμιζον αὐτοὺς ἐν τοῖς δεδοξασμένοις τόποις ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ. καὶ πάλιν ἐξεπορεύοντο ἐκεῖθεν καὶ διεσκορπίζοντο ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ ἠφόριζον τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἐν ἀνομίαις τὸν βίον αὐτῶν καταμολυνάντων. καὶ σὺν μεγίστῃ παρρη-

σίᾳ καὶ δόξῃ καί τιμῇ τούτους ἐπέφερον ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ Κριτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι πάντας τοὺς ἐκλεκτοὺς διὰ νεφελῶν ἀέρων καὶ στῆναι ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ. ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, καὶ ἰδοὺ δὶς δύο παρεμβολαὶ τῶν ἀγγέλων ἐπορεύθησαν καὶ ἀποκατέστησαν πάντας τοὺς ὑπολειφθέντας υἱοὺς αὐτῶν τῶν γηγενῶν ἐν τοῖς εὐωνύμοις τοῦ Κριτοῦ τύπτοντες καὶ μαστίζοντες τοὺς μὴ πειθομένους σπουδαίως ἔπεσθαι. καὶ ἐν τῷ ἀποκαταστῆναι πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς εἰς τὰ εὐώνυμα τοῦ Κριτοῦ καὶ οὗτοι ἦσαν ὑπὲρ τὴν ψάμμον τῆς θαλάσσης. ἀπὸ γὰρ τοῦ σωτηρίου σπόρου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἤτοι τοῦ διὰ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην σπαρέντος, τὰ τρία ἀπώλετο καὶ τὸ ἓν περισέσωστο. καὶ ἦσαν τὰ μὲν δεξιὰ τοῦ Κριτοῦ λαμπρότητι λάμποντα καὶ φαιδρὰ αἴγλῃ περιαυγαζόμενα. τὰ δέ γε εὐώνυμα ὀκυθρωπὰ καὶ κατανενυγμένα. θεασάμενος δὲ ὁ Κύριος τὴν τῶν ἁγίων αὐτοῦ φαιδρότητα, καὶ ἀγαλλιασθεὶς ἐπ' αὐτοῖς, ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν αὐτοῖς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν πρὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με. ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με ἕως τῆς οἰκίας ὑμῶν. γυμνὸς καὶ ἱματίοις ὑμῶν περιεβάλετέ με. ἐν φυλακῇ καὶ ἐπεσκέψασθέ με ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἀπορίᾳ τῶν προσηκόντων καὶ διηκονήσατέ μοι ἐν θλίψεσι καὶ πειρασμοῖς ποικίλοις περιπέπτωκα καὶ ἐληλύθατε τοῦ παρακαλέσαι με, καὶ πᾶσι τρόποις ἀγαθοῖς μετὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης ἐμὲ ἐθεραπεύσατε οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· Δέσποτα, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ ξένος γέγονας ἢ γυμνὸς ἢ ἐν φυλακῇ ἢ ἐν ἀσθενείᾳ ἢ ἐν θλίψεσι καὶ πειρατηρίοις διαφόροις, καὶ διηκονήσαμέν σοι, παράκλησις καὶ παραμυθία σοι γεγενημένοι; καὶ ἀπεκρίθη ὁ Κύριος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τουτῶν τῶν ἀδελφῶν Μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμὲ ἐποιήσατε (δείξας αὐτοῖς τοὺς παρισταμένους αὐτῷ ἁγίους πένητας) ἐπείνασα δὲ καὶ ἐδίψησα καὶ ἐζήτησα τὴν ὑμῶν σωτηρίαν, καὶ ἐνεπλήσατε καὶ εὐφράνατέ με ταῖς ἀγαθοπραγίαις ὑμῶν. τοῦτο γὰρ ἐμὸν βρῶμα καὶ πόμα καὶ περιβόλαιον καὶ πᾶσα ἀνάπαυσις καὶ εὐφροσύνη ἐστὶ καὶ θέλημα τοῦ Πατρός μου, τὸ σωθῆναι πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

τότε ἐπέβλεψε καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων καὶ εἶδε πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς καὶ ἐταράχθη καὶ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ τῇ δικαίᾳ, καὶ ἐβδελύξατο τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, καὶ ἀποτόμως εἶπεν αὐτοῖς· ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον τὸ ἡτοιμασμένον οὐχ ὑμῖν, ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπεί-

νασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων καὶ οὐ διηκονήσατέ μοι. ἀπέλθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ βέβηλοι, οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας καὶ πάσης αἰσχρουργίας καὶ ἀκαθαρσίας, οἱ λαθροκακοῦργοι, οἱ ἀμετανόητοι, οἱ ἀνεξαγόρευτοι, οἱ κτηνώδεις καὶ τὴν ἑαυτῶν σάρκα καταμιάναντες, οἱ μνησίκακοι, οἱ φιλολοίδοροι, οἱ κατάλαλοι, οἱ ράθυμοι, οἱ τὸν ἑαυτῶν βίον ἐν ματαίοις καταναλώσαντες καὶ τοῦτον ὑπεξελθόντες ἀμετανόητοι, οἱ ἀνελεήμονες, οἱ τὰ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν πενήτων ἁρπάσαντες καὶ εἰς τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας κενώσαντες καὶ παρ᾽ ἑαυτῶν ἀποθησαυρίσαντες. οὐκ οἶδα ὑμᾶς, οὐ γνωρίζω τινὰ ἐξ ὑμῶν. τότε ἀκούσαντες ἐκεῖνοι τὴν φοβερὰν ταύτην ἀπόφασιν ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτῶν, καί ὀδυρόμενοι εἶπον Κριτὰ ἀπροσωπόληπτε, πότε σὲ εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ γυμνόν, ἢ ξένον, ἢ ἐν ἀσθενείᾳ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι, τότε ὁ Βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς μετ᾽ ὀργῆς· ἐφ᾽ ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, οὐδ᾽ ἐμοὶ ἐποιήσατε. ἑαυτοὺς οὐκ ἠλεήσατε, οὐδὲ ἐθρέψατε ἐμὲ πεινῶντα καὶ διψῶντα τὴν ὑμῶν σωτηρίαν. ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ, οἱ ἐμὲ λυπήσαντες [1—, ἐπὶ τῇ ὑμῶν ἀπωλείᾳ καὶ τὸν διάβολον θεραπεύσαντες —1]. καὶ μηδὲ κἂν ἐν ταῖς ἐσχάταις ὑμῶν ἀναπνοαῖς μετανοήσαντες. οἱ δὲ τὰ φρικώδη ταῦτα καὶ θεῖα ῥήματα παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ ἐνωτισάμενοι δάκρυσι ἐλεεινοῖς ἑαυτοὺς ἀπωδύροντο, καὶ ὁ ἐλεῶν οὐκ ἦν, καὶ ὁ σπλαγχνιζόμενος οὐχ εὑρίσκετο.

καὶ ἐπέβλεψεν ἔτι ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς νέας γῆς, καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ ὄρη οὐκ ἦν ἀναβαίνοντα, καὶ πεδιάδες καταβαίνουσαι οὐκ ἐχρημάτιζον. ἀλλ᾽ ἦν τὸ πρόσωπον αὐτῆς καθαρὸν καὶ λευκὸν ὡσεὶ γάλα τετυρωμένον ἢ χιὼν ἄρτι τῶν οὐρανῶν κατιοῦσα. καὶ ἦν ὅλη δεδοξασμένη. καὶ ἰδοὺ ἐπ᾽ αὐτῇ φυτὰ πολυειδῆ, ἃ σοφία ἀνθρωπίνη ἐπεξηγήσασθαι οὐ δύναται. καὶ ὅτι ἀνέβη τὰ φρικώδη ταῦτα φυτὰ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ἐξήνθησε μυριοπλασίως εἴδη ἀνθέων ἀπόρρητα καὶ τερπνότατα, ὧν τὴν θέαν καὶ τὴν ἡδύτητα τῆς ὀδμῆς τῆς ἐξ αὐτῶν ἐκπεμπομένης διηγήσασθαι νοῦς βρότειος ἀδυνατεῖ, καὶ ὅλως ἰλιγγιᾷ τὴν αὐτῆς ἑρμηνείαν ἐξειπεῖν. τηλικαύτην γὰρ εὐπρέπειαν τοῦ ἐξανθισμοῦ αὐτῶν ἐνεδύσατο ἡ θαυμασία ἐκείνη γῆ ὡς ἐμὲ ὑπερεκπλαγέντα τῇ ταύτης θεωρίᾳ [2] καὶ εὐμορφίᾳ καὶ ἡδύτητι, τολμη-

---

1—1 нѣтъ.

2 нѣтъ.

ρῶς εἰπεῖν πρὸς τὸν σὺν ἐμοὶ θεῖον ἄγγελον ὄντα, τίς ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν περὶ ἧς ἐγὼ ἀκούω ὅτι θαυμαστή τίς ἐστι καὶ ἀπόρρητος. τί περισσότερον ταύτης ἔχειν ὀφείλει ἐκείνη; ὄντως αὕτη ἀληθινὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφησε πρός με οὐκ οἶδας σύ τι περὶ ὧν νῦν λέγεις αὕτη γὰρ ἣν νῦν ὁρᾷς γῆν τῶν πραέων ἐστί, περὶ ἧς ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις εἴρηται, ὅτι [1] μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι [2] αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. ἡ δὲ τῶν οὐρανῶν βασιλεία ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστί καὶ πᾶσιν ἀκατάληπτος καὶ οὐδενὶ τῶν κατ᾽ αἴσθησιν ἰσόρροπος. ἐπεὶ δὲ ἐθαυμάζομεν ἐπὶ τῇ ἐξανθήσει τῶν ἐξαισίων ἐκείνων καὶ μυριπνόων ποικιλομόρφων ἀνθέων καὶ οἷον σκιρτῶντες καὶ τούτοις ἐπαγαλλόμενοι, ὁρῶμεν καὶ ἰδοὺ ἕτερα φυτὰ πλείονα τῶν πρώτων σφόδρα, ἃ καὶ ἀνέτειλε καρπὸν ἀσύγκριτον τῷ πλήθει, ξένον τῇ ἰδέᾳ θαυμαστὸν τῇ εὐωδίᾳ καὶ ἡδὺν τῇ γεύσει καὶ τῇ ἀιδιότητι τῇ ἀγήρῳ.

καὶ ἰδοὺ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἄφθαρτον γῆν, καὶ ἐπλήσθη ἅπαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς βοτάνης θαυμαστῆς, ἥτις ἦν χρυσαυγίζουσα καὶ μυρμηδὸν ἀσυγκρίτως τὰ ἐπ᾽ αὐτῇ, ρόδα καὶ κρίνα ἀνατέλλουσα, καὶ ἐξέστην ἐγὼ ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἰλιγγίασα καὶ ἔφριξα, ἐπειδὴ κόρος οὐκ ἦν τῆς γλυκείας ὁράσεως αὐτῆς. ὁ γὰρ Κύριος Θεὸς ἐστόλισε τὴν γῆν ταύτην ὡς νύμφην ἐν παστῷ φαιδρύνας καὶ καλλύνας αὐτὴν ἐξαισίως ἐν ὡραιότητι ἀπείρῳ καὶ φαιδρότητι εἰς ὑποδοχὴν τῶν τέκνων Αὐτοῦ.

μετὰ ταῦτα ἐπέβλεψεν αὖθις ὁ Κύριος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς θαυμαστῆς γῆς ἐκείνης, καὶ αὕτη ἀνέβλυσε ποταμὸν μέλιτος καὶ ποταμὸν γάλακτος ἐπὶ τὸ αὐτό. τὸ δὲ μέλι ὑπῆρχε καθαρώτατον καθαπερεὶ δάκρυον καὶ διεπορεύετο ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς [3] ξηρᾶς [4] μὴ συμμεμιγμένον τῷ ἡδεῖ ἐκεῖνο μέλιτι, ἀλλὰ ἰδίως κλύζον καὶ αὐτὸ τὰς ρίζας τῶν φυτῶν τῆς αὐτῆς μακαρίας γῆς, τῶν τοῖς ἄνθεσι καὶ μόνοις ἀιδίως ὡραιζομένων δηλονότι, τῶν γὰρ τῷ ὡραιοτάτῳ καρπῷ βριθόντων δένδρων τὰς ρίζας, ὁ ποταμὸς τοῦ καθαρωτάτου μέλιτος καὶ μόνος ἀϊδίως ὡς λόγου μετέχων εὐφυῶς καὶ ἁρμοζόντως ἤρδευε καὶ ἐπέκλυσε καὶ τούτους ἠρέμα ἐχεχεῖτο. πρὸς ἐπὶ τούτοις ὁρῶμεν, καὶ ἰδοὺ τί εἰς αὐτὰ προβλέψει τοῦ Κριτοῦ, ἦλθον ὡς ἀπὸ ἀνατολῶν στρουθία ὡραίομορφα ὡς νέφος, καὶ ἡπλώθη ἐπὶ πᾶν

---

[1] нѣтъ.

[2] ἐπειδή.

[3] доб. τὸ δὲ γάλα καὶ αὐτὸ παραπλησίως κεκαθαρμένον ὡσεὶ χιὼν ἐκπορευόμενον ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς.

[4] доб. τῆς.

τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης καὶ ἐπλήσθη τὰ πάντα τὰ φυτὰ ἀπὸ τῶν τοιούτων στρουθίων, καὶ αὐτὰ ἐτέρφθη ἐπὶ τῷ κάλλει τῆς ἀφθαρτισθείσης κτίσεως καὶ ἀγαλλιασθέντα σφόδρα ἤρξαντο ἐκ περιχαρείας κελαδεῖν λίαν γεγωνοτέρᾳ καὶ ἡδυτάτῃ φθογγῇ, ὡς ἐχηχεῖσθαι καὶ τὴν τούτων φωνὴν ἀνέρχεσθαι μέχρι τῶν ἀψίδων τοῦ οὐρανοῦ· ἔφριξεν οὖν καὶ ἐξέστη πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν παρισταμένων τῷ αἰωνίῳ Κριτῇ ἀπὸ τῆς αἰφνιδίου κραυγῆς τῶν ἀρξαμένων κελαδεῖν καὶ ὑμνεῖν αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ Θεὸν φοβερώτατων ἐκείνων στρουθίων. καὶ ταῦτα τὰ στρουθία ὡς ὁ συνών μοι διηγήσατο ὁ θεῖος καὶ θαυμαστότατος ἄγγελος, οὐ τῇ φθορᾷ καὶ ἀλλοιώσει καὶ τῆς γονῆς αὔξει ὡς τὰ ἐν τῷ παρόντι πολυστενάκτῳ βίῳ ὑπάρχοντα τυγχάνειν ἔφασκεν ὑποκείμενα, ἀλλ' ἐπίσης τῇ λοιπῇ κτίσει, καὶ ταῦτα ἀφθαρσίᾳ τετίμηντο, καὶ τῇ εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀγήρῳ καὶ ἀϊδίῳ διαμονῇ.

καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι οὕτω ταῦτα, ἐπέβλεψεν αὖθις ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, καὶ ἰδοὺ ἠνοίγη ὁ νέος οὐρανός, καὶ ἰδού στρατεύματα ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ἐν δόξῃ πολλῇ κατερχόμενα, καὶ αὐτὰ ἔφερον τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ ἀνατολὰς καὶ ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ ὁ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἡ Ἐδὲμ συμπεριελήφθη ἔνδον τῆς φρικωδεστάτης πόλεως ἐκείνης τῆς θαυμαστῆς. καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ ἐστερεώθη θαυμαστῶς ἐπὶ τῷ τόπῳ καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ ἐξερεύνησις τῆς καλλονῆς τῆς πόλεως οὐχ ηὑρίσκετο, διότι αὕτη ἦν ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη, ἡ ἄνω μητρόπολις Σιών, ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός, ἧς ὄρη κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ὁ Κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. κύκλῳ γὰρ αὐτῆς αἱ στρατιαὶ πᾶσαι τῶν οὐρανίων δυνάμεων, καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός κύκλῳ τοῦ ἐκεῖσε κατατομένου λαοῦ. καὶ ἐν τῷ στερεωθῆναι τὴν πόλιν ἐπὶ τὸν τόπον αὐτῆς ἠῦγασε τὰ πέρατα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου φέγγους τῶν ὑπερλάμπρων θεμελίων αὐτῆς καὶ τῶν ἀκτίνων τῆς δυνάμεως αὐτῆς οἱ γὰρ δόμοι αὐτῆς ὡς εἴρηται ἐκ μυριοφανῶν πνευματικῶν βαφῶν ξένως πως καὶ ἀνερμηνεύτως συντεθειμμένοι ἀγαλλίασιν ἀνερμήνευτον τοῖς ὁρῶσιν κατέχουσιν. αἱ δὲ πύλαι αὐτῆς ἀνατέλλουσαι ὥσπερ ἥλιος, καὶ λαμπρότης φρικωδεστάτη περικύκλῳ αὐτῆς. καὶ θεασάμενος ὁ φοβερώτατος Κριτὴς ἐκεῖνος τῷ περιστρέμματι Αὐτοῦ τὴν ὡραιότητα τῆς πνευματικῆς πόλεως αὐτοῦ, ἐπένευσε ταῖς δυνάμεσιν Αὐτοῦ καὶ ταῖς στρατηγίαις καὶ ἐσάλπισαν σάλπιγγιν ἐπουρανίοις ὡς φρίκῃ συσχεθῆναι πάντα τὰ πέρατα καὶ ἐδόξαζαν Αὐτὸν οἵ τε ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ μέχρι δύσεως ἱστάμενοι. καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας καὶ οἱ τούτων πάντων κύκλωθεν σὺν πά-

σαις ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν. καὶ ὡς ἐκέκραγον ἐν ταῖς ἀνεκλαλήτοις ὑμνῳδίαις καὶ μελῳδίαις τὸν ξένον ἐκεῖνον καὶ ἀπόρρητον αἶνον ἀναπέμποντες τῷ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς μου πᾶσα ἀπὸ τοῦ θάμβους τοῦ ἐξαισίου ἔστη ὄρθιος. καὶ προσέσχον ἐγὼ τοῖς ἐξ εὐωνύμων τοῦ Κριτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἔτυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ ἀπεδίδουν θρῆνον πικρότατον καὶ ὀλολυγμὸν καὶ στεναγμὸν ἐκ βάθους καρδίας αὐτῶν. ἐλαλήθη γὰρ αὐτοῖς φησὶν παρὰ τοῦ Κριτοῦ θεάσασθαι οἱ κατάρατοι ὁποίων ἀγαθῶν ἐστερήθησαν. ὑπῆρχεν οὖν ἡ τοιαύτη αἴνεσις τῶν ἁγίων ἀγγέλων γλυκυτάτη καὶ ἐπιτερπὴς καὶ ἡδίων, ἣν λόγος βρότειος ἀμηχανεῖ ἐξειπεῖν. τῇ γὰρ ἡδύτητι ταύτης καὶ τῷ κάλλει τοῦ φθέγματος τοῦ ἦχ υ καὶ τῆς ἁρμονίας καὶ ἰσότητος καὶ τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἀπαραλλάκτου τῶν πάντων ἡδυφωνίας τὰ νευρὰ καὶ ὀστᾶ τῶν ἀκουόντων, εἰ φθαρτὰ ὑπῆρχον ἐλύθησαν, ἂν καὶ ὡσεὶ ὕδωρ ἐρρύησαν. μετὰ δὲ ταύτην τὴν φρικτὴν τῶν ἀγγέλων ὑμνῳδίαν, εὐθὺς ἀνέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἑτοιμασίας ὁ Κύριος καὶ Αὐτὸς περιπατῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων πρὸς τὴν πόλιν τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἐπορεύετο. καὶ ἰδοὺ κατόπιν αὐτοῦ πάντες οἱ ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ τῷ σχήματι συνεπορεύοντο Αὐτῷ καὶ ὕμνησαν αὖθις τῇ ἐξαναστάσει Αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτοὺς πλησίον τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πόλεως ἔστη ὁ Κύριος ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῆς πόλεως τῆς βλεπούσης πρὸς δυσμάς, καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθη Αὐτῷ ἡ τοιαύτη πύλη φόβῳ καὶ τρόμῳ καὶ ἤγγισαν πρὸς Αὐτὸν πάντες οἱ ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ οἱ συνακολουθοῦντες Αὐτῷ, καὶ πάντα τὰ στρατεύματα σὺν πάσῃ τῇ δορυφορίᾳ παραγενόμενα παρειστήκεσαν Αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ οἱ ἐξ εὐωνύμων καὶ αὐτοὶ πεζοποροῦντες μήκοθεν κατὰ θέαν τῶν γενομένων παρέστησαν. ὡς οὖν ἀνεῴκτο ἡ πύλη τοῦ Κυρίου αὐτομάτως ὡς ἤδη εἴρηται, ἔστη κατὰ πρόσωπον τῆς εἰσόδου αὐτῆς [1] Αὐτὸς μόνος κεχωρισμένος ἐκ πάντων, καὶ εἴρηκε φωνῇ πραείᾳ πρὸς τοὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἡμέρως εἰς αὐτοὺς ἀπιδών· δευτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός Μου, εἰσελθετε εἰς τὴς εὐπρέπειαν τῆς καλλινύμφου Μου ἐκκλησίας τῆς νέας Ἱερουσαλήμ. δεῦτε ἀγαπητοὶ Μου, εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ὑμῶν ἣν ἐπηγγειλάμην ὑμῖν· Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα, οὐδεὶς δύναται εἰσελθεῖν εἰ μὴ δι' Ἐμοῦ.

Ἡ Θεοτόκος. καὶ μετὰ τὸ εἰρηκέναι ταῦτα τὸν Κύριον, ἰδοὺ γυνὴ ἀπὸ τῆς ἐκ δεξιῶν τάξεως ἦκεν ἐπὶ τὴν κλῆσιν τοῦ μονογενοῦς

[1] Въ Синод. рукописи № 250 здѣсь оканчивается л. 110 об., слѣдующій 111 листъ вставленъ неправильно, ибо продолженіе текста на л. 112, а текстъ, помѣщенный на 111 листѣ, долженъ слѣдовать послѣ листа 126.

Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐν τῷ βαδίζειν Αὐτὴν πῦρ τῶν ποδῶν Αὐτῆς ἐξήρχετο καὶ πορφύρα δόξης ἐπ᾽ Αὐτὴν ἀσύγκριτος. καὶ ἦν ἀστραπῇ περιειλημένη τὰς ἀχράντους πλευρὰς Αὐτῆς καὶ τὸ πρόσωπον Αὐτῆς ὡς ὁ ἥλιος, καί δόξα Κυρίου προσῆν Αὐτῇ φρικωδεστάτη. ἥτις παραγενομένη προσεκύνησε τῷ δικαίῳ Κριτῇ, καὶ οὗτος ἀσμενέστατα ὑποδεξάμενος Αὐτὴν σὺν τιμῇ καὶ φιλοφροσύνῃ καὶ τὴν Αὐτοῦ ἄχραντον κορυφὴν βραχύ τι ὑποκλίνας φησὶ πρὸς Αὐτήν· εἴσελθε ὦ Μῆτερ ἁγία· ταῦτα πάντα δοῦλα Σὰ καὶ οἰκεῖα Σοί, καὶ αὕτη ἡ κληρονομία Σου μετὰ τῶν φιλτάτων Σου τέκνων εἰς αἰῶνας αἰώνων. ἡ δέ καταφιλοῦσα τὰς ἀχράντους χεῖρας τοῦ φρικτοῦ Βασιλέως ἐκείνου, ὡραιζομένη ἔνδον τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως εἰσεχώρησε. καὶ εἰσελθούσης ἔνδον Αὐτῆς, ἠκούσθη ὕμνος θαυμαστὸς ἔνδον αὐτῆς τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ὑποδεξαμένων Αὐτὴν ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἑτοιμασίᾳ Αὐτῆς ἐν τῷ ζωοποιῷ ἀναπαύσει τῶν κοιτώνων αὐτῆς.

οἱ ιβ᾽ ἀπόστολοι. καὶ μετὰ τὴν ταύτης κατάπαυσιν, ἰδοὺ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐκκριθέντες παραγένοντο ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως ἄνδρες θαυμαστοὶ λίαν. στολαὶ γὰρ αὐτοῖς περιέκειντο παραπλήσιοι τῆς τοῦ μεγάλου Βασιλέως. καὶ χαριέντως ὑπεδέξατο αὐτοὺς καὶ ἐπευφραινόμενος αὐτοῖς φιλήματι ἁγίῳ κατησπάζετο αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες Αὐτὸν καὶ ὡς εἰκὸς ἦν τιμήσαντες καὶ εἰς εἶδος ἀστραπῆς μεταβληθέντες τοῖς ἔνδοθεν ἐπορεύθησαν, καὶ ἠκούσθη ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῆς αἰωνίου καταπαύσεως αὐτῶν αἶνος θαυμαστός.

οἱ ὁ᾽ ἀπόστολοι. μετὰ δὲ τούτους τῇ ἐπινεύσει τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν ἐκ δεξιῶν παραγενόμενοι ἔστησαν πρὸς τῇ πύλῃ τῆς πόλεως. αἱ δὲ στολαὶ αὐτῶν ὡς ὅρασις πυρᾶς αὔρας ἢ πυραμίδος τινὸς ἐν ἀσελήνῳ νυκτὶ φαεινὸν ἀστραπτούσης, καὶ προσελθόντες ἔπεσον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ μόνου ἀληθινοῦ καὶ αἰωνίου Θεοῦ. καὶ οὗτοι λοιπὸν τὸν ἔπαινον παρ᾽ αὐτοῦ ἁρμοζόντως δεξόμενοι, χαρᾷ μεγίστῃ ἐξαφθέντες ἔνδον τῆς περιφανεστάτης ἐκείνης πόλεως εἰσεληλύθασι. τούτων τοιγαροῦν τοιουτοτρόπως τὴν πόλιν ἐκείνην ἐξαισίως εἰσερχομένων, ὁ τίμιος καὶ ζωοποιὸς Σταυρὸς ἵστατο ἐπὶ τοῦ ἀέρος ὑπεράνω τῶν δεξιῶν Κυρίου ἀφ᾽ ὕψους ἀπηωρημένος καὶ στίλβων δόξαν ὑπερθαύμαστον. καὶ ἐξαποστέλλων τὰς ἑαυτοῦ φρυκτωρίας ἐπὶ τοὺς εἰς αὐτὸν τὰς ἐλπίδας κεκτημένους. καθορῶντες αὐτὸν οἱ ἐξ εὐωνύμων ἔκλαιον δεινῶς κοπτόμενοι καὶ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν πικρὰ ἐξέχεον. καὶ ἐκ βάθους καρδίας στεναγμοὺς ἀνέπεμπον καὶ διεπρίοντο καὶ ἑαυτοὺς κατέκοπτον μεταμελούμενοι ἐφ᾽ οἷς ἠγνόησαν τὸ τῆς οἰκονομίας φρικτὸν μυστήριον. καὶ ὅτι οὐκ ἐπορεύθησαν κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου

καὶ ὅπως ἐστεροῦντο τῶν ἀνεκδιηγήτων ἐκείνων καὶ μακαρίων καὶ αἰωνίων καὶ ἀνεκλαλήτων καὶ ἀφθάρτων ἀγαθῶν. καὶ κατηρῶντο ἑκάστης καὶ αἱρέσεως οἱ λαοὶ τοὺς γενομένους διδασκάλους αὐτῶν καὶ ἀρχηγούς, οἵτινες τὴν τοιαύτην αὐτοῖς ἀπώλειαν προυξένησαν. οἱ δὲ γε ἑβραῖοι [1] ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου [2] παρουσίας καὶ ἄχρι συντελείας γεγεννημένοι καὶ τῷ ἁγίῳ μὴ προσελθόντες βαπτίσματι κατηρῶντο τὸν Μωϋσέα ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος αὐτῶν λέγοντες· ποῦ ἐστὶ νῦν ἐκεῖνος ᾧ πειθόμενοι οὐχ ὑπηκούσαμεν τῷ Χριστῷ, καὶ ἐζήτουν ἰδεῖν αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ οὐχ εὑρίσκετο. καὶ γὰρ ἐν τοῖς δεξιοῖς ἦν οὗτος μετὰ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν.

οἱ μάρτυρες. καὶ μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τούτους εἰς τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην πόλιν, ἐπένευσεν ὁ Κύριος αὖθις, καὶ ἰδοὺ διεχωρίσθη ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ αὐτῶν τὰ τίμια πρόσωπα ἦσαν [3] ἐκ πορφύρας καὶ βύσσου φρικτὰς ἀκτῖνας ἐν τῇ χρόᾳ αὐτῶν ἐξαποστέλλουσαι, καὶ οὐχ ὑπῆρχον ἔνυλοι αἱ τοιαῦται στολαί, ἀλλὰ πᾶσαι νοηταὶ καὶ πνευματικαὶ ὁρώμεναι ἡμῖν δηλονότι μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τερπνῶν κατὰ τὸ ἐγχωροῦν νοηθῆναι καὶ λαληθῆναι ὑφ᾽ ἡμῶν. ἐληλύθει οὖν ἡ θαυμασιωτάτη αὕτη τῶν ἁγίων μαρτύρων παρεμβολή, μυριάδες πολλαὶ σφόδρα σφόδρα, ἐξ ἄρρενος καὶ θηλείας φύσεως καθορώμεναι, ὅλοι δεδοξασμένοι γαυριάματι θεικῆς δόξης ἀπείρως κλειζόμενοι. ἦλθον οὖν ἀεροποροῦντες ἐπὶ τὴν ἀργυρᾶν πύλην τῆς πόλεως πρὸς τὸν Κύριον καὶ Αὐτὸς ἠγαλλιάσατο καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῇ ἐλεύσει αὐτῶν καὶ εὐθέως προσαναπέτασεν αὐτοῖς τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ εἱστήκει θεωρῶν τὴν τούτων ἔλευσιν. καὶ ἐγεγήθει ἐπ᾽ αὐτοῖς ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ποιμνίοις. ἐν τῷ γοῦν εἰσελθεῖν καὶ τούτους πάντας εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν, ἠκούσθη φωνὴ αἰνούντων καὶ δοξαζόντων τὸν Θεόν, ὡς φωνὴ βροντῶν ἀπείρων ἢ ὑδάτων ὀχέως πορευομένων.

ὁμολογηταί. ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος καὶ ἰδοὺ ἑτέρα παρεμβολὴ ἐλάσσων τῆς προτέρας χωρισθεῖσα ἐπορεύετο εἰς τὴν εἴσοδον τῆς δεδοξασμένης πόλεως καὶ τὰ τούτων πρόσωπα ὡς ὁ ἑωσφόρος ὑπῆρχον αὐγάζοντα. καὶ αἱ τίμιαι αὐτῶν στολαὶ καὶ ἀμφιάσεις οἱονεὶ κοκκινοβαφὴς πυρσὸς ἐπὶ πυρσῷ ξενοτρόπως ἐν τῷ συνθέσει αὐτῶν ἀναφαινόμεναι προσαναπετάσθησαν οὖν καὶ ταύτῃ αἱ πύλαι τῆς πόλεως

[1] προ. οἱ.

[2] Χριστοῦ.

[3] προ. σπινθηροβολοῦντα, δόξῃ καὶ χάριτι ἀνεκλαλήτῳ, καθάπερ σίδηρος πεπυρακτωμένος ἄρτι τῆς καμίνου ἐξενεχθεὶς, αἱ δὲ στολαὶ αὐτῶν ἦσαν...

καὶ εἰσήρχοντο ὡραϊζόμενοι. πάλιν οὖν μετὰ τὴν τούτων κατάπαυσιν ὕμνος ἔνδον τῆς φοβερᾶς ἠκούετο πόλεως. ἐπυθόμην τοιγαροῦν ἐγὼ τὸν ὁδηγοῦντά με πρὸς τὴν τοιαύτην θεωρίαν ἆρά γε τίνες εἰσὶν αἱ δύο αὐταὶ παρεμβολαὶ αἱ εἰς τὴν πόλιν ἀρτίως εἰσελάσασαι. ὁ δὲ ἔφη πρός με· μάρτυρές εἰσιν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι τούτων ὁμολογηταί.

κήρυκες καὶ εὐαγγελισταί. καὶ πρὸς τούτους ἐπένευσεν ἔτι ὁ Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ πλούσιος καὶ αὕτη διαχωρισθεῖσα δεδοξασμένη ἔτι ἅπαξ πρὸς τὸν Κριτὴν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως παρεγένετο. καὶ αὐτῶν τὰ πρόσωπα ὑπῆρχον λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ αἱ τίμιαι αὐτῶν στολαὶ ὡς χρυσὸς καθαρὸς ἐξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἀνέῳξεν αὐτοῖς ὁ Κύριος τὰς πύλας τῆς πόλεως τῆς πανενδόξου καὶ εἰσήεσαν μεγαλυνόμενοι, καὶ ἔνδοθεν ὕμνος ἠκούετο φρικωδέστατος. καὶ οὗτοι κήρυκες ἦσαν καὶ εὐαγγελισταί. καὶ εἰσεληλύθασιν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν.

ἱεράρχαι. καὶ προσθεὶς ἐπὶ τούτους ἔτι προσεπεφώνησεν ἥκειν ἐπεὶ τὴν θειοτάτην πόλιν αὐτοῦ ὁ Κύριος, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα παρεμβολὴ ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τῶν [1] δεξιῶν παρεπορεύετο ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς γεγαννυμένη. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἦπτεν ὥσπερ ἥλιος, καὶ οἱ χιτῶνες αὐτῶν χιονοφεγγεῖς λίαν κεκαθαρμένοι. καὶ ἐληλύθει πρὸς Κύριον. ἦσαν δὲ ἠμφιεσμένοι φέροντες ἐπὶ τὸν ὦμον πυραυγῆ ὠμόφορα. ἱεράρχαι γὰρ οἱ τοιοῦτοι ὑπῆρχον. καὶ ἀνέῳξεν ἐκείνην τὴν πύλην τὴν θαυμασιωτάτην ὁ Κύριος, καὶ μεγάλῃ χαρᾷ ἐξαφθέντες ἕτερος τὸν ἕτερον σὺν εὐφροσύνῃ προσονομάζοντες εἰσεπορεύθησαν ἐν μειδιῶσι προσώποις εἰς τὴν ἀτελεύτητον αὐτῶν ἀγαλλίασιν. καὶ ἐκέκραγον τὸν αἶνον ἔνδον τῆς πόλεως οἱ ὑπηρέται τοῦ μεγάλου Βασιλέως.

ἐγκρατεῖς. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ καὶ τούτους εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰώνιον ἐκείνην χαράν, ἐπένευσεν ὁ Κύριος ἔτι, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ ἀποχωρισθεῖσα τοῦ πλήθους τῶν τῆς δεξιᾶς τυχόντων στάσεως [2] ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν ἐπὶ τὸν Κύριον. καὶ ἡ εὔχροια τοῦ προσώπου αὐτῶν ὑπῆρχε δεδοξασμένη ὡς ὅρασις κοκκίνου τριάκοντα φύλλου. καὶ τὰ ἄμφια αὐτῶν ὡς λευκότης κρίνων περικαλλεστάτων. βαδίσαντες οὖν ἀεροπόρως ὥσπερ εἴρηται ἦλθον πρὸς τὸν Κύριον. ἀναπετάσας τοιγαροῦν καὶ τούτοις τὰς πύλας ὁ Κύριος ἔνδον ἥκειν εὐθέως παρεκελεύσατο. καὶ εἰσήεσαν τὸν τῶν ἀγγέλων αἶνον ἐπὶ στόματος ἔχοντες. ἐγκρατῶν δὲ ὁ τοιοῦτος ὑπῆρχεν ὅμιλος.

[1] δοβ. ἐκ.

[2] τάξεως.

οἱ διὰ Θεὸν μοναχοὶ γενόμενοι καὶ διὰ μετανοίας ἀληθοῦς ἑαυτοῦς καθάραντες. ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτοι σύμπαντες εἰσήλθοσαν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν ἔτι προσέθετο ὁ Κύριος καὶ Θεὸς τῇ ἐπινεύσει τῶν ἀκαταλήπτων δυνάμεων τῆς δυναστείας Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ πλῆθος πολὺ τοῦ δεξιοῦ μέρους ἀποκριθὲν ὀχέως ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ὑπῆρχον συναγωγαὶ καὶ σχῆμα μοναζόντων ὡρᾶτο ἐν αὐτοῖς, πλὴν οὐ μέλαν ἀλλὰ λευκὸν λίαν ὡς χιὼν καὶ ἀστραπὴν ἀπαυγάζον. ἡ δὲ λαμπρότης τοῦ προσώπου αὐτῶν καὶ εἶδος ἀστραπῆς ἐν εὐχροίᾳ φοβερωτάτῃ πυρρακεῖ κοκκίνῃ. καὶ ὅλως ξένη τις καὶ ἀνείκαστος. καὶ ἐλθοῦσαι πλησίον τῆς πολέως ἀνεπετάσθη αὐτῶν ἡ εἴσοδος, καὶ εἰσήλθοσαν μετὰ περιφανείας φρικτῆς δεδοξασμέναι ἐν μεγίστῃ τιμῇ καὶ δόξῃ. τῷ εἰσιέναι ἀνύψουν τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς τὸν Κύριον ἱστάμενον ἔτι πρὸ τῶν εἰσοδικῶν πυλῶν τῆς ἁγίας πόλεως καὶ εὐλογοῦντες τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον Αὐτοῦ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Αὐτοῦ Πνεύματι μετὰ χαρᾶς πολλῆς ἔνδον εἰσπορεύοντο, καὶ ὑποδεξάμενοι τούτους οἱ ἐντὸς ὑπάρχοντες θεῖοι ἄγγελοι, ἐκρότησαν χεῖρας ἀλαλάξαντες αἶνον Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλίασεως ἐπὶ τῇ αἰωνίᾳ καταπαύσει αὐτῶν. ὁρῶντες τοιγαροῦν τὰ τοιαῦτα οἱ ἐξ εὐωνύμων ἔγγιστά που ἱστάμενοι γοερῶς ἀνοίμωζον καὶ ἑαυτοὺς κατέκοπτον, δάκρυα ἐκχεύοντες πικρὰ ποταμηδὸν καὶ μᾶλλον ἐπὶ πλέον κατετρύχοντο ὁρῶντες τὴν τῶν ἁγίων ἀΐδιον δόξαν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ τὰ περικαλλῆ νεουργήματα τῆς νεωστὶ παραγεγονυίας ἀφθάρτου κτίσεως ὅπως ὑπῆρχον πλήρη ἀφάτου καὶ ἀνεκδιηγήτου ἀγαθότητος καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ τὴν ἐξαισίαν πόλιν ἐκείνην οἷα νύμφην ἐστολισμένην ἀσύγκριτον εὐπρέπειαν καὶ τὴν φρικτὴν ὡραιότητα τοῦ κάλλους Κυρίου, ὃς ἵστατο ἐπὶ τῆς εἰσόδου αὐτῆς φέρων τὸν γλυκὺν χαρακτῆρα τοῦ πρὸ αἰώνων Αὐτὸν γεννήσαντος. περιστρεφόμενος γὰρ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἠφίει ἀκτῖνας τὸ ἅγιον Αὐτοῦ καὶ θεῖον πρόσωπον μυριοφαεῖς ἐνιούσας τὰς καρδίας τῶν ὁρώντων ἡδονὴν καὶ θυμηδίαν ἄφατον καὶ ἀνεξιχνίαστον. ταῦτα τοιγαροῦν πάντα ἑνορῶντες καὶ κατανοοῦντες ὁποίων στερίσκεσθαι ἤμελλον ἀγαθῶν, ἐκόπτοντο, διεπρίοντο, ἐτιτρώσκοντο, ὅπως ἐθλίβοντο, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἢ γλώσσῃ διηγήσασθαι, θέας τῶν παρ᾽ αὐτῶν ὁρωμένων εἰς κατανόησιν δεομένων οὐ διηγήσεως.

οἱ δίκαιοι τῆς νέας διαθήκης. ἔτι ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τοὺς ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ καὶ προσεκαλέσατο ἔτι τοὺς δικαίους τῆς νέας χάριτος, καὶ ἰδοὺ οὗτοι χωρισθέντες ἀπὸ τῶν σὺν αὐτοῖς καὶ χαρὰν μεγίστην ἀναλαβόντες χαίροντες καὶ εὐφραινόμενοι ᾤχοντο πρὸς τὸν κεκληκότα αὐτοὺς ἀθάνατον Νυμφίον. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς

ἔλαμπον τὰ πρόσωπα ὥσπερ ἡ σελήνη φαίνει τὸ μέσον τῆς νυκτός. καὶ αἱ στολαὶ αὐτῶν ὑπῆρχον μυριοφαεῖς ὥσπερ τὰ ἄνθη καὶ κρίνα τοῦ ἀγροῦ. εἰσήλθοσαν οὖν καὶ οὗτοι πάντες ἐξαπτόμενοι τῷ γλυκυτάτῳ πυρὶ τῆς ἐνθέου ἀγαλλιάσεως εἰς τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν ἐκείνην καὶ εὐφροσύνην τοῦ Κυρίου αὐτῶν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καταπαῦσαι πᾶσαν τὴν πληθὺν τῆς μακαρίας καὶ ἁγίας φάλαγγος ἐκείνης, ἰδοὺ φωναὶ ὕμνων καὶ κραυγαὶ φοβεραὶ καὶ τὸ εἰωθὸς ἔνδοθεν ἐξηκούοντο αἰνούντων καὶ ὑμνούντων τῶν ἁγίων ἀγγέλων σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τὴν ἁγίαν Τριάδα ἔξωθέν τε συνῆδον αὐτοῖς ἐν μελίσμασι καὶ συρισμοῖς ἄχρι τῶν ἀψίδων τοῦ μεταποιηθέντος στερεώματος. τὸν ἦχον τῆς ἡδίστης κραυγῆς αὐτῶν ἀνέπεμπον τὰ ἤδη παραχθέντα καὶ ἀφθαρτιθέντα στρουθία. ὁ μέν τοι νεωστὶ παραχθεὶς ἐν τῷ στερεώματι δίκην ἡλίου πυρσός, εἰ καὶ ἐπταπλασίως ὑπὲρ τὴν τοῦ φθαρτοῦ ἡλίου λαμπηδόνα φέγγων ἄδυτα ἦν. ἀλλ' οὐχὶ καὶ οὗτος ἐν μεσημβρίᾳ ἐκφλογούμενος ἀνίᾳ κἀκεῖνος ἐλύπει τοὺς ἐνορῶντας εἰς αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ διηνεκῶς ἄσκια καὶ ἄδυτα φαίνειν ἡδονὴν ἀσύγκριτον παρεῖχε τοῖς ὁρῶσιν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

οἱ τῆς παλαιᾶς πατριάρχαι. ἔτι ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τοὺς εἰς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ λαχόντας καὶ ἐπένευσεν ἥκειν πρὸς Αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ οἱ δώδεκα πατριάρχαι σὺν αὐτοῖς. καὶ αὐτῶν τὰ πρόσωπα ὑπῆρχον λευκὰ ὡσεὶ χιών, αἱ δὲ στολαὶ αὐτῶν ὡς εἶδος λευκῆς νεφέλης. καὶ πορευόμενοι εἰσήρχοντο εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀσπαζόμενοι σὺν τρόμῳ τοὺς ἁγίους πόδας τοῦ αἰωνίου Θεοῦ καὶ Βασιλέως. παραπλησίως δὲ ἐποίουν καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ υἱοὶ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ καὶ αὐτοὺς εἰσέρχεσθαι μετὰ φρίκης καὶ ἀπείρου ἀγαλλιάσεως ὕμνουν καὶ εὐλόγουν τὸν ἐξουσίαν ἔχοντα πάσης πνοῆς.

οἱ τῶν μακάρων νήσων οἰκήτορες. ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος ἐν τοῖς δεξιοῖς καὶ ἰδοὺ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ σφόδρα, καὶ αὐτοὶ πάντες ἦσαν μονότροποι ἴσοι τὸ σχῆμα καὶ τὴν λαμπρότητα ῥόδοις ἐοικότες, πυρρακίζοντες, ὅλοι τερπνοί, ὅλοι παμφαεῖς, τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἔχοντες ἀσπράπτοντα ὑπὲρ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον ἐπταπλασίως. καὶ προηγεῖτο αὐτῶν ἀστραπὴ καὶ μετ' αὐτὴν φρικτὸν φῶς, οἷον ὑπὲρ χιόνα μυριοπλάσιον· ὑπῆρχον ἐν καθαρότητι. ἐσπαργώνου δὲ αὐτοὺς κυκλόθεν ὡσεὶ τεῖχος νεφέλη πυρός. καὶ ἡ παρεμβολὴ αὕτη μεῖζον κατὰ πολὺ ὑπὲρ τὰς προεισελθούσας ἁγίων παρεμβολάς. ἐγγίσαντες οὖν καὶ οὗτοι ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως ηὔφρανον Αὐτὸν ἐπὶ τῇ καθαρότητι αὐτῶν καὶ σὺν εὐμενείᾳ τὰς πύλας τῆς πόλεως τούτοις προσανεπέτασεν, ἐπειδὴ ἑώρακεν αὐτοὺς μηδαμῶς ἁμαρτήσαντας, ἀλλ' ἀσ-

πίλους ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν διαμείναντας. οὔτε γὰρ ὁ πειράζων πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς οὗτοι ἔζησαν ἐπὶ τῆς γῆς κατίσχυσεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοῦ ἐκπειράσαι αὐτούς, οὔτε μὴν αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν κακίαν ἢ πονηρίαν εἰργάσαντο, διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέτυχεν ἀπὸ τῆς τούτων φυλῆς οὐδὲ εἷς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσελθεῖν τούτους πάντας ἔνδον τῆς πόλεως, πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν αἶνον ἀσύγκριτον δεδώκασι τῷ μονογενεῖ Υἱῷ καὶ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἐπειδὴ εὐφράνθησαν σφόδρα ἐπ' αὐτῆς ὁρῶντες ἀναπληρούμενα δι' αὐτῶν τὰ φρικτὰ παλάτια καὶ τὰς ἀχαροποιήτους κατασκηνώσεις καὶ καταπαύσεις τῆς μεγάλης πόλεως τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ.

προφῆται. ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ἰδοὺ πάντες οἱ προφῆται δεδοξασμένοι εἰσήλθοσαν οἱ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πάρεξ τῶν ἐξοχωτάτων αὐτοῖς Μωϋσέως καὶ Ἀαρών. οὗτοι γὰρ καὶ μόνοι ἀπελείφθησαν μήπω παραγεγονότες. οἱ γοῦν τίμιοι τοῦ Θεοῦ προφῆται ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς πῦρ ἠφίων καὶ ὡσπερεὶ διαύγεια ἀστέρος ὀπηνίκα ἐπὶ τοῦ αἰθέρος παμφαῶς χυθεῖσα φαιδρῶς λάμπει. οὕτως δέ καὶ οὗτοι φαεινῶς λίαν ἀπέλαμπον. ἔδωκαν οὖν αἶνον Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἐν τῇ καταπαύσει αὐτῶν πάντες οἱ ἄγγελοι Αὐτοῦ. οἱ δὲ γε ἐξ εὐωνύμων ἐνωτιζόμενοι τοὺς φρικωδεστάτους ὕμνους τῶν ἁγίων ἀγγέλων μειζόνως τὰς καρδίας ἐτιτρώσκοντο καὶ διεπρίοντο καὶ στεναγμοὺς ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς ἀνοιμώζοντες ἀνέπεμπον καὶ πικρὰ καὶ αἱματώδη δάκρυα ἐχεῖτο ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐννοοῦντες οἵων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀπεστέρησαν καὶ εἰς ποῖα κακὰ ἔμελλον εἰσελθεῖν. καὶ γὰρ ἡ θάλασσα τοῦ πυρὸς κυματουμένη καὶ παφλάζουσα καὶ λίαν ταραττομένη ἐβρυχᾶτο. ἀνέβαινον δὲ ἐν τῷ κυματοῦσθαι αὐτὴν αἱ φωναὶ τῶν προκατακληθέντων ἐθνῶν ἐν αὐτῇ κράζοντες· ἐλέησον ἡμᾶς ὁ μόνος Θεός, ἐπειδὴ ἐν ἀγνοίᾳ πάντες ἡμεῖς ἐζήσαμεν. καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ ἐλεῶν αὐτούς. ἑώρων δὲ καὶ τὸν ἀδέκαστον Κριτὴν ὀργίλον καὶ ἐν θυμῷ εἰς αὐτοὺς ἀτενίζοντα καὶ κλόνος μέγας καὶ φρίκη πολλὴ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ὀδυρμὸς καὶ κοπετὸς καὶ οὐαὶ ἐχεῖτο ἐν αὐτοῖς σφόδρα σφόδρα καὶ μετὰ τρόμου ἵσταντο.

οἱ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως ἐλεήμονες. εἶτ αὖθις ἐπεῖδεν ὁ Κύριος ἐν τοῖς δεξιοῖς Αὐτοῦ καὶ προσεκαλέσατο τῇ δεξιᾷ χειρὶ Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ πολὺ σφόδρα καὶ αὐτοὶ ἐν πραέοις σχήμασι καὶ βήμασιν ἐπιπορευόμενοι πρὸς Αὐτὸν ἀπήρχοντο καὶ ἡ δόξα Κυρίου προηγεῖτο αὐτῶν. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὑπῆρχον λευκὰ ὡσεὶ ἔριον καὶ αἱ στολαὶ αὐτῶν ἀστράπτουσαι ὡς χρυσίον πεπυρακτωμένον, καὶ αὐτοὶ ἐλαίῳ φωτεινῷ ἀληλιμμένοι τὰς κεφαλὰς καὶ τ' θρίξ αὐτῶν ὡς ἄνθος χρυσίου τιμαλφέστερον. παρα-

γενόμενοι οὖν πρὸς τὸν Κύριον πίπτοντες χαμαὶ πρηνεῖς ἐπὶ τοῦ ἀχράντου δαπέδου εἷς καθ' εἷς πρὸς τοῖς ἀχράντοις ποσὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἐν τῷ ἀνίστασθαι εὐλόγουν καὶ ἐδόξαζον Αὐτὸν καὶ οὕτως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν εἰσήρχοντο. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καὶ αὐτοὺς πάντας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτῶν. ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ χριστιανοὶ οἱ τοῖς διὰ τῆς καλλίστης μετανοίας ἐπιστρέψαντες ἐν ζωῇ αὐτῶν καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ πένθει καὶ νηστείᾳ καὶ σάκκῳ καὶ τῇ λοιπῇ κακουχίᾳ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸν Κύριον ἐκλιπαρήσαντες καὶ ἐλεηθέντες καὶ καθαρισθέντες ὑπ' Αὐτοῦ. ἤνεσαν αἴνεσιν θείαν τῇ ἁγίᾳ καὶ ζωαρχικῇ Τριάδι καθότι ἐρρύθησαν τῇ χάριτι Αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἠξιώθησαν.

Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρος σὺν προφήταις καὶ δικαίοις ἔτι οὖν ἐπένευσεν ὁ Κύριος ἥκειν πρὸς Αὐτὸν τοὺς τῆς δεξιᾶς μοίρας, καὶ ἰδοὺ Μωυσῆς καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λίαν δεδοξασμένον καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἦσαν ὡς ἀστραπὴ καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ἐνδεδυμένοι ὑποδήμασι κοκκίνοις χρυσοπεδίλοις. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρος καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν καὶ δικαίων ὁ κατάλογος. οὐ μέντοι δεδοξασμένοι καὶ αὐτοὶ παραπλησίως [1—τῷ θεράποντι Κυρίου ἐξαισίως —1]. ἀλλ' οὖν ἔλαττον κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ παλαιοῦ καὶ καινοῦ τοῦ ὁμοίου εἴδους καὶ πράγματος. ὁ γὰρ θεόπτης Μωϋσῆς ἐν πᾶσι τοῖς προφήταις ἐξαίρετον σχῆμα καὶ δόξαν ἐκέκτητο. καὶ ἐν τῷ ἅμα πάντας αὐτοὺς εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν τὴν τῶν ἁγίων κεχωρισμένος ἐτύγχανε δόξῃ ἀνεκλαλήτῳ καλυπτόμενος.

καὶ μετὰ τούτους ἰδοὺ οἱ ἑβδομήκοντα ἄνδρες οἱ ἀπὸ τοῦ πνεύματος Μωυσέως μεταλαβόντες καὶ πλουτήσαντες παρὰ Κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν τὴν προφητείαν.

οἱ ὀρθόδοξοι κριταὶ τοῦ Ἰσραήλ. καὶ μετ' αὐτοὺς ἰδοὺ οἱ ὀρθόδοξοι κριταὶ τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ἀπὸ τοῦ Χάλεβ καὶ τοῦ [2—Γοθῶν Ἰσραήλ—2] καὶ μέχρι Σαμουὴλ τοῦ προφήτου κρίναντες τὸν Ἰσραήλ

ὁ προφήτης Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ ἀγαθοὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ μετ' αὐτοὺς ἰδοὺ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς Ἰούδα ὅσοι δηλονότι ἐπὶ τῇ ματαίᾳ εἰδωλολατρείᾳ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτοὺς οὐκ ἐνέμειναν ἀλλ' ἐκαθαρίσθησαν διὰ μετανοίας εἰλικρινοῦς καὶ ἐξιλασμῶν. πρὸς τούτους ἰδοὺ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ιβ' φυλῶν αὐτῶν ἄχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παρουσίας,

---

1—1 нѣтъ.

2—2 Гонивиѣл

τῷ νόμῳ Μωϋσέως καθαρῶς πειθαρχήσαντες καὶ τοῖς ματαίοις θεοῖς τῶν ἐθνῶν μὴ προσκυνήσαντες. καὶ οὗτοι πάντες φαιδροὶ καὶ γεγαννυμένοι ὑπάρχοντες εἰσήλθοσαν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων.

οἱ πρὸ τοῦ νόμου δίκαιοι. ἔτι προσέθετο ὁ Κύριος προκαλέσασθαι τοὺς ἐκλεκτοὺς Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν εἴσοδον τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ Ἀδὰμ καὶ Ἄβελ καὶ Σὴθ καὶ Ἐνὼς καὶ Ἐνὼχ καὶ Νῶε καὶ ἰδοὺ ὅσοι καὶ ὅσοι ἐν ταῖς γενεαῖς αὐτῶν τῷ Κυρίῳ εὐηρέστησαν καὶ σεμνῶς καὶ θεοφιλῶς ἐπολιτεύσαντο ἀπὸ γὰρ τῶν ἐσχάτως εἰς τὸν ἀμπελῶνα ἐληλυθότων προσέταξεν ὁ οἰκοδεσπότης τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ ἀπάρξασθαι τοῦ παρέχειν ἑκάστῳ ἐπίσης τὸ δηνάριον, καὶ αὐτοὶ μετὰ χαρᾶς εἰσήεσαν. καὶ ἐν τῷ εἰσιέναι τούτοις ὕμνησαν τὸν Δεσπότην αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν.

οἱ πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τὰς ἐντολὰς μὴ εἰδότες καὶ φυλάξαντες. ἐπειδὴ οἱ πρῶτοι τῆς κτίσεως ἄνθρωποι οἱ ἀπὸ αἰῶνος οἱ πρωτόπλαστοι εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν κατέπαυσαν καὶ μετὰ τὸ καταπαῦσαι καὶ τούτους, ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἥκειν ἀπὸ τῆς τῶν ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ μοίρας πρὸς Αὐτὸν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ συναγωγὴ ὀλιγοστὴ ἐπειγομένη ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ αὐτοὶ ὑπῆρχον ἐν παρηλλαγμένῳ σχήματι σεμνυόμενοι παρὰ πάντας τοὺς προσερχομένους. τὰ γὰρ πρόσωπα αὐτῶν ὡς νύμφης ἠγλαϊσμένα λευκῷ χρώματι καὶ πυρρακίζοντα. καὶ οἱ χιτῶνες αὐτῶν ποικίλοι ἐκ πάντων τῶν ἀνθέων τῆς γῆς συντεθειμένοι. οὗτοι δὲ ὑπῆρχον οἱ πρὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ νόμον μὴ ἔχοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ φύσει τὰ τοῦ νόμου πληρώσαντες καὶ εἰδώλοις μὴ προσκυνήσαντες, πορνείαν ἀπὸ καρδίας μισήσαντες, ἐλεημοσύνην ἐκτήσαντο. τὴν ἄνω πρόνοιαν ἐσεβάσθησαν πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐβδελύγξαντο καὶ διὰ τοῦτο τῆς αὐτῆς χαρᾶς ἠξιώθησαν. ἐθαύμαζον οὖν πάντες οἱ ἅγιοι τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ σχήματος αὐτῶν, διότι οὐκ ἦν ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν τίς ὅστις τοιούτῳ σχήματι ἐσεμνύνετο.

οἱ διὰ Χριστὸν μωροὶ δόξαντες. ἔτι προσεπένευσεν ὁ Κύριος τοῖς ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ ἥκειν πρὸς Αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ ὀλιγοστὴ πάνυ, καὶ αὕτη ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἐβάδισε καὶ προς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀπῄει, ὅλη ὡς ἀστραπὴ πυρὰ καὶ μεταφερόμενα τὰ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ποτὲ μὲν ἦσαν ὡς ῥόδα ἀστράπτοντα, ποτὲ δὲ ὡς ἄνθος χρυσίου καθαροῦ, ποτὲ δὲ λευκὰ ὡσεὶ χιών. καὶ αὐτοὶ βασιλικοὺς χιτῶνας ἠμφιεσμένοι ἐκ πάντων [1] λίθων αὐγαζόντων ξενοπρεπῶς καὶ μαργάρων πολυτίμων συντεθειμένους. καὶ εἰσῆλθον ἐπὶ τὴν ἁγίαν

[1] παντοίων.

πόλιν μετὰ φρικτῆς δόξης καὶ μεγάλης παρρησίας, καὶ θαυμαστὴ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐγένετο, καὶ ᾖνεσαν τῷ Θεῷ ᾠδὴν ὑπεράνω τὰ νοερὰ καὶ θεῖα στρατεύματα πάντα. οὗτοι δὲ ὑπῆρχον οἱ μωροποιίᾳ τὸν σοφιστὴν τῆς κακίας καταγωνισάμενοι. ἐν γὰρ τῷ ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ μωροὺς ἑαυτοὺς ἀποδείξαντες διὰ τὸν Κύριον καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων μεγάλως τιμωρηθέντες καὶ ἐξουθενηθέντες πλειόνως ἐνταῦθα ἐδόξασε τούτους ὁ Δικαιοκριτής. ἐπειδὴ τὴν ματαίαν καὶ ἐβδελυγμένην δόξαν τοῦ κόσμου ἀπὸ καρδίας μισήσαντες ἀπώσαντο καὶ τὴν σοφιστὴν τῆς κακίας κατεσοφίσαντο πανσόφως καὶ μεθ᾽ ὑπομονῆς τὰς μηχανὰς αὐτοῦ διαλύσαντες, ὅθεν καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν ἀθάνατον καὶ ἀμάραντον ἐν οὐρανοῖς δόξαν καὶ αἰωνίαν ἀγαλλίασιν.

οἱ μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. ἔτι μετὰ τὸ διηγήσασθαί μοι ταῦτα τὸν θεῖον ἄνδρα τὸν εἰς πάντα ὁδηγοῦντα καὶ σαφηνίζοντά μοι τὰ ὁρώμενα, ἐπένευσεν αὖθις ὁ Κύριος τοῖς ἐκ δεξιῶν εἰσπορευθῆναι πλήθη ἁγίων πρὸς Αὐτὸν καὶ τὴν ἁγίαν ἐκείνην καὶ θαυμαστὴν μητρόπολιν. καὶ ἰδοὺ ἐληλύθει ὄχλος οὐ πολύς ἦσαν δὲ τὰ πρόσωπα αὐτῶν λευκὰ ὡσεὶ ἔριον καὶ οἱ χιτῶνες αὐτῶν πυρσοφανεῖς ὡραῖοι τῷ ἀναστήματι οἷα κυπάρισσοι, φλόγα ἀγαλλιάσεως λίαν ἡσύχως γαληνομόρφως ἀπαυγάζοντες. χορεύοντες οὖν οὗτοι καὶ ἀγαλλιώμενοι ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ εἰσῄεσαν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. ὑπῆρχον δὲ οὗτοι οἱ πτωχοὶ γεγονότες τῷ πνεύματι, οἳ τύφον δαιμονιώδη οὐκ ἔσχον κατὰ τοῦ πέλας, οὔτε ἔπαρσιν, οὔτε ἀλαζονείαν, οὐθ᾽ ὑπερηφάνειαν, δι᾽ ἃ καὶ ἐπέτυχον τὸν ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθῶν. πρὸς τούτους ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος καὶ ἰδοὺ ἐχῄει διαχωρισθεῖσα τοῦ κλήρου τῶν δεξιῶν ἑτέρα συναγωγή, καὶ αὕτη νεφέλη φωτεινὴ ἠλυπτομένη καὶ κλοιοὶ χρυσέοι ἐπὶ τοῖς τραχήλοις αὐτῶν [1], [τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν λευκὰ ὡσεὶ χιών. καὶ ὡραῖοι ἐρυθροβαφέσιν ποσὶν ἐπορεύοντο. καὶ χαρμονή τις πολλὴ ὑπῆρχεν ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ θεία παράκλησις καὶ ἰδοὺ ἐν τῷ εἰσιέναι αὐτοὺς τὴν μακαρίαν πόλιν ἐκείνην ὁ Κύριος μετὰ πάσης παρακλήσεως καὶ θυμηδίας προετρέπετο αὐτούς, λέγων ἱλαρᾷ φωνῇ πρὸς αὐτούς· εἰσέλθετε ἀγαπητοί μου μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, οἱ κλαύσαντες, καὶ θρηνήσαντες, καὶ δάκρυα καὶ κωκυτοὺς πολλοὺς ἐπὶ τῆς γῆς σπείραντες διὰ τὰ αἰώνια ἀγαθά, ἐν κόπῳ καὶ πόνῳ καὶ πένθει διηνεκῆ πορευθέντες, νῦν ἐν ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ δρέψατε τοὺς καρποὺς τῶν πόνων ὑμῶν καὶ παρακαλεῖσθε αἰωνίως ἐν τῇ βασιλείᾳ Μου.

[1] Здѣсь большой пропускъ въ Иверской рукописи; недостающее вставлено по Синодальному списку № 250 (лл. 125, 126 и 111) и отмѣчено угловатыми скобками.

Ἔτι προσεκαλέσατο Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς μερίδος τῶν δεξιῶν, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ πάνυ σεμνῆς καὶ ἱλαρᾶς καταστάσεως, καὶ οὗτοι ἦγον λίαν γαληνοὶ τοῖς ἤθεσιν, πραέοις καὶ ἡσύχοις ποσὶν βαδίζοντες ἤκασιν ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν, στολὴν χιονοφεγγῆ περικείμενοι ἕκαστος. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν θείαν ἀγαλλίασιν καὶ ἀσύγκριτον περικεχυμένοι ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς φῶς ἐξήρχετο ἀπὸ τοῦ περιπάτου αὐτῶν. εἰσῄεσαν τοιγαροῦν καὶ οὗτοι πραεῖς τῇ καρδίᾳ ὀνομαζόμενοι καὶ ὕμνος ἔνδον ἠκούσθη συνήθης τῶν ἀγγελικῶν καὶ θείων ταγμάτων.

οἱ δικαιοκρίται γενόμενοι. Ἔτι προσεκαλέσατο Κύριος ὁ Θεὸς ὡσαύτως, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ καὶ αὕτη ὀλιγοστή, καὶ οὗτοι ὑπῆρχον περιειλημένοι τὰς πλευρὰς αὐτῶν φῶς, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν ἡ λαμπρότης τῆς δικαιοκρισίας Κυρίου, καὶ ὀσμὴ μύρου προφανῶς ἐξεπορεύετο, τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν οἱονεὶ μέλι στάζοντα γλυκασμὸν ἀγαλλιάσεως, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν ἥπτον ὡς πῦρ, καὶ αὐτοὶ ὑπῆρχον ἐνδεδυμένοι χλαίνας φρικώδεις, ὡς εὔχροια τόξου. καὶ τὰς κεφαλὰς ἐστεμμένοι διὰ λίθων λυχνίτων δίκην ἀνθρώπων μέγα καὶ φανῶν λαμπόντων. κατέναντι δὲ τῶν καρδιῶν αὐτῶν λίθοι μέγιστοι καὶ διαυγεῖς σμάραγδοι ἐπεπήγεσαν λάμποντες ὡς ὁ ἑωσφόρος. καὶ οἱ πόδες αὐτῶν χρυσοϋφέσι παλλίοις καὶ πολυθαυμάστοις περιελίσσοντο. ὡς οὖν παρεγένοντο καὶ οὗτοι πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἔστησαν ἐνώπιον Αὐτοῦ, ἰδὼν αὐτοὺς ἠγαλλιάσατο ἐπ᾽ αὐτοῖς καὶ μετ᾽ εὐμενείας καὶ φιλίας διαθέσεως ὑπερεκτιμῶν αὐτοὺς προτρέπεται ὑποδεικνὺς τῇ δεξιᾷ χειρὶ Αὐτοῦ τὴν ὡραίαν πύλην εἰσιέναι. ἡδονῇ τῶν προλαβόντων ἁγίων εἰσῄει. ἦσαν δὲ οἱ ὀλιγοστοὶ οὗτοι πάντες σφόδρα δεδοξασμένοι οἱ κριταὶ ἐν τῷ ματαίῳ κόσμῳ χρηματίσαντες καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀγαπήσαντες καὶ δῶρα μὴ δεξάμενοι, καὶ μὴ (sic) ἐλεήσαντες πτωχὸν ἐν κρίσει μηδὲ πρόσωπα δικαστῶν λαβόντες, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἐπίσης κατὰ τὸ δέον τὸ δίκαιον ἀπονείμαντες καὶ μηδὲν αὐτοῦ προτιμήσαντες.

οἱ ἐλεήμονες. αὖθις οὖν προσεκαλέσατο ὁ Κύριος καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα παραγενομένη ἔστη μετὰ παρρησίας φρικτῆς καὶ μεγάλης. ἦσαν δὲ οἱ τῆς συναγωγῆς ταύτης ἐνδεδυμένοι χιτῶνας χροιὰν καὶ λαμπρότητα ἴου καὶ ῥόδου παραπλησίους ἔχοντας, τὰς δὲ γε πλευρὰς αὐτῶν εἱλημένοι βύσσον βασιλικὴν, καὶ τὰς κεφαλὰς ἐστεμμένοι στεφάνοις μυριοβαφέσι καὶ ποικλομόρφοις. κεκτημένοι τὴν καταρχὴν ἐξ ἐλαιοκλάδων. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν λευκὰ ὡς τὸ φῶς. ἀφ᾽ ὧν ἐξήρχετο δίκην ἱδρῶτος, ἔλαιον μύρου πνέον σεμνὴν ἀσύγκριτον ἀθανασίας καὶ ζωῆς αἰωνίου ἀνεκδιήγητον. οἱ δὲ

πόδες αὐτῶν ὑπῆρχον ὡραῖοι χρυσοφαεῖς ἀστραπὰς ἀπαυγάζοντες καὶ πυρσὸς φρικτὸς ἐξεπορεύετο ἀπ᾽ αὐτῶν ἐν. τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς εἰσῆλθον οὖν καὶ οὗτοι πάντες δεδοξασμένως εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν· καὶ αἶνος ἠκούσθη τῶν ἀγγελικῶν καὶ θείων ταγμάτων, παραπλησίως τοῖς προεισελθοῦσιν ἁγίοις, οἵτινες μετὰ τὸ εἰσιέναι εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἑώρων δόξαν ἀνεκδιήγητον ἐν αὐτῇ καὶ κάλλος παλαστίων καὶ σκηνῶν ἀσύγκριτα καὶ ἀναρίθμητα καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς κόρος τῆς θέας καλλονῆς αὐτῶν ἃ καὶ ἐδέοντο ἔτι ἁγίων ὥστε κατασκηνῶσαι ἐν αὐτοῖς, ἐπειδὴ τὰ πλείω τούτων ἔτι κενὰ περιέμενον· τοσούτων γὰρ ἀναριθμήτων ταγμάτων καὶ πολυανθρώπων εἰσελθόντων ἐν αὐτῇ, τὸ τέταρτον μέρος αὐτῆς κατακρατῆσαι καὶ πληρῶσαι οὐκ ἴσχυσαν. ὑπῆρχον δέ οὗτοι πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν εἰσελάσαντες οἱ ἐλεήμονες πάντες, οἱ χήρας καὶ ὀρφανοὺς διαθρέψαντες, οἱ γυμνοὺς ἐνδύσαντες καὶ ξένους ὁδίτας ὑποδήσαντες καὶ ἔνδον τῆς οἰκίας εἰσαγαγόντες καὶ ξενίσαντες, καὶ χρέη ἀπόροις ἐκ τῶν ἰδίων θησαυρῶν λύσαντες. καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων πενήτων τὰς ἰδίας ψυχὰς προτεθέντες εἰς θάνατον, καὶ οἱ εἴ ποτε τοὺς πρὸς τῶν πυλῶν αὐτῶν παρερχομένους πένητας καὶ προσαιτοῦντας δι᾽ ἐπιδόσεως τῶν ἀναγκαίων θεραπεύσαντες. αὐτοὶ γὰρ οὐδὲ αὐτῆς τῆς τοιαύτης οὐδαμινῆς καὶ βραχυτάτης εὐποιΐας αὐτῶν τὴν μακαρίαν καὶ αἰώνιον ζωὴν ἐκληρονόμησαν.

οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ἔτι ἐπένευσεν ὁ Κύριος. τοῖς ἐκ δεξιῶν μολεῖν πρὸς Αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν Αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ παραλεγομένη ἐν εὐθύτητι ποδῶν αὐτῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἐπ᾽ αὐτὴν λαμπρότης][1] καθαρωτάτη σφόδρα καὶ λευκὴ αὖρα σταλάζουσα καὶ αἴγλην γλυκασμοῦ ἀνεχιχνιάστου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ τὰ τίμια πρόσωπα αὐτῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ συναγωγῇ ἦπτον ὑπὲρ τὴν ἀστραπὴν μυριοπλασίως καὶ φῶς οἷον ἐξαίσιον καὶ φρικτὸν ἀπηύγαζεν ἀπὸ τῶν καρδιῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πῦρ ἠφίων ἐν ταῖς συννεύσεσι τῶν διανοιῶν αὐτῶν, καὶ δόξα Κυρίου ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτῶν ἐπεἀθητο καὶ οὗτοι πάντες εἰσέρχοντο τὸ γόνυ μέχρις ἐδάφους κλίνοντες ἔμπροσθεν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ μετὰ τὸ εἰσιέναι τούτους πάντας, ἦνεσαν αἱ τάξεις τῶν ἁγίων ἀγγέλων ταύτῃ τοι καθάπερ προείρηται ἐπὶ τοῦ κατεπάνω τοῦ στερεώματος ὑπάρχοντος σκοποῦ ἱστάμενοι ἐβλέπομεν ὡς δι᾽ ὀπῆς τινος δῆθεν ἀνεῳγμένης ἡμῖν, ἐπὶ τῷ πάντα τὰ φρικτῶς ἐπὶ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας δρώμενα καθορᾷν τηλαυγῶς. ἐν οἷς δὲ ἠποροῦμεν αὐτοῖς ταῦτα κατανοεῖν, ἐδήλου πάν-

[1] Здѣсь оканчивается пропускъ въ Иверской рукописи.

τα καλῶς ὁ σὺν ἡμῖν ὑπάρχων φοβερώτατος ἄγγελος. πλὴν εἴ τι καθ' ὕπνους ταῦτα ὁρῶμεν, εἶθ' ὕπαρ Θεῷ μόνῳ γνωστόν, ἡμῖν γὰρ ἡ περὶ τούτου γνῶσις πάμπαν ἠγνόηται. νοῦς δὲ καὶ αἴσθησις καρδίας καὶ ὀφθαλμοὶ ἐδόκουν προσεῖναι ἡμῖν θείας τινὸς καὶ νοερᾶς φύσεως καὶ οὐκ ἀνθρωπίνης. τέως δὲ ἀπὸ τῆς ἐν ἡμῖν εἰκασίας καὶ τῆς μετὰ τὴν τῆς τοιαύτης θεωρίας λήξειν ἀκριβοῦς διαγνώσεως, ὡς ἐν ὀνείροις ταῦτα ἐβλέπομεν. ἀλλὰ πάλιν ποῦ τοιοῦτος ὁραῖος ὕπνου καὶ ὀνείρου ἀκολουθία ἀσύγκριτος καὶ ἄσκυλτος καὶ τῶν δειχθέντων πάντων ἄληστος μνήμη καὶ ἀδιάχυτος. ὄντως εὔκαιρον κἀνταῦθα λεχθῆναι τό, ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. καὶ ἰδοὺ μετὰ ταῦτα ὡς ὡράθη ἡμῖν ὁ Κύριος πρὸς τῇ πύλῃ τῆς πόλεως ἱστάμενος καὶ τοὺς ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ λαχόντας προσκαλούμενος.

οἱ εἰρηνοποιοί. ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ οὐ μεγάλη πάνυ παρεγένετο γλυκεῖά τις οὖσα τοῖς σεμνοῖς αὐτῆς ἤθεσι. καὶ ἡ ἀμφίασις τῶν στολῶν αὐτῶν ὡς εἶδος κρυστάλλου φωτοβολοῦντος καὶ τὰς πλευρὰς αὐτῶν εἶχον περιειλιμμένας νεφέλην πυραυγίζουσαν, τὰς δὲ ὀσφύας αὐτῶν ἀστραπὴν ἐζωσμένοι. καὶ κατέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν φῶς ὑπῆρχε καθαρὸν ὡσεὶ διαύγεια ἠλέκτρου. αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ πόδες ὡσεὶ χιὼν καὶ πάντες οὗτοι ἐπέβησαν ἐπὶ τῷ θαυμασίῳ δαπέδῳ τῆς φρικτῆς εἰσόδου τῆς πόλεως καὶ εἰσῆλθοσαν χαίροντες ἐν αὐτῇ. ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ εἰρηνοποιοί. δόξα τοίνυν ἐπὶ τῇ τούτων εἰσόδῳ γέγονε Κυρίῳ τῷ Θεῷ, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἁγίων Αὐτοῦ.

οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης. ἔτι προσθεὶς ὁ Κύριος ἐκάλεσε, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα παρεμβολὴ παρεπορεύετο κατέναντι τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν εἰσελαύνουσα ἐν τιμῇ καὶ δόξῃ πολλῇ. καὶ αὐτοὶ ὑπῆρχον κεχαριτωμένοι τὰ πρόσωπα ἀκτῖνας φωτεινὰς ἐν τῷ περιστρέφεσθαι πέμποντα, ἠμφιεσμένοι νεφέλην θεοπύρσευτον καὶ πορφυρᾶν αὔραν εἰλιμμένοι τὰς πλευρὰς αὐτῶν, καὶ δόξα Κυρίου περικύκλῳ αὐτῶν, περιεζωσμένοι διάχρυσον αἴγλην. καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀντὶ ὑποδημάτων πνευματικὴν εὐπρέπειαν φέροντες ἦπτον ὡσεὶ λαμπάδες πυρός. καὶ ἡ διαύγεια αὐτῶν ὡσεὶ λυχνίτου λίθου φαίνοντος ἐν νυκτί. καὶ εἰσῆλθον καὶ οὗτοι πάντες εὐφραινόμενοι εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην κατάπαυσιν τῶν ἁγίων ἐν γοῦν τῷ εἰσιέναι αὐτοὺς καὶ καταπαῦσαι αἶνος ἐξαίσιος ἠκούσθη αἰνούντων καὶ εὐχαριστίαν ἀναπεμπόντων Κυρίῳ τῷ Θεῷ. οὗτοι δὲ ὑπῆρχον ὡς ὁ πρὸς ταῦτα καθοδηγῶν με φησίν, οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὑπό τε ἀνθρώπων ἀπίστων καὶ κακοσχόλων καὶ δαιμόνων καὶ τῶν παθῶν, οἱ ὀνειδισθέντες διὰ Χριστόν,

οἱ ραπισθέντες χωρὶς φαινομένης ἀφορμῆς, οἱ ἀτιμασθέντες καὶ βδέλυγμα παρὰ τῶν ἀνθρώπων λογισθέντες, οἱ ἀκούσαντες εἶναι μὲν κακοὶ καὶ ἀποσυνάγωγοι γεγονότες μὴ ὄντες δέ, ἀλλὰ διὰ Κύριον ταῦτα πάντα βαστάσαντες καὶ ἰδιοποιησάμενοι, δι' ἃ καὶ ἠξιώθησαν τῆς μακαρίας ταύτης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως.

οἱ παρθένοι καὶ σωφροσύνην, φυλάξοντες μετὰ ἐλεημοσύνης. ἔτι προσέθετο Κύριος καλέσαι ἀπὸ τῶν ὑπολοίπων τῆς δεξιᾶς μερίδος. καὶ ἰδοὺ ἑτέρα παρεμβολὴ ἐρχομένη ἐπὶ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἐν αὐτῇ πάντες ὡς ἄγγελοι Θεοῦ, ὡς φυτὰ περικαλλῆ περιηνθισμένα ἐν κρίνοις καὶ ῥόδοις ἡδυπνόοις τὰ δὲ τίμια πρόσωπα αὐτῶν ὑπῆρχον κεκαθαρμένα καὶ φωτεινὰ ἐπαπλασίων ὑπὲρ τὴν χιόνα ἐν τῇ λευκότητι αὐτῶν λάμποντα. καὶ εἰσῆεσαν ἅπαν τὸ τοιοῦτον ἅγιον σύνταγμα περιβεβλημένοι ἀντὶ χλαινῶν ἀστραπὰς ἀστραπτούσας ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τοῦ φρικωδεστάτου ἐκείνου ἀέρος. αἱ δὲ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ ὡραῖοι πόδες ἐσπινθηροβόλουν αἴγλην θαυμασίαν πυρὸς γαληνομόρφως. καὶ οἱ τούτων ὀφθαλμοὶ ὡς ἁγίασμα Θεοῦ καθαρὸν ὅπως κατὰ προκοπὴν λαμβάνουσι καὶ χρίονται ἄγγελοι Θεοῦ καὶ λαμπάδες χρυσαυγίζουσαι ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐν αἷς φῶς πυρὸς ὡράτο οἷον γλῶσσα βρότειος ἀδυνατεῖ διηγήσασθαι. καὶ εἰσήλθοσαν ἐν μεγάλῃ δορυφορίᾳ τῆς λαμπροτάτης αὐτῶν ἔνδον τῆς ἁγίας πόλεως ἐκείνης πειθομένου δέ μου καὶ περὶ αὐτῶν τὸν ὁδηγοῦντά με, τίνες ἂν οὗτοι τυγχάνουσιν, ἀπεκρίνατο, οἱ παρθενίαν καὶ κοίτην νομίμου ἀνδρὸς φυλάξαντες ἀμίαντον μετὰ ἐλεημοσύνης καὶ ἐγκρατείας τῆς καθόλου τῶν βλαβερῶν.

οἱ νομίμως ὑπανδρευθέντες καὶ φυλάξαντες τὴν κοίτην αὐτῶν ἀμόλυντον. ἔτι προσεχόντων ἡμῶν ἰδοὺ ἐπένευσεν ὁ Κύριος ἥκειν τοὺς καταλειφθέντας ἀπὸ τῆς δεξίας μερίδος, καὶ ἰδοὺ ὀλίγη συναγωγὴ πορευομένη ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως. καὶ αὐτοὶ ὑπῆρχον ἔντιμοι σφόδρα καὶ ὡραιόμορφοι ὡραιζόμενοι καὶ οἷον μειδιῶντες ἐπὶ τῇ ὡραιότητι αὐτῶν τὰ δὲ τίμια αὐτῶν πρόσωπα ὑπῆρχον ἴσα καὶ ῥόδων ἐρυθρότητι καὶ λευκότητι ἐρυθραινομένα καὶ λευκαινόμενα. οἱ χιτῶνες σὐτῶν λευκοί, ὡσεὶ χιών, αἴγλην φαεινὴν καὶ θαυμασίαν ἀποπέμποντες, εἰλιμμένοι τὰς πλευρὰς αὐτών ὡσεὶ κρίνου ἡδυπνόου εὔχροιαν. ἐπὶ δὲ ταῖς κορυφαῖς αὐτῶν, στέφανοι ἐξ ἀνθέων καὶ κρίνων ἀμάραντοι ἔκειντο, καὶ χεῖρας χερσὶ κρατοῦντες ἀλλήλους ἀγλαομόρφοις ἐπορεύοντο, καὶ θαυμαστὴ ἦν ἀγάπη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ὡς ἄγγελοι Θεοῦ περιεζωσμένοι τὰς ὀσφύας ἀστραπὴν καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν φέροντες ὡραιότατα κοκκινοβαφῆ σανδάλια, καὶ εἰσήλθοσαν εἰς τὴν πολυθαύμαστον καὶ ἀνεκδιήγητον πόλιν ἐκείνην καὶ εὐλόγησαν

τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ καταπαύσει αὐτῶν πάντες οἱ ἄγγελοι Αὐτοῦ. ἔγωγε οὖν ἔφριττον καὶ ἱλιγγίων καὶ κατενόουν ἐμαυτὸν πῶς δυνατὸς καὶ ἡ ἰσχύς μου τῶν διανοιῶν οὐκ ἐξέλιπεν ἐπὶ τῇ κατανοήσει τῶν βλεπομένων μοι. πᾶσαι δὲ αἱ τάξεις τῆς ἑτοιμασίας εἱστήκεισαν ἡσύχως καὶ γαληνῶς ὡς ἐν ἐρήμῳ βαθείᾳ ἐπὶ τῶν στάσεων αὐτῶν ἐκκλησίαι, ἐπὶ τοῦ θαυμαστοῦ ἀέρος ἀκλόνητοι ἐστηλωμένοι ὡς ἐπὶ ἐδάφους γηΐνου. καὶ φησὶν πρός με ὁ σὺν ἐμοί „οὗτοι οἱ εἰσελάσαντες πρὸς τῷ τέλει τῶν ἁγίων ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν τὰ ζεύγη τῶν ἀνδρογύνων ἐν Χριστῷ εἰσίν, οἱ καθαροὶ καὶ ἀμόλυντοι γινόμενοι ἐν ταῖς συζυγίαις αὐτῶν, μὴ μιάναντες κοίτην ἰδίαν, οἱ ποιήσαντες τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου διὰ παντὸς ἐλεημοσύνας ποιοῦντες ἀπὸ δικαίων πόνων καὶ ἰδίων καμάτων, ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις διὰ παντὸς σχολάσαντες καὶ τῇ ζωοποιῷ καὶ ἁγίᾳ Τριάδι εὐσεβῶς καὶ ὀρθοδόξως λατρεύσαντες, ὅθεν καὶ δικαίως κατὰ τὰς ἀγαθὰς πράξεις αὐτῶν ἀπέλαβον μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τὴν ἀγήρω ταύτην καὶ ἀθάνατον βασιλείαν ἧς τέλος οὐκ ἔσται“. ἔφησα δέ πρὸς αὐτόν· „ὄντως [1], κύριέ μου, τολμηρῶς ἐρωτήσω σε, σὺ δέ μοι τάληθὲς σαφήνισον· εἴπερ ἄρα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ μακαριωτάτῃ ζωῇ ἡ γυνὴ τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἔχει, οἱ ἀρρύπως δηλονότι καὶ ἐν φόβῳ Κυρίου διαζήσαντες καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ ἀπαρατρώτους φυλάξαντες“; καὶ φησὶ πρός με· „οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ἐπιθυμία τοῦ ματαίου ἐκείνου κόσμου οὐδαμῶς. πρὸς γὰρ ἀφθαρσίαν τῆς κτίσεως ὑπὸ Θεοῦ μεταχωρησάσης οὐκέτι τοιοῦτόν τι βιωτικὸν οἱ ἀφθαρτηθέντες ἄνθρωποι μετέρχονται ἢ ὅλως τοιούτου οἱουδήτινος ἐπιδέονται, ἀλλὰ πάντες κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον ὡς ἄγγελοί εἰσιν Θεοῦ, καὶ βίον ζῶσιν ἀγγελικόν αἰνοῦντες καὶ ὑμνοῦντες ἀκαταπαύστως τὴν ἁγίαν καὶ ζωαρχικὴν Τριάδα, καὶ ἑορτάζοντες διηνεκῶς καὶ ἀιδίως“.

τούτων οὕτως πρός με εἰρημένων, ἰδοὺ ὁ τίμιος Σταυρὸς ἀπάρας ἀφ᾽ οὗ ἵστατο τόπου τῆς ἑτοιμασίας διὰ νεφέλης θείας ἐπὶ τοῦ αἰθέρος φερόμενος καὶ μαρμαρυγὰς ἀστραπηφόρους τῶν ἰδίων ἀκτίνων ἐκπέμπων ἔρχεται καὶ ἵσταται ἐπάνω τῆς θαυμαστῆς καὶ σεβασμίας πόλεως ἐκείνης, ὅλος ὡραισμένος καὶ δεδοξασμένος, κατέναντι τῆς πύλης ἐν ᾗ ὁ Κύριος ἵστατο τοὺς ἁγίους καλῶν κατ᾽ ὄνομα καὶ εἰσάγων ἔσωθεν [2].

τὸ δὲ γε πλῆθος τῶν ἁμαρτωλῶν ὑπῆρχε κατέναντι τοῦ Κυρίου ἱστάμενον ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης ὡς τὰ ἄστρα τοῦ

[1] нѣтъ.

[2] Въ Синодальномъ спискѣ далѣе слѣдуетъ заглавіе· ἐνταῦθα ἄρχονται τὰ ματαίων ἁμαρτωλῶν

οὐρανοῦ καὶ ὡσεὶ ἄμμος τῆς θαλάσσης καὶ ὡς χοῦς τῆς γῆς, ἀπο Ἀδὰμ τοῦ πρωτοπλάστου καὶ μέχρι τῶν ἐν αὐτῇ τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου γεννηθέντων κατὰ τὴν τοῦ φθαρτοῦ κόσμου συντέλειαν, οἵ τε πρὸ νόμου καὶ ἐν νόμῳ, καὶ ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ, καὶ ἅπαξ ἁπλῶς πᾶσα ψυχὴ ἀπὸ παντὸς ἔθνους καὶ πάσης φυλῆς ἡ μὴ μετανοήσασα καὶ ἐξομολογησαμένη καὶ τῶν πονηρῶν πράξεων ἀποστᾶσα, ὑπὸ τοῦ θανάτου ἐχωρίσθη τοῦ ἰδίου σώματος ἐπαποθανοῦσα ταῖς ἰδίαις ἁμαρτίαις ἵστατο κριθησομένη ὡς τὸ ὕδωρ τρέμουσα καὶ κλονουμένη ὡς φύλλον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον, οἱ ἀπὸ πάσης πίστεως καὶ δόξης καὶ αἱρέσεως, καὶ οἱ ὀρθοδόξως μὲν πιστεύσαντες καὶ τῷ ἁγίῳ τελειωθέντες βαπτίσματι, μὴ φυλάξαντες δὲ τὰς ἁγίας ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, μὴ ἀποστάντες ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, οἱ φονεῖς ἀπὸ τῶν φόνων αὐτῶν, οἱ μοιχοὶ ἀπὸ τῶν μοιχειῶν αὐτῶν, οἱ ἀρσενοκοῖται ἀπὸ τῆς αἰσχρουργίας αὐτῶν, οἱ αἱμομίκται ἀπὸ τῆς αἱμομιξίας αὐτῶν. οἱ κλέπται ἀπὸ τοῦ κλέπτειν, οἱ φαρμακοὶ ἀπὸ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν. οἱ ἐπαοιδοὶ ἀπὸ τῆς ἐπῳδῆς αὐτῶν, οἱ σκνιφοὶ ἀπὸ τῆς σκνιφότητος αὐτῶν, οἱ φιλάργυροι καὶ οἱ φιλοχρήματοι ἀπὸ τῆς περὶ τὰ μάταια μανίας αὐτῶν τῆς ψευδοῦς, οἱ ἐχθραίνοντες καὶ μνησικακοῦντες τοῖς ὁπωσδήποτε λελυπηκόσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μήνυδος καὶ μνησικακίας αὐτῶν, οἱ κατάλαλοι ἀπὸ τῆς καταλαλιᾶς αὐτῶν, οἱ ψεῦσται ἀπὸ τοῦ ψεύδους αὐτῶν, οἱ δόλιοι καὶ πανοῦργοι ἀπὸ τῆς ἰδίας πανουργίας καὶ δολιότητος, οἱ ὀργίλοι ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, οἱ αἰσχρολόγοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ τὰ εὐτράπελα καὶ γελωτοποιὰ φθεγγόμενοι καὶ μάταια ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰσχρουργίας καὶ φλυαρίας αὐτῶν, οἱ φθονεροὶ ἀπὸ τοῦ φθόνου αὐτῶν, οἱ λοίδοροι ἀπὸ τοῦ λοιδορεῖν, οἱ ὑπερήφανοι ἀπὸ τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, οἱ κενόδοξοι καὶ τετυφωμένοι ἀπὸ τοῦ κενοδοξεῖν καὶ ἐπαίρεσθαι, οἱ μέθυσοι ἀπὸ τῆς μωρᾶς μέθης, οἱ γαστρίμαρτοι ἀπὸ τῆς ἀπληστίας αὐτῶν, οἱ τύπτοντες τὸν πλησίον ἀπὸ τοῦ τύπτειν. οἱ μαλακοὶ ἀπὸ τῆς ἁφῆς, οἱ πόρνοι ἀπὸ τῆς πορνείας. οἱ λαθροφάγοι καὶ λαθροκακοῦργοι ἀπὸ τῆς τοιαύτης σατανικῆς ἐργασίας αὐτῶν. οἱ κρίνοντες ἀκαίρως τὸν πλησίον καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν ἐκπομπεύοντες ἐμπαθῶς ἀπὸ τοῦ κρίνειν, οἱ τὸ δίκαιον δώροις πωλοῦντες καὶ τὸ ἄδικον ἀνθαιρούμενοι ἀπὸ τῆς τοιαύτης παρανομίας αὐτῶν,—οὗτοι οὖν πάντες οἱ ἀπὸ χριστιανῶν ἁμαρτωλοὶ ἐλπίδι τοῦ μετανοῆσαι φενακισθέντες ἀπέμειναν τῇ ἡδονῇ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡρπάγησαν ὑπὸ τοῦ θανάτου, μὴ ἀξιωθέντες κἂν πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος μετανοίας τυχεῖν κατὰ δικαίαν ψῆφον Θεοῦ καὶ οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ὠνήσειε τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἀλλὰ καὶ κολάσεων πικροτάτων ὑπὲρ τοὺς ἀπίστους

πρόξενον γενήσεται, ἀνθ' ὧν ἐμόλυναν αὐτὸ ἔργοις αἰσχροῖς καὶ ρυπαροῖς, καὶ τὰς τοῦ Κυρίου ἁγίας ἐντολὰς οὐκ ἐφύλαξαν, σὺν αὐτοῖς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ τὰ ἄξια λήψονται τῶν βεβιωμένων αὐτοῖς, καὶ πληρωθήσεται δι' αὐτῶν ἡ ὠργισμένη καὶ καχλάζουσα τοῦ αἰωνίου πυρὸς θάλασσα ἥνπερ ἐξέκαυσαν τοῖς πονηροῖς ἔργοις καὶ διαβολίοις αὐτῶν. παρῆσαν γοῦν πάντες κριθησόμενοι, ἀνέτοιμοι, κατησχυμένοι, ρυπαροί, ἀηδεῖς, δυσειδεῖς, σκοτεινοί, ρυπαροπρόσωποι, μιαροί, δυσώδεις, βεβορβορωμένοι, παντελῶς ἀναπολόγητοι, καραδοκοῦντες, τί ποιήσειε Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῖς.

καὶ προσχὼν ὁ Κύριος ἐπέβλεψεν ἐπὶ τοὺς ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ προσούσῃ Αὐτῷ εὐμενείᾳ, καὶ ἰδοὺ τὸ ἅγιον Πνεῦμα τῆς θεότητος Αὐτοῦ παροξυσμῷ καὶ ὀργῇ δικαίᾳ ὠργίσθη καὶ ἐθυμώθη ἐπὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀπηλλοτριωμένους ἐκ μήτρας, καὶ ὁρῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἐθυμοῦτο καὶ παρωξύνετο σφόδρα. ἄἴφνης οὖν ὡράθη ἐν χειρὶ Κυρίου ῥάβδος πυρίνη, καὶ ταύτην ὠθήσας ἀπέρριψε κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν υἱῶν τῆς ἀνομίας ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ μερισμὸς καὶ ἀφορισμὸς ἐν μέσῳ αὐτῶν διὰ τῆς ῥάβδου ἐγένετο τῆςδε καὶ ἔστησαν εἰς μέρη καὶ μέρη πᾶσα φυλὴ καὶ γλῶσσα καὶ πᾶσα πίστις καὶ δόξα καὶ αἵρεσις, καὶ μέρος μὲν γεγόνασιν οἱ τοῦ ἔθνους τῶν ἰουδαίων, οἱ μὴ τῷ νόμῳ Μωσέως ἐμμείναντες, ἀλλὰ τοῖς εἰδώλοις τῶν ἐθνῶν λατρεύσαντες ἄχρι τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσάρκου οἰκονομίας, μέρος δὲ οἱ μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν μὴ πιστεύσαντες εἰς Αὐτόν, καὶ τὰ μύρια δεινὰ ἐργασάμενοι τῶν ἁγίων παθῶν Αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀποστόλων Αὐτοῦ.

καὶ ἰδοὺ εὐθέως ἐπέβλεψεν ἐπὶ δυσμὰς ὁ Κύριος ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ, καὶ παρεγένοντο οἱ τοῦ πυρὸς ἄγγελοι ὡς τάχος ἀστραπῆς, καὶ ἥρπασαν τοὺς λοιποὺς καὶ διεπέτασαν αὐτοὺς ἐν τῷ ροίζῳ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου πυρὸς τοῦ ἐπὶ τῆς θαλάσσης βρέμοντος καὶ ἀπείρως καχλάζοντος, καὶ αὐτοὶ ἠλάλαξαν ποντούμενοι τὸ οὐαὶ καὶ θρῆνος καὶ κοπετὸς ἐξηκούετο μάλα δεινῶς, ἐπειδὴ φόβος καὶ τρόμος μέγας ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς

καὶ μετὰ τούτους διεχωρίσθησαν ἐν μέρει ὅσοι χριστιανοὶ μὲν ἐχρημάτισαν, ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοῦ διωγμοῦ περέβησαν καὶ ἠρνήσαντο τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον Αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἔστησαν ἅπαντες κατηχρειωμένοι, βέβηλοι, ἐλεεινοί, κατησχυμένοι, καὶ ἀπεφήνατο ὁ Κύριος κατ' αὐτῶν. καὶ εὐθέως ἰδοὺ οἱ τοῦ πυρὸς ἄγγελοι ἦκον ἐπ' αὐτοὺς καὶ τῶν τριχῶν αὐτῶν δραξάμενοι ἥρπασαν τούτους πάντας καὶ ἠκόντισαν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης τοῦ πυρὸς ἀφιέντας φρικτὰς φωνάς— ἐλέησον ἡμᾶς, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν οὐδὲ ὁ οἰκτείρων αὐτούς [1].

[1] Далѣе въ Син. сп. слѣдуетъ заглавіе: οἱ ἀπ' αἰῶνος φονεῖς καὶ λησταί

καὶ μετ᾽ αὐτοὺς ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ ὑπὸ τῆς ῥάβδου Κυρίου διεστάλη, καὶ αὐτοὶ αἵματι ἀπείρῳ καταπεφοινιγμένοι καὶ κατηχρειωμένοι. ἦσαν δέ οὗτοι οἱ ἀπ᾽ αἰῶνος φονεῖς καὶ λῃσταὶ καὶ πάντες ὅσοι τινὰς ὁμοφύλους ἀκρίτως καὶ ἐκτὸς νομίμου ἀποφάσεως ἀπέκτειναν, εἴτε ἐν γῇ εἴτε ἐν θαλάσσῃ, ἢ καθοιονδήτινα τρόπον ἕτερον. καὶ ἀπεφήνατο ὁ Κύριος κατ᾽ αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι Κυρίου οἱ ἐπὶ τῶν κολάσεων καὶ ἦραν αὐτοὺς ἀποτόμως καὶ κατεπόντισεν ἐπὶ τοῦ πυρὸς τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ κλαυθμὸς αὐτῶν καὶ αἱ φωναὶ αὐτῶν ἀνήρχοντο μέχρι τῶν ἁψίδων τοῦ οὐρανοῦ λεγόντων· ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ φοβερὸς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ ἐλεῶν ἢ ὁ αὐτοὺς ἐξαιρούμενος [1].

καὶ μετὰ τούτους ἔτι διεχώρισε Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν κατακρίτων, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγή, καὶ αὐτοὶ ἔστησαν ἰδιάζοντες ἐν αἰσχύνῃ μεγάλῃ καὶ δάκρυσι ἀφορήτοις διότι ἀκάθαρτοι καὶ μιαροὶ ὑπῆρχον σφόδρα, μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες γενόμενοι, καὶ ὡς κύνες ρινηλάται ὀπίσω τῶν ἀνδρογύνων ἐπορεύθησαν, καὶ ἐμόλυναν τὰ ἴδια σώματα καὶ τὰς ψυχὰς καὶ ἔφριττον ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ αἰσχυνόμενοι καὶ ὡς ἐπένευσεν Κύριος ὁ Θεὸς ἐπ᾽ αὐτούς, ἰδοὺ ἄγγελοι πύρινοι ροπάλοις παίοντες αὐτοὺς οὓς καὶ παραλαβόντες ἥρπασαν καὶ κατεκερμάτισαν ἐπὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης τοῦ πυρὸς καὶ ἦν ἰδεῖν μέγα ἐλεεινόν ἐπ᾽ αὐτούς, ἔτριζον γὰρ τοὺς ὀδόντας ἐν πείρᾳ γενόμενοι τῆς ἀθανάτου πυρκαϊᾶς ἐκείνης καὶ ἐβόων γοερῶς, — φεῖσαι ἡμας, Κύριε, ὅτι ἐκτὸς Σου ἄλλον Θεόν οὐκ ἐγνωρίσαμεν οὐδὲ προσεκυνήσαμεν. καὶ οὐκ ἦν ὁ εἰσακούων οὐδὲ ὁ ἐλεῶν αὐτούς. ἐξεκαύθη γὰρ ἀληθῶς αὐθαιρέτως ὁ θυμὸς τοῦ δικαίου Κριτοῦ ὁ ἀπαθὴς καὶ δικαιότατος ἐπὶ τῇ δικαίᾳ ἀνταποδόσει τῶν μὴ μετανοησάντων ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν.

ἔτι πρὸς τούτους καὶ ἠφόρισεν ἡ τοῦ Θεοῦ θεία ῥάβδος ἀπὸ τοῦ ἐπαράτου κλήρου τῶν εὐωνύμων, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐν μέρει συναγωγὴ πονηρὰ καὶ ἁμαρτωλὸς σφόδρα. τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ ἀσβόλῃ περικεχρωσμένα, πεπυρακτωμένα καὶ καταπεφρυγμένα. καὶ διεχεῖτο ἐπ᾽ αὐτοὺς ἰὸς δυσώδης καὶ χαλεπὸς τοῦ ἰχῶρος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν, ὡς ἐκ καλάμου βόρβορος ἐπιπορευόμενος. καὶ αὐτοὶ ἐμίσουν καὶ ἐβδελύσσοντο σφόδρα αὐτοὺς εἰς τέλος. ἐπειδὴ πρὸ προσώπου αὐτῶν ὑπῆρχεν ἡ βέβηλος αἰσχρουργία αὐτῶν καὶ ἡ ἄθεσμος πρᾶξις. οἱ δὲ ἦσαν οἱ τὴν παρὰ φύσιν μίξιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐργασάμενοι ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην ἐνδειξάμενοι. καὶ ἐβδε-

[1] Тамъ же—далѣе заглавіе μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες.

λύτξατο αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς σφόδρα, καὶ διετάξατο λεγεῶνι ἀγγέλων τῶν ἐπὶ τῶν τιμωριῶν τεταγμένων. καὶ ἰδοὺ ἐπέπεσον ἐπ' αὐτοὺς ὡς χάλαζα ροιζηδὸν ἀφαρπάσαντες αὐτοὺς καὶ ἐπιτιθέντες ὡσεὶ μύλους χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν, ἐκεῖσε τούτους ἠ' όντισαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τοῦ πυρός. ἔνθα ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος μυρμηκηδὸν ἀνεδίδοτο καὶ ἐν τῷ ἅψασθαι αὐτῶν τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸν καὶ οἱ ὀφιοειδεῖς σκώληκες, βοαὶ φρικταὶ καὶ κωκυτὸς μέγας ἐξηκούετο ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ὀδυρμὸς πικρὸς καὶ πολὺς σφόδρα ἐξηχεῖτο [1]– ἐπὶ πρόσωπον –[1] τῆς ὑπ' οὐρανόν. μόνον γὰρ ἠνωτιζόμεθα αὐτῶν λεγόντων, καὶ πικρῶς ἀποδυρομένων οὐαὶ οὐαὶ φεῦ τῆς μεγάλης ταύτης ἀνάγκης, διότι [2] οὐ [3] γέγονε τοιαύτη οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς κάτω. ταύτης γοῦν τῆς γοερᾶς φωνῆς ἐξακουομένης ἐπὶ πρόσωπ ν πάσης τῆς γῆς, θρῆνος καὶ ὀδυρμός πολὺς ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς τῶν εὐωνύμων, καὶ κατέκοπτον ἑαυτῶν τὰ πρόσωπα τύπτοντες ἀφειδῶς ταῖς χερσὶ καὶ διεπρίοντο καὶ διεσχίζοντο μεγάλα μετανοοῦντες, οὐδὲν δὲ ὠφελοῦντες, ἀλλ' οὕτως διακείμενοι κατὰ πρόσωπον τοῦ δικαίου Κριτοῦ, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀντάρτης σατᾶν καὶ διάβ.λος.

ἔτι [4] διέστειλε Κύριος ὁ Θεός ἀπὸ τῶν εὐωνύμων τῇ κραταιᾷ ῥάβδῳ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ συναγωγὴ ἐξ ἑκατέρας γενέσεως τῆς τε ἄρρενος καὶ θηλείας διακριθεῖσα ἔστη καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς τοῦ ἑρπετοῦ τῆς καλουμένης σαύρας κιτρίνης τὸ δέρμα ἢ ὄφεως κεράστου. ἐπεκρέματο δὲ κύκλῳ τῶν σωμάτων αὐτῶν πλήθη σφηκῶν καὶ μυιῶν καὶ ἑτέρων τινῶν ζωυφίων καὶ ἑρπετῶν ἀκαθάρτων γένη ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, τύποι ταῦτα καὶ σαφῆ δείγματα τῆς ἐνδελεχούσης αὐτοῖς τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν ἐνηδόνου συνομιλίας καὶ συγκαταθέσεως. ἐν δὲ ταῖς χερσὶν αὐτῶν χολέρα χολῆς ὡράτο. καὶ ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν σκότος καὶ εἶδε εἰς αὐτοὺς Κύριος καὶ παρωξύνθη καὶ ἐβδελύξατο αὐτοὺς σφόδρα, καὶ ἐπένευσε τοῖς ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἀγγέλοις, καὶ ἰδοὺ ἦλθον ἀποτόμως εἰς αὐτοὺς καὶ βαρεῖαι ἁλύσεις σφόδρα ἐπετέθησαν τοῖς τραχήλοις αὐτῶν, καὶ ἐνεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ πυρὸς εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην θάλασσαν, καὶ ἔτριζον οὖν τοὺς ὀδόντας ἐν ἰσχύι ἀπὸ τοῦ συσχόντος αὐτοὺς πόνου ἐμπυριζόμενοι καὶ βιαίως στενοχωρούμενοι, καὶ οὐαὶ προσαναφθεγγόμενοι τὴν συνέχουσαν αὐτοὺς πικρὰν δριμύτητα οὐχ ὑπέφερον. οὗτοι

[1–1] нѣтъ.

[2] доб. αὕτη.

[3] οὐτε

[4] доб заглавіе μάγοι, ἐπαοιδοί, μαλακοί, γόητες

δὲ ὑπῆρχον μάγοι, ἐπαοιδοί, μαλακοί, γόητες καὶ οἱ τῶν τοιούτων ἐπιτηδευόμενοι εἰς τὸ ἐκπληρῶσαι τὰ ἴδια καταθύμια.

ἔτι [1] διέστειλεν ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν ἐξ εὐωνύμων Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἀποχωρισθεῖσα συναγωγὴ ἔστη κατὰ μόνας ἐπὶ τὸ αὐτό. ἡ δὲ ὁρὰ τοῦ προσώπου αὐτῶν ὑπῆρχε κτηνώδης, καὶ πτύελοι κτηνῶν περιεχέοντο αἱμώδεις καὶ ἀφρώδεις ἐπὶ παντὸς τοῦ σκηνώματος αὐτῶν. καὶ αὐτοὶ ἀηδεῖς καὶ σιχαντοὶ σφόδρα. καὶ αὐτοὶ οἱ μετὰ κτηνῶν πορνεύσαντες χριστιανοὶ καὶ τὸ καθόλου μὴ μετανοήσαντες καὶ ἐπένευσεν ὁ Κύριος τοῖς δημίοις ἀγγέλοις καὶ ἦραν αὐτοὺς, καὶ ἐνέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ πυρός. καὶ οὗτοι κατακαιόμενοι ἐν ἀσβέστῳ φλογὶ ἔλεγον· οὐαί, οὐαί, κατεκαύθημεν, κατεκάημεν. οὕτως βοῶντες τῷ φρικτῷ ἐκείνῳ πυρὶ κατεκαίοντο, καὶ δριμύτατον πόνον ὑπέφερον [2].

εἴδομεν τοίνυν, καὶ ἰδοὺ πᾶσαι αἱ οὐράνιαι δυνάμεις κατὰ ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς καὶ μεσημβρίαν καὶ ἄρκτον παρειστήκεισαν φόβῳ καὶ τρόμῳ τῷ Κριτῇ, οὐκ ἐν τῇ καινῇ ἐκείνῃ γῇ ἱστάμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἑστῶτες καὶ σεμνῶς πορευόμενοι, καὶ ἐδόκει μὴ χωρεῖν αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κτίσιν ὁ δὲ Κύριος εἱστήκει ἔτι παρὰ τῇ φρικτῇ πύλῃ τῆς ἁγίας Αὐτοῦ πόλεως καὶ ἠΰγαζε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ μήκοθεν φαιδροτάτην καὶ ξένην διαύγειαν οἵαν νοῦς καὶ γλῶσσα βρότειος ἀδυνατεῖ κατανοῆσαι καὶ διὰ στόματος φθέγξασθαι.

ὁ [3] αὐτὸς Κύριος ἔτι ἀφορισμῷ διεστείλατο ἀπὸ τῶν εὐωνύμων, καὶ ἰδοὺ ἕτερος λαὸς ἐξελήλυθε καὶ ἔστη ἰδίως. ἦν δὲ ὀλίγος σφόδρα. ἐνδεδυμένοι ἔνδυμα πονηρὸν ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν ἠφαντωμένα ἀπὸ τῆς στυγνότητος αὐτῶν ἰχῶρας δεινοὺς ἀπορρέοντα καὶ στρεβλοὶ οἱ πόδες αὐτῶν. θανάσιμον δὲ σημασίαν κατεῖχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. καὶ ἀπώσατο αὐτοὺς διὰ ταῦτα τὸ Πνεῦμα Κυρίου, καὶ σφόδρα ὀργισθὲν αὐτοὺς ἀπεφήνατο κατ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἀπότομοι ἄγγελοι ἥρπασαν αὐτοὺς καὶ ἐνέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην καὶ ἁλύσεις σιδηραῖ περὶ τὸν αὐχένα αὐτῶν ἐτέθησαν, καὶ ἐθρήνουν κλαυθμὸν ἀπαράκλητον, καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς, ἢ ὁ ἐξαιρούμενος ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἑαυτοὺς δι' ἀγχόνης ἢ διὰ ξίφους διαχειρισάμενοι, ἢ ἄλλῳ τρόπῳ οἱῳδήτινι ἑαυτοὺς τῆς παρούσης ζωῆς ἀποστερήσαντες καὶ Θεὸν μὲν τὸν κοινὸν Πατέρα καὶ Δημιουργὸν τῆς κτίσεως λυπήσαντες διὰ ταῦ-

---

[1] доб. заглавіе οἱ κτηνοβάται

[2] доб καὶ διεφθείροντο πυρί, ἀλλ' ἀκέραιοι διέμενον τὴν ἀνύποιστον πικρίαν τῆς ἐκβάσεως καὶ μόνον ὑποφέροντες

[3] доб. заглавіе οἱ δι' ἀγχόνης καὶ ξίφους ἑαυτοὺς ἀποθνήσκοντες.

τα καὶ παροξύναντες [1–]τὸν δέη[–1] πρὸς τοῦτο κεκινηκότα αὐτοὺς καὶ παρορμήσαντα διάβολον τὸν ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον καὶ πολέμιον τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ μεγάλως εὐφράναντες ἐπὶ τῆς σφῶν ἀπωλείας, ὅθεν καὶ ἀφανισμῷ παντελῶς παρέπεμψεν αὐτούς.

ἔτι[2] δὲ ἔστειλε Κύριος ἀπὸ τῶν ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ χωρισθεῖσα ἔστη ἰδίως. πάντες δὲ οἱ ἅγιοι καὶ δίκαιοι ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων προκύπτοντες τῆς ἁγίας πόλεως ἔωρων ὅπως ἐδίδουν δίκας πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἔφριττον. ἡ δὲ συναγωγὴ αὕτη πολλὴ σφόδρα. ἐκέκτηντο δὲ χεῖρας αἰθιόπων παραπλησίως τῇ ἀσβόλῃ. ἡ δὲ ὄψις αὐτῶν ὡς κονία σπουδοῦ κατακεκαυμένης, καὶ σύντρομοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ ἡ στολὴ αὐτῶν ρακώδης, διερρηγμένη καὶ ρερυπωμένη. οἱ πόδες αὐτῶν ὡσεὶ δορὰν ἐρίφων περικείμενοι, ἐν οἷς μεγάλως ἠσχύνοντο ὁρῶντες αὐτῶν τὴν οἰκτρὰν πενίαν καὶ τὴν ἐλεεινὴν αὐτῶν ἀηδίαν, ὅτι σκότος ἦν περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ θλῖψις πονηρὰ περὶ τὰς καρδίας αὐτῶν ἀπὸ πλήθους τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς Κύριος τοῖς βασανισταῖς ἀγγέλοις, καὶ ἰδοὺ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι πηδῶντες[3] αὐτοῖς, καὶ ὡς γίγαντες ὑπερμεγέθεις ἐδέσμουν τὰς χεῖρας αὐτῶν σχοινίοις πυρίνοις καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν ἱμᾶσι σιδηροπλέκτοις καὶ πεπυρακτωμένοις σφόδρα, καὶ ἔρριπτον αὐτοὺς ἐπὶ τὸν πικρὸν ὄχθον κατέναντι δυσμῶν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης τοῦ πυρός. καὶ αὐτοὶ μεγάλως τὸ οὐαὶ διεμερίζοντο γευσάμενοι τῆς πικροτάτης ὀδύνης τοῦ πυρός, καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ ἐξαιρούμενος. καὶ αὐτοὶ κλέπται, συληταί, νυκτοβάται καὶ λαθροκακοῦργοι.

ἔτι[4] ἅπαξ προσέθετο Κύριος καὶ διεχώρισεν ἀπὸ τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν ὁμηγύρεως ἑτέρα παρεμβολή, καὶ ἐληλύθει καὶ ἐξ ἐναντίας ἔστη τοῦ δικαίου Κριτοῦ καὶ αὕτη ἦν κατηφυσχυμένη εἰς τέλος. καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν ἐσμὸς σκωλήκων καὶ δυσωδία ἐξήρχετο ἄφατος καὶ ὄφεις νοητοὶ εἱλισσόμενοι ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν κορυφήν. ἐν δὲ ταῖς χερσὶν αὐτῶν κέρκους κατεῖχον. ἡ δὲ στολὴ αὐτῶν ὡς ἱστὸς ἀράχνης καπνῷ ἀμαυρούμενος. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὁμίχλῃ ἐσπαργανωμένα. καὶ ἐπεῖδεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐθυμώθη λίαν, ὅτι ψεῦσται καὶ ψευδομάρτυρες γενόμενοι πολλοὺς ἔβλαψαν, βαρεῖς ἐπίορκοι γενόμενοι καὶ ὀμόται εὔκολοι, καὶ οὐκ εἶχον ἐν ὀφθαλμοῖς τὸν τῶν ἐκδικήσεων Κύριον, ὅθεν καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς τοῖς βασανισταῖς ἀγ-

---

[1–1] нѣтъ.

[2] доб. заглавіе. οἱ κλέπται καὶ νυκτοβάται καὶ λαθροκακοῦργοι.

[3] ἐπισπηδόντες.

[4] доб. заглавіе: οἱ ψευδομάρτυρες.

τέλοις, ὡμοῖς οὖσιν ἀσπλάτχνοις καὶ ἀνελεήμοσιν, ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ οὕτως ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ κτισθεῖσιν οἳ καὶ καὶ ἔσυρον αὐτοὺς ἐκ τῶν τριχῶν ἀποτόμως, καὶ τύπτοντες αὐτοὺς ταῖς πυρίνοις αὐτῶν λόγχαις καὶ ράβδοις ἐκρήμνισαν καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην τοῦ πυρὸς θάλασσαν καὶ ἀπήλοντο. ἐν δὲ τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ οὐχ ἡμέρα ἦν οὐ νύξ οὐχ ἑσπέρα, οὐ πρωΐ, ἀλλὰ διὰ παντὸς [1]— ὡς οὕτως —[1] ἔχοντες, ὁ οὐρανὸς ὁρῶντο καὶ ὁ ἥλιος ἀμετακινήτως ἐπὶ τῆς αὐτῆς μένοντες λαμπρότητος καὶ φανότητος. ἐκεῖ φῶς τοῖς δικαίοις διηνεκὲς καὶ ἀνεκλάλητον καὶ χαρὰ ἄϊδιος καὶ ἀγαλλίασις ἄρρητος, οὐχ ὕπνος ὀχλεῖ, οὐ σωματικὸς κόπος, οὐκ ὀδύνη, οὐκ ἀρρωστία, οὐκ ἄλλο τι τῶν θλιβερῶν, ἀλλὰ διηνεκὴς εὐφροσύνη καὶ αἰώνιος ἀγαλλίασις καὶ ὕμνος εἰς Θεὸν ἄληκτος καὶ ἀγαθῶν ἀπολαύσεις ἀθεάτων [2]— ὀφθαλμοῖς —[2].

ἔτι[3] διεχώρισε Κύριος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν συναγωγὴν τῇ θείᾳ ράβδῳ Αὐτοῦ τῇ διαιρούσῃ ἕνα ἕκαστον ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, καὶ ἑνούσῃ τοῖς ὁμοτρόπως αὐτοῦ καὶ τὰς[4] συναγωγὰς ἱστώσῃ. καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. ἦν δὲ ἐπ᾽ αὐτοὺς σκότος μέλαν, τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπηγριωμένα κατὰ μεμηνότες καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζοντες καὶ δάκνειν ἀλλήλοις ὡρμημένοι, μισοῦντες ἀλλήλους καὶ τὰς γλώσσας τοῦ στόματος ὡσεὶ κύνες προβαλλόμενοι μαχαίραις ὀξείαις ἐοικυίας πῦρ μαλθακὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἠφίουν. ὑπεδέδεντο δὲ καὶ τοὺς πόδας ὑποδήμασιν ἀκανθοφυέσιν καὶ σκολόπων μεστοῖς. οὗτοι δὲ ὀργίλοι, θυμώδεις καὶ μνησικακίαν δεινὴν ἀεὶ[5] ἐν ταῖς καρδίαις ἔχοντες ἦσαν. πρὸς δὲ φθονεροί, κατάλαλοι, φιλολοίδωροι, φλύαροι. συκοφάνται, μανικοί, θηριώδεις τὸν τρόπον. καὶ ἦν ἡ συναγωγὴ αὐτῶν μεγάλη σφόδρα. καὶ ἐπέβλεψε Κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἠγανάκτησε τὸ πνεῦμα Αὐτοῦ καὶ διετάξατο αὐτοῖς βασανισταῖς ἀγγέλοις ἐτάσαι καὶ αὐτούς. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες ἀμαυροὶ καὶ μεμελανωμένοι, ἔχοντες τὰ ἴδια πρόσωπα ὡς χύτρα πολυήμερος ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐψημένων παχύτατα καὶ στεγανώτατα ἀμαυρωθεῖσα. παραλαβόντες τοίνυν τοὺς ἐλεεινοὺς τούτους οἱ ἐπὶ τὸ κολάζειν τεταγμένοι ἀπηνεῖς ἄγγελοι ἦκιζον αὐτοὺς λίαν σφοδρῶς

---

[1] ὡσαύτως

[2—2] τοῖς τῶν ἀπίστων ὀφθαλμοῖς καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπων φιληδόνων καὶ φιλοσάρκων μὴ ἀναβαινόντων

[3] доб. заглавіе οἱ ὀργίλοι, θυμώδεις, μνησίκακοι καὶ . (стерто слово) αὐτοῖς.

[4] κατά.

[5] нѣтъ

καὶ σύροντες αὐτοὺς ἐκτάδην ἐκ τῶν ποδῶν, ἐκεῖσε τούτους ἀπέρριψαν. ἔνθα ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων καὶ τὰ αἰώνια βασανιστήρια κράζοντας μὲν τὸ οὐαὶ γοερῶς καὶ ὁλοφυρομένους βύθιον καὶ αἵματα ἀντὶ δακρύων κενοῦντας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀνοήτως δὲ καὶ ἀνωφελῶς καὶ εἰκῇ τούτων αὐτοῖς γενομένων. οὐ γὰρ ἦν ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς καὶ ὁ ἐξαιρούμενος.

τούτων[1] οὕτως κατακριθέντων, ἔτι πλῆθος ἄπειρον ἀπελείφθη τοῦ μέρους τοῦ εὐωνύμου καὶ ὁ Κύριος ἦν φορῶν στολὴν ἐκδικήσεως καὶ ἀνταποδόσεως, καὶ διεχώρισεν ἀπ᾽ αὐτῶν ἑτέραν συναγωγήν, ἣ καὶ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. καὶ αὐτοὶ ὑπῆρχον ἀσβόλην περικείμενοι καὶ τὰ σώματα αὐτῶν περιρραντισμένα τριβολίοις ὀξέσιν. ἡ δὲ στολὴ αὐτῶν φέρουσα ρυπάσματα ἱδρῶτος καὶ[2] βλίσχρου καὶ λιγδώδους. τὰ πρόσωπα αὐτῶν καπνῷ βαθεῖ ἐμφερῆ καὶ παρόμοια ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν μυκτήρων αὐτῶν δριμύτης ἐξεπορεύετο. οἱ πόδες αὐτῶν ἐξῳδηκότες καὶ μεμελανωμένοι σφόδρα, τὴν ἐνοικοῦσαν αὐτοῖς πονηρίαν καὶ κακεντρέχειαν διὰ τῶν τοιούτων σημείων καὶ βδελυκτῶν ἰδεῶν τοῖς πᾶσι τοῦ δικαίου Κριτοῦ εὐδοκήσαντος διαδείκνυσθαι καὶ φανερῶς στιλιτεύεσθαι, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ἀναπολόγητοι εὑρεθεῖεν οἱ μὴ μετανοήσαντες, καὶ ἑαυτοὺς διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καὶ εὐποιΐας ἀποκαθάραι σπουδάσαντες, δάκρυσι θερμοῖς τὰς κηλῖδας ἀπολουσάμενοι, καὶ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων τὸν Κριτὴν ἵλεων ποιήσαντες καὶ μάλιστα ὑπὲρ τ᾽ ἄλλα πάντα μὴ ἀφέντες τοῖς ἀδικοῦσι καὶ λυποῦσι καὶ θλίβουσιν, ὅπερ τὸν ἀπροσωπόληπτον κριτὴν λίαν δυσωπεῖ καὶ πρὸς τὸν ὅμοιον ἐφέλκεται ζῆλον, ἐπεὶ καὶ παρ᾽ αὐτοῦ τοῖς ἁμαρτωλοῖς τοιαύτη εὐχὴ παραδίδοται ἵνα λέγωσι αἰτούμενοι,—ἄφες ἡμῖν τὰ παραπτώματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἀφίεμεν ἡμεῖς τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

ταῦτα δὲ [3]—ὑπὸ τοῦ συνόντος μοι ἁγίου ἀγγέλου ἐδιδασκόμην—[3], λέγοντός μοι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα. ὄντως οἱ ἁμαρτωλοὶ οἱ ἐλεεινοί καὶ πήλινοι δύνανται διὰ μόνης ταύτης τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀφιέναι τοῖς λελυπηκόσι τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ καρδίας τὸν Κριτὴν ἵλεον ποιεῖν καὶ μηδὲ ἆραι στόμα σχεδὸν κατ᾽ αὐτῶν, ἢ ἐγκαλέσαι αὐτοῖς καὶ προσονειδίσαι ἐφ᾽ οἷς ἥμαρτον ἢ ἀνεχόμενον φθέγξασθαι τι μικρὸν ἢ μέγα πρὸς αὐτοὺς κἂν μεγάλα τινὰ ἡμαρτηκότες καὶ ἀνίατα ὑπάρχωσιν, ἐχόντων αὐτῶν μέγα καὶ ἀναντίρρητον προβλημα, τὴν παραδεδομένην αὐτοῖς ταύτην εὐχὴν καὶ τὴν τῶν λελυ-

[1] доб заглавіе· οἱ μὴ ἀφιόντες τῶν ἀδελφῶν τὰ παρατώματα αὐτῶν.

[2] нѣтъ.

[3—3] нѣтъ

πηκότων αὐτοὺς ἀπὸ καρδίας ἄδειαν[1], ἣν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑποδεικνύειν ὀφείλουσιν, ὥστε μὴ μόνον ἀποδιδόναι αὐτοῖς καὶ δοκεῖν ἀρκετὸν εἶναι εἰς εὐαρέστησιν, τὸ μὴ ἴσοις ἀμείβεσθαι τοὺς λυπήσαντας, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐεργέτας ἀληθινῶς καὶ ὁλοκαρδίως τούτους ἡγεῖσθαι ὑπὲρ πάντας τοὺς καθ' αἷμα προσήκοντας καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς γεγεννηκότας καὶ δώροις καὶ ἀγαθοῖς οἷς ἥδονται, τούτους ἀμείβεσθαι τῇ γὰρ ἀληθείᾳ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες τίς τῶν ἁπάντων εὐεργετῶν μᾶλλον ἄνθρωπον δύναται, ἢ ὡς ὁ τῆς αἰωνίου κολάσεως τοῦτον ῥυόμενος, ὄντως οὐδείς. ὅθεν καὶ οἱ τὸν λυποῦντα οὕτως λογιζόμενοι καὶ εὐεργέτην μέγιστον καὶ σωτῆρα μετὰ Θεὸν συνετῶς καὶ σοφῶς ἡγούμενοι, ἔξουσι μετὰ παρρησίας λέγειν πρὸς τὸν Κριτήν,—ἄφες ἡμῖν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν. καὶ οὐ μόνον ἀφήσει αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλείαν οὐρανῶν ὁ μεγαλόδωρος τούτοις χαρίσεται. καὶ φεῦ τοῖς μὴ ἐκ ταύτης τῆς ἀρετῆς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν πραγματεύσασθαι βουληθεῖσιν ἀπὸ τῶν ἐνθένδε· μᾶλλον δὲ μὴ δυνηθεῖσι συνιδεῖν τὸ ἐκ ταύτης κέρδος, δι' ὑπερηφανίας καὶ ἀλαζονικοῦ φρονήματος ὑπεροχήν. καὶ γὰρ πειρώμενοι ἡμεῖς ἀνταποδοῦναι τοῖς λελυπηκόσιν ἡμεῖς καὶ ὀργιζόμενοι κατ' αὐτῶν, οὐ μόνον ὃ θέλομεν αὐτοῖς κακὸν ἀδυνατοῦμεν, πολλάκις ἐργάσασθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν ἐπιβουλεύομεν ἔστιν ὅτε λαμπροτέρους ποιοῦμεν αὐτοὺς, καὶ ἑαυτοὺς τὰ μέγιστα πολλαχῶς καταβλάπτομεν, τῇ τε ὀργῇ τοῦ μὴ δύνασθαι πληρῶσαι τὰ καταθύμια καὶ τῷ φθόνῳ τῶν ἐπαίνων ἐκείνων. αὐτοὶ ἔσωθεν τὴν καρδίαν δεινῶς σπαραττόμενοι καὶ ὡς ὑπὸ πυρὸς κηρὸς τηκόμενος τῇ τε παμμεγίστῃ ζημίᾳ τοῦ ἐξ αὐτῶν κέρδους, ἤτοι **τῆς τῶν οὐρανῶν ἀδιαδόχου βασιλείας καὶ τῇ δίκῃ τῆς ἐπηρτημένης ἡμῖν ἐκπαραβασίας τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν παραβάσεως. καὶ ποῖος λοιπὸν ἄλλος τῶν δοκούντων ἐχθρῶν ἡμῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἀδικῆσαι δύναται ὡς αὐτοὶ ἑαυτούς;** τῷ ὄντι γὰρ τὸν μὴ ἑαυτὸν βλάπτοντα οὐδὲ αὐτὸς ὁ διάβολος βλάψαι δύναται, μή τι γε ἐχθρὸς ἄνθρωπος, τούτων οὕτως κατ' ὀρθὸν λόγον ἐχόντων, ἐχθρὸς οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπου, ἢ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐξ ἀδιακρίτου κρίσεως τῶν προσπιπτόντων, καὶ τῆς τῶν λογισμῶν χαυνότητος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀμβλυωπίας. ὅθεν καὶ ἑαυτοῖς καὶ μόνοις προσάπτειν τὰς αἰτίας τῶν λυπηρῶν χρεών ἐστιν, τῇ τε ἰδίᾳ ραθυμίᾳ καὶ τῇ ἀδιακρισίᾳ καὶ οὐχ ἑτέρῳ τῶν ἁπάντων, ὡς ἤδη σαφῶς ἀποδέδεικται καὶ ἄλλον οὐκ ἐνι.

ἡ οὖν προειρημένη συναγωγὴ τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ τῶν εὐωνύμων χωρισθεῖσα καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Κριτοῦ σταθεῖσα ὡς ἄνωθεν ὁ λόγος

[1] ἄφεσιν.

ἀκολούθως ἐδήλωσεν, εἶχε τοὺς ἐν αὐτῇ μεθ' ὧν ἐκέκτηντο ἑτέρωἀηδιῶν, καὶ ὡς δεσμίους πεπεδημένους φαινομένους ἐν κλοιῷ σιδηρῷ λίαν βαρυτάτῳ τοὺς τραχήλους περιεχομένους καὶ εἰς τὴν γῆν καμπτομένους λίαν σφοδρῶς καὶ ἀδημονία πολλὴ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὑπῆρχεν. ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἐν κώμοις καὶ θεάτροις σατανικοῖς καὶ ἐν ὑπερηφανείᾳ καὶ τύφῳ καὶ ἐπάρσει πάντα τὸν βίον διανύσαντες [1]—τῶν αὐτῶν—[1]. καὶ ὠργίσθη αὐτοῖς Κύριος ὁ Θεὸς διότι οὐκ ἀπέπλυναν ἑαυτοὺς διὰ μετανοίας καὶ δακρύων πρὸ τοῦ μεταλλάξαι αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ ἰδοὺ παρεγένοντο οἱ φοβεροὶ ἐκεῖνοι ἅρπαγες καὶ ἥρπασαν αὐτοὺς καὶ ἀπῆντισαν ἐν τάχει πολλῷ εἰς τὸ πῦρ θαλάσσης τῆς ἀγρίας ἐκείνης ἐν ᾗ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ αὐτοὶ ἔκραζον ἐλεεινῶς,—ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀπέστρεψε τό πρόσωπον Αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν.

ἔτι [2] ἐχώρισεν ὁ Βασιλεὺς ὀπὸ τῆς εὐωνύμου μερίδος πλῆθος πολὺ λαοῦ, καὶ αὐτοὶ πάντες μονότροποι ἐν ταῖς ἀσελγείαις αὐτῶν, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον Αὐτοῦ. καὶ ἡ συναγωγὴ αὕτη πολλὴ καὶ μεγάλη σφόδρα ὑπὲρ πάσας τὰς παρελθούσας τῶν τε δικαίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν. καὶ ὡς ἐθεωροῦμεν τὴν τοιαύτην συναγωγὴν ἀποθαυμάζοντες εἰς τὸ πλῆθος αὐτῆς, ἰδοὺ πλήθη ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ διακόνων κατεφαίνοντο ἡμῖν ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ ὅρασις ἡμῶν σὺν τῇ αἰσθήσει οὐχ ὡς νῦν εἰσὶν ἐν ἡμῖν κατενοοῦντο ἡμῖν. καὶ τὸ τηνικαῦτα ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐκστατικῇ θεωρίᾳ, ἀλλὰ καιναί τινες καὶ ὑπερφυεῖς εἰς τὸ κατανοῆσαι καὶ ἰδεῖν καὶ τῷ ὄντι ἀγγελικαὶ ἔτι περιεργότερον ἐνατενιζόντων ἡμῶν τῇ τοιαύτῃ συναγωγῇ, ἰδοὺ πλῆθος ὑποδιακόνων, ἀναγνωστῶν καὶ ψαλτῶν ἐν αὐτῇ κατορῶντο ἡμῖν, ἕκαστον αὐτῶν τάγμα ἐν τῷ ἰδίῳ σχήματι καθορώμενον, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρες λαικοὶ καὶ γύναια καὶ μειράκια καθορώμεναι, καὶ ἀπεριέργως τ' ἀληθῆ ἐροῦμεν, ὡς μὲν γὰρ ἡγουμένους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ καθηγητὰς τοῦ ὀρθοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας γεγονότας [3] εὐλαβεῖσθαι καὶ σεμνολογεῖν ἡμᾶς ἀναπείθει τὰ ὁραθέντα. ἡ δὲ τῶν θεατῶν [4] ἀλήθεια, καὶ ὁ τοῦ ψεύδους κίνδυνος τὴν ἀλήθειαν ἐκδιηγήσασθαι παρασκευάζει. ἰδοὺ γὰρ ὡς ἑνορῶμεν εἰς αὐτοὺς ἦσαν ρερυπωμένοι τὰς στολὰς αὐτῶν σφόδρα ἀπὸ κόπρου τῆς γῆς, καὶ ἡ κόπρος αὕτη κατέρρει ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῶν ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐδαμοῦ. οὐ γὰρ ὑλώδης ἦν, ἀλλ' ἄυλός τις καὶ νοητός. καὶ ἰδοὺ ὀσμὴ πικρί-

[1]—[1] нѣтъ

[2] доб. заглавіе: οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι κληρικοί.

[3] нѣтъ.

[4] θεαθέντων.

ας κατεχομένη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἀπετίνασσον αὐτὴν καὶ οὐ κατέπιπτεν. καὶ ἰδοὺ ὁρῶμεν καὶ ἦσαν θάνατον περιεζωσμένοι καὶ ἤμελλε μὲν αὐτοὺς τιτρώσκειν ἄφνω καὶ ἀπολύειν, οὐκ ἠδύνατο δὲ ἔτι ἀποκτεῖναι αὐτοὺς διὰ τὸ ἀπαθανατισθῆναι αὐτοὺς καὶ ἀφθαρτισθῆναι. μόνον γὰρ συνῆν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ αἰωνίως τιμωρεῖν αὐτούς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὑπῆρχον ἀφρώδεις καὶ λίαν αἱματώδεις τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν λιγδώδη καὶ πονηρά καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν ἀηδὴς πάνυ. καὶ σκώληκες πολύποδες ἐδράσσοντο αὐτῶν ἐπὶ καρδίας καὶ μυρμήκων πονηρῶν ἐπέπληστο αὐτῶν τὸ στόμα καὶ τὰ χείλη. καὶ καθάπερ ἀπὸ καλάμου βορβόρου τοιαύτη τις δυσωδία ἐξήρχετο τῶν μυκτήρων αὐτῶν, καὶ ὥσπερ βδέλλαι ἀναρίθμητοι πονηρότατοι ἐδράσσοντο τῶν ἰχνῶν αὐτῶν, καὶ λίαν ἐταπείνουν αὐτοὺς ἐκπίνουσαι τὸ αἷμα αὐτῶν καὶ εἶδε Κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐβδελύγξατο πάντας αὐτοὺς καὶ ἀπεφήνατο κατ᾽ αὐτῶν εἰπών, ὅτι γενεὰ αὕτη πονηρὰ καὶ μοιχαλίς, ἡ ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῆς ἐκπορνεύσασα καὶ [1—τὸ ὄνο-] μά Μου [—1] τὸ ἅγιον τὸ ἐπικληθὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐξυβρίσασαι τοῖς ἔργοις αὐτῶν τοῖς πονηροῖς, πορευέσθω καὶ αὐτὴ τῷ πυρὶ ᾧ ἑαυτῇ διὰ τῶν ἔργων αὐτῆς τῶν πονηρῶν ἐξέκαυσε. καὶ ἅμα τῷ ταῦτα εἰρηκέναι τὸν Κριτὴν ἦν ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν μέγα θέαμα ἐπ᾽ αὐτοὺς, δάκρυα αἱματώδη χεόμενα, καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ θρῆνον πάμμεγα καὶ γοερὸν ἐκπεμπόμενον ἐξ αὐτῶν, ἱκετευόντων τὸν Κριτὴν καὶ λεγόντων· „ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός, καὶ φεῖσαι τοῦ πλάσματός Σου, ὅτι κἂν ἡμάρτομεν, ἀλλὰ πλὴν Σοῦ Θεὸν ἕτερον οὐκ οἴδαμεν“. καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν στρατηγῶν ἀγγέλων διὰ τῆς φωνῆς τοῦ σάλπιγγος ἐκ τρίτου λαλήσας ἀπελογήσατο πρὸς αὐτούς· „πρῶτα μὲν, ὅτι πορεύεσθε καὶ ὑπάγετε ἀπ᾽ Ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι, οὐ γὰρ οἶδα ἡμᾶς. ἐκ δευτέρου δὲ, ὅτι τὰ δάκρυα ὑμῶν ταῦτα καὶ τὸ πένθος τῆς μεταμελείας πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ὑμᾶς ἔδει προσεῖσαί μοι διὰ μετανοίας καὶ ἐξαγορεύσεως. καὶ τὸ τρίτον εἴρηκεν, ἰδοὺ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος παραδοθεὶς τοῖς βασάνοις ἤδη μεταμεμέληται καὶ μέγα καθὼς καὶ ὑμεῖς κέκραγε, καὶ γε οἰκτειρήσω αὐτόν; πορεύεσθε ἀπ᾽ Ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ“. καὶ ἰδοὺ μετὰ τὴν φωνὴν ταύτην οἱ πύριοι καὶ γιγαντιαῖοι ἐκεῖνοι ὡς χάλαζα τετριγυῖα ἐπιπεσόντες, ἥρπασαν πάντας καὶ ἐνέβαλον αὐτοὺς κατὰ κεφαλῆς ἔνθα οἱ βορβορώδεις καὶ σκώληκες [2—ὑπῆρχον εἰς τὴν φλογώδη —2] ἐκείνην θάλασσαν.

ἔτι[3] προσθεὶς ὁ Κύριος ἠφόρισεν ἀπὸ τῶν εὐωνύμων ἑτέραν

1—1 нѣтъ.

2—2 ἀναφέρουσα πύρινος.

3 доб. заглавіе· οἱ μοναχοί

συναγωγὴν φοβερωτάτην ὑπὲρ πάσας, ὡς ὑπερθαυμάσαι ἡμᾶς τῷ πλήθει, κατανοήσαντες οὖν ἔγνωμεν, ὅτι φρικτὴ αὕτη συναγωγὴ τῶν μοναχῶν ὑπάρχει, καὶ ἐσκυθρωπάσαμεν, ὅτι καὶ οἱ μοναχοὶ οἱ διὰ Χριστὸν τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενοι ἐν τῇ τῶν εὐωνύμων εὑρέθησαν μοίρᾳ. ὡς οὖν παρέστησαν τῷ Κριτῇ, κατενοοῦμεν αὐτοὺς καὶ ἐβλέπομεν σκοτιζομένους ὄντας ἐν ἀνομίαις καὶ λαμπάδας μὲν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν πάντας κατέχοντας ζοφερὰς δὲ καὶ φωτὸς καὶ ἐλαίου χωρίς. ἐκ δὲ τοῦ σχήματος αὐτῶν σποδιά τις ἀπετινάσσετο καὶ ἠσχύνοντο. τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν κεχρισμένα ὑπὸ σποδιᾶς[1] φυραθείσης μελάνι, καὶ ἐπὶ τῶν τραχήλων αὐτῶν καὶ ἀμέλεια καὶ ραθυμία[2] ὥσπερ τις σιδηρὰ ἅλυσις περιέσφιγγε τὰς κνήμας αὐτῶν καὶ τὰς ὀσφύας. καὶ ἡ νοθρία ὥσπερ ὄφις τυφλὸς μυοπάζων ἐκρέματο ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτῶν. ἡ δὲ ἀνυποταξία κατεκράτει τοῦ νοτοῦ αὐτῶν οἷα στύλος σιδηροῦς ἀπὸ κορυφῆς ἕως ποδῶν. οἱ πόδες αὐτῶν ἐμπαιγμῷ καὶ χλεύει τοῦ ἀπατήσαντος αὐτοὺς σατᾶν ἦσαν πεπεδημένοι. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ὁ Κύριος ὠργίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι κατεκυρίευσαν αὐτοὺς τὰ πάθη καὶ τὰ δίκτια τοῦ πονηροῦ καὶ ἠθέτησαν ἐκ δευτέρου τὸ δοθὲν ἐπ' αὐτοῖς ἅγιον βάπτισμα καὶ ἐψεύσαντο τὰς πρὸς αὐτῶν συνθήκας καὶ ἐδούλευσαν ταῖς ἡδοναῖς καὶ ἐδέσμησεν αὐτοὺς ὁ σατανᾶς ταῖς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας καὶ τοῖς θελήμασι τῶν διανοιῶν αὐτῶν. καὶ διὰ ταῦτα ἀπεφήνατο καὶ κατ' αὐτῶν ἐπειδὴ μεμίσηκεν αὐτοὺς ἀπὸ καρδίας τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον Αὐτοῦ. καὶ ἀκούσαντες οἱ τῆς πολυανθρώπου συναγωγῆς ταύτης τῆς τοῦ Κυρίου τοιαύτης ἀποφάσεως, ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ κράζειν ἀπὸ καρδίας καὶ λέγειν· „ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι Σε Θεὸν μόνον ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ ἡμῶν ἐγνώκαμεν καὶ τῷ ὀνόματί Σου τῷ ἁγίῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐδουλεύσαμεν καὶ ἐν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου Σου Πνεύματος καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου Σου ὀνόματος δαιμόνιά τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέβαλον καὶ τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα προεῖπον καὶ πολλοὺς τῷ Σῷ ἁγίῳ ὀνόματι προσήγαγον". ἰδοὺ οὖν μετὰ τούτους τοὺς λόγους τῶν ἐλεεινῶν μοναχῶν, ἐπέστη αὐτοῖς ἀρχιστράτηγος Κυρίου ἐν σάλπιγγι μεγάλῃ σαλπίσας καὶ βοήσας πρὸς αὐτούς· „ἀπέλθετε ἀπ' Ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ὀνθ' ὅσον οὐκ εἰσακούσατε τῆς φωνῆς Μου, ἀλλὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου, οὐδὲ Ἐγὼ εἰσακούσομαι ὑμῶν". καὶ ἰδοὺ οἱ ἄγγελοι τοῦ πυρὸς ὡς δράκοντες αἰφνίδιον ἐπειπεσόντες

[1] σποδοῦ.

[2] δοβ.—ὥσπερ τι ὄρνεσιν γύπα ἡ δημώδης τοῦτον καλᾷ φωνῇ ἐπεκάθητο καὶ ἡ ὀκνηρία.

αὐτοῖς εἵλκον βιαίως πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς θάλασσαν πυκνὰ ἐπιστρεφομένους πρὸς τὸν Κύμιον, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν ἢ ὁ οἰκτείρων αὐτούς. ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τούτου τοῦ φοβεροῦ ἐδόκει γεμισθῆναι τὴν τοῦ πυρὸς θάλασσαν. καὶ ἔφη ὁ σὺν ἐμοί, ὅτι ἡ ἐπισυντέλεια τοῦ αἰῶνος γενεὰ τῶν μοναχῶν πᾶσα σχεδὸν εἰς ἀπώλειαν ἐχώρησεν πλὴν ὀλίγων τινῶν τῶν ἀγαπησάντων πόνον καὶ κόπον καὶ τὴν ταπείνωσιν. μόλις γὰρ καὶ οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ἴσχυσαν διαδρᾶναι τὰς τέχνας τοῦ πονηροῦ καὶ τὰς μηχανὰς καὶ παγίδας αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῇ συντελείᾳ τῶν αἰώνων τῆς ἐκείνου βασιλείας ἀρχὴν καὶ πέρας λαμβανούσης, σφοδρότερον καὶ χαλεπώτερον διὰ τῶν μαγγανειῶν καὶ πολέμων αὐτοῦ προσβάλλων αὐτοῖς εἵλκυσε καὶ εἶλε πάντας ὑποχειρίους[1] καὶ μᾶλλον ὅσους ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ διὰ Χριστὸν πτωχεία τὸ καθ' ὅλου οὐχ εὕρηται. ὅθεν καὶ σχεδὸν πάντες ἀπώλοντο[2].

τούτων τοιγαροῦν οὕτως ἐλεεινῶς ὀλωλότων, ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ χωρισθεῖσα ὁμοίως ταῖς προτέραις ἔστη ἐνώπιον τοῦ φοβερωτάτου ἐκείνου Κριτοῦ καὶ Βασιλέως, οὐ πολυάνθρωπος ὡς ἐκείνη, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἥμισυ ἐκείνης, καὶ ἐν αὐτῇ μοναχοὶ καὶ ἀπὸ παντὸς τάγματος καὶ γένους ὁρῶντο. περιβολὴ δὲ αὐτοῖς ἦν ὡς ὁμίχλη πρωϊνή, τὰ δὲ πρόσωπα αὐτῶν ὡς μελαχροίων ἀνθρώπων, καὶ ποτὲ μὲν ᾐσχύνοντο, ποτὲ δὲ ἐλαμπρύνοντο. χεῖρας κεκτημένοι ἐξ ἡμισείας λαμπρὰς καὶ σκοτεινάς, πόδας ὡσαύτως, ὀφθαλμοὺς παραπλησίους. αἱ χεῖρες αὐτῶν, αἱ μὲν δεξιαὶ στάζουσαι διὰ τῶν δακτύλων χρηστέλαιον, αἱ δὲ ἀριστεραὶ ὑγρόπισσον. καὶ ἐπέβλεψεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Κύριος, καὶ ὡς εἶδεν αὐτοὺς ἡμιμοχθήρους πως ὑπάρχοντας καὶ μὴ τὸ τέλειον πεφθακότας μέτρον, εἴασεν αὐτούς· ἀποστρέψας τὸ ἅγιον καὶ ἥμερον Αὐτοῦ πρόσωπον ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄφνω ἐπελθόντες οἱ τοῦ πυρὸς ἀπότομοι ἄγγελοι, εἵλκον αὐτοὺς βιαίως καὶ ἰσχυρῶς σύροντες ἐπὶ τὴν τοῦ πυρὸς ἀγρίαν θάλασσαν συχνὰ ἐπιστρεφομένους καὶ βοῶντας πρὸς Κύριον καὶ γοερῶς ἀλαλάζοντας· „φεῖσαι ἡμῶν, ἐλεήμων Κύριε, φεῖσαι ἡμῶν, εὔσπλαγχνε". καὶ ἐπιστραφεὶς ὁ Κύριος μόνον ἐώρα αὐτοὺς καὶ ἐδόκει σπλαγχνίζεσθαι καὶ ὀργίζεσθαι ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ ἅγιοι ἄγγελοι πάντες ἔκλαιον ἡσυχῇ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀποστάζοντες, καὶ ἱκετεῦσαι περὶ αὐτῶν μὴ τολμῶντες.

τούτων τοιγαροῦν ἀγομένων πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς θάλασσαν, ἰδοὺ ἄφνω ἀπὸ τῶν ἀνωτάτω κατήει τις κόρη πάνυ ὡραία, τὸ πρόσωπον αὐτῆς δεδοξασμένον, διάδημα βασιλείας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέ-

[1] ὑποχωρίους.

[2] далѣе слѣдуетъ заглавіе: μοναχοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ μετανοήσαντες καὶ διὰ ἐλεημοσύνης συγγνώμης τυχόντες.

ρουσα, ἱμάτια χρυσοϋφῆ καὶ χρυσόπαστα περιβεβλημένη, κάλλος αὐτῆς τοῦ σώματος, οἷον ἐξαίσιον. καὶ ἄγγελοι προῆγον καὶ ἧπτον αὐτῇ δορυφοροῦντες ὡς βασιλίδι, ἥτις παρεγένετο πρὸς τὸν Βασιλέα, πρὸς τῇ πύλῃ ἱστάμενον τῆς ἁγίας Αὐτοῦ πόλεως. καὶ κλίνασα τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς ἀχράντους Αὐτοῦ πόδας μέχρις ἐδάφους, ὀρόμῳ ἀπέστη ἀπ᾽ Αὐτοῦ καὶ φθάσασα τοὺς ἐπείκτας ἀγγέλους τῆς συναγωγῆς ἐκείνης περὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἔστη κατὰ πρόσωπον αὐτῶν κωλύουσα αὐτοὺς καὶ εἶπε· „ζῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς καὶ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Παναγίου Αὐτοῦ Πνεύματος, ὡς οὐ τιμωρηθήσεται ἡ συναγωγὴ αὕτη“. συνῆκαν οὖν οἱ ἄγγελοι, ὅτι ἡ θυγάτηρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ ἡ ἐλεημοσύνη, καὶ εἶπον αὐτῇ· „Κυρία ἡμῶν εἶ σύ, καὶ ἐπιστάμεθά σε, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ἡ ἠγαπημένη Αὐτῷ ἦσθα, καὶ οἴδαμεν, ὅτι πλὴν σου ἕτερος παρρησίαν μείζονα πρὸς Αὐτὸν οὐ κέκτηται, ἀλλὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ καὶ Θεοῦ καὶ Κριτοῦ ἐκπληρῶσαι σπεύδομεν“. καὶ φησὶ πρὸς αὐτοὺς ἡ βασιλίς· „οἶδα κἀγώ, ἀλλὰ προσπεσοῦσα Αὐτῷ ἐκκινήσω πρὸς οἶκτον τὰ φιλάνθρωπα Αὐτοῦ σπλάγχνα καὶ ὑπέμνησα δεηθεῖσα περὶ τούτων. καὶ ἐπένευσέ μοι ὁ ἀγαθὸς προκαταλαβεῖν ἡμᾶς καὶ ὑποστρέψω αὖθις πρὸς Αὐτόν“. καὶ δὴ ὑποστρέψασα ἡ τοιαύτη συναγωγὴ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ Κριτοῦ τρέμουσα ὡς τὸ ὕδωρ. καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν ἀρχιστρατήγων διὰ σάλπιγγος ἠχῇ μεγάλῃ ἐβόησεν, ὅτι, διὰ μὲν τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν [1]—τοῦ ἀσβέστου πυρὸς ρυσθήσεσθε, διὰ δὲ τὴν πορνείαν καὶ τὴν λοιπὴν ἀκαθαρσίαν ὑμῶν—[1] οὐκ ὄψεσθε τὴν βασιλείαν Μου. καὶ ἐλαλήθη πρὸς τοὺς κατὰ τὸ ἀρκτῷον μέρος τῆς κτίσεως ἐκείνης ἀγγέλους ἑτοιμάσαι τόπον αὐτοῖς ἀπερίγραπτον καὶ κατασκηνῶσαι τούτους πάντας ἐν αὐτῷ. ὃ δὴ καὶ γέγονε, πλὴν ἵνα ὦσι τῶν ἀναγκαίων ἐστερημένοι.

[2]—τὰ τῶν χριστιανῶν ἀβάπτιστα βρέφη—[2]. καὶ τούτων οὕτως συντελειωθέντων, ἔτι διεστείλατο Κύριος ἀπὸ τῶν ἐξ εὐωνύμων, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ διαχωρισθεῖσα τῶν λοιπῶν ἔστη πρότερον της εἰρημένης βασιλίδος ἀνελθούσης πρὸς τὸν αὐτῆς Πατέρα ὅθεν καὶ κατῆλθε. θυγατέρα δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ταύτην τὴν ἐλεημοσύνην ὁ Λόγος ἐκάλεσεν, ἐπειδὴ πάσας τὰς γενικὰς ἀρετὰς ὧν ἐστιν αὕτη πρώτη ἐμφύτους ἔχει παρ᾽ αὐτῶν. ἡ οὖν σταθεῖσα ἄρτι κατὰ πρόσωπον τοῦ Κριτοῦ συναγωγὴ ὑπῆρχε τετυφλωμένη μέν, ὁδηγουμένη δὲ νεύματι Θεοῦ. καὶ ἐν αὐτῇ οὔτε πονηρὸν οὔτε ἀγαθὸν καθωρᾶτο. καὶ εἶδε Κύριος ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐπ᾽ αὐτοὺς μὲν οὐκ ὠργί-

[1]—[1] нѣтъ.

[2]—[2] τὰ βρέφη τῶν χριστιανῶν τὰ μὴ φθάσαντα τὸ ἅγιον βάπτισμα

σθη, ἐπὶ δὲ τοὺς τεκόντας αὐτοὺς καὶ λίαν ἀγανάκτησεν, ὅτι οὐκ ἔφθασαν τῷ θείῳ βαπτίσματι τελειῶσαι καὶ φωτίσαι αὐτούς. καὶ ἐνετείλατο Κύριος δοθῆναι τόπον αὐτοῖς ἀναπαύσεως κατὰ μεσημβρίαν καί τινα μικρὰν ἀπόλαυσιν αἰωνίου ζωῆς διὰ ἔλεον ἄφατον καὶ φιλανθρωπίαν Θεοῦ. καὶ τότε ἐκ βάθους καρδίας στενάξαι καὶ εἰπεῖν πάντας αὐτοὺς πρὸς τὸν δίκαιον Κριτήν· „ὦ Δέσποτα, ἀγαθὸς εἶ καὶ εὔσπλαγχνος, καὶ περὶ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν Σου εὐμενὴς κατὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαγχνίαν Σου, καὶ μόνον αἰτούμεθα τινὸς ἐλέους τυχεῖν καὶ οὐ δι' ἄλλο τι, ὡς γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου Κύριος τοῖς κρίμασί Σου τῆς ἐπικήρου ζωῆς ἐστέρησας ἡμᾶς πρὸ τοῦ φρένας σχεῖν πρὸ τοῦ τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ἀρτιωθῆναι κατὰ τὴν διάπλασιν καὶ αὔξησιν τοῦ φθαρτοῦ σώματος. ὡς γοῦν Θεὸς ἐλέους ἡμᾶς συμπάθησον". καὶ δὴ συνέταξεν ὁ Κύριος δοθῆναι τούτοις κατάπαυσιν κατὰ μεσημβρίαν καί τινα ἐπακολούθησιν μικράς τινος ἀναπαύσεως, πλὴν πόρρω τῶν δικαίων καὶ τοῦ κλήρου αὐτῶν. ὑπῆρχε δὲ ἡ συναγωγὴ αὕτη τῶν ἀώρων νηπίων καὶ βρεφῶν τοῦ σπέρματος τῶν χριστιανῶν τῶν μὴ φθασάντων δέξασθαι τὴν σφραγίδα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἐν δὲ τελείᾳ ἡλικίᾳ ἀναστάντων ἐπίσης τῇ βροτείᾳ φύσει.

αἱ συναγωγαὶ τῶν αἱρετικῶν. ἔτι ἠφόρισεν ὁ Κύριος ἑτέραν συναγωγὴν ἀπὸ τῶν εὐωνύμων καὶ ἰδοὺ αὕτη παραγενομένη ἔστη κατὰ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ. εἶχε δὲ μορφὴν ἐπίσης τῇ τοῦ διαβόλου καὶ ἡ καρδία αὐτῶν βεβαμμένη ἀπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ σατανᾶ. τὰ πρόσωπα αὐτῶν δρακοντόσχημα διεστραμμένα σκότους περὶ αὐτοὺς ὡς ἀπὸ καπνοῦ τεάφης καιομένης. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὕφαιμοι. ἐν ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ὄφεις πετώμεναι δάκνουσαι αὐτοὺς καὶ ἐκκρεμώμενοι ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν σκώληκες ἔπιπτον μετὰ ἰχῶρος. οἱ πόδες αὐτῶν σεσηπότες καὶ μυιῶν πλῆθος ἐπικαθήμενον αὐτῶν[1]. ταῦτα δὲ πάντα οὐχ ὑλώδη, ἀλλὰ νοητὰ σήμαντρα ἦσαν, δηλοῦντα τοῦ τρόπου αὐτῶν τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν. καὶ εἶδε Κύριος καὶ παρωξύνθη λίαν ἐπ' αὐτοὺς ἐπειδὴ ἐπικατάρατοι ἦσαν, καὶ ἐζήτησε τὸν ἀπαταιῶνα αὐτοῖς, καὶ εὐθὺς παραγέγονε.

Ἄρειος[2]. καὶ εἶπε Κύριος αὐτῷ· „οὐκ Ἐγὼ εἰμὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ συναΐδιος καὶ ὅμοιος κατὰ πάντα τὰ Πατρί Μου καὶ Θεῷ, πῶς οὖν αὐτὸς τὴν Ἐμὴν θεότητα κατὰ σὲ εἰς κτίσμα μετήγαγες; καὶ τὴν ἀνατεθεῖσαν ταύτην ματαίαν συναγωγὴν αἰωνίῳ ὀλέθρῳ παραδέδωκας. ἀπόδος οὖν μοι τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἐπάρατε". καὶ τούτων οὕτως ὑπὸ Κυρίου ἐν θυμῷ πρὸς τὸν παράφρονα Ἄρειον

[1] αὐτοῖς.

[2] нѣтъ.

λεγομένων, ἰδοὺ οἱ τοῦ πυρὸς ἄγγελοι ἐν θυμῷ ἀσχέτῳ ἥρπασαν αὐτὸν καὶ δήσαντες ἀλύσεσι βαρείαις καὶ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ κλοιὸν σιδηροῦν κρεμάσαντες, ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸ κατώτατον χάος τῆς ἀβύσσου, ἔνθα αὐτὸς ὁ διάβολος σὺν τοῖς δαίμοσι καὶ τῷ Ἰούδα, ὅποι οἱ πρηστῆρες οἱ μυριόφριττοι, ὅπου τὸ μυριόλογον πῦρ τὸ φρικτὸν καὶ φοβερόν, ὅπου αἱ μυριάδες τῶν χαλεπῶν τιμωριῶν, αἱ μυριοεπινοήτως ἄγχουσαι καὶ πιέζουσαι καὶ πικρῶς ἐκτηγανίζουσαι καὶ τιτρώσκουσαι τοὺς κατακριθέντας ἐκεῖ. ὡσαύτως ἥρπασαν καὶ τὴν ὑπ᾽ ἐκείνου μαθητευθεῖσαν μιαρωτάτην συναγωγὴν καὶ διεσκόρπισαν πάντας αὐτοὺς ἐν ταῖς θαλάσσαις τοῦ φοβερωτάτου ἐκείνου καὶ ἀστέκτου πυρός, τύπτοντες ἐν ῥάβδοις πυρίναις τούτους.

Μακεδόνιος. εἶτα διεχώρισεν ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν εὐωνύμων ἑτέραν συναγωγὴν καὶ τὸ πλῆθος αὐτῆς οὐ πολὺ ἦν. παραγενομένη οὖν καὶ αὕτη ἔστη τετραχηλισμένη ἐνώπιον τοῦ φοβερωτάτου Κριτοῦ. θόρυβος δὲ δυσώδης ἐξεπορεύετο ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς. ὑπῆρχον δὲ αὐτοὶ δρακοντόσχημοι ὄφεις εἰλιμμένους ἔχοντες περὶ τοὺς αὐχένας αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπηγριωμένα λίαν καὶ ἐκτεθηριωμένα σφόδρα τὰ ὄμματα αὐτῶν. σκότος εἰλιμμένον ἔχοντες περὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. αἱ δὲ γλῶσσαι αὐτῶν ἐκρέμμαντο τοῦ στόματος αὐτῶν ὡς ὄφεις καὶ ὡς ἔχιδναι ὑποστρεφόμεναι ἀφ᾽ ὧν ἐξεπορεύετο πῦρ εἰς καπνὸν δριμὺ ἀποκαθιστάμενον. ἀπ᾽ ἀρχῆς μὲν τὸ δοκεῖν ἕως τοῦ οὐρανοῦ ἀνερχόμενον κατὰ λόγον δὲ ἄχρι καὶ τῶν κατωτάτων τῆς γῆς. ἐπεῖδεν οὖν Κύριος καὶ ἐπὶ ταύτην τὴν συναγωγὴν καὶ ἐζήτησε τὸν ἀπατήσαντα αὐτὴν[1]. καὶ ὃς παρέστη βαρυκάρδιος ὅλως ὢν καὶ σκοτοδίνης ἀνάπλεως. καὶ εἶπε Κύριος· „Ἐγὼ μὲν σιγήσω ἀπὸ σοῦ, τὸ δὲ γε ὑπὸ σοῦ βλασφημηθὲν Πανάγιον Πνεῦμα, τὸ ὁμοούσιόν Μου καὶ Κύριος καὶ Θεός, ἐλεύσεται καὶ καταισχύνῃ σε, ὅτι ἔστιν ὄντως Θεός“. καὶ ἰδοὺ πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἤρξαντο ᾄδειν αἶνον τερπνὸν καὶ ξένον καὶ μέλος οὐράνιον, γλώσσῃ ἀνθρωπίνῃ ἀνεκδιήγητον, προσκαλούμεναι τὸ παναγιον καὶ ζωαρχικὸν Πνεῦμα. εἶχε δὲ τὰ τῆς ὑμνωδίας οὕτως· „Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ πανταχοῦ παρόν καὶ τὰ πάντα πληροῦν[2], ἐλθὲ καὶ ἐμφάνηθι, ὥστε καταισχυνθῆναι τὸν εἰς σὲ βλασφημήσαντα μιαρὸν Μακεδόνιον καὶ τῆς ὁμοουσιότητος τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ Σε χωρίσαντα“. μετὰ γοῦν τὴν ὑμνωδίαν ταύτην, ἰδοὺ φῶς ἔλαμψεν ἄνωθεν φρικωδέστατον καὶ διεχύθη μέχρι τῶν ἀχράντων ἰχνῶν τοῦ Σωτῆρος καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ἐφήπλωται δὲ ἐπὶ πάσῃ ὁδῷ, ᾗ

[1] αὐτούς

[2] δοδ. —ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγος.

διώδευε καὶ μετὰ τὴν τοῦ φωτὸς τοῦδε παρουσίαν, ἰδοὺ ἀκτῖνες πυρὸς βάλλουσαι ἐπάνω αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ πυρσοῦ μεγάλου ἀναφλεγομένου καὶ σπινθῆρας βάλλοντος. καὶ μετὰ τὰς ἀκτῖνας, ἰδοὺ εὐπρέπεια, ὡραιότης, σύνεσις, ἰδοὺ ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη καὶ αὗται πᾶσαι ἀλλήλαις συνεζευγμέναι ξενοπρεπῶς. ἡ δὲ ὡραιότης αὐτῶν καὶ ἡ καλλονὴ τοιαύτη τις ἦν, οἵαν βρότειος νοῦς ἐννοήσασθαι οὐ δύναται, μὴ ὅτι γε καὶ γλώσσῃ ἐξηγήσασθαι. καὶ μετ' αὐτοὺς ἰδοὺ θρόνος σμαραγδοειδής, καὶ ἐπ' αὐτῷ ὁ Παράκλητος ἐπὶ νεφέλης φωτεινῆς ἐπαναπαυόμενος. καὶ το εἶδος Αὐτοῦ ἐξαίσιον, οἷον καὶ ἀνεκδιήγητον ὡσεὶ χιονοειδοῦς περιστερᾶς. καὶ Αὐτὸς ἦκε μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἐπανεπαύσατο ἐν τῷ Μονογενεῖ Θεῷ καὶ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. καὶ ὕμνησαν ἐπὶ τῇ τοῦ Παρακλήτου θείκῃ ἐπελεύσει πάντες οἱ ἄγγελοι, Θεὸν ὁμοούσιον καὶ ἰσότιμον τοῦτον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ δοξάζοντες, καὶ ᾐσχύνθη ὁ θεομισὴς Μακεδόνιος καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι τοῦ πυρὸς ὡσεὶ τάχος ἀστραπῆς παρεγένοντο καὶ διέθηκαν καὶ εἰργάσαντο αὐτῷ τε καὶ τῇ μιαρᾷ αὐτοῦ συναγωγῇ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μαθητευθεῖσι τὰ παραπλήσια τῷ Ἀρείῳ. τὸ μὲν τοι Ἅγιον καὶ Ζωαρχικὸν Πνεῦμα ἐπανῆκεν αὖθις ὅθεν ἐλήλυθεν.

Νεστόριος. ἔτι προσέθετο Κύριος ἀφορίσαι ἀπὸ τῶν εὐωνύμων Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ πάνυ βραχεῖα καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ. καὶ ἐπεῖδε Κύριος ἐπ' αὐτήν. καὶ αὕτη πονηρὰ καὶ ἁμαρτωλὸς σφόδρα, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ προσώπου αὐτοῦ σκότῳ χαλεπῷ ἀμαυρούμενον, τὸ δὲ ἥμισυ βδελυρὸν καὶ κοπρῶδες, ἀκαθαρσίαν πολλὴν σταλάζον. ἐπὶ δὲ τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τῆς ἀράχνης ἐπέκειντο καὶ [1—κονιορτοῦ ἀφορήτου—1] ἐπικειμένου[2]. τὸ δέ γε στόμα αὐτῶν ὑπῆρχεν ἐρευγόμενον ἀσθένειαν καὶ καπνὸν τεάφης δυσώδη καὶ ἀφόρητον. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πονηρὰ βλέποντες. αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ πόδες κόπων ματαίων καὶ πόνων ἀνάπλεοι καὶ ἐβδελύγξατο καὶ ταύτην τὴν συναγωγὴν ὁ Κύριος, καθότι ἡ ζωὴ αὐτῶν ἡ ἐν τῷ κόσμῳ σκάνδαλον μέγα ταῖς ἁγίαις Αὐτοῦ ἐκκλησίαις ἐγένετο καὶ διεκελεύσατο εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀχθῆναι τὸν ἀπατεῶνα αὐτῶν, καὶ αὐτὸς θᾶττον ἢ λόγος παρέστηκεν ὅλως μεμισημένος καὶ ἐβδελυγμένος ἐνώπιον Κυρίου του Θεοῦ. καὶ φησίν ὁ Κύριος διὰ τῆς ἀρχαγγελικῆς[3] κατά τὸ εἰωθὸς πρὸς αὐτόν „ποῦ εἰσι τὰ δύο πρόσωπα, ἃ ἐν Ἐμοὶ ἀπὸ τῆς σῆς κοιλίας εἶναι ἐξέμεσας, καὶ τὸν περιε-

---

1—1 καὶ αὐτὸς κονιορτῷ ἀφορήτῳ

2 κεκραμένος.

3 доб. σάλπιγγος

στῶτα λαὸν οὕτως εἰς Ἐμὲ πιστεύειν ἐδίδαξας[1]; οὐκ Ἐγὼ εἷς ἅγιος καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐν δυσὶ ταῖς φύσεσι καὶ μιᾷ τῇ ὑποστάσει προσκυνούμενος ὑπὸ πάσης κτίσεως; σὺ γοῦν πόθεν ἄρα ἐν Ἐμοὶ τὰ δύο πρόσωπα καθιστόρησας καὶ οὕτως πιστεύειν περὶ Ἐμοῦ τὸν συμπαρεστῶτά σοι ὄχλον ἐδίδαξας". καὶ ταῦτα λέγων ὁ Σωτὴρ καὶ Κριτὴς ἐδόκει οἷον ἀποκαλύπτειν καὶ φανεροῦν ἑαυτὸν τῷ λυμεῶνι[2] καὶ πᾶσι τοῖς συμμύσταις αὐτοῦ, οἳ καὶ κατανοήσαντες ὅπως πεπλάνηνται ἀσεβήσαντες εἰς Αὐτὸν καὶ τὴν ἄχραντον Αὐτοῦ Μητέρα καὶ Μαρίαν τὴν Θεοτόκον, ἣν Χριστοτόκον ἐκάλουν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, καὶ οὐ κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, ὥσπερ δὴ καὶ ἐστὶν, ἔμαθον ὅτι ὄντως ἠπάτηνται ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἵσταντο ἔξαλλοι καὶ ἀπονενοημένοι εἰς ἀλλήλους ἐξεστηκότες καὶ ἐνορῶντες. παρεγένετο δὲ καὶ ἡ ἁγία Θεοτόκος, δόξῃ καὶ δορυφορίᾳ θεικῇ λαμπρυνομένη καὶ περιαυγαζομένη, καὶ ἔστη πλησίον τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ, ἀρρήτῳ τινὶ καὶ θείᾳ αἴγλῃ κεκοσμημένη. καὶ ἅμα ἤνεσαν αὐτὴν πάντες οἱ ἄγγελοι καὶ εἶπον· „χαῖρε, ἡ ἀξιωθεῖσα γενέσθαι Μήτηρ Θεοῦ καὶ χάριν εὑροῦσα ὑπεράνω πάσης κτίσεως. χαῖρε, ὅτι διὰ σοῦ ὤφθη καὶ ἡμῖν ὁ πρὶν ἀόρατος Χριστός. χαῖρε, ἡ αἰτία τῆς τοῦ κόσμου παντὸς σωτηρίας". καὶ τούτων ἀκούσας Νεστόριος, φόβος καὶ τρόμος συνέσχεν αὐτόν, καὶ διηπορεῖτο αἰσχύνης πληρούμενος καὶ ἰδοὺ ἐπένευσεν ὁ Κύριος τοῖς προστάταις τῶν τιμωρητικῶν δυνάμεων, καὶ ἦραν αὐτὸν τύπτοντες ἐν ράβδοις πυρίναις καὶ σιδηραῖς ἁλύσεσι χεῖρας αὐτοῦ καὶ πόδας πεδήσαντες, κατεκρήμνησαν ἔνθα δὴ καὶ τὸν Ἄρειον καὶ τὸν Μακεδόνιον σὺν τῷ σατανᾷ κατεδίκασαν. διεμερίσαντο δὲ καὶ τοὺς αὐτοῦ ὁμοφρόνας ἐν ταῖς λοιπαῖς κολάσεσιν, ἐλεεινῶς ἀποδυρομένους καὶ κράζοντας τὸ „ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός", καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς ἢ ὁ ῥυόμενος. μετὰ γοῦν τὸ συντελεσθῆναι τούτους καὶ τὰ ἄξια ἀπολαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν, ἡ μὲν ἁγία Θεοτόκος Μαρία εἰσέδυ πρὸς τὰ ἄδυτα τῆς ἁγίας πόλεως, ὅθεν καὶ ἐλήλυθεν αἰνεσάντων αὐτὴν ἐν τῇ εἰσόδῳ πάντων τῶν ἁγίων ἀγγέλων ὥσπερ καὶ πρότερον[3].

ὁ δέ γε Κύριος ἠφόρισεν ἔτι μερίδα ἀπὸ τῶν εὐωνύμων ὀλιγοστὴν πάνυ ὑπὲρ τὰς πρὸ αὐτῆς, ἥτις καὶ παραγενομένη ἔστη ἔμπροσθεν Αὐτοῦ. καὶ μήτις διαπόρησις τῶν ἐντυγχανόντων τῷδε μου τῷ διηγήματι καὶ ὡς εἰκὸς λογίσηται ὅτι

[1] доб. καὶ πάντας τούτους υἱοὺς γεέννης ἀντὶ βασιλείας οὐρανῶν πεποιήκας; ποῦ δὲ ἄρα οἱ δύο υἱοί, οὕς αὐτὸς ἀθέως τοὺς ματαίους ταύτους ἐδίδαξας

[2] λυόμενῳ.

[3] далѣе заглавіе: μονοθελῆται.

πῶς ἐμοὶ τῷ ἐκτρώματι τὰ τοιαῦτα ἀπεκαλύφθη μυστήρια, ἅτινα οὐδαμῶς τινι τῶν μεγάλων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ νῦν σαφῶς οὑτωσὶ ἐδηλώθη, εἰ μή πού τισιν ἐξ αὐτῶν ἀμυδρῶς πως, καὶ τούτῳ μέντοι ὧδε, τούτῳ δὲ ἀλλοίως καὶ ἄλλῳ ἄλλως, πρὸς ἣν δηλαδὴ ὁ καθεὶς αὐτῶν ἔσχηκε πρὸς Θεὸν παρρησίαν καὶ οἰκείωσιν. ἔχω γὰρ κἀγὼ τῆς χάριτος συνεργούσης μοι διαλῦσαι τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ, εἰρηκὼς πρὸς αὐτόν, ὅτι ὦ οὗτος, ὅστις ποτὲ ἦσθα ὁ διαπορῶν, πρῶτον μὲν γὰρ γίνωσκε, ὅτι κἀμοὶ οὐχ ὡς ἀξίῳ ὄντι τοιούτων μυήσεων καὶ θεωριῶν τὰ τοιαῦτα ἐδείχθη, ἀλλὰ δι' εὐχῆς καὶ πρεσβείας τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ θεοφόρου Βασιλείου, ὥσπερ ἄνω μοι τῶν λόγων εἴρηται, εἶτα τί ξένον τοῦτο καὶ ἀσύμβατον ταῖς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίας, ὅστις γυναιξὶ πρώταις τὸ τῆς ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀναστάσεως μυστήριον ἐφανέρωσε, καὶ τὴν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ σωτήριον ἔλευσιν ἐνεπίστευσε, καὶ μάγοις μετ' αὐτὰς καὶ ποιμέσι καὶ ἐν ὑστέρῳ τὸ παγκόσμιον κήρυγμα ἁλιεῦσι καὶ ἀγραμμάτοις ἐνεχείρισε καὶ πολλαχοῦ τῆς θείας γραφῆς εὑρήσεις τὰ ὑποδείγματα ἄλλως τε καὶ τὰ θεῖα μυστήρια προσφόρως τοῖς καιροῖς καὶ συμφερόντως τινὰ μὲν ἀποκαλυπτόμενα εὑρίσκομεν, τινὰ δὲ ταῖς μετ' ἔπειτα ταμιευόμενα καὶ οὐχ ὁμοῦ τὰ πάντα ἀποκαλυπτόμενα, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον φανερούμενα καὶ δηλοποιούμενα καὶ ἄλλως θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ καὶ αὐτὸς τὴν ἀκολουθίαν ἐπεξηγούμενος καὶ εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων αὐτὴν προστιθεὶς παρενεῖρα τινὰ τῶν θειῶν γραφῶν αὐτὰ ἐκλεξάμενος, καὶ προσφόρως συνήρμωσα ὡς ἀπ' ἐμαυτοῦ συντιθείς, ὅθεν καὶ εἴ τι ἐν τούτοις ἴσως κατ' ἰδιωτίαν ἐμὴν ἀπᾷδον καὶ ἀνοίκειον εὑρεθῇ τῇ ραθυμίᾳ τοῦτο προσαπτέσθω καὶ τῇ ἀμουσότητι. καὶ μὴ διὰ τοῦτο τοῦ παντὸς συγγράμματος κατηγοροῖτο καὶ κατειρωνεύοιτο. εἰώθασι γὰρ τινὲς τῶν ἐπὶ τῇ καταργηθείσῃ σοφίᾳ βρενθυομένων καὶ ἐπὶ ταύτῃ κομπαζόντων καὶ λόγοις κομψοῖς καὶ συλλογισμοῖς πειρωμένων τὰ πάντα εἰδέναι, καὶ πρὸς τὸ στῆσαι τὸ ἴδιον θέλημα καὶ τὴν κενοδοξίαν πολλὰ ἐρευνώντων καὶ ἐρευγομένων ἐξουθενεῖν καὶ ἐκμυκτηρίζειν ἐάν τινι τοιούτων ἐντύχωσι καὶ καταγελᾷν τῶν τοιούτων ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἰδίων ψυχῶν οὐ παραιτοῦνται, ἀλλ' ἡμεῖς οὐ διὰ τοῦτο σιγήσομεν, ἢ τῇ ὠφελείᾳ τῶν ἁπλάστως καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας δεχομένων αὐτὰ φθονήσομεν. εἴπωμεν δὲ φιλαλήθως πάντα ὅσα τε εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν καὶ τῆς ἀληθείας ἐν πᾶσι φροντίσωμεν. οἶμαι δὲ ὅτι τῶν εὐφρονούντων οὐδεὶς διετάσειεν, ἢ ἐπὶ τοῖς θεωρηθεῖσιν ἡμῖν κἀνταῦθα ἀναγεγραμμένοις διαπιστήσειε, καὶ μᾶλλον ἐὰν τῆς θείας γραφῆς κατακόρως τῆς τε παλαιᾶς καὶ τῆς νέας φημὶ ἐν μετοχῇ γέγονεν. ἐξείη γὰρ

ἐκεῖθεν περὶ τῶν τοιούτων τὰς μαρτυρίας σαφεῖς καὶ ἀναμφιλέκτους, καὶ οὐ μόνον οὐδὲν τῶν τοιούτων ἵνα ἐξευτελίσῃ καὶ διασύρῃ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὠφεληθεὶς αὐτὸς τὰ μέγιστα Θεῷ μὲν τὴν εὐχαριστίαν ὡς δεῖ δι' ἔργων καὶ λόγων τῷ κηδεμόνι τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀναπέμψοι, μεταδοίη δὲ καὶ ἑτέροις τῶν ἀδελφῶν πλείστοις λίαν ἱλαρῶς καὶ προθύμως.

ἡμεῖς δὲ τῆς ἀκολουθίας αὖθις ἐχόμεθα, καὶ ὅθεν ἐξέβημεν ἐπανίωμεν. ὡς οὖν παρέστη ἡ συναγωγὴ αὕτη ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ἀπείδομεν εἰς αὐτήν. καὶ ἦν ἡ ἰδέα τοῦ προσώπου πάντων τῶν ἐν αὐτῇ πάνυ ἐχλευασμένη ἀπὸ χλεύης καὶ ἐμπαιγμῶν δαιμονίων ἀπὸ ἐξαπάτης τὴν ρυτίδα ἔχουσα, χιτῶνας δὲ ἐρρηγμένους ἀπὸ ἀναθέματος ἠμφιεσμένοι, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν καὶ ποσὶ σφραγίδα σημασίας ἔχουσα σκοτεινόμορφον τῆς ἀπάτης καὶ ἀπωλείας αὐτῶν.

Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος[1]. καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος ἠγανάκτησε λίαν ἐπ' αὐτῇ καὶ ἐζήτησε τὸν γενόμενον ἀρχηγὸν καὶ αἴτιον τῆς πλάνης καὶ ἀπωλείας αὐτῶν. καὶ εὐθέως παρέστησαν ἄνδρες δύο μεμελανωμένοι, [2]— ὥσπερ αὐτὸς ὁ σατανᾶς —[2], καὶ ἀπηγριωμένοι σφόδρα, πρὸς οὕς φησι δι' ἀρχιστρατηγικῆς σάλπιγγος· „ὦ ἐπάρατοι καὶ συνεργοὶ τῷ διαβόλῳ, τίς ὑμᾶς ἐδίδαξεν ἢ πόθεν τοῦτο τὸ δεινὸν ἐννοήσατε καὶ ἐξεύρατε δόγμα ἐν Ἐμοὶ,—τὸ μίαν ἔχειν Με φύσιν ἐν τῇ ἐνανθρωπίσει καὶ σωτηριώδει ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίᾳ Μου. οὐκ ἰδοὺ Ἐγὼ εἷς Θεὸς καὶ εἷς Κύριος ἐν δυσὶν οὐσίαις θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος ὧν τε καὶ τοῖς εὐσεβέσι γνωριζόμενός τε καὶ δοξαζόμενος, ἐν μιᾷ ὑποστάσει διττὰς ἔχω τὰς φύσεις καὶ ἐνεργείας καὶ τὰ θελήματα, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ Ἐμοῦ Πνεύματος κινούμενοι θεοφόροι πατέρες ὑμῶν ἐδίδαξαν, καὶ ἐν ὅροις εὐσεβείας αὐτοί τε διέμειναν, καὶ τὸν ἐμπιστευθέντα τούτοις λαὸν διεσώσαντο, ὑμεῖς δὲ πῶς καινοτομῆσαι καὶ παρασαλεῦσαι τοὺς ὅρους καί τὰς διατάξεις αὐτῶν τετολμήκατε; ἄρατε οὖν αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν τὸν σατανᾶν ἀπαγάγετε, ἵνα σὺν ἐκείνῳ τοὺς τῶν καρπῶν αὐτῶν δρέψωνται. καὶ εὐθέως ἁρπάσαντες τούτους οἱ πύρινοι ἑταῖροι, καὶ χεῖρας καὶ πόδας αὐτῶν ἁλύσεσι βαρείαις πεδήσαντες, ἅμα δὲ καὶ ὁλκοὺς σιδηροῦς ὡσεὶ μύλων μεγίστων εἶδος τῶν τραχήλων αὐτῶν ἐξαρτήσαντες, τούτους μέν, ἔνθα δὴ Ἄρειον καὶ Νεστόριον πρὸς αὐτῶν ἀφόρισαν καὶ κατεκρήμνισαν. τοὺς δέ γε μαθητευθέντας αὐτοῖς εἰς τὴν παφλάζουσαν τοῦ πυρὸς θάλασσαν διέσπειραν.

---

[1] въ Синод. этого заглавія нѣтъ.

[2—2] нѣтъ.

Ωριγένης, Εὐάγριος καὶ Δίδυμος[1]. Μετὰ γοῦν τὸ συντελεσθῆναι τούτους, ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ τῶν εὐωνύμων παρέστη καὶ προῆγον αὐτοῖς τρεῖς ἀπατεῶνες μεμυσταγωγημένοι ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως, ἔχοντες τὴν ἰδίαν ἀπάτην περιειλιμμένην ἐν ταῖς πλευραῖς αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτῶν, ἐν σχοινίοις μελανοῖς καθόλου τοῦ σώματος ὑπῆρχον συνεσφιγμένοι καὶ σκότος βαθὺ ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ τὰ πρόσωπα πιέζων καὶ θλίβων τὴν αἴσθησιν αὐτῶν. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἀμβλυωποῦντες ὁρῶντο ἀπὸ ματαιότητος. αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ πόδες βεβαμμένοι ἰῷ πονηρῷ καὶ χαλεπῷ. οἱ πάντες χιτῶνας ζοφεροὺς ἐνδεδυμένοι ἀφ' ὧν ἐξέπιπτεν ὡς αἰθάλης σποδία καὶ ἐταλάνιζον αὐτοὶ ἑαυτούς. ὁ δὲ Κύριος ἐμβλέψας εἰς αὐτοὺς, ἐθυμώθη λίαν καὶ ὠργίσθη κατ' αὐτῶν ἐπειδὴ παντελῶς κατενώπιον Αὐτοῦ ἦσαν βδελυκτοί καὶ ἀπεφήνατο κατ' αὐτῶν ὁμοίως τοῖς πρὸ αὐτῶν, καὶ ἐξερρίφησαν ἁρπαγέντες ἀθρόον εἰς τοὺς τόπους καὶ τὰς κολάσεις αὐτῶν. ἡ δὲ ἀπατηθεῖσα ὑπ' αὐτῶν συναγωγὴ διεμερίσθη εἰς τὸν ἰοβόλον σκώληκα καὶ τὸν τάρταρον καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν ἢ ὁ οἰκτείρων αὐτούς.

Σέργιος, Ὀνώριος, Πύρρος, Κῦρος καὶ Στέφανος. καὶ προσέτεθο Κύριος ὁ Θεὸς ἔτι καὶ διεχώρισε συναγωγὴν ἀπ' αὐτῶν καὶ παρελθοῦσα ἔστη. καὶ προσῆγον αὐτῆς οἱ ἀπατεῶνες τὸν ἀριθμὸν πέντε, οἵτινες ἀπεπλάνησαν αὐτὴν καὶ εἰς τὴν μιαρὰν αὐτῶν αἵρεσιν ὑπέσυραν, οἵ καὶ ἦσαν ὡς ἀποβροντισμένοι ρυπαρὰ ἱμάτια ἠμφιεσμένοι ὡς ἀπὸ ἀσβόλης, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς ἀπὸ κόνεως ἀνθράκων, αἱ δὲ χεῖρες καὶ οἱ πόδες αὐτῶν λίαν ἀκάθαρτοι. καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν σκότος ἐξεπορεύετο. καὶ εἶπε Κύριος τοῖς ἐξάρχοις τῆς ἀνομίας· „πόθεν ὑμῖν, ἀφρονέστατοι, ἐξεγένετο ἐννοῆσαι ἐν Ἐμοὶ ἐνανθρωπῆσαν τὸ ἕν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, καὶ παραχαράξαι τὰ θεῖά Μου διδάγματα καὶ ἀποπλανῆσαι τὸν περιεστῶτα ὄχλον ὀπίσω ὑμῶν, καὶ τῆς διδαχῆς ὑμῶν πορευθῆναι. ἄρατε αὐτοὺς ἔνθεν". καὶ εὐθέως ἁρπάσαντες αὐτοὺς οἱ πύρινοι ἄγγελοι, ἀπέρριψαν αὐτοὺς ἔνθα καὶ τοὺς πρὸς αὐτῶν αἱρεσιάρχας κατεδίκασαν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν διεσκόρπισαν ἔνθα ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων[2].

ἔτι προσέθετο ὁ Κύριος ὁ Θεὸς καλέσαι ἀπὸ τῶν ἐπιλοίπων ἁμαρτωλῶν πλήθη ἄπειρα, καὶ παραγενόμενα ἔστησαν. καὶ εἴδομεν αὐτοὺς καὶ ἦν ἡ ἰδέα ὡσεὶ τῶν ἐν ἱπποδρομίῳ ἱσταμένων εἰδώλων. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ὡς ἀπηγριωμένων λύκων. αἱ ἀκοαὶ αὐτῶν βε-

[1] въ Синод. этого заглавія нѣтъ.

[2] далѣе заглавіе: εἰκονομάχοι.

βυσμέναι πίσσῃ καὶ στυππείῳ. αἱ χεῖρες αὐτῶν εἰς τοὐπίσω ἀπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν σατανᾶν ἐπαιρόμεναι. καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ὄφεις καὶ ἰοβόλα θηρία πεπλεγμένοι. ἡ δὲ κακία αὐτῶν ὡς φλὸξ ἀναβράζουσα ἐν ταῖς πικραῖς καρδίαις αὐτῶν, οὕτινες ἐδόκουν μὲν φιλεῖν ἀλλήλους ἐπεμίγγριζον δὲ καὶ ὡς κύνες ἀλλήλους κατήσθιον. ἦσαν δὲ οὗτοι ἰακωβῖται, σεβηριανοί, εἰκονομάχοι, εἰκονοκαῦται καὶ οἱ ὁμοῖοι αὐτῶν αἱρετικοί. καὶ θεωροῦντες οὗτοι τὸν Κύριον, οὗ τὴν εἰκόνα ἐβδελύσσοντο, ἀπέστρεφον τὰς ὄψεις αὐτῶν ἀπ' Αὐτοῦ, μὴ φέροντες ἀτενίσαι πρὸς Αὐτόν, καὶ διελέγοντο τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους· „ὄντως ἐματαιώθημεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς ἡμῶν, μὴ προσκυνήσαντες τὴν εἰκόνα Αὐτοῦ καὶ τῶν ἁγίων Αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ ἠτιμάσαμεν [1] καὶ ἐμιάναμεν αὐτήν". καὶ ἀνταπεκρίναντο αὐτοῖς ἕτεροι· „οὐχὶ ἀλλὰ καλῶς ἐποιήσαμεν, φαντασία γὰρ καὶ οὐκ ἀληθῶς ἄνθρωπος ἐγένετο καὶ πῶς ἂν τις ὅλως φάντασμα ἱστορῆσαι ἐπευδοκήσειεν". οὗτοι δὲ τῶν ἀφθαρτοδοκήτων ἦσαν. οὕτως γὰρ ἡ αἵρεσις αὐτῶν δοξάζει περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἄλλοι ἄλλως πρὸς ἑαυτοὺς ὡμίλουν ἑκάστῳ δηλαδὴ κατὰ τὴν τῆς οἰκείας θρησκείας αἵρεσιν. ὁ δὲ Κύριος ὀργίλως ἰδὼν εἰς αὐτούς, φησὶ διὰ τῆς σάλπιγγος τοῦ ἀρχιστρατήγου· „ἀπόστητε ἀπ' Ἐμοῦ ἐργάται τῆς ἀνομίας, καθὼς αὐτοὶ ἠρνήσασθέ Με καὶ τὴν εἰκόνα Μου ἠτιμάσατε, καὶ τὰς δύο Μου φύσεις καὶ τὰς διπλᾶς ἐνεργείας καὶ τὰς θελήσεις ἐν οἷς τὴν τῶν βροτῶν κατειργασάμην σωτηρίαν, ἠθελήσατε καὶ ξένην τινὰ καὶ ἀλλόκοτον ἐπ' ἐμοὶ ὑπόληψιν καὶ δόξαν ἐσχήκατε καὶ τὰ ποίμνιά Μου διεσπαράξατε καὶ τῷ λυμεῶνι σατανᾷ εἰς βρῶσιν προτεθήκατε,—οὐδὲ Ἐγὼ φείσομαι ὑμῶν". καὶ ἐπέταξε τοῖς τιμωρητικοῖς δυνάμεσιν μετελθεῖν αὐτοὺς ἀποτόμως. καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα ἐλεεινὸν εἰς αὐτούς. καὶ ἐξετίνασσον αὐτοὺς εἰς τοὺς ἐπισήμους τόπους τῆς φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης τοῦ πυρός. ὡς ἀθανάτων δὲ τούτων καὶ ἀφθάρτων γεγενημένων, οὐκ ἀντεκλῶντο τὰ τούτων ὀστᾶ, οὐδὲ αὐτοὶ ἀπέθνησκον, ἀλλὰ μόνον τὴν αὐτὴν ὀδύνην οἱ τιμωρούμενοι ὑφίσταντο, οἷαν καὶ οἱ φθαρτὰ σώματα ἔχοντες καὶ ὁμοίως αὐτοῖς αἰκιζόμενοι ὑπομένουσι καὶ αἰσθάνονται. τούτων οὕτως ἀποτόμως ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ τοῦ δικαίου Κριτοῦ τιμωρουμένων, πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἔτρεμον καὶ φόβῳ συνεστέλλοντο διὰ τὴν τοῦ δικαίου Κριτοῦ ἀγανάκτησιν, ἣν ὑπέμειναν, καὶ διὰ τὰ ἄλλα αὐτῶν ἁμαρτήματα. ἐξαιρέτως δὲ διότι οὐ προσεκύνουν καὶ ἐτίμων τὰς ἁγίας εἰκόνας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀχράντως τεκούσης Αὐτὸν ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν

[1] ἠτοιμάσαμεν (sic).

ἁγίων, ἃς καὶ πᾶς τις χριστιανὸς ὀφείλει προσκυνεῖν καὶ κατασπάζεσθαι, οὐ θεοποιῶν αὐτάς, ἢ τὴν ὕλην ἁπλῶς τιμῶν, ἀλλὰ διὰ τούτων τὴν ψυχικὴν ὀπτασίαν ἐπὶ τὰ πρωτότυπα φέρων[1] καὶ πλανώμενον τὸν νοῦν ἱστάς. καὶ εἰ μὲν ἁγίων εἰσὶ τὰ ἐκτυπώματα ὡς αὐτὰ τὰ πρωτότυπα πρόσωπα ἐνορῶν νοερῶς καὶ αἰσθητῶς ἐξαιτεῖν καὶ λέγειν· „ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ὁ δεῖνα πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν". εἰ δὲ τοῦ Κυρίου ἐστίν ἡ εἰκών, ὡσαύτως τὸν νοῦν ἀνάγει ἐπὶ τὸ πρωτότυπον καὶ νοερῶς καὶ αἰσθήτως προσπίπτειν αὐτῷ καὶ λέγειν· „Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με, Κύριε, ἥμαρτόν σοι συγχώρησόν μοι". καὶ ἐπειδὴ τοὺς ἁγίους πόδας ἐκείνου ὡς ἡ πόρνη κρατεῖν καὶ καταφιλεῖν καὶ τοῖς θερμοῖς δάκρυσιν καταβρέχειν καὶ τὴν τῶν σφαλμάτων συγχώρησιν ἐξαιτεῖν, νῦν ὑπάρχειν ἀδύνατον ἅπαξ ἀναληφθέντος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καθεζόμενον τοὺς τῆς ἁγίας Αὐτοῦ εἰκόνος θεανδρικοὺς πόδας κρατεῖν καὶ ὁλοψύχως καταφιλεῖν καὶ τοῖς δάκρυσι βρέχειν καὶ τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς πρὸς ἐκεῖνον Αὐτὸν ἐνορᾷν καὶ ἐκείνου Αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ ἡμῶν τοὺς ἀχράντους καὶ δι' ἡμᾶς ἡμαγμένους πόδας δοκεῖν κρατεῖν καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὴν τῶν ἐσφαλμένων συγχώρησιν. οὐ γὰρ τῇ ὕλῃ λατρεύομεν, ὡς τοῖς μιαροῖς εἰκονομάχοις δοκεῖ, ἢ εἰδωλολατροῦμεν ὡς οἱ ἕλληνες ἅπαγε. ἐκεῖνοι γὰρ αὐτὰ τὰ ὁμοιώματα ἐθεοποίουν μὴ ἔχοντα ἀληθινὰ πρωτότυπα πρόσωπα, εἰμὶ πλάνους τινὰς καὶ ἐπὶ αἰσχροπραγίᾳ διαβεβοημένους ἄνδρας. ἡμεῖς δὲ ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίσαντες ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ βροτείου γένους ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων κατελθόντα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας σάρκα δανεισάμενον, καὶ ἐν εἴδει τῷ καθ' ἡμᾶς ὀφθέντα καὶ τέλειον ἄνθρωπον καὶ Θεὸν ἀληθινὸν ὁμολογοῦντες καὶ κηρύττοντες, καὶ τῷ εἴδει μέλλοντα ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. τούτου καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα προσκυνοῦμεν, ἱστοροῦντες καὶ ταύτην κατασπαζόμεθα, καὶ τοὺς μὴ οὕτως φρονοῦντας ἀναθεματίζομεν. οὐ τὴν θεότητα περιγράφοντες ὡς τοῖς δυσσεβέσι δοκεῖ. ἅπαγε. αὕτη γὰρ ἀνίδεος, ἀσχημάτιστος, ἀκατάληπτος. ἀλλὰ τὴν θεανδρικὴν ἐμφέρειαν τοῦ Κυρίου μου ἐν ᾗ τὸ πᾶν πλήρωμα ἐνῴκησε τῆς θεότητος, καὶ τὴν ἐμὴν κατειργάσατο σωτηρίαν, ἱστορῶν προσκυνῶ. οὐ μέχρις αὐτοῦ ἱστάμενος καὶ περαιτέρω μὴ προϊών, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ πρωτότυπον τὸν νοῦν παραπέμπων καὶ πλανᾶσθαι τοῦτον μὴ συγχωρῶν.

Ἡ τῶν ἰουδαίων συναγωγή. μετὰ γοῦν τὸ συντελεσθῆναι

[1] μεταφέρων.

τὰ κατὰ τῶν ἤδη ρηθέντων εἰκονομάχων προσέθετο ὁ Κύριος αὖθις ἀνταπόδοσιν ἀνταποδοῦναι δικαίαν τοῖς Ἰουδαίοις, τοῖς υἱοῖς τῆς ἀνομίας. καὶ ἰδοὺ ἑτέρα συναγωγὴ παραγενομένη ἔστη ἐνώπιον Αὐτοῦ καθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ πρὸ αὐτῆς. καὶ ἦσαν τὰ ἐν αὐτῇ πλήθη ὑπὲρ τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὑπὲρ τὴν ψάμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ ἦν ἐν αὐτῇ σκοτία βαθυτάτη καὶ πώρωσις μεγάλη καρδιακή. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐδόκουν ἀληλειμμένα εἶναι ὑπὸ ἐμπυώδοις αἵματος πεφυρμένου κόπρῳ κυνείᾳ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν λίαν ἐκτετύφλωντο, λύμης παχείας ἐπικειμένης αὐτοῖς καὶ αἱ ἀκοαὶ αὐτῶν βεβυσμέναι καὶ ἀσφάλτῳ κεχρισμέναι. κατέχοντες ἐπὶ χεῖρας κέρκους ἀλόγων, καὶ ταῖς ρισὶν αὐτῶν εἰς ὄσφρησιν ἀναψυχῆς προσάγοντες καὶ ἰδοὺ ὁρᾶτο ἡμῖν σταλάζον ἀπὸ τῶν ρυπαρῶν χειλέων αὐτῶν ὡς ἰχῶρος ἔμπυον ἀντὶ συέλου. καὶ αἱ γλῶσσαι αὐτῶν ἐκκρεμάμεναι καθαπερεὶ κυνῶν λυσσώντων. τοῦ δὲ στόματος αὐτῶν ἀνοιγνυμένου, ὡσεὶ καπνιζομένου θεάφου δυσωδίας ἄφατος ἐξήρχετο. καὶ οἱ πόδες μελανοὶ καὶ λίαν στρεβλοί, ὄνων δέρματα τετριμμένα ἀντὶ πεδίλων περικείμενοι. οἵτινες ἐν τοιαύτῃ αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμίᾳ ἑαυτοὺς ἐνορῶντες, ἐδόκουν ξενίζεσθαι καὶ διεπρίοντο κατεσθίοντες τὰς σάρκας τῶν βραχιόνων αὐτῶν καὶ μᾶλλον καθορῶντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Κριτὴν προκαθήμενον καὶ ἑκάστῳ ἀποδιδόντα κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ ἐδόκουν τοιαῦτά τινα πρὸς ἀλλήλους ὑποψιθυρίζειν καὶ λέγειν· „οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ὁ Ἄννας καὶ Καιάφας οἱ ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ ἀπωλείᾳ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχιερατεύσαντες καὶ σὺν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ κακῇ μοίρᾳ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμονεύσαντι, ὡς πλάνον κρατήσαντες ἀνεσκολόπισαν ἐπὶ τοῦ ξύλου μετὰ τῶν κακούργων, οὗτος κάθηται νῦν Κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. φεῦ τῆς ἀπάτης καὶ τῆς πλάνης, ἣν ὑπέστημεν μὴ πιστεύσαντες εἰς Αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐνεπέσαμεν, καὶ οὐκ ἔσται λοιπὸν ὁ ἐλεῶν ἡμᾶς ἢ ὁ ἐξαιρούμενος ἀλλὰ ποῦ ἐστιν νῦν ὁ Θεὸς τοῦ νόμου ὃν Μωσῆς ἡμῖν καθυπέδειξε καὶ λατρεύειν Αὐτῷ μόνῳ παραδέδωκε, καὶ ἕτερον Θεὸν πλὴν Αὐτοῦ μὴ εἰδέναι οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, οὔτε ἐν τῇ γῇ κάτω. καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σινᾶ ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ γνόφῳ καὶ θυέλλῃ λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν·—ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι, καὶ παρὲξ Αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἕτερος θεός που. καὶ ἰδοὺ νῦν ἕτερος. ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ πατέρες ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ποῦ νῦν ὁ Μωϋσῆς; οὐκ ἄρα κἀκεῖνοι ὡς ἡμεῖς καὶ πᾶσα φύσις βροτῶν τῶν νεκρῶν ἠγέρθησαν καὶ τῷ καινῷ καὶ ἀγνώστῳ τούτῳ ἡμῖν Θεῷ καὶ Κριτῇ παραστήσονται, καὶ λόγον τῶν βεβιωμένων αὐτοῖς ἐπίσης πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι

ὑφέξουσιν; ἆρα μὴ ἠπατήθησαν ὥσπερ ἡμεῖς καὶ πάντες οἱ πρὸ νόμου πατέρες ἡμῶν καὶ ἐν νόμῳ καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἔγνω τὴν ἀλήθειαν, ἆρα μὴ μῦθος ἦν πᾶσα ἡ κατ' αὐτῶν ἱστορία; καὶ ἡ ἐξ Αἰγύπτου μετὰ θαυμασίων φοβερῶν ἔξοδος αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ῥῆξις καὶ διάβασις καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σινᾶ θεοπτία καὶ τὰ ἐν αὐτῇ φοβερὰ καὶ ἀνύποιστα τοῦ Θεοῦ δείγματα, καὶ αἱ πλάκες καὶ ἅπας ὁ νόμος, καὶ ἡ τῆς σκηνῆς κατασκευή, καὶ ἡ ἱερατεία, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πάντα εἰκῇ καὶ μάτην ἡμῖν παραδέδονται; οὐκ ἦν ἀληθινοῦ Θεοῦ ταῦτα πάντα, ὄντως τί εἰπεῖν ἢ πῶς ἐπαράσασθαι τῷ Μωσῇ οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ἐπεὶ ὡς ὁρῶμεν, οὗτος δίκαιος Κριτὴς πέφυκε, καὶ οὐδὲ πρόσωπον, οὐδὲ δῶρα λαμβάνει, δεῦτε καὶ δεηθῶμεν Αὐτοῦ, ὥστε κριθῆναι μετὰ τῶν παραδεδωκότων ἡμῖν τὴν διαθήκην καὶ τὸν νόμον τῶν πατέρων ἡμῶν. καὶ μάλιστα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας μετὰ τοῦ Μωσέως αὐτοῦ, ᾧτινι ἴσα καὶ Θεῷ ἐπιστεύσαμεν καὶ τὰ παραδεδομένα ἡμῖν δι' αὐτοῦ μαρτύρια καὶ νόμιμα ἀπαράβατα ἐφυλάξαμεν. καὶ ἐὰν οὕτως γένηται, ἓν ἐκ τῶν δύο τούτων πρόκειται γενέσθαι,—ἢ κἀκείνους σὺν ἡμῖν εἰς κόλασιν δικαίων ἐμβληθῆναι ὡς αἰτίους γενομένους ἡμῖν τῆς τοιαύτης ἀπωλείας, ἢ καὶ ἡμᾶς δι' ἐκείνους συγγνώμης τυχεῖν καὶ σωτηρίας τινός, τῷ ὄντι γὰρ ἀφ' οὗ τό τοῦ 'Εσταυρωμένου μυστήριον ἐν τῇ 'Ιουδαίᾳ ἀνηγέρθη, οὐκ εἶδεν ἄλλοτε ἀγαθόν τι τὸ γένος ἡμῶν, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου πάντα τὰ δεινὰ ἐπλεόνασαν εἰς ἡμᾶς. καὶ οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι καὶ ἐν τῇ προσκαίρῳ ἡμῶν ζωῇ πάμπολλα χαλεπὰ καὶ θλίψεις ἀπαρηγόρητοι συνεῖχον ἡμῖν. καὶ νῦν πάλιν ἐν τῇ ἀθανάτῳ ζωῇ ἐν ᾗ παραμυθίαν καὶ ἄνεσιν τῶν πολλῶν θλίψεων καὶ κακουχιῶν ἠλπίζομεν εὑρηέναι τινά, ὡς συνορῶμεν μείζονα κακὰ καὶ χείρονα τῶν προτέρων πολλῷ πλείω κατέλαβον ἡμᾶς, καὶ τί ποιήσωμεν, ἢ ποῦ κρυβησόμεθα ἀπὸ προσώπου τοῦ 'Εσταυρωμένου". καὶ ἔλεγον ἔτι πρὸς ἑαυτούς· „δεῦτε, ἀθροισθέντες ἅμα ἀλαλάξωμεν καὶ κράξωμεν πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ νόμου, καὶ ἴσως ἔνθα ἂν καὶ ἐστί, παραγίνεται καὶ ῥύσεται ἡμᾶς". καὶ ἀντέλεγον ἕτεροι πρὸς αὐτούς· „οὐχὶ οὕτως, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτῷ ἐκτενῶς ἱκετεύσωμεν μήπως ἴσως σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς συγγνώμης τινὸς διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀξιώσῃ ἡμᾶς". καὶ ἄλλοι ἔλεγον· „ὄντως ὡς ἀσύγγνωστα καὶ ἀναπολόγητα εἰς Αὐτὸν πλημμελήσαντας ἡμᾶς, εἴπερ δίκαιός ἐστιν, ὡς φατέ, οὐκ ἔνι δίκαιον ἐλεῆσαι ἡμᾶς, εἰ καὶ πάντας ἄλλους ἁμαρτωλοὺς δι' οἰκείαν ἀγαθότητα ἐλεήσειε. ποῖον γὰρ εἶδος εὐεργεσιῶν ἐνέλιπεν ὅπερ οὐκ ἐνεδείξατο εἰς ἡμᾶς, οὐ μόνον δι' Ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν οἰκείων Αὐτοῦ μαθητῶν. καὶ ὥσπερ Αὐτὸς εὐεργετῶν καὶ μύριά θαύματα εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἅπαν ἐργασά-

μενος, πᾶσαν ὑπερέβαλεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἀγαθοσύνης ὑπερβολήν. οὕτως πάλιν ἡμεῖς οὐδὲ μίαν κακίας ἀσύγκριτον ὑπερβολὴν κατελίπομεν, ἣν εἰς Αὐτὸν οὐκ ἐνεδειξάμεθα, καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἡμῶν πιστεύσαντας καὶ μαθητευθέντας Αὐτῷ, εἰ καὶ μηδὲν βλάψαι ἢ ἐμποδίσαι τῇ διδαχῇ Αὐτοῦ ἠδυνήθημεν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἅπαν ἐγένετο ὅσον γὰρ ἡμεῖς καὶ δι' ἑαυτῶν καὶ διὰ τῶν ἐν ὑπεροχαῖς ἀρχόντων καὶ βασιλέων ἐμαχόμεθα, καὶ ἐχθραίνοντες παντοιοτρόπως ἐπολεμοῦμεν Αὐτόν, τοσοῦτον μᾶλλον ἐκραταιοῦτο καὶ ηὔξανεν ἡ τῶν πολλῶν πίστις εἰς Αὐτόν, καὶ κατεκράτησε πάσης τῆς γῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, καὶ ἡμεῖς δὲ μόνον ἀξίως διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν φθόνον ἡμῶν, ὃν εἴχομεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατ' Αὐτοῦ, ἀπερρίφημεν ἐξ Αὐτοῦ καὶ ἐστερήθημεν τῆς δι' Αὐτοῦ κηρυχθείσης αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας. ἐπεὶ ἐὰν μόνον ἠθελήσαμεν καὶ αὐτοὶ ἀποβλέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς τῶν θαυμασίων Αὐτοῦ, καὶ ἀπορρίψαι ἀφ' ἡμῶν τὴν τοῦ φθόνου κακίαν, καὶ προσελθεῖν τῇ διδαχῇ Αὐτοῦ καὶ βαπτισθῆναι ὥσπερ δὴ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ Παῦλος αὐτοῦ ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ δοκιμώτατος μαθητής, προσεδέξατο ἂν ἀσμένως καὶ νῦν ἐν τῇ ἀθανάτῳ Αὐτοῦ βασιλείᾳ κατεσκήνωσε μετ' Αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ μεγαλουπόλει καὶ ὄντως νέᾳ Σιὼν τῇ ἄνω καλουμένῃ Ἱερουσαλήμ εἰσήγαγε μετὰ πάντων τῶν ἠγαπηκότων τὴν ἐπιφάνειαν Αὐτοῦ. νυνὶ δε διὰ τὴν μοχθηρίαν καὶ θηριωδίαν ἡμῶν δικαίᾳ ψήφῳ Θεοῦ ταῦτα πάντα τὰ δεινὰ κατέλαβεν ἡμᾶς καὶ οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις ἐν τῷ αἰωνίῳ τούτῳ καὶ πικροτάτῳ θανάτῳ ἡμῶν" τούτων οὕτως ὑπ' αὐτῶν λεγομένων, διένευσεν ὁ Κύριος τῷ ἐπ' Αὐτῷ τούτῳ τεταγμένῳ ἀρχιστρατήγῳ ἐν φωνῇ σάλπιγγος διαλεχθῆναι πρὸς αὐτοὺς καὶ φησίν· „οὐκ Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ὁ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς καὶ καταβὰς ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς γεννησάσης Με, καὶ σάρκα ἐξ αὐτῆς δανεισάμενος, ἐπειδὴ γυμνῇ τῇ θεότητι Μου τοῦτο ὑμῖν ἦν ἀνύποιστον καὶ παντελῶς ἀδύνατον, ἐνανθρωπήσας ὡμίλησα ὑμῖν, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν ἐδίδαξα παρρησίᾳ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔλεγον, ὅτι Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἓν ἐσμέν. καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦ οἰκείου λόγου ἐκήρυσσον ὑμῶν ἐν μέσῳ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν. καὶ ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὐ πιστεύητε Ἐμοί, κἂν τοῖς ἔργοις Μου πιστεύσατε. καὶ ἐδείκνυον ὑμῖν τὴν προσοῦσάν Μοι θεϊκὴν δύναμιν ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, νεκροὺς λόγῳ ψιλῷ κελεύσματι ὡς ἐξ ὕπνου ἀνιστῶν, τυφλοὺς ὀμματῶν, χωλοὺς ἀνορθῶν, λεπροὺς καθαίρων, κυλοὺς καὶ παραλύτους ἅλεσθαι καὶ περιπατεῖν ἐργαζόμενος, καὶ ἁπλῶς πάντα ποιῶν ὅσα οἴδατε. ἀλλ' ὑμεῖς

οὐ μόνον οὐκ ἠθελήσατέ Μου τῆς διδαχῆς ἀκοῦσαι καὶ σωθῆναι καὶ εἰς αἰῶνας ζῆν καὶ βασιλεύειν ὅ̓ ὃ καὶ ἐλήλυθα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν εἰργάσασθε. καὶ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐποίησα ὑμῖν σταυρῷ Με τῷ ἱσταμένῳ νῦν πρὸ προσώπου ὑμῶν προσηλώσατε καὶ λόγχῃ ἐκεντήσατε. καὶ ἰδοὺ αἱ χεῖρές Μου καὶ οἱ πόδες, ἔχοντες ἔτι τὰς ὠτειλὰς καὶ τὰς τρήσεις τῶν ἥλων σὺν τῇ πλευρᾷ Μου, μαρτυροῦσι τὴν εἰς Ἐμὲ θηριωδίαν ὑμῶν καὶ τ᾽ ἄλλα πάντα, ἃ εἰς Ἐμὲ ἐνεδείξασθε, αὐτοὶ ἀκριβῶς οἴδατε. καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἀπέδωκα ὑμῖν, ἀλλὰ ἔπεμψα ὑμῖν τοὺς ἐξ ὑμῶν μαθητευθέντας Μοι, καὶ οὗτοι ἐκάλουν ὑμᾶς εἰς μετάνοιαν καὶ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ τῶν ὁμοίως Ἐμοὶ ἐνεργουμένων καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν σημείων καὶ τεράτων, ἀλλ᾽ ἠθελήσατε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖν μᾶλλον καὶ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ σατανᾷ πείθεσθαι ἢ τῷ σωτηρίῳ Λόγῳ καὶ τοῖς Αὐτοῦ διδασκάλοις καὶ κήρυξι. νῦν οὖν ἄκοντες θεάσασθε καὶ πιστεύσατε, ὅτι αὐτὸς Ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι ὁ ὑφ᾽ ὑμῶν μὲν ὡς πλάνος ἐξουδενωθείς, καὶ πάντα ἑκουσίως παθὼν καὶ θανάτου γευσάμενος. ὑπὸ δὲ πάντων τῶν πιστῶν ὡς Θεὸς δεχθεὶς καὶ προσκυνηθεὶς ἅμα τῷ Πατρί Μου καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν αἰωνίαν ζωὴν καὶ βασιλείαν, καθὼς ἐπηγγειλάμην αὐτοῖς, δωρούμενος". καὶ ἐπειδὴ ἐπαύσατο ἡ θεία σάλπιγξ, ἦν ἰδεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς πάντας ὀδυρμὸν καὶ κοπετὸν μέγαν σφόδρα καὶ ὁ κωκυτὸς τοῦ κλαυθμοῦ αὐτῶν ὑπερήχει πάντα τὸν τόπον σχεδὸν τῆς κρίσεως. καὶ ἔλεγον τινὲς ἐξ αὐτῶν, „ὦ Μωσῆ, τί ἡμῖν, πεποίηκας; ποῦ νῦν ὑπάρχεις καὶ ἐν ποίοις διατελεῖς, ἐλθὲ, εἰ εὗρες παρρησίαν, ρυσόμενος ἡμᾶς". καὶ ἐδόκουν συναλγεῖν τῇ τοιαύτῃ ἀπείρῳ πληθύι καὶ αὐταὶ αἱ τῶν ἀγγέλων στρατιαὶ τοῖς θρήνοις καὶ ταῖς οἰμωγαῖς αὐτῶν κατακλώμεναι. ἡ δὲ θεία σάλπιγξ αὖθις φησὶ πρὸς αὐτούς· „οὐ διὰ τὰ εἰς Ἐμὲ εἰργασμένα ὑμῶν καὶ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν τοσοῦτον ἡ τοῦ πυρὸς γέεννα ἐξεκαύθη ὑμῖν, ὅσον διὰ τὴν λοιπὴν αἰσχροπραγίαν ὑμῶν ὑφ᾽ ἧς εἰς τέλος αὐτὴν ἐξεκαύσατε, ἵνα δὲ καὶ περὶ τῆς εἰς Ἐμὲ ἀπιστίας ἀναπολόγητοι εὑρεθῆτε καὶ ἐμφραγῶσι τὰ ἀπύλωτα ὑμῶν στόματα. ἰδοὺ καὶ Μωϋσῆς, ὃν εἰς ψυχρὰν προβάλλεσθε ἀπολογίαν, πρὸ προσώπου ὑμῶν ἕστηκε καὶ αὐτὸς ἐλέγξει ὑμᾶς. πληρωθήσεται γὰρ καὶ αὕτη ὑμῶν ἡ ἔφεσις"

καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ὡρᾶτο ὁ θειότατος Μωσῆς ἐνδόξως τῆς ἁγίας πόλεως τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ ἐξερχόμενος καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῶν νεφελῶν ἐρχόμενος, καὶ ἐλθὼν ἔστη κατὰ πρόσωπον πάσης τῆς συναγωγῆς ὑπεράνω πάντων αὐτῶν δεδοξασμένος καὶ φαιδρῶς ἀπολάμπων. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἠλάλαξαν καὶ ἔκλαυσαν ἐνώπιον αὐτοῦ,

λέγοντες· „ὦ Κύριε Μωσῆ, οὐκ αὐτὸς δέδωκας ἡμῖν τὸν νόμον, ἐν ᾧ γέγραπται,—ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι καὶ ἕτερος Θεὸς πλὴν Αὐτοῦ οὐκ ἔστι.—καὶ ἰδοὺ Θεὸς ἕτερος, μέγας καὶ ἰσχυρὸς Κριτὴς πάντων καὶ Θεὸς κατενώπιον ἡμῶν καθεζόμενος καὶ ἑκάστῳ ἀποδιδοὺς κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὃν εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα ἐν σημείοις καὶ τέρασι μεγίστοις, καὶ περὶ τούτων πάντων ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καταμαρτυράμενον καὶ κηρύξαντα, καὶ ἡμεῖς τὸν ὑπὸ σοῦ δοθέντα νόμον ἡμῖν ἀπαράθραυστον κρατοῦντες καὶ διατηροῦντες, οὐ μόνον οὐκ ἐδεξάμεθα Αὐτὸν ἢ τὴν διδαχὴν Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντίθεον Αὐτὸν ἐπὶ ξύλου προσηλώσαντες θανάτῳ παραδεδώκαμεν οἰκτρῷ, λέγε σαφῶς, τίς Οὗτος ἐστὶ καὶ πῶς οὐ προεδήλωσας ἡμῖν περὶ Τούτου ἐν τῷ νόμῳ, ὡς ἂν εἰδότες Αὐτὸν εἴχομεν ἂν καὶ αὐτοὶ δέξασθαι Αὐτόν καὶ πιστεῦσαι εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ. λέγε ἡμῖν, Κύριε καὶ δέσποτα ἡμῶν, περὶ Τούτου, τίς ἐστι, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν Αὐτοῦ χειρῶν. ἰδοὺ γὰρ ἀπώλοντο πάντες οἱ εἰς ἡμᾶς γεγενημένοι κόποι σου, καὶ τῇ παφλαζούσῃ θαλάσσῃ σύμπαντες ὑπ' Αὐτοῦ παραδιδόμεθα, καὶ οὐκ ἔσται τοῦ λοιποῦ ὁ ἡμᾶς ἐξαιρούμενος". καὶ ἀποκριθεὶς Μωϋσῆς ἐν φωνῇ φοβερᾷ ὁμοίᾳ σάλπιγγι ἔφη αὐτοῖς· „ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ, ὑμεῖς υἱοὶ οὐχὶ τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου ἐστέ, οὗ καὶ τὸ εἶδος τῆς μορφῆς ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν καθορᾶται νῦν οὐκ ἐγὼ ἐν τῷ νόμῳ ἔγραψα καὶ παρέδωκα ὑμῖν ταύτην τὴν περιοχὴν ῥητῶς οὑτωσὶ φράζουσαν, — Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὡς ἐμέ, αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσει ἐν ὑμῖν. καὶ ἔσται πᾶσα ψυχή, ἥτις οὐκ εἰσακούσεται τοῦ Προφήτου ἐκείνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.—τί οὖν ἄλλο τούτου καθαρώτερον ἢ σαφέστερον γράψαι ἢ παραδοῦναι ὑμῖν ἔδει; ἄλλως τε σὺν αὐτῇ καὶ τό,—οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μερῶν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. καὶ αἱ ἄλλαι αἱ περὶ αὐτοῦ προφητεῖαι αἱ κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγιγνωσκόμεναι ἐν ὑμῖν ἐν τίνι ἄλλῳ τὴν ἔκβασιν ἔσχον; ὄντως ἐματαιώθητε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ὑμῶν καὶ τοῖς διαβουλίοις ὑμῶν, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ἐκρύβη ἀπὸ προσώπου ὑμῶν ἡ ἐφ' ὑμᾶς ἐλθοῦσα ἐπισκοπή. καὶ ὑμεῖς μὲν ἀξίως ὡς ἀνάξιοι ἐστερήθητε αὐτῆς, οἱ δὲ ἐξ ἐθνῶν κλητοὶ ἐκληρονόμησαν αὐτήν". καὶ ἀπεκρίθησαν αὖθις τὸ πλῆθος πρὸς αὐτόν, ὅτι πῶς εἴχομεν δυνατῶς πιστεῦσαι Αὐτῷ λέγοντι ἑαυτὸν Θεοῦ ὑπάρχειν καὶ ἴσον κατὰ πάντα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, σοῦ ἐν τῷ νόμῳ μὴ περὶ Θεοῦ τι δηλώσαντος, ἀλλὰ περὶ Προφήτου. καὶ φησὶ Μωϋσῆς αὖθις πρὸς αὐτούς· „Προφήτην εἶπον Αὐτὸν ὡς ἐμὲ

διὰ τὴν Αὐτοῦ ἐνανθρώπησιν, ἐπειδὴ τέλειος Θεὸς ὁ αὐτὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἐν δυσὶ τελείαις ταῖς φύσεσιν, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως κεχρημάτικε. τῆς δὲ θεότητος Αὐτοῦ μαρτυρίαν αὐτὰ τὰ ὑπ' Αὐτοῦ τελούμενα ἐξαίσια ἔργα, εἴπερ τὴν ἀλήθειαν συνιδεῖν ἠθελήσατε, εἴχετε ἂν ἡλίου δίκην ἐν κόσμῳ λάμποντα καὶ τοῖς πᾶσι δεικνύοντα Αὐτὸν, ὅτι Θεὸς ἐστίν; ἀλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐνοικοῦσα ὑμῖν κακία καὶ πονηρία καὶ ἡ ἀλαζονεία οὐκ εἴασεν ὑμᾶς τὸ δέον συνιδεῖν καὶ ὑποδέξασθαι τὸν ἐλθόντα Σωτῆρα Κύριον ἐφ' ὑμᾶς, καὶ λοιπὸν ἐκδέξεται ὑμᾶς ἡ τοῦ αἰωνίου πυρὸς γέεννα". καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι τοὺς λόγους τούτους, ὁ μὲν Μωσῆς καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ᾠχετο ὅθεν ἐλήλυθεν, αὐτοὶ δὲ ἐν κραυγῇ μεγάλῃ τὸν Θεὸν τοῦ νόμου ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἔλεγον ἅμα ἰσχυρῶς κραυγάζοντες· „ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τοῦ νόμου, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς χαλεπῆς καὶ δεινῆς ὥρας ταύτης, πλὴν γάρ Σου Θεὸν οὐκ οἴδαμεν

καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰσχυρῶς κράζειν αὐτοὺς τοὺς λόγους τούτους, ἰδοὺ ἄφνω ἀστραπὴ φοβερὰ ἤστραψε καὶ ἐφηπλώθη ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ αὕτη οὐχ ὑπενόστει καὶ ἠφανίζετο ὡς ἔθος καὶ φύσις ταῖς λοιπαῖς ἀστραπαῖς, ἀλλὰ διέμεινε ξενοτρόπως καὶ καθωρᾶτο τηλαυγῶς. καὶ ἰδοὺ μετ' αὐτὴν ἑτέρα πάλιν ἔνδον αὐτῆς ἀστραπὴ λευκὴ ὑπὲρ χιόνα ἐφήπλωτο καὶ μέσον αὐτῆς αὖρα λεπτὴ ἀσύγκριτον ἔχουσα τὴν ἰδέαν καὶ τὴν πνοήν, καὶ αὗται ἄφνω παραγενόμεναι ἐπεσκίασαν τὸν Θεὸν Λόγον καὶ Κριτήν, τὸν Κύριον ἡμῶν γαληνομόρφως ἐπ' Αὐτὸν ἰοῦσαι, καὶ τούτῳ ἀφράστως ἐπαναπαυσάμεναι, ἐπεκάλυψαν Αὐτὸν τέλεον ὥστε μὴ ὁρᾶσθαι τέως ἡμῖν, καὶ ἤνεσαν Αὐτὸν ὡς Θεὸν καὶ Πατέρα τὸν νῦν ἤδη παραγενόμενον σὺν τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ Αὐτοῦ καὶ Λόγῳ πᾶσαι αἱ παριστάμεναι οὐράνιαι δυνάμεις, καὶ ἦσαν ὑπότρομοι καὶ ἐν ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ πολλῷ συνεχόμεναι. γενομένης οὖν διαστολῆς ἐν τῇ συσχούσῃ φωτεινοτάτῃ ταύτῃ νεφέλῃ τὸν Κύριον κατέναντι τῆς ὄψεως τοῦ θείου προσώπου Αὐτοῦ, ἰδοὺ θρόνος ἕτερος παραπλήσιος τῷ τῆς κρίσεως καθωρᾶτο ἡμῖν, καὶ ἐπ' αὐτὸν ὡς παλαιὸς ἡμερῶν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐπαναπαυόμενος καὶ συνεδρεύων τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ Αὐτοῦ καὶ Λόγῳ. καὶ ὡς ταῦτα ἐθεᾶτο[1] ἡ ἀναρίθμητος ἐκείνη συναγωγὴ ἐξεπλήσσετο σφόδρα, καὶ ὡς τὸ ὕδωρ ἐκλονεῖτο καὶ ἔτρεμε. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὡς ἠχούσης σάλπιγγος ἀπὸ τῆς ἐπαναπαυομένης θείας αὖρας ἐπάνωθεν αὐτοῦ λιγυρῶς ἐξηχεῖτο, λέγουσα πρὸς τὴν συναγωγὴν οὕτως· „τίνα

[1] ἐθεάσατο

ἐπικαλεῖσθε ὑμεῖς Θεὸν τοῦ νόμου ἕτερον, ὅς ἐστιν ὁ Αὐτὸς Μονογενής Μου Υἱὸς καὶ Λόγος, ἵνα τί Με ἔτι καὶ νῦν χωρίζειν βούλεσθε τοῦ ἀχωρίστως Μου συνυπάρχοντος Υἱοῦ; εἰ οὖν οὔπω καὶ νῦν τοῦτο ἀκριβῶς ἐμάθετε καὶ ἐδιδάχθητε, ἀλλὰ κἂν νῦν γνῶτε σαφῶς καὶ ἴδετε καὶ αἰσχύνθητε, ὅτι Ἐγὼ καὶ ὁ ἀγαπητός Μου Υἱὸς ἕν ἐσμεν. καὶ ὁ Τοῦτον μισήσας Ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. καὶ ὁ Τούτῳ ἀπιστῶν Ἐμοὶ ἀπιστεῖ. οὐκ Ἐγὼ προδεδήλωκα ὑμῖν διὰ τῶν προφητῶν Μου; —ποτὲ μὲν καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, ποτὲ δὲ ὀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰούδα καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. καὶ ἀλλαχοῦ· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεός. καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται Υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. οὐκοῦν ἐπεὶ μετὰ τοσαύτας μαρτυρίας οὐκ ἐδέξασθε Αὐτόν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν μερὶς ἢ κλῆρος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν". καὶ εὐθέως τῆς θείας ταύτης φωνῆς σιωπησάσης, ἰδοὺ οἱ πύρινοι καὶ φρικτοὶ ἄγγελοι οἱ ἐπὶ τῶν κολάσεων, ὥσπερ ἀετοὶ ἀγεληδὸν καταπτάντες διήρπασαν τὴν τοιαύτην συναγωγὴν καὶ διέσπειραν ἐπὶ πάσης τῆς φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης. καὶ οὗτοι πάντες ἐδίδουν θρῆνον καὶ ὀδυρμὸν μέγαν σφόδρα, ἀλλ' οὐκ ἦν αὐτοῖς ὄφελος, οὐδέ τις ἦν ὁ τούτοις ἐλεῶν καὶ ῥυόμενος.

ἐπεὶ δὲ συνετελέσθη καὶ ἐχωνεύθη πᾶσα ἡ τοιαύτη συναγωγὴ ἔνδον τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καὶ παφλαζούσης θαλάσσης τοῦ πυρός, ὁ μὲν θρόνος καὶ ἡ ἑτοιμασία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἦρθη, καὶ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου τῆς μεγάλης πόλεως ὑπερανεστηκότες σὺν ἅμα αὐτῷ εἰσέδυσαν καὶ εἰς αὐτὸ κατέπαυσαν ὁ δέ γε Τούτου Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Κριτής, ἔτι περὶ τὴν πύλην τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ἱστάμενος πόλεως, προσέθετο τοῖς ὑπολοίποις ἀνταποδοῦναι τῶν ἁμαρτωλῶν. καὶ προσήχθη Αὐτῷ ἑτέρα συναγωγὴ πονηρὰ καὶ παμβέβηλος ὑπὲρ πάσας τὰς προλαβούσας καὶ ἔστη κατέναντι τοῦ προσώπου Αὐτοῦ, φέρουσα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν πάντων μῖσος χαλεπόν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρες γνόφου καὶ σκότους, καὶ τὰ ὦτα αὐτῶν ἀκοὴν ἔχοντα πονηράν, καὶ ἡ ὄσφρησις αὐτῶν τῆς ὀσμῆς τοῦ θανάτου ἀνάπλεως, καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῶν ἐπιγραφὴ διεφιλιακῶν (sic) γραμμάτων ἦν δηλοῦσα σατᾶν. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῶν χειρὶ ταῦλα, ἔχουσα ἐπιγραφήν—ἡ ἄρνησις. καὶ ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν ἰὸς πονηρίας περικεχύμενος· καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν χολέρα ἀψινθίου. τοῖς δὲ στόμασιν αὐτῶν [1]—ἦν παραπικρασμός. ἡ δὲ περιβολὴ αὐτῶν—[1] δυσειδὴς ὑπῆρχε σφόδρα οἱονεὶ δέρματα μυιῶν ἐν ταυτῷ συναφθέντα

[1–1] нѣтъ.

καὶ συρραφέντα. καὶ ἐν τῷ ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὴν συναγωγὴν ταύτην τὸν Κύριον, θυμὸς Αὐτοῦ ἔσχατος ἐξεκαύθη ἐπ' αὐτήν, καὶ παρεκελεύσατο τῷ ἀρχιστρατήγῳ διὰ τῆς σάλπιγγος ὁμιλῆσαι καὶ ὀνειδῖσαι αὐτούς. καὶ φησὶν ὁ ἀρχιστράτηγος πρὸς αὐτούς „ὦ κατάρατοι καὶ παμβέβηλοι, οἱ κακῶς ἀπολλύμενοι, ἵνα τί Ἐμὲ τὴν πηγὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ Σωτῆρα, ἐγκαταλιπόντες τὸ θεῖον βάπτισμα ἠρνήσασθε καὶ ἐξεδύθητε, τῷ δὲ ἀντιχρίστῳ σατᾶν προσήλθετε καὶ αὐτῷ συνετάξασθε τῷ πονηρῷ καὶ διψῶντι τὴν ὑμῶν ἀπώλειαν. τί ἀγαθὸν ὅλως ἐκ τούτου προσεδοκήσατε ἰδεῖν τοῦ φθορέως καὶ λυμεῶνος τῶν ψυχῶν ὑμῶν; ἢ τί ἄλλο πλὴν γεέννης καὶ ἀκοιμήτου σκώληκος καὶ βρυγμοῦ ὀδόντων τῶν ἐκείνῳ ἀποκειμένων καὶ πᾶσι τοῖς πεισθεῖσι καὶ ἀκολουθήσασιν αὐτῷ ἐν τῇ προσκαίρῳ ζωῇ. καὶ γὰρ οὐ μὴ οἰκτειρήσω πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. καὶ μηδὲν κἂν ἐν τῷ τέλει μετανοῆσαι προειρημένους, ἀλλὰ πάντες ἅμα ἐ εἴνῳ τῇ αἰωνίῳ κολάσει παραπέμψω ὥσπερ δὴ καὶ ὑμᾶς". καὶ εὐθέως ἀπεφήνατο καὶ κατ' αὐτῶν εἰπών „τοὺς Ἐμὲ μὲν ἀρνησαμένους, τῷ δὲ πονηρῷ καὶ παμβεβήλῳ σατᾶν προσελθόντας καὶ ὡς Θεῷ ἀληθινῷ πιστεύσαντας, ἄρατε ἀποτόμως ἐντεῦθεν, καὶ ἐκεῖ τούτους κατακληρώσασθε, ὅπου καὶ ὁ τούτοις θεὸς νομισθεὶς καὶ τιμηθεὶς σατᾶν, σὺν τοῖς πονηροῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ τοῖς δαίμοσι καταδεδίκασται, ὡς ἂν τοὺς πόνους τῶν καρπῶν αὐτῶν ἀξίως ἔδωνται καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς ἐπὶ τῶν κολάσεων πικροὺς καὶ φοβεροὺς πυρίνους ἀγγέλους, δίκην ἀετῶν ἐπ' αὐτοὺς ἐρχομένους, καὶ τοὺς μὲν τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς ἐπαίροντας καὶ βίᾳ ἕλκοντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ πυρίνων σιδηρῶν ροπάλων, τούτους ἰσχυρῶς τύπτοντας καὶ κατακρημνίζοντας εἰς τὴν καταποντιστικὴν ἄβυσσον καὶ **τὸν τάρταρον**, ὅπου αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ σατανᾶς καὶ αἱ ὑπ' αὐτῶν **δυνάμεις πικροῖς πρηστῆρσι καὶ σκώληξι σιδηροῖς, φοβεροῖς, ἀθανάτοις αἰωνίως τιμωρεῖσθαι κατεδικάσθησαν**. καὶ ἐθεώρουν αὐτοὺς ἐγὼ ὅπως ἀποτόμως οἱ ἐλεεινοὶ κατεκρημνίζοντο κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ οἱ βοαὶ αὐτῶν ἰσχυρῶς ἀνέβαινον [1].

καὶ προσέσχον ἐν τῇ τοιαύτῃ ὀπῇ τοῦ ἀβυσσιαίου κρημνοῦ καὶ ἠκροώμην τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν ὀδυρμῶν τῶν μετὰ τοῦ σατανᾶ τιμωρουμένων, καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὰ ὠτά μου ἑνός τινος ὀδυνωμένου κραυγὴ ὑπὲρ τὰς τῶν ἄλλων πάντων ὑπερηχοῦσα. καὶ διηρθρωμένως τοῖς ὠσί μου προσβάλλουσα, ὅθεν καὶ ἠκροώμην ἀσπασίως αὐτῆς φραζούσης ἐπὶ λέξεων οὑτωσί· „οὐαὶ, οὐαὶ, ἐσταυρωμένε κρυπτὲ Θεὲ καὶ ἄνθρωπε τὸ συναμφότερον, πλεῖστοι εἰς Σὲ ἠπατήθησαν καὶ διὰ

[1] далѣе заглавіе Διοκλητιανὸς ὁ τύραννος

τὰ παθήματά Σου ἠγνόησαν καὶ ἠρνήσαντό Σε ὡς κἀγὼ δι' οἰκείαν ἀφροσύνην καὶ δικαίως· ἐν γὰρ τῷ ματαίῳ βίῳ καὶ τῇ προσκαίρῳ μου ζωῇ οὐδὲ ἤθελον ἀκοῦσαι περὶ τοῦ ὀνόματός Σου". καὶ πάλιν μεταβαλλόμενος ἔλεγε· „ναί, Δέσποτα ὕψιστε, Σὺ μόνος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. ἀμήν. κακῶς καὶ ἄκων [1]. κἂν ἄρτι ὁ ἐχθρός Σου καὶ πικρὸς διώκτης ἐγὼ Κύριον καὶ Θεὸν καθομολογῶ Σε οὐαὶ τῷ μὴ ἀγαπήσαντί Σε. οὐαὶ τῷ τὴν φοβεράν Σου συγκατάβασιν ἀγνοήσαντι. οὐαὶ τῷ μὴ Θεὸν ἀληθινὸν Σε γνωρίσαντι [2—καὶ ὁλοτρόπως ἀγαπήσαντι—2] καὶ ὡς Κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν μὴ προσκυνήσαντι. οὐαὶ τῷ τὴν ἔνσαρκόν Σου οἰκονομίαν μὴ δεξαμένῳ καὶ τῷ μὴ εἰς τὸ ἅγιόν Σου ὄνομα βαπτισθέντι. οὐαὶ ᾧτινι τὰ Σὰ μυστήρια ἔλαθον. οὐαὶ τῷ τὴν Σὴν καὶ μόνην βασιλείαν μὴ ἀγαπήσαντι καὶ πάντα τὰ γήϊνα ὡς καπνὸν καὶ ἴστὸν ἀράχνης λογισαμένῳ. οὐαὶ καὶ πολλάκις τὸ αὐτό, πρῶτον ἐμοὶ τῷ θεομάχῳ καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοίοις ἐμοὶ κατὰ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ἐκμανεῖσι καὶ τῶν αὐτοῦ γνησίων δούλων, εἶτα καὶ πᾶσιν ἁπαξαπλῶς. οὐαὶ τοῖς ἐπεγνωκόσι μὲν καὶ πιστεύσασιν εἰς Αὐτόν, μὴ φυλάξασι δὲ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ διὰ μετανοίας μὴ θελήσασιν ἐξομολογήσασθαι καὶ ἱλεώσασθαι Αὐτὸν πρὸ θανῆς". καὶ πάλιν ἀπὸ βάθους καρδίας στενάζων καὶ μυκώμενος ὡσεὶ δέκα βοῶν ὁμόφωνον βοῇ ἔλεγεν· „οὐαί, ὅτι κατεκαύθην, ἄλλο οὐχ ὑποφέρω. οὐαί μοι, ὅτι ἐμπεπύρισμαι, μυριάδες πρηστήρων καὶ σκηπτῶν κατεσθίουσί μου καὶ κατατήκουσι πάντα τὰ μέλη. ὦ εὐεργέτα θάνατε, ποῦ ἦσθα νῦν, ἵνα μετελθὼν τῶν τηλικούτων καὶ τοσούτων ὀδύνων ἀπήλλαξας". ὄντως οἴχῃ νῦν ἐξ ἀνθρώπων καὶ ὅλως καὶ τῶν δεινῶν λύσις τοῦ λοιποῦ οὐκ ἔσται. καὶ πάλιν τετρυγὼς τοὺς ὀδόντας καὶ ἀπὸ βάθους καρδίας ἀναβρασσόμενος ἔλεγε· „τίς ἠπίστατο, ὅτι οὕτως πάντως ἔσται ὡς καὶ νῦν ὁρῶμεν τὰ πράγματα φεῦ. φεῦ ἀνάγκαι ὑπὲρ πάσας ἀνάγκας. ὀδύναι δριμεῖαι καὶ βαρεῖαι ὑπὲρ πᾶσας ὀδύνας". καὶ ἕτερα πλεῖστα τοιουτότροπα ἔλεγεν ὥσπερ τις μαινόμενος καὶ ἐσθίων τὰς σάρκας αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ ἦν ὁ οἰκτείρων καὶ ἐλεῶν αὐτοῦ.

ἐπεὶ δὲ τῶν τοιούτων ὀδυρμῶν καὶ κωκυτῶν ἀρκούντως ἐπλήσθησαν αἱ τῆς ψυχῆς ἡμῶν νοεραὶ ἀκοαὶ καὶ αἰσθήσεις, τούτων μὲν τῆς ἠχῆς ἀπέστημεν. πρὸς δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν τὸν δίκαιον Κριτὴν ἔτι πρὸς τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ καὶ φοβερῶς ἱστάμενον καὶ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδιδόντα τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν τῷ οἰκείῳ τάγματι κατὰ τὰς πράξεις καὶ κατὰ τὰ διαβούλια αὐτοῦ, τὴν αἰσθητι-

[1] ἀκουσίως.

[2—2] нѣтъ.

κὴν τοῦ νοὸς ἡμῶν ὅρασιν ἠπορήσαμεν καὶ κατανοοῦντες ὁρῶμεν ὡς συνετελέσθη πᾶσα ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν[1], καὶ ἰδοὺ ἐξέλιπον οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς, οὐχ ηὑρίσκετο ὁ τόπος αὐτῶν, διότι ἠφόρισε Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἡτοιμασμένους τόπους καὶ τὰς κολάσεως αὐτοῖς καθὰ καὶ προεπηγγείλατο αὐτοῖς ἔτι οὖσιν ἐν τῷ τῆς μετανοίας καιρῷ.

καὶ ἠκούομεν ὑμνῳδίας ἀγγελικῆς καὶ θεοπρεποῦς ᾀδομένης ὑπὸ τῶν παρισταμένων θείων δυνάμεων τῷ ἀστέκτῳ θρόνῳ τῆς κρίσεως. καὶ ᾖδον οὐχὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἅμα, ἀλλὰ τάγματα ταγμάτων κατ' ἀξίαν ἕκαστον. τούτων τοίνυν ᾀδόντων ἐνηχεῖτο ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν ἡδονή τις χαρᾷ καὶ φόβῳ σύμμικτον ἀπὸ τοῦ γλαφυροῦ καὶ ἐξαισίου μέλους ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐγγινομένη. καὶ ἐδονεῖτο τὰ πέρατα τῆς καινῆς ἐκείνης καὶ θεσπεσίας κτίσεως. πρὸς δὲ τούτους ᾖσε καὶ τὸ Πνεῦμα Κυρίου τὸ ἐπὶ πάσης τῆς κτίσεως ἑστὼς αἶνον ἀποδεδωκὼς τῷ Μονογενεῖ καὶ Συμφυεῖ Υἱῷ καὶ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

καὶ τῆς ὑμνῳδίας ταύτης ληξάσης, ἕτερον μέλος ἠκούετο ἡμῖν ἐξηχούμενον ἔνδον τῆς ἁγίας πόλεως ᾀδόντων κἀκεῖσε καὶ αἶνον εὐχαριστίας ἀναπεμπόντων τῷ Κυρίῳ πάντων τῶν καταπαυσάντων ἁγίων. καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι αὐτούς, κλείσας ὁ Κύριος τὰς πύλας τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης καὶ ἁγίας πόλεως, εἰσῆλθε καὶ κατέπαυσε καὶ Αὐτὸς ἔνδοθεν τοῦ θαυμαστοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ ὄντος ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐν τῷ θρόνῳ καθεσθεὶς τῆς ἁγίας δόξης Αὐτοῦ. καὶ προσέταξεν ἐνεχθῆναι κατὰ πρόσωπον Αὐτοῦ πάσας τὰς πνευματικὰς νοητάς τε καὶ οὐρανίους στολὰς ἐξ ἀσυγκρίτων καὶ ἀνεκδιηγήτων φρικτῶν νοητῶν διαυγειῶν, ἰσχὺϊ τῆς δυνάμεως Κυρίου δεδημιουργημένας καὶ ἐξυφασμένας. καὶ δὴ προσήνεγκαν Αὐτῷ ταύτας ἐν τιμῇ καὶ δόξῃ ἀρχάγγελοι θεῖοι ἐπικομιζόμενοι, οὗσας τῷ τε κάλλει καὶ τῷ ἀριθμῷ ἀφράστους καὶ βροτείᾳ γλώσσῃ ἀνεκδιηγήτους καινῷ ὑλικῷ ἀκαταλήπτους. καὶ ἐτέθησαν πᾶσαι ἔμπροσθεν τῆς θείας δόξης Αὐτοῦ. καὶ νεύματι θείῳ καλούμενοι πάντες οἱ ἅγιοι εἰσήρχοντο πρὸς Αὐτὸν κατὰ τάξιν ἕκαστος.

ἐν πρώτοις οὖν εἰσῆει πρὸς τὸν Κύριον ἡ τῆς Αὐτοῦ ἁγίας ἐνανθρωπήσεως Μήτηρ καὶ σκηνὴ τῆς θείας Αὐτοῦ φύσεως χρηματίσασα καὶ εὐθὺς ἐξενεγκὼν ὃν ἀπὸ τῆς ἁγίας Αὐτοῦ κορυφῆς ἐφόρει στέφανον φρικτόν, τέθηκεν ἐπὶ τὴν ἁγίαν αὐτῆς κεφαλήν, ἐπειπὼν αὐτῇ· „δεῖξαι, ὦ Μῆτέρ Μου, ταύτην τὴν ταινίαν καὶ δόξαν, ἣν ὁ Πατήρ Μου ἐχαρίσατό Μοι τρόπαιον τῆς κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ

[1] доб. ὁμήγυρος.

τοῦ θανάτου νίκης, ἣν εἰργασάμην διὰ τῆς ἐκ σοῦ δανεισθείσης σαρκός Μου". ἔτι δέδωκεν αὐτῇ τὴν πρώτην στολήν, ἥτις ἦν φρικτὴ καὶ θεία ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας βασιλικῆς νοητῆς ἐπουρανίου, ἣν Αὐτὸς ἐνεδιδύσκετο ὡς φορῶν τὴν σάρκα, ἣν ἐξ αὐτῆς προσελάβετο. ἔτι ἐδόθη αὐτῇ ἑτέρα στολὴ φοβερὰ καὶ ἀπόρρητος ἐνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατασκευασθεῖσα, περὶ ἧς ἐλαλήθη θαυμαστὰ καὶ παράδοξα ἐν ταῖς ἐπουρανίαις καὶ ἁγίαις δυνάμεσιν. ἔτι ἐδόθησαν αὐτῇ στολαὶ ἕτεραι μυριοπλασίως φρικταί, νοηταὶ θεῖαι φοβεραί, μυριοβαφεῖς, ροδοειδεῖς, χιονοφεγγεῖς, λευκαί, ἐρυθραί, κυαναῖ ἐκ χροιῶν ἁπασῶν καὶ εἰκασίᾳ ὑλικῆς ποιότητος ἐντίμου ἀνείκαστοι καὶ ἀνεκδιήγητοι, ἅσπερ ὑπεδέξατο ἐν ταῖς ἀκηράτοις αὐταῖς καὶ θείαις αἰωνίαις μοναῖς καὶ τιμήσας αὐτὴν ὡς Μητέρα ὑπανέστη προσιούσῃ καὶ ἀνέπαυσεν ἐν τῷ πλησίον Αὐτοῦ ἑστῶτι θείῳ καὶ πυριμόρφῳ θρόνῳ τῆς δόξης Αὐτοῦ, μεγαλύνας αὐτὴν καὶ ἐπαινέσας ἐπὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων τῆς τε ψυχικῆς καθαρότητος καὶ σωματικῆς, δι' ἣν καὶ ἠξιώθη τῆς Αὐτοῦ ὑποδοχῆς καὶ τῆς ἐν τοῖς δεινοῖς αὐτῆς μεγαλοψυχίας καὶ μεγίστης ὑπομονῆς. καὶ πλέον πάντων τοῖς τῶν θερμῶν αὐτῆς καὶ ἀεννάως χεομένων ὑπὲρ τῆς σῆς εἶχε τελείας ἀγάπης δακρύων χύσεων καὶ τῶν ἐκτενῶν προσευχῶν, ὑπέρ τε τῶν Ἰουδαίων εὐχομένη καὶ πάντων τῶν πιστῶν καὶ ἰδοὺ Αὐτὸς κατενώπιον αὐτῆς ἀνέῳξε τοὺς ἀθανάτους θησαυροὺς πάντων τῶν ἀιδίων ἀγαθῶν καὶ ἀθανάτων, τῶν τε ἐπιγείων καὶ τῶν ἐπουρανίων καὶ κατέστησεν αὐτὴν Κυρίαν καὶ Δέσποιναν πασῶν τῶν ἐπουρανίων καὶ ἁγίων δυνάμεων καὶ πάντων τῶν ἁγίων. καὶ ὕμνησαν οἱ ἄγγελοι καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς μεγαλύνοντες.

ἔτι προσέθετο Κύριος ἀπονεῖμαι δῶρα καὶ γέρα τοῖς γνησίοις δούλοις καὶ φίλοις Αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ παρεγένοντο πρὸς Αὐτὸν οἱ ἅγιοι δώδεκα ἀπόστολοι. καὶ ἐδόθησαν καὶ αὐτοῖς στολαὶ βασιλικαὶ θεοπρεπεῖς μυριόμορφοι νοηταὶ ἐν τῇ καλλονῇ καὶ ποιότητι αὐτῶν, ἀνθρωπίνῃ γλωσσῃ ἀνείκαστοι καὶ ἀνεκδιήγητοι. πρὸς δὲ καὶ θρόνοι δώδεκα θαυμαστοὶ ὑπὲρ λίαν, καὶ τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις τῆς γῆς ἀνείκαστοι καὶ ἀπαράμιλλοι, ἀπό τε γὰρ λίθου τοπαζίου, σμαράγδου καὶ λυχνίτου καὶ μαργάρων παμμεγίστων ἐντίμων καὶ ἐκ καθαροῦ χρυσίου δοκιμώτατοι ὁρῶντο κατεσκευασμένοι θείκης σοφίας τεχνουργίᾳ. ἔτι ἐξενεγκὼν ὁ Κύριος ἀφ' ἑνὸς τῶν θείων καὶ νοητῶν Αὐτοῦ θησαυροφυλακείων στεφάνους φρικωδεστάτους, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ θεικῶν τινῶν διαυγειῶν καὶ ξένων ἀπαυγασμάτων θείῳ Πνεύματι κατηρτισμένοι καὶ συντεθειμένοι, ὧν ἡ φρικτὴ καὶ παράδοξος θέα οὐ μόνον ἡμᾶς ἐξέπληξε καὶ παντελῶς ἐξεστηκέναι πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ πάντας

ἁγίους, ἐπειδὴ ἦσαν τῇ ἀστραπῇ τῶν ἰδίων χαρίτων νικῶντες καὶ ὑπερλάμποντες καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ φθαρτοῦ ἐκείνου ἡλίου λαμπρότητος καὶ φωτοειδοῦς φαιδρότητος. τῆς δὲ καλλονῆς καὶ ὡραιότητος αὐτῶν οὐκ ἦν τοῖς ὁρῶσι κόρος, οὐδὲ νοῦς εἰς τὸ καταλαβέσθαι καὶ γραφῇ παραδοῦναι βροτοῖς ἱκανή. τούτους λαβὼν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ κατέστεψεν αὐτοὺς ὡς βασιλεῖς. καὶ ἐκάθισεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων δώδεκα θρόνων δόξῃ καὶ τιμῇ [1]θεϊκῇ[1] ἐστεφανωμένους, κριτὰς ἀποφήνας τῶν δώδεκα ἰσραηλιτικῶν φυλῶν. εἶτι προκριτοτέρους οἷα βασιλεῖς καὶ δεσπότας ἀποδείξας πάντων τῶν σεσωσμένων ἀπὸ τῶν τοιούτων δώδεκα φυλῶν, ὥστε τιμᾶσθαι αὐτοὺς παρὰ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντας. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐπὶ δώδεκα θρόνων καθεσθῆναι καὶ κρίνειν, ἤτοι τὸ ἐν ὑπεροχῇ ἐξηρημένῃ καὶ δόξῃ καὶ ἀπολαύσει τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν αὐτοὺς εὑρεθῆναι ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς ἀπὸ ἰσραηλιτικοῦ γένους εὐαρεστήσαντας τῷ Κυρίῳ καὶ ὥσπερ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ δεσπότας χρηματίσαι.

πρὸς τούτους ἔτι κέκληκεν ὁ Κύριος τοὺς ἑβδομήκοντα μαθητὰς Αὐτοῦ καὶ διένειμεν αὐτοῖς ἀναλόγως τὰς πλουσιοδώρους καὶ ἀθανάτους Αὐτοῦ δωρεάς, χαρισάμενος καὶ αὐτοῖς στεφάνους φρικτοὺς καὶ διαυγεῖς ἀμαραντίνους καὶ χλαίνας θεουργοὺς νοητὰς καὶ πνευματικάς, καὶ εἰς διήγησιν ἀνεκλαλήτους προσθείς

ἔτι ἀνέψξεν ὁ Κύριος αὖθις κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἁγίων Αὐτοῦ πάντας τοὺς πνευματικὰς θησαυροὺς Αὐτοῦ τοὺς κεκτημένους τὰ ἀπόρρητα καὶ ἀνεκλάλητα ἐκεῖνα ἀγαθά, ἃ οὔτε ὀφθαλμοὶ φθαρτοῦ καὶ θνητοῦ ἀνθρώπου εἶδον, οὔτε μὴν ἐπὶ καρδίαν τούτου ἀνέβη ποτέ, ἃ προητοίμασε τοῖς ἠγαπηκόσιν Αὐτὸν καὶ τηρήσασι τὰς ἐντολὰς τὰς θείας Αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν νόμῳ δικαιώματα Αὐτοῦ, καὶ ἐκένωσε πάντας αὐτοὺς εἰς δόξαν, εἰς τιμήν, εἰς σωφροσύνην καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν πάντων τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος ἁγίων Αὐτοῦ. τὸ δὲ μέγιστον πάντων τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καὶ κεφαλαιωδέστερον αὕτη ἡ κατάληψις καὶ θεωρία ἀναλόγως τοῖς ἀξίοις γενομένη τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς τριαδικῆς Τριάδος ὑπῆρχε τοῖς ἐκεῖ ἀϊδίως σὺν αὐτῆς συνοῦσα καὶ θεοῦσα καὶ τῆς ἐφέσεως καὶ γλυκύτητος αὐτῆς τούτοις ἀναλόγως μεταδιδοῦσα. τούτων οὕτως ἐνηδόνως καὶ ἀκορέστως ὑφ᾽ ἡμῶν ὁρωμένων κατὰ τὴν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν θεωρίαν καὶ ἀκριβῆ τούτων πάντων κατάληψιν καὶ κατανόησιν. ἔτι προσέσχομεν καὶ ὡρᾶτο ἡμῖν πρὸ προσώπου τοῦ φρικωδεστάτου καὶ πανσέπτου ἐκείνου καὶ ὑπερουρανίου θείου ναοῦ μέγα τι καὶ θεοπρε-

[1]–[1] нѣтъ.

πέστατον προαύλιον περιφανὲς καὶ λίαν δεδοξασμένον ὁ γὰρ πάτος αὐτοῦ χρυσέοις ἄβαξι μεγίστοις καὶ πυρευροίζοις ἐκεκόσμητο καὶ πεπάτωτο καὶ αἴγλῃ τῆς πυρσοῦ γαληνομόρφου ἐκεῖθεν ἐξεπορεύετο. καὶ ἰδοὺ ὁρῶμεν ἐπ' αὐτῷ περιτρέχοντας καὶ διακόνων χρείαν ἀποπληροῦντας νεανίσκους τινὰς ὡραιοποικιλομόρφους τὸν ναὸν ἑτοιμάζοντας. ἡ δὲ ἑτοιμασία ξένη τις ἦν καὶ γλώσσῃ βροτείῳ ἀνεκδιήγητος.

καὶ ἰδοὺ μετὰ τὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς ἔνδον τοῦ ναοῦ, ἕτεροί τινες νεανίσκοι χρυσοξανθόκομοι, εὐμεγέθεις, φρικτοπρόσωποι, παραπλήσιοι τῷ μήκει ταῖς ὑψικόμοις κυπαρίσσαις, καὶ αὐτοὶ πῦρ ὑποδεδεμένοι τοῖς ὡραίοις ποσὶν αὐτῶν. τὸ δὲ τοιοῦτον πῦρ οὐχ ὡς τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ ὑλότροφον τὸ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' οἷον ἐξάνθισμα πυραμικῆς αἴγλης συντρέχοντες ἐφαίνοντο καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ εὐτρεπίζοντες. τοσοῦτον δέ μοι ὁ ναὸς εὖρος καὶ μῆκος ἐδόκει ἔχειν, ὡς διάστημα τρισχιλίων σταδίων καὶ τούτων πορρωτέρω. περὶ δὲ τοῦ κάλλους καὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ὡραιότητος πειράσομαι μὲν εἰπεῖν καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν διηγήσασθαι ὅμως δ' οὐδὲν δυνήσομαι κἂν μερικῶς γοῦν ἐκφᾶναι τῶν αὐτοῦ ἀγαθῶν. καὶ οὐ μόνον ἐγὼ δ' ἰδιώτης καὶ ἄμουσος πρὸς ταῦτα διαπορήσαμι καὶ ἀφασίᾳ πεδηθῶ, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ σοφοὶ τῆς γῆς, εἴπερ ἐν ταύτῳ συναχθέντες ἐπεχείρησαν τῇ τοιαύτῃ ἐξηγήσει ἐπιβαλεῖν. ἐπίσης ἐμοὶ ὡς οἶμαι διηπόρησαν ἄν· ἐπεὶ τοῖς ὑλικοῖς τοῦτο ἀδύνατον, εἶχε δὲ οὕτως.

μερικὴ διήγησις τοῦ οὐρανίου ναοῦ σταυροειδὲς ἦν ἔχων τὸ σχῆμα, τετράτρουλος, εὐμήκης, ἀνείκαστος, φωτεινότερος οὐ τοῦ παρ' ἡμῖν ἡλίου, ἀλλὰ τοῦ ἐπταπλασίως αὐτοῦ ὑπερλάμποντος ἐκείνου καὶ ἀδύτου. τρινάρθηξ ἐξάλλους ἔχων τοὺς νάρθηκας καὶ παρὰ τούτοις ἕτερα τὰ προπύλια, τρία βήματα παράλληλα καὶ προθέσεις ἰσαρίθμους, ἐμβόλους τε τέσσαρας ἐν τοῖς πλαγίοις καὶ προνάοις δύο. ἡ δὲ οἰκοδομὴ αὐτοῦ δακτύλῳ Θεοῦ δεδημιουργημένη τῷ κάλλει καὶ τῇ μαρμαρυγῇ καὶ ταῖς πολυφαίδροις συμπλοκαῖς καὶ ξέναις τεχνουργίαις καὶ ἀνεξιχνιάστοις μηχανήμασι καὶ ὡραιότησιν, ὅλος ἄρρητός τις καὶ ἀνέκφραστος πέφυκε, τέως δὲ κατασκευαστικὴν ὕλην ἐδόκει ἔχειν, ἀντὶ μὲν πολλοῦ τιτανίου χρύσιον πυρεύροιζον, ἐν οἷς δὲ καὶ ἄργυρος καθαρὸς καὶ μαργάρων οἱ τιμιώτεροι καὶ λίθων οἱ τιμαλφέστεροι ἐλαμβάνοντο. ἀντὶ δὲ λίθων οἰκοδομικῶν ἐκ τῶν δώδεκα λίθων τιμίων οἱ τιμιώτεροι, καὶ ἀπὸ πάσης χροιᾶς ἐξειλεγμένοι καὶ ὑπεραρθοῦντες στοιχηδὸν συντεθειμένοι καὶ συναρμολογηθέντες τῇ τεχνουργίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δόμον ἐπὶ δόμῳ ἑτερόχροιον παρὰ τὸν συμπαρακείμενον ἐπετέλουν καὶ μαρμαρυγὴν αἴγλην ἐκ τῶν διαφόρων χροιῶν σύμμικτον καὶ ὑπεράρρητον ἀναπέμποντες, ὑπῆρχε δὲ

χάρις τοῖς τοῦ ναοῦ οἰκοδομήμασι θεία τις καὶ ἡ τοιαύτη οἰκοδομὴ δίκην ὑλοῦ τοῖς ἔξω ἑστῶσι τοῦ ναοῦ παρεῖχε τηλαυγῶς τὰ ἔνδον τούτου ὁρᾶν καὶ τοῖς ἔνδον οὖσιν ἰσοτρόπως πάλιν τὰ ἔξω κατανοεῖν. καὶ φρικτὴ καὶ πλήρης θάμβους ἦν ἡ ὑλαία ἐκείνη κατασκευή, καὶ οὕτως μὲν εἶχον τὰ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ θείου ναοῦ καὶ τούτων ἐξαισιώτερον. ὁ δέ γε πάτος αὐτοῦ καὶ τὸ ἐνδότερον θυσιαστήριον καὶ οἱ ἀναβαθμοὶ καὶ ὁ μέσον τῶν καθεδρῶν θεῖος θρόνος, τό τε καταπέτασμα καὶ ἡ τράπεζα καὶ τὰ λοιπὰ ἀκολούθως τῶν παρ' ἡμῖν εἰκασίαν μέν τινα ἀπὸ τῶν ἐπιγείων καὶ ὧν τὴν γνῶσιν ἡμεῖς ἔχομεν οὐδαμῶς κατάλληλον κέκτηνται, ἵνα διὰ τῆς ὁμοίας παραθέσεως ἀμυδρῶς πως τὰ ἐν αὐτοῖς δηλωθῇ. τέως δὲ ὃ κατελάβομεν ἡμεῖς οἱ ἐμπαθεῖς καὶ τυφλοὶ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον ἐροῦμεν. Πνεύματος θείου τὰ πάντα ἦσαν πεπληρωμένα καὶ αὖρα τις ὑπέπνει καὶ ἐπεπόλαζεν ἑκάστῳ μέρει τοῦ ναοῦ ἡ κατάλληλος ὅτε γὰρ πάτος πυρὶ λευκῷ καὶ ἐξαλλάσσοντι ἐσπαργανωμένος καὶ ἐδόκει κυματίζειν ἀντὶ κιόνων [1]— ναφέλαιτον —[1] ναὸν ὑπήρειδον. τὸ ἅγιον θυσιαστήριον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα μυριοπλασίοις καὶ φρικταῖς ἀστραπομόρφοις φωτοχυσίαις[2] τοῦ θείου Πνεύματος ἐκαλύπτετο. τὰ δὲ ἐν αὐτῷ οὐκέτι ἡμῖν ἐδόκει ὑλικὰ ὡς τὰ ἄλλα, ἀλλὰ πνευματικὰ καὶ θεῖα ἐχρημάτιζον. ἐπεὶ δὲ οἱ προρρηθέντες θεῖοι νεανίσκοι διακόνων τάξιν ἀναπληροῦντες τὰ πάντα ηὐτρέπισαν καὶ τὸ—εὐλόγησον Δέσποτα — κεκράγασιν, ἰδοὺ Αὐτὸς ὁ Κύριος ὡρᾶτο ἐφεζόμενος ἐπὶ τοῦ μεσαιτάτου φρικτοῦ καὶ πυριμόρφου θρόνου. καὶ οἱ δώδεκα Αὐτοῦ μαθηταὶ οἱ πρόκριτοι συγκαθήμενοι αὐτῶν ἐπὶ θρόνων θεϊκῶν δώδεκα ἓξ μὲν ἐκ δεξιῶν ἱσταμένων τοῦ δεσποτικοῦ θρόνου. τῶν δὲ ἑτέρων ἐξ εὐωνύμων.

καὶ φησὶν ὁ Κύριος τοῖς διακόνοις· „καλέσατε πάντας τοὺς ἐκλεκτούς Μου ἐνταῦθα“. καὶ ἐθεασάμεθα νεανίαν ὡραιόμορφον σταθέντα ἐπὶ τὸ μέσον τῆς ἁγίας πόλεως ὑπερανεστηκότος σκοποῦ σάλπιγγα χρυσήλατον ἐπὶ χεῖρας κατέχοντα καὶ ἐνάρθρως οὕτωσὶ σαλπίζοντα, καὶ φησί „δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός Μου ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης Μου, θυσίαν καινὴν ἐν εὐφροσύνῃ ἐπιτελέσωμεν“ καὶ ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον ὁ δηλωθεὶς νεανίας κεκραγὼς κατῆλθε τοῦ σκοποῦ. ἀπὸ δὲ τῆς κραυγῆς ταύτης, ἐξῆλθον πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἅγιοι καὶ δίκαιοι καὶ ἤρχοντο πρὸς τὸν ναὸν ὥσπερ ἀετοί τινες ὠκύπτεροι καὶ περιστεραὶ φωτοειδεῖς. ἐν γοῦν τὸ πορεύεσθαι αὐτοὺς ἀνέβαινον ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ πυρὸς βοαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν τῶν ἐκ

---

[1]—[1] νεφέλας τὸν.

[2] слѣдующее далѣе въ Синодальномъ спискѣ пропущено

αὐτῷ ἐγκυβιστευόντων εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ἐδόκουν ὑπὸ συμπαθείας τὰ σπλάγχνα δονεῖσθαι καὶ ὥσπερ ἀλγεῖν. καὶ φησὶν ὁ Κύριος· „οὐ χρὴ αἰώνιον πένθος ἐν ἀτελευτήτῳ εὐφροσύνῃ ἐξακούεσθαι“. καὶ ἐκτείνας τὴν χωποιὸν καὶ θείαν δεξιὰν Αὐτοῦ σφραγίσας πᾶσαν τὴν θαλάσσαν ἐκείνην τοῦ ἀτελευτήτου πυρός, καὶ εὐθέως συνουλώθη καὶ ἤγγισε χεῖλος αὐτῆς πρὸς τὸ τέλος, καὶ ἐπεκαλύφθη διὰ τῆς ξηρᾶς τῆς καινῆς ἅπασα. καὶ οὐκέτι οὐδαμῶς ἴχνος αὐτῆς κατεφαίνετο, ἀλλὰ μονότροπος ἡ τῆς ἐπαγγελίας ἐκείνη γῆ ἦν. καὶ οὐκέτι οὐδὲν λυπηρὸν ἐν αὐτῇ ὡρᾶτο. κοὶ μετὰ τὸ πάντας αὐτοὺς εἰς τὸν ναὸν συνελθεῖν τὸν θεῖον ἐωρῶμεν αὐτούς. καὶ τοῦ Κυρίου καθεζομένου ἐπὶ θρόνου ἁγίου Αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ παρισταμένων καὶ δορυφορούντων Αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μεγάλη Βασίλισσα καὶ Μήτηρ Αὐτοῦ ἐξιοῦσα τοῦ ὑπερουσίου θαλάμου τῆς θείας δόξης αὐτῆς[1] παρέστη ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς περιβεβλημένη θεικὴν στολὴν καὶ τὴν κεφαλὴν ἐστεμμένην τῷ στεφάνῳ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς τῷ δοθέντι αὐτῇ, ὅλη κεκαλλωπισμένη πεποικιλμένη. καὶ ἰδοὺ οἱ ἑβδομήκοντα ἀπόστολοι φῶς ἄρρητον ἀπολάμποντες καὶ ἰδοὺ πάντες οἱ ὅσιοι καὶ δίκαιοι εὐλογημένοι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συγκληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, προρισθέντες ὅλοι λελαμπρυσμένοι ἀλληνάλλως καὶ δεδοξασμένοι ἀναλόγως τῇ ἰδίᾳ δικαιοσύνῃ. ἕκαστος οὖν αὐτῶν ἐπικομιζόμενος δῶρα εἰσῄει καὶ προσέφερε ταῦτα τῷ Κυρίῳ. ἕτερος αὐτῶν τοῦ ἑτέρου τὴν ὡραιότητα κατανοῶν καὶ ὑπερεκπληττόμενος. καὶ μετὰ τὴν τῶν δώρων αὐτῶν εἰσκομιδὴν ἀπῄει ἕκαστος αὐτῶν καὶ ἵστατο εἰς τὸν ἀφωρισμένον τόπον αὐτῷ. καὶ εὐθὺς φῶς ἄρρητον ἀνῆπτεν ἐν ταῖς καρδίας αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τῆς βλυζούσης ἐν αὐτῇ ἀγαλλιάσεως οὐκ ἠδύναντο ἐγκρατεύσασθαι ὅλως, κατανοοῦντες τὴν ἐν τῷ ναῷ πεφυκυῖαν πνευματικὴν καὶ θείαν ἀγαλλίασιν. καὶ γὰρ ἦν ἐκεῖσε πεφυτευμένη εὐφροσύνη καὶ θεία ἀγαλλίασις καὶ χαρὰ ἀΐδιος. ἐκεῖ πλουσίως ἀνέβλυζεν ἡ εἰρήνη τοῦ Τρισυποστάτου ὥσπερ μέλι γλυκάζον. ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἡ ἀγάπη πλουσιοπαρόχως ἐνοῦσα καὶ ταῖς καρδίαις τῶν ἁγίων δαψιλῶς ἐμβάλλουσα. ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἔφεσις ἀσύγκριτος τοῦ ἀεὶ ὄντος καὶ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἐνίοτε μὴ δυναμένοι ἐγκρατεύσασθαι ἀπὸ τῆς ἀφάτου[2] χαρμονῆς καὶ θυμηδίας, μεθ' ἡδονῆς ἄφνω ἐκέκραγον καὶ σκιρτῶντες εὐχαριστηρίους ᾠδὰς πλησθέντες οὖν τοῦ θείου τοῦδε καὶ ὑπερουρανίου ναοῦ ἀπὸ τῶν εἰσιόντων ἐν αὐτῷ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ δῶρα νοητὰ καὶ πνευμα-

[1] здѣсь оканчивается мѣсто, пропущенное въ Синодальномъ спискѣ.

[2] ἀφθάρτου.

τικὰ προσφερόντων, ὥσπερ εἴρηται, κατῄει τοῦ ἐνδόξου θρόνου ὁ Κύριος τὴν μυστικὴν ἐκτελέσων ἱερουργίαν, καὶ ἰδοὺ χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ φόβῳ καὶ τρόμῳ περιιπτάμενα διηκόνουν Αὐτῷ καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον σὺν ἡδονῇ καὶ θάμβει ἀνέπεμπον. καὶ ἰδοὺ τὰ λοιπὰ ἀγγελικὰ τάγματα πάντα κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου περειστήκεισαν. οἱ δέ γε δώδεκα ἅγιοι ἀπόστολοι συλλειτουργοῦντες ἦσαν τῷ Κυρίῳ τὰ γοῦν ῥήματα τῶν ἐκφωνήσεων καὶ τῆς λοιπῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τηνικαῦτα προσεφέροντο ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ ἐκείνῃ, ἡμῖν μὲν ὡς ἔτι δεσμίοις οὖσι τῆς φθορᾶς καὶ τῶν σαρκικῶν παθῶν ἀνέκφραστα καὶ ἀκατάληπτα πεφύκασι τοῖς δὲ ἐκεῖσε ἀξιωθεῖσι γενέσθαι πάντα σαφῆ καὶ εὔληπτα καὶ ἡδονῆς ἀπείρου παραίτια. ἀντεφώνουν γὰρ τάγματα ἁγίων μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐν τῷ ψάλλειν καὶ πάλιν ὑπέψαλλον ἀρχόμενα τὸν ὕμνον ἀγγελικὰ στρατεύματα καὶ ἀντεπῇδον αὐτοῖς οἱ ἅγιοι τοῦ Ὑψίστου. ἔφριξε τοιγαροῦν ἐπὶ τῇ φθογγῇ τούτων καὶ τοῖς τελουμένοις ἅπασιν ἐξαισίοις φρικτοῖς οὐρανὸς καὶ γῆ, καὶ διεχέθη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἁγίων δρόσος νοητὴ ἀθάνατος ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐγανήθησαν ἅπαντες καὶ ἐγέλων γέλωτα θεῖον τῷ ὄντι καὶ πνευματικόν. ἐπεὶ δὲ καιρὸς τῆς μεταλήψεως ἤγγικε, μετεδίδου αὐτοῖς ὁ Κύριος ἐκ τοῦ πνευματικοῦ μάννα τῆς Ἑαυτοῦ θείας ζωῆς καὶ ἐπότιζεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ μύρου τῆς θεότητος Αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ πάντες ἐμεθύσθησαν δόξῃ ἀρρήτῳ καὶ θεϊκῇ εὐφροσύνῃ καὶ ἐπλήσθησαν γαβριάματος φίλτρου θείου καὶ γεγόνασιν ἀνάπλεοι ἔρωτος θεουργικοῦ. ὁ γοῦν Κύριος προσέθετο ἐκδιηγήσασθαι τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ ἐκλεκτοῖς Αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κρυφιομύστων μηνύσεων τῆς ἀϊδιότητος καὶ τῆς μεγαλωσύνης Αὐτοῦ καὶ εὐθέως ἐσοφίσθησαν καὶ ἐπληρώθησαν πάντες ἀπὸ τῆς ἀποκρύφου σοφίας καὶ τῆς τῶν ἀκαταλήπτων κριμάτων Αὐτοῦ μυήσεως. καὶ ἐθεώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν καὶ χρηστοὶ Κυρίου ἐν τῇ Αὐτοῦ χάριτι καὶ συγκληρονόμοι καὶ συναδελφοὶ τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς εὐδοκίᾳ Αὐτοῦ καὶ συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος γεγόνασιν. καὶ τέλος μὲν ἔσχε τοιόνδε ἡ τοιαύτη καινὴ θυσία.

ταύτης δὲ συντελεσθείσης, ἐξῆεσαν πάντες οἱ ἅγιοι ἐκεῖθεν καὶ πᾶσαι αἱ θυγατέρες τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ προπορευομένου πάντων αὐτῶν καὶ προηγουμένου τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἀπιόντες πρὸς τὰ ἐρασμιώτατα καὶ ὡραιόμορφα καὶ φρικωδέστατα παλάτια Αὐτοῦ, ἃ ὑπῆρχον κατὰ ἀνατολὰς τῆς αὐτῆς ἁγίας Σιὼν ᾠκοδομημένα παραπλησίως τῷ προγραφέντι θείῳ καὶ πανσέπτῳ ναῷ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. μέσον αὐτῶν θεῖον θάλαμον καὶ ἀσύγκριτον ἔχοντα, περὶ οὗ διηγήσασθαί τι οὐ δυνάμεθα. πλὴν

εἴδομεν χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ ὅτι εἰστήκεισαν ἐπὶ τῆς ἀνεκλαλήτου πύλης αὐτοῦ αὐτόθι ἀεὶ παρεδρεύοντα ὡσαύτως ὡρᾶτο ἡμῖν ἐν τοῖς τοιούτοις παλατίοις νυμφὼν φρικωδέστατος καὶ παστὰς ἀσυγκριτος, χερουβικαῖς πτέρυξι καὶ θρόνοις, ἀρχαῖς, ἐξουσίαις καὶ κυριότησι καὶ ἀγγελικαῖς ὑμνῳδίαις καὶ φρικταῖς λειτουργίαις δεδοξασμένη καὶ ἀσυγκρίτῳ φαιδρότητι καθωραιζομένη. κατενώπιον δὲ τῆς θεικῆς ταύτης καὶ ἀνεκλαλήτου παστάδος καὶ τράπεζά τις φρικτὴ καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν ἵστατο ἔχουσα ἐπικείμενα ἄὐλα καὶ νοητὰ ἀγαθὰ ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς οὐδὲ εἰκασμὸς αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τῆς γῆς ἀγαθῶν πέφυκεν εἶναι. τοῦτο δὲ μόνον ἐκ τῆς θέας αὐτῶν ἔγνωκα προσγίνεσθαι τοῖς εἰς αὐτὰ ἀτενίζουσι, τὸ μὴ ἔχειν κόρον τῆς θέας αὐτῶν, μηδὲ θέλειν αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς τὸ τῆς διανοίας ὄμμα ἀφιστᾶν ἢ ἀλλαχόσε που τοῦτο ἀπασχολεῖν. καὶ ἰδοὺ ἑτέρα πάλιν τράπεζα ταύτης φρικωδεστέρα πλήρης οὖσα ἀνεκλαλήτων καὶ θείων ἀγαθῶν. ἦν οὖν αὕτη ἡτοιμασμένη τοῖς δώδεκα προκρίτοις ἀποστόλοις. καὶ ἰδοὺ ἑτέρα αὕτη τῶν ἐνδόξων προφητῶν καὶ ἄλλη παραπλησίως τῶν ἱεραρχῶν καὶ ἑκάστου αὐτῶν τάγματος ἀναλόγως τράπεζα ἐκεῖσε πλήθουσα τῶν ἀφθάρτων καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν ἐμοὶ τῷ ἐλεεινῷ καθωρᾶτο. καὶ περὶ αὐτὰς ἦσαν ὑπηρέται χρυσότριχες φωτόμορφοι καὶ καλλιπρεπεῖς νεανίαι ἀσύγκριτον τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν ἑτοιμασίαν κεκτημένοι.

καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος ἐξῆει ἀπὸ τῶν θείων ἀδύτων Αὐτοῦ καὶ ἦλθεν ἀνακλιθῆναι εἰς πνευματικὴν ἑστίασιν μετὰ τῶν φιλούντων Αὐτοῦ. καὶ συνήποντο Αὐτῷ ἥ τε Δέσποινα καὶ Μήτηρ Αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησία ἡ νυμφευθεῖσα Αὐτῷ. καὶ εἰσῆεσαν ἐπὶ τὴν πασάδα τοῦ νοητοῦ καὶ ἀκηράτου νυμφῶνος ἐπὶ τῷ ἀνακλιθῆναι εἰς τὸν πνευματικὸν γάμον. ὁ δὲ Κύριος προσκαλεσάμενος πάντας τοὺς ἁγίους Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄφραστον καὶ πνευματικὴν ἐκείνην ἀγαλλίασιν ἐστολισμένους ὄντας ταῖς δοθείσαις αὐτοῖς πνευματικαῖς στολαῖς καὶ τοῖς διαδήμασι τοῦ κάλλους κατεστεμμένους. καὶ συνανεκλίθησαν ἅμα Αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἀφωρισμένας ἑτοιμασίας ἑκάστῳ τάγματι αὐτῶν καὶ ἐνευφραίνοντο ἀρρήτου δόξης καὶ θυμηδίας ἐμπιπλάμενοι. αἱ μέντοι ἅγιαι πᾶσαι στρατιαὶ αἱ τῶν ἀγγέλων παρειστήκεισαν φόβῳ καὶ τρόμῳ Κυρίῳ τῷ Θεῷ καὶ ἔψαλλον τὰ χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφὶμ ξένην τινὰ καὶ ἄρρητον ᾠδὴν Κυρίῳ τῷ Θεῷ, καὶ ἀντεφώνουν αὐτοῖς πᾶσαι αἱ νοεραὶ δυνάμεις περικύκλῳ. καὶ μέλος ἡδὺ καὶ θαυμαστὸν λίαν ἐκεῖθεν ἐξεχεῖτο καὶ φωναὶ ἑορταζόντων ἐξηκούοντο καὶ οὐκ ἦν κόρος τοῖς ἐκεῖ ἀπὸ τῆς θαυμαστῆς ἡδύτητος αὐτῶν. διηκονοῦντο δὲ ἐν ταῖς χρείαις αὐτῶν ὑπὸ νοερῶν καὶ ἁγίων ἀγγέλων τῶν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τεταγμένων. καὶ ἦσθιον βρῶσιν νοητὴν τὴν αἰώνιον, ἀφ' ἧς διεδίδο-

το αὐτοῖς εὐφροσύνη καὶ χαρὰ ἄφραστος καὶ ἀΐδιος. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν καὶ πινόντων τὸ ἀθάνατον νέκταρ εἰς κόρον, ἐμεθύσκοντο μέθην τινὰ θείαν καὶ ἀλλοίωσιν πνευματικήν, πληρούμενοι σοφίας θεικῆς καὶ χάριτος γνώσεώς φημι τελεωτέρας τῶν ἀποκρύφων μυστηρίων τῆς ἁγίας Τριάδος τοιούτους δὲ ψαλμοὺς ᾖδον τότε οἱ παριστάμενοι θεῖοι νόες, οὓς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ διὰ τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ Πνεύματος συναρμόσας παρέσχεν ἑκάστῳ τάγματι αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ᾄδειν αὐτοὺς ὡς ᾄσμα θεῖον ὑμεναίου ἐν τοῖς ἀκαταλήπτοις καὶ φρικτοῖς γάμοις τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ. καὶ ἑωρῶμεν αὐτοὺς ὅπως ἐν τῷ ᾄδειν τὰ τοιαῦτα ἄσματα ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καὶ φρικτῆς αὐτῶν συνθέσεως ὑπερεκπληττόμενοι καὶ ὑπερνικώμενοι τῆς συνήθους αὐτῆς εὐτάκτου στάσεως καὶ εὐλαβείας ἐπελανθάνοντο καὶ σκιρτῶντες ὁρῶντο καὶ ἐναλλόμενοι ἐγεγήθεισαν. τῆς γοῦν ἐκείνης καινῆς εὐωχίας καὶ νοητῆς βρώσεως οἱ ἅγιοι εἰς κόρον ἐμφορούμενοι οὐκ ἠλαττοῦντο τὰ ἐσθιόμενα ὡς ἐπὶ τῶν φθαρτῶν γίνεται τῇ μεταλήψει, ἀλλ' οὕτως ἔμενον ἀμείωτα ὥσπερ πρὸ τοῦ μηδένα ἅψασθαι αὐτῶν παραπλησίως τῷ παρ' ἡμῶν καιομένῳ πυρί, ἀφ' οὗ πάντες μὲν οἱ χρήζοντες ἀρκούντως μεταλαμβάνουσιν μείωσιν δὲ τὴν οἱανοῦν ἐν αὐτῷ οὐδαμῶς ἐργάζονται.

ἐπεὶ δὲ τῆς φρικώδους ἑστιάσεως καὶ πνευματικῆς ἐκείνης εὐφροσύνης ἀνέστησαν, παραλαβὼν πάντας αὐτοὺς ὁ Κύριος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κατὰ ἀνατολὰς τῆς ἁγίας πόλεως συμπαρακείμενον παράδεισον προπορευομένας καὶ ἑφεπομένας ἔχων καὶ πάσας τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις. οὗτος δὲ ἦν ὁ ἐν Ἐδὲμ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, ἀφ' οὗ ὁ Ἀδὰμ τὴν ἐντολὴν παραβὰς ἐξεληλύθει. καὶ τούτων ἐν τούτῳ χορευόντων καὶ τοῖς ἐκεῖσε κάλλεσι καὶ θεάμασι τῶν τε ἀνθέων καὶ τῶν ἀφάτων φυτῶν ὡραϊζομένων οἱ ὑμνῳδοὶ ἄγγελοι οὐκ ἔληγον τῶν θείων ἐκείνων καὶ ἐξαισίων ᾀσμάτων οὐδαμῶς, ἀλλ' ἔμελπον προσφόρους καὶ εὐχαριστηρίους ὕμνους καὶ ᾠδὰς Κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ ἦν ὁρᾶν ἐπὶ τούτους πάντας τοὺς ἁγίους χαρὰν καρπουμένους καὶ δόξαν ἄληκτον καὶ εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν ἀΐδιον. διότι κόρος αὐτοῖς οὐκ ἦν τῆς ἐφέσεως τῶν ἐκεῖσε ὁρωμένων τερπνοτήτων καὶ ἡδυτήτων τῶν ἀνεκλαλήτων καὶ ἀνεξιχνιάστων, ὅθεν καὶ εὐχαριστηρίους φωνὰς σὺν τοῖς ἁγίοις οἱ ἄγγελοι ἀνέμελπον τῷ Δοτῆρι τούτων ἁπάντων Χριστῷ τῷ Θεῷ.

μετὰ γοῦν τὸ διοδεῦσαι τούτων καὶ ἰδεῖν τὴν τοῦ νοητοῦ τοῦδε παραδείσου τερπνότητα, ὑποστρέφειν ἐδόκουν αὖθις οἱ ἅγιοι σὺν τῷ Κυρίῳ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ἀφ' ἧς καὶ ἐξῆεσαν καὶ φασὶ πρὸς τὸν Κύριον· „Κύριε, δὸς ἡμῖν καὶ ταύτην τὴν χάριν, ἵνα ὥσπερ ἐν τῷ

ματαίῳ κόσμῳ οντες ναοὺς ἐπὶ τῷ ὀνοματί Σου ἀνηγείρομεν καὶ ἐν αὐτοῖς ἀθροιζόμενοι ὑμνοῦμεν καὶ ἐμεγαλύνομεν τὴν δυναστείαν Σου, οὕτως δὴ γένωνται ἡμῖν καὶ ἐν τῇ καινῇ καὶ ἀφθάρτῳ ταύτῃ καὶ μακαρίᾳ γῇ, ἐν ᾗ φῶς ἄληκτον καὶ ζωὴ ἀΐδιος πέφυκε, ναοὶ διάφοροι τοῦ Σοῦ ἁγίου ὀνόματος καὶ σκηναὶ καὶ καταπαύσεις κατάλληλοι, ὡς ἂν παραβάλλωμεν ἐν αὐτοῖς καὶ γεραίρωμεν τὸ πολυύμνητον καὶ πολυθαύμαστον ὄνομα τῆς τρισυποστάτου καὶ ὑπεραγίας δόξης Σου". καὶ προσχὼν ἐπένευσε καὶ ἐπευδόκησεν ὁ Κύριος τῇ θελήσει καὶ ἀποδοχῇ τῶν ἁγίων Αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐκτείνας τὴν χωποιὸν καὶ παντουργὸν Αὐτοῦ δεξιάν, ἐσήμανε κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἐσφράγισε κατὰ δυσμὰς καὶ κατὰ ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, καὶ ἐβόησεν εἰς ἐπήκοον πάντων καὶ εἶπε· „δεῦτε καὶ ἐμφανίσθητε πάντες οἱ μετεωρισμοὶ τῶν ἁγίων Μου ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐκλεκτὰ καὶ ἀγαπητὰ σκηνώματα τὰ ἀπ' αἰῶνος ἡτοιμασμένα αὐτοῖς". καὶ ἰδοὺ εὐθέως πᾶσα ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτὴν αἰθὴρ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων ἀνῆψεν ἐν πυρακτώματι λευκῆς χιονώδους αὔρας καὶ ἐπεκράτησεν ἐφ' ἱκανόν, εἶτ' αὖθις ἀνελήφθη μὲν αὕτη εἰς τὸν οὐρανόν, ὥστε μηδ' ἴχνος αὐτῆς φαίνεσθαι.

τὸ δὲ τῆς ἁγίας γῆς ἐκείνης πάγκαλον πρόσωπον καθωρᾶτο ὅλον δεδοξασμένον καὶ δίκην ἡλίου τηλαυγοῦς ἀκτῖνας ἐκπέμπον καὶ ἄφατον εὐπρέπειαν παρέχον τοῖς ἀτενίζειν ἠξιωμένοις ἁγίοις αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ ἐν ὅλῳ τῷ θείῳ κόσμῳ καὶ ἀθανάτῳ ἐκείνῳ οἶκοι, παλάτια, θάλαμοι, κοιτῶνες, ἱλαστήρια, ναοὶ καὶ ξέναι καὶ φρικωδέστατοι οἰκοδομαὶ ἄλλαι καὶ κτίσεις ἐμπερίγγραπτοι καθορῶντο κατεσκευασμέναι μὲν ἐξ ἀστραπημόρφου θείας νεφέλης. περιπεφραγμέναι δὲ καὶ ἀλλήλων διηρημέναι ὑπὸ περιφραγῆς διαχρύσων σταυρῶν ἐξαισίως καὶ θεοπρεπῶς τετορνευμένων. καὶ ἰδοὺ ἐν αὐταῖς ταῖς αἰωνίοις μοναῖς καὶ κατοικίαις τῶν ἁγίων κλίναι στρωμναί, δίφροι, θρόνοι, σκάμνοι καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη εἴδη πλούσια καὶ φρικτοκατασκεύαστα ὑπάρχοντα ἡμῖν κατεφαίνοντο. καὶ ἰδοὺ ἐν αὐτοῖς πᾶσι κῆποι νοητοί, ἀμπελῶνες πνευματικοί, περίαυλοι, στοαὶ φρικταί, δένδρα καὶ φυτὰ ἀθάνατα καὶ ἀφθαρτόκαρπα. καρποὶ ξένης φύσεως, νοῦν καὶ καρδίαν ἐξιστῶντες τῇ τῆς μεταλήψεως νοητῇ εὐφροσύνῃ. καὶ περὶ τούτων ἁπάντων εἰ χερουβικόν τις ἔχει στόμα καὶ γλῶσσα τῶν σεραφίμ, οὐδ' οὕτως ἂν ἱκανὸς ἔσται κἂν τὸ πολλοστὸν αὐτῶν ἐκδιηγήσασθαι καὶ γραφῇ παραδοῦναι. καὶ διένεμεν ἐκ τούτων τοῖς ἁγίοις κατὰ ἀναλογίαν ὁ Κύριος τὰ ἐπάξια. καὶ εἶχον τὰς τοιαύτας καταπαύσεις ἐν τῇ τῶν πραέων γῇ καὶ ἐν τοῖς ἡδοπνόαις κόλποις αὐτοις τοῖς ἀποκληρωθεῖσι τῷ πατριάρχῃ Ἀβραάμ, ὡσπερεί τινα προάστεια καὶ μεταβατήρια, ἐν

οἷς ἐξερχόμενοι καὶ ἀλλήλους προσκαλούμενοι ἑώρταζον ἑορτὰς πνευματικὰς καὶ ἠγαλλιῶντο καὶ ηὐφραίνοντο εὐφροσύνην πνευματικὴν καὶ ἄληκτον. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ νέᾳ καὶ ἀφθάρτῳ κτίσει οὐκ αἰών, οὐ χρόνος, οὐχ ἡμέρα, οὐ νὺξ ὅλως γνωρίζεται, οὐ τροπαὶ καὶ ἀλλαγαὶ καιρῶν, οὐ χρεία ὑετοῦ, οὐ θέρμης ἡλιακῆς, οὐ κόπου, ἢ πείνης, ἢ δίψης, ἢ τινος ἄλλου τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσα εἰρηναία καὶ ἄλυπος ὑπάρχει διαγωγὴ καὶ ζωὴ αἰώνιος ἐκεῖ ἀπέδρα πᾶσα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς καὶ ἐμπεφύτευται χαρά, εἰρήνη, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις διηνεκής. τῶν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντων σωμάτων ἤδη ἀφθαρτισθέντων καὶ σαρκικῆς τῆς παρ' ἡμῖν οὔσης φημὶ νῦν τροφῆς ἀνενδεῶν γενομένων καὶ ἐκ ποδὸς πάσης κακίας γεγενημένης σὺν τῷ σατανᾷ καὶ πᾶσι τοῖς δαίμοσιν αὐτοῦ, καὶ τῆς καινῆς κτίσεως ἀφθαρσίᾳ τιμηθείσης καὶ πρὸς κατάλληλον κρᾶσιν τοῖς τοιούτοις σώμασι μεταμειφθείσης οὐκέτι λοιπὸν χρεία ὕπνου, ἢ κόπου, ἢ ἐργασίας τινὸς σωματικῆς, ἢ ὑετοῦ, ἢ ψύχους, ἢ θέρμης, ἤ τινος ἄλλου τῶν χρειωδῶν ἡμῖν ἐκεῖσε ἐστίν. ἀλλὰ φῶς ἀειλαμπὲς καὶ ἀπόλαυσις πάντων τῶν νοητῶν ἀγαθῶν καὶ ἑορτὴ ἀκατάπαυστος καὶ ἀπέραντος. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ μακαρίᾳ γῇ οἱ καταξιωθέντες φθάσαι καὶ οἰκεῖν ὡς ἄγγελοι διάγουσιν οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἀλλοίωσιν οὐχ ἔχουσιν, καθὼς ὁ εἰς πάντα τὰ ὁραθέντα μοι καθοδηγῶν καὶ φωτίζων μεθεῖος ἄγγελος πρός με ἐφθέγξατο. πρὸς τοῖς ἄλλοις τοίνυν θαυμασίοις τοῖς ἐκεῖ, καὶ τοῦτο ἑώρων ἐν τοῖς ἁγίοις, ὅτι περ ὡς ἐξήρχοντο ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως ἐπὶ τὰς ἤδη ἀπονεμηθείσας αὐτοῖς σκηνάς, ὡς δεδήλωται προερχομενοι καὶ παραβάλλοντες ἐν αὐταῖς τινὲς μὲν ἀεροπόροι ἀπήρχοντο, τινὲς δὲ μὴ ἰσχύοντες οὕτως προσιέναι βαδίζοντες ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀπήεσαν.

τούτων τοιγαροῦν οὑτωσὶ δεδεγμένων, ἐλέῳ Θεοῦ[1] καὶ τρόμῳ συνεσχέθη πᾶσα ἡ κτίσις ἐκείνη καὶ διεδονήθη ὑπὸ τοῦ θάμβους τῆς τοιαύτης ἠχοῦς, καὶ ἰδοὺ ἀνεῳχθη ἡ κατὰ ἀνατολὰς μεγάλη πύλη τοῦ οὐρανοῦ ἥτις ὑπὸ τῶν κυριοτήτων φυλάσσεται καὶ εἴδομεν, ὅτι ἐξῆει ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ θαλαμοῦ καὶ τοῦ νυμφῶνος τῆς δόξης τῆς ἁγιωσώνης Αὐτοῦ, δεδοξασμένος τὸ πρόσωπον, καὶ ἀνῄει ἐν ἰσχύϊ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ τῶν νοερῶν καὶ ἀσωμάτων πασῶν δυνάμεων προπορευομένων μεθ' ὕμνων καὶ ἑφεπομένων Αὐτῷ. συνανήρχοντο δὲ τούτῳ καὶ ὅσοι πτέρυγας δυνατὰς ἀπὸ τῶν ἁγίων εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀρθῆναι καὶ πετασθῆναι ἐκέκτηντο. καὶ πρό πάντων αὐτῶν ἡ ἁγία Θεοτόκος, ἥτις ὡς ἀστραπὴ ὡραϊσμένη τῷ Υἱῷ αὐτῆς ἠνω-

[1] доб.—ἰδοὺ ἐσάλπισεν ἡ μεγάλη καὶ βασιλικὴ σάλπιγξ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

μένη ἀνήρχετο, καὶ φθάσαντες τήν τοῦ οὐρανοῦ ἀνεῳγμένην πύλην εἰσέδυσαν πάντες εἰς τὰ ἐνδότερα, καὶ ἡμῖν οὐκέτι ἐδόθη συνεῖναι ἔνθαδὴ ἐπορεύθησαν καὶ ὅπου κατέληξαν μόνον δὲ τοῦτον εἴρηκέ μοι τὸν λόγον ὁ καθοδηγῶν με, ὅτι περ φησὶν εἰς τὴν ἄνω βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὗτοι πάντες εἰσέδυσαν. καὶ αὖθις εἶπον αὐτῷ, — ὅτι πῶς τινὲς μὲν τῶν ἁγίων συνανῆλθον[1] τῷ Κυρίῳ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, τινὲς δὲ ἐναπέμειναν ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ καὶ ἐπιγείῳ βασιλείᾳ. καὶ ἔφη μοι, ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι τῆς τοιαύτης πορείας [2]— καὶ διαγωγῆς ἠξιώθησαν, ὅσοι διὰ τῆς ἄγαν ἐγκρατείας —[2] ἑαυτοὺς λεπτύναντες εἰς τελείαν ἀπάθειαν πεφθάκασι, τῶν γηίνων ἑαυτοὺς [3]— λεπτύναντες καὶ —[3] ἐκσπάσαντες, καὶ ἔξω κόσμου τῷ νοὶ γεγόνασι, καὶ πρὸ τοῦ φυσικοῦ θανάτου τούτῳ ἑκουσίως τεθνήκασιν. ὅσοι δὲ ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν τῆς καινῆς κτίσεως ἀγαθῶν ἀναπέμειναν εἰσὶν οἱ ἐν λαικῷ σχήματι καὶ νομίμῳ συζυγίᾳ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ τήν τε κοίτην ἀμίαντον διαφυλάξαντες καὶ ἐν εὐποιΐᾳ καὶ ἐλεημοσύνῃ καὶ προσευχαῖς τὸν ἑαυτῶν βίον διαβιώσαντες, καὶ ὅσοι διὰ δακρύων καὶ μετανοίας καὶ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως ἑαυτοὺς ἐκάθηραν καὶ ἐν εἰλικρινεῖ μετανοίᾳ καὶ ἀποχῇ τῶν φαύλων τοῦ σώματος ἐχωρίσθησαν, ἐλπίσαντες εἰς τὸν Θεὸν ἀδιστάκτως καὶ εἰς τὸ μέγα πέλαγος τῶν αὐτοῦ οἰκτιρμῶν. οἱ δὲ ἐν τῇ μεγαλοπόλει καὶ νέᾳ Σιὼν κατοικεῖν καὶ ἐν τῷ τῆς Ἐδὲμ παραδείσῳ ἀξιωθέντες εἰσίν οἱ εὐσεβῶς μὲν καὶ ὁσίως ζήσαντες καὶ ἐν πάσαις ταῖς τοῦ Κυρίου ἁγίαις ἐντολαῖς ἀπροσκόπως μὲν ὁδεύσαντες, μὴ σπεύσαντες δὲ καὶ πρὸς αὐτὸ φθάσαι τὸ τέλος τῆς ἀρετῆς, ἧς δὴ τὸ ἄκρον εἰς οὐρανὸν εἰσελάσαντες καταλαβεῖν ἐδυνήθησαν. ὅθεν καὶ ἀπέλαβον οἱ πάντες ἀξίους τοὺς καρποὺς τῶν πόνων αὐτῶν ἐν ἑκατὸν καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ τριάκοντα κατὰ τὸν ἐν Εὐαγγελίοις λόγον τοῦ Κυρίου. τούτων οὕτω σαφῶς ὑπὸ τοῦ εἰς πάντα καθοδηγοῦντός με δεδιδαγμένων καὶ διαφωτισθέντων μοι, εἴδομεν καὶ ἰδοὺ αὖθις ὁ Κύριος μετὰ πασῶν τῶν οὐρανίων θείων δυνάμεων καὶ πάντων τῶν συναναβάντων Αὐτῷ ἁγίων κατέβη καὶ κατέπαυσεν Αὐτός τε καὶ οἱ μετ' Αὐτοῦ εἰς τὰς ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει ἀποκληρωθείσας αὐτοῖς καταπαύσεις. ἦσαν δὲ πάντες οἱ ἅγιοι οἱ συγκατελθόντες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ δεδοξασμένοι λίαν καὶ ὑπέρλαμπροι, ἀφωμοιωμένοι τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο χαρισαμένης αὐτοῖς τῆς τελεσθείσης ἐν οὐρανῷ φρικτῆς καὶ θείας μυσταγωγίας καθ' ὃν

---

[1] доб.—αὐτῷ.

[2—2] нѣтъ.

[3—3] нѣтъ.

τρόπον καὶ ἐν τῇ νέᾳ Ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν πᾶσα ἡδονὴ καὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις πνευματικὴ ἀϊδίως ἑορταζόντων καὶ εὐφραινομένων. καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν μεταβαινόντων τῆς ἐπιγείου δηλαδὴ πρὸς τὴν ἐπουράνιον. καὶ τὸ δὴ μεῖζον πάντων συνόντων τῷ Κυρίῳ ἀεὶ αἰσθητῶς τε καὶ νοητῶς καὶ τῇ μυήσει καὶ καταλήψει τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος ὡς ἑνὸν ἑκάστῳ υἱῶν Ὑψίστου καὶ Θεὸν καὶ βασιλέων ἀποδεικνυμένων.

ἔτι προσέχομεν τῇ διανοίᾳ, καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος ἑστὼς ἐπὶ τὴν πύλην τῆς ἁγίας πόλεως, δι' ἧς οἱ ἅγιοι καλούμενοι ἐν τῇ κρίσει εἰσήρχοντο, καὶ σὺν Αὐτῷ βασίλισσά τις φρικτὴν καὶ ἐξαισίαν καὶ εὐπρέπειαν προβαλλομένη καὶ ἄλλοι τῶν ἐνδόξων καὶ βασιλέων πλεῖστοι. καὶ ἐδόκει πρὸς ἡμᾶς ἀτενίσαι τῷ πράῳ καὶ ἡμέρῳ Αὐτοῦ βλέμματι καὶ προς Αὐτὸν ἐκκαλεῖσθαι, ἀφ' οὗ ἦμεν κείμενοι καὶ ταῦτα πάντα καθορῶντες τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ οὐρανομήκους ἐκείνου σκοποῦ. καὶ ἰδοὺ εὐθέως ὡράθημεν ἁρπαγέντες ἐκεῖθεν καὶ μήκοθεν κατέμπροσθεν τῶν ποδῶν Αὐτοῦ κείμενοι. καὶ Αὐτὸς τοιάδε ἐν πραείᾳ καὶ ἱλαρᾷ φθογγῇ ἐξεφώνει· „ἰδού, Γρηγόριε, ταῖς πρεσβείαις· καὶ καθαραῖς ὑπὲρ σοῦ προσευχαῖς τοῦ θεράποντός Μου Βασιλείου δυσωπηθεὶς ὑπέδειξά σοι ταῦτα πάντα, καὶ διὰ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν, ἐξαιρέτως δὲ σοῦ τοῦ πληροφορίαν δεξαμένου λογισμῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων ὡς καλῶς πράττουσι τὸν νόμον Μωϋσέως κατέχοντες καὶ κατ' ἐκεῖνον πολιτευόμενοι. καὶ περὶ τούτων μὲν οἶμαι πληροφορηθῆναί σοι ἀρκούντως, οἷς τε αὐτὸς ἤκουσας καὶ οἶδας, καὶ οἷς πρὸς αὐτοὺς Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτός Μου διελέχθη καὶ ἐλάλησεν. εἰ δὲ καὶ ἔτι παρ' Ἐμοῦ Αὐτοῦ ἀκοῦσαί τι βούλῃ περὶ τῶν τοιούτων, ἴσθι ὡς εἴ τις μὴ ἐπακολουθεῖ τῷ εὐαγγελίῳ Μου καὶ πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν αὐτῷ, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ ζήσεται, ἀλλὰ βδελυκτὸς ἔσται καὶ παρὰ τῷ Πατρί Μου ᾧ δοκεῖ ὑπείκειν καὶ λατρεύειν καὶ υἱὸς γεέννης εὑρεθήσεται, κἂν πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον πολιτείαν ἐνδείξηται καὶ κόπους ἀπείρους ἐκτελέσῃ καὶ ὑπερφυεῖς. πάντες γὰρ οἱ μὴ διὰ θύρας τοῦ εὐαγγελίου Μου εἰσερχόμενοι κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. σὺ δὲ σύνες περὶ τῶν δειχθέντων σοι πάντων καὶ φρόντισον ὅπως καὶ σὺ ἐκ τούτων μεγάλως ὠφεληθείσῃ καὶ ἑτέρους οἰκοδομήσεις εἰς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν. διὰ γὰρ τοῦτο εὐδόκησα ὑποδειχθῆναί σοι ταῦτα, ἵνα ἐμπορεύσῃ δι' αὐτῶν καὶ πολυπλασιάσῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι τοῦτο τάλαντον. μὴ γοῦν φθονήσῃς τοῦ ἀναγγεῖλαι ταῦτα πάντα ταῖς ἐκκλησίαις Μου. πολλοὶ γὰρ τούτων ἀκούσαντες καὶ εὐθύτητι γνώμης καὶ καρδίας ἁπλότητι ταῦτα ἐνωτισάμενοι ἐκπλαγήσονται καὶ φρίξουσι καὶ τὴν Ἐμὴν περὶ

τὸ βρότειον γένος κηδεμονίαν καὶ ἀγαθότητα ὑπερεκπλαγήσαντες τόν τε κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πρόσκαιρα καὶ ἡδέα καὶ πᾶσαν ἄλλην κακίαν ὁλοψύχως βδελύξονται καὶ τῶν Ἐμῶν ἐντολῶν ἀνθέξονται, ἔφεσίν τε πλείονα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐκ τῆς ἀμυδρᾶς αὐτῶν παραγυμνώσεως τῆς ὑποδειχθείσης σοι προσλήψονται καὶ ἐργασίαν σωτήριον τῷ ἑαυτῶν νοὶ καὶ μελέτην καὶ ἀδολεσχίαν ψυχωφελῆ ἐντεῦθεν ἐρανίσονται καὶ πολλαχῶς σε ψυχικῆς ὠφεληθήσονται".

„ἀλλὰ καὶ πῶς ἔσταί μοι, Κύριέ μου, τοῦτο δυνατόν, (ἐμοῦ εὐθέως ἀνταποκρινομένου αἴφνης ὡς ὑπό τινος θειοτέρας δυνάμεως τοῦ ρυπαροῦ μου στόματος ἀνοιγέντος καὶ ταῦτα φθεγγομένου). πῶς ἄρα καὶ καταλήψομαι αὐτὰ ἐν ἀκαθάρτοις καὶ ρυπαροῖς νοὶ καὶ γλώσσῃ καὶ χείλεσιν; ἢ πῶς ὅλως δυνήσομαι τοιαῦτα ἄρρητα καὶ ἄγνωστα μυστήρια ἐκδιηγήσασθαι κἂν χερουβικὸν στόμα καὶ νοῦν τῶν σεραφὶμ δώῃς μοι," ταῦτα δέ ἔλεγον φρίκῃ πολλῇ καὶ ἀγωνίᾳ συνεχόμενος, καὶ οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ. πῶς γὰρ ἂν καὶ ἐτόλμησα τοιοῦτόν τι προπετῶς ὅλως σαπρία καὶ σκώληξ ὢν πρὸς τὸν Κύριόν μου διᾶραι στόμα καὶ ἀποκρίνασθαι;

ὁ δὲ αὖθις εἴρηκε πρός με· „οἶδα κἀγὼ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ παρὰ σοὶ τοῦτο ἀδύνατον δοκοῦν παρ' Ἐμοὶ καὶ λίαν ἐστὶ ῥᾴον καὶ δυνατὸν βουλομένῳ, ὅθεν καὶ ἐνσκηνώσει ἐν σοὶ ἡ χάρις Μου, καὶ δώσω σοι δύναμιν εἰς τὸ καταλαβεῖν καὶ ἐκδιηγήσασθαι ταῦτα πάντα ταῖς ἐκκλησίαις Μου εἰς πλείονα διαμαρτυρίαν αὐταῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. καὶ μακάριος ἐστίν ὃς ἁπλῇ καρδίᾳ καὶ νοὸς εὐθύτητι ταῦτα ὑποδέξεται καὶ ἐργάσεται ἐν αὐτοῖς τῷ μικρῷ χρόνῳ τῆς ἐν τῷ ματαίῳ ζωῆς κόσμῳ αὐτοῦ, καὶ σπεύσει ἐκφυγεῖν μὲν τὰ τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἀποκείμενα αἰώνια κολαστήρια, κερδῆσαι δὲ τὰ τοῖς δικαίοις ἡτοιμασμένα αἰώνια καὶ ἀθάνατα ἀγαθά. οὐαὶ δὲ τῷ πονηρευομένῳ ἐν αὐτοῖς καὶ ἀπιστοῦντι, ὅτι τούτῳ μερὶς κλῆρος ἐν τοῖς σωζομένοις οὐκ ἔσται. ὅσοι γοῦν υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας πεφύκασι τῶν οὐρανῶν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν βίβλῳ ζωῆς ἐγράφησαν, ἐκεῖνοι καὶ δέξονται ταῦτα μεθ' ἡδονῆς καὶ κατανύξεως καὶ φιλοπόνως κτησαμένοι καὶ ἑτέροις πλείστοις μεταδώσουσι, γράψαντες καὶ μεταγράψαντες ταῦτα. οἱ δὲ ἀπηλλωτριωμένοι τῆς ζωῆς ἀπὸ μήτρας καὶ πεπλανημένοι τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῶν προσταγμάτων Μου ἀπὸ γαστρός, ὧν ταῖς καρδίαις ἐγκατοικεῖ σπέρμα φθορᾶς τοῦ ἀνθρωποκτόνου σατᾶν, καὶ οἱ τοῦ νοὸς αὐτῶν ὀφθαλμοὶ τετύφλωνται ταῖς τοῦ κόσμου ματαίαις ἡδοναῖς καὶ ἀπάταις, ὧν οἱ σωματικοὶ ἔρωτες βασιλεύουσι καὶ τῇ οἰήσει ὁλοσχερῶς κεκράτηνται, οὗτοι πάντες οἱ λῆρον καὶ ψόφον ταῦτα ἡγήσονται καὶ ἐκγελάσονται καὶ καταμωκήσονται καὶ ἐροῦσι, — τίς ἐστιν οὗτος

ὁ εἰκαιομύθης, ὁ σχολαστὴς καὶ σπερμολόγος, ὁ τῶν τοιούτων ρημάτων καὶ πραγμάτων τῶν ἀποκρύφων καὶ ἀρρήτων τὴν ἀποκάλυψιν δεξάμενος, περὶ ὧν οὐδεὶς ἡμῖν τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων καὶ προφητῶν οὕτωσὶ ὥσπερ οὗτος ἐτράνωσε καὶ ἐδήλωσε; μὴ κρεῖττον οὗτος Πέτρου καὶ Παύλου τῶν προκρίτων ἀποστόλων ἐστί, μὴ κρεῖττον Μωϋσέως ἢ Ἠλίου ἢ Δανιὴλ τῶν ἐξοχωτάτων προφητῶν ἢ τῶν ἐν τῇ νέᾳ διαλαμψάντων ἑτέρων μεγάλων ἁγίων θεοφόρων πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων; εἰ οὖν ἐκείνων οὐδεὶς τοιοῦτόν τι ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἢ παραδέδωκε, τίς ἐστιν οὗτος ὁ ὑπὲρ ἐκείνους τὴν τῶν ἀποκρύφων δήλωσιν μυηθεὶς καὶ τοιαῦτα ἐκδιδάσκων ἡμᾶς, ἃ μέχρι τοῦ νῦν εἰς ἀκοὴν ὠτίου οὐκ ἀναβεβήκασιν ὅθεν καὶ πολυπραγμονήσουσι τὰ ῥήματα καὶ διασύρουσι καὶ ὡς ὕθλους καὶ γραῶν μύθους ἡγήσονται;— ἀλλὰ σὺ μὴ διὰ ταῦτα ὀκλάσεις πρὸ τὴν ἐξήγησιν τῶν δηλωθέντων σοι. διήγησαι δὲ πάντως καὶ ἐγγράφως παράδος ταῖς ἐκκλησίαις Μου καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς δεχομένοις τὸν λόγον σου καὶ εἰπὲ πᾶσι τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν Μου προεστῶσι. τοῖς τε τοῦ πρώτου βαθμοῦ τοῦ μέσου καὶ τελευταίου, καὶ ἄχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ κλήρου, ὅτι ἰδοὺ Ἐγὼ παραγίνομαι καὶ ὁ μισθός Μου ἅμα Ἐμοί καὶ μακάριοι ἐστὲ ἐὰν περιποιῆσθε ψυχὰς εἰς σωτηρίαν ὥσπερ οὐαὶ ἡμῖν, ἐὰν μὴ καλῶς ποιμαίνητε τὰ ἐμπιστευθέντα ὑμῖν ποίμνια. ἰδοὺ ἔτι ἅπαξ μαρτύρομαι καὶ προλέγω ὑμῖν κηδόμενος ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀμελήσαντες ταῦτα πάθητε. ἐὰν γὰρ μὴ εἰς οἰκοδομὴν ψυχῶν καὶ σωτηρίαν σπεύσητε καὶ εἰς προκοπὴν καὶ αὔξησιν τῶν ἐκκλησιῶν ὑμῶν σπουδάσητε, ἀλλ' εἰς ἑτέρας αἰσχροκερδεῖς καὶ ματαίας ἀσχολίας ἑαυτοὺς ἐκδώσαντες, ἀμελῶς περὶ τὰς ἐμπιστευθείσας ὑμῖν ψυχὰς διάξοιτε, τὰς ψυχὰς τῶν ἐξ ἀμελείας ὑμετέρας ἀπολλυμένων ἀπὸ τῶν χορῶν ὑμῶν ἐκζητήσω καὶ εἰσπράξομαι. εἰπὲ δὲ καὶ αὐτὰ τοῖς τῶν ἀσκητηρίων καὶ λοιπῶν μοναστηρίων προεστῶσι καὶ διαμάρτυραι αὐτοῖς. ἰδοὺ Ἐγὼ ζῶ, λέγει Κύριος, οὐ θέλω τὸν θάνατον ὑμῶν, καὶ διὰ τοῦτο προλέγω πᾶσιν ὑμῖν, ὡσὰν ἀνέγκλητοι εὑρεθῆτε ἐν τῇ ἤδη ἐγγιζούσῃ παρουσίᾳ Μου. καὶ εἰσάξω πάντας ὑμᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ Μου ἰδοὺ γὰρ ἡτοίμασται καὶ ἀναμένω ὑμᾶς. τὰ ἀγαθά Μου πάντα ηὐτρέπισται, ὁ νυμφών μου ἕτοιμος, αἱ παστάδες εὐπρεπεῖς, τὰ ἀγαθὰ Μου πεπλήθηνται σφόδρα δεόμενα πολλῶν τῶν ἀπολαύειν αὐτῶν μελλόντων. ὁ τοῦ νυμφῶνός Μου χῶρος πλατὺς δεόμενος δαιτυμόνων πολλῶν ἡ πόλις Μου μεγάλη καὶ εὐρύχωρος ἱκανὴ χωρῆσαι πάντας ὑμᾶς. τὰ ἀγαθὰ Μου μέτρον οὐκ ἔχει[1]. αἱ στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων καὶ πασῶν τῶν δυνάμεων

[1] ἴχουσι.

ἵστανται ᾄδουσαι καὶ τὴν ὑμετέραν κλῆσιν καὶ κατάπαυσιν ἀναμένουσαι. ὁ παράδεισος ἀνεῳγμένος ἕστηκεν ἐκδεχόμενος ὑμᾶς. δεῦτε πάντες, ὀξυποδήσατε, δράμετε, μικρὸν ὅσον ὅσον καὶ ἐπιλήσεσθε τῶν πόνων καὶ κόπων ὑμῶν. μηδεὶς ραθυμήσας ἔξω μείνῃ. ὁρᾶτε, ἰδοὺ προλέγω ὑμῖν καὶ προσκαλοῦμαι πάντας. μὴ ἀποκλείσω ὑμῖν τὰς θύρας τῆς βασιλείας Μου διὰ τὴν σκνιφίαν[1] [2]— καὶ ἀσπλαγχνίαν καὶ ὀκνηρίαν ὑμῶν —[2] καὶ τὴν φιληδονίαν καὶ τὴν νωθρότητα ὑμῶν, μὴ διὰ παντὸς εἰς τὰ γήϊνα ἔχητε τὸν νοῦν ὑμῶν καὶ τὴν ἄκαιρον φροντίδα εἰς τὸ τί φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἐνδύσασθαι, καὶ ἀποθησαυρίσητε ὕλην τῷ αἰωνίῳ πυρί. καὶ μὴ παντὶ τρόπῳ σπεύσητε πληροῦν τὰς ἡδονὰς ὑμῶν καὶ κατακόπτεσθε ἀκαίρως εἰς πράγματα ἀνόνητα. τὰ δὲ πρόβατα ὑμῶν καὶ τὰ ἐμπιστευθέντα ὑμῖν ποίμνια λογικὰ παρορᾶτε καὶ ψυχικῶς ἀπόλωνται. ἰδοὺ Ἐγὼ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὁ ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου σταυρωθεὶς καὶ ἐξηγόρασας ὑμᾶς πάντας τῷ ἰδίῳ αἵματι, Αὐτὸς Ἐγὼ λέγω ταῦτα ὑμῖν, ὅτι ἀντ' Ἐμαυτοῦ κατέστησα ὑμᾶς εἰς τὴν ποίμνην Μου, ὥστε διδάσκειν ταύτην ὑμῖν, καὶ διὰ τοῦ λόγου ὑμῶν καὶ διὰ τοῦ ἀμέμπτου βίου ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ ῥύεσθε αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ φάρυγγος τοῦ νοητοῦ λύκου. καὶ μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῆτε οὕτως. εἰ δὲ μή, — γινώσκετε, ὅτι τὰς ἐξ αἰτίας ὑμῶν ἀπολλυμένας ψυχὰς ἀφ' ὑμῶν μέλλω ἐπιζητῆσαι, καὶ τότε οὐ φείσομαι οὐδενὸς ὑμῶν, εἰ καὶ νῦν ἀγαθὸς ὢν μακρουθυμῶ ἐφ' ὑμῖν τὴν ἐπιστροφὴν ὑμῶν ἀναμένων καὶ τὴν μετάνοιαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐρεῖς τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν Μου παρεστῶσι, τῶν τε του ἱερατικοῦ τάγματος καὶ τῶν τοῦ μοναδικοῦ καὶ τῶν ἐξ ἐπιτροπῆς αὐτῶν ψυχικὰς διοικήσεις ἀναδεχομένων λαϊκῶν. τοῖς δὲ ἁμαρτίαις συνεχομένοις καὶ πτῶμα κειμένοις χαλεπὸν τῷ διαβόλῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἀπὸ αἰσχροπραγίας καὶ βορβόρου τῶν ἡδονῶν αὐτῶν καὶ μὴ δυναμένους ἀνανεῦσαι καὶ αἰτήσασθαι περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν αὐτῶν,—καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ λαοῦ ταῦτα ἐρεῖς·—ἰδοὺ Ἐγὼ ζῶ, Κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. ἐγέρθητε οὖν, ἐγέρθητε, ἐνωτισάμενοι ταῦτα πάντα, μὴ φοβῆσθε εἰς τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀποβλέποντες, ὅτι Ἐγὼ ἀγαθός εἰμι, ἐξομολογήσασθε, κλαύσατε μετανοοῦντες. μετάδοτε τοῖς δεομένοις ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν[3]. παύσασθε τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, σχολάσατε ἐν

---

[1] σκυφίαν

[2—2] нѣтъ.

[3] ὑμῶν.

προσευχαῖς οἴκοις, ἄφετε τοῖς εἰς ὑμᾶς τι πλημμελήματι. κἀγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἀσμένως δέξομαι πάντας ὑμᾶς καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς. καὶ οὐ μόνον ἀφήσω ὑμῖν τὰ πλημμελήματα ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ στολὴν ἀφθαρσίας καὶ δικαιοσύνης ἐνδύσω ὑμᾶς ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς πάντας ἐν τῇ ἡτοιμασμένῃ ὑμῖν βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, καὶ τῶν ἀπορρήτων καὶ ἀθανάτων Μου ἀγαθῶν ἐμπλήσω ὑμᾶς. μόνον ἀνάστητε τῶν παθῶν ὑμῶν, μὴ ὁ θάνατος ἀμετανοήτους ἁρπάσῃ ὑμᾶς καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθάνητε, καὶ ἡ εἰς ἐμὲ πίστις ὑμῶν οὐδὲν ὠφελήσει ὑμᾶς ἐν τῇ κρίσει Μου. ἰδοὺ ἐγὼ ὁ Κύριος δίκαιος καὶ δικαιοσύνης ἀγαπῶν. καὶ φιλανθρωπία Μου καὶ τὸ ἔλεός Μου ἐπὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκκέχυται μὲν ἀεὶ καὶ τὰ σπλάγχνα Μου ἀνεῳγμένα εἰσὶν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ποιήμασί Μου, καὶ πλέον τοῖς πιστεύσασιν εἰς τὸ ὄνομα Μου τὸ τρισυπόστατον, δι' οὓς καὶ ἐσταυρώθην καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἀπειθῶν Ἰουδαίων εἰς Ἐμὲ εἰργασμένα μακροθύμως ὑπέμεινα, ἐν τῷ παρόντι δὲ βίῳ ταῦτα ἐδείκνυ μοι, καὶ ἕως οὗ ἡ ψυχὴ συνέζευκται τῷ σώματι τῷ ἰδίῳ, μεθ' οὗ συνέπραξε τὰ κακὰ καὶ μεθ' οὗ μέλλει Μοι παραστήσεσθαι ἐν τῇ κρίσει Μου πρὶν οὖν ὁ δεσμὸς οὗτος λυθῇ, ἵλεως ἔσομαι πᾶσι τοῖς μετανοήσασι καὶ ἐξομολογημένοις καὶ ἀφήσασι τοῖς εἰς αὐτοὺς ἁμαρτήμασιν, ἐπεὶ μετὰ τὸ λυθῆναι τὸν δεσμὸν οὐκέτι μετάνοια, οὔτε δάκρυον, οὔτε παράκλησις ἁμαρτωλοῦ τὸ σύνολον ἐνεργεῖ ἢ τούτων ὅλως ὀνίνησιν. κἀγὼ δὲ ἀπότομος καὶ ἀπαράκλητος εὑρεθήσομαι Κριτὴς αὐτῶν ἐν τῇ κρίσει Μου, καὶ τῶν δακρύων καὶ ὀλολυγμῶν αὐτοῦ οὐκ ἐπιστραφήσομαι. ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. τοῦ λοιποῦ οὖν οὐκ Ἐγὼ, ἀλλ' ὑμεῖς κριταὶ ἑαυτῶν ἔσεσθε, οὐδὲν γὰρ Ἐγὼ τῶν ἐνδεχομένων ἀπέκρυψα ἀφ' ὑμῶν, ὅπου θέλετε πορεύεσθαι, εἴτε εἰς αἰώνιον ζωὴν καὶ βασιλείαν ἀθάνατον καὶ ἀδιάδοχον, ἢ εἰς κόλασιν αἰώνιον καὶ γέενναν πυρὸς ἀσβέστου καὶ θάνατον τῷ ὄντι θάνατον. ἰδοὺ Ἐγὼ Κύριος, ζῶ εἰς τοὺς αἰῶνας σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνευματί Μου τῷ ἁγίῳ ταῦτα πάντα εἴρηκα καὶ ποιήσω. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι Μου οὐ μὴ παρέλθωσιν, ἀμήν. ἀμήν,—λέγω ὑμῖν".

παυσαμένου δὲ Αὐτοῦ, ἦνεσαν Αὐτὸν πᾶσαι αἱ ἅγιαι δυνάμεις αὐτῶν. καὶ ἡμεῖς ἀναστάντες τοῦ ἐδάφους οὗ ἦμεν κείμενοι ἔμπροσθεν τῆς δόξης Αὐτοῦ, Αὐτόν μὲν εἰσεληλυθότα εἴδομεν ἔνδον τῆς ἁγίας καὶ θαυμαστῆς ἐκείνης [1—μεγάλης πόλεως—1] σὺν πάσῃ τῇ περὶ αὐτῶν δορυφορίᾳ καὶ δόξῃ, τὰς δὲ πύλας πάσας τῆς πόλεως ἀνεῳγμένας, καθορῶμεν καὶ ἀναπετασμένας, ὅθεν ἐμνήσθημεν τῆς προφη-

[1—1] μεγαλοπόλεως.

τικῆς φωνῆς τοῦ Ἡσαίου, λεγούσης περὶ αὐτῆς οὕτως· "οὐ κλεισθήσονται αἱ πύλαι σου, Ἰερουσαλὴμ ἡμέρας τε καὶ νυκτός. καὶ ἀλλογενεῖς οὐκέτι διελεύσονται διὰ σοῦ". ἐγλιχόμην δὲ καὶ αὐτὸς εἰσελθεῖν ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἱκετεύων περὶ τούτου τὸν καθοδηγοῦντά με θεῖον ἄγγελον, ἀλλ᾽ οὐ συνεχωρεῖτό μοι τοῦτο, ὡς ἀδύνατον ὂν τοῖς ἔτι τῇ φθορᾷ καὶ πάθεσι σαρκικοῖς ἐνεσχημένους. ἐγὼ τε τοιγαροῦν καὶ ταῦτα κατ᾽ ἐμαυτὸν διελογιζόμην, ὁπηνίκα ὁ Κύριος πρός με τοὺς Ἑαυτοῦ λόγους ἐποιεῖτο, ὅτι νῦν ὡς ὁρῶ τῆς τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἐναλλαγῆς γενομένης καὶ ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν πάντων μετενηνεγμένων, ποίαις ἐκκλησίαις καὶ τίσι προεστῶσιν αὐτῶν ἐντέλλεταί μοι ὁ ἀγαθὸς Κύριος ταῦτα διαμαρτύρασθαι καὶ εἰπεῖν. καὶ γὰρ ὡς ὕπαρ καὶ οὐκ ὄναρ ταῦτα πάντα ὑπελάμβανον κατιδέσθαι καὶ οὐκ ὀπτασίαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι καθαρὰν ἀλήθειαν ταῦτα εἶναι ἐλογιζόμην [1].

ἐλθόντος μου τοιγαροῦν εἰς ἑαυτὸν ἐλογιζόμην ἀπὸ τῆς φρικτῆς ἐκείνης ἐκστάσεως καὶ θεωρίας, καὶ τὴν διόπτραν τῶν θεαθέντων μοι ἀναλογιζομένου, ἔκστασις ἄλλη ἐπ᾽ ἐκστάσει καὶ φόβος ἐπὶ φόβῳ με αἱρεῖ. καὶ ἐδόκουν τοῖς καθορῶσί με παραπλήξ τις καὶ φρενόληπτος γεγονέναι. ὅθεν καὶ ἐφ᾽ ὅλαις ἑπτὰ ἡμέραις ἔκρινα δέον εἶναι ἀπρόιτον διαμεῖναί με καὶ φροντίσιν ἄλλαις βιωτικαῖς μηδοπωσοῦν ἀσχοληθῆναι, ἀλλὰ σχολάσαι καὶ πάντα τὰ ὁραθέντα μοι σχεδιάσαι καὶ θέσθαι τοῖς πᾶσι δῆλα ταῦτα κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐπιταγὴν εἰς πολλῶν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν καὶ εἰς δόξαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἁγίου Αὐτοῦ ὀνόματος, ὅτι Αὐτοῦ ἐστιν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις σὺν τῷ Ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι, [2—νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν—2].

ὁ δὴ καὶ πεποίηκα, πατέρες καὶ ἀδελφοί, τῇ Αὐτοῦ χάριτι δυναμούμενος. καὶ ἰδοὺ ὡς ὁρᾶτε τράπεζαν πλήθουσαν ἀγαθῶν, ὧν ὁ Κύριος δι᾽ ἐμοῦ τοῦ ρυπαροῦ καὶ ἀκαθάρτου κόρακος τὴν χορηγίαν ὡς ἐπὶ Ἠλίου γενέσθαι εὐδόκησε παρεθέμην ὑμῖν τοῖς καλοῖς δαιτυμόσι. πολλὰ γὰρ ἀγαθὰ καὶ ἐξαίρετα ἐν αὐτῇ πρόκειται πᾶσιν ὑμῖν, ἱκανὰ βέλη ψυχωφελῆ φόβου θείου καὶ πόθου ταῖς ὁσίαις ὑμῶν ἐντεῦθεν ἐμπήγνυνται ψυχαῖς, οἶνον κατανύξεως καὶ μελέτην θειοτέραν νοὸς καὶ δρόσον νοητὴν οὐράνιον ἐπώμβρισα ὑμῖν, ὡς δι᾽ ἐσόπτρου ἀμυδρῶς πως ὑπέδειξα ὑμῖν τὰ κάλλη τὰ ἐπουράνια καὶ τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων εὔτακτον ὑπακοὴν καὶ ὑποταγὴν καὶ εὐπρέπειαν. καὶ ἵνα μὴ τὰ καθ᾽ ἕκαστον λέγων μηκύνω τὸν λόγον, ὡς δυνατὸν ἦν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ καὶ λογικοῖς δεσμοῖς περὶ τῶν ἀρρήτων καὶ ἀθεάτων

[1] доб. ἕως ὧδε ἡ φοβερὰ θεωρία

[2—2] нѣтъ.

καταλαβεῖν καὶ διηγήσασθαι παρέστησα ὑμῖν. οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χαρις τοῦ Θεοῦ ἡ ταῖς ὁσίαις εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τοῦ θεοφόρου ἁγίου μου πατρὸς δοθεῖσά μοι. ὑμεῖς οὖν λάβετε φάγετε εἰς κόρον ἐξ αὐτῶν ἐμπλήσθητε καὶ ἑτέρους μετάδοτε καὶ δι' ὑμῶν αὐτῶν καὶ δι' ἑτέρων πολλῶν τὸ τοῦ Δοτῆρος τούτων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἅγιον[1] ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεγαλυνέσθω καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐν ταῖς ἁγίαις ὑμῶν προσευχαῖς μνείαν ποιείσθε, ὡς ἂν ἐλέους τύχω καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

τούτων οὕτως τῇ τοῦ Κυρίου χάριτι ὑπ' ἐμοῦ συγγραφέντων καὶ εὐκαιρίας προσγινομένης μοι ἀπελθεῖν ἠθέλησα πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα μου τὸν θεοφόρον ἅμα μὲν ἐπισκεψόμενος αὐτόν, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὀπτασίας αὐτῷ κοινωσάμενος. καὶ δὴ παραγενομένου πρὸς αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν συνήθη γονυκλυσίαν καὶ εὐχὴν κελεύσει ἐκείνου καθεσθέντος, ἤρξατο ὁ ἅγιος γέρων δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀστακτὶ καταφέρων ὑφ' ἡδονῆς καὶ ἓν καθ' ἓν τῶν θεαθέντων μοι ὡς πρὸς ἑαυτὸν δῆθεν διαλογιζόμενος ὑπομιμνήσκειν με, καὶ φησὶ πρός με· „μακάριος εἶ, τέκνον Γρηγόριε, τηλικαύτης θεωρίας ἀξιωθείς. γίνωσκε τοιγαροῦν, ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠτήσω σε ὀπτασίαν περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων πίστεως ἰδέσθαι τινά, οὐ διελιπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὴν τοιαύτην σου ἐκπληρώσει ὁ Ἀγαθὸς αἴτησιν. καὶ ἰδοὺ τεθέασαι θαυμαστὰ καὶ ἔνδοξα καὶ τῷ ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ ἄπιστα καὶ ἀχώρητα. Κύριος γὰρ ὁ Θεὸς ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ κηδεμὼν τῆς σωτηρίας ἡμῶν δέδειχε καὶ ἀπεκάλυψέ σοι αὐτά εἰς σὴν πρῶτον, εἶτα καὶ πολλῶν ἑτέρων ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν, τῶν ἐν ἀκεραιότητι καὶ εὐθύτητι γνώμης δεχομένων τῶν λόγων σου, σπεῦσον οὖν ἐκπληρῶσαι πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου λαληθέντα σοι. καὶ ἐπεὶ ἐγγὺς ἤδη καὶ ἐπὶ θύραις ἡ ἐμὴ ἐκδημία ἐστίν ὡς περὶ τούτου ὁ αὐτὸς Κύριος σαφῶς ἐφανέρωσέ μοι, μέλλεις δὲ καὶ τὸν ἐμὸν ἐλεεινὸν ἀναγράψασθαι βίον—τοῦτο γάρ σοι δι' ἐφέσεως οἶδα πέφυκεν ὅτι πλείστης—ἐθέλησον πάντα κατὰ τὴν ἐκ Θεοῦ δοθησομένην σοι χάριν ἡνωμένως τε καὶ κατ' ἀκολουθίαν φιλοπονῆσαι καὶ ἀναγράψασθαι, καὶ δῆλα ταῦτα θέσθαι ταῖς μετέπειτα γενεαῖς εἰς δόξαν μὲν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ ταῦτα οἰκονομοῦντος εἰς σωτηρίαν ἡμετέραν Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ὃν δὲ ἵνα εἴπω καὶ ἐμὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ ἐπιφανεῖ καύχημα ἐν Κυρίῳ καὶ ἔπαινον. πολλαὶ γὰρ θεοφιλεῖς ψυχαὶ ἐντεῦθεν τὰ μέγιστα ὠφεληθή-

[1] ἁγίων

σονται καὶ πρὸς θεῖον ἔρωτα καὶ πόθον τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν διεγερθήσονται. καὶ τὸν Κύριον ὅλως ποθήσουσι καὶ τῶν παρόντων ἡδέων ὡς ματαίων καταφρονήσουσι, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα τὴν ἑαυτῶν ἔφεσιν μεταστήσουσι καὶ ὁδὸν ζωῆς ἐκζητήσουσι καὶ ἑαυτοὺς βιάσονται πορευθῆναι ἐν αὐτῇ ὡς ἂν ὀλίγοις πόνοις καὶ βραχέσι θλίψεσι βασιλείαν οὐρανῶν κτήσονται καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καὶ ἀθανάτων τὴν διηνεκῆ ἀπόλαυσιν. ἀλλὰ καὶ σύ, τέκνον Γρηγόριε, μὴ θαρρήσας τῇ εἰς σὲ γεγενημένῃ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύψει ἐπαρθῇς καὶ ἀμελῶς καὶ καταφρονητικῶς διάξῃς τὰς ἡμέρας σου. γίνωσκε, ὅτι οὐ μόνον ἐντεῦθεν ὠφεληθῇς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βαρυτέρως κολασθῇς. πρόσεχε δὲ διαπαντὸς σεαυτῷ πῶς περιπατεῖς ἐν ὁδῷ βασιλικῇ ἢ ἐν τῇ ἐναντίᾳ, καὶ καθ' ἑκάστην ἐρεύνα ὥσπερ καλὸς τραπεζίτης καὶ δοκιμώτατος ἔμπορος, καὶ τὸ κέρδος τῆς ψυχῆς σου καὶ τὴν ζημίαν, καὶ σπούδαζε ἀεὶ ἐπαύξειν σου τὸν πλοῦτον τὸν ψυχικόν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον διὰ παντὸς ἔχε ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνεξάλειπτον. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως γενήσεταί σοι, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ θανάτου διηνεκοῦς μνήμης καὶ τῶν θαυμασίων τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δειχθέντων σοι ἔσῃ σχολάζων διὰ παντός ἐν τούτοις ἴσθι ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἀκριβῶς ἐπιστεύθης διηνεκῶς. ἐν αὐτοῖς μελέτα τὰς τοῦ Κυρίου ἐντολὰς ἃς οἶδας τήρει, καὶ πρὸ πάντων τὰς δύο ταύτας·—τὸ μὴ κρῖναί τινα ἁμαρτάνοντα καὶ τὸ μὴ μνησικακῆσαί ποτε τινί θλίψαντί σε. καὶ ἐντὸς εὑρεθείσῃ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. σὺ γὰρ τῇ τοῦ Κυρίου χάριτι διδαχῆς περισσοτέρας καὶ παραινέσεως[1] ἐξ ἐμοῦ τοῦ λοιποῦ οὐδαμῶς προσεπιδέῃ. αὐτοῦ τοῦ Κυρίου φωτίσαντος τοὺς τῆς ψυχῆς σου ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς πάντα συνετίσαντός σε τὰ αἱρετὰ καὶ φευκτά. καὶ ἀκριβῶς οἶδας ὡς τὰ παρόντα ὅσα ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πέφυκε ῥευστὰ καὶ ταχὺ παρερχόμενα καπνοῦ δίκην καὶ κόνεως ἀνεμιζομένης κἂν τε τὰ ἡδύνοντα κἂν τε τὰ λυποῦντα φαίη τις. ἡ αὐτὴ γὰρ καὶ ἀμφοτέροις φύσις ἐστί. μόνα δὲ ἐκεῖνα καὶ μόνιμα καὶ διαρκῆ καὶ τὴν αἴσθησιν ἔχοντα ἀθάνατον καὶ ἄϊδιον, τὰ μὴ βλεπόμενα μὲν τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς, φαινόμενα δὲ πάσῃ ψυχῇ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος τούτου διάζευξιν, ἃ καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου χάριν καὶ πρὸ τοῦ κοινοῦ θανάτου ἑώρακας, ταῦτα πόθησον, ἐκεῖνα ἀγάπησον καὶ ὁλοψύχως ἀγώνισαι, ὥστε καταλαβεῖν τὰ τοῖς δικαίοις ἡτοιμασμένα εὐάρεστός τε εὑρεθῆναι τῷ τούτων δικαίῳ πρυτάνει καὶ διανομεῖ καὶ ἀπροσωπολήστῳ καὶ ἀθανάτῳ Κριτῇ καὶ σὺν Αὐτῷ κλῆρον σχεῖν ἐν τῇ αἰωνίῳ βασιλείᾳ. σπούδασον δὲ ὅλῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ, πάσῃ σου

[1] πάσης συνέσεως.

τῇ ἰσχύι ἐκφυγεῖν τὰ τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι καὶ κακοδόξοις ἀποκείμενα αἰώνια κολαστήρια, ἃ καὶ αὐτὰ κατεῖδον οἱ νοεροί σου ὀφθαλμοί, καὶ ὀπηνίκα τοῦ σώματος διαζευχθῆς, εἰσδέξομαί σε εἴπερ ἐλέῳ Θεοῦ ἔξω τινὰ παρρησίαν ἐκεῖ, καὶ ἔσῃ ἀδιάσπαστος εἰς αἰῶνας μετ' ἐμοῦ. τοῦ λοιποῦ οὖν ἄπιθι, τέκνον, ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἰκόν σου. οὐκέτι γὰρ οἱ αἰσθητοί σου ὀφθαλμοὶ σωματικῶς ὀψονταί με ἐν τῷ παρόντι βίῳ". καὶ ἅμα τῷ λόγῳ περιχυθεὶς κατησπάσατό με γνησίως καὶ ἱλαρῶς.

ἐγὼ δὲ τούτων τῶν λόγων ἀκούσας, καὶ πρώην μὲν δεδακρυμένως καὶ εὐλαβῶς ὡς ἀπὸ στόματος Θεοῦ ἐξερχομένων τῶν τοιούτων θείων καὶ διορατικῶν κατηχήσεων νενευκὼς εἰς γῆν μετὰ φόβου ἐπηκροώμην ἐπεὶ δὲ ἀκοῦσαί μοι ὡς οὐκέτι ὄψει με ἐν σαρκὶ ὡς τὸ πρότερον, ἄφνω διωλύγιον ὑπὸ τοῦ σφοδροτάτου κλαυθμοῦ συνωθούμενος ἀνεβόησα „ὦ καλὲ πάτερ, καὶ πῶς ὑποισω τὸν σὸν χωρισμὸν ἢ τίνα ἔξω ἀντὶ σοῦ τὸν ὁδηγοῦντα καὶ ἀντιλαμβανόμενόν μου τῆς ἀσθενείας ἔν τε τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν, ἔν τε ταῖς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλαῖς, ἔν τε τοῖς ἄλλοις βιωτικοῖς πράγμασιν, οἷμοι τῷ ταλαιπώρῳ, οἷον ἀκοὴν ἀπευκταίαν εἰσδέδεγμαι νῦν"

καὶ ὁ ἅγιος ἠρέμα πως κατέστρεψε καὶ οἷον ἀνέστελλέ μου τὸν θρῆνον καὶ φησίν· „μηδαμῶς, ὦ τέκνον, οὕτως ἐπὶ τῇ ἐμῇ ἐπιδημίᾳ οὕτως ἀπαρηγόρητα κόπτῃ καὶ θρηνεῖς. οὐ γὰρ θρηνεῖν, ἀλλὰ χαίρειν χρὴ καὶ εὐχαριστεῖν, ὅτι ἠλέησεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ματαίου τούτου καὶ πολυστενάκτου βίου πρὸς τὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν ζωήν, ᾗ οὐχὶ πᾶσα ἀνωμαλία καὶ ζάλη καὶ ταραχὴ ἐντεῦθεν ἐγγίνεται τῇ δεσμίῳ καὶ ταλαιπώρῳ ψυχῇ οὐχὶ ὡς ἐν πελάγει καὶ κλύδωνι καὶ δεσμοῖς ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ καὶ κοπετῷ διηνεκεῖ ἐνταῦθα διάγομεν, ὑφορώμενοι διηνεκῶς τὰς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλάς, τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις, τὰς τῶν ἀέρων καὶ κράσεων ἀνίας, τὰς ἐκ τῶν πέλας ὀχλήσεις, τὰς ἐκ συμπαθείας τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὀδύνας, τὰς αὐτοῦ τοῦ σώματος ἀνάγκας, ὧν πάντων λυτροῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀπαλλάττεται τοῦ σώματος διαζευχθείς, καὶ ἀπέρχεται πρὸς ζωὴν ἀθάνατον καὶ τούτων πάντων ἀπηλλαγμένων, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖται τὸν Πλάστην καὶ Θεόν. εἰ δὲ διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἐξ ἡμῶν ὠφελείας λέγεις ἀνιᾶσθαι, ἀλλ' οὐ τοσοῦτον δεῖσθαι καὶ διὰ τοσοῦτον θρηνεῖν Θεὸν κτησάμενον διδάσκαλον ἤδη καθηγητὴν καὶ βοηθὸν ἔχειν αὐτὸν διηνεκῶς καὶ συλλήπτορα ὁλοκαρδίως πιστεύσαντα. ἀλλ' οὐδέ ἡμεῖς Αὐτοὶ εἴπερ ὁλοκαρδίως ἱκανοὶ παρὰ τῷ Θεῷ εὑρεθησόμεθα αὐτοῦ εὐδοκοῦντος τέλεον σοῦ ἀποστησόμεθα. ἀλλὰ καὶ δι' ὀνείρων καὶ δι' ἐπιστασίας τῆς ἐν θεωρίᾳ τοῦ σοῦ νοὸς συνεχῶς ἐποφθησόμεθά σοι καὶ συνετι-

οὖμεν εἰς πάντα καὶ μᾶλλον ἐάν περ καὶ αὐτὸς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν τῶν ἁγίων διηνεκῶς ἀγαπήσας ὁδεύειν καὶ μὴ ταῖς τοῦ κόσμου ματαίαις[1] ἡδοναῖς θελήσεις συναπαχθῆναι, καὶ τὸν ἐν σοι ἤδη ἀναφθέντα θεῖον πυρσὸν τῆς τοῦ Κυρίου ἀγάπης καὶ τῶν ἔρωτα τῶν ἀϊδίων ἀγαθῶν ταύταις συγκαταχώσῃς καὶ τέλεον ἀποσβέσῃς. ὥσπερ γὰρ φλὸξ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀποσβέννυται, οὕτως ὁ κατὰ Θεὸν ψυχικὸς ἔρως ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ βιωτικῶν θορύβων ἐμπνίγεται καὶ ἀπόλλυται. ἀλλὰ μή σοί γε οὕτως γένοιτο, τέκνον ποθεινότατον κύρη Γρηγόριε. ἄπιθι γοῦν ἐν εἰρήνῃ. ὁ Κύριος εἴη μετὰ σοῦ. ἀμήν".

οἴκαδε τοίνυν ἐμοῦ ἀνακεχωρηκότος, μετ' ὀλίγον καιρὸν κατέλαβον αἱ ἡμέραι τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, ἐν αἷς εἴωθα ἀπρόϊτος τὸ καθόλου διατελεῖν, καὶ μόναις ταῖς θείαις ὑμνῳδίαις καὶ ταῖς τῶν θείων γραφαῖς μελέταις σὺν νηστείᾳ καὶ δάκρυσιν ἀεννάως, καὶ ταῖς κατὰ δύναμιν γονυκλυσίαις ἀδολεσχεῖν.

καὶ ἤμην ἡσυχάζων ἄχρι τῆς λαμπρᾶς κυριακῆς τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ Ἀναστάσεως. [2—ὅλης—2] τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς βαλλόμενος τῆς περὶ τῆς ἐκδημίας τοῦ θεοφόρου καὶ ἁγίου μου Πατρὸς λογισμοῖς καὶ καιρίως ὑπὸ τῆς λύπης τὴν καρδίαν πληττόμενος καὶ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν ἀστακτὶ καταχέων ἰσόρροπα τῷ βραχυτάτῳ ὕδατι, οὗ μεταλάμβανον εἰς διαρκῆ πῆξιν καὶ οἰκονομίαν τῆς συστάσεως τοῦ ἰδίου μου σώματος. τῇ δὲ τρίτῃ καθ' ἣν ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς Αὐτοῦ καὶ ἀποστόλοις ὤφθη ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἀπάρας κἀγὼ τοῦ κελλίου μου, ἀπῆλθον ἔνθα δὴ καὶ κατέμενεν ὁ ἅγιός μου πατήρ, ἐλπίζων ἀπὸ τοῦ ἀφοδρόμου (sic) πρὸς αὐτὸν πόθου ἔτι ζῶντα τοῦτον καταλαβεῖν, καὶ ἔτρεχον τὴν ὁδὸν ἀνύων ἀπνευστὶ καὶ οἷα πτηνὸς ἐναγώνιός πως ὑπάρχων καὶ μετέωρος τῷ νοΐ.

ἐπεὶ δὲ κατέλαβον τὸν τόπον καὶ ἐπυθόμην τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔμαθον, ὅτι κατὰ τὴν κς' τοῦ μαρτίου μηνός, ἤτοι μετὰ τὸ ἐκτελέσαι τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ μεταλαβεῖν τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων, μεσαζούσης τότε τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, μικρόν τι τὴν κεφαλὴν ἀλγήσας, καὶ ἐπὶ τοῦ σκίμποδος ἐν ᾧ εἰώθει διαναπαύεσθαι ἀνακλιθείς, εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν ἁγίαν καὶ ὁλόφωτον αὐτοῦ παρέθετο ψυχήν, μνήμην ἄληστον καὶ ἀθάνατον τῷ μὲν βίῳ τούτῳ καταλιπὼν τὰς ἐνθέους αὐτοῦ πράξεις καὶ τὰ κατὰ δαιμόνων καὶ παθῶν καὶ νόσων παντοίων θεοπρεπῆ καὶ ὑπὲρ ἄνθρω-

[1] доб. ἀσχολίαις καὶ.

[2—2] δι' ὅλης

πον ἀριστεύματα καὶ τερατουργήματα, τῇ δὲ τῶν πρωτοτόκων ὁμηγύρει προσθήκη γενόμενος· τοῦ γοῦν τιμίου λειψάνου αὐτοῦ προκειμένου καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς ταῖς ἐξιτηρίοις ὑπαδομένου, ἦν ὁρᾷν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ἀγεληδὸν ἢ παταμηδὸν εἰπεῖν οἰκειότερον συρρέοντα ἐπὶ τῇ προψαύσει τούτου, ἢ κἂν γοῦν αὐτῇ μόνῃ τῇ θέᾳ ἁγιασθῆναι. ὅθεν καὶ εἴ τίς τινος τῶν ἐκείνου ρακίων ἢ ἐσθημάτων ἢ ἁγίας τριχὸς τῆς μετασχούσης ἁγιωσύνης ἐκ τῆς ὁσίας ἐκείνου ἀφῆς ἔτυχεν εὐμοιρῆσαι, ὁ πάντων εὐδαιμονέστερος οὗτος τοῖς ἀκριβῶς εἰδόσι τὰ ἐκείνου ἐλογίζετο καὶ τῷ ὄντι μακαριστὸς ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς γλώσσαις πάντων ἐκ μέρει θαύματος ἔκειτο

ὁ γοῦν προμνημονευθεὶς Κωνσταντῖνος ὁ ἀπὸ βαρβάρων, ὃς εἶχε τὸν ὅσιον ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ καὶ διανέπαυεν ἐσκέψατο καθ' ἑαυτόν, ἐν πλοίῳ τε εἰσαγαγεῖν τὸ τοῦ ἁγίου πανίερον λείψανον καὶ διαπορθμεύσασθαι τοῦτο εἰς τὴν κατ' ἀνατολὰς καταντικρὺ τῆς μεγαλοπόλεως διακείμενον αὐτοῦ προάστειον, ἐν ᾧ ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου περιφανέστατος ᾠκοδόμητο, ὥστε καταθεῖναι τὸ τοιοῦτον ἅγιον λείψανον ἐν τούτῳ τῷ θείῳ ναῷ. ἀλλ' οὐκ εἴασεν αὐτὸν τοῦτο εἰς ἔργον ἀγαγεῖν ὁ Ἰωάννης ἐκεῖνος, οὗ πάλαι ἀνωτάτῳ τὸν λόγον ἐν τοῖς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν μερικοῖς θαύμασιν ἀπεμνημονεύσαμεν, ὃν ὁ ὅσιος ἡμῶν πατὴρ ἀπὸ τῆς παρὰ τῆς ἰδίας δούλης ἐπιγενομένης αὐτῷ δαιμονικῆς μάστιγος καὶ περιεργείας, παραδόξως ἐρρύσατο καὶ ὑγιῆ ἀπέδειξεν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· „ὦ κύριέ μου ποθεινότατε καὶ ἀδελφὲ Κωνσταντῖνε, ἵνα τί οὕτως περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου ἡμῶν πατρὸς βεβούλευσαι, ὥστε παρὰ τὸ μὴ εἶναι μνήματα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ἀνατολῇ διαπεράσῃς αὐτό; οὐκοῦν, εἰ κελεύεις, μὴ οὕτως γένηται, ἀλλ' ἐπίτρεψόν μοι κἀγὼ διακονήσω καὶ ἀξίαν ἐργάσομαι τὴν τοῦτου κατάθεσιν ἐν τόπῳ ἁρμοδίῳ καὶ τούτου κατ' ἀλήθειαν ἐπαξίῳ". καὶ ὡς ἠθέλησεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ ποιῆσαι τὰ κατὰ τὸ ἴδιον βούλημα κἀκεῖνος μετὰ τὸ πάντα τὰ νενομισμένα ἐπὶ τῇ τοῦ ὁσίου κηδείᾳ τελεσθῆναι βαλὼν τὸ τούτου λείψανον τὸ ἅγιον ἐν ξυλίνῳ γλωσσοκόμῳ, μετεκόμισεν αὐτῷ ἐν δόξῃ καὶ δορυφορίᾳ τῇ προσηκούσῃ εἰς τὸ ἑαυτοῦ μοναστήριον, ὁ πλησίον μὲν τῶν ἁγίων[1] Φλώρου καὶ Λαύρου, καὶ τοῦ θείου ναοῦ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου διάκειται, [2] τὸ τοῦ χαρτοφύλακος δὲ καλεῖται καὶ ὑπὸ ἀσκητριῶν Θεῷ προσῳκειωμένων κατοικεῖται —[2] καὶ κατέθετο αὐτὸ τὸ τίμιον λείψανον[3] ἐντίμως ἐντὸς τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, εὑρηκὼς εἰς ὑπο-

[1] доб. мартύρων.

[2–2] нѣтъ.

[3] нѣтъ

δοχὴν αὐτοῦ μαρμάρινον τάφον ἐκ καινῆς λελατομημένον. καὶ νῦν ἔστιν ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ πηγὴ θαυμάτων καὶ ἀγαθῶν παντοίων παρεκτικὸν γνωριζόμενον.

ὁ γοῦν μνημονευθεὶς Ἰωάννης, μετὰ τὸ κηδεῦσαι τὸ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν σῶμα, ὑπερζέσας τῇ πρὸς ἐκεῖνον πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ θείῳ ἔρωτι ἀναφλεγεὶς τὴν ψυχήν, πάντα καταλιπὼν, καὶ δόξαν καὶ πλοῦτον καὶ ἡδονάς, καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενος, τὴν τε τρίχα ἀπεκείρατο καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ράκη ἀμφιασάμενος, προσεκαρτέρει τῇ τοῦ ὁσίου θείᾳ σορῷ, ἄχρις οὗ καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν παρέδωκε τῷ Θεῷ, τὸν μετὰ τὴν ἀποταγὴν βραχύτατον χρόνον,—ἐνιαυτὸς γὰρ ἦν,—πάντα ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ εὐχαῖς σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δάκρυσι διηνεκῶς, καὶ κατετέθη καὶ τὸ τούτου λείψανον ἐν τῇ τοιαύτῃ θείᾳ μονῇ. μετὰ δὲ τὸ τελευτῆσαι καὶ τοῦτον τὸν μακαρίτην Ἰωάννην, φίλος τις γνήσιος καὶ ἠγαπημένος αὐτῷ, παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, ἐπεὶ δὲ μάλιστα ἐπιθυμίαν ἔχων μαθεῖν τίνος ἀμοιβῆς ἠξιώθη ὁ τοιοῦτος ἀνθ' ἧς εἶχε θερμῆς πίστεως καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὸν ἅγιον, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, ἑστὼς ἐν προσευχῇ, γέγονεν ἐν ἐκστάσει καὶ θεωρεῖ παλάτια φοβερὰ βασιλείας, καὶ αἱ πύλαι τούτων εἰς ὕψος αἰρόμεναι στίλβουσαι ὡς ὁ ἥλιος ὁλόχρυσαι. καὶ ἐπὶ τῆς ἄνωθεν αὐτῷ ἐπικειμένης χρυσῆς φλιᾶς γράμματα ἐρυθρὰ ἐγκεκολαμμένα, ἐπὶ λέξεων οὕτως ἔχοντα· „αἰωνία μονὴ καὶ κατάπαυσις τοῦ γνησίου θεράποντός Μου Βασιλείου τοῦ Νέου". καὶ ἐπειδὴ ταῦτα κατανοῶν ἐκπληκτός τις καὶ ἐννεὸς ἵστατο, ἰδοὺ νεανίας τις τὴν ἰδέαν ἐξαίσιος τὰς πύλας τῶν ὁρωμένων αὐτῷ παλατίων προσανεπέτασεν, ἐν οἷς περισσότερον περιεργαζόμενος ἀτενίσας κατενόει τὰ ἔνδον μάλα σαφῶς. καὶ εἶδε φησὶν ἔνδοθεν τῶν ὡραίων τούτων πυλῶν περίαυλον ξένον καὶ θαυμαστόν, δόξαν κεκτημένον ὑπὲρ διήγησιν βρότειον, καὶ τὸν ὁσιώτατον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον ἐν δόξῃ καὶ δορυφορίᾳ βασιλικῇ ἐν αὐτῷ περιπολεύοντα καὶ παρομαρτοῦντα σὺν ἄλλοις πλείοσιν ἔχοντα καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ κύρη Ἰωάννην, ὅς ἦν τῇ θέσει εὐνοῦχος ἔξωρος ἤδη τὴν ἡλικίαν γενόμενος καὶ αὐτὸν χιονοειδὲς τὸ πρόσωπον κεκτημένον καὶ ἀλλαγὴν πρεποσίτου ἠμφιεσμένον. καὶ ἐδόκει φωνῆς ἀκούειν ἀπὸ τῶν ἔνδον ἐξερχομένης καὶ ὑπηχούσης τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ ὦτα τοιᾶσδε· „τοιαύτας ἀμοιβὰς μετὰ θάνατον κομίζονται οἱ ὁλοψύχως τὸν Θεὸν ἀγαπήσαντες καὶ τοὺς θεράποντας[1] Αὐτοῦ τιμήσαντες ἐπαξίως καὶ ἀξιοῦνται τὸ εἶναι μετ' αὐτῶν καὶ συναπολαύει τῶν ἡτοιμασμένων αὐτοῖς ἀγαθῶν ἐξ αἰῶνας

[1] здѣсь обрывается Синодальный списокъ.

αἰώνων. εἰ οὖν βούλει καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς τυχεῖν δόξης καὶ ἀναπαύσεως μὴ ὀκλάσῃς, μηδὲ ἀμελήσῃς ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν τοῦ Κυρίου ἐντολῶν, καὶ μετὰ θάνατόν σου ἐλεύσῃ καὶ αὐτὸς ἐν ᾧ νῦν ὁρᾷς τόπῳ".

καὶ ἅμα εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐκστάσεως ἐπανελθὼν ὁ δηλωθεὶς θεοφιλὴς ἀνὴρ διηγήσατο ἡμῖν ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε φιλαλήθως καὶ ἐπ' ἀληθείας ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ ἠγαπημένοι, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ Χριστοῦ χάριτι πεφωτισμένοι ὄντες, κρεῖσσον εἰ ὑμεῖς οἴδατε αὕτως ἔχει. καὶ ἡ περὶ τοῦτου μαρτυρία ἀπ' αὐτοῦ τοῦ εὐαγγελίου καὶ κυριακοῦ λόγου τὸ ἀξιόπιστον ἐπιφέρεται φάσκοντος οὑτωσί „ποιήσατε ὑμῖν ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς αὐτῶν. μαμωνᾶς γάρ ἐστιν πᾶν τὸ τῆς ἀναγκαίας χρείας περιττόν, ὅπερ αὐτὸς ἀτέχων ἀδικεῖ τὸν χρείαν αὐτοῦ ἔχοντα καὶ τὰ μὴ δυνάμενον κτήσασθαι τοῦτο, ὃ αὐτὸς μὲν ἐπέκεινα τῆς χρείας μάτην καὶ εἰκῇ, ἢ κατὰ φειδωλίαν, εἴτουν ἀπιστίαν, ἢ περπερίαν, ἤτουν βλακείαν παρακατέχει. ὁ δὲ πλησίον αὐτοῦ πήγεται καὶ ἀποθνήσκει δι' αὐτό. τὸ δὲ ἐξ ἀγχόνης καὶ ἁρπαγῆς τοῦ πένητος δηλαδὴ συναγόμενον οὐκ ἔστι μαμωνᾶς". ὅθεν ὁ Κύριος ἐνετείλατο ἡμῖν ποιεῖν φίλους, ἄλλα μιάσματι καὶ ἄγος ἐπιβώμιον Θεὸν μὲν παροργίζων προσαγόμενον, εἰ μή που τις κατὰ τὸν τοῦ Ζακχαίου τρόπον τετραπλασίως τὴν ἁρπαγὴν ἀποδίδωσι τηνικαῦτα γὰρ ἱλεοῦται τὸν Θεὸν οὐ παροργίζει. τοὺς δὲ δαίμονας ἐπὶ πλεῖον οὐχ ἡδύνει. ὁ γοῦν ἐκ τετραπλασιασμοῦ τῶν ἁρπαγῶν καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς ἰδίας χρείας ὅ ἐστιν μαμωνᾶς ποιῶν φωταψίας εἰς τοὺς θείους ναοὺς τῶν ἁγίων καὶ μνημόσυνα αὐτῶν ἐτησίως ἐπιτελῶν καὶ διαδόσεις ἐν αὐτοῖς ποιῶν **πρὸς τοὺς πένητας, διὰ μόνην δόξαν Θεοῦ καὶ τιμὴν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ καὶ οὐ διὰ τινα ἀνθρωπίνων,** ὁ τοιοῦτος ἀναμφιβόλως παρὰ **τῶν Αὐτοῦ ἠγαπηθέντων** ἁγίων προσδεχθήσεται μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀποδημίαν, καὶ ἐν ταῖς αἰωνίοις σκηναῖς αὐτῶν σὺν αὐτοῖς ἀναπαύσεται καὶ αἰωνίως ἀγαλλιασθήσεται, κἂν τυχὼν ἀμελής τις καὶ ῥάθυμος καὶ ἐκ μέρους ἁμαρτωλὸς ὁ τοιοῦτος γέγονε τῇ τῶν ἁγίων πρεσβείᾳ καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ τῶν ἐπηρτιμένων αὐτῷ κολασέων ἐλευθερωθεὶς καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότου καὶ δικαίου Κριτοῦ ἀποχαρισθείς. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας τῆς εἰς τὸ τετραπλάσιον τῆς ἀνταποδόσεως τῶν ἁρπαγῶν γινόμενος εἰς τοὺς πένητας ἔλεος καὶ εἰς τοὺς ἁγίους εὐποιία, τοσοῦτον ἰσχύειν πέφυκεν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν ὁ ἀπὸ δικαίων πόνων καὶ ἐπικτήσεων εὐσεβῶν εἰς τοὺς πένητας γινόμενος ποσαχῶς πλέον ὠφελεῖν οἶδε τοὺς ἐργαζομένους αὐτὸν εὔδηλον, ὅτι πολλαχῶς καὶ λίαν ἀσυγκρίτως. ὁ δέ γε τῆς ἐλεημοσύνης τρόπος οὐχ εἷς τίς ἐστιν καὶ ἀπὸ μόνης τοῖς τῶν ἀναγκαίων

καὶ χρειωδῶν μεταδόσεως γνωρίζεσθαι πέφυκεν, ἀλλὰ ποικίλος καὶ μυριότροπος τῷ ὄντι καθέστηκεν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχε τὰ κατ' αὐτόν, οἱ μή δυνάμενοι μηδὲ ἔχοντες ἐκ μεταδόσεως ἐλεεῖν, ὑστεροῦντο ἂν καὶ τοῦ μακαρισμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν μεγάλων τούτων ἀνταμοιβῶν. ὅθεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν καὶ Δεσπότης, μὴ θέλων τινὰ στερηθῆναι τῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας, οὕτως τὰς ὁδοὺς τῆς εὐποιίας ἐποίκιλε καὶ ἐπλάτυνεν, ὡς μηδένα ἄμοιρον τῶν ἐξ αὐτῆς ἀγαθῶν κατακλιμπάνεσθαι, ἀλλὰ κοινὰ ταῦτα πᾶσιν ἀνθρώποις κεῖσθαι, ἀέρος χύσιν καὶ ἡλίου φαῦσιν καὶ ἄστρων καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς χρῆσιν. καὶ πρῶτον μὲν ἐν ταῖς διανοίαις τῶν ἀνθρώπων τέθεικεν οἷόν τινα θεμέλιον τὰς τοῦ οἴκτου ἀφορμάς. καὶ φυσικῶς ἔχομεν κινεῖσθαι πρὸς ἔλεον, εἶτα δὲ καὶ πάντα τὰ παρ' ἡμῖν λογιζόμενα οὐδαμινὰ καὶ λόγου οὐδενὸς ἄξια, αὐτὸς ὡς μεγάλα δέχεσθαι ἀπὸ μόνης ψυχῆς προαιρέσεως εὐδόκησε καὶ δύο ὀβολοὺς καὶ ψυχροῦν ποτήριον ἐκ πίστεως καὶ ζεούσης προθυμίας προσφερόμενα οὐκ ἀπαξιοῖ. καὶ ὁ τούτων αὐτῶν ἐνδεὴς στεναγμὸν μόνον προσείσῃ καὶ τὸ πᾶν ἔσται πεπληρωκώς. εἰ δὲ καὶ δάκρυον καταχεῖ καὶ λόγοις παρακλητικοῖς περὶ ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστείας διλεγχθείη εἰς οἰκοδομὴν τοῦ κάμνοντος, τοῦτο τοῦ προτέρου πολὺ μεῖζον καὶ ἐπικερδέστερον. ἔστι δὲ καὶ δι' εὐχῆς καὶ δεήσεως τῆς ὑπὲρ τοῦ κάμνοντος καὶ νοσοῦντος τ' ἀμφότερα, τήν τε ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα γινομένης ὥσπερ ῥᾷον αὐτῷ γενέσθαι καὶ ἀνεθῆναι τῆς νόσου, εἴπερ ἐστί τοῦτο εὐδοκία, ἢ μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας τὴν νόσον διεβαστάξαι καὶ μὴ ζημιωθῆναι, ὠφέλειαν ἐλεημοσύνης κτήσασθαι ὡσαύτως καὶ διὰ τοῦ βαστάξαι παρουσίαν καὶ ἀπροσεξίαν ἀσθενοῦς ὀλιγώρου καὶ ἀσυνέτου ἀδελφοῦ καὶ διὰ τοῦ νουθετῆσαι καὶ συμβουλεύσασθαι καὶ προτρέψαι εἰς τὸν ἀγαθὸν καὶ διαλλάξαι καὶ συμβιβάσαι μαχομένους πρὸς εἰρήνην καὶ ποιῆσαι εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου, εἴτε δι' οἰκείου βίου καὶ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας, ὧ μεῖζόν ἐστι πάντων ἐκκλίνειν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ποιεῖν πάντως εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ οἰκοδομεῖν πάντας εἰς αὐτό, καὶ οὕτω δύναταί τις πολυτρόπως τὴν ἐλεημοσύνην ἐργάζεσθαι, ἧς καὶ ἡμεῖς ἀδελφοὶ ἐρτάται γενέσθαι σπουδάσωμεν καὶ ἐράσται θερμότατοι αὐτῆς εὑρεθῆναι ἐν τῇ φοβερᾷ καὶ ἀτελευτήτῳ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὡς ἂν καὶ τοῦ θείου νυμφῶνος καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιωθῶμεν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων ἐν Αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ Ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Третья греческая редакція.

Сп Русскаго Аѳонскаго Пантелеймоновскаго монастыря № 202 (Ламбросъ, 5709), XVIII вѣка, бум., in 8°.

Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρος ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Νέου συγγραφεὶς παρὰ Γρηγορίου μοναχοῦ, καὶ φιλοχρίστου μαθητοῦ.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ τῶν προφητῶν περισσότερος, ὁ θεῖος λέγω Δαβὶδ ἐκήρυξε καὶ εἶπεν· εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος· δείχνοντας καὶ λέγοντας, ὅτι αἱ ἀγαθοεργίαι καὶ αἱ τιμαὶ τῶν ἁγίων, καὶ μάλιστα τὰ ὀνόματα, ποτὲ δὲν ξεχάνονται, μήτε ἀλησμονοῦνται παντάπασι· καὶ τὰ λόγια, καὶ τὰ ἅγια πράγματα τοῦ Θεοῦ ἔστωντας ὁποῦ δείχνονται καὶ κηρύττονται ἀπὸ τοὺς σοφοὺς κατὰ καιρὸν διὰ ὠφέλειαν πολλῶν ἀνθρώπων· καὶ τοῦτο, διὰ τί εἶχον μέρος τῆς σοφίας, καὶ τῆς ὁμιλίας τὴν γλυκύτητα, μὲ κάθε δίκαιον τὰ ἐσυγγράψασι καὶ τὰ ὁμιλήσασι· ἀμὴ ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι μικρὰ σταλαματία, καὶ πηγή δίχως σταλαματία, καὶ λάκκος βορβορώδης, ὁποῦ δὲν εἶμαι διὰ κανένα πρᾶγμα, καὶ λόγου ἄξιος, πῶς θέλω παντελῶς ἀποκοτίσει νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου διὰ τόσον μεγάλον καὶ ἁγιώτατον Πατέρα, καὶ διὰ τὰ φρικτὰ καὶ θαυμαστὰ πράγματα καὶ θαύματα, ἀποκτυπῶ καὶ φοβοῦμαι νὰ ὁμιλήσω, μήτε νὰ κάμω τίποτες δὲν ἠξεύρω· διὰ τοῦτο λοιπὸν θέλοντας νὰ σιωπήσω, φοβοῦμαι τὴν κατάκρισιν τοῦ Χριστοῦ μου καὶ καταδίκην· ἀνίσως καὶ τό τάλαντον θέλω χώσει, τὴν χάριν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐχάρισεν, καὶ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ὡς καθολικοῦ του δουλευτοῦ καὶ βάλω τοῦτο ἔμπροσθεν εἰς τοὺς καλοὺς τραπεζίτας, τουτέστιν εἰς τοὺς καλοὺς ἀκροατὰς, διὰ νὰ τὸ ἀναδιπλασιάσω καὶ νὰ φανερώσω αὐτό τὸ χάρισμα μὲ δούλευσιν καὶ πολὺν κόπον καὶ

οὐαὶ εἰς ἐμένα, ὡσάν ἐκεῖνον τὸν πονηρὸν καὶ ὀκνηρὸν δοῦλον, ἀνίσως καὶ διὰ τὴν σιωπήν, θέλω χώσει αὐτὸ ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν· καὶ ἀνίσως πάλιν, ἀρχίσω νὰ λέγω καὶ νὰ ὁμιλῶ, φοβοῦμαι μήπως καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν μ.υ φέρω πλέον κατηγορίαν, παρὰ ἔπαινον· ἔστωντας καί τοιαῦτα πράγματα ἐγὼ ὁ μηδενὸς ἄξιος ἀρχίζω· καὶ εἶναι ὡς λέγει ὁ Σολομών· ὅτι κάποιοι τοὺς σοφοὺς καὶ φρονίμους, τοὺς κρατοῦν ἀτύχους· εἰς ἐμένα τὸν εὐτελῆ ὡς ἁμαρτωλὸν, τὶ δὲν θέλει ὁμιληθῇ; ἀλλ' ὅμως ἠξεύρω καλὰ, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ὁποῦ τὸν Θεόν ἀγαπᾷ θέλει μοῦ συμπαθήσει εἰς τὴν χοντροσύνην μου καὶ εἰς τὴν ἀμάθειάν μου, διὰ τί δὲν πρέπει νὰ ἀφήσω ἀμίλητον, καὶ ἀζήτητον τοῦ Πατρὸς τὴν ἐντολήν· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπιχειροῦν νὰ λέγουν, ὁ Κύριος θέλει τοὺς συγχωρήσει· τὸ λοιπόν ἀπὸ ἐδῶ θέλω ἀρχίσει τὴν ὁμιλίαν μου καὶ τὴν διήγησίν μου· ἐλπίζοντες καὶ θαρρῶντας εἰς τὰς ὑμετέρας εὐχάς· ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν Θεόν ἀγαπητὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τινὰς ὅτι δύναται· καὶ ἀλλοιοτρόπως, ὅτι οὐδὲν ἡ γλῶσσα τῶν καθολικῶν ρητόρων ἤθελε δυνηθῇ νὰ εἰπῇ καταλεπτῶς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ θείου Πατρὸς, καὶ ὄχι ἀπὸ ἐμένα τόν ἀμαθῆ καὶ ἀπαίδευτον· τὸ λοιπόν πῶς εἶναι ἡ γέννησις αὐτουνοῦ τοῦ ἁγίου, καὶ εἰς ποῖον τόπον ἐγεννήθη, καὶ εἰς τί πρᾶγμα ἀνεθρέφετο, καὶ πῶς ἔγινε μοναχός, δὲν ἠμποορῶ, μήτε ἠξεύρω νὰ τὸ εἰπῶ· διὰ τί δέν ηὗρα ποτὲ τινὰ νὰ μοῦ τὸ φανερώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνος καμμίαν φορὰν δέν μοῦ ἐφανέρωσε τίποτα διὰ λόγου του· ἔστοντας καὶ ὅλο ἕνα ἐσπούδαζε νὰ κρύπτῃ τὰ καλά του ἔργα διὰ ταπείνωσιν, τὴν ὁποίαν τὴν εἶχε πολλὰ μεγάλην καὶ περισσήν· ὅμως καλὰ καὶ τέτοιας λογῆς ἦτον δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρυφθῇ καὶ νὰ ἀλησμονηθῇ, φανερώνοντας ὁ Θεὸς τὸν ἐδικόν του δοῦλον, ὡς καθὼς τό εἶπε καὶ ὁ προφήτης, ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκείνους ὁποῦ μέ δοξάζουν θέλω τοὺς τιμήσω καὶ ἐγώ· τὸ λοιπόν πρέπον εἶναι νὰ ἀρχίσω καὶ τὴν διήγησίν μου.

Βασίλειος ὁ βασιλεὺς, τὸ ἐπώνυμον του Μακεδών, εἶχε τέσσαρας υἱοὺς,—Κωνσταντῖνον, Λέοντα, Στέφανον, καὶ Ἀλέξανδρον· ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Κωνσταντῖνος πολλὰ νέος ἀπέθανε· καὶ ὁ Στέφανος ἔγινεν ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως· ὁ ὁποῖος ἦτον ἄνθρωπος, ὁποῦ ἔλαμπεν εἰς κάθε λογῆς ἀρετήν· καὶ οὗτος εἰς ὀλίγον καιρὸν ὑπηρέτησε τὴν ἀρχιερωσύνην, διὰ τί συχνὰ καθάρσια δεχόμενος ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς διὰ κάποιαν καῦσιν τῆς ἀσθενείας ὁποῦ τὸν ἐπείραξεν ἀπὸ τόν καιρὸν τῆς νεότητός του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καθάρσια ὁποῦ ἔπερνεν, ἔστοντας ὁποῦ ἐπῆρεν ὁ στόμαχός του κρυάδα, καὶ εἰς ἀσθένειαν ἀνεκδιήγητον πεσὼν ἐτελεύτησε· καὶ ὁ πατέρας του ὁ Βασίλειος ἐφόνευσε καὶ τὸν Μιχαὴλ, ὁ ὁποῖος Μιχαὴλ ἐβασίλευσε προτή-

τερα παρὰ τὸν Βασίλειον καὶ ἔτσι ἐπῆρε τὴν βασιλείαν. ὁ ὁποῖος καὶ εἰς τὸν ψυχομαχετόν του ἔλεγε,—τί σοῦ ἔκαμα, ὦ Βασίλειε, ἢ τί σὲ ἠδίκησα, καὶ ἔτσι χωρὶς ἐλεημοσύνην μὲ ἐφόνευσας; καὶ τοιουτοτρόπως ἐξομολογούμενος, ἐπῆρε τέλος τῆς προσκαίρου ζωῆς ἀφήνοντας εἰς τὴν βασιλείαν τὸν Λέοντα καὶ Ἀλέξανδρον, τοὺς υἱούς του δηλονότι· καὶ εἰς τοὺς δέκα χρόνους τῆς βασιλείας των, διὰ κάποιαν ὑπηρεσίαν τῶν μαγιστριανῶν ἐπέμφθηκαν τινὲς ἀπὸ τὸν Λέοντα καὶ Ἀλέξανδρον εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ ἐκεῖ εἰς κάποιον ὄρος κακοπεριπάτητον ἔτυχε νὰ εἶναι ἑτοῦτος ὁ ἅγιος, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ κορμίου του πολλὰ ἄγριον, ὥσπερ ζῶον ὁποῦ τρέφεται εἰς τὰ βουνά. καὶ ἐφάνηκέ τους ὅτι εἶναι καταπατητής. καὶ ἔτσι ἔδραμαν μὲ τὰ ἄλογα καὶ τὸν ἐπιάσαν, καὶ στρεφόμενοι εἰς τὴν πόλιν τὸν ἤφεραν ἀντάμα των. τὸν ὁποῖον φέρνοντάς τον ἐμπρὸς εἰς τοὺς βασιλεῖς, ἐπαράδωσάν τον εἰς κάποιον ἀρειανὸν Σαμωνᾶν, ὁ ὁποῖος Σαμωνᾶς ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τῶν πατρικίων, ἤγουν τῶν βεζυρίδων, νὰ ἐξετάξῃ καὶ νὰ μάθῃ ἀπ' αὐτὸν, τί ἄνθρωπος εἶναι, καὶ ποῖος εἶναι, καὶ ἀπὸ ποῖον τόπον, καὶ ποῖον εἶναι τὸ καθολικόν του ὄνομα καὶ αὐτὸς ὁ Σαμωνᾶς πέρνοντάς τον εἰς τὸ σπῆτί του καὶ καθεζόμενος μὲ πολλὴν ἀλαζονίαν, καὶ οὗτος ἦτον νεώτερος καὶ ὑπερήφανος, καὶ εἰς τὸν πλοῦτόν του τὸν πολὺν ἐπαρμένος, καὶ ἔτσι ὀλίγωρα ὁρίζει νὰ φέρῃ τὸν ἅγιον ἐμπρός του. ὁ ὁποῖος ἐρχόμενος ἔμπροσθέν του, ἐστάθηκε μὲ βλέμμα ἄφοβον, καὶ ὡσὰν δὲν ἤθελε νὰ προσκυνήσῃ καὶ νὰ γονατίσῃ, ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια νὰ κάμνουν εἰς ἐκείνους ὁπου ὁρίζουν καὶ βασιλεύουν, ὁ Σαμωνᾶς τὸν ὠργίσθηκε κατὰ πολλὰ καὶ τοῦ λέγει· „ἀποκρίσου ἐσύ καὶ εἰπέ μου τίς εἶσαι καὶ ἀπὸ ποῦ; καὶ πῶς σὲ κράζουν;" καὶ ὁ ἅγιος δὲν τοῦ ἀπεκρίθηκε, μόνον ἔστεκε ἡσυχος καὶ μὲ ἥμερα ὀμμάτια ἐνατενίζων αὐτῷ. καὶ ὁ Σαμωνᾶς εἶπέ τον πάλιν· „εἰπέ μας λοιπὸν πῶς εἶσαι, διὰ τί ἐκεῖνοι ὁποῦ σὲ ἤφεραν λέγουν, πῶς εἶσαι μηνυτὴς καὶ καταδότης". καὶ ὁ ἅγιος εἶπε πρὸς αὐτὸν· „καὶ σύ ποῖος εἶσαι, καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι;" καὶ ὁ Σαμωνᾶς· „ἡμεῖς σὲ ἐρωτοῦμεν νὰ μᾶς εἰπῇς ποῖος εἶσαι, ἀμὴ ἐπειδὴ ἐρωτᾷς διὰ λόγου μου ποῖος εἶμαι, ἂς μήν σὲ κόπτῃ. ἀμὴ ἀνίσως καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μάθῃς τοῦτο, ἐγὼ εἶμαι Σαμωνᾶς ὁ πατρίκιος καὶ ὑποτεταγμένος εἰς τοὺς Ρωμαίους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν βασιλείαν. εἰπὲ καὶ ἐσύ τώρα τὸ λοιπὸν τίς εἶσαι; καὶ πόθεν, καὶ τί πρᾶγμα ἢ τέχνην παιδεύεσαι;" λέγει ὁ μακάριος ἐκεῖνος πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐγὼ ξένος εἶμαι, ἕνας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κατοικοῦν εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ Σαμωνᾶς εἶπε· „καλὰ καὶ ἀληθινὰ λοιπὸν λέγουν διὰ λόγου σου, ὅτι καταπατητὴς καὶ προδότης εἶσαι καὶ ἦλθες νὰ προδώσῃς, στοχαζόμενος τὴν βασιλείαν τῶν

Ῥωμαίων". καὶ ὁ ἅγιος τίποτε δὲν τοῦ ἀπεκρίθηκεν, ἂν καλὰ καὶ οἱ παρεστῶτες τόν ἀνάγκαζαν νὰ εἰπῇ τίς εἶναι, ὅμως ἔστεκε σιωπῶντας. ὁρίζει τὸ λοιπόν ὁ Σαμωνᾶς νὰ τοῦ φέρουν ραβδία χλωρὰ καστανῶν, καὶ βούνευρα ξηρὰ, καὶ ἄλλα τινὰ ὄργανα κολαστήρια, μήπως καὶ αὐτὸς βλέποντας ταῦτα, ἤθελε φοβηθῇ καὶ ἤθελεν εἰπῇ ποῖος εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ. καὶ ὡσὰν εἶδεν ὅτι μήτε μὲ αὐτὰ δὲν κλίνει, ὁρίζει νὰ τὸν ἐξαπλώσουν κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ δίχως ἐλεημοσύνην νὰ τὸν δέρνουν, λέγοντας ὁ κῆρυξ, λέγε, ποῖος εἶσαι καὶ θέλεις ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ τὰς παιδεύσεις τὰς πολλάς· καὶ ὄντως οὐδὲ φωνὴν δὲν ἔδωκεν, ἀλλὰ ὑπέμεινεν ἀνδρείως, ἕως ὁποῦ δὲν ἦτον εἰς αὐτὸν δύναμις ζωῆς, ὁ ὁποῖος ἂν καλὰ ἔτσι ἄψυχος ἦτον, ὅμως ἐσήκωσάν τον καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακήν. καὶ εἰς τὴν αὐριανὴν ἡμέραν ὁ ἀνήμερος θὴρ ἐκεῖνος, καθεσθεὶς εἰς θρόνον ὑψηλὸν, ὥρισεν ἀνίσως ἀκόμη ζῇ, νὰ τὸν σηκώσουν νὰ τὸν φέρουν ἔμπροσθέν του. καὶ ὡς τὸν εἶδαν ἐκεῖνοι οἱ πεμφθέντες ὑγιῆ καὶ στεκάμενον ἔξω ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ ταῖς κλειδονίαις τῆς πόρτας γεραῖς καὶ ἄβλαβαις, ἐθαύμασαν καὶ ἐρωτοῦσαν αὐτὸν πῶς εὐγῆκεν; καὶ ὁ μακάριος ἔστωντας νὰ τους εἰπῇ. ἐπήγαινε μαζὺ μὲ αὐτοὺς νὰ παρασταθῇ ἐμπρὸς εἰς τὸν Σαμωνᾶν. τρέχοντες λοιπὸν τινὲς ἐκ τῶν δούλων ἐκείνων καὶ λέγοντας αὐτουνοῦ τοῦ Σαμωνᾶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσυνέβη, καὶ ἐκεῖνος πολλὰ ἐθαύμασεν, ἀκούοντας ἐτοῦτο τὸ πρᾶγμα. ὅμως ἔστωντας καὶ ἐλογάριασεν αὐτὸν τὸν ὅσιον, ὅτι εἶναι μάγος, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁμοῦ μετὰ ἐκείνων ὁποῦ ἐστέκοντο ἐκεῖ ἐμπρὸς· „ἐγὼ αὐτὰς τὰς μαγείας ὁποῦ κάμνεις ὀγλίγωρα θέλω σοῦ ταῖς ἐλέγξει". καὶ ὁρίζει καὶ ἁπλώνουν τον εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ δέρνεται μὲ δίχως ἐλεημοσύνην μὲ ραβδία, ὥστε νὰ εἰπῇ τίς εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ. καὶ ὁ ἅγιος δέν ἔδωκε καμμίαν ἀπόκρισιν. καὶ τόσον τὸν ἔδειραν, ὅτι ἔξη ραβδία ἐτζακίσθησαν, καὶ θαυμάζοντες αὐτοὶ ὅλοι καὶ ἐκπληττόμενοι εἰς τὴν πολλὴν σιωπὴν τοῦ ἁγίου, εἶπεν ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐπαράβλεπεν· „ἔχει νὰ καυχᾶται καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι πῶς ἐνίκησα αὐτοὺς μὲ τὴν ἐδικήν μου σιωπήν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀφίνω ἐγὼ τοῦτον νὰ καυχᾶται εἰς ἡμᾶς. ναὶ μὰ τὴν ὑγείαν τῶν βασιλέων". καὶ ὁρίζει ὅλην τὴν ἑβδομάδα, κάθε ἡμέραν νὰ τοῦ δίδουν τριακοσίας μάστιγας μετὰ τριακοσίων ραβδίων. καὶ ἐτοῦτος ὑπέμεινεν ἀνδρειωμένα τὰς πληγὰς καὶ τὰς θλίψεις, κρύπτων τὴν ἐδικήν του ἀρετὴν τὸ τί λογῆς εἶναι. καὶ κοντολογία ὅλον του τὸν καιρὸν εἰς τοὺς ἐρήμους τόπους εὑρίσκετο ξυπόλυτος, γυμνός, καὶ παλαιὰ ράσα βαστῶν, καὶ ἂν καλὰ ἦλθεν εἰς μεγάλας παιδεύσεις, ὅμως δὲν ἠθέλησε νὰ διαλύσῃ καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀρετήν του, διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ εἶπεν, ὅτι ἂς μὴν εὑρῇ τὴν δουλείαν τῆς

δεξιᾶς, διὰ τί ὅποιος φανερώνει τὴν ἀρετήν του, καὶ τὸ καλὸν ὁποῦ κάμνει, ἀπέχει τὸν μισθόν τοῦ Θεοῦ καὶ χάνει τὴν δόξαν τ᾽ ἄνω, ἤγουν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀρχαγγέλων. ἀμὴ ὁποῦ γυρεύει τὴν ἀρετὴν, καὶ κρύβοντας νὰ εἰπῇ τίς εἶναι, μάλιστα καὶ νὰ σιωπᾷ ὁπόταν τὸν δέρνουν, ἐκεῖνος ὁποῦ τέτοιας λογῆς εἶναι, ὁ δίκαιος κριτὴς θέλει τὸν λογαριάσῃ ὥσπερ μάρτυρα, ὡσὰν καὶ τὸν μακάριον ἐτοῦτον. τὸ λοιπόν ὡσὰν ἀπέρασεν ἡ ἑβδομάδα ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπαθε πολλὰ λυπηρὰ πράγματα ὁ ἅγιος, καὶ μετὰ ὑπομονῆς τὰ ὑπέμεινεν, πάλιν αὐτὸς ὁ καταραμένος καθέζοντας ὥρισε νὰ τὸν φέρουν ἔμπροσθέν του, καὶ ἔστωντας νὰ τὸν ἰδῇ μετὰ ὀργῆς αὐτὸς ὁ Σαμωνᾶς, ὅστις φυσικὰ ἦτον εὐνοῦχος, καὶ εἰς τὴν ὄψιν εὔμορφος, καὶ εἰς τοῦτο ἔστωντας ὁποῦ ἐντράπηκεν ἐκείνους ὁποῦ ἔστεκαν ἐκεῖ, καὶ πολλὰ θυμωθεὶς, ὥρισε νὰ φέρουσι σχοινίον, νὰ δέσουν τὰς χεῖράς του καὶ νὰ τὸ τυλίξουν τριγύρῳ εἰς τὰ πλευρά του, καὶ εἰς τὸ δεξιόν του ποδάρι, καὶ ἔτσι νὰ τὸν κρεμάσουν ἄνω κάτω εἰς τὸ ξύλον, ἑως οὗ νὰ εἰπῇ τίς εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ. καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες τὴν τιμωρίαν τοῦ ἁγίου ὁποῦ ὥρισε νὰ τοῦ κάμουν, ἐδυσκολεύονταν καὶ τὸν ἐκαταλαλοῦσαν μέσα εἰς τὸν λογισμόν τους κρυφίως. αὐτὸς δὲ ὁ Σαμωνᾶς ἐβούλλωσε τὴν θύραν τοῦ ὁσπητιού ἐκείνου ὁποῦ ἦτον ὁ ἅγιος μέσα μὲ τὸ δακτυλίδι του, καὶ ἄφησε παραγγελίαν τῶν ὑπηρετῶν του, νὰ τὸν κρεμάσουν καθὼς τοὺς ἔδειχεν ἀνελεημονήτως. καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐπέρασαν τρεῖς ἡμέραις, πηγαινάμενος ἐκεῖ ἤνοιχε τὴν πόρταν τῆς φυλακῆς, καὶ ἔστωντας ὁποῦ τὴν εὑρῆκεν ὡσὰν τὴν ἄφησεν, ἐθαύμασε βλέποντας τὴν ἰλαρότητα τοῦ προσώπου του, ὅτι δὲν ἔπαθε κανένα κακὸν, καὶ ἔστωντας ὁπου τὸν ἐσίμωσε λέγει πρὸς αὐτὸν· „κὰν τώρα εἰπὲ ποῖος εἶσαι καὶ ἀπὸ ποῦ, καὶ θέλω σὲ κατεβάσῃ ἐκ τῆς βασάνου ταύτης“. καὶ ἔστωντας ὁ ἅγιος δὲν ἀπεκρίνατο, αὐτὸς ὁ ἀλιτήριος ὥρισεν ὀτλήγωρα νὰ τὸν κατεβάσουν, καὶ λύοντάς τον, ἔγινεν ὑγιής, καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἐβασανίσθη τίποτα μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅλοι εἰς τοῦτο ἐτρόμαξαν καὶ ἐθαύμασαν καὶ πάλιν ἔλεγεν ὁ Σαμωνᾶς· „δὲν σᾶς ἔλεγα ὅτι ἐτοῦτος εἶναι μάγος, διατί μηδὲ τὸ ποδάρι του δὲν ἀπόστασε τίποτες. ἀμὴ ἐγὼ θέλω ἐλέγξει τὰς μαγείας του“ τὸ λοιπόν λέγει ὁ Σαμωνᾶς,—καλέσατέ μοι τὴν αὐρινὴν ἡμέραν ἐκεῖνον ὁποῦ τρέφει τὰ θηρία. ὁ ὁποῖος ἔστωντας νὰ σταθῇ ἐμπρὸς εἰς τὸν Σαμωνᾶν λέγει. ἑτοίμασέ μοι τὴν ταχυνὴν ἡμέραν τὸν φοβερώτατον λέοντα, καὶ μὴν τοῦ δώσῃς σήμερον τίποτα νὰ φάγῃ, καὶ θέλομεν ἰδῇ ἀνίσως θέλει νικήσῃ καὶ αὐτὸ μὲ τὴν μαγείαν του· τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁποῦ ἔδραμαν πολλοὶ τὴν αὐρινὴν ἡμέραν εἰς τὸν τόπον τοῦ θεάτρου, καὶ τὸ θηρίον ἀπὸ τὴν πεῖναν ἐβρυχᾶτο, καὶ ἔρριψαν τὸν ἅγιον διὰ νὰ

τὸν φάγῃ, τὸν ὁποῖον ὅταν τὸν εἶδε τὸ λεοντάρι, ἐτρόμαξε καὶ μετὰ ἡσυχίας ὑπήγαινεν εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἐκυλίετο εἰς τὰ ποδάριά του, ὥσπερ νὰ ἦτον ἀρνίον ἥμερον. καὶ ὁ λαὸς ἔστωντας ὁποῦ εἶδαν τοιοῦτον θαῦμα παράδοξον, ἔκραξαν τὸ Κύριε ἐλέησον. καὶ ὅλοι μετὰ μεγάλης φωνῆς ἔλεγαν νὰ ἀφήσῃ τὸν ἅγιον, ὅτι ἄδικα τὸν ἐσυκοφάντησαν. ἀλλὰ ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος καὶ μιαρὸς Σαμωνᾶς οὐδὲ ποσῶς δὲν τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του, ὅτι ἐτοῦτος ὁ ὅσιος εἶναι διαλεκτὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀκόμη ἦτον τετυφλωμένος εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἂν καλὰ ἔβλεπε τὸν ἅγιον ὁποῦ ἐκράτει τὸ θηρίον ἀπὸ τὸ ἀφτί, καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν λαὸν·—ἰδέτε ἀρνί. ἀλλὰ ὁ τρισάθλιος ὥρισεν ἐκείνην τὴν νύκτα νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ ὁποῖον τὸ ἔκαμαν οἱ δοῦλοι τὸν γ΄ ὥραν τῆς νυκτός. ἀλλὰ ἄψευστος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶπεν ὅτι ἀνίσως καὶ περάσῃς ἀπὸ τὴν θάλασσαν δὲν θέλεις πνιγῇ οὐδὲ τὰ ποτάμια θέλουν δυνηθοῦν νὰ σὲ πάρουν καὶ Κύριος θέλει φυλάξει τοὺς ἁγίους Αὐτοῦ. διὰ τοῦτο παρευθὺς ἔτυχε καὶ ἦλθασι δύο δελφῖνες καὶ τὸν ἐπῆραν ὀπίσω των, καὶ ἔστωντας ὁποῦ τὸν εὔγαλαν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ ἑβδόμου τόπου ἐδιάβηκαν. καὶ τότε μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐλύθηκαν τὰ χέριά του καὶ τὰ ποδάριά του ἀπὸ τὰ δεσίματα ἐκεῖνα ὁποῦ τὸν εἶχασι δεμένον.

καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος ὡσὰν τὸν εὔγαλαν οἱ δελφῖνες ἔξω ἀπὸ τὸν αἰγιαλὸν ἐσηκώθη ταχὺ ταχὺ καὶ ἐδιάβη εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔστωντας ὁποῦ ἦτον ἀκόμη ἡ χρυσὴ πόρτα σφαλισμένη, ἐκάθησεν ὀλίγον ἔξω ὥστε νὰ ἀνοίξῃ· καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐκάθησεν ὁ ἅγιος, ἦλθε καὶ ἕνας ἄνθρωπος καὶ ἐκάθησεν, ὁ ὁποῖος ἦτον κρατημένος ἀπὸ πολὺν πυρετόν, καὶ ἐκάθησε καὶ αὐτὸς ὀλίγον νὰ ἀναπαυθῇ σιμὰ εἰς τὸν ἅγιον τρέμοντας ἀπὸ τὸν πυρετόν καὶ τὴν κρυάδα ὁποῦ εἶχε· καὶ ὁ ἅγιος βλέποντάς τον πῶς εὑρίσκεται πολλὰ κακὰ εὐσπλαγχνίσθη, καὶ ἔβαλε τὸ χέρι του ἐπάνω του, καὶ παρακαλῶντας ἔκαμε τὴν προσευχήν του, καὶ ἰάτρευσέ τον· καὶ αὐτὸς ὁποῦ ἔτσι ὀγλίγωρα ἰατρεύθη, ἐθαύμαζεν εἰς ἐκεῖνο τὸ παράδοξον, καὶ παράξενον θαῦμα, καὶ πίπτοντας εἰς τὰ ποδάριά του μετὰ ταπεινῆς φωνῆς παρακαλεῖ καὶ λέγει του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτί του μαζί του, καὶ ἂν καλὰ καὶ εἶμαι ἀνάξιος νὰ πάρω τοιοῦτον ἅγιον εἰς τὸ σπῆτί μου, παρακαλῶ σε μή με καταφρονέσῃς, ὡς καθὼς εἶσαι μεμετρημένος, καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους· καὶ ὁ Ὅσιος χαιράμενος ἀπῆλθεν ἀντάμα του, καὶ φθάνοντας εἰς τὸ σπῆτί του ἕως ὥρας φαγητοῦ, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῆς γυναικός του νὰ βάλῃ τράπεζαν· καὶ ἔστωντας ὁποῦ εὐλόγησεν ὁ ἅγιος ἔτρωγαν καὶ εὐχαρίστουν τὸν Θεόν· καὶ ἀνάμεσα ἐκεῖ ὁποῦ ἔτρωγαν, ἐδιηγήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῆς γυναικὸς του πῶς τὸν ἰάτρευ-

σέν ὁ Ὅσιος μόνον μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν του· ἡ ὁποία ἔστωντας καὶ νὰ ἀκούσῃ ἐτοῦτο, ἦτον δὲ καὶ ἀγαπῶσα τὸν Θεὸν καὶ τιμητικὴ, ἠγάπα δὲ καὶ τὸ μοναχικὸν γένος περισσά, καὶ τὸ περισσότερον ἐχαίρετο, ὅτι πῶς ἐκαταδέχθη ὁ ἅγιος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτί τους, καὶ ἐπαρακάλουν αὐτὸν νὰ τους εἰπῇ ἀπὸ ποῦ εἶναι καὶ ποῦ μέλλει νὰ ὑπάγῃ· καὶ ὁ ἅγιος εἶπεν· ἀπὸ ποῦ εἶμαι, δέν εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ἐμένα τῶρα διὰ νὰ τὸ εἰπῶ, ἀμὴ ἐτοῦτο εἰς τὸ ὕστερον ἂν τύχῃ νὰ τὸ ἀκούσετε· χάριν δὲ εὐχῆς θέλω νὰ ὑπάγω εἰς τὴν μονὴν τῆς ἀχειροποιήτου, τὴν ὁποίαν δὲν τὴν ἔκαμεν τινάς, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ Θεοτόκος σταματήσασα ἐτύπωσε τὸν χαρακτῆρά της, ὁ ὁποῖος στέκει ἕως τὴν σήμερον. εἰς τὴν ὁποίαν γίνονται θεικὰ σημεῖα εἰς ἐκείνους ὁποῦ μετὰ πίστεως τρέχουν".

καὶ ἐπειδὴ ἦτον εἰς τὸ θέλημά τους νὸ τοὺς εἰπῇ ποῖος ἦτον, εἰπέ τους, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐχθὲς ὁ Σαμωνᾶς ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ Κύριος ὁ Θεός μου, τὸν ὁποῖον λατρεύω ἐκνεότητός μου, Αὐτὸς μὲ ἐφύλαξεν ἀβλαβῆ μὲ τρόπους ὁποῦ Αὐτὸς ἠξεύρει καὶ ἐδιηγήθηκέ τους ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὁποῦ τοῦ ἔκαμεν ὁ σκληρὸς καὶ ἄδικος Σαμωνᾶς, τὰ ὁποῖα ἠκούσθησαν καὶ εἰς ὅλην τὴν πόλιν. τὸ λοιπὸν τὸν ἐπαρακάλεσαν ἂν εἶναι καὶ ἀρέσκει του νὰ εἶναι μαζύ τους ὅλην του τὴν ζωήν. καὶ ὁ ἅγιος ἔστερξέ το νὰ σταματήσῃ μαζύ μὲ αὐτούς. καὶ ἐκεῖνοι τὸν ὠρδινίασαν λύχνον εἰς ἕνα κελλίον ἥσυχον χωριστά του, εἰς τὸ ὁποῖον κελλίον ἐλειτούργει τῷ Κυρίῳ· ὅμως ποῖος εἶναι δυνατὸς νὰ εἰπῇ τὰ ὅσα δάκρυα ἔχυνεν εἰς ὅλην τὴν νύκτα, στεκάμενος εἰς προσευχήν, καὶ τὰς γονυκλισίας ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος, καὶ τὴν ἀγρυπνίαν τὴν ὁλονύκτιον. διότι περισσότερον ἤθελαν δαμάσῃ οἱ ὕπνοι τοὺς ἀκοιμήτους ἀστέρας, παρὰ ὁποῦ ἤθελε δαμάσῃ ὁ ὕπνος τὰ βλέφαρα τοῦ ἁγίου. τοσοῦτον δὲ ἦτον ἀόργητος, ὥστε νὰ τὸν εἰπῇ τινας καὶ νὰ τὸν λογαριάσῃ πῶς ἦτον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. ὥσπερ μία στήλη νεκρά, καὶ ὄχι ἄλλο τίποτες καὶ ἦτον καὶ τοῦτος εἰς τὴν πραότητα ὥσπερ ἄλλος Μωϋσῆς ἢ καὶ Δαβὶδ καὶ ἄπλαστος ὡς ὁ Ἰακὼβ καὶ ἄκακος ὡς ὁ Ἰώβ. καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ ἐκατόρθωσε τὴν ἐλεημοσύνην ὡς τὴν ἀκτημοσύνην

τὸ λοιπὸν ὡς τὸ ἐπροείπαμεν ἐκατοίκησε σιμὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀκούετο τὸ ὄνομά του Ἰωάννης. καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἄρχισαν πολλοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτὸν, οἱ ὁποῖοι μέρος μὲν ἀπ' αὐτοὺς ἤφερναν καὶ ἀρρώστους, τοὺς ὁποίους τοὺς ἰάτρευε μόνον μὲ εὐχὴν καὶ μὲ τὸ ὁποῦ ἔβανε τὰ χέριά του ἐπάνω τους, καὶ καμπόσους ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰάτρευε, διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ σώσουν τὴν ψυχήν τους. καὶ ἐτοῦτοι διὰ τοῦτο ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν ἴνα

διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ σώνωνται καὶ κάθε ἡμέραν ἐπρόκοπταν μὲ τας παραγγελίας του· καὶ ἔστωντας ὁποῦ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς καὶ χάρισμα προορατικὸν πολλοὺς ἤλεγχεν εἰς ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὁποῦ ἔκαμναν. καὶ τοὺς πόρνους καὶ τοὺς μοιχοὺς τοὺς ἐσωφρόνιζε, τοὺς ὁποίους ἐκάλει μουλάρια, καὶ γαδάρους. ἀκόμη καὶ τοὺς σκνίφνους καὶ τοὺς ἀκριβοὺς τοὺς ὡδήγει εἰς ἐλεημοσύνην μὲ τὰ λόγιά του τὰ ὀνειδιστικά καὶ τοὺς μάγους καὶ ἐπαοιδοὺς τοὺς ἐδίωχνε, καὶ τοὺς ἔδαιρνε μὲ τὸ ραβδί, μήπως καὶ ἀπὸ τὸ σκιάξιμον ὁποῦ τοὺς ἔκαμνε, νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ ἄπρεπα καμώματα. καὶ ἐτοῦτοι ὅλοι πολὺν φόβον εἶχαν εἰς αὐτόν. καὶ τοὺς ἀπίστους παντελῶς τοὺς ἔφευγε καὶ ἐκάλει τους φίδια καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν καὶ τοὺς ἐναρέτους πολλὰ ἐτίμα, καὶ ὁπόταν ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν μὲ ἵλεων καὶ ἥμερον ὄμμα καὶ μέ ὁμιλίαν γλυκεῖαν τοὺς ἀπεδέχετο καὶ ἐκάθιζέ τους σιμὰ του· τὸ λοιπὸν ὡς τὸ εἴπαμεν, μὲ προορατικὸν βλέμμα ἔβλεπεν ἐκείνους ὅλους ὁποῦ ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν, εἰς τί πάθος ὁ καθ' εἷς ἐκρατεῖτο. καὶ τῶν ἐναρέτων τὰ καμώματα καλὰ τὰ ἐγνώριζε, καὶ ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἐπήγαιναν εἰς αὐτόν τοὺς ἤξευρε τί ἀρετὴν κάμνουν ὁ κάθε ἕνας, διατὶ τοιοῦτον χάρισμα τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, ὥστε νὰ ὀνομάζεται ἀπὸ ὅλους μας εἰς ταῖς ἡμέραις ἐτούταις ἄλλος Σαμουήλ, ἔστωντας ὁποῦ ἐπρόλεγε καὶ ἐτοῦτος ὅσα ἔμελλε νὰ γένουν.

τὸ λοιπὸν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως Λέοντος, μετὰ χρόνον ἕνα ἀπέθανε καὶ ὁ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος καὶ ἄφησεν εἰς τὴν βασιλείαν τὸν ἀνεψιόν του τὸν Κωνσταντῖνον, μαζὺ μὲ τὴν μητέρα του τὴν Ζωήν, καὶ ἔστωντας ὁποῦ ἦτον πολλὰ μικρὸς ἄφησεν ἐπιτρόπους καὶ φύλακας εἰς αὐτὸν, τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον καὶ Ἰωάννην μάγιστρον τὸν Γαριδᾶν καὶ τοὺς ὅσους ἐφύλαγαν τὴν βασίλειον ἀρχήν, μαζὺ μὲ τὸ παιδὶ νὰ μὴν τὴν ἁρπάσῃ τινάς. τὸ λοιπὸν ὡς εἴπαμεν ἔστωντας καὶ ἐμπιστεύθηκαν ἐτούτους τὰς βασιλικὰς ὑποθέσεις, κάποια ἄπρεπα πράγματα ἐγίνονταν εἰς τὸν λαὸν, καὶ τὰ βάρβαρα ἔθνη ὁποῦ ἦτον τριγύρω τους μὲ πολλὴν ἀδιαντροπίαν ἐκούρσευαν τὰ χωρία ὁποῦ ἦτον σιμὰ εἰς τὴν πόλιν, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἦτον τινὰς νὰ δύνεται νὰ τοὺς ἀποδιώξῃ. ἀπὸ ἐδῶ ἐστάσιασαν οἱ πολῖται κατὰ τοῦ Νικολάου, πῶς δὲν ἐπιτρόπευεν ὡς ἔπρεπε. τοιουτοτρόπως ἔβαλαν βουλὴν νὰ γράψουν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Δοῦκαν νὰ ἔλθῃ, ὁ ὁποῖος τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὑρίσκετο στρατηγὸς εἰς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, νὰ τοῦ παραδώσουν τὴν βασιλείαν. εἰς τὸ ὁποῖον ἐσυμβούλευσε καὶ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν πορφύραν, καὶ ἐτοῦτος ὡς παιδίον ὁποῦ ἦτον, νὰ κάθεται εἰς τὸ παλάτιον, αὐτὸν δὲ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Δοῦκαν, ὡς

ἀνδρειώτατον, νὰ ἀντιστέκεται καὶ νὰ πολεμῇ τοὺς ἀλλοφύλους διατὶ κατὰ ἀλήθειαν ὁ Κωνσταντῖνος ἦτον πολλὰ ἐπιτήδειος καὶ νικητής, ὥστε καὶ οἱ ὑπεναντίοι τὸν ἐθαύμαζαν, τοὺς ὁποίους ἔστωντας νὰ ἐρωτοῦν πολλαῖς φοραῖς, πῶς ἕνας ἄνθρωπος τοὺς γυρίζει καὶ τοὺς νικᾷ; ἐντρεπόμενοι καὶ μὴ θέλοντες τὸ ὁμολογοῦσαν, ὅτι ὁπόταν ἐτοῦτος ὑπάγῃ εἰς τὸν πόλεμον, φωτία μᾶς συναπαντᾷ εἰς τὸ στόμα μᾶς ἀπὸ τὰ ἅρματά του, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἀλόγου του εὐγαίνει φωτία ἡ ὁποία μᾶς καίει καὶ μᾶς ρίπτῃ εἰς τὴν γῆν. καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος ἐρωτώμενος, ἀπὸ ποῦ ἔχει τὸ χάρισμα αὐτό, δὲν τὸ ἔκρυψεν, ἀμὴ εἶπεν, ποτὲ καιρὸν κοιμώμενος εἰς τὴν νεότητά μου ἦλθε μία γυναῖκα ἐνδοξοτάτη, κοκκινοφοροῦσα, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα ἕνα ἄλογον πύρινον, καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄλογον ἦτον ἅρματα ὁποῦ ἄφηναν φωτίαν, τὰ ὁποῖα ἅρματα καὶ μὴ θέλοντός μου μὲ ἐνέδυσεν, καὶ ἀνάγκασε, καὶ μὲ ἐστρύμωσε στανικῶς νὰ καβαλικεύσω, καὶ εἶπεν „ἐκεῖνοι ὁποῦ βλασφημοῦν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν Υἱόν Μου, ὡσεὶ κηρὸς τακήσονται ἀπὸ προσώπου σου“ τὸ ὁποῖον εἰπὼν ἐμίσσευσε. καὶ ἐτοῦτα εἶναι διὰ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Δοῦκαν. καὶ ὡσὰν τοῦ ἔγραψαν τοῦ Δούκα οἱ ἐπίτροποι τοῦ βασιλέως διὰ τὴν βασιλείαν, ἐμήνυσεν εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν, ὅτι πῶς δὲν εἶναι ἀρκετὸς διὰ τέτοιαν ὑπόθεσιν καὶ ἐκεῖνοι πάλιν τοῦ ἔγραψαν δεύτερον, ὅτι πῶς ὅλη ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων ἐσένα θέλουν διὰ βασιλέα. καὶ ἐτοῦτος πάλιν ἐμήνυσε καὶ τοὺς εἶπε· „δὲν εἶναι δίκαιον καὶ πρέπον νὰ μὲ βάλετε ἐμένα εἰς τὸν χριστὸν τοῦ Θεοῦ ἂν καλὰ καὶ εἰς τοὺς χρόνους εἶναι μικρός, ἀμὴ δὲν πρέπει νὰ σφάλῃ τινὰς ἔμπροσθεν του Θεοῦ, καὶ φοβοῦμαι μήπως καὶ ἐτοῦτο εἶναι μὲ ἀπάτην, καὶ θέλετε μὲ φονεύσει“. καὶ ἐκεῖνοι ὡς εἶδαν τὰ γράμματά του, ὅρκους πολλοὺς τὸν ὤμνυον εἰς τὰ ἄχραντα καὶ ζωοποιὰ ξύλα τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὅτι πῶς δὲν ἐβουλεύθησαν, ὡς καθὼς ἐμελέτησεν ἐκεῖνος. ἀλλὰ διὰ πίστωσιν τοῦ ἔστειλαν καὶ τὰ φυλακτήριά τους. εἰς τὰ ὁποῖα ἔστωντας νὰ θαρρεύσῃ, ἐπῆρε τοὺς ἐδικούς του ἀνθρώπους, καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν πόλιν, μὲ τοὺς ὁποίους ἔφθασε πρὸ τοῦ νὰ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, τιμώμενος καὶ δοξαζόμενος μὲ δόξαν πολλὴν ὑπὸ τῶν ἀκολουθούντων αὐτῷ καὶ ἔτσι ἐδιάβη εἰς τοὺς βασιλικούς τόπους, τὸ ὁποῖον δὲν ἐδείχθη καλὸν σημάδι ὁπόταν ἔμβαινεν εἰς τὴν πόλιν, διατὶ ἐπρομήνυσε τὴν σφαγὴν, καὶ τοὺς φόνους ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένουν. ἔστωντας ὁποῦ ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἔσταξεν εἰς τὴν γῆν αἷμα, ὡς δίκην κογχύλης. βλέποντας δὲ ὁ Νικόλαος καὶ ὅσοι ἦσαν μαζὺ μὲ αὐτὸν τὸν Δοῦκαν ὁποῦ ἔμβαινε, μεταβουλευσάμενοι τοῦ ἔκλεισαν ταῖς πόρταις τῶν βασιλικῶν παλατίων, καὶ αὐτὸς ὁ Δοῦκας ἦλθε καὶ ἐκάθησεν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ὑποδρόμου, καὶ ὅλοι οἱ

μεγιστάνες καὶ οἱ πασσάδες τὸν ἀνευφήμησαν διὰ βασιλέα. καὶ ὅσοι ἦτον φίλοι μὲ τὸν ἅγιον, ἔστωντας ὁποῦ ἤκουσαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν φόνον ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ τρεῖς ἡμέραις προτήτερα, ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὁσπήτιά τους καὶ ἡσύχασαν. καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁποῦ εἶπε τὸ μέλλον γενέσθαι δὲν ἔπαυσε κλαίοντας καὶ ἀναστενάζοντας. καὶ δύο ἀδελφοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν κἄποιου αὐθεντὸς μεγάλου καὶ πρωτοσπαθάριοι, ἐδιάβηκαν εἰς τὸν ἅγιον καὶ τὸν ἐρώτησαν, ἂν εἶναι καὶ τοὺς ὠφελεῖ νὰ ὑπάγουν νὰ σμίξουν μὲ τὸν λαὸν τοῦ Δούκα. καὶ ὁ ἅγιος εἶπέ τους· „μή παιδία μου, μή κάμετε τέτοιας λογῆς, καὶ θέλετε πάθη ἀνιάτρευτα κακά, διατὶ ὁ ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς θέλει φονευθῇ, καὶ ὁ ἄλλος ἔστωντας νὰ τοῦ κόψουν τὰ αὐτία του καὶ τὴν μύτην του, μετὰ βίας θέλει ἐκφύγῃ τὸν θάνατον". οἱ ὁποῖοι ἐπαρήκουσαν τοῦ ἁγίου, καὶ ἔπαθαν ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς ἐπροεῖπεν. διατὶ ὁ Δοῦκας ἔστωντας ὁποῦ ἐλογάριασε κακά, κακὸν ὠψώνιον ἠγόρασε τοῦ λόγου του, καὶ ὅσοι ἦτον μαζὺ μὲ αὐτὸν. διατὶ πρέπον ἦτον νὰ μή φέρνουν εἰς ταῖς βασιλικαῖς πόρταις τὰ ὅσα ἔκαμναν χρεία εἰς τροφὴν μόνον νὰ μακροθυμήσῃ, καὶ τέτοιας λογῆς ἔστωντας ὁποῦ ἤθελαν στενοχωρηθῇ ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἤθελαν τοῦ ἀνοίξῃ ταῖς πόρταις μὲ παρακάλεσιν, καὶ ἤθελαν τὸν δεχθῇ μὲ προθυμίαν εἰς τὰ βασίλεια. ἀλλὰ δὲν ἔκαμαν τέτοιας λογῆς, μόνον ἔκαμε συμβούλιον μὲ ὅσους τοῦ ἀκολουθοῦσαν διὰ νὰ ἔμβουν ἀπὸ τὴν πόρταν τὴν ὁποίαν ὀνομάζουν χαλκὴν τζακίσαντες τὰς κλειδαρίας, καὶ τὰ ρωμανίκια μετὰ τζικουρίων, δίδοντας ὅρκους φοβεροὺς εἰς ἐκείνους ὁποῦ τοῦ ἀκολουθοῦσαν νὰ μὴν εὐτάλουν μήτε σπαθία, μήτε σαγίτας, μήτε κοντάρι, μήτε ἅρμα καμμίας λογῆς, χωρὶς καμμίαν μάχην, καὶ ἐὰν ἐκεῖνοι ἔστωντας ὁποῦ δὲν θέλομεν τοὺς ἐναντιωθῇ θέλουν μᾶς κατασφάξει, θέλομεν κριθῇ μετ' αὐτῶν εἰς τὸ φοβερὸν κριτήριον τοῦ Χριστοῦ. διότι ἔστωντας νὰ μᾶς γελάσουν μὲ τοὺς ὅρκους ὁποῦ μᾶς ἔκαμαν, τώρα μᾶς ἀντιστέκουν. τὸ λοιπὸν ὡσὰν τὰ εἶπεν ἐτοῦτα, ἄρχισε νὰ περιπατῇ, ὡς τὸ εἴπαμεν, νὰ ἐμβαίνῃ εἰς τὴν χαλκὴν πύλην. ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὰ βασίλεια, μὲ γληγορωσύνην ἐμάζωξαν ὅλους τοὺς τοξότας καὶ τὸν ἔκρουαν ἀπὸ ἐπάνω ἀπὸ τὰ τείχη μὲ σαγίταις, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν μὲ τὸν Δοῦκαν, ὡσὰν ἐσκοτώνονταν μὲ ταῖς σαγίταις, ἐβοοῦσαν καὶ ἔλεγαν πρὸς τὸν Δοῦκα —ἄφησε καὶ ἡμᾶς νὰ τοὺς ἀντισταθοῦμεν. καὶ τούτου ἐμποδίζοντος αὐτοὺς, κάποιος ἐκ τῶν καλῶν τοξευτῶν μαθὼν ποῖος εἶναι ὁ Δοῦκας, σύρνωντας ἀνδρειωμένα τὸ δοξάριον, ἐκτύπησέ τον εἰς τὴν δεξιὰν μασχάλην ἀποκάτω. καὶ αὐτὸς ἐφώνησεν. οὐαί μοι τῷ ἀθλίῳ, κακῶς ἐποιήσαμεν νὰ ἔλθωμεν. καὶ παρευθὺς ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅλοι φοβησάμενοι ἄρχισαν νὰ στρέφουν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ πέρνοντας

καρδίαν ἐκεῖνοι ὁποῦ εὑρίσκονταν ἀπὸ μέσα, ἐχεσπάθωσαν τὰ σπαθία, καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐχεπήδησαν εἰς αὐτούς, καὶ ἀνοίγοντας ταῖς πόρταις εἰς τὴν ἀρχὴν ἐσκότωσαν τὸν πρωτοστάτορα αὐτοῦ, ὕστερα ἐσκότωσαν καὶ ἄλλους πολλούς, μὴ σπλαγχνιζόμενοι τινὰ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς, ἀλλὰ καὶ τούτους φεύγοντας ὡς στάχυας ἐθέριζον, καὶ καμπόσοι ἀπ' αὐτοὺς ἤθελαν γλυτώσῃ, ἀνίσως ἐκεῖνοι οἱ ἄπσλαγχνοι καὶ ἀνηλεεῖς, μὲ γληγορωσύνην πολλὴν δὲν ἤθελαν ὑπάγῃ νὰ σφαλίσουν τὰς πόρτας τῆς πόλεως καὶ νὰ τὰς βουλλώσουν. μετὰ ταῦτα ἐχέταχαν ἀκριβῶς διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἔφυγαν, καὶ τινὰ ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐλυπήθησαν τὸ λοιπὸν πολλοὶ μάγιστροι καὶ βεζύριδες ἐφάνηκαν ὁποῦ ἐκάθονταν μαζὺ μὲ τὸν Δοῦκα, εἰς τὸν τόπον ὁποῦ ἐτρέχασι τὰ ἄλογα, τοὺς ὁποίους ὥρισαν νὰ τοὺς πάρουν ἀπὸ τὸ σπαθί, καὶ καμπόσους ἀπ' αὐτοὺς νὰ τοὺς φουρκίσουν ἔχω εἰς τὰ τείχη, καὶ ἄλλους νὰ τοὺς τυφλώσουν, καὶ ὅσοι δὲν ἔπταισαν τίποτες νὰ τοὺς δέρνουν, καὶ τότε ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς τὴν μεγαλόπολιν πάσχουσαν, τὰ ὁποῖα μηδὲ εἰς κούρσευμα βαρβάρων ἢ ἀγαρηνῶν, ἤθελεν ὑπομένει νὰ πάθῃ τοιαῦτα τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐσκότωσαν τὸν Δοῦκαν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, κόψαντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ἤφεραν αὐτὰς τῷ Νικολάῳ, ἢ καὶ περισσότερον νὰ εἰπῇ τινὰς Ἀγρικολάῳ, καὶ ὅσοι ἦσαν μαζύ του οἱ ὁποῖοι γνωρίσαντες αὐτὰς ἔδωκαν μεγάλας τιμὰς εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰς ἤφεραν, καὶ μηδὲ ἔτσι οἱ ἄτυχοι ἐχόρτασαν, ἀλλὰ ὥρισαν τὸν σούμπαση τῆς πόλεως, ὁλονῶν τῶν σκοτωμένων τὰ λείψανα νὰ τὰ ρίψουν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μηδὲ ὡσὰν ὁμοπίστους τοὺς ἐλυπήθηκαν, οὔτε ὡς ὁμυφύλους λέγω καὶ προσγενεῖς, ὅπως κἂν τὰ κορμία τους νὰ τὰ ἀφήσουν νὰ τὰ θάψουν, μόνον ἐπάνω εἰς τὰ ἁμάξια τὰ ἔβαλαν, τὰ ἀνήμερα θηρία, μισοκομμένους καὶ γεγυμνωμένους, τεταρτιασμένους, τέτοιας λαγῆς τοὺς ἔσυραν ἀπὸ ὅλον τὸν λαόν, καὶ ὥσπερ κύνας τοὺς ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ λέγουσι τινὲς ὅτι περισσότεροι ἦσαν ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες ὁποῦ ἐσκότωσαν. ἑστωντας ὁποῦ δὲν ἔσυραν μήτε σπαθί, μήτε κοντάρι, διὰ τὸν ὅρκον ὁποῦ εἶχαν καμωμένον καὶ διὰ ἐκείνους ὁποῦ ἐκρέμασαν εἰς ταῖς φούρκαις, πολλοί καὶ ἀξιόπιστοι ἐμαρτύρησαν, ὅτι πολλαῖς φοραῖς εἶδαν ἄστρα ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ἐρχόμενα εἰς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ φέγγοντα ἕως τὸ ταχύ, δείχνοντας ὁ Θεὸς, ὅτι πῶς ἀδίκως ἔκαμαν τοσοῦτον φόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἔπταισαν. διατὶ ἑστωντας καὶ ὁ Δοῦκας ἐσκοτώθη, πρέπον ἦτον νὰ ἀφήσουν τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσήκωσαν χέρι, μήτε ἐφιλονείκησαν, μήτε ἐφώναξαν, ἀλλὰ ἑτοῦτοι δίχως καμμίαν ἐλεημοσύνην, ἔχυσαν αἷμα ἀναίτιον. ἀλοίμονον εἰς τὴν κακοριζικίαν ἐκείνων ὁποῦ τὸ ἔκαμαν, καὶ οὐαὶ αὐτοῖς κατὰ τὴν φρικτὴν ἡμέραν

τῆς κρίσεως, διατί ὁ Κύριος θέλει ζητήσαι τὸ αἷμα αὐτῶν ἀπὸ τὰ ἐδικά τους χέρια. καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Δοῦκα βλέποντάς την οἱ μαγαρισμένοι ὡς καθὼς τὸ εἴπαμεν, καταγελάσαντες αὐτὴν ὥρισαν νὰ τὴν καρφώσουν εἰς κοντάρι επάνω, καὶ ἔτσι νὰ τὴν γυρίσουν εἰς ὅλην τὴν πόλιν, διὰ νὰ ἐντραποῦν ὅσοι εἶχον τὰς ἐλπίδας των εἰς αὐτόν. καὶ ὕστερα καὶ αὐτὴν μὲ τὸ κορμί του τὴν ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ τὸ μὲν κορμί του τέτοιας λογῆς τὸ ἐχάλασαν, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐδέχθησαν οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραὰμ, ἡ ὁποία ἔγινεν ἀείμνηστος διατί, ὡς τὸ ἐπροείπαμεν, δὲν ἐμβῆκεν εἰς τὴν βασιλείαν ὡσὰν τύραννος μόνον ἐθάρρησεν εἰς τοὺς φοβεροὺς ὅρκους ὁποῦ τοῦ ἔκαμαν. διατί ἠμποροῦσε καὶ μὲ ἅρματα νὰ πολεμήσῃ, ἢ νὰ βάλῃ φωτίαν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ἔτσι νὰ νικήσῃ τοὺς ἔσωθεν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸ ἔκαμεν, βάλλοντας τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸν Θεόν, καὶ διὰ τοῦ πειρασμοῦ τούτου ἐπέτυχε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ δὲν ἦτον εἰς τοὺς ἄλλους ὁποῦ ἐφύλαγαν τὰ βασίλεια τὸ σφάλμα τόσον, ὅσον ἦτον εἰς τὸν ποιμένα τῶν λογικῶν προβάτων Ἡττήλαον μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Νικόλαον. τίνι τρόπῳ ἄνοιγε τὰ Εὐαγγέλια μὲ τὰ μαγαρισμένα του χέρια, πῶς δὲν ἤκουεν ἐκεινοῦ ὁποῦ ἔλεγε διὰ μέσον τῶν Εὐαγγελίων, ὅτι ὁ βοσκὸς ὁ καλὸς βάλλει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τὰ πρόβατα, ἀμὴ ἐφάνη κάμνοντας τὰ ἐναντία, κατασφάξας αὐτὰ ὁ κληρονόμος τῆς μαχαίρας, κάλλιον ἦτον εἰς αὐτὸν νὰ ἀκουσθῇ μισθωτὸς καὶ ὄχι ποιμήν, κάμνοντας κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τὸ λέγον· ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ρογάτορας, καὶ δὲν εἶναι βοσκὸς βλέπει τὸν λύκον ὁποῦ ἔρχεται, καὶ ἀφίνει τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, ἢ γίνεται λύκος αὐτὸς, καὶ κατατρώγει αὐτά καὶ τοῦτα ὅλα ἠγαπημένοι, διὰ τοῦτο τὰ ἤφερα εἰς τὸ μέσον, διὰ νὰ γνωρίσετε φανερὰ, ὁποῖος ἦτον εἰς τὸ προορατικὸν χάρισμα ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος. διατί ἐκεῖνα ὁποῦ ἔμελλον νὰ γένουν, ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἶσται γεγενημένα, ἔτσι τὰ ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς του τοὺς μυστικωτέρους.

καὶ εἰς ταῖς ἡμέραις Ρωμανοῦ τοῦ βασιλέως, ὁ Σαρωνίτης ὁποῦ ἦτον γαμβρὸς εἰς τὴν θυγατέρα του, εἶχε φρόνημα ἀπατηλὸν καὶ ὑπερήφανον, καὶ ἐμελέτα εἰς τὸν ἑαυτόν του, πῶς νὰ κρατήσῃ τῆς βασιλείας τα σκῆπτρα, καὶ νὰ εὐγάλῃ τὸν πενθερόν του, καὶ νὰ ἀφανίσῃ καὶ νὰ χαλάσῃ ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἐβασίλευαν, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρχον καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ· ἀλλὰ τὴν περισσοτέραν ἔχθραν τὴν εἶχεν εἰς τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον, ὁ ὁποῖος Κωνσταντῖνος ἦτον καὶ αὐτὸς γαμβρός Ρωμανοῦ εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ υἱὸς τοῦ βασιλέως Λέοντος, καὶ ὄχι μοναχά οὗτος ὁ μιαρὸς τὸν ἐχθρεύετο, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ γένος τοῦ Ρωμανοῦ. καὶ ἐὰν ἤθελε παραχωρήσῃ

ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου ὁποῦ ἐφύλαττεν αὐτὸν, ἤθελαν καταφάγῃ αὐτὸν ὥσπερ θῆρες. τὸ λοιπὸν ὁ Σαρωνίτης, ὁποῦ εἶπαμεν, ἐσυμβουλεύετο μὲ τί λογῆς τρόπον νὰ ἑτοιμάσῃ τὴν κατασκευήν, περιπαιζόμενος ὑπὸ τοῦ γελῶντος αὐτὸν μεσημβρινοῦ δαίμονος. τὸ λοιπὸν ὁ ὁσιώτατος πατήρ ἡμῶν ἔστωντας νὰ κάθεται σιμὰ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Σαρωνίτου, ἤξευρεν ἐκ Θεοῦ τί τεχνεύεται αὐτὸς νὰ κατασκευάσῃ, καὶ εἶπεν εἰς τὸν λογισμόν του,—βλέπεις ἑτοῦτον τὸν μιαρώτατον, ὁποίαν βουλὴν βουλεύεται, καὶ ἑτούτη ἡ βουλὴ δὲν εἶναι ἐκ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐγὼ νὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐλέγξω, καὶ ἂν τύχῃ νὰ παύσῃ ταύτην τὴν κακὴν ἀρχήν. τὸ λοιπὸν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἀπερχομένου τοῦ Σάρωνος μετὰ πολλῆς φαντασίας εἰς τὸ παλάτιον, καὶ συναντήσας αὐτῷ ὁ ἅγιος, εἶπε πρὸς αὐτόν „διατί ἡ καρδία σου μελετᾷ πονηρὰ εἰς τὴν κληρονομίαν ὁποῦ ὁ Χριστὸς ἔδωκε. δὲν εἶναι εἰς ἐσένα μερτικὸν κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, μήτε κατοικία εἰς τὸν κλῆρον τῆς βασιλείας του· τὸ λοιπὸν ἡσύχασον, καὶ μὴ κοπιάζῃς εὔκαιρα, μήπως ὁ Κύριος ὀργισθῇ σοι καμμίαν φοράν καὶ χάσῃς καὶ τὴν τιμήν, τὴν ὁποίαν βάνεις εἰς τὸν νοῦν σου πῶς ἔχεις τοῦ πατρικίου“. τὰ ὁποῖα ἑστωντας νὰ τὰ ἀκούσῃ ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος καὶ γεμώσας ὀργῆς καὶ θυμοῦ, μὲ τὰ ἴδιά του χέρια δὲν ἔλειπε νὰ κτυπᾷ τὸν ἅγιον μέσα εἰς τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ τῆς ῥάβδου ὁποῦ ὁ ἅγιος ἐκράτει εἰς τὰ χέρια του· καὶ ὑβρίσας πολλὰ τὸν ἅγιον, ἐδιάβηκε τὴν στράταν του ὁ δὲ ἅγιος ἔστωντας καὶ νὰ μὴν τὰ βάλῃ ὅλα ἐκεῖνα εἰς τὸν νοῦν του, τὴν δευτέραν ἡμέραν πάλιν συναντήσας αὐτῷ, καθὼς ποτὲ καιρὸν τὸ ἔκαμεν ὁ μακάριος Ἰσαάκιος τοῦ Οὐάλη, ἐπαράγγειλέ τον νὰ παύσῃ τὸν πονηρὸν ἐκεῖνον σκοπόν. καὶ ἐκεῖνος πάλιν ἔστωντας νὰ δεχθῇ βαρέως τὸν λόγον τοῦ ἁγίου, ὁρίζει τοὺς δούλους του νὰ τὸν πιάσουν, καὶ φέρνοντές τον εἰς τὸ σπῆτι νὰ τὸν φυλάγουν καλὰ, ἕως οὗ νὰ στραφῇ ἐκεῖνος ὀπίσω. καὶ ὡσὰν ἐστράφη, ὥρισε νὰ φέρουν τὸν ἅγιον ἐμπρός του, ὀρδινιάζοντας ῥάβδους πολλοὺς μὲ ἀγκάθια καὶ κεντρία ἀπὸ ροϊδῶν, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· „εἰπέ μοι, κακόγηρε, ποῖος πονηρὸς διάβολος εἰς τόσην ἀποκοτίαν σὲ ἤφερεν νὰ μοῦ συναπαντήσῃς μὲ τοσαύτην ἀδιαντροπίαν, καὶ νὰ μοῦ εἰπῆς τόσα λόγια ἐμπρὸς εἰς τὸν λαὸν ὑβριστικῶς, δὲν ἠξεύρεις; γαμβρὸς εἶμαι τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὰ βασίλεια πρῶτος. καὶ ὅτι πλῆθος πλούτου εἰς ἐμένα εὑρίσκεται ὡς ἡ ἄμμος τῆς παραθαλασσίας καὶ δούλων καὶ ρούχων πλῆθος, καὶ ζώων τετραπόδων ἀγέλας, καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον πολὺ καὶ ἄμετρον, καὶ τιμή, καὶ ὑπερηφάνεια παρὰ Θεοῦ καὶ βασιλέων καὶ μεγιστάνων μοῦ ἐδόθηκε, καὶ ἐσύ ὁποῦ εἶσαι μικρόν τι γερόντιον, καὶ παντελῶς ἄβλεπτον, καὶ πτωχόν, καὶ καταφρονεμένον, πῶς τὸ λοιπὸν

μὲ τόλμην ἀποκότησες νὰ μοῦ εἰπῆς τοιοῦτα λόγια ἔμπροσθεν εἰς τὸν λαόν," καὶ ὁ μακάριος εἶπε πρὸς αὐτὸν· „διατί σύ ὑπολαμβάνεις νὰ κρύψης τὸν δόλον ὁποῦ ἔχεις εἰς τὴν καρδίαν σου; ὁ Κύριος μοῦ ἐφανέρωσε ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχεις νὰ τολμήσῃς εἰς τοὺς βασιλεύοντας· τὸ λοιπὸν φύγε ἀπὸ αὐτὴν τὴν πονηρὰν συμβουλὴν καὶ μὴ μελετᾷς νὰ μοῦ κάμης ταύτην τὴν τιμωρίαν, διατί μάρτυράς σου εἶμαι, ὅτι ἐὰν δὲν ἀφήσης ταύτην τὴν κακὴν βουλήν, ὁ Κύριος μου κακά πράγματα θέλει σοῦ κάμῃ, καὶ θέλει χαλασθῇ τὸ ὄνομά σου ἀπὸ τὴν γῆν". τότε ζεσταινόμενος ἀπὸ τὸν θυμὸν ὁ λωλὸς καὶ πολλὰ δαιμονισμένος καὶ πολλὰ μανωθείς, κελεύει νὰ τὸν ἁπλώσουν κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ τὸν δέρνουν μὲ ραβδία χωρὶς ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ φύγῃ ὁ δαίμων τῆς ψευδοπροφητείας ὁποῦ κατοικᾷ εἰς αὐτόν τὸ λοιπὸν ἔτσι δερνόμενος, αὐτὸς ἐκείτετο ὥσπερ ξύλον ἄψυχον κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ δὲν ὡμίλει ποσῶς, μοναχὰ ὁ κτύπος τῶν ραβδίων ὁποῦ ἠκούετο ἔξω, καὶ μετὰ βίας ὥρισεν ὁ μαγαρισμένος νὰ τὸν ἀφήσουν, καὶ τὸν ἐπαράδωκεν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ὥρισε νὰ φυλάγεται καλά, καὶ τὴν ἐπαύριον πάλιν δέρνοντάς τον μὲ βούνευρα, εἶπε πρὸς αὐτόν,—μὴν εἶσαι ἀμετρόλογος, μὴν εἶσαι ὑπερήφανος, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν ἠξεύρεις μὴν τὰ προφητεύῃς. τὸ λοιπὸν ἀφ' οὗ τὸν ἔδειρε πολλὰ, πάλιν τὸν ἔκλεισεν εἰς τὴν φυλακήν. καὶ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν, ἀφ' οὗ ἔφαγε καὶ ἔπιε καὶ ἐμέθυσεν, ὥρισε νὰ τὸν δέρνουν ἀδιάντροπα μὲ ξύλα χονδρά. καὶ τότε ἔστωντας νὰ ἀνοίξουν τὰς πόρτας τῆς φυλακῆς, ἡ θεοφιλὴς ἐκείνη γυναῖκα τοῦ Ἰωάννου, ἰδοῦσα τὸν ἅγιον ἔτσι πικρὰ βασανιζόμενον, ἔστωντας νὰ γελάσῃ τὸν πορτάρην, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ προαύλιον καὶ ἐδάκρυζε καὶ ἔκλαιε πικρὰ καὶ πεσοῦσα ἐπάνω τοῦ δικαίου ἔλεγεν ἐκεινῶν ὁποῦ τὸν ἔδερναν· „ἐμένα δείρετε τὴν ἁμαρτωλὸν καὶ ἄσωτον, καὶ μὴ δέρνετε τὸν ἥλιόν μου καὶ πατέρα μου καὶ ποιμένα. παρακαλῶ σας, ἐμένα φονεύσατε ἀντὶς δι' αὐτόν, καὶ αὐτὸν ἀφήσατε νὰ ὑπάγῃ. ὢ τῆς ἀνομίας, ὢ τῆς ἀδικίας, τὴν ὁποίαν κάμνετε εἰς τὸν διαλεκτὸν τοῦ Κυρίου·" καὶ ὡσὰν τὰ εἶπεν ἐτοῦτα ἐκείνη ἡ γυναῖκα, ὁποῦ εἶναι ἀξία νὰ τὴν ἐνθυμᾶται τινάς, τὸ θηρίον ἐκεῖνο ἢ ἄνθρωπος, ὁ ἐχθρὸς καὶ ἄσπλαγχνος λέγει,—δείρατε ταύτην ὡς καθὼς λέγει καὶ θέλει, διατί ἂν τύχῃ καὶ μοιχὸς της εἶναι τὴν ὁποίαν κρατήσαντες τὴν ἔδειραν ἀνελεημονήτως, ἕως οὗ ὀλιγοθύμησε τότε ὁρίζει ὁ ἀλιτήριος καὶ τὴν ἔσυραν ἔξω ἀπὸ τὸ ποδάρι ὥσπερ σκυλί, καὶ τὸν μακάριον νὰ τὸν δέσουν μὲ σχοινὶ ἀπὸ τῶν ἀγκώνων, καὶ νὰ τὸν κρεμάσουν νὰ τὸν δέρνουν μὲ βούνευρα. ὑπέμεινε δὲ καὶ ταύτην τὴν βάσανον ὁ ἅγιος μετὰ εὐχαριστίας δυναμουμενος ὑπὸ Θεοῦ, ὁποῦ σώζει καὶ φυλάττει τοὺς δούλους του ἀπὸ

ολιγοψυχίαν καὶ ἀπὸ φουρτοῦναν τὸ λοιπὸν μετὰ βίας πολλῆς, ἀφ οι τον ἔδωκαν πεντακοσίας ραβδίας, ὥρισε νὰ τὸν ἀφήσουν, καὶ νὰ τον βάλουν εἰς τὴν φυλακήν, λέγων· „ἐγὼ ἀπὸ ἐσένα θέλω παιδεύσει πολλοὺς νὰ μὴν ἀποκοτοῦν νὰ λέγουν τοιαῦτα πράγματα". καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἡ γυναῖκα ἐκείνη ὁποῦ ἐδάρθη, ἔστωντας ὁποῦ νὰ κάμῃ φλέγμα ἀπὸ ταῖς ραβδίαις ὁποῦ τῆς ἔδωκαν, ἐπῆρε τέλος τῆς προσκαίρου ζωῆς. καὶ νὰ τὸ εἰπῇ τινὰς ἀπόκοτα, ὅτι ὡσὰν καὶ ἄλλη καμμία μάρτυς ἐπῆγεν εἰς τὸν Θεόν, ἔστωντας νὰ τελειώσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν λέγοντα· „μεγαλειτέρας ἀγάπης νὰ μὴν ἔχῃ τινάς, ὡσὰν τὸ νὰ βάλλῃ τὴν ψυχήν του διὰ τοὺς φίλους του". τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁ ὅσιος νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν φυλακήν, εἶδεν ὁ Σαρωνίτης ὅραμα, τὸ ὁποῖον ἐπροφανέρωνε τὸν ἑαυτοῦ θάνατον. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὅραμα· εἶδεν ἕνα δένδρον πολλὰ ὑψηλόν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κορυφὴν ἐκάθητο ἕνας κόραξ χαιρόμενος εἰς μίαν φωλεάν, ἡ ὁποῖα εἶχε πουλία, καὶ αἰφνίδια βλέπει καποίους ὁποῦ ἦλθαν καὶ ἐκρατοῦσαν ἀξίνας διὰ νὰ κόψουν τὸ δένδρον ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔλεγαν,—ἐτοῦτος ο κόραξ μὲ τὸ νὰ φωνάζῃ μεγάλα, δὲν ἀφίνει τὸν βασιλέα νὰ κοιμᾶται γλυκὰ. ὡς ἄλλοι ἔλεγαν,—ἐτοῦτος πολλὰ ἐπείραξε τὸν Βασίλειον τὸν ἠγαπημένον τοῦ Θεοῦ. καὶ λέγοντες ἐτοῦτο, ἔκοψαν τὸ δένδρον ὁλότελα, καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἔκοψαν, παρευθὺς ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, καὶ κάποιοι ὁποῦ ἐβαστοῦσαν ράσα, ἔκοπταν τὰ κλαδία του καὶ τὰ ἔβαναν εἰς τὴν φωτίαν. ἔβλεπε δε καὶ τὸν ἅγιον ὁποῦ ἐστέκετο ἐκεῖ ὁποῦ ἔπεσε δένδρον, καὶ ἔλεγε· „πᾶν δένδρον, ὁποῦ νὰ μὴν ποιεῖ καρπὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται". ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Σάρωνα λέγοντα· „δὲν σοῦ ἔλεγα νὰ ἐκφύγῃς τὴν πονηρὰν ταύτην συμβουλήν; ἰδοὺ καὶ τὴν ὑψηλότητα ὁποῦ ἀπέκτησες". καὶ πάραυτα ἐξύπνησε καὶ ηὗρε τὸ κορμί του καὶ ἦτον πολλὰ κακά, καὶ ξεκαθαρίζοντας τὸ ὄνειρον, ἐλυπεῖτο πολλά. καὶ παρευθὺς ἐκείνην τὴν ὥραν ἔστειλε καὶ εὗγαλε τὸν ἅγιον ἀπὸ τὴν φυλακήν, ἀλλὰ δὲν ἐκαταδέχθη νὰ προσπέσῃ εἰς αὐτὸν καὶ ἄν τύχῃ ἤθελε παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν, νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἀρρωστίαν. ἀμὴ ἔστωντας καὶ κακῶς ἐλογάριασεν ὁ λωλός, εἰς αὐτὴν τὴν ἀρρωστίαν ἔδωκε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του· τὸ λοιπὸν ἔτσι ἀπέρασεν ὁ ἄνομος, ὡς καθὼς λέγει ὁ Προφήτης· εἶδον λέγει τὸν ἀσεβῆ ὁποῦ ἐκενοδόχησε καὶ ὑψώθη ὡσὰν τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου, καὶ ὁ τόπος του δὲν εὑρέθη ἄφησε δὲ υἱοὺς ὁποῦ ἐκληρονόμησαν τὰ ὅσα τοῦ εὑρέθησαν.

ὁ δὲ ἅγιος ἔστωντας νὰ ἀπεράσῃ καὶ τούτην τὴν παλαίστραν μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν, ἐδιάβη πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Ἰωάννην, τὸν ὁποῖον ἐπροείπαμεν, εἰς τοῦ ὁποίου

το σπῆτι ἑκατοίκα, καὶ ἡ φιλόθεος γυνὴ ἐκείνη τοῦ Ἰωάννου καὶ δαρθεῖσα διὰ τὸν ἅγιον ἀπέθανε· καὶ τὸν ἅγιον ἔστωντας νὰ τὸν ἰδῇ ὁ Ἰωάννης, καὶ ταῖς κοπανίαις, καὶ τὰ σαπήματα ὁποῦ εἶχε τὸ κορμί του τὸ τιμημένον, μὲ δάκρυα χαιρόμενα καὶ κλαιόμενα, καὶ ἔβρεχε τὴν γῆν ὁποῦ ἐστέκετο. καὶ τοῦτο δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ μὴν τὸ μάθουν οἱ ἠγαπημένοι του μαθηταί, ὅτι πῶς ὁ ἅγιος εὑρίσκετο εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἰωάννου, ἀλλὰ τὸ ἔμαθαν καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν δεδακρυσμένοι, καὶ ἀφηκράζονταν τὰς παραγγελίας του ὁποῦ ἐβάσταζαν τὸ μέλι, καθὼς καὶ τὸ πρότερον.

ἀμὴ ἐπειδὴ καὶ ὁ θεοφιλὴς Ἰωάννης εἰς ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανε καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸν Θεὸν ὁποῦ ἠγάπα. ὁ δὲ ἅγιος εὑρίσκετο μοναχὸς εἰς τὸ σπῆτί του, διατὶ δὲν ἄφησεν ὁ Ἰωάννης τινὰ διάδοχόν του, ἔστωντας ὁποῦ δὲν εἶχε παιδί, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπήγαιναν νὰ τὸν ἰδοῦν, αὐτοὶ τὸν ὑπηρετοῦσαν, διατὶ πολλοὺς ἀσθενημένους ὑγίαινεν ὁ Κύριος δι' αὐτοῦ· καὶ μέρος μὲν ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς ἰατρεύονταν διὰ προσευχῆς τοῦ ἁγίου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ἄλλοι δὲ ἔπερναν πάλιν τὴν ὑγείαν τους, διὰ κάποιον κόπον ὁποῦ ἔπαιρναν νὰ ὑπάγωσι πρὸς τὸν ἅγιον, καὶ διὰ χάριν τῶν φαγητῶν ὁποῦ τοῦ ἤφερναν, τὰ ὁποῖα τὰ ἔδιδεν αὐτὸς πάλιν τῶν πτωχῶν, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἐμέρίμνα διὰ τὴν αὔριον, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου· διὰ τί ποίαν ὥραν νὰ ὑπήγαινε τινὰς πρὸς αὐτόν, καὶ νὰ μὴν εὕρισκε μάζωμα πτωχῶν, ὁποῦ ἐκαρτεροῦσαν νὰ εὐφρανθοῦν ψυχικῶς ὁμοῦ καὶ σωματικῶς, διατί ἔστωντας, νὰ εἶναι ὁ γλυκύτατός μου πατὴρ συμπαθὴς καὶ ἄκακος, ἐλεήμων καὶ ἥσυχος, καὶ εἰς ταῖς κακίαις τοῦ βίου ἦτον νενεκρωμένος, καὶ κανένα ἀπὸ ὅσα τοῦ ἤθελαν ὑπάγῃ, δὲν ἐκράτει διὰ τὴν αὐρινὴν ἡμέραν. καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μεγιστάνους ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ καλόγεροι μοναχοί, καὶ πέρνοντες τὰς εὐχάς του, ὑπέστρεφον εἰς τὰ ὀσπήτιά τους, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον καὶ κάποιος ἕνας, Κωνσταντῖνος τὸ ὄνομά του, τὸν ὁποῖον πολλοὶ ἄνθρωποι τὸν ἔκραζον καὶ τὸν ἔλεγον βάρβαρον. ὁ ὁποῖος ἔχων πολλὴν φιλίαν μὲ τὸν ἅγιον, καὶ μαθὼν πῶς ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης ὁποῦ τὸν ὑπηρέτα, ποτὲ καιρὸν πηγαινάμενος πρὸς αὐτόν, ἀφ' οὗ ἐπῆρε τὴν παραγγελίαν του, τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτί του νὰ κατοικήσῃ. ὁ δὲ ἅγιος δὲν τὸ ἔστερξε, διατί πάντοτε τὰ ταπεινὰ καὶ πτωχὰ ἠκολούθει. ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνος κυλιόμενος εἰς τὰ ποδάρια του μετὰ δακρύων τὸν ἐπαρακάλει μετὰ βίας νὰ γυρίσῃ εἰς τὸ ζήτημά του· καὶ λοιπὸν ἐσηκώθη καὶ ὑπῆγε μαζύ μὲ αὐτὸν εἰς τὸ σπῆτί του, ὁ ὁποῖος ἐγὼ βάνω εἰς τὸν νοῦν μου δὲν ἤθελε τὸ κάμῃ ἐτοῦτο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτί του, ἂν δὲν ἤθελε προ-

γνωρίσει τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς του ὁποῦ ἔμελλε νὰ τοῦ γένῃ ἀπὸ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πηγαιμοῦ του· καὶ ἂν καλὰ καὶ προτήτερα ἀπὸ τοῦτον τὸν ἐπαρακάλεσαν πολλοὶ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ τινὸς ἀπὸ ἐτούτοις δὲν ἐπείσθη τὸ σπῆτι δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ἤγουν τοῦ Κωνσταντίνου, ἦτον εἰς ταῖς ἀρκαδιαναῖς. καὶ ἐχάρη χαρὰν μεγαλην, διατί δὲν τοῦ ἐπαρήκουσεν ὁ ἅγιος εἰς τὸ ζήτημα ὁποῦ τοῦ ἐγύρευσε. καὶ μιμούμενος τὴν Σωμανίτιδα ὁποῦ ἐδέχθη τὸν Ἐλισσαῖον εἰς τὸ σπῆτί τῆς, ἔτσι καὶ ἐτοῦτος ἡτοίμασε τοῦ ἁγίου χωριστὰ κρεββάτι, καὶ σκαμνί, καὶ λυχνίαν, καὶ τράπεζαν, δίδοντάς του καὶ μίαν γραῖαν πολλὰ ἡμέρην, τὸ ὄνομά της Θεοδώρα διὰ νὰ τὸν ὑπηρετᾷ. ἡ ὁποία ἦτον δούλη ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου. ἦτον δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν ἀκουσμένη καὶ τιμημένη, καὶ ὁπόταν ἦτον νέα, τὴν ὑπάνδρευσεν ὁ αὐθέντης της, μὲ ἕνα του δοῦλον εὐλαβῆ, καὶ ἐγέννησε καὶ δύο παιδία μετ' αὐτοῦ, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν. καὶ ὁ ἄνδρας τῆς ἔστωντας νὰ ἀποθάνῃ, ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπέρνα τὴν ζωήν της μὲ σωφροσύνην. τὸ λοιπὸν ὁ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν, ἐρχόμενος συχνὰ εἰς τὸ κελλίον τῆς γραίας, διὰ ὠφέλειαν ἐκεινῶν ὁποῦ ἐπήγαιναν καθημερινῶς εἰς αὐτὸν, καὶ τὸ βράδυ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ κρεββάτι του, ἐσχόλαζεν εἰς ταῖς εὐχαῖς καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ ἐπήγαιναν εἰς αὐτόν, τὸν ἔπερναν εἰς τὰ ὀσπήτιά τους διὰ νὰ βλέπῃ κάποιους ἀρρώστους ὁποῦ εἶχαν, καὶ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ ἐζητοῦσαν δὲν ἀπετύχαιναν. διατί ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς, μὲ τὸ βάλσαμον τῶν χειρῶν του ἐπάνω τους, ἐδιώκετο πασης γενεᾶς ἀσθένεια, καὶ δαιμόνια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

τὸ λοιπὸν Ἀναστασία ἡ γνωστή, ἡ εὐφημισμένη πατρικία, ἐκάθητο σιμὰ εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εὑρίσκετο ὁ ἅγιος, καὶ τοῦ ἐμήνα καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὸ σπῆτί της, καὶ ἐδιδάσκετο παρ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ὀρθὴν ζωήν, διατί τὴν ἤλεγχε φανερά, ἂν εἶχε σφάλῃ τίποτες ὡς γυναῖκα ὁποῦ ἦτον, καὶ αὐτὴ δὲν τὸν ἐναντιοῦτο, ἀλλὰ ἐδέχετο τὰς παραγγελίας του μετὰ ταπεινώσεως καὶ ἔκαμνε πολλὰς ἐλεημοσύνας καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας συχνὰ ἐπήγαινε. καὶ διαβαίνουσα εἰς τὴν Ἐλένην τὴν βασίλισσαν, τὴν ἐτρόμαζε λέγουσα τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου· ὥστε ἐπεθύμα καὶ αὐτὴ ἡ βασίλισσα νὰ τὸν ἰδῇ μετὰ ὀμμάτιά της, ἐκεῖνον ὁποῦ ἔκαμνε τὰ τοσαῦτα θαύματα, καὶ νὰ πάρῃ καὶ ταῖς εὐχαῖς του· τὸ λοιπὸν ὁπόταν ἐπήγαινεν ὁ ἅγιος εἰς τὸ σπῆτι τῆς πατρικίας ὁποῦ εἴπαμεν, εὕρισκε πολλὰς γυναῖκας τῶν μεγιστάνων ἐκεῖ, καὶ ὅσας ἤθελε γνωρίσει μὲ τὸ προορατικόν, πῶς ἐζοῦσαν καὶ ἔκαμναν· ἄπρεπα, τὰς ἀπεστρέφετο, καὶ ὀνειδίζοντας τὰς ἤλεγχε, καὶ μὲ πάσης λογῆς τρόπον τὰς ἐδιόρθωνε, καὶ ὄχι μοναχά γυναῖκας ἤλεγχεν, ἀλλὰ καὶ ἄνδρας, ὥστε καὶ ἐντρέποντο νὰ τὸν ἰδοῦν μόνον εἰς

τὸ πρόσωπον. καὶ ὅλοι τὸν ἔτρεμαν. καὶ ἕνα πρᾶγμα ἐγίνετο θαυμαστόν ὁπόταν ἤλεγχέ τινα, διατί μὲ εὐχὴν μοναχὰ ἔκλειε τὰ αὐτία τους ὅσοι ἤθελαν εὑρεθοῦν ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴν ἀκούσουν τοὺς ἐλέγχους, καὶ ἤθελεν ἐντραπῇ ὁ ἐλεγχόμενος.

τὸ λοιπὸν ἡ βασίλισσα θαυμάζουσα διὰ τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ ἁγίου καθημερινῶς, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ἕνα της δοῦλον νὰ τὸν εἰπῇ νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὴν διὰ νὰ τὴν εὐλογήσῃ. καὶ ὡσὰν ἐπῆγε τὸν ἐσυναπάντησεν ἡ βασίλισσα, καὶ προσκυνήσασα αὐτὸν ἐζήτει νὰ τὴν εὐχηθῇ ὁ δὲ ἅγιος τὴν εὐλόγησε, καὶ εὐχήθη της ἔτσι, καὶ εἰπέ της· „ἄμποτες νὰ διαφυλαχθῇ τὸ θεῖον κράτος τῆς βασιλείας σου, τῆς δεδομένης σοι ἐκ Θεοῦ ἀβλαβές, εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ ἀγαθούς. καὶ ὕστερα ὁ Θεὸς ὁποῦ δίδει ὁλωνῶν τῶν ἀνθρώπων τὰ καλὰ, νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν". καὶ ἡ βασίλισσα εἶπε πρὸς αὐτὸν· „ἐγὼ, ὦ τίμιε πάτερ καὶ ἅγιε, ἐκ πολλοῦ καιροῦ ἠγάπουν νὰ ἰδῶ τὴν ἁγιωσύνην σου, καὶ τώρα μοι ἐπλήρωσεν ὁ Κύριος τὴν ἐπιθυμίαν μου ,ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ μὴν παύσῃς εὐχόμενος εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμένα τὴν δούλην σου, διὰ νὰ γενῇ ὁ φιλάνθρωπος Κύριος εἰς ἐμὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως συμπαθὴς καὶ εὔσπλαγχνος". καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ ἅγιος· „καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ προσευχώμεθα διὰ ἐσᾶς, διατί ἐὰν ἡμεῖς προσευχόμασθε, καὶ ἐσεῖς κάμνετε τὰ ἐναντία, ἡ εὐχὴ μας γίνεται ἀνενέργητος. διατί ἕνας νὰ κτίζῃ, καὶ ἄλλος νὰ χαλᾷ, τί ὠφέλεια ἤθελε κάμῃ; ὄχι ἄλλο τίποτες, μόνον ματαίους κόπους καὶ πρὸς τὸν Ἱερεμίαν εἶπεν ὁ Θεὸς,—μὴ προσεύχεσαι διὰ τὸν λαὸν τοῦτον, διατί δὲν θέλω σοῦ ἀκούσῃ, ἢ δὲν βλέπεις τί κάμνουν αὐτοὶ, διατί ἡμεῖς ἀκούαμεν ὅτι ἡ παρακάλεσις τοῦ δικαίου δύναται νὰ βοηθήσῃ εἰς πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐνεργητική, ἤγουν νὰ βοηθῆται ἀπὸ καλωσύναις, ὁποῦ νὰ γίνωνται δι' ἐκείνους ὁποῦ γίνεται ἡ παρακάλεσις. διὰ τοῦτο ἄξιον εἶναι νὰ φεύγῃ τινὰς ἀπὸ τὰ πράγματα, ὁποῦ τοῦ φέρνουν βλάβην καὶ ἄξιον εἶναι πάλιν νὰ ἐπιμελῆται, νὰ κάμνῃ τὰ ὅσα εἶναι καλὰ. ὅπως τὰ καλά σας καμώματα, καὶ ἡ προσευχὴ ἡ ἐδική μας ὁποῦ εὐχόμεσθε διὰ ἐσᾶς, νὰ ἠμπορῇ νὰ εὕρῃ διπλὴν τὴν παρρησίαν εἰς τὸν Θεὸν τὸν αὐθέντην ὁλωνῶν μας". ἐτοῦτα καὶ περισσότερα νουθετήσας τὴν βασίλισσαν ὁ ἅγιος, τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ σταματήσῃ τὴν ἑβδομάδα ἐκείνην εἰς τὰ βασίλεια. τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ τὴν ὑπακούσῃ ἐσταμάτησε, καὶ ὅλην τὴν ἑβδομάδα δὲν ἄφησε νὰ μὴν τὸν ἐπηρεάζῃ διὰ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν, νὰ κάμῃ παιδίον ἀρσενικόν. ὁ δὲ ἅγιος καὶ προφητικώτατος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος τῆς εἶπεν· „ὀκόμη θέλεις κάμῃ ἕνα παιδίον θηλυκόν, καὶ ὕστερα θέλεις κάμῃ καὶ ἕνα ἀρσενικὸν, τοῦ ὁποίου

τὸ ὄνομά του εἶναι Ρωμανός. ἀλλὰ ἐτοῦτο μὴν τὸ ἀμφιβάλλῃς, ἤγουν μὴν τὸ ἀπιστήσῃς, ἀλλὰ πίστευσέ το, διατί θέλει μεγαλώσῃ τὸ παιδίον νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας, καὶ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ὁποῦ βασιλεύουν τοὺς ἐδικούς σου, αὐτὸς μοναχὸς θέλει βασιλεύσῃ μὲ τὸν πατέρα του μαζύ, καὶ θέλεις χαίρεσαι καὶ ἔσὺ μετ' αὐτούς, ὡς νὰ εὐφραίνεσαι". καὶ ἡ βασίλισσα ἀκούσασα τοῦτο καὶ θαυμάσασα, ἐπροσκύνησε τὸν ἅγιον καὶ εἶπέ του, ἄμποτε νὰ γένῃ ὁ λόγος σου. ἦτον δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐβασίλευον ὁ Ρωμανὸς ὁ πατὴρ τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, καὶ Στέφανος, καὶ Κωνσταντῖνος, οἱ υἱοὶ τοῦ Ρωμανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀστεφάνωτος, ὅμως μὲ βασιλικὴν στολὴν καὶ μὲ ὑποδήματα κόκκινα ἐλαμπρύνετο, καὶ ἀλαζονευόμενος εἰς τὴν βασιλείαν του καὶ τιμώμενος μὲ δόξαν πολλὴν τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ, καὶ αὕτη ἡ βασίλισσα Ἑλένη ἦτον πρώτη ἀπὸ ταῖς ἄλλαις βασίλισσαις, διατί ἡ Θεοδώρα, ἡ δευτέρα γυναῖκα τοῦ πατρός της, ἦτον ἀποθαμένη, καὶ ἡ Σοφία ἡ γυναῖκα τοῦ Χριστοφόρου ἐκείνου ὁποῦ ἀπέθανε, τὴν εὐγάλαν ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ἔστωντας ὁποῦ εἶχεν ἄνδρα Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον, τὸν ἔγγονον Βασιλείου τοῦ βασιλέως καὶ υἱὸν τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἐλεήμονος βασιλέως Λέοντος. τὸ λοιπὸν τὴν ἑβδομάδα ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἅγιος εὑρίσκετο εἰς τὰ βασίλεια, καθημερινῶς τὸν ἔπερνον οἱ βασιλεῖς καὶ αἱ γυναῖκές των, διὰ νὰ εὐλογοῦνται ἀπ' αὐτόν. καὶ ὁ ἅγιος ὁλονῶν ἐπροσεύχετο τὰ συμφέροντα, ἔστωντας διὰ νὰ ἠξεύρῃ μὲ τοῦ προορατικοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ σφάλματά των. καὶ κάποτε καιρὸν τὸν ἤφεραν καὶ εἰς τὸν Ρωμανὸν τὸν βασιλέα, καὶ ὁ Ρωμανὸς τὸν ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς. καὶ συνομιλούντων αὐτῶν ὁ ἅγιος τὸν ἤλεγξε κατὰ πρόσωπον πῶς εἶναι φυλάργυρος καὶ θηλυμανής, ἤγουν ἀγαπᾷ τὰς γυναῖκας. καὶ τὰς θυγατέρας τῶν πολιτῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔστωντας ὁποῦ ἦτον φιλομόναχος δὲν τὸν ὠργίσθη, ἀλλὰ μετὰ φιλίας ἐδέχθη τὸν λόγον του καὶ τὸν ἐλεγμὸν ὁποῦ τοῦ ἔκαμε καὶ τὰς παραγγελίας ὁποῦ τοῦ ἔδωκε. καὶ ὁπόταν ἤθελε νὰ πηγαίνῃ ὁ ἅγιος. ὁ βασιλεὺς τὸν ἐδεξιώθη μὲ χρυσάφι, καὶ ὁ ἅγιος δὲν τὸ ἐδέχθη ὁλότελα νὰ πάρῃ ἀπ' αὐτό. τὸ λοιπὸν ὅταν ἤλθεν εἰς τὴς βασίλισσαν, ἐζήτησε θέλημα διὰ νὰ πηγαίνῃ ἡ δὲ βασίλισσα εὔγαλε τὰ ροῦχά της τὰ χρυσὰ καὶ τοῦ τὰ ἔδιδε καὶ πολὺ χρυσάφι, καὶ ὥρισε καὶ τὴν ἤφεραν τὸ πουγγεῖόν της διὰ νὰ πάρῃ ὁ ἅγιος ὅσον χρυσάφι θέλει, καὶ τὸν ἔβαλε πρῶτα καὶ ὤμοσε εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ζωαρχικὴν Τριάδα, καὶ ὁ ἅγιος εὐλαβήθηκε τὸν ὅρκον καὶ θαυμάσας καὶ τὴν πίστιν τῆς βασιλίσσης μὲ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων του ἅπλωσε καὶ ἐπῆρε τρία νομίσματα, καὶ τὰ ἔδωκε ἐκείνης τῆς γραίας ὁποῦ τὸν ὑπηρέτα καὶ κά-

ποιοι ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εὑρέθηκαν ἐκεῖ εἶπον αὐτῷ· „πάτερ, δός της καὶ ἄλλα νομίσματα“. καὶ εἶπέ τους· „ἄμποτες νὰ μὴν ἔχωμεν χρείαν πολλῶν ἀργυρίων, τέκνα, τὰ ὁποῖα τὰ ὠνόμασε καὶ ἀκάνθια, διατὶ λυποῦσι περισσῶς τὴν χεῖρα ταῦτα τὰ ἀργύρια“. οἱ ὁποῖοι ἐθαύμασαν τὴν ἀφυλαργυρίαν τοῦ ὁσίου. πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπεν ἡ βασίλισσα· „κατὰ ἀλήθειαν, τίμιε πάτερ, ξένος εἶσαι ἀπὸ ταῖς χαραῖς τοῦ κόσμου διατὶ μὲ ὅλην σου τὴν ψυχὴν ἀγάπησες μοναχὰ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ εὔχου καὶ διὰ ἡμᾶς εἰς τὸν Κύριον, καὶ κάμνε μου ἐνθύμησιν εἰς τὰς εὐπροσδέκτους σου εὐχάς“ ταῦτα εἶπε καὶ τὸν ἀπέστειλε μὲ τιμὴν πολλήν.

κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἠσθένησε καὶ ἡ πανεύφημος πατρικία Ἀναστασία ἡ γνωστὴ καὶ ἀσθένησεν ἀσθένειαν κακήν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἀπέθανεν, ἡ ὁποία ἐκάλει συχνὰ τὸν ἅγιον καὶ τὸν ἐπαρακάλει νὰ δεηθῇ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν. καὶ ὁ ἅγιος ἠξεύρωντας τὸν ὁρισμὸν τοῦ Θεοῦ πῶς εἶναι ἀπαραίτητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν της πῶς ἦτον ἑτοίμη καὶ φέρουσα τῷ Κυρίῳ καρπὸν εὔμορφον, μὲ λόγια παρηγορητικὰ τῆς ἐπαράγγελλε διὰ νὰ ὑπομένῃ μετὰ εὐχαριστίας τὸν ὁρισμὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς προτήτερα ἀπὸ ἡμᾶς ἠξεύρῃ τὸ ὠφέλιμόν μας, καθὼς λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος· „ἂν εἶναι καὶ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν, καὶ ἂν εἶναι καὶ ἀποθάνωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποθαίνομεν“. τὸ λοιπὸν μίαν τῶν ἡμερῶν ὅλοι οἱ βασιλεῖς καὶ φίλοι ἠγαπημένοι, καθήμενοι ἐκεῖ εἰς τὴν βασίλισσαν, ἐπαρακάλεσαν τὸν ἅγιον ὅλοι τους ἀνίσως καὶ ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναστηθῇ, διατὶ οἱ ἰατροὶ διὰ νὰ κερδαίνουν, τοὺς ἐγελοῦσαν, καὶ τοὺς ἔλεγαν, ὅτι ἡ ἀσθένεια αὐτῆς δὲν εἶναι διὰ τὸν θάνατον. ἀλλὰ ὁ ἅγιος γνωρίζοντας ἐκ Θεοῦ, ὅτι ἦτον κοντὰ ὁ θάνατος της, ἐφανέρωσέ τους μὲ κάποιον σημάδι τὴν αὐτῆς τελευτήν, διατί ἐπῆρε τὸ ροῦχόν της ἐμπρὸς εἰς ὅλους, καὶ ἐσκέπασε τὸ πρόσωπόν της, καὶ εἶπεν ἀκόμη τρεῖς ἡμέρας, καὶ πλέον δὲν εἶναι μὲ ἡμᾶς. τὸ λοιπὸν παιδία μου κάμετε δι' αὐτὴν πλουσίαν ἐλεημοσύνην, διατὶ δὲν θεραπεύεται μὲ ἄλλο ἡ ψυχὴ περισσότερον ὅταν εὐγαίνῃ ἀπὸ τὸ κορμί, ὅσον θεραπεύεται ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην διατὶ εἶναι γεγραμμένον, ὅτι τῆς ἐλεημοσύνης ἡ κρίσις πρέπει νὰ καυχᾶται καὶ μακαρισμένος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ σπλαγχνίζεται πτωχὸν καὶ πένητα, διατὶ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς θέλει τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ ἡμέραν πονηράν. καὶ ποία εἶναι πονηροτέρα ἡμέρα καὶ ὥρα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου καὶ ὥραν, εἰς τὴν ὁποίαν ὥραν μαζώνονται οἱ δαίμονες καὶ ἐλέγχουσι τὴν ψυχὴν μετὰ βοῆς εἰς καθένα ὁποῦ ἔσφαλε. καὶ ἂν εἶναι ὅτι εὕρωσιν ἐλεημοσύνην καμωμένην διὰ λόγου της φεύγουσι. διατὶ λέγει, ὅτι

λύτρωσις τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ ἴδιος πλοῦτος, ἦτουν αἱ ἐλεημοσύναι καὶ ἡ πίστις καθαίρουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ταῖς ἁμαρτίαις. διὰ τοῦτο λοιπὸν μὲ λειτουργίαις καὶ ἐλεημοσύναις τὴν ψυχὴν ἐτούτης ὁποῦ κείτεται διορθώσατέ την καὶ ἀφῆτε τοὺς ἰατροὺς νὰ φλυαροῦν. καὶ ἐτοῦτα ἔστωντας νὰ τὰ ἀκούσουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔστεκαν σιμὰ ὁποῦ τὰ ἔλεγεν ὁ ἅγιος φανερὰ μέ κλαύματα καὶ δάκρυα ἐλούσθηκαν, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἁγίου ἔδωσαν πολλὴν ἐλεημοσύνην διὰ λόγου της. καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου ἡ μακαρισμένη ἐκείνη πατρικία ἀπέθανεν, ὥστε ἐθαύμασαν ὅλοι καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, ὁποῦ δοξάζεται ἀπὸ τοὺς ἁγίους του.

ἐτοῦτα ὅλα, ἀγαπητοί, ὁποῦ ἐδιηγήθηκα καὶ εἶπα, ὄχι ὅτι τὰ ἀκολουθοῦσα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν διὰ ἐκεῖνο τὰ ἤξευρα καὶ τὰ ἔγραψα, ἀλλὰ τὰ ἤκουσα ἀπὸ ἀξιοπίστους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔβαλαν τὸν Θεὸν μάρτυρα, ὅτι δὲν λέγουν ψεύματα. τώρα δὲ νὰ εἰπῶ καὶ ἐγὼ πῶς ἐγνώρισα τὸν ἅγιον ἀπὸ τὴν ἀρχήν

ἔστι μοναστήριον εἰς τὴν θεοφύλακτον πόλιν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται τὸ τῆς Μαξιμίνης, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον ἕνας γέρων ἀσκητής, τὸ ὄνομά του Ἐπιφάνιος, ὁ ὁποῖος ἦτον καὶ εὐνοῦχος, καὶ εὑρίσκετο εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρας χρόνους, καὶ ἐδόθη εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ ἕξη χρονῶν. καὶ ἦτον ὁ γέρων ἐκεῖνος πρακτικὸς, προκομμένος καὶ διδαγμένος τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια. εἰς τὸν ὁποῖον πηγαινάμενος, ἀφ' οὗ ἄρχισα νὰ γνωρίζω τὸ γελαστικὸν τοῦ κόσμου, πολλὰ ἐδιδάχθην παρ' αὐτοῦ τὰ εἰς ψυχικὴν σωτηρίαν. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀπέθανεν, ἐζήτουν καὶ ἐρώτουν ὅλους μου τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους διὰ τοιούτης λογῆς ἄνθρωπον. διατὶ πολλοὶ διὰ κενοδοξίαν ἤθελαν νὰ δυναμώνουν ψυχὰς ἄλλων, καὶ διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ ὠφελοῦν ἄλλους, βλόπτουν καὶ τοῦ λόγου τους, διὰ νὰ εἶναι ἐμπαθεῖς, ἦτουν ἁμαρτωλοί. διατὶ τυφλὸς νὰ ὁδηγῇ τυφλόν, καὶ οἱ δύω θέλουν πέσῃ εἰς τὸν λάκκον. τὸ ὁποῖον ἐγὼ φοβούμενος μήπως καὶ πέσω εἰς κανέναν ἀδόκιμον, θέλω πέσῃ εἰς τὸν λάκκον ὥσπερ ἐκεῖνον τὸν τυφλὸν καὶ ἐγύρευα νὰ εὕρω πνευματικὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ σώσῃ τὴν ἀθλίαν ψυχήν μου. τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ Ἰωάννης, ὁποῦ ὑπηρέτα τὸν τιμιώτατον πατέρα Σταυράκιον καὶ μέγα σακελλάριον, καὶ τώρα εὑρίσκεται εἰς τὸ μακάριον τέλος, ἐτοῦτός μοι ἐδιηγήθη διὰ τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον, ὡς μοί ἐδιηγήθη καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ θαύματα του, καὶ εἰς ποῖον τόπον εὑρίσκεται. τὸ λοιπὸν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐπῆρα μικρά τινα χαρίσματα καὶ ἐπῆγα εἰς αὐτὸν. καὶ σιμώνοντας εἰς τὸ σπῆτι ὁποῦ ἐκατοίκα, φόβος καὶ τρόμος μὲ ἐπίασε. καὶ ἤ ἀπὸ διαβολικῆς ἐνεργείας ὁποῦ ἐμποδίζει πάντοτε τὰ καλά, ἤ ἀπὸ

τὴν χάριν ὁποῦ ἐκατοίκα εἰς τὸν ἅγιόν μου ἐσυναπάντησε καὶ μοῦ ἐφανέρωσε τὴν μεγαλωσύνην τῆς ἀρετῆς του δὲν ἔχω τί νὰ λέγω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐφοβήθηκα καὶ ἄρχισα νὰ στραφῶ ὀπίσω. ἀλλὰ πάλιν ἔστωντας νὰ θαρρεύσω καὶ νὰ σφραγίσω τὸ κορμί μου, ἀπεδίωξα τὸν φόβον, καὶ ἦλθα εἰς τὴν πόρταν τοῦ ὀσπητίου, καὶ ἔστωντας νὰ τύχω τὸν πορτάρην, ἐδιάβηκα μὲ αὐτὸν πρὸς τὸν ἅγιον. καὶ παρευθὺς βλέποντάς με ὁ μακαριώτατος Βασίλειος λέγει μοι „καλῶς ἦλθες, τέκνον Γρηγόριε, κάθησον ὀλίγον καὶ τί ἦτον ἡ ὑπόθεσις ὁποῦ ἐφοβήθης εἰς τὴν στράταν," καὶ ἐγὼ ἔστωντας νὰ ἀκούσω τὴν πρόρρησιν τοῦ ἁγίου καὶ πῶς μὲ ἐκάλεσεν ἐξ ὀνόματος, ὁποῦ ποτὲ του δὲν ἤθελε μὲ ἰδῇ, ἐθαύμασα, διατὶ δὲν ἤθελα τύχω νὰ ἰδῶ πούποτες προορατικὸν ἄνθρωπον, ἕξω ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην, μοναχὰ εἰς τοὺς βίους τῶν παλαιῶν ἁγίων ηὗρα τοιούτης λογῆς. τὸ λοιπὸν πίπτοντας εἰς τὰ ποδάρια του τὸν ἐπροσκύνησα, καὶ ἡ γραία ἐκείνη, ὁποῦ τὸν ὑπηρετοῦσε, μοὶ ἔβαλε σκαμνί καὶ ἐκάθησα. καὶ ἔστωντας νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, εἶπέ μου ὅλα τὰ ὅσα εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου μελετημένα. καὶ ἐγὼ θαυμάζοντας περισσότερον, καὶ ἐκπληττόμενος τὴν πρόγνωσιν τοῦ ἁγίου, διὰ νὰ ἔλθουν κάποιοι ἄνθρωποι εἰς αὐτόν, ἐπῆρα τὰς ἁγίας του εὐχὰς καὶ ἀνεχώρησα. τὸ λοιπὸν πάλιν ἀφ' οὗ ἀπέρασε μία ἑβδομάδα, ἠθέλησα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν ἅγιον, καὶ ἐπῆρα μαζύ μου ἕνα μου ἀδελφὸν πνευματικόν, τὸ ὄνομα του Ἰουλιανὸς καὶ ἀφ' οὗ ἐμβήκαμεν μέσα καὶ ἐκάμαμεν τὸν ἐν Κυρίῳ ἀσπασμόν, ὥρισεν ὁ ἅγιος καὶ ἐκαθήσαμεν, καὶ λύσας τὸ ζωνάρι του ἀπὸ τὴν ζώσην του, τὸ ὁποῖον ἦτον μάλλινον, τὸ ἐδίπλωσε καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν κόρφον του, καὶ ἀνέβηκεν εἰς τὸ κρεββάτι του, καὶ ἐξαπλώθη, διατὶ ἦτον γέροντας πολλά. τότε λέγω ἐγὼ τοῦ Ἰουλιανοῦ εἰς τὸ αὐτίον,—θέλω νὰ ζητήσω τοῦ ἁγίου τὸ ζωνάρι, διατὶ τὸ ἀγαπῶ πολλὰ νὰ τὸ ἔχω διὰ φυλακτήριαν, καὶ νὰ ἀγοράσω ἄλλο νὰ τοῦ δώσω. καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ἐμπόδισέ με καὶ εἶπέ μοι· „ἀκόμη δὲν τὸν ἐγνωρίσαμεν καλὰ, καὶ δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν τίποτες ἀπ' αὐτὸν ὅμως ἐπήραμεν τὰς εὐχάς του καὶ ἐγυρίσαμεν". καὶ ὡς καθὼς τὸ εἴπαμεν, τότε ὁ ἅγιος ἑκατοίκα ἐν ἀρκαδιαναῖς, σιμὰ εἰς ταῖς δύω ἐκκλησίαις τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. ταῖς ὁποίαις ταῖς ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, θέλοντας μὲ τὸ κτίσιμον ἐκεῖνο νὰ εὕγῃ ἀπὸ τὸν φόνον, ὁποῦ ἐφόνευσε τὸν Μιχαήλ, τὸν υἱὸν τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας. καὶ ἡμεῖς ἐκείνην τὴν ὥραν ἤλθομεν εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον βοῦν, καὶ ἐκεῖ ηὕραμεν τὸ ζωνάρι τοῦ ἁγίου, ὡς καθὼς τὸ ἐδίπλωσεν ἐπάνω εἰς τὸ κρεββάτι του, καὶ ὅταν τὸ ἐγνωρίσαμεν, ἐχάρημεν καὶ ἐθαυμάσαμεν εἰς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο ὁποῦ εἴδαμεν, τὸ ποῖος τὸ ἤφερεν ἐκεῖ. καὶ μετὰ βίας εὐ-

γήκαμεν ἀπὸ το θαῦμα, καὶ κρατῶντες τὸ ζωνάρι μὲ τὰ χέριά μας καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν μας καὶ εἰς τὰ ὀμμάτιά μας βάλλοντες τὸ ἀσπαζόμεσθεν αὐτὸ μετὰ χαρᾶς. ὕστερον τὸ ἐμοιράσαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν καμάραν τοῦ βοός, καὶ τὸ ἀφήκαμεν ἐκεῖ καὶ ὀρδινιάσθημεν πάλιν τὸ ταχὺ νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὸν ἅγιον. καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔτυχε καὶ ἐδιάβη ὁ ἀδελφός μου εἰς κάποιαν ὑπηρεσίαν χρειαστικὴν, καὶ ἀπῆλθον ἐγὼ μοναχὸς πρὸς τὸν ἅγιον. καὶ ἀκόμη δὲν ἤθελα φθάσῃ εἰς τὸν ταῦρον, ἀπήντησέ με καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ὁποῦ εἶχε τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνην, τὸν ὁποῖον τὸν ἐβιάσα νὰ ὑπάγωμεν μαζὺ εἰς τὸν ἅγιον. καὶ ἐκεῖνος δὲν ἤθελε, μόνον ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ ἔλθω, διατὶ δὲν βαστῶ κανένα ἄσπρον νὰ πάρω τοῦ ἁγίου τίποτες. καὶ ἐγὼ τοῦ εἶπα, τὰ ἐδικά μου θέλουν φθάσῃ καὶ τοὺς δύο μας τὸ λοιπὸν ἀπήλθομεν καὶ οἱ δύο μας χαίροντες. καὶ ὡσὰν ἐφθάσαμεν, αὐτὸς ἐμβῆκε προτήτερα μέσα, καὶ ἐμβῆκα καὶ ἐγὼ καὶ ἔπεσα εἰς τοὺς τιμίους πόδας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἅγιος ἐσήκωσέ με καὶ ἐστράφη καὶ εἶπε πρὸς τὴν τιμίαν ἐκείνην γραίαν· „ἀμμᾶ, οὗτος ὁ νέος μοῦ ἐπῆρεν ἐχθὲς τὸ ζωνάρι μου καὶ τὸ ἐμοίρασε. καὶ τὸ ἄφησεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου“ καὶ ἐγὼ ὡς τὸ ἤκουσα ἐθαύμασα, ὅτι μοναχὰ εὑρέθη τὸ ζωνάρι εἰς τὸ σπῆτί μου μὲ θεϊκὴν δύναμιν καὶ δὲν τὸ εἶδε τινάς, ἀλλὰ τὰ ὅσα ἐγίνησαν εἰς αὐτό τὰ ἔλεγεν ὡσὰν νὰ ἤθελεν εἶσται ἐκεῖ. καὶ ἐτοῦτα ἔστωντας νὰ τὰ ἀκούσῃ καὶ ὁ ἀδελφός μου ἐθαύμασε, καὶ τὸν ἐπροσκύνησεν ἕως εἰς τὴν γῆν. καὶ εἶπέ του· „πάτερ ἅγιε, εὐλόγησον τὸν παιδά σου“. καὶ ὁ ἅγιος ἐσήκωσέ τον καὶ εἶπε πάλιν πρὸς τὴν γραίαν ἐκείνην ὁποῦ ἔστεκεν ἐκεῖ σιμά· „καὶ ἐτοῦτος ἔστωντας σήμερον νὰ συναπαντήσῃ τὸν ἀδελφὸν Γρηγόριον, εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον ταῦρον, δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ πρός ἡμᾶς, διὰ νὰ μὴν βαστᾷ τίποτες“. ἐτοῦτα εἶπεν ὁ ἅγιος, καὶ ἡμεῖς περισσότερον ἐθαυμάσαμεν καὶ φοβούμενοι καὶ τρέμοντες δὲν ἠμπορέσαμεν ὁλότελα νὰ κοιτάξωμεν. καὶ ὁ ἅγιος εἶπε· „καθήσατε, παιδία μου. καὶ ἐμένα μὴ μὲ εὐλαβῆσθε, εὐλαβῆσθε δὲ περισσότερον Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ ὁποῖος θέλει φωτίσει καὶ τὰ ψυχικά σας περιπατήματα, καὶ θέλει σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ψυχικήν σας γνῶσιν καὶ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν. καὶ θέλει σᾶς ὁδηγήσῃ καὶ εἰς τὴν βασιλείαν του“. ἐτοῦτα εἶπε καὶ εὔγαλεν ἀπὸ τὸν κόρφον του ἄλλο ζωνάρι καὶ ἔδωκέ μοι καὶ εἶπέ μοι· „τὴν χθεσινὴν ἡμέραν ἠθέλησες νὰ μοῦ ζητήσῃς τὸ ζωνάρι, καὶ ὁ ἀδελφός σου ἐμπόδισέ σε. καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀγάπην ὁποῦ ἔχεις πρὸς ἐμένα, ἀπέστειλά το κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν ἀλλὰ δέξου καὶ ἐτοῦτο. καὶ ὁ

Θεὸς ὁποῦ δίδει δύναμιν ἐκείνων ὁποῦ τὸν ἀγαποῦν, ἄμποτε νὰ σᾶς δώσῃ δύναμιν νὰ περιπατῆτε ἐπάνω εἰς τοὺς σκορπίους καὶ ὀφίδια καὶ εἰς ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ διαβόλου, διὰ νὰ φύγητε τὰς τέχνας του τὰς πολυποικίλους, καὶ νὰ φθάσετε εἰς μέτρον πνευματικῆς ἡλικίας". ταῦτα τὰ λόγια ἔστωντας νὰ τὰ εἰπῇ ὁ ἅγιος, ἐδέχθηκα τὸ τίμιον ἐκεῖνο ζωνάρι ἀπὸ τὸ χέρι του, καὶ ἀσπασάμενος αὐτό, ὥρισεν ἐκεῖνος καὶ ἐκάθησα.

καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην ἦλθε μία γραία μαυροφορεμένη καὶ κατὰ πόδι της ἄλλη μία νεώτερη, ἡ ὁποία ἔδειχνε καὶ αὐτὴ διὰ καλογραία. τὸ λοιπὸν ἡ γραία ἐκείνη ἐπροσκύνησε τὸν ἅγιον, καὶ ὁ ἅγιος εἶπέ της· „τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ ἅγιον νὰ φυλάξῃ τὴν ψυχήν σου, καὶ τὸ κορμί σου καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον". καὶ ὥρισε νὰ καθήσῃ. τὸ λοιπὸν τὸν ἐπροσκύνησε καὶ ἡ ἄλλη, ὁ δὲ ἅγιος ἐστράφη παρευθὺς καὶ ἐμανιώθη καὶ ὠργίσθη της πολλλά, καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ δὲν ἠξεύραμεν τίποτες, τὸν ἐπαρακαλέσαμεν νὰ καθήσῃ μαζύ μας, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπήγαμεν νὰ γευθῇ καὶ αὐτή. καὶ ὁ ἅγιος ἠγανάκτησε καὶ εἰς ἡμᾶς, διὰ τί ἐπαρακαλέσαμεν δι' αὐτήν. καὶ λέγει τον ἡ Θεοδώρα ἐκείνη ὁποῦ τὸν ὑπηρέτα· „αὐθέντη καὶ αὐτὴ δούλη εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ καλογερικὸν σχῆμα φορεῖ, διὰ ποίαν αἰτίαν τὴν ὀργίζεσαι, ὥρισέ την καὶ αὐτὴν νὰ καθήσῃ". καὶ ὁ ἅγιος ἔστωντας νὰ τὴν ἰδῇ καὶ αὐτὴν ἄγρια, λέγει της· „διὰ τί ἐλάλησες ὡσὰν μία γυναῖκα λωλὴ καὶ εἶπες νὰ καθήσῃ σιμά μου δαίμονας; ἀλλὰ ὡς φαίνεται τὸ σχῆμα της σέ γελᾶ. καὶ ἀλλοιοτρόπως ὅτι ἐδῶ δὲν ἦλθε διὰ πίστιν, ἀλλὰ διὰ δοκιμὴν μοναχά" καὶ ἐπῆρεν ὁ ἅγιος τὸ ποτῆρι γεμάτον κρασί καὶ ἐμάζωξε ψίχαις ἀπὸ τὴν τράπεζαν καὶ ἔβαλε μέσα, καὶ ἐσήκωσε τὸ χέρι ἐκεῖνο ὁποῦ τὸ ἐκράτει εἰς τὸν ἀέρα, καὶ κάμνοντας πῶς τὸ δίδει κανενὸς εἶπε τῇ φαινομένῃ ἐκείνῃ καλογραίᾳ· „ὦ θύγατερ τοῦ διαβόλου, δὲν βάνεις τέτοιας λογῆς μέσα εἰς τὸ ποτήριον τῆς μαγείας σου, καὶ ποτίζεις ψυχὰς ὁποῦ δὲν πταῖσιν, διὰ νὰ τὰς κάμῃς νὰ σὲ ἀγαποῦν; δὲν ὥρισες τὴν χθεσινὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦτο τὸ μοναστήριον ἡγούμενον καὶ οἰκονόμον, καὶ τὰ ὅμοια ἐτουτονῶν ἔκαμες, καὶ τοὺς ἐσυγχώρεις νὰ κάμωσι τοῦ δαίμονος τὸ θέλημα τὴν πορνείαν; διὰ ποῖον τρόπον κακορίζικη ἐνδύνεσαι τὸ σχῆμα αὐτὸ τῆς καλογερικῆς, διὰ νὰ γελάσῃς μὲ αὐτὸ τὸν σταυρωθέντα Κύριον; ἀλλὰ ἐκεῖνος Θεὸς εἶναι, καὶ γελασμὸν δὲν ἐνδέχεται. τὸ λοιπὸν εἰπέ μου ταλαίπωρη, τίνος χάριν ἐνδύνεσαι αὐτὸ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ σχήματος κάμνεις καὶ χαίρεται ὁ φιλοβόρβορος δαίμων τῆς πορνείας, καὶ παροργίζεις τὸν φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα Θεόν. οὐαί εἰς ἐσένα ταλαίπωρη καὶ ἀδιάντροπη, ὅτι ἐμόλυνας τὸ ἅγιον σχῆ-

μα καὶ τὴν θεϊκὴν ἀναγέννησιν, τὴν ὁποίαν ἐπῆρες δι' αὐτοῦ τοῦ σχήματος. διὰ τοῦτο ἀρνήθης τὸν κόσμον, ἵνα διὰ τῆς μαγαρισμένης μαγείας τῶν δαιμόνων νὰ σύρῃς ὅλους εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου τὴν ἀδιάντροπον. Κύριον τὸν Θεὸν εὐλαβοῦμαι, ἀμὴ ἐτούτην τὴν ὥραν ἤθελα σὲ παραδώσῃ τῶν δαιμόνων, τῶν ὁποίων θυσιάζεις τὰ ὀρνίθια, διὸ τοὺς ὁποίους κάμνεις τὰ ἠγαπημένα σου μαγικά, ὅπως αὐτοὶ οἱ δαίμονες νὰ σὲ ἐξετάσουν καὶ νὰ σὲ φανερώσουν ὅλων τῶν ἀνθρώπων. ὦ ποία ἐκαταστάθης μιαρὰ καὶ παμμίαρη. καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐσηκώθη καὶ τὴν ἐκλώτσησε μὲ τὸ ποδάρι του, εὐγάνοντάς την ἔξω εἶπε· „μακρύνατε ἀπὸ ἐμένα ὅλοι ἐσεῖς ὁποῦ κάμνετε τὴν ἀδικίαν". καὶ ἐστράφη καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ κρεββάτι του· καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἀπὸ τὸν φόβον μας ἐγινήκαμεν ὥσπερ πέτραις, καὶ ἐσταματήσαμεν μὲ μεγάλην σιωπήν. ἐκείνη δὲ ἡ ταλαίπωρος ἔστωντας νὰ ἡξεύρῃ, ὅτι ὅσα τῆς εἶπεν ὁ ἅγιος, ἀπὸ τὰ πολλὰ ὁποῦ εἶχε καμωμένα εἶπέ της τὰ ὀλιγώτερα, ἐτρόμαξε καὶ ἐσταμάτησεν ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐφώναζε λέγουσα· „ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, πάντα ὅσα μοῦ εἶπες ὅτι ἔκαμα, ἀληθινὰ εἶναι καὶ κανένα ψεῦμα δὲν εἶπες οὐαὶ εἰς ἐμένα τὴν ἄσωτον. τί νὰ κάμω ἡ ἁμαρτωλή, ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ἐσκέπασαν τὴν κεφαλήν μου, ὡς τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν μου περισσότερον εἶναι ἀπὸ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ἅγιε τοῦ Θεοῦ, βοήθησόν μοι καὶ κάμε φιλίαν εἰς τὴν ψυχήν μου διὰ νὰ μὴν χαθῇ καὶ πεμφθῇ εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ" ἐτοῦτα καὶ περισσότερα ὡσὰν τὰ εἶπε κλαίοντας, εἶπε πρὸς τὸν ἅγιον ἡ ἀμμᾶ Θεοδώρη· „Κύριέ μου, βλέπεις πόσα μετανοεῖ; ἐλέησέ την καὶ δέξου την μετανοοῦσαν καὶ βοήθησέ την μὲ ταῖς ἁγίαις σου εὐχαῖς. διατὶ ἡξεύρω ὅτι δέν θέλει τὴν διώξῃ ὁ Κύριος, ἔστωντας ὁποῦ νὰ παρακαλέσῃς ἐσὺ διὰ λόγου της". καὶ ὁ μακάριος Βασίλειος λέγει πρὸς αὐτήν· „ὦ πόσον κακὸν εἶναι νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ἄνθρωπον νοητῶς, διατὶ ἐγὼ βλέπω τὸν σατανᾶν ὁποῦ κάθεται εἰς τοὺς ὤμους της, ὡσὰν μικρὸν πίθηκα, ἤγουν μαϊμοῦ, παχὺν, λιπαρὸν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἔργων της τῶν κα ὧν καὶ καλεῖ την, καὶ λέγει την μητέρα, καὶ αὐτὴν καλοῦντα ἐκεῖνον ἐδι όν της παιδί, καὶ εἰς τὸν ἀιῶνα δὲν θέλουν χωρήσει ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, διατί δὲν εἶναι συγχώρησις εἰς τόν θάνατόν της, διότι δὲν ἀφίνει τὴν πορνείαν καὶ τὴν μαγικὴν τέχνην". λοιπὸν εὐγῆκεν ἔξω ἡ Θεοδώρα, καὶ ἐρωτᾷ την ἂν εἶναι καὶ ἀφήσῃ εἰς τὸ ἑξῆς τὴν πονηρὰν της ἐργασίαν, καὶ ἐκείνη ἀπεκρίθη· „ναί, κυρία μου, μετανοῶ, μόνον νὰ μὲ δεχθῇ ὁ ἅγιος". τότε ἐμβῆκε μέσα ἡ Θεοδώρα καὶ λέγει τῷ ἁγίῳ „Κύριέ μου εἶπεν ἡ πεπλανημένη νὰ μετανοήσῃ". λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ ἅγιος· „μὴν τὴν πιστεύσῃς παντελῶς, διότι λέγει ψεύματα, ὅτι εὐθὺς ὁποῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ πονηρόν της

ἐργαστήριον, τὰ ὅμοια ἢ χειρότερα θέλει κάμῃ, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι κακένα μερτικὸν εἰς ἡμᾶς μὲ αὐτήν".

τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ περάσῃ πολλὴ ὥρα, ἐσηκωθήκαμεν, νὰ πηγαίνωμεν πέρνοντες τὰς εὐχάς του μαζὺ μὲ τὴν εὐλαβῆ ἐκείνην γυναῖκα ὁποῦ ἐκάθητο μὲ ἡμᾶς, διατὶ ἡ στράτα μας ἦτον μακρυνή, διατὶ ἀπὸ τὸν τόπον ὁποῦ λέγουν τὰ ἕξη μάρμαρα, ἀπὸ ἐκεῖ ἦτον αἱ γυναῖκες. τὸ λοιπὸν ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεριπατούσαμεν μαζύ, ἠρώτουν ἐκείνην τὴν γυναῖκα ὁποῦ εὐλόγησεν ὁ ἅγιος μαζύ μας, διατὶ ἡ ἄλλη ἐντρεπομένη ἐπερι-πάτει ἐμπρὸς ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ποία εἶναι αὐτή, καὶ ἀπὸ ποῖον τόπον. καὶ ἐκείνη εἶπεν· „ἔτσι αὐθέντη μου, διατὶ οἱ ἀγαπητικοί της εἶναι ἄμε-τροι, καὶ πολλαῖς φοραῖς τὴν εἶπα διὰ τὸν ἅγιον, διὰ νὰ ἐντραπῇ καὶ νὰ σωφρονισθῇ, καὶ αὐτὴ ἐπείραζέ με λέγουσα γιὰ σύρε με νὰ ἰδῶ τὴν ἁγιωσύνην του, καὶ ἂν εἶναι νέος ἐγὼ νὰ τὸν κάμω νὰ μισήσῃ τὴν ἁγιωσύνην του, καὶ νὰ ἀγαπήσῃ ἐμένα. τὸ λοιπὸν ἐγὼ πολλὰ τὴν ἐπαράγγειλα νὰ παύσῃ ἀπὸ τὸν σκοπόν ἐκεῖνον καὶ δὲν τὴν ἐκατά-πεισα· καὶ τώρα ἀδιαντροπεύθη καὶ ἠκολούθησε μαζύ μου καὶ ἂν ἐπάθαινε τίποτε κακόν, οἱ ἀγαπητικοί της ἐμένα ἤθελαν τιμωρήσει. τὸ λοιπὸν ἀδελφοὶ ὅσα εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ δίκαιος ἐκεῖνος ὅλα ἀληθινὰ εἶναι, καὶ μὲ δικαιοσύνην τὴν ἀπεδίωξε, διατὶ πολλὰς ψυχὰς ὄχι μο-ναχὰ λαικῶν, ἀλλὰ καὶ καλογέρων ταῖς ἔβαλεν εἰς τὸν θάνατον. ἀλλ' οὐδὲ ἐγὼ δὲν ἔλειψα νὰ μὴν τὴν παραγγέλω διὰ νὰ ἄπρεπα καμώμα-τα, καὶ αὐτὴ ἐκεῖνα ὁποῦ την ἔλεγα τὰ ἐλογαρίαζε ὅτι εἶναι φλυαρίσ-ματα, καὶ ἐγέλα, καὶ ἐχαλατούριζε, καὶ ἔκαμνε χειρότερα καμώματα ἀπὸ τὰ πρῶτα". ἐτοῦτα ὁμιλούσαμεν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ ἐδιάβηκε κάθε εἷς εἰς τὴν στράταν του.

καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἀπελθόντος μου πάλιν πρὸς τὸν ὅσιον, ἔτυχα καὶ τὴν γραίαν ἐκείνην ἐκεῖ. καὶ ἐρωτήσας αὐτὴν περὶ τῆς μο-ναχῆς ἐκείνης, ἔμαθα ὅτι εἰς χειρότερα ἁμαρτήματα τοὺς ἀγαπητικούς της πληθύνουσα κάμνῃ, ὥστε ἐθαύμασα τὴν πρόρρησιν τοῦ ἁγίου, καὶ ἐδόξασα τὸν Κύριον, ὁποῦ εἰς ταῖς ὑστεριναῖς ἡμέραις ἔδειξε τοι-οῦτον λαμπρὸν ἄνθρωπον.

ἄλλον καιρὸν πάλιν κρατηθεὶς ἀπὸ ἀρρωστίαν ἔπεσα εἰς τὸ κρεββάτι, καὶ καλέσας ἐκεῖνον τὸν ἰατρὸν ὁποῦ εἶχα συνήθειαν νὰ με ὑπηρετᾷ εἰς τὴν ἀσθένειαν μου, ἐζήτουν νὰ τύχω κάποιας βοηθείας. καὶ ὁ ἰατρὸς ἔκρινε νὰ μοῦ δώσῃ καθάρσιον. ἐγὼ δὲ ἐσκληρύνθηκα εἰς τοῦτο· διότι δὲν εἶχα πίει ποτέ καθάρσιον. καὶ ἔστωντας ὁποῦ ἔβαλα εἰς τὸν νοῦν μου τὸν ἅγιον, ἠθέλησα νὰ ὑπάγω εἰς αὐτὸν καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἤθελε φανῇ ἐκείνου ἐκεῖνο νὰ γένῃ. καὶ ἐσηκώθηκα καὶ ἐπῆγα, ἦτον δὲ ὥρα φαγητοῦ, καὶ ὡσὰν ἐπῆγα ἔπεσα εἰς τὰ πο-

δάρια του· καὶ ὁ ἅγιος ἐσήκωσέ με, καὶ ὥρισέ με νὰ καθήσω σιμά του, καὶ προτήτερα ἀπὸ ἐμένα εἶχαν ὑπάγῃ κάποιοι πτωχοί εἰς αὐτόν, καὶ ἔτρωγαν μαζύ, καὶ κρατῶν ὁ ἅγιος σκόρδον χλωρὸν ἔτρωγε μὲ τὸ ψωμί, καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι ἔστωντας ὁποῦ ἔτρωγαν καὶ αὐτοὶ σκόρδα, σκόρδου μυρωδία ποσῶς ἐκεῖ δὲν εὑρίσκετο. τὸ ὁποῖον θαυμάζοντας ἐγώ, ἀποκριθεὶς ὁ ἅγιος λέγει μοι· „οὐχί προτήτερα ἀπὸ ἐτούτην τὴν ὥραν ὥρισέ σε ὁ ἰατρὸς νὰ πίῃς καθάρσιον, διὰ νὰ ὑγιάνῃς ὀλίγον; τὸ λοιπὸν δέξου ἐτοῦτο τὸ κλωνάρι καὶ φάγε το". καὶ ἐδέχθηκά το καὶ τὸ ἔφαγα, καὶ ἦτον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔτρωγε καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἤθελα πιάσῃ σκόρδον, ἔστωντας ὁποῦ ἐβαρυόμουν τὴν μυρωδίαν του καὶ τότε τὸ ἔφαγα, καὶ δὲν ἔβαλα εἰς τὸν νοῦν μου τὴν μυρωδίαν του, ὥστε ἐθαύμαζα τὸ πῶς ἄλλαξε. γεμίσας δὲ καὶ τὸ ξύλινον ποτήριον κρασί ἄδολον, ἔδωκέ μου το νὰ τὸ πίω. καὶ τὸ ἐσφράγισε τρεῖς φοραῖς μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. τὸ λοιπὸν ἔτσι εὑρισκόμενοι ἡμεῖς εἰς αὐτά, κάποιος φιλόχριστος ἐλθὼν ἔδωκε τῷ ἁγίῳ μίαν ζυγὴν ὑποδήματα τομαρένια. καὶ ὁ αὐθέντης τοῦ ὁσπητίου ἐρχόμενος ἔστωντας ὁποῦ τὰ εἶδε, λέγει τῷ ἁγίῳ „πάτερ ἅγιε, ἐσένα δὲν εἶναι ἁρμόδιον νὰ βαστᾶς τέτοιας λογῆς ὑποδήματα, ἔστωντας ὁποῦ εἶσαι ἅγιος. ἀμὴ ἐμένα ὡς ἁμαρτωλὸς ὁποῦ εἶμαι πρέπουν" καὶ ὁ ἅγιος ἀπεκρίθη· „ἄφες τὰ νὰ κείτονται εἰς τὸν τόπον τους ἐπειδὴ ἄλλα δὲν ἔχω". πάλιν λέγει ἐκεῖνος· „πάτερ, ἐσένα θέλουν σοῦ δώσει καὶ ἄλλα, ἀμὴ ἐτοῦτα πλέον ἀπὸ τὰ χέρια μου δὲν πέρνονται". λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος „ἀλήθεια, ἀδελφέ, πέντε ζευγάρια ὑποδήματα ἔχεις καὶ δὲν σὲ φθάνουν, ἀλλὰ ἦλθες νὰ πάρῃς καὶ τοῦ πτωχοῦ γέροντος τὴν μίαν ζυγὴν, βλέπε τί θέλει σοῦ συμβῇ διὰ τοῦτο, τὸ καλλίτερον ζευγάρι ἀπὸ τὰ ὑποδήματα ὁποῦ ἔχεις θέλῃς χάσῃ". καὶ ἐκεῖνος καταφρονήσας τὸν λόγον τοῦ ἁγίου, ἐπῆρέ τα καὶ ἐδιάβηκε καὶ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν ἔστωντας ὁποῦ ἐπῆγεν εἰς τὸ λουτρὸν νὰ λουστῇ, μὲ δοκιμὴν ἔμαθε τὸ πρᾶγμα. ἔστωντας ὁποῦ ἔπαθεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἐπροεῖπεν ὁ ἅγιος. καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον περισσότερον ἐτίμα τὸν ἅγιον, καὶ τὸν ἐθαύμαζε καὶ ἐγὼ ὡς καθὼς τὸ ἐπροεῖπον ὅτι ἔφαγα τὸ σκόρδον καὶ ἔπια καὶ τὸ ἕνα ποτήριον τὸ κρασί, ὅσον εὑρισκόμουν ἐκεῖ εἰς τὸν ἅγιον καλὰ ἤμουν. καὶ ἐπειδὴ ἐπῆγα εἰς τὸ ὁσπήτιον μου, ἄρχισεν ἡ καρδία μου νὰ ταράσσεται καὶ τὰ μέσα μου ὅλα ἀνακατώνουνταν, μὴ ὑπομένοντας τὴν μυρωδίαν τοῦ σκόρδου ὁποῦ ἦλθεν εἰς τὴν μύτην μου. καὶ ἄρχισα νὰ βιάζωμαι πολλά τὸ λοιπὸν ἔτσι εὑρισκόμενος εἰς λογισμὸν πολὺν καὶ τόσον ἀνακατώθηκεν ἡ κοιλία μου, καὶ τόσον ἐξέρασα, ὥστε ὁποῦ εγίνηκα ὡσὰν ὕφασμα τῆς ἀράχνης ἀσθενὴς καὶ ἀδύναμος. τὸ λοιπὸν εἰς ὀλίγον

σηκωνόμενος ἐκ τῆς ἀρρωστίας, τὸν Θεὸν ἐδόξασα, ὁποῦ μοῦ ἔδωκε τὴν ὑγείαν μου διὰ μέσου τοῦ ἁγίου του, ἔτσι εὔκολα καὶ ὀγλήγωρα. καὶ ἀπὸ τότε οὐδὲ τὴν κεφαλήν μου δὲν ἐπόνεσα, οὔτε ἄλλο μέλος τοῦ κορμίου μου ἕως δεκαπέντε χρόνους. κάποιος δὲ κρασοποῦλος ἐργαστηριάρης γνώριμος τοῦ ἁγίου, βλέποντας τὸ ἐργαστήριόν του πῶς ἐπήγαινε τὰ ὀπίσω, ἦλθε πρὸς τὸν ἅγιον παρακαλῶντάς τον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σπῆτί του, καὶ ὁ ἅγιος ἐσηκώθη καὶ ἐδιάβη, καὶ ἐκεῖνος τὸν ἐδέχθη μὲ μεγάλην φιλίαν καὶ ἐκάλεσε καὶ πολλοὺς πτωχοὺς εἰς τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ. καὶ τὴν αὐρινὴν ἡμέραν λέγει πρὸς τὸν ἅγιον· „πάτερ ἅγιε, ἂς μὴν σοῦ φανῇ βαρὺ νὰ ἔλθῃς καὶ εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ παιδός σου, διὰ νὰ εὐλογήσῃς τὰ ἀγγεῖα ὁποῦ εἶναι μέσα μὲ τὸ κρασί. καὶ πλέον πρῶτα νὰ μᾶς εὐλογήσῃς καὶ ἡμᾶς". καὶ καμπόσοι φίλοι ἐκείνου τοῦ ἐργαστηριάρη ἐδιάβησαν μαζὺ μὲ τὸν ἅγιον καὶ τοῦ ἔδειχναν τὰ ποδάρια νὰ τὰ εὐλογήσῃ, καὶ ὁ ἅγιος ἔκαμεν εὐχὴν καὶ εὐλόγησέ τα ὅλα, καὶ ἐλθὼν εἰς ἕνα τῶν ἀγγείων ὁποῦ ἐχωροῦσεν ἕως δεκαπέντε ξιστία, λέγει ἐκείνῳ τῷ κρασοπούλῳ· „κατὰ ἀλήθειαν, ἀδελφέ, ὅλα σου τὰ ἀγγεῖα τὰ εὐλόγησα, ἀμὴ ἐτοῦτο θέλω νὰ τὸ τσακίσω". καὶ ὁ καθαροπότης „μή, τίμιε πάτερ, ἀλλὰ μάλιστα εὐλόγησέ το καὶ αὐτὸ διὰ νὰ εὐοδώσῃ, διατὶ βλέπω τὸν βιόν μου καὶ ὀλιγοστεύῃ καὶ ἀπὸ τοῦτο φοβοῦμαι μήπως καὶ ἔλθω εἰς παντελῆ πτωχείαν, διατὶ ὅλη μου ἡ πραγματεία εἰς χρέος στέκει". καὶ ὁ ἅγιος λέγει του· „ἠξεύρω το καὶ ἐγώ, ἀλλὰ ἐτοῦτο νὰ τὸ τσακίσω στέκεται, διὰ νὰ σὲ λυτρώσω ἀπὸ μεγάλον κίνδυνον" πάλιν λέγει ἐκεῖνος· „τὴν κεφαλὴν τὴν ἐδικήν μου σύντριψον, μόνον ἐτοῦτο μὴν τσακίσῃς". καὶ ὡσὰν τὸν ἐπαράλεσεν ἔτσι, ὁ ἅγιος, εὑρίσκοντας κομμάτι ξύλον κούτσουρον, ἐσήκωσέ το ὑψηλὰ καὶ ἐκατέβασέ το καὶ ἐτσάκισέ το τὸ ἀγγεῖον, καὶ παρευθὺς ἐχύθη καὶ τὸ κρασὶ τὸ ὁποῖον ὅταν τὸ εἶδεν ὁ ἐργαστηριάρης καὶ ὅσοι εὑρέθησαν ἐκεῖ, ἐμέμφονταν τὸν ἅγιον κρυφά τους. τὸ ὁποῖον γνωρίσας ὁ ἅγιος, ἐπῆρεν ἕνα καλάμι ὁποῦ ἐκείτετο ἐκεῖ, καὶ ὅλοι βλέποντες, ἔσυρε μέσα ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον ὁποῦ ἐτσακίσθη ἕνα φίδι ὁποῦ ἦτον τὸ μῆκός του ἕως τρεῖς πῆχες, τὸ ὁποῖον ἦτον ψόφιον ὁποῦ εἶχε ψοφίσῃ ἐκείνην τὴν ὥραν, καὶ ἦτον πρισμένον καὶ βρῶμον περισσὸν ἔπεμπεν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· „διατί, ὦ παιδία μου, μέμφεσθε εἰς τὰς καρδίας σας πῶς ἔκαμα κακόν, ἰδέτε ἐτοῦτο τὸ μέγα θαῦμα, ἆρα πόσοι ἔμελλον νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τοῦτο; καὶ εἰς πόσους πειρασμοὺς ἔμελλε νὰ καταντήσῃ ἐτοῦτος ὁ ταλαίπωρος. τὸ λοιπὸν τάχα ἀρέσει ἐσᾶς ἐτοῦτο," καὶ ρίψας τὸ φίδι ἐμπρὸς εἰς ὅλους, εὐγῆκεν ἔξω καὶ ἐκάθησε. τὸ ὁποῖον ἔστωντας νὰ τὸ ἰδοῦν ὅλοι τους ἐτρόμαξαν καὶ πίπτοντες εἰς τὰ ποδάρια του ἐζητοῦσαν συμπάθειαν εἰς ὅσα

ἐκρυφομιλοῦσαν διὰ λόγου του καὶ ὁ ἅγιος λέγει πρὸς αὐτούς „ὁ Κύριος εἶναι φροντιστὴς ὁλονῶν, αὐτὸς ἄμποτες νὰ δώσῃ καὶ ἐσᾶς, καὶ ἐτούτων ὅλων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ ἐτοῦτο νὰ μὴν τὸ φανερώσητε τινὸς ἕως ὁποῦ ζῶ, ἢ ὥστε νὰ μὲ πάρῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ζωὴν τούτην, διατί Αὐτὸς εἶναι ὁποῦ κάμνη τὰ τοιαῦτα διὰ μέσου ἡμῶν τῶν ἀναξίων δούλων Αὐτοῦ χάριν διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἐδικήν σας, ὁποῦ πιστεύετε εἰς αὐτόν". καὶ ἀπὸ τότε ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἐπρόκοψεν εἰς πολλὰ πληρώσας καὶ τὰ εἴ τι ἐχρεώστει.

καὶ ἄλλην φορὰν πάλιν πηγαινάμενος εἰς αὐτὸν ηὗρα ἐκεῖ τινὰ ἄνθρωπον ὁποῦ ὡμίλει παραβολικῶς καὶ διατὶ ἦτον οἱ λογισμοί του διεστραμμένοι, γελώντων αὐτὸν τῶν πονηρῶν δαιμόνων, πῶς μέλλει νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν θεοφύλακτον ταύτην πόλιν, ὡς καθὼς τὸ ἐκατάλαβα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ τέλος τῶν λόγων του· θέλοντας λοιπὸν ὁ μακάριος νὰ τὸν πληροφορήσῃ πῶς ὁ σκοπός του εἶναι εὔκαιρος καὶ πῶς νὰ τὸν ἀφήσῃ τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον καὶ νὰ προσκολληθῇ μὲ τὸν Κύριον, ἐσήκωσε τὰ ὀμμάτια του πρὸς ἐμένα ὁποῦ ἐκαθόμουν σιμά του, διατὶ ἦτον ὁποῦ ἔβλεπε μαζύ του ἐπάνω, καὶ ἐγέμωσέ με θεικὴν εὐφροσύνην καὶ χαρὰν πολλήν, καὶ ἐνέσταξεν εἰς τὴν ψυχήν μου θεϊκὸν πόθον, καὶ παρευθὺς ἀνοίγοντας τὸ στόμα μου, ἄρχισα νὰ ὁμιλῶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ὄχι ἐκεῖνα ὁποῦ ἤξευρα, ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁποῦ τὸ θεϊκὸν ποτὲν ἐκεῖνο ἐνέσταξεν εἰς τὴν καρδίαν μου. τὸ λοιπὸν εἰς πολλὴν ὥραν ὁμιλοῦντός μου μὲ ἐκεῖνον, εἶπα του τὰ ὅσα εἶχα καμωμένα ἐκ νεότητός μου, καὶ εἶπά του καὶ διὰ τὸν σκοπὸν ἐκεῖνον ὁποῦ εἶχε νὰ βασιλεύσῃ, πῶς ἦτον ψεύτικος, διατὶ ὁ τοιοῦτος σκοπὸς δαιμονικὸς εἶναι ἀλλὰ τὸ περισσότερον νὰ γένῃ καλόγερος, καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως ἐπιτυχεῖν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ ὁπόταν ἔλθῃς ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ στέκῃς καταφρονητικῶς, ἀλλὰ πρέπει σου πάραυτα ὁποῦ νὰ ἔλθῃς, νὰ ρίπτῃς τὸ κορμί σου εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ φιλῇς τὰ ἴχνη τοῦ τιμίου πατρός, καὶ νὰ ζητῇς εὐχὴν ὅπως νὰ σοῦ γένουν εὐοδωμένα τὰ περιπατήματα ὁποῦ κάμνεις διὰ τὸν Θεόν ἐτοῦτα καὶ περισσότερα λέγοντάς του ἐγὼ ἔστωντας νὰ κατανυχθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀνεστέναξεν βαρέως καὶ, δάκρυα πολλὰ ἔχυνε. τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁποῦ ἀπέρασε πολλὴ ὥρα, ἐσηκώθηκα νὰ ὑπάγω, ἠκολούθησέ μου καὶ ἐκεῖνος, καὶ φθάνοντας με εἰς τὸν τόπον τὸν ὀνομαζόμενον φιάλην, ἐπαρεκάλει με πάλιν νὰ τοῦ εἰπῶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τὸν ἐνουθέτησα, ἀλλὰ ἡ χάρις ἔστωντας νὰ παρθῇ ἀπὸ ἐμένα, ἀλησμόνησα ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ εἶπα, ἐτοῦτο μοναχὰ τοῦ εἶπα, μὴ γελᾶσαι, ἀδελφέ, ἐγὼ δὲν ἠξεύρω, οὐδὲ ποῖος εἶσαι, οὐδὲ ἀπὸ ποῦ, οὐδὲ τί σὲ εἶπα ἠξεύρω. ἀλλὰ ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος σοῦ τὰ ἐφανέ-

ρωσε διὰ μέσου μου τὸ λοιπόν, ἀγαπητέ μου, ἐκεῖνα ὁποῦ ἤκουσες, σπούδασε νὰ τὰ τελειώσῃς, καὶ εἰς τὸν Κύριον μὲ ὅλην σου τὴν ψυχὴν κολλήθητι, ἀφήσας τὰς εὐκαίρους φαντασίας, ὅπως νὰ σοῦ εὔγῃ εἰς καλὸν καὶ τώρα καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ὕστερον ἀσπασάμενοι ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, ἐπῆγε κάθε εἰς τὴν στράταν του· τὸ λοιπὸν ἐτοῦτος ὁ ἄνθρωπος εἰς κοντολογίαν ἔγινε καλόγερος καὶ ἐδιάβη εἰς κάποιον ὄρος κακοπεριπάτητον σιμὰ εἰς τὸ Νικομόδρι καὶ ἐτελείωσε τὴν ζωήν του ἐκεῖ μετὰ ἡσυχίας ἐν στενοτάτῃ καλύβῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς τὸν ἅγιον κάθε τρεῖς χρόνους μίαν φορὰν καὶ πέρνοντας τὰς εὐχάς του ἐστρέφετο πάλιν εἰς τὸν τόπον του, εὐχαριστῶν τῷ ἁγίῳ πατρὶ καὶ ἐμένα τῷ ἁμαρτωλῷ, ὁ ὁποῖος τελειώσας τὴν ζωήν του καλά, ἐμετρήθη εἰς τὸ μέρος τῶν σωζομένων, ἀξιωθεὶς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. μακάριος Κοσμᾶς τὸ ὄνομά του.

καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀπέρασεν τὸ ὀλίγον καὶ δὲν τὸ εἶπα, τώρα θέλω νὰ τὸ εἰπῶ ποτέ καιρὸν καθεζομένου μου πρὸς τὸν ἅγιον, κάποιος ἱερεὺς πολλὰ γέρων ἦλθε πρὸς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τοῦ ἤφερε μίαν προσφορὰν κλησαριστὴν καὶ πωρικά καὶ ἐτοῦτος ὁ ἱερεὺς ἦτον ὁποῦ ἐνόρευε εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς, ὁποῦ εἶναι σιμὰ εἰς τὸ Ἀρεοβύνδι. τὸ λοιπὸν ὡσὰν ἦλθεν εἰς τὸν ἅγιον, βάνωντας ἐκεῖνα, ὁποῦ ἔφερεν ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν, ἔδεσε τὰ χέριά του, καὶ ἐστέκετο μετὰ εὐλαβείας καὶ ὁρίζοντάς τον ὁ ἅγιος νὰ καθήσῃ, ἐτρώγαμεν μαζὺ ἀπὸ ὅτι ἔστειλεν ὁ Θεός. τὸ λοιπὸν ἐκεῖ ὁποῦ ἐτρώγαμεν, ὁ ἱερεὺς ἐμέτρα πόσαις φόλαις ἔδωσεν εἰς τὰ πωρικά, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἅγιος λέγει του· „ἀδελφέ, τί πικραίνεσαι εἰς τὸ ἀγόρασμα τῶν πωρικῶν, δέκα φολῶν μὴν κοπιάζῃς". καὶ ὁ ἱερεὺς ἔστωντας ὁποῦ ἤκουσεν ἐκεῖνα τὰ λόγια ἐθαύμασε καὶ ἐκάθετο μὲ τρόμον πολὺν δοξολογῶν τὸν Θεὸν ὅτι τοιοῦτον ἅγιον ἐφανέρωσεν εἰς ταῖς ὑστεριναῖς ἡμέραις ἀκόμη καθημένων ἡμῶν, νὰ καὶ μία γυναῖκα τὸ ὄνομά της Θεοδότη καὶ ἔρχεται, ἡ ὁποία ἐβάστα καὶ παιδὶ ὁποῦ ἐβύζανεν εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ ἔστωντας νὰ εἶναι τιμημένη, διὰ παντὸς ἦτον ἀκολουθοῦσα τῇ Μητρὶ τοῦ Κυρίου ὁποῦ τιμᾶται εἰς τοὺς ὁδηγούς, καὶ προσπεσοῦσα τῷ ἁγίῳ ἔδωκεν ἐκεῖνα τὰ χαρίσματα τὰ ὁποῖα ἐβάστα. τὸ λοιπὸν ὥρισέ την καὶ ἐκείνην καὶ ἐκάθησε, καὶ ἐπειδὴ τὸ παιδί της ἦτον ἀσθενημένον, ἐζήτα νὰ τοῦ εὐχηθῇ, διατὶ ὅσα παιδία ἤθελε κάμῃ τεσσάρων χρόνων ἢ πέντε ἐγίνοντο, ἔπειτα ἀπόθαιναν. τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ κλαίῃ τὸ παιδὶ διὰ ψωμί, ἐπῆρεν ὁ ἅγιος ἕνα κομμάτι καὶ τοῦ τὸ ἔδωκεν εἰπὼν μὲ πρόσωπον χαιράμενον,—τάχα πῶς τὸ λέγουν τοῦ παιδίου τὸ ὄνομα, ἀλλὰ ὡς βάνω εἰς τὸν νοῦν μου Λέων καλεῖται. εἶτα λέγα πρὸς τὴν μητέρα του·

„διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην ὁποῦ ἔχεις πρὸς τὴν ἀειπάρθενον Θεοτόκον ὁποῦ τιμᾶται εἰς τοὺς ὁδηγούς, ἀπὸ τώρα ὁ Κύριος θέλει σοῦ χαρίσαι ἐτοῦτο τὸ παιδὶ ὑγιέστατον, καὶ θέλεις τὸ ἰδῇ νὰ προκόψῃ καὶ νὰ γένῃ καλόγερος καὶ κληρικὸς καὶ εἰς τοῦτο θέλεις χαρῇ πολλά. πλὴν ἂν κάμῃς ἄλλα παιδία, θέλουν πάθη καὶ αὐτὰ τὰ ὅμοια τῶν πρώτων“ ταῦτα ἀκούσασα ἡ γυναῖκα ὡσὰν ἀπὸ στόμα προφήτου καὶ θαυμάσασα, ἐσηκώθη καὶ ἐπροσκύνησε τὸν ἅγιον, τὰ ὁποῖα ἔγιναν, ὡς καθὼς τὰ εἶδα ὡς ἐγὼ ὁποῦ ἐτελειώθησαν καὶ δοξάζω τὸν Θεόν

ἄλλην φορὰν πάλιν καθεζόμενος πρὸς τὸν ἅγιον, κάποιος φίλος του ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐζήτα νὰ πάρῃ εὐλογίαν, διατὶ ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ μακρινὴν στράταν, καὶ ὁ ἅγιος ἔστωντας νὰ προϊδῇ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔμελλε νὰ τοῦ συναντήσουν, ἔλεγεν· „ὁ ποταμὸς ὁ Χελιδὼν, δὲν βλέπω πῶς κακῶς μὲ ἔκαμεν, ἀλλὰ ἐὰν ἐπικαλεσθῇ ἤθελα τὸν Κύριον διὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ Βασιλείου, ὁ ποταμὸς ὁ Χελιδὼν ἤθελε μὲ λυπηθῇ“. ἐτοῦτα τὰ λόγια λέγοντας ὁ ἅγιος πολλαῖς φοραῖς, ἔβλεπεν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡμεῖς θαυμάζοντες. καὶ ἐκεῖνος φοβούμενος, διατὶ δὲν ἤξευρε τί λέγει ὁ ἅγιος περνοντας τὰς εὐχάς του, ἐδιώβηκε χαρούμενος, πεμπόμενος ἀπὸ τὸν αὐθέντην του εἰς τὰ ἀνατολικὰ μέρη. περιπατήσας δὲ τὴν στράταν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν δὲν τὴν ἀπέρασε ποτέ του, ἔφθασε καὶ εἰς ἕνα ποταμόν, ὁ ὁποῖος ποταμὸς μοναχὰ ἀπὸ τὴν θεωρίαν του ἐφαίνετο μεγάλος εἰς ὅσους τὸν ἤθελαν ἰδῇ, διὰ τί εἰς τὸ ἀπέρασμα τοῦ πλάτους ἔτσι ἔρχεται ὀξέα, ὥστε μηδὲ πουλίου πέτασμα φθάνει μὲ τὴν γληγορωσύνην του, μ᾽ ὅλον τοῦτο ὁποῦ φαίνεται ἁπαλός. τὸ λοιπὸν ὡσὰν τὸν ἔβλεπεν, ἔστωντας νὰ θαρρεύσῃ ἐμβῆκε μέσα, καὶ παρευθὺς ἐπῆρέ τον, ὡς τρομάξας ἀπὸ τὸν φόβον του, ἐφώναξε καὶ εἶπε· „Κύριε, διὰ ταῖς παρακάλεσαις τοῦ ἁγίου Βασιλείου, βοήθησόν μοι τῷ ἁμαρτωλῷ“. καὶ ὡσὰν εἶπε τὸν λόγον, βλέπει τὸν μακάριον ὁποῦ ἐπεριπάτει ἐπάνω εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐπετίμα τὰ νερὰ καὶ πιάνοντός τον ἀπὸ τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου, τὸν ἐπέρασεν εἰς τὴν ἄλλην μερέαν τοῦ ποταμοῦ, καὶ παρευθὺς ἔγινεν ἄφαντος. καὶ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἐδόξαζε τὸν Θεὸν καὶ εὐχαρίστα καὶ τὸν ἅγιον. καὶ περιπατήσας ὀλίγον ἔφθασεν εἰς ἕνα χωρίον, καὶ θέλοντας νὰ σταματήσῃ νὰ ἀναπαυθῇ, ἠρώτα τοῦ χωρίου ἐκείνου τοὺς ἀνθρώπους, πῶς λέγουν τὸ ὄνομα ἐκεῖνου τοῦ ποταμοῦ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μανθάνοντας πῶς καλεῖται χελιδών, ἐθαύμασε τὴν πρόρρησιν τοῦ ἁγίου, διατὶ ἀληθινὰ ὡσὰν τό Χελιδόνι τρέχει ὀγλήγωρα, ἔτσι ἔτρεχε καὶ αὐτός, καὶ πολλοὺς ὁποῦ δὲν τὸν ἤξευραν ἔσυρε καὶ τους ἐχάλασε πνίγοντάς τους, διηγησάμενος δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου τὸ θαῦμα ἐκεῖνο ὁποῦ ἔγινεν εἰς αὐτόν, ἔβαλέν τους εἰς

δοξολογίαν Θεοῦ, ὁποῦ κάμνει καὶ τελειώνει τέτοια παράδοξα πράγματα διὰ τοὺς ὁσίους του· καὶ αὐτὸς εὐχαριστῶντας ἔλεγε· „δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι, ἀλλὰ ἀξίωσον με πάλιν νὰ ἰδῶ τὸν δοῦλόν σου καὶ νὰ καταφιλήσω τὰ τίμια αὐτοῦ ἴχνη". καὶ ἔτσι τελειώσας πάλιν τὴν δουλείαν ὁποῦ τὸν ἔστειλαν, ἐστράφη πάλιν ὀπίσω, καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἅγιον, πίπτοντας εἰς τοὺς τιμίους αὐτοῦ πόδας, εὐχαρίστει ἐξομολογούμενος αὐτῷ καὶ λέγοντας ὁλονῶν τὸ μέγα θαῦμα ὁποῦ εἰς αὐτὸν ἔγινεν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶναι νὰ ἰδῇ τινὰς πῶς εἶναι καλὸν νὰ ἔχῃ τὸν Θεὸν βοηθόν του.

εἰς τὰ μέρη τῆς Θράκης, εἰς τὸ κάστρον λέγω τῆς Ραιδεστοῦ, εἶχα ζευγαλατεῖον ἤγουν μετόχι, τὸ λοιπὸν μέλλοντας νὰ ὑπάγω ἐκεῖ εἰς τὸν καιρὸν τὸν καλοκαιρινόν, διὰ νὰ μαζώξω τοὺς καρποὺς ὁποῦ μᾶς δίδει ὁ Θεὸς, ἐπῆγα εἰς τὸν ἅγιον, θέλοντας διὰ νὰ πάρω συντροφίαν ταῖς εὐχαῖς του, ταῖς ὁποίαις πέρνοντας ταις, ἐπῆγα χαιράμενος. καὶ ἐπῆγα πρὸς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου καὶ παρακαλέσας αὐτὸν πολλὴν ὥραν εἶπα καὶ τοῦτο· „ἅγιε πρωτομάρτυς, ἀπόστολε καὶ ἀρχιδιάκονε τοῦ Χριστοῦ, ἰδοὺ τώρα πηγαίνω τῆς στερεᾶς καὶ τοῦ πελάγους μακρὰν ὁδόν. τὸ λοιπὸν σὺ γένου εἰς ἐμὲ φύλαξ καὶ βοηθὸς εἰς ὅλα τὰ πράγματα, διατὶ ἐγὼ καθὼς ὑπηρέτησα εἰς τὸν ἅγιον καὶ σεβάσμιον ναόν σου, ἔτσι καὶ ἐσὺ ἀπὸ τὴν χάριν, ὁποῦ σὲ ἔδωσεν ὁ Θεός, φάνηθι εἰς ἐμὲ βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ". τοῦτα εὐχήθηκα καὶ ἐπῆγα τὴν ὁδόν μου, καὶ προτήτερα ἀπὸ τοῦτο εἰς τὸ σπῆτι ὁποῦ ἐκάθομαν νοικιακῶς ηὗρα ἕνα χωνάρι, τὸ ὁποῖον ἄξιζεν ἕως δύο ὑπέρπυρα τὸ ὁποῖον ἦτον τῆς θυγατρὸς τοῦ οἰκοκύρι. καὶ ἔστωντας ὁποῦ τὸ ἐζήτησαν καὶ δὲν τὸ ηὗραν ἠρώτησαν καὶ ἐμένα δι' αὐτό. καὶ ἐγὼ ἀπὸ διαβολικῆς συνεργείας ἀρνήθηκα. καὶ εἶπα εἰς τὸν λογισμόν μου, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχασε τὸ χωνάρι, ἔχει πολλὰ καλά, ἀμὴ ἐγὼ πτωχὸς εἶμαι, τὸ λοιπὸν ἂς τὸ πωλήσω καὶ εἴ τι πάρω νὰ τὸ δώσω εἰς τοὺς πτωχούς. καὶ νικήθηκα ἀπὸ τὸν διάβολον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον διατὶ καλὸν εἶναι νὰ λέγῃ τινὰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔκρυψα τὸ ξένον πρᾶγμα, ἐγὼ ἐξομολογοῦμαι τὴν ἁμαρτίαν μου. διατὶ λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος· „ἐξομολογεῖσθε καὶ εὔχεσθε ἕνας διὰ τὸν ἄλλον".

καὶ προσέχετε παρακαλῶ καὶ ἀκούσατε τί με συνέβη ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ παιδεύει τὰ τέκνα του καὶ πάλιν ἐλεεῖ τα. τὸ λοιπὸν ὡς καθὼς τὸ εἶπα πηγαίνοντας τὴν στράταν ἐκείνην ὁποῦ ἠθέλησα νὰ ὑπάγω, ἔχασα τοῦ κουτίτου τὸ σκέπασμα τὸ ὁποῖον ἄξιζε τέσσαρα νομίσματα, ἤτοι τέσσαρα ἄσπρα τοῦ καιροῦ ἐκείνου. καὶ ἔχασα καὶ τὸ χωνάρι μου, ὁποῦ ἄξιζε καὶ αὐτὸ δύο νομίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα μὲ τὸ

νὰ λυπηθῶ πολλά, φαίνεται μοι ὁ ἅγιος εἰς τὸ ὄνειρόν μου καὶ δείχνει μου ἕνα ἀγγεῖον συντετριμμένον καὶ λέγει μοι· „βλέπεις τοῦτο τὸ ἀγγεῖον,“ καὶ ἐγὼ ἀπεκρίθην· „ναί, κύριέ μου, τὸ βλέπω“ καὶ εἶπεν ἐκεῖνος· „ἐὰν τὸ κλέψῃ τοῦτο τινάς, τετραπλάσιον θέλεις τὸ χάσει εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἤτοι καλωσύναις καμωμέναις, εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχει, θέλει δώσῃ τὸ χρεὸς μὲ τετραπλασίαν βάσανον καὶ ἐγὼ πάλιν εἶπα· „καὶ ἐγὼ δὲν ἔκλεψα ἀπὸ κανέναν τίποτες“ καὶ ἐκεῖνος εἶπεν· „ἐσύ ἐπῆρες τὸ ζωνάρι τῆς κοπελὸς καὶ λέγεις πῶς δὲν τὸ ἔκλεψες; καὶ εἶπε καὶ τὸ ὄνομά τῆς“. καὶ ἀπεκρίθηκα πάλιν καὶ εἶπά του· „δὲν τὸ ἔκλεψα, μόνον τὸ εὑρῆκα“. καὶ λέγει μοι· „ἤξευρε, τέκνον, ὅτι ἂν πάρῃ τινὰς πρᾶγμα χαιμένον καὶ ἠξεύρει ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἔχασε καὶ δὲν τὸ δώσει, ὡς κλέπτης κανονίζεται, ἤγουν κατακρίνεται. τὸ λοιπὸν ἐσὺ τί στενάζεις πῶς ἔχασες τῶν ἕξ νομισμάτων τὰ πράγματα, διατὶ ὁπόταν σὲ ἐρώτησαν διὰ τὸ ζωνάρι, ἔπρεπε νὰ τὸ δώσῃς τὸ ξένον πρᾶγμα τὸ λοιπὸν ἔχε τὸν νοῦν σου, νὰ μήν πέσῃς καὶ εἰς χειρότερον πειρασμόν, καὶ δώσῃς μεγαλειτέραν τιμωρίαν. διατὶ οὐδὲ εἰς τὰ πουλιὰ τὸ δίκτυον ἁπλώνεται ἄδικα. διψᾷ γὰρ ὁ σατανᾶς τὸν ἐδικόν σου χαλασμόν, διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ φυλάγεσαι πολλά“. ἐτοῦτο μοῦ εἶπε καὶ ἐδιάβη ἀπὸ ἐμένα, καὶ ἐγὼ σώνοντας εἰς τὸ προάστειον ἐκεῖνο, ἐτελείωσα τὴν δουλείαν ἐκείνην, διὰ τὴν ὁποίαν ἐδιάβηκα. προάστειον δὲ λέγεται ἕνα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ στέκεται μοναχὸν ἢ σπῆτι ἢ ἄλλο τίποτες ὁποῦ νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν χώραν. ἐνθυμούμενος δὲ καὶ τοῦ ἁγίου τὰ λόγια ὁποῦ μοῦ εἶπεν, ἐλυπούμουν, ἐμετανόουν, πῶς εὑρῆκα ξένον πρᾶγμα καὶ δὲν τὸ ἔδωσα, καὶ ἀπὸ τοῦτο ὄχι τετραπλάσια ἔχασα, ἀλλὰ ἑξαπλάσια. ὅμως ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἔγινε, δὲν εἶχα τί νὰ κάμω, καὶ ἐνθυμούμενος ὁποῦ μοῦ εἶπεν ὁ ἅγιος, πῶς μέλλω νὰ πάθω καὶ ἄλλον πειρασμόν, ἔστεκα εἰς μεγάλην ἀπορίαν, ὁ ὁποῖος εἰς ὀλίγον καιρὸν μοῦ ἐσυνέβη. κάποιος δουλευτὴς ἦτον εἰς τὸ προάστειον, τὸ ὄνομά του Ἀλέξιος, ὁ ὁποῖος ὑπανδρεύθη τότε ὀγλήγωρα μὲ μίαν γυναῖκα νόμιμον. καὶ αὐτὴ ἦτον μοιχαλίς, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ὅλους τοὺς ἄνδρας ὁποῦ ἦσαν εἰς τὰ τριγύρω προάστεια τοὺς ἔσυρε εἰς τὴν ἐπιθυμίαν της μὲ ταῖς μαγείαις της, καὶ δὲν ἐδύνετο τινὰς νὰ τὴν εἰπῇ τίποτες, ὅτι μὲ ταῖς μαγείαις τὸν ἔρριπτεν εἰς ἀσθένειαν κακήν ὥστε καὶ τὸν ἄνδρα της διὰ νὰ τὴν δείρῃ νὰ παύσῃ τὰ κακά, τοσοῦτον τὸν ἔκαμεν ἀδύναμον ἀπὸ ταῖς ἀσθένειαις, ὥστε μηδὲ μυῖαν δὲν ἐδύνετο νὰ διώξῃ, ἐπειδὴ καὶ ἂν εἶχε την ὀργισθῇ, δέρνοντας μὲ ραβδὶ σκιναρίτικον, τὸν εὔγανεν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί. ἔλεγον δὲ καὶ διὰ τὴν μητέρα της, ὅτι καὶ τὰ πουλία μὲ ταῖς μαγείαις της ἐσταμάτιζέ τα καὶ τὰ ποτάμια ἔδενε, καὶ ἄλλα περισσότερα κακὰ

ἔκαμνε, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται ἄνθρωπος νὰ τὰ εἰπῇ, τῆς ὁποίας τὰ καμώματα ἔστωντας νὰ τὰ μάθῃ καὶ ἡ θυγατέρα της, ὥσπερ κακὸν αὐγὸν κακοῦ κόρακος χειρότερα ἔκαμνε παρὰ ἐκείνην, διατὶ ἂν εἶχε τὴν ὑβρίσῃ τινὰς τὸν ἔκαμνε νὰ κείτεται τρεῖς ἢ τέσσαρας χρόνους ὥσπερ παράλυτος. καὶ ἂν ἤθελε τὴν δείρῃ, εἰς τρεῖς ἡμέρας τὸν ἐθανάτωνε. τὸ λοιπὸν αὐτὴ ἡ πονηρὰ καὶ σιχαντὴ ἐδοκίμαζε νὰ ἐφαπλώσῃ καὶ εἰς ἐμένα τὸν δόλον της, καὶ ὥσπερ ἀσπὶς νὰ χύσῃ τὸ φαρμάκι, διατὶ βλέπουσά με ἀναστρεφόμενον ἐν τῷ προαστείῳ, τὴν μὲν νύκτα ἔκαμνε με καὶ ἔβλεπα ὄνειρα καὶ τὴν ὄψιν της διὰ τῶν δαιμόνων ἔκαμνε καὶ τὴν ἐφαντάζομουν. τὴν δὲ ἡμέραν δὲν ἔλειπε νὰ μὴν περιπατῇ ἐμπροστά μου καὶ ἂν ἐτύχαινε ποτὲ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν ποταμόν, ὁποῦ εὑρίσκετο ἔξω μερέα ἀπὸ τὰ ὀσπήτια διὰ νὰ ἀποκαυματίσω, παραφυλάττουσα ἡ γάγραινα μοῦ ἠκολούθα με ἀδιαντροπίαν. καὶ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι δὲν θέλουσι συμφωνήσῃ φωτία καὶ χορτάρι. ἐμετάστρεψέ μου τὸν λογισμὸν ὀλίγον, ἐπειδὴ εἶχε τοὺς δαίμονας ὁποῦ τὴν ἀκολουθοῦσαν, καὶ διὰ παντὸς μὲ ἐνοχλοῦσαν καὶ μὲ ἐπείραζαν καὶ ἂν δὲν ἤθελα ἐνθυμοῦμαι τὰ λόγια τοῦ ἁγίου, ὁποῦ μὲ εἶπεν εἰς τὸν ὕπνον μου, ὅτι ἔχε τὸν νοῦν σου νὰ μήν πέσῃς καὶ εἰς χειρότερον πειρασμόν, βέβαια ἤθελα ἀπολεσθῶ, ἀλλὰ μὲ ταῖς εὐχαῖς του δυναμούμενος, ἔφυγα τὸν ὄλεθρον. τὸ λοιπὸν πολλαῖς φοραῖς ἠθέλησα νὰ τὴν ἀποδιώξω μὲ ὑβρισίαις, καὶ ἐφοβούμουν μήπως μὲ ταῖς μαγείαις της μὲ κάμῃ καὶ ἀσθενήσω. καὶ πάλιν ἐπείραζέ με ὁ λογισμὸς καὶ ἐκαίομουν ἀπὸ τοὺς διαβόλους ὁποῦ μοῦ ἔπεμπε, καὶ δὲν εἶχα τί νὰ κάμω. καὶ ἔλεγα καὶ εἰς τὸν λογισμόν μου, ἐγὼ ἂν εἶναι καὶ κάμω ἁμαρτία μὲ αὐτὴν ἀλοίμονον εἰς ἐμένα, ἔστωντας καὶ ποτὲ δὲν ἐπροσωμίλησα μὲ γυναῖκα. τώρα ὁ ταλαίπωρος διὰ τῆς μαινάδος ἐνικήθηκα τὸν λογισμόν. ἔτσι πειραζόμενος καὶ ἀνακατωνόμενος τί ἐγίνη, καὶ τί οἰκονομήθη; ἐνίκησεν ὁ Χριστὸς ὁ μόνος Θεὸς ἀληθινὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν. διὰ τί ποτὲ καιρὸν ἀποκότησα, καὶ μὲ ραβδίαις καὶ μὲ ὑβρισίαις τὴν ἀπεδίωξα, καὶ εἰπά της „ὦ θύγατερ τοῦ βεελζεβούλ, ἂν εἶναι καὶ ἄλλην καμμίαν φορὰν ἀποκοτίσῃς νὰ μοῦ προσεγγίσῃς καὶ νὰ ἔλθῃς σιμά μου, αὐτὸ τὸ βρωμισμένον σου κορμί, θέλω τὸ δείρω μὲ ραβδί, νὰ μὴν τὸ ἐλεήσω ποσῶς. διατὶ μυρίαις φοραῖς ἔβαλα εἰς τὸν λογισμόν μου νὰ ἀποθάνω τὸν σωματικὸν θάνατον, ἢ διὰ τὴν ἁμαρτίαν νὰ ἐκπέσω τῆς γλυκυτάτης ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μου. καὶ ἀπὸ τότε ἐδιάβη ἀπὸ ἐμένα ἡ μαγαρισμένη καὶ ἁμαρτωλή, καὶ εὐχαρίστησα τὸν Θεὸν ὁποῦ ἐγλύτωσα ἀπὸ τὸν πειρασμόν της. καὶ μετὰ ἡμέρας τινὰς ἔστωντας ὁποῦ ἔγινε καῦσις πολλή, ἐδιάβηκα εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου διὰ

νὰ προσευχηθῶ, καὶ ἦτον ἑορτή, ἤγουν ἡμέρα κυριακὴ καὶ ἦτον ὁ ναὸς ἐκεῖνος μέσα εἰς τὰ ἀμπέλια. τὸ λοιπὸν ὡσὰν ἐτελείωσα τὴν προσευχήν μου, ἔπεσα εἰς ἕνα πεζοῦλι διὰ νὰ κοιμηθῶ ὀλίγον καὶ βλέπω εἰς τὸ ὄνειρόν μου, πῶς ἐκατέβηκεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἕνα σύννεφον μελανὸν βρωμισμένον. κοὶ ἔστωντας ὁποῦ ἔπεσεν ἀπάνω μου, ἤκουσα φωνὴ λέγουσα „δέξου ἐτοῦτο τὸ ὁποῖον σοῦ τὸ ὀρδινίασεν ἡ Μελιτινή“ τοῦτο γὰρ ἦτον τὸ ὄνομά της τὸ λοιπὸν ἐγνώριοα, ὅτι ἐκεῖνο τὸ σκοτεινὸν σύννεφον ἐμβῆκε μέσα μου, τὸ ὁποῖον ἦτον πολλὰ κρύον καὶ ὡσὰν ἐσηκώθηκα ἀπὸ τὸν ὕπνον. ηὗρα τὸ κορμί μου εις ἀρρωστίαν μεγάλην, τὸν ὁποίαν μοῦ τὴν ἀπέστειλεν ἡ μοιχαλὶς ἐκείνη, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἤκουσα τὰ λόγιά της. καὶ πηγαίνοντας ἀπὸ ἐκεῖ, ἀναστέναξα κακὰ ὁ ταλαίπωρος, καὶ ἐπῆγα καὶ ἔπεσα εἰς τὸ κρεββάτι μου, αἰτιώμενος τὰς ἁμαρτίας μου. καὶ μεμφόμενος καὶ τὸν ἅγιον ὁποῦ ἐσυγχώρησε καὶ ἔγινε τέτοιον πρᾶγμα εἰς τὸν ναόν του. καὶ ἔστωντας ὁποῦ ἡ ἀσθένειά μου ἐβάρυνεν ἡμέραν παρ' ἡμέραν, καὶ ἐζύγωνα εἰς τὸν θάνατον, αἰφνίδια μοῦ ἔπεσε μία καῦσις, ἡ ὁποία μοῦ ἐκατέκαυσεν ὅλα τὰ μέλη μου ἀνυπομόνητος οὖσα, καὶ οὐδένας ἠδύνετο νὰ τὴν ἀπεικάσῃ, τόση πολλὴ ἦτον. ὡς καθὼς φαίνεται ἡ μοιχαλὶς ἐκείνη μοῦ τὴν ἐκατεσκεύασε τὴν ἀσθένειαν πλέον βαρυτέραν· τὴν ὁποίαν μὴν ἠμπορῶντας νὰ τὴν ὑπομένω, ἐσηκώθηκα καὶ εὐγῆκα ἔξω, γυρεύοντας ἴσκιον δένδρου ἢ ποταμὸν νὰ φθάσω, συρέμενος ἀπὸ τόπον εἰς τόπον διὰ νὰ εὕρω μικρὰν ἀνάπαυσιν· καὶ ἐπροτίμουν νὰ πνιγῶ εἰς τὸν ποταμόν, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἠμποροῦσα νὰ ὑπομένω τὴν καῦσίν της. καὶ ἐβόων· „ὦ βία, ὦ βία, ὦ πικρότης ἀνέμου ὁποῦ κρυώνει· ἂν εἶναι καὶ εἶναι ἡ φωτία τῆς κολάσεως τοιούτης λογῆς, κάλλιον εἶναι τοῦ ἀνθρώπου νὰ μὴν γεννηθῇ· ὦ τῆς πικρᾶς λύπης, ὦ τῆς δυνατῆς φωτίας, ἡ ὁποία μὲ καίει“. καὶ τί νὰ λέγω τὰ πολλά; ἄνθρωπον δὲν ἐγνώριζα, ὁμιλίαν δὲν ἐγροίκουν. ἡ μία νύκτα τεσσαράκοντα χρόνοι μοῦ ἐφαίνετο. τὸ λοιπὸν τί ἔγινεν εἰς τὸ ὕστερον, βλέπω πῶς ἐβυθίζομουν εἰς τὴν γῆν. καὶ εἶδον ἕνα λάκκον πολλὰ βαθὺν ὁ ὁποῖος εἶχε πλάγια πολλὰ ὑψηλὰ δυτικὰ καὶ ἀνατολικά. καὶ ἐπειδὴ ἤμουν σταματησμένος εἰς τὸ δυτικὸν πλάγιον, ἄρχισα ὀλίγον νὰ κατασποῦμαι, νὰ πηγαίνω κάτω ἀκοντιζόμενος εἰς τὸ βαθὺ τοῦ λάκκου ἐκείνου, καὶ ἐφοβήθηκα, καὶ ἀναστέναξα πολλὰ βαρέα, καὶ εἶπα· „ἅγιε πρωτομάρτυς Στέφανε, ἐτούταις εἶναι αἱ παρακάλεσες, ὁποῦ σέ ἐπαρακάλεσα νὰ μοῦ βοηθήσῃς, ὁπόταν εὔγαινα ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν; τώρα διαβαίνω, καὶ πλέον δὲν μὲ βλέπεις, οὐδὲ θέλω σὲ ἐξυπηρετήσω, διότι ἐγὼ ἐγνώρισα φανερὰ πῶς ἐσίμωσα εἰς τὸν θάνατον ἔβλεπα δὲ καὶ τὴν ἄλλην μερέαν

τοῦ ρεύματος, ἄλλον τινὰ κόσμον πολύν, καὶ ὁμιλοῦσαν ἀνθρώπινα". καὶ ὡσὰν ἐπαρακάλεσα τὸν ἅγιον, νὰ μαὶ ἐστάθη σιμά μου, καὶ ἦτον ἐνδεδυμένος κόκκινον στιχάριον, καὶ λέγει μοι· „πῶς ἔχεις, ἀγαπητέ μου, μὴ μεμφθῆς διότι δὲν ἤμουν ἐδῶ, ἀλλὰ ἔβλεπα τὰ ὀσπήτια ὁποῦ ἔχω εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὡσὰν καὶ τοὺς ἁγίους ὅλους, καὶ τώρα ἦλθα· ἀλλὰ, ὦ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ μάγους, βλέπεις πόσα κακὰ δύνονται οἱ ἐχθροὶ νὰ κάμουν, ὅταν παραχωρήσῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ". καὶ λέγοντας ὁ ἅγιος ἑτοῦτα, ἐγὼ ἐδιάβαινα κάτω εἰς τὸ βάθος τοῦ λάκκου ἐκείνου, ὅμως τὸν ἠρώτουν, τί εἶναι, Κύριέ μου, ταῦτα τὰ πλάγια; καὶ τί εἶναι ἑτοῦτος ὁ βαθύτατος λάκκος, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπέ μοι· „ἑτοῦτα εἶναι τὰ πλάγια τοῦ θανάτου· μαὶ ὁ λάκκος εἶναι ὁ ᾅδης ὁποῦ τὸν περνοῦν ἀπὸ τὸ πλευρὸν ὁποῦ ἀποθαίνουν· καὶ τὸ πλάγιον ὁποῦ εἶναι ἀγνάντι μας, εἶναι ἡ ἀνάβασις ὁποῦ μᾶς φέρει εἰς τὸν ἄλλον κόσμον· διατί ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάβασιν, περιπατοῦσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθαμένων, καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὴν κορυφὴν καὶ βλέπουν εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον ὁποῦ δὲν ἔχει τέλος. ἐκεῖ ὁποῦ χρεωστοῦν ὅλοι νὰ διαβοῦν μικροὶ καὶ μεγάλοι, νὰ δώσουν λόγον εἰς ὅσα ἔκαμαν ζωντάς τους". καὶ λοιπὸν λέγω πρὸς τὸν ἅγιον· „καὶ ἐγὼ, ὡς βλέπω, κύριέ μου, ἀποθαίνω". καὶ εἶπεν ἐκεῖνος· „ἐπειδὴ ἦλθες ἐδῶ, τί ἄλλο καρτερεῖς;" καὶ ἐγὼ ἔστωντας νὰ ἀναστενάξω ἐκ βάθους ψυχῆς, καὶ νὰ κλαύσω πολλά, λέγω· „μὴ Κύριέ μου, νὰ μὴν ἀποθάνω, διατί δὲν τὸ ἤλπιζα τώρα ἑτοῦτο (ἤγουν τὸ νὰ ἀποθάνω)" καὶ ὁ ἅγιος· „ἐγὼ λέγω σου κάποια λόγια, τὰ ὁποῖα θέλεις τὰ εὐχηθῇ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἐγὼ θέλω σοῦ βοηθήσω, νὰ σὲ λυτρώσω ἀπὸ ταύτην τὴν βίαν καὶ στενοχωρίαν, δίδοντάς σου βοήθειαν". καὶ ἐγὼ ἐρωτῶντας, καὶ τί ἤθελαν εἶσθαι ἐκεῖνα τὰ λόγια; μὲ τὰ ὁποῖα νὰ λυτρωθῶ ἀπ' ἐδῶ. καὶ ὁ ἅγιος εἶπε· „νὰ συνάξῃς μίαν παρακάλεσιν πρὸς τὸν Θεὸν φοβεράν", καὶ ἐπρόσταξέ με νὰ παρακαλέσω μαζὶ τὰ χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφὶμ καὶ ὅλας τὰς ἀγγελικὰς τάξεις· καὶ ἐγὼ τὴν ὥραν ὁποῦ ἐνθυμήθηκα νὰ κάμω αὐτὴν τὴν παρακάλεσιν πρὸς τὸν Θεὸν, ἀνεσηκώθηκα παρευθὺς ἀπὸ τὴν φοβερὰν ἐκείνην καῦσιν τῆς ἀρρωστίας ὁποῦ μὲ ἐκράτει ὅλην τὴν ἑβδομάδα, καὶ ἐστράφηκα ἀνατολικά, ὥρα μεσονυκτίου, ἔστωντας ὁποῦ ἔτυχε καὶ ἦτον φεγγάρι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔφεγγε καὶ ἐπαρακάλεσα τὸν Θεὸν, καθὼς μοῦ ἐπαρήγγειλεν ὁ πρωτομάρτυς· καὶ εἶτι ἔλεγεν, ἔταξά το νὰ τὸ κάμω μετὰ ὅρκου. καὶ πάλιν ἐκατέβηκα εἰς τὸ φοβερὸν χάος, ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀνέβηκα. ὅμως πάλιν ἐφάνη ὁ ἅγιος καὶ λέγει μου· „ἐτελείωσες, παιδί μου, ὅσα σοῦ εἶπα," καὶ ἐγὼ τοῦ ἀπεκρίθηκα· „ναί, Κύριέ μου". τότε πιάνοντάς με ἀπὸ τὸ μανίκιον, ἔσυρέ με καὶ ἀνέβασέ με εἰς τὸ φο-

βερὸν ἐκεῖνο ὕψος τοῦ πλαγίου τοῦ δυτικοῦ, καὶ λέγει μοι· „να ὁποῦ ἐγλύτωσες τώρα ἀπὸ τὸν θάνατον". καὶ λέγοντάς μου τὸν λόγον, εὑρεθήκαμεν περιπατοῦντες εἰς μίαν αὐλὴν θαυμαστήν, καὶ ἐγὼ ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἐδύνομουν νὰ περιπατήσω ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν μου, ὁ ἅγιος πρωτομάρτυς Στέφανος βάνοντας τὸν ὦμόν του εἶπέ μοι· „κράτησόν με μὲ τὰ δύο σου χέρια, καὶ ἐγὼ θέλω σὲ βαστάσει νὰ ὑπάγωμεν". τὸ λοιπὸν ἐκεῖ περιπατοῦντες εἰς τὴν αὐλὴν ἐκείνην, ηὗρα πιθάρια λίθινα ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος, τὰ ὁποῖα ἐχωροῦσαν μέσα ἀπὸ ἑκατὸν ἢ καὶ διακόσια καὶ τετρακόσια μέτρα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἄσπρα ὥσπερ χιόνι καὶ ῥεμάτα καὶ χρισμένα μὲ κόλλαν ἐκ μαστίχης καὶ ἐσφραγισμένα, ἤγουν βουλλωμένα, καὶ γραμμένα ἐπάνω, πόσα μέτρα ἐχώρει τὸ κάθε ἕνα τὸ ὁποῖα βλέποντάς τα ἐθαύμαζα, τί θέλουν ἔχει μέσα, καὶ λέγω τῷ ἁγίῳ „σὺθέντη μου, τινος εἶναι τὸ θαυμαστὸν ἐτοῦτο προαύλιον, καὶ τί εἶναι τὰ πιθάρια ἐτοῦτα, καὶ τί ἔχουν μέσα;" καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπέ μοι „ἐτοῦτο τὸ προαύλιον εἶναι τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλεύου, ὁ ὁποῖος σὲ υἱοθέτησε. καὶ ἐτοῦτα τὰ πιθάρια ἔχουσι λάδι νοητόν, τὰ ὁποῖα τοῦ τὰ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον χρίει τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὁποῦ καταφεύγουσιν εἰς αὐτὸν, καὶ τοὺς καθαρίζει ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τους, καὶ δείχνει τους υἱοὺς Θεοῦ· διατὶ πολλὰς ψυχὰς ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Σατανᾶ. καὶ βάνω εἰς τὸν νοῦν μου, ὅτι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀποστόλων τὸν ἔχει ὁ Κύριος, εἰς τὸν ὁποῖον τώρα ἀπερχόμεσθεν", ἀκόμη δὲ ὁμιλούντων ἡμῶν, νὰ καὶ ὁ μέγας πατήρ Βασίλειος ὁποῦ εὔγαινεν ἀπὸ ἕνα ὀσπήτιον καὶ ἤρχετο νὰ μᾶς συναπαντήσῃ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ πρωτομάρτυς· „ἔτσι τὸ λοιπόν, ὦ Βασίλειε πάτερ, ἄφησες τὸν ἀγαπητόν σου παῖδα Γρηγόριον εἰς πειρασμούς; πίστευσόν μοι, ὅτι ἂν δὲν ἤθελα φθάσῃ ἐγώ, ἤθελε πάρῃ τέλος τῆς ζωῆς του". καὶ ὁ ὅσιος εἶπε πρὸς αὐτόν· „ἐγὼ ἔβλεπά σε μαζὺ μὲ αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐξεγνιάσθηκα· πλὴν ὥρισε ἵνα κάμωμεν εἰς αὐτὸν τελείως τὴν ἐλεημοσύνην" καὶ περιπατοῦντες μαζί, ἐκαταντήσαμεν εἰς μίαν σκοτεινὴν καμάραν, τὴν ὁποίαν ἀπερνῶντάς την δὲν ἐβλέπαμεν διὰ τὸ πολὺ σκότος ὁποῦ ἦτον καὶ παρευθὺς ἔλαμψε τὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου ὡς ἥλιος καὶ λέγει μου ὁ πρωτομάρτυς „βλέπεις, ὁποίαν δόξαν καὶ λαμπρότητα ἔχει ὁ πνευματικός σου πατέρας; ἔτσι ὡσὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἁγίους εἶναι". καὶ ὁ ἅγιος βάνοντας εἰς τὸν νοῦν σου τὰ λόγια ὁποῦ ἐλέγαμεν, εἶπεν· „ἄφετε τὰς συντυχίας καὶ ἰδέτε ποῦ εὑρίσκεται ὁ δράκων, ὁ ὁποῖος παρ' ὀλίγον ἤθελε θανατώσῃ τὸ τέκνον μου". τὸν ὁποῖον μᾶς τὸν ἔδειχνε μὲ τὸν δάκτυλόν του· καὶ βλέπομεν ἕνα ποντικὸν φοβερώτατον εἰς τὴν γῆν, καὶ τόσον ἦτον

μεγάλος, ὡσὰν ἕνα σεντοῦκι, ὁποῦ νὰ εἶναι τεσσαράκοντα μετρῶν, καὶ ἀπὸ τὰ ρουθούνια τῆς μύτης του εὔγανεν ὡσὰν μουθουνιασμὸν βρώμιον ὥσπερ λάσπην. καὶ ἔστωντας ὁποῦ μᾶς εἶδεν ἐκεῖνος ὁ αἱματοφάγος δεν ἐφοβήθη, ἀλλὰ ἐκάθητο ἥσυχος, γυρίζων τὰ ὀμμάτιά του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. καὶ θαυμάζοντας ἐγὼ εἰς τοῦτο, εὑρίσκοντας ὁ ἅγιος λιθάρι πολλὰ μεγάλον ἕως τριάκοντα λίτρας, σηκώνοντάς το μὲ τὰ δύο του χέρια, καὶ παρακαλέσας τὸν δυνατὸν Κύριον, ἔσυρέ το εἰς αὐτόν, καὶ παρευθὺς ἔστωντας νὰ συντριφθῇ, ὡσὰν γάτα ἐφώναζε, καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἰς τοῦτο, λέγει μοι ὁ ἅγιος· „πάρετε καὶ ἐσεῖς λιθάρια καὶ λιθοβολήσετέ το“. καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν πολλὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν λιθοβολῶντάς το μετὰ προθυμίας, λέγω πρὸς τὸν μάρτυρα· „Κύριέ μου, τάχα ἐτοῦτο εἶναι ὁποῦ λέγουσι καμπόσοι, ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ μάρτυς Γεώργιος ἐξεβάλαμεν τὸ πονηρὸν πνεῦμα, καὶ ἐσεῖς στέκεσθε καὶ βλέπετε“ τέτοιας λογῆς τὸ ἔκαμε καὶ ὁ τίμιός μου πατήρ, διότι ἔστωντας νὰ σκοτώσῃ ἐκεῖνον τὸν ταλαιώπρον χαλαστὴν μὲ ἕνα λιθάρι, ἀφ' οὗ τὸν ἐσκότωσε μᾶς λέγει νὰ τὸν λιθάσωμεν. καὶ ὁ ἅγιος ἀποκριθεὶς λέγει μοι „ἰδού, ὦ τέκνον, διὰ ταῖς παρακάλεσαις τοῦ πρωτομάρτυρος, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐφόνευσα τὸν ἐχθρόν σου, καὶ ἀπὸ τώρα οἱ ἐχθροὶ δὲν θέλουν σὲ κυριεύσει“ καὶ ὡσὰν τὰ ἔλεγεν ἐτοῦτα ὁ ἅγιος, αἰφνιδίως εὑρεθήκαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ πρωτομάρτυρος ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν πόλιν. εἰς τὴν ὁποίαν ἐκκλησίαν πρὶν νὰ ἐμβοῦμεν, ἠκούσαμεν ψαλμῳδίαν ὁποῦ ἔψαλαν κάποια παιδία, εὐχαριστίας παναρμονίους τῷ Κυρίῳ· καὶ λέγει μοι ὁ ἅγιος μαζὶ μὲ τὸν πρωτομάρτυρα· „ἰδού ὁποῦ ἔγινες ὑγιὴς μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπὸν ἔμβα καὶ ἐσὺ μέσα εἰς ἐτοῦτον τὸν ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πρότερον ὑπηρέτεις, καὶ ψάλλε καὶ ἐσὺ μέλος εὐχαριστίας τῷ Παντοκράτορι, τῷ θαυμαστώσαντι ἐπὶ σοὶ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ“. καὶ παρευθὺς προσκυνήσας τοὺς βοηθούς μου καὶ εὐεργέτας, ἐμβῆκα μέσα ψάλλων καὶ λέγων· „Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου,—τίνα φοβηθήσομαι,“ καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ. τὰ ὁποῖα ψάλλοντες οἱ εὔμορφοι νέοι καὶ τίμιοι μαζὶ μὲ ἐμένα, ἐχαίροντο λέγοντες· „ἦλθεν ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν, ἂς εὐφρανθῶμεν μαζί του“. ταῦτα λεγόντων ἐκείνων, καὶ ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν λογισμόν μου, καὶ βάνοντας εἰς τὸν νοῦν μου τὴν ὀπτασίαν ὁποῦ εἶδα, ἐθαύμαζα καὶ εὑρέθηκα χάριτι Χριστοῦ ὑγιὴς τελείως· καὶ πέρνοντας κομμάτι ψωμὶ ἔφαγα, καὶ ἐκοιμήθηκα πολλὰ γλυκά. καὶ εἰς ὀλίγην ὥραν ἄρχισα νὰ σηκωθῶ. καὶ κρατῶν δυνατὸν ραβδὶ νὰ περιπατῶ, καὶ μὲ γληγορωσύνην πολλὴν ἐμβαίνοντας εἰς τὸ καράβι, ἐκατέλαβον τὴν βασιλεύουσαν πόλιν, ἐκδιηγούμενος καὶ λέγοντας ὅλωνῶν, τὰ εἴ τι μοῦ ἐσυνέβησαν, καὶ

πῶς οἱ ἅγιοι μὲ ταῖς παρακάλεσαίς των μὲ ἐλύτρωσαν ἀπὸ τὸν πικρότατον θάνατον καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ τὰ ἤκουον ἐτοῦτα ὅλα, ἐδόξαζον τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἀνέλπιστον σωτηρίαν ὁποῦ ἔγινεν εἰς ἐμένα. καὶ προτήτηρα πρὶν νὰ μισεύσω ἀπὸ ἐκεῖ, ἠθέλησα τὴν μάγισσαν ἐκείνην νὰ τὴν σκοτώσω καὶ πάλιν εἶπον εἰς τὸν ἐμαυτόν μου „ὦ ταπεινὴ ψυχή, γέγραπται, ὅτι κακὸν ἀντὶ κακοῦ μὴ ἀποδώσῃς, καὶ ἂς τὸ ρίψωμεν ὅλον εἰς τὸν Θεόν". τὸ λοιπὸν τέτοιας λογῆς κρίνας καὶ τὸ ὠφέλιμον τῆς ψυχῆς μου διασκεψάμενος, καὶ εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὡς εἶπον καταδραμών, κατὰ ἀρχὴν μέν ἀπῆλθον εἰς τὸν ναὸν τοῦ πρωτομάρτυρος, καὶ προσκυνήσας παρευθὺς ἀπῆλθον εἰς τὸν μακάριον, διὰ νὰ τοῦ ἀποδώσω καὶ ἐκείνου τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν· καὶ ὁπόταν ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ὁ τίμιος Ἐνώχ, ὁ δεύτερος Ἠλίας, ὁ νέος Ἀβραάμ, εἶδε με καὶ ἐπῆγα εἰς αὐτόν, ἔτσι καταδαμασμένον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ὅλος ἐγέμωσε δάκρυα, καὶ λέγει μοι „καλῶς ἦλθε, τὸ ἠγαπημένον μου παιδί, μᾶλλον δὲ τοῦ Χριστοῦ" καὶ καθεσθέντες, αἰνιγματωδῶς μοῦ ἐξηγήθη τὰ ὅσα μου ἐσυνέβησαν καὶ ἐγὼ κλαίοντας ἔφριττον πῶς δὲν τὸν ἐλάνθανε τίποτες ἀπὸ τι ἔγιναν

τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν κυριὸν ἐκεῖνον ἀπέθανε καὶ ἡ μακαρία Θεοδώρα, ἡ ὁποία ὑπηρέτησε πολλὸ τὸν ἅγιον, ἦτον δὲ καὶ γερόντισσα· καὶ πολλὰ ἐλυπήθησαν δι' αὐτὴν ὅσοι εἶχαν φιλίαν μὲ τὸν ἅγιον· ἐπειδὴ τὴν εἶχαν εἰς αὐτὸν μεσίτην θαυμασιώτατον· καὶ ὅλους τοὺς ἐδέχετο μετὰ φιλίας, καὶ μὲ λόγια καλὰ τοὺς ἐγύριζεν εἰς τὸ ἀγαθόν, διατί ἦτον πολλὰ ἥμερη, πολλὰ καλὴ καὶ ἀγαπῶσα τὸν Χριστόν, καὶ συμπαθήρια, καὶ θεραπεύουσα ὅλους μὲ τὴν καλήν της γνώμην, καὶ μὲ ταῖς καλαῖς της ταξαις.

τὸ λοιπὸν ὡς εἴπομεν ἔστωντας νὰ ἀποθάνῃ ἐτούτη, ἔβαλα λογισμοὺς εἰς τὴν καρδίαν μου δι' αὐτήν, τί ἀνταμοιβὴν νὰ ἐπῆρεν εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον, καὶ τίνων τῶν ἀγαθῶν νὰ ἔτυχε. καὶ πολλαῖς φοραῖς ἐπαρακάλεσα τὸν ἅγιον νὰ μοῦ εἰπῇ καὶ νὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ τὰ κατ' αὐτήν, καὶ δὲν ἤθελεν, ἕως οὗ πειράζοντάς τον δυνατὰ πολλὰ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ θέλοντας ὑπήκουσέ μου. καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν λέγει μοι· „θέλεις νὰ ἰδῇς τὴν Θεοδώραν," ἐμοῦ δὲ ἀποκριθέντος, καὶ ποῦ νὰ ἤθελα τὴν ἰδῇ ἡ ὁποία ἀπέθανε· καὶ ὁ μακάριος ἀπεκρίνατο „τὸ λοιπὸν θέλεις τὴν ἰδῇ καὶ θέλεις παύσῃ τὸν πολυκουρσευμένον σου λογισμόν".

καὶ ἐγὼ διαπορούμενος καὶ θαυμάζοντας πῶς ἤθελε γένῃ τοῦτο· βλέπω τινὰ νέον ἐλθόντα καὶ λέγοντά μοι· „ἐλθὲ ὀγλιήγωρα καὶ καλεῖ σε ὁ τίμιος σου πατὴρ, ἐπειδὴ μέλλω νὰ ὑπάγω ἐκεῖ ὁποῦ ἡ Θεοδώρα εὑρίσκεται, ἂν εἶναι καὶ ἀγαπᾷς νὰ τὴν ἰδῇς". καὶ ἐγὼ

εἰς τὸ μήνυμα ὁποῦ μοῦ ἔδωσε γρηγορεύσας, ἐφάνηκέ μοι πῶς ἐπήγαινα εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ὁσίου, καὶ δὲν τὸν ηὗρα ἐκεῖ, καὶ ἐρωτῶντας δι' αὐτὸν κάποιους ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εὑρίσκονταν ἐκεῖ, μοῦ εἶπαν, ὅτι πῶς ἐπῆγε νὰ ἰδῇ τὴν ποτὲ αὐτῷ ἐξυπηρετήσασαν ἀδελφήν καὶ εἰς τοῦτο λυπηθεὶς, ἕνας ἀπ' ἐκείνους μοὶ ἔδειξε τὴν στράταν, καὶ μοὶ ἐρμήνευσε νὰ ὑπάγω. τὸ λοιπὸν ἐφαίνετό μοι πῶς ἐπήγαινα τὴν στράταν, ἡ ὁποία μὲ ἤφεραν εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. καὶ ὡσὰν ἐπεριπάτουν, αἰφνιδίως εὑρέθηκα εἰς μίαν στράταν ἀνηφορικὴν πολλὰ θαυμαστήν, τὴν ὁποίαν ἀπερνῶντάς την, ἐσίμωσα εἰς μίαν πόρταν, ἡ ὁποία πόρτα ἦτον δυνατὰ σφαλισμένη.

τὸ λοιπὸν σκύψας ἀνάμεσα ἀπὸ ταῖς δύω πόρταις βλέπω δύω γύναια εὔμορφα πολλὰ καθήμενα, καὶ ἐλάλησα μίαν ἀπ' αὐταῖς ἀπὸ τὴν χαραμάδαν, ἡ ὁποία ἔστωντας νὰ ἀκούσῃ, ἐσίμωσεν ἀπὸ μέσα· καὶ εἶπά της· „κυρία ἀδελφή, τίνος νὰ εἶναι ἐτοῦτο τὸ σπῆτι;" καὶ ἐκείνη ἀπεκρίθη μοι· „τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου εἶναι". καὶ πάλιν λέγω της· „καὶ ἐδῶ εἶναι κυρία ἐτοῦτος," καὶ αὐτὴ λέγει· „ὀλίγην ὥρα εἶναι ὁποῦ ἐδιάβηκε διὰ νὰ ἰδῇ τὰ τέκνα του". καὶ ἐγὼ εἶπον αὐτῇ· „παρακαλῶ σε, ἄνοιξόν μου, νὰ ἔμβω, διατὶ καὶ ἐγὼ τέκνον του εἶμαι". καὶ εἶπέ μου „ἐσὺ καμμίαν φορὰν ἐδῶ δὲν ἦλθες, καὶ πῶς θέλεις νὰ σοῦ ἀνοίξω;" τὸ λοιπὸν παρακαλῶντας καὶ κρούοντας θαρρετὰ διὰ νὰ ἀνοίξῃ, ἡ Θεοδώρα ὁποῦ ἦτον μέσα εἰς τὸ κελλὶ ἀκούσασα ἐσίμωσεν εἰς τὴν πόρταν θέλουσα νὰ μάθῃ ποῖος εἶναι ὁποῦ κρούει καὶ μανθάνουσα, ὅτι κάποιος ξένος εἶναι φιλονεικῶντας νὰ ἔμβῃ μέσα, ἔβλεπεν ἀπὸ τὴν χαραμάδαν ἂν εἶναι καὶ ἠξεύρει τον· καὶ εὐθὺς ὁποῦ μὲ εἶδεν μὲ ἐγνώρισε καὶ ἐλάλησε τῶν γυναικῶν ἐκείνων λέγουσα· „ἀνοίξατε ὀγλήγωρα, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς εἶναι τοῦ Κυρίου μου" καὶ ἐκεῖναι ἔστωντας νὰ ἀνοίξουν παρευθύς, ἔδραμε διὰ νὰ μοῦ συναπαντήσῃ καὶ ἦτον γεμάτη χαρὰν πολλὴν καὶ κατησπάσατό με καὶ ὡς καθαρὰ περιεπλέκετο καὶ ἐνηγκαλίζετο γνησίως, καὶ μοῦ ὁμίλει ἀγαπητικά, καὶ μοῦ ἔλεγεν· „ποία στράτα εἶναι ὁποῦ σὲ ἤφερεν ἐδῶ, τέκνον γλυκύτατον, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν μάταιον κόσμον ἐκεῖνον, πρὸς ταύτην τὴν ἡμέραν ὁποῦ δὲν βραδιάζει ποτὲ, μὴ νὰ ἀπέθανες καὶ ἦλθες ἐδῶ;" καὶ ἐγὼ θαυμάζοντας εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ μοῦ ἔλεγε, λέγω της· „κυρία μου, ἐγὼ ἀκόμη δὲν ἀπέθανα, εἰς τὸν κόσμον γυρίζω διὰ τῶν τιμίων εὐχῶν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, ἀμὴ ἐδῶ ἦλθα διὰ λόγου σου· διὰ τί ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὁποῦ μᾶς ἄφησες, ἐπεθύμουν πολλὰ νὰ ἰδῶ τὸ τίμιον σου πρόσωπον τὸ λοιπὸν παρακαλῶ σε νὰ μοῦ εἰπῇς πῶς ἔχῃς, καὶ πῶς ἀπέρασες τὴν βίαν τοῦ θανάτου, καὶ τὴν κακομήχανον κακουργίαν τῶν δαιμόνων". καὶ

ἐκείνη ἀπεκρίθη μου· „τί νὰ σὲ εἰπῶ, γλυκύτατόν μου τέκνον, διατὶ κατὰ τὰ καμώματά μου, ὅλα χαλεπὰ καὶ κακὰ μου ἐσυνάντησαν· κατὰ δὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, τὰ βαρέα ἐλαφρὰ μοῦ ἐφάνησαν, καὶ τὰ δύσκολα εὔκολα, καὶ τὰ στραβὰ ἴσια καὶ κοντολογίᾳ ἐκείνου βοηθοῦντός μοι, εἰς ὅσα μοῦ ἐσυνέβησαν, ὅλα εἰς καλὸν ἐτελείωσαν, καὶ χάρις ἐκείνου ὁποῦ μᾶς ἠλέησε ἀμὴ διὰ νὰ μάθης καὶ ἐσὺ μερικὰ διὰ τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὰ πολλὰ νὰ σοῦ εἰπῶ ὀλίγα

ὁπόταν ἔμελλε νὰ ἀποθάνω, ὦ ἠγαπημένε, μεγάλην βίαν καὶ ἀνάγκην ὑπέμεινα ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ εἰπῇ τὴν δριμύτητα τοῦ θανάτου, καὶ ὁποίαν στενοχωρίαν καὶ πονον καὶ τρόμον πολὺν ἔχει ἡ ψυχὴ ὁπόταν εὐγαίνει ἀπὸ τὸ κορμί· καὶ διὰ νὰ γνωρίσῃς μὲ μικρὸν παράδειγμα, ἄκουσον τέτοιας λογῆς πόνος δαμάζει ἐκεῖνον ὁποῦ θέλει νὰ ἀποθάνῃ, ὡσὰν ὁπόταν τις γυμνώσας ὅλον τὸ κορμί, βάλλει αὐτὸ εἰς ἕνα μάζωμα ἀνθρακοβόλης ἐστρωμένης εἰς τὴν γῆν, καὶ κάθε μέλος τοῦ κορμίου καίεται ἀπὸ τὴν πυρὰν ἐκείνην τῶν καρβούνων καὶ πικρῶς ὑπομένει, καὶ ἔτσι δαμαζόμενος ἀφίησι τὴν ψυχήν. τέτοιας λογῆς εἶναι νὰ εἰποῦμεν εἰς κοντολογίαν πικρὸς ὁ θάνατος, καὶ μάλιστα τῶν ἁμαρτωλῶν τῶν ὁμοίων ἐμοί· περὶ γὰρ τῶν δικαίων δὲν ἔχω τί νὰ λέγω, ἀμὴ διὰ τοὺς ὁμοίοις μου ἁμαρτωλούς, διατὶ ἐργαστήριον ἀνομιῶν ὑπῆρχον ἡ ταλαίπωρος τὸ λοιπὸν ὅταν ἐψυχομάχουν, νὰ καὶ βλέπω καθάρια τοῦ κρεββατίου μου πλῆθος ἀράπιδων καὶ ἐποίουν ἀνταραν καὶ φωναῖς ἄσχημαις, ἀγριούμενοι ὡσὰν σκύλοι ἄγριοι καὶ λύκοι, καὶ ὡς πικρὰ θάλασσα φωνάζοντες, βαβύζοντες, μουγκρίζοντες ὡσὰν οἱ χοῖροι καὶ ἐξετάζοντες τὰ καμώματά μου, κρατοῦντες χαρτία εἰς τὰς χεῖράς τους· γυρίζοντες τὰ πρόσωπα αὐτῶν τὰ σκοτεινὰ καὶ μελανὰ καὶ γελῶντες· τῶν ὁποίων ἡ θεωρία μοῦ ἐφαίνετο πλέον πικροτέρα καὶ τρομερή, καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν γέεννα τοῦ πυρός, τὸ λοιπὸν λυπουμένης μου εἰς ἐτοῦτα τὰ κακά, δὲν μοῦ ἔφθανεν ἡ πικρία τοῦ θανάτου, ἀλλὰ εἶχον ταύτην τὴν σύμφορον προσθήκην. καὶ τί γίνεται; στρεφομένης μου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰς συγχαντερὰς αὐτῶν ὄψεις, καὶ βάνουσα τὸ ὄμμα ἀλλοῦ, αἰφνιδίως βλέπω δύο νέους, ὁποῦ ἦλθαν εἰς ἐμένα εὔμορφοι πολλά, ἐστολισμένοι τὰς κεφαλάς των μὲ χρυσαῖς τρίχαις ἄσπρσις ὥσπερ τὸ χιόνι. οἱ ὁποῖοι ἦλθαν καὶ ἐσταμάτησαν ἐκ δεξιῶν μου, ὁμιλῶντας ἕνας τοῦ ἄλλου κρυφὰ καὶ διαλεγόμενοι. καὶ ἕνας ἐξ αὐτῶν λέγει ἐκείνοις τοῖς μελανοῖς· „ἄδικοι καὶ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, κατηραμένοι καὶ ἀτυχέστατοι, διὰ ποίαν αἰτίαν τρέχετε εἰς πάντα ἄνθρωπον ὁποῦ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ φλυαρεῖτε, καὶ βοᾶτε, θορυβουντες κακῶς, ὦ λιμασμένοι καὶ

ἄγριοι, ἄγνωστοι καὶ ἀχόρταστοι, καὶ μισόχριστοι, μὴ χαίρεστε πολλά· διατὶ ἐδῶ εἰς ἐσᾶς μερτικὸν δὲν εἶναι, οὐδὲ κληρονομία, μόνον ὅσον ἐδράμετε, ἀμὴ πάλιν θέλετε γυρίσει ὀπίσω εὔκαιροι καὶ ἄπρακτοι". καὶ λέγοντας ἐκεῖνος ἔτσι, οἱ κακοί καὶ κακῶς διακείμενοι εὐγάζοντες χαρτία πολλά, ἐνεθύμιζαν τὰ ὅσα ἔκαμα ἀφόντις ἤμουν νέα, καὶ μὲ λόγον, καὶ μὲ ἔργον, φέρνοντες αὐτὰ εἰς τὸ μέσον, καὶ φωνάζοντες φωνὰς μὲ ἀποκοτίαν, καὶ λέγοντες· „τί λέγετε; ἐσεῖς εἶσθε λωλοὶ καὶ εὐγαλμένοι ἀπὸ τὸν νοῦν σας· ποῖος τὰ ἔκαμεν αὐτά; δὲν τὰ ἔκαμεν ἐτούτη;" δείχνοντες τὰ χαρτία· ἔτσι φλυαροῦντες ἐκεῖνοι οἱ ἐζωφωμένοι καὶ περισσότερα.

λοιπὸν ἐγὼ ἐκαρτέρουν τὸν θάνατον· ἦλθε δὲ καὶ ἐκεῖνος. καὶ ἤτον νὰ ἰδῇ τινὰς, ποτὲ μὲν ὡσὰν λεοντάρι ἀγριούμενος, ποτὲ δὲ ὡσὰν ἕνας θρασὺς ἀπεσταλμένος ὑπό τινος, βαστάζων κάθε λογῆς εἶδος σπαθί, μαχαίρας, δρέπανα, πριόνια, τσικούρια καὶ ἄλλα τινὰ τιμωρητικὰ ὄργανα. τὸ λοιπὸν ἡ ψυχή μου ἔστωντας νὰ ἰδῇ τὸν τύραννον ἐκεῖνον ἐτρόμαχεν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ νέοι ἐκεῖνοι· „λύσον τὰ δεσίματα ὄχι μὲ πολλὴν πικρίαν, διατὶ δὲν ἔχει πολὺ βάρος ἁμαρτιῶν". τὸ λοιπὸν προσελθὼν μὲ ἕνα μικρὸν τσικούριον, ἄρχισε καὶ ἔλυσε τὰ ποδάριά μου καὶ τὰ χεριά μου, καὶ τὴν ἄλλην ὅλην ἁρμονίαν τοῦ κορμίου μου. καὶ εὐγάζοντάς μου τὰ εἴκοσί μου ὀνύχια, παρευθὺς ἐνεκρώθησαν καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες, καὶ δὲν εἶχα, ὦ τέκνον, μήτε χέρια, μήτε ποδάρια ἀπὸ τὸν πικρότατον πόνον ἐκεῖνον. προσελθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τὸ στῆθός μου, ἔκοψέ τὴν κεφαλήν, καὶ ἔγινε καὶ αὐτὴ ξένη, καὶ δὲν τὴν ἐγροίκουν διὰ ἐδικήν μου· κεράσας πρῶτον ἕνα ποτήριον πικρίας, καὶ ἔδωκέ μου το νὰ τὸ πίω· καὶ τί ἤτον ἐκεῖνο δὲν ἠξεύρω. καὶ ὡσὰν τὸ ἔπια τοσοῦτον ἤτον πικρόν, ὥστε ἐτράβηξεν ἔξω τὴν ψυχήν μου βία· ἡ ὁποία παρευθὺς εὐγῆκεν ἀπὸ τὸ κορμί μου. οἱ δὲ νέοι ἐκεῖνοι, ἐξελθοῦσαν αὐτὴν ἰδόντες, τὴν ἐδέχθησαν εἰς τὰς χεῖράς τους. καὶ ἔβλεπα τὸ κορμί μου ἐκεῖ ὁποῦ ἐκείτετο χωρὶς πνοὴν νενεκρωμένον, ἀκίνητον, ἀνενέργητον· καὶ ἐξεστηκυῖα ἡ ψυχή μου ἐθαύμαζε βλέπουσα, ὅτι ὡσὰν πῶς νὰ εὐγάνῃ τινὰς τὸ ροῦχόν του, καὶ νὰ τὸ θέσῃ ἐπάνω εἰς τὸ κρεββάτι, καὶ νὰ στέκῃ νὰ τὸ βλέπῃ· ἔτσι ἔβλεπα τὸ κορμί μου καὶ ἐθαύμαζα. τὸ λοιπὸν πόθεν ἠξευρα ἐγὼ ὅτι ἔτσι γίνονται εἰς τὸν ἄνθρωπον.

καὶ ὡσὰν μὲ ἐκρατοῦσαν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐτριγύρισαν ἐκεῖνοι οἱ σκοτεινοὶ λέγοντες· „ἀμέτρητα σφάλματα ἔχει, καὶ πρέπον εἶναι νὰ ἀπολογῆσθε δι' αὐτά". ἐξεταζόντων δὲ καὶ τῶν ἀγγέλων, μήπως νὰ εὕρωσιν εἰς ἐμένα τίποτες καλόν, εὕρισκον χάριτι Χριστοῦ· τὰ ὁποῖα καὶ διαλέγοντάς τα τὰ ἐμάζωναν· ἐὰν κανένα καιρὸν ἔδωκα

κομμάτι ψωμι ένὸς ἀδελφοῦ, ἂν ἐπότισα τινὰ κανένα ποτήριον κρασὶ ἢ καὶ κρύον νερόν, ἂν καμμίαν φορὰν ἐπεσκεψάμην ἀσθενῆ, ἢ τινὰ ὁποῦ νὰ ἦτον εἰς τὴν φυλακήν, ἂν ἐφιλοξένησα τινὰ εἰς τὸ κελλίον μου, ἂν ἐπεριπάτησα εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ προσευχηθῶ, ἂν ἔβαλα λάδι εἰς κανδήλια ἁγίων καὶ τιμίων ἁγίων εἰκόνων, ἂν εἰρήνευσα ποτὲ μαχομένους, ἂν ἐδάκρυσα ποτὲ καιρὸν στέκουσα εἰς προσευχήν, ἂν ὑβρίσθην καὶ ἐσιώπησα, ἂν ἔνιψα πόδας ἀδελφῶν ἀσπαζομένη τὴν ὑψοποιὸν ταπείνωσιν ἐὰν μὲ λόγια καλὰ ἐδυνάμωσα ψυχὴν ἀδύναμον, ἢ ἐπαρακάλεσα ὀλιγόψυχον· ἐὰν εἰς δυστυχίαν τινὸς ἐστέναξα ἢ ἐδάκρυσα ἐὰν ποτὲ καιρὸν εὐηρέστησα τῷ Θεῷ ἐν μετανοίᾳ ἐὰν ἐταπείνωσα τὴν ψυχήν μου μὲ ψωμὶ καὶ μὲ νερόν· ἐὰν ἐπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ λοιδορίας, καὶ ψεύματα, καὶ ἐπιορκίας καὶ ἐὰν ἔκαμα τίποτες δίκαιον εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον. εἰς ἐτοῦτα στεκόντων τῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν αἰθιόπων μετὰ ἀδιαντροπίας ἐναντιουμένων, νὰ καὶ ὁ κύριός μου Βασίλειος, ἐλθὼν ἀναμέσον εἰς αὐτούς, λέγει πρὸς τοὺς εὐμόρφους καὶ νέους ἐκείνους τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ ἐμοῦ „κύριοί μου, αὕτη ἡ ψυχὴ ἐμένα ἐκληρώθη, ἀπὸ τὸν καιρὸν ὁποῦ ἄρχισε νὰ μὲ ὑπηρετῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαρακάλεσα τὸν Θεὸν καὶ μοῦ τὴν ἐχάρισεν ἀλλὰ δεχθῆτε ἐτοῦτα, καὶ μὲ αὐτὰ λυτρώσατέ την εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ τὴν ἐγκαλοῦν". καὶ εὐγάνοντας ἀπὸ τὸν κόρφον του ὡσὰν ἕνα πουγγὶ κόκκινον, τὸ ὁποῖον ἦτον χρυσάφι γεμάτον καὶ τούς ἔδωκε, καὶ εἶπέ τους καὶ τοῦτα „ἔστωντας ὁποῦ τὰ ἐμάζωξα μὲ κόπους πολλοὺς καὶ ἱδρῶτας, χαρίζω τα εἰς λύτρωσιν αὐτῆς, διατὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πλούσιος εἶμαι εἰς τοῦτα". ἔτσι εἰπὼν καὶ δώσας ἐκεῖνο τὸ χρυσάφι, ἐμίσευσεν ἀπὸ ἡμᾶς. τὸ ὁποῖον ἔστωντας ὁποῦ τὸ εἶδαν ἐκεῖνοι οἱ ἠσβολωμένοι, ἐσταμάτηξαν μὲ λογισμόν, καὶ ἔτσι τρομάξαντες, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν λυπούμενοι, ἦλθε πάλιν ὁ κύριός μου Βασίλειος φέρνοντας ἀγγεῖα ἄμετρα γεμάτα λάδι καθαρὸν καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ ἐβαστοῦσαν ἦτον ἐπιτήδειοι. τὰ ὁποῖα ἔστωντας ὁποῦ ὥρισε καὶ τὰ ἄνοιξαν, ἔχυσάν τα ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἐγινηκα ὅλον λάδι, καὶ εκαθαρίσθη τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς μου πολλά, καὶ ἐννόουν πῶς εἶναι λαμπρὰ καὶ γεμάτη πᾶσαν χαράν. εἶπεν οὖν ὁ πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος ἐκεινῶν ὁποῦ ἤθελαν νὰ μὲ πάρουν· „κύριοί μου, ὁπόταν τελειώσητε τὰ ὅσα πρέπουν εἰς τούτην τὴν ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ὁποῦ οἱ ονόμησεν ὁ Κύριος διὰ λόγου μου, ἐκεῖ νὰ τὴν βάλλετε". ἐτοῦτα εἶπε καὶ ἐδιάβηκεν ἀπὸ ἡμᾶς. καὶ πέρνοντές με οἱ εὔμορφοι ἐκεῖνοι νέοι, καὶ σηκώσαντες τοὺς ἁγίους πόδας αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, ὡσὰν σύννεφα, ἢ καράβια εἰς τὴν θάλασσαν· τέτοιας λογῆς κρατῶντές με ἐπεριπατοῦσαν τὴν στράταν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ἀνατολὴν ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

α΄ τῆς καταλαλιᾶς. καὶ παρευθὺς ἐσυναπαντήσαμεν τὸ πρῶτον τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἔλεγον νὰ εἶναι τῆς καταλαλιᾶς, καὶ ἦτον ἐκεῖ μάζωμα αἰθιόπων πολύ, καὶ ὁ ἔξαρχός των, ἤγουν ὁ πρῶτός των ἦτον πολλὰ ἄσχημος καὶ ἄτυχος· τὸ λοιπὸν ὡσὰν ἐκαταντήσαμεν ἐκεῖ, ἐσταματήσαμεν· καὶ ὁ Θεὸς εἶναι μάρτυρας, ὦ τέκνον, ὅτι ὅσους ἀνθρώπους ἐκαταλάλησα εἰς τὸν κόσμον, ὡς ἄνθρωπος ὁποῦ ἤμουν καὶ ἐγώ, καὶ πότε, καὶ ποίαν ὥραν, εἰς τὸ πρόσωπον μὲ ἤλεγχαν οἱ πονηρότατοι καὶ πότε τὰ ἐμάθαιναν δὲν ἠξεύρω, ὁποῦ ἐγὼ ποσῶς δὲν τὰ ἤξευρα, καὶ μή ἔχοντες ἡμεῖς τί νὰ ἀπολογηθοῦμεν, ἔστωντας ὁποῦ μὲ ἐκατηγοροῦσαν ἀληθινά, εὔγαλαν οἱ λαμπροφόροι ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν χάριν ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ πατήρ ἡμῶν Βασίλειος, καὶ τοὺς ἔδωκαν, καὶ ἔτσι μᾶς ἄφησαν.

β΄ τῆς λοιδορίας καὶ πάλιν ἀπαντῶμεν ἄλλο τελώνιον τὸ ὁποῖον ἔλεγον νὰ εἶναι τῆς ὕβρεως, εἰς τὸ ὁποῖον δώσαντες ὡσὰν καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἀπὸ τῶν τοῦ μακαρίου ἀπεράσαμέν το καὶ ἐκεῖνο.

γ΄ τοῦ φθόνου. καὶ ἀναβαίνοντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον ὁποῦ τὸ ἔλεγεν τοῦ φθόνου. καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀπεράσαμεν καὶ ἐκεῖνο χωρὶς ἐμπόδιον, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ηὗραν τίποτες νὰ μὲ κατηγορήσουν τὰ πονηρότατα πνεύματα ὁποῦ ἦτον εις αὐτό, διατὶ ποτέ μου δὲν ἐφθόνησα τινά, καὶ ἔτριζον τὰ ὀδόντιά τους δι' ἐμένα οἱ ἀπηγριωμενοι ἐκεῖνοι, ὥστε ἔβαλα εἰς τὸν νοῦν μου, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν θέλουν μὲ καταπίει μαζὶ μὲ ἐκείνους ὁποῦ μὲ ἔσυρναν.

δ΄. τοῦ ψεύδους ἀκόμη περιπατούντων ἡμῶν πλέον ὑψηλότερα, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, καὶ ἐτοῦτο ἦτον τοῦ ψεύδους, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον πολλοὶ αἰθίοπες, ἔχοντες τὰ πρόσωπά τους πολλὰ ἄγρια· τῶν ὁποίων ὁ πρῶτός τους ἦτον δόλιος, καθήμενος ἔμπροσθεν ἀπὸ ὅλους· ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπέμφθησαν δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν εἰς ἡμᾶς ὀξέως θορυβοῦντες, καὶ λέγοντες τὰ ὅσα ψεύματα εἶπον μὲ κάποιαις ἀπόδειξες· καὶ τὰ ὀνόματα μὲ τῶν ὁποίων πολλαῖς φοραῖς ὡς μία γυναῖκα λωλὴ ὡμίλησα ψεύματα· δώσαντες οὖν καὶ τούτοις τὸ ἀρκετὸν οἱ ὁδηγοί μου ἀπεράσαμεν, καὶ ἐγὼ εὐχαρίστουν συχνὰ ἐκεῖνον ὁποῦ μὲ ἠλέησε.

ε΄ τῆς ὀργῆς καὶ θυμοῦ καὶ ἀκόμη περιπατοῦντες παραπάνω, ἐφθάσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, ἔχοντες περισσότερον μάζωμα αἰθιόπων, τὸ ὁποῖον ἔλεγον ὅτι εἶναι τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ· καὶ ὁ πρῶτός τους ἐκάθετο ἐμπρὸς ἀπὸ ὅλους γεμάτος ὀργὴν καὶ θυμὸν πολύν· καὶ ὅσοι ἦσαν μὲ αὐτόν, ὅλοι τὸν ὡμοίαζαν, ὀργῆς γεννήματα ὄντες, καὶ φωνάζοντες ἄσχημα ὥσπερ οἱ σκύλοι· τὸ λοιπὸν ὡσὰν

ἐκαταντήσαμεν καὶ εἰς ἐκεῖνο, οἱ δαίμονες ὁποῦ εὑρίσκονταν ἐκεῖ μᾶς ὁμιλοῦσαν διεστραμμένα, μετὰ χολῆς καὶ πικρίας, καὶ ἐκατηγοροῦσάν μου καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ποτὲ καιρὸν διὰ παίδευσιν ὠργίσθηκα τῶν παιδίων μου. καὶ ὡσὰν ἡ θάλασσα, ὁποῦ νὰ ἔχῃ φουρτοῦνα τετοιας λογῆς ἀπηδοῦσαν εις ἐμένα ὀργιζόμενοι σφοδρῶς· καὶ ἤφεραν εἰς τὸ μέσον καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα ὁποῦ ὠργίσθηκα ποτὲ καιρόν, καὶ ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁποῦ ὡμίλουν ὅταν ἐθυμώνουμουν. καὶ μὲ ὅσους εἶχα ἔχθραν, καὶ ἔλεγαν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν. δώσαντες δε καὶ ἐκεινῶν τὰ ἐπάιξια οἱ καλοί μου ὁδηγοὶ καὶ βοηθοί, ἀπεράσσμεν καὶ ἀπ' ἐκεῖ

ς'. τῆς ὑπερηφανείας. καὶ περιπατοῦντες εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀέρος, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἦτον τῆς ὑπερηφανείας· τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν ἐκεῖ γυρεύοντες νὰ μὲ κατηγορήσουν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τίποτες δὲν ηὗραν· διατὶ εἰς ποῖον ἤθελα νὰ ὑπερηφανευθῶ ὁποῦ ἤμουν δουλεύτρια καὶ ἀπεράσσμέν τους καὶ ἐκείνους, καὶ δέν ἐζημιωθήκαμεν τίποτες

ζ'. τῆς μωρολογίας καὶ αἰσχρολογίας ἀκόμη περιπατοῦντες πλεόν ὑψηλότερα, ἐσυναντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἔλεγον νὰ εἶναι τῆς μωρολογίας καὶ αἰσχρολογίας. τοῦ ὁποίου τελωνίου οἱ φυλάκτορες μᾶς ἐσυναπάντησαν μακρόθεν. σύροντές μας διὰ νὰ δώσωμεν τιμωρίαν. καὶ ἤλεγχάν με εἰς πρόσωπον· φέρνοντες ἔμπροσθεν τὰ ὅσα τρελλὰ λόγια ὡμίλησα εἰς τὴν νεότητά μου, καὶ ὅσα ἐτραγῴδησα, καὶ ταῖς ὑβρισίαις, καὶ τὰ μετριάσματα ὅσα ἐλάλησα, οἱ κακοὶ δαίμονες μὲ ἀκρίβειαν τὰ ἐξέταζαν, καὶ τὰ ἀπέδειχναν μὲ πᾶσαν ἀκρίβειαν καὶ ἀλήθειαν ὅτι ἔτσι εἶναι, ὥστε ἔφριττον ὁποῦ τὰ ἤκουα, διατὶ πόθεν τὰ ἤξευραν οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, ἀλλὰ ὡς ὑπηρέται ὁποῦ ἦσαν τοῦ σκότους, κανένα δὲν τοὺς ἐλάνθανεν ὁποῦ νὰ ἔγινεν εἰς τὸ σκότος ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν κανένα εἰς τὸν νοῦν μου δὲν ἔβανα.

η' τοῦ τόκου καὶ δόλου. τὸ λοιπὸν δώσαντες καὶ ἐκείνων κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἁμαρτιῶν, ἐπεριπατούσαμεν εις τὰ ἔμπροσθεν, εἰς τελώνιον τόκου καὶ δόλου, τῆς ζούρας καὶ τῆς πανουργίας, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ ὑπηρέται του μέ ἐξέταξαν πρῶτα διὰ τὴν ζοῦραν, καὶ ἔστωντας ὁποῦ δὲν εὕρισκαν τίποτες ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐννοοῦσαν, περὶ δόλου μοῦ ἐκατηγόρουν μόνον· ἀλλὰ καὶ εἰς δόλον δὲν ἠμπόρεσαν νὰ μοῦ εὕρουν τίποτες, καὶ διὰ τοῦτο ἔτριζαν τὰ ὀδόντιά τους διὰ ἐμένα.

θ'. τῆς κενοδοξίας καὶ ἀκηδίας. καὶ πηγαίναμενοι ἀπὸ ἐκεινους, ἐκάμναμεν τὴν μακρὰν στράταν ἡμων. καὶ ἐκαταντήσαμεν εἰς

ἄλλο τελώνιον,· ὁποῦ τὸ ἐκαλοῦσαν τῆς κενοδοξίας καὶ ἀκηδίας, ἤγουν τῆς ἀμελείας, τὸ ὁποῖον τὸ ἀπεράσαμεν ὀξέως, ἔστωντας ὁποῦ ἤμουν μακρὰ ἀπὸ αὐταῖς ταῖς ἁμαρτίαις.

ι΄ τῆς φιλαργυρίας. μετὰ ταῦτα ἠλθαμεν εἰς τὸ τελώνιον τῆς φιλαργυρίας, τὸ ὁποῖον ἦτον γεμάτον καῦσιν πλέον ἀπὸ τὰ ἄλλα τελώνια, καὶ ἀπεράσαμεν καὶ ἐτοῦτο.

ια΄. τῆς μέθης. μετὰ ταῦτα ἤλθομεν εἰς τὸ τελώνιον τῆς μέθης, τοῦ ὁποίου τελωνίου οἱ ὑπηρέται ἐπιθυμοῦσαν νὰ καταπίουν ἐκεῖνον ὁποῦ τοὺς ἐτύχαινε. τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ ἐβαστοῦσαν, ἐπειδὴ εἶναι δεδομένον διὰ νὰ ἐξετάσουν ταῖς ὅσαις ψυχαῖς ἀπεράσουν ἀπὸ ἐκεῖ, ἐσταμάτησαν εἰς ἐκεῖνο τὸ τελώνιον. καὶ ἐλθόντες τριγύρω μου οἱ πικροὶ ἐκεῖνοι ἐξεταστάι, καὶ αὐτὰ τὰ ποτήρια ὁποῦ ἔπια εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν τὰ ἐμετροῦσαν, λέγοντες πρὸς ἐμένα· „δὲν ἔπιες τόσα ποτήρια κρασὶ τὸν ὀδεῖνα καιρὸν καὶ ἐμέθυσες, δὲν ἐμέθυσες τὴν ὀδεῖνα ἑορτήν; ὁποῦ ἦσουν μὲ τὸν ὀδεῖνα ἄνδρα, καὶ μὲ τὴν ὀδεῖνα γυναῖκα;“ καὶ τὰ ὅμοια τούτων μὲ ἔλεγαν καὶ ὡρμοῦσαν νὰ μὲ ἁρπάσουν ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνων ὁποῦ μὲ ἐβαστοῦσαν. καὶ ὅσα ἔλεγαν, ἀληθινὰ ἦσαν· διατὶ πολλαῖς φοραῖς καὶ ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος ὁποῦ ἤμουν εὑρισκομένη εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁπόταν ἤρχετο κανένας γνώριμος ἢ φίλος, ἔπινα περισσότερον μαζὶ μὲ αὐτὸν, καὶ παρευθὺς ἐμέθουν. δώσαντες οὖν καὶ τούτοις οἱ φίλτατοι νέοι τὰ χρεωστούμενα καὶ ἐξαγοράσαντές μου τὰ ἁμαρτήματα, ὀγλήγωρα εὐγήκαμεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐπεριπατούσαμεν· καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεριπατούσαμεν, ἔλεγάν μοι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι· „βλέπεις ὁποῖα ἀνάγκη εἶναι νὰ ἀπεράσῃ τινὰς τὰς κακὰς ἐξουσίας τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος τούτου;“ καὶ ἀπεκρίθηκά τους· „ναί, βλέπω αὐθέντες μου, ὅτι πολλὴ βιὰ καὶ ἀνάγκη εἶναι, ἵνα δυνηθῇ τινὰς νὰ ἀπεράσῃ χωρὶς ἐξέτασιν καὶ ταραχήν, καὶ ἀλλοίμονον, κύριοί μου, ὅτι οὐδὲ ἕνας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν κόσμον τὰ ἠξεύρει ἐτοῦτα, διατὶ ἂν ἤθελαν τὰ ἠξεύρῃ, πολλὰ ἤθελαν κάμῃ διὰ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ ταῖς τοιαύταις ἀνάγκαις καὶ μάλιστα ἤθελαν βαλθῇ εἰς ταῖς ἐλεημοσύναις, διατὶ αὐτὴ ἡ ἐλεημοσύνη, ὡς βλέπω, περισσότερον δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς· ἀλλὰ ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἠξεύρουν τίποτες, ζῶσιν ἐν ἀμελείᾳ, ὕστερον δὲ ὑπάγουν ὅλα ἐτοῦτα ἀπὸ ἐκείνους, καὶ οὐαὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ νὰ μὴν ἔχῃ καμώματα πνευματικὰ καὶ ἔργα, δι᾽ ὧν δυνηθῇ περάσαι τοὺς αἱμοφάγους ἐτούτους“.

ιβ΄. τῆς μνησικακίας. ταῦτα ἡμῶν λεγόντων, ἀπαντήσαμεν ἄλλο τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἦτον τῆς μνησικακίας, καὶ ἔστωντας ὁποῦ

ἀπήδησαν εἰς ἐμὲ οἱ εὑρισκόμενοι, εἰς ἐκεῖνο τὸ σιχαντερὸν τελώνιον ὡσὰν κλέπται ἀνήμεροι μὲ ἐξέταζαν, μήπως ἠμπορέσαν νὰ εὕρουν τίποτες γραμμένον διὰ ἐμένα εἰς τὴν πονηράν τους ζυγαρίαν, ἀλλὰ αἱ τίμιαι εὐχαὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου βοηθήσασαι, ἐκατετράπησαν, καὶ ἐντροπιάσθηκαν, καὶ μὴ εὑρίσκοντες τίποτες διὰ κατηγορίαν μου, ἀνεχώρησαν μηδὲν κερδήσαντες διατὶ εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον πολλὰ ἤμουν περιχαρὴς εἰς ὅλους καὶ ἀγάπην εἶχα μὲ μικροὺς καὶ μεγάλους, ὡς καθὼς τὸ ἠξεύρεις καὶ ἐσύ, τέκνον καὶ παρευθὺς ἀπεράσαμεν καὶ ἀπ' αὐτοὺς ὀξέως φερόμενοι, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπηγαίναμεν, ἠρώτουν ἐκείνους ὁποῦ μὲ ἐβαστοῦσαν λέγουσα· „κύριοί μου, παρακαλῶ σας νὰ μὲ ὠφελήσετε εἰς ἐτοῦτον τὸν λόγον· πόθεν ἠξεύρουσιν οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας ἐκεῖνα ὁποῦ ἡμεῖς κάμνομεν εἰς τὸν κόσμον, ὁποῦ εἶναι τόσον μακρός" καὶ ὑποκριθεὶς ἕνας ἀπὸ ἐκείνους εἶπε· „δὲν ἠξεύρεις, ὅτι κάθε χριστιανὸς ἔχει ἄγγελον καλὸν καὶ τὸν φυλάγει καὶ τὸν ἀκολουθεῖ, καὶ σημαδεύει τὰ ἔργα του, ὁμοίως καὶ ἄγγελον κακὸν ὁποῦ τοῦ ἀκολουθεῖ καὶ γράφει ὅλα του τὰ καμώματα· τὸ λοιπὸν ὅσα σημαδεύουν οἱ πονηροὶ εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, χωριζοντες κάθε ἁμαρτίαν, τοῦ κάθε ἑνὸς χριστιανοῦ, εἰς πᾶσα τελώνιον ὁποῦ νὰ ἁρμόζει τὴν στέλλουσι, διὰ νὰ τὰ γράφουν καὶ ἐκεῖνοι ἀπ' αὐτουνούς· καὶ ὅταν ἀπεράσουν τινὸς ψυχὴν ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ νὰ ἀποθάνουν, νὰ τὰς ἔχουν σιμά τους τὰς ἁμαρτίας, μὲ τὰς ὁποίας νὰ δύνωνται νὰ κατηγοροῦν, καὶ νὰ τοὺς στρέφουν εἰς τὴν ἄβυσσον, ἐὰν δὲν ἐμετανόησαν ἀξίως, εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμαν· διατὶ ἂν περισσεύουν τὰ καμώματα, δίδομεν ἀπ' αὐτὰ εἰς τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ σας κατηγοροῦν· καὶ ἔτσι τοὺς ἀπερνοῦμεν ὡσὰν βλέπεις· εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχετε καὶ ἔργα δικαιοσύνης νὰ δώσωμεν διὰ τὰ πονηρά σας καμώματα, σᾶς κατασπῶσι ἀπὸ τὰ χέρια τὰ ἐδικά μας, καὶ δέρνοντές σας ἀνελεημονήτως, ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ θανάτου, κατακλείοντες εἰς τὰ σκοτεινὰ, ἕως τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ ἀπαραίτητον κρίσιν, ἤγουν εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν. τέτοιας λογῆς τὰ ἠξεύρουν ὅλα τὰ ὅσα κάμνετε καὶ ἁμαρτάνετε εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον.

ιγ'. τῶν ἐπαοιδῶν καὶ μάγων. λέγοντος ταῦτα τοῦ ὁδηγοῦ μου, καὶ θαυμάζουσα ἐγώ, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, τὸ τῶν ἐπαοιδῶν, καὶ μάγων, φαρμακῶν, μάντεων, καὶ ταρασσόντων τοὺς ἀνθρώπους. τὸ λοιπὸν τὰ δαιμόνια, ὁποῦ ἦσαν εἰς ἐκεῖνο τὸ τελώνιον, εἶχαν σχῆμα ὥσπερ ὀφίδια καὶ δράκοντες, ἔχοντες κέρατα, τοὺς ὁποίους νὰ τοὺς βλέπῃ τινὰς μοναχὰ ἦτον σκότος διατὶ ὅλοι ἦσαν γεμάτοι πικρίαν, οἱ ὁποῖοι ἑστωντας ὁποῦ δὲν εἶχαν τίποτες διὰ νὰ μὲ

κατηγορήσουν, μηδὲ κἂν λόγον δὲν τοὺς ἐσύντυχαν, μόνον ἀπεράσαμεν ὀξέως. καὶ πάλιν ἠρώτησα τοὺς ὁδηγούς μου· „τάχα ἐὰν κάμῃ ἄνθρωπος ἁμαρτίαν εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, ὅταν ἀποθάνῃ ἀπερνῶντας ἀπὸ ἐδῶ, χωρὶς καμμίαν ἀντιλογίαν κρίνεται δι' αὐτήν, διατὶ ἐγὼ βλέπω πῶς μὲ ἐξετάζουν ματαλεπτῶς, καὶ θαυμάζομαι". καὶ ἐκεῖνοι πάλιν ἀπεκρίθησαν „δὲν τοὺς ἐξετάζουν ὅλους ἔτσι· ἀλλὰ ὅσοι ἐξωμολογήθησαν καὶ ἐπῆραν κανόνα ἀπὸ πνευματικὸν πατέρα, καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἔσφαλαν, μόνον ἐφυλάχθησαν, ἀπερνοῦν χωρὶς κανένα ἐμπόδιον ἐτοῦτα τὰ πικρὰ καὶ κακὰ τελώνια τὰ ὁποῖα καὶ ἐσὺ ἤθελες τὰ ἀπεράσῃ εὔκολα ἂν εἶχες φθάσῃ νὰ ἐξομολογηθῇς εἰς τὸν πνευματικόν σου πατέρα, ὅλα ὅσα ἥμαρτες καὶ ἤθελες πάρῃ ἀπ' αὐτὸν κανόνα νὰ τὸν φυλάξῃς, καὶ πλέον νὰ μήν ἁμαρτήσῃς· καὶ ἔτσι συγχωρηθεῖσα ἀπὸ τὸν πνευματικόν σου πατέρα, καὶ παρὰ Κυρίου ἤθελες πάρῃ συγχώρησιν καὶ ἔστωντας ἑτοῦτα νὰ μὴν τὰ κάμῃς, φέρνουν οἱ ὑπεναντίοι ταῖς ἁμαρτίαις σου γεγραμμέναις εἰς τὰ κατάστιχά τους καὶ ἐλέγχουν σε· καὶ ἂν ἤθελες ἐξομολογηθῇ, δὲν ἤθελαν σὲ ἐμποδίσῃ· ἀμὴ πούποτες ἐξωμολογημένον ἁμάρτημα ὡραῖον δὲν εὑρέθη· διατὶ τὴν ὥραν ὁποῦ ἐξομολογηθῇ τινὰς καὶ νὰ πάρῃ τὸν κανόνα του ἀπὸ τὸν πνευματικόν του πατέρα, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξαλείφει τὰς ἁμαρτίας του ἀοράτως, ἀπὸ τὰ κατάστιχα τῶν πονηρῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα ἠξεύροντες καὶ οἱ δαίμονες, καὶ λογιζόμενοι τὰ ἀστοχοῦν· διατὶ θαυμαστὸν εἶναι καὶ πολλὰ ὠφέλιμον ἡ ἐξομολόγησις ὁποῦ κάμῃ τινὰς πρὶν νὰ ἀποθάνῃ καὶ ἐὰν τις ἄνθρωπος δὲν ἤθελεν ἐξομολογηθῇ, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν παυσάμενος τοῦ ἁμαρτάνειν, τὰ ὅσα δὲν ἐξωμολογήθη, ἐξετάζονται ἐδῶ, ὡς καθὼς ἐξετάζονται τώρα καὶ τὰ ἐδικά σου".

ιδ'. τῆς γαστριμαργίας καὶ ὁμιλοῦντες ἡμεῖς τοῦτα, φθάνομεν εἰς ἄλλο τελώνιον τῆς γαστριμαργίας, ἤγουν τῆς πολυφαγίας. καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν εἰς ἐτοῦτο τὸ τελώνιον, ὑπῆρχον πρισμένοι καὶ παχεῖς καὶ ἄγριοι· τὸ λοιπὸν καὶ ἐτοῦτοι μεγαλείτερα καὶ κακώτερα μὲ ἐπίασαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὡσὰν οἱ χοῖροι, πῶς ἔτρωγα τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τὴν πρώτην ὥραν, πρὶν νὰ κάμω τὴν προσευχήν μου· καὶ κάθε ἡμέραν εἰς τὸ πρόγευμα καὶ εἰς τὸ δεῖπνον ἔτρωγα περισσότερον, εἰς ἐτοῦτα ὅλα μὲ ὠνείδιζον καὶ ἐδοκίμαζαν νὰ μὲ καταπίουν λέγοντες, εἰς τὸ βάπτισμά σου ὅταν σὲ ἐβάπτιζαν, δὲν ἔταξες τοῦ Θεοῦ λέγουσα, ὅτι ἀποτάσσομαι τὸν Σατανᾶν καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ; πῶς μετὰ ταῖς φρικταῖς ἐκείναις συνθήκαις, ἔκαμες ἐτούταις ταῖς ἁμαρτίαις μετ' αὐτοῦ τοῦ διαβόλου· τὸ λοιπὸν δώσαντες καὶ ἐκείνους τὰ χρεωστούμενα διὰ ἐκεῖνα ὁποῦ μὲ ἐκατηγόρουν,

καὶ ἐξαγοράσαντες τὰς ἁμαρτίας μου ἀπεράσαμεν καὶ ἐκεῖνο τὸ μαγαρισμένον τελώνιον

ιε΄ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, ὁποῦ τὸ ἔλεγαν τῆς εἰδωλολατρείας καὶ πάσης αἱρέσεως· εἰς τὸ ὁποῖον τελώνιον, δὲν ἐξέταζαν μοναχὰ τοὺς εἰδωλολάτρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν καὶ ἡμεῖς οὐδαμῶς δὲν ἐκοιτάξαμεν εἰς αὐτὸ, οὐδὲ αὐτοὶ μᾶς εἶδαν διατὶ δὲν εἴχαν τίποτε εἰς ἐμέ

ις΄. τῆς γυναικομανείας καὶ ετοῦτο ἀπερνῶντές το ὀγλήγωρα, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον κακὸν πολλά τοῦ ὁποίου τελωνίου ὁ πρῶτος ποτὲ μὲν ἐγίνετο δράκων φοβερὸς σφυρίζων μεγάλα, ποτὲ δὲ ποντικὸς ἄγριος· καὶ ἦτον τριγύρω του βρώμα πολλὴ καὶ πικρά. καὶ ἔλεγαν ὅτι κάθε ἡμέραν πολλὰς ψυχὰς κατασπᾷ τοῦτος ἐκεινῶν ὁποῦ ἔκαμναν ἐκεῖνα, ὁποῦ ἐκεῖνος ἠγάπα, καὶ ἀπέθαναν ἀμετανόητοι· καὶ ἐγνωρίσαντες πῶς εἶμαι γυναῖκα, δὲν εἶχαν τίποτες νὰ ἐξετάσουν, ἕνα μοναχὰ ἁμάρτημα ηὗραν εἰς ἐμένα, ὅτι ὁπόταν ἤμουν νέα, ἐκοιμήθηκα μίαν φορὰν σὲ ἕνα κρεββάτι μὲ μίαν κόρην συνομήλικήν μου, καὶ ἐκάμαμεν μίαν μὲ τὴν ἄλλην τὸ γυναικεῖον ἁμάρτημα τῆς γυναικομανείας καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ μήν εὑρίσκοντες ἄλλο. ἐντροπιάσθηκαν, καὶ ἡμεῖς περιπατήσαντες μικρόν,

ιζ΄. τῆς μοιχείας. ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον τῆς μοιχείας καὶ λοιπὸν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν πόρταν τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐσυναπάντησαν ὀξέως, καὶ μᾶς ἐξέταζαν, κάμνοντες σπουδὴν ἀσυγχώρητον. τὸ λοιπὸν πρὶν νὰ ἐξυπηρετήσω τὸν ἅγιον, ἔχουσα καὶ ἄνδρα, ἔτυχα καὶ ἔπεσα εἰς ἁμαρτίαν, μὲ ἕναν ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἦσαν εἰς τὸ σπῆτί μας, ἔστωντας ὁποῦ ἐγελάσθηκα, ἡ κακορίζικη. καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν πιάνοντές με οἱ ἐχοφωμένοι ἐκεῖνοι, μεγάλως ἀντεστάθησαν οἱ ὁδηγοῦντές με ἔλεγον· „αὐτὴ ἔστωντας ὁποῦ ἦτον δουλεύτρια, δὲν εὐλογήθη ὑπὸ ἱερέων ὁ ἄνδρας της ὅταν τὴν ἐστεφανώθη, καὶ δὲν τὴν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν ναόν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸ χέρι τῆς κυρίας της τὴν ἐδέχθηκε". καὶ ἔστωντας ὁποῦ εἶναι τέτοιας λογῆς. δὲν ἠμπορῇ τινὰς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν νὰ τὴν καλέσῃ μοιχείαν, εἰ μὴ πορνείαν· καὶ ἐκεῖνοι μεγαλείτερα ἐπαροξύνοντο λέγοντες· „καλὰ καὶ ἂν ἀπὸ ἡμᾶς φύγῃ, ἀλλὰ παραπάνω εἰς τὸ ἄλλο τελώνιον τῆς πορνείας θέλει πιασθῇ".

ιη΄. τοῦ φόνου καὶ ἀποσπασθέντες καὶ ἀπὸ ἐκεῖ. ἀπήλθομεν εἰς ἄλλο τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἦτον τοῦ φόνου ἐν τῷ ὁποίῳ τελωνίῳ, ἐξετάζουσιν οὗτοι οἱ δαίμονες, ἂν ἔδειρε τινὰς μὲ ραβδίαις ἄλλον, ἢ ἂν ἔκαμε καμμίας λογῆς ἁρπαγήν, ἢ ἂν ἀδίκησε τὸν γειτονά του. τὸ λοιπὸν ὀλίγα καὶ εἰς ἐτούτους ζημιωθέντες διὰ κάποιους ἀδελ-

φοὺς ὁποῦ τοὺς ἐχθρεύομουν, καὶ ἐμαλώσαμεν ἕνα καιρὸν καὶ ἐπιασθήκαμεν ἀπὸ τὰ μαλλία, καὶ ἔτσι εὐγήκαμεν ἀπὸ ἐκεῖ.

ιθ'. τῆς κλεψίας καὶ ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον, λεγόμενον τῆς κλεψίας. εἰς τὸ ὁποῖον καταλεπτῶς ἐξέταζαν τὴν ζωήν μου οἱ ἀλαζόνες δαίμονες, εἰς τὸ ὁποῖον μηδὲν ζημιωθέντες,

κ'. τῆς πορνείας. ἀνεβήκαμεν εἰς ἄλλο τελώνιον τῆς πορνείας, τοῦ ὁποίου τελωνίου οἱ ὑπηρέται ἀναπηδήσαντες μᾶς ἐσυναπάντησαν, ἐξετάζοντες σφοδρῶς τὰ ὅσα ἔκαμα καὶ βάλλοντες ταῦτα εἰς τὸ μέσον, μὲ ἐκατηγοροῦσαν μετὰ πολλῆς ἀγριότητος, λέγοντες καὶ τὰ ὀνόματα τῶν νέων ἀνδρῶν, μὲ τῶν ὁποίων ὡς νέα ὁποῦ ἤμουν ἐμετριάζομουν, καὶ ἐδοκίμαζον νὰ μὲ πάρουν ἁρπακτικῶς νὰ μὲ φέρουσι κάτω· καὶ τῶν ἀγγέλων λεγόντων τὰ ἐναντία τους, ὅτι πῶς ἔπαυσε ἀπὸ καιρὸν καὶ ἐσχόλασεν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ οἱ κατηραμένοι ἐναντίως εἶπον „ὅτι πῶς ἔπαυσεν ἠξεύρομέν το· ὅμως τὰ μυστήριά μας κρυφὰ τὰ ἐκράτει, ἀγαπῶσα ἡμᾶς διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἔργα μας δὲν ἤθελε νὰ τὰ φανερώσῃ τινός, διατὶ δὲν ἐξωμολογήθη, οὐδὲ κανόνα πνευματικοῦ ἐδούλευσεν, οὐδὲ συγχώρησιν ἐδέχθη ἀπὸ πνευματικὸν ἢ ἀπὸ ἐπίσκοπον, καὶ εἶναι χρεώστης εἰς ὅσα ἔσφαλε. τὸ λοιπὸν ἢ δότε ταύτην εἰς ἡμᾶς, ἢ δότε μας ἔργα καλὰ ἀντὶς δι' ἐκεῖνα". καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Κυρίου ἔστωντας νὰ δώσουν ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς ἔδωσεν ὁ μακάριος διὰ λύτρωσιν τῆς ψυχῆς μου, χάριν δι' ἐκεῖνα ὁποῦ μὲ ἐκατηγοροῦσαν ἀληθινά, πέρνοντές με ἐπεριπατοῦσαμεν, καὶ οὐδὲ ἔτσι οἱ κακοὶ ἐκεῖνοι καὶ συγχαντοὶ ἔπαυσαν τὴν ἔχθραν ὁποῦ εἶχαν εἰς ἐμένα, ἀλλὰ ἔτριζαν τὰ ὀδόντιά τους, θαυμάζοντες ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὁποῦ μᾶς ἔδωκε τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ τῆς ὁποίας ἐλεημοσύνης ἐξηγόραζαν τὰς ἀνομίας μου, καὶ δὲν ἐπρόσπεφτα εἰς αὐτούς καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεριπατούσαμεν, ἔλεγαν με οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ „βλέπεις ἐτοῦτο τὸ τελώνιον ὁποῦ ἀπεράσαμεν;" καὶ ἐγὼ εἶπον· „ναί, κύριοί μου, τὸ βλέπω". καὶ πάλιν λέγουσιν ἐκεῖνοι „ὀλίγαι ψυχαὶ τὸ ἀπερνοῦν χωρὶς ζημίαν, μὲ τὸ νὰ εἶναι ὁ κόσμος ἐκεῖνος πλάνος καὶ μάταιος, καὶ φιλόπορνος, καὶ μοιχαλώδης, καὶ ἁμαρτωλός καὶ πᾶσαν ψυχὴν τὸ σκοτεινὸν ἐτοῦτο τελώνιον κακῶς τὴν κατασπᾷ· ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι μολύνονται εἰς τὴν λάσπην τῆς πορνείας, καὶ ἔτσι φέρουσι κάτω τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ ᾅδου, καὶ ἐκεῖ ταῖς ἀποκλείουν μέχρι τῆς φρικτῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐσὺ διὰ τῶν ἁγίων εὐχῶν τοῦ τιμίου γέροντος καὶ πατρὸς σου καὶ τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ ἔφυγες ὅλα τὰ τελώνια, καὶ ἐνίκησας καὶ αὐτὸν τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους".

κα'. τῆς ἀσπλαγχνίας. ταῦτα λέγοντες οἱ ἄγγελοι, ἐκαταντή-

σαμεν εἰς τὸ ὕστερον τελώνιον, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο τῆς ἀσπλαγχνίας. καὶ ἐκεῖ ἐξετάζονται ἀπὸ ἐκείνους πικρὰ ὅλοι οἱ ἀνελεήμονες, οἱ σκνιφοί, οἱ ἄσπλαγχνοι διότι ὁπόταν τις ἄνθρωπος κατορθώσῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι ἄσπλαγχνος καὶ ἀνελεήμων, καὶ τύχῃ καὶ ἀποθάνῃ, τὰ ἄλλα ὅλα τελώνια τὰ ἀπερνᾷ χωρὶς φόβον καὶ δὲν βλάπτεται ποσῶς ἀπὸ κανένα τελώνιον ὁπόταν δὲ καταντήσῃ εἰς τοῦτο τὸ τελώνιον, περευθὺς οἱ πικροὶ ἐξετασταὶ καὶ μαζωκταὶ τῶν χρημάτων δέρνοντες αὐτὸν κατασπῶσιν καὶ ἀνελεήμονα καὶ ἄσπλαγχνον, καὶ τὸν ἀποκλείουσιν εἰς τὸν σκοτεινὸν τόπον τοῦ ᾅδου ἕως τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, τοῦ Θεοῦ μὴ ἐλεοῦντος αὐτόν. διὰ τὰς λοιπὰς αὐτοῦ ἀρετάς, ἐπειδὴ δὲν εὐσπλαγχνίσθη νὰ δώσῃ πτωχοῦ κομμάτι ψωμὶ ἢ μίαν φόλαν. ἀλλὰ μηδὲ ἐκοίταξεν ἐκείνους ὁποῦ ἐκακοπαθοῦσαν εἰς ταῖς ἀρρωστίαις, καὶ τοὺς ταλαιπωρουμένους ἐν ἀδυναμίᾳ καὶ ἀπορίᾳ δὲν ἐδιηκόνησαν, ὁποῦ ἐστερεύονταν ὅσα τοὺς ἔκαμνε χρεία. καὶ ὀκνεύθη νὰ ὑπάγῃ νὰ παρηγορήσῃ ἐκείνους ὁποῦ ἦσαν κατακλεισμένοι εἰς τὴν φυλακήν, καὶ νὰ τὸ εἰποῦμεν καὶ ἁπλά, δὲν ἐξέχεε τὴν ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς ὁμοίους τούτων. ἔστωντας ὁποῦ ἐδύνετο νὰ κάμῃ τὴν ἐλεημοσύνην μὲ ἔργα, ἤγουν νὰ δίδῃ, εἰ δὲ καὶ δὲν ἐδύνετο μὲ ἔργα, κἂν μὲ λόγια, μὲ κρυφοὺς ἀναστεναγμοὺς νὰ δείξῃ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν. εἰ δὲ καὶ δὲν ἔκαμεν ἔτσι, ἀλλὰ ἔστωντας νὰ σταματήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν ἕως εἰς τὸ τέλος, ἔτσι καταδικάζεται. τὸ λοιπὸν ὡσὰν ἐκαταντήσαμεν εἰς ἐτοῦτο τὸ τελώνιον, βλέπομεν τὸν πρῶτον αὐτῶν, ἔχοντα σχήματα καὶ ἰδιώματα κακῆς ἀρρωστίας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κακὰ ἀφεντεύει. καὶ ἐκάθητο ἐξαγριωμένος ὅλος εὐγάνοντας φωτίαν τῆς ἀσπλαγχνίας. τοῦ ὁποίου τελωνίου οἱ ὑπηρέται, οἱ φονεῖς καὶ κλέπται, χυθέντες εἰς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ μυρμήγγια ἐξέταζον μήπως εὕρωσιν εἰς ἐμένα ἀσπλαγχνίας λείψανον, καὶ ἐπειδὴ δὲν εὕρισκον, μάλιστα καὶ πολλὰ ἔργα ἐλεημοσύνης ηὗραν, εὐθὺς ἐντροπιάσθηκαν σταματήσαντες ἄπρακτοι. τὸ λοιπὸν γεμίσαντες πολλὴν χαρὰν οἱ ἐμοὶ ὁδηγοὶ ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἐζημιωθήκαμεν τίποτα ἀπ' αὐτούς, χαιράμενοι ἐπετάσαμεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἐμβήκαμεν μέσα εἰς τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ.

ἡ δὲ πύλη αὕτη ἦτον καὶ εἶδος κρυστάλλου ἐκλάμπρου. καὶ τὰ ἔργα ὁποῦ ἦσαν ἐν αὐτῇ, ἦτον πλουμιδωτὰ ἀπὸ λαμπρότητα ἀστέρων. πέμποντας ἀκτῖνας χρυσάς. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ἐφύλαγεν ἦτον νέος χρυσοειδής, περιεζωσμένος ἀστραπήν. καὶ τὰ ποδάριά του ἦσαν βεβαρυμένα φωτίαν λαμπρὰν καὶ γλυκυτάτην νὰ τὴν βλέπῃ τινὰς, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐδέχθηκε χαιράμενος, καὶ ἐδόξαζε μεγάλως τὸν Θεόν, πῶς ἀπέρασε ψυχὴ χωρὶς ταραχὴν ἀπὸ τὰ πικρὰ ἐκεῖνα τελώνια. καὶ περι-

πατοῦντες ἡμεῖς μέσα εἰς τὸν οὐρανόν, ἐχώριζε τὸ νερὸν φεῦγον ἀπὸ προσώπου μέσα εἰς τὸ στερέωμα, τὸ ὁποῖον στερέωμα εὑρίσκεται ἀναμέσον οὐρανοῦ καὶ γῆς, κάμνοντάς μας στράταν, καὶ πάλιν ἤρχετο εἰς τὸν τόπον του. καὶ ἀφ' οὑ ἀπεράσαμεν τὴν πολλὴν συρμὴν τοῦ νεροῦ, ἐκαταντήσαμεν εἰς ἀέρα τινὰ φρικτόν, ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὸν καταλάβῃ εἰς τὸν ὁποῖον ἀέρα ἦτον δέρμα χρυσοῦν, καὶ ἐν τῷ ἁπλοῦσθαι αὐτὸ ἐσκέπαζε τὰ φοβερὰ πλάτη τοῦ ἀέρος ἐκείνου καὶ ἦτον εἰς ἐκεῖνο τὸ δέρμα νέοι τινὲς πολλὰ εὔμορφοι ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος, κοκκινοειδεῖς ὡσὰν τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἐνδεδυμένοι φωτίαν, τὰ δὲ μαλλία τους καὶ τὰ ποδάριά τους ἦσαν ἄσπρα ὡσὰν τὸ γάλα, καὶ τὰ πρόσωπά τους ὡσὰν τὸ χιόνι, πέμποντα καὶ αὐτὰ φωτίαν ἐκ φωτὸς αὐλου. οἱ ὁποῖοι βλέποντές με εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁδηγούντων ἀγγέλων ἔτρεχον μαζὶ μὲ ἡμᾶς, χαιρόμενοι εἰς τὴν ἐδικήν μου σωτηρίαν, καὶ ὅτι ἐθησαυρίσθη ψυχὴ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν

καὶ περιπατοῦντες ἔψαλλον μέλος γλυκὺ καὶ τερπνόν, τὸ ὁποῖον δὲν τὸ ἤκουσα ποτὲ εἰς ἐκεῖνον τὸν ψεύστικον κόσμον. καὶ ἐπειδὴ ἐπηγαίναμεν νὰ προσκυνήσωμεν τὸν θρόνον τὸν λαμπρὸν τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, καὶ Κυρίου τῶν κυρίων, καὶ Θεοῦ τῶν θεῶν, νὰ καὶ ἦλθε μία νεφέλη φωτεινὴ ἀγνάντια εἰς τὸ πρόσωπόν μας καὶ ἡ νεφέλη ἐκείνη δὲν ἦτον ὡσὰν τὰς ἄλλας νεφέλας, ὁποῦ ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ εἶχε τὸ χρῶμά της ὡσὰν τὰ ρόδα τὰ μυρισμένα, γλυκὺ καὶ ἔκλαμπρον ἡ ὁποία χωρισθεῖσα ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἐσηκώθη. καὶ ἐφάνη ἄλλη νεφέλη ἐσωτέρα αὐτῆς, καὶ εἶχε τὸ εἶδός της ὡσὰν κατάπετασμα, ἦγουν πάπλωμα ἄσπρον, ἄσπρη ὥσπερ φῶς· καὶ ἀπέρασε καὶ αὐτὴ ὡσὰν καὶ τὴν πρώτην· καὶ πάλιν ἐφάνη ἄλλη ὕστερα ἀπ' αὐτὴν χρυσῆ, πέμπουσα φωτίαν λαμπράν, ἡ ὁποία ἀπέρασεν ὡσὰν καὶ τὴν ἄλλην· καὶ μακρὰ ἀπὸ τούταις ταῖς νεφέλαις ἐφάνη μία, αὐτὴ ἡ ὁποία εἶχεν ἐδάφη χρυσὰ καὶ λάμψες ἀπὸ κάθε λογῆς βαφήν, καὶ λάμπουσα μὲ βαφαῖς πλουμισταῖς, καὶ βάλλουσα τὸν νοῦν εἰς γλυκείαν χαράν. καὶ ἰδοὺ ἕνας ἄνδρας φωτοφόρος, καὶ μυρωδία κηρίου παχεῖα πολλὰ γλυκηρά. καὶ περιπατούντων ἡμῶν ἔμποροσθεν ἀκόμη ὀλίγον, ἐφάνηκε θρόνος τοῦ Θεοῦ, σηκωνόμενος εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀέρος πολλά, θρόνος ἄσπρος, λάμπων μὲ βάψεις μυρίων βαφῶν· καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔφεγγεν ἔλαμπον καίρια, καὶ τρέφων τὴν θεωρίαν ἐκείνων, ὁποῦ ἠξιώθησαν νὰ στέκουν ἐκεῖ, τοὺς νέους τοὺς ἔχοντας χρυσὰς ρίζας καὶ ὑψηλοὺς ὥσπερ κυπαρίσσια, πέμποντας ἔξω ἀστραπὴν καὶ ἐνδεδυμένους βύσσον καὶ θαυμαστὴν πορφύραν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νοῦς ἀνθρώπινος νὰ τὴν διηγηθῇ τὸ λοιπὸν προσελθόντες οἱ

ἐμοὶ ὁδηγοὶ κατάγναντα τοῦ θαυμαστοῦ θρόνου ἐκείνου, τοῦ φαινομένου ἡμῶν εἰς πολὺ ὕψος, ἐν πολλῇ δόξῃ, ἐν ἀληθεία, καὶ χρηστότητι, καὶ δικαιοσύνῃ, ἔψαλλον τρεῖς φοραῖς μίαν ᾠδήν, ἕνα ὕμνον τῷ ἐπαναπαυομένῳ ἀοράτως ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ θρόνου. καὶ πάλιν ἐπροσκυνήσαμεν τρεῖς φοραῖς τῷ Πατρί, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ ἐδόξασαν τὴν ἁγίαν Τριάδα μαζὶ μὲ ἡμᾶς ἐκεῖνοι οἱ στέκοντες ἄνωθεν τοῦ ἀέρος ἐκείνου τοῦ πυριμόρφου, χαιρόμενοι διὰ τὴν ἐδικήν μου σωτηρίαν μετὰ δόξης καὶ ἰδοὺ γέγονε φωνὴ ἐκ τῶν ἄνω εἰς ἐκείνους ὁποῦ μὲ ἐβαστοῦσαν γλυ εῖα καὶ μεγάλη, χαρὰ γεμάτη λέγουσα „περάσατε αὐτὴν εἰς ὅλας τὰς κατοικίας καὶ μονὰς τῶν ἁγίων, ὡς καθὼς ἔχετε συνήθειαν νὰ κάμνετε εἰς ὅλας τὰς ψυχάς, καὶ σύρετέ την εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εἶναι τριγύρω εἰς τὸν παράδεισον καὶ εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς καὶ ὕστερον βάλλετέ την εἰς τὸν τόπον ὁποῦ σᾶς ἐπαράγγειλεν ὁ Βασίλειος ὁ θεράπων μου".

τὸ λοιπὸν ἔτσι μισσεύοντας ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπήγαμεν εἰς τὰς σκηνὰς τῶν ἁγίων, καὶ ἦσαν ἐκεῖναι αἱ σκηναὶ τόσον πολλαί. ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος, ἀπὸ ἀκτῖνος ἡλιακῆς καὶ λάμψεως κοκκίνης καὶ ἀπὸ ἄλλων μυρίων βαφῶν. ἐν κοκκινότητι θαυμαστῶν ἀκτίνων αἱ τῶν ἁγίων σκηναὶ χειρὶ Θεοῦ ἀνερμηνεύτως ἀνεπετάσθησαν εἰς τὸν κάμπον τοῦ παραδείσου, ἐν τόπῳ πνευματικῆς χλόης, ὁποῦ ἀναβρύει τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον, ὕδωρ ζωῆς, ἐν τόπῳ τῆς ἀναπαύσεως διατὶ καθὼς τὰ παλάτια ἀλλάσσουν ἕνα μιᾶς λογῆς καὶ ἄλλο ἄλλης, ἔτσι ἐχρημάτιζον καὶ αἱ τῶν ἁγίων αἰώνιοι σκηναὶ εἰς τὸ κάθε πρᾶγμα. καὶ ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἁγίους βλέπων τὴν εὐμορφίαν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων καὶ ἁγίων σκηνῶν, ὥσπερ ἀπὸ φρικτῆς εὐμορφίας χορταίνουσι. διατὶ χωριστὰ εἶναι αἱ σκηναὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ χωριστὰ εἶναι τῶν προφητῶν, καὶ εἰς ἄλλον τόπον εἶναι τῶν μαρτύρων, καὶ ἀλλοῦ εἶναι τῶν ἱεραρχῶν, καὶ χωριστὰ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων. καὶ κάθε ἕνας κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὁποῦ ἔκαμεν, ἔτσι καὶ αἱ μοναὶ κάθε ἑνὸς ἀπὸ ἐτούτους ἑτοιμάσθηκαν κατὰ τὸ μῆκος καὶ κατὰ τὸ πλάτος καὶ ὡς καθὼς ἀπεικάζω ὁποῖα εἶναι ἡ βασιλεύουσα πόλις, ἔτσι εἶναι τοῦ κάθε ἑνὸς ἡ σκηνή εἰς τὴν ὁποίαν σκηνὴν ἡμεῖς οἱ δύο ἐκάμαμεν τὴν κατοικίαν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐγνωρίσθήκαμεν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον τὸ λοιπὸν ὅλοι οἱ ἅγιοι εὐγαίνοντες ἀπὸ ταῖς σκηναῖς των, κατησπάζοντο τῷ πνεύματι νοητῶς, χαιρόμενοι πολλὰ εἰς τὴν ἐδι ἡν μου σωτηρίαν ἐπήγαμεν δὲ καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἦτον γεμάτος δόξαν πολλὴν καὶ ἀγέραστον. καὶ δὲν ἦτον ὡς καθὼς ὁ σωματικός αὐτοῦ κόλπος, ἀλλα τόπος ὑπάρχων γεμάτος μύρων καὶ ἀρωμάτων πνευματικῶν καὶ οὐρανίου χλόης τοῦ ὁποίου τόπου

τὴν μορφήν, τοὺς καλοὺς ἀέρας καὶ τὴν θέσιν, δὲν δύναμαι νὰ τὴν εἰπῶ μὲ λόγον, χωρὶς νὰ κάμωμεν πεῖραν ἐκεῖ. διατὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον εἶναι παλάτια νοητὰ ἐξ ἀκτῖνος λαμπρᾶς καμωμένα πνεύματι τεχνουργίας, τοῖς δύο πατριάρχαις, ἤγουν Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ. ὀρδιανιασμένα καὶ φτιασμένα μὲ ἀκτῖνας μυριοπλασίους εἰς πολλὴν εὐμορφίαν. εἰς τὰ ὁποῖα παλάτια εἶναι κεκληρωμένα ὅλα τὰ καθαρὰ βρέφη ὁλωνῶν τῶν χριστιανῶν, ἀφ' οὗ ἀποθάνουν μὲ δόξαν ἄρρητον καὶ χαρὰν ὁποῦ εἶναι πάντοτε, εὑρισκόμενα τριγύρω τούτων, δηλονότι Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ χορεύοντα. διατὶ οὗτοι ἐκεῖ εὑρίσκονται μαζὶ μὲ τοὺς δώδεκα πατριάρχας, ἀπὸ τῶν ὁποίων δώδεκα πατριαρχῶν εἶναι αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπαναπαυόμενοι ἐπὶ θρόνων ἁγίων καὶ θαυμαστῶν. καὶ ὡς καθὼς βλέπει τις τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα λάμπουσαν, καὶ δὲν δύνεται ποσῶς νὰ τὴν πιάσῃ, ἔτσι εἶναι καὶ ὁλονῶν τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί. βλέπονται μὲν ἀπὸ ἄλλων ψυχῶν ἡγιασμένων ὁμοίως αὐτῶν εἰς τὴν ὄψιν τοῦ κορμίου, ὅμως εἶναι ἄϋλοι, ἀπίαστοι, ὡς αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνονται νὰ κρατηθοῦν ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειρῶν.

καὶ διὰ νὰ ἀφήσω καὶ ἐγὼ νὰ λέγω τὰ πολλά, περιπατήσασα εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὁποῦ ἦτον τριγύρω τοῦ παραδείσου, καὶ τὰ κατώτατα τῆς γῆς, καὶ τοὺς ἀποκρύφους τόπους τοῦ ᾅδου, εἰς τοὺς ὁποίους συνέτριψεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν σατανᾶν, ἤλθομεν πάλιν ἐπὶ δυσμάς, ὁποῦ εἰσὶν αἱ πικραὶ κολάσεις καὶ αἱ τιμωρίαι, καὶ καρτεροῦσι τοὺς ταλαιπώρους καὶ τοὺς ὁμοίους ἐμοὶ ἁμαρτωλούς. διατὶ ἔδειξάν μοι οἱ τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι λέγοντες· „εἶδες, ἐκ πόσων ἀναγκῶν σὲ ἐλύτρωσεν ὁ Κύριος;" διατὶ εἶδον τὰ σπητόπουλα ἐκεῖνα τὰ σκοτεινὰ ἐν σκοτεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου, ὁποῦ εἶναι αἱ ψυχαὶ κατακεκλεισμέναι ὁλωνῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁμαρτωλῶν, ὥσπερ ἡ ἄμμος ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἢ καὶ τὸ χῶμα τῆς γῆς. αἱ ὁποῖαι ψυχαὶ δὲν δύνονται νὰ ἰδοῦν τὸ φῶς τὸ γλυκὺ εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸν λίθον ὁποῦ κείτεται εἰς αὐτοὺς τῆς τυφλότητος. ἀλλὰ ἄλλοι μὲν ἀπ' αὐτοὺς ὅλον ἕνα κράζουσι τὸ οὐαὶ καὶ βοῶσι μέλος πικρὸν πάντοτε, πεινῶσαι νοητῶς καὶ διψῶσαι τὸ πόμα τῆς σωτηρίας. καὶ γυμναὶ οὖσαι χρειάζονται ἀπὸ πᾶσα γενεᾶς ροῦχον πνευματικόν, καὶ τρωγόμεναι μὲ τὸν ρῦπον τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν, λέγοντες—φεῦ καὶ οὐαὶ καὶ αὐτὸ τὸ οὐαὶ καὶ τὸ φεῦ, ὦ τέκνον, ὁποῦ κράζουν ὅλον ἕνα, ψυχικὴ φωνὴ εἶναι καὶ ὄχι σωματική. καὶ δὲν εἶναι τινὰς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ. καὶ ἐν τῷ περιπατεῖν ἔτσι τὴν ψυχήν, ἔστωντας ὁποῦ οἱ ἄγγελοι τοῦ Κυρίου εἶναι φῶς φωτίζουσι τὰ σκοτεινὰ εἰς τὰ ὁποῖα κολάζονται οἱ ἁμαρτωλοί. καὶ βλέπει ἡ ψυχὴ ὅλα

τὰ κολαστήρια ὁποῦ εἶναι ἐκεῖ, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ ποίαν σκοτομήνην ἐλυτρώθη, ἀφήσασα νὰ κάμνῃ ταῖς ἁμαρτίαις. καὶ ἐπεριπάτησεν εἰς τὴν ζωὴν τὴν καλλιτέραν καὶ ἀθάνατον

ἐτοῦτα ὅλα γυρίσασα, ἐκατήντησα εἰς τὴν κατάπαυσιν ὁποῦ βλέπεις. ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐδική μου, ἀλλὰ τοῦ ὁσίου καὶ κοινοῦ πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, τοῦ γνησίου δούλου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον. καὶ μετερχόμενος καλῶς, ὁδηγεῖ ψυχὰς ἀπείρους πλανωμένας, φέρνοντάς τας Κυρίῳ τῷ Θεῷ, διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως καθαρᾶς εἰς καύχημα καὶ δόξαν αὐτοῦ καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς. διατὶ πολλαὶ ψυχαὶ εἶναι μαζὶ μὲ ἐμένα, ταῖς ὁποίαις πρὶν νὰ ἀποθάνω ἐγώ, ταῖς ὡδήγησε καὶ ταῖς ἐβοήθησε, καὶ ταῖς εὔγαλεν ἀπὸ ταῖς στράταις τῶν ἀνομιῶν, καὶ ταῖς ἐσίμωσεν εἰς τὸν Κύριον. καὶ ὅσον ἠξεύρω τὰ ὀνόματα ὀλίγαι εἶναι τοῦ κυρ. Ἰωάννου καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Ἑλένης, οἱ ὁποῖοι ἔστωντας νὰ τὸν διακονήσουν εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον καλὰ, ἔτυχον μακαριότητος. καὶ τῶν λοιπῶν δὲν ἠξεύρω τὰ ὀνόματά τους, ἐκείνων ὁποῦ τοὺς ὡδήγησεν ἀπὸ πολὺν καιρὸν πρὸς τὴν ἐνταῦθα ζωήν. ἀλλὰ ἔλα μαζὶ μὲ ἐμένα νὰ ὑπάγωμεν πλέον πορὰ μέσα, καὶ θέλεις ἰδῇ τοὺς τόπους ὁποῦ καθόμεσθεν καὶ γυρίζομεν. διατὶ ὁ κύριος καὶ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος ἕως μίαν ὥραν ἔχει ὁποῦ ἦτον ἐδῶ".

καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴν ἐμβήκαμεν εἰς τὰ πλέον μέσα τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ ἀπερχόμενοι, ἀπέβλεπον ἐγὼ εις τὴν ὁδηγόν μου ταύτην καὶ ἀείμνηστον Θεοδώραν, καὶ ἦτον ὅλη στάζουσα μύρον πολύτιμον ὥσπερ ἱδρῶτα, καὶ ἐτρύμαξα εἰς τὸ θαῦμα. καὶ ἐπεριπάτει ἐμπρὸς ἀπὸ ἐμένα, φοροῦσα ροῦχον λινὸν ἄσπρον ὡσὰν χιόνι, καὶ εἰς τὴν κεφαλήν της ἐφόρει ἀπὸ κόκκινον καὶ ἤλθομεν μέσα εἰς ἕνα προαύλιον, τοῦ ὁποίου τὸ ἔδαφος, ἦγουν τὸ πάτωμά του, ἦτον στρωμένον μὲ πλάκαις χρυσαῖς καὶ στολισμένον καὶ θαυμαστὸν πολλά. εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ποσῶς ρύπος. καὶ εἰς τὴν μέσην τῶν χρυσῶν ἐκείνων πλακῶν, ἐφαίνοντο δένδρα φυτευμένα πολλῶν λογιῶν καὶ πέμποντα χαρὰν ἀνεκλάλητον ἐκείνων ὁποῦ τὰ ἔβλεπαν. καὶ θεωρήσας πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ μεγάλου ἐκείνου καὶ θαυμαστοῦ προαυλίου, βλέπω παλάτια καμωμένα ἐκ φωτός, καὶ ἦτον ὑψηλὰ πολλὰ εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἐμβήκαμεν, ἀλλὰ σιμὰ εἰς αὐτά, ἦγουν εἰς τὸ ἔμπασμά των, ἔστεκε τράπεζα ἕως πηχῶν τριάκοντα καὶ αὐτὴ ἦτον καμωμένη ἀπὸ πέτραν σμαράγδου, πέμπουσα ἀκτῖνας φωτός. εἰς τῆς ὁποίας τραπέζης τὴν κορυφὴν ἦτον ἀμυγδαλέα πολλὰ εὔμορφη ἀνθισμένη, ἡ ὁποία στραβώνοντας ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἐγέμιζεν ἴσκιον

καὶ ἔδιδεν εὐμορφίαν ἀσύγκριτον εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὴν ἔβλεπαν. ἦσαν δὲ καὶ λίθοι πολλοὶ ἀτίμητοι,—χρυσοί, σμάραγδοι, σάπφειροι, σαρδώνυχες, πράσινοι, λυχνῖται, ὁποῦ ἐκείτονταν εἰς αὐτὴν τὴν τράπεζαν, καὶ ἦτον καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς τιμίους λίθους ὁποῦ εὑρίσκονταν εἰς τὸν παράδεισον πολλὰ πλουμισμένοι, καὶ εὑρισκόμενοι εἰς στολὴν τῆς αὐτῆς τραπέζης. καὶ ἦσαν φαγητὰ κείμενα εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, ὁπῶραι εὔμορφαι μὲ θαυμαστὴν βαφὴν καὶ μὲ χρώματα κόκκινα, καὶ ἄσπρα, καὶ ὡσὰν τὸ καλάμι τοῦ κρίνου καὶ κοκκίνης βαφῆς. καὶ εἶχον ταῖς βαφαῖς, ὁποῦ δὲν ἠμπορῇ τινὰς νὰ ταῖς διηγηθῇ. καὶ ἦσαν καὶ ἄνθη κάθε λογῆς κείμενα μαζὶ μὲ αὐταῖς θαυμαστὰ καὶ καλομύριστα. τῶν ὁποίων σμίγουσαι αἱ μυρωδίαι, ὁποῦ δὲν ἠπορῇ νοῦς ἀνθρώπινος νὰ ταῖς εἰπῇ μὲ λόγον καὶ νὰ ταῖς διηγηθῇ, διὰ τοῦτο οὐδὲ χόρτασις δὲν ἐγίνετο εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔτρωγαν τὴν τοιαύτην χαράν. καὶ ὁ ἡγιασμένος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος ἐκάθητο ἐν αὐτῇ εἰς θρόνον ὑψηλόν, καμωμένον ἐκ πρασίνου λίθου πέμποντας θαυμαστὴν λάμψιν. ὁ ὁποῖος ἀναπαύετο ἐκεῖ ὥσπερ ἀυθέντης μετὰ δόξης. μὲ τὸν ὁποῖον ἔτρωγαν μαζί τινες ἀπὸ τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων ὀπώρων καὶ δὲν ἦσαν καὶ ἄνθρωποι ἐνδεδυμένοι ἔχοντες κορμὶ παχύ. ἀλλὰ ἦσαν ὡσὰν τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου πυραυγεῖς τῇ ἐλαφρότητι. ὅμως εἶχον ὄψιν καὶ μορφὴν ἀνθρώπου ἀειθαλῆ μετὰ συνθέσεως ὅλων τῶν μελῶν. οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄγγελοι, καὶ ὅσον ἔτρωγαν ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκείτονταν ἐμπρός, τοσοῦτον ἐπλήθυναν περισσότερον. ἔστωντας ὁποῦ ἦσαν πνευματικὰ καὶ δὲν ἄλλασσαν. τὸ λοιπὸν οἱ τρώγοντες τὴν ἄυλον ἐκείνην τροφὴν ἐγέμιζαν χαρὰν καὶ θυμηδίαν καὶ ἀγαλλίασιν ἄφραστον, διαλεγόμενοι ἕνας μὲ τὸν ἄλλον μὲ γλυκείαν φωνήν. καὶ νέοι τινὲς πολλὰ ἀπαστράπτοντες τοὺς ἐκερνοῦσαν μὲ ποτήρια ἄυλα χιονοφεγγῆ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐδέχετο τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ποτήριον νὰ πίῃ, ὡσὰν τὸ ἔχυνεν εἰς τὸ στόμα του, γεμίζοντας τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς πολλὴν ὥραν ἔστεκε σύννους καὶ θαμάζων καὶ ἔλλαμπε τὸ πρόσωπόν του ὡσὰν τὸ ρόδον ὁποῦ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ κουβούκλι του. καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔστεκαν καὶ ὑπηρετοῦσαν, ἦτον νέοι εὔμορφοι, ἄσπρα τὰ μάγουλά τους, ὥσπερ τὸ ἄσπρον μαλλί, καὶ οἱ βραχίονες αὐτῶν ἦτον ὡσὰν τὸ γάλα, ἐνδεδυμένοι στολὴν κοκκίνην, εὔμορφην βεβαμμένην ἀΰλως, ἐζωσμένοι ὡσὰν ἀπὸ οὐρανίου τόξου λωρία, λάμποντες μὲ τριῶν λογιῶν βαφαῖς καὶ εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν βαστῶντες χρυσὰ φορέματα, ἐστολισμένα πολλὰ εὔμορφα μὲ λάμψαις λίθων πολυτιμήτων.

τὸ λοιπὸν ἡ θαυμασιωτάτη Θεοδώρα πιάνουσά με, ἐπήγαμεν σιμὰ εἰς τὸν πατέρα ἡμῶν Βασίλειον, καὶ προσεγγίσασα αὐτῷ, ἐσύν-

τυχέ του διὰ λόγου μου καὶ ὁ ἅγιος μὲ χαρούμενον πρόσωπον ἀτενίσας εἰς ἐμένα ὥρισε μετὰ χαρᾶς νὰ ὑπάγω σιμά του. καὶ ὡσὰν ἐπῆγα, ἔβαλα μετάνοιαν καὶ ἐζήτουν εὐχὴν καὶ ἤκουσα ἀπ' αὐτὸν μὲ ταπεινὴν καὶ ἥσυχον φωνὴν λέγοντας „ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ καὶ νὰ σὲ εὐλογήσῃ, τέκνον, καὶ νὰ φανῇ τὸ πρόσωπόν του εἰς ἐσένα, νὰ σὲ γεμίσῃ ὅλων τῶν ἀγαθῶν ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν. καὶ νὰ σοῦ στείλῃ βοήθειαν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἄμποτες νὰ σοῦ βοηθήσῃ ἐκ τῆς Σιὼν, ἤγουν ἐκ τοῦ παραδείσου". τὸ λοιπὸν ἐγὼ κειτόμενος εἰς τὰ χρυσὰ ἐδάφη ἐκεῖνα, ἐπίασέ με ὁ ἅγιος πατὴρ ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ ἐσηκώθηκα. καὶ λέγει μου „εἶδες τὴν Θεοδώραν ὁποῦ ἐζήτεις νὰ τὴν ἰδῇς," δεικνύων μοι ταύτην τῷ ἁγίῳ δακτύλῳ, καὶ ὁποίας κληρονομίας ἔτυχε, καὶ εἰς ποίας σκηνὰς κατοικεῖ. τὸ λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς μὴ μὲ ἐνοχλεῖς δι' αὐτήν. ἡ δὲ ὑπὸ Κυρίου ἐλεημένη Θεοδώρα μετὰ χαρᾶς ἀποκριθεῖσα λέγει „ἄμποτες ὁ Κύριος, ὦ τέκνον Γρηγόριε, νὰ σοῦ γένῃ ἴλεως εὐσυμπαθής, διατὶ πολλὴν φροντίδαν εἶχες διὰ λόγου μου καὶ διὰ τοῦτο Κύριος ὁ Θεὸς ἐπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν σου διὰ ταῖς εὐχαῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ πατρὸς Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἐκαμε μεγάλην ἐλεημοσύνην εἰς ἡμᾶς". ταῦτα λεγόντων ἡμῶν, τὰ ὀμμάτια ὁλωνῶν ἐκείνων ὁποῦ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν μὲ σιωπὴν πολλὴν τὰ ἐσήκωσαν καὶ μᾶς ἔβλεπαν. καὶ λέγει πρὸς τὴν Θεοδώραν ὁ ὅσιος· „σύρε μαζὶ μὲ τὸν Γρηγόριον, κυρία ἀμμᾶ, καὶ δεῖξέ τον τὴν εὐμορφίαν τῶν δένδρων ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν παράδεισον ἡμῶν"

ἡ ὁποία ἐστωντας νὰ μὲ πάρῃ ὡσὰν νὰ ἠθέλαμεν περιπατεῖ εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ προαυλίου καὶ ἐφάνη μία πόρτα θαυμαστὴ νὰ τὴν βλέπῃ τινάς. ἡ ὁποία ἐστωντας νὰ ἀνοίξῃ, ἐμβήκαμεν μέσα, καὶ εἴδον βοτάνην ὁλόχρυσον. ἐστολισμένην μὲ ρόδα εὔμορφα. καὶ θαυμάζοντας ἐγὼ εἰς τὴν εὐμορφιαν της, διατὶ ἀπ' αὐτὴν εὔγαινε γλυκύτης ἄπειρος, καὶ ἦσαν ἐκεῖ δένδρα ἄπειρα εἰς πλῆθος. καὶ κάθε ἕνα ὑπὸ ἐκεῖνα ἔγεμε καρπὸν πολὺν καὶ τὰ κλαδία τους ἀπὸ τὸ πολὺ βάρος τῶν καρπῶν ἔγερναν εἰς τὴν γῆν, ὡσὰν νὰ ἤθελαν νὰ τσακισθοῦν τὰ ὁποῖα μήτε τσακιζονται μήτε ἀλλάσσουν, διατὶ εἶναι ἄφθαρτα καὶ ὡς ἐννούουν ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τῶν θαυμαστῶν δένδρων ἐκείνων εἰς τὴν ὑψηλότητα ὁποῦ εἶχαν ἐξ αὐτῶν ἦσαν καρποὶ πάντερπνοι καὶ ὁπῶραι ἐκεῖναι ὁποῦ ἐκειτονταν εἰς τὴν τράπεζαν. τὸ λοιπὸν ἐθαύμαζον εἰς τὴν θεωρίαν καὶ εὐμορφίαν τῶν δένδρων ἐκείνων καὶ εἰς τοὺς εὔμορφους καρπούς. καὶ διὰ τὰ χρυσὰ ὀσπήτια καὶ τοῦ τείχους τοῦ παραδείσου, ὁποῦ ἦτον σηκωμένων εἰς ἄπειρον ὕψος. διατι ποτέ μου δὲν μοῦ ἔτυχε νὰ ἰδῶ τέτοια πράγματα θαυμαστά. καὶ λέγει μοι

κυρία Θεοδώρα „διὰ ταῦτα θαυμάζεσαι, ἀγαπητέ μου; τὸ λοιπὸν ἐὰν εἰδῇς τὸν παράδεισον ὁποῦ ὁ Κύριος ἐφύτευσε κατὰ ἀνατολάς, μεγαλείτερα θέλεις φρίξῃ, καὶ νὰ θαυμάσῃς, καὶ νὰ ἐκπλαγῇς. διατὶ ἐτοῦτος παραβαλλόμενος ἐμπρὸς εἰς ἐκεῖνον εἶναι ὥσπερ σκιὰ καὶ ἐνύπνιον, πρὸς ἀλήθειαν πραγμάτων ὁποῦ νὰ ἔχουν ὑπόστασιν". καὶ ἀπεκρίθηκα καὶ εἶπά της „εἰπέ μου, παρακαλῶ σε, κυρία μου, ποῖος εἶναι ὁποῦ ἐφύτευσε τοῦτον τὸν παράδεισον; διατὶ ἐγὼ ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιας λογῆς πρᾶγμα". καὶ εἶπέ μου· „καὶ ποῦ ἤθελες δυνηθῇ νὰ ἰδῇς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ὁποῦ τὴν ἐκατασκεύασε μὲ τὰ χέριά του, ὁποῦ ἐσὺ ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον εὑρίσκεσαι; διατὶ ἐτοῦτα ὅλα εἰς τὰ ὀμμάτια τῆς ψυχῆς φαίνονται αἰσθητά, νοητὰ δὲ εἰσί. καὶ ἡμεῖς ἐδῶ νοητῶς γυρίζομεν εἰς τοὺς ἱδρῶτας καὶ κόπους τοῦ θεσπεσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, τοὺς ὁποίους ἐκοπίασεν ἀφόντις ἦτον νέος ἕως ὁποῦ ἐγήρασε, νηστεύων, ἀγρυπνῶν, χαμαικοιτῶν, προσευχόμενος, ὑπομένων τὴν κρυάδαν, καὶ τὸν καύσωνα εἰς τὴν ἔρημον, καὶ τρώγων βοτάνια ἄγρια, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν διὰ σωσμὸν πολλῶν ἀνθρώπων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἐχάρισεν ἐτοῦτον τὸν παράδεισον, διατὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑπομένουν θλίψεις καὶ πόνους εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ, εἰς τοιούτην παρακάλεσιν καὶ μισθαποδοσίαν ἀξιοῦνται ἐδῶ κατὰ τὸν εἰπόντα, τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου θέλεις φάγῃ". καὶ ἀκόμη θαυμάζων ἐξιστάμην ὅταν ἤκουσα, ὅτι νοητὰ εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ ἔβλεπα. καὶ ἐψηλάφουν τὸν ἐμαυτόν μου, ἐὰν εἶναι σάρκα τὸ κορμὶ ὁποῦ εἶχα, καὶ κατενόουν τὸν ἐμαυτόν μου τοιοῦτον, ὡς καθὼς τις ἄνθρωπος θέλει νὰ κρατήσῃ λαμπρὰν φωτίαν, ἢ ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου, καὶ ὅμως φαίνεταί του πῶς τὴν κρατεῖ καὶ τίποτες δὲν κρατεῖ, τὸ ὁποῖον ἔπαθον καὶ ἐγὼ τότε διατὶ ἔχοντας καθαρὰς τὰς αἰσθήσεις τῆς διανοίας μου, ἐθαύμαζον εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδα. καὶ ἐπειδὴ μᾶς ἐφάνη νὰ στραφῶμεν εἰς τὸ προαύλιον καὶ εἰς τὴν πόρταν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐμβήκαμεν μέσα εἰς τὸν παράδεισον, τὴν μὲν τράπεζαν εὕρομεν εὔκαιρην ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκείτονταν εἰς αὐτήν, τὰ δὲ ἄλλα ὅλα εἶχέ τα ὡς καθὼς τὴν ἀφήκαμεν καὶ ἐγὼ ἀσπασάμενος τὴν μακαρίαν Θεοδώραν ἐφάνη μου πῶς ἐμίσσευσα ἀπ' ἐκεῖ.

καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸν ἑαυτόν μου, εὐγῆκα ἀπ' ἐκείνην τὴν φρικτὴν θεωρίαν τοῦ θαυμαστου ἐκείνου ὁράματος καὶ ἄρχισα νὰ λογαριάζω τὰ ὅσα ἔγιναν εἰς ἐμέ, καὶ ποῖος εἶμαι, καὶ εἰς ποῖον κόσμον εὑρίσκομαι, καὶ τί ἦτον ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδα, καὶ ἐλογάριαζα εἰς τὸν νοῦν μου μήπως καὶ λάθῃ με τίποτες, ἀπὸ ἐκεῖνα ὅλα. τὸ λοιπὸν ἐσηκώθηκα καὶ ἐπῆγα πρὸς τὸν μακάριον βάνοντας εἰς τὸν νοῦν μου τάχα,

τί ἔχει νὰ μοῦ διηγηθῇ διὰ ταῦτα, καὶ ἂν εἶναι ὅ, τι ἡ ἀπὸ Θεοῦ, ἢ ἀπὸ δαιμόνων εἶδα. καὶ ὡσὰν ἐδιάβηκα, ἔβαλα τὴν συνήθη μετάνοιαν καὶ ἠχιώθην τῆς παρ᾽ αὐτοῦ εὐλογίας. καὶ ὥρισέ με νὰ καθήσω σιμά του καὶ λέγει μου „ἠξεύρεις, τέκνον Γρηγόριε, ποῦ ἐγυρίζαμεν οἱ δύω μας ἐτούτην τὴν νύκτα;“ καὶ ἐγὼ ὡσὰν νὰ μὴν ἤθελα ἠξεύρῃ τί- 5
ποτες, ἀπεκρίθηκά του „καὶ ποῦ ἀλλοῦ ἤθελα εἶναι, κύριέ μου, εἰ μὴ εἰς τὸ κρεββάτι μου γλυκὰ κοιμώμενος“ (διατὶ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος εἴμεσθε μοναχοὶ εἰς τὸ κελλί του) καὶ λέγει ὁ μακάριος· „ἠξεύρω το καὶ ἐγὼ ἀληθινά, ὅτι τῷ μὲν σώματι εἰς τὸ κρεββάτι σου ἐκοιμούσουν, τῷ δὲ πνεύματι κάπου εἰς ἄλλον τόπον ἐπεριέρχοσουν. καὶ δὲν ἠξεύρεις ὅσα 10
σοῦ ἔδειξα ταύτην τὴν νύκτα; δὲν εἶδες τὴν Θεοδώραν τὴν ὁποίαν ἐζήτας νὰ ἰδῇς, δὲν ἐσυναπαντησες αὐτὴν εἰς τὴν πόρταν τοῦ νοητοῦ καὶ πνευματικοῦ οἴκου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐθαύμαζες, ὁπόταν ἐδίωκες νὰ μὲ εὕρῃς, ἡ ὁποία δεξαμένη σε μετὰ χαρᾶς σὲ ἔμπασε μέσα καὶ σοῦ ἐδιηγήθη περὶ τοῦ θανάτου καὶ ἐξόδου αὐτῆς, πῶς ἀπέρασε μὲ 15
πολλὴν βίαν τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τοῦ σκότους τοῦ ἀέρος ἐκείνου καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν πολλῶν τελωνίων; καλὰ καὶ τῆς ἐβοηθήσαμεν καὶ ἡμεῖς πολλά δὲν ἐμβῆκες μέσα εἰς τὸ προαύλιον μαζὶ μὲ αὐτὴν ὡς καθὼς σὲ ἐπρόσταξα, δὲν εἶδες τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην τράπεζαν καὶ τὴν ὀρδινίαν της καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ ὁποία καλὰ ἦσαν εἰς αὐ- 20
τήν, καὶ τί λογῆς πωρικά, καὶ τὰ θαυμαστὰ καὶ μυρωδικὰ ἄνθη, καὶ ὁποῖοι ἦσαν οἱ νέοι ὁποῦ ἔκαμναν τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνων ὁποῦ ἐκάθονταν ἐπὶ τῆς τραπέζης, δὲν ἔστεκες καὶ ἔβλεπες καταλεπτῶς τὴν εὐμορφίαν καὶ τὸ μῆκος τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων παλατίων; δὲν ἦλθες εἰς ἐμένα καὶ ἔδειξά σου τὴν Θεοδώραν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπαρα- 25
κάλεις πολλὰ νὰ μάθῃς ὁποίας μερίδος ἔτυχε; δὲν σὲ ἐπῆρε κατὰ τὴν ἐδικήν μου πρόσταξιν καὶ ἐπῆγετε εἰς τὸν παράδεισον, ὁποῦ ἑτοιμάσθηκε διὰ ἐμένα, δὲν ἠξεύρεις ὁπόταν εἶδες κατὰ νοῦν τὴν χρυσοβαφῆ βοτάνην ἐκείνην καὶ ἔφριξες βλέποντας τὴν εὐμορφίαν τῶν ἀνθέων ἐκείνων, πῶς τὸ λοιπὸν εἶπας πῶς δὲν ἤσουν ἀλλοῦ πούποτες; μηδὲ 30
εἶδες καμμίας λογῆς πρᾶγμα;“ καὶ ἐγὼ ἀκούοντας ταῦτα ἐκ στόματος τοῦ ἁγίου, καὶ ἐμβαίνοντες οἱ λόγοι του εἰς τὴν καρδίαν μου ὥσπερ φλόγα, καὶ κατανοῶν τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν ἐκ τούτων, ὀλίγην ὥραν ἐστάθηκα ἀπὸ τὸν σκιασμόν μου ἄφωνος καὶ γενόμενος θαυμάζων, ἄρχισα νὰ βρέχω τὸ πρόσωπόν μου μὲ δάκρυα, ὁποῦ ἔτρεχαν ὡσὰν 35
τήν βρύσιν, βάνοντας εἰς τὸν νοῦν μου, ὁποῖος φωστὴρ εἶναι ἐτοῦτος εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὅτι κατὰ ἀλήθειαν ὡσὰν νὰ εὑρίσκετο ἐκεῖ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι ἔτσι τὰ ἠξευρεν ὅλα. καὶ ἀποκρινόμενος ἐγὼ εἶπον πρὸς αὐτόν· „ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἔτσι ἐγίνησαν ἐτοῦτα ὅλα ὡς

καθὼς ὥρισες, καὶ ψεῦμα εἰς αὐτὰ δὲν εἶναι εὐχαριστῶν καὶ πάλιν εὐχαριστῶ τῷ τρισαγίῳ Θεῷ ἡμῶν ὁποῦ μὲ ἐκαταξίωσεν ἐμένα τὸν ταλαίπωρον καὶ ἀνάξιον πάσης καλωσύνης, νὰ σὲ ἐγνωρίσω ἐσένα καὶ νὰ εἶμαι εἰς τὸ σκέπασμα τῶν πτερύγων σου καὶ νὰ ἀπολαύσω τοιούτων θαυμάτων φοβερῶν καὶ ἐξαισίων". καὶ ὁ μακάριος εἶπε πρὸς ἐμένα· „ἐὰν κυβερνήσῃς τὴν ζωήν σου καλῶς καὶ κατὰ Θεὸν, καὶ περιπατήσῃς μὲ πᾶσαν καλὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν, θέλω σε δεχθῇ ἐκεῖ, ὅταν ἀποθάνῃς νὰ εἶσαι μαζὶ μὲ ἐμένα εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ὁπου ἡτοιμάσθηκαν ὑπό του Κυρίου διὰ λόγου μου, διατὶ ἐγὼ θέλω ἀποθάνω προτήτερα ἀπὸ ἐσένα, καὶ ὕστερον καὶ ἐσὺ εἰς ὀλίγον θέλεις μὲ ἰδῇ τρεφόμενος εἰς πολλὰ καλὰ ὡς καθὼς μοῦ τὸ ἔταξεν ὁ Κύριος βάλε εἰς τὸν νοῦν σου, ὅτι ὅσον καιρὸν εὑρίσκομαι εἰς ἐτούτην τὴν ζωὴν νὰ μὴ μάθῃ τινὰς ἀπὸ ἐτοῦτα ὅλα τίποτες, διατὶ μέλλει νὰ γράψῃς καὶ τὸν μικρόν μου βίον μαζὶ μὲ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδες, διὰ ὠφέλειαν τῶν γενεῶν, ὅπου θέλουσιν εἶσται ὕστερα, βοηθοῦντάς σοι ἐγὼ εἰς ὅλα". ταῦτα εἶπεν ὁ ἅγιος πρὸς τὸν Γρηγόριον καὶ ἡσύχασεν καὶ ἐγὼ πάλιν εἶπά του· „ὦ πάτερ ἅγιε, μεγάλως εὐεργέτησας τὸν παῖδά σου μετὰ ἁγιά σου λόγια".

Λοιπὸν εἰς τὸν ὕπνον του εἶδε διὰ τοὺς ἑβραίους τὸ πῶς περιπατοῦν πίστιν ὀρθήν, καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς τὸν ὅσιον, καὶ τὰ ὅσα εἶδε τοῦ τὰ ἐξηγήθη, καὶ τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ δεηθῇ τοῦ Θεοῦ νὰ τοῦ τὰ ἀποκαλύψῃ

περὶ τῆς φρικτῆς ὁράσεως. καὶ λέγει τον· „παρακαλῶ τὴν σὴν ἁγιότητα νὰ μοῦ δείξῃς εἰς τὸ ὅραμά μου τίποτες πνευματικὸν λόγον, διὰ νὰ πληροφορηθῶ περισσότερον". καὶ ἀποκριθεὶς εἶπέ μοι· „ὁ Κύριος νὰ κάμῃ εἰς ἐσένα, τέκνον, τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα. τὸ λοιπὸν ἄπελθε καὶ ὁ Θεὸς δύναται νὰ σοῦ πληρώσῃ καὶ ἐτοῦτον τὸν λογισμόν. ὕστερα ἔκαμά του μετάνοιαν καὶ ἐπῆρα τὴν εὐχήν του καὶ ἀνεχώρησα. καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην κοιμώμενος, ἔστωντας νὰ σηκωθῶ τὴν ὥραν του μεσονυκτίου νὰ κάμω τὴν συνήθη εὐχήν, καὶ πάλιν κοιμηθεὶς βλέπω ὡς ἐν ὁράματι, πῶς εὑρέθηκα εἰς λειβάδι δροσερὸν γεμάτον κυπαρίσσια πολλὰ ὑψηλά καὶ τὸ λειβάδι ἦτον ἀνθισμένον μὲ ρόδα καὶ μὲ κρίνους εὔμορφους τὸ λοιπὸν στέκοντας ἐγὼ καὶ χαιρόμενος εἰς τὴν καλήν του θεωρίαν, ἦλθεν ἔμπροσθέν μου ἕνας ἄνθρωπος πολλὰ μακρὺς καὶ εὔμορφος, ἐνδεδυμένος στολὴν ἄσπρην πύρινην, καὶ ἀπὸ ἔξω ἐφόρει ροῦχον καθαρὸν καὶ αὐτὸ ἄσπρον ὡσὰν τὸ χιόνι, βαστῶν εἰς τὸ χέρι του ράβδον σιδηρέναν, καὶ τὸ χέρι του ἦτον πολλὰ ἀνδρειωμένον. ὁ ὁποῖος ἐδύνετο νὰ νικήσῃ μυριάδας, καὶ ἐστάθη σιμά μου καὶ εἶπέ μου „τί κάμνεις ἐδῶ, καὶ πῶς ἦλθες"; καὶ

εἶπον αὐτῷ· „δὲν ἠξεύρω πῶς ἦλθα ἐδῶ“ καὶ ἐκεῖνος πάλιν λέγει „αἱ εὐχαὶ τοῦ πνευματικοῦ σου πατρὸς σὲ ἤφεραν ἐδῶ. διὰ νὰ σοῦ δείξω ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπιθυμᾷς“ καὶ ἐγὼ εἶπον πρὸς αὐτόν „καὶ ποῖα εἶναι ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπιθυμῶ“, καὶ ἐκεῖνος λέγει· „σὺ εἶπας. ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι καλὰ πιστεύουν καὶ ὁ πιστὸς δοῦλος τοῦ Κυρίου Βασίλειος ἀπέδειξέ το ὅτι δὲν πιστεύουν καλῶς. καὶ ἐπαρεκάλεσας αὐτὸν διὰ νὰ σοῦ δείξῃ τίποτες πνευματικόν, καὶ ἔταξέ σου καὶ ἐτοῦτο τὸ ζήτημα νὰ σοῦ πληρωθῇ παρὰ Κυρίου. τὸ λοιπὸν ἔλα μαζὶ μὲ ἐμένα νὰ σοῦ δείξω περὶ μιᾶς ἑκάστου πίστεως, ποίαν παρρησίαν ἔχουν πρὸς τὸν Θεόν, διατὶ εἰς τοῦτο ἐτάχθηκα νὰ τὸ κάμω“. καὶ πιάνοντάς με ἀπὸ τὸ δεξιόν μου χέρι, ὡσὰν νὰ ἠθέλαμεν περιπατῇ κατὰ ἀνατολάς, ἀπερνῶντας ἕνα θαυμαστὸν λειβάδι, καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἕνα σύννεφον καὶ μᾶς ἐπῆρεν εἰς ἄμετρον ὕψος καὶ θαυμάσας τὸ μέτρον τῆς ἀνόδου καὶ τὸ ξένον ἔτρεμον. διατὶ ἐλόγιαζα ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔγινεν εἰς ἐμένα ἔξυπνος τὸ ἔβλεπα . καὶ ὄχι κοιμώμενος

τὸ λοιπὸν μὲ τὸ σύννεφον ἐκεῖνο ὁποῦ ἀνεβήκαμεν. ἐκαταντήσαμεν εἰς ἄλλον κόσμον ὁ ὁποῖος ἦτον θαυμαστὸς καὶ ἀλλαγμένος ἀπὸ τὴν κατάστασιν τούτου τοῦ κόσμου εἰς τὸν ὁποῖον ἀφ' οὗ ἐδιαβήκαμεν, αὐτὴν τὴν ὥραν ἐμίσσευσε τὸ σύννεφον ἀπὸ ἡμᾶς καὶ εὑρεθήκαμεν εἰς ἔδαφος γιαλένιον καὶ πάλιν ἀπερχομένων ἡμῶν εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἐβλέπαμεν τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν πολλαὶ συναγωγαί, ἤγουν μαζώματα νέων φωτεινῶν, καὶ ἄνοιγαν τὰ χείλη αὐτῶν καὶ ἔψαλλον μελῳδίαν θαυμαστήν. καὶ δοξολογίαν ὁποῦ δὲν ὁμοίαζεν ὡσὰν τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἦτον ἐκεῖ νὰ ἀκούσῃ τινὰς ξένα τινὰ καὶ θαυμαστὰ ψαλσίματα, καὶ κάποιους αἴνους, καὶ ὕμνους καινούργιους, καὶ μέλη παναρμόνια, ξενοτρόπως συντεθειμένα, διὰ τῶν ὁποίων εὐχαρίστουν τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλυκύτης ὁποῦ εὔγαινεν ἀπὸ τὰ ψαλσίματα ἐκεῖνα. ἦτον θαυμαστὴ καὶ ἀλλαγμένη, τὴν ὁποίαν δὲν δύνεται νοῦς ἀνθρώπινος νὰ τὴν εἰπῇ μὲ λόγον, ἢ νὰ τὴν ἐξηγηθῇ καὶ ἐπειδὴ ἀπεράσαμεν καὶ ταύτην τὴν ἀπόκρυφον θεωρίαν μὲ χαρὰν πολλὴν καὶ ἐπηγαίναμεν ἐμπρὸς, ἐκαταντήσαμεν εἴς τινα τόπον, εἰς τοῦ ὁποίου τόπου τὴν μέσην ἦσαν κάποιοι νέοι μὲ ἄσπρα ροῦχα, βαστῶντες εἰς τὰ χέριά τους τινὰ σκεύη χρυσᾶ. τὰ ὁποῖα τὰ ἐγέμιζαν ἀπὸ τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο φῶς, καὶ ἐλαφρύνοντες ἑαυτοὺς ἐπεριπατοῦσαν εἰς πλατέα μέρη τοῦ ἀέρος, καὶ ποῦ ἐπήγαιναν δὲν ἠξεύρω καὶ ἐλογάριαζα, καὶ μέσα εἰς τὸν νοῦν μου ἔλεγα,—ἅγιος ὁ Θεός, τάχα ἐτοῦτοι εἶναι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ θυμιάζουν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ νοητῶς ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον καὶ μεταχειρίζονται ἐτοῦτο τὸ πνευματικὸν νέον φῶς,

διὰ νὰ τελειώσουν τὴν διακονίαν τους. τὸ λοιπὸν τέτοιας λογῆς ἐπαιρόμενος εἰς τὰ φοβερὰ καὶ φρικτὰ θαύματα καὶ περιπατῶντες μὲ αὐτούς, φθάνομεν εἰς κάποιον βουνὸν πολλὰ ὑψηλόν, τὸ ὁποῖον τὸ ἀνεβήκαμεν πολύ. καὶ ὡσὰν ἀνεβήκαμεν ἀπάνω, ἐπήγαμεν εἰς ἀγνάντιον, ἤγουν δοξάτον ὁποῦ εἶχεν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀγναντεύσαμεν καὶ εἴδομεν καταλεπτῶς πρὸς τὰ ἀνατολικὰ μέρη λειβάδι φοβερώτατον ἀπὸ κάτω, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἦτον κατεστρωμένον χρυσάφι καθαρὸν καὶ ἐστολισμένον μὲ λαμπρότητα ἀσύγκριτον. καὶ ὡς καθὼς τὸ σίδηρον ὁπόταν καίεται εἰς τὴν φωτίαν εὐγάνῃ σπίθες, τέτοιας λογῆς καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ λειβαδίου ἐκείνου ἔπεμπε σπινθῆρας μελιρρύτους καὶ πολλὰ γλυκυτάτους. καὶ βλέποντας ἐγὼ τὰ τοιαῦτα, ἐναπέσταξεν εἰς τὴν καρδίαν μου ἡδονὴ καὶ γλυκασμὸς ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὴν εἰπῇ. καὶ ὁ ἀέρας ὁποῦ ἐχύνετο εἰς αὐτὴν ἦτον γεμάτος πολλὴν λαμπρότητα καὶ χαράν. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπήγαινεν εἰς ὕψος ἐμπρός, δὲν ἐβλέπαμεν καθαρῶς διὰ τὴν λαμπρότητα. καὶ εἰς ὀλίγην ὥραν ἐκρύβη καὶ ἐκεῖνος. καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πηγαινάμενοι, ἐπεριπατούσαμεν πρὸς ἀνατολὰς καὶ βλέπομεν πόλιν φοβερωτάτην κατέμπροσθεν ἡμῶν, διὰ τὴν ὁποίαν ἂν δοκιμάσω νὰ εἰπῶ τίποτες δι' αὐτήν, θέλω φανῇ πῶς φλυαρῶ καὶ παρακρούω ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ. πλὴν δὲν θέλω σιωπήσω παντελῶς, ἔστωντας ὁποῦ ἐπιχειρίζομαι πράγματα ὁποῦ δὲν δύνομαι. καὶ διὰ τὸν πολὺν βρασμὸν τὸν ἐκκαισόμενον τῆς καρδίας μου, δυνατὸν εἶναι νὰ ἀκούσετε καὶ περὶ ταύτης τῆς πόλεως, συνεργούσης καὶ βοηθούσης τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ διδούσης τῇ ἀμαθείᾳ μου μαθημα. καὶ τώρα θέλω νὰ εἰπῶ

τὸ λοιπὸν ὡσὰν εἶδα τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην καὶ ἐξαισίαν πόλιν, περὶ ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς φρικτῆς αὐτῆς ὁράσεως ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐθαύμασα εἰς τὸν ἑαυτόν μου καὶ ἐφαίνομουν ἄφωνος. διατὶ τοιούτης λογῆς εὐμορφίαν καὶ στολισμόν, ποία γλῶσσα ἀνθρωπίνη ἤθελε τὴν φανερώσῃ ὡς νὰ τὴν ἐξηγηθῇ; διατὶ ἀφόντις εὐγήκαμεν ἀπὸ τὸ ὑψηλότατον ἐκεῖνο βουνὸν καὶ ἀπὸ τὸ σκοπόν του πλέον δὲν ἐπεριπατήσαμεν, καὶ ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἐπεριπατούσαμεν πλέον, ἐσταματήσαμεν καὶ ἐβλέπαμεν ἐκεῖνα τὰ φοβερὰ θεάματα. τὰ ὁποῖα τὰ ἐβλέπαμεν πολλὰ καθάρια καὶ δὲν μᾶς ἐμπόδιζε τινάς καὶ ἡ φρικτὴ πόλις ἐκείνη ἦτον ὡσὰν τὸν γύρον τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἡ ὀρδινία τοῦ κτίσματός της δὲν ἦτον ἀπὸ ἀσβέστου, ἢ ἀπὸ πέτρους μαρμαρένιας, ἢ ἀπὸ ξύλα, ἢ γυαλία καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν ὕλην τῆς γῆς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀκτῖνος χρυσίου, καλὰς ρίζας ἔχοντος καθαρωτάτου καὶ ἡ βλέψις αὐτῆς ἦτον μὲ πλουμισταῖς μορφαῖς ἀπὸ βαφαῖς ποικίλων λαμπροτήτων, καὶ ἀπὸ λάμψιν ἀργύ-

ρου, ἀλλασσομένης εἰς κάθε λογῆς βαφήν, ὡς καθὼς ὥρισεν ὁ Κύριος δι' αὐτήν, καὶ ἀπὸ χρώματος λίθου ἀτιμήτου, λεγομένου τοπαζίου πλουμιστοῦ, καὶ ἀπὸ χρώματος ἄλλου ἀτιμήτου λίθου, λεγομένου σμαράγδου, πέμποντας ἀκτῖνας πολλαπλασίως, καὶ ἀπὸ λαμπρότητος λίθου ὑακίνθου, καὶ πρασίνου, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τιμίων λίθων, ἤγουν λίθου λυχνίτου, ὁποῦ ἔφεγγεν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ σελεύκου λίθου ὁποῦ ἤπτεν ὡς τὸ φῶς καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι λίθοι κάθε ἕνας ἄλλασσεν εἰς κάθε λογῆς βάψιν εὔμορφην. ταύτης τῆς συνάξεως τῶν ἀτιμήτων λίθων καὶ τῆς ὕλης ὁποῦ ἐκείτετο εις τὴν οἰκοδομὴν τῆς τοιαύτης πόλεως. νὰ τὰ εἰπῇ τινὰς εἶναι λόγος σκοτεινὸς καὶ δὲν θέλει τὸν πιστεύσῃ τινάς. ἡ ὁποία θεωρία συνθεμένη καὶ ἐσμιγμένη πολλὰ εὔμορφα, ἄλλη βαφὴ εἰς ἄλλην βαφὴν ἀπάνω. καὶ ἑτούταις ὅλαις αἱ βαφαῖς, ἔστωντας ὁποῦ ἐσμίχθησαν μία μὲ τὴν ἄλλην, ἔπεμπον μίαν γλυκεῖαν λάμψιν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὴν ἔβλεπαν τὸ λοιπὸν τέτοιας λογῆς ἐφαίνοντο αἱ λαμπρότητες τῆς πεπαλαιωμένης λάμψεως τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καὶ θαυμαστῆς πόλεως, ὡσὰν εἶναι δυνατὸν νὰ καταλάβω ἐγὼ νὰ λέγω μὲ ὀλίγα λόγια τὰ μεγάλα ἐκεῖνα θαύματα: ἀκτὶς ἐπάνω ἀκτῖνος, λάμψις ἐπάνω εἰς λάμψιν, βαφὴ εἰς βαφήν, καὶ ὅλα ἦσαν γεμάτα θαύματος καὶ τρόμου καὶ ἡ εὐμορφία τοῦ κτίσματος τῆς πόλεως ἐκείνης. καὶ ἡ ἁρμογή, καὶ ἡ σύνθεσις τῶν λίθων ἐκείνων, ποῖος ἤθελε ταῖς διηγηθῇ, διατὶ ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶδεν ὁ ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου, οὐδὲ τὰ αὐτία του τὰ ἤκουσαν, ὡς καθὼς τὸ λέγει καὶ ἡ γραφή, οὐδὲ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβηκαν. τοιαῦτα ἦτον τῆς συνθέσεως αὐτῆς. καὶ τὴν ὑψηλότητα ὁποῦ εἶχαν τὰ τείχη της, ἦτον ἄπειρος ὁποῦ δὲν ἔφθανεν ἀνθρώπου ὄψις νὰ τὴν ἰδῇ. καὶ αἱ πόρταις της ἦτον πολλὰ φρικταί, αἱ ὁποῖαι ἦσαν δώδεκα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, βεβαίως ἡρμοσμέναι καὶ κεκλεισμέναι. ἀπὸ ταῖς ὁποίαις ἡ κάθε μία, εἶχε βάψιν κατὰ τὴν μορφὴν καὶ ποιότητα τῶν τιμίων λίθων. καὶ αἱ γενέσεις αὐτῶν ἦτον ἀπὸ τὸν ποταμὸν ὁποῦ εὔγαινεν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν παράδεισον. καὶ αὗται μεγάλαι καὶ φοβεραὶ, λάμπουσαι γαληνομόρφως καὶ δείχνουσαι θεικὴν εὐμορφίαν καὶ ὡραιότητα. καθὼς ὁ ἥλιος ἀνατέλλων ἐκπέμπει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, τέτοιας λογῆς ἦσαν καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐκείνης. καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὴν πόλιν, ὁ νοῦς φρίττει νὰ τὸ εἰπῇ ὡς ἡ γλῶσσα. καὶ ἡ καρδία θαυμάζει καὶ οἱ λογισμοὶ σκοπούνται φοβούμενοι καὶ μόνῃ τῇ ὄψει χαίρονται, τὰ χείλη ἀρνοῦνται νὰ τὸ εἰποῦν. διατὶ σάρκα καὶ αἷμα δὲν δύνονται ποσῶς νὰ διηγηθοῦν βασιλείαν οὐρανῶν. ἐτοῦτα ὅλα ἔστωντας νὰ τὰ ἰδῶ καὶ θαυμάζοντας εἰς τὴν θεωρίαν ἐκείνην τὴν ἀνεκδιήγητον, ἦλθέ μοι λογισ-

μὸς νὰ ἀποτολμήσω νὰ ἐρωτήσω τὸν ὁδηγόν μου ἄγγελον διὰ κάθε ἕνα ἀπὸ ἐκεῖνα, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν „δεόμαί σου, Κύριέ μου, ποία εἶναι ἡ πόλις αὕτη ἡ φρικτή, καὶ φοβερά, καὶ ἐξαισία, καὶ μεγάλη, καὶ θαυμαστή; καὶ ποῖος εἶναι ὁ λαὸς ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς αὐτήν; καὶ ποῖος τάχα βασιλεὺς ἔκτισε τοὺς φρικτοὺς πύργους καὶ τὰ τείχη της; καὶ ποῖος ἔκαμε ταῖς θαυμασταῖς πόρταις αὐτῆς καὶ τὰς κλειδαρίας ὁποῦ εἶναι εἰς αὐταῖς; καὶ ταῖς εὐμορφίαις ταῖς θαυμασταῖς ποῖος ὥρισε καὶ ἐγίνηκαν, καὶ τί εἶναι τάχα τὸ ὄνομά της τὸ θαυμαστὸν καὶ μεγάλον; καὶ ποῖα εἶναι ἡ γῆ αὕτη; ἢ ποῖος εἶναι ὁ θαυμαστὸς κόσμος οὗτος καὶ ἀκατανόητος; καὶ πῶς ἤλθαμεν ἐδῶ, καὶ διὰ ποίαν αὐτίαν; παρακαλῶ σε, φανέρωσέ μου τα". καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ὁδηγῶν με λέγει „ἡ πόλις αὕτη, ὁποῦ βλέπεις, εἶναι ἡ πόλις τοῦ μεγάλου βασιλέως, ὡς καθὼς γέγραπται, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς γνωρίζεται. διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ προφήτης Δαβίδ· „ὡ πόλις τοῦ Θεοῦ, θαυμαστά ἐλαλήθη διὰ ἐσένα". τὴν ὁποίαν τὴν ἔκαμεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀφόντις ἐτελείωσε τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, μὲ θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς ἀνάπαυσιν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων καὶ ὅλων ἐκείνων ὁποῦ ἐπίστευσαν διὰ τοῦ θείου κηρύγματος αὐτῶν, ὡς καθὼς τὸ εἶπεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς· „ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός Μου μοναὶ πολλαὶ εἰσίν" καὶ ἀλλαχοῦ,—πορεύομαι ἑτοιμάσαι ὑμῖν τόπον. τὸ λοιπὸν αὕτη ἡ πολυθαύμαστος σκηνὴ καὶ μονὴ καὶ κατοικία, τὴν ὁποίαν εἶπε νὰ δώσουν ἐκείνων ὁποῦ τὸν ἀγαποῦν, καὶ τὸ ὄνομά της εἶναι θαυμαστὸν καὶ πολυονόματον, καὶ καλεῖται νέα Ἱερουσαλήμ, πόλις χριστιανῶν, πόλις ἡ ἄνω μητρόπολις, καὶ τὸ πρῶτον καὶ ὕστερόν της ὄνομα εἶναι πόλις ἡ νέα Ἱερουσαλήμ. καὶ ἐὰν θέλεις νὰ ἰδῇς καὶ τὸν λαόν της, εἰς ὀλίγον θέλεις τὸν ἰδῇ, καὶ θέλεις ἰδῇ καὶ τὸν Βασιλέα αὐτῆς Θεόν, τὸν ἐν μέσῳ θεῶν τῶν κατὰ χάριν. καὶ ὡς φαίνεται καὶ ὁμοίαζει, ἀλησμόνησες διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθες ἐδῶ. καλὰ καὶ πρὸ ὀλίγης ὥρας τὴν ἔμαθες ἀπὸ ἐμένα, τὴν ὁποίαν αἰτίαν θέλεις τὴν μάθῃ καὶ μὲ ἔργα εἰς ὀλίγον, ὅτι κάθε εἷς ὁποῦ νὰ πιστεύῃ φανερὰ εἰς τὸν ὑμνούμενον ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ εἰς τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς καθὼς ἐδίδαξαν οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι πατέρες, καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ παρέδωκαν, θέλει ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ πιστεύει ἔξω ἀπὸ ἐτοῦτα, ἐκεῖνος δὲν θέλει ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ θέλει παραδοθῇ τῇ φλογὶ τοῦ πυρός. καὶ τέτοιας λογῆς λέγοντες ἡμεῖς, ἰδοὺ θαυμαστὸς καὶ ὑψηλὸς ὡσὰν ἔλαφος πολλὰ μεγάλος, στεκόμενος ἐπάνω ὑψηλοῦ τόπου, ὅλος εὐγάνων φωτίαν, καὶ ἐφάνηκεν εἰς ἡμᾶς

ὡσὰν σίδηρον πυρωμένον εἰς τὴν μέσην τῆς πόλεως, καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν σταυρὸς φοβερὸς λάμπων καὶ καίων τὸν φρικτὸν ἀέρα ἐκεῖνον καὶ ἐκπέμπων τῇ ὁράσει αὐτοῦ περιστερὰν μεγάλην πολλά, ἔχουσα φῶς χιονῶδες πολὺ καὶ γλυκύτατον. καὶ ὅσοι τὴν ἔβλεπαν, τοὺς ἔφερνεν εἰς ἀγάπην ἐρωτος πνευματικοῦ καὶ θεικὴν ἀγαλλίασιν. καὶ ἐφάνηκεν ἐπάνω τοῦ θεικοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ ἐκείνου. τῆς ὁποίας γυριζούσης φρικτῶς, ἐτινάσσοντο ὡσὰν ρόδα κόκκινα καὶ ἄνθη ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι καὶ ὡσὰν ἀπὸ σίδηρον ὁποῦ νὰ καίεται"

ἔτσι ἔπιπταν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ ἀέρος ἐκείνου σπίθαις καιόμεναι κατὰ πρόσωπον τῆς ἁγίας ἐκείνης πόλεως καὶ βλέποντες ἀκόμη ἡμεῖς, ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ ὕψους τοῦ ἀέρος ἐκείνου ἐκατῆλθεν ὡσὰν ἀστραπὴ φοβερὰ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ ἕνας νέος λαμπρός, ἔχων πτέρυγας φωτεινὰς πέμποντας ἀκτῖνας. καὶ αὐτὸς ἔκαμνε τινὰς ἑτοιμασίας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ ἔλθῃ κανένας βασιλεὺς μὲ τὰ φουσάτα του εἰς αὐτήν. ἀκόμη βλέπομεν καὶ ἰδοὺ ἄλλος νέος, καταβαίνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο μὲ γληγορωσύνην πολλήν, κρατῶν ἕνα θρόνον φρικτὸν καὶ φοβερόν, καὶ τὸν ὡρδινίασε διὰ τὸν βασιλέα, ὁποῦ ἔμελλε νὰ ἔλθῃ. καὶ ἤρχετο κάποια φωνὴ εἰς τὰ αὐτία μας λέγουσα „Βασιλεὺς μέγας καὶ φοβερὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν καινούργιαν ταύτην πόλιν, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς". ἀκόμη βλέπομεν πρὸς τούτους, καὶ ἰδοὺ τέσσαρες νέοι, κατερχόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου, κρατῶντες κάθε ἕνας μίαν λαμπάδα. καὶ αὗται αἱ λαμπάδες ἦσαν καιόμεναι μὲ θαυμαστὸν φῶς. οἵτινες μιᾷ φωνῇ ἀνεβόησαν γλυκά „ἔλαμψεν ἡ χάρις σου, Λόγε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος" καὶ ὕστερα ἀπὸ τούτους, βλέπομεν καὶ ἰδοὺ ἄλλος θαυμαστὸς νέος, κατελθὼν ἔναντι τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως, ἐβόησεν „ἰδού, ὁποῦ γίνεται ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους"

βλέπομεν τὸ λοιπόν, καὶ ἰδοὺ ἐφάνη κατερχόμενος ἕνας στύλος πυρὸς ἐκ τῶν ἄνω ἀψίδων, ἦγουν καμάρας. ἀπὸ τὸν ὁποῖον στύλον ἠκούετο φοβερὰ βοὴ καὶ φωτία ἄπειρος εἰς τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ ἀέρος ἐκείνου. καὶ αὐτὸς ὁ στύλος δὲν ἐσταμάτησεν εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πόλιν ἀλλὰ ἀνοιχθείσης αὐτῷ μιᾶς τρύπας εἰς τὴν γῆν ἐκείνην ὁποῦ ἐστέκαμεν ἡμεῖς πρότερον, ἐκατέβηκεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐχύθη εἰς τέσσαρας ἀρχὰς λάμπον, καὶ ἐπίασε τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς κτίσεως ὅλης, ἤγουν ὅλων τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἰδοὺ ἦλθε φωνὴ ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου λέγουσα „ἰδοὺ ἡ δύναμις, ἡ δημιουργικὴ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐπίασεν ὅλα τὰ κόκκαλα τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν μαζωχθῇ κόκκαλον εἰς κόκκαλον, καὶ ἁρμονία εἰς ἁρμονίαν. καὶ ὅλα θέλουν μαζωχθῇ καθ' ἕνα μὲ τὴν τάξιν του".

καὶ ἰδοὺ ἄλλος νέος φοβερὸς ἐνδεδυμένος ἄσπρον ροῦχον ὥσπερ τὸ φῶς, περιεζωσμένος ὡσὰν λίθος χρυσός. καὶ αὐτὸς ἐπεριπάτει κραταιῶς, κρατῶντας εἰς τὸ χέρι του ἕνα χαρτὶ ὡσὰν φωτίαν ἐπιστολήν τινα ὁποῦ τὴν ἔστειλεν ὁ Κύριος εἰς κάποιον σατᾶν τοῦ ὁποίου σατανᾶ ἔλεγε πῶς ἐτελειώθη ἡ βασιλεία του, ἔστωντας ὁποῦ ἐβασίλευσε τρεῖς χρόνους ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. καὶ αὐτὸς ὁ ἄγγελος δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ ἀπῆλθε κατὰ πόδι τοῦ φοβεροῦ στύλου ἐκείνου, ὡσὰν εἰς τὸν κόσμον. καὶ ἀπῆλθεν ὁποῦ ἐβασίλευεν ἐκεῖνος ὁ σατανᾶς. καὶ ἔστωντας ὁποῦ ἐσταμάτησε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀνέγνωσεν ἐκεῖνο τὸ χαρτὶ ὁποῦ τοῦ ἐστάλθη ἀπὸ τὸν Κύριον. τὸ ὁποῖον ὡσὰν τὸ ἀνέγνωσε, βάλλοντας τὴν ὄσφρησίν του εἰς τὴν γῆν, ὥστε νὰ ἀνακατώσῃ νὰ ξεράσῃ πᾶσαν κακίαν, καὶ πᾶσαν ὀργήν, καὶ ἔχθραν, καὶ θυμόν, καὶ ἐξέρασεν ὅλον τὸ φαρμάκι, ὁποῦ ἦτον γεμάτος πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ ἀνομίαν, αἵρεσιν, μαγείαν, καὶ εἰδωλολατρείαν, διατὶ τώρα ἔφθασε τὸ τέλος αὐτοῦ, καὶ μέλλει νὰ τὸν κατακαύσωσι μὲ τὰ φουσάτα του. καὶ ὥρισεν ὁ Κύριος νὰ ξεράσῃ ὅλην του τὴν κακίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξερρίφθη εἰς τὴν γῆν. κσὶ διὰ νὰ ἐξαλείψῃ αὐτὸν παντελῶς ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

καὶ ἀκόμη βλέποντες ἡμεῖς εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν, νὰ καὶ καταβαίνῃ ἕνα μάζωμα θεικῶν δυναμέων, ἤγουν ἄγγελοι καβαλάριδες ἁρματωμένοι. τῶν ὁποίων τὰ ἄλογα ἦσαν μὲ πτερὰ ἀπὸ φωτίαν, πέμποντες ἀπὸ τὸ στόμα τους καὶ ἀπὸ ταῖς μύταις τους ἄναψιν φωτίας, καὶ ἐπεριπατοῦσαν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐκατέβαινον εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠκούαμεν τὸν κτύπον τῆς περιπατησίας των, καὶ ἦτον δυνατὸς πολλά. εὐκόλως συρόμενοι ἐπὶ πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον σκοτεινόν, σφάζοντες ἀνελεημονήτως ἐκείνους ὁπου ἐπλανήθησαν ὀπίσω τοῦ ἀποστάτου καὶ ἀντιχρίστου σατανᾶ, εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐβασίλευεν.

ἀκόμη βλέπομεν στρατεύματα στρατευμάτων, ὁποῦ ἐκατέβαιναν μὲ καλὴν τάξιν καὶ εὐμορφίαν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἔκαμναν τὴν ἑτοιμασίαν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ὀρδινίαζαν τὸν θρόνον Αὐτοῦ τὸν εὐμορφοστολισμένον. καὶ τούτων κατελθόντων, ἰδοὺ ἦλθεν ἕνας νέος ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐνδόξων νέων, τοῦ ὁποίου ἡ στολὴ ἦτον ὁμοία τοῦ βασιλέως τοῦ ἐπιγείου. καὶ αὐτὸν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του τρουμπέταν χρυσῆν, καὶ περιπατῶν μετὰ δόξης ἐπήγαινεν εἰς τοὺς γηΐνους, καὶ ἀπὸ ὀπίσω του ἐπήγαιναν δώδεκα νέοι θαυμαστοὶ εὐμορφοπρόσωποι, βαστῶντες καὶ αὐτοὶ δώδεκα τρουμπέτας χρυσᾶς. καὶ ὡσὰν ἔφθασαν ὅλοι εἰς τὸν ἀέρα τῆς γῆς, ἐβάρεσεν αὐτὸς πρῶτος τὴν τρουμπέταν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅλους μὲ πολλὴν δύναμιν. καὶ ἀπὸ τὴν

βοὴν τῆς τρουμπέτας του ἐτρόμαξαν ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ἐσάλπισαν καὶ οἱ ἄλλοι δώδεκα, καὶ ἰδοὺ ἀνέβη νεῦρον καὶ σάρκα εἰς τὰ κόκκαλα ἐκείνων ὁποῦ ἐκείτονταν εἰς τοὺς τάφους. καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἦλθε στράτευμα νέων, ὡσεὶ ἄμμος τῆς γῆς, περιπατοῦν μὲ γληγορωσύνην εἰς τὰς ἀναπαύσεις τῶν ψυχῶν τῶν θανόντων ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, διὰ νὰ ἀναστείλωσι ταύτας εἰς τὰ κορμία αὐτῶν. κάθε μία εἰς τὸ κορμί της. καὶ ἐσάλπισε τρεῖς φοραῖς, καὶ ἔφριξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἰσχυρᾶς φωνῆς τῆς σάλπιγγος αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ὅλη ἡ συναγωγὴ τῶν ἀνθρώπων ἐρρίφη ἔξω ζωντανὴ καὶ ἰδοὺ ἀνέβρυσαν θάλασσα καὶ ποταμοὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶν δᾶσος καὶ πᾶσα λίμνη ἀνέβρυσε, καὶ ἰδοὺ ἐσταμάτησαν μύριαι μυριάδες ἀνθρώπων ἐπὶ τὴν γῆν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὅλοι μιᾶς ἡλικίας. καὶ ἐβλέπαμεν ταῦτα ἀπὸ μίαν τρύπαν ὁποῦ μᾶς ἀνοίχθη. τὸ λοιπὸν ἐγνωρίσαμεν τὸν Ἀδὰμ μαζὶ μὲ τὴν Εὔαν καὶ κάθε ἔθνος καὶ πᾶσαν φυλήν, καὶ ἔστεκαν τρέμοντες εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν στενώσει πολλῇ, καὶ λύπῃ, καὶ βίᾳ· καὶ ἔφριττον καὶ ἐγὼ βλέπων πρᾶγμα καὶ φοβερὸν ἐμοί, καὶ ὅσων φρονοῦσι καλῶς ὥστε ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν ἤκουσαν ποτὲ περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν, ἔφριττον. καὶ ἱλιγγίων, καὶ ἔτρεμον ἀλλὰ τί παθαίνω; ὁ νοῦς μου ἐτρόμαξε καὶ ἀπὸ τὸν φόβον ἐκρατήθη. τὸ χέρι μου καίεται καὶ τρέμει, ἡ γλῶσσα ἐδέθη, καὶ δὲν δύναται νὰ λέγῃ, διατὶ μέλλει νὰ διηγηθῇ μυστήρια φρικτὰ καὶ θαυμαστά. ὅμως παρακαλῶ καὶ ἐσᾶς ὁποῦ ἀκροᾶσθε μὲ πᾶσαν ἀγρυπνίαν καὶ φύλαξιν καὶ φόβον Θεοῦ, νὰ δεχθῆτε τὰ λεγόμενα ἀπὸ ἡμᾶς, διατὶ εἶναι φρικτὰ καὶ ἀνήκουστα ἀκοῇ ἀνθρώπων διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἂν τύχῃ ἀπὸ ἐδικήν τους ἀμέλειαν νὰ τοὺς φανοῦν ἄπιστα, ἀμὴ ὡς καθὼς βάνω εἰς τὸν νοῦν μου οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους θέλει τὸ κάμῃ νὰ μὴν τὰ πιστεύσῃ ἀλλὰ ἂς γυρίσω τὸν λόγον εἰς τὸν εἰρμὸν τῆς διηγήσεως.

διατὶ ὡσὰν ἔβλεπα ἐκεῖνα τὰ φρικτὰ θαύματα καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν ἀνθρώπων, τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Ἀδὰμ τοῦ πρωτοπλάστου ἕως εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐγεννήθη ὕστερα ἀπὸ ὅλους, ἔφριττον φοβούμενος. διατὶ τινῶν μὲν ἦσαν τὰ πρόσωπα ὥσπερ ἀστέρες λάμποντες φαεινῶς. τῶν δὲ ἔλαμπον ὀλιγώτερον, ὡς καθὼς καὶ εἰς τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ διαφέρει ἀστὴρ ἀπὸ ἀστέρος ἐν δόξῃ. καὶ ἄλλων ἔλαμπον τὰ πρόσωπά τους, ὡς καθὼς λάμπει τὸ φεγγάρι εἰς τὸ σκότος. ἄλλων ὡσὰν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. καὶ καμπόσοι ἀπ' αὐτοὺς ἐφαίνοντο ἄσπροι ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ ἄλλοι ὡσὰν τὸ μαλλὶ τὸ ἄσπρον, καὶ τινὲς ὥσπερ ρόδα. καὶ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ κάθε ἑνὸς ἦτον γραμμένον γράμμα ἐξ ἀστραπῆς, φανερῶν τοῦ κάθε ἑνὸς

τὴν ἀρετήν. ἐν ἄλλοις μὲν ἐγέγραπτο προφῆται Κυρίου, καὶ ἐπί τισι μάρτυρες Χριστοῦ. καὶ εἰς ἄλλους ἱεράρχαι. καὶ ἐπί τισιν ὅσιοι. ἀλλοῦ δίκαιοι. καὶ εἰς ἄλλους οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ. ἀλλοῦ οἱ κλαίοντες καὶ κεκαθαρμένοι τοῖς δάκρυσι. καὶ εἰς ἄλλους ὁ ταπεινὸς καὶ ἥμερος καὶ ἐπὶ ἄλλους ὁ ἐλεήμων καὶ εὐμετάδοτος εἰς ἄλλους ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. καὶ ἀλλοῦ ὁ εἰρηνικός καὶ εἰς ἄλλους οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης. καὶ εἰς ἄλλον ἐκεῖνος ὁποῦ ἔγινε ξένος διὰ τὸν Κύριον. καὶ ἀλλοῦ ὁ δεχόμενος τοὺς ξένους. καὶ ἄλλοῦ οἱ ὑπήκοοι. καὶ εἰς ἄλλον ἐκεῖνος ὁποῦ ὑπέμεινεν ἕως τέλους καὶ ἄλλος ὁ ὑπομένων μετὰ εὐχαριστίας πτωχείαν καὶ πειρασμούς. καὶ εἰς ἄλλους οἱ ἱερεῖς Κυρίου. καὶ ἀλλοῦ οἱ ὑπηρετήσαντες καλῶς. καὶ ἀλλοῦ οἱ παρθένοι καὶ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ. καὶ ἐν ἄλλοις ἐκεῖνος ὁποῦ ἔβαλε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον του καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμε τὸ καλὸν καὶ ἴσιον καὶ τὸ ἐδίδαξε καὶ ἄλλων νὰ τὸ κάμουν. καὶ εἰς ἄλλους οἱ φυλάξαντες τὸ κρεββάτι τους ἀμόλυντον. καὶ ἀλλοῦ οἱ εὐαρεστήσαντες τῷ Κυρίῳ διὰ μετανοίας καὶ ἁπλῶς νὰ τὸ εἰπῇ τινάς, τοῦ καθ' ἑνὸς ἡ ἀρετὴ ἐφαίνετο τυπωμένη μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἀέρος ὡς καθὼς ἡ ἀστραπή. ὥστε εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἤθελε μόνον νὰ γνωρίσῃ ποῖος εἶναι ὁ ἐλεήμων, καὶ ποῖος ὁ παρθένος, καὶ ποῖος ὁ μάρτυς, ἢ ὁ προφήτης, ἦτον εὔκολον. καὶ εἰς μὲν τοὺς δεδοξασμένους τέτοιας λογῆς ἐγράφοντο, καὶ ἐτοῦτοι ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι εἰς τὸ πλῆθος τὸ πολὺ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσηκώθη. διατὶ μετὰ βίας εἰς πᾶσα δώδεκα χυλιάδας λαὸν νὰ εὑρίσκετο ἕνας λάμπων τῇ θεικῇ δόξῃ καὶ λαμπρότητι

τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἦτον γεμάτον πάσης ἀμορφίας καὶ πικρίας. καὶ ἦτον νὰ βλέπῃς εἰς αὐτοὺς τάραχον καὶ συντριμμὸν ὁποῦ δὲν εἶχε μέτρος. διατὶ κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν τὰ πρόσωπά τους ὡσὰν χῶμα τῆς γῆς καὶ στάκτη. ἄλλων κοπρώδη καὶ βορβορώδη. ἄλλων ὡσὰν τοῦ σκύλου ὁποῦ νὰ ψοφήσῃ καὶ νὰ τὸν ρίψουν ἐκεῖθεν. τινῶν κεχρισμένα κόπρῳ ἄλλων ἐξωστρακισμένα. καὶ ἄλλων ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ προχέοντες ἔμπυον, ὡσὰν ὁποῦ νὰ εὐγαίνῃ ἀπὸ κοπάναν. ἄλλων μελανὰ τὸ πρόσωπα ὥσπερ τοῦ διαβόλου, ὥστε ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐντροπὴν ἐσκέπαζαν τὰ πρόσωπά τους μὲ τὰ χέριά τους. καὶ τινῶν μὲν ἦσαν ἠμαυρωμένα καὶ ἄλλων ὡσὰν χρῶμα ἀσπίδος. καὶ ἄλλων ὥσπερ τῆς χλωροσαύρας. ἑτέρων ὡσὰν τὸ δέρμα τοῦ γαδάρου. καὶ ἄλλοι ὡσὰν βρωμισμένοι καὶ συγχαμένοι ἀπὸ τὰ ποδάρια ἕως τὴν κορυφήν, περιρραντισμένοι αἱμάτων πολλῶν. καὶ κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν χοίρων δερμάτι εἰς τὸ πρόσωπόν τους. καὶ ἄλλων ἦσαν τὰ ὀμμάτιά τους ἀλήθωρα καὶ συγχαμένα. ἕτεροι ἦσαν κεχρισμένα τὰ πρό-

σωπά τους ἀπὸ πίσσαν. ἄλλοι ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐντροπὴν ἐδοκίμαζαν νὰ φύγουν καὶ δὲν ἐδύνονταν, ἀλλ᾽ οὐδὲ νὰ γυρίσουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κρατούμενοι ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους. καὶ ὁμιλοῦσαν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον τὰ ἄπειρα ἐκεῖνα πλήθη τρέμοντες καὶ φοβούμενοι πολλά. καὶ ἔλεγαν,—„κρίμα εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἔστωντας ὁποῦ ἠκούαμεν περὶ τῆς φρικτῆς ταύτης ἡμέρας, δὲν τὸ ἐβάναμεν εἰς τὸν νοῦν μας, ἀλλὰ τὸ ἐλογαριάζαμεν ὡς γέλωτα καὶ φλυάρισμα, καὶ τώρα κατὰ τὰ ἔργα μας δικαίως ἀπολαμβάνομεν οὐαὶ εις ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους καὶ ἁμαρτωλούς, ὅτι ἔστωντας ὁποῦ εἴμεσθε ρυπωμένοι καὶ ἀκάθαρτοι, καταδικαζόμεσθεν ἐν τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ αἰωνίως μαζὶ μὲ τὸν διάβολον ἐκεῖνον ὁποῦ ἐθεραπεύαμεν“. ταῦτα αὐτῶν ἀποκλαιομένων καὶ ὀδυρομένων, ἄλλα πλήθη ἔστεκαν ἄμετρα, ὁποῦ δὲν ἤκουσαν ποτὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μήτε διδασκαλίαν πνευματικήν, μήτε τοῦ νόμου Μωυσέως, μήτε ἀκροασάμενα ποτὲ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἔλεγαν ἕνα μὲ τὸ ἄλλον, ὁποῦ ἤκουαν ἄλλους ὁποῦ ἐλαλοῦσαν περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλεγαν· „ποῖος εἶναι ἐτοῦτος ὁ Θεός, καὶ ποῖος εἶναι ὁ Χριστός, ἡμεῖς θεοὺς ἐλατρεύσαμεν καὶ αὐτοὺς εθεραπεύσαμεν τὶ λοιπὸν ἐὰν οἱ θεοί μας μᾶς ἐσήκωσαν, δὲν θέλομεν φοβηθῆ κακά, διατὶ αὐτοὶ θέλουν μᾶς βοηθήσῃ“. ἄλλοι ἔλεγαν „ἡμεῖς ἠκούαμεν τὸν Χριστόν, καὶ δὲν τὸν ἐλογαριαζαμεν διὰ οὐδὲ τίποτα καὶ ἐὰν ἐκεῖνος μᾶς ἐσήκωσε τώρα, κρίμα εἰς ἡμᾶς“. καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐκρατοῦσαν ἀπὸ ἰουδαίους ἔλεγαν· „ἐὰν ὁ Θεὸς τοῦ νόμου μᾶς ἐσήκωσε, δὲν φοβούμεσθεν τόσον, ἐπειδὴ καὶ ἐσπαρθήκαμεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἔχω ἀπὸ ἐκεῖνον ἄλλον Θεὸν δὲν φοβούμεσθεν. ἀλλ᾽ ἐὰν ὁ τῆς Μαρίας υἱὸς ἦγουν ὁ Χριστὸς ἔλθῃ νὰ κρίνῃ, οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι πολλὰ τὸν ἐβλασφημήσαμεν. ἀλλὰ ἐκεῖνος ἔστωντας ὁποῦ εἶναι ἄνθρωπος, πῶς θέλει ἔλθῃ νὰ κρίνῃ; διατὶ ὅμοιος εἶναι καὶ ἐκεῖνος ἐτούτων ὁποῦ ἀναστήθησαν μαζὶ μὲ ἡμᾶς, καρτερῶν καὶ αὐτὸς νὰ κριθῇ διὰ τὰς ἁμαρτίας του. διατὶ ἔλεγε φανερῶς πῶς εἶναι Θεὸς καὶ υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἄμποτες νὰ ἠξεύραμεν ποῦ στέκεται τώρα καὶ πλησιάσαντες εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ὀνειδίσωμεν, διατὶ ἠξεύρομεν ὅτι τῷ Μωσῇ λελάληκεν ὁ Θεός·— ἀμὴ ἐκεῖνος δὲν εἶδε ποτέ του τὸν Θεόν· ἀλλὰ οὗτοι μὲν οἱ ἑβραῖοι ἔτσι ἐφλυάρουν. καὶ ἄλλοι πάλιν ἀπὸ τοὺς ἰουδαίους ἔλεγον· „κρίμα εἰς ἡμᾶς, διατὶ οὔτε τὸν Θεὸν τοῦ νόμου ἐπιστεύσαμεν, οὔτε τὸν λεγόμενον Χριστὸν ἐδεξάμεθα. ἀλλὰ ἐθυσιάσαμεν τῷ Βααλ, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ, καὶ ταῖς δαμάλεσι, καὶ τοῖς λοιποῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν“.

καὶ κάθε εἷς διὰ ταῖς ἐδικαῖς του ἁμαρτίαις εἶχεν ἔννοιαν ὡς ἄπιστος. καὶ οἱ πιστοὶ μὲν καὶ ἁμαρτωλοὶ κάθε ἑνὸς καὶ ἀπο τούτους γραφὴ ἦτον ἀληθινὴ κολλημένη εἰς τὸ βλέφαρόν τους. ὁ μὲν φονίσ-

κος. ἄλλοι αἱμομίκται, ὁποῦ ἔπεσαν εἰς πορνείαν μὲ τὴν γενεάν τους. ἕτεροι μοιχοὶ ὁποῦ εἶχαν γυναῖκας καὶ ἔπεσαν μὲ ἄλλας. ἄλλοι κλέπται. οἱ δὲ ψεῦσται. οἱ δὲ μάγοι. οἱ δὲ μεθυσταί. οἱ δὲ πόρνοι. οἱ δὲ τελῶναι. οἱ δὲ ἅρπαγες. οἱ μὲν ἀρσενοκοῖται. οἱ δὲ παιδοφθόροι. οἱ δὲ κτηνοβάται καὶ οἱ μὲν ὀργίλοι. οἱ δὲ μνησίκακοι. οἱ δὲ φθονεροί. οἱ μὲν παίζοντες τὴν κιθάραν οἱ δὲ τραγουδισταί οἱ δὲ κάμνοντες ὅρκους ψεύματα οἱ δὲ νεκρομάνται οἱ ἐγγαστρίμυθοι. οἱ φειδωλοί, καὶ ἀκριβοί, καὶ οκνύφοι. οἱ ἄσπλαγχνοι, οἱ ἀνελεήμονες, οἱ φιλάργυροι, οἱ κενόδοξοι, οἱ ὑποκριταί, οἱ δωροληῆπται, καὶ ἀδικοκριταί. οἱ λαθροδάκται, ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν κακὸν τινὸς κρυφὰ καὶ δὲν γροικοῦνται οἱ κατάλαλοι. οἱ βλάκες, οἱ ψεῦσται, καὶ ἀνήκοοι, καὶ ἀκάθαρτοι. οἱ βλάσφημοι, καὶ σιμὰ εἰς τούτους οἱ αἱρετικοί. ἀρειανοί τε καὶ πνευματομάχοι, μανιχαῖοι, σαβελλιασταί, ὡριγενιασταί, ἰακωβῖται, μαρκιωνισταὶ καὶ ὅσοι ἦσαν καὶ εἰς ταῖς λοιπαῖς αἱρεσες ὕστερα ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους. ὅσοι λέγω πρὶν νὰ ἀποθάνουν δὲν ἐμετανόησαν. καὶ ἁπλῶς ἔβλεπα τὸν κάθε ἕνα ὡς καθὼς τὸ εἴπαμεν εἰς τὸ βλέφαρόν του, γραμμένην τὴν ἁμαρτίαν του καὶ πονηρίαν του, οἱ ὁποῖοι ἐντρέποντο ἐντροπὴν μεγάλην, βλέποντες ἑαυτοὺς μαυρισμένους καὶ ρυπωμένους, καὶ κακῶς ἐσφίγγοντο μὲ ταῖς σειραῖς τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν. ἐτοῦτα ὅλα ἔστωντας ὁποῦ τὰ εἴδαμεν φανερὰ διὰ πρεσβειῶν τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν

βλέψας εἰς τὰ ἄνω, βλέπω τάξεις φοβερὰς καὶ θαυμαστὰς κατερχομένας, καὶ ἔψαλλαν μὲ γλυκεῖαν φωνὴν μέλος ἐπουράνιον. καὶ ἀνάμεσα εἰς τούτους ἦτον σταυρὸς ξύλινος, πέμπων μακρὰν λαμπρότητα σπινθηροειδῆ καὶ πυρσὸν γαληνόμορφον. ὁ ὁποῖος ἐκατέβη εἰς τὸν τόπον ὁποῦ ἐγίνετο ἡ ἑτοιμασία τοῦ θρόνου τοῦ Κριτοῦ, καὶ ἐσταμάτησεν εἰς ὑψηλὸν τόπον, δεδοξασμένος, γενόμενος φανερὸς εἰς ὅλας τὰς φυλὰς καὶ γλώσσας, ὁποῦ ἐσκηώθησαν ἀπὸ τῶν νεκρῶν. αἱ ὁποῖαι φυλαὶ ἐτρόμαξαν ἐπὶ τῇ ὁράσει τοῦ τιμίου σημείου καὶ ὡραιότητι. ἀλλὰ καὶ οἱ ἰουδαῖοι ἰδόντες τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ μὲ τόσην δόξαν, θαυμάσαντες ἔτρεμον, καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν ἐγέμισαν σἰσχύνην πολλὴν καὶ ταραχθέντες ἔδερναν τὰ πρόσωπά τους μὲ τὰ χέρια, κλαίοντες καὶ λέγοντες· „οὐαὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ταλαιπώρους καὶ ἁμαρτωλούς, κακὸν σημάδι βλέπομεν τοῦ ἐσταυρωμένου εἶναι. καὶ ἐὰν ἔλθῃ αὐτὸς νὰ κρίνῃ, μὲ τί πρόσωπον νὰ τὸν συναπαντήσωμεν, διατὶ πολλὰ κακὰ ἐδείξαμεν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ὅσους τὸν ἐπίστευσαν“. ταῦτα τῶν ἑβραίων ἀποδυρομένων, λέγει μοι ὁ ἄγγελος ὁποῦ μὲ ὡδήγει καὶ δεικνύων μοι ὅσα ἦσαν ἐκεῖ· „βλέπεις πῶς ἄρχισαν νὰ τρέμουν καὶ νὰ φρίττουν ἐτοῦτοι; ἔστωντας ὁποῦ εἶδαν μοναχὰ τὸ τίμι-

ον ξύλον τοῦ σταυροῦ". καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἑβραῖοι ὁποῦ ἦσαν πρὶν τοῦ Χριστοῦ μὴν ἠξεύροντες τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ θαυμάζοντες ἔλεγον· „τίνος χάριν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐγίνηκαν ὕστερα ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἀποδύρονται καὶ ἀποδυσπετοῦσι, γέμοντες ἐντροπήν; καὶ δὲν δύνονται νὰ ἀποκριθοῦν καὶ ἐκεῖνοι δὲν τοὺς ἐσυντύχαιναν λόγον, μόνον ἔβλεπον εἰς τὸν σταυρὸν συχνὰ σκουντουφλιασμένοι καὶ θαυμάζοντες καὶ φρίττοντες, αἰφνίδια ἠκούσθη βοὴ φοβερὰ εἰς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων. καὶ λέγει μοι ἐκεῖνος ὁποῦ ἤτον μαζὶ μὲ ἐμένα „ἰδοὺ φόβος καὶ τρόμος μεγάλος πολλὰ ἐσαλεύθησαν γὰρ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, καὶ ὁ Κριτὴς μέλλει νὰ ἔλθῃ".

ἀκόμη ὁμιλῶντας ἐτοῦτος, ἰδοὺ πλήθη ἄπειρα στρατιᾶς οὐρανίου καὶ τάξεις φρικτῶν δυνάμεων, καὶ αὐτοὶ προεπήγαιναν μὲ φόβον καὶ τρόμον ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κρίσεως. καὶ ἄλλα πλήθη πολλὰ δεδοξασμένα ἦλθον καὶ αὐτὰ καὶ ἐσταμάτησαν εἰς τὸν τόπον τῆς κρίσεως. καὶ ὕστερα πάλιν ἀπὸ ἐτοῦτα ἄλλα πλήθη ἀνεξιχνίαστα καὶ ἄμετρα κατῆλθον περιπατοῦντα, τὰ ὁποῖα βλέπων ἐγὼ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔτρεμον. καὶ λέγει μοι ὁ ὁδηγός μου· „μὴ ἀγωνιᾷς, ἀδελφέ, διατὶ ἐτοῦτοι φίλοι καὶ σύνδουλοι ἡμῶν εἶναι. καὶ δὲν πρέπει νὰ τοὺς φοβᾶσαι ἐτούτους, βλέπε δὲ μόνον μετὰ ἀκριβείας ἐκεῖνα ὁποῦ γίνονται, διότι ἀκόμη καὶ ἄλλα περισσότερα ἀπὸ τοῦτα θέλουν ἔλθῃ" τῶν ὁποίων ἐρχομένων, ἔφριττον πάντες καὶ ἐθαύμαζον ἐκεῖνοι ὁποῦ ἤτον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. λοιπὸν ἀπὸ τότε γενομένης ὀλίγης ἡσυχίας, ἰδοὺ αἰφνιδίως βρονταὶ καὶ βοὴ κραταιὰ ἀπὸ ἄνωθεν ἐρχομένη, καὶ ὅλη ἡ γῆ ἐθαύμασε, κρατουμένη φόβῳ καὶ τρόμῳ πολλῷ. καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶχαν τὰ δυνατὰ πρόσωπα, δὲν ἐφοβοῦντο ποσῶς τὰ δυνατὰ ἐκεῖνα πράγματα ὁποῦ ἐγίνονταν, ἀλλὰ ἔστεκαν μάλιστα χαιρόμενοι καὶ ἀγαλλιώμενοι. ὕστερον δὲ ἀπὸ ταῖς φοβεραῖς ἐκείναις φωναῖς καὶ ἀστραπαῖς, ἰδοὺ ἄλλα στρατεύματα φοβερὰ καὶ ἐνδοξότερα, ὑψηλὰ καὶ πολλὰ μεγάλα, καὶ αὐτὰ ἦτον γεμάτα ὀμμάτια, καὶ ἡ παράταξίς των εὐγάζουσα σπινθῆρας, καὶ ἀπὸ τὴν εὐμορφίαν τους ἄναπτεν ὁ ἀέρας, καὶ θαῦμα πολὺ ἔγινεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως αὐτῶν καὶ αὐτὰ κατελθόντα ἐσταμάτησαν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κρίσεως μὲ εὐλάβειαν πολλὴν καὶ ἀσύγκριτον τὰ ὁποῖα ἐσκέπασαν τὰ πρῶτα στρατεύματα ἀπὸ τῆς ὁράσεως αὐτων, τῆς φωτεινῆς καὶ θαυμαστῆς. τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐλάτρευαν τὰ εἴδωλα καὶ ἐπροσκυνοῦσαν, εἶχαν τὰ πρόσωπά τους μεμελανωμένα, καὶ οἱ ἑβραῖοι οἱ πιστοὶ ὁποῦ ἦτον ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ Χριστοῦ ποσῶς δὲν ἐφοβοῦντο. ἀλλὰ οἱ ἄπιστοι ἔστεκαν σκυθρωποὶ καὶ φοβούμενοι, καὶ βλέποντες τὸν σταυρὸν ἔχυναν δάκρυα ταλαίπωρα καὶ ἀνωφέλευτα, ἠξεύ-

ροντες μετὰ ἀκριβείας, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς αὐτὸς μέλλει να κρίνῃ ὅλην τὴν οἰκουμένην. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἰσμαηλῖται, ἦγουν οἱ ἀγαρηνοί, ἕως εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἦσαν σκληροκάρδιοι, καὶ ἐκενοδόξουν μεγάλως, βάνοντες εἰς τὸν νοῦν τους πῶς ἔχουν κάποιον προφήτην, ὡς ἔλεγαν, καὶ ἐμεγαλαύχουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. καὶ ὁπόταν εἶδαν τὸν σταυρὸν μετὰ δόξης καὶ λάμποντα μεγάλως, ὡσὰν ἕνα ἅρμα βασιλικὸν καὶ λάμπον περισσότερον ἀπὸ τὰς χρυσαυγεῖς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ τὸν ἀέρα καίοντα καὶ κάμνοντα τοῖς χριστιανοῖς πολλὴν ἀγαλλίασιν καὶ χαράν, καὶ αὐτοὶ ἐβοοῦσαν τὸ οὐαὶ θρηνητικῶς καὶ ἠλάλαζον κλαίοντες καὶ στέκοντες ἄφωνοι, ἐταλαιπώρουν τὴν ἀποπλάνησιν αὐτῶν. διατὶ ἑστωντας ὁποῦ ἤκουον διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς ἐδίδασκον, δὲν τὸ ἔβαλον εἰς τὸν νοῦν τους, ἀλλὰ ἐγελοῦσαν.

τούτων οὕτω τελουμένων, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ κατερχομένη ἀπ' ἐπάνω, εἰς τῆς ὁποίας τὸ μέσον ἦτον ἀστραπὴ λαμπρὰ ἀφίνουσα φρικτὰς λάμψεις. ἡ ἁποία ἐσκέπασε τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐφάνη ἕνας στέφανος τιμημένος καὶ φοβερὸς καὶ τῇ σοφίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀνεξέταστος, καὶ ἐσταμάτησε καὶ αὐτὸς ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σταυροῦ, τὸν ὁποῖον ἔστωντας ὁποῦ τὸν εἶδαν οἱ ἑβραῖοι, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ ὅλοι οἱ ἄπιστοι ἰλλιγγίασαν καὶ φρίξαντες ἐθαύμασαν καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐμεγάλυναν τὸν Θεὸν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ ἀνεκδιηγήτῳ. ἀλλὰ καὶ πάλιν βοὴ φοβερὰ καὶ βρονταὶ καὶ αστραπαὶ μεγαλείτεραι ἀπὸ τὰς πρώτας καὶ ἐμφανέστεραι, ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι, καὶ φόβος, καὶ τρόμος, καὶ κλόνος, καὶ ἔκστασις, καὶ συντριμμός, καὶ φρίκη καὶ ἀγωνία μεγάλη. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἁμαρτωλοὶ βλέποντες τὰ συγχαμερὰ αὐτῶν καμώματα καὶ τὴν ἀσχημίαν τῆς ἀθλίας αὐτῶν ψυχῆς ἐν περισσοτέρα ἀγωνίᾳ καὶ ἐκστάσει ἐκρατοῦντο διατὶ τὰ ἔργα τους ἤλεγχαν καὶ δὲν ἦτον εἰς αὐτοὺς λόγος νὰ ἀπολογηθοῦν.

ὅμως ὁ θρόνος ὁ ἅγιος τοῦ ἀπροσωπολήπτου Κριτοῦ δὲν ἐστάθηκε μάτησεν εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἐκρεμάσθη εἰς τὸν ἀέρα τεσσαράκοντα πῆχες. τὸ λοιπὸν ἀφίνοντες νὰ βλέπωμεν τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πόλιν, ἡ ὁποία πόλις μὲ τὴν εὐμορφίαν της ἔκαμνε πάντα νοῦν καὶ ἔννοιαν νὰ τὴν ἀγαπᾷ, ἐβάλαμεν τὰ ὀμμάτιά μας καὶ ἐβλέπαμεν πρὸς τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ πάντα νοῦν καὶ λόγον ὑπερνικῶσαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκομένων ἡμῶν, καὶ ὅλου τοῦ γενομένου ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τέλους, ἐσηκωθήκαμεν καὶ ἐδεχόμεσθεν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαίου Κριτοῦ ἑτοιμασθέντος τοῦ θρόνου τότε καὶ παρισταμένου τοῦ θείου καὶ ὑπὲρ ἀριθμὸν ψάμμου θαλάσσης ἀγγέλων χοροῦ παρισταμένων ἐν δόξῃ πλησίον τοῦ θρόνου.

βλέπομεν πάλιν καὶ ἰδοὺ ἑκατέβησαν ἄλλαι τέσσαρες παρεμβολαὶ ἀγγέλων, ἀπὸ ταῖς ὁποίαις ἡ πρώτη ἦτον φοβερὰ καὶ ἀθεώρητος ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς καὶ ὀφθαλμοῖς, ἡ ὁποία ἦλθε καὶ ἐσταμότησε κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἡ δευτέρα ἐσταμάτησε κατὰ μεσημβρίαν, ἐν τάξει τινὶ καὶ δυνάμει φρικτῇ καὶ ἀνεικάστῳ καὶ ἡ τρίτη κατὰ ἄρκτον. εἰς τῆς ὁποίας τὸ μέσον ἦτον δόξα πολλή. καὶ ἡ τετάρτη κατὰ δυσμάς, καὶ βαστάζουσα εἰς τὰ χεριά της βσσιλικὰ ραβδία φοβερά, καὶ τὸ στόμα της καὶ αὐτῆς ἦτον θαυμαστόν. εἰς ταῖς ὁποίαις ἦτον καὶ ὑπα οἰ πολλὰ θσυμαστὴ καὶ ὑποτάσσοντο οἱ μικρότεροι εἰς τοὺς μεγαλειτέρους κσὶ ὅλοι ἐβλεπαν πρὸς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, καὶ δόξα Κυρίου ἐλαμπε τριγύρω τους πρὸς τὰς ὁποίας ἐκατέβησαν καὶ ἄλλαι τέσσαρες ὡς τὴν ἀστραπήν. καὶ δὲν ἦτον μιᾶς λογῆς μία μὲ τὴν ἄλλην εἰς τὰ σχήματα. ἀλλὰ ἄλλη ἦτον ἄσπρη ὡς τὸ φῶς, ἡ ἄλλη κοκκινοειδὴς καὶ ὡραιόμορφος ἄλλη λαμπρὰ ὡσὰν τὸ χρυσάφι. καὶ ἡ ἄλλη ἦτον πλουμισμένη ἀπὸ πᾶσα λογῆς βάψιν αἱ ὁποῖαι ἐσταμάτησαν εἰς τὴν μέσην τοῦ οὐρανοῦ κσι ἔτσι ἐχωρίσθησαν εἰς τέσσαρας ἀρχάς. καὶ ἐκρατοῦσαν τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, προσδεχόμενσι καὶ κσρτεροῦσαι τὴν ἐπέλευσιν τοῦ Κριτοῦ καὶ ἦτον ἡ μὲν γῆ γεμάτη ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἀέρας ἦτον γεμάτος ἐκ τῶν θείων στρατευμάτων

καὶ σηκώσαντες τὰ ὀμμάτιά μας καὶ βλέποντες τὸν οὐρανόν, βλέπομεν τὸν Κριτὴν ἐστολισμένον ἀπὸ ἄνθη νοητά, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εὔγαιναν ἅρματα φωτεινά, προπορευόμενα ἐμπροσθεν Αὐτοῦ, καὶ ἐξαπτέρυγα καὶ πολυόμματα καὶ ἔγινεν εις αὐτοὺς φωνὴ Κυρίου. καὶ αὐτὰ περιπατοῦντα ἔκραζον μὲ βοὴν πολλὰ δυνατὴν τὸ „ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαὼθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ“. καὶ ἀπὸ τὴν δυνατὴν κραυγὴν ἐτρόμαξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. καὶ ἐβόησαν ὅλοι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἐκατέβησαν εἰς τὴν γῆν· „εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ. καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εὐλογημένος ὁ ερχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, λόγος τοῦ Πατρὸς καὶ ἀπαύγασμα, ὁ Βασιλεὺς των αἰώνων ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ὁ Κριτὴς καὶ Ἐξεταστὴς ζώντων καὶ νεκρῶν, ἐπουρανίων τε καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας“ τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φωνὴν ἐτρόμαξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τὴν ὁποίαν φωνὴν ἔστωντας νὰ τὴν ἀκούσουν οἱ ἕβραῖοι, καὶ οἱ ἀγαρηνοί, καὶ ὅτι μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα ἐμεγάλυναν καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸν ἔλεγαν Κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ ἐβοῦσαν οἱ ταλαίπωροι θρῆνον, καὶ ὀδυρμόν, κλαίοντες τὴν ἐδικήν τους ἀπώλειαν.

καὶ ἔτσι κλαίοντες ἐτοῦτοι, ἰδοὺ εβόησε μία φωνὴ τρουμπέτας γλυκὰ μὲ πολλὴν δύναμιν τῆς ὁποίας ἡ βοὴ ἐπίασεν ὅλον τὸν λογισμὸν ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων. καὶ ἔπεσεν εἰς ὅλους φόβος καὶ τρόμος δυνατός, διατὶ ἐγνώρισαν τότε, πῶς μέλλει νὰ διαβῇ ὁ Κριτής. καὶ ἰδοὺ ἦλθε νεφέλη λαμπρά, καὶ εἰς αὐτὴν ἦτον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. καὶ ἐδιάβηκεν ἡ νεφέλη κατὰ ἀνατολὰς ἐπάνω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνοίχθησαν αὐτῷ αἱ πόρται τῆς ἀνατολῆς καὶ ἀπήστραψεν ὁ Κύριος καὶ ἐβρόντησε τόσον, ὥστε ὁποῦ ὅλοι οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔβλεπαν κατὰ ἀνατολάς καὶ ὡσὰν ἐκάθητο ἐπὶ τῆς νεφέλης ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔφριττον οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ ἰσραηλῖται ἐθαύμαζον. καὶ ἐβόησε πᾶσα πνοὴ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων λέγουσα· „εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεὸς Κύριος, Κριτὴς ζώντων". καὶ ἐπροσκύνησαν μὲ φόβον καὶ τρόμον στέκοντες κάτω εἰς τὴν γῆν. ὁ ὁποῖος ἔστωντας ὁποῦ ἐκατέβηκεν ἀπὸ τὴν λαμπρὰν νεφέλην ἐκείνην, ἐκάθησεν ἐπάνω τοῦ θρόνου τῆς δόξης τῆς βασιλείας Αὐτοῦ. καὶ ἀπέβλεψεν ὁ θυμὸς ὁ ἅγιος τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ, καὶ ἐσηκώθηκαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν γῆν καὶ εἶδον Αὐτοῦ ὁποῦ ἐπανεπαύετο εἰς τὸν θρόνον του καὶ ἐτρόμαξαν καὶ εφοβήθησαν φόβον μέγαν. διατὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ὅλη ἐτρόμαξε, καὶ ὅλοι οἱ ἄγγελοι ἐβόων μεγάλῃ τῇ φωνῇ· „Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁποῦ ἐσταύρωσαν οἱ παράνομοι ἑβραῖοι. Σὺ εἶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁποῦ Σὲ ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ ἀρρήτως, ὁποῦ εἶσαι διπλοῦς ταῖς φύσεσι καὶ ταῖς οὐσίαις καὶ τοῖς θελήμασι, καὶ γνωριζόμενος μιᾷ τῇ ὑποστάσει. Σὺ εἶ ὁποῦ ἐπῆρες σάρκα ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας χωρὶς σποράν ἀνδρός καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον δι' αὐτῆς καὶ τελειώσας σημεῖα καὶ τέρατα καὶ κηρύξας τῷ κόσμῳ τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός. Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ προσκυνούμενος μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. χωρὶς Ἐσένα ἄλλον Θεὸν δὲν ἠξεύρομεν" καὶ λέγοντές τα οἱ ἄγγελοι ἐτοῦτα, ἀκούσας Ἄννας καὶ Καιάφας οἱ παράνομοι καὶ ὅλος ὁ λαὸς αὐτῶν ἐτρόμαξαν. καὶ ὁ ἀνόητος Ἄρειος ἐτρόμαξε καὶ οἱ ἀκόλουθοί του ἐξέστησαν.

τὸ λοιπὸν ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν φόβον του ἐπαρῆλθε, καὶ ἡμεῖς ἐσταματήσαμεν εἰς ἕνα τόπον ὑψηλόν, διατὶ ὅλα τὰ ὑποκάτω ἡμῶν ἔφυγαν. καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς μόνον ἔστεκε χωρὶς τρόμον ἐπάνω εἰς τὸν ἀέρα. καὶ ἐπέβλεψε Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τὴν γῆν ἐν ὀργῇ Αὐτοῦ. καὶ ἦτον μεμολυσμένη ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνομιῶν τῶν ἀνθρώπων, λέγω δὴ θυσιῶν τῶν εἰδώλων, μάγων, ἀνδροφόνων, μοιχῶν, αἱμομι-

ξιῶν καὶ αἱματοχυσιῶν. καὶ ἀπὸ τὸν θυμόν Αὐτοῦ καὶ αὐτὴ ἡ γῆ ἐπανῆλθεν, ἤγουν ἄλλαξεν ἀπὸ προσώπου Αὐτοῦ, καὶ δὲν εὑρέθη τόπος ἐν αὐτῇ. καὶ ἰδοὺ ἔστεκαν ὅλα χωρὶς ὄχλησιν. καὶ ἅπλωσεν ὁ Κύριος τὴν χεῖρα Αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἰδοὺ ἔγινεν ὁ οὐρανὸς καινούργιος καὶ ἡ γῆ καινούργια, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἦτον πολλὰ δεδοξασμένον, διατὶ ἤλλαξεν ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν. καὶ ἰδοὺ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ, ὡσὰν νὰ ἔβλεπε τινὰς ἥλιον, ὁπόταν ἀνατείλῃ ταχύ, καὶ δὲν ἔχει ἀκτῖνας, καὶ τὰ ἄστρα ἐχάθησαν, διότι οἱ ἅγιοι ἀνεπλήρουν τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ ὁ ἥλιος εσκότασε. ὁ γὰρ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Ἰησοῦς ὁ Κύριος ἀνέτειλε. καὶ ἀντὶ τῆς θαλάσσης ἐξεχύθη ποταμὸς πυρός τοῦ ὁποίου ποταμοῦ ἡ φλόγα ἐσηκώθη ἕως εἰς τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ αὕτη ἡ φλόγα ἦτον ἄυλος, καὶ ἐπεριπάτει σκεπάζουσα ὅλα τὰ πληρώματα τῆς γῆς

καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ πάντα υἱὸν εἰδωλολάτρην, καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἔζησεν ἐν δολιότητι καὶ ματαιότητι, πόρνον τε καὶ μοιχὸν καὶ γεμάτον ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν καὶ ἰδοὺ παρεγίνετο ἀπὸ δυσμῶν τάγμα φοβερῶν ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, καὶ κρατήσαντες τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὁποῦ εἴπαμεν τοὺς ἀκόντισαν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην τοῦ πυρὸς ἕως ὁποῦ δὲν ἀνέμεινε τινάς καὶ πάλιν ἐσταμάτησεν εις τὴν τάξιν του μετὰ φόβου καὶ τρόμου μοναχὰ οἱ ἀχάριστοι Ἰουδαῖοι ὁποῦ ἦτον ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως τῆς συντελείας, καὶ ὅλον τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἕως τοῦ τέλους καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐτίμησαν τὴν ἄνω πρόνοιαν ἐκ παντὸς γένους τῶν ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν εἰδωλολάτρουν ποσῶς, καὶ ὅσοι ἦσαν πρὶν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐτοῦτοι ὅλοι ἀνέμειναν. τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁποῦ ἔβαλαν τοὺς ἀσεβεῖς ἐκείνους καὶ εἰδωλολάτρας εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην ὁποῦ ἐκαίετο ἀπὸ φωτίαν, ἦτον θρῆνος καὶ κλαυθμὸς εἰς τὸ μέσον τους, πικρὸς καὶ ὀδυνηρὸς σφόδρα, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ἔκλαιε τὸν χαλασμὸν αὐτῶν τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ἔστωντας, ὁποῦ ἔβλεπαν τοὺς εἰδωλολάτρας ὁποῦ τοὺς ἀκουσαν ἔτσι χωρὶς ἐλεημοσύνην εἰς τὴν φοβερὰν γέενναν τοῦ πυρὸς ἐκείνου, ἔφριττον καὶ ἐθαύμαζον τρέμοντες, βλέποντες ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν μορφὴν ἄσχημην καὶ ἐγγεγραμμένην τὴν ἐπιγραφὴν κάθε ἑνὸς ἀπ' αὐτοὺς καὶ φανερώνουσαν τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπώλειαν τοῦ κάθε ἑνός.

τὸ λοιπὸν ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἰδοὺ ἐπέμφθησαν στρατεύματα ἀγγέλων, ἵνα σαλπίσουν φρικτῶς, καὶ οἱ ἄγγελοι, ὁποῦ ἦσαν ὡρισμένοι διὰ νὰ σαλπίσουν, ἔβλεπον εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ ὁποῦ εὕρισκον ὁποῦ εἶχον λαμπρὰ τὰ πρόσωπα καὶ λάμ-

ποντα τῇ καθαρᾷ λάμψει τῆς δικαιοσύνης καὶ ταῖς θείκαις ἀρεταῖς, ἀσπαζόμενοι τούτους μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ ἀνεκλάλητον, τοὺς ὑπήγαιναν εἰς τοὺς δεδοξασμένους τόπους τοὺς ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ. καὶ πάλιν ἐπεριπατοῦσαν καὶ ἔτρεχαν εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ ἐχώριζον τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὲ μεγάλην τιμὴν καὶ δόξαν τοὺς ἔφερναν εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Κριτοῦ. καὶ ἐγένετο ὁπόταν ἐτελείωσαν οἱ ἄγγελοι τῶν δυνάμεων, διαλέγοντες ὡς ἐν νεφέλῃ ἀέρος τοὺς εὐλογημένους τῷ Κυρίῳ, ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. καὶ ἰδοὺ ἐδιάβησαν δύω παρεμβολαὶ ἀγγέλων, καὶ ἔβαλλον πάντα υἱὸν ἀνθρώπου ὁποῦ ἀνέμεινεν ἀπὸ τοὺς δικαίους εἰς τὴν ἀριστερὰν μερέαν τοῦ Κριτοῦ, δέρνοντες καὶ μαστίζοντες αὐτούς καὶ ἐγένετο ὁπότε ἀπεκατέστησαν τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς εἰς τὴν ἀριστερὰν μερέαν τοῦ Κριτοῦ. καὶ οὗτοι ἦσαν περισσότεροι ἀπὸ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ ἦτον ἡ ἀριστερὴ μερέα τοῦ Χριστοῦ ὅλοι σκυθρωποί, ἡ δὲ δεξιὰ περιελάμποντο φαιδρότητι καὶ λαμπρᾷ αἴγλῃ

τὸ λοιπὸν ὁ Κύριος, ἐπιβλέψας ἐν τοῖς δεξιοῖς Αὐτοῦ, ἴδε καὶ θεασάμενος τὴν λομπρότητα καὶ ὡραιότητα καὶ φαιδρότητα τῶν ἁγίων Αὐτοῦ. εἶπεν αὐτοῖς μεγάλῃ τῇ φωνῇ· „δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός Μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν ὁποῦ ὀρδινιάζετο διὰ λόγου σας ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου διατὶ ἐπείνασα καὶ ἐθρέψατέ Με ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ Με. ξένος ἤμουν καὶ ἐμβάσετέ Με μέσα εἰς σπῆτι. γυμνὸς καὶ ἐνδύσατέ Με ἀσθενὴς ἤμουν καὶ ἐν φυλακῇ καὶ ἐπεσκέψασθέ Με εἰς θλίψεις καὶ πειρασμοὺς ἔπεσον καὶ ἐβοηθήσατέ Μοι“ καὶ ἀποκριθέντες οἱ δίκαιοι εἶπον πρὸς Αὐτὸν „Κύριε, πότε Σὲ εἴδαμεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν. ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν, ἢ ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ ἐνδύσαμεν; ἢ ἀσθενῆ καὶ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς Σέ, ἢ ἐν θλίψεσι καὶ πειρασμοῖς καὶ παρακαλέσαμέν Σέ;“ καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Κριτής, δείχνων τοὺς πένητας μὲ τὸ δάκτυλον τῆς δεξιᾶς Αὐτοῦ χειρός, καὶ λέγει „ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε εἰς ἕνα τούτων τῶν ἀδελφῶν Μου τῶν μικρῶν, Ἐμένα τὸ ἐκάμετε“. τότε ἐγύρισεν ὁ φρικτὸς Βασιλεὺς ἐκεῖνος καὶ ἀπαραλόγιστος εἰς τὴν ἀριστερὰν μερέαν, καὶ εἶδεν ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς μαγαρισμένους καὶ ἐταράχθη ἐν τῷ θυμῷ Αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὀργῇ Αὐτοῦ τῇ δι αἱᾳ, καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ὀποτόμως εἶπε· „σύρετε ἀπὸ Ἐμένα οἱ κατηραμένοι, οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. διατὶ ἐπείνασα, καὶ δὲν Μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψησα καὶ δὲν Μὲ ἐποτίσατε. ὡς ξένος ἤλθα ἀνάμεσόν σας καὶ δὲν Μὲ ἐμβάσετε εἰς σπῆτι,

γυμνὸς ἤμουν καὶ δὲν Μὲ ἐνδύσετε. ἠρρώστησα καὶ εἰς φυλακὴν ἤμουν, εἰς θλίψεις καὶ ἀνάγκας ἤμουν καὶ δὲν Μὲ ἐβοηθήσατε. οἱ φονίσκοι. οἱ μοιχοί, οἱ ἀρσενοκοῖται, οἱ μάγοι, οἱ κλέπται. οἱ αἱμομίκται, οἱ ἐπίορκοι, οἱ λησταί, οἱ ψεῦσται, οἱ πόρνοι, οἱ μέθυσοι. οἱ φυλάργυροι, οἱ κατάλαλοι, οἱ κιθαρωδοί, οἱ τραγωδισταί, οἱ κενόδοξοι, οἱ ὑπηρήφανοι, οἱ μαλακοί, οἱ ράθυμοι, οἱ ὑπνώδεις, οἱ γαστρίμαργοι, οἱ φλύαροι, οἱ ἐπικάταρατοι, ἀπέλθετε ἀπὸ Ἐμένα, ἐσεῖς ὁποῦ ἐξωδιάσετε τὴν ζωήν σας εἰς ἀκαθαρσίαν. πηγαίνετε ἀπὸ Ἐμένα, δὲν σᾶς ἠξεύρω πόθεν εἶσθαι". τότε ἀκούσαντες ἐκεῖνοι τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν. ἐταράχθησαν. ἐσαλεύθησαν. τρόμος τοὺς ἐπίασε κατὰ τὴν γραφὴν καὶ πικρῶς κλαίοντες ἐταράχθησαν λέγοντες „Κριτὰ ἀπροσωπόληπτε, Κύριε οὐρανοῦ καὶ γῆς, πότε Σὲ εἴδαμεν ὅτι ἐπείνασες, καὶ δὲν Σὲ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ δὲν Σὲ ἐποτίσαμεν; ἢ γυμνὸν καὶ δὲν Σὲ ἐνδύσαμεν ἢ ξένον καὶ δὲν Σὲ ἐμβάσαμεν μέσα εἰς σπῆτι. πότε δὲ Σὲ εἴδαμεν ἀσθενῆ. ἢ ἐν φυλακῇ καὶ δὲν Σὲ ἐπεσκέψαμεν," ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐκεῖνος ὁ φοβερὸς ἐταράχθη εἰς αὐτούς. διατὶ ἀπηλογήθησαν ἔτσι καὶ βαρυνθεὶς ἐπ' αὐτούς. εἶπε μετὰ ὀργῆς καὶ δείξας τοὺς πτωχοὺς μὲ τὸ δάκτυλόν του εἶπεν „ἐφ' ὅσον δὲν ἐκάμετε εἰς ἕνα ἀπὸ τούτων τῶν ἀδελφῶν Μου τῶν ἐλαχίστων. οὐδὲ Ἐμένα δὲν τὸ ἐκάμετε. σύρετε μακρὰν ἀπὸ Ἐμένα ἐσεῖς ὁποῦ φρονεῖτε τὰ γήινα, ἐσεῖς ὁποῦ ἠγαπήσετε τὴν ἁμαρτίαν ἐκ ψυχῆς, καὶ θεραπεύσαντες τὸν διάβολον εἰς ὁλην σας τὴν ζωήν, καὶ οὐδὲ κἂν εἰς τὸ τέλος προσεδράμετε τῇ μετανοίᾳ". καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούσαντες παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ τὰ φρικτὰ λόγια ἐκεῖνα, μὲ δάκρυα ταλαίπωρα ἔκλαιον τὸν ἑαυτόν τους, καὶ κλαυθμῷ πικροτάτῳ ἐκρατοῦντο, ἐλεεινολογούμενοι καὶ προσκαλούμενοι ὅλους πρὸς ἐλεημοσύνην. ἀλλὰ δὲν τινὰς ὁποῦ νὰ παρακαλέσῃ δι' αὐτοὺς τὸν Κριτὴν διατὶ ὁπόταν τινὰ τὸν ὀργισθῇ ὁ Κριτής, τίς νὰ τοῦ βοηθήσῃ; καὶ ἦσαν ὅλοι τρέμοντες καὶ φοβούμενοι καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σηκώσουν τὰ ὀμμάτιά τους νὰ τὸν ἰδοῦν.

τὸ λοιπὸν ἀναβλέψας ἐγὼ εἶδον νέαν γῆν. εἰς τὴν ὁποίαν ἐπέβλεψεν ὁ φοβερώτατος Κριτὴς καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν ἀνέβη εἰς αὐτὴν χλόη ἄσπρη ὡσὰν τὸ χιόνι. καὶ αὐτὴ ἦτον ὅλη δεδοξασμένη. καὶ ἰδοὺ ἦσαν ἐπ' αὐτῇ τῇ γῇ φυτὰ εὔμορφα τὸ εἶδος. τὰ ὁποῖα ἀνθρώπου ὀμμάτια δὲν τὰ εἶδαν, οὐδὲ αὐτία δὲν τὰ ἠκουσαν, οὐδὲ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβηκαν καὶ εἶπον ἐκείνου ὁποῦ μὲ ἔσερνε „Κύριε, τάχα ἐτούτη εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν," καὶ εἶπέ μοι „ἐσὺ ἀκόμη βασιλείαν οὐρανῶν δὲν εἶδες ἀμὴ αὐτὴ εἶναι ἡ γῆ τῶν ταπεινῶν" ὕστερα ἀπὸ ἐτοῦτα ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς

ἐκείνης τῆς θαυμαστῆς, καὶ ἀνάβρυσε ποταμὸν μέλι καὶ γάλα καὶ τὸ μέλι ἐκεῖνο ἐσύρνετο καθαρὸν καὶ ἐγέμιζε τὰς ρίζας τῶν φυτῶν ὁμοίως καὶ τὸ γάλα ἐπεριπάτει ἀσπρότερον ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ ἐσμίγετο τῷ μέλιτι ἀλλὰ καὶ ἐτοῦτο τὸ μέλι μονσχόν του ἐπεριπάτει καὶ ἐγέμιζε τὰς ρίζας τῶν φυτῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα φυτὰ ἔγεμαν καρπὸν ὁποῦ δὲν μαραίνεται

τὸ λοιπὸν πᾶσα μάχωμα ὁποῦ ἦτον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ βλέποντας τὴν εὐμορφίαν ἐκείνην τὴν ἄμετρον, ἔφριξαν καὶ ὁπόταν ἐτελειώθησαν ὅλα ἑτοῦτα, ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, τοῦ ὁποίου οὐρανοῦ ἀνοιγέντος, ἐκατέβησαν στρατεύματα ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων μὲ δόξαν πολλήν, βαστῶντες τὴν θαυμαστὴν καὶ ἐξαισίαν πόλιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ ἀνέπεμπον τὸν τρισάγιον ὕμνον τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ. τὴν ὁποίαν τὴν ἐσταμάτησαν κατὰ ἀνατολὰς ὁποῦ ἦτον ὁ παράδεισος ἐκεῖνος ὁ φοβερός, ὁ ὁποῖος καὶ περιεκλύσθη μέσα εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην πόλιν καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ ἐστερεώθη θαυμαστὰ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ ὅλα τὰ καλὰ εἰς τὸ μέσον της, καὶ δὲν ἠμπόρεσε τινὰς νὰ εὕρῃ νά συνεικάσῃ τὴν εὐμορφίαν της, διατὶ εἶναι ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ πόλις ἡ ἄνω μητρόπολις Ἱερουσαλήμ, ἡ πόλις τῶν πρωτοτόκων τῆς ὁποίας πόλεως ὁ τεχνίτης ὁποῦ τὴν ἔκαμε καὶ δημιουργὸς ἦτον ὁ Θεός τριγύρω της ἦτον ὄρη, καὶ ὁ Κύριος ἀναμέσον εἰς τὸν λαὸν Αὐτοῦ. καὶ ἀπὸ τὴν λαμπρότητα ὁποῦ εἶχαν τὰ ὀσπήτιά της, ἔφεγγαν ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς, διατὶ θαυμαστῶς καὶ ἀνερμηνεύτως ἐκτίσθηκεν ἡ πόλις ἐκείνη καὶ πολλὴν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ἔδιδεν ἐκείνων ὁποῦ τὴν ἐβλεπαν. καὶ ἡ πόρταις τῆς ἔλλαμπαν ὥσπερ τὸν ἥλιον. καὶ τριγύρω της ἦτον λαμπρότης φρικτή, καὶ ὁ Κύριος ἐπένευσε ταῖς δυνάμεσιν αὐτῆς καὶ ἐσάλπισαν ἐν σάλπιγξιν οὐρανίαις, ὥστε ὁποῦ ἐτρόμαξαν ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ὁ ὁδηγῶν με ἄρχισε νὰ δοξάζῃ τὸν δοξαζόμενον εἰς τοὺς αἰῶνας Χριστόν. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκεῖνον τὸν ὕμνον τὸν ἀκατάπαυστον ἐτρόμαξα καὶ ἐξέστην, καὶ βλέποντας εἰς τὴν ἀριστερὴν μερέαν τοῦ Χριστοῦ, εἶδον τοὺς ἀπίστους ὁποῦ ἔδερναν τὰ πρόσωπά τους καὶ ἔκλαιον καὶ ὠδύροντο πικρῶς καὶ ἠλθέ τους φωνὴ παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ· „ἴδετε, κατηραμένοι, ποῖα καλὰ ὑστερήθητε“.

καὶ παρευθὺς ὁ Κύριος ἐσηκώθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς ἑτοιμασίας Αὐτοῦ, διὰ νὰ φανερώσῃ ὅλας τὰς πονηρίας καὶ τὰς ἀνομίας τῶν κακῶν ἀνθρώπων. καὶ ἦτον περιπατῶν εἰς τὰς πτέρυγας τῶν ἀνέμων, καὶ διαβαίνων πρὸς τὴν θαυμαστὴν πόλιν ἐκείνην καὶ οἱ δίκαιοι ὁποῦ ἦσαν διαλεγμένοι, ἐπεριπατοῦσαν μαζὶ μὲ Αὐτὸν καὶ ὕμνησαν

ὅλαι αἱ δυνάμεις τὴν δύναμιν Αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐσταμάτησεν εἰς τὴν πόρταν τῆς πόλεως, ὁποῦ ἔβλεπαν εἰς τὰ μέρη τῆς δύσεως. καὶ παρευθὺς ἀνοίχθηκέ του μὲ φόβον καὶ τρόμον ἡ πόρτα ἐκείνη, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν δεξιάν του μερέαν, ἔστεκαν ἀπὸ μακράν. καὶ ὡσὰν ἠνοίχθη ἡ πόρτα ἐκείνη τοῦ Κυρίου καὶ ἐσταμάτησε κατάγναντα τῆς πόλεως, εἶπε τοῖς ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ „ἐλᾶτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός Μου, νὰ κληρονομήσητε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. ἐλᾶτε εἰς τὸν λειμῶνα τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ. ελᾶτε ἐσεῖς ὁποῦ Μὲ ἀγαπήσατε. ἐμβᾶτε εἰς τὴν χαρὰν ὁποῦ ἐστέκετο διὰ ἐσᾶς Ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Πατέρα, εἰ μὴ διὰ μέσον Ἐμοῦ. διατὶ Ἐγὼ καὶ ὁ Πατέρας ἕνα εἴμεσθεν“

καὶ ὡσὰν τὰ ἐλάλησεν ἐτοῦτα, ἰδοὺ ἐφάνη μία γυναῖκα εἰς τὴν δεξιὰν μερέαν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς ὁποίας ἐρχομένης, φωτία ἐπεριπάτει ἔμπροσθέν της, κοὶ ἀστραπὴ εἰς τὰς ἀχράντους πλευρὰς αὐτῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ὁ ἥλιος καὶ ἐπεριπάτει μαζὶ μὲ αὐτὴν δόξα Κυρίου φρικτή. καὶ παραγενομένη ἐπροσκύνησε τὸν δίκαιον Κριτήν. καὶ Αὐτὸς τὴν ἐδέχθηκε μετὰ χαρᾶς, καὶ λέγει· „ἔμβα μέσα, ὦ τιμημένη Μου Μητέρα, ἐτοῦτα ὅλα εἶναι δοῦλα σὰ καὶ αὐτή εἶναι ἡ κληρονομία σου. τὸ λοιπὸν ἔμβα μέσα εὐφραινομένη μετὰ τῶν σῶν ἀγαπητῶν παίδων“. καὶ ἐκείνη καταφιλήσασα τὰς ἀχράντους χεῖρας τοῦ δικαίου Κριτοῦ, ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν θαυμαστὴν πόλιν ἐκείνην, τῆς ὁποίας εἰσελθούσης, ἠκούσθη ἕνα ψάλσιμον θαυμαστὸν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, μετὰ ὕμνων καὶ ᾠδῶν ὁποῦ τὴν ἐδέχθησαν καὶ τὴν ἔβαλαν εἰς τὴν ἑτοιμασίαν αὐτῆς.

τὸ λοιπὸν ὕστερα ἀφόντις ἐμβῆκεν ἐκείνη, ἰδοὺ δώδεκα ἄνδρες ἐκσπασθέντες ἀπὸ τῶν δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐδιάβαιναν εἰς τὴν πόρταν τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων ἡ φορεσία ἦτον ὁμοία μὲ τὴν φορεσίαν τοῦ Βασιλέως. ὁ ὁποῖος τοὺς ἐδέχθη ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει καὶ κατεφίλησεν αὐτούς. οἱ ὁποῖοι προσκυνήσαντες Αὐτὸν καὶ γενόμενοι ὡς εἶδος ἀστραπῆς, ὥρμησαν εἰς τὰ μέσα, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἔμβαιναν, θαυμαστὴ ψαλμωδία ἠκούετο.

καὶ ὁπόταν καὶ οὗτοι εἰσῆλθον εἰς τὰ καλὰ ἐκεῖνα τὰ ἀτελεύτητα, πάλιν ἐδιανεύθη ὁ Κριτής, καὶ ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν ἐκ δεξιῶν ἐκσπασθέντες, ἦλθαν πρὸς τὴν πόρταν τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων αἱ στολαὶ ἦσαν ὡσὰν νὰ βλέπῃ τινὰς φωτίαν, καὶ προσελθόντες ἔπεσον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Βασιλέως, ἀπὸ τὸν ὁποῖον Βασιλέα ἀξίως ἐπαινεθέντες, ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν πόλιν.

εἰσελθόντων οὖν καὶ τούτων, ἰδοὺ ἐφάνη ὁ τίμιος σταυρός,

στέκων εἰς τὸν ἀέρα ἐκ δεξιῶν τοῦ Κυρίου, λάμπων μὲ δόξαν θαυμαστὴν καὶ πέμπων τὰς θείκὰς αὐτοῦ λάμψεις ἐπὶ τοῖς ἐλπίζουσιν εἰς αὐτόν, διατὶ ἦτον λαμπρός. τὸν ὁποῖον βλέποντες οἱ ἐξ εὐωνύμων ἐξέχεον πικρὰ δάκρυα καὶ ἐκ βαθέων στεναγμὸν ἀνέπεμπον καὶ ἐκαίοντο αἱ καρδίαι αὐτῶν μετανοοῦντες, ὅτι πῶς δὲν ἔμαθον τὸ μυστήριον τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ πάλιν ὅτι δὲν ἠθέλησαν νὰ περιπατήσουν ὀπίσω τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, διὸ κοὶ ἐξέπεσον τῶν φρικτῶν ἐκείνων ἀγαθῶν. καὶ οἱ ἑβραῖοι, ὁποῦ ἦσαν ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μέχρι τῆς συντελείας, ἐκατηρῶντο τῷ Μωυσῇ καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τιῷ μέσῳ αὐτῶν, καὶ οὐχ εὕρισκον, διατὶ ἐσταμάτησε μὲ τοὺς ἀξίους εἰς τὴν δεξίαν του μερέαν, μετὰ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ πάντων τῶν προφητῶν.

τὸ λοιπὸν ἀφ' οὗ ἐμβῆκαν καὶ οἱ ἑβδομήκοντα μέσα, ἰδοὺ πάλιν ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἄλλο μάζωμα μεγάλον πολλά, καὶ τὰ πρόσωπά των σπινθηροβολοῦντα τῇ δόξῃ καὶ χάριτι, καὶ τὰ φορέματά τους ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας. καὶ ὅλαι ἦσαν νοηταὶ καὶ πνευματικαί, καὶ ἐκεῖνο τὸ μάζωμα ἦτον λαὸς πολὺς καὶ ἀμέτρητος. καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἦσαν ὀλίγοι ὁποῦ ἦτον δεδοξασμένοι μὲ θεικὴν λάμψιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἦλθαν ἐπὶ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην πόρταν τῆς πόλεως. καὶ πολλὰ εὐφράνθη ὁ Κύριος ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἀνοίχθησάν των αἱ πόρται τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ ὡς καθὼς ἕνας βοσκὸς εὐφραίνεται εἰς τὰ πρόβατά του, τέτοιας λογῆς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἠγαλλιᾶτο καὶ εὐφραίνετο εἰς τὰ ἀγαπητά του τέκνα, ὁποῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν

καὶ ἰδοὺ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐχωρίσθη ἄλλη παρεμβολὴ ὀλιγώτερη ἀπὸ τὴν πρώτην, καὶ ἐδιάβη εἰς τὴν δεδοξασμένην πόρταν τῆς πόλεως, καὶ ἐμβῆκε καὶ αὐτὴ μέσα μὲ εὐμορφίαν πολλήν. τότε ἠρώτων ἐγὼ τὸν ὁδηγοῦτά με, τίνος εἶναι αὗται αἱ δύω παρεμβολαί, καὶ ἐκεῖνος εἶπέ μου· „ἡ μὲν πρώτη παρεμβολὴ εἶναι μαρτύρων, ἡ δὲ δευτέρα ὁμολογητῶν“

καὶ πάλιν ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἄλλο μάζωμα, καὶ ἦτον καὶ αὐτὸ δεδοξασμένον καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα. τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπά των ἦτον ἄσπρα ὡσὰν τὸ φῶς, καὶ ἤνοιξέ τους ὁ Κύριος τὰς πόρτας, καὶ ἐμβῆκαν μὲ τιμὴν καὶ εἰς τὸ ἔμβασμά των ἠκούετο ἕνα ψάλσιμον φρικτόν οἱ ὁποῖοι ἦσαν κήρυκες εὐαγγελισταί, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν.

καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐτούτους ἦλθε καὶ ἄλλο μάζωμα τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ἦτον ὡσὰν τὸν ἥλιον, καὶ οἱ χιτῶνες αὐτῶν ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ φωτία ἦτον εἰς τοὺς ὤμους τους. οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἱεράρ-

χαι, καὶ ἠνοίχθη καὶ ἐτούτων ἡ πόρτα θαυμαστῶς, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐτοῦτοι μὲ γελαστικὸν καὶ χαιράμενον πρόσωπον εἰς τὴν ἀτελεύτητον ἀγαλλίασιν.

καὶ ἰδοὺ πάλιν ἀπὸ ἐτούτους ἄλλο μάζωμα, καὶ ἡ ὄψις τῶν προσώπων αὐτῶν ἦτον δεδοξασμένη, καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν ὡς πῦρ, καὶ ἐκεῖνα τὰ ροῦχα ὁποῦ ἐβαστοῦσαν ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ ἐπεριπατοῦσαν μὲ εὔμορφα ποδάρια, καὶ ἠνοίχθη ἡ πόρτα καὶ ἐδέχθη κσὶ ἐτούτους, καὶ εἰς τὸ ἔμβασμά τους ὕμνος ἐξαίσιος γέγονε καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ἐγκρατευταὶ καὶ εἰσῆλθον καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ Κυρίου αὐτῶν ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἀγαλλιάσει, καὶ φαιδρότητι.

ἀ ὁμη ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν δεξιῶν πλῆθος πολὺ λαοῦ καὶ ἐσπούδαζε νὰ ὑπάγῃ ἐπὶ τὴν πολιν ἐκείνην τὴν εὐπρεπῆ, καὶ ἦτον μάζωμα τοῦ μαζώματος, καὶ σχῆμα αὕτη μοναχικόν, ὅμως δὲν ἦτον μελανόν. ἀλλὰ ἄσπρον ὡσὰν τὸ χιόνι καὶ λάμπων ὡς ἀστραπή. καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ προσώπου τους ἦτον ὡσὰν νὰ βλέπῃ τινὰς φῶς τὸ λοιπὸν ἠνοίχθη καὶ ἐτούτων ἡ πόρτα τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πόλεως καὶ εισήρχοντο μετὰ χαρᾶς πολλῆς. καὶ δόξης φρικτῆς, καὶ τιμῆς ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὴν λαλήσῃ. καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἔμβαιναν, ἐσήκωναν τὰς χεῖράς τους πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εὐλογοῦντες τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, μετὰ χαρᾶς μεγάλης ἔμβαιναν μέσα. καὶ ὡς τοὺς εἶδαν οἱ ἄγγελοι ὁποῦ ἦσαν μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐκτύπησαν τὰς χεῖρας τους καὶ ἐβόησαν αἶνον τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. καὶ ἐμβαίνοντες καὶ ἐτοῦτοι μέσα εἰς τὴν πόλιν τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀπολαβόντες τὴν κληρονομίαν ὁποῦ τοὺς ἡτοίμασεν ὁ Κύριος, ὡς καθὼς καὶ αὐτοὶ τὸν ἐθεράπευσαν Αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς.

ἔβλεπον δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν ἀρεστερὰν μερέαν, τὴν καλὴν κλῆσιν τῶν ἁγίων Κυρίου καὶ τὴν λαμπρότητα αὐτῶν, καὶ ἐξέχεον πικρὰ δάκρυα. καὶ περισσότερον βλέποντες τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πόλιν, πῶς ἦτον χαρᾶς ἀφθάρτου καὶ τὴν φρικτὴν εὐμορφίαν τοῦ κάλλους τοῦ Κυρίου, καὶ πῶς ἔπεμπεν ἀκτῖνας ἀπὸ τοῦ προσώπου Αὐτοῦ, καὶ βλέποντες ταῦτα ὅλα ἐστέναζον, καὶ μὲ τὰ χέριά τους ἔδερναν τὰ πρόσωπά τους, καὶ ἐτραβοῦσαν τὰ μαλλία τους, καὶ θρηνητικῶς ἔκλαιον, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἐδύνοντο νὰ ὑπομένουν τὸν πόνον τῆς στερήσεως τῶν τοιούτων φρικτῶν καὶ ἐξαισίων καὶ ἀφράστων ἀγαθῶν.

ὕστερα ἀπὸ ἐτοῦτα ὅλα, ἀκόμη ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν δεξιὰν μερέαν λαὸς πολύς. τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ὡσὰν τὸ φεγγάρι ἔλαμπον, δεδοξασμένα τῇ λάμψει τῆς λαμπρότητος αὐτῶν, καὶ ἡ στολὴ αὐτῶν ἐν δόξῃ. καὶ ὑπῆγαν καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ τὴν αὐτὴν

ὥραν ἠνοίχθη αὐτοῖς ἡ θαυμαστὴ πόρτα ἐκείνη, καὶ ἐμβῆκαν μέσα χαίροντες καὶ ἀγαλλιώμενοι. καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἔμβαιναν, κραυγαὶ καὶ ὕμνοι ἠκούοντο κατὰ τὴν συνήθειαν ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ἐτούτους.

τὸ λοιπὸν καὶ ὁ τίμιος σταυρὸς ἔστεκεν ἐν ὕψει ἁγίῳ ἐπὶ τοῦ θαυμαστοῦ ἀέρος ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ἔστεκε δεδοξασμένος, καὶ αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ ἐλάμπρυναν ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ στερεώματος. καὶ τριγύρω τῶν ἀγγέλων στρατιὰ πολλὴ ὁμοιάζουσα τῶν πουλίων, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀκατάπαυστον φωνὴν καὶ μελίσμασι ξένοις τὸν Θεὸν ἀνύμνουν καὶ ἐμεγάλυνον. ὥστε ὁποῦ ἀνέβαινεν ἡ φωνή τους ἕως εἰς τὸ στερέωμα, καὶ ὅλοι εὐφραίνονταν ὁποῦ τοὺς ἤκουσαν.

ἀκόμη ἔπεμψεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ δεξιὰ Αὐτοῦ καὶ ὥρισε νὰ ἔλθουν καὶ ἰδοὺ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, καὶ μαζὶ των οἱ δώδεκα πατριάρχαι καὶ τούτων τὰ πρόσωπα ἦτον ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ αἱ στολαὶ αὐτῶν ὡς εἶδος ἄσπρης κεφαλῆς. καὶ τούτους ἤνοιξε τὰς πόρτας ὁ Κύριος, καὶ ἔβλεπαν τὸν Ἀβραάμ, ὅτι ἐπίανε τὰ ἴχνη τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεριπάτει καὶ ἔμβαινε μέσα εἰς τὴν φρικτὴν πόλιν της βασιλείας, ὁμοίως τοὺς ἄλλους, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, μετὰ φρικτῆς χαρᾶς ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπαινοῦντες τὸν Βασιλέα Χριστόν, τὸν φοβερόν τους χερουβὶμ καὶ ἀθεώρητον τοῖς σεραφὶμ κατὰ τὸ ἀδύνατον τῆς θεότητος.

ἀκόμη ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος, καὶ ἰδοὺ πλῆθος λαοῦ σφόδρα, καὶ αὐτοὶ ὅλοι ἦσαν μιᾶς τάξεως, ὥσπερ τὰ ρόδα ὅλοι περιχαρεῖς, ὅλοι λαμπροί, καὶ ἄναπτον τὰ πρόσωπά τους λαμπρότερον τοῦ ἡλίου. καὶ ἐμπροστὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἐδιάβαινεν ἀστραπὴ καὶ καταπόδι τῆς ἀστραπης φρικτὸν φῶς. καὶ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο μεγαλείτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα πλήθη καὶ αὐτοὶ ἔστωντας ὁποῦ ἐσίμωσαν πρὸς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πόρταν τῆς πόλεως, ἐν ἱλαρότητι ἠνέψχε τὰς ἐπιτηδείας πόρτας ὁ Κύριος. καὶ ὡσὰν ἐμβῆκαν μέσα, ἐπιβλέπων ἐπέβλεψεν ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτούς, καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῇ καθαρότητι αὐτῶν, διατὶ ἦσαν καθαροὶ ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐσταμάτησε οὐδένας ἀπ' αὐτῶν εἰς τὰ ἀριστερὰ μέρη, ἀλλὰ πᾶσα ἡ φυλὴ ἐκείνη, εὐφραινομένη εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν εἰσῆλθε. καὶ ἀφόντις ἐμβῆκαν ἐτοῦτοι, αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀνέπεμψαν τὸν τρισάγιον ὕμνον τῷ ἑν Τριάδι Θεῷ, διατὶ εὐφράνθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν, βλέποντες τὸ πλῆθος ἐκεῖνο εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν.

ἔπειτα ὅλοι ἔτσι οἱ προφῆται εἰσῆλθον δεδοξασμένοι εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην πόλιν, χωρὶς Μωϋσέως καὶ Ἀαρών. καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεριπατοῦσαν, τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἤστραπτον, ὡς ὁ ἥλιος, τὸ λοιπὸν ὕμνησαν καὶ ἐπὶ τούτους αἱ νοεραὶ στρατιαὶ τὸν Θεόν.

τοὺς ὁποίους βλέποντες ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν ἀριστερὰν μερέαν, πῶς ἐκατοίκησαν εἰς τὰ θαυμαστὰ ἐκεῖνα βασίλεια, ἐτιτρώσκοντο τὴν καρδίαν, καὶ ὁ στεναγμὸς αὐτῶν ἦτον συχνός, καὶ μὲ δάκρυα πικρὰ ἔβρεχον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ ἐταλαιπώρουν τὰ κορμία τους, ἠξεύροντες πῶς δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς καμμία ἀπολογία, ὑστερούμενοι τῶν τοιούτων καλῶν διατὶ εἶχον τὸ συνειδὸς αὐτῶν ὁποῦ τοὺς ἔτρωγε δυνατὰ καὶ βλέποντες καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ πυρὸς ὁποῦ ἐκυμάτιζε κραταιῶς καὶ ἔκαιεν ἀγνάντισ εἰς τὸ πρόσωπόν τους, ἔκλαιον ἐλεεινῶς καὶ ἀπωδύροντο λέγοντες „ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐλέησον ἐλέησον ἡμᾶς κατὰ τὸ μέγα Σου ἔλεος" ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς νὰ τοὺς ἀκούσῃ, ἢ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ ἐπειδὴ ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος καὶ ἀδέκαστος Κριτὴς θυμῷ σφοδρῷ καὶ ὀργῇ πρὸς αὐτοὺς ἐκέχρητο, καὶ ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν διὰ τοῦτο καὶ στεναγμοί, καὶ τρόμος πολύς, καὶ κλαύσιμον ἦτον εἰς τὴν μέσην τους

καὶ πάλιν πλῆθος πολὺ ἄλλου λαοῦ ἐκ της δεξιᾶς μερίδος, καὶ αὐτοὶ μὲ ἥσυχα ποδάρια ἐπεριπατοῦσαν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ τούτων τὰ πρόσωπα ἦσαν ἄσπρα ὡσὰν τὸ μαλλί καὶ αἱ στολαὶ αὐτῶν ἐτύγχανον ἀλειμμέναι με λάδι πολλὰ καθαρόν καὶ τὰ μαλλία τους ἦσαν ὥσπερ τὸ χρυσάφι. καὶ πηγαινάμενοι ἐπὶ τὸν Κύριον καὶ προσπεσόντες τοῖς ἀχράντους Αὐτοῦ ποσὶν ηὐλόγουν Αὐτόν, καὶ ἔτσι ἔμβαινον μέσα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ διὰ τῆς καλῆς μετανοίας ἐν μσυντριμμῷ καὶ πένθει ἐδιόρθωσαν τὸν ἑαυτόν τους

καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐτούτους, ἰδοὺ ἦλθε καὶ ὁ Μωυσῆς πρὸς τὴν θείαν ἐκείνην μητρόπολιν, καὶ ἔδειχνέ μού τον ὁ ὁδηγῶν με. καὶ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἦτον ὡσὰν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ροῦχά του ἔλαμπον ὡς ἀστραπήν, καὶ ἠκολούθα του ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, καὶ ὁ Ἀαρών, καὶ Ὤρ, καὶ Ἐλεάζαρ, καὶ Θάμαρ, οἱ ὁποῖοι εἶχον δόξαν πλέον ὀλιγώτερην παρὰ τοῦ Μωυσέως, ὅμως μαζί του ἐδιάβαιναν, ἔχοντες μαζί τους ὁποῦ τοὺς ἀκολουθοῦσαν τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πλουτήσαντας ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Μωυσέως καὶ προφητεύσαντας καὶ εἰς τούτους ἦσαν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι κριταὶ τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπὸ τοῦ Χαλὲβ καὶ Γοθονιὴλ καὶ ἕως ἐκεῖνον καιρὸν τοῦ Σαμουήλ, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτον καὶ ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ ὅλοι οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰούδα, ὅσοι δὲν εἰδωλολάτρησαν, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν νόμον καλῶς, ἕως εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. καὶ ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν δεδοξασμένην πόλιν ἐκείνην καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐτούτους ὁ Ἀδὰμ καὶ Ἄβελ, καὶ Σήθ, Ἐνώς, Ἐνώχ, Νῶε καὶ ὅσοι πρὶν τοῦ νόμου καθαρῶς ἐπολιτεύσαντο τὸ λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ὕστερους ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὥρισε νὰ ἀρχίσουν νὰ

ἀνέβουν ἕως εἰς τοὺς πρώτους, εἰς τοὺς ὁποίους ὥρισε νὰ δίδουν τοῦ κάθε ἑνὸς ἀπὸ ἕνα δηνάριον, ὡς καθὼς τὸ λέγει τὸ θεῖον εὐαγγέλιον. εἰσερχόμενοι λοιπὸν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, ὕμνησαν τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον μὲ φωναῖς εὐχαριστίας τὰ θεῖα τάγματα τῶν ἄνω δυνάμεων, χαίροντα μαζὶ μὲ αὐτούς, ὕμνουν καὶ εὐλόγουν τὸν Κύριον εἰς τὸ ἔμβασμα τῶν πρωτοπλάστων

ἀκόμη ἕνα μάζωμα ὀλίγον καὶ αὐτὸ ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ τὸ σχῆμά του ἦτον ἀλλακτόν διατὶ τὰ πρόσωπά τους καὶ τὰ ροῦχά τους ἦσαν λαμπρὰ ὥσπερ τῆς νύμφης. καὶ ἐτοῦτοι ἦσαν οἱ ἐθνικοί, οἱ πρὸ τοῦ νόμου καὶ μετὰ νόμον, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐλάτρευσαν τὰ εἴδωλα, μόνον ἐμίσησαν πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ ἀπόκτησαν πᾶσαν ἐλεημοσύνην καὶ συμπάθειαν, καὶ ἐτίμησαν τὴν ἄνω πρόνοιαν, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτήν. οἱ ὁποῖοι καὶ εἰσεδέχθησαν εἰς τὴν εὐπρεπεστάτην πόλιν ἐκείνην, καὶ ἐθαύμαζον ὅλοι οἱ δίκαιοι πῶς εἶχαν τὸ σχῆμά τους ἀλλακτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

καὶ πάλιν ἦλθε ἄλλο μάζωμα πολλὰ ὀλίγον, περιπατοῦν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἐδιάβαινεν εἰς τὴν πόλιν. τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ποτὲ μὲν ἔλαμπον, ποτὲ δὲ ἐλευκαίνοντο ὥσπερ τὸ χιόνι. καὶ ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ ροῦχα πολλὰ εὔμορφα καὶ βασιλικά. εἰς τοὺς ὁποίους ἔγινε θαυμαστὸν συναπάντημα ἐκεῖ ὁποῦ ἔμβαιναν μετὰ φρικτῆς δόξης καὶ παρρησίας μεγάλης, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ὁποῦ ἔγιναν τρελλοὶ διὰ τὸν Κύριον καὶ κατασοφισμένοι τὸν σοφιστὴν διάβολον, διὰ τοῦτο ἠῦραν καὶ λαμπρὰν καὶ ἀσύγκριτον τὴν δόξαν.

μετὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἄλλος ὄχλος ὄχι τόσον πολύς, καὶ τὰ πρόσωπά τους ἦσαν ἄσπρα ὡσὰν τὸ μαλλὶ καὶ τὰ ροῦχά τους λαμπρὰ ὥσπερ τὸ φῶς οἱ ὁποῖοι ἦσαν πτωχοὶ τῷ πνεύματι, καὶ δὲν ἐκενοδόξησαν ἢ ἀλαζονεύθησαν, ὡσὰν τὸ κάμνουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. διὰ τοῦτο ἐπέτυχον καὶ τῆς βασιλείας.

καὶ τούτων εἰσελθόντων, ἰδοὺ ἦλθεν ἄλλο μάζωμα, ἐνδεδυμένον νεφέλην λαμπράν, καὶ εἶχαν τὰ πρόσωπά των ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ εἰς τὸν τράχηλόν τους εἶχον κολορίναις χρυσαῖς. καὶ πολλὰ χαριεστάτη ἦτον εἰς τὸ μέσον τους καὶ θεικὴ παρακάλεσις. οἱ ὁποῖοι ἐμβαίνοντες μὲ εὔμορφην τάξιν εἰς τὴν πόλιν ἐ είνην, λέγει ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς· „ἐμβᾶτε μέσα εἰς τὴν χαρὰν ὁποῦ ἑτοιμάσθη διὰ ἐσᾶς. ἐσεῖς ὁποῦ ἐκλαύσετε πολλὰ εἰς τὴν ζωήν σας δι' αὐτὴν τὴν χαράν. εἰσέλθετε μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως. εἰσέλθετε εἰς τὴν βασιλείαν Μου".

καὶ ὕστερα ἀπὸ ἐτούτους ἐσπούδαζε νὰ φθάσῃ ἄλλο μάζωμα εὐμορφοστολισμένον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ θείαν. καὶ αὐτοὶ ἦσαν

ἐνδεδυμένοι κόκκινον ροῦχον βασιλικὸν καὶ στέφανοι πλουμισμένοι καὶ ἀνερμήνευτοι ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ τὰ πρόσωπά των ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ μύρι.ν εὐωδίας ἐδίδετο ἀπὸ αὐτούς, εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἦτον σιμά τους, καὶ φωτία ἀπὸ τὰ ποδάρια τους ἐξεπέμπετο, καὶ εἰς τὴν μέσην τους ἦτον χαρὰ πολλή καὶ ἐτοῦτοι ἦσαν ἐλεήμονες, οἱ ἐνδύσαντες χήρας, καὶ ὀρφανούς, καὶ πτωχούς, καὶ βάλλοντες τὰς ψυχὰς αὐτῶν διὰ τοὺς φίλους τους. καὶ ὅλον ἕνα καθήμενοι εἰς τὰς πόρτας τῶν ὀσπητίων τους εἰς τὸ ξενίζειν τοὺς ξένους

μετὰ τοὺς ὁποίους ἄλλο μάζωμα γαληνὸν εἰς τὸ ἦθος καὶ εἰς τὸ πρόσωπον μὲ πραεῖς πόδας περιπατοῦν ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐνδεδυμένοι στολὴν κατάσπρην, καὶ τὰ ποδάριά τους ἐξέπεμπον φῶς, καὶ ὅλοι χαρὰν εἶχαν πολλὴν ἀπάνω τους, περιλαμπόμενοι μὲ λαμπρότητα ἄφραστον, οἱ ὁποῖοι ἐλέγοντο πραεῖς καὶ ἥμεροι, καὶ ἀνεμποδίστως ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν πόλιν.

μετὰ τούτους ἄλλο μάζωμα πολλὰ ὀλίγον ἦλθε, φωτιὰ τὰς πλευρὰς περιλαμπόμενοι, τῶν ὁποίων ἐκ στόματος αὐτῶν λαμπρότης δικαιοκρισίας Κυρίου ὡσὰν μυρωδίας μύρου. καὶ ἀπὸ τὰ πρόσωπά τους γλυκασμὸς ἀγαλλιάσεως. καὶ ἀπὸ τὰ χεριά τους φωτία ὡς ἀστροπή, καὶ τὰ ἐνδύματά τους χρυσὰ καὶ φρικτά, καὶ τὰ ποδάριά τους συνεσφιγμένα μὲ χρυσίον, καὶ ἐπεριπατοῦσαν τὴν μεγαλόπολιν ἐκείνην. τοὺς ὁποίους κατιδὼν ὁ Κύριος ἠγαλλιάσατο καὶ μετὰ ἱλαρότητος ὥρισεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης νὰ ἔμβουν μέσα ὡς ἐπιθυμητὰς καὶ ἐργάτας τῆς δικαιοσύνης, καὶ δὲν ἐπῆραν χαρίσματα εἰς τὸ κρίσιμόν τους νὰ δικαιώσουν τὸν ἄδικον, ἢ νὰ ἐλεήσουν πτωχὸν ἄδικον, ἀλλὰ κάθε ἑνὸς δίδοντες τὸ δίκαιόν του.

τῶν ὁποίων εἰσελθόντων, ἰδοὺ ἄλλο μάζωμα ἐρχόμενον μὲ ἰσότητα ποδαρίων, καὶ καθαρότης ἦτον ἐπ' αὐτό, καὶ πνοὴ λεπτὴ σταλάζουσα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ τιμημένα τὰ πρόσωπα, ἀνάπτοντα περισσότερον παρὰ τὴν ἀστραπήν, καὶ φῶς ἀθάνατον κατέμπροσθεν τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ δόξα Κυρίου ἦτον εἰς τὰ χείλη τους. καὶ αὐτοὶ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἰσήλθοσαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀνεπαύθησαν εἰς τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ Πατρὸς αὐτῶν. οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι θέλουν ἰδῇ τὸν Θεόν.

καὶ πάλιν ἰδοὺ ἄλλο μάζωμα μικρόν, γλυκὺ εἰς τὸ ἦθος ἐπιτήδειον, περιλαμπόμενον νεφέλῃ λαμπρᾷ, καὶ ἀστραπὴν περιεζωσμένον καὶ φῶς πολλὰ καθαρὸν κατάγναντα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ τὰ χεριά τους καὶ τὰ ποδάριά τους ὡσὰν τὸ χιόνι ἄσπρα, καὶ αὐτοὶ ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ Κυρίου αὐτῶν ὑπάρχοντες εἰρηνοποιοί.

καὶ μετὰ τούτους ἄλλη παρεμβολὴ ἐμβῆκε μέσα ἐν δόξῃ καὶ τιμῇ, κεχαριτωμένη πολλὰ εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ φέγγος ἐκ τῆς ὄψεως ἐξεπορεύετο, ἐνδεδυμένη νεφέλην θεοπύρσευτον, καὶ περιγυρισμένην πορφύραν αὔρας ἐπάνω τῶν πλευρῶν. καὶ οἱ πόδες αὐτῶν εὐμορφίαν ἐβαστοῦσαν, ἔχοντες ὑποδήματα ἀνύπτοντα, καὶ μὲ δόξαν Κυρίου ὅλοι περιέλαμπον. καὶ ἐδιάβησαν καὶ αὐτοὶ χαίροντες εἰς τὴν ἐπιτηδείαν ἐκείνην καὶ ἀχιάγαστον σκηνήν, εἰς τῶν ὁποίων τὸ ἔμβασμα χαρὰ τῶν ὑποδεχαμένων αὐτούς, καὶ ἔπαινος ἀνεπέμφθη εἰς τὸν Θεὸν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτῶν. καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐδιώχθησαν παρὰ τῶν ἀσεβῶν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς μακαρίας δικαιοσύνης, ἐκεῖνοι ὁποῦ ὠνειδίσθησαν, ὁποῦ ἀτιμάσθησαν, καὶ χάριν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ λογισθέντες ὡς συχασία.

τῶν ὁποίων εἰσελθόντων, ἰδοὺ καὶ ἄλλο μάζωμα, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν εἰς αὐτὸ ἐπεριπατοῦσαν ὡς ἄγγελοι Θεοῦ, ὡς φυτὰ εὔμορφα περιηνθισμένα μὲ ἄνθη λαμπρὰ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἑπταπλάσια κεκαθαρμένα ἀπὸ τὸ χιόνι, περιλαμπόμενοι ἀστραπὴ ἄσπρη, καὶ ἐνδεδυμένοι ροῦχα φωτός. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν καὶ οἱ πόδες ἀποπέμποντες λάμψιν φωτὸς γαληνόμορφον, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ὡς ἁγίασμα Θεοῦ. καὶ λαμπάδες χρυσαυγίζουσαι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ εἰς αὐταῖς ταῖς λαμπάδαις δὲν ἦτον φωτία, ἀλλὰ φῶς, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται ἀνθρώπου στόμα νὰ τὸ διηγηθῇ. καὶ οὗτοι μετὰ δόξης πολλῆς καὶ λαμπρότητος ἐπεριπάτησαν μέσα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐδέχθησάν τους μὲ χαράν. καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ παρθένοι καὶ ἐλεήμονες.

μετὰ τούτους τὸ λοιπὸν ἰδοὺ ἄλλο μάζωμα πολλὰ ὀλίγον, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον εἰς αὐτὸ ἦσαν εὔμορφοι, καὶ τὰ πρόσωπά τους ὡσεὶ φέγγος ἀστραπῆς, καὶ τὰ ροῦχά τους ἄσπρα ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ θαυμαστὴν λαμπρότητα τὰς πλευρὰς περιεσφίγγοντο, καὶ στέφανοι ἀμαράντινοι ἐν ταῖς κορυφαῖς αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους περιέφερον κόκκινην βαφήν, ὡραιότατοι καὶ αὐτοὶ ὡσὰν ἄγγελοι. καὶ ἐπεριπατοῦσαν εἰς τὴν ἀχιάγαστον πόλιν ἐκείνην. καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐφύλαξαν τὰ κρεββάτιά τους καθαρὰ καὶ ἀμίαντα ἕως εἰς τὸν θάνατόν τους, κάμνοντες τὸ καλὸν καὶ ἴσιον ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. καὶ σχολάζοντες ἐν ἐλεημοσύναις τε καὶ ταῖς ἐκκλησίαις, τῶν ὁποίων ἀπέδωκέ τους ὁ Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν τους.

ἐτούτων ὅλων εἰσελθόντων, ἰδοὺ ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ τόπου ὁποῦ ἔστεκεν, ἔστωντας νὰ ἀναληφθῇ, ἐπεριπάτει διὰ τοῦ ἀέρος, πέμπων ἀστραπὰς καὶ λαμπρότητας ἀκτίνων πυροβόλων, καὶ ἐλθὼν ἐσταμάτησεν ἐπάνω τῆς τιμίας ἐκείνης πόλεως, ὡραιωμένος καὶ δεδοξασμένος, κατὰ γὰρ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· „ὅπου τὰ πρό-

βατα, ἐκεῖ καὶ ὁ ποιμήν" διατὶ ἔφθασαν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐκληρονόμησαν τὴν πόλιν, καὶ ὅλοι ὁποῦ ἔστεκαν εἰς τὴν δεξιὰν μερέαν τοῦ Κυρίου, ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν πόλιν.

περὶ τῶν πρὸ νόμου ἀσεβῶν ἑβραίων. καὶ ἰδοὺ πλῆθος τῶν ἁμαρτωλῶν κατέναντι τοῦ προσώπου Αὐτοῦ, ὡσὰν τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ὥσπερ ἡ ἄμμος ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ ὅσοι ἦσαν ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως τὸν καιρὸν ἕως εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. οἱ ὁποῖοι παρέβησαν τὸν νόμον, καὶ ἐπροσκύνησαν εἰς τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅσοι ἐφάνησαν ἑβραῖοι παράνομοι ἀπὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ αὐτοὶ ἐπῆγαν ἐκεῖ διὰ νὰ κριθοῦν, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκούσουν τῶν προφητῶν, ὁποῦ ἐκήρυττον φανερῶς τὴν ἔνδοξον παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ πιστεύσουν εἰς Αὐτόν καὶ ἰδοὺ ἦλθε πᾶσα ψυχὴ ἀπὸ ὅλων τῶν ἐθνῶν ὁποῦ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, καὶ δὲν ἄφησαν τὰ πονηρὰ καὶ κακὰ ἔργα,—φόνον, μοιχείαν, ἀρσενοκοιτείαν, αἱμομιξίαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἁμαρτίαν. οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφύλαξαν τὰς θείας παραγγελίας τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἐμόλυναν καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ ἀπεδίωξαν τὰς διδασκαλίας τῶν ἀποστόλων, καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ μετανοήσουν. ἐτοῦτοι ὅλοι εὑρέθησαν ἐκεῖ ταλαίπωροι καὶ μὴ ἔχοντες τί ἀπολογηθῆναι, ἐκδεχόμενοι τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κριτοῦ. καὶ ἐτοῦτα ἔστωντες νὰ εἶναι ἔτσι, ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος εἰς τὴν ζερβὴν μερέαν, καὶ ἰδοὺ ἡ δικαία ὀργὴ Αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀνομίας καὶ ἀπωλείας. διατὶ πᾶσα ἀνομία καὶ ἀκαθαρσία εἰς τὸ πρόσωπόν τους ἐμπρὸς ἐστέκετο, καὶ τοὺς ἔδειχνεν ἄσχημους ὡς μαυρισμένους. τὸ λοιπὸν αἰφνίδια εὑρέθη μία ῥάβδος πύρινη εἰς τὰ χέρια τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν τὴν ἀκόντισε καὶ τὴν ἔρριψε κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν τῆς ἀνομίας, καὶ γέγονε χωρισμὸς εἰς τὸ μέσον τους, καὶ ἐσταμάτησαν εἰς ἕνα μερτικὸν οἱ ἁμαρτωλοὶ ὁποῦ ἦσαν ἀπὸ τοῦ Μωυσέως τὸν καιρὸν ἕως εἰς τὴν ζωοποιὸν τοῦ Σωτῆρος ἐπιφάνειαν, οἱ ὁποῖοι ἐπαρέβησαν τὸν νόμον καὶ ἐπροσκύνησαν τὰ εἴδωλα, τῷ Χαμώς, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ, καὶ τῷ Βεελφεγώρ, ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι, καὶ τῷ Βάαλ, καὶ τοῖς λοιποῖς εἰδώλοις, καὶ δὲν ἐμετανόησαν, ἀλλὰ ἀπέρασαν τὴν ζωήν τους εἰς ματαιότητα, καὶ ἐτοῦτοι ὅλοι μοιρασθέντες, ἐσταμάτησαν χώρια χώρια.

περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὸν Χριστόν. καὶ ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος εἰς τὴν μερέαν τῆς δύσεως, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄγγελοι τοῦ πυρὸς ὡσὰν τὴν γλιγορωσύνην τῆς ἀστραπῆς, καὶ ἥρπασαν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὸν φοβερώτατον ἐκεῖνον λάκκον τοῦ πυρὸς ὁποῦ ἐχοχλάκιζεν

εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ ὁποῖοι βυθιζόμενοι ἐφώναζαν τὸ οὐαί, καὶ κλαύσιμον πικρὸν ἦτον εἰς τὸ μέσον τους, καὶ φόβος καὶ τρόμος ἐπέπεσεν εἰς αὐτούς καὶ ἐτούτους ἔστωντας ὁποῦ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν φωτίαν, ἐσταμάτησαν σιμα καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὠρνήθησαν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἰς τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων τῶν διωκτῶν. καὶ αὐτοὶ ἦσαν καταχλωμιασμένοι ταλαίπωροι, τῶν ὁποίων δὲν ἠμπορῇ τινὰς νὰ καταλάβῃ τὴν ἀσχημίαν τους καὶ ἔδωκε τὴν ἀπόφασιν καὶ κατ' αὐτῶν ὁ Κύριος, καὶ ἁρπάσαντες αὐτοὺς οἱ πύρινοι ἄγγελοι τοὺς ἀκόντισαν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, ἀφίνοντες φοβερὰς φωνὰς καὶ τὸ ἐλέησον ἡμᾶς λέγοντες μετὰ πόνου, καὶ δὲν ἦτον τινὰς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ.

περὶ φονευτῶν καὶ ληστῶν. καὶ μετ' αὐτοὺς διεχώρισεν ἡ ράβδος ἐκείνη, καὶ ἰδοὺ ἄλλο μάζωμα, τὸ ὁποῖον μάζωμα ἐκοκκίνιζεν ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ ἄπειρον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φόνους καὶ ταῖς κλειῴαις ὁποῦ εἶχαν καμωμέναις. καὶ διανεύθη ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων τῆς κολάσεως, καὶ τοὺς ἐπῆραν μὲ ἀγριότητα, καὶ τοὺς ἀκόντισαν εἰς τὴν φωτίαν. καὶ τὸ κλαύσιμον καὶ ἡ βοή τους ἀνέβαινεν ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔλεγαν· „ἐλεήσον ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ". καὶ δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς ἀκούσῃ καὶ τοὺς ἐλεήσῃ.

περὶ μοιχῶν, αἱμομικτῶν καὶ ἑτέρων καὶ ἰδοὺ ἄλλο μάζωμα, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν εἰς αὐτὸ ἦτον εἰς μεγάλην ἐντροπήν, διατὶ ἦσαν ἀκάθαρτοι μοιχοὶ αἱμομίκται, καὶ κάθε λογῆς ἁμαρτίαν ποιήσαντες. οἱ ὁποῖοι ἐπεριπάτησαν εἰς τὸν κόσμον ὡσὰν σκυλία καὶ ἐκαταμαγάρισαν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ κορμία τους. καὶ ἰδοὺ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐπὶ τῆς δικαι κρισίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου ἐπινεύσαντος ἥρπασαν αὐτοὺς δέρνοντές τους μὲ ξύλα ὁποῦ εἶχαν φωτίαν καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν κόλασιν τοῦ πυρός. καὶ ἔστωντας ὁποῦ τοὺς ἔγγιξεν ἐκείνη ἡ φοβερωτάτη φωτία, ἐφώναζαν ἐλεεινῶς „ὦ Κύριε, ἐλεημονήσου μας, διατὶ ἔξω ἀπὸ Ἐσένα ἄλλον Θεὸν δὲν ἐπροσκυνήσαμεν". ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς βοηθήσῃ, ἢ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ, ἢ νὰ τοὺς ἀκούσῃ. διατὶ ἐξεκαύθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ ὁ δικαιώτατος, διὰ νὰ ἀποδώσῃ ἐκείνων ὁποῦ δὲν ἐμετανόησαν κατὰ τὰ καμώματά τους.

περὶ τῶν ἀρσενοκοιτῶν καὶ παιδοφθόρων. ἀκόμη διεχώρισεν ἡ ράβδος ἐκείνη, καὶ ἰδοὺ ἄλλη συναγωγή, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἁμαρτωλοὶ καὶ πονηροὶ πολλά, καὶ τὰ πρόσωπά τους μαυρισμένα, καὶ γεμάτα κόπρια καὶ συχασία. καὶ ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόσωπόν τους αἱ ἁμαρτίαι τους. οἱ ὁποῖαι ἁμαρτίαι ἦσαν ἀρσενοκοιτίαι καὶ παιδοφθορίαι. τοὺς ὁποίους τοὺς ἐσυχάθη ὁ Κύριος καὶ ὥρισε καὶ ἦλθεν ἕνας λεγεὼν ἀγγέλων, ὁποῦ εἶναι τεταγμένοι διὰ τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους βάλλοντες εἰς τοὺς ὤμους αὐτῶν, ὡσὰν μύ-

λους σιδηροὺς τοὺς ἀκόντισαν ἐπὶ τὴν φωτίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναδίδοται ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος. οἱ ὁποῖοι ἔστωντας ὁποῦ τοὺς ἔτρωγαν οἱ σκώληκες ἀθάνατα καὶ τοὺς ἔκαιαν, ἔκλαιον καὶ ἐφώναζον δυνατά, καὶ αἱ φωναῖς τους ἠκούονταν ἀπὸ μακρὰν ὁποῦ ἔκλαιον· „κρίμα, κρίμα, φεῦ, φεῦ." ἕνεκεν τῆς μεγάλης ἀνάγκης τῆς ὁποίας ἀκουομένης εἰς ὅλην τὴν γῆν, κλαύσμιον ἦτον ἀπαρηγόρητον εἰς ὅλους ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν ζερβὴν μερέαν, καὶ δέρνοντες τὰ πρόσωπά τους, διεπρίοντο τὰς καρδίας μετανοοῦντες ἀνοήτως.

περὶ φαρμακῶν καὶ μάγων καὶ ἑτέρων ἐπαοιδῶν. καὶ πάλιν διεχώρισεν ἡ ράβδος ἄλλην παρεμβολήν, καὶ εἶχαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν κάθε ἕνας, ὡσὰν δερμάτι φιδίου, καὶ πλῆθος σφηκῶν καὶ μυιῶν καὶ ἄλλων ἀπείρων ἑρπετῶν ἰοβόλων εἰς κάθε ἕνα ἀπὸ τούτους ἐκρέματο. εἰς τὰ χεριά τους ἀσθένεια ὁποῦ γίνεται ἀπὸ χολήν, καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους σκοτίδι τὰ ὁποῖα ἰδὼν ὁ Κύριος ὠργίσθη καὶ ἐσυγχάθη τους πολλὰ διὰ τοῦτο καὶ ἐπινεύσας τοῦς τοῦ πυρὸς ἀγγέλους, τοὺς ἐπῆραν μὲ ἀγριότητα καὶ βάλλοντές τους βαρείας ἁλύσεις εἰς τοὺς λαιμοὺς τοὺς ἀκόντισαν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ πυρός, φωνάζοντες οἱ ταλαίπωροι φωνὰς ἐξαισίους, καὶ τρίζοντες τὰ ὀδόντιά τους, καὶ οὐαὶ λέγοντες μὲ κλαύσιμον ἀπὸ τοὺς πόνους τοὺς ἀνυπομονήτους, ὁποῦ τοὺς ἐκρατοῦσαν οἱ ὁποῖοι ἦσαν μάγοι, καὶ εἰς χαλασμὸν ἀνθρώπων ὁποῦ δὲν ἔπταιον ταῦτα τεχνευόμενοι, διὰ νὰ κερδαίνουν κακὸν κέρδος, καὶ οὐδὲ εἰς τὸν θάνατον δὲν ἐμετανόησαν, νὰ γυρίσουν ἀπὸ τὴν κακήν τους στράταν διὰ τοῦτο τοὺς ηὗραν καὶ τὰ κακά.

περὶ κτηνοβατῶν. μετὰ τοὺς ὁποίους ἀκόμη διεχώρισεν ἡ ράβδος ἄλλο μέζωμα ἀπο τὴν ζερβὴν μερέαν, ἔχουσα τὸ δέρμα τοῦ προσώπου αὐτῶν κτηνώδη καὶ πτῦμα αἱματωμένον ἐκκεχυμένον εἰς ὅλον τους τὸ κορμί, παντελῶς συχαμένοι ἀπὸ τὴν ἄσχημον μορφὴν ὁποῦ εἶχον ἐντρεπόμενοι ἀτοί τους τὰ κορμία τους, καὶ δέρνοντες τὰ πρόσωπά τους ἐταλαιπώριζαν ἑαυτούς, ὅτι ὡς καθὼς τὰ ἄλογα ζῶα ἔτσι ἐσμίγονταν μὲ τὰ ζῶα ὑπάρχοντες χριστιανοί, καὶ οὐδὲ κὰν εἰς τὸ τέλος τους δὲν ἐμετανόησαν. εἰς τοὺς ὁποίους λυπηθεὶς ὁ δίκαιος Κριτὴς ὥρισε τοὺς ἀγγέλους τοῦ πυρὸς καὶ τοὺς ἥρπασαν χωρὶς ἐλεημοσύνην, καὶ τοὺς ἐγκρέμνισαν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς ἐκείνου ὁποῦ ἐχόχλαζε, πικρῶς ἐλεεινολογουμένους. καὶ πικρὰ προχέοντες δάκρυα καὶ οὐαὶ ἔλεγον κλαίοντες καὶ κατακαιόμενοι εἰς τὴν ἄσβεστον φλόγα ἐκείνην, ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς ἀνοίξῃ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, ἢ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ νὰ τοὺς δώσῃ ἀναψύξεως. ἀκόμη εἶδον καὶ ἰδοὺ ὅλαι αἱ δύναμεις τῶν τεσσάρων περάτων τῆς

γῆς ἐσταμάτησαν μὲ φόβον καὶ τρόμον εἰς τὸν Κριτὴν ὄχι εἰς τὴν καινούργιαν γῆν ἐκείνην, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἐπεριπατοῦσαν τριγύρω τοῦ θρόνου τοῦ Παμβασιλέως, ἀφίνοντες λάμψεις λαμπρὰς καὶ θαυμαστάς, τὰς ὁποίας ἀνθρωπίνη γλῶσσα δὲν δύναται νὰ τὰς εἰπῇ.

περὶ τῶν φονευόντων ἑαυτούς ἀκόμη ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν ἐρίφων ἄλλο μερτικόν, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἔνδυμα πονηρὸν καὶ καρφία μὲ ἀκάνθια εἰς αὐτό καὶ πολλὴν στυγνότητα εἶχε τὸ πρόσωπόν τους. καὶ τὰ κορμία τους ἦσαν γεμάτα κόπρια πέμποντας βρώμαν πολύν, καὶ τὰ ποδάριά τους ἦτον στρεβλά. καὶ ἰδοὺ ἦλθον οἱ ἐπὶ τῆς κολάσεως ἄγγελοι καὶ τοὺς ἥρπασαν τοὺς ταλαιπώρους, καὶ δέσαντες αὐτοὺς μὲ δέματα σιδηρὰ ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν κόλασιν τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην, κλαίοντες κλαύσιμον ἀπαρηγόρητον, διατὶ ὡς καθὼς δὲν ἠλέησαν τὰ κορμία τους, μόνον ἐκρεμάζοντο ἀτοί τους καὶ ἐσκοτώνονταν καὶ ἐγκρεμνίζονταν, ἔτσι οὐδὲ ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἠλέησεν, ἀλλὰ τοὺς ἐχάλασεν.

περὶ κλεπτῶν καὶ λωποδύτων. ἀκόμη χωρίζων ἐχώρισεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ζερβὴν μερέαν, βλεπόντων ὅλων τῶν δικαίων ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον τόπον τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως, πολὺν λαὸν καὶ ἄμετρον, καὶ αὐτοὶ ἦτον μαῦροι ὡσὰν ἀράπιδες, ἔχοντες τὰς ὄψεις αὐτῶν κεκαυμένας ὡσὰν στάκτην, καὶ τὰ χέριά τους ἀσβολωμένα, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους γυρισμένα, καὶ ἐνδεδυμένοι ροῦχα καταξεσχισμένα, καὶ ὡμοίαζαν τίποτες πτωχικὰ ράσα, καὶ τὰ ποδάριά τους ὡσὰν δέρμα γιδίων. οἱ ὁποῖοι ἐντρέποντο μεγάλως εἰς τὴν πολλήν τους πτωχείαν καὶ ἀχλὺς καὶ σκότος εἰς τὰ ὀμμάτιά τους, καὶ εἰς τὴν καρδίαν τους θλῖψις πονηρὰ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν. διὰ τῶν ὁποίων ἀνομιῶν παρεδόθησαν τοῖς βασανισταῖς ἀγγέλοις. οἱ ὁποῖοι ἀγριούμενοι ὡς λέοντες ἐπεπήδησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ δήσαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τους μὲ σχοινία τοῦ πυρὸς τοὺς ἀπέρριψαν εἰς τὸν ὄχθον, κατέναντι τῶν δυσμῶν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης θαλάσσης τοῦ πυρός, καὶ ἅμα τοὺς ἔγγιξεν ὁ ἀνυπομόνητος ἐκεῖνος πόνος, μεγάλως τὸ οὐαὶ ἀνέκραζον. καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ κλέπται. μετὰ τῆς ὁποίας ἁμαρτίας ἐκατέλυσαν τὴν ζωήν τους καὶ δὲν ἐμετανόησαν.

περὶ ψευστῶν καὶ ἐπιόρκων. ἀκόμη ὁ Κύριος καὶ δίκαιος Κριτὴς διεχώρισε τῇ ῥάβδῳ τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πολυαμαρτίτου ἐκείνης συναγωγῆς ἕνα μάζωμα ἁμαρτωλῶν. τὸ ὁποῖον ἐσταμάτησε κατὰ πρόσωπον Αὐτοῦ, καὶ ἦσαν ἐντροπιασμένοι, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα τους εὔγαιναν σκώληκες, καὶ εἰς τὸ κεφάλι τους φίδια νοητά, καὶ εἰς τὰ χέριά τους ἐβαστοῦσαν καπίστρια, καὶ ἡ στολὴ αὐτῶν ὡς ἱστὸν ἀράχνης μαυρισμένη ἀπὸ τὸν καπνόν, καὶ τὰ πρόσωπά τους

σκοτεινά. τοὺς ὁποίους ἰδὼν ὁ Κύριος τοὺς ἐμίσησε διὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, διατὶ ἦσαν ψεῦσται, ψευδομάρτυρες καὶ ἐπίορκοι, καὶ εἶχον καὶ τὰ ἄλλα εἴδη τῆς τοιαύτης κακίας, καὶ ἔτσι ἐκατέλυσαν τὴν ζωήν τους παίζοντες καὶ ἐμπαιζόμενοι. ἀλλὰ ὁ Κύριος ἔστωντας νὰ φορῇ στολὴν ἐκδικήσεως, καὶ νὰ εἶναι καὶ δίκαιος κριτής, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλεημοσύνη του εἶναι ἀποστραμμένη ἀπὸ τοιούτους ἀνθρώπους. τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἀπέδωκε τοῖς ἀγγέλοις ὁποῦ ἦσαν τεταγμένοι εἰς ἐκεῖνο καὶ ἦτον ἄσπλαγχνοι. καὶ τοὺς ἐπῆραν τοὺς ταλαιπώρους, σύροντες αὐτοὺς ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἀγρίως, καὶ τοὺς ἔβαλλαν εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην φλόγα τῆς καμίνου. οἱ ὁποῖοι ἐφώναζαν δυνατὰ καὶ αἱ φωναὶ αὐτῶν ἠκούοντο ἕως εἰς ταῖς καμάραις τοῦ οὐρανοῦ ἐκείνου τοῦ νέου ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὅλον ἕνα ἔλαμπε φῶς ἄρρητον, διατὶ ἐκεῖ νύκτα δὲν εἶναι, οὐδὲ ἑσπέρα, ἀλλὰ ἀείποτες εἶναι ἡμέρα. καὶ οὔτε ὕπνος εἶναι ἐκεῖ, οὐτε κανένας κόπος εἰς τὸ κορμί τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε πεῖνα, οὔτε δίψα, οὔτε καμμία ἀσθένεια, μοναχὰ λύπη ἀπαρηγόρητος καὶ κόπος ἀδιάκοπος εἰς ἐκείνους ὁποὺ ἐπαραπέμποντο εἰς τὴν κόλασιν, καὶ ὅλα τὰ κακὰ ἦσαν τριγύρω τους, ὁποῦ δὲν ἠμπορῇ ἄνθρωπος νὰ τὰ διηγηθῇ κατὰ τὴν ἀ_ιαν.

περὶ μνησικάκων καὶ ὀργίλων ἀκόμη διεχώρισεν ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν συναγωγή, διατὶ ἐβλέπαμεν ράβδον πυρὸς ὁποῦ ἐπεριπάτει ἐν ἰσχύει δυνάμεως, χωρίζουσα καὶ σμίγουσα κάθε ἕνα μὲ τὴν ὁμοίαν τάξιν αὐτοῦ τέτοιας λογῆς ἐσυνίστα ἐκείνας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἐμοίραζε. τὸ λοιπὸν ἦλθε ἡ διαχωρισθεῖσα ἐκείνη συναγωγὴ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ αὐτὴ ἦτον σκοτεινὴ καὶ ὁμιχλώδης, καὶ τὰ πρόσωπά τους ὁποῦ ἦσαν ἐν αὐτῇ τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀπηγριωμένα, καὶ ὡσὰν νὰ ἤθελαν περιπατῇ νὰ δάκνωνται ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ἄναπταν ὡσὰν φωτία δυνατή. καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα ὁποῦ ἐφοροῦσαν ἦτον ἀκάνθια ὡσὰν δερμάτια ἀκανθοχοίρου. καὶ ἐτοῦτοι ἦσαν οἱ ἐχθροειδεῖς, οἱ θυμώδεις, οἱ μνησίκακοι. εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἀπεφάσισε καὶ ἐπῆρε μαζὶ μὲ ἐτούτους τοὺς καταλάλους, τοὺς φθονερούς, τοὺς φλυάρους, τοὺς λοιδόρους, τοὺς γλωσσάλγους καὶ αὕτη ἦτον συναγωγὴ μεγάλη, καὶ ὅλοι ἦσαν μελανοὶ ὡσὰν τὰ τσουκάλια. τὸ λοιπὸν ἐπάραντες καὶ ἐπὶ τούτους οἱ ἐπὶ τῶν βασάνων τοὺς ἐκατακρήμνιζαν δυνατά, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον ἀκοίμητος σκώληξ, καὶ ἐφώναζαν τὸ οὐαὶ, στενάζοντες μετὰ πόνου, ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ καὶ ἐτοῦτα ὁποῦ εἴπαμεν, ἔστωντας ὁποῦ ἔγιναν ἔτσι, ἀκόμη ἦτον πλῆθος ἄμετρον τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὁ Κύριος ἦτον φορῶν τὴν στολὴν τῆς ἀνταποδόσεως. καὶ διεχώρισεν ἀπ᾽ αὐτῶν κατὰ τὸ ῥίμα Αὐτοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην Αὐτοῦ, νὰ

τοὺς ἀποδώσῃ κατὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς ἀφανίσῃ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν.

περὶ κενοδόξων, ὑπερηφάνων καὶ τρυφητῶν καὶ ἰδοὺ ἄλλη συναγωγή, καὶ αὐτὴ παραγεγονυῖα, ἐσταμάτησε κατὰ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ. καὶ αὐτοὶ ἦσαν σκυτεινοί, καὶ ὡσὰν τριβόλι ἦτον εἰς ὅλον τους τὸ κορμί καρφωμένο καὶ ἡ στολὴ αὐτῶν ἐβάστα ἱδρῶτος ρύπον, καὶ τὰ πρόσωπά τους ὡσεὶ καπνὸς πυρός, καὶ ἀπὸ τὰ ὀμμάτιά τους εὔγαινεν ἀγριότης, καὶ τὰ ποδάριά τους ἦτον πρισμένα μελανά. καὶ ἐγὼ βάνω εἰς τὸν νοῦν μου, ὅτι ἐκεῖνα ὅλα ἦτον φανέρωσις τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ ὄχι ἄλλο τίποτες. καὶ πολλὴ ἀδημονία ἦτον εἰς τὴν μέσην τους. καὶ ἐτοῦτοι ἦσαν ὁποῦ ἐτελείωσαν τὴν ζωήν τους ὅλην μέσα εἰς ταῖς ταβέρναις διὰ νὰ μεθοῦν, καὶ εἰς τὰ θέατρα τὰ σατανικά, καὶ εἰς ὑπερηφανείας καὶ κενοδοξίαν. καὶ τοὺς ὠργίσθη Κύριος ὁ Θεός, διατὶ δὲν ἀπόπλυναν τὸν ρῦπον τὸν νοητὸν ἀπὸ τὴν ψυχήν τους πρὶν νὰ ἀποθάνουν, ἀλλὰ ἐφαίνονταν ἄσχημοι καὶ ἀλλοτριασμένοι ὡσὰν τὸν πατέρα τους τὸν διάβολον τὸν ὁποῖον ἐλάτρευσαν οἱ καταραμένοι, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐκεῖνος τοῖς ἀγγέλοις ὁποῦ ἐτιμωροῦσαν τοὺς ἁμαρτωλούς διατὶ τοὺς ἐσυχάθη καὶ τοὺς ἐμίσησε πολλά. καὶ ἥρπασαν καὶ τοὺς ἔρριψαν ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, καὶ ἔπεσον εἰς τὸ μέσον τῆς φωτίας ὡσὰν στουπεῖα, ἢ τίποτες μαλλὶ ξυσμένον καὶ ἐκεῖ ὁποῦ τοὺς ἅρπαζαν ἐφώναζαν· „ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐλέησον“. ἀλλὰ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος Κριτὴς ἐγύρισε τὸ πρόσωπόν του τὸ φρικτὸν διὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ τὴν παρακάλεσίν τους. καὶ ὥστε ρα ἀπὸ ἐτούτους διεχώρισεν ὁ μέγας ἐκεῖνος Βασιλεὺς ἀπὸ τὴν ζερβὴν μερέαν πλῆθος λαοῦ, καὶ αὐτοὶ ὅλοι ἦσαν μιᾶς λογῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἦλθον ὅλοι τρομασμένοι καὶ ἐσταμάτησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ δικαίου Κριτοῦ, καὶ οἱ ἄγγελοι ἐφοβήθησαν τὸν θυμὸν τὸν φοβερὸν Αὐτοῦ τοῦ βήματος, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐσταμάτησεν ἐκεῖνο τὸ μάζωμα τοῦ λαοῦ ἐμπροστά του.

περὶ ἐπισκόπων, ἱερέων, διακόνων, ἀναγνώστων, ψαλτῶν καὶ ἑτέρων ἐκκλησιαστικῶν. ἰδοὺ ἦλθε καὶ ἄλλο πλῆθος λαοῦ πολὺ καὶ ἄμετρον, περισσότερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας συναγωγὰς τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐσηκώσαμεν τὰ ὀμμάτιά μας, διὰ νὰ ἰδοῦμεν ἐκεῖνο τὸ μάζωμα ὁποῦ ἦλθε, καὶ βλέπομεν εἰς αὐτὸ πλῆθος ἐπισκόπων, καὶ εἰς τὴν μέσην τους πλῆθος ἱερέων, καὶ πλῆθος διακόνων μαζὶ μὲ αὐτούς. καὶ ἐπειδὴ μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ βλέπωμεν ὅλα, εἴδαμεν ἀκόμη πλῆθος ἀναγνωστῶν καὶ πλῆθος ψαλτῶν, διατὶ καθ' ἕναν τὸν ἐβλέπαμεν εἰς τὸ ἴδιόν του τάγμα καὶ σχῆ-

μα. καὶ ἰδοὺ ὅλοι ἦσαν εἰς τὴν τάξιν τους κατακεκριμένοι. ἀκόμη εἴδαμεν, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες λαϊκοὶ καὶ γυναῖκες ἦσαν ἀνάμεσόν τους, διατὶ ὡσὰν ἡγουμένους τῆς ἐκκλησίας εὐλαβούμεθα ἐκείνους ὁποῦ ἐβλέπαμεν εἰς ἐκεῖνο τὸ μάζωμα, ἀλλὰ ἂς φροντίσωμεν μοναχὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ ἰδοὺ ἦσαν καὶ αὐτοὶ ρερυπωμένοι πολλά, καὶ ἀπὸ κόπρον τῆς γῆς ἦσαν τὰ φορέματὰ τους, καὶ ὅσοι εἶσθαι φρόνιμοι νοήσατε, τίς εἶναι ἡ γῆ, καὶ τί εἶναι ἡ κοπρία τους. καὶ ἡ κοπρία ἐκείνη ἔρρεεν εἰς τὰ ροῦχά τους ἀπὸ τὴν κεφαλὴν ἐπάνω, καὶ ἰδοὺ μυρωδία πικρίας, καὶ τὴν ἐκρατοῦσαν εἰς τὰ χέριά τους, τὴν ὁποίαν τὴν ἐτίναζαν καὶ δὲν ἔπιπτε, καὶ θάνατον ἦσαν ἐχωσμένοι, ὁ ὁποῖος θάνατος ἔμελε νὰ τοὺς τιτρώσκῃ, καὶ νὰ μὴν τοὺς σκοτώνῃ. διατὶ εἰς ἐκείνην τὴν ἀφορμὴν τὸν ἐχώσθησαν καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ἦτον ἀφρισμένα καὶ πολλὰ αἱματωμένα, καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν τους ἦτον λύγδα πολλὴ καὶ κακὴ καὶ ὡσὰν σκώληκες μὲ πολλὰ ποδάρια, ἔτσι ἐδράσσοντο τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ τὸ στόμα τους καὶ τὰ χείλη τους ἔγεμαν μερμήγια κακά, καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους ἐκρέμονταν ἀβδέλλαις ἄμετραις, καὶ τοὺς ἐταλαιπωροῦσαν κακά καὶ πολὺς βρῶμος ἐξεδίδετο ἐξ αὐτῶν ἀπὸ μακράν. καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἁμαρτωλοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐμετανόησαν, ἀλλὰ ἀπέθαναν εἰς τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἦτον καλά, ἀμὴ τὸ ἔργα τους ἦτον πολλὰ κακά, εἰς ὅλην τους τὴν ζωήν, διατὶ ἦτον μεθυσταί, πόρνοι, γαστρίμαργοι, δωροληῆπται. οἱ ὁποῖοι κατεμαγάρισαν τὸ κορμί τους ὅσον ἐδύνοντο, καὶ αὐτοὶ ἐλέγοντο ἄσωτοι. τοὺς ὁποίους τοὺς ἔδεσεν ὁ σατανᾶς εἰς ἐπιθυμίαν ἀνδρῶν. καὶ αὐτοὶ οἱ ἀμετανόητοι οἱ λωλοί, οἱ ὁποῖοι ἐπεριπατοῦσαν ταῖς νύκταις μαζὶ ὡσὰν κλέπται, ταῖς μαγαρισμέναις ἡδοναῖς τῆς αὐτῶν ἀσωτίας, τρώγοντες καὶ πίνοντες, πορνεύοντες καὶ κοιμούμενοι ἕως τὸ ταχύ, καὶ δὲν ἔβαλαν κανένα καλὸν εἰς τὸν νοῦν τους. καὶ ἐτοῦτοι ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν συναγωγὴν ἑτούτων ἦτον ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, διάκονοι, ὑποδιάκονοι, προσμονάριοι, ἀναγνῶσται καὶ ὁ λοιπὸς κατάλογος τῶν ἱερωμένων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφοβήθησαν τὸν Θεὸν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἀλλὰ κρυφῶς ἡμάρτανον, μολύνοντες τὴν ἄχραντον ἱερωσύνην ἐν ἀκαθαρσίαις τραπέζης χαίροντες, καὶ τὰ ἄσπρα τους εἰς ζούραις δίδοντες, μαλώνοντες, τὰ σακκούλιά τους ἁρπάζοντες, κτίζοντες καμάραις καὶ λουτρὰ καὶ σπήτια μὲ ἀνώγαια ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρον, καὶ ἀγαπῶντες νὰ καθίσουν ἐπάνω εἰς παχέα μουλάρια καὶ ἄλογα. πίνοντες τὸ κρασὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον. οἱ ὁποῖοι ἀμελοῦσαν νὰ διδάξουν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας εἰς τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐμάζωναν τὸ σιτάρι, τὸ κρασί, καὶ πᾶν φαγητόν, καὶ τὸ περισσότερον ὅτι ἤρχοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἶχαν μνησικακίαν. καὶ ἐγένετο ὁπότε ἐμαζώχθη

ἐτούτη ἡ ἄμετρος συναγωγὴ ἐμπροστὰ εἰς τὸν Κύριον, τῷ ὁποίῳ ἐδόθη ὅλη ἡ κρίσις, καὶ ἐστάθησαν τετραχηλισμένοι ὁ ὁποῖος ἰδὼν τὸν βρῶμον αὐτῶν καὶ τὴν πικρίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν ὁποῦ εἶχαν τὰ ροῦχά τους, ἐβαρέθη πολλὰ καὶ εἶπεν· „ἰδοὺ αὕτη ἡ συναγωγή, πόνηρὰ καὶ μοιχαλίς. πόρνη συχαντή, μάταια φρονοῦσα, κατεστρηνιασμένη ταῖς συχασίαις κόπρον ἀγαπήσασα, καὶ τὰ ξυλοκέρατα τὸ φαγὶ τῶν χοίρων, μὴ ἔχουσα τίποτες καλὸν, ἂς ὑπάγῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν φωτίαν, τὴς ὁποίαν τὴν ἄναψαν ἀτοί τους". καὶ ὁπόταν τὰ εἶπεν ἐτοῦτα ὁ φοβερὸς καὶ ἀδωροδόκητος Κριτής, θαῦμα μεγάλον νὰ ἰδῇ τινὰς καὶ φοβερὸν καὶ φρικτὸν καὶ τρόμον ἀδιήγητον. καὶ πῶς ἀνεπέμπετο ἀπ' αὐτοὺς μεγάλον κλαύσιμον καὶ φρικταὶ βοαί, καὶ ἐπαρακαλοῦσαν τὸν Κριτὴν ἐκεῖνον νὰ τοὺς ἐλεήσῃ καὶ νὰ τοὺς συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας τους, καὶ ἔλεγαν, πῶς εἶχαν τὴν πίστιν ὀρθήν, ἦγουν ἦτον ὀρθόδοξοι. καὶ ἂν καλὰ καὶ τὰ ἔργα μας εἶναι κακά, ἀλλὰ εἰς τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον ἐπιστεύσαμεν. καὶ ἰδοὺ ἕνας ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ἀγγέλων ἐσταμάτησε σιμὰ εἰς τὸν δίκαιον Κριτὴν ἔκθαμβος, εἰς τοῦ ὁποίου ἀγγέλου τὰ χέρια ἦτον μία τρουμπέτα δυνατή, τὴν ὁποίαν τρουμπέταν ὥρισεν ὁ Δεσπότης καὶ τὴν ἐβάρεσε μίαν καὶ δύω φοραῖς, καὶ εἰς τὸ πρῶτον βάρεμα τῆς τρουμπέτας εἶπε πρὸς αὐτούς· „σύρετε ἀπὸ Ἐμένα οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ" καὶ ὡσὰν ἐλάλησεν ἐκείνη ἡ θαυμαστὴ σάλπιγξ, ἰδοὺ ἦλθον οἱ ἐπὶ τῶν κολάσεων ἄγγελοι μετὰ ράβδων πυρίνων, καὶ τοὺς ἥρπασαν δέρνοντές τους, καὶ τοὺς ἐγκρήμνισαν κατὰ κεφαλῆς εἰς τὴν βορβορώδη θάλασσαν τοῦ πυρός, καὶ ἐτελειώθησαν καὶ οὗτοι εἰς ταῖς ἀνομίαις τους, καὶ ὁ Κύριος δὲν τοὺς ἠλέησε, διατὶ πόρνοι καὶ μοιχοί, ὡς καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, βασιλείαν Θεοῦ δὲν θέλουν κληρονομήσουν. καὶ πάλιν ὅτι θέλει ἀποδώσει καθ' ἑνὸς κατὰ τὰ ἔργα του, καὶ ἔστωντας νὰ γενοῦν ἔτσι.

περὶ καλογέρων ἀκόμη ἐχώρισεν ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν μίαν συναγωγὴν φοβερὰν καὶ μεγαλειτέραν ἀπὸ ταῖς πρώταις, ὥστε ἐθαυμάσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ πλῆθος ὁποῦ εἶχε. καὶ ὡσὰν ἐσταμάτησε σιμὰ εἰς τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον Κριτήν, εἴδαμεν μετὰ ὀμμάτιά μας φανερά, πῶς ἦτον ἐκ τῆς μοναχικῆς πολιτείας, ἦγουν καλόγεροι καὶ ἐσκουντοφλιάσαμεν πολλὰ θαυμάσαντες, πῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ ἄφησαν ὅλα καὶ ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ ἐκολάσθησαν. τὸ λοιπὸν ὡσὰν τους εἴδαμεν σκοτιζομένους εἰς ταῖς ἁμαρτίαις τους, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡσὰν κονιορτὸν σμιγμένον μὲ κατάμαυρον μελάνι, καὶ ἡ ἀμέλεια αὐτῶν καθημένη εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ὡσὰν τὸ ὄρνεον τὸν γύπα. καὶ ἡ ραθυμία ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν ὡς μύλος

μολυβένιος, καὶ ἡ ὀκνεία σφίγγουσα τὰς ὀσφῦς αὐτῶν ὡσὰν ἅλυσοι λιτρῶν δυσμυρίων μαζὶ μὲ ἐτοῦτα ἀνυποταξία ἐκράτει ἐπὶ τοὺς ὦμους αὐτῶν, ὡσὰν στύλος σιδηρός. καὶ ἔστεκαν σκληροί, καὶ τὰ ποδάριά τους ἐμπαιγμὸν καὶ χλεύης ὑποδεδυμένοι, ὡσὰν τοὺς ἐγέλασεν ὁ σατανᾶς, καὶ ἐμόλυναν τὸ πρῶτον βάπτισμα μαζὶ μὲ τὸ δεύτερον καὶ ἐσυντάχθηκαν ψεύτικα εἰς τὸν Θεόν τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν μέθην καὶ τὴν πορνείαν, τὴν κενοδοξίαν, τὴν μνησικακίαν, τὴν καταλαλιάν, καὶ τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα παντελῶς δὲν τὰ ἀρνήθησαν. τὸ λοιπὸν ὠργίσθη καὶ ἐπ' αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεὸς, διατὶ ἐὰν καὶ ὀρθοδόξως ἐπίστευον ἀλλὰ τὰς φθειρομένας χαρὰς δὲν τὰς ἀπεδιώξαν δουλεύσαντες μαζὶ μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἀπεφάσισε κατ' αὐτῶν. οἱ ὁποῖοι ἐφώναξαν καὶ εἶπον· „Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι πολλοὶ εἰς τὸ ἐδικόν σου ὄνομα ἐπροφητεύσαμεν". διατὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐστωντας ὁποῦ εἰς τὴν ἀρχὴν ἦσαν δίκαιοι καὶ καλοί, ἔκαμαν σημεῖα πολλὰ καὶ ὕστερον δι' ἀμέλειαν ἔπεσον ἄλλοι ἔλεγον „ἡμᾶς ἐλεήσον, Κύριε τὴν παρθενίαν ἡμῶν σῴαν τὴν ἐφυλάξαμεν" ἀλλὰ καὶ ἐτοῦτοι τὴν μὲν παρθενίαν καὶ ἀγνείαν ἐκτήσαντο καὶ διὰ νὰ εἶναι φιλάργυροι καὶ σκνίφοι ἐχαλάσθησαν. καὶ ἄλλοι ἔλεγον· „ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματί Σου δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ ἀσθενεῖς ὑγιάναμεν καὶ δὲν ἁπλώσαμεν τὰ χεριά μας εἰς Θεὸν ἀλλότριον, ἀλλὰ ἂν καὶ καλὰ ἐκαταλύσαμεν τὴν ζωήν μας ἐν ἀνομίαις, πλὴν ὡς φιλάνθρωπος συμπάθησόν μας. ὅτι ἀπὸ τὴν πίστιν δὲν εὐγήκαμεν" καὶ ἐν τῷ παρακαλεῖν αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα τὸν Κύριον, ἰδοὺ ὁ στρατηγὸς τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ μετὰ σάλπιγγος, τῷ ὁποίῳ ἀγγέλῳ ὥρισε νὰ εἰπῇ πρὸς αὐτούς· „σύρετε ἀπὸ Ἐμένα οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, διατὶ ὡς καθὼς δὲν ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς Μου ἕως εἰς τὸ τέλος καθαράς, τώρα οὐδὲ Ἐγὼ θέλω εἰσακούσῃ τὴν παρακάλεσιν σας, διατὶ ἐπροφητεύσατε, ὡς λέγετε, ἀλλὰ ἐπροφητεύσατε εἰς ἄλλων ὠφέλειαν, ἀπὸ τῶν ὁποιῶν ἐσεῖς οὐδαμῶς δὲν ὠφελήθητε. ἐπαρθενεύετε, ἀλλὰ πτωχὸν δὲν ἐλεημονήθητε τὸ λοιπὸν ἡ μισάνθρωπος παρθενία δὲν εἶναι εἰς Ἐμένα ἀρεστή. δαιμόνια ἐδιώξατε, ἀλλὰ δὲν ἐφοβήθηκαν ἐσᾶς καὶ ἔφυγον, μόνον τὸ ἐδικόν Μου ὄνομα. διατὶ πῶς ἤθελαν σᾶς φοβηθῇ ἐσᾶς, τὰ ὁποῖα ἐθεραπεύσατε μὲ ἔργα πονηρά, τὰ χεριά σας εἰς ἄλλον Θεὸν δὲν τὰ ἁπλώσατε, ἀλλὰ τῷ πονηρῷ τὰ κακά σας ἔργα ἁπλώσατε, διὰ τῶν ὁποίων ἔργων ἐθεραπεύετε αὐτὸν". καὶ ὡσὰν τὰ ἐλάλησε ταῦτα ἡ σάλπιγξ, πολὺ κλαύσιμον ἔγινεν εἰς τὴν μέσην τους. καὶ πολλὰ δάκρυα ἔχυσαν ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος. καὶ ἐν τῷ κλαίειν αὐτῶν τὸν χαλασμὸν αὐτῶν, δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ παρηνώχλησαν

δὲ οἱ ἄγγελοι τοῦ πυρός, καὶ ὡς δράκοντες εἰς αὐτοὺς ἔπεσον, καὶ τοὺς ἔσυραν μὲ βίαν, οἱ ὁποῖοι ἐστρέφοντο συχνὰ εἰς τὸν Κύριον, ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς νὰ τοὺς ἐλεήσῃ. καὶ διὰ νὰ εἶναι ἡ συναγωγὴ ἐκείνη μεγάλη, ὅλη ἡ θάλασσα τοῦ πυρὸς ἐρέμωσε καὶ ἔλεγον, ὅτι εἰς τὴν ὑστερινὴν συντέλειαν ἡ γενεὰ τῶν μοναχῶν ὁλόκληρος νὰ κατέβῃ εἰς πειρασμόν. μετὰ βίας κάποιων τινῶν φυγόντων μὲ κόπον πολύν, διατὶ πειρασμοὶ τοὺς ἐκατάλαβον καὶ μὴ ὑπομένοντες ἐκολάσθησαν καὶ ἐτοῦτο ἔστωντας νὰ χαθοῦν ἔτσι κακῶς

περὶ ἁμαρτωλῶν ἐχόντων ἐλεημοσύνην. ἀκόμη ἐχώρισεν Κύριος ὁ Θεὸς ἄλλην συναγωγήν, οἱ ὁποῖοι παραστάντες, εἶχον τὰ πρόσωπα αὐτῶν σκοτία καὶ ὁμίχλῃ ἐσπαργανωμένα καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν ὡς μελανῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν δὲν ἦτον τόσον πολύ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐντρέποντο τόσον πολλά, διατὶ τὰ ἥμισυ αὐτῶν ἦτον μερτικὸν ἀπ' αὐτὰ καλὰ καὶ μερτικὸν ἀκά οἱ πόδες τους μέρος πως ἀγαθυνόμενοι καὶ μέρος πονηρευόμενοι. οἱ δάκτυλοι τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ στάζοντες σταλαματίαις λάδι χρυσόν, καὶ τοῦ ζερβοῦ στάζοντος ὑγρότητα πίσσης. καὶ ἐπέβλεψε Κύριος ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἴδε, καὶ ἰδοὺ αἱ ἀκοαὶ αὐτῶν ποτὲ μὲν ὑπακούουσαι, ποτὲ δὲ κωφεύουσαι. τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁποῦ ἦσαν ἔτσι, καὶ δὲν ἦτον τέλειοι εἰς τὸ καλὸν νὰ τὸν ἀρέσουν, ἀποφάσισε κατ' αὐτοὺς καὶ ἰδοὺ οἱ φοβεροὶ ἄγγελοι καὶ τῆς γεέννης ἔξαρχοι τοὺς ἐπῆραν μὲ βίαν καὶ ἀγριότητα καὶ ἐπεριπατοῦσαν κλαίοντες ὀδυνηρῶς καὶ ἀναπέμποντες βοὴν ἐσχάτην καὶ ὀδυνηράν, καὶ ὁ Κύριος ἔβλεπε κατὰ πόδι τὸ πῶς τοὺς ἔσυρναν μὲ βίαν. τὸ λοιπὸν ἔστωντας ὁποῦ τοὺς ἐπήγαιναν νὰ τοὺς καύσουν. ἰδοὺ ἑκατέβη ἀπὸ τῶν ἄνω κάποια κόρη πολλὰ εὔμορφη [1]), τῆς ὁποίας τὸ πρόσωπον ἦτον δεδοξασμένον, βαστοῦσα εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς στέφανον βασιλικόν, λάμπων μὲ λαμπρότητα λίθων ἀτιμήτων, καὶ τὰ φορέματά της ἦσαν χρυσά, καὶ τὰ χέριά της ἄσπρα ὡσὰν τὸ φῶς, καὶ τὰ ποδάριά της ἔλαμπαν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τριγύρω της ἦσαν ἄγγελοι. ἡ ὁποία ἔστωντας ὁποῦ ἐκατέβηκε μετὰ ἐπιτηδειότητος καὶ ἀπελθοῦσα πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς δόξης καὶ προσπεσοῦσα τοῖς ἀχράντους Αὐτοῦ ποσίν, ἔτσι ἐδιάβη περιπατοῦσα ὡραίοις ποσὶ καταπόδι τῆς συρομένης ἐκείνης ταλαιπώρου συναγωγῆς καὶ ὡσὰν ἔφθασε τοὺς φοβερωτάτους ἀγγέλους ὁποῦ τὴν ἔσυρναν, ὥρισε νὰ τὴν στρέψουν ὀπίσω λέγουσα· „ζῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ ἡ θεία δύναμις τοῦ παναγίου Πνεύματος, δὲν θέλει τιμωρηθῇ αὕτη ἡ συναγωγή" καὶ

[1]) На полѣ замѣтка: ὁρᾶτε οἱ ἐλεήμονες.

οἱ ἄγγελοι ἔστωντας νὰ καταλάβουν, τί ἐλάλησεν ἡ θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως τῶν δυνάμεων, εἶπον πρὸς αὐτήν· „ἐσὺ εἶσαι ἡ Κυρία μας, ἠξεύρομεν, ὅτι ἐσὺ εἶσαι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη θυγατέρα τοῦ Βασιλέως τοῦ μεγάλου, καὶ ἐπιστάμεθα ὅτι οὐδένας ἄνθρωπος ἔχει μεγαλείτερην παρρησίαν ἀπὸ ἐσένα εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα. ἀλλὰ ὁ δίκαιος Κριτὴς ἀπεφάσισε δι' αὐτήν". καὶ ἐκείνη ἡ ὡραιοτάτη εἶπε· „δὲν ἔπεσα ἐγὼ τώρα εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Κριτοῦ", καὶ ἐζήτησα καὶ εἶπὰ του· „Κύριέ μου, Κύριε, οὗτοι οἱ πόρνοι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλεήμονες εἶναι, διὰ τοὺς ὁποίους ἀπεφάσισες, οἱ ὁποῖοι εἶχον καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, ἤγουν τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ ἕως τέλους τους ἐφύλαξαν. τὸ λοιπὸν διὰ μὲν τὴν πορνείαν ὁποῦ ἔκαμαν ἄξιοι εἶναι νὰ κολασθοῦν, καὶ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην πάλιν ἂς τοὺς ἐλεήσῃ τὸ κράτος Σου διατὶ ἐγὼ ἤκουσα ὁποῦ εἶπες· „μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται". καὶ ὁ Κριτὴς ἐδιανεύθη καὶ εἶπέ μου,—φθάσον αὐτοὺς καὶ στρέψον εἰς τὰ ὀπίσω. τὸ λοιπὸν ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὸν Κύριον. καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν ἐστράφησαν καὶ ἐσταμάτησαν ἐμπρός του καὶ ὥρισε τὸν στρατηγὸν τῶν ἀγγέλων καὶ ἐβάρεσε τὴν σάλπιγγα, ἤγουν τὴν τρουμπέταν, καὶ εἶπεν· „ἀπόφασις καὶ λόγος Κυρίου ἔγινεν εἰς ἐσᾶς διὰ νὰ στραφῆτε, καὶ διὰ μὲν τὴν ἐλεημοσύνην σας εὐσπλαγχνίσθηκα σας καὶ ἔστρεψά σας ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου, καὶ διὰ τὴν πορνείαν ὁποῦ δὲν τὴν ἀφήσετε ἕως εἰς τὴν ὑστερινήν σας ἀναπνοήν, δὲν θέλω σᾶς ἐμβάσει εἰς τὴν πόλιν Μου, καὶ δὲν θέλετε ἰδῇ τὴν βασιλείαν Μου" [1]). καὶ ἐδόθη λόγος εἰς τοὺς ἀγγέλους τῆς δύσεως, καὶ ὥρισε τους νὰ τοὺς πάρουν νὰ τοὺς δώσουν ἕνα τόπον καλὸν διὰ νὰ κατοικήσουν εἰς αὐτόν, πλὴν νὰ εἶναι ὑστερημένοι ἀπὸ εἴ τι τοὺς κάμνει χρεία. καὶ ἐτοῦτοι ἐδιάβησαν τέτοιας λογῆς. καὶ ἡ δοξασμένη ἐκείνη βασίλισσα ἐστράφηκεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἦλθε, καὶ ἐδιάβη μὲ πολλὴν τιμήν.

περὶ νηπίων χρόνων δύο καὶ τριῶν. καὶ διεχώρισεν ἀκόμη ὁ Κύριος ἄλλην συναγωγήν, ἡ ὁποία ἐσταμάτησαν ἐμπρός του τετυφλωμένη, πλὴν ὁδηγουμένη ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐδιάβηκεν, εἰς τὴν ὁποίαν οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν δὲν ἦτον, καὶ τὰ πρόσωπά τους ἦτον ὡσεὶ χνοῦς. καὶ οὔτε ἐντρέποντο οὔτε ἐδοξάζοντο, καὶ τὰ ἐνδύματά τους ἦσαν πτωχικά. καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάριά τους ὁμοίως, καὶ εἰς ἐτοῦτα ὅλα δὲν ἐντρέποντο. καὶ ὁ Κύριος δὲν τοὺς ὠργίσθη, ὅμως αἱ ἁμαρτίαι τους ἦσαν εἰς αὐτούς. καὶ ὥρισεν ὁ Κύριος νὰ τοὺς δώσουν ἀνάπαυσιν ὀλίγης ἀναπαύσεως, πλὴν ὁ τόπος ἐκεῖνος τῆς ἀνα-

[1]) На полѣ замѣтка: ὅρα θεϊκὴν δικαιοκρίσιαν καὶ φρίξον, ἄνθρωπε.

παύσεως δὲν ἦτον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, οὐδὲ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀλλὰ εἰς τόπον τῆς ἀνατολῆς εἰς τὸν ὁποῖον τοὺς ἔβαλε, διατὶ ἐφώναξαν εἰς τὴν Κύριον καὶ εἶπον· „Κύριε, ἐνθυμήσου μας, διατὶ χριστιανῶν τέκνα ἐγενήκαμεν καὶ δὲν μᾶς ἄφησεν ὁ αἱφνίδος θάνατος νὰ δεχθοῦμεν τὴν σφραγίδα Σου διατὶ ἂν τύχῃ καὶ ἠθέλαμεν δεχθῇ τὴν σφραγίδα Σου, καὶ ἠθέλαμεν ζήσει εἰς τὸν κόσμον, ἠθέλαμεν γενῇ νὰ Σοῦ ἀρέσωμεν, καὶ ἠθέλαμεν ἔμβῃ εἰς τὴν βασιλείαν Σου“ καὶ ἐτοῦτα ἔγιναν καὶ εἰς ἐτούτην τὴν συναγωγήν. τὰ ὁποῖα ἦσαν παιδία χριστιανῶν, καὶ ἐσήκωσέ τους Κύριος ὁ Θεὸς εἰς αὐτὴν ἡλικίαν, ὡσὰν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους

περὶ Ἀρείου καὶ τῆς μερίδος αὐτοῦ. ἀκόμη ἐχώρισεν ὁ Κύριος καὶ ἄλλην συναγωγήν, καὶ αὐτὴ εἶχε τὴν μορφὴν του διαβόλου καὶ αἱ καρδίαι τους βεβαμμέναι ἀπὸ τὴν βρώμαν, καὶ τὰ πρόσωπά τους σταυρωμένα, καὶ εὔγαζαν ὡσὰν καπνὸν τιαφίου, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ἐπάνω ἀλήθωρα, καὶ κάτω ἔτρεχαν μελανὴν ὕλην, καὶ εἰς τὰ αὐτία τους ἦσαν ὀφίδια κρεμασμένα, καὶ ἐπετοῦσαν καὶ τοὺς ἐδάγκαναν. καὶ ἀπὸ τὸ στόμα τους εὔγαιναν σκώληκες σκοτεινοί, καὶ ἔγεμαν φαρμάκι, καὶ τὰ ποδάριά τους ἦσαν σάπια, τὰ ὁποῖα τὰ ἔτρωγαν μυῖαις κακαῖς. καὶ ἐτοῦτοι ὅλοι ἦτον κατηραμένοι. καὶ ἐτοῦτα ὅλα δὲν ἦτον αἰσθητά, ἀλλὰ νοητά καὶ ὁ Κύριος τοὺς ὠργίσθηκε πολλά, διατὶ ὅλοι ἦσαν βρωμισμένοι. καὶ δὲν ὠργίσθη τόσον πολλά, ὅσον ὠργίσθη ἐκεῖνον ὁποῦ τοὺς ἐφέλασε, τὸν ὁποῖον τὸν ἐγύρευσε, καὶ ἦλθε παρευθύς, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν „δὲν εἶμαι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός, ὁ συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος Λόγος τῷ Θεῷ καὶ Πατρί; πῶς ἐσὺ τὴν ἐδικήν μου θεότητα τὴν ἐκατήφερες εἰς κτίσμα; καὶ αὐτοὺς τοὺς ταλαιπώρους τοὺς ἐπαρέδωκας εἰς θάνατον; τὸ λοιπὸν, τρισκατάρατε, ἐτούτην τὴν ὥραν νὰ Μου παραδώσῃς τὰς ψυχὰς αὐτῶν“. καὶ ὡσὰν ἐφοβέριζεν ἔτσι, ἄναψεν ἡ μανία του ἐπὶ τὸν συχαντὸν ἐκεῖνον γελαστήν, καὶ νεῦσας τοῖς ἀγγέλους τοῦ πυρός, ἥρπασαν τὸν τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομον καὶ ἔβαλαν του καὶ εἰς τὸν τράχηλόν του ἕνα τροχὸν σιδηρένιον πολλὰ βαρύν, καὶ ἦφεραν καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὸ κατώτατον χάος τῆς ἀβύσσου, ὁποῦ εἶναι ὁ πατὴρ αὐτοῦ διάβολος, δεδεμένος μυρίαις κολάσεσι μετὰ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, διὰ νὰ τιμωρῆται ὁ κατάρατος ταῖς κολάσεσι μαζὶ μὲ τὸν πιστὸν αὐτοῦ Ἰούδαν, ὁποῦ εἶναι τὸ πῦρ αἰώνιον τὸ φρικτὸν καὶ κατατιτρώσκουσι τὸν διάβολον μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἀθάνατα. καὶ ἡ φωτία ἡ κακὴ καίουσα χωριστὰ κάθε ἕνα καὶ μύριαι μυριάδες τιμωρίαι κακαὶ κολάζουσι κακῶς τὸν δράκοντα τὸν στραβόν. τὸ λοιπὸν ἐκεῖ ἀκόντισαν καὶ τὸν σκοτεινὸν Ἄρειον, ὁ ὁποῖος ἀπόρησε δυνατά διατὶ ἔτσι μοῦ εἶπεν

ἐκεῖνος ὁ ὁδηγός μου ὁποῦ ἦτον μαζὶ μὲ ἐμένα, ὁμοίως λέγω καὶ τὴν ἐξακολουθήσασαν πονηρὰν συναγωγήν, ἔστωντας ὁποῦ τὴν ἐκατάσπασαν οἱ ἄγγελοι μὲ γληγορότητα, δέρνοντάς τους μὲ ραβδία πύρινα, τοὺς ἔρριψαν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

περὶ Μακεδονίου καὶ τῆς συντροφίας αὐτοῦ. ἀκόμη ἐχώρισεν ἕνα μερτικὸν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ζυγαρίας ὄχι τόσον πολύ, καὶ αὐτοὶ ἦλθαν καὶ ἐσταμάτησαν ὅλοι ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόσωπον Κυρίου του Θεοῦ τετραχηλισμένοι, καὶ εὔγαινεν ἀπὸ τὸ στόμα τους πολὺς βρῶμος, καὶ τὰ πρόσωπά τους ἦσαν ἀπηγριωμένα ὁμοίως καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ἐξαγριωμένα, καὶ εἰς τοὺς τραχήλους τους ἦσαν δρά- κοντες τριδιπλωμένοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον γλῶσσαν μακρὰν ὡσὰν τοῦ φιδίου χύνουσα φωτίαν κακήν, ἡ ὁποία ἐδιάβαινεν ἕως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ πάλιν ἐκατάβαινε καὶ ἐδιάβαινεν ἄχρι τῶν καταχθονίων. καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους ἦτον σκότος πολὺ εἰς τοὺς ὁποίους εἶδεν ὁ Κύριος καὶ συγχαθεὶς τὴν ἀκαθαρσίαν τους. ἐγύρευσεν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπλάνησεν ἐκεῖνον τὸν ἀδιάντροπον λαὸν καὶ τοὺς ἔβαλεν εἰς ἐκείνην τὴν βλασφημίαν. ὁ ὁποῖος παρευθὺς κατὰ τὸν λόγον ἦλθε καὶ ἐσταμάτησεν ἐμπρός. καὶ ἐτοῦτος ἦτον ὅλος βαρυκάρδιος, καὶ εἰς ὅλον του τὸ κορμὶ ἦτον φαρμάκι χυμένον. καὶ εἶπεν ὁ Κύριος· „ἂς σιωπήσω Ἐγὼ καὶ ἂς λαλήσῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμά Μου, τὸ ὁμοούσιον καὶ συναΐδιον Ἐμοὶ καὶ τῷ Πατρί Μου, τὸ ἐξ Αὐτοῦ ἐκπορευόμενον καὶ ἐν Ἐμοὶ ἀναπαυόμενον τὸν Κύριον καὶ Θεόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβλασφήμησας, καὶ θέλεις τὸ ἰδῇ ὅτι εἶναι Θεός, καὶ θέλεις ἐντροπιασθῇ ἀπ' Αὐτοῦ". καὶ ἐλάλησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπαναπαυόμενον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. καὶ εὐθέως ὕμνησαν οἱ ἄγγελοι τὸν συνήθη ὕμνον αὐτοῖς· „ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ". καὶ ἔστωντας νὰ καταλάβῃ ὁ ἀθεώτατος Μακεδόνιος, ἐντροπιάσθη μαζὶ μὲ τὴν συντροφίαν του. διατὶ ἐγνώρισεν ἀληθινά, ὅτι Θεὸς ἀψευδὴς εἶναι ὁ Παράκλητος. καὶ ἔστωντας ὁποῦ ὥρισε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἰδοὺ πύρινοι ἄγγελοι τὸν ἐπῆραν καὶ τὸν ἔδειραν μὲ ράβδους πυρίνους, καὶ τὸν ἔπεμψαν εἰς τὴν ἄβυσσον, ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον ὁ σατανᾶς μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ καὶ ἐκείνους τοὺς συγχαμένους ὁποῦ ἦσαν μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἔρριψαν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

περὶ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. καὶ πάλιν ὥρισε Κύριος ὁ Θεός, καὶ ἐχώρισε καὶ ἄλλο μάζωμα, καὶ αὐτὸ ἦτον ὀλίγον πολλά, καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κριτοῦ. καὶ εἶδε Κύριος, καὶ ἦσαν πονηροὶ καὶ τὸ μισόν τους πρόσωπόν ἦτον σκοτεινὸν ὡσὰν τοῦ διαβόλου, καὶ ἄλλο μισόν κοπρισμένον, καὶ τὸ στόμα τους ἦτον

γεμάτον καπνὸν τιαφίου, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους βλέποντες κακά, καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάριά τους ἦσαν γεμάτα κόπους καὶ πόνους ματαίους καὶ εὐκαίρους. καὶ ἔστωντας ὁποῦ τοὺς ἐσυγχάθησαν τούτους, ὥρισε νὰ φέρουν ἐμπρὸς εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐκεῖνον ὁποῦ τοὺς ἐγέλασεν. ὁ ὁποῖος ἦλθεν ὀγλήγωρα καὶ λέγει του· „ποῦ εἶναι τὰ δύο πρόσωπα θηρίον χαλαστικὸν τὰ ὁποῖα ἔβλεπες εἰς Ἐμένα, εἰς τὰ ὁποῖα δύο πρόσωπα ἐπλάνησες καὶ ἐτοῦτον τὸν λαὸν καὶ τὸν εὔγαλες ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ τὸν χαλάσῃς. τὸ λοιπὸν ποῦ εἶναι οἱ δύο υἱοί, τοὺς ὁποίους ἐδογμάτισας ἀπρεπῶς τοῖς ματαίοις ἐτούτοις. δὲν εἶμαι Ἐγὼ εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ τοῦ Πατρός Μου; δὲν εἶμαι ἐγὼ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐν δύο φύσεσιν, ἐν δύο οὐσίαις, ἐν δύο θελήμασιν, καὶ γνωριζόμενος μιᾷ τῇ ὑποστάσει, τὸ λοιπόν, μιαρώτατε, πόθεν καθιστόρησας εἰς Ἐμένα δύο πρόσωπα," καὶ ἀπεκάλυψε τῷ Νεστορίῳ τὸν ἑαυτόν του, καὶ κατενόησε καὶ ἐγνώρισεν, ὅτι τὰ διδάγματά του χαλασμὸς ἦτον καὶ ἐπειδὴ τὴν Θεοτόκον ὁ πεπλανημένος, ἀκόμη ζῶσαν, δὲν τὴν ὠνόμαζε κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον, τὴν ἐπαρακάλεσεν ὁ Κύριος νὰ ἔλθῃ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἐξέβηκεν ἀπὸ τὴν πόρταν τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως, καὶ πολὺ πλῆθος ἦσαν ὁποῦ τὴν ἀκολουθοῦσαν μὲ εὐταξίαν καὶ εὐλάβειαν καὶ αὐτὴ ἐσταμάτησε καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπόν της ὡσὰν τὸν ἥλιον, καὶ τὰ ροῦχά της ὡσὰν τὴν ἀστραπήν, καὶ δὲν ἠμπόρεσε τινὰς νὰ καταλάβῃ τὴν εὐμορφίαν της, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐσταμάτησε σιμὰ εἰς τὸν Βασιλέα καὶ Θεὸν ἐν δόξῃ καὶ τιμῇ, ἔβλεψε τὴν δόξαν της ὁ Νεστόριος καὶ ἔφριττε καὶ ἐθαύμαζε πολλὰ καὶ δὲν ἤξευρε ποῖα ἦτον ἡ Βασίλισσα ὁποῦ ἔφθασε καὶ ἦλθε, καὶ ὥρισεν ὁ Κύριος τοὺς ἀγγέλους νὰ δοξάσουν τὴν Μητέρα του. καὶ οἱ ἄγγελοι ἐδόξαζον αὐτὴν κατὰ τὴν συνήθειάν τους τὸ ὁποῖον ὡσὰν τὸ ἐγνώρισεν ὁ Νεστόριος, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ Μαρία ὁποῦ ἐγέννησε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ὅλαι αἱ δύναμεις τῶν οὐρανῶν μιᾷ φωνῇ τὸν Θεὸν ἐξεφώνησαν, φόβος καὶ τρόμος τὸν ἐπίασε. καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἐπαράδωσε τοῖς βασανισταῖς ἀγγέλοις, καὶ οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι ἔδειραν τον χωρὶς ἐλεημοσύνην, καὶ τὸν ἐγκρήμνισαν εἰς τὸν λάκκον τῆς ἀβύσσου, ἐκεῖ ὁποῦ ἔβαλαν καὶ τοὺς συμμαθητάς του τὸν Ἄρειον, καὶ τὸν Μακεδόνιον, καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἦσαν μαζὶ μὲ ἐκείνους εἰς τὴν βλασφημίαν ἐκείνην, καὶ γλήγωρα τοὺς ἐμοίρασαν εἰς τὴν κόλασιν. καὶ ἔκραζον μετὰ φόβου· „ἐλεήσατέ μας, ἐλεήσατέ μας", καὶ δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ. καὶ ἡ ἁγία λέγω Βασίλισσα καὶ Θεοτόκος ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πόλιν, καὶ ὅλοι οἱ ἄγγελοι καὶ θαυμαστοὶ τοῦ Κυρίου, τὴν ἐδόξαζον μὲ φωναῖς αἰνέσεως.

περὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχέως καὶ διεχώρισεν ἀκόμη ὁ Κύριος ἕνα μερτικὸν ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ ἦλθαν καὶ ἐσταμάτησαν ἐμπρός του, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι, καὶ ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε νόησιν καὶ ὀμμάτια εἰς τὰς καρδίας μας. καὶ ἐβλέπαμεν τα ἐκεῖνα, ὄχι ὅτι πῶς ἐγίνησαν, ἀλλὰ πῶς μέλλει νὰ γένουν, καὶ ἐγὼ δὲν τὰ ἔκρυψα ἀπὸ ἐσᾶς, ἠγαπημένοι μου, ἤγουν τὸ τάλαντον ὁποῦ μοι ἔδωκεν ὁ Κύριος, σᾶς τὸ ἐχάρισα ὡς φίλους ἠγαπημένους καὶ αὐθέντας μου διότι ὅσοι ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὁμοουσίου Τριάδος, τὸ βάπτισμα ἐκεῖνο τὸ ἐμόλυναν μὲ ἁμαρτίας, τῶν ὁποίων ἐγὼ εἶμαι ἐλεεινότερος καὶ ἀθλιώτερος ἀπὸ ὅλους, καὶ παρακαλῶ ἂς μὴν γογγύσῃ τινὰς εἰς ἐμένα λέγοντας, ὅτι τάχα νὰ εἶναι τινὰς εἰς τὰς ἡμέρας ἐτούτας, ὁποῦ νὰ δυνηθῇ νὰ δεχθῇ τοιαῦτα μυστήρια. ὅμως, ἠγαπημένοι μου, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν μὲ ἐκαταξίωσε διὰ λόγου μου νὰ τὰ ἰδῶ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐδικήν σας ὠφέλειαν, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμελής. πλὴν ἀπὸ ἐδῶ νὰ ἰδῆτε νὰ σπουδάσετε εἰς τὸ καλόν, καὶ μάλιστα διὰ νὰ μάθετε πόσην παρρησίαν εἶχεν εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος, διατὶ μὲ ταῖς πρεσβείαις ἐκείνου μοῦ ἐχάρισεν ὁ Κύριος νὰ τὰ ἰδῶ ἐτοῦτα ὅλα. τὸ λοιπὸν ἔχετε τὸν νοῦν σας εἰς ἐτοῦτα ὁποῦ σᾶς λέγω. καὶ ὡσὰν ἐσταμάτησεν ἡ συναγωγὴ ἐκείνη τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου καὶ τὴν εἴδαμεν ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἤτον μαζὶ μὲ ἐμένα, ὀλίγον. ὀλίγον μοῦ τὰ ἐφανέρωνε, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῶν προσώπων ὅλων ἐκείνων ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐκείνην ἤτον ἐντροπιασμένη πολλά, καὶ εἰς τὰ χέριά τους καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους εἶχαν σφραγίδα. οἱ ὁποῖοι ἐφανέρωναν ποῖοι ἤτον διὰ γελασμὸν καὶ χαλασμόν τους. τοὺς ὁποίους ἔστωντας νὰ τοὺς ἰδῇ ὁ Κύριος ἐβαρέθη τους πολλὰ καὶ ὥρισε νὰ σταθῇ ἐμπρός του ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγέλασε τὴν ταλαίπωρον ἐκείνην συναγωγήν. καὶ ἰδοὺ ἦλθον δύο ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὰ πρόσωπά τους μελανὰ καὶ ἄγρια ὡσὰν τοῦ διαβόλου. καὶ ἐσταμάτησάν τους κατὰ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, καὶ εἶπέ τους μετὰ ὀργῆς „ὦ καταραμένοι, ποῖος σᾶς ἐδίδαξεν ἔτσι; ὅτι ἡ ἐδική μου θεότης καὶ ἀνθρωπότης ἔχουσι μίαν φύσιν; εἰς τὴν ὁποίαν ἐπλανέσατε καὶ τὴν δικαίαν ταύτην συναγωγήν; καὶ δὲν εἶμαι Ἐγὼ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος; δὲν εἶμαι ἕνας Κύριος ἐν δύο φύσεσι; πῶς ἀποκοτήσατε ἐσεῖς καινοτομῆσαι τὰς φύσεις μου, ἐπάρετέ τους, καὶ δέσετε τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάριά τους, καὶ ἂς τελειωθοῦν καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ ὅμοια ἐκείνων ὁποῦ ἔκαμαν ὡσὰν αὐτούς“ καὶ γλήγωρα τοὺς ἐπίασαν οἱ ἐξεταστὰι τοῦ πυρὸς καὶ δέρνοντές τους κακὰ τοὺς ἐκατακρήμνισαν εἰς τὸν τόπον, ὁποῦ ἔβαλαν τὸν συχαντὸν Ἄρειον καὶ τοὺς

λοιποὺς αἱρεσιάρχας. καὶ ἡ συνοδία του ἐδιαμοιράσθη εἰς τὸ βράσιμον τοῦ χαλεπωτάτου ἐκείνου πυρός, καὶ ἐτοῦτα ἔστωντας νὰ γένουν ἔτσι, ἐπροσκάλεσεν ἀκόμη ἕνα μερτικόν.

περὶ Ὠριγένους, Διδύμου καὶ Εὐαγρίου. καὶ πάλιν διεχώρισεν ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν ζερβὴν μερέαν ἄλλην συναγωγήν, καὶ ἐσταμάτησεν κατὰ πρόσωπον Αὐτοῦ. οἱ ὁποῖοι ἦτον καταπατηταὶ ἄνθρωποι, κακοὶ πλάνοι, καὶ μαθηταὶ τοῦ ἀρχεκάκου διαβόλου. καὶ τὴν ἀτυχίαν του τὴν εἶχαν διπλωμένην εἰς τὰ πλευρά τους. καὶ τὰ πρόσωπά τους ἦσαν μαῦρα. καὶ τὰ ὀμμάτιά τους ἦσαν ἀλήθωρα. καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάριά τους βαμμένοι φαρμάκι κακόν ἀπὸ τὴν βάψιν τοῦ σατανᾶ, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐνδεδυμένοι ροῦχα σκοτεινά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐτινάσσετο ἀχνὸς στάκτης, καὶ ἐτοῦτο ἦτον κακὸν εἰς αὐτούς, διατὶ πολλὴν κακοριζικίαν ἐβαστοῦσαν οἱ τσλαίπωροι. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ὁ Κύριος μετὰ ὀργῆς ἐθυμώθη εἰς αὐτοὺς πολλά, διότι ἐρήμωσαν πολλὰ τὰ ἐδικά τους πρόσωπα καὶ τὰ σκηνώματα. ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἕνας ἦτον ἡ αἰτία νὰ χαλασθοῦν οἱ ἄλλοι. πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπεν ὁ Κύριος· „ὦ ἄθλιε, διατὶ εἰς τὴν ἀρχὴν περιπατῶν τὴν στράταν μου καλὰ πῶς ἀπεστράφης ἀπ' αὐτῆς καὶ ἐχάλασθης; στράφου καὶ ἰδὲ πόσας ψυχὰς ἐξεκώλυσας ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα μετὰ κακοδίδακτά σου λόγια;“ καὶ παρευθὺς ἀπεφάσισε δι' αὐτὸν ὁ Κύριος εἰπὼν πρὸς τοὺς ἀγγέλους· „ἐπάρατε τὸν γελαστὴν Ὠριγένην μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁποῦ ἐφρονοῦσαν ὅμοία του, καὶ ρίψετέ τον εἰς τὸ κακὸν σκοτίδι τοῦ σατανᾶ“. καὶ αὐτοὶ ὁποῦ εἶναι μαζὶ μὲ αὐτοὺς γλήγωρα ἂς πεμφθοῦν εἰς τὰ σκωλήκια, τὸ ὁποῖον τὸ ἔκαμαν, καὶ πολὺ κλαύσιμον ἦτον εἰς τὸ μέσον τους, καὶ ἐκατηρῶντο ἐκείνου ὁποῦ ἦτον ἡ αἰτία διὰ νὰ χαλασθοῦν ἐτοῦτοι. καὶ ἐκατηρῶντο τὸν ἑαυτόν τους, διατὶ ἠκροάσθησαν τῶν διδαχῶν αὐτοῦ. καὶ ἀπέλαβον καὶ ἐτοῦτοι κατὰ τὰ ἔργα τους χωρὶς καμμίαν ἐλεημοσύνην, διατὶ δὲν ἦτον τινὰς ὁποῦ νὰ τοὺς ἐλεήσῃ, ὅτι ἡμέρα κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως ἦτον.

περὶ τῶν μονοθελητῶν. καὶ πάλιν διεχώρισεν ὁ Κύριος ἄλλην συναγωγὴν ἁμαρτωλῶν, διὰ νὰ τοὺς ἀποδώσῃ κατὰ τὰ ἔργα τους. οἱ ὁποῖοι ἐσταμάτησαν ἐμπρός του, καὶ ἐφοροῦσαν ροῦχα ρυπαρά, καὶ τὰ πρόσωπά τους ἦσαν χαλασμένα ὡσὰν κονιορτὸν ἀνθράκων. καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ ποδάριά τους ἦσαν μαγαρισμένα, καὶ εἰς τὰ ὀμμάτιά τους ἦτον σκότος. καὶ αὐτοὶ ὅλοι ἦσαν πολλὰ ἁμαρτωλοί. καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἐπλάνησαν ἦσαν πέντε. πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Κύριος· „δὲν ἐπαιδεύθητε νὰ μὴν δογματίζετε ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν πρέπει; δὲν ἐμάθετε δύο φύσεις καὶ δύο οὐσίας; καὶ πῶς κάθε μία φύσις τὸ ἐδικόν της θέλημα ἔχει; καὶ κάθε μία οὐσία τὴν ἐδικήν της

ἐνέργειαν; δὲν ἐγνωρίσετε πόσην διαφορὰν ἔχει ἡ θεότης ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα; πῶς ἀποκοτήσετε καὶ ἐδογματίσετε εἰς τὴν θεότητά μου ἕνα θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, καὶ ἐσπουδάσετε καὶ ἀκοντίσετε καὶ ἄλλους εἰς τὴν ἐδικήν σας ἀπώλειαν;" καὶ ἐμβλέψας εἰς τοὺς βασανιστὰς ἀγγέλους λέγει „ἐπάρατέ τους ὅλους καὶ δέρνοντές τους χωρὶς καμμίαν ἐλεημοσύνην βάλλετέ τους εἰς βάσανα. εἰς τὰ ὁποῖα βάσανα ἐβάλθη καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν. καὶ τὸ πρόσκαιρον αὐτὸ μάζωμα στρυμώξετέ τους εἰς τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων". τῶν ὁποίων οἱ πρῶτοι ἦσαν Σέργιος, Πύρρος. Μακεδόνιος, Κύριος καὶ Μακάριος, καὶ ἐτοῦτοι ἐπῆραν τοὺς πόνους τῶν καρπῶν αὐτῶν.

περὶ ἰακωβιτῶν, εἰκονομάχων καὶ σεβηριανῶν. μετὰ ταῦτα ἦλθεν ἄλλο μάζωμα συγχαμένον. οἱ ὁποῖοι ἔστωντας νὰ ἔλθουν, εἴδαμέν τους καὶ ἦτον ἡ ὅρασίς των ὡσὰν εἰδώλων ἀψύχων ὁποῦ στέκουν εἰς τὰ ἱπποδρόμια, καὶ τὰ ὀμμάτιά τους κλειομένα μὲ στουπεῖα μαῦρα, καὶ εἰς τὰ χέρια καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους ἦσαν ὀφίδια φαρμακερὰ τριδιπλωμένα. καὶ ἐτοῦτοι ἐδάκωναν ἕνας τὸν ἄλλον ὡσὰν σκύλοι, καὶ ἦσαν ἰακωβῖται, σεβηριανοὶ καὶ εἰκονομάχοι. εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιβλέψας ὁ Κύριος καὶ δίκαιος Κριτὴς εἶδέ τους καὶ ἦσαν πολλὰ ἁμαρτωλοί, καὶ ἀκόμη μῖσος πολὺ ἦτον εἰς αὐτούς, βλέποντες τὸν γλυκὸν χαρακτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀχράντου Αὐτοῦ Μητρὸς καὶ ὅλων τῶν ἁγίων, διὰ τοῦτο ἔλεγαν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον· „δὲν εἶναι ἐτοῦτο ὁποῦ ἐβλέπαμεν ἡμεῖς τὸν χαρακτῆρα καὶ συγχαινόμεσθεν;" καὶ καμπόσοι ἀπὸ αὐτοὺς ἔλεγαν· „τάχα ἐτοῦτο κακὰ τὸ ἐκάμαμεν," καὶ ἄλλοι ἔλεγαν „μάλιστα καλὰ ἐκάμαμεν, διατὶ κατὰ φαντασίαν ἔγινεν ἄνθρωπος καὶ ὄχι ἀληθινά, διατὶ πῶς ἤθελεν ἱστορήσῃ τινὰς φάντασμα καλὰ καὶ ἂν ἤθελε θελήσῃ;" οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀφθαρτοδοκῆται,—τέτοιας λογῆς ἐκαλεῖτο ἡ μαγαρισμένη αὐτῶν αἵρεσις καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔλεγον· „ἡμεῖς Αὐτὸν τὸν ἀγαπούσαμεν καὶ εἰς Αὐτὸν ἐπιστεύσαμεν καὶ τὴν εἰκόνα του τὴν ὑβρίζαμεν. τί χρεία θέλει ἔχῃ Αὐτὸς πῶς δὲν ἐτιμούσαμεν τὴν εἰκόνα του," καὶ ἄλλοι πάλιν ἔλεγον· „καλὰ καὶ τὸν ἀγαπούσαμεν, πρέπον ἦτον νὰ τιμῶμεν καὶ τὴν εἰκόνα του." καὶ πάλιν ἄλλοι ἔλεγον „μίαν εἰκόνα ἄψυχον ὁποῦ νὰ μὴν ὁμιλῇ, δὲν εἶναι πρέπον οὔτε νὰ τὴν προσκυνᾷ." ἄλλοι ἔλεγαν· „μεγάλως ἐσφάλαμεν, διατὶ ἔπρεπε νά πιστεύωμεν εἰς Αὐτόν, πῶς εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κάθεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός καὶ πρέπον ἦτον καὶ τὴν εἰκόνα του νὰ τὴν τιμῶμεν καὶ νὰ τὴν προσκυνοῦμεν, ὄχι ὡσὰν Θεόν ζωντανόν, ἀλλὰ ὡσὰν ἴσκιον τῆς ἀνθρωπότητος Αὐτοῦ". ἄλλοι ἔλεγαν „πολλαῖς φοραῖς ἦτον κάποιος ἄνθρωπος δίκαιος εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον καὶ εἶχε φίλον ἄνθρωπον ἁμαρ-

τωλόν, τὸ λοιπὸν ὁπόταν ἤθελαν συναπαντηθῇ εἰς τὴν στράταν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, δὲν ἐπροσκυνοῦσεν ὁ δίκαιος τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ πάλιν ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον; ποῖον τάχα μολυσμὸν ἔπερνεν ὁ δίκαιος ἀπὸ τὸν ἁμαρτωλόν, βέβαια οὐδένα. τὸ λοιπὸν ἔτσι καὶ ἡμεῖς πρέπον ἦτον νὰ προσκυνοῦμεν καὶ νὰ σεβώμεσθεν τὴν εἰκόνα Αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος. καὶ δὲν ἤθελε γένῃ εἰς ἡμᾶς οὐδεὶς μολυσμός." καὶ ὡσὰν ὡμιλοῦσαν ἔτσι, ἐφώναξαν πρὸς τὸν Κύριον λέγοντες· „Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι ἡμεῖς εἰς Ἐσένα ἐπιστεύσαμεν καὶ ἕνα μοναχὰ ἐσφάλαμεν, ὁποῦ ἐσυγχαινόμεσθεν τὴν εἰκόνα Σου τὴν ἄχραντον." καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτούς· „ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ἀγαπᾷ τὸν αὐθέντην του καὶ τὸ ροῦχόν του νὰ τὸ σχίζῃ; ἢ ἂν τοῦ στείλῃ καμμίαν ἐπιστολὴν νὰ τὴν καταπατῇ; ποῖος σκλάβος βλέπων τὸ ὄνομα τοῦ αὐθεντός του γεγραμμένον καὶ ἀγαπῶντάς τον πολλὰ τὸ πτύει; καὶ πέρνωντας χῶμα βάλλει εἰς αὐτό; ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν μὲ ἠγάπησεν Ἐμένα, οὔτε τὸν χαρακτῆρά Μου πεφίληκεν, οὔτε τὴν μορφήν Μου ἠγάπησε ποτέ. ὁποῖος δὲν προσκυνᾷ τὴν εἰκόνα Μου, κἂν καὶ Μὲ ὀνομάζει χίλιαις φοραῖς Θεόν, ἐτοῦτος εἶναι συγχαμένος καὶ κατηραμένος. τὸ λοιπὸν σύρετε μακρὰν ἀπ' Ἐμοῦ ἐργάτες καὶ ρογάτορες τοῦ διαβόλου. ἢ ἐβάλετε εἰς τὸν νοῦν σας, ὅτι ἡ τιμία Μου εἰκὼν νεκρὰ εἶναι ὡσὰν τὰ ἐδικά σας εἴδωλα, καὶ ἡ ὁμοιότης τῶν ἁγίων Μου. δὲν ἀπέρχομαι Ἐγὼ ἀοράτως, ὁπόταν ἀπέρχωνται οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν εἰκόνα Μου; καὶ τῆς ἁγίας Μου Μητρὸς καὶ εἰς ὅλων τῶν ἁγίων Μου ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον; καὶ βλέπω τους, καὶ δίδω πάθε ἑνὸς τὰ ὠφέλιμα, πῶς ἐσεῖς τὰς τιμίας Μου εἰκόνας τὰς ἐκρίνατε διὰ τὰ εἴδωλα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, δὲν ἔχε μερτικὸν εἰς Ἐμένα" καὶ ὡσὰν τὰ εἶπεν ἐτοῦτα πρὸς αὐτούς, διανευθείς τοῖς ἀγγέλοις ὁποῦ ἔκαμναν τὴν ὑπηρεσίαν, τοὺς ἐπίασαν καὶ τοὺς ἐκατέτριβαν μὲ τὰ παλούκια, ὅμως τὰ κόκκαλά τους δὲν τὰ ἐτσάκιζαν, ἐπειδὴ κόκκαλον ἄφθαρτον δερνόμενον δὲν τσακίζεται. ὁμοίως καὶ ἡ σάρκα τοῦ ἀνθρώπου ἔστωντας νὰ γένῃ ἄφθαρτος δὲν χαλᾶται, μόνον στέκουσιν ὁλάκαιρα, καὶ δὲν ἔχουν ἄλλο μοναχὰ τοὺς πόνους ὁποῦ γροικοῦν. τοιούτης λογῆς εἶναι τὰ κορμία σῶα καὶ ὑγιῆ ὁποῦ ἀνασταίνονται τότε καὶ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν. τὸ λοιπὸν ἐτοῦτοι ἔστωντας νὰ δαρθοῦν ἀνελεημονήτως, ὕστερον ἔρριψάν τους εἰς τὴν φωτίαν τῆς φρικτῆς ἐκείνης θαλάσσης. εἰς τὴν ὁποίαν φωτίαν καιόμενοι, ἔλεγαν μετὰ πικρίας τὸ κρίμα, κρίμα. τὰ ὁποῖα βλέποντες ἔστεκαν μὲ πολὺν φόβον καὶ τρόμον, φοβούμενοι τὸν φρικτὸν θυμὸν τοῦ Παντοκράτορος, πῶς ἀπέδιδε κάθε ἑνὸς χωρὶς ἐλεημοσύνην κατὰ τὰ ἔργα του. τὸ λοιπὸν ἀπέλαβον καὶ ἐτοῦτοι τὴν ἀπόφασιν τῆς πονη-

ρίας των, μὲ τὸ νὰ μήν ἐπροσκύνησαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως αὐτοῦ τὸ ὁμοίωμα. τὸ ὁποῖον ὅποιος τὸ τιμᾷ, δὲν προσκυνεῖ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχον εἰκόνα, ἀλλὰ προσκυνεῖ ἐκεῖνον ὁποῦ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός. διατὶ δὲν τιμῶμεν τὰ ξύλα, ἀλλὰ τιμῶμεν τὴν μορφὴν ἐκείνην ὁποῦ τὴν ἀνατυπώνουν μὲ ταῖς βαφαῖς, εἰς τὴν ὁποίαν μορφὴν δὲν χάνω τὴν πίστιν μου, ὅτι εἶναι Θεός. διατὶ ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν ἀπάνω εἶναι, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ μία Θεότης, ἡ ὁμοούσιος καὶ ἀχώριστος, ἡ ἁπλὴ καὶ ἀόρατος ὁποῦ δὲν φαίνεται, καὶ ὁποῦ δὲν ἔχει εἶδος ἢ σχῆμα. ἡ ὁποία δὲν ζωγραφίζεται, μηδὲ σχηματίζεται, οὐδὲ ὁρίζει τὴν ποτὲ τινάς. διατὶ ἕνα πρᾶγμα, ὁποῦ νὰ μήν τὸ ἠξεύρῃ ποτὲ τινάς, πῶς ἤθελε τὸ ἱστορήσει ποτέ; τὸ λοιπὸν ἐγὼ δὲν ζωγραφίζω Θεότητα.—μὴ γένοιτο—διατὶ ἀόρατος εἶναι ἀλλὰ τὸν τύπον τῆς σαρκὸς ἱστορῶν, προσκυνῶ καὶ ὁπόταν ἴδω τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, παρευθὺς ἐνθυμοῦμαι τὰ τῆς σαρκὸς Αὐτοῦ διατὶ σηκώνοντας τὰ ὀμμάτιά μου βλέπω μέσα εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν καθήμενον εἰς τὴν δεξιὰν μερέαν τοῦ Πατρός. καὶ μὲ ποῖα ὀμμάτια λέγω ὅτι τὸν βλέπω, μὲ τὰ νοητά καὶ χαίρεται ἡ ψυχή μου ἐνθυμουμένη πῶς ἀνελήφθη μετὰ τῆς καθαρᾶς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος. τὴν ὁποίαν ἀνθρωπότητα τὴν ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν Θεοτόκον χωρὶς σπορά. καὶ ἐσήκωσε λέγω τὸν Ἑαυτόν του ἐκ τοῦ τάφου μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἄφθαρτον, ἀχάλαστον. καὶ ἐπειδὴ μὲ ἤφερεν εἰς ἐτοῦτο ἡ θεωρία τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ μοῦ καὶ γίνεται ἀφορμή, ὅτι πάντοτε νὰ τὸν ἐνθυμοῦμαι, διὰ τοῦτο ζωγραφίζοντάς την τὴν τιμῶ καὶ τὴν προσκυνῶ. καὶ ταῦτα ἂν εἶναι καὶ ἐπαρέβημεν τίποτες, ἀλλὰ διὰ τοὺς χριστιανοκατηγόρους ὁποῦ εἶναι τώρα καὶ εἰς τὸν ἐρχόμενον καιρόν, ἀλλὰ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον.

περὶ ἰουδαίων ὁποῦ ἦσαν ὕστερα ἀφ' οὗ ἐκατέβηκεν ὁ Χριστός. τὸ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ τοὺς ἀθέους εἰκονομάχους, ὡς καθὼς ἐπροείπαμεν, ὅτι ἐπῆραν τὰ σημάδια τῆς κακίας τους, ἤγουν τὴν κόλασιν, ὥρισεν ὁ Κύριος νὰ διαβῇ ἄλλη συναγωγή, ἤγουν μάζωμα, καὶ ἐτοῦτοι τόσον ἦτον πολλοί, ὅτι μέτρον δὲν εἶχαν. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ὡδήγα μοῦ τοὺς ἐφανέρωσε καὶ ἐτούτους. καὶ εἰς αὐτοὺς ἦτον μεγάλον σκοτίδι καὶ πικρόν, καὶ εἶχαν εἰς τὰ συγχαμένα τους πρόσωπα σκύλου κοπρίαν μὲ αἷμα ἐμπυασμένον. καὶ τὰ νοητὰ ὀμμάτια αὐτῶν ἦσαν τυφλὰ καὶ αἱ ἀκοαὶ αὐτῶν ἦσαν κωφαί. καὶ εἰς τὰ δάκτυλά τους ἐβαστοῦσαν κοπρίαν καὶ τὴν ἔφερναν εἰς τὴν μύτην τους ὡσὰν θυμίαμα διὰ νὰ ἀνασάνουν. καὶ τὰ χείλη τους ἔσταζαν ἔμπυα. καὶ ἡ γλῶσσα μέσα καὶ ὅλον τὸ στόμα ἦσαν σκοτεινά,

καὶ εἰς τὰ ποδάριά τους ἐβαστοῦσαν δερμάτια γαιδουρινά, ὁποῦ ἦσαν φαγωμένα ἀπὸ σκωλήκια, εἰς τὰ ὁποῖα ὅλα καὶ ἐκεῖνοι ἐθαύμαζαν. διατὶ ἔστωντας νὰ τοὺς φαίνεται, ὅτι ἦτον τίποτες κατὰ τὸν ἀπόστολον εὑρέθησαν εἰς παντελῆ πτωχείαν καὶ ἀτιμίαν, ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὴν εἰπῇ. καὶ ἐτοῦτοι καταλαμβάνοντες τὴν τοσαύτην τους κακοριζικίαν ἐλεεινῶς ἔκραζον καὶ διεσχίζοντο οἱ ταλαίπωροι, τρώγοντες τὰς σάρκας αὐτῶν. καὶ βλέποντες τὸν Κύριον καὶ Θεὸν τῶν χριστιανῶν, ὅτι Αὐτὸς ἦτον δίκαιος καὶ δυνατὸς καὶ κρίνων ἀποτόμως, ἐθαύμαζον καὶ ἔφριττον, διατὶ ἐγνώριζαν ἀληθῶς ἀπὸ ταῖς θείαις εἰκόναις τὴν μορφήν του, ὅτι αὐτός ἦτον καὶ ὄχι ἄλλος, τὸν ὁποῖον οἱ πατέρες τους τὸν ἐσταύρωσαν, καὶ ἔλεγαν· „κρίμα εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς τὸν γελασμὸν ὁποῦ ἐγελασθήκαμεν. ὦ τῆς ταλαιπωρίας ἡμῶν, ποῦ εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ νόμου, τὸν ὁποῖον μᾶς τὸν ἐπαράδωκεν ὁ Μωϋσῆς νὰ τὸν τιμῶμεν, ἰδοὺ τώρα ὁποῦ ἐπέσαμεν εἰς τὰ χέρια τοῦ ἐσταυρωμένου καὶ δὲν εἶναι τινὰς ὁποῦ νὰ μᾶς λυτρώσῃ". καὶ κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ἔλεγαν· „ἔτσι ἀφ' οὗ ἐσταυρώθη ἐτοῦτος πλέον κανένα καλὸν τὸ γένος μας δὲν εἶδε. διατὶ ποῖον κακὸν δὲν ἐπάθαμεν ἀπὸ τότε; δὲν ἐδιώχθημεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ; δὲν ἐξεπέσαμεν ἀπὸ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, δὲν ἠφανίσθη ἐκεῖνος ὁ θαυμαστὸς ναός; δὲν ἐσπαρθήκαμεν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ τώρα πρᾶγμα μᾶς ἐσυνέβη τὸ ὁποῖον παντελῶς δὲν τὸ ἠλπίζαμεν. ποῦ εἶναι ὁ νόμος μας; ποῦ εἶναι ἡ λατρεία; ποῦ εἶναι αἱ ἑορταί; ποῦ εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ εἶπε διὰ τοὺς πατέρας μας εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος μὲ στύλον πυρὸς καὶ νεφέλης·—Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος ἕνας εἶναι, καὶ χωρὶς ἐκεῖνον ἄλλος Θεὸς δὲν εἶναι; ἰδοὺ τώρα ἄλλος Θεός. καὶ ἐτοῦτα ἔλεγαν οἱ συγχαντεροὶ ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἤξευραν τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος." καὶ ἄλλοι ἔλεγον· „ποῦ εἶναι ὁ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ; ποῖος λοιπὸν τώρα ἀπὸ ἡμᾶς θέλει ἀντισταθῇ τοῦ ἐσταυρωμένου; δὲν εἶναι τινὰς τώρα ὁποῦ νὰ βοηθήσῃ. δὲν εἶναι τινὰς ὁποῦ νὰ μᾶς λυτρώσῃ." ἄλλοι ἔλεγον· „ἐλᾶτε νὰ κράξωμεν τὸν Θεὸν τοῦ νόμου, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶναι ἔρχεται καὶ θέλει μᾶς βοηθήσῃ." ἄλλοι ἔλεγαν· „μάλιστα εἰς ἐτοῦτον ἂς κλαύσωμεν καὶ ἂν τύχῃ νὰ εὐσπλαγχνισθῇ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ." καὶ ἄλλοι ἔλεγαν „πῶς ἤθελε μᾶς βοηθήσῃ ἐτοῦτος τὸν ὁποῖον ὅλην μας τὴν ζωὴν βλασφημοῦντες τὸν ἐπαροργίζαμεν; τοῦ ὁποίου τὸ εὐαγγέλιον ὅλον ἕνα τὸ ἐγελούσαμεν. τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα κἂν νὰ τὸ ἀκούσωμεν δὲν ἠθέλαμεν. πῶς τὸ λοιπὸν ἐτοῦτος θέλει μᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ ἀκούσῃ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ;" ἄλλοι ἔλεγαν· „ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τὸ εὕρῃ ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ πατέρες μας διατὶ ἐνομοθέτησαν, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὴν πίστιν μας ἄλλην πίστιν νὰ μὴν δεχθοῦμεν. ἂς τὸ

ἰδῇ ὁ Μωυσῆς ὁποῦ μᾶς ἔδωσε τὸν νόμον ὁλόγραφον, καὶ ὁ Ἀαρὼν ὁποῦ μᾶς ἐδίδαξε νὰ κάμωμεν ἱερωσύνην, καὶ ὁ Ἰησοῦς του Ναυῆ ὁ ὁποῖος μᾶς ἔβαλεν εἰς ὅρκον νὰ μὴν ἀποστρέψωμεν τὸ πρόσωπόν μας ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ Ἰσραήλ. καὶ θέλουν τὸ ἰδῇ οἱ προφῆται, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔδωκαν γραμμένα νὰ κάμνωμεν τὰ ἰουδαϊκὰ ὅλον ἕνα." ἄλλοι ἔλεγαν· „ἡμεῖς θέλομεν ἰδῇ ἐτούτην τὴν ὥραν, ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ μὲ τοὺς λοιποὺς πατέρας μας ἦσαν." τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ θαυμάζωνται ἔτσι ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, ὥρισεν ὁ Κύριος τὸν στρατηγὸν τῶν ἀγγέλων διὰ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος νὰ διαλεχθῇ μὲ αὐτούς. καὶ ἰδοὺ οἱ ἄγγελοι ἔλεγαν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ συναγωγῇ ἀγρίως· „ὦ λοὶ υἱοὶ Ἰσραήλ, τυφλοὶ καὶ κωφοί, δὲν ἦλθα Ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ σᾶς σώσω, δὲν σᾶς ἔδωκα πρὶν νὰ σταυρωθῶ τὴν νέαν διαθήκην, διατὶ δὲν τὴν ἐδέχθητε, διατὶ μὲ ἐφονεύσατε, γεννήματα τῶν σκορπίων, δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἐλέγετε, ὅτι ἐτοῦτος εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ; καὶ ἰδοὺ καὶ ἡ Μαρία ἡ Μητέρα του, δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἔκαμα τὸ νερὸν κρασὶ ἀνὰ μεσόν σας εἰς τὸν γάμον ὁποῦ ἔγινε ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἀνάστησα νεκροὺς καὶ τυφλοὺς ἔδωσα ὀμμάτια; καὶ ἄλλα πολλὰ σημεῖα ὁποῦ ἔκαμα; δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἐλέγετε, ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Βεελζεβοὺλ τοῦ ἄρχοντος τῶν δαιμόνων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια; καὶ δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἐδώκατε τὰ τριάκοντα ἀργύρια Ἰούδα τῷ προδότῃ διὰ νὰ μὲ παραδώσῃ εἰς τὰς ἀδίκους σας χεῖρας διὰ νὰ φονεύσετε; δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἤλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων καὶ φανῶν καὶ λαμπάδων, νὰ Μὲ πιάσετε νὰ Μὲ παραδώσετε τῶν ἐθνῶν νὰ Μὲ σκοτώσουν; δὲν μὲ ἐπήγετε ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον δεδεμένον, δὲν Μὲ ἐκλείσετε καὶ Ἐμένα ἐκεῖ εἰς τὸ κριτήριον; δὲν Μὲ ἐδώσετε σφονδυλαῖς, δὲν Μὲ ἐδείρετε, δὲν Μὲ ἐδέσετε; δὲν εἶμαι Ἐγὼ ὁποῦ ἐλέγετε τοῦ ἡγεμόνος Πιλάτου, ὅτι ἔπαρε σταύρωσέ τον, καὶ τὸ αἷμά του ἂς εἶναι εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ παιδία μας; δὲν Μὲ ἐσταυρώσετε ἐσεῖς καὶ πλέξαντες στέφανον ἀπὸ ἀκάνθια Μοῦ τὸν ἐβάλετε εἰς τὴν κεφαλήν Μου, δὲν εἶσθε ἐσεῖς ὁποῦ Μὲ ἐποτίσατε τὴν χολὴν καὶ τὸ ὀξύδιον; καὶ μὲ καλάμην τὴν κορυφήν Μου τὴν ἄχραντον δείραντες, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐνεμπαίζετε γελῶντες καὶ λέγοντες,— ἰδὲ ἄλλους ἀνθρώπους ἔσωσε καὶ τὸν ἑαυτόν του δὲν δύναται νὰ σώσῃ; δὲν Μὲ ἐκρεμάσετε ἐσεῖς ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἐμπήξετε καρφία εἰς τὰ χέριά Μου καὶ εἰς τὰ ποδάριά Μου; δὲν Μὲ ἐτρυπήσετε τὴν πλευράν Μου μὲ τὸ κοντάρι; δὲν Μὲ ἐκατέβασαν ἀπὸ τὸν

σταυρὸν καὶ Μὲ ἔθαψαν; δὲν ἐβάλετε εἰς τὸν τάφον Μου καὶ Μὲ ἐφύλαγαν, καὶ ἐβάλετε βούλαις καὶ κλειδωνίαις εἰς τὸ κλεῖσμα τοῦ τάφου; δὲν ἀναστήθηκα τριήμερος, λύσας τὰς σφραγίδας τοῦ τάφου, ἀλλὰ ἐσεῖς, ὦ σκορπίοι; γεννήματα ἐχιδνῶν καὶ τῶν φιδίων, ὡς καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Ἡσαΐας, ἐδώσετε ἄσπρα τῶν φυλάκων διὰ νὰ συκοφαντήσουν τὴν τριήμερόν Μου ἀνάστασιν; ἐτοῦτα ὅλα ὁποῦ εἶπα δὲν εἶναι ἔτσι; δὲν εἶσθε ἐσεῖς κατηραμένοι ὁποῦ Μου ἐκάμετε τὰ αὐτὰ κακά, καὶ ὁπόταν ἀναλήφθηκα εἰς τοὺς οὐρανούς, δὲν σᾶς ἀπέστειλα τοὺς μαθητάς Μου; καὶ ἔκαμναν σημεῖα καὶ τέρατα διὰ τοῦ ὀνόματός Μου; διὰ ποίαν αἰτίαν οὐδὲ ἐτούτων δὲν ἐπιστεύσατε; ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, καὶ μὲ μυρίους θανάτους τοὺς ἐφονεύετε; δὲν ἐκλείσετε τὸν Πέτρον εἰς τὴν φυλακήν; δὲν ἐσκοτώσατε τὸν Ἰάκωβον μὲ τὴν μάχαιραν; καὶ τὸν Νικάνωρα μαζὶ μὲ ταῖς δύω χυλιάδαις τοὺς ἀνθρώπους; δὲν ἐλιθοβολήσετε τὸν Στέφανον, δὲν ἐδείρετε μυρίαις φοραῖς τὸν Παῦλον; ἰδέτε ἀσεβεῖς ποῖος εἶμαι. δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Βασιλεύς τῶν οὐρανῶν; καὶ Κύριος καὶ Ἐξουσιαστὴς καὶ Δεσπότης, Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος," καὶ ὡσὰν τοὺς ἐλάλησε ταῦτα διὰ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, ἐγνώρισαν ἀληθινὰ οἱ ταλαίπωροι, ὅτι οὗτος εἶναι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος. διὰ τοῦτο ἐκόπτοντο καὶ πικρὸν κλαύσιμον ἀνέπεμπον οἱ ταλαίπωροι, στένοντες καὶ τρέμοντες, ὅτι ταῦτα τοὺς ἐσυνέβησαν. τὸ λοιπὸν κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς τέτοιας λογῆς ἀποκότησαν νὰ εἰποῦν πρὸς τὸν Κριτήν· „Κύριε, ἐνθυμήσου, ὅτι ὁ Πατήρ σου Σαβαὼθ Κύριος Παντοκράτωρ ἔδωκε τὸν νόμον τῶν πατέρων μας ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ διὰ Μωυσέως τοῦ προφήτου. καὶ ὅλοι οἱ προφῆται καὶ δίκαιοι τοῦτον φυλάξαντες ἐγίνησαν δεχόμενοι εἰς τὸ ὄνομά Σου. καὶ ἡμεῖς ἔστωντας ὁποῦ ἀκολουθούσαμεν εἰς τὸν σκοπὸν ἐτοῦτον δὲν εὐγήκαμεν ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ νόμου, ἔστωντας ὁποῦ δὲν ἠξεύραμεν καθάρια πῶς ἔπαυσεν αὐτὸς ὁ νόμος. διατὶ ἐκατηράσθησαν κάθε ἄνθρωπον, πρῶτον μὲν ὁ Μωϋσῆς εἰπών, ἐπικατάρατος νὰ εἶναι κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν στέκει εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὁμοίως καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ καὶ ἁπλῶς ὅλοι οἱ προφῆται. τὸ λοιπὸν ἡμεῖς τί εἴχαμεν νὰ κάμωμεν ὅπ ὦ ἐκεῖνοι ἐνομοθέτησαν, ὁποῦ νὰ μήν εὐγοῦμεν ἀπὸ τὸν νόμον; διὰ τούτην τὴν αἰτίαν, ὦ Δέσποτα, δὲν ἠθελήσαμεν νὰ ἐνωτισθοῦμεν τὸ εὐαγγέλιον Σου." καὶ προσέταξεν ὁ Κύριος ἀκόμη σαλπίσαι τὸν ἄγγελον. καὶ ἰδοὺ ἡ σάλπιγξ ἔκραζε λέγουσα· „δὲν σᾶς κρίνω διὰ τὴν ἀπιστίαν σας, ἀλλὰ διὰ τὴν ζωήν σας, διατὶ δὲν ηὗρα εἰς ἐσᾶς καμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας."

διάλεξις Μωυσέως πρὸς ἰουδαίους. καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ὁ Μωυ-

σῆς περιπατῶν εἰς τὰς πτέρυγας τοῦ ἀέρος, διὰ νὰ διαλεχθῇ μὲ αὐτούς. καὶ ἐσάλπισεν ἀκόμη ὁ ἄγγελος εἰπών „ἰδοὺ ἦλθεν ὁ Μωϋσῆς τὸν ὁποῖον ἐλέγετε πῶς εἶναι αἰτία νὰ μὴν μεταπέσετε ἀπὸ τὸν νόμον σας" καὶ εἶδεν ὅλη ἡ συναγωγὴ ἐκείνη τὸν Μωϋσῆν, ὁποῦ ἔστεκεν ὑπεράνω τῆς κορυφῆς αὐτῶν, λελαμπρυσμένον, καὶ ἀνέκραξαν μὲ κλαύσιμον πρὸς αὐτόν· „ὦ Μωϋσῆ, τοιαύτη εἶναι ἡ πίστις, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἑορταί, καὶ ὅλα τὰ νόμιμα εἰς τὰ ὁποῖα μᾶς ἐξέβαλες; σὺ, κύριε ἡμῶν δὲν εἶσαι ἐσὺ ὁποῦ ἔγραψες τὸν νόμον καὶ τὸν ἐπαράδωσες τῶν πατέρων μας; δὲν ἔβαλες ἐσὺ κατάραν εἰς ὅσους τὸν παραβοῦν, ὅτι ἐπικατάρατος νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν σταματήσῃ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, ἀλλὰ νὰ ἀλλάξῃ ὅλα τὰ γεγραμμένα καὶ προσέλθῃ ἄλλῳ Θεῷ ἔξω ἀπὸ τὸν Θεόν μας, ὁ ὁποῖος εἶναι Θεὸς θεῶν καὶ Κύριος. ὁ ὁποῖος μας ἐπέρασε τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν μὲ ἄβροχα ποδάρια, δὲν εἶναι αὐτὸς ὁποῦ μας ὥρισεν ὅλα ἐτοῦτα, καὶ κατὰ τὸν λόγον σου εἰς ἄλλον Θεὸν δὲν ἐπιστεύσαμεν. ποῦ εἶναι τώρα ἡ σωτηρία εἰς ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἐπροσκύνησαν εἰς ἄλλον Θεόν; δὲν εἶναι ἄλλος Θεὸς δυνατὸς καὶ φοβερὸς καὶ μέγας, Θεὸς ὁρίζων καὶ κρίνων καὶ ἀποδίδων κάθε ἑνὸς κατὰ τὰ ἔργα του; ἀπόδωσέ μας λόγον, ἰδοὺ τώρα ὁποῦ παραδιδόμεθα τῷ πυρὶ τῷ ἀτελευτήτῳ. καὶ δὲν εἶναι τινὰς ὁποῦ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ" καὶ κλαίοντες ἔτσι πικρά, ὁ Μωϋσῆς μὲ ταπεινὴν φωνὴν εἶπέ τους· „ἐσεῖς, ὁποῦ εἶσθε ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀναστραφέντες εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, διατὶ δὲν ἐπιστεύσατε τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ ὁποῦ ἦλθε ἀνάμεσόν σας, καὶ ἀπὸ τὰ θαύματα καὶ ἀπὸ τὰ σημεῖα ὁποῦ ἔκαμνε, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀναίσθητοι λίθοι ἤθελαν τὸν πιστεύσει." καὶ ἐκεῖνοι ἀποκριθέντες εἶπον· „διὰ νὰ μᾶς δώσῃς ἐσὺ τὸν νόμον καὶ νὰ μᾶς καταρασθῇς μὲ πικρίαν ψυχῆς, ὅπιος τὸν παραβῇ. διατὶ εἴδαμεν πῶς ὅσοι ἦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἕως εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐδικόν μας ὁποῦ ἐπαρέβησαν τὸν νόμον, πῶς ἐτιμωρήθησαν, πῶς ἀποκοτούσαμεν ἡμεῖς νὰ τὸν παραβοῦμεν;" λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς „ὦ, τυφλοί, λωλοί, ἄγνωστοι, πρὶν νὰ κατεβῇ ὁ Χριστὸς νὰ σαρκωθῇ, ὅταν ἔπρεπε νὰ φυλάγετε τὸν νόμον, δὲν τὸν ἐφυλάξετε. καὶ ἀφ' οὗ ἐσαρκώθη ὁ Χριστὸς καὶ ἔπαισεν ὁ νόμος, τότε δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν φυλάγετε τὸν νόμον;" καὶ ἐκεῖνοι εἶπον· „ἐσὺ εἶσαι αἴτιος εἰς ἐτοῦτα ὅλα. καὶ τί λογῆς προφήτης ἦσουν ἐσύ; καὶ ηὑρόντας, ὅτι ὁ Θεὸς μέλλει νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, νὰ γένῃ ἄνθρωπος, καὶ νὰ ἀλλάξῃ τὸν νόμον, καὶ νὰ μᾶς παραδώσῃ ἄλλον νόμον, δὲν μᾶς τὸ ἔγραφες καθάρια." διὰ τοῦτον τὸν λόγον ἀπεκρίθη ὁ Μωυσῆς· „ὦ γεμάτοι ἀγνωσίαν υἱοὶ τῆς ἀνομίας, δὲν ἔγραψα ἐγὼ περὶ τοῦ

προπάτορος Ἰακώβ, ὅπως εὐλογῶντας τοὺς υἱούς του, εἰς τὸν δεύτερόν του υἱὸν Ἰούδαν, διὰ ποῖον τρόπον εἶπε περὶ τοῦ φοβερωτάτου Κριτοῦ καὶ Βασιλέως, δὲν θέλει λείψῃ λέγων ἄρχων ἀπὸ τοῦ Ἰούδα τὴν φυλὴν καὶ γενεὰν ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧτινι ἀπόκειται καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν; δὲν ἐμιλήθησαν ταῦτα διὰ τοῦτον; δὲν ἔγινεν αὐτὸς σωτηρία τῶν ἐθνῶν, αὐτὸν ἀπειθήσατε ἐσεῖς. διατὶ λοιπὸν δὲν τὸν ἐπιστεύσετε; δὲν σᾶς τὸ ἐμαρτύρησα ἐγώ, ὅτι πῶς θέλει ἀναστήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ἡ ὁποία δὲν ἤθελεν ἀκούσῃ τοῦ Προφήτου ἐκείνου ἐκείνου θέλει χαλασθῇ, κατὰ ποίαν τὸ λοιπὸν πρόφασιν δὲν τὸν ἐπιστεύσατε, οὐδὲ ἠκούσετέ του, ἀλλὰ ἦλθον τὰ ἀλλόφυλα ἔθνη καὶ ἐπῆραν τὴν τιμήν σας, καὶ τὸ καύχημα, καὶ τὴν υἱοθεσίαν, καὶ ἐπῆραν ἀπὸ ἐσᾶς τὴν βασιλείαν, καὶ ἐσεῖς ἐγενήκετε φευγάτοι;" λέγουν τοῦ ἐκεῖνοι· „ἐσὺ προφήτην εἶπες, ὅτι θέλει ἀναστήσῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος, καὶ δὲν τὸ εἶπες φανερά, ὅτι Υἱὸς Θεοῦ εἶναι ἐτοῦτος καὶ ὅτι ὁ Θεὸς μέλλει νὰ παραγενῇ. πῶς ἠθέλαμεν τοῦ πιστεύσει, ὅτι Θεὸς εἶναι ὁποῦ ἐσὺ μᾶς τὸν ἔγραψες προφήτην εἰς τὸν νόμον, ὅτι προφήτην ἀναστήσει ὁ Κύριος καὶ ὄχι Θεόν," καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς· „ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα σᾶς τὸν ἐφανέρωσα ἔτσι. ἐπειδὴ αὐτὸς Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος ἦτον, καὶ Προφήτης καὶ Βασιλεύς. οὐαὶ εἰς ἐσᾶς, ταλαίπωροι, ὅτι δὲν ἐφροντίσετε νὰ πιστεύσητε εἰς αὐτὸν νὰ σωθῆτε, ἀλλὰ ἐγελασθήκετε εἰς τὴν ἀγνωσίαν σας, καὶ ἐτυφλώθητε μὴ δεχόμενοι Αὐτόν." λέγουσιν ἐκεῖνοι πάλιν· „ἐνθυμούμενοι τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ὁποῦ ἔκαμες εἰς τὴν Αἴγυπτον μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἐδυναμούμεθα, βάνοντες εἰς τὸν νοῦν μας, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη πίστις ἔξω ἀπὸ ἐκείνην ὁποῦ μᾶς ἐδόθη εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. τώρα λοιπὸν παρακαλοῦμέν σε, μεσίτευσον καὶ παρακάλεσον, ὅπως νὰ γένῃ ἵλεως καὶ συμπαθὴς εἰς ἡμᾶς διὰ ἐσένα, ὅτι πολλὰ ἐβλασφημήσαμεν εἰς Αὐτὸν καὶ τὸν ἐπαροργίσαμεν." καὶ εἶπέ τους· „ἐγὼ ἤμουν εἰς τὸ μέσον τῶν πατέρων σας εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ εἶδα Αὐτὸν καὶ πολλὰ θαύματα καὶ μεγάλα σημεῖα ἔδειξα δι' Αὐτόν. τὰ ὁποῖα βλέποντες δὲν ἐπιστεύσατε εἰς Αὐτόν, ὅτι πῶς εἶναι Θεός. τὸ λοιπὸν ἐὰν ἐκείνου ὁποῦ σᾶς ἔκαμε τόσα θαύματα δὲν τοῦ ἐπιστεύσατε, πῶς ἠθέλετε πιστεύσει τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ Αὐτοῦ, ἐλθόντι μετὰ σαρκός; καὶ λοιπὸν ἐσεῖς ἔστωντας νὰ στέκετε εἰς ἀπιστίαν καὶ νὰ μὴν θέλετε νὰ εὐγῆτε ἀπὸ τὸ σκότος καὶ νὰ ἔλθετε εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, πῶς νὰ τὸν παρακαλέσω διὰ ἐσᾶς τοὺς ἀχαρίστους, τοὺς ἀγνώστους, ὁποῦ θελημετικῶς σας ἐδράμετε εἰς τὴν φωτίαν. διατὶ καὶ δίχως τὴν ἀπιστίαν ὅπου εἴχετε εἰς Αὐτὸν τὰ κακώματά σας κακὰ ἦτον, καὶ γεμάτα ἐκδικήσεως καὶ ἀνταποδόσεως."

καὶ αὐτὰ ἔστωντας νὰ τοὺς λαλήσῃ ὁ Μωυσῆς, ἐδιάβηκε καὶ ἄφησέ τους, καὶ αὐτοὶ μὲ βοὴν μεγάλην ἐπαρεκάλουν τὸν Θεὸν τοῦ νόμου, καὶ ἔλεγαν φωνάζοντες ὅλοι δυνατά· „ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τοῦ νόμου, ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ σῶσόν μας ἀπὸ τῆς κακῆς ὥρας ταύτης, διατὶ ἡμεῖς ἄλλον Θεὸν δὲν ἠξεύρομεν ἀπὸ Ἐσένα.“ καὶ κραυγὴ ἐγένετο ἐκεῖ ὁποῦ ἐφώναξαν τὰ λόγια ἐτοῦτα. καὶ ἰδοὺ αἰφνίδια ἤστραψεν ἀστραπὴ φοβερὰ καὶ ἁπλώθη εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐκείνης. καὶ αὐτὴ ἡ ἀστραπὴ δὲν στρέφετο οὐδὲ ἐχάλνα καθὼς εἶναι συνήθεια καὶ φύσις εἰς ταῖς λοιπαῖς ἀστραπαῖς, ἀλλὰ ἔστεκε θαυμαστῶς καὶ ἐφαίνετο φανερὰ καὶ ὕστερα πάλιν ἀπὸ ἐτούτην ἁπλώθη μέσα εἰς αὐτὴν ἄλλη ἀστραπή, ἀσπρότερη ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ εἰς τὴν μέσην της αὔρα λεπτή, ἡ ὁποία εἶχε τὴν μορφὴν καὶ πνοὴν ἀσύγκριτον καὶ ἐτούταις ἐδιάβηκαν ὅλαις ἀντάμα καὶ ἐσκέπασαν τὸν Θεὸν καὶ Λόγον καὶ Κριτήν, τὸν Κύριον ἡμῶν, περιπατοῦσαι εἰς Αὐτὸν μετὰ γαλήνης, καὶ ἀνεπαύθησαν εἰς ἐτοῦτον ἀφράστως, καὶ τὸν ἐσκέπασαν τελείως ὥστε ὁποῦ δὲν ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ποσῶς καὶ τὸν ἐπαίνεσαν ὡς Θεὸν καὶ Πατέρα τὸν παραγενόμενον τώρα μαζὶ μὲ τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱὸν καὶ Λόγον ὅλαι αἱ οὐράνιαι δυνάμεις καὶ ἦσαν τρέμουσαι καὶ κρατούμεναι εἰς ἀγωνίαν καὶ φόβον τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ γένῃ συστροφὴ εἰς τὴν φωτεινὴν νεφέλην ἐκείνην, ὁποῦ ὁ Κύριος ἦτον κατάγναντα τῆς ὄψεως τοῦ θείου προσώπου Αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἐφάνη ἄλλος θρόνος καὶ ὡμοίαζε τοῦ θρόνου τῆς κρίσεως καὶ τὸν εἴδαμεν ἡμεῖς. καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον ἦτον ὡσὰν παλαιὸς ἡμερῶν, ἤγουν γέροντας, ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐπαναπαυόμενος καὶ συνεδρεύων τῷ Μονογενεῖ Αὐτοῦ Υἱῷ καὶ Λόγῳ. καὶ ὡσὰν τὰ εἶδαν ἐτοῦτα ἡ ἄμετρος ἐκείνη συναγωγή, ἐθαύμαζον πολλὰ καὶ ἔτρεμον ὡσὰν τὸ φυλλοκάλαμον. καὶ ἰδοὺ εὐγῆκε φωνὴ ἀπὸ τῆς ἐπαναπαυομένης θείας πνοῆς, ὡσὰν σάλπιγγος ὁποῦ νὰ βοᾷ, λέγουσα πρὸς τὴν συναγωγὴν ἔτσι· „ποῖον ἐπικαλεῖσθε ἐσεῖς διὰ Θεὸν τοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Μονογενὴς Μου Υἱὸς καὶ Λόγος; διατὶ καὶ τώρα θέλετε νὰ χωρίσετε τὸν Υἱὸν ὁποῦ εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ Ἐμένα; τὸ λοιπὸν ἕως τώρα ἂν δὲν τὸ ἐμάθετε ἀκόμη ἀκριβῶς καὶ ἐδιδάχθητε, κἂν τώρα γνωρίσατε φανερὰ καὶ ἰδέτε καὶ ἐντροπιασθῆτε, ὅτι Ἐγὼ καὶ ὁ ἀγαπητός Μου Υἱὸς ἕνα εἴμεσθε. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐμίσησε τὸν Υἱὸν τοῦτον, Ἐμένα ἐμίσησε πρῶτα. καὶ ὁ ἀπιστῶν τούτῳ τῷ Υἱῷ, Ἐμένα ἀπιστεῖ δὲν σᾶς τὸ προεφανέρωσα Ἐγὼ διὰ τῶν προφητῶν Μου περὶ Αὐτοῦ, ὅτι θέλει καταβῇ ὡσὰν βροχὴ εἰς σὲ ποκάρι μαλλί; καὶ ποτὲ καιρὸν πάλιν θέλει ἀνατείλῃ ἕνα ἄστρον ἀπὸ τοῦ Ἰακώβ, καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ προσδοκία

τῶν ἐθνῶν; καὶ ἀλλαχοῦ,—θέλει σᾶς ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς προφήτην; καὶ πάλιν,—ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἤγουν θέλει ἐγγαστρωθῇ; τὸ λοιπὸν μὲ τόσαις μαρτυρίας ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐδεχθήκετε, δὲν ἔχετε ἐσεῖς μερτικὸν καὶ κληρονομίαν εἰς τὴν βασιλείαν Μου." καὶ ἡ φωνὴ ἔστωντας ὁποῦ ἐσιώπησεν, ἰδοὺ ἦλθον οἱ ἐπὶ τῶν κολάσεων ἄγγελοι, φρικτοί καὶ πύρινοι ὡσὰν ἀετοί, καὶ τοὺς ἥρπασαν ὅλους, καὶ τοὺς διέσπειραν εἰς ὅλην τὴν φοβεράν ἐκείνην θάλασσὰν τοῦ πυρός. καὶ ἐτοῦτοι ὅλοι ἔκλαιαν πολλὰ πικρά, ἀλλὰ ὠφέλεια δὲν ἦτον αὐτούς. οὐδὲ τινὰς ἦτον νὰ τοὺς ἐλεήσῃ καὶ νὰ τοὺς λυτρώσῃ καὶ ἐπειδὴ ἐτελειώθησαν καὶ ἐτοῦτοι καὶ ἐχώνευσαν ὅλοι μέσα εἰς τὴν βράζουσαν ἐκείνην θαλάσσαν τοῦ πυρός, ὁ μὲν θρόνος καὶ ἡ ἑτοιμασία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐση ὤθη καὶ ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν μεγαλόπολιν ἐκείνην. μοναχὰ ὁ Μονογενὴς Τούτου Υἱὸς καὶ Κριτής, ὁποῦ ἐκάτητο ἀκόμη εἰς τὴν πόρταν τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης πόλεως, διὰ νὰ ἀνταποδώσῃ καὶ τῶν λοιπῶν ὡς καθὼς ἔπραξαν.

περὶ τῆς συναγωγῆς τοῦ ἀντιχρίστου καὶ ἦλθεν εἰς Αὐτὸν ἄλλη συναγωγὴ πονηρὰ καὶ παμβέβηλος ἀπὸ ὅλαις ὅποῦ ἀπέρασαν καὶ ἐσταμάτησαν ἐμπρός του. καὶ ὅλοι ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτὴν εἶχον εἰς τὸ πρόσωπόν τους μῖσος κακόν, καὶ ἡ ἀκοὴ τῶν αὐτίων τους ἦτον πονηρά. καὶ ἡ ὀσφρησίς τους γεμάτη μυρωδία θανάτου. καὶ εἶχαν γράμματα εἰς τὰ βλέφαρά τους γραμμένα, λέγοντα καὶ φανερώνοντα σατανᾶ. καὶ εἰς τὸ δεξιὸν χέρι ἐκρατοῦσαν τάβλα, ἡ ὁποία εἶχεν ἐπιγραφὴ τὴν ἄρνησιν. καὶ τὸ στόμα τους ἦτον γεμάτον πικρίαν. καὶ ἡ ἐνδυμασία τους ἦτον πολλὰ ἄσχημη, διατὶ ἦτον ραμμένα καὶ σμιγμένα ἀπὸ δέρμα μυιῶν καὶ ὡσὰν τοὺς εἶδεν ὁ Κύριος, εἰς θυμὸν ἀκράτητον ἐξεκαύθη. καὶ ὥρισε τὸν ἀρχιστράτηγον νὰ τοὺς λαλήσῃ διὰ τῆς σάλπιγγος· „ὦ καταραμένοι καὶ παντελῶς συγχαμένοι, ὁποῦ ἐγελάσθητε κακῶς, διατὶ ἀφίνοντες Ἐμένα τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον, τὴν βρύσιν τῶν ἀγαθῶν, ἀρνήθητε τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ τὸ ἐξεδύθητε, καὶ προσήλθετε τῷ ἀντιχρίστῳ σατανᾷ; καὶ ἐσυντάχθητε μετ' αὐτὸν τὸν παμπόνηρον, τὸν διψῶντα τὸν ἐδικόν σας θάνατον καὶ χαλασμόν, τί καλλὸν ἐθαρρεῖτε νὰ ἰδῆτε ἀπὸ τὸν θανατηφόρον καὶ χαλαστὴν τῶν ψυχῶν σᾶς, τί ἄλλο βέβαια; μόνον γέενναν καὶ σκώληκα ἀκοίμητον; καὶ πᾶσα ἄλλο κολαστήριον ὁποῦ εἶναι διὰ ἐκεῖνον, καὶ ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦσαν. διὰ τοῦτο Ἐγὼ δὲν θέλω σᾶς ἐλεήσει ἐργάται τῆς ἀνομίας, ὁποῦ οὐδὲ κἂν εἰς τὸ τέλος δὲν ἐμετανοήσατε, ἀλλὰ ὅλους μαζὶ μὲ ἐκεῖνον θέλω σᾶς πέμψει εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν." καὶ παρευθὺς ἀπεφάσισε κατ' αὐτῶν εἰπών· „ἐκεί-

σατανᾶν καὶ τὸν ἐπίστευσαν ὡς Θεὸν ἀληθινόν, ἐπάρετέ τους μὲ ἀγριότητα, καὶ κατακλήρωσατε αὐτούς ἐκεῖ ὁποῦ κατεδικάσθη ὁ σατανᾶς μὲ τοὺς ἀγγέλους του μαζὶ τὸν ὁποῖον τὸν ἐνόμιζον καὶ τὸν ἐτίμησαν ὡς Θεόν." καὶ ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς τοὺς ἐπὶ τῶν κολάσεων πικροτάτους καὶ φοβερωτάτους ἀγγέλους ὡσὰν ἀετοί ἐρχόμενοι πρὸς αὐτοὺς καὶ κρεμάζοντές τους ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ πέρνοντές τους μετὰ βίας καὶ μέρος ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἔδερναν μὲ σιδηρὰ ραβδία, καὶ τοὺς ἐκαταπόντιζαν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην τὴν φοβερὰν καὶ εἰς τὸν τάρταρον, ὁποῦ ἐκεῖνος ὁ σατανᾶς καὶ οἱ ἄγγελοί του μὲ πικρὰ περόνια καὶ σκωλήκια ἀκοίμητα αἰωνίως κολάζονται καὶ καταδι άζονται τιμωρούμενοι εἰς ἐκείνην τὴν ἄβυσσον. καὶ ἐγὼ ἔβλεπα πῶς μὲ ἀγριότητα κατὰ κεφαλῆς, ἤγουν ἄνω κάτω ἐγκρεμνίζοντο οἱ ταλαίπωροι, καὶ αἱ φωναὶ αὐτῶν ἠκούοντο δυνατά, καὶ ἐσταμάτησα εἰς τὴν τρύπαν ἐκείνην τοῦ κρημνοῦ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἠκροάζομουν τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ τὰ κλαύματα ἐκείνων ὁποῦ ἐτιμωροῦντο μὲ τὸν σατανᾶν.

περὶ Διοκλητιανοῦ διώκτου. καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ αὐτί μου μία φωνὴ ἑνὸς ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἐτιμωροῦντο, ἡ ὁποία φωνὴ ἦτον πλέον δυνατωτέρα ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἄλλαις καὶ ἤρχετο καὶ ἔμβαινε μέσα εἰς τὰ αὐτία μου. καὶ ἠκροάσθηκα τῆς φωνῆς ἐκείνης καὶ ἔλεγεν ἔτσι, ποτὲ μὲν ἐφώναζεν ὡσὰν δαιμονιάρης, καὶ ποτὲ ὡσὰν ἕνας ἄνθρωπος ὁποῦ νὰ εἶναι ἀποσταμένος καὶ διαλεγόμενος μὲ τὸν ἑαυτόν του ἡσύχως καὶ λέγων· „κρίμα, κρίμα, Ἐσταυρωμένε, Θεὲ κρυπτὲ καὶ Ἄνθρωπε. πολλοὶ ἐγελασθήκαμεν εἰς Ἐσένα καὶ διὰ τὰ πατήματά σου πολλοὶ Σὲ ἠγνόησαν, καὶ Σὲ ἀρνήθησαν, ὡς καθὼς καὶ ἐγὼ διὰ ἐδικήν μου λωλίαν μὲ δικαιοσύνην παθαίνω. διατὶ εἰς τὸν μάταιον βίον τῆς προσκαίρου ζωῆς ἐκείνης δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσω τὸ ὄνομά Σου." καὶ πάλιν μετανοῶν ἔλεγε· „ναί, Δέσποτα ὕψιστε, Ἐσὺ εἶναι μοναχὸς ἅγιος, Σὺ μόνον ὕψιστος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν. κἂν τώρα ἐγὼ ὁ ἐχθρός Σου καὶ πικρὸς διώκτης καθὼς καὶ δίχως τὸ θέλημά Σου Σὲ ὁμολογω Θεὸν καὶ Κύριον. οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἐγνώρισε τὴν φοβερὰν καὶ φρικτήν Σου συγκατάβασιν, ἢ διὰ Θεὸν ἀληθινὸν Σὲ ἠγνωμόνησε, καὶ μὲ κάθε λογῆς τρόπον δὲν Σὲ ἠγάπησε, καὶ δὲν Σὲ ἐπροσκύνησεν ὡς Κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἐδέχθη τὴν ἐνσαρκόν Σου οἰκονομίαν, καὶ δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον νὰ βαπτισθῇ. οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ δὲν ἠγάπησε μοναχὰ τὴν ἐδικήν Σου βασιλείαν καὶ ὅλα τὰ γήϊνα δὲν τὰ ἐλογαρίασεν ὡσὰν καπνόν καὶ ὡς τὴν ἀράχνην. κρίμα καὶ πάλιν κρίμα, καὶ πρῶτα εἰς ἐμένα τὸν θεομάχον καὶ

τοὺς ὁμοίους μου, ὁποῦ ἔκαμναν μάχην μὲ τοὺς γνησίους δούλους τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλοι ἁπλῶς ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἤθελαν νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ἐξομολογηθοῦν, νὰ κάμουν τὰς παραγγελίας του καὶ τὰ δικαιώματά του, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ γένῃ συμπαθὴς εἰς αὐτοὺς πρὶν νὰ ἀποθάνουν." καὶ πάλιν ἀπὸ βάθους καρδίας στενάζων, ἔπεμπε βοὴν ὡσὰν δέκα φωνῶν ὁποῦ νὰ φωνάξουν μίαν φοράν· „οὐαί, ὅτι ἐκατακάηκα. μυριάδες περόνια κατατρώγουν καὶ καταδαμάζουν ὅλα μου τὰ μέλη. ὦ θάνατε εὐεργέτα, ὁποῦ εἶσαι τώρα διὰ νὰ ἔλθῃς καὶ ἠμπορῇ νὰ ἤθελες μὲ λυτρώσῃ ἀπὸ ἐτούτους τοὺς μεγάλους πόνους. ἔτσι τώρα ἐδιάβηκες ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πλέον δὲν εἶναι λύτρωσις ἀπὸ τὰ κακά." καὶ πάλιν τρίζοντας τὰ ὀδόντιά του καὶ βράζοντας ἀπὸ καρδίας ἔλεγε· „ποῖος τὸ ἤξευρεν, ὅτι ἔτσι ἤθελεν εἶσθε βέβαια τὰ πράγματα, καθὼς βλέπομεν τώρα; φεῦ, φεῦ, ἀνύγκαι μεγαλείτεραι ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἀνάγκαις, καὶ πόνοι χειρότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς πόνους" ἀκόμη καὶ ἄλλα περισσότερα ἐφώναζε τέτοιας λογῆς, ἀλλὰ δὲν ἦτον τινὰς νὰ τὸν ἐλεήσῃ.

καὶ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα κλαυσίματα ἐγέμωσαν αἱ νοηταὶ ἀκοαὶ τῆς ψυχῆς μου καὶ αἱ αἰσθήσεις. καὶ ἀπὸ τὴν βοὴν ἐκείνων εὐγήκαμεν καὶ πρὸς τὸν δίκαιον Κύριον ἡμῶν καὶ Κριτὴν ἐβλέψαμεν ἀκόμη καθήμενον εἰς τὴν εὔμορφην πόρταν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀποδίδοντα κάθε ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς κατὰ τὰ ἔργα του καὶ κατὰ τὰς πράξεις του. καὶ ἐκεῖ ἐβάλαμεν τὰ νοητά μας ὀμμάτια καὶ κατανοοῦντες βλέπομεν, ὅτι πῶς ἐχάθη τὸ μάζωμα ὅλον ἐκεῖνο τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἰδοὺ εὐγῆκαν ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ δὲν εὑρίσκετο ὁ τόπος αὐτῶν. διατὶ τοὺς ἐμοίρασεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς τόπους ὁποῦ ἐγίνησαν δι' αὐτοὺς καὶ εἰς τὰς κολάσεις ὡς καθὼς τὸ εἶπεν αὐτῶν.

τὸ λοιπὸν ἀκόμη ἑτοῦτα ἔστωντας νὰ γένουν εἰς τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας παρευθὺς ὅλα τὰ τάγματα τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐμαζώχθησαν καὶ ἔψαλλαν τὴν τρισάγιον αἴνεσιν μὲ φωνὴν ἀκατάπαυστον, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ ἀθάνατον, τὸν ἀποδίδοντα κάθε ἄνθρωπον κατὰ τὰ ἔργα του. καὶ ἐκεῖ πάλιν καλεσθέντες, ἐσταμάτησαν σιμὰ εἰς τὸν φοβερὸν καὶ ἀδέκαστον καὶ ἀπρωσοπόληπτον Θεόν. καὶ ὅλοι οἱ χοροὶ τῶν ἁγίων ἐπαίνεσαν καὶ ἑτοῦτοι κατὰ τὴν τάξιν τους, καὶ ἐδόξασαν τὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν σὺν τῷ Παναγίῳ καὶ Ζωοποιῷ Πνεύματι, τὸν ἕνα Θεόν, τὸν ἐν Τριάδι, τὴν ἀπαράλλακτον οὐσίαν τῆς Θεότητος, ἡ ὁποία ὑμνεῖται εἰς τρία πρόσωπα. καὶ ἀπεστάλθηκαν ἐκεῖνοι οἱ χοροὶ λέγω, καὶ ὅσοι ἠγάπησαν τὸν Κύ-

ριον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ὁποῦ ἀπεθησαυρίσθησαν καὶ ἔστεκαν δι' αὐτοὺς πρὶν νὰ γένῃ ὁ κόσμος. ἀλλὰ ποῖος ἤθελε διηγηθῇ τὴν εὐμορφίαν τῶν καλῶν ἐκείνων; ποῖος νοῦς ἀνθρώπου ἤθελε δυνηθῇ νὰ εἰπῇ, ὡς καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος· „τὰ ὁποῖα δὲν τὰ εἶδε μάτι ἀνθρώπου, οὐδὲ αὐτὶ τὰ ἤκουσεν, οὐδὲ εἰς καρδίαν ἀνέβησαν τὰ ὅσα ὡρδινίασεν ὁ Θεὸς ἐκείνων ὁποῦ τὸν ἀγαποῦσαν." δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ εἰπῇ οὐδὲ νὰ τὰ ἰδῇ ἀλλὰ ἐτοῦτοι οἱ δίκαιοι ὅλοι ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀθάνατον, καὶ ἀεὶ διαμένουσαν, καὶ γέμουσαν εὐφροσύνης πνευματικῆς, καὶ ἄρρητον, καὶ ἄφραστον βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. διὰ νὰ εὑρίσκωνται ἐκεῖ μέσα καὶ νὰ χαίρωνται εἰς αἰῶνας ἀτελευτήτους καὶ ὅσοι λαικοὶ ἦσαν δίκαιοι καὶ ἔγιναν ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεὸν εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον καὶ ἐπῆραν γυναῖκας νομίμους καὶ ἐπεριπάτησαν εἰς τὰς παραγγελίας τους, καὶ καμπόσοι ἀπὸ αὐτοὺς ὁποῦ ἐπαρέβησαν τὰς ἐντολάς του καὶ ἁμαρτήσασι καὶ ὕστερα ἐμετανόησαν καὶ ἐστωντας νὰ ἀφήσουν τὰ κακά τους ἔργα καὶ νὰ γένουν ἐλεήμονες καὶ φιλάνθρωποι καὶ συμπαθεῖς καὶ διὰ νὰ ἔχουν πτωχείσν πνευματικὴν καὶ ἀγαλλίασιν κσὶ εἰρήνην, ἐκατασκήνωσαν εἰς γῆν τῶν πραέων καὶ ὄχι μόνον λαικοί, ἀλλὰ καὶ κάποιοι ὁποῦ δὲν ἐπῆραν γυναῖκας ἦτουν καλόγεροι. καὶ ἦσαν καὶ ἐτοῦτοι ἐστολισμένοι μὲ καλὰ ἔργα καὶ εἰς τὸ τέλος τους ἡμάρτησαν καὶ ἀφόντις ἡμάρτησαν, πάλιν ἐδιορθώθησαν, καὶ ἐτοῦτοι μαζὶ μὲ ἐτούτους ἐκατοίκησαν εἰς τὴν γῆν τῶν πραέων, καὶ ἀπήλαυσαν καὶ ἐτοῦτοι θεϊκῆς χαρᾶς καὶ ὡραιότητος, ὅμως ὄχι ὡσὰν τοὺς χορούς τῶν ἁγίων ὁποῦ πλησιάζουν εἰς τὸν Θεόν

τὸ λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ ἐτοῦτα ὅλα τὰ φρικτὰ καὶ ἀθέατα μυστήρια καὶ ἀκοῇ ἀνθρώπων ἀνήκουστα καὶ ὀφθαλμῷ αἰσθητῷ ἀθέατα, πέρνοντάς με ὁ ἄγγελος ὁποῦ μὲ ὡδήγα, ἐσταμάτησε σιμὰ εἰς τὸν φοβερὸν θρόνον τοῦ Κυρίου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ μύριαι μυριάδες καὶ καὶ χίλιαι χιλιάδες ἀγγέλων ἔστεκαν τριγύρω του, καὶ τὰ χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα ἐσκέπαζαν τὰ πρόσωπα. καὶ ἀνύμνουν τὴν Τρισυπόστατον Θεότητα ὅλοι τρισαγίῳ μελῳδήματι. καὶ ἕνα σύννεφον γεμάτον φῶς ἐσκέπαζε τὸν φρικτὸν ἐκεῖνον θρόνον. καὶ ἐγὼ τρέμοντας ὅλος ἔπεσα ἐπὶ πρόσωπον καὶ ἤκουσα φωνὴν Θεικὴν ἀπὸ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο σύννεφον, καὶ εἶπέ μου „τώρα ἐπλήρωσα τὴν ἐπιθυμίαν σου. ἰδοὺ ἐν μέρει ἐσκιαγράφησά σοι τὰ μέλλοντα, ἔστωντας νὰ δεχθῶ τὰς εὐχὰς Βασιλείου τοῦ ἐδικοῦ μου δούλου. καὶ ἔδειξά σου ὅπου εἶχες κακοὺς λογισμοὺς διὰ τοὺς ἰουδαίους καὶ τὰς κατοικίας τῶν δικαίων καὶ τὰς αἰωνίους χαρὰς αὐτῶν, καὶ τὰς κατοικίας τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν ἀπίστων καὶ τῶν λοιπῶν ὅλων ὅσων ἐμίση-

σαν τὰ προστάγματά μου καὶ δὲν ἠκολούθησαν εἰς αὐτά, ἀλλὰ ἐπεριπάτησαν εἰς τὰ κακά τους θελήματα. γνώρισον τὸ λοιπόν, ὅτι ἐάν τις ἄνθρωπος δὲν ἀκολουθῇ τῷ εὐαγγελίῳ Μου, ὅτι οὗτος συγχαντὸς εἶναι εἰς Ἐμένα καὶ εἰς τὸν Πατέρα Μου, διατὶ Ἐγὼ καὶ ὁ Πατέρας Μου ἕνα εἴμεσθε καὶ πρὶν τῆς ἐνσάρκου ἐπὶ γῆς παρουσίας Μου ὁ διάβολος ὅλους ὅσους εὑρίσκονταν εἰς τὸν κόσμον τοὺς αὐθέντευε τυραννικῶς καὶ ἀνέπειθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ θυσιάζουν καὶ νὰ προσκυνοῦν τὰ εἴδωλα. καὶ Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ σὺν τῷ Ὁμοουσίῳ καὶ Ὁμοδυνάμῳ Ἡμῶν Πνεύματι ἀγνώριστοι εἴμεσθεν εἰς ὅλους. διατὶ οἱ σαρκικοὶ σαρκικοὺς θεοὺς ἐνομοθέτουν καὶ αὐτοὺς ἐτιμοῦσαν. ἀλλὰ ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἠθέλησεν ὁ Πατὴρ νὰ ἔλθω εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ πάρω σάρκα νὰ γένω τέλειος ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἔλειψα ἀπὸ τὴν θεότητα ἢ τὴν Πατρικὴν δόξαν, ἀλλὰ τέλειος Θεὸς ἡμουν, γνωριζόμενος εἰς δύο φύσεις. τότε δὴ τότε ἔστωντας νὰ κατοικήσω εἰς τὴν κοιλίαν τῆς παναμώμου καὶ ἀειπαρθένου Μητρός Μου, καὶ δανεισάμενος ἀπ' αὐτὴν σάρκα, γεννηθεὶς ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀναστραφεὶς εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὑποδείξας ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς τὴν στράταν τῆς ἀληθείας καὶ πολεμήσας μὲ τὸν πονηρὸν καὶ κοσμοκράτορα διάβολον, ἔστωντας ὁποῦ ἐσαρκώθηκα καὶ τὸν ἐγέλασα, καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν Ἰουδαίων βαλθεὶς εἰς ἄπειραις τιμωρίαις, τῆς σαρκὸς πασχούσης οὐ τῆς θεότητος. τέλος ἐσταυρώθηκα καὶ ἐτάφηκα καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ᾅδην ἐκείνους, ὁποῦ ἐκρατοῦντο ἐκεῖ ἐκ τῆς παραβάσεως, τοὺς ἐτράβηξα ἐπάνω πρὸς τὴν ἀρχαίαν μακαριότητα, καὶ ἀναστὰς τριήμερος καὶ συναναστήσας ἐκείνους, ὁποῦ Μὲ ἐγνώρισαν εἰς τὸν ᾅδην Θεὸν ἀληθινόν, ὕστερα ἀνελθὼν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἐκατέβηκα καὶ ἀποστείλας τοὺς ἀποστόλους κήρυκας τῆς Ἐμῆς θεότητος, διὰ νὰ κηρύξουν εἰς ὅλην τὴν κτίσιν τὸ εὐαγγέλιόν Μου."

καὶ ὡσάν μου τὰ ἔλεγεν ἐτοῦτα ὁ Κύριός μου καὶ Θεός, καὶ ἐγὼ ἤμουν κειτόμενος κατὰ πρόσωπόν του, ἠκούσαμεν ὑμνῳδίας ἀγγελικῆς καὶ θεοπρεποῦς ψαλλομένης ὑπὸ τῶν παρισταμένων θείων δυνάμεων τῷ ἀστέκτῳ θρόνῳ τῆς κρίσεως ὅμως δὲν ἔψαλλαν ὅλοι οἱ ἄγγελοι, ἀλλὰ τάγματα κατὰ τὴν ἀξίαν του κάθε ἕνα. τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ ψάλλουσιν ἐτοῦτοι ἔτσι, ἠκούετο εἰς τὰ αὐτία μας μία χαρὰ σμιγμένη μὲ φόβον καὶ χαράν. καὶ παυσάσης ταύτης τῆς ὑμνῳδίας, ἄλλο μέλος ἠκούετο εἰς τὰ αὐτία ἡμῶν, ἠχούμενον μέσα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἔψαλλαν ἐκεῖ, καὶ ἀνέπεμπον τῷ Κυρίῳ ὕμνον εὐχαριστίας.

καὶ ἀφ' οὗ ἔπαυσαν, κλείσας ὁ Κύριος τὰς πόρτας τῆς θαυμαστῆς πόλεως, ἐμβῆκε μέσα καὶ ἀνεπαύθη καὶ Αὐτὸς μέσα εἰς τὸ θυ-

σίαστήριον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν μέσην τῆς αὐτῆς πόλεως, καθήσας εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγίας δόξης Αὐτοῦ. καὶ ὥρισε νὰ φέρουν κατὰ πρόσωπόν του ὅλας τὰς πνευματικὰς νοητάς τε καὶ οὐρανίους στολάς. αἱ ὁποῖαι στολαὶ ἦσαν καμωμέναι καὶ ὑφασμέναι ἐξ ἀσυγκρίτων καὶ ἀνεκδιηγήτων φρικτῶν λάμψεων, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ τῆς ἤφεραν θεῖοι ἀρχάγγελοι ἐν τιμῇ καὶ δόξῃ, καὶ ἦσαν εὔμορφαι πολλαὶ καὶ ἄμετραι, ταῖς ὁποίαις δὲν ἠμπορεῖ φθαρτὴ γλῶσσα νὰ ταῖς διηγηθῇ καὶ νοῦς ἀνθρώπινος νὰ ταῖς καταλάβῃ. καὶ ἑστωντας ὁποῦ ταῖς ἔβαλαν ἐμπρός του, καὶ ἤρχοντο ὅλοι οἱ ἅγιοι κατὰ τὴν τάξιν τους, καλούμενοι νεύματι θείῳ, καὶ ἔπερναν ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Κυρίου κάθε ἕνας κατὰ τὴν τιμήν του.

τὸ λοιπὸν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἡ τῆς ἁγίας Αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως Μήτηρ, ἡ ὁποία ἔγινε σκηνὴ τῆς φοβερᾶς Αὐτοῦ φύσεως, καὶ παρευθὺς πέρνουσα τὸν στέφανον τὸν φρικτόν, ὁποῦ ἐβάστα εἰς τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ κορυφήν, τὸν ἔβαλεν εἰς τὴν ἁγίαν της κεφαλήν, εἰπὼν αὐτῇ „δέξου, ὦ Μῆτερ, ταύτην τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν Μοῦ τὴν ἐχάρισεν ὁ Πατέρας Μου νικητήριον κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ θανάτου νίκης, τὴν ὁποίαν ἔκαμα ἀπὸ τὴν σάρκα, ὁποῦ ἐδανείσθηκα ἀπὸ ἐσένα.“ ἀκόμη ἔδωκέ της πρώτην στολήν, ἡ ὁποία ἦτον φρικτὴ καὶ θεϊκή, ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας νοητῆς ἐπουρανίου, διατὶ εἶχε τὴν σάρκα ὁποῦ ἐπῆρεν ἀπ' αὐτήν, τὴν ὁποίαν Αὐτὸς τὴν ἐφόρει. ἀκόμη ἐδόθη της ἄλλη στολὴ φοβερὰ καὶ ἀπόρρητος, ἡ ὁποία ἐκατασκευάσθη μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τῆς ὁποίας θαυμαστὰ καὶ παράδοξα θαύματα ἐλαλήθη εἰς τὰς οὐρανίους δύναμεις. ἀκόμη ἔδωσάν της ἄλλας στολὰς μυριοπλασίους φρικτὰς νοητάς τε καὶ θαυμαστάς, ἄλλας κόκκινας ὥσπερ τὰ ῥόδα, ἄλλας ἄσπρας ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ ἀπὸ πᾶσαν λογῆς βαφὴν ὑλικὴν τιμίαν, ἦσαν στολαῖς ἀνείκασταις καὶ ἀνεκδιήγηταις, ταῖς ὁποίαις στολαῖς ταῖς ἐδέχθη ἐν ταῖς ἀθανάτοις αὐτῆς καὶ θείαις καὶ αἰωνίαις σκηναῖς. καὶ τιμήσας αὐτὴν ὥσπερ Μητέρα, ἐσηκώθη ὅταν ἤρχετο καὶ τὴν ἀνέπαυσεν εἰς τὸν πυρίμορφον θρόνον τῆς δόξης Αὐτοῦ ὁποῦ ἐστέκετο σιμά του μεγαλύνας αὐτὴν καὶ ἐπαινέσας ἐπὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων Αὐτοῦ χάριν τῆς καθαρότητος αὐτῆς τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς, διὰ τῶν ὁποίων καθαροτήτων ἠξιώθη νὰ τὸν δεχθῇ. καὶ περισσότερον ἀπὸ ὅλα διὰ τὰ δάκρυα ὁποῦ ἔχυνεν ἡμέρα καὶ νύκτα διὰ τοὺς χριστιανοὺς ὅλους ὁποῦ τὴν ἐπαρακαλοῦσαν ἐξ ὅλης τους καρδίας καὶ εἶχαν τελείαν ἀγάπην εἰς αὐτήν. καὶ εὐθὺς ἐμπρός της ἤνοιξε τοὺς ἀθανάτους θησαυροὺς ὅλων τῶν ἀϊδίων καὶ νοητῶν ἀγαθῶν τῶν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων ἁγίων δυνάμεων. καὶ ὕμνησαν οἱ ἄγγελοι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι, καὶ τὴν ἐμεγάλυναν μὲ χαρὰν ψυχῆς.

ἀκόμη ὥρισεν ὁ Κύριος νὰ ἀποδώσῃ τιμὴν καὶ εἰς τοὺς γνησίους Αὐτοῦ φίλους καὶ δούλους καὶ ἰδοὺ ἦλθαν εἰς Αὐτὸν οἱ ἅγιοι δώδεκα ἀπόστολοι, καὶ τοὺς ἔδωκαν στολὰς βασιλικὰς θεοπρεπεῖς μυριοβαφεῖς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν νοηταὶ εἰς τὴν εὐμορφίαν των, καὶ εἰς τὴν ὕψιν των καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου δὲν ἠδύνατο νὰ ταῖς διηγηθῇ. ἀκόμη ἔδωκέ τους καὶ δώδεκα θρόνους πολλὰ θαυμαστούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολλὰ εὐμορφώτεροι ἀπὸ λίθου ἀτιμήτου, ὁποῦ λέγεται τοπάζιον, καὶ σμαράγδου, καὶ λυχνίτου, καὶ μαργαριταρίων πολλὰ μεγάλων, καὶ ἀπὸ χρυσάφι καθαρόν. ἀκόμη ἔδωκέ τους καὶ στεφάνια χρυσούφαντα ἀνθισμένα ἀπὸ θείκαις λάμψαις καὶ θαυμασταῖς λαμπρότηταις. τῶν ὁποίων ἡ μορφὴ ἡ φρικτὴ καὶ παράδοξος δὲν ἐφόβισεν ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους. διατὶ ἦσαν λάμποντες καὶ ὑπερνικῶντες κάθε ἕνα μὲ ἀστραπὴν τῶν ἐδικῶν των χαρισμάτων. καὶ δὲν ἦτον χόρτασις εἰς ἐκείνους, ὁποῦ τοὺς ἔβλεπαν εἰς τὴν εὐμορφίαν τους καὶ εἰς τὴν λαμπρότητα. οὐδὲ νὰ τὰ καταλάβουν καὶ νὰ τὰ γράψουν μὲ γράμμα. καὶ πέρνοντάς τα τὰ στεφάνια ἐκεῖνα ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης ἔβαλεν εἰς κάθε ἑνὸς κεφαλὴν ἕνα στέφανον. καὶ στεφανώσας αὐτοὺς ὡσὰν βασιλεῖς, ἐκάθισέ τους ἐπὶ τῶν δώδεκα θρόνων ἐκείνων ἐστεφανωμένους μὲ δόξαν καὶ τιμήν καὶ τοὺς ἀπεφάσισε διὰ κριτὰς τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, ἀποδείξας τούτους ὡσὰν βασιλεῖς καὶ αὐθέντας ὅλων ἐκείνων ὁποῦ ἐσώθησαν ἀπὸ τὰς δώδεκα φυλὰς ἐκείνας διὰ νὰ τοὺς τιμοῦν ὅλοι. καὶ ἐτοῦτο εἶναι ὁποῦ εἶπεν, ὅτι νὰ καθήσουν εἰς δώδεκα θρόνους νὰ κρίνουν, ἤγουν νὰ εὑρεθῶσιν εἰς μεγαλειότητα καὶ δόξαν πολλὴν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπὸ ὅλους τοὺς εὐαρεστήσαντας ἀπὸ τὸ ἰσραηλιτικὸν γένος, καὶ νὰ γένουν ὥσπερ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ δεσπόται.

καὶ σιμὰ εἰς ἐτούτους ἐκάλεσεν ὁ Κύριος καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα μαθητὰς Αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε καὶ αὐτῶν δίχως λόγον χαρίσματα πλουσιόδωρα καὶ ἀθάνατα, καὶ ἐχάρισε καὶ αὐτοὺς στεφάνους λαμπροὺς ἀμαράντους, καὶ ροῦχα θεοκάμωτα νοητὰ καὶ πνευματικὰ καὶ ἀνεκδιήγητα. ἀκόμη ὁ Κύριος πάλιν ἐμπρὸς εἰς ὅλους τοὺς ἁγίους ἤνοιξεν ὅλους τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς Αὐτοῦ. οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐκεῖνα τὰ ἀπόρρητα ἀγαθά, τὰ ὁποῖα οὔτε μάτι ἀνθρώπου τὰ εἶδεν, οὔτε εἰς καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβηκαν ποτέ, τὰ ὁποῖα ἡτοίμασεν ἐκείνων ὁποῦ τὸν ἠγάπησαν καὶ ἐφύλαξαν τὰς ἐντολάς του, καὶ τοὺς εὐκαίρωσεν ὅλους τοὺς τοιούτους θησαυροὺς Αὐτοῦ εἰς δόξαν καὶ τιμὴν καὶ χαρὰν πνευματικὴν ὅλων ὁποῦ ἐπροείπαμεν. καὶ νὰ τὸ εἰπῶ καὶ καλλίτερα, αὕτη εἶναι ἡ κατάληψις καὶ ἡ θεωρία ὁποῦ ἔγινε δίχως λόγον εἰς τοὺς ἀξίους τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος. καὶ ἐτοῦτα ἔστων

τας νὰ τὰ βλέπωμεν ἡμεῖς ἔτσι μὲ καθαρὰν χαρὰν καὶ ἀχορτασίαν, κατὰ τὴν ἀκριβῆ θεωρίαν ὁποῦ μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ τὰ καταλάβωμεν

περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ θείου ναοῦ. ἀκόμη ἐσταματήσαμεν καὶ ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἐκ προσώπου τοῦ φρικτοῦ ἐκείνου καὶ οὐρανίου καὶ θαυμαστοῦ ναοῦ ἕνα προαύλιον λαμπρὸν καὶ πολλὰ δεδοξασμένον, διατὶ ὁ πάτος του. ἀντὶ δια πάτον μαρμαρένιον, ἦτον μὲ χρυσᾶ τούβλα πολλὰ μεγάλα καὶ ἰδοὺ βλέπομεν εἰς αὐτὸ νέους εὐμόρφους περιτρέχοντας καὶ διακόνων τόπων ἀποπληροῦντας, καὶ ὡρδινίαζαν τὸν ναὸν ἐκεῖνον. καὶ ἐκείνη ἡ ὀρδινία ὁποῦ ἔκαμναν ἦτον θαυμαστὴ καὶ εἰς γλῶσσαν ἀνθρώπου ἀμίλητη. οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἐμβῆκαν μέσα εις τὸν ναὸν ἄλλοι τινὲς ἐχοντες μαλλία ξανθὰ χρυσά, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὡσὰν κυπαρίσσια. καὶ αὐτοὶ ἐνδεδυμένοι φωτίαν εἰς τὰ ποδάριά τους. ἡ ὁποία δὲν ἦτον ὡσὰν τὴν ἐδικήν μας ὁποῦ καίει, ἀλλὰ ὡσὰν ἀνθισμένη μετὰ λαμπρότητος πυραμικῆς. τὸ λοιπὸν ἐχοντες ἔτσι, ἐφαίνοντο πῶς ἐτρεχαν καὶ ηὐτρέπιζαν τὸ θυσιαστήριον ὅπου ἦτον μέσα εἰς τὸν ναόν. καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ μεγάλωμα ἐκείνου τοῦ ναοῦ τοσοῦτον μοῦ ἐφαίνετο, ὅτι ἦτον ὡς μάκρος τριῶν χιλιάδων στάδια καὶ ἀκόμη περισσότερον. ἀμὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν του καὶ τὴν καμωσίαν του θέλω δοκιμάσει νὰ τὴν εἰπῶ, καὶ νὰ τὴν διηγηθῶ κατὰ πῶς δύναμαι ὅμως ὄχι ἐγὼ ὁ ἰδιώτης καὶ παντελῶς ἄσοφος θέλω διαπορήσει εἰς ταῦτα καὶ νὰ δεθῶ ἀπὸ τὴν ἀμιλησίαν, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς γῆς, ἂν εἰς τὸ ὅμοιον συναχθῶσι, θέλουν ἀπορήσει καὶ αὐτοὶ νὰ εἰποῦν τίποτες ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν. ἐπειδὴ ὡς βάνω εἰς τὸν νοῦν μου, τοῦτο ὑλικοῖς ἀνθρώποις εἶναι ἀδύνατον παντελῶς καὶ ἔτσι ἦτον. τὸ μὲν σχῆμά της ἦτον σταυροειδὲς μὲ τέσσαρες τρούλες πολλὰ ὑψηλόν, μὲ φῶς ἀνείκαστον, λελαμπρυσμένος ὁ ναὸς ἐκεῖνος, ὄχι ὡσὰν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὁποῦ εἶναι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ ἑπταπλασίως λαμπρότερον, μὲ τρεῖς νάρθηκας, οἱ ὁποῖοι ἦσαν λαμπροί, καὶ σιμὰ εἰς τούτους ἄλλα προπύλαια. τρία βήματα εἶχεν, ὅμοια ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, καὶ τρεῖς προθέσεις καὶ ἐμβόλους τέσσαρας ἐν τοῖς πλαγίοις καὶ δύο παρεκκλήσια. καὶ τὸ κτίσμα του ἐπειδὴ θεοκάμωτον ἦτον, παντελῶς ἦτον ἄφθαρτον καὶ ἄρρητον, καὶ εἰς τὴν εὐμορφίαν καὶ εἰς τὴν λαμπρότητα, καὶ εἰς τὰ δέματα ἐκεῖνα τὰ πολύφωτα δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ εἰπῇ. ἀλλὰ ἂν καὶ καλὰ ἔτσι εἶχεν, ὅμως πάλιν ἡ καμωσία του ἤγουν αἱ ὀρδινίαις του ἐφαίνοντο πῶς εἶναι ἐξ ὕλης. καὶ ἀντὶ μὲν ἀσβέστου χρυσίον ἐκλαμπρον καὶ ἀσῆμι καθαρόν. καὶ ἀπὸ τὰ μαργαριτάρια τὰ πλέον τιμιώτερα εἶχεν. καὶ ἀντὶς διὰ λιθάρια ὁποῦ νὰ ἦσαν διὰ κτίσιμον ἦσαν οἱ τιμιώτεροι λίθοι ἀπὸ τοὺς δώ-

δεκα λίθους τοὺς ἀτιμήτους οἱ ὁποῖοι ἄλλασσαν ἀπὸ πᾶσα λογῆς βάψιν καὶ ἦσαν βαλμένοι κάθε εἷς μὲ τὸ μέτρον του εἰς τὸν ἁρμόν του, ὡς καθὼς τὰ ἐσύνθεσεν ὁ τεχνίτης καὶ ἀρχιτέκτων Πατήρ καὶ ἀπέπεμπον λαμπρότητα καὶ φῶς θαυμαστόν. καὶ τὸ φανερώτερον, ὅτι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔστεκαν ἔξω ἀπὸ τὸν ναόν, ἔβλεπαν τὰ μέσα ὅλα καὶ ἦσαν λαμπρά. καὶ ἐκεῖνοι πάλιν ὁποῦ ἦσαν μέσα, ἔβλεπαν τὰ ἔξω ἀκωλύτως. καὶ τὸ κάμωμά του νὰ τὸ βλέπῃ μόνον τινὰς ἦτον φρικτὸν καὶ γεμάτον θαῦμα καὶ ἔτσι ἦτον τὸ κτίσιμον τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ναοῦ. καὶ ἀπὸ ἐτοῦτα θαυμασιώτερα, καὶ ὁ πάτος του, καὶ τὸ πλέον μέσα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὰ σκαλώνια, καὶ ὁ θεϊκὸς θρόνος ὁποῦ ἦτον ἀνάμεσα εἰς τὰ καθίσματα ἐκεῖνα, καὶ τὸ σκέπασμα, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ τὰ ἐπίλοιπα εἶχαν κάποιαν ὁμοιότητα ἀπὸ τὰ γήϊνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠξεύρομεν. ἀλλὰ ὄχι πάλιν ὅτι ὡμοίαζαν ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, ὅπως ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα νὰ φανῶσι φανερὰ ἐκεῖνα ὁποῦ ἦσαν ἐκεῖ, ἀμὴ ὅσον ἐκατάλαβαμεν ἡμεῖς οἱ ἐμπαθεῖς καὶ τυφλοί. κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον λέγομεν, ὅλα ἦσαν γεμάτα Πνεύματος Θείου. καὶ κάποιος ἀέρας ἐφύσα καὶ ἔφεγγε εἰς κάθε μέρος τοῦ ναοῦ καταλλήλως διατὶ ὁ πάτος του ἐφαίνετο πῶς κυματίζει ἀπὸ φωτίαν ἄσπρην. καὶ ἀντὶς διὰ κολώναις σύννεφα ἐκρατοῦσαν τὸν ναὸν ἐκεῖνον, καὶ τὸ ἅγιον λέγω θυσιαστήριον. καὶ τὰ ἄλλα ὅλα ἐσκεπάζονταν μὲ φρικτὰς ἀστραπομόρφους φωτοχυσίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ναὸν δὲν μᾶς ἐφαίνετο πλέον νὰ εἶναι τίποτες ὑλικόν, ἀλλὰ ὅλα ἦσαν πνευματικὰ καὶ θεϊκά. καὶ ἐπειδὴ οἱ νεανίσκοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπροείπαμεν τὰ ὡρδινίαζαν ὅλα καὶ ἔκραζαν τὸ εὐλόγησον Δέσποτα, εὐθὺς ἐφαίνετο Αὐτὸς καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ μεσινοῦ θρόνου ἐκείνου καὶ ἐκάθοντο μαζί του καὶ οἱ δώδεκα μαθηταὶ Αὐτοῦ εἰς δώδεκα θρόνους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν βαλμένοι ἀπὸ τὴν μίαν μερέαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην τοῦ Δεσποτικοῦ θρόνου.

καὶ [1]) λέγει ὁ Κύριος τῶν διακόνων· „καλέσατε ὅλους τοὺς διαλεκτούς Μου ἐδῶ.“ καὶ παρευθὺς ἕνας νέος εὔμορφος, σταθεὶς εἰς τὴν μέσην τῆς αὐλῆς τῆς ἁγίας πόλεως, μὲ μίαν χρυσῆν τρουμπέταν ἐσάλπισε γλυκὰ καὶ λέγει· „ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός Μου εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας δόξης Μου, διὰ νὰ κάμωμεν θυσίαν καινούργιας χαρᾶς.“ καὶ ἔστωντας νὰ τὸν εἰπῇ τὸν λόγον τοῦτον τρεῖς φοραῖς, ἐκατέβηκεν ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἔστεκεν. καὶ παρευθὺς ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος ἅγιοι συνέτρεχον εἰς τὸν ναὸν ὡσὰν κάποιοι ἀετοὶ γληγοροπερπάτητοι καὶ περιστέρια λαμπρά, καὶ ἐπειδὴ ἤκουαν τὰς φωνὰς τῶν

[1]) На полѣ заглавіе: περὶ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας

ἁμαρτωλῶν, ὁποῦ ἀναστέναζον εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς τῆς θαλάσσης, ὑπὸ συμπαθείας τοὺς ἐπόνεσαν. καὶ ὁ Κύριος λέγει· „δὲν πρέπει κλαύσιμον αἰώνιον νὰ ἀκούηται εἰς τὴν ἀτελεύτητον χαρὰν καὶ βασιλείαν.“ καὶ ἁπλώσας τὴν θείαν καὶ ζωοποιὸν δεξιὰν Αὐτοῦ, ἐσφράγισεν ὅλην τὴν θάλασσαν τοῦ ἀτελευτήτου πυρὸς ἐκείνου. καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν ἔκλεισε καὶ ἔγινε ὡσὰν ξηρὰ γῆς καὶ δὲν ἐφάνη πλέον ποσῶς ἴχνος θαλάσσης ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ μόνον ἡ τῆς ἐπαγγελίας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὑρίσκετο κανένα πρᾶγμα λυπηρόν, ἀλλὰ ὅλα ἦσαν χαρὰν γεμάτα ἄφατον τὸ λοιπὸν ἀφ᾽ οὗ ἦλθαν ὅλοι οἱ ἅγιοι εἰς τὸν ναὸν καὶ εἶδαν τὸν Κύριον ὁποῦ ἐκάθητο ἐπὶ θρόνου Αὐτοῦ μαζὶ μὲ τοὺς ἁγίους του μαθητὰς καὶ ἀποστόλους θαυμάσαντες τῷ καινῷ τοῦ θεάματος, ἐσταμάτησαν μὲ φόβον καὶ τρόμον δορυφοροῦντες Αὐτόν καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη Βασίλισσα καὶ Μήτηρ Αὐτοῦ. ἔστωντας νὰ εὔγῃ ἀπὸ τοῦ ὑπερουσίου θαλάμου τῆς θείας δόξης αὐτῆς. ἐνδεδυμένη ἐστολισμένη στολὴν θεϊκὴν καὶ δόξαν καὶ στεφανωμένη τὴν κεφαλὴν τῷ δοθέντι αὐτῆς στεφάνῳ παρὰ Κυρίου καὶ ὕστερον ἀπ᾽ αὐτὴν ἦλθον οἱ ἑβδομήκοντα ἀπόστολοι ἀπολάμποντες φῶς ἄρρητον. ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὕστερα ἦλθον ὅλοι οἱ ὅσιοι καὶ δίκαιοι, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπροωρίσθησαν συγκληρονόμοι τῆς βασιλείας Αὐτοῦ καὶ ὅλοι ἦσαν λελαμπρυσμένοι μὲ κάθε λογῆς λαμπρότητα καὶ δεδοξασμένοι κάθε ἕνας μὲ τὴν ἐδικήν του δικαιοσύνην, φέροντες καὶ χαρίσματα τῷ Κυρίῳ προσφοράν. καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐμβῆκαν ὅλοι, ἐδιάβαινε κάθε ἕνας καὶ ἔστεκεν εἰς τὸν τόπον ὁποῦ τὸν ἐδόξασαν. καὶ παρευθὺς φῶς ἀμίλητον ἄναψαν εἰς τὰς καρδίας των καὶ εὐμορφίαν ἀκατανόητον, τὰ ὁποῖα βλέποντες ἓν αὐτοῖς ἕνας μὲ τὸν ἄλλον ἐθαύμαζαν, καὶ ἐχαίρονταν πολλά, κατανοοῦντες δὲ καὶ τὴν θαυμαστὴν καὶ πνευματικὴν χαρὰν ὁποῦ ἦτον εἰς τὸν ναόν, δὲν ἐδύνοντο νὰ εἶναι ἐγκρατεῖς ἑαυτῶν ἀπὸ τὴν χαρὰν ὁποῦ εὔγαινεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τους. διατὶ ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς θυμηδίαν ἀμίλητον καὶ φῶς ἄπλετον καὶ εἰρήνην νικῶσαν πάντα νοῦν, καὶ χαρὰ ἔσταζεν εἰς κάθε ἑνὸς καρδίαν γλυκυτέρα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον. καὶ ἐκεῖ ἦτον, ἀγαπητέ, τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἐπιθυμία ἀχόρταστος τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος τῆς ἀθανάτου καὶ ζώσης εἰς τοὺς αἰῶνας τάχα λοιπὸν πολλοὶ μὲ λογαριάζουν διὰ εὐγαλμένον, ἔστωντας ὁποῦ λέγω ἐτοῦτα, ναὶ ἀληθινὰ δὲν δύνομαι νὰ γένω ἐγκρατὴς εἰς τὸν ἑαυτόν μου. καὶ γίνομαι ἔξω τοῦ νοῦ ἀπὸ τὴν χαράν καὶ ὁποῖον ἐπάθαιναν ἐκεῖνοι οἱ μακαρισμένοι ἀπὸ τὴν ἀμίλητον ἐκείνην εὐφροσύνην καὶ χαράν, αἰφνίδια ἔκραζον καὶ χορεύοντες ἔψαλλον εὐχαριστηρίους ᾠδάς. τὸ λοιπὸν ἔστωντας νὰ χορτάσουν ἀπὸ τῶν ἀσυγκρίτων χαρί-

των τοῦ ἐπουρανίου ἐκείνου καὶ θείου ναοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἔμβαιναν εἰς αὐτὸν τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ καὶ φέρνοντες χαρίσματα νοητὰ καὶ πνευματικά, ὡς τὸ εἶπαμεν, ἐκατέβηκεν ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου θρόνου Αὐτοῦ, διὰ νὰ κάμῃ τὴν μυστικὴν καὶ θείαν ἱερουργίαν καὶ ἰδοὺ τὰ χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφίμ, φόβῳ καὶ τρόμῳ περιπτάμενα, ἐδιηκόνουν καὶ ὑπηρετοῦσαν Αὐτόν καὶ ἀνέπεμπον τρισάγιον ψαλμῳδίαν χαίροντες καὶ θαμβούμενοι. καὶ ἰδοὺ τὰ λοιπὰ ἀγγελικὰ τάγματα ἐσταμάτησαν τριγύρω τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ οἱ δώδεκα θαυμαστοὶ ἀπόστολοι ἐσυλλειτουργοῦσαν μαζί του. καὶ τὰ λόγια ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγαν εἰς τὰς ἐκφωνήσεις καὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἀκολουθίαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν τὰ ὁποῖα προσέφερον ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ, εἰς ἡμᾶς ἔστωντας νὰ εἴμεσθεν σαρκικοὶ καὶ δεδεμένοι εἰς τὰ πάθη, δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ τὰ καταλάβωμεν. ἀλλ' ἐκείνων ὁποῦ νὰ ἀξιωθοῦν νὰ διαβοῦν ἐκεῖ ὅλα φανερὰ γίνονται καὶ χαρᾶς ἀπείρου παραίτια. διατὶ ὁπόταν ἔψαλλαν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, ὕμνουν καὶ ἔψαλλον καὶ τὰ τάγματα τῶν ἁγίων, καὶ πάλιν ὑπέψαλλον ἀρχόμενα τὸν ὕμνον τὰ τῶν ἀγγέλων στρατεύματα καὶ πάλιν οἱ ἅγιοι ἀντεπῄδουν αὐτοῖς. τὸ λοιπὸν ἔφριξεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ εἰς τὴν φωνήν τους καὶ εἰς τὰ θαύματα ὁποῦ ἔγιναν καὶ διεχύθη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἁγίων νοητὴ δρόσος καὶ ἀθάνατος ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. καὶ ἐχάρηκαν ὅλοι καὶ ἐμειδίων γέλωτα θεῖον τῷ ὄντι καὶ πνευματικόν. καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ καιρὸς τῆς μεταλήψεως ἐζύγωσε, τοὺς ἐμετάλαβεν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ πνευματικοῦ μάννα τῆς Αὐτοῦ ζωῆς. καὶ ὁ Κύριος ἐπότισεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νοητοῦ καὶ πνευματικοῦ μύρου τῆς Αὐτοῦ Θεότητος. καὶ ἰδοὺ ὅλοι ἐμεθύσθησαν ἀπὸ τὴν δόξαν τὴν ἀμίλητον. καὶ ἰδοὺ ὅλοι ἀπὸ τὴν θεικὴν ἐκείνην χαρὰν ἐπλήσθησαν ἀγάπης θεικῆς καὶ γεγόνασι γεμάτοι ἔρωτος θεικοῦ. καὶ ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ διηγηθῇ τοῖς ἁγίοις καὶ ἀγαπητοῖς ἐκλεκτοῖς Αὐτοῦ ἀπὸ τὰ κρυφὰ μυστήρια τῆς ἀϊδιότητος καὶ τῆς μεγαλωσύνης τῆς ἁγιωσύνης Αὐτοῦ. καὶ παρευθὺς ἐσοφίσθησαν ὅλοι ἀπὸ τὴν θεικὴν σοφίαν, τῶν ἀκαταλήπτων κριμάτων Αὐτοῦ καὶ ἐθεώθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν καὶ ἔγιναν χρηστοὶ Κυρίου μὲ τὴν χάριν Αὐτοῦ, καὶ συγκληρονόμοι, καὶ συναδελφοὶ τῷ Μονογενεῖ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς μὲ τὴν θέλησιν Αὐτοῦ καὶ συνεργίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

καὶ ἐτελειώθη αὕτη ἡ καινούργια θυσία, καὶ εὐγῆκαν ὅλοι ὁποῦ ἦσαν ἐκεῖ, καὶ πᾶσαι αἱ θυγατέρες τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ προπορευομένου πάντων καὶ ἡγουμένου τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἀπερχομένου πρὸς τὰ ἐπιθυμητὰ καὶ ὡραιόμορφα καὶ φρικωδέστατα παλάτια Αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἦσαν κατὰ ἀνα-

τολὰς τῆς ἁγίας Αὐτοῦ Σιὼν κτισμένα καὶ καμωμένα, σιμὰ εἰς τὸν προγραφθέντα θεῖον καὶ πανάγιον ναόν, τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἐχοντες εἰς τὸ μέσον τους ἕνα ἐξαίρετον καὶ θαυμαστὸν θάλαμον καὶ φρικτόν. τὸν ὁποῖον δὲν δυνόμεσθε νὰ τὸν διηγηθοῦμεν, ὅτι ὅμως ἠξεύρομεν τὰ χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφὶμ ἔστεκαν εἰς τὴν θαυμαστὴν πόρταν αὐτοῦ. τὰ ὁποῖα ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἐκεῖ εὑρίσκονται. ὁμοίως ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς εἰς τὰ παλάτια ἐκεῖνα νυμφῶν φρικωδέστατος καὶ παστὰς ἀσύγκριτος δεδοξασμένη μὲ χερουβικὰς πτέρυγας. καὶ θρόνους, καὶ ἀρχάς, καὶ ἐξουσίας, εἰς τὴν ὁποίαν κατέμπροσθεν ἦτόν τις τράπεζα φρικτὴ ὑπὲρ ἔννοιαν καὶ εἶχεν ὁποῦ ἐκείτονταν νοητὰ καὶ ἄυλα ἀγαθά, ὁποῦ δὲν εἶχαν μέτρος, οὐδὲ ἦτον νὰ τὰ συνεικάσῃ τινὰς μὲ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ ἐτοῦτο μόνον ἐγνώρισα ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτῶν, ὅτι γίνεται εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰ ἔβλεπαν. ὅτι χόρτασιν δὲν εἶχασι βλέποντάς τα οὐδὲ ἤθελον παντελῶς νὰ εὐγάλουν τὰ νοητὰ αὐτῶν ὀμμάτια ἀπ' αὐτῶν καὶ νὰ βλεπουσιν ἀλλοῦ πούποτες καὶ ἰδοὺ πάλιν ἄλλη τράπεζα πλέον φρικτὴ παρὰ τὴν πρώτην ἡ ὁποία ἦτον γεμάτη καὶ ἀνεκλαλήτων ἀγαθῶν καὶ αὐτὴ ἦτον ὀρδινιασμένη τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ ἄλλη ὁμοία τῶν ἱεραρχῶν καὶ κοντολογία κάθε τάγμα τὴν τράπεζάν του εἶχε καὶ ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς γέμουσα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. καὶ εἰς αὐταῖς ταῖς τράπεζαις ἦσαν ὑπηρέται νέοι χρυσοτριχοι καὶ εὐμορφοστολισμένοι, ἔχοντες τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν ἑτοιμασίαν ἀσύγκριτον. καὶ ἰδοὺ εὐγῆκεν ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν περιπατητῶν τόπων Αὐτοῦ, καὶ ἦλθε νὰ ἀνακλιθῇ μὲ τοὺς φίλους του μὲ πνευματικὴν τροφήν, καὶ τοῦ ἀκολουθοῦσαν ἡ Δέσποινα καὶ Μήτηρ Αὐτοῦ καὶ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία νυμφευθεῖσα Αὐτῷ. καὶ αὐταὶ μέσα ἐμβῆκαν ἐπὶ τὴν παστάδα τοῦ νοητοῦ ἐκείνου καὶ ἀθανάτου νυμφῶνος ἐπὶ τῷ ἀνακλιθῆναι εἰς τὸν πνευματικὸν γάμον. ὁ δὲ Κύριος προσκαλεσάμενος ὅλους τοὺς ἁγίους Αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἀμίλητον ἐκείνην καὶ πνευματικὴν χαράν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐστολισμένοι μὲ πνευματικαῖς στολαῖς, ὁποῦ τοὺς ἐδόθησαν, καὶ στεφανωμένοι μὲ στεφάνια εὔμορφα. καὶ συνανεκλίθησαν μαζί του ἐπὶ τὰς ἀφωρισμένας ἑτοιμασίας ἑκάστῳ τάγματι αὐτῶν. καὶ ἐχαίροντο γέμοντες ἀρρήτου δόξης καὶ θυμηδίας. ὅμως ὅλαι αἱ στρατιαὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐστέκοντο μὲ φόβον καὶ τρόμον εἰς τὸν Κύριον καὶ Θεόν. καὶ ἔψαλλαν τὰ χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ θαυμαστήν τινα καὶ ἄρρητον ᾠδήν καὶ ἀντεφώνουν αὐτοῖς πᾶσα αἱ νοεραὶ στρατιαὶ τριγύρω. καὶ μέλος γλυκὺ καὶ θαυμαστὸν πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖ ἠκούετο καὶ φωναὶ ἑορταζόντων, καὶ δὲν ἦτον χόρτασις εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐστέκοντο ἐκεῖ ἀπὸ τῆς θαυμαστῆς γλυκύτητος αὐτῶν καὶ εἴ τι ἐχρειάζοντο τοὺς ὑπηρετοῦσαν αἱ νοεραὶ δυνάμεις, ὁποῦ ἦσαν ὡρισμέναι εἰς

τοῦτο. καὶ ἔτρωγαν φαγητὸν νοητὸν οὐράνιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου φαγητοῦ ἐδίδετο εὐφροσύνη καὶ χαρὰ ἄφραστος καὶ ἀθάνατος. καὶ ἐν τῷ πίνειν αὐτοὺς τὸ ἀθάνατον καὶ θεικὸν ποτὸν ἐκεῖνον εἰς χόρτασιν, ἐμεθοῦσαν μέθην τινὰ καὶ ἀλλοίωσιν πνευματικὴν, γεμίζοντες σοφίας καὶ χάριτος γνώσεως τελειοτέρας τῶν ἀποκρύφων τῆς ἁγίας Τριάδος μυστηρίων. καὶ τοιούτους ψαλμοὺς ἔψαλλαν οἱ ἄγγελοι στεκάμενοι ἐκεῖ, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, διὰ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοὺς ἐσυνάρμοσεν καὶ ἔδωσεν εἰς κάθε ἕνα τάγμα αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς ψάλλουν, ὡς ᾄσμα καὶ ψάλμα θεϊκὸν εἰς τὰ ἀκατάληπτα καὶ φρικτὰ παλάτια τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ καὶ ἐβλέπαμεν αὐτούς, ὅτι ἐκεῖ ὁποῦ ἔψαλλαν τὰ τοιαῦτα ᾄσματα ὑπὸ τῆς χαρᾶς καὶ φρικτῆς αὐτῶν συνθέσεως ὑπερνικώμενοι καὶ ὑπερεκπληττόμενοι τῆς συνηθισμένης αὐτοῖς εὐτάκτου στάσεως καὶ εὐλαβείας ἐπελανθάνοντο, καὶ ἐπευφραίνοντο χαίροντες καὶ πηδῶντες ἐγελοῦσαν. τὸ λοιπὸν τῆς καλοεργίας ἐκείνης καὶ νοητῆς βρώσεως οἱ ἅγιοι χορτάσαντες, τὰ φαγητὰ ἐκεῖνα δὲν ὠλιγόστευαν ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια νὰ γίνεται εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ φθαρτὰ φαγητά, ἀλλὰ ἔτσι ἦσαν ἀνελλιπῆ ὡσὰν νὰ μὴν εἶχε τὰ ἐγγίξῃ τινάς, ὅμοια μὲ τὸ καιόμενον πῦρ πὰρ ἡμῶν. ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλοι ἦσαν καὶ ἂν τὸ χρειάζωνται, μεταλαμβάνουσιν αὐτῷ ἀρκετῶς καὶ αὐτὸ καμμίας λογῆς ἐλάττωμα δὲν παθαίνει.

καὶ ἐσηκώθησαν ἀπὸ τῆς φρικτῆς ἐκείνης καὶ πνευματικῆς χαρᾶς καὶ πέρνοντάς τους ὅλους ὁ Κύριος ἐμβῆκε μέσα εἰς τὸν κατὰ ἀνατολὰς παράδεισον τῆς αὐτῆς ἁγίας πόλεως, ἔχων προπορευομένας ὅλας τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις καὶ ἐτοῦτος ἦτον ὁ κῆπος ὁ ἐν Ἐδέμ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κήπου ὁ Ἀδὰμ ἐξεβλήθη, παραβὰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. εἰς τὸν ὁποῖον παράδεισον περιπατοῦντες στολιζόμενοι ἀπὸ τὰ ἄνθη τῶν ἀθανάτων φυτῶν ἐκείνων οἱ ὑμνῳδοὶ ἄγγελοι δὲν ἔπαυαν ποσῶς τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων ψαλσιμάτων, ἀλλὰ ὕμνουν προσφόρους καὶ εὐχαριστίας ὕμνους καὶ ᾠδὰς Κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ ἦτον νὰ ἰδῇ τινὰς εἰς ἐτούτους καρπουμένους ὅλους τοὺς ἁγίους χαρὰν καὶ δόξαν ἀνεκλάλητον, εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν αἰώνιον, διότι δὲν ἦτον χόρτασις εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐκεῖσε βλεπομένων τερπνοτήτων καὶ ἡδυτήτων, τῶν ἀνεξιχνιάστων καὶ ἀνεκλαλήτων. ὅθεν καὶ φωνὰς εὐχαριστηρίους μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους ἀνέμελπον τῷ Δοτῆρι τούτων ὅλων Χριστῷ τῷ Θεῷ.

καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ περιπατῆσαι τὴν χαρὰν καὶ εὐμορφίαν τοῦ νοητοῦ ἐκείνου παραδείσου, ἐφαίνοντο πῶς ἐστρέφονταν πάλιν οἱ ἅγιοι εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μαζὶ μὲ τὸν Κύριον ἀπὸ τὴν ὁποίαν πόλιν εὐγῆκαν καὶ λέγουσι πρὸς τὸν Κύριον· „Δέσποτα, δὸς ἡμῖν καὶ τού-

την τὴν χάριν, ὅπως ὡς καθὼς εἴμεσθεν εἰς τὸν πρόσκαιρον ὁσμον ἐκεῖνον καὶ ἐσηκώναμεν καὶ ἐκάμναμεν ναοὺς εἰς τὸ ὄνομά Σου, εἰς τοὺς ὁποίους μαζωνόμενοι ὑμνούσαμεν καὶ ἐμεγαλύναμεν τὴν δυναστείαν Σου, ἔτσι νὰ γένουν καὶ τώρα εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν καινούργιαν ἐτούτην καὶ ἄφθαρτον καὶ μακαρίαν γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι φῶς ἄπαυστον, καὶ ζωὴ αἰώνιος νὰ εἶναι καὶ ναοὶ κάθε λογῆς τοῦ ἁγίου ὀνόματος Σου καὶ σκηναὶ καὶ ἀναπαύσεις ἁρμόδιοι, διὰ νὰ πηγαίνωμεν νὰ τιμῶμεν τὸ πολυθαύμαστον καὶ πολυύμνητον ὄνομα τῆς τρισυποστάτου καὶ ἁγίας δόξης Σου" καὶ ἀκούσας τὸ ζήτημά τους ὁ Κύριος, ἐγύρισεν εἰς τὸ θέλημα τῶν ἁγίων Αὐτοῦ καὶ ἁπλώσας τὴν παντουργὸν καὶ ζωοποιὸν Αὐτοῦ δεξιὰν ἐσημάδευσε κατὰ ἀνατολὰς. καὶ ἐσφράγισε κατὰ δυσμάς. καὶ κατὰ ἄρκτον. καὶ μεσημβρίαν. καὶ ἐβόησε εἰς ἐπήκοον πάντων, καὶ εἶπεν· „ελᾶτε καὶ φανῆτε ὅλοι οἱ μετεωρισμοὶ τῶν ἁγίων Μου ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰ καλά, καὶ τὰ ἐκλεκτά. καὶ ἀγαπητὰ σκηνώματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡτοιμασμένα δι' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ αἰῶνος". καὶ ἰδοὺ παρευθὺς ὅλη ἡ γῆ καὶ ὁ περὶ αὐτῆς ἀήρ. ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ἀνῆψεν ἐν κοκκινότητι λευκῆς χιονώδους πνοῆς καὶ ἐκράτησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν εἶτα πάλιν ἀνελήφθη αὕτη εἰς τὸν οὐρανόν ὥστε ὁποῦ δὲν ἐφαίνετο ἀπ' αὐτὴν μηδὲ ἴχνος. καὶ τὸ πάγκαλον ἐκεῖνο πρόσωπον τῆς ἁγίας ἐκείνης γῆς ἐφαίνετο ὅλον δεδοξασμένον καὶ πέμπον ἀκτῖνας λαμπρὰς ὡσὰν τὸν ἥλιον, καὶ δίδον πολλὴν εὐπρέπειαν ἐκείνων τῶν ἁγίων ὁποῦ ἔγιναν ἄξιοι νὰ βλέπουν ἐκεῖ καὶ ἰδοὺ οἱ οἶκοι, καὶ τὰ παλάτια, καὶ οἱ θάλαμοι, καὶ τὰ ἱλαστήρια, καὶ θαυμασταὶ καὶ φρικταὶ οἰκοδομαὶ ἄλλαι, καὶ κτίσεις ἐμπερίγραπτοι ἐφαίνοντο ἐν ὅλῳ τῷ θείῳ κόσμῳ ἐκείνῳ καὶ ἀθανάτῳ, κατασκευασμέναι μὲν ἐξ ἀστραπημόρφου θείας νεφέλης, περιφραγμέναι δὲ καὶ κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ περιγραφῆς διαχρύσων σταυρῶν θαυμαστῶς καὶ θεοπρεπῶς τετορνευμένων. καὶ ἰδοὺ εἰς αὐτὰς τὰς αἰωνίους μονὰς καὶ κατοικίας τῶν ἁγίων, κρεββάτια, στρωμναί, θρόνοι, ἀναπαυστήρια, καὶ τὰ λοιπὰ χρειαζόμενα, πλούσια καὶ φρικτοκατασκεύαστα ὑπάρχοντα ἡμῖν κατεφαίνοντο. καὶ ἰδοὺ εἰς αὐτοὺς ὅλους κῆποι νοητοί, ἀμπελῶνες πνευματικοί, περίαυλοι καὶ καμάραι φρικταί, δένδρα καὶ φυτὰ ἀθάνατα καὶ ἀφθαρτόκαρπα τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ ξένης φύσεως ὄντες, νοῦν καὶ καρδίαν ἐξιστῶσι μὲ τὴν νοητὴν χαρὰν τῆς μεταλήψεως. περὶ τῶν ὁποίων ὅλων, ἐὰν ἔχῃ τις χερουβικὸν στόμα καὶ γλῶσσαν τῶν σεραφίμ, οὐδὲ ἔτσι πάλιν ἤθελεν εἶσθε ἀρκετὸς νὰ φανερώσῃ καὶ νὰ γράψῃ κἂν ἕνα μερτικὸν ἀπὸ ἑτοῦτα, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν ὁ Κύριος κάθε ἑνὸς τὰ ἐπάξια. καὶ εἶχον οἱ ἅγιοι τὰς τοιαύτας καταπαύσεις ἐν τῇ γῇ τῶν πραέων, ἐν τοῖς μυρισμένοις κόλποις αὐ-

τῆς. ὡς καθὼς κάποια προαύλια καὶ προάστεια εἰς τὰ ὁποῖα ἦτον καὶ ἡ ἀποκλήρωσις τῷ πατριάρχῃ Ἀβραὰμ καὶ τοῖς λοιποῖς προπάτορσι. εἰς τὰ ὁποῖα προσκαλούμενοι ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, ἐώρταζον ἀληθῶς ἑορτὴν πνευματικὴν καὶ ἠγαλλιῶντο καὶ εὐφραίνοντο χαρὰν ἄπαυστον καὶ ἄφραστον. ἐν ταύτῃ λοιπὸν τῇ νέᾳ καὶ ἀφθάρτῳ κτίσει ὁ χρόνος δὲν εἶναι, οὔτε αἰῶνας, οὔτε ἡμέραι παντελῶς ἐκεῖ νύκτα δὲν ἐγνωρίζετο. δὲν ἦτον γυρίσματα καὶ ἀλλαξίματα τῶν καιρῶν. δὲν ἦτον χρεία βροχῆς, ἢ θέρμης ἡλιακῆς, ἢ κόπου, ἢ πείνης, ἢ δίψης, ἢ τινὸς ἄλλου ὡσὰν εἶναι εἰς ἡμᾶς. ἀλλ' εἰρηνικὴ καὶ ἀστασίαστος καὶ ἄλυπος ὑπάρχει διαγωγὴ καὶ ζωὴ αἰώνιος, ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ φεύγει ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός καὶ ἐφυτεύθη χαρά, εἰρήνη, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις πνευματικὴ διότι τὰ κορμία ὁποῦ ἀναστήθηκαν τότε τῶν νεκρῶν ἔστωντας νὰ γένουν ἄφθαρτα καὶ ἀχρείαστα ἀπὸ ἀνθρωπίνην τροφήν, καὶ ἡ κακία ἀφανίσθη μὲ τὸν σατανᾶν καὶ τοῖς δαίμοσιν αὐτοῦ καὶ τῆς καινούργιας κτίσεως ἀφθαρσίᾳ τιμηθείσης, οὐκ ἔτι εἰς τὸ ἐξῆς ἐκεῖ εἶναι χρεία ὕπνου, ἢ κόπου, ἢ ἐργασίας τινὸς σωματικῆς, ἢ βροχῆς, ἢ κρυάδας, ἢ ζέστας, ἢ τινὸς ἄλλου ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ χρειαζόμεσθεν ἡμεῖς. ἀλλὰ φῶς ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς λάμπον, καὶ ἀπόλαυσις πάντων τῶν νοητῶν ἀγαθῶν, καὶ ἑορτὴ ἀκατάπαυστος καὶ ἀτελείωτος. ἐν ταύτῃ λοιπὸν τῇ μακαρίᾳ γῇ οἱ καταξιωθέντες κατοικεῖν, ὡς ἄγγελοι διάγουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ποτέ τους δὲν ἀλλάσσουν, ὡς καθὼς μοῦ τὰ εἶπεν ὁ ἄγγελος ὁποῦ μὲ ὡδήγησε καὶ μοῦ τά ἔδειξεν ὅλα. εἰς τὰ ἄλλα τὸ λοιπὸν θαύματα ὁποῦ εἶδα εἰς τοὺς ἁγίους, εἶδα καὶ ἐτοῦτο ἐκεῖ. διατὶ ὡσὰν ἐξήρχοντο ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως περιπατοῦντες ἐπὶ τὰς σκηνὰς ὁποῦ ὁ Κύριος τοὺς ἔδωκε, κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ἔστωντας ὁποῦ ἐδύνοντο νὰ περιπατοῦν ἀπῆλθον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

καὶ ἐτοῦτοι ἔστωντας νὰ φαίνωνται ἔτσι εἰς ἡμᾶς ἐλέει Θεοῦ, ἰδοὺ ἐσάλπισεν ἡ μεγάλη καὶ βασιλικὴ σάλπιγξ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐτρόμαξεν ὅλη ἡ κτίσις ἐκείνη, καὶ διεδονήθη ὑπὸ τοῦ θάμβους τῆς τοιαύτης φωνῆς καὶ βοῆς. καὶ ἰδοὺ ἀνοίχθη κατὰ ἀνατολὰς ἡ μεγάλη πόρτα τοῦ οὐρανοῦ ἡ ὁποία φυλάσσεται ὑπὸ τῶν κυριοτήτων. καὶ εἴδομεν, ὅτι εὐγῆκεν ὁ Κύριος ἀπὸ τοῦ οἴκου τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης Αὐτοῦ, δεδοξασμένος τὸ πρόσωπον, καὶ ἀνέβαινεν ἐν δυνάμει ἐπὶ τὴν πόρταν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν νοερῶν καὶ ἀσωμάτων ὅλων δυνάμεων προπορευομένων μετὰ ὕμνον καὶ ἀκολουθούντων Αὐτῷ, καὶ οἱ ἅγιοι ἐπορεύοντο μαζί του, ὅσοι εἶχαν δυνατὰς πτέρυγας νὰ ἐξαπετάξουν εἰς τοσοῦτον ὕψος. καὶ ἐμπροστήτερα ἀπὸ ὅλους ἡ Πανάμωμος Δέσποινα, ἡ ὁποία ὡς ἀστραπὴ ἐξωραϊσμένη

τῷ Υἱῷ αὐτῆς σμίγουσα ἀνήρχετο. καὶ φθάσαντες ἐκεῖ ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὰ μεσαίτατα, καὶ πλέον δὲν μᾶς ἐδόθη νὰ καταλάβωμεν ποῦ ἐδιάβηκαν τότε, ἢ ποῦ κατέπαυσαν μοναχὰ τοῦτο μοῦ εἶπεν ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ὡδήγα, ὅτι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὔτε ὅλοι ἐμβῆκαν. πρὸς τὸν ὁποῖον πάλιν εἶπον „πῶς κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς συνανῆλθον τῷ Κυρίῳ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν καὶ κάποιοι πάλιν ἐναπέμειναν ἐν τῇ ἐπιγείῳ ζωῇ καὶ βασιλείᾳ," καὶ ἐκεῖνος ἀποκριθεὶς λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι τοιαύτης στράτας καὶ διαγωγῆς ἠξιώθησαν, ὅσοι διὰ τῆς πολλῆς ἐγκρατείας ἑαυτοὺς λεπτύναντες καὶ οἱονεὶ ἀποθεωθέντες. πεφθάκασιν εἰς τελείαν ἀπάθειαν, ἐκσπάσαντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν γηΐνων πραγμάτων καὶ ἐξω τοῦ νόμου καὶ τοῦ κόσμου γενόμενοι μὲ τὸν νοῦν, καὶ πρὶν τοῦ φυσικοῦ θανάτου θεληματικῶς τους ἀπέθαναν τοῦτο καὶ αὐτοὶ ἐναπέμειναν εις τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς καινούργιας κτίσεως. καὶ οὗτοι εἶναι οἱ λαικοί, οἱ εὐαρεστήσαντες τῷ Κυρίῳ μὲ νόμιμον γάμον καὶ φυλάξαντες τὸ κρεββάτι τους καθαρὸν καὶ εἰς ἐλεημοσύνην καὶ προευχὰς ἀπέρασαν τὴν ζωήν τους καὶ ὅσοι διὰ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως καθαρᾶς ἐκαθαρίσθησαν, καὶ ἐν καθαρᾷ μετανοίᾳ καὶ ἀποχῇ τῶν κακῶν εἰς τὸ μέγα πέλαγος τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ εἰς ἐλπίδα ἀδίστακτον ἔπεσαν καὶ ὅσοι ἠξιώθησαν νὰ κατοικήσουν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει καὶ νέᾳ Σιὼν καὶ εἰς τὸν παράδεισον τῆς Ἐδέμ, ἐκεῖνοι εἶναι, ὅσοι ἐτελείωσαν τὴν ζωήν τους ἁγίως καὶ εὐσεβῶς, καὶ δὲν ἐσπούδαζαν εἰς ἄπρεπα. μόνον ἐσπούδασαν νὰ φθάσουν εἰς τὸ μέτρον τῆς τελειότητος. τῆς ὁποίας τελειότητος τὸ ἄκρον εἰς οὐρανοὺς φθάσαντες, ἠδυνήθησαν νὰ καταλάβουν. ὅθεν καὶ ἀπέλαβον ὅλοι ἀξίους τοὺς καρποὺς αὐτῶν εἰς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα καὶ τριάκοντα, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, τοῦ ἐν Εὐαγγελίοις. καὶ ἐτοῦτα ἔστωντας νὰ μοῦ τὰ ὁδηγήσει ἔτσι ὁ ὁδηγῶν με. ἰδοὺ πάλιν ὁ Κύριος μὲ τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις ὅλας καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἁγίους ὁποῦ ἀνέβηκαν μαζί του ἐκατῆλθε καὶ κατέπαυσεν Αὐτὸς καὶ ὅσοι ἦσαν μαζὶ μὲ Αὐτὸν εἰς τὰς μονὰς καὶ καταπαύσεις ὁποῦ ἐπῆραν διὰ κληρονομίαν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, ἐκεῖ ὁποῦ ἦσαν καὶ πρὶν νὰ ἀνέβω ἐπάνω. τὸ λοιπὸν ὅσοι ἐκατέβηκαν ὅλοι δεδοξασμένοι ἦσαν. καὶ τοῦτο ἐχαρίσθηκεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν φρικτὴν καὶ θείαν μυσταγωγίαν ὁποῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἔγινε, καθ' ὃν τρόπον καὶ εἰς τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ. καὶ ἦτον εἰς τὸ μέσον τους πᾶσα χαρά, πᾶσα εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις πνευματική, ἑορτάζοντες καὶ εὐφραινόμενοι καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν μεταβαίνοντες, τῆς ἐπιγείου δηλαδὴ πρὸς τὴν οὐράνιον, καὶ τὸ μεγαλείτερον ἀπὸ ὅλα, ὅτι αἰσθητῶς ἦσαν πάντοτε μὲ τὸν Κύριον, καὶ τῇ μυήσει καὶ καταλήψει τῆς ἁγίας Τριάδος ὡς ἑνὸς

ἑκάστου θεουμένου καὶ υἱῶν Ὑψίστου καὶ θεῶν καὶ βασιλέων ἀποδεικνυμένων.

ἀκόμη βάνοντας τὸν νοῦν μου, καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, στέκων παρὰ τὴν πόρταν τῆς ἁγίας ἐκείνης πόλεως, διὰ τῆς ὁποίας ἀπερνοῦσαν οἱ ἅγιοι ὁποῦ ἐχωρίζοντο ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μαζὶ τούς τις βασίλισσα, ἔχουσα φρικτὴν καὶ ἐξαίσιον τὴν εὐμορφίαν, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐφαίνετο πῶς ἐνητένισεν εἰς ἡμᾶς καὶ μᾶς ἐκάλει νὰ ὑπάγωμεν σιμά του, διὸ καὶ μεταβαίνοντες ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου τόπου ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον τόπον εἴμεσθεν καὶ ἐβλέπαμεν ἐτοῦτα ὅλα. καὶ ἰδοὺ εὑρεθήκαμεν ὄχι πολλὰ μακρὰ κατέμπροσθεν τῶν φρικτῶν ποδῶν Αὐτοῦ, κείμενοι κάτω ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ πολλῷ καὶ Αὐτὸς ἐκεῖ ὁποῦ ἐκειτόμεσθεν ἡμεῖς, ἔτσι τοιαῦτα ἐξεβόησεν, ἐν πραείᾳ καὶ ἱλαρᾷ καὶ μελιρρήτῳ φωνῇ· „ἰδού, Γρηγόριε, διὰ ταῖς παρακάλεσαις καὶ καθαραῖς εὐχαῖς τοῦ δούλου Μου Βασιλείου, ὁποῦ Μὲ ἐπαρακάλεσε διὰ λόγου σου, σοῦ τὰ ἔδειξα ἐτοῦτα ὅλα διὰ ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ περισσότερον διὰ πληροφορίαν ἐδικήν σου, νὰ διδαχθῇς διὰ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι δὲν κάμνουν καλὰ κρατοῦντες τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως καὶ κατ' ἐκεῖνον πολιτευόμενοι. καὶ ὑπολαμβάνω πῶς ἐπληροφορήθης περὶ τούτων ἀρκούντως εἰς ὅσα ἤκουσες καὶ εἶδες καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐλάλησεν ὁ ἐκλεκτός Μου Μωϋσῆς εἰς αὐτούς. καὶ ἐὰν θέλῃς νὰ ἀκούσῃς καὶ ἀπὸ Ἐμένα διὰ τούτους, ἤξευρε, ὅτι ὅποιος εἶναι ἐκεῖ ὁποῦ δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ εἰς ὅσα γράφει τὸ εὐαγγέλιόν Μου, δὲν θέλει χύσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ συγχαμένος θέλει εἶναι καὶ εἰς τὸν Πατέρα Μου εἰς τὸν ὁποῖον τοῦ φαίνεται πῶς προσκυνᾷ καὶ θέλει εὑρεθῇ υἱὸς γεέννης διατί, διὰ τοῦτο σοῦ τὰ ἔδειξα ἐτοῦτα ὅλα, διὰ νὰ πραγματευθῇς μὲ αὐτὰ καὶ νὰ πολλαπλασίασῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι τάλαντον. τὸ λοιπὸν μή φθονήσῃς νὰ τὰ εἰπῇς ὅλα ἐτοῦτα εἰς ταῖς ἐκκλησίαις Μου, διατὶ πολλοὶ θέλουν τὰ ἀκούσῃ, καὶ εὐθύτητι γνώμης καὶ καρδίας ἁπλότητι θέλουν ἀκούσῃ νὰ φρίξουσι καὶ ὑπερεκθέων τὴν ἔννοιαν καὶ καλωσύνην ὁποῦ ἔχω εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. καὶ τὰ πρόσκαιρα καὶ γλυκέα τοῦ κόσμου, καὶ πᾶσαν ἄλλην κακίαν θέλουν μισήσει, καὶ νὰ συγχαθοῦν, καὶ μὲ ὅλην τους τὴν ψυχὴν πάλιν θέλει κάμῃ τὰς ἐντολάς Μου, καὶ θέλουν πάρῃ περισσοτέραν ἐπιθυμίαν εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ εἰς τὸν ἐδικόν τους νοῦν. καὶ ἀπὸ ἐδῶ θέλουν ὠφελήσει πολλὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν"

καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸν φόβον ἐτρόμαξα καὶ δὲν ἐδύνομουν παντελῶς νὰ ὁμιλήσω, καὶ αἰφνίδια ὡσὰν ἀπὸ θεϊκὴν δύναμιν, ἀνοιγέντων τῶν ρυπαρῶν μου χειλέων, καὶ πειραζόμενος ἀπὸ κακὸν λόγιγγα ἀπεκρί-

θην· „Κύριε μου, Κύριε, καὶ πῶς θέλει εἶσθε τοῦτο εἰς ἐμένα; ἢ πῶς θέλω διηγηθῇ τὰ ἀκατάληπτα ταῦτα καὶ ἄρρητα μυστήρια μὲ νοῦν καὶ γλῶσσαν καὶ χείλη ἀκάθαρτα, ἔστωντας ὁποῦ εἶμαι ὅλος σαπρία καὶ σκώληξ;" καὶ ὁ Κύριος εἶπέ μοι πάλιν „ἠξεύρω το καὶ Ἐγὼ τοῦτο, ἀλλὰ εἰς ἐσένα ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι ἀδύνατον, θέλοντας Ἐγὼ εὔκολον εἶναι καὶ τελειωμένον. καὶ θέλει κατοικήσῃ εἰς ἐσένα ἡ χάρις Μου, καὶ θέλει σὲ ἐνδυναμώσει, νὰ καταλάβῃς καὶ νὰ τὰ διηγηθῇς ὅλα εἰς ταῖς ἐκκλησίαις Μου. καὶ μακάριος εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ θέλει τὰ δεχθῇ μὲ ἁπλότητα καρδίας καὶ μὲ καθαρότητα νοῦ, ὅτι εἰς τὸν ὀλίγον καὶ μάταιον καιρὸν τῆς ζωῆς θέλει σπουδάσῃ νὰ φύγῃ τὰ αἰώνια κολαστήρια, ὁποῦ στέκονται διὰ τοὺς ἁμαρτωλούς. καὶ θέλει κερδήσῃ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ὁποῦ κείνονται διὰ τοὺς δικαίους. καὶ οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ ἀπιστεῖ ἐτοῦτα ἐν πονηρίᾳ, ὅτι δὲν ἔχει μερτικὸν ἢ κληρονομίαν εἰς τοὺς σωζομένους. ἀλλὰ ὅσοι εἶναι υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν θέλουν τὰ δεχθῇ μὲ χαρὰν καὶ κατάνυξιν, καὶ θέλουν τὰ εἰπῇ καὶ ἄλλων πολλῶν νὰ τοὺς ὠφελήσουν καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι ἀπηλλοτριωμένοι ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός των καὶ πεπλανημένοι ἀπὸ τῆς θείας ὁδοῦ τῶν προσταγμάτων Μου, εἰς ταῖς καρδίαις τους ἐγκατοικίζει σπέρμα φθορᾶς τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου καὶ τὰ ὀμμάτιά τους τὰ ψυχικὰ ἐτυφλώθηκαν ἀπὸ ταῖς χαραῖς καὶ τοὺς γελασμοὺς τοῦ ματαίου κόσμου, εἰς τοὺς ὁποίους βασιλεύουν οἱ σωματικοὶ ἔρωτες καὶ ἀπὸ τὸν φόβον του κρατοῦνται ἀπ' αὐτούς,—οὗτοι ὅλοι θέλουν τὰ λογαριάσει διὰ ψεύματα καὶ λήρους. καὶ θέλουν γελάσῃ νὰ εἰποῦν·—ποῖος εἶναι ἐτοῦτος ὁ ματαιολόγος, ὁ λογαριαστὴς καὶ φλύαρος, ὁποῦ ἐδέχθη ἀποκάλυψιν τοιούτων μεγάλων πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων οὐδ' ἕνας ἀπὸ τῶν προφητῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἁγίων διετράνωσε καὶ ἐφανέρωσε; μὴ νὰ εἶναι ἐτοῦτος καλλίτερος ἀπὸ τὸν Μωσέα; καὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους πατέρας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους; ἢ ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον; τὸ λοιπὸν ἐὰν ἀπὸ ἐκείνους κανένας δὲν τὰ ἐδίδαξεν, ἢ ἐπαράδωκεν τοιουτόν τι εἰς ἡμᾶς, ποῖος εἶναι ἐτοῦτος, ὁποῦ ἐμυήθη ἀπὸ ὅλους ἐκείνους τὴν φανέρωσιν τῶν ἀποκρύφων καὶ διδάσκων ἡμᾶς τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα ἕως τώρα δὲν ἀνέβηκαν εἰς ἀκοὴ αὐτίων;—ὅθεν καὶ θέλουν ἐξετάσει πολλὰ τὰ λόγια τῶν λέξεων καὶ θέλουν τὰ διασύρει καὶ θέλουν τὰ λογαριάσει ὡς φλυαρίαν καὶ παραμύθια γραῶν ἀλλὰ σὺ μὴ διστάσῃς πρὸς τὴν ἐξήγησιν τῶν δηλωθέντων σοι, ἀλλὰ διηγήσου τα ἐτοῦτα ὅλα καὶ παράδος τα ἐγγράφως εἰς ταῖς ἐκκλησίαις Μου καὶ ὅλων ὅσων δέχονται πιστῶς τὸν λόγον σου. καὶ εἰπὲ τοῖς προεστῶσι πᾶσι τῶν ἐκκλησιῶν Μου, τοῦ πρώτου βαθ-

μοῦ, τοῦ μέσου καὶ τοῦ τελευταίου καὶ ἕως εἰς τοὺς ὑστερινοὺς τοῦ κλήρου, ὅτι ἰδοὺ θέλω ἔλθῃ Ἐγὼ καὶ ἡ πληρωμὴ μαζὶ μὲ Ἐμένα, καὶ μακάριοι θέλει εἶσθε, ἐὰν ἐλεημονήσητε ψυχὰς εἰς σωτηρίαν. ὡς καθὼς πάλιν οὐαὶ εἰς ἐσᾶς, ἐὰν μὴ ποιμαίνετε καλῶς τὰ ἐμπιστευθέντα ὑμῖν ποίμνια. ἀκόμη μίαν φορὰν μαρτυρῶ καὶ προλέγω σας, φροντίζων διὰ λόγου σας, ἵνα μή ἀμελήσαντες παραβῆτε ταῦτα. καὶ οὐαὶ πάλιν εἰς ἐσᾶς, ἐὰν μὴ σπουδάσετε διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν σας, καὶ εἰς ἄλλας αἰσχροκερδίας καὶ ματαίας ἀσχολίας ἑαυτοὺς ἐκδώσαντες, ἀμελῶς περὶ τῶν ἐμπιστευθεισῶν ὑμῶν ψυχῶν διάξητε. καὶ ἔστωντας ὁποῦ χάνονται ἀπὸ τὴν ἐδικιήν σας ἀμέλειαν, Ἐγὼ ἀπὸ τὰ χεριά σας θέλω ταῖς γυρεύσει. καὶ εἰπέ καὶ τὰ ὅμοια τούτων τοῖς προεστῶσι τῶν ἀσκητηρίων καὶ μαρτύρησέ τους.—Ἰδοὺ Ἐγὼ ζῶ, λέγει Κύριος, δὲν θέλω τὸν θάνατόν σας, καὶ διὰ τοῦτο προλέγω σας ὅλων, ὅπως εὑρεθῆτε ἀναμάρτητοι ἐν τῇ ἤδη ἐγγιζούσῃ παρουσίᾳ Μου, καὶ νὰ σᾶς φέρω ὅλους εἰς τὴν βασιλείαν Μου, διατὶ ἡτοίμασται καὶ καρτερεῖ σας ὅλους τὰ ἀγαθά Μου ὅλα ηὐτρέπισται, ὁ νυμφών Μου ἕτοιμος, αἱ παστάδες εὐπρεπεῖς, τὰ ἀγαθά Μου ἐπλήθυναν πολλὰ καὶ χρειάζονται πολλοὺς νὰ τὰ ἀπολαύσουν. ὁ τόπος τοῦ νυμφῶνός Μου πλατὺς χρειαζόμενος εὐωχουμένους πολλούς. ἡ πόλις Μου μεγάλη καὶ πλατεῖα ἡ ὁποῖα ἠμπορεῖ νὰ σᾶς χωρέσῃ ὅλους. τὰ καλὰ Μου μέτρος δὲν ἔχουσι αἱ στρατιαὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ὅλων τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, στέκουσι νὰ ψάλλουν. ὁ παράδεισος ἀνοικτὸς στέκει δεχόμενος ἐσᾶς ἐλᾶτε ὅλοι. περιπατήσατε ὀγλήγωρα. δράμετε ὀλίγον ὅσον, καὶ θέλετε ἀλησμονήσῃ τοὺς πόνους καὶ τοὺς κόπους σας. ἂς μὴν ἀμελήσῃ τινὰς νὰ ἀναμείνῃ ἔξω. βλέπετε, ἰδοὺ προτήτερα σᾶς τὸ λέγω καὶ προσκαλῶ σας νὰ μήν σᾶς κλείσω τὰς πόρτας τῆς βασιλείας Μου διὰ τὴν σκνιφίαν, καὶ ἀσπλαγχνίαν, καὶ πονηρίαν σας, καὶ τὴν φιληδονίαν, καὶ ἀμέλειαν σας. τὸ λοιπὸν μήν βλέπεπε διαπαντὸς εἰς τὰ γήινα καὶ εἰς ἄκαιρον φροντίδα, εἰς τὸ τί νὰ φάγετε, καὶ τί νὰ πίητε, καὶ τί νὰ ἐνδύσησθε. νὰ ἀποθησαυρίσετε ὕλην τῷ αἰωνίῳ πυρί. καὶ μὴν σπουδάζετε μὲ πᾶσα λογῆς τρόπον νὰ τελειώσετε ταῖς ἐπιθυμίαις σας καὶ κατακόπτεσθε δίχως καιρὸν εἰς πράγματα ἀνωφέλευτα, καὶ τὰ πρόβατά σας, καὶ τὰ ποίμνια τὰ λογικὰ ὁποῦ σᾶς ἐμπιστεύθησαν παραβλέπετε καὶ χαλοῦσι ψυχικῶς. ἰδοὺ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὁ σταυρωθεὶς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ἐξαγοράσας ἐσᾶς ὅλους μὲ τὸ ἐδικόν Μου αἷμα, ὥστε νὰ διδάσκετε αὐτὰ μὲ λόγια ἐδικά σας τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν, καὶ νὰ λυτρώσητε ταῦτα ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ τὸν λάρυγγα τοῦ νοητοῦ λύκου, καὶ μακάριοι εἶσθε

ἂν κάμετε ἔτσι. εἰ δὲ καὶ κάμετε ἀλλέως, ἠξεύρετε ὅτι ταῖς ψυχαῖς ὁποῦ χάνονται ἀπὸ αἰτίαν ἐδικήν σας ἀπὸ ταῖς ψυχαῖς σας θέλω ταῖς γυρεύσει, καὶ δὲν θέλω ἐλεήσῃ κανένα ἀπὸ αὐτούς. καὶ ἂν καλὰ τώρα εἶμαι ἀγαθός, μακροθυμῶ καρτερῶντας τὴν ἐπιστροφήν σας καὶ τὴν μετάνοιαν. ἰσὶ ἐτοῦτα νὰ εἰπῇς τοὺς προεστῶτας τῶν ἐκκλησιῶν Μου, τοῦ ἱερατικοῦ λέγω τάγματος, καὶ τοῦ μοναδικοῦ, καὶ τῶν λαικῶν, τῶν ἀναδεχομένων ἐξ ἐπιτροπῆς τὰς κυβερνήσεις αὐτῶν καὶ ἐκείνοις ὁποῦ κρατοῦνται ἀπὸ ἁμαρτίαις καὶ κεῖτονται εἰς πέσιμον κακὸν τοῦ διαβόλου, καὶ ὅλοις τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἀπὸ κακοπραγίας καὶ τοῦ βορβόρου τῶν ἡδονῶν αὐτῶν καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀνανεύσουν νὰ ζητήσουν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ, ταῦτα νὰ εἰπῇς.—Ἰδοὺ Ἐγὼ ζῶ, λέγει Κύριος, δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τὸ λοιπὸν σηκώθητε, σηκώθητε ἑνωτισάμενοι πάντα ταῦτα, μηδὲν φοβεῖσθε βλέποντες ταῖς ἁμαρτίαις σας πῶς εἶναι πολλαῖς, διότι Ἐγὼ εἰμὶ ἀγαθός. ἐξομολογήσασθε, κλαύσατε μετανοοῦντες, δότε εἰς ἐκείνους ὁποῦ χρειάζονται ἀπὸ τὰ ροῦχά σας, παύσατε ἀπὸ τώρα ἀπὸ τὰ κακά σας ἔργα, ἠμεμήσατε ἐν προσευχαῖς εἰς οἴκους, ἀφήσατε τοῖς ἀνθρώποις, ὁποῦ ἔπταισαν εἰς ἐσᾶς τὰ ἁμαρτήματά τους. καὶ Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός σας περιχαρῶς σᾶς θέλω δεχθῇ ὅλους καὶ θέλω σᾶς ἐλεήσω ἐσᾶς ὅλους. καὶ ὄχι μοναχὰ νὰ ἀφήσω ὅλα σας τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰς ἀνομίας καὶ ἀδικίας, ἀλλὰ καὶ στολὴν ἀφθαρσίας καὶ δικαιοσύνης νὰ σᾶς ἐνδύσω ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ νὰ σᾶς ἐμβάσω ὅλους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ νὰ σᾶς γεμίσω τῶν ἀπορρήτων Μου καὶ ἀθανάτων ἀγαθῶν. μόνον σηκώθητε ἀπὸ τὰ πάθη σας νὰ μὴν σᾶς ἁρπάσῃ ὁ θάνατος ἀμετανοήτους καὶ ἀποθάνητε εἰς ταῖς ἁμαρτίαις σας, καὶ ἡ πίστις, ὁποῦ ἔχετε εἰς Ἐμένα, δὲν θέλει σᾶς ὠφελήσῃ ἐν τῇ κρίσει Μου ἰδοὺ Ἐγὼ δίκαιος Θεὸς καὶ δικαιοσύνας ἀγαπῶν. καὶ ἡ φιλανθρωπία Μου καὶ τὸ ἔλεός Μου ὅλον ἕνα εἶναι ἐκκεχυμένα εἰς ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς. καὶ τὰ σπλάγχνα Μου εἶναι ἀνοικτὰ ἐν τούτοις ὅλοις τοῖς ποιήμασί Μου καὶ περισσότερον εἰς ἐκείνους, ὁποῦ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομά Μου το τρισυπόστατον, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἐσταυρώθηκα. καὶ τὰ ὅσα Μου ἔκαμαν οἱ ἀπειθεῖς ἰουδαῖοι μακροθύμως ὑπέμεινα. καὶ εἰς τὸν παρόντα βίον ταῦτα ὅλα δείχνω, καὶ ἕως οὗ κάθε μία ψυχὴ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐδικόν της κορμί, μὲ τὸ ὁποῖον ἔπραξε τὰ κακὰ καὶ μὲ τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἀναστηθῇ εἰς τὴν κρίσιν Μου. τὸ λοιπὸν πρὶν ἂν λυθῇ οὗτος ὁ δεσμός, θέλω γένῃ συμπαθὴς εἰς ὅλους ὁποῦ μετανοοῦν καὶ ἐξομολογοῦνται. οἱ ὁποῖοι ἄφησαν ἐκείνων ὁποῦ τοὺς ἔπταισαν. ἐπειδὴ ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, δὲν

εἶναι πλέον μετάνοια, ἀλλὰ οὐδὲ παρακάλεσις ἁμαρτωλοῦ ἐνεργεῖ τὸ σύνολον ἢ τὸν ὠφελεῖ. καὶ Ἐγὼ θέλω εὑρεθῇ σκληρὸς καὶ ἀπαρακάλεστος εἰς τὴν κρίσιν Μου καὶ εἰς τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς του δὲν θέλω ἐπιστραφῇ ποσῶς. ἰδοὺ ὁποῦ σᾶς τὸ ἐπροείπα τὸ λοιπὸν ὄχι Ἐγώ, ἀλλὰ ἐσεῖς ἂς εισθε κριταὶ εἰς τοὺς ἑαυτούς σας. διατὶ κανένα ἀπὸ ὅσα ἔπρεπε δὲν σᾶς τὸ ἀπέκρυψα, καὶ ὅπου θέλετε σύρετε ἢ εἰς αἰώνιον ζωὴν καὶ βασιλείαν ἀθάνατον, ἢ εἰς κόλασιν αἰώνιον καὶ γέενναν πυρὸς ἀσβέστου καὶ θάνατον τῷ ὄντι ἀθάνατον. καὶ ἰδοὺ Ἐγὼ Κύριος, Κύριος ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας σὺν τῷ Πατρί Μου καὶ τῷ Πνεύματι, ἐτοῦτα ὅλα τὸ εἶπα, καὶ ὅλα θέλω τὰ κάμῃ. ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι Μου δὲν θέλουν παρέλθῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀμήν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν."

καὶ ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ὁ Κύριος νὰ ὁμιλῇ. ἐπαίνεσαν Αὐτὸν ὅλαι αἱ δυνάμεις Αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς σηκωθέντες ἀπὸ τὴν γῆν, ὁποῦ εἴμεσθε κείμενοι ἔμπροσθεν τῆς δόξης Αὐτοῦ, Αὐτὸν μὲν εἴδαμέν τον ὁποῦ ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην μεγαλόπολιν μαζὶ μὲ ὅλην τὴν δορυφορίαν καὶ τὴν δόξαν του. καὶ ταῖς πόρταις ὅλαις τῆς πόλεως ταῖς ἐβλέπαμεν ἀνοικταῖς, ὅθεν καὶ ἐνθύμηκα τῆς λεγούσης φωνῆς τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, — δὲν θέλουν κλεισθῇ αἱ πόρταις σου, Ἱερουσαλήμ, ὅλον ἕνα ἡμέρα καὶ νύκτα καὶ ἔξω παρὰ χριστιανοὶ ἄλλο γένος δὲν θέλει περάσῃ ἀπὸ αὐταῖς καὶ ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ ἔμβω μέσα εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ ἐπαρεκάλουν εἰς ταῦτα πάντα τὸν ὁδηγοῦντά με ἄγγελον, ἀλλὰ ἀδύνατον εἶπεν εἶναι, ὅτι νὰ ἐπιτύχῃς τοῦ τοιούτου πράγματος, καὶ ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὴν φθορὰν καὶ εἰς τὰ σαρκικὰ πάθη.

καὶ ἐγὼ ἐλογάριαζα εἰς τὸν λογισμόν μου, ὁπόταν μοῦ ἔλεγεν ὁ Κύριος τοὺς λόγους ἐκείνους, ὅτι τώρα ὡς βλέπω ἀλλαξία ἔγινεν εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὴν φθορὰν ἦλθεν εἰς ἀφθαρσίαν, καὶ τάχα εἰς ποῖον κόσμον, καὶ εἰς ποίαις ἐκκλησίαις, καὶ ποίων προεστώτων μοῦ παραγγέλει ὁ Κύριος νὰ τὰ μαρτυρήσω ἐτοῦτα, διατὶ ὡσὰν ἔξυπνος μοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὰ ἔβλεπα ταῦτα καὶ ὄχι ὡς ὄνειρον καὶ ὀπτασίαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι καθαρὰ καὶ ἀληθῆ τοῦτο ὑπελάμβανον. καὶ ἀφ' οὗ ἦλθα εἰς τὸν ἑαυτόν μου ἀπὸ τῆς φρικτῆς ἐκείνης ἐκστάσεως καὶ θεωρίας, καὶ λογαριάζων ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδα, ἔκστασις εἰς ἄλλην ἔκστασιν καὶ φόβος εἰς ἄλλον φόβον μὲ ἐπῆρε καὶ ἐφαίνομουν εἰς ἐκείνους ὁποῦ μὲ ἔβλεπαν, πῶς ἐγίνηκα λωλὸς καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν μου, ὅθεν καὶ ἔκρινα εἰς τὸν λογισμόν μου, ὅτι νὰ σταματήσω ἑπτὰ ἡμέρας ὁποῦ νὰ μὴν μὲ ἰδῇ τινας καὶ εἰς φροντίδας ἄλλας βιωτικαῖς παντελῶς νὰ μ'ν πέσω, ἀλλὰ νὰ ἡσυχάσω, καὶ νὰ σχεδιάσω

όλα ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδα, καὶ νὰ τὰ κάμω φανερὰ εἰς ὅλους κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Κυρίου, εἰς πολλῶν ὁποῦ νὰ τύχουν ὠφέλειαν καὶ εἰς δόξαν μεγαλοπρεποῦς Αὐτοῦ καὶ παναγίου ὀνόματος, τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμή, καὶ ἡ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρί, καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ Ζωοποιῷ καὶ Συνανάρχῳ Αὐτοῦ Θείῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

καὶ τώρα ἔκαμα ὡς βλέπετε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ πατέρες, ἐνδυναμωθεὶς μὲ τὴν χάριν Αὐτοῦ. καὶ σᾶς ἔβαλα ἐμπρός σας τράπεζαν γέμουσαν παντοίων ἀγαθῶν, τῶν ὁποίων ὁ Κύριος δι' ἐμοῦ τοῦ συγχαντοῦ ἠθέλησε νὰ γένῃ ἡ χορηγία ἐπὶ ἡλίου, διατὶ πολλὰ καὶ καλὰ ξεχωριστὰ στέκουσιν ἐν τῇ τραπέζῃ, ἀρκετὰ βέλη ψυχωφελῆ φόβου θείου νὰ μπηχθοῦσιν εἰς ταῖς ὁσίαις ὑμῶν ψυχαῖς. οἷον τὰ κατανύξεως καὶ μελέτης θειοτέρας νοὸς καὶ δρόσον νοητὴν οὐράνιον ἐπομβρήσων ὑμῖν. καὶ σᾶς ἔδειξα τὰ κάλλη τὰ ἐπουράνια ἀμυδρῶς, ὡσὰν ἕνα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ βλέπῃ τινὰς εἰς γιαλὶ μέσα, καὶ τὴν εὔτακτον ὑποκοὴν τῶν ἀγγέλων. καὶ διὰ νὰ μὴν λέγω κάθε ἕνα καὶ μακρύνω τὸν λόγον. ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς γλῶσσαν ἀνθρώπου καὶ εἰς τὸν λογισμόν του διὰ νὰ τὰ καταλάβῃ, διὰ τὰ ἀμίλητα ἐκεῖνα καλά, καὶ νὰ τὰ διηγηθῇ επαράστησά τα εἰς ἐσᾶς. καὶ ὄχι ἐγώ, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί ἡ ὁποία χάρις ἐδόθη εἰς ἐμένα μὲ ταῖς εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν. τὸ λοιπὸν ἐσεῖς λάβετε φάγετε καὶ χορτάσατε καὶ δότε καὶ ἄλλων, καὶ ἀπὸ ἐσᾶς καὶ ἀπὸ ἄλλους νὰ μεγαλύνεται τὸ ἀγαθὸν καὶ ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ κάμετε καὶ διὰ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλὸν ἐνθύμησιν εἰς ταῖς ἁγίαις σας προσευχαῖς, διὰ νὰ τύχω ἐλεημοσύνης ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ ἄφεσιν τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν.

καὶ ἔστωντας ἑτοῦτα ὁποῦ ἐγράφησαν ἔτσι ἀπὸ ἐμένα μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, καὶ ἔγινεν ἄδεια εἰς ἐμένα, ἠθέλησα νὰ ἀπέλθω πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα μου τὸν θεοφόρον ὁμοῦ μὲν διὰ νὰ τὸν ἰδῶ νὰ πάρω καὶ ταῖς εὐχαῖς του, καὶ διὰ νὰ τὸν εἰπῶ καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὀπτασίας. καὶ δὴ ἀπελθόντος μου πρὸς αὐτόν, μετὰ τὴν συνήθη γονυκλισίαν καὶ εὐχήν, ὥρισε με νὰ καθήσω καὶ ἤρχισεν ὁ ἅγιος γέροντας ἀπὸ τὴν χαράν του νὰ καταβαίνουν τὰ δάκρυα του ἀσταμάτιστα. καὶ ἕνα πρὸς ἕνα μοῦ ἐνεθύμιζε ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδα. καὶ λέγει μοι· „μακάριος εἶσαι, τέκνον Γρηγόριε, ὅτι ἠξιώθης νὰ ἰδῇς τοιαύτην θεωρίαν. ἤξευρε τὸ λοιπόν, ὅτι ἀφ' οὗ μὲ ἐζήτεις, νὰ ἰδῇς ὀπτασίαν διὰ τὴν πίστιν τῶν ἰουδαίων, τὸ ὁποῖον ἔγινε, διατὶ εἶδες θαυμαστὰ καὶ ἔνδοξα καὶ τῷ ματαίῳ κόσμῳ τούτῳ ἄπιστα καὶ ἀχώ-

ρητα. καὶ ταῦτα Κύριος ὁ Θεὸς σοῦ τὰ ἀπεκάλυψε διὰ ἐδικήν σου πρῶτον ὠφέλειαν καὶ ἄλλων πολλῶν, ὅσοι μετὰ ἁπλότητος καὶ ἰσότητος γνώμης δεχθουν τὸν λόγον. τὸ λοιπὸν σπούδασον νὰ τελειώσῃς ἐκεῖνα ὁποῦ σοί εἶπεν ὁ Κύριος, μέλλει νὰ γράψῃς καὶ τὴν ἐδικήν μου ταλαίπωρον διαγωγήν, ἐπειδὴ σιμὰ εἶναι τὸ ἐδικὸν μου τέλος καὶ θέλησον νὰ τὰ γράψῃς ὅλα καὶ νὰ κοπιάσῃς μὲ τὴν χάριν ὁποῦ θέλει σοῦ δοθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐσμιγμένα, καὶ ἀφθε ἕνα μὲ τὴν ἀράδαν του, καὶ νὰ τὰ κάμῃς φανερὰ καὶ εἰς ταῖς ὑστεριναῖς γενεαῖς, εἰς δόξαν μὲν καὶ εὐχαριστίαν πρῶτον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ οἰκοδομοῦντος ταῦτα διὰ τὴν ἐδικήν μας σωτηρίαν, καὶ εἰς τὴν ἡμέραν τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, διατὶ πολλαὶ ψυχαὶ θεοφιλεῖς ἀπὸ ἐδῶ θέλουν ὠφεληθῇ μεγάλως καὶ θέλουν ἀγαπήσουν τὸν Κύριον μὲ ὅλην τους τὴν ψυχήν, καὶ θέλουν σηκωθῇ πρὸς ἔρωτα καὶ ἀγάπην τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καὶ τῶν παρόντων ἡδέων καὶ ματαίων νὰ καταφρονήσουν, καὶ θέλουν βιασθῇ νὰ ὑπάγουν, ὡσὰν μὲ ὀλίγους κόπους καὶ θλίψεις νὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ τὴν ἀεὶ καὶ διαπαντὸς ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καὶ ἀθανάτων. ἀλλὰ καὶ σύ, τέκνον Γρηγόριε, μὴ θαρρεύσῃς εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ἔγινεν εἰς ἐσένα, καὶ ἐπαρθῇς καὶ μὲ ἀμέλειαν καὶ καταφρόνησιν ἀπεράσῃς τὰς ἡμέρας σου. καὶ ἤξευρε, ὅτι ὄχι μοναχὰ δὲν θέλεις ὠφεληθῇ ἀπ' ἐδῶ, ἀλλὰ μάλιστα βαρύτερα θέλεις κολασθῇ. καὶ ἔχε εἰς τὸν νοῦν σου ὅλον ἕνα πῶς περιπατεῖς εἰς βασιλικὴν στράταν. ἢ εἰς ἐναντίαν. καὶ κάθε ἕνα ἐξέταζέ το, ὡσὰν ἕνας καλὸς τραπεζοποιὸς καὶ δοκιμώτατος πραγματευτὴς διὰ κέρδος τῆς ψυχῆς σου καὶ ὄχι ζημίαν. καὶ σπούδαζε ἀεὶ νὰ αὐξάνῃς τὸν πλοῦτον τὸν ψυχικόν καὶ ἔχε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν σου διαπαντὸς ἀνεξάλειπτον. καὶ ἐτοῦτο δὲν θέλει σοῦ γένῃ ἀπὸ ἄλλο, μόνον μὲ τὸ νὰ ἐνθυμᾶσαι τὸν θάνατον, καὶ μὲ τὰ θαύματα ὁποῦ σοῦ ἐδείχθησαν ἀπὸ τὸν Θεόν. εἰς τὰ ὁποῖα ἤξευρε πῶς ἐπιστώθης καὶ τὰ ἔμαθες ἀκριβῶς. εἰς ἐτοῦτα μελέτα διὰ παντός, εἰς ἐτοῦτα ἂς εἶναι ὁ νοῦς σου. φύλαττε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ὡς καθὼς ἠξεύρεις, καὶ τὸ πρῶτον τὰς δύο ταύτας ἐντολάς,—νὰ μὴν κρίνῃς ποτέ τινα ἁμαρτάνοντα, καὶ νὰ μήν μνησικακῇς ἐκεῖνον ὁποῦ σὲ ἔθλιψε, καὶ θέλεις εὑρεθῇ μέσα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διατὶ ἐσὺ μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου διδαχὴν περισσοτέραν, καὶ διδασκαλίαν ἀπὸ ἐμένα δὲν χρειάζεσαι. διατὶ ἠξεύρεις καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι νὰ τὰ κρατῇ τινὰς, καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ἄξιον νὰ τὰ φεύγῃ. καὶ ὡς καθὼς τὰ παρόντα ὅλα ὅσα εἶναι φθαρτὰ εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ ἀπερνοῦν γλήγωρα ὡσὰν καπνὸς καὶ κονιορ-

τός, κάμνε ἐκεῖνα ὁποῦ γλυκαίνουν, κάμνε ἐκεῖνα ὁποῦ λυποῦν νὰ εἰπῇ τινας. διατὶ μία φύσις εἶναι εἰς ὅλα, μοναχὰ ἐκεῖνα εἶναι μόνιμα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν αἴσθησιν ἀθάνατον καὶ αἰώνιον. ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν τὰ βλέπομεν τώρα μὲ τὰ αἰσθητὰ ὀμμάτια, καὶ εἶναι φαινόμενα εἰς πᾶσαν ψυχὴν νοητῶς, τὰ ὁποῖα καὶ ἐσὺ κατὰ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, καὶ πρὶν νὰ ἀποθάνῃς τὰ εἶδες. ἐκεῖνα ἀγάπησον μὲ ὅλην σου τὴν ψυχήν. καὶ σπούδασον ὥστε νὰ τὰ καταλάβῃς τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ καὶ νὰ εὑρεθῇς νὰ εἶσαι εὐάρεστος εἰς τὸν Βασιλέα τοῦτον καὶ ἀδωροδόκητον καὶ ἀθάνατον Κριτήν, καὶ νὰ ἔχῃς κληρονομίαν σὺν Αὐτῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. καὶ νὰ φεύγῃς μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν ὁλοψύχως τὰ κολαστήρια τὰ ἀποκείμενα τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, τὰ ὁποῖα εἶδες καταλεπτῶς μὲ τὰ ψυχικά σου ὀμμάτια. καὶ ὁπόταν χωριστῇς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐὰν μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἔχω τίποτας παρρησίαν ἐκεῖ, θέλω σὲ δεχθῇ νὰ εἶσαι ἀχώριστος ἀπὸ ἐμένα εἰς τοὺς αἰῶνας τὸ λοιπόν, ὦ τέκνον, ἄπελθε ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν τόπον σου, διατὶ πλέον δὲν θέλεις μὲ ἰδῇ τοὺς αἰσθητούς σου ὀφθαλμοὺς εἰς ἑτοῦτον τὸν βίον

καὶ παρευθὺς κατὰ τὸν λόγον του ἐχύθη ἀπάνω μου καὶ ἀγκαλίασέ με γνησίως καὶ ἱλαρῶς καὶ ἐγὼ πρὶν τῶν λόγων ἑτούτων ἀκούοντας ταῖς παραγγελίαις του, πῶς ὡσὰν ἀπὸ στόμα Θεοῦ εὔγαιναν, μὲ εὐλάβειαν σκύπτοντας εἰς τὴν γῆν, ἠκροάζομουν μετὰ φόβου. καὶ ἐπειδὴ ὡσὰν ἤκουσα, ὅτι δὲν θέλω τὸν ἰδῇ πλέον ἐν τῇ σαρκὶ ὡσὰν πρῶτα, αἰφνιδίως ἐτρόμαξα, κλαίων πικρότατα δάκρυα, καὶ ἀνεβόησα· „ὦ, καλὲ πάτερ, καὶ πῶς νὰ ὑπομείνω τὸν χωρισμόν σου καὶ ποῖον νὰ ἔχω ἀντὶς διὰ λόγου σου, ὁποῦ νὰ μὲ ὁδηγῇ καὶ νὰ μοῦ βοηθῇ εἰς τὴν ἀσθένειαν; εἰς τὰ πάθη λέγω τῆς σαρκὸς καὶ εἰς τὰς ὁρμὰς τῶν δαιμόνων καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὅλα βιωτικὰ πράγματα κρίμα εἰς ἐμένα τὸν ἄθλιον, ὦ ἐμένα τὸν ταλαίπωρον, ὁποίαν ἀκοὴν ἀποφασιστικὴν ἤκουσα.“

καὶ ὁ ἅγιος ἡσύχως πῶς κατέψαυε καὶ ἐμποδίζων τὸν θρῆνόν μου λέγει· „μὴν κάμνῃς ἔτσι, ὦ τέκνον, μὴν κλαίῃς ἔτσι ἀπαρηγόρητα εἰς τὴν ἐδικήν μου ἐκδημίαν, διατὶ δὲν πρέπει εἰς ἑτοῦτο, ἀλλὰ μάλιστα νὰ χαίρεσαι καὶ νὰ εὐχαριστᾷς τῷ Κυρίῳ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐκάλεσεν ἀπὸ τῆς πολυστενάκτου ταύτης ζωῆς πρὸς τὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν ἐκείνην ζωήν. ἢ δὲν γίνεται πᾶσα ἀνωμαλία καὶ ζάλη ἐδῶ εἰς τὴν δέσμιον καὶ ταλαίπωρον ψυχήν. δὲν εὑρίσκεται τινὰς ὡσὰν εἰς φουρτοῦνα τῆς θαλάσσης, δεχόμενος διὰ παντὸς τὰς ὁρμὰς τῶν δαιμόνων, τὰς χρείας τοῦ σώματος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὅλα λυτρώνεται ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, ὁπόταν χωρισθῇ ἀπὸ τὸ κορμί, ἀπερχόμενος πρὸς τὴν

ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὴν ἐλευθέραν ἀπὸ ἐτοῦτα ὅλα, καὶ πρὸς τὸν Πλάστην καὶ Θεὸν διαβαίνει. καὶ ἂν λυπῆσαι διὰ τὴν στέρησιν τῆς σῆς ὠφελείας δὲν πρέπει νὰ κλαίῃς τόσον διὰ τοῦτο ἔστωντας ὁποῦ τώρα ἔχεις τὸν Θεὸν διδάσκαλον καὶ βοηθόν. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡμεῖς ἐὰν εὑρεθῶμεν εὐάρεστοι εἰς Αὐτόν, θέλομεν μακρύνει ἀπὸ ἐσένα τελείως, ἀλλὰ συχνὰ θέλομεν σοῦ φαίνεσθαι καὶ θέλω σοῦ παραγγέλει εἰς ὅλα. ἂν εἶναι καὶ ἐσὺ θέλεις ἀγαπήσει νὰ περιπατήσῃς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην στράταν, τὴν ὁποίαν ἐπεριπάτησα καὶ νὰ μὴν πέσῃς εἰς ταὶς ματαίαις χαραῖς καὶ ἀσχολίαις τοῦ κόσμου, καὶ τὴν φωτίαν ὁπού ἄναψε τώρα εἰς ἐσένα τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ἔρωτα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καταχώσῃς. διατὶ ὡς καθὼς ἡ φωτία χαλᾷ ἀπὸ νερόν, ἔτσι καὶ ἡ κατὰ Θεὸν ἀγάπη συμπνίγεται καὶ καταχαλᾶται ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ βιωτικῶν φροντίδων. ἀλλὰ εἰς ἐσένα, ὦ τέκνον Γρηγόριε, ἂς μὴν γένῃ ἔτσι τὸ λοιπὸν ἄπελθε ἐν εἰρήνῃ, ὁ Κύριος μετ᾽ ἐσένα. Ἀμήν.“

καὶ ἀναχωρήσας εἰς τὸ σπῆτι, εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔφθασε καὶ η ἁγία καὶ μεγάλη τεσσαρακοστή, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχα συνήθειαν νὰ τελειώνω ἀθεώρητος. καὶ μοναχὰ εἰς ταῖς θείαις ὑμνῳδίαις καὶ εἰς ταῖς μελέταις σὺν νηστείᾳ καὶ δάκρυσιν ἀεννάοις, καὶ ταῖς κατὰ δύναμιν γονυκλισίαις ἠδολέσχουν, καὶ ἤμουν ἡσυχάζων ἕως τῆς ἁγίας λαμπρᾶς καὶ ζωοποιοῦ τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως, λογισμοῖς βαλλόμενος, καὶ καιρίως ὑπὸ τῆς λύπης τὴν καρδίαν πληττόμενος, καὶ κατεβάζων δάκρυα ἀσταμάτιστα, ἴσια μὲ τὸ νερὸν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπινα πρὸς σύστασιν τοῦ ταλαιπώρου μου κορμίου.

περὶ τῆς ἐκδημίας τοῦ θεοφόρου πατρὸς Βασιλείου. καὶ τὴν νέαν τρίτην εὐγῆκα ἀπὸ τὸ κελλίον μου καὶ ἔτρεχα ἐκεῖ ὁποῦ ἔμενεν ὁ ἅγιος μου, θαρρῶντας ἀπὸ τὴν δυνατὴν ἀγάπην, ὁποῦ εἶχα πρὸς αὐτόν, πῶς θέλω τὸν εὕρω ἀκόμη ζωντανόν. καὶ ἐπειδὴ ἐκατέλαβον τὸν τόπον καὶ ἠρώτουν δι᾽ αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ὁσπητίου ἐκείνου, ἤκουσα, ὅτι εἰς τὰς κϛ᾽ τοῦ μαρτίου μηνός, ἀφ᾽ οὗ ἐτελείωσε τὴν ἑορτὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ ἐμετάλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, πονέσας ὀλίγον τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὸ σκαμνί, ὁποῦ εἶχε συνήθειαν νὰ ἀναπαύεται, ἀνακλιθείς, εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καὶ ὁλόφωτον ψυχὴν παρέθετο, ἐνθύμησιν ἄπαυστον καὶ αἰώνιον ἀθάνατον, εἰς μὲν τὸν βίον τοῦτον ἀφήσας, τὰς ἐνθέους αὐτοῦ πράξεις καὶ τὰ κατὰ δαιμόνων καὶ παθῶν καὶ νόσων παντοίων θεοπρεπῆ καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ ἀριστεύματα καὶ εἰς τὸ μάζωμα τῶν πρωτοτόκων προσθήκη γενόμενος τὸ λοιπὸν προσκειμένου αὐτοῦ τοῦ τιμίου λειψάνου καὶ ψαλλομένου μετὰ ὕμνων καὶ ᾠδῶν, ἦτον νὰ βλέ-

πῃ τινὰς τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ὁποῦ ἔτρεχαν ὡσὰν ποτάμι νὰ ἁγιασθοῦν, μὲ τὸ νὰ ἰδοῦσι μοναχά, ὅθεν καὶ εἰς κάποιον μέρος τοῦ ράσου του, ἢ κἂν αἰτίας τριχός τῆς μετασχούσης τῆς ἁγίας ἐκείνου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἠξιώθη νὰ πλουτήσῃ ὁ εὐδαιμονέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι ἐλογαρίαζέ το, εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἤξευραν ἀκριβῶς τὰ ἐκείνου καὶ τῷ ὄντι μακαριστὸς ἐλέγετο.

τὸ λοιπὸν ὁ προμνημονευθεὶς Κωνσταντῖνος ὁ ἀπὸ βαρβάρων, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ τὸν ὅσιον εἰς τὸ σπῆτί του, ἐμέτρησεν εἰς τὸν λογισμόν του νὰ βάλῃ εἰς πλοῖον τοῦ ἁγίου τὸ πανίερον λείψανον καὶ νὰ τὸ ἀπεράσῃ εἰς τὸ κατὰ ἀνατολὰς κείμενον αὐτοῦ προάστειον ἀντικρὺ τῆς μεγαλοπόλεως. εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον καὶ ναὸς ἔνδοξος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ εἰς αὐτὸν νὰ βάλῃ τοῦ ἁγίου τὸ λείψανον. ἀλλὰ δὲν τὸν ἄφησε νὰ τὸ φέρῃ εἰς ἔργον ἐκεῖνος ὁ Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον ἐμνημονεύσαμεν εἰς μέρη καὶ θαύματα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, πῶς τὸν ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς δαιμονικῆς μανίας τὸ λοιπὸν ἐτοῦτος εἶπε πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον „ὦ, Κύριέ μου καὶ ἀδελφὲ ἠγαπημένε, διατὶ ἐσυμβουλεύθης ἔτσι περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου, ὥστε λογαριάζεις πῶς δὲν εἶναι μνήματα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. τὸ λοιπὸν ἂν ὁρίζῃς, δός μου θέλημα καὶ ἐγὼ νὰ κάμω τὴν κατάθεσίν του εἰς τόπον ἁρμόδιον.“ ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκε θέλημα, καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν τὴν πρέπουσαν ψαλμῳδίαν, βάλλοντας τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου εἰς γλωσσόκομον, μετεκόμισεν αὐτὸ εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τὴν πρέπουσαν εἰς τὸ μοναστήριόν του, τὸ ὁποῖον ἦτον σιμὰ εἰς τοὺς ἁγίους Φλῶρον καὶ Λαῦρον, καὶ εἰς τὸν θεῖον ναὸν τοῦ ἁγίου Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου. τὸ ὁποῖον μοναστήριον λέγεται τοῦ χαρτοφύλακος, καὶ κατοικοῦσιν εἰς αὐτὸ γυναῖκες ἀσκήτριαι, καὶ τὸ ἔθεσε μετὰ τιμῆς μέσα εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰς μίαν λάρνακα μαρμαρένιαν καινουργοπελεκημένην, εἰς τὴν ὁποίαν κείμενον τοῦ ὁσίου τὸ λείψανον, πηγὴ τῶν θαυμάτων ἀνεξάντλητος γίνεται εἰς ὅσους τὸ πλησιάζουν μὲ πίστιν.

τὸ λοιπὸν ὁ Ἰωάννης, ὁποῦ εἴπαμεν ἀφ' οὗ ἐκατάθεσε τοῦ ὁσίου τὸ λείψανον, καμφθεὶς τὴν καρδίαν ἀπὸ θεικὴν ἀγάπην, τὰ ἄφησεν ὅλα, πλοῦτον, δόξαν, τρυφήν, ἡδονὰς καὶ ὅλῳ τῷ κόσμῳ χαίρειν εἰπών, ἔκοψε τὰ μαλλία του καὶ ἔβαλε μέσα τρίχινα, καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὴν σορὸν τοῦ ἁγίου ἕως εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ἐξυπηρετούμενος ταῦτα. διατὶ ὀλίγον καιρὸν ἔζησεν ἀπὸ τότε χρόνον ἕνα, καὶ ἐτοῦτον τὸν ἐτελείωσε μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ εὐχαῖς, σὺν ἐλεημοσύναις καὶ δάκρυσι. τὸν ὁποῖον τὸν ἐθαύμαζον εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον.

καὶ ἀφ' οὗ ἀπέθανε καὶ ἐτοῦτος ὁ φιλόχριστος Ἰωάννης, κάποιος φίλος γνήσιος αὐτοῦ ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν, νὰ ἰδῇ τίνος ἀνταμοιβῆς ἠξιώθη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε θερμὴν πίστιν καὶ ἀγάπην καθαρὰν πρὸς τὸν ὅσιον τὸ λοιπὸν μίαν τῶν ἡμερῶν, γεγονὼς ἐν ἐκστάσει, βλέπει παλάτια φοβερά, τὰ ὁποῖα εἶχεν πόρταις ὁλόχρυσαις, ὁποῦ ἔλαμπαν ὡσὰν τὸν ἥλιον, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πολλαὶ ὑψηλαὶ καὶ εἰς τὸ ἀπάνω ἀνώφλεον εἶχασι γράμματα κόκκινα κολλημένα καὶ ἔλεγαν ἔτσι· „μονὴ αἰωνία καὶ κατάπαυσις τοῦ γνησίου Μου θεράποντος Βασιλείου τοῦ νέου.“ καὶ ὡσὰν τὰ ἔβλεπεν ἐκεῖνα, ἔστεκε θαυμάζων. καὶ ἰδοὺ κάποιος νέος εὔμορφος πολλὰ ἤνοιξε τὰς πόρτας ἐκείνων τῶν φαινομένων παλατίων, καὶ ὡσὰν ἔβλεπε μέσα πλέον καλλίτερα, βλέπει περιαύλιον ξένον καὶ θαυμαστόν, ἔχοντα δόξαν ἀνεκδιήγητον, καὶ τὸν ὁσιώτατον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον μὲ δόξαν καὶ δορυφορίαν βασιλικὴν περιπατοῦντα εἰς ἐκεῖνον. εἶχε δὲ καὶ ὁποῦ τὸν ἀκολούθει τὸν κὺρ Ἰωάννην μαζὶ καὶ ἄλλους πολλούς. ὁ ὁποῖος ἦτον ὡσὰν εὐνοῦχος, καὶ τὸ πρόσωπόν ὡσὰν τὸ χιόνι. καὶ ἦτον φορεμένος ὡσὰν φορεσίαν πραιποσίτου. ἐτούταις ταῖς πληρωμαῖς παίρνουν, ἀφ' οὗ ἀποθάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἠγάπησαν τὸν Θεὸν μὲ ὅλην τους τὴν ψυχήν. τὸ λοιπὸν ἂν θέλῃς καὶ ἐσύ, ὦ φίλε, νὰ εἶσαι μὲ ἐτούτους εἰς τοὺς ἀτελειώτους αἰῶνας, σπούδασον εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ δὲν θέλεις ἀποτύχει τῆς τοιαύτης θέας καὶ δόξης καὶ ἀπολαύσεως. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του ἀπὸ τὴν ὀπτασίαν, μὲ ἀλήθειαν μᾶς τὰ ἐξηγήθηκεν ὅλα, ὅσα ἤκουσε καὶ εἶδε.

καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ, ἔτσι εἶναι τὸ πρᾶγμα ὡς καθὼς εἶναι βολετὸν νὰ τὸ μάθετε ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ εὐαγγελίου, ὁποῦ λέγουσιν ἔτσι,—ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἀποθάνητε νὰ σᾶς δεχθοῦν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς. ὡς καθὼς καὶ ἐσεῖς ὡς φρόνιμοι ὁποῦ εἶσθε, τὰ ἠξεύρετε καλλίτερα ἀπὸ ἡμᾶς διατὶ ἐγὼ ὡς βάνω εἰς τὸν νοῦν μου, μαμωνᾶς λέγεται πᾶσα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ εἶναι περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν χρείαν. τὸ ὁποῖον κρατῶντας πᾶσα ἕνας, ἀδικεῖ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ χρειάζεται, καὶ δὲν δύναται ποσῶς νὰ τὸ ἀποκτήσῃ. καὶ αὐτὸς μὲν ἀπὸ ἀκρίβειαν, ἢ ἀπιστίαν, ἢ ὑπερηφάνειαν, ἢ μωρίαν, κρατεῖ τὸ περισσευόμενον. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι σιμά του ἀποπνίγεται ἀπὸ τὴν χρείαν ἐκείνου τοῦ πράγματος, καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μαμωνᾶς, ἀλλὰ ἕνα πρᾶγμα ὁποῦ νὰ τὸ μαζώξῃ τινὰς ἀπὸ ἁρπαγὴν ἀπὸ πτωχόν, ποῦ θέλομεν τὰ βάλλει; εἰ μὴ εἰς μιάσματα καὶ θυσίαν ἐπιβώμιον, Θεόν μὲν παροργίζοντες δαίμοσι δὲ θεραπεύοντες, ἐὰν μὴ κάποιον κατὰ τὸν Ζακχαίου τρόπον τετραπλάσιον, νὰ δώσῃ

ἐκεῖνο ὁποῦ ἥρπασεν ὀπίσω, καὶ τότε θέλει ἐξιλεώσῃ τὸν Θεόν. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ περισσεύει ἀπὸ τὴν χρείαν, τὸ ὁποῖον εἶναι μαμωνᾶς, κάμνοντας καὶ μνημόσυνα ἁγίων, καὶ ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχούς, ὄχι διὰ ἀνθρωπίνην δόξαν τίποτες, ἀλλὰ μόνον διὰ δόξαν καὶ τιμὴν τῶν τοῦ Θεοῦ ἁγίων, δίχως ἀμφιβολίαν θέλει δεχθῇ παρ' αὐτῶν, καὶ μὲ τούτων θέλει ἀναπαύεσθαι αἰωνίως χαρούμενος. καὶ ἐὰν τύχῃ τινὰς καὶ εἶναι ἁμαρτωλὸς καὶ καμπόσον ἀμελής, μὲ τὸν παρακαλεσμὸν τῶν ἁγίων αὐτοῦ, θέλει δεχθῇ εἰς τὸν Θεόν. καὶ ἐὰν εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ κάμνει τὴν ἐλεημοσύνην ἀπὸ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, καὶ τετραπλάσιον τὸ ἀπὸ τῶν ἀρετῶν προσδιδούς, ἐκείνη ἡ ἐλεημόσυνη ὁποῦ νὰ γένῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ δικαίων πόνων καὶ ἐπικτήσεων εὐσεβῶν, πόσην ἀνταμοιβὴν θέλει φυλάγει εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὴν κάμνουν; καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐλεημοσύνης δὲν εἶναι ἕνας, οὐδὲ εἶναι νὰ γνωρίζεται μοναχά. μὲ τὸ νὰ εἶναι καὶ νὰ δίδῃ τινὰς ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ οὐδὲ λειπάζεται, οὐδὲ χρειάζεται, ἀλλὰ ποικίλος τις καὶ μυριότροπος τῷ ὄντι καθέστηκε καὶ φανερὸν εἶναι, διατὶ ἂν δὲν ἦτον ἔτσι, ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν ἔχουν νὰ δώσουν ἐκ τῶν τοιούτων, ἤθελαν εἶσθε ὑστερημένοι ἀπὸ τῶν μεγάλων ταύτης μακαρισμῶν καὶ τιμῶν. ἀλλὰ ὁ φιλάνθρωπος ἡμῶν Δεσπότης καὶ Κύριος, μὴ θέλων νὰ εἶναι τινὰς μακρὰ ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐδικήν του, ἔτσι ἐπλάτυνε τὰς στράτας τῆς ἐλεημοσύνης, ὥστε ὁποῦ νὰ μὴν ἀπομείνῃ κανένας ἄμοιρος τῶν ἐξ αὐτῆς ἀγαθῶν. ἀλλὰ νὰ εἶναι ὅλα ταῦτα κοινὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅλους, ὡσὰν τὴν χύσιν τοῦ ἀέρος, καὶ τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου, καὶ τὴν χρείαν τοῦ νεροῦ καὶ τῆς φωτίας. καὶ πρῶτον μὲ τὰς ἀφορμὰς τῆς ἐλεημοσύνης, ὡσὰν θεμέλιον σπητίου, ἔτσι τὰς ἔβαλεν εἰς τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ φυσικῶς ἔσπειρεν εἰς ἡμᾶς, νὰ κινούμεσθεν εἰς ἐλεημοσύνην. ὕστερον ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶναι τίποτες εἰς ἡμᾶς, καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξια, αὐτὸς ὁ Θεὸς τὰ δέχεται ὡσὰν μεγάλα. ὥστε καὶ ἀπὸ προαίρεσιν ψυχῆς μοναχά, στεφανώνει ἐκεῖνον ὁποῦ κλίνει εἰς ἐλεημοσύνην, ὥστε δέχεσθαι αὐτὸν διὰ ἐλεημοσύνην, καὶ δύο φόλας, καὶ ἕνα ποτήριον νερὸν κρύον, νὰ τὸ δώσῃ τινὰς μὲ ζεστὴν πρόθεσιν, τὸ δέχεται. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν τὰ ἔχει καὶ αὐτά, καὶ ἀναστενάζει διὰ κανένα θλιμμένον, καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι διωγμένος καὶ ἂν δὲν χύσῃ καὶ δάκρυα, μόνον μὲ λόγια παρηγορητικὰ νὰ τὸν δυναμώσῃ ἐκεῖνον τὸν θλιμμένον, καὶ αὐτὸς δεκτὸς εἶναι εἰς τον Θεόν. εἶναι καὶ ἀπὸ εὐχὴν καὶ δέησιν ὁποῦ νὰ κακοπαθῇ λέγω ἡ ψυχὴ καὶ τὸ κορμί, νὰ κερδίσῃ τινὰς πολλά. ἀλλὰ καὶ ραθυμία ἀδελφοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἀμελοῦς καὶ ἀγνώστου, διὰ νουθεσίας καὶ συμβουλῆς, νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὸ ἀγαθόν, πολλὴν ἐλεημοσύνην θέλει ἀπο-

θησαυρίσῃ. ἀλλὰ καὶ δύο μαχομένους, νὰ τοὺς βάλῃ τινὰς νὰ κάμουν ἀγάπην, θέλει ὠφεληθῇ μεγάλως, καὶ τὸ μεγαλήτερον ἀπὸ ὅλα, τὸ νὰ κάμῃ τις ἄνθρωπος, κάποιους ἀνθρώπους νὰ γυρίσουν ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ νὰ κάμουν τὸ ἀγαθὸν διὰ ἐναρέτου πολιτείας καὶ ἀγαθῆς βίου ἀναστροφῆς ἔτσι τὸ λοιπὸν ὁ Θεὸς μὲ κάθε λογῆς τρόπον ἔβαλεν εἰς τὴν ἐδικήν μας φύσιν τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης. ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, μὲ πᾶσαν δύναμιν, ἂς σπουδάσωμεν νὰ γενοῦμεν ἐπιθυμηταὶ αὐτῆς ὅπως δι' αὐτῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, νὰ ἐμβοῦμεν μέσα εἰς τὸν νυμφῶνα, σὺν τῷ νυμφίῳ ἡμῶν καὶ Δεσπότῃ Χριστῷ, καὶ νὰ τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανιῶν, σὺν Αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Приложенія къ греческимъ текстамъ.

I

Извлеченія изъ списка Московской Синодальной Библіотеки, XVII вѣка, № 249 [1]).

а) Лл 2—66

(2) Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Νέου, συγγραφεῖσα παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου. Δέσποτα εὐλόγησον

Ὁ θειότατος καὶ προφητικώτατος Δαβὶδ ἔλεξε φάσκων· εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος ὑποφαίνων ὡς ἀνεξάλειπτα τὰ σήμαντρα τῆς ἀρετῆς τῶν δικαίων εἰς τὸ διηνεκὲς τυγχάνουσι καὶ Σολομὼν δὲ ὁ σοφώτατος παραπλήσια τῷ γεγεννηκότι ἀπεφθέγξατο λέγων μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, ἀξιογέραστα κρίναντες καὶ ἐπάξια τιμῆς καὶ ἐπαίνου τὰ τῶν ἁγίων μνημόσυνα. ἀλλ' οὗτοι μὲν ὡς χρησμῳδοὶ Κυρίου καὶ θεῖοι ὑποφῆται οὕτως σοφῶς καί θεοπρεπῶς ἀπεφθέγξαντο, ἐγὼ δὲ ὁ μηδενὸς λό(2 об)γου ἐπάξιος, ἡ ἀμυδρὰ σταγών, ἡ κατάξηρος πηγή, ὁ βορβορώδης λάκκος, ὁ καὶ τοῦ ζῆν ἀνάξιος καὶ τοῦ λέγειν

---

[1]) Въ виду громадныхъ размѣровъ памятника въ его первой греческой редакціи, содержащейся въ сп М Синод Библ № 249, я печатаю не весь списокъ № 249, а лишь отрывки его, а именно—тѣ части, которыя не были напечатаны акад А Н. Веселовскимъ, а также и тѣ изъ напечатанныхъ имъ, которыя необходимы для цѣльности содержанія печатаемыхъ мною такимъ образомъ, извлеченія А Н Веселовскаго и мои дадутъ, въ своей совокупности, полный текстъ первой греческой редакціи. Въ виду однообразія ссылокъ на этотъ текстъ, сохраняю (слѣдуя А. Н. Веселовскому) указанія на листы рукописи

μεγίστου καὶ τηλικούτου πατρὸς τηλικαῦτα τεράστια καὶ θαυμάσια μέλλων διηγήσασθαι, ἀπορῶ τί εἴπω καὶ τί λαλήσω καὶ πῶς τοιαῦτα μεθοδεύσωμαι ὡς ἂν ἰσχύσω καταπόδας κἂν φθάσαι τοῦ διηγήματος καὶ μὴ παντάπασιν ἔξω πεσεῖν ἐν τῷ διηγεῖσθαι τὰ τοῦδε τοῦ ἁγίου τερατουργήματα. βούλομαι τοίνυν σιωπᾷν, ἀλλὰ πτοοῦμαι τὴν κατάκρισιν τοῦ Κυρίου μου, ὅτι τὸ τάλαντον, ὅπερ μοι ἐνεχείρισεν ὡς γνησίῳ οἰκέτῃ, εἰ μὴ παράθωμαι τοῖς τραπεζίταις, πονηρά μοι ἀνταποδοθήσεται, εἰ δὲ λέγειν αὖθις ἀπάρξομαι, δέδια ὡς μηδενὸς λόγου πέλων ἄξιος, μήπως καὶ μομφὴν εἰσδέξομαι παρὰ τῶν συνετῶν εἰ γάρ, ὡς φησὶ ὁ Σολομών, τοὺς σοφοὺς καὶ συν(3)ετοὺς φαύλους καλοῦσι τινὲς τῶν ἀνθρώπων, ἐμοὶ τῷ πεφαυλισμένῳ τί παρ' αὐτῶν οὐ ρηθήσεται; ὅμως μέντοι συγγινωσκέτω πᾶσα ψυχὴ θεοφιλὴς καὶ τῆς ἀγροικίας καὶ τῆς ἀφελείας, καὶ τοῖς λέγειν ἐπιχειροῦσι Κύριος δώῃ τὸν μισθόν. ἐντεῦθεν δὲ τῆς διηγησέως ἄρξομαι ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς ἐρειδόμενος, ἐπεὶ καὶ Θεῷ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν, ἄλλως τε οὐδὲ πάντα λέγειν μοι τὰ ἐκείνου δυνατόν. οὐδὲ γὰρ ἀγγέλων ἴσως τοῦτο ἐστίν, οὔτε μὴν ἀποστόλων, ὡς φησὶ ὁ διαπρύσιος Παῦλος, ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν.

τὰ μὲν περὶ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ὅθεν τε ἔφυ γεννητόρων καὶ ἐν οἷς ἀνετέθραπτο, ὅπως τε γέγονε μοναχός, λέγειν οὐκ ἔχω. οὔτε γὰρ αὐτὸς ἔτι τῷ βίῳ περιὼν δῆλον ἑαυτόν τινι πεποίηκεν, ὃ τούτου χάριν μόνος οἶδεν ὁ τοῦτον ἡμῖν γνωρίσας Κύριος, ἀλλ' οὐδὲ ἕτερόν τινα ἠδυνήθην ἐφευρεῖν τῶν (3 οβ) πρὸ ἡμῶν τὰ κατὰ τὸν ἅγιον μεμαθηκότων σαφηνίσαι μοί τι περὶ τούτου.

πλὴν ὃ ἀκριβῶς οἶδα λέξω καὶ ἅπερ μέμνημαι διηγήσομαι ὑμῖν, πρὸς γὰρ τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἐπέγνων κἀγὼ αὐτόν, κἀκεῖνος τὲ πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐσπούδαζε λανθάνειν, πάντας ἀνθρώπους πλουτίσας κἀντεῦθεν ταπείνωσιν. ὅμως εἰς ὅσον ἔκρυβεν ἑαυτὸν καὶ μέχρι πόσου ἔσπευδε λανθάνειν τὰ περὶ αὐτοῦ, καίτοιγε πολλαῖς ἀνάγκαις ἕνεκα τούτου ὑποβληθεὶς ἐν τοῖς ἑξῆς δηλωθήσεται. καὶ δὴ ἀρκτέον τῆς διηγήσεως.

Βασίλειος ὁ βασιλεύς, ᾧ τὸ ἐπίκλην Μακεδών, τέσσαρες ἔσχεν υἱούς· Κωνσταντῖνον, Λεόντα, Στέφανον καὶ Ἀλέξανδρον. καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος κομιδῇ νέος ὢν ὑπεξῆλθε τὸν βίον, Στέφανος δὲ προχειρίζεται ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, πάσῃ ἀρετῇ κατασταπτόμενος, συνεχεῖς (4) δὲ τοὺς πότους παρὰ τῶν ἰατρῶν δεχόμενος διὰ τὸ ἱκανῶς ψυχρᾶναι τὸν στόμαχον αὐτοῦ τῆς πυρκαιᾶς ἕνεκεν τῆς ἐκ νεότητος παρενοχλούσης αὐτόν, καὶ τοῦδε εἰς νόσον πεσὼν ἐν συντόμῳ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. τελευτήσαντος δὲ Βασιλείου τοῦ

πατρὸς αὐτοῦ, ος καὶ τελευτῶν ἔφασκε περὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως, ὃν ἀνῃρήκει καὶ κατέσχε τὰ σκῆπτρα αὐτοῦ. θεωρῶ, φησί, Μιχαὴλ τὸν βασιλέα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἑστῶτα καὶ λέγοντά μοι· τί σοι ἔπραξα ἢ τί σοι ἠδίκησα, ὅτι οὕτως ἀνηλεῶς ἐπέβης μου καὶ ἀπέκτεινάς με; καὶ ἐπὶ τούτους ἐξαγορεύων ὑπεξῆλθε τὸν βίον, καταλιπὼν Λέοντα καὶ Ἀλέξανδρον τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

τῷ δεκάτῳ οὖν ἔτει τῆς αὐτοκρατορείας Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλέων μαγιστριανῶν τινῶν ἀναστρεφομένων διὰ τῆς Ἀσιάτιδος χώρας προστάξει βασι(4 οβ.)λικῇ περί τινων ὑποθέσεων, κατέλαβον ἐν ὄρει τινὶ δυσβάτῳ διερχόμενοι τὸν πανοσιώτατον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον περιόντα καὶ τοῦτον κατάσκοπον ὑποπτεύσαντες εἶναι ὀξέοις ποσὶ καταπηδήσαντες τοῦτον συνέσχον. ὁρῶντες οὖν τὸ ξένον τοῦ ἤθους καὶ τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· τίς εἶ καὶ πῶς ἐνταῦθα διατρίβεις, ὁ δὲ οὐδὲν αὐτοῖς ἀπεκρίνατο. ὅθεν θυμωθέντες δέσμιον αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἤγαγον. παραστάντες οὖν Λέοντι καὶ Ἀλεξάνδρῳ τοῖς τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας κατέχουσιν αὐταδέλφοις καὶ περὶ ὧν ἀπεστάλησαν διαλεχθέντες, δῆλα αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τὸν ὅσιον πεποιήκασιν. οὕτω γὰρ εἰσήχθη πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ὁ ἅγιος, καθὼς ἠξιώθην παρὰ τῶν ἀξιοπίστων ἀνδρῶν. οἱ καὶ παρευθὺς προστάττουσι τῷ παρακοιμωμένῳ αὐτῶν τοὔνομα Σαμωνᾶ, ἐξ Ἀγαρη(5)νῶν μὲν καταγομένῳ τὸ γένος, τῷ τῶν πατρικίων δὲ ἀξιώματι τιμωμένῳ καὶ μέγιστα τῷ τότε παρ' αὐτοῖς δυναμένῳ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον ἐξετάσαι, τίς ἔστι καὶ ὅθεν ὥρμηται καὶ τί τὸ ὄνομα καὶ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ. ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἀπελθὼν εἰς τὸν λεγόμενον Νέον Οἶκον καὶ προκαθίσας σὺν πάσῃ τῇ ἑαυτοῦ φαντασίᾳ, ἦν γὰρ νεωτερίζων καὶ γεγαυρωμένος ἐν πλήθει πλούτου, κελεύει παραστῆναι κατὰ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὸν μακάριον. ὃς δὲ παραστὰς οὐκ ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν προσήκουσαν τιμὴν τῆς προσκυνήσεως, καθὼς ἔθος ἐστὶ ποιεῖν πάντας τοὺς εἰσαγομένους πρὸς ἄρχοντας καὶ δυνάστας. ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς οὕτως ἀδεῶς εἰσεληλυθότα καὶ ἀκλινῶς ἱστάμενον καὶ μὴ φίλως κἂν αὐτῷ προσαγορεύσαντα, καὶ τούτου δεινοπαθήσας λέγει πρὸς αὐτόν· „ἀνάγγειλον, ἡμῖν ὦ δυστυχέστατον γερόντιον, τίς καὶ (5 οβ.) πόθεν εἶ καὶ τί σοι ἔστιν ὄνομα καὶ ἐπιτήδευμα,“ ὁ δὲ ἅγιος ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκε αὐτῷ, ἀλλ' εἰστήκει ἥρεμος, πρᾳέσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς αὐτὸν ἀποσκοπῶν. πρὸς ὃν αὖθις ὁ Σαμωνᾶς βλοσσυρωτέρῳ ὄμματι ἀπιδὼν ἀπηγριωμένος φησί· „λέξον ἡμῖν τάχιον τίς εἶ σὺ καὶ πόθεν, πρὸ τοῦ σε παραδώσω εἰς κρίσιν. οἱ γὰρ ἀγαγόντες σε ὧδε ὡς ἐπίβουλον καὶ κατάσκοπον ἤγαγον“. ὁ δὲ ἅγιος λέγει πρὸς αὐτόν ἀφελῶς πως καὶ μετὰ τῆς μακαρίας καὶ

ἁγίας αὐτοῦ ἁπλότητος· σὺ δὲ τίς εἶ καὶ πόθεν πέφυκας, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς· „τό γε νῦν ἔχον σε ἐπερωτῶμεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν, τίς καὶ πόθεν εἶ σύ, ἐπεὶ περὶ ἐμοῦ οὐ χρεία σοι μαθεῖν ὅθεν εἰμί εἰ δὲ ἔφεσις σοι πέφυκε, ἀγγελῶ σοί,—ἐγὼ εἰμὶ Σαμωνᾶς πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος τῶν σήμερον κατεχόντων τὰ σκῆπτρα ρωμαίων αὐτοκρα(ϐ)τόρων διήγησαι οὖν ἄρτι καὶ αὐτὸς ἡμῖν, τίς καὶ πόθεν εἶ καὶ τί σου τὸ ἐπιτήδευμα". λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος πραεία καὶ ἱλαρωτάτῃ ψωνῇ „κἀγὼ ξένος εἰμὶ καὶ εἰς τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς". ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς· „καλῶς ἄρα λέγουσι περὶ σοῦ οἱ ἀγαγόντες σε ὧδε, ὅτι δηλάτωρ καὶ κατάσκοπος ἦς καὶ ἐλήλυθας ἐνταῦθα καταστοχάσασθαι καὶ κατασκοπῆσαι τὸ πολίτευμα τῶν ρωμαίων". ὁ δὲ ἅγιος οὐκ ἔδωκεν ἀπόκρισιν αὐτῷ πρὸς ταῦτα οὐδὲ ἓν ῥῆμα. πολλὰ οὖν καὶ οἱ παρεστῶτες ἠνάγκαζον αὐτὸν εἰπεῖν αὐτοῖς, τίς ἐστιν. ἀλλ' οὐδ' ὅλως αὐτοῖς ἀπεκρίνατο θυμομαχήσας οὖν ὁ Σαμωνᾶς προστάττει ἀχθῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ῥάβδους χλωρὰς καστάνου καὶ βούνευρα ξηρὰ καὶ ἕτερα τινὰ φόβητρα εἰς τὸ ἐκφοβῆσαι αὐτόν, ὅπως θεασάμενος ταῦτα δειλιάσας διηγήσεται αὐτῷ τίς τε καὶ πόθεν ἐστίν ὡς δὲ εἶ(ϐ οὔ)δεν τοῦτον ὁ ἀναιδὴς μήδ' ὅλως ἐν τούτοις καλυπτόμενον, ἐκέλευσεν ἐκταθέντα αὐτὸν ὑπὸ τεσσάρων ὠμοῖς βουνεύροις μαστίζεσθαι. τοσοῦτον δὲ τοῖς ἀναριθμήτοις μάστιξι κατέκοψαν αὐτόν, ὡς ἡμίθνητον γενέσθαι. μαστιζομένου δὲ αὐτοῦ καὶ καταλεπτὸν ἐπερωτωμένου, τίς ἐστιν, οὐδ' ὅλως αὐτοῖς ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔφερε σιγῇ τὰς μάστιγας μέχρις οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ ἰσχύς μετὰ δὲ ταῦτα προσέταξεν ὁ ἀνήμερος θὴρ βληθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ. τῇ δὲ ἐπαύριον πάλιν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τὸν ἅγιον ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι,—ὦ τῶν θαυμασίων Σοῦ, Χριστὲ Βασιλεῦ,—εὗρον τὴν μὲν θύραν τῆς φυλακῆς κεκλεισμένην ἀσφαλῶς, αὐτὸν δὲ ἔξω ἑστῶτα καὶ περιμένοντα αὐτούς. ἐωρακότες οὖν τὸ γεγονὸς ἐξέστησαν καὶ λέγουσι πρὸς αὐτόν· „ἀπάγγειλον ἡμῖν, ποίῳ τρόπῳ κλειδὸς καὶ τῶν (7) ρωμαϊσίων ὄντων αὐτὸς ἔξω ἕστηκας," ὁ δὲ μακάριος οὐδὲν πρὸς αὐτοὺς ἀπεκρίνατο. παραλαβόντες οὖν αὐτὸν σὺν θαύμασι παρέστησαν ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπαγγείλαντες ταῦτα ἅπαντα τῷ Σαμωνᾶ, ὅπως τε αὐτὸν ἔξω τῆς φυλακῆς εὗρον καὶ ὅπως ταύτην κεκλεισμένην εἶδον. καὶ ἐκεῖνος ἀκούσας ταῦτα οὐ συνῆκε ὅλως, ἀλλ' ἐκ μαγικῆς ἐνεργείας τελεσθῆναι τὸ τεράστιον ἔλεγε μετὰ πάντων ἐκείσε παρεστώτων, ὡς δὲ καὶ περὶ τούτου οὐ μικρῶς ἤτασε αὐτόν, αὐτὸς πάλιν τῆς προτέρας σιωπῆς εἴχετο καὶ οὐδόλως ἀπεκρίνατο, εἰς ὀργὴν οὖν ἀκατάσχετον ἐλθὼν ὁ ἀπόγονος τῆς Ἄγαρ προσέταξεν ἁπλωθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ῥάβδοις τύπτεσθαι.

εἰς τοσοῦτον δὲ αὐτὸν ἔτυψαν ὥστε ἐσυνεθλάσθησαν αἱ ράβδοι. ὁ δὲ μακάριος ἦν ὑπομένων γενναίως τὰς μάστιγας ἐν μεγίστῃ σιω(7 οβ.)πῇ ἔφησεν ὁ Σαμωνᾶς· „ἰδοὺ λέγειν εἶχεν οὗτος ὁ ἀλιτήριος ὅτι νενίκηκα τούτους ἐν τῇ ἐμῇ σιωπῇ, ἀλλά, μὰ τὸν αὐτοκράτορα, οὐκ ἐάσω τοῦτον καυχήσασθαι". καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν διὰ πάσης τῆς ἑβδομάδος καθ' ὃ ἑκάστην ἡμέραν τοῦτον χιλίας μάστιγας δέχεσθαι καθ' ὅλου τοῦ σώματος. ὑπέμενεν πάσας τὰς θλίψεις ὁ ἅγιος ἀνενδότως καὶ καρτερικῶς κρύπτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀρετήν. τὸν γὰρ ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ταῖς ἐρήμοις διαιτώμενος βοτάνας καὶ μόνον ἤσθιεν. ὅθεν εἰς ἄκραν ἀπάθειαν ἐληλακώς, οὐκ ἤθελεν ἑαυτὸν θριαμβεῦσαι διὰ τὸν εἰρηκότα δεσπότην. μὴ ἐπιγνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. πᾶς γὰρ ὁ φανερῶν τὴν δικαιοσύνην πρὸς τὸ θηρᾶσθαι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀπόλλυσι τὸν μισθὸν αὐτοῦ ὁ δὲ κρύπτων τὴν ἑαυτοῦ ἀρετὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων οὗτος τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν δόξαν ἐπιποθεῖ. καὶ ἐάν τις μαστίζῃ τὸν τοι(8)οῦτον ἀναγκάζων αὐτὸν θριαμβεῦσαι αὐτῷ τὰς αὐτοῦ ἀρετάς, ἐκεῖνος δὲ ὑπομένῃ γενναίως μὴ ἀνακαλύψαι αὐτάς, ὡς μάρτυς ὅλος παρὰ τῷ ὑψίστῳ λογίζεσθαι. φησὶ γὰρ ὁ Κύριος· μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μετὰ οὖν τὸ διελθεῖν τὴν ἑβδομάδα ἐν ᾗ προστέταχε τιμωρεῖσθαι αὐτὸν ἰδὼν αὐτὸν ἀμετάτρεπτος μεμένηκε πάλιν προσκαθήσας ἐπὶ τοῦ βήματος κελεύει ἀχθῆναι αὐτὸν εἰς ἐρώτησιν. παραστάντος δὲ αὐτοῦ ὀργίλως ὁ ἀλιτήριος Σαμωνᾶς ἀπιδὼν πρὸς αὐτὸν ἔφη· „ἀνόσιε πάντων τῶν ἀνθρώπων, μέχρι τίνος κρύπτεις τὸν δόλον ἐν τῇ καρδίᾳ σου; εἰπὲ ἡμῖν τίς καὶ πόθεν ὥρμησαι". ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος τῇ συνήθει θεοφιλεῖ αὐτοῦ ἁπλότητι χρώμενος· „οἱ τὰ τῶν σοδομίτων ἔργα ἐν τῷ λεληθότι διαπραττόμενοι ὥσπερ σύ (ἦν γὰρ φύσει ὁ Σαμωνᾶς εὐνοῦχος καὶ ὡραῖος τῇ ὥρᾳ καὶ ταῖς ἐκείνων ἀνοσιουργίαις ἀνενδότως (8 οβ.) εἰσπραττόμενος) οὗτοι δικαίως ἀνόσιοι καὶ ἐναγεῖς προσαγορεύονται" ὁ δὲ Σαμωνᾶς αἰσχυνθεὶς διὰ τοὺς παρεστῶτας, ὅτι οὗτος αὐτὸν ἐνώπιον πάντων ἤλεγξεν, ἐξεκαυθεὶς τῷ θυμῷ προσέταξεν ἐναχθῆναι ἱμάντα καὶ δεθῆναι ὀπισθάγκωνα τὰς ὁσίας αὐτοῦ χεῖρας καὶ σχοινίῳ στρεβλωθῆναι τὰς πλευρὰς καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ πόδα σχοινίῳ δεθῆναι καὶ κρεμασθῆναι αὐτὸν ὕψοθεν ἐπί τινος δοκοῦ κατὰ κεφαλῆς. καὶ οὕτως ἐαθῆναι αὐτὸν κρεμάμενον ἐκεῖσε ἄχρι ἀντομολογήσῃ τίς καὶ πόθεν ἐστίν. πάντων δὲ ἀποδυσπετούντων ἐπὶ τὸ γεγονὸς καὶ τοῦ δυστήνου ἐκείνου τυράννου ἐν τῷ λεληθότι καταμεμφομένων, ἀφεὶς αὐτὸν οὕτω κρεμάμενον, ἐσφράγισε τὴν θύραν τοῦ οἰκίσκου ἐν ᾧ ἐκρέματο τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ ὡμῶς καὶ ἀπανθρώ-

πως ανεχώρησε. μετὰ δὲ νυχθήνερα τρία ἐλθὼν ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εὗρε (9) αὐτὸν ἐκεῖσε κρεμάμενον ὥσπερ ἀφῆκε αὐτόν· εἶχε δὲ ἱλαρὸν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς μηδὲν ἀνιαρὸν πεπονθώς. ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ὁ τύραννος φησὶ πρὸς αὐτόν „λέγεις κἂν νυνὶ τίς καὶ πόθεν εἶ καὶ καταβιβάσω σε τῆς θλίψεως ταύτης ἢ οὔ". ὁ δὲ μακάριος ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. μόλις οὖν ἐκέλευσε ὁ ἀλιτήριος κατενεχθῆναι αὐτὸν καὶ ἦν ἰδεῖν θαῦμα ξένον. χάριτι γὰρ Χριστοῦ τοῦ Μόνου Θεοῦ ἵστατο ὑγιὴς ὡς μηδεμίαν βλάβην πεπονθώς. πάντων δὲ ἐξισταμένων ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θεάματι, λέγει ὁ Σαμωνᾶς· „μὰ τὸν αὐτοκράτορα, ἐπαοιδός ἐστιν οὗτος, γοητείαν γὰρ καὶ οὐ θεοσημείαν ὁ ἀφρονέστατος ἀπεκάλει ταῦτα. οὐδὲ γὰρ κἂν πρὸς βραχὺ ὡς ὁρᾶτε ἠτόνησεν ὁ ποὺς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κρέμασθαι. ἀλλ' ἐγὼ τοίνυν εὑρήσω τὰς ἐπαοιδίας αὐτοῦ καὶ τὰ πονηρὰ βουλεύματα καὶ ἐπιτηδεύματα. καὶ εὐθέως ἐκέλευσε φωνῆσαι τὸν θηριοτρόφον (9 οϋ.) ἦν γὰρ ἐν τῷ λεγομένῳ οἰκονομίῳ ἔχων ὁ βασιλεὺς φοβερώτατον λέοντα. ὡς δὲ παρέστη ὁ θηριοτρόφος, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κακόσχολος· „σοὶ λέγω,—μέχρις ἑσπέρας μὴ δώῃς βρώματα τῷ λέοντι, ὡς ἂν ἴδωμεν εἰς καὶ τοῦ λέοντας περιγενηται". τῇ δὲ ἑσπέρᾳ πολλῶν συνδεδραμηκότων ἐπὶ τῷ θεάματι καὶ βρυχωμένου τοῦ θηρὸς ἀπὸ πολλῆς πείνης προσέρριψεν αὐτῷ τὸν ἅγιον εἰς κατάβρωμα. ὁ δὲ λέων θεασάμενος αὐτὸν ἔντρομος γέγονε καὶ προσελθὼν ἠρέμα ἐκυλινδεῖτο πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὡς ἀρνίον. πάντων δὲ ἐκπληττομένων καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον ἐπιφωνούντων, ὁ ὅσιος ὡμαλίζετο λέοντα τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ κρατῶν οὖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὠτὸς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς εἱρκτῆς λέγων τοῖς παρεστῶσι χαρίεντι τῷ προσώπῳ· ἴδε ἀρνός. ὁ δὲ ἀνήμερος θὴρ ἐκεῖνος οὐδὲ οὕτως συνῆκε, ὅτι ἐκλεκτὸς Θεοῦ ἦν οὗτος, ἀλλ' (10) εὐθέως προσέταξε τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ δεσμοῖς καὶ στρέβλαις πεδηθῆναι ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ριφῆναι. παντελῶς γὰρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὁ διάβολος, ᾤετο γὰρ ἵνα μηδὲ τῆς νενομισμένης ταφῆς αὐτὸν τύχῃ παρὰ τῶν εὐσεβῶν, ἀλλὰ ποντοφόρητος καὶ ἰχθυόβρωτος γένηται, ὃ δὲ καὶ γέγονε κατὰ τὸ τοῦ Σαμωνᾶ πρόσταγμα. καὶ παραλαβόντες αὐτὸν οἱ τοῦτο προστεταγμένοι δημιοι τρίτῃ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ πέλαγος ἀπῆεσαν καὶ τῷ τῆς Βαρβάρας λεγομένῳ ρεύματι καταλαβόντες καὶ ἐν αὐτῷ αὐτὸν ἀπορρίψαντες σιδηροδέσμιον ὡς προείρηται ἀνεχώρησαν ἀλλ' ὅτε φοβουμένων Αὐτὸν Κύριος μηδέποτε ἀφιστάμενος ἀπ' Αὐτοῦ, οὐδὲ νῦν ἀπέστη τὸ σύνολον ἀπὸ τοῦ θεράποντος Αὐτοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου. ἀλλ' ὡς ὢν ἀεὶ βοηθὸς αὐτοῦ καὶ ρυτὴρ εὐδόκησε (10 οϐ.) κἀνταῦθα σῶον τοῦτον καὶ ἄνετον ἐκ τοῦ πόντου εὑρεθῆναι. καὶ παραχρῆμα

δύο δελφῖνες συνελθόντες ἐδέξαντο αὐτὸν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν καὶ ἐπαγαγόντες αὐτὸν ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν τοῦ Ἑβδόμου, ἐξέωσαν ἐπὶ τὴν ξηρὰν καὶ ἀνεχώρησαν. κἀκεῖθεν ἐξελθὼν προΐας γενομένης εἰσῆει ἐπὶ τὴν πόλιν. φθάσας δὲ τὴν πύλην ταύτης τὴν λεγομένην χρυσίαν, ἐκαθέσθη πλησίον ταύτης πρὸς τὸ ἀναψύξαι καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις εἰσῆει ἐπὶ τὴν πόλιν ρίγει· αἰ πυρετῷ σφοδρῷ συνεχόμενος ἐξέκλινε δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ ὁσίου συνεχόμενος ὑπὸ τῆς νόσου ἐπὶ τὸ ἀναπαύσασθαι. ὡς οὖν πλησίον αὐτοῦ ἐκαθέσθη τῷ κλόνῳ τοῦ ρίγους στένων καὶ τρέμων καὶ ὁλοφυρόμενος, στοχασάμενος αὐτὸν ὁ δίκαιος οὕτως ἀλγεινῶς πάσχοντα καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτὸν ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἐπευξάμενος ἰάσατο αὐτὸν παραχρῆμα. θεασάμενος δὲ ὁ ἄνθρωπος ἑαυτὸν παρ' ἐλπίδα ὑγιῆ γενόμενον, πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου παρα-(11)καλεῖ αὐτὸν συνιέναι ἅμα αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. μέτριος γὰρ ἦν ὁ ἄνθρωπος καὶ οὐχὶ τῶν ἐνδόξων. παρακλιθεὶς οὖν ὁ ὅσιος ἐπὶ τῇ παρακλήσει αὐτοῦ καὶ δεήσει ἠκολούθησε αὐτῷ. κοταλαβόντων δὲ τὴν οἰκίαν ὑπεδέξατο αὐτοὺς ἡ γυνὴ τοῦ ἰασθέντος καὶ παραθεῖσα τράπεζαν εὐθύς, ἦσθιον ἅμα εὐφραινόμενοι ὡς οὖν ἤσθιον ἤρξατο διηγεῖσθαι ὁ ἄνθρωπος τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς νόσου αὐτοῦ, καὶ ὅπως παραχρῆμα ἰάθη τῇ εὐχῇ καὶ ἐπιθήσει τῶν χείρων τοῦ ἁγίου. μετὰ δὲ τὸ ἀριστῆσαι ἀπῆλθε ὁ ὅσιος ἐπὶ τὴν μονὴν τῆς Ἀχειροποιήτου χάριν ἐπισκέψεως, ἣν οὐδεὶς ἐτεχνούργησεν, ἀλλ' αὐτὴ μόνη ἡ Θεοτόκος ἐπιστᾶσα ὡς ὁ λόγος ἄνωθεν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτῆς τὸν τόπον σφραγίσασα τὸν ἑαυτῆς χαρακτῆρα τὸν μέχρι καὶ τῆς σήμερον ὄντα πεποίηκεν. ἔνθα καὶ ἐπισκέψεις τελοῦνται πᾶσι τοῖς μετὰ πίστεως προσερχομένοις. ἡ οὖν γυνὴ (11 οβ.) ταῦτα ἀκούσασα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπὶ πλεῖον ἠγαλλιάσατο δοξάζουσα τὸν Θεόν, ὅτι κατηξίωσεν αὐτοὺς δέξασθαι τὸν Αὐτοῦ θεράποντα παραγενέσθαι καὶ καταλῦσαι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν. ἦν γὰρ θεοφιλὴς ἐκείνη γυνή, σεμνοτάτη ἄγαν, φιλόξενός τε καὶ φιλομόναχος. μετὰ γοῦν τὸ ἐπιστρέψαι τὸν ὅσιον ἀπὸ τὴν μονὴν τῆς ἀχειροποιήτου, ἐπηρώτων αὐτῶν ἐπιμελῶς ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ προπίπτοντες τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καὶ λέγοντες· „δεόμεθά σου, γνήσιε δοῦλε Χριστοῦ, ἀπάγγειλον ἡμῖν τοῖς δούλοις σου, τίς τε εἶ, καὶ ὅθεν ἔρχει, καὶ ποῦ μέλλεις ἀπέναι;" ὁ δὲ τὰ πλείω λήθῃ ἐάσας διὰ τὸ μὴ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ τελείως φανερῶσαι πρᾳέως καὶ ἱλαρῶς πρὸς αὐτοὺς τοιάδε φησιν· „ἐγὼ εἰμί, τεκνία μου, ὅνπερ Σαμωνᾶς σιδηροδέσμιον τῇ θαλάσσῃ ἐνέβαλλεν. ὁ δὲ Κύριός μου, ᾧ ἐν νεότητος λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, διετήρησέ με ἀβλαβῆ καὶ ἄτρυ-(12)τον οἷς οἶδε τρόποις." καὶ διηγήσατο αὐτοῖς κατὰ λεπτὸν ὅσα

Σαμωνᾶς εἰς αὐτὸν διεπράξατο δεινὰ καὶ κακά. ἐθαύμασαν οὖν καὶ ἐξέστησαν ταῦτα ἀκούσαντες, ἦσαν γὰρ προακηκοῶτες τὰ περὶ τούτου πραχθέντα παρὰ τοῦ ἀσεβεστάτου Σαμωνᾶ. ὅτε γὰρ αὐτὸν ἐτιμώρει ὁ ἀναιδὴς ἐκεῖνος τύραννος, ἐπὶ πάσης τῆς πόλεως διεφημίσθη τὰ περὶ αὐτοῦ. πάλιν οὖν πεσόντες ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλουν αὐτὸν καὶ ἱκέτευον, ὅ τε ἰσσθεὶς ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, εἴπερ ἀρεστόν ἐστιν αὐτῷ συμπαρεῖναι αὐτοῖς βίῳ παντί. τοῦ δὲ συγκαταθεμένου μεῖναι σὺν αὐτοῖς ἡτοίμασαν αὐτῷ λύχνον καὶ κλίνην ἰδίως ἐν ἡσύχῳ κελλίῳ, ἐν ᾧ καὶ τῷ Κυρίῳ ἦν λειτουργῶν συνηθως ἐν νηστείαις καὶ δεήσεσιν ἀδιαλείπτως νύκτωρ τὲ καὶ μεθημέραν. ὅσον τὲ δάκρυον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς ἱστάμενος ἐν προσευχῇ ὁ μα-(12 οβ)κάριος ἐξέχεσεν, ὅσην τε ἀγρυπνίαν καὶ τοὺς ἀκοιμήτους μᾶλλον ἀστέρας οἱ ὕπνοι ἢ τὰ τίμια καὶ ἅγια ἐκείνου βλέφαρα.

ἀόργητος δὲ τοσοῦτον ἦν καὶ ἀπαθής, ὡς στήλην τινὰ νεκρὰν εἶναι τῷ βίῳ καὶ οὐκ ἄλλο τι νομίζεσθαι πρᾷος δὲ ἦν ὡς ἄλλος Δαυίδ, ἁπλαστος ὡς Ἰακώβ, ὡς καὶ ὑπὲρ τὸν Ἀβραὰμ τὴν ἀκτημοσύνην καὶ φιλοξενίαν κατορθωκώς. κατεσκήνωσεν οὖν παρὰ τῷ Ἰωάννῃ ὡς εἴρηται (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἀνδρί), ὡς ἄλλος τις Μοϋσῆς παρὰ τῷ ἱερεῖ Μαδιάμ. δι' ὀλίγων οὖν ἡμερῶν ἤρξαντό τινες τῶν φιλαρέτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. καὶ οἰκοδομοῦντο ταῖς αὐτοῦ νουθεσίαις. ἐκόμιζον δὲ πρὸς αὐτὸν καί τινες τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν ἐκ πίστεως τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ ἰᾶτο πάντας — τοὺς μὲν τῇ ἐπιθέσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ τῇ ἐπικλήσει τε τοῦ Χριστοῦ ὑγιεῖς παραχρῆμα ἀπέστελλεν ἐξῆς κατέχοντο οἱαςδήτινος νόσου, (13) τοὺς δὲ εἴα συνεχέστερον σχολάζειν πρὸς αὐτὸν ὅπως καὶ κατὰ ψυχὴν ἰαθῶσι. καὶ οὕτω μεθ' ἡμέρας τινὰς ἰωμένους ἀπέλυσεν αὐτούς.

ἔχων δὲ δαψιλῶς καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, προεώρα ἑκάστου τῶν πρὸς αὐτὸν ἐρχομένων τὸ ἔργον οἷον ἂν ἦν. καὶ πάντας ἐξ ὀνόματος ἐκάλει οὓς οὐδέποτε ἐθεάσατο. ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἤλεγχεν ἐπὶ τοῖς πάλαι αὐτῶν παρ' αὐτοῦ ἀθέσμως πεπραγμένοις. καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν φανεροὺς ἐποίει ἐπὶ πάντων. ὥστε ἐκ τούτου πολλὴν τὴν κατάπληξιν καὶ τὸ δέος ἔχειν τοὺς πρὸς αὐτὸν παραγενομένους. πολλοὺς οὖν πόρνους, μοιχούς, μαλακεῖς, ἐπιόρκους, φαρμάκους, ἀδίκους καὶ πλεονέκτους τῷ ἐλεγκτικῷ αὐτοῦ καὶ θείῳ λόγῳ σώφρονας ἀπέστειλε. ὄνους αὐτοὺς ἀπεκάλει καὶ ἡμιόνους. ὡσαύτως καὶ τοὺς φειδόλους καὶ σκνιφοὺς συνεχῶς ὀνειδίζων καὶ διελέγχων εἰς οἶκτον ἐλεημο-(13 οβ.)σύνης ἐνῆγε παράδοξον. τοὺς δὲ μάγους καὶ ἐπαοιδοὺς ῥάβδῳ τύπτων ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξεδίωκε τοῦτο δὲ ἐποίει ὅπως διὰ τῆς ἐπιπλήξεως ἀποστρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πονηριῶν αὐτῶν.

τοὺς ἀπίστους δὲ τέλεον ἀπεστρέφετο, καὶ τοὺς κενοδόξους ἐξεφαύλιζε. τοὺς δὲ ὑπερηφάνους παντελῶς ἀπεβάλλετο, ὄφεις καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν τούτους ἀπεκάλει. οὓς δὲ ἐναρέτους καὶ ἐλεήμονας καὶ θεοσεβεῖς καὶ ταπεινοὺς τῇ καρδίᾳ ὑπερετίμα, εὐμενεῖ ὄμματι καὶ μελιρρύτῳ προσλαλίᾳ αὐτοὺς ἀποδεχόμενος, πλησίον αὐτοῦ κατεσθῆναι προσέταττεν. ἑώρα γὰρ ὡς προείρηται πνεύματι ἁγίῳ πάντας τοὺς πρὸς αὐτὸν παραγενομένους ποίῳ πλημμελήματι κατέχεται ἕκαστος, ὁμοίως καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐναρέτων. καὶ ἁπλῶς ἀκριβῶς ᾔδει πάντας τοὺς προσερχομένους οἵας ἦν ἕκαστος καταστάσεως τηλικοῦτον γὰρ χάρισμα ὁ Κύριος αὐτῷ ἐδωρήσατο, ὥστε ἕτερον Σαμουὴλ βλέποντα τὰ ἔμπρο-(14)σθεν ἐν ταῖς ἡμέραις τὰ ἔργα ἑκάστου παρὰ πάντων ὀνομάζεσθαι αὐτόν.

χρόνου οὖν ἱκανοῦ παρῳχηκότος καὶ πολλῶν παρ' αὐτοῦ θαυμάτων ἐξαισίων ἐπιδείξεσι τοῖς Κωνσταντινουπόλει πᾶσιν οἰκοῦσιν ἀνεγνωρίσθη ὁ ὅσιος ὅθεν ἐκάλουν αὐτὸν πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλα δυναμένων τῷ τότε καιρῷ ἐπὶ τῷ διαναπαῦσαι αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ εὐλογίαν καρπώσασθαι. ὑπήκουε δὲ τοῦτο οὐδενὶ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢν προσμένων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῖς ἀρχῆθεν ὑποδεξαμένοις αὐτόν. παρελθόντος οὖν τοῦ τὰ σκῆπτρα τότε κατέχοντος Λέοντος μετ' ἐνιαυτὸν καὶ μικρόν τι προσετελεύτησε καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τούτου αὐτάδελφος, καταλείψας διάδοχον τῆς βασιλείας τὸν τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Λεόντος υἱὸν Κωνσταντῖνον σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ζωῇ, τετόρτῃ οὔσῃ γυναικὶ Λέοντος. νηπίῳ δὲ κομιδῇ ὄντι τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐπιτρόπους καὶ φύλακας αὐτῷ παρεκατέστησε τὴν βασιλείαν (14 οβ.) αὐτῷ συντηροῦντας, μή τις ἁρπάσῃ αὐτήν, τόν τε ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον καὶ Ἰωάννην μάγιστρον τὸν Γαριδᾶν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτοῖς. τούτων οὖν τὰς τῶν ἀνακτόρων διοικήσεις διοικούντων διὰ τὸ ἀτελὲς τοῦ παιδὸς ἁρπεπῆ τινα ἐπὶ τοῦ δημοσίου ἐπετελοῦντο. καὶ τὰ κύκλῳ βάρβαρα ἔθνη ἀναιδείᾳ χρησάμενοι τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἐλυμαίνοντο, εἰδότες, ὅτι οὐκ ἔστι παρὰ ρωμαίοις βασιλεὺς ὁ δυνάμενος αὐτοὺς ἀποκρούσασθαι. ἐντεῦθεν οὖν στασιαζούσης τῆς πόλεως κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικολάου ὡς οὐ δέον αὐτῷ ἐστιν ἐπιτροπεύειν τὰ τῆς βασιλείας, συμβουλευσάμενοι μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ διοικούντων γράφουσι Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκὶ τὰς ἀνατολῆς στρατηγοῦντι παραγενέσθαι καὶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἐγχειρήσασθαι καὶ διέπειν ταῦτα ὡς βούλεται συμβασιλεύειν τε αὐτῷ καὶ Κωνστα-(15)τῖνον τὸν ἐν τῇ πορφύρᾳ γεγεννημένον καὶ τοῦτον μὲν ὡς ἅτε νήπιον αὐλίζεσθαι ἐν τῷ παλατίῳ, ἐκεῖνον δὲ ὡς ἀνδρειότατον καὶ ἐν τοῖς πολέμοις εὐδοκιμώτατον, πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτομολεῖν

καὶ ἀνακαθαίρειν τὰ κατὰ τῶν χριστιανῶν κινούμενα ἔθνη. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ ἀστοχώτατος πάνυ καὶ φοβερὸς ἐν τοῖς πολέμοις. ὡς πλειστάκις καὶ τοὺς βαρβάρους ἐρωτωμένους παρά τινων αἰχμαλώτων, πῶς εἷς ἄνθρωπος αὐτοὺς τρέπει, ὁ δηλωθεὶς δηλαδή, φάναι —ὅταν πρὸς ἡμᾶς οὗτος ἐκπορεύηται πρὸς συμπλοκὴν πολέμου, πῦρ φλέγον ἀπὸ τοῦ ἄσθματος τοῦ ἵππου αὐτοῦ ὁρῶμεν ἐ_ερχόμενον, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὅπλων αὐτοῦ, καὶ κατακαῖον ἡμᾶς ἐδαφίζει. καὶ γὰρ κἀκεῖνος πολλάκις τισὶ διηγήσατο περὶ τοῦδε τοῦ χαρίσματος. ὅτι ἐν τῇ νεότητί μου καθεύδοντός μου, ἰδοὺ γύναιον ἐνδοξώτατον πορφυροῦν καὶ ἵππος (15 οδ.) πύρινος ἅμα αὐτῇ, καὶ ἅρματα πῦρ φλέγον ἀφιέντα, καὶ εἶρη·έ μοι· „ἀναστὰς ἐπίβηθι τῷ ἵππῳ τούτῳ.“ καὶ ἐπέβην. καὶ αὖθις „ὁπλίσθητι τοῖσδε τοῖς ἅρμασι.“ κοὶ ὁπλίσθην. καὶ εἶπέ μοι· „ἐκστήσονται οἱ ἐχθροὶ τοῦ υἱοῦ μου οἱ βλασφημοῦντες αὐτὸν ἀπὸ προσώπου μου.“ καὶ εὐθὺς ἀπέστη. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀνδρός. ἐπὶ δὲ τὸ προκείμενον αὖθις ἐπανέλθωμεν. ὡς γὰρ ἐσήμαναν τῷ εἰρημένῳ ἀνδρὶ διὰ κελεύσεως οἱ τῆς βασιλείας ἐπιτροπεύοντες πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀπαντῆσαι, ἀντεμήνυσε μὴ δεῖν ἱκανὸν πεφυκέναι τοῖς τοιούτοις ἐγχειρεῖν. ἐκ δευτέρου οὖν αὐτῷ γράφουσι πάλιν ἴζειν ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν φάσκοντες, ὅτι πᾶσα ἡ τῶν ρωμαίων βασιλεία σὲ βασιλεύειν ἐπιζητεῖ. ὁ δὲν καὶ αὖθις ἀνεβάλλετο φάσκων· „τὸ παλάτιον βασιλέα κέκτηται, εἴγε καὶ ἀτελής ἐστι τῇ ἡλικίᾳ, οὐκοῦν οὐ δέον ἐστὶν ἐπιτε(16)θῆναί με τῷ Κυρίῳ καὶ ἁμαρτάνειν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. πτοοῦμαι δὲ μήπως ἔνεδρά ἐστι καὶ βούλεσθε με ἐγχειρίσασθαι.“ ὡς δὲ ταῦτα ἐδέξαντο οἱ περὶ τὸν Νικόλαον, ἀπέστειλαν αὐτῷ ὅρκους φρικωδεστάτους ἐξομνύμενοι αὐτῷ εἰς τὰ ἄχραντά καὶ τίμια ξύλα τοῦ πανσέπτου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ μὴ οὕτως ὡς αὐτὸς οἴεται βούλεσθαι αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐν ἁπλότητι καρδίας καὶ ἀδόλῳ ψυχῇ καὶ γνώμῃ προσκαλεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἔστειλαν δὲ αὐτῷ πρὸς πίστωσιν καὶ τὰ ἐγκόλπια αὐτῶν. τούτοις θαρρήσας ὁ Δοὺξ παραλαβὼν πάντας τοὺς γνησίους αὐτοῦ ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν ὥρμησε. πρωΐας δὲ ἡλίου ἀνατέλλοντος ταύτης ἐπιβὰς δόξῃ ἀπείρῳ παρὰ τῶν συνεπομένων αὐτῷ κλεϊζόμενος ἀπήει πρὸς τὰ βασίλεια. τότε δὲ καὶ σημεῖον τῇ εἰσόδῳ τούτου παρέδειξεν ὁ Κύριος. καὶ γὰρ ὡς δίκην κογχύλης αἵματος ὁ λαμπρότατος ἥλιος ἐν τῇ εἰσό-(16 οδ.)δῳ αὐτοῦ ἐναπέστιλεν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἐδήλου δὲ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι σφαγὴν καὶ τὴν τοῦ ἀθῴου αἵματος πρόσχυσιν. θεασάμενους δὲ ὁ Νικόλαος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰσηλυλυθότα αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν μεταβουλευσάμενοι ἀπέκλεισαν αὐτῷ τὰς εἰσόδους τῶν ἀνακτόρων. ἐλθὼν δὲ αὐτὸς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ἱπποδρομίου κατεσκήνωσε,

πάντων τῶν μεγιστάνων τῶν συνελθόντων αὐτῷ ὡς βασιλέα εὐφημούντων. ὅσοι δὲ σχέσιν πρὸς τὸν ἅγιον ἐκέκτηντο ἔχοντες τὴν προρρησίαν αὐτοῦ περὶ τῆς μελλούσης σφαγῆς, ἀσφαλίσαντες τοὺς οἴκους αὐτῶν ἠρέμουν καθ' ἑαυτούς. πρὸ γὰρ δύο ἢ καὶ τριῶν μηνῶν τοῦ γενέσθαι τὸ δεινὸν ἐκεῖνον καὶ ὀλέθριον σύμπτωμα, πᾶσι προεῖπε τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένοις τὰ συμβησόμενα. καθὰ δὲ καὶ εἰς ὕστερον ἐξέβησαν. ἐκ τότε οὖν καὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς συμφορᾶς ἐκείνης οὐκ ἐπαύσατο στενόμενος καὶ ὀλο-(17)φυρόμενος ὁ ὅσιος κατὰ τὸν προφήτην Ἱερεμίαν δύο δέ τινες παραγεγωνότες πρὸς αὐτὸν μεγιστάνου τινὸς ὄντες υἱοὶ καὶ πρωτοσπαθάριοι ἐπερώτησαν αὐτὸν εἰ συμφέρει αὐτοῖς ἀπελθεῖν καὶ συμμιγῆναι τῇ τοῦ Δουκὸς κουστοδίᾳ. καὶ ὁ ὅσιός φησι „μή, τέκνα, μὴ οὕτω ποιήσατε. ἂν γὰρ ἐκεῖ πορευθῆτε, ὁ μὲν εἷς ὑμῶν ἐν φόνῳ μαχαίρας πεσεῖται καὶ τελευτήσει, ὁ δὲ ἕτερος τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα τμηθεὶς μόλις διαδράσει ἐκεῖθεν, καὶ οὕτω τέλως ἔσται τοῖς ὁρῶσιν αὐτόν" ἐκείνων δὲ καταφρονητικῶς δεξαμένων τὰ ῥήματα τοῦ ὁσίου καὶ τῷ Δουκὶ συμμιγέντων, πάντα τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου προρρηθέντα συνέβη αὐτοῖς ὁ γὰρ Δοὺξ κακῶς φωνήσας πικρὸν ὀψώνιον ἑαυτῷ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐπριάσατο. ὀφεῖλον γὰρ μακροθυμῆσαι καὶ ἀσφαλίσασθαι ἔξωθεν τὰς εἰσόδους τῶν βασιλέων ὥστε μὴ εἰσκομίζεσθαι τὰ πρὸς τροφὴν τοῖς ἔνδοθεν καὶ οὕτω τῷ λιμῷ στενοχωρουμένους μεθ' ἱκεσίας (17 οβ.) αὐτῷ τὰς πύλας τοῦ παλατίου ἀναπετάσαι, καὶ προθύμως αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια δέξασθαι. οὐχ οὕτως δὲ πεποίηκε. βουλὴν δὲ στήσας μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ ὥστε ἀπὸ τῆς πύλης, ἥνπερ χαλκὴν ὀνομάζουσιν, εἰσιέναι συνθλάσαντας πέλεκι τοὺς μοχλοὺς καὶ τὰ σίδηρα. ὅρκοις φρικωδεστάτοις τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας κατησφαλίσατο μὴ σπᾶσαι ξίφος τὸ οἱονοῦν κατά τινος, μὴ βέλος, μὴ δόρυ, ἀλλ' οὕτως αὐτοὺς ἀναιμωτὶ εἰσελθεῖν φήσας. ἐὰν ἐκεῖνοι ἡμᾶς μὴ ἀντάροντας κατασφάξωσιν, ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου τοῦ μεγάλου Θεοῦ δικασόμεθα μετ' αὐτῶν, ὅτι ὅρκοις ἡμᾶς ἐπληροφόρησας μηδέν τι βλαβῆναι παρ' αὐτῶν, καὶ κρινεῖ Κύριος ἀνα-μέσον ἡμῶν καὶ αὐτῶν. ταῦτα εἰπὼν ἀφίκετο ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς τὴν χαλκὴν πύλην καὶ ἀπήρξατο εἰσιέναι οἱ δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις τάχει πολλῷ περιαθροίσαντες τοξότας μετὰ παντοίων (18) ὅπλων καὶ βελῶν τοξεύειν προσέταξαν ἀπὸ τῶν διαχώρων καὶ τῶν πάντων πυλῶν. ὡς δὲ οἱ περὶ τὸν Δοῦκα ἐπλήττοντο τοῖς βέλεσιν ἔφασκον αὐτῷ· „ἔασον ἡμᾶς ὅπως καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἀντιμαχεσόμεθα." τοῦ δὲ μὴ παρεῶντος αὐτούς, ἐν ὅσῳ ταῦτα ἔφασκε, τὶς τῶν εὐστοχωτάτων τοξοτῶν μαθὼν ἀπὸ τῆς ὀπῆς τοῦ πυλῶνος, ὁποῖος ἐστιν ὁ Δούξ, τείνας ἀνδρείως τὸ τόξον αὐτοῦ, ἔπληξεν αὐτὸν ὑποκάτω τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ

χειρὸς ἐπὶ τὴν πλευράν. ὁ δὲν τὸ οὐαί μοι τῷ ἀθλίῳ μεγάλως ἐπιφωνήσας, κακῶς ἐληλύθαμεν ἐνταῦθα, κάτεισιν εὐθὺς ἕως τοῦ ἐδάφους. πάντων δὲ δειλίᾳ συσχεθέντων καὶ πρὸς τὰ ὄπισθεν ἀρξαμένων ἀναποδίζειν, θάρσος οἱ ἔνδοθεν δεξάμενοι καὶ τὰ ξίφη αὐτῶν γυμνώσαντες πολλῇ τῇ παρρησίᾳ πρὸς αὐτὰς ἐξεπήδησαν τὰς πύλας ἀναπετάσαντες καὶ κτείνουσι μὲν ἐν πρώτοις τὸν αὐτοῦ πρωτοστράτορα, εἶθ' οὕτως καὶ ἑτέρους πλείονας, (18 οβ.) εἶτα κἀκεῖνον. μετὰ δὲ τὴν σφαγὴν αὐτοῦ τοὺς λοιποὺς ἀποδιδράσκοντας καὶ συμποδιζομένους, ὡς σταχύας ἐξεθέριζον. ἱκανοὶ δὲ ἀπὸ τῶν φευγόντων διαδράσαι κατίσχυσαν. ἀλλ' οἱ ἀμελεῖς ἐκεῖνοι καὶ ἄσπλαγχνοι τὸ τάχος ἀποστείλαντες καὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως ἅπάσης ἀσφαλισάμενοι καὶ σφραγίσαντες ἀκριβῶς ἐκέλευσαν ἔρευναν ποιήσασθαι ἀκριβῆ τῶν διαδράντων. πολλῶν δὲ ἀνακαλυφθέντων μαγίστρων τὲ καὶ πατρικίων καθεζομένων ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ, οἷς μὲν προσέταττον ξίφει ἀναιρεῖσθαι, οἷς δὲ ἔξω τῶν τειχέων φουρκίζεσθαι. καὶ οὕτω λιγυρῶς ἐτελευτήσαντο. ὧν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττειν, ἑτέροις νευροκοπεῖσθαι, οὓς δὲ ῥάβδοις καὶ βουνεύροις μαστίζεσθαι, καὶ τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας, καὶ ἄλλους εἰς δεσμωτήρια ἀπεκλείσαν, οὓς δὲ ἐξώρισαν, ἄλλων τὰς ὑποστάσεις εἰσεκόμισαν, καὶ πάνδεινα αὐ-(19)τοῖς κακὰ ἐνεδείξαντο. οἱ οὖν ἀνελόντες τὸν Δοῦκαν, ἀποτεμόντες τὰς κάρας αὐτοῦ τὲ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰσεκόμισαν αὐτὰς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικολάου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἅσπερ θεασάμενοι καὶ γνωρίσαντες, τινὰς καὶ δωρεᾶς οὐ τὰς τυχούσας τοῖς ταῦτα δράσασιν ἀπένειμαν. καὶ προστάττουσι τῷ ὑπάρχῳ τῆς πόλεως, ἵνα ἀρθῶσι πάντων τῶν ἀναιρεθέντων τὰ λείψανα καὶ ριφῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ οὔτε ὡς χριστιανοὺς ὤκτειραν αὐτοὺς ὅπως κἂν τῇ ταφῇ παραδώσωσι τὰ ἐκείνων σκηνώματα. ἀλλ' ἐπὶ ἁμάξας τιθέντες αὐτοὺς οἱ ἀνήμεροι θῆρες ἡμιτμήτους γεγυμνωμένους μισοκομμένους, οὕτω δημοσίᾳ σύραντες ἐν πόντῳ τὰ σώματα αὐτῶν οἷα τινῶν κυνῶν ἐνέβαλον. φασὶ δέ τινες, ὅτι πλέον ἢ τρισχιλίους τῷ τηλικαῦτα ἀναιρεθῆναι ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες ἐπέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτῶν σπασά-(19 οβ.)μενος ρομφαίαν, μὴ δὲ τὸ οἰονοῦν ξίφος κατά τινος, διὰ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ Δούξ, ἀσφαλισάμενος αὐτοὺς μὴ δεῖν τεῖναι βέλος κατὰ χριστιανοῦ ὁμοπίστου καὶ ἐκχέαι αἷμα ἀθῷον ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὰ βασίλεια. ὅσους δὲ πόρρω τοῦ ἄστεος ἐν φούρκαις ἐκρέμασαν ἱκανοὶ ἀξιόπιστοι περὶ τούτων μεμαρτυρήκασιν. ὡς ἐν ταῖς νυξὶν ἑωράκασιν ὑπεράνω αὐτῶν καθ' ἕνα ἕκαστον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχομένον ἀνδρῶν, δεικνύντες τοῦ Θεοῦ παραδόξοις σημείοις, ὅτι εἰ σώματα αὐτοὺς ἀνεῖλον, οἱ ἀνήμεροι ἐκεῖνοι

καὶ ψευδώνυμοι χριστιανοί, ἅπαξ γὰρ τοῦ Δουκὸς ἀναιρεθέντος ὑπ' αὐτῶν δέον τῶν ἄλλων φείσασθαι, οὐκ ἀντισταμένων, οὐ χεῖρα αἰρόντων, οὐκ ἐριζόντων, οὐ κραυγαζόντων. οἱ δὲ ἀνοήτως (20) καὶ ἀνημέρως φεῦ τῆς ἐκείνων ἀθλιότητος, σῖμα ἀθῷον ἐξέχεαν. οὐαὶ αὐτοῖς κατὰ τὴν φρικτὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὅτι τὸ αἷμα τῶν χριστιανῶν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐκζητήσει ὁ Κύριος καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφυλάξαντο οὐκ ἀνταποδώσεως κακὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ ὅτι ὁ ἐκχέων αἷμα ἀδίκως κἀκείνου τὸ αἷμα ἐκχυθήσεται. ἄνδρα τὲ αἵματος καὶ δόλιον βδελύσεται Κύριος. ὡς δὲ εἴρηται, τὴν κάραν του ἀτυχεστάτου ἐκείνου Δουκὸς ἀποτέμνοντες οἱ στρατιῶται, μᾶλλον δὲ δήμιοι, εἰσήγαγον κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἡττηλάου ἐκείνου ἢ Νικολάου καὶ τῶν δυστήνων τῶν σὺν αὐτῷ ἐκέλευσαν κόντῳ ἐμπαρεῖσαι αὐτὸν καὶ εἰς ὕψος ἀρθεῖσαν διὰ πάσης τῆς πόλεως περιάγεσθαι τοῖς πλήθεσιν, ἵνα φησὶν οἱ τὰς ἐλπίδας ἐπ' ἐκεῖνον κεκτημένοι, καταισχυνθῶσιν ἀστο-(20 οβ)χήσαντες καὶ τέλος τῷ κόλπῳ τῆς θαλάσσης καὶ ταύτης παραπέμψασθαι (sic) καὶ οὕτω τὸ μὲν στῖμα αὐτοῦ ἰχθυόβρωτον ἐπὶ τῆς θαλάσσης γέγονε, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἀείμνηστον ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ ἀπενεχθὲν ἀναψυχὴν οὐ τὴν τυχούσαν ἐδέξατο οὐ γὰρ τυραννίδι χρησάμενος, ὡς προείπαμεν, τοῖς βασιλείοις προσεχώρησεν, ἀλλ' ὅρκοις φρικωδεστάτοις θαρρήσας τῶν κρατούντων ἄλλως τε καὶ ὅτι δυνάμενος ὅπλοις μάχεσθαι καὶ πῦρ καίειν εἰς τὰ βασίλεια καὶ οὕτω τοὺς ἔσωθεν ἀμύνασθαι, τοῦτο οὐκ ἐποίησε, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ἀναθεὶς τὰ ἑαυτοῦ διὰ τοῦδε τοῦ πειρασμοῦ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἀντέλαβε καὶ οὐκέτι τὸ δεινὸν τοσοῦτον ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῶν τὰ βασίλεια φυλαττόντων ὅσον ἐπὶ τῷ ποιμένι τῶν λογικῶν προβάτων, τῷ Ἀγρικολάῳ φημὶ μᾶλλον ἢ Νικολάῳ. πῶς ἀνέπτυσσε τὰ ἄχραντα εὐαγγέ-(21)λια ταῖς μιαραῖς αὐτοῦ χερσί; πῶς δὲ οὐκ ᾔδει τό Θεοῦ, οὗπερ ἂν τι πρόσωπόν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν, λέγοντος· „Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ ὅτι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.“ ὁ δὲ λαβὼν μάχαιραν κατέσφαξε τὰ πρόβατα κἀκείνου φάσκοντος, ὅτι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καλεῖ τὰ πρόβατα κατ' ὄνομα καὶ εἰσάγει αὐτὰ καὶ ἐξάγει πρὸς νομὰς χλόης πνευματικῆς, οὗτος βόθρον ὤρυξε καὶ ἡτοίμασε λάκκους καὶ κρημνοὺς κατεσκεύασε καὶ τὰ πρόβατα κατεκρήμνισε. καὶ αὖθις ἐκείνου λέγοντος, ὡς ὁ μισθωτὸς θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, κρεῖττον ἦν καὶ τῷ ἀθλίῳ Νικολάῳ εἰς φυγὴν τραπῆναι μᾶλλον καὶ μὴ αὐτὸν λύκον γενέσθαι καὶ καταφαγεῖν τὸ ποίμνιον.

ταῦτα δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ἐπὶ τοῦτο εἰς μέσον παρήγαγον, ἵνα σαφῶς γνῶτε, ὁποῖος ἦν τῷ διορατικῷ χαρίσματι ὁ ὅσιος πατὴρ (21

οδ.) ἡμῶν Βασίλειος. τὰ γὰρ γεγενημένα πάντα πρὸ τοῦ γενέσθαι αὐτὰ προεσήμανεν ἡμῖν ὁ μακάριος, οὐχ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς μυστικωτέροις αὐτοῦ. φησὶ γὰρ καὶ ἡ γραφή· „οὐ ποιήσει Κύριος ῥῆμα ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ μὴ ἀποκαλύψει τοῖς δούλοις Αὐτοῦ“. ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν Ρωμανοῦ τοῦ βασιλέως Σαρωνίτης ὁ τοῦδε γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ, ὑπέρογκος ὢν ἐν νοήσει καὶ ὑπερηφανίᾳ, ἐφρυάττετο καθ' ἑαυτὸν εἰ δυνατον αὐτῷ ἐλεῖν τὸ κράτος τῆς βασιλείας. τοὺς δὲ βασιλεύοντας εἰ καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ἦσαν καταγαγεῖν καὶ εἰς τέλος ἀπολέσαι. τὸ δὲ πᾶν τοῦ μίσους εἰς Κωνσταντῖνον ἐκέκτητο τὸν Πορφυρογέννητον, γαμβρὸν μὲν ἐπὶ θυγατρὶ Ρωμανοῦ τυγχάνοντα υἱὸν δὲ Λέοντος τοῦ βασιλέως· οὐ μόνον δὲ ἐκεῖνος, ἀλλά γε καὶ αὐτοῦ τὸ γένος τοῦ Ρωμανοῦ ὡς θῆρες ἀπηγριωμένοι ἐβιάζοντο καταφαγεῖν αὐτὸν εἰ συνεχώρει αὐτοῖς ὁ βραχίων Κυρίου ὁ φυλάσσων αὐτόν. ἐβουλεύετο δὲ ὁ εἰρημένος Σαρωνίτης πῶς ἂν τὸν συσκευὴν διαθῆται χλεύην ὁ ταλαίπωρος ὑπομένων (22) παρὰ τοῦ ἐξαπατῶντος αὐτὸν μεσημβρινοῦ δαίμωνος κατὰ φησὶν ἡ γραφή. τοιοῦτο γὰρ ἡ οἴησις καὶ τὸ τύφος καὶ καὶ ἡ ὑπερηφανία. ἑπτὰ γὰρ βασιλεῖς ἐν τοῖς βασιλείοις τότε ἐτύγχανον. καὶ ἐσπούδαζε καὶ ὁ δεύτερον Ἱεροβοὰμ ὄγδοος γενέσθαι. ὁ γοῦν ὁσιώτατος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος ἅτε πνεύματος ἁγίου ἔμπλεως ὢν ὡς σκεῦος καθαρώτατον αὐτοῦ, πλησίον τοῦ οἴκου τοῦ ῥηθέντος Σαρωνίτου τὴν καταμονὴν κεκτημένος, ἐγίνωσκεν ἐκ Θεοῦ ὁποῖα αὐτὸς μηχανᾶται, τίνα δὲ βουλεύεται. καὶ λογισάμενος ἐν ἑαυτῷ εἴρηκεν· ὁρᾷς τοῦτον τὸν δυσμενέστατον ὅπως τοῦ Θεοῦ μὴ ἔχοντος αὐτὸν εἰς βασιλέα, αὐτὸς ἑαυτῷ βιάζεται τὴν βασιλείαν ἀποκαταστῆσαι. ἀλλ' ἔχω αὐτοῦ τὰ ἀπόρρητα τὰ τῆς διανοίας καὶ ἴσως παύσει ἑαυτὸν τῆς ἀκαίρου ταύτης ἐγχειρήσεως. μιᾷ οὖν τῇ ἡμερῶν ὡς ἐξῄει τοῦ πυλῶνος αὐτοῦ ἐπὶ τὰ παλάτια ἀπερχόμενος καὶ ἀπείρῳ φαντασίᾳ περιειλημμένος, ἦν γὰρ τῷ τότε (22 οδ.) μάγιστρος, συναντήσας αὐτῷ ὁ ἅγιός φησιν· „ἵνα τί μελετᾷ ἡ καρδία σου πονηρὰ κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ κληρονομίας; οὐκ ἔστι σοι παρὰ Κυρίου ἢ σχοίνισμα κληρονομίας ἐν τῷ κλήρῳ τῆς βασιλείας; ἡσύχασον οὖν καὶ μὴ εἰς μάτην κοπία, μή ποτε ὀργίσθη σοι ὁ Κύριος καὶ ἀπωλέσεις καὶ τὴν τιμὴν ταύτην, ἣν δοκεῖς ἔχειν.“ ταῦτα τοῦ μακαρίου εἰρηκότος αὐτῷ, ὀργῆς καὶ θυμοῦ ἀνάπλεως γενόμενος, ὡς ἅτε ἄλλη ἀσπίς, οἰκείᾳ χειρί ὡς κατεῖχε τὸ ἱππηλατικὸν αὐτοῦ βοΐνευρον κατὰ κεφαλῆς οὐ διέλειπε παίων τὸν ὅσιον. μάστιξι οὖν καὶ ὕβρεσιν ἀπωσάμενος αὐτὸν ἀπέρχεται ἔμπροσθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ὁ δὲ μακάριος Βασίλειος εἰς οὐδὲν θέμενος τὰ παρ' ἐκείνου αὐτῷ πραχθέντα τῇ ἐπαύριον αὖθις συναντήσας αὐτῷ τὰ αὐτὰ αὐτῷ καὶ πάλιν διέθετο. βαρέως οὖν ἐκεῖνος ταῦτα ἐνέγκων,

προστάττει τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ κατασχεῖν αὐτὸν καὶ ἀσφαλῶς τηρεῖν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρις ἂν ὑποστρέψῃ τοῦ (23) πολατίου. τούτου γοῦν γενομένου μετὰ τὸ ὑποστρέψαι προκαθίσας ἐν τῷ προαυλίῳ αὐτοῦ προστάττει τὸν ὅσιον στῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐνεχθῆναι δὲ καὶ ῥάβδους χλωρὰς καί φησι πρὸς αὐτόν· „λέγε μοι, κακόγηρε, τίς σε πονηρὸς δαίμων ἐπὶ τοσοῦτον ἤλασε θάρσους, ὥστε μετὰ τοσαύτης αὐθαδείας συναντῆσαί μοι καὶ τοσαῦτα κατ' ἐμοῦ δημοσίᾳ ληρῆσαι. οὐ συνῆκας, ὅτι γαμβρὸς βασιλέως πέφυκα καὶ τῶν βασιλείων πρώτιστος; καὶ ὅτι πλῆθος πλούτου ἐμοὶ ὡσεὶ ἄμμος τῆς παραλίας; καὶ οἰκετῶν πλῆθος, καὶ κτήματα, καὶ χρήματα ἀναρίθμητα, καὶ τετραπόδων ἀγέλαι, καὶ χρύσεον ἄπειρον καὶ ἀργύριον, καὶ δόξα, καὶ περιφάνεια μεγίστη παρὰ Θεῷ καὶ βασιλεῦσι καὶ μεγιστάσι μοι καθέστηκεν, αὐτὸς δὲ εὐτελὲς γερόντιον εἰς πᾶν τι ἀθέατον καὶ πενιχρὸν καὶ εὐκαταφρόνητον, πῶς οὖν τετόλμηκας ταῦτα μοι ἀναιδεύσασθαι καὶ μᾶλλον (23 οβ.) δημοσίως,—λέγε μοι πρὸ τοῦ τεθνᾶναι σε.“ ὁ δὲ μακάριος ἔφη πρὸς αὐτόν· „τίνα οἴει κρύπτειν τὸν ἐν τῇ πονηρᾷ σου καρδίᾳ δόλον; Κύριός ἐμοι πεφανέρωκε ἃ μέλλεις τολμᾶν κατὰ τῶν κρατούντων. ἀποστάτου γὰρ οὖν τῆς τοιαύτης πονηρᾶς βουλῆς καὶ μὴ μελέτα τὴν ἀνταρσίαν. διαμαρτύρομαι γάρ σοι, ὡς εἰ μὴ τὴν τοιαύτην ἐάσεις βουλήν, πονηρά σοι Κύριος διάθηται καὶ ἐκτριβῇ σου τὸ μνημόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς.“ τότε οὖν ὑπερχέσας τῷ ὁ παράφρων καὶ λίαν δηχθεὶς τὴν καρδίαν, φησὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ „ἁπλωθήτω ἐπὶ τῆς γῆς ὕπτιος ὁ ψευδοπροφήτης οὗτος καὶ τυπτέσθω ῥάβδοις ἀφειδῶς, ἵνα ὁ συμπεριφερόμενος αὐτῷ τῆς μαντείας δαίμων ἐξέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ.“ τυπτομένου δὲ αὐτοῦ ὥσπερ ἄψυχον ξύλον οὕτω διέκειτο, μηδὲν τὸ παράπαν ἀποκρινόμενος, μόνος δὲ ὁ πάταγος τῶν ῥάβδων ἐπὶ τὰ ἔξω ἠκούετο. μόλις δὲ (24) ἀνεθῆναι αὐτὸν προστάξας ἐκέλευσεν ἐκγεισθῆναι ἐν ἑνὶ τῶν οἰκίσκων καὶ ἀσφαλῶς παραφυλάττεσθαι. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξαγαγὼν αὐτὸν βουνεύροις εὐτόνως ἐμάστιζε, λέγων πρὸς αὐτόν· „μὴ εἶ αὐθάδης καὶ ἀλαζὼν καὶ προπέτης ἐν λέξεσιν. καὶ ἃ οὐ μὴ συνῆκας μὴ προφήτευε.“ πάλιν οὖν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐγκλεισθῆναι καὶ φυλαχθῆναι ἄχρι τῆς ἑωθεν. τῇ δὲ ἐπαύριον μετὰ τὸ γεύσασθαι καὶ μεθυσθῆναι αὐτὸν ἐξενεγκεῖν αὐτὸν προστάττει καὶ ροπάλοις ἀνενδότως τύπτεσθαι. τοῦ δὲ πυλῶνος τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀνεῳγμένου τῷ τηνικαῦτα λαχόντος ἡ θεοφιλὴς ἐκείνη γυνὴ ἡ σύμβιος τοῦ κεκτημένου τὸν ὅσιον ἄνδρα ἡ ἀξιομνημόνευτος Ἑλένη, θεασαμένη τὸν ἅγιον βασανιζόμενον, λαθοῦσα τὸν ὀστιάριον τὸν ἐπὶ τοῦ πυλῶνος, δρόμῳ εἰσεπήδησε εἰς τὸ προαύλιον καὶ μετὰ πικρῶν δακρύων καὶ οἰμωγῶν ἐπέπεσεν ἐπάνω τοῦ δικαίου, λέγουσα τοῖς τύπτου-(24

οδ.)σιν αὐτόν· „ἐμὲ μαστίξατε τὴν ἁμαρτωλὸν καὶ ἄσωτον καὶ μὴ τὸν φωστῆρα μου καὶ πατέρα καὶ ποιμένα. ἐμὲ φονεύσατε ἀντ' αὐτοῦ παρακαλῶ καὶ τοῦτον ἄφετε ὑπάγειν ἔνθα βούλεται. ὦ τῆς ἀδικίας. ὦ ἀνομίας, ἣν ὑμεῖς εἰς τὸν ἐκλεκτὸν Κυρίου ἐργάζεσθε.“ ὡς δὲ ταῦτα τὸ εὐσεβὲς ἐκεῖνο γύναιον ἀπεφθέγγετο πνευματικῷ φίλτρῳ συνεχομένη, ὁ θὴρ ἐκεῖνος ὁ δυσμενέστατος καὶ ἀνηλεὴς καὶ ἄσπλαγχνος— „τύψατε ταύτην, φησὶν, ὥσπερ καὶ βούλεται τάχα γὰρ μοιχὸς αὐτῆς ἐστιν.“ καὶ κρατήσαντες αὐτὴν ἔτυπτον αὐτὴν ἀφειδῶς ἄχρις οὗ πάντη ἀπέψυξε. τότε οὖν προστάττει ὁ ἀλιτήριος καὶ ἕλκουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ποδὸς ὡς ὑνάριον νεκρὰν σχεδὸν χρηματίζουσαν. τὸν δὲ μακάριον Βασίλειον προστάττει ἱμάσι δεθέντα ἀπὸ τῶν αἰδοίων (ἀγκώνων?) μετεωρισθῆναι καὶ βουνεύροις εὐτόνως μαστίζεσθαι. καὶ ἦν αὐτῷ τὸ κρέμασθαι δεινότερον τοῦ μαστίζεσθαι. ἔφερε δὲ ὅμως τὴν βάσανον ταύτην γενναίως τοῦ Θεοῦ προ-(25)δήλως ἐνισχύοντος αὐτὸν, τοῦ λυτρουμένου τοὺς δούλους Αὐτοῦ κατὰ τὸν Δαυὶδ ἐκ ρομφαίας πονηρᾶς. πεντακοσίας τοιγαροῦν πληγὰς δεξαμένου αὐτοῦ ἐκ βουνεύρων μόλις ποτὲ προσέταξεν αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ ἐν τῇ φρουρᾷ ἀσφαλισθῆναι, φήσας· „ἀπό σου παιδεύσω ἱκανοὺς μὴ τοιαῦτα τολμᾶν.“ μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ τυφθὲν ἐκεῖνο γύνσιον διὰ τὸν ὅσιον φλεγμονὴν ποιῆσαν ἐκ τῶν πληγῶν τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. καὶ, εἰ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἄλλη τις μάρτυς ἐπορεύθη πρὸς τὸν Χριστὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. εἴρηκε γὰρ ὁ Κύριος· „μείζονα ταύτης ἀγάπης τὶς ἔχει ἵνα θῇ τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ“ καὶ εἰ ὑπὲρ ἁπλῶς φίλων πόσῳ μᾶλλον ὑπὲρ δικαίων. ὥσπερ αὐτή τε τὴν ψυχὴν αὐτῆς ὑπὲρ δικαίου ἀνδρὸς ἔθετο. τοῦ μακαρίου γοῦν Βασιλείου χρηματίζοντος ἐν τῇ φρουρᾷ, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ θεωρεῖ ὁ Σαρωνίτης ἐν ὁράματι δρῦν εὐστοχωτάτην λίαν καὶ εἰς ὕψος ἄπειρον ἐγηγερμένην (25 οδ.) τῇ κορυφῇ δὲ αὐτῆς κόραξ ἐπεκάθητο νοσσιὰν ἐπιθάλπων νεοστοὺς κεκτημένην. ὁρᾷ οὖν πνεύματος ἐληλυθότος ἀθρόους ἀξίνας κατέχοντας ὅπως τὴν δρῦν τεμῶσι καὶ ἐπὶ τὴν γῆν κατεάξωσιν. ἔφασκον γὰρ, ὅτι ὁ κόραξ ὁ ἐπὶ τὴν δρῦν φωλεύων μεγάλα κεκραγὼς οὐκ ἐᾷ τὸν βασιλέα ἡδέως καθευδῆσαι ἐπὶ τῆς στρωμνῆς αὐτοῦ. ἕτεροι δὲ ἔλεγον· „ὁ κόραξ μεγάλως παρηνώχλησε τῷ ἀγαπητῷ τοῦ Θεοῦ Βασιλείῳ.“ ἐπὶ τούτοις οὖν ἔτεμον τὴν δρῦν εὐτόνως τῇ ἀξίνῃ. ἡ δὲ ἀποτμηθεῖσα κατέπεσε ἐπὶ τὴν γῆν. καί τινες ρακοδυτοῦντες προσερχόμενοι καὶ κλῶντες τὰ κλάδη τοῦ δένδρου εἰς πυρκαϊὰν αὐτὰ ηὐτρέπιζον. ἑώρα δὲ καὶ τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον πρὸς τὴν πτῶσιν τοῦ δένδρου ἱστάμενον καὶ λέγοντα „πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται καὶ καίεται. οὐκ ἐγώ σοι προέλε-

γον,—ἀπόστα τοῦ ἀνταρτικοῦ ἐγχειρήματος, (26) ἰδοὺ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἐκέκτησο ὕψος ἀφῃρέθης.“ ἐπὶ τούτοις οὖν ἀνείθη τοῦ ὁράματος. πρωΐας δὲ γεγωνυίας εὗρεν ἑαυτὸν ὁ ὑπερήφανος νόσῳ δεινῇ βεβλημένον καὶ συνορῶν καθ' ἑαυτὸν τὸ ὄναρ ἠθύμει λίαν· παραυτίκα οὖν προστάττει καὶ τῆς εἴρκτης ἀπολύουσι τὸν δίκαιον. αὐτὸς δὲ ὁ ἄνους οὐκ ἐκάμφθη εἰς ἱκεσίαν ἐλθεῖν τοῦ ὁσίου. ἴσως γὰρ ἂν ηὔξατο ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρρωστίας ἀπηλλάγη ἀλλὰ καὶ κακῶς φρονήσας ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ τὸν βίον κατέστρεψεν ἐν ταύτῃ τῇ νόσῳ ὥστε πληρωθῆναι διὰ τάχους τὸ ὄναρ τούτου ὃ παρεδήλου τὸν ἔχθιστον αὐτοῦ θάνατον. οὕτως οὖν ὁ Σαρωνίτης τελευτήσας δύο υἱοὺς διαδόχους τῆς αὐτοῦ καταλέλοιπε ὑποστάσεως.

ὁ δὲ μακάριος Βασίλειος τὸν ἀγῶνα τοῦ πειρασμοῦ ἐκείνου Θεοῦ χάριτι νενικηκὼς καὶ ἀπολυθεὶς ἦκε πρὸς τὸν προμνημονευθέντα δοῦλον τοῦ Θεοῦ Ἰωάννην, οὑτινος ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ πρότερον κατῴκει. θε-(26 ob.)ασάμενος δὲ αὐτὸν ἐκεῖνος δάκρυσι γοεροῖς ἅμα καὶ χαροποιοῖς τὸ ἔδαφος ἔβρεχε. καθορῶν τὰ ἕλκη καὶ τοὺς μώλωπας ἐν τῷ τιμίῳ αὐτοῦ σώματι ἀκουστὸν δὲ ἐγένετο πᾶσι τοῖς προσφιλέσιν αὐτῷ, ὅτι ἀπολυθεὶς πρὸς αὐτὸν πάλιν ἐπανῆκε, καὶ ἤρχοντο πάντες οἱ πρότερον ἔχοντες σχέσιν εἰς αὐτὸν καὶ ἀπολαμβάνοντες μελιρρύτων διδασκαλιῶν καὶ ὁσίων εὐχῶν αὐτοῦ.

μετ' ὀλίγον οὖν καὶ ὁ ὑπηρέτης αὐτῷ θεοφιλέστατος Ἰωάννης καλῶς πληρώσας τὸν δρόμον αὐτοῦ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο καὶ πρὸς τὸν ποθούμενον ἐξεδήμησε Κύριον. καὶ ἦν ὁ ὅσιος μόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εἰρημένου ἀνδρός πολλοὶ οὖν ἐκ πίστεως ἔσπευδον ποῖος αὐτὸν ἄρῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ὁ δὲ μακάριος οὐδενὶ ἐπένευσεν εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐκαρτέρει ἐν τῇ οἰκίᾳ. οἱ γὰρ ἐρχόμενοι καθ' ἑκάστην πρὸς αὐτὸν χάριν ἐπισκέψεως (27) διηκόνουν αὐτῷ. πολλοὺς γὰρ τῶν ἐν ποικίλοις νόσοις συνεχομένων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντας μετὰ πίστεως ἰάτρευε καὶ ὑγιεῖς εἰς τὰ οἰκεῖα ἐξαπέστελλε, ποτὲ μὲν εὐλογίαν αὐτοῖς παρέχων ἐξ ὧν αὐτοὶ ἐκόμιζον, ποτὲ δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εὐρωστίαν πρυτανεύων. πολλάκις δὲ καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ἐπιβαίνων καὶ τοῖς νεφοῖς αὐτῶν ἐφιστάμενος τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν. ἐκόμιζον οὖν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον καὶ ὀπώρας παντοίας οἱ πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενοι καὶ σὺν αὐτῷ καθεζόμενοι μετὰ καὶ ἄλλων πενήτων ἐδαπάνων αὐτά, εὐλογοῦντο αὐτὰς τοῦ ὁσίου. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τῶν προφερομένων αὐτῷ εἰς τὸ αὔριον παρεφύλαττεν, ἀλλὰ πάντα αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνηλίσκοντο, πληρῶν τὰ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου δεδιδαγμένον· „τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον.“ καὶ—„ὅτι μὴ μεριμνήσητε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, ἢ τί (27 ob.) πίητε“ καὶ τὰ ἑξῆς. ἐπὶσ-

τευε γὰρ τῇ γραφῇ, ὅτι οὐ λιμοκτονήσει Κύριος ψυχὴν δικαίου. καὶ αὖθις,— „ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος, τροφὴν δίδωσι τοῖς φοβουμένοις Αὐτόν. καὶ ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι φαγέτωσαν", καὶ τὰ παραπλήσια. ὅσον γὰρ ὁ ὅσιος τὰ ἐρχόμενα πρὸς αὐτὸν διεσκόρπιζε, τοσοῦτον οἱ παραγενόμενοι καὶ ταῦτα κομίζοντες καθ' ἑκάστην ἐπληθύνοντο. ποίᾳ γὰρ ὥρᾳ πορευθείς τις πρὸς αὐτὸν οὐχ εὗρισκε πλήθη ἄπειρα πενήτων καὶ ἀπόρων καθεζόμενα καὶ διττῶς εὐφραινόμενα. ἀπελάμβανον γὰρ καὶ σωματικῆς τροφῆς καὶ ψυχικῆς, συμπαθὴς γὰρ ἦν καὶ γλυκύτατος, οἰκτίρμων τὲ καὶ εὐμετάδοτος, πρᾷος καὶ ἄκακος καὶ ταῖς πονηρίαις τοῦ βίου νενεκρωμένος παντάπασιν ὁ πανοσιώτατος καὶ ἀείμνηστος οὗτος πατὴρ ἡμῶν. ἤρχοντο δὲ καί τινες μεγιστάνοι πρὸς αὐτὸν καὶ κομιζόμενοι τὰς ὁσίας αὐτοῦ εὐχὰς (28) οἴκαδε ᾤχοντο. ἱερεῖς τὲ καὶ ἱεράρχαι, μοναστὰι καὶ μιγάδες πρὸς αὐτὸν ἐφοίτων ἀεί. καὶ κομιζόμενοι ριύμην ψυχῆς τὲ καὶ σώματος ὑπέστρεφον χαίροντες ἐπὶ τὰ ἴδια αὐτῶν.

Κωνσταντῖνος δέ τις τούνομα, ὃν βάρβαρον οἱ πάντες ὠνόμαζον διὰ τὸ ἐθνικὸν αὐτὸν εἶναι, πριμμικηρίου ἀξίᾳ τετιμημένος πίστιν ὑπερβάλλουσαν καὶ διάπυρον ἔρωτα κεκτημένος πρὸς τὸν ὅσιον ὡς οἷα μαθητὴς αὐτοῦ τυγχάνων, μεμάθηκε, ὅτι τετελευεύτηκε Ἰωάννης ὁ ὑπηρετῶν αὐτοὺ καὶ ὅτι μόνος ἐκεῖσε διῆγε, σπεύσας πρὸς αὐτὸν παρεγένετο καὶ μετὰ τὸ ἀπολαύσασθαι τῆς θεοφιλοῦς νουθεσίας αὐτοῦ ρίπτει ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ δακρύων παρακαλῶν αὐτὸν καὶ ἱκετεύων ὅπως εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσελεύσηται καὶ κατασκηνώσει ἐκεῖ. θεασάμενος οὖν ὁ ὅσιος τὴν σχέσιν καὶ προθυμίαν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔνδοξος ὢν κοτὰ τὸν βίον καὶ οὕτω πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ κυλινδού-(28 οβ)μενος ἐπένευσε τῇ αἰτήσει αὐτοῦ καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ οἶκος ἐν ταῖς Ἀρκαδιανοῖς. ἐχάρη δὲ χαρὰν μεγίστην ὁ πριμμικήριος ἐπὶ τῷ γεγονότι, ὅτι ὅλως ἠξίωσε ὁ ὅσιος καταθέσθαι τῇ αἰτήσει αὐτοῦ τοῦ ἀφικέσθαι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ προστάττει εὐθὺς ἀφορισθῆναι αὐτῷ ἰδίως μέρος τι τῆς οἰκίας ἐπιτηδειότατον πρὸς ἡσυχίαν καὶ ἀπερίσκοπον, θεὶς ἐν αὐτῷ κλίνην καὶ λυχνίας καὶ τράπεζαν καὶ πᾶσαν τὴν σωματικὴν αὐτοῦ χρείαν ἑτοιμάσας ἀμελιπῆ, ἄλλην σουμανίτιν ἐν τούτῳ μιμούμενος δοὺς αὐτῷ καὶ πρὸς ὑπερεσίαν ἣν εἶχε τιθῆναι ἀπὸ τῶν δουλίδων αὐτοῦ γηρεὰν τινὰ πάνυ σεμνὴν καὶ φιλάρετον καὶ ἐπιτηδείαν εἰς τὸ διακονεῖν ταῖς χρείαις τοῦ ὁσίου. ὄνομα ταύτῃ Θεοδώρα. δουλὶς δὲ ἦν αὕτη ὡς εἴρηται, ἣν καὶ ἀπεκλήρωσε τῷ ὁσίῳ ἀεὶ σχολάζειν καὶ ὑπηρετεῖν (29) αὐτῷ. ἥτις ἦν συντρόφῳ αὐτῆς ποτὲ ὁμιλήσασα τῇ κελεύσει τοῦ κυρίου αὐ-

τῆς, ἐξ οὗ καὶ δύο τέκνα ἔτεκεν ἄρσεν τε καὶ θῆλυ. τοῦ οὖν συντρόφου ἦγουν τοῦ συνεύνου αὐτῆς τελευτήσαντος, ἐν σωφροσύνῃ καὶ εὐλαβείᾳ τὸ λοιπὸν διῆγεν, ὑπηρετοῦσα τῷ κυρίῳ αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα ἐκτρέφουσα. οὐκ εἶχε γὰρ σύμβιον ὁ κύριος αὐτῆς ἄζυγα τηρῶν ἑαυτὸν καὶ τῷ Κυρίῳ ἀρεταῖς σπουδάζων κατῴκει δὲ ἡ γραῦς ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ οἴκου κέλλαν κεκτημένην σμικροτάτην. ὁ οὖν ὅσιος καὶ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος ἐν τῇ κέλλῃ τῆς γραὸς συνεχῶς ἐσχόλαζεν ὠφελείας ἕνεκα χάριν τῶν πρὸς αὐτὸν παραγενομένων, ἐσπέρας καὶ μόνον ἀνιὼν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ. ἡ δὲ γραῦς οὐ μόνον καθαρῶς καὶ θεαρέστως διηκόνει αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν παραβάλλουσι πᾶσιν ὠφελείας χάριν μεσίτης ἀγαθὴ διεδείκνυτο καὶ ὁδηγὸς τοῦ κρείττονος ἐγνωρίζετο ἱκανοί τε (29 οβ.) ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἀρρώστους κεκτημένοι δεόμενοι αὐτοῦ ἐν τοῖς αὐτῆς καταγωνίοις τοῦτον ἐλάμβανον, καὶ γὰρ ὁ ὅσιος ταῖς εὐπροσδέκτοις αὐτοῦ πρεσβείαις δαίμονας ἤλαυνε, πυρετοὺς ἔπαυε καὶ ἁπλῶς πάσαν νόσον ἰᾶτο.

Ἀναστασία οὖν, ἡ πανεύφημος πατρικία καὶ ζωστὴ πλησίον τοῦ εἰρημένου Κωνσταντίνου, ἔνθα ὁ ὅσιος κατῴκει, τὴν οἴκησιν ἔχουσα συνεχῶς μετεστέλλετο τὸν ὅσιον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς. καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὸν ὀρθὸν ἐπαιδεύετο βίον. ἀεὶ γὰρ ἤλεγχεν αὐτὴν φανερῶς, εἴ πως γυνὴ πλανηθεῖσα ἐχημάρτανεν ἐν τῷ κρυπτῷ· ἡ δὲ τὰς νουθεσίας δεχομένη τοῦ ἁγίου πολλὰς ἐλεημοσύνας ἐπετέλει καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς ἐφοίτα. κατεπλήττετο γὰρ ὁπότε τὰ ἀπόρρητα τῆς διανοίας αὐτῆς ἀπεγύμνου ὁ ἅγιος. καὶ πρὸς τὴν αὐγούσταν φοιτῶσα εἰς τὰ βασίλεια οὐκ ἐπαύετο (30) πρὸς τὴν βασίλισσαν Ἑλένην τὰ παράδοξα τοῦ ἁγίου διηγουμένη, ὥστε θαυμάζειν καὶ αὐτὴν καὶ καταπλήττεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν αὐτόψει κατιδεῖν αὐτὸν καὶ τῆς ἐκείνου ἁγίας εὐχῆς ἐπαπολαῦσαι. πολλάκις δὲ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς πανευφήμου πατρικίας πολλαὶ γυναῖκες τῶν μεγιστάνων συνήρχοντο χάριν τοῦ θεάσασθαι τὸν ἅγιον, πλησίον γάρ, ὡς εἴρηται, ταύτης κατῴκει. ἥτις καὶ μεταστελλομένη τὸν ὅσιον ἠξίου τὰς συνερχομένας αὐτῇ εὐγενικὰς καὶ ἐνδόξας γυναῖκας ταῖς αὐτοῦ νουθεσίαις καὶ παραινέσεσιν ἐπιστηρίζειν. ὁ δὲ οὐ παρητεῖτο τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ πάσας ἐθεράπευε προφητικῷ δὲ χαρίσματι σεμνονόμενος, ἃς μὲν ἑώρα τοῖς νοεροῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς ἐναρέτως βιούσας ἐπῄνει τε καὶ σεμνῶς ὑπεδέχετο, ἃς δὲ πάλιν ἑώρα ἀτάκτους καὶ ἐπί τισιν ἀτοπήμασι κεκρατημένας, ἀ-(30 οβ.)πεδριμύτετο καὶ ὠνείδιζε καὶ ἤλεγχε αὐτάς, ὥστε ἐκ τούτου ἱκανοὺς οὐ μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας πτοεῖσθαι τὸ καὶ μόνον ὀφθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καίτοι θαυμαστὸν πρᾶγμα αὐτοῦ τελοῦντος ἐν ταῖς διαλέξεσιν. ὅταν γέ τινα ἐλέγξαι ἠβούλετο πολλῶν παρόντων καὶ μη-

δένα ἐκείνων ἀκούειν τοὺς ἐλέγχους βουλήματι θείῳ τὴν ἀκοὴν τῶν παρόντων ἀπετείχιζε πρὸς τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ὅπερ διορθώσασθαι ἠβούλετο ταῖς προρρήσεσι.

μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν καταπλαγεῖσα ἡ αὐγούστα ὑπὸ τῶν περὶ τοῦ ὁσίου συνεχῶς ἀκουομένων αὐτῇ ἀποστείλασα πρὸς αὐτὴν ἕνα τῶν ἐν ιῷ κοιτῶνι τοῦ βασιλέως προσεδρεύοντος, μετεστείλατο τὸν ὅσιον ὅπως εὐλογηθῇ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὡς παραγένετο, ἀναστᾶσα μετὰ πίστεως θερμῆς καὶ Πνεύματι Κυρίου ἔρωτος ὑπεδέξατο αὐτὸν οἱα ἐκλεκτὸν Θεοῦ. ὁ δὲ ὅσιος εὐλόγησας αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ· (31) „διαφυλαχθείη τὸ θεῖον κράτος τῆς ἐκ Θεοῦ δεδομένης σοι βασιλείας εἰς ἱκανοὺς χρόνους καὶ πλησίους καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν δωρήσεται ὁ πρύτανις καὶ δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν Θεός". ἡ δὲ αὐγούστα φησὶ πρὸς αὐτόν· „πάλαι ἐπεπόθουν θεάσασθαι τὴν σὴν ὁσιότητα, τίμιε πάτερ. καὶ ἄρτι Κύριος εἰς τέλος τὴν ἐμὴν ἐπιθυμίαν ἐξήγαγε. μὴν οὖν ἀξιῶ τὴν σὴν ὁσιότητα μὴ λήγειν τοῦ εὔχεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ τῆς δούλης σου, ὅπως ἵλεως καὶ εὐμενὴς ἔσται μοι ὁ φιλάνθρωπος Κύριος κατὰ τὴν φοβερὰν ὥραν τῆς ἀνταποδώσεως" ὁ δὲ ὅσιός φησι πρὸς αὐτήν „τέκνον, ἡμῖν μὲν ἀλυσιτελὲς τοῦτο τὸ μὴ προσεύχεσθαι ὑπὲρ ὑμῶν. ὅμως ἐὰν ἡμεῖς μὲν προσευχώμεθα, ὑμεῖς δὲ τουναντίον πράττητε, ἄπρακτος μένει καὶ ἡ ἡμετέρα προσευχή ἔφησε γάρ ποτε ὁ Κύριος πρὸς τὸν προφήτην Ἱερεμίαν ἐκδυσωτοῦντα αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ· (31 οβ) —μὴ εὔχου ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου, οὐ γὰρ μὴ ακούσω σου διότι σὺ μὲν ἐξιλάσκῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ τῆς ἁμαρτίας μόνης κρατοῦντες, οὐκ ἀφίστανται ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦτο παραφυλακτέον ἀπὸ τῶν βλαβερῶν καὶ ἐπιμελητέον καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῶν ἀγαθῶν, ὅπως ἡ καλλίστη ὑμῶν ἐργασία τῇ δεήσει τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εὐχομένων διὰ πολλὴν τὴν παρρησίαν πρὸς τὸν κοινὸν ἡμῶν δεσπότην πρυτανεύσῃ". ταῦτα καὶ ἔτι πλείω ταύτων νουθετοῦντος τοῦ ὁσίου παρεβιάσατο αὐτὸν ἡ θεοφιλεστάτη αὐγούστα τὴν ἑβδομάδα ἐκείνην τοῖς βασιλεί ις παραμεῖναι. καὶ δὲ τῇ αἰτήσει αὐτῆς εἶχεν, ἐδυσώπει οὖν αὐτὸν ἡ αὐγούστα παρακαλέσαι τὸν Θεὸν ὅπως δοθῇ αὐτῇ ἄρρεν τέκνον, ἐπειδὴ τὰ προγεγενημένα αὐτῆς τέκνα θήλεα ἐχρημάτιζον. ὁ δὲ ὅσιος προσεφήτευσεν αὐτῇ λέγων „ἀπὸ τοῦ νῦν ἔτι ἅπαξ τέξεις θῆλυ, καὶ μετ' ἐκεῖνο τέξεις ἄρρεν (32) καὶ ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ρωμανός. μὴ ἀμφισβήτει οὖν τὸ παράπαν περὶ τούτου αὐξηθήσεται δὲ ὁ παῖς καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἐλάσει καὶ πάντων τῶν νῦν βασιλευόντων σῶν ὁμαιμόνων ἅμα τῷ πατρί σου ἀρθέντων αὐτὸς μόνος συμβασιλεύσει τῷ ἰδίῳ πατρί, συνευφραινομένης σου αὐτῷ καὶ συνεπαγαλλομένης".

ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα προσεκύνησε τῷ ὁσίῳ θαυμάσασα εἰ οὕτως ἔσται ἦν δὲ τῶν τηνικαῦτα βασιλέων ὁ Ρωμανός, Στέφανος τὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ Κωνσταντῖνος. Χριστοφόρου δὲ τοῦ πρώτου υἱοῦ αὐτοῦ τελευτήσαντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντος ἀστέπτου μὲν ἔτι ὄντος βασιλικῇ δὲ στολῇ καὶ κοκκίν ις ὑποδήμασι φαιδρυνομένου, δυναστεία ἀνείκαστος ἦν, τῶν τε ἰδίων καὶ μεγιστάνων καὶ ταξεωτῶν περὶ κύκλῳ αὐτῶν. αὐτὴ δὲ ἡ αὐγούστα θυγάτηρ μὲν ἦν Ρωμανοῦ βασιλέως, ἀδελφὴ δὲ Χριστοφόρου (32 οβ.) καὶ Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου τῶν υἱῶν Ρωμανοῦ. ἔγημε δὲ Κωνσταντῖνον τὸν ἔκγονον μὲν Βασιλείου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, υἱὸν δὲ Λέοντος τοῦ ὀρθοδόξου καὶ ἐλεήμονος. ἡ γὰρ Θεοδώρα ἡ δευτέρα σύμβιος Ρωμανοῦ τοῦ βασιλέως τελειωθεῖσα ἤδη ἦν. ἥ τε Σοφία ἡ τοῦ Χριστοφόρου σύμβιος, ἐκείνου τελευτήσαντος, κατηνέχθη τῆς βασιλείας. πρώτη δὲ ἡ Ἑλένη ὑπὲρ τὰς λοιπὰς αὐγούστας ἐχρημάτιζε καθὸ καὶ ἀνηγορεύετο πρώτη τῶν ἄλλων. τὴν ἑβδομάδα οὖν ἐκείνην καθ' ἣν ὁ ἅγιος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐτέλει ἑκάστῃ ἡμέρᾳ ἐλαβον αὐτὸν οἵ τε βασιλεῖς καὶ αἱ σύνευνοι αὐτῶν εἰς τὸ εὐλογηθῆνοι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ πάντας ἐπηύχετο κατὰ τὸ ἐόν αὐτούς, ἅτε προγίνωσκε τῷ διορατικῷ ὀφθαλμῷ τὰ σφάλματα ἑνὸς ἑκάστου. εἰσφέρουσι τοιγαροῦν αὐτὸν καὶ εἰς Ρωμανὸν τὸν βασιλέα. ὁ δὲ (33) ἀσμένως ὑπεδέξατο αὐτόν, ὁμιλεῖτο οὖν αὐτῷ. ἤλεγξεν αὐτῷ ὁ ἅγιος κατὰ πρόσωπον, ὡς χρυσομανῆ καὶ θηλομανῆ καὶ τὰς τῶν πολιτῶν θυγατέρας διαφθείροντα. φιλομόναχος δὲ ὢν ὁ βασιλεὺς οὐκ ὠργίσθη, ἀλλ' εὐμενῶς ἐδέξατό τε νουθεσίας καὶ ἐπιπλήξεις αὐτοῦ ἐκεῖθεν τοίνυν ἐξιόντος αὐτοῦ ἐδίδου αὐτῷ ὁ βασιλεὺς χρυσίον. ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο λαβεῖν τὸ σύνολον. πρὸς τὴν αὐγούσταν δὲ γεγονὼς ᾔτει ἀπολυθῆναι. ἡ δὲ τὰ ἄμφια αὐτῆς ἃ ἔτυχε ἐνδεδυμένη ἐκβαλοῦσα ἐδίδου αὐτῷ καὶ χρυσίον ἐν ταῖς χερσίν. ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη δέξασθαι, ὥστε θαυμάζειν πάντας τὸ ἀφιλάργυρον αὐτοῦ. προστάττει οὖν ἡ βασιλίσσα καὶ ἠνέχθη τὸ κιβωτιον ἐν ᾧ τὸ χρύσιον αὐτῆς ἀπεθησαύριστο, καὶ ἀνοίξασα αὐτὸ ἐλιπάρει τὸν ὅσιον βαλεῖν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὅσον βούλεται ἀναλαβεῖν, ὁρκίσασα αὐτὸν εἰς τὴν ζωοποι-(33 οβ.)ὸν καὶ ἁγίαν Τριάδα· ὁ δὲ τὸν ὅρκον πτοηθεὶς τήν τε πίστιν τῆς εὐσεβεστάτης αὐγούστης θεασάμενος, ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ τρία καὶ μόνα νομίσματα εἵληφε καὶ τῇ ὑπηρετούσῃ αὐτῷ γραῒ δι' ἐκεῖσε τότε παρεστώσῃ δέδωκε. τινῶν δὲ ἀπὸ τῶν παρεστηκότων λέγοντων αὐτῷ· „δὸς αὐτῇ καὶ ἕτερα“,—ὁ ὅσιός φησι πρὸς αὐτούς· „πλείστων ἀκανθῶν οὐ δεόμεθα, τέκνα, κνίζουσι τὴν χεῖρα τάδε.“ ἡ δὲ βασίλισσα ἔφη· „ὄντως, τίμιε πάτερ, ἀλλότριος πέφυκας πάντων τῶν ἡδέων τοῦ ματαίου βίου τούτου,

ὡς μόνον τὸν Χριστόν ἀγαπήσας καὶ τὴν βασιλείαν Αὐτοῦ, ἀλλ' εὔχου ὑπὲρ ἡμῶν διὰ τὸν Κύριον, μνήμην ἀεὶ ποιούμενος ἐν ταῖς εὐπροσδέκτοις σου εὐχαῖς τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος" ταῦτα εἰρηκυῖα ἐξαπέστειλεν αὐτὸν σὺν πολλῇ τιμῇ

κατὰ τὸν καιρὸν οὖν ἐκεῖνον ἠσθενήσε ἡ πανεύφημος Ἀναστασία ἡ καὶ πατρικία καὶ ζωστὴ ἀρρωστίαν δεινήν, δι' ἧς καὶ ἐτελεύ-(34)τησε συνεχῶς οὖν μεταστελλομένη τὸν ὅσιον ἐδυσώπει αὐτὸν τῆς ἀρρωστίας ἀνεθῆναι ὁ δὲ ἰδὼν ἄνωθεν τὸ πρόσταγμα ὀξέως κατενεχθὲν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς κατανοήσας ὥσπερ λέοντα ἑστῶτα ἀνωτέρω τριῶν βαθμίδων καθὰ Ἐζεκίας φησὶ ὁ βασιλεύς παρεδόθην τῷ θανάτῳ μου δυτικῷ λέοντι ἀπὸ πρωΐας. τοῦτον οὖν προιδὼν ὁ ἅγιος καὶ ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἀποστραφῆναι, συνορῶν καὶ τὴν ψυχικὴν αὐτῆς κατάστασιν ἑτοίμην οὖσαν ὥριμον καρπὸν φέρουσαν καὶ ἄξιον Θεῷ. λόγοις παρακλητικοῖς αὐτὴν ἐψυχαγώγει φέρειν γενναίως τὰ τῷ Θεῷ δόξαντα. ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος τὰ συμφέροντα ἡμῖν ἑκάστῳ τὲ οἰκονομεῖν εἴωθε, φησὶ, καὶ βούλεται ἡμᾶς ἐκδημῆσαι μὲν ἀπὸ τοῦ σκηνώματος τοῦδε τοῦ πηλίνου τὲ καὶ φθαρτοῦ ἐνδημῆσαι δὲ πρὸς Αὐτόν καὶ τὸ φῶς Αὐτοῦ τὸ ἀνέσπερον καὶ τὴν χαρὰν Αὐτοῦ καὶ δόξαν τὴν ἀ-(34 об)νεκλάλητον καὶ εἶναι σὺν Αὐτῷ ἐν ἀρρήτῳ χαρμονῇ εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας.

μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν, ὡς κατέκειτο ἐν ἀσθενείᾳ πάντων τῶν φίλων καὶ συγγενῶν αὐτῆς ἐκεῖσε παρόντων, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ὁσίου, προσῆλθον αὐτῷ πάντες παρακαλοῦντες ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς εἰ ἄρα ἀναστήσεται ἀπὸ τῆς ἀσθενείας ἢ οὐ οἱ γὰρ ἰατροὶ βουλόμενοί τι ἐσθίειν ἠπάτων τοὺς κάμνοντας καὶ τοὺς σὺν αὐτῇ μὴ ἀπογινώσκοντες αὐτῆς. ὁ δὲ ὁσιώτατος Βασίλειος εἰδὼς τῷ πνεύματι ἐγγὺς εἶναι τὴν αὐτῆς ἐκδημίαν παρελθὼν καὶ ἄρας τὸ παρακείμενον αὐτῆς ἐκμαγεῖον ἐνώπιον πάντων ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς φήσας· „ἔτι τρεῖς ἡμέραι, τέκνα, καὶ μεθίσταται αὕτη εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. ποιήσατε οὖν δαψιλῆ τὸν ἔλεον τοῖς δεομένοις καὶ τὴν τῶν ἰατρῶν ψευδῆ παρηγορίαν ἀποκρούσασθε. οὐκ ἔτι γὰρ ὠφελῆσαί τι δύνανται, ἅπαξ τῆς ψήφου ἐκ Θεοῦ δοθείσης, ἐπιδα-(35)ψιλεύσασθε οὖν τῇ ἀποδημούσῃ τὸν ἔλεον. οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ θεραπεύεται ψυχὴ τοῦ βίου τούτου ἐκδημοῦσα, ὡς τῇ τῆς ἐλεημοσύνης εὐπορίᾳ. ἐφ' ὅσον γὰρ ἐποιήσατε, φησὶ ὁ Κύριος, ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν Μοῦ τῶν ἐλαχίστων, Ἐμοὶ ἐποιήσατε. ὥστε μεγίστην χάριν ἀνταποδίδωσι Κύριος ἐν τοῖς οὐρανοῖς τοῖς τὸν ἔλεος ἐν τῇ γῇ τοῖς χρῄζουσιν ἐπιδαψιλεύουσι. γέγραπται γὰρ ὅτι ἔλεος κατακαυχᾶται κρίσεως. καὶ αὖθις· — μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται

αὐτὸν ὁ Κύριος. τί δὲ πονηρότερον τῆς ὥρας τοῦ θανάτου ὅταν οἱ δαίμονες ἐπὶ τὸν τελευτῶντα παραγίνωνται καὶ ἐρευνῶσιν ἀποτόμως εἰ ὑπεύθυνός ἐστιν αὐτοῖς καὶ τῆς μερίδος ἐκείνων. τότε γὰρ καὶ εἴ τις ὑπόδικος αὐτοῖς ἐστίν, ἐσκόρπισεν δὲ καὶ τοῖς πένησιν τὸν ἔλεον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἐλευθερωθήσεται τῆς χειρὸς αὐτῶν καὶ ἐλεηθήσετσι. φησὶ γὰρ ὁ Κύριος· μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐ-(35 οὗ)τοὶ ἐλεηθήσονται. καὶ αὖθις· λύτρον ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος, καὶ ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν καὶ τὰ ἐξῆς διὰ τοιοῦτο τὴν ψυχὴν ἐφοδιάσατε τῇ ἐλεημοσύνῃ."

ταῦτα τοῦ ὁσίου εἰρηκότος πρὸς αὐτούς, δακρύων καὶ οἰμωγῶν ἐπλήσθησαν ἅπαντες, ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ φανερῶς τὴν ταύτης μετάστασιν καὶ δεδωκότες ἐλεημοσύνην οὐκ ὀλίγην τοῖς ἀδελφοῖς προσήδρευον τῇ πασχούσῃ τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ὁσίου ἐπορεύθη πρὸς Κύριον ἡ ὁσία πατρικία, ὥστε θαυμάσαι πάντας ἐπὶ τῇ προρρήσει τοῦ ἁγίου γέροντος καὶ δοξάσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐνδοξαζόμενον ἐν τοῖς ἁγίοις Αὐτοῦ

λέξω δὲ ἤδη καὶ ὅπου ἐξ ἀρχῆς τὸν ἅγιον ἐγνώρισα καὶ ὡς αὐτῷ ἐγνωρίσθην

μοναστήριον ἐστὶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων τῆς Μαξιμίνης κατονομαζόμενον. ἐν τούτῳ ἦν τις γέρων θεοφορούμενος ἀσκήσει καὶ ἀρεταῖς διαλάμπων, τοὔνομα Ἐπιφάνιος, φύσει εὐνοῦχος, ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἀνύων ἐν τῇ ἀσκή-(36)σει, ἐξ αὐτῶν σχεδὸν μητερικῶν μαζῶν τὸν μονήρη βίον προελόμενος, ἐξ γὰρ ἐτῶν ἀποκαρεὶς ἑβδομήκοντα καὶ τέσσαρας ἐν τῇ αὐτῇ θείᾳ μονῇ βιώσας χρόνους, πᾶσαν ἀρετὴν εἰς ἄκρον καθώρθωσε. τοῦτον οὖν ἔσχον κἀγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος πνευματικὸν πατέρα καὶ ὁδηγὸν τῆς κατὰ Θεὸν βιοτῆς καὶ τοῦτον συχνότερον ἐσχόλαζον χάριν τοῦ τῶν θεοστηρίκτων εὐχῶν καὶ νουθεσιῶν αὐτοῦ ἐπαπολαύειν. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγιος ὁ γέρων καὶ εὐαπόδεκτος, συνέσεως τε ἀνάπλεως καὶ σοφίας πνευματικῆς, καὶ ἐν πολλῷ στόματι κείμενος διὰ τὴν ἐνάρετον ἢ μᾶλλον θεάρεστον πολιτείαν, ὡς οὖν μετὰ χρόνους τινὰς ὁ σεβάσιμός τε καὶ ἀείμνηστος οὗτος γέρων πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν, ὑστερουμένου μου πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ὁδηγοῦ πρὸς τὸ στηρίζεσθαι καὶ ὁδηγεῖσθαί με πρὸς σωτηρίας ὁδούς, οὐ διέλειπον ἐκτενῶς τὸν Θεὸν μετὰ δακρύων ἐκδυσωπῶν ἵνα με ὁδηγήσῃ πρὸς τὸ ποθούμενον καὶ ἀναδείξῃ μοι ἄξιον διδάσκαλον τῆς ἐφέ-(36 οβ.)σεως, ὅθεν οὐ παρεῖδεν ἡ Αὐτοῦ ἄμετρος ἀσπλαγχνία καὶ κηδεμονία τὴν ἐμὴν εἰς τέλος ἱκεσίαν. ἀλλὰ ταχέως τὴν ἐμὴν πεπλήρωκε αἴτησιν καὶ τὸν αὐτὸν θεράποντά μοι ἐγνώρισεν. ἐπερωτῶντος γὰρ πάντοτε πάντας τοὺς ἰδίους μου καὶ

γνωστοὺς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θεοφιλεῖς ἄνδρας, τοὺς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐπιποθοῦντάς τε καὶ διώκοντας, εἴπερ τις οἶδε γέροντά τινα πνευματικὸν πείραν ἔχοντα τοῦ ἱερατεύειν τοὺς λογισμούς, — πολλοὶ γὰρ ἄπειροι ὄντες καὶ ἑαυτοὺς ἀπατῶντες ὡς ἔμπειροι εἶεν ἐκ κενοδοξίας πρὸς τὸ στηρίζειν ἑτέρων ψυχὰς ἐπείγονται, οἵ οὐ μόνον ἑαυτοὺς λυμαίνοντες ἐμπαθεῖς ὄντες καὶ ἀδόκιμοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς προσερχομένους εἰς βάραθρον ἀπωλείας κατάγουσι. τυφλὸς γὰρ τυφλὸν ὁδηγῶν, ἀμφότεροι ἐπὶ κρημνὸν ἐμπεσοῦνται. τοῦτο γοῦν κἀγὼ δεδιὼς μὴ περὶ ἀπείρῳ τινὶ καὶ ἀδοκίμῳ ἐντυχὼν ἐπὶ βάραθρον ἀπωλείας σὺν αὐτῷ κατακρημνι-(37)σθῶ, εὗρον Ἰωάννην ἐκεῖνον τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει τὸν τῷ Σταυρακίῳ τῷ τιμιωτάτῳ πατρικίῳ καὶ μεγάλῳ σακελλαρίῳ ὑπηρετοῦντα, καὶ ὁδηγὸν τοῦ σκότους καὶ συλλήπτορα· οὗτος γάρ μοι ἀνήγγειλε περὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου. διηγήσατο δέ μοι μερικῶς καί τινα τῶν αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων τε καὶ τεραστίων καὶ ποῦ τὴν οἴκησιν κέκτηται.

μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν λαβὼν δῶρα ἐξ ὧν εἶχον ἐπορεύθην μόνος πρὸς τὸν ὅσιον. πλησιάσαντι δέ μοι τῷ οἴκῳ ἐν ᾧ κατῴκει τρόμος ἐπελαμβάνετό μου, εἴτε ἐκ τῆς ἐναντίας δυνάμεως τῆς ἀεὶ τῷ ἀγαθῷ ἀντιπιπτούσης, εἴτε ἐκ τῆς ἐνοικούσης ἐκείνῳ θείας ἰσχύος προυπαντησάσης μοι καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐκκαλυπτούσης. πτοηθεὶς δὲ ἀπεστρεφόμην εἰς τὰ ὀπίσω ἄπρακτος, εἰθ' οὕτως κατασφραγισάμενος τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ Σταυρῷ ἐμαυτὸν καὶ τὸν φόβον ἀποσεισάμενος, προσῆλθον τῷ πυλῶνι τοῦ οἴκου. καὶ τῷ ὀστιαρίῳ ἐντυχὼν ἀνῆλ-(37 οβ.)θον πρὸς τὸν ὅσιον. θεασάμενος δέ με ὁ μακαριώτατος ἔφη· „τέκνον Γρηγόριε, καλῶς ἦλθες. καθέσθητι, ὀλίγον τι ἐδειλίασας ἐν τῇ ὁδῷ.“ ἐγὼ δὲ τὴν πρόρρησιν τοῦ ἁγίου ἀκηκοὼς ἄλλος ἐξ ἄλλου γέγονα καὶ ἐξέστην καταπλαγείς. οὐδὲ γὰρ ἐνέτυχον ἄχρι τῆς ὥρας ἐκείνης διορατικῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ μόνον ἐν τοῖς βίοις τῶν πάλαι ἁγίων ἀνεγίνωσκον τοὺς τοιούτους. προσπεσών οὖν τοῖς ἁγίοις ἐκείνου ἴχνεσι, τῆς γραὸς τῆς ὑπηρετούσης αὐτῷ σκάμνον θείσης ἐκαθέσθην ἀνοίξας οὖν ὁ ἅγιος τὸ στόμα αὐτοῦ ἀνήγγειλέ μοι πάντα ἃ εἶχον ἐν τῇ καρδίᾳ μου, παραγυμνῶν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ μου μελετώμενα. ἐπὶ πλεῖον δέ μου θαυμάζοντος καὶ καταπληττομένου τὴν θαυμαστὴν πρόγνωσιν τοῦ τιμίου πατρός, τινῶν πρὸς αὐτὸν παραγεγονότων, λαβὼν τὰς ὁσίας αὐτοῦ εὐχάς, ἀνεχώρησα ἀπ' αὐτοῦ. μετὰ μίαν (38) οὖν ἑβδομάδα ἀδελφὸν κεκτημένος πνευματικὸν τοῦτον παραλαβὼν ἅμα ἐμοί, ἐπορεύθημεν ἀμφότεροι πρὸς τὸν ὅσιον. ὁ δὲ μακαριώτατος λύσας τὴν ζώνην ἐκ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐκ ράκους κατεσκευασμένην καὶ συλλέξας τῇ χειρὶ ἐνέβαλε τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ αὐ-

τὸς ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς κλίνης διὰ τὸ ἤδη πλήρης εἶναι ἡμέρας ἀνεκλίθη. λέγω τοίνυν αὐτὸς τῷ πνευματικῷ μου ἀδελφῷ ὑποψιθυρίζων· „κύριέ μου Ἰουλιανέ (οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο), βούλομαι αἰτήσασθαι τὸν ὅσιον παρασχεῖν μοὶ τὴν ζώνην αὐτοῦ ἵνα ἐν πόθῳ κέκτημαι αὐτὴν παρ' ἑαυτῷ εἰς φυλακτήριον. κἀγὼ ἑτέραν ὠνήσομαι καὶ παρέξω αὐτῷ." ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἔφη μοι· „οὕπω καλῶς ἐγνωρίσαμεν τὸν ἅγιον καὶ οὐ δεῖ ἡμᾶς τι αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ." ἐλέγομεν δὲ ταῦτα ἀμφότεροι πρὸς αὐτούς· μὴ τολμήσαντες οὖν προσταξαι τὴν αἴτησιν, τὰς εὐχὰς τοῦ ὁσίου κομισάμενοι ὑπεχωρήσαμεν. κατῴκει δὲ τότε ὁ μακά-(38 οβ)ριος εἰς ἀρκαδιανὰς πλησίον τῶν δύο ναῶν τῶν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀρχιστρατηγῶν Μιχαὴλ φημὶ καὶ Γαβριήλ, οὓς ἐδείματο Βασίλειος ὁ βασιλεὺς, βουλόμενος τὸν φόνον ὃν τετέλεκε εἰς Μιχαὴλ βασιλέα τὸν υἱὸν τῆς πανευφήμου αὐγούστης Θεοδώρας ἀνακαλέσασθαι, ἡμεῖς δὲ κατοικοῦντες ἦμεν εἰς τὸν λεγόμενον βοῦν. τῇ ὥρᾳ οὖν ἐκείνῃ ὑποστρέψαντες εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν εὕρομεν τὴν τιμίαν ζώνην τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ ἐμῇ κλίνῃ κειμένην ὡς ἦν ταύτην συλλέξας ὁ ἅγιος. ταύτην οὖν θεασάμενοι καὶ γνωρίσαντες φόβῳ καὶ χαρᾷ βαλλόμενοι ἐξιστάμεθα ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θεάματι ἀπορούντες, τίς ἂν εἴη ὁ ταύτην μέχρις ἡμῶν ἀγαγών. μόλις δέ ποτε ἀπὸ τοῦ θαύματος ἀναλήψαντες κρατήσαντες αὐτὴν ταῖς χερσί, ὄμμασι καὶ προσώπῳ προσψαύοντες χαρμονικῶς κατασπαζόμεσθα, εἶτα μυρίσαντες αὐτὴν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου τῷ ὄντι ἐν τῇ καμάρᾳ τοῦ (39) βοὸς ἐναπεθέμεσθα τῇ δὲ ἐπαύριον ἠβουλήθημεν ἀπιέναι πρὸς τὸν ὅσιον, πρωΐας δὲ γενομένης ἐπί τινα διακονίαν τοῦ ἀδελφοῦ μου πορευθέντος ἀφικόμην αὐτὸς μόνος. οὔπω δέ μου τὸν λεγόμενον ταῦρον ὑπερβάντος ἀπήντησέ με κἀκεῖνος ἀπὸ τῆς διακονίας ὑποστρέφων καὶ παρεβιαζόμην αὐτὸν ἀφικέσθαι σὺν ἐμοὶ πρὸς τὸν ὅσιον ὃ δὲ ἀνεβάλλετο λέγων· „οὐδένα ὀβολὸν κέκτημαι, ἵνα τι ὠνήσομαι τῷ δικαίῳ. καὶ διὰ τοῦτο συνπορευθῆναί σοι τὰ νῦν οὐ δύναμαι." ἐγὼ δέ φημι πρὸς αὐτόν· „ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ, πορευσώμεθα ἐπὶ τὸ αὐτό. ἃ γὰρ ἐγὼ φέρω ἀρκέσουσιν ἀμφοτέροις." ἅπαξ οὖν τοῖς ἐμοῖς λόγοις ἀπῆει εὐφραινόμενος ἅμα ἐμοί. ὡς οὖν πρὸς τὸν ὅσιον ἐληλύθαμεν εἰσῆλθον πρῶτος αὐτὸς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἀναστήσας με καὶ ἐπιστραφεὶς λέγει τῇ τιμίᾳ ἐκείνῃ γραΐδι· „ἀμμά, ἀμμά, οὗτος ὁ νεότερος ἦρέ μου χθὲς τὴν ζώνην." καὶ μυρίσας αὐτὴν θυμιάμασιν, ἀπέ-(39 οβ.)θετο ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐγὼ κατεπλάγην σφόδρα ἐπὶ τῇ θείᾳ αὐτοῦ προρρήσει, ὅτι οὐ μόνον δυνάμει θείᾳ ἀπήγαγεν ἀοράτως τὴν τιμίαν αὐτοῦ ζώνην ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἐπ' αὐτῇ παρ' ἐμοῦ τελεσθέντα ὡς παρὼν ἐκεῖσε διη-

γήσατο. ἐν τούτοις ὄντος ἐμοῦ ἐκθαμβουμένου τοῖς θαύμασιν εἰσῆει καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφός. καὶ τὴν ἐπ' ἐδάφους ποιήσας μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς ἁγίοις ἐκείνου ποσίν, εὐλόγησον, ἔφη, πάτερ ἅγιε τὸν παῖδά σου. ὁ δὲ ἀναστήσας αὐτὸν, φησὶν πάλιν πρὸς τὴν γραῦν παρεστῶσαν αὐτῷ· „καὶ οὗτος σήμερον ἐν τῷ προσαγορευομένῳ ταύρῳ συναντήσας τῷ παρόντι ἀδελφῷ (δείξας ἐμὲ τῷ δακτύλῳ) καὶ παρ' αὐτοῦ προσκαλούμενος ἐπὶ τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀφικέσθαι οὐκ ἐβούλετο διὰ τὸ μὴ ἐπιφέρεσθαι ὀβολόν." ταῦτα τοῦ ἁγίου εἰρήκοτος, ἐξέστη κἀκεῖνος σὺν ἐμοὶ καὶ ἱστάμεθα (40) πρὸ προσώπου αὐτοῦ ἀμφότεροι δεδιότες καὶ τρέμοντες, μὴ δυνάμενοι ὅλως ἀτενίσαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ὅσιος ἔφη· „καθίσατε, τέκνα μου, κἀμὲ μὴ εὐλαβεῖσθε, Κύριον δὲ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὃς φωτίσει τὰ ψυχικὰ ἡμῶν διαβήματα καὶ συνετίσει εἰς τ'ν θείαν γνῶσιν Αὐτοῦ καὶ ὁδηγήσει εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ τῆς βασιλείας Αὐτοῦ ἀξιώσει." ὡς ταῦτα οὖν ὡμίλει ἐκβαλὼν ἐτέραν ζώνην δέδωκέ μοι φήσας· „τὴν χθὲς ἐβουλεύσω σὺν τῷ ἀδελφῷ σου τῷδε παρ' ἐμοῦ ἐξαιτήσασθαι τὴν ζώνην μου. οὗτος δὲ οὐ συνεχώρησε σε τοῦτο διαπράξασθαι. ἐγὼ δὲ οὖν διὰ τὴν σχέσιν ἣν πρός με τὸν ἀνάξιον κέκτησαι ἀπέστειλά σοι εὐθέως αὐτήν. δέξαι οὖν, τέκνον, καὶ ταύτην τὴν ζώνην τῆς πνευματικῆς εὐπρεπείας περίζωνα καὶ ὁ Θεὸς ὁ περιζωννύων δυνάμει τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτὸν εἰς τὸ περιπατῆσαι καὶ ὑμᾶς περιζώσει δύναμιν καὶ ἰσχὺν εἰς τὸ καταπατεῖν τὰ κέντρα τοῦ ἀλλο-(40 οβ.)τρίου καὶ ἐκφυγεῖν αὐτοῦ τὰς μηχανὰς καὶ εἰς μέτρον πνευματικῆς ἡλικίας ἐληλακέναι." ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἁγίου ἐδεξάμην ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκείνου δεξιᾶς τὴν τιμίαν αὐτοῦ ζώνην καὶ ποθεινῶς ἄγαν αὐτὸν κατασπασάμενος ἐκατέσθην.

γραῦς οὖν δέ τις ἐλήλυθε πρὸς τὸν ὅσιον, ἡμῶν καθημένων καὶ ὁμιλούντων, μελανοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένη, κατόπιν δὲ αὐτῆς καὶ μονάστρια. εἰσελθοῦσα οὖν ἡ γραῦς προσεκύνησε. ὁ δὲ φησὶ πρὸς αὐτήν· „τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ παράκλητον τηρῆσαί σου τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἄσπιλον." ἐκέλευσεν οὖν αὐτὴν καθεσθῆναι. παρεγένετο δὲ κατόπιν αὐτῆς καὶ ἡ μονάστρια. προσεκύνησεν οὖν καὶ αὐτή. ὁ δὲ ὅσιος ἀπεστράφη αὐτὴν καὶ ἀπειργάσατο καὶ ὀργίσθη αὐτῇ μεγάλως. ἡμεῖς δὲ μηδὲν γινώσκοντες περὶ αὐτῆς ἐδυσωποῦμεν αὐτὸν ὅπως ἐπιτρέψῃ αὐτῇ καθεσθῆναι ἅμα ἡμῖν. καὶ ἐξ ὧν ἐκομίσαμεν ἐμφορηθῆναι· ὁ δὲ καὶ (41) καθ' ἡμῶν ἠγανάκτησε, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς ἱκετεύομεν. λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα ὡς προείρηται τῇ γραΐδι τῇ ὑπηρετούσῃ αὐτόν)· „κύριέ μου, αὕτη δούλη ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι τὸ μοναχικὸν καὶ ἅγιον σχῆμα ἐνδέδυται. δι' ἣν οὖν αἰτίαν ὀργίζῃ αὐτοῖς; κέλευσον οὖν αὐτῇ καθεσθῆναι."

ὁ δὲ ὅσιος ἔφη πρὸς αὐτήν· „ἵνα τί ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν λελάληκας; τὸ ὁρώμενον ταύτης σχῆμα σε φρεναπατᾷ καὶ λέγεις δαιμόνιον καθεσθῆναι πλησίον μου; ἄλλως τε οὐδὲ κατὰ σχέσιν πρός με παραγέγονεν, ἀλλὰ κατὰ ἀπόπειραν.“ ὡς ταῦτα οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ὡμίλει, λαβὼν ποτήριον καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἤρξατο συνάγειν τὰς ἐπὶ τῆς τραπέζης κειμένας ψίχας καὶ ἐμβάλλειν ἐν τῷ ὑέλῳ οἴνου γέμοντι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐν τῷ ἀέρι σχηματιζόμενος, ὡς δῆθέν τισι ἐπιδοὺς πιεῖν τὸ ποτήριον ἔφη τῇ μοναστρίᾳ ἐκείνῃ· „ὦ θύγατερ τοῦ διαβόλου, οὐχ' οὕ-(41 οβ.)τως ἐμβάλεις τὰς ἐπαοιδίας, τά τε δηλητήρια εἰς τὸ ποτήριον καὶ ποτίζεις ἀθῴους ψυχὰς εἰς τὸ ἐραστάς σου γενέσθαι αὐτούς; οὐχὶ τὴν χθὲς τοῦδε τοῦ μοναστηρίου πρὸς ἑστίασιν προετρέψω τόν τε ἡγούμενον καὶ οἰκονόμον, καὶ τὰ παραπλήσια τῶν εἰρημένων τούτοις τετέλεκας, συνεχῶς αὐτοὺς προτρεπομένη πιεῖν τὴν δαιμονόφυρτον ὄλεθρον, κατὰ ποίαν πρόφασιν, ὦ ταλαίπωρε τάλαινα, τὸ σχῆμα ὅπερ ἠμφιάσθης ἐφόρησας, ἵνα τὸν Σταυρωθέντα Κύριον Ἰησοῦν χλευάσῃς, ἐκεῖνος Θεὸς ὢν χλεύην οὐχ ὑφίσταται. εἰπέ μοι γοῦν ἀθλία, τίνος χάριν τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα τοῦτο ἐνδέδυσαι, καὶ δι' αὐτοῦ κατατέρπεις μὲν τὸν φιλοβόρβορον καὶ ρυπαρὸν δαίμονα τῆς πορνείας, τὸν δὲ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα παροργίζεις Θεόν οὐαί σοι, ταλαίπωρε, ὅτι ἐμόλυνας τὸ ἅγιον σχῆμα, καὶ τὴν θείαν ἀναγέννησιν, ἣν δι' αὐτοῦ ἔσχες. πάλιν τῷ διαβόλῳ ὑπαχθεῖσα κατεμίανας. διὰ τοῦτο ἀπετάξω τῷ κό-(42)σμῳ, ἵνα διὰ τῆς μιαρᾶς τῶν δαιμόνων ἐπαοιδίας ἕλκῃς ἅπαντας εἰς τὴν ἀναιδῆ σου ἐπιθυμίαν; Κύριον τὸν Θεὸν εὐλαβοῦμαι καὶ ἐπὶ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ παρέδωκα ἄν σε τοῖς δαιμονίοις οἷς τὰς ὄρνεις θύεις καὶ ἀφ' ὧνπερ τελεῖς τὰ μαγικὰ φίλτρα, ὅπως αὐτοί σε ἐξετάσωσι καὶ παραδειγματίσωσι πᾶσιν ἀνθρώποις ὁποῖα καθέστηκας μιαρά τε καὶ παμπόνηρος.“ καὶ ὡς ταῦτα ὡμίλει διεγερθεὶς ἐλάκτισεν αὐτὴν τῷ δεξιῷ ποδὶ καὶ ἔξω τῆς θύρας ἐξώθησε, φήσας οὕτως „ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.“ καὶ ὑποστρέψας ἐκαθέσθη πάλιν ἐπὶ τῆς κλίνης. ἡμῶν δὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ φόβου δίκην λίθου ἀποπαγέντων καὶ ἐν μεγίστῃ σιωπῇ ἱσταμένων, γνοῦσα ἐν ἑαυτῇ ἡ μοναχή, ὅτι πάντα ὅσα εἴρηκε αὐτῇ ἀληθῆ ὑπῆρχον, ἐφώνει ἔξω ἐν τῷ προαυλίῳ ἑστῶσα στένουσα καὶ τρέμουσα· „ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, πάντα ὅσα εἴρηκας ἀληθῆ τυγχάνουσι, καὶ ψεῦδος ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν. οὐαί μοι, τῇ ἀσώτῳ. τί ποιήσω, ὅτι πολλαὶ εἰσὶν (42 οβ.) αἱ ἀνομίαι μου καὶ τὰ πλήθη τῶν ἁμαρτημάτων μου ὑπὲρ ψάμμον θαλάσσης ὑπάρχουσιν. ἅγιε τοῦ Θεοῦ, βοήθει μοι, ὅπως μὴ ἀπόληταί μου ἡ ψυχή. ποίησον πρόνοιαν τῆς σωτηρίας μου, ἵνα μὴ κερδήσῃ ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν

μου " καὶ ὡς ταῦτα μετὰ οἰμωγῶν ἔλεγε τῷ ἁγίῳ, λέγει πρὸς τὸν ὅσιον ἡ Θεοδώρα· „κύριέ μου, βλέπεις πόσα μεταμελεῖται ἡ μοναχὴ ἐφ' οἷς αὐτὴν διήλεγξας ἐλέησον αὐτὴν καὶ δέξαι αὐτὴν μεταγινώσκουσαν καὶ εἰ κελεύεις, φωνήσω αὐτὴν καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὴν ἁγιωσύνην σου. καὶ βοήθησον αὐτῇ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Κύριον σου ἐντεύξεσιν οἶδα γὰρ, ὅτι οὐκ ἀπώσεται ταύτην ὁ Κύριος ὑπὲρ αὐτῆς σου παρακαλοῦντος " ὁ δὲ ὅσιος ἔφη πρὸς αὐτήν· „ὦ πόσον ἐστίν ἀλγεινὸν τὸ μὴ βλέπειν ἄνθρωπον τοῖς ἔνδοθεν ὀφθαλμοῖς. ἐγὼ γὰρ ὁρῶ τὸν σατανᾶν καθήμενον ἐπὶ τοῖς ὤμοις αὐτῆς ὡς μικροφυῆ πιθηκίσκον, πάχει λιπαρὸν ἀπὸ τῆς σπατάλης τῶν πονηρῶν ἔργων αὐτῆς, καὶ μητέρα αὐτὴν ἑαυτοῦ ἀποκαλοῦντα, καὶ αὐτὴ τοῦτον ἴδιον τέκνον. (43) καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἀπαλλάσσωνται ἀπ' ἀλλήλων. οὐ γάρ ἐστιν ἀνάνευσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῆς, οὔτε στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῆς. πῶς οὖν δεηθήσομαι ὑπὲρ αὐτῆς, ταύτης τῆς πορνείας καὶ τῆς μαγικῆς ἐπιστήμης μὴ ἀφισταμένης;" ἡ δὲ Θεοδώρα ἐξελθοῦσα ἔξω εἰς τὸ προαύλιον ἐπηρώτα αὐτὴν εἰ ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποτάσσεται τῇ πονηρᾷ αὐτῆς ἐργασίᾳ. ἡ δὲν ἔφασκε· „ναί, κύριέ μου, μετανοῶ, μόνον εἰσδεξάτω με εὐμενῶς ὁ ἐκλεκτὸς Κυρίου." καὶ εἰσελθοῦσα ἔνδον ἡ Θεοδώρα λέγει τῷ ὁσίῳ· „κύριέ μου, θέασαι, ἐπηγγείλατο γνησίως μετανοῆσαι." ὁ δὲ μακάριος ἔφη πρὸς αὐτήν· „ψεύδη σοι ὑποτίθεται, μὴ οὖν πιστεύσῃ αὐτῇ. ἀλλ' ἔασον αὐτήν. ἡμῖν γὰρ ἐν τῇ μοίρᾳ τοῦ σατανᾶ κλῆρος οὐ πέφυκε. μόνον γὰρ πορεύεται ἐν τῇ κέλλῃ αὐτῆς, καὶ ὄψει, ὅπως ἄρξηται καὶ μετέπειτα πράττειν τὰ πονηρὰ αὐτῆς ἐπιτηδεύματα." ἐπὶ τούτοις οὖν πᾶσιν ἐξανέστημεν ἡμεῖς τοῦ πορευθῆναι, ἡ γὰρ ὥρα ὑπῆρχεν ἐπὶ πολὺ ἐκταθεῖσα, ἐξα-(43 ob.)νέστη δὲ κἀκεῖνο τὸ γύναιον. καὶ λαβόντες τὰς ὁσίας αὐτοῦ εὐχὰς ἅμα αὐταῖς ἐπορεύθημεν. ὑπῆρχε γὰρ ἡ ὁδὸς ἅμα ἡμῖν καὶ ταῖς γυναιξὶν ἡ αὐτὴ πεφυκυῖα. ἀπὸ γὰρ τοῦ λεγομένου ἑξακιονίου αὗται ὑπῆρχον. ἐπηρώτων οὖν αὐτὴν ἐγὼ ὡς ἐπορευόμεθα τὴν τὰ μέλανα φοροῦσαν γυναῖκα εἰ οὕτως πάρεστι τὰ περὶ τῆς μοναχῆς, καθὰ αὐτῇ ὁ ὅσιος εἶπε. πορρωτέρω γὰρ ἡμῖν ἐκείνη αἰσχυναμένη ἐπορεύετο. ἡ δὲ πρός με φησιν· „οὕτω, κύριε μου, οἱ γὰρ ἐρασταὶ ταύτης ἀναρίθμητοί εἰσιν. καὶ πολλάκις εἴρηκα αὐτῇ τὰ περὶ τοῦ δικαίου ὅπως αἰδεσθεῖσα σωφρονισθῇ. αὕτη δὲ ἐκολάφιζέ με συνεχῶς φάσκουσα, — ἄγαγέ με ὅπως θεάσομαι αὐτὸν εἰ ἄρα ἅγιος ἐστι, καὶ εἰ νέος ἴσως πέφυκε, κἀγὼ ποιήσω αὐτὸν ἀπολέσαι τὴν ἁγιοσύνην αὐτοῦ κἀμὲ μόνην ποθῆσαι. πλεῖστα γοῦν ἔφασκον αὐτῇ ἀναχωρῆσαι ἀπὸ τοῦ τοιούτου σκοποῦ καὶ μὴ ἀφικέσθαι ἅμα ἐμοὶ πρὸς τὸν ὅσιον. ἡ δὲ ἀναιδείᾳ χρωμένη συνηρπάγη τοῦ ἀκολουθῆ-(44)σαί μοι. καὶ ἴσως ἐάν τι συνέβη αὐτῇ

ἐμὲ ἂν δι' αὐτὴν ἐτιμωρήσαντο οἱ προσανακείμενοι αὐτῇ ἐρασταί. πάντα οὖν, ἀδελφέ, ὅσα πρὸς αὐτὴν εἰρήκει ὁ δίκαιος, ἀληθῆ ὑπῆρχον. καὶ δικαίως ἐπ' αὐτὴν πεποίηκε ὁ ἅγιος πολλὰς γὰρ ψυχὰς οὐ μόνον λαϊκῶν, ἀλλὰ καὶ μοναζόντων αὕτη εἰς ὄλεθρον ἐνέβαλε. πολλάκις οὖν κἀγὼ αὐτὴν ἐνουθέτησα ἀποστῆναι τῶν μιαρῶν αὐτῆς πράξεων, ἀλλὰ αὕτη πλατεῖ γέλωτι διακρουσμένη τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα, οὕτως ὡς τὸ πρότερον ἐν τῇ οἰνίᾳ διῆγε." ταῦτα οὖν ἐκείνης ὁμιλούσης πρός με, διεχωρίσθημεν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἕκαστος ἐπορεύθη εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν.

μετ' ὀλίγον οὖν πάλιν ἀπελθόντος μου πρὸς τὸν ἅγιον, ἔτυχε καὶ αὕτη πρὸς αὐτὸν παραγενομένη τὰς ἁγίας αὐτοῦ εὐχὰς χάριν ἀπολαῦσαι ἐρωτήσας οὖν αὐτὴν κἀγὼ περὶ τῆς μοναχῆς ἐκείνης, πῶς ἄρα ἐξανύει τὸν ἑαυτῆς βίον, μεμάθηκα χείροσιν αὐτὴν ἁμαρτήμασιν ἐμπεσεῖν, ὥστε ἐκ τούτου καταπλαγῆναι με (44 οβ.) τὴν πρόρρησιν τοῦ σεβασμίου καὶ ἁγίου γέροντος καὶ ὑπερδοξάσαι τὸν Θεόν, ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις τοιούτους θεράποντας κέκτηται ὁ Θεός. διὸ πάντες αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν ἀποστόλων ὠνόμαζόν τε καὶ ὑπερεσέβοντο, οἱ δὲ πλείους τῶν ἄλλων αὐτὸν εἶναι ἐκεῖνον ἔλεγον καὶ ἐκήρυττον τὸν ἐν θεολογίαις ἀκρότατον Ἰωάννην τὸν ἠγαπημένον καὶ ἐπιστήθιον, ὧν καὶ ἡ φήμη πλέον ἐπεκράτει καὶ ἐκηρύττετο αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι καὶ οὐκ ἄλλον, καὶ τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων ἐπιδεδημηκέναι. καὶ διὰ τοῦτο παράδοξα τοιαῦτα καὶ ἐξαίσια θαύματα καὶ τεράστια ξενοπρεπῶς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θεοπρεπῶς ἐν παρρησίᾳ πολλῇ οὐ τοῖς πᾶσι δὲ ἐπίσης ὡμίλει καὶ οἷος ἦν αὐτὸν ἐπεδείκνυεν, ἀλλὰ τοῦτο ἐποίει σπανίως καὶ ἐν ὀλίγοις τισὶ τῶν γνησίων καὶ ἐναρέτων οὓς δηλονότι μᾶλλον τῶν ἄλλων πλέον ἠγάπα καὶ ὑπερετίμα, καὶ δυνατοὺς πρὸς τὸ πρᾶγμα ἔκρινε. τὰ γὰρ πλεῖστα ἐν τοῖς πολλοῖς (45) δι' αἰνιγμάτων καὶ μωροποιίας ἀπεφθέγγετο, ἄκρος σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν λόγοις ὑπάρχων καὶ διακρίσεως πάσης ἀνάπλεως, ἀκριβῶς εἰδὼς μέτρα καὶ καιροὺς λόγου καὶ σιωπῆς. τισὶ δὲ καὶ ἀνοηταίνειν καὶ ἐξεστηκέναι ἐδόκει, ὁ θείας τῷ ὄντι σοφίας πεπληρωμένος, διὰ τὰς πανσόφους αὐτοῦ μωροποιίας, ἃς ἐξεπίτηδες ἐποίει ἐπὶ τῶν πειρωμένων δοξάζειν καὶ μεγαλύνειν αὐτόν. ἐν τούτοις οὖν διάγοντος τοῦδε τοῦ θεοφόρου πατρὸς καὶ μεγάλοις σημείοις καὶ τέρασιν ἐν τῇ τοῦ δηλωθέντος πριμμικηρίου οἰκίᾳ διαλάμποντος, κἀμοῦ δὲ συχνότερον πρὸς αὐτὸν διαβαίνοντος καὶ τῆς ἡδυτάτης καὶ μελιρρύτου διδαχῆς καὶ εὐχῆς αὐτοῦ καταπολαύοντος, γέγονέ μοι οἰκείωσις καὶ παρρησία τις πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ πάντας τοὺς διαθέσει καὶ πίστει θερμῇ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ σχολάζοντας πνευματικοὺς αὐτοῦ παῖδας, ὥστε

οὐ μόνον ὑπ᾽ αὐτοῦ χαριέντως πως καὶ ἱλαρῶς προσεδεχόμην ἀεὶ καὶ κατεσπαζόμην μεθ᾽ ἱλαροῦ καὶ χρηστοῦ μειδιάματος τοῦ ἐπιφαινομένου ἐν τῷ φω-(45 οβ.)τοειδεῖ καὶ θείῳ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς ὑπανταῖς καὶ ὑποδοχαῖς τῶν πρὸς αὐτὸν ὠφελείας χάριν παραγινομένων, καὶ τοῖς ἐν ἁγίῳ φιλήματι ἀσπασμοῖς τε καὶ ἁγιασμοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς ἐξυπηρετούσης αὐτῷ τιμίας γραός, τῆς ἀπὸ δουλίδων φημὶ Θεοδώρας, τὰ μέγιστα ἠγαπώμην καὶ προσηνῶς προεδεχόμην, ὁρώσης καὶ αὐτῆς τὸν ἅγιον, ὁποίαν τὴν προσπάθειαν καὶ ἀγάπην πρός με ἐκέκτητο.

μιᾷ τοίνυν τῶν ἡμερῶν πρὸς νόσον τινὰ ἐλάσοντός μου, κατεκλίθην ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κατὰ συνήθειαν ἰατρεύοντά με τῷ ἡμῖν ἐνδιαιτώμενος, ἐπεδείκνον αὐτῷ ἐμαυτόν, ἐπιζητῶν φάρμακα τῇ κατεχούσῃ με νόσῳ κατάλληλα. ὁ δὲ πάντῃ διερευνήσας με καθάρσιόν τι εἰς τὴν ἐμὴν ὄνησιν γενέσθαι προκέκρικε. ἐμοῦ πρὸς τοῦτο ἀποδυσπετοῦντος οὐδέπω γὰρ τοιοῦτόν τι ἐπεπώκειν φάρμακον. κατὰ νοῦν δὲ λαβὼν τὰ περὶ τὸν (46) ὅσιον δεῖν ἔγνων πορευθῆναι πρὸς αὐτὸν καὶ ὃ ἐκείνῳ δόξει τοῦτο καὶ διαπράξασθαι. τοῦτο γοῦν γνοὺς εὐθέως παρεγενόμην ἐν οἷς ἐκεῖνος διέτριβεν. ἦν δὲ ὥρα ἀρίστου. εἰσελθόντος δέ μου πρὸς αὐτὸν καὶ πεσὼν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, προσέταξέ μοι πλησίον αὐτοῦ καθεσθῆναι. ἦσαν δέ τινες τῶν πενεστέρων πρὸ ἐμοῦ φοιτήσαντες πρὸς αὐτὸν καὶ ἅμα αὐτοῖς καθεζόμενος ἐγεύετο. κατεῖχε δὲ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ κλόνον χλωροῦ λαχάνου, ὃ δὴ προσαγορεύεται σκόρδον, καὶ σὺν ἄρτῳ ἤσθιεν αὐτό. θαῦμα δὲ ἐξέπιον τότε ἐγίνετο. ἐσθίοντος δὲ αὐτοῦ, οὐδαμῶς ἡ τοῦ σκόρδου ὀδμὴ ἐφαίνετο τοῖς ἐκεῖ. ἐμοῦ δὲ ἐπὶ τοῦτο θαυμάζοντος, ἀποκριθεὶς λέγει μοι ὁ μακάριος· „οὐχὶ πρὸ τῆς ὥρας ταύτης ὁ ἰατρὸς καθάρσιόν τι πιεῖν προετρέψατο διὰ τὸ μικρόν τι ἀνεθῆναι; ἀλλὰ σὺ καλῶς πεποίηκας πρός με παραγενόμενος. δέξαι οὖν καὶ φάγε.“ δέδωκε δέ μοι ἐκ τοῦ λαχάνου ἐκεί-(46 οβ.)νου οὗπερ ἤσθιεν κλόνον ἕνα. δεξάμενος οὖν ἔφαγον. καίτοι γε μηδὲ ἄλλῳ ποτέ τινι φαγόντι ἐξ αὐτοῦ δυνάμενος πλησιάσαι, λίαν γὰρ ἀπηχθόμην τῇ ὀδμῇ αὐτοῦ, — ἔφαγον οὖν αὐτὸ καὶ οὐδὲ ἴχνος ὅλως ὀσμῆς ἐν αὐτῷ, ὥστε θαυμάζειν καὶ ἐκπλήττεσθαι τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ. βαλὼν οὖν οἰκείαις χερσὶν ὁ ἅγιος οἶνον ἄκρατον εἰς βουκάλιον καὶ τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸν τίμιον τύπον τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἐπισφραγίσας, φησὶ πρός με· „δέξαι καὶ πίε.“ ἐγὼ δὲ δεξάμενος ἔπιον, ἐδίσσευσε οὖν τοῦτο καὶ ἔπιον, καὶ ἐτρίσσευσε καὶ ὡσαύτως ἔπιον.

καθημένων δὲ ἡμῶν φιλόχριστός τις ἐδωρήσατο τῷ ὁσίῳ κάλλιστα ὀρτάρια αἴγεια, ἔκειντο δὲ πλησίον αὐτοῦ ἐν τῇ κλίνῃ. ἄνεισιν

οὖν ἐκεῖσε ὁ ἐπίτροπος τοῦ οἴκου, θεασάμενος οὖν τὰ ὀρτάρια, φησὶ πρὸς τὸν ὅσιον· „πάτερ ἅγιε, σοὶ οὐ δέον φορεῖν ταῦτα ἁγίῳ ὄντι, ἐμοὶ δὲ καὶ λίαν ἁρμόδιον ἁμαρτωλῷ πεφυκότι.“ ὁ δὲ ὅσιός φησι πρὸς αὐτόν· (47) „ἔασον ταῦτα. ἐπειδὴ πλὴν αὐτῶν ἕτερα οὐ πρόσεστί μοι.“ ὁ δὲ λέγει· „σοί, πάτερ, ὁ Θεὸς χορηγήσει σοι ἕτερα. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν μου οὐκ ἐξέρχονται.“ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος· „καὶ αὐτός, ἀδελφέ, πέντε ζεύγη ὀρταρίων κέκτησαι καὶ οὐκ ἀρκοῦσι σοι, ἀλλ' ἐλήλυθας καὶ πενιχροῦ γέροντος ἀφελέσθαι τὴν βίαν, ὅρα οὖν ἀνθ' ὧν μου ταῦτα μετὰ τυραννίδος λαμβάνεις, τί σοι συμβήσεται,—τὴν κρείττονα ζυγὴν τῶν ὑποδημάτων σου ἐν τάχει ἀπολέσεις.“ καταφρονήσας οὖν ἐκεῖνος τῶν ῥημάτων τοῦ ὁσίου ἔλαβε ταῦτα καὶ ἀνεχώρησε. τῇ δὲ ἐπαύριον πορευθεὶς ἐν τῷ βαλανείῳ λούσασθαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ ἁγίου ἀπώλεσε τὰ κρείττονα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ καὶ πείρᾳ τὸ πρᾶγμα μεμαθηκὼς, ἐθαύμαζε τὸν ὅσιον καὶ πλείονος ἔκτοτε ἐσέβετο αὐτόν

ἐμοῦ δὲ ὡς εἴρηται τὸ σκόρδον φαγόντος καὶ τὰ τρία βαυκάλια τοῦ οἴνου πιόντος μέχρις ἂν ἡμην (47 οβ) πρὸς τὸν ἅγιον ἐν ἀδείᾳ διῆγον πολλῇ. ἀναστάντος δέ μου καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν παραγεγόνοτος, ἤρξατό μου ἡ καρδία ταράττεσθαι καὶ ἐντὸς στροβεῖσθαι τότε γὰρ ἡ δυσοδμία τοῦ σκόρδου τῇ ἰσφρήσει μου ἐπετέθη. καὶ μὴ φέρων ταύτην ἠρξάμην κακουχίας ἀφορήτους σφόδρα ἐμεῖν τῆς δὲ γαστρός μου μυγείσης, τοσαύτη μοι κένωσις γέγονεν, ὥστε με ὡς ἱστὸν ἀράχνης γεγωνέναι. ἐπὶ τούτοις οὖν τῆς νόσου ἐξαναστάς, ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἔκτοτε οὐδὲ τὴν κεφαλήν μου ἤλγησα.

καθαροπώλης δέ τις φίλος τοῦ ἁγίου ὁρῶν τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ εἰς τοὐπίσω ἀναποδίζον, ἐβουλεύσατο προσελθεῖν τῷ ἁγίῳ. τῇ οὖν ἐπαύριον ἀναστὰς ἐπορεύθη πρὸς τὸν ὅσιον καὶ ἐδυσώπει αὐτὸν ἅμα αὐτῷ ἀφικέσθαι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ὁ δὲ εἴξας τῇ παρακλήσει αὐτοῦ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ. τῇ ἡμέρᾳ οὖν ἐκείνῃ ἐξένισε φιλοφρόνως εἰς ἑστίασιν καὶ πένητας, τῇ δὲ ἐπαύρι-(48)ον πρωΐας λέγει πρὸς τὸν μακάριον „καταξιωσάτω, πάτερ, ἡ σὴ ἁγιωσύνη σκυλῆναι καὶ εἰς τὴν πενιχρὰν τοῦ παιδός σου ἀποθήκην, ὅπως εὐλογήσῃς καὶ τὰ ἀγγεῖα σὺν τῷ οἴνῳ. ὁ δὲ μακάριός φησι πρὸς αὐτόν· „πορευθῶμεν, τέκνον, ἔνθα κελεύεις.“ παραγεγονότων τοιγαροῦν ἐπὶ τὴν ἀποθήκην, ὑπεδείκνυε τῷ ἁγίῳ ὁ ἄνθρωπος τοὺς πίθους αὐτοῦ καὶ παρεκάλει εὐλογῆσαι αὐτούς. ἦσαν δὲ καί τινες τῶν ἰδίων τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸν ὅσιον ἐκεῖσε παραγεγονότες. ὅτε οὖν πάντα τὰ ἀγγεῖα ὁ ἅγιος εὐλόγησε ἐλθὼν ἐπὶ ἓν τῶν ἀγγείων ὡσεὶ πεντεκαιδέκα μετρητὰς χωροῦν, λέγει τῷ καθαροπώλῃ „ὄντως, φίλε, πάντα μὲν τὰ προσόντα σοι ἀγγεῖα

ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ μου εὐλόγησα, τοῦτο δὲ τὸ ἀγγεῖον συντρίψαι ἔχω" ὁ δὲ λέγει· „μή, πάτερ ἅγιε, μὴ συντρίψῃς τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον εὐλόγησον καὶ αὐτό, ὅπως ὁ Θεὸς καὶ ἡ εὐχή σου εὐοδώσῃ μοι, ἐπεὶ εἰς τὸ κατόπιν ὁρῶ τὸν βίον μου καταντῶντα καὶ πτοοῦμαι μή πο-(48 οβ)τε εἰς παντελῆ πενίαν φθάσω. καὶ γὰρ πᾶσα μου ἡ πραγματεία ἀλλότριον χρυσίον ἐστὶν ὑπὸ τόκου μοι θησαυρισμένον. πρόσθες οὖν μᾶλλον ἐκ τοῦ ἐλέους τοῦ δεδομένου σοι ὑπὸ Θεοῦ." λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος· „ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα, ἵνα συντρίψω αὐτὸ καὶ ἵνα ἀπὸ μεγάλου κινδύνου λυτρώσωμαι σε." κἀκεῖνός φησι· „μή, τίμιος πάτερ, ἐμὲ θραῦσον καὶ τὴν κεφαλήν μου σύντριψον, μόνον τοῦτο μὴ θραύσῃς." καὶ ὡς ταῦτα ἐκεῖνος παρεκάλει, εὑρὼν ἐκεῖσε ὁ ὅσιος ῥόπαλον παχὺν καὶ ἄρας τοῦτον καὶ ἐφ' ὕψους ἀπαιωρήσας καὶ καταγαγών, ἐπάταξε τὸ ἄγγος ὅπερ ἦν ἀνάπλεων τοῦ οἴνου, διαῤῥαγὲν δὲ ἐξέχυσε τὸν οἶνον, ἄνωθεν γὰρ τῆς γῆς ἵστατο. θεασάμενος οὖν τὸ γεγονὸς ὁ καθαροπώλης καὶ πάντες οἱ παρόντες ἐκεῖσε, ἠθύμησαν σφόδρα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, μέμψεις τινὰς ἔνδοθεν κατὰ τοῦ δικαίου φέροντες. γνοὺς δὲ τῷ πνεύματι ὁ ὅσιος, ὅτι ἐβαρύνθησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ἀπογυμνοῖ (49) λοιπὸν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸ ἄγγος συνέτριψεν, καὶ ἄρας κάλαμον ἐκεῖσέ που κείμενον, ἐνέβαλε τοῦτον τῷ πυθμένι τοῦ συντριβέντος ἄγγους καὶ πάντων ὁρώντων ἐκφέρει ἐκεῖθεν ὄφιν τριῶν πήχεων τὸ μῆκος, ἐξογκωθέντα ἐκ της σήψεως καὶ δυσωδίαν κεκτημένον ἀφόρητον. καί φησι πρὸς αὐτούς· „ἵνα τί μου, ὦ τέκνα, καταμέμφεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ὡς ἐναντίον τι πράξαντι ἐν ὑμῖν; θεάσασθε ὧδε." καὶ ἐπεδείκνυεν αὐτοῖς τὸν ὄφιν λέγων· „πόσοι ἂν πιόντες ἀπὸ τοῦ οἴνου τούτου ἐτελεύτησαν, καὶ ἔμελλεν οὗτος ὁ ταλαίπωρος εἰς περίστασιν καὶ εἰς πειρασμοὺς ἕλκεσθαι. ἆρα οὖν εὐάρεστον τοῦτο ἐδόκει ὑμῖν;" ταῦτα εἰρηκὼς ἔρριψε τὸν ὄφιν σὺν τῷ καλάμῳ καὶ ἐξελθὼν ἔξω τῆς ἀποθήκης ἐκαθέσθη. ἰδόντες δὲ τὸ παράδοξον τοῦτο τεράστιον ὅ τε καθαροπώλης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐξέστησαν ἅπαντες καὶ προπεσόντες τοῖς ἴχνεσι τοῦ (49 οβ.) ἁγίου, παρεκάλουν αὐτὸν εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ βοηθῆσαι αὐτοῖς, ὅτι περ κατὰ διάνοιαν πονηρὰ κατ' αὐτοῦ ἐλογίσαντο. ὁ δὲ μακάριος λέγει πρὸς αὐτούς· „ὁ προνοητὴς πάντων καὶ κηδεμὼν καὶ προγνώστης Κύριος δώῃ ὑμῖν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τέκνα." καὶ παρήνει αὐτοῖς, λέγων· „μὴ ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπί τινος παρακαλῶ. ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ δι' ἡμῶν τῶν ἀναξίων δούλων Αὐτοῦ δυνάμεις τελῶν καὶ σημεῖα ἐνεργῶν ἕνεκα τῆς σωτηρίας ἡμῶν τῶν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς πιστευόντων εἰς Αὐτόν, ἐπεὶ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ἁμαρτωλός." καὶ ταῦτα μὲν πρὸς αὐ-

τοὺς ὁ ἅγιος εἴρηκε. αὐτοὶ δὲ ἐξίσταντο δοξάζοντες τὸν Θεὸν, καὶ ο ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπλούτησε ἕκτοτε διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ὁσίου.

Ἄλλοτε δέ ποτε πορευθέντος μου πρὸς τὸν ἅγιον εὗρον ἐκεῖός τινα πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότα καὶ παραβολικῶς αὐτῷ ὁμιλοῦντα. οἱ γὰρ λογισμοὶ αὐτοῦ παρετράπησαν τῶν ζοφερῶν δαιμόνων ἐξαπατώντων αὐτόν, ὅτι βασιλεῦσαι (50) αὐτῷ προκεῖται ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ πόλει, ὡς ἐπὶ τέλους ἐκ τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ συνῆκα. ὁ οὖν μακάριος, βουλόμενος αὐτὸν πληροφορῆσαι, ὅτι μάταιος αὐτοῦ ἐστιν ὁ σκοπός, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὅλῃ καρδίᾳ προσκολληθήσεται τῷ Κυρίῳ, ἀναβλέψας πρός με πλησίον αὐτοῦ καθεζόμενος ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀτενῶς εἰώρα. ἦν γὰρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς εὐμενῶς βλέπων, ὡς ἀεὶ πρὸς τὰ ἄνω καὶ θεαῖα ἀμετεωρίστους τούτους ἔχων. ὡς οὖν εἴρηται, ἀτενῶς πρός με βλέποντος, ἐπλήσθη ἡ καρδία μου θείου τινὸς πυρὸς στάζοντος ἐν αὐτῇ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν ἀνερμήνευτον. εὐθέως οὖν ἀνεωχθέντος μου τοῦ στόματος, ἠρξάμην ὁμιλεῖν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ λέγων οὐχ ἅπερ ἐγίνωσκον, οὐδέπω γὰρ ἤμην αὐτὸν θεασάμενος, ἀλλ' ἅπερ ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ θεῖον ὑπετίθετο. ἐπὶ πολλὴν τοιγαροῦν ὥραν ἅπερ ἐκ νεότητος αὐτοῦ εἰργάσατο καὶ περὶ (50 οβ.) τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ὃν εἶχε περὶ τῆς βασιλείας διαλεχθέντος μου αὐτῷ, ἐν σιωπῇ μεγίστῃ καὶ προσοχῇ θαυμάζων ἐπηκροᾶτο μου. εἴρηκα δὲ αὐτῷ μὴ ἔχειν καθ' ἑαυτὸν σκοπὸν βασιλεῦσαι ἐν τῇ γῇ, οὐ γάρ ἐστιν ἐκ Θεοῦ τοιοῦτος σκοπός, ἀλλ' ἐκ δαιμόνων μεθοδείας. ὀφείλεις δὲ μᾶλλον γενέσθαι μοναχὸς καὶ διὰ τῆς καλλίστης ἀσκήσεως τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀξιωθῆναι· ὁπόταν δὲ ἥκῃς ἐνθάδε οὐκ ὀφείλεις καταφρονητικῶς ἵστασθαι, ἀλλ' ἐν φόβῳ Θεοῦ παραγίνεσθαι, καὶ εἰσερχόμενος πρηνὴ ρίπτειν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ τίμια ἴχνη τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἐν πίστει θερμῇ κατασπάζεσθαι, ὅπως ὑπέρ σου πρὸς Κύριον τὴν ἱκεσίαν προσάγων εὐοδώσῃ σου τὰ πρὸς Αὐτὸν διαβήματα. ταῦτα καὶ ἕτερα πλεῖστα προδιαλεχθέντος μου, κατανυγεὶς ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς θείας χάριτος δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τὸ πρόσωπον. καὶ ἐν ἑαυτῷ περι-(51) στρέφων τὰ παρ' ἐμοῦ ῥηθέντα, ἔστενε ἐκ βαθέων καὶ ἐξίστατο ἐκπληττόμενος. ἀναστάντος δέ μου τοῦ πορευθῆναι ἐκεῖθεν, ἀναστὰς καὶ αὐτὸς ἠκολούθησέ μοι κατόπιν καὶ ἐν τῇ φυάλῃ τοῦ ἐκεῖσε ναοῦ τοῦ ἀρχαγγέλου φθάσας με, ἐξελιπάρει σαφέστερον εἰρηκέναι αὐτῷ περὶ ὧν προενουθέτησα αὐτόν ἐγὼ δὲ τῆς χάριτος ἀπαρθείσης ἀπ' ἐμοῦ καὶ τῶν πρώην παρ' ἐμοῦ ῥηθέντων αὐτῷ ἐπελαθόμην. τοῦτο δὲ μόνον εἴρηκα αὐτῷ· „μὴ ἀπατηθῇς, κῦρι ἀδελφέ, ἐγὼ οὐ γινώσκω σε. οὐδὲ συνίημι τίς καὶ πόθεν εἶ, οὔτε τί σοι εἴρηκα, ἐπίσταμαι.

ἀλλ᾽ ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος τὰ λαληθέντα πάντα δι᾽ ἐμοῦ σοι ᾐνίξατο. τὸ λοιπόν, ἀγαπητέ μου, ἅπερ ἀκήκοας ἐπιτέλεσον καὶ προσκολλήθητι τῷ Κυρίῳ ὁλοψύχως τὰς ματαίας σου ἐνθυμήσεις καταλείψας ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. ὁ γὰρ πατὴρ ἡμῶν θέλων σε διορθώσασθαι ἀν-(51 οβ)θ᾽ ὧν οὐ κέκτησαι πίστιν πρὸς αὐτόν, πάντα ταῦτα δι᾽ ἐμοῦ σοι νενουθέτηκε. σὸν οὖν ἐστι τὸ λοιπὸν ὃ βούλει πράττειν.“ ταῦτα ἐκεῖνος ἐνωτισάμενος, ἀσπασάμενός με ἀνακεχώρηκε. καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω συντόμως γέγονε μοναχός, καὶ πορευθεὶς ἐν ὄρει τινὶ δυσβάτῳ πλησίον Νικομηδείας, κἀκεῖσε μονάς ἐν στενωτάτῃ καλύβῃ τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡσύχασε. κατήρχετο δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν κατὰ τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἅπαξ καὶ ἐκομίζετο τὰς τοῦ ἁγίου γέροντος εὐχάς, καὶ οὕτως ἀνεχώρει εἰς τὴν καλύβην αὐτοῦ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πατρί, κἀμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἁμαρτωλῷ, ὡς τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ καὶ τῇ ἡμῶν συνεργείᾳ τοῦ θείου τετυχηκὼς σχήματος καὶ τῆς καλλίστης ἡσυχίας ἀπολαύσας καὶ τῇ τῶν σωζομένων μερίδι συναριθμηθείς. Κοσμᾶς δὲ ἦν αὐτῷ τὸ ὄνομα.

διήγησιν δέ τινα ἐν μέσῳ παρέδραμον. καὶ γὰρ πρὸ τοῦ ἀναχωρῆσαί με τοῦ ὁσίου, κα-(52)θεζομένου μου πρὸς αὐτόν, ἦκέ τις πρεσβύτερος γεραιὸς πάνυ, ὀπώρας ἐνεγκὼν καὶ ἀναφορὰν ἐκ σεμιδάλεως. ἦν δὲ οὗτος ἱερεὺς τοῦ εὐκτηρίου τῆς ἁγίας μάρτυρος Παρασκευῆς, τοῦ πλησίον τῶν ἀρεοβίνθων ἐνιδρυμένου. ὡς οὖν εἰσῆλθεν οὗτος πρὸς τὸν ὅσιον, θεὶς τὰ προσαχθέντα παρ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἵστατο δεσμήσας τὰς χεῖρας καὶ φυλάττων τὸ αἰδέσιμον. ἐκέλευσε οὖν αὐτὸν ὁ ὅσιος καθεσθῆναι. καθεσθέντος δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἀπελάβομεν. ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ συνεσθίειν ἡμῖν, ἐν τῷ λογισμῷ αὐτοῦ ἀνίχνευε, ψηφίζων ὅσους ὀβολοὺς εἰς τὰς ὀπώρας ἐξωνούμενος κατεβάλετο. οὗτος οὖν αὐτοῦ ἐν τῷ λελαθότι λογιζομένου καὶ ἀπορουμένου, ἀποκριθεὶς ὁ ὅσιος ἔφη πρὸς αὐτόν· „τί ἀδολεσχεῖς, ἀδελφέ, ἀπορῶν ἐν σεαυτῷ τί ἐξωδίασας. δέκα ὀβολοὺς εἰς ἐξώνησιν τῶν ὀπωρῶν κατεβάλου. μὴ οὖν κόπους πάρεχε τῷ σῷ λογισμῷ, ἀλλὰ μάθε τὸ ἀληθὲς ἀπ᾽ ἐ-(52 οβ.)μοῦ.“ ταῦτα ἀκούσας ὁ ἱερεὺς ἐξέστη τὴν πρόρρησιν τοῦ ἁγίου καταπλαγεὶς καὶ ἦν σὺν τρόμῳ πολλῷ καθήμενος καὶ εὐλογῶν τὸν Θεόν, ὅτι τοιούτους Αὐτοῦ θεράποντας ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἀνέδειξεν.

ἔτι πρὸς αὐτὸν ἡμῶν καθημένων, παραγίνεταί τις γυνή, τούνομα Θεοδότη, παῖδα ὑπομάζιον ταῖς χερσὶ κατέχουσα, ὡς ἐτῶν τεσσάρων. ἦν δὲ σώφρων ἡ γυνὴ καὶ ἀεὶ τοῖς ἐν τῇ τιμωμένῃ Θεοτόκῳ καὶ Μητρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὁδηγοῖς ἐξυπηρετοῦσα καὶ τῇ λιτανείᾳ

αὐτῆς τῇ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα γινομένῃ ἐπακολουθοῦσα. ὡς οὖν εἰσῆλει, τῷ ὁσίῳ προσεκύνησε καὶ ἀπέδοτο καὶ αὐτὴ ἃ ἐν ταῖς χερσὶν ἐπεφέρετο δῶρα. ἐκέλευσε οὖν αὐτὴν καθεσθῆναι. τὸ δὲ παιδίον αὐτῆς, ὅπερ ἐπεφέρετο, ἐπειδὴ συνεχῶς ἠσθένει, τοῦτου χάριν ἔφερεν αὐτὸ πρὸς τὸν ὅσιον ὅπως εὔξηται περὶ αὐτοῦ, ἵνα χαρίσηται αὐτῇ κἂν τοῦτο ὁ Θεός. ὅσα γὰρ ἔτικτε πενταετῆ ἢ τετραετῆ τῷ θανάτῳ παρεδίδοντο. (53) τούτου γοῦν τοῦ παιδίου κλαυθμυρίζοντος καὶ ἄρτον αἰτοῦντος φαγεῖν, ὁ μακάριος ἄρας ἄρτου κλάσμα δέδωκε αὐτῷ καὶ μειδιῶντι τῷ προσώπῳ λέγει· „πῶς καλεῖται τοῦτο τὸ παιδίον; ὡς οἶμαι, Λέων καλεῖται," εἶτα λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ „διὰ τὴν πολλὴν σχέσιν ἣν κέκτησαι πρὸς τὴν ἐν τοῖς ὁδηγοῖς τιμωμένην Ἀειπάρθενον Θεοτόκον, ὑγιῆ τοῦ λοιποῦ καὶ ἐρρωμένον τὸν παῖδα τοῦτον χαρίσεταί σοι ὁ Κύριος. καὶ ἄλλα δὲ τέκνα εἰ τέξεις, τελευτήσουσι. τοῦτον δὲ τὸν παῖδα γίνωσκε, ὡς ἀποκαρεὶς μέλλει γενέσθαι κληρικός, καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν προκοπῆς ἐλάσει, καὶ πολλὰ ἐπ' αὐτῷ χαρήσεις ὅτι δεξιᾶς ἔσται φύσεως, καὶ Κύριος φυλάξει αὐτόν." τὸ δὲ γύναιον ἀναστὰν προσεκύνησε αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν θαυμάζον ὅπως ὁ μηδέποτε αὐτὴν ἐν ἄλλοις θεασάμενος, πάντα τὰ κατ' αὐτὴν ἀπαραλείπτως ἀπήγγειλε καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἐξ ὀνόματος ὠπεκάλεσεν. ἔζησεν οὖν ὁ παῖς διαδρὰς τὸν θάνατον (53 οβ.) καὶ εὐμαθὴς ἐγένετο καὶ πάντα ὅσα εἶπεν αὐτῷ ὁ ὅσιος ἐπ' ἀληθείας ἐξένησεν ἐπ' αὐτῷ. κἀγὼ γὰρ αὐτῷ ὁ οἰκτρότατος τεθέαμαι τοῦτον κληρικὸν γεγονότα καὶ ἐν τοῖς μαθήμασι προκόψαντα, ὥστε ἀναμιμνησκόμενος τῶν ῥημάτων τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς ἐδόξαζον τὸν Θεόν.

ἄλλοτε δέ ποτε καθεζομένου μου πρὸς τὸν ὅσιον, ἄνθρωπός τις παρεγένετο πρὸς αὐτὸν φίλος αὐτοῦ. ἐβούλετο δὲ εἰς ἀποδημίαν στελεῖς τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ λαβεῖν καὶ οὕτως ἀπιέναι. ὁ οὖν ὅσιος συνορῶν τὰ κατ' αὐτὸν τοῖς νοεροῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς τοῦτο μόνον ἔλεγε· „Χελιδὼν ὁ ποταμὸς οὐ συνορῶ πῶς λυγρῶς με διέθηκε. ἀλλ' ἐὰν ἐπεκαλεσάμην Βασίλειον ἁμαρτωλὸν καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, χελιδὼν ὁ ποταμὸς ἐφείσατο ἄν μου." ταῦτα τὰ ῥήματα πολλάκις ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἔστρεφεν ἀφορῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ἡμῶν δὲ θαυμαζόντων τίνα ἐστὶν ἅπερ ὁ ἅγιος πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὁμιλεῖ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπληττομένου, οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ᾔδει ἅπερ πρὸς αὐτὸν ἀπεφθέγγετο, λαβὼν τὴν εὐχὴν τοῦ πατρὸς ἀνεχώρησε. (54) ἠπείγετο δὲ πρὸς τὰ ἀνατολικὰ μέρη, σταλεὶς ἐπί τινα διακονίαν παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ περιπατοῦντι οὖν αὐτῷ ἀμερίμνως, οὐδέπω γὰρ ἦν διοδεύσας τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἔφθασεν εἴς τινα ποταμόν. καὶ στὰς κατεσκόπει τὸν πόρον αὐτοῦ, ἦν δὲ τὸ πλάτος ὀργυιῶν εἴκοσι, οὕτω δὲ ὀξέως διήρχετο, ὡς μηδὲ πτῆσιν ὀρνέων ἐξισχύειν συναμιλλᾶσθαι αὐ-

τῷ, καίτοι γε κατὰ τὴν ὄψιν ἱλαρῷ νομιζομένῳ. ὡς οὖν ἀπεσκόπει τὸν τοῦ ποταμοῦ πόρον ὁ ἄνθρωπος, τολμήσας εἰσῆλθε τοῦ περάσαι. καὶ εὐθέως ἥρπασεν αὐτὸν ὁ ποταμὸς καὶ διήρχετο. ἰδὼν δὲ τὸ γεγονὸς ὁ ἄνθρωπος ἔκραζεν ἀπὸ τοῦ φόβου· „Κύριε, διὰ πρεσβειῶν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου βοήθει μοι.“ ὡς οὖν εἶπε τὸν λόγον, βλέπει τὸν μακάριον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ περιπατοῦντα καὶ ἐπιτιμῶντα τοῖς ὕδασι κατασχὼν δὲ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, διὰ τὸ εὐθαρσὴς γενέσθαι, ἐπὶ τὸ πέραν ἐγένετο. καὶ πατήσας τὴν ξηρὰν ηὐχαρίστησε τῷ Θεῷ τῷ αἰφνιδί-(54 οβ.)ως αὐτὸν ρυσαμένῳ διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἁγίου πατρός. καὶ προβὰς περαιτέρω ὀλίγον κατήχθη εἴς τινα χωρίον. κἀκεῖσε καταλύσας εἰς τὸ μικρὸν ἀναπαυθῆναι, ἠρώτα περὶ τοῦ ποταμοῦ πῶς προσαγορεύεται. μαθὼν δὲ, ὅτι οὗτός ἐστιν Χελιδὼν ὁ ποταμός, ὡς γὰρ χελιδὼν πολλῷ τῷ ροίζῳ ὀξυτάτως φέρεται, καὶ πολλοὺς τῶν μὴ πεῖραν αὐτοῦ ἐχόντων ὑπὸ τῆς βίας ἕλκων ἀπώλεσεν, ἀνεμνήσθη τῶν ῥημάτων τοῦ ὁσίου. ὅπως αὐτῷ πάντα προεῖπε, ἐξ ὀνόματος καὶ τὸν ποταμὸν προσειπών. θαυμαζόντων δὲ τῶν ἐγχωρίων ὅπως ἀκινδύνως οὗτος διεπέρασε καὶ μάλιστα διὰ τὸ εὐθέως τετριμένου πόρου, διηγήσατο αὐτοῖς τὰ περὶ τοῦ ἁγίου, ὅπως τε προεῖπε αὐτῷ πάντα τὰ συμβησόμενα αὐτῷ. καὶ εὐχαριστῶν ἔλεγε „δόξα σοι, Κύριε, ὅτι τὴν σήμερον διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ζῶ καὶ εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ ἀξίωσόν με διὰ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ ἐπαναλῦσαι καὶ (55) προσκυνῆσαι καὶ ἀπευχαριστῆσαι αὐτῷ καὶ θεάσασθαι τὸ γλυκύτατον αὐτοῦ πρόσωπον, καὶ ἐνωτίσασθαι τὸ ῥῆμα τῆς μελιρρύτου αὐτοῦ λαλιᾶς, καὶ τερφθῆναι πνευματικῶς, καὶ εὐφρανθῆναι νοερῶς.“ τελέσας οὖν τὴν διακονίαν αὐτοῦ ἐπανῆκε χάριτι Χριστοῦ. καὶ ἀπελθὼν ηὐχαρίστει καὶ ἐξομολογεῖτο τῷ ἁγίῳ διηγούμενος ὅπως αὐτὸν σέσωκε, καὶ ἐκ ποίας ἀνάγκης ἐρρύσατο αὐτόν. ἐντεῦθεν οὖν ἐστι συνιδεῖν, ὁποῖον ἀγαθὸν τυγχάνει τὸ κεκτῆσθαι τὸν Θεὸν βοηθὸν ἢ τινὰ τῶν ἁγίων Αὐτοῦ.

ἐπ' ἄλλο δὲ θαῦμα ἐπ' ἐμοὶ τελεσθὲν ὁ λόγος ὥρμηται. προάστειον εἶχον ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Θράκης ἐν τῷ κάστρῳ τοῦ Ραιδεστοῦ. ἐν ταῖς θερειναῖς οὖν ἡμέραις μέλλων ἀπελθεῖν ἐκεῖσε ἐπὶ τῷ τοὺς παρὰ Θεοῦ δεδομένους καρποὺς συναγαγεῖν, ἐπορεύθην πρότερον πρὸς τὸν ἅγιον εἰς τὸ κομίσασθαι τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. καὶ ταύτας λαβὼν ἐγένομην πρὸς τὸ εὐκτήριον τοῦ ἁγί-(55 οβ.)ου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου. καὶ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν δεηθεὶς αὐτοῦ, πρὸς τὸ τέλος εἶπον· „ἅγιε πρωτομάρτυς καὶ ἀπόστολε καὶ ἀρχιδιάκονε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἰδοὺ πορεύομαι ἔξω τῆς πόλεως ταύτης, καὶ θάλασσαν μέλλω πλεῦσαι καὶ ξηρὰν περιπατῆσαι. σὺ οὖν γενοῦ φρου-

ρός μου καὶ ἀντιλήπτωρ, σκέπων με καὶ ἐν πᾶσιν ἀντιλαμβανόμενος. ναί, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ἐγὼ κατὰ δύναμιν ἐξυπηρέτησα τῷ σεβασμίῳ εὐκτηρίῳ σου μετὰ πολλῆς προθυμίας, οὕτω καὶ αὐτὸς φάνηθί μοι βοηθὸς καὶ ἀντιλήπτωρ καὶ φύλαξ καὶ σκεπαστὴς καὶ ἐπίκουρος τῇ ἐκ Θεοῦ σοι δεδωρημένῃ βοηθείᾳ καὶ χάριτι." ταῦτα εἰρηκὼς ἐπορεύθην τὴν ὁδόν μου. ἦμην δὲ πρὸ τούτου εὐρηκώς ἔνδον τοῦ οἴκου ζώνην ἀλλοτρίαν νομισμάτων δύο τετιμημένην, ἐτύγχανε δὲ τῆς θυγατρὸς τοῦ κυρίου τοῦ οἴκου. ζητηθείσης δὲ καὶ μὴ εὑρεθείσης, ἐπηρώτησαν κἀμὲ οἱ ἀπολέσαντες. αὐτὸς δὲ διαλογισμῷ διαβολικῷ ληφθεὶς ἠρνησάμην. εἶπον γὰρ (56) ἐν ἑαυτῷ, ὅτι ὁ ἀπωλέσας πλεῖστα ἀγαθὰ κέκτηται, ἐγὼ δὲ πένης εἰμί. δεῖ οὖν μεταπωλῆσαι τοῦτο καὶ δοῦναι τὸ τίμημα τούτου τοῖς δεομένοις. τῷ σκοπῷ οὖν τούτῳ ἡττηθεὶς παρὰ τοῦ πονηροῦ, καλὸν γὰρ λέγειν τὴν ἀλήθειαν, ἀπεκράτησα τὸ ἀλλότριον. ἐξομολογοῦμαι γὰρ ὑμῖν τὸ ἐμὸν ἁμάρτημα. φησί γάρ· „ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθῆτε" ἀλλὰ προσέχετε παρακαλῶ οἷά μοι συμβέβηκε παρὰ τοῦ παιδεύοντος τὰ οἰκεῖα τέκνα Πατρὸς καὶ αὖθις ἐλεοῦντος. ὡς οὖν εἴρηται τὴν προκειμένην μοι ὁδὸν πορευόμενος ἀπώλεσα σκέπασμά τι νομισμάτων τεσσάρων τιμώμενον. ἀπώλεσα δὲ καὶ τὴν ἐμὴν ζώνην νομισμάτων δύο καὶ ὀβολοὺς τὸ τρίτον ὡς δοκῶ τοῦ νομίσματος. ἐπὶ τούτοις οὖν σφόδρα ἀνιαθέντος μου ἐπιφαίνεταί μοι κατ' ὄναρ ὁ θεῖος Βασίλειος ἐπιδεικνύων μοι κύθραν συντετριμμένην καὶ φησὶ πρός με· „ὁρᾷς τόδε τὸ (56 οβ.) ἄγγος τὸ συντετριμμένον καὶ τεθλασμένον;" ἐμοῦ δὲ εἰπόντος· „ναί, κύριέ μου," ἐκεῖνος ἔφη· „ἐάν τις τοῦτο κλέψῃ τετραπλάσιον ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτοῦ, εἴτε ἐν τῷδε τῷ αἰῶνι εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἀλλ' ἐν τῷ νῦν αἰῶνι μὲν πράγματα φθαρτὰ ἀντιδίδωσιν, ἐν τῷ μέλλοντι δὲ ἐκ τοῦ ψυχικοῦ αὐτοῦ πλούτου εἴπερ ἔχει τετραπλάσιον ἀντιδίδωσιν, εἰ δέ γε οὐκ ἔχει, τετραπλῇ βασάνῳ τιμωροῦσι τὸν κλέψαντα. καὶ οὕτω διεκδικεῖται ἡ αἰτία τοῦ κλέμματος." ἐμοῦ δὲ εἰρηκότος· „κύριε, κἀγὼ ὡς οὐκ ἔκλεψά τι ἀπό τινος,"—ἐκεῖνος ἀντέφησε· „τὴν ζώνην ἄρα τῆσδε τῆς νεάνιδος οὐκ ἔκλεψας;" προσθεὶς αὐτῆς καὶ τὸ ὄνομα. ἐμοῦ δὲ εἰρηκότος· „οὐδαμοῦ, κύριέ μου, οὐκ ἔκλεψα, ἀλλὰ εὕρηκα αὐτήν,"—ἀποκριθεὶς λέγει μοι ἐκεῖνος· „ἴσθι ὡς ἐάν τις εὕρῃ ἀπολωλὸς πρᾶγμα καὶ γινώσκει τὸν ἀπολωλότα, αὐτὸ δὲ μὴ ἐπιδώσῃ αὐτῷ, ὡς κλέπτης ὁ τοιοῦτος εὐθύνεται. τοιγαροῦν τί στενάζεις αὐτός, ὅτι ἀπώλεσας τῶν ἐξ νομισμάτων τὰ πράγματα; (57) ἔδει γάρ σε ἀποδοῦναι οὗπερ εὗρες τῷ ἀπολωλεκότι. καὶ τότε ἐπερωτήσαντι σε καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπιζητήσαντι. πρόσεχε οὖν μὴ καὶ εἰς χείρονα πείρασμα ἐμπέσῃς καὶ μείζονα δίκην δώσῃς καὶ μεγίστην ὑποστῇς συμφοράν. καὶ

ἐγὼ μέν, ὦ τέκνον, βοηθός σοι πέφυκα, ἀλλά γε καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς ἔκπαλαι ἑκάστῳ ἀποδίδωσι κατὰ ἔργα αὐτοῦ διὰ τοῦτο πρόσεχε σεαυτῷ ἵνα μὴ τοῖς δικτύοις ἐμπέσῃς τοῦ πονηροῦ. διψᾷ γὰρ ὁ σατανᾶς τὴν σὴν ἀπώλειαν.“ ταῦτα μοὶ εἰρηκώς ἀπέστη ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐγὼ δὲ πέφθακα τὸ προάστειον καὶ τὴν ὑπερησίαν δι᾽ ἣν καὶ παραγενόμην ἤνυον, μεμνημένος δὲ τοῦ ὁσίου οἷά μοι ἐν ὁράματι ἐπιφανεὶς παρεκελεύσατο, ἠσχαλον, ἠνιώμην, μετεγίνωσκον, ὅτι τὴν ἀλλοτρίαν ζώνην εὑρηκὼς οὐκ ἀπέδωκα καὶ ὅτι ἐκ τούτου ἀπώλεσα οὐ τετραπλάσιον μόνον, ἀλλὰ ἑξαπλάσιον. ἀλλ᾽ ὅμως οὐκ εἶχον τί διαπρύξασθαι ἅπαξ τοῦ πράγματος γεγονότος. ἐνθυμούμενος δὲ ὅτι εἴρηκέ μοι ὁ ἅγιος πρόσεχε σεαυτῷ μὴ καὶ πάλιν εἰς (57 ob.) ἕτερον πείρασμα ἐμπέσῃς, πολλῇ συνεχόμην τῇ ἀθυμίᾳ. καὶ δὴ οὐ μακρὰν ὁ πειρασμὸς συνήντηκέ μοι. μίσθιος γάρ τις ἦν ἐν τῷ προαστείῳ τοὔνομα Ἀλέξανδρος. οὗτος ἦν νεωστὶ κόρην τινὰ νομίμῳ γάμῳ ἀράμενος. ἦν δὲ ἡ κόρη μοιχαλὶς ἀκατάσχετος ὡς σχεδὸν ἐκ τῶν ὀλίγων ἡμερῶν πάντας τοὺς ἄρρενας τῶν κύκλῳ προαστείων εἰς τὴν ἀνομίαν ἑαυτῆς ἐκνεῦσαι. καὶ οὐκ ἦν τις ὁ ἄραι στόμα κατ᾽ αὐτῆς δυνάμενος. καὶ γὰρ εἴ τις πρὸς αὐτὴν διηνέχθη, ἐσκεύαζε τὰ μαγικὰ αὐτῆς καὶ νόσῳ χαλεπωτάτῃ τὸν τοιοῦτον κατέτρυχε. καὶ γὰρ καὶ ὁ δυστυχὴς αὐτῆς ἀνήρ, ἐπειδὴ ἔτυπτεν αὐτὴν ὅτι μοιχᾶται, τοσαύταις αὐτὸν ἀσθενείαις περιέβαλε καὶ οὕτω κατίσχυον πεποίηκεν, ὡς μηδὲ μυίας περιγενέσθαι δύνασθαι. ἔπειτα ὅταν ἐκείνη ὠργίσθη αὐτῷ λαμβάνουσα ῥάβδον ἢ σχοινίον ἔτυπτεν αὐτὸν καὶ τῆς κέλλην ἐξεδίωκε. ἔφασκον γὰρ ὅτι ἡ μητὴρ αὐτῆς τὰς τῶν ὄρνεων πτήσεις ἵστα καὶ ποταμῶν ὁρμήματα ὄπισθεν ἀναχαί-(58)τιζε καὶ κτήνη περαιτέρω προβαίνειν οὐκ εἶα, καὶ ἄλλα δεινὰ ἐποίει ἃ οὐκ ἐξὸν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ διηγήσασθαι. ἐκεῖθεν τοιγαροῦν καὶ αὕτη ἡ ἀσελγὶς τὴν δυσωδίαν ταύτην ἀντλήσασα, ὥσπερ κακοῦ κόρακος ᾠόν, χαλεπώτερα ἐκείνης ἐργάζετο. ἐὰν γὰρ ἓν μόνον ῥῆμα ἀηδὲς πρὸς αὐτὴν τὶς εἶπε, τρισὶν ἢ τέσσαρσι καιροῖς κεῖσθαι αὐτὸν παραλελυμένον ἐπὶ τῆς κλίνης παρεσκεύαζεν εἰ δὲ καὶ ἐξέτεινέ τις χεῖρα καὶ ἔτυψεν αὐτήν, ἐν τρισὶν ἡμέραις διὰ τῶν μαγείων αὐτῆς καὶ φαρμακειῶν τῷ θανάτῳ παρεδίδοτο. αὕτη οὖν ἡ πονηρὰ καὶ παμβέβηλος καὶ ἐπ᾽ ἐμὲ τὸν δείλαιον τὰς παγίδας αὐτῆς ἐγκατέσπειρεν. ἐν τῷ προαστείῳ γάρ με βλέπουσα ἀναστρεφόμενον τὸν τῆς ἀκολασίας ἰὸν αὐτῆς ὡς ἀσπὶς παρεγχέαι μοι ἐπειρᾶτο, τὸ πικρὸν τοῦ σατανᾶ ἐργαστήριον. ἐγὼ δὲ ἐπὶ πολὺ μὲν ἠγνόουν τὸν δόλον. αὕτη δὲ νύκτωρ μοι καθεύδοντι ὀνείρατά μοι ἐπέστελλεν αὐτῆς δὲ τὴν ὄψιν (58 ob.) διὰ τῶν δαιμόνων ἐποίει φαντάζεσθαι, ἐφ᾽ ἡμέρας δὲ διακινεῖσθαι καὶ διαστρέφεσθαι ἐνώπιόν μου οὐκ ἐπαύε-

το. καὶ εἴ ποτέ με συνέβη πρὸς τὸν ἐκεῖσε ποταμὸν ὀλίγων τῶν οἰκημάτων ἀπέχοντα χάριν του τὴν ὄψιν νίψασθαι, εἴ τε καὶ τὸ καύσωμα ἀποκρούσασθαι παρατηροῦσα ἡ γάγραινα ἀναιδῶς ἐπηκολούθει μοι, καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀληθές, ὅτι οὐ συμφωνήσει πῦρ μετὰ χόρτου παρὰ μικρὸν ἐχαύνωσεν ἄν μου τὸν λογισμὸν ἀπὸ τῆς συνεχοῦς προσβολῆς καὶ μᾶλλον τῶν πονηρῶν πνευμάτων. ὁρῶν οὖν ἐμαυτὸν οὕτως χαλεπῶς τῷ πάθει καταφερόμενον, ἐμεμνήμην τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς καὶ τῆς θείας αὐτοῦ ἐπιστάσεως καὶ τῶν λόγων οἷς μοι κατ' ὄναρ παρήγγειλε, λέγων· „πρόσεχε σεαυτῷ μή ποτε χείρονι πειρασμῷ περιπέσῃς“ βουλόμενος οὖν ταύτην τὴν πονηρὰν ἀπώσασθαι μεθ' ὕβρεων ἢ καὶ τύψαι, ἐπτοούμην μή ποτέ με διὰ τῶν φαρμάκων αὐτῆς εἰς νόσον καθελκύσῃ. πάλιν (59) ἔλεγον ἐν ἑαυτῷ „ἐὰν τὴν ἁμαρτίαν μετ' αὐτῆς διαπράξωμαι, φεῦ τοῦ πτώματος, ὅτι ἐκ κοιλίας μητρός μου γυναικὶ μὴ προσομιλήσας τὰ νῦν ὁ ἄθλιος ὑπὸ ταύτης τῆς μανάδος ἡττήθην τοῖς λογισμοῖς“ ἐν τούτοις ὄντος μου. τί γίνεται καὶ τί θαυματουργεῖται; νίκην ἤρατο Χριστὸς ὁ μόνος ἀληθινὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐτόλμησα γάρ ποτε καὶ πυγμαῖς καὶ ὕβρεσιν αὐτὴν ἀπεσόβησα φήσας· „ὦ θυγάτηρ τοῦ βεελζεβούλ, ἐὰν ἄλλοτε προσεγγίσῃς μοι, ἐγώ σου τὸ βορβορῶδες σῶμα ραβδίσω ἀφειδῶς.“ ἐθέμην γὰρ καθ' ἑαυτὴν μυριάκις τὸν σωματικὸν θάνατον ἀποθανεῖν ἢ ἁμαρτεῖν καὶ τῆς γλυκυτάτης ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ μου ἐπιλαθέσθαι. ἀπέστη οὖν ἀπ' ἐμοῦ ἔκτοτε ἡ ἀκόλαστος ἐκείνη καὶ εὐχαρίστουν τῷ Κυρίῳ ρυσθεὶς τοῦ μιασμοῦ αὐτῆς. μεθ' ἡμέρας οὖν τινας καύσωνος δριμυτάτου γεγονότος ἀπῆειν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου προσεύξασθαι, εὐκαίρησα γὰρ τότε κυριακῆς οὔσης. ἦν δὲ τὸ εὐκτήριον μέσον τῶν ἀμπελώνων. (59 οβ) ὡς οὖν τὴν δέησιν ἐτελείωσα, ἔπεσα ἐν ἑνὶ τῶν πεζουλίων τῶν ὄντων ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ὀλίγον ὑπνῶσαι ὡς οὖν τῷ ὕπνῳ κατεχόμην, ὁρῶ κατ' ὄναρ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ μέλαν νέφος δυσῶδες κατενεχθὲν καὶ ἄνωθέν μου πεσόν. ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς τινὸς αἰσχρᾶς λεγούσης μοι· „δέξαι ὃ ἡ Μελίτινή σοι ἐσκεύασε“ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῇ μοιχαλίδι) ἔγνων οὖν, ὅτι τὸ ζοφερὸν νέφος ἐκεῖνο εἰσέδυ ἐν τοῖς ἐντοσθίοις μου κρυερὸν σφόδρα. βαρέως οὖν ἐνέγκας ἀνέστην τοῦ ὕπνου. καὶ εὗρον ἐμαυτὸν νόσῳ χαλεπωτάτῃ κεκρατημένον, ἣν μοι ἡ μοιχαλὶς ἐκείνη ἀπέστειλεν ἀνθ' ὅτου οὐ συνῆλθον ταῖς ἀσελγίαις αὐτῆς. ἀναστὰς οὖν ἀνεχώρησα τοῦ εὐκτηρίου στένων χαλεπῶς ὁ ταλαίπωρος καὶ πορευθεὶς ἀνεκλίθην ἐπὶ τῆς κλίνης μου αἰτιώμενος τὰς ἁμαρτίας μου, μεμφόμενος δὲ καὶ τῷ ἁγίῳ Γεωργίῳ, ὅτι τοιοῦτον μύσος παρεχώρησε ἐν τῷ εὐκτηρίῳ αὐτοῦ γενέσθαι. ἡμέρᾳ οὖν ἐφ' ἡμέρᾳ ἔκ-(60)τοτε βαρυ-

νόμενος τῇ νόσῳ ταῖς πύλαις τοῦ θανάτου προσήγγιζον, αἰφνιδίως οὖν ἀνάπτει με πυρκαιὰ βαρυτέραν ὡς οἶμαι νόσον ἐπισκευασάσης μοι τῆς μοιχαλίδος. καὶ ἅπαντά μου τὰ μέλη δίκην ξηροῦ χόρτου κατετέμνοντο. τηλικαύτη γὰρ ἦν ἡ πυρκαιά, οἵαν νοῦς ἀνθρώπου ἀπεικάσαι οὐ δύναται. μὴ δυνάμενος οὖν ὑποφέρειν ταύτην ἐξαναστὰς φυγὰς ᾠχόμην, σπεύδων ἐπί τινα σκιὰν δένδρου, ἢ νάματα ποταμοῦ φθᾶσαι, καὶ ἐκ τόπου εἰς τόπον πορευόμενος ὡς ἂν ἀναψυχὴν εὕρω μικράν, καὶ πολλάκις προῃρούμην τοῖς ὕδασιν ἀποπνιγῆναι, μὴ φέρων τὴν δριμύτητα τῆς πυρκαιᾶς καὶ ἐβόων· „ὦ βία, ὦ πικροτάτη καταιγὶς ἡ ἐμὲ χειμάζουσα εἰ τοιοῦτον ἐστὶ τὸ πῦρ τῆς γεέννης, κρεῖττον ἦν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ κοιλίας μητρὸς μὴ γεννηθῆναι. φεῦ, φεῦ.“ ὡς πικρὰ ἦν ἡ φλόξ ἐκείνη ἡ ἐμέ κρατοῦσα, ἴσῳ γὰρ δύο ἡμερῶν βαράθρῳ τῆς ἀβύσσου κατήγαγέ με. ὦ τῆς πικρᾶς ἀλγηδόνος ἐκείνης. (60 οβ.) οὐκ ἐγίνωσκον ἄνθρωπον καὶ ὁμιλίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνιστόρουν. τοσοῦτον ἦν πικρότατον τὸ βάρος τοῦ πόνου ἐκείνου, ὥστε καὶ ἡ μία νὺξ ὡς τεσσαράκοντα ἔτη μοι ἐνομίζετο. τί οὖν τὸ ἐφεξῆς, ὁρῶ ἐμαυτὸν ὡς ἐν χθονὶ βεβυθισμένον. εἶδον γὰρ φάραγγα βαθυτάτην λίαν πλάγια κεκτημένην κατὰ δυσμάς ὑψηλὰ λίαν καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὁμοίως ὑψηλότατα. ἐπὶ δὲ τῇ κορυφῇ τοῦ κατὰ δυσμὰς πλαγίου ἤμην ἑστώς. ἠρξάμην δὲ πρὸς ὀλίγον ἐπὶ τὰ κάτω συγκατασπᾶσθαι καὶ συγκαταφέρεσθαι, ἀκοντιζόμενος εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο χάος τῆς φάραγγος, ἐδεδίειν δὲ φόβον μέγαν συστελλόμενος ἅμα καὶ ἰλιγγιῶν. ἀνεμνήσθην οὖν καὶ βαρύτατα οἰμώξας λέγω „ἅγιε πρωτομάρτυς Στέφανε, ἀπόστολε Χριστοῦ, ταῦτά εἰσιν ἅπερ ἐξιὼν τῆς πόλεως σὲ καθικέτευσα βοηθῆσαί μοι, ἰδού, ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ὑπάγω καὶ οὐκέτι με θεωρεῖς. οὐδ' οὐ μή σοι ἐξυπηρετήσω. οἶδα γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι ταῖς πύλαις τοῦ θα-(61)νάτου προσήγγισα, ἑώρων τὲ πέραν τοῦ χειμάρρου κατὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἄνοδον ἄλλον τινὰ κόσμον ἀνεκλάλητον γηΐναις γλώσσαις.“ ὡς οὖν ἐπεκαλεσάμην τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον, ἰδοὺ παρέστη μοι καὶ αὐτὸς πορφυροῦν στιχάριον ἠμφιεσμένος καὶ φησὶ πρός με· „πῶς ἔχεις, φίλτατέ μου, καὶ τί πάσχεις, ἐγὼ γὰρ οὐ παρήμην ἐνθάδε. οἴκους γὰρ ἔχων ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, ἐπεσκεπτόμην αὐτοὺς ὥσπερ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι. καὶ ἐπὶ τούτοις μηδὲν μέμψῃ μοι. ἀρτίως γὰρ παραγέγονα. ἀλλ' ὦ τῶν ἀσεβῶν καὶ μάγων. ὁρᾷς πηλίκον δύνανται κακοποιεῖν Θεοῦ παραχωροῦντος οἱ δυσμενέστατοι;“ τοιαῦτα οὖν αὐτοῦ ὁμιλοῦντος, ἐγὼ κατεφερόμην πρὸς τὸν πυθμένα τοῦ φάραγγος. ἐπηρώτων δὲ τὸν ἅγιον· „κύριέ μου, τί ταῦτα τὰ πλάγια; τίς δὲ ἡ βαθυτάτη αὕτη φάραγξ;“ καὶ ἀποκριθεὶς ἐκεῖνος εἶπέ μοι· „ταῦτά εἰσι τὰ πλάγια τοῦ θανάτου. ἡ δὲ φάραγξ ἐστὶ δι' ἧς πάντες

οἱ θνήσκοντες (61 οβ) διαβαίνουσι βίᾳ καὶ στενώσει μεγάλῃ καὶ εἰς τὸ πέραν φοιτῶσι τὸ δὲ ἄντικρυς πλάγιόν ἐστιν ἡ εἰς τὸν ἕτερον κόσμον ἀποφέρουσα ἄνοδος. δι' αὐτοῦ γὰρ βαδίζουσαι αἱ τῶν κεκοιμημένων ψυχαί, ἐπὶ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ἀναβαίνουσι καὶ δι' αὐτῆς ἀποβλέπουσι τὸν κόσμον ἐκεῖνον τὸν ἀπέραντον, ἔνθα πάντες ὀφείλομεν ἀπελθεῖν μικροί τε καὶ μεγάλοι, λόγους ἀποδώσοντες τῶν βεβιωμένων ἡμῖν " λέγω τοιγαροῦν αὐτὸς πρὸς τὸν ἅγιον· „κύριέ μου, κἀπὸ τοίνυν ὡς ὁρῶ ἀληθῶς τελειωθήσομαι." καὶ ἔφη μοι ἐκεῖνος· „ἐπεὶ ἐνθάδε ἥκεις, τί ἕτερον προσδοκᾷς, ἐν βαθέων τοιγαροῦν στεναγμὸν ἀναπέμψας καὶ μέγα ἀνοιμώξας λέγω,"—„μηδαμῶς, κύριέ μου, τό γε νῦν ἔχον τελευτήσω οὐ γὰρ ἤλπιζον τελειωθῆναι " ὁ δὲ ἅγιος εἶπε πρός με „λέγω σοι τινὰ ῥήματα ἅ πρὸς τὸν Κύριον προσεύξῃ, οἱονεί τινα συντακτήρια ῥήματα, κἀγὼ ἀντιποιήσομαί σου καὶ ῥύσομαί σε ἀπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης, δούς σοι χεῖρα βοηθείας (62) εἰς ἀνάκλησιν." ἐμοῦ δὲ πυθομένου καὶ τίνα ἂν εἶεν τὰ ῥήματα δι' ὧν τῶν ἐνθένδε λυτρωθήσομαι, ὁ ἅγιος συνθήκην τινὰ φρικωδεστάτην πρὸς τὸν Κύριον εὔξασθαί με ἐνετείλατο, τὰ χερουβὶμ καὶ τὰ σεραφὶμ καὶ πάσας τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις συπεριλαμβάνουσαν ἐν ἑαυτῇ καὶ ὡς ταῦτα ἐμυήθην, ἀνακύψας εὐθέως ἐκ τοῦ φοβεροῦ καύσωνος ἐκείνου τῆς ἀρρωστίας, ἐν ᾧ διὰ πάσης τῆς ἑβδομάδος συνειχόμην, ὥρᾳ μεσονυκτίου τῆς σελήνης καθαρῶς διαλαμπούσης, ἐπιστραφεὶς πρὸς ἀνατολὰς πάντα ὅσα εἴρηκεν ὁ πρωτομάρτυς ἐνωμότως ηὐξάμην τῷ Κυρίῳ, καὶ εὐθέως πάλιν κατηνέχθην εἰς τὸ φοβερὸν χάος ἐκεῖνο ὅθεν καὶ ἀνηνέχθην εἴρηκεν οὖν πρός με ὁ ἅγιος· „τετέλεκας πάντα ὅσα σοι ὑπηγόρευσα;" ἐμοῦ δὲ εἰρηκότος· „ὡς ἐκελεύσας ἐποίησα τὸ τηνικαῦτα." ἐμοῦ δὲ δραξαμένου τοῦ μανιακίου τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἕλκων βίᾳ ἐπὶ τὸ πρανὲς ὅθεν κατηνέχθην ἐκεῖσε πάλιν ἀνεβίβασέ με, λέγω δὴ εἰς (62 οβ.) τὸ φοβερὸν ὕψος ἐκεῖνο τοῦ κατὰ δυσμὰς πλαγίου, καὶ φησὶ πρὸς με· „ἰδοὺ τέως τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἅδου ἀνεσπάσθης " καὶ ἅμα τῷ λόγῳ εὑρέθημεν ἔν τινι περιαύλῳ θαυμαστῷ διοδεύοντες. ἐμοῦ δὲ ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀσθενείας μὴ δυναμένου ὅλως ὁδεύειν, ὁ γλυκὺς τὰ θεῖα πρωτομάρτυς Στέφανος τὸν ἑαυτοῦ ὦμον ὑποθέμενός μοι κράτησόν με φησὶ ταῖς ἀμφοτέραις χερσὶ τοῦ τένοντος καὶ αὐτὸς κατασπάσω σε καὶ περιπατήσομεν. ὁδευόντων δὲ ἡμῶν ἐν τῷ περιαύλῳ ἐκείνῳ τῷ θαυμασίῳ εὕρομεν πίθους λιθίνους ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, ἀναχωροῦντας ἑκατὸν μετρητὰς ἢ καὶ διακοσίους, ἔτι δὲ καὶ τετρακοσίους χωροῦντος. καὶ ἄλλα μὲν ἄνω τῆς γῆς ἀνίσταντο, τὰ δὲ ἐκαλύπτοντο. ἦσαν δὲ καὶ λευκὰ ὡσεὶ χιὼν πεπλησμένα τὲ καὶ κεχρισμένα ἀσφάλτῳ ἐκ μαστίχης. καὶ ἐσ-

φραγισμένα. ἦν δὲ ἕκαστον αὐτῶν γεγραμμένον ὅσους μετρητὰς ἐχώ-(63)ρει. ὁρῶν τοιγαροῦν ἐγὼ ταῦτα ἐξιστάμην ἀπορῶν τί ἔνδον φέρουσι. λέγω τοίνυν τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρι Στεφάνῳ· „κύριέ μου, τίνος ἐστὶ τὸ προαύλιον τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, τίνα τὲ τὰ ἀγγεῖα καὶ τί ἔνδον φέρουσιν,“ ὁ δὲ ἅγιος ἀποκριθεὶς λέγει μοι „τοῦτο τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἐστι Βασιλείου, τοῦ σὲ υἱὸν ποιησαμένου κόπῳ καὶ ἱδρῶτι αὐτοῦ προσκτηθέν αὐτῷ. τὰ δὲ ἀγγεῖα ἔλαιον νοητὸν ἀποτεθησαυρισμένον ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι, παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπιδοθὲν αὐτῷ εἰς τὸ δι' αὐτοῦ χρίειν τινὰς ἁμαρτωλοὺς τοὺς εἰς αὐτὸν καταφεύγοντας καὶ καθαίρειν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ρύπου τῶν πταισμάτων αὐτῶν καὶ τέκνα Θεοῦ ἀποδεικνύειν. πολλὰς γὰρ ψυχὰς αὐτὸς ἀπὸ τοῦ φάρυγγος τοῦ σατανᾶ ἐρρύσατο καὶ τῇ ἁγίᾳ Τριάδι προσήγαγε. καὶ οἶμαι ὡς ἐν τῇ τάξει τῶν ἀποστόλων αὐτὸν ὁ Θεὸς ἔχει. καὶ ἡμεῖς δὲ τὰ νῦν πρὸς αὐτὸν πορευσόμεθα.“ οὕτως οὖν ἡμῶν ὁμιλούντων, ἰδοὺ καὶ ὁ ἅγιος εἰς συνάν-(63 οβ.)τησιν ἡμῶν ὡς ἀπὸ κοιτῶνος τινὸς θαυμαστοῦ ἔξεισι. καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος· „οὕτως, ὦ πάτερ Βασίλειε, τὸν φίλτατόν σου παῖδα Γρηγόριον ἐν ταῖς περιστάσεσι καταλέλοιπας; εἰ μὴ γὰρ προέφθασα, ἤδη ἂν τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο.“ καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν ὁ μακάριος· „ἑώρων σε μάκαρ σὺν αὐτῷ καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς ἀνεβαλλόμην. πλὴν κέλευσον καὶ ποιήσωμεν ἐπ' αὐτῷ τελείως τὸν ἔλεον.“ καὶ ἐπορευόμεθα ἀμφότεροι ἐπὶ τὰ πρόσω. καταντῶμεν τοίνυν εἰς καμάραν τινὰ ζόφῳ περικυκλούμενοι κἀκεῖσε εἰσίοντες οὐδὲν ἐβλέπομεν, σκότους ὄντος βαθυτάτου. παραχρῆμα οὖν ἔλαμψε τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τὸ πρόσωπον οἷάπερ ἥλιος. ἔφη οὖν πρός με ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος· „ὁρᾷς, οἷαν δόξαν καὶ φαιδρότητα κέκτηται ὁ πνευματικός σου πατήρ, ὄντως ἀληθῶς εἷς τῶν μεγάλων φωστὴρ τυγχάνει. ὑπολαβὼν δὲ ὁ ὅσιος φησὶ πρὸς ἡμᾶς· „ὀφέντες τὰς ὁμιλίας, στοχάσασθε ἔνθα ὁ βύ-(64)θιος ἐνεδρεύει δράκων, ὅστις παρ' ὀλίγον ἂν τὸ τέκνον μου ἐθανάτωσε.“ καὶ δὴ δακτύλῳ δεικτῷ ἐδείκνυεν ἡμῖν αὐτόν. ἀναβλέψας δὲ ὁρῶμεν μῦν φοβερώτατον τῇ γῇ ἐνεδρεύοντα καὶ τηλικοῦτον τῷ μεγέθει, ὡσανεὶ τεσσαράκοντα μοδίων κιβώτιον, καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πῦρ φρικῶδες ἐξεπορεύετο. τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ ὡς μηρυκισμὸν ἀνῆγε δυσώδη δίκην βορβόρου. ὁρῶν οὖν τοὺς ἁγίους ὁ αἱμοβόρος οὐκ ἐπτοεῖτο, ἀλλ' ἡσύχως ἐκάθητο, τὰ ὄμματα μόνον συστρέφων. ἐκπληττομένου δέ μου ἐπὶ τῷ καθορωμένῳ, εὑρὼν ὁ ὅσιος λίθον παμμεγέθη ὡσεὶ τριακοσίων λιτρῶν ὁλκὴν ἔχοντα καὶ κουφίσας ταῖς ἀμφοτέραις χερσὶ τὸν λίθον καὶ τὸν δυνατὸν ἐν ἰσχύι Κύριον ἐπεκαλεσάμενος, καταφέρει αὐτὸν κατὰ τοῦ μιαροῦ κρανίου τοῦ ἐπαράτου μυὸς ἐκείνου.

καὶ παραχρῆμα ὡς ὄστρακον διερρωγὼς διέρρηξεν αὐτὸν καὶ διαπεφόνηκε. θαυμασάν-(64 οβ.)των δὲ ἡμῶν ἐπὶ τῷ γεγονότι, ἐπιστραφεὶς ὁ ὅσιος φησὶ πρὸς ἡμᾶς· „ἄρατε λίθους καὶ ὑμεῖς καὶ λιθοβολήσατε αὐτόν.“ ἐμοῦ δὲ ἀπὸ τῆς ἀπείρου εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως λιθοβολοῦντος αὐτὸν καὶ τῷ πρωτομαρτύρι φάσκοντος· „κύριέ μου, ταῦτά εἰσιν ἃ τινὲς λέγουσιν, ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ μάρτυς Γεώργιος τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐκ τοῦδε ἐξεβάλομεν. τινὲς δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀντιλέγουσιν, ὡς ἐκεῖνος μὲν αὐτὸν ἐξέβαλεν, ὑμεῖς δὲ ἱστάμενοι ἀπεσκοπεῖτε. παραπλήσιόν τι καὶ ὁ τίμιός μου πατὴρ οὗτος ποιεῖ. ἀποκτείνας γὰρ αὐτὸν ἐν ἑνὶ λίθῳ τὸν δύστηνον ὀλετῆρα τόνδε, μετὰ τὸ νεκρῶσαι αὐτὸν ἡμῖν φάσκει,—βάλλετε αὐτὸν λίθοις.“ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ὅσιος λέγει πρός με· „ἰδού, ὦ τέκνον, διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἀνήλωσα τὸν ἐχθρόν σου ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκέτι σου ἐν οὐδενὶ οἱ ἐχθροὶ κατισχύσουσιν“ ὡς ταῦτα οὖν ἡμῖν ὡμίλει ὁ ὅσιος (65) αἴφνης εὑρέθημεν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ὅπερ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐνίδρυτο, ἐν ᾧ καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὸν ἐποιούμην καὶ προσχόντες ἐνωτιζόμεθα μελικὰ ἄσματα παίδων ὡραίων καὶ νεανίσκων τῷ Κυρίῳ λιγυρῶς ᾀδόμενα ἔφη οὖν πρός με ὁ ὅσιος ἅμα τῷ πρωτομάρτυρι καὶ ἁγίῳ Στεφάνῳ· „ἴδε, ὑγιὴς γέγονας χάριτι Χριστοῦ. εἴσελθε οὖν πρὸς τοὺς σεβασμίους τούσδε τόπους καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἔνδον τὸν αἶνον τῷ Κυρίῳ προσάγοντας, καὶ ἆσον μέλος καὶ αὐτὸς εὐχαριστίας τῷ Παντοκράτορι, ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος Αὐτοῦ ἐπὶ σοί καὶ εὐηργέτησέ σε μείζονι εὐεργεσίᾳ.“ εὐθὺς οὖν τὸ γόνυ κλίνας τοῖς ἀχράντοις προστάταις μου καὶ θείοις εὐεργέταις, ἔνδον τοῦ εὐκτηρίου ἐχώρησα καὶ ἠρξάμην ᾄδειν μέλος τῷ Κυρίῳ καὶ ψάλλειν· „Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι;“ καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ. ταῦτα μοι ᾄδοντος, οἱ νέοι (65 οβ.) ἐκεῖνοι ὡραῖοι καὶ τίμιοι φίλτρῳ ζέοντι συνευφραίνοντό μοι φάσκοντες· „ἦκεν ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν, συνευφρανθῶμεν αὐτῷ“ καὶ τῶνδε ῥηθέντων ἀνείθην τοῦ ὁράματος. ἐν ἑαυτῷ οὖν γενόμενος καὶ τὴν ὀπτασίαν ἀναλογισάμενος ἐξιστάμην τῷ πνεύματι. καὶ εὗρον ἐμαυτὸν Χριστοῦ χάριτι ὑγιῆ παντάπασι καὶ λαβὼν ψίχας ἐνεφορήθην καὶ ὑπνεῖν ἡδέως ἠρξάμην καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανίστασθαι καὶ ῥάβδῳ ἐπιστηριζόμενος περιπατεῖν. καὶ ταχύνας εὐθέως καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβον, ἅπασι τὰ συμβησόμενά μοι ἀναγγέλλων καὶ ἐξηγούμενος, ὅπως τὲ οἱ ἅγιοι τοῦ πικροτάτου θανάτου διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῶν ἐρρύσαντό με, καὶ πάντων ἐνδοξαζόντων Θεὸν ἐπὶ τῇ ἐμῇ σωτηρίᾳ τὰ παράδοξα ἐνωτιζόμενοι. πρὸ τοῦ δὲ τῶν ἐκεῖ με

ἀναχθῆναι, ἠβουλήθην τὴν ἐπαοιδὴν ἐκείνην διαχειρίσασθαι. καὶ εἶπον πρὸς ἐμαυτὸν, — ταπεινῇ ψυχῇ (66) γέγραπται μὴ ἀποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ καὶ ὅτι ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ἴσως δὲ καὶ αὖθις περιεργάσηται ἡμῖν ἡ φαρμακουργὸς χείρονα τῶν προτέρων, ἀλλὰ δέον ἐστὶν ἀναθῆναι τὸ πᾶν τῇ οὐρανίῳ δίκῃ οὕτως οὖν κρίνας καὶ τὸ τῇ ψυχῇ μου συμφέρον διασκεψάμενος, καὶ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ὡς εἴρηται ἀναδραμών, ἀπῆειν πρὸς τὸν μακάριον τοῦ τὴν εὐχαριστίαν τῆς ὑπ᾽ ἐκείνου ἐνεργείας ἀπονεῖμαι. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ὁ τίμιος Ἐνώχ, ὁ δευτέρος Ἠλίας, ὁ νέος Ἀβραάμ, θεασάμενός με πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότα καὶ πάντη καταπεπονημένον ὄντα ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀσθενείας, ὅλος δακρύων ἐπληρώθη καὶ φησί „καλῶς ἦλθε, τὸ φίλατόν μου τέκνον.“ καὶ καθεζόμενος αἰνιγματωδῶς διηγεῖτο καὶ ἐξηγεῖτο πάντα τὰ συναντήσαντά μοι. ἐγὼ δὲ ἀκούων, (66 об) ἔφριττον, ὅπως οὐδὲν αὐτῷ ἐλάθανε ὑπὸ τῶν γενομένων ἐν ἡμῖν. πάντα γὰρ ῥᾳδίως ἀπήγελλε [1]).

б) Лл. 351—378 об

(351) Ὁ Γρηγόριος ἀνένηψεν ἀπὸ τῆς θεωρίας. ἐλθόντος μου οὖν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς φρικτῆς ἐκείνης καὶ ἀμετρήτου ἐκστάσεως καὶ θεωρίας καὶ τὴν διόπτραν τῶν θεαθέντων μοι ἀναλογιζομένου, ἔκστασις ἄλλη τις ἐπ᾽ ἐκστάσει καὶ φόβος ἐπὶ φόβῳ με συναιρεῖ καὶ ἐδόκουν τοῖς καθορῶσι μὲ παρατετραμμένος, παραπλήξ τε καὶ φρενόληπτος γεγονέναι, ὡς τοῦ νοός μου τοῖς ἐκεῖσε ἐσχολακότος θεάμασι καὶ ἀκμὴν μὴ ἀποκαταστάντος ἐν ἐμοὶ, ὑπὸ τῆς θεοπρεποῦς ἐκείνης εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως προφανῶς κατακρατουμένου καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀναχωρεῖν ῥᾳδίως μὴ δυναμένου μόλις οὖν ἀποκατασταθέντος τοῦ νοός καὶ τὸν λογισμὸν ἐμοῦ ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν αἰσθήσει ἐλθόντα, ἔκρινα ἐμαυτὸν ἐφ᾽ ὅλαις ἑπτὰ ἡμέραις δέον εἶναι ἀπρόϊτον (351 об) διαμεῖναί με, καὶ φροντίσιν ἄλλαις βιωτικαῖς μήπωσοῦν ἀπασχοληθῆναι, ἀλλὰ σχολάσαι καὶ πάντα τὰ ὁραθέντα μοι σχεδιάσαι ἰδιαζόντως καὶ ἐκθέσθαι τοῖς πᾶσι δῆλα ταῦτα κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἐπιταγήν, εἰς πολλῶν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν, ἵνα μὴ λήθῃ τὰ τοιαῦτα φρικτὰ μυστήρια παραδοθήσονται. ὃ δὴ καὶ πεποίηκα τοῦ

[1]) Далѣе, отъ л. 66 об. до л. 147, слѣдуетъ часть текста, напечатанная А Н. Веселовскимъ въ „Разысканіяхъ въ области русскаго духовнаго стиха“, Сборникъ Отд р. яз и слов Имп Акад Наукъ, т. XLVI, стр. 10—76 (Приложенія). Часть отъ л. 147 до л. 351 напечатана имъ же, въ томъ же изданіи, т. LIII, стр 1—174 (Приложенія).

Κυρίου συνεργοῦντος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. λαβὼν γὰρ τόμον καινὸν καὶ μέλαν καὶ κάλαμον ἐσημειωσάμην ταῦτα καθὰ Κύριος ὁ Θεὸς ἐνετείλατό μοι τοῦ ἀγγεῖλαι ὑμῖν αὐτά. καὶ ἰδοὺ ὡς ὁρᾶτε τράπεζαν πλήθουσαν ἀγαθῶν, ὧν ὁ Κύριος δι' ἐμοῦ τοῦ ρυπαροῦ καὶ ἀκαθάρτου τὴν χορηγίαν γενέσθαι, ὡς ἐπὶ Ἡλίου διὰ κόρακος εὐδόκησεν, ὑμῖν παρατίθημι ἱκανὰ ἔπη ψυχωφελῆ θείου φόβου καὶ πόθου ταῖς ὁσίαις ὑμῶν ψυχαῖς ἐκθεῖναι σὺν Θεῷ δυναμένην, οἶνον τε θείας κατανύξεως καὶ μελέτην θειοτέραν νοός, καὶ δρόσον νοη-(352)τῶν οὐρανίων ἐπιμυρίσαι ὑμῖν τοῖς καλοῖς δαιτυμόσιν. ὡς γὰρ δι' ἐσόπτρου ὑπέδειξεν ἡμῖν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις τά τε κάλλη τῶν ἐπουρανίων ἐκείνων θεαμάτων, τήν τε τῶν ἀγγελικῶν καὶ θείων ταγμάτων εὔτακτον ἐν πᾶσιν ὑπακοὴν καὶ μεγίστην ταπείνωσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ὑποταγὴν πρὸς ἀλλήλους καὶ εὐπρέπειαν τήν τε τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισίαν καὶ ἀνταπόδοσιν τὴν ἑκάστῳ ἁρμόζουσαν καὶ τὴν τῆς καινῆς κτίσεως ὡραιότητα καὶ διαμονὴν ἐν ἀφθαρσίᾳ ἀτελευτήτῳ. καὶ ἵνα μὴ τὰ πάντα καθ' ἕκαστον λέγων τὸν λόγον μηκύνω, ὡς δυνατὸν ἦν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ λογισμοῖς ἀσπάστοις περιφερομένῃ καὶ πάθεσι μυρίοις συνδεδεμένῃ καὶ φθορᾷ ὑποκειμένῃ περὶ τῶν ἀρρήτων ἐκείνων καὶ ἀκαταλήπτων καταλαβεῖν καὶ διηγήσασθαι ὑμῖν παρέστησα οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ ταῖς ὁσίαις καὶ Θεῷ εὐπροσδέκτοις πρεσβείαις τοῦ θεοφόρου καὶ ἁγίου μου πατρὸς Βασι-(352 οβ.)λείου δοθεῖσα μοι. τοῦ ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κἀμοὶ ἀξιωθῆναι θεάσασθαι καὶ ὑμῖν προθῆναι εἰς ἑστίαν πνευματικήν. ὑμεῖς οὖν λάβετε, φάγετε καὶ εἰς κόρον ἐμπλήσθητε ἐξ αὐτῶν. καὶ ἑτέροις ἀνεπιφθόνως μεταδοτε, ἵνα καὶ δι' ὑμῶν αὐτῶν καὶ δι' ἑτέρων πολλῶν τὸ τοῦ Δοτῆρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πανάγιον ὄνομα μεγαλυνθήσεται καὶ δοξασθήσεται, μνείαν ποιοῦντος τὴν ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν ἁγίαις ὑμῶν δεήσεσι καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς ἂν ἐλέους τύχω καὶ ἀφέσεως τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

ἐπορεύθη πρὸς τὸν ὅσιον. μετὰ ταῦτα οὖν εὐκαιρίας προσγινομένης μοι, ἠθέλησα ἀπελθεῖν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις θεοφόρον πατέρα μου, ἅμα μὲν ἐπισκεψόμενος αὐτὸν καὶ τὰς ὁσίας εὐχὰς αὐτοῦ κομισόμενος, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῆς τοιαύτης θεωρίας αὐτῷ κοινωσόμενος. καὶ δὴ πρός αὐτὸν παραγενομένου μου καὶ τὴν δέουσαν αὐτῷ προσκύνησιν ὡς ἔθος ἀπονείμαντός μου, θεασάμενός με τὸν εὐτελέστατον αὐτοῦ παῖδα ὁ τῆς τῶν οὐρανῶν βασι-(353)λείας ἐπώνυμος, πλησίον αὐτοῦ με καθεσθῆναι παρεκελεύσατο. χαρᾶς τε πλησθεὶς ὁ μακάριος καὶ λαβὼν ἐν νόῳ τὰ φρικτὰ ἐκεῖνα μυστήρια τὰ διὰ τῶν πρεσβειῶν

αὐτοῦ ὑποδειχθέντα μοι παρὰ Κυρίου, χαρμονικὰ δάκρυα ἤρξατο ὑφ' ἡδονῆς ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτοῦ ἀστακτεὶ καταφέρειν καὶ ἓν τῶν καθ' ἓν τῶν θεαθέντων μοι ὡς πρὸς ἑαυτὸν διῆθεν διαλεγόμενος ὑπομιμνήσκει με. καὶ φησὶ πρός με· „μακάριος εἶ, τέκνον Γρηγόριε, τηλικαύτης θεωρίας ἀξιωθείς γίνωσκε τοιγαροῦν, ὅτι ἀφότουμε ἠτήσω τινὰ θεάσασθαι δι' ἀποκαλύψεως πληροφορίας περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων θρησκείας, ἔκτοτε οὐ διέλιπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ ὅπως τὴν τοιαύτην σου ὁ ἀγαθὸς Κύριος ἐκπληρώσῃ αἴτησιν. καὶ ἰδοὺ ὀλίγαι ἡμέραι εἰσὶν ἀφ' οὗ πληροφορήθην, ὅτι δέδειχέ σοι τὰ τοιαῦτα θαύματα καὶ ἔνδοξα, καὶ τῷ ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ ἄπιστα καὶ ἀχώρητα, καὶ ἀκοαῖς ἀνθρώπων δυσπαράδεκτα. Κύριος ὁ Θεός, ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ (353 ob.) κηδεμὼν τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἀπεκάλυψέ σοι ταῦτα πάντα. πρῶτον μὲν εἰς τὴν ὠφέλειαν καί σωτηρίαν τὴν σήν. μετὰ σὲ δὲ καὶ εἰς πολλῶν ἄλλων τῇ ἀκεραιότητι καὶ εὐθύτητι γνώμης δεχομένων αὐτά. σπεῦσον οὖν ἐν Κυρίῳ, ἠγαπημένον μοι τέκνον, ἐκπληρῶσαι πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐνταλθέντα σοι."

Θαῦμα τοῦ ὁσίου. ταῦτα τοῦ ὁσίου πρός με διαλεγομένου, ἰδού τινες ἐληλύθασι πρὸς αὐτόν, φέροντες αὐτῷ παιδίον ὡς ἐτῶν ὀκτώ. δεινῶς καὶ χαλεπῶς πάσχον εἶχε γὰρ ἐν τῷ δεξιῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ πάθος, ὅπερ ἐπονομάζεται ὑελώπη παρεκάλουν δὲ τὸν μακάριον προσπίπτοντες τοῖς θείοις αὐτοῦ ποσὶν ἐπικαμφθῆναι τοῖς δάκρυσιν αὐτῶν καὶ θεραπεῦσαι αὐτό. ὁ δὲ ὅσιος φησὶ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδός ,τέκνον, τί τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμιν τὴν ἐμὴν παρ' ἐμοῦ ζητεῖτε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἐνοχλοῦντές με; κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι δεόμενος καὶ αὐτὸς ἐλέους Κυρίου. καὶ ὥσπερ ὑπὲρ ἀλλοτρίων παθῶν καὶ πλημμελημάτων αἰτεῖσθαι με ὑμεῖς πρεσβεῦσαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ, (354) οὕτως ὀφείλω κἀγὼ ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ἀνομημάτων δεήσεις προσφέρειν Αὐτῷ οὐ γὰρ καλόν ἐστιν ἀνθρώπῳ ἁμαρτωλῷ, καταλιπόντι τὴν αὐτοῦ ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν, ὑπὲρ ἀλλοτρίων πλημμελημάτων δεήσεις ποιεῖν καὶ προσφέρειν τῷ πανοικτίρμονι. ἀσθενὶς γὰρ ἀσθενῆ οὐ δύναται θεραπεύειν ἔκβαλε γάρ, φησὶν ἡ θεία γραφή, πρότερον τὴν δοκὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου καὶ τότε δυνήσῃ ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου πλήν,— πιστεύετε Κυρίῳ τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὴν Αὐτοῦ ἀγαθότητα ποιεῖ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν. Αὐτοῦ γάρ εἰσιν οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ ἡ χρηστότης καὶ τὰ πλούσια ἐλέη τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος." καὶ ὡς ταῦτα εἰρήκει πρὸς αὐτοὺς ὁ σεβασμιώτατος γέρων, ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ἐκεῖνοι μετὰ δακρύων φάσκοντες· „πιστεύομεν, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὅτι ποιεῖ ἔλεος

Κύριος ὁ Θεὸς διὰ τῶν σῶν ἁγίων εὐχῶν μεθ' ἡμῶν. εἴπερ μὴ τὰ ἡμῶν ἀνομή-(354 οβ)ματα ἐμπόδιόν τι γενήσονται κατὰ πρόσωπον Αὐτοῦ." ὁ δὲ μακάριος λέγει πρὸς αὐτούς· „κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν." καὶ λαβὼν ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ καὶ εὐλογήσας αὐτό, ἔχρισεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν νομὴν τοῦ πάθους τοῦ παιδὸς ἐν ᾧ ἦν ἔνδον ὁ σκώληξ. καὶ τὸ πάσχον παιδίον δεινῶς κλαυθμυρίζον εὐθὺς ἀνέσεως τυχὸν σεσίγηκεν τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ πένθους. εὐχαριστησάντων οὖν πάντων ἡμῶν τῷ Θεῷ καὶ τῷ θεράποντι Αὐτοῦ Βασιλείῳ ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς σωτηρίᾳ, εὐφραινόμενοι οἱ τεκόντες αὐτὸ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ τέκνου αὐτῶν. καὶ μετ' οὐ πολὺ ὡς ὑγιασθεῖσα ἡ πληγὴ συνούλωσε. καὶ παραγίνονται πρὸς αὐτὸν πάλιν οἱ ἄνθρωποι τὴν τελείαν εὐχαριστίαν αὐτῷ ἀπονέμοντες, φέροντες καὶ τὸ παιδίον εἰς τὸ εὐλογηθῆναι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ὅσιος εὐμενῶς ὑποδεξάμενος αὐτοὺς καὶ εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐπιστηρίξας εὐλογήσας δὲ καὶ τὸ παιδίον εἰς τὸ τυχεῖν σωτηρίας παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὕτως ἐν εἰρήνῃ ἐξαπέστειλεν αὐτούς.

(355) πρόρρησις τοῦ ἁγίου περὶ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ

ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν παραγενομένου μου πρὸς αὐτὸν ὡς ἔθος εὐλογηθῆναι παρ' αὐτοῦ, ἀναλαβὼν ἔφη πρός με· „μνημονεύεις ἅπερ ὁ Κύριος ὑπέδειξέ σοι καὶ ἃ ἐνετείλατό σοι, βλέπε μὴ ἀμελήσῃς, ἀλλὰ, καθὼς προειρηκά σοι, σεαυτὸν ἀσφαλίσαι καὶ μὴ χαυνωθῇ ὁ νοῦς σου. μὴ δὲ μετεωρισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοί σου ἐν τοῖς τοῦ κόσμου τούτου ματαίοις καὶ ἀστάτοις πράγμασιν. ὁ δὲ φάρυγξ σου μὴ γλυκανθήτω ἐν τῇ τούτου προσκαίρῳ δόξῃ καὶ ἡδονῇ, καὶ στερηθῇς τῶν ἐκεῖ θεαθέντων σοι ἀπείρων καὶ αἰωνίων ἀπολαύσεων. οὐκέτι γὰρ ἀπὸ τῆς δεῦρο τῆς πρὸς ἐμέ σου συνήθους ὁμιλίας ἀκουτισθήσῃ. ἐπειδὴ ἐγγὺς καὶ ἐπὶ θύραις ἤδη καὶ ἡ ἐμὴ ἐκδημία ἐστὶ καθὼς καὶ περὶ τούτου ὁ Κύριος σαφῶς ἐδήλωσέ μοι. ἀλλὰ μένε ἀδιαλείπτως τῷ νοῒ ἐν οἷς ἐθεάστο καὶ ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, καὶ μὴ ἐπιστραφῇς δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ βάδιζε φιλησύχως, ἐκεῖνον μόνον ποθῶν καὶ ζητῶν (355 οβ.), ὃν ἐθεάσω Σωτῆρα καὶ Θεόν, οὗπερ τὸν φοβερὸν θρόνον ἑώρακας ἀπροσίτῳ πυρὶ καταστραπτόμενον. μέλλεις δὲ καὶ τὸν ἐμὸν ἀναγράψασθαι βίον. τοῦτο γάρ σοι δι' ἐφέσεως οἶδα πέφυκεν ὅτι πλείστης πλὴν θέλησον πάντα κατὰ τὴν ἐκ Θεοῦ σοι δοθησομένην χάριν ἡνωμένως τε καὶ κατ' ἀκολουθίαν φιλοπονῆσαι καὶ ἀναγράψασθαι. λέγω δὲ ἅπερ ἐκεῖθεν ἑώρακας, καὶ ἃ παρὰ τοῦ Κυρίου ἀκήκοας, καὶ ἃ ἐντεῦθεν ἐθεάσω, καὶ ἅτινα σοι αὐτοῦ δεδήλωκα καὶ ἐνετειλάμην. καὶ δῆλα θέσθαι αὐτὰ ταῖς μετέπειτα γεννεαῖς εἰς δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ τὰ πάντα οἰκονομοῦντος εἰς ἡμετέραν

σωτηρίαν Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. σὸν δὲ ἴν' οὕτως εἴπω καὶ ἐμὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μεγάλῃ καὶ ἐπιφανὲς καύχημα ἐν Κυρίῳ καὶ ἔπαινος. πολλαὶ γὰρ θεοφιλεῖς ψυχαὶ ἐντεῦθεν τὰ μέγιστα ὠφεληθήσονται καὶ κατανυγήσονται καὶ θερμῶς ἐπιστρέψουσι πρὸς θεῖον ἔρωτα καὶ πόθον τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. καὶ τὸν Κύριον ὁλοψύχως ποθήσουσι καὶ φυ-(356)λάξουσι τὰ σωτήρια τούτου καὶ θεῖα προστάγματα καὶ τῶν παρόντων ἡδέων ὡς ματαίων καταφρονήσουσι καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα αἰώνια ἀγαθὰ τὴν ἑαυτῶν ἔφεσιν μεταστήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς ἐκζητήσουσι καὶ ἐκβιάσονται πορευθῆναι ἀνεπιστρόφῳ καρδίᾳ καὶ ἀμετατρέπτῳ ὀφθαλμῷ καὶ νοῒ ἐν αὐτῇ ἑαυτούς. ὡς ἂν ἐν ὀλίγοις πόνοις καὶ βραχυτάταις θλίψεσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν κληρονομήσωσι καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τὴν διηνεκῆ ἀπόλαυσιν. ναί, τέκνον Γρηγόριε, ταῦτα πάντα ὅσα νῦν ἐντέλλομαι, οὕτω ποίησον καὶ οὕτω σύνταξον ἀναγράψασθαι αὐτά. σὺ δὲ μὴ θαρρήσῃς τῇ εἰς σὲ γενομένῃ οἰκονομίᾳ Θεοῦ ἀποκαλύψει, καὶ ἐπαρθῇς ἀμελῶς καὶ καταβιβάσῃς καὶ καταφρονητικῶς διάξῃς τὰς τῆς ζωῆς σου ἡμέρας ἐπεὶ γίνωσκε, ὅτι οὐ μόνον οὐδὲν ἐντεῦθεν ὠφεληθήσῃ, ἀλλὰ καὶ βαρυτέρας ἕξεις ἐκεῖθεν τὰς εὐθύνας. πρόσεχε οὖν σεαυτῷ καθεκάστην διαπαντός, (356 οβ) πρόσεχε πῶς περιπατεῖς ὡς προείρηκά σοι ἐν ὁδῷ βασιλικῇ ἢ ἐν τῇ ταύτης ἀπεναντίᾳ, καὶ καθ' ὥραν ἐρεύνα ἑαυτὸν ὥσπερ ὁ καλὸς τραπεζίτης καὶ δοκιμώτατος ἔμπορος, καὶ τὸ κέρδος τῆς ψυχῆς σου καὶ τὴν ζημίαν, καὶ εἴς τί προκόψας προστέθεικας τῇ ψυχῇ σου καλόν. καὶ σπούδαζε ἀεὶ ἐπαύξειν σου τὸν πλοῦτον τὸν ψυχικόν, τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον διαπαντός ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνεξάλειπτον. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως σοι γενήσεται εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ θανάτου μνήμης τῆς διηνεκοῦς, καὶ τῆς τῶν θαυμασίων τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δειχθέντων σοι ἀδιαλείπτου ἐφέσεως. καὶ μὴ ῥαθυμίᾳ ἢ ὀκνηρίᾳ χαυνωθεὶς τὸν θαυμαστὸν λύχνον ἀποσβέσῃς τῆς ψυχῆς. τὸν ἐν τῷ ἀπροσίτῳ πυρὶ τῆς τρισσοφαοῦς αἴγλης καταστραπτόμενον, ἀλλ' ἐν τούτοις ἴσθι αὐτοῖς· τὴν τοῦ νοός σου ἀδολεσχίαν πάντοτε κέκτησο ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἀκριβῶς ἐπιστώθης καὶ ἐν αὐτοῖς μελέτα διηνεκῶς· τὰς τοῦ Κυρίου ἐντολὰς ἃς παρ' (357) Αὐτοῦ ἐδιδάχθης ὅση σου ἡ δύναμις ἀπαρατρώτους φύλαξαι. εἰ δέ καὶ ἔν τισιν ὡς ἄνθρωπος ὀλισθήσεις, παρευθὺ τὴν ἧτταν ἀνακαλοῦ δι' ἐξαγορεύσεως καὶ μετανοίας ἀναλόγου καὶ κατανύξεως. ἐξαιρέτως δὲ πρὸ πασῶν καὶ μετὰ πασῶν, τὰς δύο ταύτας ἀκόπους καὶ σωτηρίους ἐντολὰς ἐν τῇ καρδίᾳ σου γράψον καὶ πάσῃ πνοῇ σου ἀπαραβάτους φύλαξον, τὸ μὴ κρίναι τινὰ ἁμαρτάνοντα καὶ τὸ μὴ μνησικακῆσαί τινι θλίψαντί σε πώποτε. καὶ εἰ ταύτας φυλάξεις ἀπαρατρώ-

τους ἀκόπως εὑρεθήσῃ ἐντὸς τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας σὺ γὰρ τῇ τοῦ Κυρίου χάριτι περισσοτέρας διδαχῆς καὶ τῆς ἐξ ἡμῶν παραινέσεως τοῦ λοιποῦ οὐδαμῶς προσεπιδέῃ, Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου φωτίσαντος σου τοὺς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς πάντα συνετίσαντός σε ὃς ὑπέδειξέ σοι ἔνδοξα καὶ φρικτὰ καὶ ἀπόρρητα τεράστια καὶ ξένα μυστήρια, ἃ πάντα νοῦν ἀνθρώπινον ὑπερβαίνουσιν. ἐκεῖνα πό-(357 οβ.)θησον, ἐκεῖνα καταδίωξον, ἐκεῖνα καταλαλεῖν σπούδασον τῇ ἀπροσίτῳ δυνάμει τοῦ πανυψίστου Θείου λόγου ποδηγούμενος. περὶ ἐκείνων μόνον μερίμνησον, περὶ ἐκείνων μόνων φρόντισον. τῶν ἐνταῦθα δὲ πάντων ἡδέων τε καὶ ἀπολαυστικῶν μηδόλως ἐπιθυμήσῃς, μηδόλως φροντίσῃς ἢ ὅλως ἀσχοληθῇς. οἶδας γὰρ ὡς τὰ παρόντα ὅσα τὴν αἴσθησιν πέφυκε ρευστά εἰσι καὶ ταχὺ παρερχόμενα καπνοῦ δίκην καὶ κόνεως ἀνεμιζομένης διαλυόμενα καὶ ἀφανιζόμενα. κἂν τε ἡδύνωνται κἂν τε λυποῦντα τυγχάνωσιν ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἐστί. καὶ ὅλος ὁ βίος οὗτος σκιὰ καὶ ἐνύπνια, καὶ ἑ ἐξουσία τούτου ὡς τέφρα, ἡ δυναστεία ὡς κόνις, ὁ πλοῦτος—ματαιότης, ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ὡς ἀγχόνη καὶ ἡ δόξα τοῦ παρόντος αἰῶνος ὡς βόρβορος καὶ δυσωδία. ὃν οἱ πρότερον ἐμπεπτωκότες δαίμονες τοῖς ὑπ' αὐτῶν δελεαζομένοις ἐξειργάσατο ματαιότης γὰρ ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης. ὡς νεῦμα ὀφθαλμοῦ (358) τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ὡς ρεῦμα ποτάμιον οἱ μετεωρισμοὶ αὐτῆς, καὶ ὡς σάλος τῆς θαλάσσης οἱ μετέωροι ὀφθαλμοί, ὡς παγὶς τὸ κάλλος τὸ ἀλλότριον. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη τὸ φῶς αὐτῶν οὐ δώσουσιν. οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦνται καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἀπολέσουσι. πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται καὶ τὸ πολυέραστον χρυσίον τῆς γῆς ἀπολεῖται. ὁ ἄργυρος καὶ ὁ μάργαρος καὶ οἱ ἀτίμητοι λίθοι οἱ ἐξευρημένοι εἰς δόξαν καὶ εὐπρέπειαν τοῖς φιλοκόσμοις, φιλοσάρκοις τε καὶ φιλοδόξοις ἀνθρώποις, εἰς αἰθάλην καμινιαίαν ἀναλύσουσι. καὶ πᾶν ὁρατὸν καὶ ἐπιθυμητὸν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ φεύξεται. καὶ τὸ πάχος οὐχ εὑρεθήσεται αὐτοῖς. μόνη δὲ μένει ἀδιάδοχος καὶ ἀκατάλυτος καὶ ἀπέραντος ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. περὶ ἧς ὑπομιμνήσκω σοι καὶ παρεγγυῶμαί σοι μηδὲν ἕτερον ἐπιθυμῆσαι πλὴν αὐτῆς. σπούδασον, τέκνον, ἀγωνίσθητι, δράμε τὴν ὁδὸν τὴν εὐθεῖαν, εἰς τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν σπεύδων ἀπιέ-(358 οβ.)ναι τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν νέαν Σιών, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, περὶ ἧς ἐλαλήθη παράδοξα, ἣν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά σου, καὶ ὅλως ἀπὸ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἔφριξαν οἱ διαλογισμοὶ τῆς καρδίας σου. σπούδασον, τέκνον μου, καὶ μὴ ὀκνήσῃς τὰ τῷ Κυρίῳ εὐάρεστα ἐργαζόμενος, ἵνα τὴν μακαρίαν γῆν ἐκείνην τῶν πραέων, ἣν

ἑώρακας, κληρονομήσῃς. καθ' ἑκάστην ὥραν τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν σου ἔχε λογιζόμενος καὶ οἵαν ὀφείλεις ἀπολογίαν δοῦναι ἐπὶ βήματος τῷ φοβερῷ Κριτῇ παριστάμενος ἐπὶ τοῦ φρικωδεστάτου ἐκείνου σκοποῦ. ὁ γὰρ φόβος τοῦ Θεοῦ, τέκνον, τῶν κεκτημένων Αὐτὸν ποιεῖ ἐκκλίνειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ φυλάττειν παρασκευάζει τὰς αὐτοῦ ἐντολάς. ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη τὸν ὀκνηρὸν σπουδαῖον ἀποτελεῖ. ἡ πνευματικὴ ἐργασία τὴν πενιχρὰν ψυχὴν πλουσίαν ἐργάζεται. καὶ ὅσον ἐπεκτείνεται εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν, τοσοῦτον προθυμοτέρα γίνεται ἡ σπουδαία ψυχὴ καὶ ἐπὶ πλεῖον τρέχει καὶ ἀναβαί-
(359)νει εἰς τὰ ὕψη τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ μεγαλοπρεπεστάτη γίνεται, καὶ τὸ πνευματικὸν μέλι τῆς ἄνω βασιλείας ἑαυτῇ θησαυρίζει. ἡ δὲ ὀκνηρὰ ψυχὴ καὶ κακὴ καὶ νωθρά, ἡ ἀμελὴς καὶ γαστρίμαργος, ἡ μέθυσος καὶ πολύυπνος, ὅσην ἂν εὐπορίαν πνευματικὴν ἐπικέκτηται εὐθέως καταπίπτει καὶ ἀσθενεῖ καὶ πτωχεύει καὶ παραγίνεται καὶ καταντᾷ εἰς μεγάλην ἔνδειαν καὶ εἰς ἀπόγνωσιν καταφέρεται. μὴ οὖν ἀμέλει, τέκνον, σκότος γὰρ ἡ ἀμέλεια, ἀπ' οὐρανοῦ οὐ κρημνίζουσα τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν μέχρις ᾅδου κατωτάτου. μὴ τοίνυν ῥαθυμήσῃς, γλυκύτατε υἱέ, ἀλλὰ σπεῦσον γενέσθαι μοναχὸς καὶ τρέχε διαπαντός, ἵνα τελειωθῇς ἐν δόξῃ καὶ ἀναπαύσει ἐν εἰρήνῃ σὺν πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον. οἷα γὰρ ἀγαθὰ ἀπόκειται τοῖς καλῶς βιώσασι μοναχοῖς, ὁ Θεὸς ὑπέδειξέ σοι αὐτά, ἅτινά εἰσι μόνιμα καὶ διαρκῆ τὴν ἀπόλαυσιν ἄϊδιον καὶ ἀθάνατον ἔχοντα, τὰ νῦν μὲν μὴ βλεπόμενα ὄμμασιν αἰσθη-(359 οβ.)τοῖς, φαινόμενα δὲ πάσῃ λογικῇ ψυχῇ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἰδίου σκήνους διάζευξιν. ἃ καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου χάριν καὶ πρὸ τοῦ κοινοῦ θανάτου ἑώρακας ταῦτα πόθησον, ταῦτα ἀγάπησον, εἰς ταῦτα τὸν νοῦν σου ἐπίθες καὶ ὁλοψύχως ἀγώνισαι. καὶ πάλιν ἐρῶ σοι ὥστε καταλαβεῖν αὐτὰ καὶ εὐάρεστος εὑρεθῆναι τῷ τούτου δικαίῳ Πρυτάνει, καὶ Διανομεῖ, καὶ ἀπροσωπολήπτῳ ἀθανάτῳ Κριτῇ, καὶ σὺν Αὐτῷ κλῆρον σχεῖν ἐν τῇ αἰωνίῳ Αὐτοῦ βασιλείᾳ. σπούδασον δὲ ὅλῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ πάσῃ σου τῇ ἰσχύι ἐκφυγεῖν τὰ τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι καὶ κακοδόξοις ἀποκείμενα αἰώνια κολαστήρια, ἃ καὶ αὐτὰ κατεῖδον οἱ ὀφθαλμοί σου. καὶ ὀπηνίκα τοῦ σώματος διαζευχθῇς εἰσδέξομαί εἴπερ ἐλέει Θεοῦ ἔχω τινὰ παρρησίαν ἐκεῖ. καὶ ἔσῃ ἀδιασπάστως εἰς αἰῶνας αἰώνων μετ' ἐμοῦ. τοῦ λοιποῦ οὖν, τέκνον, ἄπιθι ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον σου. οὐκέτι γάρ σου οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ σωματικῶς ὄψονταί με ἐν τῷ (360) παρόντι βίῳ."

καὶ ἅμα τῷ λόγῳ περιχυθεὶς κατησπάσατό με γνησίως καὶ ἱλαρῶς. ταῦτα τοῦ μακαρίου εἰρηκότος πρὸς τὴν ἐμὴν ἀθλιότητα, ἡσύ-

χασεν. ἐγὼ δὲ ταῦτα ἀκούσας καὶ πρώην μὲν ἥμην δεδακρυσμένος καὶ εὐλαβῶς ὡς ἀπὸ στόματος Θεοῦ ἐξερχομένων τῶν τοιούτων θείων καὶ διορατικῶν κατηχήσεων νενευκὼς εἰς γῆν μετὰ φόβου καὶ τρόμου τῶν λεγομένων ἐπηκροώμην. μόνοι γὰρ ἡμεῖς καθεζόμενοι τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀκούσας ὡς οὐκέτι ὄψει με σαρκί ὡς τὸ πρότερον ἀφ' ὧν διολύγιον ὑπὸ τοῦ σφοδροτάτου κλαυθμοῦ συνωθούμενος, ἀνεβόησα· „ὦ, καλὲ πάτερ, καὶ πῶς ὑποίσω τὸν σὸν χωρισμόν; ἢ τίνα ἔχω ἀντὶ σοῦ τὸν ὁδηγοῦντά με καὶ ἀντιληψόμενόν μου τῆς ἀσθενείας ἔν τε ταῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν, ἔν τε ταῖς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλίαις, ἔν τε τοῖς ἄλλοις βιωτικοῖς πράγμασιν. οἴμοι τῷ ταλαιπώρῳ, ἀκοὴν ἀπευκταίαν εἰσδέδεγμαι νῦν."

ὁ δὲ ἅγιος ἠρέμα πως κατέψα καὶ οἷον καταπαύειν τὸν θρῆνον μου ἐπε-(360 οβ.)χείρει καὶ φησί „μηδαμῶς, ὦ τέκνον μου, ἐπὶ τῇ ἐμῇ ἐκδημίᾳ κόπτῃ καὶ θρηνεῖς. οὐ γὰρ πρέπει τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πενθεῖν καὶ σκυθρωπάζειν ἐπὶ τῇ μεταστάσει αὐτῶν ἀλλὰ μᾶλλον χαίρειν καὶ εὐφραίνεσθαι προσήκει καὶ εὐχαριστεῖν, ὅτι ἠλέησεν ἡμᾶς ὁ Κύριος καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ματαίου κόσμου τούτου καὶ πολυστενάκτου πρὸς τὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν ζωήν. οἱ γὰρ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ πηλίνου τούτου σώματος, Αὐτῷ πλησιάζουσι καὶ ἀπολαμβάνουσι διαπαντὸς τοῦ γλυκασμοῦ τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης Αὐτοῦ, βλέποντες τοῖς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς τὸ ἀμήχανον καὶ ἀνέκφραστον κάλλος Αὐτοῦ. τίς οὖν εἰσιὼν εἰς νυμφῶνα πνευματικόν, εἰπέ μοι, πενθεῖν ὀφείλει καὶ σκυθρωπάζειν ἢ χαίρειν καὶ εὐφραίνεσθαι· μὴ κλαῖε οὖν τοῦ λοιποῦ καὶ μὴ σκυθρώπαζε, τέκνον, ἐπὶ τῇ ἐμῇ ἐκδημίᾳ. κἂν αὐτὸς ἔγωγε ἀνάξιος πέφυκα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μᾶλλον εὐφράνθητι καὶ αἶνον εὐχαριστίας ἃ-(361)μα ἐμοὶ τῷ Θεῷ ἀναπέμψωμεν, τῷ εἰς τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἀγαθὰ ἡμᾶς κεκληκότι ἅπερ τεθεώρηκας τοῖς τῆς καρδίας σου ὄμμασιν, ἃ κατεῖδες ἀξιωθεὶς παρὰ τοῦ πάντων Θεοῦ μὴ γὰρ εἰς ἀπώλειαν τελευτῶντες ἀπίομεν; ἢ οὕτως ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπὶ τῇ ἀλλήλων μεταστάσει δακρύομεν; ῥαθύμων γὰρ καὶ ἀνελπίστων ψυχῶν τοῦτο ἔργον. εἴπερ γὰρ πτοεῖται καὶ μισεῖ τὴν ἐντεῦθεν αὐτοῦ ἀποδημίαν, ἢ οὐ κέκτηται τελείαν ἐλπίδα καὶ ἀγάπην εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅς ἐστι φῶς καὶ ζωὴ καὶ ἀνάπαυσις τῶν πεποιθότων ἐπ' Αὐτῷ. ἢ οὐ πεπίστευκε τῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει τοῦ κοινοῦ γένους τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων; μὴ οὖν ἀδημόνει, τέκνον μου φίλτατον Γρηγόριε, καὶ ἐποδύρου ἐπὶ τῇ ἐμῇ τελευτῇ καὶ ἀποδημίᾳ καὶ τῇ τῶν ἐντεῦθεν ἀποβιώσει, ἀλλὰ μᾶλλον χαῖρε καὶ εὐφραίνου καὶ σπεῦδε ἀεὶ εὐάρεστος γίνεσθαι ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ καταξιωθῆναι τῆς

τῶν οὐρανῶν βασιλείας. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ὅθεν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Κύριον Ἰησοῦν (361 οβ.) Χριστὸν Κριτὴν ἐλευσόμενον ἀπεκδεχόμεθα. τί γὰρ ἀγαθὸν κέκτηται ὁ βίος οὗτος; οὐχὶ τὰ πάντα αὐτοῦ πένθος καὶ ὀδύνη; οὐχὶ πάντα σκυθρωπότης καὶ στεναγμὸς καὶ κωκυτὸς καὶ θρῆνος; οὐχὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ματαιότης ματαιοτήτων, οὐχὶ κόνις ἐστὶ καὶ τέφρα; οὐχὶ ὄναρ καὶ σκιὰ καὶ καπνὸς ὡς προείρηται, οὐχὶ σποδὸς καὶ ἀράχνη καὶ συμφορά, οὐαί τε καὶ ἀδημονία, οὐχὶ βάρος καὶ φόβος καὶ τρόμος; οὐχὶ ὀδυρμὸς καὶ τάραχος πολυθόρυβος; τί οὖν ἐξ αὐτοῦ ἀγαπήσομεν ἵνα ἐπιποθήσωμεν εἶναι διαπαντὸς ἐν αὐτῷ; ἢ οὐχὶ πᾶσα ἀνωμαλία καὶ ζάλη καὶ ταραχὴ ἐντεῦθεν ἐγγίνεται τῇ δεσμίῳ καὶ ταλαιπώρῳ ψυχῇ; οὐχὶ ὡς ἐν πελάγει καὶ κλύδωνι καὶ ταραχῇ ἀγρίων καὶ βιαίων πνευμάτων ἐν φόβῳ καὶ κοπετῷ διηνεκεῖ ἐνταῦθα διάγομεν; ὑφορώμενοι διαπαντὸς τὰς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλάς, τὰς ἐπαναστάσεις τῶν παθῶν, τὰς τῶν νόσων ἀνίας, τὰς ἐκ τῆς τῶν ἀέρων καὶ κράσεων τοῦ χρόνου ἐναλλαγῆς προσγινομένης ἡμῖν, τὰς ἐκ τοῦ πέ-(362)λας ὀχλήσεις, τὰς ἐκ συμπαθείας τῶν πασχόντων ἔν τισιν ἀνιαροῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τῶν ἀδελφῶν ὀδύνας, τὰς αὐτοῦ τοῦ σώματος ἡμῶν καθεκάστην συμβαινούσας ἀνάγκας καὶ κόπους. ὧν ἁπάντων τούτων ἐλευθεροῦται καὶ ἀπαλλάττεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἰδίου σώματος διαζευχθεὶς καὶ ἀπέρχεται πρὸς ζωὴν ἀθάνατον καὶ τῶν τοιούτων πάντων ἀπηλλαγμένην. καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον πλάστην ἄφικνεῖται, καὶ πρὸς τὴν μακαρίαν καὶ ἄληκτον ἐκείνην εὐφροσύνην. ἐκεῖ γὰρ δόξα καὶ χαρά. ἐκεῖ εὐφροσύνη καὶ εἰρήνη. ἐκεῖ τερπνότης καὶ ἀγαλλίασις, δικαιοσύνη τε καὶ ζωή, φῶς, τρυφή, ὡραιότης καὶ εὐπρέπεια εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας, ὅπου χερουβὶμ καὶ σεραφίμ, ἑξαπτέρυγά τε καὶ πολυόμματα, κυριότητες καὶ θρόνοι μετὰ πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ ἀδιαλείπτως ἀγάλλονται καὶ εὐφραίνονται, καὶ ἀσιγήτοις στόμασιν ὑμνοῦσι καὶ δοξολογοῦσι τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πα-(362 οβ.)νάγιον Πνεῦμα, τὴν μίαν ἐν τρισὶ προσώποις ἄτμητον καὶ ἀδιαίρετον Οὐσίαν τῆς ἁπλῆς Θεότητος. ἐνταῦθα δὲ εἷς κύκλος μὲν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πολλαὶ δὲ πράγματων μεταβολαί. ὧδε πληθὺς μιαρῶν καὶ πονηρῶν δαιμόνων μετὰ πάσης τῆς κακουργίας αὐτῶν ἀναμεμιγμένη τῇ ἡμῶν ἐλεεινότητι. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν εἰς τὰ μύρια πάθη καὶ πλημμελήματα τυραννοῦσα ἡμᾶς καὶ ἐκβιάζουσα. ὧδε τὰ μύρια κακά. ὧδε ἀσθένειαι, νόσοι τοῖς ταλαιπώροις ἡμῶν σώμασιν, ὧν οὐ πέφυκεν ἀριθμός. ἐνταῦθα καύσων ἡλίου. ἐνταῦθα χειμὼν ἐπαχθής, ἐνταῦθα χιών, κρύσταλλος, παγετοί, πνεῦμα καταιγίδος, ὁμίχλη,

χάλαζα, ἀστραπαί, βρονταί, αὐχμώδεις καιροί, ἀνυδρίαι, ξηρασίαι, ἐπομβρίαι βαρεῖαι συμπαρεσόμεναι ἀλλήλοις. ἐνταῦθα ὅπου ὡς εἴρηται, συμφοραί, θλίψεις, κίνδυνοι, δυσφορίαι, ἀστοχίαι, εἰς τάραχον καὶ θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἐπιγενόμεναι ἀνθρώπων. (363) ἐῶ γὰρ λέγειν τὰ λοιπὰ κακά, ὅσα κέκτηται ὁ μάταιος βίος οὗτος· λέγω δὴ—φονοκόπια, ληστουργίαν, δόλους, φθόνους, ραδιουργίας, ἐπιδρομάς, ἐπιβουλάς, ἁρπαγάς, φυλακάς, δημεύσεις, ἐξορίας, μάστιγας, ἀτιμίας, ὕβρεις, ἐμπαιγμούς, κολαφισμούς, ραβδισμούς καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἅπερ παρ' ἀλλήλων ἡμῶν αὐτῶν, παρ' ἐχθρῶν, παρὰ τῶν ἐθνῶν, παρὰ τῶν δαιμόνων, παρὰ τῶν νομιζομένων φίλων, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καθεκόστην ὑπομένομεν. τί οὖν ἀγαθὸν ἡμῖν πέφυκεν ἐνταῦθα, ὄντως οὐδέν. ἆρα οὐχὶ ταῦτα πάντα οὕτως ἔχει; ναὶ πάντως. διὰ τοῦτο, ὦ τέκνον, καὶ πάλιν ἐρῶ σοι· ἑτοίμασον σεαυτόν καὶ ὅταν ἡ ἐκ τοῦ βίου μετάστασις σου περιγένηται καὶ ἀποδημία τῶν ἐνταῦθα μετὰ προθυμίας πάσης πορεύου εὐφραινόμενος καὶ ἀγαλλόμενος, ἐνθυμούμενός τε καὶ λογιζόμενος, ὁπόσων ὀδυνῶν καὶ ἀναγκῶν λυτροῦσαι καὶ θλίψεων, ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς ματαιό-(363 οβ.)τητος τοῦδε τοῦ κόσμου καὶ εἰς οἵων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν καταντᾷς."

ἐπὶ τούτοις οὖν τοῦ μακαρίου τὸν λόγον καταπαύσαντος, εἴρηκα καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὸν στένων καὶ ὀδυρόμενος· „οὐ δι' ἄλλον τι, ὦ τίμιε πάτερ, πενθῶ καὶ σκυθρωπάζω καὶ ἔτι πενθῆσαι καὶ θρηνῆσαι ἔχω, ἀλλ' ἢ σοῦ τῶν χαμαὶ συρομένων καὶ φθειρομένων καὶ πραγμάτων μεθισταμένου ἐν ὀρφανίᾳ παντελεῖ καὶ μεγίστῃ παραφρονήσει ὁ παῖς σου καταλιμπάνομαι τίς γὰρ τὸ λοιπὸν ἀνθέξεται καὶ ἰσχυροποιήσει ἡμᾶς, τίς ἀποστρέψει ἀπράκτους καθ' ἡμῶν κινουμένας τὰς μηχανὰς τοῦ βελίαρ, ἢ ποίαν ἕξομεν παραμυθίαν καὶ παράκλησιν ἐν ταῖς θλίψεσιν ἡμῶν, ἐγώ τε καὶ πάντες οἱ εἰς τὴν σὴν πρεσβείαν θερμὴν ἀεὶ καταφεύγοντες καὶ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως ἐξαιρούμενοι δι' αὐτῆς, σοῦ μὴ παρόντος."

ταῦτα καὶ ἕτερα ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, ὁ μακάριος ἔφη· „οὐκ εἰμὶ ἐγώ, τέκνον, ὁ σκέπων καὶ φυλάσσων καὶ ἐξαιρούμενος ὑμᾶς ἐκ τῶν παγίδων τῶν θηρευτῶν καὶ ἀπὸ λόγου τα-(364)ραχώδους καὶ ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρὸς τοὺς ἐμοὶ ὑπηκόους. ἄνθρωπος γάρ εἰμι καὶ αὐτὸς ἁμαρτωλὸς τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἐπιδεόμενος. ἀλλ' αὐτὸς ὁ ὕψιστος, ὁ δημιουργὸς καὶ λυτρωτὴς καὶ κηδεμὼν τῆς ἡμῶν σωτηρίας, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος ὁ ὑπὲρ ἡμῶν διὰ σταυροῦ τε καὶ τοῦ ἑκουσίου θανάτου καταπαλαίσας τοὺς ἡμῶν ἀντιδίκους καὶ κατὰ κράτος ἐκνικήσας αὐτούς, ὁ κοινὸς ἡμῶν δεσπότης Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος—Αὐτὸν ἀγάπησον, Αὐτὸν πόθησον, Αὐ-

τῷ κολλήθητι καὶ γενήσεταί σοι δύναμις ὅπλον κραταιόν, καὶ τεῖχος ἰσχυρόν, καὶ καταφυγὴ ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς ἐν καιρῷ θλίψεως ἐκτὸς γὰρ Αὐτοῦ οὐδεὶς δυνήσεταί τι ποιῆσαι. εἰ μὴ γὰρ τὴν Αὐτοῦ χάριν παρέξει τοῖς εἰς Αὐτὸν ἐλπίζουσιν ὑπηκόοις, οὐ δυνήσεταί τις καρπὸν πνευματικὸν ἐνέγκαι κατὰ πρόσωπον Αὐτοῦ. ἐὰν μὴ Αὐτὸς σκεπάσῃ τῇ δεξιᾷ Αὐτοῦ πάντα τὸν προσκολλώμενον Αὐτῷ. καὶ ἐπ' Αὐτῷ τὴν ἐλπίδα τιθέμενον· οὐ δυνήσεται οὐδὲ κατισχύσει (364 οβ.) ἀπὸ τῆς τῶν δαιμόνων κακουργίας ἐλευθερωθῆναι μεγάλη γὰρ ἡ αὐτὴ κακία πρός ἡμᾶς, βιαία ἡ πρὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τυραννὶς αὐτῶν. εἰ δι' ἴσως καὶ διὰ τὴν στέρησιν τοῖς ἐξ ἡμῶν ψυχωφελέσι λόγοις ἀνιᾶσαι, οὐδὲ οὕτως ἐπὶ τοσοῦτον δέον θρηνεῖν. ὡς αὐτὸν τὸν Θεὸν κτησάμενος διδάσκαλον καὶ καθηγητήν, βοηθόν τε καὶ συλλήπτορα ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ καθαρῶς καὶ ἀδιστάκτως ἐλπίζειν εἰς τοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὸ ἀμέτρητον Αὐτοῦ ἔλεος. οὐδ' ἡμεῖς αὐτοὶ εἴπερ ἱκανοὶ παρ' Αὐτῷ εὑρεθῶμεν εὐδοκοῦντος Αὐτοῦ τέλεον ἀποστώμεθά σου ἀλλὰ καὶ δι' ὀνείρων καὶ ὀπτασιῶν καὶ δι' ἐπιστασίας τῆς ἐν θεωρίᾳ τοῦ νοός σου συνεχῶς ἐποφθησόμεθά σοι καὶ συνετιοῦμέν σε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. καὶ μάλιστα ἐὰν καὶ αὐτὸς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν καὶ διηνεκῶς ὁδεύειν ἀγαπήσῃς καὶ ποθήσῃς, καὶ μὴ ταῖς τοῦ κόσμου ματαίαις ἀσχολίαις καὶ ἡδοναῖς θελήσῃς συναπαχθῆναι, καὶ τὸν ἐν σοὶ ἤδη (365) ἀναφθέντα θεῖον πυρσὸν τῆς τοῦ Κυρίου ἀγάπης καὶ τὸν ἔρωτα τῶν ἀϊδίων ἀγαθῶν ταύταις συγκαταχώσῃς καὶ τέλεον ἀποσβέσῃς. ὥσπερ γὰρ φλὸξ σβέννυται ὑφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ὁ κατὰ Θεὸν ψυχικὸς ἔρως ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ βιωτικῶν φροντίδων συμπνίγεται καὶ οὐ τελεσφορεῖ ἀλλὰ σοί γε μὴ οὕτω γένηται, τέκνον ποθεινότατον κῦρι Γρηγόριε ἄπιθι οὖν ἐν εἰρήνῃ ὁ Κύριος εἴη μετὰ σοῦ. ἀμήν."

ἐπὶ τούτοις οὖν τοῖς ὁσίοις καὶ ὡς ἀληθῶς θεοφθέγκτοις ῥήμασι τοῦ ὁσίου τούτου μου πατρός, ἐξαναστὰς ἔγωγε καὶ βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν σὺν δάκρυσιν, ᾐτησάμην εὐχὴν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν καὶ οὕτως ἐξελθεῖν τῶν ἐκεῖσε. ὁ δὲ εὐθὺς ἐξαναστὰς καὶ ἅμα ταῖς χερσὶ καὶ τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανὸν ἐκτείνας, ἐπηύξατό μοι οὕτωσὶ λέγων.

εὐχὴ ἐκτενεστάτη „ὁ Θεὸς ὁ τῶν χερουβὶμ καὶ τῶν σεραφὶμ καὶ πάσης τῆς ἄνω ταξιαρχίας, ὁ Θεὸς ὁ φοβερός, ὁ μέγας καὶ ἔνδοξος, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ ὁ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ Ποιητὴς (365 οβ.) τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς, ὁ τῷ λόγῳ Σου ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγών, ὁ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εὐτρε-

πίσας τοῖς ἀγαπῶσι Σε, ὁ Δημιουργὸς ἡμῶν καὶ Πλάστης καὶ Ποιητής, ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν ἡμᾶς, καὶ αὖθις ἐκ τοῦ εὖ εἶναι πεσόντας τούτου διὰ τῆς Σῆς ἐνανθρωπήσεως ἡμᾶς ἐπαναγαγών. — Σοῦ δέομαι καὶ Σὲ παρακαλῶ τὸν μόνον φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα, τὸν μόνον οἰκτίρμονα καὶ πολυεύσπλαγχνον, τὸν ἀνεξιχνίαστον ἐν ἀγαθότητι, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, Κύριε, εἰσάκουσον, καὶ παράσχου τῷδε τῷ δούλῳ σου καὶ πνευματικῷ μου παιδὶ σύνεσιν ἀγαθήν, καρδίαν καθαράν, πνεῦμα συντετριμμένον, νοῦν φρικώδη, θείας διακρίσεως ἀνάπλεων. βέλη νηπίων γενηθήτωσαν κατέναντι αὐτοῦ τὰ προστριπτόμενα αὐτῷ τοξεύματα τοῦ Βελίαρ. δὸς αὐτῷ, Κύριε, τὸ ἔλεός Σου καὶ τὴν ἀγαθότητά Σου παράσχου αὐτῷ νίκην καὶ τρόπαιον κατὰ πάντων τῶν ἐπανιστα-(366)μένων αὐτῷ. δὸς αὐτῷ τὸν φοβερόν Σου βραχίονα ὑπερασπιζόμενον ἡμέρας καὶ νυκτὸς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος. παράσχου αὐτῷ εὐλάβειαν, ἀρετήν, ἀκακίαν, πραότητα, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, χαράν, εἰρήνην, σωφροσύνην, ἁγνίαν, ἐγκράτειαν, ὑπομονήν, δικαιοσύνην, φιλοπτωχίαν, φιλοξενίαν. φιλοστοργίαν, εὐχὴν ἀένναον, ἁπλότητα, διακονίαν πνευματικήν, ἡσυχίαν, σοφίαν, σύνεσιν, σύγκρισιν, γνῶσιν. ἀλήθειαν, εὐσέβειαν, δάκρυα πνευματικά, συμπάθειαν, εὐεργεσίαν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, νίκην κατ' ἐχθρῶν, κράτος κατὰ πολεμίων, ἁγιασμόν, δύναμιν, εὐταξίαν, εὐστάθειαν, γαλήνην, μετριότητα, φόβον τὸν ἀγνότατον τῆς θεότητός Σου, τὸν ἐνάγοντα εἰς τὸ τηρεῖν τὰς ἐντολάς Σου πάντα τὸν κεκτημένον αὐτόν ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. γένου αὐτῷ βοηθὸς καὶ ἐλπισάτω ἐπὶ Σοὶ τῷ Σωτῆρι μου ῥῦσαι αὐτὸν ἐκ παγίδος θηρευ-(366 οβ.)τῶν πονηρῶν καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους τῶν ἐναντίων. διασκόρπισον τοὺς μισοῦντας αὐτὸν ἐν τῇ κραταιᾷ Σου δυνάμει. κατάβαλε πάντας τοὺς ἐπανισταμένους αὐτῷ ὑποκάτω αὐτοῦ. σύντριψον αὐτοὺς τῷ Σῷ ὑψηλῷ καὶ κραταιῷ βραχίονι. αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν, ταραχθείησαν καὶ ἀποστραφείησαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατῃσχυμμένοι πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. ναί, Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἐπάκουσόν μου τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου Σου, καὶ ποίησον τὰ ἐλέη Σου τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. ποίησον μετ' αὐτοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθὸν καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντες αὐτὸν καὶ αἰσχυνθήτωσαν, ὅτι Σύ, Κύριε, ἐβοήθησας αὐτῷ καὶ ἔτι βοηθήσεις. καὶ ἐλυτρώσω αὐτὸν καὶ ἔτι λυτρώσῃ. ἐξελοῦ αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων πονηρῶν, Κύριέ μου, Κύριε καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐπανισταμένων αὐτῷ λύτρωσαι αὐτόν ἀξίωσον αὐτόν, Φιλάνθρωπε, (367) τοῦ εὐαγγελίου Σου καὶ

τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος καὶ τάγματος. ἐλέησον αὐτὸν κατὰ τὸ μέγα Σου ἔλεος, Δέσποτα, ἐλέησον αὐτόν, Κύριε, ἐλέησον, ὅτι ἐπὶ Σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἀχράντοις Σου πτέρυξι κατακαλυφθήτω μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ ἀναπνοῆς. ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, οἰκτείρησαι αὐτόν, ὁ Σωτήρ μου καὶ Ὑπερασπιστής μου ἐκ νεότητός μου, εὐλόγησον αὐτόν ὁ ὢν Θεός, ὁ μέγας καὶ ἔνδοξος, ὁ φοβερός, ὁ θαυμαστὸς καὶ ἀνεξιχνίαστος. μεγάλυνον αὐτὸν καὶ δόξασον καὶ φοβερὸν ἀπέργασαι καὶ δυνάμωσον αὐτόν, καὶ ὀχυροποίησον, καὶ πλούτισον αὐτὸν πλούτῳ πνευματικῷ, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δοξάζηταί Σου τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.“

ἐγένετο οὖν μετὰ τὸ τελειῶσαι τὴν εὐχὴν ταύτην τὸν μακάριον τῆς ἐμῆς ἐλεεινότητος ἕνεκα, αὐτὸς ἤμην πρὸ τῶν τιμίων αὐτοῦ ποδῶν ἐρριμμένος ἐξαναστάντος δέ μου, κατησπασάμην αὐτόν, καταφιλήσας τὰς τιμίας (367 οβ) αὐτοῦ χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ πάντα σχεδὸν τὰ μέλη τοῦ τιμίου αὐτοῦ καὶ ἁγίου σώματος. καὶ οὕτως ἐξῆλθον ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ ἐκπορεύεσθαί με ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἔξω τῆς κέλλης μικρόν, φωνήσας ὁ ἅγιος ἔφη „ἔγγισόν μοι, τέκνον.“ καὶ ὡς ἤγγισα αὐτῷ, περιλαβὼν ὁ ὅσιος κατησπάσατό με καὶ φησὶ πρός με· „σώζου, τέκνον μου φίλτατον, σώζου. οὐκέτι γὰρ ὄψει με ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν τῷδε τῷ αἰῶνι προσομιλοῦντά σοι, πλὴν εἴπερ καλύψει Κύριος ὁ Θεὸς τὰ ἐμὰ ἁμαρτήματα καὶ καταξιώσει με τοῦ κλήρου τῶν ἀγαπώντων Αὐτὸν διὰ τὸ φιλεῖσθαί σε σφόδρα ὑπ᾽ ἐμοῦ, ἔσομαί σοι τῷ πνεύματι ἀδιάστατος ἐν ὁράμασι θείοις τὸ δέον διαλεγόμενος. καὶ τὰ συντείνοντά σοι εἰς οἰκοδομὴν πνευματικὴν ὑποτιθέμενος.“ ταῦτα μου ἐνωτισαμένου καὶ ὥσπερ καύσωνός τινος ἐπιχυθέντος μοι, δάκρυσιν ἐστώς τὸ πρόσωπον ἔβρεχον, ἵνα μὴ λέγω καὶ τὸ τῆς γῆς ἔδαφος, καὶ μᾶλλον ἀκούσας παρὰ τῆς ἁγίας ἐκείνου φωνῆς, ὅτι οὐκέτι ὄψει με. ὁ δὲ μα-(368)κάριος ἔφη πρός με πραείᾳ τῇ φωνῇ καὶ ἱλαρᾷ „μὴ σκυθρώπαζε, ὦ τέκνον, πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ, ὅτι εὕρω παρρησίαν ἐνώπιον Αὐτοῦ ὡς προεῖπόν σοι, ἔσομαί σοι ἀχώριστος τῷ πνεύματι καὶ μείζονος σοῦ προνοήσομαι καὶ τὴν ψυχήν μου θήσομαι ὑπὲρ τῆς ἀγάπης σου. ἄπιθι οὖν ἐν εἰρήνῃ, ἄπιθι καὶ ἔσται Κύριος μετὰ σοῦ.“

ἐμοῦ δὲ οἴκαδε ἀνακεχωρηκότος οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ κατέλαβον εὐθὺς αἱ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέραι, ἐν αἷς εἴωθα ἀπρόϊτος τὸ καθόλου διατελεῖν, διὰ τὸ ἀπερισπάστως τῷ Κυρίῳ καὶ τοῖς θείοις Αὐτοῦ ῥήμασι προσκεῖσθαι ἡμέρας καὶ νυκτός. μόναις γὰρ ταῖς θείαις ὑμνῳδίαις καὶ ταῖς τῶν θείων γραφῶν καὶ θεοπνεύστων μελέ-

ταις σὺν νηστείᾳ καὶ δάκρυσιν ἀεννάοις καὶ ταῖς κατὰ δύναμιν γονυκλισίαις ἐσχόλαζον καὶ ἥμην ἡσυχάζων ὡς σύνηθες ἄχρι τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ ἀναστάσεως Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, δι' ὅλης τῆς (368 об.) ἁγίας τεσσαρακοστῆς, βαλλόμενος τοῖς περὶ τῆς ἐκδημίας τοῦ θεοφόρου μου πατρὸς λογισμοῖς καὶ καιρίως ὑπὸ τῆς λύπης τὴν καρδίαν πληττόμενος, καὶ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν ἀστακτὶ καταχέων ἰσόρροπα σχεδὸν τῷ βραχυτάτῳ ὕδατι ᾧ μετελάμβανον εἰς διαρκῆ πῆξιν καὶ σύστασιν τοῦ ἰδίου μου καὶ δυστήνου σώματος. τῇ δὲ τρίτῃ τῆς διακαινησίμου καθ' ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις Αὐτοῦ ὤφθη ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐξελθὼν τοῦ κελλίου μου ἀπῆλθον ἔνθα δὴ καὶ κατέμενεν ὁ ἅγιος, ἐλπίζων ἀπὸ τῆς ὑπερβαλλούσης πρὸς αὐτὸν θείας ἀγαπήσεώς μου καὶ τοῦ σφοδροῦ καὶ ζέοντος ἔρωτος πρὸς αὐτὸν τῆς καρδίας μου ἔτι ζῶντα τοῦτον καταλαβεῖν. καὶ ἔτρεχον ἀπνευστὶ καὶ οἷα πτηνὸς καὶ ἀέριος πρὸς τὴν ἐκείνου ἄγουσαν ὁδόν, ἐναγώνιός πως ὑπάρχων καὶ τῷ νοὶ μετέωρος ἐπεὶ δὲ καὶ κατέλαβον τὴν οἰκίαν ἔνθα κατέμενεν ὁ ὅσιος καὶ πυθόμενος τοὺς ἐν αὐτῇ ἔμαθον, ὅτι κατὰ τὴν εἰκοστὴν (369) ἕκτην τοῦ μαρτίου ἤτοι μετὰ τὸ ἐκτελέσαι τὴν ἑορτὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ μετασχεῖν τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων, μεσαζούσης τότε τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῇ ἐπαύριον μικρόν τι τὴν κεφαλὴν ἀλγήσας καὶ ἐπὶ τοῦ σκίμποδος ἐν ᾧ εἰώθει διαναπαύεσθαι ἀνακλιθεὶς εἰς χεῖρας Θεοῦ τὴν ἁγίαν καὶ ὁλόφωτον αὐτοῦ ψυχὴν παρέθετο, μνήμην ἄληστον καὶ σωτηρίον πᾶσι τοῖς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ καταλιπών, τὰς ἐνθέους αὐτοῦ λέγω καὶ ὑπερφυεῖς πράξεις καὶ ἀρετὰς καὶ κατὰ τῶν δαιμόνων καὶ παντοίων παθῶν θεοπρεπῆ καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀριστεύματα καὶ τερατουργήματα, τῇ δέ γε τῶν πρωτοτόκων ὁμηγύρει προσθήκη γενόμενος· πόσας γὰρ οὗτος ψυχὰς ἀπὸ πλήθους ἁμαρτημάτων ἀπέστρεψε καὶ τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ διὰ μετανοίας προσήγαγε πόσους τε θλιβομένους καὶ ὑπὸ κακοθελῶν ἀνθρώπων ἀδίκως διωκομένους προσευχῇ μόνῃ τῇ πρὸς Θεὸν ἠλευθέρωσε. πόσους ἀσθενοῦντας ὑγιαίνοντας καὶ εἰς ῥῶσιν ἀπο-(369 об.)κατέστησε, πόσους δὲ φιλαργύρους σκνιφούς τε καὶ φειδωλοὺς εἰς εὐποιίαν πενήτων καὶ ἐλεημοσύνην μετέβαλε. καὶ ἕτερα τινὰ ὑπὲρ ψάμμον θαλάσσης φιλαληθῶς εἰπεῖν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων Βυζαντίδι εἰργάσατο ἐξαίσια θαύματα ἅπερ διὰ τὸ πλῆθος παραιτούμεθα κατ' ὄνομα γράφειν καὶ κατ' εἰρμόν, ἵνα μὴ καὶ τὸν λόγον μηκύνωμεν καὶ τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ πλεῖον βαρύνωμεν, κόρος γὰρ λόγου πολέμιος ἀκοαῖς, ὡς ὑπερβάλλουσα τροφὴ σώματι, καθά φησι ὁ Θεολόγος.

προκειμένου οὖν τοῦ τιμίου αὐτοῦ λειψάνου καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς ἐξιτηρίοις ὡς ἔθος ἐπαδομένοις, καὶ τὰ πρὸς ταφὴν αὐτοῦ οἱ ἐν τῷ οἴκῳ του εὐλαβεστάτου καὶ θεοσεβεστάτου Κωνσταντίνου τοῦ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἑτοιμαζόμενοι, ἦν ὁρᾶν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ἀγεληδὸν ἢ ποταμηδὸν οἰκειότερον εἰπεῖν συρρέοντα ἐπὶ τὸ ἁγιασθῆναι παρὰ τῆς ἐκείνου θείας προσψαύσεως καὶ θεωρίας. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν (370) παρακειμένων αὐτῷ τιμίων αἰγομάλλων τρίχας ἐλάμβανον μεγίστην εὐλογίαν ἐκεῖθεν καρπούμενοι ἄλλοι δὲ τὸ κατιδεῖν αὐτὸν καὶ ἀσπάσασθαι μόνον μέγιστον ἡγοῦντο ἁγιασμόν. εἴ τις γοῦν τινὸς τῶν ἐκείνου ρακίων ἢ τριχὸς ὡς εἴρηται τῆς μετασχούσης ἁγιωσύνης ἐκ τῆς ὁσίας ἐκείνης ἁφῆς ἴσχυσεν εὐμοιρῆσαι, πάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστερος ὁ τοιοῦτος τοῖς ἀκριβῶς εἰδόσι τὰ ἐκείνου ἐλογίζετο καὶ τῷ ὄντι μακαριστὸς εἶναι ἐλογίζετο, καὶ ἐν ταῖς γλώσσαις πάντων ἐν μέρει θαύματος ἔκειτο.

τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὡς οἱ παρόντες ἐκεῖσε ἀκριβῶς καὶ ἀπαραλείπτως πάντα μοι διηγήσαντο, ὅ τε προμνημονευθεὶς Κωνσταντῖνος, ὁ ἀπὸ βαρβάρων τῷ γένει καταγόμενος, ὃς εἶχε τὸν ὅσιον ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀνέπαυεν, ἀλλὰ καί τινες ἄλλοι ἐσκέψαντο καθ' ἑαυτοὺς ἐν πλοίῳ εἰσαγαγεῖν τὸ τοῦ ἁγίου πανίερον λείψανον καὶ ἀποθέσθαι τοῦτο εἰς τὸ κατὰ ἀνατολὰς ἄντικρυ (370 οβ.) βασιλευούσης πόλεως διακείμενον προάστειον, ἐν ᾧ ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου περιφανέστατος ᾠκοδόμητο καὶ καταθεῖναι τοῦτο ἐκεῖσε ἐν τῷ τοιούτῳ θείῳ σηκῷ. ἀλλ' οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ τοιοῦτο αὐτῶν βούλευμα εἰς ἔργον ἀγαγέσθαι Ἰωάννης ἐκεῖνος, οὗ πάλαι ἀνωτέρω τῶν λόγων ἐν τοῖς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν μερικοῖς θαύμασιν ἀπεμνημονεύσαμεν, ὃν ὁ ὅσιος ἀπὸ τῆς δαιμονικῆς περιεργίας καὶ μάστιγος τῆς αὐτοῦ δουλίδος παραδόξως ἐρρύσατο καὶ ὑγιῆ ἀπειργάσατο. οὗτος οὖν μαθὼν τὰ τοῦ σκοποῦ, λέγει πρὸς αὐτόν· „ὦ κύριέ μου καὶ ἐν Χριστῷ ποθεινότατε ἀδελφὲ Κωνσταντῖνε, ἵνα τί οὕτως περὶ τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ κοινοῦ ἡμῶν πατρὸς καὶ προστάτου βεβούλευσαι, ὥστε παρὰ τὸ μὴ εἶναι μνήματα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ταύτῃ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, ἐν ᾗ καὶ ἑτέρων μυρίων ἁγίων λείψανα ἀπόκεινται, ἐν τῇ ἀνατολῇ διαπεράσαι αὐτό, οὐ ποιήσεις τοιγαροῦν καθά-(371)περ βεβούλευσαι, ἀλλ' εἰ ἀμαιρεῖς τάφου, ἐπίτρεψόν μοι εἰ κελεύεις, κἀγὼ διακονήσω καὶ ἀξίαν ἐργάσομαι τὴν τούτου κατάθεσιν, καὶ ἐν τόπῳ ἁρμοδίῳ καὶ τούτου κατ' ἀλήθειαν ἐπαξίῳ.“ ὁ δὲ παραχρῆμα ταῦτα ἀκούσας παρὰ τοῦ Ἰωάννου, ἐπέτρεψεν αὐτῷ ποιῆσαι πάντα κατὰ τὸ ἴδιον βούλημα, φήσας αὐτῷ „πορεύθητι, ἀδελφέ, καὶ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς σου ποίει περὶ αὐτοῦ.“ κἀκεῖνος μετὰ τὸ πάντα τὰ νενο-

μισμένα ἐπὶ τῇ τοῦ ἁγίου κηδείᾳ τελέσας καὶ λαβὼν τὸ τοῦ ἁγίου λείψανον ἐν ξυλίνῳ λάρνακι, μετεκόμισεν αὐτὸ ἐν δόξῃ καὶ δορυφορίᾳ τῇ προσηκούσῃ εἰς τὸ ἑαυτοῦ κατὰ δυσμὰς τῆς θεοφρουρήτου βασιλίδος τῶν πόλεων διακείμενον μοναστήριον, πλησίον τῶν ἁγίων μαρτύρων Φλώρου καὶ Λαύρου καὶ τοῦ θείου ναοῦ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου, ὅπερ εἰώθασιν ὀνομάζειν τοῦ Χαρτοφύλακος, ἐν ᾧ καὶ ὀλιγοσταὶ ἀσκήτριαι ἐχρημάτιζον (371 οβ.) τῷ Κυρίῳ εὐαρεστοῦσαι καλῶς, καὶ ὅλαι διόλου τῇ παντουργῷ Τριάδι προσανακείμεναι καὶ ἐν αὐτῷ κατέθετο αὐτὸ ἐντίμως. ἔσωθεν γὰρ τοῦ θυσιαστηρίου εὑρηκῶς μαρμάρινον τάφον ἐκ καινῆς λελατομημένον ἄξιον εἰς ὑποδοχὴν αὐτοῦ, μυρίσας αὐτὸ μύροις πολυτελέσιν, ἀνάψας κανδήλας καὶ κηροὺς ἄνωθεν τῆς σεβασμίας αὐτοῦ σοροῦ.

οὐ μετὰ πολὺ δὲ διανοηθεὶς ὁ εὐλαβὴς ἐκεῖνος Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὸν μακάριον κηδεύσαντες κατασκευάζουσι σκίμποδον ἐκ πυξίου ὡραιοτάτην κακεῖσε τὴν λάρνακα ἀνοίξαντες, μετέθηκαν αὐτὸν σῶον καὶ ὁλόκληρον χρηματίζοντα καὶ ὥσπερ ὅταν τις ὑπνοῖ ἀπὸ εὐφροσύνης καὶ λελαμπρυσμένον πέφυκεν ἀπὸ κάρου θαυμαστοῦ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν τῇ αὐτῇ δόξῃ ἔνι λελαμπρυσμένος, τὴν αὐτὴν ἡδύτητα τῆς εὐωδίας προβαλλόμενος, κείμενος σῶος καὶ ὁλόκληρος καὶ παντάπασιν ἀδιάφορος, δεικνύοντος τοῦ Θεοῦ κἀνταῦθα, ὅταν (372) οἱ ἀγαπῶντες τὸν Αὐτὸν ἐξυπνίσωσι ἐν τῇ δευτέρᾳ Αὐτοῦ παρουσίᾳ ὁλόκληροι κείμενοι ἐν ταῖς σοροῖς Αὐτοῦ καὶ εἰς ἀέρα ἐν νεφέλαις ἁρπαγήσωνται κατὰ τὸν μακάριον ἀπόστολον εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου· σημεῖον γὰρ τοῦτο καὶ θαῦμα μέγιστον ἐπί τισι τῶν ἁγίων τὰ νῦν καθορώμενα εἰς πληροφορίαν τῶν ἀπιστούντων τῇ ἐπὶ συντελείᾳ γενέσθαι μελλούσῃ κοινῇ ἀναστάσει, ὅτι ἄνευ πάσης ἀντιλογίας τὰ διαφθαρέντα σώματα τῶν ἀνθρώπων ἀναστήσονται σῶα καὶ ὁλόκληρα ἠχούσης τῆς σάλπιγγος, καὶ ἑνωθήσονται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ὡς ἂν κίψηται ἕκαστος τὰ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἔστι νῦν ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ τὸ τρισόλβιον καὶ πανακήρατον σῶμα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, ἰαμάτων πηγὴ ἀνεξάντλητος, νοσημάτων ἀλεξιτήριον, δαιμόνων φυγαδευτήριον, θαυμάτων κρήνη ἀένναος καὶ παντοίων ἀγαθῶν παρεκτικὸν πᾶσι γνωριζόμενον.

(372 οβ) ὁ γοῦν σεβάσμιος Ἰωάννης, μετὰ τὸ κηδεῦσαι τὸ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον, ὑπερχέσας τῇ πρὸς ἐκεῖνον πίστει καὶ ἀγάπῃ θερμῇ, καὶ τὴν ψυχὴν θείῳ ἀναφλεχθεὶς ἔρωτι, ἀπελθὼν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ πτωχοῖς καὶ πένησι διανειμάμενος καὶ πάντα καλῶς διαθέμενος, καταλιπὼν δόξαν καὶ πλοῦτον καὶ πάσας τὰς κοσμικὰς ἡδονάς, καὶ πᾶσι χαίρειν εἰπών,

—γέγονε μοναχὸς καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀπεκείρατο, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πάσας τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκός, καὶ τὰ τῶν μοναχῶν τρίχινα ράκια ἀμφιασάμενος, προσέμεινε τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ μὴ θέλων χωρισθῆναι αὐτοῦ, ἄχρις ὅτου καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῷ Κυρίῳ παρέθετο μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἐπηκολούθησε καὶ αὐτὸς τῷ σεβασμίῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν πατρὶ Βασιλείῳ, τῶν προσκαίρων μεταστὰς καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖσε δικαιωτήρια ἀπερχόμενος, καλῶς εὐαρεστήσας τῷ Κυρίῳ, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ εὐχαῖς σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δάκρυσιν ἀεννάοις, (373) νηστείας τε καὶ ξηροκοιτίαις καὶ χαμευνίαις διατελέσας τὸν τῆς ἀποταγῆς αὐτοῦ χρόνον καὶ ἐτάφη καὶ αὐτὸς ἐν τῇ τοιαύτῃ σεβασμίᾳ μονῇ, τὸν κλῆρον εἰληφὼς ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ διὰ τῶν τιμίων καὶ ἁγίων εὐχῶν τοῦ θεράποντος Χριστοῦ καὶ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, πλήρης ἡμερῶν ὑπάρχων καὶ τῇ φύσει εὐνοῦχος

μετὰ δὲ τὸ τελειωθῆναι καὶ τοῦτον τὸν μακάριον Ἰωάννην, φίλος τις γνήσιος αὐτοῦ καὶ τοῦ ἁγίου μαθητὴς ὑπάρχων, ἀγαπώμενος αὐτῷ παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, ἐπιθυμίαν ἔσχε μαθεῖν, τίνος ἀμοιβῆς ἠξιώθη οὗτος ὁ Ἰωάννης, μεταστὰς πρὸς τὰ ἐκεῖθεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς εἶχε θερμῆς πίστεως καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὸν ἅγιον, καὶ παρεκάλεσεν ὁ τοιοῦτος φίλος τοῦ Ἰωάννου τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἅγιον δεῖξαι αὐτῷ, οἵαν ἀμοιβὴν ὁ τοσαῦτα ἐπὶ τῷ μακαρίῳ κεκοπιακὼς ἐκεῖσε μεταστὰς ἐκληρώσατο. καὶ ἰδοὺ ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν κατ' ἰδίαν ἑστὼς καὶ προσευχόμενος, γέγονεν ἐν (373 οβ.) ἐκστάσει καὶ ὁρᾷ παλάτια φοβερὰ βασιλικά. καὶ ἰδοὺ αἱ πύλαι τούτων εἰς ὕψος θαυμαστὸν ἐγηγερμέναι, ὁλόχρυσαι στίλβουσαι ὡς ὁ ἥλιος. καὶ ἐπὶ τῆς ἄνωθεν αὐτῶν ἐπικειμένης χρυσῆς φλιᾶς, τίτλος χρυσίῳ φρικωδεστάτῳ περικεχυμένος. καὶ ἐπ' αὐτῷ ἦσαν γράμματα ἐγκεκολαμμένα ἐρυθρὰ ἐπὶ λέξεων οὕτως ἔχοντα· „αἰωνία μονὴ καὶ κατάπαυσις τοῦ γνησίου μου θεράποντος Βασιλείου τοῦ Νέου.“ κατανοῶν δὲ ταῦτα καὶ θαυμάζων ἐπὶ τοῖς γεγραμμένοις, ἔκπληκτος καὶ ἐνεὸς ἵστατο ἐπὶ τῷ δαπέδῳ τῶν θείων πυλῶν ἐκείνων, ἰδοὺ νεανίας τις τὴν ἰδέαν ἐξαίσιος τὰς πύλας τῶν ὁρωμένων αὐτῷ παλατίων προσανεπέτασεν, ἐν οἷς περιεργότερον ἀτενίσας κατενόει τὰ ἔνδον μάλα σαφῶς. καὶ ἦν ἰδεῖν φησὶν ἔνδον τῶν ἐκείνων θείων πυλῶν περίαυλον ξένον καὶ θαυμαστὸν λίαν ἐξαστράπτοντα δόξῃ ἀνεκλαλήτῳ, ὑπὲρ πᾶσαν διήγησιν βρότειον ἐν τούτῳ οὖν τὴν ἀπασχόλησιν ἔχων, ἔξω ἑστὼς τῶν (374) φρικωδεστάτων ἐκείνων πυλῶν, ὁρᾷ τὸν ὁσιώτατον πατέρα ἡμῶν Βασίλειον ἀνερμήνευτον δόξαν περιβεβλημένον, καὶ δορυφορία βασιλικὴ ἐν αὐτῷ περιπολεύουσα καὶ παρομαρτοῦσα, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ

λελαμπρυσμένον ὡς ἀστραπή. καὶ ἰδοὺ ὁ κύριος Ἰωάννης πλησίον αὐτοῦ, ἔξωρος τὴν ἡλικίαν γενόμενος, καὶ αὐτὸς χιτῶνα θαυσμαστὸν φωτοειδῆ περιβεβλημμένος λευκὸν ὡσεὶ χιών. καὶ πλῆθος ἕτερον λαοῦ ἐνδόξου προσῆν αὐτοῖς. καὶ αὐτοὶ μειδιῶσι προσώποις αὐτῷ παρεδρεύοντες. καὶ ἀκούει φωνῆς ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν θαυμασίας ἐξερχομένης καὶ ὑπηχούσης εἰς τὰ ὦτα τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ λεγούσης πρὸς αὐτόν· „τοιαύτας ἀνταμοιβὰς κομίζονται οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν καὶ τοὺς θεράποντας Αὐτοῦ ἐπαξίως τιμῶντες. λέγω δὴ τὸ συγχαίρειν αὐτοῖς καὶ συναπολαμβάνειν τῶν ἡτοιμασμένων αὐτοῖς ἀγαθῶν εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας. εἰ οὖν βούλει καὶ αὐτὸς τῆς δόξης καὶ ἀϊδίου ἀπολαύσεως τυχεῖν, μὴ κατοκνή-(374 οβ)σῃς μέχρι τῆς ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς ἐν τῇ τῶν ἁγίων ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ ἐργασίᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν θεραπόντων Αὐτοῦ διακονίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ ἐμμένειν καὶ διατελεῖν καὶ ἀδολεσχεῖν, ἵνα μετὰ θάνατόν σου ἀξιωθῇς καὶ αὐτὸς μετ' εὐφροσύνης ἐλεύσεσθαι ὧδε ἐν ᾧ τόπῳ δεδοξασμένῳ ὁρᾷς καὶ ἐν χαρᾷ διηνεκεῖ σὺν ἡμῖν εἶναι" ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ φιλόχριστος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἀνείθη τοῦ ὁράματος τῆς ὀπτασίας. καὶ εἰς αὐτὸν ἐλθὼν ἀπαραλείπτως πάντα διηγήσατο ἡμῖν, ὅσα τε εἶδε καὶ ὅσα ἀκήκοε φιλαλήθως.

ἐπ' ἀληθείας οὖν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ, ὅστις ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον καὶ πάλιν·—ποιήσατε ὑμῖν φίλους, λέγει ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε τῶν ἐντεῦθεν δέξονται αὐτοὶ ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τούτων. μαμωνᾶς γάρ ἐστιν οὐχ ὁ ἐξ ἀδικίας καὶ ἁρπαγῆς ἀθροισ-(375)θεὶς πλοῦτος τοῖς πολλοῖς καὶ ἀποκείμενος, ἀλλ' ὁ περιττὸς τῆς ἀναγκαίας χρείας. ὅν πέρ τις κατέχων ἀδικεῖ τὸν χρείαν αὐτοῦ ἔχοντα καὶ μὴ δυνάμενον κτήσασθαι αὐτόν. ὃν αὐτὸς μὲν ἐπέκεινα τῆς ἀναγκαίας χρείας αὐτοῦ μάτην καὶ εἰκῇ, ἢ κατὰ φιληδονίαν εἴτουν ἀπιστίαν, ἢ περπερίαν, ἢ βλακείαν παρακατέχει. ὁ δὲ πλησίον αὐτοῦ ἄγχεται καὶ ἀποθνήσκει αὐτῷ ὁ δὲ ἐξ ἀδικίας καὶ ἁρπαγῆς συναγόμενος πλοῦτος οὐκ ἔστι μαμωνᾶς ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἐνετείλατο ἡμῖν ποιεῖν ἑαυτοῖς φίλους, ἀλλὰ μίασμά τι καὶ ἄγος ἐπιβώμιον Θεὸν παροργίζον προσφερόμενον εἰ μή που τίς ἀπὸ τῶν τοῦ Ζακχαίου τρόπον τετραπλασίως τὴν ἁρπαγὴν ἀποδίδωσι. τηνικαῦτα γὰρ ἱλεοῦται τὸν Θεὸν οὐ παροργίζων, τοὺς δὲ δαίμονας ἐπὶ πλέον ὀδύνων ὁ γοῦν ἐκ τοῦ τετραπλασιασμοῦ τῶν ἁρπαγῶν καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς ἰδίας χρείας, ὅπερ ἐστὶ μαμωνᾶς, ποιῶν φωταψίας εἰς τοὺς θείους ναοὺς τῶν ἁγίων καὶ μνημόσυνα (375 οβ) αὐτῶν ἐτησίως ἐπιτελῶν καὶ διαδόσεις ἐν αὐτοῖς ποιῶν πρὸς τοὺς

πένητας καὶ ταύτας διὰ μόνην δόξαν Θεοῦ καὶ τιμὴν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ καὶ οὐ δι' ἔπαινον ἴσως ἀνθρώπινον ποιῶν, ὁ τοιοῦτος ἀναμφιβόλως ὑπὸ τῶν ὑπ' Αὐτοῦ ἀγαπηθέντων ἁγίων προσδεχθήσεται μετὰ τὴν ἐντεῦθεν αὐτοῦ ἀποδημίαν καὶ ἐν ταῖς αἰωνίοις αὐτῶν σκηναῖς σὺν αὐτοῖς ἀναπαύσεται καὶ αἰωνίως ἀγαλλιαθήσεται κἂν ἀμελὴς τὶς ἦν καὶ ῥᾴθυμος περὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν καὶ ἐκ μέρους ἁμαρτωλὸς ὁ τοιοῦτος τυγχάνῃ, τῇ τῶν ἁγίων πρεσβείᾳ καὶ τῇ μεταδόσει τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, τῶν ἀπηρτισμένων κολάσεων ἐλευθεροῦται τούτοις ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότου ἀποχαρισθείς. ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου βασιλέως ὁρῶμεν πολλάκις γινόμενον διὰ μεσιτείας τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ ἀφέοντος τισὶ μεγάλων ἐγκλημάτων καὶ σφαλμάτων εὐθύνας. ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς εἰς τὸ τετραπλάσιον ἀποδόσεως τῶν ἁρπαγῶν γι-(376)νόμενος εἰς τοὺς πένητας οἰκτος, καὶ ἡ εἰς τοὺς ἁγίους εὐποιία τοσοῦτος πέφυκεν ὡς ὁ λόγος ἤδη φθάσας ἐδήλωσεν, ὡς ἀπὸ δικαίων πόνων καὶ κόπων καὶ ἐπικτήσεων εὐσεβῶν καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος πρὸς τοὺς ἐνδεῶς ἔχοντας γινόμενος, ποσαχῶς πλέον ὠφελεῖν οἶδε τοὺς ἐργαζομένους αὐτόν, εὔδηλον, ὅτι πολλαχῶς καὶ λίαν ἀσυγκρίτως. ὁ μέντοι τρόπος τῆς ἐλεημοσύνης οὐχ εἷς ἐστι, καὶ ἀπὸ μόνης τῆς τῶν ἀναγκαίων καὶ χρειωδεστέρων μεταδόσεως γνωρίζεσθαι πέφυκεν, ἀλλὰ ποικίλος τῷ ὄντι καὶ μυριότροπος καθέστηκεν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχε τὰ κατ' αὐτόν, οἱ μὴ δυνάμενοι μηδὲ ἔχοντες διὰ μεταδόσεως οἰκοθεν ἐλεεῖν, ὑστεροῦντο ἂν καὶ τοῦ μακαρισμοῦ καὶ τῶν γερῶν καὶ μεγάλων τούτων ἀμοιβῶν ὅθεν ὁ φιλάνθρωπος ἡμῶν Θεὸς καὶ Δεσπότης, μὴ θέλων τινὰ στερηθῆναι τῆς ἐξ Αὐτοῦ ὠφελείας, οὕτως τὰς ὁδούς της ἐποίκιλε καὶ ἐπλάτυνεν, ὡς μηδένα ἄμοιρον τῶν ἐξ αὐτῆς ἀγαθῶν καταλιμπάνεσθαι, ἀλ-(376 οβ.)λὰ κοινὰ ταῦτα πάντα κεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἀέρος χύσιν, καὶ ἡλίου φαῦσιν, καὶ ἀστέρων καὶ σελήνης καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς χρῆσιν καὶ πρῶτον μὲν ἐν ταῖς διανοίαις τῶν ἀνθρώπων τέθεικεν οἰόντινα θεμέλιον τὰς τοῦ οἴκτου ἀφορμάς, καὶ φυσικῶς ἔχομεν κινεῖσθαι πρὸς ἔλεον. εἰ τάδε καὶ πάντα τὰ παρ' ἡμῖν λογιζόμενα οὐδαμινὰ καὶ λόγου οὐδενὸς ἄξια, αὐτὸς ὡς μεγάλα δέχεσθαι ἀπὸ μόνης ψιλῆς προαιρέσεως εὐδόκησε. καὶ δύο ὀβολοὺς καὶ ποτήριον ψυχροῦ μετὰ πίστεως καὶ ζεούσης προθυμίας προσφερόμενα οὐκ ἀπαξιοῖ. καὶ ὁ τούτων αὐτῶν ἐνδεὴς ὢν στεναγμὸν μόνον εἰ προεῖτο τὸ πᾶν ἔσται πεπληρωκώς. εἰ δάκρυον καταχεῖ καὶ λόγοις παρακλητικοῖς περὶ ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας διαλεχθείη, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ κάμνοντος τοῦτο τοῦ προτέρου πολὺ μεῖζον καὶ ἐπικερδέστερόν ἐστιν αὐτῷ. εἰ δὲ δι' εὐχῆς καὶ δεήσεως

τῆς ὑπὲρ τοῦ κάμνοντος καὶ νοσοῦντος κατὰ ἀμφότερα, ψυχῇ λέγω καὶ σώματι γινομένης, ῥᾳ-(377)ον αὐτῷ γενέσθαι καὶ ἀνεθῆναι τῆς νόσου εἴπερ ἐστὶν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ, ἢ μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας τὴν νόσον διαβαστάσαι καὶ μὴ ζημιωθῆναι τὸν κάμνοντα ψυχικῶς διὰ μικροψυχίας καὶ ῥᾳθυμίας ὠφέλειαν καὶ μισθὸν ἐλεημοσύνης κτήσασθαι. ὡσαύτως καὶ διὰ τοῦ βαστάσαι παροιμίαν καὶ ἀπροσεξίαν ἀσθενοῦς καὶ ὀλιγώρου καὶ ἀσυνέτου ἀδελφοῦ. καὶ διὰ τὸ νουθετῆσαι καὶ συμβουλεύσασθαι καὶ προτρέψαι εἰς τὸ ἀγαθόν, καταλλάξαι τε καὶ συμβιβάσαι μαχομένους πρὸς εἰρήνην, καὶ ποιῆσαι εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου, εἴτε διὰ τοῦ οἰκείου βίου καὶ τῆς ἀγαπητῆς πολιτείας, μεῖζόν ἐστι τῶν ἁπάντων ἐκκλίνειν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ποιεῖν πάντως τὸ ἀγαθὸν καὶ οἰκοδομεῖν πάντας εἰς αὐτὸ τοῦτο. καὶ οὕτω δύναταί τις μυριοτρόπως τὴν ἐλεημοσύνην ἐπιτελεῖν. διά τοι τοῦτο δεῖ ἕ αστον ὑμῶν τῶν μὴ δυναμένων νηστείαν ἐπιτελέσαι, κακοπαθῆσαι, ἀγρυπνῆσαι, ἢ τι τῶν προλεγχθέν-(377 οβ)των ἐπιτελέσαι διὰ τὸ σῶσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. κτήσασθαι ἑαυτῷ φίλους τινὰς τῶν ἁγίων, εἰ οὐ δύναται πολλούς,—κτήσασθαι ὀλίγους, εἰ οὐχὶ ὀλίγους,—δύο. εἰ οὐ δύο,—κἂν ἕνα. καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐξ ἀδικίας πλούτου αὐτοῦ θεραπευέτω αὐτόν, εἰ μὲν ἔτι ὢν ἐν σαρκὶ ἐνταῦθα διὰ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ χρείας καὶ ἀναπαύσεως, εἰ δ' οὐ παρῆν αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν χρείαν, θεραπευέτω αὐτὸν διὰ σωματικῆς δουλείας καὶ ὑπακοῆς καὶ ταπεινότητος. εἰ δὲ μετασταίη τῶν ὧδε διά τε τοῦ μνείαν αὐτοῦ ἐπιτελεῖν ὅση δύναμις καὶ τὰ ἀναγκαῖα τῷ ναῷ αὐτοῦ παρέχειν, λέγω δὴ ἔλαιον, κηροὺς μετὰ θυμιάματος καὶ ἀναφορῶν. καὶ εἰ δύναται καὶ ἡ τούτου δεξιὰ καὶ ἕνι τῶν εὐπορούντων καὶ πένητας τρέφειν, καὶ γυμνοὺς ἐνδύειν, καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς ἐπισκέπτεσθαι, τοὺς ἐν ἀσθενείας περιποιεῖσθαι, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα παρέχειν διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ τὴν τοῦ ἁγίου θερμὴν ἀγάπησιν. (378) καὶ ὅταν ὁ τοιοῦτος μετασταίη τῶν ὧδε, δέχεται αὐτὸν ὁ ἅγιος ἐκεῖσε. καὶ ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν παριστᾷ αὐτὸν τῷ Κυρίῳ, δέομενος περὶ αὐτοῦ χαρισθῆναι αὐτῷ τὸν τοιοῦτον. δεχόμενος οὖν ὁ Θεὸς τὴν τοῦ θεράποντος Αὐτοῦ ἁγίαν αἴτησιν, ἀποχαρίζεται αὐτὸν αὐτῷ καθὼς προείρηται καὶ ἔστι συνευφραινόμενος αὐτῷ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας. φησὶ γὰρ περὶ τοῦτο ὁ Κύριος· „ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται. καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται.“ καὶ ὁ προπάτωρ Δαυὶδ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· „μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα,—ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος.“ καὶ ὁ Κύριος· „μακάριοι ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.“ καί πάλιν ὁ Δαυίδ· „ἐσκόρπισεν

ἔδωκε τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα" καὶ ἕτερος προφήτης παρεγγυᾶται λέγων· „ἐν (378 ob.) ἐλεημοσύναις ἐξάλειψον τὰς ἁμαρτιάς σου. ἔλεον γὰρ κατακαυχᾶται κρίσεως." καὶ ὁ Δαυίδ· „ἐν ὀργῇ ἐλέους μνησθήσῃ." καὶ πάλιν· „ἔλεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί Σοι, Κύριε." καὶ ἐγὼ εἶπα·—„Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν Σοι." καὶ πάλιν· „ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, ὃς καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν πανεύδιον λιμένα τῆς Αὐτοῦ βασιλείας εἰσαγάγοι καὶ τὸ πολυτάραχον τοῦδε τοῦ βίου κλυδώνιον εὐμαρῶς διαπεράσαι καταξιώσοι καὶ εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς καταπαύσαι ταῖς τοῦ θεράποντος Αὐτοῦ καὶ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἐπικαμφθεὶς εὐπροσδέκτοις δεήσεσι καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων Αὐτῷ, Ὧι πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. δόξα Θεῷ τῷ ἐν Τριάδι. ἀμήν.

II

Извлеченія изъ рукописи Русскаго Аѳонскаго Пантелеймоновскаго монастыря № 276 (Ламбросъ, 5783), 1858 года, бум., in fol. minor.

а) Л 128.

Βίος θαυμάσιος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Νέου, τοῦ ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἀκμάσαντος ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων. συγγραφεὶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Γρηγορίου.

ΣΤΙΧΟΙ.

Βασίλειος ηὔγασε πρὶν μὲν ἐν Καισαρείᾳ,
Νέος δ' αὖ Βασίλειος ἐν Βυζαντίου.
Ὁ μὲν ἔπεσι κόσμον πάντα καταφωτίζει,
Ὁ δὲ θαύμασι ξένοις ἅπαντας ἀστράπτει.
Ἀσκητῶν ὁμήγυριν ὁροθετεῖ ὁ Μέγας,
Μοναστῶν συστήματα καθοδηγεῖ δ' ὁ Νέος
Οὗ κατατρυφῶντες νῦν τοῦ ἐξαισίου βίου,
Εὐχὰς ἅμα τε τῶν δύο ἐμπλησθῶμεν.
(Далѣе—текстъ Житія).

б) Л. 274—274 об.

(274) Εὐχὴ πρὸς τὸν ἅγιον

Σὺ δὲ ἡμᾶς ἐποπτεύοις ἄνωθεν, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ καὶ ὡς ἀμέσως τὰ νῦν προσομιλῶν τῷ Θεῷ καὶ βλέπειν Τοῦτον σὺν ἀγγέλοις καταξιούμενος, μέμνησο καὶ ἡμῶν τῶν ἐν γῇ στρεφομένων καὶ

καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσβολαῖς τῶν δαιμόνων καὶ ἐπηρείαις τῶν πονηρῶν δαιμόνων βαλλομένων. χρήζομεν γάρ σου τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς πρὸς Θεὸν πρεσβείας καὶ μεσιτείας διὸ καὶ ἀντιβολοῦντες καθικετεύομεν, μὴ διαλείπεις τοῦ πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, — ὅπως ῥύσηται ἡμᾶς ἐκ τοῦ σκότους τῶν παθῶν καὶ πάσης ἐπικρατείας τῶν πονηρῶν δαιμόνων καὶ κακῶν ἀνθρώπων. οἶδας γὰρ τὸν ἀκατάλλακτον τῶν δαιμόνων πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, οἶδας τὸ τοῦ σώματος δυσήνιον, οἶδας τὸ τῆς προαιρέσεως ἡμῶν ῥάθυμον καὶ εὐόλισθον καὶ πρὸς κακίαν ὀξύρροπον. διὰ τοῦτο δυσωποῦμεν σε, ὡς τῇ Τριάδι παριστάμενος καὶ ταῖς ἐκεῖθεν φωτοβόλοις ἀκτῖσι καταστραπτόμενος, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, πάτερ ἅγιε (274 οβ.) ἔχεις συνεργὸν ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν τὴν Θεοτόκον συνικετεύουσαν συναγωνιεῖταί σοι καὶ ὁ τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς μεσίτης Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς τοῦ Σωτῆρος καὶ πρόδρομος. προλαβοῦ καὶ τὸν συνεπωνυμοῦντά σοι Καισαρείας τὸν πρόεδρον Μέγαν ἐκεῖνον Βασίλειον, ὅπως ἥρεμον καὶ γαλήνιον τὸν τῆς παροικίας ἡμῶν μικρὸν χρόνον βιώσαντες, ἵλεων καὶ εὐμενῆ καὶ κριτὴν εὕρωμεν ἐν ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ τῆς δίκης. Ὡι πρέπει δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια σὺν τῷ ἀνάρχῳ Αὐτοῦ Πατρὶ καὶ συναιδίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Στίχοι ἱκετήριοι.

Ταῖς Βασιλείου, Κύριε, εὐπροσδέκτοις πρεσβείαις
Τάχυνον εὐχὴν τοῦ δούλου (σου) δικαίων ταῖς χορείαις
Μῆτερ Θεοῦ, Βασίλειε, τὸ κλέος τῶν πατέρων,
Ἰδεῖν με ἀξιώσατε τὴν γῆν (τὴν) τῶν πραέων.
Πανόσιε Βασίλειε, κἀμὲ δὴ τὸν ἀχρεῖον
Ἀεὶ Χριστῷ ἱκέτευσε, ῥῦσαι δεινῶν παντοίων,
Πάντας τε σῶζε τοὺς σὲ προσκαλουμένους.
Ἄνακτι Χριστῷ δόξα, τιμὴ καὶ κράτος

β) Π. 275.

Στίχοι εἰς τὴν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ φρικτὴν παρουσίαν.

Θρόνων τεθέντων, ἐξανοίγονται βίβλοι.
σάλπιγξ ἀποστομοῦσα πᾶν τάφου στόμα

καὶ ζωοποιοῦν πνεῦμα τοὺς τεθνηκότας.
λειτουργικῶν τε πνευμάτων χιλιάδες
καὶ προσκυνούντων ἀγγέλων μυριάδες
δηλοῦσι, Χριστέ, Σὴν ἴλειαν (sic) ἐσχάτην.
φρικτὸς Κριτὴς ἐνταῦθα καὶ βῆμα ξένον,
παγκόσμιον τὸ βῆμα καὶ Θεὸς κρίνει.
τινὲς κατηγοροῦσι τῶν ἐπταικότων.
ἐντεῦθεν αὐτὸς δειλιῶ σου τὴν θέαν
νεφρῶν ἑταστά, καρδιῶν ζυγοστάτα,
ἐξ ἀριστερῶν, Δέσποτα, μή με σύγχει.
σκώληξ ὁ ἀκοίμητος ἐσθίει μου ὀστέα.
ὄντως καπνὸς τὰ σκῆπτρα Χριστοῦ πορφύρα.
πᾶς ὅλβος τέφρα στέφη, σκιὰ καὶ ὄναρ,
ἂν συμφλέγῃ μοι τοῦργον ἔχω ζημίαν
σωθήσομαι δέ πλὴν διὰ πυρὸς μέσον.
ταῦτα, Κριτά, σκοποῦντες εὐθύνεσθέ μοι,
καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον ἐκιπρόθεσθέ μοι.
τὰ ζυγὰ τηροῦντες ἴσα τῆς δίκης,
ἐν ὧ μέτρῳ κρίνετε, κριθήσεσθέ μοι
Θεοῦ τὸ θαῦμα (?) τοῦτο καὶ πιστευτέον,
ὑμῖν τοσαῦτα προσκαλῶ τε καὶ γράφω.
δέομαι τοῦ Σου, Κριτά, μή με χωρίσῃς
τοῖς ἐκ δεξιῶν δικαίοις ἐν τῇ κρίσει,
ἀλλὰ κρῖνον με κατὰ τὸ ἔλεός Σου
ἐπίλογος εἰς ἐντελές ἦλθεν ἐνταῦθα πέρας.
δῶρον θεῖον μέν, πόνος δὲ τ' παροῦσα,
βίβλος πέφυκα ναὶ μὴν τοῦ 'Ιακώβου
μελανείμονος καὶ ἁλιτροῦ ἀνέρος,
ναιτάοντος τὸ ὄρος μονοτρόπων,
τὸ τοῦ Ἄθωνος λαχὸν προσηγορίαν,
γέγραπται καὶ γὰρ σωτηρίῳ ἐν ἔτει
τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τε,
καὶ πεντηκοστῷ ὀγδόῳ ἐν μηνί τε
φάρμουθι, πρώτῳ τῷ ἀπριλλίῳ

Первая русская редакція*).

Кънига и житіе преподобнаго ѡ^{г}ц$\overline{\text{а}}$ нш$\overline{\text{его}}$ Васіліа Нѡваго списанѡ Григоріемь смиреннымъ и хр$\overset{\text{т}}{\text{т}}$ѡлюбивымъ оученико^{м} е^{г}ѡ.

Прбж$\overline{\text{твенныи}}$ Дв$\overline{\text{дъ}}$ вѣщаа рече: „в$\overset{\text{ъ}}{\text{}}$ память вѣчноую боудетъ праведнікъ, ꙗко неоскоуднаа знаменіа ꙗвлꙗема добродѣтеліи сихъ выне пріатѡ быти“. и Солѡмон же любезныи егѡ сн$\overline{\text{ъ}}$, приближаѧсѧ рѡдителю, моудрѣствоуетъ гл$\overline{\text{ѧ}}$: „па-
5 мать праведнаго с$\overset{\text{ъ}}{\text{}}$ похвалами, достославны^{а} оубѡ и достоиныѧ чести и пѡхвалы ст$\overline{\text{ыхъ}}$ пѡхти[1] ꙗвѣ оубѡ вси ст$\overline{\text{іи}}$ бг$\overline{\text{ѡлѣпнѡ}}$ написаша и рекѡша, ꙗко помазателіе Гн$\overline{\text{и}}$ и бж$\overline{\text{твеніи}}$ пр$\overset{\text{ѣ}}{\text{}}$рцы и вѣрніи ѡ Ги$\overline{\text{}}$, иже палестенскіи скипетръ ꙗко бл$\overline{\text{гочестнѡ}}$ исправляюще“. азъ^{ж} ꙗко ни единѡ-
10 моу же словоу достоинъ, ниже капля водныа и источ$\overset{\text{ъ}}{\text{}}$никоу сухоу в$\overset{\text{ъ}}{\text{}}$ безвѡднѡ врем$\overset{\text{ѧ}}{\text{}}$ ирѡвь калъ тѡчащь нежли водоу полезноую, недостоиныи писати или гл$\overset{\text{а}}{\text{}}$ти зѣлѡ великѡмоу и страшномоу ѡ^{т}цоу таковаа дивнаа чюдеса окаанныи азъ,

---

* Текстъ взятъ изъ Макарьевской Четьи-Минеи за мартъ (26-й день), л.л. 633—747 об. Варіанты подведены изъ списка Чудова монастыря, № 34—336, въ листъ, л.л. 1—180 об. При печатаніи текста вообще удержана орѳографія подлинника: не сохранены лишь ударенія и придыханія.

[1] похити.

или прострети в дѣло аже онъ сътвори. чим же [1—ли попекѣ —1], каковыи поуть шествіе, ако да възмогоу не послѣдованіемъ авити повѣсти и не всако всѣх ѿпасти в' повѣстѣхь сто здѣ же чюдесъ израдныхъ моужества хотѣхъ оумолчати, боюса Га моего ако талантами не наченшю, ако ближнемоу рабоу, аще не положю здѣ да поне трапезникомъ лоукавна не въздадатса глти начиоу боюса ако ни единого слова имѣю достоина, ако никоего зазора да не приимоуть ѿ вѣдоущихь разоумы, ако же рече Соломонъ мудрыхь и разоумныхь злыхь и добрыхь нарицають нѣціи ѿ члкъ мнѣ озлбленомоу что са ѿ тѣх речеть, обаче ѿдаетъ ми всака дша бголюбива невѣжьства и неоугодіа глти начинающе Гь да мздоу. да ѿселе начнемъ повѣтнаа вашими млтвами застоупаеми многа глати не достигаа, аже о немъ исповѣданіа и гланіа, понеже Бгоу люба посильнаа блгоѫ есть и равность еже бо вса глти ни аггломъ равно есть ни аплмъ, ако же рече Павелъ: ѿчасти глемъ и ѿчасти прочьствоуемъ. аже оубо о рѫствѣ его, ѿ кдоу бѣ и где въспитанъ бысть и како бысть мнихь, не имамъ что глати, ни иного дроугаг никого обрѣсти възмогохъ авити ми аже о въпрошаніи сего да обаче еже имамъ глю, еліко свѣмъ споувѣдаю вам, ибо конечнаа его оувѣдѣхь и самъ аз мню. он же вса лѣта своа тщашеса оутаити всѣмъ члкомъ обогатѣти зѣло смиреніемъ, авлетъ себе елико же съкры въ себѣ докол не възвѣстихь аже о немъ толики бѣды аже сихъ ради подахь:

Началo житіа препобнагo. Василіи царь четыре сны имѣ Констан'тіна, Лео'та, Стефана и Алеѯандра. Константинъ оубо младсы ѿ житіа ѿиде. Стефанъ же по-

[1—1] ликовствѣа.

ставленъ бысть архіеп҃ѡмъ в Константинѣ градѣ всѣкѡю дѡбродѣтелію оукрашенъ, и тѡи же ѡ҃т врачевъ часто питіе цѣлебнѡе пріимаше, понеже оунъ сы и огнемъ ж҃гомь бѣ. тѣмъ же и образѡмъ телеснымъ бола всю юность оугашаше ж҃гомь дѡвѡ҃но оустоужаашеся желѧдѡкъ егѡ и ѡ҃т того же в҃ недоугъ в҃паде вскорѣ и тои кѡнецъ житіа пріатъ. оумирающѧ же Василію ѡ҃ц҃у ею, ѩко оумираа глаашеѡ Михаилѣ цари: „егѡ же оубих҃ и пріахъ ц҃рствѡ его, вїждоу, рече, Михаила ц҃ра прѣд҃ очима мѡима стоаща и гл҃юща ми, —чтѡ ти съдѣахь, коую ли бѣдѹ сътворихь, ѩкѡ тако безм҃лтно нападе на мѧ и оуби мѧ.“ и о семъ испѡвѣдалсѧ ѡ҃тиде[1] житіа сего, ѡставивъ Леѡ҃та и Александра с҃на своя въ ц҃рствіи своемъ.

въ десѧтѡе оубѡ лѣтѡ самѡдрѣжцоу Леонта и Александра царю, магистріанѡмъ нѣкѡимъ взвращающимсѧ ѡ҃т асидьскіа страны пѡсланіемь царевѡмъ в Константинъ град҃, в҃ горѣ непрѡходнѣи абіе оузрѣша прехождща прп҃ѡбнаго Василіа, и абіе скорами нѡгами вскочиша и ѧша прп҃бнаго, дивлшесѧ о страннѣмь образѣ егѡ, прелѡгатаа его мнѧхоу соуща. поуть шествоущимъ, в҃ведѡша и коуннѡ с собою в҃ ц҃рствоующіи град҃ ѩко ѧвишаесѧ ц҃ремъ, ѧвленѡ имъ и о бл҃женнѣмъ сътвѡриша в҃ тѡмъ убѡ образѣ дѡиде ц҃рствующаго с҃тыи, ѩко же взмѡгохь оувѣдѣти ѡ҃т достѡвѣрныхъ моу҃. оувѣдѣв же царь Леонъ о немь, пѡвелѣ паракимѡменоу свѡемоу, емоу же има Самѡна, сраѧнинѡу соущю родом҃, испытати еже о бл҃женнѣмъ, ктѡ есть и ѡ҃ткоудѧ бысть и какѡ емоу има бѣ. Самѡна҃, шедъ въ гл҃емыи нѡвыи дѡмъ, и сѣде съ всѣми свѡими совѣт҃ники (бѧше бѡ оунъ сы и гордѧсѧ о мнѡжествѣ богатьства) пѡвелѣ представити прѣд҃

[1] *доб.* отъ.

лицемь своимъ блж̑нaго. ѩкѡж̑ предста, не възд̑а емоу достоиныа чести и пѡклонениа гл̑а оубѡ к немѹ Самѡна „ктѡ еси и ѡ᷄коудоу бысть или како имѧ твое наричетсѧ“ ст̑ыи же ѡ᷄твѣта емоу не дасть, нѡ стояше молчѧ и крѡт̑кима очима на него смѡтрѧ. гл̑а оубѡ паки к̑ немоу „възвѣсти намъ ѡ᷄коудоу ѕбо ты еси“ и гл̑а къ немоу сватыи „ты убѡ ѡ᷄коудоу еси и ѡ᷄кѡлѣ прiнде“. і рече емоу Самѡна „тебе въпрошаемъ, ктѡ еси и ѡ᷄коудоу бѣ пѡнеже о мнѣ ктѡ есмь не требѣ есть оувѣдѣти. аще ли желаннѡ ти есть разумѣти о мнѣ, възвѣщѹ ти азъ есмь Самѡна патрикиı, паракимѡменъ дне᷄ одеръжаи скипетры греческихь самѡдрьжещь пѡвѣждь оубѡ намъ, кто еси и ѡ᷄коудоу бѣ что гл̑ешиı сѧ и чтѡ есть твое начинание“ гл̑а к немоу блᵃженныи „азь страненъ есмь і единъ пришлецъ на земли сеи̑“ рече к немѹ Самѡна· „не дѡбрѡ оубо о тебѣ г̑лютъ, ѩкѡ прелагатаи еси прiиде в россочьство [1] въ греческоую власть“ прп̑бныи о семъ нич̑тѡже ѡ᷄твѣща. мн°зи ѕбѡ предстоащии поноужаахоуть егѡ, гл̑юще,—ктѡ еси не ѡ᷄твѣщѧ имъ. пѡвелѣ оубѡ Самѡна да принесоуть пред̑ лице его жезле соурѡво и волѧа жилы соухи и ина нѣкаа страшнѣишаа на оустрашеніе емоу, да негли оувидѣвъ оубѡптсѧ, да пѡвѣсть ѡ᷄коудоу есть видѧ онъ всѧ та, не пѡвѣстьсѧ имь пѡвелѣ растягноути егѡ чегыремь и тако волоуѧмі жилами бити ст̑го порадоу, въпрошающимъ его рекоуще,—ктѡ еси. и никакѡ же имъ не ѡ᷄твѣща, нѡ трьпѧаше мол̑чѧ наѡсимыа раны. дотолѣ же бiша его дѡн̑дж̑ не бѣ в̑ немь крѣпости по сихь пѡвелѣ неоукротимыи звѣрь, и зат̑вориша и въ единѡи ѡ᷄ темницъ. на оутрiа же ше᷄ сѣде и пѡвелѣ пѡставити

[1] в рос̀сочьство.

блж̃нaго. и шедше же посланіи обрѣтоша двери твердѡ заключены, того же в̾нѣ стоаща и ждоуща ихъ. разоумѣвше же быв̾шее вельми оудивишасѧ и гл̃аша к̾ немоу. „повѣжди на^м, кимъ образомъ, ключю и романисоу цѣлоу сущю, како ты внѣ бысть“ блаженныи ничто же къ нимъ ѡ^твѣща, пѡ идѧше коупно съ ними предстати пре^д паракимѡменѡмъ ѩкѡ же пѡставиша его пред^ъ нимъ и пѡвѣда емоу, какѡ его внѣ темницы обрѣтоша, оудививше сѧ ѡ̃ оуслышавъ коуппѡ и не вѣрѡва нѣцыи же ѡ^т тѣхъ ѩкѡ ѡ^т волхвѡваніа се емоу сотвор̾шю такѡвое чародѣаніе сътворшю[1]. ѩкѡ се паки испытавъ его Самѡна хотѧ оуразоумѣти, кто е̃, никакѡ же емоу прп^дбныи ѡ^твѣта дасть. раз̾гнѣвав же сѧ оубѡ злѣ агаринѡ ис̾чадіе, пѡвелѣ его растѧгноути пѡ земли и бити жезлемъ. дотоле егѡ биша, дондеже шесть жезліи съкроушишасѧ блж̃нныи же трьпѧ доблественѣ в̾ велицѣ мѡлчаніи, ничтѡ же к нимъ не ѡ^твѣща. чюдящим̾ сѧ всѣмь ѡ непзречен̾нѣ^м мѡлчаніи прп^дбнаго, пѡвелѣ же паракимѡменъ всѣмъ тѣмъ гл̃ти. побѣдихь и, сей же хитростію мѡлчит, ни повелѣніа послоушавъ такѡ ми самодержъца,· не оставлю семоу пѡхвалитисѧ. и пѡвелѣ его пѡ всѧ недѣли[2] [3] пѡ триста ранъ на всѧкъ дн̾ь бити[3] и пѡ триста жезлеи избивати. онь терьпѧаше печали ты. такѡ с̃тыи таа бж̃ственоую добродѣтель, ибѡ всѧ лѣта живѡта своего зеліе ѧдѧаше ѩкѡ же оуставилъ бѧаше в поустыни и кѡнецъ бестрастіа ключися емоу.. сего ради не въсхотѣ развратити дѡбродѣтели своеѧ, зане рекшѧ влд^цѣ да не вѣсть шюица твоа, чтѡ

---

[1] нѣтъ.

[2] *доб.* мѡчить ранъ.

[3–3] на всякъ день по триста ранъ

творитъ десница твоа. и паки — егда молишисѧ, вниди в клѣть свою и помолисѧ ѡ҃тцоу твоему втаинѣ и ѡ҃тцъ твои видѧ тѧ втаинѣ въздаⷭ ти авѣ и прочаа, всѧ҆ᵏ бѡ поистиннѣ исповѣдаа правдоу свѡю прилагаетъ славоу и пѡхвалоу чл҃кѡмъ и г҃летъ всѣмъ—ѡпоусти[1] мздоу свою, оутаа иже свою дѡбродѣтель ѡ҃т чл҃къ истинномоу Б҃ѹ и славѣ егѡ желаетъ, да аще бі҃етъ кто такѡваго, ноудѧ испытати дѡбродѣтели его, тѡ терьпⁿ дѡблественѣ не ѡ҃ткрываа, нѡ послоушествоуемъ ѡ҃т вышнаго, ꙗкѡ тако пѡмышлаетъ бл҃жени изгнани правды ради, ꙗкѡ тѣхь есть цр҃тво нб҃ное миноув-шимъ же недѣлямъ тѣмъ, в наᵏ повелѣлъ бѧше моучитї егѡ, разоумѣвѡ же, ꙗкѡ в непѡкорении пребываетᵀ ст҃ыи, призва его паки и сѣд҃ пѡвелѣ егѡ представити. і ꙗкѡ же предста, съ гнѣвѡмъ възрѣвъ на нь и рече· „непредбныи въ чл҃цѣхь, дѡколѣ таиши лесть в ср҃цы свѡемъ. пѡвѣжь намъ оубѡ, кто еси и ѡ҃ткоудоу бысть.“ рече к немоу бл҃жныи· „иже содомскаа дѣла творіши, та въ грѧзновеніи быша, ꙗкѡ же и ты.“ (преже естествомъ скопець сы и красенъ взором, о нихь же неправдивъ и безаконникъ нарече҆сѧ) Самѡна же разоумѣвъ, коеѧ ради вины такѡваа препѡдобныи рече, пѡсрамисѧ ѡ҃т предстоащихь, ꙗкѡ злѣ хоулившю его, разгорѣсѧ аростїю и гнѣвѡмъ, пѡвелѣ принести оуже и свѧзати опаки прп҃бнѣи его роуцѣ и завертѣти ребра егѡ и за десноую егѡ ногоу дроугѡе привѧзати оуже и пѡвѣспити его стремъ главъ горѣ на нѣкѡемъ прекладѣ и такѡ остави егѡ висѣти, дондеже пѡвѣсть сѧ, кто есть и ѡ҃ткоудоу бысть всѣᵐ же гнѣвающемся о бывшемъ и окааннаго того Самѡнѣ пѡхоулающемъ, и остави его тако вѣсѣти безоумныи и нечл҃чьныи

[1] отпоусти.

и знаменавъ двери храмины перстнемъ своимъ идѣже виса ст҃ыи ѡ҃тиде. по трехь днех҃ приш҃е҃д ѡ҃тверзе двери и обрѣте его висаща в҃ тѡмъ же образѣ, въ немже остави его. бѣ же лице егѡ тихо, ничтѡ же лиха пострадавша приближивъ же
5 са моучитель рече: „г҃ли пѡне и҃нѣ, кто еси и ѡ҃коудоу бѣ, не пѡкаалиса моукою сею“ ближ҃н҃ѡму ничто же ѡ҃т бѣды не гл҃ющю, абіе злыи пѡвелѣ снати егѡ благодатію же єдінѡсоущныа и неразлоучныа трц҃а, с҃ьниде сдравъ и ни единоѓ же вреда не пріемъ. всѣм же дивлащемса, рече Самѡпа:
10 „такѡ самѡдержьца, волхвъ есть сеи чл҃къ, ѩкѡ ни пѡгою пѡболѣ ѡ҃т обѣщеніа. азъ ѡ҃селѣ разоумѣхъ вѡлшбоу его и лоукавое пришествіе его.“ пѡвелѣ паки призвати звѣрокор҃мителя. тоу бѡ блаше левъ страшенъ зѣло въ г҃ѣмеи икономи, иже стажалъ ц҃рь. прид҃е҃ж҃ звѣрокормитель, рече
15 к немоу злѡгнѣвливыи. „до вечера не даждь асти львоу“ и семоу же быв҃шѵ, приведѡша прп҃бнаго в҃ снѣ҃д львоу быти, мнѡгимъ срищющимса на пѡзоръ. рыкающю звѣри ѡ҃т мнѡгіа алчьбы, повергѡша его львѡви в снѣ҃д лев же видѣвь прп҃бнаго трепетенъ бысть прішедъ левъ леже и валлашеса
20 пред҃ нѡгама егѡ, ѩкѡ овча незлѡбнѡ. всѣм же дивлащимса и г҃и помилоуи зовоущим҃, пристоупивъ прп҃бныи глажаашеть[1] его десною роукою своею, имъ его за ѵхо, выведе вонъ, проглашаа предстоащимъ: се овча ваша, рече. и ни тако же разоумѣ инѡплеменникъ, ѩкѡ избранникъ б҃жіи наречетса,
25 но оубѡ пѡвелѣ его тамѡ превести в нощи и в мѡре въврещи, всячески бѡ блаше діавѡлъ в҃ ср҃дце его в҃шелъ. пѡимше же его на се пѡсланіи, в҃ третію же стражю нощи в҃ поучиноу привезоша его в҃вергоша и в море и ѡ҃тидоша.

---

[1] глаже шерсть.

по разсмотренію же Бжію, хранящаго стыа своа, 5
паки двѣ морьстѣи дельви пріемше его на плещю свою и
изнесоша его на берегъ Еоудомы и посадиста и на соусѣ
и отидоста. в незаапоу же обретеся блжныи разрѣшенома
рѣкама и ногама і тамо бывъ вниде въ градъ. сѣдшю емоу
мало близъ златыхъ вратъ да почиетъ, се члкъ нѣкто вниде
въ градъ. зимою и огнемъ одрьжимъ преклонившеся тои больны иде к прдбномоу, да почіетъ яко оубо близъ его сѣде
члкъ тои преклонился, зимою и огнемъ одержимъ, стена бѣ
весь, яко немогіи видѣвъ же его блжныи тако болѧща и
трасема и мілосердовавъ о немъ и положи на немъ роукоу и помолися и исцели его видѣ же члкъ себе исцелѣвша, пад на ногоу прдбнаго, молящеся емоу подвигноутися
кѣпно с нимъ в домъ его отъ хоудыхъ бо бѧше члкъ сіи и
не отъ славныхъ гражданъ. иде с нимъ прдбныи радуася и
яко вниде в домъ его и постави емоу трапезоу и възрадовастася коупно съ прдбнымь и възвеселистася. яко же
ѧдоущима има, повѣда мжь женѣ своеи, како его исцели
прдныи призваніемъ хвомъ и положеніемъ сего роукоу отъ
одрѣжащаа его болѣзни. и тои бо блгтію присѣщенъ[1] бѣ
отити в монастырь почтенныи нероукотвореныи, образъ
бо въобразися прчтыа Бца тамо нероукотвореныи посѣщеніемъ съвершенъ с вѣрою приходящихь больныхъ къ
прчтѣи влчцѣ нш еи Бцѣ прнодвцѣ Мріи, ею же виною нарицается нероукотвореннаа, не оухитри бо ея пишющі десница писца ни мѕиторова[2] рѣка, ни инѣхь нѣкіихь
отъ пришле или о замыслѣ написана бысть, но оубо сама

[1] здѣсь небольшой пропускъ, восполняемый греческимъ текстомъ: μετὰ δὲ τὸ ἀριστῆναι, ἀπῆλθε ὁ ὅσιος ἐπὶ τὴν μονήν..

[2] моиситорова.

Бц҃а повстави сѧ сим҃ въсіавши съврѣшисѧ, есть и дѡ нн҃ѣшнаго д҃не. жена же моужа того слышавши възрадѡвасѧ, ꙗкѡ же спѡдобистасѧ коупнѡ с пѡдроужіемъ своимъ в҃ вести и в҃ домъ ꙗкѡ да и та спѡд҃битсѧ прияти прил҃бна его мл҃итвы, хо-
5 дящи бѡ Бг҃а и люблꙗше в чистѡтѣ зѣлѡ и любꙗщи мнихи. пѡ веселіи же ихь въпрошаста, ктѡ еси и ѡ҃коудоу бѣ и гдѣ хощеши и прочее и пребывати. речешю же емоу има „ꙗкѡ азъ есмь п҃ж Самѡна вчера в мѡрскоую глоубиноу в҃верже мѧ, нѡ Г҃ь мои Іс Х҃с, емоу҃ж ѡ҃т юности моеѧ слоужю,
10 образомъ, им же повелѣ, сохрани мѧ невредпѡ“. пѡвѣда има по рядоу еликѡ емоу первыи моужь ц҃рковь сѡтвори. чюдꙗщема же сѧ има еже ѡ҃т прил҃бнаго бесѣды, прежде бѡ слышали бꙗше о немъ, какѡ его моучи Самѡна и прѡмчѐ пѡ всемоу градоу ѡ немъ, моляста же сѧ оубѡ емоу тои моужь
15 съ женою своею въ всемь житии своемь пребывати съ нима, ꙗкѡ же емоу оугоднѡ боудеть. ѥгда оувѣщаста быти с нима, приготоваста же оубѡ емоу свѣтилникъ оприсньі и свѣтилникь вкоупѣ и мл҃твеницоу, в неи же чресъ всю нощь б҃дꙗше приближаашеса Г҃ви, слѫжа в҃ мл҃твахь и мѡленіихь кѡ-
20 ликѡ слезъ чре҃ всю нѡщь сеи бл҃жнныи ѡ҃ць Василіи, всегда столщю емоу и мѡлꙗщю҃ къ Г҃оу, прѡливаше, колико стоаніа такѡваго, еликѡ же съдѣа на всакѫ нѡщь, колико кланꙗніа кѡлѣннаго истіннаго к҃ Б҃гоу, бдѣніа, ꙗкѡ быти емоу бодромоу и неоусыпающю, изможда̀ли бѡ бѣста
25 очи емоу ѡ҃т мнѡгорачительнаго сна, паче всѣхь дѡлоу пѡмавающи с҃тѣи его неоусыпающіи вѣцѣ. негнѣвлив же бѣ такѡ, ꙗкѡ же себе тѣлѡмъ м҃ртвомъ мнѣти в житіи, а инѡ ничто же. крѡто҃ же бѣ, ꙗкѡ дроугіи Давы҃д, прѡстъ же ꙗкѡ Іаковъ, пѡд҃ Авраамѡ҃м же млс҃тивъ и дѡбродѣтеливъ, ѡ҃ бѡ
30 в мнозѣ богатствѣ милѡстыню съдѣваше, сеи же нѡвыи

Авраамъ въ оубожествѣ Бога ради терпѧаше, дѡволнѣ подаваа еже чтѡ впадааше емоу ѡ^{т} хр$^{\overline{т}}$тѡлюбивы^{х}.

всели же сѧ ꙗкѡ же рече препѡдѡбныи оу ѩанна, такѡ бо бѣ имѧ моужеви томоу, ꙗкѡ дроугіи Мѡсеи оу іереа мадіамска. пѡ малѣхъ дне$^{\overline{х}}$ хь начѧшасѧ сѡбірати [1] доволни к немоу ѡ^{т} тщаливы^{х}, оутвержаахоусѧ вельми ѡ^{т} него, пріимаше же бѡльныа вѣрою принѡсимыа къ немоу налѡженіемь прп^{д}бнаго роукоу. овѣ^{х} оубѡ ѡ^{т}поущаааше съдравы, дроугіа же дерзѣниа сотворѧше прилежати къ немоу равнѡ и на доушевнѡе нѣкое пѡльзіе, такѡ по нѣкѡлицѣхь дне$^{\overline{х}}$ ь ищѣлѧма ѡ^{т}поущаааше и тѣхь имѧаше же и даръ прѡзрѣніа дѡвольныа обличати ѡ такѡвы^{х} недѡбрыхь съдѣанныхь, ꙗкѡ и ѡ^{т}тѡго дѡвольное и пѡ^{д}бнѡе имѣти. приближааше мнѡги к себѣ прихѡдящаа, мнѡги оубѡ слѡвомъ свѡимъ блоудники соуща цѣлѡмꙋдрены жити прочее сътворѧше. дѡвольныа же и прелюбодѣа соуща приближеніемь къ немоу бж$^{\overline{\text{ственны}}}$ми гл$^{\overline{\text{ы}}}$ ѡ^{т} нечестіа възвращаааше, ослы нарицаа такѡвыа и мски ꙗкѡ скотъ живоуща, плѡтнаа токмѡ м$^{\overline{\text{р}}}$ртвоующа, а инѡ ничтѡ же. лестнѡлюбцем же искоуснымь частѡ понѡшааше и обличѧаше $\overline{\text{и}}$, в$^{\overline{\text{ъ}}}$ милѡстыню оукланѧа ихь преславнѡ. волхвы же и чародѣ$^{\overline{\text{ѩ}}}$ недѣиственыа показааше, жезлѡмъ бі$^{\overline{\text{а}}}$ ѡ^{т} себе изгѡнѧаше. исцелѧаше приближающаѧсѧ къ немоу тѣхь ѡ^{т}вращаа ѡ^{т} лоукав$^{\overline{\text{ъ}}}$ствіа ихь. невѣрныѧ же ѡбращ$^{\overline{\text{а}}}$аше и тщ$^{\overline{\text{е}}}$слав$^{\overline{\text{ъ}}}$ныа оуничижааше. гордыа же в дѣлѡ понѡшеніа ѡ^{т}ипоудь низлагаше, зміа и песѧдіа ехидно на сихь нарицаа въ дѡбродѣтели же всегда соущаа [2]—чтѧше и к нем$^{\overline{\text{у}}}$ приходящаа —[2] бл$^{\overline{\text{г}}}$ гоч$^{\overline{\text{т}}}$тнѣ нань взираше и медѡточными гл$^{\overline{\text{ы}}}$ пріимаше ихь бли^{з} себѣ бесѣдати повелѣваше. ни-

[1] собиратисѧ

[2—2] нѣтъ

кто же бѡ его на се пѡоучѧаше, прѡзрѧаше бѡ дх҃ѡмъ ст҃ымъ приходѧщаа к немоу, кіимъ прегрѣшеніемъ ѡдръжимъ коиждо ихь бѧаше, въ дѡбродѣтелехь дѣеса пѡтѡмъ исчетааше лица же ѵтренѧаго чл҃ка ꙗкѡ блещащасѧ ꙗкѡ цвѣтъ оутреніи свѣтлѡстьми в дѡбродѣтели живѵща оуразоумѣвааше. прѡстѡ и незабвенъ бѧаше всѣмъ приходѧщимъ к немоу. иже аще хотѧаше ихь ктѡ оуставитісѧ, то ѡпъ оубѡ разумѣвааше. толикѡ бо даръ сокровища Г҃дь приложи к немоу. дроугаго Самѡила мнѧахѵ въставша въ д҃ни п҃ша.

прешедшю же Леѡнтоу ц҃рю житіе свое, по трехь҃ж на десѧтехь м҃цѣхь оумре и Александръ, ѡставивъ сн҃ѡвца свѡего Константина, ѡ҃тиноу҆д млада соуща, съ мт҃рію дѣтища Зоею, четвертою женою соущею Леѡнта брата свѡегѡ. поставивъ ꙗкѡ оурадителя дѣтющю и сохранителя емоу съблюдающа егѡ, еда ктѡ всхитить цр҃ствѡ егѡ Никѡлоу архіеп҃па Конст҃нтина града Іѡ҃анна и Гаридоу магистрѵ соуща и иже с нима Никѡлаж҃ предержааше всѧ ороудіа ц҃рева, младоу дѣтищѵ еще соущю, непѡдѡбны҃м нѣкіимь вещемъ на ѵрѡцѣхь бывающихь окрс҃тъ же варьварьскѵ ꙗзыкоу нем҃лтивно выхождаахоу и пакѡстящю на греческоую власть, видѧаще нетвердѡ греческѡе цр҃ство соуще. ѡ҃тѡле въсташа гражане на Никѡлоу, ꙗкѡ непо҆дѡбнѣ рѧдѧащю 1– цр҃кіи дѡ҃м –1. пріемше съвѣтъ с вельмѡжами цр҃тва свѡего написаша к доуцѣ Константиноу, иже на вѡстоцѣ стратигоу сущю, пріати пришедшю власть и одръжати ю. ꙗкѡ же томоу мнѣти паче҃ж съцр҃твѡвати емоу съ Кѡнстантинѡмъ съ багренѡроднымъ сынѡмъ въ блж҃еннаго ѡбітели Леѡнта бл҃гочестиваго цр҃ѧ. се оубо имъ рекшимъ, сего҃ж ꙗкѡ млада соуща і

1–1 цр҃ьтвомъ.

еще не хотящимъ въдворити в полатоу. онѡго же ꙗко же моужьственѣиша презрѣти и бл̀га въ бранехь и бл̀гоизволна на ратехь полкы въздвигати, и томоу паки инѡплеменники варварскіа и сквернены ꙗзыки пѡтреблыш. бꙗше бѡ моужь зѣлѡ храбѡръ въ бранехь. коликъ вои агарꙗнескъ покѡри пѡлкъ пѡбѣди и низ̀ложи единъ, ꙗкѡ мнѡгажды о немъ послушествѡваахоу варвари нѣцыи въ Асирꙑи, плѣникъ въпрѡшающе,—ꙗкѡ какѡ единъ моужь пѡбѣждаетъ ны и бѣгаемъ ѡ̀т лица егѡ. тѣмъ же такѡ рекоущимъ· егда рекѡша прѡтивѣ намъ поидетъ, то ꙗкѡ связаетъ ны ѡгнь палꙗщь ѡ̀т оустъ кѡневи егѡ видимъ исхѡдящъ и ѡ̀т всегѡ сроужіа егѡ і ꙗкѡ хромы емлетъ ны, ибѡ самъ паки ѡ тѡмъ дарѣ мнѡгажды пѡвѣдаше,—ꙗкѡ егда оубѡ рече спахь въ оунѡсти моей на ѡдрѣ мѡемъ. и се жена преславна в багрꙗницѣ ходꙗщи и кѡнь огненъ коупнѡ с нею и кѡлесница огнемь полꙗщи [1] пѡлагааше пред̀ сѡбѡю, и рече ми,—въѡроужися на сеи кѡлесницѣ и въѡроужихся и рече ми,—да оужасноутс̀ тебе врази сн̀а мѡегѡ хоулꙗщи его. и ѡ̀т лица мѡего абіе ѡ̀тиде и си оубѡ тако бѣша о мѫжи тѡмь. ꙗкѡ же назнаменаша его пѡ повел̀ѣнію скоро прі̀ити и доити дѡ пр̀твоующаго, ѡ̀трицаше же с̀а никакѡ же довѡленъ есмь быти о такѡвѣмъ начатцѣ. пѡтом же паки писаахоу к немоу скѡро прі̀ити, рекоуще в̀ прс̀твующіи град̀, ꙗкѡ тебе зѣлѡ власть вс̀а греческаа пр̀твѡвати прѡсить. сеи же потом ѡ̀трицаашес̀ ити ре· „Гь Бгъ и чл̀цы цр̀а стажаша в пѡлатѣ сѣсти. аще млад̀ есть въз̀растѡ̀, никакѡ ми достоинѡ есть ѡ̀тложити Х̀а Гн̀а и съгрѣшити пред̀ Гдемь боюжес̀, егда оубѡ обраꙁ боудетъ нѣкыи и хощете мꙗ оубити“ ꙗкѡ же та

[1] палꙗщи.

пріемше иже они послы ѡ^{т} него и пѡслаша к немоу кѡиж^{д}ѡ ротоу свѡю, кленоущеся къ немоу прч̃тнымь и чт̃ны^{м} древѡмъ чт̃наго крт̃а, ꙗкѡ не такѡ ти боуде^{г}, рекоуще, ꙗкѡ же помышлꙗеши быти, нѡ не льстивыми дш̃ами и прѡстыми ср^{д}цы призываем тꙗ, да коупнѡ боудеши съ ц̃ремь и съвѣтоуа с^{ѧ} нимъ тѣмъ вѣроу имъ, доукѣ поа вся ближнꙗа пріателꙗ ѡ^{т} възлежаащихь въ ц^{а}рьград^{д} иде. и заоутра солнцоу въсходꙗащю, в^{ѧ}ходꙗащю емоу въ цр̃кіи гр^{д}а съ славою мнѡгою. ѡ^{т} нихь пріатъ бысть с^{ѧ} пѡхвалѡю. знамение же ꙗвисѧ емоу на поути, ꙗкѡ свѣтилница ѡ^{т} лоу^{ч} свѡихь въ дн̃е слн̃ца ꙗкѡ багрꙗнъ съсоу^{д} кровь каплющь на лице земли. ꙗвлꙗаше же хотꙗащее быти емоу оубіиство непѡвинныхь крѡви пр^{о}литіе. видѣв же Никола и иже с нимь, съвѣт же сътвѡрше, заключиша ѡ^{т} него цр̃кіа вхѡды. тѡи же шед всели^{ѧ}ся на позѡрищи оу пѡ^{д}рѡміа всѣмь вельмѡжамъ противоу емоу женящимъ и исходꙗащимъ чести бѡльша хотꙗащимъ, усрѣтаахоу коупнѡ егѡ и нарицаахоу егѡ сѡ обѫщими людми цр̃я, хвалꙗще его. а еликѡ же и^{х} бѣ притꙗжалѡ любѡвь ѡ^{т} вельмѡжь к пр^{д}пбнѡмѹ ѡ^{т}цоу нш̃ему Василію, имоущихь прежде реченнаа ѡ^{т} него о сключившемся егѡ оубіиствѣ, затворивше дѡмы свѡа, пребываахоу вкоупѣ. пѡ двою же или пѡ трі^{ех} мѣсꙗцѣхь бывшю злѡмоу тѡмоу и всепагоубнѡмоу ѕбіиствоу всѣмь прѡрече оутренюющимъ к немоу сключившееся, ꙗкѡ же и бысть ѡттолѣ бѡ и дѡ испол^{ѧ}неніа лютыа тои бѣды не пѡчиваа въздыхааше съ горькімъ стенаніемъ и весь изнемѡгаа, пѡ ономоу пр̃ркоу Іереміи, ꙗкѡ же и тѡи плакааше [1] по Іерл̃имѣ, прелагаашеся огнемь жгомъ. нѣкаа же два пріидѡста к немоу на оупѡдроміе хо-

[1] плакаашеся.

дѧща к доуксоу вельмѡжа нѣкѡегѡ соуща сн̄а и протѡспафара и въпрошаста прп̄дбнаго рекоуще, — пѡльза ли есть намъ тамѡ ити и быти намъ с вѡи того [1]. ст̄ыи же рече: „чѧдѣ, не мозѣта. аще бѡ идета тамѡ, единъ ваю оубіствѡ[м] мечѧ оумрет' и скѡнчѧетсѧ, дроугіи же обѣма оушима обрѣзанъ боудетъ. такѡ же и нѡздри въспорю[т] емоу. и такѡ пріимета тамѡ и боудета в пѡсмѣхь в житіи се[м] и видѧщимъ васъ“. она же не пріимши гл̄ъ его и небрегѡша о нихь и шедша с доуксою съчетастасѧ. еликѡ же има прорече прп̄дбныи, и събысться. злѣ бѡ пѡмысли доуксъ гѡркѵ̀ себѣ см̄рть пріати и иже съ нимъ. дѡлжнѡ бо бѣ дѡлготерпѣти, а не оускѡрити на выхо[д] затвѡрити бѡ бѣ емоу паче внѣшнѧа входы окр̄тъ цр̄тва, да быша не пріимали иже вноутрь соуть всегда пріносимаго. онѣмъ же гладѡмъ отѣснѣвши[м] с мѡленіемъ двери ѡ[т]верзли быша. нѡ ні такѡ въсхотѣ разоумѣти окаанныи. съвѣтъ же пѡставивъ иже с' нимъ вънити первыми враты, иже гл̄ютсѧ мѣданаа. никѡли же бѡ не ѡ[т]верзаахѫ вноутренихь вратъ и ни единѡю же, нѡ зѣлѡ бѣша затворена. а верѣами и желѣзы повелѣ же та рассѣщи сѣкірами. такѡ по малѫ внити вноутренимі, клятвами закленъ страшнымі всѧ не вынести мечѧ ни на кѡго же, ни стрѣлы, ни ороужіа, нѡ такѡ просто всѣмъ внити: аще бѡ они насъ избіють, то на страшнемъ соудищи великаго Б̄га и Сп̄са нш̄го Іс̄ Ха̄ пріимемъ месть с ними, ꙗкѡ насъ клятвами оувѣрища вреда не пріати ѡ[т] тѣхъ. такѡ оувѣривъ ѧ, остави коупнѡ с собою и іде в Халкію и начатъ в' ходити. соущіи же в цр̄кихь скѡро послављше о себѣ сѡбраша стрѣл'ца кѡегѡждѡ вельмѡжи со всѧцѣми ороужіи и стрѣлами, скважнами вратнымі стрѣляти пѡвелѣша еликѡ о доуксѣ оуязві-

[1] его

ша а стрѣлами тѣм рекоуіцимъ,—остави насъ ѡкѡ да и мы прѡтивоу имъ станемь. томоуж не повелѣвшю. еже сим рекшимъ единъ нѣкто ѡт храбрыхь стрѣлец въпрѡшааше инѣхь: „покажите ми гла, ктѡ есть ѡт видимыхь доуксъ.“ и пѡказаша емоу егѡ и напраже моужески лоукъ и оузви егѡ пѡд десноую роуку в ребра. томоу же рекшю: „оувы мнѣ, страстномоу, възгласившю, злѣ пріидѡхь сѣмѡ.“ и пѡвержеся на земли. вса страхь ѡбьатъ оубѡ и съзаді начаша плашитися. дерзнѡвеніе же вноутреніи пріемше и мечи свои обнажившe со мнѡзѣмь дрьзнѡвеніемь на на въскочиша и оубиша оубѡ старѣишиноу конникѡмъ, пѡтѡмъ же оубиша того самого доукса. по оубіеніи же тѡго, прѡчаа же пѡгнаша и ѡт страха дроугъ дроуга запинахоуся и падахоуся, ѡкѡ же класы жнахоуть а, иже симъ образѡмъ четверонѡжни звѣріе немилѡстивнѡ нападающе оубиваахоуть а. мнѡзи же ѡт прежнихь бѣжавшихь оубѣжати того часа възмѡгѡша, дрьзіи же немилѡстиви и небл госерди скѡро пѡсылаеми врата вса градная затвориша и запечатаахоу со ѡпасеніемь мнѡгимь, пѡвелѣшаж испытати о оубѣжавшихъ. мнѡжествоу же ѡткрывшюся пѡсаженыхь на пѡдроуміи магистр же патрикіевъ, тѡго ради прибѣгшихь пѡддержаныхь, овѣхь пѡвелѣваахоу мечемъ оусѣкноути, овѣхь на стѣнахъ пѡлагати и на ослад ехь пѡвѣшати а и такѡ злѣ сконченаашеся. овѣмь же очи выняша и дроугимъ же жилы изрѣзаша жезлемъ и волоуами жилами біюще а, ничесѡ же не сотворшем. дроугіа же в темницахь мѣдьнахь заключиша и и всѣхь пѡчлаахоу. других же имѣніа разграблаахоу и вса бѣды имъ злыа пѡказааша. оубівше же доукса оуроубіша главоу емоу и сн ѡві его [1] и несѡша обѣ къ архіеп поу Никѡлѣ и иже с

[1] ему.

нимъ блахоу хранѧще цр҃втѡ. ꙗкѡ же оузрѣша и познавше, чести и дарѡвъ спѡдбиша оубившихь и пѡвелѣша градскѡмоу епархоу, да възмоутсѧ телеса ѡтоудѣ всѣхь, избіеныхь, а не ꙗкѡ хр҃тіанъ пѡмилѡваша ихь, да пѡне гробѡмъ предани быша тѣлеса и҃х, нѡ оубѡ на кѡлесницѣ вьскладающе и перстіи звѣріе на пѡлы пресѣкающе наги, дроугихъ же не оумр҃ша на пѡлы пресѣчены и тмами винъ рассѣченамъ бывшимъ такѡ не мл҃тивнѡ влечѧахѫ, в глоубиноу мѡрскоую въметаахоу кѡгождѡ ихъ, ꙗкѡ же злѡдѣи, телеса и҃х бѡлѣ тріи тысѧщь избіеныхь ѡ҃т нихь иже сами себе вдаша на смр҃ть роты ради онѡго, ꙗкѡ не вынести меча ни орѫжіа ни на кого же ни стрѣлы роты дѣлѧ, юже сѡтвориша к доуцѣ тогда оутвердилъ бѡ бѧше ихь доуксъ да никто҃ѫ҃ възметь роуки на христі҃анина на равнѡвѣрнагѡ и прѡліати крѡвь непѡвиннаго [1], в҃негда хотѧахоуть внити въ ц҃ркіа домы. дроугихъ внѣ града на ослѧдѣхь умершихь, други҃х въ испігасъ, а иныхь в кастелѣхь, инѣхь же въ ст҃г҃о маманта и въ арменіанехъ и в хроусополі и в дамали прѡтивѫ акрополіи и ст҃го Фоки гл҃ющимсѧ ключи въ Халкидѡнѣ и въ Іерѣ и пѡ всѣмь вратѡмь гр҃днымъ. лѣпѡтоу бѡ свою пѡшаахоу всепагоубніи злоую тоу смерть тѣхь пѡмысливше ѡ҃тнюд҃ непѡвинныхъ. сіи аки достоино послушествоваху ꙗкѡ же в нощи видѣти имъ над҃ кимъжѡд҃ ихъ звѣзды с҃нба сходѧща и ѡ҃т оутріа стоаща на них҃ свѣтлѡ, пѡказѫющѧ Б҃гоу знаменіа преславнаа, ꙗкѡ же всоуе ихь оубиша садоукѣи и фарисеи, иже не бѣша ꙗкѡ истіннїи христіане. томоу бѡ црьтва хотѧащю оубіенъ бысть ѡ҃т нихъ, пѡдѡбаше онѣхь пѡщадѣти непротивлѧщихсѧ имь ни роуки под҃имшихь

[1] неповинною

ни възѡпившихъ [1]— или дѡстоинѡ —[1] бѣ любѡв пѡт°ченіе послати [2]— или бити —[2] или казнити или ѡ[т]ѧти ѡ[т] нихъ имѣніе, а не пролѧти крови неповинныхъ. и опѧмо оубѡ Авелева кровь единаго чл҃ка неправе[д]нѡ проліа҃ вѣпль мнѡгъ ѡ[т] зе-
5 млѧ разоумнѡ ко Г҃у Бг҃оу на Каина вѣпіаше, колико паче на остращенныя здѣ старѣишины неправедпѡ прѡліавшихъ крѡви мнѡгихъ, их же мнѡжество не ѡ[т] земля тѡкмѡ вѣпіетъ къ Г҃у, нѡ мню ѡ[т] самѡа поучины в бездиѣ вѣпіетъ погроуженныхъ. ѡ горе тѣмь окращеннымъ въ д҃нь соудныи, ꙗкѡ
10 кровь тѣхъ Сн҃ъ Б҃жіи мститъ, въздастъ месть врагом҃ зане не съхрании̑а еже не въздати зла за злѡ, ꙗкѡ еже не оубіеши, рече, ꙗкѡ иже оубіетъ бес правды, тои кровь прѡліетъ. мѫжа крови и льстива гнѣшается Г҃ь, ꙗкѡ же речено. главоу того ѡ[т]сѣкѡша онѣхь воини ꙗкѡ пѡ правдѣ нарече
15 си[х] оубіица. внесѡша пре[д] лице томоу, не рекоу Никола, нѡ людемъ окаанныи и иже с нимъ пребывающе в пѡлатѣ пѡвелѣша на кѡпіе въсток҃ше и на высоту въздвигоша пѡ всѣмъ оулица[м] нѡсити, показывати людемъ, да рекоуть и[ж] надежю нань имѣша ѡ[т]бѣгноуть иже надежда҃ непѡлоучив҃ше.
20 и главоу же показавше всѣм҃ окаанніи они, пѡслѣди же в поучиноу мѡрьскую вверьгоша. мнози бо зрѧще на ню, познавахоу, ꙗко того есть глава они же гла҃ахоу, ꙗко протостратора его есть глава, а не того. подобнѣ бѡ бѣста собѣ мала моужа възраст҃[м], нѡ того бѣше въистинноу, а не ино-
25 го нѣкіи бѡ лъгааше ѡ[т] тѣхъ, прельщаа люди в҃змог҃шю емоу оубѣжати и живоу пребывати. тѣмъже и до оумр҃твіа Романа царѧ мнѧхоуть нѣціи ѡ[т] простыхь чл҃къ того жива соуща и царскоую пріати власть и исполнити прежнее ли-

---

1—1 и люди достоини.

2—2 и любити.

шеніе. но всоуе гл҃юще блаадахоу конець бо житію пріатъ, ако же бо преже варивше рекохомъ тѣлоᵏ его изъдено бысть рыбами в поучинѣ, дх҃ъ же его бл҃гопребываненъ на лонѣ Авраамли, Исааковѣ, Іаковли пренесенъ бысть и пользу не малоу пріатъ, поне[ж] не моучителъски въста на цар҃ство, но клатвамъ страшнымь вѣру имъ [1], тогда въ цр҃твующіи прііде градъ, ходящю бо емоу въ царьскаа врата моглъ бы оружіемь противитиса и огнемь зажещи царьскіа входы, но надежоу и пользоу всю на Бг҃а възложивше и многообразнѣ цр҃ство нбн҃ое. сего ради искоушена да и оубіица разоумъ авѣ сътворатъ, како есть въ цр҃твіи нб҃нѣмъ за земное емоу въздастъ да не вельми жалоуемы на ины бolяре, иже пребываахоу и храняхоу цр҃ство его, иже пороучени бяхоу томоу, иже цр҃кви дръжааше, ако толико сотворшю и дръзноувшю емоу. но о семь речемь о пастоусѣ словесны[х] овець Николѣ, и наречен Агриколаосъ, како разгибааше прч҃тое ев҃аліе, кіимъ гле҃ть Г҃дь иже в него мѣсто быша на земли: „Азъ есмь, рече, пастоухъ добрыи и знаю моа и познаваюса о[т] моихъ, пастоу[х] добрыи полагаетъ дш҃ю свою за овца или пріи[м] мечь оубиваетъ овца, пастоухь добрыи призываетъ овца по имени и о[т] стад и[х] заоутра изводитъ и предъ ними иде[т] на пажить злачноую и [2—]духовноу ведетъ[—2] а и овца препитаетъ, а не амы шедъ ископаетъ и пріготовваетъ ровы и оуготоваетъ пропасти и тоу всылаетъ овца. пастоухь добрыи полагаетъ дш҃ю свою за овца, а не ако наимникъ есть, егда видитъ волка градоуща и оставлаетъ овца и бѣгаетъ“ полезно же бѣ и Николѣ на оубѣжаніе възвратитиса, а не самомоу быти пастоухоу волкъ и изъ-

[1] имѣ.

[2—2] доуховно оуведетъ.

ѧсти овца діаволоу і агг҃лѡмъ его, иже таковагѡ свѣтила вѣсхити ѡ҃т бжт҃веннаго дѡмоу и вѣчномоу осужденію предаⷭ҃ ⷭ҃а подобаетъ всѧкои дш҃и добрѣ смыслящи с печалію и съ оуныніемъ молітиⷭ҃а зань, высочествѡ бо и тщеславіе побѣдиⷭ҃а и цр҃твѡ правити въ҃ желѣвнѭ, злѣ оубіиство сихъ и мнѡгѡ смѣшеніе сътвори.

сіа же всѧ, въ҃люблении, иѡноудихⷭ҃а вынести прⷣ вашю любѡвь, ѧко да оуразоумѣти въ҃зможете, какѡвъ есть прозрѣніемъ дара прⷣобныи ѡ҃ц҃ь и҃ш҃ь Василіе, сы пр҃нѡ бл҃гочтивъ и преславенъ в пѡст҃ницѣхъ прⷣобныи и прехвальныи. реченнаа бѡ всѧ авѣ прⷣ҃ѧ бывшаа испѡвѣда, но не всѣмъ, нѡ таѩникѡ҃ⷨ своимъ не сотворитъ бѡ, рече Г҃ь, писаніе г҃лъ [1]— на земли —[1] их же не ѡ҃ткры рабѡмъ своимъ пр҃рко҃ⷨ, ѧкѡ дх҃ь Г҃нь на прⷮ҃рцѣхъ и видѣша видѣніе вышн҃и находѧщаа на землю скѡро оуразоумѣваахѹ.

въ дни же Романа цр҃ѧ Саронитъ сего дщерь пѡл҃т, превелики сы в сн҃ѣхь и в прегордости и в богатствѣ, шатаⷭ҃а мѡщнѡ ли ми есть пріати царскоую власть и цр҃твѹющіи, аще и ближніши себе соуть, низлѡжити и погоубити до конца. тако же бл҃аше на Константина ц҃р҃ѧ ати его зати Романа соуща дщерь нѧ с҃на бывша Леона ц҃р҃ѧ. не токмо бо томоу нѡ ве҃рⷭ҃ѡⷣ Романѡвъ, ѧко звѣріе дивіи, ноужⷣаахоуⷭ҃а снѣсти, аще бы не съхранилъ мышцею Г҃нею лѹкавствоваша сіа сътворити къ совѣтоу. часто о семь помышлѧюще пѡсмѣхь окаанныи носа ѡ҃т прельщающаго и бѣса, ѧкѡ же рече писаніе, полуд҃ньнаго таковаа бо гордѡстнаа надменіа и превъзнесенія и тщеславіа. семь бѡ ц҃ревь ц҃рьствоующеи малѡ помышлѧаше, мнѧ в҃торыи Ровоамъ осмыи бы-

[1]—[1] его.

ти. ѡ҃ць же прп҃бныи н҃шь Василіе ст҃го Д҃ха исполнь[1] сы, ꙗкѡ сосоудъ его и чистое зерцалѡ, иже близъ домоу жилище бѣаше, вѣдѣаше бѡ ѡ҃ Б҃а, каа тои кова҃аше, котораа ли соуть ѣже тои пѡмышлѣаше и на оустремленіе себе влека помышлѣаше в' себѣ рече „видите сего окааннаго ꙗкѡ же Б҃га его не имѣющю въ цр҃тво самъ себе ноудить быти или колікѡ с нимъ аще се сътвѡритъ горе, кѡлико злаа себѣ прибр҃ащют҃. нѡ ꙗвлю емоу неизреченнаа ср҃ца его, да негли престанеть ѡ҃ непѡлезныхъ начинаніи свѡихъ". въ единъ ѡ҃ дніи исходѣащю емоу изъ домоу своего въ полатоу градоущю, магистръ бѡ бѣаше в ты д҃ни и мнѡго мечтаніе пред҃ нимъ и пѡслѣди его идоуще, оустрѣте его с҃тыи Б҃жіи, рече „в҃скоую пооучаетсѧ ср҃це твое лѣкавнаа на хр҃тово смо҃реніе[2], нѣсть ти части ѡ҃ Б҃га или оудержаніе наслѣдованіа на жребіи пр҃тва. помѡлчи оубо, не троужаисѧ, ег҃а когд҃а прогнѣваетсѧ Г҃ь на тѧ вскорѣ и юже имѣѧ мнишисѧ часть ѡ҃имеетсѧ ѡ҃ тебе". се же блаженномоу рекшю емоу, гнѣва исполненъ бысть ꙗкѡ же нѣкаа аспида ꙗростію дышющи, ꙗкѡ҆ж҃ имѣаше въ своеи роущѣ ошвеноу волоую жилоу по главѣ не пѡчиваше бѣа прп҃бнаго раны же и хоулы вдавъ емоу, идѣаше в поуть свои блаженныи же Василіе ни во что же положи ѣже ѡ҃ него съдѣанныхъ заоутра потомъ оусрѣте и такѡ же оубѡ полѡжи на немъ тѧжькаа ѣже тог҃да нань изнесе слѡвеса и пѡвелѣ моужемь своим҃ ѧті и и твердѡ стрещи его в домоу своемъ, дондеже възвратитсѧ ѡ҃ полаты и пѡмысліть ѡ немь и семоу бывшю възвратиса ѡ҃тоудѣ и в себѣ бывъ сѣде въ градѣ своемъ и повелѣ прп҃бнаго поставити пред҃ лицемь своимъ и принести жезліе сыро, и рече

[1] исполненъ.

[2] смиреніе.

емоу: „г̃ли ми, злыи старче, кіи проклатыи бѣсъ повелѣ противитиса мнѣ и таковаа исповѣдати на ма бладиваа пред всѣми не вѣси ли, ако зать ц̃ревь нарицаюса и не разоумѣлъ ли еси, ако вожь первенствоуа[1] нарицаюса. не богатьство ли оу мене ако пѣсокъ морскіи и рабъ множество и стажаніа селъ бес числа и четвероногихъ и животныхъ стада и злато много и сребро оу мене и слава и гордость велика ѡт Б̃га и ѡт ц̃реи и большіа ма поставиша. ты же хоудъ старецъ нарицааса, не вѣдомъ нарицаса и оубогъ и обидимъ, како дерзноуль еси таковаа на ма възложити оубо“. блж̃ныи же рече к немоу „коую лесть лоукавноу крыеши в срцы своемъ. Г̃ь мнѣ прозрѣ, что дръзаеши на пр̃тво. ѡтстоупи оубо ѡтоудѣ и не поучаисѧ злымь на Х̃а Г̃а. ко опомоу бо послушествоую ти, егда когда лукаваа ти Г̃ь Б̃гъ злѣ гнѣваюшаса на та возложитъ и сотреть памать твою ѡт земла“. разгорѣвъ же са аростію безоумныи о гл̃ѣхь прпдбнаго, зѣлъ надоуса срцемь—„въ знакъ положите его, рече, на земли лживаго пр̃рка сего и біите его жезліемъ немлтивно, дондеже носащіи его бѣсъ волшебныи изидетъ ѡт него“. біемоу же ему, им же образомъ біеши древо бездоушно, тако ничто же не ѡтвѣщеваше. егда ѡтпоусти его, повелѣ заключити въ единои храминѣ и твердо стрещи. на оутрѣа потомъ изведе его вонъ и волоуами жилами вельми его би. и рече емоу. „не претребоу[2], не гордиса, не дерзаи, не соуровъ боуди на изреченіе, их же не вѣси, не прочествоуи“. паки повелѣ оубо его заключити и внѣ стрещи его. на утрѣа по обѣдѣ оуписа повелѣ да принесоуть пред него жезліе и би-

[1] первенствоу
[2] претребуй.

ти его без мл̃ти. врата же домоу его ѡ᷉верста бѣахоу, идѣ же моучѣахоу праведнаго. б̃голюбиваа же она жена того моужа иже бѣаше тогда пріала прп᷉бнаго Елена пр̃но по-минаемаа, оутаившисѧ вратникъ, скоро тек᷉ши в᷉скочивъ в дворъ з горькими слезами и плачемъ паде на праве᷉днѣмь [1—тѣм᷉—1] иже прп᷉бнаго біахоу: „бійте мене грѣшницоу и блѧдницоу, рекоущи, а сего оставите, свѣтила моего ѡ᷉ца д̃ховнаго и пастоуха оубійте мене в него мѣсто молюсѧ, а сего оставите ѡ᷉ити. ѡ безаконіе. ѡ злаа неправда си, юже вы избранномоу Бжію Г̃ню безак᷉ніе твоурите“ ꙗкѡ же си рече бо̃льшаа бл̃гочестіа тои женѣ извѣщавши дховнѡю любовію ѡдержимъ иже о прп᷉бнѣмъ, звѣрь онъ злѡчести выи и немл̃тивыи небл̃госердыи рече: „бійте ю его᷉ желаетъ и любитъ, та бо прелюбодѣица есть того“ дѡтолѣ же ю биша, дондеже не бѣ в неи д̃ха и повелѣ окаанныи, да влекоуть ю за нозѣ, ꙗко пса, мрътвоую рещи соущю и внѣ вратъ поврещи. блж̃ннаго же Василіа повелѣ того за таиныа оуды ременемъ повѣсити и бити его жилами. бысть же повѣшеніе его поуще бієніа трьпѣаше моужьски с̃тыи. Б̃ъ бо̃ авѣ крѣпѣаше его, избавѣаа раба своего по̃ Дв̃доу ѡ᷉ орѣжіа лоукава пѧтьсо᷉ ранъ давъ емоу жилами волоуами, едва повелѣ его снати и в темницѣ заключити рек᷉: „тобою накажю мнѡги такѡ не дрьзати“. не по мнозѣ же бієнаа она жена прп᷉бнааго ради в᷉гнившимсѧ ранамъ ея кѡнець житію пріатъ съкроушили бо̃ бѣахоу кѡсти ея безакон-ницы палицами. да не дрьзнем ли рещи о неи, ꙗко мч̃нца ѡ᷉иде къ Х̃оу въ цр̃тво нб̃ное. рече бо Г̃ь: „в сем же начатцѣ бо̃льша бо̃ сеа любве кто има᷉ иже положить дш̃ю

[1—1] старцѣ, тѣми.

сво́ю за дроуга своего“ иже соуть в грѣсѣх кольми же о праведницѣхь тако оубо за праведнаго моужа любащи Бга дш́ю свою положи, ако же Гь нш́ь Іс Хс за ны положи сего ради написана бысть въ книгахъ живо́тныхъ на нб́сѣхь. 5 бл́женномоу Василію соущю в ноши стрегомоу в темницѣ, видѣ Саронить въ снѣ, въ ноши не сладко спа, древо высоко зѣло на высотоу възнесено и на верхоу же его вранъ излагль бяше и птенца своа покрываше, и видѣ оубо нѣкоего приходяща и секироу имяща, хотяща емоу посѣщи 10 древо и на земли положити. рекоша бо ако же вранъ рече на древѣ вьгнѣздится и живетъ и не дадяше црви сладцѣ спати на постели, а дроузіи глаахоу, не тако рекоуще, но оубо вранъ зане досадилъ есть възлюбленикоу Бжію Василію, ако того ради посѣкается древо. секирою посѣчеся 15 отпоуд и падеся на земли. нѣци ветхо посяще посѣкоша и вѣтви его на огнь горящь метаахоу. видѣ же и прпбна отца Василіа, идѣ же бѣ пало са древо, стоаща и глюща: „всако оубо древо, не творящее плода добра, посѣкають е, во огнь вметають. не тако ли оубо а[1] провъзгласихъ,—остани- 20 ся от злаго начинаніа. се оубо оставляеши южс стяжалъ еси высотоу, отемлется от тебе и потомъ събысться сонъ“ оутроу же бывшю, обрѣтеся гордыи въ болѣзни и бысть въ печали, размысливъ иже видѣ сонъ на вред себѣ, пріать повелѣ оубо да отпоустится от юзъ праведныи. тои же не преклониса на молитвоу прпбнаго, оба[1] аще бы помолилъся за нь, то и болѣзни бы избыл. но в такои болѣзни от житіа сего отиде, ако избытися о немь сноу аже о древѣ, ако же пришедше посѣкоша его секирами, ако же онъ видѣ. оумре

[1] обаче.

же Саронитъ магистръ, остави два сна наслѣдника своемоу имѣнію.

блаженныи же Василіе подвигъ искоушеніа оного Божіею блгдтію побѣди и отпоущенъ бысть и иде къ рабоу Бжію Іоанну томоу рекшю идѣ же прежде в домоу его обитал. бѣ онъ же видѣвъ его со слезами горкими коушю же и радость творяща[1] и пріимаше и рыданіе показаа о о нем разгарася по немь, поминаа колико рань претрыпѣ отъ немлтиваго оного, вида же гнои раны на чтнѣмь его тѣлѣ. слышано же бысть всѣмь любящимь его, яко поущенъ бысть преподобныи и паки к томоу пріиде. идяхоу к немоу вси хотящеи пользоу пріати отъ него. пріимахоу сладцѣ много медоточнаа оученіа его и прлбныа его млтвы.

не по мнозѣ же оубо боголюбивыи Іоаннъ, иже слоужааше прлбному, добрѣ исполнивь теченіе свое конець житію пріатъ и к любимомоу его Гоу отиде, и бѣ преподобныи единъ в домоу реченнаго моужа. кто его поиметь в домъ свои, мнози оубо с вѣрою приходяще молящахоуть его. блженныи же не хотяше ни к комоу же ихъ ити, но трпяше в домоу томъ. приходящіи бо всегда к немоу блгдтію посѣщеніа его слоужаахоу емоу. мнози бо различными недоуги одрѣжими и к немоу приходяще с вѣрою исцелѣваахоуся и здравыа в домы своа посылааше и даяше имъ блгословеніе. иже приношаахъ к немоу роукою своею овы же одержимы недоугомъ цѣляше. мнозицею же посѣщеніем стымь им же припадаахоу к ногама его възставъ стоупаше имъ на ладвіе стыма своима ногама, стражюща исцеляше приношаахоу же емоу хлѣбы и вино и овощь всякіи.

---

[1] творящи

приходѧщих же не бѣ числа и тамѡ сѣдѧаше прє̑д нимъ и з дроугими довольными нищими насыщаахоуса тѣхъ бл҃гословлѧющю прєпд҃бнѡмоу. ничто же бо оставлѧаше тѣхъ на оутреа ѡ҃т҃ приношєнымыхъ емоу ѡ҃т҃ хр҃тлюбивыхъ, ѡ҃т҃ того же хранити ничтоже на оутреа съблюдаа приснѡ ѡ҃т҃ Г҃а оучи҃нкѡмь наоучившимъ,—хлѣбъ нш҃ь насоущныи даждь намъ дн҃ь, ꙗко не нецѣтеса о дш҃и своей, что ѧсте или что піете и прочаа. вѣрова бѡ писанію, рекшю: „гладѡмъ не оубіетъ Гд҃ь дш҃и праведнаго, млт҃ивъ Гд҃ь и щедръ, нищ҃ь далъ есть бо҃щимса его, и се рабѡтающіи ми снѣдять и ближніи.“ еликѡ бѡ к прп҃нѡмоу пріхождаахоу бл҃гаа имъ раздаваше и толикѡ всегда оумножаахоуса и приношаахоу приходѧщіи, то в҃ которыи бѡ часъ пришедше к немѹ а не обрѣтаахоу мнѡжества оубогихъ, коупцѡ же и домовитыхъ приходѧаще и сѣдѧаще и слдащѣ веселѧащеса. пріимахоу бѡ д҃шамъ полезнаа. кѡрмлахоуть же са и телесы ꙗкѡ҃ж и д҃ тысѧща оны, иже на травѣ повелѣніемъ Г҃нимь възлегоша и абіе пѧть тысѧщь. милѡваніемь бѡ бѧше бла҃, сладѡкъ и щедръ, блг҃одаренъ и кротокъ и простъ, беззлѡбивъ, и҃ѧ҃ и предѡбліи наречетса, его же разоума исчести невъзмогоша и оумертвивъ лоукаваго прихожаахоу и велицы доволніи к немоу пріимахоу прп҃бныа его млт҃вы, иже бѣша іерѣи и архіерѣи, мниси же и прѡстьцы к немоу приходѧаще и пріимахѹ здравіе пріимающе ѡ҃т҃ него дш҃евное сп҃сеніе полезнѡе.

Кѡнстантинъ иже въ цр҃тѣмь градѣ варваръ именѡва҃ (варвара же его именѡваша грецы) [1]—и тои такѡ полоучи любѡвь—[1] притѧжаніемь к прп҃бномоу ѡтцоу нашемоу Василію и ꙗкѡ преставися оуже [2] оувѣдѣвъ Іѡ҃анъ, слоуга прп҃б-

[1]—[1] нѣтъ.

[2] оубо.

нагѡ, ѩкѡ единъ пребываетъ, потщавсѧ иде к немоу. пѡ пріѧтіи его прпдбнаго оученіа и смиривъ мѧжь срдце свѡе и паде на лицѣ свѡемь на нѡгоу стгѡ мѡлаасѧ емоу, ѩко идеть в дѡмъ его и въселитсѧ ѡтноудъ оу него въселиже сѧ тамѡ в Аркадіанѣ мѣстѣ (такѡ нарицаашесѧ). видѣв же прпдбныи дѡбрую егѡ любѡвь и пріатіе, ѩкѡ славенъ бѣ в житіи сыи такѡ предъ нѡгама егѡ припадаетъ, обѣщасѧ ити к немоу и въставъ иде с нимь и въсели же сѧ в дѡмоу егѡ. възрадѡважесѧ радостію великѡю моужь о бывъшемь, ѩко ѡтноудъ сподобисѧ прпдбныи прошеніа свѡего и прити въ дом егѡ пѡвелѣ приготовити емоу свою ѡбитель и ѡдръ пѡставити лоушіи емоу тамо и свѣтилникъ коупнѡ и трапезоу. дроугіи бо соумантининъ спѡдобисѧ быти, иже горницоу пророкоу Іелисѣю създа. старицоу же притажа кроткоу, ѧже бѣ изѧщьна по добродѣтели избранна, именемъ Феодора, раба же бѣ того. тоу пріимъ повелѣ еи слоужити прпдномоу. и бѣ оубѡ та старица прежде моужа имѣющи и двѣ чадѣ, моужескъ пѡлъ и женескъ. моужю же еѧ оумршю, в целѡмдріи прочее пребываше, слоужащи гу своемоу и чадѣ коръмѧщи. не имѧше бо жены гднъ еѧ, не скверьна себе блюда, Гоу оугодити тщащисѧ по блженномоу Павлоу аплу в селисѧ старица предъ враты его, храминицоу себѣ пѡстави малоу, въ нюже бгносивый ѡцъ нашь Василіе часто входа пользы ради, иже къ немоу прихожахоу[1] кождѡ ихъ мнѡжество и пребываше въ жилищи томъ, токмо въсхождаше в жилище свѡе. дѡвѡлно же и ѡт бѡларъ бѡльныа имоуще приношахоу къ немоу, да свѡмъ прихѡдѡмъ остити тѣх дѡмы, молящесѧ томоу нареченномоу моужю Кѡнстантиноу, да въ свѡа

[1] прихожаше.

ѡбители вѣводать его в скорѣ да требѡваніе полоучать, прпбномоу молащюса за ны к Бгоу. мнѡго бо дрѣзнѡвеніе къ Гоу стажалъ бѣ, его же измлада възлюбивъ прпѡ чтныи, бѣсы прогоняа, недоужьныа исцѣлаа, жьгомыа на ѡгнь оутолаа и ѡт лоукавыхъ и нечистыхъ дхъ бесчисленыа избавлаа.

Анастасіа оубѡ прехвальнаа патрікеа, иже именемь Елена нарицетса, близъ нареченнаго Кѡньстантина, иже бѣ прпбнаго притажалъ въ обители своеи, часто призываашє прпбнаго въ дѡмь свѡи и ѡт него направленіе житію пріимаше, направляемь на всакѡ дхѡвнѡе пришельствіе. присно бѡ обличашеть ю авѣ, еликѡ же акѡ жена в себѣ съблоуждающи съгрѣшааше. в таиныхъ мл тына же ѡсылаашє к прпбнѡмоу мнѡги и вь цр кѡвь частѡ в ходащи с маслѡмъ и съ свѣщами и Господеви дары приносащи и стымъ его. дивлаахоу бѡ са всегда прѡзрѣнію честнаго старца, егда таиная помышленіа ихь правлаше. в цркихъ же к царицѣ прихода неѡчиваашє преславнаа своа царици ѡвѣдаа и къ вельможамъ ея, акѡ всѣмъ чюдитиса и дивитиса прпбнаго старца строенію желааше и сама видѣти егѡ и того стыню пріати мнѡгажды же в домъ патрікіа прехвальныа того ради видѣти прпбнаго схождаахоуса, близъ, акѡ же рекѡхѡч, тоа жилище бѣ. и ѡсылающи приходащаа к неи славныа жены полезнѣ целѡваашє а прѡрческіи бѡ даръ блженныи приобрѣте, им же оубѡ прозраше мысленыма очима, в дѡбродѣтели живоущаа хвалами прчтѡ пріимаше. их же паки видаше неподѡбны оуклѡнаса и ѡноша имъ и обличаше а, акѡ ѡт тѣхь дѡвольныхь не токмѡ жены, нѡ и моужа страшаше, еже токмѡ авлашеса пред очима его. и такѡ чюдна вещь емоу творащю въ бесѣдахъ не всегда оубѡ, нѡ егда людіе прихождаахоу, иже хотаха испѡвѣдати

ѥмоу грѣхи своа. съ тѣми бесѣдѡваашє и приходѧщіи тамѡ не вѣдѧахоу, каа соуть бесѣды о нихъ же гл҃еть пѡвелѣніемъ бж҃твенымь. слоухи онѣхь загражда҃ше не възвращати тѣхь, ихже не правлѧше прорє҃ченіе.

в҃ єдінъ оубѡ ѡ҃т дніи ѩкѡ ѡ҃тноуд҃ оудивившисѧ пр҃ца пѡсла к немоу єдінѡго старѣишиноу китѡнить п҃ревъ пріити прп҃дбнѡмоу въ п҃ркви дворъ, ѩкѡ да бл҃вится ѡ҃т него и ѩкѡ прінде, въставши с҃ вѣрою теплѡю, любѡвію дховною пріать егѡ, ѩкѡ избранникоу Б҃жію и ѡ҃тцоу духовномоу. прп҃дбныи же бл҃вію и рече: „да съхранитсѧ бж҃твеннаа дръжава, иже ти ѡ҃т Б҃га дарѡванноє пр҃тво, в дѣла дѡбраа на мнѡгаа благаа, пѡ сихь нб҃ное пр҃тво дарѡва пѡдатель дѡбрыхь Б҃гъ и пристроитель бл҃гихъ҃. таче пр҃ца рече к немоу „мнѡжицею въжделѣхъ видѣти твое прпѡ҃бьствѡ, ч҃тныи ѡтче и н҃нѣ спѡ҃би мѧ Г҃ь Б҃гъ сіхь дѡкѡнчати пріатіа. нынѣ оубѡ молю твою ст҃ость непочити молѧщесѧ за мѧ рабоу твою, ѩкѡ да мл҃тивъ и бл҃гопребываненъ боудеть ми чл҃колюбецъ Б҃ъ на страшнѣмь часѣ въздаанїа, егда дѡстоини своа дѣла дѡбраа въспріимоуть, такѡ же и грѣшницы моуки своа по дѣлѡмъ свѡимъ въспріимоуть[1ѧ]. рече к неи прп҃дбныи: „чадо, аще оубо дроузіи съвершать сего хотѧще[2] еже молитисѧ о насъ, нам же твердѡ пѡдѡбаетъ молитисѧ. вы же сопротивнаа дѣлаете, на мнѡжество несъдѣланныхь пребоудеть молитва ваша ѩже к҃ Б҃гу. рече бѡ древле Б҃ъ Іереміи мѡлящюсѧ ємоу за Г҃іла,—не мѡлисѧ рече за люди сіа, не пѡслоушаю бѡ тебе, ѩкѡ ты оубѡ молишисѧ за нѧ, ти же закѡнницы грѣхоу держащесѧ не ѡтстоупаютъ ѡ҃т него. сѡбе съхранити сѧ подѡбаетъ ѡ҃т вредныхь всегда и прилежати ми въ

[1ѧ] пріимѧтъ

[2] *доб.* любо нехотѧше.

бл҃гихь, да ѡбраа дѣла ваша мѡлящихсѧ за вы Го҃у д҃хѡвно рас соужающе хвалы молітвеныа соугоубѡ дрѣзновеніе еже къ ѡбщемоу вл҃цѣ авѣ приносяще.“ сіа паки бѡльшаа възглашающю прп҃бномѹ, пѡноуди его бг҃олюбиваа ц҃рца недѣлю тоу пребыти въ цр҃тѣмь дѡмоу, и пѡслоушавъ ѥ сътвори такѡ. мѡлѧшежесѧ емоу цр҃ца мѡлити В҃ви за ню, ꙗкѡ да дастьсѧ ѥи моужескь пѡлъ чадѡ, занеже пр҃нѡ рождаше женескъ пѡлъ. препѡ҃бныи же пр҃рчествова и рече ѥи: „ѡ҃тселе родиши единоую дщерь, а пѡ дщери родиши с҃нъ и боудеть имѧ емоу Рома. ꙗкѡ такѡ ти боудеть, не невѣроуи. в҃зрасте҃т бѡ и в вер҃стоу възраста свѡего внидеть, а их же видити н҃нѣ видіши цр҃ѥи коупнѡ родителны сродники, н҃нѧ възмоутсѧ ѡ҃т цр҃тва. се же единъ съцр҃ьствоуеть ѡ҃цо҃у.“ веселѧшежесѧ та и радѡвашесѧ и се оуслышавши пѡчюди оубѡ, аще такѡ боудеть, и поклѡнисѧ прп҃бнѡмоу. понеже бѣ Рѡманъ цр҃рь сыи, сн҃ъ же его Стефанъ и Константинъ, Христофорови же сн҃оу его оумрѣшю и Михаилоу сн҃оу его не вѣнчаноу еще соущю, въ цр҃тѣи же ризѣ и баграницѣ и в сапозѣхь ходяща черьвленахъ. сила҃ж непѡбѣдима бѣ свѡихъ вельмѡжь и слоугъ окрестъ его. и та оубѡ цр҃ица дщи соущи Романа цр҃а, сестра же Христѡфорова и Стефанова и Константиноу сн҃оу Романовоу, пѡяша же за Константина бл҃гоч҃тива҃ цр҃а вноукоу Василиа цр҃а, сн҃а же Леонта правѡславнаго и мл҃тиваго. ибѡ Феодора цр҃ца второе подроужіе бѣ Романа цр҃а, оумрѣшаго н҃нѧ, Софіа же цр҃ца пѡдроужіе бѣста, Христофора цр҃я оумрѣшаго, томоу приведенѣ бѣста. перваа же Елені дѡбрѣишаа зѣлѡ паче прочихь нарицашесѧ цр҃ца. ꙗкѡ егда славлѧахоу, съверши же оубѡ пр҃п҃бныи въ пр҃тѣмъ домоу всю недѣлю. на всѧк же д҃нь поимахоуть его ц҃ріе подроужіе в лѡжница своа,

да бл҃ватсѧ ѡ҃т него. ꙗкѡ же за вса молѧшесѧ по достоинствоу ихъ, о коемѫждѡ ихь грѣсѣ обличити хотѧ, на исправленіе ведѧше ихь. ведоша оубѡ его к Романоу ц҃рю. ѡн же с радостію пріатъ его, бесѣдоуа съ нимъ. пред҃ лицемь его обличи его ст҃ыи Б҃жіи, ꙗкѡ же бѣ златѡлюбецъ, ꙗкѡ и на граждансκіа дъщери мѡрдѧсѧ. ц҃рь же бѣ мнихи люба и о такѡвыхь не прѡгнѣваса, нѡ бл҃гопребываннѣ положи въ оумѣ своемъ, вънстинноу приимаше ѧ҆ж҃ ѡ҃т того томоу спѡвѣдаемаа тако же ѥще сѫщю прп҃бнѡмоу, даахѫ емоу златѡ пѡвелѣніе҆м ц҃ревѡмъ, не пріимаше ничесо же ѡ҃т того къ ц҃р҃ цы пришед҃, ꙗкѡ ѡ҃тпѫститсѧ рече ити в кѣлію свою причиниже ризы его измѣнити и обоувь дааше емоу. злато в роукоу пріати. ѡ҆ же не хотѧше пріати, ꙗкѡ чюдитисѧ всѣмъ бессребѡлюбію его. и повелѣ оубѡ ц҃р҃ца к҃оутницѣ и принесе кѡръстицоу златоу пред҃ липе҆м ея, идѣ же бѣ злато влѡженѡ. ѡ҃тверзъши ц҃р҃ца повелѣ прп҃бномоу ѧти роукою, да что емоу боудеть гѡдѣ то възметь, закленши его животворѧщею и ст҃ою Трц҃ею. клѧтвы же не престоупивъ, тогда простіи и блг҃очестивіи вѣдѧаще в҃за три златники, токмо слѫжаащіи емоу старицѣ тоу стоащи и в҃да в҃ роуцѣ. нѣціи ѡ҃т полаты гл҃аахоу емоу· „дан҃и ѥще“, прп҃ѡбныи же рече к нимъ· „большаго трьнїа не трьбоуемь, чада, боудоуть бѡ сіи вельми десницы“. ц҃рца же рече „правоч҃тны ѡ҃тче, вънстинноу чю҆ж҃ есн красныхь и нелѣпыхъ всѣхь соуетнаго житіа сего, ꙗкѡ токмо и Х҃а възлюбилъ есн и ц҃рство Егѡ, нѡ молиса о насъ Г҃а ради, памать о насъ твора къ Бгоу в҃ ст҃ыхъ своихь мл҃твахъ“ сіа же ен рекши, ѡ҃тпоусти его со мнѡгою любовію и иде в҃ варваровъ дѡмъ въ келію свою.

въ врема оубо то разболѣса Анастасія прехвальнаа и зости болѣзнію лютою, ею же и оумре часто оубо призываа-

ше сѵ̀го, молящися емоу ѡ^{т} болѣзни избыти. ѡнъ^{ж} видѣвъ свыше скоро посланное повелѣніе, издалеча бѡ тои провида смр̀ть, яко западнаго льва стоаща выше г̀ степеніи, якѡ же Езекіа цр̀ь рече. „преданъ быхъ смр̀ти своеи западномоу 5 львоу, ѡ^{т} оутра сеи съкроуши вся кѡсти моа, якѡ ѡснов^{ъ} [1] ткаящися приближающи ѡ̀тр̀ѣзати, сеи есть ткалецъ всѣмь ѡтр̀ѣзающи основоу, единѡп^{ж} нити оуцѣлѣвши, тако же въ мнѣ исчезноути быти дх̀оу моемоу якѡ не мѡщное есть ѡ^{т}вратитися к томоу.“ вида дн̀евное ея съставленіе готовоу 10 сощю и плѡдоносноу съзр̀ѣлъ и не осоуженоу достоинноу Бг̀оу и ц̀рю принести, сего [2] не вътехотѣ, словесы же оутѣшными тъ оутѣшаше терьпѣти доблественѡ Сп̀сово извол̀еніе, пѡнеже и онъ полезнаа намъ всегда обѣщанное емоу разсматрѧти и хощеть на^{м} ѡ^{т} телесе сѐ̀ берѣнаго и тлѣн- 15 наго и ѡ^{т} всѣхъ бѣ^{д} его пр̀іяти [3] к немоу къ свѣтоу его и к радости и к славѣ и быти с нимъ въ неизреченнѣмь свѣтѣ и радости в̀ бескѡнечныа вѣки в̀ един же ѡ^{т} дни въ бѡлѣзни лежаащи ей и всѣмь другѡмъ ея и ближнимъ тоу предстоащимъ и прѣпд^{б}номоу тоу же стоащю, пр̀ипдѡпа к 20 немѹ вси мѡлаящеся емоу: „възвѣсти намъ, аще оубѡ въстанеть ѡ^{т} бѡлѣзни сеа или в тои ѡтиде^{т}.“ нбѡ врачеве прихѡдаще к неи прельщаахоу стражющю и ближним̀ ея рекѡ на „не ѡтчаите ея, жива боудеть“ прѣпд^{б}ныи же Василіе оуразоумѣ дх̀ѡмъ близъ дѡстигшю иже ѡ^{т} тѣлесе ѡ^{т}шествиа 25 ея, в̀земь бли^{з} лежащіи себе оуброусъ, имъ же оутираахоу вельмѡжи роущѣ свои, егда ядахоу на трапезѣ и оутираахоу роущѣ своѝ ѡ^{т} скверны, приш^{д} пре^{ч} всѣми покры ея лице

[1] основъ.
[2] его.
[3] приати.

и рече: „чада еще трiе дни и преставится сiа в лоучьшее житiе. сътворите оубо обильно млтыню просащимъ, а врачьба отверзѣте. нѣсть бо к томоу на пользоу, вже бо ноужи близъ соущи. млтыню приложите отходящеи, ако же ничим же оугажаетъ дша. отходящи житiа сего, ако блготворена млтна, понеже сътвористе, рече Гь, от меньшихь, мнѣ сътвористе. ако нѣчто велико блго Бгоу сътвори на земли, что блгдть имь въздсть на нбсѣхь, иже на земли млтыню требоующимъ творать, пишеть бо, ако млтыни, рече, преодолѣваетъ соудоу блженъ разоумѣваа на нища и оубога, в дньлоукавъ[1] избавить и Гь. что горчѣе[2] часа смртнаго, егда придоуть бѣси на оумирающаго, испытовающе острѣ и съ ответомъ, нѣгли повиненъ имь боудетъ и достоинъ тѣхь части. аще и бдетъ кто части онои повиненъ, расточивъ и давъ млтыню нищимъ въ животѣ своемь, рече Гь, онемъ блженъ разоумѣваа на нища и оубога. блжни млтиви, ако ти помилувани боудоут. се ради проводитъ отходаща дша иъ млтыню. пiшеть бо паки,—избавленiе свое еи богатство, и паки,—млти хощю, а не жертвѣ и прочаа.“ сiа же рекшю прдбномоу к ним, слезъ и плача исполнишася вси, оуслышавши чтное преставленiе и даша многоу млтыню братiи за оумрьшюю предсѣдаахоу страждюще. и в третiи дньпо глоу члка Бжiа, отиде къ Гоу честнаа[3] патрикеа, ако дивитися всѣм о полоученiи прежереченыхъ чтнаго старца[4—4] и вельми прославити Бга славящаго ся въ стыхь его.

видѣнiе. манастырь же есть въ цртвоующемь бгохра-

---

[1] лютъ.
[2] горчаа.
[3] нѣтъ.
[4—4] нѣтъ.

нимѣмъ градѣ близъ Ереміа кр̃тителѧ предѡтечѧ, приближающьсѧ Максимины нарицаашесѧ. тоу пребываше старецъ постникъ в̀ дни прп̃бнаго ѡ̃тц̃а нш̃его Василіа, именемь Епифаніи, скѡпец̀ сыи естествомъ, осмьдесѧ̃т лѣтъ пребывъ пѡщеніи, ѡ̃тнелѣже пѡстриглъ сѧ бѣ, пѡтѡмь ч̃тнѣ̃ живоущю емоу. к тѡмоу сприхождаахь мл̃твы его раді, бѧшеть м̃дръ старецъ и дѡбролѣпенъ житіем̀ к томоу же ми ходѧщѹ, не оубѡ знахъ свѣтила сего Василіа. бѧше бо игоумен̀ствѡ правѧ манастыра того прч̃тнаго. ѩкѡ оубѡ по нѣколицѣхь лѣтѣхь престависѧ ч̃тныи сеи ѡ̃тц̃ь, къ възлюбленномѹ Г̃ѹ ѡ̃тиде и оулишенъ быхь ѡ̃тц̃а дх̃овнаго, оутвержающаго мѧ на дх̃овнаа, въпрѡшахь всѣхь знаемыхь, или кто знаеть ѡ̃т нихъ стар̀ца дх̃ѡвнаго искоушена соуща, да не лицемѣріемь невѣжь прельщающа. мнѡзи бѡ неискѹшени соуще и пріимають на оутверженіе онѣхь д̃ша. тии бѡ въ грѣсехь соуще и не искоушени, такѡ пользоу творѧть ходящимъ к̀ нимъ и погѹбляют̀ ѩко слѣпець бѡ, рече, слѣпца вода ходяща по поути, оба в̀падаетасѧ въ пропасть сегѡ ради пытаніе творю, да не впадѹ и самъ нѣ к̀ кому невѣждѣ и неискоушеноу ѡ̃тц̃оу. Іѡаннъ, иже въ бл̃женнѣи ѡбители н̃нѣ ѡ̃тшед̃, иже бѣ пред̃ трапезою цр̃ицы слоужилъ, прежед̃ бѡ бѣ слуга ч̃тнаго патрикіа и сакеларіа, тои ми извѣстилъ ѩже ѡ прп̃бнемъ ѡ̃тц̃и н̃шемъ Василіи. бѧше бѡ прежде видѣлъ егда предстоаше пред̃ трапезою оу пр̃ѧ. пѡвѣда ми нѣкаа по малоу нѣкаа[1] тѡго дѣанія,—гдѣ живет̃, оу кого есть и прочѧа. в̀ единъ оубо ѡ̃т дніи оупразнившю ми сѧ в̀ домоу, в немъ же пребываше, идо̃х, въ роуцѣ еже имѣѧ и идохъ на мѣсто то, идѣ же бѣ тои жилище имѣа и ви-

[1] нѣтъ.

дѣти его трепетъ пріатъ мѧ приближающю ми сѧ къ дѡмоу его, идѣ же живѧаше чтныи, оудрѣжа мѧ зѣлѡ или ѡт сопротивнаго силы, иже выноу блгимъ противащасѧ или ѡт живоущіа в немъ бжтвеныа крѣпѡсти присрѣтши и величества его, иже его пѡкрывающе. и малѡ оужасъсѧ, вратилъсѧ быхь недѣлесенъ, нѡ обаче прекрти всѧ крѣтнымъ знаменіемъ и страхь малъ ѡтвергъ, пріидохъ къ вратомъ дѡмоу того и вратника ѡбрѣтъ скѡро в нидох к прпдбнѡмоу. видѣвъ мѧ блжнныи рече: „чадѡ Григоріе, дѡбре пріиде, сади, пѡчто малѡ оустрашивсѧ вратитисѧ хотѣлъ еси ѡт насъ.“ азъ же прочее чтнагѡ ѡтца оуслышавъ измѣнивсѧ и почюдивсѧ, дивихсѧ дхѡмъ, никѡлиже бѡ бѣх ѡтноух, ѡтнелѣ же родихсѧ, прозорливаго на земли полоучилъ, нѡ токмѡ въ житіи прежнихъ стыхъ вѣноушахъ. падшю же ми на нѡзѣ его и старица слоужащіа емоу постави мнѣ столецъ и сѣдохъ. ѡтверзъ же оуста своа огненаа и инѣхь ѧзыкъ ѡт писанїа вѣщаше, в звѣсти ми, чтѡ имахь въ срдцы моемъ, ихже помышлѧахь испѡвѣдаше ми, ѧсно ми ѧвлѧаше, наипаче же дивящюмисѧ и чюдящюсѧ дивномоу прозрѣнію ѡтчю. инѣм же пришедшимъ на пріатіе его млтвы, ѡтидѡх.

и миноувши недѣли. брата имахъ неплѡтнаго, но дховна. сегѡ пѡимъ, идоховѣ вькоупѣ къ прдпбнѡмоу и питающемасѧ нама вкоупѣ, еже ѡ дшевнѣи пѡльзѣ и бжтвенѣмъ оученіи преблжнныи же ветохь бѣ оужь дньми златыа ради старости. ѡтрѣшив же поясъ ѡт чреслъ своихъ ветхоу соущю ѡтнюд и сѫгбавъ и в лѡжи в надра своа, самъ възлеже на одрѣ свѡемъ рекѡх къ дховъномоу моемоу братоу: „гѝ мои, Іоуліане, мышлю просити оу прпдбнаго пѡаса, да быхь любѡвію стына ради себѣ носилъ, азъ быхь в того мѣсто инъ далъ емоу“. ѡн же ѡтвѣщавъ рече: „еще наоука

не познавъше избраннаго Б҃жіа и просити хощемъ оу него“. сіа нама г҃лющема, ѩкоѫ комоуждѡ къ оухоу таинѡ. и о семъ помолъчаховѣ ничтѡже къ немоу не рекша, ибо не деръзноуховѣ к немоу рещи прошеніа. пѡтом же пріимъ млтвоу оу препѡдобнаго ѡ҃ца нш҃го Василіа ѡттоудѣ идахѡвѣ. живѧаше же прп҃бныи, ѩко же прежде рекѡховѣ, въ Аркадіанѣ, бл҃ѵ обою ц҃рковію архистратига Михаила и Гавріила, иже бѣ създалъ ц҃рь Василіи, хотѧ избыти оубіиства, иже сътвори Михаилѹ ц҃рю, сп҃ѡвш Феѡ҃дриноу прехвальныа ц҃рца. мы же тоу жилище имоуще нарицаемѣ волоуи торгоу ниже амастріана капища, и тѡликоу соущю межи тѣми мѣсты. в҃ тои часъ възвратившемсѧ нама в҃ дѡмъ свои, обрѣтохѡмъ ч҃тныи поясъ препѡдѡбнаго ѡтца нш҃го Василіа на свѡемъ одрѣ лежащь, ѩкѡ съгбалъ бѣ его тои. лажааща на възглавьи постели того видѣховѣ и познахѡмъ страхѡмъ и радѡстію одръжими о чюдеснѣ и дивѧщиса вещи въ оумѣ полагающе, ктѡ сего принесе бл҃гіи невидимо въспраноувша ѡт сладкагѡ чюдеси дръжаща егѡ на очію и на очію полагаста лѡбзающа егѡ радѡстнѣ. пѡтомъ же помазаста его вонами и кадилѡм покадиста, испросивша же оу бл҃жннагѡ Стаоуракіа и патрікеа и сакелара сребраноу кѡрстицоу и положиста спратавша в҃ ц҃ркъви прьвѡмч҃нка Стефана, иже есть в҃ камарѣ на вѡлоуемъ торгоу горѣ на въсходѣ, в҃ нем же и промѣнное ремество бываетъ. тамо его съхраниша. на оутрѣа҃ оубѡ помыслиховѣ ити к҃ прп҃бномоу. заоутра҃ оста единъ наю на нѣкоеи слоужбѣ, токмо а҃ единъ поидохъ к номоу. ѥще бѡ ми волоуагѡ торъгоу не миноувшю оусрѣтохь брата моего, ѡт оноа слоужбы идоуща, понѧдихь его ити с собою и к преподобномоу ѡ҃цоу н҃шему Василію. ѡн же небре҃ ити со мною, ѩкѡ „ни единоа цаты не имамъ с

собою, да с чѣмь ѧвлюсѧ прп̑номоу. не вѣдѧ[x 1] бѡ тебе идоуща к прп̑бномоу, да ѡ[т] себе[2] възмоу чтѡ". аз же рекѡхь к немоу· „пѡидевѣ к прп̑бномоу коупънѡ. аще бѡ ты не имаши ѡ[т] себе принести к немоу, нѡ а[з] имамъ и то довлѣеть ѡбѣма нама". послоушав же моихь слѡве и иде радоуѧ коупнѡ со мною. да егда оубѡ пріидохове к прп̑бномоу, преже оубѡ внидохь азъ и повергѡхсѧ пред чтныма ногама его. въздвигноув мѧ, ѡбратив же сѧ ре к честнѣи старицѣ онои иже емоу слоужааше „мати, рече, мати, сеи оуноша взятъ поѧ мои вчера и обертѣвъ в паволочицоу и положи в цркви первѡмч̑нка Стефана." мнѣ же оудивившюсѧ о прозрѣніи ст̑го ѡ[т]да, ѩко не томоу, нѡ токмо божественою сілѡю принесеноу невидимо полсоу тьмо[3], ѩкѡ же Авваκоума Б̑гъ ѡ[т] Іюдеѧ к Данилоу въ Вавилѡнь и испѡвѣдницы[4] дв̑цоу ѡ[т] Гофьскіа[5] землѧ въ Еде. нѡ ѩко и о сем разсмѡтренѡ бысть, ѩко не соущи тоу ѩко тоу соущю исповѣда. семоу мнѣ чюдѧщюсѧ, вниде же по мнѣ мои братъ ѩко поклѡнисѧ,—„бл̑гослѡви ѡтче, рече, раба твоего". ѡ же, въздвигноувъ его и рече старицѣ ѡнои предстоащеи· „и сеи ре в нарицаемѣмъ волоуемъ торгоу оусрѣте е ко мнѣ возврати, ѩко же ни единѡ цаты несоуща ко мнѣ, на искоушеніе има все исповѣда". оудивісѧ и тои со мною ѡ прежде реченныхь нама на поути. со страхѡмъ и трепето[м] стоѧховѣ пред лицемъ его бѡщесѧ зрѣти нань. ре же прп̑бныи: „сѧдѣта, чадѣ мои д̑ховнѣи, а мнѣ не говѣита, нѡ боита Г̑а

[1] видяхъ.
[2] сего.
[3] томъ.
[4] исповѣдницу
[5] готьфьскиа

Бга нбнаго и земнаго, иже ваю просвѣтить дшевныа стопы[1] и вразоумить васъ бжтвеныи разоумъ своии и наставить васъ на всако дѣло блго и црьства нбнаго сполбить". и се има бесѣдовавшю, вынемь дроугіи пос да ми ре: „како вчера съвѣщеваашесъ братомь своимь отъ мене поаса просити, то же не сключиса вама створити. азъ же премілыа вашеа любве, еже къ мнѣ недостоиномоу прітажаста, абіе послахъ его к вама примѣта, чадѣ, сіи оубо поасть въ дховное поасаніе, Бгъ препоасоуа и сілою любовиики своа настоупати имъ на зма и на скорпіа и на всю сілоу врага, преподаии крѣпостію васъ на попраніе жалоу противнаго и оубѣжати вама козни до конца и в мѣроу възрасти дховныа постигноути".

пріимшю же ми отъ стыа его десница чтныи его поасъ и любезнѣ [2]—нама целоующима—[2], пріиде к немоу старица в черныа са ризы оболкши. пріиде же послѣд ея и дроугаа черница и поклонися рече же к неи· „Дхъ Бжіи оутѣшитель съблюде твою дшю нескверненѡ с тѣлѡм и дхѡмц. и повелѣ еи сѣсти. пріиде же по неи игоуменіа, поклонижеся и та. преподобныи же острѣ нѣкіи глъ ре, отметааше ю и не повелѣ еи сѣсти. съпротивно же паче и гнѣваашеся на ню вельми. нама ничто же не вѣдоущема, самъ прозрѣ оумныма очима, ктѡ бѣ и каа ея бѣша дѣла, иже в чернеческѡе облчена вси бо молаахомся о неи, ако да повелитъ ея сѣсти коупнѡ с нами и отъ него же принесохѡм насытити. ѡ же сѣда скоръбаше иже о неи, моленіе приншаахоу глагола к немоу Федѡра (сице бо бѣ има слоужаащіи емоу). „ги мои, се раба хва есть, ако же въ мнишескіи чинъ

[1] чистоты.

[2–2] ми цѣлоующи.

обѡлѧчена есть. коеѧ ради вины гнѣваеши на ню. пѡвели ей сѣсти и иже ѡт Бга дарованнаа намъ блгаа и стыа млтвы коупнѡ намь нысытити твоеѧ". прдбныи же ре къ неи: „вскоую ѧкѡ единна ѡт безоумныхъ женъ глеши? видимыи ли сіи обраꙁ прельщаетъ тѧ како оубо бѣсоу пѡвелѣваеши блиꙁ на сѣсти, ибѡ не молитвы ради пришедшю, нѡ на прельщеніе" и сп емоу бесѣдоующю пріимъ чашю стеклань и простеръ рѧкоу свою нача събирати лежащаа на трапезѣ кроупицы и дроблѧаніе въ стеклѧницоу полноу сущю вина. ѧкѡ второую и третію вложи крѵпицоу, простеръ роукоу на въздоуꙋ, образоуѧ ѧко нѣкоемоу дающе[1] испити чашю рече к черницы „дъщи діаволѧ, не такѡ ли вкладаеши вълхвованіе и чародѣаніе въ образъ вкладаеши в чашю и нѡсиши и наполеши пепѡвинныхъ дша, да на похоть сихъ приводиши извѣстнѡ, ѧкѡ же ѡт бѣсовъ чародѣаніа ради твоего тѣмь такѡ страждоущимъ не вчера ли оньсаго[2] монастыра на обѣ призвавши игоумена и смѣсивши сіе дала емоу. „пи, гне игоумене, и ты піи, икономе", рекши ти егда, черпахъ вамь бѣсовское смѣшеніе и пагѵбнѡе по коемоу извѣтоу, ѡ окаанаа, образъ, им же облечеса, одѣѧса, да распѧтаго Га Іса льстити[3]. ѡ Бъ сыи истинноу и истинною не прельщенъ бываетъ. но оубѡ коеѧ вины ради облекласа еси въ аггльскіи сии образъ, да в томъ оугодиши скверномоу и лѧкавомоу бѣсоу, скверъненѣ блоудящи горе тебѣ, оубогаа дше, ѧкѡ ѡсквернила еси прѧтѡе крещеніе, преже бывши ти черницею, бжтвена крщніа[4] паки сѧ обновиши[4] бжтве-

---

[1] даяй
[2] сего.
[3] льстиши.
[4—4] нѣтъ.

наго кр̃щеніа образомь все исполнь себе, в роуцѣ діавѡлѧ вдала еси. сего ради ѿвержесѧ мира да скверъными бѣсовьскими чародѣаніи привлачиши всѧ на окаанное свое желаніе Г̃а Б̃а баюсѧ азъ, пѡнеже в чл̃ сіи предал тѧ быхь бѣ сѡмь, коумирѡмь бѡ жертвы творити и нетопыремъ[1], ѿ них же твориши волшебноую любовь, да ти тѧ обличѧт и в дивѧ сотворѧтъ всѣмь чл̃кѡмь. како ты бысть сквернена и чародѣица и вселоукаваа". ѩко такѡ бесѣдоуѧ и въставъ нехноу еѧ десною нѡгою и вѡпь изъ двериі выгна и рече. „ѿстоупите ѿ мене вси дѣлающеи беззаконіе". възвративсѧ сѣде на одрѣ. намъ же всѣмь ѿ страха окаменѧщимсѧ и в велицѣ мѡлчѧніи стоащимъ, въстали бѡ бѧхѡмъ. оуразоумѣвши же черница, ѩкѡ всѧ еликѡ рече к неи истиина быша, в̀ піаше внѣ стоащи и трепещюци и стенюци: „еи, с̃тыи Б̃жіи, все, еже рече ми, истинна соут, лжа ни единоѧ же ѿ того соуть. еи, с̃тыи Б̃жіи, такѡ бы, ѩкѡ же ми испѡвѣда ѵвы мнѣ грѣшницѣ, оувы мнѣ блоудницѣ, ѩко мнѡга безакѡніа моа соут и премнѡга прегрѣшеніа моа паче пѣска мѡрскагѡ соущи. с̃тче Б̃жіи, помози ми, да не пѡгибнеть д̃ша моа. с̃тче Б̃жіи, сътвори промышленіе о сп̃сеніи моемъ, да не приобрѧщеть врагъ д̃ша моеѧ". сіа токмо испов̾ѣдаашесѧ, страхь и колѣбаніе одержаашесѧ. ре̾ к прп̃дбнѡмоу Федѡра: „г̃и мои, какѡ каетсѧ черница о них же ты обличі ѽ. помилоуи ѽ и пріими кающю̾. да аще велиши да възглашю еи, да пріидетъ к намъ и помѡзи еи иже к Г̃у мл̃твами твоими. вѣдѣ бѡ, ѩкѡ не ѿринеть тебе Г̃ь молѧщю ти сѧ о неи". бл̃жнныи же ре̾ к неи „коликѡ есть страстнѡ еже видѣти чл̃коу внѵтренима очима. ибѡ азъ ви-

[1] нитьпаремъ (sic).

ждю сатаноу на рамѣ ѥѧ сѣдѧща[1], ѩкѡ малы трепастѡкъ толъстъ и тоучѣнъ ѡ̀т̀ играніа лоукавны̑х дѣлъ ѥѧ, и тъи матерь себѣ наричеть ю и та наричеть его чѧдо ближнее и в вѣки не разлоучитасѧ ѡ̀т̀ себе. нѣ҃ бѡ измѣненіа въ см̑рти ею ни оутвержденіа в ранахь ею. како оубѡ҃ помолюсѧ о неи за тоа блоудство и чародѣаніе и вѡлшебнаго ремества не оставшисѧ,—никакѡ҃ж̑е̑. Федѡра же вышедши пре̑д̑ врата въпрошааше ѥѧ· „да ѡтселе ѡ̀т̀верзеши ли сѧ лоукавныхь дѣлъ свѡихъ и в пѡкаанье пріидеши[2]“. она же ѡ̀т̀вѣщавши: „ѥи, г̑же моа, каюсѧ, токмо прїимет мѧ аще бл̑гопріатнѡ҃ избранныи г̑нь“. въшедши же Фе̑дѡра, г̑ла прп̑добнѡмоу: „г̑и мои, виждь, како обѣщасѧ прилѣжно покаатисѧ“. бл̑жнныи̑ҳ̑ рече к неи „лжоущи ти обѣщасѧ не имп ѥи вѣры, намь бѡ҃ в части сотонинѣ жребіа нѣсть но токмѡ҃ бо доидеть келіа своѥѧ и оузриши паки начинающю творити пѡтомъ лоукаваа своа начинаніе“. по тѣхь же всѣхь, въстахѡмъ ми вси ѡ̀т̀ити, ибо ча҃ оуже бѧше поминоулъ. в̑ставши же и жена она и прїимши мл̑ твоу ѡ̀т̀ ст̑го ѡ̀т̀ца, в̑коупѣ идѡхомъ. бѣ же поуть нашь вкоупѣ обоимь ити, ѡ̀т̀ реченаго бѡ҃ ексакюніа ти бѧхѫ. въпрѡша҃х̑ азъ идѫщимъ намь черныа тоа нѡсаще ризы: „аще и така соуть реченнаа о черніцы тои, ѩкѡ ѥи прп̑добныи изг̑ла“. (далече бѡ҃ на҃ срамлающисѧ идѧше та черница) она же ко мнѣ тако рече. „г̑и мѡи, ибо бѧхоуть ѥѧ перхотіа бесчисленаа и мнѡгажды пѡвѣдала ѥи бѣхъ о праведницѣ, да негли посрамившисѧ цѣломоудріе б̑деть она же бѣдѧше мѧ частѡ҃ гл̑ющи,—доведи мѧ к немоу, да виждоу и, аще оубѡ҃ с̑тъ есть, аще ли оунъ сын боудеть, азъ сътворю его ѡ̀твратитисѧ ѡ̀т̀ с̑тна его, мене же единоу възлю-

[1] сѣдящю
[2] *доб.* ли.

бить. мнѡжицею оубѡ гл҃ахъ ей ѡ҃тстꙋпити ѡ҃т того помышленіа, аще ли не поидеши со мною к прп҃дбномоу. она же безстоудіе пріемши в слѣдъ мене градеть. аще бы сѧ чтѡ ей сключилѡ, тѡ быша оумоучили тоа ради иже прилежать к нем. вса бѡ, брате, елика рече к нем праведныи, истина и неложива бѣша пѡ правдѣ прп҃дбныи ѡ҃триноу ю ѡ҃т себе. мнѡги бѡ д҃ни не токмѡ бѣлецкіа, по черноческіа в нагоубоу вьверзе и в геенноу огненꙋ вложи". сице тѡи бесѣдоующи разлоучихомсѧ дроу ѡ҃т дроуга и иде кѡждо насъ в жилище свое. инѡгда же слоучи ми сѧ быти с нею оу прп҃дбнаго, въпросихъ о черницы тои, какѡ провѡждаеть свое житіе, оувѣдѣхом бо, ꙗкѡ в горшаа грѣхи впадаеть ꙗкѡ же ѡ҃т того оудивити ми сѧ прѡреченію честнаго старца и прѡславити Б҃га, ꙗко же в пѡслѣднѧа дни таковааго оугодника имѣеть Б҃ъ

въ единъ же оубѡ ѡ҃т д҃ни в бѡлѣзнь впадшю ми и легѡ[x] на лѡжи своемь и призвахъ по обычаю врача в дѡмь, в нем же пребывахъ, и показахсѧ емꙋ, кѡе зеліе на врачьбоу ми бываетъ. онъ же добрѣ мѧ попыта потребнѡе чревꙋ на очищеніе вда ми паче инѣхъ. мнѣ же ѡ҃твѣщавшю, ꙗкѡ никѡли же таковаго зеліа не пихъ. на оумѣ же пріимь дѡити прп҃дбнагѡ, да еже о мнѣ промыслить. и абіе идѡхъ. [1–1]въ ѡбѣ҃д гѡ҃д[–1] вшедъ и поклонихсѧ прп҃дбныма нѡгама его. пѡвелѣ ми бли себе сѣсти. блахоу бѡ нѣцыи ѡ҃т оубѡгихъ прилшли пред҃ мною к немоу и вкꙋпѣ со мною обѣдовавше, держааше въ роуцѣ своеи розгоу сыроу ѡ҃т зеліа, ѧ҆ж наричетсѧ чеснѡвитецъ[2], вкоупѣ съ хлѣбѡмъ ꙗдꙗше. чюдо же бѣ дивнѡ, ꙗкѡ не бѣ вѡнѧ ѡ҃т лоука того. мнѣ же ѡ томъ чюдꙗщю-

[1–1] в обѣдъ в годъ (sic).
[2] *доб.* яже.

сѧ, ѡ҃твѣщав же блг҃нныи рече ко мнѣ· „не врачь ли прежде сегѡ часа недоугомъ ти одержимоу оцыщеніе ти испити повелѣ. ты же добрѣ сотвори, къ мнѣ пришедъ пріими оубѡ се и лжь“ и вдасть ми ѡ҃т зеліа сегѡ часть еж҃ ѧдѧаше снѣдѡхъ, пріимъ оубѡ, егѡ же никѡлиже не могшю ми принести къ сѡбѣ, ибѡ зѣлѡ ненавидѧхъ егѡ. ѧдоущю же ми не обрѣтесѧ въ немь ѡ҃ноудь вѡня мнѣ же дивитисѧ и чюдитисѧ прелѡженію томоу, внезаапоу въліавъ[1] же своею рѧкою в стекланицоу вино чисто ѡ҃т сосоуда и знаменавъ образѡмъ кр҃тнымъ и рече кѡ мнѣ: „пріими и піи“ пріимъ испихъ второе и третіе се сотвори и испіхъ.

въ молчаніи же намь сѣдящимь, нѣкіи ѡ҃т хр҃тѡлюбивыхъ[2] вдастъ прп҃дбнѡмѹ кѡпытьца добра лежащимь бли одра его, взиде домоу того тиоунь къ прп҃дбномоу видѣвъ лежащаа кѡпытьца и взѧ и рече к прп҃дбнѡмоу: „ѡ҃тче с҃тыи, тѡбѣ не достоить в сихь ходити, с҃тоу соущю мнѣ же пѡдѡбаетъ, грѣшникоу соущю.“ р҃е к немоу прп҃дбныи: „не брези ихь, инѣмь не соущимъ оу мене“ онъ же р҃е: „тебѣ принесеть Х҃с ѡ҃тселе да не изыдоуть ѡ҃т мене.“ рече к немоу блж҃енныи: „ты имаши патера кѡпытца, не дѡвлѣют ли ти, но и оубогаго старца приде сіа ѡ҃тати виждь оубо, чтѡ ти сѧ случить за насиліе твое,—лоучьшюю[3] обоувь свою погоубиши въскорѣ.“ преобидѣвъ же гл҃ы старца, вземь ѡ҃тиде. на оутрѣа иде в баню мытисѧ, пѡ гл҃оу же прп҃дбнагѡ старца погоуби лоучшюю обоувь свою искоушеніем же вещи наоучивсѧ, чюдасѧ вельми прп҃дбномоу излиха чтѧше и.

мнѣ же зеліе то пріимшю, ѡ҃т негѡ и ѧдшѧ ми и три

---

[1] вливже.

[2] хр҃толюбець.

[3] лоучшее.

чаши ми испившю, дѡндеже бѣахъ с нимъ в тишинѣ. въставшю же ми и ѿтоудѣ ѿшедшю, нача ми сѧ сръце смѧщати и ноутренѣа моа начашасѧ кроутити, тогда бѡ показа зеліе то свѡю вѡню, еже бѣ мі вдалъ ѿ своея роуки. и не могіи терпѣти вѡня его, почахъ блевати, злои кроучины мнѡгіа зѣлѡ, чревоу же ми поустившѧ, толико истеченіе бысть ѿ мене, ꙗкѡ же въ мнѣ не оставшю ничемоу же и иссоучи мѧ, ꙗкѡ же паучиноу. добрѣ оубѡ пребыхъ ѿтоле, ꙗкѡ за пѧтдесѧть лѣтъ ни главою побѡлѣхь.

винѡпродавець нѣкіи, дроугъ сыи сто́го, видѧ ерьгастырь свои недостаточенъ в дѡбываніе, съвѣщаса с подроужіемь своимь и с чады, рече: „се оубѡ житіе наше вспѧть идеть, егда когда в нищетоу впадемъ нѡ да пріидете в ведемъ сто́го в дѡмь нашь и страннѡлюбіе сътвѡримъ емоу и да помѡлитсѧ о насъ и о коупли нашеи, и Бгъ мл҃твами сътворить бл҃го.“ заоутра въставъ, иде къ прпдбнѡмѹ и мѡлѧшесѧ емоу в коупѣ ити с нимъ в дѡмь его. онъ же, послоушавъ его моленіа, иде с нимь. въ дн҃ь тои страннѡлюбіе сѡтвори с нимъ на кормленіе оубогимъ. на оутрѣа рано гл҃а къ блж҃нномоу „молю ти, ѡтче ст҃ыи, да твоа добродѣтельнаа ст҃ыни потрѧдитсѧ и въ нищетноую сн҃а своего винницоу, да бл҃виши мл҃тію своею и соущаа в неи съ виномъ“. блж҃нныи же ре҃ к немоу: „идемь, чадѡ, ѧмѡ же велиши.“ пришедшю же емоу въ храминоу, показѡваше емоу сосоуды и бѡтаре[1] и пѡвелѣша емоу, да бл҃вить ихъ. ѧхоу бѡ нѣціи ѿ ближнихъ моужа того тоу прпдобнаго ради съ чады свѡими. егда оубѡ вса съсуды бл҃ви, пріиде къ єдінои съсоудинѣ, в неи же бѣ еі҃ мѣръ. гл҃а винникѹ: „в истин-

[1] ботареве.

ноу, дроуже, вса съсоуды твоа въ има Іс̃а Хр̃а мнѣго бл̃вихь, сію же съкроушити имамъ". онъ же молѧшеса смоу гл̃а „ни, отче, сего не съкроушаи, но обаче оубо бл̃ви и того, ако да Бг̃ъ и [1]мл̃тва твоа ст̃аа[1] спѣспѣшить, ако ниже вижю житіе мое сходѧще и боюса, егда когда в нищетоу впадѫ, ибо елико коуплю, от̃чее честныи, чюже злато бы. приложи оубо паче требоующемоу от̃ мл̃ти свое[2] от̃ Г̃а". рече к немоу блж̃нныи. „глю ти, ако сокроушити сего хощю и не вѣроуеши. азъ сего ради сѣмо придохъ, да съкроушю его, да от̃ великихь бѣдъ препедь прославивши Бг̃а". „ни, рече онъ, честныи отче, паче съкроуши мене и главоу мою, токмо сего не сътвори". и такихъ в себѣ бесѣдоуа, обрѣте прп̃бныи тоу полѣно толсто и вземь съкроуши съсоудъ, иже бѧше полънъ вина рассѣдсѧ и проліасѧ мнѣжество віна, ако же бо поистінѣ пред̾ лицемь стоащихъ. видѣвъ же чл̃къ бывшее и вси соущіи съ нимъ, печални быша зѣло, в срд̾цыхъ своих оутрь хоулоу възносѧще на ст̃го, коею виною се сотвори. разѣмѣвъ же д̃хомь прп̃бныи, ако тажко бысть винникоу и иже с нимь, авив же прочее виноу к томоу, чего ради сеи съкрѣши, и взѧ трость тѣ лежащюю и сагь въ излѣмокъ сосоудины тоа и еще имоущю вино внѣтрь, всѣмь зрѧщимъ нань с винникомъ, вынесе змію от̃тоудѣ три лакот вдоль намшю[3] и смрадъ имоущю непретрьпимь. и рече к нимь: „вскую ма хоулисте, о чада, въ срд̾цыхъ вашихь, ако нѣчто не посивно сотворивша,—видѣте ли се". и показа имь змію, ре̃ „колико невѣдоуще пили быша от̃ вина сего и оумрьли быша и было бы семоу оубо-

---

[1—1] молитвами твоими святыми.

[2] твоеа.

[3] наимшѣсѧ.

гомоу в бѣды и страсти впасти оугодно ли се бы вамъ, аще бы сѧ се тако сътворило.“ сіа же рекшю, верже змію дѡлоу с тростію, вышедъ вонъ не храмины тоа, сѣдѧ. видѣвше же то преславноє чюдо винник же и иже съ нимъ прилоучшасѧ тѣ оудивившасѧ зѣлѡ дхомъ и припадоша к ногама честнагѡ старца, просяще ѿ негѡ, да помолитсѧ за нѧ, да сѧ ѿдасть имъ еже помыслиша нань в невѣжествѣ прельстившесѧ блжнныи рече к нимъ: „провидецъ и проразоумникъ всѣхъ, съблюститель душамъ нашимъ дасть намъ остаꙋление грѣховъ, чада.“ и молящесѧ имъ гл: „ѡ семь молюсѧ, да не авѣ боудетъ, и Бѡгъ мои Іс Хс есть иже нами недостоиными рабы своими творить силы и творѧ знамениа спсениа нш̃го ради, иже всѣмъ срдцемь вѣроующим в онь. понеже азъ члкъ есмь грѣшенъ, требоую Га день и нощь.“ сіа оубо бесѣдова имъ стыи. тѣмъ же вшедшимъ проповѣдаахоу всѣмь дивящесѧ о бывшемь преславнѣмъ чюдеси знаемымъ всѣмъ и чюждаахоусѧ вси славѧще Бга и обогатисѧ члкъ тои, ѿтолѣ ѿнелѣ же пріать блꙋвеніе ѿ прдбнаго.

нѣкогда же шедшю ми к блжнномоу и прдбномоу ѿцю нш̃емоу Василію, да пріимѧ прдбныа его млтвы, обрѣтохъ нѣкогѡ пришедша к немоу и нѣкіа емоу гл[а][1] приточныа глюща, ибо помыслы егѡ развращени бѧхоу и прельщаахоу егѡ скверніи бѣси, ꙗкѡ ти пр твовати рекоуще в семь богохранимѣмь градѣ. ꙗкѡ же наконецъ разоумѣхомъ, ибѡ блжнныи и прдбныи ѿць нашь Василіе, хотѧ егѡ оувѣрити, ꙗкѡ всоуе прілежить помышленію томоу, да и ѿ того ѿстоупить и всѣмь срдцемь прілѣпитсѧ к Гоу. мнѣ же окаанномоу блі[3] его сѣдѧщю, възрѣвь на мѧ мнѡгъ часъ стыма

[1] гл̃ы.

своима очима, бѧаше бѡ очима [1—]кр҃тко҃ в зѣло[—1], ѩко же сладко҃ взирати на очи его҃, ѩко Дх҃а Ст҃го испо҃лнени, ѩко пр҃но҃ Х҃а непрезримо҃ видѧаще ѩко же оубо҃ зрѧаше на мѧ, глоубо҃каа нѣкаа ми бѣша внезаапоу не вида, и испо҃лнисѧ ср҃це мое въскипѣніа дх҃овнаго, огнем нѣкимь медоточнымь каплюще в мѧ веселіе несказанно и радость, его же оумъ чл҃чьскъ представити не мо҃жетъ. абіе ѡ҃тверзена бѣша оуста моа начахъ бесѣдо҃вати чл҃коу томѹ, о нем же се сло҃во не вѣда, о нем же се бесѣдоваше. нико҃гда же бѡ его пришедша видѣхь. но҃ обаче же и в҃ ср҃цы мо҃емъ кипѧщи свѣтъ предлежит на мно҃гъ ча҃, ѩже бѣ съдѣлалъ ѡ҃т юности моеѧ. и цр҃твовати емоу гл҃ющѧ, ми въ мо҃лчаніи вели҃ѣ и вниманіи истин҃нѣ зѣло҃ внимаа, послоушаание мене реклъ бѣхь емоу,—ни почто҃ имѣи еже цр҃твовати ти на земли, не ѡ҃т Бг҃а бѡ се есть разсмо҃трено҃е, но҃ ѡ҃т бѣсо҃вьскіа козни, и о семъ развращеніи по҃баетъ ти възвратитиса ѡ҃т того, мнихоу же паче бывшю и до҃брымъ въздръжаніем цр҃тво҃ нб҃ное въспріати. егда же приходиши здѣ, не по҃баетъ ти обидѣти, аки не брегомоу, но егда вхо҃дѧащю ти по҃метати себѣ долѣ и стопы ч҃тнаго ѡ҃ца вѣрою теплою обло҃бызати, да еже о тебѣ къ Го҃у по҃спѣши҃ ти, иже к немоу прилѣпляютсѧ. сіа и ина мно҃га бесѣдо҃вавшю ми и оумиливсѧ Бж҃ію блг҃тию, начатъ слезами омочати лице свое и помышлѧаше реченнаа емѹ ѡ҃т мене и стенѧаше изъ глоубины счюдѧасѧ и и дивѧасѧ. въ ставшюже ми ити ѡ҃тоудѣ, въстав же и тои вслѣдъ мене иде. бли҃ цр҃кве тоу сщаа архистратигоу варившю ономоу молѧашеть мѧ сказати сло҃веса та, ѩже преже к намъ моудрыи изре҃. ѡ҃т мене же блг҃ти ѡ҃стоупивши, та

[1—1] кротокъ зѣло.

иже бѧхъ изреклъ в забытіе ми быша. се токмо рекѡхъ к немоу: „не льстисѧ, г҃и брате, азъ тебе не знаю и не свѣдѣ, кто ты и ѡ᷉коудоу ты есн ѧже слыша ѡ᷉ мене, не азъ ті гл҃ахъ, нѡ сіи прп᷉дбныи ѡ᷉ць нашъ Василіе сіа всѧ мною 5 извѣща. да възлюблене, ѧже слыша, иди и съверши и его же восхотѣ ѡ᷉стоупи ѡ᷉ того. и прилѣписѧ Г҃ви всею душею, да блг᷉ть ти боудеть в семь вѣцѣ и в боудоущемь. хотѧи тѧ направити ѡ᷉цъ, зане же любѡвь имѣеши к немоу, сіа ти мною ѧвѣ показа. твое бѡ оубѡ бысть к томѹ да еже 10 ти вольно то творити“. он҃ же въоуши цѣлова᷉ мѧ и ѡ᷉иде и в скѡрѣ все оставивъ бысть мнихь в҃шед҃ в горѹ нѣкоую неоудѡбь преходноу бли᷉ Никомидіа и тамо одинъ въ оусцѣ храминѣ пребысть в мѡлчѧніи въ всѧ дн҃и живѡта свое᷉. прихожд᷉аше же на дроугое лѣто едва единѡю и пріимаше 15 прп᷉дбныа мл҃твы ѡ᷉ца нш҃го и такѡ ѡ᷉хождаше въ обитель свою, мънѡгѡ бл҃годарѧ Бг҃а и прп᷉дбнагѡ ѡ᷉ца и мене хоудя᷉ и грѣшнаго, ѧкѡ пѡмощію Б҃жіею и виною обою бж҃твныи образъ оулоучивъ и сладкѡе добрѡлѣпнѡе млъчѧніе въспріимь и възлюбленнѡе въздр҃жаніе, ѧко же дрѣжавенъ бывъ, 20 и въ чинъ спасающихсѧ причтенъ. Козма же именемь наричаетсѧ ч҃тныи оучн҃къ прп᷉дбнаго ѡ᷉ца нашего Василіа, иже дроу᷉ бѣ Х҃въ и рабъ его, възлюбленикь ст҃ыхь агг҃лъ и и ст҃ыхь собѡръ ст҃ыхь достоинъ.

повѣстью᷉ ж нѣкоею миноувь пѡсредѣ сихь скажѹ, ибѡ 25 прежѡ᷉шедшю᷉ ми ѡ᷉ прп᷉дбнаго и сѣдѧщю ми с нимъ, пріиде к немоу старець нѣкіи, старъ зѣлѡ, овощь[1] принесь и кроупичанѣ[2] просѡирѣ двѣ. бѣ бѡ іерѣи цр҃кви ст҃ыа мч҃нца Параскѡвиа бли᷉ Еревинда, еже наричетсѧ манастырь кар-

[1] овощие.

[2] кроупичини.

воуноп сиѡвъ. ꙗкоⷢ бѡ вьниде къ немоу іерѣи полѡживъ овощь и прочаа на трапезѣ и стоаше роуцѣ связавъ. повелѣ емоу сѣсти прⷣбныи. сѣдшю же емоу, пріахѡмъ дары Бжіа. сѣдꙗщю же іерѣю, в себѣ мышлꙗаше въ срⷣцы своемъ, колицемъ мѣдницамь овощіе се есть, испытываа в себѣ втаинѣ. ѡтвѣщав же прⷣбныи ре к немоу. „чесо [1]— ради не довѣдаеши чесо [1]— сключи еси,—десꙗть цатъ [2]— сключилъ еси— [2], коупꙗ овощь да не дѣи троуда [3]— своемоу оумꙋ —[3], но оувѣжь истинноу ѡт мене.“ сіꙗ оуслышавъ іерѣи оудивисꙗ дхѡмъ и прѡреченію честнаго старца, оудивисꙗ и в трепетѣ велицѣ сѣдꙗ блвꙗше Бга, ꙗкѡ такѡваго оугодника имѣетъ великѡдарныи и паче въ сіа дни.

10

15

и еще намъ сѣдꙗщимь оу него, пріиде нѣкоа жена именемь Феⷣотіа, нѡсꙗщи дѣтищь ѡтдоенъ четырилѣтенъ. бысть ⷢ целѡмоудрена жена и выноу въ Одигитрію ходꙗщи и Гви и Бцы слоужащи. ꙗкѡ оубѡ вшедши, поклонисꙗ праведникоу и вда емоу сама даръ, его же на роукꙋ нѡсꙗщи. и пѡвелѣ еи сѣсти отрочꙗ же, его же носꙗше, понеже часто болꙗше, сегѡ ради принесе егѡ, да пѡмолитсꙗ о немь прⷣбныи, да подароуетъ еи сегѡ Бъ, пѡнеⷢ раждаахоусꙗ оу неа, на пꙗтое лѣто или четвертое смрътнымъ числѡмъ ꙁмираахоу. та бѡ не бѣ принесла к прⷣбнѡмоу. отрѡчꙗти же сꙗ плачющю и хлѣба просꙗщю ꙗсти, видѣв же блжныи, вземъ оулѡмокъ хлѣба дасть емоу и осклабивсꙗ лицемъ гла к себѣ: „какѡ наричетсꙗ отрочꙗ се“. и ѡтвѣщавши рече: „Леонъ наричетсꙗ отрочꙗ се“. тѡгда гла матери его: „дѡбрыа ради твоеꙗ любве, иже имаши къ Одигитріи Бцы и Прнодѣвицы

20

25

[1—1] нѣтъ.
[2—2] нѣтъ
[3—3] нѣтъ.

Мр҃іи, мене ради недостоинаго раба ѣ, здрава ктѡмоу и цѣла сего даряетъ ктѡмоу аще и дрѣгаа чада родиши, оумроуть ти. сего же отрочате, блг҃ти его ради, одариль та Б҃ъ хощеть бѡ клирикъ быти и в бѡльшюю славѣ пріити и мнѡго 5 възрадоуешисѧ о немъ, ꙗкѡ҆ᵏᵒ благѡестествень боудеть тои, на оученіе всѣмъ и Г҃ь боудеть храна п҃а. и жена въставши поклѡнисѧ емоу и быеть дивѧсѧ, ѧ же бѣ пѡгда николи҆ᵏᵒ видѣлъ, какѡ не зазѡрнѡ вса ниже о неи пѡвѣдааше, какѡ пѡ имени дѣтица ѣ наре҃, пѡ истиннѣ вса извѣстова ѣи. 10 жив же бывъ отрочищь, оубѣжа ѡ҆т҃ смр҃ти и блг҃охитреиъ бысть и, времени мимоходѧщю, вса, иже прорече о немь прп҃бны, истинна быша емоу. видѣхь сегѡ клирика зѣлѡ въ оученіе ц҃рковное въ благо пребывша и в памать приходѧщю ми ч҃тныа г҃лы мѡего свѣтила ѧ҆ᵏᵒ о немь. и прославихъ 15 Б҃га иже выноу гл҃юща оусты с҃тыхь своихъ пр҃рчество истинно.

пѡгда сѣдѧщю ми оу прп҃бнаго, чл҃къ нѣкіи пріиде к немоу дрѣгъ сыи емоу. мыслѧше же на поуть ѡ҆т҃ити пріати благословеніе ѡ҆т҃ прп҃бнаго и такѡ ѡ҆т҃ити. прп҃бныи 20 же прозрѣ ѧже о немъ оумныма очима своима, чтѡ ѧ емоу склочить на поути. се тѡкмѡ г҃лааше. „Ластѡвица рѣка, Хелидѡнъ рѣка, недоумѣюсѧ, какѡ мѧ злѣ вред҃и҆ᵃ. и пѡтѡмъ гл҃аше: „аще быхь призвалъ Василіа прп҃ѡбнаго, тѡго ради Г҃а І҃с Х҃а Хелидѡнъ река пѡщадила бы мене“. сіа же г҃лѧ 25 частѡ взираа на чл҃ка того възглашааше оусты своими. нам же дівщимсѧ, каа соуть иже в себѣ нарѣкаа бесѣдѡваше. моужь же тои не вѣдѧше, каа соуть ѧже к немоу възвѣщааше, пріимъ мл҃твоу оу ѡ҆т҃ца и ѡ҆т҃иде. иде же на восточ҃ноую страноу пѡсланъ на ороудіе г҃нѡмъ своимъ. тѣмь 30 поутемь не ходил бѣ никѡли же чл҃къ тои. идоущю же емоу

бес печали дѡиде нѣкѡеѧ рѣкі и ставъ смѡтраше бродоу. бѧше бо широта еѧ стѡ саженъ, равно^{ж} бѣ мѣстѡ, оудоу же рѣке течѧше, ѩкѡ же ни птицы летѧщи въз мѡщи равнѡ теци с нею, бѣ бѡ быстра ономоу же ищющю бродъ дрѣзноу внити и прейти, и абіе взѧ егѡ быстрина и плѡвѧше по средѣ. видѣв же бывшее, чл҃къ възѡпи ѡ^{т} страха: „Г҃и, мл҃твами преп^{д}ѡбнаго ѡ^{т}ца нш҃гѡ Василиа помѡзи ми“. и ѩкѡ то слѡво изрече, оузрѣ блажен҃наго по рѣцѣ ходѧща и запрещающа водѣ, и имь кѡнь за браздъ и пѡставі и҃ абіе на ѡной страпъ и выстоупивъ на брегъ болѣ бл҃годарствихъ Б҃га, ѩкѡ внезаапоу избави мѧ Г҃ь мл҃твами ст҃го ѡ^{т}ца Василіа. и ѡ^{т}шедшю ми малѡ, приидѡ^{х} в нѣкѡю весь и тоу малѡ опочивъ въпрѡшахь оу пихъ рѣки тоа, какѡ нарицаетсѧ. ѡнѣм же рекшимь. „есть Хелидѡнъ рѣка, ѩкѡ же ластовица вскорѣ, тако^{ж} и та бысть рѣка. такоже и наричетсѧ. мнѡги быстринѡю еѧ не вѣдоущаа в мѡре въвлачѧше и мнѡги погоублѧше“. дивлѧхоу же сѧ еже не[1] николи же не видѣ тоа рѣки такѡ еѧ без бѣды прешед, ни пѡ бродоу самомоу преиде еѧ, нѡ на страноу преиде в брѡдъ ѡнъ же имь сказа, какѡ сп҃сенъ бысть ѡ^{т} бѣды тоа и чьимъ застоупленіемъ и помѡщью и мл҃твами избависѧ ѡ^{т} неѧ и вкупѣ с нимъ начѧша славіти Б҃га. тогда же помѧноу г҃лы прп^{д}бнаго, ѩкѡ пр҃рческимь дарѡмь просіавшю всѧ, иже хотѣша ми сѧ слоучити, проре҃ и рѣкоу по имени нарече, егда к немоу пріиде хѡтѧ ѡ^{т}ити, прп^{д}бноую его пріати мл҃твоу. и дивѧсѧ провѣщеваше. „с҃тыи Василіе, бл҃годарю тѧ, ѩко же днѐ мл҃твою твоею живь есмь і есмь в мирѣ. но да оубѡ спѡ^{д}бить мѧ Г҃ь Б҃ъ възвратитисѧ тамѡ и пріити к с҃тыни твоеи

[1] нѣтъ.

и поклонити ми сѧ и бл҃годарствовати иже ти ѡ҆т҃ Бг҃а вдана
блг҃ть въздати твоемѹ бл҃годарению. ей, ст҃че Б҃жіи, повели
с веселіемъ въз҃вратити ми сѧ и видѣти твое лице сладкое,
в҃ноушити ми твоа медѡточнаа слѡвеса и насладитися д҃хѡв-
нѣ и напитатися с҃щн҃ныхъ и възвеселитися оум҃нѣѧ скѡнчав
же слоужбоу свѡю, въз҃ратися блг҃тью Х҃вою и прінде з да-
ры достоиными прп҃бнѡмоу, прѣд҃ всѣми нами мнѡго дар-
ствоуа и исповѣдааше емоу, какѡ сп҃се и ѡ҆т҃ которыѧ ли бѣ-
ды избави. видѣти колик҃ѡ есть бл҃го, иже имѣет Б҃га и
ст҃го помощника или единѡго ѡ҆т҃ прп҃бныхъ егѡ.

селѡ преиде гно҃у, в҃ него же бѣхъ пребываа, в҃ странѣ
запа҃днѣи бли҃з града Родосты, на въсточнѣи странѣ града
тѡго соуща в дале҃ѥ҆ поприщь, мосѣа нарицаюцесѧ. в҃жат-
веныа д҃ни послан҃ъ быхъ събрати плѡды и ѡ҆т҃ Б҃га даннаа
жита събрати и ины нѣкіа слоужбы сотворити пѡ҆бныѧ
прежде ѡтшествіа моего идѡхъ пріати прп҃бныѧ егѡ мл҃твы
д҃хѡвнаго моегѡ ѡ҆ц҃а и пастоуха. идохъ преже к ц҃ркви
прьвомч҃нка и архидіакѡна Стефана и мнѡгъ ч҃съ молихсѧ
тоу. накѡнець же рекѡхъ к ч҃тномоу ѡбразоу егѡ. „с҃тыи
прьвомч҃ениче и ап҃ле архидіакѡне Стефане Х҃а Б҃га моего,
се азъ выхѡжоу из града моегѡ и по морю по҃бает ми плы-
ти и по соух҃ шествовати: боуди ми пѡкровитель и въспрі-
имаа, аще ми сѧ злѡ гдѣ ключить. ей, ст҃че Б҃жіи, да имже
образѡмъ и азъ пѡ силѣ послоужихъ ч҃тнѣи твоеи ц҃ркви
со мнѡгою любовію, такѡ же и ты ѧви ми сѧ пѡмощникъ и
сохранитель и покровітель, и ѡ҆т҃ Б҃га ти дана божественаа
блг҃ть, възлюбленне Х҃а Б҃га с҃тыи первѡмч҃ниче и ап҃ле“.
сіа рекь идѡхъ нань же бѣх҃ поуть посланъ со мнѡгомъ тща-
ніемъ. бѣх҃ же обрѣлъ прежде не по колицѣхъ д҃нехъ оутрь
в домоу полсець в҃ цѣнѣ златникь двою. бѧше бѡ дщере

дѡмоу г̃на. поискавше же поѧса того оу всѣхь не обрѣтоша. в҃просиша оу мене, азъ же, обіать помышленіемь бѣсовскимь, запрѣхсѧ его, рѣ^{х} бѡ в себѣ: „пѡгоубивыи егѡ мнѡга бл̃га имать, азъ же не имамъ ничтоже пѡ^{д}бааше бѡ ми егѡ продати и цѣноу его вдаті требоующимь.“ сим же образѡмь побѣженъ ѡ^{т} лѧкаваго быхь и оудръжавъ чюждаа. бл̃гѡ бѡ есть и бесѣдова^{т} истинноу, испѡвѣдаю бѡ вамь свѡи грѣхь, възлюбленіи, ибо писанѡ есть ап̃лѡмь, — испѡвѣдаите бѡ ре̃че дроу̃ дроугъ грѣхи своа и молитеѧ дроугъ за дроуга, ꙗкѡ да исцелѣете разумѣите о сихь, иже мѧ дѡстигѡша ѡ^{т} накажющаго своа[1] ѡ^{т}ца̃ и потомъ милоуетъ по си^{х} оубѡ реченныхь, идѡхь на поуть со мнѡгимь веселіемъ пѡ томоу же поути идѧ погоубихь поѧсъ свои с четырми златники и мѣдницы, еликѡ же на поути имѣхь. мнѣ же в печали соущю ꙗви ми сѧ во снѣ великіи Василіи, иже въ пѡслѣднихь сихь д̃нехь ꙗко же слн̃цоу̃ възсіавшю на лицы земли, показающи ми гѡрнець сокроушенъ и рекоуща ми: „видиши ли сегѡ сосоуда несключена и съкроушена“ мнѣ же рекшю: „виждоу, г̃и мѡи“,—ре^{ч} же ѡнъ· „аще кто се крадетъ, четверицею истѧзанъ боудеть ѡ^{т} него и въздасть еже боудеть ꙗвѣ погꙋблѡ[2] в҃ боудоущіи вѣкъ, четвѡрицею истѧжю^{т} ѡ^{т} него ѡ^{т} д̃шевнаго богатства и прилѡжать д̃ши пѡгоубившемоу. аще и бѡгатьства д̃шевнаго не имать д̃ша та, четвѡрицею в҃ моуцѣ моучен̃ боудеть иже татбоу творилъ и такѡ мщена боудеть вина татебнаа.“ мнѣ же рекшю к немоу: „г̃и мѡи, азъ никакѡ же татбы не творихъ“, — ѡ^{т}вѣщавъ же ре̃че ми: „поѧса не оукраде ли сеа отроковіца.“ нарече же и іма тое. мнѣ же рекшю: „ни, г̃и мои, обрѣтѡх же паче сего“ ѡ^{т}вѣ-

[1] *доб.* чада.

[2] погибло.

щав же рече ми: „аще ктѡ обрѣтъ пѡгибшее чтѡ любѡ, потомъ же погоубивъ[1] ти пытастъ и въпрѡшаетъ обрѣтъшаго, оувѣдѣвъ имоуща того запритсѧ, ничто же обрѣтъ малы, не равнѡ ли скрадшимъ пріимеⷢ иже обрѣтъ и солгавыи. которою виною въздыхаеши, ꙗко же пѡгоубилъ еси в шесть златникъ имѣнице. непѡдбаше ли ти ѡтдати своегѡ, еже еси обрѣлъ погоубившемоу и мною въпросившихъ тебе о своеи пагоубѣ. в нимаи же и себѣ, да не в горшюю напасть впадеши и поущьшіи соудъ пріимеши и непретрьпимоую пагоубоу. и азъ, чадѡ, помѡщникъ ти боудоу нⷢнѣ. но нⷢнѣ праведныи соудіа въздасть комоуждѡ пѡ дѣлѡмъ егѡ. сего ради в нимаи себѣ, да не в поущьшую впадеши сѣть діаволю. мнѡго бѡ тебе жаждеть сѡтона. блюди сѧ и внимаи.“ сіа ми рекь, ѡтиде ѡт мене и азъ же со тщаніемь доидохъ села того и слоужбоу сътворихь, пѡминаа же тѣхь, ѧже ми въ снѣ ꙗвивсѧ, спѡвѣда. тоужаˣ же зѣлѡ кааса ꙗкѡ чюⷪ полсъ обрѣтъ не възвратихь, в негда в прѡшаахоу его, и сегѡ ради пѡгѹбилъ есми не четворицею, но шесторицею, к томоу хоулоу не малоу пріимъ ѡт прⷣбнаго ѡⷢца ншⷢго Василіа, ѧснѡ же и ѡт Гⷢа Бⷢга моего. но обаче не имѣхъ, чтѡ сотворити скѡнчавшисѧ оуже злобѣ, пѡне оубѡ рече: „внимаи себѣ, да не в дроугоую напасть пѡползнеписѧ“, и вънимахь, и не далече оусрѣте мѧ.

наимитъ бѣ в селѣ тѡмъ, именемъ Александръ. сеи вѡвѣ двⷣ нѣкоую женоу пѧтъ пѡ законоу бѣ же отрокѡвица та прелюбѡдѣица невъздрѫжима, ꙗкоⷪ по малѣхь днⷢ ехъ всѧкь мѫжескь пѡлъ окрⷮтныхъ селъ на безакѡніе свое приведе, и никто же можааше оусть своихъ ѡтверсти на ню. аще бѡ кого очютѧше на нюⷩ глюща, пристрааше нань волхвѡваніе и нападаше на

[1] погоубивыи.

таковаго болѣзнь люта. ибо окаанныи ем моужь понеже бѣшетьѣ прьвіе ненавидѧ ем, понеже прелюбодѣица бѣ, — таково сотворі емоу чародѣаніе, ако же ни моухѣ емоу одолѣти могоущю но егда паче та разгнѣваашесѧ нань, пріимаше жезлъ или оуже и тако его біюще, изъ храмины изгаѧаше. мтрь бо имаше летаніе птиче составлѧющю и стремленіе рѣчное въспѧть възвращающю и скоты сставлѧющю и мимоити не моугоуща и ина злаа творѧщи, их же недостоить вашен любви испов҃ѣдати и сама бѣ та нечта соущи, сквернность оноа имоущи и злѣишіи оноа дѣлаше. аще бо ненависть на тѧ взвращаше, творѧше мечты, впадаше на четыре мца в болѣзнь и аще едино слово реклъ еси на ню, или три ли четыре времена разслабленъ лежаше на одрѣ аще простеръ роукоу билъ ю есть, то за три дни тѣло его мртво извождаахоу. пов҃ѣдаахоут бо искоушеніи от нем тѣ бѣсовъ имоущи еи пребывающе с нею и творѧще повелѣніа ем. сихь ради лоукавныхь бѣсовъ вси трепетаахоуть ем и ако гжа бѧше всѣмь странамь тѣмь. что оубо нама быша рекоу, възлюбленіи, вамь, еже по истиннѣ видѧще мѧ вслѣдъ ходѧщи, восхотѣ ада блоуднаго ако же ада бѣсоующисѧ възліати на мѧ горкое жилище антихриста дѣмона аз же не вѣдахь бывающаго. та же сны посла на мѧ. въ нощи спящю ми и тоа обличіе бѣси показаша ми, съблазнь ми хотѧще творити въ дне потомъ же предъ мною мимо ходѧщи и възвращаашесѧ беспрестани. рѣцѣ малѣ тоу соущи, близъ четыреи лакоть отстоащи от храминъ тѣхь, в негда въстающи мирно и хождаахъ тамо оумывати лице свое или в полоудне зноа ради жатвенаго оустоудити ми лице, роукама назирающи, окаанаа бес стоуда послѣдоваше ми, ако же есть по истиннѣ ако же не съчетаетсѧ огнь с сѣномь. и раз-

слабленъ бы^{х} помышленіемь ѡ^{т} частаго навожденіа лоукавыхь бѣсовъ и ѡ^{т} частаго ѥ^{а} прихожденіа. вида себе оубѡ такѡ низлѡжима, пѡманоухъ прид^{ь}бнаго ѡ^{т}ц^{а} Василіа бж^{ь}твеныа гл^{а}ы, е^{ж} ми сѧ ави, рекіи: „вниманн себѣ, егда кѡгда в поущьшее искоушеніе впадаеши.“ и се ѩкѡ же онѡго вида трепетахь, ѩже мн ѡ^{т} него възвѣщена быша, и вельми печахсѧ, трьпѧ добленѣ, оука^{а} бѡ ми быша всегда, занеже мн предолѣ пѡмышленіемъ и чародѣаніемъ оуразоумѣвахь. не единъ бѡ ми присѣдѧаше ѡ^{т} бѣсовъ трашеть мѧ и въскладашеть на мѧ злаа помыслихь паки прид^{ь}бнаго ѧвленіе и недооумѣахсѧ мысла, кіимь лаѧніемь ѡ^{т}гнаті ю или біеніемь ѡ^{т}риноуті ю бѡѧхсѧ нѣкакѡ в бѡлѣзнь мѧ ввергоу^{т} помышленіа ѥ^{а}. паки в себѣ рѣхь: „аще грѣхъ сотворю, ѡ горкое паденіе“. токмо бѣ, възлюбленіи, видахъ, какѡ с нею злѡбоу сътворити, оугодіе бѡ бѧахъ ѥи, ѩкѡ за тѡликѡ лѣтъ ѡ^{т} чрева мт̄ре моеѧ съ женою не быхъ что бо словѡ бж^{ь}твеное капли частѡ каплющи прѡвертаеть камень, что оубѡ прочее боудеть побѣдоу в^{ь}за Хс^{ь}ъ Бъ^{ь} нш^{ь}ь. дерзноухъ бѡ единѡю біемь ѡ^{т}гнаті ю и рекъ· „ѡ̄ дщи веелзаоулѧ, азъ ли та прізываю, ѩкѡ такѡ на мѧ нападаеши. аще паки ко мнѣ приближишисѧ, азъ тѣлѡ твое напѡлню сквернѣное же зліа сыраго нечистаа и кальнаа“ сіа ми скѡнчавшю извѡлихь бѡ тмами смр̄тію плѡтьскою оумрѣти, тѡкмѡ да не согрѣшѧ и ѡ^{т} пасти ѡ^{т} сладкагѡ любве Х̄а моего, вскѡрѣ да ѡ^{т}стоупить ѡ^{т} мене. и бл̄гдарихь Га̄ мѡего, избавльшаго мѧ ѡ^{т} скверны тѡа.

пѡ дн̄ехь же оубѡ нѣкѡихь, знѡеви свер̄цающю бывшю, идѡхь к цр̄квицѣ ст̄гѡ великом̄чнка Геѡргіа помѡлитсѧ. празденъ бѡ бѧхь тогда, соущи недѣли. бѧше бѡ средѣ винѡграда ѩкѡ же оубѡ скѡнъчахь мл̄твоу свою, възлегѡхъ

на единѡи ѿ лавицъ тоу соущихь оу цр҃квцы, да малѡ почію. егда оубо сон҃ныи мечетъ бысть, і оувидѣхь во снѣ свыше съ нб҃се синь ѡблакъ смердащь сшедшь и паде на мя. вноушах и гласъ скверненъ, гл҃ющь ми: „прііми егѡ же Мелетініи пристрѡила тебѣ“ (такѡ бо имя бѣ блоудницы тои). разсматрях же, ѩкѡ мрачныи облакъ ѡнъ вше҃л доуноу въ прьси моа, стоуденъ зѣлѡ и тажекь ми бывъ. ѿ сна въз҃боудихся, обрѣтохь болѣзнію лютою обіата, юже ми прелюбодѣица авѣ сотвѡри, зане же бж҃твеное посѣщеніе прп҃бнаго ѿц҃а моего Василіа не повиноухся бесчестію ея. что оубѡ потѡмь? ѿ҃идохъ ѿ҃ пр҃кквицы скѡрбь зѣлѡ не мѡщныи и шедъ възлегѡхъ на ѡдрѣ свѡемь, ѩкѡ многоу виноу твора грѣхѡмъ свѡимъ, зазря ст҃омоу Георгію, ѩкѡ таковое злѡ вдасть быти въ своеи пр҃кви дн҃ь ѿ҃ дн҃е бысть ми тажьчаиши бѡлѣзнь и кѡ вратѡмь смертнымь приближихся. что оубо ѩкѡ же ми показа искоушеніе, пристрѡи на мя паки недоугъ тажкіи, лоучши прьваго. вра҃же ѡгнь лютыи вся оудеса моа, ѩкѡ же ѡгнь соухоу травоу поядаа, ѩкѡ же оумъ чл҃ч҃ькіи достигноути не мѡжеть не мѡгоущю же ми лютыа тоа бѡлѣзни трыпѣти, въсхапився, на бѣгъ оустремихся. нѡметаа себе подъ древесы сѣнными хлада ради и ѿ҃тоудѣ къ рѣчнымъ вѡдамъ, тѡго ради да пѡлезнѡ ми боуде҃т. мнѡжицею малы не оутопахь в вѡдахъ горѣщѣ и злѣ палимъ, не трыпя лютаго пламени, едва възгласихъ: „ѡ горкаа боурѧ, мене пѡтоплающіа, аще такѡ боудеть геона ѻ҃ненаа пѡланіи, иже въ мнѡгихь грѣсѣхь испытѡваема, бл҃го бы челѡвѣкоу томоу, да бы ся не авилъ въ миръ ѿ҃ чрева матере своея“ охъ, ѡхъ, како, възлюбленіи мои, пламень онъ, иже на мя пѡ двѡю дн҃ю огненѡе жеженіе оутѡми мя, и в҃ пропасть бездонноую быхъ схода, и видахь стремленіе см҃ртное. о каа

сіа, дроузи мои, горкаа и тажкаа страдахь, и чл҃ка не знахь и бесѣды земныа и не въспѡманоухь ѡ҃ лютости бѡлѣзни и горкіа гаѵости. едина нѡщь ꙗкѡ же четыредесать лѣть мечтаніе мое бысть что оубѡ пѡтомь? видѣхь себе, соущю ми въ глоубинѣ погроуженоу, ꙗкѡ в прѡпасти глоубоцѣ зѣлѡ, страны имѣюща на западъ на высѡтоу въздвижены и страны на въстѡкъ на высоты неизреченноу въздвижены. мнѧхсѧ тоу сыи. пѡтѡм же на верхоу на западнѣи странѣ пѡмалѣ начахь низсходити свѡдимъ испоущаемъ и ꙗкѡ в дѡлъ свержен҃, хота быти в страшиноую бе҃дноу оноу прѡпастноую. бѡахсѧ страшныа тоа прѡпасти, трепетѡмъ страшнымь одрѣлимъ приде ми пѡмышленіе въспѡминаніа, и тажкѡ въсклакавсѧ рекѡхъ. „ст҃ыи прьвѡм҃чнче Стефане, се ми быша, ꙗже исходѧ пс҃ тв҃оующаго града тебѣ мѡлихсѧ помѡщи ми, бѧхь оумъ и пѡмышленіе чисто имѣа на тажкаа введена сіа. се. ст҃че Бж҃ии, идоу и к томоу не оузриши мене и к тѡмоу не послоужю тебѣ, ꙗкѡ ꙗже къ вратѡмь смр҃тнымъ достигѡхъ. видѧхь бѡ на онои странѣ потока страш҃ныи онъ въсходъ и не изгл҃анъ нѣкіи мірь инъ, сказаніа не имѣющь инѡмоу земнѡмоу ꙗзыкѵ. призваніемъ же оузрѣхъ и се ст҃ыи первомч҃къ Стефанъ предста ми в багранѣ стихари обѡлчен҃ъ, ꙗко иже нѡсать въ ст҃ыи постъ слоужащеи, въ нихъ же вси діакѡни Г҃ни облечени соуть и рече кѡ мнѣ „что можеши, възлюблене мои, и каа си соуть, ꙗже пріалъ еси, и чтѡ сіа ꙗже ти бываютъ и мнѣ не соущю здѣ, дѡмы бѡ имамь в всеи вселеннѣи, и быхь пѡсѣщаа ихъ ꙗкѡже и вси ст҃ии и о семь да не зазриши наказываю та. нн҃ѣ бѡ пріидѡхъ на нечестивыа вѡлхвы вижды колико можеть злаа сотворити, Б҃ѹ пѡпоущающѧ нечестивыа.“ и сіа емоу бесѣдоующю, азъ бѡ пѡ малѵ ни҃зхѡдахъ на днѡ҃ пропастнѡе.

в'прѡшах же прьвѡмч҃нка· „гн҃и мои, что сіа соу҃т страннаа и прѡпастнаа си бывають?“ ѡ҃твѣща онъ и рече ми: „сіа бы-
ша страны смр҃тныа. прѡпасть, юже видѣлъ еси, жерелѡ бысть смр҃тное. сегѡ ради вси оумирающеи ноужде҃ю прехо-
дѧть в' тѣснѡтѣ велицѣ на оноу страноу преходѧще и пре- 5
идѧть. дроугаа же противнаа страна бысть въсхожденіа вво-
дѧщее паче сего мира, ибѡ на высотѣ егѡ въсходѧть дш҃а
оумірающихь на верхь горніи восходѧть. і егда тамо взы-
доуть, зрѧть на лице, тѡгда оузрѧть дн҃ь онъ, амѡ же вси
дѡлжни есмы ѡ҃тити, вѣкь ѡнъ непрехѡдимыи мали и вели- 10
цыи въспріати, ѧже здѣ съдѣѧхѡмъ“ гл҃аахь оубѡ к немоу:
„гн҃и мои, азъ оубѡ ѧкѡ добленѣ трьплю и скѡнчаюсѧ“ и
рече ми· „ѡ҃тсюдоу ѡ҃тшедши, чтѡ прочее чаеши?“ азъ же
ѡ҃т глоубины въздохноувъ и възстенавь рекѡхъ „гн҃и мои,
никакѡ же се о мнѣ да не боуде҃т, не надѣѧхсѧ бѡ сѧ житію 15
моемоу ско҃чатисѧ“. и прьвомч҃нкъ рече ми: „и бесѣдоуеши
Г҃ѕ Бо҃у ѡбѣщеваннаа слѡвеса. азъ же застоупѧ тѧ ѧвлюсѧ
и пѡтомь избавлю тѧ ѡ҃т всѣхъ сихь и въдасть ти сѧ роука
помощ҃на и целебнѡе възвращеніе“. мнѣ же пытающю, что
соу҃т слѡвеса си, их же ради ѡ҃т сихь избавленъ боудоу, абіе 20
честныи бисеръ и възлюбленныи с҃ложенаа нѣкаа и страш-
наа испѡвѣда, обѣщаа же кѡ Го҃у реченнаа, в ни҃х же хероу-
вими и серафими бѧахоуть съплетени в҃ единоніе, такѡ же
и вса силы нб҃ныа. и ѧкѡ же сіа наоучихсѧ и всклѡнивсѧ
ѡ҃т страшнаго чюда опѡго, понеже всю не҃люне бѣхь в҃ склѡ- 25
нилсѧ часъ же бѣ полоунѡщи, лоунѣ сіающи чистѣ. обра-
тившю ми сѧ на востокъ к Бг҃оу, вса ѧже ми рече первѡ-
мч҃нкъ Хъ въ обѣщахсѧ к немоу со тщаніемь абіе вскѡрѣ
снидѡхь въ страшноую оноу пропасть, ѡтнюдоу же бѧахь
вышелъ. рече кѡ мнѣ первѡмч҃нъ: „сотвори ли вса еликѡ 30

ти повѣдахъ?“ потомъ же сагъ крѣпко за роукоу десницею своею вспять ѡтнюдоу же есмь пришелъ, ѡттоудоу же паки възведе ма на страшноую оноу высѡтоу и на западнѣи странѣ рече ко мнѣ „се к тѡмоу исхищени быхѡмь ѡт ада и ѡт смрти“ і ако же ми сеи бесѣдѡваше, внезаапоу ѡбрѣтохѡвѣса нѣкии градъ прехождаще дивенъ. мнѣ же ѡт тажкіа болѣзни не могоущю ходити, сладкіи и бжтвеныи первомченикъ свои рамѣ мнѣ хиждьшемоу подложи и рече: „обоими ма обѣма роукама съзади. азъ та поднесоу и поидевѣ.“ идоущема же нама по градоу дивномоу, блахоу бѡ тоу ботареве бесчислени, не ако в семь вѣцѣ глинани, но ако же оубо камани, водоносни велицы по р мѣръ или по двѣстѣ вмѣщающе блахоу бѡ ови пред лицемь стоаща, а дроугіа пади покровены или до лѡкти или до двою покрѡвени, перстію бѣли, ако снѣжни соуще, полни же блахоу. запечатан кождо ихь, по коликоу мѣръ днѣ имоуще. вида оубо тѣхь, пытаахъ, что сосоуди днѣ имоутъ, рекѡх ко стомоу прьвомченикоу: „ги мои, чіи сеи оград чюдныи? что же ли сосоуди? или что днѣ имоуть? а гдѣ нынѣ идевѣ?“ и ѡтвѣщавъ стыи рече: „сіи ѡградъ придбнаго ѡтца нсго Василіа, иже тебе в сновствѡ пріать. ѡт троуда бо своегѡ и пота стажаа, еже сосоуди их же видиши исполнены и запечатлѣны,—масло дховное бысть в нихъ сокрѡвено, ѡт Бга вданое дховномь твоемоу ѡтцу, да ѡт того помазываеть грѣшныа, иже к немоу прибѣгають, и помазываеть ѡт прегрѣшеніа ихъ и ѡт скверны омраченіа ихъ и творить а очищены чада Бжіа. показаетъ и многи бѡ дша ѡтвращати ѡт поути сотонина Отца и Сноу и Стомоу Дхоу приведе, въ житіи семь пребываа и мню ако же единого ѡт аплъ имѣеть его. Бъ нынѣ же камо идевѣ, — и ре,—к немоу, к

прп^{д}бнѡмоу". і еще нама бесѣдоующема и се взиде в срѣтеніе наю прп^{д}бныи ѡ^{т} жилища нѣкѡегѡ дивна рече к немоу первѡмч҃нкъ. „како, ѡ^{т}ч҃е Василіе, оставилъ еси в напасти възлюбленаго чада твѡего Григоріа? аще быхь не варилъ, абіе бы ѡ^{т}шелъ бы сего свѣта, и еще бѡ не оуже к Бг҃оу скѡнчатиса емоу пѡвелѣвьшю нѡ се бысть нападеніе противнаго." бл҃жныи рече к немоу „видахь, блаженне, твою красѡтоу, ѩкѡ же тамѡ печалѧшеса. тѣмъ азъ не радахъ, нѡ обаче повелѣ и сътворимъ на немь мл҃ть҃ и пѡидохѡвѣ на пред и достигоховѣ оубѡ мѣста тмою пѡкрѡвена. и ѩкѡ же внидѡховѣ вноутрь вн҃ ноши соущи, ничтѡ же не видѣховѣ абіе прѡсвѣтиса лице прп^{д}бнаго паче сл҃нца и просвѣти тамо соущаа вса. ре҃ ко мнѣ прьвѡмч҃нкъ. „вїидиши ли, какоу славоу и свѣтлѡсть и сіаніе имать д҃ховныи твои ѡ^{т}ц҃ь правѡ въ истин҃ноу единъ ѡ^{т} славныхь и свершены^{х} свѣтилѡ быть сеи." в҃спріимь же прп^{д}бныи рече к нама „останѣтаса бесѣды, посмѡтріта глѧбиннаго зміа, иже всегда ловитъ. се бѡ быть без мала оумрщ҃веніе чада мѡемоу" и бѩше прьстомь пѡказываа его намъ. в҃зрѣвше же видѣхѡмъ его страшна лѡвѩща иже на земли и толико величествѡмь соуща, ѩкѡ величествоу его дивитиса намъ, ибѡ ѡ^{т} очію его пламень исхѡждааше огненъ и оуста его мѡрморѧніе вызнѡшаахоу, ѩже и мѡтыльныи смрадъ изнѡшааше. вида оубѡ ст҃ыхь скверненыи онъ, не бѡѩшеса, нѡ бес печали сѣдаше и оустрашааше чюдящюса мнѣ ѡ видимѣмъ и дивящоуса, какѡ же се бысть иже ма хотѣ оумрьтвити и ѡ^{т}лоучити временнаго житіа, ѡбрѣть прп^{д}бныи камень тѧжекь и великь зѣлѡ и сего ѡ^{т} земли пѡ^{д}емь обѣма роукама и всемогоущаго Бга крѣпкаго призвавъ, ѕдари его в скверноую главѹ всею сілою. и абіе ѩкѡ скоуделныи съсоудъ сокрѹшї его и възгла-

си. нам' же дивящемсѧ о бывшемъ, обративже сѧ прп҃дбныи ре҃ к намъ. „възмѣте и вы каменіе и біите его и вы“ мнѣ же ѡ҃т бесчисленаго веселіа радующюсѧ, рекѡхъ къ избраннѡмоу гн҃оу прьвѡмч҃нкоу: „гн҃и мои, сіа ми быша, ѩже намъ бесѣдоуеть прп҃дбныи. н҃нѣ его же ѡ҃т прѡстецъ и҃нѣ нарицаютъ, гл҃юще нѣціи,—а҃ же ре҃, мч҃нкъ Геѡргіи, ѡ҃т сегѡ чл҃ка дх҃а лоукаваго изгнахѡвѣ, и какѡ рече емѹ дроугіи: —онѣхъ бѡ оубѡ изгна. азъ же стоахъ и видѧхъ егѡ, самъ же егѡ оуби единѣмь оударенемь злѡбнаго онѡго и все-
10 пагоубнагѡ и намъ рече.—оумр҃ша его вы оубіите каменіемъ“ ѡ҃твѣщавъ же ре҃ ко мнѣ прп҃дбныи: „се оуже, чадѡ, мл҃тва первѡмч҃нка Стефана оувѣдѣ҃ врага твоегѡ, ибѡ мстихъ тебе въ има Г҃а Бг҃а ѡ҃селе и дѡ вѣка и к тѡмоу не оудолѣють ти врази твои ни в чем же.“ и какѡ же сіа бесѣдѡва
15 прп҃дбныи, внезаапоу ѡбрѣтѡхѡмсѧ в цр҃кви ст҃го первѡмч҃нка Стефана, еже в҃ цр҃твоующемь градѣ соущи, и слѹжбоу егѡ внимающе в҃нѣшахѡмъ сладкіа пѣсни, ѡтрѡки оуны и оуноша слад҃ки и дѡбрѡгласны поюща Гв҃и. рече к҃ мнѣ перьвѡмч҃нкь „се здравь бысть блг҃тію Хв҃ою, нѡ оба҃ да внидеши
20 в чт҃наа мѣста, отроки ты иже въ҃ноутрь бж҃твеныа пр҃кве пѣніе Гв҃и принѡсяще, въспѡи велегласнѣ и ты бл҃годареніе Вседержителю, какѡ оудиви млт҃ь свою на тебѣ, какѡ же ти бл҃годареніе сотвори бѡльшю бл҃г҃ть Гь҃.“ і абіе оубѡ колѣни преклѡни чт҃ными предстателема моима и бж҃твеныма бл҃го-
25 дателема бл҃гочестіемь хвалимъ. оутрь в цр҃ковь внидѡхъ и начѧхъ пѣ҃ Гн҃ю пѣти, гл҃а҃ „Гь҃ просвѣщеніе мое и сп҃ситель мои, кого сѧ оубою; Гь҃ защититель животоу моемѹ, ѡ҃т кого сѧ оустрашю в҃негда приближится на мѧ злобоующіи снѣсти плѡти моа. стоужающіи ми врази мои ти҃ изне-
30 мѡгѡша и падѡша. и прочаа.“ сіа поюща красныа оны и

чт҃ныхъ оуноши любовію горѧще свеселѧахоу ми сѧ: „приде възлюбленныи н҃шь свеселимсѧ с҃ нимъ.“

и по сихъ речен҃ных, възставъ ѡ҃т видѣніа и в себѣ бывъ и видѣніе размысливъ в себѣ, обрѣтохъ себе здрава блг҃тію Х҃вою, и пріимъ мало брашенца, оусноухь слаⷣкимь снѡмъ пѡтѡмъ начахъ по малоу въстаати и жезломъ подпирааса ходити. и абіе влѣзохь въ малоу[1] ладіицѹ и в Ц҃рьградъ достигохъ, всѣмъ испов҃ѣдаа сключившаа ми сѧ, како с҃таа ѡ҃т горкіа см҃рти избависта мѧ мл҃твами ею. и вси славѧахоу Б҃га о сп҃сеніи мѡемъ и преславнаа та вноушающи. і еще ми не ѡ҃тшедшю, помышлѧахь чародѣицоу тоу ѕбити и рекохь в себѣ „ѡ ѕбогаа д҃ше, пишет҃ бо не в҃здажь зла за зло, ꙗко остави намъ дѡлги н҃ша, ꙗкѡ же и мы оставлѧемъ дѡлжникомъ н҃шимъ да паки та то же ми сотворитъ.“ оставихь сіа на Б҃жіи соудъ и на възданіе по своеи полѕѣ пѡпекохсѧ и в цр҃твующи градъ дѡшедъ

ꙗкѡ же преже рекохъ, идохь к бл҃женномоу блг҃ть въздати емоу ѧже бывшаа ми ѡ҃т негѡ блⷣтельнаа Б҃жіи же чл҃къ, ч҃тныи Енохъ и в҃торы Иліа или паче нѡвыи Авраамъ, видѣв мѧ к себѣ идоуща, ѡ҃тноуⷣ немощна ѡ҃т лютыа болѣзни, весь испѡлнивсѧ слезъ и рече „дѡбрѣ приде възлюбленое мое чадѡ, малѣ чаши не испихѡвѣ“ и сѣдѧ вса притчею испов҃ѣдааше ми, еликѡ҃ ми тамѡ быша, и тако ми близь сѣдящю дивѧса трепетахъ, ꙗкѡ ничтоⷤ сѧ его оутаилѡ бывшее о нас҃ вса бѡ по радоу испов҃ѣда.

в҃ врема то оумре достоинопамѧтнаа Феодора, ѧже мнѡго прп҃бномѹ слоуживши въ д҃нехь своихь ѡ҃тнюⷣ по неи вси печѧлни быша еликѡ же д҃ховныа любве к прп҃бномоу имѧа-

[1] нѣтъ

хоу, ѡнеже имѧахоуть ю исхѡдатаица к прⷭбнѡмоу, ꙗкѡ же и с любѡвїю всѣхь приматѐ, бл҃гими слѡвесы всѣхь оутѣшающи, ѡвелѣвающи всѣмь на бл҃гое, всегда крѡтка оубѡ бѣ жена, дроугѡлюбезна же и мл҃тива и хо҃любива и цѣлѡмⷣрена разоумѡмъ и прѡста нравѡмъ и всѣмъ оугождающи. ꙗкѡ же рекѡхѡмъ, оум҃рши ей ѡмышлѥнїе прекѡсловнѡ въздвигохь в срⷣцѣ своемъ о неи, кѡторое оулѣчи въздание в вѣцѣ ономъ, деснѡе или шюее. и мнѡжицею мѡлихѧ прⷭбномоу, да испѡвѣсть ми о неи. он же не радѧаше испѡвѣдати о неи, ѡнеже дѡсадихь прⷭбнѡмоу и не въсхѡтѣ мене опечалити. сего ради в҃ единъ ѡ҃ дніи ре҃ к мнѣ: „хѡщеши ли видѣти Феодороу?“ мнѣ же рекъшю: „гдѣ ю хощю ѡ҃селе видѣти, с҃тыи ѡ҃че, оуже ѡ҃шедши ей ѡ҃ временныхь к вѣчнымь?“ блж҃нныи же рече ко мнѣ. „оузрѣши ю к томоу и мнѡготроудное свое ѡмышлѥнїе оуставиши.“ мнѣ же дивѧщюсѧ, какѡ и гдѣ ю мнѣ видѣти, зѣлѡ бѡ жадахъ ея ꙗкѡ҆ж и ѡна зѣлѡ мѧ люблѧаше.

в тоу же нѡщь малѡ оусноувшю ми видѣхь нѣкѡегѡ юнѡшю гл҃юща ми: „възвѣщаетъ ти, ре҃, ч҃тныи ѡ҃ць,—прїиди в҃ скѡрѣ зане ити хощю в҃ них же пребываетъ Феѡдра соущи, — аще желаеши оубѡ видѣти ю.“ мнѣ же ѡ҃ възвѣщенїю острѣе оускѡрившю видѣхъ бѡ ꙗкѡ прⷭшⷣшю ми къ прⷭбнѡмоу в҃ них же самъ пребываше и не обрѣтѡ҆х его. въпрошающю же ми ѡ немь, рекѡша ми нѣцїи тоу соуще: „ѡ҃шелъ есть, гл҃юще, сестроу и прѣ҆ж слоугоу видѣти“ мнѣ же к томоу изоумившюсѧ, нѣктѡ ѡ҃тоудоу сказа ми и поуть ми показалъ, по немоу же ми шедшю и дѡстигноухъ онѣ҆х. идоущю же ми по поути, мнѧхь тѣмь поутемъ ити иже С҃тѣи Б҃цы. идѧщю же ми, обрѣтѡхсѧ вънезаапоу къ высокоу мѣстоу идоуща прехѡдище всеч҃тнѡе и прешедшю ми то, при-

ближихсѧ къ вратѡ^{м}. та же блаѕоуть зѣлѡ оутверѯжена. смѡтрих же оутрь скважнею да негли кѡгѡ видѣти въѕмогоу. видѣх же зѣлѡ двѣ женѣ краснѣ сѣдѧщи. вѯзгласихь единоу ѡ^{т} нею скважнею рекѡ^{х} к неи „г҃же и сестрѡ, чи есть домь сіи?“ и ѡ^{т}вѣщавши рече ми „препѡдѡбнагѡ ѡ^{т}ца нш҃го Василіа“ радоумоу[1] же ми оубѡ бывшю, рекѡ^{х} к неи „здѣ ли есть, г҃же моа, прп^{д}бныи ѡ҃ць н҃шь Василіи?“ ѡна же рече ми: „здѣ бысть, брате, пѡ малѣмъ же ѡ^{т}шествіи прише^{д} здѣ да посѣтитъ чадъ свѡихь.“ и рекѡ^{х} к неи: „оубѡ мѡлю ти сѧ, ѡ^{т}верзи ми, да внизу, ꙗкѡ и азъ чадѡ есмь прп^{д}бнагѡ ѡ^{т}ца Василіа и недостоинъ есмъ.“ и рече ми она· „никѡгда^{ж} бѡ ты пріиде сѣмѡ инѡгда или кіимь образѡмь не знаю тебе. какѡ ти ѡ^{т}верзоу врата и ѡ^{т}идоу ѡ^{т}сюдѣ, ибѡ бес съвѣта препѡ^{д}бнаго или пѡвелѣніемъ г҃жа Феѡдоры не мѡгоу сего сътворити“ мнѣ же мѡлящюсѧ еи и ѕ дрьзнѡвеніемь тѡлкоущю, — ѡ^{т}врьзите врата да внидѧ, — Феодора же, вноутрь ма^{ж}те слышащи, къ вратѡмъ приближисѧ, хѡтащи виноу оувѣдѣти[2] и не вѣдащи, ꙗкѡ же страненъ нѣктѡ оу вратъ пребываетъ сварящисѧ, рече, смѡтрѧше изооутрь хѡтащи оувѣдѣти, кто и ѡ^{т}коудоу приде. и ꙗко^{ж} мѧ оузрѣ предъ враты стоаща, острѣе мнѡжицею възглаашаше женамъ „ѡ^{т}врьзѣте, ибѡ възлюбленыи с҃нъ се есть г҃на моегѡ“ они же вскорѣ ѡ^{т}врѣзѡша, и взыде в срѣтеніе мнѣ иже въ блаженнѣи обители пребываетъ. вса бѡ радостію непзреченною испо^{л}нена ꙗкѡ ч҃тѡ видахъ цѣловаше же обіемлющи мѧ и принимаше мѧ любезнѣ и радѡвашесѧ милѡстнѣ гл҃аше: „ктѡ тѧ сѣмѡ присла сла^{д}кѡе мѡе чадѡ и паче ѡ^{т} мира сего к не-

[1] радоу
[2] оувидити.

вечер́не[1] д̑ни семоу цы (sic) оуже преставилъсѧ еси, ꙗко сѣмо пріиде " мнѣ же ꙗдящюсѧ, чтѡ есть о нем же ми бесѣдоуетъ, ꙗкѡ же бѡ не мнѧшет ми сѧ, ꙗкѡ̑ж̑ въ оужасѣ и в̑ видѣніи виждѧ видѣніе рекѡхъ к нем: „г̑же мѡа, аз ти не оумрохъ, и еще бѡ мл̑твами прп̑бнаго ѡ̑т̑ца Василіа в̑ мирѣ семъ пребываю. тебе же раді пріидѡхъ сѣмѡ и дѡстігѡхь. желаніемъ бѡ желахъ видѣти твое лице ѡ̑т̑ того д̑ни оставила еси нас̑ и не вѣдѣ камѡ преплла еси. какѡ бѡ пребываеши? какѡ ноуждоу см̑ртноую преиде? какѡ доухи лѧкавыа преиде? какѡ відѧше оны̑хь злокѡзненѡе прѡныр̑ствѡ? видѧхь бѡ пѡ рѧдоу о сих̑ъ в малѣ нѣкѡемь преже малѡ възвращаа житіе свѡе".

она же ѡ̑т̑вѣщавши рече мнѣ „чтѡ ти имамъ рещи, ѡ чадѡ, о сих̑ъ? не изоумѣюсѧ ѧже пѡ дѣлѡмь мѡимъ всѧ злаа ми и лютаа присрѣтѡша мѧ. застоупленіемь прп̑бнагѡ ѡ̑т̑ца нашегѡ Василіа тѧжкаа леѓка ми быша и лютаа и сѡпрѡтивнаа права и прѡсто ономоу застѫпившю склюшаамисѧ всѧ злаа на бл̑гое преложишасѧ, блг̑ти помилѡвавши нас̑. егда бысть ми оумрети, чадѡ, како могоу испѡвѣдати смертныа трѧды, какоу бѣдоу имоуть, какоу ноуждѹ и кѡликоу горесть ѡ̑т̑ бесчисленыа бѡлѣзни и стоуженіа лютаа, дондеже изыдеть д̑ша ѡ̑т̑ тѣла, толікіа бѡлѣзни стѧжаетъ си оумирающи. ꙗкѡ нѣктѡ обнаживъ все тѣлѡ свѡе и възлѧжетъ на оугли горѧща мнѡжество простренык̑ на земли и помалоу истлѣетъ огненымъ жеженіемь и гѡрцѣ трьпить. и такѡ к тѡмоу раставаѧсѧ разидетсѧ и ѡ̑т̑рѣкаетсѧ д̑ша, — тако есть см̑рть горка, ѡ чадо, и свѣд̑тель Г̑ь паче пѡдобныи мнѣ грѣшни. ѡ праве̑ницѣ же како есть и бываеть, не свѣдѣ и

[1] невечернемъ.

азъ бѡ окааннаа иже грѣхѡм жилище быва^{х} егда бѡ дшю извлачахъ, видѧахь чистѣ мнѡжество ефиопъ синихъ окрѣтъ одра мѡего матоущасѧ и млъвоу творѧща рыкающе, ѩкѡ пси и вѡлцы дівіи, ѩкѡ море горкое грозѧщесѧ и зѣбы скрегчюще, бѣсѧщесѧ, въпіюще ѩко свиніи, испытающе дѣла моа, хартію вынимающе, дроугое ѡклеветаніемъ чернилѡмъ написавше. и сквернена и темна лица ихъ, их же видѣніе токмѡ бысть, ѩко відѣніе геона огненаа, тіи скверніи сихь оубѡ лютыхь не могоуще зрѣті и недѡвѡ^{л}на ми бѣшеть си горесть смртнаа, нѡ имахь сихь бѣдоу, что оубѡ боудетъ вращающи ми сѧ тѣмѡ и ѡнамѡ и ѡ^{т} скверненаго видѣніа и инде оумнагѡ зрѣніа мечюща, не хѡтахь зрѣті ни слышати нечестивыхъ крамѡ^{т}. видѣхъ ѡ^{т} преславнаго ѡнѡго нѣкаа два юнѡши пришедша кѡ мнѣ, златы власы имоуща на главѣ оукрашенѣ, бѣли ѩко снѣгъ, краснѣ зѣлѡ, сладцы вельми на видѣніе, облечена же бѣаше в ризѣ, ѩко в мѡлнію. предстаста же на деснѡе и стаста бли^{з} мене втаинѣ к себѣ бесѣдоующе, и глѧ единъ ѡ^{т} нею к синцемь онѣмь: „бестѣдніи и темніи, зліи проклатіи и злѡбніи, коеѧ ради вины имѣете сего пѡ обычаю лоукавнѣ нападающе на всѧкѡго чл̄ка житіе възстающе на мѧ и бладоующе матоущесѧ и плищюете злѣ матъще. ѡ гоубителіе, дівіи, безоумніи и несытіи и хо̄ ненавистницы, не вельми радоующе, здѣ бѡ ничтѡ же не боудеть вамъ, нѣсть вамъ части ни жребіа. единѡ токмо еже стекостесѧ и ѡ^{т}идете на тщее.“ си емоу гл̄ющю, о них же еже сътворихъ ѡ^{т} оунѡсти моеѧ или дѣлѡмь или слѡвомъ или пѡмышленіемъ выношаахоуть на средѣ и въскликѡша пѡистиннѣ, ѩко безоумніи нѣціи, ѩкѡ похаби гл̄ющe „ничтѡже не имамъ гл̄ющe, а сіи грѣхь кто сътворилъ есть ѡ^{т} юнѡсти своеѧ“ сихъ и инѣхь бладоующе к тому ждахоуть

см҃рти пріиде бѡ и та. и бысть видѣніемь, ꙗкѡ левь рыкаа, дроугѡицы же ꙗко юнѡша соурѡвъ и бѣсꙗсѧ. ороужіа всѧкаа нѡсѧ и мечѧ, серпы и пилы и секіры, рѡжны и теслы и ины мнѡги пристроа, имъ же казнить различными ѡбразы на еди-
5 нѡго кѡгожа҃о см҃рть на всѣхъ. видѣвъши оубѡ оубѡгаа д҃ша моучителꙗ тѡго страхѡмъ обіата бысть. г҃лють оубо емоу юнѡша оны: „чтѡ стѡиши? разрѣши съоузъ[1], тихѡ пріими, не оубѡ мнѡго имать тажкіи грѣхъ“ пришедъ бѡ с малѡю секірою прикосноусѧ нѡгамъ мѡимъ и потомъ к роукама и всѧ
10 съставы мѡа испрѡверже, і истѡрже мг҃ нѡгти. і абіе оубѡ оумр҃щвени рѧцѣ мои и нѡзѣ мои. не имах сѧ имоущи роуцѣ мѡи и нѡзѣ. аз же, чадѡ, ѡт҃ горкіа бѡлѣзни оумрьщвена быхъ. пришедъ оубѡ паки оусѣче главоу мою и к томоу не мѡжахъ двигноути главы моеѧ, чюжи бѡ бѧахъ. пѡтѡмъ҃ж
15 раствори в чаши невѣдѣ что вдав ми пити пѫждею и, ꙗкѡ же испихъ, такѡ бѧше горкѡ, ѡ чадѡ, ꙗкѡ же въздриновена бысть д҃ша н҃ждею страшнѡю и ѡ҃тиде ѡ҃т тѣла. и оубѡ оунѡши они красніи ѡ҃тшедше и ѡ҃т неа въ ѡдеждах свѡихъ хламидныхъ пріаша ю. в ср҃цы бѡ, ѡ чадо, чл҃коу всѧ възле-
20 жить д҃ша и в разоумѣ д҃хъ. ꙗкѡ же бѡ мѧ пріимшеи они красніи, видѣхь тѣлѡ мое, идеже лежааше, бездвижно и оумрьщвенѡ, непѡдвіжимѡ и неключимѡ, чюдящисѧ и дивящисѧ, ꙗкоже нѣктѡ сѡвлечетсѧ ризъ свѡихъ и полѡжить на одрѣ свѡемъ и тѡи станеть зрѧ ихъ. и гл҃ах ти, ѡ чадѡ, какѡ
25 истѡвѣ оувѣдѣхь[2] азъ ꙗкѡ такѡ стрѡатсѧ оубогомѧ чл҃коу.

ꙗкѡ же ѳубѡ ктомоу дрьжаахоуть агг҃ли В҃жіи, обьстоупиша тѣхь темніи ѡни, пѡвѣдающе прегрѣшеніа ихъ. азъ же имахь словѡ въздати о нею. пытающемже онѣмь к томоу

[1] союзы.
[2] оувидѣхъ.

или есть оу мене дѣло бл҃го, и wбрѣтаахоуть блг҃тью Гн҃ю и сіа избираахоу҃, — или коли напwихъ чашоу стѵдены вwды или вина, или кwли шедши пwсѣтихъ бwльнагw, или в темніцы, или страннаго в келію свwю в҃ведwхъ или накwрмихъ, или кwли сътвwрихь стwпы к҃ прк҃ви идоущи пwмолитиса, или кwли вълѧхъ маслw в҃ кан҃дилw на пwсвѣтъ ст҃ыхъ и чт҃ныхъ икwнъ, или кwли смирихъ гнѣвъ имоущаа межи собwю, или когда прwліахъ слезы кw Го҃у Бг҃оу мwемоу стоащи на мл҃твѣ мwеи[1], или кwли оумыхь нwзѣ братіи ѧкw огнь пола҃ и смиреніе ми любѧще, или коли слабагw оутвер҃дихъ, или кwли малwдш҃наго оутѣшными слwвесы оутѣшихъ, или кwгw[2] кwгда възврати҃х ѡ҃҃ грѣхъ да не съгрѣшить, или кwли страннагw введwхъ соуща д҃ховна и полезна, или коли пwклwнихса Г҃ви моемѵ покаѧніемъ и паче въ д҃ни ст҃го пощеніа и ѡ҃҃вратихъ лице свwе ѡ҃҃ всѧкwго wклеветаніа и лъжа и wбwлганіа и ѡ҃҃ лъжеклѧтіа или что праведнw сътворихъ на томъ свѣтѣ и събирающе же та извѣсѧхѵть прwтивоу мwимъ съгрѣшеніемъ и ѡ҃҃ кwгwждw ихь искѵпахоуть ю. сихь онѣмь прилежающимъ[3] вел҃ми мѧ[4] ефиопи они клеветаахоу прwтивѧщимса агг҃лwмъ Б҃жіимъ.

и семоу такw бывающю межю тѣми внимаа, оузрѣхь, се г҃нъ мои с҃тыи Б҃жіи Василіе предста тѣмь Д҃хwмъ С҃тымь, ре҃ краснымъ wнѣмь юнwшамъ, иже пw мнѣ пwдвизаахоуса: „г҃діе мwи, та д҃ша мнѣ в наслѣдіе бысть, мнѣ бw порабwта пw вса дн҃и и ч҃сы. пwмwлихса Г҃ви о неи, и Г҃ь ми дарwва ю. пріимете обаче сію,—симъ искоупи҃ вса дwлги дwстигаю-

[1] *доб.* или коли лаяша ми и претерпѣхъ.
[2] нѣтъ.
[3] прилежащимъ.
[4] нѣтъ.

щи, егда миновати ен мимо мытара.“ вынавъ изъ нѣдръ своихъ, вда обѣма оуношама яко нѣкакъ коръстицоу червленоу, полноу злата имоущю, и ре к нима. „азъ блгтію Гнею богатъ сыи зѣло по дхѵ Гню бываа, сіа же отъ троуда и пота моего искоупихъ.“ сна оубо рекъ, въдавъ даръ и отиде. они же оубо реченніи бѣси видѣвше оудивішаса в скорбѣвше на многъ часъ и оубожашаса, в пль же всепечальныи имъ же не полоучиша и отбѣгоша. сим же отбѣгшемъ, се прінде гнъ мои, сосоудъ масла чиста испълнена соуща приносяща, повелѣшa оубо и отворишаса кождо сосоудъ они, и оуношаты възлиша на главоу мою и бых испълнена масла и очистися лице[1] дша моея зѣло, и сматрахъ свѣтло и чисто, и радости бысть дхъ мои испълнен. ре избранныи обіщи отць нашь Василіи иже мене хотяше свести „гдіе мои, егда достоинаа на дши тои скончаете, на мое оустроеніе отГа бжтвенаго покоа тоу, и сію съхраните.“ и се рекше отидоша отъ лица ма носяще и вземше оубо они красніи юноши и отстоупивше ногами своими отъ земля, яко облакъ или корабль по морю, тако к востоочномоу поути на въздоусѣ мене носяще идахоуть на высотоу невъзвратно.

начатокъ первомоу мытарствѵ. Оусрѣтохо[м] [мытарство] еже творахоуть обольганіе, ихже бысть съборъ ефиопъ черныхъ нѣкіи. старѣишина отъ нихъ с лоукавствомъ многимъ пресѣдаше. достигшемъ же намъ, стахомъ, и свѣдѣтели праведнаго соуда, о чадо, ихже яко члкъ оклеветахъ и коли и в которомъ чсѣ в мирѣ ономъ обличахоуть пред лицемъ лоукавноующе, откоуда си оувѣдѣвше невѣдѣ отрекшим бо ся намъ, о нѣм же поистиннѣ облыгающимъ мене.

[1] *доб* мое

нѡсащимь ѡ^{т} сн̃го оного одареніа, еже ми ѡ^{т}ц̃ъ мѡи вда прп^{д}бныи Василіе, и абіе миноувше, и на вышніи преидѡхѡмъ.

потомъ же дѡидѡхѡмъ втораго мытарства, еже блахоуть соуще оклеветаніе и тоу же пѡдѡбна быша перв҃ѡмоу мытарствѣ ѡ^{т} блж̃ннаго дара въздавшимъ намъ, без бѣды и сихъ миноухѡмъ.

идоущимъ намъ на пред бесѣдѡваахоу к себѣ мене нѡсащеи мл̃твоу въздати рекоуще оубѡгаа сіа д̃ша о оугодницѣ Б̃жіи Василіи, ꙗкѡ веліа еи бл̃гаа съдѣа, понеже быхомъ ноужду великѹ дѡстигли, начала и власти тмы прехѡдаще[1].

доидохомъ третіаго мытарства, еже бѣ завистъ блг^{д}тію же Г̃а нш̃го І̃с Х̃а, ничтѡ же не имоущемъ соуетнымъ онѣмь окл҃ветати мѧ, ибѡ не пѡмнахъ кѡли комоу завидѣхь. радующеся и сихъ лоукавыхъ миноухѡмъ и скрежетаахоуть на мѧ они сквер҃ненѡлич҃ніи ефіопи. ꙗкѡ же мнѧще ми, ꙗкѡ же в тѡи часъ мене и мене нѡсащихъ ꙗкѡ живыхъ въ гнѣвѣ пѡжрети.

еще оубѡ намъ на высотоу идоущимъ, постигохомъ четвертое мытарьствѡ, еже нарицаетсѧ лъживыхъ. блахоут бѡ тоу ефіопи събрани мнѡзи, ихже лица соуетна и нелѣпѡтна зѣлѡ[2] и предсѣдаи въ льстехъ. видѣвше же насъ, скоро противоу намъ въсташа, и дѡшедшимъ намъ дѡ нихъ матахоутсѧ проклатіи и приносаще на ны всакѹ л҃жоу и на мѧ нѣ с кѡимъ възвѣщеніемъ пѡвѣдающе [3]—им еже—[3] кѡли ꙗко ѡ^{т} несмысленыхъ женъ съл҃гахъ. и сътвѡривше довѡл-

[1] *доб.*—и якоже бесѣдоующи..

[2] *доб.*—и старѣйшина мытарства оудивленъ зѣло.

[3—3] има иже.

наа иже мене вѡдащеи и такѡ скверныа миноухѡмъ мл҃твами и моленіемъ иже мою хѵдость помилѡвахъ.

еще намъ идоущимъ напред҃, дѡстигохомъ пятаго мытарства, болїи сѡборъ ефиѡпъ имоуще, иже нарѣкаашетсѧ ѧрость и гнѣв҃ и съ гнѣвѡмь ѧрость, иже окр҃тъ себе пѡвелѣваашет҃. онѣм же съ гнѣвѡмь изъѧдающимсѧ самѣм҃, ѧко пси нѣціи ѧдовитіи. ѧко же оубѡ прінідѡхѡмъ к тѣмъ, развращена намъ съ гнѣвомъ и ѧростію ѡ҃тв҃ѣщаша, да аще казни ради или на чѧдѡ свѡе или на кого инѡго разгнѣваахсѧ или прогнѣваніе имѧахъ, то и та испѡвѣдаютъ лоукавноующе обличѧахоу или что з гнѣвѡмъ и съ злѡпоминаніемъ гнѣваахсѧ и прогнѣвахъ ѧкѡ мѡре горькѡ и злѣ вѡлпоующесѧ, такѡ въздаахоут[1] ми ѧрящесѧ на мѧ, и принѡшахоутъ пѡ именемъ пѡсредѣ и тѣхь ихже прѡгнѣвахъ, ѧко чл҃кь, ѧрасѧ на мѧ, и та слѡвеса, ѧже тогда срекѡхъ на него же враждовахъ, и тѡго часа и тѡгѡ дни, ч҃то представлѧюще. и ѡ҃тв҃ѣщающи к симъ достоинаа възлюбленіи они юнѡши, иже мѧ защищахоуть и ѡ҃тшед҃ше ѡ҃тоудѣ на высокіи въздоухъ идахѡмъ

идоущимъ же намъ достигохѡмь шестаго мытарьства, иже нарицаетсѧ гор҃дыни, и ищющимъ онѣмь оклеветати мѧ зѣлѡ, блг҃тію же Б҃жіею не обрѣтоша ничтоже азъ бѡ во ономъ вѣцѣ раба хѵда бѣхъ, а кѡмоу сѧ бѣхъ хотѣла горд҃ѣти. преидохомъ бѡ и сихь ничто же плативше тѣмъ[2].

еще намъ идоущимъ, достигохѡ҃м седмаго мытарьства, иже нарѣкаашетсѧ боуесловіе и срамѡсловіе и безстоуднаа слѡвеса. оусрѣтоша ны властели мытарьства издалеча, зѣлѡ ноудаще ны въздати соудь. приближихом бѡ сѧ оубѡ к нимъ и обличѧахоуть мѧ, еще въоунѡсти моеи бладѡсловіа съдѣ-

[1] воздаахоу

[2] нѣть

ахъ, елкѡ же пѡлхъ срамныхъ, прикладываахоуть ми окаанніи лааніа ли или играюще срамѡсловіе острѣе приводящи на искѹшеніе, поистиннѣ сица бывша свѣ^дтельствоующе, ꙗкѡ бояти ми сѧ сихъ слышащи, какѡ бѡ сіа вѣдахоуть окаанніи, ихъ же и сама азъ по толицѣхъ лѣтѣхь забыхъ миноувшихъ. по достоинствоу бѡ симъ въздавше словѡ идохомъ поутемъ своимъ на выше идоуще.

и дѡстигахѡмъ осмаго мытарства, еже нарѣкаашесѧ лихва и лесть. слоуги оубѡ мытарства того истинна о мнѣ испытавше, ничто же обрѣтѡша льсти ради и, не могоуще обличити, остраховуть на ма зоубы мы же ѡ^тшедше ѡ^тъздоу, поуть свѡи далніи шествовахѡмь въистинноу далече числа чл҃къ неимоущи

доидохѡмъ паки девѧтаго мытарьства, иже нарѣкаашетсѧ оуныніе, сирѣчь тщеславіе. мнѣ же к҃ тѣмь ничто же неимоущи испытавше, преидохѡмъ в҃ скорѣ.

и дѡидохѡмъ десѧтаго мытарьства, еже нарѣкашетсѧ сребрѡлюбіе. толка[1] бысть в҃ мытарствѣ паче инѣхь мытарствъ, и в҃ семь бѡ всѧко чл҃ка лѡвать окаанніи они и в҃ них же вселающесѧ ноудать ѧ҃ се твѡрити и паче иже на въз^доухь въ всѣхь иже старѣишиньствѡ имоуще твѡрѧть. испытавше и ти, въ мнѣ ничтѡ же не обрѣтѡша, гдѣ бѡ оу мене бысть златѡ, да быхъ имѣла к҃ немоу любѡвь.

ꙗкѡ же оубѡ и ты миноухѡмъ, и дѡстигѡхѡмь иже въ піанственѡе мытарство и стоахоуть слоуги того мытарства ѡ^тдалеча, ꙗкѡ же вѡлцы хищ҃ницы всѧкѡго хотѧще пожрети, проклѧтцы они иже оубѡ нѡсѧще ма ꙗкѡ же оубѡ вданѡ есть, ꙗкѡ пытаютсѧ дша мимоходѧще ѡ^т кнѧ^з власти тмы въз-

[1] голка.

доушныа. на то мытарьство пріидоша нападше оубо на ны горцыи они испытницы и мытоимцы и тычаша[1] аже в животѣ своемь испихъ в число и в мѣроу имаахоуть, речаахоуть оубо ко мнѣ· „не испила ли еси в семь мѣстѣ селико чашь, и оуписа ибо в сеи дн҃ь и в праз҃никъ при сихъ и,— сего нарицающи, — не оупиласа, не испи ли селико чашь, егда къ онси еси дошла, егда та оусрѣлъ онси?“ и вса ми о томъ сотворивши, нарицаахоуть, хотяще ма исхитити отъ роукоу носящих ма, рикающе. елико же вѣцаахоу, истинна баахоуть множицею бо яко же посредѣ житіа соущи, яко една отъ чл҃къ соущи, дроугоу нѣкоемоу приходящю, налиха испиваахъ с нимъ коупно і абіе оупиваахса. и что потомъ,— в давше и симъ мои добріи вожди должное искзпити грѣхи моа, и ипедше идаахомъ.

и бесѣдоваахоу ко мнѣ стіи агг҃ли, в негда идохомъ, рекоуще къ мнѣ „видиши ли, каа бѣдоу имоуть преити сихъ началъ кна[2] темныхъ в здоуха сего?“ азъ же рекохъ: „ей, г҃діе мои, многи ноужди и бѣды бывають, да кто сіа въ҃можеть преити безъ бѣды и безъ матежа. и мню бо, г҃діе мои, никто[ж] в мирѣ ономъ, отнюдь[ж] изидохъ, что здѣ бываеть, невѣдаютъ отнюд҃ь.“ рекоша они: „вѣдаемъ и мы, яко же не вѣдоуще что са здѣ дѣеть, но аще бых҃ чистѣ вѣдала о сихъ, [2]— то много са бых҃ попекла о сихъ -[2] грѣсѣхъ, паче же и о млт҃ни, та бо много поможеть здѣ, и к томоу противиласа бы противоу злымъ искоупилися быша, егда оумираютъ и сего ради прендоуть доухи. но понеже не свѣдаютъ и живоутъ в лѣности, потомъ же приходать вса та на на да горе томъ, иже не имать добраа и д҃ховна, да крѣ-

[1] тыи начаша.

[2—2] нѣтъ.

плiи боудеть на кровопiица, сiа достигаа и прехода, в̑негда мимѡидеть.“

сiа намъ бесѣдоующимъ доидохомъ вторагонадесате мытарства, иже нарѣкашетсѧ злѡвъспѡминаніе. и дѡстигшимъ намъ и к тѣмь проклѧтымъ дошедшимъ, ѩкѡ лоукавiи разбѡйницы скѡро пытаахоу, егда что ѡбрѧщютъ в̑ свѡемъ лоукавѣмъ свитцѣ написанѡ о мнѣ, да в̑змѡгоутъ мене облиховати и пѡ мл̄твѣ ст̄го и прп̄дб̄наго ѡ̑ц̄а нш̄го Василiа ничтѡ же не възмѡгоша обрѣсти и посрамишасѧ лоукавнiи, ибѡ ласкова бѧахъ въ онѡмъ мирѣ кь всѣмь зѣлѡ, любѡвь имоущи и к малымъ и к великимъ, ѩкѡ и ты лѣплѣ свѣдаеши. ничто же ми сотворьши, ѩкѡ же реченѡ, ни в семъ имѧщи мене обiати, ѡ̑тидохь пѡсрѣдѣ ихь ничто^дѧ тѣхь не прiим̑ши. и на прѡчее идѧхѡмъ

идоущим же намъ въпрошаахь ведоущих мѧ. „гд̄ӣе мои, молюсѧ вамъ, ползоу ми сътворите о семь слѡвеси,— ѡ какѡ сiи вѣдаю^т сiа дѣлающе безакѡнiе, кѡль далече соуще, что мы чл̄цы въ ономъ вѣцѣ творимъ, бесчисленое оудаленiе межю собою имѧщее?“ рече единъ ѡ̑^т нихь къ мнѣ: „не вѣси ли, ѩкѡ же всѧкiи хр̄тiанинъ лоукаваго агг̄ла имѣетъ с собою и в слѣдъ егѡ послѣдоующа и вса. дѣла егѡ злаа написающа такѡ же имѧщемоу бл̄гомоу бл̄гихъ дѣла им же образомъ лоукавнiи и томоу пишющю вса елико же з̑наменаютъ лоукавноующiи в̑ онѡмъ мирѣ, кѡегождѡ мытарства дѡстоинствѡ пѡсылаетъ, да и они иже написоуще и и егда въсходить д̄ша и кѡждо ихь имѣють нѣчто в себѣ, имже възмѡгоутъ прелрѣти ихь и възвратити а в бездноу иже не имоуть дѣлъ бл̄гихъ. егда мимѡхода хѡщеть исповѣдатисѧ, аще бѡ н̄ша добраа дѣла оумалятсѧ, егда по правдѣ препираютъ насъ, в̑негда та сравнаютсѧ с вѣсилѡмъ иск-

пающе грѣхи, и мимѡидемъ, ибѡ, ꙗкѡ же реченѡ, не имѣщемь намъ дѣлъ праведныхъ къ антихр҃товѣ злобѣ насъ исторгающе, нѡ ѡ҃т роукъ н҃шихъ біюще въ бездноу ю пѡсылаютъ, и заключающе въ тмѣ и сѣни смр҃тнѣи дѡ страшна онѡго не ѡ҃трочнаго соуда. и такимъѡ образомь еликѡ же творятъ съгрѣшающе в мирѣ ономъ.

и такѡ водащимъ мꙗ бесѣдоующимъ, мнѣ же дивящисꙗ, дѡстигохѡмъ третіагонадесать мытарьства, еже нарѣкаютсꙗ чародѣиство и потвори волхвѡваніе и обавникъ и пѡ҆дбніи имъ. бѣахоу вѡл҆овнии доуси, и҃же в томъ мытарьствѣ, зміини и зміеви ѥдинѡрѡгимь образоу пѡ҆дбаще҆, их же видѣніе тма и попѡ҆зеніе. горести бо бѣахоу всѣкѡа испѡлнени, и не имоущемъ имъ [1]—оболгати мꙗ—[1] миноухѡмъ и тѣхь, ничто же ихь мнѣв ше.

паки же оубѡ нача҆х впрошати водащих мꙗ: „гд҃іе мои, молюсꙗ вамъ, всѣ҆к грѣхъ, иже сѡтворить чл҃къ в мирѣ ономъ, всѣкомоу ли въздати слѡво ѡ҃тсюда ѡ҃тше҆лпии, ег҆да оумреть, о тѣхь, иже сотвори. вижоу бѡ, какѡ мене и в малѣ пытаютъ и дивлюсꙗ.“ рекѡша они кѡ мнѣ „и всѣмь не такѡ. аще бы ты испѡвѣдала грѣхи свѡа дх҃ѡвномоу свѡемоу ѡ҃ц҃оу, былѡ ти епитемію пріемши и послоужила бы тѣмь, да егда бы скѡнчала та ти, тог҆да бы пріала прощеніе ѡ҃т Б҃га и ѡ҃ц҃а твоего и мытарьства злаа и пагоубнаа прешла бы н҃нѣ бес пакѡсти, никѡмоу же не могоущю рещи слѡва на тꙗ. егда бѡ испѡвѣсть кто во онѡмъ мирѣ грѣхи своа и к томоу дасть себе на покаꙗніе и ѡ҃тдасть емоу Б҃ъ еликѡ же боудеть согрѣши и к томоу бѫдеть свѡбѡденъ, прии҃ самъ невидимѡ оставленіе свѡе. сіи же в мытарствѣ бѣси, имоу-

[1]—[1] оболганиа.

ще сихъ безакωніа в свитцѣхь свωихь написав ше, скωро ωтвивающе, ѧже написана, ничто же ихьж бѧхоу написали ни знаменіа ωт нихь могоуще обрѣсти, ибω Стыи Дхь невидимω заглади ихь ωтоудѣ вѣдають бω иже в мытарствѣ вси, ѩкωже испωвѣданіемь загладишасѧ, и скωрбѧть не оулоучивше. дивнω бо есть покаатисѧ прежж смрти. аще ктω не оупразнитсѧ покаатисѧ, потааетъ прежнѧа своа съгрѣшеніа, мнитсѧ в пωкаании преставъ ωт грѣхь, иже не пωкаютсѧ здѣ им же видиши и твоа испытаема

и такω намь бесѣдоующимъ, дωстигохωмъ четвертагонадесѧте мытарства, иже нарицаетсѧ чревообіаденіе. и ωт того мытарства изыдωша нѣцыи толсти и тоучни дивіи, злии соуще, бωльшіи бω соуще нежели прежніи. и сіи обличѧхоут мѧ, како ѧдахъ ωт юнωсти моеѧ ωт оутра имже образωмъ и свиніа, не вѣдающе о горцѣмь семь мытарствѣ, какω ѧдахь въ говѣніе ωт перваго чса не сωтворівши млтвы, ѩкω же ѧдахь всегда вси в велицѣ пространствѣ завтрωкающе и обѣдоующи, сирѣчь и пωлоудноующе и вечерѧюще, обьѧдающесѧ [1]—чревоу обіаденіемъ—[1]. сіа всѧ обличѧхоу и понωсѧхоуть ми, искоушахоутсѧ пωжрети мѧ рекоуще: „в крщніи оубо своемь рекла еси и обѣщаласѧ еси, ωтмѣтающесѧ сотωны и всѣхъ дѣлъ егω, и какω ннѣ по страшныхь обѣщанихъ онѣхъ и пωтомъ творила еси прегрѣшенія.“ в давшимъ оубω намъ и тѣмь дωлжнωе и искѹпивше прегрѣшенія моа о них же препираахоут мѧ, преидохωмъ и то скверннωе мытарствω.

достигохомъ пѧтагонадесѧть мытарства, ѥже нарицаетсѧ коумирослоуженіе и всѧкоа ересе, тѣмъ иже с ними лю-

[1]—[1] чревообъяденіемъ.

бѡ имоуще испытаахоуᵀ тамѡ такѡ никако же оубѡ к сімь възвратихѡмъ, ничтѡ же [1—]бѡ ти[—1] кѡ мнѣ о томъ имахоуть егда же в мыши и въ свиніа дивіа превращаахоусѧ имоуще величества дѡлготоу, ꙗкѡ же кити страшніи, и смрадъ страш-
ныи соущь окрѣтъ ихь зѣлѡ и в сластьимахоуть смрада того пѡчивающе, в немь мнѡгѡ бѡ дни глаголахоуть привлачѧще, всегда творѧще тѣмь пѡдѣбнаа, и оумирающе тѣмь тамѡ хѡтѧщимь прити да пѡклонятсѧ прѣлоу блꙗдьномоу, соуще пѡзорище пдольскѡе скверпенаа и оучюжденаа ѡᵀ всякаго бл-
гаго видѣніа бываахоуᵀ. ꙗкѡ же разоумѣвше, ꙗкѡᶻᵉ женскіи дхь, ничтѡ же не имахоуть пытати. се тѡкмѡ испыташа въ мнѣ рекоуще, егда кѡгда оуна соущи сверстницѣ свѡеи отрокѡвицы любѡвь имоущи в единѡи пѡстели нощію пѡчивающи ꙗкѡ женскіи ложественныи грѣхъ сотворишн обою. ничто же в тѡᴹ тѣмь[2] обрѣтшимъ и ѡᵀстоупихѡмъ ѡᵀтоудѣ ѡᵀ скверныхь тѣˣ.

дѡпдохомь пестагонадесѧть мытарства, вже приближающесѧ къ вратѡмь нбнымъ, к томоу иже нарицаетсѧ прелюбодѣйствѡ испытаніа. бѣси же скѡро насъ оусрѣтоша, пытахоуть тщаніе крѣпко имоуще еще ближнѡмоу не пришедшю к намъ, съ дроугѡмь свѡимь пребываахь в невѣжьствѣ, ничтѡ же намь в томъ не имоущемь, юнѡмᵀ соущемъ, прельстившисѧ падѡхъ сегѡ ради онѣмь вельми мѧ препирающимъ водящіи же мѧ вельми противлѧахоусѧ, рекоуще: „не ѡᵀ іереи блꙋдиласѧ“ сице оубѡ межю собѡю прѣвшимсѧ, побѣдипа мои. ничтѡ же имъ не вдавше мимодѡхѡмъ. рекѡша[ᶻᵉ] они иже в томъ мытарьствѣ соуще „аще и насъ

[1—] быти.

[2] нѣтъ.

преидѡсте, нѡ вышнихъ не преидете, достигшимъ блоудънаго мытарьства "

идоущимъ намъ тамо дѡстигохѡмъ седмагонадесѧте мытарства, иже нарицаетсѧ оубіиство. в нем же бѣ всѧкѡе оубиство и всѧкыи раны или біенье или инѡ что въсхищенье или неправда ѡт ближнаго бывшии и истѧзають бѣси, егда мимѡидоуть дш̃а малы преобидѣвше на и о сихъ, ѧкѡ же мнѡжидею, еще не в смыслѣ ми соущи, враждоу сѡтвѡрихъ жива соущи въ оунѡсти своеи или кѡли за власы имши с кѣмъ.

и пѡтомъ ѡтоудоу идѡхѡм и дѡстигохѡмъ ѡсмагѡнадесѧт мытарьства, иже нарицаетсѧ татьба. томоу к намъ пришедшю подробноу пытахоуть. мало насъ истѧзавше мимѡ идѡхѡм

прешедше и тѣхь, доидѡхомъ девятагѡнедесѧте мытарства, оуже къ вратѡмь нб̃нымъ приближающесѧ, и то быть блоудное. кнѧзь же оубѡ того мытарства в ризоу бѣ обѡлченъ, гнѡищемь пѡмазаноу, и кровію ѡкрѡпленъ, и крашаа шесѧ ризѡю свѡею пѡ безоумію свѡемоу, мнѧше бѡ нѣчтѡ бл̃гѡ имѣа тои же стоа противѧшесѧ агг̃лѡмь Бж̃іимъ и с ними прѧшетсѧ сквернѣхь дѣлъ ради ѡ всѧкѡмь недостоиньствѣ и о совокоупленіи блоуднѣмъ, выноу смѣшающисѧ и в томь пребывающе крѣпкѡ слоуги егѡ вскѡчивъше и насъ оусрѣтопа, зѣлѡ испытаахоут ны о моихъ дѣлѣхъ, иже вѡ оунѡсти мѡеи пѡсредѣ пѡкладаахоу, со мнозѣмь дрьзновеніемь обличающе мѧ и пѡнѡсаще, и тѣхь моужьскихь имена, с ними же мнѡгажды, егда бѣхь млада отрокѡвица и въ игрѣ, страстовахъ с тѣми прироки и образы и всѣх испѡвѣдаахоу възвѣщающе, и имше мѧ и въсхитиша хотяше сѣврещи долоу, мнѡго агг̃лѡмь гл̃ющимь. ѧкѡ же преста

ре и ѡ чиноу и оумѡлча[1] ѡ[т] всакѡго зла ти же рекѡша прѡклатіи бѣси [2–2]ако же рече преста и оумѡлче вѣдаемь[2–2]. нѡ обаче таинаа наша съхранена быша в нем, ѡнеже люблѧшеть на[с] и не обличѧшеть дѣлъ нш̃ихь пѡкаанїемъ никѡмоу же на земли, се мы обрѣтаемъ. ако[ж] не испѡвѣдалася есть, ни пѡработа епитемїи, ни прїа же оставленїа ни оу единѡго же мниха ѡ[т] слоужебника его и[ж] въ свѣтлость тоу облоченъ[3] иже на очищеніе бесчестїе ѡбрѣтаемъ тоу, якако же по закѡноу пѡкаанїю прилежавшїи, да оуже ѡставите тоу намъ, а вы идѣте. что вамъ пѡмѡщь досюдѣ пришедшимь тѡа ради и дѣлъ ея лоукавыхь, аще имате дѣло бл̃го всегда агг̃ели же Госпѡдни, вдавше им равно извѣстно ѡ[т] добра т̃ дѣанїа блж̃наго избавленїа ради дш̃а ея, иже бѣ тои себѣ стѧжалъ, ако мнѣ ѡ[т] нихь с пѡказанїем оклеветаемѣ, в земше мѧ, ѡ[т]ндѡша. скрежетахоу же они зоубы свѡими на мѧ страшнїи они и сквернениї, ако же избѣжавшими ихь дивящимся тѣмь, кто мѧ одари бж̃твенными тѣми дѣлы, ими же ѡ[т]коупаахъ безакѡнїа моа ѡ[т] нихь и не пѡвинѡвахсѧ имъ.

идѧщим же намъ, рекѡша агг̃ели Гн̃и кѡ мнѣ „видиши ли мытарство се, и[ж] прендѡхѡмъ?“ мнѣ же рекѧщи: „еи, видѣхь,“—рекѡша ко мнѣ· „мало дш̃ ѡ[т]сюда избѣгають бес пакѡсти, зане соущю соуетнѡмѧ онѡмоу мироу любѡблоуднѡмоу, прелюбѡдѣиномоу и грѣшномоу. всакоу бѡ дш̃ю се мытарство в единѡмь пріимаетъ и низлагаетъ, им же оскверняются в нечистоты блоудныа и низлагаютъ ю, в бездноу тоу же заключають ю въ тмѣ и сѣни см̃ртнѣи дѡ страшнагѡ

[1] *доб.* вѣдаемъ
[2–2] нѣтъ.
[3] облеченъ.

пришествіа Г҃а нш҃гѡ Іс҃ Хр҃а. ты же блг҃тью дивнаго онѡго старца се оубѣжала еси сих. и хвалящимсѧ бес числа ꙗкоже мнѣ ре҃ испѡлнити имъ геѡноу огненоую, занеже дш҃ю прилежавшю нечистотѣ и блоудоу и повиноувшисѧ кнѧзю тмѣ и властелю семоу мытарьствоу блоудн҃ѡмоу, и се оудолѣ и симъ и к томоу не оузриши зла, ꙗко же пѡмилѡва та Гь҃, и оугѡдника егѡ ради Ваҁиліа".

сице тѣмь испѡвѣдающимъ дѡстигохѡм дроугагѡ мытарьства, емоу же бѣ имѧ немлр҃діе. тоу бѡ вси немлр҃діи и вси скоупіи и не блг҃госердіи члцы гѡрцѣ ѡт нихь испытоваеми. егда всѧ запѡвѣди Бж҃іа исправиши и боудеши не млр҃дъ и не млт҃ивъ и ключить ти сѧ оумрети, всѧ оубѡ мытарства бес преткѡвеніа преидеши. аще и въ всѣхь вреда не пріимеши, тѡ егда к семоу дѡстигнетъ, абіе тѡго тоу оудержат[1] гѡрцыи тѡгѡ мытаръства местницы и мытѡимцы, ꙗкѡ немилѡстива и немилѡсерда біють и вь мрачнѣмъ затвѡрѣ адѡвѣ затворяють до ѡбщаго всѣхь въскр҃ніа Б҃гоу немилоующю ихъ инѣхь ради дѡбрѡдѣтелеи. ꙗкѡже не вда оубѡгомоу кѡгда оулѡмка хлѣба, ни мѣдницы братоу нищемоу никѡлиже, зане же не посѣти в бѡлѣзни лежаща и в темницахъ і еліко симъ пѡдбнаа занеже не сѡтвориша, оубѡ имоуще скоупѡсть и сребрѡлюбіе и немлр҃діе и немлт҃ню оутѣшноу пѡказоующе. сіа бѡ ми агт҃ли Гн҃и о тѡмъ мытарствѣ ꙗсно испѡвѣдаша, ꙗко же рѣхѡмъ. и дѡстигохѡмъ сего мытарства. старѣишина мытоимства того ѡтню тонѡкъ и зѣлѡ иссохшь и вельми грыжавь, ꙗкѡ страсть немлр҃діа и скоупѡсть немлт҃на тацѣмь образом и тацѣмь стоудѡмъ себе преображаетсѧ пагоубныи, ибѡ немлт҃ивіи члцы егда ктѡ

[1] оудержахоутъ.

ѡ^т оубѡгнихъ еже чтѡ ѡ^т него испроси^т, абіе грызетсѧ пѡ обычаю, ꙗкѡ страсть [1] ѡ^тметаетсѧ вопросоу. тацѣмь образѡмь нечествѡвашетсѧ пагѹбныи ѡнъ и звѣрѡобразныи. намъ же к мытарствоу дошедшимъ, слоуги же его, иже тоу бѧхоу сѡвѡкѹплени, скорѡ пришедше дѣлъ ихь взыскаахоу испытѡваюше, ибѡ мнѡжество млтнꙑ сътвѡривши, егда вдавши ми оукроухь оубѡгѡмоу, ѡвѡгда же мѣдницоу или воды чашꙋ или вина дшꙋ моеѧ ради сп҃сенїа просто, ꙗко сила мѡа мѡжаше. радѡсть ми тамѡ въспрїимши, веселящисѧ ѡ^т нпх и вноутрь врата нб҃наа в҃нидохъ. ничтѡ же бѡ невѡзмѡже нас ѡ^т правыхъ възбранити.

врата же нб҃наа бѧхоуть, ꙗко ѡбличїе кроустала свѣтлѡ свѣтѧщас. и окр҃тъ ихь краснѡ ꙗкѡ ѡ^т звѣздь свѣтлыхъ или инѡгѡ нѣкоего свѣта, ꙗко обличїе злата имоуще оукрашена и лѣпотна. оуншши же оу врать въ златѣ ѡдежди мѡлнїею препѡѧсани и нѡзѣ ихь оукрашены огнемъ непѡстоаннымъ свѣтлѡмъ. и тѡи веселѧшесѧ и прїатъ нас радѹѧсѧ, ꙗко же избѣже ѡ^т насъ д҃ша бес пакѡсти горкихъ онѣхь мытѡимствъ тм҃ы възд҃оухь бѡлеславлѧхѫ Вога. идоущим же намъ вноутрь нб҃са вѡд҃ мнѡж^ствѡ, иже бѧше над твердїю, идоущи преидѡхом, ибѡ бысть ꙗкѡ растоупающисѧ и бѣжащи ѡ^т лицъ н҃шихь напред на страны и назади же совѡкоуплающесѧ. прошедше же нам тѣхь вѡдъ, иже надъ твердїю, пріидѡхомъ кь въздоухоу нѣкѡемоу страшнѡмоу и недоумѣнномоу и на томь покрѡвь златъ блещащьсѧ страшнаа пространьства сфера оного в҃ пространствѣ прѡтивящесѧ бѧхоуть бѡ на тѡмь покрѡвѣ оуншша нѣкѡи лѣпѡтны, им же не бѣ числа, огнемь облечени, ꙗкѡ же блескь слн҃чныи, идоуще на западъ и

[1] *доб.*—имѣи и.

власи ихъ ѩкѡ мѡлнїа, нѡги ихъ бѣлы ѩкѡ млекѡ, лица же ихъ ѩкѡ снѣгъ, и паче сторицею свѣта сладчае зѣлѡ свѣтящеса. и оузрѣвше оубѡ мѧ в роуцѣ нѡсащих мѧ честныхъ аг҃глъ Г҃нихъ, идоуще споутьшествѡвахоу, осклаблающеса и веселящеса играахоу, радоующеса о мнѣ, ѩкѡ^{ж} рече приимшю ю д҃шю въ ч҃а^{с} на сп҃сеніе въ цр҃тво нб҃ное. и с нами идахоу пѡюще пѣніе сладкѡе, зане же идахѡмъ пѡклѡнитиса огнеобразнѡму прт҃лоу Б҃жію. идоущи^{м} намь и облакъ не ѩкѡ облакъ пѡднб҃ныи, нѡ облакъ образѡмь ѩкѡ цвѣтъ рдащьса, паче сихь стѡрицею свѣтлѣе. на единѡи странѣ взятса облакъ, ѩкѡ же завѣса нѣкоа бѣла, ѩкѡ свѣтъ, и та премѣнися. и се пѡдаль двѡръ златъ дѡлѣ чиннми (sic) свѣтаса мнѡгошарныи и в златѣ славѣ различными образы сіающа и сладкѡ веселіа нына ѡ^{т}шедши ѡ^{т} тѣхь. и се въздоухь огнеобразенъ и бл҃гооуханіе Г҃не мастнѡ и сладкѡ.

и прешедшимь намъ малѡ, оузрѣхѡмь и се на высѡтѣ въздоуха бысть бес числа зѣлѡ престѡ^{л} Божіи, престѡлъ бѣлъ и мнѡго оукрашенъ, сіаніе блистаа паче и прѡсвѣщаа предѣлы и препитаа вса иже тоу стоати дѡстоини. окр҃тъ бѡ прт҃ла Б҃жіа златѡчистыа оунѡши высѡчество ѩкѡ кипариси, в качьствѡ блистаніе имоуще лѣпѡтнѡ, облечени в баграницоу и въ ѡдеждоу свѣтлоу и страшноу, и^{х} же слѡво чл҃чьскѡ изрещи не мѡжетъ. пришед҃шимъ оубѡ пред^{д} страшныи прт҃лъ ѡнъ, идеже бесчисленѡе высочество, видащимъ намь непѡстоанноую славоу, въистинноу правдѣ, блг҃ть трисставнѡ въспѣша пѣніе иже со мною идоуще к прт҃лоу Б҃жію. и иже на прт҃лѣ страшнѣ почивающе ѡ^{т} невидимы^{х} тріжды абіе пѡклѡнихѡмса Отцоу и С҃ноу и С҃томоу Д҃хоу и прославиша С҃тоую Тр҃цѣ престоащюю выспрь на огнеобразнѣ въздоусѣ коупнѡ с нами о сп҃сеніи моемъ въ славѣ хваленіа.

и се глас лѣпѡтенъ зѣлѡ и крѣпѡкъ ѡт высѡты, рекоущь кѡ ведшимъ мѧ: „ведше ю окѡлѡ, рекоуще, иже къ всѣмъ дшамь на всякѡм жилищѣ пребываюшимъ стымъ и къ преиспѡднимъ, и пѡтомъ покоите ю в нихъ же запѡвѣда вамъ оугодникъ мѡи Василіе.“

ѡтшедшимъ же намъ ѡттоудѣ, в жилища стыхъ пдахѡмъ и се бесчисленіи им же не бѣ числа зѣлѡ ѡт слнчныхъ лоучь ѡт вса и перфиры сіанія и лоу и ѡт инѣхъ мнѡгихъ вапѡвъ красныхъ бжтвенныхъ бесплѡтныхъ, иж прѡсвѣщають просвещеніемъ и страшнымъ сіаніемъ стыхъ обители, роукою Божіею несказанною, в нихъ же и ти дѡидѡша на пѡле едемское в блгодховноую пажить, идѣ же истекаше вѡда оумнаа, вѡда живѡтнаа, в мѣстѣ покоинѣ, в мѣстѣхъ стыхъ почивалныхъ си же вса бываахоуть, якѡ пѡлаты прекрасны, жилища и храми они иже десницею Гнею оухитришасѧ. и дроугъ дроуга стыхъ зряще дивлахоусѧ ѡт страшныа красѡты, не насытящесѧ пѡприсноу бѡ бахоуть апли, прнѡ же пррцы, приспѡ же мчницы, прнѡ же стители, прнѡ же прпдѡбніи и праведніи, — когождѡ ихъ приготовалище себѣ. иже соуть в дѡлготоу и в ширинoу якѡ црьстіи градъ, ѡт них же она ѡтшла есть и в них же вселятсѧ вси же оубѡ стіи выхѡдяще и ѡт свѡихъ жилищь дхѡмъ оумнымъ целѡваахоуть мѧ, веселящесѧ и радѹющесѧ о моемъ спсеніи. и доидохѡм же до адръ авраамѡвѣхъ, и се испѡлнь славы не старѣющасѧ адрѡ его. нетелеснаа [1–] бѡ адра егѡ нѡ мѣстѡ ѡтлоученѡ есть [–1]. адро тѡ дивнѡ бываашe испѡлнена вѡна дхѡвныа и вонею цвѣтнѡю и дѡбрѡоуханною и арѡматы дхѡвными и нбными и пажитьмі выш-

---

[1–1] нѣтъ

ними оутѣшена, ихже бл̃говъздоушнѡ видѣніе и дѡбрѡты, аще испѡвѣдаю ти, земными слѡвесы съвершити не мѡжемъ. тоу бѡ платы оумныа ѡ̃ свѣтлыхъ лоу̃ с ѡсобными патріа̃рхи дх̃овными хитрѡстьми состроены ѡ̃ Г̃а Вседержителѧ оумнѡженіемь лоу̃ и страшными свѣтлѡстьми измечтана и оукрашена, [1-]дѡбраа лѣпѡтнаа[-1]. в̀ них же младенцы христіанстіи, елико[ж] ихь есть, банею бытіискою по разрѣшенію связаша плѡтьскагѡ ѡкр̃тъ его славѡю неизреченнѡю ликоующе, рекоу окр̃тъ Авраама, Исаака и Ꙗкѡва[2], ибѡ и ти тоу пребываахоуть и со ѡбѣманадесѧте из нихъ же обѣнадесѧте[3] племени пле̃ви на стѡлѣхь дивны̀хь пѡчивающе имѧже образѡмь видѣши слн̃чныа лоуча свѣтѧщаѧсѧ, обіати бѡ сихь не можеши, такѡ приравнающихсѧ д̃ши с̃тыхь видимыхь оубѡ ѡ̃ тѣхь пѡ̃бныхь с̃тыхь д̃шь образѡмь телеснымь измѣнение имоущи бе̃вещественны, ꙗкѡ же слч̃ныа лоуча обьяти плѡтиѣи роуцѣ не могоуще.

и такѡ, ѡ чѧдо, мнѡгаа оставивше, прешедше окр̃тнаа раа и долнѣиша и сѡкрѡвіща адѡва, иже сокроуши тамѡ Г̃ь Б̃ъ н̃шь Іс Х̃с,* възвративпем же сѧ намъ на западъ, идѣже горькіа моуки и стра[ж] ждоуть оубѡгихъ, такѡвих̀ же, ꙗкѡ же азъ грѣшны[х]. сіа всѧ показаша ми агг̃ли Г̃ни и рекоша кѡ мнѣ „видиши ли, ѡ̃ коликіа избави тѧ Г̃ь“, — ибѡ видѣхѡмь сѡкрѡвища темнаа она, в̀ них̀ же въ тмахъ и сѣни см̃ртьнѣи всѧка д̃ша иже ѡ̃ вѣка заключаютсѧ, ꙗкѡ же пѣсѡкъ, иже при краи мѡрьстѣмъ, или паче персти земных̀ъ. и в забытіе иже тамѡ соуть лоукавыхъ не могоуще свѣта сладкаго видѣти в вѣцѣ онѡмъ, ини выноу въпіють—

[1—1] добролѣпныа.

[2] Иакова.

[3] обѣманадесеть.

оувы мнѣ,—и бес престани въсклицають „горѣ цѣ“. алчюще разоумнѣ и жаждоуще питіа сн̃сенаго, и обнажены ѡ̾т̾ всѣкіа ѡдежда д̾хѡвныа и скверными прегрѣшеніи извлачаеми, ѡхъ, ѡхъ, оувы. выноу, ѡ чадо, ѩкѡ же прежде рекѡхъ, д̾шев-
5 нѡе просвѣщеніе и не к тѡмоу ищи плѡтьски въпіють и нѣсть помилоующаго. егда кѡгда д̾ша мимо ходитъ тамѡ свѣтъ соуще, аг̃ли Г̃пи прѡсвѣщають ѡна, в̾ них же они мимоидоу̾т̾, пѡказающе дѣла праведныхъ иже тамѡ вса да видѣти[1] имать, в̾ каки тмы горки оуклонихѡмса.

10 и на десныи поуть чистѣ повелѣніе̾м̾ Г̃нимъ възвратившемса[2] и на оуныіи живѡ̾т̾ и киимъ образѡмъ прехѡдить,—сіа вса преходить в четыредесате д̾ніи, ѡ̾т̾ѩвлиѭ ѡ̾т̾идѡхъ ѡ̾т̾ оубѡгаго мѡего тѣлеси и к семоу покою, в̾ нем же ма видиши соущоу, не мѡего пѡ прид̾бнаго ѡ̾т̾ца иже въ
15 с̃тыхъ Василіа вгодника Б̃жіа, иже еще живе̾т̾ в мирѣ ѡпѡ̾м̾, д̾ша гиблющаа зѣлѡ и блоудящаа приведеть Г̃ви Б̃гоу жер̾твы д̾хѡвныа в вѡню благооуханіа. ибѡ ины многи д̾ша быша здѣ со мною, их же преж̾де мене воспріѩ̾т̾ ѡ̾т̾ поути безакѡніа ихъ и очисти ихъ добрѣ и с̃пее ѡ Г̃дѣ. ибѡ вѣдаю
20 здѣ г̃дна Іоанна д̾ха и ѡспожю Еленіи подроужіе егѡ, иже дѡбрѣ послоужистѣ емоу в мирѣ ѡпѡмъ, прочихъ д̾ша соу̾т̾ здѣ, ѡ̾т̾ далнихъ временъ певѣдѡмо здѣ. нѡ обаче пріиди в̾коупѣ со мною и въ вноутрена внидемъ, да оувѣси въ них же пребываю, ибѡ г̃нъ н̃шь избрал̾ ны прид̾бныи ѡ̾т̾ць
25 в ча̃с сеи д̾хѡмь свѡимъ здѣ пришедъ “

нам̾ же прше̾дшимъ и смѡтрахъ на прид̾бнюю, и се вса каплющи бж̃твенѡе масло и пѡмазана мѵрѡмъ и нар̾дѡю истин̾ною мнѡгоцѣн̾ною и чюждахса дивлса. пред̾ мною идма-

[1] видять.

[2] возвратившеся.

ше в бѣлоу ризоу ѩкѡ снѣжноу обѡлчена и соундарь ѡ[т] виса на главѣ нѡсаща[1] внидѡхѡм бѡ ѩкѡ въ дворъ, и пѡмость того двора златѡмъ и каменіемь блещащьса и оукрашенъ и скверноести в немь не бысть ѡ[т]нюдь. пѡсредѣ же златѡавлены[х] каменіи сади прѡцвѣтше всѧцыи красни бываахоу насаждени, стоахоу неизречен ною ю имоуще радѡсть им же на на зрѣти хотѧще весел ѡ въздвиг шем же са намь на въстѡкъ двѡра тѡго, видѣхь платы свѣтлы страшн ѡ оустроены во мн ѡжество велики высѡты соуще. еще не ѡ[т]ше[д]шимь намъ ѡ[т]тоудѣ, бли[з] же тѣхь пѡлать, сирѣ бли[з] въсхѡ[д] ихъ, стоаше трапеза велика, ѩкѡ лакѡ[т] л҃, и такѡ бѣ ѡ[т] камена измарагда, лоуча въспоущающи свѣтлы. навер хь ея амигдалныи са[д] красен, ѩкѡ же зѣлѡ цвѣтоущь. и пѡкрываашe выше на[д] трапезою дѡ кѡнца, и красоты трапезы тоа творѧаше неизречен ныа. на трапезѣ же велики мисы лежаща позлащены, ѩкѡ мол ніа видѣніемъ, каменѡобразны измарагды, сар донихи[2] зелени свѣтліи сще, ѡ[т] всякѡго камена исходѧщаго из раа зѣлѡ измечтани, приводѧщеса в высотоу. брашна же посредѣ ихь лежаща, овѡщи страшено[3] и оушарении оукрашени багрѧнѡобразны и млечнѡ видѣніемъ, ѩкѡ стеб ле кринн е и чер вленѡобразнѡ, дроугое мнѡгоизмѣсны и несказаны бываахоу и цвѣти же оубѡ различни лоучьшіи лежаахѫ на мисахъ, и верхоу цвѣть тѣхь овѡщи неизречен ніи ѡни лежаще неизгл ан ніи оухѡмъ чл чьскімъ. ѡ[т] овѡща тѡго свою сласть имоущи в себѣ, ѩкѡ же смѣшающихъ онѣхъ воню въ единение насыщающихса сласти ихъ к томоу не вѡсхѡтѧшетса. бѣ же сѣ ыи блж н ныи

[1] носящю.
[2] сардони.
[3] страшни.

Василіи на столѣ чюднѣ наверхоу трапезы, ѩко г҃ь тѣхъ поучиваа, и столъ бѣ зеленъ страшенъ блистаніемь и свѡа лоуча имоущи. мнѡжествѡ же на трапезѣ с нимъ свеселахѫся дивнымъ тѣмь овощемъ и съ всекрасными цвѣты. бѧхоу бѡ ѩко чл҃цы плоти не имоуще, но ѩко огнеными лоучѧми слн҃чными кѡждо ихь въ льготѣ. тако и бѧхоу видѣніе неч҃лчнѡ по истовѡмоу сложенію обоюдоу имоуща не оувѧдающа, развѣ моуж҃ска полоу и жен҃ска. сликѡ же питаахоутсѧ на трапезѣ юнѡи дивнѣи, паипаче оумножающиесѧ цр҃ь-скаа она пища и чюдпаа, доухѡвпаа оубѡ соущи и маѳѡвеніемь г҃нимъ тоу съкрѡвена. ѧдоущеи же неизреченныѧ радости исполнѧахоусѧ и весела прерадовашпа, и бѧхоуть веселѡм лицемъ вси дроу҃ къ дроугоу прелетающе и ѩкоэ сладкимъ вѣщаніемь прекраснѣ бесѣдоуще черпахоуть эко имь образѡмъ нѣкѡпмъ червленѡотнено видѣніемь зѣлѡ свѣтлѡ сіающе безвещественыхъ снѣжносѣѧнымі нѣкими чашами. егда пріимааше ктѡ ѡт тѣхъ чашю испити дивныѧ онѡа дѣтели, иже ѡт видѣніа тѡкмѡ веселіе черплющихь неизг҃ланнѡ, скорѡ неизреченнѡе наслажденіе Ст҃го Д҃ха всі исполнѧахоусѧ на мнѡгъ часъ. свѣтѧашесѧ емоу, ѩко свѣтъ сластнѡносное лице слоужащеи же имъ огневидны юнѡша прекрасны и бѣлилицы, ѩкѡ же роунѡ, и мышца ихъ, ѩко млекѡ, оболчени в червл҃ноу ризоу, безвеществены, оупарены краснѡ, и нѡги ихь ѩкѡ снѣгомъ препѡлсаны, ѩкѡ же тремі рады превоузами различными блещащесѧ. и наверхь главы ихъ златыми камени и бисерѡмъ оукрашены и всѧцѣми строиными вѣнцы.

пришед шп оубѡ предъ мнѡю дивнаа она старица, с нею же азъ тѣхь видѣти пріидѡхъ, пѡвѣда о мнѣ блж҃нѡмь. ѡнъ же, ѩкѡ веселіемь осклабивсѧ, к себѣ пріити ми пѡвелѣ.

и к томоу приб҃лижившюмисѧ с нею и ѡбщее пѡклѡненїе сътвор҃шемъ, рекшю мн: „бл҃ви чадѡ свое“ и тихѡ вѣщаніемъ честныи рече ко мнѣ „по здравоу ли пріиде, чадѡ. Г҃ь Б҃ъ оущедри҃т тѧ и бл҃вїть тѧ и ос҃тить тѧ[1] въ бл҃го и просвѣтить лице свое на тѧ и испѡлнить тѧ ѡ҃т всѣхъ нб҃ныхъ и на земли добраа и пѡслеть ти помѡщь ѡ҃т ст҃го жилища свѡегѡ и ѡ҃т Сиона агг҃лы и ар҃хагг҃лы крѣпки и прет҃ты въ ороужїе въсхищенїи застѹпать тѧ.“ мнѣ же на лице зрящю пѡмѡста оного, рече къ мнѣ праведныи: „се Феѡдора (пѡказа мнѣ) о неи же бес числа молѧшетесѧ, [2–] какѡ оулоучи наслѣдіе. вїдиши ю—[2], какѡ стоитъ пре҃д лицемъ твоимъ н҃на оубѡ никакѡ же не надѣѣдѡвати ѡ неи, оуже бѡ ти ю пѡказахъ.“ она же честнаа чл҃ческаа и пѡмилованнаа ѡ҃т Г҃а прп҃бнагѡ ради сладкаа видѣніа смѹтряше на мѧ „въз҃веселишисѧ, чадѡ, и възрадѣешисѧ, рече, и бл҃вишисѧ, ꙗкѡ же попечалѡвалъ сѧ еси ѡ мнѣ оубѡзѣи, и Г҃ь Б҃ъ пѡспѣшил ти есть и испѡлънитъ ти желаніе мл҃твы ради г҃на н҃шѡг҃ ѡ҃тца и пастоуха, иже мнѡго мл҃ти сътвори с҃ нами.“

си҃м такѡ съвер҃шившемсѧ тоу с҃ нами, всѣхь очи и҃ж҃ на трапезѣ тои питаюшіхсѧ с нами с мѡлчаніемъ мнѡгимъ бываахоу смотряше. потѡмъ рече к҃ неи прп҃бныи „иди в҃коупѣ со мною и покажеши емоу иже в раи нашихъ садѡвъ красѡтоу“ поимши бѡ мѧ та на деснюю страноу двѡра тѡго, идахѡвѣ, и се врата дивна и златѡм҃ создана и стѣны оградоу томоу новъздвижены. и ѡ҃тврѣзъшимсѧ вратѡмъ в҃ноутрь не внидѡхѡмъ. бѧшеть бѡ въ оградѣ томъ позлащенѡ былїе цвѣтѡмъ неизречен҃нымь оукрашено и дѡбрѡтѣ того дивящемисѧ и вонѧ бл҃гооуханіа исхождаше ѡ҃т цвѣта то҃г, в҃ни-

[1] *доб* и соблюдетъ тя.

[2–2] нѣтъ.

махъ бѡ какѡ мѧ[1] показоваше водаціи мѧ, відѣхъ бесчисленыи сѧ, о̀ измѣнении имоуще, числа не пріимающе, кѡждо ихъ мнѡжащюсѧ[2] плодоу безмѣрноу якѡ же сѣкроушающемсѧ вѣтвемъ, хотящимъ единѡю бѡ плѡди иже на трапезѣ ѥдѡми. якѡѧ вида разоумѣхъ страшныхъ опѣхъ избытки бываахоуть, чюдящю жѐ ми сѧ о красотѣ садѡвнѣи и о страшныхъ и дивныхъ плѡд тѣхъ, якѡ николиѫ толикихъ чюдесъ бѣхъ видѣлъ, рече кѡ мнѣ водаціа мѧ. „что симъ чюдишисяѫ аще поидеши кѡ онѡмоу раю, егѡ же на вѡстокѣ Гъ насади, болѣ имаши оужасноутисѧ и изоумѣтисѧ, яко сеи ко ѡномоу стѣнь бысть и сѡнъ.“ гл̀ахъ оубѡ азъ к неи: „молю ти сѧ, кто насади раа сегоѫ никакѡ же оубо азъ видѣхъ сего, нигдѣ же того раа.“ рече она ко мнѣ: „какѡ бѡ ты въземѡжеше відѣти в соуетнѣмъ мирѣ ономь толикоу правдоу, иже роукама Вышнаго състроеноу, ибѡ вещи сіа, яже видиши, оумна соуть, и мы здѣ оумомъ преходимъ. троуди бѡ и поти бж̀твеныхъ пѡдвигъ прп̃бнаго ѡ̀тца нш̀го Василиа, их же ѡ̀т самѡа оунѡсти его твѡраше, троужаашеся постаса и бда, на земли легаа и молѧсѧ, зноѥ и мразъ трьпѧ въ поустыни и зеліе ѧдыи, токмѡ въ мнѡга лѣта прежде въ градѫ сеи приществіа егѡ, — сегѡ раа приѡбрѣте. иже бѡ что съдѣлаетъ в мирѣ ономъ, симъ причастникъ боудетъ в̀ вѣцѣ семъ, троудѫ бѡ плѡдъ своихъ снѣси якѡ же мнѡгажды слышахъ прп̃бнаго сего гл̀юща “ мнѣ же к томоу дивящюсѧ, якоѫ рекши ми оумомъ дошедшимъ здѣ. мнѧхъ бѡ тѣлесы соуще здѣ, себе искахъ роукою роукы осѧзати, есть ли въ мнѣ кость и плѡт. якѡ же пламень огненыи вида ктѡ и прѡстерѣ роукѫ хощеть ѧти его и невъзможе оудрѣжати, такѡ себе осѧзаа, размыш-

[1] ми я.

[2] множицею.

лѧхъ чистымъ чювствѡ^{м} пѡмышленіе имоущи, иже тамѡ дивѧхсѧ дх҃ѡмъ. възвратившемсѧ намъ[1] предъдвѡръ, трапезоу же тщю обрѣтохѡ^{м}, ничего же оу неа. мнѧхъ оубѡ целѡвавъ пр҃нѡпоминаемоую тоу ѡ^{т}ити ѡ^{т} неѧ.

и мнѣвшю ми сѧ в҃ноутрь бывшю, в҃збноу^{х} ѡ^{т} сна и в себѣ размыслихъ, чтѡ ли ми испѡвѣда, гдѣ ли бѧхь ѡ^{т}шелъ, чтѡ видѣхъ вноутрь двѡра тѡго, в҃шедшю ми в дивноую тоу и па҃ слѡва соущю. в҃ставъ пдѡхь к҃ бл҃женномоу чѧа, чтѡ ми испѡвѣсть о сн҃ѣ, истинна ли си видѣніе се или неистинна быша. бывшю же ми оу бл҃жн҃наго пѡ пѡклѡненію мѡемоу и по пѡвелѣнію иже к немѵ, пѡвелѣ ми сѣсти. сѣдшю^{ѧ} ми, рече кѡ мнѣ. „вѣси ли гдѣ в сію нѡщь пребываѵхѡмъ^{ѧ}“ мнѣ же по искоушенію рекшю. „и гдѣ оубѡ бѣхѡмъ, ги мѡи, всѧчески на ѡдрѣ мѡемъ сладцѣ спахъ.“[2] „единѣмь токмѡ и намъ соущи^{м}, вѣдѣ оубѡ, ѧкѡ тѣлѡмъ единъ спалъ еси на ѡдрѣ, а дх҃ѡмъ индѣ хѡдилъ еси. и не вѣси ли кѡлико азъ пѡказахъ в сію нѡщь? не Федоры ли еси видѣлъ? не ко вратѡм ли мысленаго домоу егѡ же доиде и изшедши пріатъ тѧ, въ нь же въведе тѧ, потомъ же и о см҃рти еѧ, ѧкѡ ноужда преити есть, чадѡ, испѡвѣдала ти есть власть темныхъ, иже на въздоусѣ злобы мытар҃ствъ тѣхь? не вноутрь ли еси с нею вшелъ въ двѡръ? не видѣ ли оноа чюдныа трапезы и изрѧднагѡ строеніа еѧ, и каа дѣла еѧ, и кіи овѡщь предлѡженіа еѧ, и какѡ еѧ дивныа цвѣты, и какіа оунѡша иже на трапезѣ дх҃ѡвнѡе слоуженіе испѡлнѧахоу? не зрѧше

[1] *доб* въ

[2] здѣсь пропускъ, восполняемый греческимъ текстомъ: οὕτω ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰρηκοτος μου, θέλων ἐλκύσαι αὐτόν, ὡς ἐάν τι πλέον περὶ ὧν αὐτὸς ἔγωγε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἑώρακα φρικτῶν καὶ παραδόξων θαυμάτων ἐπίσταται διηγήσασθαί μοι, σὺτὸς ἔφη πρός με· „μόνοι πρὸς μόνον ἐπὶ τῆς κέλλης ἡμῶν ἑκάστος τηνικαῦτα ἐκαθεύδομεν ἀληθῶς, καὶ αὐτὸς οἶδα, τέκνον . (л. 114 об.).

издалеча стѡа дивнѣхъ ѡлат, не кѡ мнѣ ли на транезоу
преиде, егда ти ѡказывахъ, о неи же ти желаніе бысть
оувѣдати, коую часть полоучила есть? не мнѣ ли рекшю ѥи,
ѡнимши та в рай внити, како златоѡвъсходное ѡно стебліе
въ оумѣ пріимаа оужасаашеться, дивяся цвѣтныхъ тѣхъ кра-
сот видѣлъ еси присно цвѣтоущихъ садовъ онѣхъ и пло-
довъ ихъ свѣтлость и неизглаголанноую красотоу? не сихъ ли
видѣ в сію ѡщь вѣхъ и ѡтоудоу приидеш? како неѡвѣдаю-
ши, ако ничто же видѣвшю мн? ако си мнѣ оуслышавшю,
страхомъ неизреченнымъ обіатъ и слезити начахъ и мѡчити
лице свое, въ оумѣ пріимаа, како великое ѥ свѣтлыѡ быва
етъ, ако же тоѡ ѡистин нѣ тамо бысть и ако же тамо бысть
вса моудрѣ испѡвѣда и ѡтвѣщавь рекохъ къ блженомоу:
„ѥи, стче Бжіи, такѡ быша, ако же изрекъ блгословеніе
пролью прѣ Гдемь моимъ, ако же мл Гь Въ сиѡбы ѡзна-
ти та и быти ѡд крѡвомъ крилоу твоею и пріати толика
чюдеса страшна.“ блаженныи же рекѡ мнѣ: „аще житіе
свое препроводиши в дѡбродѣтели, ѡ чадѡ, ѡвелѣніемь
члколюбца и щедролюбиваго Бога ниго пріимоуть та тамо,
да боудеши вкоупѣ со мнѡю в бесконечныа вѣки, ибѡ самъ
азъ ѡт члчьскіа вещи ѡтхожя и ѡтомъ, нѣ ѡ колицѣхъ
временѣхъ, ѡшед житіа сегѡ приидеши ко мнѣ, въспитанъ
в дѣлѣхъ дѡбрыхъ, ако же ми Гъ ѡбѣща въниман, дѡн деже
еси в жизни семь, да не оувѣсть о сихъ никто же. ѡд-
баеть бѡ недѡстоинаго житіа мѡего испи савше оставити в
житіи семь, и боудоу ти о семь ѡспѣшникъ“ сіа ми прид-
нагѡ ѡтца нашего настоуха и оучтла и влчки авъ запѡвъ-
давша, слезами ѡбіатъ быхъ, възлюбленныи мои, и дивяхся
дхомъ, едва бѡ инѣмь бесѣдоваше чтѡ, ако аже къ мнѣ
недѡстоинѡмоу, всегда вѣщаваше в притчахъ бесѣдѡвааше,

всѣмь страшенъ сыи и бѡльша в' гаданіихъ, зѣло хитръ сыи и моудръ и оутвержень. многажды же бѡ творѧаше соуетныа ради славы чл҃чьскіа и боуиственаа на ся нанѡса слѡвесы, тѡкмѡ на ста прилагаа, а нѡ ничто же, ꙗкѡ же бѡ знаменіа и чюдеса творѧаше. и вси вѣдающе его ꙗко единого ѡ' а҃пл҃ь чтѧахоу и инїи же ꙁлиха чюдѧахоуса о немь, о чюдесехь ихже твораше, в' них же ꙁвѡлаше прѡстотою тп Іоан'на Богословца нарицаахоу прине҆дна такѡ бѣ възлюблен'ныи ѡц҃ь нш҃ь Василіе [1] и свѣтилѡ еже въ[-1] сты҃хъ на земли весь равенъ а҃ггелѡмъ, великѡе прибѣжище напастнымъ абіе ꙗвлса

в' лимнѣ гл҃оцимса Софіи҃ бѣ нѣкіи аргастырникъ не вида ѡтню҆, богат зѣло и мнѡзи ѡт рабъ егѡ любѡвь имахоут к прп҆бнѡмоу ѡц҃оу нш҃емоу Василію, в' них же старѣишина рабъ тѣхъ чтныи Фе҆оръ, такѡ бѡ бѣ има моуживи томоу, не изглан'ноу любѡ҃ тѡи имаше къ блж҃н'номоу. егда бѡ прихождаше идеже прп҆бныи живаше пріати ѡт него мл҃твоу, колико бл҃га к немоу приношаше, ꙗкѡ же рещи никто҆ж не мѡжеть исчести рондіа ѡтрѣбленыа, винѡ, зобатіа, и пистакіе, и фтники, и смѡквы, и всѧкіи овощь в'зимнее врема соухи, а в лѣтнее сырыи, не смѣшенѡ, нѡ особо в' кѡемждѡ сосоудѣ припѡшаше к прп҆бнѡмоу а о инѣхь бл҃гихь, еже ѡт плода пшеница и вина и масла и прочихь, ктѡ мѡжетъ изрещи, ибѡ зѣло бѣ бѡгатъ гдн҃ъ егѡ златѡ҆м и сребрѡмь и инѣмь всѣ҆м бл҃гимь, ꙗкѡ же самь то все предръжааше. тѡлика бл҃гаа ѡт того примаше прп҆бныи на оутрѣа не печашетса ѡтого съхранити,—сюдоу приходѧахѫ, а сюдоу раздаваше требоующимь такѡ же и преже о семь,

[1–1] чюдное житіе прошедь.

ѡвѣдахѡмъ вашеи любви ѩкѡ же рекѡхѡмъ, тѡи Фе҃ѡръ и съ дроужиною свѡею мнѡгоу любѡвь имахоу к прі҃бнѡмѹ. единъ же ѡ҃т дроужины его, иже имѧше любѡвь к бл҃женнѡмоу, злѡ възненавідѣ единѡго ѡ҃т имоущихъ любѡвь к прі҃бнѡмоу, быв҃ши вещи междоу нима ѡ҃т прелоукаваго бѣса обьѧ҃т, иде ѡтаи къ вѡлсвѣ пѣкоен, зѣлѡ кѡзненѣи и лоукавѣи женѣ, и в҃да ен златникъ единъ, обѣщавсѧ в҃дати ен и дроугаа два, и ащє кѡторыи пѡтвѡрь сотвѡрить на оумореніе томоу, на негѡ же злѡбоу имѧше, жилищє тѡ лоука выа зміи, гвѡзды желѣзны пѡвелѣ емоу принести к себѣ, кѡгѡждѡ ихъ сѡставы къ немоу злобоу имѧше. ѡ҃ц же скорѡ принесе пріим҃ши же окаан҃наа сіа, вълхвѡваніе съвришивши и кѡгѡждѡ гвѡзда к дѣмѡну приради, и приимаєи окааннаа того раба и в҃давши емоу гвозды и рече к немоу: „ащє есть в҃дѡму гдн҃а твѡего храмина темна и таинаа, врема обрѣ҃т в҃биваа гвозды в҃стѣны до вер҃хоу кѡгоѡждѡ ихъ, [1—]въ глоубле[—1] стѣны въдроужаи“ пріем же безбѡжныи онъ, всѧ, ѩкѡ же пѡвелѣ емоу сквер҃неваа она, сотвори абіе чл҃къ тѡи в҃паде в бесчисленоую бѣдоу, ѩкѡ же кто речетъ, в҃ великоую прѡпасть тѡи, о нем҃ же сѡвѣті гвѡздіиніи бѣша. и разслабишасѧ всѧ съставы его и състоуишіа роучніи и нѡжніи съставы и разслабленъ бысть и лежаашє ѡ҃тнюд҃ непѡдвижимъ и немѡщенъ вєсь иже в домоу гд҃на его и раби свѡбѡдныхъ зѣлѡ печални быша, ѩкѡ же не могоущю емоу ни въ вѡдолажоу изити безъ пѡмощіа. бл҃женныи ѡ҃ц҃ь нш҃ь Василіе не бѣ тоу тѣлѡмъ, бѧше же тоу оумнымъ дх҃ѡмь и видѧ, кѡлика тамѡ бѣша ѡ҃т ненавістника дѡброу бѣса и п҃рѡклатаго врага, въ единъ же ѡ҃т дніи

[1—1] во глоубленно

заоутра соущи, вземъ жезлъ свои, подпирался старости ради своеа, прiиде единъ тв. оучюдившеся вси о пришествiи прпдбнаго, како единъ прiиде в незаапоу к нимъ, иногда не бывшь такомоу. и прiаша и, зѣло веселящеся и радующеся, пользоу прiимающе от сватаго. и времени вечера доспѣвшю поноуждаахь блж̃нaго свеселитися с ними. ономоу жъ не въсхотѣвшю, дондеже скончается дѣло дивное, его же ради прiиде і абiе въставъ доиде самъ храмины тоа, в неи же бѣ творенiе лоукавое. обрѣте ю заключеноу и зам'ченоу и обратився, рече къ отрокомъ иже въслѣдъ его идаахоу: „даите мi скоро ключь сеа храмины“. они же в скорѣ повелѣнаа сътворiша. и прiимъ ключь отверзе бяше же въ храминѣ тои нѣкоторыа коупла сокровено мало. в шедшю же емоу, в проси свѣща онѣм же скоро принесшемъ, темно бо бяше мѣсто то. вшедшю же емоу вноутрь, въпросi гвоздяница и стрѣгати начать коегождь гвозда от стѣны. яко же вынимаше гвозды от стѣны, болящаго състави на здравiе выхождаахоу. скончав же вся исторгаа гвозды от стѣны, абiе въста больныи цѣлъ и здравъ и ничто же злаго, яко же в чера и третяго дне имоуща, и прiимъ брашен̃ца и оукрѣпися и оудивишася со страхомъ яко дивное се чюдо видѣвше въ дни сiи и величаахоу Бга и стго избраннаго его прпдбнаго отца нш̃го Василiа, яко же въ дни сia таковое чюдо сотвори и оумомъ и словомъ и оудивленiемъ[1]. гвозди же ты вкупа прпдбныи, яко же двою лактю в землю тоу тѣхь сокры, назнаменавъ ихь знаменiемъ и сiлою Гнею и до дн̃ешнего дне да не имоуть силы оставити или отити от гвоздевь тѣхь иже на нихь навязано волхво-

[1] *доб.* промышленiемъ.

ваніе и чародѣаніе, привазаны бѣсы оу тѣх, чюдесѣмь оубѡ симъ иже тоу оувѣдавшихь.

рабъ нѣкѡего ергастырника тоу близ соуща лежаше ѡтчаянъ и хѡтяаше вмрети, нбѡ иже на погребеніе его все 5 готовлахѫ. рече госпѡдинъ его к рабѡмъ свѡимъ: „се азъ идоу к преподобномоу Василію и помѡлюся емоу, да нѣли помолитсѧ Бгоу небеснѡмоу, иже днесь и ѡбратитъ раба мѡего в живот, и не оумретъ и Гь Бъ поспѣшитъ мн.“ и въставъ иде к прпдбнѡмоу, тоу бо бѧше близ идѣ же прпдбныи 10 пребываше пришедшоу же емоу ко оугодникоу Божію, молѧшесѧ емоу, да пришедъ посѣтитъ раба его чтныи же тои гднъ и млтивыи и блгочестивыи ѡтцъ оумлрдіса ѡ мѡлении моужа, вставъ иде с нимъ. ѩко доиде храмины тоа, в нен же лежааше дгю влекіи, пѡказываашетъ емоу чело- 15 вѣкь, емоуже оуже приближившюся ко вратомъ смртнымъ и съ слезами молѧшесѧ къ стомоу помѡщи емоу. видѣвъ же блжнныи вѣроу моужа, ѩкѡ дѡволна есть пѡмощи емоу, і абіе изгна всѣхь. единъ оставь, пѡмолисѧ прилѣжнѡю млтвою к Гоу Бгѹ всѣмъ срдцемь свѡимь о бѡлнѣмь, пришедъ 20 крестомъ доуноу нань дховнѣ оусты своими на лице его, дав же десноую роукоу емоу, рече емоу: „оуспѡше, тебѣ глю въ има Гда Ба моего, възстани и иди на слоужбоу свою, хвала Бга.“ абіе въста отрокъ и сѣде, въпроси ѧсти и піти. ѡтврзъ же прпдбныи двери, възгласи гна отрока того 25 и ре к немоу: „се имаши раба здрава и жива.“ моуж же тои паде на нѡгоу его, чтнаго и стго Василіа, испѡвѣдаа емоу блгтть и блгодарѧ Бга. възрѣвъ же блженныи на единѡго ѡт рабъ егѡ близ егѡ стоаща и тои ѧдше лоукь с хлѣбомь, и простеръ роукоу прпдбныи взѧ оу отрока хлѣбъ и ѧкъ, вда исцелѣвшемоу и рече. „пріими и ѩжь, ѩкѡ ты

зѣлѡ алчеши“ пріим же оубѡ и ѧсть и к томꙋ просаше ѧсти и пити. шедше же гнъ его принесе ѧсти и пити, и влагоу пріемь юнѡша ѧсть и питъ и облечеса въ ризоу свою и препѡаса чресла своа поасѡмь свѡимь и миноу начатъ слоужити гднеоу своемоу. дивящимъ же са всѣмь и чюдящимса ѡ бывшемь ѡт прпдбнагѡ и сристаахоуса мнѡзи млтвоу пріати ѡт прпдбнагѡ, припадающе на земли предъ чтныма нѡгама прпдбнаго ѡ же, простираа дѡбрѡлѣпноую десъницоу свою, страшнымъ живѡтворящаго крта знамениемъ блваше их и симъ такѡ преславнѣ твореще ѡт прпдбнаго ѡца нш го Василіа нѣколико дніи тоу пребывшꙋ емоу, и иде къ Аркадіевꙋ, в них же всегда пребываше

и бывь в келіи свѡеи пріимаше с радѡстію приходащаа к немоу и кѡмоуждѡ их прошеніе любомоудрено пѡдааше имъ, ꙗкѡ оубѡ бѡлныхъ исцѣлаше бжтвенымъ наречениемъ[1] Хвѡмъ пото бѡлѣ их прихождаахоу к немоу, пѡслоушающе чюдесъ, иже ѡт него бываемыхъ, сѡ оусердіемъ к немоу прихожахоу. и бысть емоу ѡт нихъ пакѡсть не мала о мѡлчании

въ единъ же оубѡ ѡт дніи сѣдащю ми оу него и медоточнаа егѡ в сласть пріимающю, и се нѣкіи юноша приде к немоу, одрьжимь трасавицею великою зѣлѡ, ꙗкѡ не могоущю емоу оудержати челюстіи своихь, ꙗкѡ крѣпкѡ имъ зима трасааше, и не сгоахоу зоуби его на мѣстѣ ѡт ноужа. и възрѣ на него стыи Бжіи и пѡболѣ срцемь, паче естества бо бааше блгочтивь и млтивъ и члколюбивъ пріимь чашю и напѡлни вина чта испѡлнена черпаниемъ и знаменавъ чтнымъ и животворящнмь кртомъ и вда емоу и рече. „пріі-

[1] реченіемъ

ими, чадѡ, и піи.“ ѡнъ же пріемь едва възмѡже донести оустъ свѡихъ, ибѡ роуцѣ егѡ трепещюще проливаахоуть ю на землю. бысть егда піаше оставшаго вина, ѡ^т^ трепещющю роукоу его абіе ѡ^т^бѣже ѡ^т^ него зміи, иже смоущаашеть его. силою же неразлѣчныа Трѡица преста ѡ^т^ него абіе зима и страшнѡе кѡлебаніе опѡ преста ѡ^т^ него и измѣнисѧ образъ лица его и бысть здравъ, и дивѧшесѧ о скѡрѣмь своемъ исцѣленіи и бл҃годар҃ствоваше Бг҃а нб҃наго выноу и оугодника егѡ гл҃аахъ оубѡ азъ самъ к немоу: „рабъ ли еси или свободенъ?“ онъ же рече ко мнѣ. „рабъ есмь, г҃и мои, единъ ѡ^т^ роукодѣлныхъ чл҃къ, и малы мене пе пѡгоуби злаа она и окаан҃на болѣзнь“ нама же бесѣдоующема къ себѣ [1]. „г҃нь его вскѡрѣ престависѧ, а сен боуде^т^ свѡбоденъ и сочтаетсѧ с женѡю и родит҃ чада и оумроу^т^, единѡ чадо женескъ полъ останетсѧ и преставитсѧ пѡдроужіе его, и самъ поиметь иноу женоу и родить чада с нею и та оумреть. и тог҃да придеть [2] на пѡлезнѡе д҃ши своеи.“ си же рекшю прп҃бнѡмоу о немь, и тѡи вноушааше г҃лы егѡ—„аще ми сѧ такѡ сключить, ѧкѡ^же^ ми рече ст҃ыи“ и пребываше дивѧасѧ по малѣ же времени оумре г҃нъ его и тѡи свѡбодоу пѡлоучи и женѣ пѡѧ по радоу, ѧко же емоу пророче оугодникъ Хв҃ъ Василіе. видѣсте очи мѡи, ѧкѡ же на свѣтъ изидѡсте емоу ѡ^т^ него всѧ речен҃наа

два брата присиаа въ елеоуферіи лимѣни такѡ нарицающисѧ въ цр҃ствоующемъ градѣ, великаа болѧрина соущи, иже и Гѡнгіліи нарицаахоутсѧ. бываста же, ѧко же нѣціи

---

[1] здѣсь пропускъ, восполняемый греческимъ текстомъ· ἡμῶν δὲ ταυτα πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, φησὶ πρός με ὁ ἅγιος „ὁ κύριος αὐτοῦ, τέκνον Γρηγόριε, ὃ ἀ τάχους τελευτήσεται .

[2] нѣтъ

рекѡста, ближіка Кѡнстантиноу, оу него же в дѡмоу пребываше ѡ^{т}ць н^{ш}ь Василіе, нѣціи же валоуги[1] нарицаахоу, а дроузіи пропоситы ѡ^{т} любве имаахоуть к ближнемоу своемоу [2]-ѡ Г^{и} и-[2] Кѡнстантиноу знаахоу зѣлѡ и ѡ^{т}ца н^{ш}го Василіа, мнѡгажды оубѡ пѡнимахоу[1] и та братіа к себѣ понимающе и ѡ^{т} братоучада своегѡ и привождаахоуть к себѣ и блгвахоутсѧ ѡ^{т} него. въ единъ же ѡ^{т} днін, сущю с^{т}омоу в домоу ихъ, оувѣдѣхь ꙗкѡ есть тоу, въставь идѡхь к немоу, ибѡ пѡвѣдаахоу[1] и ти валоуги пребываніе его и требѡваніе его, да егда привѡждахоуть его в дѡ^{м} свои, вдаваахоуть емоу храминоу бли^{з} врать своихъ, да егда ктѡ знаемыхъ егѡ прихождаахоу к немѹ. в прѡстранствіи широцѣ наслаждаштесѧ ѡ^{т} него ꙗкѡ же рече оубѡ, идѡхъ к немоу пріати прп^{д}бноую его мл^{т}воу бѧахоу[1] бо ини приіли к немоу, и намь съвокоупившемсѧ к немоу и се моужь силенъ и бѡгатъ зѣлѡ, тысоущникъ сыи пѡфлагонскіа страны, и раби егѡ в коупѣ с нимь и пѡдроужіе егѡ и бѧахоуть въпрошающе ѡ прп^{д}бнѣмъ, ибѡ тои моужь богатыи доухѡмъ нечтымь одръжимъ, и сегѡ ради прична и д^{х}ъ нечистыи ѡ^{т} страны своеѧ и ѡ^{т} домоу дѡ жилища оугодника Г^{а} н^{ш}го І^{с} Х^{а} Васпліа. по въпрѡшеніи^{ж} оубѡ в ведѡша и к прп^{д}бномоу. еще не пришедшю емоу тоу, оурѧзоумѣвъ же о немъ дх^{ѡ}мь прп^{д}бныи и гл^{а} и се рече. „приде здѣ діавѡлъ.“ и ꙗкѡ оубѡ введѡша егѡ, и тѡкмо ѵвидѣвь ч^{т}ныи образъ праведнагѡ, начатъ бѣсигнсѧ и храпати и лаати. и свѧзавъ роуцѣ свои опаки, въпіаше испоущаа гласъ крѣпкіи, рекъ. „чтѡ мнѣ и тебѣ, ст^{и}е Бж^{и}іи Вышнаго, что мѧ палиши? чтѡ мѧ мѧчиши[2] вѣдѣ тѧ, ктѡ еси. остави мѧ, да испѡвѣмъ сн^{ѡ}мъ чл^{ч}ьскимъ чюд-

[1] валоуга.

[2–2] господиноу.

ныѧ дѡбрѡдѣтели твоа и оудиватсѧ. остани, остани, огнь мѧ жжеть ѡ̾ тебе, Василіе. дѡкѡлѣ мѧ моучишн҃? Василіе и ст҃ѣ Бж҃іи, повели да пзідоу, тѡлика мѧ поутіи дол҃нихъ бесчисленыхъ привлачѧ мѧ здѣ и моучѧ мѧ предъ лицемь твоимь 5 поставн ѡхъ, ѡхъ, ѡ̾х, слоучи распѧтаго ѡ̾ всѣдоу ѡ̾тонѧть нас раны, пже на кр҃тѣ ѧкѡ злодѣи распѧтѧ. се ѡ̾хожю, се пс҃хожю вєкоую моучишн, мѧ вєкоую жєжіи мѧ? к тѡмоу не дѡвлѣєт ли ти, колико ми сн҃ зла на поути сотворилъ, нѡ и здѣ палиши мѧ. ѡ̾тидоу, ѡ̾тидоу, токмо вели и 10 азъ ѡ̾тидоу.“ сице лоукавѡмоу бѣсоу блѧдоущю и томоу ѡ̾т него моучѧщюсѧ, и ина бѡлыша тицѣлѧ҃ нѧ. сжалнвже сн҃ блж҃нныи и въ҃ставъ ѡ̾т хоудаго одра и пзиде предъ двѡрь, идѣже бѣ бѣсноующнсѧ бѣ же мно҃жєствѡ людіи окр҃тъ его ѡ̾т дѡмоу того и ѡ̾т инѣхъ окр҃тныхъ, и всѣм сѧ тоу стек- 15 шимъ. вшедшю же прп҃бнѡмоу, ѧкѡ҃ рекѡхѡмъ, к стражющемоу, жезлъ крѣпѡкъ имоущи в роукоу свѡєю оусрѣте его ѡнъ и оустремисѧ ати прп҃бнаго, растор҃гноути его хотѧ. блж҃нныи же прѡстеръ десноую свою роукоу, оударі и жезлѡмъ свѡимъ въ главоу и абіе ѡ̾т жилъ его высоуноуса 20 крѡвь [1]—на высѡтоу зѣлѡ—[1]. сам же сн҃ѧ роуцѣ его, и съзади стоаше стѡна трепеща, и теченіе крѡвнѡе остръ нехожаше, ибѡ тѣ людіи мнѡжествоу съвѡкоупльшюсѧ, зрѧхѫ въпль единъ ѡ̾т нихъ бысть: „о горе, рекоуще, о горе, оубі бѣсноующагосѧ мнихъ, зане не мѡже ѥго ѡ̾ц҃ѣлѣти“ и прп҃б- 25 ныи же стоаше зрѧ, какѡ течѧше крѡвь ѡ̾т вер҃ха главы стражющаго, ѧкѡ нѣкто поустить крѡвь врач҃ивыи[2] чл҃кь и дѡвольное крѡви теченіе прнметь и к томоу свѧжетъ[3] теченіе

[1—1] нѣтъ

[2] врачебный.

[3] *доб.* жилу и оуставитъ.

крови, — егда оузрѣ довольное истеченіе ѡт него, и предъ всѣмъ мнѡжествомъ гл҃а крови, рече. „течеши ли,—въ има І҃с Хв҃о, стани“ абіе острое теченіе крѡвное, ꙗкѡ скѡраа молніа или в҃ мегновеніи ока скоро преста, ꙗкѡ дивитисѧ всѣмь людемъ зѣлѡ, какѡ повелѣніемь прп҃дбнаго тѡкмѡ преста теченіе крѡви, и исцелѣ чл҃къ пѡ застоупленію прп҃дбнаго, и гл҃ааше правѡ, ꙗкѡ же и вси, и бл҃годарствѡваше со всѣми своими бл҃женнаго о семъ, ꙗкѡ же ѡ҃тиде ѡ҃т него доухъ лоукавыи, и оувѣда себе соуща в разоумѣ оума свѡего чистѣ и въ бл҃гости ср҃ца свѡего. дѡнелѣ же пребываше въ градѣ, часто прихѡждаше к прп҃дбнѡмоу и дѡстѡиноую честь пѡ даваа емоу, припадаа предъ нѡгама его на земли бл҃г҃ваше его бл҃женныи и та҆ꙋ въстааше. по нѣкѡемъ же времени прі иде къ прп҃дбнѡмоу и чт҃ноую его мл҃твоу пріемъ и целѡвавъ его, ѡ҃тиде с радованіемъ дн҃евнымъ со всѣми свѡими сирѣчь в҃ страноу свою и в дѡмъ свои.

дроузи же того, его же исцѣли прп҃дбныи ѡ҃т нечистаго д҃ха, иже пріидѡша к немоу, да бл҃г҃ватсѧ ѡ҃т него, имаахоу кѡнь зѣлѡ красенъ. и тѡи бѣ злѡи, дивіи и не даваше никѡмоу же на сѧ всѣсти, коусаше҆ж и метааше задними нѡгами и оумрьщваше чл҃ка слоужащаго емоу нѡ красѡты дѣла[1] дер҃жахоуть егѡ, надежю имѡуще по малоу оукротити его, хитростьми нѣкіими оужьными прівазающе его печаахѧсѧ о свѡемь живѡтѣ. и въспѡманоувшесѧ о чюдеси сем҃, иже сътвѡри о бѣсноующимсѧ, какѡ его исцели, рекѡша в҃ себѣ на трапезѣ сѣдаще: „се заоутра оумолимь ѡ҃тца нашего Василіа о ѡслати нашемъ и помолитсѧ о немъ скѡро оукротитисѧ емоу.“ пѡ въстаніи же ихъ, идѡша къ прп҃дбнѡмѹ. рече кѡж-

[1] ради.

дѡ ихь съ бѡазнію къ немоу. „рабе Гā Вседрѣжителꙗ, вѣдаемь, ꙗко же чтѡ хощеши, изволь сътвѡрити, и Гь Въ пѡспѣшникъ ти боудетъ. пріиде в мл̀ти Господни и дивіи кѡнь нин҃ь прелѡжинии в кротꙗсть, ꙗко коусаа оугрызаетъ и ѡтметаа ѡтмещетсꙗ и не пѡвинетсꙗ намъ.“ блаженныи же иде с ними, дрѣжꙗааше жезлъ в роукѣ свѡен. и пріидѡша в них же инїи кони стоахоу при аслѣхъ и абіе пѡказаша бл҃жен҃ѡмоу. бл҃жен҃ныи же в̀ пиде скоро ко ослати знаменаꙗ, деснѡю роукою пречистымь ѡбразѡмъ животворѧщаго кр̀та мысла разбити жезлѡмъ обращь же сѧ ѡнъ, ꙗкѡ нѣкіи слѡвесенъ, преклѡни главоу к прид҃б̀номоу и обіатъ страхъ и трепетъ животинꙋ тоу и стоаше въ мнозѣ страсѣ и оужасѣ трепеща, ꙗкѡ же пѡтное его теченіе прѡливаѥсꙗ на землю. видѧщеѭ вси, иже тоу, ꙗкѡ ѡт страха прид҃днаго животнѡе трепетааше, и ти оужасаахоуса, дивѧщесꙗ и чюдѧщесꙗ о силѣ избраннаго Гн҃ꙗ и гл҃аахоу. „страшна сила Гā нашего Іс̀ Хā и оудивлена вѣра[1] хр̀тіаньскаа, ꙗкѡ же вса повинноутсꙗ Гв҃и.“ прид҃бныи же ѡц҃ь Василіе пристоупи к̀ животинѣ и ѧтъ егѡ и прикѡсноуса ко оухоу и ведꙗаше его, ꙗкѡ се нѣкто ведетъ ѡвча на закѡленіе. и послѣдоу егѡ идꙗаше, не прѡтивꙗса емоу, ни кѡпаа потомь же поустивъ его, погладивъ егѡ по бедрамъ и бысть ꙗкѡ овча кроткѡ. и пришедше гд҃іе его гладꙗахоуть его роуками своими и паче нѣхь бысть крѡтокъ. и абіе оуздоу възлѡжиша нань и осѣдлааша и всѣхь пріимаше крѡц҃ѣ и ѡтолѣ имꙗахоуть его на послоужениѥ, оубо бл҃годарꙗще Бг҃а и раба его Василіа.

въ единъ оубо ѡт дн҃іи соущю бл҃жен҃номоу ѡц҃оу и҃шемоу Василію оу тѡю двою братоу, и на вечери сѣдꙗще, бꙗше

[1] нѣтъ.

же тоу с ними прид҃бныи. единъ же ѡ҃т отрокъ, предстоа на трапезѣ, черпаашє винѡ. безѣмїа же испѡлнивсѧ, почерпь винѡ горѧще зѣлѡ, вда прид҃бнѡмоу піти. ѡнъ не разсмѡтрівь и прінмъ и піи и попали си вноутренѧа. онь же ѡ҃т мнѡгаго смѣха възвалисѧ. и ѡбращь҃ блж҃нныи ре҃ к немоу. „не такѡ, чадѡ, смѣхь твѡи простран҃ныи прінметъ плачь простран҃нѣишіи“ не прешедшема бѡ двѣма днь҃ма и сѡгрѣвши гд҃ноу вѡ инѡи винѣ, и сѡвлекше ризы егѡ и биша и по рамѡма и даша емоу с҃ рань. сѣдѧ до вечера плакашесѧ ѧзвь ран҃ныхь, ѧкѡ испѡлнитисѧ гл҃оу прид҃бнагѡ, еже о немь, иже ре҃ к немоу, ѧкѡ пространныи смѣхь прінмоуть пространнѣишаа слезы безъ мала пѡдобнѡ проркоу Ієлисею сотвори онѡмѧ бѡ мнмѡидоущю ѡ҃т Ерихона къ Вѳфлиѡмоу, и се дѣтища мнѡзи ѡ҃т града пѡслѣдѡваахоуть емоу. понѡсаще емоу и каменіе мечюще нань, гл҃аахоу „взиди, плѣшивче, взиди.“ стоужив же сѧ Елисеи ѡ семъ, запрѣти имъ именемъ Гн҃имъ, и изидѡста медвѣди два ѡ҃т доубравы и растерьгѡста ѡ҃т нихь четыредесѧтъ и два дѣтища, а прочіи бѣжаша и къ градоу възвратишасѧ не бл҃гѡ бѡ, ѧкѡ же рече Соломѡн҃, обрькѡвати моужа праведна, Гь҃ бо мщаетъ зѣлѡ любѧщихъ егѡ.

въ единѣхь дн҃ехъ прше҃дшю мі к бл҃жн҃ѡмоу, соущю емоу в нарицаеміи Гонгиліи, обрѣтѡхъ людіи мнѡжествѡ оу него. припадѡхъ пѡ обычаю к чт҃нымѧ нѡгама его, свѣтила и оучт҃лѧ моего повелѣніем же егѡ сѣдѡхъ. сѣдащю же ми оу него, и се вратарь дѡмоу того ста предъ нами. и прінмъ бѡ блж҃нныи ѡ҃т принесенагѡ к немоу ѡ҃т хо҃ любца бл҃гихь единъ хлѣбъ ѡ҃т кроупиць и нѣкіи овѡщь различныи, вда емоу в роуцѣ и ре҃ ко мнѣ· „рцы емоу, не възвраща чл҃ка градѧщаго кѡ мнѣ, ибѡ Гь҃ нш҃ь Іс҃ Хс҃ гл҃а

ре,—градоущагѡ ко мнѣ не изжедноу вѡнъ. въ нѡщь сію блгⷣтію Гⷭа нш гѡ Іⷭ Хⷭ дароуетъ ти Гь мнѡю живѡть. аще бѡ очютиши древо лѡмащеса, скорѡ выскочи вѡнъ не келіа". повѣдаахъ емоу, ѩкѡже повелѣ ми възлюбленыи Вѡжіи слы-
5 шавъ то оучюдиса, помышлаа, чтѡ се боудеть в' нощи же тои емоу бес печали спащю, пролѡмиса пѡмѡсть иже надъ нимъ. помостномоу древоу съкроушившюса, ибѡ в' пѡдклѣтѣ живаше, падшю же емоу на одръ его и съкроуши его до конца, ѩкѡ же изгнилоу трость. роука бѡ Гⷭа невиди-
10 мо окаанаго изверже вънъ. ѩкѡ же пѡтомъ възбоувшю емоу, недооумѣашеса и чюжашеса о сключившемса емоу, какѡ кромѣ келіа своеа обрѣтеса, и испроси свѣщю и хѡтѣ внити вноутрь, видѣвъ весь одръ свои сокроушенъ и развращенъ в кѣлии своеи. възрѣв же и видѣ, ѡткоудоу си
15 быша и оузрѣ бывшее, пѡманоу речен'нѡе ѡт блⷤженнагѡ, еликѡ вчера глⷭа к немоу. скорѡ бысть хвалаше и блⷤваше Бгⷭа нб'наго и земнаго ѡ спⷭсеніи своемъ и прⷣбнаго ѡтⷰца нашего Василіа, ѩкѡже о бжⷭтвенѣи егѡ млⷭтвѣ спⷭсеса

заоутра же паки шедшю ми к блжⷭнѡмоу, тоу же
20 соущю емоу оу Гѡнгиліевъ въ нарицаемѣи Елеоуферіи. тоу ми соущю оу него, и принесѡша к немоу женоу, ен же бѣше оуглебла кость рыбіа в гѡртани. стоужив же си зѣлѡ и мѡлашеса стⷭомоу, да призріть на смиреніе еа и помилоуеть ю, ѩкѡ же се оуже третіи днⷤь такѡ пребываше и ничесѡ же
25 вкоуси, нѡ пребываше в' велицѣ бѡлѣзни. прⷣбныи же ѡтⷰцъ нш'ь Василіи, видѣхь вѣроу извѣстоу соущю принесшимъ к немоу, оумⷧлосердиса на стражющюю и рече к нимъ: „принесѣте ю ко мнѣ." и принесѡша ю к немоу. нѡжь имаше в роукоу своею, овощь треблаше, бѣше бѡ въ врема
30 полоудне в годъ жатвеныи бывающа, и прикѡсноуса мѣсть

жены тоа гортани, идеже кость стоаше, и изъ глоубины испоусти степаніе и въздыханіе и рече. „Ги мои Іс Хс, Сне Бга живаго, помилоуи насъ грѣшныхъ“ ꙗкѡ же рекшю то слово прпбномоу, абіе сама кость изыде изъ гортани жены тоа, обрѣтеса въ оустѣхъ еа и храканіемъ вънъ ю изверже и разоумѣвши, ꙗкѡ исцелѣ, обіатъ чтнаго Василиа нозѣ и многооугодноѭ любовію облобызааше нозѣ егѡ, прикасающиса вѣрою теплоѭ и оустнама и челомъ и скранами и очима и глаше к немоу „блгодарствоую та, стче Бжіи, ꙗкѡ тебе ради дарова ми Гъ Бъ нш Іс Хс хоудѣи рабѣ своеи животъ.“ и дроугаа бѡльша въздаваше емоу та жена и иде цѣла в домъ свои

имахоуть сіи Гонголін иного старца добродѣтелна, бааше ієрѣи Бга вышнаго, оукрашенъ баше прозорливымъ даромъ. имаже емоу бааше Феофанъ. съблазнъ ради бывшихъ ѿт Еуѳіміа архіепа Кѡнстантина града четвероженства ради Леона цра, ꙗкѡ и Феѳілактъ архіепъ двоеженца снъ нарѣкаашеса и ѿт оца и ѿт мтре и чрес закѡн на столѣ посаженъ и гноушаашеса слоужбоу твѡрити и с тѣми, иже пѡпраша бжтвеныи закѡнъ, непромысленыхъ ієрѣи, [1]—глаше бѡ се слово всегда рекъ—[1], ніже пѡставлаетъ двоюженца снъ или ієрѣи вѣнчаа треженца или блваа, такѡ же и четверожженца, иже кто пріиметъ мздоу пѡставленіа ієрѣиска ради и архиерѣиска, да изверьженъ боудеть. сего ради оубѡ блгочтныи творити слоужбоу ѿтметаашеса. въ цркви же прилежаше всегда в пѡмѣщеніи и в млтвѣ, препростъ члкъ сыи. оугромъ же нших ради грѣхо всегда западныа страны біющемъ. въ един же ѿт днїи сѣдящимъ стомоу Василію и

[1—1] нѣтъ.

блж҃ннѡмоу Феѳѳанoу и обѣма гд҃инѡма дмоу тогѡ, рече
единъ Феѳѳаноу ѡ҃т нихъ „г҃и, възвѣсти намъ, кѡею винѡю
скверненіи они ꙗзыцы толикѡ пѡспѣшне имоуть, нарѡдъ
хр҃тиа҃нскіи чистѡ бѡ исходѧще ꙗкѡ прахъ западн҃ꙋю страшоу
низлѡжиша“ рече к немоу праведныи „грѣхъ ради ихъ
сіи ꙗзыкъ ѡ҃т Г҃а соухами жилами посланъ бысть бити насъ
пѡ главѣ злѡ бѡ бываетъ грѣхъ не вѣси ли, ꙗкѡ пѡсла
Г҃ь Іс҃а Нав҃гина пѡ съкроушенію великихъ градѡвъ и твер-
дыхъ и крѣпкихъ цр҃твахъ при царѣ Авгрѣ, иже въ Асорѣ,
при цр҃и Иѡвамѣ, иже в Маронѣ, при цр҃и Азифѣ[1] и при
цр҃и Азифѣ и к цр҃емь сидѡнскимъ великихъ в горьнихъ и
въ Равѣ прѡтивоу Хенерефоу и на пѡли и на Феноандѡрѣ[2]
и пѡ дѡлгъ мѡра Хананѣиска на въстѡцѣ и при морѣ Амѡ-
реистѣ і Еоуеисцѣ и Ферезеисцѣ, иже в Сѵріи и Хетеи, и҃ж
в҃ поустыни Мафіисцѣи, и к цр҃еви Іер҃лим҃скоу, къ цр҃еви
Хаврѡнскоу, къ цр҃еви Іерифѵм҃скоу, и к цр҃еви Махіискоу,
и к цр҃е Ламаскоу, [3]—и к цр҃еви Азер҃скоу—[3], и к цр҃еви
Давир҃скоу, и к цр҃еви Геспрьскоу, и к цр҃еви Арав҃скоу, и
к цр҃еви Алѡвонаф҃скоу[4], и к цр҃еви Адѡлам҃скоу, и к цр҃еви
Тафоувскоу, и к цр҃еви Еферм҃скоу, и к цр҃ви Ефеѳ҃скоу,
и к цр҃еви Асѡрс҃коу, и к цр҃еви Асѡм҃скоу[5], и к цр҃еви
[6]—Амирѡ҃скоу—[6], и к цр҃еви Кадскоу, и к цр҃еви Магедѡн-
скоу, и к цр҃ви Екѡм҃скоу, иже в Хермѡли, и к цр҃ви Едѡр-
скоу, иже въ Фенадѡ, и к цр҃еви Ферсасан҃скоу, иже съво-
коупишеса брань сътвѡрити на Іи҃ла и мнѡжество иже с

---

[1] саморосцѣ.

[2] нафенаендорѣ

[3—3] нѣтъ.

[4] ловонафъскоу.

[5] *доб.* и къ цареви соломонскоу.

[6—6] мароескоу и к цареви ѳонашскоу.

ними, ѩкѡ же прахъ земныи, и кѡлесницы ихъ, ѩкѡ пѣсокъ въскрадъ мѡра, и троубы ихь, ѩкѡ грѡмъ громящь ѡ^т^ мнѡгаго трепета и Г̃ь оуничижи ихъ грѣхъ ради ихъ и предасть ихь в роуцѣ Ии̃левѣ и пѡбиша ихь всѣхъ оусты ороужіа. дроугіа же ѡ^т^ нихь Г̃ь с нб̃се каменіемъ страшнымъ градным̃ варивъ, каменіемъ пѡбѣди, бѣжащи[1] ѡ^т^ бющихъ ихъ скѡнчашася и не пощади ихъ, ѩкѡ же бѧхоу^т^ грѣшни и пѡтомь сихъ всѣхъ пѡбиша и землю ихъ наслѣдиша, иже наричашетсѧ земла обѣщанная внимаи оубѡ, ѩкѡ си^х^ ради браніи слютитися пѡ странамъ, ѩкѡ же пѡпоущаетъ роука Г̃на Вседрьжителева тѣм̃ такѡ твѡрити, ити амо же пѡслани быша.“ еще семоу такѡ гл̃ющю, вспрнмь иже въ с̃тыхъ ѡ^т^ц̃ь нш̃ь Василіе и рече к̃ нимъ „сѣдѧщимъ же и вамъ, сихь и инѣхь бесѣдоуете, и се азъ вижю днесь, ѩкѡ же в чась сіи препти хотѧтъ скврьніи оугри Доунавъ рѣкоу, ѩкѡ двѣ тысоущі в быстринахъ пѡтопаша, а прѡчіи възвратишася тщи в ѡ^т^ч̃ьствѡ свое.“ чюдившимъ же сѧ всѣмъ о пророченіи прп̃дбнаго, аще такѡ б̃удетъ, хотѧще оувѣдѣти. четырем̃ же днемъ миноувшимъ, се вѣсть ѡ^т^ стратига западнагѡ к цр̃ви всю истин̃ноу гл̃юще ѡ оугре^х^, ѩко же преже варивъ ѡ^т^ц̃ь нашь Василіе проречє. о семъ разоумѣемь, кѡликѡ видѧтъ с̃тіи оумныма очима да̃нихъ и ѡ^т^стоащихъ дх̃ом̃ с̃тымъ просвѣщаеми и дыханіемь Вседрьжителя пооучѧеми. в Кѡнстантинѣ же градѣ соущю с̃томоу и ѧже въ оугрѣхь твѡрѧахоусѧ прозрѧ. ѩкѡ же[2] и събесѣдѡвааше к намъ сѣдѧщимь бл̃гоч̃тивыи.

иногда ми шедшю к прп̃дбномоу, соущю емоу въ Елевферіи оу тѣх же Гѡньгиліи, и сѣдѧщимь намъ и пѡдѡбнаа

[1] нѣтъ

[2] *доб.* сключи беззаконникомъ.

на пользоу бесѣдоующимъ, бл҃аше бѡ дѡволныхъ мнѡжество пришлѡ к немоу. по довѡлнѣи же бесѣдѣ ѡ҃тити[1] ити ми въсхотѣвшю, и възрѣвъ на мл҃ блж҃нныи рс҃: „вѣси ли, чтѡ сключится греческомоу цр҃тво пѡ четырехъ мц҃ѣхъ?“ [2]—азъ же рѣхъ к немоу[—2]: „никакѡ[же], гн҃и мои, ничтоже азъ не съвѣдаю, о немже мнѣ гд҃нь мои рабоу свѡемоу ѡ҃вѣщаетъ.“ пѡтом же рече ко мнѣ. „соупѡстатныи л҃зыкъ пр҃идетъ, иже нарекоутс҃ Роусь и Гогъ и Магогъ.“ гл҃ахъ же азъ к немоу: „или коли и кѡгда прѣимоутъ града сего цр҃ьствоующаго?“ рече кѡ мнѣ блж҃нныи: „не вдастъ Мц҃и Г҃а нашего Іс҃а Хр҃а, ꙗко же на жребіи ен҃ прелѡженъ и ен҃ подарованъ ѡ҃т Г҃а, ибѡ дѡволенъ ен҃ и тои на застоупленіе. ꙗкѡ же внегда пр҃идетъ л҃зыкъ и въстѡчноу страноу погоубіть ѡ҃т Рива рѣки и прочее мнѡго бѡ оузвленіе ѡ҃т нихъ боудетъ, пожгоуть все приморіе ѡ҃т Корсоуня пѡлѧ даже и до Стегера[3] и прочее пѡ обаче пр҃идетъ на н҃ Фока магистръ, (и еще тогда не магистръ, сн҃ъ патрикіи, послѣди же бысть и доместикъ въ силоу браньскоу) и с нимъ Феодоръ, прст҃ыи стратигъ, иже пѡ прирѡ҃нѡмоу имени Вагарисъ, пр҃идетъ же в застоупленіе имъ и Панфиръ доместикъ съ четырмидесѧтми тысоущами моужь бѡрецъ, нѡсѧща ороужіа, на оубіиствѡ дѡблены. и мл҃твами ст҃ыа Бц҃а и мѡленіемъ нб҃ныхъ силъ и всѣхъ ст҃ыхъ възмѡгоутъ на соупѡстатныа. и ови оубѡ падоуть, а дроузіи бѣжаніе пр҃иимѧть и скѡрѡ ѡ҃тбѣгноуть, бѡлѣзнію же чревнѡю падоуть и оумроуть и малѡ ѡ҃т нихъ в҃ свѡаси дѡидоуть, и не възмогоутъ прѣати рода хр҃тіанска, но безъ всѧкѡго прекѡсловіа преидоутъ. видѣхъ бѡ себе в сію нѡщь,

---

[1] нѣтъ.

[2—2] нѣтъ.

[3] Стигера.

внегда стоащю ми на мл̃твѣ, въсхищеноу видѣніемъ, и ѩкѡ летащю ми на крілоу вѣтреню, и въ страноу тѣхь соуетныхь дошед̾шю, и се с высѡты роука бѣла, ѩкѡ снѣгъ, простр̃ена показающи ми пригѡтовленіе ихъ и съвѣты лестныа и пристроѧ ихъ лѡдіиную и всѧкое пристроеніе их̓ ороужное и се гласъ гл̃ѧ· „па сн̃ы моа и дщерѧ моа посылаю ѧзыкъ сеи азъ, ѩкоⷤ блоудъ и прелюбѡдѣйство, иже с моужьскими пѡлы, и прѡгнѣваютъ имѧ мое преславнѡе и чюдн̃ое“ и инѡ всѧкѡе злѡдѣаніе призрѣхъ бѡ и видѣхъ, и се начатъ приходити и самъ възвративсѧ к себѣ нын̃ѣ оубѡ, чадѡ чистѡ есть видѣніе, ѩкѡ пріити им̓.“ сіа же бл̃жн̃ѣмоу рекѡшѧ, трепетъ мѧ обдер̓житъ и недооумѣніе и оужасъ и прочѧа люди, иже стоахоу тоу со мнѡю вкоупѣ и гл̃ы прп̾бнаго ѧже гл̃аннаа кѡ мнѣ пѡслоушающе, глаᶜ оубѡ вѣщаніа в̓ноушаахоу, чтѡ бѧше, иже ми гл̃ѧше бесѣдѧ. не дадѧше имь разоумѣті праведныи, мнѡгажды съдѣваше даръ сіи, многажды предъ сѡбѡю егда хотѧше хотѧщю же мі ѡтити ѡт него, ноужахоут мѧ ѡт тѣхь мнѡзі, гл̃ющє: „молим ти сѧ, възвѣсти намъ, что сіи соуть, ѧже бесѣдѡваше прп̾бныи не възмѡгохомъ бѡ ничтѡ же ѡт негѡ вѣдати“ речеⷤ ѧзыкъ роускіи скоро придетъ, і еще же не бысть вѣсти о томь въ градѣ семъ. ѡтѡлѣ же приде вѣсть пр̃еви ѡт тѣхь, ѩкѡ оуже идоуть. пѡ нѣкѡлицѣх же дн̃ехь пріиде вѣсть ѡ сихь и ѡт бѡлгаръ, ино по мнѡзѣхъ дн̃ехь възвѣсти и корсѧнскіи стратигъ оуже тѣмь ѧвившемсѧ и тоу сѧ имъ приближившемъ. и пѡтомъ пріидѡша въ Стегероу[1] и пѡтѡмъ оусрѣтшемъ. имь во алодіиныа пр̃ви, пѡ гл̃оу чл̃ка Бж̃іа, ѡтгнани быша к рѣцѣ Ривѣ. и тоу в тихости имъ ставшеᵐ выходѧ-

[1] Στιγερον.

ще плѣнѡваахѫ, прѡстершемсѧ дѡ понта Иракліа и до Пефлагоньскіа земли и въ всю страноу Никѡмидіискаю пѡплѣнивше и мнѡги ѧзвы сътворивше, пѡжгѡша все приморіе Стегерскѡ, ѩкѡѭ рече предваривъ оугодникъ Бжіи. монастыр҃ѧ и села, вельможь все огневи предаша имѣніа, не малѡ ѡбою страноу съвокоупиша. потомъ же приведшемъ воемъ на нихъ ѡт востока. Панфиръ доместикъ воискіи с четырмидесат҃ми тысоущьми, Фока патрикіи с македѡнѧны, Феодѡр же стѣпнін стратигъ съ фракісіаны, с нѣми же и санѡвницы болгарстіи, иже по прірочнѡмоу Спогарисъ[1], и обыдоша ихъ окр҃тъ и не даахоу имъ к томоу въходаще плѣнѡвати і обдержааше ихъ страхъ и съвѣщаваахоу ѡтаи побѣгноути, нѡ бѡлхоусѧ вои морскіхъ пѡщноую стражю около ихъ имѧще. дрьзноувше же Роус изидѡша на греки въроуживше҃ѧ, и брани межю ими бывши, побѣжени бывша Роусь и биша ихъ греци бѣжащихъ, дѡндеже оубѡ възвратіишасѧ до дроужины своеѧ и вечероу достигшю, отаи влѣзше в ладіа своа ѡтбѣгоша вол҃ ж цр҃евы стоаща в стереѭу и стражемъ оувѣдавше҃м бѣжаніе ихъ дѡндеже всѣмь оувѣдавшемь воемъ, бѡлѣ ихъ ѡтидѡша обаче оубѡ дѡстигѡша и пѡстигѡша ихъ пѡслѣдних҃ и съвѡкоупившесѧ ладемъ огнь имоущемъ дѡстигающе ихъ пѡжигаахоу. и бысть видѣти страшное чюдо, какѡ бѡщесѧ пламене огненаго, волею метаахоу себе в поучиноу морскѫ, извѡливше паче оутонѣти в водахъ или пѡпалепоу быти огнемъ, но обаче обѡи пѡгибѡша. овіи пожжени быша огнемъ, а дроузіи сами сѧ вергоша в глоубиноу морскоую, мнѧще бродію избѣжати, дроузіи ѡт нихь кѡніи прободени быша ѡт грек, ови в поучинѣ оутѡпѡша, а

[1] Свогарисъ.

дроузіи ѡ^{т} нихъ живи ѧти быша. и такѡ скончасѧ ѡ^{т} нихь бѡлестію же чревнѡю оубѣжавшихъ Роуси манѡвеніемъ Госпѡднимъ падѡша, дѡндеже доидоуть в' свѡаси. мнѡзи же ѡ^{т} нихь на поути изомроша. тѣмъ же пришедшимъ в землю свѡю, повѣдахоуть кѡждѡ свѡимъ о бывшемъ и о оладнѣмь огни, ѩкѡ молъніа, рече, иже на нб҃ сѣхъ грецы имоуть оу себе, сію пѡпоущающе жжахоуть насъ, и сего ради не одѡлѣхѡмь имъ. ѡ^{т}нелѣ же пріидѡша безбѡ^{ж}ніи Роусь, бысть видѣти истѡчникѡмъ вѡдѣ не имоущимь въ врема зимное и свѡихъ вѡдъ, негли ст҃ыма очима чест҃нагѡ ѡ^{т}ц҃а оскоудѣти слезамъ, ибѡ ѡ^{т} оумнѡженіа слезъ его, кѡлікѡ плакашесѧ Бг҃оу за рѡдъ хр҃тіанскіи, мл҃твы и моленіа принѡсѧ Емоу на ѡ^{т}вращеніе праведнаго гнѣва Его. бѧхоуть бѡ очи его напоухлѣ, въистиноу рещи ѩкѡ наросли мясъ, зѣлѡ бѡ бѣста прежде очи егѡ краснѣ, иже въ врема тѡ ѡ^{т}ноу^{д} пескаизистасѧ. ѩкѡ же прежде Іереміа древле рыдааше ѡ Іи҃лли, такѡ же і сіи за христіаны.

в҃ един же ѡ^{т} дн҃іи соущю ми оу избраннаго Бж҃іа въ Елеоуферіи и ѩкѡ же в҃нимаахъ гл҃ы ст҃ыхъ оустъ егѡ, яже ми бесѣдѡваше, и се жена ноудима доухѡмъ нечистымь пріиде к немоу бѣ же раба черницы нѣкѡеи ѡ^{т} мѡнастыра, нарицаемаго Моуньзалѡпы гнаахоут же пѡ неи слоуги ст҃ыа Анастасіа, иже тоу нарѧжены бѣсныхь ради, ибѡ та бѣ ѡ^{т}тоудѣ ѡ^{т}бѣгла. бл҃годатію же Ст҃гѡ Дх҃а иже въ ѡ^{т}ц҃ѣ живѧаше бродзами и оуздѡю пріведе к прп^{д}бнѡмоу, ѩкѡ да исцелѣленіе пріиметъ. гл҃аше бѡ приближающисѧ ко ст҃омоу. „что мнѣ и тебѣ, ст҃че Бж҃іи Василіе, послав҃ъ полт[1] мѧ ѡ^{т} домоу Анастасіа за власы влекіи нѧждею и біѧ. что ти злѡ сотво-

[1] нѣтъ.

рихъ или чимъ тѧ оскорбихъ? чесо ради сѣмѡ мѧ приведе? что мѧ палиши? что мѧ жежеши иже до кроуга нб̃наго дѡстигшю блг̃тію пр̃же ти ѡ̃т Бг̃а дарѡванна, поустыныи житолю и травѡадче. злѣ мѧ приведе дц̃а Мр̃ца ѡ̃т частыхъ лѣсъ и ѡ̃т страшныхъ горъ в̃ сіи градъ, да тѧ застоупаетъ ѡ̃т сего времене бѣ̃наго. ѡ Дв̃це чт̃наа, иже ѡ̃т ложесни сѧ ѡ̃тложена дивнѡ Распѧтомоу, дѡкѡлѣ мѧ палиши? ѥи, ізідоу, за коую виноу раны ми даеши се ѡ̃тхождѧ. охъ, охъ, ѡ̃т распѧта ѡ̃твсюдоу изгѡними бываемъ силы ради иже въ ст̃ыхъ его почиваи не прѡгнѣвасѧ, Васіліе, крѡтости оучи оучитлю твои, лестецъ, ѡ̃ иже насъ[1] прельсти свѡимъ распѧтіемъ. ѡ̃тнелѣ же тои приде, изнемѡже рѡд̃ нш̃ь. бозѣ быхѡмъ, и се тѡго ради нш̃ь быхѡмъ прелестницы. ѡ распѧты, что есть намъ и тебе, ѩко живѡта нѣсть намъ ѡ̃т тебѣ." сіа и инаа не мала бѧдоущю лоукавѡмоу бѣсѣ, млр̃дѡвав же звѣлѡ млтивыи прѡстеръ роукоу на ню, и трижды знаменавъ ю знаменіемъ чт̃нагѡ и живѡтворѧщаго кр̃та, и рече ѩко съ гнѣвѡмь· „изыди, прелестниче, изыди, ѩко дымъ, расходѧсѧ въ тмоу кромѣшнюю." і абіе оубѡ поверже ю на лицѣ прѡклѧтыи тои бѣсъ и начѧ̃т блевати и изблева ѩко мыша[2] хоуды и сквернены. і абіе мысленѣ[3] бывши женѣ, въста во оумѣ своемъ и иде в мѡнастырь ко госпѡжѣ своеи, ѩко же всѣмь тоу бывшим̃ тѡгда и видѣвшимъ сіе знаменіе хвалоу въздаша всемлтивомоу Бг̃оу [4—] и чюждаахоусѧ и оугодникоу егѡ [—4].

дроугіи нѣктѡ дроужебныи препѡдобномоу, именемъ

---

[1] нѣтъ.
[2] мыши.
[3] смысленѣ.
[4—4] нѣтъ.

Іѡа^{н}, ест$\overline{\text{ь}}$ вѡмъ скѡпецъ, бли^{з} монастыра ст$\overline{\text{го}}$ Лазара, оучинен же бѣ в трапезы цр҃кіа слоужити сеи ѧстѡ прихождаше бл$\overline{\text{ж}}$ен҃номоу и пріимаше прп^{д}бныа мл$\overline{\text{твы}}$ его мнѡгажды же и в дѡмъ свои привѡждааше егѡ на два или на три дн҃и покоа ради и такѡ в келію свою ѡ^{т}поущааше егѡ оуже бѡ въ глоубѡкоую старѡсть достигшю прп^{д}бнѡмоу и испѡлнь дн҃ьми соущю, сирѣчь дх$\overline{\text{овными}}$. сеи же оубѡ Іѡа^{н}, ѩкѡ же пред^{д} ц$\overline{\text{ремь}}$ стоащ$\overline{\text{и}}$, въмнѡзѣ бысть бѡгатьствѣ. бѧхоу же оу негѡ и рабы и рабыни немалѡ на слоуженіе. едина^{ж} ѡ^{т} рабынь его, ѩже бѣ паче инѣхь въ ч$\overline{\text{ти}}$ оу него, —вса бѡ предалъ в роуцѣ ен҃, еликѡ в домоу егѡ,—видѣвши же госпѡдина свѡегѡ, ѩкѡ оуже на старѡсти преклѡньшаса, полѡжив себѣ потвѡрити гѡсподина свѡего и взати злато егѡ себѣ. гла$\overline{\text{ше}}$ бѡ, ѩко „гѡспѡдинъ мои старъ есть, и оурадь҃ емоу подѡбаетъ пѡлѡжити о свѡемъ домоу, да и стрѡителя оукажетъ мнѣ же кѡтораа пѡльза боудеть чюжемоу чл$\overline{\text{ѣ}}$коу изьѧдающю бла$\overline{\text{гаа}}$ гн$\overline{\text{а}}$ мѡегѡ?“ сіа пѡмыслівши к҃ себѣ, иде ѡтаи к҃ вѡлхвѣ и давши еи мздоу дѡлжноую и пріемши ѡ^{т} неа вѡлшвеніа несмр$\overline{\text{тнаа}}$ и вдавши отаи в ѧши гн$\overline{\text{ѣ}}$оу свѡемоу і абіе развратишаса пѡмышленіа егѡ в несмысльствѡ и оумъ его смоущенъ бысть зѣлѡ, и бысть чл$\overline{\text{ѣ}}$къ ѡ^{т}ноу^{д} смоущенъ. тѡкмо бѡ ѧдаше і паше, ѩкѡ и всѧкаа скѡтина, бесѣды же никакѡа же не могоущѧ бесѣдѡвати, нѡ всѧ исходащаа ѡ^{т} оустъ егѡ недооумна бѧхоуть. видѣвши же сіа неключимаа раба лоукавое сотвѡривши, ѩкѡ^{ж} развращенъ бысть оумъ гѡспѡдина свѡегѡ и пѡгибе разоумь егѡ чл$\overline{\text{ѣ}}$ческіи, и шедши взѧ златѡ егѡ, еликѡ бѧше оу негѡ, и скры оу себе. и всѣмъ въскѡрбѣвшемь иже в҃ дѡмоу егѡ, не вѣдѧхоу бѡ ѡ^{т}коудоу сключиса емоу. на бѡлшее развращеніе бѧше развращаласа оумъ его и на поущьщи бѧше

стѣдь смыслъ его гла҃ахоу оубѡ мнѡжицею раби его, егда оумиливсѧ и пріидѧаше: „не помнишн ли сѧ, ѡ҃ткоудѧ сіа злоба постиже тѧ? или в нѡщи видѣвши оустрашилсѧ еси или в полоудн҃е мечетное видѣніе злѡе прѡѧвилѡ ти сѧ есть?“ ѡн҃ же выпскаваше ничто же видѣвъ ѡ҃т то҃. изоумѣвше же сѧ, что сотворити о немъ, ови оубо гла҃ахоу: „дѡведѣте его к цр҃кви ст҃го Андрѣа҃ апла, да сотворѧть емоу по обычномѹ строенію, да негли молитвою ст҃го а҃пла постѣпитъ емоу Гь҃ и да възвратитсѧ въ нь оум҃.“ его дроузіи гла҃ахоу: „не такѡ, но к прі҃тнѣи цр҃кви прехвалныѧ мученица ст҃ыа Анастасіа дѡведѣте егѡ, иже ѹ҃родѣаніа рѣшитъ и просвѣтитъ его, бл҃готь҃ бѡ богатоую имѣетъ страстѡпосица Господнѧ ѡ҃т Ха҃ Бга҃ нп҃го цѣлити всегда такѡвыа.“ единъ же ѡ҃т нихъ ѡ҃твѣщавъ ре҃: „ни тамѡ, ни здѣ, но пріидѣта и повед҃емъ его к҃ прп҃бнѡмоу ѻ҃цоу нашемоу Василію, ꙗкѡ же дроужебенъ бѣ емоу і помолитсѧ ѡ немъ и исцелитъ егѡ Гь҃.“ и оугѡднѡ бысть всѣмъ сіе словѡ, и заоутра въставше и поемше его, ведоша его въ Елеоуферію ко Гонгілін (тоу бѡ бѧше въ дн҃и ты живѧаше блажен҃ныи). и ꙗкѡ же оубѡ приведѡша егѡ к блж҃номоу прѡслезисѧ и ѡ҃твѣщавъ такѡ ре҃: „ѡ проклѧтаа непріазни, вельзаоуле ѡ҃тстоупниче, враже Бж҃іи и агг҃лъ его [1]— и всѣхъ ст҃ыхъ его [1] и всѣхъ любящихъ Ха҃, иже в Тр҃цы единѡго Бга҃ хвалимаго и прославлѧемаго. ѡ лоукавнаа сѡвѣтнице и злѡкѡзненагѡ възвращенія начинаніе скѡтьскихъ чл҃къ не болщихсѧ Га҃. гѡркаго рд҃ сребрѡлюбіа кѡликѡ зла съдѣлаю҃т.“ и сіа ре҃ч҃ воста и пріемъ стражющаго главоу и прекр҃ти на челѣ его роукою деснѡю, и на мнозѣ часъ възвед҃ очи на высотоу нб҃ноую и,

[1] нѣтъ.

ѩко пѡшепта, ѡ^{т} глоубины ср^{д}ца своего въздыханіе въспоущааше к Бг҃оу. пѡслѣди же образѡмъ чт҃наго и животвор҃щаго кр҃та прекрещаа верхь егѡ, гл҃: „исцелѣетъ та Іс҃ Хс҃ Сн҃ъ Бг҃а живаго, сшедьш с нб҃си и въплѡтивьшіс҃а ѡ^{т} Маріа Дв҃ца Бц҃а на сп҃сеніе родоу чл҃чю.“ се же рекь трижды, прекр҃ти его, ѡставиегѡ и ѡ^{т}иде и пѡложи на хоудѣмь лѡжи своемъ. въ истиннoу бо бѣ испѡлнивъ дн҃и прч҃тныи ѩко же оубѡ блж҃ннын възлеже на одрѣ своемъ, видяхоуть вси стражющаго, ѩко же ѡ^{т} печнагѡ окна баннаго дымъ исхождааше, смрд҃ з дымѡмъ из нѡздріи его и пзо оушію его и ѡ^{т} очію егѡ и ѡ^{т} оустъ егѡ и чюжаахоуса дивящеся силѣ бж҃твенѣи. егда оубѡ довѡлнѡ изыде мглы онѡа ѡ^{т} страждоущаго, и въпроси блж҃ннын вина пѡчернена в чаши и хлѣба малѡ оулѡмка. и пріемъ сіа и блг҃ви хлѣбъ и ости пѡчерпеніе и въ единѡ смѣсивь, дасть своею роукою стражюще-моу[1]. „пріими и ѧжь и пи и боуди здравъ и боися Бг҃а.“ онъ же пріим чашю и хлѣба снѣде и растворена тѡго испивь веселяшеся, абіе пріиде в дѡмъ свои и бысть к томоу дѡбрѣ смысла и вѣрнѣ бесѣдоуа и чистѣ гл҃ѧ ѩко^{ж} всѣмъ видящимъ его прежде и на послѣдѡкъ видѣвше его всею дш҃ею и ср^{д}цемъ совер҃шенымъ дающа славоу Бг҃оу. исцелѣвыи же чл҃къ вельми блг҃одарьствоваше Бг҃а и оугѡдника его Василіа и ѡ^{т}вѣщавь рече к немоу· „рабе Бг҃а Выш-наго, молютиса ѡ^{т}коудоу сіе злѡе постиже мѧ, възвѣсти ми, молю ти сѧ“ прп^{д}бныи^{ж} рече к немоу· „жена лоукава сего ти сотвори, възлюбивши ѧже бѣ[2] злат҃ твоемоу едина ѡ^{т} рабынь твоихъ, юже лоучше всѣхъ имаши. се оубѡ идеши в дѡмъ свои блг^{д}тію своею здравъ и не обращеши еѧ, бѣжала

[1] *доб.* и рече къ немоу.

[2] нѣтъ.

бо есть. и потомъ обращеши ся и злато твое цѣло в надрахъ ея и не въздаси зла за зло, яко Гъ навчи, обаче продаа продан сію пришедшимъ коупцемъ и да не оудрьжиши оугодницы сотонины оу себе, якожѧ всѣхъ начинаютъ въ страшный дньь Га Іса Ха моего равно съ идолослоужителми осоужени боудоуть.“ ся к немоу преподобномоу рекшю, абіе оуразоумѣ тоу, иже емоу сотвори, и в домѣ своемъ бывъ, не обрѣте ея, бѣ бо бѣжала по словесі чл̀ка Бж̀іа. абіе ѕбо не обленисѧ, по скоро испытавъ о неи, и имъ ю, злато обрѣте цѣло, оноу же, яко же бѣ емоу повелѣно, продаде ею пришедшимъ коупцемъ. и тако оночи к томоу чл̀кѣ отъ всякоа бѣды своеѧ и отъ искоушеніа и отъ печали и баше хвала и бл̀ва Бг̀а.

в полѧ Елеоуферіискихъ выше врать гл̀емыхъ ст̀го Стефана баше домъ превеліи, иже баше былъ домъ Романа цр̀ѧ. двѣ оубо отъ дщери его, цр̀твующю томоу, оставлена быста пребывати в домоу томъ, имастѣ любовь къ бл̀женномѹ. въ единь оубо отъ дніи единѣ отъ нею погоуби злато и с керстицею, якожѧ до четырндесать литръ в неи соущи и разгорѣвшисѧ неоудержанно гнѣвомъ і аростію па всѣхъ, иже в домоу ея рабь и рабынь, посылаапе къ епарху градскомоу, да послеть ею логоѳета преторска и единого с нимъ отъ соудіи и инѣхъ нѣкіихъ и инѣхъ арыхъ, аже на то оуражени, яко по законоу истазани боудоуть, иже в домоу ея отроцы злата ради, м̀ литръ бысть же. егда слаше она скопца своего съвершити ся, приставница же ея въ оумѣ своемъ пріемши. еже о прп̀добнемъ отц̀ы нашемь Василіи, отвѣщавши рѐ к неи. „молю ти ся, ѡ влд̀чце моа, да глѐть раба твоа едино слово токмо гж̀и своеи.“ „рцы оубо не възбранно, что подобаетъ ти бесѣдовати да послоушаемь

тебѣ, что соуть, аже хощеши глати.“ ѡтвѣщавши же ѡна
рече къ неи. „се нынѣ ты слеши къ епархоу градскѡмоу, да
пѡслють сѣмѡ, имже бiти и моучити повиннаго с непѡвин-
нымъ, виновататаго с невинѡватымъ, емоу же ничто же лихаго
сѡтвѡршю и сътворшемоу бѡ татбоу. и безакѡніе боудеть
велико сѡкроушити чл҃къ неповинныхъ единого рд҃ окаанна
татбоу сътворивша гдѣ можеши оутанти ѡт очiю Гд҃нею
хотащимъ без вины мѧчитиса, ꙗкѡ же злато оубо берніе и
сѣнь, житіе и дымъ вещь сіа, чл҃къ же чт҃ныи по ѡбразоу
и по подбiю созданъ Бж҃ю. да се послоушаи мене,—не шли
къ епархоу градскомоу, но пошли къ чл҃коу Бж҃ію его҃ и
сама съвѣси, ꙗкѡ Дхъ Бж҃iи живеть в ср҃цы его, и пѡмо-
лися емоу и сътворить Гь оугодное прд҃ тобою его ради и
възвѣстить, кто боудеть оукралъ златѡ твое, и боудеть ти
на того единѡго моуки навести, да не боудеть роука твоа
бес правды на всѧ рабы и рабыни.“ сіа тои рекъши, похва-
ли гж҃а своа глющи: „блвенъ Гь Бъ, наставивыи срд҃це
твое таковагѡ блгагѡ гл҃а извести изо оустъ твоихъ. ꙗкѡ
еси рекла, сотворю“ и възвративши егѡ же слаше къ епар-
хоу, самоу же тоу иже на то расмотрѣніе наведшюю к
прпд҃бномоу ити повелѣ сѡ двѣма скѡпцема свѡима, пѡдоб-
ныа дары ѩже имоуще къ прпд҃бнѡмоу. бѧше же еще въ Елеоу-
ферiи в домѣ Гонгиліевѣ. съврьшеноу же любѡвь имѧахѫ
к прпд҃бнѡмоу ти чл҃цы сего ради держаахоуть и оу себе,
не дающе емоу въ Аркадію в жилище свое ити и ꙗкѡ прi-
идоша к немоу, вдаша емоу иж҃ в роукахь нѡсѧахѫ хлѣбы и
винѡ и ѡвѡщь. и пѡвелѣ имъ прпд҃бныи сѣсти. приключих-
ся и азъ тоу предъ ними пришедъ и вншаахь бываемаа.
по малѣ же чсѣ въставши приставница паде на ногоу
прпд҃бнаго. „молютися, рабе Бг҃а Вышняго, гж҃а моа, раба

твоа, погоуби златѡ мнѡго и пѡмышлаетъ всѣхъ иже в домѣ ѥѧ измоучити, да и непѡвинніи с пѡвинными злаа въспріимоуть. сътвѡри мл҃ть на рабѣ твѡеи, рцы ѥи, кто се злѡ сътвѡри в дѡмоу ѥѧ.“ блаженныи же рече к неи: „азъ ли т҃и рекоу, кто оукраде злато гж҃а твоѥѧ? бл҃го ли есть предати дш҃ю на мѧкоу и на казнь чл҃чьскоу? не сѡтвѡрить има мое ѡ҃т наоученіа діавѡла сіе. и се оубѡ пѡвѣдаю ти, кто оукраде керстицоу гж҃а твоѥѧ, и тои рабъ гж҃а твоа ѧростна и гнѣвна зѣлѡ и не вѣдѣ, жива ли боудеть дш҃а та в роуцѣ гж҃а твоѥѧ.“ рече к немоу жена она: „не такѡ, г҃и мои, пѡ закленоу оубо гж҃ю мою ѩкѡ повелѣпіемъ влд҃ки моего и не прѡстреть роуки нань, ктѡ сіи оубѡ боудеть, нѡ пѡ повелѣнію г҃а моего пѡщадить его и не хотѧщи. ты же, гд҃и мои[1], сътвориши блгд҃атію своею не на двѡе, ни на трое, нѡ на мнѡги люди. еи, г҃и мои, не възвратиши посрамлены рабы своѥѧ ѡ҃т лица твѡего и не ѡ҃тврати сего принѡшеніа рабы своѥѧ, но пѡслоушаи, молю ти сѧ, и сѡтвори мл҃ть коупно богатою сѡ мнѡю, внегда оуслышати мл҃твы рабы свѡѥѧ“ ѡ҃твѣщав же рече к нимь бл҃женныи: „имѣніе скорѡ обрѧщетсѧ, вземшемоу бѡ то не сотвѡрю его оувѣдѣти“. си рекъ гл҃а к неи: „в҃ домоу вашемъ есть в семь пѡдклѣтѣ одръ и пѡд҃ десною нѡгою ѡдра, пѡд҃ нѡгою тѡю копавше персть двою лактю, и ѡбрѧщете ищемое нѡ его же есть одръ ѡ҃тбѣжите ѡ҃т него, ибѡ не вѣдаетъ тои ничесо҃ж о томъ. нѡ инъ кромѣ егѡ то дѣлѡ сотвори. віждь оубѡ и речеши гж҃и своеи,—Гь҃ Бъ҃ твое[2] свое ти вдасть, ты же не лоукавноуи ни на мала ни на велика, нѡ молчѧщи пріими свѡе и бл҃го-

[1] *доб.* сотвори чл҃колюбіе свое со многіми д҃шами, се же бл҃готворя не тще сотвориши.

[2] твои

дари Бг̑а. боудет же, аще злѡ сътвориши единомоу комѹ иже пѡд̑ твоею роукою, и Гь̑ Бъ̑ наведеть на та роукѹ Свою страшноую, и пріидоуть на та печали и искоушеніа лютаа и в тѣхь злыхь окропима бѡлестію възвратишисѧ ѡт̑ житіа своего. вижь и внимаи и сіа речеши гж̑и своеи." скѡро же она паде на землю и поклѡнисѧ емоу и абіе веселящисѧ възвратисѧ къ гж̑и своеи и иже с нею дивящисѧ и чюдящисѧ, аще тако боудеть, им же образомъ рече ст̑ыи, аще поистинѣ злато оуготованѡ абіе чюжааше же сѧ емоу бѡле емоуже рече, в' дѡмоу нш̑емъ никѡлиж̑ не бывшю, келію ѡнѹ знаеть, в неиже пѡвелѣ кѡпати и ѡбрѣсти златѡ, якѡ же рече, и ѡдръ стѡить. ѡ чюдно. пѡтѡм же вшедшимъ вноутрь, и вса по радоу пѡвѣда гж̑и своеи вѣноушивши, яже възвѣщена ен ѡт̑ прп̑бнаго. паче и та оудивисѧ глю̑щи, какѡ оубѡ, рече, вѣдаетъ сіи прп̑бныи, якѡ есмь азъ гнѣвлива и ярѡстна. ѡт̑ сегѡ оувѣдѣвь, якѡ же и златѡ обращетсѧ. и пѡвелѣ тиоуноу домѹ свѡего поати с' собою ина два или три, і вшедше в нарѡчитое то мѣстѡ и пытати. якѡ бѡ пршедше и испыташа, чл̑колюбіемъ же всемѡгоущаго Бг̑а и мл̑твами прп̑бнагѡ ѡт̑ца ѡбрѣтоша злато цѣло и нетыканѡ, якѡ же бяше и с кер'стицею дивящесѧ иже в' прп̑бнѣмъ бж̑твенѣи силѣ живоущеи и якѡ таинаа бываюшаа вса обнажена оумныма онѡго ѡчима бываахоу, абіе пѡсла к прп̑бнѡмоу свѡю приставницоу з бѡльшими дарами, иже на бл̑годареніе емоу бл̑гоиспѡвѣдающе „вса еликѡ же яви рабѣ свѡеи сѡхраню и ничтѡ же ѡт̑ тѡго не престоуплю." и пришедши оубѡ к прп̑бнѡмоу пріставница па̑д̑ лицемъ на землю съ слезами бл̑годарствоующи оугѡдника Хв̑а бл̑гохвалящи и благодарящи, якѡ же оуслыша мл̑твоу ея и сверши бл̑гое праведныи, и нѣ рана злаа не прикѡснетсѧ

плѡти чл҃чи, нѡ сѡблюдени быша вси невре҆дни, занеже гж҃а ѥ҃ѧ оумыслиⷭ вскорѣ за мало скѡнча, вѣда же и дары ты прп҆бнѡмоу, иже бѣ пѡслала гж҃а ѥ҃, испѡвѣда же емоу всѧ, ѧже сказала бѧше гж҃а ѥ҃, и такѡ с радѡстїю веліею и веселіемь бж҃ественымъ възвратися къ гж҃и свѡеи. и Бъ҃ Ст҃ыи славѧшеся, и слышащеи чюждаахоуся и дивлѧахоуся, и мл҃тва ст҃ыхъ величѧшеся, и Дхъ҃ Ст҃ыи бл҃годарѧшеся, и Хс҃ Сн҃ъ Бг҃а Живаго ѡ҃т дѣлъ оугодника крѣпкѡ чтѧшеся, и веліе вѣровахоу и дивнѣе пѡклѡнѧшетсѧ величаніемъ ѡ҃т всѣхъ вѣрныхъ.

въ единъ оубѡ ѡ҃т дн҃іи в҃ келіи моей молчащю ми и ѡ свѡихъ злыхъ дѣлѣхъ на оумѣ некѧщюся, какѡ быхъ мѡгль избыти ѡ҃т мнѡгихъ моихъ҃ зѡ҃и, въставшю же дроугомоу пѡмышленію в моеⷨ срⷣцы ѡ иномь печѧхся. инаа ми въскладаахоуся оудрьжающемоу оумоу зѣлѡ и въздрѣжааше мѧ зѣлѡ помышленіе препираа мѧ и показываа мѧ, ѧкѡ же бл҃го вѣроую҃т іюдѣи и дѡбрѣ ре҃ дрьжа҃т Бг҃а нб҃наго и земнаго бл҃го чтѧть, ибѡ Авраамъ чт҃ныи і Исаакъ праведныи и Иаковь ст҃ыи и Мѡисеи оугодникъ Бж҃іи страшныи и чт҃ныи ѧвися пред҆ Гд҃емь Бг҃ѡмь зѣлѡ, знаменіи и чюдесы преславнѣ моучи Егип҃тѧны седмію казнію. а какѡ ре҃ не дѡбрѣ вѣроують, ибѡ Бъ҃ съ нб҃се дасть имъ закѡнъ на горѣ Синаистеи и тѡи свѡими оусты десѧтословіе право наоучи и манноу одожди имъ на оумнѡженіе с҃ высѡты нб҃ныа и крастели на насыщеніе исполни имъ и прорази камени и истекѡша вѡды и потѡцы навѡднишасѧ, и прѡгнѣвавше вѣроу их҃ ст҃оую, пѡ малѣ повелѣ шестисѡ҃т тысоущь пѡгібноути в поустыни і изгна ѡ҃т лица ихъ ѧзыки, и пѡсѡбьствова имъ земли ѧзыкь тѣхъ и троуⷣ ихъ и всѧ бл҃гаа ихъ оубивь ихъ и тѣхъ наслѣдіи. всѧ прⷮорки ѡ҃т южикъ ихъ честны и в нихъ

въставше,—и Самоуилъ вида Гā, и Двдъ прорькъ дивныи, прь Соломонъ славныи пѡползеса, и Иліа прркъ мртвеца въстави, на огненѣи колесницѣ взыде на нбѡ, і Елисѣа помазаніемь Гнимь Иліа помаза, и мртвеца възставі, и Неемана Сирина кнза царя сирьска ѡт прѡкаженіа очисти, и Іасафатъ сщнноп҃вецъ избранъ, Михея же, и Софоніа, и Амѡс, Іезекіиль, Ісаіа и прочіи прр҃цы вѣрою сею Бгоу оугодивше добрѣ прорчествовше, добрѣ житіе свое скончаша, добрѣ же црство Божіе полоучиша, якѡж и мы Хā Бгā нш҃го истиннаго чтимь бжтвеною вѣрою и образоу подобіа[1] якѡ творящю кланяемсā. какѡ оубѡ злаа вѣра ихь, аще и нша вѣра лоучьши зѣлѡ, ибѡ сіи не идолы блазнятсā, ни в сотонѫ, ни въ иноу прелесть, ни в какоу же и дѡ днешнѧ дне, нѡ всп въ ѡтца нашего Іс Хā а вѣроуютъ, и како се лоукавѡе?

сіа и дроугаа ближнѧа симъ крѣпцѣ помышлающю ми и острѣ нѣкакѡ въспримающи, бяхъ бѡ прежде палею[2–2] всю прошелъ—[2] и бяше ѡт дивесъ ея оудивилъ[3] сā оумъ мои, помышлающю ми в срдцы моемъ, и рекѡхъ. „что ти польза помышленіе, въ истинноу никакѡж ти вѣроую сицеваа обѣщаваюцю ми. азъ бѡ имамъ ѡтца дхновнаго и азъ възвѣщю емоу се помышленіе, да якѡ же расмотритъ о томъ и ѡтвѣщаетъ ми, аще истинна боудоут твоа желаніа всякь бѡ мнихъ и всякаа бѡ единакаа, иже в послоушаніи, иже не испѡвѣдаютъ помышленіи своихъ игоуменомъ своимъ, нѡ таище таят помышленіа своа ѡт лица ихъ, сіи нехвы оучнцы, но антихвы соуть, зміе и скорпіе, ищадіа ехидновa кормать в

[1] подобію.
[2–2] прошедъ.
[3] оудивленъ.

срⷣцы своемъ о горе тѣмь, ѩко нѣсть имъ сп҃сенїа ѡ҃т Бг҃а, аще и смиреніе и послоушаніе въздаютъ игоуменѡмъ и игоуменїамь свѡимъ, ѩкѡ же рече великїй Арсенїи.“

се слѡво рекъ в себѣ, въстахъ ити в себѣ к҃ прпⷭ҇ѡдѡбномоу ѡ҃тцоу нш҃емоу Василїю, бѣ бо въ Аркадїинѣ, а не въ Елеоуферіи в҃ дн҃ь же тои бысть иподроумїе и праніе и мало не весь градⷣ тоу бысть събралсѧ. аⷤ же ѡ҃т мноⷬ лѣтъ ѡ҃тсѣклъ бѧхъ видѣнїа ѡ҃т себе пѡзорища сего, слышахъ ѡ҃т Іоаⷩ Злат҃оустаго прежде в шестѡдн҃ьницѣ его дивна к тѣмъ рекъшю, иже празноую҃т на томь пѡзорищи, дерзновенїѣ раны и ѧзвы поношенїа не оубѣгноуть. да ѩкѡ же оуслышахъ се, положихъ сіе в себѣ не ити ми на пѡзорище ипⷪдроумскѡе всегда идоущю же ми пѡмышленїа ради, иже о жидѣхⷭ, ѩкѡ же добрѣ вѣроу свою дрьжать или злѣ, идѡхъ въпрошати кѡ ѡ҃тц҃оу своемоу и дѡидѡ�Ⱪ близъ ипⷪдрѡмїа и зажже мѧ любы, аки пламень въ срⷣцы моемⷨ кипящь, не мѡщнѡ ли ми есть, аще не вижю его да первое теченіе и кѡнечнѡе. и не могоущю ми оудрѣжати лоукавнагѡ оного помышленїа, зѣлѡ бѡ взѧ патоу свѡю на мѧ, и пѡбѣженъ быхъ ѡ҃т него, вшедⷣ видѣхь первѡе теченіе, какѡ на четырехъ кѡлесницахъ текоуть, седмижды подроміе обходящее. кѡнцоуⷤ семоу бывшю, скѡро ѡ҃тшедⷣ пѡзорища тѡго и идѡхъ къ блж҃нномоу. обрѣтохь единѡⷬ того, ибѡ иже в домоу томъ вси на оуподроміи бѧхоуть.

пришедшю ми в҃ келію, в҃ неи же почиваше златыа егѡ ради и честныа старости, ѩкѡ же преже рекѡⷭ и н҃нѣ рекоу, — исполнь сыи дн҃ьми, и вшедшю ми, падѡхъ предⷣ чтн҃ыма нѡгама его. тои же тихо нѣкако и дивным҃ окѡмъ и страшнѡ възрѣвъ на мѧ, ѩкѡ же пр҃ко видѣніе нѣкакѡ, гнѣвнѡ рече ко мнѣ: „се иже іоудеискаа мыслить оуⷤ при-

шелъ есть.“ рекшю же ми въ своемъ помышленіи, — нѣнѣ оуслышавъ, дівахсѧ в тои чсе и отвѣщавъ ре прилѣбныи. „ох, малодшноу ѧко же не довольно се бысть зло, но и брань сотвори с нами лоукавныи бѣсъ, иже приставленъ на позорищи оуподроміе, и тои низверже насе.“ аз же, оуслышавъ преславное се слово изо оусть члка Бжіа, в потокъ огненых проклинахъ себе, от того чса каахсѧ николи же на таковаа ити. до того бо часа асно не вѣдахъ, ѧко проклято бысть соборище подроміиское, приснаго бѣса лоукавааго владоуща имать. и ре ко мнѣ пречныи „како ты глеши, ѧко добрѣ вѣроують нѣ іоудеи, и зло блазнено своеѧ вѣры възбранѧють?“ мнѣ же ничтоже к томоу отвѣщающю, единою же слышахъ от него, ѧко іоудеискаа мышлю, егда к немоу пріидох, иже преже рече к себѣ, и к томоу что имахъ отвѣщати. молчѧщю ми, отвѣщав же блженныи рече ко мнѣ: „каа како глеть Гь здѣ въ своемь еуа ліи, — иже ре не чтеть Сна, не чтеть отца послашаго его. видиши ли, како празноують, ничтоже пользы пріимающе, иже въ отца мнатсѧ вѣроую, а Сна сѧ отметающе. и паки къ Іюдео, — ни Мене вѣдають, ни отца Моег не видѣсте нигдѣ же, понеже бо его же видѣвше не оуразоумѣша. и ѧко же оучаше на стогнахъ ихъ и в коупѣ с ними пребываапе осоуженъ бысть от нихъ, ако никакоже видѣвшемъ ег тѣмь, како вѣрюг отца, егоже не вѣдають. о неразоуміа, не оставиша идола, емоуже не пожроша, емоуже оугодіа не сотвориша, от дни Ерѡвоама раба Ровоама сна Соломона иже цртвовавъ го ізли, иже сотвори двѣ телицѣ златѣ и соблюди, посла же ихъ въ изла и рече—се бози твои, излю, изведшеи та от земла Египетьскіа,—и до Иосіа цра іоудеиска, иже вмалѣ възвратисѧ къ Гоу Бгоу своемоу комз ре Гь, гла къ іоудеомъ, Азъ пріи-

идѡ^{х} вѡ има ѡ^{т}ц҃а Моего и не пріасте Мене, аще инъ пріидетъ в има свое, того пріимете, и въ грѣсе^{х} вашихъ оумрете. и паки рече,—аминь гл҃ю вамъ· ѡ^{т}селе не оузрите Мене въ ѡчію вашею, дѡндеже Ма оузрите градоуща на ѡблацѣхъ нб҃ныхъ и не хотяще речете бл҃венъ градыи вѡ има Гн҃е. и пиде:—и се ѡставлается дѡмъ вашъ поустъ. и пріидѡша, рече, ап҃ли пѡказающе създание цр҃ковное Гв҃и и ѡ^{т}вѣщавъ ре҃ Гъ҃ к нимъ:—видѣте сіа вся, аминь гл҃ю вамъ, не останеть камень на камени, и^{ж} не разорится видиши ли, какѡ ти изгна Бг҃ъ ѡ^{т} лица своего и растѡчи а ѡ^{т} лица всеа вселенныа, и въ скверненѡ пѡлѡжи има ихъ пред҃ сн҃ми чл҃чьскими и пред҃ всѣми языки зем҃скими. всака бѡ дш҃а и всакъ язы^{к} и все плема языкъ, яко тѡго сотоны проклятаго и бѣсовъ его, такѡ сим подѡбнѡ възненавидѣ их҃ь Бъ҃, и ѡ^{т}вратит^{с}а ѡ^{т} нихъ, якѡ бѡ възлюби и^{х} Гъ҃ Бъ҃ и ѡ^{т}ц҃ь, рекшемоу оусты единѡроднаго Сн҃а и Бг҃а ко ст҃омоу Никѡдимоу: аще не рѡдится свыше ѡ^{т} воды и дх҃а, не мѡжеть в҃нити в҃ цр҃тво нб҃сное. и индѣ ре҃ о нихъ Гъ҃,—пріидоу^{т} рече ѡ^{т} вѡстока и запада и сѣвера и оуга и моря и възлягоуть сѡ Авраамомъ і Исаа-кѡмъ і Иакѡвъмъ въ цр҃твіи нб҃нѣмь, а сн҃ове цр҃тва изгнани боудоуть въ тмоу крѡмѣшнюю, тѵ боудеть плачь и скрежетъ зоубныи и паки Гъ҃ рече к нимъ· аще не быхъ пришель к нимь и гл҃алъ имъ, нына же извѣта не имате о грѣсѣхъ вашихъ, якѡ же видѣсте и възненавидѣсте Мене и ѡ^{т}ца Моего. видиши ли чадѡ, какѡ гл҃ет словѡ Бг҃а и ѡ^{т}ц҃а, якѡ же, рече,—Мене и ѡ^{т}ц҃а Мѡегѡ нічтѡ же ти к симъ, възлюблене, понеже ре҃ Сн҃а възненавидѣша, с нимъ^{ж} ѡ^{т}ц҃а егѡ же възненавидѣша. чтѡ реч҃ Гъ҃ смѡкѡвницы, егда възвращашеся заоутра въ градъ и пріиде к неи алча и вѡсхотѣ ѡ^{т} нея снѣсти и плѡда не ѡбрѣтше,—чтѡ рече к неи, како ю про-

клатъ, — к тѡмоу ѡ^{т} тебе плѡда да не боудетъ в вѣки. чтѡ
бысть смокѡвницы или закѡноу Мѡисеовоу, — прише^{д} оубо
Гь̀ къ Іюдеѡмь, ѡбрѣте и^{х} закѡнъ Мѡисеѡвъ дрьжаща тѡпь,
ни единъ же твораше ихь, ако^{же} повелѣваше, и плѡда не
бысть на смѡковницы, ибѡ имѣ̀ власть пѡнѡсить имъ гл̄аа- 5
ше,—не мѡисеи ли вамъ дасть законъ; ихже повелѣ блюсти и
твѡрити, ни сѡблюдѡша ни сотвориша, нѡ престоупаахоу и
небрежаахоу и ѡ^{т}вращаахоуса, рѡ^{д} лоукавыи и прелюбѡдѣи-
цы бываахоу. чтѡ рече Гь̄ к законоу, егѡже пріаша ѡ^{т} Мѡи-
сеа, — к тѡмѣ плѡда да не боудеть ѡ^{т} тебе в̀ вѣки, и абіе 10
оусше. подобааше бѡ токмѡ оуставити новыи закѡнъ еу^{г}аль-
скіи, и к томоу не требѡваше закѡна Моисеова тѣмь аще
и весь дн̄ь аще стражеть троужаса жидовинъ и съвр̀шаа
Бг̄оу закѡннаа своа, не призрить Бъ̄ на на. рече бѡ Гь̄
нш̄ь Іс̄ Хс̄ к законоу, — да не боудеть плѡда на тебѣ в 15
вѣки. пѡ разоумнѡмоу авѣ оусше, древоу бо оуже оусѡхшю,
еликѡ хѡщеши прилежати и еликѡ хѡщеши пристраевати і
еликѡ же напаеваши, иже ѡ^{т} кѡреніа оувадаетъ, к тѡмоу не
прѡзабаетъ, ни проц̀вѣтаетъ, ни плѡда принѡситъ, к тѡмѣ
бо единѡмоу на пѡтребоу боудеть да раздробитса брадвѡю 20
надробнѡ, на преданіе ѡгню. такѡ же преидоущю, чадо, то-
моу собороу іюдейскоу и иссѡхшю, изгнани и осоужени и
неключіми пре^{д} лицемъ Бж̄іимъ. преже пришествіа Владыки
и Сп̄са нш̄го Іс̄ Ха̄ дѡбра бѡ бѣ ихъ вѣра, добръ и за-
конъ, дѡбры и жертвы и вса дѣла ихь, иже пѡ закѡноу. Хо̄у 25
же пришедшю оуже недѣтельствоуетъ начинаніе ихъ чаютъ
сп антихриста пріати и в̀ прелесть того сквернаго рас̄ сѣ-
даютса. Азъ бѡ рече пріидѡхъ вѡ има Отц̄а Моего, и не пріа-
сте Мене, егда же инъ пріидетъ въ има свое, того пріимете
и въ грѣсѣхь своихъ оумрете и пріимете. Мѡисею же про- 30

рѡкоу хотащю оумрети, рече к немоу Бъ: — се ты оуснеши со ѡцы своими и въставше людіе си пѡслѣди собладоуть Вгѡмъ чюждимъ земле, ниже сіи входаще в ню оставать Мене, разженоуть завѣтъ Мои, иже завѣщахъ имь, и прѡгнѣваюсѧ аростію Моею въ дни оны на ня и оставлю их и ѡтвращю лице свое ѡт них, и боудоуть въ снѣдь и обращють себѣ мнѡг зла и тля, ея же нѣсть числа. и паки рече о них Хс Бъ рекѡх — разсѣю их и пѡчіеть памать их ѡт вѣхъ чл҃кь Ісаем же прокѡмъ рече имъ Бъ. — ѡтверг оу жезлъ Мои великіи и разженоу завѣтъ Мои, иже завѣщаю домоу изл҃левоу и домоу Іюдиноу, разгнаніемъ разженоу их и ѡтвращю лице свое ѡт них и ѡтрину их до кѡнца и к томоу не възвращюсѧ к нимъ и Гь Бъ ищь рече к нимъ: Азъ рече идоу и възищете Мене и въ грѣсѣхь вашихь оумрете и паки: — амѡ же Азъ идоу, вы не мѡжете прити и і иціде: вы же есте ѡт оца діавѡла и вѡлю ѡтца вашего хощете творити, обаче же Бжію закѡноу вѣроваахоу ѡтметаюцесѧ Сна Бжіа, ѩкѡ же вы рече ѡт оца діавѡла есте. ѩкѡ же, чадѡ, бе҃з всѧкг прекѡсловіа изгнани сѧт ѡт Бга и тіи и закѡнъ их преставъ оумѡлче. и пѡкажи ѡт Ха, гдѣ въста пѡсредѣ их прркъ илі праведникъ. нигдѣ же никакѡже, ѩкѡ же к томоу никѡли же не дѣтельствоуетъ закѡнъ их. изринѡвени быша и к томоу не могоуть стати ѩкѡ же рече о них прчествоуа Дв дъ.—да въскрнетъ Бъ и разидоутсѧ врази его въскресе бѡ Гь ищь Іс Хс ѡт мртвыхъ, и пѡ четырехъдесѧти дн҃ехь взыде на нбо, стымь апломъ вшедшимъ въ страны вселенныа проповѣдати еуѓаліе ѧзыкѡм цртва. абіе пѡсланъ бысть гнѣвь ѡт Га, възидетъ и тои. пріиде Оуспасіанъ и ѡтголе разсѣани быша на четыре части, иже пѡ нбсемь, и к томѣ не требоуеть их Гь Бъ.

рече бѡ прⷪркѡмъ о нихъ· не собероу собѡра ихь ѡᵀ кровеи, ни въспѡманоу именъ ихь оустнама Моима. Іѡаⁿ же сн̄ъ грѡмовъ въ ѡᵀкрѡвенїи свѡемъ написавъ рече: іюдеи, ре̄, іюдеи, нареченнѡе сѡньмище ізл̄евѡ, і азъ пѡслоушествоую ѡ нихь, ꙗко к томоу не соуть ѡᵀ сѡбора изл̄ева, и к томоу не соуть сѡборъ Бж̄іи, к томоу не соуᵀ цр̄кѡ сн̄ценїе ꙗзыкъ ст̄ыи, нѡ испытавъ клⷯтвоу и въ ѡᵀринѡвеніе и въ ѡᵀложеніе, и се сѡньмище сотонинѡ, егда бо собероутсꙗ в сѡньмь свѡи в соубѡтахъ вкѕпѣ, и испытаніемь закѡннымь испытани бⷣоуть и Гь̄ посредѣ ихъ не боудеть, и се сѡтона посредѣ ихь въ всѣхъ сѡбѡрѣхь ихь веселꙗсꙗ ѡ нихь, ꙗкѡ ѡᵀверьгѡшасꙗ слѡва Бж̄іа неизслѣднаго и крѡвь его полѡжиша на клⷯтвоу себѣ и на чада ихь. и Бъ̄ ѡᵀвержесꙗ ихь всею крѣпостїю своею и ѡᵀриноу иˣ ѡᵀ себе, и к томоу не оутвердитсꙗ вѣра ихь. ꙗкѡᶻᵏ прежде тельцемъ златымъ пѡклѡнꙗахоусꙗ, их же замысли Іерѡвоамъ Истартъ боги творꙗщꙗ, и Астарѡвь скверненїе Сидѡніискѡ, и злѡпразнагѡ Ваала, и прочаа боги скверныхъ онѣхь ꙗзыкъ. ꙗкѡ наслѣдоуа ихъ наслѣдова сотона и имꙗ его скверненѡе налѡжи на нꙗ, и ти сн̄ѡве діаволіи и чꙗсти жребіа егѡ и чꙗсть антихристова, ꙗкѡᶻᵏ снѡве цр̄тва бꙗахоуть и изгнани быша. в нихˣ мѣстѡ ѡᵀ ꙗзыкъ, Оᵀц̄оу и Сн̄оу и Ст̄омоу Дх̄оу вѣровавше за нꙗ внидоша. сіа оувѣдѣвъ, чꙗдѡ, далече ѡᵀ себе ѡᵀверзи грѣхотворнѡе се размышленіе. вѣдаю се ти ѡᵀ лоукаваго бысть, иже бѡ не вѣроують, ꙗкѡ Сн̄ъ Бг̄а живагѡ пріиде в миръ, проклⷯтъ есть. аще в Бг̄а и Оᵀц̄а вѣроують и не глᶣть, ꙗкѡ же ѡᵀ прч̄тыа нашеа Бц̄а и Влⷣчца и Прнѡдвы Маріа воплѡщьшагѡсꙗ Гс̄ нш̄го Іс̄ Хс̄, тѡи есть въплѡщьшеисꙗ слѡвѡ Сн̄ъ Бг̄а живагѡ, о немъ же спсеніе, егѡᶻᵏ ради живѡᵀ и мл̄ть и чл̄кѡлюбіе и миръ и смиреніе къ Оᵀц̄оу Бг̄оу бысть, — ѡ

гнѣвоу семоу, ѡ горе безакѡнникѡмъ лютѣ нечестивымъ, въ анафемоу попѡлзнетсѧ тма о немь, горесть и рыданіе окрестъ ихъ, лютнѡ имь и гѡркѡ и блазненѡ въ сеи вѣкъ и в боудѧщи.“ сіа прпⷣбнаа слѡвеса прпⷣбнѡмоу рекшю къ мнѣ и оумолче азъ же ѡтвѣщавъ рекѡх к немоу: „молютисѧ вельми, прпⷣбныи ми, слѡвесы свѡими благо одарилъ сеи отрока свѡего ги̑ мои, покажи ми въ видѣніи дх̑овнѣ о семъ.“ он же ѡтвѣщавъ реч к мнѣ. „Гъ̑, чадѡ, сѡвершитъ о тебѣ дѡбра и пѡлезна. иди оубѡ и сегѡ ти слѡва самъ строа скончаетъ“ и ѩкѡ падшю ми пре̑чтнꙑма погама егѡ, въсѣмсѧ възвратихсѧ.

и въ тоу нѡщь спѧщю ми на малѣмь свѡемь скѡнчаніи пѡлоунѡщнѣмь, вїдѣхъ себе на злачнѣ нѣкоемь пѡлѣ имоуще кѵпарисы мнѡгы на высѡтоу въздвижены. и бѣ пѡле цвѣтоуще цвѣтомъ краснымъ и кринами лѣпѡтнымі и сельнымі лоучѧми бывающе стоащю оубѡ ми и высокое нѣкакѡе лѣпѡтнаго мѣста того зрѧщю ми, и се нѣктѡ моужь дивнѣ възвышенъ, огненоу [1]—одежⷣоу днѣ имоущю и ризѡю обѡгнена[1]—горѣ на тѣлѣ его, и тѡи жезлъ имѧаше в роуцѣ своеи желѣзенъ и мышца его крѣпцы зѣлѡ силнѣ противлѧⷭ бесчисленыхˣ тысоущь моужь. близ оубѡ бывшю ми реч кѡ мнѣ „что дѣеши ты здѣ?“ азъ же глахъ̑ к немоу: „како взыдѡхъ на се пѡле не свѣдѣхъ“ реч же онъ кѡ мнѣ: „дх̑овнаго ѡтц̑а твоего еж к Бг̑оу млтва на се мѣстѡ приведе тѧ показати ти ѩже прежде желаніе имаши.“ азъ же рекохˣ к немоу. „и кѡтораа соуть ѩже мнѣ в желаніи быша?“ ѡн же крѣпкіи моужь реч кѡ мнѣ. „реклъ еси, — дѡбрѣ вѣроуютъ іюдеи, и възвѣстилъ ти Василіе оугодникъ Бж̑іи, ѩкѡ же

---

[1]—[1] нѣтъ. (Сравн. στολὴν ἐρυθρὰν ἠμφιεσμένος, ταύτης δὲ ὑπεράνωθεν χιτῶνα λίαν λευκότατον περιβεβλημένος).

не дѡбрѣ. и реклъ еси к҃ немоу —молю ти сѧ вельми прпд҃бными свѡими слѡвесы оубладателѝ отрока свѡегѡ, гн҃ мои, нѡ обаче ѧви ми в҃ видѣніи дх҃овнѣ о семь.—и ѡтвѣщалъ҃ ти о семь правдоу ти сътворити о Гн҃. пріиди оубоу коупнѡ со мнѡю и азъ ти покажоу, какѡ пребываютъ, иже кѡждѡ вѣры кѡнецъ.“

И имъ мѧ за роукоу десноую вькоупѣ на вьстокь ходѧще идахѡвѣ. и преходѧще дивнѡе оно пѡле, идоущема бѡ нама в҃ коупѣ, и се облакъ пѡземленымъ[1] пѡд҃ нѡгама нашима, и тои взатъ наю. и се ѡт҃ землѧ стоащема нама и на высѡтоу неизреченнѣю нб҃ноу вьзнѡсѧщемасѧ[2], в҃ них же азъ не вѣдахь вьзнѡсѧще наю. мнѣ же дівлящюсѧ о страшнѣм҃ вьзнѡшеніи, вкоупѣж҃ зѣлѡ бѡѧзнь творѧахѫ, чтѡ се страшнѡе видѣніе, ѩкѡ же абіе мнѧх҃ скѡнчатисѧ бываемомѫ, а не в҃ видѣніи. дѡстигохомъ оубѡ нѡсящихь насъ облакоу ѩкѡ къ етероу нѣкоемоу мироу странн҃ѣ по естествоу семоу соущю иже в҃ наю бываетъ. и нама тамѡ бывшимъ ѡтстоупи облакъ ѡт҃ обою наю, и се обрѣтѡховѣсѧ ѩкѡ пѡ стекляноу пѡлю идоуща, и блещашесѧ долъ сіи предивныи, вънь же намъ идоущема напред҃, вращающю бо ми сѧ ходящема нама сѣмѡ и онамѡ, видѣхь кѡнца мира оного, събори мнѡзи въ странѣ тои огнены юнѡша всѧ въ хвалоу ѡтверзающе оустны своа в҃ неизреченнѡ҃ пѣніе и пѣснѡслѡвіе неразсоудно и бысть слышати нѡвыа хвалы и пѣніа чюднаа, иже прелѡженое бг҃олѣпнѡ иже въ Трѣцы бг҃ѡпѡдѡбное блг҃одареніе вьзсылающе. и бысть ми в҃ноушающю сіа пѣніа и хвалы неразсѣдныа, сласти и красѡты и хѡтѣніа, их же члч҃ескаа мдр҃сть

[1] подземленымъ
[2] возносящеся.

предпоставіти не мѡжеть, в нем же оубѡ сіа ѡбѡимати оумнѡ въ оужасѣ ходящихъ, в коупѣ иже съ мнѡю идоущимь, достигохомь нѣкѡего мѣста. мѣстѡ то огнемъ пѡлящe и огнь тои нѡ не ꙗкѡ же огнь сего мира, нѡ оубѡ сладѡк видѣні-
5 емь зѣлѡ и тіхѡобразенъ, свѣтъ его оугождаа ѡбѡамѡ. и се оунѡши въ бѣлахь ризахь ходяще посредѣ дивнагѡ онѡго огня, и тіи златы сосоуды имяще в роукахъ свѡихъ, испѡлняюще ихь ѡт огня кѡгождо ихь и възнѡсящеся въ страноу въздѣха онѡгѡ на высѡтѣ идоуще, — ѡт них же и в них же
10 ходящю не вѣдмахъ. безвещественъ бѡ огнь черьвенѡобразенъ, пѡдѡбенъ зѣлѡ. сладкѡ видѣніе пѡмышлмахь оубѡ азь о бѣлыхъ тѣхь оунѡшахь и гл аахь в себѣ: „Ст̃ыи Вѣ, а тіи агг̃ли соуть иж вышнагѡ олтаря соуть оумнѡ предл лицемь Гн̃им̃ кадяще и се мѣстѡ огню дх̃ѡвнѡмоу бысть, ѡтпю-
15 доу же взимающе себѣ агг̃ли Гѡспѡдни пріимаютъ слоужбоу сію, иже ко Го̃у“ [1]. сих же ми мыслящю о семь видѣніи и размышлмахь и пѡтѡмь идмахѡмь, и възрѣвше видѣхѡмъ хѡлмь великь и высѡкъ предл очима нашима, и възидѡхѡмъ ꙗкѡ троудѡмъ великимь дѡ него и дошедшимь дѡ негѡ, и
20 се стражь на холмѣ. и абіе взидѡхомь до стража и презрѣвше аки на въсточноую страноу видѣхѡмъ пѡла страшна пѡд и лице ихь златѡмь седмь седмиц̃ею ѡчищенѡ и та сіаніа неизреченна имоущи, ꙗкѡ же бѡ желѣзѡ, разжеженѡ в пещи и вынатѡ ѡтоуда и разжеженѡ крѣпцѣ, искры испоу-
25 щаетъ, такѡ же и се свѣтлѡстію ꙗкѡ же искры ꙗкѡ же медоточныи възлюбленыи. и страшнѡе лице страшнаг онѡго пола каплюща, ꙗкѡ же видѣніе тѣхъ сладѡсть неизреченно искапааше бѡгатое и обилнѡе в срцы вѣдоущимь. бѣ бѡ въз-

[1] Хр̃тоу.

доухъ тѡе мглы неизреченныа испѡлнь и на высѡтѣ чистѡ[1] не видѧхѡмь никакѡ же. по малоу же ѡ҃имъ ниса мглѣ ѡнѡи бж҃твнѣи, въздвигше очи ниѣ и ꙗко на вс҃токъ, видѣхѡмъ градъ страшенъ предъ лицемь ни҃имъ, о немъ же аще хѡщю пѡвѣдати оболгати ми сѧ мнитъ, а инѡ ничтѡ же. но обаче вѣзвѣщю хѡтѧщимь слышати о сихъ, аще и далече ѡ҃падоу пѡвѣстныхъ.

ꙗкѡ оубѡ видѣхѡмь дивныи ѡнъ градъ, ѡ҃ страха страшнаго видѣниа онѡго на мнѡгіа ч҃сы, ꙗкѡ чюдаса, ꙗкѡ глоух и нѣмь, псалѡмски рещи — не ѡ҃тверзаа оустъ свѡихь, такѡю бѡ красѡтѡю и лѣпѡтою кіи ꙗзыкь чл҃чь испѡвѣсть и что видѣхѡмъ градъ тѡи и на высѡтѣ стоаща неизречен҃нѣи силѡю Гн҃ею ѡ҃тнюдь бѡ на хѡл҃мѣ онѡмь дивнемь стахѡм, ѡ҃ высѡты того зрѣніе бываемѡ, к тѡмоу не ꙗхѡмъ идоуще, нѡ стоаще зрѧхѡм. толикоу бѡ[2] высѡтоу имаше, ꙗкѡ же всѣмь видѣти, ꙗкѡ в малѣ мира ѡнѡго кон҃ца и чюдеса ѡна, иже оухитреніемъ Гн҃имъ ѕхитрена. ꙗкѡ оубѡ відѧхѡмъ красѡтоу града того, и се гра҃д веліи зѣлѡ дерзаа роукоу, и ꙗкѡ ѡ҃кр҃тъ тверди нб҃ныа зданіе града того чюднаго, не ѡ҃ плиньфъ и кала и древа и прѣсти, нѡ се вина зданіа его ѡ҃ блистаніа лоучнагѡ и ѡ҃ видѣниа златнаго въ ѡбразъ раз҃личнагѡ свѣта ѡ҃ различнаго сребра и блистаніа, ꙗкѡ же ми ꙗвися Гь҃, и ѡ҃ образа каменіа топазіа и различнѡе и ѡ҃ облічіа змарагда. мнѡжицею же и сихь лоуча испѣщающи, и ѡ҃ взора лоуч҃наго мнѡжицею камени лихин҃та, иже свѣтитсѧ паче сл҃нца, и ѡ҃ осіаніа камени синаго багрѧнѡобразнѡ ображающисѧ в различныи образъ, ꙗкѡ премѣнающаса. и мню азъ

---

[1] чистѣ.

[2] оубо.

не мнѡгими слѡвесы на оумнѡженіе вапѡвъ и лоучнѡобразнѡ и свѣтлѡстьми видѣнїа и мнѡгими шары шипюща и, сѡвокоупивше вса, изречемъ абіе всякѡобразнѡ, якѡ же и бѫдетъ обрѣтенѡе вап'нѡе или свѣтлѡсти или лоуча какѡа любѡ, иѧ соуть в' мирѣ, і еликѡѧ можеть чл҃къ изслѣдѡвати і еликѡ же не можеть ищести, и ѡт сихъ всѣхъ и сѡбраніе и прилѡженіе и съчетанїа и пристроенїа на създаніе градоу и на възданіе ѡт Га҃ Бга. якѡ же ѡбразоу иже доуга нб҃наа мастію и видѣніемь мечетнѡе видѣніе. двѡе бѡ ваннѡе в' немь съложенѡ егда оузрать ѧвляется кѡждо ихъ на сѧ. такѡ же оумнѡе онѡ оустроеніе лоуча к' лоучи образы страшны и дѡброта зданїа, якѡ же ихъ окѡ не видѣ и оухѡ не слыша. якѡ т҃ лакѡть възвышены стѣны градныа и двоанадесѧте врата страшна входа градоу пѡ числоу двѡюнадесѧте великихь вер'хѡвъныхъ ап҃лъ. и врата вса крѣпцѣ запрена кѡждо пѡ образоу двѡюнадесѧте прт҃лоу чт҃ныхь, емоуже исходъ ѡт рѣки, иже ѡт раа соущи врата же страшна и велика, яко же егда сл҃нце възсіаетъ заоутра, такѡ тихообразнѡ свѣтящеся показающе свою лѣпѡтѫ и бж҃твеноую красотоу. вноутрь же града яко же соуть оумь трепещетъ, ср҃це недоумѣетъ, и оуᵐ не изооумѣетъ, и помышленїа бѡящеся разгонаютсѧ, видѣніемъ тѡкмо веселящеся и оустнами ѡтметаютсѧ гла҃ти, зане плѡть и крѡвь цр҃тва нб҃наго испѡвѣдати не мѡжетъ.

сихъ намь зрящимь и мнѣ крѣпкѡ дивящюся неизслѣднагѡ онѡго видѣнїа, дер'зноухь рещи иже со мною стоащю: „молю ти сѧ, ги҃ мои, что есть градъ сіи страшныи и велики, и кѡторыи людіе иже въдвѡратсѧ въ немь, кѡторыи же есть цр҃ь онъ, иже цр҃твоуетъ в немь пѡсредѣ его, ктоѫ сътворивыи его страшныа сіа столпы и стѣны изрядныа, сіа вра-

та и вереа страшныа и ледѧнообразныа и всеч҃тныа забрала и иже пѡсрѣдѣ егѡ дѡбротоу и лѣпотнѡе строеніе? чтѡ же ли имѧ градоу томоу великѡмоу и превъзвышеномоу? котораа ли земла есть и которыи миръ сіи? како ли пріидѡхъ сѣмѡ? кѡею винѡю? повѣжь ми, мѡлю ти сѧ.“ ѡтвѣщав же онъ рече ми: „градъ сіи есть градъ Цр҃ѧ великаго, Бъ҃ в' крѣпѡсти своеи знаетсѧ. градъ же сіи есть Г҃а нш҃го Іс҃ Х҃а, его же сам пѡ сѡврьшеніи свѡемъ пѡ оустроенію таиньства, ибо въстаніе его тридневное и възнесшюсѧ Емоу на н҃бѡ ко ѡц҃оу и Бг҃оу, по четыридесѧтих же днеи сед҃ самъ себѣ вѡ имѧ ѡц҃а Свѡего оухитрова, съдѣла ст҃ымь свѡимъ оученикѡмь и апл҃ѡмъ, свѣтлѡ сего приготова съ всѣми, иже бж҃ествеными слѡвесы вѣроваша в ѡнь, ѩкѡ же прежде варивъ имь Г҃ь, обѣщаа: „в' домоу ѡц҃а Моего мнѡги обители соуть, аще ли же шедшю Ми оуготовати вамь обителище“. сіи есть мнѡгочюдныи скинїа и обителище и жилище, иже обѣща имь, иже създа и҃м, не токмѡ тѣмь, но ѕбѡ любѧщимъ всѣмь ѧвленіе славы ст҃ына Его. имѧ же градоу тѡмоу дивнѡ, — градъ тѡи предивныи, градъ нѡвыи, градъ хр҃тіанскіи, градъ вышніи, мати градъ, Сиѡн градъ, нѡвыи Іерл҃имь се имѧ градоу. люди же его оузриши и оувидиши Цр҃ѧ ихь, і еще пѡтрьпи мало, да възмѡжеши видѣти видѣніемь, ихже здѣ пріидъ оуразоумѣеши, ѩко иже всѧкь вѣроуѧи въ Бг҃а живъ боудеть, не вѣроуѧи же въ страшное слѡво Бж҃іе ѡч҃ее и въ Дх҃ъ Егѡ ст҃ыи, ѧможе оубѡ кланѧетсѧ на страноу вѣроуѧ, не живет живѡтомъ вѣчнымъ, нѡ вѣчнѡмоу пламени предастьсѧ.“

сіа ономѕ бесѣдоующю, възрѣвше очима нш҃има къ чюднѡмоу ономоу градоу, зрѧхѡмь, и се посредѣ его стражница дивнаа ѩкѡж хѡлмь высѡкь, и се стражница вса раз-

жежена огнемь, ѩко желѣзо или мѣдь разжженое огнем. и се на верхоу стражница крт̃ъ страшенъ блещасѧ и разжжигаѧ страшныа оны въздоухи и се превыше бж̃твенаго онѡго знамена крт̃а голоубь великь зѣлѡ бѣлъ, ѩко свѣтъ сладко видѣніе егѡ. любы и желаніе възлюбленаа любы и възлюблен̃ное раж̃женіе имоущи дх̃овныа радости ѡт̃ възвращеніа бг̃олюбіа оно̃ прч̃таго. ѩко рода черьвлена и цвѣтъ ѩко снѣгъ свѣтлѡ испростираахоусѧ на бж̃твныи онъ въздоухъ прамо лицоу града тѡго видѣхѡмь, и се ѥ страшнаго оного высѡты въздоуха сниде ѩко млъниа страшныи оуношѧ къ градоу, крила имоущ̃ огнена, искры испоущающ̃ свѣтлы. и тои оуготованіе нѣкое въ градѣ тѡмь пристроиваше, ѩко цр̃ю и нѣкоторымъ вѡинствомъ хотящю тоу пріити. еще зрахѡмъ, и се дрѵгіа юнѡша ѡт̃ тѡго̃ высѡчества с̃ снидѡша вьскорѣ на дивныи онъ градъ стрѣлы страшны имоуща и оуготоваша а градоущемоу цр̃ю. глас̃ бѡ намь възглашааше, ѩко се нѡвыи градъ, подобааше бѡ пріити в онь цр̃ю с люд̃ми. и паки видѣхѡмъ, и се ѡт̃ высочества оного д̃ оуноши и ти носаще кѡждо ихъ свѣща. свѣщи же ти огнемъ страшнымъ горащи и ти единѣмъ гл̃сѡмъ възопиша: „възсіа блг̃ть Твоа, Слѡво Бж̃іе Вышняго, пріиде слава ст̃ыхъ Твоихъ, Гн̃и Іс̃ Хс̃ Сн̃е Бг̃а Живаго“

ѡт̃ сихъ видѣхѡмъ, и се дроугіа юнѡша дивны снидѡша к чюдномоу ономоу градѵ и възопиша: „се соудъ и въскрешеніе мр̃твымъ и възданіе ѡт̃ праведнаго Соудіи сн̃ѡмъ чл̃ческимь.“ в̃нимающими же намъ оузрѣхѡмъ, и се стол̃пъ огненъ схождаше ѡт̃ высѡты. егда схѡждааше, шюмь крѣпѡкь съвершашесѧ, огнь в̃лагаа въ лице въздоухоу. и тои не ста на градѣ чюднѣмь, нѡ ѡт̃верьзесѧ емоу скважна единаѧ, идѣже стоахомъ, и сниде к̃ мироу и сліа на четыре ч̃а-

сти молѣніа и косноуса четыремь оуглѡмь твари. и се гласѡт среды міра глюще: „се сдѣтелнаа сіла Вышнаг косноуса всѣхь кѡстеи чл҃чьскихъ, и съберетса кость к' кости и составъ къ составоу ихъ и приложеніе к томоу пріидетъ.“

дѡндеже намъ съ страхѡмь смѡтрящимь дивнаго видѣніа, и се дроугіи страшныи оунѡша в' бѣлѣ ризоу обѡлченъ, ѩкѡ[1] свѣтлѡсть прешѡсанъ чресла свѡа крѣпкѡ, идаше и тои поса свѣтокъ огненъ повелѣніемь Гн҃имь не къ комоу противнѡмоу, его же рѣша скѡнчано его цр҃тво три лѣта державша[2] цр҃тво. и тои не къ градоу пріиде, но пріинде подъ столпъ огненыи и преиде к мироу, и тои, прише[д] в' них же противныи пр҃твоваше и ставъ пред лицемь, прочте емоу повелѣннаа пѡсланное емоу ѡ҃т Га҃, и имъ его ноуждею влечаше ѡ҃т вноутренаго вѡнъ пѡложити его выноу на оустноу земли, и извлече емоу всю пагоубѹ и всѧкоую злѡбоу и всѧкъ гнѣвъ и ненависть и ѧрѡсть и всѧкіи ѧдъ и всѧкоую нечтотоу и безаконіе и лоукавство и ѡ҃т ереси въслхвованіе и чародѣаніе и идолослоуженіе, ѩкѡ се достиж҃ кѡнчина его, того хотѣша съжещи и с вои своими. сегѡ ради повелѣ Гъ҃ тѣмь взати всѧкоу злѡбоу его ѡ҃т міра иже проліа ѡ҃т скверныа оутробы своеѧ, егда спаде ѩкѡ молніа, егда сверженъ бысть с нб҃си ѡ҃т лица Гн҃а на землю и неволею и нехотѧ се сѧ емоу збысть.

и еще же намъ внимающі[м] видѣнію к симъ, и се полкъ силнаго на кѡнехъ и въ [3—]ороужіи и[—3] кони огнени, и пламень же испахааше из' нѡз'дріи ихъ. и тии крилати и на воздѵсѣ ходаща не къ градѹ идѧахоу, нѡ на миръ въсхо-

---

[1] *доб.* свѣтъ и яко нѣкако въ свѣтлость...

[2] державствовавша.

[3—3] ороженнии.

ждаахоу. и в҃ноушахѡмъ абіе, егда въсхождаахоу к҃ мироу, и се оужасъ и вопль и плачь и рыданіе мнѡго зѣлѡ на лицы земла, занеже за тѣхъ пѡгибшихъ ѡ҃т прескверненаго престоупника въ гн҃ѣвѣ крѣпцѣ, ѡ҃тверзаахоуть агг҃ли сѵ҃ы-пе, на въздоусѣ ходящимъ всѣмь и всѣхъ и въ гра҃ихъ невъздержанно҃ѡ вхождаахоу.

и къ всѣмь намь смѡтрящимъ, и се вои воиско чинѡм҃ нѣкоимь на земнѡе исполненіе исходаща. и тіи приготованіе творяще Г҃не и пр҃тлъ ѡ҃т нихъ приготоваашесѧ. сим҃ пришедшимъ, и се един҃ ѡ҃т славныхъ конѡнь и высѡкыхъ, и одежа его одежда цр҃ька земнаго цр҃тва, и тои славно исхода, троубоу держа крѣпкоу҃ в҃ роуцѣ своеи и к҃ земнымь идоущи и се пѡ слѣдоу егѡ в҃і краснѡлѣпны конѡша и ти чюдны троубы златообразны блистающаса приготованіе принѡсаще и бысть симь миноувши҃ѧ къ въздоухоу земномь, и тои ѧвѣ въстроуби силѡю и крѣпѡстію и потоутна вса вселен҃наа. и се изидѡша жилы и плѡти нетлѣнно҃ѡ на кости, иже въ грѡбѣхъ лежать ѡ҃т вѣка мр҃твыхъ чл҃къ, и дх҃ъ живѡтныи не бѣ въ нихъ. приложи востр҃бити втѡрое и въс-трасошаса всѧческаа, и се ѡ҃тверзѡшаса вси гроби иже ѡ҃т вѣка оусопши҃ѧ самѡѡ҃твер҃зеніемъ ѧже в ракахъ тѣлеса мр҃т-выхъ. и се ѡ҃т страшнагѡ вопла в҃торыхъ троубъ, ѧкѡ стьклѧница разроушисѧ, егда на камени разбіетсѧ. и оузрѣхѡмъ,— и се ѧко пѣсокь земныи вои оунѡшъ на пѡкои дш҃амь, иже ѡ҃т вѣка исшедши, ихъ скѡро пѡслати а к҃ тѣлесемь своимь на с҃тоупленіе и на наставленіе коеѧждѡ дш҃а къ свѡемоу комоуждо тѣлоу. и въстроуби третіе кн҃а҃ѕ он же агг҃лѡмь, и оужасесѧ нб҃ѡ и земла ѡ҃т крѣпкіа силы гласа троубнаго. и се все соньмище сн҃ѡвь челѡвѣческихъ извержесѧ вонъ живѡ ѡ҃т персти земныа. и се мѡре и рѣки въскипѣша на соудѣ

и блата и всака езера страхомъ и бѡазнію множества чл҃къ паче персти земныа въ оумноженіе бывающе в҃ незаапоу обрѣтѡшася на лицѣ всеа земла, елико в҃ възрастъ моужьскіи по҃л и женскіи зѣло бѡ на высѡкихь бахоу в҃даса намь ѡ҃т Г҃а страшное видѣніе, ако ѡ҃тверсто намь противѣ лицоу иже по҃д нб҃ными свѣтло намь сихь видѣти.

в҃негда оубѡ въстающю Адамоу съ Евгою и всѣмь азыкѡмь и всѣмь племьнемъ ити кѣпно иже живаахоу с нимь на лицы земла, в҃ тѣснѡтѣ ноужнѣ стоахѣ на лицѣ земла всеа, ако тѣмь не оувѣдающи҃м таинства о въскр҃нїи Г҃ни трепетати и боатиса, ако оумрѣше бахоуь и кімь образо҃м авѣ вставша и дивлахоуса помышлающе и чюждахоуса, дивящеса. трепетаахь же и азъ такова вещи зра странно и страшно и мнѣ и добрѣсмышлящимъ о нем же дѡстоить ми испѡвѣдати, паче тѣмь иже простран҃нымь сердцем в҃ноушають сихь моихъ словесъ и к томоу не лоукавствоующю ми ако немѡщноу бывша, ибѡ нн҃ѣ нѣціи о таинѣ бж҃твнѣи наоучени и бж҃твенѣи рекоу пріемлюще. что же иже ми не мало примающе. и чюдащю҃с измѣненію лицъ мжь же и женъ ѡ҃т Адама҃ж перѵосътвореная ѡ҃т Бг҃а чл҃ка дѡ пѡслѣднихъ всѣ҃х родовъ и тогда въставшихь ѡ҃т мр҃твы҃х.

нѣкіимь бѡ бахоу лица, ако звѣзды свѣтяше҃с свѣтло, овы оубѡ свѣтлѣиша, овѣм же хѵжшіимь, ако же на тверд҃и нб҃нѣи звѣзда бѡ преимаетъ звѣздоу въ славѣ. дроугим же свѣтящимса, ако лоунѣ в҃ нѡщи темнѣ, свѣтлаа лица имь ако же свѣтъ дн҃евныи, и дроугимъ свѣтлахоуса лица, ако желѣзо разж҃жено, испѹщающе искрѣ нѣкіим же вставъшимь ѡ҃т мр҃твыхъ, свѣтлахоуса ако сл҃нце. а дроугимь лица бѣла ако снѣгъ, а дрѹгимъ менѣ тѣхь, ако рѹна, а дроугимь,—ако цвѣты бѣлы, а инѣмь—ако червлени и едино-

моу комоуждо свѣтлѡсть тоу имоущемъ грамотоу ѡ^т^ мѡлніа
ꙗвлꙗющꙗ горѣ на главахъ свѡихъ кождѡ ихъ добродѣтели,
на нем же бѣ писанѡ —пр̃ркъ Гн̃ь, на дроугих же — се ап̃ли
Гн̃и, а на инѣхъ — мꙗченицы Гн̃и рече, на инѣх же — про-
5 пѡвѣдницы Гн̃и, на инѣх же—въздержницы Гн̃и, на дроу-
гих же — ст̃ли Гн̃и, а на инѣх же — прⷭбнїи Гн̃и, а на
дроуги^х^ — праве̃ницы Гн̃и, а на дрꙋгихъ — поуст̃ыни̃цы, а
на дроугихъ — нищіи и смиренїи ср̃цемь и плачемь и сле-
зами очищени, а на дрꙋгихъ—кротцыи Гⷭ̃ рече, а на дроу-
10 гихъ – мл̃тивїи и пѡдатливїи, на инѣх же – чистїи ср̃цемь
и миротворцы, и на прочихъ — изгнанїи правды ради, на
инѣх же—иже оустранишасꙗ Га̃ ради, а на дроугихъ—стран-
нѡпріемницы, а на инѣх же — бес правды злаа пріемшихъ,
а на инѣхъ—пѡслоушаніе исправившихъ, а на инѣхъ пре-
15 терпѣвше нищетоу съ благодареніемь и мнѡгаа искоушенїа,
и на инѣхъ—ст̃ли оправдани, на дрꙋгих же—дѡбрѣ послоу-
жившихъ слоуженіе дх̃овнѡе, а дроугихъ—дв̃ы чисты Гв̃и
Бг̃оу, а на дроугихъ — иже пѡлѡжиша любѡвїю дш̃а своа
за искренꙗа своа, и на инѣхъ — добрѣ творившіхъ правѡ, и
20 на инѣх же—нѣкіихъ наоучиша и сами сѡтвориша и съхра-
ниша лѡжественаа бесквернена, и на инѣхъ—иже пѡкаанїе-
емь Гв̃и оугодиша ꙗкѡ мню когождѡ добродѣтелїю и писа-
нїемь златымь, ꙗкѡ^ж^ молніа ѡ^т^ Га̃ ꙗвлꙗше и^ж^ на въздоусѣ
и превыше его дивнѡ въѡображенѡ, ꙗкѡ же ꙗвѣ разлоучꙗтъ,
25 ктѡ мл̃тивъ, кто дв̃ьственъ, кто мчн̃кь, ктѡ пр°ркь, кто ап̃лъ
и прочаа. да и о тѣхъ оубѡ прѡславленыхъ [1]— лиць сихъ —[1],
иже ихъ зѣлѡ малѡ бꙗше въ тмѣ, единъ ѡ^т^ бесчисленыхъ
онѣхъ въскр̃шихъ ѡ^т^ мертвыхъ блещашесꙗ.

---

[1]–[1] лицы ихъ.

о инѡм же мнѡжествѣ, сирѣчь иже не такѡю свѣтлѡстію пѡчтени быша, видѣти на них же видѣніе злѡ и горкаа лица образы и смѧтеніе и съкроушеніе мнѡго, емоу же не бѣ числа. нѣкихъ бѧхоу лица, ѩкѡ же персть и попелъ смѧтена, и нѣкихь бѧхоу, ѩкѡ берніе поутнѡе сѡбрѡженѡ, и нѣкихь бѧхоу гнѡила и кальна и сквернена и нелѣпа зѣлѡ, дроугихъ бѧхоу, ѩкѡ песіе тѣлѡ лежащее на торжищи мр҃твѡ, и инѣхъ бѧше ѩкѡ мотыла с калѡмь смѣшена и пѡмазана, инѣмь бѧхоу ѩко же кѡстана лица, ѩкоⷪ желви, и тѣмь очи ѩко гнѡи текоущи зѣлѡ злѣ, инѣмь окаанна лица бѧхоу така, ѩкѡⷪ трѧдоватцемь бывають, а инѣмь бѧхоу сина, ѩкоⷪ самѡмоу діавѡлоу, ѩко и тіи ѡ҃т мнѡгаго стоуда терьпѧаще лица своа дланьми роучными пѡкрываахоу, инѣмь бѧахѫ не всѧ пѡчернена, дрѫгимъ бѧхоу, ѩкѡ аспиденъ образъ ѧвленъ, а инѣмь ѩко же зміинъ, а дроугимъ, ѩкѡ же инѡрѡгъ, инѣмь въ ѡбразъ злымъ ѧщерица, инѣмь бѧхоу злаа лица образы осла имоуще ѡ҃т мнѡжества грѣхѡвъ. и нѣціи ѡ҃т нихь бѧхоуть сквернени и смердѧще ѡ҃т нѡгоу даже и дѡ главы, иніи же бѧхоуть ѩкѡ крѡвію ѡкрѡплени и мнѡжество попела и кала в тѣлесехь ихъ, и бѧахѫ зѣлѡ нелѣповидни, нѣціи бѧхоуть, ѩко свиныа кѡжи злы имѧще, нѡ чл҃кѡѡбразно обаче соуще. нѡ обаче такѡ видѣніа кѡжное, нѣціи же ѡ҃т нихь диви и раженіи сквернены очи имоуще и ти ѩкѡ же чрепина оуничижени зѣлѡ, и мнѡзи ѡ҃т нихь бѧхоу гнѡини, ѩкѡ гнили и крѡвави, треми симі нецѡтребьствы тлѣннагѡ ихъ тѣла ѡ҃т высѡты и дѡ долоу окрѡплени по мнѡжествоу безакѡніа ихъ. и инѣˣ—ѩкѡ же мѡкрыи огнь пѫщенѡ, осклаблена бѧахѫть лица ихъ. инѣхъ же ѡ҃т стоуда ихь вноутрь соуще, окоушающеся на бѣгъ, въздръжааше ихь бесчисленаа страсть стѡащимь възбранѧющимь имъ, да не

ѡ᷄лоучатсѧ ѡ᷄ нихь, и не можаахоу никакѡ᷅ возвратитисѧ, нѡ бесѣдоваахоу к себе бесчисленное мнѡжество оно боѧзнію и трепетѡмь одержимо, ꙗкѡ же ѡ горе намь рекоуще, ꙗкѡ се второе пришествіе Хв᷄о приспѣ, ꙗкѡ же оуслышахѡмь прежде оумр᷄твіа ншг᷄о, и нн᷄ѣ въскр᷄си ны Бъ᷄ и мыслить въздати комоуждо пѡ дѣлѡмъ его ншимъ, да ѡ горе намъ грѣшникѡмь и смиренымъ, ꙗкѡ скверни и нечисти есмы, и съжещи насъ градеть огнемь негасимымь. сіа тѣмь бесѣ доующимъ, стоахоу инѣхь мнѡжествѡ бесчисленѡ члч᷄ьскѡ помышленіе, ꙗкѡ же скѡтъ бесловесныи и несмысленыи, в живѡтѣ бо свѡемь прежнемь никѡгда же слова Бж᷄іа оуслышавше, никѡгда же оученіа дх᷄овнаго въпоушивше, ни закѡна Мѡисеова, ни преже пришествіа Хв᷄а внемше, никакѡ же кѡгда ни ст᷄го еуг᷄аліа пѡ пришествію Хв᷄оу внемше кѡгда. и гл᷄аахоу к себѣ, а инѣмь в᷄нимающимъ сихь словеса: „ктѡ есть Бъ᷄ или ктѡ есть Хс᷅, не вѣдаемь, мы бг᷄ѡмъ слоужимъ крѣпкимь и оугодихѡ᷅. аще бѡзи ншѝ насъ въскр᷄сиша, никоѓ же не бѡимсѧ, ꙗкѡ многа блг᷄аа в живѡтѣ ншѣ᷅ симь сътвѡрихѡмъ.“ а иже ѡ᷄ жидовь въскр᷄шѝ᷄ гл᷄аахоу: „аще Бъ᷄ закѡнныи нас᷅ въскр᷄си, мнѡго блг᷄ѡ насъ сращеть, обаѓ аще рас᷄сѣлни быхѡмъ пѡ всеи вселеннѣи, но обаче развѣ Егѡ не разоумѣхѡмъ иногѡ Бг᷄а. нѡ аще Маріинъ Сн᷄ъ пріидеть соудити, ѡ горе намъ боудеѓ, ꙗкѡ зѣлѡ възненавидѣхѡмъ Егѡ, выноу хоулаще хоулахѡмь Его. нѡ члк᷄ сеи,— ѡ᷄коудѣ тои пріиде соудити, нѡ единъ сыи ѡ᷄ вѡставшихь с нами ѡжидаа и тои грѣхь ради свѡихь соудь пріати, пѡнеже гл᷄аше ꙗвѣ:—Азъ есмь Бг᷄ъ и Сынъ Бж᷄іи нарицаюсѧ. и ктѡ бѡ нн᷄ѣ оувѣдѣлъ, гдѣ нн᷄ѣ стоиѓ, приближилисѧ быхѡмъ к᷄ Немоу и пѡнѡсили быхѡмъ Емоу. вѣмы бѡ, ꙗко Мѡисеѡви гл᷄а Бъ᷄, сеи᷅ никѡгда же не видѣ Бг᷄а, ꙗкѡ Бъ᷄ законоу

Бг̃ъ не лѡжныи“ сіи оубѡ тако блдмахоу. инии же изл̃тане соуще к томоу глахоу· „ѡ горе намъ боудеть, ꙗкѡ же мы ни Бг̃оу закѡннѡмоу вѣрѡвахѡмъ, ни гл̃момъ Хо̃у, дѡстигохѡмъ въ прежнии нш̃ь животъ Ваалоу и Астарофоу и Астратоу и въ златѣи двѣ телицѣ и в прочаа боги языч̑ныа, и не разумѣхѡмъ нн̑ѣшнꙗа пришедшаа на ны бѣды.“ и мн̑ю, ꙗкѡ же кѡждо ѡ своихъ съгрѣшенііхъ печлщесѧ и пѡоучлщесѧ бываxоу. и неизречен̑нѡ и страшно ꙗкѡ же кѡмоуждѡ ихъ на челѣ свѡемь писаніемъ чернилнымъ написани грѣси его. на нѣкихъ бѡ инѣхъ написанѡ на моужехъ и женахъ и на оубіица[x], такѡ же и на женахъ оубіицахъ и на инѣхъ же — с̑ свѡею искренею ѡсквернившасѧ, пѡтомъ — прелюбѡдѣицы и прелюбѡдѣи, на дроугихъ паки — татіе и татицы, на инѣхъ же паки—л̑жѡве и лѡжницы, а на инѣх же—идолѡслоужебницы и идѡлослоужебница, и оубѡ на инѣхь—вѡлхве и чародѣе, вѡл̑хвы и чародѣица, и на инѣхь — піаніца и піаницы, и на инѣ[x] — блоудницы и блоудница, и на инѣхь—мытареве и лихѡимцы, и на инѣ[x] бысть написанѡ—содом̑лане и дѣтѡпагоубницы, и на инѣхъ—скѡтоблоуднпца, а на инѣхъ — гнѣвливи и ꙗростни и злоупѡминателе, и на инѣхь—завистницы и завидливіи, а на инѣхъ—гоусленицы и цѣвницы и пѣснѡтворцы и плясицы, и на инѣхь — ротніцы и лжерот̑ницы, мертвѡволшебницы и чревол̑жекощинницы, и на дроуги[x]—дроуголестьцы и скоупіи и немл̃рдіи и немл̃тивіи и сребрѡлюбцы, и на инѣхь — гор̑діи и т̑ще-славніи и строп̑тивіи, и на инѣхь написанѡ — неправѡсоудаще, м̑здоим̑цы, таинѡхищницы, клеветницы, и на инѣхь —сверстницы непѡслоушницы и нечистіи, и на дрѣгихъ—хѣльнѡ осоуждены і еретицы, аріане, и павликіане, оригенѡве, и акѡвите, и маркіаните же и прочихъ ересѣхь, иже и

иконоборцы бываахоу. и сіи вси прежде оумрьшиⁿ ихъ не измѣнишасѧ покааніемъ ѡᵀ грѣхъ своихъ, кождо ихъ тамо свою виноу своихъ грѣхъ, свое лькавство, свою нечтоту написано блаше на челѣ, абіе на челѣ своемь, и стыдмахоуся вельми, видмаще себе ѡтемнены и скверноны и оузами своихъ грѣхъ связаеми злѣ

сиᴹ оубо всѣмь явѣ ѡткрывшимсѧ намь мл̑твами оубо прпⁿбнагѡ ѡᵀц̑а нш̑го Василіа и якѡ же оубо оумолихъ его ѡ сихъ иже здѣ в̑немше, пѡтоᴹ на высотоу въздрѣхѡмъ, - и се чинове дивни въсхождаахоу, и тіи пѣхоу тихимь вѣщаніемь пѣсни нѣкіа нб̑ныа иже посредѣ ихъ кр̑тъ дрезнѣ видиᴹ, искры поущающь дивными лоучами. и свѣтъ соуще предˀ лицемь егѡ тихообразнѣ, якѡ же лоуча слн̑чнаа соущи. и тои сниде на мѣсто, на немже пр̑тлъ Соудіи готовмашесѧ, и ста на высотѣ преславныи. и тои бысть явѣ всѣмь племенемь и языкѡмъ исходящимъ ѡᵀ персти земныа. и дивлмахоуся бесчисленѡ множество онѣхъ о знаменіи и красотѣ.

видѣвше же сн̑ове ін̑леви знаменіе чт̑наго и животворящаго кр̑та съ славою градоуща, изоумѣвъшеся въстрепеташа, и испѡлнишасѧ лица ихъ паче прежнаго стоуда иˣ, и смятошасѧ зѣлѡ, и біахоуть роуками своими лица своа рыдающе и гл̑юще. „ѡ горе намь, злѡ знаменіе н̑нѣ видимь приходаще, ѡ горе намъ окаан̑нымь,—се знаменіе есть распатаго. да еще тои градеть соудіти, то которымь лицем оусрамщемь его? чтѡ ны боудеть? и камѡ ѡᵀидемъ, занеже мнѡгаа злаа емь пѡказахѡмъ въ бл̑гое врема н̑ше и тѣмъ иᶰ в онь вѣроваахоу?“ сицеваа жидѡвомъ рыдающимъ, рече кѡ мнѣ иже со мною, иже ѡнѣхъ всѣхъ показываа ми: „виждь, какѡ сіи начаша бѡятисѧ и трепетати чт̑наго древа крестнаго и токмѡ видѣвше.“ якѡ же оубо сіи злѣ тоужаахоу о знаменіи

крестнѣмь, а иже прежде пришествіа Хв сн҃ове іи҃леви не вѣдмахоу, что есть се знаменіе или коея ради вины иже ѡ҃т пришествіа Хв҃а дѡ скѡнчанія жидѡмь родившимсѧ сегѡ ради ѡ҃тбѣгають, и пытаахоу кѡждо ихь ѡ҃т дроуга своего,— что вина скѡрбен сихъ. ѡнн же стяда испѡлнившесѧ не ѡ҃тиноудь к҃ нимъ ѡ҃твѣщаваахѫ, нѡ оубѡ часто расмѡтрахоу на лице преславнаго знаменіа кр҃та страшахоусѧ и трепетаахѫ зѣло изоумѣвающесѧ

симъ оубѡ такѡ бывшимь, в҃ноушахѡмь шюмъ страшенъ зѣлѡ на высѡкиѫ гѡръ и превышнихъ и рече иже со мнѡю: „се страх и трепетъ, ибѡ силы нб҃ныа пѡдвизашасѧ хѡщеть бо Соудіа пріити со мнѡжествѡ мнѡго зѣлѡ страшныхь силъ измѣненіе и чинѡвъ сѡбѡрн.“ и ти идоуще идаахоу со страхомъ и трепетомъ кѡ образоу соудища. и ѡ҃т сихь дрѧзіи пѡл҃цы снидѡша, ѧко облацы на испѡлченіе тихѡобразнѡ сходѧще. и сіи снидѡша на лице земля и сташа на мѣстѣ соуднѣмь. и к томѫ симъ преставшимъ, и се дрѧзіи вои пѡлкове преходѧще мнѡжествѡ мнѡго зѣлѡ, ѧкѡ же мнѣти ми сѧ трепетѡмъ страшитисѧ и трепетати. и рече кѡ мнѣ иже со мною з дерзновеніемь: „никакѡ же оустрашаисѧ, дроузи бѡ нш҃и и срабѡт҃ницы сіи соу҃т, братіе соут҃. не пѡдѡбаетъ бѡятисѧ ихъ. виждь токмо съ мънѡгимъ прилежаніемъ бываемаа, да и дроузіи пѡльзоу пріѧмоуть“ и сим же пришедшимь на мѣстѡ соудноѥ и с прежде сшедшими смѣсишасѧ оустрашишасѧ чл҃цы, иже покрываахоу лице земли пѡ воста- ніи, соньмища ихъ. и соуще ихь въ мнѡж҃ствѡ страшноѥ зѣлѡ, пѡнеже видахѫ вещи с҃трашны и изрѧдны. ѡ҃т сиѫ же пѡлкоу малоу бывшю в҃ мѡлчаніи, и се в҃незаапоу громи и тоутни велицы зѣлѡ и вѡпль и мол҃ніа и гласъ крѣпѡкъ зѣлѡ ѡ҃т вышнихь и нисходѧщь на лице земля. и оужасесѧ

вса земла страхомъ и трепетомъ. иже свѣтлаа лица имоуще ѡт възставшихъ ѡт мр̄твыхъ никакоже бѡашеса ѡт сихъ страшныхъ, нѡ стоахоу крѣпцѣ веселящеся и радоующеся ѡт сихъ страшныхъ глас рекоу и ѡт мѡлніа. и се вои полкъ, ака мирьскіа гѡры, высокіа и великіа, ака же и кедры, и велико ѡрѣшеніе и чюдніи садове иже по̄д нб̄ семь кпариси, и та испѡлнена очима и бѣ искры испоущаа полкъ ихъ, ако ѡгнь идаше кождо ихъ и ѡт красоты ихъ свѣтаахоуса всаческаа, свѣтящеся въздоухъ. идоущімъ имъ комоуждо ихъ ѡт красоты ихъ чюждаахоуса сн̄ове чл҃чьстіи ѡт лица силы ихъ видѣти доброты ихъ. сим же сшедшимъ въ бл҃гочт҃іи мѡзѣ и сташа на мѣстѣ соудне и покрыша околиаа окрестъ пришедшаа воа и бысть видѣніе ихъ свѣтъ поущающи зѣло дівно и доволно. и чюжахоуса ради сн̄овъ чл҃чькихъ, ака же лѣпота ихъ и красота ихъ на больші страхъ сведаше ихъ, елико оубо сихъ в невѣжьствѣ и в невѣрствѣ иже в мирѣ елико дн̄и живше, ако въставше ѡт грѡбъ своихъ, ака скотина бесслѡвеснаа стоахоу, бесчисленыи страхъ имоуще, никакоже бо вѣдаахоу, что сіи преже бывшихъ онѣхъ, токмо стоахоу диваща и неизреченнаго свѣта оусоумнашеся. жидове же испрьва стоаще веселахоуса еликожк ихъ идоломъ не послоужиша ѡт Авраама даже и до скончаніа мироу. мнахъ бо азъ, ако и тои ста превыше чт̄наго и прч̄таго кр̄та и распростретса по малоу и подрьжаса на мѡгъ часъ и потомъ в зиде ѡтнюдоу же с ниде. и се бѣ відѣти околѡ знаменіе чт̄нагѡ и живѡтвора[1] мнѡголѣпнѡе и мнѡгообразнѡе и страшное и неизслѣднѡе в моудрости чл҃чьстѣи вѣнецъ чт̄ныи и ѡт дхѡвнаго каменіа чт̄наго паче ест̄ва роукою

[1] животворящаго.

Бж҃іею Вседрьжителевою сложено. и то превыше знамениа чт҃наго кр҃та чюдно на въздоусѣ, ако вѣнцы главѣ чт҃нагѡ и живѡтворащаго кр҃та. видѣвше же жидове оудивишасѧ паче трепещюще и трасоущесѧ. възрѣвше же идѡлослужебницы еликѡ же ѡ҃т Сп҃са нш҃го Іс҃ Ха҃ ст҃ое прішествіе дрьжавше дѡ скѡнчанїа, иже не малѡ гнѣвнѡ ст҃ыхь мч҃нкъ моучиша, въстрепеташа и ти изоумѣвшесѧ и недоумѣвшесѧ. възрѣвше же и агарѧне иже и срачини и оудивившесѧ ѡ҃т видѣнїа кр҃та честнаго Хв҃а славою честною вѣнчана. и ти страхѡ҃м и трепетѡмъ обіати быша, бѡазнію и трепетѡмъ раз-сѣдахоутсѧ видѣвше же и хр҃тіане бесчисленою радѡстію одрьжими въз҃вышающе свѡа рѧки прамѡ тѡго сіанію и красотѣ на томъ распеньшагосѧ волею Ха҃ Бг҃а нашегѡ҃ превеличаахоу.

и семоу такѡ бывающю, и се шюмъ страшенъ ѡ҃т Га҃ Вседрьжителѧ, и се грѡми бѡльши прежни҃х и мѡлніа свѣтлѣиши и҃ж ѡ҃т вѣка и се аггли и архаггли страхь и трепетъ и оуклѡненіе и чювство и съкроушеніе и трепетъ и пѡдвигъ веліи ѡ҃т скораго съшествіа страшныхь онѣхь пѡлкѡвь воиньства. и тіи прч҃тое и всечт҃нѡе строеніе краснще и свѣтлщесѧ, на мѣстѡ соудно҃е пришедше съ бл҃гопребываніемъ ѡпѡчиша. сн҃ѡве же чл҃чьтіи, иже соуть на всеи земли, еликѡ же паче пред҃ лицемь ихь видѧхоу скверненаа ихь дѣла и неч҃тно҃е и окаанно҃е ихь тѣлѡ и оубѡгоую дшю ихь, в҃ноутренею гѡрестію злѣ распрадающюсѧ бѡльшимъ страхѡмь и трепетом҃ бѡльшимь оужасомъ и оунынїемь ѡдрьжими. обличѧше бо ихь оутрь не малѡ своа сѡвѣсть и лютѣ бѡ тѣмь ѡ҃твѣта не имоущимь ни в҃чем҃ же.

прт҃лъ бѡ соудіа не на земли дѡлѣ оуготѡванъ, нѡ на въздоусѣ выше земла пригѡтѡванъ, ако мужескихь лакѡтъ

м҃. приходѧщаа свыше бж҃ственаго прт҃ла божественаа воиньства не на низоу земла сшедше стоахоу, но на въздоусѣ дивнѣ и славнѣ на преславнемь олтари вси стоахоу, ако же мню стати намъ пред҃ лицемь земла. преставшимь оубо нам҆ ѡ҆т видѣнїа чюднаго оного, оухитрованїа рещи҃ж вышнаго града онѡго, его же всакь оумь и помышленїе проходить стран҆нолѣпнѡ прилежаще преславнѡмоу томоу оуготованію очима нш҃има презрѣхѡмь. стран҆на бо намъ сїа авлахоуса и всакого слова пролетающа. в҆ сих же намъ видѣнїихъ пребывающимь и всемоу мира воставшю на лице земли, всакѡмоу дыханію стоащю ѡ҆т Адама до послѣдняго всакого родившагоса и страшнаго огнепѡдѡбнаго прт҃ла единѡчадаго Сн҃а Бж҃їа изрядно пригѡтованна, бг҃олѣпнѡ пред҃стоаще ѡгненоу прт҃лоу с҆трашнѡмоу приготованію оному, пламень мнѡжествѡобразноличенъ и крѣпкѡ искры испоущающь тихообразно сходащь ѡ҆т сватаго прт҃ла великаго Цр҃а Сп҃са нш҃его Іс҃ Хр҃а и не малъ пѡдвигъ пѡдаваше нѣкакѡ дерзающе еже к немоу или паче разсматрающе, ибѡ божественїи агг҃ли долоу зряще съ страхѡмъ такѡ предстѡахоу. відѣхѡмь оубѡ, и се пѡл҆цы агг҃льстїи в҆коупѣ съшедше пріидѡша протівоу очима нш҃има. єдінъ великъ пѡл҆къ агг҃льскїи зѣлѡ, и прише҃д ста на востоцѣ оужасно и с трепетѡмъ сниде оубѡ ѡ҆тоудоу. и в҆тѡрыи—и пришедъ ста на пѡлоуд҃не крѣпостію и сіи пѡд҃вижно и оужасно и одежю имоущи҃м мѡл҆нїиноу и препѡсани силѡю страшнѡю. сниде оубѡ ѡ҆тоудоу и т҆ретїи и пришедъ ста на сѣверѣ и гѡрдаа слава пѡсредѣ его и велика власть и трепетъ. преиде оубѡ и пѡ тѣхь в҆ мѡлчаніи четвертыи пѡлкь и пришедъ ста на западѣ и ако скипетры страшныа цр҃скїа в роуцѣ кнѧза силы пѡлкь. и се стрѡеніе дівное и стоаніе

страшно и послоушаніе и покореніе многочюдное посредѣ ихъ. и възвратися полкъ ѿ стоаніа. и на востокъ зрѧше и свѣтлахоуса лица и^{х} славою Бжіею, и блгое паче всякоа радости иже токмо зрѣти на красоты ихъ. и ѿ то^{г} сиде инъ полкъ скоро зѣло и в борзости, ако молніа, и потомь дрзіи таче иныи, и ото^{м} инъ. и неподобни к себѣ полкове образомъ, но сіи бѣлы ако свѣтъ, а сіи червлени, ако цвѣт и зѣло красни, и се дрзіи ако злато что свѣтлостію и красотою блещащеся и ако во цвѣты облечени и измечтани великою лѣпотою почтивь 10 ѧ. пришедше сташа иже по^{д} небсемь посредѣ и мир дающе межи собою, потом же разидошася на четыре власти, и ѿтиде едина часть ѿ нихь и оудръжа единъ оуголъ ѿ нихь иже по^{д} небсемь [1]. ина же дроугаа два полка сшедша на страноу и оудръжаста дроугаа два оугла, иже по^{д} 15 нбсемь, и сташа готова в чиноу своемъ, ако же бѣ имь повелѣно ожидающе Соудіа пришествіа. и бѣ оубо земля наполнена множества члкъ, исполненъ еже бѣ и въздоухь множествомь аггль и архаагтль и бжтвеныхъ силъ.

и внезаапоу въздвигшимъ намь очи ѿ мірскааго 20 видѣніа и видѣхомъ вышняа и се исполнися вышніи онъ и нбныи въздоухь и ако же цвѣти неизреченніи и огнедшніи цвѣти и крини дховныа и всенбны и всеоружіе огненое преходаще и шестокрилнаа и многочитаа. и бысть имь глъ Гнь, и посредѣ ихь чаша всевонныа и неизреченныа с вон- 25 ами бжтвеными, и идаахоу идоуще с вопле^{м} крѣпкимь и и державнымь зѣло: „стъ, стъ, стъ Гь Савао^{ф}, исполнено

---

[1] *доб.* и отиде дроугаа часть и оудержа другій оуголъ иже подъ небесемъ.

нбо и земла славы Его.“ и ѡт вѡпла сихь трепетааше нбѡ и земла и вѡскликѡпа иже на кѡнцы земла сшедше вси аг҃ли Бж҃ии „бл҃ви, ѡ҃тче Вседрьжителю, бл҃вено цр҃тво ѡ҃тца и Сна и Ст҃го Дха, бл҃вень градыи во има Гн҃е Гь Іс҃ Хс҃, Словѡ Бжіе, ꙗкѡ прнѡначалнику ѡ҃цоу безначалное рожденіе, ѡ҃тчее сіаніе, Цр҃ь небесныи, Гь҃ земленыи, левь превеликіи, Соудіа и Вл҃ка, испытатель живымь и мр҃твымь, нб҃ныхъ и земныхъ и происподнихъ и всякѡго имени именоующагоса горнихъ и дальнихъ и всякѡго начала и власти.“ симь такѡ рекшимъ ѡ҃т всякого вѡпьства аг҃лъ Бж҃іихъ, трепетааше нбѡ и земла ѡ҃т страшнаго вѡпла ихь. и сниде на лице земли со ѡгненымь ороужіемь и шестокрильнии и мнѡгоочитіи и вдаса имь мѣстѡ. и прише҃дше сташа окр҃тъ своеи свѣтлѡсти прт҃ла непѡстоанаго страшнаго Цр҃а Га҃ нш҃его Іс҃ Ха҃ вноушахѡм же людіи жидѡвскихъ и мнѡжество агарѧн же и срачинъ видѣніа аг҃лскѡго пѣніа, ꙗкѡ съ ѡ҃тцемь Сна величаахоу, ꙗкѡ Соудію живымъ и мр҃твымь нарекоша Га҃ нш҃го Іс҃ Ха҃,—ѡкаанніи плачь и рыданіе въспріемше злѣ рыдаахѧ пагоубы своеа соудьбѣ Га҃ нш҃го Іс҃ Ха҃.

сим же плачющимса, и се трѧбныи гласъ дѡбрѡгласен свыше, и тѡи възгласи зѣлѡ, ꙗкѡ кѡсноути зѣлѡ вѡплю ѧ и всѣмъ рещи в пѡмышленіи аг҃лѡмь и чл҃кѡмь нападе страхъ и трепетъ на чины аг҃льскіа, оувѣдѣша бѡ ѡ҃т гласа тѡго пришедша Соудію. и се абіе ѡблакъ бѣлъ, ꙗкѡ снѣгъ, и тѡмоу рѡсоу добрѡвѡнноу каплющю, и на тѡмь Гь҃ Іс҃ Хс҃. взатъ Егѡ облакъ ꙗкѡ на въстѡкъ на҃ твердію и ѡ҃тверзѡшаса врата въстѡчнаа къ вѡстокоу и възсіа Гь҃ ꙗкѡ ѡ҃т востока. и абіе възгремѣ гласѡмь оумнымъ[1] ꙗкѡ всѣмь зрѣти

[1] *доб* и ноужнымъ.

на вѡстѡкъ агг҃лом҃ и чл҃кѡмъ. и тѡи абіе възсіа, всакѡмоу дыханію нань зрящю, агг҃лѡмъ и чл҃кѡмъ. и бысть внегда сѣсти Емоу на страшномъ онѡмъ облацѣ, разжеженоу зѣлѡ сіаніемь божественымъ, и ѡблакъ градаше нѡса Егѡ, и всѣхь очи зрѧхоу нань. и трасахоуса сн҃ѡве чл҃чести страхомъ и трепетѡм҃, і иже ѡт҃ іил҃ѧ жидове изоумѣшаса. и абіе възѡпи всакѡ дыханіе агг҃льскѡе и чл҃ческѡе к҃ Немоу въпіюще: „блв҃енъ градыи въ има Гн҃е, Бъ҃ и Гь҃ пріиде соудити живымь и мр҃твымъ“. и абіе сѡ испѡвѣданіемь падоша на лицы вси агг҃ли Бж҃іи на воздоусѣ и пѡклонишаса праведномоу Соудіи. и падоша, видѣвше агг҃лы, вси сн҃ѡве чл҃чьстіи на лицы земла съ страхомъ и трепетѡм҃ пѡклонишаса Соудіи страшномоу и Цр҃ю вѣчномоу. и прежде въстаніа ѡт҃ покленіа, ѡт҃лоучивъ Гь҃ Іс҃ Хс҃ себе ѡт҃ облака свѣтлаго сѣде на пр҃тлѣ славы ст҃ыа своеа, страшенъ взор҃ ѧвлѧа и ѧрѡсть ст҃ыа правды его гѡра в силѣ своеи. и въсташа вси сн҃ѡве чл҃чьстіи, ѧкѡ же и бѣша припадоша къ власти Его и, видѣша на прѣстолѣ почивающа Его славы, трепетѡмь страшнымъ и пѡдвигомъ з бѡазнію обіати быша. и се въстрасеса нб҃о, ѧкѡ и кѡжа хар҃тинаа чл҃кѡ трасѡмоу в роукоу, и се колѣбашеса земла ѧкѡ же никто в крѣпѡсти свѡеи възвращаше ѡдр҃ свои сѣмѡ и ѡнамѡ.

и възопиша вѡи агг҃льстіи и пол҃цы нб҃ніи гл҃сѡмь великѡмъ пред҃ лицемь всѣхь сн҃ѡвь чл҃чьскихь мановеніемь ѡчима Гн҃ма, на слоухь сквер҃ныхь жидов҃, иже Егѡ распаша, и на стоуд҃ всѣмь скверненым҃ агарѧнѡмъ и арьѧно҃ и прочимъ еретикѡмъ: „Ты еси Хс҃ Сн҃ь Бг҃а живаго, Егѡже распаша іюдеи безакѡнніи. Ты Слѡво Бж҃іе Вышняго, Егѡ же ро҃ди ѡт҃ць прежде вѣкь бес страсти неистлѣнна, Га҃ неизреченнѡ и нескверно соугоуба ест҃вѡмь и соуществомь и

изволеніемь, единою же оупостасью сказаема, единъ Іс̃ Хс̃ Словω Бж̃іе оупωстасноε, иже в̀ плωт̾ пришѐл̃ и не ωтвратисѧ Бж̃тва, иже ωт̾ Бц̃а Мр̃іа плωть пріѐм̃ без въсхотѣніа без сѣменнаго, пришедыи в̀ миръ и знаменіа и чюдеса съ-твωривъ и проповѣда̀в̃ мироу цр̃тво ωт̾ч̃ее. Ты еси Бъ̀ нн̃ь съ ωт̾ц̃емь и Дх̃ом̃ развѣ Тебе не вѣдаемь Бг̃а". помльчавшемъ сіа рекшемь аг̃лωмь, и оужасостасѧ Анна и Каиѳа безакωнника и весь сωборъ безаконныхъ. и въстрасесѧ Аріи безоумныи и з Бωхметомъ прωклатымь и всакωѧ ереси лоукавніи началницы и с̀ соборы своими.

абіе оубω призрѣ Гъ̀ на лице нб̃оу, и тω ωт̾ страха лица Его бѣже, и мѣсто не обрѣтесѧ емоу, и мы пребываxὼм̃ аки на стражищи, ако̀ж̃ бѣжаше иже по̀д̃ нами и тωи стоаше неоуклωнно на воздоусѣ. и се гра̀д̃ дивныи и сеи пребысть твер̀дω на мѣстѣ, на немже създанъ бысть, занеже Дх̃ъ Гн̃ь ωбдержашеть егω. и абіе Іс̃ Хс̃ Бъ̀ призрѣ гнѣво̀м̃ свωимь на лице земли и видѣ[1] тω, и тω бысть оскверненω зѣлω ωт̾ мнὼж̃ства грѣхωвь сн̃вь человѣческихь, акω оскверниша егω иже ωт̾ вѣка чл̃цы, иже кω идωлωмь злѣ пришедше, иже на волхвωваніе и чародѣаніе празднοвавше, иже неистωвав̀ше на моужьскіи пωлъ и прелюбωдѣиствω и на искренѧа смѣшеніа, и еликω прωклатагω блѣда и кровипрωлитіа окааннѣ смѣсившихсѧ. и призрѣ Гъ̀ ѧростію своею на землю, и та побѣже ωт̾ лица Его и мѣста не ωбрѣте в̀ неи. и се вси на въздоусѣ стωаще бес пакωсти. і абіе простре роукоу свωю страшныи Гъ̀ Іс̃ и призрѣ на высωкихъ глоубины превышьніи и призрѣвь и видѣ на дωлѣшнѧа глоубины и безден̀ныа. и се нб̃о ново и землѧ нωва

[1] нѣтъ.

и лице земла преславно зѣло, ако же снѣгъ сіадаа, и бываетъ зѣло бѣло лице ея, измѣни бо ся и та ѿ истлѣніа в неистлѣніе. и предста и се тверди нб҃ныа вса ако видѣніе слн҃чьное, егда то възсіаетъ заоутра и не имѣа лоучь и звѣзды погибаютъ ѿ нег҃. того ради ст҃іи въ звѣздъ мѣсто придоша, сл҃нца не бѣ в нихь, възсіа бо всѣмь сн҃омь вышнимъ прочее Сл҃нце правед҃ное Іс҃ Гъ҃, родивыися ѿ Дв҃ца Мр҃іа и бывъ чл҃кь. и призрѣ Гъ҃ на доброту лица земли, и се в нихже древніих посредѣ ея предѣлъ имѣющи море, и се изиде въ воды мѣсто ѿ нея рѣка огненаа, емоуже пламени достигающю до тверди нб҃ныа, ни древомъ ни хврастомь не подгнѣща емоу въсхождаше, но ако же видитъ ктѡ слън҃це в дн҃и жатвеныа въ врема полоудн҃евное кипащю или ѡбразъ молънііинъ часто въсходащь въздоухомъ на лице земли,--симь ѡбразомь в неисчетное достиженіе истекаа огнь гора и исхождааше и множааше[c] и покрываа вса испълненіа, аже вдаа емоу.

абіе оубо видѣхомь съ страхомь и с трепетомъ стоаще, и призрѣ Гъ҃ на вса сн҃ы чл҃чьскіа, иже на всемъ лицы земла, и на вса кзмирослоужителя, въ них же оугождаахоу соуетнымь идолъмъ вси сн҃ове чл҃чьстіи, в них же бг҃оразоуміа не бысть, иже ходиша соуетно и лестію и в животѣ лоукавнѣ и поуще скота живше, блоудивше и прелюбодѣавше истоуканнымъ земленымь жеръше даже и до чадъ своихъ. и се чінъ страшноогненъ дивныхъ агг҃лъ ѿ запада исходащь и възложивше роуки своа на вса безаконники и грѣшныхъ земла и прамо агг҃лъмъ ст҃ымъ и чл҃комь имъ[ж] боудеть соуа пріати по дѣломъ своимъ в лагаахоуть а по радоу в море огненое, дондеже до конца кончашася. и чинъ тои послоужив Гн҃ю повелѣнію и

пршедъ ста на мѣстѣ съ страхомъ. и ѡсташа вси жидѡве и вси сн҃ѡве їи҃левы, иже ѡ҇т Авраама иже ѡ҇т Моусеа даже и дѡ скѡнчанїа. и ѡста весь рѡдъ христїанскїи, иже ѡ҇т Г҃а Іс҃а даже и дѡ скѡнчанїа и ѡ҇т стыхъ ап҃лъ и до послѣдних землѧ и ѡсташа вышнагѡ промышленїе҆м вѣрѡвавше, и ѡ҇т рода ꙗзыческагѡ, иже никако҆же҆ не пѡклѡнишꙗ колѣнъ своихъ идѡлѡмъ, и сіи елікѡ же сегѡ не сѡтворишꙗ прежде плѡтьскагѡ расмѡтреніа Г҃а нашегѡ Іс҃ Ха҃. вънегда же они влагаеми безакѡнницы и идѡлослоужебницы вмѡре онѡ ѡгненѡе, жгѡми кипѧще, и бѣ рыданіе и плачь и вопль посредѣ сѡньмища ихъ гѡрькѡ страшныи и болѣзненыи зѣлѡ, ꙗкѡ же и тѡмоу нб҃оу рещи и ањг҃лѡмъ Бж҃їимъ оумилившимсѧ въсплакатисѧ ѡ҇т тѣхъ образнѡѹна вѣчнѡе и бескѡнечнѡе ѡсоужденіе ихъ. прѡчее же оубѡ иже ихъ оставше, ꙗко же прежде рекѡхъ, видѧще идѡлѡслоужебники въ страшнѣмь пожарѣ онѡмъ, такѡ въ гнѣвѣ вметанѡмъ трасахоуса, не изоумѣющесѧ и трепетаахоу, видѧще ихъ мнѡжествѡ, омраченныи и окаанныи образъ имоуща зѡлъ, нѡ и писанїю на кѡемждѡ належащю ꙗвлѧюще или сп҃сеніе или ѡсоуженіе окааннѣ ѡ҇тлоучающесѧ на пагоубоу, ꙗкѡ оубѡ реченѡ, ꙗкѡ осташа иже закѡнъ приемше ѡ҇т Г҃а Бг҃а, да соудъ въздадатъ, како закѡнъ съблюдѡша.

призрѣ же Гъ҃ на вѡстѡкъ вращеніемъ своимъ и пѡманоу, и се вѡинъства на въстокѣ въстроубиша троубами страшно. и бысть мѣсто оугѡтованїа страшно и веліко ѡдесноую Соудїа, и пѡлцы иже на вѡстѡкѣ ањг҃ли Бж҃їи въстроубівшемь имь разсѣꙗшасѧ и разидѡшасѧ на всѧ четыре кѡнца, ꙗкѡ скорыа мѡлніа, троубѧще дѡбрѡгласными троубамі. сіи бѡ бѧхоу ѡ҇т негѡ на то пѡвелѣни. и прочіи ѡ҇т нихъ назираахоу на лице земли и в них же оубѡ обрѣтахоу свѣтла

лица имоуща и веселіе неизг̑лан̑ное в себѣ имоуще, иже в̑ чистемъ сіаніи свѣтлщесѧ и инѣхъ соущихъ чистѣишихъ свѣтлыхъ и бж̑твеными дѡбрѡдѣтельми свѣтлща^с, цѣлоующесѧ и облѡбызающесѧ славно пріимающе ихъ на крилѣхъ своихъ с честію великою и радѡстію неизреченною̑ превождаахоуть и на преславнаа мѣста одесноую Соудіа. и пѡтѡмъ исхѡжаахоуть ѡ^тоудѣ расхожахоутсѧ на лице земли и ѡ^тлоучѧхоу избран̑ныа Бж̑іа ѡ^т безакѡнникъ, иже свое житіе осквернища, и сѡ мнѡгимь дрѣзновеніемъ и съ честію и славою и сих̑ к тѡмоу принѡшаахѫ на десно къ Соудіи.

и бысть, егда скѡнчлша агг̑ли Гн̑и силы въсхищаахоу на облацѣхь нб̑ныхь блв̑еныа ѡ^тц̑а и ѡдесноую Единѡрѡднаго Сн̑а приводлще, и призрѣ Гь̑ на сѣверъ и на пѡлоудн̑е и поманоу, и се два пѡл̑ка агг̑лъ Бж̑іихь изидѡша на сѣверъ и на полоудн̑не и пред̑пѡставиша всѧ сн̑ы челѡвѣческіа оставшихъ на всеи вселеннѣи о лѣвыю Соудіа, біюще и моучлще мнѡги ѡ^т нихь зѣлѡ, егда непѡкѡрнѣ имь пѡслѣдоующе. и бысть егда поставленѡмъ быти грѣшникѡмъ земла ѡ лѣвыю Соудіа, и сіи паче пѣска мѡрьскаго̀ во мнѡжество иже ѡдесноую стоаще четвертое тре^тѧ бѡ пѡгибе сѣмене чѧсть и едина сп̑сесѧ. и бѫхоу скѡрбни иже ѡ лѣвоую Соудіа, и иже ѡдесноую Его бѫахоуть свѣтѡмъ прѡсвѣщающесѧ и свѣтлыа лоучѧ прѡсвѣщааше окр̑тъ ихь.

и въз̑рѣвь Гь̑[1] и видѣ иже на ст̑ыхъ Егѡ прѡлвленію красѡтоу и свѣтъ Его, и абіе ѡ^твѣща гл̑сѡмъ великимъ иже ѡдесноую Егѡ, рече· „приидѣте благѡслѡвеніи ѡ^тц̑а Мѡегѡ, наслѣдоуите оугѡтѡван̑ное вамъ цр̑твіе ѡ^т сложеніа всего міра. в̑ залкахь — накормисте Мѧ, в̑ жадахь — напоисте Мѧ,

[1] *доб.* и видѣ иже одесноую Его.

страненъ бѣхъ—и в҃коупѣ с҃ сѡбою въ храминѣ свою в҃ведосте Мѧ, наг бѣхъ—и в ризоу Мѧ облекосте, в҃ темницы бѣхъ затвѡренъ—и пришедше нѡсѣтисте Мене, и в҃ недоугъ в҃падшю Ми — врачьбоу принесѡсте Ми, в печали и въ искоуше-
5 нїа Ми впадшю — и пріидѡсте оутѣшити Мене, и вса оубѡ бл҃гаа на Мнѣ сътвѡристе.“ рекѡша[ж] праведнїи, ѡ҃тв҃щавше к Немоу „Вл҃кѡ, в҃ кѡе лѣтѡ мы видѣвше Тѧ представихом Ти хлѣба? в҃ кїа же дн҃и вжада и приде к намъ и пѡчерпѡхѡм Ти пити? кѡли же бѣ страненъ и въ хра҃м нн҃ь в҃ве-
10 дѡхом Тѧ? коли же раздрася риза Твоа и мы Тѧ с ветхїа съвлекѡхѡмъ и в новоую Тѧ облекѡхѡмъ? в҃ кѡторей ли бѣ темницы и пріидѡхомъ к҃ Тебѣ? в кѡторое же ли в҃рема бѡлѧ и прилежахо[м] Тебѣ, дающе Ти врачебнаа? в печали и в скѡрбѝ кѡли в҃падшю Ти и мы сѧ авихѡмъ Тебѣ
15 на оутѣшеніе?“ и ѡ҃тв҃щавъ имь Соудїа, видѣвъ пѡсредѣ праведникь нищаа и пѡказаа на нѧ деснѡю роукѡю, и рече к҃ нимъ: „живоу Азъ въ ѡ҃ц҃ы и ѡ҃ц҃ъ вѡ Мнѣ, а Азъ в҃ васъ в҃ Доусѣ Ст҃ѣмь Мѡемъ и в правдѣ и въ истинѣ сп҃сенїа Мѡего, пѡне[ж] напитасте сихь братїю Мою оубогоую и напои-
20 сте и в҃ведѡсте и пѡсѣтисте и възлюбисте и пѡмилѡвасте ихъ,—не тѣмь сїа сътвориете, нѡ Мнѣ Твѡр҃цю и Зижителю и вс҃кѡи плѡти дающю пищю мл҃тїю и чл҃кѡлюбїемь Моимъ ѡ грѣшницѣ[х].“

тогда прізрѣ и на лѣвыѧ Цр҃ь тѡи страшныи, и видѣ
52 вса грѣшныѧ земла сквернены и ѡмрачены зѣлѡ соуща и смоутисѧ въ ꙗрости свѡеи и въ гнѣвѣ свѡемь праведнемь, ꙗкѡ стѡахоу зѣлѡ низвержени и велика стѣда испѡлнени и лица ихъ бꙗхоуть сина, ꙗко же чернымь ефиѡпѡмъ, ѡ҃тв҃щавъ имъ гнѣвнѣ Соудїа ѡ҃н и рече крѣпкѡ „ѡ҃тидѣте ѡ҃т
30 Мене прѡклатїи, дѣлатели безакѡнїа и съжигающисѧ огнемь

тѣмь, иже предъ лицемь вашимъ скрежетомъ зѵбнымъ нѵжнымь кипящимъ просихъ бѡ оу васъ хлѣба ѧсті и не пѡмиловасте Мене; прѡсихь оу васъ вѡды пити и ѡбленившеся не напоисте Мене; ꙗко странніи пріидохъ посредѣ васъ и рекосте — мы страннаго не водимъ в домы нша, одежда не имахъ—вы же имоуще не вдасте Ми, нѡ паче гноушающеся пѡсміасте Ми ся; бѡлѧхь бѡлѣзнію, а вы мимоидоуще пѡсмиасте Ми ся, ѡтвратисте лица своа ѡт Мене и никто же ѡт васъ пѡмиловa Мене, ни рече Ми — възвратився и вижю бѡльнагѡ сегѡ, чтѡ сіи требоуетъ; заключенъ быхь в темницы малы ради вины и не тѡкмѡ не посѣтисте Мене, нѡ съпротивнѣ посміасте Ми ся, похоулівше бѣдоу Мою ѡтидѣте ѡт Мене, оубіица и прелюбѡдѣица, моужеложницы же и сѡдѡмитане, волсви и чародѣицы, и татіе и крѡвѡсмѣсницы иже съ искреними своими, и лжерѡтницы и разбѡиницы, лживіи и прѡклатіи; ѡтидѣте ѡт Мене, блоудницы и піаницы, златолюбцы и тщеславніи, гнѣвливіи и злоупѡминателе, прегоудницы и пѣснѡтворцы, мѡскѡлоудницы, свадницы, гордіи, иже тѣлоу прикасающеся, и вси иже сноу вдавшеся и лѣности и чревоѡбіаденію и игранію и прочихь нечистотъ, житіе свое развратиша. не знаю васъ, ни вѣдѣ васъ, ѡткоудѣ есте“ тѡгда оуслышавше ѡни вси страшніи ѡнъ ѡтвѣтъ, сматошася, пѡкѡлѣбашася, трепетъ пріатъ ихъ и рыдающе ѡтвѣщаша глюще: „ѡ Соудіе нелицемѣрныи, в кое врема Та видѣхомъ хлѣба требующа и не напитахомъ Тебе? кѡли ли просилъ еси пити и не пѡчерьпохѡмъ Ти вѡды? странен же кѡли пѡказася намъ и не пріахѡмъ Тебе? или в кое врема нагъ обрѣтеся пѡсредѣ насъ и ризою не одѣхѡмъ обнаженаго Твоегѡ тѣла? в которыа же ли дни бѡлѣ и не посѣтихѡмъ Тебе? ктоже ли видѣ Та заключена в темницѣ и

не пріидохомъ оутѣшити Тебе? никто же ѡт нас не видѣ Тебе и како въ всем семъ могохом Ти оугодіе сътворити?“ Цр̃ъ же ѡн крѣпкіи сматесѧ о нихь, ѡтвѣта ихъ ради ѡтягчисѧ на ны, и рече имъ з гнѣвомъ, показа имъ посредѣ нища перстомъ своем роукы: „иже бѧхоу съгрѣшивше погибоша, истін ноу гл ю страшноу к вамъ окаан нїи, пѡнеже вы единѡго нищаго посредѣ васъ не помиловасте, ни възлюбисте, ни препоисте, ни в коеи же добродѣтели оугодіа Ми не сотвористе,—ѡтстоупите ѡт Мене вси ик земнаа смыслившие, и грѣхи възлюбившие, и діаволоу оугодившие, и не въсхотѣвше ни в послѣдняа дни к покаанію притещи.“ они же страшнаа и бж̃твенаа словеса, иже ѡт праведнаго Сѫдіа вноушающе, слезами окаанными себе рыдаахоу, страшно біюще в ср̾ца своа роуками своими и главы тержюще и милоующаго не бѣ, и мл рдыи не ѡбрѣтесѧ, и оутѣшающаго не бѣ, и не бѣ ходатаа к Соудіи, зане внегда гнѣваюшюсѧ Емоу и прѧщюсѧ Емъ иже ѡ лѣвоую стоащим на земли в трепетѣ быша вси бѡязнію страшащесѧ и бысть страшенъ

и[1] сего ради на нею вѡсхѡдища не бѣ и исходѧща пола не бѣ, нѡ бысть лице еи, ѩко сыр млад, ѩко снѣгъ, ѩко дымъ златоблещащь[c], в схожаааше ѡт въздоуха ѡт лица ем, и та вса препрѡславлена и се на неи сади чермни снѣжнообразно и дроугаа ина, их же не мѡжетъ моудрость члчѣка исказати, соуть огненовидѣніе страшно видѣніемъ различно в разоумѣ исповѣдати, егда в зидоша страшніи сади на

---

[1] Здѣсь пропускъ, восполняемый греческимъ текстомъ: „ἀναβλέψας οὖν ἐγὼ τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδον γῆν νέαν καὶ ἐπ' αὐτὴν ὄρη οὐκ ἦν ἀναβαίνοντα, οὐδὲ φαράγγες καταβαίνουσαι ἢ πεδιάδες ἐξομαλίζουσαι, ἀλλὰ πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη ὑπῆρχεν ἐν θέσει καὶ στάσει μιᾷ φαινομένη ἀπ' ἄκρων ἕως ἄκρων αὐτῆς καὶ τόπος ἀπόκρυφος οὐχ εὑρίσκετο ἐν αὐτῇ, ὡς ἄν τις ἔχῃ παρεικάσαι αὐτὴν ἄλωνα θερεινήν“ (л. 207 об.)

лицѣ ѥѧ и та процвѣте многимъ различнымь цвѣтомъ и краснаа соуща и о нихъ глати таковое бо благолѣпіе въ процвѣтеніе облечеса дивнаа она земля. паче же прекрасъное ѥѧ лѣпотное лице, яко дерзающю ми рещи к иже со мною соущю. „что есть цр̃тво нб̃ное оно, о нем же азъ слышю, яко же чюдно есть и страшно и неизреченно се есть истинное цр̃тво нб̃ное“ отвѣщав же онъ рече ми: „не оуразмѣлъ еси ты и еще, что есть цр̃тво нб̃ное, си есть земля, о неи же гла Гь̃ своимъ оучникомъ —блжни кротцыи, яко тіи наслѣдат землю.“ яко же въсіавшимъ дивнымъ онѣмъ садомъ на чюднѣи онои земли и израдным цвѣтомъ оплетщеса, и мнѣ дивящюся о несказаннѣи добротѣ ѥѧ, и оузрѣхомъ паки, и се дрзвіи сади паче первыхъ и тіи много множество зѣло, и тіи възсіаша плоды неизреченныа страшни и чюдни. и се исполниса земля была дивнаго и се бы-
ліе то яко злато блещашеся и множество цвѣта и крины ѥѧ неизреченно взсіающа, авѣ възсіающа. и оудивихса азъ красотѣ ѥѧ и оучюдихса и изоумѣхса, встрепетахъ, яко же сытости не бѣ сладкаго видѣніа ѥѧ, яко же оукраси ю Гь̃, яко невѣстоу прекрасноу въ свѣтлости и влѣпотѣ и добротѣ ѥѧ видѣніа и потомъ призрѣ Гь̃ на ліце всеѧ земля онаа дивны, и та искипѣ рѣкы дивноу медовноую особь и рѣкоу млечноую вкоупѣ. мед же рѣки тоа чистъ, яко слеза, прехода по пространствоу земля и напаа коренія ѥѧ садовъ, и млеко ѥѧ искрь, яко снѣгъ очищено, въсходащи седмь седмицею на лице соуша и не смѣшающися с медомъ онѣмъ добрымъ, но поприсноу и тои напоа коренье садовъ, иже присно цвѣты блещашеѕ, токмо плодоу же множащюся на садѣхъ. въсходащю же медоу ономоу страшномоу и напааше, яко же рѣхомъ, кореніа ихъ, и по сихъ

многокрасны и многообразны пт҃ица ѡ҃т востока, и простреса множество ихъ на лице всеа земла и напълнися земла и напълнися всакъ садъ, иже на земли, и та быша на украшеніе всеи твари и възвеселиша^с^ зѣло и ѡ҃т радости своеа начаша пѣти вельми зѣло, ако же слышати гласъ ихъ до кроуга нб҃наго и оустрашишася вса сонмы иже ѡ҃т десныхъ и ѡ҃т лѣвыхъ стоаще великаго и вѣчнаго Бг҃а и Сн҃са дш҃ь нш҃их҃. егда же възопившимъ в҃ незаапоу испер҃ва преславнымъ онѣмь птицамъ, ако израдна пѣніа и наспѣваніа на блв҃ныхъ ѡ҃тца в҃ вѣки вѣкомъ, в҃ данныи ако новъ плѡ^х^, ако же житіа его оумирающе въ времена соуща и въ врема паки не соуща.

и бысть егда сиа послѣдѡвашася и такѡ съвершишася, и призрѣ Гъ҃ на высѡтоу нб҃ноую, и ѡ҃тверзо^с^ нб҃ѡ новое и крѣпкое встіемъ страшнымъ. и се пѡ^л^цы агг҃лъ и ар҃хагг҃лъ въ славѣ мнѡзѣ сходаще. и тии нѡсаще града Бж҃ia чюднаго на лице земли, пѡюще и въспѣвающе Бг҃а пѣніемъ в Тр^о^цѣ прест҃ымъ. и бысть внегда достигшимъ имъ на лице земли, и тии поставиша дивнагѡ оно^г^ града на земли на вѡстоцѣ вѡстокомъ, и раи Бж҃ии иже на въстоцѣ в҃ ноутрь заключися иже онѡго града дивнаго и страшнаго. и призрѣ Гъ҃ Въ҃ на гра^д^ и оутвер҃дися дивнѣ на мѣстѣ и вса блага его посредѣ его и дѡбрѣ^е^ града тѡго не обрѣташеся, занеже сіи гра^д^ Бж҃ии вышніи, мт҃и градомь Сионъ, Іерл҃имъ. единъ хитрець и содѣтель Бъ҃. и горы окр҃тъ его и вои всѣхъ нб҃ныхъ силъ и Гъ҃ Іс҃ Хс҃ Снъ҃ Бг҃а живаго окр҃тъ тѣхъ иже тамо соущихъ людіи и бысть в҃ негда оутвердися на мѣстѣ своемь и възсіа на д҃ страны ѡ҃т свѣта на пресвѣтлѡ създаніе его, ибѡ дѣланіе его ѡ҃т дх҃овны^х^ мнѡгосвѣт лостіи и образъ. и ти свѣтящеся особѣ неизслѣднѡю радо-

стію видѧщимъ пѡдаваютъ. и врата сіающа къ сл̃нцоу и свѣтлѡсть страшнаа окр̃тъ его.

и видѣвъ страш̃ныи Соудіа онъ възвращеніе свѡеѧ красѡты дхѡвнаго града того, и пѡманоу силамъ своимъ и вѡемъ свѡимъ, и въстрѧбиша троубами нб̃ными, и ѩкѡ страхѡм обіата бысть вса тварь. и тіи начаша славити сѣдѧщаго на страшнѣмь прт̃лѣ соуднѣмъ, иже ѡт вѡстока даже и дѡ запада ѡтсѣвера и до пѡлоудн̃а и вса силы иже окр̃тъ Его, и егда възопиша лѣпотьноую и красноую пѣснь дивнѡе и неизречен̃ное пѣніе живоущаго въ вѣки Хр̃а Бг̃а, дивнымъ пѣніемъ хвалѧще. и власи иже на окаанньи главѣ моеи простисташ и в̀нимахъ иже ѡ лѣвыхъ соудіа и тіи біахоуть лица своа и испоущахѫт плачь гор̀кіи и рыданіе съ въздыханіемъ в̀данѡ бѡ бѣ слѡвѡ ѡт Соудіи страшнаго: „видѣте, рече, прѡклатіи, кѡего бл̃га лишистеся.“ бѣ бѡ и с̀ладка она агг̃льскаа и бж̃ественаа пѡхвала, юже въспѣша тогда, ѩкѡѫ и жилы и кости сладѡстію разслабляхоуся оною.

абіе оубѡ въстаѧ ѡт прт̃ла оугѡтованіа Гь̃ ко ѡбличенію[1] всѣхъ началникъ коемоуждо сѡблазноу и прельщенію и всякомоу смрадоу ересьскомѫ. и тои ходя на крилоу вѣтреню и къ градоу ономоу дивномѫ исхождааше, и се в̀слѣд его вси одесноую его тѣм же образомъ идяхоу съ нимъ и въспѣвше возстаніе дер̀жавы его вса силы его. и не далече ихъ градъ, и Гь̃ стоаше на вратѣхъ града и зряше на западъ. и се ѡтврьзошася Емоу съ страхѡмъ и трепетомъ и се вси иже ѡдесноую Егѡ предсташа Емоу и вѡи бесчисленыхъ силъ Его предсташа Емоу и се ошюю Его пѣши шествоующе издалеча сташа и тихо та видяще вїдѣти хотя-

[1] обличию,

ще, что сключится имь. да ꙗкω же ω᷑верзωшасѧ врата абіе Гв᷑и и тои Гъ᷑ ста на лицы исхода градоу и прч᷑тыми роукама свωима обдержаше и вхωды града вратныа и вдадаше никωмоу же входити въ гра᷑. и рече оубω Гъ᷑ къ деснымъ 5 Его възрѣвъ: „пріидѣте, блв᷑ни ω᷑ц᷑а Моего, вниидѣте въ бл᷑голѣпие в᷑ бл᷑гоневѣстныи Іер᷑лимъ пріидѣте в᷑ радость Га᷑ вашего Азъ есмь дверь. никто же не можеть внити къ ω᷑ц᷑оу Мωемоу токмω Мною. Азъ бω и ω᷑ц᷑ъ единω есвѣ.“ и сіа емоу гла᷑вшю, и се жена ω᷑ стоащихъ ωдесноую пріиде 10 на званіе единωчадаго Сн᷑а Бжіа, и шествіе Ѥѧ огнь испоущаа-ше идоущи Ѥи, и багранича славна соущи невреченна, и бысть молніею обіата прч᷑таа ребра Ѥѧ, и лице Ѥѧ ꙗкω сл᷑нце, и слава Гн᷑ѧ страшнаа предидоущи Ѥи. и приде᷑ пωклонисѧ правомоу Соудіи и Тои Ю почти и тихо прч᷑тоую гла-15 воу Свωю пωклωни малы: „вниди, ω Мт᷑и Моа, рече, чт᷑наа. сіа вса Твоа и рабωтна Тебѣ. и се наслѣдованіе Твое и съ възлюблен᷑ными чады Твоими“ она же ωблωбызавши пречистѣи роущѣ страш᷑наго Цр᷑ѧ оного преоукрашена вноутрь дивнаго оного града в᷑ниде и вшедши Ѥи вноутрь страш-20 наго оного града, слышано бысть пѣние чюдѥнωе в᷑ноутрь ст᷑го града оного агг᷑лωмъ Гн᷑имъ въспріемшимъ Ю на оуготованіе Ѥѧ въ славоу Ѥѧ и на бωгатьство Ѥѧ в᷑ живωтворащіи покои.

бысть по вшествіи Пречистыа оноа Жены внутрь врать града того предивнаго і се вї моужа ω᷑лоучистасѧ ω᷑ десныа 25 страны и пріидоша кω вратωмъ градны᷑. и одежда ихъ пωдобны великагω Цр᷑ѧ иж᷑ на вратѣхъ стоаща ст᷑го града. и с веселіемъ вельми пріа᷑т ихъ радоуѧсѧ дашеть и᷑ оусты честнωе лобзание. и тіи пωклонишасѧ Емв и аки в молніинъ образ᷑ прелωжившесѧ вноутрь идωша. и потомъ слышано 30 бысть пѣніе дивъно в᷑ неизгланнѣмъ градѣ онωмъ.

и бысть егда симъ нескѡнчающимсѧ блгⷣтемъ пришедшимъ и великомоу Цр҃ю в҃ пресвѣтлемъ градѣ і еще не соущю и тои повелѣ, и се о҃ моужь ѡ҃т десныа страны и тіи пришедше и доидоша вратъ градных҃. и одежда ихь, ꙗко ѡгненое видѣніе пламен҃ное, ꙗко нѣкіи свѣтъ нѡщю ꙗвлꙗаса. и пришедше припадѡша к҃ прчт҃ыма нѡгама единѡмоу вѣчномоу и истинномоу Бг҃оу. и тіи въ хвалоу достоинѡ ѡ҃т Него пріемше с великѡю радостію в҃ноутрь града того превеликаго в҃нидѡша.

симъ оубѡ в҃шеⷣшимъ в҃ граⷣ ѡ҃н сказаемыи, кр҃тъ же чт҃ныи стоаше на въздоусѣ выспрь одесноую Г҃а на высотѣ бесчисленѣи славою блещасѧ дивнѡ и тои испоущаа бж҃ственыа лоуча, иже нань надежѧ имоуть. бѣ бѡ огненообразенъ зѣлѡ егѡѧⷥ видꙗаще иже налѣво стѡаще и горькіа слезы проливаахоу и из глоубины въздыханіе испоущающе и стрыгахоуть срⷣце страшнѣ, помышлꙗюще, какѡ не оуразоумѣша таины хрт҃іанства, и како не ходиша пѡ запѡвѣди Г҃а І҃с҃а, и какѡ ѡ҃тпадоша ѡ҃т страшныхъ ѡнѣх҃ бл҃гъ, какѡ въ ѡномъ мирѣ соуетнѣмъ поношаахоуть бж҃ственѣи вѣрѣ хр҃тіан҃стѣи и поношаахоуть кѡюждо вѣроу людіе и съборъ оучитель своихъ и наставникъ своихъ, и заблꙋдиша ѡ҃т праваго поути. жидѡве же иже ѡ҃т пришедшихь ѡ҃т пришествіа Хв҃а и Г҃а нш҃го І҃с҃а и до скончанія в҃ мирѣ ꙗвившюсѧ и ст҃го кр҃щеніа не внемъше, кленꙗахоуть и ти Мѡисеа всею силою своею, пѡнеже томоу пѡкарꙗющесѧ не вѣрѡвахом҃ въ Х҃а. искаахоуть его обрѣсти пѡсредѣ, и тѡи не ѡбрѣтаашесѧ, ибѡ ѡдесноую бѣ съ Авраамѡмь і Исаакѡмъ і Иаковѡмъ и съ всѣми прⷪрки.

и бысть по вшествіи о҃ моужь въ граⷣ онъ неконч҃емыи, и пѡвелѣ Гь҃, и се ѡ҃т десныхъ ѡ҃тлоучишасѧ пол҃цы

велицы зѣло, и тѣхь чт̃наа лица искры испоущающа славою и благодатію, ако же егда изнесется желѣзо разжежен́ное ис пещи и искры испоущаетъ полагаемо на наковал́нѣ пред коующимъ его и одежда их̃ от̃ вса и багрѧница, и тіи въ образѣ своемь страшны лоуча испоущающе и безвещественаа одежда, но оубо ако же мнахъ тѣхъ всѣхъ мысленѣ, дх̃овнѣ оубо прі́иде их̃ полкъ, ако тмы мноѕи зѣло, в́коупѣ ест̃вомъ моужи и жены вси препрославлени великою славою славящеся. вси прі́идоша къ свѣтлымъ вратом́ града того къ Го̃у, и въз́веселися Гь̃ о пришествіи их̃, и от̃верзе имь врата градна и стоаше, вида их̃ в́шествіе и веселашеся о нихъ зѣло, ако пастоухь добрыи о въз́любленных̃ овцахъ, дондеже внидоша в радость Га̃ своего. в́негда же вѣшедшимъ имь. в́ прч̃тыи гра̃ тои, оуслышанъ бысть гласъ хвалящихъ Бг̃а, ако гласъ грома бесчислена или воды крѣпки идоущаа мнѕо.

паки оубо повелѣ Гь̃, и се иже от̃ десных̃ от̃лоучися м́ніи перваго полкъ, и идяше в́нити в преславныи гра̃ Вышнаго и тѣхь честнаа лица свѣтлахоуся, ако дн̃ь́н̃ница свѣтлаа и ако чер́вленица, огненообразны дивнымъ слоуженіемъ видимо. от̃верзе и семоу полкоу врата Гь̃, и в́нидоша красящеся. паки же оубо в́ходящимъ им̃ пѣніе оного вноутрь страшнаго града того слышаашеся. в́прошахъ оубо водяща мя, котораа сіа оба собора иже въ градъ в́нидоста. он̃ же от̃вѣщавъ рече ми: „перьво м̃нцы и по сихъ исповѣдницы“.

и по сихъ паки поманоу Гь̃, и се от̃ десных̃ от̃лоучися дроугіи собор̃, и тіи преславни. и прі́идоша к пр̃еви къ вратомъ граднымь. и тѣхь лица бѣла, ако злато чисто блещащеся. и се от̃врьзе имь врата града того преславнаго,

и тіи в'нидѡша величающеса и в'нутрь хвала слышашеса страшна. и се пропѡвѣдницы и бл̃говѣстницы в'нидѡша в радѡсть Га̃ свѡего.

и прилѡживъ к симъ и еще пригласивъ пріити къ бж̃твеномоу ѡ̃т десныхъ Гъ̃, и се дроугіи пѡлкъ ѡ̃твергъшеса ѡ̃т страшнаго онѡго мнѡжества, идоуще на великѡе оно съ тщаніемъ на бл̃гое. и лица ихъ свѣтлахоуса, ꙗко сл̃нце, и одеждіе ихъ свѣтлѣиши снѣга. и пріидѡша къ Го̃у и тіи ꙗкѡ огнены ом̃форы на рамѣхь своихь нѡса, — и сіи ст̃ители. и ѡ̃тверзе и си̃ врата она чюдная Гъ̃, и сии великою радѡстію сіяюще и дроугъ дроуга веселіемъ именоующе в'нидѡша веселыми лицы в' бесконечноую радость. и възопиша вноуть града пѣснь оноу всекрасноую дивнаго оного Цр̃а слоуги великаго. и бысть ктомоу и Гъ̃ Іс̃ Хс̃ стоаше, ꙗкож̃ женихъ в' преславнѣи дѡбрѡтѣ, блещащеса на оноу и в' выс̃тоу го̃дноую врата градная.

и тѡи призрѣ на собѡръ иже одесноую и пріити пѡвелѣ, и се дроугіи снемъ, ѡ̃тлоучившеса ѡ̃т мнѡжества иже ѡдесноую, приидѡша къ Го̃у и къ градѹ и образъ лиць ихъ препрѡславленъ, ꙗкѡ видѣніе цвѣта триантафилична, пѡкрѡвеніе ихъ ꙗкѡ крик лѣпѡтныи и тіи ходівше, ꙗкѡ же ре̃нѡ, пріидоша ко Го̃у. и симъ оубѡ ѡ̃тверзе вхѡдъ градныи, въноутрь пѡвелѣ в'нити. и пѣніе агг̃льскѡе въ оустѣхъ ихъ, в'негда в'хождаахоу. и сіи соу̃т въздерж̃алницы. и в'нидѡша и ти в' радость Г̃а своего в' пѡкѡи и в' веселіе д̃шь своих̃. и еще п'рилѡжи Гъ̃ Бг̃ъ пѡвелѣніемъ и прч̃тымъ своим̃ соудѡм̃, и пѡвелѣ пріити к себѣ иже ѡдесноую Его, и се мнѡжество ѡ̃т людіи ѡ̃тлоучившеса скоро пріидѡша къ градоу в' бг̃олѣпнѣи красѡтѣ и тіи сѡборъ сѡборомъ и образ̃ мнишескіи на них̃, нѡ не чер'нъ, нѡ бѣлъ, ꙗко снѣгъ, и свѣ-

таса, ѩко мѡлнiа и свѣтлость лица ихъ, ѩко видѣнiе молнiинѡ въ ѡбразъ страшноогненыи и пречюдноѥ страстѡпрiатiе. и ѡтверьзенiе бысть имъ страшнаго града ѡнѡго стго Гна, и вхождаахоуть страшнѡю гордостiю преславнѣ и въ чтн. и тiи вхождаахѫ възнесыще роуцѣ къ Гоу Бгоу, егда стѡаше преславнѡ оу вратъ страшныхъ града тѡго и блгвахоут има стое Егѡ съ Отцемъ и съ Прстымъ Дхомъ. с великѡю радостiю ѩко вноутрь вхождаахоу. и потомъ въспрiимше ихъ иже вноутрь града тѡго вхождаахоу неизречена-го иже тоу слоужахоуть агли Бжiихъ сил вплескаша роуками и въскликнѫша к Бгоу пѣснь въ гласѣ радостiѣ о бескѡнечнемь ихъ покои.

и бысть егда вшедшимъ всѣмъ преѡбнымъ въ градъ Гнихъ силъ, въ градъ Ба нашегѡ, и кѡждѡ ихъ прiимаше дѡстоанiе свое, еже имъ оугѡтова Гь, занеже тiи оугодиша Емоу въ днехъ на земли и видахоуть иже ѡшюю, гдѣ стаютъ вь блгое званiе стiи Гни и свѣтлость ихъ, горцы стенюще прѡливаахоу слезы своа, понеже видахоу красное твѡреніе и новоую пришедшю неистлѣнноую тварь, ѩже бѣ неистлѣнна неизреченныа блгти и веселiа, ѩко же невѣсты оукрашеноу и неизгланнымъ блголѣпiемъ и страшнѡю дѡбротою и красотою Гнею, и ѩко же стоаша на чювственыхъ вратѣхь стго своего града сладкѡе носа обличiе преже вѣкь Его рѡдившаго, обращаше бѡ са стоа на сіа новы страшны въспѣщаа лоуча ѡт лица своегѡ вслакѡе пѣніе вѡною росоу каплющю слакѡе желаніе и размышлмахоу, ѩко же великихь блгъ лишитися имоуть, и не бѣ съвершенаго испытаніа, колико растерьгахоуса и рвахоу рѣками своими власы, нетрьпяще страшнаго лишенiа и трепетьныхъ блгъ, ихже прежде варивъ рекохъ, иже ошюю грѣшнии.

и се паки призрѣ Гъ иже ѡдесноую Его и призва праведныа нѡвыа блгдти. и се тии ѡтторгошасѧ иже ѡт тѣх великоу радѡсть пріемъше, радоующесѧ и веселящесѧ идѡша блвенніи ѡца къ възлюбленомоу Сыноу пѡзвавшемоу ихъ. и бысть егда идоущимь имъ въ стыи градъ и свѣтлахоусѧ лица ихъ, ѩкѡ же бываетъ среди нѡщи мрачныа лѧна прѡславлена сіаніемъ свѣтлѡсти своеѧ и одежда ихь пресвѣтлы, ѩкѡ цвѣты и крины доубравныа ѡтврьзе же и симъ неизреченна врата преславныи Влдка и Гъ. и внидѡша прѡсвѣщающесѧ сладкимь огнемь радѡстьнымъ, ибѡ вноутрь града въздоухъ иже окртъ его огнь медъ текоущіи искипание имѣа неизреченнѡ радѡсть и веселіе. и бысть егда пѡкои всѧкое страшнѡе мнѡжьство чинѡвь онѣхъ страшныхъ, егда вхѡждаахоу въ градъ ѡц преблжнныи, и се гласи и въпли и пѣніе по ѡбычаю вноутрь бѣ слышати вхѡдящимъ полкѡмъ стымъ въ градъ чтныи вмысленыи и всекрасныи и вприлѣпныи. и пѡ сихъ чтныи кртъ и еще стоаше на высѡцѣ стымъ на дивнѣмъ въздоусѣ оном превыше, иже одесноую стыхъ мнѡжествоу, і еще ѡставшимъ и не призваннѡмъ впричтыи градъ ѡт Га Бга. и тѡи стоаше препрославленъ и лѧча егѡ свѣтлахоусѧ на лице земли, на высѡтѣ тверди. и птицы ѡни иже о нихъ прежде рекѡхъ, ѩкѡ же вдани на неистлѣнноу землю прнѡ въспѣвати и прекрасѡвати и прегласти пребесмертнаа чада Бжіа Вседръжителѧ, и сіа бесѣдѡваахоу непрестаннымъ вѣщаніемъ и сладкимъ пѣніемъ преоукрашеннымъ, ѩкѡ же вѣщанію гласа ихъ възвыситисѧ на вѡдахъ дѡ кроуга нбнаго, ѩкоже прекѡбрази Бъ и ѩкѡ огнь сѡтвѡри, не оубѡ разжжега емоу, ѩкѡ же ннѣшнемоу слнцоу. красотоу же не малоу имоущѧ лѣпѡтноу велію страшноу красѡтоу егѡ оугажающе мысленѡмоу окѹ его.

паки приложи Гъ призрѣти на десныа Егѡ, и пѡвелѣ имъ пріити. и се Авраамъ і Исаакъ і Иакѡвъ и вї патріарха и иже с ними. и тѣхъ лица бѣла, якѡ снѣгъ, и ѡдежда ихъ, якѡ ѡбразъ бѣлаго ѡблака и тѣмъ врата ѡтверзе Гъ Бъ и видѣахоуть Авраама, якѡ прчтным Егѡ стѡпамъ прикѡснѣвса, егда вхождааше въ градъ в цртвѡ единѡчаднаго Сна Бжіа, подобнаа творѣхоуть симъ и сн ѡве его и съ страшнымъ радованіемъ видѣша въпоутрь града дивнаго и тіи хвалаще и блгвоще иже страшноуѧ имѣа власть цртва Гъ Іс Хс страшнаго иже ѡт хероувимъ и ѡт серафимъ невидима, пѡнеже не испѣваню[1] Бжтва

і еще пѡвелѣ Гъ внити, и се мнѡжество мнѡго людии зѣлѡ, и сіи единѡѡбразни свѣтѡчерьмни и вси красни и вси свѣтли и свѣтлѣахѫса лица ихъ седмицею паї слнца. и преди ихъ идаше мѡлнна и пѡ мльніи страшныи свѣтъ паче снѣга тмами свѣтлостью, и обиваше ихъ якѡ стѣна окрестъ облакъ огненыи и тѣхъ сѡнмище бѡльше зѣлѡ пришедшихъ древле к бесмртнѡмоу и вѣчнѡмоу граду и ти оубѡ приближишаса к неизгланнымъ вратѡмъ градным и въ блгти и свѣтлѡсти. и ѡтврьзе имъ чтнаа врата Гъ и вшедше, и възрѣвъ призрѣ на на Сѡдѣтель всѣхъ и Гъ, и бысть в чистотѣ ихъ якѡ же видѣ ихъ, никакѡ же сътрѣшивша, несквернени бѡ быша ѡт чрева мтре своеа, понеже ни искоушаласа и въ вса дни в нихъ же тіи жиша на земли възмѡже внити въ страноу ихъ и искоусити ихъ. сего ради не ключиса ѡт кѡлѣна ихъ ни единѡмѹ стати въ ѡсоуженыхъ ошюю Соудіа въ все плема ихъ и рѡдоу ихъ ничто же ихъ ѡтлоучившимса. веселящеса внидѡша въ стыи градъ великагѡ Цра. и бысть

[1] неизслѣдованнию.

вшедшимъ имъ всѣмь в'ноутрь, ѩкѡ^{ж} ни единѡмоу оставшѧ внѣ града вса же силы нб̃ныа пѣніе въздаша Единѡроднѡмѹ Сн̃оу и Слѡвѹ Бж̃ію и ѡ^{т}ц̃ѹ, ѩкѡ възвеселисѧ дх̃ъ ихъ в нихъ, ѩкѡ видѧхѹть нерѹкотворенѡе жилище и страшныа пѡлаты иже въ прч̃т̃ѣмь градѣ великаго Цр̃а зѣлѡ испѡлняющесѧ ѡ^{т} мнѡжества сн̃овь Бж̃ихъ в҃ходящих҃ в҃ноутрь въ страшныи град̃ онъ, иже всѧкь оум҃ прехѡдить

и еще же оубѡ пѡвелѣ Гь̃ стоа пред̃ въходѡмъ градным҃, и се вси преславнии внидѡша пророцы в дивныи град̃ Гн̃ь и вси пр^{о}рцы из̃леви, тѡкмѡ рещи бѡльшии ѡ^{т} пр^{о}ркъ Моусеи же и Ааронъ не бѣша пришедше свѣтлѧхѹтсѧ же чт̃ніи Бж̃ии пр^{о}рцы, егда входѧхоуть вноутрь града прт̃аго, блещащемсѧ лицемъ ихъ, ѩко^{ж} расходитсѧ звѣздныи въсхѡд̃ на въздоухъ въздаша хвалоу вхѡдящи^{м} пр^{о}ркѡмъ Го̃у Бг̃оу вси агг̃ли Его. и вноушающим҃ иже ѡнѹю страшнѡе пѣніе агг̃лъ Бж̃іихъ бѡлѣ ср̃цы ѧзвлѧхоуса и чащьше[1] имь бысть въздыханіе и тѧжкѡ ѡ^{т} глоубины сердца ихь исходѧхоуть и горкіа слезы испоущахѹть, ѩкѡ страшна бѣ скѡрьбь ихъ, еликѡ видѧхѹть неизреченныа бл̃гаа видѧхоуть бѡ, ѩко без в҃сякѡго прекѡслѡвіа лишитисѧ[2] ѡ^{т} нихъ. и мѡре огненѡе прѹтивѹ лица ихъ крѣпцѣ волнѹѧсѧ[3]—въсхождаше въсхождааше—[3] же гла^{с} прежде вшедшихъ ѧзыкъ ѡ^{т} бездны мѡра ѡгненаго: „помилоуи на^{с}, единыи Б̃же, гл̃юще, занеже в҃ неразоуміи мы вси пребыхѡмъ, не възмѡгохомъ бо единѡго разоумѣти безгрѣшнаго“. но не бѣ милоующаго. еще бѡ видѧхоуть и Сѧдію нелицемѣрнагѡ, ѧрость к нимъ имоуща, и бѡлѣзненѡ на ни^{х} ѩкѡ же чѧхоуть

[1] чащьшимь.
[2] *доб* имъ.
[3—3] нѣтъ.

доспѣха Соудіина, еже въздати имъ. трепетъ бѣ страшныи страха испълненъ посредѣ ихъ и плачь и рыданіе многого зѣло предъ лицемъ ихъ

потомъ же видѣ Гъ одесноую Его и помаиоу Гъ роу-
5 кою Своею, и се множество людіи много зѣло, и тіи в ти хохоженіе идоуще къ градоу томоу, идяще къ Гоу и слава Гна възливашеться на ня. и тѣмь бѣла лица, яко роуно, и ризы ихъ блещашеся, яко злато разжежено. тѣмь масломъ чистымъ помазаны главы ихъ и власи, яко злато, блеща-
10 щеся. и пришедше к Гоу, падаахоуть долѣ на землю на прѣтоую и страшноую ногоу Его, и въсталоще блгахя Его. и тако въ стыи и славъныи градъ вхождаахоу. и бысть, егда сіи вси внидоша на въспріатіе славы Га своего, и тіи блахвт отъ рода христіанска, иже съгрѣшиша Бгоу и добраго
15 ради покааніа напослѣдокъ исправиша себе искоушеніемъ, плачемь, и слезами, и пощеніемь, и троудомъ, еже къ Бгоу егда же вшедшимъ имь въ стыи градъ, и вси стіи и вси аггли Бжіи въспѣша пѣніе Бжтвено Единородномоу Снoу Бжію, о Немъ же въ има отца Его Стымъ Дхомъ и о крътѣ Его
20 и о стрти Его и моуки Его ради чтныа пріатъ власть от отца своего прощати грѣхи всякомоу обращающемоуся срдцемъ к немоу, занеже пропатаго на крътѣ за избавленіе давъ того за грѣхи наша.

паки оубо пріити Гъ повелѣ к бжтвенѣи митрополіи
25 иже одесноую Его, и се Моусеи. и соущіиж со мною показоваше ми, яко же і инѣхъ всѣхъ, такоже и Моусеа. яко же и лице его, яко же и слнце, прославлено, яко же съобразни прославлени Единороднаго бѣша стіи, и одежда ихъ свѣтлаахоуся, яко молніа, яко всѣмъ огнены искры испоу-
30 щающимъ и от обоуви ногоу его. вкоупѣ иже съ нимъ Іс

и Ааронъ і Елеазаръ и с нимъ соущіи, нѡ в҃ мен҃шеи славѣ иже к Мѡисеѡви. Мѡисеи бѡ израднѣе бѣ всѣхъ елико҃ж в҃коупѣ идлахоу в҃ бесконечныи градъ ст҃ыи и съ ними о҃ моужь, иже при· Мѡисеи ѡ҃т Дх҃а ѡбѡгатившеⷣ ѡ҃т Ба҃ въ дн҃и его пр҃рчествомъ, и по сихъ вѣрныѧ соудіа изь҃ левы и҃ж ѡ҃т Халева и Гѳѳонила и до Самѡила пр҃рка, иже сѣди изь҃лю и пѡ сихъ и се Давыдъ цр҃ь и вси цр҃іе іоудини и еликѡ же не обрѣтесѧ на пѡслѣднемь ихъ издыханіи пѡвин҃ни идѡлѡслѹженію соуетнѹ. и к симъ и се вси сн҃ѡве изь҃леви ѡ҃т двѡюнадесѧ҃т колѣноу изь҃левоу до пришествіа Сн҃са нш҃го закѡноу Мѡисеѡвоу послѹживше чт҃ѡ и соует҃нымъ богомъ ѧзычнымъ не пѡклѡншесѧ и тии внидѡша в преславныи градъ ст҃ыи Гд҃нь

і еще прилѡжи Гь҃ призвати избранныа свѡа на входъ, иже въ ст҃ѣмь градѣ иже съ ст҃ыми и се Адамъ и Сиѳ и Авель і Енѡⷭ і Енѡх и Нои и елико же в родѣ ихъ Гв҃и Бг҃оу чистѡ послоужив҃ше, ѡ҃т пѡслѣднихъ бѡ вшеⷣшихъ в҃ винѡградъ повелѣ Гь҃ строителю своемоу, да пѡчнеть дѧти равноую м҃здѹ. и тіи с радѡстію в҃ неизречен҃наа врата внидѡша, въ прч҃тыи и страшныи градъ, в҃ прч҃тноую митрѡпѡлію и славноую Го҃у Бг҃оу. и в҃негда вшедшимъ и тѣмъ, и въспѣша Влⷣцѣ силы небесныа, занеже пер҃выа твари чл҃цы иже ѡ҃т вѣка пер҃вѡзданіи бж҃твены х҃ в҃хѡ҃ града тѡго бескѡнеч҃наго дѡстигоша.

и бысть в҃негда вшеⷣшимъ и симъ въ ньже оуготѡва имъ Іс҃ Хс҃, и паки повелѣ Гь҃ Іс҃ пр҃іити иже одесноую Его к неизречен҃номоу градѹ ономоу праведнымъ. и се малѡ сѡвѡкоупленіе соньмища идоуще вкоупѣ к бж҃твенѣи митрополіи в҃ различнѣмъ образѣ. и тѣмь пршедшим҃ прежде, и тіи красѧхѧсѧ лица ихь ѧкѡ невѣсты свѣтлы, бѣлѡобразны

бывающа, и одежди ихъ различны, ѩко ѡ^т свѣта земнаго сложены и сіи бе^з закѡна живше на земли въ всѣхъ ѧзыцѣхъ прежде пришествіа Хв̃а, ес̃твом̀ же закѡнаа сътворивше, идолом̀ же не пѡклѡнившеся, любѡдѣйства ѡ^т ср^дца ненавидѣвше, мл̀тыню ѡ^т ср^дца стяжавше, вышнемоу промышленію вѣровавше и всякѡа нечистѡты гноушаѩшеся ѩко закѡнная ес̃твомъ м^рѣйствовавшѡ, бл̃гопріатни Гв̀и Бг̃оу ѧвившеся въспріати быша и тіи в̀ неизглаголанное бл̃голѣпе, и чюждахоу^с вси праведніи измѣненіе ѡбразоу ихъ, ѩко^ж не бѣ в нихъ чиноу ихъ, ѩко же толицѣмъ ѡбразѡмъ красѧхоуся.

и се дрѵгіи сѡбѡръ малѣ зѣлѡ, и тѡи пѡ въздоухоу ходи^в ѡдѧше к̀ бесмр̃тнымъ вратѡмъ пр̃тва. со ѩко мѡлніа чрьвлена и лица и^х измѣнающеся, и нѣкѡгда бѧхоуть ѩко цвѣтъ цвѣтоуще, овогда же ѩко цвѣтъ златѡ чт̃ѡ, овѡгда же бѣли ѩко снѣгъ. и тіи в пр̃ьскіа ризы обол̀чены ѡ^т всякѡго драгаго каменіа блещащеся стран̀нолѣпнѡ зѣлѡ и слѡженіе бисера стран̀ноующаго^с на нихъ. и в̀нидѡша в̀ град̀ страшныи и всекрасныи и дивнѡе срѣтеніе ихъ бысть въспѣша пѣснь Бг̃оу ѡ нихъ ѧже тамѡ вся бж̃твенаа воиньства оумнаа. и тіи бѧхоу иже оурѡдствомъ мд̃раго злѡбоу побѣдиша, пбѡ в̀ соуетьнѣмь мирѣ семъ боуи себе Ха̃ ради сътворив̀ше, пѡнѡшени быша и пѡрѵгани, попрани быша и пѡроугани, пѡсмѣхъ бывше, ѡ^тверг̃ьше ѡ^т себе мѡлвоу сѵетноую, не любѧще временноую славоу и земнаа сѵетнаа л̀жива, и сегѡ ради наслѣдѡваша страшноую и неизреченн̀ноую и свѣтлоую и чт̃ноую и прехвал̀ноую славоу ѡ^тц̃а и Сн̃а и Ст̃го Дх̃а

и симъ оубѡ вшедшимъ въ славныи и чт̃ныи Сиѡ^ж градъ, паки же призвавъ Гъ̃, и се одесноую прідѡша на-

родъ немногъ и лица ихъ бѣла, ꙗко рѧно, и різы ихъ огнеобразны красны извѡдѡмъ, ꙗко нѣкіи кипарисъ пламенны, и радѡстны и зѣлѡ свѣтлащасѧ и ликоующе коупно. в҃нидѡша и ти в҃ неисслѣдноую радость Га҃ своего и сіи бѧхѫ обнищавше в҃ мирѣ семъ дѫхомь, не имоуще т҃щеславіа, ни възношенія, ни гордѡсти, ꙗко же мнѡзи ѡ҃т҃ чл҃кь имоуть, и сегѡ ради оулоучиша ч҃сть цр҃твіа Бж҃іа бл҃гоую.

и паки пѡвелѣ Гь҃, и дроугіи съборъ пріиде и тѡи соборъ въ облакъ свѣтелъ обѡлчен҃, и гривны златы на выхъ ихъ, и лица ихъ бѣла, ꙗкѡ снѣгъ, и краснымі нѡгами идѧахоу и радость пѡсредѣ ихъ велика бысть и бж҃твеное оутѣшеніе и се бысть в҃ходѧщимь имь въ градъ онъ, и се Іс҃ Гь҃ со оутѣшеніемъ имъ пѡвелѣваше имъ, гл҃ѧ „в҃нидѣте, в҃нидѣте, любимицы Мои, с радѡстію и с веселіемъ, иже слезы мнѡгіи сѣѧвше сихъ ради бл҃гихъ в соуетнѣмь ономъ житіи трѧды и болѣзньми и печальми, нн҃ѣ же в҃ радѡсти в҃нидѣте въ градъ Мѡи и оутѣшитесѧ въ цр҃твіи Мѡемъ“ в҃нидоша оубѡ с радѡстію въ цр҃тво Бж҃іе.

и се паки призва Гь҃ ѡ҃т҃ лика, иже ѡдеснꙋю Его, пріити имже на божественыи покѡи, и се дрꙋгіи сѡбѡръ чистымь стрѡеніемъ, и иже въ сѡборѣ тиси[1] образѡмъ и пречисти лицы и тиси[2] преходѡ҃м и крѡтцы ногами и ти идѧахоут҃ и пріидѡша къ градоу томоу славномоу, и лица и҃х радѡстными облана и въ ѡдеждоу свѣтлѣишꙗ облечени. и в҃нидѡша и сіи неизрек҃нным свѣтомъ освѣщаемии в҃ дівныи ѡнъ град҃ изгл҃анныи и тіи нарѣкаахоутсѧ кротцыи. и пѣніе бысть слышанѡ, ꙗкѡ же и прежде, в҃ пр҃тѣмь градѣ в҃негда вшедшимь

[1] тіи си

[2] тіи си.

и паки призва Гъ званіемъ стымь Своимъ иже одесноую Его, и се дроугое съборище и то оумалено, и ти свѣтомъ обвити чресла ихъ и отъ оусть ихъ, правыа соудіа Гна, ако вона мирнаа авѣ въсхождааше, и лица ихъ ако^{ѧ} мед каплюща сладокъ веселіемъ и видѣніемъ, и рящѣ ихъ свѣтлаахоуса ако огнь или ако свѣтилница многосвѣтлаа и чюдная молнна и тіи облечени въ одождю страшноу, ако же дугообразно, ако же звѣзды просвѣщающе велико въздіаніе на верхъ ихъ, и противъ срдць ихъ свѣтлое каменіе, ако дньница, свѣтящіе, и ноги ихъ златоткани обвиты. и тии пріидоша к Боу, стоащю Емоу в свѣтлыхъ врать градныхъ. и видѣвъ ихъ възрадоваса и съ блгократостію повелѣ имъ и показываа имъ роукою врата краснаа внити, ако мали блахоуть, ако вси блаахоуть, иже в житіи правдоу възлюбивше. ако же отъ нихъ блаахоуть соудіа соудивъше на земли въ страшънѣи правдѣ, иже не стыдѣвшеся лица силнаго, иже мзды не приимше. и того ради ослѣпленіи бывше срдцемь, иже не помиловаша оубога в соудѣхъ своихъ, но всѣмъ по достоинствоу правдоу въздавше, ничесо же нбоу и земли правды ради изволивше и вноутрь сподбившаса внити и сіи в бжтвеныи тои град.

и се дроугое сонмище много зѣло пришедше съ дерзновеніем страшнымъ и великимъ. вси бо в сонмищи своемь в ризы, ако въ свѣтъ красныи, облечены и брачиною прьскою огбена ребра ихъ и вѣнцы тмокрасніи, тмовапніи, тмообразніи и страшніи и различни несказанно, отъ масличныхъ вѣтвіи вѣнцы на главахъ ихъ. и лица ихъ бѣла, ако снѣжна, и масти бесмртныа вона блгооуханіе бесмртное изливаштеся в пота мѣсто отъ лица ихъ. и красны ноги ихъ златоплавлены, молніа испоущающе бгосвѣтлы. и свѣтъ бѣ на

страшнѣи земли ѡ҃т нихъ, ꙗкѡ въ градъ лоучи ихъ в҃нити. и
придѡша и тии егда в҃хѡдящимъ имъ въ страшнаа врата
градная неизг҃ланнымь свѣтосіаніемъ неизреченныа молніа
славы облистаніемъ с великимъ веселіемъ въ радѡсть Г҃а
свѡегѡ в҃нидоша, слава бесплѡтных҃ силъ вноутрь оуслышасѧ
входа ихъ и радѡсть неизреченнаа всѣмъ и в҃сѣмь иже въ
страшнѣ҃м градѣ онѡмъ ст҃ыхъ тѣ҃х ради бысть, занеже вїдѧ-
хоуть неизг҃ланноую широтоу града и неизреченныа пѡла-
ты оны всѧ роукѡю разгарающа҃ Бж҃іею, мѡлъніею же съ-
твѡрена всѧ. и та і еще требоующе ст҃ыхъ вселитисѧ в нихь
и дѡвол҃на имь быша и нѡва зѣлѡ паче ест҃ва и сего ради
бысть имъ радѡстнѡ, ꙗкѡ же и вхѡдящимъ[1] вселяхоутсѧ в
пѡлаты, ѧже оугѡдна бѣша пред҃ очима ихъ. тѡлико оубо
пѡлкѡвъ вше҃шихь в нѧ, ни четверт҃ою частію обладати не
възмѡгоша и сии вси мл҃твіи, иже сирѡты и в҃дѡвица пре-
питавше и одѣвав҃ше[2] и обоув҃ше и дѡлги чюждаа ѡ҃т свѡ-
ихъ имѣніи вдавше и дш҃а свѡа полагавше за дроугъ свѡи
до см҃рти, овѡгда и присно мимѡхѡдяще пред҃ враты ихь
прѡсящемъ оубѡгимь даяніемъ мѣд҃ницъ и хлѣбѡмь оугѡ-
дивше.

и пѡ сихь всѣ҃х пѡвелѣ Г҃ь и Влд҃ка ѡ҃т десныхъ Егѡ
пріити съ бл҃госердіемъ кѡ градоу томоу неизреченнѡмоу,
и се дроугое сѡньмище пришедше правыми нѡгами кѡ Го҃у
и на нихъ чистота и свѣтлость веліа зѣлѡ, и росоу бѣлѡ
блистаніе каплющю сладкѡ и неислѣдно блг҃ти пред҃ ѡчима
ихъ, и чт҃ныхъ лицъ иже вѡ сѡнмищи свѣтлахоуса паче
молъніа тмами, и свѣтъ бесм҃ртныи и страшныи прямѡ лицю

[1] *доб* святымъ и.
[2] одѣвше.

ихъ свѣтлашеся, и очеса ихь ѡгнь неѡущающе в разумѣ оума ихь, и слава Гна в оустнахь ихъ. и тии въ има Гне входлахоуть радѡстію прамѡ лицѧ въ свѧтыи и блгочестныи градъ дѡ пѡслѣдняа Гви чти. и абіе въздавше и пѣснь оуслышана бысть чюдная вноутрь агглѡмъ Гнимъ въспѣвшемъ. и внидоша и тии в радѡсть Га Спса своего в неизреченноую славоу и чести чистоты ихъ, ако тіи соуть чисти сердцемь, ѡ них же рече, ако тіи Бга оузрѧть.

и нам стоящимь на дивнѣмь онѡмь стражилищи, и тѡи выше мене мнѧшется стоа на тверди и врата дивнаа ѡтвер ста, низоу намъ зрѣти чисто ѡт вѡстока до запада страшныа онѡа мирьскіа всеа и града онѡго всякѡго оума прехождща и о сихъ вса съвершаема. и очи нши мнѧхоу, нѡ не ако же очи земныхъ члк, нѡ ако ины пѣкіа очи аггльски чюдно видѧще, вдашася намъ вса бываюпцаа пред очима нши ма, ако свѣтъ Гъ силы видѧще и дхъ нши, ако жь инъ и оумъ мнѧхъ и чювство съ срдцемь различно, и не въ пѣніе, ако же рекохомъ, сіи явишася, обаче Гъ Въ Вседръжитель тои съвѣсть вѣдѡмаа и таинаа срдчнаа, како не видѣся обаче пытающихъ бесчисленыхъ пытаніи и хоулити мыслящихъ, ако же сѡн видѣно видѣніе намъ, ибѡ не блго есть члкоу възноситися самомоу, ако же высѡкѡе в члцѣхь гноусно есть пред Бгомъ, ако же Гне блгѡ и правѡ, члчески же смирено и немѡщно. и бысть, ако же вдано намъ бысть видѣніе ѡт Га бжтвеныи образъ страшное Едінородна Сна Бжіа и Спса ншего неѡтлѡжное Его пришествіе, и видѣхом, и се Гъ нши при страшънѣхь вратѣхь града и несказанно радѡванію на зракъ Его, ако чюдно красоты и неизреченно о Немъ, и не възмѡжетъ глъ члческъ пѡвѣдати красѡты Его, ако бѣ стоа пред входомъ градны.

и призрѣ иже одесноую Его, и повелѣ пріити, и се
полкъ градаше зѣло сладкаго его обычаа. и не великъ полкъ
тои и тіи вси, иже в полцѣ том, миротворцы, и ако хри-
сталь свѣтъ испущающе одежда ихъ и облакомь огненомъ
обвита ребра ихъ, и молънією препоясани въ чреслахъ ихъ, 5
и свѣтъ чистъ зѣло, ако злато чиста имущи свѣтлость пред
лицемь своимь, и роуки ихь и нозѣ ихь бѣлы, ако свѣтъ
и тии възстоупиша на землю в дивнаа она врата граднаа, и
в нидоша и тии в неизреченноую славоу и великолѣпноую
славоу Га ихъ. и слава бысть Гви входъ ихь от всѣхь 10
аггль Бжіихъ и от всѣхъ стыхь Его

и приложи Гь еще призвати от избранныхь Его в
цркіи град и в храмъ бжественыхъ Его овець и се дроу-
гіи полкъ одесную Его, сіи входаще въ славѣ и чести ве-
лицѣ въ град стыи пред лице Бжіе и тіи блвени лицы 15
зѣло оуклоняющеся сѣмо и овамо, и нѣкіа от відѣніа лица
дивное испущающе, облечени въ облакь свѣтлыи, и багря-
номь облакомь обвита ребра ихъ, и слава Гна окрътъ ихъ,
и опоясани позлащенными лучами, и ноги ихъ имоуще
блгословѣніе дховнаго обоувеніа, и та свѣтлахоуся на ногахь 20
ихъ, и сіаніе ихъ, ако же драгаго лихнита камени, дивное
сіаніе являющи видаще. и внидоша и тии с веселіемь в
страшное оно жилище тмоукрашеное. и оумъ и смыслъ и
помышленіе и срдце неизречено составлено въ оудивленіе
чюдесъ и в недоумленіе неизглянно доброты ея. и бысть 25
вход ихъ радость велика и веселіе. и всѣмъ въспріем-
шимъ ихъ внутрь и хвалоу въздаша Гви Бгоу дивноу о
покои своемь и сіи изгнани от всѣхь безаконникъ слова
ради истиннаго и блженныа ради правды, юже насадивъ
всеи вселенней приде Единородныи Снъ и Словo Бга 30

Живаго пр̃тва ради нбн̃аго, и͗ж поношени быша Ха̃ ради, иже біеніе пріаша и похуленіе, иже Его ради ѡ͗т̃ чл̃к̃ мнѣ вшеса, ако скверьнени, иже ѡ͗т̃ соборища изгнани быша, иже зли нарекошася не сыще зли, но имене ради С̃т̃аго Іс̃ова, ако страшно мздовъздаяние въздастьса имъ, запеже озлобльни быша Его ради, запеже сохранища оправданіа Его на земли.

и зва Гь̃ пріити иже соуть повинни достигноути Его, и се дроугіи по͗чѧ̃ть приходя на ѭхѡ͗т̃ градѣ. и тіи они идяхѫ, ако аг̃ли Бж̃іи, ако садове добріи, носяще цвѣты пеноли̋ пени червленыхъ цвѣтець, и лица ихъ сѣ͗мицею очищена в бѣлости бѣлою молніею крѣпко освѣщаеми. и тіи сами градяахѫ обольчени одеждею молніиною и беспрестани блистающеся на лицы страшънаго оного въздуха. и рѫки ихъ искры испоущаахѫть сіаніем̋ тихообразно, и очеса ихъ ако ст̃илище Бж̃іе чисто, еже имоуть аг̃ли Бж̃іи силы, и се свѣща свѣтящися в роукахъ ихъ[1]. в̋ноутрь въ град̃ в̋нидоша и съ дивною радостію пріяти быша и сіи, хвалоу чюдноую въспѣстиша, егда вхожаахѫть вси иже вноутрь града. и мнѣ чюдящюся ако же въ всѣхъ о красотѣ, въпрошаахъ бо иже со мъною, которіи сіи соуть и рече ми. „се иже двьствоваша Га̃ ради, и се двц̃ы и͗ж̃ Га̃ ради с милостынею обое съдѣав̋ше.

и внемъшимъ намъ Господеви и тои самъ оставьшихь полкѫ пріити повелѣ и се малыи снемъ[2] идяще къ в̋ходоу града, и тии честни зѣло о красотѣ ихь, и чт̃а лица ихъ, цвѣтна и бѣлоукрашена, и ризы ихъ бѣлы ако

[1] *доб.* и свѣтъ в нихъ яко огнь, яцѣхже не можетъ исповѣдати человѣкъ, идоущи идяхоу красными ногами и свѣтовидными сіяни свѣтлостію ихъ вноутрь..

[2] сонмъ.

спѣгъ, и дивнѡе сіаніе аки цвѣтныи кринъ образѡмъ обвита ребра ихъ, и вѣнцы красніи ѿ цвѣтецъ неоувадающихъ иже ѿ раа на главахъ ихъ, и ѡдеръжими роуками рѧки ихъ, бѣлы соуще ѩкѡ млекѡ. идоуще и дивна бысть любы междоу ими, и тии ѩко аггли Бжіи, и опѡсана чресла ихъ мѡлніею, и на нѡгахъ нѡсаще черьвленѡобразнѡ ре свѣтлѡстію. и тіи вънидѡша въ градъ мнѡгочюдныи и блвиша Бга нб наго и вси аггли Его, ѩкѡ же тмы тмами предстоахоуть Емоу и тысоуща тысѧщами слѫжаахѫть Емѣ вноутрь града въ оустрѡѥніе стыхь радоующеса. и азъ страховаахся пѡсредѣ ихъ и какѡ оудобь крѣпахся о неислѣднем слоуженіи видащих мѧ чинѡве предстоахоу съборѣ ко соборомъ оудобь на дивнѣмъ въздоусѣ ѩко на земли дѡлѣ непреклѡнни. и ре кѡ мнѣ пѥже съ мнѡю· „сіи вшедше, иже напѡслѣдѡкъ въ страшныи сіи градъ свпрѧжніи мѫжи и з женами, сіи соуть чисти и бесквернни, иже не сотвориша себѣ льсти на лѡжахь свѡихъ вса дни и живѡта свѡего, и тии сѡтвѡриша блгое и праведнѡе пред Гдемь и млтиню сѣвершиша и к прквви прилежаахѫ и живѡтворащеи Трцы пѡслоужиша, и вдасть имь Гь Бъ по срдцѧ ихь“ глахь к немоу азъ рекіи: „Ги мои, аще оубѡ мѫжь имать доброе свѡе подроужіе, иже вѡ онѡмъ житіи добрѣе емоу съхранившю, развѣ егѡ инѡго не възлюбльши?“ и рече ко мнѣ: „нѣсть здѣ желаніа мира сегѡ никакѡже, к неистлѣнію бѡ ествоу дѡшедшю и паки единѡю бесплѡтныхъ силъ житіе съвръшити тщащеса, и соуть ѿселе, ѩкѡ аггли Божіи, бесмрътныхъ слѫженіе и неислѣдное славословіе страшнѣи Трцы прилежавше беспрестанно в вѣкі вѣкѡм“

и сіа онѡмоу рекшю къ мнѣ, и видѣхѡмъ і еще, и се крть Гнь пѡстѫпи в нихъ же стоаше, иде на въздѣхь мѡлнію

испѣщаа и бисерныа лѣча. и пришедъ ста въздоусѣ на верхѣ чюднѣмъ градѣ онѡмъ и пречестнѣмъ, весь оукрашенъ и препрославленъ идѣже бѡ рече овца тѣ и пастухъ прiидетъ. оскоудѣвше бѡ оуже блахуть наслѣдоующеи дивны гра^{д} ѡ^{н}, идѣже пѡсредѣ егѡ бл҃гаа, занеже вси, иже одесноую Га҃, ѩкѡ бл҃гвлен҃ бѣ преславнагѡ Бг҃а и ѡ^{т}҃ца, в҃шед҃ бѣ в҃ прч҃таа жилища в҃ неизреченноую славоу онѣ. и Гь҃ нш҃ь Іс҃ Хс҃ на страшныхъ и дх҃ѡвныхъ вратѣхъ огнѣхъ и на неизглан҃нѣмь градѣ:

ѡ грѣшницѣхъ: се мнѡжествѡ грѣшныхъ прѣд лицемь Егѡ, ѩкѡ прахъ земныи или рещи ѩкѡ пѣсѡ^{к} вѣскраи мѡра. и вси грѣшницы, иже в҃ закѡны Гн҃и сѣгрѣшивше, си иже ѡ^{т} закѡна Мѡѱсеѡва закѡнъ Гн҃ь престоупив҃ше, иже дѡ пришествіа Га҃ нш҃ егѡ Іс҃ Ха҃, и тии престѫпивше закѡнъ Вж҃іи, ѡ^{т}стоупивше егѡ и идѡло^{м} ѩзыческимъ пѡклѡпишасѧ. се ѡ^{т} пришествіа Га҃ нш҃го Іс҃ Ха҃ жидѡве престоупницы и дѡ скѡнчанiа вѣка сего ѩвившес҃ в миръ, и тии предсташа соудбоу пріати, занеже не вѣсхѡтѣша послѹшати пр^{о}рькъ свѡихъ беспрестани проповѣдающихъ пришествiе Гн҃е и вѣрѡвати в ѡнь. и се всѧка дш҃а ѡ^{т} всѣ^{х} ѩзыкъ Хв҃и вѣрѡвавшихъ и крт҃ившихсѧ въ единѡсѫщноую Тр^{о}цу. и тии вси не ѡ^{т}стоупиша ѡ^{т} оубiйствъ. и тiи вси не ѡ^{т}стѫпиша ѡ^{т} прелюбѡдѣанiи свѡихъ. и тiи вси не ѡ^{т}стоупиша ѡ^{т} моужелѡж҃ства свѡегѡ, ни ѡ^{т} смѣшенiа и крѡве и сквер҃нени свѡихъ. и тiи вси не ѡ^{т}стоупиша ѡ^{т} татьбы. и тiи вси не ѡ^{т}стѫпиша ѡ^{т} чарѡдѣанiи своихъ и ѡ^{т} вѡлхвованiи своихъ. и тiи вси не ѡ^{т}стѫпиша ѡ^{т} скоупѡстеи своихъ, ни ѡ^{т} сребрѡлюбьствъ свѡихь, ни ѡ^{т} злѡбъ свѡи^{х}, ни ѡ^{т} враждъ свѡихь, ни ѡ^{т} злѡпѡминанiи свѡихъ. и тiи вси не ѡ^{т}стоупиша ѡ^{т} оклеветанiи свѡихь, ни ѡ^{т} лъжеи свѡихь, ни ѡ^{т} льстеи свѡихъ, ни

ѡ^т^ н҃равъ своихъ, ни ѡ^т^ ѧростеи своихъ, ни ѡ^т^ гнѣвъ свѡихъ, ни ѡ^т^ ѧзыкѡвредіа, ни ѡ^т^ обааніа, ни ѡ^т^ срамѡслѡвіа и тіи вси не ѡ^т^стоупиша ѡ^т^ зависте свѡихъ, и ѡ^т^ оклеветаніи свѡи^х^, и ѡ^т^ гор҃дѡстіи свѡи^х^, и ѡ^т^ тщеславіа своего, и ѡ^т^ вѡзнѡшеніа свѡего, и ѡ^т^ самѡволства свѡегѡ. и тіи не ѡ^т^стоупиша ѡ^т^ піаньства свѡегѡ, и ѡ^т^ чревѡобіаденіа своего, и ѡ^т^ бієніа ближнихъ свои^х^ бес п҃равды. и тіи не ѡ^т^стѧпиша ѡ^т^ сврѡвства своего и ѡ^т^ всѧкѡго съблоуженіа своегѡ и не ѡ^т^врьгшесѧ ѡ^т^ кровѡпит҃нагѡ блѧд҃ства и не ѡ^т^верьгошасѧ ѡ^т^ них҃ же испѡлнишасѧ выше реченыхъ грѣшны^х^ и окаанныхъ мѡре онѡ огненѡе. и тіи оубѡ вси крт҃ившесѧ в҃ имѧ единѡсѵщныа и неразлоучныа Тр^о^ца, и наказаніе ст҃го еу҃галіа не съхранишa, бж҃твены^х^ пѡвелт҃ніи ст҃ыхъ апѡстѡ^л^ дѡ кѡнца ѡ^т^верьгѡша. занеже и ст҃ое кр҃щеніе оскверниша не въсхѡтѣвша ни на кѡнчиноу свѡю к҃ пѡкаанію пристоупити. си^х^ ради злыхь быша тамѡ окаан҃ніи неоугодніи, пѡсрамлени, безѡ^т^вѣтни, чѧюще чтѡ сътворить им Гъ҃ Бъ҃.

и приложи Гъ҃ Бъ҃ призрѣти на шюѧ ѧко крѡтцѣ, и се Дх҃ъ разгнѣваса Бж҃тва Его зѣлѡ на престоуп҃ники ѡны и ѡчюжденыа и ѡ^т^верженыа ѡ^т^ оутробы ѡ^т^ славы Га҃ си^л^. гнѣвен же ѧкѡ^ж^ всѧ грѣхи ихь и вса безакѡніа ихъ ѧвѣ пре^д^ лице^м^ ихъ стѡаше, иже чрезъ естествѡ злѡѧвленіе^м^ пѡказываахѧсѧ с҃квернени изрѧдни. в҃ незаапоу бѡ ѧвисѧ жезлъ огне^н^ в роуцѣ Гн҃и, и се верьже в силѣ десницею Свѡею на лице всѣ^х^ снѡвъ грѣш҃ныхъ, и се раздѣленіе и разлоученіе пѡсредѣ ихъ и [1—1] ѡ^т^лоученіе в мирѣ силы —[1].

[1—1] мѣсто это испорчено· срвн греческій текстъ, л 246 об. (καὶ γέγονε χωρισμὸς καὶ ἀφορισμὸς ἀναμέσον τούτων, καὶ ἔστησαν ἐν μέρει καὶ μέρει πᾶσα συναγωγὴ καὶ φυλὴ καὶ λαὸς αὐτῶν, καὶ πᾶσα πίστις καὶ δόξα καὶ αἵρεσις καὶ λατρεία τε καὶ θρησκεία κατὰ μέρος καὶ μέρος).

и се сташа на стрaшнѣмъ иже ѡт Мѡисеа грѣшницы даже и до Спаса нш̄го живѡтворащагѡ ꙗвленіа иже престоупиша закѡнъ Бж̄іи и ѡтвергше има ст̄ое Его и славоу ст̄ына Его и пѡклонившеся телчи главѣ в҃ горѣ Хѡривстѣи, и пѡклѡнишасѧ Ваалѵ пѡ смр̄ти Иӣса Нав҃вина і Елеазара і Ерѣа, пріимшеⷨ имъ землю ѡбѣтованноую, и пѡклѡнишаⷭ Астар҃тоу сквернѡсти сидѡнстѣи, и пѡклѡнишасѧ Хамѡсѧ [1] и Валхамоу, и пѡклѡнишаⷭ нстѵкан҃нѡмоу Михатоу дѣтицю, и пѡклѡнишасѧ Веельфегѡроу и Дагѡнѵ нечистѡтѣ хананѣистѣи, и пѡклѡнишаⷭ обѣма златыма тельцема, иже пѡстави Ерѡвоамъ цр̄ь, рабъ Солѡмѡна цр̄ѧ, и пѡклѡнишаⷭ Ваалоу идѡлѵ Ахавѡвоу і Езавелиноу, не покаавшеся Бг̄оу в҃ лоукавствіи свѡемъ, нѡ в҃ светѣ свѡеи и в сѡблазнѣ скѡнчашаⷭ сіи вси дх̄ѡⷨ развѵчени крѣпѡстію ѡтлѵчени дале инѣˣ абіе сташа. и абіе призрѣ Гь̄ къ западѵ западнѡмѵ, и се агг̄ли ѡгненіи пріидѡша, ꙗкѡ в҃ мѡлніахъ скѡрахъ, и тіи въсхитиша ѧ и в҃знесѡша ѧ в҃ теченіе страшнагѡ огнѧ иже иꙁ мѡрѧ кипащю. и тіи въскликѡша пѡгрѧжаеми—ѡ горе, и рыданіе гѡркѡ бысть пѡсредѣ ихъ, зане страˣ и трепетᵀ страшнѡмоу такѡ бывающю нападенію на нѧ.

и абіе ѡᵀ сихъ ѡᵀлоучишасѧ на страноу еликѡ же въ хр̄тіанѣхъ блахоутъ и въ дни гѡненіа цр̄ѧ престоупиша и ѡᵀверьгѡша има ст̄ое Егѡ. и тии сташа на странѣ вси неключими скверн҃ени и окаанни, и не бѣ испытаніа стоудѧ ихъ. и ѡᵀвѣща ѡ нихь Гь̄, и абіе агг̄ли огненіи скорѡ на нихъ и на тѣˣ схѡдащимъ на в҃здоуˣ за власы въсхищахоу и в҃ нем же гѡркіи ѡнъ ѡгненѣ имоущи гѡрцѣе пала и стираа крѣпѡстію и ꙗрѡстію свѡею. и сиˣ тоу в҃метаахоу страш-

[1] Хамасоу.

ныа гласы испоущающа—еже помилуи насъ, Бж̃е. и не бѣ помилоующаго.

и абіе ѡ̾т сихъ и разлоучи жезломъ Гь̃ дрꙋгіи снемъ, иже ѡ̾ною и тіи кровію бесчисленою ѡкрѡвавлени и ѡсрамлени ѡ̾ него крѣпцѣ, занеже бѣша то оубіица и разбоиницы ѡ̾т вѣка, и вси иже без рассѣженна и бес правды оубиша и оумертвиша и на земли и на морі или по нѣкоемꙋ образѣ. и ѡ̾твѣща Гь̃ на нa, и се аггли Гн̃и иже на моукахъ въсхитивше ихъ, и абіе потопиша въ морі огненѣмь. и плачъ ихь и глас ихь исхождааше дѡ кроуга нб̃наго̃ помилоуи, страшное Словѡ Божіе ѡ̾тчее. и не бѣ помилоующаго ихъ.

и ѡ̾т сихъ разлоучи Гь̃ Бъ̃, и се дрꙋгіи сѡборъ ѡ̾т осоужденыхъ и ти сташа на странѣ посрамлени в срамѡтѣ велицѣ, зане посрамлени бѣша, и съ слезами тажкими, зане бѣша зѣлѡ нечисти и бѡлхоус ѡ̾т лица Бжіа. и поманоу на сих праведныи Соудіа и тіи бѣахѫ прелюбодѣицы, иже моужьскіа и женьскіа осквернивше в нечистѣмь и проклатѣм смѣшеніи, и ꙗкѡ пси слѣдніи по нихъ послѣдѡвавше и осквернивше своа дша и тѣлеса и поманоу Гь̃ на нa, и се аггли Гн̃и иже на страшнѣмь соуд в бжтвенѣи крѣпости его, и тіи въсхитиша ихь бюще ихъ безѡ опаса огнеными палицами и смѣсиша ихъ въ всемъ мѡрстѣм огни. и лютѣ имъ бѣ и скрежетаахоу зѣбы, вкоусивше страшнагѡ огнегорѣніа, и въпахѫ лютѣ пощади нас, Гн̃, ꙗкѡ развѣ Тебе инѡмѫ Бгоу не поклонихомсѧ. нѡ не бѣ помогающаго, не бѣ помилоующаго и не бѣ послоушающаго ихъ, ꙗкѡ же разгорѣсѧ ярость праведнаго Соудіи бестрастныи и праведныи соудъ въздати некающимсѧ по грѣхѡмъ своимъ

и к симъ ѡ̾тлоучи Гь̃ Іс̃ жезлѡмъ Своимь ѡ̾т страшныа

шьица Своея. и се дрѵгое сѡньмище ста на странѣ и сіи лоукавіи и грѣшни зѣлѡ, и лица ихъ ѩкѡ бѣсъ сквернены̀хъ отнеобразна развращена, и възліанъ на нл̀ дъ и гнѡи, и нечистѡта ихъ ѩкѡ вѡдола^{ж}ныи гнѡи нечистѡта нехождаание. и тіи ненавидмахѫ себе дѡ кѡнца ѩкѡ пред^{д} лицемь ихъ сквер на ихъ сьгласна, и пре^{д}ними грѣхъ ихъ бываше. и тіи грѣшницы земли, иже въ жены мѣсто вса дни своа с$'$ оупоіни красны или с каженики лѣпѡтны смѣшающеся и грѣхи с ними лоукавнѣ и безбѡжнѣ дѣлающе. и възненавидѣ ихъ Гъ̃ зѣлѡ и пѡвелѣ, и се легеѡнъ англ̃ь Гн̃ихъ, иже на моукахъ нарѧженъ, и налѡживше на нл̀ ѩкѡ жер$'$новы желѣзны пред^{д} сѡбою в^{ъ} огнь пламен$'$ныи, в^{ъ} нем же черьвь неоусыпающіи въсходить мнѡ^{ж}ствоу оумнѡженоу тѵ. и вньгда прикосноушася огневи и черви томоу горькомоу и страшномѹ, въпль ихъ и въсхлипаніе люто и скѡрбнѡ зѣлѡ въсхѡждаание на лице иже пѡ^{д} нб̀ семь. токмо бѡ вноушахѡмь гл̀сы их^{ъ} и гор$'$кое ихъ плаканіе—ѡ^{х}, ѡ^{х}, ѡ горе велико,—ихъ хлипаніе и плаканіе, зане такѡго не бѹдеть к томоу на нб̀си и на земли. и такѡвыи въпль слышашетеся на лицы всеа земла, пла^{ч} и рыданіе мнѡго бѣ посредѣ ихъ сѡн$'$мища, иже ошію и съкрѵшаахоу біюще лица своа роуками и растерзаахоу и трасаахоу ср^{д}ца своа вельми кающеся, пѡ ѩкѡ тои самъ сотона ѡ^{т}стоупникъ и врагъ Бж̃іи, такѡ бѹдхоуть и окаанніи они пред^{д} пречистыма очима страшнаго Соудіи.

еще ѡ^{т}лоучи Гъ̃ силъ жезлѡ^{м} крѣпѡсти Своея ѡ^{т} сѡньмища шюихъ. и се дроугіи сѡборъ моуж^{ъ} и женъ, бѡльша бо бѣ часть женъ, и сташа осѡбь. и се бѣша лица ихъ ѩкѡ гадыни образъ и ѩкѡ ащерицы кѡжа, и зміины керасты, и мнѡжество осъ и мышеи и инѣхъ бес числа ѧдѡвитыхъ га^{д} висѧахоу мнѡжество на кѡгожд^{д}ѡ ихъ и то образъ грѣхъ ихъ

разумныи ѡ нихъ, и в рѧкахъ ихъ горести и желчи крѣчинныа, и в нѡгахъ ихъ тма. и видѣ ихь Гь и прѡгнѣваса о нихъ и омерзѣша Емоу зѣлѡ и пѡманоу иже на огни аггли, и се ѡгненіи аггли скѡро на нихъ нападоша с тажькими вериіами зѣлѡ и налѡжиша на выа ихъ. и тѡи събѡрь в вержень бысть в море огненѡе и тіи внегда вверженіи в моукы огненоую и скрежетахоу зоубы ѡт обдрьжимыа ихъ в незаапоу бѡлѣзни ѡт пламени и нѧждею бѣдѡваахоу,—оувы, оувы, ѡх. страстью горесть пріимше, не можаахоу трьпѣти. и тои нарицаашеса сѡборъ вѡлхвы и чародѣа и блоудницы и обавницы и в си иже требѡваша ѡт нихъ. и ти ѡт тѣхъ приимше и моужи оубиваъше и младенца оуморівше и жены, овѣхъ оубѡ дшею, овѣх же и тѣломь. и не въсхотѣвша окаанніи ни въ послѣдниа дни своа ѡтвратитиса ѡт злѡбы своеа и спастиса, но оубѡ скѡнчашаса в бесчестіи свѡемъ и сего ради обрѣтѡша ихъ злаа.

и се паки разлоучи Гь ѡт среды ихъ иже ѡпвю Егѡ снемъ, и се часть ѡт негѡ ѡтлоучиса и ста особь вкоупѣ и ѡбличіе ихь якѡ же и скѡтина, и злакомь скѡтіимъ обліани блахоуть якѡ крѡвію и пѣнѡю на всякомъ тѣлѣ ихъ. и тіи злѡзрачни и скверънени зѣлѡ. и ти иже съ скѡтомъ съблоудивше христіане и никакѡже каавше. и пѡвелѣ Гь праведныи Соудіа иже на соудищи слоугамъ, и се аггли иже на моукахъ наражени, и въсхитиша ихъ рыдающа зѣлѡ, и в мѡре ѡгненѡе вверъгѡша ихъ и тіи згараахоу в негасимѣмъ огни, глюще—ѡх, ѡх, изгараемъ. такѡ въпюще страшнымъ онѣмъ огнемъ изгараахоу, горкоую бѡлѣзнь трьпяхоу, и тіи не истлѧхѫ вѡ огни, нѡ цѣли пребываахѫ, страшноую горесть токмѡ огненѣю трьпяхѫ

и видѣхѡмъ паки, и се вса силы на въстоцѣ и западѣ

и на полѣдне и на полоуношци предстоахѫ съ страхомъ и с трепетомъ пред Соудіею. и не на земли тіи стоахоу, но на въздоусѣ, и стоаще идоущеи, и вса тварь не вмѣщаашеть их, и Гь при страшныхъ вратѣхь дивнаго онаго и честнаго града, и свѣтлашеса лице Его издалеча блистаніемъ и свѣтлостію странною и неизреченною чюдною, ея же оумъ чл чь испытати или исповѣдати не можеть самь.

Гь Бъ еще разлоученіе разлоучи от шюма страны, и се дроузіи людіе изидоша от него, и тіи сташа особ и мало сонмище ихъ зѣло и се въ одеждоу лакавноу облечени зѣло тѣлеса ихъ, и гвозди терпободцы на одеждах ихъ лоукавныхъ, и лица отноуд искажена от скорбіи ихъ, гноп истекающь и развращены ноги ихъ, и смртнымъ знаменіемъ одрьжими в роука своихъ и се отрпноу их Дхъ Гнь и зѣло разгнѣваса на на, и абіе отвѣть дасть имъ. и се страшніи иже на вѣчныхъ моукахъ огнь влагающе пламенныи пред лица ихъ, и тіи въсхитиша скверныа и окаанныи и вергоша а в море горащее и оужа бѣша ако желѣзна на выа ихъ, и тіи плакаахоуса плачемъ неоутѣшнымъ и не бѣ избавлающаго ихъ. и тіи вси оудавившеи себе и сіи вси, иже ножемъ себе оубившеи и волею от шотвора оумръше, и да житіе свое вскорѣ разрѣшать, иже в кладазахъ и в морѣх и в рѣка и въ езерѣхь и в пропастѣх волею себе вергоша, да оумроуть, и прогнѣваша Га и оугодиша врагв і діаволоу, и сего ради погоуби Гь Бъ от лица ихъ.

и паки отлоучи Гь от шюма страны, и вси праведницы зрахв от вышнихъ града дондеже въздаша соудъ и се дроугое сонмище отлоучиса от шюма страны части, и тіи сташа особь себе и народ множство числа ихъ. и тіи сіни ако же роуцѣ ихъ скверненн имоуще, и обра ихь ако прахъ по-

пел'ныи изж'женъ, и скѡры очи ихъ, и одежди ѩко хѵди рѧби и ѣздрани, и нѡги ихъ облечени ѩкѡ в' кѡзлищь кѡжю, и тіи велми стыдѧще^с видѧще свѡю страшноую нищетоу, видѧще свое недѡброе възрачіе, ѩкѡ тма бысть пре^д ѡчима ихъ и скѡрѣбь зла о ср^дцы ихъ ѡ^т ѵмнѡженіа безакѡніа и^х. и предастъ ѧ Гь пже на моука^х агг'лѡмъ. и видѣніе чистое в на^с, иже данное намъ ѡ^т Га, и видѣхѡмъ, и се ѡгненіи агг'ли, ѩкѡ лѵове рыкающе, наше^дше на^д тѣхъ,—ѩкѡ гиганти страшни взо^р их, и связавше ихъ рѧцѣ оужи огнеными и нѡги ихъ ѩкѡ оужи желѣзными и исплетенными зѣлѡ ра^зжжеными и в'вергоша ихъ в' пропасть горкоую прамѡ западоу в' страшное море огненое. и тіи велми еже злѡ раздѣлающе в'коусивше болѣзни горкіа огненыа, и не бѣ избавлающаго и^х сіи татіе крадоуще и в' тои винѣ житіе свое скѡн'чапа и не пѡкаавше^с, никакѡ же и Гъ мсти себе ѡ^т лица злѡбы ихъ

и се паки единѡю Гъ праведныи Соудіа жезлѡ^м силы Своеѧ разлоучи ѡ^т грѣшнаго того и безаконнаго сонма, и се дрѧгіи пѡлкъ грѣшныхъ ѡ^тлоучившесѧ и ста и пріиде прамѡ праведнѡмоу Соудіи и тіи посрамлени зѣлѡ дѡ кѡнца, и ѡ^т оустъ ихъ мнѡжество чер'віи исхождааше, и зміа разоумныа обвивающесѧ на верьхоу главъ ихъ, и в рѧка^х ихъ жажела[1] имоуще, и се ѡдежда ихъ ѩкѡ паѵчина крѡсненаа дымѡ^м почернѣла, и лица ихъ мглою ѡбіата. и видѣвъ ихъ Гь зѣлѡ отагчиса на на зане же л'жи и лжепослѵшницы біахѫть в' соуетънѣмъ мирѣ ѡномъ и тѧжцы л'жеѡтницы и клѧтвеницы, смѣшающе л'жоу с рѡтою, и такѡ прѡпроводиша житіе свое пѡрѧгающесѧ и в' пѡрѧганіи дни своа преидѡша. и

[1] жажила

Гъ бѣ ѡсѧ одежⷣоу ѡтмщенїа и прⷮ лицемь Егѡ чаша ѧростны исполнены праведныа соуⷣбы и щедрѡты Егѡ. ѡтвращены на запаⷣ ѡт лица ихъ. и предасть ѧ Гъ паражонымъ аггломъ ѡгненымⷨ. и тїи въздаша плаⷮ ꙗже паⷣ моуками, и Гъ сотвори имь не имѣти блгосерьдїа и взаша окаанныа за власы влекоуще немлтивно и бїюще ѧ безо ѡпаса и моучаше, и вложиша ты в страшныи пламень онь морьскаго огна пагоубнаго глаᶜ въспоущающе и въпль дѡ кроуга дѡ страшнагѡ оного нбси.

и нѡщи не бѣ, и вечера не бѣ, и оутра не бѣ, выи свѣтъ тоу бѣ неизгланнын и днь всегда, и сна не бѣ, и троудъ плѡтскомь не бѣ приходащю, и трѹда не бѣ стоащю, и алъчбы и жажда не бѣ, и бѡлѣзни и печали и въздыханїа, ни стоудени ни знѡа и всякого плача тамѡ не бѣ, спрѣⷨ ихъ же не вмѣтають въ огнь, в ноутрь бѡ огна всѧ злаа бываахоу, ꙗко же члкоу по достоинствоу сихъ испѡвѣдати немѡщнѡ.

и ѡтлоучи паки Гъ ѡт грѣшникъ соньмъ, жезлъ бѡ ѡгненыи видѣхѡмъ, иже Гъ пѡсредѣ иˣ пѡсла, и тїи въ крѣпости силы преходаще пѡсредѣ ихъ и разлоучаше и раздѣлаше кѡгождо к пѡдобнѡмоу образѹ иˣ изводаше ихъ к себѣ особь, и такѡ составлаше пѡⷣбнѡобразнѡ сѡньмища ихъ. и прїиде оубѡ снемь ѡтлоученыхъ, и сеи тмѡю синею ѡбіать, и лица ихъ оудивлена і ꙗкѡ оудавлаеми ꙗко оугрызающе дроугъ дрѹга стремахоуся, и ненависть пѡсредѣ ихъ, и мечи остры ꙗзыцы ихъ. ꙗкѡ огнь искреныи, свѣтахѧся очи ихъ, и пѡⷣ нѡгами ихъ терненѡе обоувеніе ꙗкѡ же кожица ожева, иже въ врема ѡбоуиманїа пребываетъ. и се снемъ гнѣвливыхъ ѧрост нѡбѡрецъ и враждебникъ и въиноу злѡпоминаніе дерꙗще со ближними свѡими. и тѣмъ Гъ ѡтвѣтъ дастъ.

и се ѡсредѣ ихъ завистницы, еликѡ же клеветни^{к}, еликѡ же игрѡслѡвцы и облыгателе, и тѣхъ сѡбѡръ великъ зѣлѡ. и тіи вси сини бѣша ꙗко^{ж} гѡрѧцоу мнѡго во ѡгни стоащю и ѡчернѣвшю ѡ^{т} оугліа. моучѧще оубѡ тѣхь агг҃ли иже на вѣчныхъ моукахъ, в нихъ^{ж} черьвь неоусыпающіи непрестаннѡ смерчѧ[1] тѧ тѣхь в вергѡша, страшнѡе же оувы въпіюще гѡркѡ и бѡлѣзненѡ въздыхающе, и не ѡбрѣтесѧ избавлающаго и^{х}. сим же такѡ скѡнчавшемсѧ еще мнѡжество бѣ ѡ^{т} шюихъ бесчисленѡ зѣлѡ, и Гь҃ ѡблеченъ в ризоу възданіа.

и паки разлоучи Гь҃ Бъ҃ ѡ^{т} ни^{х} пѡ правдѣ Свѡеи и пѡ соудбѣ Свѡеи, еже имъ въздати пѡ безакѡнію ихъ і еже погоубити по лоукавствоу ихъ и се дроугое сѡнмище ѡ^{т} нихъ, и ти пришедше сташа пред лицемь Га҃ Бга҃, и ти скверноѭ обвити, и ꙗкѡ трезоубцы обіата тѣлеса ихъ, и ѡдежда ихъ ꙗкѡ потноую скверность имоущи, и лица ихь дымь огненыи приносаще, и горесть исхождаше изо ѡчію ихъ, и напрыщали нѡзѣ ихъ надменіемъ синимъ и тажки, и бысть се знаменіе безакѡніа ихъ, и гривнами зѣлѡ тажькими желѣзными обіаты выа ихь, и слацаеми зѣлѡ и стоужені пѡсредѣ ихь сіи иже въ играніи и в позорищих бѣсѡвскихъ, иже в гордѡсти и възвышеніи и в величаніи и въ тщеславіи житіе свѡе скѡнчавше и разгнѣваса и на ты Гь҃ Бъ҃, занеже не ѡ^{т}мыша сквернѣ оумныа ѡ^{т} дш҃ь и тѣлесъ свѡихъ прежде ѡ^{т}шествіа своего ѡ^{т} хоудаго житіа сего. и авлахоутса недѡброзрачни и посрамлени, ꙗко^{ж} и ѡ^{т}цъ их діавѡлъ, емоуже оугодіе сѡтвориша проклати и предасть а нелицемѣрныи Соудіа ꙗко же възмѣриша Емоу, и възненавидѣ ихъ зѣло. и се страшніи они въсхищницы

[1] смѣрчающи.

немлтивіи и немлрдіи въсхитища ихъ и, ако же волна иссчесана прикоснетсѧ огню, и ввергоша ихъ скоро вбоурѣ во огнь, и бысть скрежетъ зѣбный. и ти въпіахоутъ зѣло, егда въсхитища иѫ,—помилоуи насъ, Единочадыи Слово Бжіе но Твои отврати лице Свое страшное отъ нихъ.

и по сихъ паки отлоучи великіи Црь отъ шюма оноа страны множество людіи, и ти вси единонравни в житіи своемъ. и ти множество бесчисленѡ людіи зѣло. и непедіше пріидоша трасоущеся и трепещюще и сташа предъ лицемъ страшнаго Соудіи, ако вси стіи аггли видѧще боѧхоусѧ и трепетахѫ иже отъ страшнаго Соудіи бываюцаго и бысть егда ста собоурь тѣхъ предъ лицемь праведнаго Соудіи, и сеи вели зѣло паче всѣхъ приведшихъ онѣхъ отъ праведныхъ и отъ грѣшныхъ, и бысть въздвигшемъ наѫ очи свои видѣти събора того пришедшаго абіе и се множество еп̃ъ ѧвишасѧ в немъ, и възрѣвше—и се множество іерѣи посредѣ его видѣти намъ. и паки приложихомъ зрѣти, и се множество діаконъ ѧвишасѧ коупно с ними и очи нш̃и бѣша не ако же прежде, но нѣкіа новы на видѣніе вданы намъ отъ Бга. и се паки видѣхѡѫ, и се множество иподіакѡѫ посредѣ ихъ видѣти намъ, и паки множество чтець и пѣвець посредѣ иѫ, когождо ихъ стоаща в чиноу своемъ и въ образѣ своемь. и сіи вси на оурадѣ своемь стоаще и тіи осоужени видѣхомь. и се множество моужеи и женъ посредѣ ихь и безъ зарока речемъ, не ако же старѣишины цр̃ковныа помилѡвани быша, иже в томъ съборѣ соущихъ, но по истинѣ о видѣніи попекшесѧ и се ти оскверьнени зѣло отъ гноа земнаг ризы ихъ. и разоумніи в себѣ разоумѣите что есе земла, что ли есть гнои ея и мотыла течѧахоу отверхоу ризы надъ главы иѫ и никакожъ на землю не капааше; не

плѡтьскаа бѡ бѣша, но разоумнаа паче. и се с҃мрадъ гор҃кіи дрьжимь бѣ в҃ рукахь ихь и трасахѫ̀ и нѡ҃тпадааше, и се смрьтію препѡлсани бѣша и хотѧ ихъ оуязвити и не мѡжаахоу к тѡмѫ обити ихъ, но на моуки ихь сами сѧ препѡлсавше и се очи ихь тин҃ны и изгнилы и зѣлѡ кровавы, и лица ихь покоптѣла, и зѡлъ смрад҃ их҃ ѩкѡ чер҃ві мнѡгоножні ползмахоу на ср҃цы ихь, и мравіи лютыхь исполнѧхоусѧ оуста ихь и оустнѣ, ѩкѡ же пиавиць мнѡжество зѣлѡ касахоусѧ стѡпамъ ихъ, и весьма ѡ҃т нихъ изнемогаахоу, и ѩкѡ гнѡи мотыльныи такѡ исхожаше смрадъ и вѡнѧ ихь из҃далечѧ. и паче и тіи грѣшницы и не покаавшеса, нѡ оумрѡша в нечистотѣ своеи имѧахоуть дѣла же гѡрша небл҃гихь пріемше и тіи піанницы и блоудницы и чревоуогодницы, кѡждо ихь тмами дш҃ь оскверниивше в живѡтѣ свѡемь, иже въ блядѣ ноудивше дарѡмь и имѣніемъ, піанствѡмъ и чревоогѡдіемь перельщающеса, и тіи съгрѣшиша въ свѡе тѣлѡ всею крѣпѡстію свѡею и тіи гл҃еміи блоуд҃ницы, их҃ же свѧза сатана в҃ красотоу блоудныхь женъ, и҃ же свѧза діавѡлѣ в҃ похотѣніе моужескѡе, и тіи ѡ҃т юнѡсти боуи и҃ж на всѧкоу нѡщь в҃коупѣ разбѡи творѧше въ нечистѡтѣ и сласти свѡегѡ блоудства и окаанства, ѧдоуще и піюще и спѧще и блоудъ творѧаще и ни къ единѡмѫ бл҃гоу прилежавше. сіи иже в сѡнмищи еп҃пи, іерѣи, діакѡны҃, иподіакѡны, пѣвцы и четцы и слоуги и прочее числѡ сщ҃нныхъ, и ти не оубѡѧшаса въ дн҃и иже здѣ житіа ихь, но в҃ таинствѣ безаконнѡваша, в҃ безаконіи блоужства свѡегѡ прес҃тое сщ҃ен҃ствѡ нечистотою осквернив҃ше, разширающе одежда свѡа, в лихвоу дающе златѡ свое и имѣніа своа, съ враждѡю и с ненавистію въ ѡлтарь в҃ходящe, въсхищающе чюжаа, піюще бл҃говѡн҃но вино въ обиліи, тѡлсты м҃ски и

кѡна тоуч ны пзвѡлающе ѣздити, храмы высѡки, преходы, бани и близ градъ села соущаа сѡ оусердіемъ пекпплающе, лѣнившес казати выноу и оучити словѡ поклонпіа чада бл гоневѣстныа цр кве, възлюбивше естественыхъ хлѣбъ вінѡ и маслѡ и с разоум нымъ естествомъ одежда раздати оубогимъ, все златѡ обратпша себѣ, и всякіи іерѣиски чинъ па златѣ предаша, и всю цр квь злѣ кор чемствованна сщенствопрелюбодѣиствомъ и скверпѡстію злоѡ осквернивше, злата ради и сребра іерѣи і діакѡны хиротѡписавше, крѡви неповінныхъ в пѡвелѣніи съвѣтныхъ свопхъ бесловесъ осквернпшасл развѣ крѡмѣшнихъ. и бысть съвокоупившемоусл сему всемоу сѡбороу пред ліцемь Гс Бга, емоуже взластсл соуд ѡт Бга и ѡтца и ставпю емоу осклабленоу и скѡрбноу пред очима Его, и видѣ Гъ смрадъ, възрѣвъ на гореспь ихь и пѡглада на нечестіе ихъ и рассмѡтрі смрадъ, гнои лютыи и болѣзни нечистѡтъ их, и отлучисл па великіи сѡбѡръ ихъ и рече „сіи събѡръ събѡръ лоукав нныи и прелюбѡдѣиныи и блоудныи и скверненыи и лоукавныи и нечистыи соуемысленыи прельщеныи въ скверпѡсти своеи, и гнои възлюбив ше и рѡжцы въспитани быша равнѡ свиніи кѡръмла, и не бѣ в нихъ бл гаго да идоуть въ огнь еже сами себѣ възгнѣтиша“. егда рекшѳ страшнѡмоу и нелицемѣрномоу Соудіи, и абіе ѡтвѣтъ дастъ имъ, и бысть видѣти великѡе чюдѡ страхѡмъ и болзнію и трепетѡмъ неиспѡвѣдимыхъ, какѡ и тіи въздааша великѡе рыданіе и страшныи вѡпль бѣ онѣхъ. и велми молахоусл Сядіи пѡмилѡвати ихъ и ѡтдати прощеніе грѣх их, ѡкѡ „права бысть вѣра нша, глюще, имени Твоемоу ст омоу, аще и дѣла лоукавна“. и абіе и се единъ ѡт вѡевѡдъ и агг л страхѡмь и трепетѡм близъ ста страшнаго Соудіа и тѡи чювственъ и ѡт роукоу

его ѩко ѿ молніа троубица рожана и повелѣ емоу Гъ въстроубити, и се троубица въпіющи и глю̀щи и въстроуби второе и третіе и перво гла къ нимъ, рекоуще: „ѿстоупите ѿ Мене, ѩко же не вѣдѣ васъ“. и въ вторѣмь гл̀ сѣ. „ваша слезы и се ваше ила тамо подобааше прежде ѿшествіа вашего с покааніемь принести Ми“. и третіе възгласи: „и се діавлъ в моукахъ шн̀ѣ кающеса вельми, да или и тѣх помилоуваті. ѿпдѣте ѿ Мене проклатіи во огнь“ и тако възопивши дивнѣи троубѣ, и се агг̀ли иже надъ огнемь неоугасимымъ съ железіемъ огненымъ, и тѣхь чинъ великъ зѣло, восхитиша ѿ обою сонмоу іерѣи и архіерѣи тѣх, біюще ихь железіемъ, в неже огненое море стремглавъ вьвергоша, ѩко же видѣти ноги ихъ горѣ, а лица долѣ[1] в злѣмь онѣмь смрадѣ огнено. и Гъ не помилова ихъ, ѩко же блоудницы и прелюбодѣицы цр̀ства небеснаго не наслѣдать, ѩко же рече ап̀лъ, ѩкоже речетъ въздаси комоуждо по дѣломъ его.

по сихь оубо всемоу съвер̀шившюся, і еще приложи праведныи Соудіа ѿи ѿглоучи иже ошію грѣшныа ѿ страшнаго сонмища. и се сонмъ приде и тіи зѣло велицы и страшни преже пришедшеи соуще, ѩко чюдитися намъ множествоу полкоу ихъ. и бысть егда сташа близ̀ страшнаго оного Соудіа и видѣша очи нш̀и что помановеніе страшно на всего того сонма. и то множество все ѿ чина мнишеска житіа възлюбивше, и зѣло мы оскор̀бихомся, зане, ѩко же оставльше вса, Хва и послѣдоваша, како сіи окааннѣ ѿпадше гл̀ють ѩкоже оувидѣхом, ѩко предста соборъ, и се тіи отемнени в безаконіихъ своихь, и свѣща имоуще весь съборъ в роукахъ ихь, и тіи отемнени и свѣта не имоуще въ свѣщахь

[1] долоу.

свѡихъ, и перьсть ѩко же ѡтрасающе образъ ихъ, и тіи посрамлени, и лица̀ ихъ ѩко парою глоубѡкою смоущена, и лѣность пѡчиваапе на выахъ ихъ, ѩко же жер̀новы оловяны, и лѣностію ѡбязана чресла ихъ, ѩко же оужи желѣзны в мѣрѵ темноую, и лѣность висаще на плещю ихъ, ѩко же слѣпыа и толъстыа, и непокорьство обдер̀жашѐть ихъ ако столпъ желѣзенъ ѡ᷃ вер̀хоу и дѡ долоу на выахъ ихъ. и пребываахоу непокорни. и се позѣ и᷄ѕ̀ в̀ пороуганіи и в пѡсмѣхъ ѡбоуты ѩко прельсти ихъ сотона, ѡ᷃вер̀гше и осквернивше пер̀вѡе крѡщеніе и второе, лжею обѣщавшеса Бг̑оу, чревѡнесытьствоу же и піанствоу и блоудствоу и т̀щеславію и злоувъспомінанію и оклеветанію и прѡчіимъ своимъ паденіемъ такѡжде не ѡ᷃вергшеса. и прогнѣваса на на Гъ̑ Бъ̑, ѩко же разоумѣвше чистѣ има ст̑ое Его и не въсхотѣша ѡ᷃стоупити ѡ᷃ нечистѡть свѡи᷄ѕ, нѡ вѡлею въсхотѣвше пѡрабѡтишаса сластолюбію съ страстьми и похотьми. и остависа оубѡ на ни᷄ѕ, ѩко же възненавидѣша его ѡ᷃ ср̑дца ст̑ое има Его. и се възопиша глюще· „пѡмилоуи насъ, ѩко мнѡзи ѡ᷃ насъ ѡ имени Твоемъ пр̑рчествоваша, дѡвѡлнѣ оубѡ первыхъ Бг̑оу пѡслѣживши знаменіа видѣпа, пѡтом же за лѣность развратишаса в̀ сѡгрѣшеніи погибѡша. дѡвѡлнѣ, ре᷄ѕ, Ги̑ дв̑ство нш̑е цѣлѡ съблюдѡхомъ, ибѡ мнози дв̑ъ̑ствѡвше, нѡ възлюбиша скоупость и сребрѡлюбіе и погибоша. мнѡзи бѡ, Ги̑, ѡ᷃ нас̑ о имени Твѡемъ бѣсы изгонихомъ и недоужныа исцѣлихомъ, и не въздѣхѡмъ роукъ ш̑ихъ, Ги̑, к Бг̑оу тоуждемоу. помилоуи насъ, зане аще и въ безаконіи житіе ш̑е препрѡвѡдихѡ᷅, но вѣрою ѡ᷃ Тебе не ѡ᷃стѹпихѡмъ.“ и бысть егда се мѡленіе приношахоу къ Го̑у, и се вѡевода аг̑лъ Бж̑іихъ с троубицею, и Гъ̑ Бъ̑ пѡвелѣ емоу въстроубити в крѣпости. и се троубица гл̑ющи к̀ нимъ.

„ѡ᷑тидѣте ѡ᷑ Мене прѡклатіи въ огнь вѣчныи, ꙗкѡ не въсхотѣсте вноушити бж᷑твеныхь гл᷑ъ тамо, ни Азъ нн᷑ѣ не пѡслоушаю мѡленіа вашего пророчествоваете бѡ о имени Мѡемъ, ꙗкѡ᷒ рекѡсте, нѡ не ва᷑ ради ва᷑ далъ есмь бывшее пр᷑рчествѡ, нѡ инѣхь ради сп᷑сеніа. дв᷑ьствоваете ли, нѡ нищихь не пѡмилѡваете, гнѣвливымь дѣвствѡмь и чл᷑кѡненавистіемь не оугѡдисте Ми. бѣсы ли изгнасте, но не васъ оубѡꙗвшеꙗ изыдѡша, ибѡ вы сами тѣмъ дѣлы лоукавыми оугодисте. инѡмоу Бг᷑оу рѧк᷑ не въздѣсте, нѡ дроугѡмоу лѧкавѡмоу сотонѣ иже въ Ха᷑ мѣстѡ дѣла вапа злаа принососте авѣ, емоу оугѡдивше᷑ ꙗкѡ се троубѣ велми възгласивши, плачь великъ зѣлѡ пѡсредѣ ихъ и проліаша слезы, имже не бѣ числа быть же внегда плачющимсѧ имъ окаанныа своеꙗ пагоубы, и ꙗкѡ ѡ᷑ стада вѡлѡвъ ѡ᷑лоучающимсѧ въздыханіе прінѡшаахоу и пѡмилѵющаго не бѣ и се аг᷑ли огнѧ негасимаго ꙗкѡ и змиеве внезаапоу нападоша на нѧ и влечѧахоут ихъ с ноуждею ꙗстѡ обращающесѧ къ Г᷑оу, но не бѣ помилоующаго ихъ. занеже бѣ соборъ ихь великъ и страшенъ, и все мѡре огненѡе исполнисѧ ихь глаахоу бѡ, ꙗкѡже на кѡнчиноу послѣднагѡ рѡда мнишеска весь сниде на пагоубоу малѡ нѣкиꙋ едва избѣжати троуды и бѡлѣзньми мнѡгими и искоушени ти ꙗсти достигоша и не стер пѣвше и пѡгибѡша ѡ᷑ноу᷑.

тѣмь такѡ лютѣ погибшимъ, и се паки повелѣвшю емоу сѡборѧ Г᷑ь Бъ, и се ѡ᷑лоучени пріидоша и ті того сѡбора пѡсредѣ како и не мнѡжество бывахѫ. и се ті одѣани въ одеждоу мъгленоу пѡсредѣ, какѡ тмѡю и свѣтѡмъ пѡвіта лица ихъ, ꙗкѡ же лица чернѡобразныхь чл᷑къ, и се пѡсредѣ какѡ стыдащесѧ и не дѡ конца, и ті роуки имоуще[1] пѡло-

[1] *доб.* половиноу ихъ благо, а

виноу лѣкавѡ, и тѣхъ ногти посредѣ веселящесѧ и не хѡдящε. и се очи ихь ѩкѡ на оумѡленіε, и се ѩкѡ лоукавноующε, и персты десныхъ рѧкь их наконецъ капліюще каплю и ти златагѡ масла, и роукы ихъ шюма наконецъ и с перстъ ихъ каплюща сырѧ смѡлоу. и призрѣ Гъ на ѧ и видѣ и срца ихь лоукавноующа и оублажающа и помыслы ихъ оублажающε и помышленіа ихь лоукавноующε. и се слоуси иⁿ овѡгда оубѡ слышаахѧс, овѡгда же затвѡрахѧс, и помышлающε и не помышлаахоу. видѣв же оубѡ Гъ и сего сѡбора, ѩкѡ же не дѡстигнеть наконецъ оугодити Себѣ, и ѡтвѣща и на сіа и се страшніи аггли они страшнаго мѡра огнѣнаго и бѡлѣзненаго и гѡркаго онѡго, и тіи тѣхь въсхитища поуждею исхожаахоу. и тіи въздаша рыданіε люто и въпль нѡслѣдніи и бѡлѣзненыи. и Гъ Бъ възрѣ пѡ слѣдоу ихъ, какѡ тыа влечѧахѧ поуждею ѡт страшныⁿ онѣхь аггль, схождаахоу и творѧахоу рыданіε и плач, ѩкѡ же вси слышавшеи ихъ испоущаахоу глас и слезы горкы и млтивны. тѣхь ради симь бѡ ведѡмомъ въ огнь вѣврещі а, и се отроковица пѣкаа зѣлѡ красна, и лице ея прекраснѡ, и вѣнець страшныи црьскіи на верхоу главы ея, и мнѡгообразныи блещащесѧ каменіемь свѣтлымъ и неизреченнымъ дѡбротою златѡобразны ризы ея, и роуцѣ ея бѣлы ѩкѡ цвѣть, и нозѣ свѣтастасѧ ѩко свѣтъ неизреченноую добротоу имаще, внегда ходящи еи. и се прѣд нею аггли съ страхомъ и трепетѡмъ и въ слѣд ея аггли с трепетомъ. и та всечестнаа скѡро сниде, и се пріиде к дивнымъ вратѡмъ градным и видѣвши Црѧ славнагѡ Га и к пречистыма нѡгама Его припадши дѡ бжтвеныа оноа земли. и ѩко мѡлніиноу образоу блещащюсѧ. и ѡтиде въставши красными ногами своими пѡ слѣдоу влечимомоу окаанномоу соборѧ. и ѩкѡ же пристиже та огне-

ныа и страшныа агглы влекоуща осоуждена[г] онѡго сонма, възвратити сихь въспѧть подѡбаетъ, [1]—занеже ищѧть ѡ[тц]а своего—[1], иже е[с] на небесѣхь и · възлюбленаго Его Сна и Бга и Бжтвенагѡ и Прто Дха силы, да аще моученъ боудеть сіи снемь и оуразоумѣша аггли Гни, что гла дщи царева[2] „Га силы, гжа нша ты еси и свѣдаем тѧ, ѩко ты еси дщи Црѧ великаго и страшнаго и чюдесныа[3] его млти, ѩкѡ же никтѡ же бѡлѣ тебе дерзнѡвеніа не имать къ свтѣи і единѡсоущнѣи и неразлоучнѣи Трцѣ, нѡ Владыка и Бъ и Црь и Гь Бъ, сыи праведныи Соудіа, тѡи ѡтвѣтъ вда о нихъ, и се идемь сътворити волю Его.“ и страшнаа она рече к ним· „не се ли а[з] припадѡхь къ пречистыма нѡгама Его, Га моего Іс Ха, не просих ли вбѡ азъ ѡ семь сѡборѣ пощадѣти Ги, мои Ги, млтиви соуть сіи и грѣшницы и блоудницы, ѡ них же ннѣ ѡтвѣтъ вда, злѡба оубѡ их и добродѣтель их до смрти съблюдоша, но блоуда ради, Ги мои, повінни соуть огневи палящю. млтыня ради пѡщадить их дръжава мілѡсти Твоеѧ, занеже млть свою въ гнѣвѣ помянеши, Ги, и пѡхвалитсѧ млть соуда всякѡго, зане послоуша и[х] а[з] прчтыхь Твоихь оустъ кѡ мнѣ бесѣдѡвавшихъ:—блжени млтиви, ѩкѡ ти пѡмилѡвани боудоуть. ѡ[н] же поманоу мнѣ рекъ:—варі и и възвратисѧ къ Мнѣ. не се ли възвращени идоуть и пристоупѧт къ Гоу“ и абіе възвратившесѧ предсташа Господеви, и пѡвелѣ Гь воевѡдѣ аггльскомоу и взгласи троубица она страшнаа в роукоу егѡ, и се глсомь еѧ гла къ възвращеннымь и слѡвомъ Госпѡднимь троубѡю аггл ѡтвѣща, се рече· „млтыня ради

[1–1] Срвн греч. текстъ· ζῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου...

[2] греч. текстъ *доб.* καὶ λέγουσι πρὸς αὐτήν·

[3] чюдесного.

вашеа ѡщадихъ вы нн҃ѣ и избавих вы огнѧ негасимаго, блоудства же вашего ради, его же не ѡ҃стоуписте дѡ пѡслѣднѧго вашего издыханіа, не введоу ва҃ въ гра҃ Мѡи и не оузрите цр҃тва.“ и рече на сѣверъ стоѧщимъ агг҃ломъ: „назнаменапте и҃ мѣстѡ вселити их҃ и наслѣ҃ствѡвати ѧ осо҃, обаче ноужныхъ липатисѧ“ и пдахоуть и ти тако. и паки разлоучи Гъ҃ ѡ҃ шюихъ егѡ въздати. и преславпіаа она цр҃ца ѡ҃нюдоу же пріиде с҃ славѡю и честію възвратисѧ. рекѡша бѡ ей быти млт҃ынею первѣи дщери Бж҃іи, имже бл҃госердствоуетъ и милоуетъ и оущедрметъ агг҃лы и чл҃ки и одѡждаеть на праведныа и неправедныа и възсіаетъ сл҃нце свое па блиѕкнѧа чада Бж҃іа. бѣша въ нетиі҃ноу всѣми добродѣтельми свѡимі ѧже в҃ любви бѣша оу неѧ выпоу.

и ѩкѡ разлоучи Гъ҃ ѡ҃т шюихъ въззати. и се дроугіи сѡборъ пріиде, и се пріидѡша пред҃ лице Его, и ти ослѣпше обаче наставлени манѡвеніем҃ Бж҃іимъ пришдѡша. и в тѣхь не бѣ лоукавства, и в҃ тѣх҃ не бѣ блага и дѡ послѣднихъ и лица их҃ не п҃рѡславлена, ни не пѡсрамлена, и дѡ послѣднихъ и оубога одежда их҃ и обаче, но не посрамлена, и роуки их҃ и нѡги их҃ такѡже быша не стыдащесѧ и не красащесѧ. и видѣ Гъ҃ и не прогнѣвасѧ на нѧ, нѡ прѡгнѣвасѧ на грѣхи родитель их҃, и призрѣ Гъ҃ и не бѣ м҃щенѧ на нихъ и пѡвелѣ Гъ҃ дати имь покѡи на полоудн҃е нѣкѡе малѡ в҃спріатіе не въ ст҃ѣмь градѣ, ни въ цр҃твіи нб҃нѣмь, нѡ на полѧдн҃е на осѡбнѣ мѣстѣ, и҃ж ѡ҃тлоучи Гъ҃, занеже ти възѡпиша къ Го҃у гл҃юще: „Ги҃, пѡмѧни, ѩкѡ же христіанска чада есмы и не ѡ҃дастьсѧ внезапныи смр҃тныи прихѡд҃ пріати Твое знаменіе пречистое. аще бѡ быхо҃ пріали блг҃ть тоу, аще быхомъ и жили в҃ мирѣ ономъ, оугодницы ти быхѡмь были и в҃ цр҃твіи Твоемъ бы-

хомь были". и бысть семоу сѡнмоу такѡваа, и тіи бѧхоу младенцы всѣх христіанъ, иже прежде крщеніа оумерше в безгодіи. и Гь Бъ възведе ихъ въ сѡвершеніе възраста моужескь пѡл и женескъ ѧкожк и всѣхь снѡвъ члчьскихъ.

и се ѡтлоучи Гь Бъ дроугіи снемь ѡт шюихь, и се тіи пришедше прел лицем Га Бга. и тои съборъ образз имѧхоуть діавѡль, и срдца ихь пѡваплена ѡт смрада сотонина, и лица ихь зміевъ развращеныхь, и тма възліана испоущающи сыростьныи дымъ, и очи ихъ свыше пѡмрачены, долѣ же ѧкѡ же и синило нѣкое исхождѧаше, и въ слоуси ихъ ѧкѡ зміе летающе, оукливающе и висѧще, и ѡт оустъ ихь черные темніи истачающе, и абіе ѡтпадахоу. и видѣхомъ, и се ногти ихь зѣлѡ згнилы, и моухь мнѡжество мнѡго злыхъ ѧдоуще ихъ, и ти похвалени и пѡхабленіи и сіи вса не ѧкѡ плѡтска, нѡ образи оумнии бѧхоуть, ѧвлающе намь днешнаго члка немѡщь. и видѣ Гь и прогнѣваса зѣлѡ на лоукавныи тои соборъ, пѡнеже тои проклатъ бысть ѡтноуд, и изыска прелестника семоу, и тои и сеи пріиде. и рече Гь: „не Азъ ли Гь Іс Хъ, иже прно Слѡво Бжіе и ѡтца Мѡего? какѡ ты Мое Бжтво въ тварь прилѡжи и соуетныи весь снемь всепагоубію предасть? въздажь Ми оубѡ дша ихь в сіи часъ, прѡклатче" и ѧкѡ се бесѣдѡваша разгорѣса вскорѣ ярость Его о скверненѣмь томъ попирателіи и разгнѣваса нань зѣлѡ, и пѡмань огненымъ аггломъ, и се въсхитиша всепагѧбнаго без млти страшныа слоуги ты на зданіе, и се жезліемь огненымъ біѧхоуть с крѣпѡстію предтечю антихристова, и възлѡжиша на выа их жернѡвное кѡло зѣлѡ страшно и крѣпкѡ и ведше вергоша ихь въ мѣсто онѡ страшное и горкѡе и темное въ преиспѡднюю пропасть глоубинноую. ѧкѡ же глть, ѧкѡ ввержень бысть діавѡлъ, связанъ

т'мами веригъ тяж'кими зѣло, да тоу пребоудет в' моукахь и съ Іюдою и з бѣсы его, ꙗко тоу моучитель множество діавола оуязвляюще бесмрътно и с вои его; ꙗко тѣ множество огня страшна и трепетна, конждо ихъ осо҃бъ попалма 5 проклатыа, ꙗко тѣ тмами моукъ лютыхь и страшныхъ идѣже съоудавлаютсѧ много и горцѣ оуязвающесѧ и страшнѣ съкроушающесѧ зміа, ѿ стоупника, врага проклатаго тоу бо҃ ввергоша темьнаго Аріа зѣло плачющаѧсѧ и окаанѣ еже оувы раздѣлающаѧсѧ тако бо҃ ми рещи раздѣлающа его иже 10 со҃ мною тѣмъ часто страшнаго оного в'веденіа, идѧше оубо и сквернены съборъ злыи тако вскорѣ и разлоучиша вскищающе и бюще жезліемъ огненымъ в' море оно огнено ное и страшное они аг҃ли въсхитиша и вверго҃ша.

и потомъ разлоучи Гь҃ ѿ множества иноихь Его, и се 15 дроугии съборъ много множество народ҃ ихь. и тіи приведше сташа посрамлени пред҃ лицемь Га҃ Бга҃, и гнои и смрад҃ исхожд҃аше изо оустъ ихъ, и ꙗко зміеве блахоу висаще около выа ихъ, и лица ихь оудивлена зѣло, и очи ихь ꙗкоѫ҃ звѣринѣ очи, и оужасны вельми и тмою обіаты ноги ихъ, и 20 ти ꙗзыки имоуще долги ꙗко зміины, в'долже исходаще изо оусть ихъ, и ѿ нихъ исходящь огнь золъ и в дымъ притраненъ прелагаеми. они же абіе изнемогахоу на҃ л҃ки мнящесѧ превышаемі припоноу долніи земли. и видѣ Гь҃ и сіи нечистыи снемъ и сіи лишенъ в'сакого ѿпоущеніа и 25 приложи просити его лживаго и льстиваго, иже моутноу оноу възвращеноу хоулоу стоудна҃ оного народа напоивша. и предста пред҃ лицемь Его и тои тяжкосердыи вес҃ адомъ злымъ обліанъ, и рече Гь҃. помолчю и Азъ ѿ тебе и пріидеть Ст҃ыи Мои҃ Дх҃ь истинныи Бъ҃, на Негоже ты хоулоу 30 възложи, и оузриши, ꙗко Бъ҃ есть и посрамишисѧ ѿ Него҃.

и повелѣ же аг҃глома и архаг҃лома въсхвалити и пѣснь въспѣти съ дивною славою призвати ихъ и пріити Пресвятыи Дх҃ъ и въспѣша въсточніи аг҃ли хвалѧ неизслѣдномоу Го҃у Бг҃оу и Ст҃омоу Дх҃оу, и въспѣша иже на востоцѣ аг҃ли хвалоу красноу и страшноу и неизглаголанноу, и възгласиша иже на полѧдне, и наконець вси въспѣша странноглѣпно: „Цр҃ю Нб҃ныи и Оутѣшителю, Дш҃е истинныи, иже всюдоу сыи и всѧ исполняеши, приди и посрами сквернаго Македоніа, иже тѧ в соуетныи дх҃ъ свои безаконнѣ ѡтвергъшю и ѡтлоучившю всемогоущюю силѧ Бж҃тва ѡт силы ѡц҃а и Сн҃а Единосоущныа Тр҃ца и ѡт Цр҃тва ен и ѡтстына егѡ“ и бысть внегда въсылати аг҃ломъ Божіимъ пѣснь Ст҃омоу Дх҃оу и повелѣвшимь имъ пріити в коупѣ, и се свѣтъ въсіа свыше страшенъ и прѡліасѧ дѡ пречистоую нѡгоу Влд҃чню и не ѡскоудѣ, простре же сѧ на всякъ поуть иже преиде ѡт свѣта, и се лѧчі огненѣ и въ ѡбраз свѣтелѧ и въспалѧеми искры испоущающе, и ѡт тѡго огнѧ се образ мѡлніа бѣлы, ако снѣгъ, и тои сниде по первомоу образоу свѣта и егда простроша сѧ бѣлы мѡлніа по образоу перваго свѣта, и се бл҃голѣпіе и красота и разоумь, и се любы, радость и миръ и съчетаніе бѣ страшно пач испѡвѣданіа человѣческа дѡбрѡта ихъ и красота их и честнолѣпіе ихь, ихже земныи оумъ оупѡдобити ихь ктѡ земнаго не взмѡжетъ. и се оу нихъ стѡли змарагдени, и се на стѡлѣ Оутѣшитель почиваа и образ славы Живоначалнаго Дх҃а въ образѣ голоубинѣмь страшнѣмь безвеществѣнѣ сложена веліе в величествѣ соуща превыше и чюдесы разѧма. и Тои идѧше и опочи на Единочадѣмь Словѣ Божіи ако Бг҃а единосѫщнаго и ѡц҃а почивъшю въ Словѣ Бж҃іи въспѣша Его аг҃ли Бж҃и, ако Бг҃а Единосоущнаго ѡц҃а и Сн҃а. и абіе оуразоумѣв Маке-

доніи, посрамися тои и соборъ его. и вънегда же възрѣ очима своима яко же Бъ истинныи Дхъ и Праведныи Соудіа повелѣ, и се огненіи агглы яко скорыа молніа и, яко же сътвориша ереси началникоу Аріеви и съ нечестивымь его съборомъ,—скончя же ся и в верженъ бысть окаянныи Македоніи в преисподнюю глоубины, біенъ жезломь огненымь, гдѣ и діаволъ вверже есть съ агглы своими осквернены, иже его соборъ раздѣлися в геонѣ огненѣи. и животворащіи Дхъ, иже вся исполнима, възвратися къ Единочадомоу Сноу и отцоу Гу Іу.

и паки приложи Гъ Іс Хс отлоучити от нихъ Своего съньма, и жезлъ Гнъ яко в пламени обольченъ и тіи възвращающеся и входяще и своею силою разлоученіе ихъ страшно твореще и се дрѣгіи съборъ вельми малъ соущъ и выше ста пред лицемъ Господнимъ. и видѣ Гъ тои съборъ лоукавенъ и грѣшенъ пред лицемь Его зѣло, и се полъвина лицъ ихъ темна зѣло люто скверна яко же и тои самь діаволъ, и полъвина гноина нечистотоу каплюща сквернѣноу, и яко основа паоучина на тѣлесѣхъ ихъ попадши, и се оуста ихъ испоущающа болѣзненыи дымъ и сѣрныи бещисла, и очи ихъ лоукаво зряще, и роукѣ ихъ и ногѣ ихъ трѣда соуетнаго не имоуще соуеты исполнены. и в змерзѣ и тои Гви, зане съблазнъ ихъ обрѣтеся в животѣ ихъ, болѣ церковію владѣвше. представити прелестника пред лицемь Своимъ повелѣ, и тои вскорѣ предста, и бысть пред лицемь Гнимъ ненавистенъ. и рече к немъ Гъ Бъ: „о кое двоелице, всепагоубныи звѣрю, еже оу Мене видѣлъ еси, и прельстілъ еси сихъ на пагоубоу, и оуклонилъ еси от истинны, и гдѣ оубо два Сна, их же оубо безаконнѣ соуетнымь симъ за показаніе бысть и заповѣдалъ еси? не Азъ ли

Стыи Гь Бъ в славоу Бга и отца Моегѡ, Бъ и Члкъ сый двѡю естьствоу и въ двѡю волю в единѡм же съставѣ знаемь? откоудѣ Мене, сверепниче, въобразилъ еси въ двѣ лицы" и явн емѣ Себе, и смотривъ и видѣ и оучюдисѧ, якѡ въ прельщенiи бысть, имже самь злѡпраꙁнихь и оученикъ наоучи, понеже Матерь Его Мрiю Бцю окаанныи не наричааше Бцѧ, нѡ члкородицѧ и Хородницоу въ дни соуетнаго житiа своего нарицаше и призва Гъ Бъ Мтрь Свою прет лице Своe, и Та пришедши кѡ вратѡмъ славнаго и чюднаго града и мнѡжествоу идоущю с Нею с хвалами и съ блачестiемь. и Та ставъши на земли якѡ оу Га и Сна и Бга Ема млтвоу Емоу достоиноу възꙁающи, и се просвѣтисѧ лице Ема, якѡ слнце, и ризы Ема свѣтахѫсѧ, якѡ видѣнiе молнiа, и разоума не бѣ, якѡ дѡстоиннаго блголѣпiа и красоты Ема. и внегда ставши Еи въ славѣ и в чьсти блиⷭ ве-ликаго Бга и Црѧ, и Тѡа славоу видѣвь Несторiи (се бо бѣ имѧ престоупникꙋ) и въстрепета и изоумѣсѧ ꙁѣлѡ и не вѣдаше, каа бѣ пришедши Црца в сеи славѣ и чести оукрашена. и повелѣ Гъ агглѡмь пѡманоувъ бжтвеною силѡю Своею прославити Свою Мтрь, иже есть Бца. и се въспѣша иже на востоцѣ аггли стоащiи красниꙗ: „радуисѧ, Бце, Влчце, Бжiа Мти, Отроковице, Невѣсто, Двце Прчтаа и бракѡнеискꙁнаа". и се възопиша на западѣ аггли глюще: „вꙁсiа Бце въ имѧ Гне, якѡ слнце праведноe. радуисѧ и красоуисѧ, веселисѧ и прерадуисѧ и прекрасоуисѧ о Гдѣ Бꙁѣ ншемь, Его же бес сѣмени зачатъ и трепетнѡ родила еси" и възопиша иже на сѣверѣ бжтвенiи аггли, глюще: „блвите Гжоу Бцоу вси аггли Бжiи и вса слꙋги стыа славы Егѡ". и възгласиша иже на полоудне пребывающiа: „Двца поите обрадованнѣи, аггли Гни хвалите Бцоу, аггли

пр҃рцы и мчн҃цы Гн҃іи, ѩко бл҃вено имѧ славы Ея ѡ҃ц҃а и Сн҃а и Ст҃го Дх҃а". вѣзопіша и тіи все множество бесплѡтныхъ сн҃ъ глще „блж҃ена еси, Дв҃це Бц҃е, ѩко Тебе ради снѡве Адамѡви обрѣтѡша спсніе, тѡго ради неизрече҃нно родила еси, слава Ти пѡдобаетъ съ Единѡродным҃ Ти Іс҃ Хм҃ъ" и ѩко же ѕразоумѣ Нестѡріи, ѩко та есть Мр҃іа и Га҃ рѡдивши, ѩко же Бц҃оу Ея вся силы вѣзгласиша, стра҃ и трепетъ обіатъ его и изоумѣѧ страшнымъ стоудѡмь непѡлненъ, в҃ мерзѡсть бысть Гв҃и Бж҃. и предасть его моучителемь агг҃лѡмь абіе, и бища его зѣло приставницы вѣчныя моуки, и вѣвергоша и въ страшноую прѡпасть безденноую, идѣже Аріа и Македоніа вергѡша. и пѡгибе и тои злѡчестивыи и пѡслѣдѡвавшіи емоу злѣхзлѡвавшихъ. раздѣлишаѧ тоу вскѡрѣ в моукахъ страшно вѣпіюще еже „пѡмилоуите, помилоуите" и не бѣ помилоующаго ихъ. и бысть по нечестивыхъ сихъ пріемшихъ и великѡлѣпна Бц҃а в҃ниде в҃ноутрь в чюдныи град҃ онъ, славою страшною ѡсвѣщена и неизглан҃ною блг҃тію облистаема и вся силы ст҃ыхъ агг҃лъ вноутрь въ бесмр҃тнѣмь градѣ иже бѧхоуть раздѣлени вкупѣ ѡ҃т Га҃ на слоужбоу всѣ҃ избранныхъ Гн҃ь, иже бѣша наряжени вноутрь града того, и вся ст҃ыа силы Гн҃ѧ пріаша Ю и въспѣша Ю и въсхвалиша Ю, ѩко же Та имъ истінная Влд҃чца и Бц҃а и властію страшною оукрашающесѧ и Цр҃ца и всевластна и бл҃вена и прославлена и ѡс҃щенна Дх҃ѡ҃м Бж҃имь и истин҃ною и свѣтоносною блг҃тію и свѣтлѡстію.

и се паки Гь҃ Бъ҃ ѡ҃тлоучи часть единѣ вкоупѣ, и се ѡ҃тлоученіи пришед҃ше придѡша и сташа пред҃ лицемь Его. и снемь тои малъ зѣло паче всѣхъ первыхъ. и Гь҃ дасть намь по своеи мл҃ти око сердечное ѡ҃кровеніа въ свѣтъ его,

ѩкѡ Томоу дастьсѧ честь и слава и власть и весь разоумъ и
свѣтѧ ины ѡт Бга и ѡтца Егѡ, и Тои ѡткрываетъ, ѩкѡ Бъ
истинныи, идеже хѡщеть і сіа всѧ намь ѡткры не ѩко же
бысть, нѡ ѩкѡ въсхѡтѣ единѡю быти. и азъ не скрыхь, ѡ
възлюбленіи мѡи таланта, егѡже ми Гь мои и Влдка дарѡ- 5
ва, нѡ пѡдахь и вам, ѡ възлюбленіи мѡи, и не токмо гдіе
мѡи, нѡ ѩкѡ гдіе и влдки мѡа, елікѡ въ Ха кр тишасѧ, пѡ-
тѡмъ же и кр щеніе грѣхи осквернища всѣхь тѣхь азъ
окаанѣе и всѣхъ острашенѣи. и никтож да не пѡрощетъ
на мѧ, мѡлюсѧ, рекіи,—егда оубѡ въ дни сіа вскоую нѣкако 10
еликѡ сихь възмѡжетъ пріати таины ибѡ не мнѣ сихъ пѡ-
щадѣ Гь Іс Хс, спѡдби, възлюбленіи мѡи, пѡнеже ас лѣнивъ
есмь и хоуд, нѡ вас ради и вашеа ради любве, ѩкѡ же въ
всемь есте блази и благѡдатію Гнею ѡбѡгащени пріемше
инѣхь благ. паче же да разоумѣете, кѡликѡ дръзнѡвеніе имѣ- 15
етъ к Бгоу великіи ѡтць нашь Василіе осщенныи, ибѡ тѡго
мл твою сіа всѧ подасть ми видѣті в немлѣте же, възлю-
бленицы мѡи, гл маа. ѩкож оубѡ снемь ста пришедъ пред
лицемь Га Бга и видѣхѡмъ егѡ самъ ас и иже со мнѡю
чюдныи ѡнъ мжс, иже ми сіа всѧ ави подробноу пѡказаа ми 20
и сказываа, и се видѣніа лиць ихь всѣхь, иже в сѡньмѣ
тѡмь, осквернена вельми ѡт скверненаго тмы бѣсѡмъ, въ лоу-
кавнаго възоуха скверната бываху престоупныхъ в кѡ-
нець, обливаа престѹпника ихъ. и тіи одѣяни въ прѡклять-
ство злымь образѡмь роубною одеждею обязани, и рѹцы ихь 25
и оуши ихъ и очи ихъ и с нѡгами ихь знаменіемь знаме-
наны въ окаанство и в цагоубѹ быша темнѡобразны. и видѣ
оубѡ и тѣхь Гь, и пѡсрами ихь абіе и прелѡжи стати имъ
пред ліцемь свѡимъ иже семоу остращенѡмоу сонмоу и
окаанѡмѹ прелести. и се два мѹжа сина, ѩкѡ тѡи самъ діа- 30

вѡ^{т} оудивлена соуща в'зоромъ ѥѧ и възмѧщена и соуетнама лицема, и та стаста пред^{д} лицемь Г҃а Б҃га. и въ гнѣвѣ Свѡемъ ре҃ има. „ѡ проклатіи, ктѡ вы наоучи, ѩкѡ же Мѡе чл҃чество и бж҃тво въ єдіно естьствѡ превратісте, и прельстисте окаяннаго сего сѡбора не Азъ ли оубѡ есмь Въ҃ съверше҃ныи? не бж҃твѡ ли Мое что҃ въ свѡемь е҃твѣ бысть при Мнѣ? не чл҃чество ли Мое съ чл҃чькимъ ес҃твомь не съверьшенѡ ли оубѡ при себѣ бываше? не единъ ли Г҃ь есмь въ двою ес҃твоу, Въ҃ съвершенъ и чл҃къ совершенъ? какѡ оубѡ вы дерзноусте пресѣщи ес҃тво Мое? взмѣте ихь и скѡ^{н}чаите на нихъ и свѧжите имъ роуцѣ и нѡзѣ и скѡнчаите на нихь пѡслѣдѡвавшихь, ихже прилѡжитиса дерзноуша или прикосноутиса.“ і абіе вскорѣ пѡаша ѧ иже огненіи повелѣнницы и свѧзаша ѧ мыслеными огнеными оужи, зѣлѡ бѡ ихь биша жезліемь огненымь. идѣже бысть Несторіи проклатыи, тѣ и тіи в҃вержени быша. и весь снемь ихъ ра^{з}дѣлися в҃ клѡкѡтѣ огненѣмь томъ лютомь. и бысть пѡ преданіи въ моученіе злѡчестивагѡ Діоскора и Еутихіа проклатаго,—

и се паки призва Г҃ь ѡ^{т} шюихь въздати грѣпникѡ^{м} пѡ дѣло^{м} роукоу ихъ. и се дроугіи сѣборъ пріиде и прише^{д}ста пред^{д} лицемъ Г҃а Б҃га, и тѡго пред^{д}стоахоу тріе прелестницы лестномѣдреницы и обавницы, злѡначалника и прелестника зміа и прелесть его имоуще обитіе в҃ ребрѣхь свѡихь. и се, ѩко^{ж} и сами, сѡборъ ихъ оужи черными стѧжени, и тма люта на лицѣхь и^{х} стоужда҃ющи лоукавнѣ чювствоу ихь, и очи и^{х} измѡжьгали[1] ѡ^{т} соуетны^{х}, и роуцѣ и нѡзѣ ихь орошени ѧдомъ лоукавнымъ ѡ^{т} сѡтонина образа, и тіи облечени в҃ ризоу темноу, и ѡ^{т} нихь исхождаше пра^{х} пѡпелныи, и быеть

[1] изъмогали

имъ злѡ се, занеже и себе окаан'нїи моучѧахѫ. и призрѣ Гъ Бъ на нѧ съ гнѣвѡмь, взьрѧиса на нѧ зѣлѡ, занеже страш'нѡ бѧша запоустѣли свѡа дш̃а. и нечисты вида ихъ и отемнена тѣлеса, и единъ ѡ^{т} трїи престоупникъ и тои виновать и инѣхь пагоубѣ. и Гъ рече к нимъ гл̃ѧ „ѡ, злохоулнїче, какѡ добрѣ ходилъ еси исперва по поути Моемоу. кѡею винѡю развратилъ ѧ еси ѡ^{т} него и погоубилъ обратисѧ и виждь пѡгибъшаа дш̃а, злѡприлежаніемь твоего оученїа ѡ^{т} Бг̃а и Сп̃са обратилъ еси“ і абіе Гъ на тогѡ вкоупѣ и иже с нимъ бѣша ѡ^{т}вѣщав рекїи „възмѣте престпника Оригена и съ Евагріемъ нечестиваго и Дидѵма[1] соуемоудренаго, и вер'зетѣ а в мѣсто страш'нѡе идѣже діавѡл и иже с нимь събѡръ егѡ, чер'вем неоусыпающимь скѡро пѡслѣте ѧ“ и абіе въскѡрѣ пѡвелѣнѡе бысть, и бѣ рыданіе пѡсредѣ ихъ и плачь неоутѣшныи и кленѧхоуть соуетнаго Оригена, влекоуще и гнѣвающесѧ нань, ѩкоже прельсти ихъ, ѩкѡ вси пѡслоушаша его и соуетнаго ихъ оученїа. и скѡнчѧшасѧ и тїи в безаконїихь своихъ и пріаша по дѣлѡмь свѡимь бес щедроты, зане тамѡ помилоующаго не бѣ, и щедроты Гн̃ѧ ѡ^{т}ѧшасѧ ѡ^{т} нихь, зане дн̃ь ѡнъ дн̃ь соудныи, дн̃ь ѡ^{т}мщеніа, дн̃ь възданіа бѣ

и прилѡжи Гъ̃ еще въздати еже ошюю Егѡ, і еще ѡ^{т}лоучи а ѡ^{т} Себе, и се дроугїи събѡръ грѣш'ныхь, и ти пріидѡша и сташа пред лицемь праведнаго Соудіи и прельщенніи ихь числѡмъ патерѡ, иже сѧ сами ѡ^{т} съблѧженіа съвершиша на сквер'неноую ересь и ти омрачени и с сѡбѡрѡмъ свѡимъ сквернены ризы ѩкѡ ѡ^{т} кѡпти зѣлѡ нѡсѧще, и образ лица их искаженъ ѩкѡ прахь оугленыи, и роущѣ ихь нечисти, и нѡзѣ

[1] Дидима

ихь осквернень зѣлѡ, и ѡ̾т очію и̾х̾ вельми тьма нехѡждааше и ре̾ Гь̾ начлникѡ безакѡніа. не наказасте ли сѧ безакѡнніи ѡ̾т оученіа Ми двѡю ест̾ твоу и потомоу двою соуществоу, егѡже да разоумѣли бысте, зане̾ѫ коеждѡ естество имать свѡю вѡлю и кѡеждѡ соущество свое дѣтельство имать нѡ на̾ сиѫ вы дерзноусте в бж̾ствѣ Мѡемъ и въ чл̾чьствѣ Моемъ едину вѡлю и единѡ дѣтельствѡ оучити, въ единѡ ег̾а оубѡ и мнѡжество сихъ нѡноудисте на прелестноую привлещи ересь.“ и възрѣвъ на моучителиыа ап̾ла: „възмѣте Сергіа и Онорія и Кира и Ира и прескверненаго Макарія, и бите ихъ в коупѣ и в мѣсто, в немже и г̾ь̾ ихь в преиспѡ̾нних земла есть в проклатое в̾ вержень, и тѣхь та всоунете и скверненыи сіи соуетныи сѡборъ въ скрежеть зоубныи предавше расточите ѧ и абіе и тіи въспріаша имже образѡ̾м соуди имъ Гь̾ Бъ̾. и тіи оубѡ еже раздѣлиша в горести дш̾ь свѡихь рыдающе, и не бѣ ктѡ помилоуѧ, ни пощадѧ, съкроушиша бѡ зѣлѡ и такѡ въ всеѧдець огнь в̾ верьжени быша, и бысть соуемоудрени тіи пріаша по ереси своеи.

и Гь̾ Бъ̾ хр̾тіанскіи еще ѡ̾тлъчи дроугіи сѡборъ въздати имь, и се дроугое сон̾мище иже въ грѣсѣхъ оумръшихъ, и то приш̾ста идѣже вси въ страшнѣмь ономь ѡ̾т̾вѣтѣ въспріимающе пѡ винѣ предаеми страшномѹ огневи врѫщемоу еже в геѡнѣ и видѣхѡмь их̾ оубѡ. се видѣніе лицъ ихь ѧкѡ же идѡ̾л мр̾твы̾х̾, ѧкѡ же на игрищехь въспѡминаніе личинъ, и очи ихъ ѧкѡ пѡ̾кь дивіи̾х̾, и слоуси ихъ изгребми (sic) синѧми затчены и роуки и̾х̾ зади[1] обращены ѡ̾т Га̾ къ сотонѣ и злѡба ихь ѧко пламень кипѧщь в горести ср̾ца ихь, и се

[1] со зади.

нѡги ихъ зміами оугрызающими оплетены. и м҃нѧахоуса любѧще дроу дроуга и тіи ворчѧще на са и оугрызающе дрѣгъ дроуга стоаще. и сіи бѣша ѧковите, и севгиріане, и тіи иконѡборцы, и икѡны съжегше, и гноушавше^{c} пѡклѡнѧтиса стым и чтнымъ мѡщемъ стыхь мчнкь Хвъ и всѣмъ стымь Егѡ и призрѣ Гь Бъ, праве^{д}ныи Соудіа, на скверненыи събѡръ и видѣ егѡ, и се тѡи скверненъ и всепагоубныи, м҃глы прегрѣшенїа много окѡлѡ ихь, и тіи бѣша ненавистницы, иже не вьсхотѣвше видѣті сладкаго лица вьчл҃ченїа Га҃ нш҃го Іс҃а Ха҃ и ѧкѡ же сташа оу чюдныхь вратъ града, елікѡ же ихь бывъше в соуетнѣмь семь житіи и гноушавшеса чтнаго Его лица, ѧкѡ не пѡклѡнѧвшеса чтнѡмоу образоу вьчл҃ченїа Его, еже въ стыхь цр҃квахъ вьображена, ни Пр҃чтѣи Вл҃чцѣ, ни стымъ Его ни агг҃лѡмь Его бесѣдѹюще же оубѡ дроугъ къ дроугѹ гл҃юще ти ѡ тѡм[1] „аще есть въ истинноу Егѡже мы вьобразима^{г} образа на дскахъ и на стѣнахь ѧвѣ гноушахомса в соуетнѣмь онѡмъ житіи и в цр҃квахъ его на стѣнахъ сострогахѡмъ Его ѡбразъ“ ови гл҃ахоу „злѣ сѡтворихѡмь, ѧко нечьтихомъ Егѡ пишемаго ѡбраза, сирѣчь еже есть образъ вьчл҃ченїа Его“ иніи же гл҃аахоу „паче дѡбрѣ творѧхѡмь, мечтаніе бѡ бысть чл҃кь сеи, а не истинна, како мечтаніе мѡжетъ кто вьобразити, ѧкѡ же истинноу.“ и сіи оубѡ бестлѣннѡмнецы (sic) такѡ бо вѣроуетъ соуетнаа и^{х} ересь. а дроузіи гл҃аахоу „мы Егѡ любѧхѡмъ и вѣрѡвахѡ^{м} в онь. аще и ико^{и} Его не чтѧахо^{м}, тѡ что томоу в тѡмь, аще любили быхѡ^{м} Егѡ, тѡ и иконоу чтили быхѡ^{м}.“ ови гл҃аахоу „бездоушноу икѡноу, не бесѣдоующѧ, ни ѧдоущю, ни піющю никѡли же вѡды, ни в ризоу обла-

[1] потомъ

чащюся, ни роукоу въздѣющю, ни ногоу ѡдвизающю, или изволеніемь ея изволити и ѡчитати и ѡклонатися ей?“ инїи же глахѫ „вельми съгрѣшихо^м^, подобаше бо намъ вѣровати в онь, ꙗко же на нб҃ сѣхъ есть ѡдесноую ѡ^ц^а сѣдя. и подобаше на^м^ чтити Егѡ ікѡноу и поклонатися ей, ꙗко Бг҃оу живоу, не ꙗко стѣню тѣлеснѡмоу чл҃вѣчьствоу егѡ.“ дроузїи гл҃аахѫ „аще боудеть кто праведникъ в мирѣ ѡномъ имѣлъ боудеть дроуга грѣшна, егда ся кѡмоуждо ихъ ключить приврѣсти дроуга, не поклѡнит ли ся праведникъ грѣшномоу, ꙗко же и онъ онѡмоу и оусты къ оустѡмъ не цѣлѡвалъ его бы, которыи се стоу^д^ праведныи ѡ^т^ сего прїиме^т^,— ничтѡ же бѡ ѡ^т^иноудь ѡ^т^ него: тако и намъ подобаше паче кланатися и чтити икѡноу Сн҃а нб҃го, да никоторыи же покоръ или хвла была бы намъ, но въ истинноу веліе себѣ сътворихѡмь, окаанни, зло.“ и ꙗко тако бесѣдоующе слагахоу межи сѡбою и възопиша к Го҃у мнѡжествѡ всѣх҃ глюще: „Ги҃, помилоуи насъ, ꙗко в Тѧ вѣровахѡмъ. аще и в семь токмѡ съблазнихѡмся гноушавшеся поклонатися образоу Твоемоу прч҃томоу, видѧхѡм бо его и гноушахѡмся и съ прогнѣваніемъ не сматрающе пред҃ сѡбою.“ еже на оумѣ Бж҃тва его испытающе, ѧже она съ прегрѣшеніа, иже вся съвѣдыи Гь҃ же гласѡмъ живымь гл҃а к нимь: „и^ж^ любить га҃ своегѡ, елико люба влд҃коу своѥ^м^, и пед҃ раздереть ризоу его, да аще напишеть емоу посланіе, попираетъ ли то ногами своими? или которыи рабъ обрѣтъ има га҃ своего написано на стѣнѣ зѣло люба егѡ оплюнеть его? или прїимь гвоздь или скобль с стрѣжеть е? Мене не любѧи то ни образа Моего любить. Мене небрегше то ни подобіа Моего възлюбиша когда. иже не поклѡнавшеся в мирѣ оно^м^ образоу вчл҃вѣченіа Моего тмами Бг҃а Мене Бг҃а именѡвавше

сквер'нении же сіи и проклатіи и безаконьни ѩко ѡ^т дв҃ца родившасѧ сн҃а челов҃ѣческа чл҃чька ради спасенїа гноушающесѧ ѡ^тметаахоусѧ, Мнѣ не вѣровасте Слово Бж҃іе ѡ^тч҃ее Азъ есмь распеншееже^с васъ ради и вашего ради сп҃сенїа Сн҃ъ чл҃чь при Понтѣнстѣмь Пилатѣ игемонѣ, его же оуничижесте и посрамисте и озлобисте соугоубь бо есмь Азъ Бъ и Чл҃къ, единъ Гь҃ Іс҃ Хс҃ во едино^м лицѣ и бывша въ ѡбое^м бо мое^м ест҃вѣ, единъ ѡ^т Ст҃ыа Тр҃ца сыи, единъ сыи двою Моею существоу имоущю въ двою Моею волю и въ ѡсобнѣмь Моемъ дѣтельствѣ ѡ^тстоупите ѡ^т Мене дѣлатели безаконїа, неприазнени дѣлатели сотонины и наемницы діаволи или мнѧшете, ѩко мертъвъ бываше обра^з Мои, ѩко языкъ соуетных идолъ реканце, а не ст҃го Моего въображенїа подобїа, не дх҃омъ Моимъ исполънѧще соущества поуть нб҃ныи и земленыи и над нб҃ныа и преиспо^дняа не егда ли молѧхоутсѧ христїане образоу Моемь къ ст҃ѣи Мт҃ери Моеи и чт҃номоу лицю Ея и къ всѣмь иже въ все^м мирѣ ст҃ыхъ Моихъ, не при ва^с ли Азъ невидимо Дх҃омь Бж҃тва Моего ѡбраза пребывала лице чт҃ное и видѧ молящихъ ми сѧ [1—и премолѧщихъ ми сѧ —1] и комоуждо дала ихъ потребнаа и добраа и полезнаа, каковыи оубы ѩко идола ѡсоудисте мертва быти и не сътворена чт҃наго подобїа Моего и избранныхъ Моихъ и сватыхъ Мои^х. аминь, гл҃ю вамъ, не имате части со Мною.“ и бысть, ѩко сіа ре҃ к нимъ, и повелѣ слоужащимь агг҃лѡ^м иже о нихъ ѡ^тити и тѣ^м и бѣ видѣти окаан҃ное чюдо ѡ ни^х, како съкрѣшахоуть ѧ ѩко же палицами страшнами желѣзнами и тамо в҃метахоуть ѧ в море страшное огненое оно, не оубо ломаще ихъ кости, поне^ж оубо не-

[1—1] нѣтъ.

тлѣнна кѡсть біема несъкроушаетсѧ и тлѣнїѥѣи плѡти біемѣ нераздроблѧтисѧ пребываюци всецѣла безъ изнемѡженіа троуда и бѡлѣзни токмѡ такѡ бѡ тогда въ крснуть тѣлеса и на праведныа и на грѣшныа речемь оубѡ. и тіи пѡлаще въ огни горцѣ „оувы, оувы, еж оувы“ рыдающе възвѣщахоу. аггли стоахоу с страхомь и трепетомъ въ всемь мирѣ страшнаго и врагѡ Вседръжителѧ, какѡ въздаанїе кѡмоужде по дѣломь его. прѧша вбѡ по лоукавствоу злаго ихъ дѣанїа, запеже не поклѡнишасѧ прчтѣи Его плѡти и не пѡклѡнающесѧ образоу Хвоу, не пѡклѡнающесѧ прѡстѡ иконѣ Хвѣ, но пѡклѡняютсѧ ономоу възнесшемоусѧ на нбса и сѣдящемоу на всѣхъ началѣхъ и властехъ ѡдесноую ѡца.

ѧкѡ же нѣцыи глють — ѧицы и ваны различными, и речемь,—вѣроуем ли оубѡ, никакѡ же, ѡт сихъ оубо въобразаются иконы. не вѣроую аз въ строи ваньныи, но чтоу и пѡклѡняюсѧ еже ѡт ванѡвъ въѡображенїа Спса[1] нашегѡ и стыхъ Егѡ и Стыхъ тѣлесъ ихъ и видѣніе и честное написаніе именъ ихъ, легкѡ взимаа видѣніе, и разлоучаюсѧ ѡт строѧ и чтоу и пѡчитаю то, не възливаа вѣры своѥѧ к неи. глю, ѧкѡ Бъ, ибѡ бѣ вѣра христіанска выспрь на нбсѣхъ предстоитъ ѡтець и Снъ и Дхъ Пртыи, единѡ Бжество, единѡсѧщныи и нераздлоучныи, простѡ Бжтвѡ и невидимо и несъовѡобразимѡе и несказанно, еже не написаетсѧ, ни въображаетсѧ, ни раздѣлаетсѧ вещь бѡ аще ктѡ не вѣдаетъ, какѡ сіи и кіимъ образѡмъ написати, възмѡжеть ктѡ никакож. не пишю оубѡ Бжтва моегѡ, невидимѡ бѡ есть, плѡти же въ ѡбраз ображаа пѡклѡняюсѧ, чьтоу бѡ единѡго, а не иного, вѣроую Вышнемоу иже на нбсѣхь, въ ѡца и Сна

[1] спасенія.

и в҃ Ст҃го Дх҃а, ѩкѡ же преже рекѡхѡмъ и прѡчаа, да егда виждоу ѡбра҃ Хв҃ъ, і абіе пѡмышлаю ѡ Немь, какѡ бѣ прежде възнесенїа Его в҃ сѡнмищахъ іюдеискахъ оучѧ въ Іер҃лимѣ, и какѡ Лазора въскресе из мертвыхъ, Іаѡвоу[1] дщерь, и сѡтница раба, и вдовіча сна, и прочиа чюдеса, иже пѡ- 5
средѣ ихъ сътвори ег҃а оубѡ оузрю обра҃ Хв҃ъ, абіе взираю оутрь на нб҃ѡ и вижю Га҃ мѡе҃ Іс҃ Ха҃ ср҃дчныма очима ѡдесноую ѡ҃ца Егѡ сѣдаща и цр҃твоующа, и веселитсѧ дша Мѡа. егда оубѡ оузрю ѡбра҃ Хв҃ъ въ с҃тѣи цр҃кви, въспѡминаю ѩко на небесѣхь горѣ живет,—реку. „Хс҃, Сн҃ъ Бг҃а Жи- 10
ваго съ прч҃тымь чл҃вѣтвомъ свѡимъ, иже прїатъ бессѣмен҃нѡ ѡ҃т Бц҃а, е҃ж въз҃виже неистлѣвше трїдн҃евнѡ из гроба, и възнесесѧ с нею на нб҃ѡ“ поне҃ж вводить мѧ в҃ то видѣніе Ха҃ мѡегѡ и привождіть мѧ присно пѡминати Егѡ, и сего ради чтѧ и цѣлоую и пѡклѡняюсѧ Емоу, ѩкѡ свѣтъ бывае- 15
мыи чюдныи.

пѡ сихь же иконѡбѡрцемь прїимшемъ имъ моуки, еще Гь҃ Іс҃ Хс҃ приложи въздати си снѡмъ безакѡніа имже образѡмъ нерадиша в҃ злыхъ дѣлѣхь своихъ ѡ иконьскихь, повелѣ прїити дрѵгомоу сѡборѹ к себѣ. и се приде и тѣхь паче 20
звѣздъ земныхъ мнѡжество, паче перьсти земныа въ сѡгрѣшенїихъ, паче пѣска, иже въскраи мѡра. людіе тіи людіе мнѡжество бѣ, имже не бѣ числа. и водаи мѧ показа ми и си страшныи пѡ҃кь и знаменіе показанію. и се тма велика и гѡрка на всѣхь, и҃ж бѣша в соборѣ тѡмъ, и мѡтыла съ 25
гноемъ и кровію смѣшена на скверныхъ лицехь егѡ, и се слѣпы очи ихъ ср҃дчнѣи зѣлѡ, и глоуси слѧси ихъ и пѡводы кѡнскіа держаще въ роукахъ своихъ зане҃ж безсловесныхь

[1] Іаировоу.

ради ихъ въсхѡтѣніе приношахоуть ихъ на оутѣшеніе обѡ-
нюихъ, и се оустны ихь сквернены и гноі каплюще, и язы-
цы ихъ, ꙗкѡ песъ бѣсящихсѧ, и вса оуста и҃ сѣрноую воню
горькоую испоущающа, и се роуки ихь силны пѡкоптѣли, и
5 нозѣ и҃ в сѡблазнъ діаволь бѡлѣзненыи обвѣсны, и ті облс-
чені в ослаа кѡжи, ꙗкѡ же черьвьми изъѣдени. и дівлѧахоу-
сѧ сами себѣ, ꙗко же въ славѣ мнѧхоусѧ въ мнозѣ обрѣсти,
и се такѡ въ страшнѣ оубѡжествѣ и в непскончанн҃ѣ стоу-
дѣ и в неизглан҃нѣмь бесчестіи такѡ въскорѣ обрѣтѡшасѧ.
10 оуразоумѣвше себе, тако зѣлѡ растирахѧсѧ и сломлѧахоусѧ
окан҃ніи адоуще ненавиданю плоть мышцеи своихъ. видѧ-
ще же Гд҃а Іс҃а, ꙗкѡ тои Гь҃ Бъ҃ хр҃тіанскіи Бъ҃, Сѧдіа пра-
ведныи и крѣпѡкъ и нелицемѣрен҃ъ [1] сѧдѧ, познаша бѡ Его
страшныи обра҃ мнѡзи ѡ҃т нихъ, лице Его, ꙗкѡ же видѧахѧть
15 Его преобразимоую иконоу мнѡгажды, ꙗкѡ прехѡдѧще в
житіи соуетнѣмь в҃ ст҃ыхъ Его цр҃ькважъ, и, ꙗкѡ же речено,
видѧще Его оужаасаахѧсѧ и гла҃ахѧ о немь дрѣмь къ дроу-
гоу, рекоуще: „ꙗкѡ се есть Распѧтыи, егѡ҃ж распѧ Ан҃на и
Каіафа с Пѡнтіискимъ Пилатѡмъ съ старѣшинѡю іюдеи-
20 скімъ. и се тои нн҃ѣ градыи живымъ соудити и мрт҃вымъ.
ѡ прелестіе, зане прельщени быхѡмъ злѣ и не вѣровахѡмъ
в ѡнь. гдѣ есть Бъ҃ закѡн҃ныи, егѡ же Моусеи показа намь
вѣровати. и нн҃ѣ предаемсѧ в роуцѣ Распѧтаго ѡкаан҃нѣ и
и нѣсть избавлѧющаго.“ нѣціи же ѡ҃т нихъ гл҃ахѧ сице: „ѡ҃т-
25 нелѣже распѧтъ Сіи и не видѣ рѡ҃д҃ нш҃ь бл҃га, рекоуще, и
ѡ҃т Іерли҃ма изгнани быхѡ҃м, и ѡ҃т земла ѡбѣтѡван҃ныа изгна-
ни быхѡ҃м, и дивноую цр҃ковь, юже сѡзда Сѡломонъ цр҃ь ра-
зриши, колѣна нш҃а растѡчивъ вса ꙗзыки лавѣ и сіа вещь при-

[1] нелицемѣреннѣ.

срѣте ны, еи же не падѣахомсѧ. гдѣ есть ѡвѣдавыи намъ на горѣ Синаистѣи и в столпѣ огненѣмь и в мрачнѣмь облацѣ и ѡтвѣщавыи—послоушаи, Ил҃ю, Гѣ Бѣ твои единъ есть и развѣ того иного нѣсть Бг҃а. и нн҃ѣ се Бѣ инъ.“ се же гл҃ахоу, не вѣдаще таинъ ст҃ыа Тр҃оица окаанныи, но вѣща-5 ваахѫ „гдѣ нн҃ѣ Моусеи, братіе҆ гдѣ ли Бѣ иле҃вѣ҆ гдѣ ли Авраамъ, Исаакъ, Иаковъ и вси пр҃рцы҆ ктѡ насъ застоупитъ ѡт҃ Распѧтаго҆ се бѡ в чс҃ сіи гѡтовь есть, ꙗко же на всѣхъ ѡтвѣтъ вдавъ, тако же и на нас҃, и кто помѡжетъ намъ, кто избавитъ ны҆?“ иніи гл҃аахоу ѡт҃ нихъ: „пріидѣте и възѡ-10 нѣмь Бг҃ѹ законномоу, да негли приш҃е҆ помѡжетъ нам҃.“ дроузіи гла҃ахѫ „паче къ семоу възѡнѣмь да негли оумл҃р-дивсѧ помилуетъ нас҃.“ иніи гла҃ахѫ. „какѡ сеи мѡжетъ помѡщи намъ, Егоже вса дни ниа хвалаще прѣгнѣвахѡм҃, Егоже заповѣди хвалахомъ выноу, Егоже пр҃кѵь прѡклятоу осоуди-15 хѡмъ вынѣ, Его҆ж҃ лице ꙗко иного идола ꙗзычныхъ рꙗкѡтворена гноушахомсѧ и Того и Мт҃ре Его и оугодни҃къ Его, Егоже таины ꙗко сквернены и гноусны быти еже всегда осоуждахо҃м, Его же имени глаголема слышати не хотѧхомъ. какѡ сеи оубѡ хѡщетъ нас҃ послꙋшати и помѡщи намъ или поми-20 ловати нас҃?“ иніи же ѡтвѣщаваахѫ „Бѣ҃ обращетъ Моусеа и ѡц҃ы, зане казахоуть насъ развѣ вѣры ниѣа инѡа вѣры да не пріимете. оузрить Моусеи иже дасть намъ законъ написанъ, оузрить Ааронъ иже наоучи насъ съвершенѡе свѧщеніе, оузрить Іс҃ Навгинъ, иже заклатъ нас҃ не ѡтвращати лиць 25 своихъ ѡт҃ слоужбы Бг҃а Ил҃ева, оузрѧть и пр҃рцы, иже положиша намь написано и ненаписано почитати іюдеискаа выноу и не ѡтстоупати ѡт҃ вѣры данныа намъ ѡт҃ Бг҃а законнаго на горѣ҆ Синаистѣи.“ дроузіи гла҃ахоу „мы имамы оузрѣти въ чс҃ сіи пѡнеже Моусеи и Ааронъ і Іс҃ Навги 30

дѡбрѣ оузрѧтсѧ и с прочими ѡ᷑ц᷑ы правед᷑ными. ѡ горе намъ, горе, ꙗкѡ᷑ж здѣ предстахѡ᷑м гѡтѡвъ есть, ꙗкѡ же видѣте, ѡ᷑твѣтъ в᷑дати на ны“ и въздаша рыданіе велико посредѣ себе стѧжающе сѧ окаянѣ к себѣ и плакахѧсѧ рыданіемъ дрѧгимъ к себѣ терѧзающе себе, овъ оубѡ брадоу, дрѧзіи же власы своа, и раздѣлахоу „ѡ горе“ нѧж᷑ею въпіющо, и не обращашетсѧ посредѣ ихъ оутѣшеніе дѣѧ. пре᷑ лицемь бѡ ихь кипѧше мѡре огненѡе и видѧще сворѣпѣющесѧ лютъ и никакѡ же оубѣжати могоуще. и съкрышахоутсѧ страшнѣ и чюждахоутсѧ что сътворити. и не бѣ в᷑ нихъ бл᷑гое пре᷑ лице᷑м ихъ.

симь такѡ послѣдѡвавшимь быстъ ихъ снемъ въ мнѡжествѣ. и се повелѣніе Гн᷑е къ агг᷑лоу, и повелѣ Гѣ᷑ Бъ᷑ вѡевѡдѣ агг᷑льскѡмоу гл᷑сѡмъ троубнымь. гл᷑ати к нимъ. и се въстроуби страшнѡ агг᷑ло᷑м пре᷑статель, и се трѣба глю᷑щи страшномоу соньмоу гла᷑ троубъныи къ іюдеѡмь в᷑прам᷑: „ѡ безоумніи сн᷑ѡве іи᷑левь, слѣпіи и глоусіи и ѡ᷑ноу᷑ ѡ᷑тѡръгше Слѡво Бж᷑іе ѡ᷑чѣ᷑е, не сегѡ ли ради пріидѡ᷑х Азъ в᷑ миръ посредѣ васъ и дѡбрѣ испѡлнихъ закѡнъ, иже ѡ᷑ц᷑ъ Мѡи дастъ вамъ, не скончав ли оумѡлчахь Азъ и добрѣ оумѡлъчавъ пѡ коих᷑ себе прѡчее, не нѡвѡе ли Мое прежд᷑е распатіе еже ѡ᷑т ва᷑ всадихъ в ва᷑ нѡвыи Мѡи завѣтъ. чесѡ ради тѡго не пріасте? чесо ради ѡ᷑стоуписте ѡ᷑т Мене, нечестивіи? чесѡ ради ѡ᷑гверьгостесѧ Мене, непокорніи цы? чесѡ ради збісте Мѧ, ісчадіа ехиднова? чесѡ ради не пріасте Мене, Га᷑ Ба᷑ и Влд᷑ки, Цр᷑ѧ, Съдѣтела и Зижителя, Соудію живымь и мр᷑твы᷑м, Слѡва Бж᷑іа и Сп᷑сѡва, Властела и Кнѧза, Игоумена, Вседрьжителя, иже ѡ᷑т Оц᷑а Моегѡ власть пріемша на нб᷑си и на земли и на преиспѡд᷑нихъ и над᷑ всѣми начѧлы и властьми и крѣпостію и силѡю и всѣми име-

ны именоующимисѧ, егоᵒᵍᵒ преже сѣдѧща и цр҃ьствꙋюща видѣли есте, проклатіи и злѡ хоулніи? і не Азъ ли есмь Іс҃ Хс҃, Сн҃ъ Бг҃а Живагѡ? не Азъ ли есмь, Егоже глете Сн҃ъ Іосифовъ і се Маріамь Мт҃и Его и мы видѣхѡмъ ѡ҃ц҃а Его и Матерь? не Азъ ли водоу въ вінѡ пѡсредѣ вас прелѡжихъ в Кана Галілеи? не Азъ ли есмь, иже пѡсредѣ вас мрт҃выа въздвигѡхъ, разслабленаго исцѣлихъ, слѣпыᵐ очи дахъ, хрѡмыа ристати сѡтворихъ, прѡкажен҃ныа очистихъ, кровѡточивоую исцѣлихъ, бѣсы изгнахъ, по морю хѡдихь и нѡги не омѡчихь в водахъ, малѡм хлѣбѡмь посредѣ васъ народ҃ тѡлико мнѡжество насытихъ и избытокъ оукрѧхъ не малѡ? не Азъ ли есмь Бъ҃, Егѡже гла҃сте о Веельзаоулѣ князѣ бѣсы изгѡнить? не мнѣ ли гла҃сте. самарѧнинъ есп и бѣсъ имаши? не Азъ ли есмь, Егѡ же вы гнашьте[1] въз гороу каменіемъ мещюще и—дѡкѡлѣ дш҃а напа вземлеши,—не вы ли гла҃сте? и да множествѡ еже въспѡминати вамъ приношю, не Азъ ли есмь, на немже вы дасте л҃ сребреникъ Іюдѣ предателю, да Мѧ предасть в безаконн҃ніи роуцѣ ваши на оубіеніе? не на Мѧ ли пріидѡсте съ мечи и с палицами и съ свѣщники и сѡ свѣщами обоноу страноу потока Кедрьска ѧти Мѧ и предати Мѧ ꙗзыкоᵐ? не постависте ли Мене свѧзана предᵈ архіиерѣи, потом же оу понтіискаго Пилата игемѡна? не в преторѣ ли Мене заключисте, не оударистели Мене или не бисте и не похоулисте ли? не Азъ ли есм безакѡнницы, о немъ же гла҃сте: „възми, възмᵐ, възмᵢ и распні иᵋ пѡнтѣискомꙋ Пилатоу игемѡноу? не азъ ли есмь, Его же вы ѡᵀверьгостесѧ и испрѡсисте оубіицоу Вараввоу? не вы ли есте, иже к Пилатꙋ въпіашета. „распни Его и боудетᵀ крѡвь Егѡ на насъ в рѡᵈ и роᵈ и на чадѣхь нашихъ“?

[1] гнасьте.

не вы ли есте одѣласте кр̃та Моего? не ѡблекѡсте ли Мене въ ризоу пѡрѵгателноую и ѩкѡ ложноу цр̃ви порѵгастеся? нн̃ѣ ли не лѡжна видѣте Мѧ? не възложисте ли на Мѧ, на врьхъ Мои вѣнца, исплетше ѡ̃т тр̃нїа? не вы ли есте и желчи и оц̃та напоисте Мѧ? не вы ли есте бившеи тростїю прч̃тыи Мои верьхь? не вы ли есте, иже пороуганіе Ми принесосте, смѣющеся и пороугающеся гл̃ясте: „ины спасе, себе ли не можеть сп̃сті“? не вы ли пѡвѣсисте Мѧ на кр̃тѣ? не вы ли предасте Мѧ на смр̃ть всеѵ и влѡдѣѧ обѣсивше сюдоу и овооуѧ? не вбисте ли гвоздіи в роуцѣ и в нозѣ Мои? не сътвористе ли Мене оумрети на древѣ кр̃тнѣмь? не прободосте ли Моихъ ребръ кѡпіемь? не видѣсте ли троуса бывшаго? не пригвоздисте ли Мене на древѣ кр̃тнѣмь и не пробѡдосте ли? не вы ли постависте оу гроба Моего стража, печатїю запечатавше и заключивше и страшнаго камене ѡ̃тваленіе? не въстахъ ли Азъ тридн̃евнѡ, не вредивъ печати гробныа? и вы, ѩкѡ скорпіа, ѩкѡ исщадіа ехиднѡва, ѩкѡ вноуцы аспидини (ре҃ бѡ Исаіа), кимъ образомь дасте сребро свое стрегоущимъ воиномъ, лжею сългасте на Мое ст̃ое и животворѧщее и тридн̃евнѡе въскресеніе? не тако ли сіа и такѡ имоуть? не вы ли есте прѡклатіи сіа ми злаа вкоупѣ сами сътворивше, егда възнесѡхся на нб̃о и пѡслаѵ к вамъ оуч̃нки Моа знаменіа творѧща и чюдеса кѡею виною да поне бысте вѣровали. выѵ тмами оубисте ихъ смертіи. не заключисте ли Петра в темницы? не оубисте ли Іаковa мечемь? не пѡбисте ли каменіемь Стефана перьвомоученика? не оубисте ли Никанора съ двѣма тысоущами? не тмами лі Павла бисте и оубиваете палицами в темницы? и прочаа своа ѧвѣ съвѣсте. [1—]видѣли ли есте[—1] нечестивіи,

[1—1] нѣтъ.

кто бѣхъ, відѣсте же скоⷣнии и жестокосердіи и непокорницы и невѣрніи и съмоудрїи и ропѡтницы и Бг̃оубіицы и лицемѣріи и пр̃рк̃оубіицы проклатіи. не Азъ ли есмь Цр̃ь нб̃ныи, и Гь̃, и Властель, и Влⷣка Іс̃ Хс̃, Сн̃ъ Бг̃а Живаго? да поне нн̃ѣ вѣрѡвали бысте, ꙗкѡ не хотꙗще, и потомъ в̀нидете в мѡре оно клѡкочющее огнемь некѡнчающимъсѧ, ибѡ кромѣ невѣрствіа вашего лоукавыми дѣлы повин̀ни есте всꙗкѡа моуки и моученіа“

и бысть, ꙗкѡ ѡ̃толѣ тѣмь ꙗвлающю арьхистратигоу агг̃льскомоу глс̃ѡмь троубнымъ, разоумѣша въ истинꙋ к томоу, ꙗкѡ тои есть Іс̃ Назарꙗнинъ, Егѡ̃ тіи похоулиша ѡ̃лагающесѧ Его выноу, рⷣ и рѡⷣ ихь хоулꙗще своимь невѣрьствіемь ѡ̃ пришествіа Его, ѡ̃неже пріиде в̀ миръ, предающе до скѡнчꙗніа, и даша рыданіе окаанніи и плачь и плаканіе горько и оумилено зѣлѡ и тꙗжко въздыхающе и трепещюще. речемъ, ꙗкѡже тако сключишасѧ имъ, ꙗкѡ и тѣмь агг̃ломъ Бж̃іи̃ сѣтоватисѧ о нихъ, и испоущающимь слезы оумиленыа и съ оумиленіемь рекоуще званію семоу цр̃тва нб̃наго ѡ̃ вышнихь мѡлящесѧ ѡ̃ чюдныа митрополіа онаа еже приближитсѧ къ ст̃ымъ агг̃лѡмъ и помилѡвати имъ ѡ̃ срⷣца недостоиныхъ пѡмилѡваніе млт̃ынею: „кто оубѡ ѡ̃ наⷭ дерзнеть рещи к Праведнѡмоу Соудіи такѡваа рекоуще „Гн̃, пѡмани ако тыи зако ѡ̃ц̃ъ Савао̃ Вседрꙋ̀житель вдастъ ѡ̃ц̃емь нашимь на горѣ Синаистѣи Мѡисемь пр̃ркомь и вси пр̃рцы и праведницы иⷢ съхраниша его не блазненѣ, бл̃гопріатни быша имени ст̃ына славы Твоеа. помилоуи оубѡ наⷭ, Гн̃, ꙗкѡ же и мы по расмѡтрению томоу ходіхѡмь и не оуклѡнихѡмсѧ ѡ̃ законнаго ѡпасеніа чт̃ѣ и не ѡ̃стоупати ѡ̃ него. прѡклинахꙋ бѡ всꙗкого чл̃ка пр̃рцы, Мѡисеи и прочіи, еже не ослабѣти закѡна даже до скѡнчꙗніа или въ

инѣ вѣроу прелагатиса чьто оубо мы о семь имамы сотворити, егда обо онѣмь извѣстно положити о семъ прелагатиѣ намъ отъ законныа слоужбы. сего ради, о Влдко, не въсхотѣхомь в ноушити гл҃ъ Твоего еуѳаліа "

и повелѣ Гь҃ троубѣ иже в роукѣ чиноначальника агг҃ла, и се тои въстроуби ноужною крѣпостію. и се троуба в зопи къ скверъномоу томоу соньмоу, гл҃аше: „оставлаю невѣрьнымь иже в житіи вашемъ съгрѣшенна, испыта҃ видѣніемь Дх҃а Моеа силы и не обрѣтохъ въ ва҃ покорена сп҃сенія, о невѣрѣ же юже принесосте къ Мнѣ, ако не вѣроваете в Ма҃[1]. и се Моусеи приде к Немоу, и се Гь҃ призва Моусеа пріити к Немоу и се тои от чюднаго града исхода и чл҃къ иже имаше вса прч҃та҃ своа трепетна и неиз҃глана во има Гн҃е. и слава Гн҃а с нимь изыде, и лице его блещашеса паче мол҃ніа. и се тои изиде пред лице Бг҃а Г҃а Вседрѣжителя и мирь свои при Бж҃твеныхъ стопахъ Сн҃а Чл҃чьскаго, иже стоаше прамо вратомъ выхода стыхь и Гь҃ Бъ повелѣ емоу прошивитиса от сонма сотонинскаго, и посла его Гь҃ оуладити ихъ аже к нимь извѣстованіа и пріиде Моусеи к нимъ кроткима ногама, и Гь҃ не дасть емоу на земли тои опѣщенѣи паче снѣга сѣморицею. и се Моусеи хождааше на вы-

[1] Это мѣсто сильно сокращено по сравненію съ греческимъ текстомъ: „ταῦτα οὖν ἐκείνων εἰρηκότων, προσέταξε Κύριος τῷ ἐπὶ τῆς σάλπιγγος ἀρχαγγέλῳ σαλπίσαι, καὶ ἰδοὺ ἠσάλπιγξ ἐκέκραξε λεγούσα „Οὐ κρινῶ ὑμᾶς ἕνεκεν τῆς εἰς ἐμὲ ἀπιστίας τὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ ὑμῶν πεπλημμελημένα ἀθέμιτα καὶ ἀναρίθμητα πταίσματα ἐκεῖνα ὑμᾶς ἐλέγχουσιν, ἅπερ ἐξετάσας οὐχ εὑρίσκω ἐν ὑμῖν σωτηρίας ἐλπίδα. Τίνα γὰρ τῶν θεραπόντων μου προφητῶν οὐ θανάτῳ παραδεδώκατε, ἢ ποίαν ἄθεσμον ἐργασίαν οὐκ ἐποιήσατε, ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ ὑμῶν μυκτηρίζοντες, χλευάζοντες καὶ βλασφημοῦντες κἀμὲ καὶ τοὺς εἰς ἐμὲ πιστεύοντας; περὶ δὲ τῆς πρός με ἀπιστίας ὑμῶν, ἰδοὺ Μωϋσῆς ὁ θεράπων μου ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἐλέγξει καὶ κρινεῖ περὶ τῆς εἰς ἐμὲ ἀπιστίας ὑμῶν καὶ σκληροκαρδίας, καὶ τὰ ἀπύλωτα ὑμῶν στόματα ἐμφραγῶσει τοῦ μὴ δυνηθῆναι ὑμᾶς δοῦναι αὐτῷ ἀπολογίαν ἕνεκεν τῆς τοιαύτης ὑμῶν προφάσεως. κἀγὼ σιγήσω" (лл. 305—305 об.)

сѡкихь на крилоу въздѹшнѣ, пришед^ста на въздѹсѣ превыше всѣ^х сонмь препрославленъ и трѣба възгласи к нимъ. „и се Моусеи, ѡ немже приведѡсте и готѡвъ с вами бываетъ не ѡ^тпасти вамъ ѡ^т закона.“ и се весь събѡръ ѡнъ бесчисленыи видѣ Мѡусеа стоаща превыше верха ихь и свѣтѧщасѧ. и тои въ всеи славѣ своеи блещасѧ, и тіи въсплакапасѧ пред нимъ и възопиша к немоу и възваша в горести дш҃ь свѡихь, гл҃юще· „та вѣра добра и слоужба съвершена и жертвы и сѡборища и закѡннаа всѧ, и тои самь законъ.“ людеи гл҃ють· „Гн҃ нш҃ъ Моусеи, и^з нихже на^с привед еси, се бо в палъ еси еже о на^с. не ты ли напісавь закѡна и предасть нш҃ имь ѡ^тц҃емь? не ты ли положивыи клатвы нш҃ имь ѡ^тц҃емь сн҃овомъ и҃левѡмь въ сл҃нцѣ и въ звѣзд^ахь, и в лоунѣ, и на нб҃си, и на земли, и на мори, и на възд^оусѣ, и на вѣтрѣхь, и въ рѣкахь, и на Гд҃ѣ Бз҃ѣ, и на агг҃лѣхь, и на архаагг҃лѣхь, и вѡ огьни, и на облацѣхь, и на всѧкѡмь живѡтѣ, и на всѧкои птицы, и всѧкои гадинѣ, и на всѣхь звѣрехь земныхь, и на всѧкѡмь създаніи, е^ж межю нб҃семь и землею, рекоуще· прѡклат҃ъ всѧкъ ѡ^т сихь всѣхь, и^ж не пребываетъ в книга^х закѡна сего, или иже кто измѣнитъ шемаа, и пристоупитъ къ инѡмоу бг҃оу развѣ Бг҃а нш҃го, и пріидетъ ко инѣмь бг҃омъ развѣ Га҃ нш҃го, иже есть дн҃ь Бъ҃ богомъ Гь҃, иже проведе насъ сквозѣ Черьмънѡе море немѡкренами ногами и избавилъ е^с на^с ѡ^т рабѡты егѵпетьскіа. не тои ли иже сіа такѡ положи намъ, и мы къ иномоу бг҃оу по гл҃ твоемоу не ѡ^твратихомсѧ, токмо къ единомь Бг҃оу нш҃емь, и^ж тебѣ да^с законъ написанъ на скрижалѣхь на каменныхъ гдѣ нн҃ѣ сп҃сеніе иже не прихѡждаахоу къ иномь Бг҃оу, а не развѣ ѡ нихъ же запѡвѣда имь тои не се ли дроугіи Бъ҃ державныи, крѣпкіи и великіи, Бъ҃

соудьи, Бъ̀ владоующіи и испытоваа всѧкаа и въздаа комоуждо по дѣломь его, вздаст̀ намь гл̀ъ, гл̀а намъ̀ о сихъ: се бо ва̀ предаю огневи нескончаюцюсѧ. гдѣ нн̀ѣ има твое в дѣлѣхь сп̀сеныхъ? гдѣ нн̀ѣ Гь̀ Бъ̀ твои, ѝже имет ны о̀т скорбн̀и сеа? идемь бо и нѣсть избавлѧющаго, предаемсѧ морю огненомѹ и нѣсть избавлѧющаго, молимсѧ и нѣсть помилоую щаго." си же имъ̀ з горькими слезами рекоцемь к прочю̀номоу моужеви томоу, видѧцимь его в̀ мѣсто о̀т прішествіа Хв̀а и до скончаніа в мирѣ ономъ̀ вѣсіавшю. они же рекоша. „мы есмы остращенни."

и о̀тверзе оуста Моусеи о̀т Га̀ приближивсѧ къ троубѣ̀ и гл̀аше к нимь, рекъ. „чесо ради не вѣруваете въ Га̀ Іс̀а пришедшаго посредѣ ва̀ в̀ чюдесѣхь и знаменіихъ страшныхь обличаюцесѧ, сами нечювственыи камень вѣрѹовати в ѡнь". овѝж гла̀ахоу к немоу. „чесо ради ты вдасть намь законъ и страшное оутверьжденіе о немь, прѡклінаа в̀ горести дш̀а всякого, иже о̀тстоупает о̀т него въ иноу вѣроу, его же оубо не оугодити никако же коею виною о̀т Авраама до велика̀ разсѣаніа нн̀его всѧкь, ѝже дрьзнѧше за кѡнъ твои престоупити, страшнымъ о̀тмщеніѐм Бъ̀ въздаваше? како ѕбо мы смѣхомь престоупити законъ твои?" гл̀ет̀ к нимъ Моусеи· „о слѣпи, ѡ остращенніи, ѡ неразоумніи, ѡ медленіи ср̀цы, ѡ растлѣнни вноутреними, ѡ жестосер̀діи, ѡ жестоковыи, ѡ непокорницы мд̀рости правѣи, ѡ беззаконницы, ѡ безоумницы, ѡ непослоушницы, ѡ прельщеніи о̀т оутробы и ѡчюжд̀еніи о̀т чрева, ѡ лъживіи, ѡ лест̀цы и соуемоудреніи, ѡ скор̀піи, ѡ ищадіа ехид̀нова, ѡ злие высѧщесѧ, ѡ вол̀цы аравиѣстіи, ѡ лисицы льстивіи, ѡ звѣроразмницы, ѡ скверненицы, ѡ роде невѣрныи и лоукавныи, прелюбодѣивыи, ѡ ожесточени, ѡ брашна звѣріи земныхь и

птиць нбн҃ыхь, ѡ сн҃ове безаконіа, исщадіа змінна и аспидина, ѡ безаконьницы, ѡ проклатіи, ѡ изгниліи, ѡ скотины, ѡ скверненицы, ѡ оумерліи тѣлесы, и въ оуязвеніе впадше прежⷢ пришествіа Гā Іс҃а. егда же подобааше хранити заповѣди и не съхраниша и по пришествіи Бг҃а живаго в҃ чл҃ченіа ради иже к҃ вамъ и оумлъкноути законѣ, егда не подобаше его хранити тѡгда, вы дръжасте и сами себѣ в тщетоу храняще его и се пѡнеже видѣвъ діаволъ вът҃ще тоу троужающаса, сего ради вамъ не покѡщаше (sic) велико оусер҃діе, даа вамь на съхраненіе емоу паче новіи христіане не въсхотѣсте быти и спастиса егда бѡ притажа сласть віно не въсхотѣсте его пити, егда окисе тогда и дрожⷣіе его полизасте и исписте

Іюдѣи гл҃ють Мѡисеови гл҃ють к҃ немоу иже въ соньмѣ „ты еси въ всем҃ тѡмь виноватъ како еси ты былъ пр҃ркъ, ꙗкоⷭ свѣдалъ еси Бг҃оу снити с҃ нб҃сп҃ и быти чл҃коу и измѣнити закѡнъ и дроугіи законъ въздвиг҃ноути, и нечистѣ намъ написалъ еси?“

ѡ томъ реч҃ к҃ нимь Мѡисеи· „ѡ испѡлнь невазоуміа и сынѡве безаконіа, не азъ ли написахь ѡ праѡтцѣ нашемь Іакѡвѣ, егда благословлаше сн҃ы свѡа в҃ четвертѣмь сн҃оу своемь Іюдѣ, тѡ какѡ рече о страшнѣмь соудѣ и о Бз҃ѣ и о Цр҃и:—не оскоудѣетъ, ре҃, кн҃зь ѡт҃ Іоуды, ни игоумень ѡт҃ стегноу его, дѡндеже прідеть егоⷭ чл҃емь, и тѡи чл҃аніе азыкѡмьꙋ прочее не рекоⷯ ли такѡ, ꙗкѡ пріити есть чл҃емѡмоу? не Тои ли бысть, Емоуже не покористеса вы, чл҃аніе и сп҃се-ніе ꙗзыкѡмь? чесо ради, нечистивіи, томоу не вѣрѡваете? не азъ ли прежде пѡслоушествѡвахь вамь, непѡкоривіи и развращеніи, о Нем҃ чистѣ гл҃а.—прⷪрка вам҃ възставить Гь҃ Бъ҃ вашъ ѡт҃ братіа вашеа, ꙗкѡⷯ и мене, и боудеть вска дш҃а оубѡ, иже не послѹшаетъ прⷪрка тѡго, въ всемь пѡтре-

бите́ѧ ѡ̀т людіи своихъ. по̀ коемоу оубо̀ извѣ́тоу вы̀ того рекоуще не послꙋша́стѐ? коею винѡ̀ю томоу не прилѣ́пистеся̀? ка́ко̀ в онь не вѣ́рова́сте? но̀ пришедше ѝнопле́менницы и а̀зыцы вѣ́роваша в онь и взаша ваш҃ честь, и взаша ваш҃ 5 славоу и хвалоу, и взаша ваше сн҃ѡ́вство̀, и ѡ̀таша ваше пр҃тво̀, и бысте неключими".

глет҃ емоу сѡ̀боръ: „ты про̀рка гл҃аше, а̀ко̀ въ̀зста́нетъ ѡ̀т Га̀, и не гл҃лъ еси намъ, а̀ко̀ сн҃ъ Бж҃ій пробж҃твеный пріи́детъ. а̀ко оубо̀ вѣ́ровати ѝмѣ́хѡ̀м҃ Емоу, а̀ко Бг҃оу, твѡ- 10 емоу събы́вшюся зако́ноу пр҃рка а̀вла́ющю?".

Мѡ̀исеи гл҃е́ть речѐ к҃ нимь Мѡ̀исеи: „ѡ̀т вл҃ченіа Его того вамь а̀вла́х, но̀неже Бъ҃ и чл҃къ нарица́ется тоѝ оубо̀. перьвыи бѣ́, и Бъ҃ бѣ́, и Пр҃ркъ, и Цр҃ь, Егоже са́нъ наричется дх҃ѡ̀вныи и по̀ бл҃голѣ́пію и дрꙗжава всеподо́бна 15 Емоу. ѡ̀ горе вамъ, окаа́нніи, а̀кѡ̀же ва̀м҃ не бѣ́ печа́ли вѣ́рова́ти ѝмени Его ст҃омоу и сп҃стіса̀, но̀ соуетъ́ствова́сте в неразоуміи вашемь, и оудали́шася̀ помы́шленіа ваша, и вдали́стеся̀ помы́шлен҃ми своѝми и злое съдѣ́ласте, не пріе́мше Его"

глють к немоу иже въ сѡ̀борѣ̀· „по̀мина́емъ зна́менія и 20 чюдеса, а̀же ты въ Егѵптѣ̀ маніе́м҃ Бж҃іимь сотвори, и съвершенѣ оутвердихомся̀ не пребы́вати въ ино̀и вѣ́рѣ, развѣ ю̀ж҃ вдасть намь на горѣ̀ Синаистѣи. нн҃ѣ̀ оубо мѡ̀лимся тебѣ̀, да принесеши и о на҃с мл҃твоу имени Его, а̀ко̀ да милости́въ боудетъ и бл҃гопребы́ваненъ тебе ради, да не въ- 25 вер҃жетъ насъ в҃ страшное сіе мѡ̀ре огненое, а̀ко̀ же много по̀хоулихѡ̀мь Его, и выноу съпро̀тивнѣ а̀вла́хомся Емѹ, и ѡ̀тноу҃д посмі́ахомся Емоу, и оуничижа́юще Его в҃ всако̀мь родѣ нш҃емь въ дн҃ехь нш҃ихь и въ всако̀мь родѣ нш҃емь и родитель нш҃ихъ и в҃ дн҃ѣ́хь дн҃іи нш҃ихь".

30 и рече к҃ нимь Мѡ̀исеи: „азъ бѣ́х҃ преди ѡ̀т҃ца̀ ва́шихъ

на гѡрѣ Синаистѣи, и Того в лице видѣхь Гā Бга и ѡтц̄а
нн̄ѣ сѣдящаго и моучащаго вса, иже николі же не покаавшеса. и чюдеса в роукахъ ваших имоуще, и столпъ ѡгненыи в нѡщи предъ вамі идаше, и облакъ въ дн̄и предъ вами
идаше и ни такѡ Емоу вѣровасте пѡ истин̄нѣ, ꙗко Бъ̄ 5
есть. и еще видаще Его въ грѡмѣ и въ гл̄сѣ и в дымѣ и
в блистаніи и в молніи страшнѣ и въ ѡгни к вамь приходаща всегда и маннꙋ с нб̄си заоутра вамъ одождивша и ѡт
камени водоу источивша и крастѣлн предлагающа,—сіа и
дроугаа пріимающе ѡт Него не вѣрѡвасте, ꙗкѡ Тои есть. 10
егда оузрите Сн̄а и Слѡва Его аще оубѡ ѡт ва̄ бы вѣровалъ
кто слоухѡм ѡ немъ, ꙗкѡ в рабіи образѣ, ꙗкѡ члкъ, и ꙗко
единъ ѡт члкъ ꙗвис на земли, разганаа грѣхи и насѣваа
всакоую добрѡдѣтель, и правдоу, и блгочестіе, и паче ꙗко
и распасте Его и оумористе. и пѡ сихь како вы Емоу не 15
вѣровасте никакѡ же нигдѣ же. нн̄ѣ же ми глете·—молиса
Емоу ѡ нас,—пѡ кѡемоу образѕ? како ли помолюс Емоу ѡ
васъ, ибѡ кромѣ невѣрствіа вашего еж к тѡмоу дѣлъ вашихь зѣлѡ пріасте злаа и испѡлнь мьсти и въздаанія, ибѡ
вѣрѡвавшихь в онь не пѡмилѡвасте, занеже съхраниша за- 20
повѣди Его, нѡ геонѣ огненѣи тои юже видѣсте осоуди вы
скверненыа пріати невѣрніи оумѣленыхъ и безакѡнныхъ и
соуемдр̄еныхь, иже въ вса дн̄и ваша роугастеса Емоу, и
посрамисте Его, и прехоулисте Его, и проклинасте И, и не
пріимасте Его ни самѡго ни иже с нимъ николиже не чти- 25
сте. или оубо свѡимь бы тако въздалъ вамъ нечестивымь
и лѧкавымь, кѡгѡ ли въ злѡбѣ не показасте. в соуе оубѡ
мѡлитеса мѡлитиса ѡ васъ к Немѕ, и самъ аз оубѡ не смѣю
ѡ васъ ни единѡго же гла възгласити к Немоу, пѡнеже бѡ
в сіи дн̄ь нѣсть оутѣшеніа, нѡ възданіе". 30

сіа имъ Мѡисеови прѡглавшю и намъ вноушающимъ гл҃ы его, ꙗкѡ же Дх҃ь Гн҃ь пѡмилѡвати ихъ, въелоуˣ, ꙗкѡ не внимающимъ намъ, разумѣвати между собою бесѣдоуемыʸ, и ѡ҃тврати[c] Мѡисеи ѡ҃т лица сѡбора того, иже събѡрь бесчи-
5 сленъ неисцетенъ съборъ, еможе не бѣ числа, ꙗко пѣскоу, иже при кран моря лежитъ. и тои на въздоусѣ хѡждааше и пѡ пространствоу земнѡмоу идаше къ Го҃у и преклѡнивъ кѡлѣни и ѡ҃твѣща имже образо҃м пріиде къ Го҃у вноутрь в҃ чюдныи гра҃ Га сплъ. и се тои страшныи соборъ рыдааше
10 въслѣ҃д его и не ѡбратися никто же к нем҃ оущедрити ихъ, Гь҃ Бъ҃ бѣ нѡся ризоу ѡ҃тмъщеніа страшноу щедрѡ҃т. и се все то соборище плакахоуся зѣлѡ. и тои ве[c] събѡрь възѡпи с рыданіе҃м къ Го҃у и гл҃ахѫ „пѡмилуи насъ, Бж҃е законныи, помилоуи на[c] смирен҆ныхъ и оудален҆ныхъ и непотребныхъ
15 пѡ велицѣи Твоеи мл҃ти, занеже пріиде к намъ Единѡродныи Сынъ Твои и Бъ҃, и не вѣровахѡмъ в ѡнь, нѡ оубѡ аще не вѣровахѡ҃м в Того, зѣлѡ Того не разоумѣхѡмъ, нѡ ѡ҃т Тебе, Бж҃е нш҃ь, не ѡ҃стоупихомъ в҆ вѣки, аще есмы и растѡчени соуще грѣхъ ради нш҃их҆ь в҆ кѡнецъ вселен҆ныа
20 въ вса ꙗзыки помилоуи на[c], Бж҃е нш҃ь, и помѡзи намъ и избави на[c] ѡ҃т гнѣва и ꙗрости Сн҃а Твоегѡ, зане не пѡстѡ҃ненъ гнѣвъ Твои еже на грѣшники прещеніа Твоего“.

и бысть, ꙗкѡ сіа възѡпиша ѡ҃т троуда ср҃дчна[r] и скѡрби и печали ихъ, и се страшна мѡлніа блесноуся тмами блиста-
25 ніи блистающися на лице тоа земля. и та мѡлніа не ꙗвлялася бѣ блистаніемъ тацѣмъ, абіе какоже бѣ мѡлніа въ мирѣ семь, нѡ та пребывающи страшнѡобразнѣ и преѡцѣщенѣ лоучами. и се в҆ мѡлнии огненеи и в҆ноутрь в҆ неи дроугаа мѡл҆ніа бѣла паче снѣга и страшна образо҃м, и доуга тѡнка
30 и страшна образо҃м намъ показающися, еиже разоума не бѣ,

ꙗкѡ бѧста тѣ сплетенѣ тѣми бл҃голѣпіи и дѡбротами, тѡ ꙗвлаетъ ꙗвляемь оубѡ. и видѣхѡ[м], и се тии мѡлніа огненаа и бѣлаа хвалами страшнами мѡлніа она, и та тихимъ образѡмъ пріиде и ѡсѣни Слѡво Бж҃іе и ѡ҃тч҃ее Г҃а І҃с҃а страшнообразно. и тѡнкаа доужица страшнаа она пѡчі на имени ст҃ѣмь Его и чюднѣмь, покрыса Гь҃ страшныма мѡлніама зѣлѡ, и к томоу не видѣхѡмь Его мы. и хвалахоуть Его вса силы нб҃есныа и ꙗвившагоса Бг҃а ѡ҃ц҃а Единороднаго Его. и оужасеса ѡ҃т страха ве҃ страшныи ѡнъ соборъ. и се прамѡ бж҃твеномь лицоу Единѡроднаго Сн҃а Бж҃іа стаста на обѣ странѣ бж҃твенѣи молніи, окр҃тъ же плещи Его бѣста оплелиса. и се прт҃лъ, иже на соудищи, взатса тамѡ и сѣде на прт҃лѣ Соудаи правдѣ, и Того лице чюднѡ и страшнѡ ѡ҃т добрѡты Его. оузрѣвь Егѡ весь събѡръ и оудивися. и се гла҃ страшенъ изиде, гла҃ чюденъ и оудивленъ ѡ҃т бж҃тве-ныа доуги, на неи же пѡчіваше, къ сѡбороу гл҃а: „Кого призываете Бг҃а закѡннаго? се есть Сн҃ъ закѡнныи, възлюбленныи Бъ҃ коего винѡю ѡ҃тлоучистеса нечт҃ивіи Единѡроднаго Мѡего Сн҃а? Азъ и Сн҃ъ единѡ есвѣ Сн҃а Моего възненавидѣсте, Сно҃ви Моемоу не вѣрѡвасте, Единѡродномоу Моемоу пѡроугастеса, Възлюблен҃наго Мѡегѡ ѡ҃тверьгостеса Мене ѡ҃тверьгосте҃. Азъ и възлюбленныи Сн҃ъ Мои единѡ Бж҃тво есвѣ, единa сила, единa власть, единѡ цр҃тво, и сила, и съвѣтъ, и хотѣніе, и дръжава, и оудеръжаніе. не Азъ ли послахъ к вамь ѡ҃т адръ Моихь, проклатіи, блв҃ща и осщ҃ающа васъ, ꙗкѡ же въсхѡтѣсте, ꙗкѡ же вѣрѡвасте? не прѡвавих ли вамъ прр҃ки Мѡими ѡ҃т вѣка, ꙗко сниде, ꙗкѡ дѡждь на роунѡ, Единѡроднын Мои к вамь? такѡваа многа вамъ злѡчестивіи ѡ бж҃твенѣмъ схожденіи Его Дв҃дъ прр҃къ і Исаіа великѡгла҃ныи паче прочихъ прѡвъзвѣстиша.

такѡ почитасте законъ Мои и пр҃рки Моа, не мѡгше разоумѣти бисероу бесцѣнноу, сребролюбцы, слѣпцы, лицемѣри, жестоковыи, рѡпотницы, тажкосердіи. не се ли есть Сн҃ъ Мои, о Немже ре҃ Іакѡвъ: —възсіаетъ звѣзда ѡ҃т Іоды, и тои чаніе языкомъ. не се ли есть Бъ҃, и иже пр҃ркы о немь писаше вамъ Мѡисеи въ законѣ, ꙗко „Пр҃рка вамь въставитъ Гь҃ Бъ҃ ꙗкѡ Мене, Тѡго послоушаите, Тои есть законоположникъ, законникъ и съвѣтникъ, Егожде азъ в҃ законихъ испрьва, ꙗже ми емоу повелѣвъшю, ꙗкѡ же мене по законоположникоу, ꙗко мене ре҃. не тои ли есть, о немже рекохомь праѡ҃тц҃емь Дв҃дѡмь: „Гь҃ рече къ мнѣ, - Сн҃ъ Мои еси ты, Азъ днесь рѡдих Тѧ“? не се ли ре҃ Іса҃іа пр҃ркы, еже Дв҃аа въ чревѣ пріиметь и рѡдитъ Сн҃ъ, и прѡзовоуть има его Еммаоуи҃л, еже прѡтолкоуется—с нами Бъ҃? не се ли есть с нами Бъ҃, еже Еммаоуи҃л, о Немже ре҃ Іса҃іа? не гл҃а ли паки тои же пр҃ркъ о Семъ прежде свѣдтельствоуа вамь его ради и гл҃а: „отроча родисѧ намь, емоуже власть бысть на рамоу его и мирѡви его нѣсть предѣла и прѡзваса има его велика свѣта агг҃е҃л, чюденъ съвѣтникъ, Бъ҃ крѣпокъ, властель, князь мироу, ѡ҃тц҃ъ боудоущаго вѣка“? не се ли оубѡ бысть нн҃ѣ началѡ боудоущаго вѣка? не се ли есть Сн҃ъ Мои възлюбленыи, Бъ҃ крѣпокъ, властель, князь мироу и ѡ҃тц҃ь всѣмь любѧщимъ Его и всегда е҃ѭ ѡ҃т шн҃ѣ и дѡ вѣка? како оубѡ нечестивіи оуничижисте Его? какѡ Емоу не вѣрѡвасте, такѡваа и толика послоушества оуста пр҃рческаа пріаша о немь? нѣсть оубѡ ва҃м частии ни наслѣдіа в насъ, дѣлателе гл҃емаго сътоны“.

и преста тонкіи онъ гласъ глю҃щіи къ сѡбороу томѹ превеликомоу ѡ҃т тонкіа доужица гласѧщіи и повелѣваюшіи. и тіи даша гласъ свои и плач҃ крѣпокь и великъ и лютъ. и

нѣсть помилоующаго ихъ, и не обрѣтеса изимаа и^{х}. и Гь Бъ ѡ^{т}вѣща на на и поманоу ихь ради страшны^{м} агг̃ломъ огненымь. и бѣ видѣти престрашьное видѣніе и испѡ^{п}нь чюдѡ еже ѡ нихь ако же мѡлнїе, тако слоуги бескѡнечноую моукоу проливаахоу на нихь, и въсхищаахоуть а и съ тща- 5
ніемь мнѡзѣмь, и всыпаахоуть а въ страшнѡе море огненѡе, да дѡ кѡнца ищезноуть. и разливашетса тако събѡръ тѡи въ всакѡмъ огни и разгараласа въ огни страшнѣмь онѡмь и не соуще ѡстращени абіе видими. и взаса страшнаго Соудіи страшнѡе облистаніе тонкаа же доужица аже п̀реставши. и 10
абіе ѡ^{т} то^{г} в̀ноутрена свѡа пѡслана бысть огненоѡбразными агг̃лы да внѣ къ чюдномоу градоу ѡномѹ пренесенъ бысть и полѡженъ в̀ноутрь в пречистѣмь ѡлтари в̀ноутрь в цр̃кви ст̃ыа славы, оучиненыа в̀ноутрь въ чюднѣмь градѣ ѡномь, и^{ж} бѣ ѡ^{т} звѣздъ страшны^{х} и ѡ^{т} лоучь дроугихь сътворены, 15
ст̃ымь Дх̃омь из̀мечтани. и такѡвыи бѣ, егѡже уста хероувимскаа не мѡгоуть исповѣдати никакѡ же бл̃голѣпіа его. и тои Самь Гь̃ Бъ̃ ста оу прч̃тыхъ врать страшнаго града того лице показоуа Соудіа престрашнаго.

и паки приложи Гь̃ еще възвати грѣшны^{х} ѡ^{т} земла, и 20
приведе пре^{д} лице Свое дроугіи сѡборъ лоукавъ ѡ^{т} ес̃тва до кѡнца, и ста пре^{д} лицемь прѡклатіемь страшнымъ одержимъ и ненависть злоу нѡсаще на лицахъ свѡихъ. и се ѡчеса ихъ мрачна и темна, и оушеса ихь слоу^{х} имоуще лоука^{в}, нѡздри ихь смрада смертнаго исполнени, и на вла^{х} ихъ 25
написанѡ вапнымъ писаніемъ сѡтонинымь, и се десница ихъ роука кѡгождо чертъ имоуши написанѡ ѡ^{т}метаніе, и се нѡзѣ ихъ обои адѡмь нечистымъ обліани, и ожелчена ср^{д}ца ихь желчїю, и оуста ихъ истачиюща гореть. и тіи въ одеж^{д}оу одѣни нелѣпѡвидноу зѣлѡ, ако нѣктѡ рече в мышіа кожица 30

одраны и съпьвены и ѩко же ста тои сѡборъ прѣд лицемъ великагѡ Цр҃а и Га҃ и Соудіи, чюдѡ бысть ѡ нихь тажкѡ и горко. и видѣвь Гь҃ ихь и разгорѣсѧ яростію люторю еже на ня, и повелѣ понѡшенію тажкоу зѣло ихь ради и полѡжи в троубѣ чинѡначалникоу аггльскоу, и повелѣ понѡсити зѣло в немь иже бѣша в сѡборѣ томь лоукавнѣмь, занеже такѡваа лоукаваа, и скверпаа, и прескверпаа, и съпиплаа, и просмраженна лица еже нечистѡть ихь ни единоѩ сѡборище ѡт шюихь сѡпьмища прѣд лице его приносѧ. и пѡносн имъ гл҃сѡмъ страшнымъ троубою ѡною архистратиѭ силамъ и Гь҃ чюдныи. и такѡ имъ поносн и прѡклатъ ѧ, ѩко же ѥ страхомь и трепетомъ и печалію и горестію и немѡщью и скѡрбію ѡт прѡбоденіа своего степахоу, и трепетаахоу, и всякѡ растливахоуса, и въсклицаахоу, и растираахоуса в люторѣи горести дш҃ь свѡихь. Гь҃ же рече к нимъ вѣщаніемъ прч҃таго своего чл҃чества: „ѡ прѡклатіи, кѡею виноѭ Мене ѡтверг҃остеса и остависте Ма, источника на земли блазѣи, истѡчника жизни, истѡчника нетлѣн҃на, дателя добрымь, предающаго благаа, невѣстника дш҃ам҃, дающаго нб҃нѡе цр҃твѡ? кѡею виною Мене ѡтверьгостеса, безакѡн҃ницы злїи и престоупницы? вселоукавыа льсти ан҃тихристѡви приближистеса близи соуще, како и кіимъ образомъ Мене ѡтвергѡстеса, скверненѡмоу же бѣсоу ан҃тихристоу вѣрѡвавъше вѣрѡваете. кѡего бл҃га ѡт негѡ чаете? не всякѡ ли геѡны ѡгненыа, и прѡпасти, и тмы крѡмѣшныа, и черва невсыпающаго, и скрежета зоубнаго и пламене неоутѣшнагѡ, слезъ неоуспѣвающихь, имене страшнаго Соудіи страшна же и трепетна и немл҃тива еже на васъ прогнѣваніа Моего въздающаго ва҃м. ибѡ не оущедраю всякѡго дѣлающаго безакѡніе и пѡкааніемъ не внимающагѡ.“ сіа ре҃шю к нимъ в тихости, гл҃ъ Бж҃іи

преста. и чистѡе злѡдѣиство дш̃а ихъ, занеже люта зѣлѡ, еже чт̃нѡе и прч̃тѡе и живѡтвѡрящее и неоусыпающее ѡко Бж̃тва Его осклабися и възъярися на на, ꙗкѡ в Него вѣровавшеи хр̃тіане прежⷦ бывше, пришедшю же ан̓тихристоу к нимъ в̓ скѡнчаніе тварн, зане ѡ̃твергѡшася Егѡ и скверноу моу тѡмоу и звѣрѡвѡлъномоу вѣроваша. и абіе оубѡ ѡ̃твѣща и на ты. „иже Мене ѡ̃твергѡшася и врагоу Моемоу вѣрѡваша, идѣⷦ г̃ь̃ ихь̃ весели̇ася предстоитъ, тоу и ти превысившеся принесоша, Мене бо̓ възненавидѣша и в мер̓зость сѡтвѡриша и инѡмоу възжделѣша и послоужиша, кто оубо прі- иметь плѡды троудоⷤ свѡихь.“ абіе оубѡ, имже образомь ꙋстрѧбь на̓прасно̀ лета гладнѣ на лѡвъ скоро принѡситсѧ, такѡ и ѡгненіи агг̃ли страшніи имже образѡмь облацы напрасно текоуть, такѡ и острѣе пришедше влечѧхоу нечестивыа ты и лютымъ жезліемь огненымь хребты ихь немилѡстивно біахоу. и ꙗкѡ каменіемь раз̾жженѡмъ съкроушаахоу челюсти иⷯ и пхахоуть ѧ въ страш̓ноую прѡпасть бездны, ꙗкѡ же никомоу же изити ис пѡгрѧзлыа тоа бездны, идѣже діавѡл̃ и сотона и антихристъ въ огни горцѣмь, и въ страшныхь мѡлніахъ, и в червехь нетлѣнныхъ и страшныⷯ и бесмр̃тныⷯ и страшныхь и трепетьныхь ѡ̃тноуд̃ моучащеся и премоучащеся,—и тии і вса силы ихь темныа. тоу и тѣхь пѡгроузив̓ше и терпѧхоу в безднѣ нечестивіи пѡгроужаеми ѡ̃тноуд̃ стремъглавъ, и вѡпль из̓ долоу гѡрѣ въсхождааше, ꙗкѡ рыдающе и стенюще растирахоуся и Г̃а Іс̃ Ха̃ в̓ горести дш̃а призываху на пѡмощь и се не бѣ и не пріиде и не бѣ помѡщ̓ника, ни избавителя изимающагѡ ихь ѡ̃т̓ страш̓ныа ноужда тоа и бѣды

положихь оубо вноушити старѣишины оума дш̃а моеа. и с̓ сими не наслѣдити онѣхь не имоущю скѡрби оноа и

бѣды. ѡложихъ же самь ѡ вышнемоу тоа пропасти, идѣже иж въ антихриста вѣроваша погроужени быша, и вноушахь зѣлѡ чистѣ въздыханіе и рыданіе тамѡ соущее. и се възнѡшашесѧ въздыханіе зѣло тажко во оуши мои па всѧ-
5 кого мнѡжества тоу мѧчащихсѧ. и видащю ми, ѩкѡ слезы мнѡги помилѡваніа ради изліахъ ѡт очію мѡею и рыдахь горко ѡ остращенныхь онѣхь в страшнѣи ноужи стоащихь. и въздыханіе же то, ѩкож вѡлѡвь мнѡгихь единогласнѡ едино пѡмышленіемь издолоу на высѡтоу к намь приношашесѧ.
10 глаахоу же ѡвогда оубо вѡрчаніа горкаго наполнившесѧ, ѡвогда же „оувы, распѧтыи“ и „ѡ горе“ глющее „оутаеныи Бже, злѣ бѡ нѣ мнѡзи, Тебе не разоумѣвше, не смыслаще, ѩкѡ же и азъ в мирѣ ѡномь.“ и паки глахоу „еи Влкѡ, еи Вышнии, Ты единъ сѧтъ, Ты единъ Гѣ Іс Хс в славоу
15 Бгоу и ѡцоу, аминь или не хота врагъ Твои горкіи Га Бга исповѣдати ѡ горе, и кто Тебе, Влко, не възлюби. ѡ горе, или кто Твоего страшнаго схожденіа не разоумѣ. ѡ горе, или кто Бгоу истинномоу не поклѡнитсѧ. ѡ горе, или кто въплѡщеніа Твоего расмѡтреніемъ не пріать. ѡ горе,
20 иже Твоа таины забыша. оувы, иже Твоего цртва не пріимахоу. ѡ горе, иже сѧ Тебе ѡтлоучи и Твоѧ рѡдителница неразоумныи и немдрыи и окаанныи. ѡ горе, Распѧтыи. ѡ горе, оутаеныи Бже страшныи ѡ горе, иже Твоа запѡвѣди и Твоа оученіа и Твоа оправданіа и Твоа повелѣніа и Тво-
25 его законопѡлѡженіа ѡтверьгошасѧ и ѡтлѡжишасѧ и изверьгѡшасѧ. ѡ горе намъ. ѡ горе, ѩкѡ съгараемъ, ѩкѡ оуже не трьпаще растираемсѧ и оуди наша.“ сіа вноушах плачнаго гласа ѡнѡго и ѡт преисподнихь въпіющихъ и рыдающихъ, и не бѣ приспѣвающагѡ пѡмилѡвати, и не бѣ приходащаго
30 оущедрити. тѡкмѡ бѡ въпль всоуе растворѧахѧ, и Гь Въ не

оумилисѧ пѡмилѡвати ихь ни в чемъ^{ж} ѡ^{т} слѡвесъ ихь и внимахѡмь о Гд҃ѣ Бз҃ѣ, ꙗкѡ же стоаще оу красныхь вра^{т} чю^{д}наго града онѡго въздержаа его и не ѡпали грѣшныхь земла дѡндеже пѡкаютсѧ нечистотъ ихъ, нѡ повелѣ ѡ^{т} собора ихь ѡ^{т}лоучивъ такѡ въздааше имь соуда земнымь комоуждо пѡ дѣлѡмь ихь и възрѣвше на мл҃ть Бж҃ію, давшаго намь видѣти сіа вса страшныа таины.

и се нс҃щезноуша грѣшницы ѡ^{т} земла, зане Гь҃ въздасть имь, ꙗкѡ же бѣ имь обѣщалъ ѡ^{т} пер҃вы^{х} дн҃іи, и не ѡстави паки ѡ^{т} нихъ на земли ни єдинѡго

и внимахомь паки, и се въспѣша пѣснь бг҃олѣпноу на въстѡцѣ стоащеи агг҃ли Гн҃и, и се на сѣверѣ агг҃ли Гн҃и си^{л} въспѣша и тіи изрядноую силѧ Его. и паки внимахѡмь, и се на полоуд҃не стоащихъ агг҃лъ Бж҃ихъ и въсплескаша и тіи пѣснь и хвалоу власти Его мнѡгочюдно. и пѡтоутнаша конца вселен҃ныа и нѡвомѵ мироу ѡнѡмоу и пресвѣтлѡмоу ѡ^{т} страшныа пѣсни прч҃тыхь тѣ^{х} и бж҃твеныхь вѡи. и пѡ пѣнію тѣхь пѣсни Гн҃а, и взопиша иже на западѣ агг҃ли Гн҃и славоу и честь и державоу крѣпѡсти и славы Его и величества Его. и с ними въспѣша и четыре части всеѧ твари имоуще агг҃ли Гн҃и и на^{д} всѣми силы дх҃ь силы Гн҃а стѡаща на лицы всеѧ твари, страхѡмь и трепетѡмь и веселіемь и радостію хвалоу дающе сил҃ноу и чюдноу Єдинѡродномоу Сн҃оу Бж҃ію и Го҃у Іс҃ Хо҃у и преставшимь имь ѡ^{т} пѣсни свѡих҃ гласы и вѡпли и пѣ҃ньми тѣми страшными и бж҃ествеными и все медѡточащи. и слышавъшимь намь гласащихъ вноутрь градѣ томь, ꙗкоже ѡ^{т} добрѡты ихь страхѡмъ чюдащимсѧ и^{м} и ѡ^{т} красныа сласти ихъ на веселіе и весь оумъ прехода чюдесы преходащими.

и внегда оумѡлкѡша и тіи слад҃кіа пѣ҃ні медѡтекоущіа

хвалы идѣже славы непостоаннаго цр҃твіа разжизаеми, помѡлишасѧ ст҃іи Единороднѡмоу Сн҃оу Бж҃ію и Слѡвоу. и самъ Гь҃ нш҃ь Іс҃ Хс҃ затвори врата чюдпаа чюдныхъ врать онѣхъ, и вселисѧ въ непостоан҃нѣмь прт҃лѣ крѣпости и славы дер-
5 жавы Его и величества Его пренесепыа Емоу въ цр҃кви ст҃ыа славы. и повелѣ принести пред҃ лице Свое всѧкоу дх҃овноую ѡдеждю, мысленыѧ же и нб҃ныа ѧкже ѡ҃т лоучшихъ лоучь страшныхъ и мысленыхъ крѣпостію силы Егѡ оустроенныхъ. и се абіе аръхагг҃ли нб҃ніи пѡ числѣ соуще, ихже не възмо-
10 жеть моужь мд҃ростію ни числѡмь, ихже дивнѡ есть ѧвити, нѣгдѣ же числа ихъ, и полѡжиша а пред҃ лицемь Гд҃а Бг҃а Вседръжителя, е҃ж есть Слѡво Бж҃іе и Мѧдрѡсть ѡ҃тц҃а въ единѡи оупостасн и в разоумѣ.

и призва Гь҃ первіе чюдноую и чт҃ноую и бг҃олѣпноую
15 и препѣтоую и прч҃тнзю Свѡю Мт҃рь. и ѧкѡ предста, в҃да Еи единъ жребіи Свѡи,—се же перьвоую одеж҃доу страшноую и бж҃ственоую и великоу и превеликоу, еже бѣ багрѧница цр҃ьскаа или небеснаа, в неже бѣ Свое обилъ чл҃чество прч҃стое и животворѧщее и вдасть Еи висѡнъ страшныи и
20 бж҃твеныи и неизреченныи, иже бѣ сътвѡренъ Ст҃ымь Дх҃омь страшнѡ. пріать бл҃гоукрашеніе тѡ чюдн҃ое, егѡже всѧкъ оум҃ изрещи о немь не можеть или гл҃ати в силахъ агг҃лъ Бж҃іих҃ или хвалныхъ въ всѣхъ и избранныхъ Гн҃ь преславнѡ. и паки в҃дастьсѧ Еи тмами страшніи и бж҃твеніи
25 цвѣти оукрашеніа снѣжносвѣтнѡ и бѣлѡ, ѧко же вѡл҃на, и ѡ҃т инѣхъ всѣх҃ вапнѡѡбразны и оукрашены. и в҃ спріимше си всѧ в҃ прч҃тое жилище свое. и се Бь҃ страшныи вѣнецъ нѡсѧ на главѣ Своеи, е҃г же ѡ҃т Оц҃а Своегѡ пріатъ, ег҃а вънесесѧ ѡ҃т горы Елеонскіа к Немоу, пѡбѣдивъ сѡтоноу и діавола и
30 грѣхи и ада и тлю и см҃рть и всѧкѡ дѣаніе ихъ. и тѡи бѣ

всѧцѣмь оумѡмь ар̀хагг̑льскимь оудивлѧасѧ страшною лѣпотою свѡею и снемь ѡ̀т бесмертныа главы Своеѧ, възложи вѣнчавъ имь Матерь Свѡю. и се стол̀ ѡ̀т молніа и бесмр̀тнаг̑ бисера дх̑ѡвнаго и ѡ̀т каменіа страшнаго и неизреченнаго оумнаго ѡ̀т десныхь величества Его, и тои нѡвъ, и ѡпочи на немь Мт̑рь Свою, оубл̑живъ Ю и бл̑вивь Ю и възвеличивъ имѧ дв̑ьства Ея и Бг̑орѡдства Ея. и тѡи ѡ̀т верзе пред̑ лицемь Ея всѧ бесмр̀тнаа сокровища всѣхъ вѣчныхь бл̑гъ и красныа сладости страшное въспріиманіе раискѡе. и тои поставі Ю Гж̑ю и Влд̑чцю над̑ всѣми силами нб̑ными и над̑ всѣми ст̑ыми.

и се паки призва Гь̀ вї̀ ап̑лъ Своихъ пред̑ лице величества Своего и тѣмь пришед̑шимъ и въздастьсѧ и тѣмь м̀нѡжество ѡдежд̑ь нб̑ныx страшныхь и предивныx, имже нѣсть числа и се вї̀ прт̑ла ѡ̀т каменіа свѣтлаго и тм̀пазіа страшнолѣпно слѡжени, и тіи гораще ѩко огнемь страшнымъ бѡгатыа свѣтлѡсти въздавающи. и вселѣпныи покѡи в̀ прт̑лѣхъ тѣхь бываше и оукрашахоусѧ различными каменми лихниты и дивными бисеры. и оукрашеніе бг̑твореное на нихъ и се Гь̀ изведе ѡ̀т единѣхь съкрѡвищь дівнѣхь онѣхь вї̀ вѣнца страшныа, иже бѧахоу ѡ̀т нѣкиx страшныхъ бж̑твеныx тмѡчастьныхъ свѣтлѡстьми страшными исплетени, ѩкѡ дивитисѧ и агг̑лѡм Гн̑имь и оудивитисѧ всѣмь ст̑ымь Его ѡ̀т лица славы и доброты красоты ихъ. ибѡ мыслены каменіи и чюд̑ніи бисеры и гораще ѩкѡ молъніа на кѡемжд̑ѡ ихь своеѧ свѣтлѡсти красныа. и цвѣтъ творѧхоу въздѧхоу и тѡи свѣтѧшесѧ ѡ̀т нихъ. и бѧше трепетнѡ видѣніе ихъ, ѩко же берненымь ѧзыкомъ не възмѡже чл̑къ, ѩкѡзк бѧахоу главы ихь. сихъ нн̑ѣ чт̑ныхь вѣнець в̀ рѧкоу прт̑оую пріемь Гь̀, славѡю и чт̑ію прч̑тѧл свѣтила вѣнча. и се тіи сѣдѡша на

вї прт̑лѧ вѣчноую, и не оувадающи вѣн̑цы на чт̑ныхъ версѣ[х] ихъ и въ ѡдеждахъ чт̑ныхъ и страшныхъ испѡ[т]нь чодо ѡ нихъ их[же] славоу видѣхѡмь, ꙗко Гь̑ нн̑ь сіа происа и пѡ Своеи мл̑ти показа испѡвѣдати, о нихже не можемь и не изооумѣемъ, аще и нѣка ѡ[т] нихъ въз можемь испѡвѣдати. и тѣмь дасть соу[д] дх̑ѡвныи соудити обѣманадеса[т] колѣнѡма иї левома, спрѣчь иже ѡ[т] Авраама спасѡшаса до славнаго пришествіа Га̑ нашего Іс̑ Ха̑ хранившимь имъ закѡнъ Мѡсеѡ[в] соудіти же не по соу[д]бѣ сего міра, не по оустановоу законномоу оучитель фарисеи и книж̑никъ. сѧдити обѣманадесате племенѡма реченѡ старѣишимь тѣмь соущи[м] на прежде сѣдѣніи въ славѣ и въ ч̑ти вѣчныхъ блгъ. и ꙗкѡ цр̑е и влд̑к[и] тѣмь соущемь чт̑ь пріимающе ѡ[т] тѣхъ и разсоуждение нб̑ныхъ тѣ[х] празникъ бж̑твеныхъ дх̑овнѣ пріимающихъ наказаніи ѡ[т] нихъ. се бѡ реченѡ еже соудити обѣманадесате племенема иї левома, ибо в̑ силѣ Твоеи соуди ми Бе̑, - се протол̑кователсѧ сила Бж̑іа, Дх̑ь есть Ст̑ыи. гл̑еть оубо пр̑р̑комъ Дх̑омъ Ст̑ымъ: -- на блг̑гое направивши разсоуженіе оума мѡего и помышленіе оумныхъ моихъ і прочихъ.

по сихъ призва Гь̑ ѻ оучн̑кь Своихъ, и тѣмь блг̑годареніемъ въздаи к̑ симъ почти и[х] по числоу и всѣмь въздаи страшны вѣн̑ца и трепетны одежда и ризы бесм̑ртныи и юнѣишаа одежда дх̑омысленыа тѣмь дарова, ѧже выноу нетлѣн̑ны бываахѫ. никакѡ же обр̑ѣтесѧ в̑ нихъ тлѧ, никакѡ же послѣдѡваша древнѧа и никакѡ же оувяде красное оукрашеніе и красѡтъ ихъ ѡ[т] нихъ, нѡ сѫпр̑отивнѣхъ ѡбе[т]шахѫ паче елико толико блг̑гими освѣщаахоусѧ и ѡблистахоусѧ и просіахоу. наипаче и слад̑кимъ блг̑голѣпіемь оуѧснѧхоусѧ дающа ѡ въ брачинѣ мѣсто имъ та пріимающимъ тѣмъ и прилѡжи оубѡ Гь̑ Бъ̑ благаа на благаа имъ и ѡ[т]верзе прѣд

лицемь всѣхь ст҃ыхь Его вса дх҃овнаа съкровища Своа, аже бываахоу неизреченнаа бл҃гаа та, ихже окѡ не видѣ и оухо не слыша, о нихъ же гл҃еть, ни на ср҆це чл҃кѹ не взыдѡша, в' нихже сладѡсть бѣ ихъ, и тѣхъ лѣпота аже в съкровищахь бываше и в лѡ҃жницахь ст҃ыхь и обители ст҃го града в сѡкровищахь бг҃окрасныхь и бг҃олѣпотныхь и чю҆ныхъ и преславнаго и пребж҃твенаго Едема аже страшнаго града онѡго. вса оубѡ сіа ѡ҆тверзе в нищю, и в славоу, и в честь, и въ пріатіе, и в веселіе бл҃гое, и в' бл҃гооуханіе всѣмь любащимь Его, всѣмь ап҃ломь Своимь, всѣмь пр҃ркомъ Свѡимъ, всѣмь оуго҆никвмъ Свѡимъ, всѣмь въздрьжалникомъ Свѡимь, всѣмь ст҃лемъ Своимь, всѣмъ праве҆никѡмь Своимь, всѣмъ прп҃бнымь Свѡимь, всѣмь нищимь дх҃омъ, всѣмь дх҃ѡвныа источившемъ слезы, всѣмь кроткимь земла, всѣмъ соблюдшимь опаснѣ правдоу, всѣмь любѡбл҃гоую мл҃тыню съдѣавшимъ, всѣмъ чистымъ ср҆цемь, всѣмъ мпротворцемь, всѣмъ' изгнанымь правды ради. симъ всѣмь ближнимь ѡ҆тверзе пре҆ лицемь в' се бл҃голѣпіе и красѡтоу и дх҃овноую пищю и жизнь и радость и веселіе превелікое и красотоу, еже радостноую и бж҃твеноую и великоую пѡхвалоу, имже есть в' зрати и видѣти велелѣпънѡе и животворащее и прч҃тѡе лице бесмрьтнаго Бг҃а и ѡ҆ц҃а и с Нп҃мъ пребывати, съ слаґкимъ Влґкѡю и Сп҃сѡмь и Гдемъ нш҃имь Іс҃ Хм҃ъ, въспріати бесмр҃тное и страшънѡе видѣніе и животворащее сіаніе и жизнь и веселіе и свѣтлость пр҃таго и прч҃тго Его и всемогоущаго Дх҃а на прч҃тою нн҃ѣ сею и бж҃твеною и дх҃ѡвнаго бг҃ѡвидѣніа нш҃го добротоу и чт҃нвю блґть Гн҃ю пріимающе.

еще видѣхомь оубѡ, и се пред҆ лицемь страшнаго и трепетнаго и чт҃ныа цр҃кви ѡнаа велікѡ пред҆воріе свѣтлѡ и препрославленѡ бываашє. и лице егѡ славами оукрашенѡ и

превеликими позлащено и въѡображенѡ, и сквер'ны земныа тоу не бѣ, и праха перъстнаго не ѡбращашесѧ тоу, ꙗкоѫ всѧ тоу изрѧдна и трепетна и нетлѣнна и бг̃олѣпна бываахоу. и то прѣвратіе ѡт̃ цвѣта злата блещашесѧ свѣтлѡ видѣніи страшными, зѣлѡ чюдными пѡ красотѣ, гѡрѧахѫ оубѡ златыми лоучѧми, искры пс̃поущающе огнены тихообразны. и се оунѡши въ злато облечени, страшнолицыи тоу пребываахоу. и видѣніе зѣлѡ видѧщимъ ѧ. и тіи страшны вещи ношаахоу престрашныа цр̃кве тоа, о нихже вещеҳ не мѡжеть перьстень испѡвѣдати. и се дрѵзіи златоцвѣтніи юношѧ высѡцы, ꙗкѡ кіпариси, и красни, и тіи одѣвани огнемъ и нѡги иҳ. и тои ѡгнь не ꙗко огнь мира сего, пѡ оубѡ ꙗкоѫ ѡт̃ свѣта глоубѡка зѣло свѣтѧсѧ горѧше. и тіи слоужахоу прч̃нѣи тои цр̃кви и иже в̀ неи страшнѡмоу ѡлтар̀евн. цр̃кви бѣ тріи тысоущь стадіи в̀ прѡстран̀ствѡ, мнѧщю ми. и та страннымі лоучѧми извитыма и чюдныма и страшныма и мнѡ с̃вѣтлыми бисеры перъст̃ѡ Бж̃іимъ оустроена страшными сплетени стран̀нѡ и хитрѡ оутворени неизреченными изоумѣніи, ꙗкѡ видѣти его. і единѡ бл̃голѣпіа неказаніа его неислѣднѡ страшною радостью и веселіемь положенѡ бываетъ и в̀ тои всѧкои бл̃голѣпіе вноутрь и впѣюдоу чт̃о видимо, і ѡт̃ вноутренихь ея, такѡ в̀нѣшнѧа ея чистѡ оустрѡена и страшнѡ абіе. и исполнена страшнаго видѣніа и оустроеніа и красоты ѡлтарь же егѡ всеоужасеныи чюденъ и дивенъ, пбѡ свѣтлѡсть егѡ мног̃числена свѣтотеченіемь страшнымь и несказан̀нымь стран̀нѡлѣпно видѣніемь. ѡт̃ камени же лихнита дх̃овнагѡ весь неизреченно слѡжен̀, и прт̃лъ Единѡрѡднаго Сн̃а Бж̃іа непостоан̀нымі лоучѧми и животворѧщимъ огнемь оукрашаемь. и тои перъѵѣе на страшнѣмь и трепетнѣмъ ѡлтари пѡложенъ бысть.

и се дроугаа вї прт҃ла ѡ᷉т двоюнадесѧть каменіи чт҃ныхъ
истѣкано твѡрени и неизрек҃ннѡ. и тѣхь с҃ соудѡ и с҃ овооудѡ
прт҃ла Влд҃чнѧ и се бл҃голѣпнаго оустроеніа пѡ чиноу Мел-
хиседекѡвоу.

Цр҃ь и Ст҃ль и Гь҃ и Влд҃ка и Твѡрецъ відимымъ всѣмь
и невидимымъ, Тои сѣде на престѡлѣ цр҃твіа и призва вї
ап҃лъ свѡихъ новоую жертвоу принести ѡ᷉т҃ц҃ѹ, ѩкѡ же въ
врема животворѧщіа Егѡ стр҃сти и дн҃и. и по скѡнчанііи Его
чюдныа тоа таиновидныа рещи к҃ нимь ѡ неи· „ѡ᷉т҃селе, рече,
не пію ѡ᷉т плѡда винограда сего, дѡнелѣже пію ѡ᷉т него с
вами, нѡ в҃ цр҃твіи ѡ᷉т҃ц҃а Мѡего“ и призва оубѡ вї сію нѡ-
воую таиноу съвръшити. и тіи приш҃ше, и Гь҃ пѡвелѣ
призвати чины всѧ ст҃ыхь Своихъ на жрътвоу ѡ᷉т вѣка. и се
стражь въ градѣ препрѡславле҃и блещасѧ оустроенъ и ви-
дѣхѡмь оубѡ, и се на нем҃ ста оунѡша бѣ҃л, ѩкѡ снѣ҃г и ра-
дѡвашесѧ зѣлѡ лице егѡ. в҃ роукѹ его троуба ѡ᷉т злата ѡчи-
щена. и тѡи въстроуби в҃ крѣпости и троуба възгласи· „пріи-
идѣте, бл҃вите, бл҃гѡвеніи ѡ᷉т҃ц҃а Мѡегѡ, в҃ цр҃ковь славы Моеѧ
на жрътвоу нѡвоую, и в҃ веселіи съверъшимь оубѡ“ и тѡ
въстроуби трижды, и разлѣчисѧ вся тварь ѡна, ѩкѡ тѡи раи
Бж҃іи, и испѡлнь всѧ земля бж҃твеныа силы напѡлнисѧ, а
агг҃ли нб҃ніи хождаахѹ в дѡбротѣ тои. и се въпль горѧщих
в мори ѡнѡмь огненѣмъ, и тѡи въсхѡждааше въ оуши всѣхь
избранных҃ Вседръжителя, и ти болѧахоу ср҃цы. и разоумѣ
и гл҃а Гь҃: „неправедныхъ есть плач҃ вѣ҃ныи, в҃ веселіи бескѡ-
нечнѣмь да не оуслышитсѧ“. и прѡстеръ живѡтворѧщюю десни-
цѹ бл҃гѡсти Своеѧ, знамена все море то некѡн҃чающесѧ и
знамена стрепеташе дѣлѡмъ страшнымь. и се видѣхомь
оубѡ, и се брегъ морьскіи къ брегоу своемоу свѡкоупистасѧ,
и ѡ᷉т҃крысѧ лице земли, все мѡре огненѡе никакѡ же відѣти,

и составн себе въ единъ ѡбразъ и въпла и рыданіа нигдѣ же не бѣ слышати прѣ лицемъ стыхъ, и к томоу не болахоу нигдѣ же срⷣца всі аггли Вжіи, вси стіи Его. и се аггли Гни иже бѣша в цркви славы Его оучинены и оуготованн нас всею страшнѡю дръжавою, и Гь Іс Хс Црь миръ и тои сѣдание в поутрь въ ѡтари на прстлѣ славы Своеⷭ. и се аггли нбніи окѡло Его радостными лицы зѣлѡ, и се сьмьдесѧть англъ свѣтѡмь блещащесѧ. и се предета великаа Бгородица ѡт чертѡга славы своеⷭ препрославлена, и одесноую ста Вга бесмртнаго. и се блговніи ѡтца кожѣ ѡт славы своеⷭ и ѡт славы стыиа своеⷭ свѣтящесѧ, ѩко ѡ мѡлніа, в прчтыа ризы облечени. и тіи принесѡша дары Гви ѡ нихже дѡлгаго слова не възмѡжемъ авити. и тіи в хождаахѫ в цркѡвь стыа славы и дроугъ ко дрѣгоу дивахоусѧ бголѣпнѡ ѩко внидѡша в поутрь въ сватоую црквь, в даша дары Гви и сѣде кѡждо на достоинствѣ своеⷨ чинѡвь своихъ. і абіе пламень радостныи разжгаше срⷣца ихь, и не можаахоу въздержатисѧ и оудрѣжатиⷭ ѡт страшныа радости, занеже дѡброта ѩже въноутрь страшныа цркве тоа с веселіемь оустроена тоу бѣ насаждена радость, зане тоу истекаше ѩко меⷣ сладокъ и миръ триоупостасенъ и радость и любы и непзреченнаа и бжтвенаа любы прпосвщнаа и живоущіа в вѣки. и бѣша ѩко не мѡгоуще въздерѣжатисѧ ѡт страшныа радости, изооумѣвахѫтсѧ веселящесѧ и странѡлѣпнѡ почюждающесѧ, какѡваа вина радости. напѡнисѧ оубѡ дѡмь радости ѩко внидѡша по чинѡмь вси снѡве выш наго и въздаша дары мысленыа ко ѡлтареви Бжію Вышнаго веселяще ихъ, и бысть слоужити тѡмоу Гви. и сниде ѡт пртла препрославленъ, и се хероувими и серафими съ страхомъ и трепетомь и веселіемъ летающе окрⷮ

Его и благословахоу Его, ꙗко единого ѡ^т неприкосновенныа Трцa и се прочии соньми окр^тъ олтаря предстоахоу и вї ап^ли ст^ии Гн^и слоужахоу^т Го^у, неизреченно гл^и бѣша, ꙗже пріаша и можахоу въ слоужбѣ неизреченнѡ оубѡ намь видѣти и не познати и непостоанныа гл^ы зѣлѡ и крѣпка слѡвеса и страшны бесѣдѣ зѣлѡ и ѡ^тпѣвахоу чины ст^ыхъ съ агг^лы Гн^и, внегда поахѫ и твѡрахоу слоужбоу. и ѡ^тпѣваахоу агг^ли Бж^ии Вседръжителя съ ст^ыми Вышнаго в^ ѡ^твѣщаніе имъ. трепеташе нб^ѡ и земля ѡ^т лица пѣнія ихъ, и взлиася роса бесмр^тна мысленыа жизни вѣчныа ѡ^т Дх^а Ст^гѡ в^ ср^ца ихъ смѣхоуся смѣхомь животворящимъ зѣлѡ и Гь подаваше имъ ѡ^т манны истин^наго живѡта Своего, напаапе всѣхъ тѣхъ ѡ^т мра страшнаго живота Своего. и тіи оупишася славою неизречен^ною соущества и напо^нишася сласти любве бж^твеныа, и прелюбіи бг^отвѡреннаго исполнени быша. и паки инїи ѡ^т инѣхъ в^ неизреченнѣи бл^гти бл^гша. Гь Бъ бесѣдѡваше бг^лѣпнѣ къ възлюблен^нымъ Свѡимъ, и ѡ^т неизречен^ныхъ слѡвесъ страшнаго цр^твіа ѡ^тц^а Свѡего и прилѡжи имъ испѡвѣдати. и абіе оум^ришася вси неизречен^ныхъ и чюдныхъ таинъ неслѣд-ныхъ и непзгл^анны^х и необіаты^ соудебъ Бж^іихъ и явленіа, ꙗкѡ же обожишася и исцѣлѣша и ост^ишася Дх^ѡмь Га Бг^а свѡего. блазіи бж^твении въ блг^ти и цр^е и князи ѡ^т бесмръртныа трапезы явившеся.

пріидѡша нн^ѣ к трапезѣ таинѡвиднѣи, и пріидѡша тамѡ вси сн^ове Вседръжителя и вси ст^ыа дв^ца и дщере страшнаго Ієр^лима, и Самь Гь пре^ лицемъ ихь хѡда бываше. и се на вѡстѡпѣхъ ст^го града Единѡроднаго Сн^а Бж^іа прч^таа и живѡтвѡрящаа цр^ства, в ꙗже хода самъ в^ниде, и тѡликихъ бла^лѣпіи преѣрасныхъ и страшныхъ,

ѩко косноутиса тѣмь дѡ кроуга огненаго ѡнѡго и чюднаго твердіи. дѡброты же его и красѡты его и бл голѣпіа его ни все вѡиньство ст҃ыхь силъ Гн҃ь вьзмогоуть его ѩже о нем҃ испѡвѣдати чертѡ оубѡ посредѣ цр҃тва видѣти намь равенъ предобрыа доброты цр҃кве тоа, еже на пр҃тѣмь и животвѡрящемь Вж҃твѣ. и вноутрь ѥа вса ѩко же и прочихь мысленыхь всѣхь в Дс҃ѣ Ра Вг҃а Вседрьжителя видѣти намь. но ѩко же бѡ видѣхѡмь плѡтьскаа, такова же и дх҃овнаа, — но боуди то. срамѡта бѡ тамо еже пѡ всемоу не бываше, но та инаа паче бываахѫ похвала бѡ мнѡга тамѡ всѣмь и прегордаа слава, бѡгатьство дх҃овьнѡе и дрьзновѡніе тамо присѣдить. оутрь бѡ ктѡ боудеть ѩже в нѣоудѣ всѣхь видѣти, извноу же ѡ҃ исполненіа, ѩко бываху вноутревдоу дѡброта страшныа тоа ѡбители, и҃же пѡлаты бг҃ѡлѣпно оустроены. и видѣхо҃ѫ оубѡ чертѡга страшнаго. и се дѡброта его вноутрь неизреченнаа, в дѡбротахь красенъ. и се врата его седмѡрицею паче слн҃ца блещащаса и хероувими и серафими оу вратъ стрегѫщеи. и се видѣхомь, и се жених҃ь страшенъ в чюдесномь тѡмь чертѡзѣ, и се лѡжница неизреченна въ изрядномь томъ чертѡзѣ. и лѡжница та крилы хероувимски и серафимски съдрѫжима и пр҃тлъ госпѡ҃ствіа и кн҃з҃ и властель и агг҃льскихъ страшны҃х и бж҃твеныхь си҃л с пѡддрьжаніемь оудѡбрени, и блещащеса в правѡсти. и се пре҃д лицемь страшныа лѡжница тоа трапеза страшна и пречюдна па҃ч всѩкого оума сн҃ѡвь человѣчь и трапеза неизреченныхь бл҃гъ испѡлнена, ѩко никѡмоу҃ж похоулити зѣлѡ и не боудеть гл҃ъ ѡ҃ сн҃ѡвъ человѣческихъ, имже принесени быша малаа влаг҃ ѡ҃ трапезы лежащихъ безвещественыхь бл҃ги҃х пре҃ставленыхь, какѡ пр҃несѡшаса, кам же ли мнѩхоуса, кѡе же ли мѣсто ѡ҃нюдоу же та принесѡшаса, какѡ ли

привкоушеніе ихъ видѣхомъ бѡ очима нш̃има мысленымь видѣніемъ. но не пристанетъ гл̃ъ сердца моегѡ или разоумъ дх̃оу моемоу какѡ то възмогоу исповѣдати вамь, влдкамъ моимь и гдіемь моимъ. каа ли бл̃га тамѡ неизреченнаа, аже на неизгл̃аннѣи тѡи трапезѣ предлежащаа и чистѣ исповѣдати. видѣніемъ бѡ ем тѡкмѡ тмы тмами сласти неизреченнѡ и неислѣднѡ выноу видѣти и предати, тѡкмо комоу предстоащоу и видащемоу та. и се дроугаа трапеза страшна, и та напѡлнена неизгл̃аннаго всакого пива и бж̃твеныхъ и неизреченныхь бл̃гъ, и та трапеза оугѡтована аплѡмь Гн̃имь. и се дроугаа трапеза по тои, и та трапеза пр̃рькь Гн̃ь испѡлнь неизреченныхъ бл̃гъ. и се дроугаа трапеза пѡ тѡи и та трапеза за м̃чнкь Гн̃ь. и се дрѣгаа трапеза напѡлнена всакѡго брашна д̃хѡвна, и та трапеза испѡвѣдникь еуалистъ. и се дроугаа трапеза чюдна, и та трапеза ст̃льска. и се дроугаа трапеза мнѡгочюдна, и та трапеза испѡвѣдникъ. и се дрѣгаа трапеза красна, и та трапеза преп̃бныхъ и въздерьжникъ испѡлнь всѣхь бл̃гъ. и се дроугаа трапеза страшна видѣніемъ в̃ бл̃гѡлѣпіи благихь, и та трапеза аже по оукрашенію всѣхъ праведныхь въ бл̃го. и дрѣгіа трапезы тамо бываахоу все оугобж̃ены и неизреченны в бл̃голѣпіи и едина кѡждѡ ихь вдѡл же акѡ двѡю тысоущю поприщь и бѡлѣ. и оучинены слоуги слѫжити над̃ требованіемъ оумнымъ и безвеществеными тѣми животворащими трапезами, и оудѡбрены, и в̃ злато облечени страшнотеч̃цы бж̃твени и пречюдни добрѡлѣпны юноша. и очи ихь зѣлѡ мед̃ каплюща, и власи ихь акѡ злато прецѣженѡ, и мышца ихь бѣлы акѡ снѣгъ, и сна бдѣніе ихь бесмр̃тіа испѡлнь, и приготованіе ихь великѡ и дѡбрѡлѣпно. и се единъ кождо ст̃ыхь възлежахоу чюднѣ.

и се Гъ пріиде ѡ^г^ ложницa цр҃тва Своего, и приспѣ
въ҆злеже на дхо҃внѣмь брацѣ, и Мт҃и Его коуплю с Нимь и
невѣста ѡ^т^ языкъ коуплю с Нима и се та хо҃дящи въ славѣ
цр҃твіа и въ страшнѣмь измѣненіи трепетнаа одежда ѥ҆м.
вопнстіи а҆гг҃ли зѣлѡ оудивишаса, и то всѧкого оума прехо-
дящаго ѥ҆ма дѡбролѣпныа славы и чт҃и неизслѣдныа и недо-
разоумныа красоты. и въ҆злеже Гъ҃ и Мт҃и Его и невѣста
ѡ^т^ языкъ въ страшнѣмь чертозѣ цр҃твіа в҆нутрь в҆ неизре-
ченнѣи ложницѣ. и Тои призва на страшныи ѡбѣ^д^ цр҃твіа
вса ст҃ыа Своа и бж҃твенаа трѹба въ҆строуби и та страшѡмь
тоутѡмь с҃ веселіемь призва вса ст҃ыа на трепетныи тои и
пречюдныи ѡбѣ^д^ и радость. и се вси ст҃іи пріидѡша паче
всѣхь нѡсяще своа в҆ красоты бж҃твенныа ризы дх҃овными
ѡбѡ^л^чени и ѡдѣни дѡброто҃у посяще на всѣхь свѡихь. и се
вси въ҆злегѡша на приготѡванихь кѡждо ихъ свѡи^х^, и весе-
лѧхоуся славою неизреченною хвалящеся. и се вса воиньства
предстоахоу съ страхѡмь и радостію тѡкмѡ Гв҃и Бг҃оу и
пѡахоу херо҃увими и серафими страшноую пѣснь за испо-
вѣданіе. и въ҆зглашахоу вса силы окр҃тъ стоящe пѣснь бесмр҃т-
ноую чюдноу, немолчноу и гласъ пра^з^ноующихъ онихь слы-
шашеся и не бѣ обы҆деніа ѡ^т^ сластеи тѣхь и се на^д^ всѣми
благими Гн҃и и на^д^ трапезами Его ѡ^т^ Га҃ а҆гг҃ли Гн҃и и небес-
ніи съ неизречен҃ными ходяще и слоужяще всѣмь въ҆злежа-
щи^м^ на чюдныхь трапезахь тѣхь. и се прч҃тое предложеніе
и прч҃тіи предстѡящіи и пречисти приносяще, и черпаніе
тѡ тѣмь ѡно бг҃очюдноѥ, и ѧденіе бл҃гое ѡби^з^ное Га҃ Ба҃
Вседръжителя, и самъ Гъ҃. и видѣхѡ^м^ оубѡ, и се та безве-
щественна, и не бѣ оуже брашно въ гортанѣхь ихь и въ чре-
вѣ, веселіе бесмр҃тное дѧшеся въ вса оуды ихь. и видѣхѡ^м^
ихь, и тіи піахоуть в҆ сытость вино неизречен҃но, чрьплюще

имъ смѣшеноую росѫ Вседрьжителѧ, и обливахоутсѧ чашами хотѣніа страшнаго медоу сладкагѡ с веселіемь Прт̃аго Дх̃а, и вь оутробахъ ихь пакѡсти не бѣ, ни в̔ гѡр̔тани ихъ мѡкрота питіа не вхождаше. нѡ с веселіемь страшны̾ и с радѡстію и трепето̾ и красѡтою и веселіе̔м невремен̔нымь и сладѡстію и радѡстію всеоумною прехождающею сладѡстію.

и бысть внегда имъ ѧдоущимъ мысленѡ и піющимъ дхо̃внѡ, и оупишасѧ зѣлѡ, и насытишасѧ вельми, и піаньствѡ ихь разоумь бѣ дхо̃вныи и насыщеніе ихъ веселіе неизре̃н̔ными ср̾цы, и агг̃ли нб̃нїи поахоу иже бѣ написа̾ ѡ̃ц̃ъ и Бъ̃ и пѡдасть имъ пѣніе в страшнѣмь брацѣ Едінѡрѡднаго Сн̃а Свѡего и в̔ноушахѫ ст̃ѣи пѣснь ихь сладкоую, и ѡ̃ добрѡлѣпны̾ красоты ихъ скакахѫ и изоумѣваахоутсѧ и трепетахоуть и внегда ѧдоущемь имь и піющемъ, неизреченнаа бл̃гаа та ѧже Вседрьжителева ни прибывахоу, ни оубывахоу, ни прибываахоу, нѡ пребывахоу всѧ цѣла и паки готова въ врема обѣда в̔ пищю и въспріатіе ихъ.

и бысть ег̾а въстати имъ ѡ̃ страшныа трапезы своеѧ и тіи исхож̾аахоу веселыми ср̾цы своими вкоупѣ Цр̃еви и Гоу̃ и Бг̃оу и Гоу̃ Ісо̃у Хоу̃ иже пріаша в̔ноутрь в раи в̔ноутрь града бывшаго, иже на в̔стоцѣ, и̾ негоже древле престоуп̔никъ из̔гнанъ бысть Адамъ и агг̃ли же госпо̃д̾ держащими и̾ веселящесѧ и плетахоу пѣснь Бв̃и и Творцоу и Цр̃ю и Вл̾цѣ. и вси ст̃іи бѣша ликовствующе въ страшнѣмь градѣ Бг̃а Вышнаго веселящесѧ с̔ ними. и бѣ их̃ъ бл̃голѣпіе на̾ сими, и слава, и радѡсть, и честь, и свѣтлѡсть, и жизнь, и миръ, и веселіе, занеже пріаша страшнѡе то и неислѣднѡе бл̃гооуханіе рѡды крина ан̃ѳы красоты Гн̃а и неизре̾ннаго того бл̃гоплѡдіа, иже бѣ ѡ̃ чт̃ныхь садѡвъ и чюдныхь и страннопроза̾шихь

и бысть, ꙗкѡ прохожахоу все бл҃годѣаніе раа преславнаго того всѣ сынове тѡго и наслѣдницы не старѣющагоса цр҃тва Бж҃іа, и внегда възвращатиса имь кѡ обителемь и к полатамь своимь дх҃овнымь, разоумѣша и рекѡша вси ст҃іи Гви҃: „Ги҃ нш҃ь и Сн҃се нш҃ь, Бж҃е нашь и Цр҃ю нш҃ь, и Избавителю нш҃ь, поманоухомь оубо, ꙗкѡ в мирѣ онѡмь соуетномь кождо насъ рабъ твоихь въ всѣхь градѣхь и въ всѣхь странахь твои҃х мл҃твеныа дѡмы стажахо҃м и ходящимь Дх҃омь Твоимь, Ги҃ нш҃ь, ѡ҃т сего вс҃і и ѡ҃т того к дроугомоу и блви҃хомь има Твое чт҃ное, и бж҃твеное, и ст҃ое, и страшное, и преславнѡе. и паче егда съврьшаютса памѧти рабъ Твоихъ и бываю҃т пріатіа имени Твоего ради оугодники Твѡими и веселемь радоуемса ѡ имени Твое҃м, Ги҃ нш҃ь, Ги҃. и нн҃ѣ, Ги҃ нш҃ь Члкѡлюбче, се вса предстоѧть пред҃ очима Твоима, и та земла пач҃ снѣга и въздоухъ бѣлѣиши мо҃ точащи пред҃ очима нш҃има или млекѡ дх҃овнѡе слад҃кѡ точащее в радость и в веселіе и в҃ насыщеніе на въспріатіе и нетлѣніе дш҃амь. и нн҃ѣ, Ги҃, Ги҃, сотвори насъ превитати ѡ҃т ст҃го града сего и по всеи любимѣи сеи и божественѣи земли и хвалити и чюдитиса и благословити и прехвалити и бл҃гохвалити и благодарити мнѡгочюдное има свѣтоносныа и страшныа Тр҃оца Ги҃ нш҃ь, Ги҃.“ и рече Гь҃. „боуди вамь.“ и простре абіе живѡтворащюю десницоу Свою и назнамена на востоцѣ, и простеръ имь назнамена на западѣ, и назнамена на полоудне, и въобрази на полоуночи. рече: „наконець пріидѣте превышніи ст҃ыхь Моихь в҃ кнпѣ. пріидѣте бл҃гаа ваша, и бж҃твенаа, и ч҃тнаа, и ст҃аа, и бѡгатаа, и краснаа.“ и бысть, егда сіа гла҃ше Гь҃, и се вса земла и все небѡ испоусти бж҃твеноую огненоую и бѣлоую мѡ҃нію, ꙗкѡ снѣгъ. и съдрьжащаа чюдно, ꙗко нѣ на коемь оутверженіи

и тоуча си, и нѡщи, и дн҃іе, и мц҃ы, и нед҃ли, и чер҃ты не бываахоуть, ни лѣта оубѡ, ни времена, ни годи, ни зимы тоу нѣсть, ни въз҃оуха, ни жатвы, ни есени не бываше, ни сна тамѡ, ни трѹда, ни покоа, ꙗкѡ͏ж здѣ, ни алканіа, ни жажды. нѡ вѣкъ тѣхь, иже не скончаетсѧ в҃ вѣки, въ свѣтлѡсти лица Божіа, и гордѡсти и славы онѣхъ. и слава и богатьство и пища и бл҃голѣпіе, и сп҃сеніе и здравіе, и нетлѣніе въ всѧ вѣки всегда на нихь предстоаще.

и бысть, ꙗкѡ ѡдержаше всю землю страшнаа она и снѣжнѡсвѣтнаа мѡ҃ніа стоѧніи, и се въздвижесѧ и в҃зыде бѣлаа мѡ҃ніа, огнемь свѣтлы͏м въздоушнымь доуга ꙗко въздоушна, оба несказан҃на. и възнесесѧ на нб҃ѡ и се видѣти всѧкѡго лица огненыа землѧ, пѡ прелѡженію свѣтообразнѡ ѡ сіаніа, ꙗко то прѣображено, ꙗкѡ лице сл҃нца, ни пѡлѧщи оубо же ѡ чюдеси, не боуди то, нѡ трепетна бл҃гѡлѣпіемь тихообразно показающисѧ видѧщи͏м ю. и тіи възрѣша ст҃ыи прч҃тыма очима своима.

и се въ всемь мирѣ онѡмъ пріидоша чюдныа пѡлаты страшныа ѡ мѡ҃ніа неизречен҃нѡ страшныа трепетнѡ оучинени. и се превышнаа и неизречен҃ныа вещи. в҃коупѣ и ограды ѡ͏т златыхь стѡ҃пѡвъ стран҃нѡ и бл҃голѣпнѡ оукрашен҃ны и чертѡзѣ, и обителища, и лѡжница стран҃ны и страшны ѡ испѡвѣданіи. и ꙗкѡ в҃коупѣ пѡ числоу ст҃ыхь. и в҃дале чюдныхъ тѣхь полатъ напѡ҃лнены соуща ѡ͏т всѣ͏х бл҃гъ. и се в тѣхь пѡлата͏х вноутрь вьв҃ходы и въ ѡтродѣхь ихь, и в҃ призѡрѣхь и͏х, и въ т҃махь ихъ ѡдри бж҃твении, и пѡстели, и столи, и пѡкоища, и пр҃тли, и дроугаа нѣкаа пристроеніа, и с҃ пѡстелами своими неизгл҃ан҃ными. и се чюдни и тѧчни винѡгради дх҃ѡвніи и страшно въздвѡрени, и плѡди чюдни и стран҃ні ест҃вѡ͏м, и оумѡ͏м, и сердцемь, и веселѧхоусѧ. и о

прочихь бл̃гихь херувимски или оустны серафимски, ѡ гд̃іе мои, ꙗкѡ же лѣпнѡ испѡвѣдается. комоуждѡ ст̃омоу дастьсѧ жребии и часть по лицоу любѡвныа земла тоа. чюдныа же и чт̃на та бѡ земла бѣ. рече Гь̃, ꙗкѡ крѡтцыи наслѣдатъ̀ землю

и видѣхѡмь оубѡ паки. и се исхождаахѫ ст̃іи из града тѡго исхождаахоу в чюднѡе провитаніе свѡе и въ страшныа пѡлаты своа пречистымь бестрастіемъ и праꙁднѡваxоу, и радовахоуса, и веселахоуса. дроугихъ ст̃ыхь възлюблен̀ныхь. Егѡ в̀ новоую жертвоу, въ страшнѡе праꙁдьство, в̀ неказаемѡе веселіе самѣхь тѣхь призываше кѡждѡ ихь въ свѡе привітаніе и дѡждевныа влаги земла та не требоваше, ни слн̃чнагѡ сіаніа не бываше, ни теплаго ни стоуденаго въздоуха никакѡже припахоуща, ꙗкѡже бѣ оучинена ѡт тла на нетлѣніе и ѡт рабѡтныа тла въ свѡбодноую славоу чадѡмь Бж̃іимъ, и ѡт всакоа бѣды въ всакоую радѡсть, и веселіе красное и радостное. и ꙗко пѡ сихъ, и се дроузѣи таинѣ бывши на ней. нѣцыи же ѡт ст̃ыхь идахоу соущіи на лице земли тоа, приближающеса къ въздоухоу томоу страшномоу. и нѣцыи ѡ нихь не такѡ, но тѡкмо по лицоу земла едини идахѫ, на въздоусѣ же приближитиса агг̃лом Бж̃іимь въздвигноутиса не възмѡгѡша.

и бысть оубѡ, и се въстроуби троуба велика Единородного Сн̃а Бж̃іа. и всакаа тварь она чюднѡ пѡтоутна. и се ѡтверзѡшасѧ врата нб̃наа великаа на въстоцѣ и та хранима ѡт гд̃ьствіа. и се Слѡвѡ Бж̃іе живоущее в̀ вѣки, и Тои изиде ѡт чертѡга невѣстныа славы и свѣтлѡсти ст̃ыпа его, препрѡславленъ лицемь. и Тѡи ста съ крѣпѡстію оу врать нб̃ныхь съ бесплѡтными силами. хвалаще И ѡт кѡнець в̀ селен̀ныа, ꙗкоже бѣша оучинени легеони ихь бывающе. и съ

Ни^{м} изиде, ѩко мѡлнiа красна, Дв̃ца Бц̃а и вси ст̃iи, иже на въздоусѣ хѡдити мѡгоуще, пѡслѣдѣ ѩко солнце свѣтащеся идѧхоу и чини агг̃льстiи непрiкѡсновенныя силы окр̃тъ ихь и пѣснь бг̃окрасноую пѡюще, веселящеся идѧхоу. и тiи вси запдѡша в страшноую высотоу превыше нб̃съ.

и намъ же не бѣ дапѡ разѹмѣти, идѣже ти идѧхоу, занеже рече ми вѡдаи мѧ: „в вышнее цр̃тво тiи запдѡша, и не бѣ намь данѡ тѣхь видѣти ни разоумѣти“. азъ же рекѡхь: „какѡ вси ст̃iи не идѡша коупнѡ на коупѣ къ Г̃оу, нѡ ини ѡсташа зде, и тiи веселящеся въ свѡа бл̃гаа идоуть“. и ѡ^{т}вѣщавъ рече ми водаи мѧ „ап̃ли, и моученицы, і нѣцiи ѡ^{т} пр̃ркь, и пропѡвѣдницы, ст̃алiсти, исповѣдницы, и нѣцiи ѡ^{т} въздрьжникъ, и нѣцiи ѡ^{т} ст̃ль, и мнѡ^{ж}ьствѡ препѡдобныхь, иже зѣлѡ бл̃голѣпнѡ пѡдвигѡшася и в превеликыа и богатныа дѡбрѡдѣтели пѡлоучивше, зѣлѡ истънивше бе^{з}лѡбiемь себе,—тiи спѡдобишася Гв̃и послѣдѡвав̃ше въсходи^{т} въ вышнаа бл̃голѣпiа сiа, ихже видиши, занеже дѡлѣ быша на нѡвѣи сеи земли неизречен̆ными бл̃гими въ^{з}iавше. вси сiи мирьстiи^{м} ѡбразомъ оугодившеи Гв̃и в̆ мирѣ онѡмь, иже закон̆нѡ пѡживше и не съгрѣшивше, и мнѡзи ѡ^{т} съгрѣшившихь и прелюбѡдѣавшихь и пѡто^{м} пѡкаавшихся и Г̃ви оугодившихъ. елико бл̃гихь, і елико чл̃колюбiвыхь, елико предавши^{х}, елико мл̃тивыхь, и пѡмилѡвавшихь, и щедрыхъ, елико нищихъ дх̃омъ и кроткихь, и мирѡтвѡрецъ, истин̆ныхъ праведникъ зѣлѡ в̆ мирѣ онѡ^{м} в̆ сп̃сенiи съблюдшеся, и ѡ^{т} инѣхъ чинѡвъ ст̃ыхь прилѣжнѡ житiе свѡе препровѡдивше,—тiи вси, ихъже видиши, пребываахѫ дѡлѣ, или великодш̃нѣ или напраснѣ ѡ^{т} всѣхь си^{х}. спѡдобившеся в̆зати же вышнаа идоуще къ Г̃оу, ѩко да в̆коусѧть вышнаго веселiа и радѡсти, неизречен̆наго ѡнѡго блаженьства и кр̃сѡ

ты, и радованіа оч҃ьскіа любве сподобатса видѣти. комоуждо бо дастьса въздаание от҃ Га҃ по дѣломъ ихъ, и плод҃троуда своего астъ кождо их҃ъ.

тако семоу мнѣ повѣдающю о сихъ ѩже водаше ма. доволно намъ, якоже мнѣ мнитса, тамо пребывши҃м, оу чюдныхъ врать тѣхъ и бг҃окрасныхъ нщ҃ихъ, прiахомъ, видѣхом же оубо, и се Гъ҃ съ всѣми съвъсходащими Его страшными чинами, в бж҃твены҃х послѣдоующихъ от҃ ст҃ы҃х и агг҃лъ Его. и тiи насладишаса дол҃ѣ славы своеа конжа҃ о их҃ в наслѣдiе свое, и кождо ихъ въ наслѣдiе цр҃твiа своего. и тiи бѣша от҃ вона страшны препрославлени зѣло. и се праз҃ноующе играахѫ, и ликоваахѫ в лицѣхъ дхв҃ныхъ, и превеселе и радость бѣ посредѣ ихъ. и тiи крашахоуса, и радовахоуса, и веселяхоуса, и хваляхоу о Г҃дѣ, и красящеса и цр҃твовахѫ и вселишаса в нестарѣющаюса землю тоу, ликi въздвизающе, страшно празники съвершающе. и егда же в новѣи митрополiи бѣ Ір҃лимъ преславенъ, таже праз҃новахоу. егда же Гъ҃ вышнемоу цр҃твоу преведе, избранныа коупно с собою прiатъ, котораа бѣ в нихже они в коупѣ с Нимъ прiимахоу, от҃ноудь не вѣдахъ, не вдастъ бо ми Гъ҃ разоумѣти такових соудебъ, якоже самь вѣсть оухранити мене, да о сихъ нѣкое мало повѣмь вамъ.

видѣхом оубо паки, и се Гъ҃ Іс҃ Хс҃ оу страшныхъ врать и чюдныхъ и кнпно Цр҃ца нѣкаа, въ сьтрашнаа нѣкаа одѣяна, и мнози оубо от҃ славны҃х цр҃твiа коупно нѣцiи видѣхъ і яко сходжахом съ бж҃твенаго того стражища, на немже стохом и неизречен҃наа внимахом, и варихомъ предъ лице Га҃ Ба҃ и се видѣхом, лежаще предъ честныма и животворащима и бж҃твеныма ногама величества Его и Тои прч҃тымь вѣщанiемь Своимь, лежащимь намъ съ страхомь

и трепетѡмь прⷣ нимъ, прѡглⷭа намъ сице рекіи „се пѡказахъ вамь боудѧщюю единоу ⷱасть, написавъ ю чистѣ прⷱ очима вашима. пѡслоушахъ бѡ млⷭтвы Мѡего приснагѡ оугѡдника Василіа и сіа пѡказахъ вамь и паⷱ ты, Григоріе, пѡмыслѡмь одрьжимь, и добрѣ имѣа, і изⷧльтѡмъ мнѧщемсѧ. разоумѣи оубѡ таиноу,—аще кто ѥкаⷧлію цртвіа Мѡегѡ не пѡслѣдоуетъ, любиⷮ же и ѡцⷣа Мѡего, — в мерзѡсть бываетъ ѡцⷣоу Моемоу, иже на нⷠсѣхъ преже не бывшоу Мн чл҃кѡ пѡклѡнѧхоусѧ діавѡлоу. прежде въстанія дх҃овнѣ, стыхъ Мѡиˣ, идѡлы ѧзыцы пѡчитахоу, не разумѣвше ѡцⷣа Мѡегѡ и Мене и Дх҃а Мѡегѡ Стⷣго. Бⷣга обнажиша ѥствѡмь. кто или кіи есть не вѣдѧахоу, плѡтни и плѡтныа и бѡги взакѡниша быті, беззакѡнныѧ же пѡчтоша и рекѡˣ оубѡ ѡⷮцⷣѳ Мѡемоу,—да боудоу чл҃къ, пѡсли Мѧ, Отче, и чл҃чьтва ради Мѡего пѡложю Тѧ пастоуха чюдна. и сътвѡрю въ ѧзыцѣхъ Бⷣга жива пѡзнати Тѧ пѡсла же Мѧ и быˣ чл҃къ, да чл҃ки спⷭсоу, свѧзахъ діавѡла долѣ, и ѡⷮахъ съсоуды егѡ и изнемѡже. и ѧвихсѧ въ чл҃чьтвѣ Мѡемъ мирові. и вѣрѡваша въчл҃ченію Моемѳ, и пѡ чл҃чтвѣ Мѡемь Бж҃твоу Моемоу. и нн҃ѣ разоумѣхъ діавѡла и с поклѡнѧемыми его. и пѡклѡнѧютсѧ Мнѣ и ѡⷮцⷣоу Моемѳ, и съ Престⷭымъ Дх҃омь Моимъ, и низложихъ всѧ бога ѧзыческіа и в тѣхъ мѣстѡ въздвигохъ въ кѡнца вселенныа Своа стыа, имиже прⷭлавихъ Трⷣцоу Стⷣоую Мою, в нихъ же та блⷭжитсѧ и славѡсловитсѧ. дана Ми есть всѧка власть на нⷠси и на земли власть челѡвѣчества Моегѡ, пѡнеже Бж҃твѡ Мое всегда бываетъ оу Мене. и се, иже не вѣрѡваша власти Моей, изгнани быша злѣ. Азъ закѡнѡположникъ въ ѡⷮцⷣа Моегѡ мѣстѡ. да иже не пріиметь закѡна Моего, ѡⷮцⷣа Мѡего пѡвелѣнію прѡтивитсѧ, и Дх҃а Стⷣго в мерзѡсть творить. испѡлнисѧ законъ, и

оумѡлчѣ Мѡисеѡв. или евреи нѡвымь симъ храненіемь прѡмышлаютъ обрѣзати себе, слагающе егоже съхранити не мѡгоуть. ѡ гѡре имъ, ꙗкѡ и видѣша и възненавидѣша Мене и ѡтца Моегѡ. тыжк да възвѣщаеши сіа црквамъ Мѡимь, 5 ꙗже глахъ к тебѣ, ꙗже видѣлъ еси очима своима в неизреченнѣи силѣ Дха Мѡегѡ Прстго. испѡвѣждь сіа црквамъ Мѡимъ, і Азъ ти блго сотворю. ꙗкоже възвеселиши дша вѣрныхъ, оуслышавъше бѡ тіи оубоятсѧ, и трепетомь ѡбіяти боудоуть, и оучюжьшеся оудиватсѧ, и црквіи Моа, ꙗкѡже Азъ 10 Гь Іс Хс, Слово Бга Живаго въ единѡмь бытіи. сіа же нѡвѣжь любящимъ Ма".

и бысть, внегда сіа бесѣдѡва Гь и Бъ мои предъ лицемь нашимь и пребываа силѡю Свѡею к намъ, и внезаапоу ѡтверьзшемсѧ оустомь мѡимъ, глахъ к Немоу: „Ги 15 мои, какѡ испѡвѣмь страшноую сію таиноу црквамь твоимь, ꙗже показалъ еси. аще вдаси ми оустны хероувимски, и оустна серафімска, и ꙁыкъ аггльскіи, и пѡмыслъ анльскіи, и слово въ грѡмѣ страшно, тѡ ни тако възмѡглъ быхъ страшныа таины, ꙗже вижю въ силѣ Твоей испѡвѣдати, 20 несвѣдыи о чем бесѣдоуеши о сихъ трепетомь испѡвѣдати. мню бѡ и егда кѡгда на сѧ испѡвѣдѣ и вергят мѧ ѡгненіи аггли вклѡкочющее оно мѡре огненѡе".

и глаголаше ми Гь: „Азъ въселюсѧ в тѧ. испѡвѣси црквамь Мѡимь въ нѡслоушество имъ и всѣмь ꙁыкѡмь. и блаженъ 25 боудеть, иже простомъ срцемъ пріимет тѧ, и оуклѡнитсѧ ѡт шюихъ, и ѡт погрꙁновеніа клѡкочащаго онѡго морѧ, и оуготовитисѧ сподѡбитъ внити ꙁ деснымі в животныи градъ тѡи стыхъ, и наслѣдити сію землю крѡткихъ и всѧ насажен наа на нен. ꙗкѡже такѡвыхъ имѧ бысть написанѡ в книгахъ 30 животныхъ. обаче оубо любящимь имѧ Мое стое, — сіи на-

слѣдницы цр҃твіа Моег, и тіи ѡтноудь не оусѵмнатсѧ, нѡ оубо послѹшаютъ тебе ѡ сихъ исповѣдоующю ти, и въз веселятсѧ и възрадуютсѧ в҃ нихъ, зане Азъ Гь҃ в҃ срⷣца их҃ Ст҃ыи еже въ Ха҃ мѡего, иже въ Единосоущноую Трѡицоу вѣроуютъ, иже ѡ блоуда оуклѡнишасѧ, млт҃ню по силѣ творивше, и млт҃вами и моленіи прилежавше, с трепетомь и радѡстію и втѡраго Моего пришествіа чистѣ ожидающе. а иже оучюждени ѡт оутробы живыхъ вещеи моихъ и прельстившесѧ ѡт чрева, еже твѡрити грѣхъ, имже вълѣзе сѡтона въ срⷣца их҃, лаании в҃ него҃ ж҃ пѡложиша слѣдⷣ дѡбродѣтеліи сп҃сеніа, в҃ нихъ без҃ слѡвеснаа и грѣхи, и тѣлеснаа любѧще и цр҃твоующе, иже слѣпи серⷣцы, и раби грѣхѡ,—сіи мнѡго бесществѡваша гл҃ы лоукавными обач҃ ты испѡвѣⷣ цр҃квамъ Моимъ. и рекоуть мнѡзі —ктѡ сіи есть, иже спцеваа испѡвѣдаетъ, в҃ пѡслѣ҃наа сіа дн҃и, пач҃ ап҃лъ, и м҃никъ, и пр҃ркъ, ѡ них҃же ти пѡмолкѡша и не гл҃аша? ктѡ сіи есть, иже сіа намъ испѡвѣдает҃? не оуніи ли сеи есть древ҃нихъ? не лѣпли сіи есть ѡт вѣка пр҃ркь бывшихъ и испѡвѣдникъ и оучитель? и трѡсть в҃ роукоу с чер҃нилѡмь въспріем҃ и начертаетъ истиннаа. ктѡ сеи есть, рекоуще их҃же Бъ҃, ап҃лы и пр҃рки не ѧви, их҃же мч҃ники, и сѧтители, и прп҃бными, и прв҃ными не ѧви? кто сеи есть, хоудыи соущіи и недостоиныи? како бѡ въ дн҃и сіа сіа ѧвлает҃ намъ? не такѡ никакоже и не разоумѣша, ѧк҃ же древнихъ ѡставихъ родитель, моихъ павы, и тетереви, и горлицы, и голоуби и пр҃ѡчіа чт҃аа пт҃ицъ, птичемь нечистымъ вранѡм҃ пищю пѡсла Или чюднѡмоу пр҃ркоу, и вещь имѧ в҃ мѣниша тіи гѡркіа оубицы и принесшю вранѡви пищю имъ дх҃ѡвноую, ѧкѡ иногда Иліи принесшю, — тѡ ни тѣхь оубѡ въ бл҃го пѡмышлѧахѧ ѡба҃ ты испѡвѣжь цр҃квамъ Моимъ ѧже видѣлъ еси и речеши ст҃лемь Мѡимъ. — се Азъ

пріидохъ, и дніе блиⁿ. вънимаите себѣ, ѩко да любимаго стада не псключени бѫдете. се бо Аз пріидоу и мзда Моа коупно съ Мною. и блажени есте, иже дша пре̑варяете в сп̑сеніе, да вѣнца пріимете и похвалоу ѿ Мене. и не боудите разширающе съкровищь, ни възвеличающе ѿкѫ̑ ризъ своихъ, ни злато же събираа в сокровища. послоушествоую вамъ блгаа вся цр̑твіа Моего, елико аще в сопражденіе и въ честь, о цр̑квахъ вашихъ пѫтицитеся. ѩкоже и вѣроваете сиⁿ. всѣхъ людіи, за лѣность вашихъ погибшихъ, многообразнѣ ѿ дшь вашихъ истажются дша ихъ. пріидоу и градоу соудити же всеи вселенніѣи. не бе̑ срамословіа ради пороучихъ цр̑кви Моа, за нюже чтноую Мою кровь проліахъ. никтоже събираетъ плѣволомь, ни праха въ житницоу, но тщитеся исцѣлити болѫща дшю и ѿ овець Моихъ се азъ прихождоу. еще мало елико же приближаетсѧ дн̑ь цр̑тва Моего, приближается часъ втораго Моего пришествіа, и бл̑женъ боудетъ, иже ѿ васъ не постыдится пре̑ лицемь въ цр̑твіи Моемъ, и словомь нѣкіимь о себѣ самомъ извѣстить. и речени начальникомь монастыревь Моихъ и всѣмь иже дша пасоуть — се цр̑тво приготовлается, и се блга Моа оуготована соуть, и чертогъ Мои бл̑гоукрашенъ, и бракъ готовъ блюдѣте, да не затворятся ѿ васъ двери цр̑твіа нб̑нагω Моего грѣхъ ради вашихъ, и лѣности ради вашеа, и скврности ради вашеа, и похноунаніа (sic) ради вашего, зане земными печастеся и пекоущеся. и посѣкающеся без времени, неплодни и неразоумни ѿ далнихъ мира явивъшеся. блюдѣте же ся, показвю же вамъ, добрѣ посоуще паствиноу кождо ихъ, ѩкоже оувѣрша ихъ дша се Азъ соуждя ст̑лемь малымъ и великимь но ѩко кождо пѧтемь, им̑же въсхотѣ, хождааше, еже ѧденіемъ или питіемь, или въ чьто облекоущеся, токъмо

прилежаще, блюдѣте же сѧ. пѡвѣдаю вамъ се на скѡнчѧніе вещемъ. и се приходитъ меръзость пагоубныхь, и ненависть веліа ѡ̀т оумнѡженіа грѣха в роукахь сынѡвь чл҃чьскихь, ис̀ сѧкънеть любы мнѡгихь. и блж҃нъ боудетъ, иже нѐ съблазнитсѧ тогда ѡ Мнѣ, в̀здасть бѡ сѧ искоушеніа на земли на всѣхь живоущихь пѡ вселен҃нѣи. и речеши ст҃лемь моимъ — сице гл҃еть Гь҃ Іс҃ Хс҃, Сн҃ъ и Слѡво Бж҃іе, Сн҃ъ ѡ̀т҃ца̀ съвѣтоу, Сн҃ъ Бг҃а Живаго, Левь великіи, Цр҃ь Нб҃ныи, и҃ мнѡгооутаен҃ныи и всѣми зѣлѡ въспѣваемыи, — блюдѣте стада Моего, пасѣте чт҃ыа Мѡа любимыа агньца се Азъ в Себе мѣстѡ всѧ вы поставихъ. пооучѧите, ст҃ле, люди моа, оутвержаите неоутвер̀женныа въ бл҃го. ничтоже да не изыдетъ ѡ̀т оустъ вашихъ, токмѡ оученіе и оутвер̀женіе дш҃амь обращающе въ сп҃сеніе и се А҃ Гь҃, и речеши ст҃лемь Моимъ вси҃ люди, събирающаѧсѧ въ цр҃квахь Моихь сп҃сеніа дш҃ь ихь ради, аще не научите и не наставите, и не оутвер̀дите, и оутѣшеніемь не приведете ихь в̀ дѣлѡ оправданіа Мѡего, а дш҃а ихь за лѣнѡсть вашю пѡгиб̀ноуть, — сіа истѧжю ѡ̀т҃ дш҃ь вашихъ, иже пріближаютсѧ ст҃лемъ сіа вл҃камь, правящим̀ же пѡстникѡмь къ възвѣщенію. и А҃ Гь҃, и очи твоа видѣсте иже славнаа, и великаа, и чюднаа, и Гь҃ Бъ҃ показати, и настави тѧ и оукрѣпи тѧ видѣти ижѐ мнѡга чюдеса, и неразоумнаа и невиднаа повѣси всѧ, елико ти пѡказахъ, со оусер̀діемъ подаси цр҃квамь Мѡимъ, и на оутѣшеніе, и съ страхѡмь, и с трепетомъ, и со оутѣшеніемъ, и с радованіемь. каа оубѡ дш҃а в̀ноушающи гл҃ы твоа не оудивитсѧ, и не оужаснетсѧ, ѧкѡ А҃ Гь҃ чюдныа вещи и славныа и непзреч҃ныа дах҃ ти, его҃ѧ миръ видѣти не въз̀можеⷣ, ѧкѡже не слоужат Мнѣ пѡ дѡстоинствѣ. А҃ же ти показахъ сіа, а ты исповѣжь цр҃кваⷨ Моимь. и непокорающеисѧ тебѣ прѡклати

5 10 15 20 25 30

соуть. и вѣроующеи же симь исповѣданіе^{м}, ѩко ѡ^{т} Мене изидоша, бл̃гословятсѧ и блв̃пи боудоуть, зане исповѣдають Мѧ Бг̃а Жива, и Цр̃ѧ и Га̃, прѡповѣдаю^{т} Мѧ и Мое имѧ бл̃вено. и речеши всѣмъ съгрѣшившимъ Ми, и паденіе лежащѧ діаволоу лютѣ: — въстанѣте, вноушите Моа бл̃гословенаа, пріидѣте и въстанѣте, дѡбры^{м} вашимь въстаніемь · покаанімь А^{з} Гъ̀ Бъ̀ вашь, и пріимаю васъ, и оставлю вамь, елікѡ на Мѧ и на ѡ^{т}ц̃а Моего помыслисте безоумиѣ. да аще Моа гл̀ы вноушите, и покааніа не пріимете, за лѣпость нѣкоую показоующе,—неповинень боудоу ѡ^{т} вашеа погибели, провъзвѣстихъ оубѡ вамь. се и агг̃ли нб̃ныи мѡлѧтсѧ имени Моемоу ст̃омоу за цр̃кви Моа. брашно лежащее сѡтонно иже Мое крщ̃ніе пріимше, блоудаще прелюбѡдѣють, и ѡ^{т} нѣх ти брашно лежа^{т} діавѡлоу лютѣ. се благаа Моа цр̃тва Моего готова в̀ нимаите, времен̀ныа ради сласти злыми грѣхи ѡ^{т}падасте ѡ^{т} всѣхь тамѡ соущихъ бл̃гъ, о нихже вноушисте и оуслышасте простране^{н} чер̀тогъ Мои есть зѣло. и требоую мнѡгихъ се гра^{д} Мои велікь,—пріидѣте вси, вса вмѣстить, и бл̃гихь имже нѣсть числа. пристоупите и въспріимѣте та, всѣхь бѡ наполнію васъ. се вои^{и}ства нб̃ныхь силъ пѡють и въспѣвають сь оусер̀діемь. вси пріидѣте ко Мнѣ добрымь прилежаніемь ни ѡ^{т} когоже бѡ не ѡ^{т}вращаюсѧ. и въспримѣте пѣніе агг̃лъ Моихъ, и славоу ѡ^{т}ц̃а Моего, и раа Моегѡ, и пр̃тоую красѡтоу цр̃кве Моѧ, и всеа сеа бл̃жен̀ныа кротькихь земля, и всѣхь иже на неи неизреченныхъ бл̃гъ и речеши цр̃квамъ Мои^{м}: — дѡбраа ваша дѣла ваша и тепла горащи кѡ Мнѣ и къ ст̃ымь Моимъ, и страшноую любовь, юже стяжасте къ Мнѣ и хвалнѣи Моеи Мт̃ри. оба̃ лоукаваа дѣла ваша зѣлѡ, р$\overline{ѡд}$ лоукавъ, и прелюбѡдѣинъ, и грѣшницы и блоудницы, все т̀щаніе в̀ плѡтнаа пре-

творивше, по вса недѣли житіискими пекоущеса, и разлоучаще дни въ исповѣданіе, малы нѣкіа цр҃кви Мѡеи ѡ҃лагающе и по въспріатіи ев҃аліа Мѡего, егда еликѡ—„оглашеніи изыдѣте, оглашеніи изыдѣте“ вноушасте, абіе по оглашеныхъ съ тщаніе҃м ѡ҃тхѡдите ѡ҃т цр҃кве Моеа. пѡслоушествоую вамъ пред҃ ѡ҃ц҃емъ Моимъ, и пред҃ агг҃лы Его страшными, ѩкѡ до ѡ҃поущеніа претерьпѣвше тіи пріимають и ѡ҃ходащихъ мздоу, и своихъ троуды. или прежесъврьшеніа жрътвы мѡеа бескровныа небрегъше и обидаще исхѡдать, ѩкѡ же реченѡ аминь, гл҃ю вамь, ти ѩкѡже ѡ҃стоать мзды своеа ибѡ претрьпѣвыи до конца въ всѣкихъ бл҃гихъ вещехъ, тои пріиметъ ѡ҃т Г҃а съверъшен҃ноую мьздоу свою“

и преста Гь҃ бесѣдоуа к намъ, предъ лицемь Егѡ лежащимь намъ и Тѡи вхѡжааше вноутрь въ градъ и намь въставшимь, и даша Емоу пѣснь вса силы Его. и се всечюднаа та врата градная ѡтвръста выноу, никѡли же ѡ҃ноудь заключена и мы стоахомъ и се ст҃іи вси исхѡжахоу и вхождахоу выноу вѡнь, и веселящеса, и скачюще, и ра҃дующеса и азъ желахъ с ними быти, наслаждатиса зѣлѡ, и не ѡ҃тлоучатиса мене и пѡманоухъ Исаіа пр҃рка, ѩкѡ въ врема его какѡ прорицаше, рекіи о страшнѣмъ семь градѣ Іер҃лимѣ „не заворятса врата твоа, Іер҃лиме, дн҃ь и нѡщь. и инѡплеменницы не пройдоуть никѡлиже тобою“

си вса видящимь намъ и Гоу моемоу Іс҃ Хо҃у рек҃шю къ мнѣ „възвѣсти, р҃е, вса цр҃квамъ Моимъ“,— кіимь цр҃квамь испѡвѣмь рекоу въ пѡмышленіи моемь, ибѡ не мнѧхь видѣніе соуще видимое. мнѧх же несоущее вса в семъ мирѣ боудоущее, ѩкоже почита҃ бѣхь в мирѣ се҃м и второе пришествіе быти Г҃а Іс҃а

и егда възникѡ҃х в себе, и ѡ҃ткрывшю ми оутренаа ч҃тѣ

вноущити ми, ѡблѡбызахъ вса нетльныа дни, въ нихже прехождаахъ, и тако мнѡго мнѧхъ хода, и превыше оумъ свои тамѡ вѣспоущахъ и вънегда въстати ми, не оужє вса помышленіа мѡа ѿ бг҃окрасныхъ онѣхъ и радѡстныхъ авѣ одержимъ вси, тамѡ ѿтити не вѣмѡгохъ. да не оубѡ якѡ камень погрѧзнеть, сіа неизглаганыа таины приношахъ, соудноу дни предатисѧ, Гоу҃ посѣваюцю за нища҃ дѡлгы, възлюблен҃ницы мои и желан҃ницы. и прінмь трѡсть, и свитѡкъ новъ, и чернило, и кожю новоу, и назнаменахъ по силѣ члчь҃стѣи якѡже есть бесѣдѡвати члкоу҃, и пріати, и възвѣстити. и положихъ вамъ сіа, якѡже Гъ҃ хрістіанскіи иже бѣ новыи ингъ҃ обѣщаа ми и запѡвѣда ми бл҃говѣстити сіа ва҃м. егда како небрегъ и нѣкакѡ тщетенъ боудоу, и нѣчто пострашю, приближівсѧ лѣнивомоу рабоу и небрегшю таланта гна҃ сво-
его и безоумнѣ съкрывшаго. азъ же, възлюблении мои, небрегъ таланта ни тлѣнныхъ низоу влекѡ҃м положихъ ва҃м, нѡ зѣло желаа и любѧ васъ. медъ пс҃ камени нб҃еснаго, хлѣбъ҃ же агг҃лскіи҃ъ въ насыщеніе, за манна животноую предложи вамъ на въспріатіе. се оубѡ, възлюблен҃ницы мои, оухлѣбихъ вамъ дх҃ѡмъ Гн҃имъ ѡбѣдъ чюдьныи. се, възлюблении мои, очистих же и предпоставихъ. се сварихъ теплѡе Параклитово. се поставихъ трапезѣ страшноу, и предложихъ хлѣбъ животныи Га҃ нш҃го Іс҃ Ха҃, принесѡхъ винѡ Ст҃го Дх҃а сладкѡ. се предложихъ вамъ брашно всѣхъ бл҃гъ҃ неизглаганыа таины нб҃наго пр҃твіа, о нихже испѡвѣдахъ вамъ: пріидѣте и ѧдите, и бл҃годарите ѿц҃а и Сн҃а и Ст҃го Дх҃а, и дадите славоу имени Егѡ въ вѣки вѣкѡ҃м. ами҃н. такѡваго ѧденіа оуслышати сподобихъ васъ.

бысть же по знамении мнѣ бж҃твеныхъ таинъ, твр҃до положеніе и бл҃говрема пріемъ, поразумѣвъ, к блж҃номоу

идѡхъ. и в̑ставшю ми и идоущю к немоу, и ѩкѡ подѡбнюю чт̑ь подахь емоу, преблⷭженномоу иже въ ст̑ыхъ, иже дѡброую ч҃сть избра цр̑тва нб̑наго, иже страшномоу цр̑твоу тезѡименитъ, иже токмѡ боудоущаа възлюбивъ и соущихъ дѡ кѡнца небрегъ оузрѣвъ же мѧ хоудагѡ свѡего раба и весь всѣхь бывъ оутѣшителѧ свѡего дх̑а въ ср̾цы своемь выноу ѡ Бозѣ, весь радости неизречен̑ныа испѡлнившсѧ и единѣмь слѡвѡ[м] ѩкѡ проѧвлен̑ныа таины, ѧже мл̑твами его показашамисѧ, радостнѣ слезы на скрании свои и любезнѣ изливаа. ѧвленными ради ѡ[т] Гⷭ̑ Бг̑а на въспѡминаніе мнѣ, ѩкѡ в̑спѡминаніе несытны[х] слѡвесъ. написати испросихь, възлюбленіи мои. мнѡгоу пшеницоу въ житницоу събрахь, и мънѡжество съсоудъ млека слѡвесъ напѡл̑нихъ. и вѡд̑ дхѡвныхь мнѡго прѡліахь хотѧщимъ пити в̑ веселіи дш̑ь свѡи[х], и дѡволно оуды настрѣлѧхь и дш̑а ихь, и неизрее̑н̑ныхь дш̑ев̑ныхь вѡдъ васъ бѡгатыхь сокровищь, и рѡсы нб̑ныа дш̑евное ваше жилище богатно наточихъ и ра[з]верзѡ[х] обла҃ чюдѡвѡ҃ныи, иже бѣ превышними свѣтлостьми оутворенъ лоучѧми, или пѡ ч҃сти оустроенъ ѩкѡ на зерцалѣ, показахь вамъ дѡброты нб̑ныа, и ст̑ыхь Его агг̑елъ дѡброе пѡкѡреніе и бл̑голѣпіе, еже къ единѡмоу Бг̑оу нш̑емоу истин̑номѣ Го҃у Іс̑ Хо҃у, и ѩкѡ Тои хощеть въздати комоуждо пѡ дѣлѡмь его, и пѡ дрѣзновеніемь ихъ, и по начинанію ихъ, и пѡ дѣланію ихъ, и пѡ помышленію ихъ, и по свѣтію ихь. и по силѣ человѣчествѣи представіхь вамъ. не а[з] же, нѡ бл̑годать Бж̑іа, и сила Единороднагѡ Егѡ, и бл̑гоизволеніе, и благодать Пр̑таго и Живѡтворящаго Его Дх̑а

бысть ѩкѡ пѡ сихь, и мнѣ пѡ обычаю бли[з] блж̑н̑наго сѣдящю, и се нѣцы пріидоша несоуще дѣтищь, имоущь на деснѣмь оцѣ своемь вредъ, иже именоуетсѧ плѣва. мѡлаше

же блж̃н̑наго призвати Гā и Бга Іс̃а исцѣлити его. прп̃бный̃ж̃ рече к нимь: „чада мѡа дх̃овнаа, а̃з̃ самь есмь человѣкь токмѡ грѣшень, мѡлюсѧ мл̃ти Гн̃и, и какѡже о чужихь бѡлѣстен прѡсити мн. вы помолитесѧ къ Го̃у, такѡже и а̃з̃ дѡлженъ есмь за своа безакѡніа мл̃твоу приносити и мѡленіа Вседрьжителеви Бг̃оу нш̃емоу. и не бл̃го есть чл̃кѹ, оставившю свѡа прегрѣшенія, болѣти за чюжаа прегрѣшенія бѡлныи болѧщаго исцѣлити не мѡжеть, изми бѡ, ре̃ бж̃твеное писаніе, пре̃ж̃ бер̑вно изо ѡка твоего̃, потомже оузриши изати соучець изо ѡка брата своего. обаче вѣроуи Го̃у Бг̃оу, ꙗкѡ не мене ради, но по своеи Ёмоу бл̃гости, сотворить милость свою с нами. боуди вамь по вѣрѣ вашей, Тѡго бо соуть щедроты и бл̃гаа, и блг̃ти, бѡгатствѡ, мл̃ти ѡ̃ц̃а и Сн̃а и Ст̃го Дх̃а.“ и ꙗкѡ дотолѣ ре̃ к нимь прч̃тныи, ѡ̃твѣщапа они рекоуще: „вѣроуемь, рабе Бж̃іи Вышн̃аго, иже сътворить мл̃ть, Гā Бг̃а нш̃го, молитвъ твоихъ ради с нами за нш̃а безакѡніа напасть нѣкаа в̑несесѧ.“ блж̃н̑ныи же гл̃а к нимь: „по вѣрѣ вашей боуди ва̃м.“ и тии поклѡнишасѧ на лицѣ̃х сто̃моу. блж̃н̑ныи же, пріемь вѡдоу в̑ сосоудѣ и бл̃ви ю. ѡ̃т неа пѡмаза изметныи вредъ, в̑неиже в̑ноутрь бѧше черьвь. и стражан дѣти̃ люті плакашесѧ, и оставленіе пѡлоучи, оумѡлче ѡ̃т плача своего. бл̃годарившим̃ же оубѡ намъ Бг̃а и оугѡдника его дѣтина ради сп̃сеніа, веселѧщесѧ чл̃цы с чадѡмь своимь в̑ дѡмь свои идоша. не по мнѡзѣ оубо исцѣлѣвшю и ранѣ състоупльшисѧ, пріидоша къ блж̃н̑нѡмоу съвершен̑ное пѡдающе бл̃годареніе емоу, несоуще и дѣтищь бл̃витисѧ ѡ̃т него, занеже съвершенѡе здравіе пѡлоучивше блг̃тію Хв̃ою и застоуплені̃е его. блажен̑ныи же рад̃оуѧсѧ пріатъ ѧ, сорадѡваса коупнѡ с̑ ними, и въ страхь Гн̃ь ноучивь ѧ, и оутвердивъ ѧ,

бл҃вивѣ́же и чадѡ ихь еже сп҃сеніе полоучити ѡ҃т Га҃ в҃ дн҃ь страшнаго възданіа. и такѡ с мирѡмь пѡсла а.

тѡи же бѣ вшелъ въ старость глоубѡкоу испѡлнь бѡ бѣ дньми дх҃ѡвными прпбными, и времѧ ѡ҃тшествіа его присп҃ѣ, приближи бѡ сѧ, бываа клас любимагѡ обѡиманіа и класоу серпѡмь мысленымь пресѣщиса, и въ гоумнѡ влѡжитиса, и в҃ нб҃ныхь житницахъ съхранитиса аще грезнѡвіа съзрѣють чрьвлени, авѣ въ ѡбоиманіе, и оуже сладцѣ видѣти Гн҃ю винѡградоу. въ ѡбразъ бѡ тѣм҃, въ ѡбоиманіе и в҃ точилѡ влагаеми, и тѡпчеми тѣми бывають, и бѣлоую сладѡсть авлающе, и в҃ пифарѣ вливающе, и ѡ҃т тѣхь приносится и полагается на сщ҃еннѣи трапезѣ, вѣчнагѡ и бескѡнеѧ҃наго и нб҃наго Цр҃ѧ и Ба҃.

в҃ единъ оубѡ ѡ҃т дн҃и рече кѡ мнѣ. бѣ бѡ въ гл҃ющеиса книги ѡблизъ тоу патрікіа Іѡанна дѡмь пѡсѣщенїа ради чада его, ключи бѡ сѧ емоу в҃ бѡлести лежащю. „да извѣришиса (ре҃) ѡ чадѡ мое дх҃ѡвнѡе, занеже прежѧ҃ малыхь сихь днїи ѡ҃т житїискихь вещей ѡ҃тлоучаюса ты же внимаи себѣ и пребываи в҃ нихже навыклъ еси, аже видѣлъ еси, в҃ нихже оувѣрилъса еси. и не ѡбращаисѧ ни на десн҃ѡ, ни на лѣвѡ, нѡ поутемь пр҃кимь ходи. любѡ мѡлчаи, токмѡ любѧ Бга҃ и Спа҃са, якоже на страшнѣмь прт҃лѣ вида неприкоснѡвен҃нымь огнемь оукрашаема, Тѡго единѡго огнѧ, еже видѣлъ еси, ако вса силы нб҃ныа съ страхѡм҃ и трепетомь Томь пѡклѡнишасѧ,—к Томоу единѡмоу прилѣпляисѧ, і Егѡ прехвалною троубою тмами неис҃слѣднѡ сн҃ѡве чл҃чьтѣи ѡ҃т гробъ възсташа нетлѣн҃ни, Того единѡго люби, Егоже страшнаго лица пѡбѣже нб҃о и земля. в҃нимаи себѣ, чадѡ, да не снѡмь и лѣностїю оумак҃неши и чюдныи свѣтил҃никъ оугасиши дш҃а свѡеѧ, иже в҃ неприкоснѡвен҃нѣмь огьни тресвѣт-

лыа лоуча бесмр҃тныа Тр҃ца живоогненымь бисерѡмъ богодарѡванна, оукрашена и горѧщи. и не боудеть ѡ҃тселе иже наоучить та Гь҃ Бъ҃ силъ, оучитель твои бысть тои Вседръжите҃л сильныи ст҃ыи іпл҃евь, Иже ти показа славнаа, и великаа, и чю҃дныаа, и краснаа, и высѡкаа, и страшнаа, и неизреченнаа, Иже искоусно҃ пр҃іиде, не токмѡ ѡ҃т юн҃шихь и прч҃тныхъ, нѡ оубѡ ѡ҃т належащихь и ѡ҃т тѣхь, иже видѣсте очи ср҃дца твоего. тѣхь, по нихже видѣлъ еси неизреченноую силоу Превышнаго пѡвѣдающаго, — тѣмь единѣмь въсхощі, к҃ тѣмь единѣмь тецы, о тѣхь единѣхь пецыса, о тѣхь единѣхь печалоуиса. вѣси бѡ, чадѡ, ѩко житіе се сѣнь, дымъ соущее и сѡнъ, вещи власть ѩкѡ попелъ сила, ѩ҃ пара богатьство, соуета злато и р҃жа, слава соуща҃г сего свѣта ѩкѡ ѧма, ѩко пропасть, ѩкѡ ровъ, егѡ же искѡпѡвають льстивіи, иже вп҃адаютса в ровы, иже искѡпаша соуетнымь соуетнѣ. вса соуетна, ѩко мегнѡвеніе ока, бл҃гаа зем҃ли, ѩкѡ быстрина рѣчьнаа. высоты очныа ѩ҃ сѣть ихь опанѧющіа (sic) доброта чюждаа. нб҃ѡ и земла преидеть, чадѡ, слнъце и лоуна оувънета, и звѣзды нб҃ныа спадоуть, и пѡгибнеть слава ею. и всака гора и хѡлмь смиритаса. и пѡгибѣоуть. мнѡ҃ желавшеи злата на земли, и сребра, и бисера, и каменіа бесцѣннаго, обрѣтшіиса въ славоу и въ чт҃ь и в҃ бл҃голѣпіе, красолюбящимса чл҃комъ ѩкѡ хврастъ въ пещи разыдоутса, и паки всѣмь видящимь любима пѡ҃д҃ пб҃ семь, и горѣ на земли бѣгаетъ и мѣста не обрѧщетъ на неи. пребываетъ же единѡ царство ст҃ыхъ вышнее, о нихже въспѡминаю ті, чадо мѡе любимое. паче къ тѣмь приближаиса, иномоу же ничесоже не възжделѣи, пѡтщиса пѡдвигноутиса. тецы поуть добрыи и правыи, предварьи, пристоупаи, пѡтщиса, спѣши ходѧ в ст҃ыи градъ ѡ҃ц҃ь нш҃ихь Іероусалимъ. о

нихже гл҃ашатисѧ преславнѡ, еже видѣсте очи твои и оудивисѧ дх҃ъ твои и оустрашисѧ ѡ҃т доброты славы твоеѧ пѡмышленіа ср҃ца твое҃. пристѫпаи, приносисѧ, чадѡ мое, не ѡблѣнисѧ, молю ти, въ бл҃женноую землю кр҃ѡткихь прити, въ неиже т҃мами насажденныхь роукою Бж҃іею благихь, в҃ неистекаюцїи токъ неизреченныхь бл҃гъ, иже на неи. да многаа пресѣкоу гл҃ати, оувѣри бѡ сѧ тѣмь и кромѣ его оученіа всегда блюдисѧ см҃рти чаа. страх҃ стажи, кіа и которыа дѡлженъ еси ѡ҃твѣты вѫздати страшномоу Соудіи,—помышлаи. страхь, чадо мое, Бж҃іи стажи себѣ. сотвори оуклонитисѧ ѡ҃т всѧкого зла, и хощеши съхранити запѡвѣди твоа ѡ҃ц҃а своего, зѣлѡ тщаніа нелѣпостна пѡт҃щаніемь сотвори, і еликѡ хощеши творі бл҃гое тщаніе о дш҃и наипаче въхождаи в силоу, и прехождаи на высѡкаа Бж҃іа, и великолѣпіе боудеть ти҃ц, и чт҃нѣе съвер҃шишисѧ, и медъ дх҃ѡв҃ныи цр҃твіа вышнаго богатнѡ изліетъ ти ѡ҃т съкровища Своего. лѣниваа дш҃а, небрегоущи, и нерадѫщи, и ненасытна, и сонъ любѫщі и сладость и піаньство, елико же бес поути дх҃овнаго ходитъ, равнѡ в҃падаетъ, и изнемѡгаеть, и болить, и обнищаетъ зѣлѡ, и приходитъ в҃ великѡ небреженіе, и мѡлвоу творитъ, и болить, и принѡситсѧ въ страшнѡе осоужд҃еніе. не ошаисѧ, чадо слад҃кое, иже ти дароую, тма бѡ и сѣнь небреженіе. абіе ѡ҃т нб҃есе сметаетсѧ остращен҃наа дш҃а до ада преиспѡд҃наго. нн҃ѣ не лѣнисѧ, чадо мое сладкое, нѡ пот҃щисѧ въ бл҃гое и тецы выноу, да скѡнч҃ешисѧ въ славѣ и почіеши в мирѣ сѡ всѣми боѫщимисѧ Г҃а, в҃ нескончаю-щимсѧ вѣцѣ вѣкѡм҃.“

се же бл҃жен҃номоу рекшю ко мнѣ, обліахсѧ слезами и бі҃ахсѧ недомыслѧсѧ ѡ ѡ҃тшествіи его. бл҃жен҃ныи же рече ко мнѣ: „не твори такѡ, чадо дх҃овнѡе, не достоитъ бо люб҃а-

щимъ Бг̃а плакатиса или сѣтоватиса ѡ преставленныхъ, радовати же са вельми и веселитиса. ѡ҃тхожю бѡ ѡ҃т бр҃ненаго сегѡ тѣлесе приближитиса къ Г̃оу, и всегда вїжю оубѡ дш҃евноую свѣтлость авлыпююса очима добрѡтоу Егѡ мнѡгочюдноую. и въспрїимаю выноу сладость дара славы своеа ст҃ыа. в чр҃тогъ оубо дх̃овныи вънити р҃цы ми, плакатиса должень ли еси и сѣтоватиса, или веселитиса? аще осмь былъ, чадѡ, недостоинъ авитиса нб̃оу и земли, нижѣ не сѣтзи, чадо, нѡ веселиса паче. и хвалоу и бл҃годарение выздаи Бг̃ї въ славѣ, акѡ в҃ таковаа бл҃гаа призываетъ насъ, аже видѣлъ еси въ свѣте Его ср҃дчныма очима, акѡ призываетъ насъ въ неизреченныи чр҃тогъ славы Своеа, идѣже есть страшныи бракъ мысленыи дх̃овныи, иже видѣсте очи твои, идѣже есть ложница она обра҃ страшныхъ бесплѡтныхъ силъ, стран҃нолѣпнѡ оустроены хероувимъскими красѡтами, и серафимь различіемъ всестрашны҃ добролѣпіемъ. акѡже в҃ чюдесныхъ пѡлаще идѣже всѣхь оуми преходатъ бл҃гихъ страшнаа та и неизреченнаа и чт҃наа, идѣже дх̃овныа оны трапезы кѡгѡждѡ чина ст҃ыхъ, всѣхь оуми недоумѣваютса и чюдатса. егда бѡ в҃ погибель оумирающіи ѡ҃тхождя҃т, или такѡ просто, акѡже мнаще дроужнее преставленіе сѣтоующе недѡоумѣвающеса слезимь. слѣпѡ бѡ дш҃амь се дѣлѡ и сѣтован҃нѡ, и ненадѣан҃нѡ, и небреженіе, и҃ж бѡ творитъ ѡ҃тсюдѣ свое ѡ҃тшествіе и не имать надежда на Г̃а҃ нш҃го Іс̃ Х̃а, Иж҃е есть жизнь и свѣтъ и сп҃сеніе, и иже на того надѣетса въскр҃ноути. а ино не вѣроуетъ ѡ҃т мр҃твыхъ въскр҃нію общаго рода снѡвь чл҃чькихь, нѡ по смр҃ти ихъ вса падѡша, иже ли разоумѣетъ себе въ мнѡжествѣ грѣхо҃, а никѡлиже къ пѡкаанію прілежать, и такѡ не исцѣлающеса и пресѣкаютса стрѣжющеса. нѡ не измѣнаися оубѡ, чадѡ

възлюбленѡе, чадо ѡ Гдѣ. нѡ оубѡ радуися и веселися, ꙗкѡ же прежде рекохомь, и пѡтщися и пѡдвизайся оугодникъ быти Го̃у Вг̃оу нашемоу, иже сподобитися тебѣ нб̃нѡмоу прт̃вію. н̃ыне бо житіе, ѡ любиміче, на нб̃сехь бываетъ, ѡт̃ноудоузѣ и Сп̃са нш̃гѡ Гв̃ Іс̃ Хв̃ Соудіа прiидоуща страшнагѡ чаемъ. чтѡ бываетъ бл̃гое в̀ житіи сем҃ъ сп̃ вся плач̃, и бѡлѣзнь, и сѣтѡваніе, и скѡрбь, и въздыханіе, и слезы нѣси ли вся того соуетна соуетнымь, и прахъ, и попелъ, и сѡнъ, и сѣнь, и дымъ, и земля, и перьсть, и паоучина, и растлѣніе, и горе, и несовѣсть, и тѧгость, и страхъ, и трепетъ, и тма, и рыданіе, и смоущеніе мнѡгомѡлъвное? чтѡ оубѡ ѡт̃ сихъ любимь, да надѣемся съ нимь быти выноу҃ не такѡ, никакѡ же ни единѡгѡ же тамо слова, и радость, и миръ, и веселіе, и правда, и жизнь, и свѣтъ, и пища, и красота, и бл̃голѣпіе в̀ бескѡнеч̃ныа вѣки, идѣже хероувими и серафіми и гѡсподствіа радуютсѧ. и прерадуютсѧ и веселятсѧ, съ всѣми силами нб̃ными и сѡ всѣми ѡт̃ вѣка оугѡждьшими ѡт̃цоу и Сн̃оу и Ст̃омоу Дх̃оу. и пѡ сихъ окр̃тъ единъ кругъ лѣтніи, мнѡгихъ же вещей преложеніе, мнѡжества же сквер̀неныхь бѣсѡвъ, съ всѣмъ злодѣйствомъ своимь, смѣшени кыпнѡ съ нш̃имъ окаяньствѡмъ и тіи всегда відими, пѡ вся чс̃ы и времена, и днь̀ и нѡщь, в̀ тмѣ страстіи же и прегрѣшеніи възвращающе и борющеся и моучаще и ноудаще на̀ здѣ. тмами злыхъ и бѡлестьми недоуги остращеннаа нш̃и тѣлеса, имѧже не бѣ числа. пѡ сихже зима, леди, снѣзи, кръстали, дождіи боурніи, и мглы, и гради, и молн̀іи, и громи, темнаа времена, и безвѡдіа, и соуши, и тоучи тѧжкіа, с троудѡмь, и з̀ болѣзнію, и смоущеніемъ, и с напастію, и с печалію, и з̀ бѣдою, и съ нападаніемь, и с пѡгрѣшеніемь, и з боурею, съдрьжащіа дроугъ дроуга в̀

матежи. ꙗко ѡ^{т} скрѣби в' недоумѣніе и скѡрбь и тѣснѡтоу всѣхь сѣдащихь на всем' лицѣ земли. ꙗкѡже гл҃еть и прочаа. елико злыхь бываетъ в' житіи— оубійствѡ, и разбойство, и льсти, и образъ злѡбы, и нападанія, и расхищенія, и съвѣты, темничьнѡе поточеніе, и раны наличныа, и прочаа, иже ѡ^{т} дроугъ, ѡ^{т} языкъ, ѡ^{т} врагъ, ѡ^{т} бѣсовъ, ѡ^{т} м'нящихсѧ дроуговь и братіи и сродникъ, ѡ^{т} нихъ всегда трьпимъ. что оубѡ намъ бываетъ ѡтомъ бл҃го? ни единѡа же истінны нигдѣже. сего ради, ѡ чадѡ, токмѡ приготовлаисѧ дѡстоинъ быти Хѡ҃у. и егда ѡ^{т} житіа преставленіе боудеть, съ любовію придеши веселѧсѧ и радоуѧсѧ, пѡминаа, кѡлико напастии, болѣзніи и скорбіи ѡ^{т}ходѧ ѡ^{т} свѣтнаго сегѡ мира избавлѧешисѧ, и бл҃гаа наслѣдоуеши. не подобаетъ оучити тебѣ, авѣ бѡ съвѣси всѧ, ꙗкѡже бѡ и очи твои видѣли еста."

пѡ сихже бл҃женномоу словеса своа чт҃наа ко мнѣ извѣщавшю, рекѡхь же и азъ к немоу: „не инѣхь ради азь чт҃ныи ѡ^{т}ч҃е, плачюсѧ и сѣтоую, нѡ ꙗкоже в слабѡсть впекноуть мѧ вещи стоаща мѧ въ сиротствѣ всѧчески, и в' величѣи обидѣ оставлаетсѧ чадѡ твое. тебѣ здѣ не соущю, како намь пѡдобаеть противитисѧ мнѡжествоу врагъ ни҃хь злыхь и соуетныхь? исхѡженіе сватыхь твоихь мл҃твъ и мѡленіи и прочихь въспріимете и крѣпльша сотвѡриши насъ. кто възвратить недѣлесна иже на ны бѣса прелюбодѣина? кто измыетъ сквер'ны дш҃евнаго лица? кѡго имамъ оутѣшителѧ въ скѡрбѣхь? не соущѧ тебѣ коупнѡ со мною, к' кѡмоу прочее пѡидоу ос҃титисѧ а^{з} же и вси, к' твѡеи мл҃твѣ всегда прібѣгающе?"

сіа мнѣ и дрѧгаа рекшю к немѧ, бл҃жен'ныи же рече кѡ мнѣ· „не есмь, чадо, азъ Гь҃, пѡкрываа и съхранѧа иже к немѧ прибѣгаютъ и иже живоущіи на лицы всеа зем'ля

нѣсть избавлѧа—ѡ^{т} сѣти лѡвчѧ, ѡ^{т} слѡвеси мѧтежна, и ѡ^{т} вражіихъ роукь, и ѡ^{т} вещи въ тмѣ приходѧщаа, и ѡ^{т} нападаніа бѣса пѡлоуденнаго, — мѡихь послоушникь, нѡ оубѡ тои Вышніи единъ съдѣтель и избавитель Бъ и Гь, иж за ны крътъ и вольноую смрть пріа^{т} и пѡбѣдивъ нашего соупѡстата, обьщіи ншь Влдка и Гь Іс Хс, Снъ Бга Живаго. Тѡи оубѡ възлюбить тѧ, и вкрѡвѣ Его вселишасѧ, Тѡго възлюби, Тои тѧ защититъ и застоупитъ. и боудеть мзда твоа многа мнѡжествомь Того ради к Томоу прилѣплѧисѧ, и боуде^{т} Ти сила, и ороужіе крѣпкѡ, и прибѣжище же и похвала, развѣ бѡ к томоу инъ съвершити не можетъ. аще Тои радости не пѡдастъ послоушающімь, не можеши плода дховнаго принести предъ лице Его, аще Тои не покроетъ десницею Своею. вси прилѣплѧющесѧ Емѵ на Того надеждѵ възлагаютъ. ѡ^{т} бѣсовскихь злѡдѣаніи не възмѡжете кромѣ Его ничтоже, аще и всего оузрить тѧ сатана, велика бѡ егѡ есть злоба к намь, ноужна его мѵка и ко ѡбщемоу рѡдоу члчьскѡмоу. по естествоу бѡ ншемоу вельми хвалитсѧ на ны скверненіи.“

по сихь оубѡ препѡдобными глы прдбномоу ѡ^{т}цоу рекшю, възставъшю же ми и хотѧщю ѡ^{т}ити ѡ^{т} него оуже, просихь млтвы ѡ^{т} него. и помѡлисѧ за мѧ къ Гѵ такѡ нѣкакѡ рекіи.

млтва прдбнагѡ. сыи Бъ, Бгъ хероувимескъ, Бъ серафимескъ, Бъ престоломъ, Бъ гьствіамь, Бъ началѡмъ, Бгъ властемь, Бъ силамъ, Бъ архагглѡмъ — Михаила, и Гавріила, Оурила и Рафаила, Бъ вї легеонѡмъ, ихже помнѵл еси въ врема прчтыа своеѧ страсти старѣишимъ аплѡмь своимъ прѡглавыи, Бъ вышнаго мира и вышнаго града Сіона дховнаго, Іерлима страшныа цркве, ѧже в вышнихь, иже

страшныи Бъ бескѡнечныхъ вѣкъ, Бъ неизреченныа высѡты, Бъ неизглаⷩнаго мнѡжества нб҃ныхъ и бж҃твеныхъ воинствъ, Бъ вышнаго огнѧ, Бъ вышнихъ и неизреченныхъ съкрѡвищь, Бъ нб҃наго прⷭтола, Бъ оугѡтованныхъ и неизреченныхъ блгъ ѡ҃ вѣка Тебѣ оугодившимъ, Бъ нб҃оу и земли и мѡрю и преиспѡднимъ и всѣхъ непроходимыхъ безденъ, и всѣхъ иже на въздоусѣ дышющихъ чинѡвъ, или на вѣтрехъ, Бъ страшнаго своего свѣта, Бъ красѡты пресвѣтлааго иже въ Едемѣ раи, Бъ въсіавыи слнце и лоуноу на твердиⷬ Своеи и вса пресвѣтлыи звѣзды прⷭтымъ манѡвеніемь, мысленою и страшнѡю очію своею, Бъ повивыи Своа облаки, проліавыи въздоухъ в растворенїе вдохноувъ в всѧкѡ животнѡ движоущееса прод лицемь нб҃нымъ, Бъ великіи и славныи, мнѡгіи въ милѡстехъ, и человѣка създаныи пѡ образоу и по подобію, иже вса покори пѡд позѣ его, елікѡ бѣша на лицѣ земла съдѣла на дръжавоу его, Бъ лика стыхъ и прехвальныхъ апⷭлъ, Бъ прⷬркомъ, Бъ прѡновѣдникъ і еⷭалистъ, Бъ прⷭтыхъ и чтныхъ моуникъ, иже за любовь оумрѡша, Бъ испѡвѣдникъ и въздръжанникъ, Бъ стыхъ стль, Бъ прⷣбныхъ всѣхъ, Бъ праведныхъ всѣхъ, иже въ всемь мирѣ оугодившихъ Тебѣ, Бъ иже въ горахъ, и в пещерахъ, и в прѡпастехъ земныхъ, иже в трьпѣніи мнѡзѣ скѡнчавше Свою стоую вѡлю, Бъ срⷣцевѣдыи и разоумѡⷨ неизреченныи, иже мглою пѡвивыи волны мѡрскіа, иже слѡвоⷨ неизреченныа Своеа славы страшныа и бж҃твеныа силы мнѡжество мнѡго рыбъ ꙗкѡ въ мегновеніи ока изъ бокоу Твоею испоущь и пославь а на стада своа, на прѡстранство емоу ходити, иже не сѣють ни жноуть ни събирають в житницоу свою, и Ты, ѡ҃че нш҃ь, иже на нб҃си, приготовлѧеши всегда пищѧ имь иже ѡ҃ славнаго естества

водъ своихъ в чертогъ времен҃ныа силы своеѧ неприкоснованныа, мнѡ҃жество птиць нб҃ныхъ сътвориⷣ и раздѣливъ на пространствѡ въздоухь преликовати и веселитиса, Въ вышніи и на херѵвимѣхь сѣдаи, и Егоже трепещеть нб҃ѡ, и земла, и море, и бездны, и преисподнаа, и с видимыми и с҃ невидимыми, иже четырьми времены кроугъ лѣтніи вѣнчалъ еси, иже соуши повелѣвыи извести изъ бѡкоу своею гады живодш҃ьныа, и скѡты четвероногиа мнѡгородныа, тмы тмами садѡвь, и тмами цвѣтъ зеленыихъ възсіалъ еси на лицы земла, и мнѡго множество браше ѡ҃т земла же и морѧ, рѵкою си създавъ чл҃ка по наслѣдѡдарованіа. тебе, Бг҃а великаго, и страш҃наго, и живаго, и неприкоснѡвен҃наго, мл҃тиваго, чл҃колюбца, бл҃госердаго, неизслѣднаго въ блг҃стыни, Гн҃и, мѡи Гн҃и, прізываю Тѧ за дш҃евнѡе спасеніе о семь дш҃евнѣмь моемь чадѣ оуслыши молитвоу мою, Гн҃и Бже мои, оуслыши, и пѡдаждь емѹ разоумь бл҃гъ, и срⷣце чистѡ всеѧ скверны чюждеа, дх҃ь сѡкроушенъ, срⷣце съкроушенѡ и смирено, в нихже самъ, Влⷣка мои, извѡли. пѡдаждь емоу оубѡ страшныхь зѣлѡ и бж҃твеныхь разсоужденіи напѡлнитиса ѕмѵ, влⷣцѣ страсти и га҃ всѣмь възстающимъ нань кѡзнеи, ѡ҃т соупротивныхъ в҃ходащихь в҃ помышленіе его стрѣлы младенецъ да боудоуть предъ нимъ пришетающаѧса к немоу стрѣланіа лоукаваго. даждь емоу, Гн҃и, мл҃ть Твою, и пѡдаⷤ емоу пѡбѣдоу възвращеніе на всѣхь настоащихь нань, даждь емоу страшноую свою мыш҃цоу, Гн҃и мои, дн҃ь и нѡщь защищаа его дш҃ю и тѣлѡ. пѡдаждь емоу бл҃гое гѡвѣніе, дѡбрѡдѣтель, беззлѡбіе, крѡтость, вѣроу, надеждоу, любы, радѡсть, въздержаніе, миръ, цѣлѡмдр҃іе, чистое бытіе, дѣлоу трьпѣніе, правдоу, нищелюбіе, молитвоу пр҃но, простотѵ, стран҃нолюбіе, благооустрѡеніе, любѡвь любѡвноую,

слоуженіе дх̃овное, любѡмѡлчаніе, моудрость, разоум, расꙋ соуженіе, истиноу, члкѡлюбіе, блгочестіе, слезы еже на сѧ, милованіе, блгодѣаніе, благостыню, смиренѡмꙋріе, пѡбѣдоу на враги, крѣпость и силоу, дѡблесть, дрьжавоу на соупѡста-
5 ты, стнею и силоу, блгочиніе, тихость, смиреніе, страхь чтыи Бжтва Твѡего вь вѡдащихь еже съблюдати заповѣди Твоа вса да боудоуть емоу заповѣжь, Ги Бе мои, о немь аггломь свѡимь, еже съхранити ег на вьсѣхь поутехь его. заповѣждь о немь нбнымь силамь, еже молитисѧ зань выноу
10 днь и нѡщь, заповѣжь Стѣи Вцы о немь, заповѣжь стымь своимь аплѡмь, заповѣжь чтнымь прркомь и мнкомь, Ги Бже мои, о немь, заповѣжь и препѡдобнымь свѡимь и праведнымь и всѣмь любащимь явленіе славы имени стыа Свѡеѧ. запрѣти звѣремь ꙗростнымь ѡт лица его. боуді емоу
15 Бъ пѡмѡщникъ, и надѣетсѧ на тѧ, избави и ѡт сѣти ловца и ѡт словеси матежна съпрѡтивныхъ расточи ненавидащаа его силою Своею, и защититель емоу бываи низложи всѧ въстающаа нань, пѡд нег низложи сматъ ихъ до ада преиспѡдняго. съкроуши пѡдъ нѡзѣ его мышца грѣшныхь и
20 лоукавыхь бѣсовь. и да постыдатсѧ, и възврататсѧ, и пѡсраматсѧ, и сматѧтсѧ ѡт лица его пѡсрамлени врази его зѣло вскорѣ. еи, Ги Нбныи и земныи, пѡслоушаи мене грѣшнаго и недѡстѡинаго раба Твѡего и сътвори милѡсть свою великоую и чюдноую вь немь, вь нн҃ѣшнемь вѣцѣ и въ боу-
25 доуще, и сътвори коупно с нимь знаменіе въ блго. и да оузрать ненавидащеи его и пѡстыдатсѧ, ако ты, Ги, пѡможеши емоу, и избавиши его, и оутѣшиши его, и паки своею блгтію оутѣшиши. изми егѡ ѡт члка лоукава, Ги, мои Ги, и ѡт вьсѣхь въстающихь нань избави его. по вели-
30 цеи млти Твоеи, Влко, пѡмилоуи его, помилоуи его, Ги

мѡи, ѩкѡ на Тѧ оупѡва дш҃а его, и прч҃тыма Твоима крилѡма покрыеши его до кѡнечнаго чс҃а. Бж҃е, оущедри его, Сп҃се и Защититель мои, да бл҃вить его сыи Бъ великіи, и славныи, и сильныи, страшныи, и крѣпкіи, и бѡгатыи, и мл҃тивыи, и всемогоущіи, чюдныи, и неислѣдныи. възвели- 5
чаи сѧ его, и прослави его, и спѡдоби его крѣпка, и обѡгати его, и пѡмилоуи его всѣми, иже оутрь въ чл҃цѣхь. ибѡ внѣшнѧа вса сѣнь бываютъ и сѡнъ. да и о сихь славитсѧ Твое прт҃ое имѧ, ѡтц҃а и Сн҃а и Ст҃го Дх҃а, и нн҃ѣ и прнѣѡ и в҃ вѣки вѣкѡмь, аминь.“ 10

бысть оубѡ пѡ скѡнчаніи мл҃твы сеа блж҃нномѹ о Дс҃ѣ Гн҃и мене ради окааннаго, самъ аз҃ прежде къ чт҃ныма его нѡгама припадохъ. в҃ставшю же мн҃, лѡбзаніемь лѡбзахъ его ст҃ымь и облѡбыза[x] его чт҃нѣи роущѣ, и перьси, и порѧдоу вса чт҃ныа оуды тѣлесе его в҃негда оубѡ ѡт҃ лица его ѡтитн 15
ми, възгласи бл҃женныи и рече ми. „приближисѧ кѡ мнѣ, чадѡ, и обоимъ мѧ и облѡбызаи мѧ чистою любовію, ѩкѡ никѡлиже мене видѣлъ.“ и рече къ мнѣ съ слезами. „сп҃си сѧ, чадо мое милѡе, сп҃сисѧ, оуже бѡ тебе не оузрю ѡтселе въ семь вѣцѣ бесѣдоующю ми с тобою, ѩкоже нн҃ѣ, ѡт҃ чс҃а 20
сего в҃ вѣки. паче Гь҃ Бъ ѡткрываетъ наю долги, спѡдобит҃ мѧ наслѣдит҃ възлюблен҃ныхъ Его. зане мѧ еси и любиши зѣлѡ, пріими дх҃ь мои бес҃ соумнѣніа, и видѣніемь бж҃твенымь, егда же сіа бж҃твенаа глг҃ше, и оутвер҃жающаго тѧ огражденіемь дх҃овнымь пѡлѡженъ.“ сіа мнѣ в҃ноушающю и, 25
ѩкѡ знѡемь нѣкіимь клѡкочющимъ, обліахсѧ слезами, омочахь сѣдины лица мое[r] зѣлѡ изоумѣвшю же ми сѧ и паче в҃нимающю ми ст҃го оного гл҃са, ѩкоже „не оузриши мене, ѡ чадо, в҃ вѣцѣ семъ нн҃ѣ“, ѩкѡ же рече бл҃женныи ко мнѣ „ѡт҃ чадо, не сѣтоуисѧ, вѣроую бѡ Бг҃оу. ѩкѡже приобрѣ- 30

тохъ дрьзновеніе пред Нимь паче пѣшнаго таковаго больши, твоего промышленіа съдѣлаю. и дшю мою по реченному моу положи за любовь твою. изыди с' миромъ, изыди, и бади Гь с тобою."

мнѣ же оубо отшедшю, достигохъ по малоу дніи стго поста и мнѣ неготовѣ соущю, зане почитающю мнѣ же рекшю Гв в бжтвеныхъ Его глѣхъ, в пѣніихъ, и въ неатыри, въ бжтвеныхъ его пѣснехъ днь и нощь, якоже продана намъ исперва отцы, и пастиницы, и оучителе, дондеже смрть того блженнаго и мнѣ никтоже възвѣсти, яко неходившю ми тамо по мнозѣ не бывшю ми. мало бо пободлѣвъ въ стыи постъ, заоутра на причтое и животворящее тное Благовѣщеніе Прчтыа Бца, егда Ги архистратигъ Гаврінлъ с нбси посланъ, еже „радуйся, обрадованна, дхомь стымь свѣтло" възопіи ей, — в роуцѣ Божіи стыи свои и блженныи дхъ предасть, памать Бгоу жита и блаженныхъ своихъ дѣлъ оставивъ и бжтвенаа и неизреченнаа.

о колико дшь отг множества грѣховь отврати, и къ Гоу Іс Хоу покааніемь приведе. о колико печальныхъ и отзлыхъ члкъ, бес правды гонимыхъ, молитвою токмо еже къ Бгоу избавлаше ихъ о колико болящихъ потомь въ здравіе и въ покои привождааше. о колико сребролюбецъ, и скоупыхъ, и сластолюбець тѣхъ въ покореніе, въ блгосердіе и в млтню привождаше. и дроугаа нѣкаа паче морьскаго пѣска любо истинѣ имь глати исправленіе въ прствующемь градѣ съверпааше, ихже оутѣшными множество научаа писаньми несытства бо слова събираахоуся слышати, якоже преимоущи пищю тѣлеси, якоже рече Бгословець.

предлежащя же чтномоу его и равноагглномоу тѣлеси на погребеніе емоу в домоу его от варвара блгочестиваго

Константина, вси же приготовившася, съристахоу же множество довольно на осѣщеніе то бжтвенаго прикасаніа. ови оубо отъ чтныхъ власъ его пріимахоу на блъвеніе, а дроузіи отъ козіа волны, на неиже лежаше. дрвзіи же видѣти его хотяхѫ и цѣловати чтныа мощи его, превелико осѣщеніе себѣ исповѣдающе село оубо притяжалъ бѣ блгочтивыи Константинъ прамо въсточнымъ странамъ града, въ немже бѣ създанъ домь мльтвеныи Прътыа Бцы. тамо оубо помыслиѫ вложити въ корабль и вести чтныа мощи прпбнаго погребенію щенноліѣпномоу предати прежде же поминаемыи блгочестивыи Іоаннъ, егоже отъ потвора избавивъ своеа рабыни прпбныи, иже бѣ оучиненъ на цртѣи трапезѣ, възбрани гдноу Костантиноу косноутисѧ, реки „не оуныне ли соуть гроби въ прътвоующемь градѣ, в нихъ же и другихъ тмами мощи стыхъ лежать, и хотеши липити насъ дховнаго отца нашего. и не сътвори сего, якоже еси помыслилъ, но повели ми, азъ же погребоу мощи стго.“ гнъ же Константинъ повелѣ емоу, глѧ: „иди и вся и право предъ очима твоима о немь сътвориши.“ манастырь оубо бголюбивыи Іоаннъ по помыслѣ стяжалъ бѣ на западѣ Бгомъ стрегомаго прьскаго града, прилежа близъ блжнноую мчнкоу Флора и Лавра и блгочестиваго домоу Филиппа. в немже мало пребываше постницъ, Гви оугожающе добрѣ и вси вселѣпнеи Трцы праволѣпнѣ прилежаще. имъ тои именовашеся Хартофилаксъ в тои оубо внесоша бжтвеныа мощи блжнаго отца нашего, съ свѣщами, и с кандилы, и съ бжвеными пѣсми, къ гробоу честномоу в постницъ прковь, стоящи рацѣ отъ мрамора изсѣченѣ. съ щенным принесеніемъ положиша стыа и чтныа мощи прпнаго отца ншго Василіа, помазавше вонями многоцѣнными, и кандила на свѣтѣніе

възжегше противоу чт҃ныхъ егѡ мѡщіи. размысливъ же гн҃ъ Іѡаⁿ и иже съ нимъ, иже бл҃ж҃наго погребѡша, и оустроиша ракоу ѡ᷉т᷉ древа красна. и тамѡ, ѡ᷉т᷉верзше ракоу, прелѡжиша ст҃го цѣла и всенаслѣдна соуща, ꙗкоже нѣкто спа ѡ᷉т᷉ веселіа, и свѣтель бывааше ѡ᷉т᷉ пища чюдныа лицемъ.

и доселе тоѡже славѡю красоуетсѧ ст҃ыи. и тако бл҃гооуханіе прилагаетъ ст҃ыи бл҃гооухаа, цѣлъ и всенаслѣденъ лежаше, и вес҃ма нетлѣненъ ꙗвлѧетсѧ бл҃ж҃ныи. ꙗкѡᵂ и любимицы его въздастоуть въ второе пришествіе Г҃а нашего Іс҃ Ха҃, всенаслѣдни лежаще въ гробѣхъ своихъ, и на въздоусѣ вѣсхитѧтсѧ, пѡ бл҃жномоу ан҃лоу, въ срѣтеніе Г҃не. знаменіе бо превеликѡ се и чюдо великѡ ѡ томъ ст҃мъ вїдѣти показасѧ въ испѡлненіе невѣрѡвавшимъ всѣмъ еже на скѡнчꙗніе въскр҃ніа, ꙗкѡ безъ всꙗкаго прекословіа тлѣн҃наа тѣлеса ѡб҃щаго рѡда чл҃чькаго въ гробѣхъ въздастоуть цѣла и всенаслѣдна, в҃нимати начноуть дш҃а ихъ. и прїиметъ кождо дѣла роукъ своею.

сеи оубѡ прч҃тны Іѡанъ, по погребеніи блажен҃наго ѡ᷉т᷉ц҃а, вѣрою бѣ горѧ и любовїю еже къ прп҃дбнѡмоу. ѡ᷉т᷉шедшю емоу в҃ дѡмъ свои, и всѧ своа дѡбрѣ оурѧдившю, и ѡ᷉т᷉вержесѧ мира сего соуетънаго, и бысть мнихъ не въсхотѣ ѡ᷉т᷉лоучитисѧ ѡ᷉т᷉ прп҃наго раки ст҃ыхъ его мощіи дѡ послѣднаго свѡего издыханіа бѣ бѡ престарѣлъсѧ оуже дн҃ьми и ест҃вомь скѡпе᷑. не по мнѡзѣ же времени пѡслѣдѡва и тои прп҃дбнѡмоу ѡ᷉т᷉ц҃оу нш҃емоу прч҃тномоу Василію, престависѧ ѡ᷉т᷉ времен҃наго житіа. и пѡгребенъ бысть и тои в҃ томже чт҃номъ монастыри, жребіи п҃ріимѐ в҃ нб҃нѡмь пр҃твіи коупнѡ, ꙗкѡже обѣща емоу, въ люб҃ви, и въ бл҃говѣніи, и в҃ вѣрѣ, и въ пѡслоушаніи, и в҃ чт҃отѣ.

скѡнча же сѧ прп҃дбныи ѡ᷉т᷉ц҃ь нш҃ь Василіи великіи

мц̑а марта въ к̑s̑, съзрѣвь дн̑ьми въ бж̑твены̑х дѡбрѡдѣтелехъ, исполнь Дх̑а Ст̑го.

по оумр̑твіи же бл̑женнаго Іѡа̑н, дроугъ же ст̑го нѣкто бывыи, пѡмѡлися Го̑у Іс̑ Хо̑у, да пѡкажеть емѹ, какѡва о бл̑женнѣмь и троудѣ его соуть, кое въздааніе прѡтивоу тамѡ бысть еже наслѣдити. и се въ единоу нѡщь, единѡмоу молѧщюсѧ емоу, и бысть ѩко въ оужасѣ, и видѣ пѡлаты страшны пр̑кіа. и се двери ѡ̑т пѡлатъ тѣхь высѡкѡ чюднѡ въздвижены, и врата въздвижены блещаахоусѧ, ѩкѡ сол̑нце, ѩко единъ ѡ̑т очесъ тѣхъ зѣниць сн̑ѡвъ чл̑чьскихъ видѣхъ оубѡ, и се тит̑ло страшно обвито, и на неи написана грамота мѡ̑нѣобразно: „жилище и вѣчное пѡкѡнище прп̑дбнаго оугѡдника Мѡего Василіа[1]“ мнѣ же чюдѧщюсѧ написанію еже тоу и бж̑твеныхь вратъ тѣхъ, и се въ злато одѣаны оунѡша ѡтвориша врата, и видѣхь, и се в̑ноутрь окр̑тъ двора страшнѡ и чюднѡ славою веліею блищасѧ, о неиже сн̑ѡве чл̑чьстіи исповѣдати не мѡгоуть и в̑нимахъ страшныхъ вратъ тѣхь. оузрѣхъ прп̑дбнаго василіа неизгл̑аннѡю славѡю ѡдѣан̑на, и цр̑тіи ороужницы окр̑тъ его, и лице его мѡ̑нѣеславънѡ препрославленнѡ. и оузрѣхь блажен̑наго Іѡа̑н близъ его стоаща. и тои в̑ ризы ѡбол̑ченъ чюдно, ѩкѡ же желтошарны, и страшнолѣпѡ блещасѧ, и лице его бѣлѡ, ѩкѡ снѣгъ нб̑ныи. и мнѡжество мнѡго пришед̑ше людіи славнѡ кѵпнѡ с̑ ними. и тіи вси осклаблены лицы предстоаще. и слыша̑х ѡ̑т вноутрь чюдныи гл̑ъ гл̑ющь кѡ мнѣ „такѡваа противоу пріемълютъ любѧщеи Г̑а и оугодника Его, пребывати имъ коупнѡ въ бл̑гихь Его въ бескѡнечнѣмъ вѣцѣ, нѡ оубѡ не ѡблѣнисѧ и ты въ запѡвѣдехъ Гн̑ихь прилежа дѡ пѡслѣдн̑аго свѡего чс̑а, да спод̑бишисѧ

[1] Сравн Βασιλείου τοῦ Νέου.

с веселіемь оусрѣсти се мѣсто зде преславно, и боудеши в радости с нами“

по сихже оубо хр̃толюбивыи оц̃ь мужь, вспрашоувь ѡ̃т сна, и рече: „по истинѣ рекше Гс̃оу: „аминь, глю вамь,—аще кто напоит единого ѡ̃т малыхь сихъ чашю воды стоудены токмо въ имя оученика, не погоубить себе въ вѣки“. и по сихъ тои же рѣ: „сътворите собѣ дроуги ѡ̃т мамоны неправедны, да егда оскоудѣете и ѡ̃тлоучитеся ѡ̃т сюдоу и ѡ̃т прѣныхъ своихъ, пріимоуть ва̃ въ вѣчнаа села свои“ мамона бо есть иже кто ѡ̃т многіа неправды и въсхищенія събираеть богатьство и прилежаще семь, аще вбо кто речеть, яко ѡ̃т богатьства сего стяжанаго не могоу поста съвершити, зло пострадати жестокихъ наведеніе бдѣніе, и яже к симъ да сѣ̃сеть свою дш̃ю,—стажи себѣ одинаго ѡ̃т стыхъ дроуга, и ѡ̃т богатьства своего неправеднаго оугажан семоу. аще в тѣлѣ, ѡ̃т тѣлесныхъ твори требованіе тѣлесное приносаще всегда аще ли ѡ̃т преставившихьсѧ, имѣніе̃м памать емоу твори, в црквы подающе маслѡ и свѣща с кандилѡмъ плодоносным̃ъ, нищаа кормаще в память възлюбленаго, да егда же лячитсѧ такоѵво ѡ̃тити ѡ̃т соуетнаго житіа и тамо быти соудимѧ, идеже соуть мышленыа палаты Цр̃ѧ Нб̃наго, идеже вси стіи яко дх̃овніи боляре и цр̃и ликоующе, якоже любилъ еси его, прежде ѡ̃т мира не прешедша исходить ѡ̃т славныхъ ѡ̃т дх̃овныа своеѧ ложница и съпротивѡ пріемлет̃, и съплетаетъ, и авлет̃ ѡ̃т нихъ, яко дръзновеніе имѣа к Бг̃оу. Гс̃ь рече. „дроугъ мои еси, дроугъ оубо равно твои есть, но безаконіа его велика, въ мкоу и в моученіа таковыи боудеть“. а праведныи достоино Влад̃цѣ предстоитъ· „обаче и а̃ зрабъ Твои и сн̃ъ рабы Твоеѧ, и се раб̃ мои, добролѣпнѣ покои мѧ в соуетнѣмь вѣцѣ

семь". и ѡказа Творцоу всѣхь и реⷱ „Бжⷱе Гиⷱ, даждь ми иже мене любиша быти имъ коупно съ мнѡю ѡ имени Твоемъ въ чѧсти мѡеи и в наслѣдии мѡемъ, въ мнѣ ѡположиша ѡт славы свѡеѧ." над сими не можетъ опечалити тебе, схѡдитъ его прошеніе и даетъ дроугъ еже дроужебное его ѡ имоущеа ради власти блгосердіа и пріимаетъ его добрыи дроугъ безъ завистн в чюдная и дховная села свѡа в бескѡнечные вѣки. грѣшникоу, аще ключитсѧ въ имѧ прⷱрче, не предѣлаетъ ты мздоу, дѡлженъ есн ѡт Хаⷱ пріати, и наоучитъ та слѡвѡ, ѧкѡ грѣшноу моужю или осоужающю, стⷱлѧ в блгочестіи хвалима моужа боудетъ грѣшномоу ѡимати. пріемлѧи бѡ праведника въ имѧ праведниче мздоу праведничю пріиметъ. блаженъ разоумѣваа на нища и оубога въ днь лютъ избавитъ и Гьⷱ. блжни млтивіи, ѧкѡ ти ѡмілѡвани боудоуть растѡчи рече и даси оубогимъ, правда его пребываетъ въ вѣки вѣкоу и в млти бѫдете. ѧкѡже въззвѣщаетъ прⷱркъ,—очисти грѣхи мѡа, о млтни хвалітсѧ соудъ его. в гнѣвѣ млти полоучиши, милѡсть и соудъ пою Тебѣ, Гиⷱ и азъ рѣхь: „ѡмилоуи мѧ, Гиⷱ, и исцѣли дшю мою, ѧкѡ съгрѣшихь ти" милѡстивъ и щедръ Гьⷱ, піщю далъ есть бѡщимсѧ Его. щедръ же и млтивъ Гьⷱ, дѡлъготрьпѣливъ и мнѡгомлтивъ

ѧко в кѡнець семоу дховномоу пристанищю къ всетихѡмоу прибѣжищю сподѡби насъ ѡгрѧзаемъ такѡвыми небеснымн дховными водами, преплаваѧ в кѡрабли вѣрнѣмь, и прехода чтными млтвами вашими, анкюромъ Оутѣшителѧ Дха, и прⷱчтагѡ крѣпѡстію. Единороднагѡ Сна Бжіа Гаⷱ нш егѡ Іс Хаⷱ, Емоуже слава и дръжава, чтьⷱ и поклонѧніе, ѡтцоу и Сноу и Стомоу Дхоу, ннѣ и прⷱно и в вѣки вѣкѡм. аминь.

Вторая южно-славянская редакція *).

Списокъ Погодинскаго Древлехранилища (Имп. Публ. Библ.), № 61, XV вѣка, сербск., перг., лл. 1—106.

I. Непостижнаго Ба̄ ѡ чл̄вѣчьскѣмь родѣ прѣблагаго чл̄вколюбиа и бл̄гостиве прѣмоудрьно и неизрѣченно строс-

---

*) Варіанты подведены изъ списковъ: 1) *с*—собранія Севастьянова № 39 (Моск. Публ Музея, № 1470), XIV XV в., сербск.; 2) *а* Московскаго Главнаго Архива Министерства Иностранныхъ Дѣлъ, собр. кн К. М. Оболенскаго, № 9, XIV—XV в., перг. (списокъ этотъ акад. А Н. Веселовскій считаетъ „славянскимъ“, хотя правильнѣе было бы считать его русскимъ, списаннымъ съ южно-славянскаго, сербскаго оригинала) 3) *и*—изъ списка, изданнаго Ст. Новаковичемъ въ XXIX т Споменика Сербской Королевской Академіи, и изъ нѣкоторыхъ варіантовъ къ этому списку. При подведеніи варіантовъ, въ виду большихъ размѣровъ памятника, отброшены орѳографическія различія между списками, а также (впрочемъ, въ рѣдкихъ случаяхъ) мелкіе, не имѣющіе никакого значенія для исторіи текста памятника, варіанты, какъ, напр., случайный пропускъ союза *и*, явныя описки писцовъ, не мѣняющія смысла фразы перестановки словъ („очима видѣти“ и „видѣти очима“) и т. п. Если одно и то же чтеніе давалось нѣсколькими текстами, то при выборѣ варіантовъ орѳографія варіанта бралась изъ того списка, который указывался ближайшимъ къ варіанту; напр., *с*, *и* — „патрикіи же саномь“ орѳографія взята изъ списка *и*, въ *с*— „патрикыи“. При изданіи Погодинскаго текста и въ приведенныхъ варіантахъ опущены надстрочные знаки, изъ которыхъ сохранены лишь титла, паерки и надстрочныя буквы-титла. Текстъ раздѣленъ на такое же количество абзацовъ, какъ и въ изданіи г. Новаковича; удержана также и нумерація отдѣльныхъ частей текста, предложенная г. Новаковичемъ (хотя съ нею и не вполнѣ можно согласиться); счетъ варіантовъ измѣненъ г. Новаковичъ ведетъ счетъ для всего памятника, у меня—отдѣльный счетъ для каждой части.

Заглавіе *с*—жи^{тіе} и жизнь. василиѹ новаго писа... григориемь мнихомь оученикомь .. *а*—житіе и ѡ^{т}части чюде^{с} исповѣданіе прѣ^{д}бнаго

ща, иже къ спсѣнію дш҃амь подобнаа и на прѣѡбидѣніе оубо[1] земльнихь и тлѣющихъ на желаніе[2] иже вѣчнихь блгть на вьзводеща вь различнах врѣменахь, [3]—своими ѥмоу—[3] оугодники показа и вь послѣднихь временехь сихь вь [4]—цртвоующимь вьсѣмь градомь и вь новѣмь Римѣ—[4], вь Костаньтинѣ градѣ рекоу. нн҃ѣ намь вь начело прѣдьлежоущаго словесе бгоноснаго ѡца нш҃его и великаго вь постницѣхь[5] и прѣславнаго вь чюдесехь прѣподобнаго Василиа[6] иже ѡ҃ткоудоу бысть и ѡ҃т каковыхъ[7] родитель родисе, ни самь ѥще вь житьі [8]—сьіи никомоу же—[8] ꙗвлена себе[9] створі, ни инь кто иже по немь [10]—не прѣда—[10] намь. ѡбаче вѣдомо[11], ꙗко вь лѣта бѣ цра Василиа Македона, вь дѣто лѣто цртва ѥго, послани [12]—бывше велможи—[12] нѣци ѡ҃т цра вь Асию[13] ѡ нѣкыхь вещехь. иже прѣходеще вь горѣ нѣцѣі[14] неоудобь прѣходнѣи ѡбрѣтоше прѣподобнаго Василиа[15]. и мнѣвше же[16] съходника быти ѥго[17], ѥмше и приведше и вь Цр҃игра свезанна. ꙗвльше же сецр҃еви, ѡ ни҃же послани быше[18] [19]—ѡ҃твѣщающе, ꙗвлена створише и—[19] ѡ

ѡ҃тц҃а нашего василиа новаго списано Григорі҃ем҃ мних҃ѡ҃м҃ оуч҃ѥнкомъ ѥго. ѡч҃е бл҃ви. *н*—мѣсеца маа вь кѕ дьнь память и покои прѣподобнаго ѡтьца нашего Василіа Новаго. хоте же чисти съ страхомь и съмотрѣниемь да чтеть ѡть сроке до сроке съ бозѣнию великою, а не брьзати. Житіе и жизнь тлѣнни и по чьсти чюдесы сказаніе прѣподобнаго ѡтца нашего Василиа Новаго исписано же Григоріемь мнихомь оученикомь ѥговѣмь Благослови ѡтче! (вар. къ *н*—*Д*. Житіе и жизнь и по чьсти чюдесь сказаніа прѣподобнаго оц҃а нашего Василіа Новаго, съписаніа Григоріемь мних҃ѡмь и оученикомь его. *С*—Житіе и жиз҃нь и пророчьство и чюд҃сь сказаніе прѣподобнаго ѡц҃а нашего Василиа Новаго, съписано Григоріемь мних҃ѡмь, оученик҃ѡмь его).

I. [1] *с*—нѣтъ. [2] *с*—и на желающы҃х҃. *н*—налетаніе. [3—3] *н*—съ сими [4—4] *н*—Цариградѣ и вь Новѣмь Иероусалимѣ. [5] *н*—поконицѣхь. [6] *с* доб.—Новаго [7] *а*—какыхь [8—8] *а*—нѣтъ. [9] *а*—нѣтъ [10—10] ни прѣдь. [11] *с* доб.—боуди [12—12] *с*—бывше болѣре. *н*—быхоу болѣре. [13] *а*—села [14] *а*—нѣкотрои. [15] *с* доб.—Новаго [16] *а*, *н* доб—сего [17] *а*, *с*, *н*—и еше его, томоу же бѣгающтоу ѡть нихь. [18] *н*—быхоу. [19—19] *н*—ѡтвѣштавьше же рече ѥмоу.

прѣпо^{длбнѣмь}. и абиѥ цр^{ь}ъ повелѣ паракименоу[20] своѥмоу, [21]—семоу же имa—[21] Самона, сраципинь ро^{дъ}мь[22], великоу мл^{ть}ть[23] ѡ^{т} цр^{ь}а имыи, семоу же повелѣ ѥже[24] ѡ ст^{ѣ}мь[25] извѣстно оувѣдѣти, — кто оубо ѥсть[26] и что ѥсть дѣло ѥго. Самона же сѣде на соудищи, призва прѣпо^{длбнаго}[27]. мнѣше же бо, ꙗко поклонитисе ѥмоу хощеть[28] приведѣ, ꙗкоже ѡбычѣи ѥсть къ[29] вельмоужемь[30] прихо^{дѧщимь}. ꙗкоже видѣ—[30] прѣпо^{длбнаго}[31] бе страха выше^{дъ}ша[32] и[33] непрѣклонѣна стоѥща—[33] и ни поч^{ѣ}ть[34] просто мa привѣта дав^{ъ}ша[34], негодованиѥ[35] ѡ семь Самона и гл^{а}т къ прѣподобномоу сь гнѣвомь: „рьци намь, ѡ злочест^{ь}ныи старче, кто ѥси и ѡ^{т} коу^{д} приде и како ти име и что дѣло твоѥ.“ прѣподобны же не да[36] ѥмоу[37] ѡ^{т}вѣта. абиѥ же Самона сь ꙗростию[38]: [39]„вьскорѣ рьци, кто ѥси, ибо зде приведѣнь те ꙗко сходника и злодѣа прѣдаше[40].“ ѡ^{т}вѣща ѥмоу прѣпо^{длбны} и тако просто „а ти кто ѥси и ѡ^{т}коу^{д}?“ Самона же ре^{ч}: „тебе нн^{ѣ} вьпрашаемь рещи, кто ѥси и ѡ^{т}кждоу. нь понеже кто ѥсамь (sic) азь аще хощеши оувѣ^{дѣ}ти, — азь ѥсьмь Самона патрики паркимень[41] цр^{ь}твоужщаго дн^{ь}ь. рьци оубо, кто ѥси ты[42].“ ѡ^{т}вѣща прѣпо^{длбни}: „азь страньнь[43] ѥсмь и ѥдин ѡ^{т} живоущихь на земли.“ Самона же ре^{ч}. „оубо не добрѣ ли гл^{ю}ть приведшеи те, [44]—ꙗко сходникь ѥси—[44].“ и къ симь не ѡ^{т}вѣща ст^{ыи} ничесоже[45] разьѧри[46] же се Самона[47]. и повелѣ привести прѣпо^{длбнаго}[48].

---

[20] *a*, *н*—паракимоуменоу. *с*—паракоуменоу. [21–21] *а*. *н* —ѥмоуже бѣ име. [22] *с*, *н* доб.—патрикии же саномь. [23] *а*, *н*—чьсть [24] *а*—цр^{ь}ъ иже. *н*—нѣтъ. [25] *а* доб.—Василии [26] *с*, *н* доб.—и ѡ^{т}коудѣ ходить [27] *с* доб. Василіа Новаго [28] *а*, *н*—нѣтъ. [29] *с*—къ болѣромь и къ *н*—болѣромь и [30–30] *а* нѣтъ. [31] *а*—при^{дбь}номоу же [32] *а*—вьшедшю [33–33] *а*—непреклонноу стоящоу. [34–34] *а*—томоу просто ѡ^{т}вѣта давшю. *н* —просто томоу провѣштавша. [35] *н*—негодовавь. [36] *н*—да. [37] *н*—нѣтъ. [38] *с*—гнѣвомь [39] *а*, *н*—рече (передъ „вьскорѣ“). [40] *с* доб.—те мнѣ. [41] *н*—паракимоумень. [42] *н*—нѣтъ. [43] *с*—

II. ѡ чюдесь твоихь, Хе̃ Цр̃ оу[1] послани бо ѡбрѣтоше и[2] внѣ темницоу[3] стоюща и поюща[4], и поимьше[5] сь оудивлениемь прѣдьставише[6] и на соудищи, повѣдавшеи[7] Самонѣ всѣ, ꙗже видѣше пакы его вьпроси, ꙗкоже и прѣжде. ѡнь же пакы[8] таковоу же волю имп̃[8], ничесо[9] же ѡ[т]вѣщаше[10] разьгнѣвасе оубо скверьньныи[11], абие повелѣ за з̃ дни на всакь дн̃ь по тысоущи рань[12] оуязвлѣти тѣло его[12] сим же дн̃емь миноувшемь и ст̃омоу единаче дрьжимоу[13] ꙗкоже и прѣжде, и паки повели проклетыи привести его и нань сь гнѣвомь вьзрѣвь ре[ч] [„непр[и]обне всѣмь чл̃вкомь, доколѣ крѣпши льсти вь ср[д]цы своемь“ ѡ[т]вѣщавь пр[и]обни сь кротостию ре[ч][14]] „иже содомьскаꙗ дѣла вьтаинѣ дѣлающе, ꙗко и ты, таковыи непрѣпо[д]бны вь правдоу[15] нарицатисе дльжни[15] соу[т]“[16] и ꙗростию неоудрьжанно ражегсе, повелѣ по всемоу тѣлоу стрьгати ст̃аго и потомь на прѣкладѣ[17] повѣсивше бити[18] за три дн̃и, и тако звѣремь подати на снѣд. сим же бывшимь, ст̃омоу неврѣдимоу прѣбывшоу[19] [20]—Х̃воу помощию[20], вь[д]шьство поистинѣ вльховь[21] нарицаше и демоньскаꙗ ѡбаꙗниꙗ. и абие повелѣ скврьнныи[22] сего свезанна вь глоубыноу морьскоую вьврѣщи, ꙗко да ни законнаго погребениꙗ полоучить тѣло его

странникь. [44—44] *а*—сходника. [45] *а*—ничтоже. *н*—ничто. [46] *с*—разьсвѣрѣпивь. [47] *а*, *с*, *н* доб.—повелѣ бити его волоуьми жилами немилостивно толико же сьдробише его ранами, ꙗкоже сполоу мрьтвоу бити ꙗмоу. и таи (*а*, *с*, *Д*—тако) вь тьмницоу вьврьгоше ꙗго. и на оутриꙗ бо Самона пакы, на высоцѣ мѣстѣ седь.. [48] *н* доб—оудивлениꙗ ѡ свѣтѣмь (загл.)

II. [1] *н* доб.—посла бо Самона известы его. [2] *а*, *н*—ꙗго. [3] *с*—двьри тьмнице. *а*—двери темничны[х]. [4] *с*—и молещасе. [5] *н*—ꙗго. [6] *н*—прѣдьставихоу. [7] *с*, *а*, *н*—рекьши. [8—8] *а*—нѣтъ. [9] *а*, *н*—нычтоже. [10] *с*, *н*—ѡ[т]вѣщаваше. *а*—ѡ[т]вѣща [11] *а*—нечтивыи [12] *а*, *н*—быти ꙗго повелѣ по всемоу телоу. [13] *с*, *н*—дрьжештоу. *а*—дръжаще. [14] заключенное въ скобки вставлено изъ *с*, то же, что въ *с*, есть и въ *а* и въ *н*. [15—15] наричютсѧ. [16] *а*, *н*—посрамивь се оубо ѡть сихь скврьнивыи. [17] *с*—дрѣвѣ. [18] *н*—повити. [19] прѣбывшимь [20] *с*, *н*—Христовою благодетию и. *а*—Бж̃ieю б̃лгдатию. [21] *н* доб—сего. [22] *а*, *н*—нѣтъ.

III. [1]—сим[ж] бывшимь—[1] и вь быстрыноу, гл҃емоую варварь, вьврьжень бысть нь иже бомщихсе ѥго Г҃ь николиже [2] ѡ[т]стоупаѥть [3] [4]—и ни прѣподобнаго сего не ѡстави [4] нь бл҃гоизволи [5] цѣла и невредна [6] двѣма делфинома носима [7]—оу Евдома—[7] и на брѣгъ изнесенна быти [5]. ѡ[т]тоу[д] до глаголемихь врать златыхь ходещоу [8]—своима ногама—[8] прииде тоу мало близь вьхода врать сѣде ѥкоже полоучити покоѧ. и видѣ ѥтера поутника близь ѥго вьлежоуща [9] и тресавицею колѣблющасе [10]. име же бѣ страждоущомоу Іѡань. мл҃рдовавь оубо ѡ немь и роуцѣ вьложь [11] нань, мл҃твою ѥго здрава ѥго створи. [12]—ицѣлѣвшеи же мл҃ѣше [12] ст҃аго принти сь нимь вь домоу [13] ѥго. ѡн же абыѥ послѣдова ѥмоу, и пище оубо причестившасе бл҃годарѣсга Ба҃. [14] словесемь же емоу [15] има подвигшемьсе—[14], сказа ѥмоу ст҃ы вса при- клоучшасе ѥмоу, ѥлико же прѣтрьпѣ ѡ[т] Самоиѣ стр҃тныи [16] и како ѡ[т] морѣ Бм҃ь сп҃ень бысть прѣславно. много [17]—оубо мл҃ень—[17] бывь ѡ[т] него прѣбы прочеѥ вь [18]—Іѡ[на]воу домоу—[18] живы сь нимь. [19]—и [20] по малѣхь дн҃ехь славѣ всьдоу бывше [21] ѡ немь—[19], прихожаахоу к немоу нѣци любещеи добро- дѣтель ѥго [22], и дш҃евниѥ польз (sic) [23] наслажаьшесе. приношахоу недоужниѥ своѥ кь немоу и [24]—косновлениемь роуки—[24] Бж҃ею блдтию исцѣлѣвше [25] все. и не тькмо плъ- скиѥ недоугы исцѣлѣше, нь [26] и дш҃евныѥ, ихже ради плть-

---

III [1–1] *а, и*—семоу же бывшоу. [2] *а*—никогда же. *с, и* доб.—не. [3] *а*—свои[х] ѡставить. [4–4] *а*—нѣть. [5–5] *а*—и повелѣ двѣма дел҃финома невредно изнести на брегъ. изнесеноу же бывшоу. [6] *с*—невръжденна. [7–7] *с*—скоро [8–8] *с*—же ѥмоу ст҃омоу Василию Новомоу. [9] *с*—сѣдеща. *и*—лежешта. [10] *и*—колеблема [11] *и* вьложивь. [12–12] *с*—и начеть Іѡань молити. [13] *и*—домь [14–14] *и*—словомь же междоу има подвигьша се. [15] *с, а*—междоу има. [16] *а*—страсти. *и*—страстеи. [17–17] *и*—оумолень. [18–18] Иѡановь домь. [19–19] *с*—нѣть. [20] *и*—вь [21] *а*—протекшеи. *и*—протекьшоу. [22] *и*—нѣть. [23] *с*—пользе. *а, и*—пользи [24–24] *с, а, и*—положениѥмь роукоу его (*а*—

скыѥ потрѣбы ѡбычаи имоуть приходити. [толико же бѣ[27] ѡбилиѥ Стго Дха[28]], ѩкоже не тькмо тѣлеса исцѣлити, нь [29]—дше ослѣпшее—[29]. кь семоу[30] же ѥще [31]—чтама ѡчима видѣти—[31] тѣхь дшевное строѥниѥ и прорицати далнѣѩ и хотещаа быти, ѩко настоѥщаѩ, и разоумѣти когождо помишлениѧ сь дрьзновлениѥмь вьзвѣщати имь сиѧ[32]. 5

IV. врѣмени же прѣшьдшоу и многыми показанны[1] чюсь Костаньтиноу градоу прѣподобнаго познавшоу[2], зовѣхоу ѥго кьждо ихь вь свои домь, паче же и вельмоужи и славни, ѩкоже блвениа полоучити ѡт него нь ѥдиного[3] же сихь[4] послоуша, прѣбываше[5] вь домоу Іѡан исцѣлѣвшаго[6] ѡт тресавице. и понеже тьь сконьчасе, нѣкотори[7] моужь[8] Костадинь, дховнии снь прѣподбнаго[9], сіи[10] вѣроу имы многоу к немоу[11], [12]—приѥть и—[12] вь домь свои. и отлоучи честь домоу своѥго на мльчаниѥ стомоу, створи[13] нескоудно и[14] все тѣлесниѥ[15] потрѣбы ѥго, давь ѥмоу на слоужбоу иже[16] имѣше свою крьмилницоу ѡт рабынь[17] своихь, староу соущоу и честноу и любещиѥ[18] добродѣтель. име же бѣ[19] ѥи Ѳеѡдора, иже не тькмо добрѣ и бголюбезнѣ[20] слоужаше ѥмоу, нь и всѣмь приходещимь кь немоу ползы ради, и[21] ходатаица ѩвлѣше блга и вса сь веселиѥмь и тихостию прииѥма[22] та бо и ѡ мнѣ прѣподбномоу помлишесе и единого кь[23] единомоу вьведѧ ме и знаѥма[24] томоу створи ме.

своѥю) [25] *С* (вар *к*)—исцѣлѥваше. [26] *с*, *а*, *к* доб.—много паче. [27] *С* (вар. *к*) доб—емоу [28] заключенное въ скобки взято изъ *с*, то же и въ *а*. [29–29] *к*—и доушоу ѡслѣпшоу. [30] *а*, *к*—томоу [31–31] *к*—нечистима оустнама видѣти ѡчима [32] *к*—всѣмь.

IV. [1] *к*—показаними. [2] *к*—познаюштоу. [3] *к*—ниединого. [4] *к* доб—не. [5] *к*—нь прѣбываше. [6] *с*—ѥго же бѣ исцѣлиль [7] *с*, *а*—нѣкто. *к*—и нѣкто. [8] *с*—прѣмьнѣкирь. *а*—примикоуріи. *к*—примикирь. [9] *к*—прѣподобномоу. [10] *к*—тои. [11] *с*, *а*, *к* доб—помолившесѣ много светомоу [12–12] *а*, *к*—приѥти его. [13] *к*—створивь. [14] *к*—нѣть [15] *с*—нѣтъ [16] *к*—ѥюже (*Д*—юже). [17] *к*—рабь. [18] *к*—любештоую. [19] *а*, *к*—нѣтъ. [20] *к*—любезно. [21] *к*—нѣть. [22] *с*—

ибо прьвомоу моемоу дх̑овномоу ѡ̑ц̑оу житие ѡставльшоу и дроугаго вьзыскающоу[25] ми, бл̑гы Бь̑ же[26] ради сего мни[27] бо̑носца[28] прослави, егоже вь Цр̑ьсцѣмь Градѣ живоущен ако единого ѡ̑ ап̑ль мнѣхоу[29], и ктери же ѡ̑ тех плѣнишихь ст̑го Іѡа̑н бг̑ословц̑а сего быти прославлѣхоу[30] [вь Цр̑ьградь[31] пришьдша. не кь всѣмъ же вьсегда равн̑о бесѣдоваше, нь рѣтко [32]— кь малоу нѣкыхъ. нь [32] кь дх̑овнимь своимь дѣцамь[33] коуно и кь мнѣ. много бо вь народѣ прит̑чами вещами[34] вѣщаваше скрьвенно, прѣмоудрь зѣло сыи и хытрь вь словесехь сыи[35] и рассоуд̑ливь вельми сыи[36], извѣстно вѣди мѣрила и врѣмена, словесем̑ же и м̑льчанием̑ь[37]. м̑ножицею же при нѣкыхъ, ако вьродивыи[38] вь словесе̑ творѣше̑ и несмисльнь се мнѣше, иже [39]— Бж̑еи чл̑вкь —[39], прѣмоудрости[40] испльнень сыи. се же творѣше тѣхъ ради иж̑е ль̑но покоушахоусе славит̑ его

V[1] вь сихъ соущоу прѣд̑бномоу вь чю̑сехь и вь знаменыхь вь домоу Коньстантина патрикыа, и мнѣ оубѡ[2] почестоу приходещоу кь немоу[3] ѡ̑ноудь паче всѣхь дх̑овныхь дѣтии емоу, [4]— и бы̑ мнѣ приходити кь ст̑омоу вьсегда —[4] и еще кь [5]— слоужещимь его и чьстнаа старица Θеѡ̑дра —[5] повеликоу бо люблаше ме и присваше ме[6], [7]— видещи прѣд̑бнаго елико —[7] люб̑вь имѣаше кь мнѣ. приключи же

приемши. *к*—приемаше. [23] *к*—по. [24] *к* доб.—ме. [25] *к*—вьзыскавши. [26] *с, а, к*—тое. [27] *с, а*—нѣтъ. *к*—ми. [28] *а, с*—бг̑носнаго ѡц̑а. [29] *с, к*—почитахоу. [30] слѣдующая часть, отмѣченная скобками, вставлена изъ *с* (тоже и въ *а* и *к*), [31] *к*—Цариградѣ *а*—вь цр̑ьстѣмь градѣ [32–32] *а*—кь малы^{м} нѣкіимь и. *к*—кь мало нѣкыхъ и. [33] *а*—дѣтѣмъ. [34] *к*—нѣтъ. [35] *к*—нѣтъ. [36] *к*—нѣтъ. [37] *к*—мльчанию. [38] *а, к*—юродивь [39–39] *а*—Бж̑іа чл̑колюбіа. *к*—Божиею. [40] *к*—прѣмоудростию.

V. [1] *к* (загл.)—чюдесь твоихъ, Христе. [2] *к*—нѣтъ [3] *к* доб.—бысть ми некое присвоение и дрьзновление кь немоу [4–4] *а, к*—нѣтъ. [5–5] *а, к*—слоужешти емоу чьстнѣи старици Θеѡдора (*а*—Феѡдорѣ). [6] *к*—нѣтъ.

се оубо сконьчатисе пр҃нопаметьнѣи[8] сеи Θеѡдорѣ[9], иже ст҃омоу послоужи много, и испольнь дн҃іи бив҃ши. многѡ же азь ѡскрьбѣвь[10] ѡ лишены токѥ, понеже имѣхь ю[11] ходатаицоу кь прѣподобномоу, якоже оубо[12] таа[13] вса[14] сь тихостию приемаше бѣше бо кротка жена и [15]—бл҃га и—[15] мл҃тива[16]. слышахь же[17] ѥе[18] скончаніе и помисль имѣх' кь себѣ ѡ нѣи и вь помишленыи моемь глах[19].] „которыи[x] оубо полоучила есть тамо, — аще десныхь или шоуихь. аще ѡбрѣте что слоужбы ради прѣподобнаго? и сицеваа[20] помышлѣѥ, идохь кь прѣподобномоу мл҃е его[21], да быхь оувѣдль иже ѡ неи. ѡи же прьвѣѥ оубо ѡтрицашесе рещи ми. якоже азь притоужахь ѥмоу ѡ семь, рч҃ кь мнѣ [22]—„малоу ли сиоу—[22] вьсхощеши[23] ли, Григорие, [24]—видѣти Θеѡдроу-[24a] аз же абыѥ рѣхь[25] „ѥи, честны ѡтче.“ ѡтвѣща[26] он'[27]. „оузрыши ю нн҃ѣ. якоже просиль еси, извѣстно оувѣриши“ се мнѣ же вь себѣ дивещоусе и недооумѣющоу, како или где виждоу [28]—прѣставльшоуюсе ѡтсоуд—[28]

VI. вь тоу же нощь на ѡдрѣ моемь вьзлегь[1], якоже имѣхь ѡбычаи, выдѣхь юношоу нѣкоего пришьдша кь мнѣ и гл҃еща: „вьстани, зоветь те прѣподобни ѡтц҃ь, понеже поити хощеть идѣже[2] есть Θеѡдора, аще желаеши ю видѣти“ азь же кь симь абыѥ вьскочихь[3] ѡт ложа[4] моего и поидохь[5] кь прѣподобномоу, идѣже[6] живѣше. и не ѡбрѣт'[7] ѥго[8], выпро-

---

[7–7] *н* — вьводешти кь прѣподобномоу великоу [8] *н* — паметнѣи. [9] *а*, *н* — нѣть. [10] *н*, *а* — ѡскорбихсѧ, [11] *а*, *н* — сию. [12] *н* — нѣть. [13] *н* — да бо. [14] *н* — всѣхь. [15–15] *н* бл҃го [16] *н* доб. — якоже бо. [17] *н* — нѣть [18] *а* — сіе *н* — сеѥ. [19] *н* — глаголеть [20] *н* — сиа. [21] *н* — се [22–22] *н* — мало оулысноувь се (*С* — осклабив' се). [23] *н* — хоштеши. *с* — вьсхотѣ. [24–24] *с* — нѣть [25] *н* — рекохь. [26] *н* — доб. — же [27] *н* доб. — рече [28–28] *н* — юже ѡтселѣ. Далѣе въ *н* слѣдуетъ заглавіе слѣдующей части ѡ оудивлении его

VI [1] *а* — вьзлегоx [2] *н* — игдеже [3] *н* — скочихь. [4] *с*, *н* — одра. [5] *н* —

сихь оубо ѡ немь. рѣша[9] же мы нѣцы ѡ[т] с оущихь тоу, ꙗко ѡ[т]шьль ѥ̑ да ви[д]ть иже нѣкогда слоужителиницоу бывшоую ѥмоу Θеѡдороу. и стоужив сѧ оубо азь ѡ сихь, рѣхь, ꙗко не заста[х] ихь[10], да быхь азь с нимь шь[л]ь[11]. и нѣкто ѡ[т] соущи[х] тоу показа мы поуть, имже поидоу и постигноу[12] тамо. и се идоущоу мн, мнѣхсе идин ꙗко къ Влахернѣ. и ѡбрѣтохсе вьнезапоу на нѣкоемь поути, ведоущеимь високе[13], ꙗко [14]—вь горѣ—[14] зѣло тѣснѣ, но немже съ мьногом страхомь прѣшь[л]ь[15] приидохь къ вратомь, иже бѣхоу тврьдо заклопленна[16]. и нѣкоею скважнею вьноутрь приникохь[17], ꙗко да вижду нѣкоего ѡ[т] знаѥмихь и[18] ѡ[т]врьзеть[19] ми. и видѣхь женоу зѣло красноу вьнѣтрь сѣдещоу и къ дроугѣи бесѣдоующоу. пригласихь оубо сию азь. ѡна же приде, и вьпросихь ю: „гж[д]е, чии ѥ̑ домь сьи?“ она же ѡ[т]вѣща: „прѣпо[д]бнаго ѻ̑ца нш̑его Василиа, иже приш̑ль ѥ̑ мало[20] прѣ[д] тобою на посѣщениѥ своихь ѥмоу[21] чедь.“ ѡ сихь же азь радостень бывь, гл̑ахь к неи: „гж̑е моа, ѡ[т]врьзы ми[22], да вниидоу, понеже азь недостоинии дѣтищь[23] ѥговь[24] ѥсоумь.“ ѡна же ре̑ ми: „николиже, ти иногда нѣси приходиль сѣмо. да како имамь ѡ[т]врѣсти ти незнаѥмоу соущоу? ѡ[т]ти[д] ѡ[т]соу[д]аще бо не повелить гж[д]а Θеѡ[д]ра, никтоже не вьходить зде.“ азь же ѡ сихь дрьзновлениѥ приемь, крѣпко оударахь[25] вь вра[т] и вел̑ми звахь[26]. Θеѡдора же, сие слышавши, приближисе къ вратомь, видѣти хоте, что ѥ̑ клицаниѥ[27] и тлькова-ниѥ[28]. видѣвши же и позна ме, абыѥ велми[29] вьзоупи: „ѡ[т]врьзы, ѡ[т]врьзы вьскорѣ[30], вьзлюблени бо сн̑ь ѥ̑ гн̑а моего

идохь [6] *к*—игдеже. [7] *а*, *к*—ѡбрѣтохь. [8] *к* доб.—и. [9] *к*—рѣкоше, [10] *а*, *к*—ѥго. [11] *к*—ишьль. [12] *к*—достигноу. *а* доб.—ѥго. [13] *а*—высоцѣ. [14—14] *а*—възгороу *к*—вьзь горѣ. [15] *а*—нѣтъ. [16] *с*, *а*, *к*—заключена. [17] *к*—приникноухь. [18] *к* доб.—да. [19] *а* - ѡ[т]врести [20] *а*—зде малымь. [21] *к*—нѣтъ [22] *к* доб.—врата. [23] *а*—чадо. [24] *а*—ѥго. [25] *а*—оударихь. [26] *а*—вьзвахь. [27] *с*—звание. [28] *с*, *а*, *к*—

Григорие.“ и абые ѡтврьзоше ми и внидохь и лобизаше[31] ме Теѡ̾ра[32], ѡбнимающи любезно. и потомь[33] гл̃а ми: „ги̾ Григорие, кто приве̾ те сѣмо? или[34] оумрь̃ кси, ѡт соуѥтнаго мира избавльсе[35], кь блаженнѣи жизни сеи прииде.“ азь же кь симь недоумѣюсе ниже разоумѣесе гл̃емихь ѡт 5 нею[36]. не мнѣхь бо се вьзстоуплень[37] бы̾, нь ꙗко ѡчивѣстно[38] гла̃ кь неи: „гж̾е мт̃и моꙗ, азь ѥще не оумрѣхь, молитвами ст̃аго ѡ̃ца нш̃его и ѥще вь жи̾ есьмь. тебе же ради здѣ приидохь, ꙗко да виждоу честноѥ твоѥ лице, и оувѣде[39], вь коѥ мѣсто и вь кы[40] причеть[41] достигла кси. гл̃и 10 ми, гж̾е моꙗ[42], како прѣбываюши и како сьмрьтноую ноуждоу прѣтрьпѣла кси, како же прѣминоу иже на вьздоусѣ лоукавыѥ дх̃ы?“

VII. ѡна же ѡтвѣща гл̃ещи. „что ти имамь рещи, чедо вьзлюбленноѥ Григорие? недооумѣють ми дш̃а тькмо[1] на 15 памети приити ѡнѣхь и боюсе вообразыти таковаꙗ[2]— вь помыслѣ[2]. ѡбаче понеже[3] ѥдиною оумршаго и вь соущіхь достигшаго страни ничесоже сицевы̾х[4] и не скрьбыть, [5]— гл̃ю ти[5] вса ꙗже ѡ мнѣ, ꙗко же могоу, [6]— чедо Григорие[6]. лютаꙗ[7] срѣтоше[8] ме дѣль моих ради[9], застоуплениюемь же и 20 мл̃твою ст̃аго ѡ̃ца нш̃его Василиа вса тежькаꙗ легька ми быше ѥгда бо хотѣхь[10] разлоучитисе[11] ѡт тѣлесе[12], како ти исповѣмь болѣзнь тѣлесноую, [13]— колико ноуж̾е и лютости

оударение [29] *к*—нѣтъ. [30] *к*—скоро. [31] *к*—облобизавши. *а*—ѡхаливши ма, ѡблобыза. [32] *к* доб.—облобызаше [33] *а*—посемь. [34] *а*—ѥгда оуже. [35] *а*—избавилъсѧ ѥси, [36] *к*—нею. [37] *а*—въ истоупленіи. *к* вьсь ѡплени (sic) [38] *с*, *а*, *к*—ѡчивѣсть и по истинѣ. [39] *а*—нѣтъ. *к*—оувѣдѣх ю [40] *к*— нѣтъ. [41] *с*—ждрѣбы и. [42] *а* доб.—гл̃и пользы рады.

VII. [1] *а*—толико. [2–2] *к* —помышлении. [3] *к*—нѣтъ. [4] *с*—сице видѣхь. *а*—тѣ̾х. [5–5] *к*—глаголати *а* доб.—чадо. [6–6] *а*—нѣтъ [7] *а*—люта оубо [8] *к*—сретохоу. [9] *С* (вар. къ *к*)—неподобныхь, нь [10] *а*, *к*—доидохь [11] *а*—разлоучитимисе [12] *а* доб.—моего. [13–13] *а*, *к*—коликоу болѣзнь и ноуждоу и

и бѣдьь —[13] имать. таковаѧ оубо болѣзнь измоуждаѥть[14] оумирающаго, ѩко же ѥгда кто нагь безь[15] ѡдежде [16]— вь пламень пещныи вьпадь —[16] сьгараѥть и по малоу сѣжигаѥмь раздроушаѥтсе. тако ѥ҃ и горькаа сьмрть, паче же подобныихь мнѣ грѣшникь. аз бо ѡкаанныи грѣхомь дѣлателница бы[x][17]. ѥгда же разлоучахсе ѡ[т][18] тѣлесе[19], выдѣхь множьство ѥтиѡпьь[20] ѡколо ѡдра моѥго молвоу твореще и метежь, рыкающеи ѩко и дивии звѣри, хартиѥ готовеще, испитающе дѣла моѧ, извращающе[21] мрачнаѧ и[x] лица. ихь же видѣвшиѥ тькмо ѥдино горьшеѥ рождьства ѡгньнаго, или кто да слышить таковаа и выдить [22]— оубо ѡ сихь [22]. оубо мнѣ изнемагающии, инамо ѡ[т]вращающи[23] ѡчи мои, да быхь не видѣла и тѣхь мрачныхь и темныхь бѣсовь, вьнезапноу видѣхь два нѣкаѧ[24] юноша краснаа вьш[ь]ьша кь мнѣ, злати власи главныи[25] имоуще[26], бѣла ѩко снѣгь. и се станоуста[27] ѡдесноую[28] близь ѡдра моѥго тихо бесѣдоующа кь себѣ[29]. ре[ч][30] оубо[31] ѥдинь ѡ[т] нею кь темнимь[32] ѡнѣмь сь ѫростию: „ѡмрачении, проклетии, чесо ради ѡбычаи имате пр҃но[33] прѣжде притицати надь вьсѣкого члв҃ка[34] оумирающаго и смоущаѥте и оустрашающе[35] мльвоу твореще, безьстоудниѥ. не ра[д]уитесе много оубо, здѣ нычесоже недостоитсе вамь чести, ны ждрѣбиѧ.“ сицеваѧ свѣтломоу[36] юношоу гл҃ещоу, ѡни же ѥликоже аще створихь ѡ[т] юности моѥѥ или словомь или дѣломь или помишлениѥмь всѣ сии[37] на срѣдоу изношаху[38] гласы незнаѥмы кричюще и гл҃юще: „нычтоже ли

лютость и бѣдоу. [14] *а*—смоущаѥ[т]. [15] *н*—всѣкое. [16–16] *н*—вь пламени пештнѣмь вьпадають. [17] *н*—вь нихь. [18] *а*—ис. [19] *а*—моѥго. [20] *а*—ѳѳиѡпъ. [21] *н*—вьзвраштаюште. [22–22] *а*—в си[x] бо мнѣ. *н*—всихь. [23] *н*—ѡтвраштае. [24] *н*—ѩко. [25] *н*—на главахь. [26] *С* (вар. *н*)—и лiица ихь. [27] *с*, *а*, *н*—стаста. [28] *а*—мене. [29] *с*—дроугь кь дроугоу. [30] *а*—ко мнѣ. [31] *н*—бо. [32] *а*—мрачны[м]. [33] *а*—нѣтъ. [34] *а*—нѣтъ. [35] *н*, *а*—оустрашаѥте. [36] *а*—свѣтлоносномоу. [37] *н*—нѣтъ.

не имамы[39]? сиѥ же грѣхы кто ѥсть створилъ[40]? сиѫ[41]— и ина —[41] подобнѫ тѣмь блѣдоущимь[42], прочеѥ ѡжидаˣ сьмрьти. прииде оубо вьнезапоу[43]— и та —[43]. бѣ же видѣниѥ ѥѩ[44] ѩко львь рикаѫи[45]. и ѡкови[46] всакыѥ носе: ме, ноже, срьпи, пилы[47], оскрьды, рожны[48], стрѣлы[49], теслы, брадви[50], имы же козньмы дѣиствоуѥть разлычниѥ ѡбразы ѥдиноѭ смрьти[51]. вьсѣхь сиѫ смѣреннѫ моѫ дш̄а видѣвши, сь страхомь велиѥмь сьгрьдисе[52]. рекоста оубо кь сьмрьти ѡна свѣтлаѫ[53] юноша: „что стоиши[54]? раздрѣши сьоузы и прииди посрѣдѣ, не имать бо многы тежесты грѣховниѥ.“ она же пристоупи[55] маломь скрьдомь[56] начеть сьсѣцати нозѣ мои, потом же роуцѣ и все сьставы[57] и члены разьслабишесе[58], истрьза к̄ ногьтии моихь, и абиѥ ѡмрьтвѣ все тѣло моѥ, и ктомоу[59] ни роукоу имѣхь ни ногоу и ѡ̾толи[60] не могох се подвигноути тако[61]. и по̾тмь, приѥмши теслоу, и ѡ̾сѣче вию мою, и к томоу не могохь двигноути[62]— глави моѥе —[62]. посемже[63] налиѫвше чашоу, и что же бѣ вь неи неразоумѣхь, подасть[64] ми испити. и тако ми Г̄а, тольми[65] бѣ горко[66], ѩко и вь тьи ча ѡ̾трьже[67] ми дш̄оу и искочи[68] ис тѣла моѥго[69]. и абиѥ краснаѫ ѡна юноша приѥста ю ризами своими. вь ср̄ци оубо члв̄коу вьсе дш̄евно вьзлежить, вь оумѣ же дх̄ь. ѩко же оубо приѥста ме ѡна краснаѫ[70], оузрѣхь[71] тѣло моѥ безьдш̄но, мрьтво[72], лежоуще недвижимо и нечювьствьно, ѩко

---

[38] *а*—приношахоу. *к*—износеште. [39] *к*—имамо (sic). [40] *к* доб.—ѡть юности. [41—41] *к*—нынѣ. [42] *а*—бладаще. *к*—блоудештомоу. [43—43] *к*—нѣтъ. *а*—см̄рть. [44] *к*—се. [45] *а*—ревы. [46] *к*—желѣза. [47] *а* доб. секиры. [48] *а* доб.—оуды. [49] *с* доб.—копы. [50] *с*—брадвни. [51] *с*—нѣтъ. [52] *с*—сьгрозисе. [53] *к*—нѣтъ. [54] *к*—створише. [55] *а*—пристоуплыши. [56] *а*—ѡскордьце^{M}. [57] *к*—стави (sic). [58] *а*, *к*—раслабивши. [59] *к*, *а*—ѡ̾тоудоу. [60] *а*—ѡ̾тоудоу. *к*—ѡтьнели. [61] *а*—никакоже. *к*—никако. [62—62] *а*—главою. *к*—гдавоу мою. [63] *к*—и по семь. [64] *к*—вьдасть. [65] *а*—толь. *с*—толико. [66] *к*—горька. [67] *к*—ѡтврьже. [68] *а*—вьскорѣ выскочи. [69] *а*, *к*—нѣтъ. [70] *с* доб.—юноши и. [71] *а*—възрѣˣ и ви-

же нѣкто, сьвлькь ризоу свою, положить[73] [74]— и стоить на ню зре—[74]. и дивещисе гл҃ахоу: „ѡ[75] чюдо, ѡ҃ткѫдоу хотѣхь оувѣдѣти азь, ꙗко сицеваа на оубогаго чл҃вка сѣтворенна[76] соуть.“ ꙗкоже оубо дрьжаста ме анг҃ла, ѡбьстоупише[77] ѥ мрачнии ѡни[78] гл҃ще: „грѣхы ѥѥ имамы многы, ѡ҃твѣщаита намь ѡ сихь.“ ѡна же искаста[79] сь испитаниѥмь бл҃гыхь дѣль сьдѣѧнныхь[80] моихь,—

VIII[1]. аще оубѡ когда дахь[2] хлѣбь оубогоу, или напоихъ жеднаго, или приидохь посѣтити болещаго, или вь темници заключенныхь, или ходихь[3] [4]— сь многомь оусрьдиѥмь—[4] въ цр҃ковь на мл҃твоу, или странна вь домь мои прииѥхь, или аще влияхь[5] масло вь кадило на просвѣщениѥ ст҃ы[x] иконь, аще когда сьмири[x] карающихсѧ, аще изліяхь сльзы в҃ мл҃твѣ моѥи, или когда досадише мѝ и прѣтрьпѣхь, или[6] оумихь нозѣ странномоу, аще оутврьдихь неоутврьждениѥ[7]— словесы бл҃гыми—[7] и[8] ѡ҃твратихь кого не створити грѣха, или постенахь ѡ[9]— тоуждеи напасти—[9] или поскрьбѣхь сь злостраждоущими, аще поспѣшихь кого[10] на доброѥ дѣло, или створихь много колѣноупоклонениѥ, аще и постихсе и Г҃а ради и пострадахь зло ꙗкоже покори[т] пл҃ть дх҃овы[11], паче же и вь ст҃хь м҃ дн҃еи, сирѣчь вь великыи пость и кь Хв҃оу рожьствоу и кь ст҃хь ап҃ль празднькоу и кь оуспению ст҃ие Бц҃е и вь всакоу срѣдоу и[12] петькь, или ѡ҃т соуѥтнаго видѣниа[13], или затвори[x] оуста моѧ ѡ҃т

дѣ[x]. [72] *а*—нѣтъ. [73] *а*—и повергъ. [74–74] *ж*—и вьзрить на нею. [75] *ж*—wлеⷭ. [76] *а* - оуготована. *ж*—оустроена. [77] *ж*—wбьстоупихоу. [78] *ж* доб.—ангелы. [79] *а*—изискаста. [80] *ж*—вь деⷨнии.

VIII. [1] *ж* (загл.)— смотри wчⷱе, что глаголыть зде. [2] *ж*—вдахь. [3] *ж*—находихь. [4–4] *ж*—многымь милосрьдиемь. [5] *а*—приліахь. [6] *а*, *ж* доб.—когда. [7–7] *а*—словомь благымь. [8] *ж* -или. [9–9] *а*—чюжихь напасте[x]. [10] *ж*—комоу. [11] *с*, *а*, *ж* доб.—или постихьсе. [12] *ж* доб.—кь соуботе сиречь вь.

[14]—празнословиꙗ, ѡ[т] клеветы—[14], ѡ[т] лъже и клетвы сыи вса собыраста [15] ст҃аꙗ аг҃гла полагаста [16] на мѣрилѣ [17] съ моими грѣхы и ѡ[т] соущи[х] ѥдино по ѥдиномоу исказноваста. сим-же тако бывающимь, ѥгда шпи скрежетахоу зоубы. хотеще исхитити ме ѡ[т] нею и вь дно адово свести. вьнегда сицеваа творахоусе, и се прѣподобныи ѡ[т]ць нш҃ь Василиѥ прииде [18] Дх҃омь Ст҃имь тамо [19] и ре҃кь [20]—ст҃ымь анг҃ломь—[20]. „гнѣ моꙗ, сиꙗ дш҃а много [21] ми [22] ѥ҃ послоужила покоѥщи старость мою. тѣмже и азь помл҃хсе Бо҃у ѡ неи, и дароваль ми ѥ҃ ю бл҃гостинею ѥго. приимѣта нн҃ѣ оубо сие.“ (ѥже мнѣше ми се быти [23] злато чисто вь оузоль [24]—вь мѣшци—[24]) рече· „ѥгда мытарства вьздш҃наа мыновати хощета, искоупита вьземлюща ѡ[т] сего [25] хотещаꙗ срѣтающи [26] [27]—дльговь ѡ[т] [27] лоукави[х] дх҃ь. сиꙗ же [28] ѡ[т] изобилиꙗ и ѡ[т] троудовь и ѡ[т] постовь [29] моихь събранна ми сть, ꙗже дароую ѥи [30].“ и се [31] рекь, ѡ[т]иде.

лоукавыи же бѣсы, видѣвше бывшеѥ безгласны стоꙗхоу на многы часы, и потомь вьпиꙗхоу [32] вьсклицающе, абыѥ же невидими быше. и се [33] паки приде прѣподобны ѡ[т]ць [34] Василиѥ, имы съ собою крьчагы многыи, масла чиста испльнь [35]. ношахоу же сиꙗ юноша краснаа. повелѣхоу [36] ѡ[т]врѣсти ѥдинь по ѥдиномѫ изливахоу [37] все врьхоу ме҃. и быхь испльнь [38] бл҃гооуханыꙗ дх҃овнаго и познахь. измѣни [39] ми се дх҃ь и бы҃ свѣтла зѣло. ре҃ оубо [40]—оугодникь Бж҃и—[40] Василиѥ

---

[13] *с*—жи[т]ꙗ. [14—14] *с*—праз҃нолюбиꙗ словесь и дѣлесь и клеветь [15] *н*—събираюшта [16] *н*—правести (sic) [17] *а*—мѣрилѣ[х] *н*—мерилꙗ [18] *с*, *а*—ѡбрѣтесе· [19] *н* доб.—прииде и ѡбрѣте се [20—20] светыма ангеломꙗ. [21] *с*, *н* доб.—времена. [22] *н*—мне. [23] *н*—беше. [24—24] *н*—вьместьши. [25] *н* доб.—жть. [26] *а*, *н*—срести. [27—27] *н*—нѣтъ. [28] *а*—соу[т] в҃ мѣшьцѣ [29] *с*, *н* - потовь [30] *н*—ю. [31] *н*—тако. [32] *н*- вьпиюште. [33] *н*—тако [34] *а*, *н*—оугодникь. [35] *а*—полны. [36] *а* доб — оубѡ, *н* доб.—бо. [37] *а*, *н*—излиꙗ. [38] *а*—исполнена. [39] *а*—ыко измѣнихсѧ. *н*—

[41]—ст҃ымь агг҃ломь—[41]. „гн҃а моѥ, ѥгда вса҆ по҆добнаѧ[42] дш҃и сеи сътворита[43], тогда вь прѣоуготованиѣмь[44] мнѣ ѡ҆т Га҃ домоу[45] приведша посадите ю҆[46].“ и сѧ҃ рекь[47]- невидимь бы҆ нами—[47] и вьземша агг҃ла ст҃аѧ и абыѥ ѡ҆т земле горѣ на нбс҃а кь вьстокоу вьсхождаста.

IX. и се, ѩко всхождаста[1], митарство а҃.

срѣтохомь абыѥ мытарьство,[2] ѥже гла҃ше се быти[3] клеветноѥ[3], вь немже сьборь[4] еѳиѡпь. и ѥдинь ѡ҆т ни҂ старѣиши[5] сѣ҆дше. и тоу абыѥ стахомь. свѣ҆тель Гь҃, иже ѩко колико чл҃вкь вь мирѣ[6] ѡклевета҂, тѣхь лица и ты часы, вь ньже ѡклеветахь кого, прѣ҆д лицемь моимь ѡбличахоу ѥтиѡпи ѡни, ѡ҆ткоу҆д спа҆ оувѣ҆вше не свѣмь. многа же ложна[7] гла҃хоу на ме. [8]—и аще—[8] ипѣмь ѡбразомь ѡ҆т мене гла҃ша быше или ѡ҆т любве дх҃овныа[9] или ѡбразомь исправи҂т сьгрѣшь- шаго,—ѡни же ѩко стр҃тно[10] гл҃аннаа мнѡю вьмѣнѣхоу[11], на срѣ҆д приносеще[12] и ѡ҆твѣщавати ѡ сѧ҃ агг҃ломь[13]. ѡ҆твѣщавьша[14] ѡ нихь же поистинѣ на ме гл҃ахоу и ѡ҆т дара гн҃а моѥго положѫша противоу[15]—Бж҃іѥмь дх҃омь[15].

X. в҃. и се же прѣвише гредоуще срѣтохомь дроугое митарьство, иже гл҃ашесе быти пороуганиѥ[1] [2] и тоу бѣ[2] подобно прьвомоу мытарьствѣ. и такожде истезанны бывше и ѡ҆т дарованиѧ ст҃го ѡц҃а нш҃его Василиѧ[3] ѡ҆твѣщавше, прѣ-

---

ѩко измени. [40—40] *н*—прѣподобны ѡтьць нашь. [41—41] *а*, *н*—светыма ангелома. [42] *н* доб.—на. [43] *н*—съврьшита. [44] *а*, *н*—прѣоуготован҃ны [45] *с*, *а*, *н*—домь. [46] *н*—е. [47—47] *с*, *н*—исчезе ѡть ѡчию нашию. *а*—ѡ҆тиде ѡ҆т ѡчію нашею.

IX. [1] *а*, *н*—вьсхождахомь. [2—2] *а*—нѣтъ. [3] *а* доб.—оувы, оувы, како дш҃а погрѣши҂т сихь мытаревъ въздоушны҂х [4] *н*—збори. [5] *а*—старѣишина. [6] *а*, *н*—съшти. [7] *н*—льжоу. [8—8] *н*—а. [9] *а*—нѣтъ. [10] *а*—странно. *н*—странна. [11] *а*—нѣтъ. *н*—ѡбличахоу. [12] *а*—приношахѫ. [13] *н*—глаголештимь. [14] *н*—нѣтъ. [15—15] *а*—дѣль мои҂х. и абіѥ мимоидохо҂м без бѣды. и се достигохо҂м мытарьство в҃ еже пороуганіе. да не боуде҂т бра҃є пороугатели исъкренемоу.

миноухомь мл̃твами ѥго безь врѣда вьсходѧщимь же намь ѡ[т]оу[д][4], гл̃аста ст̃аа агг̃ла дроугь кь дроугоу· „поистиннѣ сиѧ дш̃а великоу помощь има ѡ[т] оугодника Бж̃ия Василиѧ, понеже [5]многоу ноуждоу[5] трьпѣти хотѣше[6], прѣходеще начела и власти вьздх̃а сего.

XI. г̃. ꙗкоже бо сицеваа гл̃а[т][1], достигохомь до ѥтера митарьства. се же бѣ завистноѥ[2]. блг[д]тию же Хв̃ою не имѣхоу на ме ничто рещи, ни вь памети не бо не имѣхь когда позавидѣхь[3] комоу. и сь радостию прѣидохомь ѡ[т] нихь ти же скрежетахоу на ме зоубы, ꙗко мнѣти мѧ[4] живоу[5] ме хотеть погльтити

XII д̃. ѥще прѣвише вьсходеще[1], достигохомь[2] дроугого митарьства. се же бѣ льживо. соущеи же вь немь ѳѳиѡпи зѣло бѣхоу мрьзьци и ненавистни сихь же старѣишина бѣ сверѣпь зѣло. си же видѣвше на̃ абыѥ изыдоше вь срѣтениѥ намь. творѣхоу же метежь великь[3] проклетии, приносеще[4] на ме льжоу сь показаниѥмь, имена же приносеще и врѣмена, на кого и вь ньже ча̃[5] сльгахь, и мѣста[6], и вь[7] нихже [8]льжоу рекохь[8], и лица чл̃вкьь, кь нимже безоумнѣ льжѧщи гл̃а. створше оубо тоу доволно[9] водещаа ме, ꙗкоже и оу прѣждни[х]. и дадохомь[10] и тѣмь ѡ[т] дарованиѥ ст̃аго и искоуписта ме. и миноухомь же и тѣхь мл̃твами прѣподобнаго[11] ѡ[т]ца[12] Василиѧ[13].

X. [1] *н*—пороугании. [2–2] *н*—и то и оубо. [3] *н*—нѣтъ. [4] *а* доб на вьздоу[х]. [5–5] *н*—много [6] *н*—хоте.

XI [1] *с, а, н*—глаголаста дроугь дроугоу. [2] *а*—ѡ зависти. [3] *а*—позавидѣти [4] *н*—нѣтъ. [5] *а* доб.—соущоу.

XII. [1] *а*—градоуще. [2] *н* доб.—до. [3] *а* доб.—зѣло. [4] *н*—и приносехоу. [5] *н*—нѣтъ. [6] *а*—нѣтъ. [7] *н*—на. [8–8] *н*—сльзахь. [9] *н*—даровно. [10] *н*—даровахомь. [11] *а*—ст̃аго. [12] *а*—нашего. [13] *с, а*—нѣтъ. Далѣе въ *а*—ѥще к' высотѣ идохѡ[м] и се ѥ̃.

XIII. ѣ. [1—1]вьсходещим же намь къ высотѣ, достигохомь вь дроугоѥ митарьство, иже бѣ ꙗрости[2], гнѣвь[—1]. сего же старѣишина сѣдѧше на прѣстолѣ, ꙗрости и горести испльнь[3]. [4—4]сь ꙗростию оубо[—4] и сь гнѣвомь повелѣваше соущимь с нимь истезати и испитовати ме. ѡни же ꙗкоже пси ѡближающесе приношахоу не тькмо иже по истинѣ сь ꙗростию и сь гнѣвомь гл҃а[x] кь комоу или досадихь словомь или роукою оударихь кого, нь и еще кь тому ꙗже мановениемь роукы[5] и мьгновениѥмь ѡчесь ꙗро вьзрѣхь и ѥлико же наказаниѧ[6—]ради любещи[—6] чеда[7] моѧ нанесохь на не множицею сь ꙗростию бывше и гнѣвно на не раздражихь се. сиѧ вса ѡни потькоу исповѣдахоу. по сих[8] же, аще на кого разгнѣвахсе или сь гнѣвомь или помнѣниемь злоу[9] ѡгорчивьшисе скочихь и досадихь и попрѣтихь комоу[10], сь ꙗростию на ме на срѣдоу изношахоу[11], имена же чл҃вкомь и врѣмена и самы тиѥ гл҃ы и чл҃вкы, иже вь то врѣме ѡбрѣтошесе тоу. ѡ҃твѣщаста[12] оубо ѡ сыхь всѣхь агг҃ла и вьзехомсе ѡ҃ ныхь выше.

XIV. s҃. и срѣтохомь дроугоѥ мытар҃ство гл҃ѥмо грьдинноѥ[1]. и многа оубо поискавше, мытариѥ не ѡбрѣтоше вь мнѣ ничесоже[2]. [3—]вь коѥи оубо[—3] чести грьдѣти хотѣхь, раба соущи оубога. прѣминоухомь оубо си[x], ничесоже ѡ҃ ни[x] пострадавше.

XIII. [1—1]*a*—въс҃ходѧщим҃ же на[M] выше, се срѣте ны иноѥ мытарьство ѥ҃ гнѣвливоѥ. бл҃женъ чл҃къ иже безлобіе держи[T]. да избѣжи[T] мытарьства сего горькаго. [2]*и*—ꙗрость. [3]*и*—вьсѣ. [4—4]*и*—ꙗростно бо. [5]*и*—роукою. [6—6]*с*—и любве. *и*—радость любештимь. [7]*а*, *и*—дѣти. [8]*с*, *а*, *и*—симь. [9]*и* доб.—на кого. [10]*с*, *и*—нѣтъ. [11]*а*—приношахоу. [12]*и*—ѡ҃твештавшоу.

XIV. [1]*а*, *с*—грьдо[c]ноѥ. *и*—грьдноѥ. *С*—грьдостное. [2]*а*—ни҃чтоже. [3—3]*а*, *и*—комоу бо.

XV. ѕ. и ѥще оубо вьсходещимь намь, срѣте ны ино[1] мытарство, иже бѣ срамословноѥ[2]. и прѣдьварише ны сего истезателе, ноудѣхоу ны даты ѡтвѣть ѡ ныхже гл҃ахоу на мь и ѡбличахоу ѥлико вь юности моѥи блоудно изьгла[x], ѥлико же козлогласовахь сирѣчь [3]—мырьскыѥ пѣсни пѣхь—[3], лють прѣдлагахоу ми посмѣхы и глоумлениѥ, [4]—смѣхотворнаа словеса—[4], ѩже ра҆дующисе кь нѣкымь изрекохь. ихже извѣстно ѡбличениѥ слышещи, трепетахь, ѡ҆коу҆д же вѣ҆дхоу сиѥ проклети[5], ѩже азь створихь, понеже врѣме много прѣиде ѡтнелиже сиѥ си сьтворихь, [6]—забывени мнѣхь быты—[6], ни ѥдиного[7] помнѣхь[8]. ти же вса по редоу гл҃ахоу. ѡбаче по числоу симь доволно створше поидохомь више.

XVI. и҃. и доидохомь вь ѥтеро мытарство. [1]—се же—[1] бѣ лихвы и льсти. слоугы же оубо сего, испитно изыскавше[2] ѩже ѡ мнѣ и ничесоже не ѡбрѣтьше, скрежетахоу зоубы своимы. мы же выше прѣминоухомь.

XVII. ѳ҃. и срѣте ны дроугоѥ[1] мытарьство, иже гл҃аше быти неправди и тьщеславиѥ. мнѣ же кь симь ничесоже[2] не имоущи[3], быстро прѣминоухомь.

XVIII. і҃. и срѣте ни дроугоѥ мытарство, ѥже бѣ сребролюбиѥ. много оубо и ти истезавше ихьже хотѣхоу, ничесоже[1] не ѡ҆брѣтахоу[2]. прѣидохомь[3] и тѣхь.

XIX. аі҃. [1]—идохомь вь дроугоѥ мытарство,—[1] иже[2] бѣше пиманьство[3]. сего же слоугы стоѩхоу, ѩко вльци хищни-

XV. [1] *c*—дроугоѥ. [2] *c*, *н*—празнословиѥ и срамословное. *a*—празднословіе и сквернословіе. [3—3] *н*—мирьскыхь пѣснехь. [4—4] *н*—смѣхотвореніи словесь. [5] *c*, *н*—проклѣтьци. *a*—проклатіи сіи. [6—6] *c*—вь забы҃ѥ прѣда[x]. *a*—преда[x] забытію. *н*—забити прѣдахь. [7] *a*, *н*—ни мала. [8] *н*—помѣноухь.

XVI. [1—1] *a*—иже. *н*—еже. [2] *c*, *н*—ѡбискавше.

XVII. [1] *c*, *a*—ино. [2] *c*, *a*, *н*—ничтоже. [3] *н*—не имоуште.

XVIII. [1] *a*, *н*—ничтоже. [2] *c*, *a*, *н*—ѡбрѣште. [3] *c*, *н*—прѣминоухомь.

XIX. [1—1] *a*—придохо[м] до дроугаго мытарьства. [2] *a*, *н*—еже. [3] *a*—

ци, хотеще[4] погльтити всакого приходещаго къ нимь. прѣдставше оубо намь горци ѡни истезателие и самые ты чаше, елико же исти[x] въ[5] всеѥ моеи жизны[-5], все изъчтении имѣхоу[6] глюще[7] къ мнѣ. „селико[8] чашь испила еси въ нарочи[т] ѡнь дн҃ь. бѣхоу же съ тобою пиюще ѡньсица моужь и ѡньсица жена не пиана ли бѣ тогда, испивше паче мѣры[9] толико и толико? егда же иде[10] въ полатоу[10] къ[11] ѡньсици, [12—]нѣси ли испила селико[12] чашь вына? тоу же бѣше[13—] ѡньсии и ѡньсии[13—]." глахоу ми таковам многа, вьсхитити ме хотеще ѡ[т] роукы агг҃лы. елико же глахоу истинна бѣхоу, и[14—]та вса[-14] соущa познаваxь, множицею бо гостые къ мнѣ пришьдъши[15] [16-]пиахь съ ними и[16] оупиваxсе. ѡны же авѣ вса[17] ѡбличахоу[18]. давпа оубо симь ѡ[т] дарованiя прѣподобнаго, искоуписта пианьствьныѥ грѣхы моеѥ и[19—]идѣхомь ѡ[т] нихь[-19]. рѣста[20] оубо къ мнѣ ст҃аа агг҃ла „видъши, какова бѣда ѥ҃, вьнегда[21] миноуеть дш҃а проклетам начела и власти князa мира[22] сего?" азь же рѣхь[23]. „тако ѥ҃, гн҃ѣ мои, якоже мнить ми се, якоже никтоже вѣсть сихь ѡ[т] соущихь вь мирѣ, что здѣ бываеть и что здѣ ждеть[24] когождо дш҃а по съмрти." рѣста[25] же ѡна къ мнѣ: „поистинѣ, понеже[26—]пища и[-26] прѣльсть житиѥ не ѡставлѣеть[27] ихь вьпимати бж҃твьнымь писаниѥмь, вьпиюще[28] ѡ[т] си[x] да добро твореще[29], пачеже мл҃стиню, иже паче инѣхь добродѣтѣлыи можеть з҃е [помощи[30]]. вьзмогоуть[31-] бо зде[-31]

пианьственое. [4] *а*, *к*—иштоуштии [5—5] *к*—животе моемь. [6] *а*—имоуще. *к*—беxоу. [7] *к*—глаголахоу. [8] *к*—се колико [9] *а*, *к*—потрѣби. [10—10] *с*, *а*—нѣть [11] *с*, *к* доб.—семоу и къ. [12—12] *а*—ни селико ли. [13—13] *а*—ѡныи и ѡн҃сица. *к*—ѡньсица и ѡньсица. [14—14] *к*—такова [15] *к*—приходеть. [16—16] *с*—нѣть. [17] *к*—се. [18] *к*—ѡбличеваахоу ми [19—19] *а*—възидохѡ[м] выше. *к*—изьишедь ѡть нихь, идехомь. [20] *а*, *к*—рекоста [21] *к*—егда. [22] *а*, *к*—тьме въздоуха. [23] *а*, *к*—рекохь. [24] *а*, *к*—ѡжидаеть. [25] *к*—рекоста. [26—26] *к*—нѣть [27] *к*—ѡставлѣти. [28] *к*—вьпиюштихь. [29] *к*—творештиихь. [30] окаймленное

вѣ^{д}ти вса и пооучатисе дн҃ь и нощь таковимь, ꙗко да избѣгноуть толикыхь[32] зль и вѣчнихь болѣзныи [понеже вь небрѣжени[33]] живоуть [ꙗко бесьмрьтни[34]], чревоу работающе и грьдыни[35]. и вьнезапноу пришедьши на не сьмрьть и наведѫть [сиѫ вса на ны^{х} и лютѣишаа[36]]. хотещоу миновати [37]—мѣста сиѫ—[37] неимоуща [38]—дѣль бл҃гыхь—[38], ꙗко за нищетоу добрихь дѣль вьзмоуть[39] кнезы дш҃оу мытарьствь сихь, бьюще и моучоуще сведоуть ю вь темнаа скровища адова и дрьжоуть ю вь оузахь до Хв҃а пришествиѫ. иже[40] и ти хотѣше постра^{д}ти, аще не бы дара приела ѡ^{т} оугодника Хв҃а Василиѫ, иже[41] тебѣ велико бл҃го[42] створи

XX. вї҃. [1]—сим же сице—[1] гл҃емомь, срѣтохомь [2] дроугоѥ мытарьство, [3]—иже гл҃ше се быты помнѣниѥ злоу—[3] пскочивше соущи вь немь ꙗко разбоиници исхахоу испитно, ꙗко да ѡбрѣщоуть на ме нѣчто ѡ^{т} писанныхь на хартиѫхь и^{х}. понеже[4] мл҃твами ст҃го ѿца нш҃го не ѡбрѣтоше ничесоже, ридахоусе погрѣшивше. азь бо, аще и вь [5]—инѣхь многыхь—[5] ѡкаанна кесьмь, ѡбаче любовь имѣхь кь всѣмь, кь малимь же и кь великымь[6], и никомоу и николиже ѡскрьбывшомоу[7] ме не вьздахь, ни помѣноухь злаа. и прѣидохомь и тѣхь бес пакости.

XXI[1]. вьпроси^{х} оубо[2] азь водещи^{х} ме, рекши: „мл҃юсе вама, гн҃а моѫ. ѡ^{т}коу^{д} вѣ^{д}тѣ таковаѫ[3] дѣлателе безаконни,

---

скобками вставлено изъ *а*. [31—31] *а, н*—нѣтъ [32] *а, с*—таковы^{х} [33] вставлено изъ *а, н, с*. [34] вставлено изъ *а, с, н*—ꙗко сьмрьтнии. [35] *с, а, н*—грьдости. [36] вставлено изъ *с*; то же и въ *а, н*—на не сьмрьть сиѫ вса и лютѣ. [37—37] *с, н*—соудѣ. *а*—з^{д}е. [38—38] *н*—дѣла бл҃га. [39] *н*—вьземлють. [40] *а*—ꙗкоже. [41] *н*—юже. [42] *а, с*—добро. *н*—нѣтъ.

XX. [1—1] *н*—всимь сицемь. [2] *н* доб.—и миноухомь. [3—3] *а*—гл҃емое зло помнение *н*—глаголѥмоѥ помноуниѥ злоу. *а* доб.—лютѣ хотящи^{м} миновати зде. [4] *с*—и. [5—5] *н*—инѣмь мнозѣмь. [6] *с*—велимь. [7] *с, а, н*—ѡскрьбившихь.

XXI. [1] *а*—въпрошенїе ѳеѡдоры кь анг҃ломь, ведоущимь ю. *н*—и

далече соуще, вь мирѣ живоущих прѣгрѣшенима.[4] ѡтвѣща же єдинь ѡт нею, рече „всакь крѣстнинь (sic)[4] ѡт стаго спенима[5] стаго агла приємлеть, хранеща єго невидимо и наставлѣюща на всако дѣло блго и написающа веса добраа єго дѣла вь всеи жизнии єго. такожде[6] и лоукави агль послѣдоующе[7] ємоу иже написаєть вьсе грѣхы єго, иже аще створить[8]—вь врѣме жима сего[8], приходещи[9] вьсегда написаєть вь коємьждо мытарьствѣ, да єгда[10] вьзводеть дша оу[10] на небеса, имѣють нѣчто оу себе имже вьзмогоуть ни вьзбранити вьзыти, и вь бездноу сведоуть[11] ю, вь неиже сами живоуть до втораго пришествиа Хва[12], аще не имать и та[13] дѣль блгих, имиже[14]—вьзмогоуть оубѣгноути[14] ѡт роукы их. и тако оубо сведеть[15] прѣгрѣшениа члвкоу[16] и єще живоу соущоу ѡбаче же правовѣрны хртиане, вѣроующихь и вь Стоую Троицоу и правовѣрнѣи[17] приѡбращающеисе[18] црьквы, тѣмь бо[19]—на небеса—[19] вьсходь є. печтивимь же[20] и зловѣрнымь єретикомь не твореть никакова[21] слова сихь бо[22], присвоившихсе кь ним невѣриємь и єресию, ѡтноуд небрѣгоут и нерадеть. тѣмже[23] и смирѣющимсе с ними ни єдиного же словеси твореть.

XXII гі. симже глємомь кь мнѣ, достигохомь[1] мытарьство, иже бѣ ѡбааниа и ѡтравлениа. бѣхоу же соущие вь немь прѣсквръныи[2] доуси змиеѡбразны, ихже видѣниє тькмо єдина тма и сьблазнь. иже ни єдинь сихь не имѣ-

---

ѡть зде [2] *н*—нѣтъ. [3] *с*—сыи. [4] *а, с*—хртіанінь *н*—крьстианинь [5] *с, а, н*—крьщениа. [6] *а*—сицеже. [7] *н*—послѣдуєть [8–8] *а, с*—в' врѣменнѣмъ житии семъ. *н*—вь врѣме житиа. [9] *а, н*—приходе *с*—и приходеть. [10–10] *с*—вьсходить дша єго. *а*—вьсходити дши єго. [11] *с, н*—свести. *а*—нѣтъ. [12] *а, с*—Гна. [13] *н*—много. [14–14] *с, а, н*—вьзьможеть избегноути. [15] *н* доб.—всѣкого [16] *н*—когождо члвѣка [17] *с, а*,—нѣтъ [18] *а, н, с*—приѡбщающихсе. [19–19] *с*—нѣтъ. [20] *а*—злочтивым же [21] *н*—никако же. [22] *н*—же ико юже. [23] *с*—такожде

хоу[3] на ме что[4] рещи. Хв҃ою блгд҃тию прѣминоухомь сихь вьскорѣ[5]. вьпросихь же азь [6]—водещиⁿ ме—[6] и рѣхь[7]: „гн҃а моѥ, всакого [ли[8]] грѣха, иже аще створить чл҃кь ѥще [9]—живь сы—[9], безь всакого ѡ҃твѣта[10] истезаѥма бываѥть дш҃а ѥго миноущи сиѫ[11], нь соуть написани вьсы вь коѥмждо мытарствѣ, ѩкоже рѣста[12] ми. виждоу бо, ѩко помалоу[13] истезають ме, и трепещоу [14]—же оужасают ме—[14.a] се рѣста[15] же ми ѡна[16]: „не всѣхь тако, нь тькмо по҃добныѥ тебѣ неисповѣдавшихсе и достигше[17] тако оумрѣти аще бо и ты исповѣдала бы грѣхы[18] своѥ дх҃овномꙋ ѡ҃цоу нестидно[19] и приѥла ѡ҃т него заповѣди и оуспѣла бы испльнити[20] и приѥла[21] ѡ҃т него[22] прощениѥ, прѣшла би и ты невьзбранно вьса злаа[23], не могоущоу ни ѥдиномоу мытарьствоу [истезати тебе ни вь ѥдиномь грѣсѣ нь понеже[24]] недостиже[25] исповѣдатисе[26] дх҃овномоу си ѡ҃тцоу, доволно бо ти бѣше ѥ҃ж ѡставила бѣ[27] твориⁿ грѣхы, а не попечесе исповѣдаты грѣхы своѥ. того[28] ра҃д [29]—испитанна ѥси—[29] ѡ҃т митарьь сихь[30] подробноу[31].

егда же кто исповѣсть грѣхы своѥ, ѥще [32]—живь сии—[32], и прочеѥ прилежить [33]—кь покаанию—[33], ѡставлѣѥть ѥмоу Бь҃ вса ѥлико съгрѣшиль и ѡбрѣтаѥтьсе свободь ѡ҃т всѣхь, приѥмь невидимо прощениѥ. лоукави же бѣсы[34], иже[35] мы-

---

XXII [1] *c* доб.—ѥтеро. [2] *a*—прискорбьни. [3] *a*—възможе. *н* - имаше. [4] *н*—ничто. [5] *a* доб.—ще и в се҃м приложи Ѳеѡдора ѣпропшати ан҃гли. [6—6] *н*—нѣть. [7] *н* доб.—водештима ме [8] вставлено изъ *a*. [9—9] *c*—вь животѣ своѥмь. *н*—жив҃ши. [10] *a*—ли извѣта. *н* доб.—и стоуза (sic). [11] *c*, *н*—соуде. *a*—зде. [12] *н*—рекоста. [13] *c*, *н*—подробноу. [14—14] *c*, *н*—и оужасаюсе. [15] *н*—рекоста. *a*—рѣша. [16] *a*—ан҃гли. [17] *н*—достигша [18] *c*, *н*—прѣгрѣшениꙗ. [19] *a*, *н*—непостидно. *c*—нѣть [20] *a*—исправити. [21] *н*—приити. [22] *a*—бл҃вение и. [23] *c*, *a*, *н*—сиꙗ. [24] заключенное въ скобки вставлено изъ *c*; то же и въ *a* и въ *н*. [25] *a*—непостыдно. [26] *a*—не въсхотѣ. [27] *c*, *a*, *н*—еси. [28] *н*—сего. [29—29] *н*—вси испытають тѣ. [30] *н* доб.—испытають тѣ. [31] *м* доб.—смотри в҃ себе чьстны wтче. [32] *c*—вь жи҃т сѣмь. *a*—в҃ житіи сыи. [33—33] *н*—вь покаа-

тарьствь[36], написаніе[37] имоуще грѣхь[38], вьскорѣ разгноувше написаніи свои, ничесоже[39] вь нихь не ѡбрѣтаютъ иже написаша. Стыи бо Дхъ потрѣбилъ є невиѥмо ѡтъждоу. видѣть бѣси, ако [40]—исповѣданиа ради—[40] загладише[41] вса и скрьбеть погрѣшивъшеи. аще [42]—же и [42] чл҃къ[43] живь є, егоже грѣси потрьшесе[44] исповѣданиемь, тыцоутьсе паки дроугыѥ[45] вь тѣхь мѣсто написати. тѣмже[46] и велмы[47] по исповѣдани стоужають емоу стр҃ти. велико оубо и бл҃го[48] исповѣданіе иже ѡт толикихь зълъ[49] избавлѣѥт чл҃ка, и прѣминоуѥть невьзбранно[50] мытарьства сиа и приходить кь Бо҃у и приносещи дѣла бл҃га[51]. аще же кто оуправднитсе на покаание и прѣстанеть ѡт золь иже твораше и начнеть не творити и҃х, не исповѣсть же дх҃овномоу ѡц҃оу грѣхь своих, надѣѥсе, ако доволно моу є[52] кь спсенію[52] тькмо[53] ѡтстоупленіе ѡт ни҃х, то аще и поститсе[54] и҃х ра҃д на дльго врѣме, [55]—ничесоже ползоуѥть емоу—[55], аще исповѣданіе не боудеть, акоже подобаѥть[56], нь истезань боудеть зде, акоже видиши. такожде и многымь исповѣдающисе ѡтцемь и еще всѣмь [57]—живомь соущемь—[57] и единам оубо семоу, дроугам ѡвомоу[58], инаа иномоу исповѣдающе тькмо[59] заповѣдии ѡтца[60] прьвое вьсприемшаго грѣхы и҃х, ѡтъкривающа сиа не ѡбличенім дѣлѣ[61] грѣховь[62] своихь, нь паче стыдещисе единомоу сиа тькмо исповѣдати, да не оувѣдѣни бывше ѡбличени боудоуть ѡт нихь сего ра҃д таковыхь грѣси[63] здѣ[64]

ни. [34] *н*—бесные. [35] *н*—нѣтъ. [36] *н*—вь митар'ствахь. [37] *н*—написаани. [38] *н*—грѣхы [39] *н*—ничтоже. [40—40] *а*—исповѣданіе[м] [41] *а, с*—загладиш҃е. *н*—разьгладишесе. [42—42] *н*—нѣтъ. [43] *а*—аще. *н*—и еште. [44] *а, с*—потрѣбитесе. *н*—потрѣбихоусе. [45] *н*—иные. [46] *с*—того ради [47] *с*—и вещьше. *а*—больма. [48] *а, н* доб.—спасенію. [49] *с*—бѣдь. [50] *а, с* доб —и без' пакости. *н*—и безь напасти. [51] *а*—добродѣтелнал. *н*—добродѣиию [52—52] *н*—на спасеніе. [53] *с*—нѣтъ [54] *с*—неисповѣстьсе. *а*—постыдитьсл [55—55] *а*—и нѣ҃ емоу пол'зы. [56] *с, н*—нь ѡбискань. [57—57] *а*—в се[м] животѣ. [58] *н*—ѡномоу. [59] *с, н*—свѣнь. *а*—нѣтъ. [60] *а* доб.—своегѡ. [61] *с*—ра҃д. *н*—дѣль. [62] *а*—грѣховныхь. [63] *н*—

истезанни боудоуть [65]— и ꙗко прѣлюбодѣици моучени боудꙋть [65] и поути прьваго и равнаго никакоже не ѡбрѣщоуть [66]. [a]

XXIII. дї. гредоущимь же намь и сицевам глющимь [1], и срѣтохомь мытарьство, иже бѣ ѡбыдением и чрѣвоугодиѧ. слоугы же его абые вьзлаꙗше [2] на ме и вьскорѣ приноπахоу [3]— на ме ꙗкоже —[3] вь юности моеи таиноядение и многоядение [4], ꙗлико ядохь [5]— вь заоутриѧ [5] бесчисльно [6] ꙗко и свинѣ, како ядохь вь [7]— ст҃ыѧ посты нь заоутриа —[7] прѣжде мл҃твы, како питахоусе ѡбыдающихсе ядоущи до ѡбѣда и на ѡбѣдь и на ве҃чри, множицею и по вечери насищающи оутробоу [8] мою [9] паче мѣри. и сим таковам вса [10] ѡбличахоу и поношахоу [11] и покоушахоусе погльтити ме, гл҃юще. „нѣси ли ѡбѣщаласе ѡ҃ ст҃аго [12] крьщениа Бо҃у своемоу, рекши:— ѡ҃трицаюсе сотоны и всѣхь дѣль его и все слоужбы его и всего стоуда его. сицеваа, по таковихь [13]— и страннѣишихь —[13] ѡ҃вѣтѣхь [14], како сотворила еси вь безъстрашни[x].“ давше оубо и тѣмь дльжнаа и прѣминоухомь [15]— ѡ҃ нихь —[15].

XXIV. еї. и кь иномоу приидохомь мытарствоу, иже бѣ идолослоужениѥ и всакоѥ кереси [1]— непод҃бны [2] оубо тѣхь ни кь единомоу словеси —[1].

XXV. sї и се ино срѣтохомь мытарство, иже гл҃ше [c 1] быты моужелѣганиа и дѣтосквръненим. сего [2] слоуги разоу-

---

грѣхь. [61] *a*, *c*, *н* доб—зде вьзыштоутьсе [65–65] *a*—нѣть. [66] *н*—ѡбрѣштеть.

XXIII. [1] *н*—беседоующтимь. [2] *н*—вьзльахоу. [3–3] *a*, *н*—ꙗже. [4] *c* доб—и прѣзьсито. *a* доб.—и чревосы҃тво. *н* доб.—прѣситость. [5–5] *c*—ѡ҃ оутра. *a*—заоутріа *н*—сь заоутра. [6] *c*, *a*—нѣть *н*—безьчинно. [7–7] *н*—светыхь посты соутра [8] *н*—оутробы [9] *a*—нѣть *н*—моѥ. [10] *н*—нѣть [11] *н*—поносеxоу [12] *н*—нѣть. [13–13] *н*—нѣть [14] *н*—ѡбѣдехь (sic, вар *C*—обѣтехь) [15–15] *a*—ѡ҃ си[x] кь иномоу *н*—до з҃де.

XXIV [1–1] *a* - неиспытаѥ̀ше оубо на ѡ҃ то[м] ни кь единомоу словоу, преидохо[м] в҃ борзѣ ѡ҃ ни[x]. [2] *н*—неподобьше Послѣ „словеси“ *c*, *н*—и прѣидохомь ѡть нихь.

мѣвьше, ꙗко жена[3] ѥсмь, не имѣхоу[4] ничтоже рещи на ме. тькмо ѡ семь вьпросиште ны[5], ѥгда когда сь дроугою женою лежоу[6] любовь имоущи къ неи и женьскымь лежаниемь[7] ꙗкоже сь моужемь грѣхъ створила с нею боудещи. и поне- же Хв҃ою блг҃тию ничесоже[8] вь мнѣ такови[x] ѡбрѣтосте[9], ѡставльше ни поидохомь выше[10].

XXVI. ѯі҃. [1—1]и приидохомь вь дроугоѥ[1—1] митарьство, иже бѣ[2] прѣлюбодѣаньма[3]. вьскорѣ оубо слоугы ѥго прискочиште испитоваху дѣаниа мо҃ сь тыщаниемь. понеже прѣжде, ѥгда не работахь с҃томоу ѡц҃оу пн҃ѣмоу, имѣхь дроуга[4], ѥгоже ми бѣ прѣдала гс҃а моа, и живѣхь сь нимь и падохсе ѡ҃т него сь [5—]дрѣгыми нѣкымы юношами[5—]. сего ра҃д много клеветахоу на ме. гл҃ахоу же имь противоу ведоуща ме агг҃ла, ꙗко сии[6] раба бѣ, ни ѡ҃т іерѣа блг҃висе, ни вь [7—]цр҃кве Гн҃и[7—] вѣнчасе сь моужемь, ѥгоже вьѧеть[8], да прѣлюбодѣа[9] боудеть сицевыи грѣси, нь паче блоудь сиа по҃баѥть[10] гл҃ати. ѡни же противоу вьпиахоу, гл҃юще[11]: „нѣсть[12] ли и вторы Бь҃ рабоу стьжавыи ѥго[13]? сего[14] же коупивь[15] сребромь гн҃ь ѥго и сии бо волею[16] вл҃кы своѥго сьчетасе сь моужемь. [17—]сего ра҃д[17—] по҃бно ѥ҃ прѣлюбодѣание гл҃ати грѣхы ѥе, а не блоудь.“ симь же[18] сице дроу҃ кь дроу҃ гл҃ющемь, ѡдолѣста[19] агг҃ла и ничесоже[20] имь не давша[21] прѣминоухомь[22] ѡ҃т ни[x]. ѡни же, кивающе[23] глава-

---

XXV. [1] *н*—глагола. [2] *а, н*—же оубѡ. [3] *с, а, н*—женьска доуша [4] *н*—имѣ. [5] *н*—нѣтъ. [6] *с, н*—лежешти. [7] *с*—желаниемь *н*—леганиемь. [8] *н* ничтоже. [9] *с, а, н*—не ѡбрѣтше. [10] *с, н*—напрѣдь.

XXVI. [1—1] *а, н*—и абыѥ ѡбрѣтохомь ино. [2] *н* доб.—шть. [3] *а*—любодѣание. [4] *а*—подроуга. [5—5] *с*—инѣмь нѣкымь юношемь. [6] *н* нѣтъ. [7—7] *н*—црьквь Господню. [8] *н*—живеть [9] *с, а, н* — прелюбодеание. [10] *н*—нѣтъ. [11] *н*—нѣтъ. [12] *н*—и еште ѥси [13] *н*—нѣтъ [14] *н*—его. [15] *а*—искоупивыи. *н*—коупиви. [16] *а*—оу [17—17] *а, н*—нѣтъ. [18] *н* доб.—оубо. [19] *н* доб.—моа. [20] *н*—ничто. [21] *н*—давше. [22] *с, а, н*—ѡтстоупыхомь [23] *н*—покы-

ми своими и прѣтеще, рѣше[24]: „аще на прѣминоусте[25] лоукавыми словесы, нь блоуднаго истезанига, [26]— иже ѥ многодѣлно[27] соуще —[26] паче инѣхь, ни малы оубѣжати невьзможете.“ и поидохомь выше[28].

XXVII. иї. и срѣте ны[1] мытарство, иже бѣ разбоиничьско, вь немже всако пханиѥ сь гнѣвомь, и всака рана за выю[2] же и ланитоу, оударениѥ, жьзломь и палицею биѥниѥ, и всако хыщениѥ, и неправда ѡт сихь истезаѥтсе[3] и на мѣрилѣ повѣшаѥтсе[4]. мало оубо и тоу нѣчто давше, и прѣминоухомь[5].

XXVIII. ёї. се ѡбрѣтохомь дроугоѥ мытарство, ѥже бѣ татьбно нѣчто оубо и тоу давше мало, прѣминоухомь и тѣхь[1]

XXIX к[1] и кь дроугомоу приидохомь. бѣ же тоу мытарство блоудно. сего же[2] кнезь ѡбльчень бѣ вь рызоу смрьдещоу, пѣною и крьвью[3] ѡкропленноу, ѥюже ако црькою багрѣницею красѣше се. бѣ же риза[4] ѡт срамныхь и скаредьныхъ дѣлни створенна[5]. иже ако свинига вь скврьнахь[6] блоудныхъ валѣхоусе[7]. вьскочше оубо того истезателе и дивещисе[8], ако достигохомь до нихь[9], на длъгь ча ставше[10] забывшесе и потомь испитно истезахоу ѧже[11] створенна мною, ѧкоже не тькмо истинна ѡбличающе[12], но лъже[13] на

ваюште [24] *н*—рѣкоше. [25] *н*—прѣминоуше [26] *н*—ако многодѣлна соушта [27] *а*, *с*—дѣлатєл'на [28] *н*—горѣ *а*, *с*,—и ѥще же вьсходещимь намь и достигохомь выш'ше.

XXVII [1] *а*, *н*—ино [2] *с*, *а*, *н*—шию. [3] *а*—истѧзаѥмо бываѥ [4] *с*, *а*, *н*—вѣсит'се. [5] *а*, *с*—прѣидихомь

XXVIII. [1] *а* доб.—бес пакости.

XXIX. [1] *а*—мытарьство ѯ, ѥже ѥ блоудноѥ. горе блоудящиѧ кь мытарьствоу доспѣхомъ. бѣ же то мытарьство исполънено блоуда. [2] *а*, *н*—оубо [3] *н*—крьвленою. [4] *с*, *а*, *н* доб.—створена ѥмоу. [5] *с*, *а*, *н*—нѣтъ. [6] *н*—ськвьрьнихь [7] *н*—валѣесе [8] *а*—дивлѧхоусѧ. [9] *н*—сихь. [10] *а*—стали *н*—стахоу. [11] *н*—ѧкоже вь лити. [12] *с*—ѡбличевахоу. [13] *с*, *н*—и лъжоу-

ме клеветахоу. и [14] се ми свѣдѣтельствоваху [14] имена и порекла и знамениа и хитрости льже [15], которое ѡ[т] рачитель мои[х] оумѣаше [16], вса на срѣдоу приношахоу, вьсхытити [17] ме хотеще ѡ[т] роукоу аг҃гла ломна [18]. аг҃гла [19] же гл҃аста к нимь [20]: „ѡставила се ѥ҆ на [21] многа лѣта [21] ѡ[т] таковыихь грѣхь.“ гл҃ахоу же противоу проклетии. „и [22] ми вѣми, ако ѡставила се ѥ҆ [23]. нь таины наша скрьвены имѣше оу себе и не ѡблычаше дѣль нашихь исповѣданиемь къ нѣкымь ерѣѡмь и мнихомь, ни поработа заповѣдемь, ни запрѣщениемь ихь, ни прощениа [24] ѡ[т] нихь приеть. да или ѡставльше до ѡ[т]идѣте или дѣли бл҃гыми грѣхи ѥе искоупѣта.“ аг҃гла же, давша [25] имь противоу мѣрѣ грѣховь моихь ѡ[т] дарованиа мы гна Васылиа, вьзеста же ме [26] аг҃гла выше и [26] поидохомь тіи же скр҃жетахоу на ме зоубы своими, понеже вьзмогохь избѣгноути ѡ[т] [27] роукы и[х]. [28] и ѩкоже, идѣхомь [28], гл҃аста къ мнѣ аг҃гла: „вѣси ли, ако се мытарство мало дш҃ь [29] миноуеть бес пакосты, понеже соуетнии мырь ѡ[т] соущихь питае [30] вь немь блоудолюбывь и сластолюбивь ѥ҆. и того ради множаише [31] ѡ[т] него си ѡврьзають [32] и вь адѣ заключѣють ѥ. ты же дарованиемь ст҃го ѡца [33] оубѣже [34] сихь и се оуже ѡдолѣ и прочее не оузрыши зла къ томоу. ибо тако хвалитсе князь мытарства сего гл҃е:—ако единь напльню рождьство ѡгнное дш҃ь чл҃вчьскь ѡ[т] сего моего ремьства.“

XXX. ка҃. сим же гл҃щема [1] къ мнѣ аг҃гла, и срѣте

ште. [14–14] *а, и*—сими на свѣдѣтельство прозвитаюште (*а*- нѣтъ). [15] *и*—кое до ремьства. [16] *с*—имѣше. [17] *и*—исхытити [18] *с, а, и*—водештихь ме. [19] *и*—та [20] *а, и*—ѡнемь. [21–21] *с, а*—много врѣмень. *и*—много врѣме. [22] *и*—нѣтъ. [23] *а, и* доб.—ѡть ныхь. [24] *с, а, и*—ѡставлениа. [25] *и*—давше. [26–26] *с, а, и*—и напрѣдь. [27] *а*—ивь. [28–28] *а*—и се ако вьсходяще[м] намь выш҃е. [29] *и* доб.—е, еже [30] *с, и*—пытаниа. [31] *и*—множаиша. [32] *а*—ѡ[т]тер҃заю[т]. [33] *и* доб.—нашего. [34] *и*—избѣже.

ны [дроугоѥ[2]] мытарство. прочеѥ бо достигохомь до врать нбныхь. се же гл҃аше се бы немлр҃дыѫ и жестосрдыѫ, нь немже соу҃т написанны немилостивии, жестоци, соурови, завыстници[3] [4]—члконенавидци—[4]. ѥгда бо кто всѣ заповѣди Бж҃иѥ исправить[5], боудеть же небл҃гсердывь и немл҃тивь и приидеть дш҃а ѥго здѣ[6], абыѥ имоуть ю сего мытарства истезателе и исриноуть ю низь[7] биюще немл҃тивно и вь мрачныи[x] адоу заключеть[8] ю до ѡбщаго вьскреѥниѧ, Бо҃у немилоующоумоу ю[9] за прочеѥ добродѣтели, нъ паче незрещоумоу[10] ю, зане не пода оукроуха[11] оубогоу, ни пища[12] ни-щемоу, ни болещего посѣти, ни помилова немощнаго и лишеннаго, многыихь[13] аще не дѣлы, понѣ словесы и таинным вьздыханиѥмь мл҃ть ѧвити[14] нь паче противнаа симь твораше[15],—лѣность, сребролюбиѥ, ненависть, немлр҃дыѥ кь ближнемоу ѧже приидохомь кь семоу мытар'ствоу, сѣдѣше кнезь ѥго зѣло жестокь и прѣсоухь, оуниль, ѧко ѡ҃т дльгыѥ болѣзны плачесе и ридаю[16] и ѡгнемь дыхаѫ немлр҃дыѫ того же слоугы абыѥ ѡбидоше ни ѧко пчели испытающе, истезаше[17] ѡбыскающе, ѧко да быше вьзмоглы ѡбрѣсти нѣчто на ме и ѧко не вьзмогоше ничтоѫ ѡбрѣсти, радующесе ѡ҃тстоупихомь ѡ҃т нихь и вьнѣтрь врать и небесныхь вьнидохомь[18].

XXXI. бѣхоу же вра҃т нбнаа, ѧко крастѣль[1]. соущаа же вь нихьже бѣла[2] ѡ҃т звѣздь[3] прѣсвѣтлыих[x]. стоѧхоу[4] же вь нихь юноше вь златыхь ризахь блистаюсе. радоующисе оубо приѥша[5] насъ, ѧко избѣже[6] дш҃а моѧ[7] горкых[8] мы-

---

XXX [1] *н*—глаголештимь. [2] вставлено изъ *с, н* [3] *с, а, н*—ненавистници. [1—4] *н*—нѣтъ [5] *с, а, н*—не (sic) схранить. [6] *а*—доздѣ. [7] *с, а, н*—долоу [8] *с, а, н*—затвореть [9] *а, н*—ѥѥ. [10] *с, а, н* (вар *С*)—ненавидештоу [11] *н* доб.—хлѣбна. [12] *н*—чаше. [13] *н*—могыи [14] *н*—ѧви. [15] *с*—чинѣше [16] *а, с*—ридаѥ [17] *н*—истезаюште. [18] *с, н*—влѣзохомь.

XXXI. [1] *с*—кристаль *а*—кръсталь. *н*—кроустали. [2] *а, н*—дѣла. [3] *н* доб.—небесныхъ и. [4] *н*—стоыше [5] *н*—приѥть. [6] *н*—избѣгши [7] *с, а, н*—без-

тарствьь и тмы вьздоуха. идоущемь же[9] вьноутрь небесе, раздѣлѣшесе вода, иже подь тврьдию, и паки же събирашѣ вь сьпьмь свои. придохомь же на пѣкыи вьздоухь страшнь, на немьже бѣхоу юноши много и зѣло красныи, вь огнь обльчены, иже видѣвше ме вь роукоу аггль, срѣтоше ни[10—10] веселещесе и радующисе[10] о мнѣ, ако съхранена бы дша моа вь цртвіи Бжіи, и идѣхоу съ мною, поюще пѣснь бжвьноую. гредоущимь[11] же намь, и се облакь,[12] иже раздѣлисе и вьзетсе[12] прѣдъ нами. и по семь дроугии и паки се дроугыи[13]. и поньдше мало[14], видѣхомь висотоу неизьчтенноую зѣло, на немже бѣ прѣстоль Бжіи бѣлъ, тмами оукрашень[15], пьстротами просвѣщаа все спобльшеисе тамо прѣдьстати[16] окрть него юноше прѣдьстоахоу блистающесе, вь багрь чрьвень обльчении. приньдша же воде-
15 ща ме аггла кь прѣстолоу Бжию и похвалиста И с пѣснию гш. абыс же поклонихомсе гш Стѣи Трци. и посемь прииде глась сьвыше глс. „приидите с нею показающе ки все дше праведнихь и грѣшнихь и вса села[17] стиихь, иже вь раи соущаа и вь прѣисподнихь адоу. и потомь покоите ю,
20 идеже[18] реть вамь оугодникь Мои Василиє“

XXXII. и вьздвигоше оттоуд и придохомь вь села[1] сты. бѣхоу же ако полаты различны[2] измѣньни сицеви и инаковыи. таковии роукою Бжиею оустроюнныи на мѣстѣ хладнѣ[3], злачнѣ[4], покоинѣ[5], тишины[6]. осебѣ бо соуть
25 апльскаа села[7], осебѣ пророчьска, инде мничьска, дроугоинде стльска, осебѣ прѣподбныих и праведныхь. иже бѣхоу вь широтоу и дльготоу подобнии Цр иградоу. вси же[8]

бѣдно. [8] *а* доб.—моукь и [9] *а, н*—оубо намь. [10—10] *н*—радоуваxоусе и веселехоусе [11] *а, н*—идоуштимь. [12—12] *с, а, н*—нѣтъ. [13] *н*—инь. [14] *с*—нѣтъ. [15] *с, а, н*—измьчтань. [16] *а, н*—прѣдстоити [17] *а*—обители. [18] *н*—игдеже.

XXXII. [1] *а*—обители [2] *с*—нѣтъ. [3] *а, н* доб.—на мѣстѣ. [4] *а, н* доб.—

ст҃ыи исходеще[9] лобзахоу ме дх҃овно, раⷣующесе о моемь
спсении приидохом же вь недра[10] патриарха Аврама бѣ же
сеи испльнь славы и сладости дх҃овнихь и бл҃говонныихь
цвѣтьць и шипькь, мира и ароматы бѣхоу же тоу[11] полати
разлычныѥ Бж҃иемь Дх҃омь створенны[12], вь ныхже всы хр҃ты-
ан҃ьци просвѣщенныи[13] младенци раздѣлившесе[14] ѡ҃ тѣла
нескврьнни бѣхоу ѡкр҃ть его с раⷣстию[15] веселещесе. и҃
сих[16] же прѣидохомь ѡкр҃тнаа раискаа и потомь снидохомь
в прѣисподнѣѩ, вь нихьже Гь҃ сотоноу ськроуши[17]. изы-
дохомь[18] на западь, идѣже горкыѥ моукы и моученыѩ прѣⷣ-
лежоуть ѡкаанным грѣшнькомь[19] вьса бо сы показаста мы
агг҃ла, гл҃ща: „вижⷣь ѡ҃т коликыхь зьль избавыль те ѥ Гь҃ „
соущии же вь моукахь и вь тмѣ[20] сѣни сьмртнѣи „ѡ горе“[21]
кождо ихь призываxоу[22], а дроузи же „лютѣ“ непрѣстанно
крычюще и ридающе[23] гл҃ахоу и нѣсть помагающе[24] имь[25]

XXXIII. ѥгда же сии вса прѣминоухомь[1], вьпроси ме
ѥдинь ѡ҃т водещею[2] ме гл҃е: „разоумѣ ли[3], ѡ Θеѡдоро, ѩко
дн҃ь ѥ дн҃ь, вь ньже ѡбычаи соущимь вь мирѣ творити м҃
дн҃ии надь мрьтвымь и тебѣ тамо сьтварѣѥть дн҃ь прѣпо-
добни ѡц҃ь нш҃ь Василиѥ и се[4] разоумѣхь, ѡ чедо Григо-
риѥ, ѩкѡ за м҃ дн҃ии ѡ҃тнелиже разлоучихсе ѡ҃т тѣⷣ и вь
покоище се, идѣже[5] ме видиши, приидохь, ѥже ѥ прѣпо-
добнаго ѡц҃а нш҃его[6] Василиѩ. тьи же ѥще вь мирѣ ѡномь[7]
си[8], многыи[9] на истиноу наставлѣѥть, покааниемь приво-

на мѣстѣ [5] *a*, *н* доб.—на мѣстѣ. [6] *a*—оутѣшеня [7] *a*—ѡбители. [8] *c*, *a*, *н*—оубо [9] *a*—срѣтоша *н*—сьходѣште. [10] *c*, *a*, *н*—пазоухоу. [11] *н*—вь неи [12] *c*, *a*, *н*—оустроены [13] *c*, *a*—нѣть [14] *н*, *a*—раздрѣшив'шисѧ. [15] *c*, *н* доб.—играюште и *a*—радоующесѧ и [16] *a*—семь [17] *a*—свѧза. [18] *c*—пакы же сьнидохомь *a*, *н*—и пакы вьзидохомь [19] *c*—грѣшнимь [20] *a*, *c*, *н*—нѣтъ [21] *a*, *н* доб.—кь ѡ городу. *c*—кь миродоу [22] *c*—вьзиваxоу. [23] *н*—припадаюште. [24] *c*—помагающаго *a*, *н*—помилоующтаго. [25] *a*, *н*—нхь.

XXXIII [1] *c*, *a*, *н*—прѣидохомь. [2] *н*—водештихь [3] *н*—оуразоуме [4] *a*—ѡ҃тселе. *н*—ѡть сего [5] *н*—гдѣ [6] *a*—моегѡ. [7] *a*, *н*—том'. [8] *a* доб.—и

дить къ Бу. ѡбаче гредн [10] съ мною, да внидевъ въ вьноутрьнѣѥ и оузриши в нихже ѥсмь. ибо прѣподобнии ѡцъ нашь Василиѥ прѣд симь часомь здѣ [11] [12] быль ѥ [12].ѧ и идохь [13] въ слѣдь ѥе. и внидохь [14] вьноутрь.

[15] - гредоущимь же намь, - [15] видѣхь ю радостию [16] ѡкропленноу бжественаго масла и миромь и нардою помазанноу. бѣхоу же рызы ѥѧ ако снѣгь. внидоховъ же въ дворьць, ѥгоже бѣ помость златыими дьсками оукрашень. посрѣд же ѥго дрѣва стоѧхоу [17] цьвѣтоуща красныихъ [17] въсачьскыѫ плодовь. и ѡтоуд изыдоховъ [18] къ въстокоу. и видѣхомь [19] полаты свѣтлы и высоки зѣло и оустроѥнии. стоѧше же трапеза [20] ако лакыть л. бѣ же оустроѥна ѡт каме змарагдь [21] блистающи, стоѧхоу же на трапезѣ тои блюда злат и прѣкрасна и зѣло оудивленна писаниемь. ѡвощиѥ же бѣше на блюдѣх ѡнѣхь дивно и прѣкрасно. благооуханиѥ же ѡт него [22] исхождаше, ѥгоже нѣ подобно [23] глати [24] бѣше же прѣподобныи ѡцъ нашь Василиѥ сѣде на прѣсголѣ чюднѣмь, иже стоѧше въ челѣ трапезы тоѥ, и ако влка всѣмь [25] - тѣмь почиваше -[25]. бѣхоу [26] же идоущеи с нимь на трапезѣ не ѧкоже тѣло носещеи чловѣци, но ѧкоже лоуче сльнечниѥ сиѧюще [27], ѡбразь [28] имоуще чловѣчьскь [29]. ѥликоже идѣхоу ѡт трапезы тоѥ, множаише [30] вельми [31] множашесе ѡвощиѧ. ти же [32] - неизглаанныѥ радости - [32] испльнѣхоусе. слоужахоу [33] имь [34] юноше нѣции свѣтлии въ невеществь-

---

прпдбныи ѡтць нашь Василіи. [9] *а*—много. [10] *к*—вьниди. [11] *а*—сѣмо [12–12] *с, а, к*—прииде. [13] *с*—придохь. [14] *с, к*—в'нидохомь.

[15–15] *к*—грѣдоуштима же нама. [16] *с*—ризоу (sic). *а, к*—росою. [17] *с, а, к*—пльна соушта прѣкрасныхъ [18] *с*—прозрѣхомь. *а*—позрѣх. *к*—позрѣвь. [19] *к*—видѣхь. [20] *к* доб.—свѣтла и велика. [21] *к*—драгаго и змарагда. [22] *с, а, к*—нихь. [23] *с, а к*—моштно. [24] *с, а, к*—рещи. [25] *с*—и почитаемъ ѡт всѣх. [26] *к*—бѣше. [27] *а*—испоущаше. [28] *к*—ѡбразы. [29] *к*—чловѣчьскыѥ. [30] *к* доб.—есть. [31] *с*—болими. [32–32] *к*—неизглаоланою радостию [33] *а*—

ныхь истьклѣницахь, иже бѣхоу бѣли ѩко и снѣгь ѥгда же кто ѡ[т] нихь вьземаше чашоу, ѩкоже пити хоте[35], испльнѣшесе Ст҃аго Дх҃а сладости[36], ѩко изоумѣвсе сѣдше на чавелии[37]. и бываше лица ѥго ѩко цвѣть[38]. [39]— слоужещимь же и прѣдьстоѥщимь —[39] бѣхоу краснии зѣло и прѣпоѩсаны ремыкы злати, вѣнце имоуще на главахь своихь идѣше же прѣдь мною Ѳеѡдора, и прѣжде пришьдши блызь къ прѣподобномоу ѡ[т]цоу, вьзвѣсти мл҃исѥ ѥмоу ѡ мнѣ. ѡнь же съ радостию вьзрѣвь къ мнѣ и къ себѣ приближити ми се повелѣ [40]— азь же —[40] пристоупивь поклонихсе ѥмоу до земле ѡнь же тихо ре҃[7] къ мнѣ: „Бь҃ да [41]— оущедрить и бл҃вить —[41] те, чедо, и да просвѣтить лице Своѥ на те, испльнить те [42] нб҃ныихь бл҃гь.“ и тако вьздвигьме ѡ[т] земле, рече ми. „се Теѡдора, юже вьсхотѣль ѥси видѣти[43], гдѣ ѥ҃, которие полоучи чести. се зрьши[44] ю, и прочеѥ не стежаи ми ѥ҃ра҃.“ Ѳеѡдора же радостно вьзрѣвьши ре҃ч на ме: „м҃лостивь ти боуди Гь҃, брате Григорие, ѩко попекль се еси ѡ мнѣ смѣреноі. тѣмж҃ испльни Бг҃ь смѣреніе[45] твоѥ мл҃твами ст҃аго ѡц҃а нш҃его[46].“ потомь ре҃ч ст҃и къ Ѳеѡдорѣ. „иди с нимь и покажи ѥмоу градь мои, за вид҃ть красотоу ѥго.“

XXXIV. ѥмши же ме да десноую роукоу Ѳеѡдора и на десно[1] изыдоховѣ и се стѣна, вь неиже бѣхоу злат҃ вра҃т, имже ѡ[т]врьзьшимсе нама, и внидоховѣ[2] вьноутрь, и видѣхь [3]— зелиѥ златомь листвыѥмь —[3] и цвѣты оукрашенна, из ныхь

нѣтъ. *н*—чрьпахоу. [34] *а*—нѣтъ. [35] *н*, *а*—хоте и въ оуста вливаше (*н*—изливаше). [36] *н*—радости [37] *н*—многь. [38] *н*—свѣть [39—39] *с*—слоужещи же *а*—слоужахоу же предстоище и҃м҃. *н*—слоужещти же и прѣстоющтии симь. [40—40] *н*—и се. [41—41] *а*—помилоуѥ[т] и простить та. [42] *а*, *н* доб.—всехь. [43] *с*, *а*, *н* (вар. *С*) доб.—ѡ неиже много молиль ме ѥси оувѣдѣти. [44] *с*—видиши. [45] *а*, *н*—желание. [46] *с* доб.—Василиа

XXXIV. [1] *с*, *а*, *н*—десноую страноу. [2] *н*—внидохомь. [3—3] *а*—травы

же исхождаше сладость[4] неизреченнаа. и по семь видѣхь множьство дрѣвесьь[5] бечисльныихъ, ѡт тежести плодовнїе[6] прѣкланѣющихсе до землѥ. оужасхсе оубо азь ѡ сихь и чюждахсе[7] много. ре же къ мнѣ Ѳеодора: „си лы те оудивлѣють[8]? да аще би видѣль ѡградь ѡнь, иже ѥ̑ раи, ѥгоже Бг̑ насади на вьстокѣ, и сь страхомь оубоѧлсе бы недооумѣѥсе[9] ѡт чюдсь. сь бо противоу ѡномоу сѣнь ѥ̑ и сонь.“ рѣхь[10] оубо азь: „молюти се, рьци ми, кто ѥ̑ насадиль[11] ѡградь сьь —[11]. сицеваго бо ѡбраза[12] не видѣхь николиже.“ ѡтвѣща оубо ѡна: „како можеши видѣти сицеваа и ѥще живь[13] сыи? си ѧже[14] видиши разоумна соут. и мы разоумно ходимь здѣ. троуды же и болѣзны и потове прѣподобнаго ѡтца нш̑го Василиѧ[15], имиже ѡт юности своѥѥ и до старости потрудисе[16], постесе, бде[17], на голѣ земли леже, знои и мраз прѣтрьпѣваѥ[18], вь поустины[19] билиѥ ѧдыи по многа лѣта, прѣжде ѥгда вьниде вь Костаньтиньградь на спасениѥ многимь, таковѣ томоу сии ѡградь исходатише, ѥгоже видиши, ибо вь жит ѡномь врѣменнѣмь болѣзни и скрьбы Гв̑ ради и ст̑ыхь[20] Его заповѣди прѣтрьпѣвше здѣ ѡт Вг̑а сподоблѣѥтсе[21] мьздовьзданиѧ и оутѣшениѧ вь вѣчниѥ вѣкы веселещисе. ѧкоже реч Дв̑дь: „троуди плодь своихь снѣси.“ и ѥще оубо[22] азь ѡ[23] сихь дивѣхсе[24] ѥже реч ми, ѧко разоумомь[25] ходимь здѣ. и ѡсезахь самь себе, аще плть ѥсьмь, испытовахсе чиста имы чювьства помишлениѧ, моѥго дивѣхсе дх̑омь тамо соущими[26].

различныа и листвіѧ злато имоуще. [4] *н* доб.—и вонѣ (воны—*Д*). [5] *н*—дрѣвие. [6] *с, а, к*—плодовь. [7] *н*—чюдихсе. [8] *с*—оужасають. [9] *с*—недооумѣль се. *н*—недооумель. [10] *с*—тогда гл̑хь. *н*—рекохь. [11—11] *н*—ѡградомь сице. [12] *с, а, к*—нѣтъ. [13] *с, а, н*—вь тѣлѣси. [14] *а, н*—елико. [15] *н* доб.—соуть. [16] *н*—троуди се. [17] *а, с*—млѣсе (*н*—послѣ „лежоу“). [18] *н*—прѣтрьпѣвь. [19] *н*—поустинѣхь. [20] *н*—светыѥ. [21] *н*—сподоблѣваютьсе. [22] *н*—бо. [23] *н*—нѣтъ. [24] *с*—оудивихсе. *н*—дивлѣхсе и чюдѣхсе. [25] *н*—разоумно. [26] *с*,

понеже хотѣховѣ —[27] вьзвратитисе вь дворьць, и пакы имыже врати вьнидоховѣ вь градь, тѣми и изыдоховѣ и ѡбрѣтоховѣ трапезоу тѣщоу ѡ[т] вьлежещихь. соущам же на нѥи вса ѥдина[28] оуготовленна азь же поклонихсе Θеѡдорѣ и изыдохь[29] ѡ[т]тоу[д]. и вь себѣ бы[х][30] прѣпочивь ѡ[т] страшнаго видѣнив, начехь[31] помышлѣти вь[32] себѣ, кто оубо ѥсьмь или гдѣ, что бѣхоу иже видѣхь и слышахь

XXXV вьставь оубо поидохь кь прѣподобномѹ[1], помышлѣѥ вь себѣ[2], что оубо ѡ сихь повѣдати [3]—моу хощоу—[3], аще ѡ[т] Ба или ѡ[т] бѣсовь сыи выдѣхь пришедь оубо и ѡбичноѥ поклонениѥ до земле ст врь, бл выхсе ѡ[т] него ѡн же повелѣ ми сѣсти близь себе и ре кь мнѣ „вѣси лы. чедо Григорие. гдѣ бѣховѣ ѡба[4] вь сию нощь“ азь же себе ако невѣдоуща творе, ѡ[т]вѣща[х] „нигде иньде, ѡче, нь на своимь ложи[5] почиваль ѥсьмь.“ [6]—ѡн же рече—[6]: „поистинѣ вѣ[д] и азь, ако тѣломь на ѡдрѣ биль[7] ѥси, дх омь же инде[8] не вѣси[9] ли, какова ти азь показахь вь сию нощь? нѣси ли видѣль Θеѡдороу? не кь вратомь ли разоумныимь дх овнаго ми домоу, постигноути ме хоте[10], дошель ѥси? [11]—не прииѥть ли те Θеѡдора сь радостию—[11] и вьноутрь вьведши вса ти сказа[12] иже ѡ сьмрьти ѥѥ? [како сь ноуждею прѣиде[13]], аще многоу помощь [имоущи[13]] ѡ[т] мене, [начела и власти тьмнаго] вьздоуха мытарьствь. [не вьноутрь ли[14] вьшль ѥси, мнѣ повелѣв шоу? нѣси ли видѣль чюдниѥ ѡны трапезы и[13]] страшнаго ѥе строѥниа, [которам и[13]] какова бѣхоу ѡвощим[15]

а, к—соуштиимь видѣниемь [27] *к*—вьсхотѣховѣ [28] *а, с*—ѥдиначе *к*—ѥдениа [29] *с, а, к*—ѡтидохь [30] *к*—бывь [31] *а, к*—оубо. [32] *к*—и ѡ.

XXXV [1] *с, а, к*—блаженомоу. [2] *а, к*—оумѣ. [3]—[3] *с, а, к*—ми хоштеть. [4] *к*—нѣтъ. [5] *с*—ѡдрѣ [6]—[6] *а*—и рече Василиѥ. [7] *к*—почиваль [8] *с, а, к* доб.—биль еси. [9] *к*—си. [10] *к* доб.—текь [11]—[11] *к*—и влѣзьши с радостию приеть тѣ [12] *с*—показа *а*—показованиѥ [13] заключенное въ скобки взято изъ *с*, то же и въ *а, к*. [14] *к* доб.—двора. [15] далѣе въ Погодинскомъ спискѣ

[*с*—или каковаа сладо̑ и цвѣты, и каково питиѥ, и каковиѥ юноше слоужахоу на трапезѣ сѣдещимь? не стоимше лы сматраѥ дивны^{x} ѡнѣхь полать красоты? и ѥгда приде и показах ти Ѳеѡдороу, ѡ неиже много мл̑ше^{e}, ꙗко да оувѣси, ко-
5 ториѥ славы [16]-полоучила ѥ̑ —[16], не поѥть ли тебе ѡна по моѥмоу повелѣнію и вькоупѣ [17] оба [18] вь дарован'ны мои градь выидоста [19]? не сим̑ ли и бол'ша и [20] множаишиа сы-и^{x}—[20] вь сию нощь видѣль ѥси, и како гл̑ѥши, ꙗко ничтоже выдѣль ѥсмь?“

10 таковаа же азь ѡ^{т} ст̑го слышавь, познавь нетиноу гл̑ѥмыхь и за мало не оцѣпенѣхь и безыгласнь же прѣбы^{х}, и помишлꙗхь [21] вь себѣ, каковь велик̑ свѣтилынкь оу Ба̑ ѥ̑, понеже, ꙗко поистинѣ тѣломь и дш̑ею припи̑ть тамо, вса свѣсть. [22]—и сльзами кь немоу гл̑ахь—[22]: „[23]-ѥи, ст̑ыи ѡ̑че,
15 ст̑че—[23] Бж̑и, тако вса бише, ꙗко ты ре̑, и нѣ вь ны^{х} лъже. бл̑годароу Ба̑, спо̑бльшаго ме познати те и бы^{т} по̑ кровомь твоимь и наслади̑тисе таковыхь изредны^{х} и страшныхь чюдесь“ рече же кь мнѣ бл̑жени. „аще добрѣ жы^{т}ѥ твоѥ по [24]—Бж̑ѥи заповѣды—[24] оуправиши всакымь бл̑годѣꙗни-
20 ѥмь [25] вь добродѣтелы поидеши, пріимоу^{т} те по сьмрьти твоѥи тамо и боудеши сь мною вь вѣчныхь селѣ^{х}, ꙗже ми Бь̑ оуготова. аз̑ бо прѣжде тебе оумрѣти хощоу, по^{т}мь тыи по мнозѣ^{х} лѣтѣ^{х} послѣдоуѥши ми и оупитань [26] вь блг̑дателѣ^{х} [27], ꙗкоже сказа ми Гь̑. блюди же, доньдеже ѥсмь вь
25 жи^{т} семь, никто же да не оувѣсть ѡ сны^{х} всѣ^{х}. хощеши бо ходоѥ моѥ житиѥ исписати и соущимь [28] по сы^{х} ѡставити

громадный пропускъ, оканчивающійся въ XL части; недостающее взято изъ списка *с* и отмѣчено прямыми скобками. [16—16] *н*—полоучи. [17] *н*—коупно [18] *н*—нѣть [19] *н*—идоста. [20—20] *н*—множаишихь [21] *н*—помышлѣю. [22—22] *н*—и ѡтвештахь к нѣмоу и рекохь сь сльзами. [23—23] *н*—истиниче. [24—24] *а*, *н*—божиимь заповѣдемь. [25] *н*—благоволениемь. [26] *а*—въспитанъ

на пользоу прочитающимь, и приложиши сиѧ, ѩже видѣ, и сь дроугыми вещ'щими[29] ты ѩвитисе, ѡ сыи^{x} всѣ^{x} мнѣ поспѣшьствоующѧ и помагающоу ти." таковаѧ стомоу рекшоу кь мнѣ и ѡ^{i}поусти ме иты ми вь домь мои[30]. [31]– ть же –[31] самь ѡбычаи имаше кь нѣкымь ѡ^{т} дховны^{x} свои^{x} дѣты ѡ^{т}- ходити пользи ради дшевниѥ и на цѣлениѥ же болещы^{м}. печаше бо се ѡ домохь всѣ^{x} и ѡ нѣкы^{м} враждоующымь ихьь наводимаѧ на не вь таинѣ злаѧ провѣщаваше[32] имь и ѡ^{т} приключьши^{x}се бѣдь избавляше ѥ.

XXXVI. и нѣкьгда ми кь немоу по ѡбичаю пришьшоу, вьнезаапоуже, ѩкоже се нѣкто[1] тькноувшоу ѥго, вставь и врьбовоую палицоу [2]– вь роуцѣ –[2] вьзьмь, ѥюже старости ради подпирашесе, и изидохомь[3] коупно ѡ^{т} келиѥ ѥго и кь нѣкоѥмоу домоу прндоховѣ[4] соущомоу вь пристанищи Софиѡньсцѣмь, вь немьже бѣше коупець, имаѥ[5] ергастріа[6] многа, сирѣ^{ч} храмы, вь нихже продають и коупоують и дѣлають потрѣбнаа. сь же бѣ богать зѣло, поусть же вьсма, не имаѥ чеда ни сьродникь, слѣпь дшевнима и тѣлеснима ѡчима. дшевнѣи оубѡ ѡдоурениемь и пианьствомь богатьства, тѣлом[7] же ѡ^{т} теж ка недоуга болѣвши. семоу же бивше[8] рабы многы, [9]– с нимиже –[9] и Θеѡдорь нѣкто, цѣломоудрь сыи, добродѣтели прилеже[10], иже бѣ дхвни снь прѣобномоу. семоу оубо Θеѡдороу любви прилежаше[11] гнь ѥго паче инѣхь и таинамь своимь причестника ѥго[12] имаше и многоу на нь зависть ѡ^{т} дроужинь ѥго вьздвиже[13]. ѥдинь оубо ѡ^{т} враждьбникь[14] сыи пристоупи[15] кь нѣкоѥмоу влъх-

---

[27] *а*—дѣле^{x} добры^{x}. *н*—дѣлехь благыхь. [28] *н*—соуштихь. [29] *а* хотащими. *н*—ѥште хотештимь. [30] *н*—нѣтъ. [31–31] *н*—такожде. [32] *а, н*—провьзвѣшташе.

XXXVI. [1] *н*—нѣкомоу. [2–2] *н*—нѣтъ. [3] *н*—изидоховѣ. [4] *н*—поидоховѣ. [5] *н*—имѣюшта. [6] *а* –ргастырьи. *н*—ар'гастырии. [7] *н* –телесны. [8] *н*—бѣхоу. [9–9] *н*—в нихь же. [10] *н*—нѣтъ. [11] *н* –прилежно (sic). [12] *н*—нѣтъ.

воу и гвоздыѥ нѣкоѥ на него приѥмь желѣзныѥ и вь нѣкоѥмь мрачнѣмь и тьмнѣмь мѣстѣ вьдроузы ѥго[16], ѩкоже наоучи ѥго влъхвь. и сымь[17] Θеѡдорь недоугомь тежкымь ѡдрьжимь[18] бивь, и [19]—на ѡдрѣ—[19] лежаше, и бѣше[20] не-
5 движимь и къ съмрьти готовь. се оувѣдвь[21] прⷯобни дхомь Бжиѥмь, и вь ть ча приде тамо и [22]—испросивь свѣщоу и вьзьм ключь—[22] и вьшдь вьноутрь и вьдроуженныѥ злодѣѥвы гвозды ѥдиного по ѥдиномоу все истрьже. иже[23] бы[24] къ съмрьти готовь, нь вьскорѣ исправисе и здравь бивь[25],
10 скаче[26] и ходе слоужаше намь. се оубо не тькмо видѣвшеи вь стрⷯ вложи, нь и слоушещыⷯ на вѣроу[27] къ прⷯбномоу[28] вьздвиже, тѣмь мнозы къ немоу прихождахоу[29] и [30]—избиваxоу ѡт недоугь своихь и—[30] насищахоусе чюдьсь.

XXXVII. инь нѣкто коупць, такожде же имаѥ ерга-
15 стріѥ[1] мⷩногыѥ[2], сирѣч коупⷣцы[3] и непродавны[4] храмы, раба имѣваше водⷩнимь недоугомь лежеща[5] и юже оумрѣти хотеща. и припадь къ стомоу млⷱшесе, дабы пришьль вь домь ѥго и недоугоующаго посѣтиль. послоушавь оубо ѥго прⷯбныи и иде съ нимь. и пришдьше ѡбрѣтохомь недоужнаго
20 исчезающа. тьь[6] же млⷱтвою тькмо и положениѥмь роукоу стⷯю сего здрава показа вьскорѣ[7] прѣславно.

XXXVIII. иньгда же пакы [1]—соущоу ѥмоу—[1] вь домоу глѣмѣмь Гонгилиѥвѣ, и оу того же Гонгилиа живѣста два сна, братⷯ прⷯнаа, саномь прѣпоѩсита[2] соуща. ѡца же дхов-

---

[13] *н*—вьздвигшоу. [14] *н*—всѣхь вражебнѣи. [15] *н*—пристоупль. [16] *н*—сию. [17] *н*—шть сихь. [18] *а, н*—ѡбиеть. [19—19] *н*—вь ложи. [20] *н*—бѣ бо. [21] *н*—прооувѣдевь. [22—22] *а, н*—и ключь домоу испросивь, къ томоу же и свѣштю. [23] *н*—иже. [24] *а*—бѩше. *н*—бѣ. [25] *н*—бивь. *а* доб.—абіѥ. [26] *н*—и вьскочивь. [27] *н* доб.—великоу. [28] *а, н*—светоумоу. [29] *н*—приходеште. [30—30] *н*—и бываѥмыхь шть него.

XXXVII. [1] *а*—ѥргастрыа. *н*—ѥргастирии. [2] *н*—многа. [3] *н*—коупные. [4] *н*—продавниѥ. [5] *а, н*—болешта. [6] *н*—светы. [7] *а*—нѣтъ.

наго имоуще[3] прп[д]обнаго. [4—]сиⷯ же[—4] бѣста дѣлателя добры[х] дѣль и призиваxоу[5] ст̃го сь любовию къ себѣ паче инѣхь и наслаждастасе оученіа ѥго. и се приде нѣкто къ прп[д]обномоу кнезь и сановникь сіи, бѣше же ѡ[т] страны Пефлагоньскыѣ[6], и имѣѥвь себѣ дх̃ь лоукавь[7] и невѣдаше бѣса, живоущаго вь немь сего же прп[д]обнии прѣжде пришьствиѧ[8] пр̃ рече[9] тако: „се придеть дн̃ь къ намь диаволь.“ и ако приде[10] иже бѣса имѣѥще, сь чьстию и славою ѥже имѣше, па цѣлованиѥ приде[11] ре̃нною болѣриноу сѣдещоу же сь ними прп[д]обномоу, не трьпѣвъ же[12] бѣсь[13—]пришьствиѧ ст̃го[—13] начеть вьпити великомь гл̃сомь „что мнѣ и тебѣ, ст̃ьче Бж̃и[14]. вѣмь же, кто ѥси тыи. ѡстави ме, да вьзвѣщоу чл̃вкомь пастивныи[15] (sic) добродѣтели твоѥ аще ли повели ми тькмо и изидоу и ѡ[т]хождоу ѡ[т]села, не живоу здѣ не довлѣаше ли ти, колика зла показаль ми ѥси на поути. нь зл̃е вьшл̃ь ижд̃изаѥши[16] ме.“ ст̃ы же простьрь роукоу свою и оударь[17] бѣсноующагосе по главѣ и[18] потече кровь из̃ него строуѧмы на ча̃ великь слоуги же болѣщаго[19] вьпиѧхоу на ст̃го гнѣвающе, гл̃юще, ако[20—]не тькмо[—20] не исцѣли болещаго[21], нь паче болѣзньми[22] врѣды ѥго. [23—]и ѥще же текоущи крьви ѥго[—23], ре̃ ст̃ы прѣд̃ всѣми: „крьвь ли точиши. вь име Га̃ Іс̃ Ха̃, стани.“ и абыѥ ста теченіѥ крьвы. страждеи[24—]же зд̃равь и цѣль сльзно[—24] припаде

XXXVIII. [1—1]*а* соущоу прп[д]бномоу. *к*—соуштомоу. [2]*а*—велика. *к*—прѣносита. [3]*к*—имѣста [4—4]*к*—нѣтъ. [5]*а*, *к*—влачѣста. [6]*к*—нефлагонитьскыѣ. [7]*к*—нечисты. [8]*к*—пришедствиѥ [9]*а*, *к* доб—рече просто. [10]*к*—оубо вниде [11]*к*—прѣди [12]*к*—нестрьпѣ. [13—13]*а*—прп[д]бномоу приближитися. [14]*а*, *к* доб.—что ме иждызаѥши и почто ме моучиши. [15]*а*, *к*—пачестестьвноую. [16]*к*—иждизаеть. *а*—ми изгоньми. [17]*к* доб.—вельми. [18]*к*—абиѥ. [19]*а*, *к*—страждоуштаго. [20—20]*к*—никто. [21]*к*—страждоуштаго. [22]*к*—болѣми [23—23]*а*, *к*—истекъши же крьви мнозѣ и пакы текоушти.

кь ногама ст̑го, бл̑годарениѥ вьздаѥ Бо̑у и оугодникоу ѥго [25].

XXXIX. и дроугоици [1] пакы придоше кь немоу нѣци [2] женоу носеще, жалостно видѣние [3] зреще [4] вси [5]. кость бо вь г̑рлоу [6] ѥи вьпрѣкы вьньзшисе. [7]—и самиѥ блюще—[7] и вса вьноутрьнаа ѡ[т]ноудь прилежаще [8] изьбльвати. тако [9] оубо по трехь дн̑е[х] [10] видѣвь моучимоу, бл̑женыи мл̑рдовавь [11] и рече: „Г̑и Іс̑ Хе̑, Сн̑е Живаго Ба̑, помилоуи на грѣшны[х].“ и абыѥ [12] кость искочи изь грьта[н] [13] ѥе. и жена ѡ[т] болѣзни избависе и Бь̑ ѡ[т] всѣхь славлѧшесе.

сицева оубо ако мимоиьствиемь чюдеса ст̑го [14] поменоув'ше сказахо[м] [15], ѩкоже ѡ[т] нокьть льва и ѡ[т] [16]—крам прострьвь—[16], и каковою блг̑тию сь оубогатисе ѡ[т] Бг̑а. хотеи оубо вса по ѥдиномоу исписати и оупо̑добитсе чашею море прѣливающе [17], (или пѣсо[к] и звѣзды хотѧще[м] исчести [18]). ни ѥдиного бо ѡ[т] прѣжде поминаемы[х] стыи[х] (ѩвися менїи, но, аще дерзо [19] есть рещи, вь проповѣданіи и прозрѣніи всѣ[х] [20] превозиде [21]) ѩвы. нь на прѣ̑лежещеѥ вьзвратим'се.

XL. вь ѥдинь оубо ѡ[т] дн̑ии, мльчещоу ми вь келии моеи и ѡ свои[х] грѣсѣ[х] пекоущисе [1] и оупражнѣющоусе, паче надеждоу помисль дроугы вьзникноу вь оумѣ моемь. и вьсхищень бивь ѡ[т] него и не [2] хоте влачаше ме и давлѣше [3] ме,

---

[24—24] избави се, ицѣлѣви. [25] *н*—нѣтъ. *а* доб.—пр̑бномоу ѡц̑ю нашемоу Василію Новомоу вь чюдесѣ[х].

XXXIX. [1] *а*, *н*—иногда. [2] *н*—некыи. [3] *н*—ѥсоушти (sic), вар. *Д*—соушт̑. [4] *н*—зрештими ю. [5] *н*—всѣми. [6] *н*—грьлѣ. [7—7] *а*—ѡна же блюющи. *н*—самаѧ плюшта. [8] *а*—истер'зающи ѡ[т] великіѧ ноужа. *н*—же притоужаше. [9] *н*—ако. [10] *н*—дьнеи. [11] *а*, *н* доб.—вьздихноувь. [12] *н*—съ словомь. [13] *н*—грьла. [14] *н* доб.—помишлѣхоу. [15] *н*—показахомь [16—16] *а*, *Д* (вар. *н*)—крам поставь. *н*—апоставь (sic). [17] *н*—прѣмѣраюштомоу. [18] заключенное въ скобки вставлено изъ *а*, въ *с* и *н*—нѣтъ. [19] *н*—дрьзко. [20] *н*—вса. [21] заключенное въ скобки вставлено изъ *а*.

и извѣствѥ мы, ꙗко добрѣ вѣроують июдеи҃ Ба҃ боѥщесе. ибѡ Авраамь чьны и Ісакь праведны и Іаковь сты и Мѡуси Бж҃и оугодникь страшнь ꙗвисе прѣд Бг҃омь, знамены прѣславними оукрасивь[4] Ꙗгоупть. како не[5] вѣроуть Бо҃у давшимь[6] законь на горѣ Синаискѣи, своимь гл҃сомь десеты[x] словьь наоучи, иже добрѣ приѥше и дрьжеть ѥ не ман'ноу ли ѡдьжды имь, ѥгда Чрьмноѥ море Мѡусеѡвою палицею раздѣли? не ли крастѣли послaвь[7] имь? и[8] простаа вса, иже вь вет'сѣмь законѣ томь[9], помишлаѥ и вьзвѣстоуе[10] вь себѣ поистинѣ симь добрѣ бы҃т, помислом҃ стежающим'[11] мы ѡ сы[x][12], понеже мало[13] прѣд[14] сими почрьпль[15] бѣхь в се книгы вет'хааго закона обаче брав се м'ного сь таковимь помисломь и реко҃[x] кь себѣ. „о лоукавы помисле[16], се имаши бг҃оносца ѿца да вьзвѣсти[17] томоу ѡ сы[x] и тьь же расоудить ѡ томь, ктомоу[18] и приложит'се[19] аз҃ бѡ испитно вѣмь, ꙗко в сакь чл҃вкь, иже не исповѣдаѥть находещаго ѥмоу помисла дх҃овномоу своѥмоу ѿцоу, нь скриваеть сиѧ, не Хв҃ь ѥ҃, нь аньтихрістовь.“ и таковаѧ вь себѣ помиш'лаѥ, вьстахь абиѥ, да поидоу кь прп҃об'номоу ѿцоу Василию. бѣше[20] же на мѣстѣ тогда нарицаемѣмь Аркадиана. вь тьиже дн҃ь творѣше подромонь[21], коньнеѥ оуристание[22], идеже[23] бѣ[24] весь градь сьбральсе. аз же[25] ѡ҃т многы[x] дн҃и ѡставиль бѣхь таково позорище, слиша[x][26] ѡ сем҃ грознаа словеса Злат҃устаго и ꙗкоже идѣ кь ст҃омоу[27] ѿцоу, ꙗко да оувѣмь[28] недоумѣн҃наа[29], бы[x] близь мѣста, гл҃емаго Дип҃инь[30]. абыѥ вьже-

XL [1] *н*—пекоуштоусе. [2] *н*—нѣтъ. [3] *н*—задавѣше. [4] *а*, *н*—оуранивь. [5] *а*, *н* доб.—добрѣ. [6] *н*—давшомоу имь. [7] *н*—послаль. [8] *н*—ис. [9] *н*—нѣтъ. [10] *н*—извѣстоуе. [11] *а*, *н*—стоужающимь. [12] *н*—июдеихь. [13] *н*—маломь. [14] *н*—прѣжде. [15] *а*, *н*—прочель. [16] *н*, *а* доб.—что ти пол'за ѡ҃т таковы[x] смышлени[x]. [17] *н*—вьзвѣстихь. [18] *н*—и томоу. [19] *н*—прѣложимь се. [20] *н*—бѣ. [21] *а*, *н*—подроумиѥ сирѣчь. [22] *н*—ристание. [23] *н*—игдеже. [24] *н* доб.—вьсма. [25] *н*—бо. [26] *н*—слышавь. [27] *н* доб.—ми. [28] *н*—оувѣде. [29] *а*—недора-

жесе пламень вь срⷣци моемь, понуждаѥ ме видѣти аще понѣ[31] и коемь прьвоѥ запоущеніѥ. не въз могь въздрьжатисе ѡ[т] таковаго помисла, и побѣжⷣень бивь, възидо[х] и видѣхь прьвоѥ запоущеніѥ коемь. и потомь ѡ[т]идо[х] и придо[х] 5 кь прⷣобьномоу[32] ѡцоу Василію. и сьтвори[х][33] ѡбичноѥ поклоненіѥ до земⷧе. ѡнь же, по ѡбы[ч]ю блг҃вивь ме, посемь вьзрѣвь на ме[34] - сь гн҃вомь и [34] сь мро҃ю, и рече кь мнѣ: „се юже іюденскаа моудрьствоуѥ приде, ихже вет҃хое писаніѥ прошⷧь и ѡ[т] того наоучивьсе, ако нікⷣ добрѣ[35] вѣроу- 10 ють проклети іюдеіѥ, тьм҃ни[36]—ѡ[т] вѣка[36], попестинѣ[37] слѣпи. се добримь писаніемь сказатель, ѥже[38] пр҃рки похвалѣѥ и тѣ[х] чюⷣесь оудивлѣѥсе и извѣствоуеть, ако добрѣ дⷣрьжеть іюдеіѥ. вь[39] Ва҃ бо ре҃[ч] нб҃наго вѣроуеть[40] и храноть[41] ѡ[т] Него дан҃ны имь[42] тѣмь законь,- -и како не право[43] добрѣ 15 вѣроують? сеи же ѡ своі[х][44] ѡставль[45] плакатисе и сихь приносити[46] сь сльзами и ѡ непользны[х] ѥмоу неразоум҃но соудь створити, вьставлиѥ[46a] вь себѣ, ако вьистиноу добрѣ вѣроують іюдеіѥ и не блазнетсе. не тькмо же, нь и соущомоу не подроміи бѣсоу радо твореⷧ[47] и оугаждаѥ[48] ѥмоу. по- 20 истинѣ[49] вложеніемь таковаго помисла прⷣльстиви те дващи те низложи[х] и глⷭахь же вь себѣ вь[50] помишлени: „[51]—смѣрени Григоріѥ—[51], приближисе ча, вь ньже хощеши слишати твоѧ.[х] паки же глⷭа[52] прⷣобныи: „ѡле лютаго неразоумиѧ, ако не довлѣаше намь се ѥдино зло, нь брав се с 25 нами лоукавы бѣсь влⷣе иподромиемь прⷣльстивь[53]—низ-

---

зоумнаѧ. *ѫ*—неразоумнаѧ. [30] *а*—Дїеп[х]ти[н]. *ѫ*—Динипинь. *С* (вар. *ѫ*)—Дин҃пинь. [31] *а*—нѣтъ. [32] *ѫ*—всепрѣпрѣподобномоу (sic). [33] *и* доб. —оубо. [34—34] *ѫ*—гн҃вно [35] *ѫ*—нѣтъ. [36—36] *ѫ*—по свѣтѣ. [37] *ѫ* доб. - іюдеіѥ. [38] *ѫ*—еже [39] *ѫ*—ни. [40] *ѫ*—вѣроуѥште [41] *ѫ* хранеште. [42] *ѫ*—нѣтъ [43] *ѫ*—правѣ и. [44] *ѫ* доб —золь [45] *ѫ*—оставиль ѥсть [46] *а*—ѡставленіа просити. *ѫ*—просити проштеніе [46a] *а*, *ѫ*—оуставлѣіе. [47] *ѫ*—твореть. [48] *ѫ*—оугаждають. [49] *ѫ* доб.—ѥдиною. [50] *ѫ*—и о. [51—51] *ѫ*—и о смѣрени Григоріевѣ. *а*—нѣтъ

врьже ны—[53].“ азь же то слишавь (и гл̑ах̑ в̑ себѣ[54]). ако
ѡсоб̑на бѣса властеле имають[55] ипподромиа позорищи, емоу-
же оугажд̑ахоу[56] еже[57] тамо восходеще, заклехсе ѡ̑т̑ ср̑ца,
ако николиже вьзидоу тамо и пакы же с̑ты кь мнѣ: „р̑ци
ми оубо,—с[58]] како ты гл̑еши, ако добрѣ нн̑ѣ вѣроують 5
июдеие“ азь же кь симь ничтоже ѡ̑т̑вѣщати вьз̑мого̑х̑. бл̑же-
ни ре̑ кь мнѣ: „что соуть еже[59] ре̑ Гь̑ вь е̑у̑ли своемь.—
иже не чтеть Сн̑а не чтеть и ѿца пославшаго и. вид̑ши ли,
како праздни соуть и ничтоже ползоують[60] иже мнетсе вь
ѿца вѣроующеи, Сн̑а же ѡ̑т̑мещоуть[61]. пакы ре̑ Гь̑ кь июде- 10
ѡмь.—ни Мене вѣсте, ни ѿца Моего видѣсте нигдеже[62]. аще
оубо егоже видѣше на стьгнахь и̑х̑ оучеща и тмамы чюдесь
сьтварѣюща[63] и сь ними бесѣдоующа и живоуща не оувѣ̑х̑-
ше, како[64] же по̑х̑баше оувѣ̑д̑ти ѿца, егоже не видѣше, како
знають И добрѣ? ѡле безоумиа! ни единого тькмо идола 15
вьсма не ѡставише[65], емоуже не поклонишесе вь дн̑и Іер-
вѡама, сн̑а Соломоня, иже цр̑ твова вь из̑ли и сьтвори[66]
двѣ телици златѣ и заблоудише[67] вь слѣдь ихь[68], сирѣ̑ч̑ по-
клонишеⁿ има, гл̑юще:—сеи соуть бз̑ы наши, вьзвед̑шеи ны
ѡ̑т̑ Ег̑уп̑та. даже и до Ѳеим̑ пр̑ѣ июдеиска, иже вьмалѣ ѡбра- 20
тисе кь Го̑у Бо̑у своемоу [69]—да како—[69] ти добрѣ вѣроу-
ють? и пакы гл̑ѣть Гь̑ кь июдеѡмь: — Азь придо̑х̑ ѡ имени
ѿца Моего и не приемлете Мене, и иже[70] придеть ѡ своемь
имени и того приимете, и вь грѣсѣ вашемь оумрете. и пакы

---

[52] *н*—глаголаше. [53–53] *н*—низврьженыи. [54] заключенное въ скобки взято изъ *а*, въ *с* и *н*—нѣтъ. [55] *н*—имать [56] *н*—оугаждають. [57] *н*—иже. [58] здѣсь оканчивается вставка изъ *с*, далѣе слѣдуетъ текстъ Погодинской рукописи, въ которой слѣдующее до новой большой выдержки изъ *с* мѣсто помѣщено на лл. 33-34 об. внѣ связи съ текстомъ. [59] *н*—иже. [60] *с*, *а*, *н*—пол̑зоуите. [61] *а*, *с*—ѡ̑т̑мещоут̑се. *н*—отмѣтаите. [62] *а*—никогдаже. [63] *а*, *с*—твореща *н*—сьтворивше. [64] *н*—ако. [65] *н*—оставихоу. [66] *н*—створиие. [67] *с*, *н*—сьблоудиие [68] *а*, *с*, *н*—его [69–69] *н*—тако. [70] *с*, *н*—инь.

иньде глѣть.—се ѡставлаѥтсе домь ваш̃ поусть ви̑ши ли, ꙗко прогналь ѧ ѥ̃ Бь̃ ѡ̃т Себе[71] и расточиль ѧ ѥ̃ вь вьселеньскихь коньцехь и ненависто сѣтвори имо ихь прѣ̑ всѣмы чл̑вкы и прѣдь всѣми ꙁыкы пже подь нб̑ семь. и пакы глѣть имь Гь̃:— аще не быхь пришьль и гл̑аль имь, грѣха не бише[72] имѣли, нн̑ѣ же вины не имоуть ѡ грѣсѣ своѥмь, ꙗко видѣше Ме и вьзнепавидѣше Мене и ѡца Моѥго. и къ смокви что ре̑ Гь̃, ꙗгда вьзалка и приидеⷯ[73] снѣсти ѡ̃т нѥѥ и плода не ѡбрѣ̑те, -како проклеть ю, рекь: -ктомоу плода да не боудеть на тебѣ вь вкы. кто же бѣ смоковница? ѩ всач̑скыи[74] [*c*—Моѹсеѡвь законь. прин̑ѣ оубо Бь̃ июдеѥ[74a] имоуще законь праз̑нь. никтоже бо ѡ̃т ны̑ не твореще закон̑ныⷯ повелѣныи, тѣм̑ же и плода[75] не бѣше вь ныхь, тѣм̑ же[76] проклѣть ю неплодиѥмь. аще бо и прѣзь вьсь дн̑ь ѡбрѣзаютсе июдеи, сь велицѣмь[77] испитаниѥмь сьврьшають законьнаа своа, — Бь̃ не призрѣ[78] на ѥ. таково оубо сьдѣлованиѥ вьсма неплодно ѥ̃ по Гню ѡ̃трещенню, ѥже ре̑,— ктомоу да не боудеть ѡ̃т тебе плода вь вкы. прѣжде прин̑ствиа Хва добра бѣ[79] вѣра вь ныхь, добрь законь, добриѥ же жрьтвы и [80]- вьсь законь—[80] иⷯ. Хо̃у же прин̑ьшоу, ктомоу прочеѥ непотрѣбнаа вса начинаниа иⷯ. оупразнише бѡ се, [81]— непотрѣбна бише -[81] и проклета бише вса. вьниде же вь того мѣсто новь законь и процвьть[82] и дв̑ьствиѥть[83]. тыѥ же чають аньтиха̑ прииеты. нь и пр̃рокоу Моѹсеѡвы с̃ конча-тисе хотещоу, ре̑ кь немоу Бь̃: — се тыи оуснеши сь ѡ̃ци твоими, люд̑ же сыи вьстав̑ше сьбледоуть вь[84] слѣдь бь̃ тоу-

---

-[1] *c*, *ѧ*—лица Своего [72] *ѧ*- быхоу. [73] *ѧ* доб.—подь нею. [74] далѣе слѣдуетъ опять вставка изъ *c* мѣста, недостающаго въ Погодинскомъ спискѣ. [74a] *ѧ*—ѡбрѣте Июдоу. [75] *ѧ*—плодь. [76] *ѧ*—сего ради. [77] *a*, *ѧ*, *Д* (вар *ѧ*)—всацѣмь. [78] *ѧ*—призрить. [79] *ѧ*—нѣтъ. [80–80] *ѧ*—всѣ законьно. [81–81] *a*, *ѧ*—

ждыхь, ѡставеть Ме и разореть завѣть Мои, иже[85] завѣщахь имь, и разыгнѣваюсе[86] вь дн҃ь ѡнь, и ѡставлю их҃ь, и ѡ҃тврадоу лице Свое—*с*[87]] ѡ҃т нихь и боудоуть вь расхищение, и ѡбрѣщоуть є҃ зла многа и скрьбы многыи имже нѣ҃[88] числа. и пакы Исаиемь ре҃т Бь҃:—ѡ҃тврьзоу жезль Мои вели- кыи и разороу завѣть Мои домоу израилевоу и домоу июдиноу и разорениемь разороу и ѡ҃твращоу лице Мое ѡ҃т нихь, ѡ҃триноу є҃[89] до конца, и ктомоу не ѡбращоусе к нимь ꙗкоже, чадо Григорие, безь всакого прѣкословиꙗ ѡ҃тврьженны соуть ѡ҃т Ба҃ и сами и законь их҃ь прѣста и[90] до конца оумльче. и виждь испитаниꙗ ѡ҃г Ха҃, ꙗко не вьстанеть[91] по Хѣ҃ пр҃рькь ни праведникь ни єдинь ꙗкоже Дв҃дь гл҃ть: изриновени быше и не могоуть[92] стати[93]. и пакы инде гле҃т: вьскр҃петь Бь҃ и разыдоутсе[94] вразы єго. вьскресе[95] Гь҃ нш҃ь Іс҃ь Хс҃ь, г҃ дн҃ь из҃[96] мрьтвы҃х и по м҃-хь дн҃ехь вьзнесесе на нб҃са, ст҃ыимь єго ученикомь изьш҃ьшимь вь вьселень- скиє[97] конце проповѣдати єваулиє пр҃твиꙗ. абыє послань бывь на не гнѣвь ѡ҃т Га҃. взыде бо Тить[98] и прѣиде Оуєспасынь[99] и ѡ҃тоу҃ расѣꙗни бывше вь конци҃х вселен҃ныє, и прочеє не имать Бь҃ потрѣбы вь нихь. ре҃ бо пр҃ркомь Дв҃домь. — не сьбероу сьнма их҃ь ѡ҃т крьви, ни поменоу же имень их҃ь оустнама Моима. и громовь синь Іѡань вь ѡ҃ткрьвени своемь[100] сице гл҃еть. іюдеи, ре҃ть, юдеи гл҃емии сьнмь ис҃рлевь,—азь свѣ҃тельствоую ѡ нихь, ꙗкоже нѣ҃ сьнмь ис҃рлевь ни сьнмь Бж҃ии, ктомоу нѣсоуть [пр҃ьскоє св҃щенїє,

---

нѣть. [82] *и*—цвьтеть. [83] *а, и*—дѣиствоуеть. [84] *и*—по. [85] *и*—еже. [86] *и*—на нь ꙗростию [87] здѣсь оканчивается вставка изъ *с* и далѣе идетъ текстъ Погодинской рукописи. [88] *и*—не бѣ [89] *и*—нѣть [90] *и* доб.—законь их҃ь. [91] *с, а, и*—вьста [92] *а, с*—вьзмогоше. *и*—могоше. [93] *и*—вьстати. [94] *и*—расипѣтьсе. [95] *и* доб.—бо [96] *и*—шть [97] *с, а, и*—вселеньние [98] *и*—тьи (sic). [99] *и*—

ны ѥзикь сть, нь соуть [101]] вь клетвоу и вь потрѣблениѥ и вь ѡтврьжениѥ и снмь сотонинь ѥ. ѥгда бо ти събероутсе вь сьнмищих своихь коупно [102] вь соуботоу [103], нѣсть Гь посрѣдь ихь [104] вь сьнмищихь ихь [105] вселитсе съ ними [105] ѡ нихь. 5 ако ѡтврьгоше Сна Бжиа, крьвьже [106] ѥго положиште вь клетвоу на себѣ и на чедѣхь ихь [107]. и Гь ѡтврьжесе ихь и ѡтриноу ѥ ѡт Себе, и ктомоу не оутврьдисе вѣра ихь, ако же испрьвь, понѥже приѥть ѥ сотона вь достоаниѥ себѣ и име своѥ мрьзскоѥ положи на ниѥ [108], и тии снове диаволи, 10 ждрѣбии и достоанига ихь [109], честь антихрьстова. бѣхоу [110] бо снове прьтвиѥ, нь изгнаны быше, и вь тѣхь мѣсто ввѣдни быше ѡт ѥзыкьь вь Стоую Троицоу вѣровавшеи [111].

таковаа вѣды [112], чедо Григорие, далеч ѡтврьзы ѡт себе грѣховныѥ помысли и вѣроуи тврьдо [113] и истинно дрь- 15 жи—[113] тако, ако аще кто не вѣроуѥть, ако Іс Хь Снь Бжии приде вь мирь, проклеть ѥ, не тькмо аще вь Ба ѡца вѣроуѥть, нь аще и вь м ѡтць вѣроуѥть, а не исповѣдаѥть, ако ѡт Стыѥ Двы Мрие выпльщесе Гь нашь Іс Хь, ако [114] Тьь ѥ Снь и Слово Бжиѥ, Имже спсениѥ, ѥго ра 20 жизнь, члвколюбиѥ, и млть, и сьмирениѥ же кь Боу ѡтцоу бы,—гнѣвь на таковымь и горе, и да боудеть проклетиѥ [115] на нѥмь и рыданиѥ, и злаа вса да прииметь [116] нна и вь боудщии вѣкь."

сии рекь кь мнѣ, стыи ѡць оумльче. рѣх [117] же азь: 25 „млютисе, ѡче стыи, понѥже [118]—великоу блгость—[118] ство-

---

на спасение намь (sic!). [100] *н*—нѣтъ. [101] заключенное въ скобки взято изъ *с*, то же и въ *а* и въ *н*. [102] *с*—нѣтъ. [103] *н*—соудьбоу (sic). [104] *С* (вар. *н*) доб.—нъ сотона посрѣдѣ ихь ѥсть [105–105] *н*—вселесе. [106] *н*—кровь [107] *а*, *н*—своихь [108] *н* - нихь [109] *н*—ѥго. [110] *н*—бѣше. [111] *а* доб —се же рече оукрѣпляа оучнка своѥго Григорїа [112] *н*—вели (sic). [113–113] *н*—Григорие, и дрьжи крѣпко и тврьдо истиньно. [114] *н*—нѣтъ. [115] *а* доб —и горесть.

рил ми ѥси словесы твоими чедоу своѥмоу[119], показати мл҃юсе нѣчто дх҃овно вь видѣнии ѡ семь на болшеѥ извѣщениѥ помышлению моѥмоу“ ѡн же ѡ҃твѣщавь ре҃ч: „Гь҃, чедо, створіть на тебѣ добраа и пользнаа поиди оубо и се[120] твоѥ желаниѥ Гь҃ испльнить“ и тако помол҃ се ѡ мнѣ [121]—ѡ҃тпоусти ме сь—[121] мирѡмь

XLI вь тоу же нощь лежещоу ми на ѡдрѣ своѥмь[1], видѣх се на поли пажитнѣ зеленѣ, иже цвьтѣше[2] прѣкрасними различними цвѣти. стоѥщоу же мы оубо тамо и веселещоусе [3]—ѡ семь—[3], се прииде кь мнѣ моужь нѣкыи и великь и вельми добротою красень, вь ризоу ѡбльчень ѩко вь снѣжаноу дрьжаше же вь роуцѣ палицоу желѣзноу, и приближисе вьпрашаѥ[4] ме· „что дѣлаеши[5] зде[5]“ рѣхь же ѥмоу азь „не вѣмь, како приидохь сѣмо[6]“ ѡнь абыѥ рече: „мл҃твы ѡц҃а твоѥго дх҃овнаго приведоша[7] те зде[8], ѩко да видиши желаѥмаа тобою.“ азь же рѣхь: „да что соуть ихьже азь желаю[9]“ ре҃ч же ѡнь: „ре҃ль ѥси, ѩко добрѣ вѣроують июдѣиѥ ре҃ч ти оугодникь Хв҃ьь Василиѥ, ѩко недобрѣ, и просиль ѥси оу него показати тебѣ нѣчто вь доуховнии[x] видѣнии, и ѡбещаль ти се ѡ҃т Га҃ испльнити. грѣди оубо сь мною и покажоу ти ѥдино по ѥдиномоу и коюждо вѣроу и которам[9] како[10] дрьзновлениѥ имать кь Бо҃у.“

XLII. ѥмь ме за десноую роукоу, поидоховѣ ѩко на вьстокь. и се ѡблакь[1] по҃д нама, иже взеть на ѡ҃т землѥ и на висотоу безмѣрноу вьзнесе[2]. азь же мнѣхь се ѩко ѡчи-

---

[116] *н*—с'решгоуть и. [117] *н*—рекохь. [118—118] *а, н*—велико благо. [119] *н*—твоемоу. [120] *н*—нѣтъ. [121—121] *н*—ѡтпоустити Далѣе въ *н*. зде лежить страшноѥ видѣниѥ.

XLI [1] *с, а, н*—моемь [2] *н, а, с* доб—в'сачьскыми красними (*н*—нѣтъ „красними“) [3—3] *с, а, н*—нѣтъ. [4] *с*—оупрашаше. *н*—вьпраша. [5] *н*—дѣеши [6] *н*—зде. [7] *н*—приведохоу. [8] *а*—сѣмо [9] *н*—коы. *с* доб.—вѣра. [10] *а, с*—каковоѥ. *н*—нѣтъ.

вѣсть[3] быти семоу, а не вь снѣ[4]. приидохомь оубо ѩко на инь мирь страньнь и дивьнь. [5]- ѩко быховѣ [5] тамо, ѡ[т]стоуни ѡ[т] наю ѡблакь и ѡбрѣтоховѣсе стоѫща на стьклѣнѣ поли, ѡ[т]ноу[д]жде зрѣхове на все конце мира ѡного. и се сьбо-
5 ри мнози ѡгнены[х] юношьь славословещи[х] [6] вь Тр҃ци Ба҃. понеже таковоѥ видѣниѥ сладостию видѣховѣ.

ѡ[т]тоу[д] [7] пошѣьша [8] достигоховѣ нѣкоѥ мѣсто, иже бѣаше [9] ѡгнемь Бж҃иемь повито, не горѣше же, нь свѣтѣше и просвѣщаше. посрѣ[д] же ѥго видѣхоусе [10] юноши свѣтли [11],
10 летеще горѣ, и гдѣже идѣхоу не вѣ[д]хь. помишлѣхь же азь ѡ бѣлоризции[х] ѡнѣхь, ѩко аг҃ли бѣхоу Бж҃ии, иже вишны ѡлтарь кадеще разоумно, и та равьно мѣсто ѥ҃ дх҃овнаго ѡгнѣ, ѡ[т] негоже вьземлють на потрѣби Бж҃ие слоужбы. сима ми помишлѣющоу, ѡбрѣтоховѣсе при нѣкоѥмь хльмѣ
15 висоцѣ [12] зѣло, на ньже вьзыдоховѣ сь великомь троудомь. [13]- ѡ[т] негоже зрѣвше -[13] кь вьстокоу [14] видѣховѣ подь нама поле дроугоѥ страшно, златомь ч҃томь блистающеѥсе. ѩкоже оубо сихь оузрѣхь, сладость [15]- капѣше вь ср[д]ци моѥмь -[15]. посемь вьзрѣвша [16] на вьстокь, видѣховѣ прѣдь нама гра[д]
20 дивьнь зѣло. ѩкоже бо видѣхь, ѡ[т] страшнаго видѣниѧ изоумихсе на [17]- многы часи -[17]. ч҃то бо сего зрѣ[х]вѣ стоѫща на врьхоу хльма ѡного, ѡ[т]нели бо на хльмь ть вьзыдоховѣ. [18]- стаховѣ ѡ[т] шествиѧ дивниихь ѡнѣхь вещи и [19] зрѣще -[18].

XLIII. страшнь же ѡнь гра[д] бѣ великь зѣло, ѩко кроуг

XLII [1] *a*, *e* доб.—ѡ[т] земли. *н* доб.—подоузе ме (sic) [2] *н* доб.—ме. [3] *a*—лвѣ. [4] *a*—привидѣнии. [5–5] *a*, *c*—ѥгда бихомь. [6] *н*—слава бо славещихь [7] *н* доб.—понапрѣдь. [8] *н*—поидоховѣ. [9] *н*—бѣ [10] *н*—видѣшесе. *c*—видѣхомь се. [11] *a* доб.—зѣлѡ. [12] *a*—превысоц҃. [13–13] *a* -ѡ[т]селе же повелѣ ми позрѣти. [14] *н*—вьстокомь. [15–15] *a*—несказанна въсхождаше на ср[д]це мое [16] *a*—позрѣхо[м]. *н*—прозрѣвша. [17–17] *н*—всакь часъ. [18–18] *a*—и зряховѣ ѡ[т] шествіа таковы[х] ѡны[х] чюдны[х] вещи смотряще. се же бѣ гра[д] ѡнъ страшныи и великыи, вышніи ѳрл҃мъ, ѥже ѥ҃ мати, Сіѡ[н] нерѹкотвореныи.

небн҃ы, вь широтоу и дльготоу. бѣше же оустроєніе єго не ѡ[т] вара, ни мраморіа, ни дрѣво [1], ни стькло [2], ни гыпсось [3], иже соу[т] тлѣнныє вещи. нь бѣше ѡ[т] заре злa[т] чиста и ѡ[т] блистаніа краснаго двоюнадесетоу камикоу видѣніе же лоучьь поущаємии[x] ѡ[т] него, ако доуга небн҃аа. доброта же зданіа град того, єєже ѡко не видѣ, ни оухо слыша, ни на ср҃дце чл҃вкоу не вьзьшло [4]. бѣше [5] же висота стѣнь град того лакьть т҃. врать же бѣше вь немь вї҃ тврьдосьставленна и заклоученна. бѣхоу же врат [6]—всака єднако же сьлична—[6] ѡбразомь по видѣнію и по лицоу, коєгождо двоюнадесете честною камикоу блщахоу же се, ако лоуче сльнечніе. ако-же оубо внѣюдоу град сицеваа соущаа же вьноутрьюдоу какова, оумь оустрашаєтсе сказаты [7], понеже плть и крьвь цр҃тва небн҃аго сказати не можеть.

сіа видѣвь азь [8], вьпросии[x] [9] [10]—водещаго ме—[10] ст҃го агг҃ла [11] „ги҃ мои, кыи є҃ град сьь и котори соуть людіе, живоущеи вь немь? кто же є҃ цр҃ь єго [12]? и кто є҃ сьздавии єго? что [13] же име градоу? землѣ же си кои є҃? что же є҃ страшни мирь сь? како же приидоховѣ з҃де? и коєе ради вины? скажи ми вса, мл҃ютисе.“ ѡ[т]вѣщаа ѡнь гл҃е: „градь сь є҃ великаго Цр҃а, ѡ немже Дв҃дь гл҃а дивнаа. сьзда же єго Гь҃ нш҃ь Іс҃ Хс҃ь по сконьчани плътскаго съмотреніа єго [14] и по вьзнесении єго на небо кь Бо҃у и ѡц҃оу, ст҃ымь Своимь оученикомь и ап҃ломь оуготова и всѣмь проповѣданіа рад тѣхь вѣровавшихь вь нь, акоже самь вь є҃у ли

---

[19] *с* (вм. „зрьще“)—гледаховѣ оудивлениемь новаго Іерл҃ма. *н*—оуди. вленіе новаго Иероусалима.

XLIII. [1] *н*—ѡть дрѣва. [2] *н*—ѡть стькла. [3] *н*—гип'са. [4] *н*, *а*, *с*—вьзиде [5] *н*—се. [6–6] *с*, *а*, *н*—каиже единолична. [7] *а* доб.—доброты ѡнол неизреченныа [8] *а* доб.—зѣло почюдихсл семоу и. [9] *н*—просихь. [10–10] *а*, *с*, *н*—вожда моего. [11] *а* доб.—реко[x] емоу. *н*—глаголе. [12] *с*—семоу. *н*—неговыа.

рѣ:—вь домоу ѡц҃а Моегѡ многы ѡбытѣли соу[т], аще ли же нии, поидоу оуготовати вамь. се оубо ѥ҃ многодивноѥ жили ще, ѥже ѡбѣща имь и всѣмь вьзлюбльшимь просвѣщение его [15]. гл҃еть же се новии Сионь и град҃ хр҃тьаньскыи, град҃ вышнѣго митрополиа, новыи Сионь име ѥмоу [16]. пожди мало и оузриши люд҃ его, не тькмо же люд҃, нь и Цр҃а и[х]. вино ю ѥюже [17] сѣмо пришьль ѥси, помалѣ оузнаеши кавѣ и оувѣси [18], ако всѣкь вѣроуѥи вь Сн҃а Вж҃ия живь боудеть и вь оучение ст҃хь его оученикь и вь повелѣны ст҃хь и бо҃носниихь ѡ҃ц҃ь, просто рещи вь сьборноую цр҃ковь Вж҃ию. не вѣроующе же [19], ни моудрьствоующе тако не боудоуть живы вь вкы, нь вѣчномоу ѡгню прѣдасть ѥ.“

XLIV. сим же сице гл҃емомь, и се хльмь високь и дивьнь, ако гора величьством҃ на высоцѣ мѣстѣ стоѥ, блистаѥсе [1] ако желѣзо раждеженно, посрѣд҃ град҃ того авысе нама. врьхоу же кр҃ть ѥго страшно сиае и ѡпалѣѥ вьздх҃ ѡнь. и голоуь бѣль, ако снѣгь, свѣть безмѣрны испоущаеи врьхоу бж҃ествьнаго кр҃та видѣше. и ѥще [2—]зрещимь намь[—2], се ѡ[т] страшниѥ ѡноѥ высоты сьниде, ако мльнии, юноша сиае на град҃, иже оуготовлениѥ вь градѣ творѧше, ако се нѣкоѥмоу цр҃оу приити вь нь хотещоу. и по немь дроугыи юноша скоро [3] прииде вь град҃, прѣстоль имыи страшьнь, ѥгоже оуготови грѣдоущомоу цр҃ви слышаховѣ же глась гл҃ющь: „царь великь и страшныи хощеть приити вь градь сь сь [4] силою и [—4] славою [5] многою.“ ѥще кь симь [6—]зрещимь намь[—6], и се четири юноше [7] сь высоты гредѣхоу [8] дрьжоущи по свѣ-

---

[18] *с, а, и*—како. [14] *с, а, и* доб.—таиньства. [15] *с*—нѣтъ. [16] *и* доб.—людиѥ же его бо. [17] *с*—ѥюже ради. *и*—ѥюжѥ. [18] *а* доб.—*w* всеⁿ и познаеши. [19] *и*—нѣтъ.

XLIV. [1] *и*—блистаюште. [2—2] *и*—зрештима нама. [3] *и*—скоростию. [4—4] *с*—нѣтъ. [5] *с* доб.—великою и. [6—6] *и*—зрештима нама. [7] *а* доб.—свѣтли.

щи величѣ, страшнимь ѡгнемь гореще[9], иже ѥдиногласно вьзоупише: „вьсим блгⷭть Твоⷨ, Гⷭи, прииде слава стⷭхь Твоих[x], Вышныи Снⷭе Живаго[10] Баⷭ[11].“

по сихь же видѣховѣ, и се ѥтерь юноша вьниде[12] вь градь ѡнⷭ, глⷭе. „се соудⷭ и вьскрѣшениѥ мрьтвыимь, вьзⷣа- 5
ниѥ ѡт праведнаго Соудиѥ члⷭвкомь прииде.“ и по сихь видѣховѣ, и се стльпь ѡгньнень сьвыше сьхождааше, изь негоже глаⷯ страшень слышашесе, и ѡгнь испоущаше[13] по всемоу вьздоухоу. и ть не ста надь градомь ѡнѣмь, нь нѣкоѥю пропастию иде[14] вь мирь[15] и раздѣлисе на четири начела 10
сиⷨе и ѡблистаѥсе и прикосноусе четирми краи твари и глась вь всемь мирѣ глѣ „се сьдѣтелнаа сила Вышнѣго прикосноусе всѣхь члⷭвчьскыихx костьи, да сьберетьсе[16] всака[17] кость кь кости, сьставь кь сьставоу, члань кь чланоу своѥмоу.“ и ѥще видѣховѣ, и се инь юноша бѣлоѡбразьнь[18] 15
дрьже вь роуцѣ своѥ свитокь ѡгнѣнь, посланыⷨ Гⷭе кь сатанѣ. глⷭше бо, ꙗко скончасе цртво ѥго, цртвовавшомоу гⷭ лѣта по всеи земли и ставь прѣⷣ сатаною, прочеть посланоѥ ѥмоу ѡт Баⷭ посланиѥ и ѥмь ѥго сь крѣпостию влѣчаше вьнь цркыихь дворовь и положи ноздры ѥго на краи земли[19], 20
да изблюѥть и изврьжеть вⷰоу злобоу, погыбѣль, тлю, гнѣвже и неистовьство, ꙗрость и вьсь ꙗдь и всакиѥ нечистоты и всоу[20] ѥресь[21], ꙗко [22]– приближисе коньчина –[22] ѥго и хощеть сьжежень быти сь всѣⷨи воиньствѣ ѥго.

ѥще [23]– зрещимь намь –[23], и се плъци силь нбⷭныихx на 25
конехь ѡгньнихx[24] по вьздоухоу ꙗздеще [25]– и вь мирь схо-

---

[8] *а*—летяще. [9] *к*—горештоу. [10] *к*—вышнѣго [11] *а* доб.—блⷭжнъ ѥси, Григорѣе, иже сподоби та Гⷣь видѣти таины сіа, ихⷭже ѡт древнихx моужіи никтоже никогдаже видѣ сицева. [12] *к, а* сьниде. [13] *к*—исхождаше. [14] *с, а, к*—сниде. [15] *к*—мѣсто [16] *к*—сⷭрештоутьсе. [17] *к*—всѣ [18] *к*—бѣше зѣло ѡбразень. [19] *к*—земнымь. [20] *к*—всакое. [21] *к*—ереси. [22–22] *с, к*—сконьча-

деще —[25]. вьнегда же сьнидоше[26], слышаховѣ въпль многъ, оубииства, плачь и рыдание много[27] зѣло, понеже ти, сьше-ьше на конихь гонеще, заклахоу[28] всѣхь прѣльстившихсе въ слѣд аньтихрьста въ врѣме цр тва его еще видѣховѣ. и се воиньства бл гообразна на землю сьходеще[29] творѣхоу оуготовление Гню пришествию. и с тѣми единъ нѣкто славънь, имѣе въ роуцѣ своеи троубоу златоу, и с нимь в юношь, злати троуби носеще[30]. якоже оубо снидоше[31] на землю, потроуби прѣжд ни[32] онь[33] съ великою силою, якоже потресе-тисе всѣмь концемь земле. и потомь въстроубише дроузии[34] в, и се вьзыдоше жили и плоть на кости лежащихь въ гробѣхь от вѣка чл вкьь и дх ь животьнь бѣ в нихъ. потроуби же вьторое, и потрепета всѣ[35] землѣ. и абие отврьзоше гробы вси от вѣка оусопшихъ чл вкь. якоже прахъ, тако от гробь изврьжени бывше. и се сьвише сьхождахоу множьство юношь, яко пѣскъ земльнии, на покои дш амь идѣхоу, да[36]—пошлють[37] и наставлють—[36] когождо чл вка дш оу въ свое си тѣло. и потроубы агг ль Гнь третицею, и оужасесе небо и землѣ от гла троуби[38]. и се вьсь сьборь сн овь чл вчьскь живь изврьжень бывше[39] от прьсти земльние. и се море и рѣкы изврьгоше на соушоу вса езера, блата, лоузы, чеща, — страхомь избльваша[40] множьства чл вкь бесчислно[41] паче прьсти[42] и пѣска соуща[43]. и обрѣтоше врьхоу земле равни соуще вьзрастомь, моужие же и жени.

вьнегда бо вьста Адамь съ Iсугою и всакь езикь и всако колѣно, иже нѣкогда живи бываше на земли, въ тѣс-

---

ние. [23–23] *н*—зрештима нама. [24] *с*—нб ныхъ. [25–25] *с, а*—нѣтъ. [26] *н*—снидохоу. [27] *с, а*—нѣтъ. [28] *н*—закалають [29] *н*—сходѣхоу [30] *н*—дрьжеште. [31] *н*—сьнидохоу. [32] *с*—прѣд ними онь прьвыи. [33] *с*—единь. *н* доб.—единь. [34] *н*—троубь. [35] *н*—нѣтъ [36–36] *н*—пошлю и дадеть [37] *с*—послоу творець и. [38] *н*—троубь. [39] *н*—бысть. [40] *н*—и блъваше. [41] *н*—безь числа. [42] *н*

нотѣ стоахоу на лици всеѥ земле не оувѣдше бо николиже таиньства вьскрѣниѧ, боахоусе и трепетахоу, помишлѣюще, како вь прьсть расплоувше[44] и абиѥ цѣли вьскрьсоше и помишлѣюще [45]— оужасно тресѣхоусе [45], видеще измѣнениѥ лицьь моужемь же и женамь, иже ѡ[т] Адама до родившагосе всѣхь напослѣ[46]. и тоу всѣмь вьставшемь ѡ[т] мрьтвии[х], како оубо нѣким[ъ][47] бѣхоу лица ѧко звѣзды сиѧюще, дроугыим[ъ] же поменше сихь. ѧкоже рѣ апⷭ̃ль: „звѣзда звѣзды лоучьши славою“ и нѣкыи[х] лица сиахоу, ѧко лоуна вь мрачноу нощь, дроугыи[х]—ѧко слⷩ̃нце, и нѣкыи[х] лица бѣхоу ѧко снѣгь, дроугыи[х] ѧко вльна бѣла, инѣмь бѣла и разоумна ѧко цвѣть. [48] всакомоу же сихь писаниѧ мльниѥѡбразно—[48] ѧвлѣше [49]— на челѣ—[49], писанно бѣше когождо добродѣтель на ѡвѣхь писааше[50]—прⷪ̃рькь Гнⷩ̃ь, на инѣх[ъ]—апⷭ̃ль Гнⷩ̃ь, на дроугыи[х]—мѵчникь Гнⷩ̃ь[51], на инѣхь ѥуглистьГнⷩ̃ь, на дроугыи[х]—испо-вѣдникь Гнⷩ̃ь, на дроугыи[х] — вьздрьжависе Гⷣ̃ ради, [52]— и на ѡвѣхь — стⷩ̃ль Хⷭ̃вь, на нѣкии[х] — прѣподобныи Гнⷩ̃ь, на дроугыи[х]—праведникь Гнⷩ̃ь, на инѣхь—трьпѣви вь поустини Гⷣ̃ ради—[52], на нѣкыи[х] — нищии дхⷪ̃омь, на дроугыи[х]—смѣ-рении срⷣцемь, на нѣкиихь же ѧвлѣше писаниѥ — плачемь и сльзами ѡчистивы себе, на ѡвѣхь—кротки Гнⷩ̃ь, на инѣхь— [53]— милостивии податливии—[53], на ѡвѣхь [54]—чⷭ̃ты срⷣцемь, на дроугыхь—миротворци, на инѣхь — изгнании правды ради, [55]— на нѣкыихь—страньствовавыи Гⷣ̃ ради—[55], и на ѡвѣхь—странноприемьць Гнⷩ̃ь, на нѣкыихь — зависти ради и льсти пострадавыи[56], и вь нѣкыихь — нищетоу и напасть прѣтрь-

---

доб.—земниѧ. [43] *с*—морскаго [44] *н*—разлавшесе. [45] *с*—трепетахоусе. *н*—сь трѣпѣтомь [46] *с*—послѣть *а*—послѣднего. *н*—послежде. [47] *с*, *н*—ѡть нихь. [48] *с*, *а*, *н*—ѥдиномоу кождо ихь грамата мльниѥобразна. [49—49] *с*, *а*, *н*—надъ брьвѣма [50] *с*—ѧвлѣше и писашесе. *а*—писано. *н*—пише. [51] *н* доб.—на инѣхь. проповѣдникь Господнь. [52—52] *н*—нѣть. [53—53] *с*—мл ти пода-

пѣвыи Гā ради, на инѣхь—праведныи прьзвитерь Гнь, на дроугыихь — добрѣ послоуживыи дховноую слоужбоу, на ѡвѣхь дв̄ьствьникь и чть Гвн, на дроугих — положивн дш̄оу свою за любовь ближнаго, на инѣхь створивии правдоу и ины наоучив[57], на ѡвѣхь сьхранивши ложе не скврьнно, на дроугыих—покаанїемь Гвн оугодивн[57]. и да сьвькоупивь рекоу,—ѥдиного когождо добродѣтель и злобоу явлѣше грамата блистающисе. ѡвѣмь оубо на тѣмьныих написана бѣхоу сим. нѣкыимь же прѣвыше главн на выздоусѣ видѣхоусе[58], ако ѡт сего знаемомь бити[59] вѣми. ѡт имоущихь оубо лица свѣтла и прославленна сицево бѣ познание и явление.

XLV[1]. ѡ живших же вь грѣсѣхь бѣше видѣнне ихь скаредние и нелѣпше[2] зѣло люто[3], и горка и лоукава лица, имже не бѣ числа. нѣкиимь бѣхоу лица ако прьсть с попломь земльнимь смѣшенна, нѣкыимже ако смрадьнн каль иже на оулица[x 4], инѣм же гноина и ина[5] скареда зѣло, дроугиим же изьгнила ако мрьтьвь пьсь чрьвьми кыпещь, инѣмь ако с каломь и мотыли[6] помазанна бѣхоу лица, ѡвѣм же ако кожа желвинам ѡчрѣнѣла, [7]ихже ѡчи гноини и[7] испоущахоу ако троудовити недоугь имоущеи, нѣкыим же чрьна лица ако самомоу сотонѣ, и нѣкыимь исполоу почрьнена, дроугыим же ако кожа аспидова, [8]инѣмь ако ехиднова[8], инѣмь же ако димнаа зелень, ѡвѣм же ако кожа ѡслѣ. дроузы же гноини и смрьдеще бѣхоу ѡт глави до ногоу. ини крьвию многою ѡкропленни[9], зѣло бѣхоу скареди.

тель. [54] *н*—инѣхь. [55—55] *с, а*—нѣтъ. [56] *с, Д* (вар. *н*)—на дроугыихь: послоушанїе исправивн. [57—57] *с*—нѣтъ. [58] *н*—видѣшесе. [59] *н* доб.—вьсемь и

XLV. [1] *с*—кр тианьсци грѣшницы (заглавїе). *а*—а се вь хр тиньствѣ съгрѣшивши и жив'шїи въ грѣсѣх. *н*—христианьсти грѣшнации. [2] *а, н*—нелѣпотоу. [3] *а, н*—лютоу. [4] *н*—лицахь. [5] *н*—тинна. [6] *с*—и мотиломь.

и нѣции ѡт нихь вь [10]—свини кожи—[10] ѡбльченнии ини смрьдеще[11] пѣнами помазаньни бѣхоу. вси же си дроугь кь дроугоу глахоу: „ѡ горе намь, ꙗко се ꙗ̃ послѣдни днь втораго пришествиꙗ Хва, ꙗкоже слышахомь прѣжде, егда не бѣхоме оумрьли. и нн̃ѣ вьстахомь, ꙗко да приимемь кождо по дѣломь своимь. ѡ лютѣ намь смѣренниимь и грѣшниимь, понеже[12] нечисты есми. сьжещи ни хощеть Бь̃ вь ѡгни негасомимь.“ сиꙗ дроугь кь дроугоу глахоу.

XLVI. [1]—стоꙗхоу же—[1] дроугаа множьства[2] ꙗко бесловесни скоти, невѣдоуще[3] Ба̃. [4]—ти же—[4] глахоу дроугь кь дроугоу. „кто ꙗ̃ Бь̃, кто ли ꙗ̃ Хь̃, мы не вѣми. мы бо многыи богы имѣхомь. да аще оубо ти вьскр̃ише на̃, не боимсе зла, ꙗко мы добрѣ слоужихомь[5] имь.“ [6]—соущии же ѡт июдеи глахоу сице—[6]. „аще Бь̃ Мѡусеова закона вьскр̃и на̃, многаа бг̃аа ѡбрѣщемь ѡт него, понеже аще и расѣꙗни быхомь вь все конце вселенниѣ[7], ѡбаче паче того иного Ба̃ не знаꙗхомь. аще ли Сн̃ь Мр̃іинь приидеть соудити, горе намь ꙗ̃ зѣло бо вьзненавидѣхомь И и похоулихомь нь чл̃кь сыи, како приидеть соудити, ꙗко Бь̃? и ѡн бо с нами соудимь боудеть хоулы ради ѥже гла, творе[8] се равьнь Бо̃у и добрѣ было бы, аще быхомь нн̃ѣ видѣли ѥго зде ꙗко льжа ѡбличили быхомь И, понеже оуче на стьгнахь нш̃ихь, Соудію Себе глше бы ѡ̃ць бо ре̃ не соудить никомоуже, нь соудь вьсь дасть Синови, Себе гла Сн̃а Бж̃иꙗ. мы бо извѣстно вѣми, ꙗко Моисеѡви гла Бь̃ на горѣ Синаиньсцѣи,

---

а—мотылою. *н*—смолы. [7–7]*н*—ихь же изь ѡчю гнои. [8–8]*а*—нѣть [9]*н*, *а*—ѡкрьвавлены [10–10]*н*—свинияхь кожахь [11]*н*—смрьдештими. [12]*с*—ꙗко. *н* доб.—ꙗко.

XLVI. [1–1]*а*—нѣть. [2]*с* доб.—бесчисльна. *н* доб.—бес числа. [3]*с*—незнающе [4–4]*н*—ꙗко. [5]*с*, *а*, *н*—оугодихомь. [6–6]*а*—еврѣи иже ѡт Х̃а и до скончаниꙗ вѣка сего бѣше же, стоꙗще инѣхь иоудеи множество,

Ть же не видѣ Ба николиже[9.а] и [10] тии таковаа шепераxоу —[10] Соудиⷨ чающе видѣти —[10а]. дроузыи же, и ти нѣ̀льти соуще, гл̀ахоу: „ѡ лютѣ намь, ꙗко ми вь соущаго Ба̀ вь законѣ не вѣровахомь, ни гл̀емаго Ха̀[11] достигохомь, [12] Ваа-
5 лоу и Астаритии и Асароѳоу· [12] и двѣма златима[13] телицама и прочимь ꙗзычьскымь бг̀омь. и невѣ̀дxомь ѡ̀тноу̀д ѡ пришд̀ьшеи на ни напасти.ᵃ

XLVII и конегождо [1] ꙗзыка и конегождо [1] племене люⷣе бѣxоу стезающе ѡ̀ приключьшиимᴹсе имь чѣ̀. и се
10 дивно и страшнѣѥ всего, ꙗко еⷣиномоу комоуждо ихь ꙗвлѣ̀xоусе на тѣмени граматами чрьвленѝнами дѣ̀ланиⷨ конегождо, двою ро̀ду—моужьска [2-] и женьска [-2]. на нѣкиихь бо ꙗвлѣ̀ше писаниѥ, аще моужь—оубиица, аще жена—оубиница[3], на дроугыиˣ же—крьвомесьць и крьвомесица, на шѣxь—прѣ-
15 любодѣѥць и прѣлюбодѣица, и блоудникь и блоудница, на ѡвѣxь[3а]—тать и татица, и абиѥ—льж̀ и льживица, на дроугыхь—идолослоужитель и идолослоужебница[4], на нѣкии — вльxвь и вльxва, на инѣхь — пиⷨньливыи[5] и пиⷨница, митарь и xыщникь, и на дроугыихь—моужеложникы [6] и дѣ-
20 тогоубьць и дѣтогоубица —[6], на инѣхь [7] — помазатель[8] злоу и завистникь гнѣвливь [9], на дроугыихь—гоудьць и смоучькь [10], свирѣлникь [11] и клетвьникь, на инѣхь — мрьтвими влькxвоуѥ, на нѣкиихь — соуровь и ꙗрь [12], злосрьдь, нем̀ло-

---

гл̀ахоу же дроугъ къ дрⷭгоу. [7] *с*—зем̀льниѥ. [8] *к*—творить [9] *а*—никогдаже [10—10] *с*—тако вьпиxоу. [10—10а] *а*—сицевaа оубѡ іоудѣᵉᴹ гл̀щеᴹ межю собою и ждоущиᴹ Соудіⷨ праведнаго и хотѧщиᴹ видѣти. [11] *к*—доуха· [12—12] *с*—нь вѣровахоᴹ аллилоуіа и астарити и асароѳоу. *а*—но вѣровахоᴹ аллоуа, астартіи, асарофоу *к*—нь вѣровахомь вь алоу, настарты и асароты. [13] *к*—нѣтъ.

XLVII. [1—1] *с*, *а*—нѣтъ. [2—2] *к*—нѣтъ. [3] *Д* (вар *к*)—оубіинница. [3а] *к*—инѣхь. [4] *а*, *с*—идолослоужителница [5] *к*—пиⷨнице (*Д*—пиⷨньць). [6—6] *с*—нѣтъ [7] *к* доб.—скотоложникь, на инѣхь. [8] *к*—помазатель. [9] *к*—гнѣвникь. [10] *с*—смьчникь. *а*—смычникъ. *к*—смьчекь. [11] *с*—нѣтъ. [12] *а* доб.—лаком-

стивь, на дроугихь — сребролюбьць, на инѣхь — ѥретикь[13], дх оборьць, манихеи, савелиѧнь, павликиѧнинь и ѧковитинь, ѡригенить, моуркиѧнить[14], бг омилинь, и просто всакоѥ ѥреси дѣлателиѥ ѧвѣ всѣмь ѡт соущихь на нихь писании показовахоусѧ[15]. ѥлико же ихь не исповѣдавше[16], [17]– ни показавше[17] жит̃ѧ сего ѡтидоше и стидѣхоусе велми, зрѣще себе вь таковиихь ѡбразѣхь соуще и плакахоусе вьсоуѥ трьзающесе.

XLVIII. сихь зрѣщема нама, видѣховѣ паки,—и се чинове прѣвише исхождахоу, п нь бе ствьноую поюще. посрѣд же ихь видѣше кр ть дрѣвѣнь оубо, свѣтомь же симѥ и зареѥ испоущаѥ иже прип ть ста на прѣстолѣ, оуготованѣмь Соудіи. бѣше[1] вп мь всѣми вьскр ьшими ѡт земле. дивлѣхоусе оубо неислѣдованнаа множьства чл вкь ѡ красотѣ кр тнѣи людѣи же видѣвше абиѥ оужасоше и испльнише лица ихь [2]досаждениѧ и[2] стоуда паче того, ѧкоже смоущенныи прьвѣѥ. бѣхоу се сами гл юще: „ѡ лютѣ намь, зло знамениѥ видимь пришьшеѥ. горе намь ѡкааннимь. се знамениѥ Распетаго ѥ. аще Ть прииде соуди, како оусрѣщемь И? или гдѣ сѣкриемсѧ? понеже много[3] зла створихомь ѥмоу, не тькмо самомоу, нь и вѣроующиимь вь нь.“ сице июдѣѡмь рыдающиимь[4], гл а кь мнѣ водеи ме агг ль· „видиши ли, како сии наоучише[5] трепетати, видѣвше честныи кр ть?“

симже[6] сице гл емомь, и се прииде [7]– вь оуши наю –[7] глась страшьнь. и ре иже бѣаше[8] сь мною: „се страхь и

никъ. [13]*с, а, н* доб.—аринь (*С*—ариѧнь). [14]*с*—мароусаѧнить. *а*—мар'кіанъ. *н*—мариѧнить. [15]*к*—показасѧ. [16]*е* доб.—ѡтдоу дховномоу. [17–17]*а*—нѣтъ

XLVIII. [1]*к*—бѣ бо. [2–2]*с, а, к*—нѣтъ. [3]*к*—нѣтъ. [4]*с*—вѣроующимъ. *к*—роугающтимъ се имь. [5]*а, с*—начеще. *к*—начехоу [6]*к*—имь же. [7–7]*к*—

трепеть великь· силы нб̃ныѧ двигноуше̑ и хощеть сънити Соудии[а] и абиѥ се множьство много[9] зѣло страшныи[х] силы, чинове чиновьѣ, воиньства воиствь гредѣхоу[10] сь страхомь многомь на мѣсто соуднѥ. се же[11] множьство видѣхь азь и[12] оубоѧхсе и реч̾ ми иже сь мною: „не боисе, дроузы мои и клеврѣти си соу̾т. смотри же непитно и зри бываѭщихь[13] и приимеши[14] ти пользоу великоу ѡ сихь, и мнозы и велико же ихь[15] простою дш̃ею приимоуть[16] сиѧ.“ и тако по сихь бывше въплѣве и мл̃ѥніе и гласъ съвиніе слышаше̑ и оустрашисе вса землѣ и съгрдисе[17] свѣтлаа же лица[18] имоущеи не оустрашахоусе зрѣще сихь, нь стоѧхоу въ радости веселеще̑.

и се[19] паки плыци висоци велици. вынегда же грѣдѣхоу кождо ихь, ѡгнь испоущахоу прѣдь лицемь своимь[20]. ѩмо же идѣхоу, въздхь въжеж̑есе[21], ѥгда идѣхоу[22]. снидоше[23] оубо сь тихостию и мльчѣниѥмь и сташе на мѣстѣ соуднѣмь. ихьже прѣмнозѣ красотѣ оудившесе вси чл̃вци. множ̑тва же невѣрныих чл̃вкь стоѧхоу въ страсѣ. июдеи же прьвѣи[24] стоѧхоу веселеще̑ ѥлико же идоломь не послоужише[25]— ѡт Аврама и до сконьчѣниѧ —[25]. а иже ѡт нихь поклонише̑ идоломь имѣхоу лица чрьна[26], ѥгда прииде кр̑ть. а иже ѡт Аврама и до Хр̃а вѣрныи ѥврѣиѥ не боѧхоусе ихьже видѣхоу. бывшеи же ѡт въплщениѧ Хр̃ва до сконьчѣниѧ ѥврееи невѣровавшеи Хр̃у, нь ѡтврьгоше̑ Ѭго, ѩкоже видѣвше кр̑ть, извращенна имоуще лица, стидѣхоусе[27] плачюще и ридающе[28], вѣдоуще извѣстьно, ѩко Тьи ѥ̑[29] хотеи приити и соудити всѣмь иже ѡт нихь распеть бы.

нѣтъ. [8] *н*—бѣ. [9] *а*, *н*—нѣтъ. [10] *н*—идѣхоу [11] *н*—етери. [12] *с*, *а*, *н* доб.—вельми. [13] *н*—бываемыхь [14] *н*—приемьши. [15] *н*—нѣтъ. [16] *н*—приеше. [17] *с*—съзибѧшесе (sic). *а*—съгроуздисѧ. [18] *н*—деньница. [19] *н*—тако [20] *н*—ихь [21] *а*—възгорѣсѧ. [22] *с*—схождахоу. *н*—снидѣхоу. [23] *н*—снидохоу. [24] *н*—прѣжде.

XLIX[1]. [2]— изльти же и ти, доньдеже не прииде крть, и жестокоу вию[3] имоуще —[2] и великоу грьдыню, велика нѣкоего Ба шептающесе именоваxоу грьда, се паче инѣхь[4] всѣхь. егда и ти видѣше крть сиающь, ако слнце, познавше и тии, которие вѣры ѣ знамение, „о горе“ вьзваше вьсклицанием горко рыдающе. и стоxоу вь оужасѣ[5], оумь погоубльше, ако егоже хртьне славлѣxоу Ба Іс Ха Тьь прииде соудити. и тии посрамише свою надеждоу, и бѣxоу лица иxь скврьньна, банным[6] смрадь испоущающе. хртие же, видѣвше[7] крть, радоувахоусе, вѣдоуще, ако тьь ѣ глемыи[8], на немьже Самь волею пригвоздысе

L. симь же сице бываемомь, се[1] прииде сьвыше облакь свѣтель. и посрѣ его мльниа. и приш ста врьxоу ста крта и прострьсе покры на ча многь. потомь же вьзыиде отноуже сьниде и се ависе о крть вѣнць прѣстрашньтысоущами оукрашньх[2], иже видѣше[3] врьxоу крта на вьздоусѣ егоже видѣше июдѣие болми[4] оужасошесе[5] бежщесе. видѣше[6] и агарѣны вьстрепеташе[7]. видѣше[8] идолослоужителие стые моучившеи—изьоумише. видѣше[8] хртьне и безмѣрною радостию обыти быв'ше, на висотоу роукы вьздѣвше, пригвождшагосе волею[9] на немь Ха величѣxоу. вьнегда же сии быше, се шоумь страшнь сьвише[10], громь и мльние. и се аггли и архагглы, страxь и трепеть и скрьбь

[25–25] *c*, *a*—нѣтъ. [26] *a*—мрачна. [27] *a*, *ж*—постидешесе и. [28] *ж*—ридаxоу [29] *ж* доб.—извѣстьно.

XLIX [1] *a* (загл.)—по се же ста полкъ великъ зѣлw, иже си соу измаильтанѣ и срацини. *ж*—срацининь. [2–2] *c*—срацини изьмаильтины ты же искоудѣше (sic) жестоко оуши имоуще. [3] *ж*—шию. [4] *ж*—онехь. [5] *a* доб.—велицѣ. [6] *ж*—нѣтъ. [7] *ж* доб—чьстни. [8] *a*, *c*—Гнь. *ж*—ни (sic) господнь.

L. [1] *a*—абіе. [2] *a*, *c*—оупьщрень мьчтаниемь. *ж*—оупьштрено мьчтань (*C*—мьчтаньми). [3] *ж* доб.—на. [4] *a*—велми [5] *ж*—оужасоxоусе. [6] *ж*—видѣ-

велика ѡ[т] быстраго ѡного сьхода[11] страшни[х] пльковьѣ, иже сь говѣнїемь[12] и свѣтлостию на мѣсто соудное пришьше сташе. вьсь же чл҃вчьскыи ро҃д, иже срамотоу тѣлесь своихь видещии[13], горестию дш҃оу свою лютѣ оувѧзвлѣхоу[14] скрьбыю[15] ѡдрьжимы[16], своею сьвѣстию ѡбличѣемии[17], ꙗко не имѧще никоегѡ же ѡ[т]вѣта.

прѣстоль же Бж҃ии не на земли стоꙗше, нь на вьздоусѣ выше земле лакьть м҃. такожде и агг҃ли сходеще не на земли, нь на вьздоусѣ стоꙗхоу. сще видѣховѣ, и се пльци агг҃ль четири велиця. единь оубо ста[18] на вьстокѣ, дроугы же на юзѣ, третии на сѣверѣ, четврьтыи на западѣ. и по сихь дроузыи пльци неподобныи дроугь дроугу ѡбразомь, нь единого плька бѣхоу бѣлы, ꙗко свѣ҃, дроугоꙗ[19] же ѡгнемь гореще ꙗко чрьвленныи[20] цвѣть, иного же ꙗко злато чт҃о блистѧщисе. иже и раздѣлишесе на четири начела и пришьше оудрьжаше[21] д҃ краѥ полнб҃ныѧ. бѣше бо землѣ испльнь чл҃кьь, вьздх҃ь же испльнь множьства[22] агг҃ль.

вьзведши же вьнезаапоу[23] ѡчи свои[24], видѣховѣ, [25] и се [25] колеснице[26] ѡгньныи[27] прѣдьгрѣдоущеи и шестокрилатии, многоѡчитыи, иже звахоу гл҃юще: „Ст҃ь, Ст҃ь, Ст҃ь, Гь҃ Сава ѡ[6], испльнь небо и землю слави Своеꙗ[28].“ ѡ[т] гла҃[29] оубо сихь потресесе небо и землѣ. и вьзваше агг҃ли вси: „блг҃ви, ѡ҃че Вседрьжителю, бл҃вень греди вь име Гн҃е Гь҃ Іс҃ь Хс҃ь, Слово сьпр҃носоущноꙗ ѡц҃оу.“ симь сице реченномь сьгрозысе[30] н҃бо[31] и[32] землѣ [33] ѡ[т] таковаго вьплѣ. снидо-

---

хоу. [7] *н*—и вьстрепетахоу. [8] *н*—видѣхоу. [9] *с*, *а*—нѣтъ. [10] *н*—нѣть. [11] *а*—схожении [12] *н*—говѣнии. [13] *н*—видѣхь (*Д*—видѣхоу). [14] *а*, *н*—оувязвѣими. [15] *н*—скрьби. [16] *н* доб.—бѣхоу. [17] *а*, *с*—ѡмрачаемы [18] *н*—вьста. [19] *н*—дроугаго. [20] *н*—ѡчрьвлень. [21] *н*—оудрьжахоу [22] *с*—нѣть [23] *н*—на небо [24] *н*—мои и се вьнезаапоу [25–25] *н*—нѣть. [26] *н*—колесницоу. [27] *н*—ѡгньноу. [28] *с*—твоеꙗ. *н*—его. [29] *н*, *а*, *с*—вьц҃ла. [30] *с*—вьстресесе. *н*—сьтресесе. [31] *н*—

ша же на землю —[33] и колеснице ѡгнѧ́ниѥ и многоѡчитии
пришѣ́ьше ѡбстоупише непостоѧнныи прѣ́столь Бжии и
вьноушивше оубо множѫ́ство ѥврѣи и агарѣнь [34]— аггльскоую хвалоу —[34], ꙗко сь ѡцемь Сна вьзвеличише и Соудию
живымь и мрьтвимь того нарекоше Гана нш его Іс Ха, ѡка- 5
аньнѣ вьсплакаше[35]. симь же тако глемомь, се троубныи
глась вьзглсы велми зѣло, ꙗкоже ѡт глаѡного вьстрепетати и самѣмь аггломь Бжиемь. познаше, бо[36] ѡт того, ꙗко
приходить Соудии.

и се ѡблакь свѣтель, ꙗко снѣгь, и на немь Гь Іс ь Хс ь 10
и вьзеть ѡблакь [37]— на вьстокь —[37] врьхоу тврьдини[38] и ѡтврьзоше ѥмоу вра вьстокоу и вьсиѧ Гь[39] ѡт вьстокьь. и
абиѥ вьзгрьмѣ [40]— гласомь дха боурна —[40], ꙗкоже вьзрѣти
намь и видѣти І҃Єго. и тако носе І҃Єго свѣтлии ѡблакь, прииде
надь прѣ́столь славы І҃Єго. и зрещe[41] І҃Єго вси оустрашахоу- 15
се[42]. и абиѥ вьзваше вси аггли „блвнь греди вь име Гнѥ.
Бь Гь прииде соудити живыимь и мрьтвыимь.“ и сиимь
ренномь, падоше вси[43] на землю и поклонишесе Соудии
всѣхь. и посемь ѡблъгчивсе Гь ѡт ѡблака, на немьже сѣдѣ́ше, и сѣде на прѣ́столѣ славы Своѥѥ І҃Єгоже тако зрещe[44], 20
вси страхомь великомь ѡдрьжими[45] бѣхоу. нбо[46]— тресѣ́ше, ꙗко кожа ѡт члвѣка трьзаѥма —[46] землѣ колѣбаше, ꙗко[47]
дѣтинма[48] колибѣль[49]. вьзоупише же гласомь великомь вси
аггли, ꙗкоже постидѣтисе всѣмь ѥретикомь и невѣрнимь
июдѣѡмь же и агарѣномь и всѣмь, иже не прииѥше пропо- 25
вѣданиа стыхь І҃Єго оученикь и аплльь. и рѣ́ше[50] аггли

нѣтъ. [32] *н*—нѣтъ. [33—33] *н*—нѣтъ. [34—34] *н*—ангельскыѥ хвалы. [35] *с, а, н*—вьсплакахоусе. [36] *н* доб.—бо. [37—37] *н*—нѣтъ. [38] *а, н*—тврьди [39] *н*—Богь. [40—40] *а*—доуx боуреи. [41] *с, а, н*—видеште [42] *с*—оужасахоусе. [43] *а* доб.—члци ници. [44] *а, н*—видѣвше. [45] *с, н*—сьдрьжиими. [46—46] *а*—и. [47] *а*—листвіе ѡт лица вѣтроу. [48] *а*—нѣтъ. *с, н*—и дѣте. [49] *а*—нѣтъ. *с, н*—вь ко-

„Ты єси Хѣ[51], Сн҃ъ Живаго Ба҃, І҃єгоже распеше людіе. Ты єси Гн҃е[52] Вышнее Слово, І҃єгоже роди ѡ҃тц҃ь прѣжде вкь бестр҃ти и тле, соугоубо ѥ҃ствома[53] и сыцьствома[54] и вольма[55] и хотѣнма[56], єдинь Гъ҃ Іс҃ь Хс҃ь, иже вь плъть сложивсе[57] и непрѣвращь Бжтва, иже плъть приемь бе сѣмене ѡ҃т Бц҃е Мр҃ие и вь мирь приш҃ъ знаменіа и чюдеса створиви. Ты єси Бъ҃ нш҃ь сь ѡц҃емь и Дх҃омь. развѣ бо Тебе иного[58] не вѣми.“ сии рекши агг҃ли оумлькоше.

LI. оустрашиже се[1] Анна и Каіафа и[2] все іюдѣискоє множьство, вьстрепета же[2] безоумныи Арій и[3] проклетіи Махметь[3]. абіе же вьзрѣвь Гъ҃ на н҃бо, и то побѣже ѡ҃т страха лица І҃єго. и потомь призрѣ Гъ҃ на землю сь гнѣвомь, бѣше бо ѡсквьрненьна зѣло безаконьми чл҃вчьскими, имиже ѡсквьрнишесе чл҃вци ѡ҃т вѣка,—идолослоуженіемь и влъшьствомь[3a], чародѣяніемь, ѡ҃травленіемь, крьвомѣшеніемь, оубиіствомь же и крьвепролитіемь ѡкааннѣ[4] смѣсивше. видѣ бо Гъ҃ землю сь ѥростію и та бѣже ѡ҃т лица І҃єго и не ѡбрѣтесе на неи мѣсто. стоѧхоу же вси на вьздоусѣ непоколѣблемо.

еще призрѣ Бъ҃ на выспрьню высотоу и на глоубыны бездньныє, и се ново н҃бо и нова земла блистающисе, ако снѣгъ[5]. измѣни бо се ѡ҃т тлѥ[6] вь нетлѣніе[7]. и се тврьдь н҃бнаа, ако сл҃нце. звѣзды погыбоше ѡ҃т нее. ст҃ыи бо напльнѣють[8] мѣста[9] ихь. и сл҃нца не бѣше на неи, понеже вьстокь вьсиа всѣмь праведное Сл҃нце Гъ҃ Іс҃ь Хъ҃[10].

еще призрѣ Гъ҃ на мѣсто морѣ[11]. и се вьзыде вь воды

лѣбьцѣ. [50] *н*—рѣхоу. [51] *н*—нѣтъ. [52] *с*, *н*—Господи, Божие. [53] *н*—нєтьствомь. [54] *н*—соуштьствомь. [55–55] *н*—волѣю. [56] *н*—хотѣниемь. [57] *с*—съгоустивсе. *а*—ѡболкіисѧ. *к*—примѣшьсѧ. [58] *к* доб.—Бога.

LI. [1] *н*—оустрашихоужесе. [2–2] *н*—нѣтъ. [3–3] *н*—проклетимь аньтихристомь. [3a] *с*, *а*, *к*—влъшьбами. [4] *н*—ѡкаяньна. [5] *а*, *н*—свѣтъ. [6] *а*—тлѣніа. [7] *а*, *н*—пришедьши. [8] *с*—нап҃льнише. [9] *н*—мѣсто. [10] *н*—нѣтъ. [11] *с*—мор҃ско.

мѣсто морьскыѥ рѣка ѡгньнаа, ѥѥже пламень вьсхождаше до нбсе и нисхождаше[12] попалѣющи и потаплѣющи[13] и покрывающи[14] все конце ѡтлоученныѥ ѥи

LII. по сихь призрѣ Гь на всѣ члвкы идолослоужителе же и грѣшникы, иже [1]—вь льсти и вь лоукавьствии—[1] и вь невѣрствии пожише, ако скоты[2]. и се чинь страшьнь ѡгнныи[x] аггль ѡт запад приде и вьзложише [3]—роукы своѥ—[3] на грѣшныкы и на нечтвыѥ, вьметахоу ѥдиного кождо ихь вь ѡно ѡгнноѥ море. ѡсташе же оубо[4] иже ѡт потопа избранны Гни и вси июдеи ѡт Авраама даже и до скончанига и ѡсташе иже вь вишныи Промысль вѣровавшеи[5] ѡт рода ѥзыкь и не поклонише идоломь.

вьнегда же вьврьженныи быша[6] нечтвыи ѡны грѣшници вь ѡгньноѥ море, бѣ плачь и рыданиѥ[7] велико зѣло. ѡставшеи[8] же оубо, ѥкоже рѣхомь, зреще ѡнѣхь ѡкааннѣ моучими[x], сьгрьжаахоусе, изнемагахоу видеще себе тьмны и смрадны ѡбразь [9]—скареднихь дѣль—[9] носеще и писаниѥ на ѥдиномь комоуждо лежеще, ѥвлѣше сѣсениѥ или ѡсоуждениѥ коегождо.

LIII ѥкоже оубо ѡсташе иже законь приемшеи, да соуд приимоуть, како законь сьхранише, призрѣ Гь на вьстокь и поманоу воинствомь своимь и се вьстроубише троубою страшною, и бы мѣсто оуготовленно ѡдесноую Соудиѥ. и расипаше соущеи на вьстоцѣ пльци Бжии и разыдоше вь[1] все четири конце, ѥкоже скорость мльниѥ. и призирахоу на лице земли. и гдѣ[2] же аще ѡбрѣтахоу имоущи

---

[12] *н*—нысхожденти. [13] *а*—покрывающи [14] *а*—поядающи ако свирѣпоѥ море.

LII. [1–1] *с, а*—нѣтъ. [2] *н*—скоть. [3–3] *н*—роукоу свою. [4] *н*—се. [5] *н* доб.—иже и светыхь апостоль христиани и до сконьчаниа. [6] *н*—быша. [7] *н* доб.—ѡть ныхь. [8] *н*—ѡставивше. [9–9] *н*—скаредь ихь дѣла.

свѣтлаа лица, цѣлоующе сиѥ и прѣславно приѥмающе сь радостию великою и сь тѫщаниѥмь приводѣхоу ѡдесноую страшнаго Соудиѥ. и тако паки протицахоу по всеи земли и ѡтлоучахоу избранныѥ[3] Бж҃ии ѡт грѣшникь. и приводеще[4] и[5] поставлѣхоу ѡдесноую Соудьѥ.

и посемь призрѣ Гь҃ на сѣверь и югъ и поманоу, и се четири пльци агг҃ль Бж҃иихь [6] и ще҃льше [6] и приведоше вєѣ ѡставльшеѥсе чл҃вкы бьющее ѥ, понеже не послѣдоваху имь сь тѫщаниѥмь. и поставише ѥ[7] ѡшоуѥ Соудиѫ. бѣхоу же сии ѥко пѣськь земльни множ҃твомъ. и бѣхоу ѡдесноую Судиѥ блистающееѕе свѣтло. шоуѫ же скрьбна[8] и мрачна. ѡбращь же се Гь҃ кь соущимь ѡдесноую Ієго и видѣвь ст҃хь свѣтлость и вьзвеливсе ѡ нихь, вьзоуси гласомь великиемь гл҃ѥ: „приидѣте, бл҃вениі ѡ҃ца Моѥго, наслѣдоуите оуготованноѥ вамь цр҃твиѥ ѡт сложениѫ мира, вьзалкахь бо и дасте Ми ѥсти, вьжаедахсе и напоисте Ме, страньи—и вьведосте Ме, нагь—и ѡдѣисте Ме[9], больнь[10] бѣхь[11] и полоужисте Ми, вь скрьбы и вь напасти вьпадахь[12] и оутѣшисте Ме". ѡтвѣщаше же Іємоу праведнии, гл҃ще: „Влко, когда Те видѣхомь алчна и напитѣхомь Те, или жедна напоихомь, [13]-когда же бѣ страньи или нагь или вь тьмници и вь болѣзны и вь скрьбехь и послоужихомь Тебѣ?"[13] и ѡтвѣща имь гл҃е Гь҃ „понеже створисте ѥдиномоу мьншии[x] сихь, Мнѣ створисте",—показавь имь ст҃иѥ[14] нищиѥ[15].

тьгда вьзрѣвь на лѣво[16] [17]—и видѣ[17] все грѣшникы

LIII. [1] *н*—нѣтъ. [2] *н*—нигде. [3] *с*—правед'ниѥ. [4] *с, а, н* доб.—прѣславно. [5] *н*—нѣть [6–6] *н*—нѣтъ. [7] *н*—нѣтъ. [8] *а*—скверн'наа. [9] *с* доб.—и ѡбоусте ме. [10] *с, н* доб.—вь тьмници быхь, и посѣтисти ме. [11] *а, н* доб —и в немощти. [12] *с*—бѣхь. *а*—нѣтъ. [13–13] *с*—и нага и боса и ѡдѣахомь и ѡбоухомь, или вь тьмницѣ или вь болѣзни посѣтихомь. [14] *н* доб.—свое и. [15] *а* доб. далѣе—се же в'прошенїе грѣшникѡ[м] соущи[м] ѡшюю. [16] *с*—

земле[18], и смоутисе [19] на несь простию, и ѡ^{т}вѣщавь ре имь: „идѣте ѡ^{т} Мене, проклетии, вь ѡгнь вѣчнии, оуготованнии диаволоу и аггломь его. вьзалкахь бо се и не дасте Ми пити, вьжеждахсе и не напоисте Ме, странь[20] — и не вьведосте Ме, нагь и вь тьмници — и не посѣтисти Ме [21] ѡ^{т}идѣте ѡ^{т} Мене проклети[22], нечтыи и скврьнныи, вьтаинѣ злаа створшеи и неисповѣдавшесе и непокаявшеисе, иже плть свою осквьрнившеи, поминатели злоу, ругателе, лѣниви, клеветници[23], иже свое житие вьсоуе[24] ижившие не вѣдва, идѣте ѡ^{т} Мене." ѡни же сь плачемь горко ѡ^{т}вѣщахоу[25] „Соудии нелицемѣрне, когда Те видѣхомь алчоуща и жеждоуща или нага[26] или вь тьмници или странна или болна[27] и не послоужихомь Тебѣ?" ѡ^{т}вѣща имь Гь сь гнѣвомь глаголе: „понеже не створисте[28] — ѡ^{т} мьншихь сих[x] — [28], Мнѣ не створисте[29] ѡ^{т}стоупите[30] ѡ^{т} Мене иже Ме ѡскрьбльше и диаволоу оуподившеи и ни[31] — понѣ вь послѣдниимь издыхании[32] вашемь — [31] покаявшеисе". ѡни же, слышеще сиа, жалостнѣ плакахоусе и не бѣ помлоуе[33] и[x] [34].

LIV[v] еще же призрѣ Гь на [1] — всоу новоую землю — [1] и се явише на неи садове, ако снѣгь различнии, ихже 2
языкь не можеть сказати. аз же, сихь несказанноую добротоу видѣвь и прѣоудививьсе, вьпросихь [2] иже сь мною ст аго

лѣвыа. [17—17] *с* — нѣть. [18] *а* доб. — стоища. [19] *с*, *к* — сметесе. [20] *н* доб. — быль. [21] *с* доб. — вь скорбы бѣ[x] и вь болѣзне[x] и вь печалехь и не оутѣшисте Мене. [22] *а*, *с* — грѣшны. [23] *а* доб. — гнѣвливии. [24] *с* — нѣть. *к* — вь соуетныь [25] *к* — вьзопише. [26] *с* доб — или боса. [27] *с* доб — или вь скрьбы или вь печале[x]. [28—28] *с* — единомоу симь малимь моимь. [29] *к* — сьтворили есте. [30] *с* — штидѣте. [31—31] *а* — в' послѣдни дн'ь ва[м] показавшимсѧ. *с* — проклети вь ѡг'нь вѣчны, оуготованны диаволоу и агг'лому его [32] *к* — вьздыхани. [33] *к* — помиловаюштихь. [34] *а* доб. — абіе немилостивии агг'ли, вѣсхитивше и[x] в' вергоша и[x] вь клокочюще море ѡгненое. ѡни же ѡщоутивше моуки гор'кіа, вошахоу „люте, люте". и абіе погрязнюша въ глоубинѣ морѧ.

агг̑ла, каково ѥ̑ пр̑тво нб̑ное, ѡ немже слышоу[3], ѥда имать что большее сихъ. ѡнь же ѡ[т]вѣщавь ре[ч]е „не вѣси, что гл̑еши. се[4] бо [5]—ѥже видиши—[5] землѣ кротькыи[х], ѡ немже Гь̑ въ ѥу̑ли рече:—бл̑женни кротци, ꙗко ти наслѣдять землю. нб̑ное же цр̑тво на небесѣхъ ѥ̑ несказанно.[6]

сще[6] призрѣ Гь̑ на землю тоу, и процвѣтоша зелиꙗ злаꙋ и чюдна оудивихсѧ оубо азъ[7] ѡ доброть ѥс. сще призрѣ Гь̑ на землю ѡноую. и источи рѣкоу медовноу и рѣкоу млѣчноу. бѣ же медь рѣкы тое чисть и прѣкрасьнь, ꙗко сльза, и прохождаше по всѣи земли, напаꙗе[8] сади ѥе. такоже и млѣко несмѣсно приходе[9] и напаꙗше корѣньꙗ[10] прѣдобрыи[х][11] ѡнѣхъ древесь[12] же и плодовьꙗ. сще[13] призрѣниемь Соудиѥ приидоше птице прѣкраснии, ꙗко ѡблакы, и напльнише ѡ[т] нихъ вси садове ѡни, и начеше[14] пѣти[15] съ сладкимь гласомь, ꙗкоже вьсходити гла̑ их̑ь до нб̑ съ. и си же птице не ꙗкоже соущаꙗ на земли тлѣнна бѣхоу, нь[16] ꙗко и вса тварь.

и посемь призрѣ[17] Гь̑ на нб̑са, и ѡ[т]врьзесе новоѥ нб̑о. и се воиньства ст̑ихъ агг̑ль снидоше[18] съ славою[19] великою, носещи гра̑ Бж̑ии и страшныи ѡнь и дивни, поюще вь Троици Бо̑у. ѥгоже и поставише на вьстоцѣ и раи І-Єдемь посрѣ̑ ѥго. бѣ же тьи градь Бж̑ии великыи и вышнии Іерл̑мь, ѥгоже хитрець и зыждитель Хь̑[20]. ѡкр̑ть бо ѥго всѣ силы нб̑ныѥ и Гь̑ ѡкр̑ть тоу хотещиих жи[т] людии. вра̑ же ѥго блистахоусе, ꙗко сл̑нце вьстроубише оубо съ

LIV. [1–1] *с*—все концы зем'лѧ. [2–2] *а*—водѧщаго мѧ [3] *н*—слишахъ. [4] *н*—си. [5–5] *а*—нѣтъ. [6] *а* доб.—же сіа гл̑ющи[м] на[м]. *н* доб—симь глаголемомь. [7] *с*, *а*, *н* доб.—и оустрашихьсе. [8] *н*—напаише [9] *н*—прѣходе. [10] *а*—садовноѥ. [11] *с*—прѣкрасны[х]. [12] *н*—дрѣвеи. [13] *с*, *а*, *н* доб—сихъ зрѣштыма нама. [14] *н*—начехоу шьп'тати. *с* доб.—чебетаты (sic). [15] *с* доб.—прѣкрасно, крѣпко. [16] *С* (вар. *н*) доб.—тыѥ нетлѣнны. [17] *н*—вьзрѣ. [18] *н*—

троубами нб̑ными и начеше славити Г̑а̑ вси ꙗлико и[x] на нб̑ы и на земли зрѣх же азь соущии[x] ѡшоуе Соудиꙗ. иже бияхоу лица своꙗ, горко рыдающе, понеже слышаше[21] ѡ[т] Г̑а̑ сицевая[22] „вид̑те, ѡ проклетии, каковии[x] бл̑гь лишистесе.“ и се рекь Г̑ь̑ вьста ѡ[т] прѣстола Своѥго и прииде къ дивномоу ѡномоу градоу идоше[23] же вь слѣдь Ꙗ̑го вси праведни соуще ѡдесноую Ꙗ̑го Г̑ь̑ же прише[д̑]ь ста при вратѣхь зрещии[x] на западь та же сама ѡ[т]врьзоше Ꙗ̑моу соущии же ѡшоуеꙗ издалече послѣдоваху[24], видѣти хотеще бияꙗмаа и посемь гл̑а Г̑ь̑ къ соущимь ѡдесноую Ꙗ̑го кроткимь гл̑мь „приидѣте, вьзлюблении Мои, вьнидѣте вь радость Г̑а̑ вашего, юже ѡбѣщахь вамь “

LV[v] потомь же, ѥгда рече Г̑ь̑ сиꙗ[1], се жена ѡ[т] деснаго стоꙗнии прииде. вьнегда же идѣше, ѡгнь ѡ[т] ногоу ꙗꙗ исхождаше и сиа̑ несьчетанна ѡ Неи лице же ꙗꙗ блисташе, ꙗко сл̑нце. приш[д̑]ьше же поклонисе Гв̑и. ѡн же весело и сь радостию прием̑т Ю и поклонивь[2] ѥи прѣч̑тыи Свои врьхь [3]—сь честию—[3] потомь гл̑а ѥи[4]: „вьни[д̑], ѡ ст̑аꙗ Мт̑и Моꙗ вь радость Сн̑а Своѥго[5]. си вса работна Тебѣ. се достоꙗниꙗ Твоꙗ сь прѣдрагыми Твоими чеды[6] вь вк̑ы вк̑омь.“ ѡна же, лобзавши прѣч̑тѣи роуцѣ Ꙗ̑го, красоующисе [7]—вьноутрь ст̑аго гра[д̑]—[7] вниде. вьспѣше же вси агг̑ли ѡ покои ꙗꙗ

LVI[1]. по сих же се ѡ[т] десныꙗ страны ѡ[т]лоучише[2] моужии в̑ и приидоше кь вратомь гра[д̑], ѡблѣчени же бѣхоу вь ѡдежди прилични Цр̑ѣ Ха̑. Тьи же сь радостию приꙗмь ꙗ и цѣлова ѡни же, поклонише Ꙗ̑моу, вьнидохоу вь

снидохоу [19] *а* доб.—и с'силою. [20] *н*—Богь. [21] *н*—слышахоу. [22] *н*—таковыꙗ. [23] *н*—идохоу. [24] *н*—последоваше.

LV[v] [1] *а* доб—Пр̑тыꙗ Вл[д̑]чца наша Г̑ж̑а Бц̑а, Пр̑ч̑тыꙗ Матп Бж̑ꙗ к' Сн̑оу своѥмоу приде [2] *а, с* доб.-малѣ *н* доб—малы. [3—3] *н*—нѣть. [4] *н*—кь неи. [5] *н*—Твоѥго [6] *н*—чоудесы. [7—7] вь светы градь.

граⁿ. слыша же се[3] пѣ похвалнам[4] ѡᵀ вноутрьнииˣ ѡ покои ихь

LVII[1]. по сихь же мановениемь Соущим о моужии ѡᵀ десниˣ пришьше сташе прѣⁿ врати граⁿ, мьнииѡбразны ѡдежде на себѣ имоуще. и поклонише Гви, внидоше сь радостию вь стыи граⁿ. соущии же ѡᵀ шоуихь, зрѣще сихь стенюще и рыдающе, трьзахоусе каѥщесе ѡ нихже сьгрѣшише[2], ихже ради лишении быше ѡнѣхь вѣчныхь блгть. еврѣи же, иже ѡᵀ пришествиа Хва и до сконьчѣны бывше и некр тив-шеисе, проклинахоу Моисеа, глюще: „гдѣ кѣ нинѣ ѡнь, емоуже покарѣюще[3] не послоушахомь Хаˣ? искахоу же видѣты его и не ѡбрѣтахоу. бѣше бо ѡдесноую сь Аврамомь, Исакомь, Иковомь и сь прочимы прроки.

LVIII[1] по сихь поманоу Гъ, и ѡтлоучисе ѡᵀ десныхь плькь велии зѣло, ихже лица свѣтѣхоусе паче слнца. ѡдѣаниѥ же иˣ бѣше[2] [3]— чрьвленныи багрь·[3]. си же плькь бѣше стыихь мчнкь ѡᵀ моужьска и женьска полоу видещесе. приидоше оубо кь Гоу. Тъ же, видѣвь ѥ[4], вьзрадвасе и вел и вь стыи градˢ и слышань бы глаˢ вьноутрь[5] хвалящихˣ Гаˢ—[5].

LIXˢ[1]. еще поманоу Гъ, и се дроугыи плькь, мьнии прьваго, ѡтлоучисе ѡᵀ десныиˣ и прииде. бѣхоу же лица ихь ако свѣть, рызы же ихь ако ѡгнь блистахоусе вьнидоше оубо и тии вь радость Гаˢ своѥго. [2]— сии же бѣхоу [2] испо-вѣдници[3].

LVI. [1] *н* (загл.) доб.—вˢ апостоль. [2] *н*—ѡтлоучихоусе. [3] *н*—нѣтъ. [4] *н*—похвала.

LVII. [1] *н* (загл.) доб —и апостоль о. [2] *н*—сьгрѣшихоу. [3] *с*—кающесе с нимь. [4] *с*—нѣтъ.

LVIII. [1] *н* (загл.) доб.—светыи моученицы и моученице. [2] *с*—нѣтъ. *н*—бѣ. [3—3] *а*, *с*—ѡᵀ чрьвена багра [4] *н*—и. [5—5] *а*—славящихˣ Баˢ.

LX[1]. еще поманоу Гь, и се инь съборь великь ѡтлоучисе ѡт десниихь Соудиа и прииде къ вратомъ градъ бѣхоу же лица ихь бѣла ако свѣть, рызы же ихь ако злато блъщахоусе. вьнидоше же и ти[2] вь радость Га своего бѣхоу же и ти проповѣдници и благовѣстници

LXI[1] еще поманоу Гь[2], и се плькь прииде, имъ же лица сиꙗхоу ако слнце, ризы же ихъ бѣли ако снѣгь, носеще ѡмофоры[3] на рамѣхь своихь. си же бѣхоу архиереѥ и стлиѥ, имъ же повелѣ Гь внити[4—4] вь славоу Свою. и вьспѣше же[5—5] ѡ сихь сти агглы Гни

LXII[1] еще призва Гь ѡт десныихъ Ієго, и прииде къ Немоу съборь. бѣ же зракь лица ихь ако кринь бѣль ѡтврьзоше вратъ градоу[2] и вьведѫ[3—3] ѩ. бѣхоу же ти вьздрьжницы[3]

LXIII[1]. еще поманоу Гь соущимь ѡдесноую Ієго, и се прииде кь Немоу множьство много чрьноризьци же бѣхоу тии, иже покаꙗниемь истиннымь ѡчтывшеисе. вьнидоше[2] и ти[3—3] сь радостию вь стыи градъ и сь славою многою. иже вьздвигше роукы своѥ славлѣхоу вь Трци Ба. шоуи же сии видеще и слышеще жалостно покричюще[4] сами се бихоу[5], видеще славоу стыихь радованиѥ и дивни Сиѡнь[6] градъ и

LIX. [1] *а*, *н* (загл.) доб.—светы исповѣдьницы. [2—2] *с*—нѣтъ. [3] *с*—проповѣдници.

LX [1] *а*, *н* (загл.) доб.—прѣподобници (*а*—проповѣдници) и благовѣстьныцы. [2] *с* доб.—вьноутрь *н* доб.—вь градь

LXI. [1] *а*, *н* (загл.) доб.—и светители. [2] *с*, *а*, *н*—(*а*—ѡт десныхъ) прити вь градь свои. [3] *н*—ѡмфороу [4—4] *н*—сь славою своею [5—5] *н*—истина и (sic).

LXII [1] *а*, *н* (загл.) доб.—вьздрьжанцы и постници. [2] *с*—нѣтъ. [3—3] *с*—ихъ вь градъ

LXIII. [1] *а* (загл.) доб.—чинъ иноческыи *н* доб.—чрьноризьцы. [2] *н*—внидохоу [3—3] *с*, *а*—нѣтъ. [4] *с*—крпчеще *а*, *н*—кричахоу. [5] *н*—бьюште. [6] *с*, *а*, *н*—ѡнь.

бл҃голѣпиѥ доброты Гн҃ѥ. таковаа зрѣще, распнахоусе рыдающе себе

LXIV[1]. ещѥ призрѣ Гь на соущѥѥ ѡдесноую Его и призва праведниѥ [2]—новыѥ бл҃ти[2] иже прин[д]ьше к Немоу бльщахоусе, ѩко лоуна посрѣдѣ нощи. и вьнидоше вь радость Га҃ своѥ[3]- си же бѣхоу праведници новаго закона[3]. ещѥ призрѣ Гь и призва ѡ[т] десни[х] Своих, и се Аврамь, Исакь, Иѩковь и с нимь вї патриарьхы приидоше вь бѣлы рызы ѡбльченнии. и вьнидоше[4] вь ст҃ыи град[д] раꙋю-щесе и поюще Гв҃и.

LXV[1]. ещѥ поманоу Гь҃, и се прииде множ҃ство много зѣло. бѣхоу бо все ѥдиноѡбразнии, сиꙗюще паче сл҃нца седморицею. ихже зѣло[2] похвали Гь҃ ѡ чистотѣ ихь, ѩко сьхранишесе нескврьнныи ѡ[т] чрѣва[3] матере своѥѥ[3]. сего ради, вьнегда вьхождаахоу вь ст҃ыи град[д] ѡнь, вьспѣше Ба҃ вьси[4] ст҃ыи[5] агг҃лы. си же бѣхоу блаженныихь ѡстровь бл҃женнии жителе.

LXVI[1]. ещѥ призва Гь҃ ѡ[т] десныихь, и се приидоше пр҃рци вси, свѣне Мѡусеа и Аарона. та бо тькмо два ѡста-ста неприш[д]ьша. пр҃рци же оубо свѣтѧхоусе, ѩко звѣзды небн҃ыѥ. внидоше же и ти в҃ноутрь сь радостию. лѣвыѥ[2] же, прилоучившеисе слышеще и зрѣще сихь пѣ҃нии ст҃ыхь неизреченныѥ[3] ра[д]сти,[4] раздѣлѣхоусе[5] трьзающесе[6] и гл҃ще: „помл҃оуи на[с], Бе.“ нь не бѣ помл҃оуѥи ихь.

LXIV. [1] *c*, *a*, *н* (загл.)—праведници новаго закона. [2-2] *c*—новаго закона [3—3] *c*, *a*, *н*—нѣтъ Далѣе въ *a* и *н*—Авраамь, Іисакь, Іаковь и вї патрїархь. [4] *н*—внидохоу.

LXV. [1] заглавіе доб.. *c*—пⷭстин҃ници *a*—бл҃женныхъ ѡстрови (sic) жители поустын҃ни. *н*—и пештерници. [2] *a*—вельми. [3 -3] *н*—матереи своихь. [4] *н*—нѣтъ. [5] *c*—нѣтъ.

LXVI [1] заглавіе доб. *a*—ликъ ст҃ы[х] пр҃рькъ. *н*—и пророцы. [2] *c*,

LXVII.[1] и посемь абиѥ призва Гъ ѡт избранныихь Своихь. се множество людии много зѣло прииде к Немоу. бѣхоу же лица ихь бѣла, ѩко вльна чта. главы же масломь свѣтломь[2] помазанны. пришьдь[3] оубо и поклонишесе Гви, блгодарѣхоу Іѥго и тако внидоша[4] вь стыи граⷣ. тии же бѣхоу иже покааниѥмь, и исповѣданиѥмь, и млстинею, плачемь[5], и пощениѥмь[6], и злостраданиѥмь[7] житиѥ прѣшьше вѣрныи того ради бесьмрьтнаго живота сподобыше

LXVIII.[1] ѥще поманоу[2] Гъ приити кь Себѣ ѡт десниѥ чести, и се Мѡусии и Ааронь приидоста бѣ же лице Моисеѡво прославленно зѣло и ѡдѣаниѥ его ѩко млтини[3]. с нимь же и Ааронь [[4]и Елеазарь и с нимь о моужьь, иже ѡт дха Мѡусеѡва приемше, иже и пр рицаваше ѡ Ги вь днехь онѣхь вьнидохоу оубо[4]] и ти вь раⷣсть Га своѥго.

и с ними правовѣрниѥ соудиѥ исрлѥви иже ѡт Халева и Гоѳонила и до Самоуила пр рка, соудывшеи вь изли. и се по нихь Двдь црь и пр ркь и вси цр иѥ июдини, еликоже ихь не быше вь идолослоужении прѣжде сконьчаниа ихъ, нь ѡчистише покааниѥмь истинныимь. кь симже ѥще се вси снове излеви и ѡт двоюнадесете колѣноу снвьь излвь и до Хва пришествиа, иже Мѡисеѡвоу законоу добрѣ повиноувшесе, соуѥтнымь бмь ѥзычьскыимь не поклонесе. сии внидоше вь стыи граⷣ.

а, к—шть лѣвыѥ. [3] *с, а, к*—неизьглаголаньною. [4] *к*—радостию. [5] *а*—растерзахоусѧ *к*—раздирахоу. [6] *а*—плачася

LXVII. [1] загл. доб· *а*—млтивіи нищелюбьци *к*—поканьницы. [2] *с*—чистомь. [3] *к*—пришедьше [4] *к*—внидохоу. [5] *с, к*—вь плачи. [6] *с, а, к*—и вь пощтени. [7] *к*—и в прочимь злостраданыи.

LXVIII [1] загл. доб.: *а*—соудіа правыа вет'хаго закона, иже соудиша въ изли. *к*—Моиси и Ѥронь и о моужеи. [2] *а*—повелѣ [3] *с, а, к*—млынии. [4–4] заключенное въ скобки взято изъ *с*, то же и въ *а* и *к*. [5] *к* доб.—света и.

LXIX[1]. [[2] и ѥще призва[3] Гь̀ избран̀ныѥ Своѥ. и се Адаамь и Авель и Сиѳь и І-Єносъ и І-Єнохъ и Ноѥ и ѥлико же моужеска[-2]] полоу и женьска вь родѣ и[х 1] оугодише Бв̀и ѡ[т] послѣдних̀ь бо выи[д]шии[х] вь виногра[д] повелѣ Домоувла[д]ка приставникоу своѥмоу дати комоужде равно по динареви внидоше оубо и ти сь ра[д]стию.

LXX[1]. по сих же абиѥ повелѣ Гь̀ приити кь Собѣ вь ст̀ии гра[д], и се лик̀ь[2] маль приде. бѣхоу же лица ихь красна, бѣломь тѣломь. ти же бѣхоу иже прѣжде пришествиѥ Хв̀а ѡ[т] ѥзыкъ̀ь закона не имоуще к[с]ствомь же законьнаа твореще[3], идоломь не поклониш̀е, цѣломоудрьны бывшеи, мл̀тиви, Ба̀ чтоуще. тѣм̀ и таковыѥ бл[а]гти сподобиш̀е.

LXXI[1] ѥще поманоу Гь̀ соущиимь ѡдесноую І Єго приити к[ъ] Немоу[2]. и приде[3] сборь маль зѣло, блъщоущисе лици ѥко цвѣть чрьвлень и[4] снѣгь. вьнидоше и тии вь ст̀ыи гра[д] сь многымь дрьзновлениѥмь. бѣхоу же и тии иже Ха̀ ра[д] оуродивии и прѣмоудраго вь злобѣ побѣдивше, иже ѡ[т] чл̀вкъ̀ь ѥко и оуроди[5] [6]—оуничижени бывше[6] и подсмиѣнни, вьзненавидѣнни, вьсакоу скрьбь прѣтрыпѣвшеи. тѣмже и [7]—неб̀ныихь бл̀гь спо[д]бисе—[7].

LXXII[1]. ѥще поманоу Гь̀ соущиимь ѡдесноую Собе[2] приити кь Немоу[3], и прииде[4] народь множ̀ь, ихже лица бѣхоу бѣла, ѥко крина, и рызы св̀тещесе[5]. вьнидоше[6] и тии сь ра[д]стию вь ст̀ыи гра[д]. бѣхоу же тии нищии дх̀омь.

LXIX. [1] загл. доб. *а*—се же пер̀ѵіи чл̀вци послоужив̀шіи Вг̀ови. *н*—Адамь и Авель и Сить и Ноѥ. [2—2] заключенное въ скобки взято изъ *с* (то же и въ *н*) [3] *н*—призрѣ. [4] *с* доб.—добрѣ.

LXX. [1] *а* (загл.) доб.—до пришествіа Хв̀а не имоуще закона. [2] *н*, *с*—сьньмь. [3] *н*—твореть.

LXXI. [1] загл. доб.. *с* оуродивши. *н*, *а*—Христа ради оуродивши (*н*—иродовы). [2] *с*, *а*, *н*—себѣ. [3] *н* доб.—к немоу [4] *а* доб —бѣла ѥко. [5] *н*—неродии (sic). [6—6] *н*—оуничижими бываху [7—7] *н*—на небесехь благословихоусе.

LXXIII[1] єще[2] повелѣ[3] Гъ дроугомоу съборoу приити кь Себѣ. и приидоше покрьвени ѡблакомь свѣтломь свьтещесе, ѩко снѣгъ[4]. к ньмоуже[5] Гъ тихомь гласомь ре· „внидѣте, внидѣте[6], любимици[7] Мои вь радость Га вашего[8] сѣдавшеи вь сльзахь нн҃ѣ вь радости жнѣте[9] [10]—плоди троудовь—[10] вашихь бѣхоу же сии плакавшеисе[11]

LXXIV'[1] єще поманоу Гъ соущимь ѡдесноую Єго приити кь Себѣ. и приде сьньмь[2] чⁿтнь и тихь, ѡбльчень вь рызы снѣговидныи внидоше и ти вь ст҃ыи градъ, [3]—кротции срⁿцемь именоуємн—[3].

LXXV'[1] єще призва Гъ, и се дроугыи съборь маль. бѣхоу же лица ихь, ѩко медь каплеще сладость радованиѧ. ѡдежде ихь ѩко свѣть. имже повелѣ любьзно вьнити вь ст҃ыи градъ бѣхоу же си соудиѥ бывшеи праведьнии, моузⁿы не вьземлюще, ни постидѣвшесе лицьь сильныих, нь равно и по правьдѣ соудившеи, никогоже на соудѣ почетше.

LXXVI[1]. абиѥ призва Гъ, и се дроугыи съборь великь зѣло, иже пришⁿь ста, ѡбльчени вь рызы ѩко ѡт свѣта[2] чрьвленна[3]. на главахь вѣнце имоуще ѡт вѣтвии масльнииих. исхождаше же ѡт лица ихь, ѩко роса, масло мира благовонна ти же бѣхоу млⁿтиви иже сь радостию внидоше вь ст҃и градъ.

LXXII [1] *с, а, н* (загл.) доб.—ништии доухомь. [2] *с*—ѥго. [3] *н*—к себѣ. [4] *н* доб.—к немоу [5] *с*—блыстещесе. [6] *н*—внидохоу.

LXXIII. [1] загл. доб. *а, с*—плачющии. *н*—плакавше Господа ради. [2] *н*—се же [3] *а*—поманѣ [4] *а*—свѣть [5] *а, с*—симь *н*—ним. [6] *н*—нѣтъ. [7] *н*—любовни. [8] *с*—своѥго [9] *н*—пожиѣте [10–10] *н*—троудь плодь [11] *С* (вар. *н*.) доб.—и сльзами своими ѡмывшеи съгрѣшенїа своѧ.

LXXIV [1] загл. доб. *а*—се же кротьціи *н*—кротьцы срьдцемь. [2] *а*—събѡръ [3–3] *с*—бѣхоу же и ты кротции срⁿцемь.

LXXV' [1] загл. доб. *а*—соудіа правыѧ новаго закона *н*—соудиѥ праведныи.

по сихь же видѣхь[1] славоу несказанноу вь градѣ томь, добротоу полать, жилищь же и храмовь несьчетанно и бесчисльно. иже ѥще к томоу трѣбоваховоу ст҃ыихь[5] ѡкоже жити вь нихь толикыимь бо бесчисльнимь чиномь выпѫшимь вь нь, четврьти чести ѥго оудрьжати и напльнити не вьзмогоше[6].

LXXVII[1]. ѥще поманоу Гь҃ соущимь ѡдесноую І҃ѥго, и се инь сьборь велии[2] приде, ѥгоже[3] ѡдежда ако[3] видѣнию кристала лица же ихь ч҃та, ако свѣть. иже и видоше веселещесе вь ст҃ыи гра҃ бѣхоу же тии миротворци.

LXXVIII[1]. ѥще вьзва къ Себѣ Гь҃, и се приде плькь вь чести и вь славѣ велицѣ ѡбрадованиѫ[2]. видоше оубо ти веселещесе вь покои стыи҃. ты же бѣхоу изгнани правды ра҃ ѡ҃т невѣрныихь чл҃вкьь, пороугани бивше Ха҃ ра҃ и заоушени [3—быв ше без вины—3] и вь ненависть[4] вьмѣнени бише—4 ѡ҃т нихь. тѣмже и радости Га҃ своѥго[5] сподобише.

LXXIX[1]. ѥще вьзва Гь҃ ѡ҃т соущыѫ ѡдесноую І҃ѥго. и се прииде и дроугыи плькь, имже бѣхоу лица свѣтлѣиша паче снѣга, и вь ризы мѣсто ѡбльченни[2] вь млъниѥ, свѣще злати имоуще вь роукахь своихь. вьнидоше и ти вь радосты велицѣ вь ст҃ыи град. бѣхоу же и ти, иже дв҃ьство[3—и ложе 3] своѥ нескврьнно съхранѣшеи сь мл҃тинею и вьздрьжанием҃ь.

LXXX[1]. ѥще поманоу Гь҃ [2—ѡ҃т десниѥ чести 2] прити

LXXVI [1] *с, а, н* (загл.) доб.—милостивыи. [2] *а*—цвѣта зелена. *н*—цвѣта земна и. [3] *а*—нѣтъ. [4] *с*—видѣховѣ [5] *н*—светымь [6] *н*—вьзмогъ.

LXXVII. [1] *а, н*—загл доб.- миротворьцы. [2] *с, а, н*—невеликь. [3] [3] *н*—нѣтъ

LXXVIII. [1] *а, н* доб. (загл.)- изгнани правди ради. [2] *с, а, н*—имоуштѥ лица обрадованьна [3—3] взято изъ *а* (есть и въ *н*). [4—4] *н*—вьмѣнивъшесе [5] *н*—нашего.

LXXIX [1] заглавіе: *с*—двьствьници *а*—дв҃ественици чистіи. *н*—дѣвьствень. [2] *н*—облѣчениемь. [3—3] *с*—нѣтъ.

LXXX [1] заглавіе доб.. *с*—д҃вы ч҃ти, *а*—соупроужници небрачніи

кь Себѣ и се маль сьборь прииде, красны ѡбразомь, лица же имѣхоу роумѣна ꙗко цвѣть чрьвлень, рызы же бѣли ꙗко снѣгь и на главахь же ихь вѣнци лежахоу ѡ[т] [3]—цвѣтьць кринь сельнихь—[3]. и вьнидоше [1] вь ст҃ыи гра[д] ѡнь ѡ покоищи же ихь бл҃выше Ба҃ вьси агг҃ли. бѣхоу же и ти соу- 5
проузы [5] добриихь маложеньць [6], иже чисти [7]—и непрочнии бивше, не ѡскврьньше [8]—ложе свое—[8], нь мл҃тиви быше ѡ[т] своихь праведнии[x] троудовь и кь цр҃кви оупразднившеисе, Бв҃и ч҃тнѣ [9] послоужившеи, иже сь радостию многою вѣчние слави спо[д]быше҃. 10

вьпросихь оубо соущааго сь мною ста҃го агг҃ла „рьци ми, мл҃юсе, аще вь сеи вѣчнѣи жизны жена моужа своего и мужь женоу свою имѣти хощеть, иже нескврьнно въ страсѣ Бж҃ии пожившеⷯ ѡн же ре҃ кь мнѣ „нѣсть з[д]е похоти соуѥтнаго мира оного. на нетлѣние прише[д]ъши твари, ничтоже 15
тлѣннааго и житеискаго чл҃вци не твореть, нь соуть ꙗко агг҃ли Бж҃ии, [10]—ꙗко же ре҃ Гь, хвалеще и славеще Ѳго непрѣстанно—[10]ⷯ.

LXXXI. сим же сице гл҃емомь, се честнии кр҃ть вьздвижесе ѡ[т] мѣста оуготовленна, на немже стоꙗше, прииде и 20
ста врьхоу ста҃го ѡного гра противоу вратомь, въ нихже стоꙗше Гь, вьзываѥ по имени ст҃ые Свое и вьводе вьноутрь.

множьство грѣшникь стоꙗше по всѣи земли, ꙗко пѣськь морьскыи, ѡ[т] Адама даже и до пришествиꙗ [1] Хв҃а рожд҃ьшеисе [2] ѡ[т] всакого ѥзыка и ѡ[т] всакого колѣна, непокаꙗ- 25
вшеисе, [3]—ни исповѣдавшеисе—[3] и ѡ[т] золь не ѡ[т]стоупише, нь

и чисти. *и*—маложенъ [2—2] *а*—нѣтъ. *и*—соуштимь ѡдесноую [3—3] *с*—цвѣть красны[x] *а*—цвѣтьць крин'ныхъ. *и*—крынь цвѣть сельныхь [4] *и*—внидоху [5] *с*—подроугы. [6] *с* доб.—сь моужи *и*—маложень [7—7] *с*—сьвькоупльшесе. [8—8] *и*—ложиꙗ своего [9] *и*—чисто [10—10] *а*—нѣтъ.

оумрѣвше въ грѣхъ своихъ стоахоу трепещоуще, акоже трепещеть листь колѣблемь вѣтромь, ничтоже ползоующе, ѡт имени иже слышахоу се тькмо христиане, заповѣди же Хвы не твореще, нь примоуть достоино[1] житию своемоу и напльнитсе ими клокощоущеѥ море вѣчнаго ѡгнѣ, иже раждегоше злыми своими[5] дѣли. тѣмже ѡбращьсе[6] Гь къ нимь и видѣвь на лици[x] ихь грѣхи ихь и разьярисе. вьнезапноу же видѣховѣ вь роуцѣ Гни жезль ѡгнень, ѥгоже врьже на лица всѣхь грѣшникь и на раздѣлениѥ и развлоучениѥ между ими и сташе[7] на чести[8] всако[9] колѣно[10], и всакь ѥзыкь, и всака вѣра, и всака сла[n] и всака кресь. и на своѥи странѣ быше людескаго ѥзыка грѣшници, иже не быше вь Моисеѡвѣ законѣ и на своѥи странѣ идоломь слоужившеи до плтьскаго Хва[11] [12–] пришествиѥ. на своѥи чести иже по пришествии Гни[–12] невѣровавше и распеше Ісго и тмами зла створише стынмь[13] оученикомь и анломь[14].

и се абиѥ призрѣ Гьсь гнѣвомь на западь и придоше аггли ѡгнни, ако скора мльнии, вьсхытивше прочеѥ врьгоше ѥ[15] вь ѡгноѥ море ти же вьзоупише. „лютѣ, лютѣ“.

LXXXII. и по сихь[1] ѡтлоучишесе на страноу елико же бѣ хрстыань, иже вь врѣме гонениѥ ѡтврьгошесе Ісго. ихже осоуди Гь и абыѥ ѡгннии агглы припдше вьсхитише ѧ и вьнезапоу вьвргоше ѧ посрѣдѣ ѡгнаго морѣ, иже[2] гласи[3] горкыи[4] вьскрычаше[5]. „помилоуи на[c], Снне Бжеи“. и не бѣ помилоующаго[6] ѥ[7].

LXXXI [1] *н* доб—господнѣ. [2] *н*—родившагосе. [3–3] *н*—пѣтъ. [4] *н* доб—по [5] *с* доб.—грѣхы и. [6] *с* доб.—зѣло. [7] *н*—стахоу. [8] *н*—честь. [9] *н*—всѣ [10] *н*—колѣна. [11] *н* доб—господнѣ [12–12] *н*—нѣтъ [13] *а, с* доб. ѥго. [14] *а* доб.—се же разъгнѣваниѥ Божіѥ на грѣшьники. [15] *н*—нѣтъ.

LXXXII [1] *н*—семь. [2] *а*—ѡни. *н*—и. [3] *а*—абіѥ гласомъ. [4] *а* —великимъ. *н*—горькыми [5] *а* доб—и рекоша оумилно. [6] *н*—помилоуе. [7] *а, н*—ихъ. *а* далѣе доб. заглавіе LXXXIII: се же соуть разбоиници.

LXXXIII и се[1] дроугыи сьборь, на ньже ѡ^{т}ре^{т} Гь. бѣхоу же крьвию очрьвленни и помазанни. ти же бѣхоу ѡ^{т} вѣка разбоиници и оубыице, ѥликы же безвинныѥ[2] неправедно оубыше или на земли, или на мори. кь нимже пришьше ѡгнѝ ни аггли и напрасно вьсхитивше ѧ вь ѡгнноѥ врьгоше. иже вьпиахоу глще· „помилоу на, страшноѥ Слово Боу и ѡщу“.

LXXXIV[1]. по сих же ѡ^{т}лоучи Гь дроугыи сьньмь[2] се же бѣхоу нечѝти[3] прѣлюбодѣици и прѣлюбодѣице бывшеи трепетахоу оубо ѡ^{т} лица Гнѣ посрамлѣющесе. и аггли огнни, вьсхитивше ѧ и немлтивно тепоуще[4], вь ѡгнноѥ море врьгоше. они же скрежетахоу зоубы ѡпалѣѥми и страшно вьпиахоу: „помлоуи на, Бе. развѣ Тебе не вѣми[5] иного ба“, но не бѣ помилоующаго ихь.[6].

LXXXV[1]. ѥще кь симь ѡ^{т}лоучи Гь ѡ^{т} шоуихь, и ста сьборь лоукавь зѣло, ихже бѣхоу лица[2], ѧко самого сатани, ѡ^{т} нихьже исхожаше смрадь гноѧ нечѕтоты ихь, ѧко ѡ^{т} гноѧ баннаго, иже и дроугь дроугу мрьзѣхоу[3]. бѣхоу же ти моужиѥ сь моужи скарединѥ сьдѣлавшеи[4] и паче ѥѕства блоудь створшеи. ихже вьзненавидѣ Гь зѣло и предасть ѥ мѫтлемь и аггломь. ты же, веригы желѣзны[5] на выѥ ихь вьзложивше, врьгоше[6] ѥ вь ѡгнноѥ море, идеже чрьвь неоусипаи[7] паче мѣри врить. ѡ^{т} нихже вьпль великь слышашесе, глюще[8]· „[9]ѡ горе, ѡ горе, ѡ лютѣ, ѡ лютѣ великыѥ сеѥ бѣди[9]“.

LXXXIII. [1] *с*, *н*—по ныхь. *а*—по сихь [2] *н*—безь вины и.

LXXXIV. [1] *а* доб. загл.- прелюбодѣици быша [2] *а*—сьборъ [3] *с*—нечьстивы [4] *а*, *с*—биюще. [5] *с*, *н*—не знаемь. [6] *н* доб.—ни послоушаюпта ихь.

LXXXV. [1] *а* доб. загл —се же блоудници. [2] *н*—зборь. [3] *н*—мрьзѣше [4] *н* -створьше [5] *а*, *с* доб.—тежкыѥ. [6] *н*—вьметахоу. [7] *а*, *с*—не оусипаѥть, нь *н*—неоусипаюпте. [8] *н*—глаголештимь [9–9] *а*—„бѣда велика, черьви лютаго“. и тако погрѧзноуша.

LXXXVI[1] еще ѡтлоучи Гь ѡ[т] шоуихь, и се дроугыи сборь ѡ[т]лоучисе и ста, ихже лица [2]—[2] ако зелень димнаа [2], ѡ[т] [3] тѣлесех [4] же ихь множьство съврьшении моухь, показание нечⷭтыих помышлении ихь и сластьихь [5] бесѣдь и лъжения [6]. ихже видѣвь Гь вьзгноусисе [7] и поманоу соуциимь надь ѡгнемь агглломь. прищѣьше на не, желѣза тежька вьзложище на вик ихь, вь ѡгнноѥ врьгоще [8] море. ти же ижигаемии [9] жалостно вьпиахоу „лютѣ, лютѣ.“ бѣхоу же ти влъхви, ѡбавници [10] и [11] роучнии блоудь [11] творецо [12], и чародѣице. и сими приключьшимсе [13] створении рад похоти своеѥ [14].

LXXXVII[1] еще ѡ[т]дѣли Гь ѡ[т] шоуихь [2], и ѡ[т]лоучисе на страноу сборь великьь [3], ихьже лица, ако кожа скотиа, притранни и скареди зѣло. сии же бѣхоу хртыѥ, ихже сь скоти [4] блоудившеи [5] и [6] никакоже покаявшесе. ихже вьнезапоу вьсхитивше мителии агглии вь ѡгнноѥ море вьвргше [7]. лютѣ оубо ѡпалѣеми, „[8]—ѡ лютѣ—[8]“ вьпиахоу „[8] ѡ лютѣ—[8].“

LXXXVIII[1]. еще ѡ[т]лоучи Гь ѡ[т] шоуихь, и се дроузы людиѥ изьшьше сташе ѡсебѣ, мало же бѣ ихь, вь лоукавно ѡдѣаниѥ ѡбльченнии, гвозды трьновнии вь тѣлесехь ихь, ѡ[т] лиць же ихь гнои течаше, искривленни [2] ноги ихь, ихьже видѣвь Хсь [3] зѣло разгнѣвасе. и абиѥ наглии агглии вьсхи-

---

LXXXVI [1] заглавіе доб.: *с*—влъхви, обав'ници, рукою блоудници, чародѣніѥ (sic). *а*—нечистам помышленіа и бесѣды с'квер'ныи и малакіа [2—2] *а*—бѣхоу ако зелена дыма [3] *а*—ѡкроуг'же. *и*—ѡколо же. [4] *и*—тѣлесь. [5] *а*—срам'ныхъ [6] *с*—слоуженіи. *а* сложенія. *и*—слъженіи. [7] *а*—ѡ[т]врати лице свое. ѡ[т] ни[х]. [8] *с*, *и*—вьвалихоу. [9] *и*—недаѥми. *с*—иждызаѥмы. [10] *и*—обадници. [11—11] *а*—малакѣю [12] *и*—с'твор'шеи. [13] *с*, *а*, *и*—молив'шесе [14] *с* доб—и не помилова ихь. *а* доб.—и не оумолиша Б а.

LXXXVII [1] заглавіе доб.: *с*—блоудеще сь скоти. *а*—скотоблоужение *С* (вар. *и*)—христіане съ скотомь блоудь сътворше [2] *с*, *а*, *и*—лѣвихь [3] *с*, *а*, *и*—нѣтъ. [4] *и*—скоти. [5] *с*, *а*, *и*—блоудь створьшеи [6] *с* доб.—и не исповѣдав'шесе дх'овнимь ѡц емь. [7] *с*—вьриноуше. [8—8] *с*—нѣтъ.

LXXXVIII. [1] *а* доб. (загл.)—оудавници. [2] *с*, *а*, *и*—прѣкривлени,

тивше и врьгоше ѥ вь ѡгнноѥ море. и ти плакахоусе вьсоуѥ и не бѣ помилоующаго и[х]. си же бѣхоу иже сами се оудавише[4] или ме҃мь или ножемь заклаше҃ и Ба҃ ѡскрьбише҃ и на поспѣшьствовавшаго[5] имь дьавола вьзве҃лише [6]—тѣмже и пагоубѣ коньчнѣи [6a]—прѣдасть ѥ—[6].

LXXXIX[1]. [2]—еще ѡ[т]лоучи Гь҃ ѡ[т] шоуихь—[2], и се дроугыи сборь ѡ[т]лоучивсе[3] и ста ѡсебѣ, иже бѣ вьсь тьмьнь и смрадьныи, растрьзаны рызы и[х], ногы же и[х] ѡбльченны вь козыѥ коже ихьже прѣдасть Гь҃ м҃ителемь агг҃ломь. тии же, ако звѣриѥ дивии, нападоше[4] на не и, свезавше роукы и ногы и[х], вь страшноѥ ѡно ѡгнноѥ вьвьргоше море. иже, почювше горѣнима болѣзны, „ѡ лютѣ“ вьзглашахоу[5]. сии же бѣхоу татиѥ и мьздоимци, иже вьтаинѣ злаа творещеи[6].

XC[1]. еще ѡ[т]лоучи Гь҃ ѡ[т] шоуихь дроугыи сьборь[2], и ста противоу Соудиѥ, имже ѡ[т] оусть чрьвиѥ и смрадь исхождаше, змиѥ же ѡ главахь ихь ѡбивше҃[3], рызы ихь димомь ѡчрьнении, лица же димомь[4] повита. к҃ нимже вьзрѣвь Гь҃ зѣло вьзмрисе, ако [5]—льжеве льжисвѣдѣтелиѥ—[5] бивше многыи врѣдивше. и еще клетвѣпрѣстоупници, не имѣхоу Ба҃ прѣдь ѡчима своима. тѣмь прѣдасть ѥ соуровимь и немилостивиимь агг҃ломь, ѡ[т] Ба҃ на то сьзданнимь, иже похитивше за власи вьриноуше и тѣхь вь ѡгнноѥ море. сии же гласы испоущахоу[6] до нб҃сь: „[7]—ѡ горе, ѡ горе—[7].“

XCI[1]. еще ѡтлоучи Гь҃ сьборь ѡ[т] грѣшникь, иже и ста

---

[3] *н*—Господь Богъ. [4] *н*—оудавилы. [5] *н*—послѣдствовавшаго. [6–6] *с*—нѣтъ. [6a–6] *а*—нѣтъ.

LXXXIX [1] *а* доб (загл.)—татіе и раз'боиници. [2–2] *с*, *а*—нѣтъ *н* вмѣсто „шоуихь“—грѣшникь. [3] *а*, *н*—отдѣлисе. [4] *н*—нападаьше. [5] *н*—вьгласише (sic). [6] *н*—створьше.

XC. [1] *а* доб. заглавіе—клятвѣпрестоупници. [2] *с*, *н*—снемь. [3] *с*, *н*—ѡбьвившисе. [4] *с*, *а*, *н*—ихь мьглою. [5–5] *н*—велы льжы свѣдѣтели. [6] *н*—испоущтаѥ ихь *а* доб.—слышано быть и. [7–7] *с*—нѣтъ. *а*—глюще: лютѣ, лютѣ, пощади, Б҃же, пощади, и не бѣ помилоующаго ихь.

прѣдь Нимь. сии же бѣхоу тмою повити, дивиа имоуще лица, зоубы скрежещоуще[2], языкы ако исп[3] изьвѣщающе, [4—]ѡ[т] ѡчию ѡгнь испоущающе[—4]. бѣхоу же тии гнѣвливи и ари, злоупаметници, завистници, клеветници, роугателе, глоумителе. кь нимже възрѣвь Гь̃ негодова, и повелѣ мчт̃лемь агг̃ломь прѣяти ѥ. ѡни же, соурово[5] влькоуще и тепоуще[6] ѥ, тамо врьгоше, идѣже чрьвь неоусипаѥи[7] и скрежеть зоубомь, выпиюще „ѡ горе“ и крьвь въ сльзь мѣсто истачающе[8] и не бѣ изимающаго ихь.

ХСII[1]. сще же ѡ[т]дѣли Гь̃ ѡ[т] грѣшникы, и се ста пькы велии зѣло. иже бѣхоу саждами почрьнени, ризы же ихь скврьныи ѡ[т] пота крьвава и гноина, лица почрьнена, ноги же ѡтекли[2] и посинѣли, соущеѥ въ нихь лоукавьство сими показающе, Гоу тако изволшоу ѡбличити ѧ, да всакаа оуста заградетсе и безьѡ[т]вѣтни ѡбрѣщоутсе непокаавшиисе, ни исповѣданиѥмь, ни мл̃остинею скврьни ѡмивши, ни Соудиа мл̃тва створшеи, нь паче горшеѥ вьсего не ѡ[т]поустивше гнѣва ѡбидѣвшиимь[3] ѥ, ни простивше ѡскрьбльшихь ѥ, иже Га̃ мл̃тива створить зѣло, и на подобна привлачити рьвность[4].

сиа[ж] ѡ[т] соущаго сь миою агг̃ла оувѣдхь, ако поистинѣ оубозы[5] и грѣшници, аще ѡ[т]поущаетсе[6] ѡ[т] ср̃ца грѣшниихь ѡскрьбльшимь ѥ, могоуть тѣмь Соудию мл̃тва[7] створити, помѣноувша Своеѥ[8] заповѣди: „ѡ[т]поустите и ѡ[т]поуститсе вамь“. поистинѣ бо кто паче добро творити чл̃коу мо-же[т], неиже ли тои избавлѣѥть ѥго вѣчнаго м̃нима? того бо бо-

---

XCI. [1] *a* доб. заглавіе—гнѣвливіи и злопоматници. [2] *c*, *C* (вар. *и*) доб.—дроугъ дроуга коусаюште. [3] *c*, *a*, *и* —доб.—ѡ[т] оусть. [4—4] *c*—нѣть. [5] *c*—нѣтъ. [6] *a*, *c*—биюще. [7] *c*—неоусипаѥми, *и*—неоусипаюшти. [8] *a*, *c*—испоущающе.

XCII. [1] *a* доб. загл.: се же всякои неправьдѣ дѣлатели. [2] *и*—потьтеклы. [3] *и*—ѡбидѣвшоу. [4] *и* доб.—смотри зде [5] *и*—небози. [6] *и*—ѡтпоустѣть-

лии никтоже. тѣмъ же ѡскрьблѣющаго тако помишлѣюще блгтелѣ и спа по Бозѣ вьмѣнѣюще могоуть сь дрьзновлениемь кь Соудии рещи: „ѡстави намь[9], ꙗкоже и ми ѡставихомь[10] ꙗ[11]— и не тькмо ѡставить имь —[11] прѣгрѣшениꙗ ихь, нь и цртво небесноѥ[12] симь дароуѥть. ѡ горе, лютѣ сею добродѣтелию[13] своѥго спнии[14]— не вьсхотѣвшимь искоупити —[14], паче не вьзмогшимь оувѣдѣти позри сеѥ за прѣмногоую дрьзость[15] [16]— и боуюю моудрость —[16], ибо покоушающесе ми[17] вьздати зло ѡбидещимь на[18] не тькмо не хощемь вьздати имь зло и не вьзможемь, нь и того же ра свѣщаваѥмь на не множицею свѣтли творимь, а себе вещьше врѣждаѥмь гнѣвомь, понеже не вьзможемь испльнити желанию срца лютѣ растрьзаѥми великою пакостию, понеже погоубихомь иже ѡт тѣхь прибитокь, ѥже ѥ цртво небноѥ, соудомь, оуготованнымь намь ѡт прѣстоуплении заповѣдии Хвь. да кто оубо инь ѡт мнѥщихсе намь быти врагь вьзможеть паче прѣѡбидѣти на, ꙗкоже ми сами себе? поистинѣ бо аще кто неврѣждаѥть се самь, ни самь диаволь[19] того врѣдиты не можеть[20]. аще ли нь врагь члвѣкь, николиже оубо никто иже ѥ врагь члвѣкоу, аще не самь себѣ боудеть. сего ради подобаѥть самѣмь себѣ всегда зазырати и поносити, а не иномоу комоу[21].

прѣждерѣчнии оубо сьборь шоуихь вь мнозѣ бѣ пристраньствѣ и мрацѣ сии же бѣхоу, иже вь ѡбыдении и вь пиньствѣ и вь позорищихь бѣсовьскиихь, вь грьдости и вь боуѥсти величаниꙗ сатанина житѥ своѥ прѣшьшеи[22]. на неже разгнѣвасе Бь. и абиѥ напрасниии аггли пришьше и

се. *а*—ѡтстоупѣть ѡт зла и ѡтпоустѣть [7] *к*—кротка. [8] *с*—нѣтъ. [9] *с*—дльгы наше. [10] *с*—дльжникомь нашимь. [11—11] *а*—нѣть. [12] *а*—вѣчноѥ. [13] *с* доб.—лишихом'се. [14—14] *с*—нѣтъ. [15] *а*, *с*—грьдость. [16—16] *а*—нѣть [17] *к*—се [18]—отсюда въ *с* большой пропускъ, см. CXIV. [19] *а*—сатана. [20] *а*, *к*—вьзможеть.

сихъ въсхитивше, врѣгоше въ сверѣпо море ѡно ѡгинос[23]. ти же жалостно въпиахоу· „помилоуи на, [21] единочедое Слово Вѣ[22]е —[21 а]

ХСІІІ [1]. сце ѡ[т]лоучи Гъ ѡ[т] чести грѣшнихъ [2] множьство много зѣло, иже и сташе прѣдь Соудию. бѣхоу же въ нихъ ѥпи, попове, диякони, подьдиякони [3], еще же четци и пѣвци кьждо [4] чинъ ихъ [4] въ своемь ѡбразѣ [5] видѣнесе [6—6] посрѣдѣ ихъ [6] и прости люд[и], моужи же и жены и ѡ[т]роча та бѣхоу. вси же бѣхоу имоуще рызы оукалѣпы гноемь земльнимь иже течаше съврьхоу главы и[х] на рызы ихъ, и ѡ[т] ризъ [7] же и[х] вонѣ исхождаше, вонѧ смрадна, иже мигѣхоусе ѡ[т]рести и не ѡ[т]падьше, ѡчи ихъ пѣненисе и кръвавѣ, лоукава же лица ихъ гноина, ѡ[т] срѣцьѣ же ихъ чрьвие мнози прохождаахоу [8—8] въ оуста[х] и[х] [8], при погахъ же ихъ висѣхоу пиявице и пиахоу кръвь и[х], ѡ[т] поздрии же ихъ смрадь исхождаше, ꙗко ѡ[т] гноѧ смрадна. ихже видѣвъ, Гъ възненавидѣвъ и ре[ч]: „рѡдь лоукавыи [9] и прѣлюбодѣивии, въ злѣхъ [10] похотии своихъ съблоудивше. да поидоуть сиѣ [11] въ вѣчнѧѧ моукоу.“ и абие съ словомь сльзы кръвави и въздыханиѧ „ѡ лютѣ“ [12—12] ѡ[т] нихъ слышаше [12], глюцимъ: „помилоуи на[с], Бже и пощеди Своего създаниѧ. ꙗко аще съгрѣшихомь, нъ развѣ Тебе иного Ба не познахомь [13 а]. и се ѥдинъ ѡ[т] агг[е]ль потроубивъ г-щи и ре[ч]: „ѡ[т]идѣте ѡ[т] Мене, проклетии, не вѣ[м] ва[с].“ и потомь ре[ч]: „сльзы ваше сиѣ подобаше вамь прѣжде оумрьтвиѧ вашего принести Ми пока-

---

[21] *н*—никомоу. [22] *н*—прѣвшедше (sic). [23] *а*—колокочюще. [24—24] *а*—единородне Сне Бжи

ХСІІІ [1] *а* доб. (загл.)—се же блоудници ѡ[т] сщенническаго чина и ѡ[т] простое чади. *н*—зде епископи и попове и диякони. [2] *а*—шюихъ. [3] *а*—подьяци *н*—нѣтъ. [4—4] *а*—нѣтъ. [5] *а*—ихъ чиноу. [6—6] *а*—нѣтъ. [7] *а*—роукы. [8—8] *н*—изъ оусть ихъ [9] *н*—се лоукавь си. [10] *Д* (вар. *н*)—вьслѣдь.

ѧниемь и исповѣданиемь". [14]—потроубывь агг̑ль—[14] третиѥ реч: „и се и самь дѧволь [15] вь моукахь сихъ нн̑ѣ каѥтсе велми, [16]—ѧкоже вы,—[16] и выпиѥть, ѥда помилоую и оущедроу ѥго. ни, ни, ни идѣте ѡт Мене проклетии вь вѣчнии ѡгнь". и абыѥ свергѣнии ѡни агг̑ли, ѧко змиѥ, нападше на не и вьсхитивше и, стрьмоглавь вь ѡгньноѥ моревь врьгоше.

XCIV. [1] ѥще ѡтлоучи Г̑ь ѡт шоуихь дроугыи сьборь великь зѣло [2] се же бѣ чрьнорызьчьскы ихже видѣвше [3], оуниховѣ, ѧко ихе бивше Х̑а ради чрьноризьци вь шоуихь чести оучинени бывше бѣхоу же лица ихь ѡмраченна, свѣтилникы оубо дрьжѫще мрачни же и безь масла, на вѣхь ихь леность и небрѣжениѥ, ѧко птице, нарицаеми игиии [4], сѣдѣхоу, оуниниѥ и нерадьство, ѧко змиѥ, висѣхоу, непокорениѥ же, ѧко желѣзо тежько, ѡдрьжаше хрьбьть ихь. кь нимьже вьзрѣвь Г̑ь разгнѣвасе, ѧко оудолѣше имь стр̑ти и ѡтврьгоше второе данноѥ имь крьщениѥ, [5] и сльгаше вь ѡбѣщаниѥ, ѥже [6]—створише кь Немоу,—[6] и работаше пльтьскы стр̑сте и похотемь помишлении своихь. сего рад ѡтреч на ни Г̑ь. тиихже ѡтвѣть слышавше, начеше звати ѡт срⷣца. „помилоуи на, Б̑е, ѧко Тебе ѥдиного Б̑а знахомь и ст̑омоу имени Твоѥмоу слоужихомь [7] д̑нь и нощь, именемь Твоимь бѣси изгнахомь и пр̑рчьствовахомь хотещам быти". сии [8] гл̑ѥщимь имь, и бы кь нимь глась [9] троубою. „ѡтидѣте ѡт Мене, проклетии, вь ѡгнь вѣчнии. зане не послоушасте Моѥго гласа, нь ѡц̑а вашего дѧвола, ни Азь же послоушаю ва". и абиѥ припедьше соурови агг̑ли влачахоу ѥ сь ноуж̑ею вь ѡгнноѥ море. [10] ѡт

---

[11] ж—и ти. [12—12] а—нѣть [13] ж—знаемь [14—14] а—нѣть. [15] а—сатана [16—16] а—нѣть.

XCIV. [1] заглавіе доб а—чи иноческыи ж—чрьноризьци. [2] здѣсь оканчивается мѣсто, пропущенное въ с,—см XCII. [3] ж—видѣховѣ [4] с—гипии а—тиии. Д (вар ж)—гипси. [5] с, ж доб.—с тоѥ. [6—6] а—ѡбѣщашесѧ

множьства же ихь мнѣше напльнитисе море.—[10] реч же ми иже съ мною стыи аггль, яко на[11] сконьчание вѣкомь родь[12] чрьноризьчьскии[13] вьсь ѡтнѧдоу вь погыбѣль ѡтлоучитсе свѣнь малиихь и нѣкыихъ[x] вьзлюбльшии[x] трооуды и бо-
5 лѣзнь и смѣрение. вь сконьчанѣ же вкомь[14]—цр̀ству дїаволю—[14] начело же и коньць приемлюшоу къзньми и браньми болми[15] паче пришожесе им привлаче[16] все яко подроучникы, паче же таковыа иже Хр̀а[7] ницети, смѣрения вьсма нестежание. тѣмже ѡтпоуз вси погыбоше.

10 XCV[1]. снимь тако глемомь, се дроугыи съборь ѡтлоучисе и ста[2]. бѣхоу же вь немь смѣсь[3] [4] чрьноризьци же и прости людие—[4], ихже ѡдѣяние бѣ яко мжгла, лица же яко чрьнилихь члвкь. и ѡвогда оубо срамлѣхоусе, ѡвогда же просвѣщахоусе, роуки же десние оубо капленце масло что яко
15 злато, лѣвыѥ же соуровоую смолоу. ихже видѣвь Гь ѡстави ѥ тако, ѡтвративь ѡт нихь лице Свож. и абие приидѣше сверѣпии аггли влачахоу ѥ[5]—вь моукоу—[5]. ѡниже[6], ѡбращающесе често, вьпиахоу кь Боу: „пощеди на, млтывыи Ги[7a], и Гь[8] видѣше млрдоуе ихь и гнѣваесе на нихь. ведомомь
20 же имь[9] вь моукоу, и се вьнезапоу сниде[10] ѡтроковица нѣкам[11] зѣло красна и прѣпрославленна, ѥниже слоужахоу аггли, послѣдоующе ѥи. и та, приидѣши прѣдь Га, поклонище Ѥмоу млѣше ѡ сынѣ ѡномь. и тако вьставши вьскорѣ и велми текоущи и постиже сверѣпии аггли, ведоу-
25 щеѥ съборь ѡнь, и гла къ нимь: „живо лице ѡца моего, Иже ѥ на нб сѣхь, Ѥдиночедаго Сина Ѥго и Ст аго Дх а, яко

Боу. [7] *ж*—послоужихомь. [8] *ж*—сице. [9] *с* доб.—яко. [10—10] *с*, *а*—нѣтъ. [11] *ж*—нѣтъ. [12] *а*—чинъ. [13] *а*—иноческыи. [14—14] *ж*—царствоующитоу дїаволоу. [15] *с*, *а*—нѣтъ. [16] *а*—привлечеть.

XCV. [1] *а* доб. загл.—черноризцы. [2] *ж*—ставь. [3] *а*—смѣшено. [4—4] *а*—иноци и простая чадь. [5—5] *а*—с ноужею. [6] *с*, *ж*—нѣтъ. [7] *а*—Боже. [8] *ж*—

не хощеть моучити сьи сборь " познавши же ю аггли, кто
ѥ таа, рѣша к нѥи „вѣми, ако ты ѥси възлюбленна Бмь
млтини и никтоже инь паче тебе не имать къ Немоу дрьз-
новлениѥ, нь не можемь и ми прѣслоушати [12]—повелѣнии
Соудиѥ—[12]." ѡна же рѣ „вѣмь и азь, нь млихсе ІЄмоу 5
много ѡ нихь и повелѣ ми [13] вьзвратити ва сь ними." ти
же вьзвративше сташе прѣ лицемь Соудиѥ трепещоуще,
ако листь и абиѥ гла къ нимь Соудиѥ, ако „млтине ра
ваше ѡгнѣ негасимаго избавихь ви, блоуда же ра и нѣки-
нихь нечистоть вашихь не оузрите цртва Моѥго " и повелѣ 10
дати имь мѣсто на сѣверѣ, ѡбаче потрѣбинихь да боуть
скоудни [14].

XCVI. [1—]ѡ дѣтехь некрщенихь [—1] симь же тако
бивающимь [2], и ѥще оудѣли Гь ѡ [т] поуихь, и се дроуги
сьборь ѡ[т]лоучисе ѡ[т] прочии и сга и бѣхоу же испрьва [3] 15
слѣпи, водими же маниемь Бжиемь, вь нихже [4—]ни зло
же, ни блго—[4] что видѣше. къ нимже вьзрѣвь, Гь на тѣхь
оубо не разгнѣвасе [5— на родителѣ же ихь [6] зѣлѡ [7] разъгнѣ-
васа—[5]], ако не оуспѣше стимь крьщениемь просвѣтити и.
повелѣ Гь дати имь мѣсто покоино на полоудни и нѣкоѥ 20
малоѥ наслаждениѥ вѣчниѥ жизни [8], понеже ти рѣше къ
Гоу „ѡ Влко, благь ѥси и млсрь ако животоу и съмрьти
оубо Гь сии, врѣменниѥ жизни лишиль ѥси на соудбами,
имиже вѣси, сего единого просимь оу Тебе,—помилоуи на "
тѣмь же и мало нѣкоѥ наслаждениѥ дарова имь, ть же 25

нѣть [9] с—симь. [10] *а, к* доб—съ небесь [11] *с*—млтины. [12] [12] *к*—соудию. [13] *к*—нѣть. [14] *а*—лишени *к*—и сии скоудныхь

XCVI [1—1] *а*—се же младеньци непросвѣщени с тым крщениемь [2] *к*—бываемимь [3] *к*—нѣть [4—4] *с*—ни добро, ни зло. *а*—зла ничтоже есть, ни блгихь же [5—5] заключенное въ скобки взято изъ *а*, то же—и въ *к*. [6] *к*—сихь [7] *к*—велми. [8] *а* доб—ѡбаче да не вида лица Гна.

сьньмь безьврѣменнимь и^{х} младѣнеце хр$^{\overline{т}}$таньскии^{х}, не приемши с$^{\overline{т}}$го кр$^{\overline{щ}}$ения вьзрастомь же вьставшимь равно всѣмь.

XCVII. Ариа^{1}. еще ѡ^{т}лоучи Г$^{\overline{ь}}$ ѡ^{т} шоуе^{2} ^{3}чести сьборь$^{-3}$, ихже видѣние бѣше сотонинъско, лица же ихъ змиеѡбразна, ѡ^{і} оусть же и ^{х}чрьвие капльхоу^{4}. ихже видѣвь, Г$^{\overline{ь}}$ разгнѣвасе на не зѣло и поискаа^{5} прѣльстившаго и^{х}. тьи же вьскорѣ приде. р$^{\overline{ч}}$е же оубо Г$^{\overline{ь}}$ кь немоу: „не Азь ли есьмь І$^{\overline{с}}$ь Х$^{\overline{с}}$ь, сыи$^{\overline{ѡ}}$ носоущень и подобень по всемоу Б$^{\overline{ѡ}}$у и ѡ$^{\overline{ц}}$оу Моемоу? како оубо ти Мое Вж$^{\overline{ство}}$ вь тварь све^{д6} и тобою прѣльщении сьборь вѣчнѣи моуцѣ прѣдаль еси? издаи Ми дш$^{\overline{и}}$и ихъ, проклет$^{\overline{ч}}$е.“ сии рекь Г$^{\overline{ь}}$, и абие ѡгньнии аггли вьнезаапоу вьсхитивше и желѣзни веригы тежькы и ѡбезавше выю его, вьврьгоше вь мѣсто, идеже бѣ дяволь^{7} и прѣдатель Июда, идеже страшние моукы горкие такожде и наоученны ѡ^{т} него сьборь.

XCVIII Македонии^{1} посемь ѡ^{т}лоучи Г$^{\overline{ь}}$ ѡ^{т} шоуихъ дроугыи сьборь, имже исхождаше изь оусть сквьрьна смрадна и сверѣпа зѣло, лица ихъ ако диви^{2}, ѡчи же потемнень. на нихже вьзрѣвь Г$^{\overline{ь}}$ и вьзиска прѣльстившаго ихъ. ѡпь же абие прѣдьста тежкосрьдень и помрачень р$^{\overline{ч}}$е же Г$^{\overline{ь}}$ кь немоу· „Азь оубо оумльчоу тебѣ, но С$^{\overline{т}}$ы Дх$^{\overline{ъ}}$, похоулени тобою, приидеть и посрамить те, ако истинни Б$^{\overline{ь}}$ и$^{\overline{с}}$.“ и се всѣ силы нб$^{\overline{ныя}}$ начеше пѣти пѣснь оужасноу, призывающе Прѣс$^{\overline{ты}}$ Дх$^{\overline{ъ}}$. „Цр$^{\overline{ю}}$ нб$^{\overline{ныи}}$, Оутѣшителю, Дш$^{\overline{е}}$ истинни, иже вьздѣ еси, ^{3}— вса сьврьши и —^{3} вса испльнѣю, Скровище бл$^{\overline{го}}$е, ^{4}— жизны Подателю —^{4}, прииде, явисе, ако да посрамитсе похоуливи Те сквьрьнии Македоние“ по пѣнии^{5}

XCVII. ^{1} *а*—еретицы проклатіи аріи д$^{\overline{х}}$хоборець ^{2} *а* – грѣшникъ. $^{3-3}$ *а*—нѣть ^{4} *а*, *с*—испадахоу. *н*– искапахоу ^{5} *н*—поискахоу. ^{6} *н*—вьведе ^{7} *н*, *а* доб.—*с*^{і} бѣсы его

XCVIII. ^{1} *а* доб – скверныи. ^{2} *а*, *н*—дивии. $^{3-3}$ *а*, *н*—нѣть. $^{4-4}$ *а* |

оубо семь[6], и се свѣть вьсим сьвише и заре ѡгнии прѣсвѣтлии, по мь видѣние мльние, и посемь прѣстоль змарагдоѡбразьнь и на немь Оутѣшитель, видѣниемь ꙗко снѣгоѡбразьнь голоубь, пришь оубо и почи на Ꙗдиночедѣмь Сн҃ѣ Бж҃ии [7-]и вьспѣше ст҃ыи агг҃ли Бж҃ии и[-7] Ст҃ы Дх҃ь Ба҃ ꙗдиносущна и равночестна ѡ҃цоу и Сн҃оу славеще и посрамисе Македоние скврьнии и приш҃ьше иже надь ѡгнемь агг҃лы и сьтворише ѥмоу и сьбороу ѥго подобна Ариєви и соущиимь сь нимь Ст҃ыи же оубо и Животворещии Дх҃ь вьзыде, ѡ҃ноу[д] же сиде[8]

XCIX Несторие[1] еще ѡ҃тлоучи Гь҃ ѡ҃т шоуе чести, и се инь сьнмь ста прѣ҃[1] Бм҃ь мрьзькь и тьмьнь, ѡ҃т нихже ѡ҃вратисе Гь҃, вѣди, понеже бише многымь сьблазнь, и вьзыска прѣльстившаго ихь ѡн же абие прѣдста[2] ненавистьнь прѣ҃д Гм҃ь рече же Гь҃ кь немоу· „гдѣ ѥста двѣ лици, иже ѡ мнѣ бледословиль ѥси[39] гдѣ ѥста два сн҃а, ѡ непже ти безб҃жно оучиль ѥси[9] нѣсьмь ли Азь ꙗдинь ст҃ь, ꙗдинь Гь҃ Іс҃ь Хь҃ вь двою ѯ҃ствоу и вь ꙗдиномь сьставѣ поклонѣѥмии ѡ҃т всеѥ тварь[40] и си[4] рекь Гь҃ мнѣшесе ѡ҃ткриваѥ и явлѣѥ Себе прѣльстникоу и оученикомь ѥго ты же познаше, ꙗко прѣльстивше, стоѧхоу нѣми забившесе.

приде Ст҃аа Бц҃а славоѧ и слоужениемь агг҃ль красоующисе[5], приде близь [6-]и ста оу[-6] Сн҃а Своѥго и Ба҃, неизреченнымь свѣтомь оукрашенна. и вьсхвалише Ю вси агг҃лы, рѣше „радоуисе, сьподобльшиисе бити Мт҃и Бо҃у.“ се слышавь нечтывыи[7] Нѳсторие вь страсѣ бы҃ и посрамисе. и тако приш҃ьше иже надь ѡгнемь агг҃лы вземше вьнезаапоу, све-

жизни дателю *н*—жызнодателю. [1]*н*—пѣнию. [6]*н*—семоу. [7-7] *а*—нѣть. [8]*н*—приде.

XCIX [1]*а* доб -єретикь [2]*с*, *н*—ѡ҃тноудоу [3]*а* доб.—и предстоящам люди в погибель вовель ѥси. [4]*н*—нѣть [5]*н*—красотою. [6-6]*н*—нѣть [7]*н*—злочь-

завше ѥмоу роуцѣ и нозѣ веригами желѣзными, вьврьгоше идеже Арии и Македоние съ сотоною ѡсоудиние ихь. по сихже Прѣ̀стаа[8] Бц̀а[9] вьиде вь ст̀ыи гра̀ѣ, ѡ̀тоудоуже изыде, [10]-вьсхвальшимь Ю ст̀ымь агг̀ломь[10], ѥкоже и прѣжде.

С. Дѵѡскорь, Іѥ̀утиѣ (sic)[1]. сице ѡ̀тлоучи Гь̀ сьиьмь ѡ̀т шоуихь, и приньдь ста прѣ̀д Нимь, ихже лица почаѧ вистна и мрьска бѣхоу, такоже и вєѣ тѣлеса ихь. ихже видѣ Гь̀ негодова ѡ нихь и попека прѣльстившаго ихь. и абыѥ прѣдстаста два моужа тьмьна вѣло[2]. къ нима же рє̀ Гь̀ съ гнѣвомь: „ѡ проклетаа, кто ва̀ наоучи глаголати ѡ Мнѣ єдино имѣти ѥ̀ство вь плѣ̀ти[3] приношєнии Моемь? не Азь ли ѥсьмь єдинь Бь̀ и Гь̀ вь двою сѫщьствоу—вь бж̀ьствѣ же и чл̀вчьствѣ? ѥкоже и Моимь дх̀омь гл̀авшеи и бж̀вьши ѿци наоучише. ви же како смѣ̀ста прѣвратити повелѣнии ѧ и оученим и[хъ] сими же гл̀емомь, вьнезапноу вьсхитивше и[хъ] ѡгньни[4] истезателе, свезавше имь роуцѣ и ноги, къ Ариєви[5] вьврьгоше вь [6]-страшниѥ моукы—[6]

СІ и никтоже да не сьблазнитсе ѡ̀т прочитающихь сиа, помышлѣѥ, ѥко мнѣ изврагоу[1] (sic) таковыи ѡ̀ткрыше таини, ѥкоже ни [2]—ѡ̀т вк̀а бывшимь ст̀ымь моужемь, ѡ̀т вѣка и [2] до н̀ын̀ѣ ѧсно[3] тако ѥ ѧвишесе[4]. нь аще комоу ѡ̀т нихь гдѣ[5] и нѣкако и не ѧвѣ. и се же оубо семоу сице, дроугому же инако, ѡ нихьже како кьждо ихь имѣ̀ше дрьзновлениѥ. имамь бо и азь Бж̀ию блг̀тью раздрѣшити недооумѣниѥ. не[6] ѥко прежде недостоиноу[7] ми соущоу сицевии[х] видѣнии

стивыи. [8] *н*—прѣпѣтаа. [9] *н* доб.—приди и. [10-10] *а*—и вьсхвалиша ѥ̀сти агг̀ли. *н* вмѣсто „агг̀ломь“ апостоломь.

С [1] *а* доб.—ересетицы проклати. *н*—нѣтъ. [2] *а*, *н*, *с*—ѥко сотона (*н*—стѣна, sic). [3] *н*—плъти светѣмь [4] *с*, *н*—ангелы. [5] *н*—ари [6-6] страшноу моукоу.

СІ. [1] *а*—напослѣдокъ. [2-2] *а*—нѣтъ. [3] *а*—никомоуже. [4] *а*—ѡ̀ткрышесѧ,

таковаа ѥвыше, нь мл̑твами ст̑аго ми ѡца Василиа. нь ѡбаче что како дивноѥ се вь Бж̑ихь строительствѣхь и смотренныихь? Тьи же бо намь ѥви прьвѣѥ [8]—вьскрьсениа Своѥго—[8] таиньство и влъхвомь. и пастиремь прьвѣѥ оувѣры сп̑ноѥ ѥго[9] пришествиѥ, и послѣжде прѣкрасноѥ ѥго проповѣданиѥ рибаремь и некнижникомь пороучи[10] и вь многыихъ писанныихъ[x] ѡбрѣщени оуказаниѥ. такожде бж̑вьниѥ таини [11]—приходно врѣмѣнемь—[11] и польано ѡвы убо ѡ[т]крываеми ѡбрѣтаѥмь. ѡвихь соущии[x] по тѣхь скрыва ѥмыи [12]—и не коупно всѣхь ѡ[т]криваѥмыи—[12] и нѣ[13] никакоѥже дивно, аще и азь послѣдованиа дрьжоусе ѡбщеѥ ради ползе почитающимь сиѥ[14] положивь приходна нѣкаѥ ѡ[т] бж̑ствьныихь писании избравь, спимь[15] подобно съчетахь, ако ѡ[т] себе сложивь. тѣмже аще в сихь что по [16]—невѣжьствоу моѥмоу неприкладно или неподобно не ѡбрѣщетсе кь можму—[16] невѣждеству и ненавичению да прикоснетьсе и да не ѡклеветаѥтсе все съписаниѥ того ради. ѡбычаи бо имоуть нѣции ѡ[т] хвалѣщихсе оупражнѣѥмѣи моудрости и смышлениѥмь[17] всѣ вѣдѣти покушаютсе,[18], како имь бы съставити свое хотѣниѥ многа испытовати[19], оуничижати и оукарѣти поспѣшни имѣти таковиѥ на пагоубоу своихь дш̑ь. нь ми сего ради да не оумльчимь и простою дш̑ею и съкроупѣнномь ср̑цемь сиа прииѥмлющи не позавидимь[20] ре̑мже истиннолюбно[21] елико видѣхомь же и слышахомь мнѣ же ако ничтоже недобрѣѥ мыслещихъ не оусьмнитсе ѡ видѣнииихь нами слишании[x], паче же ѡ[т] навикши[x] ветхы и новы законь[22],

---

[5] *c*, *и* доб.—тьмно. [6] *c*, *и*—нѣтъ [7] *a*, *c*, *и*—достоинноу [8—8] *и*—вьскрьсениѥ своѥ. [9] *и* доб.—вьскрьсениѥ и [10] *и*—вьречи (sic). [11—11] *a*—приходъ по времени [12—12] *a*—нѣтъ [13] *a*—н̑нѣ [14] *и*—сице [15] *и*—съ симы. [16—16] *a*—нѣтъ. [17] *и*—мишлениѥмь. [18] *a*, *c*—покоушающимсе. [19] *c*—испитающимь. *a*, *и*—

имоуть бо ѡ[т]тоу[д] ѡ сихь свѣдѣтельства ѥретьства и паче ползоу приимоуть, нежели ѡ[т]чаютсе, [23] и Ба оубо бг̃ годарившие нитьмь ползоу подадеть [23]. нь на прѣдълежоущеѥ вьзвратимсе.

СII [1] ѥще ѡ[т]лоучи Гь ѡ[т] шоуѥ [2] чести, и се съборь великь, в немже прѣдьстоахоу [3] трие моужие прѣльстителници - Ѳригень, Сваргій [4] и Дидимь. бѣхоу же свезанныи оужи чрьнени, тмою слѣбокою покрьвены по всемоу тѣлоу. ихьже мрьзости Гь ѡ[т]вратисе абие вьсхитивше ѥ иже на[ть] моуками аг̃лы вь моукы вьврьгоше сь прочими ѥретыкы.

СIII [1]. ѥще ѡ[т]дѣли [2] Гь ѡ[т] чести шоуихь, и се приноу[д]ста инь сьньмь великь. прѣди же вь немь стоахоу прѣльстителници ѥго е числомь соуще -Серьги, Ѳнори, Кирь, Пирь, Дидимь,—вси имоуще саждами почрьнена [3] лица нечтыи, ѡсквьрьненныи. ре же к нимь Гь сь гнѣвомь: „ѡ[т]ноу[д], проклетии, ѡбрѣтосте гл̃ти ѥдиноу волю вь Мнѣ и ѥдино дѣиство? и прѣвратисте бж̃ествьна оучениѥ [4] Моѥ и прѣльстисте прѣ[д]стоѥщи наро[д] оучени вашими вьзмѣте ѥ ѡ[т]соу[д]ѧ. и сь словомь вьсхитивше ѥ ѡгнѣнии аг̃ли, вриноуше ѥ кь прѣжде ихь ѡсоужденномь ѥретикомь.

СIV. иконоборци [1]. ѥще ѡ[т]лоучи Гь дроугыи съборь ѡ[т] шоуѥ чести. бѣхоу же видѣниемь ѥко идоли, сверѣни соуще, диви зѣло, и дроугь дроуга ѥко пси оуѧдахоу [2]. ти же бѣхоу ѧковите [3], севириане, иконоборци и гл̃ющеѥ, ѥко Гь нш̃ь Іс̃ь Хс̃ь пл̃ь сь небесе спесе, а не ѡ[т] прѣч̃тыхь

испитоваюштихь. [20] *ѫ*—завидимь. [21] *ѫ*—истиньнолюбовьно. [22] *с*, *а*, *ѫ* - завѣть. [23–23] *а*—нѣть

СII. [1] *а* доб. загл.—се же ини прелестници и ѥретицы трие проклѧтии. [2] *ѫ*- шоуихь. [3] *ѫ*—прѣди стыхоу. [4] *с*—Ѳварѳги *ѫ*—Ивагрии.

СIII. [1] *а* доб. загл.—друзи ѥретици е. [2] *ѫ*—ѡдѣливь [3] *с*—помраченна. [4] *а*—речена.

СIV [1] *а*—се же иконоборьци, ѧковити и севириане. [2] *ѫ*—оуюда-

крьви Влчце нш̃е Бц̃е [4]—вь сѣмене не—[4] приѥть ѡ[т] Ст̃аго Дх̃а. тѣмже и нетлѣнноу [5] мнеть прѣжде распетиѧ бившоу [6] ст̃оую плть Га̃ нш̃его Іс̃ь Ха̃, и бо̃мили [7]. иже зрещe на Га̃, ѡ[т]вращахоусе ѡ[т] Него, гл̃еще дроугь кь дроугоу: „поистинѣ ѡсоуѥтихомсе вь жизни нш̃еи, не поклонише [8] иконѣ ѥ[г] и [9] ст̃имь ѥго“. ѡ[т]вѣщавше же дроузьи: „ни, нь ми добрѣ створихомь, привидѣниѥ бо бѣше [10] чл̃кь и како кто при видѣниѥ написати имать?“ си же бѣхоу ѡ[т] мнещихь нетлѣнноую плть имѣти Го̃у нашемоу Іс̃ь Хо̃у прѣжде распетиѧ разгнѣвавшесе на не Гьь̃ ре̃ сь лютостию „ѡ[т]стоупите ѡ[т] Мене, дѣлателе безаконию. ѩко сами ѡ[т]врьгостесе Мене и иконоу Мою ѡбесчестисте [11], и иже на сп̃ениѥ чл̃вкомь двѣ дѣйствѣ Мои и двѣ воли ѡ[т]врьгосте и многи вь погыбѣль прѣдасте, ни Азь пощеждоу ва“. и абиѥ сь словомь иже надь моуками ѡгньнии агг̃лы пришьше [12] нагло побиваxоу [13] и ськроушахоу ѡгньними палицами и порѣвахоу [14] вь ѡгнноѥ море.

CV. ѥврееѥ ѡ[т] Ха̃ и до скончѣниѧ [1]. по сихже призва Гь̃ ѡ[т] шоуихь сьборь, и се ста прѣдь лицемь Соудиѥ бѣхоу же множьство паче прьсти земниѥ, глѫбокою тмою покриваѥмы, лица же имь бѣхоу помазанна крьвыю гноиною [2], и плѣви дебели имоуще [3] на ѡчию, по оушима ѩко смолою помазанни, вь роукахь ѡпаши коньскы дрьжеще, ѥзыци имь внѣѥдоу [4] висѣхоу ѩко неистовымь псомь, ноги искривленни имоуще, вь ѡшлю [5] кожоу [6] ѡбльченни. и зрещи дроугь на дроуга сами себѣ дивлѣхоусе, нь и шептахоу

юшта. [3] *c*—идовиты (sic) [4—4] *н*—бе семене. [5] *н*—нетлѣньныѥ. [6] *н*—бывше [7] *а*—бгомерзьсти же. [8] *н* - поклонѣюштесе. [9] *н*—ни. [10] *С* (вар. *н*) доб.—и не по истинѣ бѣше [11] *н*—ѡбешгьствоваcте. [12] *с*—нѣть. [13] *с*—бихоу ихь. [14] *с*—рѣвахоу.

CV. [1] *а*—жидове иже распяша Г̃а славы [2] *н*—ѡгньньною (sic). [3] *а*—

междоу собою, гл҃ще „ѡ горе намь, ѥгоже Анна и Каиафа съ Понитьскымь[7] Пилатомь на кр҃тѣ распеше, Ть сѣдить нн҃ѣ соудити[8] живнимь и мрьтвымь ѡ лють[9]— съблазнаа прѣльсть, ѥюже се [9] прѣльстихомь невѣровавше въ Него, и се въ роуцѣ Ісго выпадохомь и н҃ѣ помилоующаго на҃. нь гдѣ ѥ҃ нн҃ѣ Бь҃ законоу, ѥгоже Моисн показа намь и слѣжити ѥмоу [10] прѣда҃, гл҃ѥ [10] „слышн, нзлю, Гь҃ Бь҃ твон Бь҃ ѥдинь ѥ҃ и развѣ Ісго н҃ѣ Ба҃ ного“? се нн҃ѥ дрвгы. гдѣ соуть ѡцн нн҃н Аврамь, Исакь, Накѡвь и Мѡусн? оубо прѣльстнше҃, ѥкоже и мн, и никто ѡ[т] них познa истины? ѥда басень[11] бѣ весь ветхнн завѣть[12] [13] не бѣхоу истиннаго Ба҃ таковаѧ [13]? поистинѣ что рещи и како проклети Мѡусѣѧ не имами? тѣмь же поидѣте, да мл҃имсе Соудни, ѥко да соудимсе съ Мѡусѣемь, иже прѣдасть намь законь, и томоу равно, ѥко Бо҃у, вѣровахомь и [14]— прѣданнн намь законь [14] безь прѣстоупленнѧ съхранихомь, и ѥдино ѡть двою да боудеть,—или ѡнь по правдѣ съ нами въ моукѫ вьврьженнь боудеть, ѥко повнненъ бивь намь сицевѣ погыбѣли, или да и ми того ради сп҃ение оулоучимь[15]. вьистиноу бо ѡ[т]нели-же распехомь Ісго, не видѣ бл҃га николиже ро[т] нашь, нь тмами зла оусрѣтоше[16] нн. и нн҃ѧ паки здѣ, ѥкоже видимь, горѫша и горѫша прьвнн[х] злаѧ постнгоше ны и что да створимь и гдѣ да скрнемьсе ѡ[т] лица Распетаго? приидѣте, вьскликнѣм҃ кь Бо҃у закона и гдѣ же аще ѥ҃ приидет҃ избавнть нас҃.“ ѡ[т]вѣщаше же дроузы, гл҃юще: „вьистиноу безь

нѣтъ. [1] *с*—нѣтъ *к*, *а*—внѣ [5] *а*—ѡсли *к*—ѡслю. [6] *а*—кожи [7] *к*—поньскымь [8] *к*—нѣтъ *С* (вар. *к*) соуди. [9–9] *с*—съблазнихом҃се и. [10–10] *а*—понелѣ Далѣе въ *а* загл.—юдѣи призывають Г҃а законоу. [11] *к*—сень. [12] *к*, *а*—законь [13–13] *а*—пли и ти прельстишесѧ, ѥкоже и мы, и никтоже ѡ[т] ни[х] не познa истинны и не бѫше Б҃а истинна такова [14–14] *к*—прѣдан҃ на намь закон наш. [15] *с*, *а*, *к*—полоучимь. [16] *а*—срѣтоша.

ѡ[т]вѣта ѥсмы и, аще ѥ̑ по правдѣ соуда[17], не помилоуѥть на, [18] коѥго бо бл̑га не створи вь насъ—[18], колико же ми зла Томоу створихомь и Самомоу и оученикомь І̑ѥго и аще хотѣхомь разоумѣти истиноу и вѣровати вь нь и крьтити се, ѩкоже ини мнозы ѡ[т] на сьтворише и Павель Гамаиловь[19] оученикь, приѥль оубо би и на вь Своѥ цр̑тво.“ си и ина[20] бесѣдоующимь[21] имь, Г̑ь троубою архагг̑льскою ре̑ кь имь. „не Азь ли ѥсмь Г̑ь І̑сь Хс̑ь, Сн̑ь Ба̑ и ѡца, прѣклонивш небеса и сьш̑ь и выльщѩе ѡ[т] Дх̑а Ст̑а и ѡ[т] Ст̑ыѥ Дв̑ы Мр̑ѵе, и вь сьборищихь вашихь [22] и сь дрьзновлениѥмь [22] оучахь и истиннѣ гл̑ахь: „Азь и ѡц̑ь ѥдино ѥсвѣ“ и ѩко „аще не вѣроуѥте Мнѣ, поне дѣломь Моимь вѣроуите.“ дѣла же Моѩ: мрьтвыѥ вьскрѣсихь, и слѣпыѥ просвѣтихь, хромыѥ вьставихь, и слекыѥ (sic) исправихь, и прокаженыѥ ѡч̑тихь и всакоу ѥзоу[23] и недоугь исцѣлихь ноу[24] вы[25] не вьсхотѣсте послоушати Ме и сп̑тисе и вь вк̑ы жи̑т [26]—цр̑тва Моѥго—[26] нь паче за бл̑гаа, ѩже створихь[27] вамь, на кр̑тѣ Ме пригвоздысте и копиѥмь прободосте. и се роуцѣ [28]—и нозѣ Мои—[28] и ребра и ѩще ѩзви имоуть и рани, ѩже свѣдѣтельствоують звѣроѡбразномоу сверѣньствоу вашемоу, ѥже Мнѣ сьтвористе. ны тако не бихь вьздаль вамь, нь послахь соущѥ ѡ[т] ва̑ оученикы Моѥ, ты же зовѣхоу на покаанию, и не вьсхотѣсте ѡбратитисе кь Мнѣ, нь паче вьсхотѣсте вь гр̑ѣхь ваши[х] оумрѣти нн̑ѣ оубо не хощете[29] вѣроуите, ѩко Самь Азь ѥсьмь непрѣмѣнѣюсе[30].“ таковаѩ[31] ѡни слышещи, начеше плакати и трьзати се, гл̑ще: „ѡ Моисии, что створи намь? гдѣ ѥси

[17] *с*—сии да. *а*—се да [18–18] *а*, *с* —нѣтъ. [19] *с*—Гамалиловь. *а*—Гамалеиловъ. *и*—Самаиловь. [20] *с*, *и*—многа. [21] *а*—гл̑ющимъ. [22–22] *а*—нѣтъ. [23] *с*—болѣзнь [24] *и*—ѩкоже. [25] *а*, *с* доб.—не тькмо. *и*—тькмо. [26–26] *с*, *а*, *и*—и царствовати. [27] *и*—творихъ. [28–28] *а*—нѣтъ. [29] *и*—хотеште. [30] *и*—непрѣмѣнно. [31] *и*—сико-

нн҃ѣ? приди, аще ѡбрѣль ѥси дрьзновление, избави[32] ни “ ѡ҃твѣщав же Гь҃ „да и невѣрьствиѥ ради иже вь тмѣ безь-ѡ҃твѣтии ѡбрѣщетесе, се и Моисеи, ѥгоже на соудень[33] ѡ҃твѣть прѣдлагаете, и тьи ѡбличить ви.“ коупно сь словомь, се и Моисеи ѡбрѣтесе вь славѣ[34] прѣдь ними, ѥгоже видѣвше, абиѥ вьскликноувше и гл҃ще: „ѡ гн҃е Моисеи, не ти ли даль ѥси намь закона, вь немже писаною і҃ѥ҃, - слыши, нз҃лю, Гь҃ Бь҃ твои Гь҃ единь і҃ѥ҃, иного Ба҃ нѣ҃ развѣ І҃ѥго -. и се Бь҃ дроугыи соуди[35] вѣхь сѣдить, вьздаѥ комоуждо по дѣломь ѥго. ми же дании намь тобою законь непрѣложнь и неврѣжденъ сьблюдохомь и не тькмо не приѥхомь сего нн҃ѣшнѣго Соудиѥ, нь ѥко противна Бо҃у распенше оубихомь. гл҃и оубо ѥвѣ, кто і҃ѥ҃ Сьи. како не ѥвыль ѥси намь вь законѣ ѡ Нѥмь? рьци намь ѡ семь избави на҃ ѡ҃т роукоу І҃ѥго. се бо, ѥко видимь, вси моуцѣ[36] предаѥми бываемь --[36] и нѣ҃ изымающаго на҃.“ ѡ҃твѣща оубо Моисии и ре҃ к нимь[37]. „ѡ несмисльни, моутни ср҃цемь ви синове не Аврамли, нь диаволи і҃ѥ҃ не азь ли вь законѣ написахь ѥсно, тако гл҃е Пр҃рока вамь вьставить Гь҃[38] Бь҃ ѡ҃т братиѥ ва-шеѥ, — ѥко мене Того послоушаите по всемоу, ѥлико аще гл҃еть вамь, и боудеть всака дш҃а, иже не послоушаѥть Пр҃рока Того[39], потрѣбитсе ѡ҃т люд҃ своихь. что оубо ино ѥвьствьнѣѥ сего прѣдати вамь подобаше,—идѣже не ѡскоудѣѥть кнезь ѡ҃т Июди, дондеже приидеть ѥмоуже щедитьсе и тьи чаѥние ѥзыкомь. инаа же ѡ Нѥмь пр҃рчьства, иже по всѣ соуботи почитаѥма вами[40]. и в҃ истинѣ ѡсоуѥтистесе вь сьвѣтѣхь вашихь. и сего ради по правдѣ ськрысе ѡ҃т вась

вам. [32] *с*—избавити [33] *а*—соудныи. *к*—стоудень. [34] *а* доб.—велицѣи. [35] *а*—соудіи. *к*—соудиѥ. [36–36] *с*—прѣдан ны ѥсмы. [37] *а* доб.—іоудѣѥмъ въ страсѣ соущимъ. [38] *к*—Христось. [39] *к* доб.—по всемоу аште глаголеть

посѣщеніе Бж҃іе, соущи же ѡ҃т ꙗзыкъ наслѣдоваше є.“ ѡ҃твѣщаше же ѡни. „и како хотѣхомъ вѣровати вь Него гл҃еща Себе Сн҃а Бж҃іа, тебе вь законѣ не ѡ Немь провѣлъшоу, нь ѡ҃ пр҃рцѣ?“ ре҃ же Моиси. „пр҃рка нарекохь І҃го, ꙗко мене, вьчл҃вченіа І҃го ради, понеже ст҃ь Б҃ь съврьшень, чл҃вкъ съврьшень є҃, вь двою съврьшенноу є҃ствоу, нь завистьи злоба и грьдины ва҃ не ѡстави ва҃ [41] оувѣдѣти истиноу и [41] вѣровати вь Него. и прочеѥ ѡжидаѥть васъ рожджство ѡгнноѥ.“ си рекь, Моиси ѡ҃стоупи ѡ҃т нихь. ѡни же съ вьплемь великомь [42] Ба҃ законоу призываху, гл҃юще: „Бе҃ ѡц҃ь нш҃ихь, Аврамовь, Исаковь, Иꙗковль, избави ни ѡ҃т ча҃ сего, ꙗко развѣ Тебе Ба҃ не вѣмы [43] “ сиѥ же сще вьпиющимь, и се вьнезаапоу мльни ѡблиста и распрострѣсе по всеи земли. и посе҃ и дроуга мльни снѣгоѡбразна. и ѡбѣ пришд҃ьши ѡсѣнистѣ надь Соудиѭ, ꙗкоже не видѣти нама І҃го, и и похвалиште І҃го съ ѡц҃емь и съ Ст҃ымь Дх҃омь всѣ силы нб҃ныѥ.

по сихь, и се прѣстоль дроугии, подобьнь Соудиноу, и на немь ꙗко Вет҃хи дн҃ьми Бь҃ и От҃ць почиваѥ [44] и сѣде съ І҃диночеднимь [45] Сн҃омъ І҃го [46] и съ Словомь. сихь зрещє, іюдеи оужасахоусе зѣло. Бь҃ же и ѡц҃ь ре҃ къ нимь „коѥго ви призываѥте Ба҃ законоу? ꙗкоже є҃ Съ І҃диночедни [47] Мои Сн҃ь и Слово. и чесо ради и ѥще нн҃ѥ разлоучаѥте Ме неразлоучно соущаго Сн҃а съ Мною? нн҃ѥ оубо извѣстно оувѣдите, ꙗко посрамистесе, ꙗко Азь и вьлюбленнии Сн҃ь Мои ѥдино ѥсвѣ. и иже Сего вьзненавидѣ Мене прѣжде ненавид҃ть. и Семоу невѣроуѥи Мнѣ не вѣроуѥть. не Азь ли пр҃ рекохь вамь пр҃ ркы Моими ѡвогда оубо: — снидеть, ꙗко

вамь. [40] *c*, *a*, *C* (вар. *и*) доб —ѡ комь о иномь събытіе имѣхоу. [41—41] *a*—воистиноу. [42] *c*—нѣтъ. [43] *и*—знаемь. [44] *и*—почиваху. [45] *a*—єдинородны҃.

дьжДь на роуно, ѡвогда же·—вьсиѥть ѩко звѣзда ѡ[т] Иѩкова и тьь чамние ѥзыкомь, иньде:—пр҃рка вамь вьставить Гь҃ Вь҃. и паки·—се Дѣваа вь чрѣвѣ приѥмлеть и родить Сн҃ь и нарекоуть име ѥмоу Ꙗ҃ѥм҃ маноуиль. понеже оубо по толицѣхь свѣдѣтельствѣхь не приисте Ꙗ҃ѥго, нѣ҃ вамь чести[18] вь пр҃твии нб҃ нѣмь҃ и абиѥ сь словомь, иже надь моуками агг҃ли, нападоше на не и вьсхитивше и[х], вь ѡгнноѥ море потопише[19], горко плачещисе и неполызно[50].

CVI. по сихже Вь҃ и ѡц҃ь вьзетьсе [[1] ѡ[т]поудоуже ради[1] и Ꙗ҃диночеди Того Сн҃ь [[2] ѡста сдинь соуда вьсѣмь [2]]. и ѥще ѡ[т]лоучи дрѣгыи сьборь ѡ[т] шоуихь. и се прииде илькь лоукавь и сквръньь[3] паче инѣхь, ихже ѡчи тьмиѣ бѣстѣ и мрачнѣ, на челѣ ихь писание[4] ѥже сказаше҃ сатана, вь [5]—десниха же роукахь·[5] дьщици, на нихже бѣ написано ѡ[т]врьжение ѥь нимьже вьзрѣвь, Гь҃ зѣло вьзмрисе на не и ре҃ троубою ѥь нимь „ѡ проклетии, всесквръньни, вьскоую Мене ѡстависте[6] и ст҃аго Моѥго крьщениа ѡ[т]врьгостесе[7] и ѥь антихр҃тоу пристоуписте и ѡбѣщастесе ѥмоу[8], ждоущомоу вашеѥ погибѣли? что бл҃го ѡ[т] него надѣѥтесе приѥти? тькмо рождьство ѡгнноѥ и вѣчноѥ с нимь м҃енше. тѣм҃ же не помилоую[9] ва҃, нь сь тѣмь пошлю[10] ви, ѥгоже вы вьзлюбисте, ѩко да [11]—троудии плод҃ своихь·[11] снѣсте҃. и абиѥ иже надь моуками агг҃ли внезаапоу нападоше на не и ѥмше завию и[х] и ѡгнним жезлиѥмь крѣпко бююще[12], вь потопноую

---

[46] *a*—нѣтъ. [47] *a*—єдинородныи [48] *a* доб.—ни жребіа. [49] *c* доб.—ѥ *a* доб.—ѡни же. [50] далѣе въ *a* заглавіе слѣдующей части: моучители и ѡ[т]мѣтьници.

CVI. [1—1] заключенное въ скобки взято изъ *a*. [2—2] взято изъ *a*. [3] *a* доб.—зѣло. [4] *a* написание имоуште [5—5] *н*—десницахь. [6] *a*—ѡставлеше. *н*—ѡставивше. [7] *н*, *a*—ѡ[т]вер҃гшесѧ [8] *c*—нѣтъ. *н*—се. [9] *c*—послоушою. [10] *c*—покою. *a*, *н*,—послю. [11] *a*—троудовъ вашихъ плоды. [12] *н*—бинхоу. [13] *a*—

бездноу и вь тарьтарь идеже сатаноу[13] вьврьгоше вьсхождахоу же вьплеве ихь до небь. смотрѣхь[14] же азь и послоушахь[15]— стенание и риданиѥ[16] ѡтъ тоу вьсходещеѥ —[15]

Дїѡклитиань мчтль. и приде вь оуши мои ѥдиного нѣкоѥго ридающагосе[17] гла,[18] прѣвьсходя[19] паче инѣхь, 5
глѣ сице· ѡвогда оубо „ѡ лютѣ“, ѡвогда же— „ѡ Распети, скрьвении Бе и Чл вче коупно, мнозы ѡ Тебѣ прѣльстиште[20], поразоумѣвше стр тои Твоихь и ѡтврьгоше Тебе, ако же и азь своимь безоумиемь и вь правдоу вь соуетиѣ бо жи не хотѣхь[21] слышати имени Твоѥго ниѣ, Влко, Ти 10
ѥдинь сть Вишни Гь Іс ь Хс ь, вь славоу Боу ѡц оу. злѣ и неволею, поиѣ ни врагь Твои азь Га и Ба Та исповѣдаю ѡ горе томоу, иже Тебе не възлюби и страшнаго Твоѥго сьшествиа не разоумѣ[22]. ѡ горе томоу, иже Тебе, истинна Ба, не разоумѣ и плътскаго съмотрениа Твоѥго не прижть[23] 15
ѡ горе иже невѣроваше вь Те, ни кр тишесе и вьса земнаа ако сьнь[24] не вьмѣнише. ѡ горе познавшимь[25] Те и заповѣдии Твоихь не съхранише[26] горе мнѣ, ако[27] изгараю, [28]— тьмочисльма жежениа —[28] негасимаго ѡгнѣ попдаѥть мое оуди. ѡ бл годатниче[29] сьмрьти, гдѣ ѥси нн, да би прищь[30] 20
избавила ме толикыхь болѣзнеи нь кто свѣдіше, ако тако хотѣхоу бы, ако ни соуть вещии. оувы, оувы, ноужда и болѣзни[31]. сиа гл ше Дїѡклитиань гонитель, нь не бѣ помл оующаго и.

самъ сатана [14] *к* доб —и смотрѣхь. [15–15] *к* стенаниа и риданиа ѡтъюдоу вьсходештихь [16] *а* доб.—вельми. [17] *а* доб. –и съкрегчюща зоубы. [18] *к*—глагола [19] *к*—прѣвьсходешта. [20] *к*—прѣльстихоусе. [21] *а*, *с*—вьсхотѣхь. [22] *а*—оувидѣша. *к*—оувѣдѣ. [23] *а*—приаша. [24] *а*—соніа. [25] *а*, *с*—не познавшимь. *к*—непознавшии. [26] *к*—съхраньшимь [27] *а* доб.—злѣ. [28] *а* - тьмоличнаго раждежениа. *с*, *к*—т мочисльнаа раждежениа. [29] *а*, *с*,—б лгодателнице. *к*—благодѣтниче [30] *а*, *с*—прищпи [31] *а*, *Д* (вар *к*) доб — теж кы паче всѣхь болѣзны.

CVII. и скончасе грѣшнихь сьборище. и слышаховѣ пѣснь агг̑льскоую хвалꙋ вьздающе всѣхь Соудіи. внегда же прѣдьстахоу агг̑лы поюще[1], затвори Гъ̑ вра̑т [2]—ст̑аго ѡного—[2] гра̑д и вышꙋ въноутрь почи, на прѣстолѣ слави 5 ст̑ыѥ Своѥ сѣдꙋ повелѣ прѣ̑ Се принести [3] всѣ разоумныѥ нб̑ныѥ ѡдежды—[3], иже положени бѣша вса прѣдь Нимь. и маниѥмь Бж̑вьнымь позываѥми[4] вси ст̑ы приимахоу ѡ̑т роукы Гн̑е санны свыты[5] кождо[6].

[7]—вь прьвꙑхь же вниде—[7] Прѣста̑а Вц̑а, Мати Ісго и 10 абиѥ сьнѣмь сь прѣ̑чтиѥ главы Своѥ страшни вѣньць, положи на главѣ ѥѥ, рекь· „приими, ѡ Мати[8], сію славоу, юже дарова ми ѡц̑ь Мои, побѣдоу иже на дꙗвола[9]—и на сьмрьть ѡдолѣнии, ѩже—[9] сьдѣлахь ѡ̑т Тебе Ми вьзаѥмь вьзетою пльти[10]. ѥще же ѥи дасть прьвоу и страшноую 15 ѡдеждоу ѡ̑т [11]—чрьвенна багра пр̑каго—[11], вь неже[12] Самь ѡблачаше ꙗко плꙋ̑ носе, иже ѡ̑т Нея вьсприѥть[13]. нь и дроугыѥ многыѥ разли̑чниѥ вьдани бывше ѥи ѡдежде ѡ̑т всакыхь видовь и цвѣтовь невещественыхь. и почтивь[14] Ю, ꙗко Матерь. и Тои приближившисе к Немоу противоу вьста[15] и по- 20 кои Ю на страшнѣмь Своѥмь бж̑ственѣмь прѣстолѣ, вьзвеличивь Ю прѣ̑ всѣми иже ѡ̑т вѣка ст̑ыми, похваливь ѥѥ доушевноую и тѣлесноую ч̑тотоу и теплыѥ слꙁы ѥѥ и прилежниѥ мл̑тви, имиже[16] за всѣхь мл̑тсе, и се ѡ̑тврꙁе прѣдь Нея бесьмрьтнаꙗ скровища бл̑гыхь Своихь и постави Гж̑оу 25 и Вл̑чцоу всѣмь нб̑нымь силомь. тѣмь и вьспѣше Ю сь радостию вси ст̑ы агг̑лы.

CVII. [1] *a* доб.—ꙗко Гъ̑ вниде въ с̑тыи ѡнъ великыи градъ и соущаꙗ с нимь агг̑ли и [2–2] *a*—нѣтъ. [3–3] *н*—вѣсоу разоумноую и небесноую ѡдеждоу. [4] *с*—поꙁ̑ваниѥмь. [5] *с*, *н*—и почести *a*—по числоу добродѣтели. [6] далѣе въ *a* заглавіе: дарованіа Прч̑тѣи Бц̑и. [7–7] *н*—нѣтъ. [8] *a*—мол. [9–9] *с*—нѣтъ. [10] *a*, *н*, *с*—плътию. [11–11] *н*—чрьвлены багрѣницоу царьскоу. [12] *н*—нюже [13] *н*—приѥть. [14] *a*—почет̑. [15] *н*—ста. [16] *a*—ѥ, ѩже.

CVIII[1] и ѥще[2] призва[3] абиѥ ст҃ыѥ Своѥ оученикы и ап҃лы и дасть имь ѡдежде цр҃кыѥ и неизреченныѥ видѣниѥмь, ктомоу же и дванадесете [4]— прѣстоль дивнихь —[4] зѣло, иже бѣхоу оустроѥнни[5] ѡ[т] злат чиста, камениѥмь честнымь и бисеромь оукрашенни[6] и потомь вьземь вѣн҃цы страшниѥ, паче слн҃ца сиающе, на [7]— главахь ихь —[7] положи, вѣньчавь ѥ, ѩко цр҃еи, и посади[8] ѥ на страшнихь прѣстолѣхь ѡнѣхь, соудиѥ нарекь в҃і колѣноу изл҃евоу, сирѣчь старѣишинн, цр҃иѥ, влк҃ки показа всѣмь сп҃сьшимьсе. и се ѥ҃ реченноѥ ѥже сѣсти и соудити, ре҃ше вь величьствѣ и вь славѣ и вь наслаждении вѣчнихь благь ѡбрѣстисе имь паче всѣхь.

CIX[1]. по сих же призва о҃[2] ап҃ль и разда имь по числоу бесьмртныѥ дари Своѥ, вѣньчѣвже ихь неоуведаѥмими[3] вѣн҃ци и ѡ[т]врьзе неизреченнаѧ Своѧ скровища прѣд[д] всѣми ст҃ыми Своими и дары дарова имь[4]

CX[1]. по сихь же вьзрѣховѣ и видѣхо[м][2] прѣд[д] нб҃ною и бж҃вьною цр҃квию прѣславноѥ прѣдвериѥ, ѥгоже помость златомь ч҃томь свѣтѣшесе. по немоуже рискахоу[3] юноше красни, ѩко диконьскы имоуще ѡбразь и цр҃ковь оуготоваѫще[4]. толика же мнѣше ми се быти широта ѥю[5], ѩко растоѧниѥ[6] три тисоущь стадь[7]. бѣше цр҃ква кр҃тоѡбразно имоущи зданиѥ, прѣвелика, четири вьрхы[8] имоущи, свѣтлѣшии слн҃ца седморицею, спрѣди три притвори имоущи, вноутрь три

CVIII. [1] *a* доб. загл.. ап҃ломъ вь дарове и почести ѡ[т] Б҃а. [2] *a*—посемь. [3] *н* доб.—Господь. [4—4] *н*—прѣстола дивнаа [5] *н*—оустроѥна. *с*—сьтворенни. [6] *н*—оукрашена. [7—7] *н*—главы ихь. [8] *н*—посадивь.

CIX. [1] *a* доб загл.—ап҃ломъ о҃ даровѣ [2] *н* доб—всѣхь [3] *a*, *н*, *с*—неоувѣдающи[м]. [4] *a* доб.—и почестьи комоуждо ихъ по числоу добродѣтели.

CX [1] *a* доб. загл.—по се[м] ѩвившесѧ цр҃кви Б҃жіа. [2] *н*—видѣховѣ. [3] *с*—хождахоу. *a*—хождаахоу. [4] *н*—правеште. [5] *н*—ѥго. [6] *a*—столніе. [7] *н*—

ѡлтаре, четири оулици по странамь. зданиѥ же[9] роукою Бж̑ию зданно[10]. вь варь же мѣсто злато прѣчⁿсто ѡгнемь искѫшенно, вь каменни же мѣсто тлѣнныхь честни камень оустроѥнни, блистающи паче сл̑нца. такова же бѣ зданию[11] красота, ꙗко стоѥщимь внѣ[12] · вьноутрьнѣѩ зрѣхоу, вьноутрьнии же внѣшнихь зрѣхоу —[12] помость же ѥѥ и соуща вноутрь ѡлтарѣ, завѣса же и трапеза и прочаѧ котори[13] ѥзыкь чл̑чь сказати можеть? се тькмо рекоу[14], ꙗко Дх̑а Ст̑аго вса бѣхоу испльнь. вь стльпь бо мѣсто мраморѣшихь ѡблаци цр̀ковь подьдрьжахоу прѣждере҃нниѥ ѡни юноше, ѥгда вса оуготоваше[15]: „бл̑ви, Вл̑ко“, вьзоупише[16]. Гь же сѣдѧше на страшнѣмь прѣстолѣ Своѥмь и вї ап̑ль на дивнѣхь ѡнѣхь прѣстолѣхь своихь, шесть оубо ѡдесноую и шесть ѡлѣвоую. и посемь реч Гь̑ кь діакономь: „вьзовѣте сѣмо вьсе избраньниѥ Моѥ.“ и абиѥ вьстроубивь агг̑ль ре҃: „пришдѣте бл̑вени ѿца Моѥго, наслѣдоуите[17] вь цр̑кви ст̑ыѥ славы Моѥ, да жрьтвоу новоу вь весели сьврьшимь.“ и вь тьь ча̑ изыдоше вси иже ѡт вѣка ст̑ыи и гредѣхоу кь пр̑кви. Го̑у же сѣдѧщоу на прѣстолѣ[18]— ст̑ѣмь своѥмь —[18], ст̑ымь же агг̑ломь страхомь же и трепетомь прѣдьстоѥщимь. и абиѥ Прѣс̑таа[19] Бц̑а, излѣзьши ѡт прѣбогатаго чрьтога славы своѥ, прѣдьста ѡдесн҃ѧ Сн̑а[20] и ѡдѣѧна ѡдеждею бж̑вьною и вѣньчѣвши главоу Свою дарованнимь ѥи вѣн̑цемь ѡт Сн̑а ѥѥ, вса оукрашенна. и се ѻ ап̑ль, свѣтомь неизре҃ннимь сиѥще, и вси прѣподобнии, праведни, прѣпрос̑щенни[21] и прѣпро-

---

стадиы [8] *н*—врьхови. [9] *н* доб —ѥю [10] *н*—сьзданно. [11] *н*—ѥго [12–12] *с, а н*—ꙗко се скрозѣ стькло даровати зрѣти соуштихь вьноутрь, и вьноутрь же вьнѣшнихь (чтеніе *а, с*, въ *н* испорчено—вісѣ и нихь) такожде видѣти. [13] *а*—кыи. [14] *н* -нѣтъ [15] *а* доб.—свершеніе литоурьгіы Г̑нѧ и, всѣм̑ ст̑ымъ, тогда возопиша велегласно. [16] *а*—нѣтъ. [17] *с, а, н*—нѣтъ. [18–18] *а*—славы своѥѧ [19] *а*—прч̑таѧ [20] *с, а* доб.—ѥѧ *н* доб.—си. [21] *а*—пре-

славленіи, кьждо приносе[22] дари, [23]– вьхождаше и приношаше сиѧ –[23] и дроугь на дроуга вьзираѥ красотѣ ѥго вьзираше[24]. по сихь же ѡтиде кождо ихь вь своѥ мѣсто. и абиѥ свѣт неизреченьнь вьждележесе вь срдци ихь и ѡть многыѥ радости не можахоу вьздрьжатисе. бѣше бо тоу весели̑ѥ и радость пр̑носоущаѧ и мирь Бж̑ии, ꙗко медь сладькь и любы и желаниѥ песьчетнноѥ Бж̑тво[25]. нѣцыи же ѡт нихь, не могоуще оудрьжатисе[26] ѡт прѣвеликиѥ радости, играюще вьспѣвахоу[27]– бл̑годарьствьниѥ пѣ̑ни –[27].

CXI. симь же тако[1] бывающимь[2], сьстоупи ѡт прѣслав- наго прѣстола Своѥго Гь̑ сьврьшити хоте таиноую слоужбоу. и се хероувыми и серафимь[3]– сь трепетомь ѡколо парещe –[3] слоужахоу Ꙗмоу и трьс̑тоую пѣснь сь сладостию и сь страхомь вьсилахоу[4]. прочи же а̑нльсци чини[5] ѡкр̑ть ѡлтарѣ[6] стоѧхоу[7]. ви̑ же а̑нль бѣхоу слоужеще сь Гм̑ь. вьзглахоу оубо противоу чинове ст̑ыхь агг̑ль, внегда ти поѧхоу и паки ѡтпѣвахоу начинающе пѣснь агг̑льска воиньства. и ѡтвѣщахоу имь ст̑ы. оудивисе имь ѡ семь[8] нб̑о и земли. вьнегда же прииде ча̑ страшнаго ѡбщениѧ, причещаше ѥ Гь̑ ѡт дх̑овниѥ манни живота[9] Своѥго[10]– и напаѧше ѡт разоумнаго мира Бж̑ства Своѥго –[10]. приложи же Гь̑ сказовати избраннимь Своимь ѡт таинихь поучении пр̑носоущим Своѥго. и абиѥ оумоудрише и испльнише вси скрьвенниѥ прѣмоудрости и непостижимаго оучениѧ соудьбьь Ꙗго, и ѡбожисе, и прославише, и сьпричестници и братию наре̑ч[11] Ꙗдиноче-

---

свер̑шенїи [22] *а*—приношаше. [23–23] *а*—нѣтъ. *н* послѣ „сиѧ“ доб.—Господеви. [24] *с*—дивещесе. *а*—дивѣшесѧ. [25] *н*—Божиѧ. [26] *н*—ндрьжатисе. [27–27] *н*—благодарьствьноую пѣснь.

CXI. [1] *н*—сице. [2] *н*—бываемимь. [3–3] *с*—страхомь летеще [4] *а*—поюще *с* доб—ѧмоу. [5] *н*—чинове [6] *а*—пр̑тола. [7] *а*—предъстоѧхоуть ѧмоу. *н*—прѣцстоѧхоу. [8] *н*—сихь. [9] *с*—бж̑ства. [10–10] *с*, *а*—нѣтъ. Далѣе *н* доб.—и

домоу[12] Сн̃оу бл̃говолениемь ѡ̃ца и поспѣшениемь Ст̃аго Дх̃а бывше. и тако оубо коньць прiемть[13] нова та жрьтва —[13]

CXII. потомь же изыдоше ѡ̃тоу[д] вси ст̃ии и вса дщери [1—]Новаго Iер̃лма—[1], прѣжде всѣхь ихь Самомоу идоущоу Гоу Iс̃ Хоу и гредоущоу вь [2—]страшнiе полати Своѥ—[2], ѥже бѣхоу на вьстокь ст̃аго гра[д] Сiѡна херoувими же и серафими стоѧхоу вноутрь при неизрe̋чнихь вратѣхь ѥго. бѣше же тоу невѣстникь прѣдивьнь, чрьтогь несьчетанень[3], херoувымскими крили и аг̃льскыми пѣ̃снми прославлень. прѣдь таковим'[4] же чрьтогомь трапеза пѣка страшна стоѧше, имоуще прѣдлежаща на нeи повещьствьнаа и разоумна бл̃гаа, имже не бѣ числа. ѥще же и дроуга трапеза [5—]страшь сеѥ—[5] и прѣдивна, испльнь соущи неизреченнихь бл̃гь. бѣхоу же си оуготованна двѣманадесете врьховнимь ап̃ломь и се дроуга такожде[6] оуготованна соущи[7] пророкомь. и на близь сеѥ — ст̃лемь и комоуждо ликоу ст̃хь по числоу ихь трапеза, испльнь вѣчнихь бл̃гь. бѣхоу же слоужещи[8] трапезамь тѣмь юноше златовласии и прѣкрасни зѣло[9]. и се Гь̃ изыде ѡ̃т бж̃твьнихь невидимихь[10] храмовь Iѥго и прииде вьзлещи на дх̃овнѣмь ѡбѣ[д] сь дроугы Своими[11]. послѣдоваше же Iѥмоу Мт̃и Iѥго и иже ѡ̃т ѥзыкь оуневѣстивпиасе пр̃кви Iѥго[12]. Гь̃ же оубо сьзва все ст̃ыѥ Своѥ на [13—]несказанноѥ веселиѥ Своѥ—[13]. вьзлеже сь ними [[14—]и рече имъ: „братiа Моа и дроузи Мои и сн̃ове Мои и вси оуго-

---

тогда ѡ̃ткры Гь̃ вса съкровен̃ныа таины своа [11] *c*, *a*, *ж*—нѣтъ. [12] *a*—єдинородномоу [13] *a*—новаго тор̃жества

CXII. [1—1] *c*—єр̃лмьскыѥ. [2—2] *ж*—страшноую полатоу свою. [3] *a*—неизреченныи. [4] *a*—с̃тым̃. [5—5] *c*—страшнаа и. *a*—пречюдно страны сеа. *ж*—страны. [6] *ж*—такова. [7] *ж*—нѣть [8] *a*—слоужители. [9] *a* доб.—по оуготованiи ѡбѣда небесны[x] брашенъ. [10] *ж*—невьходимыхь. [11] *a* доб.—в невечернѣ[M] и неизг̃ланнѣмь свѣте. въ первы[x]... [12] *a*—нѣтъ. *ж*—емоу. [13—13] *c*—на несказаннѣмь селѣ своѥмь. [14—14] заключенное въ скобки взято

дивʼшеи ѡтц҃оу Мосемоу и Мьнѣ, ѧдите и обѣдоуите и исполнитеся вѣчныихъ Моихъ блгъ, ѩже оуготовлена вам ѡт сложенїа всего мира.“ ѡниже начаше веселитеся —14] веселехоусе, насищающе неизреченныѧ радости І-Сго. воиньства же оубо стыхъ аггль прѣдстоѧхоу сь страхомь и сь трепетомь Гоу Боу и поѧхоу хероувимы и серафимы страшноую 15 нѣкакоую и неизреченноую пѣснь Боу. и противоу имь вьзглашахоу 16 все 17 нбныѧ силы. и 18— не бѣхоу сити —18 чюдныѧ сладости ихъ 19. вьнегда же ти ѧдѣхоу и пиѧхоу бесьмрьтна ѡна брашна и оупиваѧхоусе пиѧньствомь нѣкимь бжвьнимь, измѣненнѣмь дховнимь измѣнѣхоусе напльнѣющисе прѣмоудрости и блгодѣти дховныѧ, скрьвенныхь таинь Бжиихъ 20 вьнегда же вьспѣваѧхоу 21 аггли 22 - бжвьныѧ пѣсни —22 ѡт сладости, страшномоу слоужению ихъ дивещесе и обичнаго смѣренїа забываѧхоу, 23— играюще видѣхоусе и скачеще радоваѧхоусе —23. ѡбщею же ѡною и разоумныѧ пище стыи доволно насищаѧщесе, неоубывающе же ничто ѡт ѧдьмихь, ѩкоже биваѥть при тлѣнныхь брашьнь вькоушении, нь тако цѣла прѣбиваѧхоу, ѩко никтоже прикосноусе ихь 24. вьставшомоу же оубо ѡт страшнаго ѡного ѡбѣда и поимь ѥ Гъ все вниде с ними вь соущии на вьстоцѣ стаго града раи. 25— сьь же бѣ - 25 иже вь І-Сдемѣ Бмь 26— насажденни ѡград —26, из негоже Адамь, заповѣдь прѣстоупивь, изгнань бы. симʼже 27— вь немь ликоующимь 28 и красоующимьсе —27 тисоущами 29 добротами и цвѣти. пѣвци 30 же аггли не престаѧхоу 31 32— ѡт

изъ *а* (въ *с* и *и*, какъ и въ Погод., —нѣтъ). 15 *и,а*—страннoу. 16 *и*—возгласише. 17 *и*—нѣтъ. 18—18 *а*—нѣ ситости. 19 *а* доб.—и пречюдномъ пѣнію ихъ. брашна нбная и питиѥ доуховноѥ піаху бо ѡт дховнаго камени. камень же бѣ Хс. 20 *и*—доуховныхь бо ихь (sic). 21 *и*— вьспѣше. 22—22 *и*—божьствьноу пѣснь. 23—23 *а*—нѣтъ. 24 *а* доб.—се же раи ѣдемьскыи. 25—25 *и*—си же бѣхоу. 26—26 *и* —насаждение ѡграды. 27—27 *а*—вшедшимъ в него и

бж̃ствьнихь ѡнѣхь пѣ[с]нехь, нь —[32] помхоу подобние и бл̃годарьствьние пѣсни Бв̃и

CXIII. и бѣ видѣти ѡ сихь ст̃ые плодещие радость и славоу неизре[ч]нноу, тѣмже бл̃годарьствьними гласы съ агг̃ли вьспѣвахоу Хо̃у Бо̃у, ꙗкоже[1] проидоше и видѣше[2] раискые красоти —[2]. посемь вьзратише ст̃ыи абие съ Гм̃ь вь ст̃ы град, ѡ[т]ноу[д] же изыдоше, и рѣше[3] кь Го̃у: „даждь намь, Вл[д]ко, [4]— сие бл[д]ти —[4], да ꙗкоже вь соуѥтьнѣмь ѡномь мирѣ цр̃кви вьздвигохомь вь име Твое, вь нихже събирающисе помхомь и величѣхомь силоу и славоу Твою, — тако да боудеть намь вь нетлѣннѣи бл̃жоннѣи сеи жизны и цр̃квы различние и ст̃аго имени Твоего села и покоища подобна, ꙗко да вьходеще вь не хвалимь[5] прѣст̃ое име Твое.“ и поманоу[6] Гь̃ семоу тако бы̃. и простерь всесилноую десницоу Свою, знамена кр̃тообразно на вьстокь и посемь на западь, на сѣверь же и югь. и вьзоупи, ꙗкоже слышати всѣмь ре̃: „приидѣте, ꙗвытесе всѣ высоти ст̃ыхь Моихь коупно бл̃гаа вьзлюбленна селения, иже ѡ[т] вѣка оуготованна имь.“ и се абие всѣ землѣ и вьсь иже ѡ неи вьздоухь ѡ[т] коньць до коньць вьж[д]ежесе[7] горѣниемь снѣговидна пламене и оудрьжа на дльзѣ и посемь абие вьз̃тсе на небеса. ст̃ые же ѡное земле прѣкрасное лице [8]— видѣше[с] все —[8] прѣславно, лоуче испоущаше[9], ꙗко сл̃нце. и се вь всемь мирѣ ѡномь ꙗвише домоуве, полати, храми, чрьтозы, цр̃кви, и цр̃квици, и [10]— страннаа и дивна и страшна зданиꙗ —[10], прѣгражденна же и дроугь ѡ[т] дроуга разлоученна[11]. и се в нихь вѣчни[12]

начаша ликовати и красоватисѧ. [28] *н*—ликьствоующимь. [29] *н*—тоу соуштами. [30] *с*—нѣци. [31] *а, н*—непрѣстанно. [32—32] *н*—нѣть.

CXIII. [1] *н* нѣктоже. [2—2] *а*—раискоую пиротоу. [3] *с*—г̃лахоу. [4—4] *н*—сию благодѣть. [5] *а* доб.—Тебе и. [6] *а*—повелѣ. [7] *а*—въжесѧ. [8—8] *с, а,*—нѣть. [9] *н*—испоуштае. [10—10] *а* —разноличнаѧ съкровища страшьнаа и див̃наа и

ѡбитѣли и ст҃хь ложа, ѡдрове, постеле[13], столове, прѣстоли, богатна вса и страшна и вь всѣ^{x} тѣ^{x} ѡради разоумнии, виногради, и дворци, и сѣни, и притвори, и дрѣва, садове[14] бесьмрьт'нии, плодове оумь оудивлѣюще веселиемь вькоушение и разда ѡ^{т} сихь Гь҃ по саноу по достоимнию ст҃ымь Своимь[15]. и имѣхоу сицева покоища на земли кроткыхь, ꙗкоже нѣка прѣдь градомь села и прѣходища, в ни^{x}же исхождахоу[16], дроугь дроуга позивающе и праздновахѫ дх҃овно и веселѣхоусе непрѣстанно. вь новѣи же тои твари[17]—и нетлѣннѣи—[17] ни вк҃ь, ни лѣто, ни врѣме, ни ча҃, ни дн҃ь, ни нощь не знает'се, ни прѣмѣнии прѣходи, ни прѣлагании врѣмень, ни потреба дожда, ни топлоти сльнечние[18], ни троуда, ни алчба, ни жежда[19], ни иного что ѡ^{т} соущихь вь на҃. [[20]—понеже вса вет'хаа мимоидоша и се вса нова бышa: нб҃о ново, земла нова, чл҃кь новь. преста седмерица и се приде ѡсмерица, боудоущии вѣкь, нетлѣненъ, непремѣненъ—[20]] пр҃но единако, такоже имоуще мирно и беспечално прѣбивание и жизнь вѣчноую, [[21]—свѣть невечерни—[21]], ѡ^{т}тоу^{д} ѡдбѣже всака скрьбь и болѣзнь и вьздыхание тѣлесемь бо ѡ^{т} мрьтвихь вьставшемь[22] и [23]—ѡ^{т}толѣ нетлѣнноль бывше, и—[23] не соущимь плътьскимь похотемь, [24]—и всѣцѣи злобѣ сь сотоною и сь бѣси ѥго ѡ^{т}гнанѣ бывши—[24], и[25] новѣ бывши всеи твари, не трѣбѣ ѥ҃ троуднии[26] сонь, ни

чюднаа зданиа [11] *с*—различно. [12] *н*—вѣньцы и. [13] *н*—и постиланиа предивнаа зѣло [14] *а* доб.—разумнии [15] *а* доб.—ѡ премѫдры^{x} соудебъ Твоихъ, Гди, и величествіа. [16] *н*—исходештеи [17—17] *с*—нѣтъ. [18] *а* доб.—ни ѥсени [19] *н* доб.—ни старости, ни наготы, ни печали, ни болѣзни, ни въздыханіа, ни ѡратва, ни жатва [20] заключенное въ скобки внесено изъ *а*, въ другихъ спискахъ—нѣтъ [21—21] взято изъ *а*. [22] *н*—вьскрьсение. [23—23] *а*—нѣтъ. [24—24] *а*—нѣтъ. [25] *а* доб.—ни зависти, ни ревности, ни гнѣва, ни взяти чюжаго, но вси измѣнатсѧ въ нетлѣние и всака злоба и гор'дость и инаа непразнаа дѣла съ сатаною прогнани быша и съ

плътьскоѥ никоѥ же дѣланиѥ, [27]— ни зыма, ни лѣто, ни ѡраниѥ, ни жетва —[27], нь свѣтъ пр носимыѥ, наслаждениѥ вѣчнихь бл гъ. сподобльшеисе оубо вь таковѣи бл женнѣи жизни жи [28] ако агг ли соуть на нб си и прѣмѣненіи не имоуть [29].

агг лы же оубо исхождахоу ѡ[т] ст аго град, ѥкоже азь добрѣ смотрѣхь на раздание [30] ст ымь [31] села. ѥкоже рѣхь [32], приходеще же дроугь кь дроугоу, ѡви оубо на аѥрѣ [33] прихождахоу, нѣции же ѡ[т] ниихь, тако не могоуще [34], пѣши хождахоу.

CXIV [1]. по сихь же вьстроуби великаа троуба пр скаа Ха Ба и потресесе ѡ[т] гла [2] вса тварь. и се ѡ[т]врьзоше соущам на вьстоцѣ велика вра[т] нбн ам, иже бѣхоу стрѣгома [3]. изыде Гь ѡ[т] чрьтога ст ыѥ слави Своѥ, прѣпрославлень лицемь, вьзыде кь вратомь нбн ымь. агг ломь идоущимь прѣдь нимь, вьзыдоше [4] с Нимь нѣци ѡ[т] ст ыхь, ѥликоже имѣхоу мощна крила на толикоу вьзлетѣти висотоу. и прѣжде всѣхь ихь Прѣст аа Бц а, ако мльнии прѣкраснаа, сь Сн омь коупно вьсхождаше и достигоше нбн ыхь врать, внидоше вьноутрь, и не видѣховѣ, камо идоше [5] или гдѣ почихоу [6], тькмо сьи ми ре[ч], иже бѣше сь мною, ако вь пр тво нбн ое внидоше. вьпросихь же ѥго азь, како оубо нѣци вьзыдоше сь Гм ь, дроузы же ѡсташе долоу. ѡн же ѡ[т]вѣща, ако ѥдини ѡни таковаго поути сподобише, ѥликоже ихь прѣмногымь вьздрьжаниѥмь ѡблегчити себе потьщаше [7] и на конечноѥ [8] бестр тиѥ достигоше [9], мира [10] земнихь себе ѡставльше и внѣ [11] оумомь [12] бывше [13] и прѣжде ѥствьниѥ

всѣми ѥго бѣсы съ бездноу. [26] *а*—нѣтъ. *н*—троудно. [27—27] *а*—нѣтъ. [28] *н*—нѣтъ. [29] *а* доб.—се же соуть ѡбѣщанна и бл гам Г нѫ праведникомь ѥго. [30] *С*—раздѣлении. [31] *с*, *н*—светыхь. [32] *н*—рекохь. [33] *а*—воздоусѣ. [34] *а* доб.—летати, но.

CXIV. [1] *а* доб. загл.—превелици праведницы подобни серафимоу. [2] *н* доб.—троубна. [3] *а* доб.—Г ви. *н* доб.—господскы. [4] *н*—вьныдоше. [5] *н*—идохоу. [6] *а*, *с*, *н*—почише. [7] *с*—сподобившесе. *а* доб.—иноци и вьздерж-

сьмрьти волѥю оумерше. ѥлико же ихь долоу ѡставше, ти соуть иже [11]— вь людьсцѣмь ѡбразѣ и вь законнѣи женитвѣ [14] оугодише Бо̀у [15], ложе нескврьнно сьхран̀ше, вь мл̀тинѣхь и вь мл̀твахь поживше [16], ѥлико же ихь покаанию ѥмь и сльзами, исповѣданиѥмь истиннимь [17] себе ѡчистивше, вь оудалении зла ѡ̀т тѣлесе оудалише [18], а иже вь ст̀ѣмь гра̀д жити сподобльшесе, [19]— си соуть, иже [19] ст̀о и бл̀говѣр̀но житию сьврьшивше [20] и вь всѣхь заповѣдехь Гн̀ѝх бес прѣтькновениѧ ходише [21]. тѣмьже [22] вьсприѥше вси достоино троудовь своихь [23].

сицевaа нама гл̀щема, ѥще видѣховѣ, и се абиѥ Гь̀ сь всѣми нб̀ными силами и сь всѣми ст̀ыми, иже вьзыдоше [24] сь Нимь, сьниде и почи сь Нимь вси, ѥлико же п̀х сподобьше ѡбитѣли [25] и покоища вь ст̀ѣмь градѣ бѣхоу же вси вьсходившеи сь Гм̀ь на нбс̀а прѣпрославленни зѣло и прѣсвѣтлиш подобни Гв̀и. в нихже бѣ посрѣ̀д сладость, и бл̀ть, и веселиѥ, и радость дх̀овно праздноующе пр̀но. сих̀ же всѣхь бол̀ше живоуще всегда чювьствѧно [26] сь Гм̀ь и ѥко синове Бж̀ии бз̀ы и цр̀и ѥвлѣющесе.

CXV. ѥще смотриховѣ помишлениѥмь, и се Гь̀ стоѧше при вратѣхь ст̀аго ѡного гра̀д, Имже вьзываѥми ст̀ы вьхождахоу. и мнѣшесе нама, вьзрѣвь кроткомь и тихомь ѡкомь I-Сго и кь Себѣ зовии [1]. и вьскорѣ снидоховѣ сь високаго ѡного нбс̀и подобьнаго хльма, идеже бѣховѣ [2] стоѧща и зрѣща всѣхь сихь издалече, прѣдь прѣчистима ногама I-Сго

ници. [8] *с*—покоиное. [9] *с*—доидоше [10] *а*, *н*—нѣтъ [11] *с* доб.—мира *а*—вельми. [12] *а*—разоумни. [13] *с*—став̀ше. [14–14] *н*—вь людьскыхь ѡбразѣхь и вь законѣ и вь женитвѣ. [15] *а*—Г̀ви. [16] *а*—нѣтъ. [17] *с*—частим̀. [18] *с*, *а*, *н*—разлоучившесе. [19–19] *н*—тои. [20] *а*—пожища и свер̀шено. [21] *а*—пожища. *н*—ходивше. [22] *а* доб.—въ раи. [23] *н* доб.—плодовь. *а* доб.—мьздоу [24] *а*—внидоша. [25] *а* доб.—тои нб̀ноі. [26] *с*—нѣтъ.

надь[3] поклонихов҃се. ѡнѣ же кроткомь и тихомь гл҃омь рѣ҃
кь мнѣ[1] сице[5]

„се, Григорїе, мл҃твами и мл҃енїемь оугодника Моего Василїа оум҃лень бывь, си вса показахь ти и многымь инѣмь на ползоу и на сп҃сеніе изреднѣ си же тебѣ извѣщеніе приемшоу ѡ подвизахь, ако добрѣ твореть, законь Моисеовь дрьжеще[6] и по томоу живоуще[6]. и ѡ сихь оувѣрильсе вси доволно, имиже[7] слышаль вси и видѣль, иже кь нимь Моиси избранни Мои гл҃а. аще же еще и ѡ[т] Мене ѡ семь слышати хощеши, вѣж҃ь, аще кто не послѣдоуѣть ст҃омоу ев҃лию Моемоу и всѣмь писаннимь вь немь, не боудеть живь вь вки, нь мрьзкь и вьзненавидѣнь ѡц҃емь Моимь, Ѣгоже мнитсе послоушати и слоужити Ѣмоу, и сн҃ь[8]—ѡгневи родномоу ѡбрещетсе—[8]. аще[9] и паче чл҃кь ино все житіе тако покажеть и троуди бесчисльни паче оума[10] створить, вси оубо, елико же ихь не вьходеть[11] дверьми ев҃лиа Моего, татье и разбоиници соу҃. и си оубо ѡ тѣхь ти же разоумѣи ѡ[12] показанихь тебѣ и попьцисе[13], ако да и тие ѡ[т] нихь ползоу приимоуть[14] и ини сьзыждеши. вь[15]—своемь сп҃сени—[15]. сего бо ради вьсхотѣхь показати ти таковаа, да коуплю[16] сьтвориши Ми и многократь оумножиши Ми пороученныи ти таланьть. не мозы оубо скрити, нь вьзвѣсти всѣ си ст҃ымь Моимь цр҃квамь. мнозы бо сиа слышавше и правостиа разоума и простотою ср҃дца вьноушивше оужасноуть и оубоитсе и Моеи иже ѡ чл҃вчьсцѣмь родѣ бл҃гости оудивльшесе[17]. мирь же и соуща вь

CXV. [1] *а*—на призва. [2] *к*—бѣ. [3] *к*—падьша [4] *с*—намь. [5] *а* доб—се Г ь бесѣдоуѣть къ Григорію. [6—6] *а*—нѣть. [7] *а*—ѥже. [8—8] *а*—ѡгненомоу родьствоу боудетъ [9] предь „еще“ *к* доб.—чти смотреніемь оубои се. [10] *а* доб.—покаже[т] и [11] *к*—влазеть [12] *а*, *с* доб.—всѣ[х]. [13] *с* потьщисе. [14] *с*, *а*—

немь врѣменна и сладькаа и всакоу иноую злобоу всею дш̃ею возненавидеть и Моихь заповѣдеи приимоутсе желание же и множаиши вѣчнихь бл̃гь таинимь ихь ѡбнажениемь показаннимь тебѣ приимоуть и дѣла сп̃на вь своемь оумѣ и пооучиннии скрьбь дш̃ею пользною ѡ[т]тоудоу прию- 5
рещоуть."

CXVI. [1—1]Григорие кь Г̃оу[—1]. „како оубо боудеть ми се вьзможно, [2—2]Г̃и, Г̃и", ѡ[т]вѣщахь азь[—2]: „како оубо приимоу сиа вь нечистѣмь [3]оумѣ моемь [4] и скврьннѣмь ꙗзыкомь и оустнама, или како [5] вьзмогоу таковыѧ и неизрен- 10
ниѧ и невѣдомиѧ таини сказати, аще хероувимьска оуста и оумь серафимьскы подаси ми" сиа же гл̃ахь, страхомь и боꙗзнию ѡдрьжимь.

Г̃ь [6] кь Григорию Гь же ре[а] кь мнѣ· „вѣ[д] се Азь, ꙗко ꙗже тебѣ мнитсе бы[т] [7] се невьзможно, [8—8]ѡ[т] Мене же 15
зѣло ти ѥсть вьзможно[—8]. тѣмь же вселится [9—9]вь те[—9] бл[а]ть Моа и пода[й] ти силоу, ꙗкоже [10] постигноути, помнѣти и исповѣдати вса сиа пр̃квамь Моимь, и на болшеѥ свѣдѣтельство имь и всѣмь ꙗзыкомь. и бл̃жень ѥсть, иже простомь ср[д]цемь и сума правостию сиа вьсприеметь и дѣлаѥть 20
подобнаа симь вь кратцѣмь врѣмени же вь соуѥтнѣмь мирѣ живота своѥго и потьщатисе избѣжати оубо грѣшникомь [11] лежещихь [12] вѣчныхь моукь [13], приобрѣсти же праведнимь оуготованна вѣчна [14] бл̃гаа [15]. горе же лоукавноующомоу [16],

---

приимеши. *н*—ѡбрештеши. [15—15]*а*, *н*—свое спасениѥ. [16]*а*—прикоупь *н*—коупно. [17]*н*—оудивлѣютсе.

CXVI. [1—1]*с*—ѡ[т]вѣща[х] азь: „Г̃и, Г̃и" *а*—Григорие рече кь Г̃оу. [2—2]*с*—нѣть [3]*н* доб.—срьдци и. [4]*н*—нѣть. [5]*с* доб.—вьсма. [6]*а* доб.—же ре[ч]. [7]*н*—нѣть. [8—8]*а*—нѣть. [9—9]*н*—нѣть. [10]*н*—ꙗгоже. [11]*а*—ѡ[т] грѣшникъ [12]*а*, *н* доб.—вь. [13]*а*—моука[х]. [14]*с*, *а*—нѣть [15]далѣе *н* доб. загл.—знамениѥ страшно, ѡ горе невѣроующтому. [16]*с*—лукавьство лоукавьствоую-

ѡ нихь[17] невѣроующомоу, ꙗко нѣсть ѥмоу чести ни жрѣбиꙗ вь спⷭающихсѧ. ѥликоже оубо сн҃ове и наслѣдници нб҃наго црⷭтвиꙗ соуть, ихже имена написанна вь книгахь животнихь, ти приимоуть сиꙗ сь сладостию и ѡⷮврьстомь срⷣцемь[18] и сь радостию[-18] вьзлюбеть ѥ и троудолюбно[19] прѣписати ѥ, стежати ѧ и инѣмь многимь подадеть оутоужⷣени же ѡⷮ ложьсне жизни своеѥ[20] и заблоудивше ис прьваго поути ѡⷮ чрѣва[21], имже вь срⷣци живеть сѣмѣ тлѣноѥ чл҃кооубиници сотони и [22—]ѡчи оума[-22] ихь ѡслѣпленни и мирьскими сластьми[23 21-] и прѣльстми[-24], вь нихже[25-] прⷮвоуѥть похоть плътьска[-25] и боуѥстью ѡⷮноудь сьдрьжими соуть,—си вси ꙗко блѣди[26] ꙗко тьщетна брещаниꙗ сиꙗ вьмѣнеть, и посмѣютсѧ, и пороугають, и понесоуть, и рекоуть.—кто ѥ҃ онь[27] соуѥтни, баснотворⷰць, смотритель и словосѣꙗтель[28], иже таковихь словесь же и вещии скрьвенних҃ь и неизреⷱ҃нии[x] ѡⷮкрьвениѥ приемь, ѡ нихже никтоже намь соущихь ѡⷮ вѣка сⷮ҃хь прⷪ҃рькь тако не сказа, ни оумѣсни, ꙗкоже сьв҃. ѣда болии ѥ҃ сьв҃ Петра и Павла вьрховныихь аⷯ҃лⷭ҃ ѣда лоучьши сьв҃ ѥ҃ Моисеꙗ и Илиѥ и Данила прѣславнихь прⷪ҃рькь или вь новѣи блⷭ҃ти вьсиꙗвшихь дроугыхь великихь сⷮ҃ыx бг҃оносних҃ь ѡц҃ь и вселеньскихь оучитель? аще бо ѡⷮ нихь никтоже сицевиимь[29] не наоучи на҃, ниже прѣдасть,—кто ѥсть сьв҃, иже [30—]паче ѡнѣхь оувѣдѣвь[-30] потаѥннимь сказаѥ[31] и сицевиимь оучи на҃, ꙗже и дон҃нѣ вь слоухь оуха не внидоше. тѣмже испитовати хоте гл҃ы рѣчемь и поносити, ꙗко старⷣць баснь вьмѣнеть. нь ти сихь раⷣ да не

щимь. *н*—лоукавноующимь. [17] *а*—сиⁿ ѡныхъ. *н*—ѡнѣхь. [18—18] *с*—нѣть. [19] *н*—троудьлюбовно. [20] *н*—еѥ. [21] *с* доб.—мⷮ҃ре своеѥ. [22—22] *н*—ѡчима. [23] *с*—слабостьми и цвѣти вѣтоми (sic). *н*—сладостьми. [24—24] *с, а*—нѣтъ. [25—25] *н*—царствоують похотьми плътьскыми [26] *а, н* - блоудны. [27] *а*—нѣтъ. *н*—сьи. [28] *а*—словотворець и сѣватель. [29] *н*—сицевимь [30—30] *а*—провидѣ. [31] *н*—

ѡблѣнишисе на исповѣданиѥ показаньниихь тебѣ. скажи же
всѣ и писаниѥмь прѣдаждь сиѫ цр҃квамь Моимь и всѣмь
вѣрою приемлющимь слово твоѥ. рьци прѣдьстателемь всѣмь
цр҃ковь Моихь прьваго степене и срѣдпѣго и конечнаго,—
ѩкоже Азь прихождоу и моуздa Моѧ сь Мною, и бл҃женни
ѥсте, аще оуправите дш҃оу къ сп҃ению ѩкоже пакы горе
вамь, аще [32]— недобрѣ оупасете —[32] пороученнихь вамь стадь
се ѥще[33] ѥдиною [34]— свѣдѣтельствоую и —[34] прогл҃ю вамь,
щеде ва҃, да не небрѣжениѥмь сиѫ постраждете. ѩко аще не
потъщитесе [35]— на зд҃ание и —[35] на сп҃ение дш҃амь и на по-
сп҃ѣшение [36]и на вьзрастение цр҃квь, нь на[36]] лихоимьства
и срамние прибытки и соуѥтние вещи, и себе издавше не-
радити начнете[37] ѡ пороученнихь вамь дш҃ахь, то за не-
брѣжениѥ ваше погибшихь дш҃ь ѡ[т] ва҃ изыщоу и мьсть
вьздамь. рьци же сиѫ и соущимь вь мльчании и вь всѣхь
моностирехь игоуменомь и засвидѣтельствоуи имъ[38] тако. се
Азь живоу, гл҃еть Гь҃, не хощоу сьмрьти вашеи[39]. тѣм҃ прѣ-
ди гл҃ю всѣмь вамь, ѩко аще без грѣха ѡбрещетесе вь при-
ближающеѥсе нн҃ѫ пришествиѥ Моѥ, и вьведоу[40] ви вь
цр҃твиѥ Моѥ се бо готово ѥ҃ и ѡжидаѥть васъ и бл҃гам Моѧ
вса оуготовленна соуть. чрьтогь Мои готовь и оуготованнаѧ
бл҃гам Моѧ оумножише[41] зѣло, трѣбоующа[42] многыи[х] хоте-
щихь насладитисе ѡ[т] ныхь. градь Мои великии и простран-
ныи довлѣѥ[т] вьмѣстити всѣхь ва҃. бл҃гам Моѧ мѣри не ѩ҃м-
оуть. раи стоить ѡ[т]врьсть чаѥ[43] васъ. приидѣте вси[44], вьзбы-
стрыте ногы вашѫ, потецѣте[45] мало[46] ѥлико можете[47] и при-

---

сказаниѥмь. [32—32] *а*—не оуправите. [33] *а*—нѣтъ [34—34] *н*—нѣтъ. [35—35] *а*—наказаниа воспрѧти ѩже на *н*—на сьданиѥ [36—36] вставлено изъ *а*, то же есть въ *н*. [37] *н*—нѣтъ. [38] *а*—нѣтъ. [39] *а*—грѣшнико[м], но ждоу ѡбращениа. [40] *н*—вьведе. [41] *н*—оумножихоу се. [42] *н*—трѣбоюштихь. [43] *а*—ждеть. [44] *с*—

имете за болѣзни и за троуди ваше. да никтоже ѡблѣнивсе[48] прѣбоудеть внѣ[49]. блюдѣтесе, прѣди гл҃ю[50] вамь призываю вы всѣхь прѣжде, даже не затворетсе[51] двери цр҃тва Моего[52] за ѡжесточанию и немл҃рдыє и лѣпость вашоу, за сластолюбиє и нерадьствованиє[53]. не всегда оума вашего имѣите вь земныхь и вьсоує пекоущесе, что ѥсте и что пиѥте или вь что облачитесе. и скриваѥте вещь вѣчномоу ѡгню и тѣщитесе испльнити похоти ваше, [54]—ѡвци же Мои, пороученнаѥ[54] вамь[55], прѣзрѣсте и дш҃евно погибають. се Азь Гь҃ Іс҃ь Хь҃, Слово ѡч҃е, иже при Понькьстѣмь Пилатѣ пропети[56], искоупивь васе сь[57] честною Моею крьвью. Самь Азь гл҃ю сиѥ, ѥко вь Себе мѣсто поставихь васе, вь мѣсто лица Моего, ѥкоже оучити[58] вамь словомь и непорочнимь жи҃ѥмь вашимь все люди Мои поути сп҃номоу избавлѣти[59] ѡ҃т грьтани дѧвола. бл҃женни ѥсте, аще тако творите. аще ли же не[60] вѣдите, ѥко виною вашею погыбшеѥ дш҃е ѡ҃т роукь вашихь хощоу изыскати и непостиждоусе[61] ни ѥдиного ва҃[62]. и аще нн҃ѣ бл҃гь сыи дльготрьплюю[63] васе и ѡжидаю[64] ѡбращению вашего и покаанию. и сиѥ оубо речеши прѣдстателемь Моимь цр҃квамь сщ҃еничьскаго чина и мнишьскаго и повелѣваѥмии[x] дш҃евнаго исправлению люди[65] приѥмлющиимь, грѣхи же ѡдрьжимымь и лежещимь лютѣ вь падени дѧвольсцѣмь[66], ѡ҃т срамнихь дѣль похотии своихь неѡгоущимь вьзникноути и просити ѡставлению грѣхь своихь сице речеши·—се Азь живоу, гл҃ѥ Гь҃, не хощоу сьмрьти

нѣтъ. [45] *с*—притьцѣте. [46] *а, н*—по малоу. [47] *а*—кто може^{т}. [48] *а* доб.—или ѡ^{т}чалвсѧ своѥго сп҃сенiа. [49] *н*—вь мнѣ [50] *н*—гла: олеть. [51] *с, а, н*—затвороу. [52] *н, а* доб.—ѡ^{т} вась. [53] *с*—нераждениѥ ваше. *н*—и за радость вашю. *н*—нерадьство. [54–54] *н*—ѡвче же моѥ пѡроученоѥ. [55] *с* доб.—пасти ихь разоумоу. [56] *с, н*—распеть [57] *а*—нѣтъ. [58] *н*—оучить. [59] *а, с*—избавити. [60] *с* доб.—сътворите тако. [61] *а, с*—пощеждоу. [62] *а* доб.—за небреженiе ваше. [63] *а, н*—дльготрьпе ѡ. [64] *с*—ожидаю. [65] *н*—люте. [66] *н*—демоньстѣмь.

грѣшничи, ѩкоже ѡбратитисе и живоу быти ѥмоу вь вѣкы вьзникнѣте[67] оубо и вьноушите сиѧ вса. не боитесе вьзырающе на грѣхы ваше, ѩко Азь блгъ ѥсьмь исповѣдаитесе и плачитесе, покаитесе и дадите ѡ҃т имѣниѧ вашего трѣбоующимь ѡстанѣтесе прочеѥ ѡть лоукавьствьь вашихь, оупражнѣитесе вь мл҃итвьныѥ домы. ѡставите сьгрѣшающимь вамь, и Азь Гь҃ Бь҃ ваш сь радостию приимоу ви, и не тькмо ѡставлю вамь прѣгрѣшениѧ и безакониѧ ваша, нь вь ризоу нетлѣниѧ и правды на вьскр҃ениѥ ѡблѣкоу ви и вьведоу вы вь цр҃тво нб҃ноѥ и непзр҃енныхь блгъ насищоу ви вьста-нѣте оубо ѡ҃т стр҃тии вашихь, да не вьсхитить ва҃ сьмрьть бес покаапиѧ, и вѣра ваша иже вь Ме ничтоже ползоуѥть вамь на соудѣ Моѥмь. се Азь Гь҃[68], правдоу люблю[69] и чл҃вколюбиѥ и милость Моѧ изливаѥтсе пр҃но на[70] грѣшнииѥ и блгоутробиѥ ѡ҃тврьзенно ѥсть сьзданию Моѥмоу. пачеже вѣроующимь вь име Моѥ, ихже ради распеть быхь и много прѣтрьпѣхь ѡ҃т непокоривихь июдеи и вь настоѥщимь же жити[71] сиѧ показаѥ и дондеже живь ѥсть чл҃кь и с ним не хощеть прѣдьстати на судѣ Моѥмь. прѣжде оубо сьоузь тьь да раздрѣшитсе мл҃тивь ѥсоумь вьсѣмь кающимсе и ѡставлѣющимъ грѣхы сьгрѣшающимь имь[72], понеже по сьмрьти нѣ҃ покааниѧ, ни сльзь, ни мл҃енниѥ[73] грѣшникоу тамо[74] не поможеть. и Азь мрь и неоум҃лимь тогда ѡбрѣщоусе на соудѣ Моѥмь се прорекахь вамь. прочеѥ же не Азь, нь вы сами себѣ боудете соудиѥ. ничтоже бо пользныихь не потаихь ѡ҃т васъ, и камо[75] же хощете идѣте,—или вь жизнь вѣчнѫ и вь цр҃тво бесьмрьтноѥ или вь моукоу вѣчноую и родьство ѡгнѣ негасимаго[76] и вь сьмрьть поистинѣ бесь-

[67] *н*, *а*—въздвигнитесѧ. [68] *н* доб.—живыи в вѣки и. [69] *н*—любе. [70] *н* доб.—все. [71] *с*—вса. [72] *н*—к нимь. [73] *а*—оумиленіа. [74] *н* доб.—ѡтноудь. [75] *с*—иде-

мрътноую[77]. се Азь Гъ, живии вь вкы сь ѡцемь Моимь[78], си всѣ рекохь и сътворь. небо и землѣ прѣидеть, а словеса Моа не мимоидоуть[79]. [80]— право, право —[80], глю вамь.

CXVII. прѣставшоу же Гоу, вьспѣше вси стии аггли. и азь вьстахь ѡт земле, идеже [1]— бѣхь леже —[1] прѣд Нимь. Того оубо вьшдша видѣховѣ вьноутрь[2] вь сты град ѡнь сь славою [3]— и сь всѣми соущими ѡкрть Iгѡ аггльскими воиньствы —[3]. врата же градоу ѡтворена видѣховѣ. тѣмже и помѣноуховѣ гла[4] Исаіе прка[5] глюща. „ѡтврьста боудоуть врата твоа, Iерлме, днь и ноущь и не затворетсе и иноплеменьници не проидоуть тобою“ ноудѣхь же се и азь вьнити вь нь и млѣхсе ѡ семь иже на всѣ наставлѣющаго ме стаго аггла, нь поусти[6] ме на то, реькь: „не вьзможно кѣ се соущиимь ще вь жити“ азь оубо и сиа вь себѣ поминахь[7], кьгда Гъ бесѣдова[8] кь мнѣ: нна оубо[9] виждоу мироу прѣмѣненоу бывшоу и на нетлѣние всѣмь прѣшдьшимь, кыимь прквамь и котриимь прѣдстателемь ихь завѣща ми Гъ засвѣдѣтельствовати и рещи сиа. ибо ако ѡчивѣсть и не ако сьнь и привидѣние сиа всѣ мнѣхсе видѣти, нь поистинѣ [10]— чисто и истинно —[10] быты помишлѣхь.

CXVIII. вь себѣ оубо бывь ѡт страшнаго ѡного изьстоуплениа и видѣниа и сиа смишлѣю[1] оужась[2] и страхь прииде на ме[3], ако оуродивь оумь погоубивь. тѣмь за ѯ днеи не изыдохь изь домоу моего, нь оупражнѣюсе тьщахсе видѣниа[4] мною написати вса и положити всѣмь авѣ вса

же. *а, н*—амо. [76] *а*—вѣчнаго. [77] *а*—бесконечнꙋю. [78] *н, а* доб.—и съ стым дхомъ. [79] *а*—*не могу*т прейти. [80—80] *с, а*—аминь. *н*—правость право.

CXVII. [1—1] *н*—бѣхоу лежеште. [2] *с*—нѣтъ. [3—3] заключенное въ скобки взято изъ *а* (есть и въ *н*). [4] *с*—глы. [5] *н*—нѣтъ [6] *а*—попꙋсти. [7] *с, а н* — помышлѣхь. [8] *н*—глагола. [9] *н* — ако. [10—10] *н* —чисте истине.

CXVIII. [1] *н*—помышлаа. [2] *а*—оужасохсѧ. [3] *а, н* доб.—и мнѣх се ви-

повелѣнїа ми ѡ^{т} Г$\overline{а}$ на ползоу почитающимь и вь славоу ст$\overline{а}$го имени І$\overline{с}$го [5]—сими же—[5] блг$\overline{д}$тыю Хв$\overline{о}$ю ѡ^{т} мене [6]—исписанна бише—[6] и [7]—празни мало—[7] полоучивь, вьсхотѣхь пти кь ст$\overline{о}$моу ѡ$\overline{ц}$оу моємоу и мл$\overline{т}$вы его приѥть[8], коупно же и ѡ видѣни вьзвѣстити ѥмоу и се придохь кь немоу по ѡбычнѣи мл$\overline{т}$вѣ и поклонении повелѣ ми сѣсти и потомь начеть сльзы испоущати, ѥдино по ѥдиномоу иже видѣхь бесѣдоуѥ, ꙗко вьспоминаше ми. и ре$\overline{ч}$ ми: „бл$\overline{ж}$ень ѥси, чедо Григорие, таковаго сподобльсе видѣнїа вѣждь оубо, ꙗко ѡ^{т}нелиже мл$\overline{т}$ль ме ѥси видѣние нѣкое видѣти ѡ вѣрѣ июдеистѣи, ѡ^{т}толѣ не прѣстахь мл$\overline{т}$се Бо$\overline{у}$, ꙗко да таковое прошение испльнить Хь[9] и се видѣль ѥси дивние и прѣславние вещи. сим же тебѣ Бь$\overline{ъ}$ ѡ^{т}криль на твою правоую[10] ползоу, и потомь многымь инѣмь. потъщисе испльнити$\overline{и}$ вса гл$\overline{а}$ннаа тебѣ ѡ^{т} Г$\overline{а}$. и понеже близь юже при двьрехь моє ѡ^{т}шествие ѥ$\overline{ѣ}$, ꙗкоже ѡ семь Тьь сказа ми ꙗвѣ, хощеши же и моє худоє житие исписати кь семоу же хощеши болми[11] бл$\overline{г}$одатию Бж$\overline{и}$ею[12], данною тебѣ, вса по редоу коупно сьвькоупивь троудолюбьзно исписати и ꙗвѣ положи$\overline{т}$ сим соущиимь по сихь родомь вь славоу Х$\overline{а}$, истинаго Б$\overline{а}$ нш$\overline{е}$го, тебѣ же и мнѣ на похвалениє и дрьзновлениє вь дн$\overline{ь}$ ѡнь. и мнозы бо ѡ^{т}толѣ ползоу приимоуть, на бж$\overline{т}$твьноє рачениє подвигноутсе и соуѥтнам и врѣменнам прѣѡбыдеть. ты же, чедо, не надѣисе на бившеє к тебѣ бж$\overline{т}$твьноє ѡ^{т}крьвениє, да не вьнесьсе и вь нерадьствѣ придеши[13] дни своє, понеже и [14]—вь тоую чашоу—[14] приимеши моукь[15], ѥлико нн$\overline{ѣ}$ насладиль ѥси бл$\overline{г}$ь. блюди оубо испит-

дештимь ме. [4] *а* —видѣннаѧ [5—5] *н*—имѣ же сице. [6—6] *н*—исписанномь быв-шимь. [7—7] *с*—оупражнениє мало *н*—празним мали. [8] *а, с*—прииѥты. *н*—приемь. [9] *с*—Г$\overline{ь}$ Б$\overline{ь}$. [10] *а*—первѣѧ. *н*—прьвоую. [11] *а*—нѣть [12] *а*—Х$\overline{в}$ою [13] *а*—преидеши. *Д* (вар *н*)—прѣбоудеши. [14—14] *а, н, с*—тежьчаишоу. [15] *а*,

но[16], како ходиши по все дн̃и испитаи[17] себе, ѥко добрь трапезникь[18] ѡ прибытьцѣ и ѡ пагоубѣ дш̃е своѥ имѣи виноу[19] страхь Бж̃ии вь себѣ бес прѣстанна паметию Бж̃ию соущоую вь тебѣ и дивними[20], ѥже видѣль ѥси Гс̃е запо-
5 вѣди сьблюдаи и прѣже сихь и всѣхь[21] двѣ: не ѡсоуждаи никогоже сьгрѣшающа и не помиаи[22] зла досадившемоу ти когда[23], ѡскрьбывшомоу те. и боудеши вн̃ѣ[24] цр̃тва нб̃наго. ти бо Хв̃ою бл̃дтию оученика болиа и наказаниа[25] трѣбоуѥши ѡ̃т мене, Го̃у просвѣщьшоу дш̃евиѣи ѡчи твои.
10 ѡнѣхь бо желаи, ѥже ти[26] Бь показа. ѡна вьзлюби всею дш̃ею, ѥко да постигнеши в. потыщи же се и всею дш̃ею и крѣпостию твоѥю избѣжати грѣшникь[27] ѡжидающиѫ моукь, ѥже[28] разоумно видѣль ѥси. ѥгда ѡ̃т тѣлеси изыдеши, приимоуть те тамо, аще имамь дрьзновление[29] - мл̃тию Бж̃и-
15 ѥю —[29], и боудеши сь мною веселесе вь вк̃ы. поиди оубо прочеѥ сь миромь вь домь твои. ктомоу бо мене чювьствьно не оузриши вь жити семь "

и коупно сь словомь ѡбыѥмь лобза ме дх̃овно[30]. азь же сн слышавь, вьскричѣхь[31] зѣло и плачесе[32] рекохь „ѡ
20 добрии ѡ̃че, како[33] прѣтрьплю твоѥ разлоучение, или кого хощоу имѣти вь тебе мѣсто помогающа немощи моѥи? оувн мнѣ ѡкаанномоу." ѡнь же, тихо оутоль и оутѣшаѥ плачь мои, ре̃: „не плачисе тако неоутѣшно, ѡ чедо, ѡ моѥмь ѡ̃тшествии. нь паче раⷣуисе и веселисе, ѥко позва ме Гъ ѡ̃т тлѣн-
25 наго мира сего на [34]— нетлѣннии бл̃женныѥ жизны —[34]. аще оубо ѡ лишени моѥмь скрбыши, нь не подобаѥть ти толико плакатисе, Ба̃ стежавшоу[35] помощника и оучителѣ. нь ни

с, *н*—моукоу. [16] *с*—нѣтъ. [17] *с*, *н*—истезаи. [18] *а*—трапезарь [19] *с*—всегда. [20] *с*—вьньми *н*—дивнихь мнѣ. [21] *а* доб.—си. [22] *н*—вьспоминаи [23] *н*—иногда. [24] *С* (вар. *н*), *а*—вноутрь. [25] *а* доб.—не. [26] *н*—нѣтъ. [27] *с*—грѣха и. [28] *н*—ѥкоже. [29—29] *с*—нѣть [30] *н*—любезно. [31] *а*—восплакахсе, [32] *а*—рыдаа. [33] *а*

азь по сихь до конца не ѡставлю тебе, нь и [36]—вь снѣ[37] пришествиемь—[36] почестоу ꙗвлю ти се, и паче аще ти тѣсни и скрьбныи поуть ст҃ыихъ вьзлюбиши, а не мирьскыми соуѥтними сластьми вьсхыщень боудеши и Бж҃ию любовь сими оугасиши. ꙗкоже бо пламень ѡ[т] води оугашаѥть, тако и бж҃вьноѥ раченіе [38] житеискими попечен҃ми—[38] подавлѣѥмо бываѥть и погыбаѥть [33] нь ти не тако, ѡ чедо. иди оубо сь миромь. Гь҃ сь тобою—[39].“

CXIX. пришьши же азь вь домь свои[1], бѣхь оупражнѣѥмсе вь себѣ и неисходе никдеже бѣше бо ст҃ыи и великы пость. миноувшоу же семоу и ст҃ѣи Пасцѣ пришьши, вдохь видѣти ст҃го ми ѻц҃а, надѣѥмсе ѡбрѣсти ѥго жива пришьдь оубо тамо, видѣхь[2], ꙗко вь ks҃ днь марта мц҃а скончавь празникь Бл҃говѣщенїа (бѣ же срѣд҃ ст҃аго поста), причещь же се страшнии[x] таинь, мало поболѣвь, вь роуцѣ Бо҃у дш҃оу свою прѣдасть. честномоу же тѣлеси сего[3] лежоущоу пѣ҃ньми и пѣнии ѡпѣваѥмоу, бѣ видѣти вса надь нь сьрищоусе[4] и прикасающесе вѣрою и любовию кь мощемь ѥго прѣжде ре҃чни же Костаньтинь, иже имѣше прп҃бнаго вь домоу своѥмь, [5]—сьвѣща вь корабли ꙗположити ст҃аго—[5] тѣло[6] и прѣвести на ѡноу страноу вь своѥ ѥмоу село, идеже бѣ цр҃кви кра҃на[7] Прѣст҃ыѥ Бц҃е, и положити ѥго тамо. нь не ѡстави ѥго Іѡа҃[8]—ѡнь, ѥгоже—[8] прѣподобнии ѡ[т] бѣсовьскыѥ рани избавы[9], рекь: „ѡ ги҃ мои Костаньтине, [10]—зане не быти гробомь вь Костантинѣградѣ—[10], хощеши прѣвести ѥго тамо? повели оубо мнѣ, и азь послоужоу по-

---

доб.—рекъ и [34] *а, н*—нетлѣньноу и блаженноу жизнь. [35] *н* доб.—ти. [36—36] *а*—въ привидѣнїихъ. [37] *н*—снѣхь и. [38—38] *а*—мирьскими попеченми. *н*—жытеискымь поученїемь. *Д* (вар. *н.*)—житеискими печалми. [39—39] *с*—нѣть.

CXIX [1] *н*—ми. [2] *н*—оувѣдѣвь. [3] *с*—нѣтъ. *н*—его. [4] *а* доб.—к немъ

гребению ѥго.“ тьи же повелѣ. ѡнѣ же вложи тѣло ст̃аго вь ракоу, прѣнесе ѥго вь свои монастирь, иже бѣше близь ст̃оую мч̃никоу Флора и Лавра и ст̃аго а̃нгла Филиппа, иже Хартофилаковь нарицаѥтсе, вь немже чрьноризьце Бг̃ови живоуть. и положи ѥго вьноутрь ст̃аго ѡлтарѣ, и нн̃ѣ[11] вь томь монастыри лежить, источникь чюдесь испоущаѥ.

СХХ. послоуживьш же семоу Ів̃ань, по сихь желанию ѥмь и вѣрою дн̃оу си распаливь, вса тлѣннаа житиа сего ѡставль[1], всего міра ѡтрексе, постриже власи своѥ и вь влаксѣницоу ѡблькьсе, прѣбываше оу ст̃аго, доѡньдеже и самь Бо̃у вь роуцѣ дн̃оу прѣдасть. ѥдино же бѣ покоренна лѣто[2] иже[3] вь псалмѣхь и пѣснихь и вь млтвинѣ же и сльзахь сконьча[4]. и положени бышѥ и того мощи вь томж̃е монастири по сихь же дроугь нѣкыи ближнии и вьзлюблен-нии [5]—сего Іѡана—[5] желание имѣше оувѣдѣти, которинхь чести сподобисе вѣри рад̃ и любве толикыѥ, юже имѣше кь прѣподобномоу и се мл̃ещоусе ѥмоу[6] вь полоунощи бы̃ вь изьстоуплении[7]. видѣ полаты страшны, блистающи ѥко сл̃нце сими же горѣ надь врати грамати злати извани сице вьпиюща[8]: „ѡбытѣль и покоище вѣчноѥ ближнѣго Ми оугодника[9] Василиа Новаго.“ и сиа прочитаѥ оужасьнь стоѧше. и абиѥ юноша нѣкто прѣкрасьнь, ѡт тѣхь полать изьшьдь, вра ѥмоу ѡтвори, в нихже бывь, испитнѣѥ вьноутрьнѣ видѣвь. видѣхь, рече, бѣ[10] вьноутрь дворь стран̃нь и дивьнь, и ст̃аго Василиа вь велицѣи славѣ и слоужбѣ тамо живоуща и[11] многы ины, сь сими[12] же и оученика ѥго Іѡана,

---

люди. [5—5] *н*—и свѣштавь вьложи вь корабь светоѥ. [6] *н* доб.—и. [7] *н*—красна. [8—8] *н*—нѣть. [9] *а*—свободи. [10—10] *а*—нѣтъ. [11] *с*—и до сего дн̃е.

СХХ [1] *н*—ѡстављивь. [2] *а, н*—его. [3] *а, н*—еже. [4] *с* доб.—житиа своѥ. [5—5] *с*—Іѡа̃нь. [6] *а* доб.—къ Бо̃у. *С* (вар *н*) доб—вь единоу же ношть лежештоу ѥмоу на ѡдрѣ ѥго и се. [7] *н*—застоуплении. [8] *н*—глаголюш-

бѣло паче снѣга имоуща лице и вь свѣтлии рызы ѡбльченна и слышах же гла ѡтоуд глюще кь немоу· „сицевам вьзданим по сьмрьти приемлють иже Ба вьсею дшею вьзлюбльше и того оугодникы почтоше[13] до нно, и сподоблѣютсе бити с ними и наслаждатисе вѣчныхь блгть. аще оубо и ти хощеши соущихь зде полоучити, дѣлаи вь заповѣдехь Гнихь и по сьмрьти твоеи придеши ти сѣмо.“ и абие вь себе приидь, идеже сиа видѣвь и слышавь, и сказа намь всѣ. и поистинѣ тако е, акоже Гь реч вь стыхь евулиихь: сьторите себѣ дроугы ѡт мамони неправеднаго, да егда ѡтидете ѡт- соудоу, тьгда приимоуть ви вь вѣчние кровы[14]. мамона бо е все, иже ноуждние потрѣби ѡбилнѣе, еже аще кто дрьжить, ѡбидить трѣбоующаго се имѣти и немогоущаго стежати се его, еже ѡбилнѣе потрѣбы своее вьсоуе и сластолюбиа ради или невѣриемь имать. ближнь же его да авитсе, оумираеть того ради. еже ѡт вьсхищениа и лихоимьства ближнѣго сьбранное, то нѣ мамона, ѡт негоже Гь повелѣ на дроугыи творити, нь скврьнь нѣкак и скареднае трѣбищное[15], Ба раздражае[16] на прносоущаго[17], аще кто не Закхеѡвомь ѡбразомь четворицею вьсхищении[18] ѡт изобилиа своее потрѣбы творе сьвтило вь домоу Гви, стыихь паметь сьдѣвае[19] и нищие[20] млоуе, добрѣ тако створить, вѣчнихь блгть сподобитсе[21].

[22]— бгодьхновениа[23] книгы скрьвенихь таинь Бжиихь ѡткрьвени дрѣвле прѣподобнимь его оугодникомь Василиевѣми[24] млтвами того оучн коу Григорию, имоуща вь себѣ[25]

та. [9] *с*—ѡтца. [10] *а*—себе. *н*—бѣше. [11] *а*, *н*—имоуштии. [12] *н*—ными. [13] *н*—почетше. [14] *н*—села. [15] *с*—непотрѣбное. [16] *а*—разъгнѣвал. [17] *н*, *а*, *с*—приносещаго. [18] *н*—вьсхыптеньных. [19] *а*—почитал. [20] *с*—иные. [21] *н* доб.—благодѣтию и чловѣколюбиемь Господа нашего Исоуса Христа, с ним же ѡцоу слава коупно сь светымь доухомь всегда и нынѣ Господь. [22—22]

неизре̑нныи[x 26] сказанiи, ихже ѡко не видѣ, ни оухо слыша, ижже оуготова Бь̑ любещимь I-Сго, праведникомь оубо величанiа[27] бл̑гаѥ, грѣшникомь же величаные[28] моукы. прозви[29] же сиѥ Прѣбл̑гыи Гь̑ на пол̑зоу великоу и на сп̑сениѥ дш̑амь, да грѣшници оубѣжеть моукь[30] великиихь, праведници же потыщетсѧ кь оуготованнымь бл̑гымь. сиѥ же ѡбоѥ оумашнаютъ книгы сиѥ. бѣхоу же скрьвени невѣдѣнiемь ꙗзыка клиньскыми писмени написанны соуще ѡ̑крьвены же быше—[22] блг̑тию и чл̑вколюбiемь Г̑а нашего Iс̑а Хр̑а, —[31] с Нимже ѡ̑цоу слава, коупно и сь Ст̑ымь Дх̑омь, нн̑ѣ и присно и вь вк̑ы вѣкомь. аминь.—[31]

---

c, *н*—нѣтъ. [23] *н*—доуховныѥ. [24] *н*—Василiемь и. [25] *н* доб—ꙗко [26] *н* доб.—его. [27] *н*—вѣчнаѧ и [28] *н*—вѣчние. [29] *н*—прозвль. [30] *н*—здѣсь оканчивается текстъ *н*. [31–31] *a*, *C* (вар. *н*)—емоуже слава и дрьжава, чьсть и покланiнiе коупно съ безначѣлнымъ его ѡтцемь и съ светымь и благымь и животворештимь его доухомь нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомь. аминь.

Вторая русская редакція.

Списокъ Императорской Публичной Библіотеки, F. I, 726, XVIII вѣка, лл. 2—140.

Варіанты подведены изъ

а) рукописей.

а—Имп Публичной Библіотеки, F. I, 261, XVII вѣка,

б—Имп Общества Любителей Древней Письменности, Q. CCVII, № 4032, XVIII вѣка,

в—Московскаго Публичнаго Музея, № 1782, octav., XVII вѣка,

г—Казанской Духовной Академіи, № 232 (Соловецкой библіотеки, № 504), XVII вѣка,

д—Казанской Духовной Академіи, № 208 (Соловецкой библіотеки, № 513), XVI вѣка,

г—Московскаго Публичнаго Музея (собранія Пискарева), № 574, XVIII вѣка (только видѣніе Григорія, ибо первая половина Житія по этому списку есть не что иное, какъ текстъ редакціи св Дмитрія Ростовскаго),

к—Церковно-Археологическаго Музея при Кіевской Духовной Академіи, № 175 (О 4 18), XVIII вѣка (только видѣніе Григорія);

б) изъ старопечатнаго изданія.

П—Имп. Публичной Библіотеки, С. II. 8, № 36, 1794 года (Почаевское изданіе, по Макарьевской Минеѣ).

Кромѣ того, приведены лишь важнѣйшіе варіанты еще изъ нижеслѣдующихъ рукописей:

е—Имп Публичной Библіотеки (собр. Ѳ. И. Буслаева), Q. I, 1144, XVIII вѣка,

ж—Имп. Публичной Библіотеки (собр. Ѳ. И Буслаева), Q. I, 1160, XVIII вѣка,

з—Имп. Публичной Библіотеки (собр. Ѳ. И. Буслаева), F. I, 736, XVIII вѣка (только вторая половина Житія — видѣніе Григорія),

и—Имп. Публичной Библіотеки, Q. I, 326, к. XVI вѣка.

Примѣчаніе. При подведеніи варіантовъ, въ виду большихъ размѣровъ памятника, отброшены орѳографическія различія между списками, а также мелкіе, несущественные варіанты, довольно обычные для позднихъ текстовъ. Если одно и то же чтеніе дается нѣсколькими списками, то орѳографія его берется изъ того списка, который указанъ послѣднимъ, ближайшимъ къ варіанту. Изъ надстрочныхъ знаковъ, при изданіи какъ основного текста, такъ и варіантовъ, сохранены лишь титла, паерки и надстрочныя буквы-титла, остальные знаки опущены Кое-гдѣ въ основномъ текстѣ (F. I, 726) измѣнена орѳографія, главнымъ образомъ, въ видахъ однообразія начертаній (напр.: „тѣлеса“, въ рукописи же — „телѣса“, „тѣлѣса“) и въ смыслѣ приближенія къ нынѣшней орѳографіи. Текстъ раздѣленъ на абзацы съ тою же нумераціей, что и въ предшествовавшемъ Погодинскомъ текстѣ.

Житіе ѡтчасти и чюдесъ исповѣданіе прпдбнаго и бгоноснаго ѡтца нашег Василіа Новаго списателѣмъ Григоріемъ мнихом оучнкомъ его

I. Непостижимаго Бога о члчестѣмъ родѣ, преблгаго и члколюбиваго, стыа премдрости[1] неизреченно строища,

Заглавіе *а*—Мсца марта кs дньжитіе і жизнь и почасти чюдесъ исповѣданіе преподобнаго і бгоноснаго оца нашего Василіа Новаго иже в Црградѣ в том же градѣ и преставленіе емѹ бысть списано Григоріемъ мнихомъ, ученикомъ его, на пользѹ слышащимъ Гди блгви бче. *б*—Житіе и подвизи и ѡтчасти чюдесъ повѣданіе стаго и прпбнаго оца нашего Василіа Новаго, списано Григоріем мнихомъ оучникомъ его *гв*—житіе и ѡтчасти чюдесъ повѣданіе прпдбнаго и и бгоноснаго ѡтца нашего Василіа Новаго, списано Григоріем мнихомъ оучникомъ егѡ *еП*—книга житіа и ѡтчасти чюдесъ повѣданіе (далѣе—какъ *б*, *г*). *и* передъ заглавіемъ имѣетъ особое введеніе, изрѣдка встрѣчающееся и въ другихъ рукописяхъ, напр, собранія В М Ундольскаго, № 244, XVII вѣка, введеніе это также имѣетъ свое заглавіе,—мца марта въ кs дньжитие и ѡтчюдес повѣданіе прподобнаго ѡтца наше Василіа. списано Григориемъ оучникомъ е. блви ѡ таинѹ црвѹ таити добро ес, а дѣла Бжіа проповѣдати славно (*Унд* —преславно е) тако бо рече аггль к Товитѹ по славном прозрѣнии ослѣплено (*Унд* —слепленію) ѡчію не храніти пагѹбы црю (*Унд* —цря) пагоубно е и соблазно (*Унд* —соблазнено). а еж молчати дѣла Бжіа и преславныа бедѹ дши наноситъ тѣмъ же и азъ боюс (*Унд* —бояся) молчати дѣла Бжіа, воспоминая моукоу раба ѡного, пріимша талантъ и в земи скрывшаго, а прикѹпа не сотворшаго, повѣсть сѹ аз слышавъ, никако таити. но никтож ми не не (*Унд.*—нѣтъ второго „не“) вѣроуй иже слыша, пишемъ (*Унд.* — пишемая) мене гордящаѧ или дивящеѧ или словеси (*Унд.*—чюдеси) великомѹ. не бѹди мнѣ лгати на стыа. аще ли соут нѣцыи, чтѹще книги сіа и высотѣ словеси дивящеѧ и не хотяще вѣровати, бѹди им млть Гнл. и ты, немощне (*Унд.*—немощи) члче (*Унд.* —человѣческой), помышляюще же приатна творѧт нами глемая ѡ члцех то оуж (*Унд.*—тою же) подобно ми еѧ начати повѣсть, вещь предивноу, бывшѹю в роде нашемъ, въ цртвоующем градѣ. (Далѣе, за этимъ предисловіемъ, слѣдуетъ то же заглавіе, что и въ основномъ текстѣ—F I, 726).

иже ко спасенію дшамъ подобна содѣвающа[2] и на преобидѣніе[3] земныхъ вещеи и тлѣющихъ, на желаніе вѣчныхъ бл гть[4] возводящи, в различнаа времена[5] на Своихъ Емъ оугодникаѵ[5—5] показа, в послѣдних же временѣхъ сиѵ[x] в цр твующемъ[6] семъ градѣ, новѣмъ Рмѣ[7], в Константинѣградѣ і инѣ наѵ[M] начало предлежащего словесі бг носпаго ѡц[т]а нашего великаго в постницѣхъ, преславнаго в чюдесѣхъ прп бнаго Василіа Новаго. исповѣдати[8] же[9] не вѣмъ[10], ѡ[т]кѹдѣ[11] или ѡ[т] каковыхъ[12] родителеи родиса,—ни самъ, еще в животѣ[13] сыи, ѩвлена сотвори,[14] ни[15] никтоже не по немъ предастъ намъ.[16—16] вѣдомо се, ꙗко[—14] в лѣто бѣ[17] цр Василіа Македона, в лѣто десатое царства его, послани быша болѧре нѣцыи ѡ[т] пр в дальныа страны ѡбласти цр тва его на[18] нѣкое оуправленіе. и проходяще нѣкыю горѕ неоудобь проходимѕ, ѡбрѣтоша старца пустынника скитающаса в горахъ, сего гл ю[—18] прп бнаго Василіа. и мнѣвше сего сходника быти,[19—и сего емше—19], [20—в цр твующіи градъ—20] связана приведоша. и[21] цр еви ѡ[т]вѣщавше[22] ѡ нижде послани быша, повѣдаша[23] ѡ прп бнѣмъ. „[24—] ведохомъ (рече[25]), цр ю[26], мужа нѣкоего сходника, во ѡнѣ[x][27] горахъ твоеа державы скитающаса“[—24]. і абіе цр ь повелѣ варакимѕминѣ[28] своемѕ—имаа же емѕ Самона, срацынанинъ[29] родомъ, великѕ честь ѡ[т] пр имыи. семѕ повелѣ цр ь Са-

---

I. [1] *в г д П*—премоудрѡ [2] *а*—нѣтъ. *б*—содѣвающаго. *г*—съдѣвающѧ. [3] *а* доб —ѕбо. [4] *а* доб.—насъ. [5—5] *а в е ж и П*—своими емъ оугодники показа [6] *г*—цр ьсте[M]. [7] *в*—римско[M] [8] *в*—рожденіе же его не вѣ[M] исповѣдати. [9] *а*—а иже. [10] *а*—нѣтъ. [11] *а б* и доб.—бысть [12] *а*—кихъ *б*—которыхъ *П*—коихъ. [13] *а*—житіи. [14—14] *в*—ни инъ кто вѣдомость оучинилъ. [15] *е ж П* доб.—инъ. [16] *а*—[14] *а*—ѡбаче видимо [17] *а*—бысть. [18—18] *а*—в села нѣкоихъ ради вещей и пришедшимъ и[M] к горѣ нѣкоеи неѵдобь проходнѣи и тѵ обрѣтоша. [19] [19] *а*—1 ша его, ономѵ же бѣгающѵ ѡ[т] нихъ. [20—20] *е П*—нѣтъ [21] *П*—к'. [22] *а*—ѩвльшежеса. [23] *б в д П* доб.—цр ю [24—24] *а*—нѣтъ. [25] *в д П*—рѣша. [26] *в д П*—пѣтъ. [27] *г д П*—онсихъ. [28] *а б г д*—пара-

монѣ испытати ѡ ст҃ѣмъ [30] и извѣстно оувѣдати, кто [31]—есть сеи—[31] и ѡ҃ткѹдѣ и что дѣло его

Самона же сѣдъ на сѣдищи и [32]—повелѣ привести ст҃аго и [33] ста предъ нимъ, ни во что же вмѣнивъ страхъ [34]. Самона же смотраше на нь, надѣѧсѧ поклоненіѧ ѡ҃т него—[32], ѩкоже ѡбычаи есть велможемъ [35]—оустрашаѧ его, со гнѣвомъ рече емѹ—[35]: „рцы ми, ѡ злочестне старче, кто еси і ѡ҃ткѹдѣ пріиде и [36]—что дѣло твое—[36]?“ ст҃ыи [37] же не поне [38] к семѹ ѡ҃твѣща [39] Самона же [40] съ ѩростію рече. „рцы ми вскорѣ, кто еси ты и ѡ҃ткѹдѣ, ибо приведоша [41] тѧ здѣ, ѩко сходника и злодѣѧ предаша“. [42]—ст҃ыи же ѡ҃твѣща—[42] „ты оубо [43] кто еси и ѡ҃ткѹдѣ бысть?“ Самона же рече: „тебе нн҃ѣ вопрошаю, ты кто еси и ѡ҃ткѹдѣ. [44]—и мене аще—[44] хощеши оувѣдати, азъ есмь Самона патрекіи, паракимоменъ [45] цр҃твѹющаго града [46]—днесь [47] повѣдаи [48] мнѣ [49], кто ты еси“—[46] ѡ҃твѣща прп҃дбныи: „азъ есмь [50]—рабъ Хв҃ъ и—[50] страненъ есмь, единъ ѡ҃т живѹщихъ на земли. і аще имѧ мое хощеши оувѣдати,—Василіи во ст҃омъ кр҃щеніи нареченъ бы҃хъ“ Самона рече. „не добрѣ ли рѣша обрѣтшеи [51] тѧ приведоша [52] сходника“. к томѹ [53] же не ѡ҃твѣща ст҃ыи ничто҃же. и [54]—разарисѧ Самона—[54], повелѣ бити его волѹѧми жилами немлтивно, і издробиша [55] его ранами, ѩко быти ему исполоу мертвѹ.

кимѹменѣ. *в ж*—паракимоменѣ. *е П*—паракименонѣ. [29] *П*—срачининъ. [30] *в д П*—с҃таго. *н* доб.—Василіи. [31] *в г д П*—оубѡ. [32–32] *а*—и призва прп҃дбнаго, мнѧше же его ѩко поклонитсѧ емѹ пришедши. [33] *б*—с҃тыи же. [34–34] *в г д П* доб.—егѡ. [35–35] *а*—преподобномѹ же безъ страха в҃шедшѹ и непреклоннѹ столпѹ ни поне томѹ просто ѡ҃твѣта давшѹ, и негодова о семъ Самона, глаголя со гнѣвомъ преподобномѹ. [36–36] *а в ж*—и како имѧ твое. [37] *а*—преподѡбный. [38] *б*—нѣтъ. *в* мало. [39] *в г д П* доб.—и абіе же. [40] *в г д П*—нѣтъ. [41] *а в г д П*—приведшіи. [42–42] *а*—і ѡ҃твѣща емѹ преподобный. [43] *П*—нѣтъ. [44–44] *а*—но понеже ктѡ есмь азъ. [45] *П*—паракименъ. [46–46] *а*—рцы ѹбо ты кто еси. [47] *в* доб.—и вопроси старца [48] *в П*—повѣждь. [49] *в П*—ми. [50–50] *а*—нѣтъ. [51] *а б в г д П*—приведшіи. [52] *а б в г д*

[56]—и повелѣ затворити его в темницѣ—[56] на оутріе же паки Самона, сѣдъ на высоцѣ мѣстѣ, повелѣ привести прⷭподобнаго

II. ѡ[1] чюдесⷭ Твоиⷯ, Хеⷭ Црⷭю! пришедше[2] послании ѡбрѣтоша стⷭаго[3] [4]—в темницѣ[4] стоⷭща и поющa,[5] темницѣ же заключенѣ со всѧцѣмъ оутвержениемъ—[5]. і оудивльшасѧ[6] страхомь[7] и поеⷨ[8] [9]—стⷭаго, поставивша на сѣдищи и повѣдаша—[9] Самонѣ всѧ[10] [11]—но ни тако внѧть бывшаго чюдеси, и со гнѣвомъ вопроси его, ѩкоже и прежде. стⷭыи же[12] пе ѡтвѣща емѹ[13] і абіе ѩрости наполнивсѧ скверьныи—[11], повелѣ за седмь днии на всѧкⷯ днь по тысѧщи рань дати емѹ[14]. сим же днеⷨ миновшимъ[15], повелѣ паки[16] привести проклатыи. на нь же[17]—ѩрымъ окоⷨ—[17] воззрѣвъ, рече: „непрⷪдбне всѣмъ члкомъ, доколѣ крыеши лесть во ѕстѣⷯ сои[x] и въ срⷣцѣ своеⷨ“. прⷪдбныи же с кротостію рече емѹ: [18]—содомское дѣло дѣлающе, ѩкоже и ты, ты сѧ—[18] сицевыи непреподобніи в правдѹ нарицаютсѧ“. [19] и посрамив же сѧ варваръ, ѡбличенъ бысть[20] ѡт него, і измѣнисѧ лице его, ѩростію разжегсѧ—[19], повелѣ строгати его[21] по всемѹ тѣлеси его и[22] повѣсивше бити его за три дни, и[23]—по семъ со звѣрми братисѧ—[23]. [24]—стⷭомѹ же во всемъ[25] искѹшенѹ—[24]

П—нѣтъ. [53] *а*—ним'. [54—54] *б д П*—нѣтъ. [55] *П*—издробивше. [56] *а*—и тако в'темницѹ в'вергоша его.

II. [1] *а* доб.—премⷣрыхъ. [2] *а* - нѣтъ [3] *а*—его. [4—4] *а*—внѣ дверій темничныхъ. *П*—внѣ темницы. [5—5] *а*—нѣтъ. [6] *в г д П*—оудивишасѧ. [7] *б*—нѣтъ. [8] *а г д П*—поемше. [9—9] *а*—его со ѕдивленіемъ и представиша сѣдищѹ и изрекоша [10] *а* доб.—ѩже видѣша *б в г д е жс П* доб.—ѩже ѡ сⷭтѣмъ, онъ же разгорⷣдѣвсѧ. [11—11] *а*—паки же Самона вопроси его, ѩкоже и прежде онъ же паки ничтоже ѡтвѣща. разгнѣвасѧ ѕбо скверный абіе [12] *г* доб.—паки. [13] *в г д П*—нѣтъ. [14] *а* доб.—по всемѹ тѣлѹ [15] *а* доб.—и сⷭтаго единаче держаще ѩкоже и прежде. [16] *П*—его. [17—17] *а*—съ гнѣвомъ. [18—18] *а б в г д жс П*—иже содомскаѧ дѣла дѣлающіи, ѩкоже соуть. [19—19] *а*—посрамивсѧ ѕбо ѡт сихъ словесъ скверныи, ѩростію неѕдержанно разжегсѧ и. [20] *в д П*—бывъ. [21] *а*—сⷭто. [22] *а* доб.—посемъ на при-

бывшꙋ і ѡт всѣхъ невреженꙋ Бжїею бл҃годатію, волшебствомъ ѡболгавше [26] и:—по истиннѣ, рѣша [27], волхвъ есть. [28]— сіа вмѣнахꙋ —[28] ѡбанніе демонское. і абіе повелѣ его связавъ [29] во глꙋбинꙋ морскꙋю воврещи, ꙗко да не законнаго погребенія сподобится [30].

III. семꙋ же бывшꙋ [1], но иже бѣше болщихся [2]— Его николиже ѡставлꙗше [3] Гь, и— [2] повелѣ двѣма делеинома изнести [4] ст҃аго на сѣхо [5] і изнесенꙋ бывшꙋ емꙋ [6], пріиде до [7] Златыхъ вратъ [8] и тꙋ ѡтдохнꙋти мало сѣдѣ [9] близъ входа. видѣ [10] стора пѧтника —[10] бли [3] себе [11] возлежаща и тресавицею мꙋчима [12] имꙋ же бѣ страждꙋщемꙋ Іона [13]. милосердовавъ же оубо ѡ немъ и рꙋкꙋ возложи на нь и мл҃твою здрава [14] сотвори. исцѣлевыи же молѧше ст҃аго пріити [15]— бл҃гостꙋ домъ его —[15]. ѡн же [16]— послѣдоваше [17] емꙋ Іона [18] же любезнѣ пріѧтъ его и пр҃дстави емꙋ трапезꙋ [19]. и по снѣденіи бл҃годарѧше Бг҃а и дх҃овнѣ послѣдоваше [20] и —[16] сказа емꙋ ст҃ыи вса по радꙋ ѧже ѡ себѣ і елико претерпѣ ѡт Самоны страстеи и како ѡт морꙗ Бг҃омъ [21] спасенъ бысть. [22]— и оумоли [23] его [24] с нимъ [25] пребывати —[22]. и в малѣхъ днѣхъ славѣ протекшꙋ ѡ немъ, [26]— по Хр҃товꙋ [27] словеси: „не можетъ

кладѣ. [23—23] *а* тако звѣремъ дати на снѣдь. [24—24] *а*—симъ же тако бывшимъ. [25] *П*—всѣхъ сихъ. [26] *в*—оболганъ бысть и рекоша. *П*—ѡболга. [27] *а*—нарицаше. *в*—нѣтъ. [28—28] *а* нѣтъ. [29] *б*—нѣтъ. *в д П*—связана. [30] *а*—полꙋчитъ тѣло его. *бе*—улучити. *жс*—получитъ.

III. [1] *а* доб.—во глꙋбинꙋ, глаголемꙋю варваръ, ввержень бысть. [2—2] *а*—Гда, никогдаже преподобныхъ своихъ оставитъ, но бл҃гоизволи. [3] *в д П*—ѡставляетъ. [4] *а* доб.—невредна. [5] *а*—брегъ. [6] *а* доб.—ѡтꙋдꙋ [7] *а* доб.—глаголемыхъ. [8] *а* доб.—ходящемꙋ своима ногама. [9] *П*—сѣдъ. [10—10] *б*—нѣкоего немощна. [11] *б в д П* - его. [12] *а*—колеблющася. [13] *а б е ж П* —Іѡаннъ. *в д и*.—Иванъ. [14] *а в П* доб.—его. [15—15] *а*—в домъ свой. [16] *а*—послѣдова емꙋ. и пищи ꙋбо причастившися, бл҃годариста Бга. словесе же имꙋ подвигшимся. [17] *д*—послѣдова. [18] *б в д е ж и П*—Іѡаннъ. [19] *в* доб.—исти [20] *б в д е ж П*—бесѣдоваша. [21] *в*—нѣтъ. [22—22] *а*—и много ꙋмоленъ бывъ ꙋ него прочее въ домꙋ Іѡанновꙋ пребыти с нимъ. [23] *в*—моли. [24] *б* доб.—в домꙋ своемꙋ. [25—22] *П*—пребыти. [26—26] *а*—нѣтъ. [27] *б*—Г ню.

градъ оукрытися, верхъ горы стоя[а]. сице [28]—сѣмо і овамо сице добродѣтели —[28] [29]—проходящеи —[26], и приходяще к немъ мнози [30] дх҃овныя ползы ради наслажахѫся. и приношахѫ недужныя к немъ ст҃ыи же возложеніемъ рѫкъ [31]—мл҃твою здравіа[32] [33] приимаше —[31], не токмо тѣлесныя[34] недоуги[35], много паче и [36]—дх҃овныя[37] ползы[38]. Бг҃ъ же, хотя всѣмъ спастися[39], тѣлесныя недѫги и на дш҃евное сп҃сеніе претвораше —[36]. толико же бысть емъ обиліа ст҃аго дх҃а, ꙗко не токмо[40] тѣлесныя недѫги —[40] исцѣлѧти, по дш҃а ослѣпшіа, томъ ч҃тныма очима [41]—провидѣти тѣхъ —[41] дш҃евное строеніе, проречати[42] хотящее [43]—комѫждо слы҃читися —[43] и [44]—помышленіе комѫждо[45] ихъ разумѣти, со дерзновеніемъ ѡбличати ихъ, на средѣ сіа изношахѫ[46] [47]—со дерзновеніемъ —[44].

IV. Времени же немало[1] минувшю[2] [3]—в҃ показаніе чюдес҃ ст҃аго—[3] и Константинѣградѣ всемъ [4]—оувѣдѣвшю о немъ, молахѫ—[4] его кождо [5]—бл҃гословити домъ свои[6] і ост҃ити [7]—бл҃гословеніемъ и —[7] вхоженіемъ дом҃[8] его,—не токмо простіи людіе, но и велможи—[5]. он же, [9]—вѣрѣ ихъ и предложеніе Бг҃ови возлагаа, комѫждо домъ его бл҃гословляше. сам же не исхожаше из домъ[10]—Іонина—[9].

Константинъ нѣкто примикѵріи, дх҃овныи же сн҃ъ прп҃б-

[28]—[28] *б в д е ж П*—и семꙋ добродѣтелемъ дѣлателю. [29]—[26] *в*—нѣтъ. [30] *а* доб.—нѣцыи любяще добродѣтель. [31]—[31] *а*—исцѣляше всѣх҃. [32] *в г д П*—здравы. [33]—[31] *б д П*—твореше. [34] *а*—плотскіа. [35] *а* доб.—исцѣляше, но. [36]—[36] *а*—дш҃евныя, ихже ради плотскіа потребы ѡбычаи имѫтъ приходити. [37] *П*—дш҃евныя. [38] *в г д П*—нѣтъ [39] *б* доб.—и в разꙋмꙋ істинныи прити. [40]—[40] *а*—тѣлеса. [41]—[41] *а в д П*—видѣти ихъ. [42] *а в г д П*—и прорицати. *а* доб.—далняа. [43]—[43] *а*—быти. [44]—[44] *а*—ꙗко настоящаа разумѣти когождо помышленіа и со дерзновеніемъ намъ возвѣщати сіа [45] *в*—нѣтъ. [46] *б в г д П*—износити. [47]—[44] *б в г*—нѣтъ.

IV. [1] *а*—нѣтъ. [2] *а*—прешедшꙋ. [3] *а*—многими показанми чюдесъ. [4]—[4] *а*—преподобнаго познавшꙋ, зовяхꙋ ѕбо. [5]—[5] *а*—в домъ свои, паче же и велможи славнии, ꙗко да бл҃гословеніе полꙋчатъ ѡт҃ него. [6] *д П*—егѡ. [7]—[7] *П*—нѣтъ. [8] *в г д П*—ногъ. [9]—[9] *а*—ни единаго же сихъ послуша, но токмо пребываше в҃ домꙋ ѡанновѣ, исцѣлѣвшаго ѡт҃ трасавицы, по-

номѣ, многѣ[11] вѣрѣ и любовь имыи[12] к немѣ, моли много ст̑аго, [13]—да шедъ—[13] въ домъ его, і ѡ[т]лѣчи часть домѣ своего на молчаніе ст̑го[14] [15]—со всѣми потребами—[15], и [16]—пѣсти емѣ—[16] свою кормилицѣ[17], женѣ честнѣ и добродѣтелнѣ[18], [19] многамы лѣты[20]—престарѣвшюсѧ[19]. имѧ же ей Феодора. 5
ѩже не токмо добрѣ и бг̑оугодно[21] слѣжаше емѣ, но всѣмъ приходѧщимъ к немѣ ползы ради [22]—ходатаѧ бывши бл̑га—[22].

слышав же азъ[23] сицева безмездна врача [24]—дш̑евныхъ недѹгъ, и помѧнѹхъ свои многіѧ грѣхи и воздохнѣ[в] со слезами, рехъ. „Г̑и, сподоби мѧ такова чл̑ка видѣти и по- 10
слѣжити емѣ.“ и оупованіе на щедроты Бж̑іа—[24], придохъ [25] ко ст̑омѹ, [26] да помолитсѧ—[26] о грѣсѣхъ моихъ. и пришед̑ ко двереме храма[27] его и помѧнѹхъ Феодорѣ. она же, в̑ведше ме ко ст̑омѹ—[25], знаема мѧ томѹ сотвори ибо первомѹ моемѹ ѡ[т]цѹ дх̑овномѹ[28] [29]—житіѧ ѡ[т]шедшѹ—[29] и дрѹгаго 15
в̑зыскающѹ ми бл̑гіи же и чл̑колюбивыи[30] Бг̑ъ [31]—всемѹ[32] настави мѧ. вси же его почитахѹ, ѩко единаго ѡ[т] а̑пл̑ъ—[31] теплѣйшихъ, Іоанна Бг̑ослова сего быти прославлѧ[х][32а] в цр̑кіи град̑ пришедша. не ко всѣм же равно [33]—и часто—[33] бесѣдоваше, но рѣдко и мало, [34]—болши же в молитвѣ 20

неже тѣ и скончасѧ. [10—9] *б г е ж П*—іѡаннова. *в д и*—иванова. [11] *а*—велю. [12] *в П* имѣѧ. [13—13] *а*—прiати его. *П*— дабы шелъ. [14] *а*—с̑томъ [15—15] *а*—и сотворивъ неоскѹдноѹ в' потребѹ тѣлесноѹ [16—16] *а*—давъ же на слѹжбѹ иже имѧше. [17] *а* доб.—ѡ[т] рабъ своихъ старѹ сѹщѹ. [18] *а*—любящѹ добродѣтель. [19—19] *а*—нѣтъ. [20—19] *П*—престарѣвшь. [21] *а*—б̑ голюбезнѣ. *П*—б̑ гоѹгоднѣ. [22] *а* - ходатаица ѩвлѧшеся бл̑га и всѣхъ с веселіемъ и тихостію прiимаше. *в д П*—ходатаи бываше бл̑гъ *г*—ходатаи бываше бло ти. [23] *а* доб.—Г̑ригорiи мниха. [24—24] *а*—нѣтъ. [25—25] *а*—та бо и о мнѣ преподобномѹ помолившисѧ і ѩко единаго ко единомѹ введе мѧ и. [26—26] *в г д П*—дабы помолилсѧ. [27] *б*—храмины. [28] *П* доб.—ѡ[т] [29—29] *а*—житіе оставльмѹ и ко Г̑дѹ ѡ[т]шедшѹ. [30] *а*—нѣтъ. [31—31] *а*—тол ради прошви сего ми б̑ гоносца, в том же цр̑ствѹющемъ градѣ живѹщаго. і ѩко единаго ѡ[т] а̑пл̑ъ почитахѹ. [32] *в г д е П*—к' семоу. [32а] *в г д П*—прославлѧхѹ. [33—33] *а*—и всегда. *в*—нѣтъ. [34—34] *а*—к' нѣкимъ и к' дх̑овны[м] своимъ дѣтемъ, кѹпно и ко мнѣ, многа бо в народѣ притчами сокровеннѣ вѣщавше.

оупражнашесѧ. і егда же прихождахѫ к немѹ нѣцыи ползы ради[35], с нимиже азъ часто обрѣташесѧ[36], се[37] бо любѧ мѧ паче иныхъ, [38]–іже в дх҃овнѣи–[38] с ними бесѣдоваше, и многими[39] притчами и сокровенно вѣщеваѧ. –[34] премдръ бо[40] и хитръ, в силѣ словесъ разсѹдителенъ[41] и вѣдыи извѣстно и мѣрила и времена, [42]–словесн[43]–же дх҃овныи–[43], в врѣменѣх[44] же молчаливъ–[42] и при нѣкіихъ ѩко юродивъ[45] творѧшесѧ в словесѣх же [46]–изѹмленъ всѧко–[46], иже Бж҃іа чл҃колюбіѧ и премдрости исполненъ[47]. твораше[48] тѣх ради, иже лестно славити его покѹшахѫсѧ[49] в сих–[49].

V. [1]–пребываше же–[1] в домѹ Константина патрикіѧ [2]–и многа исцѣленіѧ немощнымъ твораше[3], знаменіи и чюдесы многими оудивлѧѧ. о дш҃евнои же ползѣ медоточнаѧ словеса, ѩко[4] ѿ источника [5]–течахѫ.–[2]

[6]–по днех же скончасѧ Феодора прп҃дбнаѧ старица, иже слѹжаше[7] емѹ. [8]–в глѹбоцѣи же старости житіе [9]–проводи–[8], многими добродѣтелми оукрашена, на конецъ послѹшаніа[10] вѣнецъ воспріѧтъ за ради[11] прп҃дбнаго немощи і оусердно послѹживши–[6] азъ же много оскорбихсѧ лишенія сватаго[12] ѥѧ ради, [13]–понеже много любляше мѧ, ѩко свое

---

[35] *в* доб.—д҃шевныѧ. [36] *в г д П*—обрѣтахсѧ. [37] *б в г д е П*—бѣ. [38–38] *б в г е ж и П*—дѣтеи своихъ д҃ховныхъ и д҃ховнѣ [39] *д* доб.—д҃ховными [40] *а*—же зѣло [41] *б в г д П*—разсоуденъ. [42–42] *а*—словесемъ и молчанію, множицею. [43–43] *б*—в д҃ховныхъ словесѣхъ. *в д*—словесенъ же в҃ д҃ховны҃х. *П*—еже в҃ д҃ховныхъ. [44] *в д П*—временныхъ. [45] *в г П*—оуродивъ. [46–46] *а*—и несмысленъ мнѧшесѧ. [47] *а* доб. сый, се же. *б в д* доб.—се же. [48] *П*—творѧшесѧ [49–49] *а*—во всѣхъ. *б*—нѣтъ.

V. [1–1] *а*—сѹщѹ же в҃чюдесѣхъ и знаменіихъ [2–2] *а*—и мнѣ по части приходящѹ к немѹ ѿнюдь паче всѣхъ д҃ховныхъ его дѣтей. і еще же слѹжащей ч҃тнѣй старицѣ Феодорѣ, потолику бо любляше мѧ и присноѧше видаше предобнаго великѹю любовь имѧше ко мнѣ. [3] *г д П*—творѧ. [4] *в г*—нѣтъ. [5–2] *в*—текѹтъ. [6–6] *а*—прилѹчижесѧ скончатисѧ присноѧматней сей иже с҃томѹ многѡ послѹживъ исполнь днїй. [7] *б*—слѹжащаѧ. [8–8] *б*—во глѹбокѹю старость житіѧ достиже. [9–8] *в*—свое препроводи. *П*—препроводи. [10] *в*—послѹженіѧ. [11] *в г П*—нѣтъ [12] *а б в г д П*—нѣтъ. [13–13] *а*—

присное чадо, и часто ѡ мнѣ ко прⷭ҇бномꙋ бесѣдоваше[14], своиственна мꙋ емꙋ твораше. бѧше бо бл҃гонравна, [15]—обычаем тиха—[15], мл҃тива и кротка и бл҃гоꙋвѣтлива, любѧщи истиннꙋ, [16] всѣмъ бл҃гимъ ѡбычаемъ—[16] оукрашена. и сего ради помышлѧхъ, въ себѣ гл҃а· „которꙋю часть ползчи—[13] тамо, — в десныхъ или в шюихъ? [17]—аще воспрiатъ мздꙋ за ради прⷭ҇бнаго[18] послꙋженiе?—[17a] и [19]—молих прⷭ҇бнаго ѡ неи оувѣдати хотѧ—[19]. ѡн же [20] провѣда[21] о семъ—[20], ѡтречашеся[22] разꙋма[23]. а[з] же [24]—много[25] стꙋжах—[24] его[26] о семъ. и [27]—нѣкогда, тихо осклабивсѧ, рече ко мнѣ—[27]· „хощеши ли[28], Григорiе, оувѣдати[29] Феодорꙋ?“ азъ же[30] „еи, гⷭ҇и[31], [32] велми желаю сего—[32].“ он же рече: „оузриши ю ннѣ. [33] ꙗкѡ с вѣрою просилъ еси—[33], извѣстно оувѣришисѧ.“ [34]—а[з] же чюдѧхсѧ, в себѣ помышлѧхъ—[34], како и гдѣ вижꙋ [35] ем, житiа сего ѡтшедшꙋ—[35].

VI. В [1]—тꙋ же—[1] нощь оуснꙋхъ[2] на одрѣ моемъ[3]. и се видѣхъ юноша[4] нѣкоего [5]—бл҃гозрачна и ст҃олѣпна—[5] пришедша ко мнѣ, гл҃юща ми „востани, зовет тꙋ прⷭ҇бныи ѡц҃ъ Василеи, понеже поити хощетъ [6]—посѣтити Феодорꙋ.—[6]

имѣхъ сiю ходатаицꙋ ко преподобномꙋ, ꙗко бо та с тихостiю всѣхъ прiимаше і ꙗже бѣ кротка нравомъ, б҃лга и мл҃ства. ꙗкоже бо слышахъ сем скон҃чаніе, и помыслъ имѣхъ въ себѣ о неи, в҃ помышленiи моемъ глаголахъ, которыхъ оубо ползчила есть. [14] *б г д* доб—любезнѣ. [15—15] *г*—нѣтъ. [16—16] *в г П*—и всѣми обычаи благими. [17—17] *а*—и что ѡбрѣте слꙋжбы ради преподобнаго. [18] *в д П*—с тагѡ. [19—19] *а*—идохъ ко преподобномꙋ, молѧся, да быхъ оувѣдалъ ꙗже о неи. [20—20] *а*—нѣтъ. [21] *б в д П*—первые [22] *а б в г д П*—ѡтрицашеся. [23] *а*—рещи ми. *б*—нѣтъ. [24—24] *а*—вельми притꙋжахъ. [25] *П*—ѡ семъ стꙋжахъ. [26] *а*—о семъ. *в г П*—емоу. [27—27] *а*—он҃же рече ко мнѣ осклабивсѧ. [28] *а* доб.—чадо [29] *а*—видѣти. *г П*—оувидѣти. [30] *а* доб.—абіе рекохъ. *в д П*—рѣхъ емоу. [31] *а*—чⷭ҇тный ѡ҃че. *б*—нѣтъ [32—32] *а*—нѣтъ. [33] *а*—ꙗко пришелъ еси и просилъ еси. [34—34] *а*—мнѣ же в себѣ дивлщꙋсѧ и недоꙁмѣвающꙋсѧ. [35—35] *а*—ꙁже бо преставльшоусѧ еи ѡтсюдꙋ

VI. [1—1] *в*—единꙋ оубо. [2] *а*—возлегохъ. [3] *а* доб.—ꙗкоже бѣ обычаи [4] *а в г д П*—юношꙋ. [5—5] *а*—нѣтъ. *в* послѣ „с҃толѣпна“ доб.—зѣло. [6—6] *а*—

аще[7] хощеши[8] видѣти[9] ю, [10]— и с ни[м] иди і оузриши ю.—[10а] азъ же [11]— скоро востахъ, мнѣхсѧ текіи—[11] к прпдбномѹ[12], и не обрѣто[х] его. вопросихъ о немъ [13]— сѹщихъ тѹ—[13]. рѣша ми[14], ꙗко ѡ[т]иде[15] посѣтити[16] слѹжебницѹ[17] свою[18] Феодорꙋ. а[з] же [19]— сѣхъ[20] оскорбѣхсѧ—[19] и рѣ[х],—какѡ не [21]— пожда ма—[21], дабы и азъ [22]— желаніе свое исполнилъ і оутѣшилсѧ[23] бы[х][24], видѣвъ свою мт҃рь дховнѹю.—[22]

и се нѣкто ѡ[т] сѹщихъ тѹ показа ми пѧть, имже поиде постигнѹти[25] ст҃аго.[26] мнѧхсѧ текіи[27]— в слѣдъ его—[27], и вне-
10 запѹ ꙗко Влахернѣ ѡбрѣтохсѧ на нѣкоем пѹти, ведѹщемъ[28] ꙗко[29]— на горѹ, по стези нѣкоеи зѣло тѣснѣи и неоудобь проходнѣи—[29], по неиже со многимъ страхомъ идохъ.[30] и [31]— се оузрѣ[х][32] врата нѣкаѧ заключенна твердо—[31]. приближивсѧ к нимъ, приникохъ скважинею[33] видѣти[34] [35]— внѹтрь,
15 егда [36]— нѣкое[г] оузрѣша—[36] тамо и вопросившꙋ[37] ѡ ст҃ѣмъ, егда здѣ пріиде.—[35]. и видѣвъ[38] тамо внѹтрь женѹ благоѡбразнѹ[39] сѣдѧщѹ[40] и ко дрѹзѣи бесѣдѹющѹ. и пригласихъ сію[41] оубо и вопросихъ: „г҃же, чіи есть дворъ[42] сеи?“ ѡна же[43] рече: „прпдбнаго ѡц҃а нашего Василіѧ, иже приш[е]л[ъ] е[с]
20 здѣ[44] предъ тобою на посѣщеніе свои[х][45] емѹ чадъ[46а]. [47]— азъ

идѣже есть Феодора. [7] *а* — ꙗко. [8] *а*—желаеши. [9] *в г*—оувѣдати. *П*—видѣти. [10—10] *а*—нѣтъ. [11—11] *а*—абіе к симъ воскочихъ ѡ[т] одра моего и идохъ. [12] *а* доб.—идѣже живаше. [13—13] *а*—нѣтъ. [14] *а* доб.—нѣцыи ѡ[т] сѹщихъ тѹ. [15] *а*—ѡ[т]шелъ есть. *б*—идетъ. [16] *а*—да видитъ. [17] *а б в г д П*—слѹжительницѹ. [18] *а* доб.—бывшѹю. [19—19] *а*—стѹживъ си о сихъ. [20] *б* нѣтъ. [21—21] *а*—застахъ его. [22—22] *а*—шелъ с нимъ. [23] *б*—утѣшихсѧ. [24] *в г П*—нѣтъ. [25] *а*—и достигнѹ. *П*—и постигнѹ. [26] *а*—его тамо, и се градѹщѹ ми и. [27—27] *а*—нѣтъ. *П*—вослѣдъ с҃таго. [28] *а* доб.—высоцѣ. [29—29] *а*—сквозѣ горѹ тѣснѹ. [30] *а*—преидохомъ. [31—31] *а*—і пріидохъ ко вратомъ, иже бѧхѹ твердо заключенни. [32] *в*—оузрѣвъ. *д*—види[х]. [33] *в г П*—скважнею, хотя. [34] *а*—ꙗко да вижѹ. [35—35] *а*—нѣкоего ѡ[т] знаемыхъ да ѡ[т]верзетъ ми. [36—36] *б*—како узрю. *в П*—нѣкоего оузрю. *г*—кого оузрю. [37] *б в г д П*—вопрошѹ. [38] *П*—видѣхъ. [39] *а*—зѣло краснѹ. *е П*—нѣтъ. [40] *а* доб.—внѹтрь. [41] *а* доб.—она же пріиде ко мнѣ. [42] *а*—домъ. [43] *а* доб.—ѡ[т]вѣща ми и. [44] *а в г д П*—малымъ. [45] *а*—своемѹ. [46] *а*—домѹ. [47—47] *а*—ѡ[т] сихъ ѫ҃ ѕ҃бо азъ радостеⷯ быхъ и глаго-

же, слышавъ сіе, радостенъ бы[x 48] и, дерзновеніе воспріемъ, рѣ[x —47]: „ѡтверзи ми, г[с]же, да вниду. азъ[49] бо есмь чадо его.“ [50—] и ѡ[т]вѣща ми —[50]: „никогдаже видѣхъ та приходаща[51] здѣ[52] [53—] с нимъ коли —[53], и како[54] ѡ[т]верзе[55], незнаемъ ти сѧщѧ? ѡ[т]иди ѡ[т]сюдѣ. аще не повелитъ г҃жа Феодора, и никтоже входитъ здѣ.“ [56—] сіа рекши ѡ[т]иде. —[56] [57—] азъ же слышах[x 58] Феѡдорѣ и паче оукрѣпихсѧ, напрасно толкіи во врата, звахъ[59] [60—] да ѡ[т]верзи[т] ми —[57]. Феѡдора же, слышавши[61], пріиде ко вратѡмъ[62] и видѣвши позна мѧ и[63] ѡ[т]верзе ми[64], гл҃ющаа[65]: „сеи есть возлюбленныи сн҃ъ г҃на моего Василіа[66].“ и[67] внидохъ радѣсѧ. [68] [69—] ѡблобыза мѧ цѣлованіемъ ст҃ымъ и гл҃а ми —[69]: „брате[70] Григоріе, кто та[71—] наставі пріити —[71] сѣмо? егда же[72—] разрѣшисѧ ѡ[т] плоти —[72] и свѣтнаго мира ѡтлѫчисѧ[73] и к҃ бл҃женнѣи жизни сеи пріиде[74]?“ азъ же[75—] почѫдихсѧ[76] реченнымъ ѡ[т] нег҃ѡ и недоумѣхсѧ[77] о семъ, в себѣ помышлахъ, что есть и како[78—] и что —[78] сіа[79] гл҃а ми —[75]. немнѧхъ бо сѧ во изступленіи быти[80]. гл҃ахъ еи: „ни, г҃же, мо҃а м҃ти, [81—] еще в плоти —[81] и в животѣ есмь мл҃твами ѡ[т]ц҃а нашего, и тебе ради [82—] потрѫдихсѧ пріити —[82] [83—] повелѣніемъ ѡ[т]ц҃а нашего —[83], ꙗко да вижѫ твое ч҃тное лице, [84—] ꙗко да вижоу твою

лахъ ѥй. [48] *в П*—бывъ. [49] *а*—понеже азъ недостоиныи. [50—50] *а*—она же рече ми. [51] *а*—приходилъ. [52] *а б*—сѣмо. [53—53] *а б в г*—нѣтъ. [54] *в*—како ли. [55] *а*—имамъ ѡ[т]версти тебѣ. [56—56] *а*—нѣтъ. [57—57] *а*—азъ же, о[т] си[x] дерзновеніе пріимъ, крѣпко ѯдарихъ во врата и велми звахъ. [58] *в г П*—слышавъ. [59] *в г П*—зовохъ. [60—57] *б в г д П*—ѡ[т]вертизе ми. [61] *а* доб.—сіа, приближисѧ. [62] *а* доб.—видѣти хотѧщи, кто ѥсть ѯдаривыи и зовыи. [63] *а* доб.—велми возопи. [64] *а*—скоро. [65] *а*—нѣтъ. [66] *а* доб.—именемъ Григорій. [67] *а* доб.—абіе ѡ[т]верзоша ми. [68] *а*—нѣтъ. [69—69] *а*—і охапивши мѧ Феодора і облобыза мѧ об҃емлюще мѧ любезно зѣло, и посемъ глагола ми. [70] *а*—г и. [71—71] *а*—приведе. [72—72] *а*—ѯмерлъ ѥси. [73] *а*—избавилсѧ ѥси. [74] *а*—прейде. [75—75] *а*—к симъ недоумѣвахсѧ и не разумѣхъ глаголемыхъ ѡ[т] нег҃ѡ. [76] *в г П*—почюдивсѧ. [77] *в г П*—недоумѣвсѧ. [78—78] *б*—нѣтъ. [79] *в*—сіе. [80] *а* доб.—но ꙗко ѡчивѣсть поистиннѣ. [81] *а*—азъ ѥще не ѯмрохъ. [82—82] *а*—пріидох҃. [83—83] *а*—нѣтъ. [84—84] *а*—в кое[м] ѯбо мѣстѣ или въ кіи причеть

славѧ и что ползчи [84a]— за многи трѫды —[84]. [85]— но молю ти сѧ, гжа мти дховнаѧ —[85], [86]— скажи ми всѧ [87]— по рѧдоу —[87] ползы ради, не скрыи ѡт мене ничтоже.“ она же рече ми: „гли, любимиче, еже хощеши, всѧ ти ꙗзрекѫ, елико помню во ѕмѣ моемъ.“ аз же рѣхъ —[86]: „како прешла[88] еси[89] смертнюю нѫжѫ, и како преминѫ воздѫшныѧ клѧтвенникы[90], [91]— и како сѣмо пріиде, како здѣ живеши —[91]?“

VII. она же[1] рече[2] ми: „[3]— чадо ми Григоріе, ѡ недоѹмѣемы[x 4] воспросилъ еси, и како могѫ исповѣдати таковаѧ, или вообразити во ѕмѣ моемъ, понеже ѡт страха и трепета много запаметова[x 5], елико пострадахъ, елико дѣѧше[6] ми сѧ. зрѧхъ бо образы, ихже николи[7] видѣхъ, и слышахъ глы, ихже николиже слыша[x]. что рекѫ? —[3] лютѣ[8] оубо срѣтоша мѧ дѣлъ моихъ ради, [9]— ихже не надѣяхсѧ —[9], но млтвами и помощію[10] общаго[11] ѡтца нашего Василіѧ всѧ ми легка быша[12]. како ти, чадо, исповѣмъ болѣзнь тѣлеснѫю и количѫ [13]— нѫжѫ и бѣдѫ —[13], [14]— еже трѫжаютъ[15] оумирающаго[16]? се же разѹмѣй —[14], ꙗко[15a] кто нагъ впадетъ в земныи[16a] ѻгнѧ пламень, изгораетъ[17], сице есть и болѣзнь смертнаѧ[18] и люто

достигла еси. [84a—84] *в* — многими трѫдами. *П*—многими трѫды. [85—85] *а*—нѣтъ. [86—86] *а*—гли ми ѹбо, гже моѧ, гли ползы ради, како пребываеши и како. [87—87] *б П*—нѣтъ. [88] *а*—претерпѣла. [89] *б* доб.—страшнѫю. [90] *а*—лѫкавыѧ дѫхи. *б г д П*—клеветники. *в*—клетники. [91—91] *а*—нѣтъ.

VII. [1] *а*—ѡтвѣща. *б*—ѡтвѣщавши. [2] *а*—глаголющи. [3—3] *а*—что ти имамъ рещи, чадо мое возлюбленное Григоріе? недоѹмѣваетъ ми дша моѧ толикое на память пріити ѻ ни[x], боѧсѧ такова вообразити в' помыслъ. обаче понеже ѥдиною ѕмерша и в сицевыхъ достигше странѣ ничтоже тѣхъ скорбитъ. глаголю ти, чадо, всѧ ꙗже ѻ мнѣ ꙗкоже могѫ, чадо мое Григоріе. [4] *в г д П*—недоѹмѣнныхъ. [5] *б*—забыхъ. [6] *б г д П*—содѣѧша. [7] *П*—николиже. [8] *в г д П*—люта. [9—9] *а*—нѣтъ. *б* послѣ „надѣяхсѧ“ доб.—избыти. [10] *а*—застоупленіемъ. [11] *а*—сѣаго. [12] *а* доб.—ѥгда ѹбо доидохъ разѹмѣтитисѧ ми ѡт тѣлеси моего. [13—13] *а*—нѫжнѫю болѣзнь имать. [14—14] *а* —таковаѧ ѹбо бѣда смѫщаетъ ѕмирающаго. [15] *в*—трѫжаютсѧ. *е*—страждѫтъ. [16] *е в* — оумирающіи. [15a] *а*—ѥгда. [16a] *а*—пещныи. *б в г д е и П*—зѣльный. [17] *а* доб.—и помалѣ сожигаемъ разрѫшаетсѧ. [18] *а*—смерть. *б*—страш-

[19]– разлѧченіе дш̃и ѡ[т] тѣла –[19], паче же подобнымъ мнѣ грѣшникомъ. а[з] бо [20], егда [21]– приближихсѧ к концꙋ житіѧ моего –[21], видѣхъ, — се пріидоша [22] множество ефіопъ [23]– ко ѡдрꙋ моемꙋ –[23] и молвы творѧще и матежи, ꙗко [24]– изворъ ѡбразно [24] [25] в'зирающе на мѧ, искривлены имѧще лица и развращенны ѡчи кровавы и черны паче смолы, и всѧкими ѡбразы оустрашающе мѧ и похитити тщащесѧ, и к себѣ привсюющемѧ. и многа велика бремена принесоша, [26]– написана на хартіѧ[х] –[26], и всѧ, ѩже ѡ[т] юности моеѧ издѣѧннаѧ [27] мною, ѡ[т]вивающи готовлахꙋ [28] харатіѧ [29], ꙗко нѣкоего [30] ѡдеснꙋю чающе пріити. азъ же, сихъ зрѧщи, велми оустрашихсѧ и до конца изнемогохъ, и [31]– в сѣхъ стражꙋщи –[25] сѣмо и овамо [32]– смотрѧхъ [33], дабы кто ѡ[т]гналъ тѣхъ безчинное [34] шатаніе [35]. и не бѣ помогающаго ми –[32]. ѡ[т]вращахъ ѡчи мои ѡ[т] нихъ, дабы не видѣла тѣхъ мрачныхъ лицъ [36]. [37]– и велми притꙗжахъ [38] в сицевѣи бѣдѣ сꙋщи –[37]. и се внезапꙋ явишасѧ [39] два юноши красны сѣло во ѡдеждахъ златыхъ, и власы на главахъ ихъ бѣлы, ꙗко снѣ[г]. [40]– и приближишасѧ ко ѡдрꙋ моемꙋ –[40] одесноꙋ мене [41]. [42]– азъ же, сіѧ видѣвши, радостна быхъ и веселымъ лицемъ взирахъ на ня. ѡни же помраченіи, видѣвше сихъ, со страхомъ [43]– ѡ[т]ступивше

ная. [19–19] *а*—нѣтъ. [20] *в г П*—же. *а* доб.—ѡкаѧннаѧ грѣхо[м] дѣлателница быхъ. [21–21] *а*—ꙁбо разлꙁчитимисѧ ѡ[т] тѣлеси моего. [22] *а*—нѣтъ. [23–23] *а*—около ѡдра моего. [24–24] *а*—и рыкающе, ꙗко звѣри дивіи. *в*—звѣроѡбразни и зѣло. *д г*—звѣроѡбразно и изꙁвѣро. *и е*—звѣроѡбразни и звѣрски. *ж* звѣроѡбразно. *П*—звѣроѡбразніи и изувѣрѡ. [25–25] *а*—испытающе дѣла моѧ и хартіи готовящи, извращающи мрачныѧ ихъ лица. ихже видѣніе горши родства ѡгненнаго, или видитъ таковаѧ, или слыш[а]тъ. в сих[ъ] бо мнѣ изнемогающи [26–26] *П*—написаны хартіѧ. [27] *в г д П*—содѣѧннаѧ [28] *в г д П*—готовѧще [29] *в г П*—хартіѧ. [30] *в П* доб.—сѣдꙗ [31–25] *б*—нѣтъ. [32–32] *а*—нѣтъ. [33] *б*—зря. [34] *б в*—безчисленное. [35] *б*—множество ефіопъ. [36] *а*—и темныхъ бѣсовъ. [37–37] *а*—нѣтъ. [38] *в*—притꙗжаютъ. *П*—притꙗжахꙋ. [39] *а*—видѣхъ. [40–40] *а*—и стаста бли[з] одра моего. [41] *а* доб.—тихо бесѣдующа к[г]

долѣ [42]. рече же единъ юноша к [44]—тѣмъ мрачнымъ [45] съ ꙗростію: „ѡ ѡмраченнїи [45], проклатїи, что [46] претворяете на- ꙗ ꙁмирающаго [46]—[46] и молвы творяще [46a] смѣщаете і оустрашаете [47], безстѣдніи. не радѣитеся [48], здѣ [49] ничтоже [50] не [51] имаете [52a]. сицева свѣтоносномъ юноши гл҃ющю, ѡни же безстѣдніи [53] елико ѡ[т] юности моеꙗ сотворихъ [54] словомъ или дѣломъ или помышленіемъ [55] и вса прочаꙗ [55] на средѣ приношахѫ, гласы безчисленными [56] взываху [57], гл҃юще: „ничтоже ли не има[т]? [58]—сіꙗ чіꙗ сѫть? не она ли сотворила ѡ[т] юности?“ і ина многа [59]—клевещюще [58].

и се внезапѫ пріиде смерть. бѣ же видѣніе ся, ꙗко левъ ревыи, страшна [60]—видѣніемъ и всꙗчески страшна [61] и чл҃вѣческаго оустроенїа [60], носꙗщи ѡрѫжіа всꙗкіꙗ: мечи и ножи, пилы, серпы, сѣчива [62], оскорды, рожны, оуды [63], стрѣлы, теслы, брадвы [64] і ина незнаема, имже козньꙋ [65] различныꙗ ѡбразы. сію же видѣвши, смиреннаꙗ моꙗ дш҃а [66] оустрашисꙗ велми [66], возгродисꙗ [67]. и рѣша к смерти [68] юноши: „что медлиши [69]? разрѣшаи совзы [70], не имаетъ [71] бо много

себѣ. [42—42] *а*—нѣтъ [43—42] *в г д П*—ѡ[т]стꙋпиша подалѣ [44—44] *а*—темноѡбразнымъ. [45] *г*—мрачнїи. [46—46] *а*—обычаи имате притекати над҃ всякого чл҃ка ꙁмирающаго [46—46a] *б*—предваряете надъ всякаго умирающаго. *в г д П*—предварꙗете над҃ оумирающꙋю. [47] *а* доб—и молвы творите. [48] *б* доб.—убо. [49] *б* доб.—бо [50] *б*—части ни жребіꙗ [51] *г д П*—нѣтъ. [52] *а*—достоино вамъ ни части ни жребіꙗ [53] *а*—нѣтъ [54] *в*—сотворила. *г*—сотворенная. [55—55] *а*—нѣтъ. [56] *а*—незнаемыми. *д П*—безчинными. *е*—безстѣдными. [57] *а*—кричаще. *г д*—взывающе и [58—58] *а*—сіꙗ же грѣхи кто что сотворилъ ѡ[т] юности. сіꙗ и иннаꙗ неподобнаꙗ тѣмъ бладѫщимъ, прочее ожидахѫ смерти [59—58] *б в*—бладѫщеи. *ж*—бладоуща. [60—60] *а*—нѣтъ. *б*—ужасна ваоромъ и страшна всячески чл҃вѣческаго устроенїа. *г*—видѣніемъ и всꙗческымъ страшна чл҃ческаго устроенїа. [61] *П*—страшна. [62] *а*—секиры. *б*—нѣтъ. [63] *б* доб.—лѣки. [64] *б в г д П*—бритвы. *е*—буравцы. [65] *а*—козньми кознодѣйствѣетъ *б в г д ж П*—кознодѣйствѣетъ. [66—66] *а*—страхомъ велми вострепеташа. [67] *а*—нѣтъ. *б*—и зѣло убояся трепещѫщи. *в*—возгрозися *г д*—возгроздися. *е*—нѣтъ. *ж*—воздрогнꙋся. *П*—возгорѣся. [68] *а* доб.—она свѣтлоѡбразнаꙗ. [69] *а*—стоиши, не медли. [70] *а* доб.—и пріі-

стязания[72] о грѣсѣхъ". она же, приступльши ко мнѣ, [73]—взятъ малыи ѡскордецъ[—73] и начатъ ѡтсѣкати[74] нози мои и потомъ рящѣ,[75] инымъ ѡружіемъ[—75] вса[76] составы,[77]—инымъ пиная моя[78] совзы и[—77] цле[и][79] разслабивше. і истерзаша к̃ ного[т] моихъ[80]. і абіе ѡмертвѣ все тѣло мое, и ѡ[т]тъзде ни рѫкы, ни ногы имѣхъ[81], не можахъ двигнѫтися никако[82]—всѣми бо ѡружіими козньдѣйствіеми[83] на мнѣ[—82]. такоже вземъ[83а] тесла и ѡ[т]сѣче главы[84] мою[85], и по сихъ наліаше[86] чаша (что же бѣ[87], не разумѣхъ) и дасть ми пити[88] тако ми[89], чадо[90] Григоріе, толь бѣ горко, ꙗко в тѣ часы ѡ[т]рѣже[91] ми дш̃ю и скоро изскочи из тѣла,[92] ꙗко птица ѡ[т] сѣти ловца[—92]. і абіе красніи оніи юноши пріяста[93] [94]—на рѫкы свою[—94] ризами своими. в ср̃цы оубо[95] чл̃ка все дш̃вно возлежитъ, во оумѣ же дх̃ъ ꙗкоже оубо пріяста ма красніи ѡни юноши, возрѣхъ вспять[96] и видѣхъ тѣло мое лежаще бездѹшно и недвижимо и нечювственно, ꙗкоже кто[97] совлекъ[98]—с̾ себе[—98] ризы свою и повержетъ[99] ю и стоитъ, зра на ню[100]. о семъ почюдишися[101] и гл̃ахъ: „ѡ[т]ъзде быхъ хотѣла оувѣдатися[102], ꙗко сицева на оубогаго чл̃ка оустроена св[т]?" ꙗкоже держаста ма ст̃а агг̃ла[103], [104]—приступиша ѡмрачен-ни[—104] ѡни гл̃юще: „грѣхи ея имамы многи. ѡ[т]вѣщаите намъ

иди посреди. [71] *в г д П*—имать. [72] *а*—тяжести *б*—истязания. [73—73] *а*—с малымъ оскордѣцемъ. [74] *а*—пресѣцати. [75—75] *а*—нѣтъ. [76] *б*—оуды и [77—77] *а*—нѣтъ. [78] *б в г д е ж* доб.—тѣлесныя. *П* доб.—составы тѣлесныя и. [79] *а б в г д е ж П*—члены. [80] *вг* доб.—рѫчныхъ и ножныхъ. [81] *а*—нѣтъ [82—82] *а*—нѣтъ. [83] *бг*—кознодѣиствова *вП*—кознодѣйствоваше. *д*—кознодѣйствуетъ. [83а] *а*—пріемъ. [84] *а*—выю. [85] *а* доб.—и ктому немогохъ двигнѫти главою. [86] *бг*—наліявъ. *П*—наліявши. [87] *а* доб.—в ней. [88] *а в г д П*—испити. [89] *а д П* доб.—Гд̃а. [90] *б*—гд̃и мои. [91] *б*—исторже. *а в г П*—ѡ[т]торже [92—92] *а*—нѣтъ. [93] *а П* доб.—ма. [94—94] *а*—нѣтъ. [95] *в*—оумъ. [96] *а*—абіе. [97] *а*—се нѣкто [98—98] *а*—нѣтъ [99] *а*—повержетъ. [100] *а* доб.—и дивящися. [101] *а в П*—почюдихся. *г*—почюдившися. [102] *П*—оувѣдати. *б* доб.—о семъ. [103] *а* доб.

ѡ нихъ[a]. ѡни же искаста[105] со испытаніемъ бл҃гихъ дѣлъ[106] моихъ,—

VIII. аще когда дахъ хлѣба оубогомѹ, или напоихъ жадна, или болѧщаго посѣтихъ[1], в темницахъ заключенных҃ъ[2], или ходихъ со оусердіемъ в цр҃ковь на молитвѹ, или странна оупокоихъ[3] в домѣ своемъ, или масла проліяхъ[4] в кадила[5], [6]—или фиміанъ дахъ в҃ цр҃ковь Бж҃ію—[6], і аще кого смирихъ сварящаса[7], или проліяхъ[8] слезы в҃ мл҃твѣ, или [9]—досадившемѹ претерпѣхъ—[9], или страннымъ ноги оумывъ[10], или оутвердихъ неоутвержденныѧ[11], или ѡ҃твратихъ кого не сотворити грѣхъ, или поскорбѣхъ[12] ѡ чюжихъ напастѣхъ, или [13]—пострадахъ по силѣ со страждѹщими—[13], или поспѣшихъ комѹ на дѣло бл҃гое[14], или творихъ[15] колѣнопоклоненіе[16], или аще постихсѧ Ба҃ ради и зло пострадахъ, и покорихъ плоть дх҃ови, и постихсѧ во ст҃ѹю м҃-цѹ[17] и ко Хр҃товѹ рж҃твѹ и ст҃ыѧ ап҃лъ праздникѹ и ко ѹспенію ст҃ыѧ Влц҃ы нашеѧ Бц҃ы и всѧкѹ средѹ и пѧтокъ, или ѡ҃тврати҃ѧ ѡчи мои[18]—не смотрити неполезныхъ—[18], или [19]—оудержахъ ѧзыкъ[20]—свои—[19] ѡ҃т празднословіѧ и клеветы и лжи. вса же сіѧ избирающи[21] ст҃іи агг҃ли и мѣриста на мѣрилѣхъ с моими грѣхи[22] единъ по единомѹ искѹповаста сіѧ. и симъ тако бывающимъ, ефіопи же онін, скрегчюще[23] зѹбы на ма,

---

—ѣ себе. [104–104] *а*—обстѹпиша темноѡбразніи. *П*—пристѹпиша мрачніи. [105] *а г*—изыскаста. *в*—изыскавше. *д П*—испытаста. [106] *а*—дѣлніи.

VIII. [1] *а*—придохъ посѣтити. [2] *б*—къ заключеннымъ пріидохъ. [3] *а*—пріяхъ. [4] *П*—приліяхъ. [5] *а* доб.—на просвѣщеніе с҃тыхъ иконъ. [6–6] *а*—нѣтъ. [7] *а*—которающихсѧ. *б*—сварившихся. [8] *а*—изліяхъ. [9–9] *б*—досадѹ стерпѣхъ *е ж*—потерпѣхъ [10] *а в г д П*—оумыхъ. [11] *а* доб.—словесы бл҃гими. [12] *а*—постена҃. [13–13] *а*—поскорбѣхъ со злострадѹщими. [14] *а*—доброе. [15] *б г* доб—многое. [16] *в д П*—многоколѣнное поклоненіе. [17] *а* доб.—спрѣчь во ст҃ыи и великіи постъ. [18–18] *а*—ѡ҃т сѣтнаго видѣніѧ. [19–19] *а*—затворихъ ѹ҃ста моѧ. [20–19] *П*—нѣтъ. [21] *П*—сбирающе. [22] *а* доб.—і ѡ҃т сѹщихъ.

хотяще исхитити мя ѡт нею[24] и свести в бездну[25]. и [26]— симъ тако бывающимъ —[26], внезапу ѡбрѣтеся тя[27] ѡц҃ъ нашъ Василіи[28] посреди и гл҃а ст҃ымъ агг҃ломъ: „господіи мои, сія дш҃а много ми послужи[29], оупокоивающи [30]— немощь мою и —[30] старость. и молихся Бо҃у о неи и дарова ми [31]— есть ю —[31] бл҃гостыни Его“. [32]— и дасть имъ ꙗко нѣкіи ковчеженъ, ре[33] сице: „егда хощете мытарства на воздусѣ миновати, искусовайте[33] ю[34], вземлюще ѡт него[35] хотяще срѣсти долги[36] ѡт лукавыхъ дх҃овъ“. мнѣ же мнящеся, ꙗко злато чисто дастъ имъ в ковчежцѣ[36] ѡт избавленіа[37] ѡт трудовъ и потовъ собранна даровавъ, и ѡтиде —[32].

[38]— ефіѡпи же ѡніи[38], видѣвше сіа[39], безгласни стоꙗтъ[40] на многъ часъ. и потомъ воскликнувше[41] велми, гл҃ающе[42]— „горе намъ, ꙗко всуе трудихомся, ꙗко и здѣ погрѣшихомъ“. и вси изчезнуша —[42]. и посемъ[43] пріиде паки преподобныи[44] Василіи, принесе[45] корчаги [46]— многи различныхъ арама[т] и дастъ юношамъ. и ѡтверзающе единъ по единомъ и вся истощиша, на мя изливающе[47]. и вся исполнихся бл҃говѣнія —[46] дх҃овна[г] и разумѣхъ[48], ꙗко измѣнихся и быхъ свѣтла зѣло. и гл҃а[49] преподобныи ст҃ымъ агг҃ломъ:

---

[23] *а в г д П*—скрежетахъ. [24] *а*—нихъ. [25] *а е*—дно адово. [26–26] *а в*—и се *е*—внегда сицевая творяхъ҃ся и се [27] *а б в г*—дх҃омъ. [28] *в д* доб.—тоу [29] *а*—послу҃жила есть. [30–30] *а*—нѣтъ [31–31] *а* нѣтъ. [32–32] *е а*—и рече ко агг҃ломъ. „пріимѣте ҃бо нн҃ѣ“, мнѣ же мнящеся, ꙗко злато чисто в мѣшцѣ дасть рече же имъ ст҃ыи: егда хощете мытарства на воздусѣ миновати, искусита ю, вземлющи ѡтсего хотящіи срѣсти долги ѡт лукавыхъ дх҃овъ“ сіа же с҃ѡт в мѣшцѣ ѡт изобиліа ѡт трудовъ и пото[в] собранна даровавъ ѥи і ѡтиде [33] *д П*—искусуите. [34] *в*—си[м]. *П*—нѣтъ. [35] *г д П*—сего. (*П* доб.—ковчежца *П*—долгъ. [36] *б в г*—ономъ. *П*—онем҃. [37] *в г д П*—изобилиа. [38–38] *а*—лу҃кавіи же бѣси. [39] *а*—бывшее [40] *а*—столще *б г д П*—столху҃. [41] *а*—вопіюще восклицаху҃ *г П*—воскликнуша. [42–42] *а е*—и невидими быша. [43] *а*—такъ. [44] *а*—ѕгодникъ Божій. [45] *а*—имый съ собою. [46–46] *а е*—многи, масла чиста исполненны, ношахъ҃ же ихъ юноши красны, и послѣ убо ѡтверсти единомъ по единоі изливая верху мене и быхъ исполненна благоу҃ханія.

„г^сдіи мои, егда вса подобнаа о дш̃и сеи свершите, тогда во преоуготованныи мнѣ домъ ѡ^т г^сда приведши посадите ю^а. и се рекъ[50] ѡ^тиде. поемше[51] же ма ст̃а агг̃ла, абіе ѡ^т земла горѣ на нб̃о восхожаста[52] [53] к̃ воздухѹ[53].

IX. идѹщимъ же намъ, и се внезапѣ срѣте насъ мытарство первое—ѡклеветаніе. оувы, оувы, како[1] преиде[2] сихъ, [3]-дш̃е—[1]. [4] абіе срѣте насъ-[4] мытарство первое[5], еже гл̃ется оклеветаніе[6], в немже бываше[7] зборъ[8] ефіопъ. единъ нѣкто ѡ^т нихъ стрѣшина сѣдаше. и тѹ абіе стахомъ. свидѣтель ми есть Гь̃, чадо, ихже[9], ако чл̃къ в мирѣ живыи[10] оклеветахъ, [11]-тѣхъ лица и часы, в нѫ[же] оклевета^х-[11] кого, пред̃ лице^м мои^м обличахѹ ма ефіопи они, ѡ^ткѹдѹ сіа оувѣдавше ѡканнніи[12] невѣдѣ[13]. много же лжѧще[14] на ма, аще инѣмъ ѡбразомъ ѡ^т мене глаголана быша или ѡ^т любви или[15] ѡбразомъ исправити хотѧ согрѣшившаго. ѡни же странно гл̃анная мною вса на средѣ приношахѹ[16]. ѡ^твѣщавше же ѡни же поистиннѣ гл̃ана на ма, недостоинаа[17] же[18] вземъше дарованіе г̃дна моего Василіа, положиша[19] противѹ[20]—дѣломъ моимъ—[20] и ѡ^тидохомъ[21] безъ бѣды.

X. [1]—мытарство в̃ ѡ поруганіи—[1]. иже[2] превыше[3] градѧще[4] стрете на мытарство в̃-е, еже гл̃ется[5] ѡ поръчаніи—[5]. се же подобно первомѹ, и тѹ[6] истезани быхомъ.

---

[47] *б г П*—возливающе. [48] *а*—познахъ. [49] *а*—рече же оубо [50] *а* доб.—ѡ^т очію нашею. [51] *а*—вземше. [52] *г*—восхожахѹ. [53–53] *а*—нѣть *е*—и востокъ.

IX [1–1] *а*—дш̃а грѣшитъ сихъ мытарствъ воздѹшныхъ [2] *в е П*—проидетъ. [3–1]—дш̃а. [4–4] *а*—нѣтъ. [5] *а*—нѣтъ. [6] *а*—быти клеветное. [7] *д П*—бѧше [8] *б*—соборѹ. *в д е П*—множество *г и*—соборъ. [9] *а* доб—нѣколико. [10] *а*—сѹщи. [11–11] *П*—нѣтъ [12] *а*—пѣтъ. [13] *а*—не вѣмъ [14] *а*—ложнаа. *б*—клевещѹще. *а в г д П* доб.—гл̃ахѹ. [15] *а* доб.—коимъ. [16] *а б в г д П* доб.—и ѡ^твѣщавати ѡ сихъ анг̃ломъ гл̃ахѹ. [17] *а* нѣтъ *б в г д П*—недоставшаа [18] *а*—нѣтъ [19] *П*—положиста. [20–20] *а*—нѣтъ. [21] *а в*—проидохомъ.

X. [1–1] *а*—и се достигохом^ъ мытарство в̃—е, ѥше ѥсть поруганіе. Да не бѣдемъ, братіе, порѹгатели искреннемѹ своемѹ. [2] *б в*—и се. [3] *а*—выспрь.

[7]—сті̑и же агг̑ли недостатки моа—[7] ѡ[т] дарованіа прп̑дбнаго[8] наполнивше[9] и [10]—ѡ[т]идохомъ без бѣды—[10]. восходащимъ же намъ ѡ[т]тѣдѣ на воздухъ и глаголаста агг̑ли другъ къ другу: по истиннѣ сіа дш̑а велика помощь имает[11] ѡ[т] оугодника Бж̑іа Василіа, понеже многа нѣжда претерпѣти[12] хоташе вмѣсто начало—[12] воздуха сего

XI мытарство г̑—е ѡ зависти[1]. акоже оубо сицева глаголаста другъ къ другу, достигохомъ г̑—е мытарство, еже бѣ[2]—истезаніе ѡ зависти[2]. бл̑годатію же Хр̑товою ничтоже[3] имахуа на ма здѣ[3], ни в памати бо имѣ[х] когда коме завидѣти[4]. с радостію[5] проидохомъ ѡ[т] сихъ—[5]. тіи же скрежетахуа на ма зѣбы[6] и толми—[7] врашесѧ на ма—[6], ако живу поглотити ма хотяхуа[8].

XII[1]. мытарство д̑-е ѡ лжи[2] и выше[3] восходаще достигохо[м][4] мытарство д̑-е[5]—ѡ лжи испытаніе—[5]. сіще[6] в немъ ефіѡпи сѣло бяхуа мерзци, ненавистни[7]. старѣишина же оу нихъ баше свирѣпъ. сіи же, видѣвше на[с], изыдоша в стрѣтеніе намъ. творяхуа же[8]—матежи велики—[8] сѣло проклатіи, приношахуа[9] на ме лжу с показаніемъ, имена же приносаще и времена, на кого же, в он[10] же часъ гл̑ахъ[11], и лица чл̑ку, к нимже гл̑ющи[12] гл̑а[х]. сотвориша и тъ водащеи ма[13],

---

[4] *а*—градѧщимъ намъ. *е*—нѣтъ. [5—5] *б в П*—порѧгание. [6] *а*—также. [7—7] *а*—нѣтъ. [8] *П*—ст̑аго. [9] *а*—дахомъ. [10—10] *а*—ѡ[т]вѣщахомъ и минѧхомъ без вреда. [11] *в г д П*—имать. [12—12] *а б в г д П*—хотяше, приходащи начала и власти

XI. [1] *е* это мытарство считаетъ 4-ымъ, а третымъ—гнѣвное. [2—2] *а*—завистное. [3—3] *а*—имамъ рещи [1] *а в г д П*—позавидѣти. [5—5] *а б в д П*—преидохо[м] (*а*—проидохомъ) ѡ[т] нихъ [6—6] *а*—ако мнѣти ма. [7] *в*—вельми. [8] *б в г П*—хотяще.

XII. [1] *е* это мытарство считаетъ 5-ымъ, а четвертымъ—завистное. [2] *а* доб.—ѡ горе лжущимъ и не кающимсѧ. [3] *а в*—превыше же. *д П*—в' превыспрь. [4] *б*—постигохомъ. *г*—предстигохомъ. [5—5] *а*—се же лъкивое сіще. [6] *а*—иже. [7] *а в*—ненавистницы [8—8] *а в г д П*—матежь великъ. [9] *а в г д П*—приносяще. [10] *в*—кой. [11] *а*—солгахъ и юже лжь рекохъ. *б в г д*—солгахъ

якоже и впреди [14] искꙋпивше [15] мѧ ѡ[г] дарованіѧ ст҃аго [16]. и [17]— тѣхъ проидохо[м] невредно —[17]

XIII [1]. мытарство е҃-е гнѣвное. и паки восходеще [2] [3]- стрѣте насъ иное мытарство—пятое [3], на немже испыта- 5 вше [4] ѡ гнѣвѣ і ꙗрости. бл҃же[н] чл҃къ, иже безгнѣвіе держит [5]. [6]- и сего мытарства [6] старѣишина бѧше сѣдѧи на пр҃толѣ, исполненъ [7]- гнѣва і [7] ꙗрости и горести [8]. съ ꙗростію и гнѣвомъ повелѣ свщимъ сп҃[9] истезати [10] мѧ. ѡни же, акы псы ѡблизающеся, приношахѫ не токмо ꙗже поистинѣ съ 10 ꙗростію и гнѣво[м] [11]— гл҃аннаѧ мною —[11] комѫ, или досадихъ словомъ или оударихъ рѫкою [12] кого [13]—и помизаніе ѡчеси [13], или ꙗро возрѣвъ [14] [15]— наказꙋющи [16]— чадо мое —[16] бѣхъ съ ꙗростію —[15], или гнѣвомъ раздражахся [17]. сіѧ вся потонкꙋ ѡни исповѣдающи [18]. і аще гнѣвахся на кого или со гнѣвомъ [19] 15 огорчившисѧ [20] наскочихъ [21] и [22] досадихъ [23] съ ꙗростію, на средѣ вся изношахѫ [24]. имена же чл҃ко[м] и времена и самыѧ [25] гл҃ы и чл҃ки, ꙗже в то времѧ ѡбрѣтошася тв. и ѡ[т]вѣщавши

и которыю лжы гл҃ахъ. *П*—и которыю лжы гл҃ахъ [12] *а б в г д П*—лжоущи гл҃ахъ. (*а* доб.—безмнѣ). [13] *а* доб —ст҃іи агг҃ли [14] *а*—пред нимъ *б*- -в прежнихъ. *в П*—в предиихъ. [15] *а*—воздаша и искꙋшоваста мѧ. [16] *а* –мл҃твами ст҃аго оц҃а нш҃го Василиѧ. [17] *а*—миньхомъ же и тѣхъ. *в П*—и тѣхъ проидохомъ невредно

XIII. [1] *е* это мытарство считаетъ 3-ьимъ, а мытарство лжи--пятымъ. [2] *а в*—восходящимъ. [3—3] *б*—доидохомъ пятаго мытарства. *д П*—ѡбрѣте насъ мытарство гнѣвное. [4] *в д П*—испытаютъ. *г*—испытоваше. [5] *б*—стажетъ *а* доб.—да избѣжитъ мытарства сего горкаго. ѥще к высотѣ идохомъ, и се срѣте на[с] пятое мытарство, ѥже бо ꙗрость и гнѣвъ [6] *б*—в семъ гнѣвномъ мытарствѣ. [7—7] *а*—нѣтъ. [8] *д П*—гордости. [9] *а б в г д П*—с' нимъ. [10] *а* доб.—и испытовати [11—11] *а*—ꙗже гл҃ахъ. [12] *б г*—нѣтъ [13—13] *а*—но и ѥще ктомꙋ ꙗже мановеніемъ рѫкъ и мегновеніемъ очесе *б г д П*—но и мановеніемъ рѫкъ и помизаніемъ очеси. [14] *П*—воазрѣхъ [15—15] *а*—великоже наказаніѧ ради любящихъ дѣти моѧ и нанесохъ на нѧ множицею со ꙗростію бꙋющи. [16—16] *б г*—чада своѧ. *в П*—чада моѧ. [17] *б г*—разжегсѧ. [18] *б г*—исповѣдаша. *П*—исповѣдахъ. [19] *а* доб —и съ помнѣніемъ [20] *а в*—огорчихсѧ. [21] *в д П*—нѣтъ. [22] *в д П* доб —или чимъ [23] *а б* доб.—и попретивъ. *в* доб.—и оукорихъ. *г д П* доб. - и попретихъ. [24] *в*—

оубо о всѣхъ сихъ ст҃аа агг҃ла [26]— и давше искѹпъ —[26], и [27]— поидохомъ выше —[27].

XIV. мытарство ѕ҃-е гордостное[1]. срѣтохомъ мытарство ѕ҃-е, [2]— иа немже истезаніе гордости и величаніе —[2]. много поискавше, не ѡбрѣтоша ничтоже, —[3] како погордѣти —[3] хотѣхъ, раба сѹща оубогаа[9] [4]— и сиⁿ преминѹхомъ, ничтоже не[5] пострадавше ѡᵀ нихъ —[4].

XV. мытарство ѯ҃-е[1]— ѡ празднословіи [1a]— и сквернословіи —[1]. и [2]— градѹще₍ж₎ выше срѣтохомъ —[2] мытарство ѯ҃ е—празднословіе и сквернословіе. предвариша ны[3] сего[4] истезатели, нѹдахѹ ны дати ѡᵀвѣтъ ѡ сихъ[5]. ѡбличахѹ оубо[6] мѧже въ юности моеи [7]— скверно гл҃аˣ —[7]. [8]— сіа слышащи, азъ трепетаˣ —[8]. і елика[9] злогласоваˣ [10], сирѣчь мирскіа пѣсни пѣхъ [11]— прег҃ла[12] всѧ потонкѹ —[11], посмѣхи и глѹмленіе и смѣхотвореніе[13] словеса, иже[14] глѹмящися из҃глаголахъ —[14]. [15]— аз же рѣхъ въ себѣ —[15]: „ѡᵀкѹдѹ вѣдаᵀ сіа проклатіи они, ихже азъ забытію предахъ, [16]— многѹ времени мимошедшѹ —[16], ѡᵀнелиже сіа сотворихъ, и нимало[17] помнихъ“.

приношахѹ. [25] *б г*—тыа. *в П*—тѣ. [26–26] *а*—нѣтъ. [27–27] *а*—взѧхомсѧ ѡᵀ сихъ выспрь.

XIV. [1] *а* доб.—и величавое. [2] *а*—гл҃емое гордостное. *б*—о гордости и величаніи. [3–3] *а*—комѹ бо въ честь гордѣти. *в г д П*—какѡ оубѡ гордѣти. [4–4] *в г д*—сихъ же преминоувше, ничтоже пострадаˣ ѡᵀ нихъ. [5] *П*—нѣтъ

XV. [1–1] *б*—празднословіе і сквернословіе. *в г д П*—празднословіѧ и сквернословіѧ. [1a–1] *а*—нѣтъ, но доб.—мы же да не гл҃емъ празднословіѧ. [2–2] *а*—еще ѹбо восходящимъ намъ. и срѣте ны иное. *в*—градоущимъ же намъ выше и срѣтохомъ. [3] *в*—насъ. [4] *а* доб.—мытарства. [5] *а*—нихъ же гл҃ахѹ на мѧ. [6] *а* доб.—всѧ. [7–7] *а*—блѹдно изглаголахъ. *б*—изрекохъ. *в д П*—скверно изг҃лахъ. [8–8] *а*—нѣтъ. [9] *д П*—или како. [10] *а*—козногласовахъ. *б*—изгласовахъ. *в*—зла изгл҃ахѹ. *д П*—гласовахъ. [11–11] *а*—лютѣ предгл҃ахѹ мнѣ. [12] *б г*—предглаголахѹ. *в П*—предлагахѹ. [13] *б в д П*—смѣхотв рныа. [14–14] *а*—къ нѣкимъ радѹющися изрекохъ. [15–15] *а*—ихже истинно і извѣстно ѡбличеніе слышащи трепетахъ. [16–16] *а*—понеже

тіи же вса по рядѣ гл ахѫ. ѡбаче [18]— и здѣ достоино давше —[18], поидохомъ выше.

XVI. мытарство и-е, еже есть [1]—лихва и лесть —[1]. и предстатели [2] же его испытно ѡбыскавше еже о мнѣ, ничтоже ѡбрѣтоша и скрежетахѫ на ма зѫбы. и выше ѡ[т] сихъ поидохо[м] [3].

XVII. мытарство ѳ-е—неправды и тщеславіа. и срѣте ны мытарство ѳ-е [1] неправды и тщеславіа, [2]— в нихже ничтоже зазриша [3], скоро проидохомъ —[2].

XVIII. мытарство і-е—сребролюбіе [1]. и посемъ срѣте ны мытарство і-е—сребролюбное [2]. и сіи [3] много испытавше [4]т посрамишася, и сихъ скоро минѫхомъ —[4].

XIX. мытарство аі—пьанственное. лютѣ [1] оупивающимся [2]. [3]— и градѫще внидохо[м] в мытарство аі, еже [3a]— гл ахѫ —[3] пьанственное. егоже слѫги стоахѫ, ꙗко волцы и хищницы, ꙗщеся [4] поглотити всѧкаго приходѧщаго к нимъ. представише на ма горцѣ [5] оніи [6] истезатели и самыа тоа [7] чаши, елико испихъ по всей жизни моей и всѧ изочтены имѫще, гл юще ко мнѣ: „не селико ли еси чашъ испила в нарочитыи онъ днь? и с тобою пьюще онъ сице мѫжъ і она

врема многое преиде. [17] *г д П* доб.—не. [18—18] *а*—по числ? и сихъ волно сотворше.

XVI. [1—1] *а*—лихвы и льсти. і доидохомъ въ ѥтеро мытарство, иже ѣхоу лихвы и льсти. *б в г д П*—лихвы и льсти. и вниходомъ в мытарство и—е, ѥже ѥсть лихвы (*в*—лихва) и льсти (*в*—лесть). [2] *а*—слѫги. *в*—предстоятели. [3] *а*—преминѫхомъ.

XVII. [1] *а* доб.—ѥже глаголется быти. [2—2] *а*—мнѣ же о сихъ ничтоже не имѫща, быстро преминѫхомъ ихъ. [3] *в П*—зазрѣвше.

XVIII. [1] *г д П*—сребролюбное. [2] *а*—ѥже бѣ сребролюбіе. [3] *в*—они. [4—4] *а*—иже хотахѫ и ничтоже обрѣтше преидохомъ и тѣхъ скоро.

XIX. [1] *а*—горе. [2] *а* доб.—и не кающимся. [3—3] *а*—пріидохомъ до дрѫгаго мытарства, ѥже баше. [3a—3] *в г д П*—гл ется. [4] *а*—ищѫще. *б* П доб.—хотѧще. [5] *а в д П*—горцыи. [6] *б* доб.—предстатели и. [7] *а в г*—тыи. *П*—

сице жена? и не бѣ ли пьяна[8] паче [9]—мѣры? и толико—[9] яко[10] онъ сице, не селико ли испи чашъ[11] и тѣ баше [12]—оны . онѣ сица—[12а] и [13]—много клеветахѫ[14], тщащеся похитити—[13] ѡ[т] рѫкы аг҃гл҃ъ і елико гл҃ахѫ истинна бѣхѫ[15] множицею бо и гостє[м] ко мнѣ пришедшимъ и піа[х] с ними и ѡпивахѫся[16]. ѡни же мнѣ сіа ѡбличахѫ[17]—с҃т҃и же—[17], давше ѡ[т] дарованіа с҃т҃аго[18], искѫпивше пьянственнаа моа грѣхи, изыдохомъ[19] выше[20] и гл҃аста[21] с҃т҃аа аг҃гла: „видиши ли[22], какова бѣда есть, егда минѣетъ дш҃а проклятаа начала и власти кнѧза тмы воздѫха сего[24а] азъ же рѣхъ· „[23] видѣхъ і оубоахся и мню, яко никтоже сихъ вѣсть—[23] ѡ[т] сущихъ в҃ мирѣ, что сращетъ[24] здѣ и что ѡжидає[т] [25]—каждо дш҃а—[25] по смерти[а]. и гл҃аста[26] ми· „вѣдатъ[27], но[28] пища и прелесть житіа сегѡ не ѡставлає[т] сихъ[29] помнити[30] бж҃твенны[м] писаніемъ вопіющимъ ѡ сихъ добро паче творящимъ мл҃стына, иже паче иныхъ добродѣтелеи[31] можетъ здѣ помощи. и возмогѫ[т][32] видѣти и повчатися симъ[33] дн҃ь и нощь, да избѣжатъ таковы[х] зо[л][34] и вѣчныхъ болѣзнеи, понеже в небреженіи живѫтъ, яко безсмертни, чревѣ работающе и гордости. внезапѫ пришедши[35], смерть наведетъ[36]—вса сіа на на—[36] лютѣ хотящемѫ миновати здѣ, не имѣѫ дѣла блага, яко за нищетѫ добрыхъ дѣлъ вземлютъ дш҃ѫ темнии[37] кнази мытарствъ

ты [8]*а*—испивши *б*—напившисѧ. *д П*—пивши. [9—9]*а*—потребы толико и толико. [10]*а в г д П*—егда иде къ [11]*а* доб.—вина. [12—12]*а в г д П*—они и онсица [13—13]*а*—глаголахѫ ми таковаа многа и восхитити мѧ хотяще [14]*б в г д П* доб—на мѧ. [15]*а* доб.—и такова сѫщи познаваахъ. *б*—и вспоминахъ яко сицева бяхѫ *в д П*—и ѡпаматихъ (*П*—паматовахъ[г]) яко сицевая бяхѫ. [16]*а*—опиваахся *г П*—оупиваахся. [17—17]*а*—нѣтъ *б в г д П* доб.—аг҃ли [18]*а*—пр҃подобнаго [19]*П*—взыдохомъ [20]*а* доб—се же выше идящимъ аг҃лома и глаголаша Ѳеодорѣ. [21]*а*—рѣкоста. *в г П* доб.—ми. [22]*а* доб—Ѳеодѡра [23—23]*а*—тако есть, г҃діа моа, якоже мнѣти ми са никтоже не вѣсть сихъ [24]*а*—бѫдетъ. [25—25]*в г д П*—коегождо д҃шю [26]*а*—рѣста [27]*а*—нѣтъ. [28]*а*—понеже. [29]*в г П*—ихъ. [30]*а*—внимати *б*—нѣтъ. *в г* доб.—си[х]. *П* доб—сегѡ [31]*в д* доб.—та. [32]*а* доб.—вса. [33]*а*—таковымъ.

сихъ[38] и лютѣ[39] сводатъ ю мѧчаще[40] в' темнаѧ сокровища адова, держатъ ю во юзахъ до пришествіа Хр̃това, ꙗкоже[41] и ты хотѣла пострадати, аще не бы исхыпа[42] пріѧла[43] ѡт оугодника Бж̃іа Василіа, иже тебѣ велико бл̃го[44] сотвори".

XX. мытарство в̃і — злопомнѣніе. [1—]сим же сице[2] глаголемымъ[—1], [3]стрѣтохомъ[4] иное мытарство в̃і, еже гл̃ется злопомнѣніе[—3]. и в'скочиша[5] свщіи в немъ, ꙗко разбоиницы, искахѫ испытно, ꙗко да ѡбрѧщѫтъ нѣчто написано на харатіахъ своихъ. понеже[6] мл̃твами ст̃аго ѡц̃а нашего[7] не ѡбрѣтоша[8], рыдахѫ погрѣшивше. азъ бо, аще во иныхъ многихъ ѡкаѧнна есмь, но ѡбаче любовь имѣхъ ко всѣмъ, и малымъ и к великимъ, никомѹже никогдаже[9] ѡскорбихъ мѧ не зло помнихъ, но ѡ̾тпѹстихъ[—9]. и минѹхомъ[10] и тѣхъ бес пакости.

XXI. вопрошеніе Феодорино ко агг̃лом̃[1]. такоже[2] вопросихъ ст̃ыхъ агг̃лъ, водѧщихъ мѧ, гл̃ющи[3]. „молюсѧ ва̃, господіи мои, ѡ̾ткѹдѹ таковаѧ сіа[4] беззаконніи дѣлатели далече свщи̾х, в мирѣ живѧщихъ прегрѣшеніѧ" и рече[5] единъ ѡ̾т нею. „всѧкъ хр̃тіѧнинъ ѡ̾т ст̃аго кр̃щеніѧ ст̃аго агг̃ла пріемлетъ, хранѧщаго его невидимо и наставлѧюща его на всѧко дѣло бл̃го[6] и написѹюща его [7—]доброе дѣло[—7] и по всей жизни своей[8]. сице[9] же и лѹкавыи[10] агг̃лъ послѣдѹ-

---

[34] *в*—нѣтъ [35] *а*—нашедши. *б г*—пріидетъ. [36—36] *б*—нѣтъ [37] *а*—нѣтъ. [38] *а*—доб.—блюще и мѧчаще [39] *а*—нѣтъ. [40] *а*—нѣтъ. [41] *а*—еже. *б*—тожде. *г*—чтоже. [42] *а*—нѣтъ. [43] *в* доб.—еси. [44] *а*—добро.

XX [1—1] *б*—нѣтъ. [2] *в*—тако. [3—3] *а*—и срѣтохомъ иное мытарство, мытарство второенадесѧть, еже есть злопомнѣніе. лютѣ хотѧщимъ миновати здѣ. [4] *П*—срѣте ны. [5] *П*—ѡбскочиша. [6] *б*—и [7] *а*—Василіа. [8] *а б в г д П*—ничтоже. [9—9] *а*—оскорбившихъ мѧ не воздахъ зла, ни помнѣхъ. *в г д П*—ѡскорбившисѧ, ни зло помнихъ, ни ѡ̾тмстихъ. [10] *а*—преидохомъ.

XXI. [1] *а* доб.—ведѧщимъ ю *в* доб.—предь „агг̃ломъ"—ст̃ымъ *П*—агг̃лѡвъ. [2] *в д П*—таже [3] *а*—и рекохъ. [4] *а в г д П* доб.—вѣдатъ. *б*—вѣдатъ [5] *а* доб.—ѡ̾твѣщавъ же. [6] *в*—бг̃оугодно. [7—7] *а в г П*—добрая дѣла. [8] *б в е П*—

етъ смь, иже написветъ вса грѣхи его, иже сотворитъ во временнѣмъ житіи [11]. и сіи приходи [12] напишютъ вса в коемждо мытарствѣ подобныи грѣх чл҃ка того, ꙗко да, егда восходитъ [13] дш҃а [14] на нб҃са, имѣютъ сі҃и оу себе, имиже возмогутъ [15] бранити [16] еи и свести [17] в҃ бездно, в неиже сами живутъ, до втораго пришествіа Г҃да, аще не имать [18] дѣлъ блг҃ихъ, имиже возмогутъ [19] избавитиса [20] ѡ҃т рѣки ихъ [21]—сице оубо свѣдатъ согрѣшеніе [21] чл҃ка [22], еще [23] живъ сыи, ѡбаче правовѣрныхъ хр҃тіанъ, вѣрующихъ во Ст҃ую Тр҃цу пріобщающихса ст҃ѣи цр҃кви. тѣмъ бо на нб҃са входъ [24] есть злочестивымъ же и зловѣрнымъ еретикомъ не творатъ никакова же слова,—сихъ [25], ꙗко присвоившихса к нимъ невѣріемъ и ересію, ѡ҃тнюдь небрегатъ, нерадатъ о нихъ тѣмже смирающиса с ними ні единаго слова творатъ имъ.

XXII Мытарство г҃і [ѡбаніе] [1]. [2—2]сіа же [2a—2] глющимъ имъ [—2] ко мнѣ, [3—3] внидохомъ внезапъ в мытарство [—3] г҃і. бѣхѫ же в немъ прискорбніи дѵси зміеѡбразніи [4], ихже токмо [5] видѣніе едина тма и соблазнъ. ні единъ же возможе что рещи ѡ҃т сихъ [6] на ма. Хр҃стовою блг҃одатію сихъ проидохомъ [7] в скорѣ.

[8—8]вопрошеніе Феодорино ко агг҃лѡмъ. [—8] и [9—9]по сихъ же [—9] вопросихъ [10] азъ [11] водящихъ ма ст҃ыхъ агг҃лъ: г҃с҃ діе

---

ergw. [9] *в*—тако. [10] *П*—доб.—дїаволь. [11] *б* доб.—семъ [12] *П*—прохода [13] *а*—восхитити. *П*—восходити. [14] *П*—дш҃и. [15] *в*—возможнѡ. [16] *а б в д П*—возбранити (*а б* доб.—восходъ). [17] *а*—ввести. *б в г д П* доб.—ю. [18] *а* доб.—много. [19] *в*—возмощи. *П*—могатъ [20] *а*—избѣгнѫти. [21—21] *а*—и тако оубо все вѣдатъ когождо прегрѣшеніе [22] *в*—чл҃ческа. [23] *а* доб.—мою. [24] *а б в г д П*—восходъ [25] *а*—симъ ѕбо

XXII. [1] заглавіе взято изъ *а б в г д е ж и П*, въ № 726 ошибочно—ѡбьѧденіе [2—2] *а*—симъ же глаголемымъ ко мнѣ. [2a—2] *в*—глющь агг҃лъ. [3—3] *а*—достигохомъ втеро мытарство. *б*—пріидохом же убо в третиенадесять мытарство, еже есть обаніе. [4] *б*—земленоѡбразни. [5] *в*—таково. [6] *в д П*—нихъ. [7] *а*—премпѣхомъ. [8—8] *а* еще здѣ приложи Ѳеодора во-

мои, всякаго ли [12]—грѣха, иже сотворитъ чл҃къ, еще живъ сый, бе[3] всякаго ли —[12] извѣта истезана [13] бываетъ дш҃а его, минѣющи здѣ[9] не можетъ ли очистити ихъ[9] понеже написана сѧть в[14] коемждо мытарствѣ, якоже испытаютъ [15] мы҃тн҃ѣ, вижу бо, ꙗко подробно [16] истезаваютъ [17] мы, и трепещаши оужасаюсѧ[a]. [18] и рѣша [19] ми [20] аг҃гли: „не всѣхъ тако, но токмо подобныхъ тебѣ неисповѣдавшихся и [21] в сицевыхъ оумершихъ [21]. аще бы ты исповѣдала дх҃овному ѡ҃тцоу без срама [22] и пріяла бы прощеніе [23] ѡ҃т него и заповѣдь і оуслы҃ала бы исправити, [24] прешла бы и ты невозвратно вся злая сія, немогѫщѧ [25] ни единому мытарствѣ [26] истезана быти [26] ні о единомъ же грѣсѣ. [27] но понеже нестыдно исповѣдати дх҃овномѹ ѡ҃тцю [28] не восхотѣ, [29] сего ради испытѣвшися здѣ въ сн҃х [29]. [30]—но се ти помогаетъ,—[30] еже престала еси ѡ҃т грѣховъ своихъ [31]—еже нетворити—[31] пхъ. [32]—і аще кто жив҃ сый [32] прочее прилежитъ и покаанію со ꙁсердіемъ, і ѡставляетъ емѹ Бг҃ъ грѣхи [33] і обрѣтается свободь ѡ҃т всѣхъ, пріемъ [34] невидимое прощеніе. лукавіи҃ж дѵси, иже в мытарствѣхъ, написани имѧще грѣхи и вскорѣ написанная [35] своя имѧще [36] разгнѣвше, ничтоже ѡбрѣтаютъ в нихъ, яже написаша. ст҃ыи бо дх҃ъ покрываетъ [37] невидимо и сія вида [38] бѣси, ꙗко исповѣданіа ради загладишася вся, и скорбятъ погрѣшивше. аще ли чл҃къ живъ сый, егоже грѣси исповѣданіе[м] потре-

---

проша ст҃ыхъ аг҃гл҃ъ. [9–9] *а*—нѣтъ. [10] *а*—вопросивши [11] *а*—же. [12–12] *б*—нѣтъ. [13] *а в г д П*—истѧзаема. [14] *в г д П* на. [15] *а в г д П*—испытовають. [16] *а в г д П*—подробнѣ҃ [17] *г д П*—истѧзають. [18] *в* доб. (загл.)—ѡ҃тнѣтъ. [19] *а*—рекоша же. *П*—рѣста. [20] *а* доб.—ст҃ая. [21–21] *а*—и достигше тако. [22] *а*—непостыдно. *П*—безсрамнѡ. [23] *а б в г д П*—нѣтъ. [24] *а б в г д П* доб.—и пріѧла бы ѡ҃т него прощеніе (*а* –благословеніе и прощеніе). [25] *б*—никакоже могѫщѣ҃. [26–26] *а б в г д П* -истѧзати. [27] *б* доб.—твоемъ. [28] *в г* доб —сегѡ. [29–29] *а*—нѣтъ. [30–30] *а*—доволно же ти бѫше. [31–31] *а*—еще в҃ житіи сыи [32–32] *а*—нѣтъ. [33] *в П* доб —егѡ. [34] *в* пріемлеⁱ. *П*— пріимъ. [35] *д а*—написанія *в П*—писанія. [36] *а в г д П*—нѣтъ [37] *а* – потребитъ ы҃ есть ѡ҃тъдѣ҃. [38] *в г П*

бишася, и тщатся [39]—лукавіи дьси—[39] в[ъ] тѣхъ мѣсто иныя[40] написати тѣм же по исповѣдании болма стѣжаютъ емѹ страсти велико оубо бл҃го сп҃сеніе[41] исповѣданіе[42], толикихъ зол҃ъ избавляетъ чл҃ка и преминяетъ невозбранно без пакости мытарства сія и приходитъ к Бг҃ѹ, приносѧ[43] добродѣтелна[44] аще кто оупразднится на покаланіе, престанетъ ѡ[т] зол҃ъ, ѧ[же] творѧше[45], не исповѣсть же дх҃овномѹ ѡ[т] цѹ грѣхи, [46]—ѧже сотвори[л] прежде[46], надѣѧвся, ꙗко доволно емѹ есть на сп҃сеніе токмо ѡ[т]стѧпленіе ѡ[т] нихъ, то аще постыдится ихъ ради на долго врема, нѣсть емѹ ползы, аще [47]—исповѣданіе не бѹдетъ—[47], ꙗкоже подобае[т]. сицевыи же добрѣ[48] испытанъ[49] бѹде[т] здѣ, ꙗкоже видимъ такоже и многимъ исповѣдавшихся[50] ѡ[т] цемъ еще в животѣ сѹще[51], едина оубо семѹ дрѹгаѧ же ѡномѹ, инаѧ ѡвомѹ·[52] исповѣдающе[53], непріемлюще[54] заповѣди ѡ[т] оц҃а своего перваго[55] воспріемшаго грѣхи его, ѡ[т]крывающе сіа неѡбличающе[56] дѣлъ грѣховъ своихъ, но паче стыдящеся единомѹ токмо исповѣдатися, да не оувѣдѣни бѹдѹтъ[57]—и ѡбличени бѹдѹтъ—[57] ѡ[т] нихъ. сего ради таковымъ грѣси здѣ взыщѹтся, истезани бѹдѹтъ, пяти праваго[58] никакоже ѡбращѹтъ".

XXIII. мытарство дї҃—ѡбѣданіе и чревоѹгодіе. градѧщим же и сіа бесѣдѹющи[м] намъ, достигохомъ дї҃ мытарство. слѹги его въѣзлаше[1] на ма, [2]—ꙗко пси—[2], в скорѣ

—видятъ *д*—вѣдятъ. [39—39] *а*—нѣтъ. [40] *в г П* доб—грѣхи. [41] *а* доб.—и бл҃го. [42] *а в г д П*—ѥже ѡ[т] [43] *П*—приносѧщи *а б в* доб.—дѣла. [44] *а*—добрѧѧ и дѣлнѧ. *г д*—добродѣѧнія. *П*—добрѧѧ дѣлнія [45] *а* доб—и начнетъ не творити ихъ. *в* доб.—и ктомоу не сотворитъ сихъ *г*—и ктомѹ не творятъ ихъ. [46—46] *а*—свои [47] *в д П*—не исповѣдалъ боудетъ. [48] *а*—нѣтъ. [49] *а*—обыскань [50] *а в д П*—исповѣдающимся *г*—исповѣдающеся. [51] *а*—сѹщимъ. [52] *а в г д П*—иномѹ [53] *в*—грѣхи своѧ и воспріемлюще заповѣди [54] *а б в г д П*—нѣтъ. [55] *а*—первые. [56] *а д П*—на ѡбличеніе *б*—не на обличенія. *в*—не ѡбличѧѧ же. [57—57] *б*—нѣтъ. [58] *а в г П* доб—и равнаго.

приношахѫ [3—]на мѧ[—3] ѩже въ юности моеи таиноѣденіе[4] чрезъ сытость і елико ѣдохъ извтра[5], ѩко свиньѧ, и како ѣдохъ во[6] ст҃ыѧ посты и[7] прежде мл҃твъ, како питахсѧ ѡбѣдающіисѧ і ѩже[8] ѣдохъ до ѡбѣда[9] и по ѡбѣдѣ и[10] по вечерахъ[10], множицею по вечерни насыщающи оутробы паче мѣры. сіѧ всѧ таковаѧ ѡбличаѫ[11] и поношахѫ ми и тщашесѧ[12] [13—]исторгнѫти мѧ ст҃ыхъ[14] аг҃гл҃ъ и живѫ[13] поглотити, гл҃ющее: „нѣси ли обѣщаласѧ[15] ѡ҃т кр҃щеніѧ[15] Бг҃ѹ своемѹ, гл҃ющи: ѡ҃трицаюсѧ сатаны и всѣхъ дѣлъ его и[16] всѣѧ слѫжбы[16] его и прочаѧ сицевыѧ[17] в таковыхъ обѣтѣхъ како сотворила еси[17a] ст҃іи же аг҃гли, давше и тѣмъ должна, [18] и поидохомъ выспрь[—18]..

XXIV. мытарство е҃ї, еже есть идолослѫженіе. и пріидохомъ[1—]к мытарствѹ[—1] сі҃ї, еже бѣ идолослѫженіе и всѧкіѧ ереси. тіи же не испыташа на҃с[2—] ни о чесо҃м и минѫхо҃м ихъ скоро[—2].

XXV. мытарство sі҃—мѫжеложство. и се[1] по сихъ [2—]иное мытарство стрѣте на҃с[—2] sі҃, еже [3—]есть мѫжеложство[—3] и дѣтосквернені̀е. сего слѫги [4—]познаша на҃с[5], ѩко жена есмь[—4], не имѫще[6] ничтоже на мѧ рещи, токмо о семъ вопросиша на҃с[7] [8—]едина с подрѧгою мѫжескимъ подобіемъ,

---

XXIII. [1] *П*—возлаахѫ. [2—2] *а*—нѣтъ [3—3] *а б в г д П*—нѣтъ. [4] *а б в д П* доб.—и многоѣденіе [5] *а*—со завтріа *г П*—завтра [6] *П* доб.—ст҃ыѧ дни и во. [7] *в* доб—в праздники. [8] *в г д П*—нѣтъ. [9] *а* доб.—и на обѣдѣ. [10] *а*—в вечеръ *в д*—нѣгъ. *П*—по вечерѣ. [11] *а б в г П*—ѡбличахѫ. [12] *а*—покѫшающіисѧ. [13—13] *а*—нѣтъ. [14] *б в г д ж и П*- ѡ҃т. [15—15] *д П*—в҃ крещеніи. *в г* доб.—своегѡ. [16—16] *б*—нѣтъ [17] *а* доб.—в҃ безстрашіи *в*—сіѧ. *П*—всѧ сіѧ. [18—18] *а*—ѡ҃т дарованіа ст҃го и преминѫхо҃м ѡ҃т сихъ ко иномѹ

XXIV. [1—1] *в*—и в сіе мытарство. [2—2] *а*—ни єдинова слова и проидохомъ борзо ѡ҃т нихъ.

XXV. [1] *П*—нѣтъ. [2—2] *П*—идохомъ к҃ мытарствѹ. [3—3] *а*—глаголется мѫжелеганіе. [4—4] *а*—развмѣвше, ѩко женскаѧ есмь дш҃а. [5] *б*—мѧ *в П*—нѣтъ. [6] *П*—имоуще. [7] *а в г* доб.—егда. *П* доб.—еда. [8—8] *а*—когда со дрѹгою женою лежащи и любовь имѫщи к҃ ней, женскимъ желаніемъ, ѩко

похотію разжегсѧ, грѣхъ сотворила [8а—] блядь подобе[н]—[8]. и Хв҃ою бл҃годатію ничего ѡбрѣтоша. и [9—]ѡ[т] сихъ—[9] поидохомъ выше.

XXVI. Мытарство зі҃—[1]любодѣѧніе. и [2—]ѡбрѣтохомъ мытарство—[2] зі҃, еже есть любодѣѧніе—[2а] вскорѣ оубо слыши того прискочища испытоваха[3] со тщаніемъ дѣла моѧ, понеже преже, егда не работах[ъ] еще[1] стомѣ семѣ ѡ[т]цѣ нашемѣ,[5] имѣ[х] сопряга[6], егоже предала[7] мн҃ гж҃а моѧ, и живѧ[ѧ] с нимъ. надох же сѧ нѣкогда ѡ[т] него со дрѣгими нѣкоими юношами и сего ради тіи[8] много клеветаха. рекоша[9] же имъ ст҃ам агг҃ла, ꙗко сп҃ раба бѣ, не ѡ[т] іерея бл҃г҃вися[10] ни в цр҃кви Гн҃и вѣнчася с мѫжем[ъ], егоже взѧ[т], да прелюбодѣѧніе бѫдетъ сицевыи грѣси, но паче блядъ подобаетъ гл҃ати ѡни[же] противѣ гл҃ахѣ. „нѣ[с] ли вторыи рабъ Бг҃ъ стяжавыи его, искѫпивъ его сребромъ гд҃нъ его[?] сіѧ оубо оу своего влд҃ки счетася с мѫжемъ,—подобно[11] есть[12] гл҃ати прелюбодѣѧніе грѣ[х] ѥ, а не блядъ“. [13—]и в се[м] сопреніи—[13] ѡдолѣста имъ ст҃ам агг҃ла. ничтоже имъ давше ѡ[т]идохомъ[14] ѡ[т] нихъ. ѡни же, покивающе главами своими, [15—]претяще гл҃ахѣ. —[15] „аще и насъ проидосте лѫкавыми своими словесы, но блѧднаго истезанїа никакоже избѣжати[16] можете, [17—]ꙗко многодѣлательна сѫщи паче иныхъ—[17] “

XXVII. Мытарство иі҃—разбоиническое. и [1—]выше

с мѫжемъ с нею грѣхъ сотворила бѫдеши [8а—8] *в II*—бѫдеть. *г д*—бѫдѣ. [9—9] *а*—оставлышимъ ы.

XXVI. [1] *а б г* доб.—еже есть. [2] *а*—се иное мытарство. *в*—пріидохомъ въ мытарство [2—2а] *г*—нѣтъ. [3] *в*—испытовати. [4] *II*—нѣтъ. [5] *а б* доб—Василію. [6] *а*—дрѫга [7] *в II*—предаде. *г д*—предасть [8] *а б в г д II* доб.—на мѧ. [9] *а*—глаголаста *II*—рѣша [10] *в*—блг҃овеніе пріѧть. [11] *в*—подобаетъ. [12] *в*—нѣтъ. [13—13] *а*—сим же оубо дрѫгъ ко дрѫгѹ глаголющимъ. *б в д е ж и II*—и в҃ семъ прѣніи. *г*—и в семъ прьпрѣніи. [14] *а*—ѡ[т]ст҃ѹпивше [15—15] *в II*—претяхѹ гл҃юще. [16] *II*—оубѣжати. [17—17] *а*—нѣтъ

XXVII. [1—1] *а*—еще же восходящи[м] намъ. *г*—выше идохомъ и.

идяще, [1] [2–] достигохомъ [3] мытарства и҃, разбоиническаго. [1] бѣше [–2]в немъ всако пханіе со гнѣвомъ, и всаки раны [5] по ланитѣ [6] – и по плещамъ [–6], [7–] и по выи оудареніе, жезломъ и палицею [8–] и ѡружіемъ [–8] біеніе и всако хищеніе и неправда ѡ҃т нихъ истезаема бываетъ и на мѣрилѣ вѣсятся [9]. сѳ҃и же аг҃ли и тѣ҃м мало нѣчто давше, [10] проидохо҃м бес пакости [11].

XXVIII. мытарство ѳ҃і-татебное. пріидохомъ к мытарствѣ ѳ҃і, еже есть татебное, и тѣ нѣчто [1] в давше и [2] тѣхъ проидохомъ [–2].

XXIX. мытарство к҃-е блѧдное [1], исполнено всакаго [2–] гнѣва и [–2] блѧда [3]. и сего мытарства кнѧзь оболчен҃ъ в ризѫ смердящюю и пѣною кровавою ѡкровавлен҃ъ [4], еюже ꙗко царскою багрѧницею красѧшеся. бѣ же сіѧ риза сотворена емѹ ѡ҃т срамныхъ и скаредныхъ валающихся [5]. вскочиша оубо того слѣзи [6] истезателіе, дивлѧхѫся, како достигохо҃м до сихъ, на многъ часъ сташа [7] забывшисѧ. и потомъ испытно истезахѫся [8] ѧ҃ж в житіи сотвореннаѧ мною. иже не точію истиннѣ ѡбличахѫ, но и ложнаѧ на мѧ много [9] клеветахѫ и привожахѫ на свидѣтелство имена [10] и мѣста и знамена [11] хитрости и ремества, которое кождо [12] ѡ҃т рачителеи моихъ [13]. сіѧ вся на средѣ приношахѫ и восхитити мѧ тщахѫся [14] ѡ҃т во-

---

[2–2] *г*—нѣтъ. [3] *а*—и срѣте на҃ иное [4] *а*—еже глаголашеся разбоиническое. *б*—еже есть разбоиническое [5] *а* доб.—за шею же. [6–6] *а*—нѣтъ. [7–7] *а*—нѣтъ. [8–8] *а*—нѣтъ. [9] *а в П*—вѣсятся. *б*—висять [10] *а* доб.—ѡ҃т даровања с҃тго. [11] *а*—вреда.

XXVIII [1] *а*—нѣтъ. *в г д П* доб.—мало. [2–2] *а*—преминѫхомъ ѕ҃бо и тѣхъ бес пакости.

XXIX. [1] *а* доб.—горе блѧ҃дъ творѧщимъ и достигохомъ къ мытарствѣ҃, бѣ же сіе мытарство. *б* доб.—и дошедше двадесятаго мытарства блѧ҃днаго, в немже *в г д П*—пріидохомъ к҃ мытарствѣ҃ к҃-мѣ҃, еже есть блѧ҃дное. [2–2] *а б в П*—нѣтъ. [3] *б* доб.—и нечистоты. [4] *а*—окропленно. *б*—ѡкровавленъ. *в д П*—ѡкропленъ. [5] *а б в г д е и П*—дѣланій, иже аки свиньꙗ в҃ сквернахъ блоудны҃х валаются [6] *б в д П*—нѣтъ. [7] *П*—столхѫ҃. [8] *а в г д П*—истѧзахѫ҃. [9] *а в д е и П*—многа. *б г*—нѣтъ. [10] *а*—времена же. [11] *а б в г д П*—

дщихъ мѧ ст҃ы[х] агг҃лъ. та же гл҃аста[15] ко ѡднѣмъ: „ѡставила[16] е҆[ѳ] сіѧ на много время[17] грѣхи[18а]. рѣша ѡни: „и мы вѣмы, ꙗко[19—ѡ҆тъступи ѡ҆[т] си[х]—19], но таины наша имать сокровенны оу себѣ и не ѡбличиша[20] дѣ[л] наши[х] исповѣданіемъ к нѣкіимъ іереѡ[м] и мнихомъ, не поработа заповѣдемъ[х] их҃ъ, ни запрещеніемъ их҃ъ, ни ѡ҆[т]ъщеніѧ[21] ѡ҆[т] них҃ъ пріѧла[22]. да или ѡставльше ю ѡ҆[т]идите[23] или дѣлы бл҃гими искѹпите ю[а] агг҃лем же[24] давшима противѹ мѣры дѣлъ моих҃ъ ѡ҆[т] дарованіѧ гд҃на моего Василіѧ,[25—] и взаста мѧ напред҃ и пріидохомъ выше[25] ти же скрежетахѹ на мѧ зѹбы своими, понеже нечаѧннаго[26] избѣжахомъ[27] ѡ҆[т] рѹкъ их҃ъ

и градѹщица[28] гл҃аста ко мнѣ ст҃а[29] агг҃ла. „вѣси ли, Феодора[30], сегѡ мытарства мало дш҃а минѹе[т] бес пакости, понеже свѣтныи мир҃ ѡ҆[т] сщихъ в нихъ питаніи блѧдолюбивъ[31]. того ради множаишіѧ ѡ҆[т] него долѹ ѡ҆[т]терзаютъ[32] и во адѣ заключаютъ[33]. ты же дарованіе[м][34] ст҃аго ти ѡ҆[т]ца Василіѧ избѣжа сихъ се оуже ѡдолѣ[35] прочее и не оузриши ктомѹ зла ибо сице[36] [37—хвалатсѧ кнѧзи бѣсовскіѧ—37] мытарства сего, гл҃а, ꙗко азъ[38] наполнаю родство ѡгненное дш҃ами чл҃ческими ѡ҆[т] сего моего ремества[а].

XXX мытарство ка҃—немл҃рдіе и жестосердіе сіѧ же гл҃ющи[м] има ко мнѣ[1], и срѣте насъ мытарство ка҃.

знаменіѧ. [12] *д П*—коегождо [13] *а* доб.—бѣѣше [14] *а*—хотахѹ. [15] *в* доб.—ѡ мнѣ. [16] *а*—ꙗко ѡставила. *б*—остѧлася. *в П*—ѡ҆[т]стала [17] *б*—лѣта. [18] *а*—ѡ҆[т] таковы[х] грѣхъ. *б в г*—ѡ҆[т] сихъ грѣхъ. *П*—ѡ҆[т] сихъ. [19—19] *а*—ѡстася их҃ъ. [20] *б*—обличивши. *в д П*—ѡбличаше [21] *а*—оставленіѧ. [22] *а в г П*—не пріѧтъ [23] *д и*—ѡ҆[т]идѣта [24] *б в П* доб.—малѡ. [25—25] *б*—нѣтъ. [26] *а*—нѣтъ *б*—нечаѧнно. *П*—неначаѧнно. [27] *а*—возмогохъ избѣгнѹти. *д П*—избыхомъ. *и*—гонѹзнѹхомъ. [28] *а*—ѡ҆[т]тѹдѹ восходащим҃ намъ выспрь *б в* градѹщимъ намъ. [29] *П*—нѣтъ. [30] *а* доб.—ꙗко. [31] *а в г д П* доб—есть и сластолюбивъ. [32] *в г П*—ѡ҆[т]терзаются. [33] *а в П*—заключаются. [34] *а б П*—дарованіѧ ради. *г*—дарованіѧ дѣлъ. [35] *а*—ѡ҆[т]толѣ, [36] *а*—тако. [37—37] *а б в г д П*—хвалится кнѧзь [38] *а П* доб—єдинъ.

[2]—прочее же достигохомъ до—[2] врать нб҃ныхъ. еже[3] гл҃ашеса быти немл҃рдіе[4], в немже сѫть написани немл҃стивіи и жестоцыи[5] и сѵровіи[6] и ненавистницы[7] и чл҃комнавѣтницы[8]. егда бо кто заповѣди Бж҃іа исправитъ, бѫдет҃ же немл҃рдъ и небл҃госердъ, и пріидетъ дша его оздѣ, і абіе имѫтъ ю сего мытарства истезатели, изринѫтъ ю долѵ, біюще немл҃стивно и во мрачны҃х ада затворяютъ ю до ѡбщаго воскр҃нія, Бг҃а немилѵющя ея, [9]—наипаче ненавидящя ея—[9], понеже не подастъ[10] оубогомѹ оукрѹха хлѣба, ни части[11] нищемѹ, ни болящаго посѣти[12], сопротивное симъ творя҃т,—лѣность, и сребролюбіе, ненависть, и немилосердіе к҃ ближнемѹ.

ѩко оубо пріидохомъ к҃ мытарствѹ ка҃-мѹ[13], сѣдяше кнѧзь его сѣло жестокъ, присѣхъ і оунылъ, ѩко ѡ҃т долгіа болѣзни, и плача, и рыдая[14], и ѡгнемъ дыхая немл҃рдіа. того же слѹги абіе ѡбыдоша мя[15], [16]—ѩко пчелы. и абіе—[16] испытающи, истезающи, ѡбыскающи, ѩко да нѣчто ѡбращѹть[17] на мя. [18]—ничтоже оуспѣша—[18]. мы же радостни[19] ѡ҃тидохо҃м ѡ҃т нихъ[20] ко вратомъ нб҃нымъ и внидохомъ[21] радѹющеся[22], избывше горкихъ мытарствъ[23]. [24]—идохомъ [24a]—в ня радѹющеся—[24].

XXX. [1] *г* доб.—и се приспѣхомъ к мытарствѹ ка҃. *б* доб.—идохомъ выше. [2–2] *б*—иже близъ. [3] *а*—се же мытарство. [4] *а б П* доб.:—и жестосердіе. [5] *в*—жестосердіи. [6] *б*—навѣтницы. [7] *б*—чл҃вконенавистницы. [8] *а г*—чл҃коненавидници. *б в*—нѣтъ. *П*—чл҃коненавидцы. [9–9] *б г*—нѣтъ. [10] *а б П*—не подаде. [11] *а б в г П*—цаты. [12] *а в г д П б* доб.—ни немощнаго (*П* доб.—и лишеннаго) помилова, аще не дѣлы, но словомъ утѣлительнымъ и в воздыханіи с ними посѣтовати (*а*—мл҃сть ѩвити, *в г д П*—поскорбѣти), но паче. [13] въ нѣкоторыхъ рукописяхъ (напр., И. П. Б. Q. I, 1145; Чудова монастыря № 34—336 и друг.) здѣсь стоитъ цифра кв҃, а иногда добавляется и особое заглавіе, какъ бы для отдѣльнаго, 22-го, мытарства; ошибка эта—изъ Макарьевской Минеи (см. описаніе Іосифа); въ Почаевскомъ изданіи, сдѣланномъ по Минеѣ, эта ошибка исправлена. [14] *г*—рыданіа. [15] *в*—насъ. [16–16] *а*—нѣтъ. [17] *а*—быша могли обрѣсти. [18] *а*—и не возмогоша ничтоже обрѣсти. [19] *а*—радѹющеся. [20] *а*

XXXI бѣхѫ же врата нб̃на, ꙗко хрѵсталь[1] сѵ̑дїи же в нихъ зданїа[2] ѡ҃т звѣздъ пресвѣтлыхъ. и стоѧхѫ оу[3] нихъ юноши в҃ златыхъ ѡдеждахъ[4] блистающеѧ сѧ ѡни же с радостїю воспрїѧша на҆, видѣвше[5], ꙗко избѣжа дш̃а моа горкихъ словоположитель[6] мытарствъ воздѫшныхъ[7] идѫщи[м] же намъ внѣтрь нб̃си веселящеѧсѧ[8], и разстѫпишаса[9] вода, иже бѣ над твердїю,[10] и позади —[10] и паки собирашеѧ сѧ в сонмы своа

прїидохом же на нѣкїи воздх҃ страшенъ, на немже бѣхѫ сѣло юноши[11]— страшны и —[11] красни[12] во[13]— ѡгнен-ных҃ ѡдеждахъ —[13] ѡдѣяни и видѣша ма рѧкама ст҃ых҃ агг҃лъ носимѫ и стрѣтоша насъ[14], радающеѧсѧ[15] ѡ мнѣ, ꙗко сохранена бысть дш̃а моа[16] во цр҃твїи Божїи, идяхѫ с нами[17], пѣснь бж҃ственнꙋю поюще идѫщим же на[м], и се ѡблакъ прїиде на ны и по се[м] дрѵги.[18]— пождаше намъ мало —[18], видѣвъ[19] высотѫ неизреченнꙋю сѣло,[20]— на нежде —[20] бѣ пр҃столъ Бж̃їи бѣлъ и тмами измечтанъ[21] с пестротами, просвѣщаа тамо[22] вса сподобльшаѧсѧ тамо предстоѧти ѡкр҃ть же его предстоахѫ юноши[23]— красни сѣло —[23] блистающеѧсѧ,[24]— в҃ багръ червленъ ѡдѣяни —[24]. [25]— что рекѫ, чадо Григорїе? вса тамо неизреченна и недомысленна[26] і оумъ ѡмрачающи не-

---

доб.—абїе прїидохомъ *в б* доб —идѫщым же намъ веселымъ, абїе приближихомсѧ *П* доб и абїе приближихомсѧ [21] *а б в г д П*— в҃ на [22] *а*—радостїю веліею сѣло. [23] *а* доб —и козни их. [24—24] *а г*—нѣтъ [24 a—24] *в*—радѫющеѧсѧ. *д П*—веселящеѧсѧ

XXXI [1] *б*—кристалъ *д*—крѵсталь [2] *а*—дѣла *в*—созданїа. [3] *в г П*—въ. [4] *б* доб —свѣтло. [5] *а*—нѣтъ. [6] *а*—нѣтъ [7] *а*—тмы и воздѫха [8] *а*—радѫющеѧсѧ. *в* доб.—и радѫющеѧсѧ. [9] *а*—раздѣлишеѧсѧ *в д П*—разстѫпишеѧсѧ. [10—10] *в*—нѣтъ. [11—11] *а б в г д П*—нѣтъ. [12] *П* доб.—сѣло [13—13] *П*—огневидны одежды [14] *а*—нѣтъ. [15] *а* доб. —и веселящеѧсѧ. [16] *в г д П*—нѣтъ. [17] *а*—мною. *б* доб.—радующеѧсѧ. [18—18] *а П*—и пождшимъ намъ мало. *б в г*—юноши срѣтоша (*б г*—нѣтъ) насъ (*б г*—нѣтъ) и пождшимъ намъ и. [19] *а*—видѣхомъ. [20—20] *б*—и на тои высотѣ [21] *б*—испещренъ. [22] *в*—нѣтъ. [23—23] *а*—нѣтъ. [24—24] *в*—въ багрочервленомъ одѣяни. [25—25] *а*—нѣтъ. [26] *в*—недомы

домышѣніемъ и память сихъ ѡтемлющи[27]. и забыхъ, гдѣ есмь, и нѣчто мало вспоминахся[25].

Пришедше же водящии ма стїи аггли, приведоша ма ко прⷭтолꙋ Бжїю [28] и падше поклонихся тѣ невидимомꙋ Бжⷭтвꙋ [28] и [29] похвалиша ю[30] трищи Стѣи Трⷭци [29]. и посемъ слышахъ[31] глаⷭ свыше пришедше[32] глⷨ: „пріидите с нею показꙋюще си вса дша праведныхъ и грѣшныхъ и вса ѡбители стыхъ, иже в раи сщіа, и в преисподнихъ ада[33]. и по сихъ покоите ю, идѣже рече[34] вамъ оугодникъ Мои Ва-
силіи“.

XXXII. [1-] такоже [1a-] потомꙋ [-1] [2-] пондохомъ ѡтꙋдꙋ по неизреченномꙋ пути [-2] и пріидохомъ во ѡбитель стыхъ. [3] и тамо, что рекꙋ, недомѣю бо [-3]. бахꙋ же ꙗко [4] полаты красны[5] различны [6-] и хитро оустроени [-6] сицевы[7] и сицевіи[8], [9-] ина инакѡ [-9]. [10-] и мню, ꙗко [-10] рꙋкою Бжїею сотворены, [11-] ꙗкоже слышахъ нѣкогда писаніе глющее [-11]: „на мѣстѣ хладнѣ[12], на мѣстѣ злачнѣ, на мѣстѣ покоинѣ, на мѣстѣ оутѣшенїа[13a] [14-] сіа смотрахъ[15] и оудивихся[16] [17-] неизреченнѣи добротѣ [-17] сѣхъ[18] и вса[19] весела исполнихся и радостна быхъ и смотрахъ[20], показавам ми стыи агглъ: се [-14] обители ѡсобь апⷭльскіи[21], особь прⷪрческіи[22], особь и дрꙋгіа апⷭлскіа і иныа преподобнеческіи[23] и прⷷныхъ, [24-] иныа мчнческіа [-24]. бахꙋ в широтꙋ и в долготꙋ, [25-] ꙗкоже мню [25],

---

слима. [27] *б* доб.—недомыслиемъ [28–28] *а*—нѣтъ. [29–29] *б в*—воспѣвше пѣснь Престѣи Трⷪцѣ трижды. [30] *а*—с пѣснію трижды [31] *а*—приде [32] *а б*—нѣтъ [33] *в П*—ада. [34] *а*—реклъ есть. *б в д П*—речетъ.

XXXII. [1–1] *а*—и воздвигшеся ѡтꙋдꙋ. [1a–1] *в г д П*—по сихъ. [2–2] *а*—нѣтъ. [3–3] *а*—нѣтъ. [4] *а*—нѣтъ. [5] *а*—нѣтъ. [6–6] *а*—нѣтъ. [7] *а*—сицевам. [8] *а*—инакова [9–9] *а*—таковыа. [10–10] *а*—нѣтъ. [11–11] *а*—нѣтъ. [12] *б*—прохладнѣ [13] *а*—тихости [14–14] *а*—нѣтъ. [15] *в*—зрахъ. [16] *в г д П*—чюдихся. [17–17] *б*—неизреченнымъ добротамъ. [18] *б*—симъ. *в П*—сихъ. [19] *в*—всякого. [20] *б*—прилѣжно зряхъ. [21] *в д П*—аггльскам. [22] *в д П*—пророческам. [23] *а в*—прⷭдбныхъ. [24–24] *в г*—

кождо подобна Цр̃югради. [26]—ако внидохом внѣтрь посреди красныхъ селеніи—[26], и се ст̃іи стрѣтахѫ ны і ѡблобызахѫ ны дх̃вно, радѫющеся ѡ моем сп̃сеніи [27]—приведоша мѧ в нѣдра—[27] Авраамова [28]. бѣ же исполнь славы и радости дх̃овныа бл̃говонныхъ [29] цвѣтов [30] и шипокъ и мира і аромать. бѣхѫ же тамо полаты различніи [31]—и неизреченны и токмо [31a]—рекѫ, ако рѣкою Бж̃іею—[31] Дх̃омъ Ст̃ымъ оустроени [32]—и тамо видѣхъ множество безчисленно млднцъ ликѫющихъ и веселящихся [32a]—радостию ѡкрст̃ъ его—[32]. [33]—и вопросихъ водящихъ мѧ ст̃ыхъ аггл̃ъ: „что есть зборъ [34] свѣтоносныхъ сихъ млднцъ, ликѫющихъ окрестъ ст̃олѣпнаго сего старца?“ рѣша ми: „се есть Авраамъ. и се [35] слышала еси нѣдра Авраамля. и сіи зборъ [36] хр̃тіанстіи млднцы сѫть, разрѣшившася ѡт плоти нескверніи“. по сих показаша ми водащіи мѧ всѧ окр̃тнаа раискаа. азъ же, сихъ смотряющи, измѣнихся разѫма тамо ходящи в неизреченныхъ красотахъ раа Бж̃іа. что много гл̃ю? аще начнѫ всѧ сіа показовати [37], иже тамо видѣхъ и слышахъ, [38]—постигнетъ мѧ то повѣсть дѣюща—[38]

по сих же сведоша [39] мѧ [40] в преисподнихъ земли, идѣже Гь̃ сатанѫ связавъ [41]—заключи. и тамо видѣхъ страшныа и неизреченныа мѫки—[41]. и [42]—ѡтѣдѫ приведоша мѧ—[42] на западъ, [43]—и тѫ видѣхъ—[43] горкіа и лютыа мѫки [44], [45]—иже

нѣтъ. [25—25] *a* - нѣтъ. [26—26] *a*—нѣтъ [27—27] *a*—пріидохомъ же в лоно патріарха. [28] *б в г д П*—Авраама патріарха, всѧ показоующе бѣ же (*а* доб. —Авраамъ). [29] *б*—бг̃оносныхъ. [30] *а в г д П*—цвѣтецъ. [31—31] *а*—нѣтъ. [31a—31] *в г П*—нѣтъ. [32—32] *а*—въ нихже вси хр̃стіанстіи млднцы разрѣшившеся ѡт тѣла нескверно. бѣхѫ же окрестъ его радѫющеся и веселящеся [32a—32] *б*—нѣтъ. [33] *а*—нѣтъ, а лишь кратко:—по сих же пріидохомъ во ѡкрѫглаа райскаа. [34] *в*—соборъ *г П*—сицевый соборъ. [35] *в г*—нѣси ли. *П*—си еже [36] *в г П*—соборъ. [37] *П*—сказовати. [38—38] *б г*—постигнетъ мѧ лѣто повѣдающѣ. *в П*—постигнетъ мѧ страхъ и трепетъ ѡ семъ повѣдающѣ. *д*—нѣтъ. [39] *а*—снидохомъ. *П*—ведоша. [40] *а*—нѣтъ. [41—41] *а*—нѣтъ. [42—42] *а*—паки же взыдохомъ. [43—43] *а*—идеже. [44] *а* доб. и мѫченіа предлежатъ. [45—45] *а*—окаанныхъ

оуготованныѧ −15 грѣшникомъ вса же сіа показаста ми стаа аггла, глюще. „виждь [16], ѡт коликихъ золъ избавилъ та есть Гь [17] оумоленіемъ своего оугодника [17а]. свщи в мцахъ и в сѣни смертнѣи „ѡ горѣ“ къ „горѣ“ призывахѫ. дрзіи же „лютѣ [18а] непрестанно кричаще и рыдающе [19]. и нѣсть по милующаго ихъ. [20] и многа неизглаанна тамо мученіа [20].

XXXIII. і егда пріидохомъ [1] сіа вса, вопроси ма единъ ѡт водащихъ ма [2] стыхъ аггль [2], гла: „разумѣли, Феодора, ако днесь есть днь, в он же ѡбычаи свщимъ в мирѣ творити память м дніи [3] − по мртвых [3а] и по тебѣ тамо сотвораетъ прпдбныи [4] Василіи“. ѡтолѣ разумѣхъ, ѡ чадо Григоріе, ако за м дніи, ѡтнелиже разлучихсѧ ѡт тѣлесе и в покоище [5] пріидохъ, идѣже ма днесь видиши, еже есть [6] прпдбнаго ѡца Василіа. ты же еще въ мирѣ сыи и прпдбныи ѡцъ Василеи многи на истинѫ наставляетъ, поканіемъ и исповѣданіемъ приводитъ къ Бгу. обаче гради со мною, да внидемъ во внутреннаа і оузриши [7] оу нихъ же [7] есмь азъ ибо прпдбныи ѡцъ нашъ Василіи пріиде [8] − здѣ малымъ [9] предъ тобою −[8а]. идохъ во слѣдъ ея, и внидохъ внутрь.

градящим же намъ, видѣхъ ю [10] росою ѡкропленѫ бжственнаго масла, миромъ и нардою помазанѫ. бахѫ же и ризы ея бѣлы, ако снѣгъ. и внидохомъ во дворецъ, егоже баше помость оукрашенъ ѡт злата чта посреди же его древеса различна [11] прекрасныхъ плодовъ исполнена [12]. и посмотрихъ [13] к востокѹ и видѣхъ полаты свѣтлы и высоки зѣло

---

[46] *а б в г* доб.—Феодоро. [47—47] *а*—нѣтъ. [48] *а г П*—лютѣ, лютѣ, [49] *а г д П*—глахѫ. *в*—глютъ [50—50] *а*—нѣтъ. *в г П*—послѣ „мученіа“ доб.—видѣхъ.

XXXIII [1] *П*—проидохъ [2—2] *П*—нѣтъ. [3—3] *а*—надъ мртвыми. *в П*—по умершихъ. [4] *а* доб.—оцъ [5] *в г д* доб.—сіе. [6] *в* доб.—въ домоу. [7—7] *а г*—в нихже. *д П*—идѣже. [8—8] *а*—предъ сим часомъ сѣмо. [9] *П*—малѡ. [10] *а* доб.—ако [11] *а*—стоахѫ сщіа. [12] *а*—нѣтъ. [13] *а* — ѡтвдъ позрѣхъ

і оустроены. [14]— и внидохомъ во единѹ полатѹ —[14]. бѣше [15] же в ней трапеза простерта [16], ѩко хартіа [17] свѣтлаа, [18]— і оукрашена каменіемъ измарагдомъ —[18]. и стоахѹ на неи сосѹди [19] златы [20] - и красни и всѧческаа [21] различнїи и прекраснїи на блюдѣхъ тѣчь ѡ[т] пеа[ж] - [20] пехожаше бл̃гооуханіе неизреченно [22]. бѣше же ѡ[т]ц̑ь нашь [23] Василіи сѣдѧше на пр[е]столѣ чюднѣ. и стоѧше [24] же средѣ [25] трапезы тоа [26] не ѩко тѣло носѧще чл̃че [27], но ѩко лѧча сл̃нчнаа испѹщающе [28], ѡбразъ имѹще чл̃чскіи сѣдѧще [29]. елико же ѹдахѹ ѡ[т] трапезы тоа, и паче [30] оумножашесѧ. тїи же неизреченныа радости испл̃нѧхсѧ. и черпающе имъ юноши нѣцыи [31]— красни зѣло —[31] в невещественныхъ стклаицѣхъ, бѣли ѩко снѣгъ. внегда же кто ѡ[т] сихъ взимаше чашѹ, ѩкоже пити хотѧше, и вливаше во ѹста, исполнѧхсѧ [32] ст̑аго дх̑а и сладости. і ѩко изомѣвсѧ сѣдѧше на многъ часъ. лице [33] же ихъ ѩко цвѣтъ [34]. слѹжахѹ [35] же предстоѧще си[м] [36] красніи зѣло, препоасани ременми златыми, и вѣнцы имѹще на главахъ [37] ѡ[т] каменіа драгаго. [38]— и пришедши Феодора —[38] ко прп̑обномѹ [39] и помолисѧ емѹ ѡ мнѣ он же, возрѣвъ на ма с радостію, призва ма к себѣ. аз же приближихсѧ [40] к немѹ и поклонихсѧ емѹ до земли по ѡбычаю он же рече тихо ко мнѣ· „Бъ̑ да [41] помилѹетъ та [42],

---

[14] *а в г д П*—нѣтъ. [15] *а г П*—стоѧше [16] *а*—велика [17] *а в г д*—лактей л̃. *б е и*—лактемъ тріедесятимъ. *П*—лакоть л̃. [18—18] *а*—бѣше же ѕ̑строена ѡт̑ каменіа измарагда блистающисѧ. [19] *а*—блюда. [20—20] *а*—злата прекрасна зѣло ѕ̑дивленна писаніемъ, овощіе же бѣше на блюдех тѣхъ дивно и прекрасно. [21] *б в г д П*—всѧческими оудивлени, бѣхѹ же и овощіа. [22] *а* доб.—ѩко нѣсть мощно рещи. [23] *б д П* доб.—преподобный. [24] *П*—стоахѹ. [25] *б в П*—на челѣ. [26] *а* доб.—в̑ началѣ. *д*—в чертозѣ. [27] *П*—чл̃ки. [28] *г*—испѹщаше. [29] *а б в г д П*—нѣтъ. [30] *а*—болша. [31—31] *а*—свѣтлыи [32] *П*—исполнашесѧ. [33] *г П*—лица. [34] *а*—свѣтъ. [35] *П*—слѹжащіи. [36] *в* доб.—предъ ѹдоущими сими юноши. [37] *П* доб.—своихъ. [38] *а*—ѹдѹщи же предо мною Феодора и прежде пришедши. [39] *а* доб.—возвѣсти [40] *а*—приступихъ. *П*—приближивсѧ. [41] *а*—проститъ и. [42] *в г П*—проститъ. *д*—

чадо, и да просвѣтитъ лице Свое на тебѣ, да исполнитъ тя всѣхъ нб̃ныхъ благ[x]". и воздвигъ мя ѡ[т] земля, рече ко мнѣ: „се Феодора, иже возжелѣлъ[43] еси видѣти, ѡ нейже много молилъ мя[44] еси видѣти[45], гдѣ есть и которую полѣчи часть. се зрящи ея и ктомя прочее не стяжай ми ея ради". Феодора же, радостно возрѣвши на мя, и рече. мл̃тивъ ти бѫди Гь̃, брате Григорие, яко попеклся еси ѡ мнѣ смиренѣи. тѣм же Бг̃ъ исполнилъ есть желаніе твое мл̃твами ст̃аго ѻ̃ца нашего". посемъ рече ст̃ыи Феодорѣ: „иди с нимъ и покажи емѹ[46] [47]—ѡграды моя[47], да видитъ красоту его".

XXXIV. і емши мя Феодора за десную рѹку, [1]-поиде[2] на десную страну[—1] и [3]—пріиде к стѣнѣ[3], в нейже бѣхѹ врата златы. и ѡ[т]верзошася намъ[4] и внидохомъ внѹтрь. и видѣхъ тамо[5] травы различніи и красны и листвіе ѡ[т] злата имѹще и цвѣты оукрашени, [6]-испѹщающе[7] бл̃говоніе[8] [9]-неизреченнѹю сладость[—9]. и видѣ[х] тамо[10] множество древесъ [[11]—прекрасныхъ безчисленно. вѣтви же[—11]] преклонены к земли ѡ[т] тѧжести плодовъ. много [12]—почѧдихся[12a]—семя[—12]. и рече ми Феодора „сіа ли та оудивлаетъ? да еще бы ты видѣлъ ѡнъ виноградъ[13], еже есть раи, еже Бъ̃ насади на востоцѣ, [14]—что бы реклъ еси[—14],—токмо страхомъ оудивилъ[15] бы ся еси ѡ чюдесѣхъ его. сей оубо противѹ ѡномѹ сѣнь[16] есть и сонъ". и рѣхъ азъ. „молюти[с]я, [17]—гже мти[—17], кто есть насадивыи градъ[18] сей? сицеваго бо никогдаже[19]

просвѣтитъ. [43] *а*—восхотѣлъ. *в*-желалъ. [44] *а в г д П*—ся. [45] *а*—желаемое полѣчити [46] *в г д П*—нѣтъ. [47—47] *а в г П*—оградъ мой. *д*—градъ мои.

XXXIV. [1—1] *д*—нѣтъ. [2] *а*—идоховѣ [3—3] *а*—се стѣна. [4] *а*—имже. *в П*—нама. [5] *а*—нѣтъ. [6—6] *а*—из нихже исхождаше радость и сладость и бл̃говѣханіа неизреченная. [7] *П*—исполнь. [8] *б*—нѣтъ. *П*—бл̃говонія. [9—9] *П* неизреченныя сладости. [10] *а*—посемъ же. [11—11] заключенное въ скобки взято изъ *б*, то же и въ *а в г д П*. [12—12] *а*—ѕжасахся ѕбо ѡ сих и чюдихся много. [12a—12] *в г П*—симъ. [13] *а б в г д П*—градъ. [14—14] *а*—нѣтъ.

азъ видѣх[20a]. она же рече ко мнѣ „како можеши видѣти, еще живъ сыи и в тѣлеси[21g]? сіа же[22] разумна сѣть и мы здѣ разумно ходимъ, трѣды же и потове прп̃дбнаго ѡц̃а нашего Василіа, имиже ѡ[т] юности и до старости потрѣдивсѧ, постом[23] и бдѧ, и молѧсѧ, и на земли легаѧ, и зноі и мра[з] претерпѣваѧ, в пѹстыни бывъшіа мнѡгія на многа лѣта преже, даже не вниде в Константинѹградъ на сп̃сеніе многимъ, [21-] сицеваго града[-24], егоже ты днес видиши, иже бо в житіи[25] и по томъ[-25] времени[26] и болѣзньми и [27-]сего ради[27] Гд̃а ради и ст̃ыхъ[28] Его заповѣдеи[29] претерпѣваю-щихъ здѣ ѡ[т] Бг̃а соблюдаетсѧ[30] мзда и воздаѧніе і оутѣшеніе в непроходимыѧ[31] вѣки веселящесѧ, якоже[32] Дв̃дь рече: „трѣды[33-] и плоды[-33] своѧ снѣси.“ азъ же о сихъ почюдихсѧ[34], якоже рече – разумно[35] ходи[м] здѣ. осеза[x] себе, аще во плоти есмь, испытахъ, и познахсѧ и чисто имѣхъ чювство помышленіи моихъ, и дивихсѧ дх̃о[м] тамо сѹщимъ видѣніемъ, и хотѣхъ возвратитисѧ во дворецъ. и сице[36] коими враты внидохомъ во ѡградъ[37], тѣми же и изыдохомъ. [38-]на трапезѣ же никогоже не[39] обрѣтохомъ возлежащи[x-38]. сѹщаѧ же на неи всѧ оуготована единаче[40]. аз же поклонихсѧ Феодорѣ и ѡ[т]идохъ[41].

XXXV. в себѣ пришедъ, [1-]возбнѣвъ и размышлахъ ѡ видѣніи[-1], гдѣ былъ[2] и что бахѫ [3-]видѣннаѧ мною[-3] и

---

[15] *а в г д П*—оубоѧлъ. [16] *а б в г д П*—стѣнь. [17–17] *П*—нѣтъ. [18] *а*—виноградъ. *в г д П*—оградъ. [19] *П*—николиже. [20] *а* доб. — ѡ[т]вѣщавши же. [21] *г*—плоти. [22] *а б в г д П*—иже видиши. [23] *П*—постѧсѧ. [24–24] *а*—таковаѧ сіа ограда. *в г д П*—сицева ѥсть ограда [25–25] *а*—семъ. [26] *а П*—временномъ. *б* — временнымъ. [27–27] *а в П*— скорбьми. [28] *П*—ст̃ыѧ. [29] *П*—заповѣди. [30] *П*—соблюдаютсѧ. [31] *а*—вѣчныѧ. [32] *а* доб.—пр̃ркъ и цр̃ь. [33–33] *а в г*—плодовъ. *П*—плѡдъ. [34] *а*—дивѧхсѧ и почюдихсѧ. [35] *а*—разѹмомъ [36] *а*—тако. [37] *П*—градъ. [38–38] *а*—и обрѣтоховѣ трапезѫ тщѫ оубо ѡ[т] возлежащи[x]. [39] *в г П*—нѣтъ. [40] *а*—нѣтъ [41] *а в г д П* доб.—ѡ[т]тоудѫ.

XXXV. [1–1] *а*—препочихъ ѡ[т] страшнаго видѣніѧ и начахъ ѳбо

слышанна[4] и востахъ идохъ к' бл̃женному, помышлма[5], [6]—еда онъ вспоманетъ ми или исповѣсть[7], гдѣ [8]—бахъ были[8] в сію нощь—[6], аще ли ѡт Бга или ѡт бѣсовъ сіе видѣніе[9] бысть[10]. и пришед к немѹ, поклонихсѧ емѹ[11] до земли по ѡбычаю он' же, бл̃гословивъ мѧ, повелѣ ми сѣсти близъ себе и рече: „[12] вѣси ли[12], чадо, гдѣ бѣ[13] в сію нощь?“ а[3] же, ꙗко невѣдыи[14], ѡтвѣщавъ[15]: „нигдѣ же, ѻ̃че, но почивахъ на[16] ѡдрѣ моемъ[16a]. и рече ми ст̃ыи[17]: „ꙗко тѣломъ на одрѣ почивалъ еси, дх̂омъ нидѣ былъ еси. вѣси ли[18], колико ти показахъ в' сію нощь? видѣлъ ли еси Феодора? не ко вратом ли разѹмнымъ дх̂овнаго домѹ, постигнѹти мѧ хотѧ, текіи дошелъ еси? и изшедше[19] с радостію пріатъ тѧ Феодора, и внѹтрь тѧ в'ведоша[20], вся ти показа[21], і о смерти ѥѧ, како с нѧжею преиде, аще не бы[22]—бл̃годать Хр̂то-ва споспѣшествовала и мене грѣшнаго хѹдое спорѹченіе—[22] начала и власти темнаго воздѹха мытарствъ проити. не внѹтрь ли двора вшелъ еси, мнѣ повелѣвшю? нѣси ли видѣлъ чюдныѧ ѡны трапезы, и [23]—страшнаго строенія—[23] ѥѧ, и которая какова бѧхѹ ѡвощіа, или какова сладость и цвѣты, и каково питіе, и которіи ли юноши, слѹжащеи на трапезѣ сѣдящіимꙋ? не стоѧше ли, смотрахъ ѡнѣхъ дивныхъ полать красоты[24]? не егда ли пріиде показахъ ти Феѡдоре, ѡ неиже много [25]—мѧ молилъ еси—[25], ꙗко да оувѣси, которыѧ

помышлати въ себѣ, кто ѥсмь ѕ̀бо или. [2] *П*—быхъ. [3–3] *а*—иже видѣхъ. *в г д П*—видѣнная мною. [4] *в* доб—мною. [5] *а* доб.—ѕ̀бо во ѕ̀мѣ, чтѡ ѕ̀бо ми о сихъ повѣдати хощеть. [6–6] *а*—нѣтъ [7] *П*—повѣсть. [8–8] *в г П*—быховѣ. *д*—бѣ или гдѣ ходилъ. [9] *а*—видѣхъ. [10] *а*—нѣтъ [11] *П*—нѣтъ [12–12] *г*—нѣтъ. [13] *а*—былъ еси. *в г*—быховѣ. [14] *а*—себе невѣдящи. [15] *в*—чтѡ ѡтвѣщати и реко[x]. *П*—ѡтвѣщахъ. [16] *а*—своемъ ложи. [17] *а* доб.—Василіи. [18] *П*—нѣтъ. [19] *а*—излѣзши. [20] *а в г д П*—в'ведши. [21] *а*—сказаше. [22] *а*—многѹ помощь имѹщи ѡт мене. [23–23] *в б*—предивная (*в*—дивнаѧ) устроенія. *П*—дивное строеніе. [24] *в*—красныхъ. [25–25] *а в г П*—

славы полѵчи? [26]—нѣси ли—[26] она тебѣ по моемѵ повелѣнію и кѵпно в дарованныи ми оградъ[27] ѡ[т] Ба внидосте? не сіѧ ли и больша[28] и множаиша сихъ в сію нощь видѣлъ еси? да како гл҃еши—ничтоже о сихъ видѣлъ?“

сицевам[29] ѡ[т] ст҃аго слышавъ и познавъ истинѵ[30] гл҃емам и вмалѣ[31] не оцѣпенѣ[х], безгласенъ[32] бых[ъ] [33]—азъ бо мнѣхъ, ако мечтаніе сѵще быти видѣнное мною, и—[33] помышлахъ в себѣ,—коль великъ сеи оу Ба бысть, понеже, ако во истинѵ ако тѣло[м] и дш҃ею тамо пришедше, всѧ вѣсть аз же прослезивсѧ рѣхъ: „ей, [34]—ѡ҃че ст҃ыи—[34], всѧ тако бѣша, ако же[35] [36]—реклъ еси, истинна есть—[36] и бл҃годарю[37]—чл҃колюбца Влдка Ха—[37], сподобльшаго мѧ [38]—сихъ видѣти и тебе—[38] познати, [39]—наставльшаго к тебѣ—[39] прибѣгнѵти и быти под кровомъ крыле [40]—твоею молитвою—[40] и наслаждитисѧ таковыхъ изрядныхъ[41] чюдесъ“. и рече ст҃ыи[42] ко мнѣ „аще, чадо, добрѣ оуправиши житіе[43] по бл҃женнымъ[44] заповѣдемъ и [45]—з добродѣтелми—[45] поидеши, [46]—по смерти воздѵшніи дѵси ѡнѣхъ мытарствъ ничтоже оуспѣютъ[47] ти, ако же слышалъ еси ѡ[т] Феѡдоры—[46]. и ты прошедши бл҃женъ бѵдеши [48]—и тамо прі҃ятъ бѵдеши[49], идѣже аз грѣшныи надѣ҃хсѧ[50] на Гда[51] обѣща ми бл҃годать[52] его домъ онъ, идѣже былъ еси. слыши, чадо Григоріе[53], рекѵ ти, сохрани

молѧшеся. [26—26] *а*—не полтъ ли. *б*—не отятъ ли. *в*—не взятъ ли. *г П*—не ѵтъ ли. [27] *а П*—градъ. [28] *в*—бывшаѧ [29] *а*—таковаѧ азъ. [30] *а*—во истинѵ. [31] *а*—за мало. [32] *а*—безъ гласа [33—33] *а*—нѣтъ. [34—34] *а*—сватче Бж҃іи. [35] *в* доб.—ты. [36—36] *а*—рече и нѣсть ложь. [37—37] *а*—Бга. [38—38] *а*—нѣтъ. [39—39] *а*—нѣтъ. [40—40] *а*—твоимъ. *в г д П*—мл҃твъ твоихъ. [41] *а* доб.—словесъ и. [42] *а*—бл҃женныи. [43] *П* доб.—свое. [44] *а в П*—бж҃твеннымъ. [45—45] *а*—со всякимъ бл҃годѣѧніемъ въ добродѣтелехъ. *б* доб.—онамо. [46—46] *а*—нѣтъ. [47] *б*—зла створятъ. [48—48] *а*—и прі҃имѵть та по смерти твоей тамо и бѵдеши со много в вѣчномъ бл҃женствѣ, ѡкоже ми Гъ ѕготова обитель. [49] *в г д е ж и П* доб.—идѣже былъ еси дхомъ и видѣлъ еси Ѳеодорѵ. [50] *П*—надѣюся. [51] *в г д П*—Хрста, ако. [52] *П*—бл҃годатію.

таинѣ ѡца твоего —[48]. азъ бо хощѫ прежде тебе оумрети и потомъ ты послѣдуеши ми по многихъ лѣтѣхъ, воспитанъ[54] в дѣлѣхъ бл҃гихъ, ѩкоже сказа ми Гь҃. но блюди, [55]— ѩкоже рѣхъ ти [55], дондеже в животѣ есмь[56], да никтоже оувѣсть 5 о сихъ ты же, аще хощеши [57] потрѧдитися и мою хѵдость [58]— не бес памѧти ѡставити, ѩкоже ѡбычаи есть в добродѣтелехъ подвизающихся написывати ст҃ыхъ житіѧ,—ты же, чадо, не мою хѵдость [58], но Бж҃ію бл҃годать во всѣмъ [59]— поспѣшающимъ и оукрѣпляющемѣ —[59], бывшаѧ воспомѧни, почитаю- 10 щимъ [60] и послѫжающимъ на ползѣ на прежде[61], иже аще ти здѣ хощетъ содѣиствѵетъ иже в чюдесехъ богатыи Гь҃ и сихъ не ѡстави и вся по радѣ скажи[62], да слышавшіи прославѧтъ Бг҃а во бл҃гихъ богатаго[63]. и себе соблюди ѡт сѣти лѫкаваго на всѧкъ дн҃ь и часъ, дондеже посѣтитъ тѧ Гь҃ —[57а]. 15 сі҃ѧ ст҃омѣ рекшѣ ко мнѣ [64]— і ина многа наказателна словеса и молитвовавъ [64], ѡ҃пѵсти мѧ[65].

сѧ же ѡбычаи имѣѧше к нѣкоіимъ ѡт҃ дх҃овныхъ дѣтеи ѡ҃ходити ползы ради. бѣ бо врачъ изрядень дш҃евныѧ [66]— и тѣлесныѧ болѣзни молитвами исцѣлѧѧ[67], но и прозорливъ 20 бѣ, провидѧ дх҃омъ комѫждо ѡт҃ врагъ и ѡт҃ злыхъ чл҃къ втаинѣ наводимаѧ, возвѣщаше хотѧщаѧ[68] слѵчитися. великъ всѣмъ в бѣдахъ вѣстникъ[69] бываше, непрестанно ѡ нищихъ и сиротахъ і о вдовицахъ попеченіе имѧше[70], и всѣмъ при-

---

[53] *в*—нѣтъ. [54] *б*—преспѣвая [55—55] *а*—нѣтъ. [56] *а*—семь. [57—57] *а*—хѵдое се житіе списати и сѵщимъ оставити на ползѵ прочитающимъ, приложи сіѧ, ѩкоже видиши и со дрѵзѣми, иже хотѧщими ѧвитсѧ о всѣхъ сихъ,—мнѣ же споспѣшествѵющѵ ти и помогающѵ ти. [58—58] *б г*—нѣтъ. [59—59] *в г д П*—поспѣшающѵ и оукрѣпляющѵ и чюдодѣиствующѵ. [60] *в д П*—прочитающимъ. [61] *в г д П*—преди. [62] *б*—исповѣждь [63] *б*—бл҃гаго. [64—64] *а* нѣтъ [65] *а* доб.—в домъ мой [66—66] *а*—исцѣленіе болѧщимъ и печашеся о домѣхъ своихъ ѡт҃ нѣкихъ враждоующихъ наводимаѧ на ня втаинѣ злаѧ провозвѣщаваше имъ, ѡт҃ приключающихся бѣд҃ избавляшеся [67] *б*—

ходящимъ к немꙋ оутѣшитель бл̃гъ и скорби словомъ [71], ꙗко гꙋбою, ѡ[т] ср̾дца ѡ[т]емлꙗ —[66].

XXXVI. чюдо первое прп̾бнаго ѡ[т]ц̃а нашего Василіꙗ. нѣкогда ми, [1] — рече Григоріе —[1], по ѡбычаю пришедшꙋ к немꙋ, внезапꙋ, ꙗко нѣкоемꙋ ткнꙋвшꙋ [2] его, абіе скоро воста и вземъ жезлъ [3] [4] — и мене поꙗтъ —[4] і изыдоховѣ [5] ѡ[т] келіи. пріиде [6] к нѣкоемꙋ домꙋ, сꙋщꙋ в пристанищи Софейстемъ, в нем же [живꙗше [7] кꙋпецъ, имѣꙗ ергастиріꙗ многа, сирѣчь в ни[х]же [8]] продаютъ и кꙋпꙋютъ и дѣлаютъ потребнаꙗ. сеи же богат зѣло, [9] — безчаден же —[9] и слѣпъ тѣлесныма ѡчима и дш̃евныма помраченъ. дш̃евнѣи оубо ѡбремененіе [10] множества [11] богатства, тѣлеснѣи[ж] ѡ[т] тꙗжкаго недꙋга [12]. [13] — имꙗше же —[13] множество рабъ, всячески богатствомъ кипа [14]. имꙗше же раба, именемъ Феѡдора, цѣломꙋдренна и добродѣтелна [15], иже бѣ дх̃овныи сн̃ъ прп̾бномꙋ. семꙋ же Феѡдорꙋ [16] — часто [17] — приходящꙋ ко ст̃омꙋ —[17] и с ним̃ бесѣдовавшꙋ потребнаꙗ о дш̃евныхъ и тѣлесныхъ [16a] — домостроеніи —[16]. и [18] многꙋ зависть подвиже врагъ на нь. ѡ[т] дрꙋжины его еди[н] нѣкто ѡ[т] нихъ, [19] — бѣсомъ наоученъ —[19], пріиде к [20] — немꙋ волфъ —[20], [21] — наоучи его гвозди желѣзныꙗ [21a] — оунзити —[21] в нѣкоемъ темнѣ [22] мѣстѣ, [23] — имиже чары сотвори

исцѣлѣваше. [68] *в* доб.—ѥмоу. [69] *б в г д П*—пособникъ. [70] *в*—имѣꙗше. [71] *в г д П*—словесы.

XXXVI. [1—1] *а б в г д П*—нѣтъ. [2] *а б в г д П*—толкнꙋвшꙋ. [3] *а*—вербовꙋю палицꙋ, ѥже старости ради подпираѥсѧ. [4—4] *а*—нѣтъ. [5] *а* доб.—кꙋпно. [6] *а б*—пріидоховѣ. [7] *а б*—бѣше. [8] заключенное въ скобки взято изъ *П*, то же есть и въ *а б в г д е ж и*. [9—9] *а*—пѣстъ же весма, не имый ни чадъ ни сродникъ. *в П* доб.—всякѡ. *д* доб.—всякого. [10] *а в*—ѡбреваніемъ. *б г д П*—ѡбьюродѣніемъ. [11] *б г д*—и множествомъ. [12] *а* доб.—поболѣвшꙋ. [13—13] *а*—ѥмꙋ же бѣше. [14] *б*—изобиленъ. [15] *а*—сей добродѣтели прилѣжа. [16—16] *а*—паче инѣхъ прилежаше г̃нь его и тайнамъ своимъ причастника имѣше. [17—17] *в г д П*—гд̃нь его прихождаше. [16a—16] *б в г д П* и ѡ домовнѣмъ строеніи. [18] *в* доб.—во. [19—19] *а*—враждебенъ сей. *б в г д П*—бѣсомъ наваженъ. [20—20] *а б в г д П*—к̃ нѣкоемꙋ волхвоу. [21—21] *а*—и гвозди нѣ-

на има Феодора —[23]. ѡ[т] сего Феодоръ тажкимъ недоугомъ
ѥтъ[24] бысть и [25]— к смерти приближиса —[25]. сіе же прп[д]б-
ныи возрѣвъ[26], дх̑омъ пріиде[27] тамо. [28]— видѣвъ, ако тажкою болѣзнію трѧжаетъ[29], взе[м] свѣщоу, пріиде к нѣкоеи
храминѣ, замки оутвержениѣи, идѣже очарованныа[30] гвоздіе
сокровенніи —[28]. и ключа[31] вземъ[32], вниде внѣтрь, изтерзавъ[33]
дрѧжныа[34] гвозди единъ ко единомѹ[35]. и [36]— в тои часъ Феодоря болѣзнь [36a]— облегче —[36] и помалѣ здравъ бысть, во-
ставъ[37] слѹжаше намъ. иже[38] [39]— видѣвъ, г̑дн̑ъ его и сщіи
в домѹ его оудивишася напрасномѹ здравію Феодорову. и
слышавше о ст̑ѣмъ, прославиша Бг̑а и почитахѹ ст̑аго. ѡ[т]
[39a]— сего —[39] мнози к немѹ прихождахѹ и [40]— ползѹ пріимахѹ
дш̑евнѹю [40a]— ѡ[т] него —[40].

XXXVII. чюдо в̑-е. инъ нѣкто кѹпецъ такоже имѣа-
ше егострыги[1], сирѣчь храмы многи. и раба имѣаше вод-
нымъ [2]— трѧдомъ одержима, на долзѣ мѧчима и смертію пре-
тима —[2]. и пріиде ко ст̑омѹ [3]— г̑дн̑ъ раба того —[3], моласа [4]— и
кланаласа —[4], дабы шелъ в домъ его и посѣти[л] болѧщаго[5].
[6]— он же ѡ[т]рицашеса, не хотѧше ѡ[т] сего славимъ быти, и
едва повинѹаса многомѹ моленію мѫжа —[6] и с нимъ иде. ѡбрѣ-

кіа желѣзныа на него пріемъ. [21a–21] *б в г д П*—воньзити. [22] *в*—нѣтъ. *а* доб.—и мрачнѣ. [23–23] *а*—сіа водрѧзивъ, ѥкоже волхвъ наѵчи ѥгѡ. [24] *а*—одержимъ. [25–25] *а*—на ложи своемъ лежаше и бѧше недвижимъ и ко смерти готовъ. [26] *а*—провидѣ. [27] *а*—в той часъ. [28–28] *а*—нѣтъ. [29] *в*—содержима. *д П*—трѧждаема. [30] *в г д П*—чаровныа. [31] *а* доб.— домѹ. [32] *а*—испросивъ, ктомѹ же и свѣщѹ. [33] *а*—нѣтъ. *в г д П*—изѧть. [34] *а б в П*—водрѧженныа. *а* доб.—злодѣевы враждебныа. [35] *а б в г д П* доб.—исторже. [36–36] *а*—иже бѧше к̑ смр̑ти готовъ в̑скорѣ исправися и здравъ. [36a–36] *в г д П*—ѡблегчися. [37] *а*—абіе вскочивъ и. [38] *а*—сей ѵбо. *в г д П*—се же. [39–39] *а*—не токмо видѣвшиа во ѵжасъ введе, но и слышащиѫ на вѣрѹ великѹ ко ст̑омѹ воздвиже, потомъ же и. [39a–39] *б*—сего часа. [40–40] *а*—бываемыхъ ѡ[т] него насыщахѹся чюдесъ. [40a–40] *д Ц*—нѣтъ.

XXXVII. [1] *б г*—ергастригиа. *в д П*—ергастиріа. [2–2] *а*—недѹгомъ болѧща и оуже ѵмрети хотѧща. [3–3] *а*—нѣтъ. [4–4] *а* нѣтъ. [5] *а в г д П*—оумрети хотѧща. *б* доб.—и к̑ смерти приближающася. [6–6] *а*—нѣтъ.

те болящаго оуже [7]–в послѣднемъ дыханіи–[8] и к҃ концꙋ приближившаса–[7]. ст҃ыи же, помолившса[9] и рꙋкꙋ[10] возложивъ[11] на нь[12], здрава его сотвори. [13]–и вси видѣвшіи прославиша Бг҃а, давшаго своимъ рабо[м] таковꙋю бл҃годать исцѣленіемъ–[13]

XXXVIII чюдо третіе—о Гонгилiи. свщ҃ѣ прп҃добному в҃ домꙋ [Гонгилиевѣ[1]], и сего Гонгилiи сіа же два сн҃а брата пр҃наа, саномъ велика свщ҃а, добродѣтелна[2] [3]–бѣ же ѡ҃т҃ъ ею прп҃дбномꙋ велик҃ вѣрꙋ и любовь имꙋще[4] ко ст҃омꙋ и часто бесѣдꙋюще с нимъ, ползовахса[5] ѡ҃т҃ него–[3] приде нѣкыи князь к҃ Гонгилiю[6] ѡ҃т҃ Пефлагоньскіа[7] страны, [8]–дхомъ нечистымъ одержимъ Гонгилiи же [9]–воспріатъ его–[9], неразꙋмѣ свщ҃аго в҃ немь бѣса–[8] сего[ж] пришествіе ст҃ыи[10] прорече, рекъ: „се прiиде[11] [12]–князь діаволомъ мѣчимъ–[12]. і ꙗко вниде иже бѣса имѣа и на цѣлованіи рече Гонгилiю[13]. прiиде[14] сѣдящꙋ же с҃ нимъ прп҃дбномꙋ, [15]–нетерпѣ[16] бѣ[с] приближитиса к҃[15а]–прп҃дбномꙋ–[15], нача вопити гласо[м] велиⷨ. „что мнѣ и тебѣ, сватче Бж҃іи, что мꙗ кленеши[17] и что мꙗ мѣчиши[9] вѣмъ тꙗ, кто еси ты ѡ҃стави мꙗ, да возвѣщꙋ чл҃комъ паче естества[18] добродѣтели твоа. аще ли то повели ми, да изыдꙋ и[19]–ктомꙋ не внидꙋ–[19] здѣ не довлѣшали ти, колико

[7–7] *а*—исчезающа. [7–8] *П*–послѣднее дыхающа [9] *а*–молитвою токмо. [10] *а в* доб –свою. [11] *а*—положеніемъ. [12] *а*–нѣтъ. [13–13] *а*–нѣтъ.

XXXVIII. [1] заключенное въ скобки добавлено изъ *г. а б в г д П*–даютъ то же чтеніе, что и *г. е*—Генгиреевѣ. [2] *а*—нѣтъ. [3–3] *а*–оц҃а же имѣста прѣп҃бнаго. бѣста же дѣлателя добрыⷯ дѣлъ. влечаста же ст҃го любовію паче инѣхъ к҃ себѣ и наслаждастаса ѵ҃ченіа его. [4] *в б д П*—имѣста. [5] *П*–пользовастаса. [6] *а в г д е*—ко прп҃дбномꙋ. [7] *б*—Пафлегонскія. *и*—Флегоньскіа. *П*—Пафлагонскіа. [8–8] *а*—имыи ѵ҃ себе дх҃ъ лютъ и лꙗкавъ и не вѣдаше бѣса, живꙋщаго в҃ немь. [9–9] *в г д П*—нѣтъ. [10] *а в г д П*—прп҃бныи. [11] *а б г д П* доб.—к҃ намъ. [12–12] *а б в г д П*–діаволъ. [13] *а б в г д П*—болꙗринꙋ. [14] *в д П* доб.—и сади. [15–15] *б*—нѣтъ [16] *П*—не стерпѣ. [15а–15] *а в П*—ко ст҃мꙋ. [17] *а*—сожизаеши *б в г д П*—палиши. [18] *а*

зло показалъ еси на пяти, но и [20]—[20] ѡтсюдѣ гониши мѧ [20а] ст҃ыи же [21] оударн бѣсѣнующагосѧ [22]—[22] в ланитѹ [22]. і абіе поиде [23] кровь изъ [24] оустъ его [24] стрѣлами. предстоящеи же съ жростію вопіахѹ на ст҃аго [25], ꙗко не исцѣли, но оубіиство [26] сотвори. [27] по мнозѣ же теченіи крови [27], рече емѹ ст҃ыи: „[28] кровію ли точиши [28], —во имѧ Г҃а нашего І҃с҃а Х҃а стани“. і абіе ста теченіе крови и страждущій [29] здравъ быс [29], припаде к ногамъ ст҃аго, бл҃годареніе вдаѧ Бг҃ѹ і оугодникѹ Его [30]. [31] и ѡ҃тиде [32] в домъ свои радѹѧсѧ [31].

XXXIX. чюдо четвертое [1]. иногда бо паки [2] пріиде нѣкіи [2] женѹ носяще [3] лютѣ страждущю и вмалѣ изчезнѹти хотящу [3]. кость бо въ гортани ея ста [4]. ѡна же блюющи и внутреннѧѧ [5] ея измѣняющесѧ [5] сіце мячима бѣ жена три дни, видѣвъ же ст҃ыи і оумиливсѧ [6] и вздохнувъ рече. „Г҃и І҃с҃е Х҃е. Сн҃е Бж҃іи, помилѹи насъ грѣшныхъ“. і абіе в тои часъ кость изъ гортани ея испаде [7] и жена [8] здрава бысть и вси прославиша Бг҃а и ѡ҃тидоша чюдящесѧ [8].

[9]—і ина многа знаменіа же и чюдеса [сотвори ст҃ыи [10]] дарованіемъ Ст҃аго Дх҃а. понеже ѡ҃т самѣхъ ногтеи млаⷣнства [11]—чюдотворецъ бысть, [11] сицевою бл҃годатію· ѡ҃т Бг҃а ѡбо-

—ѥстественныѧ. [19–19] *а* —ѡтселѣ не живѣ [20–20] *а*—здѣ вшедшѣ ми изгонѧеши мѧ. [21] *а* доб —простеръ р҃кѣ. [22–22] *а*— по главѣ [23] *а* – потече. [24–24] *а* - него. [25] *а* доб.—гнѣвающесѧ. [26] *а*—болѣзнь ѥмоу [27–27] *а*—истекши же крови много и ѥще текѹщи. [28–28] *а*—кровь ли течеши. [29–29] *а*—избависѧ и цѣлъ смыслъ имый. [30] *а* доб.—прⷣбномѣ оц҃ѣ нашемѣ Василію Новомѣ в҃ чюдесѣхъ [31–31] *а*—нѣтъ. [32] *б*—поиде.

XXXIX [1] *в* доб.—о женѣ. [2–2] *а б в г д П*—пріидоша к немоу нѣцыи. [3–3] *а*—жалостно видѣніе на неи зрящимъ всѣмъ [4] *а*—впреки ѕвязши. [5–5] *а*—растерзающи ѡт великіѧ нужды. *в г д П*—изметающи. [6] *а*—млⷣрдовавъ. [7] *а* - выскочи. [8–8] *а*—ѡт болѣзни избавилсѧ и Бг҃ъ вѡ всѣхъ прославлѧшесѧ. [9–9] *а*—сицеваѧ ѕбо мимошедшимъ ст҃аго чюдесъ помянѹвше, показахомъ, ꙗкоже ѡт ногтей лва и ѡт края постав, каковою блгⷣтію ѡт Бг҃а обогатисѧ, хотѧи ѕбо всѧ по ѥдиномѣ написати ѕподобитсѧ чашею море премѣряющемѣ или песокъ и звѣзды хотящемѣ исчести [10] заключенное въ скобки взято изъ *б в г д П*. [11–11] *в г д П*

гатися і аще кто дерзнетъ вся по единому написати, оуподобится чашею премѣдрающѣ море или песокъ морскіи[12] и звѣзды нечести покѣшается[13], но аще дерзнѣ рещи и не погрѣшѣ[9]—[14]—ні единъ ѿ[т] прежнихъ ст҃ыхъ сицевъ явися[14], и[15] [16]—в҃ знаменіахъ и в҃ чюдесехъ[16] и в прозрѣніи всѣхъ превыше. но[17]—паки многое мимо текъ[17], [18]—на предлежащее возвратимся[18].

XL[1]. во единъ оубо ѿ[т] днеи, молчащѣ ми[2] в келіи своеи, ѿ своихъ грѣсѣ[х] пекущюся[3], вниде[4] в мя помыслъ и [5]—добрѣ[6] начатъ стѣжати ми, гл҃а[5], яко добрѣ вѣрѣютъ іюдеи, боящися Бг҃а. се же ми[7] помышлающѣ[8], рѣхъ, ибо Авраамъ честенъ[9] есть, і Исаакъ, [10]—і І҃аковъ ст҃ъ[10], Моисей великъ[11] явися пре[д] Бг҃омъ, знаменми [12]—и чюдесы[12] преславными [13]—оуязви[14] Египетъ[13], како бо недобрѣ вѣрѣютъ, Бг҃ѣ давшемѣ имъ законъ на горѣ Синаистѣи, Свои[м] гласомъ[15] десяти словъ наоучи ихъ, иже добрѣ [16]—пріяша и держатъ[16] [17]—Чермное море раздѣли, Моисеомъ[18], [17а]—проведе Іи҃л҃я и ѿ[т] работы избави, в пѣстыни манны одожди и прочая[17] вся, яже во ветсѣмъ законѣ, помышлая, вся сія

—нѣтъ [12] *в г д П*—нѣтъ [13] *б*—покушающемуся. *в г д*—покѣшался. *П*—покѣшающѣся [14–14] *б*—ничимъ же мнѣе явися отъ древни[х] ст҃ыхъ [15] *а* доб.—аще дерзновенно есть рещи во проповѣдании. [16–16] *а*—нѣтъ [17–17] *а*—нѣтъ. [18–18] *жс*—здѣ и скѡньчеваемъ. (здѣсь оканчивается *жс*)

XL [1] *б* (загл.)—ѡ чюдесехъ ст҃аго і҃ (загл.)—соумнѣніе или разтлѣніе ст҃аго Григоріа, оученика прп҃дбнаго Василіа Новаго, егоже память марта кѕ҃, ѡ іоудеехъ, якѡ добрѣ вѣрѣютъ и могѫтъ ли они спастися или погибнѫти и[3] минеи четьи. [2] *к г* доб.—рече ст҃ыи Григоріи. [3] *к і*—плачѫщюся. [4] *к і*—прііде. [5–5] *а*—другій, возникнувъ въ мѣ мой и восхищенъ бывъ ѿ[т] него и не хотяй влечашеся и даваше извѣствѣй мя [6] *в П*—зѣлнѣ. [7] *а*—нѣтъ. [8] *а* доб.—Григорію, ѵченикѫ Василіевѣ. [9] *а*—великъ [10–10] *б г д ж і П*—праведенъ. *в*—праведни быша и. [11] *а*—Бж҃іи ѵгодникъ страшенъ [12–12] *а*—нѣтъ [13–13] *ж і*—иже в҃ египтѣ. в мори и в҃ пустыни сотвори. [14] *а*—и ѵрани. [15] *б*—словомъ. [16–16] *ѧ і*—держаша по пріатіи тѣхъ. *а* послѣ „держатъ“ доб.—не манну ли одожди имъ, ѧгда. [17–17] *к і*—нѣтъ. [18] *а*—Моисеовою палицею. [17а–17] *а*—не крастели ли посла, и спро-

исчитам[19], глаxъ: „воистинно добрѣ имъ бысть[20a]. понеже
предъ симъ мало прочита[x] книги [21]—хитраго закона—[21]. и
много брався с таковымъ помысломъ, [22] в себе пришедъ—[22],
рѣxъ: „ѡ помысле лѣкавыи, что ти бысть польза ѡт сихъ[23]?
но имамъ [24]—ѡтца, сицева бгоносна и добрѣ о сихъ [24a] вѣ-
дяща—[24],—[25]—шедъ возвѣщи емѹ [25], и тои ми ѡ сихъ разсѣ-
дитъ[26a]. азъ бо извѣстно[27] вѣдѣxъ, яко аще[28] кто исповѣсть
дховномѹ ѡтцѹ своя помышленія—[29], [30] ѡблегченіе пріем-
летъ. аще ли в себѣ [30a] прикрыетъ [30], Хртовъ нѣсть, но
антихристовъ[31]. возставъ оубо і идохъ ко ѡтцѹ моемѹ дховно-
мѹ Василію.[32]—і обрѣтохъ его—[32] на мѣстѣ, паницаемѣмъ
Аркадіана[33]. в тои же днь творящеся подрѹміе[34], спрѣчь
конное оуристаніе[35] и тѣ собрася[36] мало не—[36] весь градъ.
азъ же ѡт многихъ днеи ѡставихъ таковое позорище, слы-
шавъ ѡ семъ грознаа словеса[37] Іоанна Златоустаго.[38]—идя-
щи ми—[38] ко стомѹ[39], і егда бѣxъ близъ позорища на мѣ-
стѣ Діптинѣ[40], [41]—понѹди ма помыслъ—[41] видѣти, аще [42]—есть
правое—[42] запѹщеніе конемъ, и [43]—на мнозѣ стѣжаа ми. и
повинѹxся помыслѹ—[43], видѣxъ правое[44] запѹщеніе конемъ[45]
и пріидохъ ко стомѹ. [46]—ѡбрѣто[x] его [47]—в' молчаніи в' ке-

ста. [19] *а*—извѣствѹи въ себѣ. [20] *а* доб.—и помысломъ стѹжающимъ
ми о іюдеохъ. [21—21] *к і*—старозаконныа. [22—22] *а*—нѣтъ. [23] *а*—тако-
выхъ помышлаа. [24—24] *а*—бгоносца. [24a—24] *в г П*—вѣдяща. [25] *а*—да воз-
вѣстити томѹ о сихъ. [26] *а* доб.—ктомѹ и приложимся. [27] *а*—испытно. [28] *а*
—всякъ члкъ, иже не исповѣдуется. [29—29] *а*—ѡт находящихъ ѥму по-
мыслъ. [30—30] *а*—но скрываетъ сѧ, той. [30a—30] *в г д*—крыетъ. *П*—скрыетъ.
[31] *а* доб—и таковаа в себѣ помышляше. [32—32] *а*—бяше бо тогда. [33] *в П*—
Аркадіанѣ [34] *а в г П*—подроміе. [35] *к і* доб.—или гонитва. [36—36] *а*—весма.
в—нѣтъ. *г д и П*—весь. [37] *а* доб.—великаго. [38—38] *а*—якоже бо идохъ.
[39] *а* доб—моемѹ оцѹ, яко да ѹвѣмъ ндоразѹмнаа. [40] *а*—Діоктионъ.
б і к—Діоптаонъ. *в г д*—Діоптіонъ. *е и*—Диопитинъ. *П*—Діоптинъ. [41—41]
а—и абіе воздвижеся пламень в' срцы моемъ, понѹждаа ма. [42—42]
а б г д е П—первое. [43—43] *а*—и не возмогохъ ѹдержатися таковаго ми
помысла и побѣжденъ быхъ, взыдохъ и видѣxъ. [44] *а б г д е П*—первое.
[45] *а* доб.—и потомъ ѡтидохъ. [46—46] *а*—нѣтъ. [47—47] *П*—в' молчальной

лiи —47 в' мл҃твѣ оупражнашесѧ48. и вшедъ —46 ѡбычное метаніе49 сотворихъ50. рече ко мнѣ съ ѧростію: „се же іюдѣискаѧ мѫдрѣствіами прiйде, иже ветхое писаніе прошедъ и ѡт того 51— развращенъ бывъ и прелстивсѧ —51, рече, ꙗко добрѣ вѣрꙋютъ проклатіи іюдѣи, темніи, помраченніи, поистинѣ слѣпи. 52— се добры53 писаніемъ сказатель и пр҃рки похвалаѧ54, извѣствуетъ, ꙗко добрѣ іюдѣи держатъ зако҃, в' Бг҃а бо55 нб҃наго56 вѣрꙋютъ57. се же ѡт своихъ ѡ҃стави58 слыхъ59 плакатися и со слезами просити си҂ 60— ѡставленіе и како 61— стати оу сѫдища Хв҃а —61 и прочаѧ всѧ ѡт таковыхъ остаꙋлено62 в' себѣ слагаѧ, рече —60, ꙗко воистиннѣ добрѣ вѣрꙋютъ іюдѣи и не соблазнаютсѧ. не токмо же се, но и на иподромiи, идѣже бѣсомъ радость творѧт, томꙋ 63— оугожающе —52. поистинѣ тебѣ 64— вложивыи діаволъ помыслъ таковыи —64 и дващи тѧ низложи“. аз же65 в себѣ рѣхъ: „66— се времѧ ти —66 слышати ѡбличеніе67 твоихъ68 помыслъ“. с҃тыи же рече: „ѡ лютаго неразꙋмiа! не довлѣша намъ сіе едино зло, но и брався с нами і ѡдолѣ лꙗкавыи бѣс69 и подроміемъ прельстивъ и низложивъ70а. аз же, сіѧ слышавъ, рѣх в себѣ, ꙗко 71— ѡсобнаго бѣса имать властелинъ иподроміи позорища, емꙋже оугожаютъ —71, и заклавсѧ72 никогдаж тамо ити73.

кѣльицѣ. 48 *в г д П*—оупражнꙗющасѧ. 49 *а і к*—поклоненіе. 50 *а* доб.—онъ же абіе благослови мѧ по ѡбычаю и посемъ возрѣ на мѧ гнѣвно и. *і к П б*—он҃ же благослови мя и мл҃тв҃ сотворивъ. 51—51 *а*—навчилсѧ. 52—52 *і к*—нѣтъ. 53 *д П*—добрымъ. 54 *а в г* доб.—и тѣмъ чюдесемъ оудивлꙗсѧ 55 *П* доб.—рече. 56 *в*—законнаго. 57 *а* доб.—и хранатъ ѡт Него данный законъ, како неправѣ и добрѣ вѣрꙋютъ. 58 *а б в г д П*—ѡставль 59 *а*—золъ. 60 *а*—прощенія о неполезныхъ емꙋ и неразꙋменъ сѫдъ сотвори҂ ѡставлꙗѧ в себѣ 61—61 *б*—явитися подобаетъ пред' сѫдищемъ Хр҃товымъ. 62 *б П*—ѡставль, но. *в д*—нѣтъ. 63—52 *в П* доб.—изыде. 64—64 *а*—вложеніемъ таковаго помысла прелсти тѧ діаволъ. 65 *і к* доб.—Григоріи. 66—66 *а*—приближисѧ часъ, внегда хощеши. 67 *а*—нѣтъ. 68 *П*—нѣтъ. 69 *г*—діаволъ. 70 *а в г д П*—низверже ны. 71—71 *к і*—како с҃тый вѣсть мнѣ еще неизвѣ-

паки сты̑и гл̑а ко мнѣ: „рцы[74], како ты гл̑еши, ꙗко добрѣ вѣрꙋютъ іюдѣи“. аз же, [75]– недоꙋмѣвсѧ, что ѡ[т]вѣщати ми –[75]. и паки рече ми. „что сть, иже Гь̑ рече во ст̑омъ ев[т]ліи:— иже не чтетъ Сн̑а[76], не чтет ѳ̑[т] ца, пославшаго Его. видиши ли, како праздни сть и ничтоже ползꙋющеѧ иже мнѧтсѧ во ѳ̑[т] ца вѣрꙋюще, Сн̑а же ѡ[т]мещꙋтсѧ. и паки рече Гь̑ ко подѣомъ.—ни Мене вѣсте, ни ѳ̑[т] ца Моего вѣсте когда. аще [77]–оубо когда –[77] Его видѣша на сонмищахъ[78] оучаща ихъ, тмами чюдеса творѧща и с ними бесѣдꙋюща и пребывающа[79] не разꙋмѣша[80],—[81] како подобаетъ[82] ѳ̑[т] ца же –[81], Егоже никогдаже видѣша, како знаютъ Его добрѣ[83]. [84] ѡле безꙋміѧ [85]–и конечнаго неразꙋміѧ –[85]! ні единаго идола не оставиша, емꙋже не поклонишасѧ,—[86]–во днехъ Ровоама [86], сн̑а Соломонова, иже цр̑твова во їи̑ли и сотвори два телца златы и [87]–заблꙋждьше во слѣдъ ею, сиречь –[87] поклонишасѧ имъ, гл̑ꙋюще, — сіи сть бози наши, изведшіи ны изъ Египта,— даже и до Іосіи[88], пр̑ѧ іюдѣиска, иже в' малѣ ѡбратисѧ ко Гд̑ꙋ Бг̑ꙋ своемꙋ. [89]–аще тако –[89] тіи добрѣ вѣрꙋютъ? паки гл̑етъ Гь̑ ко іюдеѡ[м]:—Азъ пріидохъ ѡ имени ѳ̑[т] ца Моего и не пріемлете Мене; аще инъ пріидетъ о своемъ имени, того пріемлете и во грѣсѣхъ вашихъ оумрете. паки инде гл̑етъ: —се оставлаетсѧ домъ вашъ пꙋстъ видиши ли, ꙗко[90] прогналъ ихъ есть Бг̑ъ ѡ[т] Себе и расточи тѣхъ в конца вселенныѧ, ненавистно сотвори имѧ ихъ пре[д] всѣми ꙗзыки, иже по[д] нб̑семъ. паки гл̑етъ Гь̑:—аще не бы пришелъ и глаго-

---

стившꙋ емоу [72] *а* доб.—ꙗко. [73] *а*—изыдꙋ. [74] *г* доб.—ми. [75–75] *а*—к немꙋ ѡ[т]вѣта ничтоже возмогохъ держати. [76] *а* доб.—той. [77–77] *г*—нѣтъ [78] *а*—стогнахъ. [79] *а*—живꙋща [80] *а*—не ꙁвѣдаша. [81–81] *в*—како могутъ ѡ[т] ца знати. [82] *а* доб—вѣдати. *б* доб—вѣровати в Сн̑а. [83] *а*—нѣтъ. [84–84] *а*—нѣтъ. [85–85] *і к*—нѣтъ. [86–86] *в г д П*—во дни ровоама. [87–87] *і к* —нѣтъ. [88] *в П*—Осіи *г д*—Осѣа. [89–89] *в г д П*—то какѡ. [90] *в г*—чадѡ.

лалъ имъ, не быша грѣха имѣли, ꙗко видѣша мꙗ и возненавидѣша Мене и ѡ҃ца Моего[91] к҃ смоковницѣ же рече Гь҃ что, егда взалка и пріиде снѣсти ѡ҃т нея и плода не ѡбрѣте҆[9] како проклꙗть ю, рече҆ — ктомꙋ не бꙋдетъ плода ѡ҃т тебе вѡ вѣки.[92]—кто же бѣ смоковница҆? но всячески[93] ꙗко[94] Моисеовъ законъ.[95]—пришедъ оубо Гь҃ ѡбрѣте іюдѣи[96] имꙋще законъ празденъ—[95], никтоже ѡ҃т нихъ законныхъ повелѣніи творꙗше, тѣмъ и плода ѡ҃т нихъ не бꙋше—[84]. сего ради проклꙗть ихъ неплодіемъ. ащѐ бо чрез҃ дн҃ь обрѣзаютъ[97] іюдѣи, со всꙗцѣмъ испытаніемъ совершаютъ законъ свои, а Бг҃ъ не призритъ на ихъ[98] содѣлованіе, всячески неплодно есть по Гд҃ню реченію, еже рече — ктомꙋ да не бꙋдетъ ѡ҃т тебе плода во вѣки—[92]. преже бо пришествіꙗ Хв҃а добра была вѣра ихъ и добръ законъ и добры жертвы ихъ[99]. Хр҃ть же пришедшꙋ к҃ томꙋ оуже непотребна всꙗ начинанія, оупразднивше бо сѧ и проклꙗта быша всꙗ та. вниде же в того мѣсто новыи законъ, цвѣтъ[100] дѣиствꙋетъ, и тіи же чаютъ[101] антихриста пріити[102]. и прркꙋ хотꙗщꙋ Моисею скончатиса, рече к҃ немꙋ Бг҃ъ: — се ты[103]—оумреши[103а]—и почіеши—[103] со ѡ҃цы твоими людіе же сіи[104]—восставше соблюдатъ—[104] вслѣдъ бг҃овъ чюжихъ,[105]—ѡставатъ Мꙗ—[105] и разорꙗтъ завѣтъ Мои, иже завѣщахъ имъ, разгнѣваюсь прости҆ю в҃ дн҃ь онъ и оставлю ихъ и ѡ҃вращꙋ лице Мое ѡ҃т нихъ, и бꙋдꙋтъ в расхищеніе, и ѡбрящꙋтъ зла многа и скорби, имже нѣсть

---

[91] *в П* доб.—также и. [92–92] *к*—нѣтъ. [93] *і*—точію. [94] *в г д П*—нѣтъ. [95–95] *і*—нѣтъ. [96] *в П*—людемъ. [97] *а в г П*—ѡбрѣзаются. *б*—обрѣтаются. *і*—обрѣтающеся. [98] *а в П*—нихъ: таковое бо. [99] *в г П* доб.—закона. *к і*—ѡ҃т нихъ приносимыꙗ Бг҃ꙋ, но ѡ семъ не бл҃говоли Бг҃ъ, ведлоу҆ псалма мѳ҃. [100] *а г*—цвѣтетъ и. *в П*—свѣтъ и. *к і* благодати Бж҃іꙗ, иже ѡ҃т вѣры Іс҃ъ Хв҃ѣ. [101] *к і*—прескверного. [102] *а* доб.—себѣ, но. *к і* доб.—иже вѣрꙋ҆ емоу имоутъ и послѣдꙋютъ и с нимъ соудатсѧ. [103–103] *а*—оуснеши. [103а–103] *в г П*—нѣтъ. [104–104] *а* — послѣдꙋютъ. [105–105] *і к* — нѣтъ. [106] *а*

числа и како[106] Исаіемъ[107] рече Гь — ѡтверзи жезлъ Мои великіи и распрю[108] завѣтъ Мои домꙋ їи левꙋ и домꙋ іюдовꙋ [109]— разореніемъ разорю. ѡтвращꙋ лице Свое[110] ѡт нихъ [109] и ѡтрину ихъ до конца и ктомꙋ не обращꙋсѧ к нимъ. виждь, чадо Григоріе, ѩже бе[3] всѧкаго прекословіа ѡтвержени сѧть ѡт Бга сами и законъ ихъ преста до конца і оумолче. и [111]— виждь, чадо, і [111] испытаи, ѩко по Хрт҃ѣ не воста нѣ пророкъ[112], ѩко ѡтриновени быша и не имꙋт[113] стати. и паки глетъ: — да воскресне[г] Бгъ и разыдꙋтсѧ[114] врази Его. воскрсъ бо Гь[115] ѡт мертвыхъ[116] по мдѣхъ вознесесѧ[117] на нбса. и [118]— стымъ оучнкомъ Его изшедшимъ [118] в конца вселенныѧ проповѣдати евгліе црствіа. и паки[119] бысть на іюдѣѧ гнѣвъ Бжіи, взыде бо Титъ и прінде Оуспасіанъ[120]. ѡттꙋдꙋ разсѣѧни быша в конца вселенныѧ и прочаѧ. и не имать бо Бгъ потребы в нихъ. рече бо прркомъ Двдомъ: —не соберꙋ соборы ихъ ѡт кровіи, не помянꙋ же имень ихъ оустнама Моима. и [121]— громовъ снъ Іоаннъ во ѡткровеніи своемъ —[121] глетъ сице: — рече[122], іюдѣи, глемыи [123]— снъ снмъ їи левымъ —[123], азъ свидѣтелствꙋю ѡ нихъ, [124]— ѩкоже не сѧть снмъ їи левымъ —[124], ни снемъ[125] Божіимъ[126], ктомꙋ не сѧть црское сщеніе ни ѧзыкъ стъ, но сѧть в клятвѣ и потребленіе и во ѡтверженіе и снем сатанинъ есть. егда

—паки. *в*—всѧко. [107] *а б* доб.—прркомъ [108] *а в і к П*—разорю. [109—109] *і к* —нѣтъ. [110] *а в д П*—Мое [111—111] *а*—пѣтъ [112] *а б в г д і к П* доб.—ни праведникъ ни единъ ѡт жидовъ, ѩкоже рече прркъ (*і к*—псаломникъ) Двдъ (*і к*—нѣтъ). [113] *а б в П*—могꙋтъ. [114] *б*—расточатся. *П* доб.—вси. [115] *а в г д П* доб —нашъ Ісъ Хрстосъ. [116] *а б в П* доб.—в третіи днь [117] *б* доб.—со славою. [118—118] *б*—и в днь пятидесятницы низпосла ѡт Оца Дха Стаго на стыя своя ученики и апостолы. они же убо изшедше. [119] *а б в г і к П*—посланъ. [120] *а*—Оуспасіанъ. *в*—Еоусписіанъ. *г*—Еупасіанъ. *П*—вспасіанъ. [121—121] *кі*—стый Іоаннъ во апокалипсисѣ. [122] *а г*—глаголетъ [123] *а в г д П*—сонмъ їи левъ. *а*—доб. — ни сонмъ Бжіи. [124—124] *а б в г д П*—ѩко оуже нѣсть сонмъ їи левъ [125] *в П*—

бо тіи зберутсѧ[127] в сонмище свое[128] в сѣботѣ, нѣсть Гъ̃ посредѣ ихъ, но сатана в сонмищи ихъ веселитсѧ ѡ нихъ, ꙗко ѡ҃твергошасѧ Сн̃а Бж̃іа и кровь Его положиша в клятвѣ себѣ[129] и на чадех свои[x] и Бг̃ъ ѡ҃твержесѧ ихъ, ꙗко ктомѣ не оутвердитсѧ вѣра ихъ і ꙗкоже исперва, понеже поꙗтъ их̃ъ сатана в достоꙗніе себѣ і има свое мерзско[130] положиша[131] на нихъ і нн̃ѣ[132] сынове діаволи сѣть, жребіи дѣꙗніа его и часть антихристова есть. прежде бо бѣша сн̃ове пр̃ствіа, нн̃ѣ же изгнани быша[133]. ѡ҃т ꙗзыкъ во Ст̃ꙋю Тр̃оцꙋ вѣрованіе—[134]— новыи пр̃ль хр̃стіанстіи людіе, еже[135]— есть —[134] таковое же видѣ, чадо Григоріе, далече ѡ҃т себе ѡ҃тверзи[136] грѣховныи тои помыслъ, но вѣрзи твердо и достоино держи тако[137]. аще[138] невѣрзетъ, ꙗко Гъ̃ Іс̃ъ Хс̃ъ Сн̃ъ есть Бж̃іи[139]— иже пришедъ —[139] в миръ, проклꙗтъ есть. не токмо[140]— в Жива —[140] Бг̃а ѻ҃т̃ца не вѣрзетъ[141] и не исповѣдзетъ, ꙗко ѡ҃т Ст̃ыꙗ Дв̃ы Мр̃іи воплощьсѧ[142] Гъ̃ нашъ Іс̃ Хс̃, Той Сн̃ъ Слово Бж̃іе, имже[143] спасенїа его ради бысть —[143], и жизнь и чл̃колюбіе, и мл̃ть, и смиреніе,[144]— смиреніе еже —[144] к҃ Бг̃ꙋ і ѻ҃т̃цꙋ бысть,— то гнѣвъ[145] на того[146] во вѣки и горе[147]— тѣмъ есть —[147] и[148]— рыданіе и —[148] вс̃а злаа да сращѣтъ і нн̃ѣ и в бꙋдꙋщіи вѣкъ. аминь". сіа рекъ і оумолче[149].

сн̃ове. [126] *а*—Бж̃ій. *в г д П* — Бж̃іи. [127] *а в г д П* — собероутсѧ. [128] *а* доб. — кꙋпно [129] *а* доб. — на [130] *і к* — скверное. [131] *а в г д П*—положи. [132] *а г П*—тіи [133] *а в г д П* доб.- и в҃ тѣхъ мѣстѡ введени быша иже. [134—134] *а*—нѣтъ, а вмѣсто того: — се же рече оукрѣпилъ оученика своего Григоріа. [135—134] *в г д* — есмы мы. *П* доб. — мы. [136] *П*—ѡ҃трини. [137] *б* доб.—якоже пріяхомъ ѡ҃т самого Спасителя нашего Хр̃та и научихомся ѡ҃т Его бг̃одх̃новенныхъ ап̃лъ. [138] *а П* доб. —кто *в г д* доб.—ли кто. [139—139] *а*—пришедый. [140—140] *а*—нѣтъ „жива". *в г П*—иже в҃. [141] *в д* доб.—но аще и въ м̃ ѡ҃ц҃ѣ вѣрꙋю҃т. [142] *а г* —воплощейсѧ. *в П*—воплотисѧ. [143—143] *в г П*—сп̃сеніе ѥгѡ ради. [144] *в г П*—нѣтъ. [145] *П* доб.—Бж̃іи. [146] *а в г П* —таковомъ. [147—147] *а в г П*—и да боудетъ проклꙗтъ и горесть на немъ. [148—148] *а*—нѣтъ. [149] *б* доб.—на многъ часъ. рѣхъ же азъ къ немоу. *П* доб. — азъ же рѣхъ к҃ немоу.

[150]—Григореи рече—[150]. рѣх же азъ к немѹ: „молю ти сѧ, ѡ҃тч҃е ст҃ыи: [151]—великѹ ползѹ—[151] сотворилъ ми [152] еси, [153]—оутвердивъ [154a] мѧ словесы твоими, но еще молю ти сѧ—[153],—помолисѧ Бг҃ѹ ѡ мнѣ, ѩко [154]—да ѡ҃ткрыетъ ми дх҃овных҃ъ видѣніи—[154] і оутвердитъ мое хѹдовѣрство“. он же [155] рече ми: „[156]—велико, чадо, прошеніе, но вѣдѣ, ѩко не хощетъ Бг҃ъ [157]—никомѹже погибнѹти—[157], но всѣмъ хощетъ спастисѧ и в разѹм истинныи пріити. Тои ти всѧ сотворитъ еже на ползѹ. аще вѣрою просиши, всѧ ти исполнитъ“. и ѡ҃тпѹсти мѧ с миромъ—[156].

XLI. [1]—Видѣніе чюдное—[1]. в [2]—тѹ же—[2] нощь почивающе [3] ми на одрѣ моемъ [4], видѣх сѧ [5] на [6]—нѣкоем҃ъ поли злачнѣ, велицѣ зѣло, и свѣтлѣ, и прохладнѣ, и всѧкими различными и прекрасными цвѣты цвѣтѹщи—[6]. [7]—и толикѹ [8] прохладѹ и тихѹ вѣтрѹ [9] вѣюще [10], ѩко и травніи оніи цвѣты различніи преклонѧщеса поле оукрашахѹ, ѩко дым҃ тонокъ и свѣтелъ, надъ цвѣты ношашеса бл҃говханіе и араматы испѹщающе—[7]. стоѧщѹ же ми тамо [11]—ѡ сихъ чюдящѹ—[11] и весе-

---

150—150 *а б в*—нѣтъ. *ж і*—вопрошеніе Гвигориа ко ст҃ом҃ѹ. 151—151 *а*—понеже велико бл҃го. 152 *а*—чадѹ твоем҃ѹ. 153—153 *а*—нѣтъ. 154a *в П*—оутвердилъ 154—154 *а*—да сѧми покажетъ нѣчто в҃ видѣніихъ дх҃овныхъ о семъ наболшее извѣщеніе помышленію моем҃ѹ. *в П*—да ѡ҃ткрыетъ ми в҃ дх҃овномъ видѣніи что. 155 *а* доб.—ѡ҃твѣщавъ. 156—156 *а*—чадо, Гд҃ь да сотворитъ на тебѣ добрѧ и полезнѧ. нн҃ѣ же поиди оубо. се твое желаніе Гд҃ь сотворитъ. и тако помолисѧ о мнѣ и ѡ҃тпоусти мѧ съ миромъ. Бг҃ѹ нашем҃ѹ слава всегда, нынѣ и присно и во вѣки вѣком҃ъ. аминь. 157—157 *і ж б*—никогоже погѹбити.

XLI. 1—1 *а*—видѣніе ст҃го Григоріа, оучн҃ка ст҃го и прп҃добнаго оц҃а нашего Василіа Новаго, ѡ бѹдѹщем҃ъ сѹдѣ и о воздаяніи вѣчныхъ благъ и о цр҃твіи нб҃снѣмъ. Гд҃и, бл҃сви оч҃е. *б*—видѣніе чюдно зѣло ѡ страшномъ сѹдѣ Хр҃товѣ прп҃добнаго оц҃а нашего Григоріа, ученика Василіева. *в г д*—видѣніе дш҃еполезн҃ѡ. *е П*—видѣніе Григоріа, оученика Василіева, чюдно вѣлѡ. *ж і*—видѣніе Григоріа чѹдное зѣло. 2—2 *а*—единѹ оубо. 3 *а*—лежащ҃ъ. 4 *ж і* доб.—внезапѹ. 5 *ж і* доб.—быти. 6—6 *а*—поли пажитнѣ и зеленѣ, іже цвѣташе всѧческими цвѣты. 7—7 *а*—нѣтъ. 8 *і з П*—тонкъ. 9 *б в г д і ж П*—вѣтрецъ. 10 *і ж*—дыхающ҃ъ. 11—11 *а*—нѣтъ.

лахсѧ срⷣцемъ[12]. и се пріиде ко мнѣ мѫжъ[13]—свѣтелъ и красенъ, в' бѣлыхъ ризахъ, имыи в рѫцѣ жезлъ—[13]. и приближивсѧ ко мнѣ и вопроси[14] мѧ: „что[15]—стоиши здѣ—[15], чюдасѧ[16]—о семъ—[16]?“ и рѣхъ азъ: „не вѣдѣ, како[17]—ѡбрѣтохсѧ здѣ—[17]“. онъ же рече: „млтвы ѡтца твоего дховнаго приведоша тѧ здѣ[18], ꙗко да видиши,[19]—ихже просилъ еси“—[19]. и рѣхъ азъ: „[20]—что просилъ есмь, ги—[20]“ [онъ же рече ми: „рекль еси,[21]] ꙗко добрѣ вѣрꙋютъ іюдѣи. и рече ти оугодникъ Хвъ Василіи, ꙗко[22]—ѡтвержени сѫть ѡтъ Бга—[22]. и просилъ еси показати тебѣ нѣчто[23] дховныхъ[24] видѣніи. [25]—и рекль есть:—Гь исполнитъ желаніе твое—[25]. гради оубо нн҃ѣ со мною и покажѫ ти оубо всѧ едино по единомѫ вѣрѫ кождо[26] ꙗзыка, которам[27] каково дерзновеніе имать[28]—къ Бгꙋ—[28]“.

XLII. и поимъ[1] мѧ и поиде[2] на востокъ. се облакъ[3]—поатъ мѧ—[3] ѡтъ земла[4]—и возлете—[4] и вознесе[5]—насъ ѡтъ земла—[5] на высотѫ безмѣрнꙋю. [6]—и не мнѣх семѫ во снѣ быти, но ꙗко ꙗвѣ видѣхъ—[6] инъ нѣкіи миръ красенъ[7] и дивенъ и всячески[8] недомысленъ. і ꙗко видѣхомсѧ[9] тамо, ѡтступи ѡтъ насъ ѡблакъ і обрѣтохомсѧ[10]—на нѣкоемъ поли незнаемомъ, свѣтлѣ и дивнѣ. земла же бѣ пола онаго, ꙗко

---

[12] *а*—окомъ. [13—13] *а*—великъ зѣло и добротою красенъ, въ ризы ѡболченъ, ꙗко снѣгъ, держаше же в рѫцѣ палицꙋ желѣзнꙋ. [14] *а*—вопрошаше. [15—15] *а*—дѣло твое здѣ. [16—16] *б в і к П*—симъ. [17—17] *а*—пріидохъ сѣмо. [18] *а*—сѣмо. [19—19] *а*—желаемое тобою. [20—20] *а* да что сѫть ихже азъ желаю. [21] заключенное въ скобки взято изъ *в*; то же есть и во всѣхъ остальныхъ спискахъ и въ *П*. [22—22] *а*—недобрѣ. [23] *і к* доб.—ѡт. *П* доб.—в'. [24] *а*—нѣтъ. [25—25] *а*—обѣща ти сѧ ѡ Гдѣ и исполнити, гради ѫбо со мною нн҃ѣ. [26] *а*—коегождо. [27] *б* доб.—какова есть и. [28—28] *а в г П*—предъ Бгомъ.

XLII. [1] *а*—ѧтъ мѧ за десноꙋ рꙋкꙋ. [2] *а*—поидохомъ. [3—3] *а*—взѧть насъ. *в г П*—подъѧть насъ. [4—4] *а в г д П*—нѣтъ. [5—5] *П*—нѣтъ. [6—6] *а*—азъ же мнѧхъ, ꙗко на ꙗвѣ быти семꙋ, а не привидѣніе. и пріидохомъ ѫбо і ꙗкоже се. [7] *а б г П*—страненъ. *в д і к*—страшенъ. [8] *б*—ви-

стекло или ледъ чиста и прозрачна [11] [12]— и велика —[10]. и зрахомъ ѡ[т]тѣдѣ на вса концы мира онаго. [13]— и бѣше тамо лики юношъ ꙗко ѡгнени, сладко неизреченно поюще пѣсньми славословлтъ —[13] в Трцѣ Единаго Бга [14].

і ѡ[т]толѣ [15]— прошед, придохомъ —[15] на нѣкое мѣсто [16]— страшно, ꙗкоже мнахъ —[16] огне[м] Бжіимъ покровенно [17] [18] —и всюдѣ ѡбѣлто. и зрахъ дивахся и страхомъ одержимъ бѣ [19], ꙗко сожещи мя приведе здѣ. и се видѣхъ, ꙗко не гораше мѣсто [20], но паче просвѣщашеся свѣто[м] пламеннымъ. и тѣ видѣхъ —[18] юноши сѣло [21] —красни и крылати и —[21] свѣтлы, и хожахѫ и [22] летахѫ горѣ, идѣже идахѫ [23] —камо невѣдѣ —[23] [24]— бѣхѫ же во ѡдежда[х] бѣлыхъ —[24] ꙗко [25] аг̃ли Бжіи [26] —сѫть невещественнѣ ходяще —[26]. еже есть мѣсто нб̃снаго [27] ѡгня, ѡ[т] него вземлютъ на потребѣ Бжіа слѫжбы. мнѣ же помышлающю сіа, и се внезапѫ обрѣтохомся при [28]— нѣкоеи горѣ —[28] сѣло высоцѣи, на нюже [29] взыдохомъ [30] с велики[м] трѣдомъ. и повелѣ ми онъ [31] [32]— свѣтоносныи мѫжъ —[32] воззрѣти к востокѹ. и тамо видѣхъ по[д] нами дрѣгое поле [33]— велико сѣло и —[33] страшно блещащеся, ꙗко злато чисто. і ꙗко видѣвъ [34] сіа, [35]— неизреченныа радости исполнися

дѣнiемъ [9] *а*—быхомъ. [10—10] *а*—стоꙗще на стклянѣ полѣ. [11] *в* доб.—и весела. [12—12] *П*—вельми. [13—13] *а*—и се собирахъся мнози огненнiи юноши славословлщи. *б г д*—и бѣхѫ тамо лики юношъ словословлще. *ж з*—и бѣхѫ тамо нѣкiа юноши пресвѣтлѣ и сладко красно и неизреченно славословлще. [14] *а* доб.—понеже таковое видѣнiе со сладостiю видѣховѣ. [15—15] *а*—поидоховѣ и достигоховѣ. *в г П*—поидше пріидохомъ. [16—16] *а*—иже бѣше. *б*—странно. [17] *а*—повито. [18—18] *а*—не гораше же, но свѣтлашеся и просвѣщашеся. посреди же его видѣхъся. [19] *П* доб.—мнѣ. [20] *П* доб.—оно. [21—21] *а*—нѣтъ. [22] *б в г д і ж П*—крилы аможе хотѣхѫ. [23—23] *а*—не вѣмы. *в П*—тамѡ невидими бывахѫ. [24—24] *а*—помышлахъ же азъ о бѣлоризцѣхъ онѣхъ. [25] *б в і к П* доб.—снѣгъ. и помышлахъ ѡ нихъ, ꙗко. [26—26] *а*—иже вышнiи пр[с]толъ кадѣхѫ. *б в г д і ж П* доб.—вышнiи жертвенникъ кадяще. [27] *а б г і к П*—дх̃овнагѡ. [28—28] *а*—нѣкоемъ холмѣ. [29—29] *а*—ньже. [30] *а*—взираковѣ. [31] *а*—нѣтъ. [32—32] *а*—нѣтъ. [33—33] *а*—нѣтъ [34] *а*—оузрѣхъ. [35—35] *а*—радость же несказанная восхождаше на ср[д]це мое.

срⷣце мое. —[35] и [36]—паки возрѣ[в] [37] тамо, видѣ[х] —[36] гра[д] [38]—чюденъ и великъ —[38] сѣло і видѣ[в] его [39], изѵмѣвсѧ [40] и стоѧхъ на многъ часъ забывсѧ [41]. ѩкоже стоѧхъ на верхѵ холма [42] онаго, страшныхъ и чюдны[х] оныхъ вещеи смотрѧ [43], [44]—вопроси[х] водѧщаго мѧ [45]: „гⷭи, что есть сеи вели[к] градъ страшныи, ѩко видѣвъ его оумъ погѵбихъ?“ [46]—он же ѡ[т]вѣща [47] ми и рече [44]: „се есть вышніи Іер҃лимъ, еже есть мт҃и Сіо[н] нерѵкотворенныи“ —[46].

XLIII. [1]—тамо же —[1] великъ бѣ, ѩко крѵгъ нб҃ныи и в широтѣ и в долготѣ. строеніе же его [2]—не ѡ[т] вара, ни ѡ[т] зноѧ, ни ѡ[т] древа, ни ѡ[т] стекла, ни гипсоса —[2], еже есть тлѣнныѧ вещи, но зрѧшесѧ [3]—ѩко злато чисто, —[3] блистающесѧ ѡ[т] каменіи [4a] двоюнадесати [4]—сіяніе же ѡ[т] него зари —[4], ѩко дѵги нб҃ныѧ. [5]—и красота же и все бл҃голѣпіе —[5] града того, иже ѡко не видѣ, і оухо не слыша, и на срⷣце чл҃ку не взыде, [6]—і оумъ агг҃льскіи и члч҃ескіи не постиже —[6]. высота же стѣнъ его мню, ѩко трiюсотъ локоть [7]—или множае, [7a]—а менши же никакоже —[7]. врата же имѣѧше двоенадесѧтеры твердо оутвержденіи [8] и заключенніи, и каѧждо врата единолична [9] по ѡбразѣ [10]. каѧждо ѡ[т] вн҃ чт҃ныхъ каменіи [11] блещашесѧ, ѩкѡ

[36–36] *а*—и посемъ позрѣховѣ на востокъ и видѣхомъ предъ нама [37] *П*—позрѣхъ. [38–38] *а*—дивенъ. [39] *а* доб.—ѡ[т] страшнаго видѣнiѧ. [40] *а в г д*—изѵмѣхсѧ. *П*—оумилихсѧ. [41] *а*—чистѣ бо его зрѧхъ. [42] *а*—ѡ[т]нелѣже на холмъ онъ взыдоховѣ. [43] *а*—зрѧховѣ. [44] *а*—нѣтъ [45] *б в г* доб.—агг҃ла [46–46] *ж і*—нѣтъ, а вмѣсто того заглавіе (киноварью): ѡ ѥже како видѣ Григоріи вышній Іер҃лимъ, ѥже ѥсть Сіѡнъ, мати всѣмъ, градъ прекрасенъ, нерѵкотворенъ. [47] *в г П*—нѣтъ.

XLIII. [1–1] *а*—онъ градъ зѣло. *б в г д П*—тольми *і к*—толма. [2–2] *а в г д П*—не ѡ[т] вара, ни ѡ[т] мрамора, ни ѡ[т] древа, ни ѡ[т] стекла, ни гипсоса (*г*—гипсола). *і ж б*—ни отъ мрамора, ни отъ древа, ни отъ стекла, ни псола. [3–3] *а*—ѡ[т] зари злата чиста. [4a] *а П*—камыкѵ. *б*—каменіи многочюдныхъ. *і к*—каменеи драгихъ. [4–4] *а*—видѣнiемъ лѵчи испѵщающе ѡ[т] нихъ [5–5] *а*—доброта же зданiѧ града. [6–6] *а*—нѣтъ. [7–7] *а*—нѣтъ. [7a–7] *і к*—нѣтъ *а*—ѵставленна. *б в П*—оустроены. [9] *б*—ѥдиноличнаго камени.

дѣга сл҃нчнаѧ [12]– что помышлѧхѹ сіѧ ч҃тнаѧ и чюднаѧ зрѧ гл҃ахѹ –[12] в себѣ, аще сіе сицева сего града внѣоудѹ, внутрь же его сѹща [13]– кто может изрещи –[13], понеже кровь и плоть и кость [14]– тѣ жити –[14] не можеть пр҃твіѧ Бж҃іѧ сіѧ же зрѧ [15] 5 азъ [16]– в҃ велицѣ оудивленіи быхъ і оужасохсѧ –[16]. и помалѣ [17] вопроси҂ водѧщаго мѧ ст҃аго агг҃ла, гл҃ѧ: „гд҃и мои, кіи есть град҃ сеи, и кто сѹть живущіи в немъ, и кто есть цр҃ь [18]– семѹ градѹ, и кто [18a] есть создалъ [18], и что есть имѧ его, и котораѧ земла есть, и [19]– кіи есть миръ сеи –[19a] 10 страшныи –[19], и что ради пріидохомъ здѣ? молю ти сѧ, ги҃, скажи ми“. [20]– и рече онъ ми свѣтлыи [20a]– мѹжъ [20]: „сіи есть град҃ Великаго Цр҃ѧ, о Немже Дв҃дъ дивнаѧ [21] изрече. создалъ [22] есть Гь҃ нашъ Іс҃ъ Хс҃ по скончаніи плотскаго [23] смотрѣніѧ страшнаго [24] таинства по вознесеніи [25] Его [26]– еже на нб҃са –[26] 15 к҃ Бг҃ѹ ѡ҃тцѹ, ст҃ымъ Своимъ оучн҃комъ і ап҃ломъ сего оуготова и всѣмъ, иже тѣхъ ради проповѣданіи вѣровавшихъ в Него, ѩкоже Самъ во ев҃гліи рече.—в҃ домѹ ѡ҃тца Моего ѡбители мнози сѹть, аще ли же ни, поидѹ оуготоваю [27] ва҃м мѣсто [28]. се оубо многое дивное жилище, еже обѣща имъ датп 20 [29] и всѣмъ возлюбленнымъ [30] Его [31]– и со оусердіемъ хранѧщимъ заповѣди Его –[31] гл҃ю [32] же Новыи Сіонъ, град҃ хр҃ті-

---

[10] *а* доб.—по видѣнію и по лицоу. [11] *а*—камыкѹ. *і ж*—бисерей. [12–12] *а*—нѣтъ. [13–13] *а*—какова соуть и оумъ страшает сказати доброты неизреченныѧ [14–14] *а б в г д і к П*—сказати. [15] *а*—видѣвъ. [16–16] *а*—зѣло почюдихсѧ семѹ. *ж і* послѣ „оужасохсѧ“ доб.—бѣхъ мнѧсѧ безплотенъ быти, ибо ни пища, ни житіе, ни ино что сего мира тлѣннаго не взыдоша ми на память. точію, зрѧ прекрасное ѡное жилище нб҃наго ієр҃лма, радовахсѧ дш҃ею и ср҃дцемъ [17] *а*—нѣтъ. [18–18] *а*—создавыи ѥго. [18a–18] *в г П*—его созда. [19–19] *П*—кіѧ есть страны сій міръ [19a–19] *а*—странныи. *в г д*—нѣтъ. [20–20] *ж і* (загл.)—сказаніе ѡ градѣ ѡт ан҃гла [20a–20] *а в г д П*—юноша. [21] *в П*—дивнѡ. [22] *в П* доб.—ѥго. [23] *а* доб.—пришествіѧ. [24] *а*—нѣтъ [25] *к і* доб.—своемъ со пречистою и обоженою плотію своею. [26–26] *а*—нѣтъ. [27] *а*—оуготовати. [28] *а*—нѣтъ. [29] *а в г П*—нѣтъ. [30] *а*—возлюбльшимъ просвѣщеніѧ. *в г д П*—возлюбльшимъ. [31–31] *а*—

анскіи, гра[д] вышніи[33] митрополіи, Новыи Сіонъ има емъ [34]— живущеи же в немъ —[34] мало пожди і оузриши и не токмо людіи его, но и самаго Цр̃а, Егоже ради пришелъ еси здѣ[35]. и[36] оувѣси ѡ всѣмъ и познаеши, ꙗко всякъ вѣрныи в Сн̃а Бж̃іа живъ бѫдетъ оученіемъ ст̃ыхъ Его оуч̃нкъ и [37]— повелѣньми и заповѣдми ст̃ыхъ —[37] и бг̃оносныхъ ѡ[т̃]цъ, и [38]— просторещи, во ст̃ую соборнꙋю цр̃ко[ы] Бж̃ію —[38]. невѣрныи же тако не бѫдетъ живъ во вѣки[39], но вѣчномꙋ огню предадѫтсѧ[40]. [41]— сіѧ всѧ оузриши —[41].“

LXIV сіѧ же намъ гл̃ющимъ[1], и се[2] холмъ высо[к] и великъ зѣло, ꙗко гора[3], и страшенъ, на высоцѣ мѣстѣ[4] видѣхъ[5] блещащесѧ, ꙗко желѣзо разженно, [6]— посреди града она ꙗвисѧ —[6], [7]— на немже —[7] кр̃тъ страше[н][8] [9]— сіѣетъ, просвѣщаѧ —[9] воздѹхъ онъ на кр̃тѣ же голꙋбь бѣлъ, ꙗко снѣгъ, [10]— безмѣрны[м] свѣтомъ [10a]— сіѣетъ —[10] [11]— азъ же сіѧ зрахъ и чюдахсѧ —[11]. и се ѡ[т̃] страшныѧ ѡныѧ высоты, ꙗко молніа[12] свѣтящесѧ[13], [14]— юноши снидоша —[14] на градъ и всѧ оуготова-

---

нѣтъ. [32] *а б в г і к П*—гл̃етсѧ. [33] *а в г д П*—вышнѧ. [34–34] *а*—людіе же его. [35] *а*—сѣмо. [36] *а* доб.—помалѣ. [37–37] *а*—нѣтъ. [38–38] *і к*—нѣтъ. [39] *к і* доб.—ꙗко ідеи і иніи іеретики, ѥллины і идолопоклонницы и вси грѣшницы безъ покаанія живѫщи. [40] *а П*—предастсѧ *в*—предаетсѧ таковыи. [41–41] *а*—нѣтъ.

LXIV. [1] Въ основномъ текстѣ путаница часть текста отъ л 61 отъ словъ „се содѣланнаѧ силѧ ..“ до л. 63—„до конца вселенныѧ“ стоитъ послѣ словъ „сіѧ же намъ гл̃ющимъ“, часть же отъ словъ „и се холмъ высокъ“ (л. 64) до „и бысть гласъ гл̃ѧ“ (л. 67 об.) помѣщена дальше, тогда какъ она должна слѣдовать непосредственно за словами „сіѧ же намъ гл̃ющимъ“. Путаница произошла, вѣроятно, вслѣдствіе того, что въ оригиналѣ писца основного текста листы были перепутаны Въ изданіи возстановленъ порядокъ по смыслу, сохраненный въ другихъ спискахъ. [2] *в П* доб.—ꙗвисѧ посредѣ града онаго. [3] *а* доб.—величествомъ [4] *а* доб.—стол. [5] *а*—нѣтъ. [6–6] *П*—нѣтъ. [7–7] *а*—нѣтъ [8–8] *а*—верхѹ же холма того. [9–9] *а*—сіаніемъ опалѧ. *б в г д П*—сіѧ и просвѣщаѧ. [10–10] *а*—свѣтъ безмѣрныи испѹщаѧ. [10a–10] *бвгдП*—сіѧ. [11–11] *а*—і еще зрящима нама. [12] *б в г д П* доб.—страшна. [13] *а*—сіѧ. *б в г д П*—

ша [15] во градѣ [16]— по чинѣ і оукрашал —[16], ꙗко нѣкоемѹ цр҃ю хотѧщѹ пріити.

таже по сихъ дрѹгіи юноша пріиде скоро на градъ, пр҃толъ страшенъ и чюденъ на градъ принесе і оуготоваша 5 его [17]— на ѡномъ холмѣ высоцѣмъ, ꙗко хотѧщѹ цр҃ю пріити —[17]. и по сих слышахъ глас вопіющъ волми, ꙗко нѣкіи проповѣдникъ страше[н], гл҃юще: „се Цр҃ь хощетъ пріити во град сеи с силою и со славою многою“. [18] таже по сихъ [18] четыре юноши свѣтлы и красни зѣло летѧще пріидоша с вы- 10 соты, по свѣщѣ держаще велицѣи, страшнымъ [19] и невещественнымъ —[19] ѡгнемъ горѧще. і единогласно вси возопиша: „возсіа благодать Твоа, Г҃и, пріиде слава ст҃ыхъ Твоихъ, Вышній Сн҃е Б҃га Живаго[20]“. и по сихъ инъ юноша сниде во градъ, [21]— гл҃а: „се сѹдъ и возданіе [22] мертвымъ 15 хощетъ быти —[21] и воздаѧніе комѹждо [23] ѡт праведнаго Сѹдіи пріиде“. и по сихъ с высоты пріиде столпъ ѡгненъ, из негоже гласъ страшенъ слышашеся и пламень ѡгненъ [24]— ѡт него —[24] распалѧшеся —[25]. и тѣ не ста над градомъ, но нѣкою пропастію [26] сниде в҃ миръ и разлѣася [27] на вса д҃ конца [28] 20 земли [29]. і [30]— обьат весь миръ —[30]. и бысть [31] глас гл҃а [32]: „се содѣланнаа [33] сила Вышнаго“. и [34]— поятъ [35] всако сотвореніе, и сниде глас на вса кости чл҃ческіа —[34], да зберѹтся [36]

свѣтѧщи [14—14] *а*—сниде юноша нѣкіи. [15] *а*—ѹготовленіе творѧще [16—16] *а*—нѣтъ. [17—17] *а*—нѣтъ. [18—18] *а*—и еще к симъ зрящимъ намъ и се. [19—19] *а*—нѣтъ. [20] *а* доб.—бл҃женъ еси, Григоріе, иже сподоби тѧ видѣти Гд҃ь таины сіа, иже бо ѿт древнихъ мѹжъ никогдаже видѣхъ таковаго сего страшнаго видѣніа. [21—21] *а*—и глас велѣ испѹсти, рече. „се Сѹдіа градетъ и воскресеніе мертвымъ...“ [22] *б в г д П*—воскр҃сніе [23] *а*—человѣкомъ. *б в* доб.—по дѣломъ его. [24—24] *б в г П*—по всемоу воздѹхѹ. [25] *а*—испоущаше. [26] *б*—скважнею. [27] *б*—разсѣяся. [28] *а*—начала. [29] *а*—нѣтъ. *б*—земленыа. *в П*—земныа. [30—30] *а*—прикоснѹся четыремъ краемъ твари [31] *а*—се. [32] *а*—во всемъ мирѣ проповѣда. [33] *а б в г П*—содѣтельнаа. [34—34] *а*—и прикоснѹся всѣхъ костеи чл҃ческихъ [35] *б*—

кость к̑ кости, и составъ к̑ составѹ, и членъ к̑ членѹ. и се
инъ юноша [37] сниде [38], держа в рѹцѣ своеи свитокъ огненныи,
посланіе Гне, посланное [39] къ сатанѣ, гл̑юще, ѩко скончаѧ
цр̑тво его [40]. [41] цр̑твова бо [41] г̑ лѣта по всеи земли. и
ставъ пред̑ сатаною и прочте емѹ писаніе [42]. і емъ его съ
[43] ѧростію крѣпко сѣло [43], влечаше вонъ изъ цр̑ски̑х дво-
ровъ, и положиша главѹ [44] его на краи [45] земне̑м, да изблюе̑т
і изверже̑т всю злобѹ [46], и погибель, и тлю, и гнѣвъ, и
неистовство, і ѧрость, и весь ѧдъ злыи [47], и всѧкѹ нечистотѹ,
и всѧкѹ неправдѹ, і ересь, ѩко приближисѧ скончаніе его и
хощетъ [48] сожженъ быти со всѣми воинствы его.

[49]—и по сихъ видѣвъ—[49], и се полцы силы [50]—н̑бс-
ныѧ—[50] на конехъ ѡгненныхъ по воздѹхѹ ѣздахѹ [51]. внегдаже
снидошасѧ [52], и слышахъ гласъ вопля многа сѣло [53] і оубии-
ственна, и плачь, и рыданіе многа сѣло страшно [54] тіи бо
ѡгненіи полцы [55] гонахѹ [56] прелстившасѧ в̑ слѣдъ антихриста
во врема цр̑ства его и по си̑х видѣхъ,—се полки воинствъ
бл̑гообразны̑х схожахѹ на землю и творахѹ оуготовленіе
Гд̑ню пришествію, и [57]—с тѣми—[57] еди̑н нѣкто славенъ,
держа в рѹцѣ трѹбѹ златѹ и с нимъ дрѹзіи в̑ юношѹ с трѹ-
бами златыми. і егда пр̑идоша на землю, потрѹби пред̑ ними
онъ [58] [59]—великіи воевода [60]—грозныи и страшныи—[60]. и
гласъ трѹбы его протече ѡ̑т конца и до конца вселенныѧ—[59],
ѩко трестисѧ всеи земли. и посемъ вострѹбиша дрѹзіи в̑,

пояде. *П*—помѧтъ. [36] *а*—соберетсѧ. *в г П*—собероутсѧ. [37] *а* доб.—бѣлообразенъ [38] *а*—нѣтъ *в*—пр̑иде. [39] *а в г П*—нѣтъ. [40] *а г П*—твое. [41] *а*—цр̑твовати бо ѥмѹ. *в г*—цр̑твовати бо имать. [42] *в д П*—посланіе *а* доб.—послано бо бѣ ѥмѹ ѡ̑т Бг̑а. [43—43] *а*—крѣпостію [44] *а*—ноздри. [45] *а*—лицы̑х (sic.) [46] *а*—землю. [47] *а*—нѣтъ [48] *в г*—имать. [49—49] *а*—се же і ѥще зрѧщима нама. [50] *а в г д П*—силъ нб̑сныхъ. *і к*—велицы нб̑ныѧ. [51] *а*—ходѧще. [52] *в*—снидоша. *П*—ѥздахѹ и снидоша. [53] *а в г д П*—нѣтъ. [54] *а*—нѣтъ. [55] *а*—сопедшіи на конехъ. *б в г к П*—конницы. [56] *а*—гонѧ-

и бысть гро[м] и звѣкъ гла[с] трѣбъ ѡныхъ, и [60a]- земли ѡ[т] страха, ꙗко морю, восколебатсѧ [60a], и се взыдоша кости ѡ[т] земла, и жилы и плоть на кости лежащи[61], и дх҃ъ животенъ не бѣ в нихъ и[62]-- потрѣби [63] второе онъ --[63] предстатель, и болма земла вострепета. і абіе ѡ[т]верзошасѧ гроби вси [64] ѡ[т] вѣка оусопшихъ [65] і изведошасѧ [66] ѡ[т] гробовъ. - [62] и [67] се свыше схожахѫ -[67] множество юношь, ꙗко песокъ [68] вскраи морѧ [68]. на покои дш҃а[м] идахѫ, да поѥмлю[т] и наставѧтъ коегождо чл҃ка дш҃ѫ во свое тѣло. и потрѣби третицею [69], и оужасесѧ нб҃о и земла ѡ[т] гласа трѣбы. и вси [70] ѡ[т] вѣка мертвіи [70] живы быша, и измѣнишасѧ [71] ѡ[т] прелести, иже прежде [72] прелстишасѧ. и дасть [73] море, и рѣки, і езера, и болота, и лѣсы, и чащи [74] [75] всѧ своѧ цѣлы кождо различно оумерша -[75], і изыдоша [76] множество, [77]-ꙗко песокъ морскіи -[77]. равни же бѧхоу вси возрастомъ, мѫжи и жены [78].

внегда воста Адамъ съ Еввою и [79] всѧко колѣно [80] стоѧхѫ на лицы всеѧ земли, [81] - дрѫгъ дрѫга оугнетахѫ тѣсноты ради -[81]. непознавшеи же таинства воскр[с]нія боѧхѫсѧ и трепетахѫ, помышлѧюще, како в персть разліѧвшесѧ і абіе цѣлы [82]- воставше [83]. ѡбразы измѣнены мѫжемъ и женамъ - [82] иже ѡ[т] Адама и до послѣдняго [84], всѣмъ из мертвыхъ вос-

---

ще закалахѫ. [57—57] *а* — слетѣ. [58] *а* доб. — с великою силою, ꙗкоже сотрастисѧ всѣмъ концемъ земли. [59—59] *а*—нѣтъ. [60—60] *в г д П*—грозно и страшно [60a—60a] *П* — земла поколебасѧ ꙗко море. [61] *а*—лежащих чл҃къ [62—62] *а*—і ꙗкоже прахъ, тако испровержени быша. и се свыше Хр[с]та ждахѫ. [63—63] *в*—онъ двоунадесати. [64] *г П* доб.—иже. [65] *г П*—оумершіи. [66] *П*—изыдоша. [67—67] *а*—схождаше же. [68—68] *а*—морскіи. [69] *а*—третіе [70—70] *а*—нѣтъ. [71] *а*—извержени быша. [72] *а П*—на земли. [73] *а*—извергоша на сѫш҃ *г П*—издастъ. [74] *б в і к П* доб—со страхомъ. [75—75] *а*—нѣтъ. [76] *а*—изблеваша. *а в г П* доб.—безчисленное. [77] *а*—паче персти и песка морскаго сѫща на земли. и вси же обрѣтошасѧ верхѫ земли. [78] *г к* доб.—и малые ѿтроцы [79] *а* доб.—всѧкъ ꙗзыкъ и. [80] *а* доб.—иже нѣкогда живи быша на земли в' тѣснотѣ стоахѫ. [81—81] *а*—нѣтъ. [82—82] *а*—воскресоша, помышлѧюще ѫжаснаѧ и трепетахѫ. имѫща

крестимъ[85] чюдахѫся[86], зра[87], како оубо нѣкіимъ лица бѣахѫ ꙗко звѣзды сіяюще, инѣм же менши си[х], ꙗкоже рече бж̃ твенныи ап̃лъ:—звѣзда звѣзды изобилуетъ славою[88]. инѣмъ же лица бѣахѫ[89], ꙗко лѧна во мрачнюю нощь. дрѹгыим же лицо, ꙗко дневныи свѣтъ, инѣм же—ꙗко желѣзо разженно і искры испящаше[90]. дрѹгіи же, ꙗко сл̃нце. инѣ[х] же лица, ꙗко снѣгъ. инѣх же, ꙗко волна бѣла. дрѹгим—бѣло и рѹмано, ꙗко цвѣ[т].

единомѹ комѹждо[91]-книга в рѹкѹ—[91] молніѡбразно[92] и писаніе на челѣ, ꙗвлѧ коемѹждо[93] добродѣтели на ѡвѣхъ писано[94] пр̃оркъ Гн̃ь[95], на инѣхъ—ап̃лъ Хв̃ъ, ино—мученикъ Гн̃ь, инои—ев̃листъ, инои исповѣдникъ Гн̃ь, инои—воздержавыися Га̃ ради, инои—ст̃ль Гн̃ь[96], инои—праведни[к] Гн̃ь, инои—прп̃ѧбныи Хв̃ъ, инои—терпѣли[в][97] Ха̃[98] ради в̃ пѹстыни. и на инѣхъ — смиренныи ср̃дцемъ, и на инѣхъ[99]—нищіи дх̃омъ[100]. на инѣхъ ꙗвлѧшеся писаніе—плачемъ[101] и слезами ѡчистивше[с], на онѣхъ—кротокъ Га̃ ради, [102]—инои—мл̃стивъ и податливъ, на дрѹгыи[х]—чистъ ср̃дцемъ, и на инѣхъ—миротворецъ, на инѣхъ—изгнани правды ради, на инѣхъ—страннопріимець Га̃ ради, на инѣ[х]—[103]—зависти ради и льсти [103а]—предавшеи—[103], на инѣхъ—нищеть и напасти претерпѣвшеи[104] Ха̃[105] ради, на инѣхъ — прав̃нъ презвитеръ Гн̃ь, на инѣхъ—добрѣ послѹживыи слѹжбѣ дх̃ов-

---

же и знаменіѧ лица мѹжеска пола и женска. [85] *П*—нѣтъ [84] *а* доб.—рождьшагося. *П* доб.—чл̃ка. [85] *а* — воставшимъ. [86] *а* — нѣтъ. *в*—чюдахжеся. *П* — чюдихся. [87] *а* — нѣтъ. [88] *а* — нѣтъ. [89] *а в г П*—сіахѫ. [90] *П*—испѹщающе. [91—91] *а*—грамота надъ бровми. [92] *в* доб.—в роукѣ имоущи[м]. [93] *а в г д*—коегождо. [94] *а*—оубо написано. [95] *в г д П* доб.—на инѣхъ -проповѣдникъ Бж̃іи. [96] *а* доб—на иныхъ—проповѣдникъ Хв̃ъ [97] *П*—претерпѣвый. [98] *в д П*—Га̃. [99] *в* -овѣхъ. [100] *а* доб—праведни нищелюбивіи и вси ст̃іи. [101] *а* доб.—и рыданіемъ. [102—102] *і к*—и просто реши, всякаго чл̃ка дѣла ꙗвлыхся, каковъ бѣ въ житіи семъ и ꙗкоже различнымъ добродѣтели коегождо праведнаго. [130—103] *б*—нѣтъ. [103а—103] *в П*—пострада. [104] *а*—претерпѣвыи. [105] *а в г д П*—

нзю, и на инѣхъ—дѣвственникъ Гн҃ь чистъ, на инѣхъ—положивыи дш҃ѵ свою за ближнѧѧ [106], на иномъ — сотворивыи правдѫ и иныѫ [107] наоучивыи [108], на инѣхъ — сотворивыи [109] ложе нескверно, на инѣхъ—покаѧніемъ оугодивыи [110] Г҃ви. [111] иныѧ различныѧ добродѣтели ѭвлѧхѫсѧ писаніеѫ на челѣ [102].

XLV. [1] также҃е [2] и злобѫ и лѭкавство и всѧкъ грѣхъ беззаконіѧ и нечистота и скаредство [1], овѣхъ [3] на тѣменехъ написано и [4] над иными же на главахъ [4] на воздусѣ видѧшесѧ [5], ѭко ѡт сего знаемымъ быти всѣмъ, и всѣмъ оубо ѡт имѫщихъ лица свѣтлыѧ и посрамлена [6]. сицева знаменіѧ и тѣмъ [7] вообразишасѧ [8]. [согрѣшивше же во хр҃тіѧнствѣ и безъ исповѣданіѧ скончавшимсѧ ѭвлѧшесѧ [9]] [10] скаредіѧ нечистотѫ. сих же бѣ множество непостижно, и темна и мрачна лица их бѣѧше, инымъ [10] ѭко персть съ пепломъ смѣшено, инымъ ѭко калъ смрадныи [11], инѣмъ [12] ѭко гнои, иным же изгнило до конца. и червіе [13] кипѧхѫ ѡт лица [13] ихъ, [14] инѣх [12] калоѫ и мотылою помазано, инѣх же ѭко львова [15] кожа очернѣла [16], і [17]—из очію [17] ихъ гнои [18]—идѧхѫ [14]. онѣх же черна лица, ѭко самомѫ сатанѣ, [19] инѣм же исполѫ помраченна [20], инѣхъ—ѭко кожа аспидова, инѣхъ—аки дымнаѧ зелень,

---

Гд҃а. [106] *П*—ближняго. [107] *б*—нѣтъ. *П*—на инѣхъ. [108] *б*—нѣтъ. [109] *а П*—сохранивый. [110] *в г*—оугодиша *П*—оугодивъ [111–102] *а*—нѣтъ.

XLV. [1–1] *а*—и да совокѹпивъ коегождо добродѣтель и злобѫ и ѭвлѧшесѧ писаніе блистающиѧ. [2] *і к* доб.—и грѣшныхъ. [3] *П*—овѣмъ. [4–4] *в П*—на инѣхъ же надъ главою. [5] *а*—висѧщесѧ. [6] *а в г П*—прославленна. [7] *а*—нѣтъ [8] *а*—ѭвленіе. [9] заключеное въ скобки не дописано въ основномъ текстѣ и восполнено по списку *в*; то же имѣется и въ другихъ спискахъ, кромѣ *а*, гдѣ иначе а се во хр҃тіанствѣ согрѣшиша и живше во грѣсѣхъ [10–10] *а*—бѣѧше видѣти скаредна и нелѣпотѫ ихъ зѣло лютѫю, горкаѧ и лѭкавыѧ лица ихъ, имже не бѣ числа. нѣкимъ же баше лица. [11] *а* доб —иже на ѵлицахъ. [12–12] *а*—ѭко гноиныѧ тина и скаредна зѣло дрѵгимъ же изгнила, ѭко мертвый песъ червьми каплюще [13–13] *в П*—кипѧше на лицахъ [14–14] *і к*—нѣтъ. [15] *а*—лвина. [16] *а*—ѡчервила, *в*—очернена. [17–17] *а*—ѡт очіи. [18–14] *а в*—

инѣмъ--аки ехиднова кожа, инѣхъ—аки ѡслаа, инѣх же—гноинаа и смердащаа бѣхѫ ѡ[т] главы и до ногъ[—19]. инѣхъ кровію многою окровавлена скареднѣ[21] и нѣцыи ѡ[т] нихъ в свинаа кожи оболчены, дрѫзіи смердащими пѣнами[22] помазани. и вси же сіи дрѫгъ дрѫга глѭще. „ѡ лютѣ[23] намъ, сей 5
есть послѣдніи дн҃ь пришествіа Хв҃а [якоже слышахомъ прежде скончанія нашего, и нн҃ѣ востахомъ[24]] воспріати комѫждо по дѣломъ. ѡ горе[25] намъ смиреннымъ[26], [27]—яко скверни и помраченни есмы и хощеть Гь҃ мѫчити ны ѡ лютѣ намъ, и познахомъ стѫдъ и наготѫ нашѫ“ и ина многа глѭахѫ, оукоря- 10
ющe себе и проклинающе дни своа и часъ, в он же [27а—]родихомса[—27] стоахѫ поникше, ждѫще ѡ[т]вѣта Сѫдіи праведнаго

XLVI.[1] евреи[2] прежде закона. Дрѫгаа же множества безчисленна яко [3—]пѫзмленни стоахѫ, глѭще[—3]: „кто есть Бг҃ъ или кто есть Хс҃ъ, мы не вѣмы. мы оубо многи бг҃ и имѣ- 15
хо[м], то аще тіи воскресиша насъ, не боимса зла, яко добрѣ оугодихомъ имъ, [4—]но паче почтѫтъ ны[—4].

[5—]дрѫзіи же жидове, распенші Га҃[—5]. стоахѫ же и [6—]дрѫгое множество глѭще, яко[—6] „аще Бъ҃ закона Моисеова воскресилъ насъ, то многѡ[7] ѡбращаемъ ѡ[т] Него, понеже раз- 20
сѣяни быхомъ во вса концы вселенныа, обаче оубо развѣ То-

исходаше. *П*—исходаще. [19] *і*—нѣтъ. [20] *а*—почернѣла сѫще. [21] *а в г д П*—скаредни (*а* доб бахоу) *г*—и смрадны. [22] *і*—гноемъ. [23] *а*—горе. [24] заключенное въ скобки взято изъ *П*, то же читается и въ *б в г д і а*—якоже слышахомъ прежде, єгда не бѣхомъ оумерли, нынѣ востахомъ. [25] *а*—лютѣ. [26] *в*—несмиреннымъ и грѣшнимъ. *П* доб.—и грѣшнымъ [27—27] *а*—яко понеже нечисти есмы и пожещи насъ хощетъ огнемъ невгасимымъ. сіа же дрѫгъ ко дрѫгѫ глаголахоу. [27а—27] *г П*—родишасѧ.

XLVI. [1] *а* доб.—се же. [2] *б* доб.—глаголахѫ [3—3] *а*—безсловесніи скоти, невѣдѫще Бга и глаголахѫ дрѫгъ ко дрѫгоу [4—4] *а*—нѣтъ. [5—5] *а*—евреи же ѡ[т] Хр҃та и до скончанія вѣка сего. *б и*—дроузіи же евреи, иже в законѣ и до сего дни и до скончанія вѣка сего. *в є П*—евреи закона Моисеова. *і ѣ*—евреи иже въ законѣ быша [6—6] *а*—нѣкихъ іюдей множество, глахоу же дроугъ ко дроугѫ. [7] *в г д П*

го инаго Ба [8]—познати не восхотѣхомъ —[8] аще ли пріидетъ Мр҃ішнъ С҃нъ сѣдити, ѡ горе бѫдетъ намъ, сѣло бо [9] возненавидѣхомъ Его, похвлихомъ, [10] —и порѵгахомсѧ досадивше Емѹ, и многа зла Емѹ сотворше и смерти предахомъ Его, оуче-
5 ники Его гонаще оубихомъ [11a] невѣровавше но не сѹмнѣемсѧ [10], Тотъ чл҃къ бѣ и како пріидетъ сѣдити, ꙗко Бг҃ъ. по ѠНъ с нами сѣдимъ бѫдетъ хвлы Его ради, иже гл҃а, [11] ꙗко—А[8] есмь Сн҃ъ Бж҃іи [11]. и равен Сѧ творѧше Бо҃у. добро было бы, аще быхомъ Его видѣли здѣ. ѡбличили быхомъ Его, ꙗко лжи-
10 ва, понеже оуча на сонмищахъ [12] напихъ Сѣдіо Себѣ гл҃аше быти Ѡт҃цъ бо, рече, не сѣдитъ никомѹ же, но сѣ҃ дасть весь Сн҃ови. многажды [13] гл҃аше Себе быти Сн҃а Бж҃іа. мы бо извѣстно вѣмы, ꙗко Моисеови гл҃а Бг҃ъ на горѣ Синаистѣи. и Тотъ же Бг҃а [14] видѣ никогда же". сицевая оубо іюдеѡмъ
15 гл҃ющимъ межю собою, ждѧще Сѣдію праведнаго, хотѧще видѣти Его. [15]—и дрѵгъ дрѵгѹ заповѣдахѫ, аще [16] кто Ха҃ оузритъ здѣ,—имите его [17], да ѡбличимъ Его пред [18]—Бг҃омъ —[15].

[19]—дрѵзіи израильтѧне—[19]. израильтѧне, полкъ великъ, стоѧще гл҃ахѫ: „лютѣ намъ, ꙗко не в сѫщаго Ба҃ в за-
20 конѣ вѣровахомъ, по Ѡлгѹѧ [20], Астартіи [21], Асароѳѹ [22] и двѣ-

---

—многа блага [8–8] *а*—не познахомъ [9] *в*—ѡскорбихомъ и [10–10] *а*—нѣтъ [11a] *в д П*—оубивахомъ [11–11] *а*—нѣтъ [12] *а*—стогнахъ [13] *а*—и. [14] *а б в г д П* доб—не Послѣ „Бг҃а" въ основномъ текстѣ опять путаница лл. 72—74 заняты перечнемъ грѣшниковъ и разсказомъ о явленіи креста (отъ словъ: „нектанъ, ꙗковитинъ"..), а непосредственное продолженіе текста (отъ словъ „видѣ никогдаже" .) помѣщено на лл. 74—75. Въ изданіи путаница, отсутствующая въ другихъ спискахъ, исправлена согласно чтенію послѣднихъ. [15–15] *а*—нѣтъ [16] *в* доб—пріидет Хс҃ъ и аще [17] *г* доб—и держите крѣпко, да не оубѣжитъ ѿт роукъ нашихъ. [18–15] *б в г д П*—законнымъ *г*—нашимъ. [19–19] *а*—се же иніи людеи, иже идоломъ поклонишасѧ *б г*—а се жидове идолопоклонницы. *в П*—а се жидове идолослоужителіе *ж і*—идолопоклонніцы іѹдеи. [20] *а в П*—Алгоуа. *б г*—Ал҃лоуа *і к*—идоломъ. [21] *П*

ма телцома златыма и прочимъ языческимъ бг̃омъ. и [23]—не познахомъ ѡ[т]нюдь ѡ приключенїи [24] сем' бѣды на ны [24а]

XLVII и коегождо племене людеи [1] бїахѫсѧ, истезающесѧ междѹ собою ѡ приключающихсѧ [2] имъ в тотъ часъ. і [3] явлахѫсѧ бо на темени [4] коемѫждо ихъ дѣла [5] двою родѹ —мѫжеска пола и женска аще мѫжъ — оубиица есть, аще жена—оубиица. на инѣх же кровомѣсецъ и кровомѣсица, на дрѹгихъ—прелюбодѣй и прелюбодѣица, и на дрѹгихъ—тать и татица, на инѣхъ—блѹдникъ и блѹдница, и на дрѹгихъ—идолослѹжитель и идолослѹжительница, волфъ и волфа [6], на инѣхъ—пїаница [6] и [7] пїаницы [8], [9]—иной - мытарь и хищникъ, на нѣкоихъ—мѫжеложникъ и мѫжеложница [10], і инъ дѣтогѹбецъ и дѣтогѹбица, иномѹ — скотоложникъ, иномѹ — помнитель [11] злобы [12] и завистливъ и гнѣвливъ, на инѣхъ — гѹде[11] и смычникъ и свирѣлникъ и клеветникъ [13], мертвыми волфѹ [14], на инѣхъ — еретикъ, аріанъ, двоборецъ, манихеи, савелїанъ, калеоус [15], нектанъ [16] маковитинъ, аригенъ [17], маркїанъ, бг̃омилинъ, и просто рещи, — всѧкїа ереси дѣлателїи явѣ ѡ[т] сщихъ написаній [18] познавахѫсѧ [19] и [20]—всѣ некр̃щенїи и паки по кр̃щенїи согрѣшившїи и [20]—неспо-

Астартїа. [22] *а*—Асафороу. *П*—Старофъ [23—23] *а*—не вѣдѣхомъ ѡ[т]нюдь ѡ пришествїи на ны напасти сеѧ [24] *в*—приключшейсѧ.

XLVII. [1] *П*—людѣи. [2] *П*—приключьшихсѧ [3—3] *а* доб—се дивно и страшнѣе всего, ѩко єдиномѹ когождо ихъ [4] *б в г* ѧ *П* доб—писанїа червлена. [5] *а*—волхвица. [6] *а в г*—пїанецъ. [7] *П*—нѣтъ. [8] *П*—нѣтъ. [9—9] *к і*—нѣтъ, а вмѣсто того немилостивїи, гнѣвливїи, лакомцы, сребролюбцы и просто рещи всякаго грѣшника или еретика по ихъ погибел'ной єреси и всякаго хрⷭтїанина в' грѣхъ смертныи впадшаго и некающагосѧ и ни во исходѣ хотѧщаго исповѣдатисѧ грѣховъ своихъ, явлени грѣхи ихъ и погибель. и сего ради горко рыдахѹ, зряще стоудъ свой и срамотѹ пред' всѣми обнаженнѹю [10] *П*—женоложица. [11] *а*—поминатель. *П*—злопомнитель. [12] *П*—нѣтъ [13] *П*—клятвенникъ [14] *а в г д П* доб.—на инѣхъ соуровъ и ѩръ и злосердъ и немилостивъ и лакомъ, иномѹ сребролюбецъ. [15] *а б в г д П*—калеѹкїанъ [16] *а б в г д і к П*—нѣтъ. [17] *а*—оригенитинъ. *б*—оригеникъ. *в*—оригенинъ. *г*—арегенитъ.

вѣдавшеся житіа сего ѡ[т]шедшеи стыдящеся, зряще [21] сіа ѡбличенія на себѣ [21], и плакахуся горцѣ [22 23] стенюще [9].

XLVIII. азъ же, сіа зря, чюдяхся. и по сихъ видѣхъ, и се чинове превышніи схожахуся, божественную пѣснь поюще. посредѣ же ихъ ношашеся кр[с]тъ древанъ, оубо свѣто[м] неизреченнымъ сіяетъ и зари испущаетъ. иже [1] принесоша [2] и поставиша [1] на престолѣ, оуготованнѣмъ Сѵдіи. всѣмъ видящеся воскресшіи[м] [3] изъ мертвыхъ [3], и дивляхуся [4] народи вси [4] красотѣ кр[с]та. іюдѣи же, видѣвше его, і абіе оустрашишася [5 6] и вострепеташа безгласни [6a] стоаще [6]. и лица ихъ сѵда исполнишася [7] и измѣнахуся. и посемъ возопиша гл҃юще [7]. „ѡ лютѣ намъ, зло знаменіе [8] Распятаго есть. аще То[т] пріидетъ сѵдити, Егоже како срящемъ или гдѣ скрыемся, понеже многа зла сотворихомъ Емѹ, не токмо Самомѹ, но и вѣрующи[м] в Него“. [9] сице іюдео[м] рыдающимъ [9], и рече ко мнѣ водящи ма с҃тыи аг҃лъ. „видиши ли, како сіи начаша трепетати, видѣвше ч[с]тныи кр[с]тъ“.

[10] бѣхо[м] бо стоаще на высоцѣмъ нѣкоемъ мѣстѣ, и мнѣхся в воздухѣ стою и видѣхъ ѡ[т] края и до конца вселенныа и всего народа [11], и вся сіа слыша[х], і аще что гдѣ гл҃ахѹ [12] или шептахѹ, сіа вся прихождахѹ во ѹши моа во еже слышати ми и разѹмѣти гл҃емаа [13] и сіа вся в тои ча[с] дароваше ми са [10].

[14] и по сихъ слышахъ гласи, говори мнози и шѹмъ

П—оригенитъ. [18] *в* доб. — на тѣменех [19] *а* показавыися. [20–20] *а*—нѣтъ [21–21] *а*—собѣ въ таковыхъ образахъ сѵщихъ. [22] *а*—всѣ терзащею власы своа [23–9] *б*—рыдахѹ. *г*—стоаще.

XLVIII [1–1] *а*—пришедъ ста. [2] *П*—принесше. [3–3] *а*—ѡ[т] земли [4–4] *а*—неизслѣдованнаа множества гл҃къ. [5] *а*—оужасошася. [6–6] *а*—нѣтъ [6a–6] *П*—быша. [7–7] *а*—паче того якоже бо бѣхъ смѹщени и первіе боихъжеся и сами себѣ глаголюще [8] *в г д П* доб – видимъ пришедшее во славѣ. ѡ горе намъ окаанным҃ъ се знаменіе [9–9] *а*—нѣтъ. [10–10] *а*—нѣтъ. [11] *П*—міра. [12] *П*—изгл҃ахѹ. [13] *в б*—и помнити, аще кто

великъ и звѣкъ страшенъ, и оустрашихсѧ. и рече ми водѧщіи мѧ ст҃ыи аг҃гл҃ъ: „не боисѧ, і еще бол҃ши сихъ оузриши. се бо силы небесныѧ движѧщесѧ[15], хотѧщѣ сѣдіи пріити сѣдити всѣм҃[16] симъ —[14а]. се абіе начаша ѧвлѧтисѧ множество страшныхъ силъ безчисленно[17], чинове[18] чиновъ, воинство воинствъ[19] на мѣсто сѣдно[20] и сіѧ зрѧхъ и паки оужасѧхсѧ[21а] и рече ми ст҃ыи аг҃гл҃ъ: „не боисѧ, [21]— но внимаи разѵмно, на ползѣ ти есть —[21а]. се сѧть мои дрѵзи и клеврети[22а]. [23]— и в тои часъ ѡ҃тѧхъ страхъ ѡ҃т мене —[23]. и сице посемъ[24] быша воплеве и молніѧ. пріиде свыше гла҃с страшен҃ и оужасѧѕѧсѧ вса земля[25]. и загрозѧтсѧ[26] имѧщіи свѣтлыѧ лица и сіи не оустрашишасѧ зрѧще си҃х, но в радости столще веселѧхѕѧсѧ[27].

и се полцы великіѧ[28]— идѧхѧ. [29]— ѡ҃т коніи ихъ —[29] ѡгнь палаше, ѧко воздѣхѣ мнѣвшѣ запалившѕѧсѧ —[28] и сіи снидоша со всѧкою тихостію и молчаніемъ. и ставше на мѣстѣ сѣднѣ[30]. премнозѣи[31] же красотѣ [32]— мню, ѧко оудивисѧ всѧкъ оумъ чл҃чь —[32]. и [33]— невѣрных же стра҃х и трепетъ ѡбдержаше

что речетъ. [14—14] *а*—и се пріиде гласъ во оушію нашею страшенъ зѣло и рече иже бѣше со мною· „се страхъ и трепетъ великъ зѣло. силы бо нб҃ныѧ двигнѹшасѧ и хощетъ с нами сѣдити“. [15] *в г д П*—двигнѹшасѧ [16] послѣ „симъ“ *в г д П* доб.—ихъже видиши, по писанію комоуждо на челахъ. [17] *П*—безчисленныхъ [18] *б*—нѣтъ [19] *а* доб.—градѹщоу. *в г П* доб.—идѧхѹ [20] *а в г д П*—сѣдіино [21а] *а*—оубоѧхсѧ. [21—21] *а*—нѣтъ [22] *а* доб.—смотри же испытно и зри бывающихъ, пріимеши бо и ты ползоу ѡ҃т сихъ и мнози, ѧлико ихъ пріемлютъ простою дш҃ею сіѧ [23—23] *а*—нѣтъ [24] *П*—по сихъ [25] *г б* доб.—и вострепета. [26] *б*—возгрозисѧ. *г*—возгордисѧ. *П*—изгрозисѧ. *і б*—нѣтъ. [27] *П*—и веселящесѧ. [28—28] *а*—внегда же градѧхѹ, огнь испоущаше пред лицемъ своимъ, і ѧможе идѧше, воздоухъ возгорѣсѧ, внегда сіи идѧхѹ. [29—29] *в г д П*—и ѡ҃т нихъ. [30] *в П*—соудіинѣ. [31] *а* доб.—их҃ же [32—32] *а*—оудивишасѧ человѣцы [33—33] *а*—множество невѣрныхъ чл҃вкъ стоѧхоу во страсѣ іюдеи бо первѣе бѧхѹ веселящесѧ, ѧлико ихъ идоломъ не поклонишасѧ а иже ѡ҃т нихъ идоломъ поклонишасѧ, и тіи имѣѧхоу лица мрачна егда же пріиде кр҃ть, и тогда иже ѡ҃т Авраама и до Хр҃та вѣрніи людіе не оубоѧхоусѧ иже видѧще бывшее. а иже ѡ҃т воплощен҃і Хв҃а и

многъ. идолскимъ же поклонникомъ лица помрачахѫсѧ[34]. егда же крⷭтъ ѩвисѧ, первіи же вѣрніи, иже ѡ[т] Авраама и до Хрⷭта, не болѧхѫсѧ, но весели стоѧхѫ. невѣровавшеи же воплощенію Хрⷭтовѫ, видѣвше крⷭтъ, лицемъ[35] ѡ[т]вращахѫсѧ[36], разѹмѣвше, ѩко Распѧтыи ими[37] хощетъ сѣдити всѣмъ—[33].

XLIX. измаилтѧне же, прежде даже не бѣ крⷭтѫ пришедшѫ, [1]—гордѧхѫсѧ мятѫщесѧ оумомъ [1], велика нѣкоего[2] именовахѫ. егда же видѣше[3] крⷭтъ сі҃ѧющъ паче сл҃нца, разѹмѣвше[4], которыѧ вѣры знамение есть,[5] возопивше в҃ горести дш҃а—[5]. „ѡ лютѣ[6]“ взывахѫ[7], и стоѧхѫ во оужасѣ великѣ, ѩко оумъ погоубльше, гл҃юще: „ѡ горе намъ! Егоже хрⷭтіѧне славлѧхѫ Іс҃а Ха҃, се Тои хощетъ пріити[8] сѣдити всѣмъ“. и тіи[9] погрѣшивше своѧ надеждѫ. и бѧхѫ лица ихъ скверна и [10]—помраченна и стѣда исполнена—[10]. хрⷭтіѧне же, видѣвше чⷭтныи крⷭтъ[11] Гн҃ь, на немже Самъ волею пригвоздисѧ[12] [13]—і емѫже честнѣ поклонѧющесѧ[14] лобызающе—[13].

L сим же сице бывающимъ, абіе пріиде облакъ свѣтелъ, в немже молніѧ [1]—свѣтомъ блистающи—[1]. и пришедъ [2]—осѣни крⷭтъ бжⷭтвенныи и стоѧ—[2] на многъ часъ. и по-

---

до скончанѧ ѩвреи, невѣровавшіи Хр҃тови, но ѡ[т]вергошасѧ,—і ѩкоже видѣша крⷭтъ и развращенаѧ лица имоуть постыдѣтисѧ, плачюще и рыдахоу, видѧще извѣстно, ѩко Той ѥсть хотѧй соудити всѣмъ, Иже ѡ[т] нихъ распѧтъ бысть. посем же ставъ полкъ великъ зѣло, иже сіи соуть измаильтѧне и срацыни, ѩлико же ихъ непознавшихъ Бг҃а. [34] *б*—посрамишасѧ. *П*—помрачишасѧ. [35] *П*—нѣтъ. [36] *П*—извращахѫсѧ. *б в і*ѣ *П* доб.—и постыдѣшасѧ. [37] *в*—Хр҃тосъ. *П*—нѣтъ.

XLIX. [1–1] *а*—жестокоѭ имоуще и великоую гоⷪдыню. [2] *а* доб.—Бг҃а, шатающесѧ. [3] *а* доб.—чⷭтный. [4] *а*—познаша. [5–5] *а*—нѣтъ. [6] *а*—горе. [7] *а*—взывающе восклицаніемъ горкимъ рыдающесѧ. [8] *П*—нѣтъ. [9] *г*—истинно. *б* доб.—агаряне. [10–10] *а*—ѩко болныѧ и смрадныѧ и гноі испоущающе. [11] *а б в г д і*ѫ *П* доб.—радовахѫсѧ, вѣдѧще извѣстно, ѩкѡ той естѣ чⷭтныи крⷭтъ. [12] *П*—пригвождьсѧ. [13–13] *а*—нѣтъ. [14] *в г д П*—поклонѧхѫсѧ.

L. [1–1] *а*—нѣтъ. [2–2] *а*—ста посреди кр҃та ст҃го и простреса и

томъ взыде, ѡтнюдѫ же сниде. — таже ꙗвися около крⷭта вѣнецъ преиспещренъ и пречюденъ[3] тысящами измечтанъ і оукрашенъ[4] сѣло, [5]— иже видѣвшеся в'верхѫ крⷭта на воздусѣ. егоже видѣвше іюдѣи наипаче оубоꙗшася і агаряне вострепетавше[6]. идолослужители же, иже сⷭтыхъ мучиша, изумѣшася[7]— и безгласни быша —[7]. видѣвше же хрⷭтіане безмѣрною[8] радостію радовахуся и на высотѫ рящѣ воздѣвше крⷭта[9] славлахѫ[10]. [11]— сиⷨ же сотворяемыⷨ —[5], и се внезапѫ шѫⷨ бысть [12]- веліи и страшенъ —[12] свыше и молніа и громи. и се аггли і архаггли, [13]— полцы велицыи скоро ꙗвлахуся [14]— сим же сотворяемымъ —[14] и весь воздухъ наполнися силъ [15]- бесплотныхъ —[13]. страх же и трепетъ [16]— на вся нападе —[16] ѡт [17]- скораго шествіа —[17] страшныхъ полковъ, иже з говѣніемъ[18] и свѣтлостію на мѣсто оуготованнаго[19] сѫдища[20] пришедше сташа и вси [21]— грѣшницы, видяще обнаженъ сѫдъ свои, таина своа ꙗвлена[22], в горести дшⷯа и сѫда исполняеми, вопіахѫ, [23]— совѣстію обличаеми, ꙗко безотвѣтни —[21] стояхѫ поникше —[23].

прⷭтолъ же Бжіи не на земли, но на воздусѣ стояше [[24]— ѡт земли ꙗко ⷯ лактеи. сице же аггли служаху[25] не на земли, но на воздусѣ стояхѫ. и се видѣх —[24]] и се полцы ве-

---

покры. [3] *а*—пристращенъ. [4] *а* доб.—пестротами. [5—5] *іж*—нѣтъ. [6] *П*—востребеташа. [7—7] *а*—нѣтъ [8] *б*—неизреченною. [9] *а в г д П*—Хⷭа. *П*—Гдⷭа. [10] *а*—величахѫ. [11—5] *а*—внегда же сіа быша [12—12] *а* —нѣтъ. [13—13] *а*—нѣтъ. [14—14] *П*—нѣтъ. [15—13] *в д П*—нбⷭныхъ. [16—16] *а*—и скорбь велика. [17—17] *а*—быстраго схожденіа. [18] *і*—благоговѣніемъ. [19] *а*—нѣтъ. *П*—оуготованное. [20] *а*—сѫдное. [21—21] *а*—весь же человѣческій родъ, иже срамотѫ тѣлесъ своихъ видахѫ, горко дшею своею и лютѣ оуязвляеми, скорбію великою ѡдержими быша, своею совѣстию ѡбличаеми, якоже не имѫще никоего ѡтвѣта. [22] *б і к П* доб.—по Гдню словеси· нѣсть таино, еже не ꙗвлено будетъ. [23—23] *к і* доб.—оувы намъ грѣшнымъ, оувы, почто и родихомся на земли. и стояхѫ поникше, совѣстію обличаеми, ꙗко безотвѣтни. [24—24] заключенное въ скобки взято изъ *б*; то же

лицы сѣло агг̃лъ. единъ оубо ста на востоцѣ, вторыи на югѣ, третіи на сѣверѣ, четвертыи на западѣ. и по сихъ дрꙋзіи полцы неподобни дрꙋгъ дрꙋга ѡбразо[м]. но единаго полка бѣли ꙗко снѣгъ [26], [27]– дрꙋзіи [28] ꙗко цвѣтъ червленъ [29]– и красенъ свѣтлящеся [29]–. и раздѣлятся [27] на четыре начала, пришедше обдержаша четыре края [30] [31]– подъ небесемъ [31]. бѣше же земля исполнена чл̃ческаго [32] народа [33] и воздꙋхъ же агг̃льскаго множества.

таже посемъ колесница огненная схожаше [34]. ѡкр[с]тъ же ея шестокрылатіи и многоѡчитіи звахꙋ [35]: „Ст̃ъ, Ст̃ъ, Ст̃ъ Гъ̃ Саваоѳъ, исполнь нб̃о и землю славы Своея“. ѡ[т] гласъ сихъ потрясеся нб̃о и земля и воскликнꙋвше вси агг̃ли: „блг̃слови, ѳ[т]че Вседержителю. блг̃ословенъ градый во има Г̃не, Гъ̃ Іс̃ъ Хс̃, Слово Пр[с]носꙋщное ѳ[т]цꙋ“. [36]– и ѡ[т] тѣхъ славословіи [36a]– согрозися [37] нб̃о и [38]– земля [36] [39]– пришедше же с колесницею многоѡчитіи и шестокрылатіи обстꙋпивше [40]– недомыслимыи [39] пр[с]толъ Бж̃іи. слышавше же евреи и агаряне [41], ꙗко агг̃ли со ѳ[т]цемъ Сына [42] славословятъ, иже величахꙋ Сѣдію живымъ и мертвым Г̃а нашего Іс̃а Х̃а, [43]– начаша рыдати, глюще: „ѡ лютѣ на[м], егоже не чаяхомъ постиже на[с] і егоже не надѣяхомся прінде“ [43] и по семъ возгласи [44] гла[с] трубныи [45]– сѣло, ꙗко агг̃ло[м] согрозитися [46],

---

даютъ и остальные списки. [25] *П*—хождахꙋ [26] *бП*—свѣтъ. [27] *бгдП*—дрꙋзіи же ꙗкѡ пламеновидни, а инии ꙗко злато блещахоуся, инии же ꙗкѡ цвѣтъ червленъ и красенъ, вельми цвѣтяще и раздѣлишася. [28] *а* доб.—огнемъ горяше. [29–29] *а*—инъ же полкъ ꙗко злато чисто блещашеся. [30] *б*—концы. [31–31] *авП*—поднб̃ныя. [32] *а*—чл̃къ. [33] *а*—нѣтъ *бвгдікП*—рода. [34] *а*—предградꙋщи. [35] *агд*—гл̃юще. *б*—идяхоу и звахоу гл̃юще. *вП*—взываху гл̃юще. *ік*—взывахꙋ [36–36] *ік*—нѣтъ [36–36a] *а*—симъ же реченнымъ. [37] *аП*—содрогноуся. *б*—вострепета. *гд*—согроздися. [38–36] *а* послѣ „земля“ доб.—ѡ[т] таковаго вопля [39–39] *а*—снидоша же на землю и колесница ѡгненная и многоѡчитіи обстꙋпиша непостоянный. [40–39] *бвг*—нѣтъ. [41] *а* доб.—агг̃лскоую хвалоу. [42] *П*—нѣтъ. [43–43] *а*—они же окаяніи восплакашеся. симъ же тако глаголемымъ.

[47]—тѣмъ возвѣщаѧ Суді҃ино пришествіе—[47]. и [48]—посе[м] вострубиша трѣбы мнози[49] и силы предтечахѫ начаша ѩвлѧтисѧ полцы мнози, хорѫгви цр҃кія носѧще и скипетры

и посемъ—[18] облакъ свѣтелъ и бѣлъ, ѩко снѣгъ, [50]—четырими животными носимъ. посредѣ же ѡблака того—[50] Гъ нашъ Іс҃ъ Хс҃ь [51]—і окр[с]тъ Его подалече безчисленно множество безплотныхъ слѵгъ со страхомъ и трепетомъ и говѣніемъ[52], не смѣюще ко ѡномѹ ѡблакѹ прикоснѫтисѧ[53]. нашаче[54] седмерицею свѣтлѣѧ сл҃нца лѣча ѡ[т] него весь свѣт[55] просвѣтиша[56]. что реки? оумъ не постиже и мысль не дотече повѣдати страшнаго Бж[с]тва благолѣпіе и сщево свѣтопро҃литіе бысть на всю вселеннюю, ѩкоже в҃ темнѣи нощи внезапѹ ѩсно и свѣтло сл҃нцѹ возсіявшѹ и весь миръ озарившѹ—[51]. взыде[57] на востокъ верхѹ двереи[58] и ѡ[т]верзошасѧ врата востокѹ. абіе возгремѣша[59] дх҃оборныѧ[60] [61]—шѹмомъ великимъ. и всѣмъ бѧхѹ ѡчи зряще на нь і оустрашишасѧ, видѣвше Его. и пріиде на[д] пр[с]толомъ славы Своеѧ—[61] і абіе возваша вси агг҃ли гласомъ великимъ· „бл҃гословенъ градыи во има Гн҃е Бг҃ъ Гъ҃ пріиде сѧдити живымъ и мертвымъ“. и посемъ[62] падоша вси чл҃цы ницъ на землю и поклонишасѧ Сѧдіи всѣмъ. таже Гъ҃ спиде[63] ѡ[т] облака[64] и сѣде на пр[с]толѣ славы Своеѧ. и вострепета н҃бо и земля, ѩко листъ ѡ[т] вѣтра[65]. вси чл҃цы страхомъ велимъ

---

[44] *а*—востроуби. [45—45] *а*—нѣтъ. [46] *а*—востребетатисѧ. *в г д П*—содрогноутисѧ. [47—47] *а*—и познати ѡ[т] того, ѩко приходитъ Соудіа. [48—48] *а*—нѣтъ. [49] *б в г П* доб.—велицы. [50—50] *а*—на немъ сѣдѧй [51—51] *а*—нѣтъ. [52] *б в г П*—бл҃гословѣніемъ. [53] *в г д П*—приближитисѧ. [54] *П*—паче. [55] *в г д П*—миръ. [56] *в г д П*—ѡсвѣти. [57] *а*—и взятъ облакъ [58] *а*—тверди [59] *а*—возгремѣ. [60] *а*—дх҃ъ боуренъ. *в г д П*—доуха боурнаѧ [61—61] *а*—і ѩкоже видѣти ѳго, и тако носѧ ѳго свѣтлый ѡнъ облакъ и пріиде надъ пр[с]толъ славы ѳго и видѧще ѳго оустрашахоусѧ. [62] *а*—симъ реченнымъ. [63] *а*—облегчисѧ [64] *а* доб—на немже сѣдѧше [65] *а* доб.—ѳго

ѡдержими бѧхѫ. возопиша аг҃ли вси веліимъ гласомъ, ꙗко постыдѣтиса всѣмъ еретикомъ и невѣрнымъ[66], иже не прі-ѧша проповѣди с҃тыхъ оуч҃нкъ і ап҃лъ и рѣша аг҃лы, гл҃юще· „Ты еси Хс҃, Сн҃ъ Б҃га Живаго, Егоже расписаша іюдѣи Ты еси Вѣчное Вышнее Слово, Егоже О҃т҃ца роди прежде вѣкъ безстрастно и без тла, сѫгѫбъ естествома и волема[67] и хотѣніемъ единъ есть Г҃ь І҃с҃ъ Хс҃, Иже в҃ плоть ѡболкъсѧ, непревраща естества, Иже плоть пріѧтъ без сѣмени ѡ҃т҃ Д҃вы М҃ріи, в҃ миръ пришедши[68], знаменіѧ и чюдеса сотвори безчисленнаѧ. Ты еси Б҃гъ нашъ съ О҃т҃цемъ и С҃тымъ Дх҃омъ, и нѣсть[69] инаго развѣ Тебе Б҃га.“ [70] и посемъ[71] рѣша „аминь“ —[70]

LI. [1] се слышавше —[1] и вострепеташа[2] Анна и Каіафа и все іюдѣиское множество и посрамишасѧ[3] безумныи Аріи и прокл҃тыи Махометъ[4]. и возрѣвъ Г҃ъ на н҃бо, [5] н҃бо абіе свертесѧ —[5] ѡ҃т҃ лица[6] ѡчію[7] Его[8]. и [9]— паки возрѣвъ Г҃ъ на землю, и[10] нача бѣжати[11], бѣ бо скверна и нечиста ѡ҃т҃[12] дѣлъ чл҃ческихъ, и без вѣсти бысть. и вси обрѣтошасѧ на воздусѣ стоѧщи —[9] непостыпни[13]

и возрѣ Г҃ъ на выспренюю высотѫ[14], ново бысть н҃бо. [15]— и возрѣ Г҃ъ на безмѣрнюю глꙋбинꙋ —[15], нова бысть землѧ,

---

же видѣвше. [66] *а б в г П* доб.—іюдеѡмъ и агарѧнѡмъ. [67] *а*—волею. [68] *в П*—приде. *г д*—пришедъ [69] *а*—не вѣмы. [70—70] *а*—и се рекше аг҃ли Бж҃іи оумолчаша. [71] *б в г П*—по сихъ

LI. [1—1] *а*—нѣтъ [2] *а*—оустрашишасѧ [3] *а*—вострецета. *б*—помрачишася. *г д*—посрамисѧ. [4] *в г д П*—Махметъ. [5—5] *а*—то побѣжа. [6] *П* доб.—б҃гѡ и ѡт [7] *а*—нѣтъ. [8] *б* доб —не могіи терпѣти величества славы Его [9—9] *а*—потомъ позрѣ Г҃ъ на землю со гнѣвомъ. бѣше бо ѡсквернена зѣло беззаконіи человѣческими, имиже осквернишасѧ ю ѡт вѣка чл҃вцы идолослꙋженіемъ и волшбами и чарованіемъ и отравленіемъ и кровопролитіемъ окаѧннѣ смѣсивше и возрѣ Гд҃ь съ ꙗростію на землю и та нача бѣжати ѡт лица Его и не обрѣтесѧ на неи мѣсто. столхꙋ же вси на воздусѣ. [10] *в г д П* доб.—та. [11] *б* доб.—отъ лица Божіѧ [12] *б* доб —злыхъ. [13] *а*—непоколеблемѣ. [14] *а* доб.—и на морскоую

блистающиса ꙗко свѣтъ[16]. и [17]– обновишаса чл҃цы –[17] [18]– и вса бысть[19] нова –[18], измѣнишаса[20] тлѣніе в нетлѣніе пришедше, осмерицѣ бѫдущемъ вѣкъ прешедши. [21]– бѣше же твердь праздна. не бѣ н҃ба, ни сл҃нца, ни лѣны, ни звѣздъ, но в мѣсто тѣх҃ [21] возсіа праведное Сл҃нце [22]– незаходимое и [22a] немерцающее [22] Хс҃ Бг҃ъ нашъ. [23]– и тѣхъ[24] наполнаетъ[25] вси ст҃іи и пр҃ніи –[23]

и возрѣ Гь҃ на море, [26]– і изчезе вода морска, приложисѧ на огнь –[26] и восхожаше пламень ѡгня того [27]– и досезаше –[27] до н҃бси. [28]– и бысть шумъ великъ и клокотъ и наидѣ страхъ на всѣхъ и вмалѣ не изчезнувше[29] вси –[28]. [30]– бѣ бо пала и покрывала и попадала ꙗко [31]– вса рѣки и –[31] море вса конца ѡ҃тлѣченыа[32] тамо –[30].

LII. по сихъ посмотрѣ[1] Гь҃ на вса чл҃ки. на невѣрныа[2] і[3] идолослужители и на вса грѣшницы[4]. и се ликъ[5] страшных҃ огненных҃ агг҃лъ, ѡ҃т западъ пришедших҃, и возложиша рѫки на грѣшники [6]– и на вса злочестивыа [6a]– мучителя і идолослужители –[6]. и вметахѫ тыа во ѡгненное море. инѣхже ѡставиша. [7]– і ѡ сихъ вопросихъ ст҃аго ми агг҃ла. и рече ми вса подробна, ꙗже видѣхъ і ꙗже слышахъ ѡ҃т начала и донн҃ѣ[8] и ѡ тѣхъ[9] сказа ми „сіи сѫть [10]– рече иже слышахъ –[7]

бездна. и се [15–15] *а*—нѣтъ [16] *П*—цвѣть [17–17] *а*—и человѣкъ бысть новъ. [18–18] *і к*—нѣтъ. [19] *а в г д П*—быша. [20] *П*—измѣнибося [21–21] *а*—и се твердь нб҃на и солнце погибоша ѡ҃т него. ст҃іи бо наполнаютъ мѣсто ихъ. и солнце не бѣше на ней, понеже. [22–22] *а*—нѣть [22a–22] *г П*—немерцающій свѣтъ. [23–23] *а б*—нѣтъ. [24] *в*—тогѡ. [25] *в г*—наполнаются [26–26] *а*—и се взыде в҃ мѣсто воды морскіа вода огненна. [27–27] *а*—нѣтъ. [28–28] *а*—нѣтъ [29] *П*—исчезноуша. [30–30] *к і*—вса бо бѣ, ꙗко свѣрѣпое море, попадала и попалала вса концы земныа. [31–31] *а П*—свирѣпое [32] *б в г*—вселенныа.

LII. [1] *а*—призрѣ *б*—воззрѣ. *і к*—позрѣ. [2] *а*—нѣтъ. [3] *а*—нѣтъ. [4] *а* доб.—иже в невѣрствіи пожиша вси, ꙗко скоть. [5] *а*—чинъ *і*—полкъ [6–6] *і к*—нѣтъ [6a–6] *а*—нѣтъ [7–7] *а*—нѣтъ. [8] *г П*—доздѣ. [9] *П*—

ѡ потопа избранніи [11], иже ѡ Авраама [12—] іюдеи вѣровавше в҃ Вышніи Промыслъ, не поклонишасѧ идоломъ, иже ѡ а҃гл҃ъ крестившесѧ [-12 "]

[13] ꙗко Гь҃ рече во е҃в҃лі҃и· „тѣ бѫдѫ плачь и скрежетъ зубомъ". в҃негда же ввержени быша нечестивіи [14] во ѡгненно море, слышашесѧ [15] ѡ нихъ плачь и рыданіе многа. ѡставивіи [16] же, [17-] зряще [18] на нихъ окаанѣ мѫчители [19] грозящесѧ [20], изнемогахѫ, видяще себѣ темна и мрачна [21], ѡбразы скверныхъ [22] дѣлъ носяще, [23] ѡставлени еже да сѫдятсѧ, ꙗко не сохраниша закона [—17].

LIII. и возрѣвъ Гь҃ на востокъ [1], и вострѧбиша аг҃гли, и бысть мѣсто оуготованно одесную Сѫдіи. и разыдошасѧ полцы, сѫщіи на востоцѣ, во всѧ четыре концы вселенныѧ, ꙗко молніѧ скоростію и презираху на лице земли, и идѣже аще ѡбрѣтахѫ имѫщіѧ свѣтлыѧ лица, преславно восхищахѫ [2] и цѣлѫюще сіѧ с радостію великою и со тщаніемъ приносяще одесную [3] поставлѧхѫ. и тако протицахѫ по всеи земли и разлѣчахусѧ избранніи Бж҃іи ѡ грѣшникъ [4].

и посемъ призрѣ Гь҃ на сѣверъ и на югъ, и се четыре [5] полцы аг҃гл҃ъ Бж҃іихъ, шедше [6] приведоша всѧ ѡставшіѧ чл҃ки, [7—] напрасно восхищающе и біюще [—7], поставлѧхѫ ошюю

сихъ [10—7] *П*— нѣтъ [11] *і к П*—избавлени. [12—12] *а*—даже и до скончанія. и не ѡставиша же вышніи Промыслъ вѣровавшихъ ѡ т҃ град ꙗзыки, иже ѡ с҃тыхъ а҃гл҃ъ і хрістіане до скончанія не поклонишасѧ идоломъ [13] *а б в г д і ѣ П* доб.—здѣ гнѣвъ Бж҃іи на грѣшники. [14] *а* доб.—грѣшницы. [15] *а*—и бѣ. [16] *а*—оставльшіи. [17—17] *ж і*—зряще онѣхъ окаанѣ моучимыхъ, недоумѣвающесѧ что либо творити или гдѣ скрытисѧ, видяще на себѣ скверныхъ дѣлъ образъ носящіи како не сохраньше закона Хр҃това да соудятсѧ. [18] *П*—зрахѫ. [19] *П*—моучимыхъ. [20] *а*—согрѣжахусѧ. *П* — гордящесѧ. [21] *а* — смрадныѧ. *П*—смрадны. [22] *а*—скаредныхъ. [23—17] *а*—или спасеніе или осѫжденіе коегождо, ꙗкоже бо ѡставиша, да соудъ пріимоуть, како закона не сохраниша.

LIII. [1] *а* доб.—и помань҃ воинствъ҃ своемъ҃. [2] *а* — приемлюще [3] *а б в г і к П* доб.—Соудіи. [4] *г*—грѣшныхъ. [5] *і к* — нѣтъ. [6] *а* — нѣтъ

Сѣдіи сих же бѣ, ꙗко песокъ земланыи[8], безчисленно[9] множество одесную же часть полꙋчившіи бѧхꙋ блистающеса свѣтомъ неизреченнымъ просвѣщенніи ѡшюю же темніи[10] и мрачніи.

обращьса[11] Гъ̃ къ сщимъ одесную Его [12]—и рече имъ[12]: „пріидѣте, бл̃гословеннїи ѻ̃тца Моего, наслѣдꙋите оуготованное вамъ цр̃ство нб̂ное ѡ̃т сложенїа всего мира. взалках бо са — и дасте Ми ꙗсти, возжадахса — и напоисте Ма, нагъ—и ѡдѣасте Ма, боленъ—и послꙋжисте Ми, в скорби и в напасти—оутѣшисте Мене[13a]. ѡ̃твѣщаша[14] Емꙋ праведницы, гл̃юще „Влк̃о Ги̃, Ты вѣси, когда та видѣхомъ алчна и напитахомъ, и жадна и напоихомъ, когда бѣ страненъ, нагъ, в темницѣ и в болѣзни и скорби и послꙋжихомъ [Тебѣ[15]]“. и рече[16] имъ Гъ̃. „понеже сотвористе единомꙋ ѡ̃т меншихъ сихъ (и показа имъ нищіа дх̃омъ), то Мнѣ сотвористе[16a]“.

и паки[17] возрѣвъ Гъ̃ ошюю Себе на грѣшники[18] и съ простїю рече „идите ѡ̃т Мене, проклатіи, во ѻгнь вѣчныи, оуготованныи дїаволꙋ і агг̃лꙋ его. в̾залках бо са — и не напитасте[19] Ма, [20]—возжадахса и не напоисте[21] Мене, [22]—нагъ и в темницѣ—[22], страненъ бѣхъ — и не в̾ведосте Мене, в темницѣ—и не посѣтисте Мене—[20] ѡ̃тидите ѡ̃т Мене, прокла-тіи[23], нечестивіи[24], сквернители[25], зла много сотворшіи и

[7–7] *а*—бюще ихъ немл̾тивно, понеже не послѣдовахꙋ мꙋ со тщанїемъ. [8] *а в г*—морскіи. *П*—земныи. [9] *а*—нѣтъ. [10] *а*—скверни. [11] *в* — и обратисѧ. [12–12] *а*—и видѣ свѣтлость сты̃хъ и возвеселися о нихъ и возопи гласомъ великимъ, глагола. [13] *б*—в темницѣ бѣхъ и пріидосте ко Мнѣ, страненъ быхъ и введосте Мя въ домы своя. [14] *а і ж*—ѡ̃твѣщаютъ же. *б*—тогда отвѣщаша *в г д П* доб.—же [15] добавлено изъ *а б в г д П*. [16] *а*—ѡ̃твѣща. [16a] *а* доб. дальше заглавіе: се же вопрошеніе грѣшникомъ ошюю. [17] *а*—тогда. [18] *а*—на земли стоще и. [19] *а б в г д і ж П*—дасте ми ꙗсти. [20–20] *і к*—нѣтъ. [21] *в* — дасте ми питꙗ. [22–22] *а*—нѣтъ. [23] *П*—

неисповѣдашесѧ[26], [27]— все житіе во всѧческихъ грѣсѣхъ и сѣтѣ изжившіеи —[27] ѡ҃тидите ѡ҃т Мене, не вѣдѣ[28] васъ". они же с плачемъ горкимъ ѡ҃твѣщавше[29], глюще: „Ги[30], когда Тѧ видѣхомъ алчна или жаждѧща или нага или в темницѣ или болна или странна и не послѫжихом҃ Тебе[9ᵃ] рече имъ Гь҃: „понеже не сотвористе единомѹ ѡ҃т меньшихъ сихъ, то Мнѣ не сотвористе. ѡ҃тстѹпите[31] ѡ҃т Мене, проклѧтіи[32], иже Мене ѡгорчившеи[33] и діаволѹ оугодившеи и во исходѣ своемъ неисповѣдашіисѧ[34ᵃ]. они же, слышавше[35] горкіи ѡ҃твѣтъ[35], оумилно[36] плакахѫсѧ, и не бѣ милѹющаго ихъ.[37] в тои часъ —[37] аг҃ли немлⷭтивіи восхищахѹ ихъ, в҃метахѹ во ѡгненное море клокочѫщее они же, ощѹтивше горкіѧ мѹки, вопіѧхѹ „[38]— лютѣ, лютѣ —[38ᵃ]. абіе погрѧзнѹвше во глѹбинѹ[39] и ктомѹ не[40] видѣти[41] ни слышати[42] ихъ —[39]

LIV. и паки посмотритъ[1] Гь҃ на новѹю землю, и прозѧбошасѧ[2] на неи сади [3]— различніи несказанніи —[3]. сих же азъ неизреченнѹю[4] доброт҃ѹ[5] видѣхъ, почюдихсѧ[6] сѣло и паки вопросихъ водѫщаго мѧ ст҃аго аг҃ла „гд҃не[7], каково есть цр҃ство нб҃ное[8], [9]— ѡ немже слышѹ —[9]? егда что болши сихъ[10] имать быти[9ᵃ] он же ѡ҃твѣща[в], рече ми: „не вѣси, что

нѣтъ [24] *а в г*—нѣтъ [25] *а в г д П*—скверніи [26] *а*—не исповѣдашасѧ. *і к б*—не исповѣдавше грѣховъ своихъ и не покаястеся. *в П*—не покаѧвшіисѧ. [27—27] *а*—и непокаѧвшіисѧ, иже плоть свою осквернишѧ, и поминатели злѹ и рѹгатели, клеветницы и гнѣвливыи, иже сное житіе изжившіи всѣе. *і к б*—и все свое житіе во всѧкихъ грѣсѣхъ и в сѣтѣ изживше. [28] *б*—вѣмъ. [29] *П*—ѡ҃твѣщаша [30] *а*—Соудіе праведный. [31] *П* доб. ѡ҃тидите. [32] *а* — нѣтъ *г* доб.—во ѡгнь вѣчный. [33] *а в і к П* ѡскорбившіи. [34] *б* доб. —и тако безъ покаянія злѣ умерше. *і к*—покаѧвшіисѧ грѣховъ своихъ. [35—35] *а*—сіѧ. [36] *а*—нѣтъ. [37—37] *а*—и абіе. [38—38] *к і*—бѣда намъ грѣшнымъ, бѣда. [39—39] *а*—нѣтъ. [40] *г П* доб. — бѣ. [41] *і к* — нѣть. [42] *в* доб —вопліѧ ихъ и горкаѧѡ стонаніѧ. *і к* —слышашесѧ вопль. *П* доб.—вопліѧ.

LIV. [1] *а в*—позрѣ. *б г* — призрѣ. *П* — возрѣ [2] *а* — разсѣѧшесѧ. [3—3] *а*—ѩко снѣгъ и разліѧсѧ ѩже ихъ ѩзыкъ не можетъ сказати [4] *а*—несказанноую. [5] *в*—красотоу. [6] *а* —преоудивихсѧ. [7] *а*—нѣтъ. [8] *П*—Бж҃іе.

гл҃а сіа бо земла кроткихъ есть, ѡ неиже Гь во ев҃гліи рече. —бл҃жени кротцыи, ꙗко ти наслѣдатъ землю нб҃ное же цр҃тво на нб҃сехъ есть несказанно[11а]

и призрѣ[12] Гь҃ на землю тѹ, и процвѣтоша зелія различна[13] и чюдна зѣло, і оудивихсѧ, зрѧ доброты ея[14]. и се [15]—потече река медоточнаѧ[16] и сладка паче мѣры, и дрѹгаѧ потече млека паче[17]—естества—[15] и прохожаста[18] рѣцѣ[19] по всеи земли тои и [20]—разліѧвсѧ[21] напоѧста сады—[20]. [22]—сице же млекѡ не смѣшашесѧ с медомъ, но по инои странѣ напаѧше кореніе садовое—[22]. [23]—и посемъ пріидоша—[23] пти- 10
цы нб҃сныѧ[24], ꙗко ѡблакъ[25]—на садіе оно—[25]. и наполнишасѧ сади[26] [27]—птицъ различныхъ прекрасныхъ и чюдныхъ зѣло—[27]. и начаша[28] пѣти[29] и свѣвѣтати[30] (sic) гласы красными, [31]—ꙗко оумъ чл҃чю чюдитисѧ[32] [33]—и не мощно сказати—[31] гласы ихъ, [34]—мню[35] бо[36], ꙗко до нб҃си восходити. 15
и не бѧхѹ птицы оны, ꙗкѡ сѫщіѧ[37] тлѣнныѧ[38], но и ѡ единои не мощно сказати[39]—по ѡбразѹ—[39], какова бѣ—[34].

и по сихъ призрѣ[40] Гь҃ на вышнаѧ[41] нб҃са горѣ[42]. и снидоша множество много воинствъ[43] агг҃льскихъ[44], неизреченною[45] славою различно оукрашени, носѧще страшныи оныи 20

9—9 *і к*- -нѣтъ 10 *і к*—сеѧ красоты. 11 *а*—неизреченно. 12 *П* — возрѣ. 13 *а*—злачнаѧ 14 *в*—ихъ *а* доб —и еще призрѣ Гь҃ на землю ѥноу 15—15 *а*—источи рѣкѹ медѹноу и рѣкоу млекотечноу. бѣ же медъ рѣки оныѧ чистъ и прекрасенъ зѣло, ꙗко слеза 16 *і к П*—меда чиста 17—15 *в г і к П*—естественнаго 18 *в*—нѣтъ. *П*—прохождаше 19 *П*—нѣтъ. 20—20 *в г П* —разливаѧсѧ напаѧше сады ѧ. 21 *а*—нѣтъ. 22—22 *і к*—нѣтъ. 23—23 *а*—предобрыхъ древесъ плоды. і еще зрѧщема нама, призрѣніемъ Сѣдіи прилеташе. 24 *а*—красны. 25—25 *а в П*—нѣтъ. 26 *П*—садовіѧ. 27—27 *а*—нѣтъ 28 *г*—летати и пѣсни. *в П* доб.—вси трепетати и. 29 *г*—воспѣвати. 30 *а в П*—нѣтъ. *б*—воспѣвати. *г д* — свепетати (sic) и пѣти. *к г*—сладко и прекрасно. 31—31 *а*—нѣтъ. 32 *г і к*—дивитисѧ. 33—31 *з*—пѣнію ихъ сладкомъ. 34—34 *і к*—нѣтъ 35 *а*—нѣтъ 36 *а*—нѣтъ. 37 *в* — соуть. 38 *в* доб.—птица. 39—39 *в г*—нѣтъ. 40 *б в П*—воззрѣ 41 *а*—нѣтъ. 42 *а*—нѣтъ, но доб.—и ѿверзесѧ небо. 43 *в г*— вои. *П* — воинство. *в* доб.—

градъ чюдныи [46], поюще [47]— несказанно и —[47] неизреченно славяще въ Трцѣ Бга. и поставиша градъ чюдныи [48] на востоцѣ. [49]— посреди его Едемскіи рай —[49]. [50]— бѣше же градъ онъ великъ сѣло и пречюденъ [51], еже есть вышніи Іерслимъ —[50], его-
5 же есть [52]— хитрецъ и зиждитель —[52] Бгъ. [53]— окрсть его силы нбсныя и посредѣ [54] Гь —[53]. врата же его блещахуся [55], яко слнце. и вострѣбиша аггли трѣбами. [56]— начать вся тварь —[56] славити Бга, [57]— елико горѣ на нбси і елико низу на земли —[57]. [58]— и слыша[x] глас, глющъ сущимъ ошюю Его —[58]:
10 „о окаянніи, [59]— беззаконніи, зліи и жестосердіи, слабіи и лѣнивіи и невѣрніи и вси прокляті —[59], видите ли, коликихъ блгъ лишаетеся. [60]— и познаите, колика зла наслѣдите —[60a]. и се ре[к], воста отъ прстола Своего [61]— и поиде ко вратомъ града, иже [62]— отъ западъ —[61]. и гла сущимъ одесную Его ти-
15 химъ и кроткимъ гласомъ: „пріидите, блгословенніи отца Моего и Мои возлюбленніи, [63]— внидите в радость Га Бга вашего, еже обѣщахомъ [64] вамъ —[63a]. сущіи же ошюю Его оумиленніи грѣшніи издалеча [65]— послѣдоваше Ему, видѣти хотящи бываемая —[65].

20 LV. [1]— и в первыхъ поиде прстая Бца —[1]. пріиде же-

нбныхъ. [44] *в П* доб. —силъ. [45] *а* —силою и со. [46] *а П*—дивныи. [47—47] *а в г П*—нѣтъ. [48] *а в П*—нѣтъ. [49—49] *і к*—посредѣ едемскаго рая. [50—50] *а* —посреди же его бѣше градъ Бжіи. [51] *в г д П* доб. — неизреченнѣ [52—52] *ж і* —художникъ и содѣтель Бгъ. [53—53] *і к* — нѣтъ. [54] *в П* — среди же его. [55] *в д П*—блистахоуся. [56—56] *а*—и начаша. [57—57] *а і к*—на нбси и на земли. [58—58] *а*—зряще же ми отоую Соудіи, иже бѣше горко рыдающеся, понеже слышаша отъ Гда таковая къ симъ. [59—59] *а і к*—нѣтъ [60—60] *а*—нѣтъ [61—61] *а*—и приидеть ста при вратѣхъ. та же сами отверзошася ему врата. [62—61] *в г П*—на западѣ. [63—63] *ж і*—наслѣдоуите оуготованное вамъ веселіе вѣчное, еже обѣщахъ вамъ. [64] *в г*— обѣщахъ. [65—65] *б* —издалеча стояху, зряще бываемая, бяху в мукахъ и жалостливо плачюще рыдаху. *і к* послѣ „бываемая“ доб.—ихъ отринѣша англы далече. и повелѣ Гь входити во градъ соущимъ отъ десныя страны стымъ Своимъ.

LV. [1—1] *а* —потомъ же, егда рече сіа Гдь, Пречстая Влдица наша

на ѡ[т] первыхъ [2] деснаго [3] стоанія [4], [5]—славою прославленна неизреченною—[5], лице же Ея свѣтлѣшеся [6] паче слн̃ца. и пришедши поклонися Гв̃и. и Гь̃, [7]—якоже видѣ Ю—[7], съ веселіемъ и радостію пріятъ Ю и, мало приклони Ей прч[е]тыи Свои верхъ, гл̃а Ей: вниди, Ст̃ая Мати Моя в радость Гд̃а [8] своего се бо вся работна Тебѣ, се достоаніе Твое [9].“ Она же поклонившися облобыза пречта рцѣ Его и вниде [10]—с радостію [10] въ градъ [11]—сія же видаще и слышаще—[11], воспѣша [12] Ю [13] агг̃ли и вси прв̃дницы о покои [14] Ея [15].

LVI. таже [1] вї̃ ап̃лъ и посемъ ѡ[т] десныя страны вї̃ мнжеи ѡ[т]дѣлишася [2] и пріидоша ко врато[м] града, во [3]—ѡдеждахъ одѣаніи [3] приличныхъ Цр̃я Хр̃та Гь̃ же с' радостію пріатъ я и цѣлова [4]—рече. „в'нидите в'радость Га̃ своего—[4]“. они же поклонышеся [5] вънидоша во градъ веселящеся [6]. [7]—агг̃ли ѡ тѣхъ прославиша Га̃—[7].

LVII [1]—се же седмьдесатъ оучнкъ Хв̃ыхъ—[1]. посемъ повелѣніемъ [2] Гн̃имъ [3] ѡ[т] десныя страны пріидоша о̃

Гж̃а Бц̃а, Прч[е]тая Мати Божіа, к' Сыноу Своемоу пріиде. *в* къ заглавію доб.—съ Предтечею. [2] *і к*—десныхъ [3] *і к*—праваго. [4] *а* доб.—егда же идаше, тогда огнь исхождаше ѡ[т] ногъ Ея и слава неисчетная ѡ[т] Нея. [5–5] *а*—нѣтъ [6] *П*—свѣтася [7–7] *а*—нѣтъ *г П*—якоже видѣвъ Ю. [8] *в г д П*—Сн̃а [9] *а* доб. — съ предрагими чады Твоими во вѣки вѣковъ. [10–10] *а*—нѣтъ *в г д П*—и веселіе и радостно. [11–11] *а в г д П*—нѣтъ. [12] *в б д*—возопиша. [13] *а в г д*—вси. *П*—нѣтъ. [14] *а*—о оупокоеніи. [15] *б е* доб.—по семъ приде Іоаннъ Пр̃тча и по семъ пріиде честенъ и свѣтолѣпенъ мужъ, пророкъ Іоаннъ Предтеча, Крститель Гд̃нь, неизреченнымъ свѣтомъ сіяя. Гд̃ь же, видѣвъ его, съ радостію приятъ его и рече: „Крстителю Мой, проповѣдавыи Мя во чревѣ матери своея, вниди в радость Гд̃а своего“. онъ же, облобызавъ пречисты роуцѣ Его і поклоньса, с радостію вниде во свяатыи градъ, и возопиша вси агг̃ли и прославиша Бога. Добавленія этого нѣтъ въ *а в г д з и к П*.

LVI. [1] *і ж*—ликъ [2] *а*—ѡ[т]лоучишася. [3–3] *г П*—ѡдѣаніихъ. [4–4] *а*—нѣтъ. [5] *а в*—поклонишася. *г*—поклонившеся. [6] *а*—нѣтъ. [7–7] *а*—слышашеся пѣснь похвалная ѡ[т] вноутреннихъ.

LVII. [1–1] *б*—и се пріидоша седмьдесатъ ап̃ловъ, учениковъ Хр[е]товыхъ. *і к*—ликъ седмьдесатъ апостоловъ. *в г д П*—а се о̃ оуче-

мѫжей ко вратомъ града, [4-] ѡдежды же на нихъ [-4] молніеѡбразни[5] поклонишасѧ Гв̃и, [6-] повелѣ и тѣмъ внити[7] во ст̃ый [8] градъ [6] [9] сіѧ же видѧще ѡ[т] лѣвыѧ страны горко рыдахѫ [-9], терзающе власы своѧ[10]. [11-] сами сѧ осѫждахѫ въ мѫкѫ, поминающе своѧ злаѧ [11], ихже ради лишишасѧ толикихъ вѣчныхъ[12] блаꙗ

се же невѣрніи[13] жидове. еврен же, [14] непокорившесѧ Хр̃ста и некрестившесѧ [-14], [15-] зрѧще сихъ [15], [16] проклинахѫ Моисеѧ [-16], гл̃ющe: „гдѣ есть нн̃ѣ? [17] се бо не видимъ [-17] егоже заповѣдемъ покорѧющесѧ и не послушахомъ Хр̃та“. и пекахѫ посреди себе Моисеѧ и не ѡбрѣтахѫ[18]. онъ[19] бо бѣ одесную со Авраамомъ і Исакомъ і Ꙗковомъ и с прочими ст̃ыми пр̃рки Хв̃ыми[20].

LVIII. [1-] се ликъ ст̃ыхъ [мч̃нкъ[2]] [1]. и посемъ [2a] [3] повелѣніемъ Гн̃имъ [-3] ѡ[т]лучисѧ полкъ великъ ѡ[т] десныѧ страны, ихже лица свѣтѧшесѧ[4] паче сл̃нца ѡдѣѧніе же ѡ[т] червълена багра сей же полкъ бѧше ст̃ыхъ мч̃нкъ мѫжеска пола и женска. пришедше же ко Гдв, поклонишасѧ[5] Емѫ Гь̃ же [6-] радѫсѧ пріꙗтъ [-6] ихъ[7] во ст̃ыи градъ. и слышахъ [8] гласъ [9-] ѡ[т] нихъ [-9] славящихъ Бг̃а[10].

никъ Хр̃товыхъ [2] *а*—мановеніемъ. [3] *а б в г д П*—Сѫдіи. [4–4] *а*—ризы имѫще на себѣ. [5] *і к*—молніезрачни [6–6] *а*—и внидоша с радостію во ст̃ый градъ. *і к*—внидоша во ст̃ый градъ. [7] *г П*—и внидоша. [8–6] *б* послѣ „градъ“ доб.—веселящеся и радостію неизреченною радующеся. [9–9] *а*—сѫщіи же ошю ихъ зрѧще стенюще и рыдающе и кающесѧ о нихже погрѣшиша. [10] *а*—нѣтъ. [11] *а*—нѣтъ. [12] *в*—нѣтъ. [13] *а* - нѣтъ. *в г П*—невѣрѫющіи. *д*—невѣровавше [14–14] *а*—ѡ[т] пришествіѧ Хр̃това и до скончаніѧ быша некрестившесѧ. *і к*—иже не поклонишасѧ ни вѣровахѫ Хр̃тови [15–15] *а б в г д П*—нѣтъ. [16–16] *б*—хулу полагаху на Моисеа. [17–17] *а і к*—нѣтъ. Послѣ „видимъ“ *г П* доб.—его. [18] *а в г д П*—ѡбрѣтоша. [19] *б*—Моисеи же *г*—иже. [20] *а*—нѣтъ.

LVIII [1–1] *а*—ст̃іи мч̃нцы и мч̃нца *Пе*- се ликъ ст̃ыхъ мч̃нкъ Хр̃товыхъ *і к*—полкъ мч̃нчески. [2] добавлено изъ *б в г д з*. [2a] *а в г д П*—по сихъ. [3–3] *а*—помань Бг̃ъ и. [4] *г П*—свѣтяхѫсѧ. [5] *а*—нѣтъ. [6–6] *а* –

LIX [1]—се же сѫть исповѣдницы —[1]. и посемъ дрѹгіи полкъ прииде, мен'ши[2] перваго[3]. бѣхѫ же лица ихъ, ꙗко свѣтъ, бѣла[4]. ризы же ихъ, ꙗкѡ ѻгнь, блещахѫсѧ. [5]—внидоша и тіи въ радость Гā своего —[5].

LX [1]—а се благовѣстницы —[1]. [2]—и по сихъ —[2] пріиде великъ зборъ[3] ко вратомъ града. бѣхѫ же лица ихъ[4] ꙗко злато блещахѫсѧ внидоша и тіи въ радость Гā своего.

LXI. [а се сті́телі[1]]. таже[2] пріиде [3]—ликъ немалъ —[3], имже лица сіяхѫ, ꙗко солнце, ризы же ихъ бѣхѫ бѣлы, ꙗко снѣгъ бѣхѫ же омофоры на рамѣхъ ихъ [4]—сіи бѣхѫ архіереи и сті́ліи [4], имже повелѣ Гь[5] внити в славѣ Свою і о сихъ прославиша[6] аггли Бга Вседержителя[7]

LXII. [1]—а се постницы —[1] паки[2] пріиде зборъ[3] ѡт десныѧ страны ко градѹ бѣхѫ лица[4] ихъ, ꙗко [5]—бл̀говонніи крины —[5]. и [6]—поклонишасѧ Гдѹ и повелѣ имъ внити —[6] се[7] же сѫть воздержницы[8] и постницы.

видѣ ихъ возрадовасѧ и введе. [7] *в г д і к П* доб —и повелѣ и тѣмъ внити [8] *а*—нѣтъ [9–9] *а*—нѣтъ. [10] *П*—Гдā

LIX [1–1] *а* —сті́іи исповѣдницы и проповѣдницы и бл̀говѣстницы. *б*—сеже исповѣдницы сті́ыя вѣры и пострадавше за Хр̃та. *в г д е з П*—се исповѣдницы сті́ыѧ вѣры *і к*—ликъ исповѣдниковъ [2] *а*—болии. [3] *а* доб.—ѡтлоучисѧ ѡт десныхъ. [4] *а в г д П*—нѣтъ [5–5] *і к*—и повелѣ Гь и тѣмъ внити во сті́ыи градъ

LX. [1–1] *б в д* сіи же сѫть проповѣдницы (*в*—исповѣдницы) и бл̀говѣстницы вѣры. *а* повторяетъ тутъ часть предыдущаго заглавія. сіи же бѣхоу исповѣдницы и проповѣдници. Въ 3 отдѣла LX нѣтъ вовсе. [2–2] *а*—и еще помáноу Гь и се. *б г*—посемъ. [3] *а в г П*—соборъ. [4] *а б в г П* доб —ꙗко снѣгъ бѣла, ризы же ихъ.

LXI [1] заглавіе взято изъ *в г. і к* даютъ другое заглавіе—ликъ сті́ителен [2] *а*—еще помáнь Гдь ѡт десныхъ пріити во градъ Свой и се. [3–3] *а*—полкъ. [4–4] *і* - нѣтъ [5] *в* доб.—и тѣмъ. [6] *а*—воспѣша. [7] *а*—нѣтъ

LXII. [1–1] *а*—сіи воздержницы и постницы. *б в*—воздержницы. *в г д П*—а се воздержницы. *і к*—нѣтъ вовсе LXII части [2] *а*—еще призрѣ Гдь ѡт десныхъ и. [3] *а в г П*—соборъ. [4] *а* доб.—и зракъ. [5–5] *а б в г П*—кринъ бѣлъ. [6–6] *а*—и ѡтверзе врата градоу и введе ихъ. Послѣ „вни-

LXIII[1]. а се[2] иноцы, [3]—трѣдившіисѧ Г҃а[4] ради [3]. [5]—і еще призрѣ Г҃ь на десныѧ [5], и пріиде к҃ Немѹ множество инокъ[6], иже покаанїемъ[7] ѡчистившеисѧ. [8]—повелѣ и тѣмъ в҃нити—[8]. и вшедше, воздвигше[9] раки своѧ, славлахѹ 5 в҃ Трїцѣ Г҃да.

[10]—а се инокини смиреннїи—[10]. и пріиде посемъ ликъ инокинь, еже всѧ ѡ҃ставльше женскимъ[11] житїемъ Х҃ѹ послѣдоваше. и симъ повелѣ вънити, [12] и внидоша радѹющеисѧ—[12].

10 [13]—а се прп҃дбныѧ жены. и[14] прп҃бныхъ женъ соборъ пріиде, иже по законѹ добрыми дѣлы Б҃гови оугодиша. и симъ повелѣ [15] вънити[16], и внидоша[17] веселящеисѧ—[13].

[18]—а се мч҃нцы—[18]. таже пріидоша мч҃нцы полкъ[19], иже имени ради Хр҃стова кровь свою проліѧша. [20] и сихъ 15 воспріаше—[20] во стыи градъ—[10a].

LXIV[1] а се прв҃ницы[2] паки призрѣ Г҃ь на десную странѹ, и пріиде к҃ Немѹ полкъ[3]. сіи сѹть праведницы новыѧ бл҃годати. бахѹ же блещащеисѧ[4], ако лѧна [5]— в темномъ мѣстѣ—[5]. и тіи внидоша въ радость Г҃да своего.

ти“ *в П* доб.—во градъ. *г* доб.—во ст҃ыи градъ. [7] *в П*—сіи. [8] *г* доб.—закона.

LXIII. [1] *і к* заглавіе этой части: ликъ преподобныхъ черноризецъ. [2] *П* доб.—постницы и. [3–3] *в*—нѣтъ. [4] *П*—Г҃а. [5–5] *а*—еще помаѕ Г҃ь к҃ сущимъ одесную его. [6] *а*—черноризецъ. [7] *а б в г д і к П* доб.—истиннымъ. [8–8] *а*—внидоша и тіи со славою многою. [9] *б в*—воздвигоша *г*—воздвигнѹша. *П*—воздѣвше. [10–10] *і к*—ликъ преподобныхъ женъ. [10–10a] *а*—нѣтъ. [11] *б в г і к П*—жестокимъ. [12–12] *і к*—нѣтъ. [13–13] *П* нѣтъ. [14] *в г* доб.—посемъ. [15] *б* доб.—Г҃дь. [16] *в* доб.—во градъ. [17] *в* доб.—с радостию. [18–18] *б г и П*—а се мч҃нцы женескъ полъ. *в*—нѣтъ. *з*—а се чл҃вцы женскій полъ. [19] *П*—женскіи полъ. [20–20] *в г П*—и сихъ Г҃дь воспріатъ (*в*—пріатъ). *і к*—ихъ же радоуѧсѧ пріатъ Г҃ь.

LXIV. [1] *б в г е з и і к П* сначала помѣщаютъ часть, озаглавленную: „а се грѣшницы“, а за нею уже—„а се праведницы“. [2] *а* доб.—новаго закона. [3] *в П* доб.—великъ. [4] *б г П*—свѣтлящеисѧ. [5–5] *а*—посреди нощи.

а се грѣшницы. сіа же видѣша и слышаша ѡт лѣвыа страны грѣшницы[6], лютѣ вопіахѫ, оумилно глахѫ „ѡ неразѹміа, ѡ ослѣпленіа, ѡ свѣтнаго[7] помраченіа. коликихъ благъ лишихомсѧ“ и біахѫ[8] сѧ по лицѣ и терзающе власы своа, видѧще славѫ ст҃ыхъ[9] и радованіа[10], [11]—иже идахѫ во градъ Сіонъ, и бл҃голѣпіа доброты—[11] Г҃на і изчезоваху, осѫждающе себе окаанніи[12]

[13] а се Авраам҃, Исакъ і Ꙗковъ—[13]. посемъ[14] призва Г҃ь Авраама і Исака і Ꙗкова и вс҃ патріарховъ. бѣхѫ[15] же в҃ бѣлы҃х риза҃х [16]-и повелѣ и тѣмъ внити во ст҃ыи градъ—[16], и внидоша радѹющесѧ, поюще Г҃а

LV. [ѡ бл҃женныхъ во ѡстровѣ҃х жителе҃х[1]]. посемъ придоша множество народа. и бѣхѫ вси единоѡбразни, сіающе паче сл҃нца седмерицею ихже похвали Г҃ь о чистотѣ ихъ, ꙗко сохранишасѧ и не осквернишасѧ ѡт чрева [2]—мт҃ре своеа—[2] і егда сіи возшедши[3] во ст҃ыи градъ, воспѣша Б҃га вси[4] агг҃ли[5].

LXVI [1]—се же пр҃рцы—[1]. [2]—таже по сихъ—[2] пріидоша[3] пророцы вси, с нимиже не бѣ Моисеа і Аарона. тіи бо еще оставлени быша бѣхѫ бо пр҃рцы свѣтѧщесѧ, ꙗко звѣзды нб҃ныа внидоша [4]—внѣтрь [4a]—радѹющесѧ—[4].

в П—въ темнѣй нощи [6] *в г д П*—ѡсоужденницы [7] *в г П*—ѡт҃нюдѣнаго. [8] *в*—бѹюще [9] *в* доб—неизреченнѹю. [10] *б*—даровања [11—11] *в г П*—и дивный онъ градъ и бл҃голѣпіе доброты (*в*—красоты). [12] *б*—нѣтъ. [13—13] *г к*—ликъ ст҃ыхъ праѻ҃цъ [14] *а*—и ѥще призрѣ Г҃дь и. [15] *а*—пріидоша. [16—16] *а*—нѣтъ

LV [1] заглавіе взято изъ *б*; къ нему *а* доб—и жители поустынни *б*—сіи убо мл҃нцы. *і к*—ликъ дѣвственниковъ [2—2] *П*—матереи сѹоихъ [3] *а*—вхождахоу [4] *П* доб.—ст҃іи. [5] *а* доб.—сіи же бѣхѫ островѡжители.

LXVI. [1—1] *а*—ликъ ст҃ы҃х пр҃ркъ. *г к*—ликъ пророческіи. [2—2] *а*—и ѥще помянѹ Г҃дь, и се. [3] *а* доб.—ѡт҃ десныхъ. [4—4] *б*—и сіи во ст҃ыи градъ со многою радостию. *і к*—в҃ радость Г҃да своего. *П*—и тіи с҃ радостію внѹтрь. [4a—4] *а*—с радостію. о лѣвоую же слышаще прилѣчив-

LXVII[1]. а се мл^стивіи и нищелюбци вси [2]—по сихъ—[2] придоша множество людей. лица имѣтъ бѣлы, ꙗко волна[3], и главы ихъ помазаны елеемъ[4]. и пришедше поклонишасѧ Гв҃и [5]—Гь҃ повелѣ и тѣмъ внити[5] и внидоша[6] радующесѧ пиже плачемъ і слезами и милостынею житіе скончаша[7] и того ради [8]—безконечныхъ благъ—[8] наслѣдиша[9].

LXVIII[1] а се сѫдіи прв҃ніи[2] ветхаго закона[3] пріидоша[4] Моисей і Ааронъ. лице же бѫ Моисеово прославлено [5]—славою бж҃ественною—[5], и ризы[6], его ꙗко молнїа с нимже Ааронъ і Елеазаръ и седмьдесѧтъ мѫжей, еже пріѧша ѡ^т^ дха Моисеова и пророчествоваху[7] во днехъ онѣхъ о Хр҃тѣ[8]. и с ними вси[9] сѫдіи и҃илевы двѣнадесѧте колѣна до Хр҃това пришествіѧ, иже ѡ^т^ Холеева[10] и до[11] Самоила пр҃рка сѫдивши во и҃или.

по сихъ Дв҃дъ пр҃ркъ и цр҃ь и вси [12]—прочіѧ сѫдіи[12] и҃илевы, елицы не быша во идолослуженіи[13], но[14] законы

шасѧ и зряще сихъ поюще пѣсни сѫ҃тыхъ и неизглаголанныѧ радости, растерзахѫсѧ и плакахоусѧ, глаголюще „помилоуи насъ, Вл҃е, помилуи“ но небѣ милующаго ихъ.

LXII. [1] отдѣлъ „милостивыхъ и нищелюбцевъ“ въ основномъ текстѣ помѣщенъ послѣ LXIX го отдѣла при изданіи порядокъ измѣненъ въ виду соотвѣтствія южнославянской редакціи, съ которою согласны и остальные русскіе списки [2—2] *а*—посемъ абіе призрѣ Гд҃ь ѡ^т^ избранныхъ своихъ и [3] *а* доб —чиста *II* доб —бѣла. [4] *а в П*—масломъ. [5—5] *а*—нѣтъ. [6] *а в* доб.—во градъ сѫ҃тыи. [7] *а*—прешедше вѣрно [8—8] *а*—безсмертнаго живота. [9] *а в II*—сподобишасѧ. *II* доб —видѧще же сѧ иже ѡ^т^ лѣвыѧ страны столпіи, горко плакахѫ

LXVIII. [1] *а б в г д е і к П* помѣщаютъ ветхозавѣтныхъ судей предъ Давидомъ; въ основномъ текстѣ о Давидѣ говорится раньше, чѣмъ о судьяхъ порядокъ измѣненъ согласно показанію большинства списковъ. [2] *б*—правосудящіи. [3] *а* доб —иже сѫдиша право во и҃или [4] *а*—ѥше повелѣ Гд҃ь пріити к' Себѣ ѡ^т^ десныѧ части и придоша [5—5] *а*—нѣтъ [6] *а*—ѡдѣѧніе [7] *а*—прорицахѫ [8] *а*—Гд҃ъ. [9] *а* доб —правовѣрныѧ. *в г д П* доб.—праведніи [10] *б і к*—Моисеа. *в д II*—Ханѣла *г*—дх҃анела. [11] *в* доб.—Ѳана и. *г П* доб —Фонила и *д* доб. —Финила и. [12—12] *б в г д II*—цр҃іе. [13] *б в г д П* доб —и вси сн҃ове и҃илевы ѡ^т^ в҃и колѣнъ до Хр^с^това пришествіѧ, иже. [14] *б в г д П*—нѣтъ.

Моисеовꙗ добрѣ послѣдовахꙋ і еже свѣтнымъ богомъ не поклонишасѧ. сіи вси внидоша во сты̑и градъ радꙋющесѧ

LXIX а се [1—]первіи послꙋжившіи[—1] Бг̑ѹ. по сихъ призва Гъ̑ Адама, і Авелꙗ, і Сиѳа, і Еноха, Ноа, Мелхиседека и прочихъ всѣхъ своихъ избранныхъ мꙋжеска пола и женска, ихже[2] отъ̑ первыхъ до послѣднихъ [3—]вшедше же въ винограда[—3], повелѣ Гъ̑ приставникꙋ своемꙋ дати имъ [4—]мздꙋ достоиꙗ[—4]. и внидоша в радость Га̑ своего

LXX [1—]а се первіи оугодившіꙗ Бг̑ѹ[—1] по сихъ прiиде малъ ликъ, лица же ихъ бѣхꙋ красна и бѣла и румꙗна. иже бѣху прежде[2] пришествіꙗ Хва̑ отъ̑ ꙗзыкъ, неимꙋще закона, [дѣломъ[3]] законъ исполнꙗюще, идоломъ не поклонишасѧ, но цѣломꙋдрени быша, млⷭтиваго[4] Бга̑ чтꙋще. [5—]и симъ повелѣ внити, и того ради сподобишасѧ сеѧ радости неизреченныꙗ[—5]

LXXI [а се оуродивіи Хр̑та ради. [1]]. посемъ прiиде соборъ[2] малъ зѣло лица же ихъ, ꙗко цвѣтъ[3] красенъ[4] блистаѧсѧ[5]. и внидоша во сты̑и градъ со многимъ дерзновеніемъ иже сѫть оуродивіи Ха̑ ради, [6—]иже [7—]силнаго[8] в злобѣ побѣдиша, мꙋдрыхъ[9] же[—7] отъ̑ чл̑къ оуничижени быша и и посмѣяны[10], и[11—]протчаѧ всѧ злаꙗ[—11] претерпѣша и того ради радости сіꙗ[12] сподобишасѧ[—6].

LXIX [1—1] *б*—древніи родоначальники, добрѣ угодившіи *в*—первіи чл̑цы, оугодившіи *і к*—предъ потопомъ оугодившіи Бг̑оу [2] *в г д П* доб —в' та времена оугодившіи Бг̑ѹ иже. [3—3] *і к*—нѣтъ. [4—4] *а*—по динарію *б в г д П*—достоѩнаѧ. *і к*—достоꙗніе.

LXX [1—1] *а*—сіи сѫт до пришествіꙗ Хва̑ не имꙋщи закона. *б*—а се в первыхъ отъ ꙗзыкъ угодивше Богу. *в г П*—а се в' первыхъ закона неимꙋщи оугодивше Бг̑ѹ. [2] *а*—до. *в*—иже до [3] вставлено изъ *б г. а*—естествомъ. *в П*—дѣлы. [4] *а в г д П*—и млⷭтиви. [5—5] *а*—тѣмъ ти таковыꙗ блг̑ти сподобишасѧ.

LXXI [1] заглавіе взято изъ *а б в г д з П*. [2] *і к*—ликъ. [3] *б*—свѣтъ. [4] *а*—червленъ. [5] *а* доб.—иніи же бѣлы, ꙗко снѣгъ. [6—6] *і к*—нѣтъ. [7—7] *П*—премоудрагѡ злобѣ погꙋбиша, иже [8] *а в г*—премꙋдраго. *б*—премꙋдро

[1– LXXII. а се нищіи дх҃омъ и еще повелѣ Гд҃ь отъ десныхъ [2] пріити къ Себѣ и пріиде к Немъ множество народа, ихже лица бѣхѫ, ако арина, и ризы ихъ блещахѫсѧ и внидоша [3] во ст҃ыи градъ. се же сѫть нищи дх҃омъ [1]]

LXXIII. се же плакавшіѧсѧ [1]. по сихъ пріиде соборъ покровенъ облакомъ свѣтлымъ, и [2–] сами свѣтомъ просвѣщены –[2] и рече имъ Гь҃ тихимъ гласомъ и кроткимъ: „внидите, любимцы мои, в радость Гд҃а своего, сѣявшіи во слезахъ, а нынѣ жните въ радости плоды трудовъ своихъ[ха]. иже бѣхѫ плакавшіѧсѧ.

LXXIV. се же кротцыи сѫть [1] и смирніи –[1]. посемъ [2] пріиде соборъ ч҃тенъ [3]. [4–] ѡдѣѧніе на нихъ свѣтовидно –[4]. и внидоша пространно во ст҃ыи градъ. се сѫть кротцыи [5] и смиренніи.

LXXV. [1–] а се сѫть праведніи [2] новаго закона Х҃ва –[1] посемъ пріиде соборъ малъ лица же ихъ, ако медь каплющіи [3–] чистъ. и ризы –[3] ихъ, ако снѣгъ [4]. имже повелѣ Гь҃ любезно внити [5]. [6–] се же сѫть сѫдіи праведніи, мзды не емлюще, не оустыдѣшасѧ лица [7], но всѧ равно и праведно [8] [9–] сѫди-

---

величаваго. [9] *а б в г д*—нѣтъ [10] *а* доб.—и возненавидѣни. [11–11] *а*—и всѣкоу скорбь. [12] *а*—небесныхъ бг҃ъ.

LXXII. [1–1] нѣтъ въ основномъ текстѣ, вставлено изъ *с*; то же читается и въ *б в г д з и П*. [2] *в*—десныѧ страны. [3] *б* доб.—съ многимъ дерзновеніемъ.

LXXIII. [1] *б в* доб.—в мл҃твахъ къ Богоу. *в П*—плачющіисѧ в' молитвахъ *а* далѣе доб.—и еще поманоу Гд҃ь къ соущимъ одесноу Его и повелѣ дрѹгомоу собору пріити къ Себѣ и. [2–2] *а*—свѣтлѧщесѧ ако свѣтъ.

LXXIV. [1–1] *а д П*—нѣтъ. *в г*—и смиренніи. [2] *в г П* — по сихъ. *а* доб.—еще помано Гд҃ь к' столпцимъ одесноу Его, повелѣ пріити к' себѣ, и. [3] *в*—ч҃тнѣе тѣхъ *в П*—ч҃тенъ и тихъ. [4–4] *а*—оболчени в ризы снѣговидныѧ. [5] *б* доб.—ср҃дцемъ

LXXV. [1–1] *г б*—се же бѣхоу прв҃дніи соудіи мзды не емлюще, право (*г*—нѣтъ) судяще (*г*—нѣтъ), новаго завѣта Хр҃стова. [2] *і к*—праведно, не на мздѣ соудяще. [3–3] *а*—радованіѧ одежда же. [4] *а*—свѣтъ. [5] *а б* доб.—во ст҃ыи градъ. [6–6] *і к*—нѣтъ. [7] *б в г П* доб.—сильныхъ.

ша —6 10— азъ же сихъ позрѣхъ, видѣвъ 11 славу неизреченную во градѣ оном̀ъ и красоту 12 полат̀ъ жилища ст̃ыхъ и 13 неисчетно множество і еще 14 требовахъ исполнити [15 — сихъ, и толико ст̃ыхъ вшедше, и мню, яко ни —15] четвертой части 16 наполнитися —10

LXXVI. се сіи млⷭтивіи таже призва Гъ̀ другій ликъ 1, и пріидоша к̀ Нем̀у ризы ѝᵡ бѣлы, яко цвѣтъ зеленъ 2 і на главахъ вѣнцы имуще ѡ̀т цвѣтовъ 3 масличныхъ, ѡ̀т лица же ихъ яко роса исхождаше мира благовоханнаго 4 5— и тѣмъ 6 повелѣ внити — 5.

LXXVII 1 а се миротворцы еще призрѣ 2 Гъ̀ 3— на десн̀ыя 3a— страны —3, и пріиде к̀ Нем̀у соборъ не великъ 4. одежда имъ, яко кр̀исталъ 5, и лица ихъ свѣтла 6 и внидоша во ст̃ыи градъ 7— се есть миротворцы —7

LXXVIII. се же изгнанніи правды ради. 1— еще призрѣ Гъ̀ на десна —1, и пріиде к̀ Нем̀у полкъ в̀ велицѣй славѣ 2, имяще лица весела 3 4— и внидоша радующеся 5 — во ст̃ое покоище —5. иже сіи изгнанніи правды 6— ради —4, и

---

8 *П*—правы. 9—6 послѣ „сѣдиша“ *а в* доб.—и никогоже на соудѣ почтоша. *П* доб —и никогоже на соудѣ не почетше 10—10 эта часть во всѣхъ остальныхъ спискахъ помѣщена послѣ LXXVI отдѣла 11 *а в П* —и видѣхъ. 12 *а* — добротоу 13 *а* доб.—храмы 14 *а б в г д П* доб — ст̃ыхъ 15—15 заключенное въ скобки взято изъ *в*, то же и въ *а г д П* 16—10 *П*- наполниша.

LXXVI 1 *а*—полкъ великъ зѣло. 2 *а* доб. -и червленъ 3 *П*—вѣтвій 4 *а в г д П*—благовоннаго. 5—5 *а*—тии же бѣхѫ милостивіи, и с радостію внидоша во ст̃ый градъ 6 *в г П*—симъ.

LXXVII. 1 въ основномъ спискѣ сначала идетъ рѣчь объ изгнанныхъ правды ради, а потомъ—о миротворцахъ; перестановка сдѣлана въ соотвѣтствіи съ тѣмъ, что даютъ остальные списки, кромѣ *і к*, гдѣ этой части нѣтъ 2 *а*—помян̀ *в г д П* призрѣ. 3—3 *а*—к соущимъ одесную Его. 3a—3 *в г П*—нѣтъ 4 *в П*—малъ. 5 *П*—хр̀исталь. 6 *а* доб — яко свѣтъ. 7—7 *в*—нѣтъ.

LXXVIII. 1—1 *в*—и по сихъ призва Гдъ̀ *П*—таже призва Гдъ̀ др̀угій ликъ. 2 *а* доб —и чести 3 *а*—обрадованна 4—4 *і к*—нѣтъ. 5—5 *а*—

порзганы[7] и заоушены безъ вины, и вся злая пострадаша за има Хв̃о. того ради внидоша в̃ радость Гд̃а своего.

LXXIX. [1–1]а се дѣвство и чистоты сохраниша[–1]. по сихъ предсташа[2], ꙗко[3] агг̃лы, полкъ великъ лица же 5 ихъ паче[4] снѣга бѣла, а одежда ихъ ꙗко молнія видѣшеся[5], и свѣщи златы имѣще[6] в рукахъ своихъ. и сихъ любезно пріятъ Гь̃ и повелѣ имъ внити во ст̃ыи град̃. [7–]сіи же бяхѫ дѣвьство[–8] [9–]и ложе[–9] нескверно соблюдше, [10] к семѹ же и милостыни[11] стежавши[12]. [13] внидоша в радость Гд̃а 10 своего[–7].

LXXX. [1–]се сѫть сѫпрѫжницы чистіи и непорочніи[–1]. и [2–]се посмотрѣ[–3] Гь̃ на десныя[–2], и пріиде к Немѹ соборъ малъ и красенъ зѣло. лица же имѣще[4] рѹмяны, ꙗко цвѣтъ червленъ, ризы же ихъ бѣлы, ꙗко снѣгъ. и на гла- 15 вахъ ихъ вѣнцы ѡ̑т цвѣтовъ прекрасныхъ [5–]и поклонишася Гв̃и, и повелѣ и тѣмъ внити во ст̃ыи градъ[–5]. и ст̃ыя агг̃ли возблагодариша о сихъ[6] всѣхъ[7] Бг̃а[8]. сія же бяхѫ[9] сѫпрѫжницы[10] ч̃тіи и непорочніи, совокѹплены[11] быша[12] ѡ̑т своихъ праведныхъ трѹдовъ и к цр̃кви на мл̃твѣ[13] оупраж-

---

вѣ покой ст̃ыхъ. [6–4] *а*—доб.—ѡ̑т невѣрныхъ чл̃къ. [7] *а* доб.—быша Хр̃ста ради.

LXXIX. [1–1] *а*—этого отдѣла не имѣетъ. *б в г д П*—а се дѣвство и чистота *і к*—чистотоу тѣлесноу сохраньшіи. [2] *в г д П*—представиша. [3] *б в г д П*—нѣтъ. [4] *в г П*—бяхѫ ꙗкѡ (*П*—паче). [5] *б*—блещашеся. *і к*—зряшеся. [6] *б*—пресвѣтлы [7–7] *і к*—нѣтъ. [7–8] *б*—еже бяше дѣвственницы. *в*—сіи сѫть дѣвьственицы. [9–9] *П*—нѣтъ. [10–7] *П*—нѣтъ. [11] *в г*—милость. [12] *б*—сотворше. [13–7] *б г*—нѣтъ.

LXXX. [1–1] *б*—а се в супружествѣ чстно и непорочно пожившіи. *і к*—въ соупроужествѣ Бг̃ѹ оугодившіи. [2–2] *а*—и еще поманоу Гд̃ь прити к себѣ. [2–3] *б*—и паки призрѣ. *в*—и еще смотрѣ. *г ж*—еще же позрѣ. *П*—и еще посмотрѣ. [4] *П*—имахѫ. [5–5] *а*—внидоша же во ст̃ыи градъ радоующеся. [6] *а*—покоищи же ихъ. [7] *П*—нѣтъ. [8] *П*—Гда [9] *в*—нѣтъ. [10] *а*—соупроузи маліи женъ добрыхъ. [11] *а*—нѣтъ. [12] *а в г д П* доб.—и не ѡскверниша ложа своего, к' симъ же милостиви быша.

нахѵсѧ и Бг҃ови чисто послѹжиша [14]—и того ради воспріѧша [15] [16]—вѣчныѧ жизни—[16] наслажденіе—[14].

сіѧ же [17] вопросихъ водѧщаго мѧ [18] агг҃ла „ги҃, повѣждь [19] ми, молю ти сѧ, аще в сеи [20] жизни жена своего мѫжа или мѫжь женѫ имѣти хощетъ, иже нескверно и во страсѣ Божіи пожиша“ [9] ѡтвѣща ми [21]—ст҃ый агг҃лъ—[21], гл҃ѧ „нѣсть здѣ похотѣніѧ свѣтнаго онаго мира [22]—в нетлѣннѣй плоти [23]—вѣчнѫю пріѧша—[23] жизнь—[22], ничтоже тлѣнное [24] творѧть [25a] сіѧ же намъ гл҃ющимъ, [26]—и ина многа вопрошахъ [27] о [28]—всѣхъ пр҃рчествіихъ мною видѣнныхъ—[28] и всѣми показавше [29] ст҃ыи агг҃лъ по чинѹ и по имени праведніи и грѣшніи, и [30]—кождо свое достоѧніе—[30] достиже [31], по сихъ которое знамение показашесѧ и коемѫждо кое дарованіе даровашесѧ ѡт Бг҃а—[26]

LXXXI. [1]—таже видѣхъ—[1], и се ч҃стный кр҃ть воздвижесѧ ѡт мѣста, [2]—идѣже стоѧше—[2], и пришедъ ста оу ст҃аго града онаго близъ вратъ, идѣже стоѧше Гѣ, призывая [3] и [4]—молѧ ст҃ыѧ Своѧ во градъ—[4]

[5]—се же о грѣшныхъ и невѣрныхъ хр҃тіанѣхъ—[5] множество грѣшныхъ [6] по всеи земли, ꙗко песокъ морскіи, ѡт Адама и до послѣдняго пришествіѧ Хв҃а, ѡт всѧкаго [7] колѣна родившіисѧ [8], никогдаже ни ѡт ѕлыхъ преставша. но

[13] *в г д П*—молитвѣ [14–14] *а*—и с радостію многою вѣчныхъ бл҃гъ сподобишасѧ. [15] *в*—сподобишасѧ воспріѧтіѧ. [16–16] *б в г П*—вѣчныхъ б҃гъ [17] *і ж П* доб.—видѣхъ азъ и. [18] *г П* доб.—ст҃аго [19] *а*—рцы. [20] *а в г д П* доб.—вѣчнѣй [21–21] *П*—нѣтъ. [22–22] *а*—на нетлѣннѫю прешедши тварь [23–23] *в г д П*—в҃ вѣчноую жизнь пришедше. [24] *а П* доб.—житеискаго. [25] *а б в г д і к П* доб.—но соуть ꙗко агг҃ли Бж҃іи [26–26] *а*—нѣтъ. [27] *в г д П*—вопросихъ [28–28] *в г д П*—преждереченныхъ видѣнныхъ мною [29] *П в*—сказаше. [30–30] *в г П*—кое достоѧніе кто. [31] *в г д П* доб.—и на коихъ кое знамение показашесѧ и которымъ котораѧ дарованіѧ ѡт Бг҃а даровашасѧ.

LXXXI. [1–1] *а*—нѣтъ. [2–2] *в*—своегѡ. *г д П*—на немже стоѧше. [3] *а* доб.—имены когождо ст҃ыѧ своѧ. *б в г д П*—ст҃ыѧ своѧ имены и [4–4] *а*—вводѧ вноутрь. *б в г д П*—вводѧ и во градъ. [5–5] *а б в г д П*—нѣтъ [6] *П* доб.—стоѧше. [7] *а б в г д П* доб.—ꙁыка и ѡт всѧкого. [8] *а б в г д П*,

вмерше во грѣсѣхъ своихъ, сломхв трепещще [9], ниѡ[т]кудв милости приемлюще, поне токмо слышахѫсѧ хр̃тіане, [10] ничтоже заповѣдей сохрѧнища [10] і обращьсѧ к нимъ Гъ̃ и видѣ на нихъ знамение всякаго грѣха [11] и [12] скверить [13] и беззаконіа [12] и видѣхъ в' рцѣ Гн̃и жезлъ огненый, и вверже и на грѣшники и [14] тѣмъ раздѣли вса языки и колѣна и вѣри ѡ[т] вѣры и всяку ересь и кождо ихъ на своей странѣ ста—[14] юдѣиска языка грѣшницы иже не пребыша в законѣ Моисеовѣ и поклонишасѧ идоломъ до плотскаго Хв̃а пришествіа. дрѫгіи же на ина часть, иже по пришествіи Хв̃ѣ невѣровавше Ема и распеньше Его и тмами зълъ сотворше [15] ст̃ым' Его [16]—оуч̃нкомъ і ап̃лом'—[16]

здѣ гнѣвъ Гн̃ь на грѣшникы, [17] иже в' ветсѣмъ [18] законѣ согрѣшившіи—[17] по сихъ призрѣ Гъ̃ на западъ со гнѣвомъ, и пріидоша агг̃ли огненніи, ꙗко молніи скоростію, иже бѧхѫ над мѫками, и начаша [19] восхищати [20] и метати [21] во [22]—ѡгненную рѣкѫ—[22]. они же вопяхѫ. „лютѣ [23], лютѣ, бѣда велиа“ і абіе погрязнѫша [24]. [25]—и сихъ всѣхъ показоваше ми ст̃ыи агг̃лъ, [26]—кождо котории сѫть [25]

LXXXII. се [1] ѡ[т]метницы. по сихъ ѡ[т]лѫчишасѧ на единѫ страню, иже бѧхѫ христіане и во врема гоненіа ѡ[т]вергошасѧ

доб —и не покаявшесѧ, ни исповѣдавшесѧ [9] *а* доб —ꙗкоже трепещеть листъ, колеблемыи ѿт вѣтра. [10—10] *а*—иже не сотвориша ничтоже бл̃го. но примоуть достойно по житію своему и наполнится ими клокощоущее море вѣчнаго ѡгня, иже разжегоша злыми своими дѣлы. [11] *а* доб.—и язю [12—12] *а*—разьярися зѣло. [13] *в* доб—исполненныхъ. [14—14] *а*—и се бысть разлѫченіе и раздѣленіе между ими. и сташа на части всяко колѣно языкъ и всяка вѣра и всяка слава и всяка ересь на своей странѣ сташа. [15] *а* доб.—не токмо Ема, но и. [16—16] *гѧ*—оугодникомъ. и вси мѫчители и еретики сташа предъ Соудіею нелицемѣрнымъ. [17—17] *а*—нѣтъ [18] *в г д і к П* доб.—и новѣмъ. [19] *а*—нѣтъ. [20] *а*—восхитиша прочіи. *в*—нѣтъ, *г д П*—восхищающе. [21] *а*—ввергоша. [22—22] *а б в г і к П*—огненное море. [23] *і* доб—намъ. [24] *а*—баше же море зѣло свирѣпо, поидаа вса грѣшники на земли. [25—25] *а*—нѣтъ. [26—25] *в г д П*—кое которіи соуть. *і к*—каковоую кто моукоу наслѣдова.

Гд҃а нашего Іс҃а Хр҃та[2] и тѣхъ восхищающе в метахѫ в҃ море огненное. они же кричахѫ[3] великимъ[4] гласомъ, оумилно глюще „Гн҃и Іс҃е Хе҃, Сн҃е Бж҃ии, помилуи насъ[5] и не бѣ имъ[5] мл҃сти

LXXXIII [1—грабители и разбоиницы—1]. по сихъ дрѹгии полкъ[2], [3—на нихъ же рече Гь҃—3] тіи же бѧхѫ кровию очервленны и помазаны сіце[4] же разбойницы [5—и грабители—5] и тѣхъ вметахѫ[6] агг҃ли во ѡгнь [7—и слышашеся ѡ[7] нихъ гласъ, глюющихъ—7], помилуи ны, страшное Слово Бг҃а і ѡ҃ца“ и нѣсть милующаго ихъ

LXXXIV [1—прелюбодѣи и прелюбодѣицы—1] посемъ дрѹгіи соборъ[2], иже сѫть[3] прелюбодѣицы[4]. трепетахѫ бо ѡ[т] лица Гн҃а[5]. и по сихъ агг҃ли немл҃ствіи[6] вметахѫ[7] во ѡгнь[8]. они же, зѹбы скрежѹще[9], вопіахѫ ѡпаляеми глюще „помилуи, Боже, развѣ бо Тебе иного не познахомъ Бг҃а“. [10] и не послѹша ихъ—10].

LXXXV [1—а се паче естества—1] і еще к симъ ѡ[т]лѹчи Гь҃ ѡ[т] шѹи[х], и сга полкъ[2] лѣкавъ[3]. лица же ихъ бѧхѫ, ꙗко самого сатаны ѡ[т] нихже исхождаше смрадъ и гной и

LXXXII [1] *в П* доб—соуть [2] *а* доб—ихъ же соуди Гд҃ь, и абіе пришедше агг҃ли огненнии [3] *і к*—вопиахѫ [4] *в г П*—великимъ [5] *в г д П*—на нихъ

LXXXIII. [1—1] *а*—се сѫть разбоиницы *в г П*—а се разбоиницы и грабители *і к*—разбоиники и оубійцы. [2] *а*—соборъ. [3—3] *в П*—ѡ[т]лоучи Гд҃ь [4] *П*—сіи [5—5] *а*—елицы же без вины и неправедно оубиша или на земли или в҃ мори *б в П*—и оубіицы [6] *а*—ввергоша [7—7] *а*—они же вопиахѫ, глаголюще

LXXXIV [1—1] *а д*—сіи любодѣи и прелюбодѣи *в г П*—а се прелюбодѣи [2] *в П*—полкъ ѡ[т]лоучися [3] *в г д П* доб—прелюбодѣи и [4] *і к* доб.—обоегѡ пола [5] *а* доб.—посрамлающихся [6] *а*—огненнии *в г д П*—немилостивно біюще [7] *а*—ввергоша и тѣхъ. [8] *а*—море огненное. [9] *б в П*—скрегчюще [10—10] *а*—и не бѣ послоушающаго ихъ *б*—не услыша ихъ Гд҃ь. *і к*—нѣтъ

LXXXV. [1—1] *а в г е и П*—а се блѧдницы *б* къ заглавію доб—согрѣшили *і к*—блѧдницы прескверніи. [2] *а*—соборъ [3] *в П*—зѣло лѣкавъ.

нечистота ихъ, ꙗко ѡ[т] [4]—гноꙗ калнаго—[4]. иже дрѧгъ дрѧга мерзѧхѫ[5]. сіи [6] паче естества—[6] [7]—бѧхѫ блѧдницы ѡ[т] всѣхъ собраніи—[7] ихже возненавидѣ Гъ и предастъ ихъ немилостивымъ аггломъ[8]. они же возложиша на нѧ вериги[9] тѧжкіи [10]—и влечахѫ ихъ, немилостивно біюще, и во ѡгнь [10] ввергоша[11] ихъ, [12] идѣже бѣ во огни червь неоусыпающіи [12]. ѡ[т] нихже слышашеся [13] гласъ горкій—[13], глющь: „ѡ люте[11], бѣда велика червіѧ лютаго[15a]. и тако погрязнѫша[16].

LXXXVI. [а се нечистаѧ помышленіѧ і бесѣды скверныѧ і малакіи[1]]. по сихъ соборъ[2] инъ ѡ[т]лѫчисѧ[3], ихже лица бѧхѫ, ꙗко зелень дымнаѧ, и окрестъ тѣлеси комѧждо[4] ихъ множество моухъ, —се показаніе нечистыхъ помышленіи[5] ѡ[т] нихже ѡ[т]врати лице Гдъ Своѥ. и повелѣ Гъ аггломъ, иже на[д] мѧками[6], [7]—и возложиша на нихъ желѣза тѧжкаѧ и тако мѧчиша—[7] и ввергоша и[х] во огнь[8]. и тако[9] [10]—згараеми [11a], оумилно—[10] вопіѧхѫ. „ѡ люте и горе [11] непокаѧвшимсѧ и непреставшимъ ѡ[т] злыхъ—[11a] [12]—сіи же бѧхѫ волхвы і обаѧницы и малакіѧ творѧщіи [13]—вси нечистіи похотницы—[12].

і к—великъ. [4—4] *а*—зноѧ баннаго *в*—вони гноиныѧ. *П*—гноѧ [5] *в*—не зрѧхоу. *і к*—мерзѧхъсѧ. [6–6] *і к*—нѣтъ. [7—7] *а*—блѧдъ сотвориша мѫжи с женами, скареднаѧ содѣѧша. [8] *і к* доб.—да похитятъ ихъ и ввергнѫтъ. [9] *в*—желѣза. [10—10] *а*—нѣтъ [11] *а*—вриноуша [12] *і к*—в червь неоусыпающіи [13—13] *а*—вопль великъ. *б*—нѣтъ „горькій“. [14] *а*—горе, ѡ горе. [15] *і к* доб.—и абіе. *в П* доб.—и тако. [16] *в*—скончашасѧ.

LXXXVI. [1] заглавіе вставлено изъ *а в д*—сихъ же помышленіѧ нечистаѧ и скверныѧ бесѣды имоуще. *б г е и П*—сіи же помышленіѧ нечистаѧ и скверныѧ бесѣды имоущіи, рекше на зло. *і к*—чаровницы и содомскіи грѣхъ творящіи [2] *в*—полкъ. [3] *а в*—ѡ[т]лоучи Гдъ [4] *а*—нѣтъ. *в д*—когождо. *г*—кождо. *П*—коегождо. [5] *а в г д П* доб.—и срамныхъ бесѣдъ и сложеніѧ помысломъ. *і к*—и срамныхъ бесѣдъ и пѣсней кощоунства и иного блѧдословіѧ. [6] *а*—огнемъ. [7—7] *а*—нѣтъ. [8] *а*—ѡгненное море [9] *П*—нѣтъ. [10—10] *а*—изжигаеми, жалостно. [11a] *П*—жгоми. [11—11] *а*—нѣтъ. *к і*—неисповѣдавшимъ на земли дѣлъ своихъ. [12—12] *і к*—нѣтъ. [13—12] *а*—и чародѣи. сим же молившимсѧ сотворенія ради похоти своеѧ и не оумолиша Бга.

LXXXVII [а се скотоблѧдницы[1]]. таже[2] ѡ҃тлѧчи Гь҃ инѣхъ полкъ[3], ихже лица бѧхѫ ꙗко скотіѧ кожа, пристрашни и скаредни[4] зѣло. [5]—се же сѫть скотоложницы[6] и прочихъ инѣхъ непокаꙗвшеся—[5]. сихъ внезапѫ восхитивше, немл҃тивіи аг҃ли [7]—во огнь вметахѫ—[7]. [8]—они же оумилно вопіѧхѫ[9] и погрѧжахѫся—[8].

LXXXVIII. [а се оудавленицы, иже сами себе смерти предаша[1]]. [2]—посемъ нѣцыи ѡ҃тдѣлившеся ста́ша, во лѫкаво одѣѧние—[3] оболчени и гвоздіѧ тернова[4] въ тѣлесехъ имѫще, ѡ҃т лица же ихъ гной исхождаше и нози ихъ прекривлени[5]. ни ихъ же разгнѣваꙗ Гь҃, і абіе си[x 6] в҃ море огненное ввергоше[7]. они[8] же плачѫще вопіѧхѫ и[9] не имѣюще[10]—помощи ни ѡ҃т кого же—[9]. сіи же сѫть, иже сами оудавишася и ножемъ и мечемъ заклавшеся и Га҃ Бг҃а оскорбивше, а дїавола обрадовавша[11]. и того ради [12]—сіи[13] мѫчитиса[14] [15]—осѫждени быша—[2].

LXXXVII. [1] заглавіе взято изъ *г*. *а*—скотоблѧженіе. *б*—а се скотолюбцы *в д и П*—а се скотоблоудницы и всѧка животна *е*—блоудницы и всѧка животна. *і к*—скотоложницы скверніи. [2] *в*—такоже [3] *а*—соборъ. [4] *і* доб.—и мерзостни [5–5] *і к*—нѣтъ. [6] *а*—хр҃тіане иже со скотомъ блоудъ сотвориша *б*—скотоблудцы *в г д П*—скотоблоудницы [7–7] *а*—ввергоша ихъ во ѡгненное море. [8–8] *а*—люте́ оубо опаляеми и люте́ вопіѧхоу. *і к*—нѣть [9] *П*—вопіюще.

LXXXVIII. [1] заглавіе взято изъ *б в г д е з и П*. *а*—сіи оудавленницы *і к*—иже сами себе оубиша. [2–2] *к і* излагаетъ этотъ отдѣлъ кратко—и по сихъ ѡ҃тдѣлишася моужеска пола и женска малъ зборъ, иже сами себе оубиша различно, или оудавиша. или ѡ҃т вина пожгоша. сіи вельми Бг҃а оскорбиша, дїавола же возвеселиша. того ради с ним ссоудишася. [2–3] *а*—і ѥще ѡ҃тлоучи Гь҃ ѡ҃т щоуихъ, и се инѣи людіе изыдоша и стаща ссебѣ. мало же бѣ ихъ и в лѫкавно одѣѧние [4] *в г П*—терновны. [5] *П*—имоуще. [6] *б г П* доб—восхитиша аг҃ли и. [7] *в*—вметахѫ. [8] *а*—сіи. [9–9] *в*—и ниѡ҃ткоудѫ помощи не бѣ имъ. *П*—и не оудѣ́чиша ниѡ҃ткоудѫ же милости и помощи. [10–9] *а*—милоующаго ихъ. [11] *а в г д*—возвеселиша. *Д*—ѡ҃звеселиша. [12–2] *а*—пагоубѣ конечнѣи предавшеся. [13] *б в г П*—с нимъ. [14] *в*—моукамъ. *г*—моучишася. *П*—моучени. [15–2] *в*—предани быша. *г*—нѣть. *П*—боудѫть.

LXXXIX [а се татіе соуть и грабителіи и разбойницы[1]] посемъ дрѹзіи[2] ѡтлѣчишаса и сташа особо[3] се же полкъ весь —[3] темень и смраденъ, и растерзаны ризы[4] имѧще, [5]— и на главахъ[6] ихъ кожа козіа[5] и сіи повелѣ Гь взяти аггломъ[7]. они же звѣр'же[8] немлⁿтивно нападоша на ня, и рѹцѣ имъ и ногѣ связаша и ввергоша ихъ во ѡгнь[9]. се же сѹть татіе и разбоиницы[10] [11]— елико ихъ вметахѫ аггли[12] во ѡгнь, толико наипаче свирѣпѣе вращеса пламень и шимъ и громъ страшенъ[13] ѡт силнаго[14] того ѡгня[14] слышашеса, 10 якоже и до нб̃си[15]— досязати —[11].

[XC[1]. а се[2] клятвопреступницы. таже иныхъ ѡтлѣчи отъ шоуіихъ, иже пришедше сташа противоу Сѧдіи. отъ оусть ихъ червіе и смра[3] исхождаше, и зміи по главахъ[3] ихъ, и ризы ихъ дымомъ очернены, и лица ихъ смолою помраченны. на нижде разгнѣваса Гдь, ꙗко лживы и лжесвидѣтели 15 быша, и многихъ вредивше, и клятвоу преступающе, и не имѣхѫ Бга предъ очима. и того ради предастъ ихъ сѹровымъ и немлⁿтивымъ аггломъ. они же похитивше напрасно вметахѫ ихъ в мѧкѫ[4] вопіющихъ[5], „лютѣ, лютѣ, пощади, 20 Боже, пощади“. и не бѣ помилѹющаго[6] ихъ].

LXXXIX. [1] заглавіе взято изъ *в*. *а б г д е з и II*—а се татіе соуть и разбоиницы. *іж* этого отдѣла не имѣютъ, а вмѣсто того помѣщаютъ здѣсь „гнѣвливыхъ“ (XCI). [2] *а*—дроугіи соборъ. [3—3] *а*—иже бѣ велми. [4] *в* доб.—свои. [5—5] *а*—ноги же ихъ оболчени въ кожѫ козлю. [6] *П*—ногахъ. [7] *в* доб.—немлⁿтивымъ. [8] *а*—ꙗко звѣри дивіи. *б*—нѣтъ. *в*—свирѣпски. *г*—звѣрьсти. *П*—звѣроки. [9] *а*—страшное огненное море. они же, ощоутивше горѣніе болѣзни, „ѡ лютѣ“ взываху. *в* доб.—негасимыи. [10] *а* доб.—и мздоимцы иже втаинѣ зло творѧщіи [11—11] *а*—нѣтъ. [12] *в П* доб.—грѣшниковъ [13] *в П*—нѣтъ. [14—14] *П*—пламени. [15—11] послѣ „досязати“ *в г д П* доб. емоу, и хотя всѣхъ помсти и вметаемыя скоро подаше, ꙗко тростіе соухо.

XC. [1] этого отдѣла нѣтъ въ F. I, 726,—вставлено изъ *в*. [2] *б г* доб.—лживіи свидѣтели [3] *П*—главамъ. [4] *П*—моуки [5] *П*—они же вопіахѫ влекоми. [6] *П*—милѹющаго.

XCI. [а се гнѣвливіи, горделивіи, завистницы и злопомнители [1]] по сихъ же [2] немало ѡ[т]лѣчи Гь ѡ[т] ѡвихъ, иже бѧхѫ тмою покровенніи, дивіи лица имѣще, зѣбы скрежѫще, і ꙗзыки имъ [3] аки псомъ висѧхѫ ѡ[т] очію же ꙗко искры видахѫсѧ сами [4] скачюще се сѫть гнѣвливіи, и [5] [6]—злопомнители, и завистницы [6], посмѣхницы [7], [8]—и глумители—[8]. и сихъ предасть Гь мѧкамъ лютымъ и си[х] вземше слѣзи иже на[д] мѧками и в срамотꙋ ихъ идѣже червь неоусыпающіи і скрежетъ зѣбо[м] [9]—они же горко вопіахѫ и в слезъ мѣсто кровь испущахѫ [10] и не бѣ ꙁимающаго [11] ихъ—[9].

XCII [1]—се дѣлатели всѧкꙑѧ неправды—[1] [2]—посемъ [3] полкъ великъ зѣло, ихже лица сажею почернены, ризы же ихъ скверніи [4], кровавы, [5] гноини и почернены ноги же ихъ надменны [6] и поспѣшни, [7]—сущее в ни[х] лакомство [8] сим показующимъ—[7], Бг̃ѧ тако [9] ѡбличающѧ—[2], да всѧка оуста заградятсѧ [10]—и безотвѣтни бꙋдꙋть—[10] иже не покаꙗвшесѧ и и не исповѣданіемъ, ни мл[с]тынею скверны [11] омывше, ни Сꙋдію тѣмъ мл[с]тива себѣ сотвориша [12]. но і паче всего гнѣва неѡ[т]ступиша [13] і обидещимъ [14] не простиша [15]—и оскорбившимъ ѧ—[15], еже Бг̃а [16] мл[с]тива сотворити.

[17]—сѧ же оубо ѡ[т] сущаго ми агг̃ла, иже со мною, оувѣ-

XCI [1] заглавіе вставлено изъ *в П*—а се гнѣвливіи и ꙗріи злопомнители. [2–2] *в П* доб—инѣхъ. [3] *а в П*—ихъ изо ѹсть [4] *в П*—нѣтъ. [5] *г П* доб.—и ꙗріи. [6–6] *а*—ꙗрі злопаматни. [7] *в г д П*—и клеветницы и роугателіе и посмѣшницы. [8–8] *в*—нѣтъ [9–9] *г к*—нѣтъ. [10] *в*—испоущающе. [11] *б*—милующаго. *П*—избавлающаго

XCII [1] *б* доб—и злобѣ. *к* -лакомцы гнѣвливіи. [2–2] *к і*—по сихъ ѡ[т]лоучися полкъ лако ства, Бг̃ъ ихъ тако ѡбличающѣ. [3] *а в* доб—ѡ[т]лоучи Гд̃ь. *г д П* доб.—ѡ[т]лоучися [4] *г* доб.—ѡ[т] пота *П* доб.—ѡ[т] потока. [5] *г П*—кровава [6] *а*—отекли [7–7] *в*—симь лоукавство ихъ показоующѣ. [8] *а П* -лѣкавство. [9] *П* доб—ихъ [10–10] *г к*—нѣтъ [11] *б*—скверны своя. [12] *в* доб.—но всѧко скверни бꙑша. [13] *а*—ѡ[т]поустивше [14] *б*—оскорбившихъ. [15–15] *П*—нѣтъ [16] *в г П*—Гд̃а [17–17] *к і*—еже рече Гь во

дѣхъ, ꙗко воистинꙋ [18]— аще кто ѡ҃тпꙋститъ [18] согрѣшающемꙋ [19] ѡ҃т сердца, могꙋтъ тѣмъ Сѣдію [20] кротка сотворити, помнꙗща [21] Свои [22] заповѣди —[17] „ѡ҃тпꙋстите и ѡ҃тпꙋститсꙗ вамъ“. [23] сіꙗ бо многꙋ пользꙋ творитъ на страшномъ сѣдѣ [23], і со дерзновеніемъ могꙋтъ Сѣдіи рещи: „Влдко, остави намъ, ꙗкоже и мы [24]— ѡставлꙗемъ“. но и црс҃тво нб҃ное бꙋдетъ имъ [24 25] ѡ лютѣ, иже сею добродѣтелію не восхотѣвша себе сицеваго [26] спсенія кꙋпити, а паче же неимꙋщимъ [27 28] - сіꙗ пользы [28] гордости [29] ради [30]. [31]— но множицею совѣщаемъ зло ѡ҃тмсти-ти и не возмогаемъ, Богꙋ разрꙋшающꙋ совѣты злыꙗ. наипаче тѣмъ польземъ, на нихже не ѡ҃твѣщаемъ [32], а себе предаемъ [33] гнѣвомъ помраченіи і ꙗростію лютѣ растерзаеми, и гꙋбимъ прибытокъ —[31] нашъ ꙗже тѣхъ ради, спрѣчь црс҃тво нб҃ное, [34] да кто оубо сице [35] врагъ можетъ преобидѣти насъ, ꙗкоже мы сами себѣ гꙋбимъ [9] поистиннѣ, аще кто не самъ [36]— себѣ гꙋбитъ —[36], не можетъ ни самъ сатана [37]. аще ли врагъ кто

еꙋглі [18—18] *а*—оубозіи грѣшніи аще ѡ҃тстоꙋпятъ ѡ҃т зла и ѡ҃тпоустятъ. [19] *г*—согрѣшившемоу. [20] *в* доб.—оумолити и кротка. [21] *П*—помꙗноувша. [22] *б*—стыꙗ Хр҃товы. [23—23] *а*—поистинѣ кто паче можетъ творити чл҃коу не иже избавленіе его можетъ вѣчнаго моученіꙗ, того болии ничтоже. тѣм же оскорбляющаго тако помышлꙗюще [24—24] *а в г к П*—ѡставихомъ. и не токмѡ ѡставлꙗетъ имъ, но црс҃тво вѣчное дарꙋетъ имъ. [25—25] *ћ і*—ѡ лютѣ иже сего не имоущимъ, но гордостію своею на ѡ҃тмщеніе подвизающимсꙗ, еже бо на брата своего мритисꙗ всоуе, не его вреждаемъ, но паче себе вредимъ и гоубимъ прибытокъ нашъ, обѣщанныи въ црс҃твіи нб҃номъ. поистиннѣ, аще которыи. [26] *в*—нѣтъ. [27] *а*—невозмогшимъ *в*—неищꙋще. *П*—немогꙋщимъ. [28—28] *а*—оувѣдати. *в*—сеꙗ жизни. *П*—сеꙗ пользы имѣти. [29] *а*—за премногоую гордыню [30] *а*—нѣтъ. [31—31] *а*—ибо подвизающисꙗ мы воздати зло обидящимъ насъ не токмо же хощемъ воздати имъ злаꙗ не возможемъ. но того ради завѣщаемъ на на множицею совѣты творимы. а себе же ващіи творимъ гнѣвѡмъ, понеже не можемъ исполнити желанꙗ сердца своего. лютѣ растерзаеми великою ꙗкостію, понеже погоубихомъ ꙗже ѡ҃т тѣх прибытокъ. [32] *в П*—совѣщаемъ. [33] *в*—повреждаемъ *г П*—вреждаемъ. [34] *а* доб. — и соудомъ оуготованнымъ намъ ѡ҃т престоупленіꙗ заповѣдей Хр҃товыхъ. [35] *а*—ѡ҃т мнящихсꙗ намъ быти. [36—36] *а*—вреждаетсꙗ. *в П*—себе вредитъ.

бѫдет чл҃ка, аще[38] не самъ себѣ врагъ бѫдетъ. сего ради достоитъ намъ самѣмъ[39] зазирати и поносити, а не иномѹ комѹ[40].

преждереченныи же соборъ шѣихъ во мнозѣ мрацѣ[41], сіи бѧхѹ, иже [25] во ѡбѣѧденіи и пѣанствѣ[42]—и просто рещи во всякомъ пространствѣ житіе скончаша[43]. и на нихъ прінде гн҃ѣвъ Гн҃ь—[42], и сихъ восхитившіе аг҃гли во ѡгнь[44] вметахѹ. ѡни же оумилно[45] вопіахѹ „помилѹй ны, Единородный Сн҃е Бж҃іи“.

XCIII. [1]—се бѧдницы сщ҃енническаго чина и и проста чада—[1]. таже по сих пныи ликъ ѡ[т]лѣчи Гь҃ ѡ[т] шѣихъ велик сѣло[2]. в нихъ же бѣша архіеп҃кпы[3] и попове и діакони и [4]—всак пр҃квныи причетъ—[4], кождо по своемѹ чинѹ, видахѹсѧ[5] и простыа людіе. и посредѣ ихъ мѫже и жены и ѡ[т]рочата на всѣхъ же сихъ бѧхѹ ризы окаѧны[6] гноемъ земнымъ[7], и [8]—сверхѹ главъ—[8] ихъ кипѧхѹ [9]—червіе, і ѡ[т] рѣкъ исхождаше вонѧ смраднаа, ѡни же мнѧхѹ отрасти и не отпадаше, из очію же ихъ исхождаше пѣна кровавая, лица же ихъ бѧхѹ гноина, и ѡ[т] ср҃цъ ихъ черви мнози исхождахѹ, і оу ногъ ихъ висѧхѹ піавицы, піюще кровь ихъ, и ѡ[т] нозд реи ихъ многъ смрадъ исхождаше, ѧко ѡ[т] трѹпа мертва—[9]. их же видѣ Гь҃ и разгнѣваса, рече: се[10] родъ любодѣичи-

---

[37] *г П* доб —вредити его. [38] *а* доб.—никогдаже никтоже оубо есть врагъ чл҃ка, аще. [39] *П* доб —себѣ. [40] здѣсь оканчивается *с. б* доб. дальше—се суть всякия ереси. [41] *б* страсѣ. *в П*—мрацѣ и страсѣ. [42—42] *а*—и в позорищихъ бѣсовскихъ и в гордости и бѣйствѣ величіа сатанина житіе свое прешедше. разгнѣвашеса на нихъ Гд҃ь. [43] *к і* доб. —столхѹ сицевыи шюѹюю во мнозѣ страсѣ и мрацѣ темнѣ. [44] *а*—въ свирѣпое оно клокощоущее море [45] *а*—жалостно.

XCIII. [1—1] *в г П*—ѡ бѧдницѣхъ сщ҃енническаго чинѹ и простыа чади. [2] *а* доб.—они же абіе сташа предъ Сѫдіею [3] *б П*—епскпи. [4—4] *а*—четцы и пѣвцы. [5] *а в г д П*—видашеса. [6] *г д П*—ѡкаѧны. [7] *б в г*—земленымъ [8—8] *а*—изъ верхѹ главъ ихъ. *в*—на верхѹ на главахъ

вый [11], в похотехъ своихъ соблядшіа [12], да пойдутъ сіи в мукѵ вѣчнюю". сіа же слышавше вси воскликнѵша, слезы кровавыа [13] испущахѵ [14], „ѡ лютѣ" глюще: „помилуй нас", Вѣче, и пощади Свое созданіе. аще согрѣшихом [15], но не ѡтступихомъ ѡт Тебе, не поклонихомсѧ Бгѹ чюждему [15а]. и се востръ би аггл ъ трижды. рече Гь: „ѡтидите ѡт Мене, проклятіи, во ѡгнь вѣчный, ѩко не вѣм [16] васъ". и рече имъ: „слезы ваша и покаміе [17] [18] аще бѵша принесли [18] прежде оумертвіа вашего, [19] то могли бы сѧ очистити [19а]. и паки [20] рече имъ: „ се и сатана нн ѣ кается в мукахъ. егда помилую его или оущедрю его? ни, ни [21]. ѡтидите ѡт Мене, проклятіи, во ѡгнь вѣчный". абіе вскорѣ немлстивіи [22] аггли [23] восхищающе [24] и вметахѵ [25] ѧ стремглавъ в море огненое.

XCIV. [1]—ликъ [2] иноческіи [1] і еще ѡтлвчи Гь ѡт ншихъ ликъ [3] великъ сѣло. [4]—сей же бѣ чинъ иноческіи [4]. их же видѣвъ азъ посрамихсѧ, ѩко иже [5] бѵша Хѹ ради иноцы і что нн ѣ в ншихъ части оучинены бѵша. бѧхѵ же лица ихъ омрачени [6]—и свѣтилницы держаще в рѧкахъ своихъ темныа—[6], безъ масла на выхъ же ихъ лѣность и небрежение [7] і оуныніе и нерадѣніе, ѩко зміа висѣхѵ [8]. непокорение [8а], ѩко желѣзо тѧжко, обдержаше хребет ихъ. на нихже возрѣ Гь и разгнѣвасѧ, ѩко [9]—подѧша себе страстемъ—[9], и осквернѵша второе данное им [10] кр щеніе, і обѣщаніе свое не

9—9 *г к*—нѣтъ 10 *а в г*—сей. *П*—нѣтъ 11 *а в г П*—прелюбодѣивый. 12 *а*—ходиша 13 *а* доб.—и воздыханіа 14 *в г П*—испѵстиша 15—15 *а*— но развѣ Тебе инаго Бга не познахомъ 16 *а в г П*—вѣдѣ 17 *в*—нынѣ ни во что есть. 18—18 *а*—подобаше принести *в г П*—аще бысте принесли 19—19 *а*—нѣтъ. 20 *а*—третіе 21 *б* доб.—никакоже 22 *а*—свирѣпіи 23 *в г д П* доб.—напрасно. 24 *в П*—восхищахѹ. 25 *а*—ввергоша.

XCIV. 1—1 *і к*—иноцы непокорівши и небрежливи ѡ своемъ спсеніи и блоудъ творящіи и страстемъ работающіи 2 *а в П*—чинъ. 3 *а*—дрѹгіи соборъ. 4—4 *а*—нѣтъ. 5 *б*—убо. *в і к*—нѣтъ. 6—6 *а*—нѣтъ 7 *а б в г П* доб.—ѩкоже птица сѣдящи, нарицаемаа тиній (*а*—титіи). 8 *б*—вопіяху.

сохранища, рабы быша злы[м] страсте[м][11] помышленіи[12] своихъ[13] и сего ради ѡ[т]рече [14]—на нихъ—[14] Гъ. они[ж], слышавше[15] горкіи[16] ѡ[т]вѣтъ и начаша звати ѡ[т] ср[д]ца „помилоуи на[с], Вж[е], помилоуи, ꙗко единаго Та познахо[м], и ст҃омъ Твоемъ имени служихомъ дн҃ь і нощь, и Твои[м] именемъ бѣсы изгонихомъ, и пророчествовахо[м] хотѧщаꙗ быти[ц]. сіѧ гл҃ющи[м] имъ, и бысть имъ[17] гла[с] трѧбою· „ѡ[т]идите ѡ[т] Мене, проклатіи, во ѻгнь вѣчныи ꙗко не послѹшасте гласа Моего[18], і Азъ ва[с] не послѹшаю[ц]. і абіе[19] сѵровіи агг҃ли влечахѫ ихъ с нѧжею во [20]·ѻгнь вѣчныи, в҃ лютѹю мѧкѫ—[20]

рече ми ст҃ыи агг҃лъ, ꙗко на скончаніе вѣка иноческіи чинъ ѡ[т]нюдь в погибель [21]—ѡ[т]лѧчится, ꙗко мало нѣкіи[х] возлюбившихъ трѹдъ и болѣзнь и смиреніе[22]. в конецъ вѣка сатанинѫ[23] цр[с]твѫ наченшѫ[24], страстьми и похотьми и всѧкими козньми многи[х] привлечетъ к҃ себѣ, паче же таковыхъ, нѧже Хр҃а ради нищеты и смиреніе весма[25] нестѧжавши[х][26]. того ради таковіи ѡ[т]нюд[ц][27]—погибнѹтъ—[21].

XCV[1]—а се черницы[2] и простаꙗ[3]—чада—[1]. [4]—посемъ ѡ[т]лѧчи Гъ иныхъ множество—[4]. бѧхѫ же смѣшени иноцы и простаꙗ чада. на ни[х]же ѻдѣѧніе ꙗко мгла, лица же

---

[9]—[9] *а б в г і h П*—ѡдолѣша ихъ страсти. [10] *П* доб.—ст҃ое [11] *а в П* доб.—плотьскимъ. [12] *а в*—и похотемъ и помышленіи. *И*—въ помышленихъ. [13] *в*—скверныхъ. [14]—[14] *в*—ихъ [15] *П* доб.—той. [16] *а*—нѣтъ. [17] *П*—к҃ нимъ [18] *а* доб.—но слѹшасте оц҃а вашего сатаны діавола. [19] *а* доб.—пришедше. [20]—[20] *а*—ѻгненное море. [21]—[21] *к і*—поидетъ и мало ѡ[т] нихъ боудетъ спасающихсѧ. въ тое время за оумноженіе бо беззаконіѧ изсѧкнетъ любы многихъ паче же возрастетъ ненависть, гнѣвъ, памятозлобіе, непокореніе, гордость, тщеславіе, небреженіе своего спасенія. и тогда спасаи да спасетъ дш҃ѫ свою. [22] *б*—отринѹвшихъ. [23] *а*—діаволю. [24] *а*—начало же и конецъ. [25] *И*—ко всѣмъ. [26] *а*—не возлюбивше ни сѧжаста. [27]—[21] послѣ „погибнѹтъ“ *а* доб.—симъ же тако глаголющимъ:—ѡ горе намъ.

XCV. [1]—[1] *а*—черноризцы. *к і*—еще ѡ[т] шоуихъ пріиде полкъ мл҃стыню творящихъ, а грѣховъ некающихсѧ. [2] *в д П* доб.—мл҃стивіи. —[3] *б в д И*—чадь, *г*—чади. [4]—[4] *а*—и се дрѹгіи соборъ ѡ[т]лѧчисѧ и стѧ,

ихъ бѣхѫ ꙗко черныхъ[x] чл҃къ, овогда оубо срамлѧхѫсѧ, овогда же прославлѧхѫсѧ[5]. і ѡ҃т рѧкъ же ихъ десныхъ[x] капаше масло чисто, [6]—ꙗко злато—[6], ѡ҃т лѣвыхъ же[7] — смола сѵровѧ. ихже видѣ Гъ҃ остави і ѡ҃тврати лице Свое ѡ҃т нихъ[x]. і абіе сѵровіи[8] агг҃ли влечахѫ ихъ с нѫждою. ѡни же обращахѫсѧ часто, вопіюще ко Гв҃: „пощади насъ, млⷭтиве Бж҃е“. и видѧшесѧ[9] Гъ҃ милосердѵѧ[10] и гнѣвалсѧ на ны[11]. [12]—сихъ[м] ведомыхъ[м] в мѧкѫ—[12], и се внезапѫ сниде ѡ҃троковица с нб҃се красна зѣло и прославленна[13], еиже слѫжахѫ агг҃ли[14]. [15]—и ста пришедши предъ Гд҃а[16] и поклонисѧ о сонмѣ ономъ, и в҃скорѣ[17] постиже немлⷭтвыхъ[18] агг҃лы—[15], і гл҃а[19]: „живо лице[20] Оц҃а моего, Иже есть на нб҃сехъ[x] і Единороднаго Сн҃а Его и Ст҃аго Дх҃а, ꙗко не имать мѧчитисѧ сонмъ[21] сей“. и познаша[22] агг҃ли, кто есть та, и рѣша к ней: „вѣмы, кто еси, возлюбленнаѧ Бг҃ома [23]—млⷭтивая мати—[23]. и никтоже имать паче тебе дерзновеніе, но мы не можемъ преслѵшати[24] Сѵдіи“. она же рече: „вѣмъ азъ сице, но молихсѧ[25] о нихъ[x] много [26]—и дарова ми блг҃ть Его—[26] и повелѣ[27] возвратити васъ с ними“. тіи же возвратившесѧ и сташа предъ лицемъ Сѵдіи, трепещѵще, [28]—ꙗко листъ—[28]. і абіе гл҃а имъ Сѵдіѧ, ꙗко „млⷭтыни ради вашеѧ огнѧ вѣчнаго избавлю[29] васъ, блѵда же ради і иныхъ[x] нечистотъ[30] [31]—в҃ цр҃тво Мое не внидете—[31] [32]—и блг҃ихъ не наслѣдите[33], радости не оузрите—[32]“. и повелѣ дати имъ мѣсто на сѣверѣ, да бѵдѵтъ потребныхъ[x] сѵдни[34].

---

[5] *а б в г д і к П*—просвѣщахѵсѧ. [6–6] *а*—нѣтъ. [7] *в* доб.—роукъ. [8] *а*—свирѣпіи. [9] *а*—вѣдѵще. [10] *г д*—милосердова. [11] *б П*—нихъ. [12–12] *П*—нѣтъ. [13] *а в г д П*—препрославленна. [14] *а*—послѣдствѵюще. [15–15] *і к*—нѣтъ. [16] *П*—Гд҃емъ. [17] *а* доб.—ставши и вельми текѵщи. [18–15] послѣ „агг҃лы“ *а* доб.—ведѵщіѧ соборъ онъ. [19] *а в г д П*—имъ. [20] *а в*—жилище. [21] *а*—родъ. [22] *П*—познавше же. [23–23] *а б в г д П*—милостына. *ж і*—ты еси милость. [24] *а* доб.—повелѣніѧ. [25] *а в г* доб.—Емѵ. [26–26] *а в д П*—нѣтъ. [27] *П* доб.—ми. [28–28] *і к*—нѣтъ. [29] *а*—избавихъ. *б в г д П*—избавлю.

XCVI. а се млднцы хрстіан'стіи[1] непросщены [2]—стымъ крщеніемъ—[2]. [3]—по сихъ иныхъ ѡтлѣчи—[3] Гь ѡтъ шви[4], иже бахѫ слѣпіи, водими же мановеніемъ Бжіимъ на нихже зла ничтоже, ниже паки[5] блгихъ видашесѧ. на нихже возрѣ Гь и [6]—разгнѣвасѧ на родителеи их, и гнѣвашесѧ—[6], ꙗко не простиша[7] стымъ крщеніемъ. и повелѣ имъ дати мѣсто покойно на полѫдни, мало нѣкое имѫще[8] наслажденіе[9] жизни, обаче да не видатъ лица Гнѧ. и рѣша они: „Влдко Ги, благъ еси и млрдъ. ꙗко животъ и смерти Гь[10], сіѧ[11] временныѧ жизни лишилъ еси нас имиже вѣси сдбами. сего ради единого просимъ ѡт Тебе,—помилуи нас, Ги, даруй[12] нѣкое оутѣшеніе[13а]. [14]—сеи же ликъ бѣше безвременнаго возраста млднцы хрстіанстіи, не пріемше стаго крщенія, возрасто сташа [15]—единымъ совершенни—[15] вси и равни—[14].

XCVII. [1]—а се еретицы и проклатыи[2] Аріи—[1]. посемъ[3] ѡтлѣчи Гь ѡт шви[4] соборъ. бѣше видѣніе их ꙗко сатанин'ско, и лица зміеѡбразни, і ѡт оустъ их червіе исхождахѫ[5]. на на[6] же Гь велми разгнѣвасѧ и поиска[7] прел'стившаго их. той же в'скорѣ предста. и рече Гь· „не Азъ ли есмь Гь Іс Хс, сприсносщенъ Ѳц? како ты оубо Мое Бжство в' тварь сведе? и тобою прелщенныхъ[8] вѣч-

---

[30] *в П* доб.—и страстей. [31—31] *а*—не зрите прства моего. [32—32] *а*—нѣтъ. [33] *в г д П*—наслаждитесѧ. [34] *а*—лишени.

XCVI. [1] *П*—нѣтъ [2—2] *а*—нѣтъ. [3—3] *а*—симъ же тако бывающимъ и еще ѡтдѣли. [4] *а* доб.—и се дрзгіи соборъ ѡтлчисѧ ѡт прочихъ и ста [5] *П* доб.—во. [6—6] *г д П*—не разгнѣвасѧ, на родителя же их гнѣвашесѧ. [7] *а*—не зспѣша их просвѣтити. *П* доб.—их. [8] *П*—нѣтъ. [9] *а в г д П*—вѣчныѧ. [10] *а б в г д і к П*—сыи. [11] *П*—нѣтъ. [12] *а в г д П*—и дарова имъ мало. [13] *а*—наслажденіе. [14—14] *і к* нѣтъ. [15—15] *а*—нѣтъ.

XCVII. [1—1] *к*—проклатіи Арій и его единомысл'ныки. [2—1] Послѣ „Арій" *а* доб.—дхоборецъ. *в П* доб.—и соборъ его. [3] *а*—еще. *в П*—по сихъ. [4] *а*—грѣшникъ. [5] *а*—испадахѫ. [6] *П г*—них. [7] *і к*—призва.

нѣи мѵцѣ предалъ есп [9а—у] и се рекъ Гѣ і ѡтврати лице Свое ѡт нихъ. агг ли же огненнїи внезапъ [10] восхитища их и вериги [11] желѣзны [12] тѧжкїи возложища [13] на выи ихъ и ввергоша ихъ в лютыѧ мѵки, идѣже бѣ діаволъ с бѣсы его, и предатель Іюда, [14—] и наставники ихъ [14]

XCVIII [1—]а се скверныи Македонїи [2] и соборъ [3] его [1]. по сих нѣкїих ѡтлѵчи Гъ [4], имже лица скверна [5], и изъ оусть ихъ исхожаше смра безмѣрныи, [6] ако и воздухи наполнитисѧ [6], очи же помрачени [7]. на сих возрѣ Гъ и по иска прелестившаго их. онъ же абіе предста, тѧжкосердъ образомъ [8] и помраченъ и рече Гдъ: „Азъ оумолчю тебе, но Стыи Дхъ, похвленныи тобою, пріидет и посрамитъ тѧ, ако истинныи Бгъ есть“ и се вса силы нбныа пачаша пѣти пѣснь оужаснѵю, призывающе Стыи [9] Дхъ [10], глюще: „Црю Нбныи, Оутѣшителю, Дше Истинныи, иже вездѣ Сыи и вса Исполнѧѧи, Сокровище блгих [11] и жизни Подателю, [12—] пріиди и вселисѧ в ны і очисти ны ѡт всакіа скверны“. Македоніа осіа свѣт веліи и зара огненны [12—] пресвѣтлы. таже по сих молніа [13] страшна. посемъ [14] ѧвисѧ прстолъ измараг-дообразен, на немже Гъ Оутѣшитель видѧшесѧ, ако свѣтовиденъ [15] голѵбь и пришед почиваше на Единороднѣмъ Снѣ Бжіи Стый Дхъ, Бга Единородна [16] (I)цѧ и Слова

---

[8] *а б в г і к П*—прельщенный соборъ [9] *а* доб -издай ми ѕбо дше и их, проклятче. [10] *а*—нѣтъ. *в г д П*—напрасно. [11] *в*—нѣтъ. [12] *в* желѣза. *д*—нѣтъ [13] *а*—обязаша [14] *а*—идѣже горкіа и страшныа мѵки. такоже и наѧченный ѡт него соборъ *б*—с сатаною наслѣдникомъ их. *і к*—нѣтъ.

XCVIII. [1—1] *а*—Македоніи дхоборецъ. [2—1] *к г*—со своими еретики пріиде [3] *б*—сонмище. [4] *а в П* доб —инѣхъ соборъ. [5] *а б П*—свирѣпа. *в*—свинаа. [6—6] *а*—нѣтъ. [7] *а* потемнѣли [8] *П*—нѣтъ. [9] *а в г*—Прест̃ый. *б і к*—Прест̃аго. [10] *б і к*—Дх̃а. [11] *а в г П*—блг̃ое. [12—12] *а б в г і к П*—пріиди и ѧвисѧ, да посрамится похоуливый Тѧ скверный Македоніи. и по скончаніи пѣніа свыше восіа свѣтъ велій и зари огненныа. [13] *а*—видѣніа молній. [14] *в г П*—по сихъ. [15] *а*—снѣгообразенъ. *б в г П*—снѣ-

славословѧшеся [17]. и посрамися скверныи Македонiи. и пришедше ѡгненныи аг҃ли и сотвориша соборъ его, ꙗкоже і Арiю и сщимъ с нимъ Ст҃ыи же Дх҃ъ Животворящiи взыде со славою ѡтнюдѣже сниде [18].

XCIX. [ѡ Несторiи еретицѣ и о соборѣ єгѡ [1]] [2]—посемъ инъ полкъ [2] ста пред Гдем҃, [3]—мерзокъ и теменъ [3] зѣло. ѡт ни҃х ѡтвратися Гь҃ [4] и воззва [5] прельстившаго и҃х. онъ же абiе предста ѡтнюд҃ [6] ненавистенъ пред Гдем҃ъ и рече емѹ Гь҃: „гдѣ есть два лица, еже о мнѣ бл҃дословилъ еси и [7]—елико народа [7] в погибель ввелъ еси? [8]—гдѣ еста два Сн҃а, о неюже ты безꙋмнѡ преткнѣлся [9] еси [8]? не Азъ ли единъ ст҃ъ, единъ Гь҃ Iс҃ъ Хс҃ъ во двою естествѣ, [10]—во единомъ же составѣ [10], поклоняемъ ѡт всеа твари“? [11]—тiи же, познаша [12]—Сща Бг҃а славы.—[12], разꙋмѣвше свою прелесть [13], стоахѹ безѡтвѣтнiи и поникше—[11].

таже прiиде Прⷣтаа Влд҃чца наша Бц҃а [14]—ко Своемѹ Снѹ—[14], неизреченною [15] славою оукрашена [16] [17]—і ѡт аг҃глъ страшно слѹжима—[17] і воспѣша ст҃iи аг҃ли, глю҃ще: „радѣйся, сподобльшаса быти Мати [18]—Ха҃ Бг҃а—[18]. се слышавъ нечестивый Несторiи вострепетавъ [19] посрамися. и Гь҃ ѡтврати лице

говиденъ. [16] *а б в г П*—единосоущна и равночестна. [17] *П*—славящи [18] *в*—прiиде.

XCIX. [1] заглавiе взято изъ *П в а*—Несторiй еретикъ. *б г д з и*—а се Несторiи еретикъ. *г к*—Несторiи хꙋлитель Вд҃цы. [2—2] *а в*—по сихъ ѡтлꙋчи Гд҃ь инѣхъ полкъ. *г д П*—по сихъ ѡтлꙋчися инаа толпа. [3—3] *г д П*—мерзска и темна. [4] *а*—вѣдый, ꙗко быша многимъ соблазнъ. [5] *а*—взыска. [6] *а*—ѡт иныⷯ. *в*—нѣтъ. [7—7] *а*—предстолщiа люди. [8—8] *і к*—нѣтъ. [9] *а*—ꙁчилъ. [10—10] *г ѣ*—нѣтъ. [11—11] *а*—и еще рече Гд҃ь, мнѧшеся ѡткрывал і ꙗвлꙗся прелестникѹ і ученикомъ єго. тiи же, познавше, ꙗко прелстившеся, стоахѹ нѣми, забывшеся. [12—12] *в г д П*—познавше Гд҃а соуща славѣ. [13] *в* доб.—и своiи злыи нравъ. [14—14] *а*—нѣтъ. *П*—къ Снѹ Своемоу и Бг҃ѹ. *г к* доб.—неизреченнымъ свѣтомъ просвѣщенна. [15] *а*—нѣтъ. *б*—недоумѣнною. [16] *б*—одѣянна и преукрашенна. *в*—преоукрашенна. [17—17] *а* — и слѹженiемъ аг҃глскимъ красꙋющися. [18—18] *а в г П*—Хрⷭтѹ Бг҃ѹ. [19] *а*—во страсѣ бысть

Свое ѡ[т] него и пришедши иже на[д] мѣками [20] агг҃ли внезапѣ [21] восхитивше [22] его и связавше ема рѫцѣ и нозѣ оужи [23] железѣными, і ввергоша его, идѣже бѣ Аріи и Македонін [24]. Ст҃а же Вц҃а Цр҃ца паки со всею славою ѡ[т]иде ѡ[т]нюдѣ же прі-
5 иде [25]. [26] - и паки восхвалиша Ю҃ вси ст҃іи [27] — агг҃ли — [26].

С. [1] а се дрѣзги еретицы —[1]. і еще призва [2] Гъ҃ дрѣ-гіи полкъ, и [3] — пришедше сташа — [3] пре[д] Нимъ. ихже лица ненавистна и мерзка [4]. на нихже велми негодова Гъ҃ и призва прельстившша [5] ихъ. и [6] предсташа два мѫжа, темна сѣло,
10 ꙗко самыи сатана. к нимже рече Гъ҃ со гнѣвомъ: „ѡ проклатіи [7], кто ва[с] наоучи глаѳати о Мнѣ едино имѣти естество во плотнѣ[м] [8] пришествіи Моемъ? не Азъ ли есмь [9] Вг҃ъ [10] и Гъ҃ во два свѣщества—бж҃ства и чл҃чества, — [10] ꙗкоже наоучиша и оутвердиша [11] ст҃іи [12] Мои [13], дх҃омъ Моимъ глаѳавшіи [14]? вы же
15 како дерзнесте [15] превратити [16] — повелѣніе ихъ і оученіе — [16][a]. [17] - и по сихъ ѡ[т]рече Гъ҃ на нихъ, мѫчителе же сотвориша имъ, ꙗкоже и [18] — прежнимъ — [17].

и. [20] *а* - огнемъ. [21] *в г і к П*—напрасно. [22] *а*—вземше. *в П*—восхитиша. [23] *а*—веригами тѫжкими. [24] *а*—со сатаною ѡсѣдиша ихъ. [25] *а* — изыде. [26–26] *г*—нѣтъ. [27–26] послѣ „агг҃ли“ *а в* доб —ꙗкоже и прежде.

С [1–1] *а* —ересетицы проклатіи. *б в* послѣ „еретицы“ доб. — мнози *П* - дрѣзги ересетицы мнози. *ѣ г* отдѣлъ С излагаетъ кратко „таѫже пріидоша разныхъ ересеи народи. бѣхѫ же сеѳериане, іконоборцы і иніи проклатіи ересетики, ѿ[т] нихъ же ѡ[т]врати Гъ҃ лице Свое. они же, ꙗко пси, дрѣгъ дрѣга оугрызахѫ, сами себе в' моукѫ ѡсѣждающе, видѫще на себѣ сквернѣхъ дѣлъ образи и ввержени быша в мѣка вѣчнюю“. Обращеніе къ читателю, содержащееся въ отдѣлѣ CI, въ *г ж* перенесено на конецъ, въ видѣ добавленія къ Житію; отдѣлы CII, CIII и CIV въ *і ж* отсутствуютъ. [2] *а*—ѡ[т]лоучи. [3–3] *а*—предста. [4] *а* доб.—сѣло бѣхѫ, такоже и вса тѣлеса ихъ. [5] *а*—прельстившаго. *в г*—прелестника. *П* — прелестники. [6] *в П* доб.—абіе. [7] *в г П*—проклатаѧ. [8] *а в г П*—плотьстѣмъ. [9] *а в г* доб. — единъ. [10–10] *а в г д П* — во двою естествоу, въ бж҃твѣ и человѣчествѣ. [11] *а* - нѣтъ [12] *б* доб.—отцы, угодницы. *в г П* доб.—оц҃ы. [13] *в г П* — нѣтъ [14] *П*—гл҃юще. [15] *а*—смѣли есте. [16–16] *б* —истинная и правая ихъ ученія и повелѣнія. [17–17] *а*—сим' же глаголемымъ, внезапѣ восхитивше и огненнии агг҃ли, связавше имъ рѫцѣ и нозѣ и в' вер-

СІ[1] вѣдомо[2] же ва[м][3], братіе і ѡ[т]цы, да никтоже не[4] вѣруетъ, да никтоже соблазнится, да никтоже смнится, прочитам сіа, помышляюще, ꙗко[5—] грѣшнѣ и недостойнѣ и хвдѣ мѣжи[—5] како[6] ѡ[т]крышасѧ сицевыа таины, ихже ѡ[т] вѣка[7—] никтоже древнихъ[x] и великихъ ст[ы]хъ видѣти[8—] сподобишасѧ[—7]. [9—]вонми: мнози ѡ[т] нихъ имѣмъ великиⷨ и высокиⷨ дароⷨ сподобишасѧ ѡ[т] Бг[а][10], кождо по достоанію, ꙗкоже кто имать дерзновеніе к Бг[у]. и здѣ слышитъ[11] и разрѣшится недоумѣніе,—ꙗко прежде оубо не[12—] ꙗко ми достоинѣ[—12] сщѣ сицевыⷯ[x] благодатіи таковыа показами Гдⷭ. не азъ семѣ[13] достоинъ, но мл[т]твами ст[а]го ѡ[т]ца Василіа [сподобихсѧ азъ таковомѣ великомѣ дарѣ видѣнна сего[14]]. но ѡбаче что чюдитисѧ Бж[ь]ю[15] смотрѣнію[16] и что завидѣти Бж[и]мъ дарованіемъ

гоша ихъ ко евреомъ в' страшныа м[у]ки [18—17] *б* послѣ „прежнимъ“ доб—еретикомъ и отступникомъ, немилостивно прогнавше ихъ во ѡгнь неугасимый *з* послѣ „прежнимъ“ доб—Бг[у] нашемѹ слава нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ, аминь.

СІ. [1] *з* эту часть озаглавливаетъ—оувѣщаніе. [2] *а б в г з П*—молю. [3] *а б в г з П*—васъ. [4] *в г*—не не. [5—5] *а*—мнѣ напослѣдокъ. [6] *П* — нѣтъ. [7—7] *а*—никомѹже тако не ѡ[т]крышасѧ. [8—7] *в П* — сподобисѧ. [9—9] *а* — но аще комѹ ѡ[т] нихже мнозѣ, нѣкако не ꙗвѣ семѹже оубо сице дрѣгомоу же инако, ѡ[т] нихже каково имѣше дерзновеніе к' Бг[у] имамъ бо і азъ Бж[и]ею бл[а]годатію разрѣшити недоумѣніе, ꙗкоже прежде оубѡ не ꙗко ми достоина соуща сицевыхъ видѣніи таковаа ꙗвишасѧ, но мл[т]твами ст[а]го оц[а] моего Василіа. но ѡбаче, что ꙗко дивно в' Бж[и]ихъ строеніихъ и смотрѣніихъ? Тои же бо ꙗви первіе женамъ воскресенїа Своего таинство, волхвомъ и пастыремъ оувѣрѧ сѣ[м]сенное ѥго пришествіе, и послѣди прекрасное ѥго проповѣдание рыбаремъ и некнижникомъ врѣчивъ. во многихъ писаніихъ обращени наказаніа также и бж[е]ственныⷯ тайны приходъ временный полезенъ. ово оубо ѡ[т]крываеми, овы же сщимъ по тѣхъ закрываеми. и нынѣ никакоже дивно, аще і азъ послѣдованіа держѹсѧ общіа ради пользы прочитающе сіе, положивъ проходнаа нѣкаа, ѡ[т] бж[е]ственныхъ писаній избравъ, симъ преподобно сочетавъ, ꙗко ѡ[т] себе сложивъ. тѣм' же аще в сихъ что невѣжественно и ненавыкновенно да прикоснется и да не оклеветается все писаніе того ради. [10] *в* доб —пріати. [11] *в г*— слыши. *П*—слыша. [12—12] *в*—ꙗви ми недостойнѹ. [13] *б* доб. — видѣнію [14] заключенное въ скобки добавлено изъ *б*, этого добавленія въ другихъ спискахъ нѣтъ. [15] *в г П*

гордостію превозносящеся, нища и неблагородная оукоряюще? не женамъ ли первѣе яви Гь воскр[е]нія Своего таинства? волхвы призва и пастыремъ показа спасенное Свое пришествіе, неблгородныя и некнижныя рыбари проповѣдники призва[17]. и во многи[х] бж[ст]венны[х] писаніихъ ѡбращени выше силъ и недоумѣніи чюде[с] дарованіе, якоже великомѹ Паисію и многимъ[18] ст[ы]мъ,--овѣм оубо ѡ[т]кровенія показовахѹся, инѣм же исцѣленія даровахѹся, инѣмъ инаа дарованія[19], якоже і аггль исчитаетъ[20] о дсѣ дарованіа различнаа. і о семъ что чюдитися[21], аще а[з] послѣдніи, ѡ[т] бж[ст]венны[х] писаніи избравъ, и мнѣ ѡ[т]кровеніе[22] симъ сочетахъ на ползѹ прочитающимъ и послѹшающимъ, не ако ѡ[т] себе сложивъ[23]. аще[24] что и по невѣжествѹ и по грѧбости и по непаоученію преткновенно ѡбращется в нихъ, да не оклеветается все писаніе того ради[1-9]. обычаи бо имѹть нѣцыи[25] [26]—оупражнѧющеся о мѹдрости[26] и [27]—оумомъ слышати—[27], како бо имъ составити свое хотѣніе много испытѹюще и оуничижающе оукоряютъ[28]—неоукрашенно слово написавшихъ, но дѣйство Ст[ы]го Дх[а] бл[а]гть ѹвлѧюще—[28]. сего ради и мы да не оумолчимъ[29], незавидимъ, и пишемъ истинно, [30]—нелѹжно, Бг[а] свидѣтельствѹющу—[30], ако видѣхомъ и слышахомъ. мню же, ако никтоже добрѣ слышащихъ[31] ѕмнится когда о видимыхъ[32] и слышанныхъ [нами, паче же ѡ[т] навыкшихъ ветхихъ и новыхъ писаніи[33]].

доб.—строенію и страшномѹ. [16] *в д П* доб.—ѥгѡ. [17] *б в г П*—посла. [18] *в г П* доб.—прочимъ. [19] *в г П*—различнаа (*в П*—нѣтъ) чюдотворенія. [20] *б*—исчитая глаголетъ. [21] *в г П*—чюдитеся. [22] *П*—ѡ[т]кровеннаа. [23] *в г П*—сложихъ [24] *в П* доб—ли. [25] *а* доб.— ѡ[т] хвалящихся. [26—26] *б г П* — ѡ оупражнѣмѣи моудрости [27—27] *а*—смышленій видѣти покушающимся. *в*—не оумнѡ смышлати. *г*—нѣтъ. [28—28] *а*—посмѣшны имѣти таковыа на пагѹбѹ своихъ дш[е]ъ. [29] *а б в г П* доб.—простою дш[е]ею и сокрѹшеннымъ срдцемъ сіа пріемлющимъ [30—30] *а*—нѣтъ. [31] *а в*—смышляющихъ. *П*—мыслящихъ. [32] *а* — видѣніихъ. *в П* — видѣнныхъ. [33] заключенное въ

[31] тамо бо не мало имѣть о сихъ свидѣтельства и паче пользѣ пріиметъ, нежели вредатсѧ—[31]. мы же на предлежащее возвратимсѧ[35].

CII. а се еретицы і иніи прелестницы[1]. и по сихъ [2]—ѡ[т]дѣли Гь̃ инѣ[х] [3]-еретикъ—[2] ѡ[т] части шзихъ, полкъ[4] великъ сѣло, в немже предсташа три мѫжи прелестницы: Оригенъ і Евагріи и Дидимъ[5]. сіи же бѧхѫ связаны оужи чермными[6] и тмою покровенніи[7] ихже ѡ[т]вратися Гь̃. і абіе аг̃ги̃ли иже над мѫками, восхитивше внезапѣ[8], в вергоша ихъ кождо[9] во клокочѫщее море съ протчими еретики.

CIII. [1]-а се дрѹгіи еретицы—[1] и по сихъ иныхъ ѡ[т]лѫчи Гь̃ соборъ[2] великъ[3] [4]—сѣло ѡ[т] части шзихъ—[4], [5]—в нихже бѧхѫ пать мѫжей, проклаты[х] еретикъ. сімже имена—[5]: [6]—[Онорій], Киръ, Севиръ, Савеліи, Сергіи—[6]. лица же ихъ сажею почернены и нечисты і осквернены. и рече к нимъ Гь̃ со гнѣво[м] „ѡ[т]кѹдѹ, проклатіи, обрѣтосте гл̃ати единѫ волю во Мнѣ і едино дѣиство? превратисте [7]—бж̃ественнаѧ моѧ реченіа и прельстисте—[7] предстоѫщіи сеи наро[д] оученми вашими. да возмѣтеся[8] ѡ[т]сюдѹ". [9]—и в тои час [10]—с словомъ симъ—[9] в' вергоша[11] и[х][12] идѣже и прочіи еретицы[13].

скобки взято изъ *б*; то же читается и въ *а в г П*. [34–34] *а*—завѣть имѣть. ѡ[т]тѹдѹ о нихъ свидѣтельства ѧвленна и паче пользѹ пріимѣть, нежели ѡ[т]чаются. [35] въ спискѣ *г* этимъ оканчивается изложеніе суда надъ грѣшниками, и отдѣлы CII—CVI вкл. отсутствуютъ

CII [1] *а* доб.—тріе проклатіи. [2–2] *з*—пріиде инѣхъ соборъ. *П*—ѡ[т]лѫчи Гь̃ инѣхъ соборъ. [3–2] *б*—еретиковъ и прелестниковъ. [4] *а*—соборъ. [5] *в*—Дидіамъ. *д*—Дидоумъ. [6] *а в П*—черными. *б*—червленными. [7] *а* доб.—по всемѹ тѣлоу. [8] *а*—нѣть. *б*—ихъ немилостивно. *в д П*—напрасно. [9] *а в П*—кождо.

CIII. [1–1] *а* доб.—пать. *б*—паки иніи еретики. *з*—ѡ дрѹгихъ еретицѣхъ пати. *з*—а се иконоборцы еретицы. *П*—се дрѹзіи еретицы и ѡ[т]мѣтницы. [2] *а*—нѣть. *в*—полкъ. [3] *а* нѣтъ. [4–4] *в П*—нѣть. [5–5] *а*—предстолхѹ же в немъ прелестницы, пать ихъ же числомъ бѧше. [6–6] *а*—Севгиръ, Онѹрій, Киръ, Ширъ, Дідимъ. *б*—Сергіи, Киръ, Маркіонъ, Ширъ, Дидимъ. *в д з П*—Сергій, Онорій, Киръ, Ширъ и Дидимъ. [7–7] *в*—нѣть.

CIV се же[1] иконоборцы[2]. и по сихъ иныи соборъ ѡ[т]лѧчисѧ[3] видѣніе и[х] бѧше, ꙗко идолы свирѣпіи сіце и дивіи зѣло, дрѧгъ дрѧга ꙗко пси оуѧдающе [тіи же ꙗковити сіце[4]]. и северіане, и иконоборцы, гл҃ющеи, ꙗко Ѹ҃ѣ нашъ Іс҃ъ Хс҃ плоть с по҃бе снесе, а не ѡ[т] [5] прч҃стыхъ кровеи [5] Пр҃стыѧ Вл҃ы нашеѧ Вц҃ы и Пр҃ноп҃вы Маріи плоть пріѧ[т] ѡ[т] Дх҃а Ст҃аго. тѣм же и нетлѣнна мнѧ[т] [6] прежде распѧтіа [6] бывшюю плоть Гс҃ нашего Іс҃а Хр҃а. [7] мерзостнѣ же зрѧхѫ [7] на Гс҃а, ѡ[т]вращахѫсѧ, стыдящесѧ и гл҃ющеи дрѧ[г] ко дрѧгѹ. „поистинѣ осквернихомсѧ [в жизни нашеи, еже не поклонихомсѧ[8]] иконамъ Его ст҃ымъ“. ѡ[т]вѣщахѫ дрѹзіи. „ни, но добрѣ сотворихомъ, привидѣніе оубо бѧше, а не истинно чл҃кѣ, и како кто привидѣніе мнѧть написати“? сіи же бѧхѫ ѡ[т] мнящи[х] нетлѣнна плоть имѣти Гд҃ѹ нашемѹ Іс҃ѹ Хр҃ѹ пре- жде распѧтіа. и разгнѣвасѧ оубо на нѧ Гд҃ь, и рече съ кротостію „ѡ[т]стоупите ѡ[т] Мене, проклѧтіи[9] дѣлатели неправды, ꙗко сами ѡ[т]вергостесѧ Мене і иконѹ образа Моего обесчествоваете[10], иже на спасеніе чл҃комъ, двѣ дѣиствѣ Мои и двѣ воли ѡ[т]вергосте и тѣмъ многихъ [11]—в[ъ] погибель в҃ведосте—[11], идѣже и сами [12]—имате быти—[12]. ни Азъ оубо пощажѹ вы“. [13]—і ѡ[т]врати прч҃стое[14] лице Свое ѡ[т] нихъ—[13]. и [15]—в҃ тои часъ внезапѹ нападше на нихъ—[15] немл҃стивіи[16]

---

[8] *П*—возмите ихъ ѡ[т]сюдѹ. [9–9] *ч*—нѣтъ. [10] *П*—нѣтъ. [11] предъ „ввергоша“ *а* доб.—огненнии агг҃ли. *б* доб —агг҃ли немилостивно. *П* доб.—агг҃ли. [12] *в П* доб.—в҃ моукѹ [13] *б* доб —и прелестницы.

CIV. [1] *б* доб.—сѧть. [2] *а* доб.—ꙗковитини и северіане *в П* доб.—и северіане [3] *а*—ѡ[т]лѹчи Гд҃ь ѡ[т] шѹіа части. [4] заключенное въ скобки вставлено изъ *в*, читается и въ *а д П*. [5–5] *в П*—прч҃стыѧ крови [6–6] *а* —при распѧтіи [7–7] *а в П*—и зряще бг҃омерзцы. [8] заключенное въ скобки взято изъ *б*; то же читается и въ другихъ спискахъ. [9] *а б в П* - нѣтъ. [10] *а в*—обесчествовавше. [11–11] *а*—погибели предасте. [12] *в П*—боудете [13–13] *а*—нѣтъ. [14] *а*—прест҃ое. [15–15] *а*—абіе со словомъ иже

аг҃ли огненніи и бі҃ахѫ[17] ихъ ѡгненными палицами, нещадно поревающе и понѫждающе[18] во ѡгненное море

CV. [1–1]а се жидове распеншіи Хр҃ста[1]. по си҃х повелѣ предстати[2] пр҃е Собою[3] соборъ[3a] великъ зѣло, [4–4]безчисленно множество[5]. тѫжкою[6] тмою покрове, [7–7]ако стѣнь видѫщеся[7], и лица ихъ помазаны кровію гноиною, и плевы[8] дебелы на ѡчію и҃х, и по оушима ако смолою помазаны, и в рука҃х и҃х опаши констіи держахѫ[9], і языки и҃х внѣ висяхѫ, ако[10] [10–10]бѣшены҃м псомъ[10], ноги прекривлены[11] имяще и в кожи осли оболчены[4]. и [12–12]взирающе дрѫгъ на дрѫга дивлахѫся в себѣ и шептахѫ меж҃ собою, глю҃ще[12]: „ѡ горе на҃м, Егоже[13] Анна и Каіафа с Понтіиско҃м Пилато҃м на крестѣ[13] распяша[14], се Той[15] сѣдити хощетъ[16] жива҃м и мертва҃м. ѡ лютѣ соблазна и прелести, еже прельстихомся, не вѣровавше в онь[17] се нн҃ѣ в рящѣ Его впадохомъ и нѣсть милующаго на҃с. гдѣ есть нн҃ѣ Бг҃ъ закона, Егоже Моисей преда намъ и и слѫжити повелѣ҃[a]

[18–18]жидове призываю҃т Бг҃а[19] [20–20]въ Негоже вѣроваша[18]. „слыши, і҃и҃лю, Гь Бг҃ъ твои Бг҃ъ единъ есть и развѣ Того нѣсть иного. се нынѣ дрѫгіи гдѣ[21] сѫть ѡц҃ы наши—Авраа҃м і Иса҃к і І҃ко҃в и Моисеи, наставникъ нашъ? егда басни сѫть[22] ветхіи законъ? или и тіи прельстища҃, якоже и мы? и никтоже изъ ни҃х позна[23] истины и не бяше истинна

надъ моуками пришедшіи. [16] *а в П*—нѣт҃ъ. [17] *а*—нагло побиваху҃ и сокрѫшаху҃. [18] *б в д П*—попирающе.

CV. [1–1] *і к*—распинатели Хр҃стовы. [2] *в д П*—представити [3] *в* доб.—инъ. [3a] *а* доб.—ѿт҃ шоуихъ. [4–4] *і к*—нѣт҃ъ. [5] *а* доб.—паче персти земныа [6] *а*—глѫбокою. [7–7] *а*—нѣт҃ъ. [8] *в П*—плевелы. [9] *П*—нѣт҃ъ. [10–10] *в П*—бѣшеныхъ псовъ. [11] *а в д П*—искривлени. [12–12] *к і*—дрѫгъ на дрѫга взираху҃, бяху҃ бо велми сквернави, молкомъ глю҃ще [13–13] *і к*—нѣт҃ъ [14] *і к*—оуничтожихомъ и распяхомъ. [15] *а в д П* доб.—нн҃ѣ. [16] *б*—имать *і к* доб—намъ и всѣмъ. [17] *П*—него [18–18] *і к*—нѣт҃ъ. [19] *а в П* доб—законнаго. [20–18] *а*—егоже Моисей рече. [21] *в П*—доб.—нн҃ѣ. [22] *П*—есть. [23] *П*

такова [24]? поистинѣ что рещи? и како Моисеа не имамы [25]? но поидемъ и [26] молимъ Сѧдію —[26], ꙗко да сѧдимсѧ с Моисеомъ, и[26] предаде намъ законъ [и томъ равно Бга вѣровахомъ и преданиемъ намъ законъ [27]] бес преступленіа сохранихомъ. і единo ѡт двою да бѫдетъ,— или онъ с нами да мѵчитсѧ [28] по правдѣ, ꙗко ѡц повинень [29] нашей пагѵбѣ [30], или его ради [31] избавимсѧ мѵки [31]. воистинѹ ѡтнелѣже распахомъ Его, весь родъ нашъ злаа пострада и дон нѣ. ни ѣ [32] вдѣ горше первыхъ злаа [33] срѣтоша ны, і что сотворимъ? гдѣ скрыемсѧ ѡт лица Его [34]? пріидеи и возоні и [35] Бга законномѹ, егда пріидет [36]— и избавит —[36] насъ". ѡтвѣщаша же гл ющедрзіи: „поистинѣ [37]— безъ ѡтвѣта есмы. аще по правдѣ есть, ни Тои помилуетъ насъ колико бо зла мы —[37] Томѹ сотворихомъ Самомѹ и оучн комъ Его. [38]— і аще быхом вѣровали в онь и крестилисѧ, ꙗкоже и протчіи мнози ѡт насъ сотвориша, и видѣхом их в пр ствіе нб ное идѧщих [39],—[40]— то бы и нас прилъ въ пр ство нб ное" —[40] се же им гл ющим, и Гь ѡтрече им трѵбою агг льскою [41]: „не Азъ ли есмь Гь Іс съ Хс Сн ъ Бга ѡц, преклонивыи нб са, сошед [42] и воплощьсѧ ѡт Дха Ст а и ѡт Ст ыѧ Дв ы Маріи [43]. в сонмища [44] ваших оучих ва і гл ах:— Азъ і ѡц ъ едино есма, аще не вѣрѵете Мнѣ, поне дѣломъ Моим вѣрѵите. и видѣсте дѣла Моа, ꙗко мертвыа воскресивъ [45],

---

—не позна. [24] *а П* доб.—Бга. [25] *а в д П* доб.—проклати. [26—26] *а в*—помолимсѧ Сѧдіи *П*—молимсѧ Сѧдіи [27] заключенное въ скобки взято изъ *в*, то же читается и въ *а д П*. [28] *а*—въ мѵкѹ ввержень бѫдетъ. [29] *а*—есть [30] *а*—погибели. [31—31] *а*—спасеніе полѵчимъ. [32] *б* доб.—же. *к і*—в сей же часъ. [33] *а*—нѣтъ. [34] *а*—Распятаго. [35] *а*—воскликнемъ. [36—36] *П*—избавити. [37—37] *к і*—аще Хс съ имать соудити намъ, никаа же ѡт Него ѡбрѣтем пользы, не токмо бо невѣровахомъ въ Него, ꙗкоже нѣцыи рода нашего мнози сотвориша вѣрѵюще, но мы много зла. [38—38] *і к*—нѣтъ. [39] *а* доб.—и Павелъ Гамалиловъ оучн къ. [40—40] *в*—нѣтъ. [41] *а*—архагг ловою. [42] *б і к*—на землю. [43] *а* доб.—вочеловѣчивсѧ. [44] *а*—собо-

и слѣпыѧ просвѣти[x], и хромыѧ возстави[x], и [46]— глухи[м] слышати пода[x]—[46], прокаженныѧ очисти[x], разслабленныѧ стагнивъ [47], [48]—бѣсы изгна[x]—[48] и [49] всѧкѹ нѹзѹ [50] исцѣлихъ—[38]. вы же сіе видѣсте [51] и ѡслѣпосте разѹмомъ [52] и Мене послѹшати не восхотѣсте и спастисѧ [53] [51]—и жити и во вѣки цр[c]твовати. но паче за благаѧ, ѩже сотвори[x] ва[м]—[54], и на крестѣ Мѧ пригвоздисте и копіе[м] прободосте. се видите,—рѧцѣ Мои и ребра Мои еще нѹзвы имѣть, еже свидѣтельствѹютъ звѣроѡбразномѹ вашемѹ свирѣствѹ, еже Мнѣ сотвористе. но [55]—ѡ се[м] не мстилъ есмь—[55] вамъ, но посла[x] еще, ѡ[т] васъ избравъ Себѣ ученики, и тѣми зва[x] ва[c] [56]—к Себѣ—[56] на покаѧніе, и не восхотѣсте [57], но изволисте [58] во грѣсѣхъ вашихъ оумрети. і нн҃ѣ оубо нехотѧще вѣрѹете, [59]—ѩко [60]—Азъ есмь и—[60] не премѣнихсѧ—[59а]. се же слышавше тіи начаша плакати [61]—и терзати брады своѧ. овы же в҃ перси біюще, овіи лица своѧ [62]—біюще—[61] гл҃ахѹ: „ѡ лютѣ, Моисеи, что сотвори[л] еси намъ? гдѣ еси нн҃ѣ? пріиди і, аще обрѣлъ еси дерзновеніе нн҃ѣ, избави на[c]“. [63]—и паки рече и[м] Гь҃: „невѣрствіѧ ради вашего еже по Мнѣ [64]—безѡтвѣтни обращаете[c]. Моисеи—[64], егоже на соудныи ѡ[т]вѣтъ [65] предлагаете,—тои обличитъ вы—[63а]. і абіе [66]—со словомъ кѹпно—[66] [67]—в҃ той часъ—[67] обрѣтесѧ пред҃ ними Моисей в҃ славѣ велицѣи. они же, видѣвше Моисеѧ, [68]—абіе

рищихъ. [45] *в П*—воскресихъ. [46—46] *а*—нѣтъ. *б*—глѹхихъ слышати сотворихъ. *в д*—глѹхіѧ исправихъ. *П*—слѹхіѧ исправихъ. [47] *а*—исправихъ. [48—48] *а*—нѣтъ. [49] *а П* доб.—всѧкъ недѹгъ и. [50] *в П*—болѣзнь [51] *б в П*—видяще. [52] *і к* доб.—и завистію подстрекаеми. [53] *в б* доб.—не изволисте. *б* доб.—и жизни вѣчныя во цр[c]твіи нб[c]нѣмъ не возжелаете [54—54] *і к*—но паче оукористе мѧ. [55] *а*—и ни таковыхъ воздалъ вамъ *П*—ни ѡ семъ мститель быхъ вамъ. [56—56] *а* — нѣтъ. [57] *а* доб. — возвратитисѧ ко мнѣ. [58] *б в П*—паче восхотѣсте. [59—59] *в*—нѣтъ. [60—60] *П*—нѣтъ. [61—61] *а*—нѣтъ. [62—61] *б* — дерзающе. *і к П* — дероуще. [63—63] *і к* — нѣтъ. [64—64] *а в д П*—безѡтвѣтныхъ ѡбращетъ Моисей. *б*—еже во тмѣ ѡбрящется вамъ Моисей. [65] *б*—день. [66—66] *і к*—нѣтъ. [67—67] *а в П*—нѣтъ. [68—68] *а в*—нѣтъ.

познаша и —[68] возопиша[69] глю̀ще „гн̀ Моисе́й, ты далъ еси на̀[м] законъ, [70]— иже написа в нѐ[м] —[70]:—слы́ши, ї҃и́лю Гь Бг̀ъ твои́ Гъ̀ единъ есть и нѣ́сть ины́ Богъ развѣ̀ Того. се Бг̀ъ дрѣ́гїи сѣ́дит всѣ̀[м] и воздаетъ комѹ́ждо по дѣ́ломъ. мы же данныи намъ тобою зако̀[н] [71]- со ѡпасе́нїемъ [71] сохранихо̀[м] [72] и сего ны́нѣшняго Сѣ́дію [не токмо не прїа́хомъ [73]], но ꙗко сопротивна[74] Бг̀а распе́нше оубихо̀[м] скажи[75] намъ ны́нѣ, кто есть Сей и како не сказа[76] намъ в законѣ̀ ѡ Нѐ[м] [77]. рцы намъ о Семъ и изба́ви на̀с ѡ̀[т] ра̀[к] Его. [се бо ви́димъ, ꙗко вси в па-дохомъ в̀ роу́цѣ̀ Его [78]] и, [79]- егоже не чаахомъ, постиже ны. и хощетъ мстити намъ и [80] нѣ́сть избавлꙗющаго[81] насъ —[79]. [82]— и нн̀ѣ̀ помози намъ в сицевѣи [83a] тѣ́спотѣ̀ соу́щимъ [82a].

[83]— Моисеи́ же обли́чаетъ жидовъ —[83]. речѐ к ни́мъ[84] Моисе́й· „ѡ̀ несмыслении́ и косни́и ср̀дцемъ, вы сынове́ не Авраамли[85] есте, но дїаволи́ не писахъ ли вамъ в̀ законѣ̀ сице глⷩ[86] — Прⷪрка возставитъ вамъ Гъ̀ Бг̀ъ ѡ̀[т] бра́тіи ва́шихъ[87], ꙗко мене Того послы́шаите. и бѹ́детъ всꙗка д̀ша, иже не послы́шаетъ Пророка того, потребится ѡ̀[т] всѣ́хъ люде́й. и что оубо ꙗснѣе[88] сего хотѣ́хъ[89] подати[90] ва̀[м] [91],— [92]— идѣ́же не оскꙋдѣетъ кнꙗзь ѡ̀[т] Іюды, дондеже прїидетъ емꙋ̀ же щадится и тои́ чаа́ніе ꙗзыко̀[м]. і ина многа пророчествовахо̀[м] —[92], и[ж] по вса̀ сѹ́боты [93]— в сонмищахъ ва́шихъ

---

[69] *а* - воскликнꙋ́ша. [70—70] *а*—в немже писано есть. [71—71] *а*—непреложенъ и неврежденъ. [72] *б П* доб.—по твоеи́ зако̀вѣди *в* по твоеи́ воли. [73] заключенное въ скобки взято изъ *П*, то же есть и въ остальныхъ спи́скахъ. [74] *в*—противника. [75] *а*—гл̀и [76] *а*—ꙗвилъ. [77] *і к* доб.—что есть сей си́лный и страшный, ѥмоуже а҃гг̀ли со страхо̀[м] предстоꙗтъ и слꙋ́жатъ [78] заключенное въ скобки добавлено изъ *в*, то же читается и въ *а д П* [79—79] *і к*- нѣтъ. [79—80] *а*—нѣтъ. [81] *а*—изимающаго. [82—82] *а*—нѣтъ [83a] *в і к П* доб.—бѣдѣ и. [83—83] *а*—нѣтъ [84] *а* доб.—во страсѣ сѹ́щимъ. [85] *б* доб.—есте. [86] *а* доб.—ꙗко. [87] *а в П*—вашея. [88] *а*—ꙗвственнѣе. [89] *а*—нѣтъ. [90] *а б в*—предати. [91] *а* доб.—подобаше. и индеже рече [92—92] *к і*—и паки сеи Бг̀ъ напꙋ́, и не вмѣ́нится инꙋ̀ къ немоу, изобрѣ́те поуть ходожества и дастъ отроко́ своемꙋ̀ Ꙗкова̀, по сихъ же на земли ꙗвися и съ

вами —[93] прочитаема, о комъ иномъ сбытися имахѫ? поистиннѣ ѡсвѣтистеся в совѣтѣх ваших[94], и сего ради ѡтлатся ѡт васъ по правдѣ почтеніе[95] Бжіе, сущіи же ѡт языкъ наслѣдоваша " и рѣпа[96] они „како хотѣхомъ вѣровати в онь, глюща Себе Сна Бжіа,[97] тебѣ в' законѣ о семъ неписавшѧ, ни дрѧзіи[98] пророцы провѣщша." и рече Моисей „Пр°рка Его нарекохъ, ꙗко мене, ради вочлченіа Его[99] во двою совершенною естествѣ, по зависть и злоба и гордына ваша не ѡстави васъ[100] вѣровати Емѹ и сего ради протчее ожидает васъ родство ѡгненное " и сіа рекъ, Моисеи ѡтступи ѡт нихъ.

они же [101]—плачюще, гласы великими призывахѫ —[101] Бга законнаго, глюще „Бже ѡтцъ наших, избави нас [102] бѣды сеа —[102]. развѣ бо Тебе инаго [103]— не познахом —[103a] сиѧ[104] вопіющимъ на мног часѣ, и се внезапѣ молніа облиста [105]— и протечеся во всю землю —[105]. и се дрѧгаа снѣгоѡбразнаа пришедше осѣниста обѣ наа Сѧдіею[106]. и воспѣша[107] Его вса силы нбныа со ѲѲцемъ и со Стымъ Дхомъ.

и посемъ ꙗвися прстолъ дрѧгіи, подобенъ Сѧдіинѣ, и на немъ Ветхіи денми ѲѲцъ, почиваа[108] со Единороднымъ Сномъ и Словомъ[109] и сіа видѣвше іюдѣи и вси трепетахѫ[110] [111]— предъ Нимъ —[111] велми[112]. Бгъ и ѲѲцъ рече к ним: „коего вы Бга законнаго призываете, ꙗко Сей есть Единородныи Снъ Мои и Слово? и что ради ищете и различаете со Мною

человѣки поживе. и ина многаа пророчествіа [93—93] *а* нѣтъ. [94] *в к* доб —и не восхотѣсте разумѣти посѣщенія Бжіа къ вамъ, соущіи же ѡт языкъ вѣроваша емоу. [95] *а П*—посѣщеніе. *б в*—потщаніе. [96] *а*—ѡтвѣщаша [97] *г к* доб.—а. [98] *а в П*—нѣтъ. [99] *а б д П* доб.—вочлченія Его ради, понеже Бгъ совершенъ и члкъ совершенъ есть. [100] *а* доб —во истинѣ [101—101] *а*—съ воплемъ призывахѫ. [102—102] *а*—ѡт часа сего. [103—103] *а*—Бга не вѣмы. [104] *а в д П* доб.—же сице. [105—105] *а*—распростреся по всеи земли. [106] *а* доб.—ꙗко не видѣти ѳго нама. [107] *а*—похвалиша. [108] *а* доб —сѣдши. [109] *б*—со Стымъ Дхомъ. [110] *а*—оужасахѫся зѣло. *б в д*—вострепетахѫ.

Единороднаго[113] Ми Сн̃а? и се извѣстно разумѣите, яко посрамистеся, яко Азъ и Единородныи[114] Сн̃ъ Мои едино есма[115]. [116]—вы же Сего возненавидѣсте и Семя невѣровавше Мнѣ невѣрзете—[116]. не рѣхъ ли вамъ пр°рки Моими[117]. —снидет, яко дождь на рно. овогда, — возсіяет звѣзда ѡт Іакова и Тои чаніе языкѡм инде[118] же:—Пр°рка вам возставит Гъ̃ Бъ̃. и паки. „се Дв̃а пріимет во чревѣ и родит Сн̃а, има Ема Еммануилъ. и [119]—с толикими[120] свидѣтелствы[119] не пріясте Его, и[121] того ради лишени есте цр°тва нб°наго и вмѣсто сего мяко вѣчнюю наслѣдите.“[121] и[122] в тои ча°—[122] и[ѫ] надъ мяками агг̃ли восхищахѫ и[х] и во ѡгненное море погрязахѫ[123]. они[ѫ] горко[124] вопіяхѫ: „оувы, лютѣ“—[124] и[125]—нѣсть изымающаго и[х]—[125]. по си[х] же Вг̃ъ і Оц̃ъ взятся, ѡтнюдь[ѫ] приде. і Единородныи Его Сн̃ъ и Гъ̃ на[ш]. Іс̃ъ Хс̃ъ[126]—сѣдя на сдѣ сдя, якоже и прежде[126].

CVI. се ѡтметницы и мячители[1]. таже по сихъ ѡтлячи[2] Гъ̃ инѣ[х] соборъ ѡт шзихъ[3], полкъ великъ, лякавъ и скверенъ паче ины[х][4] мрачнии. и на челѣхъ ихъ писаніе имяще, гл̃юще[5] сатана. и в десныхъ рякахъ дяницы имоуще, на нихже писано ѡтверженіе[6]. и к нимъ рече Гъ̃ трябою. „ѡ проклятіи, скверніи, вскую Мене ѡстависте и [7]—ст̃аго

П—востребеташа [111—111] *а П*—нѣтъ [112] *а*—нѣтъ [113] *а*—неразлоучна сѣща со Мною. *б П*—единосоущна. [114] *а П* доб.—и возлюбленный. [115] *а*—єсвѣ. [116—116] *б в д і к П*—иже сего возненавидѣвъ и семоу не вѣровавъ, Мнѣ не вѣрзѣть. *і к* къ этому доб.—пріемлай же Сн̃а пріемлеть и Оц̃а, пославшаго Его въ міръ. [117] *а* доб.—иногда оубо. *к і* доб.—о Сн̃ѣ Моемъ Единороднѣмъ, иже. [118] *П*—иногда. [119—119] *а*—по толицѣхъ свидѣтелѣхъ. [120—119] *П*—свидѣтели. [121—121] *а*—нѣсть вамъ части ни жребія во цр°твіи нб̃нѣмъ. [122—122] *а*—абіе с' словомъ. [123] *а*—потопишя. [124—124] *а*—плачющеся и неоутѣшно. [125—125] *а*—нѣтъ. [126—126] *а*—ѡста единъ Сѫдія всѣмъ.

CVI. [1] *к і* доб.—поганьстіи представша. [2] *а*—ѡтдѣли. [3] *а в П* доб.—и се пріиде. [4] *а в П* доб.—ихже очи бяхѫ темни и мрачни паче инѣхъ. [5] *а*—иже сказашеся. [6] *б* доб.—Хс̃а. [7—7] *б П*—ст̃ое Мое кр̃щеніе ѡск-

Моего кр̃щенїа [8]—ѡ[т]вергостеса—[7] [9]—и ко антихристѹ пристѹписте—[9] и обѣщашеся[10] ждѹщемѹ вашѹ погибель? что благо чаете[11] ѡ[т] него пріати? [12]—развѣ с нимъ мѧкѹ вѣчную нескончаемѹю—[12a] [13]—тѣм же не помилѹю васъ, но с нимъ попилю вы мѧчитися, егоже возлюбисте, ꙗко да [14]—плоды трѹдовъ—[14] своихъ снѣсте—[13] " и со словомъ[15] абіе аг̃гломъ[16] внезапѹ[17]—восхитившимъ[18] ихъ за выи—[17], крѣпко железемъ бїахѹ и в бездноу[19] вметахѹ[20], идѣже самъ сатана. и ѡ[т]тѹдѹ восхождахѹ[21] гласы[22] ихъ азъ, сихъ[23] [24]—вида, и прилежно послѹшахъ вопль и степаніе ихъ, [25]—горко и болѣзненно—[25] вопіахѹ, ꙗко оужасно слышати—[24].

[26]—се Діоклитіанъ мѧчитель—[26]. и се слышахъ[27] нѣкоего единаго, ꙗко лва ревѹща[28], [29]—и стенюща тѧжко—[29], [30]—и зѹбы скрегчюща, и гл̃юща. „ѡ лютѣ, ѡ распатыи—[30] и сокровенныи Бж̃е, кѹпно же и Чл̃че, [31]—не азъ единъ, но—[31] мнози о Тебѣ прелстишася и не разѹмѣша [32]—Твоего вочл̃ченїа—[32] [33]—и страстеи Твоихъ[34], ѡ[т]вергшеся Тебе—[33], ꙗкоже і азъ[35] [35a]—не хотѣхъ слышати имени Твоего. и се нынѣ вижю, ꙗко Ты еси единъ[36] Іс̃ъ Хс̃ъ в' славѣ Бг̃ѹ

вернисте. [8–7] *б*—не сохранисте. *д*—не пріасте. [9–9] *кі*—нѣтъ [10] *П*—ѡбѣщастеся *ік*—сатанѣ. [11] *а*—надѣѧстеся. [12–12] *а*—но токмо родство ѡгненное и вѣчное с нимъ мѹ̑ченіе. [13–13] *ік*—нѣтъ. [14–14] *П*—трѹды плѡдъ. [15] *а*—нѣтъ [16] *а* доб.—иже надъ моуками. [17–17] *а*—нападоша на нихъ и вземше за выа ихъ. [18] *П*—похитивше. [19] *а* доб.—потопнѹю и въ тартаръ. *вд*—еже есть тартаръ. *П*—идѣже тартаръ. [20] *а*—вриноуша ихъ. *П*—ввергоша ихъ. [21] *б*—являхуся [22] *б*—власы главъ. [23] *вд П*—сіа. [24–24] *а* смотрѧхъ и послоушахъ стенанїа, и рыданїа ихъ велїа ѡ[т]тѹдѹ исхождаше [25–25] *вд П*—горькаѓ иже съ болѣзнїю [26–26] *д*—а се Диоклитіанъ и ѡ[т]стѹпникъ. *з*—а се Іѹліанъ отступникъ *іл*—нѣтъ заглавїя. [27] *а*—приде во оуши мои. *П* доб.—гласъ. [28] *а*—рыданіе. [29–29] *а*—нѣтъ [30–30] *а*—гласъ же превосходящъ паче инѣхъ, глаголѧ сице: овогда же „ѡ лютѣ, лютѣ", овогда же „ѡ распатыи.." [31–31] *а*—нѣтъ. [32–32] *а*—нѣтъ. [33–33] *ік*—нѣтъ. [34] *б* доб.—не познавше и. [35] *а* доб.—своимъ безѹмїемъ въ правдоу въ соуетномъ житїи [35a–35a] *ік*—

ѡтцѣ злыи[37] азъ неволею[38] Гдⷭ Бгⷣа Тⷭ исповѣдаю, врагъ Твои бысть[39] ѡ [40]—люте, люте—[40] томъ, иже Тебе не возлюби, и Твоего пришествіа[41] не разумѣ[42], и Твоего плотскаго смотрѣніа не разумѣша[43] и не вѣровавше[44] Тебѣ и не крестишася[45]. ѡ горе, ѡ горе тѣмъ, иже Тебе не познаша и заповѣдей Твоихъ не сохранища ѡ люте мнѣ, ако[46] злѣ[47]—погибаю во пламене семъ, до конца[48] снѣдающемⷭ ма[47]. блгодѣтелнице смерть[49], гдѣ еси, дабы нынѣ[50] избавила ма ѡт горкіа[51] болѣзни? но кто вѣдаше, ако сицевымъ[52]—сице бысть[52], ако[53]—нынѣ—[53a]. оувы, оувы,[54] пежда тажка—[54] болѣзни паче всѣхъ болѣзней". [55]—се азъ прилежно послышахъ и ко всѣмъ пре ⁄дереченнымъ тажко воздыхаше и горко стенюще[56]. и вопросихъ водащаго ми аггла: „кто есть сей горко мячитса[57]?" и гла ми онъ: „[58]—то есть [58] Діоклитіанъ, мячитель [59]—и гонитель хрⷭтіанскіи"—[55]

CVII. [1]—здѣ совершисѧ конецъ сѧдѹ Божію—[2]. [3]—и тѣ преста абіе страшныи сѧдъ Божіи и затворишася страшныа мяки во преисподнихъ земли—[3]. слышавше[4] же азъ не-

---

нѣтъ [36] *а в П* доб. -вышніи Гдь [37] *а в*—злѣ *П* -здѣ. [38] *а* доб.—страждѹ [39] *б в*—быхъ *П*—бывъ. [40—40] *а*—горе [41] *П*—сошествіа [42] *а в д П* доб.—ѡ горе тѣмъ, иже Тебе, истиннаго Бга, не оувѣдѣша. [43] *а в П*—прияша. *а* доб.—ѡ горе тѣмъ, иже. [44] *в П* вѣр ваша. [45] *а* доб. - и вся земнаа ако соніа быша. [46] *б*—ибо. [47—47] *а* -изгараю тмоличнаго разженіа и неоугасимаго ѡгна, ако поядаютъ мои кости. [48—47] *б*—снѣдающи мя муцѣ. [49] *б П*—смерте. [50] *д П*—пришедши. [51] *а*—толикіа. [52—52] *в*—быти [53—35a] *в д П* доб —послѣ „нынѣ"—- слꙋчисѧ на мнѣ. [54—54] *в П*—ноужды тажкіа. [55—55] *а* - сіа глаголющѧ Діоклитіанѹ гонителю, но не бѣ милоующаго его. и тоу абіе скончаса грѣшныхъ сборище и по сихъ затворишася страшныа моуки во преисподнихъ земли. [56] *П*—стенаше. [57] *в*—моучимъ сый. *П*- моучимый. [58—58] *в П*—нѣтъ. [59—55] *ж і*—сице и вси гонители и моучители страждоутъ люте, но не тако, ѧкоже онъ, тщаше бо сѧ въ конецъ има Хвⷭ испразднити ѡт земла. того ради тажчайшіа паче инѣхъ моучителей подъѧтъ моуки.

CVII. [1—1] *ж і*—нѣтъ [1—2] *а*—абіе преста страшный сѧдъ Гдⷭнь. *б г д з П* къ заглавію доб.—и всѣмъ преждереченнымъ. [3—3] *а*—нѣтъ.

изреченныя[5] пѣсни аггльскія, хвалѧ Сѧдіи воздающе. внегда же преста́ша аггли[6] поюще, и вниде Гь во стыи онъ градъ великіи и стіи аггли[7] с Нимъ, и затвориша[8] врата града[9], и сѣдъ[10] на прстолѣ славы Своея[11]. и повелѣ принести предъ Са вся различнаѧ[12] сокровища[13], и мановеніемъ бжественнымъ позываеми вси стіи взимахѫ ѿт рѫки Гдни по числѹ добродѣтелеи[14]—неизреченнаѧ дарованіа—[1].

дарованіе Прстѣи Бцѣ[15]. и в первыхъ вниде Прстаѧ Бца, Мати Га нашего Іса Ха[16]. і абіе Гь снемъ со Прчстыѧ главы Своея страшныи[17]—и неизреченныи—[17] вѣнецъ и возложи на[18] главѫ Ея и рече: „пріими, ѻ мати Моя, сію славѫ, юже Ми дарова Ѻтцъ Мой, побѣдѫ[19] на діавола и смерти одолѣніе, ѩже[20] ѿт Тебе[21]—Ми взаимъ—[21] в҃зятою плотію“. и паки дасть Еи первѹю[22] одеждѫ[23]—ѿт червленаго багра царскаго[23], в нюже Самъ облачашеся, ѩко плоть нося,[24]—ѩже ѿт Нея воспріятъ[25]. [26]—даде Ей—[26] ѿт всякихъ различныхъ цвѣтовъ и видовъ невещественныхъ и почти Ю, ѩко Мать[27]. Она же паки приближися к Немѫ—[24] и[28] Гь посади[29] Ю на страшномъ божественномъ прстолѣ и предъ всѣми возвеличи Ю иже ѿт вѣка стыми, похвали Ея дш҃евнѹю и тѣлеснѹю чистоту и поманѫ[30] теплыя слезы Ея и прилежныя млтвы, ѩко[31] за[32]—вся хрстіаны молашеся—[32]. таже[33] ѿтверзе предъ нею безсмертныя сокро-

---

[4] *П*—и слышахъ. [5] *а*—нѣтъ. [6] *б* доб.—Бжіи. [7] *а* доб.—сѫщіа. [8] *а*—затвори Гдь. [9] *г П*—градъ. *а* доб.—вшедъ вноутрь. [10] *а*—почи. [11] *а* доб.—и посемъ сѣде. [12] *а в г д П*—разоумнаѧ нбнаѧ. [13] *а*—одежди иже и положени быша предъ Нимъ. [14—1] *а*—когождо и санъ пріемлетъ. [15] *в* доб.—со Предтечею. [16] *в* доб.—со Предтечею и Крстителемъ Іваномъ. [17—17] *а*—нѣтъ. [18] *а* доб.—всечестнѹю. [19] *а б в г* доб.—иже. [20] *а в П* доб.—содѣахъ. [21—21] *в*—нѣтъ. [22] *а в і к П* доб.—страшнѹю. [23—23] *і к*—нѣтъ. [24—24] *к і*—и инаѧ дарованіа многаѧ и различнаѧ дастъ и почте ю предъ всѣми стыми, ѩко Мтрь Свою. [25] *а* доб.—дроугіа многоразличныя вданы бѣша еи одежди. *г П* доб.—и инаѧ многаѧ различнаѧ дарованіа дастъ ей. [26—26] *а г П*—нѣтъ. [27] *а* послѣ „Мать“ доб.—Гдню. [28] *а* доб.—противѣста и. [29] *а*—покои. [30] *а*—нѣтъ. [31] *а П*—иже. [32—32] *а*—

вища бл҃гихъ[34] бѣдящихъ[35] и постави Ю Гж҃а и Влд҃чцѣ всѣм҃ нб҃снымъ силамъ тѣм же и воспѣша Ю с радостію вса [36]—силы нб҃сныа—[36].

[37]—таже дарованіе Іоанна Предтечѣ, [38]—Кр҃стителю Гд҃ню [38] и посемъ сниде[39] Кр҃тель Гн҃ь Іоаннъ пр҃ркъ и Предтеча Гн҃ь. Гд҃ь же пріимъ его и возложи вѣнецъ на главѣ его, неизреченнымъ свѣтомъ сіяющъ и одежду царскую и преспещренѣ, ем҃ж недостиже[40] оумъ чл҃ческіи красоты и цр҃кіи пр҃стол҃ давъ ему, и ѡ҃тпрекрасныхъ и бл҃говханных҃ъ[41] цвѣтовъ своихъ дарова ему и предъ всѣми похвали его. и величаа его крѣпость и терпѣніе и предастъ в рѣки его ликъ пр҃роческіи и мч҃ническіи и вса сокровища благихъ дарова ему тѣм же воспѣша его вса силы нб҃ныа с великою радостію и веселіемъ—[37].

CVIII. дарованіе[1] двънадесатимъ апостоломъ[2]. посемъ призва Гь҃ ст҃ыа оучн҃ки і ап҃лы и давъ[3] имъ одежды пр҃кіа [4]—оукрашены[5] сѣло [6]—неизглаголанныа пестроты имѣща—[4]. и паки дасть дванадесать пр҃столы чюдныа[7] сѣло, иже бѣхѫ ѡ҃т злата чиста оустроены и каменіемъ честны҃м и бисеро҃м[8] оустроены и оукрашены. и пото҃м, вземъ вѣнцы страшныа[9], паче сл҃нца сіяюща, [10]—и положи на глава҃х ихъ и вѣнча ихъ, ꙗко [11]—цр҃іи—[10]. и посади ихъ[12] на страшны҃х онѣ҃х[13] пре-

всѣхъ моленіе приноси. [33] *а*—и се. [34] *а* доб.—своихъ. [35] *а в г П*—нѣтъ. [36–36] *а*—ст҃іи агг҃ли. [37–37] *а г д з и і к П*—нѣтъ. *в*—таже вземъ вѣнецъ страшныи, паче солнца сіяющъ, ѡ҃т злата чиста и каменіемъ ч҃стнымъ и бисеромъ оустроенныи, и положи на главоу Предтечи и вѣнча его, ꙗко цр҃ѧ и прочими безмѣрнымъ дарованіи почте его. [38] *б*—нѣтъ. [39] *б*—вниде. [40] *б* доб.—сказати [41] *б* доб.—невещественныхъ и многоразличныхъ.

CVIII. [1] *б в к* доб.—ст҃ымъ [2] *а* доб.—и почести ѡ҃т Бг҃а. [3] *в г д П*—дасть. [4–4] *а*—неизреченныа видѣніемъ [5] *в* доб.—златомъ сѣло. [6–4] *б в г д П*—неизгл҃анными пестротами. *і к*—неизреченными добротами. [7] *а*—дивны сѣло. [8] *а*—многоцѣннымъ. *в*—драгимъ [9] *б*—пречюдныя. [10–10] *і к*—нѣтъ. [11–10] *г П*—цр҃ѧ. [12] *і к*—окр҃тъ Себе. [13] *П*—огненыхъ.

столѣх и нарече ихъ сѣдіа обѣманадесат колѣнома іи левома, 14—сирѣчь старѣишины и влдки—14. и показа ихъ всѣмъ спасшимса. се есть реченное, еже сѣсти 15—и сѣдити, рекше в велицѣй чести и славѣ в наслажденіе вѣчныхъ благъ обрѣстиса 16 им паче всѣхъ—15.

[СІХ 1. дарованіе о 2—учнковъ Хрстовыхъ—2. посемъ Гдь призва о учнкъ своихъ аплъ и дарова имъ по числу безсмертныа дары и вѣнча ихъ неувадающими вѣнцы 3 и отверзе 4 неизреченныа сокровища блгихъ прд стыми своими—3, и дарова им почести комуждо по мѣрѣ 5 добродѣтели ихъ].

СХ. посемъ ависа 1 2—црковь Бжіа—2. по сихъ видѣхъ црковь 3, преддверіе, егоже помостъ злато чисты свѣташе. по немже хождахѫ юноши красніи сѣло, ако діаконскіи чи имѫще 4 и црквь оуготоваще 5. широта ж 6 церкви ѡныа, ако три тысѧщи стадіи. крстообразна же 7—подобіе. 8—еже—7 зданіе превелико, четыре верхи имѫщее. внѣтрь же имѫще три олтари и четыре 9 оулицы по странамъ, и зданіе же еа, 10—невещественно но мню, ако—10 рѫкою Бжіею сотворено 11. в мѣсто 12—вара злато чисто, ѡгне искѫшено. в каменіа ж мѣсто тлѣннаго 13 чстнаа каменіа оустроена блистающе, 14—ако слнце—14. и таковаа же зданіа красота, ако стоащи в не

14—14 *ік*—нѣтъ. 15—15 *ік*—одесноую Мене во црствіи Моемъ, обѣщанномъ вамъ ѿт Мене. 16 *П*—ѡбрѣсти имъ.

СІХ. 1 этого отдѣла въ основномъ текстѣ нѣтъ: вставлено изъ *з*; то же читается и въ *авиік II*. 2—2 *ік*—апостоломъ. 3—3 *ік*—нѣтъ. 4 *П*—ѿверзъ. 5 *ав*—числоу.

СХ. 1 *вг П* доб.—стаа. 2 *а*—црквии мнози. 3 *авд П*—предъ нбною Бжіею црковію. 4 *а* доб.—образы 5 *г П*—оуготовлающе. *а* доб. дальше—толика же баше. 6 *в П* доб.—бѣ. 7—7 *а*—нѣтъ. 8—7 *П*—имоущи. 9 *а* доб.—якоже бы. 10—10 *а*—нѣтъ. 11 *а*—созданы. *б*—устроено. *в П*—создана бысть. *г*—нѣтъ. 12—12 *ік*—нѣтъ. 13 *в* доб.—нетлѣн-

ꙗко въ стекло внѣ [15] сщих видѣти [16 17]— и сщим внѣ внутренихъ [18]— зрѣти —[17] помостъ [19] же ея и сѣцала внутрь олтаря и завѣсы ея и трапезы и прочая вся [20] языкъ і умъ чл҃чески сказати не [21] можетъ. и точію се рекѫ, ꙗко Дх҃а Ст҃аго вси 5 бахѫ [22] исполнены —[12]. [23] в столпов же мѣсто мраморна [24] облаци поддержима бѣ [23]. и преждереченніи юноши они, егда оуготоваша вся, тогда возопиша велегласно: „[25] бл҃гословиі, Влдко“. Гд҃ь же, сѣдѧи на страшномъ прстолѣ Своемъ и двана-десать ап҃лъ на прстолѣх своих дивныхъ сѣдѧще, шесть 10 оубо ѡдеснюю и шесть ѡшюю. и рече Гь҃ ко діаконом: „возвовите здѣ вся избранныя Моя“. і абіе вострѣби агг҃лъ, [26] и бысть гла трѣбы глю҃щъ —[26]: „пріидѣте, бл҃гословенніи (!) ѿца Моего, в цр҃ковь ст҃ыя славы Моея, да жертвѫ новѫю совершим [27]— в веселіи —[27а]. и в тои часть идахѫ [28] [29]— вси ст҃іи —[29]. 15 в цр҃ковь [30]. таже [31] изшедши Прчстая Влдца наша Бц҃а ѿ неизреченнаго чертога Своея славы, [32]— недовмѣнною славою [33] прославлена —[32], и пришедши ста одесную Сн҃а Своего Гс҃а нашего Іс҃а Хрста, преоукрашена и вѣнцемъ дароваліа [34] оувазена [35], [36]— ꙗкоже [37]— речеся в писаніи —[37]: „предста Цр҃ца одес-20 нюю Тебе в ризахъ позлащенныхъ ѡдѣяна и [38]— преоукрашена— [36а] и посемъ семьдесатъ ап҃лъ [39]— в славѣ велицѣй —[39], неизреченнымъ свѣтомъ сіяюще, и вси праведніи и прдбніи,

---

ніи [14—14] *а в*—паче сл҃нца. [15] *а*—сквозѣ дароваше. [16] *а*—внѫтрь. *г П*—видать [17—17] *а*—и такоже внѣшняя видѣти [18—17] *б*—видать. *в г П*—зрать. [19] *в*—мость [20] *а* доб—кій. [21] *а*—нѣтъ [22] *П*—нѣтъ. [23—23] *к л*—вмѣсто же тлѣнныхъ вещей облаци поддержима и Дх҃омъ Ст҃ымъ оутвержденна. [24—23] *а*—облаци церковь поддержахѫ [25] *в* доб.—Бж҃е. [26—26] *а*—нѣтъ. *П*—и бысть гласъ ѿт трѫбы. [27] *П*—веселіи. [28] *а* доб.—иже ѿт вѣка ст҃ыя градѫще. [29—29] *а*—нѣтъ. [30] *а* доб.—Гд҃ѫ же сѣдящѫ на прстолѣ славы Своея, ст҃ымъ же агг҃ломъ со страхомъ и трепетомъ предстоящимъ. [31] *б* доб.—первѣе. [32—32] *а*—нѣтъ. [33] *б*—одѣянна. [34] *а в г д П*—дарованнымъ. [35] *а*—вѣнчавши главоу свою. [36—36] *а*- нѣтъ. [37—37] *б в г П*—

[40]—кождо ѩкоже достоино прославленъ—[41] и кождо приношаше дары Гдеви и дрвгъ на дрвга взираѧ красотѣ его дивлѧхвсѧ—[40] и по сихъ кіижде пріиде[42] в свое мѣсто[43]—во стѣи црквии онои. бѧхв же и мѣста писана коемвждо ликв [44]—по чинв првдныхъ и прпдбныхъ и всѣхъ стыхъ—[43]. абіе свѣтъ неизреченныи возсіѧ въ срдцахъ ихъ і ѡт многіѧ радости не можахв воздержатисѧ[45]. бѧше бо тв веселіе и радость прносвщнаѧ и миръ Бжіи, ѩко медъ сладѧи любы и желаніе Бжіе неизреченно[46] бысть нѣцыи же ѡт нихъ, не могвще воздержатисѧ[47] ѡт великіѧ радости веселѧщеся вопіѧхв блгодарственныѧ пѣніѧ—[44]

СХІ. [1]—сим же сице бывающимъ—[1], воста Гъ ѡт страшнаго Своего прстола, совершити хотѧ таинвю слвжбв, и серафими и херввими с трепетом [2]—окрстъ прстола—[2] парѧще слвжахв Емв и трствю пѣснь страшно и сладко поюще. прочіи же агльстіи лицы [3]—неизочтенное множество—[3] окрстъ страшнаго[4] прстола предстоѧхв. и дванадесѧт аплъ бѧхв слвжаще со Хрстомъ[5]. и возглашахв оубо противв чинове стыхъ аггл, внегда ти поѧхв[6], и паки ѡтпѣвахв начинающе пѣніѧ аггльскаѧ воинства и ѡтвѣщахв имъ стіи. [7]—і оудивисѧ ѡ семъ нбо и земл—[7]. внегда же пріиде врема страшнаго общенія, причащашесѧ Гъ ѡт дховныѧ манны живота Своего. и тогда ѡткры Гъ страшныѧ таины сокровенныѧ[8] Своѧ и приложи Гъ сказати избраннымъ Своимъ ѡт таиныхъ повченіи Своихъ приносвщіѧ Своего. и абіе оумвдришасѧ, исполнишасѧ вси со-

---

рече писаніе. [38—37] *б*—преисполнена [39—39] *а*—нѣтъ. [40—40] *і к*—нѣтъ. [40—41] *а*—пресовершенніи и препрославленніи. [42] *а П*—ѡтиде. [43—43] *а*—нѣтъ. [44—44] *і к*—нѣтъ. [45] *в*—оудержатисѧ. [46] *а*—неисчетно. [47] *а*—оудержатисѧ.

СХІ. [1—1] *і к*—сіѧ видѣ. [2—2] *а*—около. [3—3] *а*—нѣтъ. *П*—неисчетно множество [4] *а*—нѣтъ. [5] *а П*—Гдемъ. [6] *а П* доб.—и. [7—7] *і к*—нѣтъ.

кровенныя премудрости[9] непостижимаго оученія[10] своего и
сѣдебъ[—10] і обожишася и прославишася вси и сопричастницы,
братія и сн҃ове Единородному Сн҃у Бж҃ію быша, бл҃гословеніе[м 11] (и)т҃ца и поспѣшеніемъ Ст҃аго Дх҃а і тако конец҃ пріяша
5 новаго[12] торжества.

CXII. и по сихъ изыдоша ѡ҃тъ҃дѣ вси ст҃іи и вся дщери Новаго Сіона, града Іер҃салима[1], Самому же Г҃ду нашему І҃с҃у Хр҃у градящу во старинныя[2] полаты Свои, яже к востоку бяху ст҃аго града Сіона. [3]херувими же и серафими стояху внѣтрь
10 пред неизреченными враты его[—3]. паче[ж 4] тѣ невѣстникъ предивенъ и чертогъ неизреченъ херувимскими крылы і анг҃льскими прославляе[м 5]. пред ст҃ы[м] же чертого[м] трапеза нѣкая[6] предлежащая невещественная разумная[7] бл҃гая[8], имже нѣсть числа. еще же и друга трапеза пречюдная, [9—]сотворенная
15 сея[10—] предивнѣя[—9], и та исполнена[11] неизреченныхъ бл҃гъ
[12—]и различныхъ дх҃овныхъ брашенъ[—12]. и сія же[13] оуготовлена бѣ двунадесятимъ аг҃ломъ. [14—]и се і ина оустроена[15] пр҃оркомъ, и близъ тоя ина ст҃ителемъ. и что[16] много гл҃ю[—14],—
комуждо лику оуготовлены трапезы[17—] по числу ихъ и вси
20 исполнены бл҃гъ вѣчныхъ[—17]. бяху же служители трапеза[м] тѣ[м] юноши[18—] красны зѣло, златы одежды[19] имуще, [20]и власы на главахъ яко злато блистающеся. трапезамъ оуготовленнымъ свящимъ съ небесными неизреченными брашны[—18],—

---

[8] *а*—нѣтъ. [9] *Д*—мудрости. [9—10] *г Д*—сдѣся и [11] *г Д*—блговоленіемъ. [12] *П*—новая.

CXII. [1] *б* доб.—еже есть Сиона. *а в г д П*—страшныя. *і к*—нѣтъ
[3]—*і к*—нѣтъ. [4] *П*—бяхѫ же. [5] *Д*—прославленъ. [6] *а* доб.—страшна
стоуще имоущи. *П* доб.—имоущи. [7] *Д*—нѣтъ. [8] *а* доб.—пища. [9—9] *а*—
страшнѣе сея и предивнѣе. *г Д*—со страны сея предивныя. [10—9] *б в*—
предивныя. [11] *П* доб.—пречюдныхъ. [12—12] *а*—различныя дх҃овныя ради.
[13] *П* доб.—паче. [14—14] *і к*—нѣтъ. [15] *П*—трапеза [16—14] *а*—рекѫ болшее.
б—много гл҃ти. [17—17] *і к*—нѣтъ. [18—18] *а*—златовласніи и прекрасни

та же[21] по сихъ изыде Гь ѡ[т] бж[ес]твенны[х] и невидимы[х][22] Его[23] черто[г][24] [25]— со тмами аггльски[х] си[л][26] со страхо[м] слѣжи[м] —[25] и пріиде возлещи на дховно[м][27] Его обѣдѣ со всѣми Своими [28]— избранными ст[ы]ми —[28] в [29]— немерцающе[м] и неизреченно[м] —[29] Своемъ свѣтѣ. и в первы[х] послѣдоваше Емѹ Мати Его і ѡ[т] лзы[к] вневѣстившюсѧ[30] пр[ко]кви. Гдь же призва вса ст[ы]а на неизреченное[31] Свое веселіе и возлеже с ними и рече имъ: „братіа Мои и дрѹзи и сн[ов]е и вси оугодившіи ѡ[т]цѹ Моемѹ и Мнѣ, идите[32] і обѣдѹите і исполнитеся вѣчны[х] Мои[х] бл[а]гъ, ѥже оуготована[33] ва[м] ѡ[т] сложенія всего мира“. они же, слышавше сіа, возвеселишася насыщающеся ненасыщаемыа[34] и неизреченныа Его радости. [35]— воинства же аггльскаа предстолхѹ со страхо[м] Гдѹ Бгѹ. полхѹ[36] херѹвимы же и серафимы страшнѹ и краснѹ и неизреченнѹ[37] пѣснь и противѹ имъ возглашахѹ вса нб[е]ныа силы, и нѣсть [38]— насыщенія сладостномѹ[39] пѣнію ихъ —[38]. се[40] же силы нб[е]ныа питіе дховное —[35] піахѹ ѡ[т] дховнаго камени. каме[н] же бѣ Хсъ. внегда же стоахѹ и піахѹ безсмертное оно[41] питіе [41a] і оупиваахѹся [42]— веселіемъ[43] нѣкіимъ бж[ес]твеннымъ і измѣненіемъ дховны[м] измѣнающеся[44] и наполняющеся премѹдрости бж[ес]твенныа бл[а]годати дховныа сокровенныхъ таинъ Бжіихъ. егда же

зѣло. [19] *П*—ѡдѣаніа. [20–18] *і к*—нѣтъ. [21] *а* доб. заглавіе: ѡ оуготованіи же обѣда нб[е]ны[х] бра[т]ше[н] бж[ес]твенныхъ і о видѣніи Григорія о трапезѣ аггл[а]ъ Гдніихъ. [22] *а г П*—невходимыхъ. *б*—невосходимыхъ. *в*—непроходимыхъ. [23] *а*—Своихъ. [24] *а*—храмовъ. [25–25] *а*—нѣтъ. [26] *і к*—чиновъ. [27] *а* доб.—и неизреченнѣмъ. [28–28] *а*—дрѹги. [29–29] *а г П*—невечернѣмъ и неизгл[а]аннѣмъ [30] *б*—вневѣстившаяся. *в*—в′ неоувѣстившейся. *г*—вневѣстившися. *П*—оувневѣстившаяся. [31] *а*—несказанное. *в г д П*—неизгл[а]анное. [32] *а г П*—идите. [33] *П*—оуготовлена. [34] *а*—нѣтъ. *в г д П*—ненасытныа. [35–35] *і к*—нѣтъ. [36] *в П*—нѣтъ. [37] *б г П*—нѣкакѹю. [38–38] *а*—сытости сладости ихъ и пречюдномоу пѣнію. [39] *б в г П* доб.—и пречюдномоу и красномоу. [40–35] *а*—брашна нб[е]наа и питіе дховное. [41] *в*—ѡнаго. *П*—оная. [41a] *П*—питіа. [42–42] *к і*—исполнихоуся разоума бж[ес]твенныа таины, ѡ[т] вѣка сокровенныа, въ конецъ разоумѣюще,—

воспѣвахѫ аг҃ли бж҃ственныѧ пѣсни, ѡ҃т сладости же страшномѫ слѧженію ихъ дивящесѧ і обычнаго смиренія забывахѫ. [45]—ѡ҃т сщи[х] ѧ[же]—[45] оныѧ разѹмныѧ пчцы ст҃іи довольно насыщахѫсѧ и не оубываше ничтоже ѡ҃т снѣдаемы[х] [46], ѩкоже бываетъ при тлѣнныхъ брашна[х], но сице [47] цѣла бѧхѫ, ѩко[же] никтоже прикоснѫсѧ имъ—[42].

се же [48] едемскіи рай. [49]—по насыщеніи [50] воста Г҃ь ѡ҃т бж҃ственнаго своего пр҃стола [51] и [49] помѧть всѧ [52] ст҃ыѧ [53] и вниде в рай, сщій на востоцѣ, [54]—чюдныи и [56]—преоудивительныи—[55] онъ градъ, е[же] есть едемскіи [57] рай, Вг҃ом҃ насажденныи онъ виноградъ—[54], ѡ҃т него[же] Адамъ изгнанъ бысть [58]—за преступленіе заповѣди. вшедше же в онь забышасѧ, и во изступленіи быша, и [59]—не вѣдахѫ ликѹюще—[59]. [60]—и по мнозѣ в себе пришедше и разѹмѣвше—[60] [61]—дивлахѫсѧ и красовахѫсѧ находящими—[61] тѣ сщими бл҃говонными добротами и чюдными неизреченными цвѣты—[58] раискими [61а]. аг҃ли же „аллилѹіа“ пѣхѫ [61б] бж҃ственныѧ пѣсни [61в]—чюдно и красно и неизреченно [62] оумиленіѧ и сладости исполнено—[61в]. и си[х] а[з] слыша[х] [63]—изѹмѣвсѧ и ста[х] на долзѣ забывсѧ—[63]. пѣхѫ же и прп҃обныѧ бл҃годарственныѧ пѣсни Вг҃ѹ.

бѧхоу всѧ въ то времѧ ѡ҃ткровена. [43] *а*—піанствомъ. [44] *П*—измѣнѧхоусѧ. [45—45] *а в г д П*—общіѧ же. [46] *а в г д П*—ѹдомыхъ. [47] *а*—тако. *П* доб.—всѧ. [48] *в д П* доб.—есть. [49—49] *а*—воставшимъ же намъ (sic) ѡ҃т страшнаго много wбѣда, Гд҃ь. [50] *в г П* доб.—дх҃овнаго веселіѧ. [51] *П*—обѣда. [52] *в* доб.—своѧ. [53] *а*—нѣтъ. [54—54] *і к*—нѣтъ. [54—55] *а*—нѣтъ. [56—55] *б г П*—преоудивленный. [57] *а*—нѣтъ [58—58] *а*—заповѣдь престоупивъ. симъ же вшедшимъ в него и начаша ликоствовати и красоватисѧ тѣ сщими добротами и цвѣты [59—59] *б*—ликующе веселяхусѧ. *в*—видахѫсѧ и веселахѫсѧ *г П*—не вѣдахѫсѧ (*г*—вѣдѧсѧ) ликоующе и веселящесѧ. [60—60] *в*—нѣтъ. [61—61] *в*—и насыщахѫсѧ. *П*—видахѫсѧ ликоующе и веселящесѧ и насыщахѫсѧ. [61а] *а*—нѣтъ. [61б] *а*—непрестанно. [61в—61в] *а*—нѣтъ. [62] *в г П*—несказанно. [63—63] *к і*—изѹмѣхъ, видѧчи пречѹдноѹ добротѫ рай и цѣнѧ анг҃льскаѧ неизреченнаѧ.

СХIII. [1—] и бѣ видѣти [2] [3—]онѣм цвѣты[—3] плодяще радость [4] и славу неизреченную и блгодарственными пѣсньми [5] гласы воспѣвахѹ со аггли Хѹ Бгѹ. [6—]и на мнозѣ походивше и [7] видѣвше[—6] раискую [8—]пространную доброту[—8] и несказанную[—8а] красоту [9—]таже насытивъ ихъ Гь ненасытнаго [10] веселіа и неизглаголанныа красоты и показав' еже ѡт начала бг сосозданное жилище і обѣщанное очество стымъ[—1], возвратиса [11] во стыи он град, ѡтнюдеже пріидоша [12].

[13]и .рѣша стіи ко Гдѹ: „даждь нам, Влдко, блгодать, якоже во ѡном [14] мирѣ, егда бѣхом, воздвигохом прквы во имя Твое стое и в нихъ [15—]сходящеся поюще славихомъ Та со ѡтцемъ и Стым Дхом[—15] сице да бѹдетъ нам и здѣ в нетлѣннѣи сей блженнѣи жизни прквы различныа стаго имени Твоего и селенія и покоища, яко да в нихъ ходяще Тебе славимъ [16] и прстое има Твое [17а]. и повелѣ Гь семя быти [18] и простеръ Влдко бжственную и всесильную десницу Свою, блгослови [19] крстообразно на востокъ и, обратися на западъ, такоже сотвори, сице подобно на юг и на сѣверъ. [20—]и рече во оуслышаніе всѣмъ[—20] „пріидите с высоты стыхъ Моихъ преблгаа Моа селенія, яко ѡт начала оуготованыхъ [20] [21—]стым избранным Моимъ[—21а]. и се абіе вса земла и весь

СХIII. [1—1] *кі* (примыкаетъ къ послѣдней фразѣ СХII части)—воздающе Бгѹ честь за неизреченное Его дарованіе и блгодать, еже прияша. и походивше на многъ часъ, вса благаа раискаа в' веселіи срдца зряще, ѥже ѡт начала оуготовашася стымъ. [2] *вгП* доб—чюдно. [3—3] *авгдП*—о сихъ стіи. [4] *б*—сладость. [5] *авП*—нѣтъ. [6—6] *а*—якоже проидоша рай и видѣша. [7] *гв* доб.—и ликовавше въ веселіи срдца. *П*—и ликовавше [8—8] *гдв*—широтоу и пространство и неизреченную доброту. *П*—пространную широту. [8—8а] *а*—нѣтъ. [9—1] *а*—нѣтъ. [10] *П*—несытнаго. [11] *а*—но семъ абіе возратишася стіи съ Гдемъ Бгомъ. [12] *а*—изыдоша. [13] *бгП* доб. заглавіе—прошеніе стыхъ оу Гда. [14] *а* доб.—соуетномъ. *і*—мимошедшемъ. [15—15] *а*—собирающеся похвалити величахѹ силѹ Твою и славѹ. [16] *авгП*—хвалимъ. [17] *а* доб.—воспѣваемъ. [18] *а* доб.—посемъ мнози прквы быша. [19] *а*—знаменавъ. [20—20] *а*—возо-

ѿ^{ж} о неи воздѹ^{х} ѡ^{т} конца и до конца воспалисѧ [22] [23]—снѣговидны^{м} пламене^{м} на многъ ча^{с}—[23]. и помалѣ посемъ взѧтсѧ на нб̃о. ст̃ыѧ же земли оныѧ видѧщесѧ предивно и преславно лице, [24]—ꙗко лице лѣча слн̃чнаѧ—[24] озаряюци [25]—ю і югѣ играющѣ на ней—[25]. и посемъ ꙗвишасѧ по всеи земли цр̃кви [26]—и [27] полаты и домове и храми и чертози и различнаѧ селенїа [28] дивнаѧ [29] и [30] чюднаѧ [30] зданїа, [31] имѧщаѧ преграды—[31] и в нихъ [32]—вѣчнаѧ [33] селенїа [34] ст̃ы^{х} [35], скинїа, і одры, и постели чюдны, и столове [36], и —[32] престоли многоцѣнїнїи [37], и во всѣ^{х} же тѣ^{х} разꙁмнїи [38] огради особнїи [39], и виногради, и дворцы, [40]—сѣни, и притворы [40], древа, и садове безсмертнїи [41], в нихже плодове оу^{м} чл̃чь оудивлаю^{т}. и сїа раздастъ ст̃ы^{м} свои^{м} [42] Гь̃ комꙋждо [43]—по числѣ добродѣтелеи, [44]—ꙗкоже есть писано о многи^{х} ѡбителе^{х} [45]—ст̃ы^{х}—[43], имѣѧ сицеваѧ покоища на земли кроткихъ, ꙗко нѣкаѧ селенїа пред^{д} градо^{м}, и проходища [46], в нихже и исходища [47] дрꙋ^{г} дрꙋга позывающе и праздноваахѫ дх̃овно и веселѧхѫсѧ бж̃ественно непрестанно—[44]. [48]—ѡ преславны^{х} [49] сѣдебъ Твои^{х}, Хе̃, и величества славы Твоеѧ и чл̃колюбнаго смотрѣнїѧ—[48].

пивъ рече, ꙗко слышати всѣмъ [21–21] *а*—имъ. [22] *а*—возжесѧ. *і к*—ꙁарисѧ. [23–23] *а*—горѣнїе же снѣговиднаго пламене і оудержа на долꙁѣ. [24–24] *П*—ꙗкѡ лꙋчи слн̃чныѧ [25–25] *а*—нѣтъ. *в г д II* доб.—ꙗко плавы (*в г д*—пламы) мелькахѫ на ней. [26–26] *і к*—нѣтъ. [27] *в* доб.—различны. [28] *а*—сокровища. [29] *П*—домовнаѧ. [30] *в*—нѣтъ. [31–31] *а*—прегражденa же дрꙋгъ ѡт дрꙋга и разлоучена. *і к*—нѣтъ. [32–32] *і к*—нѣтъ. [33] *П*—чстныѧ. [34] *а б в г II*—обители [35] *а* доб.—ложа. [36] *в г д П*—столы. [37] *і к* доб.—и одры златы. [38] *і к*—различныѧ. *П*—нѣтъ. [39] *а*—нѣтъ. [40–40] *і к*—нѣтъ. [41] *і к*—нѣтъ. [42] *а* доб.—оугодникомъ. [43–43] *а*—по санѫ и по достолнїю. ѡ прем^{д}рыхъ соудебъ твоихъ, Гд̃и, и величествѣ и почести с̃тымъ в раю. [44] *к і*—ꙗкоже рече писаніе, многи обители оу оц̃а нб̃наго приемши, пріемше же ст̃ыѧ оныѧ обители ѡт Га̃ на земли, веселѧхѫсѧ радостїю неиꙁглаголанною и прохождахѫ по селенїѧмъ дрꙋгъ дрꙋга взывающе, праздноваахѫ дꙋховно и, бж̃ественно ликоующе непрестанно бл̃годарѧще Сп̃са прославлахѫ ꙁа таковаѧ дарованїѧ. [45–43] *б в г П*—Спс̃овыхъ. [46] *а г д*—

в новѣи же тои и нетлѣннои твари[50] [51]—ни вѣ[к], ни лѣта, ни врема, ни дн҃ь, ни нощь, ни ча[с] не знаетсѧ ѡ[т] тлѣннѣи вещи, ни времена, ни проходища[52], ни прелаганіѧ времени, ни потреба дождѧ, ни зимы[53], ни снѣга, ни теплоты солнечныѧ, ни ѡгнѧ, ни трѧда, ни алчбы, ни жажды[54], ни оранія, ни [55]—прочихъ тлѣнныхъ потребъ—[55], понеже ветхаѧ всѧ мимоидоша. и всѧ быша нова[56], и чл҃къ новъ—[51] седмерица[57] проиде[58] и наста[59] осмерица[60], [61]—бѫдѫщіи вѣкъ—[61], [62]—нетлѣненъ, непремѣненъ, но единъ[63] и сице имѫще мирно житіе и безмятежно[64], вѣчно[65], свѣтъ невечерніи. ѡ[т]тѫдѫ бо ѡ[т]бѣже всѧкаѧ скорбь и воздыханіе[66]—и печаль—[66]. тѣлесемъ оубо ѡ[т] мертвыхъ воставшимъ, [67]—нѣсть потребы—[67] плотскимъ[68] похотемъ[69], ни зависти[70], ни лихоимства но всѧ измѣнисѧ въ нетлѣніе, и всѧ злоба и гордость и прочаѧ непрѧзненнаѧ дѣла,—всѧ бо сіѧ прогнана быша со діаволомъ[71] и съ бѣсы его в҃ преисподнѧѧ[72], [73]—но вси сподобльшисѧ всеѧ нетлѣннаѧ жизни, нѣсть имъ потреба плотскаго дѣланія, но пр[с]но свѣ[т] неизреченныи сіѧ и наслажденіе—[62] вѣчныхъ бл҃гъ и прочее, ѩко агг҃ли, иже сѣть на небесехъ и премѣненіѧ не имѫть. [74]—всѧ сіѧ изрече ми ст҃ыи агг҃лъ[75].

преходища. *в П*—проходѧще. [47] *П*—исходѧще. [48–48] *а*—нѣтъ [49] *в г д П* премоудрыхъ [50] *а* доб.—и бл҃г҃ти. [51–51] *ѣ*—всѧ тлѣннаѧ испразднишасѧ, понеже всѧ ветхаѧ миноушасѧ, небо ново, земля нова, чл҃къ новъ. [52] *а* приходы. *в*—преходѧща. *П*—преходища [53] *а* доб—ни мглы. [54] *а в г д П* доб.—ни старости, ни наготы, ни печали, ни взыханія, ни дѣла, ни жатвы. [55–55] *а*—иного, ѥже ѥсть в мирѣ. [56] *а б г И* доб.—нб҃о ново и земля нова. [57] *і к* доб—грѣховнаѧ. [58] *а*—преста. *б г П*—преиде [59] *а* пріиде. [60] *і к*—нѣтъ. [61] *і к*—оный вѣкъ неконча҃емый. [62–62] *ѣ і*—в҃ немже ни печали, ни болѣзни, ни вздыханія, но присно во свѣтѣ ликоующе и наслаждающесѧ. [63] *а б в г П*—єдинакъ. [64] *а б г П*—безпечально. *в*—непечально. [65] *а*—жизнь вѣчнаѧ [66–66] *в г П*—нѣтъ. [67–67] *а*—не сѫщимъ тѣ похотем [68] *П*—плотьскихъ. [69] *П*—похотей [70] *а* доб. — ни ревности, ни гнѣва, ни взѧтіѧ чюжаго. *в г д П* доб—ни гнѣва, ни ревности, ни лихоимства. [71] *а*—сатаною. [72] *а*—бездны. [73–62] *а*—иной новѣи бывши всѣй твари, и не требѣ ѥсть трѧдъ, ни сонъ, ни коеждо иное плотское дѣланіе, но

се сѫть обѣщанїа праведнымъ [74]. аз же видѣхъ, и се аггли исхожахѫ ѡ[т] стаго града онаго и раздаяхѫ стыа [76] селенїа [77], [78]-скинїи, одры, столы, пр[с]толы и вса протчаа покоища праведнымъ, якоже [79] достоаше по чинѫ добродѣтелеи, ѡвѣмъ на земли, ѡвѣмъ на воздусѣ. ѡвы бахѫ ѡ[т] нихъ [80] на воздусѣ [80] летающе, ѡвы же на [81] земли ходяще и ликствующе [82] веселяхуся другъ со другомъ веселїемъ дх̑овнымъ се же а[з] смотрахъ, внима[х] и чюдяхся [-78].

CXIV а се велици праведницы [1], подобни серафимамъ. и по сихъ востроби трѣба Цр̑а Ха̑ Бг̑а [2] страшно и грозно, и ѡ[т] грома гласа ем[-2] вса она нова тварь потрасеся и ѡ[т]верзошася на востоцѣ сѫщаа врата нб̑на, иже бахѫ [3]—страшными серафимы—[3]. и по сихъ изыде Гь̑ ѡ[т] чертога Своеа славы, [4]—несказанно и недоумѣнно свѣтолячными зарами сіяа, со многою страшною силою и славою и нб̑ными и бесплотными воинствы окрѫжае[м] и странно служи[м]—[4]. и взыде ко ѡны[м] ѡ[т]ворены[м] [5] врато[м] нб̑ны[м] аггли предтечахѫ [6] пред Ни[м] и поахѫ бж[с]твенныа пѣсни. взыдоше же с Ни[м] нѣцыи ѡ[т] ст̑ы[х], елицы имѣахѫ [7]—великіа добродѣтели, — си[м] даровашася—[7] сильныа [8] крылы [9], [10]—могѫціи по воздусѣ летати, аможе хотяхѫ. сице [11] взыдоша пред Гд̑е[м]—[10]. и прежде всѣ[х] Пр[с]таа Влд̑чца наша Бц̑а, якоже молніа пре-

---

свѣтъ пр[с]носіяа и наслажденіе. [74–74] *а і к*—нѣтъ [75] *в д* доб.—водящіи ма. *П* доб—водаи ма [76] *б в г П*—ст̑ымъ. [77] *а* доб.—якоже рѣхъ, приходящихъ другъ ко другѫ. [78] *а*—ови оубо на воздусѣ прихождахѫ, нѣцыи же ѡ[т] нихъ, такожде не могѫще летати, но пѣши прехождахѫ. *і к*—овѣмъ на нб̑си, овѣмъ на воздусѣ, быша бо они крилѣ имоуще и хождахѫ или аможе хотяхѫ. сіа же прилежно смотрахъ, внимахъ и чюдихся. [79] *в г д П* доб.—кождо. [80–80] *П*—нѣтъ. [81] *П г*—по [82] *П*—нѣтъ.

CXIV. [1] *г*—придбницы. [2–2] *а* — ѡ[т] страха ем. [3–3] *а* — стрегома Гд̑ви. *в г д П* доб.—блюдома Гв̑и. [4–4] *а*—препрославленъ лицемъ. [5] *а* —нѣтъ *в г д П*—ѡ[т]верзенымъ. [6] *г П*—предтекоуще [7–7] *а* — нѣтъ [8] *а* доб.—мощныа. [9] *а* доб.—на толикѫю возлетѣти высотѫ. [10–10] *а*— нѣтъ.

красна[а] [12]– і ꙗко цр҃ца славою [13]– прославлена –[12], в'зыде с҃ Сыно[м]. и достигше нб҃ны[х] вра[т], внидоша внѣтрь и ктомꙋ [14]– невидими быша –[14], и не видѣ[х], камо и гдѣ поидоша и гдѣ почиша. и вопроси[х] водѧщаго ма҃ а҃гла о се[м] и гл҃а ми „в҃ цр҃ство нб҃ное внидоша“. и паки ре[к] [15], ꙗко нѣцыи в'зыдоше с Гд҃е[м], дрꙋзіи же [16] ѡсташа долꙋ. і ѡ[т]вѣща ми, ꙗко сіи едини сподобльшіися сицева[г] восхода, елицы многи[м] [17] воздержаніе[м] облегчитися потщашася, сподобишася [18] и помалꙋ на конечное безстрастіе в'зыдоша [19]– и се сѵ[т] истиннии постницы –[19], иже земна[а] вса оставиша со ѕсердіе[м], и велми разꙁмни быша, и прежде естественныа смерти сами са оумертвиша оставльшеся [20] долꙋ [21] — иже [22]– в мирстѣ[м] житіи законно пожиша и [23]– заповѣди исполнивше и –[22] Гд҃ви оугодиша, ложе нескверно сохраниша и елицы млт҃стынею и млт҃твами і покаа҃ніе[м] истинны[м] себе очистивше [24]– и всѣ[х] ѕлы[х] и бг҃омерзкихъ дѣлъ ѡ[т]стꙋпльше и добрѣ поживше і –[24] ѡ[т] тѣле[с] разлꙋчиша[с]. а иже во ст҃ѣ[м] градѣ [25] сподобишася, се сѵть мниси [26], иже ст҃о и бл҃гоговѣино пожиша и совершиша заповѣди Гд҃ни [27]– бе҃ꙁ претыканіа –[27]. и [28]– сіи вси –[28] в раи [29]– сподобишася воспрі҃яти праведны[х] –[29] свои[х] трꙋдовъ воздаа҃нія [30], [31]– веселіа вѣчнаго [32]– и жизни нескончаемыа –[31].

[33]– и паки Гд҃ь сниде –[33]. и по сихъ видѣхъ Гд҃а со всѣми нб҃ными силами и со всѣми ст҃ыми, елико ихъ взыдоша с Нимъ [34]– и почиша [35]. елицы бѧхꙋ [36]– восходивше –[34]

---

[11] *в г П*—сіи же. [12–12] *а*—нѣтъ [13–12] *в д* — препрославленна. [14–14] *а*—нѣтъ. [15] *П*—рѣчь [16] *П* доб.—ѡ[т] нихъ. [17] *П*—премногимъ. [18] *а в г П*—нѣтъ. *а* доб.—иноцы и воздержницы. [19–19] *а*—нѣтъ. [20] *П* — ѡставшіи же. [21] *і к*—домы. [22–22] *а*—в' людстѣмъ образѣ и в' законѣ и в женитвѣ. [23–22] *к і* — заповѣдеи Гд҃нихъ не ставивше. [24–24] *а*—и во оудаленіи зла ѡ[т] тѣлеси. [25] *а в П* доб.—жити. [26] *і к*—нѣтъ. [27–27] *і к*—нѣтъ. [28–28] *і к* — того ради. [29–29] *а* — воспрі҃яша достоиныхъ. [30] *а* — мздоу. [31–31] *а*—нѣтъ. [32–31] *і к*—нѣтъ. [33–33] *а*—нѣтъ. [34–34] *і к*—нѣтъ. [35] *а* доб.

37—в нбныи Сіо^{н} паки снидоша с Гдемъ —37 препрославлены 38—наипаче перваго седмерицею, аще дерзнѣ рещи и не погрѣшѣ —39, ꙗко подобни Гдви. и бѣаше в нихъ радость 40 и веселіе дховное празднѣюще прно, сихъ всѣхъ болши, еже всегда з Гдемъ 41 - быти и цртвовати 41, ꙗко сынове Вжіи 42 - о Бзѣ —38.

CXV. і еще смотрѧ^{х} о сихъ дивныхъ 1. и се Гъ стоаше при вратѣхъ стаго онаго града, имиже прежде 2 стым вхождахѫ, и к намъ 3 - тихи^{м} и кротки^{м} 3 око^{м} возрѣвъ и мановеніемъ на^{с} к Себѣ возва 4. мы же скоро снидохомъ с высокаго онаго пбси подобнаго холма, идѣже 5 стоаще 6 вса видѣхомъ 7 и 8 — слышахомъ. ова 9 очима видѣхъ и слышахъ чюдотвореніе 10 и недомѣнныꙗ 11 вещи, ꙗкоже оумъ члческіи і агльскіи постигнѧти не можетъ. и сего ради мнози 12 невѣрна 13 — мнѧтъ сіа —13 неизреченныхъ сѫдебъ Вжіихъ показанія мы же со страхо^{м} пришедше —8, падше поклонихомсѧ Емѹ 14 — пред стыми стопами 15 Его —14 издалеча мало 16. и рече Гдь славы ко мнѣ тихимъ и кроткимъ гласомъ 17 — бжственныхъ оустъ своихъ —17.

Гдь бесѣдуетъ ко 18 Григорію 19. „се, Григоріе, молитвами и моленіемъ оугодника Моего Василіа оумоленъ

—ѥлико же ихъ сподобишасѧ обители тои нбной и покоища, ѥже во стѣмъ градѣ Сіонѣ. 36—34 *а в г д П* доб. (послѣ „восходивше“)—съ Нимъ. 37—37 *а*—на нбса. 38—38 *ж і*—славою ꙗко Самомъ Гдь подобишасѧ, бахѫ бо ꙗко снове Вжіи и ꙗко бги всегда с Нимъ пребывающе. 38—39 *а*—нѣтъ. 40 *в* доб.—веліа. 41—41 *а*—живѫще. 42—38 *а*—бози и царіе ꙗвлающесѧ. *г П*—и бози.

CXV. 1 *б г*—и дивахсѧ. *в д П*—дивасѧ. 2 *а*—взываеми. 3—3 *і ж*—веселымъ. 4 *а*—призва. *б г П*—позва. 5 *П*—на немже. 6 *П*—стояхомъ 7 *а* доб.—издалеча. 8—8 *а*—нѣтъ. 9 *П* доб —своима. 10 *П*—чюдотворимаа. 11 *б в*—недомыслимыа. 12 *в г д П*—мнозѣмъ. 13 *б в г П*—мнятсѧ. 14—14 *П*—и пречстымъ стопамъ Его 15 *а* - ногама. 16 *П*—молихомсѧ 17—17 *а*—нѣтъ. *в г д П*—бжственными (*в г д* доб.—своима) оусты. 18 *в П*—нѣтъ.

бы[x], и сіа вса показахъ тебѣ [20]— ты же сіа сотвори —[20] инѣмъ на полза ѹвлена и на спсеніе, изряднѣе же пріемше [21] ѡ іюдѣе[x], [22] ꙗко помышляше в себѣ глѧ —[22], ꙗко добрѣ творать, законъ Моисеовъ держаще [23]. и се видѣлъ извѣстно и слышалъ еси, что Моисеи к нимъ ѡтвѣща [24]. [25]— аще [26] тебѣ Самъ Азъ извѣствю [25]: —аще кто не послѣдуетъ Моемѹ [27] евглію и всѣмъ писаннымъ в немъ, не бѫдетъ живъ во вѣки, но мерзокъ и возненавидѣнъ ѡтцемъ Мои[м] и Мною. иже мнится послѹшати и слѹжити, сынъ [28]— геенны [29] ѡгненнѣи —[28] ѡбращаетсѧ [30] [31] аще и паче члка в житіи подвигнетсѧ трѣзды и поценіемъ и протчими добродѣтелеми, а не ходаи дверми [31] евглѧ Моего, татіе сѫть и разбоиницы [32]— и сіа оубо ѡ тѣ[x] [32]. ты же разѹмно виждь и подробнѣ вонми ѡ всѣ[x] показанны[x] тебѣ и потщисѧ [33] [34]— оумножити порѹченныи ти талантъ —[34] [35]— спасти свою дшѧ і инѣмъ полза сотворити, и не скрыи в земли срца твоего дховнаго сребра Моего —[35], но предаи [36] стымъ Моимъ прквамъ мнози бо, се слышавше [37], [38]— полза пріимѹтъ —[38] в правости срца, оубоятсѧ злыхъ и блгихъ возжелѣютъ [39]— и Моеи иже о члчестѣмъ родѣ блгости почюдатсѧ, мир же и ѹже в мирѣ вса временнаа и сладкаа и всака злоба всею дшею возненавидатъ, и Моа заповѣди [40]— потщатсѧ совершити —[40], паче

---

[19] *а* доб.—мнихоу. [20–20] *а*—нѣтъ. [21] *а б в г д П*—тебѣ извѣщене пріимше. [22–22] *а*—нѣтъ [23] *а*—хранѧще, и о сихъ оувѣрилсѧ еси доволно. [24] *і к*—глѧ [25–25] *а*—аще еще о семъ ѡт Мене хощеши слышати, вѣждь [26] *г і к П* - еще [27] *в г П* доб.—ст̃омъ [28–28] *а*—огненномъ родствѣ. [29–28] *а*—вѣчной *і*—нѣтъ. [30] *і к*—наречетсѧ. [31–31] *а*—аще паче члкъ ино все житіе покажетъ, тако и троуды бесчисленны паче оума сотворитъ. вси оубо ихъ не входа дверми. [32–32] *і к*—нѣтъ. [33] *а*—подеицыса, ꙗко да и ты ѡт нихъ полазоу пріимеши и нн̃ѣ созижденіи въ своем срдцы спсніе. сего ради восхотѣхъ показати тебѣ таковаа, да сотвориши ми прикѫпъ и многи красоты оумножиши [34–34] *і к*—нѣтъ. [35–35] *а*—не мози оубо сего скрыти. [36] *а*—возвѣсти. [37] *б П* доб.—сіа. [38–38] *а*—нѣтъ.

же вѣчныхъ бл҃гъ [41]—вожделѣютъ—[39] и содѣлаютъ свое спасеніе—[41]. [42]аще же ѡ[т] тебе слышавше не потщатсѧ на покаяніе, и ты в сихъ неповиненъ бѫдеши, они же по дѣломъ сѫдятсѧ аще ли ты облѣнишисѧ сіѧ раздавати торжникомъ, ѡ[т] тебе взыщетсѧ кровь всего мира дш҃ъ—[42].“

CXVI. Григорій рече[1] ко Гд҃ѹ. и реко[х 2] азъ: „Вл҃ко Ги҃, како могѫ вмѣстити[3] сіѧ а[з] нечистою[4] дш҃ею[5—5] и сквернымъ[6] ср҃цемъ и помраченны[м 7] оумо[м—5] и сіѧ всѧ исповѣдати недомыслимыѧ[8] и[9] неизреченныѧ тайны, аще не херѹвимскаѧ ѹста и не серафимскіи ꙗзыкъ[10] подаси ми, [[11]—то оумъ земныхъ и небесныхъ постигнѧти можетъ“—[12]. сіѧ же гл҃ахъ, страхомъ и трепето[м] одержимъ.

и рече Гд҃ь: „вѣмъ се Азъ, ꙗко невозможно в тебѣ семѣ быти, аще не Азъ пошлю бл҃гдать Мою и вселившисѧ в тѧ[13]—просвѣтитъ ср҃це твое и воспалитъ желаніе твое любви Моеѧ—[13], подастъ ти силу и памѧть ѫже подробнѣ постигнѧти—[11]] и написати сіѧ на свидѣтельство Моимъ цр҃квамъ и на ползѹ [14]—всѣмъ ꙗзыкомъ—[14]. [15]—бл҃женъ есть, иже простымъ[16] ср҃цемъ сіѧ[17]—внѧшитъ и пріиметъ—[17] і [18]—о сихъ потщитсѧ всѣхъ злыхъ[19] оубѣжати—[18] и бл҃гихъ постигнѧти[20] ѹготовленныхъ ѡ[т] вѣка праведнымъ—[15]. горе

[39—39] *і к*—нѣтъ [40—40] *а*—пріимѫтъ желаніемъ множайшимъ. [41—41] *а*—обнаженіемъ показанныхъ тебѣ пріяти дѣла спс҃еніе во ѳмѣ своемъ и в поученіи и скорбь дш҃евнѹю ѡ[т]ѯдѫ приобрящѫтъ. *і к*—ѡбратятсѧ ко спс҃енію. [42—42] *а*—нѣтъ.

CXVI. [1] *г д П*—глаголетъ [2] *в г д П*—рѣхъ. [3] *а*—како оубо пріимѫ. [4] *П* нечистый. [5—5] *і к*—нѣтъ [6] *в г д П*—скверный. [7] *в г П*—помраченный. [8] *а і к*—нѣтъ. [9] *а і к*—нѣтъ. [10] *а*—оумъ. *в д П*—разѹмъ. [11—11] вставлено ꙁъ *з*; то же читается и въ остальныхъ спискахъ, кромѣ основного [11—12] *а*—нѣтъ [13—13] *а*—нѣтъ [14—14] *і к*—хотѧщимъ спастисѧ. [15—15] *і к*—нѣтъ [16] *а в г д П* доб.—оумомъ и правымъ. [17—17] *а*—воспріиметъ и дѣлаетъ подобнаѧ симъ во краткомъ семъ времени иже въ сѣтномъ мирѣ живота своего. [18—18] *б*—того ради потщится всякаго зла избѣжати. [19] *а* доб.—ѡ[т] грѣшникъ, лежащи[х] въ вѣчныхъ мѫкахъ. [20] *а*—

же нерадящемъ [21] о сихъ, [и не вѣрующемъ симъ [22]], [23—] не слышащѣ реченнаго,—идѣже хощетъ побѣждаетъ естества чинъ. сице і о сихъ разумѣти аще ли же сомнится, не будетъ причастникъ всѣмъ спсенны[м—24]. елицы же сынове и наслѣдницы нб̃наго цр̃ствіа есть [25], ихже имена написана в' книгахъ животныхъ,—тіи сіа пріимутъ с радостію простымъ ср̃цемъ [26] и трудолюбно преписующе и [27—] помогающе [28] тщатся совершити и инѣмъ подати [29], и ѡ̃т сих̃ пріимутъ [30] ползѣ [—23]. [31—] а иже въ мирскихъ [32] матятся [33] и свѣтными мысльми побѣждени і оумомъ [—27] ослѣпленніи [34], в нихже цр̃ствуютъ плотскіа похоти. [35—] таковымъ невѣрна возмнятся и не токмо не пріимутъ, но [—35] и посмѣются симъ и порѵгаются [36—] и кто можетъ сицева баснословити и Бг̃а оклеветати [37], аще не самовидецъ сущіи ѡ̃т кровеніе[м] будетъ, иже ѡ̃т вѣка никтоже ѡ̃т ст̃ыхъ прозвѣдѣ и писанію предастъ. но рекутъ миролюбцы [—31]·—егда сей есть болѣе Петра и Павла, Моисеа, Даніила и прочихъ всѣхъ славныхъ пр°рокъ, и паки же в новѣи бл̃годати возсіявшихъ дрѵги[х] великихъ ст̃ыхъ и

приобрѣсти. [21] *а*—лоукавнующимъ. [22] заключенное въ скобки вставлено изъ *а б в г і П*. *а* послѣ „симъ“ доб.—ꙗко нѣсть смꙋ части ни жребіа со спасающимиа. [23—23] *к і*—по писанномꙋ· Бг̃ъ ꙗлико хощетъ и творитъ, всѧ бо разоумнаѧ въ роукоу ѳго. сице и ѡ семъ видѣніи разоумѣти, аще кто хощетъ наслѣдникъ царствіа нб̃наго быти, можетъ и семоу видѣнію вѣровати аще кто чтꙋй или слышай с' радостію и со вниманіемъ на пользоу пріиметъ [23—24] *а*—нѣтъ. [25] *а г П*—сѫть. [26] *а* доб.—и с радостію возлюбатъ тѧ [27—27] *а*—стажꙋтъ и и инѣмъ многимъ подаютъ. ѡ̃тчюжденныи же ѡ̃т ложесн̃ъ жизни своеѧ и заблꙋдивше ѡ̃т праваго пꙋти и ѡ̃т чрева, имъ же въ ср̃цы живетъ сѣмѧ тлѣнное чл̃ковѣіицы сатаны. [28] *в П*—прочитающе. *г*—почитающе. [29] *г П*—подаютъ. [30] *б*—приобрѣтаютъ [31—34] *к і*—и иже въ мирьстѣмъ сладострастіи и плотьстѣмъ похотѣніи, таковымъ возмнится сіа баснословити и Бг̃а оклеветати, гл̃юще. [32] *в д*—мирстѣмъ житіи. [33] *в д П*—матоущеся. [34] *а*—доб.—мирскими сластьми. [35—35] *а*—и бѣстію ѡ̃тинꙋдь ѡдержими сѫть сіи вси, ꙗко блꙋдніи і ꙗко тщетнаѧ брацаніа, сиѧ вмѣнатъ и посмѣются. [36—31] *а*—кто свѣтный баснотворецъ смотритель и словотворецъ и сѣтель, иже таковыхъ вещей словесъ сокровенныхъ и неизреченныхъ

бг носныхъ [38] оучителеи. аще оубо ѡ^{т} тѣ^{х} никтоже оувѣдѣ [39] сицевам, [40] никомъже ѡ^{т}крыса [41], ниже предастса намъ, і еже кто есть, иже провѣдѣ [42] сицевам [40] неизреченныа таины, иже в Бз^{ѣ} единомъ сокровенны сѫть, и прочам носа^{т} і оукоряють, ако старческіа басни вмѣнать [42]. ты же, о си^{х} небрегии [43], [44] потщисе всячески исповѣдати и писанію предати потокы показанна тебѣ [44], предай цр^{ѣ}квамъ Моимъ, вс^{ѣ}м с вѣрою пріемлющимъ [45] и рцы предстателе^{м} цр^{ѣ}ковны^{м} преднаго [46] [47] степени и [48] средняго и меншаго [47], ако Азъ прихожда и мзда Моа со Мною, и бл^{ѣ}жени бѫдете, аще оуправите житіе ко сп^{с}сенію дш^{ѣ}а^{м}. и горе не оупасшемъ порученнаго емъ стада. и се заповѣдахъ, щада ва^{с}, да не невѣдѣніемъ [49] сіа постражде те. [50] ако аще не потщитеса [51] всячески дш^{ѣ}а спасти [52], не ѡстанетеса земнам мимоходящам прелести [53] мирскіа вещи себе пздавше [54], и не брежете [51] ѡ порученны^{х} ва^{м} дш^{ѣ}ахъ, и взыщя их^{ъ} [55] ѡ^{т} рѣкъ пастырей [55] и воздамъ имъ месть сѫгубѣ [50]. рцы же сіа свщимъ в молчаніи, и в монастырехъ наставникомъ засвидѣтелствіи. се Азъ живъ, гл^{ѣ}сть Гдь, не хощя смерти грѣшникомъ, но жда обращенія со исповѣданіемъ. и гл^{ѣ}ю

ѡ^{т}кровеніе примъ, ѡ^{т} нихже никтоже оубо намъ ѡ^{т} вѣка сѧ^{т}ыхъ пророкъ тако несказанно оусмсни его. [37] *б в г д П* доб.—и на сѧ^{т}ыа лгати. [38] *а б в г д П* доб.—оц^{ѣ}ъ и вселенскихъ. [39] *а*—не наоучи насъ. [40—40] *П*—нѣтъ. [40—41] *а*—нѣтъ. *в г б*—ни мужемъ открыся, ни женамъ предастся. [42—42] *а*—потаенныа и инымъ сказаніемъ оучитъ насъ, ако и донынѣ въ слоухъ оуха не внидоша. тѣмже испытовати, и то агг^{ѣ}лъ рече имъ, и поносятъ, ако старецъ басни вмѣнатъ. [43] *в*—не брези. *д П*—не брегъ. [44—44] *а*—да не облѣнишисА на исповѣданіе показанныхъ тебѣ. скажи же вса и писаніемъ предаи. [45] *а* доб.—слово твое. [46] *а б в г П*—первагw. *д*—первомѹ. *і к*—нѣтъ. [47—47] *і к*—нѣтъ. [48—47] *а*—изрднаго и конечнаго. [49] *а*—небреженіемъ. [50—50] *і к*—нѣтъ. [51—51] *а*—наказаніа воспріяти, еже на сп^{с}сеніе дшамъ вашимъ и на поспѣшеніе же возраста^{м} цр^{ѣ}ковны^{м} и на инаа лихоимства и срамныа прибытки, в сѣтныхъ вещехъ себе издавше и нерадѣти. [52] *б в г П* доб.—но оуклонитеса на сѣтоу. [53] *в г П* доб.

ва[м], ꙗко аще кто [56]— пріидетъ чистъ и непороченъ со истиннымъ покаꙗніемъ —[56] во грядущее пришествіе Мое [57]. и се бо гото[в] есть, ожидаꙗ [58] ва[с], [59]— и бл̑гаꙗ Моꙗ вся оуготована сѧть. [60]— чертогъ Мои гото[в] —[60], и градъ Мои вели[к], всѣ[х] иже ѡ[т] начала в'мѣститъ. рай ѡ[т]верстъ. ждетъ хотѧщихъ внити в онь —[59]. пріидите вси, тецыте, елико кождо по силѣ, пріимите за трѵды и болѣзни и слезы покой и радость. да никтоже [61]— облѣнитсѧ [62], [63]— потщитесѧ скоро, дондеже не затворю —[63] чертога цр̑ствіꙗ Моего —[61], ни раꙗ за ожесточенное ваше немл[с]рдіе и лѣность и за сластолюбіе ваше. [64]— і оукло-
нитесѧ ѡ[т] ꙁлы[х] и сотворите бл̑го, оставите земнаꙗ, воспріимите нб̑наꙗ. вся оуготована [65] сѧть — [64]. А[з] Гь̑ Іс̑ъ Хс̑ъ, Слово ѲѺ[т]чее, иже при Понтистѣ[м] Пилатѣ распѧтыи, искꙁпивыи ва[с] ч[с]тною кровію ѡ[т] работы вражіꙗ, и поставивъ васъ вмѣсто Себе пастыра і оучителꙗ во еже пасти ва[м] словесныꙗ овцы і оучити [66]— пѧти [67] спасенномꙋ —[66] і избавити ѡ[т] [68] волка [69] діꙗвола. и бл̑жени бѹдете, аще тако сотворите. аще ли же ни, иже нерадѣніе[м] ваши[м] погибшіꙗ дш̑и ѡ[т] рѧкъ ваши[х] взыщꙋ и не пощажꙋ ва[с] за небреженіе [ваше [70]]. [71]— Азъ же

—тлѣнныꙗ и. [54] *в*—издаете. [55—55] *а*—нѣтъ. [56—56] *а*—безъ грѣхꙋ ѡбращетсѧ. [57] *б в г і к П* доб.—воспріимоу во пр[с]твіе Мое. [58] *П*—и ѫжидаю. [59—59] *к г*—градъ пространенъ, раи ѡ[т]верстъ, могій всѣхъ иже ѡ[т] начала вмѣстити. [60—60] *П*—чертоги мои готовы. [61—61] *к і*—себе грѣховъ ради ѡ[т]чаетъ. милостивъ бо Азъ ѥсмь, но потщитесѧ скоро на мл̑твꙋ и покаꙗніе, дондеже времѧ, и не затворѧтсѧ двери чертога Моего. [62] *а б в г П* доб.—да никтоже ѡ[т]чаетсѧ. *а* доб.—своего сп[с]нія и пребоудеⷮ внѣ бл̑гословеннаго раꙗ. [63—63] *а*—блюдѣте[с] предгл̑ю вамъ и призываю всѧ вы прежде, даже не затворю. [64—64] *а*—не всегда оума вашего имѣйте в земныхъ, всѣ покꙋщесѧ, что ѥсте или что піете или во что облецѣтесѧ, и скрываете вещи вѣчномоꙋ огню, и тщитесѧ исполнити похоти ваша. овца же Моꙗ, пороученныꙗ вамъ, презрите и дш̑евно погибаютъ. [65] *г П*—готова. [66—66] *а*—вамъ словомъ и непорочнымъ житіе[м] ваши[м] вся люди моꙗ поути сп̑сеномꙋ. [67] *в П*—моемоу. *г д*—Гн̑ю. [68] *г П* доб.—гортани. [69] *а*—гортани. [70] вставлено изъ *б і к*. [71—71] *а в г*—аще н̑нѣ ѥсмь бл̑гъ. *П*—аще н̑нѣ и

бл҃гъ сыи —[71] и долготерпа ѡ ва[с], ожидая обращенiа[72] вашего. [73]— сiа оубо рцы и засвидѣтельствуи предстоателемъ пр҃ковнымъ и всемъ сщ҃енническомъ чину и мирскомъ[74] пріимати люди наша[75] исправляюще и воздвизати лежащихъ в лютыхъ грѣсѣхъ, [76]— впадшихъ в' похотехъ своихъ [76]. и речеши —[73]:—се Азъ живъ[77], гл҃етъ Гъ҃, не хощу смерти грѣшникомъ, но еже обратитися и живъ быти ему. востаните, не боитеся[78] тяжести грѣховныя, яко благъ есмь. покаитеся, плачите, [79]— дадите мл҃ству[79], останитеся прочее ѡ[т] злобъ[80] вашихъ і [81]— оупразднитеся на мл҃тву —[81], оставите согрѣшающимъ к вамъ, і Азъ Гъ҃ Бг҃ъ вашъ оставлю ва[м] грѣхи ваша, и с радостію пріимъ вы, и в ризу нетлѣнiа[82] — на воскресеніе —[82] облекъ вы, и бл҃гъ вѣчныхъ и радости неизреченныя насыщу[83]. и [84]— воставше[85] ѡстанитеся —[84] ѡ[т] страстеи вашихъ, да не восхититъ васъ неготовыхъ[86] и бес покаанiа смерть. и вѣра [87]— ваша ко мнѣ —[87] тогда не пользуе[т] ва[с][88]. се Азъ Гъ҃, иже правду любя, и мл҃сть и чл҃колюбіе изливаю на кающаяся[89] грѣшники, [90]— и бл҃гохтробіе Мое ѡ[т]верзено есть созданію Моему —[90], паче же вѣрующимъ во има Мое. тѣ[х] бо ради распятъ бых и много пострадах ѡ[т] непокоривыхъ іюдѣи[91]. и мл҃тивъ есмь кающимся і оставлю [92]— согрѣшенiа их. —[92] по смерти бо нѣсть покаанiа, ни пользы

бл҃гъ сый. [72] *iж* доб.—и покаанiа. [73—73] *кi*—такожде и вамъ подобаетъ д҃ши приходящихъ пріимати ко покаанію исправляюще их. и воздвизати лежащих' в' паденiахъ грѣховныхъ. [74] *в г д П*—мнишескомъ. [75] *б П*—и д҃ша. [76—76] *а*—в паденiи діаволстѣмъ ѡ[т] срамныхъ дѣлъ и похотеи своих не могущих возникноути и просити оставленiа грѣховъ своихъ, сице рекши. [77] *iж*—нѣтъ. [78] *б* доб.—отрясите. [79—79] *а*—дайте требующим ѡ[т] имѣнiа вашего. [80] *а*—лоукавствъ. [81] *iж*—оупражнaитеся въ мл҃тваxъ. [82—82] *iж*—нѣтъ. [83] *а в П* доб.—вы. [84—84] *а г П*—востаните. [85] *в д*—нѣтъ. [86] *а*—нѣтъ. [87—87] *в г iж*—нѣтъ. *П*—мол. [88] *iж* доб.—въ день прости Моея. [89] *а iж*—нѣтъ. [90—90] *iж*—нѣтъ. [91] *а* доб.—и въ настоящем житіи показа, дондеже живъ есть чл҃къ, и сим же хотяще предстати

во слезахъ, ни оумиленіе[93] что можетъ[94] тогда. Азъ[95]—ꙗко млⷭрдъ—[95] обращєсѧ на сѣдѣ Моемъ. и се прежде рѣхъ вамъ,[96]—наипаче[же] показахъ тебѣ всѧ хотѧщаѧ быти. [97]—и прочаѧ не Азъ обличаю васъ о грѣсѣхъ, но сами посрамистеса—[96]. и се ничтоже потаихъ ѿ ваⷭ полезныхъ вамъ, і еже хоще- 5
те, изберите себѣ,—или жизнь вѣчнꙋю и црⷭтво нб̃ное или мꙋкꙋ вѣчнꙋю[98]. Азъ[99] Гⷭ̃ь Іⷭ̃ъ Хⷭ̃ъ, живыи во вѣки со ѿⷣ̃цⷣ̃е[м] Мои[м] и со Стⷭ̃ы[м] Дх̃о[м], всѧ сіѧ рекохъ вамъ [100]—и прежде сего прⷭрки Моими и стⷭ̃ыми и цр̃ковными оучители, иже всѧцѣми ѻбразы писаніе изложи[х][101], ꙗко да си[м] 10
послѣдꙋюще спасетесѧ еретическіѧ блади[102] и бѣсовскіѧ соблазны ѿтрѣвающе. і Азъ всѣ[м][103] вамъ рѣ[х]—[100]:—нб̃о и землѧ мимоидꙋ[т], словеса же Моѧ не мимоидꙋ[т]. аминь, гл̃ю[104] вамъ“

CXVII. преста Гⷣ̃ъ бесѣдовати ко мнѣ бжⷭтвенными 15
Своими[1] оусты, и[2] воспѣша Его вси агг̃ли. и [3]—послѣди рече ми: „востани прочее, Григоріе, и сотвори, ꙗкоже рекох ти“—[3]. азъ, воспрꙗнꙋвъ ѿ земли, идѣже бѣхъ лежа прⷣ Ни[м], [4]—не могіи зрѣти страшнаго лица бжⷭтвенныѧ славы Его, и слыша[х] страшныѧ словеса Его и бжⷭтвенныѧ наказаніѧ 20
Его—[4]. и видѣ[х] Его идꙋща во стⷭ̃ыи оⷩ̃ градⷣ со многою славою и со всѣми окрестными Его агг̃льскими силами[5]. врата же[6] бѣхꙋ ѿтворены[7], и помꙗнꙋ[х] Исаиа пророка, вопіюща:

на сѣдѣ Моемъ. прежде оубо союⷘ тⷭ разрѣшитисѧ. [92–92] *в*—грѣхи согрѣшающимъ. [93] *а в г д П* доб.—ѿⷮнюдъ. [94] *в П* доб.—сотворити. [95–95] *а в г д П*—ꙗръ и немлⷭрдъ. [96–96] *а*—но вы бⷣете сами себѣ сѣдіа. [97–96] *і к*—нѣтъ. [98] *в г*—безконечнꙋю. *П*.—нѣтъ. *а* доб.—и въ родство ѡгня вѣчнаго и въ смерть поистиннѣ безконечнꙋю. [99] *б* доб.—есмь. [100–100] *а*—нѣтъ. [101] *б в г д П*—изложиша и по себѣ вамъ ѡставиша. [102] *б*—бляслословія. [103] *в г П*—самъ. [104] *П*—гл̃ахъ.

CXVII. [1] *б* доб.—пречистыми. [2] *і к* доб.—въ той часъ. [3–3] *а*—нѣтъ. [4–4] *а*—нѣтъ. [5] *а*—воинствы. [6] *б в П*—града. *г*—градⷣ. [7] *П*—

„ѡтверста[8] бѧдѹ[т] врата твоѧ, Іер[с]лиме, дн҃ь и нощь не затворѧтсѧ. [9]—ктомѹ[10] иноплеменницы не проидѹ[т] тобою“ —[9] и хотѣ[х] внити[11] и помолі[х] ст҃аго агг҃ла,[12] моего наставника —[12]. и не повелѣ[13] ми, ре[к]: „не мощно сѫщи[м] во плоти[14] тамо входити[15]“. азъ же помышлѧхъ въ себѣ: „и се[16] весь миръ измѣнисѧ и на нетлѣніе пріиде, — и что Гд҃ь бесѣдова ко мнѣ, и —[16] кіи[м] цр҃кваⷨ[17] засвидѣтельствѹю повелѣнное[17], и которы[м] предстателе[м] рещи[1]“. сіѧ же не ѩко во снѣ мнѧхъ видѣти, но поистиннѣ[19] конечное мира скончаніе и второе Хв҃о пришествіе ѩвно и чисто видѣ[х], помышлѧхъ[19].

CXVIII[1]. и [2]—в тои ча[с] возбнѹ[в] и содрогнѹхсѧ[2] ѡ[т] страшнаго онаго видѣніѧ[3]. се страхъ[4] нападе на мѧ и бы[х] во измѧленіи[5] и седмь днїи не изыдо[х] ис[6]—келіи моеѧ, собираѧ на ѹмъ мои—[6] всѧ видѣннаѧ мною[7], [8]—да не времене[9]—замедленіемъ забыта нѣкаѧ бѹдѹ[т]—[9]. и молихсѧ Гв҃и, ѩко да послє[т] блг҃дать Свою в҃ просвѣщеніе оума моего, ѩко да повелѣнное ми ѡ[т] Него исполню. и во[10] дне[х] нѣкогда[11] возсіѧ ми радость нѣкаѧ въ ср҃цѣ, и лице ми измѣнисѧ[12]—в҃ веселіе и ве[с] премѣнихсѧ[12] и радостенъ бы[х] дш҃ею моею и плотію і оумомъ. пріимъ[13] всѧ на памѧть подробнѧ видѣннаѧ

ѡтворенѧ. [8] *в*—ѡ[т]верзена. [9–9] *а в*—и племена ѩзыкъ пріидѹ[т] тобою. [10] *П*—нѣтъ. [11] *б в П* доб.—в онь. *і ѣ* доб.—въ нихъ. [12–12] *а*—наставлѧющаго мѧ. [13] *а*—попѹсти. [14] *а*—житіи. [15] *в г д П*—внити. [16] *а*—вижѹ мирѹ премѣненѹ быти и на нетлѣніе всѣмъ пришедшимъ и. [17–17] *а в г д П*—повелѣ засвидѣтельствовати. [18] *б г П* доб.—азъ бо [19–19] *а*—нѣтъ.

CXVIII. [1] *ж і* доб. заглавіе—здѣ въ себе пришедъ ст҃ый Григорій. [2–2] *а*—в себе оубо пришедъ оудивихсѧ. [3] *в г П* доб.—и почюдихсѧ (*в*—почюдивсѧ), въ себѣ помышлѧѧ, что се боудетъ. [4] *б* доб.—и трепетъ. [5] *а* доб.—и мнѧхсѧ видѧщим мѧ ѩко юродъ и оумъ погоубльше. [6–6] *а*—домѹ моего, но оупражнѧѧсѧ тщахсѧ. [7] *а б в П* доб.—и какѡ написати. [8–8] *а*—и положити всѣмъ ѩвѣ всѧ повелѣннаѧ ми ѡ[т] Гд҃а на пользѹ прочитающимъ въ славѹ ст҃аго имени Его. [9–9] *в г і ж П б*—замедленію продолжившуся, забытіемъ нѣкая преминути. [10] *П*—по. [11] *в П*—нѣкоихъ внезапѹ (*П* — нѣтъ). [12–12] *в г д П*—и въ веселіе прело-

и слышанна҃ мною и мна҃[x], ꙗко вса҃ пре[п] собою вида҃ оумныма очима, и поспѣши ми рѣкꙋ писати вса҃ потонкꙋ неоухищренны[м] слово[м], не мꙋдростію философскою, но ꙗкоже видѣ[x] и[14] слыша[x - 8].

си[м] же[15] ѡ[т] мене написанны[м] бывши[м] бл҃годатію Хв҃ою[16], и помала҃ оупразднивса҃, идо[x] ко ѡ[т]цꙋ моемꙋ Василію. и по ѡбычнои мл҃твѣ повелѣ ми сѣсти, и по многи[x] полезны[x] бесѣдахъ прослезившеса҃[17] начать[18] воспоминати мое видѣніе, и рече ми: „бл҃женъ еси, чадо Григоріе, сицеваго видѣнїа҃ сподобивса҃. ѡ[т]нелѣже молилъ ма҃[19] еси видѣніе нѣкое дх҃ов-ное[20], ѡ[т]толѣ не престахъ мола҃ чл҃колюбіе Бж҃іе, ꙗко да исполнитъ желаніе твое Гь҃. [21]—паче же о вѣрѣ іюдѣистѣи. и ѡ[т] Бг҃а полꙋчилъ еси таковыхъ преславныхъ вещеи даро-ваніе тебѣ на пользꙋ[—21 22—] и инѣмъ многимъ но потщиса҃ исполнити вса҃ глаголанна҃ тебѣ ѡ[т] Гд҃а, [понеже близъ при-дверехъ мое ѡ[т]шествіе есть[23]], ꙗкоже ми сказа Гд҃ь[—22]. і аще хощеши и моеи хꙋдости память сотворити и моего хꙋ-даго[24]—живота[25]—совокꙋпити к҃ видѣнію[—25], показанномꙋ ти ѡ[т] Гд҃а[26], и положи[27] сїа҃ инѣмъ родовомъ, сꙋщимъ по насъ, в҃ славꙋ Хр҃ста истиннаго Бг҃а нашего[28]. [29]—здѣ же памя҃[т] сотворятъ[—29] мнѣ, кꙋпно же и тебѣ[30], и мнози пользꙋ

жиса҃ (*в*—преложихса҃). [13] *в г д П*—и пріиде ми. [14—8] послѣ „слышахъ“ *б* доб—тако и написахъ [15] *г П* доб.—сице [16] *П*—Бж҃іею [17] *а*—нѣтъ. *в г П*—прослезивса҃. [18] *а* доб—слезы испоущати. [19] *а в*—са҃. [20] *а* доб.—о вѣрѣ іюдеистѣй. *г П* доб.—видѣти. [21—21] *а*—и се видѣлъ еси дивныя и преславныя вещи, сїа҃ же тебѣ Гд҃ь ѡ[т]кры[п] есть на твою первіе пользꙋ и потомъ. [22—22] *і к*—нѣтъ. [23] заключенное въ скобки взято изъ *б*; то же читается и въ другихъ текстахъ, кромѣ основного. [24—24] *к і*—желанїа҃ подражатель быти, не превозносися҃ ѡ семъ, ꙗко показалъ ти Гь҃ предивна҃ сїа҃ ѡ[т]кровенїа҃. [25—25] *в г д П*—совокꙋпи коупно к҃ видѣнію. [26] *а* доб.—трꙋдолюбезно списати. [27] *а* доб—мнѣ. [28] *а* доб—аще ли кто сїа҃ словеса моа҃ прочет и пріимет во оумъ сіе, ово страшны[x] моукъ ради и грозныхъ и горкихъ во оумиленіе нѣкогда пріидетъ, ово ли красныхъ ради раиски[x] доброть насытитиса҃. [29—29] *а*—нѣтъ. [30] *а*

пріимѧт, и на бж^ственнꙋю ревность подвигнꙋтсѧ, и вся свѣтнаѧ и временнаѧ преобидѧт. ты^же, чадо, не превозносисѧ бж^ственны^м ѡ^ткровеніе^м и не ослаби,—в небреженіи дни[31] своѧ изживше[32], тѧжчайшꙋю мѧкꙋ[33] пріимеши[34]. [34] и соблюди[34] опасно[35], како ходиши. по вся дни истазаи[36] себе, ꙗко добры кѵпецъ[37] о прибытцѣ і о изгꙋбленіи[38] дш҃и своеѧ. имѣи страхъ Бж҃іи с памѧтію смертною и дивныхъ видѣній, ихже видѣлъ еси. Гн҃и заповѣди[39]. сіѧ же наипаче,—не осѧди никого согрѣшающаго и не поминаи зла досадившемꙋ ти. и[40] с протчими добродѣтелми сочетанъ бꙋдеши и со десными причтенъ, понеже Хр^стовою бл҃годатію много ѡ^т мене наказаніе слышалъ еси дш҃еполезно[41] и полꙋчилъ еси ѡ^т Бг҃а моимъ прошеніемъ. сіѧ желаи и возлюби всею дш҃ею, ꙗко да постигнеши ѧ. и паки потщисѧ всею крѣпостію и всею дш҃ею избѣжати ихъ части[40], ꙗко и видѣлъ еси разꙋмно. аще сіѧ вся соблюдеши и бꙋдеши[42] тамо вкупѣ, ꙗко аще восхощетъ Гь҃“.

[43] і ина многа дш҃еполезна собесѣдоваше и наказавъ и пророкъ[44] напредь бꙋдꙋщее[44], ꙗко помалѣ и сбышасѧ[45]. и посемъ рече: „поиди, чадо, во свою келію, Бж҃и^м миро^м хранимъ и ктомꙋ оубо мене чювственно не оузриши в житіи семъ“. и лобза мѧ цѣлованіе^м ст҃ымъ любезно и прослезисѧ. а^з же самъ[45] смиренныи, падъ[46] пред^ нимъ, ѡмочихъ

доб.—на похвалꙋ и дерзновеніе. [31] *П*—лѣта. [32] *П* доб.—да не. [33—34] послѣ „пріимеши“ *а* доб.—ꙗко же нн҃ѣ насладилсѧ еси бл҃гихъ. [34—34] *П*—но блюди. [35] *а*—испытно. [36] *а*—испытовай. [37] *а*—трапезарь. [38] *а*—пагоубѣ, *б*—погублении. [39] *П* доб.—соблюди. [40—40] *а*—бꙋдеши вꙋтръ цр^ства нб҃наго, ты бо Хр^товою блг҃тію оуч҃нѧ больша и наказаніѧ требꙋеши, Гд҃ꙋ просвѣтившемꙋ дш҃евнии твои очи. онѣх оубо желаи, ꙗже ти Бг҃ъ показа. она возлюби всею дш҃ею твоею, да избѣжиши грѣшникъ ожидающихъ моукъ. [41] *в П*—полезна. [42] *в П*—боудема. [43—43] *а*—нѣтъ. [44—44] *б*—впредь хотящая быти. *в г П*—напредъ хотѧщаѧ быти. [45—45] *а*—азъ же, сіѧ слыша, восплакахсѧ зѣло и рыдаѧ рекохъ,

слезами землю и, ст҃ыа его нозѣ облобызах[45], рѣхъ· „ѡ любезныи[47] мои ѡ҃ц҃е[48]— и пастырю и наставниче[48], како претерплю твое разлѹченіе[49]— и комѹ[50] ма оставлѧеши[49], или кого хощѹ имѣти вмѣсто тебе наставника себѣ, [51]— ѡ҃ц҃а же и пастыра[51]? оувы окаанномѹ моемѹ сиротствѹ! [52]— кто ма востави҃т и кто ма о Бз҃ѣ соблюдет҃ъ. и ина многа изре҃к, во 5
смиленіе приведо҃х ст҃аго[52]. он же, воздвигъ ма, рече ко мнѣ: „что, чадо, толико плачеши, [53]— сокрѹшах[54] дш҃ѹ мою[53] ѡ моемъ ѡ҃тшествіи? но паче радѹйсѧ[55],—призываетъ ма Г҃дь ѡ҃т свѣтнаго мира сего на [56]— нетлѣнныи и непроходимыи 10
миръ, в҃ бл҃женнѹю и безконечнѹю[56] жизнь аще ли о лишении моем҃ скорбиши, но не [57]— тако сокрѹшаи мою дш҃ѹ[57] стѧжи Бг҃а помощника и наставника і оутѣшителя[58], ни а҃з до конца оставлю тебе. аще и ѡ҃т тѣла разлѹчивсѧ ѡ҃тидѹ, но [59]— дх҃омъ с тобою есмь[59], аще проидеши тѣсныи и скорб- 15
ныи пѣть ст҃ы҃х[60] и Бж҃ію[61] любовь не[62] оугасиши, - ѩкоже бо пламень вода[63] оугашаетъ, такоже бж҃ственно раченіе мирскими попеченьми[64]. иди оубо, чадо, Гь҃ с тобою, и соблюди предреченнаа[65а].

СХІХ. [1]— аз же поидохъ ѡ҃т ст҃аго, рыдаа и плача[2], и 20
пришед҃[3] в келію[4] не исходах[1]. бѣ бо тогда ст҃ыи великіи пость. и приспѣвшѹ праздникѹ [5]— Хв҃а тридневнаго воскр҃е-

---

[46] *в*—падохъ. [47] *а*—добрыи. [48—48] *а*—нѣтъ [49—49] *а*—нѣтъ. [50] *в*—какѡ. [51—51] *а*—помогающаго немощи моей [52—52] *а*—нѣтъ. [53—53] *а*—нѣтъ. [54] *б* доб—ср҃дце мое и умиляя душу. [55] *б* доб—о моемъ отшествіи. [56—56] *а*—нетлѣннѹю и бл҃женнѹю. [57—57] *а* подобаетъ ти тако плакатися. [58] *б*—и учителя [59—59] *а*—въ привидѣнныхъ пришествіемъ почасту҃ мнюся тебѣ паче [60] *а б в г і к П* доб.—а не мірскими и соуетными сластьми поработишися. [61] *б*—бж҃ественнѹю. [62] *а в г П*—нѣтъ. [63] *а*—ѡ҃т воды. [64] *а*—подавлаемо бываетъ и погибаетъ. [65] *в*—вса реченнаа *П*—вса преди реченнаа.

СХІХ. [1—1] *а*—пришедъ оубо азъ къ домови і оупразднихся въ себѣ и не исходах нигдѣже. [2] *П*—слеза. [3] *б в і к П* доб.—затворихся.

нiа —5 Пасцѣ, идохъ посѣтити ст̑аго моего ѡт̑ц̑а [6] i обрѣтох его преставльшася. и вопросихъ[7], в кiи часъ [и в кое время, и повѣдаша ми[8]] о погребенiи ст̑ыхъ[9] мощеи его, ако в ке̑ дн̑ь мц̑а марта, в праздникъ ст̑аго Бл̑говѣщенiа. бѣ бо тогда приспѣвшя праздника среди поста ст̑аго [6]. якоже повѣдаша ми, ст̑ыи, причастився ст̑ыхъ таи[н] Хр̑стовыхъ и мало поболѣвъ [10] и бл̑гочинно опрятався и рящѣ кр̑тообразно на персѣх положивъ [10], в рящѣ Вж̑iи дш̑и преда. и ч̑стныя мощи его со псалмы и пѣсньми и кадилы и со свѣщами ко гробу провождаеми честно. и бѣ многъ народъ стекався на цѣлованiе ч̑стныхъ[11] мощеи его. и преждерeченный Константинъ, иже оупокои прп̑бнаго в̑ домѣ своемъ, [12] восхотѣ ст̑аго положити на селѣ своемъ в цр̑кви Ст̑ыя [13] Влд̑чицы нашея —[13] Бц̑ы [12]. Iоаннъ же не остави его сего сотворити, егоже ст̑ыи ѡт̑ бѣсовскiя раны свободи, [[14] и рекъ емѹ: „брате Константинце, вѣдѣ[16], ако мыслиши его на селѣ своемъ положити, но не хощет̑ прп̑бныи Костантинаграда оставити, идѣже подвизася и многа чюдеса сотвориаще и в домѣ твоемъ оупокоися, но мене ѡт̑ бѣса свободи [15], якоже и самъ вѣси, и подобаетъ и мнѣ послѹжити общемѹ ѡт̑цѹ нашемѹ[a]. и [17] многъ народъ [17] по Iоаннѣ помогахѹ [14]], не хотяще лишитися чюдотворныхъ ст̑ыхъ его мощеи. и Константинъ прочее оумолче и начатъ со Iоанномъ подвизатися о погребенiи тѣла ст̑аго и весь народъ с нимъ. и положи-

---

[4] *П*—въ кѣлiи моей. [5—5] *a*—нѣтъ. [6—6] *a*—надѣяхся обрѣсти его жива. пришед оубо тамо, оувѣдѣхъ, ако въ кѕ̑ марта мц̑а скончася въ праздникъ Бл̑говѣщенiа. бѣ̀ срeдѣ ст̑аго поста. [7] *б* доб.—азъ. [8] заключенное въ скобки вставлено изъ *г П б*. [9] *б* доб.—и многочудесныхъ. [10—10] *a*—нѣтъ. [11] *П*—ст̑ыхъ. [12—12] *a*—совѣщавъ в корабль вложити тѣло ст̑аго и превести на онѹ странѹ во свое емѹ село, идѣже цр̑ковь прекрасная Ст̑ыя Бц̑ы и положити тѣло его тамо. [13—13] *б*—нѣтъ. [14—14] заключенное въ скобки вставлено изъ *и*; то же и въ *в г д з і к Д*.

ша —14а в раки ст̃аго мощи и принесоша в̀ монастырь, иже бли[3] ст̃ы[х] мч̃никъ Флора и Лавра и ст̃аго а̃нгла Филиппа, иже Халкофилаковъ [18] нарицается послѣдоваше же имъ весь народъ, прикасающеся [19] ст̃ымъ [20] мощемъ. и положиша его во ст̃омъ олтари, идѣже и донн̃ѣ лежитъ, многа чюдеса и исцѣленіа совершая [21] приходящимъ к немъ

СХХ. Іоаннъ же не по мнозѣ времени по ѡ[т]шествіи ст̃аго ѡ[т]ц̃а нашего, воспомянувъ часъ смертныи и страхъ грядущаго сѣда и распалився дш̃ею и вся мирская красная оставль, облобыза иноческое житіе, ѡ[т]рекся мира и бысть мнихъ в̀ том же монастырѣ и возложивъ власаницѧ на тѣло свое [1—] и воспріятъ келію близъ гроба ст̃аго [2], оуправивъ житіе свое в̀ мо̀литвахъ и во бдѣніихъ и слезахъ и на земли леганіа[х] и прочимъ жестокимъ пребываніемъ, и вся своа раздая [3] требующимъ и во всемъ покорася настав-никѧ своемѧ [—1]. і едино лѣто поживъ, мало поболѣвъ, скончася. и тои ч̃стнѣ опратанъ и положе[н] бысть близъ гроба ст̃аго

[4—] и по сихъ дрѹгіи нѣкіи [5] возлюбленныи Іоаннѧ, видѣвъ Іоанна сице добрѣ оуправившася [6] и ко Гд̃ѧ ѡ[т]шедша, великѧ вѣрѹ имѣа ко прп̣бномѹ ѡ[т]ц̃ѹ нашемѹ, желаніемъ и любовію распалився и, помолися Бг̃ѹ, гла: „Г̃оди Вл̣ко,

---

14—14а *а*—и рече. „гі̃ мой Константине, хощеши превести его тамо. повели оубо и мнѣ, да і азъ послѹжѹ погребенію его“ тои повелѣ онъ же оубо вложи тѣло его въ раки̯. 14—15 *г*—нѣтъ. 16 *в П*—видимъ. 17—17 *а*—много народа 18 *а б г П*—Хартофилаковъ *в*—Хартофилакіа *г к* -Фармофилаковъ. 19 *в г П* доб.—и бл̃гословлающеся. 20 *б*—ст̃ыхъ и многоцѣлебныхъ. *П*—ѡ[т] ст̃ыхъ. 21 *б в П* доб.—с̀ вѣрою.

СХХ. 1—1 *а*—и пребываше оу ст̃го, дондеже и самъ да̀тъ̀ въ роуцѣ Бг̃ви предастъ. 2 *П* доб.—и добрѣ 3 *П*—раздавъ. 4—4 *а*—по сихъ же дрѹзи нѣкіи и возлюбленный сего Іоаннъ желаніе имаше (оувѣдѣти), которыа части сподобися вѣры ради и любве толикіа, ѥ̀же имѣаше ко прп̣бномѹ. ц̣о сем̀ молащеся ѥмѹ̀ Бг̃ѹ̀. 5 *в П* -нѣкто 6 *в г д П*—

Цр҃ю Іс҃е Хе҃, Сн҃е Бж҃іи, Ты еси Бг҃ъ животъ и смерти. покажи ми, что ползчи Іоаннъ, иже толикъ любовь имѣаше ко преподобномъ семь, [7]— и посемъ распалився [8]— и вся красныя презрѣвъ и ни во чтоже в' мѣни[в] —[7], бысть мнихъ и по малѣ и той скончася". сія емъ гл҃ющѣ[9] і ина многа псчитающѣ и сице емъ молящеся —[4], и в полунощнои стражи бысть во изступленіи[10]. и видѣ нѣкіи до[м] страше[н] и полаты чюдныя и врата, [11]— златомъ и каменіе[м] драгимъ оустроены[12], блистающеся, ако лѣча слн҃чная —[11], и на[х] враты писано златыми словами, гл҃ющее: „се обитель и покоище вѣчное бл҃женнаго Василіа Новаго". и сія прочет, [13]— оудивися и страхо[м] бысть обья[т] и ста[в] изумѣвся —[13]. и се помалѣ юноша красенъ[14] sѣло ѡ[т] пола[т] оны[х] изшедъ, [15]— гл҃а: „что, чл҃че, стоа симъ чюдишися[16]? хощеши ли видѣти чюднѣе сихъ —[15]?" і ѡ[т]верзе емъ врата и внѣтрь въведе. и тамо вшедъ, видѣ чюдныи свѣтъ, [17]— и зданіе дивныхъ[18] полатъ, ѥже вся[к] оу[м] чл҃чь оудивлае[т], и чюдніи сади и плоди различныя, и сладость неизреченная, и бл҃гоуханіа арамать, и невещественныя нѣкія поюще птицы сладкія пѣсни. и возведе его юноша в' единѣ[19] нѣкѹю чюднѹю полатѣ —[17]. „и видѣхъ, рече, прп҃бнаго Василіа, [20]— сѣдяща в неи на пр҃столѣ златѣ и чюднѣ sѣло —[20] в' велицѣй славѣ и мнозѣ слѹженіи, [21]— ины нѣкія многи окр҃сть его подалѣе стоахѹ, посреди же ихъ Василіи —[21]. в нихже бѣ и возлюбленныи мои гд҃нъ оучени[к] ст҃аго

оуправльшася. [7—7] *в* ѡтцѹ, и посемъ ѡтрекся мира *II* доб.—оц҃ѹ. [8—8] *ж і* здѣсь сокращаютъ текстъ—и вся красная мира сего ѡставль, бысть монахъ в' томъ же мн҃стрѣ. и постави келію бли[з] ст҃аго гроба, и добрѣ права свое житіе въ моленіи, въ бдѣніи и слезахъ, и имѣніа своа раздаде требующимъ, поминающе Гн҃е слово. [9] *в*—помышлившоу. [10] *в II* доб.—оума. [11—11] *а*—нѣтъ. [12] *в г д II*—оутворены. [13—13] *а*—оужасенъ стоаще. [14] *а в г д II*—прекрасенъ. [15—15] *а*—нѣтъ. [16] *в*—дивишися. [17—17] *а*—нѣтъ. [18] *б*—чюдныхъ. [19] *в г д П* доб.—вноутреннихъ. [20—20] *а*—живѹща.

Іоаннъ, просвѣщено лице имѣ паче снѣга бѣла и ризы свѣтлы [22]—и пестротами оустроены [23] и чюдны зѣло и стоа^х си^м дивахсѧ. бѧхѫ бо радостнаѧ и невещественнаѧ нѣкаѧ гл^ю^ща к себѣ, ѩже не сѫть сего мира [22]. и, рече, слыша^х гла^с свыше, пришедше в слухи моѧ: — сицевыѧ воздаанїа по см^рти пріемлю^т ѡ^т Бг̃а и^ж всею дш̃ею Бг̃а возлюбльше и того оугодницы [24] достоино почетше [25] и си^м [26] сподобитсѧ [27]. аще [28] кто хоще^т оупокоенъ быти здѣ, да оуправитъ добрѣ житїе свое и по си^х польчи^т. ты же, си^м самовидецъ бывъ, аще хощеши симъ наслѣдникомъ быти, иди и дѣлаи заповѣди [29] Гн̃и [30], ѩкоже оучи^т вы бж^ственное писаніе". и тои юноша изведе мѧ ѡ^тъдѣ азъ же нехотѧ идо^х [31], и часто озирающасѧ изведе мѧ, а врата заключи, и рече: „иди и дѣлаи, еже слыша^л еси аще добрѣ оустроиши всѧ, и по смерти здѣ придеши и с сими водворишисѧ [28а] и в тои ча^с пришедъ в себе, [32]—ощѫтивсѧ паки стоѧ на мѣстѣ, на немже бѣ^х прежде, и молихсѧ, собираѧ на оумъ свои и помышлѧѧ [32] всѧ видѣннаѧ и слышаннаѧ мною".

[33]—сіѧ же всѧ о^н видѣвыи [34] мнѣ повѣда на^м, си^м самовидецъ бывъ, со истинною извѣствѧ. ѩже ми слышавше [33], [помышлахо^м [35]] Гн̃е слово [8], еже во ев^гліи рече [36]: сотворите себѣ дрѫги ѡ^т мамоны неправедныѧ, и внегда [37] ѡ^тидете ѡ^тсюдѫ, пріимѫ^т вы в вѣчныѧ кровы [38]—мамонѫ бо нарече,

---

[21—21] *а*—нѣтъ. [22—22] *а*—нѣтъ. [23] *в г П*—оутворены. [24] *П*—оугодники. [25] *в г д П*—почетшіи. [26] *б* доб.—благостыня ъ. [27] *а в д П*—сподобляютсѧ и наслаждаютсѧ вѣчныхъ бл̃гъ. [28—28] *а*—оубо ты хощеши здѣ сѫщихъ польꙁчити, дѣлаи въ заповѣдехъ Гд̃нихъ, и по смерти твоей прейдеши и ты сѣмо [29] *П*—в' заповѣдехъ [30] *П*—Гд̃нихъ. [31] *в*—изыти. [32—32] *а*—сказа намъ поистиннѣ. [33—33] *а*—нѣтъ. [34] *в П*—дивный [35] вставлено изъ *в г П*. [36] *г*—гл̃ющее [37] *в г д П*—да егда [38—38] *а*—мамона есть иже нѫжныѧ потребы обиліе, иже аще кто держитъ, обидиѧ^т требѫющаго, се имѣти немогѫщаго, стѫжати сего ѩже обильнѣе потребы своеѧ, всѣе и сластолюбіѧ ради, или невѣріе имать, ближнии его да видитсѧ, і оумиⷣ

ꙗкоже и сами вѣсте, еже аще кто что имѣяше [39] потребы своꙗ. симъ велитъ сотворити дрꙋги себѣ, еже лишнее ѡтдати требꙋющимъ. а ѩже спхъ не ѡтдавъ [40] і еще к симъ собирая, —се есть лихоимство и скверноприбыточество [41], Іꙋдѣ предателю причастникъ бꙋдетъ, [41a] несытства богатство [41a] стажаⷩ и не оустыдѣꙗся окаꙗнныи Хр҃та предати и сей томꙋ же [42] подобитсꙗ, нищиꙗ і оубогіꙗ неимꙋщіꙗ нꙋжныхъ потребъ лишаꙗ, своꙗ [43] излишніꙗ наполняꙗ, не оустыдитсꙗ Хр҃та предати и послѣжде оудавитисꙗ ꙗкоꙋ вѣчноꙋ [38]. і аще кто не Закхеевымъ образомъ четверицею восхищенныа ѡтдастъ, и ѡт своего изобилиꙗ [44] и ѡт своеꙗ трапезы нищиꙗ причастники творꙗще [45], и прочимъ требꙋющимъ подаꙗ [44], и вжигаꙗ свѣщи во храмѣ Бж҃іи, [46]— памать ст҃ыхъ творꙗ [47] и почитаꙗ, сицевыа добродѣтели творитъ [47] со ꙁердіемъ, - полꙋчитъ вѣчныхъ бл҃гъ, покои и наслажденіе и ст҃ыхъ [48] водвореніе [46], бл҃годатію и чл҃колюбіемъ Гд҃а нашего Іс҃а Хр҃а, с Нимже ѡтц҃ꙋ кꙋпно слава и со Ст҃ымъ и Бл҃гимъ и Животворꙗщимъ Дх҃омъ [49], нн҃ѣ и присно и во вѣки вѣкѡмъ. аминь [50].

раетъ ѥго ради. а ѥже не ѡт восхищенія и лихоимства ѡт него повелѣ намъ дрꙋги творити, но сквернаа нѣкаа и скаредіе требищное, Вг҃а разгнѣваа на приносящаго ы [39] *в г д П*—имѣа лишше. [40] *в* —дастъ. [41] *б в і к П*—скверностажаніе [41a–41a] *П*—несытство [42–38] *в* —подобатсꙗ имѣющіи излишнаа богатьства, нищимъ и оубогимъ неподающе, ꙗкѡ Іꙋда безоꙋміемъ своимъ оудавишасꙗ, моꙋкѡ себѣ вѣчнꙋю полꙋчитъ. [43] *П*– имѣющіа и. [44–44] *а*—творꙗ своа потребы [45] *в д П*—творꙗ [46–46] *а*—и нищіа милꙋа добрѣ, таковыи творитъ и вѣчныхъ бл҃гъ сподобитсꙗ. [47–47] *в г д П*—и сице вса добрѣ творꙗ. [48–46] *в д П*—соводвореніа. [49] *П* доб.—честь и держава и поклоненіе. [50] *П* (на оборотѣ послѣдняго, 154-го листа)—книга житіа и ѡтчасти чюдесъ сказаніе прпⷣбнаго Василиа новаго и видѣніе ученика ѥго Григоріа взятаа изъ р҃кописной минеи четіи Ст҃ѣишаго Макаріа митрополита московскаго Тꙋпомъ издана в҃ тꙋпографіи почаевской въ лѣто ҳ҃ѕ҃ т҃ в҃—*ѕ к і* имѣютъ добавленіе, соотвѣтствующее отдѣлу *CI* основного текста—Пристеженіе ѡ вѣрности видѣніа сего. Молю же вы, братіа и ѡтцы и всакъ правовѣрныи читателю, да ничтоже смнайсꙗ, сіа прочитавая, ꙗкѡ моꙋжѡ грѣшно сіа ѡткрышасꙗ тайны, ихъ же ѡт вѣка никтоже ѡт великихъ ст҃ыхъ мꙋжей сподобисꙗ таковаго видѣ-

нiа. но да оувѣсте,—не моегѡ ради достоинства таковаа показа мнѣ Гь, но мл̑твами ѡц̑а моего Василиа. ѡбаче почто чѧдимсѧ Бж̑ію строенію и страшномѕ смотрѣнію ѳгѡ, или кто завидитъ Бж̑имъ дарованiамъ, гордостію дмѧсѧ, нищiа оукорѧюще? не ст̑ымъ ли женамъ первѣе ѩвисѧ Гь, воста ѿ мертвыхъ? и волсви призва и пастыремъ оповѣда свое во плоти пришествiе и безкнижныа рыбари бг̑ословцы показа и во многихъ бж̑ественныхъ писанiахъ ѡбращеши вышше силы и разѹма твоего чоудо даровании Бж̑ихъ,—овымъ ѿкровенiе показовахѕ сѧ, і инымъ же исцѣленiа даръ, и ина, ѩкоже ап̑лъ исчитаетъ дарованiе Дх̑а Ст̑го что же о семъ чѕдитисѧ, ѩко мнѣ послѣднемѕ Бг̑ъ ѿкры мл̑твами ѿц̑а моегѡ на полѕ прочитающимъ и слышащимъ сiа? аще ли кто противно ѡбращетъ в писанiи семъ, да не ѩклеветаетъ все писанiе тогѡ ради ѡбычаи бо имѕтъ нѣцыи оумомъ слышати, по ап̑лѕ, како бы имъ свое хотѣнiе возставити мы же аще и простою дш̑ею сіа написахомъ, обаче истинно и неложно Бг̑ѕ ѡ томъ свидѣтельствѹющѕ, ѩко видѣхомъ и слышахомъ. мню же, кто зла не навыклъ бѹше, прилежати можетъ несѹмнително и семоу видѣнію вѣровати и полѕ ѿ сихъ пріати нѣсть бо Бг̑ъ намъ искѹситель злыхъ, но бл̑гихъ. ѵмоуже боуди слава, чсть и поклоненiе нн̑ѣ и прⷭно и во вѣки вѣкомъ аминь

Третья русская редакція.

(Редакція св. Димитрія Ростовскаго.)

Житіе прп҃дбнаго о҃па нашегѡ Васіліа новагѡ, списаное Григоріемъ оученикомъ сгѡ[1].

Во дни бл҃гочестивыхъ царей Греческихъ, Льва премдрагѡ и Алеѯандра брата сгѡ, сынѡвъ цр҃ѧ Васіліа Македѡна, въ десѧтое лѣто самодержавствіѧ ихъ, магистріаны нѣцыи, ѡ҃т Асійскіѧ страны повелѣніемъ царскимъ послани бывшіи, сгда ѡ҃тѣдѫ въ Кѡнстантінъ градъ возвращахѫсѧ, и мимѡ нѣкіѧ непроходимыѧ пѫстынныѧ горы идѧхѫ, оузрѣша человѣка [сего, ѡ немже намъ предлежитъ слово блаженнаго Васіліа] по пѫстыни ходѧща, хѫдыми ѡдѣѧна рѧбы, образомъ странна и страшна, ѧкѡ въ пѫстыни воспитана, и абіе скорыми ногами текше, ѧша того, и дивлѧщесѧ ѡ странномъ образѣ сгѡ, прелагатаѧ тогѡ быти мнѧхѫ: связавше оубѡ ведоша сгѡ коупнѡ съ собою въ царствѫющій градъ, идѣже ѧвившесѧ царемъ, ѧвлено имъ и ѡ ѧтомъ въ пяти человѣцѣ сотвориша[2]. Царь же Левъ, видѣвъ сгѡ, в даде на истѧзаніе патрикію, именѧемомѫ Самѡнъ, родомъ Агарѧнинъ, да ис-

[1] Текстъ взятъ изъ изданія 1840 года, повторяющаго изданія 1700 и 1716 года. Въ Дмитріевскихъ Минеяхъ Житіе помѣщено подъ 26 марта. На полѣ: Изъ негоже здѣ и изъ великіѧ Четьи вкратцѣ

[2] на полѣ: ѡбрѣтенъ и на истѧзаніе данъ.

пытаетъ ѩже ѡ немъ, кто есть, и ѡ҃ткѹдѣ, и какѡємѹ имѧ; Самѡнъ же патрикій, поемши человѣка Бж҃іа, веде въ домъ свой, и сѣдши со всѣми своими совѣтники гордостнѡ, повелѣ представити пред лицемъ своимъ бл҃женнаго. той же представленъ, не воздаде ємѹ достойныѧ чести и поклоненіа Глагола оубѡ къ немѹ Самѡнъ: кто єси ты, и ѡ҃ткѹдѣ, и какѡ имѧ твое; Онъ же не даде ємѹ ѡ҃твѣта, но стоаше молчѧ, и кроткими на него смотрѧ очесы. Глагола оубѡ паки къ немѹ. возвѣсти намъ, ѡ҃ткѹдѣ єси ты; И глагола къ немѹ с҃тый: ты оубо кто єси, и ѡ҃ткѹдѣ; и рече ємѹ Самѡнъ: мы тебе вопрошаемъ, ты кто єси, и ѡ҃ткѹдѣ, кто же єсмь азъ, не подобаетъ вопрошати: аще же оувѣдати хощеши, ѩже ѡ мнѣ, возвѣщѹ ти. азъ єсмь Самѡнъ, патрикій и паракімоменъ[1] царствующихъ намъ нынѣ самодержцѡвъ: повѣждь оубо, ты кто єси, и ѡ҃ткѹдѣ, и кое есть твое житіе; Глагола къ немѹ бл҃женныи: азъ страненъ єсмь, єдинъ ѡ҃т живоущихъ на земли. Рече къ немѹ Самѡнъ. добрѣ оубо ѡ тебѣ глаголютъ, ѩкѡ прелагатай єси, пришедый прегладати Греческѹю область. Прп҃дбный же на то ничтоже ѡ҃твѣща. И мнози пред҃стоащіи нѹждахѹ, глаголюще, кто єси; и не ѡ҃твѣщаваше имъ. Повелѣ оубѡ Самѡнъ, да принесѧтъ пред҃ лице єгѡ жезліе сѹрово, и воловыѧ жилы сѹхи, и ина нѣкаѧ страшнѣйшаѧ орѹдіа на оустрашеніе ємѹ, да негли оубоитсѧ и повѣсть, ѡ҃ткѹдѣ есть. Онъ же всѧ та вида, ничтоже глаголаше. и повелѣ растагнѹти єгѡ четыремъ и воловыми жилами бити вопрошающи, кто єси; Біенъ же сѹщи крѣпкѡ, с҃тый не ѡ҃твѣщаваше имъ, но терпѧше молчѧ. Дотолѣ же биша єгѡ, донелѣже мнѣти имъ, ѩкѡ оуже абіе оумретъ, и вземше єго

[1] на полѣ: старѣйшина кѹвикѹларіевъ царскихъ.

аки бервно [не могыща ходити] несоша, и ввергоша въ темницѫ На оутріе же невкротимый онъ звѣрь Самѡнъ, сѣдши на сѣдищи, повелѣ привести юзника, и шедше посланніи ѡбрѣтоша двери темницы твердѡ заключены, того же внѣ стоѧща здрава тѣломъ, и ждѧща ихъ, и вельми ѡ семъ оудивишасѧ Вопрошахѫ же сго, глаголюще: повѣждь намъ, какѡ изъ темницы изшелъ сси, заключеннымъ сѫщымъ дверемъ твердѡ; Бл̄женный же ничтоже къ нимъ ѡтвѣща, но идѧше съ ними предстати патрікію. Нѣцыи же ѡт нихъ предтекше сказаша Самѡнѫ бывшее, какѡ ѡбрѣтоша сго внѣ темницы: оудивисѧ же Самѡнъ и вси иже с нимъ, слышаще таковаѧ, и не вѣровахѫ повѣдаемымъ. Дрѵзіи же глаголахѫ, ꙗкѡ волхвъ єсть, и волшебствомъ таковое сотвори чѧдо И паки Самѡнъ патрікій вопрошаше ст̄аго надолзѣ съ прилѣжаніемъ и прещеніемъ, да скажетъ, кто єсть; прп̄дбный же ѡтвѣта не даде ємѫ. Разгнѣвавсѧ оубѡ сѣлѡ Самѡнъ, повелѣ паки растагнѫти єго на земли, и бити жезліемъ нещаднѡ дотоль, донелѣже скажетъ, ꙗже ѡ себѣ, кто єсть, и ѡткѫдѫ; и біенъ бысть надолзѣ, и шесть жезлѡвъ сокрѫшишасѧ, онъ же доблественнѡ терпѧше въ велицѣмъ молчаніи ничтоже ѡтвѣщавѧ, чѧдящымсѧ всѣмъ ѡ неизреченномъ терпѣніи и молчаніи прп̄дбнагѡ. Рече оубѡ Самѡнъ: вѣмъ, ꙗкѡ хощетъ прелагатай сей хвалитисѧ и глаголати: молчаніемъ побѣдихъ ихъ. но такѡ ми здравіѧ самодержцевъ ꙗкѡ не попѫщѧ ємѫ похвалитисѧ и порѵгатисѧ намъ, и повелѣ єгѡ всю седмицѫ бити, на кіждо день налагающе триста оударенїй бичами [1], триста же жезліемъ: онъ же терпѧше мѵченіе то, тѧ сѫщѫю въ немъ добродѣтель: ибо ѡт юности

[1] на полѣ: плетьми.

инокъ бысть, и пойде въ пустыню, въ нейже скиташеся лѣта довольна, во вся же дни пребыванія своего въ пустыни жестокое провождаше житіе, зеліемъ точію питаася, ходя босъ и хождѣйшими одѣянъ рубищами, и не хотяше толь добродѣтельнаго житія своего никомуже повѣдати [2], того ради молчаше, рекшу Влдцѣ да не оувѣсть шуица твоя, что творитъ десница твоя [3]. всякъ бо изявляай добрая своя дѣла, пріемлетъ мзду свою похвалу отъ человѣковъ, вѣчныя же славы лишаетсѧ. а иже желаетъ вѣчныя, той оутаеваетъ пред человѣки свою добродѣтель, и аще и біенъ будетъ, молчитъ, и воистинну таковыи человѣкъ мученикъ есть

Минувшей же недѣли, въ нюже по вся дни біемый стый многія претерпѣ болѣзни, оувѣдавъ Самонъ патрікій, яко въ непокореніи пребываетъ мученикъ, паки сѣде на судищи, и представивъ его, воззрѣ со гнѣвомъ на него, и рече: сквернѣйшій въ человѣцѣхъ, доколѣ таиши лесть въ сердцѣ твоемъ, повѣждь намъ, кто еси, и откуду; Отвѣща къ немъ блженный: иже содомскаа дѣла творятъ втайнѣ, якоже ты, таковыхъ воистинну сквернѣйшими нарицати подобаетъ. Самонъ же о таковомъ обличеніи великаго сѣда исполнися, срамася предстоящихъ ему, и разгорѣвся простію и гнѣвомъ веліимъ, повелѣ принести ременіе, и связати опако рущѣ прилбному, и обвязавше крѣпко вервіемъ ребра его, и десную его ногу опако къ ребрамъ привязавше, повѣсити того стремглавъ горѣ въ храминѣ нѣкой на прекладѣ, и перстнемъ своимъ запечатлѣ двери храмины тоя, и и тако остави его висѣти, дондеже повѣсть о себѣ, кто есть,

---

[2] на полѣ чесо ради не повѣда, откуду есть.
[3] на полѣ: Мате s, cx r.

и ѡ҃ткѹдѹ; Вси же тамѡ бывшіи роптахѫ отай на Самѡна гнѣвающеся, и окаанна того нарицающе ѡ таковомъ мѧчительствѣ неповинномѹ человѣкѹ ѡ҃т негѡ творимомъ. И висѧше такѡ с҃тый три дни и три нощи: по трехъ же днехъ мѧчитель пришедъ ѡ҃тверзе двери, и ѡбрѣте мѧченика висѧща. Видѣвъ же его лицемъ свѣтла аки ничтоже зло страждѹща, оудивисѧ, и ближае пристѫпивъ къ немѹ, рече: кто сси, и ѡ҃ткѹдѹ; не наказа ли та мѧка сіѧ; бл҃женномѹ же ничесѡже ѡ҃твѣщавающе, повелѣ снати его съ преклада и разрѣшити. Сгда же разрѣшенъ бысть с҃тый, ста тѣломъ здравъ, исцѣлающей его благодати Хр҃стовой, и ниединагѡже вреда имый. Всѣмъ же попремногѹ оудивлающымсѧ и чюдящымсѧ, рече Самѡнъ. не добрѣ ли глаголахомъ, ꙗкѡ волхвъ есть сей человѣкъ; се бо нималѡ тѣломъ поболѣ, но азъ скорѡ разрѧшѹ волшебнѹю тогѡ силѹ: призовите ко мнѣ звѣрокормителѧ. Томѹ же пришедшѹ, рече: оуготови на оутріе льва лютѣйша, ни даждь емѹ сегѡ дне оурочныѧ пищи, да гладенъ бѹдетъ, и оузримъ волхва сего, аще и льва ѡдолѣетъ. Бывшѹ же оутрѹ, собраса множество народа на позорище, и левъ стра- шенъ испѧщенъ бысть рыкающъ сѣлѡ ѡ҃т алчбы, приведше же тамѡ с҃таго, повергоша львѹ въ снѣдь: левъ же, видѣвъ прп҃бнаго, трепетенъ бысть, и пришедъ лѧже, и валѧшеся предъ ногами его ꙗкѡ овча неѕлобиво, всѣмъ дивящымсѧ, и Гд҃и помилѹй, взывающимъ. Пристѫпивъ же прп҃бный ко львѹ, поглаждаше его десною рѫкою своею, и емѹ того за оухо изведе вонъ, возглашаѧ къ предстоящымъ: се овча ваше, се овча. Но и таковомѹ чюдеси бывшѹ, никакоже восхотѣ Самѡнъ иноплеменникъ разѹмѣти, ꙗко мѧчимый ѡ҃т негѡ человѣкъ есть Бж҃ій, и повелѣ с҃тго нощію въ мори потопити. слоуги оубѡ, поемше мѧченика въ третію стражѹ нощи, везоша

кораблецемъ на море, и въ пѵчинѣ связана ввергше, возвратишася [1].

Повелѣніемъ же Бг̃а, хранящаго ст̃ыя свои, абіе два делфіни морстіи, вземше прп̃бнаго на хребты свои, изнесоша того на брегъ, глаголемый Ѥдомы, бѣ же то седмое предградіе Ѡнстантінопольское, и тамѡ ѥго на сѵсѣ посадиша, внезапѣ же разрѣшишася ємѣ рѵцѣ и нозѣ, и вставъ пойде ко градѣ не ѡтверста же ѥще бѣхѣ златая врата, и сѣде при нихъ, хотя малѡ почити Въ то же врема пріиде тамѡ нѣкій человѣкъ, болѣзнію трасавичною sѣлѡ ѡдержимый, и сѣде близ ст̃аго трасыйся и стенай ѡт болѣзни милосердовавъ оубѡ ѡ немъ прп̃бный, возложи на него рѵкѵ, и помоливсѧ, исцѣли ѥгѡ Видѣвъ же человѣкъ себе исцѣлѣвша, паде на нозѣ прп̃бнагѡ и молаше ѥго, да идетъ съ нимъ въ домъ ѥѧѡ: бѣ же человѣкъ той ѥдинъ ѡт меншихъ неславныхъ гражданъ, имя ємѣ Іѡаннъ, и иде съ нимъ прп̃бный радѵяся: Іѡаннъ же съ подрѵжіемъ своимъ пріа его любезнѡ, и бывшѣ обѣднемѣ часѣ, представи трапезѣ, и ядоша веселящеся. Повѣда же Іѡаннъ женѣ своей, какѡ исцѣли ѥго прп̃бный призываніемъ имене Хр̃стова, и возрадовася жена sѣлѡ ѡ таковомъ гостѣ, ꙗкѡ сподобися оугодника Бж̃іа пріати въ домъ свой: бѣ бо и та sѣлѡ Хр̃столюбива, и странолюбива, и въ страсѣ Бж̃іи жительствѵюща, имя же ѥй Елена. Таже Іѡаннъ и Елена жена ѥгѡ начаша молити ст̃аго, да скажетъ имъ, кто ѥсть, и ѡткѵдѣ; Ѳтвѣща ст̃ый: ѡткѵдѣ ѥсмь, не подобаетъ нынѣ глаголати, обаче послѣжде оувѣсте, нынѣ же хощѣ ѡтити молитвы ради въ монастырь нерѵкотворенныя ікѡны Прест̃ыя Бц̃ы, ꙗже сама ѡ себѣ написася.

[1] на полѣ· потопленъ бывъ, делфінами изнесеся на брегъ.

И въставъ иде, возслѣдствовавшꙋ емꙋ Іѡанну, и совершивъ тамѡ своꙗ молитвы, паки въ домъ Іѡанновъ моленіемъ тогѡ возвратися: стѧжахꙋ же стомꙋ прилѣжнымъ моленіемъ Іѡанну и подрꙋжіе сгѡ, да скажетъ имъ, ѥже ѡ себѣ. Онъ же рече: азъ есмь, сгоже Самѡнъ патрікій вчера въ глꙋбинꙋ морскꙋю вверже но Гдь мой Ісъ Хрстосъ, емꙋже ѡт юности моеꙗ слꙋжꙋ, имже вѣсть образомъ, сохрани мꙗ невредна. И повѣда имъ имꙗ свое, ѩкѡ Васілій нарицаетсꙗ, и сказа вся порꙗдꙋ, елика сотвори емꙋ царевъ патрікій, и чꙋдахꙋся слышаще. Слышахꙋ же ѡ немъ и прежде, какѡ мꙋчи сгѡ Самѡнъ, и како не вреди сгѡ звѣрь, пройде бо ѡ томъ слꙋхъ по всемꙋ градꙋ. Таже молахꙋ сего, да пребываетъ съ ними въ домꙋ ихъ во все времꙗ житіꙗ своегѡ, и оугодно бѣ то стомꙋ. оустроиша оубѡ емꙋ храмъ молитвенный, и свѣтильникъ, идѣже ѡбычныꙗ хвалы Бгꙋ возсылаше. Кто же доволенъ изрещи слезныꙗ сгѡ токи, ѥже проливаше въ молитвахъ къ Бгꙋ; кто колѣнопреклоненіꙗ сгѡ изочтетъ; кто всенощнаꙗ бдѣніꙗ исповѣсть, безъ сна бо провождаше вся нощи. Сіце же и добрыꙗ сгѡ нравы кто скажетъ подробнꙋ; на гнѣвъ никогдаже подвигнꙋся, ѩкоже столпъ непоколебимый. Кротокъ бѣ, ѩкѡ Моꙋсей и Двдъ дрꙋгій, тихъ ѩкѡ Іаковъ, милостивъ же паче Авраама: той бо ѡт многагѡ богатства своегѡ милостыню твораше, сей же ѡт оубожества своегѡ Бга ради терпимагѡ блгодѣтельствоваше нищымъ довольнѡ, ѥже бо подаваемо емꙋ бѣ ѡт Хрстолюбивыхъ, то онъ абіе раздаваше неимꙋщымъ. Ѡбитающꙋ же Васіліи стомꙋ оу онагѡ Хрстолюбца Іѡанна, начаша по малыхъ днехъ приходити къ немꙋ людіе, овіи пользы ради, дрꙋзіи же приношахꙋ недꙋжныꙗ своꙗ исцѣленіꙗ ради, на нихже прпдбный рꙋки своꙗ возлагаꙗ и молитвꙋ твораꙗ, исцѣлѣваше блгодатію Хрстовою, и прославися

имѧ єгѡ и житіе во градѣ томъ, и мнози не точію ѡ^т^ народа, но и ѡ^т^ нарочитыхъ гражданъ и вельможъ къ немѹ прихождахѹ. имѣѧше же и прозрѣніѧ даръ, и когѡждо приходѧщагѡ къ немѹ провидѧше тайнаѧ дѣла, дѡбраѧ же и злаѧ, и наединѣ ѡбличающи грѣшникѡвъ, многихъ возстави къ покаѧнію. Провидѧше же и бѹдѹщаѧ, и предсказоваше та пророчески, ѩкоже абіе предлежащее ѥвитъ слово

Оумершѹ царю Львѹ, таже и братъ єгѡ Алеѯандръ по единомъ лѣтѣ скончавшѹсѧ, ѡстасѧ на царствѣ сынъ Львовъ Кѡнстантінъ, нарицаемый Багранородный съ матерію своею Зѡєю: а понеже Кѡнстантінъ еще малъ бѣ сѣлѡ отрочищъ, приставлени оубо быша емѹ хранители и строители царствѹ, Ніколай патріархъ Цареградскій и кѵропалатъ Іѡаннъ, прозываемый Гарида, тѣмъ врѣчено бысть оуправлѧти всѧ дѣла царскаѧ, донелѣже младый царь въ возрастъ пріидетъ. Въ то врема наидоша варвары на Греческѹю странѹ, и плѣняюще ѡпѹстошахѹ землю окрестъ Цараграда, и не бѣ, да кто соберетъ воинственнѹю силѹ, и изыдетъ на брань противѹ варварѡвъ нашедшихъ, и бѧше Греческое царство въ смятеніи и бѣдѣ немалѣй: народъ же Цареградскій вопѧше на патріарха Ніколаа, ѩкѡ не добрѣ радѧща и оуправлѧюща царствомъ. Ніколай оубѡ совѣтовавъ со прочими вельможы, писа къ восточномѹ воеводѣ, именемъ Кѡнстантінѹ, прозываемомѹ Дѵка, да въ царствѹющій градъ пріидетъ и пріиметъ скипетръ вкупѣ съ Кѡнстантіномъ младымъ царемъ, емѹже малѹ сѹщѹ и в палатахъ царскихъ воспитаваемѹ, онъ ѩкѡ мѹжъ крѣпокъ и храбръ въ бранехъ, да ѡполчается противѹ иноплеменникѡвъ. Бѣ бо воистиннѹ мѹжъ той Кѡнстантінъ Дѵка сѣлѡ храбръ и непобѣдимый воинъ, страшенъ сопротивнымъ, єже и сами множицею исповѣдаша, ѩкѡ ви-

дахѫ ѡ̀т оружіа Кѡнстантінова, такоже и ѡ̀т ноздрей конскихъ огнь исходящъ, и на нихъ оустремляющеся, ѡпаляющъ же и прогонающъ оныхъ, якѡ не возмощи имъ противѫ лица егѡ стати. Не таише же Кѡнстантінъ и тоа бл̃годати данныа емѹ ѡ̀т Бг̃а, глаголаше бо: спящѹ ми иногда въ юности моей, предста жена нѣкаа пресвѣтла, царскою багряницею ѡдѣяна, и конь огненъ при ней, и оружіе на конѣ огненно: и оубѣждаше ма, аще и нехотяща и боящася, воѡружитися тѣмъ оружіемъ огненнымъ, и на коня огненна всѣсти. И сгда то сотворихъ, рече ко мнѣ: да оужасаются тебе врази Вж̃іи, и хѹлители Сн̃а моегѡ, якѡ воскъ да растаютъ ѡ̀т лица твоегѡ: то рекши ѡ̀тиде. Сіа ѡ себѣ сказоваше мѹжъ той, къ немѹже посланіе патріархово ѡ пріятіи царства сгда пріиде, ѡ̀трицашеся онъ, глаголющи себе недовольна ни подобна быти къ таковѣй высоцѣй власти: но и паки ѡ̀т патріарха и всегѡ сѵгклита пріидоша посланіа къ немѹ, призывающаа егѡ на царское достоинство онъ же ѡ̀тписа къ нимъ: не подобаетъ ми со Хр̃стомъ Г̃еднимъ царемъ, аще онъ и малъ есть лѣты, сравнятися, и согрѣшати Бг̃ѹ моемѹ, еще же боюся, да не каковаа лесть и коварство ѡбрѣтается въ васъ, и хощете мене погѹбити. Сицевое восписаніе ѡ̀т него патріархъ и вельмѡжи Цареградстіи пріемше, третицею послаша къ немѹ, кійждо особь написавше свою присягѹ, кленѹщеся честнымъ древомъ животворящагѡ Кр̃ста Г̃еднѧ, якѡ не лестными дѹшами, но простыми сердцы призывають его на соцарствованіе юномѹ царю. Онъ же, емши вѣрѹ клятвѣ ихъ, иде къ Царюградѹ съ домашними своими, и срѣтенъ бысть ѡ̀т вельмѡжь и гражданъ честнѡ со славою многою. Бѣ же приходъ его ко градѹ ранѡ, возсіявшѹ солнцѹ, и бысть знаменіе недоброе, пре̾возвѣщающее емѹ смерть оубійственнѹю: солнцѹ

бо свѣтлѡ сіающѧ, дождь малъ сниде, капли же бѧхѫ кровавы падающыѧ на землю[1]. Ніколай же патріархъ и совѣтници сгѡ, видѣвше приходъ и честное ѡ^т народа срѣтеніе Кѡнстантіна Дѵки, премѣниша инакѡ совѣтъ свой, и затвориша царскіѧ входы, не попѵскающе ємѵ пріити къ царю и къ матери царевой онъ же на позорищи оу іпподрома постави шатеръ свой, и прихождахѫ къ немѵ вельмѡжи и граждане по вса дни покланающеса ємѵ, и царѧ того нарицающе. Нѣцыи же ѡ^т вельможъ, познавшисѧ со ст҃ымъ Васіліемъ и любовь къ немѵ имѣвшіи, пришедше къ ст҃омѵ, вопрошахѫ єго особь: каковъ имать конецъ быти начинающемѵсѧ дѣлѵ. Ст҃ый же съ плачемъ извѣствоваше имъ, ѩкѡ не прейдѫтъ три мѣсяцы, и кровавыи конецъ бѫдеть призваннома на царство Кѡнстантіна Дѵкѣ и всѣмъ томѵ, придержащымсѧ сказа же имъ то, бл҃женный рыдаше неѵтѣшнѡ и непрестаннѡ даже до изнеможенія. Они оубо, затворшесѧ въ домѣхъ своихъ, въ молчаніи пребывахѫ неисходни, ждѵще со страхомъ конца пророченнагѡ. паки два брата, єдиноутробныѧ сыны нѣкоегѡ вельможи, оба саномъ прѡтоспаѳаріи, къ ст҃омѵ пріидоша и вопросиша єго, глаголюще. добрѣ ли єсть намъ ходити на іпподромъ къ новонареченномѵ царю, и присвоитисѧ ємѵ; Ст҃ый же ѡ^твѣща имъ со слезами чада! не ходите тамѡ аще бо присвоитесѧ ємѵ, то єдинъ оубіѥствомь меча оумреть, дрѵгій же ѡ^трѣзаніе оушей и носа постраждетъ, и вь посмѣхъ бѫдеть видащымъ єго во все житіе свое. Они же, небрегше о словесѣхъ ст҃агѡ, пдоша на іпподромъ, и новонареченномѵ царю присвоишасѧ. И

[1] на полѣ дождь каплями кровавыми.

бысть по дв҃ мѣсацѣхъ Ѳ҃ѡнстантінъ Дѵка, патріаршею присагою, и всегѡ сѵгклита клѧтвами и моленми на царство призваный, вида себе ѡ҃т нихъ прельщена и поругана, аще и можаше мстити за себе, ꙗкѡ храбръ сый во бранехъ, и имый по себѣ множество вои҃ и народа: можаше бо силою воинскою и народною затворенныя сокрѵшити входы, и внити въ царскаѧ, или ѡбсѣсти градъ на долгое врема, и не пѵстити потребныхъ къ пищи, тогда и сами бы искали милости ѡ҃т негѡ, и входъ невозбраненъ ѡ҃тверзли бы сѧ҆. Обаче онъ, мѧжъ бл҃гочестивъ и Б҃гобоѧзливъ сѵщи, не хотѧше, да кто ег҃ѡ ради зло нѣчто постражде҆тъ, ни искаше кровавымъ пѵтемъ взыти на степень царскій, но на Бг҃а возлагаѧсѧ, и на клѧтвѹ патріаршѹ и боларскѹ еще оуповаѧ, совѣтова съ своими пойти без҃ брани и орѵжіа въ царскаѧ мирнѡ мѣдными враты, єдинаѧ тѧ҆ выломавше, затворена бо бѧхѹ крѣпкѡ, и глаголаше: аще насъ пріимѵтъ кротцѣ, добрѣ бѹдетъ, аще же оубіютъ насъ, дадѵтъ ѡ насъ ѡ҃твѣтъ Бг҃ѹ пред҃ нимже сѹдитиса҆ имамы, ꙗкѡ моленми и клѧтвами насъ, аще и нехотѣвшихъ прельстиша. То рекши, положи клѧтвѹ на всѣхъ съ нимъ бывшихъ, да ни єдинъ дерзнетъ изѵѧти мечь свой, или стрѣлѹ на лѵкъ наложити противѹ сопротивлщихсѧ имъ, да ни єдинагѡ [глаголаше] человѣка Христіанскагѡ єдина крове капля проліетсѧ мене ради. Такѡ совѣтъ сотворше, и клѧтвѹ оутвердивше, поидоша къ мѣдянымъ вратѡмъ, ꙗже ег҃да нѵждею ѡ҃тверзоша, и идѧхѹ мирно къ царскимъ палатамъ, абіе противѹ ихъ повелѣніемъ патріаршимъ и ег҃ѡ совѣтникѡвъ оуготованніи на то стрѣльцы начаша стрѣлати и оуѧзвлати многихъ: и оуѧзвленъ бысть Дѵка стрѣлою въ ребра҆ под҃ деснюю рѵкѹ крѣпкѡ, и прекло-
нисѧ на землю, ѡ҃т болѣзни стена. Таже палатніи орѵжни-

цы, ихже множество на то собрано бѣ, оустремишасѧ со ѡбнаженными мечы на входящыѧ мирнѡ и непротивоборющыѧсѧ, и начаша сѣщи ихъ аки стеблѥ, и оубиша Кѡнстантіна Дѵкѵ и сына єгѡ и ины мнѡгіѧ, а прочіихъ бѣгѵ ємшихсѧ паша живыхъ, и въ тойже часъ различнѡ ихъ казниша, овыхъ пресѣкающе на полы, овыхъ же на древесахъ предъ вратами градскими обѣшивающе, а инымъ носы и оушы оурѣзывающе, и жилы пресѣкающе, и падоша тогда съ Кѡнстантіномъ Дѵкою неповинныхъ мѵжей до трехъ тысящъ тогда и оніи два брата прѡтоспаѳаріи, приходившіи къ ст҃о-мѵ Василію, пострадаша по пророчествѵ преподобнагѡ, єдинъ бо изъ нихъ въ главѵ оусѣченъ бысть, а дрѵгій ѡтрѣзаніе оушей и носа подъѧ. Таже оубіеномѵ Дѵкѣ воини оусѣкоша главѵ, такоже и сынѵ єгѡ, и принесоша къ Ніколаю патріархѵ и къ єгѡ совѣтникомъ и даде патріархъ дары оубившымъ Кѡнстантіна, главѵ же єгѡ повелѣ на копіи носити по всемѵ градѵ на поруганіе, а тѣлеса оубіеныхъ мечемъ въ морѥ воврещи. Такѡво кровопролитіе неправедное сотворисѧ въ той часъ въ Царѣградѣ, и ѡсквернисѧ градъ кровію мѵжей неповинныхъ, ѩже аки Авелева вопіѧше къ Бг҃ѵ ѡт҃ земли на оубійцы своѧ. Такѡ не ѡт҃ меча иноплеменныхъ сѵпостатѡвъ, но ѡт҃ меча единовѣрныхъ и единомысленныхъ бывшихъ дрѵгѡвъ и братій паде сильный воевода Кѡнстантінъ Дѵка царь нареченный, славный храбростію воинъ, Бг҃ѵ оугодный, и народѵ любезный, погибе коварствомъ клятвопрестѵпныхъ и безсовѣстныхъ злыхъ человѣкѡвъ. Обаче дѵша єгѡ праведнаѧ вселисѧ на лонѣ Авраама праведнагѡ, такоже и прочіихъ дѵшы, съ нимъ пострадавшихъ, сподобишасѧ мл҃сти Бж҃іѧ, єже извѣстисѧ сицевымъ чѧдомъ: над ѡбѣшенныхъ тѣлесами, донелѣже висѧхѵ, видѣны быша по всѧ нощи

звѣзды сходящыя[1], и надъ главами ихъ пресвѣтлѡ сіяющыя даже до солнечнагѡ восхода, еже извѣстнымъ знаменіемъ бѣ сегѡ, якѡ неповинно пострадахѫ, и якѡ дѫшы ихъ вселены сѫть во свѣтлостехъ стыхъ. Сіа же рекошася на показаніе пророческагѡ въ преподобнѣмъ оцѣ нашемъ Василіи дха, якѡ иже той предвозвѣсти, та сбышася.

Еще же и дрѣгая подѡбная первымъ пророченіа сгѡ послѣдѫютъ.

Возведенъ бысть въ соцарствованіе юномѹ царю Кѡнстантіѹ багранородномѹ оуправленіа ради царства Рѡманъ патрікій: той пришедшемѹ въ возрастъ царю Кѡнстантіѹ даде въ сопрѧжество дщерь свою Еленѹ. бѣ же и самъ Рѡманъ вѣнцемъ царскимъ вѣнчанъ, имѣ же и дрѣгаго зата, нарицаемаго Сарѡніта, саномъ патрікіа, иже гордящися славою и богатствомъ своимъ, помышлаше лѫкавая въ сердцѣ своемъ, какѡ бы цара Кѡнстантіна погѹбити, себѣ же восхитити скипетръ царскій близъ же двора Сарѡнітова бѣ домъ онагѡ Хрстолюбца Іѡанна, оу негѡже жѡбиташе преподобный оцъ нашъ Василій. Прозорливыми оубѡ очесы преподобный, провида лѫкавое помышленіе Сарѡнітово, глаголаше въ себѣ· вижды окааннаго сего, какѡвыя въ сердцѣ своемъ составляетъ бгопротивныя совѣты, но иды, и ѡбличѹ сго, да негли престанетъ ѡт безѹмныхъ своихъ начинаній. Во единъ оубѡ ѡт дней Сарѡнітѣ изъ дома своегѡ на конѣ со многою гордостію исходящѹ, и къ царскимъ градѹщѹ палатамъ, зайде стый въ пяти и велегласнѡ нача къ немѹ глаголати: почто сердце твое помышляетъ лѫкавая на Хрстово наслѣдіе; нѣсть тебѣ части въ жребіи царскомъ, престани, и не трѹждайся

[1] на полѣ: звѣзды скождахѫ надъ тѣлеса неповинно оубіенныхъ

всѣ, да не когда прогнѣвается на та Гдь, и погыбиши тѣ самѣю, юже мнишися имѣти, честь патрікійскѣю. Сіа слышавъ Сарѡнита, ѡрости веліа исполнися, и оустремився на него, біаше єгѡ держимымъ въ рѣкахъ бичемъ по главѣ, и мнѡгіа раны наложивъ, и словесы оукоривъ досадными, пойде въ пять свой. Блженный же Васілій, терпѣливнѡ то понесъ, во оутрешній день паки срѣте того из домѣ исходяща: и таковыми же ѩкоже и вчера словесы ѡбличаше єго Онъ же повелѣ слѣгамъ своимъ яти стаго, и вести єго въ домъ свой, дондеже ѡт палатъ царскихъ возвратится. Єгда же возвратися, повелѣ оуготовати терновое жезліе, и представивъ себѣ стаго, рече къ немѣ: рцы ми, злый старче, который та бѣсъ наясти съ таковымъ дерзновеніемъ стрѣтати ма, и таковая пред всѣми на ма глаголати; не вѣси ли, ѩкѡ зать єсмь царевъ и первый въ палатахъ царскихъ ѡбрѣтаюся, и богатство оу мене безчисленное, ѩкѡ пєсокъ вскрай моря; оу мене рабѡвъ, и имѣній, селъ, стадъ множество несказанное, сребро же и злато неизчетно, єще же и слава велика и честь ѡт Бга и ѡт царей и ѡт всѣхъ вельможъ мнѣ дадеся: ты же, хѣдѣйшій сый старецъ и нищетнѣйшій прошакъ, како дерзнѣлъ єси таковыми оукорительными и ѡбличительными словесы мнѣ пред всѣмъ народомъ досаждати; рцы ми, прежде даже не предамъ та смерти. Ѿтвѣщаємѣ блженный: что оубѡ, мниши ли тайнѣю быти лесть твою и лѣкавство, єже крыеши въ сердцѣ твоемъ; самъ Гсдь ѡткры мнѣ, ѩкѡ помышлѧеши дерзнѣти на царство. Но ѡстави неподобное то твое желаніе, и не пѡчайся злымъ на Хрста Гсдна, засвидѣтельствю бо тебѣ, ѩкѡ аще не ѡставиши злагѡ твоегѡ совѣта, прогнѣвается на та Гсдь сѣлѡ, и потребить ѡт земли память твою вскорѣ. Тогда раз-

горѣвсѧ кротостію безѹмный Сарѡнїта, и лицемъ измѣнивсѧ, повелѣ ст҃аго протѧжена на земли бити жезлїемъ нещадно, глаголѧ къ слѹгамъ: бїйте є҃го добрѣ, дондеже ижденетсѧ ѡ҃т него дѹхъ лжепророчествїѧ. И бїенъ бысть ст҃ый аки древо нѣмое и нечѹвственное, ничтоже бо ѡ҃твѣщаваше, ниже тѣломъ подвижесѧ, ни возстена, и не нно что слышашесѧ внѣ, точїю бїеніе жезленое: таже є҃два престати повелѣвъ, затвори страдальца въ тѣсномъ оузилищи. Во оутрїе же изводъ паки, би є҃го воловыми жилами без҃ милости, и паки затвори во оузахъ: въ третїй же день ѡбѣдавъ и оупивсѧ, паки ст҃аго изведши, повелѣ палицами бити жестокѡ. Бїенѹ же бывшѹ пр҃пбномѹ, ѡ҃тверсты бѧхѹ врата домѹ Сарѡнїтова. бл҃гочестивая же жена Елена, сѹпрѹга Іѡаннова, мимоидѧщи тамѡ, и видѣвши преподобнаго Васїлїа такѡ бїема, тече скорѡ въ домъ той, и паде на бїемомъ ст҃омъ, вопїѧ со горькими слезами, и глаголѧ: мене грѣшницѹ бїйте, а сего свѣтила моего, отца моего дѹхо҃внаго и пастырѧ ѡставите, мене вмѣстѡ є҃гѡ оубїйте, а сего ѡ҃тпѹстите. звѣронравный же оный человѣкъ Сарѡнїта глаголѧ съ кротостію къ слѹгамъ, бїйте и сію, понеже тогѡ желаетъ, мнѹ бо, ѧкѡ любодѣйца є҃гѡ есть. И биша ю дотолѣ, донелѣ е҃мѹ мнѧхѹ быти ю бездѹшнѹ, и повелѣ окаанный вземше ю за нозѣ извлещи внѣ двора, аки пса мертва: преподобнаго же ѡц҃а ременїемъ за тайныѧ є҃го оуды ѡцѣпивъ и повѣсивъ, до пяти сѡтъ ранъ скотскими жилами бѧ даде, все же то терпѧше ст҃ый доблественнѡ, оукрѣпляющѹ є҃гѡ Бг҃ъ: таже ѡ҃трѣпивши паки во оузахъ затвори. И въ тѹ нощь Сарѡнїта сонъ видѣ, прознаменѹющъ є҃мѹ пагѹбѹ є҃гѡ. бѣ же сонъ той сицевъ: дѹбъ зрашесѧ высокъ зѣлѡ и многовѣтвенъ, на є҃гѡже версѣ врань гнѣздо свое имѣаше, и покрываше крылами своѧ птенцы: таже ви-

дѣ два нѣкіа человѣки съ сѣкирами къ дѵбѹ пришедша и посѣщи хотѧща. Глаголаше же єдинъ ко другомѹ вранъ той многѡ крачѧщи не даетъ царю оусноути мирнѡ. Ѿтвѣща другій: но и возлюбленника Бж҃ію Василію слѣ досади. и начаша посѣцати древо. Падшѹ же томѹ на землю, притекоша нѣцыи ветхими рѵбы ѡдѣанніи, иже вземлюще вѣтви падшагѡ древа метахѹ во огнь. Видѣ же тамѡ и Василіа преподобнаго при посѣченомъ древѣ стоѧща и глаголюща: всако древо, єже не творитъ плода добра, посѣкаютъ є, и во ѡгнь вметаютъ[1] и ѡбративъ преподобный къ немѹ рѣчь свою, глагола: не рѣхъ ли тебѣ, ѡстави злое начинаніе твое, да не и тѹ, юже имаши, высотѹ погѵбиши; Воспрѧнѵвъ же ѡт сна, Сарѡніта окаанный, ѡщѵти себе слѣ боляша, видѣное же разсѵждаа въ себѣ, бысть въ болѧзни и печали: абіе послалъ разрѣши ст҃аго ѡт оузъ, и ѡтпѵсти єгѡ. И пріиде преподобный въ витальницѹ свою, єгоже оузрѣвъ Іѡаннъ возрадовася сѣлѡ, и видѣвъ тогѡ лютыа ѵзвы, плакаше, такоже и вси любѧщіи єго, слышавше ѡтпѵщена ст҃аго, стекошася въ домъ Іѡанновъ, радѵющеся и плачѧще, а сѵпрѵга Іѡаннова Елена бл҃женнаа, по біеніи ономъ немилостивомъ болѧщи, скорѡ скончася: но ѡкаанный Сарѡніта не воста ѡт болѣзни своеа: въ тѣхже бо малыхъ днехъ оумре, и сбыстася онагѡ сонъ и пророчество Василіа ст҃агѡ.

Не по многомъ времени бл҃гочестивый оный мѵжъ Іѡаннъ, иже слѵжаше преподобномѹ, ко Гд҃ѹ ѡтиде, и ѡстася ст҃ый Василій єдинъ въ домѹ тогѡ. прихождахоу же къ немѹ по вся дни мнози приводѧще и приносѧще недѵжныа своа, и исцѣляше ихъ ст҃ый молитвою своею: такоже и нищихъ мно-

[1] на полѣ: Мат҃ѳ ѕ҃, сх ѳї.

жество притекаше къ блженномѹ: раздаваше бо имъ вса приносимаа смѵ ѡт Хрстолюбцевъ, и не ѡставлаше оу себе ничесогѡже до оутріа. Посемъ гражданинъ нѣкій благочестивый и Вголюбивый, именемъ Кѡнстантінъ, прозваніемъ Варваръ, моленми многими и со слезами оумоли преподобнаго Василіа пріити къ немѹ и ѡбитати въ домѹ егѡ, и оустрои смѹ келлію особнѹ и безмолвнѹ. и якоже ипогда Ѹмантанынна [1] стомѹ Еліссею пророкѹ, сице мѹжъ той оугодникѹ Бжію Василію постави одръ и трапезѹ, и престолъ, и свѣщникъ, и порѵчи единѣй ѡт домашнихъ своихъ старицѣ честнѣй и добродѣтельнѣй ѡт многихъ лѣтъ во вдовствѣ цѣломоудренно и Бгоѵгодно жительствовавшей, именемъ Ѳеодѡрѣ [2], да слѹжитъ человѣкѹ Бжію. Та оубѡ имоущи храминѹ свою близъ храмины прпбнагѡ, слѹжаше томѹ оусердѡ якѡ Аггла Бжію. Аще же прихождаше кто хотяй видѣти стаго и бесѣдовати съ нимъ, ѡна ѡ приходящемъ возвѣщаше блженномѹ· онъ же из своеа келліи пришедъ въ храминѹ Ѳеодѡринѹ, пріходящаго пріемлаше и ѡтпѹщаше. По вса дни оубѡ бѣше въ храминѣ Ѳеодѡриной, пріемла и поѵчаа приходящыа, и исцѣлаа болящыа и оутѣшаа собирающыаса къ немѹ нищыа подаяніемъ потребныхъ, яже смѹ ѡт любящихъ его, подаваема бываху· а въ вечеръ въ свою ѡтхождаше келлію совершати обычныа своа къ Бгѹ мольбы. Бысть же имя преподобнаго Василіа славно во всемъ Царѣградѣ, и почитаашеса не точію ѡт мірскихъ, но и ѡт дѹховныхъ· ибо и иноцы мнози, и іереи, и свтители посѣщахѹ его, пользѹ же и помощь ѡт него пріемлахѹ. болѧре же и кнѧзи моленми призывахѹ стаго въ домы

[1] на полѣ: дц Цар і, сх і.

[2] на полѣ: Ѳеодѡра повелѣна слѹжити стомѹ Василію: память ѧ Декем лц.

свои, еже посѣтити недужныя ихъ, и молитвѣ ѡ нихъ сотворити: и идѣже аще прихождаше с҃тый къ больнымъ, абіе возлагая на нихъ рѹки съ молитвою, исцѣляше ихъ, и бѣсы прогоняше словомъ. Злыя же человѣкѡвъ нравы исправляше, и наставляше на добродѣтель, не точію медоточными словесы поучая, но иногда и ѡбличая согрѣшающаго. вся бо ємѹ явлена бываху, ѡ҃т всевидца Бг҃а. Нѣкогда въ царскія палаты призванъ бывъ, царя Рѡмана на особномъ мѣстѣ ѡбличи ѡ сребролюбіи сѣльномъ и ѡ женонеистовствѣ, якѡ со многими ѡсквернишеся: царь же не точію не прогнѣвася на него, но и кротцѣ ѡбличеніе то прія, и исправити житіе свое ѡбѣщася. Такоже и Анастасію патрікію начальнѣйшюю ѡбличая ѡ случающихся ей втайнѣ согрѣшеніяхъ на покаяніе возстави и кончинѹ ѥя предвидѣвъ возвѣсти. Царицѣ Еленѣ сопрѧжницѣ царя Кѡнстантіна Багрянороднаго ѡ҃ прорече, яко имать родити дщерь, потомъ сына, иже возрастетъ и воцарится, еже и бысть. Даяше же ємѹ царица злата многѡ, но онъ ниже коснѹтися того хотяше. Царица же закла его именемъ Прес҃тыя Тр҃цы да возметъ, еликѡ хощетъ. С҃тый же три златицы персты своими вземъ, даде служащей ємѹ старицѣ Ѳеодѡрѣ, иже таможе стояше Нѣцыи же ѡ҃т предстоящихъ царицѣ глаголаху сто҃мѹ· даждь, оч҃е, болѣе старицѣ той. Ѡ҃твѣща имъ с҃тый чада, не требземъ многаго терніа, бодетъ бо воистиннѹю рѹки наша. Царица же рече къ немъ: воистиннѹю честный оч҃е Хр҃та єдинаго ѡ҃т всего сердца возлюбилъ єси и чяждь сѹетнаго міра сего сотворился єси, но поминай насъ во благопріятныхъ твоихъ молитвахъ, и ѡ҃тпѹсти его съ миромъ.

Въ то врема познася съ преподобнымъ Васіліемъ Григорій міранинъ,[1] и бысть ємѹ якѡ оученикъ и самовидецъ

[1] на полѣ: Григорій знаемый Васілію новомѹ.

многихъ сего чудесъ, а потомъ и списатель того жития, сже пространно зѣло написа, здѣ же из него вкратцѣ положися. Той Григорій, егда первѣе ко ст҃омѹ пріиде, слыша себе по имени зовома, аще и никогдаже видѣлъ или знасмь сѧ 5 баше: изобильный бо прозорливства даръ бѣ въ бл҃женномъ старцѣ, и не точію недовѣдомаѧ дѣла, но и помышленія сердца человѣческаго ѡ҃кровеніемъ Бж҃іимъ видаше, сказоваше бо Григорію всѧ, ѩже той когда помышляше въ себѣ.

Инокиню нѣкѹю лжівѹю въ нечистотѣ и волхвованіи 10 жившюю ѡбличи, и сказа тайнаѧ сѧ беззакѡнія и пагѹбѹ тоѧ предрече.

Пресвитеръ нѣкій пришедъ посѣтити ст҃го, принесе, сѧ въ даръ ѩблока, и егда ѡбѣдахѹ, мыслаше въ себѣ пресвитеръ, колико мѣдницъ за ѩблока истощи. И рече сѧ 15 ст҃ый. что помышляеши, брате, недовѣдый иждивеннаго на овощи; ѡ҃т мене оувѣжь, и не трѹди помысла твоего, десать мѣдницъ далъ єси за ѩблока. Пресвитеръ же то слышавъ, трепетенъ бысть, оудивлѧлся прозорливствѹ старчѧ, и бл҃гословаше Бг҃а, ѩко такова имать оугодника своего во дни тыѧ. 20 Вінопродавецъ єдинъ знаемый ст҃омѹ, видѧ себе во оубожество приходѧща, пріиде къ преподобномѹ, просѧщи его, да посѣтитъ того домъ, да его пришествіемъ и молитвами возблагословится вінница его. Пришедшѹ же ст҃омѹ прія его вінопродавецъ ѩкоже подобаше, и нищыѧ многіѧ на обѣдъ созва. Таже введе его въ вінницѹ, ѩко да бл҃гословитъ сосѣды съ віномъ. Преподобный же старецъ, бл҃гословлѧѧ сосѣды, пріиде къ єдиномѹ сосѣдѹ, вмѣщающемѹ въ себѣ ѩко пать-надесать мѣръ віна, и глагола къ вінопродавцѹ: воистинѹ, брате, всѧ сосѣды твоѧ бл҃гословихъ именемъ Іи҃съ Хр҃товымъ, сей же сосѣдъ сокрѹшити имамъ. Вінопродавецъ же

молѧше сѧ̀го, глаголющи: ни, оч̀е, не сокрꙋшай, но бл̀гослови и той: ибо виждꙋ кꙋплю мою ѡскꙋдѣвающꙋ, и долженъ єсмь заимодавцемъ многѡ, и боюсѧ, да не въ послѣднюю нищетꙋ впадꙋ. Глагола сѧ̀тый: и азъ вса та вѣмъ, обаче сосꙋдъ сей сокрꙋшити хощꙋ, да ѡ̀т великіа тꙋ бѣды избавлю, тогѡ бо ради и пріидохъ сѣмѡ. Паки глагола вінопродавецъ· главꙋ мою паче сокрꙋши, оч̀е, неже сосꙋдъ сей. Сѧ̀тый же, оузрѣвъ полѣ̀но дебело близъ лежащо, взѧ егѡ и нача сокрꙋшати сосꙋдъ той.[1] Разсѣдшисѧ же сосꙋдꙋ проліасѧ множество віна: стоящіи же тамѡ съ печальнымъ вінопродавцемъ сосѣди єгѡ и дрꙋзи, видящее бывающее, начаша негодовати, хꙋльнаѧ въ себѣ на бл̀женнаго оц̀а помышлꙗюще. Преподобный же, разꙋмѣвъ дꙋхомъ ихъ негодованіе и помышленіе, взѧ трость тамѡ приключившюсѧ, и вложивъ во дно сосꙋда, имꙋща еще мало віна, и изѧтъ ѡ̀тꙋдꙋ ꙁміѧ трехъ лактей долготою сꙋща ѡдꙋвшасѧ и смердящꙋ, и рече ко всѣмъ: вскꙋю хꙋлите мѧ, ѡ чада! въ сердцахъ вашихъ, аки нѣчто недобрѣ сотворша; видите ли ꙁміѧ сего, колици не вѣдꙋще пили бы ѡ̀т віна сегѡ, и оумерли бы, и въ каковꙋю бѣдꙋ впалъ бы человѣкъ сей, оугодно ли вамъ было бы, аще такѡ сотворилосѧ бы; и не добрѣ ли азъ содѣѧхъ, сокрꙋшивъ сосꙋдъ сей; то рекши сѧ̀тый поверже ꙁміѧ на землю. Вінопродавецъ же и съ нимъ бывшіи припадше къ ногамъ єгѡ честнымъ просѧхꙋ прощенія, и ѡ̀т тогѡ часа благословисѧ домъ вінопродавца тогѡ всѣкимъ изобиліемъ богатнѡ мл̀твами Васіліа преподобнагѡ.

Жена нѣкаѧ, именемъ Ѳеодотіа, носящи на рꙋкахъ от-

[1] на полѣ: сосꙋдъ вінаревъ сокрꙋши чесѡ ради.

реча ѡтдоеное четырелѣтное, прінде къ преподобномѹ, клаѧлсѧ и проса молитвы къ Бг҃ѹ, понеже раждаемыѧ ѡт нея чада по трехъ или четырехъ лѣтѣхъ оумираху, и то, сже на рѹкѹ имать, сеть больно. Сицевам женѣ сказующей, нача отроча плакати и проспти хлѣба, старецъ же преподобный вземъ оуломокъ хлѣба даѧше дѣтищѹ, и склабѧсѧ вопрошаше, глаголющи: которое сеть има смѧ; мню, ѩкѡ Леонъ наричаетсѧ. Таже къ матери рече: многіѧ ради твоеѧ любве и оусердіѧ, сже имаши къ Пречтѣй Дв҃ѣ В҃цѣ, ходя всегда ко одигітрію сѧ, даруетъ тебѣ Бг҃ъ отроча сіе цѣло и здраво, и оузрѣвши его воспитана, и добрѣ во оученіи книжномъ наказана, монаха же и клиріка: и многѡ возрадѹешисѧ ѡ немъ, ѩкѡ добронравенъ, премѹдръ, честенъ же и славенъ имать быти: Гдь бо бѹдетъ хранѧй его. Прѡчаѧ же чада, слика родиши, подѡбнаѧ первымъ постраждѹтъ. Жена же поклонишисѧ ст҃омѹ, ѡтиде, и все то послѣжде совершисѧ по пророченію ст҃аго.

Человѣкъ нѣкій знаемый ст҃омѹ прінде, проса оу негѡ бл҃гословеніа на пѹть, понеже ити имѣаше въ восточныѧ страны, на нѣкое дѣло посылаемый ѡт властелина своегѡ. Преподобный же, на лице сгѡ прилѣжно смотрѧ и провида имѹщаѧ смѧ въ пѹти слѹчитисѧ, глаголаше: Хелідѡнъ рѣка страшна сеть, обаче оукротитисѧ имать Васіліа ради грѣшника: то глаголющѹ ст҃омѹ, никтоже разѹмѣ глаголаннагѡ, и пойде человѣкъ оный въ пѹть свой. Бывшѹ же смѹ въ восточныхъ странахъ, слѹчисѧ на пѹти нѣкаѧ рѣка, сѧже не знаѧше. никогдаже бо хождаше пѹтемъ тѣмъ. Бѣ же рѣка та въ широтѣ, ѩкѡ двадесать саженей, толь же быстра, ѩкѡ сдва птицѣ равнѡ съ нею летѣти бѣ возможно. Стоѧ же на брезѣ человѣкъ оный смотраше мѣли, таже дерзнѹ внити сѣдѧй на

конѣ, хотѧ преплыти на онꙋю странꙋ. И абіе взѧ сго быстрина рѣчнаѧ, и несѧше посредѣ къ морю, и бысть человѣкъ въ страсѣ велицѣмъ и бѣдѣ смертнѣй близъ сꙋщи потопленіѧ. Возопи же ѡ̑т страха глаголющи: Гс̑ди, молитвами преподобнагѡ ѻц̑а нашегѡ Васіліа, помози ми грѣшномꙋ. И єдва то слово изрекъ, оузрѣ Васіліа ст̑аго по рѣцѣ ходѧща и быстринѣ воднѣй запрещающа, таже ємши коня за браздꙋ, преведе єго на дрꙋгій брегъ, и невидимь бысть: человѣкъ же, избавльшисѧ ѡ̑т потопленіѧ, сѣлѡ бл̑годарѧше Бг̑а и оугодника єгѡ Васіліа. И пришедъ въ нѣкꙋю весь, почи, и вопроси ѡ рѣцѣ, какѡ нарицаетсѧ; Рѣша же ємꙋ людіе оніи, ꙗкѡ Хелідѡнъ нарицаетсѧ, сіесть, ластовица, ꙗкѡ летѣнію ластовичномꙋ быстротою сравнѧетсѧ, и многихъ невѣдꙋщихъ, какѡ прейти ю, внесе въ море и потопи Тогда помѧнꙋ человѣкъ оный слово преподобнагѡ реченое ємꙋ, єгда въ пѧть бѧше ѡ̑тпꙋскаемь· Хелідѡнъ рѣка страшна, оукротитисѧ имать Васіліа ради, и взываше: слава тебѣ, Гс̑ди, слава тебѣ! єдино же прошꙋ оу тебе, Влд̑ко, да сподоблюсѧ паки видѣти оугодника твоего и честныѧ єгѡ сѣдины лобызати. Потомъ возвратившсѧ ѡ̑т пꙋти, пріиде къ преподобномꙋ, и припаде къ ногамъ єгѡ, благодарѧ и исповѣдꙋѧ слꙋчившѧѧсѧ ємꙋ, какѡ Бг̑ъ оудиви на немъ милость свою молитвами єгѡ ст̑ыми

Вышепомѧнꙋтый Григорій бѣлецъ любезенъ бысть ст̑омꙋ, понеже добродѣтеленъ бѣ юноша, въ дѣвствѣ и цѣломꙋдріи и постничествѣ подобнѣ инокѡмъ, междꙋ мірскими житіе свое провождаѧй, въ домꙋ своемъ по родителехъ єгѡ со имѣніемъ ємꙋ ѡставшимсѧ: той частѡ къ преподобномꙋ Васілію прихода, и ѡ̑т медоточныхъ єгѡ оустенъ повчаѧсѧ, сподобисѧ оученикъ тогѡ нарещисѧ. имѣѧше же особнꙋю любовь и вѣрꙋ къ ст̑омꙋ первомч̑нкꙋ Стефанꙋ, и въ храмъ єгѡ

притекаше, и оукрашаше его благолѣпіемъ. Бѣ же емѹ село[1] вь Ѳракійстѣй странѣ близъ града Раидіста, аможе во врема жатвенное собранія ради плодѡвъ ѡтити хотящи, пріиде первѣе къ преподобномѹ оучителю своемѹ, и прія бл҃гословеніе сго на пять. Таже вниде въ цр҃ковь первомч҃нковѹ и съ колѣнопреклоненіемъ помолися довольнѡ, взирая на ст҃ꙋю тогѡ ікѡнѹ, наконецъ рече: се пять далекъ по земли и морю предлежитъ ми, ты оубѡ, ѡ ст҃ый первомч҃нче Стефане! въ пяти томъ ѡт всякагѡ зла сохрани мѧ, якоже бо азъ послѹжихъ по силѣ моей ст҃омѹ твоемѹ храмѹ, сице и ты, по даннѣй тебѣ ѡт Бг҃а бл҃годати, бѹди ми во всякой поужднѣ покровитель, помощникъ же и промысленникъ. Такѡ помолився пойде. Слѹчися же емѹ на пяти въ нѣкоей гостиницѣ почивающе ѡбрѣсти поясъ цѣною двѣ златицъ сущій, егоже дщерь гостинникова изгѹби: и егда домашніи гостинниковы искахѹ пояса, и гостей ѡ немъ вопрошахѹ, Григорій навѹщеніемъ бѣсовскимъ оутаи поясъ,[2] глаголя въ себѣ: изгѹбившіи поясъ богати сѹть, азъ же продамъ его, и за ѡныхъ же спасеніе раздамъ цѣнѹ нищымъ. И егда градяше пѹтемъ предпріятымъ, свой истый поясъ, такоже двѣ златицъ цѣною бывшій погѹби, съ мѣщемъ, въ немже бяхѹ четыре златицы и немалѡ цѣнязей, елицы можахѹ на пять емѹ, довлѣти, и скорбяше ѡ томъ зѣлѡ. Явися же емѹ въ сннѣмъ видѣніи преподобный Василій, показующи горнецъ сокрѹшенъ, и глаголющи: видиши ли сей сосѹдъ сокрѹшенъ и непотребенъ; Ѡтвѣща Григорій: вижду, господине мой. Глагола ст҃ый: аще кто сей оукрадетъ, четверицею истяжет-

[1] на полѣ не весь, но нива, или віноградъ.

[2] на полѣ· поясъ ѡбрѣтши оутаи и что пострада.

сѧ, и ѡ᷄имѣетсѧ ѡ᷄ оукрадшагѡ аще въ нынѣшнемъ, аще въ бѫдѫщемъ вѣцѣ: бѫдетъ ли богатъ оукрадый, то ѡ᷄ богатства егѡ четверицею ѡ᷄имѣетсѧ. аще же оубогъ, то четверицею мѧчитисѧ бѫдетъ. Глагола Григорій: оч҃е, азъ никогдаже оукрадохъ что ѿ᷄твѣща с҃тый· ѡбрѣтеный поясъ дщере гостинниковы оутаивши, глаголеши себе ничесѡже оукрадша. Глагола Григорій не оукрадохъ, оч҃е, но ѡбрѣтохъ. Глагола паки с҃тый. вѣждь, чадо, ꙗкѡ ѡбрѣтый чѫждее погибшее, аще ищѫщемѹ и вопрошающемѹ не возвѣститъ и не возвратитъ, ꙗкѡ тать ѡсѫдитсѧ, подобаше оубо и тебѣ возвратити ѡбрѣтенное: а понеже оутаилъ есѝ чѫждее, тогѡ ради свое погѹбилъ есѝ, и ѡ᷄ѧтсѧ оу тебе болѣе неже четверицею противѹ оутаенагѡ, но и еще блюдисѧ, да не горшее нѣчто постраждеши. Воспрѧнувъ же ѡ᷄ сна, Григорій въ печали бысть велицѣй, ово ꙗкѡ согрѣшѝ, ово же ꙗкѡ горшее нѣчто емѹ с҃тый предрече, и градѧше печаленъ. Бывшѹ же емѹ на селѣ своемъ и плоды собирающѹ, слѹчисѧ искѹшеніе горшее перваго сицевое: ѡ᷄ наемниковъ единъ тамѡ, именемъ Александръ, сопрѧжесѧ законнымъ бракомъ нѣкоей отроковицѣ, Мелітиніа именемѣй, юнѣй, но волшебнѣй, злонравнѣй и прелюбодѣйнѣй, ѥже на скверное похотѣніе толь бѣ нездержана, ꙗкѡ въ малѣ времени вса окрестныѧ мѫжы привлече къ своемѹ беззаконномѹ смѣшенію, и никтоже можаше оустъ своихъ ѡ᷄версти на ню: аще бо оуслыша кого нѣчто ѡ ней зло глаголюща, абіе на таковаго волхвованіемъ оустроѧше лютѹю болѣзнь: ибо и мѫжа своего, ѡ᷄ негѡже за свое беззаконіе по достоѧнію біема бѣ, волшебнотворными недѹги толь оутоми, ꙗкѡ ни мѫхи можаше ѡ᷄ себе ѡ᷄гнати, и множицею ѡ᷄ нея прогнѣванныѧ палицею или вервію біемь и изгонимь бѣ из домѹ, не можаше бо сопротивитисѧ ей, бо-

лѣзньми до конца оутомленъ бывши Сказается же и ѡ матери ся, ꙗкѡ волхвованіемъ летаніе птицъ оудерживаше, стремленіе рѣчное воспящаше, и скотѡмъ не попущаше ходити, и инам многам творяше злам, ꙗже не лѣть есть изрещи человѣкѡ: толь бѣ великам волшебница. Таковагѡ злагѡ врана злѣйшій птенецъ, отроковица онам, подобящися матери своей, горшам твораше, безмѣрномѹ прелюбодѣянію вдавшися. И аще кто єдино слово на ню злое изрекль, той на два или на три мѣсяцы падаше въ разслабленіе: аще же кто рѧкою оударити ю дерзнѣ, той третіяго дне не дождавъ оумираше. Та волшебница и прелюбодѣйца, видящи Григоріа юна сѣща и лицемъ красна, оуязвися лѣпотою егѡ, и хотяше того прельстити къ своемѹ скверномѹ смѣшенію. Безстыднѡ оубѡ во слѣдъ егѡ хождаше, и по вся дни нѣкам дѣланіа пред очесы егѡ твораше, дѣйствомъ бѣсовскимъ влагающи емѹ на ню нечистыя мысли, нощію же сны на него посылаше, ꙗвлающи емѹ лице свое и возбѹждающи въ немъ похотѣніе И бысть Григорій въ велицѣмъ смѹщеніи помысла своегѡ, въ волненіи же и бѹри вожделѣніа плотскагѡ, бѣсѡмъ невидимѡ ѡгнь похоти въ немъ возжигающымъ, видимѡ же юнѣй блядницѣ очесы и словесы и всѣми образы любодѣйными на грѣхъ того прельщающей. И аще не бы Гдь мл̄твами ст̄аго первомч̄ника Стефана и прп̄бнагѡ Васіліа помогль емѹ, вмалѣ паденіемъ грѣховнымъ вселилася бы во адъ дша егѡ Боряшеся бо съ помысломъ блѧднымъ во дни и въ нощи, и овогда изнемогаше мыслію, овогда же крѣпцѣ сопротивлѧшеся помыслѹ, неизволя ѡсквернити дѣвственнагѡ тѣла своегѡ, ѡ᷑ оутробы матерня жены не познавшагѡ Хотяше же множицею безчестнѡ ѡ᷑гнати ѡ᷑ себе тѹ безстыдницѹ, но бояшеся волшебнотвор-

ныѧ болѣзни ѡ҃т нея, ѩкоже многимъ слѣчисѧ. И воспоминаше пророческаѧ словеса Васіліа прⷭбнаго, въ соннѣмъ видѣніи ємѹ глагѡланнаѧ. блюдисѧ, рече, да не горшее нѣчто постраждеши: что бо цѣломѹдренномѹ мѹжѹ горшее можетъ быти паче таковыѧ бѣды, идѣже дѣвства корабль близъ есть истопленіа, и цѣломѹдріа столпъ блиꙁ̀ есть паденіа. Таже изволѧ тмами оумрети, неже дѣвство свое любве ради Хр̃товы хранимое погѹбити, пріа дерзновеніе, и со многимъ гнѣвомъ оустремивсѧ, палицею и словесы досадными ѡ҃тгна ѡ҃т себе безстѹдницѹ, вопіа на ню. ѡ дщи веельзевѹлова! аще болѣе дерзнеши ко мнѣ приходити, то тѣло твое скверное на части раздроблю ранами. И ѡ҃толѣ блѹдница и блѹдныѧ помысли ѡставиша єгѡ.

Посемъ скверная та волшебница, творящи ѡ҃тмщеніе, наведе на него лютѹю болѣзнь въ нейже бы ємѹ оумрети, аще не бы ст̃ый первомч̃никъ и прⷭбный Васілій явленіемъ своимъ исцѣлили єгѡ; ѡ чесомъ самъ той Григорій пишетъ [1] сице· по нѣколикихъ, рече, днехъ зною належащѹ великѹ, идохъ къ молитвенномѹ ст̃аго великомѹч̃ника Геѡргіа храмѹ, иже посредѣ виноградѡвъ, бѣ же недѣла, и по совершеніи молитвы почихъ малѡ при храмѣ томъ И се виждѹ во снѣ облакъ чернъ и смердащь свыше пришедшій и падшій на мѧ, и гласъ слышѹ глю̃щь. пріими, єже тебѣ Мелітиніа пристрои И бысть ми облакъ той тѧжекъ зѣлѡ, и стѹденъ паче мѣры, и вниде во внѹтреннѧѧ моѧ, и воспрѧ нѹзъ ѡбрѣтохсѧ лютою ѡдержимый болѣзнію, и познахъ, ѩкѡ бысть мнѣ то ѡ҃т оныѧ прелюбодѣицы: понеже не соизволихъ скверномѹ ея похотѣнію. И вставъ ѡ҃тѹдѹ съ трѹ-

[1] на полѣ: что пострада ѡ҃т Мелітиніи волшебницы.

домъ, идохъ со стенаніемъ, и возлегохъ на одрѣ моемъ: день же ѡ^т^ дне тяжчайша ми бысть болѣзнь, и ко вратомъ смертнымъ приближихся. Таже разжже мя огнь безмѣрный, и вся оуды моя якѡ сухо тростіе поядаше, и такова ми бысть болѣзнь, каковыя оумъ чл҃вѣчь постигнути не можетъ. ся же не могій терпѣти, восставахъ, и бѣгая, пометахъ себе подъ сѣнію древесъ хлада ради, и ѡ^т^тѹдѹ къ рѣчнымъ водамъ оустремлихся, хотя оуставдити бывшій во мнѣ пламень. И множицею помышлахъ оутопитися, не могѹщи стерпѣти болѣзненныя любости. взывахъ же ѡ^т^ болѣзни: ѡ бѣда! ѡ нѹжда! ѡ аще таковъ есть ѡгнь геенскій лѹчше бы чл҃вѣкѹ не родитися! не познавахъ же лица человѣча, ниже могохъ съ кимъ бесѣдовати, и єдина нощь мнѣ мнѣшеся быти паче четыредесяти лѣтъ должайша. Оутомленъ[2] же бывъ болѣзнію до конца, и весьма изнемогъ, мнихся быти нѣгдѣ въ глѹбоцѣй дебри, ся же бока высока сѣлѡ ѡ^т^ востока и запада. Азъ же стоя на странѣ западнѣй начахъ якѡ поползновыйся помалѹ низходити въ бездоннюю пропасть, и великимъ страхомъ ѡб҃ятъ бывъ, воспомянѹхъ ст҃аго первомч҃еника Стефана, и тяжцѣ воздохнѹвъ восплакахся, и рекохъ: ст҃ый первомч҃ениче, такѡ ли оуслышалъ єси молитвы моя, имиже въ храмѣ твоемъ молихся тебѣ исходящи изъ царствѹющаго града; се идѹ въ пропасть и ктомѹ не оузриши мя, ниже бо послѹжи когда тебѣ ѡ^т^селѣ вижду бо, якѡ ко вратомъ смертнымъ приближихся. Воззрѣхъ же на восточнѹю страну дебри, и видѣхъ тамѡ аки иный міръ, земными языки неисповѣдимый, и оузрѣхъ ѡ^т^тѹдѹ приходяща ко мнѣ ст҃аго первомч҃еника Стефана въ стихарѣ багранѣмъ, и глаголюща любезнѡ: что тебѣ возлю-

[1] на полѣ во изступленіи бывъ, что видѣ Григорій,

бленне, что страждеши; не скорби на мѧ, не бѣхъ бо здѣ, понеже посѣщахъ храмы моѧ сщыѧ по вселеннѣй, ѩкоже и прочіи ст҃іи. нынѣ же се пріидохъ: но, ѡ нечестивыхъ волхвѡвъ! виждь, какѡ окаѧнніи могѫтъ вредити Бж҃іимъ попѡщеніемъ. Вопросихъ же его. что сѫть сіѧ высѡкаѧ бока дебри и что есть зримаѧ сіѧ пропасть; ѿ҆твѣща ст҃ый: се сѫть страны смертныѧ, пропасть же се та есть, юже вси оумирающіи со многимъ преходѧтъ трѧдомъ, дондеже на онѹю восточнѹю прейдѹтъ страны, и тамѡ есть стезѧ, во иный міръ ведѫщаѧ. Рекохъ же къ немѹ: оубо и азъ, господине мой, ѩкоже виждѹ, оуже оумираю. ѿ҆твѣща ми онъ: и что прочее чаеши приведенъ сщи здѣ; Азъ же, из глѹбины сердечныѧ воздохнѹвъ и возстенавъ, рекохъ не бѹди то мнѣ нынѣ, господине мой, не готовъ бо есмь къ смерти. И смѣи мѧ ст҃ый за рѹкѹ, изведе из пропасти тоѧ и постави на восточнѣй странѣ дебри на мѣстѣ высоцѣ, и рече. се изведенъ еси из҃ ада смертнагѡ, И абіе ѡбрѣтохомсѧ въ нѣкоемъ дворѣ чѹдномъ ходѧще. Но понеже мнѧшесѧ мнѣ, ѩкѡ ѡ҆т҃ тѧжкіѧ болѣзни не могохъ ходити, ст҃ый первомч҃нкъ, Бж҃ественною нѣкоею дыша сладостію, своѧ рамена мнѣ хѹждшемѹ подложи, рекши: ѡбыми мѧ обѣ ними рѹками созади, и азъ тѧ поднесѹ, и пойдемъ. Такѡ намъ преходѧщымъ дворъ оный, видѣхъ сосѹды каменныѧ великіѧ, аки снѣгъ бѣлыѧ, вмѣщающыѧ въ себѣ по сто мѣръ, и по двѣсти, и по триста, полныѧ, запечатлѣнныѧ. Вопросихъ же ст҃аго: чій есть сей дворъ и сіѧ сосѹды, и что въ нихъ есть; ѿ҆твѣща ст҃ый: всѧ сіѧ сѫть прп҃бнагѡ Васіліа, иже тѧ въ сына себѣ пріѧ: въ сосѹдахъ же дѹховный елей, данный ѩмѹ ѡ҆т҃ Бг҃а, имже приходѧщыѧ къ немѹ грѣшники помазѹѧ ѡчищаетъ ихъ ѡ҆т҃ скверны ихъ, и чада Бж҃іа содѣловаетъ, есть бо ѩко единъ ѡ҆т҃ Ап҃слѡвъ, и многіѧ дѹши ѡ҆т҃ оустъ сатаниныхъ

избави Вопросихъ паки ст̃аго. камѡ нынѣ шествуемъ, господине мой; ѿтвѣща ми онъ: къ прп̃бномꙋ Василію градемъ Еще же намъ бесѣдꙋющымъ, се оц̃ъ Василій ѿ̃ дивнагѡ нѣкоегѡ чертога исхождаше въ срѣтеніе намъ, и глагола къ немꙋ первомч̃еникъ: тако ли, ѡ оч̃е Василіе! возлюбленное чадо твое Григорія въ самое нѣжное врема ѡставилъ еси; и аще бы азъ не предварилъ помощи смꙋ, оумерлъ бы оубо. ѿтвѣща прп̃бный: видѣхъ, ѡ бл̃женне! тебе съ нимъ свща, и тогѡ ради азъ не идохъ къ немꙋ, обаче нынѣ, аще Бг̃ꙋ оугодно есть, совершеннꙋю на немъ сотворимъ милость. И идоша ѡба ст̃іи кипнѡ, мене съ собою имꙋще. Дондохомъ же до нѣкоегѡ мѣста сѣлѡ темна, въ немже оузрѣхомъ смія страшна и велика, и глагола Василій прп̃бный: сей смій едва не оумори чада моегѡ Григорія: и вземши камень велій, оударн смія тогѡ, и оуби его и ѡбрѣтохомсѧ въ царствѣмъ градѣ въ цр̃кви ст̃аго первомч̃ника шествꙋюще, и слышахомъ гласъ внꙋтрь юнопъ сладцѣ поющихъ Г̃ꙋдви, и рече ко мнѣ ст̃ый первомч̃никъ: се бл̃годатію Хр̃товою здравъ еси, вниди оубо и ты въ цр̃ковь, и воспой бл̃годарственнꙋю пѣснь всѣхъ Влдцѣ Бг̃ꙋ, многое мл̃рдіе тебѣ ꙗвившемꙋ Азъ же абіе поклонившисѧ защитителемъ моимъ ст̃ымꙋ Стефанꙋ и и прп̃бномꙋ Василію, внидохъ въ цр̃ковь поющи Г̃ꙋдь просвѣщеніе мое и Сп̃ситель мой, когѡ оубоюсѧ; и прочее ѱалма тогѡ[1] Юноши же они краснѣйшіи, оузрѣвше мѧ, возрадовашасѧ ѡ мнѣ, и глаголаша. пріиди возлюбленный нашъ, свеселисѧ съ нами И въ тѣхъ словесѣхъ преста видѣніе, азъ же въ себѣ бывъ оудивлихсѧ, и ѡщꙋтихъ себе быти здрава, пріемши же малѡ пищи, оукрѣпихсѧ, и оуснꙋхъ сладцѣ,

[1] на полѣ: ѱа̃м кѣ̃ с̃х а̃.

воспрѧнѵвъ же начахъ ходити, и въ малѣмъ времени совершенно ѡздравѣвъ, сѣдохъ въ ладію и ѡтплыхъ въ Цр҃ьградъ, повѣдаѧ всѣмъ слꙗчившаѧсѧ мнѣ, какѡ мл҃твами ст҃ыхъ Стефана и Васіліа ѡт смерти избавленъ быхъ. Доздѣ Григоріево ѡ себѣ повѣствованіе.

Въ то врема[1] вышепомѧнѵтаѧ бл҃женнаѧ Ѳеодѡра иноческій на сѧ чинъ пріемши престависѧ ко Г҃сдⷭ, ѩже многѡ во днехъ своихъ послꙋжи прп҃дбномѹ Васілію, и вси, єлицы дх҃овнꙋю любовь къ прп҃дбномѹ имѣахѹ, печальни быша Ѳеодѡры ради, понеже ю ходатаицꙋ имѣахѹ ко ст҃омѹ старцꙋ: всѣхъ бо любезнѡ пр҃емлющи бл҃гими словесы оутѣшаше, кротка же бѣ и милостива, Хр҃столюбива и цѣломꙋдренна, и исполнена разꙋма дх҃овнагѡ. Пріиде же Григорію желаніе оувѣдати, гдѣ ѡбрѣтаетсѧ по преставленіи Ѳеодѡра, которꙋю часть оулꙋчи, въ десныхъ ли или въ шꙋихъ; сподобисѧ ли каковыѧ ѡт Бг҃а милости и ѡтрады, оусерднагѡ ради своегѡ старцꙋ послꙋженіѧ; Сіѧ помышлѧющи, молѧше частѡ прп҃дбнаго Васіліа, да скажетъ ємꙋ ѩже ѡ ней: вѣроваше бо несꙋмнѣннѡ, якѡ нѣсть тайно оугодникꙋ Бж҃ію Васілію ѡ дꙋши ея И єгда многими частыми и прилѣжными моленми стꙋжаше ст҃омꙋ старцꙋ, онъ, не хотѧ вконецъ ѡпечалити дꙋховнаго своего сына, помолисѧ ѡ немъ ко Г҃сдⷭ, якѡ да въ видѣніи ѡткрыетсѧ ємꙋ, ѩже ѡ Ѳеодѡрѣ Въ тѫ оубѡ нощь почивающи Григорій видѣ въ соннѣмъ видѣніи бл҃женнꙋю Ѳеодѡрꙋ во обители свѣтлѣй оуготованнѣй ѡт Бг҃а Васілію прпⷭдобномѹ, ѩже нбⷭною ѡсіѧваема бѣ славою, и неизреченныѧ благъ преисполненна, въ той обители прп҃дбнаѧ Ѳеодѡра молитвами оугодника Бж҃іа водворена бѣ. ємꙋже бо оусерднѡ и

[1] на полѣ· декем҃ л҃. Пріемши иноческій образъ, престависѧ.

трѣдолюбнѡ въ мірѣ семъ лѣта довѡльна послѫжи, и во обители того въ жизни бл҃гословеннѣй житіи сподобисѧ мл҃твами ег҃ѡ ст҃ыми. Видѣвъ же ю Григорій возрадовасѧ, и довольною тоѧ бесѣдою аки мнѣ бываемою оутѣшисѧ. Вопроси же ю, какѡ разлѫчисѧ ѡ҃т тѣла, какѡ преиде нѫжда смертнаю, что при скончаніи своемъ видѣ, и какѡ премина воздѫшныѧ дѫхи; она же[1] нача повѣствовати емѹ сице: чадо Григоріе! ѡ страшнѣй вещи вопросилъ єси, юже и воспомянѫти оужасно: зрѧхъ бо лица, ихже николиже видѣхъ, и слышахъ глаголы, ихже николиже слышахъ. И что рекоу: лютаѧ и тѫжкаѧ, ихже не надѣѧхсѧ, срѣтоша мѧ тогда дѣлъ моихъ ради, но мл҃твами и помощію общаг҃ѡ ѻц҃а нашег҃ѡ прп҃обнаг҃ѡ Васіліа всѧ ми легка быша. Какѡ же ти, ѡ чадо! исповѣмъ болѣзнь тѣлесную, лютость же и бѣдѫ бывающюю оумирающымъ; ѩкоже бо кто нагъ впадаетъ во огнь великъ, горѧ же и истаѧваѧ, въ пепелъ ѡбращаетсѧ: такѡ болѣзнь смертнаѧ и горькіи разлѫченіѧ часъ разрѫшаетъ чл҃вѣка, воистинѫ бо люта єсть смерть подѡбнымъ мнѣ грѣшникѡмъ, ибо и азъ грѣхѡвъ бѣхъ дѣлательница, ѡ праведныхъ же не вѣмъ. Єгда[2] оубѡ къ концѹ житіѧ моег҃ѡ приближихсѧ, и наста часъ разлѫченіѧ ѡ҃т тѣла, видѣхъ множество сѳіопѡвъ окрестъ одра моег҃ѡ ставшихъ, ихже лица аки сажа и смола бѧхѫ очернена, очи же аки оугліе огненно, ихже видѣніе толь люто, ѩкѡ и сама геенна ѡгненнаѧ. тіи начаша творити молвѫ и матежъ Овіи ревѫще ѩкѡ скоты и звѣри, иніи ѩкѡ пси лающе, иніи вьюще, ѩкѡ волцы, иніи ѩкѡ свиніи вопіюще, вси же взпрающе на мѧ ѩрѧхѫсѧ, грозѧхѫ, оустре-

[1] на полѣ Григорію явльшисѧ в҃ сонномъ видѣніи.

[2] на полѣ: ѡ разлѫченіи дш҃и своеѧ ѡ҃т тѣла, и ѡ страшныхъ лицахъ бѣсовскихъ сказѣетъ.

млахѫсѧ, зѣвы скрежещѫще, и пожрети мѧ абіе хотѧще: готовлахѫ же хартіи, аки бы чающе сѣдію нѣкоего пріити тамѡ, и свитки развивахѫ, въ нихже написана быша вся злаѧ моѧ дѣла: тогда оубогаѧ дша моѧ бысть въ страсѣ и трепетѣ велицѣмъ. И недовольна ми бысть горесть смертнаѧ, но и то сѳіопѡвъ страшныхъ грозное зрѣніе и ярость бысть мнѣ якѡ дрѵгаѧ смерть лютѣйшаѧ. Ѡтвращахъ же очи мои сѣмѡ и овамѡ, ежѳ бы не видѣти ми страшныхъ лицъ ихъ, ни слышати гласа ихъ: но не можахъ избыти тѣхъ, всюдѹ бо ихъ безъ числа зрѧхъ шатающихсѧ, и не бѣ помогающагѡ мнѣ. Въ таковѣй бѣдѣ изнемогши до конца, оузрѣхъ два свѣтоносна Агг҃ла Бж҃іѧ, ко мнѣ приходяща во образѣ красныхъ юношъ, ихже красоты изрещи не возможно. Лица ихъ бѧхѹ пресвѣтлѣйшаѧ, очи любезнѡ взирающіи, власы главы ихъ аки снѣгъ бѣлы, златовидное показѹющіи блещаніе, одежды ихъ якѡ молніѧ бѧхѹ, препоѧсани поѧсы златыми по сосцамъ крестообразнѡ. Тіи приближившесѧ ко одрѹ моемѹ, сташа ѡдесноѹю мене, нѣчто тихѡ дрѵгъ ко дрѵгѹ бесѣдѹюще: азъ же видѣвши ихъ радостна быхъ сердцемъ [1], и веселыми на нихъ взирахъ очесы. черніи же оніи сѳіопи видѣвше сихъ содрогнѹшасѧ и ѡтступиша подалѣе. Рече же єдинъ свѣтоносный юноша къ темнымъ съ яростію, глаголѧ: ѡ безстыдніи, проклятіи и мрачніи, злобніи рода человѣческагѡ врази! почто всегда предвариете ко оумирающымъ приходити; и творяще молвы оустрашаете, и смѧщаете всякѹю ѡт҃ тѣла разлѵчающѹюсѧ дшѹ; но не вельми радѹйтесѧ, здѣ бо не ѡбращете ничесѡже, ибо Бж҃іе єсть съ нею милосердіе, и нѣсть вамъ части, ни жребіѧ въ дши сей.

[1] на полѣ: ѡт҃ инѣхъ Агг҃лвъ ѡбрадовасѧ.

Сице томѣ изрекшю, абіе возпатишасѧ сѣіющи, велій кличь и молвѣ сотворше, и начаша показовати дѣла моѧ злаѧ ѡ̾т̾ юности содѣѧннаѧ, и гл̾ахѫ: ничтоже въ ней имамы, а сіи грѣхи чіи сѧть, не она ли содѣѧ сіѧ и сіѧ; такѡ молвящe стоѧхѫ, ждѧще смерти. И се пріиде смерть ѩкѡ левъ рыкаѧ, образомъ ѕѣлѡ страшна, подобіѧ аки бы чл̾вѣ̾ческагѡ, но тѣла ѡ̾т̾нюдь не имѧща, ѡ̾т̾ единыхъ точію костей чл̾вѣ̾ческихъ нагихъ составлена. Ношаше же различнаѧ орѫдіѧ къ мѧченію: мечи, стрѣлы, кѡніѧ, барды, косы, серпы, рожны, пилы, сѣкиры, теслы, оскорды, и оудицы, и инаѧ нѣкаѧ незнаемаѧ. То оузрѣвши смиреннаѧ моѧ дѧша вострепета ѡ̾т̾ страха, и рѣша ст̾іи Агг̾ли къ смерти: что медлиши; разрѣши дѧшѫ сію ѡ̾т̾ совѕѡвъ плотскихъ, скорѡ и тихѡ разрѣши, не имать бо многѡ тѧжести грѣховныѧ. И абіе та пришедшѣ ко мнѣ, взѧ малый оскордъ, и ѩча ѡ̾т̾сѣцати первѣе ноги моѧ, потомъ рѧки, таже иными орѫдіи иныѧ всѧ оуды моѧ разслабѣваше, члены ѡ̾т̾ составѡвъ раздѣлающи. И не имѣахъ рѧкъ, ни ногъ, и̇ все тѣло мое ѡмертвѣ, ни можахъ двигнѫтисѧ прочее, таже взѧ тесль, и ѡ̾т̾сѣче главѫ мою, и ктомѫ не можахъ подвигнѫти главы, чѧжда бо ми бысть: по сихъ всѣхъ сотвори въ чаши нѣкое растворе̾ніе, и ко оустѡмъ моимъ придѣвши нѧждею напои мѧ. Толь же бѣ горько напоеніе то, ѩкѡ не могѫщи стерпѣти дѧша моѧ содрогнѫсѧ, и изскочи ѡ̾т̾ тѣла, ѩкѡ ѡ̾т̾торжена нѧждею. И абіе пріѧша ю свѣтоносніи Агг̾ли на рѧки своѧ: воззрѣвъ же вспять, видѣхъ тѣло мое лежащее бездѫшно, нечѧвственно, и недвижимо, ѩкоже бо кто совлечетсѧ одежды своеѧ, и повергши ю, стоитъ смотрѧ на ню, сице азъ смотрѣхъ на тѣло мое, егѡже ѩкѡ одежды совлекохсѧ, и оудивлахсѧ ѕѣлѡ. Держащымъ же мѧ ст̾ымъ Агг̾лѡмъ, ѡбстѫпиша

бѣси, во образѣхъ єѳіопѡвъ бывшіи, вопіюще множество грѣхѡвъ имать дша та, да ѡтвѣщаетъ оубѡ намъ, и показовахѫ грѣхи моа Стіи же Аггли начаша искати добрыхъ моихъ дѣлъ, и ѡбрѣтахѫ благодатію Гднею, єлика тогѡ помощію содѣахѫся, собирахѫ оубѡ вса, аже когда сотворихъ дѡбра аще когда милостыню дахъ оубѡгимъ, или накормихъ алчѫщаго, или жаждѫщаго напоихъ, или ѡдѣахъ нагаго, или страннаго введохъ въ домъ, и оупокоихъ єго, или стымъ послѫжихъ, или посѣтихъ больнаго, и въ темницѣ, и помогохъ емѫ. аще со оусердіемъ когда пріидохъ къ црквы, и помолихся со оумиленіемъ и слезами, или пѣніа и чтеніа црковнагѡ послѫшахъ со вниманіемъ, или принесохъ ѳміамъ и свѣщы, или ино кое приношеніе, или вліахъ древно масло въ кандила на просвѣщеніе стыхъ ікѡнъ, и лобызахъся съ благоговѣніемъ, аще постихся и воздержахся въ среды, въ пятки и во вса сты посты, или колики поклоны сотворихъ и бдѣніа нощна, или воздохнѫхъ когда ѡт срца къ Бгѫ, и проплакахъ ѡ грѣсѣхъ моихъ, или исповѣдахъ Бгѫ пред дховнымъ отцемъ грѣхи моа съ сердечнымъ ѡ нихъ жалѣніемъ, и довлетворихъ за на, аще ближнемѫ что добро сотворихъ, и на враждѫющаго ми не прогнѣвахся, или претерпѣхъ кѫю досадѫ и оукоризнѫ, и не памятозлобствовахъ, и воздахъ доброе за злое, или смирихся, или ѡ чѫждей бѣдѣ постенахъ и поболѣхъ, и пострадахъ страждѫщымъ, или плачѫщаго оутѣшихъ, и подахъ комѫ рѫкѫ помощи, или поспѣшествовахъ комѫ въ добромъ дѣлѣ, или ѡт злагѡ дѣла кого ѡтвратихъ, или ѡтвратихъ очи мои ѡт светы, и оудержахъ азыкъ мой ѡт клятвы, лжи, клеветы и ѡт сквесловіа, и вса ина моа аще и малѣйшаа дѡбраа дѣніа, єдино по дрѫгомъ собирахѫ, и готовахѫ та положити на

мѣрилѣ противѣ злыхъ дѣлъ монхъ: сѳіопи же, то видяще, скрежетахѫ на мѧ зѣбы своими, хотѣша бо абіе похитити мѧ ѿ рѫкъ Аггльскихъ и низвести во дно адово. Въ то время явися тамѡ печаленъ прпдбный оц҃ъ нашъ Васіліи, и глагола ко Аггломъ ст҃ымъ: господіе мои, сіа дша многѡ послѫжила ми оугождающи старости моей, молихся оубо ѡ ней къ Бг҃ѵ, и дарова ми ю. То рекши, взятъ ѿ нѣдръ своихъ мѣшецъ червленъ полнъ [мнѣхъ же азъ въ мѣшцѣ томъ златѫ чистѫ быти] и даде[1] ст҃ымъ Аггломъ, глаголя: сгда воздѫшнаѧ мытарства миновати будете, и начнѫтъ лѫкавіи дѫси истазовати дшѫ сію, вы искѫпѷйте ю симъ ѿ долговъ сѧ: азъ бо бл҃годатію Бж҃іею богатъ семь, собравъ многое сокровище ѿ потѡвъ монхъ и трудѡвъ, и дарѹю мѣшецъ сей дши послѫжившей ми. сіа рекши, ѿиде. Лѫкавіи же бѣси, сіа видѣвше, въ недоумѣніи бѧхѫ. таже воздвигше плачевныѧ гласы, невидими быша. И паки оугодникъ Бж҃ій Васілій пріиде, носѧй съ собою сосѫды многи слеа чиста и мѵра многоцѣнна, ѩже по сдиномѫ ѿверзаѧ, всѧ возліѧ на мѧ, и исполнихся бл҃говханіѧ дѫховнагѡ, и познахъ, ѩкѡ измѣнихся, и быхъ свѣтла зѣлѡ. Рече же паки прпдбный къ ст҃ымъ Агг҃ломъ: господіе мои, сгда всѧ подобающаѧ совершите дши сей, тогда во оуготованный мнѣ ѿ Г҃да домъ введите ю, да пребываетъ тамѡ. Сіа рекши невидимь бысть: Аггли же ст҃іи поѧша мѧ, и по воздѫхѫ на востокъ идохомъ.

Градѫщимъ[2] намъ ѿ земли къ высотѣ нб҃снѣй, въ началѣ срѣтоша насъ воздѫшныѧ дѫси первагѡ мытарства, на

---

[1] на полѣ: видѣ Васіліа дѫша Агг҃ломъ мѣшецъ на искѫпленіе ѥѧ.

[2] на полѣ: мытарство а҃. Что на первомъ и на прочихъ видѣ.

немже истязуются грѣси словесъ и глаголовъ чл҃вѣческихъ праздныхъ, блудныхъ, скверныхъ, безчинныхъ, и абіе тамо стахомъ. И изнесоша къ намъ многія свитки, въ нихже написана бѣхъ вся моя словеса, отъ юности моея изреченная, аще когда прогл҃ахъ что непотребно и неразсудно, а наипаче аще что глаголахъ срамословно и кощунны дѣлахъ въ младости моей, и смѣхотворенія, якоже обычай есть юнымъ. Зрѣхъ тамо написана вся моя блудословія, сквернословія, мірскія безстудныя пѣсни, безчинная восклицанія, смѣянія и хохотанія, и обличахъ мя тѣмъ, показующе времена и мѣста, и лица, когда, гдѣ, и съ кимъ свѣтными бесѣдами оупражнялся, и прогнѣвахъ словесы моими Бг҃а, ниже вмѣнялъ себѣ то въ грѣхъ, ни исповѣдахся отцу духовному, ни каялся. Сія видящи, молчахъ аки безгласна, не имѣщи что отвѣщати лукавымъ духомъ. истиною бо мя обличахъ, оудивлялся же въ себѣ, како то въ нихъ незабвенно, еже толь многими прейде лѣты, еже азъ давно забыхъ, и ниже во оумѣ потомъ когда помыслихъ· они же аки днесь глаголанная мнѣ предлагахъ, вся подробна и потонка истязующе, и воспоминахъ вся та, яко быша тако. Молчащей же мнѣ и стыдящейся вкупѣ и трепещущей отъ страха, ст҃іи Агг҃ли, водящіи мя, противъ тѣхъ грѣховъ моихъ положиша нѣчто отъ добрыхъ дѣлъ моихъ послѣжде бывшихъ, недоставшая же наполниша отъ дарованія прп҃дбнаго Василіа оц҃а моего и исказиша мя, и идохомъ отъ тѣзде выше

И приближихомся къ другому мытарству,[1] глаголемому лжи, на немже истязяется всяко слово ложное, а наипаче клятвопреступленія, призыванія имени Г҃а дна всуе, лжесвидѣ-

[1] на полѣ: мытарство в҃.

тельства, ѡбѣтѡвъ Бг҃ѧ содѣянныхъ неисполненіе, исповѣданіе грѣхѡвъ не поистиннѣ бывающее, и инаѧ тѣмъ подѡбнаѧ лѡжнаѧ Дѣхи же того мытарства ѵрн и свирѣпи, крѣпкѡ настоѧщіи и истязующіи, иже сгда оудержана насъ, абіе подробнѣ испытовати начаша, и ѡбличена быхъ во двою, ѧкѡ слѣчися ми иногда въ нѣкіихъ малыхъ вещахъ солгати, ни вмѣнихъ себѣ то въ грѣхъ: и ѧкѡ множицею сгда ради не поистиннѣ исповѣдахся пред' отцемъ моимъ дховнымъ. клтвопреступленіа же и лжесвидѣтельства, и прочіихъ тѣмъ подобныхъ не ѡбрѣтоша во мнѣ блг҃одатію Хр҃товою: обаче ѡ ѡбрѣтшихся во мнѣ оныхъ лжахъ торжествоваха, и хотяхѫ ма похитити ѡт рѣкъ водящихъ ма, по ст҃іи Атг҃ли нѣчто ѡт моихъ благихъ дѣлъ, прочее же ѡт дарованіа оц҃а моегѡ противѣ тѣхъ грѣхѡвъ положившее, искѵпиша ма, и идохомъ выше безбѣднѡ.

Таже [1] достигохомъ инагѡ мытарства, сже глаголашеся быти ѡсѵжденіа и клеветы: тамѡ сгда оудержани быхомъ, видѣхъ, коль тѧжекъ грѣхъ, сже ѡсѵждати ближнаго, и коль веліе сть зло, сже кого ѡклеветати, ѡсѵждати, ѡбезславлѧти, хвлити, рѵгатися же и посмѣватися грѣхѵ чѧждемѵ, своихъ грѣхѡвъ не смотрѧщи. Таковыхъ бо лютѣ лютіи истѧзатели испытѵютъ, ѧкѡ антіхрістѡвъ, санъ Хр҃товъ предвосхитившихъ, и сотворшихся сдіами и гѧбительми ближнимъ своимъ, сами сщѣ тмами ѡсѵжденіа достойни: но во мнѣ блг҃одатію Хр҃товою немного что тамѡ ѡбрѣтоша, соблюдахъ бо себе опаснѡ во вса дни живота моегѡ, сже не ѡсѵдити никогѡже, ни ѡклеветати, ни посмѣтисѧ комѵ, ни хвлити когѡ: обаче иногда по слѣчаю слышающи иныхъ ѡсѵждающихъ или клевещщихъ,

[1] на полѣ· мытарство г҃.

или комѹ посмѣвающихсѧ, мало оумомъ внѧхъ имъ, или къ тѣмже малое нѣкое ѡ̀т неопасства приложихъ слово, и абіе воспѣщахсѧ зазрѧщи въ себѣ, но и то ми въ самое ѡ̀сѹжденіе и клеветѹ ѡ̀т истазателей поставлѧемо бѣ. И тамѡ оубѡ дарованіемъ прⷭ̀бнагѡ Васіліа искѹпивше мѧ Аг҃ли ст҃іи идоша со мною выше.

И доидохомъ[1] инагѡ мытарства, єже чревоѹгодіа глаголетсѧ. и абіе избѣгоша противѹ насъ сквернін тіи дѧси, радѹющесѧ аки ѡ ѡбрѣтаемоі имъ корысти. И видѣхъ образы дѧхѡвъ тѣхъ сѣлѡ скаредны, ѡбразѹющіи собою сластолюбивыхъ чревоѡбⷭ̀тникѡвъ и мерзостныхъ піаницъ, ѡ̀т нихже овіи показовахѹсѧ носити блюда и конобы съ ѧствіами, овіи же чашы и корчаги съ питіами, зрашесѧ же пища та и питіе то гноі смердѧщь и мерзость блевотиннаѧ: ѧвлѧхѹсѧ оубѡ быти аки пресыщени и піани и скачѹщіи съ прегѹдицами: и всѧ по подобію корчемникѡвъ и пирѹющихъ творѧхѹ, рѹгающесѧ дѹшамъ грѣшнымъ къ мытарствѹ ихъ приводимымъ. тіи ѡбшедше насъ ѧкѡ пси, и оудержавше, абіе принесоша пред҃ мене всѧ моѧ ѡбⷭ̀ствіа, єгда тайно ѧдохъ когда, или чрез҃ силѹ и потребѹ ѧдохъ, или ѡ̀т оутра аки свініа ѧдохъ без҃ молитвы и крестнагѡ знаменіа, и колькраты въ ст҃ыѧ посты прежде обычнагѡ правила прⷭ̀ковнагѡ ѧдохъ, или прежде обѣда ѡ̀т невоздержаніа вкѹсихъ что, или на обѣдѣ чрез҃ мѣрѹ пресыщахсѧ. Такожде и піанства моѧ всѧ показовахѹ мнѣ, представлѧюще чашы и сосѹды, из҃ нихже оупивахсѧ, и число испитыхъ чашъ, глаголюще: толикѡ чашъ испилѧ єси во оное времѧ на ономъ пирѹ, съ тѣми человѣки. въ дрѹгое же времѧ и на дрѹгомъ мѣстѣ толикими чашами оупиваласѧ єси до безпамятствіа и блеванія, и

[1] на полѣ: мытарство д҃.

паки инамѡ инагѡ времене толикѡ стклянницъ исполнила єси вїна, или инагѡ питїа, и толь многѡ пировала єси съ сопѣльми и мєсікіею плящущи, плещущи, поющи и скачущи, и єдва приводима была єси въ домъ твой, толь изнемогала єси ѡ^т^ безмѣрнагѡ пїанства. Єще же показовахѫ ми и тыа чашы, ѩже когда въ постныа дни ранѡ гостей ради, или немощи ради разрѣшивши прїахъ до оуситїа, ни въ грѣхъ то вмѣнахъ, ни каахсѧ, и дрѹгихъ на то приведохъ: или въ праздничныа и недѣльныа дни прежде с҃тыа літѹргіи по слѹчаю чашѫ нѣгдѣ испихъ. Вса та ми и инаа моа чревоѹгодіа представлахѫ, и истазовахѫ, и радовахѫсѧ, акы оуже имѹще ма въ рѹкахъ своихъ, и во дно адово низвести хотѧще: азъ же трепетахъ, видѧщи себе тѣми ѡбличенѧ, и не имѹщи что противѹ ѡ^т^вѣщати. С҃тїи же Агг҃ли, изѥмше довольнѡ ѡ^т^ дарованіа прп҃дбнагѡ Васіліа, противѹ тѣхъ за ма искѹшеніе положиша. тіи же, оузрѣвше искѹшеніе мое, воскричаша, молвѹ же и матежъ велій сотвориша, горе намъ, вопіюще, погѹбихомъ трѹдъ нашъ, погибе наша надежда, и пѹщахѫ по воздѹхѹ хартіи, ѩже имѣахѫ на ма написаны: азъ же, то зрящи, веселяхсѧ, и идохомъ ѡ^т^тѹдѹ безбѣднѡ Градѹще же бесѣдоваша с҃тіи Агг҃ли съ собою, глаголюще: воистинѫ великѹ помощь имать дѹша сіа ѡ^т^ оугодника Бж҃іа Васіліа, и аще бы не тогѡ трѹды и молитвы помогали ей, многѹю нѹждѹ имѣла бы претерпѣти преходящи воздѹшнаа испытанїа. Азъ же, пріемши дерзновеніе, рекохъ къ с҃тымъ Агг҃лѡмъ: господіе мои, мнитсѧ ми, ѩкѡ никтоже вѣсть ѡ^т^ живѹщихъ на земли, что здѣ бываетъ, и что ѡжидаетъ дѹша грѣшнѹю по смерти. ѠтвѣщаШа ми с҃тіи Агг҃ли: єда ли не свидѣтельствѹютъ ѡ сихъ Бж҃ественнаа Писанїа, повсегда въ пр҃квахъ чтѡмаа, и ѡ^т^ свящ҃енныхъ слѹжителей

Бж҃ихъ проповѣдземаѧ, но пристрастившіисѧ къ земнымъ
сѣтамъ небрегѫтъ ѡ томъ, мнѧще же сласть быти вседнев-
ное насыщеніе и піанство, ядѫтъ по вся дни без҃ сытости,
и оупиваютсѧ без҃ страха Бж҃іа, имѣще себѣ чрево вмѣстѡ
бога ни помышлѧютъ ѡ бѫдѫщей жизни, ни памѧтствѫютъ 5
Писаніа глаголющагѡ: горе вамъ, насыщеннїи нынѣ, ꙗкѡ
взалчете, и оупивающіисѧ ꙗкѡ возжаждете. Басни бо быти
мнѧтъ Писаніе сто҃е, и живѫтъ въ небреженїи и прострàн-
ствѣ, съ тѵмпаны и лики пирѫюще, и на всѧкъ день, ꙗкоже
и Є҃ѵ҃гльскіи богатый, веселѧщесѧ свѣтлѡ. Обаче єлицы ѡ҃т нихъ 10
сѫть милостиви и милосердни, и благодѣтельствѫютъ ни-
щымъ и оубѡгимъ, и помогаютъ требѫющымъ помощи, тіи
оудобь грѣхѡвъ своихъ полꙋчаютъ ѡ҃т Бг҃а прощеніе, и пре-
ходѧтъ мытарства без҃ пакости, милостыни ради своеѧ, гла-
голетъ бо Писаніе· [1] милостыня ѡ҃т смерти избавлѧетъ, и тма 15
ѡчищаетъ всѧкъ грѣхъ. Творѧщіи милѡстыни и правды, ис-
полнѧтсѧ жизни: а иже не тщатсѧ милостынями ѡчистити
грѣхи своѧ, тѣмъ невозможно єсть избѣгнѫти сихъ испытаній:
похищаютъ бо ихъ тіи, ихже видѣла єси, темнообразніи мы-
тарствъ кнѧзи и мѧчаще лютѣ низводѧтъ въ сокрѡвища 20
адова, и держатъ ихъ во оузахъ до страшнагѡ сѣда Хр҃стова:
но и тебѣ невозможно бы преминѫти сіѧ, аще не бы полꙋ-
чила сеи искꙋпленіе ѡ҃т дарованіѧ Васіліа преподобнагѡ.

Такѡ [2] бесѣдꙋюще доидохомъ мытарства инагѡ, глаго-
лемагѡ лѣности, идѣже пѧтꙋютсѧ вся дни и часы, въ празд- 25
ности провожденныѧ и оудерживаютсѧ тѵнеѧдцы, чѫждыѧ
трѧды снѣдающіи, сами же дѣлати не хотѧщіи, и наёмницы,
пріемлющіи мздꙋ, по должности же мзды не дѣлающіи· та-

[1] на полѣ. Тѵв҃ы҃ сх҃ є҃.
[2] на полѣ: мытарство є҃.

кожде истазвются тамѡ и тіи, иже нерадѣютъ ѡ хвалѣ Вж̄іей и лѣнатся въ праздничныя и недѣльныя дни ити на оутреню и на Бж̄ественнюю літѵргію и на инаѧ славословіа Вж̄іа. Оуныніе же и небреженіе испытуется тамѡ, и коегѡждо или мірскагѡ или дѵховнагѡ лѣность и нерадѣніе ѡ дѵши своей взыскуется потонкѹ, и мнози ѡ҃тѹдѹ низводатся въ пропасть: тамо и азъ многѡ испытуема бѣхъ, и не возможно бы мнѣ свободнѣй быти ѡ҃т долгѡвъ грѣха онагѡ, аще не бы исполнила недостаточества моегѡ дарованіе Васіліа прп҃обнагѡ, имже искѹпившися взята бѧхъ ѡ҃тѹдѹ.

И идохомъ[1] мимѡ мытарства татьбы, на немже аще малѡ и воспащени быхомъ, но немногѡ тамѡ давше премінѹхомъ: не ѡбрѣтеся бо во мнѣ татьба, кромѣ бывшіа въ дѣтствѣ моемъ сѣлѡ малыа ѡ҃т неразѹміа.

Ѡтѹдѹ[2] пріидохомъ къ мытарствѹ сребролюбіа и скѵпости, но и то абіе преидохомъ· покрывающе бо ма Гдь въ жизни моей, не пекохся ѡ многомъ стѧжаніи, ниже быхъ сребролюбива, но тѣми, ѧже ми Гдь посылаше, довольствовахся, ни бѣхъ скѵпа, но ѧже имѣахъ, подаахъ оусердно ѡ҃т тѣхъ требѹющымъ.

Градѧще же[3] выше, оулѵчихомъ мытарство, глаголемое лихвы, идѣже истазвются дающе сребро свое въ лихвѹ, и скверныа приѡбрѣтеніа творащіи, лихоимцы же и чѵждагѡ присвоители: тамѡ истазатели испытнѡ ѡбыскавше ѧже ѡ мнѣ, и ничтоже ѡбрѣтше, скрежетахѹ на ма зѵбы своими, мы же выше поидохомъ, бл҃годараще Бг҃а

И постигохомъ[4] мытарство неправды, на немже иста-

[1] на полѣ: мытарство ѕ҃
[2] на полѣ: мытарство а҃.
[3] на полѣ. мытарство и҃.
[4] на полѣ: мытарство ѳ҃.

земи бываютъ вси сѣдіи неправедніи, на мздѣ сѣдящіи, и оправдающіи винныхъ, невинныхъ, же осуждающіи: таможе истязается оудержаніе мзды наемничи, и мѣрила неправедная дѣющихъ кзплю, и чтолибо неправедно творимое взыскается тамо, но мы благодатію Христовою проидохомъ то безбѣдно, мало что давше.

Такоже[1] и еже потомъ бѣ мытарство глаголемое зависти, минухомъ ничесоже давше, никомуже бо когда позавидѣхъ аще же и испытовашеся таможе нелюбовь, братоненавидѣніе, недруголюбіе, ненависть, обаче Христовымъ милосердіемъ во всѣхъ тѣхъ испытаніахъ неповинна обрѣтохся, точію ярость скрежещущихъ на ма бѣсовъ видѣхъ, ни оубоахся ихъ, и идохомъ выше радующеся

Подобнымъ образомъ[2] проидохомъ и гордости мытарство, идѣже гордостно надменніи духи истязуютъ о тщеславіи, самомнѣніи, презорствѣ, величаніи: тамо взыскуется прилѣжно то, аще кто не воздаваше должныя чести родителемъ отцу и матери, такоже и старѣйшинамъ отъ Бга во власть поставленымъ, и аще преслушаше ихъ, и колькраты, и въ каковыхъ дѣлѣхъ, и прочая гордостная дѣла и словеса тщеславная. то мытарство мы проходяще, мало сѣло противу положихомъ, и бѣхъ свободна.

Таже[3] достигохомъ инаго мытарства, глаголемаго гнѣва и ярости, но и тамо аще и свирѣпіи бяху воздушніи истязатели, обаче не многа отъ насъ получиша, и идохомъ прочее радующеся о Гдѣ, покрывающымъ грѣшную мою душу молитвами отца моего прпдбнаго Васіліа стаго.

---

[1] на полѣ мытарство ї.
[2] на полѣ: мытарство аї.
[3] на полѣ: мытарство вї.

Посемъ[1] злопомнѣнїа мытарство предста намъ, на немже немилостивно истяземи бываютъ держащїи въ сердцахъ своихъ злобы на ближнаго, и воздающїи зло за зло, и ѡтътѣдъ со многою кростїю низводятсѧ злобными двхи въ тартаръ· но милосердїе Гдне и тамѡ мѧ покры, не держахъ бо злобы ни на когоже, ни паматозлобствовахъ ѡ содѣѧныхъ мнѣ пакостехъ, но паче и ко враждующымъ на мѧ имѣахъ беззлобїе, и любовь по силѣ моеи ѧвлахъ имъ, благимъ злое побѣждающи. И ничимже должна быти на мытарствѣ томъ ѡбрѣтохсѧ, и рыдахъ ѡ томъ бѣси, ѧкѡ свободна ѡтхождахъ ѡт лютыхъ рѧкъ ихъ. мы же далѣе идохомъ веселящесѧ ѡ Гдѣ. Вопросихъ же водящихъ мѧ стхъ Аггловъ, глаголющи: молюсѧ вамъ, господїе мои, скажите ми, ѡткѹдъ сіи страшнїи воздѹшнїи власти свѣдатъ[2] всѧ злаѧ дѣла всѣхъ человѣкѡвъ во всемъ мирѣ живущихъ, ѧкоже и моѧ, не точїю ѧвѣ сотвореннаѧ, но и ѧже втаинѣ извѣстнѡ та ѡбличаютъ; И ѡтвѣщаша ми стїи Аггли, глаголюще: всѧкъ Хрістїанинъ ѡт стагѡ крщенїа пріемлетъ Бгомъ даннаго себѣ Аггла хранителя, иже, невидимѡ храня человѣка, наставлаетъ его во дни и въ нощи на всѧкое дѣло блгое во всѧ дни живота егѡ даже до смертнагѡ часа, и написаетъ всѧ тогѡ дѡбраѧ дѣла, въ житїи семъ творимаѧ, за ѧже бы человѣка томѹ ползчити ѡт Гда милость и вѣчное въ нбномъ цртвїи воздаѧнїе. Такожде и тмы кнѧзь, желающь весь родъ человѣческїй къ своей привлещи погибели, сдинаго ѡт лѧкавыхъ двховъ приставлаетъ, иже въ слѣдъ человѣка ходящи назираетъ всѧ тогѡ ѡт юности дѣла злаѧ, на ѧже его и поѡщраетъ козньми своими, и собираетъ, чтолибо злое человѣкъ

[1] на полѣ· мытарство гї.

[2] на полѣ: почемъ разумѣютъ бѣси дѣла наша.

содѣетъ. ѡтходѧ же къ мытарствамъ ѡгноситъ тамѡ грѣхи человѣчи, всѧкъ грѣхъ въ подобающее томѹ мытарство вписа, и потомѹ свѣдоми сѧть кнѧземъ воздѹшнымъ вса грѣхи всѣхъ человѣкъ во всемъ мірѣ. Єгда же дѹша разлѹчитсѧ ѡт тѣла, и къ Создателю своемѹ въ нбснаѧ взыти тщитсѧ, тогда лѹкавіи они возбранѧютъ сѝ, показѹюще написаны грѣхи тыѧ И аще имать дѹша болѣе добрыхъ дѣлъ, неже грѣховъ, не могѹтъ оудержати сѧ. Аще же грѣховъ болѣе въ ней ѡбращѹтъ, оудерживаютъ ю на врема, и затворѧютъ въ темницѣ невидѣніѧ Бга, и мѹчатъ, поєликѹ сила Бжіѧ мѹчити имъ попѹститъ, дондеже та дѹша цр҃ковными молитвами и ближнихъ своихъ милостынями искѹпленіе приметъ. Аще же каѧ дѹша ѡбращетсѧ толь грѣшна и мерзостна Бга, ѧкѡ не бѹдетъ сѝ спасенія надежды, но вѣчнаѧ погибель ѡжидаетъ ю, тѹю абіе низводѧтъ въ бездно, идѣже и себѣ имѹтъ къ вѣчнымъ мѹкамъ оуготованное мѣсто, и тамѡ держатъ ю до вторагѡ пришествіѧ Гдня, ѧже потомъ съ тѣломъ имать съ ними вкупѣ въ геенно ѡгненной мѹчитисѧ вѣчнѡ. Єще же и сіе вѣждь, ѧкѡ симъ пѹтемъ восходѧтъ, и истазаніе под҃емлютъ тіи точію, иже сѹть вѣрою и ст҃ымъ крещеніемъ про свѣщени, невѣрніи же Єллини ідѡлослѹжители, и Сарацыни, и вси чюждіи Бга сѣмѡ не приходѧтъ· еще бо живи сѹще тѣломъ, погребени сѹть во адѣ дѹшами своими, и єгда оумираютъ, абіе без҃ всѧкагѡ испытанія дѹшы ихъ взимаютъ бѣси, ѧкѡ свою часть истѹю, и низводѧтъ въ геенскѹю пропасть.

Сіѧ ст҃ымъ Агг҃ломъ кѡ мнѣ бесѣдѹющымъ, внидохомъ въ мытарство оубійства, въ немже [1] не точію разбойничество истазуетсѧ, но и всѧкаѧ рана, всѧкое оудареніе чимли-

[1] на полѣ· мытарство дї҃.

бо и гдѣлибо по плещамъ, или по главѣ, или въ ланиты, заушеніе, или по выи, или пханіе со гнѣвомъ, вся та потонкя испытуются, и на мѣрилѣ полагаются, но мы и тамѡ мало что положивше, проидохомъ добрѣ

И миновахомъ мытарство[2] чародѣанія, ѡбаянія, ѡтравленія, шептѡвъ и призыванія бѣсѡвъ. Бяхѫ же дѵси тіи подобни четвероногимъ гадѡмъ, и скорпіямъ, зміямъ же и сходнамъ и жабамъ. страшно же и мерзостно тѣхъ бѣ видѣніе, но тамѡ ничтоже на мя ѡбрѣтеся бл̃годатію Гд̃а моегѡ, и проидохомъ абіе ничесѡже давше. Восклицахѫ же на мя врящеся оніи дѵси, и глаголахѫ· пріидеши на блядпая мѣста, оузримъ, аще ѡт тѣхъ избѣжиши. Восходящимъ же памъ горѣ, вопросихъ водящихъ мя Агг̃лѡвъ ст̃ыхъ: господіе мои, вси ли Христіанстіи человѣцы мытарства сія проходятъ, и нѣсть ли возможно человѣкѫ коемѫ пройти сѣмѡ без' истязанія и страха, на мытарствахъ бываемагѡ; ѿтвѣщаша ми ст̃іи Агг̃ли нѣсть инагѡ пяти дѵшамъ вѣрныхъ къ нб̃си восходящымъ, вси градятъ сѣмѡ, но не вси такѡ истяземи бываютъ, якоже ты, точію подобніи тебѣ грѣшники, иже несовершенное грѣхѡвъ своихъ исповѣданіе сотвориша, стыдящеся и оутаевающе пред' ѻц̃емъ дѵховнымъ стѵднаа дѣла своа: аще бо кто поистиннѣ вса своа зла дѣла исповѣсть, и жалѣетъ, и кается ѡ содѣанныхъ злыхъ, тѣхъ грѣхи невидимѡ заглаждаются Бж̃іимъ милосердіемъ: и егда дѵша таковая сѣмѡ градетъ, воздѵшніи истязатели разгнѵвше своа книги, ничтоже ѡбрѣтаютъ написано на ню, и не могѫтъ ей никоея же пакости сотворити, ни оустрашити, и восходитъ дѵша радѵющися къ престолѹ бл̃годати. И ты аще бы совершеннѵю всѣхъ

[2] на полѣ· мытарство ей̃.

грѣхѡвъ твоихъ поистиннѣ сотворила исповѣдь, и по разрѣшеніи довлетвореніе, не подѧла бы єси таковыхъ грозныхъ истѧзаній и страхѡвъ на мытарствахъ· обаче поможе тебѣ то, ꙗкѡ давнѡ оуже престала єси согрѣшати смертнѣ, и добродѣтельнѡ прѡчаѧ довѡльнаѧ лѣта житіѧ твоегѡ проводила єси а наипаче помогоша ти молитвы прпдбнагѡ оц̃а Васіліа, ємѣже многѡ послѣжила еси оусердно.

Такѡ[1] бесѣдѹюще, дондохомъ мытарства блѧднагѡ, на немже истѧзуетсѧ всѧкое любодѣѧніе, и оумное грѣха блѧднагѡ мечтаніе, помысла же въ томъ оумедленіе, соизволеніе, оуслажденіе, скверналѧ же ѡсѧзаніѧ, и страстнаѧ прикосновеніѧ. Кнѧзь же мытарства тогѡ сѣдѧше на престолѣ своемъ ѡболченъ во ѡдеждѹ скверны и смрадны, пѣною кровавою ѡкропленны, сюже онъ ꙗкѡ царскою багряницею красѧшесѧ, и бѣсѡвъ множество предстоѧше емѹ. Тіи видѣвше мѧ тамѡ доидѣшдю, многѡ чѧдишасѧ, ꙗкѡ достигохъ до нихъ, и изнесше написанналѧ блѧднаѧ моѧ дѣла, ѡбличахѹ мѧ, показѹюще лица, съ нимиже грѣшихъ въ юности моей и времена, когда грѣшихъ, во дни ли или въ нощи, и мѣста, на нихже и грѣхъ съ кимъ содѣѧхъ, и не имѣѧхъ что ѡ҃твѣщати, точію трепетахъ ѡ҃ страха, и исполнѧхсѧ сѣзда Глаголаша же за мѧ ст̃іи Агг̃ли къ бѣсѡмъ: но ѡстави дѣла блѧднаѧ ѡ҃ многихъ лѣтъ, и прочее въ чистотѣ и воздержаніи поживе постнически. ѠѢ҃твѣщаша бѣси: и мы вѣмы, ꙗкѡ давнѡ преста ѡ҃ грѣха, но не поистиннѣ исповѣдасѧ пред отцемъ дѹховнымъ, ниже пріѧ ѡ҃ негѡ подобающыѧ запѡвѣди къ довлесотворенію ѡ грѣсѣхъ, сегѡ ради наша єсть. оубо или ѡставивше ю намъ, ѡ҃тидите, или искѹпите ю добрыми дѣлы. И поло-

[1] на полѣ. мытарства si.

жиша Агг ли ст҃іи много ѡ҃т дѣлъ моихъ, множае же ѡ҃т дарованіа Василіа преподобнаго, и сдва избавихся бѣды лютыа, и идохомъ.

Таже[1] постигохомъ мытарство прелюбодѣйное, идѣже истазаются грѣхи въ сопряжествѣ живущихъ, вѣры же сопряжескіа другъ ко другу не сохраняющихъ, ни соблюдающихъ ложа своего нескверна: такоже и похищенія на блудъ, и насилія блуднаа здѣже и лицъ Бг҃а ѡ҃с҃щенныхъ, чистоту свою Хр҃ста ѡбѣщавшихъ, но не соблюдшихъ, паденія блуднаа грозно истазаются. На томъ мытарствѣ и азъ много показахся быти должна, и ѡбличена быхъ ако прелюбодѣица, и оуже хотяхѫ ма скверніи дэси и немилостивіи истазатели похитити ѡ҃т рѣкъ Агг҃льскихъ, и низвести во дно адово: но ст҃іи Агг҃ли много съ ними прѣвшеся, и вса моа труды и подвиги потомъ бывшыа на средѣ приносяще, сдва искупиша ма, не тако моими добрыми дѣлы, яже вса тамо до послѣдняго положиша, якоже ѡ҃т дара отца моего Василіа, много ѕѣло изе мше, на мѣрило возложиша противѣ моихъ беззаконій, и поемши ма, далѣе идоша.

И приближихомся[2] къ мытарствѣ содомскѣ, на немже истазаются грѣхи паче естественныа мѫжескіа и женскіа, и совокупленіе съ бѣсы, и съ безсловесными животными, и кровосмѣшенія, и инаа скверньйшаа, отай бываемаа, ихже стыдно есть и воспомянути. Князь того мытарства скареднѣйшій зрящеся паче всѣхъ скаредныхъ и мерзостныхъ бѣсовъ, весь гноемъ смраднымъ ѡкаланъ, и слузи его таковиже, смрадъ ихъ нестерпимый, злообразіе ихъ неизреченно, и несказанная ихъ ярость и лютость: тіи спѣшно противѣ насъ изшед-

[1] на полѣ: мытарство зі҃.
[2] на полѣ. мытарство иі҃.

ше ѡбстѧпиша насъ, но милостію Гсднею ничтоже таково во мнѣ ѡбрѣтше ѡтбѣгоша со стѧдомъ, мы же радующеса проидохомъ. И гл҃аша ко мнѣ ст҃ии Агг҃ли: видѣла єси, Ѳеодѡро, страшнаа скареднаа мытарства блѧднаа, вѣждь оубо, ꙗкѡ малѡ котораа дѧша минаетъ а без҃ пакости, понеже весь міръ въ злѣ соблазнѡвъ и скверн҃ лежитъ, и вси человѣцы сѧть сластолюбиви и блѧдолюбиви, и прилѣжитъ помышленіе человѣкѡ на зла ѡт юности єгѡ, и єдва кто себе блюдетъ ѡт нечистотъ блѧдныхъ, малѡ єсть оумерщвлающихъ своа плотскіа похѡти, малѡ оубѡ и мытарства сіа свободнѡ проходатъ, но множайшіи здѣ дошедше, абіе погибаютъ лютіи бо блѧдныхъ дѣлъ истазатели похищаютъ блѧдническіа дѧши, и низвлекаютъ во адъ, горцѣ мѧчаще. И хвалатса блѧдныхъ мытарствъ кнази, глаголюще мы едини паче всѣхъ ѡт нашихъ мытарствъ исполнаемъ огненное родство во адѣ. Ты же, Ѳеодѡро, бл҃годари Бг҃а, ꙗкѡ се оуже преминѹла єси та блѧднаа истазанія молитвами отца твоегѡ преподобнагѡ Васіліа, и оуже ктомѹ не оузриши зла ни страха.

Посемъ[1] пріидохомъ къ мытарствѣ єресей, идѣже истазяютса неправаа ѡ вѣрѣ мѧдрованіа, ѡтстѹпства ѡт православнагѡ исповѣданіа вѣры, недовѣрства, сѧмнѣнія въ вѣрѣ, хвалы на ст҃ыню, и прѡчаа тѣмъ подѡбнаа: то мытарство без҃ испытанія, ꙗже ѡ мнѣ, проидохомъ, и оуже не далѣче ѡт вратъ нбсныхъ бѣхомъ.

Но и еще срѣтоша[2] насъ злобніи дѧхи послѣднагѡ мытарства, єже єсть немилосердіа и жестосердіа. жестоцы же бѧхѹ истазатели тіи, и кназь ихъ лютъ, зрѧшеса же сѧхъ и оунылъ ѡт ꙗрости дышай огнемъ немилосердіа: тамѡ без҃

[1] на полѣ· мытарство ѳі҃.
[2] на полѣ: мытарство к҃.

милости испытуются дѣлы немилосердныхъ. И аще кто обращется и многа совершивый подвиги, посты же и молитвы, аще кто и чистоту соблюде нескверну и истинну воздержаніемъ тѣло свое, немилосердъ же бѣ и немилостивъ, затворивый оутробу свою ближнемоу, тоіи отъ того мытарства низвлачется доле и въ безднѣ адстѣй затворяется, ни получаетъ милости во вѣки. Но мы бл҃годатію Хр҃товою и то мытарство проидохомъ безбѣдно, помогшымъ ми всюдѣ мл҃твамъ преподобнаго Васіліа, даровавшаго отъ своихъ добрыхъ дѣлъ много на мое искупленіе.

Таже къ самымъ вратамъ нб҃нымъ съ радостію приближихомся, горькихъ мытарствъ избывше. Бѣхѹ же врата нб҃наа якѡ кристаллъ пресвѣтелъ, и сіяніе зрящеся неизреченное, и юноши въ нихъ стоахѹ солнцеобразни, иже видѣвше ма рѣками Агг҃льскими водимѹ, веселіа исполнишася, радующеся о мнѣ, якѡ Бж҃іимъ милосердіемъ покрываема, избыхъ отъ мытарствъ воздѹшныхъ· любезно оубо насъ срѣтше ведоша внѹтрь. Что же тамо видѣхъ, и что слышахъ, о чадо Григоріе! [глаголетъ преподобнаа Ѳеодѡра], нѣсть возможно исповѣсти подробнѹ. видѣхъ бо, єже око человѣческое не видѣ, и слышахъ, єже оухо никогдаже слыша, ни на сердце комѹ отъ живѹщихъ на земли взыдоша та бл҃гаа. Приведена же бѣхъ пред' престолъ Бж҃ій непристѹпныа славы ѡбстоимый Херѹвімами, Серафімами, и множествомъ воій нб҃ныхъ, неизреченными пѣсньми всегда славящихъ Бг҃а: и падши поклонихся невидимомѹ и недовѣдомомѹ Бж҃твѹ. И воспѣша нб҃ныа силы пѣснь пресладкѹ, прославляюще Бж҃іе милосердіе, грѣхами людскими непреѡдолѣнное. и пріиде гласъ отъ велелѣпныа славы, повелѣвающь тѣмже водящымъ ма ст҃ымъ Агг҃лѡмъ, да ведѹтъ ма видѣти вса

обители ст҃ыхъ, такоже и вса мѧки грѣшныхъ, и потомъ да оупокоѧтъ мѧ во обители бл҃женнаго Василіа. водима оубѡ бѣхъ всюдѣ, и видѣхъ прекраснаѧ селенія и обители мнѡги любащымъ Бг҃а оуготѡванныѧ, преисполненныѧ славы и бл҃годати[1]. Показоваха же ми водащіи мѧ особнѡ обители Апостольскіа, особнѡ пророческіа, особнѡ мученическіа, особнѡ сватительскіа, и коегѡждо чина ст҃ыхъ особны обители. Каждо же обитель красоты бѣ неизреченныѧ въ широтѣ и долготѣ, рекла бы ѩкѡ Царюградѣ подобна, но несравненнѡ краснѣйша, мнѡги пресвѣтлы палаты нерѹкотворенны имѹщаѧ. Всюдѣ же во ѡбителехъ тѣхъ слышашесѧ гласъ радости и веселіа дѹховнаго, и зрѧхѹсѧ лицы празднѹющихъ. Вси же видѣвше мѧ радовахѹсѧ ѡ моемъ спасеніи, срѣтаха же и лобызаха, хвалаще Гд҃а, избавльшаго мѧ ѡ҃т сѣтей вражіихъ По ѡбхожденіи же оныхъ обителей низведена бѣхъ въ преиспѡдняѧ земли, и видѣхъ страшныѧ нестерпимыѧ лютыѧ мѧки, во адѣ грѣшникѡмъ оуготѡванныѧ, ѩже показѹюще ми Агг҃ли ст҃іи глаголаша: виждь, ѡ Ѳеодѡро! ѡ҃т коликихъ тѧ мѧкъ избави Гд҃ь молитвами оугодника своегѡ Василіа. Слышахъ же тамѡ вопль, плачь и горькое рыданіе сѹщихъ въ тѣхъ мѧкахъ, овіи „горе“ вопіѧхѹ, овіи же „лютѣ и оувы“ восклицахѹ, иніи день рожденіѧ своегѡ проклинахѹ, но никтоже бѣ милосердствый ѡ нихъ. Таже ведше мѧ ѡ҃тѹдѹ, приведоша въ сію, ѹже видиши, преподобнаго оц҃а нашего Василіа обитель, и оупокоиша мѧ здѣ, рекше ми: нынѣ преподобный Василій поминаніе ѡ тебѣ творитъ. И разѹмѣхъ, ѩкѡ за четыредесѧть дней по моемъ ѡ҃т тѣла разлѹченіи пріидохъ на мѣсто сіе покойно

[1] на полѣ. Видѣ райскаѧ и адскаѧ мѣста.

Та вса Григорію въ соннѣмъ видѣніи изрече преподобная Ѳеодѡра, и показа смѵ всю красоту тоа обители и богатства дѵховная, многотрѵдными потами отца бл̄женнагѡ сѡбраннаа, наслажденіа же и славѵ и различныа сады златолиственныа и многоплодовитыа, и все веселіе дѵховное. Совершившюсѧ же видѣнію, воспрѧвѵ ѡ̾т сна Григорій, и въ себѣ бывъ чѧдашесѧ и оудивлѧшесѧ ѡ видѣныхъ и слышаныхъ ѡ̾т бл̄женныа Ѳеодѡры. И вставъ завтра пойде къ преподобномѵ Василію бл̄гословитисѧ ѡ̾т негѡ по обычаю. Онъ же вопроси его, глаголѧ: чадо Григоріе! гдѣ былъ єси въ сію нощь; Онъ же, аки ничтоже вѣдый, рече: почивахъ, оч̄е на ѡдрѣ моемъ Старецъ же рече: вѣмъ, ѩкѡ тѣломъ на одрѣ почивалъ єси, дѵхомъ же индѣ былъ єси, сда забылъ єси, коликѡ ѡ̾ткры тебѣ Бг̄ъ въ нощи сей въ соннѣмъ видѣніи; се полꙋчилъ єси желаемое, Ѳеодѡрѵ видѣлъ єси, и ѩже ѡ ней ѡ̾т тоа самыа слышалъ єси, и въ моей обители былъ єси, и ѩже бл̄годатію Хр̄товою оуготована мнѣ сѧть малагѡ ради моегѡ трѵда, вса созерцалъ єси. Григорій же, то ѡ̾т преподобнагѡ слышавъ, позна, ѩкѡ сонъ єгѡ не привидѣніе, но Бж̄іе смѵ бысть ѡ̾ткровеніе, молитвами преподобнагѡ исходатайствованное, и бл̄годараше Бг̄а, поклонисѧ оц̄ѵ своемѵ бл̄женномѵ, и довольное ѡ̾т негѡ прі́ѧ повченіе.

Той же Григорій во иное врема попѹщеніемъ Бж̄іимъ впаде въ нѣкое ѡ вѣрѣ сѵмнѣніе. чтѵщи бо прилѣжно Ветхагѡ Завѣта книги, помышлѧше во оумѣ своемъ, ѩкѡ добрѣ Іѵдеи вѣрѵютъ, и пребываше въ томъ помыслѣ надолзѣ. Разѵмѣвъ же то дѵхомъ прозорливый старецъ, ѡбличи єго, и по многомъ оувѣщаніи, паки испроси смѵ ѡ̾т Бг̄а ѡ̾ткровеніе. И паки Григорій[1] во снѣ видѣ дивное видѣніе ѡ страшномъ

[1] на полѣ: Видѣ во снѣ ѩвленіе страшнагѡ сѵда

сѣдѣ Бж҃іи, ѡ собраніи на сѣдъ всегѡ рода человѣческагѡ, видѣ сѣдію на пр҃столѣ сѣдаща, и вса праведники ѡдесноую, грѣшники же ѡшюю стоящыа и сѣдимыа по дѣломъ своимъ, видѣже и вса Іѹдеи невѣровавшыа во Хр҃та, съ прочіими ѧзыки ѡсѹжденныа и посланныа въ геенноу огненноую, и ꙗкоже ѡсѹжденіе грѣшникѡвъ, сице и прославленіе ст҃ыхъ видѣ ѡ чесомъ самъ Григорій сѧлѡ пространнѡ написа, єже ѡбрѣтаетсѧ въ великой Минеи Четьи: здѣ же сокращеннѣе повѣствованное, врема єсть кончити.

По довольныхъ оубѡ житіа своегѡ лѣтѣхъ, по трѹдѣхъ и подвизѣхъ жестокагѡ житіа, по многихъ содѣанныхъ чюдесѣхъ, пророченіахъ же и дарованныхъ болящымъ исцѣленіахъ преподобный оц҃ъ нашъ Васіліи изнемогаа старостію къ бл҃женнѣи кончинѣ своей приближисѧ. Приведенъ бо бысть изъ пѹстыни въ Царьградъ въ среднихъ єгѡ лѣтѣхъ, въ Царѣградѣ поживе ꙗкѡ пѧтдесѧтъ лѣтъ, и близъ ста лѣтъ ѡ҆т рожденіа своегѡ проводивъ, на безконечноую жизнь, идѣже лѣта єгѡ не ѡскѹдѣютъ, прейде. Пред҃ѹвидѣ[1] же скончаніе свое, и предвозвѣсти то оученикѹ своемѹ возлюбленномѹ Григорію.

Имѣаше же Григорій обычай на всю ст҃ую великоую четыредесѧтницѹ затворѧтисѧ въ домѹ своемъ въ ложницы своей, и неисходнѡ даже до ст҃ыа Пасхи въ постѣ и молитвахъ пребывати, множество полагающи поклоновъ, и вса нощи без҃ сна провождающи. Единою оубѡ ст҃ѣи четыредесѧтницѣ приближившейсѧ, пріиде Григорій къ преподобномѹ пріѧти по обычаю бл҃гословеніе на предлежащій емѹ постный въ затворѣ подвигъ. Преподобный же, многѡ къ немѹ ѡ пользѣ дѹши бесѣдовавъ, и бл҃гословеніе подавъ, наконецъ рече: иди, чадо, съ миромъ въ домъ твой, мене же тѣлесными твоими очесы

[1] на полѣ: Пред҃ѹвидѣвъ сказа кончинѹ свою.

не имаши болѣе оузрѣти въ жизни сей· то рекши прослезисѧ и ѡбемши Григорїа любезнѡ лобыза его. Онъ же падъ на ноги тогѡ честныѧ, ѡмочи ихъ слезами, плача и рыдаѧ ѡ разлученїи егѡ, и довольнѡ плакавъ, пойде и затворисѧ на постъ, 5 ꙗкоже бѣ смѣ обычай: а преподобныи Василїи въ средопостнюю седмицѹ, марта въ кѳ̄ день [1], въ праздникъ бл̄говѣщенїа прес̄тыѧ Б̄цы, ст̄вю свою дшю предаде въ рцѣ Гда своегѡ: честное же егѡ тѣло погребено бысть въ монастырѣ ст̄ыхъ мч̄нкъ Флѡра и Лавра. и бѣ видѣнїе нѣкоемѹ честнѣ въ Цр̄ѣ- 10 градѣ мѹжи: домъ великъ и чюденъ зрѣнїе, и врата златомъ и каменїемъ многоцѣннымъ оукрашена, над̄ вратами же бѣ написано златыми словесы сице: обитель и покой вѣчныи бл̄женнагѡ Василїа новагѡ. То мѹжъ оныи прочетъ, оудивлашесѧ красотѣ зданїа домѹ тогѡ. и се юноша нѣкїи прекра- 15 сенъ изшедъ, глагола емѹ: что чюдишисѧ, человѣче; хощеши ли видѣти чюднѣе; и ѡ͡тверзе онаѧ врата, и зрѧхѹсѧ внѹтрь палаты превысоки и пречюдны, ихже красота всякъ оумъ человѣчь превосходитъ, и преподобныи Василїи на царстѣмъ престолѣ въ велицѣи сѣдѧше славѣ, ѡбстоимыи многими пре- 20 чюдными и пресвѣтлыми мѹжи и юноши, зрѧхѹсѧ же тамѡ и сады прекрасніи, и всѧ зримаѧ радости и веселїѧ бѧхѹ преисполнена. Слышасѧ же гласъ извнѹтрь глаголѧи: таково воздаꙗнїе по преставленїи пріемлютъ вси возлюбившіи Бг̄а, и томѹ оусердно послѹжившіи. То видѣнїе мѹжъ оныи мнѡгимъ 25 повѣда, и вси слышавшіи прославлѧхѹ Бг̄а, и почитахѹ памѧть оугодника Бж̄іа преподобнагѡ Василїа: да сподобимсѧ же и мы части любителей Бж̄іихъ мл̄твами егѡ ст̄ыми, благодатїю же Гд̄а нашегѡ Іӣса Хр̄та, емѹже со Оц̄емъ и Ст̄ымъ Дх̄омъ, честь и слава во вѣки, аминь

[1] на полѣ въ лѣто цм̄д.

Третья южнославянская редакція.

(Редакція Софронія Врачанскаго).

Сп. Имп. Публ. Библіотеки, Древлехранилища Погодина, № 1204, к. XVIII—нач. XIX в., въ листъ, лл. 66 об.—75.

Сказаніе Григорія, оученика преподобнаго Василія Новаго, ѡ^т^ преставленія Θеѡ^др^ы, слѹжителница томѹ сто̄мѹ Василію, и ѡ видѣніи є̄гѡ. м^ц^ь мартъ к̄ѕ̄.

Сей преподобный Василіа беше вь цр^ц^ство Льва премѹдраго. вь десѧтое лѣто цр^ц^твованіе егѡ, магістріаны нѧкой ѡ^т^ Асійскіа страны проводини были са^с^ повеленіе цр^ц^кое. и като са возвращали на Цариградь през' нѧкой пѹстыѧ горы, видѣли тогѡ преподобнаго Василіа, како ходи^дѧ^ по онаѧ пѹстынѧ, ѡблечена са^с^ хѹдыи и раздранныѧ ѡдежды, на образь страше^нѧ^ и чѹждень. и оны потекли и фатили го, мнѧли го како прилагата^е^ есть. и сверзали го и привели го на Цр̄иградь и цр̄ь на тогѡ видѣ, предаде го на испитаніе нѧкоемѹ патрікію, на имѧ Самѡнь, испервень быль родѡмь агарѧни^нѧ^. и като сѣдналь на сѹдь са^с^ свои совѣтники гордостнѡ, привели с̄тг̄ѡ. и онь, като пріиде, не воздаде патрікію достоиныѧ чести и поклоненіе. рече мѧ Самѡнь: „кто еси ты и ѡ^т^кѹдѹ и како имѧ твое?“ но онь не даде ѥ̄мѹ ѡ^т^вѣть, но стоѧ и молчаше, и кротко на негѡ гледаше. рече мѹ паки

Самѡнъ. „скажи, кто еси, и кое есть живение твое?“ ѡтговори блженный· „азь есмь единь на земльто, що живѣх чѣвдинеци“. рече мѣ Самѡнь· „ты еси прилагатаи, пришель еси, да согледваш греческыю землю.“ а преподобный на то не ѡтговори нищо. и много попѣждаваха егѡ, да рече, кто есть. и не ѡтговараше имь. и повеле Самѡнь, да принесать орѫдіа страшнѣх, толги и воловыѣ жилы свхіѣ, та да но са оубон, да скажи, ѡткѫдѣ и кто есть. и онь това гледаше и ничто не ѡтговараше. тогива повеле Самѡнь и растагнаха блженнаго на четыри и быха го воловыми жилами крѣпко, докле имь са мнаш , како оумре, и оузеха го, като един мертвь трѣнь, и фарлиха го оу темницѣ.

На оутріе неоукротимый оный звѣрь Самѡнь сѣдна на сѣдищи и повеле, да приведѣтъ стгѡ. пойдоха воины и наидоха темницѣ заключенѣ, а стый стоаше вонь сас тѣло здраво и чакаше ихь и питаха го: „скажи нам, како ги изшель из темницѣ, като са врата темничніи заключенп?“ а онь ничто ни ѡтговараше и като пойдоха, все то сказаша Самѡнѣ, почѣдиха са много, ала невѣрѣваха, по говораха: „како есть тей члвкъ магесникь, сас магіа оучинѣ таковое чѣдо“ и паки наче на Самѡне да го пита сас голѣмое испитване, да скажи, кто и ѡткѫдѣ есть. а преподобный никаковыи ѡтвѣтъ не даваше томѣ. тогива са многѡ разгнѣва Самѡнь, и повелѣ паки, да го разстегнат и да го біѣтъ немлстивно, докле скажи, кто есть. и бѣнь быль на долго време, терпеше преподобный и ничто не ѡтговараше. и повеле Самѡнь, да го біѣть за една седмица, и на всакій день да мѣ оударѣть по триста оудареніе сас бичь. и не сказѣваше ничто, почто онь ѡт юности своей быль монахь постникь, скиталсѧ все по пѣстынѣ много, доволни години жестокое

живѣніе провождаль, голь и бось ходиль, и токмѡ трѣва и зеліе ѣль. и не хочеше, да скажи свое добродѣтелное живеніе,—за това молчаше. і ѡще колико лютое мѧченіе оучини емѹ Самѡнь, кои хоче да знаи все,—да чтеть житіе егѡ м^{ца}да марта вь к$\overline{\text{s}}$ день то найпослѣдное мѧченіе повеле Самѡнь тогѡ фарлиха оу море. а с$\overline{\text{тый}}$ и ѡ^{т} тамо излезе здравь и неповредень.

После граждани^{н} нѣкое бл$\overline{\text{г}}$очестивый и бг$\overline{\text{о}}$любивый, на име Константи^{н}, найде с$\overline{\text{тг}}$ѡ, и са^{с} много моленіе и слезы оумоли с$\overline{\text{тг}}$ѡ Василіа тогѡ, да пріиди и да живѣи оу домѹ егѡ и снаправи мѹ келіа особна безмолвна и порѣчи ѡ^{т} домашніи свои едина старица честна и добродѣтелна, що ѡ^{т} много годинѹ живѣла вдовство цѣломѹдренно и бг$\overline{\text{о}}$угодно, на име Ѳеѡдра, да слѹжи на чл$\overline{\text{вка}}$ Бж$\overline{\text{іа}}$. она имаше келіа другаѧ, близь при келіа преподобнаго, и слѹжаше томѹ оусердно, като на агг$\overline{\text{ла}}$ Бж$\overline{\text{іа}}$. сѣдеше тамо с$\overline{\text{тый}}$ доволное време, ала не промѣни свое пѹстынное живеніе и бысть славно имѧ егѡ во всемь Цареградѣ, и много монаси и сщ$\overline{\text{енници}}$ прихождаха при негѡ и посѣщахѹ егѡ и ползѹ и помощь пріемаха ѡ^{т} негѡ. и много болныи и недѹжныи исцѣлѧваше, и много чѹдеса совершаваше, каквото е писано на житіе егѡ.

Вь то време нѣкой мірани^{н}, на име Григоріа, познался са^{с} преподобнаго Василіа, и бысть томѹ оученикъ и самовидець многи неговыи чѹдеса, или послѣ той и исписаль есть житіе с$\overline{\text{тг}}$ѡ. и много беше той Григоріа любезень на с$\overline{\text{тг}}$ѡ, почто беше юноша добродѣтеле^{н} и живѣше вь дѣвство и цѣломѹдренно оупостничество, като нѣкой сѹщій добродѣтелный монахъ, въ бденіахь и молитвахь.

По нѣкой време онаѧ вышепомянатаѧ бл$\overline{\text{ж}}$еннаѧ Ѳеѡ$\overline{\text{дра}}$

пріела на себѣ монашески чинь и преставилась къ Гдⷭ, що много години послѫжила беше стомѫ Василію. и вси чл҃цы, що имаха дѫховнѭю любовь на преподобнаго, скорбни быліи за раⷣ тая старица Θеѡдра, понеже имаха ѥ молебница ко стомѫ старцѹ, почто вси що прихождаха тамо любезно ги пріемаше, и саⷨ сладки и добри хорати ги оутѣшаваше, понеже беше кротка и млⷭтива старица, хрⷭтолюбива и цѣломѫдренна и саⷨ дѫховный разѵмь исполнена.

Томѫ Григорію пріиде желаніе, да оузнай, где са нахожда Θеⷮѡра по преставленіе свое, каковый часть полѵчила есть, да ли вь десныхь или вь левыхь, да ли пріѥмна ѡⷮ Б҃га какова ли да бѫде милость и почивь, като послѫжи такова саⷨ оусердіе стомѫ старцѹ. това Григоріа мыслѧше и часто молѧше преподобнаго Василіа, да мѹ скажи за раⷣ нея, како есть, почто вѣрѵваше несѵмнѣнно, како не е скрито на оугодника Бжіа Василіа за раⷣ дѫши ѥ и много краты на то молѧше за раⷣ това сась голѧмое прилѣжаніе старца и онь не хочеше до край да ѡскорби своегѡ дѫховнаго сына, но помолися Бгѹ за раⷣ негѡ, да мѹ ѡⷮкрый Бгь, да види за раⷣ Θеѡдра на кол҃ часть есть.

Оу тая нощь, като спѧше Григоріа, видѣ на сонное видѣніе блженнаѧ Θеѡдра на едный палаты свѣтлыѧ, що са были наготыны (sic) ѡⷮ Бга за ради преподобнаго Василіа, що были просвѣщены саⷨ нбⷭнаѧ слава и саⷨ неисказаннаѧ доброта преисполненны оу тѣѧ палаты беше вьдворена преподобнаѧ Θеѡдра молитвами стгѡ оугодника Бжіа, що мѹ оусердно и трѫдолюбно послѫжила на тоѧ свѣть много години. За това се и сподоби на оныѧ палаты на блгⷭвенное живеніе млтвами егѡ стыми. като виде Григоріа блженнаѧ Θеѡдра, возрадовасѧ много, и доволно саⷨ неѧ са разговора и

оутѣшися, като на мнѣ. и попита м, како сѧ разлѫчи ѿ тѣло вь час смертный, и како премина нѫжда смертнаѧ, и при скончаніе свое що видѣ, и како премина горѣ през воздѫшныѧ дѣхове и онаѧ наче на да мѫ сказва тако.

„Чадо Григоріе, зарад страшныѧ вещи попиталь ме еси, що е и запомѣнѫваніе страшно и оужасно: почто видѣхь лица, що не бѣхь ги никога видѣла, и чѧхь хорати, що сѧ никако не надѣѧхь, това ме посрѣшна тогива за рад моите работи. но мл̀твами и помощію об̀щаго преподобнаго оц̀а нашего Василіа вса ми легка быша. ами какво да тѧ скажа, о чадо, колико ли имахь тѣлеснаѧ болесть и лютаѧ бѣда быво, коги оумира чл̀вкь,—тако есть, като кога падне нѣкой чл̀вкь голь оу голѧмый огнь, да гори и да сѧ стѫпава и на пепель да сѧ ѡбраща тако есть болесть смертнаѧ, и горекь час разлѫченіе дш̀и и ѿ тѣла разсыпва и разрѫшава чл̀вка, понеже лютаѧ есть смерть на грѣшныи чл̀вцы, що сѧ на мене подобни, почто и азь грѣшна бѣхь испервень, а за ради праведни не знамь.

Като приближихь на краѧ живенѧ мое и наста на час, да сѧ разлѫчи дѫша моѧ ѿ тѣло мое, видѣхь и гледахь, множество арапы черни ѡбиколиха и станаха около одра моего. и лица нихныи бѣха, като сажа и смола ѡчернены, а очи ихь свѣтѧха, като оугліе огненное, и гледаніе нихное такова люто беше, какво сама геена огненнаѧ. оны тоѧ час наченаха, да оучинѧть молва и голчь, едни ѿ тѣхь реваха, като скоты и звѣріе, а дрѫгіи като пѫета лаѧха, дрѫгіи выѧха, като волцы, а дрѫгіи квекѧха, като свиніи, и вси гнѣвно гледаха камто мене, грозѧха и фыскахасѧ на мене, скрѫцаха зѫбы свое, и искаха тоѧ час, да мѧ погълнать: готвѧха хартіи, и развиваха тефтери, като чи чакаха нѣкого сѫдіа, да прійде тамо и оу онѣи хартіи написаны бѣха вса злаѧ моѧ

работа. тогива оубогаѧ дꙋша моѧ беше оу голѧмыи страхъ и оу трепераніе, и не беше ли ми доволна онаѧ горестъ смертнаѧ, но и оное страшное и грозное арапское гледаніе и гнѣвъ беше мене като дрꙋгаѧ лютаѧ смерть. ѡтвращахъ очи мои само и овамо, като да не гледамъ тѣхніи страшныи лица, и да не слꙋшамъ гласа ихъ: но не беше ми возможно, да са избавѧ ѡт нихъ, гледахъ ги всаде ѡколо мене безчестъ стоѧха, и не имахъ помощъ ни ѡт когѡ. и оу таковаѧ лютаѧ бѣда изнемощахъ до краи, и тогива видѣхъ два свѣтоносны аг҃ли Бж҃іи пріидоша при мене на образъ красныѧ юношъ, нихнаѧ красота не е возможно да са искажи. лица ихъ бѣха пресвѣтли, очи ихъ любезно гледаха, власы на главѣ ихъ бѣха бѣлы, като снѣгъ, и показваха сѧ златовидное блесканіе, а одежды ихъ бѣха, като мол҃ніе, коги сѧ блеска на време дождевное, и препоѧсаны бѣха по сосцамъ сас златыи поѧсы крꙋгообразно. тіи приближиха до одра моегѡ, и станаха ѡдеснꙋю мене, и хорѧтахаса тихо единъ сас дрꙋгіи нѧчто и азъ, като ги видѣхъ, радостна быхъ срⷣцемъ, и сас весели очи гледах на тѣхъ. и оныи черніи арапы, като видѣха тѣхъ, мало сѧ повоздрꙋгнах и ѡтстꙋпиша мало подалечко. тогива единъ ѡт оныѧ свѣтоносныи юношъ рече на темнитѣ арапы сас гнѣвъ „о безсрамныи, проклѧтіи и мрачніи, злобніи врази народа чл҃чскаго защо предварѧте всѧкоги, коги оумира нѧкои чл҃вкъ, и стрꙋвате молвы и оустрашавате, и смꙋщавате всѧкаѧ дꙋша, коги сѧ разлꙋчава ѡт тѣло свое? ала сега не радваитесѧ много, почто тꙋка не има, да найдете ничто, почто Бж҃іѧ милость сас неѧ есть, и не имате вы оу неѧ часть ни жребіе оу таѧ дꙋша“. и това, като изрече оный юноша, той час сѧ разꙋриха оныѧ арапы, и наченаха, да оучинѧтъ голчъ и молва и показꙋваха всѧ злаѧ моѧ ра-

бота, що с҃мь ѡ҃т младость моѧ сторила и дѵмаха: „не имами ничто сь неѧ, ами сте грѣхѡве чіи сѵть? не ли она оуработила и сторила това и това?“ такѡ молвѧха, и чакаха, да прійде смерта. и ето пріиде онаѧ смерть и ревеше, като нѧкой лютыи аслань, и много страшна на образь, подобна на чл҃чс҃кое тѣло, ала плоть и тѣло не имаше никако, но токмо ѡ҃т едніи костей члчс҃кихь составлена. и носѧше сас҃ себѣ различныѧ орѵдіе за рад҃ мѵченіе: мечи, стрѣлы, копіѧ, барды, косы, серпы, рожни, пилы, секиры, теслы, оскорды, и оудицы и дрѵгое нѧкое незнаемое. това като видѣ дѵша моѧ смиреннаѧ потрепера ѡ҃т страх҃. тогива рекоха с҃тыи агг҃ли кь смерти. „что чакаше? разрѣши таѧ дѵша ѡ҃т созѡвь плотскихь, скоро и тихо ѧ разрѣши, почто не има много тегота грѣховнаѧ“. и тоѧ часс҃ престѵпи смерта при мене и взед҃ малый рѣзь, и наче нанерво, да ѡ҃тсѣчи нозѣ мои, послѣ рѵцѣ, а послѣди сас҃ дрѵгіи орѵдіе разслабѣваше всѧ оуды, ставы и члены мои раздѣлѧваше ги ѡ҃т составѡвь. и вече не имахь ни рѵцѣ, ни нозѣ, и оумертвѣ все тѣло мое, и не можахь вече никако да са повдигне. послѣ оузе теслѧ и ѡ҃тсѣче главѹ мою, и не можахь вече да ѧ подвигна, стана ми чѵжда. и наипослѣ наліѧ оу една чаша нѧкое питіе и принеси го до оуста моѧ и напои ме сас҃ негѡ нѵждею. толико беше то напоеніе горчиво, почто не можеши, да го стерпи дѵша моѧ, но воздрѵгнасѧ и искочи ѡ҃т тѣло мое като сас҃ нѵжда исторжена. и тоѧ часс҃ пріеха ѧ с҃тыи агг҃ли на рѵки свое, и погледнахь азь назадь, и видѣхь тѣло мое, како лежаше бездѵшно, нечѵвственно, и недвижимо, като коги совлече нѧкои чл҃вкь ѡдежда своѧ и фарли ѧ и стои и гледа ѧ, такѡ и азь стоѧхь и гледахь тѣлото мое, що гѡ совлякохь като нѧкоѧ ѡдежда. и много са чѵждх҃ и дывахсѧ.

И като мѧ держаха ст҃ыи агг҃ли и оныѧ демоны, що бѣха на образь арапскіи, обыколиха ме и викаха и говорѧхаⷭ „тамѡ дѣша много грѣховε имa, ами да ѡ҃тговори намь“ и показѹваха всε грѣхи мои. и ст҃ыи агг҃ли начеⷩаха, да искать добрыи мои работи, ала саⷭ Вж҃ıа блг҃ть и нахождаха, колико бѣхь саⷭ Вж҃ıа помощь оучинила. и собираха това всε що сѧмь добро сторила: кога сѧмь ѧкоги млⷭтыиѧ подала на сіромасы, или гладеⷩ нахранила, или жадень напоила, или голь ѡблакла, или чѹждинца оу домь вьвела и оупочивила, или ст҃ымь чиномь послѹжила, или болнаго быхь посѣтила, или вь затворкѣ и помогнахь имь, или коги смь поишла на коги саⷭ еклавіа вь цр҃кви, и помолихсѧ сь оумиленіемь и слезами, или пѣніε и чтеніε послѹшахь со вниманіемь, или принесохь ѳѹміамь и свѣщы или просфоры за ст҃аѧ літѹрга, или дрѹгое ѧкое приношеніε, или вліяхь масло оу кандилахь на просвѣщеніε ст҃ыхь ікѡнь и цѣловахь ги сь бл҃говеніемь, или пость держахь и воздержахсѧ вь срѣдѹ и вь пѧтокь и во всѧ ст҃ыѧ посты, или колико поклоны сторихь и стоѧˣ на бденіε и на молбѹ, или ѧкога воздохнахь ѡ҃т срⷣце на Бг҃а и проплакаˣ за раⷣ грѣхѡве мои, или сѧ исповѣдахь Бг҃ѹ преⷣ дѹховнаго оц҃а всε грѣхи моѧ, и саⷭ сердечное жаленіε держаˣ канѡнь за раⷣ нихь, или добро сторихь на ближнѧго моегѡ, и на мене що враждѹваха на нихь не прогнѣвахсѧ, или ѧкои досадѹ и оукореніε претерпѣхь и не помнѧхь зловa, невоздаᵛхь зла за зло, или смирихсѧ, или за раⷣ чѹждаѧ бѣда постенахь и поболѣхь и помѹчихсѧ саⷭ нихь, или скорбныѧ и плачѹщыѧ оутѣшихь, и подадохь ѧкомѹ рѹкѹ помощи, или помогнахь ѧкомѹ на добраѧ работа, или ѡ҃т злаѧ работа ѧкогѡ ѡ҃твратихь, или очи мои ѡ҃твратихь ѡ҃т напрⷭтное гледаніε, или ѧзыкъ мой оудер-

жахъ ѡ^{т} клѧтвы, ѡ^{т} лъ́жи, ѡ^{т} клеветы, ѡ^{т} срамныѧ хорати. і ѡще дрꙋгое макарь и малѣишаѧ моѧ добраѧ работа все собираха и готвяха ѧ, да ѧ положа^{т} на мѣрилѣ противо злаѧ моѧ работа. арапыте това, като гледа^{х}, скерцаха зꙋбы на мене и искаха тоѧ ча^{с}, да мѧ грабн҃ать ѡ^{т} агг҃ловыи рꙋцѣ и да мѧ сведꙋть на дно адово.

На то време видѣхъ, како сѧ ѧви тамо нечаѧно преподобный оц҃ь нашь Василіѧ, и рече на ст҃ыи агг҃ли: „г^{с}даріе мои, таѧ дꙋша много послꙋжи мнѣ на старость моѧ, и азь сѧ помолихь Бг҃ꙋ за ра^{д} неѧ, и хариза ми ѧ Г^{с}дь Бг҃ъ“. това, като рече, извади ѡ^{т} пазꙋха своѧ мѣшець и подаде его на ст҃ыи агг҃ли и рече „возмите това дарованіе и коги минꙋвате воздꙋшныѧ мытарства, тогива хочꙋть лꙗкавіи дꙋхове, да начена^{т} да испит҃вать таѧ дꙋша. и вы да ѧ искꙋпꙁйте са^{с} това ѡ^{т} долгѡвь еѧ, почтѡ азь са^{с} Бж҃іа блг҃ть богать е҆смь, многое сокровища собрахь ѡ^{т} трꙋды и потѡвь моихь, и харизвамь тоѧ мѣшець на таѧ дꙋша, понеже много ми послꙋжила есть“. това рече и ѡ^{т}иде си. това като видѣха оныи лꙗкавіи демоны замаѧны быха и воздвигнаха плачевныи гла^{с} и невидимы быша. и помало паки пріиде оугодникь Бж҃іи Василіа и принесе са^{с} себѣ сисадины много са^{с} чистое масло и мꙋро многоцѣнное, и ѡ^{т}ворѧше ги по една и все ги излія на мене, и исполнихсѧ азь са^{с} дꙋховное блг҃ословеніе, и познахь, како сѧ измѣнихь и станахь многѡ свѣтлива. и паки рече преподобный на ст҃ыи агг҃ли: „г^{с}пдаріе мои, на таѧ дꙋша кога совершите що е подобно, тогива, да ѧ вьведете вь оныѧ палаты, що са наготвины ѡ^{т} Г^{с}да за ра^{д} мене, и тамо да стои до време страшнаго сꙋда“. това рече и невидимь бысть, а ст҃ыи агг҃ли поѧша мѧ и ѡ^{т}хождах҃ме по воздꙋхꙋ на востокь, сире^{ч} на ꙗра.

Первое мытарство — ѡ празⷣнословіе. Като ѡтхождахме ниⷩ ѡт земли камто высота нбⷭная, перво посрѣщнаха наⷭ воздѫшныя дѣховѥ на первое мытарство. що испитвать тамо грѣхѡве хорати изговори члчⷭкихъ праздныхъ пѧстошніи, мресⷣни, безчиніи, непотребніи. и тои чаⷭ застанахме тамо и изнесоха намъ много нщфтеры, що бѣше писано на тѣхъ все мои праздныя хорати, що сⷣмь на младость моя изⷣрекла: коги сⷣмь продумала нѣкоги непотⷣребно и неразвѣдно, а наивечь що сⷣмь хоратила срамныя хорати и шеготни оу младость моя и смѣхотворныя, каквото имать обычаи младыи людіе. и гледахъ тамо, како написано есть вся моя праздⷣнословіа, срамнословіа и свѣтовныя бесрамныя пѣсни, безⷣчинное виканіе, смѣѭніе и хохотаніе и посрамѧваха мя саⷭ тѣхъ. показѧваха ме времето и мѣсто и саⷭ когѡ ся смѣяхъ и гдѣ хоратиˣ пѧстошни зговоры, и саⷭ тія хорати прогнѣвихъ Бга моегѡ, а азь това никако за грѣхъ не броѧхъ го, ни тогѡ исповѣдахъ на дѣховнаго оц҃а, ни то ся каѧхъ за радⷣтова това като гледахъ, молчахъ като безгласна, и не имахъ, что да ѡтговора на оныя лѣкавыя дѣхѡве, почто мя на истина обⷣличаваха. стоѧхъ и чѧдахся въ себѣ, како не е заборавено оу нихъ, като са е минало толкова години, що ги азь ѡтдавна заборавихъ, и ни тоги на оумъ мои нѣкоги помыслѧхъ. а оны ги предлагаха пред мене на тѡ чи ги сⷣмь говорила днеⷭ. и все подребно и потенко испитѧваха мя. и азь това все воспоменѧвахъ, како такѡ быша, и молчахъ и срамахся ведно и треперяхъ ѡт страхъ. а ст҃ыи агг҃ли, що мя водаха, противо тія грѣхѡве мои положиха нѣчто ѡт добрыи работи мои, що бѣх ги оучинила послѣ, и що недостанѧваше наполниша ѡт дарованія преподобнаго оц҃а Василіа, и искѫпиша мя и ѡттамо поидохомъ на горѣ.

Мытарство второе—ѡ лжи. И приближихме до дрꙋгое мытарство, що тамо испитват всѧкыѧ ложныѧ хорати, ала наивече клѧтвопрестꙋпленіе, койса заклепе на име Гдне написто, и за рад ложнаѧ марторіа и кои са ѡбѣщаи начто на Вга и не исполни ѡбѣщаніе свое, и кои са не исповѣда грѣхѡве свое поистина, і ѡще дрꙋгіи ложныѧ работи на то мытарство дꙋховете бѣха гнѣвливы и сверепи и крѣпко испитваха за таѧ ложнаѧ работа, почто като оудержаха нас тамо, той час наченаха потенко, да ма испитвать. и фатина быхь за две вещи, почто ми са слꙋчи да солгахь за рад малыѧ накои вещи, и не имахь това за грѣхь, и много краты за ради срамь не исповѣдахь се поистина пред ѻца моегѡ дꙋховнаго. а за рад клѧтвопрестꙋпленіе и ложнаѧ марторіа сас блгть Бжіа не наидоха оу мене но що са наидоха оныѧ две лжи радвахасѧ и искаха, да ма грабнат ѡт агткіи рꙋцѣ. но стыи аггли положиха начто ѡт добрыи мои работи, и прочее ѡт дарованіѧ ѻца моегѡ противо тіе грѣхове и искꙋпиха ме, и поидохме на горѣ безбѣднѡ.

Мытарство третое—ѡ ѡсꙋжденіе и клеветы. Послѣ постыгнахме на дрꙋгое мытарство, що испитвать тамо за рад ѡсꙋжденіе и клеветы. тамо като оудержаха нас, видѣхь колико тежокь грѣхь есть, да ѡсꙋждава члвкь ближнаго, и колико голѧмое зло есть, да ѡклеветавашь всѧкого, и да го ѡсꙋждавашь, и да го ѡбезславѧвашь, и да го хꙋлишь, и да приговорѧшь, и да са подсмѣвашь на чꙋждыи грѣхѡве, а своите грѣхѡве не смотрѧваш. за това таковый люты испитатели испитвать като антіхрістовы, почто са грабна ли и оузели Хстовыи сань, и оучинилися сдницы и гꙋбители на ближніи свои, що оны сами за хіляды ѡсꙋжденіе достоины. но оу мене сас блгдть Бжіа не найдоха таковое много оу мене, почто

пазѧ себѣ си опасно во все дни живеніе мое, като да не ѡсѫждавамъ никогѡ, ни тѡ да ѡклеветавамъ, ни то да са подсмѣвамь нѧкомѫ, ни то да похвѧлямь. но слꙗчиса нѧкоги та слꙋшахь като ѡсѫждаваха дрꙋгіи, или ѡклеветава или са нѧкомѫ подсмѣваваха, и азь мало оуземахь ѡт нихь, или са тѣхь, и азь са неопасность преложихь дѫма, макарь и тои ча да са возвраща, ала и това ми поставаха оныи испитатели за ѡсѫжденіе. но и тамо мѧ искꙋпиша стыи агг ли са дарованіе преподобнаго оц а Васіліа, и ѡт тамо поидохме на горѣ.

Мытарство четвертое—ѡ чревоꙋгодіе. И поидохме на дрꙋгое мытарство, що испитꙋвать тамо за ра чревоꙋгодіе. и тои ча изыдоша противо на мресніи оныѧ дѫхѡве и рад'вахѫсѧ като чи хочаха, да наидать оу на нѧкои плѣнь сокровище. и видѣхь на тіе дѫхѡве, образы имь бѣха гнѫсни, пристрꙗваха себѣ си, като сластолюбивыи ѡбѧдницы и мерзостныи пѩницы, едніи са ѡт нихь показꙋваха, како носѧть блюда сахани са нѧстіе, а дрꙋгіи корчаги и чаши са питіе, и гледашесѧ нѧстіе то, като гной смердеше и мерзость блевотинаѧ. и показꙋваха себѣ като пресыщены и пѩни, скачаха са прегꙋдицы и оучинꙋваха всѧ попрелика корчемникѡвь коги зефкь чинѧть на крачмите, подсмѣвахасѧ и хвлахаса са грѣшніи дꙋшы. като приближихме на то мытарство, оны ѡбыколиха на, като пꙋета и оудержаха ни. и той ча принесоха прет мене всѧ моѧ ѡбѧденіѧ и пѩнства, коги нѧкоги скрито ѧдохь, или повече ѡт потребное ѧдохь, или ѡт заоутра рано, като свинія, ѧдохь без молба и без крестное знаменіе, или во стыѧ посты колико краты ѧдохь пред обычнаго црковнаго правила, или пред обѣда ѡт невоздержаніе оукꙋсихь нѧчто, или без мѣра насыщахсѧ. такѡ и пѩнство мое всѧ ми показꙋваха, предлагаха ми чаши и кадини що

піахъ ѡ^{т} ни^{х} и оупиваxсе, и говоряxа ми „толико чаши испила еси на оное време, на онаѧ трапеза, са^{с} оныѧ чл҃вцы, а вь дрѣгое време на дрѣгое мѣсто толико чаши, и оупиласа еси до безпаметствіе и блевание. и паки на дрѣгое мѣсто на дрѣгое време толико стклѧницы исполнила еси са^{с} віно и пила еси са^{с} свирни и мѣсікіи, полла си, играла си, скачала си, и ѡ^{т} піанство едва ли си была приведена оу домь твоѥ, такова си была изнемогнала ѡ^{т} безмѣрное піанство. і ѡпце ми показываxа и тіе чаши, коги с'мь нѧкоги разрѣшала пость гостей ради, или немощи ради и пила есмь до оупитіе. и това никако ни вмѣнѧxь за грѣхь и ни каxсѧ. но и дрѣги привождохь на това. или вь праздничныѧ и недѣлныѧ дни пре^{д} с҃тыѧ літѹргіа слѣчися негде, да испихь чаша питіе нѧчто всѧ това пре^{д}полагаxа ми, и дрѣгаѧ моѧ чревоѹгодіа испитваxа и радовахѹсѧ, като ги мѧ имаxа вь рѫцѣ свои, и искаxа да мѧ свалѧть на д҃но адово. а азь треперѧxь, почто гледахь себѣ повинна и посрамлена и не имахь, что да ѡ^{т}говорѧ. и с҃тыи аг҃ли оузеша доволно ѡ^{т} дарованіѧ преподобнаго Василіа и положиxа ѡ^{т} нихь противо грѣхи мое и искѹпиxа мѧ. и оны като видяxа искѹпленіе мое, наченаxа да викать и голама молва и мѧжежь оучиниxа „горе намь“, „ето погѹбихме нашеѧ трѹдь и надежда наша погина“. и пѹщаxа хартіи по воздѹхѹ, що бѧxа написани за ра^{д} мене. и азь това, като гледахь, веселѧxсе и ѡ^{т}тамо поидохме бєзбѣднѡ. като ѡ^{т}хождахме на горѣ, хоратѹваxа си с҃тыи аг҃ли междѹ себѣ и дѹмаxа. „воистина голама помощь има тал дѹша ѡ^{т} оугодника Бж҃іа Василіа, почто да не была помогало ей неговыи трѹды и молитвы, много нѫжда хочеши да претерпи на тіа воздѹшнаѧ испитаніѧ“. и азь тогива пріехь дер҃зновеніе и рекохь на с҃тый аг҃ли: „г^{с}пда-

рiе мои, мни ми сѧ, како не знай никой чл҃вкь, що живеѧть на землѧта, що быва тѹка и слѣдь смерта що хоче да пати грѣшнаѧ дѹша". ѡ҃тговориха ми сты҃и аг҃ли: „ами не маръторисвали за рад҃ това бж҃ственное писанiе, що са чете всѧкоги по цр҃квите и проповѣдам ѡ҃т щ҃енныхь слѹжителеи Бж҃iихь: но чл҃вцы те навикнали и прилѣпнали па свѣтовнаѧ нѣстоiа. и нарадѧть за рад҃ това. мнi и҃м са, како сладко есть и добро повседневное насыщенiе и пiанство. и по все дни ѣдѧть без ситости, и оупиватсѧ без страха Бж҃iа, и имать҃ чревото свое себѣ на мѣсто Бг҃а, и не помыслѧть за оныѧ свѣть, ни то поменѹвать ст҃ое писанiе, що говори:— горе вамь насыщенiи нынѣ, почто хочете да ѡгладнеите, и що са оупивате хочете да ѡжаднеите. и басни мнѧть ст҃ое писанiе и живеѧть оу небреженiе и широко са҃ свирни и са҃ тѹмпаны веселѧтсѧ и оупиватсѧ на всѧкiи день, каквото са веселѧше свѣтло оный богатый що гѡ ст҃ое ев҃гл҃iе сказѹва. но паки кои ѡ҃т нихь милостивь и мл҃рдь, и оучинѧ добро на сiротынѧ и на сiромасы, и помага на оны, що имь помощь требѹва, тiе лесно полꙋчава҃т ѡ҃т Бг҃а прощенiе грѣхѡвь своихь и спроти таѧ мл҃тынѧ минѹва҃т без҃ пакость тiѧ мытарства, почто писанiе говори: мл҃тина чл҃вка ѡ҃т смерти избавлѧеть, и таѧ ѡчистѧ всякiй грѣхь кои оучинѧ мл҃тинѧ и правда, томѹ са испол҃нава живенiе. а кои са не потрѹды са҃ мл҃тинѧ, да ѡчисти грѣхи свое, томѹ не е возмо҃жно да избѣгни ѡ҃т тѧ испитанiѧ, понеже го грабва҃т оныѧ темнообразнiи мытарскiи кнѧзове, какво то си и видѣла, и мѹчать го люто, и свалѧть го на адоваѧ сокровища, и держать го тамо оу затворка до страшнаго сѣда Хр҃това. но и тебѣ не бы возмо҃жно лесно да промине҃ тiѧ мытарства, ако не бы полꙋчила искѹпленiе ѡ҃т дарованiѧ преподобнаго Василiа".

Мытарство пѧтое—ѡ лѣнивство. Това такѡ като хоратехме, поидохме до дрѵгое мытарство, що тамо испитвать лѣнивыѧ дѵшы, що проваждать дни и часы своѧ все оу праздность и гледать, да ѥдѧть чѭждыѧ трѵды, и самы не хочѧть да работѧт, и наемницы те, що оузематъ заплата, а не хочѧть да работѧть спроти за плата своѭ: тамо испитвать и оныѧ, що нерадѧть за рад слава и хвала Бжїа, и оу праздничныѧ и недѣлныѧ дни лѣнѧтсѧ, да поидѧть оу црква на оутреню, и на Бжственнѵю лїтѵргію, и на дрѵгаѧ славословіа Бжїа. люто сѧ испитва тамо оунынїе и небреженіе и свѣтовное, сирец и бѣлецкое, и дховное лѣнивство и нерадѣнїе, и много сѧ тамо свалѧть оу пропасть адоваѧ. тамо и азь много потенко испитана бѣхь, и не бы возможно мене, да са свободѧ азь ѡт оныѧ долгъ грѣха онаго, ако не бы исполнило недостачество мое дарованіе преподобнаго Василіа. и като сѧ искѵпи, оузета бых ѡтъ тамо.

Мытарство шестое—ѡ татьбахъ. И ѡтъ тамо поидохме мымо мытарство татьбы, ала на него мало нѧчто постоехме, и мало подадохме и преминѵхме, почто ненайдоха оу мене нѧчто кражба, токмо ѡсвень оу дѣтинство мое мало нѧчто быхь ѡткраднала ѡт неразѵмїе мое.

Мытарство седмое—ѡ сребролюбіе и скѵпости. ѠТтамо пріидохомь на мытарство, що испитвать за рад сребролюбіе и скѵпости, но и него лесно проминахме, почто покриваше мѧ Бгъ на живеніе мое та не сагрижахь (sic) да спечелѧ много имѣніе, ни то бѣхь сребролюбива, но що ми Бгъ проваждаше, доволна бѣхь сас него, и не бѣхь скѵпа, но, що имахь, оусердно подавахь комѹ требваше.

Мытарство осмое—ѡ лихвы. Като ѡтъхождахме нагорѣ, наидохме мытарство, що испитвать, кой дава сребро

свое на лихва, и мреское предобываніе спечела, що са лихоимцы, чѣждо присвоители, тамо оныа испитницы испитно искаха оу мене, ала не найдоха ничто, и скерцаха зѣбы на мене, а ніи на горѣ пойдохме и бл҃годарехме Бг҃а.

Мытарство девѧтое—ѡ неправды, сиреч҃ зѣлѧмь. И постыгохме мытарство, що испитвать за рад҃ неправда, тамо испитвать вси сѣдницы, що сѣдать по дарь неправедно и ѡправдават҃ винных҃, а невинныхь ѡсѫждават҃. тамо испитват҃ тогѡ, кои не плаща за плата на наемника своегѡ, и кои мѣры мѣрило неправедное на продаваніе, и дрѧгое како-либо да бѫде неправедно оучиненно, тамо са испитва. но мы сас҃ блгд҃ть Бж҃іа проминахме тамо безбѣднѡ, мало що подадохме.

Мытарство десѧтое—ѡ зависти. Тако послѣ това беше мытарство, що испитвать за рад҃ зависти. и тамо проминахме и не дадохме ничто, почто азь никомѹ не завидах҃. макар҃ да испитѹваха тамо нелюбовь, братоненавидѣніе, недрѧголюбіе, ненависть. но сас҃ Бж҃іа млс҃ть на все оныа испитаніа наидохса неповинна, токмо видѣхь, како сас҃ гнѣвь скерцаха зѣбы на мене демони оныа, ала са не бохь ѡт҃ нихь, и ѡт҃хождахме на горѣ сас҃ радость.

Мытарство единадесѧтое—ѡ гордости. И ѡт҃тамо пріидохме на мытарство що испитѹвать тамо оныи дѫхове дѫпыте за рад҃ гордостное надѹваніе, и за рад҃ тщеславіи и самомнѣніе, презорствѣ, и голѧменіе (sic) тамо все това прилѣжно са взыскѹва: і ѡще кои не е воздаваль должнаа почесть на оц҃а и на матерь свою, такѡ и на старѣишины, що са ѡт҃ Бг҃а на власть поставленны, и ако не е послѹшаль ихь, и колико краты и вь каковыа работи, и дрѧгаа і ѡще гордостнаа работа и хорати тщеславныа. това мытарство ніи проминахме, мало ничто противо положихме и свободна бѣхь.

Мытарство дванадесѧтое—ѡ гнѣвѣ и ꙗрости. Послѣ постигнахме дрꙋгое мытарство, що испитваха тамо за ради гнѣвь и ꙗрость. макаꙗ да бѣха тамо оныи испитатели люти и свѣрепи, ала оу мене таковое не найдоха ничто, и проминахме ѡтꙋтамо радвахмисе ѡ Гсдѣ, повече покриваше грѣшнаѧ дꙋша моѧ молба та преподобнаго оц҃а моегѡ Василіа ст҃гѡ.

Мытарство тринадесѧтое—ѡ злопомнѣніе. ѠТꙋтамо предстанахме на мытарство, що немлстивно испитꙋвать на него, кой держаль на срдце свое зложа на ближнаго, и кой воздаваѧ зла на зло, таѧ дꙋша ѡтꙋтамо сас голамь ꙗрость ѧ сваѧть злобныи оны дꙋхове на тартарь. но Бж҃іа млсть и тамо мѧ покри, почто не держаѧ зложа ни на когѡ. и ако ми стораше нѧкой пакость, не оучинѧѧ мꙋ зла, но повече кой враждꙋваше на мене имахь на негѡ беззлобіе и спроти сила моѧ любовь показꙋвахь имь, и зло то сас добро надꙋвывахь. затова на то мытарство ничто не са найдохь должна. и плачаха оныи бѣсове за рад мене, като ѡтхождахь свободна ѡт лютыи рꙋцѣ ихь, ала ніи далече ѡтхождахме веселѧщесѧ ѡ Гсдѣ и азь попитахь ст҃ыи агг҃ли, що мѧ водаха, и рекохь: „молюсѧ вамь, гсдаріе мои, скажите мѧ, тіе страшніи дꙋхове ѡткꙋдꙋ знаѧть всѧ злаѧ работа на вси чл҃вцы, що живеѧть на свѣто, каквото знаѧть сега и работа моѧ и не токмо що е ꙗвно сторена, но и що е искрито сторено, ꙗвно мѧ сказꙋвать и посрамꙋвать мѧа. и ѡтговориха ми ст҃ыи агг҃ли и рекоха „да знайши, како всѧкіи хрстіанин пріема на ст҃ое крещеніе ѡт Бга поданнаго томꙋ агг҃ла хранителѧ, що невидимо пази чл҃вка настава го и во дни и во нощи на всѧкаѧ добраѧ работа во всѧ дни живеніѧ егѡ даже до смертнаго часа, и написꙋва все на тогѡ чл҃вка добраѧ работа, що е сториль на все жи

веніе свое, та да но бы полꙁчиль той чл҃вкь ѡ҃т Бг҃а милость и воздаꙗніе вѣчное на цр҃ство нб҃ное. такѡ и демонскій кнꙁь, що желаи да привлече на своей погибели вс҃ родь члч҃ки, престава едногѡ ѡ҃т лꙁкавіи дꙁхѡве, да ходи всꙗкоги слѣдь тогѡ чл҃вка и да назираи да гледа ѡ҃т младости вса ꙁла работа негова, и повече са҃ свои козни да го подостра, да оучина ꙁла работа, и собира там всо и ѡ҃ходи на мытарства все и ѡ҃носи тамо оны грѣхи на чл҃вка тогѡ и спроти оны грѣхь на което е мытарство прилично тамо гѡ записва, зарад҃ това послѣ знаемо есть на оны воздꙁшны кнꙁове всꙗкіи грѣхь на всꙗкаго чл҃вка на всы (sic) свѣть. та коги са разлꙁчи на чл҃вка дꙁша ѡ҃т тѣло егѡ и наконися, да поиде камто Создателя своегѡ на н҃бето, тогива лꙁкавіи оны демони возбраняеть еи, показꙁвать еи тіе грѣхѡве написаны. а коли има она дꙁша повече добри работи ѡ҃т грѣхѡве ея, тогива не могать да я оудержать. а коли са найдꙁть оу нея повече грѣхѡве ѡ҃т добри работи ея, тогива я оудержавать на време и затворавать я оу темницѣ невидѣніе Бг҃а, и мꙁчать ея, колико имь попꙁсти Бж҃іа сила, докле са искꙁпи там дꙁша са҃ црковни молитвы и са҃ млс҃тыня ѡ҃т сродницы и ближніи своихь. а коли се найде нѣкоя дꙁша многогрѣшна и мерꙁостна Бг҃ꙁ, като да не бꙁдѣ еи за сп҃сеніе надежда, но да чака вѣчная погибель, тая дꙁша той час҃ свалать я на безд҃на, що имать оны за рад҃ себѣ наготвенно мѣсто вѣчная мꙁка, и тамо я держать до второе пришествіа Гс҃дня, що не послѣ са҃ тѣло свое ведно да са мꙁчи са҃ нихь вѣчно на геена огненная. і ѡще и това да знаишь, како на тоя пꙁть всходать, и испитаніе имать токмо тіе, що са просвѣщены са҃ вѣра и са҃ ст҃ое крещеніе. а невѣрніи еллины, ідолослꙁжители, и сарацыни, и вси, що са чꙁждыи на Бг҃а, оны оу тоя пꙁть не приходать,

почто като са і ѡще живы на свѣто сас тѣло, погребени сѧ на ада сас дѧшы свои. и коги оумирать, той час без испитаніе дѧшы ихь оузематъ ги демоны те, като свою сѫщаѧ часть и свалѧтъ ги на геенскаѧ пропасть". и това, като ми хоратаха стыи аггли, влезохме оу дрѧгое мытарство.

Мытарство четыринадесѧтое—ѡ оубіиство. На това мытарство не испитвать токмо за рад разбойничество, но и всѧкаѧ рана, или по лицѣ заоушеніе, или по главѣ оудареніе, или по плѧщам всѧкое оудареніе каковое да бѧде, или ѱѣваніе сас гнѣвь, вса това потенькѧ испитвать и на мѣрило полагать. но мы и тамо мало нѧчто положихме и промінахме добрѣ.

Мытарство пѧтнадесѧтое—ѡ ѡбаѧніе и чародѣѧніе. И ѡтамо поидохме на мытарство, що испитвать за рад ѡбаѧніе, магіи, ѡтравленіе, шептѡвь и призованіе демонѡвь. тіе дѧхѡве бѣха подобни на четвероногымь гадѡмь и скорпіамь и на ѕміи и на ехідна́м и на жабы, и тѣхное видѣніе бепше страшно и мерзостно. но тамо сас блгть Гда нашегѡ на мене ничто не найдоха, и скоро проминахме и нищо не дадохме. рывѧха оныи демоны и гнѣвахасѧ на мене и дѧмаха: „ахь, не хочешь ли, да поидем на кѧрварское мытарство, тогива хочемь да видимь, можеши ли избѣгна ѡт тамо" и като ѡтхождахме на горѣ, попитахь стыѧ аггли, що мѧ водѧха, и рекохь. „гспдаріе мой вси ли христіанскіи члвцы проминѧвать тіѧ мытарства? не ли возможно нѧкоемѹ члвкѹ, да промине презь тіѧ мытарства безь испитаніе и без страхь?" ѡтговориха ми стыи аггли: „нѣсть дрѧгіи пѧть на вѣрніи дѧшы, да поидѧть на нбето, вси оу тоѧ пѧть ѡтходѧт, ала не испитвать такѡ вси дѧшы, каквото тебѣ испитвать сеги, но токмо кои сѧ като тебѣ грѣшніи, щото не исповѣдали со-

вершенно грѣхѡве свое срамныѧ прѣд оц҃а дѣховнаго, но срамѧлисѧ и оутаили ги, тѣхь много испитвать. а кои поистинѣ исповѣдѣва прѣд дѣховника всѧ злаѧ работа своѧ, и жалей и каисѧ за рад҃ грѣхи свое злыи, що ги сториль, тіѧ грѣхи са^{c} млс҃рдіе Бж҃іе заглаждатсѧ невидимо и таковаѧ дѣша, коги минѣва мимо тіѧ мытарства, воздѣшніи испитателіи разгиватъ свои книги, и не нахождать на ни^{x} написано нищо, и не могать тогива никоѧ накость да оучинѧ^{т} на таѧ дѣша, ни то да ѧ оуст҃рашать, и таѧ дѣша са^{c} радость восходи до престола Бж҃іа. и ты да бы была совершено исповѣдала всѣхь грѣхѡвь твои^{x} поистинѣ, и по разрѣшеніе довлетвореніе, не бы подѧла таковое грозное испитаніе и страхове на тіѧ мытарства. обаче помогна тебѣ това, почто си ѡ^{т}давна престала да согрѣшаваш смертно, и много доволно години проводиласѧ живеніе твое добродѣтелно. а найвече помогна тебѣ молба та на преподобнаго оц҃а Василіа, що мѧ си много оусердно послѣжилаѧ. това като хоратехме, постигнахме до дрѣгое мытарство.

Мытарство шестьнадесѧтое — ѡ блядѣ. На то мытарство испитвать всѧкое кѣрварство и помысленныи грѣхь кѣрварскіи, що стои наѧкои и мысли за рад҃ наѧкоѧ жена и соизволѧва, и оуслаждаваса са^{c} мреское себѣ пофащаніе плотское истицаніе. на то мытарство кнѧзь сѣдеше на престоль свой ѡблѧчень вь ѡдежда мреска и смрадна, са^{c} кровава пѣна ѡкроплена, що са красѧше онь са^{c} неѧ, като са^{c} наѧкоѧ прѣкаѧ багреница и множество демоны стоѧха прѣд негѡ. и като видѣха тіе мене, како прiидохь тамо, много са чѧдиха, како есмь достигла до нихь. и той час^{c} изнесоха написана всѧ кѣрварскаѧ моѧ работа и грозѧха ме и показѧваха ми оныѧ чл҃вцы що сѣмь согрѣшила са^{c} нихь вь младости моей,

и времето, коги с'мь согрѣшила, во дни ли или вь ноши, и мѣсто, гдѣ есмь грѣхь оучинила сас накогѡ. и не имахь що да ѡтговорѧ, токмо стоѧх и трепераxь ѡт страхь, и сас срамь сѧ исполнѧxь. ѡтговориха за рад мене стыи аггли на демоны те. „была согрѣшила таѧ, но таѧ кѫрварскаѧ работа ѡставила есть ѡт много годинн, и послѣ живеѧла оу чистота и воздержаніе постнически". ѡтговориха бѣсове „и нін знаиме, како престала давно ѡт тоѧ грѣхь, ала не са е исповѣдала поистинѫ предъ оца дѫховнаго, ни тое пріела ѡт него подобнаѧ заповѣдь, да сѧ ѡтстои за рад грѣхь свой, за рад това наша есть, ами или ѡставите ѧ намь и поидете си, или искѫпите ѧ сас добрыи работи". тогива стыи аггли положиха ѡт мои мало добрыи работи, ала повыше ѡт дарованіѧ преподобнаго Василіа и едвамъ сѧ избавиха ѡт таѧ лютаѧ бѣда, и поидохме на дрѫгое мытарство.

Мытарство седмоенадесато — ѡ прелюбодѣаніе. После постигнахме на мытарство, що испитватъ тамо за рад прекѫрварство, що согрѣши накой мѫжь или жена вь сѫпрѫжество свое, сиречь коги скѫрви мѫжь сас чѫждаѧ жена, или жена сас чѫждый мѫжь, и не оупазатъ чисти вѣнцы свои и вѣрѫ сѫпрѫжескѫю, и ложе свое не оудержава чисто нескверно і ѡще тамо испитватъ насилное кѫрварство, що насилы накоѧ жена или дѣвица и скѫрви сас неѧ. тамо испитвать и ѡсщенныѧ лица, сиреч калѫгеры, що са ѡбѣщали чистота своѧ на Бга и не оупазили чина своегѡ, но паднали оу нечистое кѫрварство, таковыѧ тамо грознѡ и страшно сѧ испитвать. на то мытарство много сѧ показахь азь должна, и ѡгрозена и посрамена быхь, като прекѫрва, и оуже хочеха скверніи оныи и немилостивыи бѣсове, да мѧ грабнат ѡт рѫцѣ аггличкихь и да мѧ свалять на дно адово. но стыи

агг҃ли много сѧ прѣха сас҃ нихь и положиха насредь все трѣды и добри работи мои, що бѣх ми сторила слѣдь грѣхи мои, и едвамь мѧ искѫпиша, ала не токмо сас҃ мои добрыи работи, що ги положиша тамо все до едно, но повыше ѡт҃ дарованіа оц҃а моегѡ Василіа много ѡт҃ нихь положиха на мѣрилѣ противо беззаконіа моѧ, и поеха ми ѡт҃тамо и далече поидохме и приближихме до дрѣгое мытарство.

Мытарство ѡсмоенадесѧто — ѡ содомскіи грѣхи. На то мытарство испитваха содомскіи грѣхи, сирец҃ коги сѧ смѣси мѫжь сас҃ мѫжа, или мѫжь сас҃ жена, ала не законное смѣшеніе, но паче естс҃веное смѣшеніе задное, и смѣшеніе сь бѣсы и сас҃ безсловесними животными, сирец҃ сас҃ добытокъ, сас҃ скоть, и кровосмѣшеніе, сирец҃ сас҃ сродницы свои, и дрѣгое мреское, що быва скрито, що е срамно и да са по-манява. на то мытарство кнѧзь гледашеса многѡ гнѣсень, скареднѣиши, сирец҃ вонѫщь, ѡт҃ вси дрѣгіи гнѣсныи и мерзостныи бѣсове наигнѣсень и вонѫщь беше, вес҃ сас҃ гной и сас҃ смрадь ѡкалѧнь, таковы бѣха и слѫги егѡ, смрадь нихъ-ный нестерпимь беше, и безобразіе ихь неисказано беше, и гнѣвь ихь и лютость неизречена. оны скоро изскочиха и ѡбыколиша нас҃, но сас҃ Бж҃іа млс҃ть не наидоша оу мене ничто таковѧ работа. и сас҃ срамь побѣгнаха, а ніи са радвахме и проминахме. и рекоха ми ст҃ыи агг҃ли: „видѣ ли Θеѡдро, страшное и гнѣсное мытарство содомское кѫрвовство; да знаишь, како мало дѫшы има що могать, да проминать тѧ три мытарства без пакость, почто всѣ свѣть чл҃вцыте на злый соблазнь и на мресота лежить, и вси чл҃вцы на свѣто сластолюбиви и кѫрволюбители сѫть. понеже помысль чл҃чс҃кіи влечес҃а ѡт҃ младость на зло, та едвамь накой да оупази себѣ ѡт҃ това мреское и нечистое кѫрварство. мало сѧ

чл҃вцы нахождать, що оумерщвлѧеть свою плотскꙋю похоть, и мало дꙋшы проминꙋвать тіѧ мытарства свободнѡ много дꙋшы да идꙋть до тіѧ мытарства, и той часъ погинꙋвать. почто тіѧ лютыи кꙋрвар҃нии работи испитатели борзѡ грабвать таковыи кꙋрварныи дꙋшы и свалѧть ги на адь и горчиво ги мꙋчать и хвалѧтсѧ всѧкоги кꙋрварските мрескии бѣсове, що са на тіѧ мытарства, и говорѧть „како нии токмо ѡ҃т нашыте мытарства можемь, да наполнимь огненное родство на ада. а ты, Θеѡ҃дро. бл҃годари Бг҃а, почто е то си проминала тіѧ кꙋрварскіа мытарства мл҃твами оц҃а твоегѡ преподобнаго Василіа, и вече не бойсѧ,—ѡ҃тселѣ не имаш вече да видишь ни зло ни страха“.

Мытарство деветнадесѧтое — ѡ ересеи. Послѣ поидохме на мытарство, що испитꙋвать тамо за раⷣ ересеи и за раⷣ вѣрꙋ неправаѧ мꙋдрованіѧ, и що е ѡ҃тстꙋпиль ѡ҃т православныѧ исповѣданіе вѣры, недовѣрства, сꙋмнѣніе за вѣрꙋ, хꙋлы на ст҃аѧ цр҃ква и на ст҃ыню и прочаѧ на нихь подобное. ала нии то мытарство без҃ испитаніе проминахме, и не бехме далечь много ѡ҃т нб҃сныѧ врата

Мытарство двадесѧтое—ѡ немилосердіѧ Послѣдное мытарство есть, що тамо испитꙋвать за раⷣ немлⷭрдіе и жестосердіе тамо посрѣшнаха наⷭ оныи злобныи дꙋхове и лютыи испитатели бѣхꙋ, и кнꙗзь нихныи лють беше, гледашесѧ сꙋхь и оуныль и ѡ҃т гнѣвь ꙗростныи дыхаше огнь немлⷭрдіе и тамо без҃ млⷭть сѧ испитꙋвать дꙋшы немилосердныхь. и макарⷬ да са найде нѣкой да е быль совершиль много трꙋды, посты и молитвы и макарь да бꙋдѣ оупазиль себѣ чисть и нескверень и саⷭ воздержаніе да бꙋде изсꙋшиль тѣло свое, ала като е быль немлⷭрдь и немилостивь и затворѧль быль срⷣце и оутробꙋ свою на ближнаго своегѡ, тогѡ ѡ҃т то мытар-

ство свалять доль и затворяват го въ бездня адово и не получава милость ни во вѣки. ала мы сас блгть Бжіа и то мытарство промінахме безбѣдно, всаде ми помогаше млтва и дарованіа преподобнаго Василіа, що бешe ме подариль отъ свои добрыи работи много на искупленіе мое. послѣ поидохме и сас радость приближихме до самыа врата нбснымъ, свободих меса отъ оныа горкіа мытарства.

Врата нбсна бѣхѫ като кристаль пресвѣтель, и гледашеса свѣтлость неписказанна, и въ нихь стоахѫ младыи юноши, лица ихь бѣхѫ като слнце свѣтли. и като видѣха, како ма водать стыи аггли, исполнишаса сас веселіе, радуваха за рач мене, како сас Бжіа млть покрита быхь и невредима отъ воздушніи мытарства. и любезно посрѣшнаха нас и оувѣдаха ни внутре о чадо Григоріе, що видѣхь тамо, и що чухь, не е возможно да та искажа подребно, почто видѣхь, що е око члчское не видѣло, и чухь, що е оухо члчское не чуало, ни то е на срдце члчское, що живеать на землата, взышло тамъ доброта. приведена быхь пред престоль Бжіи неприступныа славы, що бешe обыколень, на около предстоаха херувімы и серафины и множество воины нбсныа, и сась непрестанныа пѣсни славаха Бга и падиахь и поклонихса невидимому и недознаймому Бжствѣ. и воспѣша нбсныи силы пѣснь прекладкаа, прославлающе Бжіе млсрдіе, що е неповѣдимое и ненадвытое сас человѣческіа грѣхове. и прііиде глас отъ велелѣпныа славы, повелаваше на тіа аггли, що ма водаха, да ма заведать, да вида вса обители стыхь, такоо и вса мѫки грѣшныхь, и послѣ да ма оупокоать въ обители блженнаго Василіа. и водиха ма всаде и видѣхь прекрасныа населенія и палаты много и преисполненныа славы и блгти, що са наготвины за тіе, що любать Бга. показиваха ми тіе

стыи агглы особно обители апльскіа, особно пророческіа, особно мученическіа, особно ститєлскіа и на всякіа чины стыхь особны обители. и всякаа кождо обитель имаше красота неизреченнаа и на шірота и на долгота рекла быхь подобна като Цариградь, ала на красота неравно. много нерѫкотворены пресвѣтли палаты имаше. и оу тіа палаты ѡтвседе са чюаше глас радости и весела дѫховнаго, и гледашеса четы како праздноваха и прохождаха и като мя видѣха, зарадваса вси за рад мое спсеніе, и срѣтаха мя и цѣлюваха ме и хвалаха Бга, како мя е избавиль ѡт оныа клятки діаволскіа. и като ѡбходихме или оныа палаты, тогива свалена быхь на преиспод'ныа земли, и видѣхь тамо страшныа нестерпимыа и лютыа мяки на ада, що са наготвени за рад грѣшните, що ми ги показваха стыи агглы и дѫмаха ми: „ѡ Ѳеѡдро, виждь, ѡт коликіа мяки та избави Гдь мльтвами оугодника своегѡ Василіа". чюхь тамо плачь, и горкое рыданіе, що бѣха тамо вь мякахь. едніи викаха „горко намь", а дрѫгіи „оувы и люто намь", а дрѫгіи проклинаха день рожденіа своегѡ, ала никои ги не помилюваше. послѣ мя оузеха ѡттамо стыи агглы, и приведоха мя оу тая палата преподобнаго ѻца нашегѡ Василіа и оулокоиша мя тамо и рекоха мя: „сега преподобныи Василіа за рад тебѣ памать оучиниа". и разѫмехь, како за четыридесать дни, ѡт като са разлячихь ѡт тѣла мое, едвамь пріидохь на това мѣсто покоѩное".

Това все изрече Ѳеѡдра Григорію на сонномь видѣніе, и показа мя всю красотѫ на оныа палаты и все дѫховное богатство, що беше собрано сас многотрѫдныи поть преподобнаго ѻца, наслажденіе и слава и различныа градини и златолиственныа и многоплодовитіа дрѣвеса, и все веселіе дѫховное. като са соверши то видѣніе, разбѫдиса Григорія

ѡ^т^ с҃на и чюдашесѧ и оудивлѧшесѧ за ра^д^ таковое видѣніе и слышаніе ѡ^т^ бл҃женныѧ Θеѡ^д^ры. и заоутра востана и поиде кь преподобномѹ Василію по обычаю, да са блг^с^ви ѡ^т^ него. а онь го попита и рече: „чадо Григоріа, где си быль оу тѧ нощь,“ а той, като не знаѧше, рече: „почивахь, оч҃е, на одрѣ моемь“ и старець мѹ рече: „знаѧ, како са^с^ тѣло твое на одрѣ почиваль еси, ала са^с^ дѹха твоегѡ на дрѹгое мѣсто быль еси. или си заборавиль, колико ѡ^т^кры Бг҃ь тебѣ оу тѧ нощь на сонне^м^ видѣніе; ето що си желаль полѹчиль еси, понеже Θеѡ^д^ра видѣль еси, и за ра^д^ нея ѡ^т^ самыѧ оуста сѧ все чюль еси, и оу мои палаты быль еси, що е са^с^ бл^д^ть Хв҃а наготвена за ра^д^ мене за малаго моегѡ трѹда. все това согледаль еси“ и Григоріа, като чѹ това ѡ^т^ преподобнаго, позна, како сонь егѡвый не было привидѣніе, но было Бж҃іе ѡ^т^кровеніе молитвами преподобнаго измолено ѡ^т^ Бг҃а, и бл҃годареше Бг҃а, поклонисѧ оц҃ѹ своемѹ бл҃женномѹ и доволное повченіе пріемна ѡ^т^ негѡ.

Той Григоріа на дрѹгое време попѹщеніемь Бж҃іимь впадна оу накой оусѹмнѣніе за ра^д^ вѣры хр^с^тіанскѹю почто като прочиташе сь прилежаніемь на ветхаго завѣта книгите, помысляше на оумь свои, како евреите добрѣ вѣрѹвать, и на многое врема стоаше на тоѧ помысль послѣ оныи прозорливыи старець разѹмѣ дх҃омь, повчи го и понаказа го и по многое оуговораніе паки мѹ испроси ѡ^т^ Бг҃а дрѹгое ѡ^т^кровеніе. и паки видѣ на сонѣ Григоріа дивное видѣніе, за ра^д^ страш҃ныѧ сѣдь Бж҃іи, како са собрали пре^д^ Сѣдіа ве^с^ родь чл҃ч^с^кіи. и видѣ Сѣдіа на престоль сѣдаше и вса праведницы ѡдесноѹю Егѡ стоаха, а грѣш҃ницы ѡ^т^ лѣвою странѹ стоаха, сѣдимыѧ по своѧ работа и видѣ вса евреи, що невѣровали Хр^с^та, како ѡсѣждены были са^с^ дрѹгіи невѣрніи и

поганныи ѧзыцы и проводины были въ геенѫ огненнѹю. и каквото видѣ ѡсѫжденіе грѣшническое, такѡ видѣ и славата на праведните. и за рад таѧ вещь самь тои Григоріа много широкое написаль, що са нахожда на великое Минеи Четыи,—кои хоче, тамо да прочете и да види.

И такѡ преподобный оц҃ь нашь Василіа, по доволныи години живеніе свое и по трѫдѣхь и подвигахь тѣсное и жестокое живеніе, и по многихь чѧдесехь, що стори, изнемогна ѡт старость и приближи кь блж҃ен҃нѣи кончини почто приведень быль из пѹстыни на Цр҃иградь на пѧтдесѧтогодишныи, и тамо сѣдаль до пѧтдесѧть години, та близѫ до сто години живеаль, и преставилсѧ на безкрайное живеніе. и като оузнаѧ преставленіе свое, сказа ѡт напредь оученикѫ своемѫ Григорію и много мѫ хорати ѡ ползѣ дѹшевныѧ и подаде мѫ блг҃еніе, и наипослѣ рече. „иди, чадо, сь миромь вь домь твои, и мене са҃ тѣлесныѧ очи не имашь вече, да мѧ видишь на тоѧ свѣть“. това рече, и прослезисѧ и ѡбѫемна Григоріа любезно го цѣлова. онь же падна на нозѣ егѡ честныѧ, и ѡбліѧ ги са҃ слезы, и доволно плакавь поиде, и затворисѧ на пость по обычаю своемѫ. а преподобныи Василіа престависѧ марта м҃ца вь кѣ҃, на праздникь Блг҃овѣщеніе Прест҃ыѧ Бц҃ы. и погребено бысть тѣло егѡ честно вь монастырѣ ст҃ыхь мѫченикь Флѡра и Лавра и чѧдное видѣніе было за рад негѡ нѣкоемѫ мѫжѫ почестно вь Цареградѣ. и то видѣ онь всемь сказа, и вси слишавшіи прославлѧхѫ Бг҃а и почитахѫ памать оугодника Бж҃іа Василіа, да блг҃ѹтію Г҃да нашего Іс҃а Хр҃ста, Емѫже со Оц҃емь и Ст҃ымь Дѫхомь честь и слава во вѣки. аминь.

Приложенія къ русскимъ текстамъ.

I.

Житіе св. Василія Новаго, по стишному Прологу Чудова монастыря, № 17—17, XIV—XV в., лл. 38 об.—40. (Житіе—подъ 26 марта).

Во тже дн҃ь прп҃дбнаго ѡц҃а нашего Василіѧ Новаго.

Слава Гсви нашему Ісу Хсу, дающему нам҃ бл҃годать своими оугодникы преже бѣ подобало написати родъ и земьство сего бл҃жнаго Василіѧ но никому же исповѣде, ѡтькуду бѣ, ни своємѹ смѣреному Григорью оучн҃ку, иже житїе его и чюдеса написа, но єже оувѣдѣх, такоже и написахом҃ сии оубо бл҃жныи Василіи в пустыни во Асидиистѣи странѣ, во цр҃ство Леѡнта и Алеѯандра, магистрьѧнъ же сею ц҃рю, єгда ѡт Асиды видѣ прп҃дбнаго Василіѧ, ходаща в пустыни, ведоша и ємше в Костантинь гр҃, росочника мнѧще. Леѡнъ же ц҃рь патрекию Самонѣ повелѣ испытаніе ѡ нем҃ створити Самона же, сѣдъ на судищѣ, повелѣ привести бл҃жнаго Василіѧ, мъного въпрашавъ его, ѡтькуду єси и како ти сѧ има. не давшю же ємѹ ѡтвѣта, повелѣ его бити жезльем҃. дотолѣ биша и, ѧкоже не быти в нем҃ крѣпости посем҃ всадиша и в тем҃ницю. во оутрии же

дн҃ь повелѣ Самона привести бл҃жнаго. и ѡбрѣтоша Василиа внѣ стоѧща, замкы же оу темници цѣлы суще. гл҃аху,—чародѣѧньемъ се створи. второѥ испытати ѥго всхотѣ, ѡ҃ткуду бѣ. оному же молчащю, повелѣ по т҃ жезльмь избивати онего на всѧ҃к дн҃ь. посемъ повелѣ стремглавь повѣсити. потомъ вергоша и в ровъ ко льву. левъ же, приведенаго видѣ, трепетенъ бы҃с, валѧшесѧ подъ ногама ст҃го акы овча. и ѥмъ за оухо, выведе вонъ, гл҃а· поимѣте овьча ваше. Самона же ни тако Ба҃ оубоѥсѧ. мнѧ ѥго во҃лхва суща, повелѣ врещи в море. дьиволъ бо не престаѥ҃т брань творѧ ст҃мъ. всѧ҃ческы бо бѣ вшелъ в ср҃дце Самонино. но блг҃дтью Бж҃иею двѣ морьстѣи свин҃и, прииҥши на хребты ст҃го, изнесоста на брегъ разрѣшеныма ногама и рукама. и сѣдшю ѥму близь Златы҃х вра҃т, и се первоѥ чюдо сътвори нѣкый чл҃вкъ вьниде въ гра҃д зимою и огнем҃ одержим҃. ѩко приближисѧ къ прп҃бному и млс҃рдовав же ѡ нем҃, и положи на нем҃ руцѣ свои, и помоливсѧ ицѣли. видѣвъ же чл҃вѣ҃к сии паде пред ногама ст҃го, и введе в дом҃ свой и ина же многа чюдеса, ѩже в жи҃т и ѥго писана. прослу же бл҃жныи ѡц҃ь Василии не то҃кмо прс҃твующи в градѣ, но и во всѣ҃х страна҃х, медоточивы҃м оученьем҃ ѩко рѣка напаѧ҃м землю. всѣм҃ же бѧше пасту҃х ѩвѣ и оучт҃ль, и просто вожь слѣпы҃м и заблужши҃м наставни҃к. молитвами ѥго приходѧщи к нему немощнии здрави быху, глусии слышаху, слѣпии прозираху, хромии ристаху, не ѡбинно многа чюдеса подаваше во дн҃и же Романа ц҃рѧ Саворигъ, зат҃ ѥго, мыслѧше на прс҃ьство Романово. о сем҃ ѡбличаше предо всѣми Саворигъ же повелѣ мучити и гл҃а: аще прр҃къ сси, мо҃лчи жена же ѥго Ѥлени вержесѧ на преподобнаго, рекущи: мене биите, а ѡц҃а моѥго не биите. живѧше же в дому старица Феодоры. и сп҃ приде черница полна лукавьства,

хотѧщи прелстити прпбнаго. и видѣ прозорливыма ѡчима, велѧше выгнати. Феодора же оумоли, да посадить ю на трапезѣ. и поча класти крупицѣ въ стекляницю и вино. Василии же возма (sic) верже проче, гл҃а. о дщи дьѧвола, тако лп прелщаеши. повелѣ издринути. приде же винопродавець къ оцю Василью и рец҃ ему: оч҃е, потрудисѧ въ дом҃ мои и блг҃ви ссуды моѧ. се оубо оубожаю. ѡн же шедъ вса ссуды благослови. большии же бътарь, в нем҃же бѣ ег҃ мѣрь, того скруши ропташе же нань винопродавець, гл҃а: азъ та бх҃ призвалъ, да бых҃ обатилъсѧ, ты же ооубожа. Василии же, взем҃ трость, изѧ змию трею локоть и рец҃: про се бы вино сам҃ работалъ. и ѡтселе начат҃ богатѣти. Григорью же оучнику блжнаго, шедшю в нѣкую весь, видѣвши жена чародѣица, хотѣ прелстити съ собою. ѡнъ же непокоривъсѧ шедъ къ црквн стго Геѡргиѧ, помоливсѧ леже почити и оусну. любодѣица же створи чародѣѧнье над ним҃. и се облак҃ синь покры, и быс҃ акы мртвъ, и къ дну аду сходѧ. и се первомч҃нкъ Стефанъ явисѧ, изводѧ ѡтуду, идеже грѣшных҃ дл҃а, и веде ю в раи, и бѧху ту корчаги велики по р҃ мѣръ и по двѣ. и рец҃ къ Стефану. ѡ Гси мой, что сс҃ оградъ сии. рец҃: то ес҃ ѡц҃а твоего Василиѧ, иже створи мл҃ твою и постом҃ и слезами, а си коръчаги, ѧже видиши, полны сут҃ масла Стго Дха, им҃же творіт҃ многаѧ чюдеса в мирѣ. видѣста ту Василиѧ ходѧща. и рец҃: Василье, како любимаго чада Григорьѧ остави; малы не ѡтиде свѣта сего. и рец҃. Василии: видѣх҃ тебе, блжне, ѧко ты варѧеши. и посем҃ же блжныи ѡц҃ь нашь Василии, пасту҃ и оучителъ, призва всѧ вѣрныѧ, повѣда им҃ свою см҃рть, и наоучивъ вѣрѣ Хсвѣ предасть дш҃ю свою в руцѣ Гони, въ старости добрѣ.

II.

Житіе св. Василія Новаго, по нестишному Прологу Московской Синодальной Библіотеки, № 246, XV вѣка, перг., лл. 39 об.—40. (Житіе—подъ 26 марта)[1].

Въ тъ^{ж} дн҃ь сло^{в} прп^{д}бнаго[2] ѡ҃ца[3] Василиѧ прозвоутера[4]

Сии блж҃ныи ѡ҃ць нашъ Василии ѡбрѣтенъ бы^{с} въ поустыни и во страшѣ Авсидьстѣи[5] во цр^{с}тво Леѡнта и Александра. сею посолникъ[6] ѡ^{т} Асиѧида[7] ѡбрѣте в҃ поустыни ст҃го Василиѧ, и имъ[8] приведе и в҃ Костѧ҃тинь градъ, м҃на҃ его росоч҃ника[9] цр҃ь же предасть[10] патрекию[11] испытати ѡ немъ и сѣдъ на соудищи, много въпрашаше є^{г}· како ти ѥсть имѧ и ѡ^{т}коудоу ѥси. [12]—ѡн же ничтоже не[13] ѡ^{т}вѣща—[12]. и повелѣ бити є^{г} жез҃лиѥмъ, и дотолѣ[14] бѣенъ бы^{с}, донелѣже[15] не бы^{с} въ немъ крѣпости и посемъ в҃ вергоша[16] и в҃ тем҃ницю[17]—и оутро ѡбрѣтоша тем҃ницю—[17] оут҃ вер҃женоу зам҃кы, а блж҃наго внѣ стоѧща. и рѣша волъхвъ ѥсть, и чар҃ми се творить. и пакы[18] и повѣлѣ гѣмонъ[19] повѣсити ѥго[20] по т҃ ранъ. илѣ (sic и *а*)[21] жива[22] свергоша[23] и [24]—ко лвомъ—[24] [25]—л҃ви же припадоша—[25] к ногама блж҃наго[26] акы ѡвчата[27]. и посемь ввергоша ѥго в҃ море[28], и

---

[1] Варіанты подведены изъ списковъ: *а*—Московской Синодальной Библіотеки № 240, XIV в., перг., лл. 26 об.—27; *б*—той же Библіотеки, № 243, XVI в., лл. 22 об.—23 об., *в*—Чудова монастыря, № 1—303, XVI вѣка, лл 39 об—40 об. [2] *а б*—ст҃го. [3] *а б в* доб—наше^{г}. [4] *а б в*—новаго. [5] *а*—Асидиистѣи. [6] *а б* доб.—егда. [7] *а*—Асиада. *в*—Авсиды. [8] *а б*—ѥмъ. [9] *в*—скоросѧл҃ника цр҃ѧ [10] *в* доб.—и [11] *а*—Самъне. *б*—Самомоу *в*—самое испытаніе. [12—12] *б а*—оному же ничтоже не ѡ^{т}вѣщавъшю. [13] *в*—нѣтъ. [14] *в*—тако. [15] *в*—донде^{ж}. [16] *в*—повергоша. [17—17] *в*—нѣтъ. [18] *б* доб.—Самъ. [19] *а*—Самонъ [20] *б в а* доб.—и на древѣ стрѣмьглавь и жезлѣѥмь дабити ѥму. [21] *б*—ели. *в*—кле [22] *а* доб.—суща. [23] *а*—вовергоша. [24—24] *а*—в ровъ ко лвови. *в*—в ровъ къ л҃вѣ. [25—25] *в а*—левъ же припаде. [26] *в*—его. [27] *а*—овца [28] *а*—свазана. [29] *б а*—делви.

двѣ рыбѣ [29] изнесоста [30] на соухо. и приде в домъ нѣкыѩ вдовы именемь Феѡдоры и тоу многа чюдеса сътвори. и приходаще же к немоу немощнии и здрави бываху [31], глосии (sic) же слышахоу [32], слѣпии прозирахоу прослы же бл҃ж҃ныи не токмо в Костантинѣградѣ, но во всеи Гречьстѣи [33] земли [34]. провидаше бо таинаѩ ср҃дца [35] чл҃вча, и ѡбличаше ѩвѣ [36], да сѧ покаютъ оувидѣв҃ же к Бо҃у своѥ престав҃ление, и призвавъ вѣрныѩ, поучивъ ѩ [37] и блг҃овивъ, предасть свою ст҃оую дш҃ю в роуцѣ Вж҃ии [38] въ старости доб҃рѣ. [39]– Бо҃у [40] наш –[39]

III.

Статьи эсхатологическаго содержанія изъ сборника Имп. Публ. Библіотеки, F. I, 701, XVIII вѣка [1].

(л. 6) престав(леніе) праведнаго человѣка.

Егда человѣкъ поживетъ бл҃гоговѣйно и непорочно, и проводитъ дни своѩ во всѣко҃ чистотѣ и правдѣ, и ѡчиститъ грѣхи, чистъ покаѩніе҃ и слезами егда придетъ часъ смерти его, приходат҃ агг҃ли свѣтлии, приходитъ и демонскіи полкъ с написаніемъ грѣховъ его и со агг҃ли г҃дни ставзютсѧ, комѹ ѡ҃т нихъ предана бѹдетъ дш҃а та. и показзютъ свитки грѣ-

[30] *а* доб—и. [31] *а*—быша. [32] *б в а* доб.—хромии хожаху [33] *а*—Грѣчтѣй. [34] *б*—области. [35] *в*—ср҃дчныа. [36] *в*—того ради. [37] *а*—нѣтъ. [38] *б*—Г҃ни. *в*—Г҃ви. [39]–[39] *б*—нѣтъ. *в*—о Х҃ѣ І҃с. [40] *а* доб.—же.

[1] Статьи эти были первоначально напечатаны мною въ 109 томѣ Записокъ Имп Новороссійскаго Университета („Къ литературной исторіи Житія Василія Новаго"); отд. отт.—Одесса, 1907 г

ховъ его аще же чисто покаалася дш̃а та, на всѣхъ писаніихъ грѣхи заглажены бываютъ, ибо той чл̃къ в маломъ (грѣ)сѣ бываетъ, но ѡ̃т агг̃ловъ помощи (же)лаетъ.

Потомъ приходитъ смерть и малымъ оскордомъ раздробляетъ оуды и разрѣшаетъ составы и напаетъ чашею смертною. тогда дш̃а исходитъ праведнаго человѣка ис тѣла свѣтла, аки голѹбица из гнѣзда своего. и приходитъ в рѹцѣ ко агг̃лоу, демони же прогонимы бываютъ праведнаго человѣка агг̃ломъ хранителемъ.

(Л 6 об.—миніатюра изображеніе кончины праведника, при чемъ ангелъ держитъ свитокъ, на которомъ написано „вѣра, правда, м̃л̃ть, м̃л̃тва“; другой ангелъ принимаетъ на руки душу въ видѣ младенца; у ногъ умирающаго—смерть со своими орудіями, у изголовья—близкіе и родные; въ сторонѣ изображены бѣсы со свитками, на которыхъ надписи „оболганіе, ярость, воровство“. Затѣмъ, очевидно, пропущенъ одинъ листъ, на которомъ могло быть „мытарство первое“.

Л. 7—изображеніе праведной души, сопровождаемой двумя ангелами и бѣсами, у ангеловъ въ рукахъ свитокъ съ надписью: „молитвѣ, воздержаніе ѿт сквернословія, во всем̃ постоянство, молитва со страхомъ бж̃іимъ“, у бѣсовъ на одномъ свиткѣ: „чинила безстѹдныя песни и необычныя возклицанія“; на другомъ: „празднословіе, безчиніе, кощѹнство неподобное і смѣхотвореніе“, на третьемъ: „смѣяніе і скаредные словеса“)

(л. 7 об) второе мытарство:

Глаголемое лжа, на немже истязяется всякое слово ложное, наипаче же клятвопреступленіе и всѣе призываніе имени г̃с̃на, лжесвидѣтелства, обѣтовъ бг̃ови неисполненіе, исповѣданіе грѣхомъ непоистиннѣ бывающее, иная тѣмъ подобная ложная бѣси же того мытарства крѣпко настѹпаютъ истязюще тѧ дш̃ѧ. оудержаше абіе обличаютъ, ꙗко иногда слѹчилася в нѣкихъ словахъ солгати и не вмѣнила то быти въ грѣхъ и ꙗко множицею сѣда ради не исповѣдалася пред̃ оц̃емъ дх̃овнымъ; бѣси же хотяху дш̃ѹ похитити ѿт рѹкъ агг̃лскихъ. агг̃ли же о

ней веліе тщаніе имѣютъ. и аще доволна бѫдетъ добрыми дѣлами, полагаютъ аггли противъ злыхъ ея и восходятъ выше къ нб̃си.

(Вторая половина страницы- изображеніе ангеловъ съ душою и бѣсовъ, у ангеловъ на свиткѣ надпись: „воздержаніе, благое оусердіе, почтеніе, разсѫжденіе благое, предъ бг̃омъ обѣтовъ исполненіе“; у бѣсовъ—на одномъ свиткѣ: „лжесвидѣтельствовала, бг̃ови обѣтовъ не исполнила“; на другомъ: „призывала еси имя г̃одне всуе“; на третьемъ: „не поистиннѣ оц̃ꙋ дх̃овномꙋ исповѣдала грѣхи, неправдꙋ рекла, дѣти своя проклинала, чл̃ка к діаволꙋ посылала“).

(л. 8) (г̃)-е мытарство:

аггли съ дшею достизаютъ третіаго мытарства, еже глется ѡсѫжденіе и клеветаніе. тамо егда оудержана бываетъ и видитъ та дш̃а, коль тяжекъ грѣхъ еже осѫждати, хвалити, рѧгатися же и посмѣватися грѣхꙋ чюждемꙋ, своихъ грѣховъ несмотрѧющи. таковы бо истязается лютѣ, ꙗкѡ антіхристосъ, ꙗкѡ санъ хр̃стовъ преобидѣвшихъ и сотворшихся сѫдіями ближнихъ своихъ, сами сще тмами ѡсѫжденія достойни: тамо діаволи силно дш̃ꙋ истязꙋютъ. ежели ѡбращется повинна ѡсѫжденію, тогда изъ рѫкъ аггльскихъ восхищаютъ, аще же праведна, то аггли г̃одни всякое стараніе ѡ дш̃и той имѣютъ и ѡт̃ бл̃гихъ ея дѣлъ множае перваго полагаютъ и такѡ выше восходятъ до четвертаго мытарства.

(На миніатюрѣ у ангеловъ свитки съ надписями: 1) „бл̃гость стяжала еси і имѣла тихость“, 2) „невсѫжденіе, смиреніе“, 3) „аще и ѡклеветала, но ѡправдала еси бл̃госклонность ко всѣмъ имела“; у бѣсовъ на свиткахъ надписи 1) „мнѣніе имѣла“, 2) „злословіе“, 3) „смѣлася еси грѣхꙋ чюждемꙋ“, 4) „всѫжденіе, оклеветаніе“)

(л. 8 об.) четвертое мытарство:

глаголемое чревоѵгодіе и піанство. на немже срѣтаютъ противъ той дш̃и скверніи дѵси радѵющеся аки ѡ обрѣтае-

мои имъ корысти и види^{т} дш҃а образы дх҃овъ тѣ^{х} сѣло скаредны, явлающи себе сластолюбивы^{х} чревообѣстниковъ и мерзостны^{х} піаницъ ѡ^{т} нихже овіи показуются носити блюды и коновы сь адію, овіи же чаши и корчаги с питіами. зрящеся ядь и питіе оное, ако смердящее гноеніе и мерзость непотребная являхуся. онін демони, аки пресыщени и піаны, скачуще вси по подобію корчемниковъ пирующихъ рыгающеся дш҃е той егда же к мытарству томѹ приводима бываетъ дш҃а, тогда тіи нечистіи дуси ѡкружаютъ ю и приноса^{т} пре^{п} тѹ дш҃ѹ вса ея обѣстія егда тайно ала или чре^{з} силѹ или ѡ^{т} оутра и до вечера, ако свинія, бе^{з} мл҃твы и кр^{с}тнаго знаменія, колькраты во ст҃ыя посты прежде обычнаго правила церковнаго ядо^{х}, или прежде обѣда ѡ^{т} невоздержанія в҃кусила что, или на обѣдѣ чре^{з} мѣрѹ насыщалася. такожде и піанства той дш҃е вса показю^{т}, представляюще чаши и сосѹды, из нихже оупиваласа и чи^{с}ло испитыхъ, (глагол)юще· толика испила еси во оное врема на оно^{м} ...кими человѣки, в дрѹгое же врема и на дрѹго^{м} ....кими чашами оупиваласа и бес памяти.. паки инако иного времени толико... еси вина или инаго питіа... (пѣс)неми и с музык....[1] (л. 9) ра^{з}рѣшающи шіахѹ до піана и во грѣхъ того ...мѣнала и други^{х} на то приводила, или в праздничныа дни и недѣльныа дни прежде литѹргіи по слѹчаю чашѹ негдѣ испила. і вса той дш҃и представляхѹ чревоѹгодіа радѹющеся аки бы имѹще тѹ дш҃ѹ в рѹкахъ своихъ и во дно адово свести хотяхѹ. дш҃а же трепеще^{т}, вида себе ѡбличаему и неимѹще что противѹ ѡ^{т}вѣщати. ст҃іи же агг҃ли добрѣ подвизающеся о дш҃е, ѡ^{т}праведны^{х} ея дѣлъ нѣчто пре^{д}лагаютъ, гдѣ мл^{с}тыню пода-

[1] Конецъ листа оторванъ, при чемъ повреждены послѣднія строки,

вала діаволи же воскликнѹша и мятежъ велій творя^{т}, вопіюще· погибе трѹдъ на^{ш} и вся надежда. и пѹщахѹ хартіи по воздѹхѹ ежели дш̃а ѡбращетсѧ не имѣла какихъ дѣлъ добрыхъ противѣ злы^{х} что на ѡправданіе, то бѣси дш̃у из рѹкъ агг̃лски^{х} съ ѹростію исторгаютъ и во дно адово сноса^{т} и затворяютъ в темное мѣсто до страшнаго сѹда.

(Вторая половина страницы занята миніатюрой. у ангеловъ въ рукахъ свитки съ надписями: „вино пила, токмо не въ сѹщее пианство, но во славѹ бж̃ію съ бл̃годареніемъ“, „сія дѹша мл^{с}тыню подавала, любовь неѡтменнѹ имѣла, постъ воздержала“. У бѣсовъ въ рукахъ чаши, бутылка, одинъ изъ бѣсовъ играетъ на скрипкѣ; въ рукахъ у другихъ свитки съ надписаніями 1) „в сіе время безмѣрно безчинствовала, ѡт пианства блевала еси, в праздники рано ѣла и пила“; 2) „пѣсни бѣсовскія пѣла“; 3) „плясала с любовники твоими, бѣсовертеніе, в тонцеваніи имѣла еси лакомство, стяжала еси гортанобѣсіе“).

(л. 9 об.) пятое мытарство:

Пото^{м} достизаютъ агг̃ли съ дѹшею пятаго мытарства, гл̃емаго лѣности. тамо истазѹются дни и часы в праздности провождающіи, оудержаваются тамо и чяждіа трѹды снѣдающіи, сами дѣлати нехотяще, а наемнико^{м} мзды по договорѣ недающіи. такожде истазѹются тамо и тіи, иже нерадѣютъ о хвалѣ бж̃ей и лѣнятся в праздничныя и недѣльныя дни итти на вечерню на оутрѣню, паче же на бж̃ественнѣю литѹргію и на всякое славословіе бж̃іе. оуныніе же и небреженіе испытѹются тамо и коегождо или мирскаго или дх̃овнаго чл̃ка лѣность и нерадѣніе о дѹши своей взыскѹется потонкѹ, и мнози ѡ^{т}трѹдѹ низводятся в пропасть, аще котора дш̃а добры^{х} дѣлъ не имѣетъ.

(У ангеловъ свитки съ надписями 1) „молитва, колѣнопоклоненіе, трезвость“, 2) „трѹдолюбное в дѣле имѣла прилѣжаніе, к пр̃квам' бж̃іимъ ходила еси. к завтрене воставала еси, ток'мо с лѣностію, од'накожъ правило исправляла“; у бѣсовъ· 1) „небреженіе о спасеніи своемъ имѣла“, 2) „во вся дни своя в праздности препроводила, в сіе

время на ея пріяла, а не работала", 3) „чюждыя трѫды ела, а не работала", 4) „к' цркви в праздники не ходила в сіе время завтреню проспала. без дѣла была")

(л 10) шестое мытарство

На немже истязуется татба дш̃ъ грѣшныхъ; бѣси ѿт того мытарства никогда же ѿтлѣчни бываютъ, аще добрыхъ дѣлъ не имѣють испытатели того мытарства сѣло люты. что издѣтства погрѣшила та дш̃а, снѣдное что оутаила, о всем испытѫ(ютъ) подробно, мѣсто, день и час оуказуютъ аще же ѡбращется в болшихъ похищеніяхъ татебныхъ и в том бес покаанія оумре, тѣ дш̃у немилостиво похищаютъ тіи окаяніи бѣси ѿт рѫкъ аггльскихъ и ѿносятъ во дно адово и заключаютъ до страшнаго сѫда гдн̃а.

(На изображеніи этого мытарства у ангеловъ въ рукахъ свитки. 1) „желаніе имѣла о грѣсѣхъ своихъ. неблобіе стяжала ко всѣм чл̃ком. за оной грѣхъ болѣзнь лютѫю терпѣла еси и многія печали и напасти и бѣдѫ напрасноѭю", 2) „покаяніе имѣла. нищелюбіе стяжала; у бѣсовъ: 1) „татьба", 2) восхищеніемъ чюжаго имѣнія стяжала еси", 3) „из оного долѭ скотинѫ сводила").

(л. 10 об.) седмое мытарство.

Сребролюбія и скѫпости, на неже мнози грѣшныхъ чл̃вѣкъ дш̃ы ѡдержими бываютъ, бѣси же имѫще в рѫкахъ своихъ хартіи и полны мѣшцы злата и сребра. и гдѣ либо дш̃и тои грѣшнои желаніе къ чесомѫ приложися на сем свѣтѣ, сребра ради много зла прѣд бг̃ом содѣала и паче бг̃а сребро любила, таковыхъ в скорѣ немилостивіи дѫси похищаютъ аще добрыхъ дѣлъ не имѣла, и в том бес покаанія оумре. аще же покаалася чисто и сребро ѿринула и добрѣ нищим млстыню подавала, тогда та дш̃а сіе мытарство проходитъ без оудержанія бѣсы же, зряще на ню, скрежещѫще зѫбы

своими, во слѣд вопіахѫ, аще нас (ми)новала еси, прочіа же мытарства никако можетъ проити.

(На миніатюрѣ у ангелѣвъ свитки. 1) „вѣра правам, подаѧніе милостины“, 2) „моги сотворити грѣхъ а не сотворилъ во ѡно врема ис темницы выкупилъ на свободѫ чл҃ка, страннаго погребъ еси“; у бѣсовъ 1) „гдѣ сребро свое имѣла, тамо и серⷰце свое стяжала“, 2) „сребролюбіе и жестокам скупость“, 3) „многіа денги собирала еси мздоимство велико имѣла еси. скупость неѡбычнѫю стяжала еси. когда милостинѫ подавала и то переговаривала“)

(л. 11) осмое мытарство:

По семъ приходатъ агг҃ли къ мытарствѣ, иже гл҃етсѧ лихва, идѣже истазуютсѧ дающіи сребро свое в лихвѣ и скверна приѡбрѣтенія себѣ твораще; мшелоимцы (sic), чѫжаго присвоители, таможе истазема бываетъ дш҃а, иже лестно гл҃а.. ѡ приѡбрѣтеніи бескорыснѡи прибыли своеи, лестаще чл҃вѣкѫ тамо истазатели испытно истазуютъ аще та дш҃а ѡт всего чиста, то проходитъ; аще ли же семѫ прикосновена, то всячески съ порѫганіемъ немилостивно исторгаютъ из рѫкъ агг҃лскихъ и сноса т до ада во оузы вѣчныа

(У ангела на миніатюрѣ свитокъ съ надписью „мл҃ть имѣла еси к неимѫщи м. бл҃гочиніе имѣла еси. болни х посѣтити не ѡблѣнилась еси. чистотѫ содержала еси. сего грѣха давно ѡтстала еси творити и о то м покаилась“, у бѣсовъ. 1) „дорого цѣнила жато. проклат есть ѡт народа чѫждаго имѣнія имѣла еси присвоеніе. имѣла еси лесть о бескорыстной прибыли“, 2) „(лес)ть. лихоиманіе. лихва“, 3) „имѣла еси пронырство. чинила еси лѫкавство и ѡбманство ѿ онаго чл҃ка ѡбманство м своимъ и самовластіемъ землю ѡтнала“).

(л. 11 об.) деватое мытарство

Приходатъ агг҃ли съ дѧшею к мытарствѣ, иже гл҃етсѧ неправда, на немже истаземи бываютъ вси сѫдіи неправедніи, на мздѣ сѫдащіи, ѡправдающе виных, невинныхъ же ѡсѫждающіи. таможе истазуетсѧ оудержаніе мзды наемничи и мѣрила неправедна дѣющи м купли и что либо творимое

неправеднѣ взыскуется тамо. аще же дш̃а праведна, то проходитъ свободне; аще ли же бѫдетъ грѣшна, то ѡтъ демоновъ оудержана бываетъ и носятъ ю во адъ

(У ангеловъ на миніатюрѣ свитки, 1) „во ѡно врем̃а в семъ слѹчаи правдѹ имѣла обидимаго свободила", 2) „правда сѫщая", у бѣсовъ, 1) „во всемъ имѣла неправду", 2) „она дш̃а во оно врем̃а обманывалъ праведнаго напрасно для мзды. а виноватаго ѡправила. во ѡно врем̃а онѹю вдовѹ обидела", 3) „мѣрила неправедная имѣла и тѣмъ народъ омануивала"; у оного изъ бѣсовъ — безменъ, надъ которымъ надпись. „симъ вѣсила неправедно многократно").

(л. 12) десятое мытарство.

Посемъ приходятъ аггли съ дш̃ею на мытарство, глемое зависть. тамо истязуется братоненавидѣніе, нелюбовь, недрѹголюбіе, ненависть. бѣси же на ономъ мытарствѣ, скрежещуще зѹбы своими, простно прискачѹтъ къ дш̃е и весма силно нападаютъ, хотя поглотити и в рѹкахъ своихъ имѣти. дш̃а же та, аще праведна, избывше ѡтъ нихъ восходитъ выше. аще же грѣшна, то ѡтемлема бываетъ ѡ рѹкъ аггльскихъ и носятъ во адова мѣста и тамо во оузахъ оутверждаютъ.

(У ангеловъ на миніатюрѣ свитки 1) „любовь имѣла со всѣми чл̃ки", 2) „братоѡбезательное совершенство стяжала еси безпорочно", 3) „хвалила за очи ѡного чл̃ка аще и ненависть стяжала, и в томъ покаліе имѣла", 4) „на бг̃а оуповаліе имѣла еси", у бѣсовъ 1) „имѣла еси братоненавидѣніе, стяжала еси недрѹголюбіе, ненавистъ имѣла на ближнаго", 2) „онаа дш̃а имѣла зависть, ненависть, нелюбовь", 3) „на ѡнаго чл̃ка наговаривала и ѕмничела", 4) „ненавидѣла еси сего чл̃ка, добротворящихъ чл̃ковъ хѹлила", 5) „богатствѹ онаго чл̃ка завидѣла").

(л. 12 об.) первоенадесять мытарство:

восходятъ до мытарства гордости, иже имѣется первородный грѣхъ. на немже діаволи подобны гордости и величаніа... полни сѣть. и тамо дш̃у истязютъ прилѣжно о ея гордости, тщеславіи, самомнѣніи, величаніи испытуется много.

аще не воздавалъ должныя чести родителе^{м} оц҃ѣ и матери, такожде и старѣйшина^{м}, ѡ^{т} бг҃а на власть поставлены^{м}, или преслышалъ ихъ в каковы^{х} дѣлѣ^{х} и прочіа гордостнаа дѣла и слова тщеславныа; аще та дш҃а имѣла какую добродѣтель, то свободится агг҃лски^{м} предстателство^{м} и своими добрыми дѣлы, радуяся, выше восходит. аще ли грѣшна явится, то с поргапіе^{м} ѡ^{т}емлют лукавіи бѣси и снесу^{т} во адовы твердыни.

(У ангеловъ свитки 1) „ревность по г^{с}де имѣла, родителемъ ч^{с}ть воздавала“, 2) „обидимаго чт҃ца ѡ^{т} рыки сильнаго избавила. свои^{х} не оставила“, у бѣсовъ: 1) „величаніе имѣла еси, славу мира любила еси. высокомѣріе стяжала еси“, 2) „великатство (sic) имѣла, племене^{м} свои^{м} гнѣвалася, хвастаніе імела“, 3) „г^{с}дей свои^{х} пре^{с}ѣвіпалася еси, но и^{х} злословилъ и брани^{л}. гордынею величалася“).

(л. 13) второенадесѧть мытарство:

Приближаются къ мытарству, иже гл҃ется гнѣвъ и ярость тамо бо срѣтаютъ дш҃ѧ воздушніи мытари и истязатели сѣло свирѣпы и немилосерды. сего мытарства старѣйшина бѣ сѣдяше на престолѣ, исполне^{н} жестокаго гнѣва и ярости с велики^{м} свирѣпство^{м} повелѣваетъ сущи^{м} с ни^{м} прочи^{м} демоно^{м} истязати дш҃ѧ тѣ они же ꙗко пси ѡбзирахуся, приношахуся, не токмо что аже поистиннѣ съ яростію и гнѣво^{м} глаголанныа, но токмо комѹ досади^{х} слово^{м} или намаханіемъ рѹки и помизаніе^{м} очи.. или на чада своа и на рабы съ яростію и гнѣвомъ раздражахуся: сіа вся лукавіи бѣси потонкѹ истязуютъ и аще на кого гнѣвалася и со гнѣво^{м} ѡгорчихуся на кого или чи^{м} комѹ досадихъ и вопреки комѹ съ яростію глаголахъ, вся та лукавіи бѣси приношахѹ на средѣ, имена человѣко^{м} и времена но и самыа глаголы показываху, иже гдѣ в то врема ѡбрѣталися. но за тѣ дш҃ѧ ѡ^{т}вѣщаютъ они агг҃ли г^{с}дни, аще имѣетъ дш҃а добрыа и благіа дѣла, то свобождается, аще же грѣшна сущи, то из ру^{к} агг҃лски^{х}

лѣкавіи бѣси исторгаютъ и порѵгашася носѧт во адъскія пропасти до дни страшнаго суда.

(Листъ 13 об занятъ изображеніемъ XII-го мытарства и его князя; у ангеловъ свитки: 1) „долготерпѣніе стяжала, без гнѣва прощеніе высл҃шивала, прощеніе сирот исполнила, ѿпѹщеніе долговъ рѣшила без҃ возврат҃, попеченіе ѡ ѡбидимыхъ имѣла, трѹд предлагала“, 2) „мѣсто гнѣвѹ давала, рабы свои призирающе и во всемъ доволно во изобиліи ихъ имѣюще“; у бѣсовъ: 1) „во ѡно врема сем҃ чл҃ку кросно со гнѣвомъ глаголала еси и долго гнѣвалась“, 2) „чада своя съ кростію бранила і не в дѣле проклинала и напрасно била и гнѣвалася“, 3) „мятежъ не правый чинила“, 4) „гнѣвъ и крость“, 5) „во ѡно врема и в сеи частъ раб҃ своем҃ досадила есть“, 6) „во ѡно врема др҃ку своем҃ со гнѣвомъ рекла, распрю имѣ велику)“.

(л. 14) третіенадесѧть мытарство:

Посе҃м злопомнѣнное мытарство предваряетъ. ѡкрѣжаютъ дш҃ѧ бѣси, ѩко разбойницы, и ищѧтъ испытно, дабы ѡбрѣли нѣчто на тѣ дш҃ѧ писана на хартіахъ своихъ, и тако немилос҃тиво истазнема бываетъ дша, держащая в ср҃цѣ своем҃ злобѹ на ближняго своего и воздающая зло за зло. ѡ҃тѣдѣ множество дши грѣшны҃х человѣкъ низводимы бываютъ злобными дхи во адскую пропасть. аще же праведна, то защищеніемъ с҃т҃ы҃х водящи҃х а҃г҃г҃лов҃ъ и своими добрыми дѣлы ѡ҃т сего мытар҃ства свобождаетсѧ и выше возводима бываетъ, бѣси же рыдающе о то҃м горцѣ, ѩко свободися ѡ҃т рѣкъ ихъ люты҃х, скрежетахѹ зѣбы своими, г҃л҃юще на҃ миновала еси, а прочи҃х мытарствъ не минѣеши.

(На миніатюрѣ ангелы изображены со свитками. 1) „на земли голой спаніе стяжала, заступала ѡбидимыя вдовицы и сироты, ѿ҃ грѣха ѿ҃ходил҃“, 2) „примиреніе имѣла, прощенія многократ҃ искала“, у бѣсовъ свитки: 1) „злобствовала еси на ближняго своего зло за зло воздавала еси“, 2) „злопомнѣніе҃“, 3) „лицемѣрствовала еси брат҃ твоем҃. во ѡно врема злопомнѣніе...“, 4) „памятозлобствовала еси“)

(л. 14 об.) четвертоенадесѧ҃т мытарство:

Пото҃м приходѧтъ до мытарства, г҃л҃емое ѹбійство, на

неⷨже не точію разбойническое смертное оубійство истязꙗется, но и всꙗкаꙗ рана, всякое оудареніе чим либо гдѣ по плещема, или по главѣ, или в ланиты, заушеніе, или за власы торганіа, или пханіе ногами, - вса та потонкꙋ испытꙋются на неⷨже лꙗкавіи бѣси, жестокѡ немилосерди и ѡбразоⷨ страшни и зѣло люты, тѣ дⷣшꙋ ѡбъемлють, ꙗко пчелы сотъ, и прилѣжно ищꙋт вины. аще добрыми дѣлы богата и мылостыню подавала, то на мѣрилѣ полагаютъ противъ злыⷯ ея дѣлъ. аще сꙋгубо, ѡт сего избавлꙗется. аще же грѣшна ѡбращется и ничтоже добра имꙋщи, то в бѣсовскиⷯ рꙋкаⷯ ѡставлꙗется и сноситъ до ада.

(На рисункѣ вѣсы, перевѣшивающіе на сторону ангеловъ, по слѣдніе поражаютъ бѣсовъ копьями, у ангеловъ свитки: 1) „за ѡной грѣхъ слезнымⷨ покаꙗніемъ навершила“, 2) „оубійственномꙋ грѣхꙋ неприкосна“; у бѣсовъ: 1) „ѡтравою ѧморилъ еси своего дрꙋга“, 2) „на пѫти ѧбилъ еси до смерти чл҃ка“, 3) „в сіе времѧ онаго чл҃ка билъ еси“).

(л 15) пѧтоенадесѧть мытарство.

Глаголемое чародѣаніе, на неⷨже истязꙋются ѡ всехъ чародѣйствіахъ, ѡбонаніа (sic), ѡтравленіа, шептовъ, волшебства и призываніе бѣсовъ и прочіа чародѣйскіа мирскіа дѣла на семⷨ мытарствѣ бѫхꙋ дѣси лꙗкавіи, подобни четвероногимⷨ: скорпіемъ, зміаⷨ, ехидныⷨ, жабамъ, страшно бо и зрѣти мерское тѣхъ видѣніе, ꙗко тма и страшны лица зряще на дш҃ꙋ простно аще ли дш҃а вышеписанныⷨ дѣлаⷨ неповинна, то безⷱ всꙗкаго препѧтіе (sic) проходитъ радꙋѧся и веселѧся. бѣси же восклицаютъ, простно и зѣлно ѧрящеся, гл҃аху: здѣ насъ миновала еси, како прейдеши блꙋдное мѣсто. аще же та дш҃а чародѣйствꙋ была сообщница, то бѣдне тамо погибаетъ. оуже аг҃ли никакой помощи оной дꙋше дати немогꙋще, ꙗко живъ бѣ на земли сообщеніе имѣлъ еси съ бѣсы и слꙋжилⷣ діаволꙋ, того ради тамо в рꙋкаⷯ иⷯ погибаетⷮ.

(У ангеловъ на миніатюрѣ свитки 1) „хотя и ворожеи в домъ приводила, токмо в том' покаяніе принесла", 2) „пред б'гомъ вѣр' правдою держала", у бѣсовъ 1) „шептанія волшебныя чинила". 2) „ворожеи в домъ приводила", 3) „бесовъ на помощь призывала", 4) ѡ[т] волшебниковъ помощи искала", одинъ свитокъ помѣщенъ между ангелами и бѣсами „аще и грѣшна была, но не ѡ[т]чаялась спасенія своего")

(л. 15 об.) шестоенадесеть мытарство

Посемъ приходитъ дша водима аг̃глами до блднаго мытарства, на немже истазуется всако любодѣаніе и оумное грѣха блднаго мечтаніе, помысла же и въ томъ оумедленіе, сонзволеніе, оуслажденіе, скверная же ѡсазанія и страстная прикосновеніе князь же мытарства того сѣдаше на престоле своемъ оболченъ во ѡдежду скверну и смраднѣ, пѣною кровавою ѡкропленѣ, ею же онъ, ако прскою багряницею красашеся, и бѣсовъ множество предстоаше емѹ. ѡ колнкъ страхъ содержитъ дшѹ тѣ и коликое трепетаніе и болзнь, страхъ велнкі, ако невозмож'нѡ языкомъ изрещи. тіи лукавыи дѣсіи (sic), видивше (sic) приносимую тѣ дш̃ѹ, воскликнув'ше великимъ гласомъ и оужаснымъ, глаголя сіа есть наша дша. оуже во истину наша. нынѣ стой, не ходи и болѣе не дерзай ходити, оуже бо ѡ[т] нашихъ рукъ никакоже изыти можеши. сѣло много лукавіи бѣси чюдящеся томѹ, видав'ше (sic) тѣ дш̃ѹ дошедшую до нихъ. тогда въскорѣ износятъ написанная блдная дѣла человеческая тоею дшею сотворенная, ѡбличаютъ показующе лица, с ними же грѣшила еси въ юности своей, даже до старости, и вспоминаютъ времена, когда грѣшила, во дни или въ нощи, и мѣста, на немже грѣхъ с кѣмъ содѣала еси. и не имѣя дша чтѡ ѡ[т]вѣщати, токмо ѡ[т] страха трепѣщетъ и спратывается во ѡбятіяхъ аг̃льскіихъ [1]).

[1]) Окончаніе разсказа о XVI-омъ мытарствѣ—на листѣ, переплетенномъ по ошибкѣ за 18-мъ листомъ и занумерованномъ 19-ымъ. Послѣдній листъ значительно поврежденъ.

(л. 19) . (и)вляется великаго стыда и страха бѣ(си) весма на тѣ дш҃ѧ сырово настыпаютъ, (хотя)ще ея въскорѣ ѡ᷐т рѧкъ аггл҃скихъ восхи(тити) но ст҃іи бж҃іи аггли ѡ дѹши той великое прилагаютъ стараніе, защищаютъ и коликое ...ател'ство имеютъ, всѧческіи тщатся, да тѣ дѹшѧ ѡ᷐т лѹкавыхъ бѣсовъ избавити, и гл҃ютъ къ бѣсомъ, ꙗко сіѧ дѹша давно ...дѣлъ не творила. и многая лѣта въ чⷭтотѣ и въ воздержаніи пожившѣ, постничес.. ѡ᷐твѣщаютъ бѣси: вѣмы, ꙗко давно пре(стала) ѡ᷐т грѣха, но не вся исповѣда пред҃ ѡц҃емъ дѹховнымъ, ниже прия ѡ᷐т него подобающіа запѡ(вѣди) къ довлетворенію ѡ гресѣхъ своихъ. се... наша оубо есть и ѡсѹжденію достоина. sѣлнѣ дщатся (sic) лѹкавіи дѹсіи похитити всѣми силами своими, понеже на ономъ мытарствѣ множество ѡ᷐т народа дѹшъ человѣческихъ погибаютъ и мало ѡнаго мытарства минѹютъ дѹши без задер'жанія ѡ᷐т миродержителя диавола, ибо сѹетный миръ ѡ᷐т сѹщихъ в нихъ житія блѧдолюбивъ есть и сластолюбивъ. аще которыи человѣкъ в семъ мире блѧдномѹ грехѹ і косенъ, но токмо чисто совѣстию покаялся и за согрешенію епитимию.. милостыню ѡ᷐т своихъ трѹдовъ подахъ, междѹ собою любовь имѣлъ и согрешив(шаго) не ѡсѹждалъ, и паки на конецъ житія своего .. стое покаліе ѡ своихъ гресѣхъ принесъ, тогда ѡ᷐т сего мытарства бж҃іимъ милосердіемъ и предстателѧствомъ ст҃ыхъ агг҃лъ и ѡ᷐т рѧкъ бѣсовскихъ с҃вобождается, понеже аггли (л. 19 об.) гⷭдни многое полагаютъ дѹшы тоя ѡ᷐т добр(ыхъ) дѣлъ ея и благихъ совокѹпленіе. аще же кто живъ въ мирѣ семъ въ блѧдныхъ дѣлахъ, аки свиніа в' калѣ, валяется и милостини не подавалъ и любви не имѣлъ и в' томъ без покаліа оумре, таковѹю дш҃ѧ немилостивіи и лѹкавіи бѣси ѡ᷐т рѧкъ агглⷭкихъ восхищаютъ и радѹются о ней, ꙗко великое сокровище себѣ

прiали и сносятъ въ тартаръ во ад'скiа пропасти и тамо заключаютъ аггли же гдни слезящи печалующеся ѡ той дшѣ, яко добрыхъ дѣлъ нѣ имела и оуже много мытар'ства прошла, а на ономъ из' рякъ исторгает'ся и бѣдне погибаетъ

(На этой же страницѣ помѣщена половина миніатюры, изображающей мытарство XVI-ое здѣсь изображены только ангелы и душа, а также рука одного бѣса со свиткомъ, на которомъ надпись „малакію творилъ", остальная часть фигуры этого бѣса, равно какъ и другіе бѣсы и князь этого мытарства, на л 16-омъ У ангеловъ свитки 1) „ѡ всякомъ дѣле блгодарила, о грѣсѣх сердцем сокрꙋшалась"; 2) „нем'щимъ была (sic) подаяніе, за ѡныя грѣхи с'ца своего д'ховнаго заповѣдь исполнила", 3) „цѣлом'дріе стяжала, болнымъ была служителница в темницах посѣщала", 4) „временем ѡт благо сего дѣла оуклоненіе имѣла к добродѣтелем многим наставница" У бѣсовъ, на л. 16-омъ, свитки „всегда невоздержною совѣстію порабощенъ трепетом тѣлеснымъ на блꙋдъ разжизаемъ былъ и колико крат блꙋдогловалъ и колико лицъ блꙋдом ѡскверниль еси и весь трꙋд свои погꙋбилъ еси и на всякіи д'нь мысль ѡ блꙋдѣ имѣлъ еси", 2) „блꙋдъ творила всегда б га прогнѣвила", 3) „в сію нощь насиловалъ еси онаго чл'ка женꙋ"; 4) „во ѡно врем и во ѡнъ час растлилъ силно дѣвицꙋ на семъ мѣстѣ", 5) „на семъ мѣстѣ со ѡною любовницею грѣх содѣялъ, 6) „мꙋженеистовство имѣла еси велице", 7) „блꙋдъ").

(л. 16 об) седмоенадесетъ мытарство:

Прелюбодѣаніе, къ немꙋ же приводима бываетъ дша и тамо истазуется грехи въ сопряженіи живущыя, мужа и жены не сохранающихъ и не соблюдающихъ ложа своего ѡт скверны, такожъ и похотеніе на блꙋдъ и насилиа блꙋдная сотворенное, и лицъ богови ѡсщенныхъ чистотѣ свою хр'тови ѡбѣщавшыхъ и невоздержаніемъ своим' несоблюд'шихъ, понеже бо паденіа блꙋдная грозно истазуется на томъ мытарствѣ. демони же того мытар'ства бор'зо къ той дшѣ прискакиваютъ и испытываютъ со т'щаніем дѣлъ прелюбодѣаніе и ѡбличаютъ: дша же та бываетъ въ велицѣмъ с'трасе и оужасе. с'квер'нiи же дѵси и немилостивіи истазатели хота-

хѵ похитити дш҃ѵ ѿ рѧкъ аѓ҃глскихъ и низвести во дно адово но аще грѣшна, то ни мало медливши похищаютъ ю и сносятъ в тартаръ аще же праведна, то мнѡгими трѧдами, милостинею к҃ неимѧщымъ и со исповѣданіемъ чистымъ пред оц҃емъ дѵховнымъ и со слезами прилеж҃ное поклоненіе.. прочіа имѣющаа добродетели оныа (умн)лостивлаютъ выш-наго бг҃а. к҃ томѵ же . хъ дѣлъ ея агг҃ли г҃одни полагаютъ... вса добродетели противъ ѕлыхъ дѣлъ дѵшы тоа и тѣмъ ю искупляютъ . избавляетса ѿ рѧкъ миродержителя вѣка сего и выше по мытарствамъ паки восходитъ

(л 17—изображеніе XVII мытарства; у ангеловъ свитки. 1) „весма о томъ былъ хѵлим о томъ оутешалсл. о грѣсех слезам истощаніе имѣлъ. о словесех божіих оумиленіе стажалъ о богатствѣ небреженіе имѣлъ", 2) „мертвых провождал и погребал. книгам с҃тым чтеніе и прилежаніе имѣл еси"; 3) „за ѡныи грѣхъ гоним напрасно, терпеніе пріалъ еси", у бѣсовъ 1) „прелюбодѣйствовалъ", 2) „ѿ ѡканнаго прелюбодѣйства и ѿ҃чюжденіа ѿт бг҃а, ыкѡ всегда в том оупражнялась еси и нынѣ воистинѵ҃ нашъ", 3) „ѿт жены своеа со ѡною дѣвицею прелюбодѣйствовалъ", 4) „ѡбѣщаніе монашеское осквернилъ еси", 5) „во ѡномъ мѣстѣ женѵ҃ свою на блѵдъ сводничалъ", 6) „тмами тма ѿт жены своеа любодѣйствоваль всегда", 7) „іерейски санъ свой осквернилъ еси", 8) „монахиню силне силою насилова еси на семь мѣстѣ")

(л. 17 об) осмоенадесать мытарство:

Посем приближаютса ст҃іи агг҃ли съ дѵшею к мытарствѣ содомскомѵ, на нем же истазветса грѣхъ чрез ественный, мѵжескіе и женскіе мѵжеложства и дѣтосверненіе и совокѵпленіе с бѣсы и з (sic) безсловесными животными отаи бываемаа, ихже стѵдно есть и вспоманѵти. кн҃зь же бѣсовскій того мытарства скарѣднѣйшій зрашесл паче всѣх скарѣдных и мерзостных бѣсов҃, весь гноемъ смрадным окаланъ, и слѵги его такожде страхъ ихъ нестерпимый ѕлообразіе ихъ неизреченно и несказанна ихъ ѡрость и лютость. тіи же спѣшно противо дш҃и тоа исходатъ и ѡбстѵпаютъ и хартіи напи-

санныѧ износѧт, аще же та дш̃а ѡбращетсѧ грѣшна, бѣднѣ той дш̃и коликиⷨ страхоⷨ и трепетоⷨ и оужасоⷨ исполнѧетсѧ, невозможно бо страхъ той и оужасъ ѡписати, ниже ꙗзыкоⷨ сказати. лꙗкавіи бо бѣси вса грѣхи содѣанныѧ на среда приносѧт и аг̃лоⷨ показꙋютъ день и нощь и часъ той, в онь же согрѣшила, воспоминающе и с какиⷨ лицемъ мужеложство сотворилъ, со скотиною или со иною тварію падесѧ ѡт беззаконіа человѣческаго и паденіа прелꙗкаваго и блꙗдныѧ страсти, ꙗко мало котораѧ дш̃а минꙋетъ мытарства сего. ибо весь міръ в' злѣ соблазновъ и скверн лежитъ, и вси чл̃вѣцы сѧть сластолюбивы, и прилѣжит помышленіе чл̃вѣкѡ на злаѧ ѡт юности, и едва кто соблюдет ѡт похотѣй блꙗдныхъ. мало есть оутолащи своеѧ плоти. мало оубо и мытарствъ сихъ свободно проходѧт, но множайшіи здѣ дошедшіи (л. 18) погибаютъ. блꙗдныхъ ради дѣлъ истꙗзатели похищаютъ блꙗдническіѧ дш̃ы и низвлачаютъ во ад, горцѣ мꙗчаще, и хвалитсѧ блꙗдныхъ мытарствъ (кнꙗзь, гл̃ѧ, ꙗко мы едини) исполнѧетⷨ огненное родство во адѣ. но котораѧ дш̃а без покаанія оумре и добрыхъ дѣлъ неимꙗщіа, то оставлѧетсѧ в бѣсовскихъ рꙗкахъ, понеже аг̃ломъ дати помощи немогꙗщиⷨ. аще добрыми дѣлы богата, то многаѧ благаѧ дѣла ѥѧ и вса трꙋды и подвиги до послѣднаго тамо полагаютъ на мѣрилѣхъ протиⷠ злыхъ дѣлъ ѥѧ и тако дарованіеⷨ ст̃аго дх̃а избавлѧетсѧ и паки выше восходитъ до послѣднихъ мытарствъ.

(На миніатюрѣ душа изображена не съ ангелами, какъ на предыдущихъ, а въ рукахъ бѣсовъ, откуда ее вырываютъ ангелы; надписи на свиткахъ у ангеловъ: 1) „за ѡбидꙋ свою былъ не ѡтмститель. досадꙋ съ бл̃годареніемъ принималъ“, 2) „пꙋтнаго в нꙋжде никогда не ѡставлялъ“; у бѣсовъ 1) „со скотоⷨ на семъ мѣстѣ палсѧ еси“, 2) „ѡ прѣꙗканное дѣло и прѣбезаконное оучинилъ, с матеріею грѣхъ сотворилъ, ѡ злаго паденіа содомскаго грѣха и кровосмѣшеніа“, 3) „беззаконный грѣхъ содѣа съ кꙋмою, ꙗчинилъ с нею“, 4) „мꙋжеложство оучинилъ еси“, 5) „безстрашіе б̃жіе всегда имѣлъ еси“).

(л. 18 об) девѧтоенадесѧть мытарство:

Потомъ приходѧтъ стїи ангелы гдни къ мытарствѣ идолослуженїа и ереси, на немже истазвется неправал ѡ вѣрѣ мудрованїа и ѡтступника ѡт православнаго исповѣданїа вѣры недовѣрство, сомнѣнїа, хулы на стыню и прочаѧ тѣ подобнаѧ. и аще былъ еси христїанинъ свщй и право вѣровалъ еси во стую трцу, то онаѧ дша невредима бес пакости ѡт бѣсовъ проходитъ аще же кто былъ бгоѡтступникъ и. хулитель имени бжїа и православныѧ вѣры развратникъ, и та дша без испытанїа в рукахъ діаволскихъ ѡставлѧется и низвлачима бываетъ долу в геену огненную.

(У ангеловъ на свиткахъ надписи 1) „несмѣнно вѣровалъ во стую трцу“, 2) „и ѡ нечестивыхъ нѣсть дѣля попеченїа имѣть“, 3) „в христїанской вѣрѣ оутвержденїе стяжалъ“, у бѣсовъ 1) идослуженїе имѣлъ еси и оуже нашъ еси нынѣ неправо оучилъ о христїанской вѣре“, 2) „ѡтрицанїе закона“, 3) „невѣрїе в вѣре имѣлъ еси в мысли своей нечестивомъ законѣ поревновалъ еси“, 4) „небреженїе ѡ своемъ спасенїи и ѡ законе бжїи и ѡ заповѣдехъ“ Лл. 19 и 19 об. должны слѣдовать между лл. 15 об и 16, гдѣ и помѣщенъ текстъ ихъ)

(л. 20) двадесѧтое мытарство

Посемъ восходитъ до послѣднаго мытарства, (еже) есть немилосердїе и жестосердїе немилостивїи же бѧхѫ истазатели того мытарства лукавїи бѣси и кнзь ихъ сѣло лютъ бѣ, и зрѧшеса сухъ и оунылъ, ѡт ярости дышще пламенемъ огненнымъ немилосердїа же, тамо без милости испытуеми бываютъ дшы немилосердыхъ члвкъ и аще кто ѡбращетсѧ многїа совершивше подвиги, постъ или млтвѫ имѣлъ, или чистотѫ соблюде истиннымъ воздержанїемъ и велїю вѣрѫ стяжалъ, та дша проходитъ без задержанїа. аще кто немилосердъ бѣ и затворѧ оутробѫ свою ѡт ближнаго и неподатливъ былъ к неимущимъ, та дша ѡт того мытарства низвлачается долу во адъ и бѣси бїюще тѫ дшѫ немилостивно и в бездньѣ адстѣй

затворяютъ ю и не получитъ милости во вѣки ѡ оувы и горе (взываетъ) и колико бѣдъ—вопіетъ та дш̃а, ꙗкѡ ѡтлучаема бываетъ ѡтъ бг̃а, ибо вся мытарства и страшная испытанія прошла еси оуже, до самыхъ вратъ нбсныхъ достигла еси и за немилосердіе свое и жестосердіе низводима бѣсами до ада. аще же кто ꙗвится благъ и кротокъ и милостивъ, и та дш̃а невозбранно проходитъ радуется и ко вратомъ нбсным приближается, тогда сѣло веселится, ꙗкѡ ѡтъ всѣхъ воздушныхъ мытарствъ свободилася. о томъ хвалу всемогущемъ бг̃у воздающе.

Блженъ и преблженъ чл̃къ той, иже бываетъ незлобивъ и кротокъ сердцемъ. таковыхъ бо есть царство нбн̃ое. но дша того проходитъ воздушная мытарства, (л. 20 об.) не пріемлетъ ни малаго истязанія, получаетъ милость во вѣки ѡтъ бг̃а.

(На рисункѣ, изображающемъ XX-е мытарство, бѣсы вырываютъ душу изъ рукъ ангеловъ, держащихъ ее, на свиткахъ надписи—у ангеловъ: 1) „ко всѣмъ людемъ любовію приветствовалъ, чл̃комъ ѡбиды не показывалъ по силѣ своей млстню подавалъ млсрдіе к ближнимъ своимъ ꙗвлялъ. печали и напасти прилъ великія“, 2) „блгъ и кротокъ и милостивъ къ ближнемъ своемъ родъ и к рабомъ своимъ“; у бѣсовъ: 1) „во ѡно время не пощадилъ еси вдовицы просящю милости ѡтъ тебе во ѡбиде своей“, 2) „млстны нищимъ не подавалъ, но токмо вопреки бранилъ“; 3) „блгодаренія бг̃ъ не принесъ“, 4) „жестокосердіе въ сердцѣ своемъ на ближняго своего стяжалъ еси, никогда с нимъ примиритися желалъ“).

(л 23 об.) Агг̃ли дшꙋ срѣтаютъ:

Потомъ с неизреченною радостію восходитъ дш̃а на нб̃са и срѣтаютъ ю агг̃ли гд̃ни свѣтліи и пресвѣтліи со свѣщами и ѳиміамомъ и цѣлуютъ ю и провождаютъ даже до престола бж̃іа тогда просвѣщается и ѡсщается сердце, оуслаждаетъ смыслъ, цвѣтетъ совѣсть, играютъ помыслы, веселится дхъ, радуются вся оуды. тогда ликовствуютъ агг̃ли, бѣси же прогонимы бываютъ, взыграютъ праведніи, рыдаютъ демони, радуются мученицы, плачутъ сопротивніи. Тогда в неизглаго-

ланной радости бываетъ таковая дш҃а, вся просвѣщается, вся оукрашается, вся оутверждается, смірается, прославляется, оутѣшается, величается, достизаетъ радостно престола господня

(л. 24 занятъ миніатюрой, изображающей встрѣчу праведной души ангелами).

(24 об.) Престолъ г҃дню дш҃а поклоняется:

Приводят дш҃ы ст҃іи аг҃гли ко престолу г҃дню и поклоняются с нею г҃ду нашему ію҃сѹ хр҃ту, и тамо зритъ лицы ст҃ыхъ аг҃глъ и архаг҃глъ и слышит пѣніе ихъ и видитъ всѣх ст҃ых и доброту сущю тамо и возрадуется о ней кѹпно радостію неизглаголанною. О ѡной же добротѣ и радости неисповѣдимой языком невозможно изрѣщи. И с таковою дш҃ею радуется оц҃ъ, веселится и сн҃ъ, и радостенъ дх҃ъ ст҃ый. въ таковой души рѣка дарованій наводняется и источникъ жизни истекаетъ, слнце праведное сіетъ, звѣзды блистаютъ, лѹна свѣтит, аг҃гли дивятся, архаг҃гли чюдятся и вси ст҃іи радуются серафими, начала, г҃дьствія, силы, вси с радостію пріемлютъ и с таковою дш҃ею глаголют: ст҃ъ, ст҃ъ, ст҃ъ, г҃дь сава҃овъ, исполнь нб҃о и земля славы твоея.

(л. 25—миніатюра, изображающая поклоненіе души Престолу Господню).

(л. 27 об.) О райскомъ селеніи:

Приводима бываетъ дш҃а в рай, то есть покойное мѣсто, праведных прохлажденіе и пресвѣтлая пребыванія, изобильныя сады, авраамова нѣдра, обители ст҃ых оц҃ъ и жилища вѣчная и прочая вся, яже сѹть ѡт вѣка оугодивших радость и веселіе оное вѣчное и неизглаголанное. тогда дш҃а забывает всѣх скорбных вѣка сего и земнаго пребыванія и молит ст҃ых аг҃глъ, да остава ея тамо с праведными

жити и радѣется и веселится дша, ѩкω таковыѧ славы не лишилася ибо красоты раѧ того невозможно и ꙗзыкомъ изглаголати древа прекраснаѧ, птицы райскіѧ, пѣниѧ дивнаѧ, четыре реки текущіѧ и всѧ в немъ благодатнаѧ пребыванія, егоже оухо не слыша и око не видѣ и на срⷣце члвѣка не взыде, ѩже оуготова бгъ любящимъ его. аще же дша праведна, надѣяніе имѣетъ, аще ли же грѣшна, то наипаче печаль себе получитъ. и тамо бываетъ дша до полъсорочинъ

(л 28 -изображеніе райскихъ селеній, лона Авраамова и души, водимой двумя ангелами).

(л 28 об.) Показꙋютъ дше страшныѧ мꙋки

Посемъ поемше аггли оную дшꙋ идутъ с нею ωт раѧ ⷣдна во адъ, в преисподніѧ мѣста вѣчныхъ мꙋкъ, ѩже оуготована діаволꙋ и аггелом его и тѣм, ѩже творятъ волю его, ѩже есть грѣшникомъ. и показꙋюще ей глюютъ се зима негрѣемаѧ и мразъ лютый, а сей есть огнь вѣчный, а сіе есть тма кромѣшнаѧ и есть смола клокочꙋщаѧ и смрⷣ зловонный и прочіѧ всѧ мꙋки, ѩже по достоꙗнію грѣховъ оуготована грѣшникомъ, всѧ показꙋютъ ей и глаголютъ. ѡнаѧ мꙋка тѣхъ, а сіѧ онѣхъ. Тажчайшаѧ же всѣхъ мꙋкъ, ѩже сѧть іереемъ, блꙋдъ творящимъ или прелюбодѣяніе, и в тѣхъ грѣхахъ слꙋжащимъ, паче же сщенноиноковъ. и прочаѧ мꙋченіѧ страшися. сіѧ всѧ дша та видитъ.

(л 29—миниатюра ангелы показываютъ душѣ страшныя муки).

(л. 29 об.) Страшныѧ мꙋки

Паки показꙋютъ дше разныѧ страшныѧ мꙋки, ѩже глаголемый тартаръ и огнь геенскій, червь неусыпаемый и прочіѧ великіѧ мꙋки, ѩже невозможна страха ихъ ꙗзыкомъ изрещи. онаѧ дша, зрѧ сіѧ, оужасается и за выю аггла держаще-

сѧ, дабы не предалъ тѣмъ мѵкаᵚ оужасныᵚ и тако дш̃а во дима аггло[ᵚ] до сорочинъ, иже нарицаютсѧ четыредесѧтины и видиᵀ дш̃а народъ разныхъ ѧзыкъ· мѵчатсѧ разбоѣницы, клеветницы, прелюбодѣи, татіе, мѵжеложницы, ѡбидящіи, немилостивіи, грабители, піанницы, чародѣи и прочіѧ комѵждо по дѣлоᵚ ихъ мѣста ѡпределеныѧ и вопіютъ бес престани воздыхающе и ѕѣбы скрежещѵще горе наᵚ, горе, оувы, оувы наᵚ и надᵀ горами горе, лѵтче бы наᵚ не родитисѧ, а родившисѧ почто мы не оумрохоᵚ, дабы сеѧ мѵки оубѣжали

(л 30—миніатюра съ изображеніемъ адскихъ мукъ).

(л. 31 об.) Преставленіе грѣшнаго человѣка

Когда чл̃къ на сѣмъ свѣте поживетъ неправедне, лѵкавствомъ, в піанствѣ, в блѵдѣ и во всѧкоі нечистоте препроводитъ дни своѧ и покаѧніемъ не очиститъ грѣхи своѧ,— егда же придетъ часъ смерти егѡ, тогда агг̃ли приходятъ и приходитъ полкъ лѵкавыхъ бѣсовъ. и за неимѣніемъ добрыхъ дѣлъ агг̃ли далече стоятъ и плачѵтъ о погибели дш̃и той демони же радѵютсѧ, показѵюще агг̃ломъ злаѧ дѣла, но и дш̃ѵ оуже себе ѡбладаше потомъ приходиᵀ смерть и своиᵚ орѵжіемъ раздробляетᵀ составы и всѧ оуды. посемъ чашею смертнаго питіѧ напаѧетᵀ, и ѡᵀ горести тоѧ дш̃а исходитъ темна, акы головня тогда демони трезвѣцами пріемлютъ дш̃ѵ в рѵки своѧ немилостивно тогда дш̃а ѡ въ коликомъ страсѣ содержима трепещетъ ѕѣлне, ко агг̃ломъ рѵцѣ простираетъ и помощи ѡᵀ нихъ весма желаетъ агг̃ли же помощи ей дати не могѵᵀ, понеже жилъ во грѣсѣхъ и к бг̃ѵ добрыхъ дѣлъ нѣсть, и предана бысть в рѵки демонскіѧ. истинно пророкъ глᵀетъ· смерть грѣшникамъ люта есть.

(л 32 - зображеніе кончины грѣшнаго человѣка).

(л 32 об) Посаждаютъ демони дш҃ꙋ въ мꙋки вѣчнꙋю

Поемше бѣси онꙋю окаанꙋю дш҃ꙋ и сѣло грѣшнꙋю и всакаго испыганіа, ꙗкѡ бѣ оуже вса вола ихъ, и сноса҆ ѥ҆ во адъ преисподнии подъ землею и по҆ моремь, в темницы адовы посаждаю҆ ѥ҆ с подобными себѣ грѣшными дш҃ами до втораго пришествіа хр҃стова, горко плачꙋще и рыдающе, с воздыханіемъ вопющe из глꙋбины сердечной никто же возможетъ изрещи или оувѣдѣти скорбь и болѣзнь онꙋ, тѣсноту, ст҃ꙋ҆ и попошеніе, томленіе, плачь и рыданіе, мꙋчилище, геенноу, скрежет҃ зꙋбныи, ѡгненноꙋю рѣкꙋ, пропасть адовꙋ, тартаръ, тмꙋ кромѣшнюю, червь адовитый и неоусыпаемый вса же сіа злыа мꙋки оуготованіи ст҃ꙋ небрегꙋщим҃ о своем҃ спасеніи. и что много гл҃ю,---самым҃ тѣмъ діаволом҃ мꙋчени бꙋдетъ, которіи в нн҃ѣшнем҃ вѣцѣ в непостоанствѣ питающеса и бж҃іе долготерпѣніе преобида҆т҃ и нехотаще покаатиса истинно

(Миниатюра демоны уводятъ душу въ адъ)

(л 33) ѳ смерти и ѡ смертномъ часѣ·

носаще орꙋжіе все съ собою. трꙋба, коса, ножи, шила, оскорды, теслы лꙋкъ, стрѣлы, копіа, мечи и протчаа вса разныа орꙋдіа, которыми разрꙋшаетъ и разсѣкаетъ человѣческіа составы и малыа члены

Смертъ речетъ

ѡ҆вори, посмотри, покажꙋса в҃ чемъ застанꙋ. в то҆м҃ и сꙋждꙋ. полатное зданіе распадеса, и вса разрꙋшишаса. и грады ѡпꙋстѣша, и скиптры царскіа погибоша, цр҃іе и кн҃зи оумроша, и вса въ ничто ѡбратишаса, и знакъ главы трꙋпныа по себѣ ѡставиша, и в҃ палатахъ ѡбиталище нб҃ным҃ сотвориша.

(Миниатюра изображеніе смерти и черепа съ песочными часами на крыльяхъ)

IV.

Стихъ о смертной памяти, по рукописи Имп. Публ. Библ., О. XVII, 34, XIX вѣка, лл. 68—73.

Стихъ ѡ смертнѣй памяти.

Взирай съ прилѣжаніемъ, тлѣный человекъ, како вѣкъ твой преходитъ, а смерть недалече готовися на всякъ часъ, рыдай со слезами. анг҃лъ же твой хранитель тебе извѣствуетъ, краткость жизни твоея перстомъ показуетъ, и увѣщаетъ тя, внегда и глаголетъ сице: убойся сего меча, ѡ҃тселѣ покайся, да не посѣчетъ тебе, всегда ужасайся, тѣкутъ времена и лѣта въ мегновеніе ока, солнце скоро шествуетъ съ востокѡ на западъ пріидите людіе въ вѣрѣ просвѣщеной, градите во светый градъ кротцы и смирени, молитвы возсылайте къ богѣ, со слезами на святое писаніе умилно възирайте. прочитай всякъ усердно, горцѣ прослезися, ѡ҃т многиа ревности сердечнѣ умилися возложи на сердце крѣпкіа вериги, смири помыслы темны, заключи ихъ крепко, положи душу свою под нози смиреныхъ. да будѣтъ совѣсть твоея въ деснице, всещедри альчи, бодрьствуй смыслено. смиреніемъ покрыйся, умилися сердцемъ, ѡ҃трини вся злаа, возлюби безъмолство и будеши легокъ, подобенъ пернатымъ воздушнымъ птицамъ, нищета духовная возлюби, богомъ аки мечь ѡ҃тсѣкаетъ плотьскиа соузы. наступи на плоть свою кротостію, духомъ. аки на змиа люта, губителя страшна. возьводи очи свои къ горнему сиону, простирай руцѣ свои въ высоту, на небо сѣди въ мѣсте безъмолъвне, любви поучайся, смотри въ нынѣшнемъ вѣце, каковы матежи. подьтщися бѣжати ѡ҃т нихъ тихими стопами, аки лотъ ѡ҃т содома, ѡ҃т мира блуд-

ницѧ. последуй учителю творцѹ и владыце, рекшемѹ въ мирѣ ко всѣмъ словеса пречиста: претерпѣвыи до конца той спасенъ ѥвится видѣте ли, како врагъ прельстилъ всѣхъ мечтаньми, разны пути положилъ въ погибель пространыи не видимъ нынѣ шедшихъ тѣснымъ путемъ скорбнымъ. слепцы слепцами водими все въ пропасть валимсѧ. другъ друга предъваряемъ, во огнь поспѣшаемъ, говоримъ всегда и судимъ мало. что удивимъ. сами себѣ невидимъ въ содомѣ, въ гоморе. како превзыде злоба свыше главы наши. не можемъ ѡт той изъбыти темнымъ сердцемъ, развѣ токмо заступитъ владычица наша, развѣ еще поможетъ милостына и правда. гонитъ, ловитъ врагъ всегда возлюбившихъ бога, оставившихъ вса въ мирѣ, бѣжавшихъ въ пустыню, паче творца своего ничтоже почтившихъ. похитилъ змiи аспидъ, врагъ блудно поглотилъ всѣхъ, колико насъ прельщаетъ лестiю, нестротами, аки въ морскоѥ пучинѣ сильными волнами по господню словеси: единъ во тмахъ многихъ едва ѡбращетсѧ кто вѣренъ богу въ правде. страшенъ дiаволу тотъ, кто миру липнитсѧ. возлюби, душе моѧ, всѣмъ сердцемъ бога, убойсѧ, душе моѧ, пламены муки. не замедьлитъ, градетъ смерть, похититъ та скоро, аки тать въ полунощи, постигнетъ вънезапно, не тебе ли речетсѧ праведное слово, ѥви дѣла своѧ вса и мзда ти уготована противу грѣховъ твоихъ томление страшно. не самъ ли ѡбещалсѧ богу послужити, не проклиналъ ли врага на браке жениховѣ, не ѡтрекса ли его душею и тѣломъ. како послужилъ ему чрезъ клатву толику. како поискалсѧ злыхъ дѣлъ своихъ смрадныхъ зато мученъ будеши нестройнымъ мукамъ въ неисчетныѧ времена в' бесконечныѧ веки. аминь.

V.

Стихъ о смерти, той же рукописи, лл. 74—77 об.

Стихъ.

ѡ неумолимая смерть, люта есть и немилостива. никто же бо можетъ избежати тя, ниже умолити тѣбе, ни царя, ни князя милуеши, ни старости храниши, ни младости щадиши, седины не милуеши. но всѣхъ равно посѣкаеши, живота сего лишаеши, ѡт сродникъ разлучаеши. пожинаеши родъ человеческой, яко незрелую пшеницу, цари и князи тебе боятся, сильнiи и храбры тебе страшатся. во младости сущи тебе не чаютъ, а во старости тебе ожидаеши. о человече, помысли смертны часъ, како имать дш̃а ѡт тѣла разлучитися. придутъ по нея страшнiи ангг̃ли и темныя и люты бесы. начнетъ душа молитися ст̃ымъ и грознымъ ангг̃ломъ умилосердитеся ѡ мне грѣшнемъ, дадите ми срокъ на три часа, понеже не готова есмь. но уже покаюся и гл̃ютъ ей противу святыя ангг̃ли своими гл̃ы простыми: посланъ насъ по тебя нбс̃ный цр̃ъ зоветъ та скоро зело, а ты почто еси неготова, почто не покаялася? нынѣ же нѣсть тебе покаянiя, ни грѣховъ твоихъ прощенiя, но все житие твое скончалося и лѣта твоя исполнишася. пойди уже ко страшному судiи и грозному влд̃цѣ, да применiи ѡт него праведный судъ по деломъ своимъ неправеднымъ. начнетъ дш̃а плакатися и рыдати горко зело: о горѣ мнѣ, горѣ грѣшней, увы, увы мне бедней, почто азъ не покаяхся, и почто не уготовихся. увы, други мои, сродницы, помозите вы мне бѣдницѣ, почто вы не плачите и почто вы не рыдаете, ибо ѡт васъ разлучаюся и въ вечную муку осуждаюся. никто же бо слышитъ плача ея, къ тому уже никто ей не поможетъ, ни iменiе, ни богатьство, ни оц̃ъ,

ни мать, ни братиа, ни дрвзи, ниже сродницы, но токмо ей помогвтъ тогда заповеди г^{с}дни. аще кто ихь сохранитъ, той цр^{с}твиа нб^{с}наго себа не лишитъ и томв.. аще кто ихъ не сохранитъ, и тому ѡ^{т} вечныа муки не избыть той избавитъ насъ г^{с}дь бг̃ъ, емуже слава ныне и во веки вековⷨ.

VI

Сказаніе о смерти, той же рукописи, лл. 83—85 об.

Сказаніе ѡ смерти. ѡ велика бѣда, приходитъ ко мнѣ чреда. нѣвемый будетъ когда и отсюдв возмвтъ квда. боюса страшнаго сѣда, и гдѣ авлюса тогда, ако плоть моа немощна, а дша моа велмі грѣшна ты же, смерте, безобразна и страшна, внезапв ко мнѣ пришла образомъ своимъ страшитъ и скоро ко мнѣ спѣшитъ. сокровенна бо твоа трвба и коса, понеже бо ты ходиши нага и боса о смерте, нетъ от тебѣ обороны, ако ѡ^{т}емлеши у царей и королей и ст̃ителеи и архиерей. о чинв с ними прениа не держиши и пришедъ к нимъ долго не дремлеши, не чюеши на себѣ многокозненнаго орвжіа носити, ижже всячески умѣеши кърасныа цветы косити. вижв бо та, что ты сяха и хвда, а бежатъ ѡ^{т} теба и квда. и часы твои смерти борзѣе орліихъ крилій, пернаты, ако съкоро и без докладв борзо входиши и въ цр̃ски полаты. мнитмиса на западѣ ходишь, а уже в мигновѣни ока и къ востокв приходитъ и северъ очми своими назираеши, а уже и югъ скоро достигаеши. и всю и всею все-

ленняю обымлеши, а гостиньцовъ ни от кого не приемлеши хощеши душ мою скоро взяти и бг̃а на страшный сѣдъ дати. ѡ люте тогда и горце возопію, когда узрю нелицемернаго сѣдію. подобаетъ всякомъ хр̃истіанинѣ помнить и знать, яко имать въ день сѣдный бг̃ъ ѡ̃твѣтъ дать в трⷪце бг̃а единомъ слава сподоби, боже, полячити цр̃ство нб̃ное.

VII.

Стихъ на скончаніе свѣта, по рукописи Н. М. Михайловскаго (Имп. Публ. Библ.), Oct., 122, XVIII вѣка, лл. 1—4 об.

Стихъ на скончаніе свѣта

Егда пріидетъ кончина всего свѣта,
тогда наступятъ печальны дни и лѣта
восплачются тогда горы высокія и древа
въ концѣхъ земли глаⷣ въ народѣхъ, язва и туга.
въ печалѣхъ въкупѣ князь и воинъ, нищъ и слуга
возрыдаютъ вся цр̃кви божія горко ѡ̃т жалости.
великій миръ наполнится враждою въдругъ.
неправда правду изъгонитъ ѡ̃т среды вокругъ
восколеблется земля, море, воздухъ, поднебесный свѣтъ.
тогда сынъ злобы явится в мирѣ царствуяй,
в лицѣ слугъ мерскихъ в предтечахъ в римѣ царьствуяй.
потемнѣетъ солнце и звѣзды съ нб̃съ спадутъ на землю.
и вѣрнымъ людемъ изъгона всюду и бѣда.

крⁱста молитвы не любятъ зліи навсегда.
дряхлѣетъ нб̄о, нбⁱныя силы смѧщаются
ѡ горе будетъ живущимъ на земли тогда.
ѡтъ змія скрытся неможно будетъ никуда
оувы, жалости возрѣвутъ человѣцы вси,
побѣгнутъ в' горы скрытися, в пропастѣхъ земныхъ.
овіи безъ свѣта в' вер'тепахъ крыются темныхъ.
будутъ плакати день и нощь, вопіюще ко Гⁱсдв.
велитъ всѣмъ силамъ с нбⁱныхъ кругъ подвигнѧтся
трубитъ трубою, да мертвіи ѡтъ гробъ снидутся
возшумитъ рѣка огненна, ѡтъ востока до запада грозная
во гласѣ страшнѣ послѣдняя труба трубитъ,
и въ шумѣ зѣлнѣ небесная вся тварь претитъ.
судія грядетъ, ѡтъ лица его горы растаются.
предстанутъ в'купѣ судится небо и земля,
Христово сѣмя и злое зміево племя
ѡтмститъ бг̄ъ тогда неповинную кровь своихъ праведныхъ,
изъдастъ гласъ страшный на темный полкъ бѣсовскій,
возритъ ужасно на мерскій родъ содомскій.
ѡтиди, речетъ, проклятыи иродъ грѣшный.
тогда Михаилъ, нбⁱныхъ вои архистратигъ,
съ соборомъ анг̄лъ ѡтринетъ грѣшныхъ ѡт ст̄ыхъ,
будетъ рѣати в' мѣста огненна тмы несвѣтимыя.
потомъ наступитъ без'мѣрная радость праведнымъ,
егда увидятъ причтенныхъ къ части спасенныхъ,
вси поклонятся предъ царемъ праведнымъ Іс̄ъ Хрⁱстомъ,
восплещѧтъ в'купѣ зовуще гласомъ радости,
Гⁱсдь силъ с нами поюще въ сладости.
ѡ великая тайна бж̄ія, тайна превѣчная.
речетъ Спасъ мира прерадостный ст̄ымъ ѡтвѣтъ,

лицемъ пресвѣтлымъ являя сладостный привѣтъ·
пріидѣте вси, наслад, теся манны небесныя Аминь.

VIII

Стихъ умиленный, той же рукописи, лл. 5-6.

Стихъ оумиленный

Взирай с прилѣжаніемъ, тлѣнный человѣче,
како вѣкъ твой преходитъ, а смерть недалече
Готовися на всякъ часъ, рыдай со слезами.
англъ же твой хранитель тебѣ извѣствуетъ,
краткость жизни твоея перстомъ показуетъ
текутъ времена и лѣта во мгновеніи ока,
солнце скоро шествуетъ съ востоку на западъ,
содержай мечъ мщенія во своеи десницы,
оувѣщаетъ тя выну и глаголетъ сице:
оубойся сего меча, ѡтселѣ покаися,
да не посѣчетъ тебѣ sѣло оужасайся.
придѣте вси людіе къ вѣрѣ просвященнѣй,
грядите во стый храмъ кротцыи и смиренніи,
молитву прилежную богу возсылайте,
на сіе писаніе оумилно взирайте
прочитай всякъ оусердно много прослезися.
ѡ смерте вселютая под'емлетъ человѣки
ѡт суетнаго мира на оный вѣкъ, жизнь
преселяетъ ѡт мира на вѣчныя вѣки. Аминь.

IX.

Варіанты къ тексту первой русской редакціи, извлеченные изъ рукописи Ниловой пустыни, № 1, начала XVI вѣка, лл. 169—302.

---

350 (Заглавіе) *книга и житіе*—житие и дѣаніе

350,6 *пожти*—памати

351,2 *не*—поне.

351,18 предъ *и* доб.—ѡ частии разоумѣваемъ

351,24 *обогатѣти*—ѡбогатився

352,20 послѣ *шествующимъ* доб —имъ

353,9 *не требъ есть*—что ти.

354,10 *сътворию* (второе)—наріщахоу

355,17 *грязновеніи*—погразновеніи

357,3 *Еоудолы* - оу Оудомы

357,3 послѣ *бывъ* доб —заоутра.

358,4-5 *ходящи*—хотяци.

358,6 послѣ *въпрошаста* доб —прилѣжно

358,7 *речешю*—рекьшя.

358,27 *минѣти*—быти

359,25 *ехидно на*—ѥхиднова

359,28 *бесѣдати*—сѣдати.

361,12 послѣ *хромы* доб.—соуща

---

[1] Когда печатаніе второй части моей книги приходило къ концу, мнѣ удалось познакомиться съ названной выше рукописью, въ которой оказался крайне рѣдкій текстъ Житія 1-ой редакціи, и при томъ въ спискѣ до-Макарьевскаго времени, т. е болѣе древнемъ, чѣмъ изданный на стр. 350—623 текстъ. Въ виду древности текста Ниловой рукописи, здѣсь издаются важнѣйшіе варіанты изъ него. При подведеніи варіантовъ первая (бо́льшая) цифра означаетъ страницу изданнаго Макарьевскаго текста, вторая (мéньшая) — строку; курсивомъ набраны тѣ слова Макарьевскаго текста, къ которымъ подводятся варіанты, при чемъ въ этихъ словахъ орѳографія памятника не соблюдена (славянскія буквы замѣнены русскими).

362,27 *плакаашіе*—плакашеся.

363,6 *оумретъ*—падеть.

364,1 *а*—а.

364,22 *оусѣкноути*—оубити

364,26-27 *и всѣхъ почаахоу*—ѡвѣхъ поточахоу.

365,15 *домы*—дворы.

365,20 *лѣпотоу*—лѣтѣ

371,6 *тѣмъ*—старци, тѣмъ.

372,3 отъ *якоже* до *положи*—нѣтъ.

372,8 *птеица*—птица.

372,15 послѣ *носяще* доб.—и скоро приходаще.

372,25 оба—ѡбаче.

375,3 предъ *идеть* доб.—да.

375,21 *тщашіися*—тщашеся

375,24 послѣ *и* доб—болѣ

376,1 послѣ *требованіе* доб.—оудобь.

376,16 *правляаше*—правляше.

376,28 *очима* - лицемь.

382,14 послѣ *неискушени* доб — лицемѣріемъ възносятся въ гордости, ако искоушени.

383,5 *иже его*—иже есть.

383,6 *крестнымъ*—чстнаго крста.

384,18 *очію* (второе)—челѣ.

385,1-2 отъ *не* до *преподобномоу*—нѣтъ.

386,17 послѣ *чернича* доб.—вѣшедши же оубо старица.

387,21 *льстити*—льстиши.

388,5 *творіети*—твориши

388,22 *одержаашеся*—ѡдрѣжаше ю.

390,4 послѣ *то* доб.—мене

393,23 *намишося*—надомѣшася

395,1 *в*—възирахъ.

395,10 *же и*—иже.

399,17 *не* (первое)—нѣтъ.

401,11 послѣ *своа* доб.—чада.

404,9 *тряшеть*—трасеть.

404,27 *нѣкоихъ*—нѣколицѣхъ.

405,8 послѣ *обрѣтохъ* доб.—себе.

405,24 *о горкаа боуря*—ѡ̑т ноужа. ѡ горкаѧ ноужа.

407,15 *боудетъ*—сбѫдетсѧ.

408,8 предъ *подложи* доб.—рабоу своемоу.

408,26 *омрачениа*—прегрѣшениа.

411,27 послѣ *слоуживши* доб.—оуже зам̑ трѣвши.

412,27 *достигноухъ*—достигнѫ

412,28 послѣ *иже* доб.—къ цр̑кви чⁿтныѧ Влахернѣ, рекоу же.

414,1 *цы*—ци.

417,19 послѣ *моей* доб.—или колико лаѧша ми претерпѣˣ.

417,26—418,1 *достигающи*—достигающиˣ ѧ.

419,11-12 послѣ *преходяще* доб.—ѩкоже си бесѣдующе.

419,23 послѣ *зѣло* доб.—и старишина (sic) мытарьства оудивленъ сѣло.

421,18 *толка*—голка.

421,28—422,1 *въздоушныа*—бездѫшныѧ.

422,3 *илиахоуть*—ѫдахѫть.

423,11-12 послѣ *свѣдаеши* доб.—ѡ чадо.

423,24 послѣ *коегождо* доб.—хрⁿтіанина грѣхы. и абіе разлꙗчаютъ грѣхы когождо.

424,5 *неотрочнаго*—непорочнаго.

425,19 *чревоу обѫденіемъ*—чревоѡбѫденіемъ.

428,10 *досюдъ*—ѡ̑т сюди.

429,17 *затворяютъ*—заключаетъ.

430,11 *възбранити*—възратити.

430,25-26 *сфера*—ефера.

431,12 *долъ чинѣми*—долѣчьнѣми

431,20 *высочество*—въ качество.

431,21 *въ качьство*—въ высочество ако.

432.1-2 *ко ведшимъ*—к носащимъ.

432,19-20 *приготовалище*—приготова жилище.

433,22 *колика*—великы бѣды.

434,22 *невѣдомо здѣ*—не свѣдаю.

435,24 *оухомъ*—оумомъ.

436,1 послѣ *тѣхъ* доб—въ славѣ.

436,24 послѣ *препожсаны* доб—ако ѡт нб наго лѣка.

437,25 *новъздвижены*—на высотѣ въздвижены.

441,9 послѣ *святыхъ* доб.—чюдное житіе преше[д]

441,27 *приходяаху*—приходащю.

442,9-10 *лоукавыа зміи*—лѣкавныи бѣсъ.

442,13 *приради*—принади.

443,24-25 послѣ *оудивленіемъ* доб.—и промышленіемъ.

446,13 *преставися*—преставитсѧ.

448,27 послѣ *свяжеть* доб.—жилѣ и оуставить

449,19 *дивіи*—влахъ.

450,10 предъ *мысля* доб.—и бли[з] его ста

451,7 *дньма*—часома.

452,26 *видѣхъ*—видѣ.

452,29 предъ *овощь* доб.—имже.

453,26 *помѣщенги*—пощенїи

454,10 *Азифѣ*—соморьсцѣ.

454,17 *Ламаскоу*—Еламьскоу.

454,17 *Азерскоу*—Газерьскѧ.

454,24 послѣ *Фенадоръ* доб.—и къ прѣви Галіаньскоу.

455,25 послѣ *якоже* доб —сл сключи безаконникомъ

458,10 *Спогарисъ*—Свогарисъ.

458,27 *избѣжати*—оубѣжати.

460,20 *мысленъ*—смысленѣ

461,1 предъ *близь* доб.—живыи.

463,15 предъ *пріими* доб —и рече к немоу

464,4 *начинаютъ*—наоучають.

464,14 *пола*—полата[x].

465,8 послѣ *мучитися* доб.—грѣхъ

466,13 послѣ *мои* доб —сьтвори чл колюбіе свое съ многыми дш амн. се же бл готвора не тще.

466,26 *твое*—твои.

466,27 *молѧщи*—молящи.

467,11 *обрѣсти*—ѡбрѣте.

470,6 *иподроуміе и праніе*—оу подрѧміа играніе.

471,12 *отвѣщающю*—не смѣющь ѡ[т]вѣщати.

476,18 *днь*—дн и.

478,22 послѣ *подъ* доб.—нами.

480,15 *запрена*—заврена.

483,7 послѣ *яко* доб —свѣтъ и тои ако нѣкакъ въ

484,25 *исшедши ихъ*—ишедшихъ

484,30 *персти земныа*—перстьныа земла

488,10 *и несмыленыи*—нѣтъ.

489,23-24 *чреволжекощинницы*—чрева лжекощѧнници.

492,15 *страхь*—оужасъ.

492,26 *животворя*—животворящаго.

495,14 послѣ *небесемь* доб.—и ѡ[т]иде дрѧгаа часть и оудержа дроугыи оуголъ иже по нб семъ.

496,29 послѣ *оумнымъ* доб.—и нѫждьнымъ.

498,12 *бѣже*—ѡ[т]бѣже.

500,13 *образно*—дроугоѡбразно.

501,24 послѣ *Господь* доб —и видѣ иже ѡдесноую его.

502,7 *представихомъ*—предпоставихо^{м}.

504,8 *препоисте*—припокоисте.

507,2 послѣ *моеи* доб —ѡ^{т} страха

507,28 *тихо та видяще*—ти хотѧще видѧще

508,3 предъ *вдадяше* доб —не

514,11 *исльванію*—ислѣдованію.

515,20 послѣ *лишитися* доб.—имъ

517,29 *пришедшимъ*—вшедше.

524,17 послѣ *ихъ* доб.—и свѣтъ в ни^{х} ѧко ѡгнь, ѧцѣх же не можеть исповѣдати чл҃къ идѧщи идѧхоу красными ногами и свѣтовидными сѧніи свѣтлостью ихъ

526,14 послѣ *преступивше* доб —престѫпиша.

530,17-18 *хлипанге и*—нѣтъ.

531,9 предъ *охъ* доб.—ѡ горе.

531,16 послѣ *ихъ* доб —всѧ.

532,15-16 *страшніи*—старѣшины

534,17 *не мощно*—не можеть.

535,19-20 *стоуженг*—стоуженіе.

536,2-3 *во огнь и бысть*—и ѡгнь имѣетъ.

539,6 послѣ *възгласи*—велми

539,20 *сонмъ*—ѡ^{т}лоучивсѧ.

541,29 послѣ *имоуще* доб.—половинѫ и^{х} бл҃го, а.

543,2 *отца*—лица.

545,12 *истачающе*—испѫщающе.

545,18 *и тои и сеи*—и то се

548,18-19 *скверненоу*—скверностноу.

549,30 *ангели*—архагг҃ли.

551,24 *преступника*—послѫшника.

552,28 послѣ *исхождаше* доб.—ꙗко.

554,26 *изгребми*—изгребьми

556,15 *зло*—нѣтъ.

557,14 *исполъняюще*—исполнаю.

558,23 *несъвообразимое*—неизобразимое

559,4 *Іаровоу*—и Аировъ.

560,11 *ненавидяню*—ненавистію

560,13 *нелицемѣренъ*—нелицемѣрнѣ

560,26 *обѣтованныа*—обѣщанныа

563,1 *именоующимися*—именованъ.

565,1 *же скотнии*—жестокошіи.

565,16 *речелъ*—рцемъ (вмѣсто „сердцемъ“?)

569,9 *покощаше*—пакощаше.

572,27 *преоцѣщенъ*—прѣчищенѣ

575,30 *кожица*—кожи, лица.

581,29 послѣ *ихъ* доб.—исповѣдати.

582,15 *нихъ*—тѣхъ.

582,23 *юньйшаа одежда*—оуньшѣе браници.

583,28 *выдѣхомь*—видимъ.

585,26 *да не*—нѣтъ.

585,28 *знамена стрепеташе*—знамеше трепеташе.

586,22-23 *присносущная*—прⁿносѫщьа

587,5 *и не познати*—и сказати

588,29 *представленыхь*—предъпоставленыˣ.

589,3 *исповѣдати*—нѣтъ.

589,13 *за*—нѣтъ.

600,24 *похноуначіа*—похѵхначіа.

603,25 послѣ *Моимъ* написано, но зачеркнуто киновардю—и оучюдихсѧ дхомъ моиᴹ, мнѣ мирови преити ѿᵀ тлѣ на нетлѣніе преставлающоу.. ...ко тако рекшѣ ми:

възвѣстиши сіа прⷭ̃квамъ моимъ (пунктиромъ отмѣчень пробѣлъ. не дописана половина строки).

607,11 *вливающе*—вливаемо.

607,30—608,1 *пресвѣтлыа*—тресобныа.

608,6 *искоусно*—неискоусно.

608,18 *опаняющіа*—опанающіа.

610,26 *ино*—иже.

610,30 *стрѣжющеся*—и трѣжющеся.

614,9 послѣ *Богъ* доб.—пропныи нб̃о ако и кожю

20,1 послѣ *мощіи* доб —не по мнозѣ же.

ЗАМѢЧЕННЫЯ ОПЕЧАТКИ.

Страница и строка.	*Напечатано*	*Слѣдуетъ читать:*
6,22	δε	σε
11,9	ὑπερέτιν	ὑπερέτην
14,17	κεράσαδ	κεράσας
14,18	ὡδ	ὡς
16,2	απειρα	ἄπειρα
29,37 (вар.)	ἰσχυρῶςκ ἐκτῶν	ἰσχυρῶς ἐκ τῶν
30,1	εὐκασαι	εἰκάσαι
32,32	ἀκατανοητῳ	ἀκατανοήτῳ
64,36	ξωὴν	ζωὴν
75,32	ἀσπράπτοντα	ἀστράπτοντα
94,10	ἀπη όντισαν	ἀπηκόντισαν
94,12-13	Λόν-γος	Λό-γος
102,33	ολιγοστὴν	ὀλιγοστὴν
114,37—115,1	συναφθέντα καὶ συρραφέντα	συναφθέντων καὶ συρραφέντων
115,14	ἔ εἴνῳ	ἐκείνῳ
142,8	καταλιμπάνεσθαι	καταλιμπάνεσθαι
142,18	εὐχαριστε άς διλεγχθείη	εὐχαριστίας διελεγχθείη
144,20	ἠποορῶ	ἠμπορῶ
153,22	σούμπαση	σύμπαση
165,10	ἐβιάσα	ἐβίασα
166,17	τον	του
166,29	πταῖσιν	πταίουσιν
167,31	ἐδι ὸν	ἐδικόν
168,21	νὰ	τὰ
171,27	στέ ης	στέκης
172,33	λέγα	λέγει
174,37	κουτίτου	κουτίου
179,18	Βασιλεύου	Βασιλείου
183,39	θορυβουντες	θορυβοῦντες
194,32	ἔμποροσθεν	ἔμπροσθεν
215,9	ὑπα οὴ	ὑπακοὴ
220,31-32	ἀριστερὴν	ἀριστερὰν

Страница и строка.	*Напечатано*	*Слѣдуетъ читать*
225,22	μσυντρ μμῷ	συντριμμῷ
225,33	βασ λευς	βασιλεὺς
226,33	ἐ εἰνιην	ἐκείνην
246,25	ἔχε	ἔχετε
254,12	ἐσιη ὡθη	ἐσηκώθη
254,13	ἐκάτητο	ἐκάθητο
273,20	ἐλεήσω	ἐλεησῃ
276,3	δεχθουν	δεχθοῦν
285,1	ος	ὃς
288,28	ριφῆναι	ριφθῆναι
308,4	γραῦν	γραῖαν
309,2	φρεναπατὰ	φρενωπατὰ
320,23	κέλλην	κέλλης
330,20	ὁδω	ὁδῷ
350,11	ирѡвь	и рѡвь
352,19	дивѧшесѧ	дивѧщесѧ
353,4	стояше	стоѧше
354,5	бысть“	бысть“.
354,9–10	вол҃хвѡваше	вол҃хвѡваніе
355,11	недѣлямъ	недѣлѧмъ
359,14	прихѡдящаа	приходѧщаа
360,3	дѣеса	дѣлеса
360,15	егѡ	егѡ,
360,25	ю	ю,
360,25–26	мнѣти	мнѣти,
361,11	исхѡдящъ	исхѡдѧщъ
363,29	стрѣлятн	стрѣлѧти
364,1	а҃	а
364,23	ѧ	ѧ
365,1	цр҃втѡ	цр҃тѵѡ
365,3	всѣхь,	всѣхь
366,1	любѡв	любѡ в
367,1	блѧдѧхоу	блѧдѧхоу,
369,5	влека	влека,
372,23	себѣ, пріатъ	себѣ пріатъ
373,6	обитаѧ, бѣ,	обитаѧ бѣ
375,12	лоушіи	лоучшіи
375,27	свѡмъ	свѡнмъ
376,12	съгрѣшааше в таины ъ	съгрѣшааше въ таиныхъ
379,10	же. ѡт того	же ѡт того
379,12	обоувь дааше емоу,	обоувь, дааше емоу
381,18	иъ	въ
382,25	дѣанія	дѣанıѧ
384,16	чюдеснѣ и	чюдеснѣи
384,17	бл҃гıи. невидимо	бл҃гıи невидимо
384,27	номоу	немоу
387,18	икономе“,	икономе,

Страница и строка.	*Напечатано.*	*Слѣдуетъ читать.*
387,18	ти егда,	ти, егда
387,19	пагѹбнѡе	пагѹбнѡе“
391,4	ѧдѧше	ѧдѧше. и
391,7	вѡня	вѡнѧ
395,12	глⷩющѧ, ми	глⷩющѧ ми,
395,13	реклъ	реклъ.
395,25	въ ставшию	въставшию
402,16	кааса	кааса.
402,26	дⷩнехьвсѧкь	дⷩнехь всѧкь
403,1	бѣшеть	бѣшеть
404,21	же зⷬліа	жезліа
406,30	пѡ малѹ	пѡмалѹ
408,14-15	пѡкрѡвени, перстію	пѡкрѡвени перстію,
408,30	его, Бⷩгъ	его Бⷩгъ
413,10	внизу	внидѹ
415,11	тѣмѡ	сѣмѡ
421,8	дѡстигахомъ	дѡстигохомъ
423,21	всѧ	всѧ
424,5	не ѡтрочнаго	неѡтрочнаго
424,5	такимъо бразомь	такимъ образомь
425,25	моа	моа,
428,16	избѣжавшими	избѣжавши ми
433,1	дѡбрѡты,	дѡбрѡты
454,3-4	имоуть, нарѡдъ хрⷬтіан'-скіи	имоуть на рѡдъхрⷬтіан'-скіи
465,28	внѡшахь	внѹшахь
469,26	нехⷬвы	не хⷬвы
471,6-7	оⷪненых	огненыи
471,21	видѣвшѳ	видѣвше
472,26	Мѡегѡ	Мѡегѡ.
475,15	ихь. ѩкѡж прежде	ихь ѩкѡж прежде.
482,4	зѣлѡ	зѣлѡ.
482,4	свѣтъ	свѣтъ.
483,7	идѧше	идѧше.
492,8	ихъ (первое)	ихъ.
492,27	члⷩчьствѣи	члⷩчьствѣи.
494,22	оужаснѡ	оужаснѡ.
494,23	ѡтѳоудоу.	ѡтѳоудоу
500,13	образнѡѧ	образнѡ ѧ
501,20	стоѧще	стоѧще.
534,17	немѡщнѡ	не мѡщн
535,20	ихь	ихь
551,27	ѧагоубѹ	пагоубѹ
555,14	Его (первое)	Его,
556,21	она съ	о насъ
557,21	какѡвыи	какѡ вы
564,1	одѣласте	содѣласте
569,12	испистѳ.	испистѳ“.

Страница и строка.	*Напечатано:*	*Слѣдуетъ читать:*
569,29	вска	вслка
576,27	имене	и Мене
582,27	блгими	блг҃гими
587,17	блг҃гша	бѣша.
593,20	вещи.	вещи,
593,23	в'коуцѣ	в'коупѣ
607,7	съхранитисѧ	съхранитисѧ
624	(пропущено заглавіе:—)	М҃ца марта к҃в. паметь прѣподобнаго ѻца н҃шего Василіѧ Новаго, чюдсь сказаніѧ. исписанно Григоріемь мнихомь. Бл҃ови ѻче.
649,27 (вар.)	прѣидихомь.	прѣидохомь.
703,31 (вар.)	CXIV.	XCIV.
745,16 (вар.)	встрѣчающееса	встрѣчающееся
764,20 (вар.)	предиихъ.	предніихъ.
852,27 (вар.)	хвалящихся	хвалящихсѧ

БИБЛІОТЕКА
СОЦІАЛЬ..ТИЧЕСКОЙ
АКАДЕМІИ

ОГЛАВЛЕНІЕ.

стр.

Вторая греческая редакція 5
Третья греческая редакція 143
Приложенія къ греческимъ текстамъ
I. Извлеченія изъ списка Московской Синодальной Библіотеки, № 249 283
II. Извлеченія изъ рукописи Русскаго Аѳонскаго Пантелеймоновскаго монастыря, № 276 347
Первая русская редакція 350
Вторая южнославянская редакція 620
Вторая русская редакція 743
Третья русская редакція (редакція св. Димитрія Ростовскаго) 894
Третья южнославянская редакція (редакція Софронія Врачанскаго) 947
Приложенія къ русскимъ текстамъ:
I. Житіе св. Василія Новаго, по стишному Прологу 974
II. Житіе св. Василія Новаго, по неистишному Прологу 977
III. Статьи эсхатологическаго содержанія изъ сборника Имп. Публ. Библіотеки 978
IV. Стихъ о смертной памяти, по рукописи Имп. Публ. Библіотеки 1000
V. Стихъ о смерти, той же рукописи 1002
VI. Сказаніе о смерти, той же рукописи 1003
VII. Стихъ на скончаніе свѣта, по рукописи Н. М. Михайловскаго 1004
VIII Стихъ умиленный, той же рукописи . . . 1006
IX. Варіанты къ тексту первой русской редакціи . 1007
Замѣченныя опечатки 1015